PETRI DE ANCHARANO

IVRISCONSVLTI CLARISS. AC PONTIFICII IVRIS INTERPRETIS CELEBERRIMI

In quinque Decretalium libros facundissima Commentaria,

A plerisque erratis, quibus veterum Typographorum incuria erant oppressa, nunc liberata, pristinoq; suo, ac innato candori, qua fieri potuit diligentia, restituta.

Cum celeberrima Repetitione cap. Canonum statuta. de Constitutio. itidemq; cap. In præsentia. de Probatio. quæ veteri in editione deerant,

Cum suis summarijs, nonnullisque clarissimorum Iuriscon. Boschi Codechæ Papiensis, Ioannisq; de Monte Ferrato elegantissimis scholijs, singularumq; rerum, ac materiarum Indice locupletissimo, nouiter additis, nunc primùm in lucem prodita.

BONONIÆ,
Apud Societatem Typographiæ Bononiensis.
MDLXXXI.
Curiæ Episc. & S. Inquisit. concessu.

SOCIETAS

TYPOGRAPHIAE BONON.

LECTORI S. D.

CVM inter illustres, ac veteri hominum prædicatione concelebratos pontificij iuris interpretes, qui sacrorum Canonum sanctiones in hac vsque tempora ad cõmunem illius iuris studiosorum vtilitatem summa cum laude commenti sunt, Petrum Ancharanum in hoc scribendi genere plurimum excelluisse, compertũ satis, ac exploratum habeamus: Hinc est, candidissime Lector, quòd post complures, eosq; grauissimos apud Typographiam nostram impressos auctores, qui tum ciuilia, ac criminalia iura, tum sacras etiam, atque prophanas priscorum temporum historias egregiè pertractarunt, ipsius quoque Ancharani vberrima hæc in quinque Decretalium libros, ab eo iampridem edita commentaria, digna nobis non minus visa fuerunt, quæ typis etiam hisce nostris committerentur. Quæ quidem quò perfectiora, ac illustriora in hominum ora sub clypeo nostro prodirent, duximus operæ pretium, ea prius, quàm susceptam muneris huius prouinciam subiremus, ab ingenti erratorum labe (qua typographorum illius tempestatis incuria erant non parum infecta) acerrimè nedum vindicare, pristinoque suo, ac innato candori restitui oportere: verùm cum in antiquis quoque Codicibus nonnullæ deessent auctoris ipsius celeberrimæ quorundam canonum repetitiones, consilium cepimus, eas omnes ita dispersas (tanquam insigniores) sub hac recenti nostra editione complecti. Qua tandem absoluta, ac in compendium collata, hos libros ita expurgatos, illustratos, nonnullisque margine tenus clarissimorum Iurisconsultorum (nempè Boschi Codechæ Papiensis, atque Ioannis de Monte Ferrato) impressis adnotationibus amplificatos: quin etiam, & copiosiori, quàm antea (quo præsertim indigere videbantur) eorum omnium indice, quæ aut insigniora in iure, aut etiam notabiliora in ipsis reuoluendis uisa sunt, condecoratos, tibi dicamus, & consecramus, obsecrantes, vt si qua ex parte eos adhuc imperfectos, erratisque nonnullis etiam leuioribus notatos offenderis, æqui bonique consulas, sciens præcipuam facultatis huius imprimendi conditionem esse, vt errari facilè possit. Vale, nostriq; memor esto.

INDEX OMNIVM RVB. EX QVINQVE LIBRIS DECRETALIVM ORDINE ALPHABETICO DISPOSITVS.

INDEX OMNIVM RVBRICARVM, ET CAPITVLORVM, QVAE SVB VNOQVOQVE TITVLO PRAESENTIS VOLVM. CONTINENTVR.

PETRI

PETRI

DE ANCHARANO PONTIFICII IVRIS INTERPRETIS CELEBERRIMI

Super primo Decretalium facundissima Commentaria.

LEGITVR Ecclesiastes sep-
timo. Deus fecit hominem, a
a & ipse se infinitis miscuit quæ-
stionibus. humana enim na-
tura quodammodo labitur ad
delicta. in Authen. de mona.
§. si quis igitur. col. 1. & om-
nis ætas ab adolescentia pro-
na est ad malum,& natura imi
tatrix est vitiorum. 20.q.1.c.procliuus.& 12.q.1. c. omnis
ætas. & in procemio Clemen.hoc idem creator humani ge
neris præuidens:cum hominem creauerit ad imaginem, &
similitudinem suã.23.q.5.c.hæc imago.eodem instanti ius
naturale produxit.5.distin. in princi. postmodum lex data
ẽ ꝑ Moysẽ, & alios ꝓphetas:demũ trãslato sacerdotio,lex
noua successit. j̃. eod. c.translato. sed quia hominum cre-
scente malitia,& effrænata cupiditas noua quotidie litigia
generabat,vt.s̃.in 1.constit.ideo sancti patres , & summi
pontifices iura condiderunt,vt sub iuris regula homines vi
uere suaderent,vt Insti.de iust.& iure. §. iuris præcepta. &
hac de causa post tractatum de fide incipit iurislator tra-
ctare de consti.secundùm Gof.Vel aliter.posito fidei funda
mento,de quo.s̃.in prox.rub. bene fuit, vt iuris ædificium
superponamus.& quia omne ius constat ex scripto,& non
scripto,vt Insti.de iure na.gen.& ciui.§ constat.& ædificiũ
est ius scriptum:ideò hunc tractatum præmittit de Consti.
secundùm Host.de materia ti.habetur. 1. dist. vsque ad.7.
inclusiuè.& di.9.10.& 11.& 28.29.& 30.& q. 7. vbi rigor
vsq; ad §.breuiter.& in Sexto repetitur hæc rub.côueniunt
multa iura huius voluminis hic alle. in nouella sub suis lo-
cis congruis latius explicanda.

ADDITIO.

a ¶Deus fecit hominem. Adde tex in cap.principiũ. de pœniten.dist.2.
& in c.hæc imago.33.q.5.Car.Zab.in rub. istius titu. & quòd Deus in
principio cuiuslibet operis sit inuocandus.vide Spec.in proœ. & quòd
nomen Dei in instrumentis sit præponendum.vide Spe. in tit.de instr.
edit.§.2.circa prin.& quòd respicit cor,nõ manum, & operationem,
vide text.in c. si quid inuenisti. 14.q.5. Car. in Cle. exiui. §. quamuis.
de ver.sig. vnde possunt poni versus sic effigiati.

Non rex, sed votum:non cordula musica , sed cor :
Non clamor,sed amor clamat in aure Dei.

Gemi.post glo.in c.decet.de immu. eccle. in 6. vide quæ dixi in addi.
Albe.de Rosa.in proe.Infor.& ff.vete.
¶Vide hic Car.Zaba.& quæ ibidem dixi. nu. 1.

De constitutionibus.

SVMMAE.

1 *Canonum constitutiones ab omnibus seruandæ sunt.*
2 *Sacræ leges ab omnibus seruandæ sunt.*
3 *Iudex secundùm conscientiam iudicare non debet.*
4 *Legis virtus quæ dicatur.*
5 *Laici an ligentur canonibus.*
6 *Dictio vniuersalis,ab omnibus,modificatur.*
7 *Actionis diffinitio.*
8 *Causa ecclesiastica,si agitetur in foro seculari, arbitrabitur secundũ canones,vel secundùm leges.*
9 *Verba legis offendere an sit licitum.*

CAnonum statuta.
1 Constitutiones † canonum ab omni-
bus sunt seruandæ.hoc dicit Ioan. An.
Vel latius.Sacri canones debẽt ab om
nibus custodiri, & in judicando de-
bent iudices ipsos sequi , non ad sui
motum.hoc dicit.¶Not.primam regulam,quòd sacri ca-
2 nones † debent ab omnibus obseruari : sic etiam leges, vt
C.de legi.l. leges sacratissimæ. quid autem si discordant le
ges à canonibus,dic vt in c.2.de reg.iur.lib.6.& in c. si dili
genti.& c.vigilanti.de præscrip.& in c.cum esses.de testa.
¶Secundò no.quòd in iudicando non debet quis proprio
cursu duci,sed canonum auctoritate: nõ debet ergo iudex
3 †a secundùm conscientiam iudicare. vbi plenè in c. 1. j̃.
a de offi.ord.& in l.illicitas.§.veritas.ff.de offi. præsi. ¶Op-
po.& videtur,quòd canones non sunt seruandi, vt in cap.j.
26.distin.So.dicit glo. 1.ibi loquitur de canonibus abroga
tis. hic de non correctis. quandoque enim vna constitutio
per aliã corrigitur,nec est mirũ,vt in ca.non debet. de con
sau.& affinita. debemus ergo,quantũ possumus , sustinere
iura,& aliqua subdiuisione iuuare,vt in c.cum expediat.de
elec.li.6.& l.sed & posteriores.ff.de legi. Si autem hoc mo
do iuuari non possunt , vltima derogant prioribus. quod
dic,vt in c.1.¶An constitutio generalis postea addita tol-
lat statutum,vel consuetudinem certi loci aliter disponen-
tis.dic vt ibi,& l.3.§.diuus.ff.de sepul.vio. & l.vlti.C.de te-
sta.¶Secundò oppo.de canone,quod habetur.14.questio.
1.So.dicit gl.ibi loquitur , cum canon continet concilium,

quod non obligat: hic verò cum continet præcepta, vel pro
4 hibitiones. ¶ Legis virtus† siue canonis hæc est, imperare, vetare, permittere, & punire, & etiam consulere. quod dic, vt in l. legis virtus. ff. de legi. in gl. ¶ Tertiò oppo. dicitur in text. ꝙ canones sunt seruandi ab omnibus. contra Imperator, & Papa suis constitutionibus non ligãtur, vt iuribus
5 allega. in glo. ¶ Item laici† non videntur ligari canonibus, sed legibus, vt in c. quoniam. idem. 10. dist. So. dicit glo. Papa, & Imperator non ligantur, sed iustũ est, vt suis legibus viuant. ¶ An laici non obligentur, distingue. aut causa agitatur in foro ecclesiastico: & tunc aut loquimur quò ad causæ ordinationẽ: aut quò ad causę decisionem. si quò ad causæ ordinationem, obligantur. si quò ad causæ decisionem, tunc si agitur de re temporali, debent seruari leges, & consuetudines laicorum, vt no. in l. ex ea. ff. de postu. facit quod no. in l. cunctos populos. C. de summa Trini. per Doc. si agatur de re spirituali, vt de vsuris, iuramento, & similibus. & tunc laici ligantur canonibus, vt in ca. ad apostolicæ. de re iudica. lib. 6. & in c. nouit. de iudi. & in c. cum P. laicus. de fo. compe. lib. 6. ¶ Infideles autem an obligentur, dic vt in c. antiqua. de priuile. & in c. gaudemus. ad fi. de diuor. Inferior autem à principe (vt episcopus, archiepiscopus, & similes) an suæ constitutioni obligentur. dic vt. ĵ. de re. iu. c. cui licet. in mercuri. vbi tenet, ꝙ non. idẽ Bal. in Aut. quibuscunque modis. C. de sacrosan. eccl. Idem Archi. in c.
6 2. eo. tit. li. 6. ¶ Ex prædictis ergo collige, ꝙ dictio† vniuersalis, ab omnibus, modificatur, & restringitur, vt l. inter omnes. ff. qui satisda. cog. facit l. habeat. C. de sacrosan. eccle. & l. j. §. nunciatio. ff. de no. op. nun. in glo. quæ incipit, criminalibus. ¶ Quartò op. dr̃ hic [in actionibus, vel iudicijs.] &c.
7 Sed ista verba idem important. quia actio† est ius persequẽdi in iudicio. vel fo. vt in glo. cui adde 20. dist. cap. de libel. & Instit. de offi. iudi. in prin. ¶ Quintò oppo. & videtur, ꝙ iudex possit in causis proprium sensum sequi, vt in Authẽ. iusiurandum, quod præstatur ab his. in prin. col. 3. vbi iurat iudex seruare æquitatem, secundùm quod sibi visum fuerit iustum. sol. secundùm opi. Inno. Io. An. & aliorum sic distingue. Quędam sunt in iure statuta, quæ iudicis arbitrio seruãtur in ciuilibus, & criminalibus circa dilationes, & pœnas in extraordinarijs criminibus, item in dispensationibus: & in istis potest iudex agere, vt sibi visum fuerit. & præsumitur pro eo, donec probetur contrarium. quod dic, vt. ĵ. de eo, qui fur. or. susce. c. innotuit. per Inn. & poterit appellari, si malè fuerit arbitratus, vt not. Ber. in c. super his. ĵ. de accusa. licèt cõtrarium no. in c. conquestus. vltra medium. de ferijs. aut loquimur in pœnis ordinarijs, & limitatis à iure: & tunc an possit iudex leges trãsgredi, subdistingue. aut ex causa, aut sine causa. si cum causa: & tunc tempore sententiæ potest augere, vel minuere, postea verò non, vt l. qd ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui not. infam. vbi plenè de hoc. 3. q. 4. §. notandum. sine causa nunquam potest, vt ibi. facit 50. dis. c. vt constitueretur. collige etiam arg. ex textu, ꝙ si datur alicui potestas, ꝙ possit proprium sensum sequi, non tenetur ad iuris obseruantiam. circa quod vide, quod no. Io. An. in c. sæpe. ĵ. de verbo. si. in Cle. vbi plenè, quando conceditur arbitrium potestatis. facit l. si sic. ff. de lega. 3.
8 ¶ Quærit hic Guil. Nas. si causa ecclesiastica† agitatur in foro seculari, an arbitrabitur secundùm canones, an secundùm leges, per hunc text. dum dicit [in iudicijs ecclesiasticis canonũ auctoritate ducatur.] vel posset latius q̃ri, si hæc sententia inter forenses ventiletur, vel inter iudeos, an seruabũtur eorum consuetudines, vel statuta: an verò iudicis sententia, qui de causa cognoscit? remittit ad not. per Docto. in d. l. 1. C. de summa Trini. vbi plenè per Barto. an locus, vbi contrahitur, vel testatur, vel delinquitur: an verò locus iudicis cõsideretur, & quod no. in l. ex ea. ff. de postu. vbi iudex ecclesiasticus cognoscens inter laicos debet seq eorum constitutiones, & statuta. facit quod no. Innoc. ĵ. de consue. in rub. & de ferijs in c. conquestus. & vtrobique plenè per eum. ¶ Secundò quæritur, an constitutiones debeãt seruari secundùm verba, an secũdùm mentem. Ioan. de Ligna. distinguit, quòd aliquando mens, & verba concordãt: & standum est vtrique. aut aliquando contradicunt: & neutri, vt l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. & c. solicitudinem. de appel. aliquando non in totum: & tunc aut mens minus se habet, quàm verba; & tunc verba restringimus ad mẽtem, vt. ĵ. e. c. translato. aliquandò se habet in plus, & sic stamus menti. ĵ. de verbo. signifi. c. præterea. ¶ An autem liceat offendere verba† legis, seruata sententia. dic per Dy. in c. vlt. de regu. iur. libro sexto. facit l. vlt. ff. ad exhi. ¶ Tertiò tangit ipse, quæ sit pœna transgredientis constitutiones, & canones. hic distingue per eum.

ADDITIO.

a ¶ Non debet ergo iudex. adde tamen istud non procedere, quando iudici de his constat vt iudici, non vt priuato. Bar. in l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. præsi. & est notandum vnum, quòd si iudex iudicat secundũ conscientiam, quòd non incidit, in pœnã. c. cum æterni. de re iudic. in 6. Bal. in l. fi. C. de pœna iudi. qui mal. iudi. Alex. de Imo. in l. bonorum C. qui admit.
¶ Vtrùm iudex possit in causis propriũ sensum sequi, distingue vt hic.
¶ Vtrùm in causa ecclesiastica vertẽti in foro seculari arbitrari debeat iudex secundùm canones: an secundum leges.
¶ An liceat offendere verba legis, seruata sententia.

Repet. super Cap. Canonum statuta.

SVMMAE.

1 *Ordo in rebus aliàs consuetus, est seruandus.*
2 *Rubricæ ad præcedentem insignis continuatio.*
3 *Quæ fuit causa condendi Canones, eadem & leges.*

REpetiturus capitulum Canonũ statuta. (qđ est
1 primũ sub ti. de Constitutionibus) †retinebo ordinẽ aliàs consuetũ. Et primò cõtinuo ru
2 bricã ad præcedentia hoc ordine. † quia sm̃ beatum Gregoriũ tunc fabrica robusta constituitur, cum prius locus solidus, in quo fundamentũ poni debeat, prouidetur. Iō hoc solido fundamẽto præmisso. i. de sum. Trin. q̃ sola est vniuersorũ principiũ, ꝑter qđ aliud īueniri nō pōt, vt s̃. c. dãnamus. §. nos aũt. vñ est, vt hoc ꝑmisso fundamento prī. iur. ædificiũ supponamus. Vt. n. ait sacratissimus prīceps Iustinianus. Bñ etenim vniuersa gerunt, si rei prin. fiat decẽs, & amabile Deo. ī Auth. q̃uo oporteat epos. ī prī col. 2. Tractaturus igit Iurislator de iure, ꝑmittit gñalẽ rubricã de Cõstõnib. qđ verbũ oẽs iur. scripti spẽs cõplectit, q̃ multæ sũt, de q̃b. no. Ho. in sũma. s. in ꝓœmio. Greg. vñ hũit originẽ. p totũ. Et in prin. Dec. à prima cã, vsq; ad cãm. 16. inclusiuè. vbi ēt istis iuriũ spẽbus Gratianus ꝑmisit. ff. & Inst. tractatus iste de iure scripto ꝑmittit, vt patet. ff. de iusti. & iur. & de legi. p totũ. Insti. de iure nat. gẽ. & ciui. ī ti. de iust. & iur. p totũ. In C. verò post tractatũ de sum. Tri. subiūgit tractatus de ecclesijs, ecclesiasticisq; ꝑsonis, & de rebus ipsarũ. & cõsequẽter tractatus de legi. quasi clerici, & ecclesię sint altissimo magis proximi, tãq in sorte Dñi assũpti. c. cũ sm̃. de præben. Aliã ēt cõtinuationẽ ponit Io. An. in qua causam conditionis sacrorum canonum hmõ compilatio
3 nis ostendit. nã fuit eadẽ cã, quæ & legũ, vt patet s̃. in ꝓœmio Greg. coniuncto. c. factæ sunt aũt leges. 4. di. & l. leges sacratissimæ. C. de legi. cũ si. postremò omnia iura, quæ veniunt, & concordant cum illa rub. in volumine Decretorũ, & in illo colligit. quod hic repetere cã breuitatis omitto, & descendo ad c. Canonũ statuta. de Cõstitutionibus.

SVM-

SVMMAE.

1 Constitutio canonica omnes ligat, similiter & leges.
2 Iudicium ecclesiasticum terminandum secundùm Canones, vtrùm vendicet sibi locum inter laicos, vel inter clericum, & laicum.
3 Verbum, ab omnibus, in textu positum, variè acceptum qualiter est intelligendum.
4 Imperator sit ne subiectus Papæ, & eius ligatus Canonibus.
Potestas Papæ, & Imperatoris sunt inter se discretæ, & magna ex parte enumeratæ. sub eo. n.
5 Clerici qualiter ratione temporalium Regibus subijciuntur.
Imperator, & omnes Principes in spiritualibus subijciuntur Papæ, & eius episcopis. eo. n.
6 Legum, & canonum concinnis conciliatio.
Papa quomodo habet vtrumque gladium, & superioritatem ad imperium. eo. n.
7 Potestas, quæ est à Deo, sicuti est imperium quomodo non tollit ordinem, quem habet Papa eius vicarius in promotione Imperatoris ad imperium, tanquam secunda causa. n. 9.
8 Statuenti in re propria ad sui fauorem vtrùm sit habenda fides sup. num. 7.
9 Spiritualis potas quomodo in tribus est prior seculari. sup. nu. 8.
10 Maioritas Papæ ad Imperatorem habet se ad duo præcipuè.
11 Quò ad personas, res, causas: quibus præest Papa, canones, ad laicos verò causas, & res, quibus præest Imperator, leges custodiri debent.
12 In actionibus & iudicijs cum reperitur vnum ius alteri contrarium, quod horum erit tenendum.
13 Circa iurium contrarietatem, per viam distinctionum procedendo, cõstabit, quod erit sequendum.
14 Quando ista iurium contradictio est de vna iuris specie ad diuersam speciem. cum similibus hic notatis.
Cui aliquid cõceditur contra ius diuinum, canonicum, vel ciuile, vtrùm is possit illud salua conscientia retinere.
15 Cui principis priuilegio, vel rescripto ius ablatum alteri est traditũ, vtrùm illud contra iura obtentum possit quò ad Deum tutus habere. eo. nu.
16 Qui plura beneficia curata, seu dignitates ex motu proprio, siue per dispensationem Papæ obtinet, vtrùm salua apud Deum possit constituere conscientia.
17 Relaxatio iuris communis ad quem spectet principaliter.
18 Dispensans, quò hoc dignetur nomine, quem in dispensando intuitum debet habere.
16 Dispensatio cum causæ cognitione, etiam per pontificem facta, vtrùm valeat.
20 Papa recipiens pecuniam pro conferenda alicui ecclesia, seu prælatura, vtrùm possit eam licitè retinere; & qui sic eam obtinuit, tutus esse in foro Dei.
21 Papæ in quibus casibus vetitum est dispensare.
22 Papæ vtrùm liceat in votis dispensare, & qualiter.
23 Papa quare magis potest ex causa dispensare contra votum continẽtiæ, quàm contra matrimonium carnali copula consummatum.
24 Papa quare nõ potest dissoluere matrimonium, sicut Monachatum.
25 De Papæ potestate matrimonium est latius considerandum, & ibi plenissimè de potestate Papæ circa matrimonia.
26 Papa an possit inhabilitare habiles ad contrahendum, & similiter ad profitendum.
Papa an possit inducere impedimẽta in cõtrahẽdis matrimonijs. e. n.
27 Papa præsumat ne quandoque matrimonium in rei veritate possibile esse, quod non sit.
28 Potestas Papæ in quantum se extendit circa matrimonium initiatum, non carnali tamen copula consummatum.
29 Potestas Papæ latior est in non consummatis, quàm carnali copula consummatis.
30 Papa potestas in matrimonijs est interdum maxima, & ibi vide.
31 Verba textus. s. in actionibus, & iudicijs, qualem expositionem recipiant.
32 Quibus iuribus possit quis renunciare, vel non.
33 In arbitris magna est potestas iudicis.
34 In commissis iudicis arbitrio, pro iudice semper est præsumendum, nisi contrarium doceat, secus in aliis.
35 In casibus dubijs distinctè est procedendum, & gradatim, vt hic plenè.
36 Cum in contradictione Doctorum, & conflictu rationum neutra opinio potest dici communis: tunc multum prodest habere iudicem generosum, in cuius electione est quæ sibi magis lubet opinio.
37 In casu dubio, de quo magna inter legistas extat altercatio, si canonica reperiatur decisio, illa erit sequenda, neutiquam verò opiniones tenentium contrarium in prædictis.
38 In quibus casibus leges debent sacros Canones imitari.
39 Iudex an debeat iudicare secundùm suam conscientiam, an verò secundùm allegata.
40 In iudice sacerdote triplex consideratur conscientia.
41 Iudex habens conscientiam informatam de certiss. veritate pro aliquo; probationes tamen indubitatas in causa contra ipsum; qua via procedet in ea.
42 Iudex in perplexitate quadam constitutus quod remedium capiet.
43 Diuisio totius tractatus in duas partes principales.
44 Canones, & leges an sint seruãdæ in vtroque foro, ecclesiastico, & seculari.
Et an mixtim interdum, an verò vnaquæque per se in suo foro. eod. num.
45 Omnia, quæ possunt argui de peccato, in foro ecclesiæ contentioso deduci possunt.
46 In foro nostro canonico an sint seruandæ leges, cum de rebus præsertim temporalibus clericorum, & ecclesiarum agitur.
47 Clericus institutus, nisi confecerit inuentarium, an teneatur vltra vires hæreditarias, cum alijs multis notatu dignis.
48 Leges canonizatæ in volumine Decretorum, si contrarientur canonibus; an sint seruandæ in foro ecclesiæ.
49 Computationi canonicæ, vel legali in computandis gradibus consanguinitatis, vel affinitatis vtrùm sit standum, cum diuersitas extet inter ipsa iura in computatione graduum.
50 Quàm plures differentiæ canonici iuris, & ciuilis circa matrimonium tàm in gradibus, quàm in certarum prohibitione personarum.
51 An in Muliere libera domi retenta præsumatur matrimonium de iure Canonico.
52 Papa ex dispensatione in gradibus prohibitis facit & matrimonium legitimum, & etiam capaces filios quò ad bona temporalia.
53 Pœna legalis aduersus contrahentes incestas nuptias, nunquid vendicet sibi locum in illis, qui contrahunt in casibus à lege permissis, sed prohibitis à canone.
54 In matrimonijs cui iuri standum est, canonico, an ciuili.
55 De muliere transeunte ad secundas nuptias, an sit sumenda pœna, de qua in l. 1. C. de sec. nup.
56 Statutum disponens super filia, quòd non possit contrahere sine consensu patris, & fratrum, vtrùm valeat.
57 Causæ naturales, & naturalium an sint præcisè de foro ecclesiastico; & vtrùm valeant agitari in seculari foro.
58 Leges in materia iuramenti qualiter se habeant ad canones.
59 Iudex laicus vtrùm possit cognoscere de iuramento, sicut ecclesiasticus.
60 Leges in materia de vsuris qualiter se habeant ad canones.
61 Causæ vsurarum vtrùm in vtroque foro agitari possint.
Leges tractantes de vsuris, & permittentes eas exigere vsque ad certum modum, an per canones sint correctæ. eo. nu.
62 Extensiua legum interpretatio qualiter fiat.
63 Restrictiua legum interpretatio qualiter fiat

est qui fit per partitum ad fabas albas, & nigras.

112 Consensus collegij sicut per vnum colligitur, ita & fabæ per vnũ computantur.

113 Quæ de vniuersitate persona fabas enumerabit.

114 Quot de vniuersitate interesse, & consentire debeant, vt statutum valeat.

Ad statuti validitatem requiritur, vt duæ vniuersitatis partes in congregationem veniant, & maior pars illarum duarum partium consenserit. eo. nu.

115 Quid fiet, si duæ partes sæpius vocatæ non conuenerint, & actus ille debeat explicari propter immnẽs periculum pœnæ, vel alterius detrimenti.

116 Vniuersitas sæpius vocata non vult conuenire, an idcirco singuli, aut vniuersitas sola poterit mulctari.

117 Per consensum, & dissensum expressum per fabas albas, & nigras, cum non constet, qui albam, vel nigram ibi posuerit, nulla ex hoc videtur induci punitio in congregatos, cum non possint discerni delinquentes.

Vniuersitate aliquid iure prohibitum, vnde singulis pœna immineret, statuere volente, quo iuris remedio vti debent, pœnã illam effugere volentes. eo. nu.

118 Consensus maioris partis vtrùm debeat exprimi in ipsa congregatione ad actum, an verò pro diuersis vicibus.

119 In agendis per vniuersitatem vtrùm debeãt exprimi nomina singulorum supra n. 119.

120 Potestas condendi statuta vtrùm possit committi, & delegari.

121 Statuta quibus de rebus fieri possint.

122 Statuta super prouisis de iure diuino, naturali, gentium, & ciuili nunquid disponere possint.

123 Statutum permittens occidi bannitum vtrùm valeat.

124 Statutum super aliquo disposito simpliciter de iure ciuino, nũquid aliud statuere poterit.

125 Statutum irritans iuramentum in contractu à minore præstitum, vtrùm valeat.

Statutum quòd debitum non possit peti transacto decennio, an sit validum. eo. num.

126 Ius, quod per statutum est ademptum vni, & datum alteri, an tuta ab eo conscientia retineri possit. & infr. nu. 129

127 Statutum factum, seu conuentio inita super remissione iniuriarum et damnorum in bello factorum inter duas ciuitates, ita vt querelæ subditorum super damnis datis non audiant per iudicẽ, nunquid valeat.

128 Possidentes res in bello deprædatas, siue cum titulo, vel sine titulo, nunquid tuti sint apud Deum.

129 Quæ sunt vnius de iure naturali, vel gentiũ; vtrùm per statutum illi possint auferri, & dari alteri.

130 Papa, & Imperator vtrùm illud plenè possint.

131 Statutũ factum ab episcopo, & Capitulo, quòd fructus primi anni beneficiorum vacantium in diœcesi conuertantur in fabricam ecclesiæ cathedralis, vtrùm valeant.

132 Statutum liberans patrem ab onere alendi filij post annum. 18. nũquid teneat.

133 Filius an per statutum possit excludi à successione patris.

134 Exclusio feminæ ab hereditate paterna extantibus masculis per statutum vnius territorij inducta an extendatur ad bona alterius territorij, vbi non extat tale statutum.

135 Bannito an possit per statutum subtrahi defensio quæ est de iure naturali.

136 Statutum an valeat, quòd pater teneat pro delicto filij, cum videatur contra legem diuinam, quæ dicit. pater non portabit iniquitatem filij, & èconuerso.

137 Statutum Bononiæ in filijs Mercatorum fallẽtium, quod filius, etiã non hæres sit obligatus pro debitis contractis à patre, vtrùm teneat.

138 Statutum, quòd pater possit filijs spurijs relinquere vel donare, an valeat.

139 Populus super specialiter reseruatis Principi an valeat statuere.

140 In casibus, in quibus non valet statutum, an possit firmari adiectione pœnæ.

341 Satutum disponens super iam prouisis de iure ciuili, & canonico, an validum sit.

142 Venientes contra statutum episcopi, quo prohibeẽ sub pœna excõmunicationis, ne mulieres vtantur ornatu meretricij coloris, siue auri, vel gemmarum vltra certam quantitatem, an tali pœna innodentur.

143 Mulierum fucatio in quibus casibus potest esse licita, in quibus verò repugnat.

144 Legatus in reseruatis Apostolicæ Sedi non potest statuta facere.

145 Episcopus vtrùm possit facere statutum contrarium iuri canonico, concors verò iuri ciuili.

146 Excommunicatione nulla maior pœna in ecclesia.

147 Mandata generalia in aliquibus terminis sunt restringenda, nõ autem amplianda.

148 Magis fauorabile est absoluere, quàm ligare.

149 Massarius de crimine capitali non tenet seipsum denunciare.

150 Statutum episcopi annullans omnes alienationes factas de rebus ecclesiarum sine eius licentia cum pœnæ adiectione, an quo ad pœnam vendicet sibi locum in casu ipsius episcopi ementiis ter rulas à Capitulo.

151 Statutum factum per abbatem, & conuentum, ne liceat abbati soli reuocare monachos beneficiatos ad claustrum, liget successorem.

252 Statuta patriæ an ligent subditos in quocunque loco gesserunt actũ prohibitum, vel permissum à statuto, & ad quos forenses, & ad quæ loca extendãt effectum suum.

153 Statutum permittens quod est de iure communi permissum, sed submouens obstaculum solemnitatis legalis, veluti septem testium in testamento, an prosit ciui testanti extra territorium.

144 Extat constitutio episcopis Bononiæ, qua cauetur Quẽ censeri vsurarium manifestum etiam quò ad inhabilitatem testandi, si probetur talem mutuasse, vel extorsisse vsuras, an tanti sit roboris, vt testamentum reddat nullum.

155 Verborum manifestum & fama expositio.

156 Statutum, quo cauetur, ne testes recepti contra Magnates redargui possint, vtrùm valeat.

157 Statutum firmum ne sit, disponens de iure personæ, aut habilitando ad actum inhabilem, vt spurium ad successionem patris, vel filiumfam. ad testamenti factionem.

158 Statutum habilitãdo filiosfamil. ad testamenti factionem non includit etiam forenses.

159 Statutum vtrùm possit inhabilitare eos, qui sunt habiles ad actũ de iure communi.

160 Statutum, quòd ingrediens monasterium non succedat, vtrùm valeat.

161 Statutum concedens licentiam priori alicuius fraternitatis ad exigendum, & distribuendum legata ad pias causas an teneat.

162 Statuta quæ dicantur contra ecclesiasticam libertatem.

163 Statutum quòd clericus declinans iurisdictionem potestatis, sit extra protectionem cõmunis, an sit validum.

164 Statutum quòd idem ius reddat clericis in curia seculari, quod reddit laicis in curia ecclesiastica.

165 Virtute statuti generalis nunquid includantur clerici, vel eorum bona.

166 Statuta laicorum vtrùm astringãt ecclesias, vel personas ecclesiasticas.

167 Clericus heres an arctet statuto, quòd testamenta non insinuata infra sex menses per heredem non valeant.

168 Muliere ex statuto prohibita testari, vel se obligare absque consensu propinquorum, nunquid possit liberè testari ad pias causas.

169 Statutũ, quòd volentes ire ad Molendina, quæ sunt extra ciuitatẽ partim communis, & partim Archiepiscopi, quibus etiã soluit quãdã mensura vt in egressu portæ teneant soluere dictã mensuram, & aliam non cogant soluere, si eant ad molendina communis, vtrùm sit licitum.

Statuta

sint in vna, & eadem persona; quarum vna sit à statuto prohibita, altera requisita.

298 *Argumentum à contrario sensu vtrùm vendicet sibi locum in statutis. remissiue.*

299 *Dispositio in casu ficto vtrùm trahatur ad casum verum remissiue.*

300 *Statutum loquens de vna persona an extendatur ad aliam.*

301 *Exclusa vna persona, videt̃ exclusa eius similis, in qua est eadẽ ratio excludendi.*

302 *In pluribus eãdem rõnem habentibus, si de vno fiat mentio, videtur exemplariter fieri, non restrictiuè.*

303 *Ex statuto. quicunq; malum fecerit, puniat̃ in mille, vtrùm similis pœna locum habeat in mandãte cõmitti.*

304 *Actus non valentes expediri per instrumentum separatum à corpore, quæ nam sunt. Facta, quæ nequeunt expediri per instrumẽtũ separatum ab opere. quæ nam sunt. eo. nu.*

305 *Statutum prolatum per verba præteriti, vel præsentis temporis vtrùm trahatur ad futura.*

306 *Statutum nunquid trahatur ad certas personas.*

307 *In Canonis, legis, vel statuti extensione ampliatio, in correctione non restrictio.*

308 *Statuta fœminarum exclusiua, & masculorum ampliatiua vtrùm fauorabilia sint, an odiosa.*

309 *Lex pœnalis, & loquens in corrumpente seruum nunquid extendat̃ ad corrumpentem filium.*

310 *Omni uetita per statutũ interpretatione, glosatione, seu extraneo intellectu in contentis in eo; quæ interpretationi debit̃ prohibita per statutum ipsum.*

311 *Beneficium datum filio excludendi filia dotatam, vtrùm trahatur ad nepotem.*

Qua rõne excludit̃ filia dotata, ita excludat̃ nepos ex ea. e. n.

312 *Interpretatio pro congrua verbi seu vocabuli expositione sumpta, locum habet in statutis.*

313 *Interpretatio habens se per modum extensionis de vno casu ad aliũ pariter locum hẽt rõne absurditatis vitãdæ. cũ similibus. eo. num.*

CAnonũ Statuta. Quod in sũma hoc intendit. Constitutiones canonum ab omnibus sunt seruandæ vel aliter. Nemini licet in ecclesiasticis negocijs, vel iudicijs transgredi canonem, & proprium sensum seq. hoc dicit. Diuiditur in duas partes. in prima ponit̃ dictũ in gener̃, & illud declarat, & exponit in spe. secũda ibi [& nemo.] & debet secundùm istam diuisionem exponi. Et nemo. i. nemo &c. & sic erit totũ vnicũ dcm̃. Vel potest diuidi principaliter in duas partes, siue duo dcã. primũ loquitur in actibus hominum agitãdis extra iudicium. Secundum in his, quæ agitantur in iudicio. vtrobiq; enim sacri canones sunt sequendi, nõ sensus proprius, vel propria prudẽtia, vt ĩ. eo. c. ne innitaris. & secundum hoc. & nemo, stat
1 ꝓpriè, secundùm Io. An. ¶ No. primò, ꝙ † constitutio canõica omnes ligat, similiter & leges. vt l. leges sacratissimę C. de leg. & quia in multis leges, & canones sibi inuicem aduersantur, in tali contrarietate an sint sequẽdæ leg. vel canones. ĩ. subdã in. 1. q. ¶ Secundò not. ꝙ iudex in causis tenetur sequi canones, & non propriã conscientiã, siue sensum. in hoc quædam iura vident̃ contrariari, & velle, ꝙ iudex non agat cõtra conscientiã, similiter nec priuati debẽt agere contra consciam, sed eam sequi potius, q̃ ꝑcepta legum, vel iudicum, vt ĩ. dicam. in 4. op.
2 ¶ Tertiò no. † ꝙ in iudicijs ec. causa debet duci, & tractari secũdùm cañ. vtrùm ãt hoc sit verũ, si cã ibi agitet inter laycos, vel inter clericũ & laycũ, no. hic Io. An. & dicit ꝑ hunc text. ꝙ si de re eccl. agat̃ corã iudice seculari, iudicabit causam scdùm canon. nõ secũdùm leges, vt in ꝑscrip. remittit ad no. in c. 1. de op. no. nũ. quõ autẽ possit eẽ illud, ꝙ cã rei eccle. agitet̃ in iudicio seculari, remittit ad not. in c. cũ sit generale. ĩ. de fo. cõp. & ĩ. q̃ latius dicam in 1. q. & in q. 11. penul. car. ver. iuxta ꝑdcã. & plenius dixi in ꝛpe. c. ea quæ fiũt à iud. de reg. iu. li. 6. in 6. q. ¶ Quartò no. ex eo, ꝙ dicit [custodiant̃ ab omnibus] &c. innuit, ꝙ oẽs homines sunt subiecti Papæ, & de sua iurisdictiõe. Nã obseruantia statutorũ, & legũ causatur à iurisdictione, & publica ptãte; aliàs statutis eius, cui qs nõ subiicit̃, non ligat̃. c. vt aĩarũ. de cõst. li. 6. & l. ex̃. territoriũ. đ iuris. om. iu. Qđ autẽ hoc non sit verũ, tractabo. ĩ. in primo cõtrario. de impatiõe de laycis dixi in repetitiõe. d. c. ea q̃ fiũt à iudice. ¶ Venio ad oppõnes.
3 & primò op. ad id, qđ dicit, ꝙ canones debẽt † ab omnibus obseruari. & sic ĩnuit, ꝙ Imperator reges, & oẽs layci sunt subiecti Papæ, postq̃ ligant̃ suis canonibus. Sed cõtra istud op. & vr̃, ꝙ layci, & reges subsint Imperatori, nõ Papæ. ipse .n. Impator mũdi ẽ, vt l. deprecatio. ff. ad leg. Rhod. de iac. & oĩa principis eẽ itelligũt̃, vt l. bene à Zenõe. C. đ quadri. ꝑscrip. sub eo sunt oẽs natiões. 11. q. 1. c. habẽs. ita & totius orbis obtinet monarchiã. 12. q. 2. futurã impationẽ ẽm misit Deus. l. aĩatã in terris, vt difficilibus legẽ impõat, & generi hũano legẽ distribuat in Auth. de cõsul. §. fi. col. 4. & in Aut. de instr. cau. & fi. §. qa igit. col. 6. & hĩc ẽ, ꝙ suę leges sacratissimæ debẽt ab oĩbus obseruari, vt l. leges sacratissimæ. C. de leg. nõ ergo canones, q qñq; legibus cõtrariant̃, vt ĩ. dicam. Sol. gl. sentit aliud contrariũ, & exponit, ab oĩbus. s. subiectis. Nam verbũ vniuersale qñque restringitur, vt l. 1. §. item nũciatio. de oper. nou. nũ. per Bar. sed ista expositio non placet Inno. quia secundũ ipsũ conditori canonũ, & vicario creatoris creatura oĩs subiecta ẽ. facit ĩ. e. c. fi. & Extrauagans Bonifacij. q̃ incipit. Vnã sanctam. sed Host. defendit expõnem gl. inquantũ eximit ab obseruãtia canõũ ipsum conditorẽ, & à legũ obseruantia Papã, & Imperatorẽ, similiter & successorem. de elec. c. innotuit. & illud ẽ clarũ, ꝙ Papa, & Imperator sunt soluti. ll. suis. ¶ Sed an ijdem epi, & ceteri ꝑlati suis statutis, (maximè pœnalibus) sint
4 exẽpti. dicã. ĩ. in 22. q. inclinãt ergo Inno. & Ho. ꝙ † Imperator sit subiectus Papæ & subiaceat eius canonibus. ¶ Et ꝙ illud nõ sit verum, ꝓbat̃ iuribus, & rõibus. & primò sic. Quorũ est idem immediatũ, & per se prĩcipiũ, neutrũ põt dici depẽdere ab altero, maximè cum diuersis ꝑsunt. nã separatorũ sepata debet eẽ rõ, nec infert̃ de vno ad alterũ, l. si maritus. C. de dona. inter vi. & vxo. Secũdò potestates Papæ, & Imperatoris sunt distinctæ. & sepatæ. vñ dicit cañ. cũ ad verũ. 96. dist. vẽtũ est, nec Imperator iura põtificis arripuit; nec pontifex nomẽ Imperatoris vsurpauit. q n idẽ mediator Dei, & hoĩum homo Christus Iesus actibus ꝓprijs officia vtriusq; ptãtis discreuit, vt Christiani Imperatores ꝓ æterna vita pontificibus egeãt, & pontifices ꝓ cursu tẽporaliũ rerũ tantũmodo Impialibus legibus vterẽtur. 10. di. c. qm̃. 96. di. c. cum ad verum. Similiter dicit l. ꝙ maxima dona sunt hominibus à ſupna collata clementia, sacerdotiũ. s. & Imperium. sacerdotium diuinis ministrans: imperium hũanis præsidẽs, vno eodemq; prin. vtrũque ꝓcedens humanam exornat vitã. in Authen. quomodo oportet episcopos. col. 1. Ad idẽ. c. solitæ. de ma. & obe. ibi [fecit Deus duo magna luminaria.] &c. hĩc est, ꝙ ipse Dei filius recognoscens Imperatorem iura Imperatoris cælesti sibi ordinatione concessa soluit tributum, iubens quæ Cæsaris sunt dari Cæsari, & q̃ sunt Dei Deo. Matthei. 22. & 11. q. 1. c. magnum. per has duas iurisdictiones distinguẽs diuinam. s. & humanam. de conse. di. 3. c. celebritatem. in fi. nam in eadẽ ciuitate duo sunt populi. s. laycorũ, & cle. 12. q. 1. c. duo. & duæ vitæ, carnalis, & spiritualis. de renũ. c. nisi. §. pe. duo principatus: duo genera militum. s. ecclesiæ & seculi. 50. dist. c. clericũ q pagan. põtificalis, & regalis ptãs. 26. di c. duo. Itẽ duo gladij. s. spiritualis, & materialis. 16. q. 6. c. auc. & nõ dixit Saluator, aliũ eẽ supfluũ, sed satis eẽ. Luc. 22. ꝑ has duas iurisdictiões denotãs eẽ necessarias, & nemini ꝑsidẽs alterum

rũ vsurparet, Petrũ vti volẽtẽ materiali gladio reprehẽdit dicẽs. Conuerte gladium in locum suũ. & vsurpãti iurisdictionẽ alterius cõminatus est pœnam, cum addidit. Omnis qui gladiũ acceperit (.s. ad alterius iurisdictionem spectãtẽ) gladio peribit. Ex quibus rõnibus vr̃, q̄ ptãtes Papæ, & Imptoris sint oĩo distinctæ, & q̄ Papæ in spũalibus, & Imperatori ĩ tẽporalibus sit subiecta omnis aĩa viuẽs, vt c. oĩs anima. de
5 censibus† & sm̃ hoc rõne tpaliũ clerici regibus sunt subiecti. 11.q.1.c.si quis causæ §.his ita. & 13.q.3.§.sed nos. & si dixerit clericus. qd mihi, & regi, audiat Aug. mihi ergo, tibi, & possessioni. 8.di.c.quo iure. vñ licẽt nõ possit clericũ in psona punire, puniet in patrimonio, qd ei subest. C. de epi. audi. l. addictos. & quod ibi no. & c. postulasti. de fo. cõp. p Inn. similiter rõne spũalium Imperator, & oẽs principes sunt subiecti Papæ & episcopis, vt in c. omnis princeps. de ma. & obe. & de iud. c. nouit. ¶ Secundùm ergo istud. c. cum dicit
6 †[canonum statuta custodiantur ab oĩbus] subaudi quò ad actus spũales, & in l. quæ dicit [q̃ leges dñt ab oĩbus custodiri.] subaudi quò ad tpalia. Qd ãt Imperatori traditũ est, nõ dẽt Ecclesia vsurpare, ne pmiscuis rerum actibus turbẽtur officia, & alij creditum alius subtrahat. & præcipuè clericis, q̄bus opprobriũ ẽ, si peritos se velint disceptatiõnũ ẽẽ forẽsiũ, vt l. cõsulta diualia. C. de testa. ista ẽ æquã distinctio gñaliter cõsiderata, nec antiq̃s tpibus apparet hoc in dubiũ reuocatũ de ista maioritate & superioritate. pcedẽte verò tpe pp discordias, & dissensiones exortas inter summos pontifices, & Imperatores declaratum est, q̄ Papa hẽt vtrunq; gladiũ, & superioritatem ad imperiũ. & hinc ẽ, q̄ eũ coronat, & inũgit. & qñq; deponit, vt hoc per iura nouissima pbatur. c. ad Apostolicæ. de re iudi. Cle. pastoral. ad fi. eo. ti. & de iur. iuran. Cle. j. & plenius in extrauagã. Bonifacij, quæ incipit. Vnam sanctã. Itẽ vacãte Imperio succedit in iurisdictione. c. licẽt ex suscepto. de foro cõpe. Item propter negligẽtiam. & in multis casibus succedit Papa in iurisdictione seculari, vt
7 ibi no. Inn. ¶ Sed dixerit aliquis.† Ista Romani Põtifices statuerũt in suum fauorẽ, quibus non vr̃ credẽdum. quia in rẽ ppria nullus dẽt esse iudex, neq; testis, neq; arbiter, vt C. ne quis in sua cã. in rub. & nig. & in l. nullus. de testi. canoniza. 3.q.4. & l. pẽ. ff. de arbi. ¶ Ad hoc rñdet Inn. ĩ d. c. licẽt. & Holatius in c. p venerabilẽ. qui filij sint legi. & in sum. e. ti. §. qualiter. i. rñso. hoc primò oñdit dicẽs, q̄ duplex ẽ ptãs, spũalis, quæ caput hẽt summũ pontificẽ, & secularis caput habẽs re
8 gẽ. ad hoc de æta. & quali. c. pe. & 6. di. c. duo.† Spũalis autẽ prior est tpali in tali dignitate, vel maioritate, inquantũ spiritus est maior, quã corpus. de trãsla. c. 2. vñ Abrahã Patriarcha, vt minor, obtulit Melchisedech decimas vt maiori. Gẽ. 14. benedixit ẽt illi Melchisedech vt maior. facit ad Hebr. 7. c. ¶ Itẽ secundò. prior in statione. vñ sacerdotiũ Melchisedech præcessit legem scriptã, de quo. j. eo. c. translato. Itẽ p sacerdotiũ, Deo iubente, fuit ordinata regal. ptãs. 1. Reg. c. 8. Dixit dñs ad Samuelem. Constitue super eos regẽ. ¶ Tertiò est prior auctoritate, seu potestate, quia spũal. instituit, & iudicat, vt d. c. per venerabilẽ. ibi [nescitis, quia angelos] &c. &, 36. di. §. ecce. ¶ Vlterius hoc probat rõne ordinis scripturæ. & ipsius legis, quæ præmittit sacerdotiũ in d. Auth. qũo oportet epõs. in prin. ¶ Consueuerunt. n. semper digniora p̃mitti. de ma. & obe. c. j. & c. statuimus. ¶ Secũdò hoc probat rõne subiecti. certũ est. n. q̄ quãtò quis melioribus præest, tãtò maior esse deprehenditur. in Auth. de defen. ci. §. nos igitur. Sed anima, cui Papa præest, præponenda est omnibus rebus humanis, quibus præest Imperator, vt C. de sac. san. eccle. l. sancimus. demũ istã superioritatẽ probat ex vi fidei. sicut. n. ponere duo principia, est hæreticũ. 24. q. fi. c. pen. sic ponere duos vicarios æquales in terris, hæreticũ videt̃, quò ad ius ptinet. ne igitur hæreticus videaris, hæc tua sit fides, q̄ sicut est vnus Deus immutabilis. de sum. Trini. c. 1. sic & vnus sit vicarius suus in terris generalis. ¶ Nõ ob. q̄ pcesse

runt ex eodẽ prin. & q̄ imperiũ, sicut sacerdotiũ, à Deo sit. Nã Imperiũ est à Deo, non immediatẽ, sed per deitatis sub alternã emanationẽ à vica. Iesu Chri. Et sm̃ hoc loq̄tur Apostolus ad Ro. 13. c. Nõ est ptãs, nisi à Deo. Et statim subdit. Quę aũt sũt à Deo, ordinata sunt: sicut & d̃ iur. vr̃, q̄ peculiũ vicarij nõ solũ ẽ ab ordinario, sed à dño principali, vt. ff. de pecu. l. diffi. peculij. vel aliter. Imperiũ, (put dicit quãdã separationẽ executionis tpalis, & spũalis) à Deo est dispõnẽte, & volẽte, q̄ hi gladij exerceãtur p diuersos: sed ordinationes hos gladios exercentiũ quẽdã ordinẽ inter se hñt, vt minor à maiori procedat. & quicq̃d de ista distinctione duarũ dignitatũ repit, dẽt intelligi de diuersis facti, nõ iure, vt dicit tex. in l. inter tutores. ff. de admi. tu. Itẽ nõ solũ hæ duæ ptes sunt oẽs à Deo. sed ẽt mala Deo pmittẽte. Vñ Chrs in pas. dixit Pylato præsidi. Nõ hẽres ptãtẽ ĩ me vllã, nisi tibi eẽt data de super. p hoc tñ. s. q̄ sit oĩs ptãs à Deo, non tollitur ordo, qui cõsistit in vnctione, coronatione, & alijs, de quibus in Cle. 1. de iureiur. Nã hic ordo seruatur in regibus, q̄ vngũtur. j. de sa. vn. c. 1. Et Saul fuit vnctus à Samuele, vt hẽtur in. 1. Reg. 10. c. & 1. q. 2. c. iudices. vñ si de eẽ cuiuslibet regis est vnctio sacerdotalis: multò magis de eẽ illius, qui est sup oẽs reges.
9 7. q. 1. c. in apibus.† Imperiũ ergo eẽ à Deo, vt à prima causa, nõ tollit ordinẽ, quẽ hẽt eius vicarius in promotione Imperatoris ad Imperiũ, tãquã scdã cã, & quasi quoddã agens instrale. Non ob. q̄ Christus tributũ soluit, & quæ sunt Cæsaris, sibi dari mandauit. nã ipse soluit, vt vitaret scandalũ. Mathæi. 18. c. & 28. q. 1. c. iã nũc. nã limitatẽ dixit. Quæ sunt Cęsaris &c. illa. n. datio, est restrictiua, vt l. 1. C. de sum. Trin. Non ergo oĩa sibi dari iussit, sed quæ sua sũt, quasi nõ oĩa. & notãdũ, q̄ de hoc ĩterrogatus petijt sibi dari numisma, & interrogauit, cuius erat illa imago, & respõsũ fuit, q̄ Cesaris: tũc dixit. Reddite quæ sũt Cæsaris Cæsari. per hoc iubẽs reddi sibi imaginẽ suam. & fortè sic rñdit, vt scandalũ euitaret. Nõ ob. q̄ Petrũ prohibuit vti gladio, quia nõ iussit, vt abijceret: sed vt in vaginã cõuerteret, imperauit, quasi exercitiũ auferẽs, nõ imperiũ prohibens. quinimò ex illa auctoritate colligit vtrunq; gladiũ esse apud Ecclesiã, p illa verba. Ecce gladij duo hic. s. in Ecclesia, & nõ dixit Christus alterũ superfluere: sed satis esse. ¶ Ex prædictis sic diffusè relatis liq̃dẽ infertur, q̄ Papa est maior Imperatore. & q̄ penes Ecclesiã est vterq; gladius, quorũ alterũ suscipit Imperator. s. gladiũ materialẽ à Papa in appbatione, vnctione, & coronatione. ar. ff. de test. mil. l. ex eo. & l. Titius. & in Auth. de defen. ci. §. interim, antequã appbationẽ à Papa accipiat, nõ videtur, q̄ Imperator possit ministrare, & tenẽt hoc q̃dã alij Cã. vt no. in d. Cle. 1. de iureiurã. & plenè per Ol. q. 25. ex cuius dictis ibi, & alibi prædicta retuli, pluribus p me additis. ¶ Ex quibus patet, q̄ illud. c. dum dicit [custodiantur ab oĩbus] &c. oẽs ligat: nec est bona expõ. gl. oĩbus. s. subiectis. nã oẽs sibi subsunt habitu, licẽt nõ actu, & nõ simpliciter, sed sm̃ quid quò ad Imperatorẽ, reges, & laycos, vt in d. c. p venerabilẽ. §. rõnibus. qui fil. sint legi. ¶ Sed iterũ põt quæri. cũ sit dictũ superius, q̄ Papa nõ dẽt nomen Imperatoris accipere, nec Imperator iura pontificis vsurpare, & iura ista à Deo sunt distincta. s. tpalia, & spiritualia. & q̄ non cadit in eis vsus pmiscuus, in quo ergo consistit ista maioritas Papæ ad Imperatorẽ, cui subsunt oẽs nationes, & domini mundi? dic vt in
10 canonibus, & iuribus præal.† ¶ Ad hoc dico, q̄ consistit primò in eo, qđ dixi de probatione, vnctione, & cõsecratione, p quæ exercitiũ, & administrationẽ consequitur, vt prædixi. Scdò in maximis difficultatibus, pp quas Christiana religio tota, vel ps posset grauissima detrimẽta pati, vt patet exemplũ in c. pastoralis. de re iudi. & in d. c. per venerabilẽ. §. rõnibus. qui fil. sint legi. ¶ In his. n. casibus arduis, qui occurrũt, necesse fuit p vnum reipub. prouideri. l. 2. §. nouissimè. ff. de orig. iu. & c. pro humani. de homi. li. 6. facit quod no. Io. An. in cap. per venerabilem. super verbo causaliter & cap. quod

super his.de vo.in glo.mag.ver.credimus, cum ignoscimus.
& ver.de extraneis autẽ.in nouel. vbi verò ista difficultas,&
negociorum grauitas non occurrit,habent locum cõtraria,
11 †vt personis,rebus,causis ecclesiasticis præsit Papa,& in ip
sis canones custodiantur,vt hic;laycis autem ĩ causis , & re
bus eorum þsit Imperator,& ipsius constitutiones,& leges
obseruentur,vt l.leges sacratissimæ.C.de le.& hæc inter eos
ptãs,& iurisdictio sunt distincta,& ita sine dubitatione pro
cedũt,vbi prædicta sũt distincta,& separata omnino : verũ
in rebus,causis,& personis est qñq; reperire mixturam quã
dã,vt cũ þsona est ecclesiastica,vel causa est mixta ; vel prin
cipaliter prophana,& res prophana:vel persona prophana,
& res ecclesiastica:vel cã est mixta,vel principaliter pphana,
tñ cum mixtura cuiusdam spiritualitatis. In his.n.& simi
libus multę dubitationes occurrunt,ad cuius iurisdictionem
prædicta pertineant.& an legibus, vel canonibus terminen
tur: qđ examinabo in 3. q. ¶ Sed principaliter op. & vr̃, ꝙ
canones non sunt obseruandi,vt in iuribus al.in gl.abroga-
ta.item,ꝙ non ab omnibus.29.di.c.sciẽdum.so.quò ad pri-
mum contrariũ dicit gl.ꝙ illud. c.debet intelligi de canoni-
bus nõ abrogatis.cõtrariũ loqtur de canonibus abrogatis.si
militer nõ ob.c.sciẽdũ.qa loquit̃ de canone spãli,vel locali ,
q̃ non egreditur personã, vel locum illum, quem canon ille
concernit. Et ex primo contrario colligo, ꝙ qñque vna con
stitutio,siue canon derogat alteri. Ex secundo habes,ꝙ qui-
dam sunt canones generales : & hi debent ab omnibus ob-
seruari.qdam personales,vel locales: & hi nõ debent ab oĩ-
bus obseruari,nec in omni loco:sed in personis,& locis,in q
12 bus prouident. ¶Circa primũ repetitionis gratia latius insi
stẽdum est.†cũ reperitur vnum ius alteri cõtrariũ in actioni
bus,& iudicijs,quod sequendũ erit.Et pro huius articuli ple
niori intelligẽtia pręmittẽdũ est,ꝙ ius gñale nomẽ ẽ multas
sub se spẽs continens.c.ius gñale.1.dist.& in tota illa distin-
ctione de plurib. spẽbus iuriũ,quõ successiuè emanauerint,
pulchrè prosequitur Ho. in summa in procemio.§.vnde ha
buit originẽ ex verbis suis non relatis:quia Io.An.eius dicta
13 refert.s.in cõstõ.firmiter credimus.& c. inter corporalia.de
trans.in nouel.†¶Circa iuriũ cõtrarietatẽ dico, ꝙ qñq; ista
cõtradictio versatur de vna iuris spẽ ad seipsã,vt conscia cõ
scientiæ,hoc est lex priuata.c.licẽt.de regul.& tunc quid se-
quẽdũ,traditur. 13.di.c.duo mala.& c.nerui. Quandoq; iu
ra eiusdem spẽi sibi inuicẽ cõtradicunt:puta ius diuinũ diui
no,canon canoni,lex legi,statutũ statuto,rescript. vel priui
legium alij priuilegio,vel rescri. & ex his omnibus quid iur.
suis locis habetur.De canonibus.n.& legibus inuicẽ contra
14 rijs in c.1.de cõsti.li.6.De statutis verò per Cy.in l.2. C. de
testa.tu.De rescri.& priuil.plenè in c.1.de rescr.cũ si.†Rur-
sus contingit,ꝙ ista iuriũ contradictio est de vna iur. spẽ ad
diuersã spẽm,vt qñ cõscia cõtradicit ordinatiõi canonis,vel
legis:& in ista contrarietate quid sequẽdũ,multorũ elegãtia
dcã refero in c.possessor malæfidei.de re.iur.li.6. in repeti-
tione.Qñque canon,vel lex contradicit iur. diuino,vel natu
rali.& tunc quid iur.dicã. ĩ. e.c.cũ oẽs.& c. quæ in ecclesia
rũ.per Inno.& reg.peccatũ.de re.iur.li.6.per Io. An.in mer
cu.Qñq; lex contradicit canoni,vel ecõtra. & de hoc ẽt qd
sequẽdũ,ĩ c.possessor.& ĩ.tãgã latius in.1.2.3.& 4.q.Qñq;
statutũ cõtradicit legi,vel canoni.& de hoc in c.1.de consti.
li.6. Qñq; contradicit iuri diuino,vt,ꝙ spurius succedat pr̃i.
15 & de hoc dixi ibi,remittendo ad cõsilia Fe.de Se.& ad Bar.
in l.testi factio.ff.de test.†Qñq; priuilegiũ,vel indultũ aliud
contradicit iuri natura.gen.vel diuino.Itẽ iuri canonico,vel
ciuili,vt cũ Papa,vel Impator per rescr. auferre vult dñium
rei suæ,& dare alteri:vel vult Papa in matrimonijs aliter in
dulgere,quã statuat ius diuinũ,vel canoni. vel vult cõtra iu-
ramentũ,votũ,vel in pluralitate beneficiorum incõpatibiliũ
dispẽsare:vel, quod iure canonico, vel ciuili debetur vni,al-
teri dare:an talia possit.& ille,in quẽ circa talia confert, &
decernit,possit salua conscia sequi talem dispẽsationem,vel
rescri.cõtra iura prædicta.¶De primo vtrũ, & qñ possit p
priuilegiũ,vel rescr.tollere ius vnius,& dare alteri.& an hoc
possit statutũ, plenissimè dixi in repe. c. si pp tua debita.de
rescri.li.6.in 3.op.iõ nõ repeto:†sed in casibus,qbus pt, an
possit ille,cui cõtra ius diuinũ, canonicũ , vel ciuile aliquid
conceditur,salua conscia retinere.Rñdeo,ꝙ,cũ cõceditur p
statutũ,vel pactũ gratuitũ,dixi in d.2.op.referẽdo qões de
hoc disputatas p d.Io.Cal.& d.Fe.de Se.& plenius reassum-
psi ĩ.c.ea q̃ fi.a iudice.đ re.iu.li.6.tñ ad aliũ effectũ,videlicet
vtrũ p viã denunciationis euan.illi,cui cõfertur aliqd p.l.vel
statutũ cõtra naturalẽ æqtatẽ,possit sibi in iudicio qđ refri
cari.Cũ verò p indultum Papæ pdicta dispensatiuè cõcedũ
tur,vidẽdũ est breuiter,quid iur. Et primò in pluralitate be
16 neficiorum pone†Papa motu pprio,vel cũ dispẽsatione cõ-
tulit vni beneficia curata, vel plures dignitates , vel psona-
tus:vtrũ iste de tali beneficio retinẽdo sit tutus,quò ad Deũ.
p solutione huius dubij pmittẽdum est, qđ no. beatus Tho.
in parte secunda 98. ar. vbi dispẽsationẽ diffiniens dicit, ꝙ
Dispensatio est quædã cõmensuratio communis ad singula.
de gubernati.familiæ dicitur dispensator:quia dispensat sin
gula singulis,& laborem,& præmiũ:& tali dispensatione in
digemus,vt legẽ vniuersalẽ ex cã relaxet interdũ.Hãc aũt.s.
17 †legem cõem relaxare,spectat ad illum,qui põt legẽ cõem
edere,vt est Papa,vel Imperator,nõ aũt inferior , nisi quate
nus sibi a l.pmittitur,vt plenè legitur,& no.in c.at si clerici.
de iudi.& in Spe.ti.2.§.nunc de eporum dispẽ.& l. qđ ergo.
18 §.pœna grauior.ff.de his,qui no.infa. † dispensans autẽ dẽt
hr̃e intuitũ rõnis,& boni vniuersi,& cãm,pp quã dispẽsat,q̃
cã in bñficijs pt esse triplex,necessitas, vtilitas , & euidẽs p-
rogatiua meritorum,vt c.de multa.de præbẽ.qbus cessanti-
bus dispẽsatio nõ meretur appellari, sed dissipatio:reqritur
.n.in dispẽsatione fides,& prudẽtia :vñ Luc.12.Quis putas,
fidelis est dispensator,& prudẽs,quẽ constituit dñs super fa
miliã suã,&c.Infidel.autẽ est dispensator, qui non intuet̃ ad
cõe bonum.Itẽ est imprudens , non põderãdo causas supra
dictas.& iõ dispẽsator propriè dici nõ põt.ex his patet solu
tio scdæ qõnis,in qua distinguendum ẽ inter dispensationẽ
factã cã cognita (& sit tutus quò ad Deum ille , cui Papa su
per illa pluralitate dispensauit)& factã sine cognitione:& nõ
sit tutus,quò ad Deum.sed bene quò ad forum Ecclesiæ mi
litãtis,in quo sæpe fallitur, & erratur. quo casu Deus aliter
iudicat de homine,quã minister Dei,& iustitiæ,vt c.cum æ-
terni.de re iudi.li.6.& c.a nobis.de sen.excom.ad hoc facit,
quod legitur,& no.ĩ.de vo.in c.nõ est.in gl.& 11.q.3.c.si is,
qui preest.24.q.1.c.manet.quia cum prohibitio pluralitatis
descendat a lege canonica,non diuina,vr̃ in Papa aliud dicẽ
dum,per no.in c.cum ad monaste.de statu mo. contra Inn.
& ĩ dicã.in ver.& per hoc dicit Io.An.post Inn. Sed ista di-
19 stinctione op.& vr̃ ꝙ † dispensatio quæcunque cũ prædicta
causæ cognitione facta non valeat,ẽt si fiat per Papã. Certũ
est.n.ꝙ ius cõe est rationabile.& pro cõi vtilitate statutũ.4.
di.c.Erit aũt lex. sed cõe bonũ non debet priuata considera
tione tolli.71.di.c. matrimonium.de postu.c.bonæ.il 1.cum
concor.& sicut apud Deum, ita ẽt apud Papam nõ debet es
se acceptio personarũ.de iudi.c.nouit. Itẽ contra ius natura
le non admittit dispensatio.14.dist.in prin. Ius aũt positiuũ
sup naturali rõne fundatur.1.di.c.consuetudo. ergo &c.¶Se
cundo quò ad primũ dic,ꝙ licẽt dispensatio respiciat vtilita
tẽ priuatã:dispensans tñ ad id mouet bono cõi,qa ille, cum
quo pp eminẽtẽ fortè sciam dispẽsat, pdesse poterit vniuer
so orbi. Itẽ vtilius gubernabit multas ecclesias ipse solus , q̃
alij,licẽt multi. Vñ refert Salu.in Cat. ꝙ paucorũ virorũ ĩcli
ta virtus auxit Roma. ĩperiũ , nõ multitudo,Itẽ videmus in
Ecclesia Dei respectu multitudinis fideliũ paucorũ virorũ fa
cta sublimia,& excelsa fidẽ nr̃am,& Ecclesiã illustrasse,& ar
chana pphetarũ,& veteris testĩ illuminasse.¶Circa tales igi
tur re-

tur relaxare legẽ cõem,non ẽ cõe bonũ turbare, ſed ſpe p̃-
mio.alios ad ſimilia incitare,ſiue exhortari,prout fieri dẽt,
vt l. 1.ff. de inſti.& iure.¶ Ad ſm̃ de acceptatione perſonarũ
prohibita,reſpondetur,ꝙ eſt acceptatio, vbi circa æquale
ſeruantur inæqualia.& circa inæquale ſeruantur æqualia.
¶ Ad tertium dic.non facit diſpenſans contra rationem,ex
quo ratio ſuggerit diſpenſari,nec aliter diſpenſare debet,vt
dictum eſt s̃.iſta pro maiori parte ponit Io.An.in c. de mul
ta.& Archi. 9.diſt. c. conſequens.& vide s̃.de ele.c.dudum
20 ¶ Quid ſi †pro obtinenda eccleſia,ſiue prælatura datur pe-
cunia ipſi Papæ,an poterit eã retinere bona conſcĩa,& ſit tu
tus quò ad Deũ,qui ſic eã obtinuit. Et vr̃, ꝙ ſic:quia plena,
& libera collatio bonorũ ſpectat ad ipſum,vt c. 2.de præbẽ.
li.6.& rei ſuæ quilibet.ẽ moderator,& arbiter,vt l.in re mã-
data.C.man.Non ſoluo,ſed tuæ conſcĩæ te relinquo, pro cu
ius conſcĩæ informatione recurre ad c.qui ſtudet. 1.q.1.& p
totã illã qõem.Nã in alio,quã in Papa, talia precio conferẽ
do,vel recipiẽdo,ſymonia,vel hæreſis appellat.ea.cã.& q.c.
3.cum multis ſimilibus In Papa verò, qui põt ſupra ius di-
ſpẽſare.c.ꝓpoſuit.de cõceſ.præb. an habeant ſemper lo-
cum canones, & prohibitiones huius noui & veteris teſta-
menti,de quibus in d.c.qui ſtudet.ſuum ſit iudiciũ diffinire.
21 ¶†Caſus aũt,in quibus ſibi prohibitũ eſt diſpenſare,vide in
Spe.de legato. §.nunc breuiter. & inter cæteros prohibitos
enumeratur ibi caſus,cũ ſtatutis eccleſiæ denigratur,ſiue de
coloratur.1.q.7.c.& ſi illa.25.q.1. c. quæ ad perpetuã.& c.
ſunt quidã.& c prima ſalus.facit quod no.de iureiurã.c.& ſi
Chriſtus.in fi.¶ Quæ denigratio,& decoloratio an reſultet,
ſi Papa exponit beneficia venalia: tu ipſe diiudica. Impera-
tor.n.ſummè hoc deteſtatur in l.ſi quẽquã C.de epiſ.& cle.
22 ¶ Vlterius quæro,†an liceat in uotis diſpenſare. Et vr̃ ꝙ nõ,
quia ius naturale non videtur poſſe diſpenſari per Papã. nã
eſt immutabile.de iure naturali gen.& ciui.§.ſed naturalia.
5.di.in prin.& 13.di.in prin. ¶ Votũ aũt ẽ hm̃oi.nã ſcriptũ
ẽ in l.uouete,& reddite Dño vota veſtra. de voto.c. magno.
& hoc tenet Ber.vbi nõ ſubeſt iuſta cã diſpẽſandi. c. non eſt
voti.eo.ti.Vbi autem ſubeſt iuſta cauſa:tunc nedum in voto
ſimplici:ſed etiam in voto ſolẽni per profeſſionẽ vr̃,ꝙ Papa
poſſit diſpenſare, & facere de monacho non monachum,
& quò ad matrimoniũ cõtrahẽdum, & ꝓpriũ poſſidẽdum.
Et hoc,vt dixi,cũ cauſa maxima ſubeſt,puta piculũ alicuius
regni,niſi monachus forte de ſtirpe illa regia vltimus vxorẽ
ducat,& prolẽ ſuſcipiat.¶ Vel pone,ꝙ vnus rex iſidelis vult
cũ hominibus regni ſui baptizari, ſi poſſit hr̃e in vxorẽ vnã
monacham alterius regis filiã,tenet Io.An. ꝙ Papa his caſi-
bus poſſit diſpenſare,& tã publicum bonum præferẽdũ eſt
cõtẽplationi,& continentiæ vnius monachi,ſiue monialis.
Et credendũ ẽ hoc Deo placere, ac ſibi fore magis acceptã
p̃ cæteris conſeruatio.rõnabilis creaturæ,ꝓ qua aĩam ſuã de
dit,& cuius gr̃a oĩa cõparauit.ff.de vſu.l.in pecudũ. Nõ ob.
ꝙ caſtitas,ſiue continẽtia p̃ cæteris eſt grata Deo, quæ ſola
poſſibilis eſt Deo animas præſentare. vt no.in c.1.de voto.
in nouella.& plenius in c.cum ad monaſterium. de ſtatu mo
23 na.ſup gl.fi.¶ Sed dices†quare magis põt Papa ex cã diſpẽ
ſare contra votum continentiæ,q̃ contra matrimoniũ carna
li copula cõſumatũ? Ad hoc dico,ꝙ ſolẽne votũ ſumpſit ſta
tutũ ex cõſtõne Eccleſiæ:ſed matrimoniũ à lege Dei.ad hoc
c.1.de voto li.6.Et h.d.Io.An.poſt Inn. ꝙ in prohibitis con
ſtõne canonica, vt in pluralitate beneficiorũ, & cũ ſimilibus
Papa poteſt ſine cã diſpẽſare:nec mirum,quia poſſet conſti
tutionẽ illã in totũ tollere.in his verò, q̃ ꝓhibita ſunt l.diui
na,Papa ſine cauſa diſpenſare non poteſt. & ita eſt in voto
quocunq;,& maximè in voto continentię,prout dictum eſt.
24 & ita no.Io.An.in d c.cum ad mona.in vltima gl.¶†Quare
autem non poteſt diſſoluere matrimonium,ſicut monacha-
tum,vide in c.ruſus. qui clerici vel vouentes. in nouella. &
quod ipſe nota.de poteſtate Papæ circa id quod licet, circa
id,quod decet,& circa id,quod expedit in c. magnę. de vo.
25 ĩ nouella.¶†De ptãte tñ Papæ circa mr̃imoniũ eſt latius cõ
ſiderãdũ,ſuper quo dic,quòd aut loquimur circa matrimo-
nia nondũ initiata:aut ẽt circa matrimonia initiata, nõ cõ-
ſumata:aut ẽt matrimonia carnali copula conſumata. Quò
26 ad primũ vr̃ dicendum,ꝙ†in matrimonijs cõtrahendis Pa-
pa ꝑ ſuas conſtõnes poſſit inducere impedimenta.& ſic im-
pedire conſenſum matrimonialẽ.fecit.n. omnia impedimẽ-
ta:de quibus Inſti.de nup.in fi.ꝑ gl.in ti.de ſpõ. & ꝑ totũ il-
lum quartum librum ſunt impedimenta canonica.& de iure
poſitiuo,& ſunt efficacia ad dirimendũ matrimoniũ poſt cõ
tractũ,vt patet in illis ti.¶ Et ſimiliter in voto ꝓfeſſionis, &
quolibet alio,quæ licèt obligent de iure diuino:tñ Papa per
ſuas cõſtõnes põt inhabilitare aliàs habiles ad uouendũ,pu
ta minores.14.annis,& q̃nque 18.vt c.quia inſulis.de reg.&
c.2.eo.ti.li.6.fac.c.non dẽt.de conſang. & aff. Et non ſolũ ꝑ
conſtõnẽ generalem,ſed ẽt,ſi ſpãliter interdixit vni, ne con
trahat cũ decreti interpoſitione, nõ tenet matrimoniũ poſt
contractum contra Papæ prohibitionẽ,vt no.in c. ad diſſol-
uendum.de deſpon.impu. ¶ Si.n. põt ſuper inhabilitando ꝑ
ſonas facere conſtõnẽ generalem.ergo localem,& perſona
lem,vt d.c.non dẽt.& 28.di.& 35.q.6.c.quædã lex.Papa nã
que,ſicut Imperator,eſt.l.animata in terris in Auth. de con
ſu.§. fi.col.4.ſi ergo lex eius, q̃ cẽſet vox mortua,hoc põt,
multò magis vox eius viua in Auth.de iſtrumẽ.cau.& fi.§.ſi
verò tale.col.6.Et hoc no.in d.c. ad diſſoluendũ. in nouella
ſuper vl.gl. Et iſtis caſibus debet cum iure ſcripto conſcien
tia concordare,nec contra cõſtõnem canonicam contrahe-
re : aliàs non eſſet matrimonium, poſtq̃ conſtõ inhabilitat
contrahentes,vel aliud obſtaculum apponit.facit quod ple-
nè dixi in c.poſſeſſor malæ fidei.s̃.eo.in repeti.ſed dicam.ĩ.
27 in verſi.ſed poſſet contra prędicta.item habemus, ꝙ †Papa
præſumit,& fingit q̃nq; matrimonium,vbi in rei veritate po
teſt eſſe poſſibile,ꝙ non eſt,puta ſi contractis ſpõſalibus de
futuro cũ Berta,ſequuta eſt carnalis copula. pręſumit.n.cõ
ſtõ canonica,matrimoniali affectu eam cognouiſſe:nec ad-
mittit probationem in contrarium, licèt aliud eſſe poterit,
vt in c.is,qui fidem.de ſponſa.quo caſu cogitur cum ea ma-
nere,& ſeparari ab alia,cum qua poſtea verè contraxiſſet,&
carnaliter cognouiſſet.quod q̃q̃ ſit contra veritatẽ: tñ Eccle
ſia non recedit à ſua præſumptione,nec iudicat de occultis.
de quo in c.is qui fi.de præſump. in nouel.vbi in foro pœni.
vel conſcientiæ iſto cãu cogor per iudicem eccleſiaſticũ pro
vxore tenere illã, in quã nunq̃ cõſenſi matrimoniali affectu.
28 ¶†Circa matrimoniũ verò initiatum,ſed non carnali copu
la conſumatum plenè per Ioan. And. in cap. ex publico. &
ibi in nouella dicit Ioan.And.poſt glo. & Doc.quòd in ma-
trimonio non conſumato carnali copula Papa põt conſtõ-
nes facere,& ſponſalia de præſenti diſſoluere,ẽt de ordina-
ria ptãte,ſubſiſtente cã legitima.Si .n.per conſtõnem cano-
nicam,de qua ibi,talia ſponſalia diſſolui poſſunt per ingreſ-
ſum religionis ibi:ergo & per ſuum indultum,cum ſit lex a-
nimata in terris,vt ſupradixi:quia quod poteſt per cõſtõnẽ,
põt ẽt per indultũ,alia,quàm religionis, legitima cauſa ſua-
dente,vt s̃.dixi ꝑ d. Auth. de cõſul.cõiũcta Auth. de inſtru.
cau.& fi.¶ Circa matrimonium verò carnali copula cõſu-
matũ non vr̃ Papæ attributa ptãs diſſoluendi, nec ẽt faciẽdi
cõſtõnẽs ſuas,niſi in profiteri volentibus religionẽ.c.gaudẽ
mus.& c.quanto.de diuor.& in cãu,quo velit vterque profi-
teri, vel vnus ex eis, alio in ſeculo remanente, cap.coniu-
gatus. de conuer.coniug.de hoc in c.dudum.eo.ti. in nouel-
29 la. † Quòd autem latior eſt poteſtas Papæ in non conſuma-
to,quàm conſumato carnali copula.vide in d.c.ex publico.
in nouella ad fi.& in d c.ruſus. q clerici vel voue.ſed poſſet
contra prædicta oppo.& præcisè dici, quòd Papa propter
ſua impedimenta non poſſet impedire contrahẽtes: nec ma
trimonia contracta diſſoluere.cum enim in l. diuina prohi-
bitum

bitũ sit dissoluere quos Deus coniunxit &c, & matrimoniũ
ẽt sit de iure naturali, vt Inst. de iure naturali gen. & ciui. §. 1.
& perfectũ consensu. l. cõsensus. de reg. iur. Ex his cõmuniter
infert, ꝙ Papa nõ possit tollere legem Dei, nec possit tollere
cõsensum, nec ẽt ius naturale. c. cũ inferior. de maio. & obe.
§ sed naturalia. Insti. de iur. naturali gẽ. & ci. 13. di. in prin. &
5. di. in prin. Si. n. Papa cũ suis canonicis constitutionibus re
pñtat ius positiuũ, non naturale, vel diuinum. quod patet; qa
ista sunt immutabilia: cõstõnes aũt canonicæ variant, vt in
c. non dẽt. de consang. & affi. So. Io. An. tangit istud cõtrariũ
in c. de infidelibus. de consang. & affi. & dicit, ꝙ cõiuncti cõ
tra constõnem canonicã nõ sunt cõiuncti Deo: nec sm̃ Deũ,
imò contra Deũ, quia contra ipsius vicariũ; & iõ sepantur.
& hoc facit non hõ, sed Deus, vel eius vicarius, cui dedit suã
ptãtem. de trãsla. c. inter corporalia. & ibi ẽt in nouel. super
ver. hõ. resistit. n. Deo, qui resistit ordinationi suæ. 11. q. 1. c.
30 qui resistit. † Ex his patet, ꝙ in matrimonijs nondũ initiatis
latissima est ptãs Papæ in dirimendo matrimonia post con-
tracta contra suã cõstõnẽ, vel habilitationẽ: in matrimonijs
verò non cõsummatis carnali copula, ẽt magna est eius au
ctoritas: sed nõ tãta de ordinaria ptãte. quia nõ sine magna
cã dirimere põt. in consũmatis aũt carnali copula dirimen-
dis minima est eius ptãs, & quasi nulla in coniugibus, vel eo
rũ altero, nisi in cãu. c. gaudemus. & c. quanto. Et quæ in ip-
sis sit rõ, vide in d. c. ex publico. & notabilibus. patet ẽt ex
his, ꝙ Papa ius diuinũ põt interpretari, & modificare, & per
suas constõnes contractus, & dispositiones, quæ fundantur
in iure naturali, & gẽ. impedire; vt sic ex eis nullum vinculũ,
vel obligatio contrahatur. hoc idẽ facit ius ciuile, vt l. cũ lex.
ff. de fideiusso, & quod ibi per Bar. & quod no. Io. An. in d.
c. peccatũ. de causis matrimonialibus. & quod dixi ĩ d. c. pos
sessor malæ fidei. in repetitione. ¶ Item ẽt ex prædicta diffe-
rentia inter consummatũ, & non consummatũ carnali copu
la argue. ꝙ iura, quæ loquuntur de maritata, non hñt locum
in desponsata, de quo per Bal. post Cy. in l. nõ sine. C. de bo.
quæ li. In omnibus aũt casibus tenemur ẽt in foro conscĩæ,
seruare quicquid Papa statuit, & decernit, nisi in matrimo-
nio præsumpto, in quo conscĩa potius quis vti dẽt, quàm iu
re præsumptionis. nec mirũ quia si constõ, vel eius minister
posset de veritate cõscĩæ informari, sequi eam deberet om-
nimodo, per d. c. is qui fi. & c. literis. de resti. spo. ¶ Quedã tñ
impedimenta in matrimonijs inducta iure canonico nõ hñt
in se æquitatem, vt impedimẽtũ publicæ honestatis in spõsa
libus humiliũ psonarũ, impedimẽtũ adoptionis legalis, & q̃
dam alia, vt dixi in c. 1. de spon. ĩ. e. li. 6. Parendũ est tñ con-
stõnibus apostolicis, quãquã duris, l. prospexit. ff. qui, & à q
bus. & c. scriptũ est in l. 6. q. 2. ¶ Ex prædictis ergo potes in-
strui, an Papa contra constitutiones canonicas, vel cõtra ius
diuinũ, vel naturale dispensando possit illud cum bona con-
sciẽtia retinere, & sequi, puta dispẽsando in gradibus prohi
bitis: vel in pluralitate beneficiorũ, vel in voto, iuramentis p̃
stitis Deo, vel homini, an possit dispensare, & relaxare. vide
in spe. in ti. de lega. §. nunc ostendẽdũ. ver. 24. & ver. hoc quo
31 q; cũ ver. seq. ¶ Tertiò principaliter opponitur, & vr̃ ꝙ † ista
verba [in actionibus, & iudicijs] sunt ineptè posita: qa exer-
citium actionum non põt esse nisi in iudicio. vt Instit. de ac.
in prin. & l. extat. ff. quod me. cau. sed ista copula, &, solet co
pulare diuersa, vt no. ff. de iur. & fac. igno. in rub. ibi [quã in
iudicio] vr̃, ꝙ actio possit dirigi, & tractari contra iura præ-
dicta. So. gl. exponit, actionibus. s. ciuilibus. & iudicijs, expo-
nit, in criminalibus. quia in ciuilibus, & criminalibus eccle-
siasticis dẽt quisque auctoritate canonum, & non suo sensu
duci. nam de iure canonico non est curandum de spẽ actio-
nis. c. dilecti. de iudi. qđ c. nisi ita exponatur, istud ver. actio
nibus, etiam videtur obstare. & ita dicit glo. idem Inn. & Io.
An. Ego dico, ꝙ ver. actionibus, non ponitur hic pro actio-
ne, pro vt est ius persequendi in iudicio, quod sibi debetur;
nec pro actione, prout ad causas ciuiles, vel criminales re-
fertur, sm̃ quod prædicti intelligunt. nam nimis esset restrin
gere istum text. s. ad ciuiles, & criminales causas in iudicio
ventilandas, & ad iudicem tantùm, vt in ipsis iudicijs non du
catur sensu suo. ¶ Intelligo igitur ista verba aliter, & sic, vi-
delicet, ꝙ verbũ illud, in actionibus. nõ intelligatur de actio
nibus, prout sonant in ius, et in iure consistunt, vt d. l. extat.
& Insti. de ac. in prin. Sed intelligatur de actionibus prout so
nant in factum, & exercitio facti, & pro actibus hominũ ex
plicãdis etiã cũ priuatis personis extra iudicium, vt in testa-
mentis, contractibus, & alijs quibuscunque dispositionibus
occultis: vt in eis ducatur quis auctoritate canonica, & non
spiritu suo. quod tantum est dicere, quantum ꝙ priuata di-
spositio non potest generalem constitutionem canonis im-
mutare. c. requisisti. de testa. & l. nemo potest. de leg. 1. vñ gl.
appellat illum fatuum testatorem, qui volebat suo sensu sine
legum diligentia cõdere testamentum in l. codic. in gl. fi. ver
bum aũt, in iudicijs, referatur ad causas ciuiles, & crimina-
les in iudicijs explicandas, in quibus ẽt litigatores non dñt
duci proprio suo sensu, sed canonum auctoritate. & sic expo
nendo tex. ista omnia negocia, quę geruntur inter homines,
complectitur ver. iudicijs, & iudices. ¶ Declara autẽ hoc p
aliqua exempla. pone, lex canon. statuit circa solẽnitatẽ te-
stamenti, vel contractus, puta ꝙ testamentũ, vel electio fiat
forma certa. nunquid potest aliter prouideri per homines?
certè non in c. vbi. de ele. li. 6. & d. l. nemo potest. vel pone. in
iudicijs proditus est certus ordo substantialis in proceden-
do, & sententiando: an poterunt litigantes ex pcõ aliter p-
uidere? certè nõ. c. fi. de sen. & re iudi. li. 6. & c. de cau. de of.
dele. vel pone exemplum in solemnitate probatoria, quã per
pactum restringere, vel augere aliter, quàm l. disponat, non
possunt iuxta remissionem ad Spec. de fo. comp. c. si diligen
ti. sm̃ Inn. li. 6. & ex illo. c. etiam potest sumi exẽplum. ¶ Itẽ
pone. prouisum est à lege, ꝙ à sententia arbitri nõ possit ap
pellari, vel ꝙ præscriptione decursa, non possit quis agere;
ergo per pctũ poterit pacisci, ꝙ à sentẽtia arbitri appellet,
vel ꝙ præscriptio nulli obstet. dic per Bar. in d. l. nemo põt.
vbi per eum, & Bal. & alia exẽpla, quæ possent esse multa. si-
militer cauetur l. ꝙ contractus ex conuentione legem acci-
piunt, l. 1. §. si conueniat. ff. depositi. & dispositio testamenta
ria est pro l. seruãda. in Auth. de nup. §. disponat. & prouisio
hominis tollit prouisionẽ legis. l. fin. C. de pac. cõuen. & l. in
conditionibus primum locum. ff. de condi. & demon. & con
stitutiones locales derogant generalibus in illis locis. c. 1. de
32 consti. eo. li. 6. ¶ Pro solutione istorum iurium recurrẽdum
est ad illam materiã, videlicet † quibus iuribus possit quis re
nunciare, vel non: de qua plenè per Bar. in l. si quis pro eo. ff.
de fideius. & c. diligenti. de fo. cõp. in gl. & in nouella in c. ad
apo. de regul. & in l. pe. C. de pac. per Bar. Bal. & alios. verbũ
igitur, actionibus, hic sumitur, prout in facto, & exercitio. vñ
& dicimus gratiarum actionẽ recipiat. Cle. super cathedrã.
de sepul. & in oratione illa. Actiones nr̃as, q̃sumus Dñe, aspi
rãdo p̃ueni, & adiuuãdo psequere. verbũ etiam, in iudicijs,
accipitur pro ciuili & criminali, vt sumitur. ĩ. de iudi. & ibi ĩ
rub. per Io. An. ¶ Hæc ergo verba vt generalia iurislator e-
legit, vt dicit tex. in l. 1. ff. si cer. pe. ¶ Quartò oppono & vr̃,
ꝙ in quantum ista verba [nemo suo sensu] &c. referuntur ad
iudices. iste tex. non bene dicat: quia immo potest iudex iu-
dicare, & agere secundùm æquitatem, vt sibi iustum visum
fuerit, vt in Auth iusiuran. quod præstatur ab his. col. 2. Sol.
vt in gl. quæ supplet ista verba [vt sibi iustum fuerit] &c. dũ
tamen secundùm illa iura pronunciet in Auth. de iudi. §. qa
verò. ver. omnis iudex. col. 6. Io. An. post Inn. soluit aliter, &
dicit, ꝙ contrarium intelligitur de his, quę iudex agit extra
iudicium, vt in dandis officijs: vel his, quæ agit in iudicijs cõ
mis. suo arbitrio, vt in inducijs moderãdis. ff. de iud. leg. 1. 3.
q. 3. c. de inducijs. & in dispensationibus. 1. q. 7. c. exigunt. &
in

in pœnis, maximè extraordinarijs, & etiam ordinarijs, si
eas ex causa viderit temperandas. ff. de pœn.l.aut facta.§.
fi.& plenè in l.quid ergo.§.pęna grauior.ff.de his, qui no.in
fa.C.e.ti.l.& si seuerior.& 50.di.c.vt constitueretur.et 81.di.
c.tanta.23.q.5.c. circumcelliones. & ita soluit, vt dixit Io.
33 An.in nouella.¶Ex cuius dictis colligitur, ꝙ † in arbitrarijs
magna est potestas iudicis. similiter in examinatione verita
tis, maximè quæ sumẽda est ex attestõibus, & dictis testiũ.
vtrũ autem credere eis debeat, & eorũ dicta sequi, vel non,
suo arbitrio reseruatur: super quo omnino vide, quod no.Io.
An.post Inno.1.c.quoniam cõtra falsam.de proba.sup.ver.
instrumẽtorum.ver.ille etiam qui testes recipit.& quod no.
in c.cũ spãli.de ap. in nouella.vbi ĩ cõmis.arbitrio iudicis, si
non fuerit arbitratus, iustè poterit appellare: aliàs fiet sibi
34 præiudicium. † semper tamen in commis. arbitrio pro iu-
dice præsumendũ ẽ, nisi contrariũ doceatur: secus in alijs, vt
no.Inno.in c.innotuit.de eo qui fur.ordi.susce.& c.cũ in iu-
re.de of.dele.in nouella. qđ no.quædam autem sunt cõmis.
iudicis arbitrio, nec iure expsse decisa: & ex istis quædã sunt
35 † noua dubia: quædam etiã non noua, sed in Doctorũ opin.
& disceptatione posita. primo casu. s. qñ sũt noua dubia su
ꝑ iure, vel nouo negocio, distingue: quia aut illud dubiũ est
certo modo interpretatum per consuetudinẽ. & stamus di-
ctæ interpretationi, vt l. si de interpretatione. ff.de legi.aut
non apparet interpretatio consuetudinis super eo: & tũc aut
verbo.signi.est omnino certa: aut multiplex, & incerta.si est
certa: tunc stamus verborum significationi, vt l. non aliter.
de le.3.Si est multiplex, & dubia, aut potest reperiri via be-
nignior secundùm æquitatem, aut non. si potest reperiri via
benignior, illam debet iudex sequi, vt l.quod si Ephesi. §. fi.
ff.de eo, quod cer.lo.Si nõ potest reperiri via benignior: tũc
aut reperitur simile, aut non. si reperitur simile, procedi-
tur de similibus ad similia, vt l.non põt. ff. de legi.si vero nõ
reperitur simile, est recurrendum ad principẽ vl. loco.& ista
est distinctio l.cum de nouo.C.de leg.in casibus ergo dubijs
primò ad interpretationem legis.Secũdò ad verborum pro
priam significationem.Tertiò ad partem benigniorẽ. Quar
tò ad similia.Quintò ad conditorem legũ, & canonũ recur-
rendũ est, vt in iuribus preallegatis.Similitudo verò, siue si-
mile de facili tollitur, probando aliquam dissimilitudinem,
quã qui dicit, probare dẽt, vt no.i Spe.de dispu.aduo.§.plus
autem.ver.iuribus.& vide quod no.Io.An.in d.c.cũ specia-
li.vbi dicit, ꝙ inferiores iudices in causis, quas habent corã
se, in præiudicium litigãtis possunt interpretari ius scriptũ,
& æquitatem: talis tamen interpretatio non facit ius, nisi in-
ter partes.super quo vide ĩ.de postulatione præla.c.1. versi.
nec valet.in nouella.super gl.no. q. Aliud ẽ membrũ in du-
bijs antiquis positis in disceptatione, & disputatione glo. &
Doc.& in talibus qđ agendũ sit, dicit hic Io.An. ꝙ cõis opi
nio sequenda est, nisi notoriè malè dicat, vel rationabiliter
conuincatur, qđ faciet bonus iudex acutissimi ingenij.ĩ.de
36 fer.c.capellanus.posset tñ qñq; contingere, ꝙ † tanta est in-
ter glossatores, & moderniores adinuicem contradictio ꝑ-
pter conflictum rationum hinc inde vrgentium, ꝙ neutra o-
pinio potest dici cõis; tunc multũ prodest hẽre generosum
iudicem, qui poterit eligere, & sequi opiniones, quæ sibi ma
gis placebunt.quod sentit hic Io. An.& credo, quòd si ab e-
ius sñia appelletur, & iudex appellationis opinionẽ cõtrariã
sequatur: ꝙ debet illo casu appellatum absoluere ab expen-
sis propter præsumptionem sententiæ concordantis cum o-
pinione tot Doctorum, quod no.per Io. An.in c.vt debitus.
ĩ.de appella.in nouella super.glo.& in specu. de expensis.§.
nunc videndum.vbi si iudex in casibus, in quibus potest ar-
bitrari, tulerit sententiam, à qua fuit appellatum: licèt iu-
dex appellationis contrarium arbitretur: non tamen con-
demnabit in expensis illum, pro quo prima sententia lata
fuit: secus si defendat sententiam non super arbitrarijs latã,
& succumbit in eisdem actis, vt no.Io.And.in c. ignoran. de
de re.iur.lib.6.& Bar.in l.si.ff.de iudic.quòd est notandũ, &
cõcludendum circa hoc: ꝙ opiniones Doc. faciunt dubium
probabile, & excusant, qui eligit alterã: licèt postea repro-
betur.ad hoc facit qđ no.in c.2.de postu.præla.ĩ.e.li.6.ad fi.
in nouella.& quod ibi dixi. Et hoc est verũ non solum si opi
nio approbetur ab alio iudice, sed ẽt si communis opinio à
noua cõstitu. vt gesta sñ cõmunem opi.in iudicio, & ceteris
actibus debeant remanere firma, & valida, vt in c. fi.ĩ. eo.in
nouel.& vide ad hoc quod dixi. in cle. 1. de re. ec. non alie.
Et qđ no.Bar.l.cum prolatis.ff. de re iudi. vbi no. Bar. quid
iur.si iudex sñ vnam opinionem tulit sñiam, quæ postea re-
probetur, an faciat litẽ suã, dicit ꝙ non, sed minus punietur.
37 ¶Vnum vl.non omitto, ꝙ † in casibus, quibus inter legistas
est magna differẽtia, si reperitur super illo dubio decisio ca
nonica, vt in duab.quartis detrahendis.de quib.in cap.Ray.
de test.vel infra quantum tempus restitutio concedatur.
de quo in cle.1.de resti.in inte.& in cle.testibus ritè receptis.
de testib.Sup his, & similibus casibus dubijs apud antiquos,
& modernos, legistas sequẽdæ sunt decisiones canonicæ, nõ
opiniones tenentium contrarium in prædictis, ar.c.per vene
rabilem.§.rationibus.qui fi.sint legi.Nam & si leges non de
dignantur sacros canones imitari: multò minus iudices, &
ministri legum debent canonum statuta contemnere in tali-
bus casibus dubijs non decis. per ll.& ꝑ hoc Cy. Bar.& alios
legistas, qui opinionem glo.sequuntur, & non decis. canoni-
cam, sed quandoque determinãt, ꝙ illa seruetur in foro suo,
non puto rectè dicere: quia postquam non est l. expresè
decis.& apud legistas sit magna altercatio, semper credo illi
opinioni inhærere, ẽt in secularibus, quæ de iure canonico
reperitur approbata: licèt Cyn. sæpè vociferet contra tales
decisiones, vt patet per eum in l.si certis annis.C. de pactis.
l.per hanc.C.de tem.ap.& in sua disputatione, quæ incipit.
Rector ciuitatis Sen.& in multis alijs locis. ¶ Et hoc, qđ
s.tenui, expresè sentit Ioã.An.in nouella.in c.1.de no.oper.
38 nunciat.ibi enim dicit, ꝙ vbicũque agitur de peccato, † leges
canones imitantur.de pręscrip.c.fi.idem si de interpretatio-
ne fidei, vel legis diuinæ, vel diuersarum opinionũ.C.de sum.
Trini. l.fina. ¶ Idem vbi deficit ius ciuile.C.de Iusti. Cod.
confir.l.vna §.si quæ verò.ibi[si verò pro certis] &c. Nam
cum eo casu etiam secundùm l. sit de similibus ad similia
procedendum, vel ad consuetudinem recurrendum. ff. de
leg.l.non possunt.& l.seq.& l. de quibus. fortius ergo ad ius
canonicum recurrendũ est, quàm auctoritatibus Iurisc. cre
dendum. patet.11.di.c.quis nesciat.& c.ecclesiasticarum.&
per to. & sequentibus distinctionibus vsque ad 13.& ita di-
cit in d.c. Ex quo sequitur verum esse, qđ s. dixi. ¶ Postre-
mò ꝑ declaratione litteræ, inquãtum dicitur [nemo suo sen
39 su] breuiter quæro, vtrùm † iudex debeat iudicare secũdùm
suam conscientiam, an secundùm alle.& probata. ista quæ-
stio est vulgaris, & per Doc. vtriusque iur. varijs locis tacta,
& varijs modis soluta. Accur. eam plenè tangit in l. illici-
tas.§.veritas.ff. de offi.præsi.ĩ.de offi. dele. c. pastoralis. in
glo. & plenius per Ioan. Cal. in additionibus.& c. 1. de offi.
or. & per Bar. & per Innoc. de offi. dele. c. pastoralis.& c.
venerandæ. de censi. per glo.3. q.8.c.iudicent. per Ioã. An.
plenè in addi.spe.in ti. de disputa.& allega.aduo.§.sequitur.
vbi refert opiniones contrarias theologorum. Quidam te-
nent, ꝙ debet sequi potius veritatem, quam nouerit, q̃ proba
tiones, & acta cõtraria cõscientiæ suæ.ipse verò relatis alijs
opinionibus legistarum, dicit, ꝙ † in iudice sacerdote potest
considerari triplex conscientia: vna Dei, quam habet iu-
dex vt Deus per confessionẽ sibi factam in foro pœnitentia-
li.Secunda vt hominis, quam fortè habet per aliquem sen-
sum corporeum, vt per visum, vel alium de sensibus corpo-
reis, de quibus in c.cum tamen. de testi.per Innoc. Tertiam
quam habet vt iudex per probata coram eo.De prima, quã
habet

habet vt Deus, certum est, q͏ debet eam sequi, & nō ꝑ veritatem vt homini aliter sibi notā prodere rem: vt in c.1.præall. & in c.oēs.de pœni.& remis. Restat modò de.2.&3. cum sibi inuicem aduersantur: quia veritas aliter sibi nota est, vt homini: aliter nōta vt iudici, vt per probata in causa. in hac ergo perplexitate primò ei consulit, vt laboret, quantum potest, vt veritas sibi nota tāquam homini concordet cum alle. & probatis in causa. quod si non potest, nulli dubiū, q͏ debet iura sequi, & secūdū ea iudicare, nec esse clemētior lege, iuxta illa, quæ dicta sunt. s. in 3.op. facit Auth. de iudi. §. si verò. & 30.q.6.c. iudicantem. Si verò ad hanc veritatem, & cōcordiam conscientiæ cum proba. peruenire non potest: tunc (si est delegatus, vel executor) debet instare, quantum potest, cum superiore, vt eum exoneret à iudicando, vt d.c. pastoralis. quod si non potest, dicit Hosti. quòd in executore remedium est, quòd appellet: sed si est iudex delegatus, non tangit: sed dicam idem, quod in ordinario est dicendum, videlicet primò vt cām deleget, & sic se exoneret. Sed si non pōt (quia natura causæ hoc nō patitur, vel est delegatus ab alio, q̄ à principe) tunc dicit tolerabilius esse nō pronunciare, & patiēter pati pœnā de sen. excō. c. inquisitioni. quā contra consciam iudicare: vbi concludit Io. An. in fi. q͏ consiliū sequē. eēt, si nō eēt cōtra iudicē recusantē ministrare iustitiā. ¶ Aliud remediū proditū est, q͏ nō iudicet: sed qa credo, q͏ possit præcisè cogi ad pronunciandū, vt l. munerū. §. iudicandi. ff. de mu. & hono. remāeo in pred. pplexitate. s. qd faciet cōpulsus ad hoc. ¶ Ego plenè dixi in repetitione. c. possessor malæfidei. de re. iu. li. 6. i 6. q. prīcipali. iō hoc nō
41 repeto, nisi solū casum magis du. cū. s. † in ciuili cā, & criminali hēt cōsciam informatā de certissima veritate ꝑ eo: ꝓbationes tn̄ indubitatas hēt in cā cōtra eū, quas verè nouit falsas, sed nō pōt ostēdere tanq̄ iudex: tunc dicit Io. Cal. q͏ est tutius sequi consciam informatā de veritate, q̄ sequi alle. & ꝓbata sm̄ eū. Sed certè piculosū est hoc iudici in ciui. quia tenebitur ad æstimationē litis, postq̄ ex probatis snīa apparet iniusta, nec credetur sibi cōtrarium asserenti. c. qm̄ contra de ꝓba. ¶ In criminali aūt absol. quē debuit cōdemnare ex probatis in cā, ēt sibi maius periculū īmineret. s. pœnæ cōsimilis, psonalis fortè, ar. ff. ad leg. Iul. repet. l. lex. Iul. Istis aūt periculis pro debito, vel delicto alterius se exponere, nō vr̄ sm̄ ordinē charitatis: vnde ī ciuili, si ē maxima summa, à qua reū si contra alle. & probata absolueret, oporteret iudicem de suo refundere. & per cōsequēs vēdicare. quod durū eēt dicere ad hoc eū teneri. & durius est in criminali reū cōtra ꝓbata absoluere, & supplicio se exponere, quod natura abhor
42 ret, vt in Cle. pastoralis. de re iudi. † ¶ In hac ergo pplexitate satis videtur iudex excusabilis quò ad Deū, si veritatē, vt hoī sibi notā, ostēdit, & sequitur veritatē iudicialē. istud. n. est minus malū. s. nō exponere se, vel suppliciū pati nolle misericordiæ cā. c. singulis. 86. di. & c. serui. 13. di. Ista. n. veritas nō patefacta in iudicio non dēt mouere iudicē: sicut nō mouit Christū cōtra Iudā, nec Deū cōtra Sodomā, vt c. Deus omnipotens. 2. q. 1. multū. n. excusat necessitas officij, l. tutor. ff. de his qui. vt indig. & l. post legatū. eo. ti. & l. cū quidā. ff. de admi. tu. & glossatores iuris canonici, & ciuilis inclinant in istā partē, vt patet ꝑ eos in iuribus præal. ¶ Conarer tn̄ oib. modis velle inuenire veritatē in figura iudicij concordantē cū cōscīa: qd iudex efficaciter facere posset, si testes probauerunt aliter, q̄ veritas se hēret in cōscīa iudicis. posset. n. vti varijs interrogationibus, cōminari pœnas, & alia remedia cōtra eos adhibere, iuxta no. ꝑ Inn. in c. qm̄ cōtra falsam. & ibi in nouella de proba. & cū credere, vel non credere testibus sit cōmissum suo arbitrio, vt l. 3. ff. de testi. forte si ipsos non sequeretur, non faceret litē suam, nec subiaceret dictis periculis: oporteret tamen per aliquas coniecturas apparere, quare non adhibet eis fidem: aliàs posset argui de non ꝓbabili ignorātia, ar. no. in Cle. 1. de iurepa. facit quod dixi. s. in ver. ex cuius dictis collige. Et si per hunc modum nō possem probationes cum conscīa cōcordare, vel me exonerare apud superiorem: vel si possem, dimitterē successorē in offi. reliqua cō. istā q. vide per me in d.c. possessor malæ fidei. de re. iur. in 6. q. His igitur breuiter explicatis pro declaratione c. & gl. venio ad principale propositum c. quod est sub ti. isto collocatum, eorū. s. q̄ diuersis voluminibus, & opusculis summè vtilibus (prout de ipsis. s. in proœmio mentionem feci) de materia huius ti. & de legibus, & statutis specialiū loco-
43 rum potui reperire. ¶ † Et diuido tractatum principaliter in duas partes. primò qualiter se habent ll. ad canones, ecclesias, ecclesiasticasque personas: & econuerso qualiter canones se habeant ad ll. ad bona temporalia, & personas laycorum. Secundò principaliter de statutis, & constitutionibus synodalibus qualiter se habeant ad. ll. & canones, & alia supradicta. & de multis dubijs, contradictionibus, & alijs super ipsis emergentibus, ȷ. subdam. ¶ Primò, & principaliter
44 quæro † vtrùm in vtroque foro ecclesiastico, & seculari sint seruandæ ll. aut canones. Io. An. post Abb. in d.c. 1. de nou. ope. nuncia. breuiter sic distinguit. Aut ll. non contradicunt canonibus: & mixtim allegantur in vtroque foro. ar. de fi. instrumen. c. pastoralis. Aut contradicunt expressè: & tūc aut l. potest seruari sine peccato, vt in matrimonio, testiū attest. & in ceteris alijs: & tunc l. seruabitur in foro suo, & canon in suo. c. relatū. & c. cum omnis. de test. c. 2. de arbi. li. 6. Si verò lex inducit peccatum: & indistinctè statur canoni. c. fi. de præscrip. no. in c. 1. de re. iur. li. 6. idem Bar. & post eum Bal.
45 in l. priuilegia. C. de sa. sanctis ec. caue tamen, q͏ omnia, † quæ pn̄t argui de peccato, pn̄t deduci ad forum ecclesiasticū cōtentiosum, vt plenè examinaui in dicta repetitione. q. 8. vbi exempla quàmplura per Inn. in c. quia pleriq;. de immu. ec. ¶ Qn̄q; in casu occurrentium est per ius ciuile expressè. ꝓuisum: sed sub dispu. doctorum cāus ille est omissus: tūc si super eo reperitur decisio canonica, est omnibus opinionibus præferenda, vt dixi. ȷ. in quarta opi. vbi vnum vl. non omitto. ¶ Idem dico econuerso: si in tali casu reperitur decisio legalis, non canonica, in vtroque foro l. illa seruabitur, vt d.c. 1. de ope. no. nun. c. pe. eo. ti. & c. Ray. & c. Raynaldus. de test. & ita no. in d.c. 1. ¶ Sed circa istud vltimum membrum alia est habenda consideratio, prout ipse no. in c. vl. de soli. in nouella. dicit. n. q͏ leges ec. onerosæ, & dānosæ non ligant ecclesias, nec personas ecclesiasticas, nisi fuerint per Ecclesiā approbatæ. si verò fauent ecclesijs, & ecclesiasticis personis, sēper intelliguntur approbatæ, & receptæ per Ecclesiam. 10. di. c. 1. & 2. & istæ duæ regulæ habent locum etiam in cōsue. vt patet ex no. in c. 1. de consue. & ita dicit in d.c. fi. post Ho. ¶ Et idem Arch. in c. lege Imperatorū. 10. di. vbi eadē gl. repe. & in spe. de in inte. resti. §. 1. ver. hic quoq;. ¶ Circa tamē istam doctrinam sic generalem dic, q͏ ll. fauorabiles intelliguntur per Ecclesiam approbatæ: onerosæ autē reprobatæ. occurrit dubitatio. Quid iuris in materijs, de qbus in iure canonico modicum, & compendiosè tractatur, vt in contractibus bonæfidei, & stricti iuris, puta commodati, depositi, locati, ēptionis, de pignoribus, fideiussoribus de dona. de test. cum similibus. Quia ergo de istis, & multis alijs parum habetur in iure canonico (vt tangit Arch. 8. di. c. quo iur.) et in iure ciuili habentur tituli & tractatus diffusi, & prolixi, dicemus iudicandum esse super talibus dubijs iuris ciui. & gētiū non decis. per legem super talibus contractibus, & dispositionibus sm̄ leges, postq̄ deficiūt canones: vel habeatur dicta cōsideratio secundùm q͏ sint fauorabiles. vel damnosæ ecclesijs, vel personis ecclesiasticis, vt sequi videntur præfati pa-
46 tres canonum. † Ego credo, q͏ ecclesiæ, & ecclesiasticæ personæ (postquàm in acquiren. retinen. & disponendo de bonis temporalibus: omnibus prædictis titulis sint capaces) quòd subiaceant legibus, quæ proditæ sunt super talibus bonis acquirendis, & retinendis. & disponendis. & sic sm̄ actio-

rationes,& interpretationes Iuriſconſultorum debebāt clerici,& eccleſiæ iudicari. Iuriſconſulti.n.ſubtiliſsimo aīo, & diuino quodā motu ad iſtas rōnes ſemper peruenerunt, l. fi.C.de lon.tem.præſcri.& ſimiliter ad interpretationes in caſibus du.vt ff.de ori.iur.l.2.§.his autem.Ideo canō Iuris conſultos vocat arbitros æquitatis.2.di.c.reſponſa prudentum.Quis diceret legibus,& ipſarū interpretationibus clericos ec.non ligari?certè nullus.non enim poteſt dici l. dānoſa:licèt clericus,vel eccleſia(quia fortè venit cōtra promiſſa:vel dolum,ſiue fraudem in contractu adhibuit) amplius condemnetur,vel interpretatio in ſe ipſa æqua in damnum ſuum cedit.nam & ſecum contrahens,ſi quid tale ſibi acciderit,ſimiliter condēnaretur:non dēt ergo claudicare cōtractus & hoc ſentit Io.An.in c.quod quibuſdā.de fid.in nouella.ad fi.gl.magnę.ſm̄ ergo facti occu.legalis prouiſiō pōt eſſe vtilis,vel dānoſa eccleſijs,& perſonis ipſarum:quo caſu ille,qui ſe habet pariter ad dānū,& cōmodū,non pōt prætēdere læſionē:licet fortè euenerit,ar.l.ſi pater pu. C. de inoffi.teſta.& expreſsè videtur de mente omniū canoniſtarū.10.diſt.in c.qm̄.ibi[pontifices curſu temporaliū tantūmō rerū legibus imperialibus vterentur.]& c.cum ad verum.45.di.& in c.quo iure.8.di.dr̄ φ iure humano poſſeſſiones poſsident.facit.11.q.1.c.ſi tributū.& ſeq.¶ Ex iſtis

47 cōcludo.φ† clericus inſtitutus,ſi nō fecerit inuentariū,tenebit vltra vires hr̄ditarias,iuxta l.fi. C.de iure deli. ſimiliter ſi nō īplet volūtatē defuncti,priuabit hr̄ditate,iuxta Auth. hoc āplius.C.de fideicō.cū idē in caſib.quibus vt indignus hæreditate priuatur,priuatus erit etiam clericus,vt.ff.& C. de his,qui.vt indig.¶ Itē ſi non petijt tutorem pupillo,priuabitur eius ſucceſsione,vt l.ſciant.de leg.hære.¶ Item hæreditatem non aditam tranſmittit.l.1.§.in nouiſſimo.de cadu.tol.¶ Item in caſibus,de quibus per ius ciuile eſt prouiſum,φ perdatur poſſeſsio,etiam clericus(ſicut laycus)eam perdet,l.fi.C.de acq.poſ.cum multis ſimilibus.¶ Et ideo in prædictis exemplis,& ſimilibus ſentio de ec. quod de clericis,ſaluo reſtitutionis beneficio in ſuis caſibus,& alijs priuilegijs à iure conceſ. eccleſijs,& perſonis eccleſiaſticis,& in rebus ipſorum,vt in tit.de ſacroſan.ecc.& de ep.& clericis.

48 ¶ Quid dices de† legibus canonizatis in volumine Decre. an ſi ſunt contrariæ canonibus, ſint ſeruandæ in foro canonico.Dicit Io.An.φ non in c.1.ī. de reſcr. & ibi enumerat leges,& ſubdit ibi in nouella.φ dicta Gratiani non ſunt recipienda pro canonibus:ideo, ſi non bene dicit, quotidie reprobantur,ſm̄ eum. ¶ Et prædicta ſufficiant quò ad ll. & canones in cōi.Ex quibus patet ſolutio aliorum dubiorum in caſibus,qbus diſcordat ius canonicū à iure ciuili, quod

49 ius ī alijs caſibus ſequendum ſit.† Exempli gratia applica q.hic de diuerſa computatione graduum inter ius canonicum & ciuile,de qua diuerſitate in c.ad ſedem.35.q.1.Pone enim.ſtatuto cauetur,φ nullus eligat officialem aliquem ſibi coniunctum vſque ad tertium gradum: vel recipiat rē in emphiteuſim pro ſe,& ſuis ſucceſſoribus vſque ad tertiū gradum.his & ſimilibus an computabimus gradum ſm̄ ius canonicum,an ſm̄ ius ciuile?tenet Bald. in primo exemplo de ſtatuto,φ deberet computari gradus ſm̄ ius ciuile. quia ſtatutum pars iuris ciuilis eſt,vt l.omnes populi.de iuſti. & iure.¶ Item computatio iur. canonici ſpeciali caſu matrimonij eſt inducta. Vnde in alijs ſtandum eſt regulæ generali iur.ff.de iudi.l.ait prętor.¶ Item leges propriè ſumūt gradus:ſed canones impropriè,vt probat efficaciter Ia. Bu.in quadam ſua diſputatione,quæ incipit. Statuto ciuitatis Senarum.¶ Non potuit ergo ius canonicum veram diffinitionem graduum, & naturalem ſignificationem verborum ſimpliciter,& generaliter immutare,arg.ff. de vſufruct.ea. re.quæ vſu conſu.l.2. & l. 1. ¶ Concludendum eſt ergo, quòd in matrimonijs ſtetur computationi canonicæ.In hæreditatibus verò,& alijs diſpoſitionibus ſuper rebus temporalibus , vel alijs actibus incundis ſtetur computationi legali, & hoc tenet Bald.poſt Inno. in. l.5.C.de ſucce. edi.

50 Et videtur text.36.quæſt.c.ad ſedem.¶ Secundò quæro† differentias iuris canonici, & ciuilis circa matrimonia, & ſunt quàm plures,vt in gradibus. Nam in ſecundo,& vlterioribus de iure ciuili nihil eſt permiſſum:aliàs prohibitum videre meo. De iure verò canonico prohibitum vſque ad quartum incluſiuè, vt patet Inſti.de nup. §.duorum. coniuncto. cap.non debet. de conſangui. & affini. ¶ Item de iure ciuili inter certas perſonas matrimonium eſt prohibitum,vt inter raptam & raptorem. inter pupillum, & tutorem: inter ſubiectum,& rectorem.C.de interdic.ma.l.1.& 2.per totum & l.tutor.& l.ſi quis officij.ff. de ritu nup.& l. 1. C. ſi rector prouin.l.1. & cap.ſi.de rap.¶ Item inter ſeruos prohibetur matrimonium de iure ciuili, ſed non de iure canonico, vt l. cum ancillis. C. de ince. nup. coniuncto cap. 1. de coniug.

51 ſeru.¶ Item† ius ciuile cum libera muliere in domo retenta præſumit matrimonium:canon contubernium in l.in liberæ. ff.de ritu.nup.coniuncto.c.illud.de præſump. Nunquam ergo in iſtis,& ſimilibus caſibus. leges ſint correctæ per canō. Cyn.no. in l.ſi tutor. C. de inter. ma. inter pu. & tu. & tenet quòd non ſint correctæ, quantùm ad ſucceſsionem. Nam ſecundùm eum ius canonicum quò ad eas non poteſt tollere ius ciuile: quo iure prouideri poſſet, quòd nati ex inceſtis nup.ſint capaces ſucceſsionū. quod non credo verum,vt dicam infra in mat. ſtatutorum. dicit tamen Cyn. quòd diſpenſante, & permittente Impera. poſſunt contrahi nuptiæ, quæ ſunt prohibitæ iur.ciuili tantùm: ſecus ſi prohibitæ ſunt l.diuina, vt ipſe no. in l.qui contra legum. C. de inceſt.nup. Ioan.Ad.in cap. fina. de ſecundis nup. in nouella ſuper vlti. glo. tenet indiſtinctè, quòd ll.de quibus. ſupra in prin.quæſtionis, recipiunt correctionem à canone. Et idem ſentit,

52 Do.Bald.in d.l.qui contra. circa fin. Ego dico, quòd † Papa diſpenſando in gradibus prohibitis conſtitutione canonica facit matrimonium legitimum, & capaces filios ex tali matrimonio,etiam quò ad bona temporalia,ſed non ita ligā do iam natos ex damnato coitu, vt c. per venerabilem. qui fi.ſint legiti.nec Imperatorem poſſe diſpenſare in matrimonio contrahendo inter perſonas prohibitas iure canonico:licèt iam natos ex damnato coitu poſsit legitimare quò ad ſucceſsionem.vt in Auth.qui.modis natura.ef.legi.& in Authen. qui.modis naturales effi.ſui.not.ēt in c.lator. qui fi. ſint legi. in nouella.diſponit enim tunc ſolum de filijs ſuper matrimonio.circa quod vide quod ſcripſi in d.c.1.de deſpon.lib. 6. Et pro confirmatione huius diuerſitatis q̄ro de qōne, in qua

53 conſultū reperio, & eſt talis.† Vtrùm pro nuptijs aliàs cōceſsis de iure ciuili,vt inter cōſanguineos. C.de nuptijs.l.in copulandis.& §.duorum.Inſtitu. de nup.quia tales nup.hodie ꝓhibētur de iure canonico,an punientur q contraxerunt iuxta l. quæ punit contrahentes nuptias inceſtas, vt in Authen. inceſtas.C.de inceſtis nup.reperio conſultum,quòd ſic:quia poſtquam ſic contrahere eſt delictum de iure canonico,pœna l.edita contra inceſtas nup.contrahentes videtur ad hunc caſum extendi.nam ex quò lex recipit correctionem in ipſo contractu matrimonij reprobato à canone, pœna l.vt ſequela delicti, debet locum ſibi vendicare: licèt de ipſa nòn teneatur expreſsè, arg.econ. quòd non in l. 1. §. 1.ad Turpil. Adduco quod not. Bald. in l.et ſi contra. C. de nup. vbi

54 † in matrimonijs an ſtemus iuri canonico,an ciuili.ita diſtinguit. aut loquimur de matrimonio prohibendo, vel permittendo: & tunc quò ad omnia ſtamus iuri canonico, vt Inſtitu. de nupt. in princ. & C. eodem. l. in copulandis. aut loquimur de matrimonio præſumendo: & tunc quò ad ſucceſsionem ſtamus iuri ciuili in terris Imperij, vt. ff. de ritu nup. l.in liberæ. ſed quantùm ad iudiciū eccleſiæ ſuper fœdere matrimonij ſtamus iuri canonico: vbi verò non tractamus de matrimonio præſumendo, vel pro-

hibendo,ſed de effectu matrimonij quo ad tractum retro.i-
deſt quò ad legitimationem liberorum : tunc in caſibus,in
quibus diſcordaret ius canonicum à ciuili,ſtaremus iuri ci
uili in terris Imperij quò ad ſucceſ. ſed in terris Ecc. & quò
ad ordines ſtaremus iuri canonico,& hoc tenet Cy.ī d.l.& ſi
contra.ſed Bal.ibi dicit,ꝙ Canoniſtæ non reciperēt dictum
hoc ex eo,quod dr̃, ꝙ ad eos ſpectat iudicium ſuper fœdere
matrimonij.ergo dēt pertinere quicquid ex eo ſequitur , nō
ſolū quò ad ordines,ſed ēt quò ad bona tpalia, q̃ depēdēt à
ſpūalibus iſto caſu,c.tuā.de or.cog.& d.c.lator.¶Iuxta præ
55 dicta accedat qō† de muliere trāſeunte ad ſecūdas nuptias.
ĩ.annum luctus,an patiatur pœnas,de quibus in l.1.C.de ſe
cundis nup.vbi de hoc plenè per Cy.Bal.& Io.An.plenius re
ferēdo Cy.in d.l.1.de ſecūdis nup.ego ēt pleniſsimè teneo,
& inter opiniones varias hæc vr̃ coĩor,ꝙ in prædicta l. 1.mu
lier nubens.ĩ.tps luctus puniatur pœna infamię,& amiſſio-
nis omnium relictorū à primo viro,& in propria ſubſtantia
quò ad teſtandi facultatē in fauorē ſecūdi viri.prima, & iſta
vlt.ſunt ſubſtantiales,quia ſunt materiæ pœnæ,ſimiliter & ſe
cunda,quia nō dēt perdere quæ relicta ſunt à primo viro,vt
conſuluit Fede.de Sen.conſi.37. hæc vera, niſi ex nimia fe-
ſtinētia reſultaret turbatio ſanguinis, & incertitudo prolás.
puta parit.in 9.menſe à morte primi viri ; ita ꝙ pōt eſſe pri-
mi,quia natus.ī 8.menſe.& ēt ſecundi,quia in 7. ēt naſci po
teſt perfectus,vt l.7.mēſe. de ſtatu.ho.& hoc caſu vr̃,ꝙ talis
mulier pati debeat oēs pœnas dictæ l.1.vt refert Bal.Ia.Bu.
& Io.Cal.Ray.de For.conſuluiſſe in l.liberorum.ff de his, q
no.infa.& licèt Apoſtolus dicat.Mortuo viro nubat ī Domi
no.tñ non dēt intelligi hoc caſu:vt ſic ius diuinum diſtingua
tur per ius humanū,& ciuile, vt in multis caſibus contingit,
de quibus per me plenè in c.malæ fidei poſſeſſor.de reg.iur.
in rep. Quædam verò leges ſunt editæ,ꝙ ſecundò nubentes,
& c.quæ tendunt ad prouiſionem liberorū filiorū primi ma
trimonij,vt l.hac edictali.de ſecundis nup. ¶ Item ꝙ nō trā
ſeant ad ſecunda vota,niſi reddita ratione tutelæ , & ſimilia.
& iſtæ non ſunt pœnæ ſecundarū nup.ſed prouiſiones filio-
rum primi matrimonij.& iſtæ durant,ſm̃ Inno.& Hoſt.in d.
c.vltimo.do.Bal.ēt de hoc no.in l.edicto.C. de his qui no.in
fa.& ibi non ſequitur quod videatur verius.nec eſt veriſimi-
le,ꝙ Apoſtolus permittēdo ſtatim nuptias mortuo viro, co
gitauerit de nuptijs,pp quas poterit reſultare incertitudo ꝓ
lis,& ſcandalum apud graues,& bonos. vbi verò hoc nō poſ
ſit contingere(puta quia quæ ſecūdò nubit,eſt vetula:vel vir
primus deceſsit in abſentia , vbi fuit per plures menſes, vel
alia de cauſa certum eſt iſtam non fore prægnantem:) tunc
poteſt Apoſtolo permittente,ſtatim nubere abſq; metu præ
dictarū pœnarū . per iſta breuiter hēs concluſionem in illa
materia,in qua Cy.& Pe.aliter ſentiunt in prædicta l.1.quos
non ſequor,ſed Inn.& Hoſt.cum prædi.l.ratione.Ex prædi-
ctis patet,qualiter ſe habent leges in materia iſta matrimo-
niorum.¶De ſtatutis verò diſponentibus ſuper eis,vt.s̃.de-
56 pendentibus,puta ꝙ †filia non poſsit contrahere matrimo-
nium ſine conſenſu patris,vel fratrum,no.Io.An.in c.ſtatu-
tum.de hæret.lib.6.vbi primò arguit,ꝙ ſtatutum valeat.Se-
cundò in contrarium.& ſic concludit, ꝙ negari non poteſt,
quin iſte metus impediat matrimonium non contrahi indi-
rectè.ſ.pp metum pœnæ : & ſuper iſtis ſpūalibus directè nō
poſſunt ſtatuta laycorū diſponere,d.c.ſtatutū.prælle. ¶Itē
correctæ ſunt ll. quæ † neceſſariò requirebant conſenſum
patris in nuptijs filiarum.27.q.1.c.1.& 36.q.2.c. vno.Si er-
go cōſtitutio canonica reꝓbat in hoc legē. Impialē. fortius
vr̃ prohibere ſtatutariam,quæ deſcendit à minori potentia
cauſæ efficientis.¶Item matrimonia,& dependentia ab eis
ſunt fori eccleſiaſtici.de donatio.īter vir.& vxo.c.3.& c.tuā.
de ord.cog.ergo nō vr̃,ꝙ ptās ſecularis poſsit adijcere pœ-
nā ſuper eo,quod non ſpectat ad eius forum.quia ſi nō valet
diſpó in principali,nō valet ētin acceſſorio,& ſic pęnali.l.Se

ius,& Augerius.ad l.fal.& l.ſi hō mortuus.de ver.ob.¶Item
pœna conuentionalis non poteſt apponi in matrimonijs;qa
debēt eſſe libera.c.gēma.de ſponſa.ergo nec ſtatutaria, vt ī
rub.de decre.decu.& vide Io.An.in addi.ſpe.de ſpō.¶Vtrū
autem cauſæ ſuper matrimonijs,& natalibus ſint præcisè de
57 foro eccleſiæ,vel poſsint agitari,in foro ſeculari, dixi plenè
in c.q̃ fiunt à iudice. de re.iur.li.6 ī 3.q.principali. ¶Tertiò
58 quæro†qualiter ſe habeant leges ad canones in materia iu
ramenti.habemus.n.in iure ciuili de iuramento litis deciſo-
rio,neceſſario,iudiciali,& voluntario. C. & ff. de iureiuran.
per totū.habemus de iuramento confirmatorio contractus
inualidi,& quandoque à iure reprobati , in Auth.ſacra.C.ſi
aduer.vendi.l.ſi quis maior.C.de tranſact.& c.cū contingat.
de iure iuran.& c.licèt.eo.ti.li.6.& de pactis.c. quāuis. eo.li.
Habemus etiam,ꝙ in multis caſibus probat,vel remittit iu-
ramentum in certis diſpōnibus,vt.l. non dubiū.C.de legi.&
l.ſi quis.de leg.3.& l.adigere.ff.de iurepatro.& l.quæ ſub cō
ditione. §.fin.ff.de cond.inſtitu.& l.qui iuramento. ff.qui ſa
tiſda. cogan. Quia ergo iuramenta principaliter concernūt
religionem,& diuini cultus reuerentiam,tranſgreſsio eorun
dem eſt mortale peccatum,vt c. & ſi Chriſtus. de iureiuran.
& 22.q.2.c.is autem.& c.animaduer.¶Vtrùm ll.prædictæ,
& aliæ,quæ loquuntur de iuramentis, ſint ſeruandæ , iſtam
quæſt.plenè examino in dicta reg. ea quæ fiunt à iudice. in
3.quæſt.Et primò quò ad forum concludo,ꝙ principaliter,
59 & incidenter†iudex laycus poteſt cognoſcere de quæſtione
iuramenti.quod tenet Io.An.in c.cum laycus.de foro com-
pe.in nouella.¶Reprobare autem,vel remittere , vtrū poſ-
ſit,vel impedire obli.iuramento vallatam , dubium facit;qa
iurm obligat,de iureiu.c.debitores.Non vr̃ ergo,ꝙ hæc obli
gatio poſsit impediri per l.humanam:ſicut nec impediri po
teſt obligatio naturalis,vt Inſti.de iure naturali,gen.& ciui-
li.§.ſed naturalia.¶Teneo ibi cōtra, & priò.ꝙ l.reprobet iu
ramentum valere in prælle.l.ſecundò colligitur ex no.in l.
cū lex.ff.de fideiuſ.ſimiliter & remittere poteſt,& in hoc lex
obtinet vim app. vt dicta l. adigere. de iur.patro.& l.quæ
ſub conditione.§.fi.de condi.inſti. Item vbi lex prohibet iu
ramentum,vel fingit,ſiue præſumit , vel ſimulat dolum , iu-
ramentum in contrariū nihil operatur,vt no.Bar.in l.nec pa
tronus.de op. liber. & l. pactum.C.de colla.& per eum ple-
nius in repe.l.rem maiorem. C. de reſcin. ven. in ceteris ta-
men diſpoſitionibus initis contra legem iuramentum inter-
poſitum operatur, ꝙ valeat diſpoſitio,vt plenè per Bar.in l.ſi
quis pro eo.ff.de fideiuſ.in quibus caſibus l.ſuccumbit cano
ni , etiam in ſeculari foro.& hoc propter periculum animæ,
c.licèt.de iureiuran.li.6.& c. cum contingat.eo.ti. vide ple-
nius. ĩ.in 11.q.verſic.Item ſi ſtatutum.& ad fi.d.q.11.verſic.
60 quid dices in materia iuramenti.¶Quartò quæro†quomo-
do ſe habent ll. ad canones in materia vſurarum. ad hoc di-
co, ꝙ quantum ad forum , an iſtæ vſuræ ſint præcisè de fo-
ro ecaleſiaſtico,an poſsint etiam agitari in iudicio ſeculari,
ſcripſi plenè in dicta regu. ſecunda in q.2.& concluſi, quòd
61 poſſent†in vtroque foro ventilari,quando eſt quæſtio ſuper
facto : ſecus ſi ſuper iure,& ibi videas. ¶Quantùm verò ad
correctionem ll.quæ prolixè tractant de iſtis vſuris , & per-
mittunt eas exigi vſque ad certum modum,an ſint correctæ
per canones,qui hoc vitium deteſtātur,vt in c. vſurarum vo
raginem.de vſuris.li.6.remitto ad not. ad cap. peccatum.de
reiur.li.6.vbi cōcludiť,ꝙ differētia inter canones,& ius ciui
le in hoc conſiſtit , ꝙ de iure ciuili contractus vſurarius eſt
permiſſus de permiſſione indulgente pœnam , non de per-
miſsione tollente impedimentum , vel iuramentum præ-
ſtante . punitio autem huius criminis eſt de iure canoni-
co:ſed certè ius ciuile ſatis,prohibet iuramentum ſi excedit
exactionem earum , vſque ad modum licitum in contracti-
bus bonęfi.pp moram:vel ſi ex ſtipulatione debeātur. Si.n.
eēnt reꝓbatę,vel rō eis nō adſiſteret, non ꝓberēt actiones,

vt l.pacta quæ contra.C.de pact.& l.stipulatio. §. alteri. de verbo.obli. vbi in his, quæ sunt extra legis prouidentiam, non est prodita actio, vel querela, vt in concubinatu, simplici fornicatione, & simonia, vt l. 1.ff de cōcu. In his enim bene fateor, ꝙ ius canonicum, quod peccata sequitur, tolerantiā iuris ciuilis, prohibitionē, & contradictionem admittit. ī vsuris verò corrigit, si diceremus, ꝙ iura ciuilia hoc permittunt. nam multi tenent, ꝙ ēt de iure ciuili nouissi. sint hodie correctæ. de quo in c. 1. de sum. Trinita. in Auth. ad hæc. C. đ vsuris. per Cy. & alios. ¶Ex prædictis quatuor, in quibus apparet diuersitas inter ius canonicū, & ciuile, & quod in eis ꝑualet, ex ꝑdictis ēt apparet. in multis alijs casib. leges, & canones si sibi inuicem contrariantur, quod ius præualeat, collige ex generali doctrina, de qua. s. in 1. q. in prin. facit quod no. 10. di. c. constitutiones. de cōsecra. di. 3. c. celebritatē. ex his scripsisse sufficiat in diuersitate inter leges, & canones qđ sequēdū sit. ¶Eēt videdū, qualiter hæc duo iura ī ſpē se hn̄t ad ius diuinum, & ad ius naturale: de quorū iuriū, & aliorū origine, & natura remisi ad notata per Host. & Io. And. 2. q. pricipali, & plenè ī Dec. & in Di. vsq; ad 14. iclusiuè, & à 14. vsq; ad 21. di. de quattuor principalibus concilijs, de epistolis, decretalibus, de dictis sanctorū, de cōcilijs gn̄alibus, & prouincialibus, de quibus aliter nō prosequor: quia eēt referre notissima. & de leg. canonib. & statutis. ĩ. subijciā stati. & de dictis iuribus, naturali, & diuino aliqua incidēter adnectā. ¶Quartò qro breuiter de aliqb. dubijs circa. ll. & canonū interpretationē. Et primò an recipiant interpretationem extēsiuā. Scdò an recipiāt interpretationē restrictiuā. Tertiò an possit per interpretationē recedi à verbis, & trahi ad propriū significatū verborū. ¶Circa primū dic, ꝙ aut vis ex

62 tēdere † l. vigore alterius l. extendentis. & hoc potes facere sine dubio, vt ff. ad Macedo. l. sed inter. §. mutui. aut vis extendere à te ipso: & tunc aut ad casum talē, sine quo id, quod dispositū est per l. non possit hr̄e effectū: & est licita talis extēsio, vt l. si stipulatus fuero per te. de ver. ob. & in l. 2. de iurisf. om. iu. aut ad alium casum similē. & tunc aut in alio casu reperitur dispō l. cōtraria. & nō licet extēdere, vt ī Auth. quas actiones. C. de sacrosan. ecc. & l. si verò. §. de viro. ff. so. ma. & qđ no. in cle. dispendiosam. de iudi. & in l. 2. C. de patri. qui fi. distra. & per Dy. in c. in arg. de re. iur. li. 6. Si verò non repitur: tūc licet leges extendere de similibus ad similia, vt l. non pn̄t. & l. sed & posteriores. ff. de legi. & hoc de interpretatione extēsiua, circa quā Bar. ita dicit. cū qritur, an extēdat l. ad casus similē rōnē hn̄tes, distingue. aut lex est ꝓlata simpliciter, aut nō. ¶Primo casu aut per extēsionē induceretur correctio: & nō pōt, vt in Auth. quas actiones. C. de sacrosan. ecc. aut inducitur legum declaratio, seu distinctio: & hoc fieri potest. ff. de re. iur. l. q̄ pp necessitatem. & c. cū expediat. de ele. li. 6. aut in ea sunt verba taxatiua: & tunc aut per aliā legē apparet de extensione: & extendimus, vt l. ob æs. C. de prædi. minorū. & qđ ibi no. & l. serui nomine. de vsuc. & de re. iur. l. contractus. aut per aliā legē non apparet extensio: & tūc aut lex est prolata in casu fauorabili, & pio: & extenditur, vt l. illud. C. de sacrosan. ecc. aut in casu odioso: & tunc secus, vt in l. secunda. de patri. qui fi. distra. & c. in ar. de re. iur. lib. 6. per Dy. & ita distinguit Bar. in l. si constante. ff. solu. matr. 9. q. &

63 quod ipse no. ibi in 7. q. ¶Circa secundū. scilicet † de interpretatione restrictiua dic, quòd aut ista restri. fit per aliā legem: & ista fieri debet; quia est interpretatio probabilis, & necessaria, & in scriptis redacta, vt l. quamuis. ff. de in ius vo. aut quis vult restringere à se ipso propter aliquam æquitatem suadentem: & tunc aut vult restringere, vt aliquid lucretur: & non potest, vt l. prospexit. ff. qui, & à quibus. Io. dicit, ꝙ illa l. caret spiritu. Bald. eam defendit, dicens, ꝙ ratio legis debet attendi, sed in sua generalitate, idest in generibus singulorum, nō in singulis generum: vnde dato, quòd in aliquo casu singularissimo cesset ratio l. non tamen restringitur l. q̄a suffi. ꝙ rō legis sit rōnabilis sua gn̄alitate. & sic intelligitur illa. Aut qs vult restringere legē, ne aliquis indebitè lucretur: & hoc pōt fieri, vt l. vt gradatim. §. sed si lege. ff. đ mu. & hono. Aut vult restrīgere, ne aliquis patiatur dānū: & pōt vt l. 2. C. de noxa. & l. fi. §. in computatione. de iur. delib. & qđ ibi no. Circa hoc tn̄ dubiū oīo vide qđ no. Bar. in l. 1. §. nunciatio. ff. de no. op. nū. vbi plenè an gn̄alia verba. l. restringātur, & qn̄. Ex ꝑdictis habetis, ꝙ qn̄q; receditur à verbis ꝑ dispositionē: qn̄q; per gn̄alitatis arctationē. ¶Circa ter-

64 tium casum. s. † an posset recedi à iuribus pp impropriā verborum expositionē, distingue. nam qn̄q; aliquis vult trahere verbū l. ad aliquē intellectū impropriū per aliā. l. & pt. & ita loqtur gl. ī l. nō dubiū. C. de legibus. sed si de hoc nō hēmus legem: & regula est, ꝙ stamus propriæ significationi verborū, vt l. j. §. si is qui. ff. de exercito. fallit, si alia apparet mēs legis, quæ tollatur ex pluribus. ¶Primò si sensus proprius cōtinet iniquitatē: & tūc intelligemus sensum improprium, vt l. in ambigua. ff. e. & ista est mens legis, vt l. scire oportet. §. maximè. ff. de exc. tut. ¶Secundò qn̄ rō l. repugnat. nam rō. l. mens l. est, vt l. cum mulier. ff. so. ma. & not. in l. cum tale. §. falsam. ff. de condi. & demon. & per Dy. in c. fi. de re. iur. li. 6. ¶Tertiò si cōis vsus loquendi repugnat propriæ significationi: tunc mens legis est, ꝙ intelligamus sm̄ cōem vsum loquendi, vt l. librorum. §. quod tamen Cassius. de le. 3. & de ver. signi. l. in vulgari. & l. vt alterius. & l. auunculus. Ex prædictis

65 argue, ꝙ si † statutum punit extrahētem sanguinem in pala. non intelligetur de flobotomante. quia hoc esset absurdum. similiter si punit homicidā pœna capitis, non intelligetur de occidente bannitum, vel dū se defendit. ¶Et cōclude, ꝙ id, qđ venit ex mēte, vr̄ venire ex verbis legis extēsiuè, & restrīctiuè sm̄ subiectā materiā, de qua loqmur, vt in c. postq̄. de ele. li. 6. vbi tex. Nec dr̄ ista extēsio, vn̄ hēt locū ēt in penis, vt patet in l. noīs & rei. §. verbū ex leg. ff. de ver. sig. similiter

66 † nō dr̄ extendi, vbi est oīomoda rō, & identitas rōnis, vt no. in c. 1. de tēp. or. li. 6. Et hoc est vtile scire ad statuta, quę iuxtà cōem doctrinā non recipiunt interpretationē extensiuā. nā extensio, quæ descendit ex mente l. vel rōne, siue oīmoda similitudine, hēbit locū ēt in statutis, siue sit extensiua verborū l. siue restrictiua. Pōt tn̄ dici potius interpretatio intensiua. i. intrinseca, siue declaratiua, quæ proprios terminos, qui penes mentē sunt, nō excludit. aliud Cy. ī l. fi. C. de interdi. & ff. de ri. nup. l. lib. §. senatus. facit quod no. Bar. in l. prætor. in prin. ff. de ope. no. nun. vbi an dicatur expressum verbis, qđ venit ex mente, vel gn̄alitate. Item circa istam mentem l. no. vnum dictū Cy. qui post Pe. & aliquos modernos dicit, ꝙ ēt pp rōnē non scriptā pōt deuiari, & recedi à verbis l. dum tn̄ illa rō sit naturalis, & naturaliter & cōiter posset probari, ꝑ quā rōnē ēt si lex eēt in contrariū, mitigari pōt, vt d. l. scire oportet. §. sufficit. de excu. tu. & hoc ipse no. Bal. post eum in d. l. non dubium. vnde ista sumpsi ab ipso, & Bar. pro maiori parte. Quibus adde, quòd rō, & mens idem sunt in legibus: nec aliud est lex, q̄ rō, quæ mouit legislatorem ad aliquid statuēdū, vt no. Dy. in d. c. fi. de re. iur. li. 6. Hoc aūt exprimitur, si l. ampliat, & restringit verba l. prout ad ipsam adaptātur, vt l. adigere. §. quamuis. de iure patro. Si aūt nō exprimitur

67 ratio in † cōstōne, siue l. tunc qualiter sit eliciēda, instruit nos philoso. in Topi. ī 2. li. Dicit. n. notabiliter, ꝙ ad legē cōdēdā ꝑsumitur legislator motus ea ratione, qua mouet discretus, & sapiēs, si de hoc fuisset interrogatus: iō cum per hoīes sapientes leges, & statuta fiant (vt patet in proœmio Digest. & huius voluminis, Sexto, & Clē.) sēper ī eis cessat absonus, & captiosus intellectus, & sanū intellectū nunq̄ abhorrēt, vt d. l. scire aūt oportet. §. sed & si maximè. de excu. tu. Bal. dicit. sicut hō consistit ex aīa & corpore: ita l. consistit ex ratione, &

68 verbis, & verba l. sunt vt corpus, & superficies: † aīa legis est rō, siue mens ipsius l. & hoc magis dēt attēdi, q̄ superficies, siue cortex verborū, vt l. scire leges. ff. de legi. & c. Marchiō,

& Basilides. 1.q.1.& c.intelligētia.de ver.sig. & nō solū in l. & canonib.sed in oī alia dispōne mēs est semp pferēda verbis,vt plenè no.in c.quāto.de priuil.in gl.Et(sicut dixi)gn̄alia verba legū restringantur per rōnē expressam subsequentem,vel tacitā,vt in iuribus prealle.in l.solis his.C.de reuo. do.nā,vt ibi dr̄,tacitè cautum vr̄,vbi eadē rō repitur, vt l.si. C.de re iudi.& per Bal.in l.si quis seruo.C.de fur. & ser.cor. vbi contra prædicta op.de l.,pspexit.ff.q & à quib.vbi vr̄, ꝙ in statutis nō sit subintelligēda rō,sed deseruiēdū verbis,q̄q̄ duris,vt ibi.Quidā dicunt,ꝙ illa lex caret spū.i.rōe. Bal.rn̄det ad ipsā aliter,vt vidistis s̄.& aliter ī pdicta l.si seruo.¶Et concludo,ꝙ si rō in l.nō exprimitur,dēt subintelligi naturalis,& verisimilis,quātū pōt:nec dicetur interptatio extēsiua, sed intellectiua:qa intellectus,& rō idē sunt.facit l.vnū ex familia.§.Imperator.de le.2.Et quod no.Bal.in l.q̄uis. C.de fidei. ¶ Quid dices de interpretatione iudicis, quæ tn̄ à lege sibi permittitur ī casibus dubijs,prout dixi.s̄.in 10.op. dicit Bal.ꝙ magis accedit interpretationi declaratiuæ, q̄ extēsiuæ:cū ad iudicē nō pertineat legē extēdere,vt l.si verò.§.de bitor.ff.so.ma.¶Quid ēt dices de ar.à cōtrario sensu, dicit tex.ꝙ est coniectura,vt l.apud antiquos.C.de fur.alibi dr̄,ꝙ est tex.ff.de test.mili.l.qui te.§.mulier.Bal.post Ia.Bu. dicit ī d.l.apud antiquos. aut casus omissus, qui venit à contrario sensu,est decisus p alias leges:& tūc per cōtrariū sensū non dr̄: sed tanq̄ omissus ab illa lege, remanet sub dispōne iuris cōis,& venit decidēdus p alias leges,vt l.si cū dotē.in pri.ff. so.ma.& l.si extraneus.de cōd.ob cau. aut ille casus nō ē decisus p alias leges:& tūc ar.à cōtrario sensu est ex mēte, seu īterptatione legis potius,q̄ verbis,vt l. pecuniā. ff. si cer. pe. ibi[tanq̄ sub contraria conditione]q̄ dictio, tanq̄, denotat impropriètatē,vt l.si pr̄.§.qui duos. ff. de adoptiōibus.& sic pōt intelligi gl.d.l.apud antiquos.& p Bal.in l.conuenticulā.
69 in prin.de epi.& cle.vbi dicit,ꝙ ēt† in statutis est validū ar. à cōtrario sensu.puta cauetur statuto,ꝙ quælibet mulier succedat matri suæ ab intestato,si nō extāt masculi. Vtrū ergo à contrario sensu,si extant masculi,excludatur.Refert Cyn. cōsuluisse,ꝙ sic.idē Dy.per l.inter soc.§.cum inter.ff.d̄ pac. do.vbi prædictū ar.sumitur,vt l.de quib. de legi.& C.de excu.tu.ī Rub. Iuxta pdicta cōgruè applicat materia quot modis,& qualiter fiat fraus legi. Ex auaritię etenim cæcitate conātur hoīes varijs exquisitis fraudibus,q̄ sunt eis prohibita, attentare,vt c.auaritiæ.de ele.li.6.¶Quia tales igitur faciūt legi fraudē multis modis,primò de re ad rem,& de pecunia ad pecuniā,vt.ff.ad mace.l.sed & Iul.§.mutui.& l. quēad.de
70 agri.& censi.Ex hoc inferas,ꝙ si† statutū prohibeat extra districtū portari frumentū timore caristiæ, non poterit portari farina,licèt sint diuersa,l.quæsitum.§.illud fortasse . de le. 3.¶Secundò fit fraus de persona ad personam,vt l.si spōsa. in prin.de dona.inter virū & vxo.de secundis nup.l. hac edictali.& in Auth.de nup.§.optimè.¶Ex quo inferas,ꝙ si Magnus prohibetur emere possessionē,& ipse per interpositam personā emat,nō valet cōtractus:quia est fraus de psona ad psonā.¶Tertiò mō fit fraus de cōtractu ad contractum.,puta prohibitus donare vendidit,vt no.in l.qui testa.de proba. & l.cū quis.§.fi.de le.3.& l.cōdicil.§.insup.per Dy. ¶Quarto mō fit fraus de mō ad modū,vt cū mulier, quæ non pōt fideiubere, quæsito colore fingit se principalem,vt l. vir vxo. §.fi.ff ad Velle.& de istis & alijs exēplis vide in c. quantò.d̄ priuilegijs.¶Quinto mō fit fraus de nōie ad nomen.exēplū summe ex.d.c.auaritiæ.Ptās ergo, vel assessor,qui nō pn̄t ,p hibēte statuto in officio resirmari,non poterunt mutato nomine plus illud offm̄ cōtinuare,nisi eēt immutatio veri nōis, seu fortioris auctoritatis,ar.eius quod no.in c.hi qui auctoritate.de præbē.li.6.¶Sexto modo fit fraus de tpe ad tps, vt in c.fi.de reg.iu.li.6.¶Septimo fit fraus de quantitate ad q̄titatem:vt si obligatus vendere panem, vel vinum ad tabernā precio limitato, vendit plus pp additamētū castanearū, vel carniū assatarum:quod additamētū non est cōdignū precio superaddito.ar.ff.de iure pat.l.si libertus minorē. & de vsuris.l.eos.§.si quis ante.l.athletas.§.prætor.ff. de his qui not. infa.& istos modos ponit Bal.in d.l.non dubium.in 3.op.de hac materia vide ēt in Dec.13.q.3.c.plerīq;.¶Ex prædictis plenè hēs de interpretatōe canonū,& legū, & de mente verbis præferenda,& quot modis fraudatur legis intentio, siue mens absque offensione verborū,vide in reg. cōtra.de regu. iur.li.6.& alibi dicit Accur.ꝙ lex aliud sonare vr̄, quàm velit.& magistri,& scholares sæpe decipiuntur, vt no. in l.oēs. ff.de excep.¶In hac qōne ponit Seneca ī Declamationibus qōnē talē fundatā super duplici lege.lex erat.maior diuidat patrimonium,minor eligat.secūda erat. liceat filium ex ancilla tollere:his præmis. qō talis formatur. Pater cum haberet filium legitimū,filiū aliū ex ancilla sustulit, & decessit. maior sic diuisit,vt patrimonium totum ex vna parte poneret:ex alia ancillā matrē huius minoris.qui minor de hac diuisione conqueritur tāquā in fraudē sui facta: vt vel mr̄e careat,si patrimoniū eligat,vel ecōtra patrimonio,si eligat matrē.maior rn̄det,ꝙ nō pt ex hoc redargui,cū fecerit hoc.l.pmittēte.ille minor replicat, immo nihil, nisi quod lege fcm̄ est, querelā hēt. nā si quid aliud aliter gestum est, ipsum p se irritum est:sed circūscriptio crimē sub spē legis inuoluit. qd̄ .n.apparet in illa,legitimū est.qd̄ latet, insidiosum.& sic circūscriptio p ius ad iniuriā peruenit.¶Tullius ēt li.1.de officijs dicit.Iniuria, & calūnia q̄dā nascitur ex vitijs calida iur. interpretatōe.ex quo illud prouerbiū sumitur.Sūmū ius sūma iniuria fcm̄ est.ponit exēplū.treuga centū dierū facta, alter de nocte agros depopulabatur,ꝙ dierum, non noctuum induciæ factæ eēnt.Et hæc dicta sufficiant circa legum,& canonū interpretationē.De statutorū ēt interpretatōe plenius ī.subdā.in q.6.¶Sextò quæro de quibusdā dubijs circa legū,& canonum correctionem. Et primò super hoc traditur
71 †regula,ꝙ posterior constitutio tollit priorem, quāuis de ipsa mētionē non faciat.de quo in c.1.de consti.lib. 6. de quo vide quod ibi scripsi.hoc verum,nisi possint aliqua subdiuisione iuuari,vt c.cum expediat.de ele.li.6.in l.1.C.de inoffi. do.¶Ad derogationem ergò priorū legū non est necessaria claus.nō obstāte in l.posterioribus,vt d.c.j.Ad derogatōem pcedentiū statutorū an in nouis statutis sit dicta clausula ne
72 cessaria.ī.dicā.¶Sed hic q̄ro.si† ī noua.lege, seu cōstōne apponit clausula nō ob.qbuscūq; ll.&c.p hoc tollat,ne ista posterior limitet,& distinguat p priorē.Bar.dicit,ꝙ ēt hoc casu debeat subdiuisione iuuari,& distingui, qn̄ simpliciter adnectitur dicta clausula.non obstāte aliqua l.contraria,q̄ nō possit sub hac contineri,vt Auth.de suc.ab intest.circa prin. & ibi no.gl.super ver.vacantibus.pro hoc facit Auth.itaque C.cōia de succes.in eo,quod ibi disputatur, an sit correcta l.de emancipatis.& per hoc infert Bar. ꝙ non est cōmodus ordo procedēdi super crimine læsæ maiestatis traditus in extrau. ad reprimēdū. cū clausula nō obstāte l.aliqua,&c.non habeat locum in casu l. 1. C. si quis Impera. maledi. nam cum ibi sit principaliter prouisum contra maledicentē principi,per dictā extrauag.quæ generaliter prouidet super crimine lęsæ maiestatis, non derogatur illi legi. pro hoc facit Auth.[hæc constitutio interpretatur constitutionem,&cete. nam per illam intelligitur sublata l.fina.C. de sacrosan. eccle.quæ generaliter loquitur,non autem constitutio specialis.C.de sacrosan.eccle.Auth.quas act.licèt gl.in illo variet. sed si in l.noua diceretur.non obstan.aliqua le.quæ generaliter, vel specialiter loqueretur:tunc dictæ leges non distinguerent, vel limitarent l.nouam:nec habet locum l. nam & posteriores. ff.de legibus.¶Sed hic post eum quæro de tali quæstione circa proximè dicta. Illa extrauagans modum dat procedendi cum clausula non obstan. aliqua l.sed per l.antiquā cuidā dignitati,vel ordini spāliter est cōcessū, vt ibi psidētes circa prerogatiuā gaudeāt in mō procedēdi, vt.C.

vt.C. de prox.sac.scrin.l. in sacris. Vtrùm ergo in casibus cō prehensis in extrauag. prædicta dcō priuilegio gaudebunt:
73 dubium est in hoc: quia† dicta l. in sacris. est magis spālis quò ad psonas: quia solum in illis, de quibus ibi. Sed quia dicta cōstō ad reprimēdam. est econuerso spālis quò ad cām .s. læsæ maiestatis: tū est gñalis quò ad psonas, quia oēs complectitur. Ex quo resultat quædā perplexitas, quia nō pñt ad inuicē contrariari genus, & spēs: & p cōsequēs quæ ex eis p aliā limitet, nō pōt cognosci. Bar. in ista perplexitate reducit se ad istā cōsiderationē, videlicet q tenet ius sm. si introductū est pp aliquā vtilitatē, vt l. ius sing. ff. de legibus. sed tñ in præalle. ll. si spālitas repiatur talis, q vtraq; seruari nō posset, sed oporteat alteri derogari, derogandū est illi, vbi minor vtilitas reperitur. & seruari debet illa, vbi maior, & euidentior vtilitas esse deprehenditur. Hæc.n. est benignior interpretatio; iō amplectēda. ff. de le. l. benigniores. & l. quotiens. ff. de reg. iur. & quia cā magis priuilegiata præfertur, vt l. 1. C. de priui. dot. ¶ Ex qua theorica concluditur in proposita qōne, q cū constō ad reprimēdam. prouideat in casu maioris piculi, & delicti, deroget ordini procedendi, qui traditur in prædicta l. in sac. Adducit exēplū in minoribus, in quorū fauorē generaliter est prouisum, q nulla curreret eis præscriptio, vt l. fi. C. in quibus cau. in integ. resti. nō est necess. & hæc cōstō est spālis quò ad personas, & generalis quò ad causas: ¶ Alia est l. econuerso, quæ prouidet pp publicā vtilitatē, vt instātia finiatur triennio, ne lites fiunt immortales, vt l. pperandū. C. de iudi. Ista.n. l. est gñalis quò ad psonas, & spālis quò ad cām instantiæ tātū. quæ l. licēt antiquior non tollatur per pallég. l. fi. tamen rōne prædicta (quia publica vtilitas, q versatur in litibus dirimendis, præfertur vtilitati minorum, quæ non est ita publica, vt no. in l. fi. C. si aduer. rem iudi.) lex antiqua, quæ hēt cām fauorabilē, est maior, & limitat l. nouam. Si verò non eēt vna rō spāliter fauorabilior alia: tunc l. noua in dubio debet præualere, & hoc dicit esse notandum pro statutis, prout ipse no. in prædicta extrauag. ad reprimendā. cui adde quod no. scripsi. in c. cuncta. de elec. lib. 6. in nouella. & quod no. de ista perplexitate in prin. in c. 1. de priui. lib. 6. in nouella. & quod de statutis. J. subijciam in quæstio. ¶ Vlterius quæro vtrùm† ista correctio vnius l. per aliam heat locū
74 in corre. vt. s. in vno ex eis correcta, videatur correcta in alio. Bar. dicit, q si corrigitur l. in vno ex corre. intelligitur correcta in alio, licēt hoc non exprimatur, vt l. fi. C. de iudi. Non ob. l. præcipimus. C. de app. in fin. Regulariter.n. verum est, q lex non corrigitur, nisi in expresso, vt in contrario. fallit in correlatiuis, in quibus, ēt in materia correctoria, corre
75 ctio in vno inducit correctionem in reliquo, vt d. l. fi. † Idem in materia dispositiua etiam pœnali, vt cōstō prohibens super vno ex correlatiuis, videatur in alio prohibere. Vnde si aliquis prohibetur emere sub pœna, videtur prohibitus vendere sub eadem pœna. facit l. cum emptor. ff. de rescin. vē. & l. fi. de excep. & l. 1. C. de cupres. lib. 12. & no. Bal. in l. nemo martyres. C. de sa. san. ec. contra hoc tamen facit quod not. Bar. post gl. in Auth. qui semel. C. quomodo & quādo iu. vbi aliter est prouisum contra actorē contumacē, quàm statueret ius C. l. properandum. in danda dilatione. & tamen quia ista l. properandum. remanet incorrecta in reo (& sic in vno ex correlatiuis) non tangit reliquum, solue, vt ibi. ipse dicit, q hoc facit diuersitatis ratio inter reum, & actorem contumaces. pp contumaciam.n. actoris potest perueniri ad diffinitiuam sniam lit. non conte. vt ibi. quod secus est in reo: nō mirū ergo, si propter maius periculum maior datur actori dilatio. facit quod no. de do. & contu. c. j. li. 6. in nouella. hēt ergo locum quod dixi, cum correlatiua habent se vt paria: secus si diuerso iure regulentur, vt est actor, & reus, qui i multis differunt, vt no. in l. de die. ff. qui satisda. cogan. ¶ Prædictis adde, q licēt etiam ex identi. rationis l. trahatur ad alium casum, vt l. non possunt. ff. de le. tamen si aliter in illo alio cāu eēt expressè prouisum, per identitatem rationis non inducitur l. correctio, sm opi. gl. quā sequitur Bar. in l. fi. C. de sacro san. ecc. Nec obstat quod dcm̄ est de correlatiuis: vt dispositū in vno extendatur ad aliud. quia in eis est inseparabilis connexitas. & vno posito, alterū necessariò sequitur, vt d. l. fi. Bald. tamen in d. l. fi. dicit, q quando rō est expressa in lege; ita q ex ipsa rōne possumus inferre ad quemlibet casum, dicta rō idem debet generaliter operari, quod lex scripta. per ipsam .n. inducitur veteris. l. correctō. hoc tamē dicit verū, nisi in lege noua eēt aliqua dictio taxatiua, sicut est in corpore, vñ sumitur Auth. quas actiones. ex tacita aūt rōne non inducitur
76 hæc correctio, secundùm eum. ¶ Quid dices, cum † sub vna regula. l. disponit diuersis casibus, an correctio l. i vno casu, vel persona extendatur ad alium casum, vel personam. pone exemplum dictæ l. q in testamētis, in quibus cessat falcidia, cessat trebellianica. ff. ad Tre. l. Marcellus. modò superuenit noua l. quæ prohibet falcidiam in relictis ad pias causas, an cessabit similiter Trebel. Bar. q sic, non ex eo, q sit eadē rō; quia hoc non sufficit ad correctionem, secundùm superius dicta: sed ex eo, q regula iuris antiqui cōplectitur casum omissum in l. noua, vt corrigatur sicut casus expressus, & hoc ipse no. in d. l. Marcellus. & Bal. in l. filium quem habentem. fam. hærcis. in repetitione, & quod ipse no. in l. si quis seruo. C. de fur. Regula igitur, quæ coniungit casus varios, est potētior, quàm rō, quæ adaptatur ad plures: quia per regulā inducitur correctio oīum casuū sub regula cōprehensorum, etiā si in noua lege sint omissi. sed nō ita inducit idētitas, vel maioritas rationis, secundùm opinionem glo. in d. l. fi. C. de sacrosan. ec. & facit qđ no. Bar. in l. 1. & 2. ff. de leg. 1. ¶ Quid
77 si l. † prouidet in duobus casibus, quorum vnus venit in consequētiā alterius. puta dicit lex, q ad eū deferatur tutela, ad quē defertur hæreditas. & sic ei tutela cōmittatur, an exclusus per nouam l. ab hæreditate, videatur exclusus ēt à tutela. dico, q sic, vt no. Bar. in l. 1. ff. de legi. tuto. Reuocato enim commodo, intelligitur reuocatum onus, & econuerso, vt l. alūnæ. §. Seia. de adi. leg. Et multis rationibus hoc confirmat Bar. in cōsilio, quod incipit. Ciuitas Mediola. &c. vbi cōcludit, q per statutum, quo excluduntur cognati à success. extantibus agnatis, exclusi intelligūtur similiter à tutela, quæ venit in consequentiam ad hæreditatem, vt dixi. & vide ad prædicta quod no. de off. or. c. fi. li. 6. in gl. supersunt. & no. in c. inter dilectos. de fide instru. in nouella, vbi de priuilegijs conces. ad instar. & quod no. Bal. in l. omnia priuilegia. C. de epi. & cle. & l. quicquid. de aduo. diuer. iudi. vbi concesso priuilegio vni studio, sicut hēt aliud: si reuocatur illud, non reuocantur illa concessa ad instar. quod facit contra iam dcā. Et omnia ista no. pro limitatione illius vulgaris reg. quod nō mutatur, quare stare prohibetur. & illius, q legū correctio non extenditur ad casum improuisum, l. præcipimus. in fi. C. de appel. & in l. sancimus. C. de testa. nam, vt vides ex prædictis i multis casibus aliud est dicēdū. ¶ Septimò qro, vtrùm
78 † illa, quæ cōtra ius fiunt, debeant semper pro infectis haberi. de qua materia remitto ad notata in c. quæ contra ius. de re. iur. li. 6. per Bal. plenius in l. non dubium. C. de le. vbi per plures oppo. istam materiam declarat. Oppo. enim de maleficijs. nam fiunt contra legem, & tamen non habentur pro infectis, quia puniuntur committentes. Solu. vt ibi in. 4. op. Deinde op. de sententia, quæ non debet ferri sub conditione, & tamen lata tenet, vt l. 2. §. biduum. quando ap. sit. sol. vt ibi in 5. oppo. Subsequenter oppo. de relegato ad tempus, cui iudex non debet adimere bona, vt l. relegatorum. §. ad tempus. de interdi. & releg. & tamen si adimit, valet, vt ibi. So. vt in 6. op. Vlterius. l. prohibet dolum committi, & tamen si committatur, valet contractus. dic, vt ibi in 7. oppo. plenè in 9. opp. arguit, quòd factū contra legē potest confirmari, l. & si contra. C. de nup. Solu. vt ibi per eum, qui plures oppo. format. & in casibus, in quibus non valet actus con-

tra:l.an firmetur iuraměto.de quo p Bar.in l.ſi quis pro eo.
& cum lex prohibet,& vltra procedit pœnā imponendo, v-
trū pœnæ appoſitio firmet actū contra nullitatē.Quidam ꝙ
79 ſic,p l.quod ait lex.ff.de diuor.Itē † annullatio actus eſt pœ
na gñalis,vt d.l.non dubiū.ſed vbi apponitur ſpecialis pœ-
na,vt ī themate,generalis dēt ceſſare,vt l.ſanctio legū.de pę
nis.¶ In hac qōne Io.Bu.dicit,ꝙ aut pœna nullitatis induci
tur per aliam.l.prohibentem,& tunc actus non valet:aut nō
repetitur lex ſimpliciter prohibens,ſed ſolùm reſpectu pœ
næ:& tūc valet actus:quia ex eadem l. pœna generalis non
cōpatitur ſe cū pœna ſpāli.ſed ex diuerſa l. bene ſe cōpatit,
ſm eum.qđ eſt ſubtile.D.Bal.dicit,ꝙ qñq; nullitas actus(p-
priè loquēdo)nō eſt pœna principalis,ſed lex detrahit pote
ſtati dantis,vel adminiſtrationē adimit,vel rem à contractu
eximit,vel delictum pręſumit:tunc ſpālis pœna inſer.in l.nō
facit actum valere:quia ſua natura phibetur, & hēt phibi-
tio naturā,& nullitatē intrinſecā.Si aūt nullitas (propriè lo-
quendo)eſt pœna:tūc haberet locū cōſideratio Ia. Bu.Et in
ducit ad qōnē ſtatuti,quo cauetur,ꝙ nullus contrahat,quin
ſoluat gabellam de contractu.& ſi non ſoluerit gabellā,ſol-
uat cētū noīe pœnæ,iſto cāu cōtractus valebit: quia l.vltra
pcedit,īponēdo diuersā pœnā à pœna nullitatis. Et iō pœ-
na ſpālis īpedit pęnā generalē ¶ Prædictis adde, ꝙ qñ pęna
venit ad reſcin.& non obuiat cōtractui à principio,nō reſcī
dit ipſo iure,niſi hoc exprimatur ī lege, vt l.vniuerſa.C.de p
ci.Impera.offe.& no.Bar.in l. cū l. ff. de fideiuſ.vbi oīno vi-
80 deas.¶ Ex prædictis habes,an † annullatio actus dicatur pœ
na,vt ipſe no.in c.fi.de ele.li.6.in nouella.Bal.in d.l.non du-
bium.2.col.dicit,ꝙ ſi annullatur actus ratione phibitionis,
annullatio dicitur eſſe pœna,vt d.l.nō dubiū.& l. ſenatus.ff.
de cōtrahē.ēp.Sed ſi actus eſt nullus rōne modi, vel formæ:
tūc illa nullitas nō dr̄ eē pœna,& loqtur ita Io. An. & no.de
iſta q. Bal.ī l.nec martyres.C.de ſacroſan.ec.¶ Prędictis ad
de,quod ſcripſi in reg.ea quæ fiūt.de reg.iur.lib.6. in prima
op.vbi plene examino,cū iuris prohibitio dirigitur ad iudi-
81 cē,† nō audiat,non faciat,& ſimi.an valeat,ſi egerit in cōtra
riū,ibi plenè per Bal.in d.l.cum lex.vbi quid iuris, quādo p
hibitio l.dirigitur ad contrahē.l.prætor ait.ff.de no.ope.nu.
per Bar.de pdicta materia. Sed vltra pœnā nullitatis actus,
82 quæro † an patiatur aliquā pœnā,qui tranſgreditur leges,vel
canones.glo.ꝙ ſic,ſi hoc facit ex contemptu,credens eccle-
ſiam nō poſſe talia ſtatuere.& dicit ꝙ punitur vt hæreticus:
ſed ſi aliter tranſgreditur,eſt pœna depoſitionis,ſi alia ſpā-
lis non reperiatur impoſita,vt no.in c.generali. de elec.li.6.
Venire.n.contra canones, vel eis non obedire, eſt mortale
peccatum.11.q.3.c.Nemo ep̄orū.& 23.di.c.1.quod eſt ve-
rū in præceptorijs,vt no.Io.An.in c.2. de ma. & obe. & no.
Hoſti.ꝙ miſericors Deus miſericorditer agat in hoc, & pro-
uideat alijs multis laqueis impoſitis per humana ſtatuta: cū
tamē Eccleſia non debeat illaqueare,ar.26.q.1.c.de viduis.
vide quod no.Bal.in l.nemo martyres.C.de ſacro ſan.ecc.&
plenius in l.legis virtus.ff.de leg.vbi concludit, ꝙ eſt pœna
arbitraria.Bar.tangit in l.omnes populi.ff.de iuſti. & iur. in
83 3.& 4.q.ad fi.¶ Sed hic quæro.reperitur † cōſtō præcepto-
ria,vel prohibitoria alicuius facti,ſed non fuit dicta conſtō
in practica,vel in vſum deducta:an talis conſuetudo excuſet
à peccato.gl.ꝙ ſic in c.1.de treu.& pace.de qua Inſti.in pę.
& Auth.de hære.& fal.§.1.colla.1.& 4.diſt.c.leges.& c.in i-
ſtis.& hanc tenet Gof.in d.c.1.& in ſumma.Idem Innocē.&
Hoſti.in ſumma.Sed idē Hoſti.in d.c.1.tenuit contrarium,
pro quo facit.22.di.c.2.in prin.& 88.di.c.propoſuiſti. in fi.
ad hoc quod no.in c.dolentes.de celeb.miſ.puta negari non
poteſt,ꝙ conſtō incæpit ligare à princi.poſt duos menſes. il
la ergo obligatio non debuit tolli tempore. quia tempus nō
eſt modus tollendi obligationem ſemel natam. l. obligatio-
num fere.§ placet.de act.& obli.nec in talibus excuſat gloſ.
magiſtrorum. de biga.c.2.de deci.c.vobis.quod.n. præci-
pitur, imperatur.& quod imperatur,præcipitur,de ver.ſign.
c.in his.& ad hæc omnino vide quod no. Archi. 11. diſtin.c.
in his.& 14.di.c.in iſtis.¶ Alij diſtinguunt inter pœnā, quæ
infligitur ipſo iure,& pœnā,quæ venit infligenda ab homi-
ne, vt in prima non excuſet diſſuetudo;quia talis trangreſ-
ſor incidit in facm̄ iam damnatum.23.q.1.c.1.3.& 4. In ſe-
cunda excuſat. & ſic intelligatur cap. leges. cum ſi. alleg.ad
hoc.Io.An.no.de cōſue.ſuper Rub.in fi.in nouella.Credo ve
rius qđ tenēt Bar.Inn.& Gof.vt s̄.retuli. nec vr̄ verū, ꝙ ſi cō
ſtō à prin. obligauit,ꝙ hodie,& oī tpe nō duret talis obliga
tio, quaſi l.ſēper loquat̄, l.Arriani.de hær.Dico.n.ꝙ ſi cōſtō
firmata non fuit moribus vtētiū,fingitur nec à prin.obligaſ-
ſe.quod patet;quia dr̄ abrogata per nō vſum,vt in d.c.leges.
& c.denique.videmus in ſimili, ꝙ vitium contractus initi cō
tra iura purgatur curſu tēporis,vt c.cura.de iure pa.¶ Itē ſm
84 cōem opinionē † poteſt præſcribi merū,& mixtū imperiū, vt
plenè p Bal.in diſputatione quadā,quæ incipit.Apollonius.
& c.cū contingat.de foro compe.& tn̄ conſtat,ꝙ hūit vicio-
ſum principiū,& progreſſum,vſurpādo ſibi tale offm̄, hoīes
carcerando,torquē. decapitando,& ſimilia,quæ ſunt de me
ro imperio.Nō ergo ſequitur.à principio obligauit conſtō:
ergo durat ſēper obligatio:quia immo & vſus, & conſuetu.
cōtraria ſunt,& ſtatutū tollit effectū illius.facit quod no.Io.
An.in c.Io.de cle.cōiu.in illa q.an tollatur l. per nō vſum,in
vlt.op.Et Cy.in l.2.C.quæ ſit lon.conſue.fac.qđ dixi in Cle.
de re.ec.non alie.per tot.¶ Octauò q̄ro breuiter, & remiſſi
uè de quibuſdā qōnibus circa leges, & canones. primò quis
85 poſſit leges,vel cāones cōdere.no.2.di.c.lex eſt. † Eſt dubiū
circa hoc de populo Romano,& ſenatu,an poſſint condere
legem vniuerſalem,de qua q.per Archi.2.di.c.lex.vbi an po
pulus Romanus poſſit reuocare Impatorē, ſiue ptātē oēm,
quā in eū trāſtulit:quidā,ꝙ ſic,vt ibi per eū. Bar. ꝙ nō poſ-
ſit l.condere pp trāſlationē oīs ptātis in principē,vt ipſe no.
in l.fi.C.de legi.& Bal.ibidē.& plenius in l. ambigitur. ff.eo.
ti.& ibi de hoc ſunt opi.gl.quas Cy.plenè refert in d.l. fi. C.
de leg.vbi dicit tene qđ placet: ſed qcquid ſit de facto dicit,
ꝙ nō ſeruaretur extra vrbē.Hoſt.idē tenet.ſ. ꝙ nō poſſet,in
86 ſumma huius tit.§. quis poſſit.ad fi.¶ Secundò † quare leges
ſint inuentæ.& quæ ſint conſideranda in ipſarum conſtōne,
hr̄. 4.di.per totū.Et quod ſit offm̄ l.vel canonis.3.di.c.oīs.&
4.di.c. erit autē. vbi qualis dēat eſſe lex.& ibi tāgit de l. ini-
qua.hoc aūt an dēat obſeruari,vel poſſit fraudari, per Inn.
in c.pleriq;.de immu.ecc.& in prin.de ca.tol.l.1. per Bal.&
1.di.c.ius gen.vbi vtrū an ſeruus peccet,ſi fugiat,tenet ꝙ ſic,
ſi in iuſto bello:ſecus ſi iniuſto captus ſit.Et qualiter conſti-
tuātur.Et an ſcriptura ſit de eſſe l.ſiue ſubſtātia.Io.plene no.
in c.nēo pōt.de re.iur.li.6.in mercu.& tenet,ꝙ ſcriptura nō
ſit de ſubſtātia legis,vel ſtatuti.& videtur caſus in c. j. de re-
nun.li.6.idem Bal.in l.humanū.C.de legibus. licèt aliter ibi
Pe.¶ Tertiò an leges trahantur non ſolùm ad futura, ſed ēt
ad præterita,penden.vel deciſa.iſta qō plenius diſcutietur.j.
87 in materia ſtatutorū in q̄ſt.¶ Quartò † an iuris ignorātia,vel
facti,vel alia q̄libet excuſet. & an ignorare ius ſit lata culpa,
vel dolus,plenè.j.q.4.c.eccleſia.§.itē pecca.& l.regula.ff.de
iur.& fac.ign.& de vltima per Bal.in l.leges ſacratiſsimæ.C.
de legibus.& l.error.C.de iur.& fac.ig.in j.& 2.q.¶ Quintò
an teneatur quis ſcire cōſtōnē. & à quo tpe incipiat ligare,
p Ho.ī ſumma huius ti.§ qñ cōſtō.& vide quod no.in proœ
88 mio Cle.¶ Vlterius † quid eſt ius naturale, & quot modis sū
matur.j.di.c. ius aūt.& c. ius naturale. & ibi Archi. & an ſit
mutabile.5.di.in prin.per Archi.¶ Item de iur.gē. vide j.di.
c.ius gen.& vnde deriuet, & an dicatur naturale, per Archi.
j.di.c.ius aūt naturale. Et an ſeruitutes ſint inductæ de iure
89 naturali,vel gen.per Archi.j.di.c.ius gen. † Iſtud autem ius,
& etiam ciuile quandoque eſt bonū, & æquum: quandoque
bonum,ſed non æquum:quandoque æquum,ſed non bonū:
quandoque neque æquum neq; bonum. proſequere per exē

pla,

pla, vt no. j. di. c. ius generale. & ff. de iusti. & iur. l. 1. & quod
no. e. ti. l. penul. Item an rub. legum, canonũ, vel decretorum
possint alleg. in causis. dic, vt 9. dist. c. quis nesciat. per Archi.
Item an ius canonum dicatur humanum, vel diuinum ius. 8.
di. c. quo iure. per Archi. plura alia remissiuè possem perse-
qui, sed prædicta sufficiant, ¶ Incidenter. n. de his iuribus, &
de iure diuino in proximo tractatu statutorum, & cõstõnũ
synodalium aliqua repetemus. ¶ Ad ipsam ergo materiam
descendẽs ex multis vtiliter circa ipsam materiã examĩatis
hactenus per antiquos Doct. referã quæ mihi magis videbũ
tus vtilia, q̃ ex scriptis moderniorũ repi varijs locis tractata,
prout. j. patebit. ¶ Ordinẽ aũt dicendorũ capio ex solemni
repetitione, quã D. Bar. fecit in ista materia. ff. de iusti. & iur.
l. oẽs populi. ¶ Diuisit autem tractatum principaliter in 7.
q̃ões principales. quarum Prima est, quis possit facere sta-
tuta. Secunda qualiter. Tertia de quibus rebus. Quarta quos
ligent. Quinta à quo tempore. Sexta vtrùm statuta recipiãt
interpretationẽ. Septima qualiter in iudicium deducant̃. sub
qualibet prædictarũ plures accessoriæ congruè aptabuntur.
¶ Retento igitur ordine q̃õnũ principaliũ. Nonò quæro qs
possit facere statuta. Ad cuius declarationẽ præmitto, an fa-
cere statuta sit meri, vel mixti impij, an iurisdictionis. dicit
Bal. ꝙ si loq̃ris cõprehẽsiuè, est meri imperij: sed si distribu-
tiuè, sm̃ rem dispositam; quia eadẽ est qualitas fori, & statuẽ
di, vt probatur in l. mulier. C. de sen. sm̃ eum ibi. Alibi dicit,
ꝙ statuta condere est potius de quadã iur. permissione, quã
sit annexum iurisdictioni, vt ipse no. in l. omnes populi. in prĩ
ci. de iusti. & iur. circa prin. & videtur hoc ex eo probari, q̃a
vniuersitates possunt facere statuta, & tñ non habent iurisdi
ctionem, vt no. Inno. in c. cum accesissent. de consti. & eod.
ti. in cap. cum omnes. in nouella. cum ergo ratio. istius dicti
vniuersitates non habeant iurisdictionem, non possunt eam
dare rectori suo. quia nemo dat, quod non habet. c. Daiber
tum. j. q. 7. & c. quod autem. de iurepa. & tamen sm̃ eos (vbi
s.) hoc est falsum. nam suo præposito dant iurisdictionẽ sup
se, vt l. fi. C. de iur. om. iud. ¶ Credo ergo, ꝙ auctoritas statuẽ
di dependeat à iurisd. & ꝙ iurisdictio extendit tm̃ auctorita
tẽ faciendi statuta ad hoc, quod no. in l. j. ff. de. iurisdi. om. iu
di. Vnde dicit Bal. post Bar. ꝙ quantum quis hẽt iurisdictio
nis, tm̃ hẽt auctoritatis condendi statuta, quia statuta conde
re est iurisdictionis. & vno posito, ponitur reliquum. & econ
uerso vno remoto, remouetur reliquum. Et quandoque est
meri imperij, & q̃nque mixti sm̃ cãs, quas decidit. & ita no.
in l. oẽs populi. ¶ Hoc ergo præmisso, est q. proposita, an qs
90 †possit facere statuta. dubitatur de pluribus. primò an, & q̃
vniuersitates. secundò an pars vnius vniuersitatis (quia fortè
ciuitas est dispersa per partes, vel vna partiũ est expulsa) ter
tiò an collectio, siue corpora (puta doctorũ, campsorum, car
donum & similium) quartò an iudices perpetui, vel ad tem-
pus dati. quintò an epi, vel legati. sextò an capitula, vel colle
gia ecclesiarum. septimò an statuta requirant confirmatio
nem superioris. ¶ In prima. q. dicit, ꝙ aut loqueris de vniuer
sitate, quæ nullam habet iurisdictionem, vt est vniuersitas ca
stri, vel villæ: aut de illa, quæ habet oẽm iurisdi. aut de illa, q̃
hẽt iurisd. modificatã. primo casu nõn potest facere statutũ,
cum iurisdictio nõ sit penes castrum, vel villam, vt not. Bar.
in l. j. ff. de dã. infec. & no. in c. cum ad sedem. de resti. spo. fa-
cere. n. statutum est iurisdictionis, vt dcm̃ est. Si verò vellet fa
cere statutum super his, quæ non descendunt à iurisdictio-
ne: sed à rerum suarum administratione, vt de pecunia expẽ
denda, vel colligenda: & possent, vt l. j. & l. ambitiosa. de de-
cre. ab or. fa. facit quod de statutis capitulorum no. Io. And.
in c. constitutionem. de verbo. sig. li. 6. & in d. c. cum omnes.
in nouella. & c. cum accessissent. per Inno. ¶ Secundo casu
cum loqueris de vniuersitate, quæ habet omnem iurisd. &
tunc potest, vt l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. & l. j. de pri-
uileg. ¶ In tertio casu similiter potest, quatenus iurisdictio
se extendit. nam secundùm ꝙ iurisdictio limitatur, etiam au
ctoritas statuentis re, loco, & tempore. c. sanctæ Mariæ. j. eo.
c. vt animarum. de consti. li. 6. facit quod not. in c. pro illo
rum. de præben. ¶ Ista tria membra ponit Bar. in d. l. omnes
populi. circa prin. Bal. etiam plenè no. in d. l. oẽs populi. ver.
modò restat videre, ibi. Et ideo de iure cõi sic distinguendũ
91 est. Sed†nunquid sine suo rectore poterit vniuersitas facere
statuta. Quidam, ꝙ non: quia iurisdictio est penes rectorem,
non penes vniuersitatẽ. arg. de rescrip. c. edoceri. & hoc te-
net Compo. si verò non habeat rectorem. tunc tam in statuẽ
do, quàm in alijs iurisdictionem habet, argu. ff. quod cuiusq;
vni. no. l. 1. l. item. §. 1. & cap. cum omnes. de consti. Iac. Bu.
in l. 1. ff. qđ quisq; iuris. dicit, ꝙ populus, vel ordo põt legem
condere, etiam sine consilio, vel decreto magistratus, l. 1. §.
solent. ff. quando ap. sit. licèt quidam cõtra, per l. 2. C. de ser.
rei pub. ma. ¶ Item possunt expedire quæ pertinent ad pu-
blicam vtilitatem immediatè, vt dicta l. 2. & d. §. solent. sed
non possunt ea, quæ pertinent ad iurisdictionem, nisi in defe
ctum, vt l. vbi absunt. de tuto. & cura. da. ab his. Item quæ re
spiciunt singulorum vtilitatem, non per modum iurisdictio-
nis, sed legis, vt l. Imperatores. ff. ad leg. Iul. de anno. ¶ In 2.
92 q. videtur ꝙ†licèt ciuitas sit diuisa per quarteria (vt est ista
ciuitas Bononiæ) non videtur, ꝙ possit facere statuta, quæ ꝑ
tineant ad dictorum decisionem. quia iurisdictio est penes
totum populum, non per partes diuisa: sicut diuisio admini-
strationis inter tutores est diuisio facti, nõ iuris, siue iurisdi
ctionis, vt l. inter tuto. ff. de admini. tuto. ¶ Quantũ ergo ad
administrationem pecuniæ, & rerum pertinet, poterit quod
libet quarterium statuere, vt dictum est in vniuersitate ca-
stri, vel villæ. facit l. si quis à filio. §. si parti. ff. de le. 1. Non ob.
l. 2. § deinde cum esset. de ori. iur. quia illa plebiscita valent
ex constitutione, confirmatione postea subsecuta. & ita intel
93 ligit eum Bar. post Ia. de Bel. de alia q̃õne †cum vna pars ci-
uium est expulsa de ciuitate, quærit Bal. an intrinseci de iure
possint facere statuta contra expulsos: videtur, ꝙ sic. quia in
trinseci faciũt populum, non dispersi, & vagi per mundum,
c. ex iniuncto. de ope. no. nun. per Inno. ¶ In contrariũ quia
contra spoliatos, antequam restituantur, non posset ferri sen
tentia hominis, vt c. j. de resti. spo. li. 6. ergo nec statuti sentẽ
tia. Item non possunt comparere ad contradicendum. ergo
non valet, quod statuitur in eorum præiudicium. cle. pastora
lis. de re iudi. Item fit à capitalibus inimicis eorum, & noto-
riè suspectis. ergo non valet, sicut nec sententia. de arbi. l. nõ
distinguemus. §. cum quidam. & l. j. C. si quac. præd. pot. facit
c. accedens. vt lit. non contest. c. 2. & quod no. in c. statutum.
§. cum verò. super ver. non audens. de re. lib. 6. & concludit
Bal. ꝙ si sunt expulsi ex iusta causa, valet statutum. quia deli
ctum non debet eis præstare exemp. l. Papi. exuli. de mino.
& l. amissione. §. qui deficiunt. de capi. dimi. & quod no. in l.
ad cognitionem. ff. ex qui. cau. in pos. ea. ¶ Si autem sunt ex
pulsi iniustè, & de fcõ: & tunc statuta facta contra eos non
valent, quia ius commune, quod permittit statuta, non intẽ-
dit per hoc dare materiam delinquẽdi, vt C. de monopo. l. j.
& ideo statuta, quæ sapiũt monopoliũ, sunt à iure reꝓbata,
vt no. Inn. in c. cum accesissent. de consti. & hoc not. Bal. in
præalle. l. omnes populi. & qđ iuris, si omnes sint expulsi, an
possint aliquid statuere, & à quo, & qualiter, no. in dicto. c.
94 plenè per Inn. ¶ De tertia q̃õne†an mercatores inter se pos
sint condere statutã, est casus, ꝙ sic in l. fi. C. de consti. pecu.
& in c. ex literis. j. eo. Sed dubitatur, an possint facere inter
se statuta specialia contra statuta generalia illius ciuitatis.
Bal. ponit in l. omnes populi. & positis ar. pro, & contra, con
cludit, quòd inter seipsos possunt habere propria statuta à
generali lege discrepantia super factis illius artis, vel profes
sionis, non super alijs (puta super hæreditatibus) nec dicta
statuta nocent alijs. sed ipsis, & hæredibus ipsorum, sicut nec
cõuentiones & pacta, vt l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. fa

cit quod non in d.l.fi.de constitu.pecu.& in Auth.de fideiuss.
95 §.argentariorum.¶De quarta quæstione, †an iudices per-
petui,vel ad tempus dati possint facere statuta ci.& post eũ,
Bal.tangit in l.1.ff.quod quisque iur. sed plenius ibi Iac.Bu.
qui sic distinguit,ꝙ in ciuitatibus quædam respiciunt reipu
blicæ vtilitatem circa rerum ciuitatis administrationem: &
in his magistratus,siue rector non se intromittit, nisi quate
nus vt auctoretur,vt dicta.l.2.de ser.reipu.ma.& idem in of
ficialibus creandis in l.1.§.solent.ff.quando appel. sit. & vbi
respublica vtile æstimauerit auctorari:aliàs punitur.& sic in
telligitur.C.de cu.l.si quis.li.12. Quædam respiciunt iurisdi
ctionẽ:& illa expedit magistratus,vt l.1.ff.de iurisd.om.iud.
Quædam respiciunt necessitatem reipublicę: & tunc potest
statuere cum aliquorum eminentiorum consensu,& tempo
raliter,non perpetuò.& sic loquitur.l.cum nauarcorum. C.
de naui.li.11.Quædam respiciunt legẽ cõdẽdã generalem ,
vel specialem:& hoc non potest.nam soli senatui , ceterisq;
maioribus est hoc concessum,l.non ambigitur.ff. de legi. &
de offi.præ.vrb.l.1.§.cura carnis.& l.normam.C.de of. præ
fec.præto.ergo alijs intelligitur denegatum. Et hoc verum,
nisi populus,qui poterat per se, eidem potestatem legis con
dendæ dederit:quod poterit in casu concesso, & in quo po-
pulus posset,vt l.item eorum.§.si decuriones.ff.quod cuius-
que vni.no. Quædam respiciunt singulorum commodum:&
hæc expedit magistratus,vt l.Imperator.ad l.Iul.de anno.&
idem si ornatum ciuitatis.de offi.proconsul.l.si in aliquem.
& de offi.præsi.l.præses.& C.de ædif.priua.l.singularum. &
collectas imponit, eod.titu.de ædif.priua.l.omnes.& ita di-
96 cit in d.l.1.quod quisque iuris.in antiqua.¶Sed quæro † vtrũ
in casibus,in quibus quis potest statuta facere,possit ẽt adij
cere pœnam.Pone. præses scripsit per ciuitates sui præsida-
tus,ꝙ nullus extrahat frumentum à districtu.& si quis con-
trafecerit, amputetur sibi pes. nunquid cõtrafacienti ampu
tabitur sibi pes?dicit Bal.ꝙ non: quia omnis pœna capitalis
requirit diffinitiuã sniam,procedente super hoc statuto, vel
lege prouinciæ facta cum consilio procerum. cũ .n.lex hẽat
vim diffinitiuæ,debet fieri cũ maturitate consilij:& ista cor-
pora possunt hoc facere pro emergenti bono publico,& nõ
in feruore & impetu:facta autem solemniter,ẽt cõtra ius pu
blicum,valeret,vt no.de reg.iur.l.neque pignus.§.1.& l.j.§.
qui magistratum.quod quisq; iur.vbi vr̃ gl.1.licẽt.n.prætor
hẽat ptãtem l.condendæ,nunquã tñ inuenies, ꝙ fecerit ali-
quod edictũ de pœna capitali.& si non inuenies hoc in præ
tore:multò minus in pręside. ¶Concludit Bal. ꝙ huiusmõi
genera pęnarum aliter,quàm iura dictent, per statutũ, aliàs
magistratum non possunt imponi.& iõ meritò eorũ progrã
mata,seu præconia nõ hñt vim sniæ.ita no.in l.programma.
C.cõ.vel epi.facit quod ipse no. in d.l.omnes populi.dicit.n.
ꝙ ista edicta magistratuum propriè non dicũtur statuta mu
nicipalia:quia nõ sunt proposita perpetuæ iurisdictionis cã,
sed prout res incidit.ff.de iur.om.iudi.l.si quis id quod. & l.
fi.de pœnis.dicuntur etiam potius bãna, q̃ statuta. quia hñt
vim sententiæ interlocutoriæ,& non vim legis, nec sentẽtiæ
diffinitiuę,vt d.l.programma.& no.C.quõ & qñ.iud.Auth. q
semel.¶Et credo,ꝙ in casibus, quibus magistratus pñt sta-
tuere,vt dixi.s̃.post Iac.Bu.quia talia non sunt propriè sta-
tua, durabunt tempore officij,& nõ in tẽpus successoris. qđ
sensit.s̃.Ia.Bu.& idem Bal.in l.omnes populi. quibus adde
quod no.Ber in c.à nobis.j̃.de sen.excõ.& in c.pro illarum.
de præb.& no.C.& ff.quod quisq; iur.l.1.in 4.q.¶Iuxta p̃-
97 dicta quæro de quæstione,in qua Bar. consuluit † quoddam
castrum erat in quasi possessione eligendi Potestatem à tan
to tempore citra,ꝙ in contrarium memoria non existit. ca-
pitaneus,siue præses illius prouinciæ constitutionem fecit,
ꝙ nulla ciuitas,castrum,vel villa possit sibi eligere Potesta-
tem sub certa pœna.illud castrum elegit in Ptãtẽ Cõe Peru-
sij:quod erat tunc in illis partibus multum potens.pp quod
capitaneus cõdẽnauit illud castrum in d.pœna. quæritur an
dicta constõ valeat,posito pro constanti , ꝙ ille capitaneus,
& alij rectores prouinciarũ Ecclesiæ possint facere constõ-
nes,sicut epi,& legati apostolicæ sedis.c.2.de ma. & obe. &
c.vt animarum.de consti.li.6.de offi.le.c.fi. & sicut maiores
iudices,vt l.non ambigitur.ff.de legi.& l.formã.de off.præ-
fe.præto.per quæ iura,coniuncta consue.est dicendum con-
stõnẽ valere.sed remanet dubium, an præiudicet consuetu-
dini dicti castri circa liberam rectoris electionem.consuluit
in prędicto casu,ꝙ sic,quasi deinde ius q̃sitũ illi castro pos-
sit per statutũ superioris modificari,ne eligant tam potẽtes
ꝑsonas in Potestates,quæ possent ipsũ capitaneũ admittere,
& expellere prout vellent.de resti.spo.c.Pisanis.Item de iu-
re habere aliàs potestatẽ cũ libera distrahẽdi prohibetur ꝑ
sonis potentioribus.de loca.c.fi.& ibi no.& l. si quis ita pro
miserit.§.ea l.de ver.ob.ꝓ hoc.j̃.de loca.c.j.vbi si quis hẽat
liberam ptãtẽ locandi,& conducẽdi:tñ hoc põt limitari per
constõnẽ legati,& pœnã imponi.posito ergo,ꝙ cõstõ capi-
taneorũ non posset tollere ius quæsitũ præscriptione prædi-
cta : tñ põt ipsũ ius restringere ad intellectum iuris cõis in
si.& ita concludit,& incipit consilium. Capitaneus patrimo
nij.¶De quinta q.an legati,& epi possint facere statuta.De
legato est expressum in c.fi.de off.le.quod potest intelligi de
statutis editis in concilio prouinciali:si aũt à seipso aliquid
statuat,fortè idẽ in eo , quod dcm̃ est in præside prouinciæ,
an sibi adsimiletur,vt c.2.de off.leg. li.6.& sentit hic Archi.
3.q.c.infames.§. porro. similiter de ep̃is vr̃ dicendũ, ꝙ pos-
sint,vt c.cum aĩarũ.§.statuto.de consti.li.6.& c.statuto si qs
contrauenerit.de ma.& obe.vbi de hoc cum c.2. de loca. &
c.fi. de his quæ fi.à ma.par.ca.¶†Vtrũ aũt in statuendo req 98
ratur consiliũ,vel consensus Capituli.Goff. ꝙ consensus.Ho
sti.ꝙ consilium requiratur. & si sine rõne contradicit ep̃o,
valet,quod facit ep̃s isto casu,sm̃ Hosti.vt no.Archi. 18. di.
in summa.facit dictũ c.fi.in quibusdã tñ casibus præcisè re-
quiritur consensus,de quibus per Archi.24.di.c.ep̃s. ¶Vnũ
tñ circa hoc dico,ꝙ si de consuetudine præscripta ep̃s inq-
rit,& corrigit subditorum excessus,& alia administrat:ꝙ si-
militer sup his poterit statuta facere , sicut solus corrigere,
& punire põt hoc casu:vt sic pręscriptio in vno ex connexis
extendatur ad reliquum.c.2.j̃.e.& s̃.in pri.q. principalis di
ctum est,ꝙ auctoritas statuendi causatur à iurisdictione: vñ
qui consuetudine , vel præscriptione iurisdictionẽ quæsiuit,
vr̃ similiter quæsiuisse ius condendi statuta,vt d.c. translato,
& c.accessorium.de reg.iur.li.6.facit c.non est.de consue.li.
6. Et hæc vera , ꝙ ep̃s cum consilio Capituli possit facere
statuta super minoribus negocijs.super maioribus, & tangẽ
tibus diœc.non vr̃,ꝙ possit facere,sicut nec solus magistra-
tus,cui æquiparatur,vt no.in c.1.de offi. or. li. 6. Magistra-
tus autem(prout.s̃.dictũ est)non põt sine vniuersi.cui præsi
det,vt no.in l.1.ff.quod cuiusque vniuer.no. Nã cum omnes
liget, debẽt oẽs in synodo ad hoc vocari , vt in re.quod oẽs
tangit.& quod no. Archi.in d.c.ep̃s. 24.di,& qđ no.17.di.in
summa.& 18.di.§.j.& c.humilis.de maiori. & obe.¶De sex
ta q.†an capitula,& collegia ecclesiarum possint facere sta 99
tuta,remisi.s̃.ad no.in c.constõnẽ.de verb.sig.li.6. Compo.
s̃.de consti.in c.cum omnes.latius refert omnium opi. ¶Pri
ma est,ꝙ†nec Capitulum ecclesiæ cathedralis,nec alia eccle
sia(etiam cum suo præposito, vel prælato)potest facere sta-
tutum sine suo ep̃o,c.cum consuetudinis.de consue.nam ep̃s
est vt caput suæ ecclesiæ,& aliarum,c.requisisti. de testa. sed
à capite non licet membra discedere.de præscrip.c.cum nõ
liceat.& c.nouit.de his quæ fi.à præla. ¶Alij dicunt,ꝙ præ-
dicta opi.est vera,nisi Capitulum statuta faceret super his,
quæ tangunt ipsum tantũmodo,non episcopum,vel ecclesiæ
statum:quod exemplifica,vt in dicto c. constõnem. in glo.
¶Tertia est opi. Vin.& fortè bona,secũdùm Compo.ꝙ Cap.
non potest prædicta,vel alia statuere sine episcopo: conser-
uare

uare.n.sua potest,& parare res suæ mensæ:sed ius disponē-
di de ipsis,& ordinandi penes epm est. 25.dist.c.perlectis.
12.q.2.c.abbatibus.¶Sed hic quæritur † an sede vacante
Cap.ecclesiæ cathedralis possit facere statutū super his, su
per quibus succedit:vt super correctione criminum, refor
matione morum,& si.vr̄ ꝙ sic.quia Cap.sede vacante succe
dit in iurisdictione epali,vt patet de ma.& obe.c. His quæ.
& c.cum olim.e.ti.c.vno.li.6.de hæreti.c.ad abolēdam.sed
successor idem pōt,quod poterat prædecessor.de fo. cōpe.
c.dilecti.& quod no.de reg.iu.c.is qui in ius.li. 6.& hāc par
100 tem tenet D.Fed.de Senis.ī q.15.vbi plenè disputatur,† an
tale statutū Capituli durabit in tp̄s epi substituti: vr̄ ꝙ non.
quia non dēt plus durare statutum,q̄ auctoritas statuentis,
l.eum qui.§.iudicare.de iurisdi.om.iudi. ¶Contrarium cō
cludit.l.ꝙ duret etiam post creatum episcopum: licèt pos-
sit illud episcopus reuocare,non obst.quòd habeat iurisdi
ctionem ad tempus.quia per hoc nō sequitur,ꝙ ea,quæ ge
rit,debeant ad tp̄s sortiri effectum. nam licèt expiret offi-
ciū ad tempus,non expirant gesta sub nomine officij:vt in-
stitutiones,sententiæ,dispensationes,& si.vt.ff.de offi. præ-
fec.vr.l.1.in fi.l. puto. de postu.& c.fin.de offi.le.& l.gesta.
C.de re iud.cum si.Respondet ad contraria prout ibi vide.
101 ¶Quærit Bar.†an in casibus,in quibus iudices habent ar-
bitrium in pœnis(quod est vbicunque per l. non est pœna
determinata.ff.de effrac.l.1.§.expilatores. & no. in l. san-
ctio legum.de pen.)an poterint à prin.officij declarare, &
taxare pœnas super illis delictis.tenet,ꝙ nō, in dicta l.om
nes populi.quia declaratio,quæ potest recipere varietatem
in tempore,non potest fieri ante tempus,vt in l.cum pa. §.
à filia.de leg.2.Sed ista est huiusmodi. quia pœnæ arbitra-
riæ variantur ex tempore,& ex loco,& alijs,vt cap. sicut di
gnum.de homi.¶Non potest ergo arbitrium ante tempus
declaratum fundari super æquitate, de qua nōdum potest
iudici liquere;quia contractus futuri temporis,vt l. 1. ff. de
102 vsuris.¶Subsequenter quærit† de magistris grāmaticæ,an
possint sup discipulos facere statuta.& similiter quæri po-
test in Doctoribus.Nam habent iurisdictionem,per Auth.
habita.C.ne filius pro patre.Et habent coerctionem morū,
l.sed quæcunque.§.fi.ff.ad l.Aquil.& loca.l.idem queritur.
§.idem.vel dicit,quia circa mores tantū statuunt,parēdum
est eis,sicut patribus.ff.de ope.libe.l.liberto.& ibi no. Si ve
rò pœnas adijciunt:& tunc si pecuniarias,non valet:quia p̄
pter lucrum non debet fieri retētio pec.l.1.§.taceat.de rei
vxo.actio.aut coerctionem aliam:& tunc, cum sit arbitra-
ria,per statutum non potest ante tempus declarari , vt di-
ctum est. s̄. cum verò casus euenerit, potest,vt in iuribus
præallega.¶Vlterius quomō Doctores faciunt vniuersita
tem de per se,& scholares de per se, & hoc de consuetudi-
ne,& de iure,secundùm quosdā:licèt alij contra,vt no.in l.
fi.C.de iurisdi.om.iudi.& Bald.in Authen.habita.C. ne fi-
lius pro pa. Extan.ergo consuetudine,nunquid collegium
Doctorum poterit statuere aliquid, quod tāgat scholares:
puta vt debeant studuisse tantum: vel doctoribus suis tan-
tum soluere:vel quòd debeat approbari ab omnibus, & si.
& econtra quæri potest, an scholaris possit statuere , vt li-
centiandus non possit accipere,nisi vnum doctorem in cō-
uentu:quòd rector debeat esse præsens in examine priua-
to:quòd nōn debeat recipere in doctorem, qui non teneat
cathedram,& non legit,& si.In istis enim casibus,& si. pro
pter mixturam, & coniunctionem in vnum: videtur quòd
vna vniuersitas in præiudicium singulorum alterius vniuer
sitatis non possit sine eius consensu aliquid statuere:sed de
beant conuenire,postquā de iure cōi inter eos agitur,arg.
l.iurisperitos.§.cum oriundus.de excu.tu.& c. cū illorū.de
sen.excō.Bal.tenet,ꝙ in his,q̄ cōmissa sunt Doc.puta in ap
p̄bādo,vel reprobando,scholares nihil possint statuere,tan
quam de iure alieno,& de aliena messe.argu. de iureiuran.
c.venientes. darent enim legem suis parentibus , & magi-
stris.quod est prohibitum,capi.cum inferior. de maiori. &
obe.& c.qualis.12.q.1.facit l.nemini.§. iurisperitos. C. de
aduo.diuer.iudi. ¶Collegium etiam doctorum non posset
mutare formā antiquitus constitutam, vel magis grauare
doctorandos.essent enim talia decreta ambitiosa; ideò re-
stringenda.de decre.ab or.fa.l. ambitiosa.& hoc no.Bal. in
Auth. habita. sed non tangit dubium de statutis scholariū
contra non legentes:vt non debeant præsentare,& docto-
rare scholares. Respondeo, ꝙ hoc non memini me legisse,
ꝙ doctores approbātes debeant regere cathedram :sed be
ne dicit lex,ꝙ debent esse septem optimi, & pollere primò
moribus:deinde facundia,vt l.matres. C. de profes. & me.
li. 10. Et canon dicit, ꝙ debet esse optimè eruditus, & do-
ctus, irreprehensibilis,& maturus,humilis , prouidus, &c.
8.q.c.opt. Et si nō fuerit talis,vilissimus reputandus est, di
cit canon. 1.q.1.c.vilissimis. facit quod no.de ma.& obe. c.
humilis doctrina magistri.¶Postremò quærit Bar.nūquid
103 †excommunicati,vel interdicti possint facere statuta. di-
cit,ꝙ non,per.c.aduer. de immu. eccle. & adde quod le. &
no.in c.consulti.de procura.Idem credit de bannitis impe-
rij.10.col.de banni.contra li.ec.§.1. Perdunt enim tales q̄
sunt iuris ciuilis , & statuta sunt pars iuris ciuilis , vt di-
104 cta l.omnes populi.¶In 7.q.† an statuta requirant confir-
mationem superioris:& videtur , ꝙ non. quia per l. omnes
populi.vidētur posse sibi facere statuta,vt d.l.omnes popu
li.de iust.& iure.quod ergo à l.concessum est,non debet ab
alio impetrari,vt l.quæ sub condi.§.fi. de condi. insti. Item
sine cōsensu superioris quilibet populus p̄t inducere cōsue
tudinem.ergo & statuta edere,vt l.de quibus.ff.de le.& c.j.
de cōst.li.6.Præterea videtur expressum. ff. de priui. cre.l.
Antiochensium.l.3.C.de noxa.de decre.ab or.fa.l. fi.in qui
bus simpliciter de statutis loci,siue patrię habetur mentio.
¶In contrarium non potest populus disponere super ma-
gistratu,nisi confirmetur,in Auth.de defen.ciui.§.interim.
ergo non potest disponere super iure reddendo à magistra
tu. quia magistratus censetur maior populo per confirma-
tionem superioris:ergo non potest imponere sibi legem, tā
quam sit inferior populus,vt prædixi,l.1.ff.de consti. prin.
Item sine magistratu non potest iurisdi.aliquam exercere,
vt d.l.1.de seruis reipu.ma. sed statuta condere est iurisdi.
vt sæpius dictum est.s̄.Præterea videtur expresū.C.de de
cur.in l. si quis decurio. lib. 10.Preterea clerus sine episco-
po non potest legem condere. Ergo idem in populo sine
suo præsule. Nam magistratus dicitur princeps. l. spado-
nem.§. si ciuitatis.de excu.tu. quid dicendum. Barto. for-
mat istam.q.in l.omnes populi.sed per Bal.ibi plenius, qui
concludunt pro prima parte.s. † ꝙ non requiratur superio
ris auctoritas, si statuant super his, quæ concernunt iurisdi
ctionem eis concessam: secus si per statuta disponerent su-
per iuris.superioris, vel super his , in quibus non haberent
iurisdi.Nam vnde remouetur iurisdictio, remouetur aucto
ritas,& potestas statuendi,vt dictum est. s̄. Et posset supe-
rior cogere inferiores ad exhibendum sua statuta, vt vide-
ant,an super prohibitis , vel in derogationem iuris superio
ris aliqua sint ibidem statuta,vt no.Barto. in l. sub prætex-
tu.de extraordi.co.& Bal.in d.l. omnes populi. Et hæc suffi
ciant de ista.9.q.quis possit facere statuta. ¶Decimò prin
105 cipaliter quæro,† qualiter fiant.dominus Bar.circa hoc di-
cit,quòd si statuta fiant à dominis , siue maioribus iudici-
bus , humanum est , quòd hæc faciant de consilio sapien-
tum , sicut etiam Imperator facit,vt l.humanum. C.de le-
gi.non tamen est hoc necessarium, vt ibi no. Si verò statuta
fiant à populo:tunc qualiter fiant,est videndum,& quæren
dum de pluribus dubijs. Et primò per quem debeat ad
hoc vniuersitas congregari. Secundò qualiter ad hoc voca
bitur. Tertiò quis proponet in vniuersitate factum , super
quo

quo debet fieri ſtatutum. Quartò qualiter ad propoſitionẽ factam reſpondebit. Quintò de numero, videlicet quot de vniuerſitate in congregatione intereſſe debeant, & de inte reſſentibus conſentire: vt ſic ſtatutum valeat. De primo du
106 bio dicit Bar. ꝙ † vniuerſitas congregabitur aucto. pontificis, vel alterius magiſtratus. Sed Inno. & poſt eum Io. And. in no. plenius examinat in c. I. de oper. no. nun. tangens de vniuerſitate eccleſiaſtica, & ſeculari diſperſa, & abſente pro magna parte. in qua dicit (loquens tamen de eccleſiaſtica) ꝙ qui maior eſt in Capitulo: vel ille, ad quem ſpectat hoc de conſuetudine, canonicos conuocabit. Idem & latius hoc no. Io. An. in c. I. de ma. & obe. In vniuerſ. autem ſeculari, ꝙ per magiſtratum debeat conuocari, facit tex. in l. 2. C. de de cur. li. 12. loquitur tamen de vocatione decurionum, nõ vni uerſitatis: ſed vbi deficeret magiſtratus (quia fortè vniuerſitas eſt diſperſa:) tunc oportet, quòd veniant duæ partes. Sed an tribuatur auctoritas conuocandi, non reperio tactum per Doc. hoc caſu. & fortè ſi ſine alio capite, vel maiore communicant duæ partes, poterunt vocare alios. quibus non comparentibus, poterunt ad actum procedere: vt ſic ibi dicatur eſſe vniuerſitas, vbi ſunt duæ partes, alijs tamen vocatis. facit quod not. in l. I. ff. de albo ſcri. per Bart. Quid autem ſi vocatione facta, ſolẽniter comparet minor pars: an fieri poterit ſtatutum eorum auctoritate, dicam in vltimo dubio. ¶ De ſecundo dubio qualiter vocabitur vniuerſitas. Bar. in d. l. omnes populi dicit ꝙ ſono tubæ, ſiue campanæ, vel voce pconis, vt. C. de decu. l. 2. lib. 10. & ibi no. & l. aliud. §. refertur. de reg. iur. & ibi not. Io. An. hoc tangit plenius in c. in cauſis. de elec. ſuper ver. campana, in nouell. & tenet, quòd in negocijs, in quibus abſentes ſunt vocãdi, nõ ſufficit per campanã & hoc eſt ſecũdùm eum, qđ dicit tex. de decurionibus, ꝙ non debent vocari per tabellam. vt C. de prædi. curi. l. fin. lib. 10. licèt Bar. aliter iſtã l. intelligat in dicta. l. omnes populi. vt. j. dicam ſup. 5. dubio. ¶ Vtrũ autem in factis vniuerſitatis ſint vocandi abſentes, certè in electionibus, & certis caſibus eſt dicendum, quòd ſic, non in alijs, vt no. in c. præſentium. de teſti li. 6. hoc verum, niſi eſſet vniuerſitas diſperſa: quia tunc videntur vocandi, vbicunque ſint. d. cap. 2. de oper. no. nun. in nouell. Barto. circa hoc in l. præallegata loquitur de expulſis de ciuitate, an ſint vocandi. & tenet, ꝙ aut non habent vocem in vniuerſitate: & non ſunt vocandi; quia tota poteſtas remanet penes habentes poteſtatem, l. vbi abſunt. de tu. & cu. datis ab his. aut abſunt neceſſariò: & tunc aut propter demerita, ſiue delicta: & nõ requiritur, quòd vocentur, quia perdunt iura ſuæ ciuitatis, vt l. amiſsione. §. qui deficiunt. de capi. di. Aut exulant abſque culpa (fortè quia ghibellini, & regnant ibi guelfi, vt dicit glo. in c. ſtatutum. §. cum verò. de reſcrip. lib. 6.) & tũc præſentes in præiudicium talium nihil poſſunt ſtatuere, ſed in præiudicium ſuum ſic, vt l. per fundũ. ff. de ſerui. vr. prædi. facit quod no. in c. bonæ. il I. de elec. in nouel.
107 Et ſunt iſta vtilia, quia † quandoque vniuerſitas poteſt obligare ſingulos de vniuerſitate per modũ, quem tradit Bart. in l. 3. ff. de re iudi. quo caſu videtur, quòd facta vocatione ſolemni, & conueniente parte maiori, obligentur abſentes, ſicut præſentes. Dom. Bal. dicit, quòd aut minor pars vniuerſitatis iſtam obligationem contraxit: & ipſi ſoli obligantur. aut maior pars: & tunc aut loquimur de obligatione vniuerſorum, aut ſingulorum. primo caſu, aut actus pertinebat ad vniuerſitatem de neceſsitate, vel conſuetudine: & obligantur vniuerſi, vt l. quod maior. ff. ad muni. aut erat actus impertinens vniuerſitati: & obligantur ſoli præſentes, l. I. ff. de ma. conue. facit quod not. in c. cum omnes. de conſti. in nouell. poſt gl. & Inno. & c. fin. de his quæ fi. à ma. parte Cap. Secundo caſu cum tractatur de obligatione ſingulorum: tunc obligantur ſoli præſentes, ſecundùm Bal. in d. l. 3. Sed certè vbi obligatio ſingulorum cãtur, & deſcendit ab vniuerſitate, fortè obligata ad mil. videtur, quòd cõpelli poſsint ad collectam imponendam, vt no. in l. I. ff. qđ cuiuſ. vniuer. no. in quo caſu videtur, ꝙ obligatio ſingulorum firmata ſolemniter per ſtatutum maioris partis obliget tam præſentes, quàm abſentes, vt d. l. 3. de re iudi. per Bar. vbi autem non eſt debitum neceſſarium, non videtur, ꝙ etiam ſi omnis populus cõſentiret, ꝙ poſsit per ſtatutum ſuum aliquem ſingulariter obligare, vt no. Accur. in l. 2. C. quæ ſit lon. cõſu. ¶ Sequens quæſtio videtur tangere de ter
108 tio, & quarto dubijs. ſ. † quis proponet factum in vniuer. ſuper quo debet fieri ſtatutũ, ſiue lex, & qualiter vniuerſitas reſpondebit ad propoſitionem. ¶ Quò ad primum dic, ꝙ propoſitio fiet altero de duobus modis. Primò generaliter. Quid placet vobis ſup tali facto ſtatuere. & ſuper iſta pro poſi. erunt conſultores. & colligitur iſte modus. ff. ad Vell. l. I. §. I. Secundus modus eſt, ꝙ fiet propoſitio certa & limitata, an placeat populo, ꝙ ſit talis lex, ſiue ſtatutũ. & iſte modus coll. Inſti. de iure natura. gen. & ci. §. item lex. & § plebiſcitum. & Inſti. ad l. Aquil. §. ceterum. & no. ff. ad leg. Aq. l. I. Qua ꝓpoſitione facta, illud, quod placuerit maiori parti, erit firmum, vt. ff. ad munici. l. quod maior. Vtrùm autem hæc propoſitio poſsit fieri per quemlibet de vniuerſitate, credo ꝙ per magiſtratũ, cuius auctoritate vniuerſitas congregatur. vt dixi. s. vel p illos, per quos vniuerſitas regitur. vt l. municipibus. ff. de condi. & de. Sicut. n. facta vniuerſitatis debent certis committi, per quos gubernẽtur, vt l. I. ff. quod cuiuſ. vniuer. no. & vide c. j. de ma. & obe. in nouell. ita factum iſtud. ſ. proponendi in vniuerſitate, quod imminet, & incumbit expediendum. † ¶ Qualiter autẽ vniuerſitas re 109
ſpondebit ad talem propoſit. Et videtur, ꝙ requiratur conſenſus expreſſus verbis, licèt de conſuetudine ſufficiat tacitus, vt l. de quibus. ff. de legi. Et in hoc differt à iure ſcripto, vt ibi Bar. dicit, ꝙ licèt ex parte propoſitam facientis requirantur verba, vt dixi: tamen ex parte populi reſpondentis non requiruntur verba; ſed ſufficiunt ſigna conſenſus, adducit l. ſeruo inuito. §. ſi pup. ff. ad Trebel. ibi [vel interrogatis nutu poſsit ſignificare] & c. & ſic intelligit l. I. ff. de le. & qđ ibi no. gl. dum exponit tex. [communis reipublicæ ſpõſio] idest interrogatione facta à conſule, & communiter reſpõſione facta à populo, quòd ſic placeat eſſe ſtatutum, &c. Et pondera quod dicit [reſpõſione cõiter facta à populo] &c. Ex hoc enim innuitur, ꝙ conſenſus, niſi fiat à maiori par-
110 te, non ſufficiat, vt in c. in Geneſi. de elect. † ¶ Qualiter ergo de iſto conſenſu maioris partis populi ſimul accommodato poterit apparere. ad hoc videtur dicendum, quòd in electionibus prælatorum habemus modum, & practicam bonam in c. quia propter. de elec. & ibi in no. ſed vniuerſorum laicorum cõſenſus collegialis, ſiue vniuerſitatis populi colligitur; quia fit partitũ ad fabas albas, & nigras: vt quibus vnum placet, ponant fabam albam. quibus placet contra. ponant nigram in vna pixide, vel alio loco. & quilibet ponit talem fabam ſecretè. Eſt alius modus: vt quibus placet vnum, ſedeant. quibus aliud, ſurgant in pedes. ſed præcedẽs eſt tutior: quia ſecretè poteſt quilibet ſecurius, & audacius dicere id, quod placet, quàm patenter, & publicè. & ita in ſecreto ſcrutanda ſunt vota eligentium hac de cauſa, vt d. c. quia propter. Iſtis ergo modis, & ſignis colligitur conſenſus vniuerſorum, & repręſentatur in vno facto, ſcilicet in cu
112 mulo, ſiue computo dictarum fabarum. † & ſicut conſenſus collegij debet per vnum publicari in communi, vt ca. ſicut cum. de elec. li. 6. & de re iudi. c. penulti. eo. li. ita & iſtæ fabæ per vnum numerari, & illud affirmabitur, quod appa-
113 ruerit maiorem numerum fabarum habuiſſe. ¶ Quis autẽ erit iſte, qui numerabit, no. in fin. dicti c. ſicut. vbi firmat, quòd ille, qui eſt maior inter eos: vel cui vniuerſitas hoc cõ mittet. Ex quibus apparet, quòd in effectu conueniunt iſti modi iuris canonici, & ciuilis in materia ſua. ¶ Videndum

reſtat

114 reſtat de quinto dubio, ſcilicet quot de vniuerſ. intereſſe de beant, & intereſſentibus conſentire: vt ſic ſtatutum valeat. gl. in l. aliud. §. refertur. dicit, ꝙ vocato populo publicè per tubam, vel campanam, vel voce præconia: & licèt non omnes veniant, videntur omnes facere quod faciunt, qui ve nerunt: dummodo duæ partes veniant, & maior pars illarũ duarum partium conſentiat, vt. ff. quod cuiuſque vniuer. no. l. nulli. & ita no. in d. l. aliud. §. refertur. ff. de re. iur. Bart. in d. l. omnes populi. de iuſti. & iur. allegat l. fi. de præd. de- curi. li. 10. vbi dicit [nec ex tabella decretum recitari.] q. d. nec ſufficit ſono tabellæ vocatos, niſi venerint. & ita expo- nit Odofr. & no. in c. in cauſis. in nouel. ſuper ver. campanã. & c. licèt. e. ti. ¶ Sed hic quæro, quid ſi duæ partes ſæpius vo

115 catæ non conueniunt: † quia fortè de aliquo onere imponẽ do tractatur: vel iniunctum, ſiue præceptum eſt per ſuperio rem aliquid pœnale vniuerſitati, & pauci, ſiue minor pars vellet obtemperare, ne ipſi, vel vniuerſitas in pœnam inci- dant, vel detrimentum patiantur. Io. An. in materia electio nis refert, ꝙ ſi maior pars non vult conuenire electioni, & tempus labitur, poterit minor pars eligere circa finem ter- mini, ne per eius lapſum ius ſuum ad alium. i. ad ſuperiorẽ deuoluatur: donec tamen timor iſte non immineat, nõ pôt minor pars vocare maiorẽ, nec eligere, etiam ſi maior pars præfixiſſet diem ad electionem. nam poteſt illum diem mu tare expreſsè, & etiam tacitè (puta non veniendo) quod in- telligitur, ſecundùm quoſdam, vt dixi, quando fit mutatio in tempus, quo poſsit electio celebrari. de quo per eum ple nè poſt glo. & Doct. in c. cum nobis olim. de elec. & c. eccle ſia veſtra. eo. ti. Sed in c. in cau. eo. ti. in nouel. ſuper verb. cã panam. dicit hæc vera, cum vniuerſitas, procurantibus qui buſdam, vocatur voce præconia, vel per campanam: vt tũc conſideratio habeatur de iure comparentium, an vlterius differendo eſſent amiſſuri ius ſuum, vel non. Si verò fiat vo catio per præſidentes ipſi vniuerſitati: tunc valet quod face ret minor pars, etiam 30. de centum: dummodo qui non cõ paruerunt, ſint præſentes: ſecus ſi abſentes. quia tunc p nũ- cium, vel epiſtolam ſunt citandi, ſecundùm Ioan. An. ibi, & quod ipſe no. in c. irrefragabili. de offi. ordi. ſuper gloſſ. vel per decanum. vbi de epiſcopo, an poſsit ſolus, vel cum pau cis expedire quę pertinent, ſi alij non conueniunt ad Capi- tulum. ſed certè de vocatione abſentium in factis vniuerſita tis aliter dixi. s. in 2. dubio. q. Et ex his dictis Io. An. poſſet limitari, quod dictum eſt, neceſſariò debere duas partes in teruenire, eſſe verum regulariter. fallit, quãdo ex dilatione actus immineret præiudicium minori parti, vel ipſi vniuer ſitati. quia tunc poſſet dicta minor pars ſtatuere, & firmare quod expedit, & neceſſe eſt. facit ad hoc quod no. Inn. in c. bonæ. 2. de poſtu. præla. & c. Romana. de ſen. excom. in no- uel. li. 6. Nec ſemper ad validitatem eius, quod agitur cum vniuer. requiritur maior pars, vt eſt glo. no. in c. ſi capitulo. de conceſ. præben. li. 6. ¶ In citationibus enim cum denun. vniuerſitati fiendis non requiritur, ꝙ ſic cõueniant duæ par tes, vt ibi no. & Bar. in extrauag. ad repri. ſuper verbo cita- tum. loquuntur tamen cum caput vniuerſitatis ſiue præſi- dens non vult eam congregare, & ſic ipſe eſt contumax, & rebellis, non vniuerſitas: quę hoc caſu citanda eſt in Capi- tulo, vel arengo, arg. C. de ſacro ſan. eccle. l. iubemus. & no. glo. in l. non poteſt dolo. ff. de reg. iur. Et vide Bar. in prædi cta extrauag. ſuper dicto ver. citatum. vbi tradit alios mo- dos, quibus vniuerſitas congregata ſi in vnũ non vult con- uenire, debent in vnum duæ partes, & de ipſis maior nume rus conſentire, vt no. in iuribus præallegatis. ¶ Sed nũquid

116 † in caſibus, in quibus contumaciter conuenire volunt, po- terunt mulctari ſinguli de vniuerſitate, vel ſola vniuerſitas: videtur, quòd ſola vniuerſitas per miſsionem in poſſeſsio- nem, & alijs pœnis, vt no. in c. quoniam frequenter. vt lite non conteſt. in fi. Diſtincta. n. ſunt iura vniuerſitatis à iuri- bus ſingulorum, vt l. ſicut. §. 1. ff. quod cuiuſ. vniuer. no. & quod ibi no. ad fi. Aliter autẽ & ſubtiliter no. Io. An. in d. c. Romana. de ſen. excom. in nouel. & c. bonæ. de poſtu. præl. vbi omnino vide. & quod. s. dictum eſt, ꝙ maior pars dua- rum partium debeat conſentire, quandocũq; ius maioris partis recidit in minorem, intelligas ſanè, videlicet cum ali quid eſt cõe pluribus, vt vniuer. ſecus ſi vt ſingulis, vt ius pa tronatus inter plures patronos, vel officium iudicãdi inter plures iudices, vel arbitros, vt no. Io. An. in c. 3. de iure pa. in prædicto. c. irrefragabili. in nouel. & quod dixi de arbi. c.

117 1. li. 6. ¶ Sed iuxta prædicta quæritur † certum eſt, ꝙ vniuer ſitas poteſt delinquere, & puniri ex delicto, vt no. in dicta. l. ſicut. §. fi. & p Bar. i. l. aut facta. de pœ. c. cũ dilectus. de ſimo. in gl. & c. grauem. de ſen. excom. per Inn. Item certum eſt, ꝙ conſentientes, & non alij puniuntur, quãdo tractatur de pœn. ſingulorum, non dico vniuerſitatis, vt l. 1. ff. de magi. conue. & l. 3. §. ſi actor. de re iudi. per Bar. & dicto. c. grauẽ. facit c. aduerſus. de immu. eccle. & c. vbi periculum. de ele. lib. 6. Vt ergo nolentes conſentire euitent pœnam, an de- beant app. vel ſufficiat ſimpliciter contradicere. reſponde ſubtiliter per Inno. & Io. An. in c. 1. de his, quæ fi. à ma. par. Ca. difficulter tamen conſentientes à non conſentientibus diſtinguuntur, quando conſenſus, & diſſenſus ſingulorum diſtinguitur fabis albis, & nigris ponendis in pixide. Ne- ſcitur enim, qui albam, vel aliam ibi poſuerit, vt ad ſenſum patet: quo caſu eſſet dubium, an omnes, vel nullus ſingula- riter puniatur: cum non poſsint, qui deliquerint, ab alijs di ſcerni. ſuper quo vide gl. in ſimili de ele. c. cupientes. §. cete rum. in gl. & c. ſignificaſti. de homi. & l. ſi in rixa. de ſica. per Bart. Et propter hoc, & alia (quia expedit quandoque ſci- re de votis, & ſuffragijs ſingulorum de vniuerſi.) non imme

118 ritò dubitatur, † vtrùm in agendis per vniuerſi. debeant ex primi nomina ſingulorum. Bar. ſuccinctè tangit in d. l. 1. de albo ſcriben. & in ſpe. ti. de ſindi. & Ioan. An. in d. c. fi. ꝟ. de procura. Oldr. dicit, ꝙ vbi agitur de obligatione ſingulorũ conſentientium, oportet nomina eorum ſimpliciter expri- mi in inſtrumento: aliàs eſſet incertum, quis teneretur, ni- ſi probaretur extrinſe. ſed vbi agitur de obligatione vniuer ſorum, ibi non eſt neceſſe exprimi nomina ſingulorum: qa tunc non refert, à quo fiat: dummodo à maiori parte fiat. quidam dicunt, & tutius ſecundùm Bal. ꝙ ſemper ſingulo- rum nomina ſunt exprimenda. quia cum tabellio ſit quidã teſtis, vt l. Domitius. de teſta. oportet, ꝙ teſtimonium eius ſit certum, non ambiguum, & generale: immo quando ta- bellio diceret. maior pars interfuit, eſſet potius iudex, quã teſtis: cum maior pars referatur ad ius, & habentes vocem. non. n. ideo, quia de vniuerſitate, vocem habet. Numerati enim non computantur in numero, vt excommunicati, mi nores, fœminæ, & quàm plures alij, vt no. in Cle. quod cir- ca. de elec. quia ergo tabellio, ſicut teſtis, debet atteſtari de his, quæ percepit ſenſu corporeo, non iudicio intellectus, vt plenè in c. cum cauſam. de teſti. per Inno. videtur ꝙ ſemper nomina teneatur exprimere. & hoc ſemper conſulit Bald. vbi actus eſt multum ponderoſus, puta alicuius ſubmiſsio- nis. quo caſu videtur l. hoc requirere. C. de ven. re. ad ciui. l. 1. facit c. quanto. de his, quę fi. à præla. & Bal. iſta no. in di- cta l. 1. de ma. conue. ¶ Vlterius quæro poſt Bart. in d. l. om-

119 nes † vtrùm conſenſus maioris partis debeat exprimi in ip- ſa vniuerſitate cõgregata ad actum: an verò ſufficiat, quòd ſeorſum, & ſeparatim de conſenſu cuiuslibet appareat: pu- ta vnus hodie, & in domo: alius cras, & in platea conſentit: & videtur, quòd hoc ſufficiat, ſicut in conſuetudine, vt l. de quibus. ff. de legi. & patet in patronis, quorum vnus poteſt præſentare hodie, alter cras, vt no. in c. 3. de iur. patr. in no- uel. & in pluribus, quibus ſeruitus debetur, quorum vnus poteſt remittere vno tempore, & loco: alius alio, vt l. fina. ff. cõ. prædi. & l. ſi autem. ff. de aqua plu. ar. tenet Barto. ibi, & pro-

probat per duas rationes. Prima est, quādo aliquid spectat ad plures vt vniuersos, requiritur consensus omniū simul, vt c. in Genesi. de elec. Item in his, in quibus consensus maioris partis præiudicat minori, etiam si spectet ad eos, vt ad singulos, debent simul consentire, vt l. iurisgē. §. fi. alias est l. & suum hæredem. ff. de pac. Non ob. l. de quibus. quia loquitur in consuetudine, in qua est pluralitas actuum: ex quibus resultat quidam cōis consensus omnium, & cursus temporis, qui supplet defectum omissæ solemnitatis. vt l. 5. ff. de acq. hær. & l. si filius. de peti. her. Nō ob. l. fi. & l. per fundū. quia loquuntur in his, quæ spectant ad plures, vt ad singulos, non vt vniuersos. facit quod plenè de hoc no. gl. in c. cū omnes. de consti. & quod dixi. s. in 4. q. principali, versic.
120 D. Bal. dicit. &c. ¶ Postremò quærit Bar. † an possit cōmitti, siue delegari auctoritas, & potestas statuta condendi. dicit, ꝙ sic, ab vniuersitate, vt l. 2. §. quia difficile. & §. cum placuisset. de legi. à singulari domino, vel rectore, qui hoc posset. de iure non potest delegari: quia suæ fidei, & industriæ negocium tam arduum videtur commissum. l. 1. §. qui mandatam. ff. de offi. eius, cui mā. est iurisd. & ideo quare magis vniuersitas hoc potest. Quia cōfert ordinariam, vt l. & quia. de iur. om. iudi. quod non faciunt singulares iudices. nā conferunt delegatam tantùm. Sed ea, quæ sunt multum ardua, delegari non possunt, vt in d. l. 1. Et intelligo hoc verum, cū dominus vult, ꝙ statuta per eius delegatum edita recipiāt ab eodem validitatem. secus si mera statutorum dictatio, & compositio mandaretur, & ipse postea sic sua auctoritate firmaret, prout ille composuit, & dictauit. Omnia enim nostra facimus &c. C. de ve. iu. enuc. l. 1. post princ. Quæ enim meri facti sunt, etiam si descēdant ex facto indelegabili, cōmitti possunt. facit quod no. in c. 1. de offi. deleg. & c. super qōnē. § eo. ti. Et prædicta sufficiant de prædicta. q. qualiter fiant statuta. Nam per iam proximè dicta non solum in editione statutorum: sed ēt aliorum negociorum tractatibus, & deliberationibus vniuersitatum potest ex pluribus du-
121 bijs declarari. ¶ Duodecimò quæro † de quibus rebus, seu super quibus rebus possint fieri statuta. & Bar. in prædicta l. oēs populi. istam q. in plures articulos, siue membra prosequitur. Et primò an possint fieri super his, quæ nullo iure sunt disposita. Secundò an super his, quæ sunt disposita à iure diuino. Tertiò an possint fieri super his, quę disposita sūt à iure humano, vt canonico, vel ciuili. de priui. cap. 2. lib. 6. Quartò an contra, vel præter illa, quæ disposita sunt in iure communi. Primum membrum est clarum, ꝙ super non dispositis aliquo iure possunt fieri statuta, vt in hoc (sicut in consuetudine) quælibet prouincia abundet in sensu suo. 76. di. c. vtinam. 12. di. c. illa. & de priui. c. certificari. & l. de quibus. ff. de legi. & l. sacrilegij. §. sunt quædam. ff. de extraord. cri. Quò ad secundum an super dispositis à iure diuino. hoc enim ius idem est, quod ius naturale, quod etiam sumitur multis modis, vt plenè no. 1. di. c. ius naturale. & ibi per Archi. & c. omnes ll. e. di. per eum. Sub hoc ergo mēbro mixtim prosequitur de statutis, quæ videntur aduersari iuri naturali, iuri diuino, vel etiam iuri gen. quod etiam dicit ius naturale, in quantum conuenit solis hominibus, vt l. 1. in fi. ff.
122 de iusti. & iur. Vtrùm ergo † super dispositis iure naturali, diuino, vel gen. possint statuta disponere: & videtur, ꝙ nō. nā aut disponit illud idem: & est superfluum, sicut cum debitor legat debitum creditori, l. si creditori. ff. de le. 1. & quod plenè post glo. scripsi in c. 1. de consti. li. 6. aut disponit contra: & videtur non valere. quia legē superioris non pōt inferior tollere. 21. di. c. inferior. l. nam cum magistratus. ff. de arbi. & cle. ne Romani. de elec. quid dicendum? Bart. tangit istam quæst. in d. l. omnes populi. & distinguit, ꝙ aut statuta l. diuina sunt merè spiritualia: & super his non valet statutum, vt c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. & c. decerni. de iudi. Nā si Imperator nō pōt super his legibus statuere. ca. cū ad verū. 96. di. multò minus populi statuta facere. aut statuta iure diuino sunt merè temporalia: & tunc aut illud ius diuinum non simpliciter prohibet, sed quandoque eodem iure reperitur permissum (vt homicidium, furtum, & alia certa delicta, quæ quādoque de iure ex causa transeunt impunita:) & tunc similiter super his in alijs casibus potest fieri statutum, vt occidi bannitum, & hostem ciuitatis, vt l. 3. in fi. ff. ad leg. Cor. de sicca, & l. 1. C. quādo lic. se sine iu. vin. Latius tamen hoc examinat Ioan. An. in addi. Spe. in tit. de
123 consti. Et primò arguit, † ꝙ non valeat statutum, quod permittit occidi bānitum: cum lex diuina veteris, & noui testamenti homicidia detestetur. similiter ius ciuile, & canonicum. Et si omni iure constat esse illicitum, nō videtur posse permitti statutum. facit Cle. ne Romani. de ele. post prin. In contrarium arguit, & concludit, quòd contra bannitos, siue propter contumaciam, siue propter delictum valeāt talia statuta. Ordinatur enim talis occisio ad salutem communitatis. Ille igitur, cui salus populi est commissa, habens merum imperium licitè occidit. 23. q. 5. c. de occiden. Si ergo potest hoc per se, ergo potest hoc committere cuicunque priuato, vt d. l. 1. C. quando lic. se sine iu. vin. Et vide in secūda secundæ. q. 64. arti. 2. & 3. Aduerte tamen, quòd ista facultas non extenditur extra territorium, quo minus, si ibi occiderit, puniatur: sed in loco, vbi est tale statutum, non videtur posse puniri de tali homicidio alibi commisso. Nā potestas hominis priuati concessa homini priuato non videtur arctari ad territorium quò ad concedentem, ar. no. in l. propter litem. ff. de excu. tu. sed bene quò ad tertium, ad cuius locum executio actualis nō potest extendi, l. cum vnus. §. si is qui. de bo. au. iu. po. & c. Romana. §. contrahentes. de fo. compe. lib. 6. Et sic. l. diuina, & naturalis modificatur ꝑ l. humanam. vt no. in c. quę in ecclesiarum. & c. cum omnes. de consti. in nouel. post Inn. & l. ius ciuile. ff. de iusti. & iur. Et per multa exempla hoc declaraui in reg. possessor ma-
124 læ fidei. de re. iur. lib. 6. Quandoque † de iure diuino reperitur quid simpliciter statutum. & tunc an per statutum possit aliud statui. dicit Bar. aut causa legis, siue statuti excludit peccatum. puta ad vitandum falsitates in testamentis statuit de numero. 7. testium rogatorum. & hoc casu licèt de iure diuino in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum: tamen valet l. siue statutū prouidens de maiori numero ob vitandas falsitates. Aut causa l. vel statuti non excludit peccatum, vt in prohibita aliena. fundi dotalis cum iuramento de iure ciuili, & in prohibita renunciatione paternæ successionis cum iuramento, & in præscriptione cū mala fide. non enim ob præsumptiones fraudis vitādas: sed ob alias causas hæc statuta sunt iur. ciui. Sed quia transgressio iuramenti, & vsurpatio alienæ rei tendit in detrimentū animæ, ideò lex non est seruanda in talibus, vt c. licèt. de iureiur. li. 6. & c. 2. de pac. eo. li. multò minus valebit statutum. Et prædicta infert ad. q. Prima est, ꝙ † valet statutum, ꝙ bannitus possit impunè occidi, vel offendi. quia hoc alijs casibus reperitur permissum. quandoque l. diuina. & est casus in d. l. 2. in fi. æquiparando bannitum hosti, & transfugæ ciuitatis. nam etiam impunè poterit quis sibi res subripere: sed non eius vxorem (etiam bannitam) adulterari. quia hoc iure diuino non reperitur permissum. & hoc no. Bal. in l. omnes. si contra ius, vel vti. pu. Item si statuto cauetur, ꝙ post. 10. an. debitum sit pręscriptum. dicit Bar. ꝙ non valet. secus si dicatur, quòd instrumentum (postquam debitum non est petitum tanto tempore) præsumatur fictitium, & simula-
125 tum. Item si statuto cauetur, quòd † contractus minoris sine consensu duorum coniunctorum non valeat, etiam si fuerit iuratum, tale statutum non valet. secus si dicatur, ꝙ minor aliter contrahens præsumatur dolo, & fraude inductus ad contrahendum: quia tunc iuramento non firmaretur, cum causa statuti sit fundata super exclusione doli, & fraudis. secus

eus vbi non præsumendo dolum,prohibet,vel statuit id,cuius obseruantia induceret peccatum.ita ibi dicit Bar.& nō plus in effectu circa istud membrū. Vide.ī.in fi.huius quæstio.11.versi.quid dices in materia iuramenti.Do. Bald.in præalle.l.decidit istam considerationē Bar.quia fictio, siue præsumptio statuti non liberat à peccato : & dicit, ꝙ statutum super debito non petendo post 10.an.valet.quia est bonum propter lites dirimendas:licèt non sit æquū, vt no. in l.1.in prin.ff.de iusti.& iur.Item lex pōt ex causa auferre ius vnius,& dare alteri,& in hoc detrahere iuri naturali, vel gen.vt not.Inno.in d.c.quę in ecclesiarum.& per Cy.plenè in l.rescripta.C.de preci. Impera.offe.& per me plenius in repe.c.si propter tua debita.de rescri.lib.6.in 3.op. Istā eandem opi.(s. ꝙ præscriptione possit quis excludi à petitione veræ sortis ex causa)tenuit idem Bal.disputādo, & incipit.Statuto cauetur,ꝙ fœnerator &c.Io.An.tñ vr̄ nō sentire cum Bar.scilicet ꝙ statutū non valeat propter malam fidem in c.fi.de præscri.li.6.in nouel.alibi idem Bar.dicit, ꝙ præscriptiones, quæ currunt odio, & negligentia non petentis,non hn̄t locum in actionibus personalibus, l.sequtur. §. 3. de vsuc. cuius opin. non sequor in repe.c.possessor malæ fidei.Et ideò propter istam varietatem dicerem, ꝙ si statutū est fundatum super aliqua iusta causa,alia fortè,q̄ meræ negligentiæ,ꝙ valeat:aliàs statutum propter solam negligentiam non possit excludere creditorem à petitione veræ sortis,vt d.c.possessor malę fidei.nam mala fides præponderat negligentiæ, sicut dolus culpæ,l. si ambo. de compensa.Super alio dubio de statuto prohibente minorē obligari,etiam cū iuramento,reprobata distinctione Bart. de qua.s̄.simpliciter tenet,ꝙ statutum valet: quia ius ciuile potest ex causa iuramentū reprobare.& lex in hoc obtinet vim ap.vt dixi in repe.c.ea quæ fiunt à iudice.de re.iur.li.6.
126 in 3.q.¶Sed iuxta prędicta quæro in casibus,in quibus† cōstō, vel statutum adimit rem,vel ius vnius,& dat alteri:an ille poterit salua conscientia retinere.Bar.dicit: Theologi disputent. Ego plenè examino istam materiam in d.repeti.c. possessor malæfidei.referēdo.q. per hoc disputatas per D. Fede.de Sen.Io.Cal.Bald.& alios.Bal.etiam de hoc no.in l. cum quis.C.de iur.& fac.igno.& per me in d.c.ea quæ fiūt. in 6.q.Et plenissimè per Ho.in summa de pœn. & remis.§. fi.per totum.vbi quò ad materiam statut.quid iuris,si statuto cauetur,ꝙ emēs rē publicè in mercato,non teneatur ipsam restituere etiā vero dño venieti. dicit statuto nō obstāte posse dñm vendicare:quia sine peccato mortali non potest teneri.ita ibi dicit ver.quid si quis emat rem furtiuā. ¶Sed
127 vltra† q̄ro.In bello publico inter duas ciuitates multa sunt hinc inde dāna illata,& depdationes factæ ab hoībus vtriusque partis:demum ad pacem redeuntibus,factum est statutum,vel conuentio inita super remissione iniuriarum,& dānorum,& firmatum, ꝙ querelæ subditorum super dictis de prædationibus,& dānis illatis nō audiantur per iudices,an valeat.Inn.ꝙ sic,si singuli consenserunt : aliàs non in præiudicium singulorum,sed ipsarum vniuersitatū sic, ut in c. in nostra.de iniur.in nouel.Non enim videtur,quòd vniuersitas,vel dominus possit super iuribus singulorum transigere,vel remittere,vt plenè per Ioan.And. post Inno.in c.dilectis.de ap.& quod no.in c.auctoritate. de priui. lib. 6. & hoc tenet Hostien.nisi aliter non posset haberi pax,vbi quidem vtiliter geritur partis vtriusque negocium. & sic potest intelligi.ff.de pac.l.conuentionum.& hoc no. Hostiē.in dicto § fina.ver.sed pone,quòd guerra fuit. Et credo istam opin.veram.quia(vt dictum est)potest per statutum diuinū obligatio iur. gent. adimi ex iusta causa, vt dicto cap.quæ in ecclesiarum.in nouel.& no.Barto.in l.Antiochēsium. ff. de priuil.cre.& Bald.in l.quicunque. ad finem, C.de ser.fu.
128 ¶†Nunquid autem possidentes res taliter deprædatas ti. vel sine ti. sint tuti quò ad Deum in foro pœnitentiali. Ho. ꝙ nō,si bellum fuit illicitū.secus si licitū.ad quod plura requiruntur,vt in d.§.fi.ver.quid de rapina.& ver. quid de p̄dā ementibus.facit quod no.Inno.in c.olim ī.de resti.spo. Ego cuidam mercatori(qui emendo, & vendendo merces deprædatas in guerra inter Venetos,& Ianuēses fuerat multa lucratus)consului in foro conscientiæ, ꝙ deberet satisfacere dānum passis : quia de iusticia illius belli non constabat clarè.Nam si constaret, non videretur qui rapuit obligatus ad resti.quia quod ibi capitur, capientis efficitur : & peccaret factus seruus fugiens à domino suo,vt no.1. di. c. ius gen.facit.33.q.1.c.quid culpatur.& quod no. Oldra.q. 65.quæ incipit.An principes non recognoscentes dominū.
129 &c.Per ista patet† an statutū possit, quę sunt vnius,de iure naturali,vel gentium,illi adimere, & dare alteri. Potest enim, generalē legē ex causa super hoc condendo,non contra certā psonā, l.si priuatus.ff.qui.& à q.& quod dixi sup.
130 10.quæst.ver.de secundo dubio.in fi.¶De Papa† & Imperatore an possint,plenè per Cy.& Bald.in d.l. rescripta.C. de preci.Impera.offe. & dixi in d. c. si propter.3. oppo. in repe.& in d.c.quæ in ecclesiarū.per Inno.& dicto.c.si prop
131 ter.in nouell.vbi formatur quæstio† vtrùm valeat statutū factum ab episcopo,& Capitulo,quòd fructus primi anni beneficiorum vacantium in diœce. cōuertantur in fabricam ecclesiæ cathedralis,præsupposito, quòd necessitas fabricæ egeat,& pars sibi deputata non sufficiat, & episcopus, & Capitulum de eo,quod superest eis,deductis expēsis, sufficere nō possit ad fabricam sumptuosam.¶Quæro ēt iux
132 ta prædicta† an valeat statutum, ꝙ pater non teneatur alere filium minorem.18.an.videtur ꝙ non. quia educatio liberorum est de iure naturali. Insti. de iure na. gen.& ci. in prin.ergo per statutum corrumpi non potest,eod.tit.§.sed naturalia.& hoc tenet Io. An.in addi.Spe.ti.q filij sint legi. Sed tunc ob.ꝙ iste filius non debeat audiri in iudicio,deficiente actione, quæ potest per statutum adimi. & videtur adempta eo ipso,ꝙ patrem liberat à prædicta obligatione. so.licet desijt actio,non tamen iudicis officium super naturali æquitate fundatum, vt sentit Inno.in d.c.quæ in eccle-
133 siarum.de consti.¶Quid in successione† an filius possit excludi per statutum à successione patris: videtur quòd non. quia naturali voto debetur,l. nam & si parentibus. de inof. tes.& censetur filius uiuo patre quodammodo dominus, l. in suis.de li.& posthu.& l.scripto.vnde li.Contrarium tenet Oldra.q.133.vide per Dy.in c.indultum.de re.iur.li. 6. Et ista exclusio filiorum ab hæredi.patris per stat.extantibus masculis.an valeat.& si valet,quid erit in multis dubijs, vide in addi.Spe.ti.de succ.ab inte.& per Bal.in l.1.C.de ll.& ibi per eum,an successio filiorū sit de iure natu.& vide Bal.
134 in l.cunctos populos.vbi † vtrùm ista exclusio fœminæ extendatur ad bona alterius territorij : vbi non est tale statutū.& idē Bar. Itē dicit,ꝙ inhabilitas circa psonā à statuto inducta,nō extēditur ad forensem ibi actum gerētem. & sic consuluit statutum non valere. Nam si episcopus potest fauere vni ecclesiæ de rebus alterius : multò fortius temporalē,ad hoc quod no.de reli.domi.c.cōstitutus.& Cle. si vna. de re.ec.non alie.Item hoc casu non dicitur episcopus auctorizare in facto proprio:cum pars illa,quæ soluitur, non applicetur ipsius mensæ. & hinc est, quòd archiepiscopus dat remissionem ad fabricam ecclesiæ suæ.quod non faceret,si auctorizare fabricæ,esset auctorizare in facto suo. ad hoc quod not. in cap. cum omnes. de constitu. in nouel. super 1.glo.in princi. addi. penulti. & in hoc residet in dicto cap. super. Vide per Bald. aliquas quæstio.in l.fina.C. de pac. Et ego etiam scripsi eodem titu. cap. quamuis. lib. 6.facit quod no.Cyn.in l.sancimus. C. de nup. & quod ibi
135 Bald. ¶ Item quæro.certum est, †quòd defensio per viam iuris,& per viam facti est de iure na. vt l. vt vim. de iusti. & iur. & Cle. pastoralis.ad fin. de re iudi.& l. defensionis fa-

cultas. de iure fiſ. Nunquid ergo ſtatutum, quòd bannitus non audiatur, agendo, vel defendendo? vř, ꝙ defenſionē tollere non poſsit, per iura prædicta. & ꝑ cōſequēs ſtatutū nō valet. quod ſentit Bar. in l. cum mulier. ff. ſo. ma. Tu dic poſt Bal. ibi in repe. ꝙ triplex eſt defenſio. quædam, in qua faciēda bannitus nihil ponit, ſed poſitum negat: & iſta non pōt auferri, vt l. qui accuſ. C. de eden. Quædam, in qua aliquid ponit (ad meram tamen defenſionem) & tunc aut talis defēſio eſt de iure natu. puta ob tutelā ſui corporis, vt l. vt vim. ff. de iuſti. & iur. & talis defenſio non poteſt adimi, vt ibi. Quædam eſt defenſio, quæ deſcendit à iure ciuili, vt præſc. rei iudi. & tunc talis defenſio, vetante ſtatuto, non debet audiri. quia ciuilis ratio ciuilia iura poteſt tollere, naturalia nequaquam, vt l. eas. ff. de capi. dimi. ita dicit Bald. in d. l. cū mulier. & ego plenius in c. 1. de reſcrip. li. 6. & vide Bal. in l. 1. C. ſi à non compe. iudi. vbi tenet, ꝙ valet ſtatutum, quo cauetur, ꝙ bannito non fiat iuſticia, l. 2. §. quod autem. de alea. & quod ipſe notat in l. 1. C. quomodo, & quādo iud. vbi valet ſtatutum, ꝙ abſ̄s poſsit damnari, præmiſſa citatione: ea autem non præmiſſa, non poteſt, Cle. paſtoralis. de re iudi. & quę defenſio poſſit tolli per ſtatutum, in l. q̄m Alex. C. de adul. per Bald. ¶ Quæro vlterius

136 † ſcriptum eſt in l. diuina. filius non portabit iniquitatem patris, nec pater filij: ſed anima, quæ peccauerit, ipſa moriatur. facit. j. q. 4. c. crimen. & C. de pœn. l. ſcimus. Nunquid ergo valet ſtatutum, ꝙ pater teneatur pro delicto filij. Bal. ꝙ ſic, ad pœnam pecuniariam, non ad pœnam corporalem. De pœna pecuniaria allegat gl. C. de decre. decu. in rub. De corporali 22. q. 5. c. cum homo. & hoc no. in l. j. C. ne filius pro patre. Aliquādo ſtatutum prouidet cōtra potētiores, vt pro delicto vnius conſanguinei puniantur. dicit Bal. ꝙ hoc ſtatutum eſt tolerabile, ſed non laudabile, vt no. in Aut. vt nulli iudi. §. quando verò. vbi dicit glo. no. contra potentes, qui puniunt contratam pro aliquo delinquente. ſed debet intelligi, quando hoc faciunt ex arbitrio ſuo, non ex arbitrio legis, vt l. neq̄d. de in rem ver. & ibi per Bart. & intelligit Bal. hoc verum in pœna pecuniaria, non in corporali, vt dixi. & hoc no. in l. j. C. res inter alios acta. tamen Bal. conſuluit idem ſuper ſtatuto facto Florentię. cum quidam de magna domo occidiſſent ambaſciatorem Florentiæ in Aretio, ſtatuerūt Florentini contra conſortes ipſorum, vt omnes deberent expelli de ciuitate, & bona ipſorū cōfiſcari, & haberi pro rebellibus, niſi dictos homicidas, & conſortes. ꝫ. annum præſentarent viuos, vel mortuos communi Florentiæ. tenuit enim, quòd ſtatutū valuit, ſi erat ita in ſimilibus vſitatum Florētiæ: q̄a expedit reipublicæ, vt in pace viuatur, & ſuperbarum familiarum audacia refrenetur. Cauſatur enim audacia talis à familia: ad eandem ergo extendi poteſt pœna. minus enim audebunt delinquere, ſi intelligent ſe à ſuis capi debere, iuxta no. in l. j. in prin. de iuſti. & iur. Præte. veriſimile eſt, quòd à maleficijs abſtinebunt, ſi videbunt alios de eorum familia ex eorum delictis puniri, ar. l. iſti quidem. quod metus cauſa. & quod no. in l. ſi plagij. de verb. ob. & c. conſtitutus. de teſti. Item quandoque propter vnius delictum punitur totum caſatum. C. ſi quac. prę. po. l. j. ad idem. l. proſpexit. ff. qui à qui. l. 3. & l. fi. C. de adul. & incipit conſilium. In Dei nomine amen. videtur, quòd vigore dicti arbitrij &c. Ad cuius confirmationem plura exempla videas. j. queſtio. 4. c. eccleſia. cum ſeq. aliter tamen narrat factum in eius conſilio, quàm ſupra poſui. ſed, vt poſui, contigit, cum eſſem Florētiæ, & vt dixi, ſtatutum fuit, & ſecutus fuit effectus præmeditatus: quòd illi de domo formidantes ſeueritatem ſtatuti contra eos prouocauerunt illos conſortes homicidas occidere, & occidi fecerunt. ¶ Ad idem quæritur

137 † an valeat ſtatutum, quòd filius (etiam non hæres) teneatur pro debitis contractis à patre, & eſt iſtud ſtatutum hic Boboniæ in filijs mercatorum fallentium. Bald. quòd ſic in l. dotis tuæ. C. de iur. dot. vbi ponit remedium, ne filij teneantur, videlicet quòd pater eos exhæredet. dic vt ibi. ¶

138 † Quæro. Perufij eſt ſtatutum, quòd pater poſsit filijs ſpurijs relinquere, vel donare, non obſtante aliqua l. vel can. & Poteſtas puniat pœna centum lib. illos, qui dictos ſpurios moleſtauerit ſuper dictis relictis, & donatio. vtrùm hoc ſtatutū valeat. inter conſilia Federici reperio Iac. de Bu. dominum Recuperum de ſancto Miniato, & dom. Pau. de Leaza. conſuluiſſe, quòd ſtatutum non valeat. & hoc probant multis rationibus, & ratio potiſsima Iaco. de But. eſt, quòd ius legitimandi ſpurium, & ius reſtituendi natalibus, & tollendi iura, quæ excludunt ſpurios à ſucceſſ. ſunt principi reſeruata, & non alij l. cum clauſulam derogatoriam reſcripto ſuo

139 apponit, vt in Aut. qui. mo. na. effi. ſui. §. fi. col. 7. † ¶ Sed nō videtur, quòd populus poſsit facere ſtatutum ſuper ſpecialiter reſeruatis principi contra l. eius derogatoriam cuiuſcunque alterius. nam poteſtas condendi ſtatuta data eſt populo per ius commune, vt l. omnes populi. de iuſt. & iur. ſed in caſibus principi reſeruatis, videtur poteſtas adempta. allegat ad hoc. C. de na. reſti. l. j. vbi reſtitutio natalium eſt denegata ordini decurionum, qui ordo præſidet ciuitati loco populi, vt in dicta l. j. ratio autem domini Recuperi fundatur ſuper iur. diuino, noui & veteris teſtamenti. nam Gen. 21. dictum eſt Abrææ. Eijce ancillam, & filium eius: non enim erit filius ancillæ cum filio liberæ. Idem Apoſtolus ad Galatas. 4. & in Canon. 32. quæſtio. 2. c. non omnis. ad idem 35. q. 7. c. q̄d eſt. vbi dicit Aug. Ex lege Dei ſtatutū eſſe, vt illi, qui ex inceſto coitu naſcuntur, nullo parentibus iure ſuccedant. Si ergo l. Dei iſta ſucceſſio prohibetur: non videtur per ſtatutum poſſe concedi, quia inferior, l. ſuperioris non poteſt tollere, Cle. ne Ro. de elec. & ſicut nō valet cōſuetudo, quæ obuiat iuri diuino. de conſue. c. fi. ita nec ſtatutum, quod non differt à conſuetudine: ſicut nec tacitum, & expreſſum, l. de quibus. ff. de legi. Item l. debet eſſe rationabilis. j. diſt. cap. conſuetudo. & honeſta. 4. diſti. c. erit autem lex. ſed tale ſtatutum ex eo eſt irrationabile, & inhoneſtum quia præbet materiam fornicandi, & adulterandi. Nam viri habentes vxores ſteriles, ſiue ſenes accipient cōcubinas, vt ſuſcipiant ex eis filios: ergo tale ſtatutum, prouocans homines ad peccādum, eſt irrōnabile, & inhoneſtū, & ꝑ cōſequens nullum: vt in ſimili vide per Io. An. in dicto c. fina. in nouel. & l. ſi vnus. §. illud. de pac. per Guil. de Cu. facit extra de conſuetu. cap. ex parte. vbi non valet conſuetudo, per quam quis inducitur ad peccandum. & ita ſummat illud cap. Ioan. And. & quòd tale ſtatutum non valeat, not. Hoſtien. in ſumma qui filij ſint legi. §. vltimo. §. quid ſi Imperator. Et aduertendum, quòd iſta quæſtio, & Hoſtien. debent intelligi, cum ſtatutum habilitat ad ſucceſsiones parentum filios ſpurios naſcituros: tunc enim ratio, de qua ſupra, quòd ꝓuocet homines ad fornicandum, habet locum: ſed ſtatuendo de ſucceſsione ſpuriorum iam natorum ceſſat iſta ratio: ideo fortè valeret ſtatutum. & ſic debet intelligi quod no. Azo in ſumma de natura. li. §. quid ſi Imperator. & iſtam quæſtionē ponit Ioan. An. in addi. ſpe. de ſucceſſ. abinteſt. verſic. quid ſi pater. ad fin. vbi hæc, & alia bona videas. Rationes Pau. de Leaza. ad idem tendunt in effectu. rationes etiam domini Fede. in idem recidunt, vt patet in conſilio 279. Dom. Bald. format iſtam quæſtio. in l. j. C. de na. reſti. & arguit pro, & contra. & demum concludit, quòd prædicta eſt communis opin. ſcilicet quòd ſtatutum non valet. quod eſt verum, ſecundùm eum, in natis ex damnato coitu. In alijs non ſpurijs ſicut valet lex, quòd ſuccedant matri in totum, & patri in certa quota, vt Authen. licèt de na. li. ita valet ſtatutum municipij, quòd ſuccedant patri. nam vbicunque non eſt neceſſaria cauſa, non poteſt ius commune per ſtatutum extendi, vt l. omnes populi. plenius idem Bald. examinat iſtam quæſtionē

in

in l.cunctos populos. C. de sum. Trini. vbi efficaciter ar-
guit ad vtranque partem, & tamen in effectu idem conclu-
dit,scilicet quòd non valeat:sed præsupposito,ꝙ valeat, vl-
tra quærit, videlicet an extendatur ista successio spurij ad
bona sita extra territorium Perusinũ.dicam.ĩ.prox.q. prin
cipal..Bart.etiam ponit illam q. in l. testi factio.de testa.in
fi & concluditur cũ prædictis.ꝙ statutũ non valet.Et hęc
sint dcã de secundo dubio,cũ scilicet statutum disponit su
per his,quę disposita sunt iure naturali,& diuino.¶ Sed hic
140 †quæro in casibus,in quibus statutum non valet, an possit
firmari adiectione pœnæ.Nam,vt dixi.s. in princi.huius q.
contra molestantem spurium in tali successione statutum
adiecit pœnam:an valeat.Barto. tenet, quòd statutum in-
ualidum non potest iuuari adiectione pœnæ,in l.Seius,&
Augerius.ff.ad leg.fal. idem Bald.in d.l.omnes populi.ver.
sed nunquid opponenti.&c.Qui enim non potest dispone-
re simpliciter,non potest disponere pœnaliter.& in prohi-
bitis redigitur quis ad instar priuati, sm̃ eum. Ciuitates ta-
men quandoque volentes, ꝙ sua statuta inualida seruẽtur,
auferũt iurisdictionem suis iudicibus,vt super eo, quod cõ
tra illud statutũ allegaretur, nõ habeant iurisdic. tunc.n.ius
agendi possunt tollere.poterit tamen agi ab eo, qui grauat-
tur coram superiore.per viam euangelicæ denunc. Si verò
aufert ius excipiendi,vel defendendi:& non valet.quia de-
fensio est de iure natu.Cle.pastoralis.de re iud. Et hoc quã
do est talis defensio, quæ non potest tolli per statutum. nã
quædam defensiones tolli possunt,iuxta no.i.l.cum mulier.
so.ma.per Bar.& Bal.& ita concludit Bar.in extrauagã.qui
sint rebelles super ver.mille librarum. ¶ Sequitur discute-
re de tertio,cũ disponit de his,quæ prouisa sunt p leges, &
141 canones.† An statutum valeat super istis. Ad hoc dico, ꝙ
qñque constitutio sinodalis, vel statutum concordat cum
iure communi, hoc sine dubio valet. nam non potest dici
tũc statutum sm̃ ius commune, vt plenè prosequor post gl.
in c.1.de consti.li.6 Quandoque disponit præter ius com-
mune.& idem videtur,ꝙ valet,si sit aliàs rationabile, vt di-
xi.s.in prin.q.Super hoc termino applica q Io.And. in his
142 terminis.† ¶ Episcopus,siue alius superior præcepit,vel sta
tuit, ꝙ propter honestatẽ melius conseruandam nulla mu-
lier luæ iur. sd. vtatur ornamento meretricij coloris, siue au
ri,vel gemmarum vltra certam quantitatẽ, seu longis ve-
stibus vltra certam mensuram,& contra facientes excom-
municauit.Quæritur vtrùm quilibet contra facientes hanc
pœnam incurrant:arguit primò super instãtia huius præ-
cepti.quia concordat cum apostolorum doctrina.patet. 1.
Pe.3.vbi habes. Petrus mulieribus loquens dicit.Quarum
non sit extrinse.capillatura,neque circundatio auri, neque
indumenti vestimentorum cultus.Et Pau.ad Corin. 2. Or-
nantes non in tortis crinibus,aut auro,aut margaritis, aut
veste preciosa.Tendit enim talis ornatus ad inhonestatẽ,&
vanitatem.de conse.dist.5.c.fucatæ coloribus.vnde Ber.in
Apocalipsi dicit. Ex cordis thesauro sine dubio procedit
quid foris apparet vitiorum.vanum cor vanitatis notam in
gerit corpori.& exterior superfluitas interioris vanitatis in
dicium est. Item talis ornatus est peccatum,& prouocati-
uum peccati,& libidinis: quod probatur. quia naturaliter
plus appetitur pulchra, quàm deformis:ornata, quàm in-
culta.no.14.quæstio vltima.c.fi.& patet Prouerb.7. Ecce
mulier occurrit illi ornatu meretricio præparata ad capien
das animas. Vnde Hiero.ad Nepotianum. Quid facit in
facie Christiana purpurismus, & cerusa: quorum alterum
est rubor genarum: alterum candor est oris, & colli, quæ
sunt ambo ignis iuuenum, forma libidinum, & impudicæ
mentis indicia. Detestatur enim hunc ornatum beatus
Cyprianus ibidem de habitu virginum.Non virgines tan-
tum, aut viduas: sed etiam nuptas puto, & omnes omni-
no fœminas admonendas,quòd opus Dei, & facturam e-
ius,& plasma adulterari nullo modo debeant,adhibito fla-
uo colore, vel nigro puluere, vel rubore, aut quolibet li-
nimento naturam corrumpente medicamine. Et post in-
fra subdit.Manus Deo inferuntur,quando id, quod ille for
mauit,reformare contendunt. Impugnatio ista est diuini
operis,& præuaricatio veritatis. Deum videre nõ poteris,
quando oculi tibi non sunt, quos ille fecerit:sed quos Dia
bolus infecit. Dei inimicũ te puta cum illo pariter arsura.
His auctoritatibus pro hac parte adductis, videtur valere
statutum.Adducit alia in oppo.& concludit, statutum epi-
scopi ex causa factum de sui natura bonum esse: & iccirco
circa fucationem dicit, quòd qui fucis vtitur ad fingẽdam
pulchritudinem, quam non habet,incidit in pœnam.quia,
cum fucatio de sui natura sit mala,poterit prohiberi:in quo
nec vxor debet obedire viro.11.quęstio.3.cap.non semper
143 malũ.Et sic loquitur.c.fucare.† ¶ Quandoque fucatio non
fit ad finem ostendendæ pulchritudinis, sed cælandæ tur-
pitudinis, quam quis habet ex aliqua causa extrinseca: &
& hoc est licitum.vnde Apostolus ad Cor.12. Quæ puta-
mus ignobiliora esse membra,his honorem abundatiorem
circundamus.Circa autem alia ornamenta cõcludit, quòd
in non nuptis mulieribus est peccatum: vel mortale, si fit
ad placendum virorum aspectibus,& ad concupiscendum:
cum illud sit prouocare incentiuum peccandi. Vnde Griso
stomus de compunctione.Si se mulier decorauerit,& ad se
visus hominum prouocauerit, extremam vindictam susti-
nebit, etiam si nullam plagam intulerit.venenum enim ob
tulit, etiam si nullus fuerit,qui bibat inunctus.Si verò non
fit ad finem placendi, sed ex vanitate: tunc contrahitur ve
niale per has non nuptas, vt dixi. & quò ad eas statutum
his casibus bene valet,& tenentur obedire statuto.8. quæ-
stio.1.cap.sciendum.& 11.quæstio.5.cap.quid ergo.& c.
requisisti. Circa nuptas autem tenet idem,si mariti vo-
lunt eas obedire statuto. contra ipsius autem voluntatem
statutum eas non potuit obligare;& ideò affectu debet mu
lier velle obedire statuto:facto autem,& opere viro suo cõ
trarium imperanti.allegat.33.quæstio.5.cap.manifestũ. c.
hæc imago.& c.volũ.& c.quod Deo patri.& ita concludit
Ioan.And.in c.ea quæ fiunt.de reg.iur.li.6. in mercu.¶ Est
& quartum membrum,quando est dispositum aliter,quàm
ius commune,vel contra ius commune.D.Bal.format quæ
stio.in episcopo,an possit facere constitu. contrariam iuri
communi.arguit pro,& contra, & post sic distinguit. aut
statutum episcopi fit super casu omisso à iure communi:aut
super casu per ius commune determinato,& deciso. Pri-
mo casu valet,si sit bonum,& honestum.nam tale statutum
habet iustitiam matrem.vt l.iusticia.§.j.& l.penul.ff. de iu-
sti,& iur.& patet in membro supra proxi. de ornatu mulie
rum.Secundo casu,aut statutum venit ad iuuandum,& ro-
borandum ius commune (fortè cum adiectione pœnæ) &
valet, vt c. vt animarum.§.statuto.infra eodem lib. 6. Aut
venit ad derogandum, & infringendum ius commune: &
tunc non valet duplici ratione. Prima ratione statuentis.
nam inferior non potest tollere l.superioris. Cle.ne Roma
ni.de elec.Secunda,quia non est neque æquum, neque bo-
num, ex quò est iuri communi contrarium.ff.de decre. ab
or. fa. l. ambitiosa.nisi fortè fiat ex euidenti, & necessaria
causa. ar.ff.man.l.si hominem.& ita no.Bal.in dicta. l. om-
nes populi,licèt Bar.aliter distinguat,vt referam,infra pro
144 xi.membro.D.Ioan. An. loquens in legato dicit, quòd† in
his,quæ sibi sedes apostolica reseruauit, non potest facere
statuta,de hoc de offic.leg. cap. quod ad transla. nec con-
tra solemnia consilia, nec quæ communiter obseruantur.
vnde non posset statuere, quòd minor 30. ann. possit eli-
gi in episcopum, vel quòd quis habeat duas ecclesias cu-
ratas, vel his si. vel alio modo ius commune in totum
tollere: constitutiones tamen iuris communis declarare

posset & renouare. & vbi pœna deficit in iure,possent epi-
scopi,& legati per pœnale statutum exaggerare,nouã im-
ponendo,vel veterem augendo,de loca. c.1. hoc enim non
est constitutiones papales subuertere,sed eis deseruire,& il
las supplere.quod est admittendum,de ope.no.nun.c. 1.de
priui.c.2.Possunt etiam ad correptionem morum,nõ sub-
uertendo ius commune,sed supplendo,statuta facere præ-
ceptoria, prohibitoria,atque pœnalia. quia siue plectendo
&c.18.q.5.c.prodesse.& ita no.in c.fi.de offi. archipresby.
145 in nouel.¶ Sed hic quæritur† an episcopus possit facere sta
tutum contrarium iuri canonico, sed conforme iuri ciuili.
puta statuit cum consensu sui Capituli, ꝙ in suo foro non
possit ab interlocutorijs appellari.hoc statutum cõcordat
iuri ciuili,nisi in casibus spiritualibus,de quo satis. C.quo-
rum ap.non re.l.ante sententiæ.& in spe.de ap. §. in quibus.
ver.sed nunquid.& l.2.C. de epi. & cle. quæ loquitur dire-
ctè de clericis.Debet ergo valere statutum idem continẽs,
quod ius ciuile,quod est per ora principum diuinitus pro
mulgatum.8.di.c.quo iure.& l.fi.C.de lon temp.præscrip.
præte.statutum idem potest,quod pactum ,vel renũciatio,
vt no.C.de decu.super rub. Sed potest per pactum renũcia
ri app.interpositæ,& interponẽdæ.2.q.6.c.si quis libellos.
& C.de temp.ap.l. fin.in fi. Tertiò hoc probat æquiparatio
de consuetudine ad statutum:non enim differunt, nisi vt ta
citũ,& expressum,vt l.de quibus.ff.de leg.similiter ius scri-
ptum,consuetu.& statutũ æquari videntur.11.di.c. in his.
& dicta l.de quibus.Certum est autem , ꝙ per ius scriptum
prohibetur app.in multis casibus, de quibus in spe.de ap.
§.in quibus.similiter videtur in expressione verborum vni-
uersaliter prolatorum,quæ non excludunt mentẽ ipsis ver-
bis præferendam.c.intelligentia.de verb.si.& 1.q.1.c. Mar
chion,& Basilides.Non enim est verisimile , ꝙ legatus vo-
luerit mandare huic abbati,ꝙ seipsum occideret.quod con
tingit per excommunica.qui si sint le.c.peruenit.ad fi.vel ꝙ
tam grauem pœnam sibi ipsi imponeret.de sen. excom. c.
146 sacro † Nulla enim est maior pœna in ecclesia.nam per eã
quis traditur Sathanæ in interitum carnis.24 q.3. c.corri-
piantur.& 11.q.3.c.audi.vel ꝙ sui ipsius tam duram separa
tionem faciat, & segreget se ipsum per suam sententiam à
cõunione fideliũ,quæ maxi.est pœna. l. hi qui sanctam.de
apo.ad hoc l.vxorem.§.codicillis.de le.3.vbi propter durã
separationem proximorum verba generalia restringũtur:
multò ergo fortius,cum tractatur de separatione sui ipsius
à communione fidelium , non includi videtur sub verborũ
generalitate.ad idem l.possessionum.C.co.vtri. iudi. Itẽ de
accusante & denunciante,& accusante & testificante bona
est similitudo,vt l.ab accusatione.§.nunciatores ff. ad Tur
pi.sed impossibile est dicere,ꝙ eadem sit persona accusans,
& accusatus,l.in tribus.ff.de iudi.& l.licet.§.si procur.de ꝓ
147 cur. Ad hunc igitur impossibilem casum† nõ debemus ver
ba mandati, quantuncunque generaliter prolata,extende-
re,sed restringere ad id,quod ciuiliter fieri potest , l. si cui.
de serui.& quod no in c.scienti.de reg.iur.li.6. per Dyn.in
quæstione de arbitrio Potestati concesso.no.in Cle.sæpe.de
verb.si.& nullum mandatum est adeo generale, ꝙ non de-
beat restringi,maximè ad licita,& possibilia de iur.l.si pro
cur.de condi.inde.& de offi.dele.c.ex parte. & c. super eo.
& c.inspicimus.de reg.iur.lib.6.& si est ita,ꝙ verba genera
lia sint semper ciuiliter intelligenda:sequitur, ꝙ hoc man-
datum de excommunicando non soluentes, non includat
istum abbatem.quia ciuilis intellectus est, ꝙ non lædat q̃s
seipsum,nec se prodat.de pœni.di.1.c. non tibi dico. Item
ciuilis intellectus est,ne quis sibi ipsi imperet, nec sit iudex
in sua causa,nec arbiter,nec testis,l.penul.de arbi.l.1.C.ne
quis in sua causa.requirit enim iudicium iudicantis, & iudi
cati personalem distin.c.forus.de verb.si. Non est ergo ve-
risimile voluisse legatum(generaliter sic mandando) tot iu
ra violare:quinimo si expressè mandasset legatus, ꝙ se ip-
sum excommunicaret,mandatum esset illicitum, nec ei pa
rendum.ergo vniuersaliter dictum non includit hũc casum
illicitum.de iureiur.c.ad nostram.& eod.ti.c.1.lib.6.& hoc,
quòd non posset mandari specificè,& expressè, non debet
venire in generali,vel vniuersali sermone,de præben.c.dile
cto.& de deci.c.tua.facit 22.q.2.c.is autem.præte. si absol
uere quis se ipsum non potest.c.quod autem. de pœni.& re
148 mis.& d.c.non tibi dico.†ergo multò minus se ligare. nam
fauorabilior est absolutio,l.Arrianus. de act. & ob. si ergo
absolutio prohibetur,fortius excommunicatio. facit quod
no.in c.cum ex eo.de pœni.& remis.in nouel.vbi dãs indul
gentiam remis.illa vti non potest.Generaliter enim quis nõ
potest esse agens,& patiẽs.Nam sunt ista incompassibilia,
quæ non possunt cõcurrere in eadem persona.26.di.c. acu
tius.de tu.& cu.da.ab his.l.prætor.hinc est etiam, ꝙ bapti-
zat quis vt minister Dei,non tamen seipsum.de conse.di.4.
c.aliquid.coniuncto c.debitum.de bap. his & alijs rationi-
bus gratia breuitatis omissis, pro ista parte concluditur, ꝙ
abbas vigore talis mandati non tenetur excommunicare se
ipsum. Iisdem fere rationibus(legibus tamen corrobora-
149 tis)concludit dominus Macagnanus in pe.q.† de massario,
ꝙ non teneatur denunciare seipsum de crimine capitali.
Nam si non haberet officium, non teneretur seipsum denũ
ciare,siue prodere,vt d. c. non tibi dico. ergo propter offi-
cium non debet in plus teneri.c.cum non deceat.de elec.li.
6.& l.si quis. de te.Itẽ denũciando seipsum incurrit mortis
periculum.sanguinem autem suum debet quis redimere,&
tutelam sui corporis tueri,& quicquid ob hoc fecerit,iustè
fecisse existimatur,l.1.de bo.eo.qui mor.sibi consci. & l.vt
vim.de iusti.& iur.facit l.nemini timorem.quod me.cau.Et
in hoc residet,vt prædixi.¶ Hic subiungi potest quæstio,de
150 qua in secunda quæst.in mercu.† De statuto episcopi annul
lante omnes alienationes factas de rebus ecclesiarum. sine
eius licentia,& pœnam apponẽte. Mõ Capitulum episco-
po suo vendidit aliquas terrulas sine alia licentia, an sit lo-
cus pœnis.allegat iura pro,& contra.ꝙ ad terrulas consti-
tutio episcopi debeat extendi, & econuerso ꝙ non dẽat ex
tendi,allegat similiter iura,ꝙ sub generali prohibitione nõ
nominatur episcopus.& in contrarium,ꝙ etiam veniat.Itẽ
allegat,ꝙ sic contrahendo, videatur dare licentiam. & in
contrarium,ꝙ per talem contractum non videatur dare li-
centiam,nec contra suam constitutionem dispensasse. solũ
modo concludit,ꝙ non sit locus statuto,nec eius pœnis.qa
episcopus , sic contrahendo,consensisse, & licentiam dedis
se videtur. allegat multa iura , quæ dicunt , quòd vnus a-
ctus includit in se alium tacitè : ita hic principaliter cõtra-
hendo includit iste actus in se licentiam, & consensum. ad
hoc l.si consul. ff. de adop. Ad idem l. Lucius. qui.mo.pi.
vel hipo. sol. vbi vxor viro tradens rem in dotem datam
renunciat hipothecæ. & alia iura adducit , quæ probant,
quòd quandoque propter celeritatem actuum coniungen-
dorum medius occultatur , l. singularia.si certum pet. &
l.4.§. si debitor. de dona. inter virum & vxor. ¶ Quæro
etiam circa hoc , posito quòd solus abbas possit de iure
suos monachos reuocare ad claustrum de suis beneficijs
annualibus , vt proba. de sta. reg. cap. cum ad mo. §. ta-
151 les autem.†¶ Nunquid statutum factum per abbatem ,
& conuentum,ne ipsi abbati soli liceat reuocare tales bene
ficiatos ad claustrum , liget successorem : cui statuto non
auctorizauit episcopus loci?& est dicendum , quòd non
obligat successorem. quia in præiudicium successoris ni-
hil potest attentare. 12, quæstio. 2. c. abbatibus. 17. quæ-
stio.4. cap. in venditionibus. facit quod not. de deci. cap.
3.in glo.penulti.vbi compositio facta per conuentum , &
abbatem , cui episcopus non consensit, non transit ad suc-
cessorem.ergo multò minus lex.Item non potuit abbas si-
bi le-

bi legem imponere, à qua non possit recedere: ergo nec successori. & ita consuluit Federi. consilio. 282. ¶ Venio ad ter
152 tium articulū de subditis, an ligentur statutis patriæ, in quo cunque loco gesserint illum actum prohibitum, vel permissum à statuto. cum isto tertio permixtim prosequitur etiā quartum membrum de forensibus, & incidenter etiam ad quæ loca extendant effectum suum. Super quo aduertēdū, ꝙ quandoque statutum disponit de iure personæ. quandoque de iure solēnitatis adhibendæ in actibus subditorum. Item de iure personæ diuersimodè. Nam quandoq; disponit permissiuè. Quādoq; prohibitiuè. Quandoq; punitiuè. Quandoque executiuè. ¶ Capio primum, quādo statutum disponit permissiuè. in quo casu ex dictis Bart. colligi vr̄, ꝙ quandoq; statutum permittit, quod non potest exerceri, nisi ex priuilegio principis: vt creare notarios, qui conficiūt instrumenta. Quandoq; permittit aliquid, submouendo solemnitatem iuris cōmunis, puta ꝙ testamētum valeat cum duobus testibus. Quandoq; submouendo obstaculum qualitatis personæ: vt ꝙ filiusfami. possit testari de bonis suis. Circa primum membrum, quando statutum permittit id, quod solùm solet à principe concedi in priuilegium, vt officium tabellionatus, dicit, ꝙ talis non poterit conficere instrumenta extra territorium: quia iste est actus pertinēs ad iurisdictionem voluntariam, quæ concessa ab alio, quàm à principe, non potest exerceri extra territoriū. l. 3. ff. de offi. procon. & le. & c. Romana. §. ne clericos. de fo. cōpe. lib. 6. & illum tex. allegat Spe. ꝓ casu in ti. de instru. edi. §. restat. ver. quid de his. Bal. dicit, ꝙ illa. l. 3. disponit in iurisdictionē voluntaria. sed q. ista loquitur de officio, cui non est annexa iurisdictio, vt no. Guil. C. de epis. & cle. in repet. l. 1. & ideo fortè potest dici, ꝙ valeret instrumentum, quò ad subditos statuentis: quia officium, cui non est annexa iurisdictio, nō limitatur per viam territorij inter consentientes, l. quęro. ff. de solu. & ita tenet salua substantia veritatis in d. l. cunctos. ver. vlterius quæritur. putat tamen Bar. ꝙ instrumenta à tali notario confecta intra territorium faciant fidem extra: sicut emancipatio facta coram eo, qui habet iurisdictioné à l. municipali, habetur rata vbique, l. 1. C. de emā. li. Bal. allegat. c. cū dilectus. de fide instru. & est rō, quia ius probationis oritur à prin. vnde ex quo est ortum, non tollitur mu
153 tatione loci. ¶ Secundo casu† quando statutū permittit id, quod de iure communi est permissum, sed submouet obstaculum solemnitatis legalis (puta tot testiū, vt prædixi) tunc est dubium, vtrùm tale statutum prosit ciui facienti testamentum extra territorium. & tenet ipse, ꝙ non: quia quò ad solemnitatem debet inspici locus, vbi actus geritur, vt l. 2. C. quemad. te. ap. Sed hic est dubium, vtrùm tale testamentum factum intra territorium obseruetur quò ad bona testatoris, quæ sunt extra territorium. Spe. refert opi. antiquorum in ti. de instru. edi. §. compendiosè. ver. quid si. nec clarè concludit. Sed Bar. post Guil. de Cu. & Cy. & Ia. Bu. tenet testamentum porrigi ad bona vbicunque sita, etiam extra territorium. licèt enim statutum de talibus bonis extra territo. sitis. non posset disponere: tamen quia veniunt in consequentiam, & vt accessoria ad personam sibi subiectam, & ad illam extēditur, ar. l. 1. ff. ad auct. tu. & quod no. in c. pastoralis. de priui. per Inno. & c. 2. de immu. eccle. li. 6. in nouel. allegat Iaco. Bu. pro casu. l. si non specialiter. C. de testa. & l. omnium. eo. ti. vbi ex testō facto sm̄ solemnitatem specialem illius l. potest adiri hæreditas, quæ aditio habebit effectum vbiq;: sicut iura competētia extendunt vim suam vbiq;, licèt competant ad res corporales, l. fi. de præscrip. lon. temp. & gesta coram iudice vbicunq; effectū suū producunt, l. is apud quem. C. de eden. Et hanc op. ꝙ iste institutus admittatur ad omnia bona, tenet Ioan. An. in dicto. §. compendiosè. in addi. Subdit ibi, ꝙ non sic esset in consuetudine Anglicana, qua vx. superuiuēs lucratur partem bonorū mariti, vt in dicto. c. 1. ¶ Reperio istud idē con
154 sultum† hic Bononiæ. vbi est constitutio episcopalis, qua cauetur, quem censeri vsurarium manifestum, etiam quò ad inhabilitatem testandi, si per famam viciniæ, seu per testes bis, vel ter probetur talem mutuasse, vel extorsisse vsuras. vel vtrùm ista constitutio valeat adeo, ꝙ possit pronunciari effectualiter dictum testamentum nullum vigore dictæ consti. Dominus Bal. D. Laur. de Pinu. & Dom. Anton. de Sali. consuluerunt, ꝙ constitutio non valeat. Primò quia potestas testandi est de iure naturali, siue gen. licèt forma sit de iure ciuili, l. 1. C. de sacrosan. eccle. vnde licèt constitutio quāquā inhabilitet vsurariū manifestum in testādo, dictam constitutionem non potest statutum episcopi tolle
155 re, vel extendere, Cle. ne Romani. de ele.† ¶ Itē manifestū, exponitur ibi. i. notoriū, quod cōspectui hominū exhibitū nulla potest tergiuersatione cælari, c. tua. & c. vera. de coha. cle. & mu. Fama autem in se minus habet, quàm notorium, vel manifestū, vt in dictis. cap. contra igitur propriam significationem, & naturam huius vocabuli, manifestum, videtur constitutio disponere. ex sola enim fama, vel probatōne veritatis per tres testes non resultat qualitas manifesti. & ꝑ consequens videtur constitutio continere id, quod est de iure impossibile. & sic nulla, c. erit autem. 4. distin. facit quod no. in l. cum precario. ff. de preca. nam conatur dicta constitutio ad corruptionem proprietatis verborum, & prolationem simplicem haberi pro veritate manifesta: cum tamen rerum vocabula sint immutabilia, vt dicit text. in l. si quis in fundi vocabulo. de le. 1. adducit Lau. quod no. in dicto. c. 2. de loca. vbi episcopus cum Capitulo non potest facere constitut. in præiudicium aliorum nō consentientium vel non præsentium. illud autem statutum vsurarijs est dānosum: quia per constitut. canonicam non censentur inhabiles, nisi cum fuerint manifesti. Ista autem constitutio inhabilitat eos simpliciter conuictos. etiam leui probatione, puta per famam. quod concilium Latera. nō attentauit, sed alias pœnas imposuit solū manifestis, vt patet in c. quoniā. de vsuris. Item non manifestis non attentauit dictum c. q̄q̄.
156 imponere tam grauem pœnam. ¶ Vlterius quæro† vtrùm valeat statutum, quo cauetur, ꝙ testes recepti contra Magnates non possint redargui de falso. Bart. consuluit, ꝙ sic, & incipit. Dominus Cy. de castro sancti Petri. Mouetur ex eo, ꝙ etiam de jure communi testes non possunt quandoq; reprobari, extra de testi. c. licèt dilectus. Præsumit enim statutum, ꝙ non deponeret quis falsum cōtra Magnatem, ar. l. fi. in prin. quod me. ca. Itē qñ l. iubet aliquid nō reꝓbari, facit illud præsumptione iuris, & de iur. contra quam non admittitur probatio in contrarium, l. fina. arb. tu. & ad Vell. l. antiquæ. & in Auth. matri, & auiæ. §. ad hoc. Hic etiam quæro, vtrùm valeat statutum, ꝙ procedatur in causis omni iur. solemnitate omissa: vel procedatur summariè, & de plano, & etiam ap. remota. Bal. ꝙ sic in l. prolatā. C. de sen. & l. fi. quorum ap. non reci. ¶ Procedo vlterius, & quæ
157 ro† statutū disponit de iure personæ, & hoc dupliciter, aut habilitando ad actum inhabiles, vt spurios ad successionem patris. & de hac dictum est s̄. & per Bald. in l. cunctos populos. de sum. Trin. vel habilitando filiosfam. ad testamenti facti. vel presbyteros ad instrumentorum confectionem. Bal. in his tenet, quòd statutum possit disponere, & valet. vnde si statutum dicit, quòd credatur libris cāpsorum, vel mercatorum, valebit tale statutum, arg. cap. cum dilectus. de fi. instru. Nam hoc potest testator, l. Theopompus.
158 de do. præl. ergo & l. Aduertendum tamen, ꝙ† licèt statutū possit habilitare subditos: non tamen forenses. vnde si statutum hic permittit filijsfam. testari: tamen forenses huc venientes testari non poterunt: sicut nec ciuis, qui dirigit se ad loca ruralia, poterit testari lege rusticorum, l. fin. C. de testa. Ipse tamen filiusfam. ciuis habilitatus per statutum ad testa-

testamenti factionem, poterit etiam extra territorium condere testamẽtum. q2 iste est actus hominis priuati, in quo non consideratur territoriũ, ar. no. in l. propter lit. de excu. tu. Istud tamen statutum non trahetur ad bona filijfam. sita extra territorium. quod tenet Bal. post Bart. in d. l. cunctos
159 populos. Quid ergo † vtrùm statutũ possit inhabilitare eos, qui sunt habiles ad actum de iure communi. ponit Bal. circa statutum, quo cauetur, ꝙ mulier non possit legare viro, tenet, ꝙ valeat. nam ratio hoc suadet, ne vxores à viris cogantur testari. nam & ius commune interdum statuit hoc idem, vt l. hac edictali. de secũdis nup. Subdit etiam ibi Bal. ꝙ si etiam per statutum inhabilitatur minor ad actus (puta ꝙ minor. 25. an. non possit contrahere, vel testari) nõ extendetur ad forẽsem talis ĩhilitas, licèt ibi actum exerceat. quia in personam non subditam non potest inducere verã inhabilitatem, vt no. in Spe. de sen. §. qualiter. ver. item pone quidam. Conclude ergo, ꝙ statutum de iure personæ disponens permissiuè, vel prohibitiuè non comprehendit forenses gerentes in loco statuti actum illum prohibitum, vel
160 permissum. ¶ Ad idẽ quæritur, † vtrùm valeat statutũ, quo cauetur, ꝙ ingrediens mon. non succedat. Bal. dicit, ꝙ si loquitur de ingrediente (puta dicit ingrediens, vel si quis intrat mona. nõ succedat.) nam hoc casu statutum non disponit circa clericum, sed circa laicum. nam laicus est, qui ingreditur, sicut viuens moritur, l. qui duos. de ma. te. Nõ ob. Auth. nisi. ĵ. ad Treb. quia grauabatur propter ingressum. hic verò à lucro remouetur, ar. l. Titio centum. de condi. & de. Si verò statutum disponit de iam ingresso. & tunc nõ valet statutum. quia non potest auferre clerico ius suum. Statutum circa iam ingressum non potest disponere, sed ingredientem potest inhabilitare, subaudi relicta tali legitima, quæ capitur nõ vt lucrum, sed vt debitum, l. 2. s̃. de iuris & fac. igno. Poterit ergo ciuitas quò ad subditum statuendo quod potest pater testando. & ita Bal. in l. fin. C. de pac. & l. Deo nobis. C. de epi. & cle. & vide qđ no. Bal. in l. ipsis. C. vt in poss. le. vbi dicit non valere statutum, quo prohibetur pater relinquere filiæ moniali, nisi certam summam. est enim religioni contrarium. & sic non valet, all. l. Deo nobis. de e-
161 pi. & cle. & ibi per eum. ¶ Sed hic quęro † per statutum priori cuiusdam ciuitatis laicorum est concessum, ꝙ possit pariter exigere, & distribuere legata ad pias causas. vtrùm valeat? videtur, ꝙ non. quia hoc spectat ad episcopum, vt ad patrem pauperum, l. si quis. §. vbi autem. C. de epi. & cle. & c. si hæredes. de testa. Vnde videtur, quod concessum ẽ episcopis ꝑ leges, & can. in priuilegiũ, non possit adimi per statutum, quia hoc videtur contra ecclesiasticam libertatem, iuxta no. in c. nouerint. de senten. excommu. per Innocen. & in Auth. cassa. de sacrosan. eccl. & in Authen. Item nulla cõmunitas. de epi. & cle. Reperio consultum in contrarium. scilicet ꝙ statutum valeat: quia ista iura, quæ concesserunt istã potestatem episcopo, fecerunt hoc in fauorem defuncti, vt eius voluntas faciliùs impleretur, in Auth. de hære. & fal. §. & nullus. Item exequi potest magis onus iniunctum episcopo, quàm priuilegium, appellari: cum nullum inde commodum sentire debeat, vt dicta l. si quis ad declinãdam. & per hoc cessat contrarium per prælle. Auth. cassa. & Auth. item nulla communitas. Item per hanc l. si quis. quæ hoc committit episcopo, non videtur adempta potestas ciuili iudici similiter exequendi, per l. hæreditas. de peti. hære. nam cum noua lex venit ad corroborationẽ legis antiquæ, non vr̃ eã corrigere. sed cum ea concurrere: ita quòd vtraque locum habet, l. 1. §. dixerit aliqs. de publi. & c. felicis. §. per hoc tñ. de pœn. ĵ. per ista vr̃, ꝙ statu. potuerit super hoc prouidere, & cumulare episcopo, & ciuili iudici etiam supradictũ priorem: vt sic inter eos sit locus præuentioni. sic cõtingit in plũribus qui legis habent iurisdictionem insolidum. l. 1. de offi. consul. facit c. per hoc. & quod ibi dixi de hæreti. lib. 6.

¶ Iuxta prædicta occurrit declaratio plurium quæstionũ super statutis laicorum disponentium directè, vel indirectè de rebus, & personis ecclesiasticis, vel contra ecclesiasticã libertatem. nam. ll. & canones dicunt talia statuta non valere, vt dicta Auth. nulla communitas. & Auth. cassa. & irrita. & c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. & c. cum laicis. de re.
162 ec. nõ alie. ¶ Quæro igĩ circa hoc † ꝗ statuta dicant cõtra libertatem ecclesiæ. Inn. dicit, ꝙ oĩa, ꝗ sunt contra priuilegia cõcessa vniuersali ecclesiæ, siue à Deo, siue ab eius vicario, siue ab Imperatoribus, vt no. in dicto c. nouerit. de sen. excom. & Cy. refert in dicta Auth. cassa. Bar. dicit, ꝙ etiam si per statutum clerici possunt reddi timidiores, dicitur esse tale statutum contra libertatem ecclesiæ, l. 1. §. quæ onerã dę. qua. rer. act. det. & quod no. in Aut. de non ali. §. vltimo.
163 ¶ Pone extra dicit † statutum, ꝙ clericus declinans iurisdictionem Potestatis sit extra protectionem communis, & ꝙ possit impunè offendi, & Potestas de tali iniuria nullam habeat iurisdictionem cognoscendi, vel cognitionem. Vtrùm ergo si clericus offendatur, & accuset offendentem, possit eum audire? dicit Iac. Bu. ꝙ non, quia cum isto casu non habeat iurisdictionem (quia statutũ eam sibi denegat) est habendus, vt priuatus. Sed si statutum non disponeret super iurisdictio. non conferenda, sed super iure reddendo. puta diceret. non reddatur ius: tunc, quia præsupposita iurisdictione debet ius reddi, non valet statutũ. Pondera ergo verba statuti. quia aut non confert iurisdictio. aut addit, vel disponit de pęna, vel processu. Primo casu valeat statutum, in alijs non. & ita Bal. in Auth. statuimus. de episcopis, & cler. Mihi videtur, ꝙ statutum inquantum non confert potest. iurisdictionis super iniurijs, & offensis illatis clericis declinantibus eius forum, non valeat. & sic contra libertatem ecclesiasticam timentes offendi, & impunè trucidari, vt in d. §. quæ onerandæ. per Bar. Vnde non videtur à generali iurisdic. collata posse excipi hac protectionem clericorũ, quæ est de iure publico, l. 1. ff de iusti. & iur. nam iniuriæ, vel offensæ, quæ inferatur clericis, tenetur quilibet obuiare, cum potest, vt no. in c. quãtæ. de senten. excommun. multò fortius ciuitas per statuta sua. ad hoc l. si hæres accepto fundo. de hære. insti. priuilegium enim declinandi forum iudicis secularis est concessum clericis in priuilegium. c. si diligenti. de foro compe. & dicta Auth. statuimus. ergo statutum in contrarium est contra ecclesiasticam libertatem. non potuit igitur statut. (conferendo vltimam iurisdictionis potestatem) istum casum subtrahere, quicquid dicat Ia. Bu. & post eum Bal. in d. Auth. cassa. de sacrosan. eccle. Et adde hic qđ no. Bald. in l. 1. C. de indic. vid. vbi dicit, ꝙ sicut statutum non potest prohibere clerico, ne declinet: ita nec potest disponere, quòd pro clerico declinante consanguinei teneantur soluere pœnam. nam si non valet statutum prohibitorium: ergo nec pœnale, vt d. l. Seius & Augerius. nam pœna legalis nunquam potest incipere à permiss. l. ab administratione. C. de le. facit quod not. in c. sciant. de elec.
164 in 6. In præal. Auth. cassa. etiam quærit Bal. † Statuto cauetur, ꝙ idem ius reddatur clericis in curia seculari. quod redditur laicis in curia ecclesiastica. pone ergo, quòd sunt quædam statuta laicorum multum fauorabilia, puta super execu. instrumentorum in ordine procedendi, & si. & cum non vigeat in curia episcopi potestas, non vult, quòd clerici participent de prædictis statutis, vtrùm hoc sit contra ecclesiasticam libertatem. tenet quòd non, quia reducit clericos ad merum ius commune. & licèt auferat priuilegium illud: tamen non est priuilegium concessum per ius canonicum, vel ciuile, vel Imperatoris. & ideo non dicitur contra libertatem ecclesiæ, si sibi ex causa aufertur fauore statuti sui.
165 ¶ Hic etiam quæro † vtrùm statuta generalia includant clericos, vel eorum bona in inclusione clericorum. Dicit Bal. quòd aut loquimur de fauorabili inclusione, aut de odiosa, aut

aut de mixta. Primo casu includit clericos. vnde si statutū dicit, ꝙ filiæ nō succedant superstite masculo, includitur in illo beneficio p̄sbyter, & monachus. ad hoc extra de fo. cō pe. c. dilecti. & 10. di. c. si in adiutorium. Item si clericus hēt instrumētū generaliter contra me, pōt vti beneficio statuti circa paratā executionem. sicut. n. hēt actionē ciuilē, & quę est de iure ciuili: ita habet officiū iudicis, q̄q̄ sit de iure mu nicipali. Sed dubitari pōt, si habeo contra clericum instrumentū generaliter, vtrū potero petere executionē in curia epi vigore statuti. Bar. ꝙ sic in l. cunctos populos. C. de sum. Tri. & quod no. in l. ex ea. de postu. & c. cū venissent. de eo qui mit. in pos. Bal. tenet contrarium in d. l. cunctos populos. vbi plenè de hoc. Sed in Auth. cassa. dicit, ꝙ licèt statutū tale non afficiat clericum, fortè afficit eū consensus, & contractus s̄m formā statuti. Sed certè, cū per tale statutū omittatur ordo iudicij, quia incipit ab executione: non videtur in hoc valere pactum, siue consensus. s. ꝙ eps nō seruato iuris ordine, exequatur instrumentū, ar. no. in c. fi. de re iudi.
166 li. 6. & c. de causis. de offi. dele. ¶ Op. Bal. ꝙ † statuta laicorū ecclesias, vel personas ecclesiasticas nō astringat, tenet Io. An. in c. 2. de ope. no. nunc. in nouel. Item si sint eis fauorabilia, non patrocinantur, nisi sint per ecclesiam approbata. c. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. ex quo c. dici pōt, ꝙ statuta super executione instrumentorū, vel aliàs fauorabilia non includant clericos, vel ecclesias, quod est cōtra distin. Bal. dū dicit de inclusione fauorabili, odiosa, vel mixta. For
167 mat etiam. q. † de statuto, quo cauetur, ꝙ testamenta non insinuata infra sex menses per hæredē non valeant: ꝙ si clericus est hæres, non ligatur tali statuto. tū in testamento clerici, in quo laicus est institutus hæres, statutū locū hēt. priuatur. n. propter delictum suum; quia non fecit insinuari: sicut priuaretur, si non vindicaret necem clerici defuncti, l. in cognitione. cum si. ff. ad Sil. & ita no. in d. Auth. cassa. Dicit ēt
168 dom. Bal. ꝙ statuta, per quæ mulier prohibetur testari, vel se obligare sine consensu propinquorum: ꝙ ad pias causas pōt liberè testari, & bona sua offerre alicui ecclesię, siue offerat se & sua, siue sua tantū, ēt sine consensu taliū. nam pia causa est priuilegiata. & contra priuilegium, quod respicit ipsum Deū, non pōt statu. disponere, & hoc sentit Barto. in prædicta. l. cunctos populos. similiter offerre se, & sua, siue sua tantū, est actus spiritualis, super quo statutum non pōt disponere. nam ista est dispositio, in qua ecclesiæ sunt priuilegiatæ: vnde non valet statut. contra priuilegia. & ista no. Bal. in l. gñrali. de sacrosan. ecc. ¶ Sed ego hic quæro de q̄-
169 stio. in qua cōsului. † Archieps Spalat. hēt extra ciuitatē aliqua molēdina ex largitione regum Vngariæ. similiter Cōe Spalat. habet alia extra ciuitatem prædictā, & hoīes de Spalat. prout volunt, vadunt ad ista, vel ad illa, & soluunt certā mensurā. Statuit Cōe Spal. ꝙ omnes ciues, qui causa molēdi irēt extra ciuitatem, tenerentur soluere in egressu portæ mensuram, de qua. s. & alij ad eorum molendina volentes accedere soluere non teneantur. ex quo sequitur, ꝙ homines coacti soluere in egressu portæ vadunt oēs ad molendina Communis, vbi aliam soluere non tenentur. qui si irent ad molendina archiepi, soluere tenerentur. Archieps dicit hoc statutum non valere de iure. quæritur quid iur. & videtur, ꝙ valeat, quia arctat suos subditos, & in suo territorio. Ratione igitur personarum, & loci videtur statutum posse disponere, l. fi. de decre. ab or. fa. Item cuilibet est licitum sibi prospicere, & suam condit. facere meliorem circa rem suam, ēt cum alterius detrimento, l. Proculus. de dam. infe. In contrarium consului. nam cum liberum debeat esse iter, seu accessus ad molendina episcopi: cogendo volentes accedere ad soluendum in egressu portæ, videtur tale stat. dominum impedire in possessione, l. vim facit. de vi & vi ar. Item l. dicit [prohiberi autem inferre videtur, siue in locum inferre prohibeat, siue in itinere arceatur] l. 1. §. 1. de mor. infe. Et alia l. cauetur, ꝙ his, qui habent ius sepeliendi, competit ius etiam per alienos vicos, & territoria funera ipsa deferre. ff. de sepul. viol. l. 3. §. non perpetuæ. no. be. ꝙ in re sua est licitum facere quodlibet, etiam si ex hoc alius damnum patiatur. quia in laicis, & eorum rebus, (maximè deputatis ad vsum publicum) habent clerici participium, vt probatur in c. fi. & c. 1. de immu. eccle. li. 6. nam ibi si clerici non haberent ius obsequiorum in laicis, valuisset illud statutum quò ad ligandos subditos, si cū personis prohibi. habeatur participium, de decre. ab or. fa. l. pen. & C. non licere habi. metro. li. 11. Item licèt verba statuti dirigantur ad subditos: tamen ex eo grauatur archiepiscopus. vnde non est curandū, cum quo quis loquatur, sed in quem voluntatis intentio dirigatur, l. cum pater. §. donationis. de le. 2. multo. enim contingit, ꝙ ī dispositione vnus exprimitur, ad alium verò effectus dirigitur per obliquum, & hoc debet considerari, non persona interpositi, vel expressi, vt l. j. §. nūc de effectu. & l. si quis reum. §. 1. de li. le. & l. cum dotem. ad l. falcidiā. Vel possumus sanè intelligere statutum, ꝙ homines cogantur soluere in ingressu portæ, scilicet illi, qui volunt ire ad molendina ciuitatis: non autem ad molēdina alia clericorum, ad quæ debet esse liber accessus, vt dixi. & sic debent cogi ad declarandum generalitatem statuti: aliàs sunt excommunicati, tanquam statuentes contra ecclesiasticam libertatem, vt no. Io. And. in cap. fina. præal. in nouell. vbi ponit similem quæst. cum scilicet per verba generalia statuti clerici læduntur in commutatio. laicorum, siue super rebus eorum. ¶ Postremò quia statutarijs, scriptoribus, & alijs imminet pœna magna, si aliquid statuant contra ecclesiasticā libertatem, vt dicta Auth. statuimus. & cap. plerique. de im-
170 mu. eccle. & c. nouerint. de senten. excommun. † Vtrùm ab istis pœnis sint statutarij excusati per vnum statutum generale, quod consueuerunt apponere in fine statutorum: quo cauetur, ꝙ cassant, & irritant omne statutum, quod reperietur scriptum in dicto volumine contra ecclesiasticam libertatem. dicit Bar. & post eum Bal. ꝙ hoc non sufficit. q̄a Authen. cassa. mandat ea de capitulis amoueri: ita quòd legi non possint. sed si potest legi, sæpe dat occasionem, quòd de facto seruetur. Debet ergo penitus amoueri, arg. l. huius §. si quis ita. de le. 1. & ita Bal. in d. Authen. cassa. ¶ Quæro
171 etiam de. q. in qua Bar. consuluit. † Statuerūt Perusini, quòd omnes conductores possessionum, cuiuscunque fuerint, clericorum, vel laicorum, possint renunciare conductionibus pro futuro tempore, & quòd nullus officialis Perusij possit de hoc cognoscere, vel iurisdictionē habere contra dictos conductores. Quæritur, an tale statutum possit ecclesijs prę iudicare. Secundò an iudices communis Perusij possint de hoc cognoscere. Tertiò si non possunt, quid habent facere mon. vel ecclesiasticæ personę. Super primo cōcludit, quòd statutum non possit liberare cōductores ecclesiarū, primò per iura vulgaria. c. q̄ in ecclesiarū. & c. ecclesia sanctæ Mariæ. secundò quia statuit de rebus suæ iurisdictioni non suppositis, puta de rebus ecclesiarum ab alijs conductis, l. cum vnus. §. is qui. de bo. auct. iu. po. Tertiò quia est contra ecclesiasticam libertatem. quod patet, quia per tale statutum dissoluitur obligatio, qua tenentur conductores ecclesijs contra Authen. item nulla communitas. de episco. & cleri. Super secundo dicit, quòd officiales Communis non possunt cognoscere, postquam per statutum adempta est eis iurisdictio. l. iudicium soluitur. de iudi. Ego aliter dixi in fi. supra in ver. Iuxta prædicta quæro. Sed posito, quòd possit adimere. dicit Barto. quòd remedium est, vt clerici adeant præsidentes ciuitatis, vt dent eis iudicem: qui, si neglexerint, deuoluetur iurisdictio ad iudicem ecclesiasticum, c. licèt. & c. ex tenore. de foro compe. & subau. in dicto consilio, quòd isto casu iudex ecclesiasticus procedet in causa eo modo, & forma, quibus procederet iudex secularis, pu-

ta summariè, & app. remota, si ita procedant seculares. c. solitæ, de ma. & obe. & ibi per Inno. & Hostien. huic tamen adde, & vide quod not. in c. contractus. de re. iur. li. 6. Consilium eius incipit. Domini priores habentes &c. Consuluit
172 etiam dominus Fede. de Sen. † vtrùm valeat statutum, quod ex aliquo facto, & iure gesto præsumit contractum vsurarium. puta, si appareat solutio de minori quantitate, quàm contineatur in instrumento, intelligatur contractus vsurarius, & habeatur pro plena probatione. modò duo litigāt in curia episcopi, & ad probandum, ꝙ contractus fuerit vsurarius, producitur absolutio à parte debiti, de quo in instrumento continetur. Vtrùm vicarius episcopi debeat iudicare secundùm formam dicti statuti. Feder. consilio. 91. dicit: quòd cognitio, vtrùm censeri debeat contractus vsurarius, nec ne, tangit spiritualitatem: ideò non possunt laici super hoc statuere. sed quando statuitur super eo, quod est facti (puta super vsuris restituendis) & valet statutū. adducit doctrinam Pau. in cle. 1. de vsuris. & Bal. no. in l. Titia. solu. matr. & idem in l. quoties. C. de iudi. & loquuntur ipsi vtrùm scilicet iudex laicus possit cognoscere de causa vsurarum, matrimonij, iura. decimarum, & si. de quo plenè dicto consilio. 91. & consilio. 218. quorum decisio cōgruè applicatur quæstioni prædictæ super potest. faciendi super talibus statutum. In casibus enim, in quibus de prædictis potest iudex laicus cognoscere, poterit etiam statuere, ar. no. ff. de iuris. om. iudic. in rub. & vide quod dixi in repetitio. cap. ea quæ fiunt à iudice. de reg. iur. li. 6. in 2. quæstio.
173 & plenius in 26. ¶ Quid dices in materia iuramēti † nūquid iuri canonico, quo cauetur omne iura. quod non vergit in dispendium salutis æternæ, fore seruandum, possit derogari per statutum. puta reprobat statutum contractum minoris, vel mulieris, etiam iuramento vallatū, vbi nō interuenerit iudicis decretum. Et videtur, ꝙ non valeat, tanquam super re spirituali. c. tuam. de or. cog. & c. decernimus. de iudi. Item dictum statutum inducit minorem ad delinquendum, ergo &c. l. si vnus. §. illud. de pac. Item l. expressè cōfirmat tales contractus, in Authen. sacramenta. C. si aduer. vē. quod ergo superior cōfirmat, inferior nō infirmat, in Auth. de defen. ciui. §. interim. Bal. in dicta Authen. sacramenta. dicit, ꝙ si statutum habeat rationē annexam, propter multas deceptio. quas patiuntur minores, & mulieres, tale statutum valet. habet enim ꝑ se naturalem rationem, & æquitatem, vt l. 1. ff. de mi. Ergo non potest dici contra iura. in multis tamen ciuitatibus statuta fingunt in suis contractibus minores videri, & fingi dolo, & metu inductos. nam potest statu. inducere fictiones. & ita ibi Bald. Bart. plenius in l. cum lex. de fideius. & l. si quis pro eo. eodem titu. & vide Bald. in l. pactum quod dotali. C. de colla. vbi etiam idē tenet. & vide quod dixi supra in 3. quæstio. vbi de potestate l. in materia iuramēti, & supra in hac. 11. quæstio. principali. ver. item si statutum. Dominus Feder. de Sen. in si. statuto dicit, quòd certa confessio, vel promissio facta à filiofamil. sine consensu patris, non valeat ipso iure, etiam si iuratum fuerit. consuluit, quòd si filius se obligauit cum iuramento, potest compelli qui secum contraxit ad relaxādum iuramentum: nec in hoc venit iurans contra iuramentum: immo petens relaxa. fatetur se esse obligatum iuramento. sicut accidit in eo, qui iurauit soluere vsuras, & tamen potest petere relaxationē. de iureiuran. c. debitores. & cap. 1. Iste enim, qui cum tali contraxit, fecit contra statutum ciuitatis, contrahendo cum persona prohibita obligari. cap. quo iure. 8. distin. vnde cum ex dicta transgressione deberet puniri. 10. quæst. 3. c. qui resistit. non debet inde commodum reportare. 16. quæstio. 1. c. legi. & de præben.
174 c. eum qui. lib. 6. † ¶ Et istam cōpulsionem (vt dicit) poterit facere tam iudex ecclesiasticus, quàm etiam secularis. Sub dit, ꝙ etiam iurans conuentus posset dicere excipiendo. nō debes audiri petens obseruantiam iuramenti: quia ipsum iuramentum relaxare debes, & ipsum relaxari peto, arg. l. Pap. §. si filius. ff. de inoffi. testa. & in hoc residet consi. 366. Ego etiam consului in ciuitate Sen. vbi est statutum, quòd nullus contractus, finis, vel quietantia, quæ fieret per minorem. 25. an. valeat, nec de eo ius reddatur, nisi intercesserit certa solemnitas. hoc statuto præmisso, contingit, quòd patruus tradidit nuptui neptem suam, datis in dotem. 5. & ista neptis minor renūciauit dicto patruo omnia iura sibi competētia in paterna hæreditate: quæ valebat plus in quadruplo, & iurauit non venire contra. ¶ Quæritur, si sit † aliqđ 175
remedium rescissiuum huius contractus, finis, & quietationis. Consului, quòd potest peti absolutio iuramenti, siue relaxatio. pro hoc primo induco regulam, quòd iuramentū non debet esse iniquitatis vinculum. c. inter cetera. 22. quæstio. 4. quod verbum, iniquitatis, multum pondero. Rursus iuramentum debet habere tres comites, veritatem, iudicium, atque iustitiam. eadem causa, & quæstio. cap. animaduertendum. In quæstio. autem prędicta euidens apparet iniquitas, cum pro modico quis renūciat hæreditati paternæ ita locupleti. Item paria sunt dispositione dolum adesse ex proposito, vel re ipsa, vt est casus in l. si quis cum aliter. de verbo. obligatio. & l. 2. §. circa. de doli excep. Hic autem videtur esse dolus re ipsa, saltem propter graue dānum, ne dum enim vsque ad quadruplum: sed nec vltra dimidiam veræ æstimationis iura subueniunt deceptis, etiam maioribus, l. 2. de rescin. vend. in casu autem nostro est cum enormi deceptione coniuncta minor ætas, & sexus fragilitas, quibus iura multipliciter subueniunt, & medentur propter naturalem æquitatem, & deceptionem verisimilē tam in contrahendo, quàm in solemnitatibus adhibendis, l. 1. ff. de mi. & l. doli. §. diuersorum. de noua. Ex qualitate ergo personarum, & ipsius facti verosimiliter arguūt contrahentem cum tali sua nepte de dolo. ad hoc l. 1. & quod ibi not. ff. de doli excep. Ratione ergo euidentis iniquitatis, & doli (saltem re ipsa inhęrentis illi renunciationi) videtur iuramentum relaxandum: sicut cum per metum renunciat quis bonis cum iuramento. c. si vero. de iureiuran. & paria sunt ista quò ad rescissionem contractus dolus, & metus. c. pe. & c. abbas. quod me. ca. & hoc est, quod dixit Vin. in c. cum contingat. de iureiur. vt ibi refert Io. An. dicit enim, quòd licèt iura obligent mulierem ad obseruantiam contractus: debet tamen instare, vt absoluatur: & sic concludit, quòd debeat absolutionem consequi in illo casu: multò magis in isto, vbi concurrunt sexus fragilitas, minor ætas, & enormis læsio, & etiam reuerentia, quam puella, seu fœmina habere debet ad patruum suum: in cuius domo, & sub cuius gubernatione remanserat post mortem patris. ad hoc l. 1. §. quæ onerandæ. quarum re. actio non da. per Bar. 22. quæstio. 4. c. vnusquisque. & secundùm prædicta debet limitari Authen. sacramenta puberum. vt non habeat locum in casibus, in q̄bus potest contractus, vel distractus argui de æquitate euidenti, & dolo re ipsa ex perspicuis indicijs, l. dolum. C. de dolo. Præterea iste patruus contrahendo cum nepte, non seruata solemnitate statuti, potest dici eius transgressor, vt dixit supra dom. Fed. nec facio vim, vtrùm statutum dirigat verba prohibentis ad contrahentem, an in rē, secundùm quod dixit Bar. in l. cum lex. de fideius. nam de hac differentia verbali non curauit supra dom. Fede. Nam statutum annullando contractum, satis videtur prohibere contrahentibus, ne attentent contrahere, ar. c. qui contra iura. de re. iur. lib. 6. & verba prolata in rem concernunt potius personas, quàm res ipsas. cap. tanta. de exce. præla. & non refert, cum quo quis loquatur, &c. l. cum prætor. ff. de
176 le. 3. ¶ Concludo igitur iuramentum relaxandū, prout in filiofamil. dixit dominus Federi. supra † & dominus Iaco. de Bel. tam in filiofam. quàm in minore prohibitis contrahe-

re

re sine certa solemnitate disputauit, quid iur. si contraheret cum iuramento absque solemnitate statuti, & conclusit de filiosa. ꝙ dicto casu iura. eius non potest dare robur contractui, tum quia est accessorium ad cõtractum, nullum ergo, vt l. nõ dub.. C. de legi. tum quia est contra bonos mores. Nam præbent tales contractus filiorum causam deprædandi parentes, & peccandi, vt l. 1. ad Mace. ideo non est obligatorium. De minore dicit idem de iure ciuili: sed de iure canonico dicit eum obligari, & ĩ hoc residet. Sed intelligo, vt prędixi, posse relaxationem peti aliter læsione enormi, de quo ipse non tangit: sed solum cum statuti solemnitas omittitur, quæ suppleri potest per ius canonicum. quod nõ nego, nisi sit solemnitas formalis, quam iura non videntur posse supplere, iuxta no. per Bar. in l. si quis pro eo. de fideiuss. & incipit dicta q. lege Perusina cauet. de qua in addi. spe. ti. de sen. & his, quę eam sequuntur. §. vt autem. & de resti. in inte. §. 1. post finem. 1. col. prædictis applico. q. quam referam. ĵ. 12. q. ver. pro confirmatione præcedẽtis &c. ¶ Statuto cauetur, ꝙ nulla mulier maritata possit aliquem contractum facere sine duorum proximorum suorum cõsilio.
177 † Vtrùm si mulier non seruata dicta solemnitate contraxit cum iuramento, possit venire contra. & videtur, ꝙ possit: quia multa sunt in iure prohibita personis, & tamen valet contractus initus cum persona illa prohibita. hoc patet in excommunicato, cuius communio prohibita est à iure: tamen contractus valet cum eo. c. veritatis. de dolo. & c. significasti. de eo, qui dux. vx. c. pro illorum. de sen. excom. Item periuria sunt in iure prorsus prohibita: & tamen actus, qui geritur contra iura. valet. facit quod no. in c. dilecto. de præben. & c. quod semel. de re. iur. li. 6. Item contracta, etiã contra prohibitionem l. & canonis gesta, valent, licèt fieri non debuerint. ĵ. de matri. contrac. c. fi. & no. in c. capellanus. de fer. Tandem disputando inclinat in contrarium. videtur. n. isto casu statutum prohibere tam mulierem contrahere, q̃ etiam contrahentem secum, l. 1. C. de cupres. vnde contrahens contra præceptum l. municipalis, peccat mortaliter, vt no. in c. inter cetera. de offi. or. & c. 2. de ma. & obe. pro hac parte faciunt rationes deductæ in prece. quæstionibus. ideò non prosequor vltra. Et ista sufficiant de prædicta. q. 11. s. super quibus rebus possint fieri statuta. solum restat,
178 † cum datur aliquibus arbitrium faciendi ordines, & statuta super bono, & pacifico statu ciuit. vel super alio bono publico, quæ vigore huius potestatis attentare potuerunt. vide per Bar. plenè in l. ambitiosa. de decre. ab or. fa. & in 1. consti. C. per Bar. & Bal. ¶ Duodecimò quæro de viribus statutorum, personarum, & locorum, ad quas scilicet personas, vel loca extendant effectum suum. Et primò est quærendum de personis. vtrùm igitur † statuentes ligentur statutis eorum proprijs. Secũdò vtrùm eorum superiores, vel gerentes actum prohibitum à statuto cum eisdem. Tertiò vtrùm subditi. Quartò, vtrùm extranei, siue forenses. Quintò vtrùm ignorantes. ¶ Quò ad primũ vtrùm ligetur ille,
180 qui statutum fecit. Pone. Episcopus † statuit, ꝙ quicunq; luderet ad azardum, sit excommunicatus. vtrùm ipse erit excommunicatus, si luserit. succinctè referam opin. Et primò opin. Hu. qui tenuit, ꝙ licèt canon episcopi non liget successorem: ligat tamen ipsum statuẽtem; quia incidit in factum iam damnatum. 23. q. 1. c. 2. hoc idem tenet Archi. in c. 2. ĵ. de cõsti. li. 6. Cum enim episcopus auctoritate Papæ faciat statuta; ergo ligatur auctoritate Pa. all. 11. q. 3. c. nemo contemnat. Pe. de Bel. per. tenet etiam istam opi. vt no. C. de sacrosan. eccle. Auth. quibuscunque modis. & ibi Cyn. ponit eius rationem, dicens, quia statuendo gerit personam publicam, delinquendo priuatam. allegat l. cum in eo. de pac. vbi tutor pacto facto cũ aliis creditoribus, obligatur, si ipse sit creditor. similiter ergo episcopus si delinquat. ad hoc l. 1. ff. quod quisque iur. & c. cum omnes. de consti. ibi [pate re] legem, quam tu ipse tuleris.] Contrariam opi. tenet Ioã. And. in c. cuilibet. ĵ. de re. iur. lib. 6. in mercurialibus. ad rationes, & iura tenentium contrarium ibi plenè ref. Hãc op. Io. An. tenet Io. Cal. in contrarium. c. de illis. in 7. q. Et not. ꝙ Io. And. inducit si. de sententia excõicationis prolata ab
181 episcopo contra Titium † vtrùm ipse episcopus cum Titio participando in locutione, vel crimine, sit excommunicatus. de qua per Inno. in c. quod in dubijs. de sen. exco. & per Bar. in c. statuimus. de sen. excõ. li. 6. & per Hostien. in summa de sen. excom. §. fi. ver. quid si episcopus aliquem. & ver. se. Ex quorum dictis collige, ꝙ sententia hominis non ligat ipsum proferẽtem, vt l. penul. ff. de arbi. ergo nec statutum liget ipsum statuentem. statuere enim est iurisdictionis. & episcopus non habet iurisdictionem super se ipsum: debet tamen de honestate suum statutum seruare, sicut etiam Imperator suam l. & hoc tenet Bal. in l. digna vox. C. de legi. idem tenet in dicta Auth. quibuscunq; modis. ¶ In secũdo
182 dubio, ꝙ † supior (puta archieps) nõ liget statuto epi, tenet idem Io. An. in dicto. c. cui licet. & refert idem tenere Lau. 8. q. 3. & c. 2. & Hostiẽ. in summa de sen. exco. §. quis valeat excommunicari. vbi dicit certo certius hoc tenendum, ꝙ superiorem non ligat. Refert opi. Hu. Bar. Brix. & Archid. cõtrariam, quorum iura, & rationes ibi plenè refert. & Ioan. Cal. idem tenet, quod Ioan. An. in d. c. de rap. ¶ Sed restat
183 dubium, vtrùm † si episcopus, vel archiepiscopus ludentes contra statutum non sint excommunicati: Vtrùm erit excõmunicatus ille tertius, qui cum eis ludit? & videtur, ꝙ non, primò quia exemptio vni cõcessa, extenditur ad socium. c. licèt. de priui. lib. 6. Et interdicto, à quo quis eximitur, intelligitur exemptus cum socio. c. quod in te. de pœn. & re. Secundò ad idem facit c. cum nullus. in fi. de temp. or. li. 6. vbi sicut conceditur ordinare, ita & socium, donec ibi manet. Item iste actus ludendi inter duos est indiuiduus. quia non potest exerceri, nisi cum alio. Sed in istis indiuiduis victoria vnius prodest alteri. C. si vnus ex plu. l. 2. & 3. Ad idẽ iura, q̃ dicunt, ꝙ quis consequitur ex persona alterius, quod non potest consequi ex persona sua, vt in l. petẽdæ. de tẽp. in inte. resti. & l. si is, qui duos. de li. le. Item pœna delinquẽtis trahitur ad sociũ. c. felicis. de pœnis. & c. siquis suadente. e. ti. Tertiò principaliter facit, ꝙ Augusta licèt nõ sit soluta legibus: tamen participat de priuilegio principis. ff. de ll. l. princeps. sic societas ludi eximat tales lusores: sicut priuilegium militis transit ad sociũ. & beneficio capacis admittitur etiam qui non est capax. ff. ex qui. ca. ma. l. abesse. ad fi. & dicta l. si is qui duos. Quartò facit natura connexorum, & inseparabilitatis, quæ est, vt prohibitum habeatur ꝓ permisso. ff. de dona. inter vi. & vx. l. si sponsus. §. generaliter. ad hoc. ff. ad leg. Iul. de amb. l. vna. vbi si aliquid est prohibitũ dari per l. non intelligitur prohibitum dari cõditori legis. Contrarium tenet Io. An. in dicto. c. cui licet. in mercu. Nã adducit text. ꝙ in actu inseparabili vnus peccat, alter non, vnus tamen punitur, alter non 32. q. 5. c. proposito. al. Lucretiam Rom. Item patet in actu electionis, vbi qui eligunt scienter indignum, puniuntur, sed nõ ignorantes. c. scriptũ. de ele. & in fi. ĩ c. si cõpromissarius. e. ti. li. 6. Et intelligit hãc decisionẽ in epo, qui solum ludit cũ Titio: nõ autem tollit, vel suspendit effectum suæ constitutionis. respondet ad contraria prout ibi patet, & subdit, ꝙ licèt episcopus, & archiepiscopus ludentes cum Titio non ligentur sententia statuti: ex participio tamen, quod cum Titio faciunt in crimine damnato (cum illud sit participium criminis, & criminosi) concludit illos ligatos sententia iur. licèt ista sententia causetur à statuto, & hoc vide in c. nuper. de senten. excommu. in nouel. post Inno. & Hostien. super glo. colligitur. ¶ Vlterius aduertendum, ꝙ reperio disputatas duas. q. similes su-
184 pradictis, primam Ioan. Cal. quæ incipit. † Mandauit legatus abbati sancti Pro. quòd excommunicaret omnes bene-

ficia-

ficiatos, qui non soluerent procur. suam. Quæritur vtrùm dictus abbas, qui non soluerat procurationem legati, debeat excommunicare seipsum. Alia huic vicina est domini
185 Machagnani de Arzoguidis in his terminis. † ¶ Statuto ciuitatis cauetur, ꝙ massarij terrarum teneantur denunciare delinquentes in suo territorio, & ad eorum denunciati. iudex inquirere teneatur. modò contingit, ꝙ idem massarius crimen committit, ex quo pœna mortis venit irroganda. Quæritur, an idem massarius se ipsum denūciare teneatur.

186 In prima quæstione Ioan. Cald. † inducit multa. & generale dictum generaliter debet intelligi. & qui omne dicit, nihil excludit. 19. distin. c. primo. & prima quæstione. 1. c. sūt non nulli. de pœniten. distinctione. 3. cap. adhuc instant. ad idem l. 3. de officio præ. ibi [nec distinguitur vnde sint] & l. de precio. de publi. cum infinitis si. Item sicut non est nostrum legem extendere, l. si verò. §. de viro. solu. ma. ita nec restringere; vt sic contrariorum eadem sit disciplina, Insti. de his, qui sunt sui, vel ali. iur. in prin. & in dubio inhærendū est verbis, l. 1. §. si is qui nauem. de exercito. Item si diceremus hunc abbatem non includi, hoc procederet vi cuiusdam interpretationis, & restrictionis verborum generalium: sed mandata non recipiunt illam interpreta. de præben. c. cui de non. li. 6. de verbo. obliga. l. quicquid astringē dæ. & posito, ꝙ interpreta. reciperet, non spectaret ad eum interpretatio, sed ad mandantem, ar. c. cum venisset. de iudi. Præterea quod quis debet (potissimè ratione officij) in alijs dānare, debet fortius dānare in seipso. de na. ex li. ven. c. vno. & ibi no. de neg. ge. l. si pupilli. §. videamus. de admi. tu. l. quoties. § si verò. persona ergo abba. à prædicto mandato, & massarij à prædicto statuto non videtur exemptæ, sed inclusæ. 19. di. c. nulli fas. 11. q. 3. c. Siluester. de pigno. l. Paulus §. fi. de in diem adiec. l. quòd si vno. §. vltimo. & hic est, ꝙ quis seipsum iudicat. 21. di. c. nunc autem. 11. q. 1. §. euidenter. & c. si is, qui præest. de pœni. di. 1. c. iudicet homo se ipsum. & c. multiplex. in quibus videtur expressum. hinc est etiam, quòd quis seipsum suspendit à sacris. de homi. c. ex literarum. & no. de sen. excommu. c. si quem. & arctat qs seipsum. de elec. c. cum in veteri. ff. si quis cau. l. 2. §. si quis. Item is, ad quem sermo dirigitur includitur in mandato superioris, nisi specialiter sit exceptus, vt probatur 26. dist. c. dictum. & ibi no. & 1. q. 7. c. didici. de consan. & affi. c. de infidelibus. & c. solitæ. de ma. & obe. & quod no. 22. q. 3. c. præ. Et est hoc maximè verum, quando man. factum est de actu executiuo per alium inchoato. c. si super gratia. de rescrip.
187 lib. 6. pro hac etiam parte faciat ar. dictum. §. † Nā in eiusdem persona possunt concurrere diuersa iura. & potest qs vnum actum gerere vt prelatus, alterum ut priuatus, vt. ff. de his, qui vt indig. l. tutore. & de adop. l. si consul. & c. à collatione. de ap. libro 6. similiter ratione diuersorum officiorum in eiusdem persona concurrentium diuersimodè actū gerit, l. accipientis. ff. de auct. tu. & c. cum inter vniuersas. de elec. & quod no. in c. cum olim. de re iudi. in nouel. In ambabus igitur quæst. abbas, & massarius deliquerunt vt priuati. seipsos autem excommunicant, & denunciant vt personæ publicum officium gerentes. & sic debent præponere bonum obedientiæ, & bonum publicum, quod versatur in punitione delictorum, proprio, & priuato bono. de renun. c. nisi cū pridem. & c. bonæ. de postu. pro hoc facit l. ab omnibus. §. Titio. de le. 1. vbi hæres, cui testator leg. comprehenditur sub onere iniuncto hæredibus in genere eodem † ergo cum statutum loquitur, vel legatus, debet includi ille, cum quo loquitur, si attentat actum prohibitum. facit quod no. in l. inquisitio. C. de solu. & hæc sufficiant pro vtraque parte in vtraque q licèt ipsi canones, ac legum patres diffusius prosequantur. Quibus non obstantibus Ioan. Cal. in prædicta. q. de abbate concludit, ꝙ non debet, nec potest de iure vigore istius mandati excommunicare seipsum. Et pro clariori solutione præmittit, ꝙ huic abbati non fuit manda. vt moneret procur. non soluentes. nam non posset monere seipsum, vel de facto suo cognoscere. c. sacro. de sē ten. excom. & c. ab excommunicato. de rescrip. debet ergo intelligi quæstio, ꝙ monitio iam præcesserat: vt sic manda. de excommunicando esset iustum. quod præsumitur, de ele. c. bonæ. cum simi. est etiam ponderandū, quòd in the. nostro nudus actus denunciationis, vel publicationis, siue declarationis fuit man. archiep. tunc enim cum esset nudū à verbis facti ministerium commissum, videretur hunc actum posse exercere, etiam in se ipso. c. nouit. de appe. & c. pasto. eodem ti. & de test. l. hære. palam. §. sed si notam. facit c. ven. de ele. Si autē mandaretur nudum ministeriū, cuius executio requireret actum facti pun. in condemnatos, vel priuatos ab ecclesijs: tunc etiam esset dubium, vtrùm illum actum facti deberet exercere cōtra se ipsū. In quæstione autem proposita dicit hunc abbatem sub man. includi virtute sermonis generalis. An autem standum sit statuto, etiam iniquo, & an valeat, vel non valeat appellatio. dic ꝙ, standum est consuetudini, super qua fundatur. de eo q mit. in po. c. cum venissent. Si ergo ius appellandi regulatur secūdùm ius commune, & secundùm consuetudinem; ergo &
188 secundùm statutum. præterea & si dici possit † statutum illicitū aliqua ratione, ei stabitur, donec cassetur: ita quòd appel. contra ipsum interposita non valebit, de decr. ab or. fa. l. quod semel. Sic in alijs dispositionibus, in quibus statur, donec cassentur. patet in laudo iniquo, & in electione non ritè facta. ff. de arbi. l. 3. in prin. & C. eo. l. arbitrorum. & de iureiur. c. Quintauallis. & c. auditis. de elect. & facit qđ not. de re. iur. l. neque pignus. vbi non valet statutum vniuersi. contra ius publicum. In contrarium arguitur primò de c. quod super his, de ma. & obe. vbi etiā in sinodo episcopus non potest statuere aliquid, quod obuiet canonicis institutis. ad idem. 25. q. 2. cap. institutionis. vbi dicitur de decreto Romanorum pōtificum in totum, vel in partem ab aliquo episcopo conuelli, vel immutari nōn posse. Sunt enim episcopi debitores sacras regulas custodire. 9. q. 3. c. cū scimus. quas nulli licet violare 19. di. c. nulli. sed eas debent obseruare. c. 1. & eo. & contrafacientes depositionem merentur. 4. di. §. vlt. 25. q. 1. c. hac cōsona. & c. violatores. ad hoc facit l. 2. C. de offi. pfec. pto. vbi pfectus ptorio cōstōnē legis cōtrariam facere non potest. Ad idem quod no. in c. fi. de hæreti. li. 6. vbi legatus non potest committere quæ requirunt iudiciarium ordinem, terminanda sine figura iudicij. Secun
189 dò principaliter ad hoc inducit, quòd licèt † iudex possit facere statutum super his, quæ spectant ad suam iurisdictionem: non tñ pōt præiudicare iuri superioris, neq; etiam inferioris, c. 2. de loca. vbi no. Inno. Host. & Ab. episcopum, etiam cum Capitulo, non posse in aliorum præiudicium statutum facere: nisi illi consentiant, vel saltem sint præsentes. ad hoc quod no. in c. fi. de offi. le. in nouel. vbi legatus facit statuta de his, quæ spectant ad suam iurisdictionem, etiam sine consensu prouincialium. ad idem optime. c. venientes. de iureiur. vbi per statutum lædi non potuit ius superioris, quod hēt, vt ad eum possit à grauaminibus ap. nā, vt ibi no. Ioan. An. post Inno. ꝙ licèt ciues possint statuere, non tamen in preiudicium principis, vel alterius. Sic etiam dicimus de consuetudine subditorum, ꝙ per illam ius superioris tolli non potest. de consue. c. 2. li. 6. in nouel. ad istā partem inclinat Io. An. in c. fi. de ap. li. 9. in nouel. & Barto. in l. omnes populi. sæpius all. ver. iuxta predicta quæro, an va-
190 leat statutum. &c. D. Fede. de Senis in ista. q. † an possint iudices facere statuta contra leges. dicit, ꝙ qō non est sine maxima dubita. allegat no. per Cy. in l. 1. ff. quod quisque iuris. & quod possit, allegat glo. in l. neque pig. de re. iur. not. per gl. de decre. ab or. fa. in rub. pro qua facit l. non impossibile. de pac. & l. si fine. §. Lucius. de admini. tu. & l. 2. de consti.

quæ-

pec.& quod no. Dy. in re. indultum. de re. iur. li. 6. in q. an p ſtatutum poſsit priuari filius legitima. ¶ Accedat hic vtilis quæſtio D. Fede. de Sen. in ordine ſuorum conſiliorum 17.
191 Nunquid conſtitutio epiſcopalis, qua cauetur, ꝙ † per vnũ teſtem de veritate, vel tres de fama, vel quatuor ſingulares, vel per confeſsionem extraiudicialem factam coram quocunque presbytero poſsit quis conueniri de crimine vſurarum: ita ꝙ ex tali probatione habeatur pro manifeſto vſurario quò ad omnem effectum mani. Et antequam arguat ad partes, præmittit, ꝙ in quolibet ar. dictum ſtatutum eſt contra ius. in primis de vno teſte. in c. veniens. & c. tam litteris. de teſti. cum ſi. ꝙ etiam fama, vel teſtes ſin. faciant plenam fidem, eſt contra iura, vt dicto c. tam litteris. & c. licèt. de confeſ. etiam patet in c. quàm ſit graue. de exc. præla. & de confeſſ. c. fi. hoc ergo præmiſſo arguit, quòd ſtatutum valeat, primò ratione potentiæ conceſſæ epiſcopo faciẽdi ſtatuta. de ma. & obe. c. ſi quis. de conſti. c. 2. lib. 6. & etiam legatis. de offi. lega. c. fi. Cum igitur crimen vſurarum ſit eccleſiaſticum, & hac ratione laici ſint ſubiecti epiſcopo, vt c. cum ſit graue. de foro compe. videtur ſtatu. validum, tanquàm ſuper rebus, & perſonis ſuppoſitis ſtatuẽti. Præterea conſu. valet contra ius communẽ. c. fi. de conſue. ergo & ſtatutum: cum iſta ſint paria, & non differant, niſi vt tacitũ & expreſſum, & ſcriptum & non ſcriptum, l. de quibus. de legi. & no. C. q̃ ſit lon. con. l. 2. Præterea videtur caſus in l. item eorum. in prin. ff. q̃d cuiuſ. vni. no. vbi per cõſue. redditur inhabilis, qui de iure communi habilis habebatur. & ad idem c. cum olim. de cle. coniuga. & de cogna. le. c. 3. Item vltra prox. alle. multa ſunt iura, quæ approbant conſuetudinem, cui ſtatur contra ius commune in præiudicium aliorum, maximè in materia electionũ, vt patet de conſue. c. cum dilectus. de elec. c. canon. de ca. po. & proprie. c. cum eccleſiæ. de verbo. ſi. c. abbate. Item videtur caſus de ver. ſig. in. c. ex parte. 3. vbi conſtitutio contra ius commune in præiudiciũ alterius valet (puta vt debeatur tertia, vbi de iur. communi debetur quarta) vt no. de ſepul. c. certificari. de teſta. c. requiſiſti. Item ètiam multæ ſunt ll. quæ approbant ſtatuta, & conſue. contra iura. C. de ædi. priua. per totum. de eman. lib. l. 1. quod vi aut clam. l. prohibere. §. non tantùm. de offi. or. c. irrefragabili. §. exceſſus. de elec. c. dudum. de offi. dele. c. cum contingat. de conſue. c. 3. li. 6. de offi. or. c. 1. eo. lib. Ad idem, quod no. Dy. in c. indultum. de re. iur. lib. 6. vbi valet ſtatutum, quo minuitur legitima filiorũ limitata à iure. ad hoc quod no. Io. An. in c. 2. de vſuris. lib. 6. vbi confeſsio extraiudicialis videtur facere crimen manifeſtum. pro hoc facit quod no. in l. neque pignus. de re. iur. & Ioan. An. & Pau. in Cle. 2. de ſepul. vbi tenet, ꝙ epiſcopus poteſt priuare ſacerdotes, & decurtare eorum iuriſdi. in foro pœni. In contrarium arguit, ꝙ ſupradictum ſtatutum non valet. quia ſicut minor non habet poteſtatem ſupra ſuum maiorem. c. inferior. 21. di. ita nec ſupra eius le. vt Cle. ne Romani. de ele.
192 Vnde † nec valet conſuetudo, vt minor in maiorem iuriſdictionem exerceat, vt no. Archi. in dicto c. iferior. quin imò, ne inferior in ſupiorẽ iuriſd. vſurpet, nõ põt ſibi bñdicere. 21. di. c. denique. ad hoc facit quod no. in c. fi. de hære. li. 6. vbi legatus non poteſt mãdare, ꝙ in cauſa procedatur ſine ſtrepitu &c. quia hoc eſſet contra iura. c. 1. de lit. conte. & l. prolatam. C. de ſen. præterea canon præcipit ſtatuta Romanorum pontificum ab omnibus cuſtodiri, vt in c. canõ. & maximè ab epiſcopis, qui hoc iurant. c. ego enim. de iureiuran. & canon dicit, ꝙ epiſcopi ſunt debitores ſacros canones cuſtodire. 9. q. 3. c. cum ſimus. & pœna depoſitionis eis imminet, ſi fuerint tranſgreſſores. 4. di. c. denique. in fin. Itẽ videtur caſus. l. venditor. in fi. cõ. prædi. C. de noxa. l. 2. ff. de ſepul. vio. l. 3. §. diuus. vbi dicit [imperialia ſtatuta in omni loco obtinere vim ſuam oportet.] Item ſi hoc poſſent, per conſequens poſſent totum ius commune ſubuertere in ſingulis caſibus à iure prouiſis, aliud ſtatuendo: quod ſentire, modicùm differt ab hæreſi. 27. diſt. c. 1. & 19. diſt. c. nulli. & quod no. in c. 1. de conſti. li. 6. in gl. nõ enim reuocat. ibi [& ſi contrarium diceremus] &c. Præterea arguendo de conſuetudine ad ſtatutum, vt ſupra dictum eſt pro alia parte.
193 † Conſuetudo igitur contra l. non valet, niſi fuerit inducta ex certa ſcientia eius, qui illam l. poſſet expreſsè tollere, vt no. C. quæ ſit longa conſuetudo. l. 1. & l. de quibus. in fi. præalle. & ſentit Bar. de conſue. in c. fi. & Inn. & Compo. de conſue. ſuper rub. & no. C. quæ ſit lon. conſue. l. fin. & quod not. Archid. 11. di. in ſumma. vbi dicit, ꝙ quamdiu durat ratio, per quam l. communis vtilis erat, conſuetudo ſubſequens non vincit leg: ſed vincetur ab ea: ſed l. reprobauit probationes, quas approbat ſupradictum ſtatutum, ne innocentia confuſa ſuccũbat, & ne aduerſariorum inſidijs pareret. 2. q. 1. c. manifeſtis. & c. licèt Heli. in fi. de ſimo. & hanc legẽ cõfirmat etiã ius diuinum, quo iure ad minus requiruntur duo teſtes. de teſti. c. licèt. Quomodo ergo poteſt ſibi derogari per tale ſtatutum? ¶ Vltimò pro iſta parte faciunt omnia iura, quæ dãnant conſuetudines, & ſtatuta iuri cõmuni contraria, quæ enumerantur in c. primo. de conſti. lib. 6. & de conſue. c. vltimo. ad fi. in gl. & quam. & in hac parte reſidet dominus Fede. dicens, ꝙ conſtitutio epiſcopi (quantuncunque in ſynodo promulgata) in prædictis caſibus, & vbicunque eſt contra ius commune, & ĩ præiudicium aliorum non conſentientium nõ valet, per iura & rationes inductas pro hac parte. Per prædictum enim ſtatutum poſſet de facili innocentia ſuccumbere, & iniquitas æquitati præferri. & ſic eſſet tale ſtatutum contra ius diuinum, & naturalem rationem, vt patet. 1. q. 4. c. 1. & c. licèt. de teſti. Iure enim diuino debet quis conuinci ad minus per duos teſtes, cui nõ poteſt humana conſtitutio derogare 9. di. per to. & 9. diſt. vſque ad. 13. Ad iura in contrarium allega. ſingulariter reſpondet. & generalis reſponſio ad omnia in effectu recidit in idem, ſcilicet ꝙ omnia iura, quæ approbant conſuetudines, & ſtatuta cõtra iura, debent intelligi, ſi aliàs ſint rationabilia, vt in c. j. de conſti. li. 6. In caſu autem noſtro nõ poteſt dici rationabile; quia obuiat canonicis inſtitutis, & iuri diuino, & in damnum plurimorum, qui poſſent de facili ſuccumbere, vt prædixi. Iniuſtum eſt enim, quem conuinci per probationes à iure reprobatas, & inſufficientes, vt not. Inno. de loca. c. 2. & Hoſtien. de verb. ſigni. c. ex parte.
194 Sed hic dices † quomodo poſſunt eſſe ſtatuta rationabilia, ſi ſint contra iura, cum ius ſit ars boni, & æqui diuinitus per ora principum promulgati, l. j. ff. de iuſti. & iur. & l. fina. C. de lon. tempo. præſcri. ſol. ſicut ex cauſa poteſt contra ius commune diſpenſari, vt dixi ſupra in 4. oppo. ver. ſed contra iſtam. ita & ſtatutum promulgari. Item ſicut conſtitutio poſitiua ex cauſa modificat, & ampliat, & quandoque corrigit ius diuinum, vt dictum eſt poſt prin. huius. 11. q. principalis: ita & etiam ſtatutum, quod eſt pars iuris ciuilis. hîc videtur, ꝙ quælibet prouincia abundat in ſenſu ſuo, c. certificari. de ſepul. & l. ſæcularij. §. ſunt quædam. ff. de extraor.
195 cri. vnde bene dicunt Doc. ꝙ † vtrùm ſtatuta ſint rationabilia, nec ne, relinquitur iudicis arbitrio, cum non poſsit ſuper hoc dari certa doc. ex eo, ꝙ facti ſunt. dicit tex. in d. c. j. de conſti. li. 6. & no. Hoſtiẽ. in ſumma de conſue. §. quia. illa conſuetudo directè eſt ſuper bonis, non ſuper diſpoſitione, vt proxima; & ideo bona, quæ ſunt extra locum conſuetudinis, non poſſunt ſic includi principaliter, ſicut ibi incidenter, vel pars ſequens. allegat l. 3. de offi. præſi. & ad munici.
196 l. conſtitutionibus. ¶ Sed iuxta prædicta † quæro, ſi patriæ eſt conceſſum priuilegium, quòd ſufficiant in teſtamentis duo teſtes, vel aliud ſimile, nunquid illud proderit omnibus ibi teſtamẽta facientibus, vel ciuibus patriæ tantùm? & nunquid ipſis ciuibus, ſi fecerit teſtamentum extra patriã? Quidam dicunt, ꝙ teſtamenta facta in illa patria ſm̃ tenorem

rem priuilegij, semper valeant, quicunque fuerint testatores. quia priuilegium intelligitur concessum loco principaliter, licet ad personarum commodum, arg. l. ciuitatibus. de le. j. & de re. dub. l. ciuibus. & c. per exemptionem. de priui. li. 6. & c. cum venissent. de insti. pro hoc facit generalis regula, qua habetur, quod quo ad solemnitatem actus inspicimus consuetu. loci, vbi actus geritur, l. vt fundus. communi diui. l. 1. C. de eman. li. & l. j. C. quae sit lon. consue. cum si. Econtra videtur, quod prosit ciuibus, vbicunq; testati fuerint. C. de in integ. resti. l. fi. & in l. properãdum. in prin. de iudi. & ad muni. l. j. Solu. dicit Bal. quod aut constat priuilegiũ fuisse concessum loco. & hẽt locum prima sñia. si constat, quod psonis, hẽt locũ secunda, per iura inducta pro illa parte. in dubio autẽ puto, quod tam loco, q̃ personis videtur fuisse concessum, ar. ff. de consti. prin. l. fi. & c. olim. de verbo. sign. ad istam considera.

197 † vtrũm cõcessio priuilegij in dubio videatur facta loco, vide c. mandata. de praesump. & Bar. in l. pater filiae. de serui. le. & Old. in illa q. de indulgentia episcopi concessa subditis pro opere in alterius dioe. construendo, quam plenẽ retuli in repeti. c. postulasti. de foro cõpe. Et haec hñt locũ, cum priuilegiũ principis minuit solemnitatem legalem in testamẽtis.

198 ¶ Quid ergo † si cõsuetudo sit in patria, quod in testamẽtis sufficiant duo testes cum sacerdote, sicut est Venetijs. de hoc dixi. s̃. proxi. quod ciues extra locum, vbi est statutum, vel consuetudo, non poterunt testari secundùm illã cõsuetudinẽ, siue statutum. sed testã facta cũ solemnitate consuetudinis, vel statuti intra locum vbiq; facient fidem, & producẽt effectum suum ad bona, etiam extra illam patriam. Sed, vt refert Bal. in d. l. cum speciali. Ol. dixit consuetudinem non valere, si disponit de minori numero in testamẽtis, q̃ qnque testium, fundat se per l. fi. C. de testa. ibi [antiquam eorũ cõsuetudinẽ] &c. & ibi [minus aut nullo] &c. Ex quo patet, quod illa. l. reprobat consuetudinem de minori numero, q̃ quinque testium. Sed Bal. dicit, quod valet consuetudo. Quicquid enim disponit illa lex, tamen generalis consuetudo totius mundi seruat, quod patriae, & ciuitates in hoc viuunt sua lege, & consuetudine. & hoc consonat cum iure gentium. ff. de ver. si. l. ver. Cum enim Venetijs, & in locis, vbi exuberat bona fides, & satis minus, quàm in alijs locis, vbi seruatur ius commune, reperitur commissa falsitas in testamẽtis ibi cõditis; quare non valeat, nõ occurrit bona ratio.

199 † Nam si in alijs instrumentis consuetudo minuit solemnitatem legalẽ, ergo idem debet posse in testamentis. facit c. pastoralis. de fi. instru. Item si l. positiua reperitur minuere istam solemnitatem, vt patet in testamento militis, l. diuus. de testa. mili. patet etiam in l. fi. C. de fideius. & l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. cum si. Ergo idem debet operari consuetudo in loco suo, maximè cum firmetur iure gen. & iure canonico, quo iure in ore duorum &c. cap. cum esses. & c. relatum. de test. Item naturalis iustitia hoc dictat, ergo seruanda. ff. de excu. tu. l. scire oportet. §. sufficit. Non obstat l. fi. quia licèt damnet consuetudines praeteritas, nõ prohibet in futurum de nouo induci, vt dicit gl. no. in fi. in Cle. statutum. de elec. idem tenet Bar. in d. l. cunctos populos. in 3. q. principali. ¶ Venio ad aliud membrum, cum scilicet

200 † statutum submouet obstaculum qualitatis personae, puta quod filiusfamil. possit testari, vel alia persona de iure prohibita, vel quod spurius possit institui. Vtrùm extra territorium talis filiusfamil. poterit testari, vel spurius haeres institui, tenet Bar. quod non, si hoc concedatur ab alio inferiori, quàm à principe. spectat enim iste actus ad voluntariam iurisd. ergo extra territorium non potest concedi, vt dixi supra in notario creato ab alio, quàm à principe, vt non possit conficere instrumenta extra locum concedentis, l. 2. de offi. pro consu. & le. Pro hoc allegat Auth. qui. mo. na. effi. sui. §. filiũ verò. vbi legitimatio filij, quae fit per oblationẽ curiae, nõ habet locũ, nisi inter ipsum patrem offerentem, & filium. Bal. in d. l. cunctos populos. tenet, quod qñ habilitatio respicit personam, hẽt ipsam qualificare vbiq; locorũ. ergo iccirco (saltim respectu bonorũ, quae sint intra territoriũ) valet, vbicũque fuerit testatus. sicut enim statutũ põt infringere perso. vbiq;, vt. ĩ. dicã. ergo multò fortius posset habilitare. cũ hoc sit fauorabilius. & quia ista potestas personae inest, & ẽ iste actus hominis priuati, in quo non consideratur territoriũ; nisi ratio. l. ponderaret territorium, vt d. l. fi. de testa. & eodem mõ si statutũ inhabilitat personam, puta quod filiusfamil. non possit cõtrahere. nã licèt vadat extra territoriũ, nõ poterit ibi contrahere, sicut si alicui esset bonis interdictũ per sententiam, vel statutum. nam illud interdictum porrigit effectum suum vbique locorum, in l. relegatorum. §. interdicere. de interdic. & rele. per Bar. Sed illud non est bonum simile, quia interdictum fundatur in iure cõi: sed statutum, de quo. s̃. fundatur contra ius cõe, & ideo non vr̃, quod possit operari extra territorium: sicut nec sententia banni, afficiẽdo personam & bona, nõ extendit effectum suum extra territorium. ff. de testa. l. cunctos. per Bal. secus si sententia fundetur in iure cõi. l. ex ea. de pu. c. cũ ab ecclesiarũ pla. de offic. or. & d. c. postulasti. Bal. dicit in d. l. cunctos. ver. nunc econtra de inhabilitante. Non firmo, sed conclus. elicias ex

201 his quae. ĩ. dicam. ¶ Hic cadit † qõ disputata modernis tẽporibus per profundae sciae virũ dñm Zacharjã Triuisanũ de Venetijs vtriusq; iuris doctorem, militem generosum in his terminis. Triuisanae ciuitatis censura disponit, quod nulla mulier maritata possit, vel debeat aliquem contractum facere sine duorum suorum proximorum consilio. contingit, quod quaedam mulier Triuisana ibidem maritata Venetijs cõtraxit, suorũ proximorũ non requisito cõsilio, & iurauit tactis euangelijs nõ contrauenire. ¶ Nunc de duobus principaliter dubitatur. Primò vtrũ tale statutum liget ciuẽ ab obseruantia in alieno territorio contrahentem. Secundò supposito, quod ciuis alibi contrahens comprehendatur: vtrũ auctoritas iuramenti ipsum à contractu prohibeat resilire, & hanc omitto hic. ¶ Et ad primũ dubiũ veniens, arguit pluribus medijs, quod tale statutũ liget ciuem alibi contrahentẽ: qa potestas statuendi inter suos subditos non arctatur in territorio. c. tuae. & c. fi. de cleri. non resi. & l. fi. de decre. ab or. fa. & l. mercatores. de cõmer. & mer. Scd̃ò inducit d̃ interdicto bonis prodigo. nam ligat prodigum, vbicunque contraxerit, vt dicto. §. interdicto. Item suspẽsus ab officio, vel excommunicatus vbicunque intelligitur interdictus, & excommunicatus. 4. quaestio. 5. c. quisquis. & l. ex ea. de postu. & Archid. 7. quaestio. prima. in c. siquis presbiter. Item sententia, quae afficit personam, vbique vim suam extendit. c. fin. de foro compe. & l. prima. C. vbi de cri. agi oportet. Ergo similiter, & fortius hoc possit statutum, in quo tacitus, vel expressus populi consensus adesse praesumitur, l.

202 quod maior. ad muni. & l. de quibus. de le. Item † constitutio Papae, & l. Imperatoris ligat subditos, vbicunque se conferant, c. fi. ĩ. eo. & l. leges sacratissimae. de legi. Ergo statutum subditos statuentis. ¶ Vltimò confirmat hanc partem auctoritatibus. Et primò Cy. qui tenuit, quod subditus delinquens extra territorium puniatur poena statuti patriae suae, & incipit. Rector ciuitatis Senarum. Item Fede. de Senis tenuit idem in subdito delinquente in loco exempto, quod ligetur poena sui statuti. Hanc partem tenet Bar. in l. cunctos populos. saepius alleg. Dicit enim, quòd statutum prohibitorium loquens absolutè comprehendat subditum existentem in alieno territorio, si talis prohibitio contineat fauorem personae prohibitae, sicut est in casu nostro, ne propter sexus fragilitatem mulieres decipiatur. Ad hoc quod not. in cap. à nobis. de senten. excommun. Hanc partem firmat, si secum contrahens extra territorium habebat notitiam talis statuti: secus si ignorabat. Bald. tangit similem quaestio. in dicta l. extra territorium. de iur. om. iud. & di-

& dicit, ꝙ tale statutum ligat subditos:non subditos autem nullos ligat.quia statutum non potest sibi imponere l. vnde si filiusfami.prohibetur contrahere per statutum Perusinū. si contrahat cum alio Perusino extra territorium,non valebit contractus:sed cum non subdito cōtractus erit validus.
203 †Ad non subditum.n.non extēditur nec præiudicium, nec cōmodum legis municipalis.Refert tn̄ alios dicere, ꝙ statutū pōt inhabilitare subditū, vbicūq; gerat actum à statuto prohibitum.& hoc verum,si sit actus,qui ab eo solo depēdeat,vt factio testamēti minoris. 10.annis.nam siue subditū,siue extraneū hæredē instituat,non valebit, licèt eū fecerit extra territorium.Sed in contractu vltro citroq; obligatorio videtur æqua distinctio, vtrū nō subditus sciuerit, vel ignorauerit prohibitionē statuti,prout distinxit idem do. Zacha.cōpater meus.qui post dictā disputa.illico assumptus fuit Potestas magnificæ ciuitatis Flor. & successiuè Senator almæ vrbis Romæ,& nunc Capitaneus insulæ Crete an. 1404.mense Decemb.Sed circa personas,quas statutū habilitat ad testamēti factionē(vt filiosfamil.testari,& spurios institui,& in si.)remanet forte dubium
204 †vtrùm tale testamētum filijfamil. vel spurij institutio porriget effectum suum extra territorium statuentiū:& videtur, ꝙ sic,sicut trahit,cum statutū submouet obstaculum solēnitatis , vt dixi s̄.in ver.sed hic est dubium. & sicut dixi de notario ciuitatis,vt eius instrumentis detur fides extra territorium ciui. suæ in ver.putat tamen Bart.ad idem l. 1. C.de eman. lib. vbi emācipatio ibi facta porrigit effectū suum in omni loco,sicut ēt sn̄ia.c.postulasti.de foro compe.& l.argentariū. de iudi.cum si.Et testm̄ dicitur iusta sn̄ia,l. 1.ff.de testa.pro hoc c.postulasti.de fo.compe. vbi inhabilitas cōtracta per sn̄iam extēdit ad bona vbicūq; sita.ergo ecōuerso legitimatio psonæ ad actum dēt ad bona,ēt vbicunq; sita, vigorem suū extendere:& multò fortius,qa hic fauor,ibi odiū, arg. c.odia.de re.iu.li.6.Bar.tenet cōtrariū i l.pu.de tu.& cu.da. ab his.& l.non solū.§.testā.de excu.tu. & qđ ibi no.Itē simplex dispō non extēditur,nisi ad bona intra territorium statuētis.l.cum vnus.§.si is qui.de bo.au.iu.po.& Cle. pastor. de re iudi.pro hoc in Auth.q.mo.natura.effi.sui.§.filiū.vbi legitimatio intelligitur strictè.pro hoc ēt c. p venerabilē. q si.sint legi.vbi legitimatio facta per Papā nō trahitur ad bona,q̄ nō sunt suæ iurisdic.nec ad hæredem,vel tpalia, vt ibi no. Non ob.quod dictū est de solemni.certi loci.quia aliud est disponere circa solemnitatē,alđ circa legitima.personæ ad actū, vt in casu nr̄o.quod declara,& rn̄de ad cōtraria supradicta,prout ipse no.in l.cūctos populos.C.de sum.Tri. in 7.q.principali.hoc idē tenet ibi Bal.in ver.Quæro nūqđ. Et conclude, ꝙ legitimatio personæ ad actū extenditur ad oēm locum quò ad potentiā exercendi illum actum:sed nō extenditur ad bona extra territorium statuentis sita . Et p
205 ista soluitur †qō de consue. Anglicana, ꝙ primogenitus succedit in omnibus bonis.nam primogenitus Anglicus vigore dictæ consuetudinis succedit solum in bonis,quæ sunt in Anglia.sed in sitis ex territoriū Angliæ non seruabit.& oēs in illis æqualiter succedunt,de qua per Bar.latius in d. 5.q. in l.cunctos populos. ¶ Quæro vlterius circa ista statuta pmissiua. vtrùm includāt forenses.Bar.in pdicta. 3.q.distinguit.aut statutū disponit circa solēnitatē actus: aut circa le
206 gitimationē psonæ ad actū. † Pr̄io casu extēdit ad forēses, actum illum gerentes intra territorium statuentis:nisi statutum limitatè loqret in p sonis ciuium:qa tunc non extendit ad forenses: sicut priuilegium cōcessum rusticis in testādo cum 5.testibus in rure nō extendit ad ciues,si in rure fecerint testm̄,ar.l.cōficiunt §.j.de iure codi.coniuncta l.fin.C. de testa.vbi ergo non limitatè loquatur statutum , sed simpliciter de solēnitate actus extenditur ad forēses, ar.l. 2.C. quēad.te.api.l.si fundus.de euic.ad hoc c.illa 12.di. & c. q̄ contra morē.ibi[nulla pegrini cōsuetudine violet]&c. Secūdo casu cū statutū disponit de legitimatione psonæ ad actū.puta, ꝙ filiusfa.possit facere testm̄, & tūc nō extēditur ad filiūfa.forēsem.quia statutū nō pōt legitimare psonā sibi non subditā,nec circa ipsā aliquid disponere.ff.de tu.& cu.da.ab his.l. 1.in fi.& de tu.l.ēt.& quod ibi no. Quare āt magis obligēt ad solēnitatē,q̄ habilitetur ad actū.dicit Bar. ꝙ solemnitas actus tota ptinet ad iurisdi.eius, in cuius territorio agitur:iō variatur sm̄ locorū diuersitatē.sed persona vbiq; est vniformis.& quis nō pōt disponere , nisi circa personā sibi subditā:ex quo infert ad statutum, quo cauetur, ꝙ vir non possit instituere vxorem suā:certè si forensis hic testabitur,nō impediretur instituere vxorem. & hoc tenet Spe.in ti.de sen.§. qualiter.versi.pone quidam.& hoc tenet Bar.in d.l.cunctos populos.in 6.q. ad fi. & idē hic Bal. Est tamen dubium , si forensis habet bona intra territorium statuentis , an saltim quò ad illa bona statutum disponens de habilitate , vel inhabilitate personæ trahatur ad eum:vt de illis possit filiusfam. forensis testari , vbi de illis non possit minor. 20.an. disponere , si ita statutum dictet. Bal.inclinat,quòd etiam super illis bonis non videatur statutum posse forensem habilitare,vel inhabilitare; quia bona non veniunt accessoriè ad psonā vbicunq; sint sita : nec bonorū rōne pōt fundari iurisdictio, & ptās statuēdi in forēsi,ar.no.in l.vbi.C.vbi pe.tu.& Inn.in c.pastoralis. de priui.facit.l.libertus.§.sola rō.ff.ad munic.Expressè tn̄ vtrùm ratione rerū , quas forensis possidet in alterius territorio, possit contra eum aliquid statui.dic vt not, in c. postulasti. de fo.cōpe.in nouel.& per Ia.de Bel.in sua disputatione.7. in ordine,quæ incipit.Rex cōcedit priuilegium &c. vbi plenè.Et ista dicta sint in reli.¶ Quid dices in obligatione psonali,quæ non circumscribitur loco.l.fi.C.de præscrip.lō.
207 tē.& l.fideicōmissum.§.tractatū.de iudi.Si statutū †disponit de persona legitimanda ad actum:vt ꝙ in contractibus minorū.20.an.requiratur consensus duorū proximorum, vel auctoritas iudicis:vtrū si forensis minor contrahat,adhibenda erit illa auctoritas,vel consensus?dicit Bal. ꝙ sicut statuta , quæ dant formam actibus hominū, dn̄t seruari in loco,vbi actus celebratur,vt.s̄.dictum est.ita vr̄, ꝙ debeat dici de statutis dantibus esse,vel non esse rōne proxi.Item quilibet in suo territorio hēt ius permittendi,& prohibendi.vt l. 3.de offi.præsi.Et ita dicit Bal. in l. extra territoriū. de iur.om.iudi.Hoc dictum suum videtur minus aduersari doctrinæ,& theoricæ Bar.& suæ similiter in prædicta l.cunctos populos.nisi ꝙ ibi loquūtur,cum statutū disponit simpliciter de statu psonæ ad actum sibi per statutū prohibitū, vel permissum.sed in qōne prædicta statutū disponit de psona legitimāda ad actum cū certa obseruantia,quæ etiam ad forensē extenditur,si ibi actū exerceat,sm̄ eū.q ibi subdit, ꝙ actus solēnis,siue sit extraiudicialis , siue iudicialis sortitur essentiā sm̄ l.loci,vbi fit,vt d. l. si non spāli.& l. 1. C.de eman.li.Itē quantū ad præscriptionē inspiciatur locus iudicij.quia venit ex mora,ar.l. 1.§. 1.de vsuris . Itē quantū ad ordinationē,& propositionem in iudicio locus iudicij inspicitur,vt no.in d.l.cunctos populos. quantū autē ad iudicandū de essentia actus inspicitur locus contractus,vel facti testamenti,vt ibi per Bar.& Bal.in d.l.extra territorium.Accedat hic quæstio disputata per dominum Lambertinum de Rāponibus.Lex municipalis motiua talis est. ¶ Quòd †si res aliqua mobilis , vel immobilis possessa ab aliquo bona fide per aliquem euincatur : quòd possessor non teneatur rem euictam reddere , nisi possessori prius reddatur precium , quo se emisse ostenderit . Modo Bononien. agit contra Mutinensem coram iudice Mutinen.Mutinensis rem euictam non vult reddere , nisi sibi restituatur precium iuxta formam dicti statuti . Quæritur quid iuris. & quòd Bononien.teneatur restituere precium , arguit ex multis iuribus,ex qb. patet, ꝙ iura actorū ex psonis reorū infor-

informat, vt l. die Sabbati. C. de iud. & cæli. & l. nõ dẽt. ff. de dolo. Itẽ ex loco iudicij ius actoris regulatur, & regit, l. si fũdus. de euic. cũ si. & rei ecclesiasticæ æstimatõ cõsideratur, l. vinũ. si cer. pe. Itẽ pro qualitate, & cõdi. rei cõdẽnatio moderatur, & sñia. ff. de ne. ge. l. Põpo. in negocijs. In cõtrariũ arguit, & cõcludit, ꝙ Bon. nõ teneat reddere pciũ, nec statutũ illud ipsũ liget ad hoc: quia non potuit alienis ciuibus legẽ ĩponere. cũ illud sit ius ꝓpriũ illius ciuitatis, vt l. oẽs populi. de iusti. & iur. vñ nõ est ad alios porrigendũ, l. 2. C. de legi. Nã ꝙ rõne loci, in quo agitur, iusticia variet, nõ vr̃ honestũ. C. de tẽp. in inte. re. l. fi. & ita tenet. ¶ Sequitur alia qõ disputata ꝑ D. Macagnanũ de Arzoguitis. Statuto ciuitatis Bon. cauet, ꝙ nulla posit fieri probatio ex instr̃o, qđ nõ sit positũ in memorialibus. mõ Titius exñs Bon. ꝓmisit Seio se Mutinæ soluturũ, nec in memorialibus fuit positũ instr̃m. Mõ q̃ritur, an Mutinæ ex tali instr̃o aliqua posit fieri probatio. añquã arguat, ꝑmittit, ꝙ aliud ẽ instr̃m: aliud contractus. sicut aliud cõtentũ, aliud cõtinẽs, vt l. rerũ mixtura. & l. eũ qui ædes. de vsuc. instr̃m. n. inducitur ad probationem contractus, vt l. eum q̃ chirographum. de le. 1. Vñ in qõne nr̃a licẽt cõtractus posset dici Mutinæ celebratus, l. cõtraxisse. de act. & ob. tñ negari nõ põt, q̃n instr̃m Bon. sit cõfectũ. ex quo patet, ꝙ in qõ. ꝑdcã q̃ritur de uirib. instr̃i, vtrùm
208 ex eo posit sumi ꝓbatio, & arguit priõ ꝙ nõ † ex regula generali. in cõtractib. delictis, & q̃buscũq; dispõib. debemus quò ad solẽnitatẽ ĩspicere locũ, vbi dispõ celebrat, l. si fundus. ff. de euic. & in l. cũctos populos. ꝑ Doc. vt. s̃. pluries dictũ est. Sed instr̃m, de quo q̃rit, deficit in solẽnitate, & ꝑ cõsequẽs caret forma, & cõsequẽter ẽt eẽ. Nã q̃ deficiũt ĩ consummatiõe, deficiũt ĩ forma. ff. ad leg. fal. l. si is q̃. Nullus. n. effectus põt ex eo haberi, qđ deficit in forma, q̃ dat eẽ rei, l. Iul. ff. ad exhi. & l. j. §. eũ q̃. de cõsti. pec. & l. an inutilis. de acceptil. Si ergo instr̃m ẽ vitiosũ, & vitiũ comitat eũ, in quocũq; loco, siue iudicio ꝓducat: quia vitiũ est in re, ar. Insti. de vsuc. §. furtiuæ. & l. ex ea. de postu. Præte. instr̃m cõficit ad effectũ probationis rei, de qua agitur, vt d. l. eũ q̃ chirographũ. Sublato aũt effectu tollũtur ea, q̃ ordinãtur ad illũ, vt l. hæc stip. §. diuus. vt le. no. ca. Cũ ergo effectus ꝓbatiõis reddatur inefficax ꝑ statutũ, ꝑ cõsequẽs instr̃m, ex quo dẽt sumi ꝓbatio ẽ vitiosũ. ¶ In cõtrarium arguit, ꝑmittẽdo, ꝙ quatuor sunt cõsideranda. Primò effectus instr̃i. Scdo cõtractus in instr̃o cotẽtus. Tertiò iudiciũ, quod Mutinæ agit. Quartò, ꝓbatio, q̃ Mutinæ fit. quodcũq; igit istorũ considerẽt, nõ erit dare, ꝙ Mutinæ ĩpediatur fieri ꝓbatio, vt ĩpe ibi ꝓbat satis diffusè. sed substãtiã breuiter ex ipsius subtilib. dictis capio. Et primò cõstat, ꝙ effectus instr̃i cõfertur Mutinę, & ita in loco ꝑmisso. ergo ꝑinde dẽt valere, ac si ibi eẽt cõfectũ, licẽt in loco prohibito sint verba collata, vt l. oẽs. §. si verò apparitor. de epi. & cle. & l. cõtrahit. de pigno. Mutinæ ãt dirigitur probatio. quod patet, q̃a dirigitur iudiciũ, in quo dñt probatiões fieri, vt l. is apud quẽ. C. de edẽ. & l. quinquaginta. ff. de proba. Facit illa qõ de citatione fcã die feriata ꝓ die nõ feriata. & sic tpe prohibito ad ꝑmisũ, & ĩ loco. c. Romana. §. cõtrahẽtes. de fo. cõpe. Itẽ instr̃m ordinatur ad fi. iudicij, & vt accessoriũ ad principale dispositũ. i. cõtractus, vt d. l. cõtrahit. & l. eũ qui chirographũ. Sed accessoriũ sequit suũ principale, & eius naturã. & qđ ordinat ad finẽ alterius, illius statũ assumit, & de ipso iudicamus, sicut de eo, ad cuius finẽ ordinat, & tẽdit, vt in reg. accessoriũ. & l. & si nõ sint. §. ꝑueniamus. de auro & ar. le. Itẽ ꝓbationes ordinant ad decisionẽ litis, & iudicij: & ista dñt eẽ Mutinæ, vt d. l. cõtrahit. ergo ille locus, quò ad eorũ essentiã dẽt cõsiderari. Ex istis ẽt liq̃dò patet, ꝙ statutũ Bon. nõ dẽt porrigere suũ effectũ ad illa, quorũ executõ, siue effectus ex eius territoriũ dirigitur, & cõfertur. Præt. aduertẽdũ, ꝙ statutũ ꝑdictũ nõ irritat instr̃m: sed dicit, ꝙ ex eo non posit fieri ꝓbatio. sed cũ ꝓbatio sit effectus istr̃i, & instr̃m vt cã ꝓbatio-nis, ex hoc arguit, ꝙ ea, q̃ suspẽdũt effectũ, nõ suspẽdũt causã, vt l. itẽ q̃a. de pac. Statutũ ergo Bon. ꝑimit effectũ instr̃i, nõ ipsũ instr̃m: ergo alibi, q̃ in suo territorio, nõ vr̃ extendi effectus ꝑemptõis. & ꝓ ista pte cõcludit, & adducit simile de testõ, ĩ quo cõsideratur ipsius ordinatio. Itẽ ipsius publicatio. quò ad ordinationẽ aũt ĩspicit locus ordinatõis. quò ad publicationẽ inspicit locus publicationis, vt l. testandi. C. de testa. & l. 2. quẽad. tes. ape. Et adde, ꝙ registratio ĩ memorialibus nõ põt dici de substãtia testi: q̃a fit dudũ post. ergo nõ ꝑt dici de solẽnitate, vt no. Io. An. ĩ c. q̃q̃. de vsuris. li. 6. in nouel. Ex quo patet, ꝙ instrumentũ à prin. est solemne. Et sic non ob. huic decisioni cõis theorica, ꝙ solẽnitas loci, vbi actus geritur, debet obseruari. & no. pro confirmatione præcedentis decisionis. Accedat hic qõ disputata per Io. Cal. de clerico litigante Bononiæ in iudicio seculari, vbi est statutum, ꝙ solutio debiti nõ posit probari per testes, in quo iudicio clericus reconuentus ad centum probauit per testes se soluisse: vtrùm talis probatio eum releuet. & eadem posset formari quæstio in forense similiter reconuẽto, & probante se soluisse per testes. & videtur, ꝙ non releuet: quia laicis litigantibus in foro ecclesiastico sunt seruandi canones, & statuta episcoporum, in quorum curijs causæ agitantur, dato ꝙ ll. discrepent à canonibus. ad hoc de foro compe. c. quod clericis. de testa. c. filius. & c. cum esses. & quod ibi no. Hinc est, ꝙ laicus litigans in foro ecclesiastico appellabit ante sententiam. quod secundùm ll. regulariter non licet. 2. q. 6. c. non ita. de ap. c. super. ergo ecõuerso in foro seculari clerico litiganti seruari debent iura, & statuta secularia. pro hoc facit quod no. Lau. 2. q. 6. in dicto c. non ita. vbi dicit, ꝙ si clericus reconuenitur coram iudice seculari, non potest ante sententiam appellare. & econtra clericus reconuẽtus coram iudice seculari appellare debet coram seculari, laicus verò coram clerico reconuentus appellare debet ad ecclesiam. pro hoc. C. de epi. & cleri. l. cum clericis. in fi. vbi innuitur, ꝙ clericis in foro seculari litigantibus seruentur leges. ad idem quod no. Hostien. in summa de testa. §. qualiter conficiantur. ver. verum. vbi inter clericum agentem, & laicum reum iudicabit iudex secundùm l. humanam. pro hoc 10. distin. c. ceterum. & quod ibi not. in 1. glo. & cap. quòd si in adiutorium. & c. quoniam, in quibus expressè probatur clericos astringi legibus. quod non videtur posse procedere, nisi cum litigatur in foro seculari. ad hoc 96. dist. c. cum ad verum. & c. quoniam idem. vbi põtifices pro cursu temporalium rerum solummodo ll. Imporialibus vterentur. vt c. quo iure. 8. distin. & cap. 1. de oper. no. nun. pro hoc quæstio disputata per Io. An. de consuetudine Anglicana, secundùm quã hęreditas deferetur primo genito. Nam ligatur clericus tali consuetudine. vnde si sit secundogenitus, excludatur à successione, vt no. in cap. sine culpa. de reg. iur. lib. 6. in mercur. ergo in quæstio. nostra clericus reconuentus in foro seculari excludi debet à facultate probandi debiti solutionem per testes. facit quod no. in cle. dispendiosam. de iudi. in glo. cum repetuntur. vbi ille ordo procedendi super vsuris præfixus per illam Cle. non seruaretur in iudicio seculari. Ioan. Cal. inclinat in oppo. & concludit statutum prædictum non ligare clericos, vel ecclesiam. adducit primò theoricam Doc. cõmunem, & veram, quòd in his, quæ respiciunt processum, & ordinatio. litis, seruandus est ius fori, vbi litigatur, per l. testium. in fi. de testi. Si autem contenditur de his, quæ respiciunt litis decisionem: tunc seruabitur ius loci contractus, si nascitur ex contractu. ff. de euictio. l. si fundus. facit cap. constitutus. de resti. in inte. Sed si ius respicit rem, de qua litigatur: tunc seruanda sunt iura loci, in qua sita est res. c. Rayn. de testa. C. de ædifi. priua. l. an in totum. & de ista est doctrina Docto. de quo per Bart. in l. cunctos populos. de sum. Trini. Dicit tamen Ioan. Cal. quòd etiam in quæstione nostra ad huc

hac remanet dubium, quia ibi contenditur de iure personę
209 cõcernẽte ꝑ sonã. & ita† ꝑsonæ qualitatem inspici oportet,
cum de iure priuilegij personam tangentis agitur: in quo
casu secundùm illud ius iudicari oportet, quocunq; iudicio
agatur. facit de iurepa. c. vno. lib. 6. & de priui. c. porrò. sm̃
vnã lec. & ita est in casu isto. nam probatio propriè respicit
personam, quæ probationis onus hẽt subire. Ius ergo super
hoc sibi competens seruari debet in quocunque foro liti-
get. & sic potest intelligi. c. cum venissent. de eo qui mit. in
po. & dicto c. constitutus. de resti. in inte. Sed certum est, ꝙ
clericis, & ecclesijs hoc ius competit. s. ꝙ tuti sint probatio
ne testium, de solutione debiti deponentium: ergo istud de
bet eis seruari, quantuncunq; in foro seculari sit statutum
contrarium, maximè quia tale statutum videtur omni legi
contrarium. Ergo non subditos non liget, l. 1. in fin. ff. quod
quisq; iuris. allegat ad idẽ c. qđ clericis. de fo. cõpe. vbi pa
210 tet, ꝙ† causæ clericorũ, quas habẽt cõtra aliquos (intelligo
cõtra laicos, & per consequens in foro seculari) debent iure
canonico terminari. & dicit decisionem istã esse verã, etiam
si ante clericatũ possit ad probandũ dictã solu. testes pro-
ducere. quia virtus dicti statuti non complectitur casum, ni
si cum litigatur. de proba. c. quoniã cõtra. & sic verè loquẽ
do ante iudicium non hẽt effectũ. quia de ꝓbatione tũc di-
sputatur, nunc ante clericatũ. ergo statutũ non ligauit eũ. &
sic non ob. ratio Io. An. in prædicta. q. videlicet ꝙ secũdoge
nitus clericus iõ excluditur à successione propter cõsuetu
dinem Anglicanã. quia saltem natus est laicus, & sic tunc
apprehendit consuetudi. & adde quod dixi in cap. ea, quæ
fiunt. in repe. in 2. q. & plenius in 26. vbi de hac q Io. Cal. fe
cit latius mentionem. Et ex hac decisione conclude, ꝙ forẽ
sis hic Bon. reconuentus poterit probare solu. debiti per te
stes, sicut per instrumentum non registratum aliunde pro-
ductum, siue confectum. & idem si hic confectum, ad pro-
bationẽ alibi producatur, per ea, quæ dicta sunt. s. ꝓxi. q.
¶ Quæro vlterius. statutum est Perusij, ꝙ forensis non pos
sit quærere possessiones: deinde fit reformatio, ꝙ qui dede-
rit tale castrum, debeat habere à cõi tale podere. Vtrùm si
forensis illud castrũ dederit, debebit habere illud podere?
vr̃, ꝙ non, quia statutum dẽt intelligi de permissis, non de
prohibitis, vt l. vt gradatim. §. sed si lege. ff. de mu. & ho. &
facit l. doli clausula. de ver. ob. & quod no. in l. si quis prio-
re. ad Treb. In contrarium videtur tex. in l. si quis in graui.
§. vtrùm. ff. ad Sill. Cum enim hic statutum respiciat pu-
blicam vtilitatem, non recipit istam interpretationem re-
strictiuam habilitatis personæ, vt in d. § vtrùm. & ibi tenet
Bar. & Bal. in l. 1. C. de preci. Impera. offe. vbi dicit, ꝙ præ-
mium statuti in capiendo bannitum debetur etiam alteri
bannito, qui bannitum cępisset. Reperio ipsum Bar. consul
uisse, ꝙ si quarta pars bonorum homicidæ debeat applica-
ri proximiori consanguineo interfecti: ꝙ si talis consangui
neus sit forensis, debet illam consequi. nihil allegat. ¶ Ego
211 vidi similem q. Triuisij, vbi est statutum, ꝙ† bona mulieris
committentis adulterium applicentur fisco. Modò mulier
Triuisina nupta forensi, ibi Triuisij commisit adulterium.
Vtrùm debeant bona eius applicari marito forensi? deci-
siones in primis. q. faciunt, quòd sic. quia hic ẽt versatur pu
blica vtilitas ĩ punitione delictorum, vt l. ita vulneratus. ad
leg. aqui. & c. vt famæ. de sen. excõ. Statutũ. n. principaliter
intendit punire delinquentẽ: cui ergo pœna applicetur, nõ
videtur considerandum; quia venit in consequentiam hæc
persona, cui quæritur: sed persona, quæ punitur, venit prin.
& (vt dixi) hoc debet semper attendi, ar. optimum. ff. de re
sti. in integ. l. Iulia. ibi [nõ adipiscendæ hæredi. gratia legũ
beneficio vsi sunt, sed vindictæ gratia.] In illis enim, quæ ve
niunt in cõsequẽtiã alicuius facti præcedentis, nõ cõsidera
tur inhabilitas recipiẽtis. ar. l. si is, qui duos. ff. de li. le. facit
212 l. j. C. de auct. tu. ¶ Iuxta ꝑdcã q̃ro† statuto cauetur, ꝙ istra
mandẽtur executioni, sicut sñiæ. vtrũ ĩ iustris factis alibi eẍ
territoriũ ibidẽ productis, hẽbit locũ? Bal. ꝙ sic. Nã proce
dere ordine ꝓtermisso, est quidã ordo irregularis: s. q̃tũ ad
ordinẽ in ipsius locũ iudicij, siue loquamur de ordine pro-
cessus, siue de ordine executionis, vt l. 2. quẽad. te. api. facit
qđ no. Bar. in l. à diuo Pio. §. rõe. ff. de re iudi. & ita no Bal.
in l. 1. C. ne filius pro pa. vbi dicit ẽt, ꝙ si pater tenẽt ex for
ma statuti soluere condẽna. filij: ꝙ dẽt restringi ad delicta
cõmissa intra territoriũ statuẽtis. cõsideramus. n. extra ter
ritoriũ ius cõe, quod non extẽdit radices obligatorias ĩ pa
213 rẽ, sm̃ eum. ¶ Subijcio. q. in qua consuluit dñs Feder. † Ep̃s
Tudertinus in diœ. Perusina hẽt ex spãli iure ecclesiam sub
iectam quò ad oĩa, exceptis sacramentis, q̃ conferuntur ꝑ
ep̃um Perusinum: vtrùm statuto gñali ep̃i Perusini facto su
per residẽtia ligabitur ille rector? tenet, ꝙ nõ. Sicut. n. de ad
ministratione dictæ ecclesiæ non tenetur rñdere dicto ep̃o
Perusino, sed Tudertino. c. qa in tm̃. de ꝓbẽ. ita nec eius sta
tuto p̃t arctari super residẽtia. nã cũ in ea non hẽat iurisdi-
ctionẽ, perinde est, ac si eẽt exẽpta: vñ sicut ibi non põt iu-
risdi. exercere: ita nec statutũ super residentia extendit ibi
effectũ suũ. de re iudi. c. pastoralis. §. rursus. in Cle. facit de
priui. c. cũ capella. & c. ex ore. ad hoc facit quod no. Inno. in
c. nimis. de iureiur. vbi de castris, & locis exẽptis intra terri
toriũ ciuitatis, & in hoc residet consilio. 84. Repi ẽt eius cõ
siliũ in ordine. 176. de statuto ep̃i, quo cauetur, ꝙ non resi
dens in beneficio suo per duos mẽ. cõti. eo sit ipso iure pri-
uatus. Quidã absẽtauit se à beneficio, quod hẽbat in diœ. di
cti ep̃i, nec redijt. ỹ. duos menses: vtrùm vigore dicti statuti
sit priuatus? & videtur, sm̃ eum, ꝙ non. quia delictum est cõ
summatũ in aliena diœ. ad quem locum effectus, siue con-
stitu. non extenditur. c. vt animarum. de consti. li. 6. vbi con
stitutio ep̃i nunquam ligat subditum delinquẽtem eẍ. licẽt
posset ep̃s talem monere, & excõicare, & non redeuntẽ pri
uare. de cle. non resi. c. ex tuæ. Quidã scholaris (prout iuxta
eius consilium hr̃) tenuit contrariũ. s. ꝙ priuatus esset ꝑ sta-
tutũ. Nã rõne bñficij (sicut alterius rei) subiacet iurisdictio
ni ep̃i, & ꝑ cõsequẽs statutis cõcernentibus statũ rei. c. fi. de
fo. cõpe. & qđ no. Inn. in c. postulasti. e. ti. Onus. n. residẽtiæ
est annexũ rei. vbicunque ergo sit persona, ad quã spectat,
obligatur illi oneri, vt no. in c. 1. de immu. eccl. li. 6. ĩ nouel.
Ista. n. non residentia trahitur ad locum beneficij, & est de-
lictum in non faciendo. vnde cum ibi non faciat quod tene
tur, ibi vr̃ delictum consummare. facit. ff. de reg. iur. l. q nõ
facit. & no. de vsuris. c. 1. li. 6. & quod no. in Cle. 1. vt lit. pẽ.
in glo. ma. Nec occurrit bona ratio, quare plus afficiat ver
balis monitio ep̃i extra territorium, vt in §. contrahentes.
quàm monitio sinodalis constit. super pęna, quæ rem af-
ficit, non personam, vt c. Romana. §. contrahentes. de fo. cõ
214 pe. li. 6. † Item delictũ est non residere. qđ patet, qa imponĩt
pęna, de cle. nõ resi. c. ex tuæ. ꝑ to. sed episcopi possunt suis
constitutionibus pœnalibus iuuare ius commune, vt c. fi. de
offi. archip̃. quæ statuta licẽt non afficiant personam delin-
quentis in se, & absolutè sumptam, vt d. c. vt animarum. affi
ciunt tamen eum ratione rei, quæ est in diœ. quasi illã statu
tum contingat, maximè ratione delicti, quod terminando
consummatur, refertur, & trahitur ad rẽ constitutã in diœ.
statuẽtis: & cõtra ipsam, & eius offensam istud delictum ab
sentię perpetratur. & credo hanc opi. veriorem. & talis con
stitutio (si bene recolo) viget hic Bonon. ¶ Iuxta effectum
extensiuum statuti occurrit quæstio de territorio augmen-
tato, vtrùm ad partem auctam extendatur statutum. Po-
ne exemplum. Paduæ est statutum, ꝙ banniti non possunt
morari Paduæ, nec in eius districtu. cõtingit post, ꝙ castrũ
Ledinariæ est effectum de districtu Paduæ: an ibidem pote
runt banniti morari? Ric. Mal. dicit quòd non, quia se-
cundùm quòd extenditur territorium, extẽdũtur leges, &
statuta superioris. quia de augmento iudicamus idẽ, quod

de principali, l.et, C.de iure dot.& l. inter socerũ. §. cũ inter.ff.de pac.do. Cy.dicit, ꝙ aut est translatum in eadem iurisdictione simpliciter, aut secũdùm quid.primo casu fit extensio.si secundùm quid:tunc secus.ideò si est tale castrũ, quod habeat per se merum,& mixtũ imperiũ,licèt cognoscat aliquã maioritatem à superiore, non prohibentur banniti principalis territorij ibi morari,ar.ff.de fun.instru.l.Seiæ. §.Tyrannæ.secundùm Cy.Bal.dicit, ꝙ si est vnio perpetua,pôt superior prohibere,ne ibi morentur,l.non dubito.de cap.secus si esset vnio ad tempus,& ita no.in d.l.etiã. cui adde quod de ista vnione no.in c.1.ne se.va.& l.1. ff. de le.1.& ibi quid iur.de statutis laicorum vnitorũ,& vide etiã quod no.in c.1,c.quia circa 1.& c.quãto.de priuil.Et occurrit mihi(pauci menses sunt)qð in simili in ciui.Pistorij:quæ vbi sm̃ quid erat subiecta ciuitati Florentię.Nam retinebat merũ & mixtũ imperium:nunc effecta est de comita.Florẽtiæ.per hoc ergo vtrũ oĩa eorũ statuta cõtraria, vel diuersa statutis ciuitatis Florẽtiæ sint ipso iure sublata, & similiter modus eorum varius in distinctio.onerum incumbentium sit sublatus,& redactus totaliter sub statutis,& ll. Florẽtiæ. examinaui tunc plenè.facit.c.recolentes.de sta.mo.ibi[iustũ est, vt qui cũ alijs similẽ vitã suscipiunt, similẽ sentiant in legibus disciplinam.]¶Quæro iuxta prædicta de.q.tali. Cauetur statuto Tuderti,ꝙ mater nõ succedat filijs, nisi in octaua parte.Mõ mulier de Vrbeueteri nupta Tuderti ꝓcreauit filiũ,& remãsit vidua, & rediens ad Vrbẽueterẽ ibi nupsit: deĩde ille filius decessit.Quærit, an succedat ĩ toto, vel solũ in octaua.& vr̃ ꝙ in octaua: quia in successionibus seruandæ sunt leges loci,vbi bona sunt sita,vt no.in d.l. cunctos populos. per Bar.& Bald.& dictum est.s̃.in hac.12.q. ver.tunc remanet forte dubium.Item etiam illa, cui succeditur,est de Tuderto.& sic eius successio dẽt regulari secundũ statuta suæ ciuitatis,quæ non debent illa peregrina consuetudine violari.9.di.c.quæ contra morẽ.& 12.dist.c.illa. Bar.dicit ꝙ istud esset verum,si statutum disponeret principaliter de rebus: sed hic principaliter disponit de persona. & licèt altera ꝑsona.i.filia sit subiecta:non tñ mater ad suã originem & domicilium naturale reuersa. vnde nõ sunt ambo extrema habilia disponi per statutum,ar.l.humanitatis.
215 C.de imp. & alijs substi.Cõis tñ opi.est, quòd† attẽdatur locus rerum in successione intestati. & ideò mater non succedet,nisi in octaua,quasi in alienatione tacita ꝓhibita in matre,nisi pro octaua,ar.de le.2.l.codicillis.§.pe.& ita Bal.cõsuluit,& incip t.In noĩe Dñi.Punctus talis est. ¶Sed pone. statutũ est,ꝙ mulier,q̃ nubit extra territoriũ Medio.nõ succedat patri:sed contingit,ꝙ postq̃ iã patri successit, nupsit extra.Vtrùm perdat illam successionem prius quæsitã.Bal. ꝙ non.quia statutum dẽt intelligi in acquirendo, non in acq̃sitis,priusquã nuberet,ar.ff.vnde li.l.si post. & ita no.Bal,
216 in l.si mater.C.de suis,& leg.¶Vltimò circa hoc q̃ro† vtrũ statutum,quod loquitur de præscriptione debiti. ĩ certum tempus,habeat locũ in minoribus:videtur,ꝙ non;quia ꝑ l. cõtra præscriptio. est minoribus consultum,ne illa præscriptio currat contra eos,l.fi.C.in qui.ca.in inte.re. nõ est ne. Itẽ ratio l.quæ versatur in præscriptionibus,est negligentia non petentium.c.vigilãti.de præscrip. Et hæc debet intelligi repetita ĩ statuto,licèt simpliciter loquatur:sed minor.furiosi,infantes,& si.nõ possunt dici negligẽtes. Vide modernos in l.non videtur.C.de in inte.resti.vbi dicunt,ꝙ statutũ municipale comprehendit minorem, l. fine hærede. §.Lucius.ff.de admi.tu.no.in l. 2.C.quæ sit lon. consue.certè minor compromittendo dicitur lædi,l.si minor.25.an.filio.§. 1.ff.de mino.tamen nõ restituitur;quia vtitur iure cõmuni: quod ligat omnes in illo loco.ita inquit Bald.Sal.& Pau.de Ca.in d.l.non videtur.idem etiam tenet Ang.in l.plures. in prin.ff.de pac.vbi vult, quòd tutor potest facere compromissum,ꝙ cã inter coniunctos compromittatur,tanquã necessarium.& sic potest remittere id,quod deberetur pupillo,quando remissio est necessaria,vt ibi dicitur in princi.& istud putat verum do.Alex.de Imo.in d.l.non videtur.licèt Bar.in cõsilio incipi.Quærit, an statutũ de cõpromisso.ĩ cõsilio incipi.Nunquid tutor tutorio nomine.qui cõsuluit cõtrarium per aliquas rationes satis debiles, & maximè quia minor læditur compromittendo,cum nõ possit appropriari sententia arbitro,d.l.si minor.§.1.& ideò dicunt, ꝙ statutum debet intelligi de habili ad compromittendum, l.vt gradatim.§.sed si le.ff.de mune.& ho. prout plenius ꝑ Bar. in dictis consilijs.sed teneas primam opi.& ex dictis. s̃.patet responsum ad.d.l.si minor.nam ibi de iure communi qs non cogebatur ad compromittendum:secus per statutum; ergo minor non debet restitui,vt in d.l.non videtur.Præterea à sñia arbitri de necessitate arbi. bene potest appellari secũdum magis cõem sñiam,l.fi.& no.Bart.C. de iudi.& c. ab arbitris.de offi.dele.li.6.& per do.Alex.in l.1.ff. so. ma. & ita pro parte ista aliàs consuluit, & obtinuit in ciuitate
217 Parmæ. Item † præscriptio statutaria subrogatur loco præscriptionis legalis; ergo debet esse eiusdem naturę. l. si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis caut.Bar.dicit,ꝙ aut minor certat de lucro captando:& currit contra eum præscriptio statuti,sed datur restitutio.c.constitutus. de in inte.re. vide ibi do.Ab.post alios,& Bar.in l.fi.C.in qui.ca.resti.in inte.nõ est neces.in ver.quæro quid in præscript. quæ introducuntur per statuta.ff.de mino.facit quod voluit Bar.in l. auxilium.in fi.ff.e.vbi dicit illam l.facere ad q.Statutum est in ciuitate Perusina.si quis non produxit instrumentum testamẽti ad insinuandũ, possit cassationem petere in fi.sexti mẽsis.mõ minor, (q potuit petere cassationẽ testĩ, quia nõ erat insinuatum infra sex menses, & non petijt) vult petere restit.vt possit petere cassationẽ,an possit. illa l. facit in ar. ꝙ non.quia in executionibus pœnarũ non determinat; q̃a dependent de facto.aut tractatur de damno vitando: & tẽpus ipso iure nõ currit,ar.l.fin.de noxa.& est æqua ista opinio,secũdùm Bal.in l.omnes populi.ff.de iusti.& iur. ¶Circa istos minores consuluit etiam Bar.Vtrùm† statutum,qð
218 loquitur de compromissis fiendis inter coniunctos vsq; ad tertium comprehendat pupillos.& vtrùm tutor propter tale statutum possit petere compromissum de causa pupilli: & videtur,ꝙ nõ.quia statutum, quod loquitur simpliciter, restringitur ad personas habiles,l.vt gradatim. §. sed si lege.de mu.& ho.& l.1.de sacrosan.eccle. Sed pupilli nõ sunt habiles ad compromissum,vt l.si pupillus.de arbi. Ipse distinguit;quia aut compromisit in eum, qui poterat ex iurisdictione cognoscere.& hoc ipso læditur:quia tanquam à iudice app posset ab eius sententia. qð mõ non potest,l. 1.de arbi.l.si minor.25.an.filiofam.§.minor.ff.de mi. Aut cõpromittit in alium,& tunc aut cum auctoritate tutoris,& de re dubia,& incerta:& pôt.aut de re non dubia:& nõ pôt,l pa ctum curatoris.C.de pac.& hoc casu poterit etiam solus tutor,sicut etiã transigere:sed de re liq̃da nõ pôt.de iureiur.l. tutor.in prin.& ibi no. & sic statutum prædictũ redigitur ad intellectum iuris cõis.sicut consuetudo in c.cũ dilectus. de consue.¶Subsequenter (postquã discussum est plenè de effectu statutorum circa loca,personas, & bona in prohibitis,& concessis) est videre de statutis,quæ puniunt delicta.
219 Et primo † vtrùm si subditus delinquat extra territorium, puniatur pœna statuti sui domicilij,vel pœna iuris communis.Cy.disputauit in quęst.incip.Rector ciuitatis Senarum, & arguit quòd sic, per l. si quis in hoc genus. de episco. & cleri.ad idem l. fina.ff.de decre.ab.or.fa.& l.2.de iniu.pro hoc etiam.c. 1.de priui.li.6.vbi speciale in exemptis,quòd non puniantur per ordinarios de delictis alibi commissis. ergo in contrarium est ius cõe,l.1.in fi.ad munici. In cõtrariũ vr̃ reg.gñalis ex̃ territoriũ,&c.vt l.ex̃ territoriũ. de iur. om.iu. & vr̃ casus ĩ c.vt aiarũ.đ cõsti.li.6.post multa ar.cõ

cludit,ꝙ puniri possit statutis sui domicilij, & etiam pœna
c.vt aĩarũ.quod loquitur in pœna, quæ infligitur ipso iure
p statutũ.vnde sicut actualis executio est prohibita in alie-
no territorio, vt c.Romana.§.contrahẽtes.de fo.cõpe.li.6.
ita ẽt executio statuti,quod afficit personam,licẽt subditã,
nõ extẽditur extra territoriũ.D.Bal,in l.cũctos populos.te
net distinctionẽ Cy.qa aut statutũ ĩponit pœnã pro delicto
de iure cõi:& illa ligatur subditus statutis domicilij,vbicũ-
que delinquat.Aut illud prohibitũ à statuto nõ erat delictũ
de iure cõi(puta non ire de nocte,non vendere sal, & simi-
lia.)& hac pœna nõ ligatur subditus:qa illud nõ ẽ delictũ,
postq̃ fit in loco pmisso.Bar.plenius refert istas opi. in d. l.
cũctos populos.9.q.& tenet, ꝙ de tali delicto extra cõmis
so nõ ligabitur pœna sui statuti, sed vel pœna statuti loci,
vel pœna iur.cõis.pro quo facit qđ no.Io.An.in d.c. vt ani
marũ.in nouel.super ver. diœ. vbi tenet, ꝙ subditus delin-
quẽs in loco exẽpto nõ ligatur statutis suæ patriæ: qa locus
exẽptus æqparatur loco ex̃ diœ. vñ ipsorũ decreta in locis
illis nõ ligãt.ad hoc quod no.in Cle.q̃uis.in gl.q à noĩe.de
fo.cõpe.subdit tñ,ꝙ licẽt statutũ non liget subditũ ex̃ diœ.
vel in loco exẽpto delinquentẽ:si tamẽ ex foro domicilij il
le cõueniatur corã epo,poterit illũ punire.C.vbi de cri.agi
oportet l.1.& no.in c.fi.de fo.cõpe. Et Bar. ẽt hoc casũ di-
cit,ꝙ si per statuta domicilij sit permissa inquisitio,poterit
de tali delicto ex̃ cõmisso inquiri.& idẽ in hoc tenuit Cyn.
in d.disputatione.& idem Bal. in d. l. cunctos, licẽt arguat
fortiter in contrarium per Odof, & Cardi. qui contrarium
tenuerũt,cũ qbus ipse sentit in l.ex̃ territoriũ.de iuris. om.
iu.Ego plenè dicta oĩa reassumpsi in rep.c.postulasti.de fo.
cõpe.in 5.opp.Et opinionẽ Cy.Bar.& Bal. tenet ẽt Io. An.
in addi.Spe.in ti.de cõpe.iudi.adi.& vide in ti.de reo.in ad
di.¶Sed iuxta prædicta quæro,vtrũ valeat statutum Peru-
sij,quo cauetur,ꝙ vbicũq; quis offenderit, vel deprædatus
fuerit Perusinũ,possit de tali delicto Perusij cõueniri, Bar.
tenet,ꝙ non valet statutũ.nã rõne rei mobilis delinquentis
non sortitur quis forum.Bal.dicit hoc verũ,nisi in tribus ca
sibus.Primus est ĩ rebus raptis ex naufragio,l.nequid.§ de
his.de incen.ru.na.Secundus in ciuitatibus fœderatis socia
li fędere,l.non dubito.de capti. Tertius, qñ in loco delicti
non inuenitur iustitia contra delinquentem. nam tunc põt
fieri statutũ cõtra offendentẽ ciuẽ extra territoriũ.23.q.2.
c.Dñs.& no.hoc tenere Inn.in c.postulasti.de foro compe.
Bal.dicit ꝙ qñ statutum disponit respectu delicti,& ingre-
dientis territoriũ:& tunc forensis,qui offendit alibi ciuẽ, li
gatur dicto statuto,quasi tunc cum ingreditur,contra eum
initietur pœna,& processus.ar.C.de noxa.l. si seruituti.ita
dicit sentire alibi Ia.Bu.& vide plenius per Bar.de ista.q.in
l.de quibus.ff.de legi.¶Postremò circa ista statuta puniti-
220 ua discutiendum esset† vtrũ porrigant effectum extra terri
torium statuentis,si fortè est pœna,quæ afficit personã, vel
publicat.bonorum.& quia istam q. plenè examinat Barto.
in d.l.cunctos populos. q. 10. vbi relatis opi.aliorũ,post sic
distĩguit. Aut iurisdictio.sunt separatæ,sed bursa fiscalis est
eadẽ in effectų in vtroq; loco. Aut separatę sunt iurisdictio
nes,& separatę bursæ fiscales.Primo casu aut publicatio fit
de iure cõi:& bona vtriusq; loci erunt publicata.vt l.si quã-
do.C.de bo.va.li.10.quilibet tamen iudex occupabit bona
sui territorij,vt c.postulasti.de fo.compe.Aut publicatio fit
secundùm statuta,& leges speciales: & tunc aut dicta statu
ta sunt in vtroque loco,vbi sunt dicta bona(vt puta con-
stitutio regni in pluribus prouincijs est eadem.) & idem
quod supra in præcedenti membro. eadem ratione aut di-
ctæ leges speciales non sunt communes ad vtrũq; locũ(pu-
ta sub publicatione bonorũ est alia cõstitutio in Marchia,
alia in Ducatu:) & tunc publicatio secundùm alterã nõ ex-
tenditur ad reliquam, vt l.ex̃ territoriũ.de iuris.om.iu. & c.
vt animarum.§.1.de consti.li.6.C. qui da.tu.pos.l.oportet.

ergo in casu principali quandoque distinctæ sunt iurisdi-
ctiones,& distinctæ bursæ fiscales:& tũc aut publicatio fit
de iure speciali,quæ viget in vno loco, & non in alio: & ad
alium locum non extenditur,per eadem iura.Aut fit de iu-
re communi: & tunc sententia lata in vno loco extenditur
ad bona vbique sita:tamen quælibet ciuitas apprehẽdet bo
na in suo territorio sita.pro hoc allegat casum.in l.fin.C.de
exact.trib.nec dicit isto casu curandum,vtrùm habeat iuris
dicti.à iure communi,vel municipali: quia non curo, vnde
iurisdictionem habeat,sed hoc solum, an pronunciet super
eo,quod de iure communi est dispositum: an verò de nouo
disponendũ.Ista est eius distinctio, super qua remanet mi-
hi dubium in hoc vltimo membro,cum pronunciat sup eo,
quod est delictum de iure cõi:sed ordo procedẽdi,& cõdẽ
nãdi est de iure municipali,puta ꝙ contumax hẽat pro cõ-
221 fesso.& sic vt cõfessus cõdẽnetur† vtrùm hæc sñia trahetur
ad bona ex̃ territoriũ promulgata sita? vr̃ ꝙ sic,postq̃ p ta-
li delicto erant bona publicanda de iure cõi,sm̃ dicta Bart.
Contrariũ credo ar.Cle.pastoralis.§ rursus.ver. pp quã.&
ver.inhibẽdo.de re iudi.vbi sñia in absentem lata non extẽ
ditur ad bona,vel iura sita in alterius territorio: licèt deli-
ctum intẽtatum publicationem mereretur omniũ bonorũ,
vt delictũ criminis læsæ maiestatis.Intelligi ergo potest di-
ctum Bar.cum non tm̃ delictum, sed ordo procedendi est
de iure cõi:vel si de iure speciali, constat tñ liquidò de de-
licto aliter,quã per fictã confessionẽ,quæ descendit ex cõ-
tumacia.facit quod no.Bar.in l.cum filius.de ver.ob.¶Hic
applica quæstionẽ,quam disputauit Ric.Mal.p cõsti. ex̃ua.
222 †Bona eius,qui pronunciatus est hæreticus, diuiduntur in
tres partes:quarũ vna ciuitati,alia officialibus, & inquisito
ribus:reliqua in subsidiũ terræ sãctę cõseruat.Nũc accidit,
ꝙ quidã oriundus de Bononia hñs ibidẽ possessiones,& bo
na Paduæ,vbi hẽbat domicilium,& morabat̃,per inquisito.
Paduanos de hæresi est dãnatus.mõ q̃ritur, an dicta bona
Bononiensia ad Cõe,& officiales Bon.& ad illius officiũ:an
verò ad Cõe,offm̃,& officiales Paduæ dẽant pertinere. Et
vr̃ sm̃ doctrinã Bar.ꝙ ad Bon.dẽant pertinere,cũ ibi sint si
ta bona,& de iure cõi publicatio facta fuerit.alius.n. velut
priuata persona non posset ibi exequi,l.non est singulis. de
re.iur. Item non minus est censendus hæreticus Bon. sicut
Paduæ.C.de hære. Auth. Gazaros. ibi[tanq̃ infames,& ban
niti ab omnibus hẽantur.] & maioris est potentiæ rõ origi
nis,q̃ domicilij,ad mum.l.libertus.§. præscriptio. Item pro
batur per simile.ff.de tu.& cu.da.ab his.l.pupillo.& de ex-
cu.tu.l.illud.eo.ti.l.non solũ.§.qui testõ.Ray.Mal.determi
nat bona,de quibus quæritur,ad officium,& officiales Pa-
duæ pertinere, postquam p principẽ deputatus est officia-
lis ad occupandum,& diuidendum bona dãnati de hæresi,
ar.l.1.C.de bo.vac.& l.fi.& dicit hoc patere per extraua.p
dictas.Item in fi.patet,ꝙ tutor deputatus per principẽ hẽt
omniũ pupilli administrationẽ.quod secus esset in alio iudi
ce,vt l.2.C.de excu.tu.& in d.l.pupillo.& in hoc residet.Io.
Cal.disputauit q.per omnia similem,& concludit, ꝙ pars
debita officialibus,debeatur illis,qui tulerunt sñiam;qa de
betur ratione laboris:sed alię duæ partes debeantur Cõi,si
ue ciuitati,& offõ inquisitoris.vbi bona sunt sita. Cuius D.
Io.motiua,& meũ etiam retuli in repetitione c. postulasti.
præalle.in 8.q. vbi in pœna, quæ infligitur ipso iure, tenui
cum Io.Cal.sed in pœna,quæ infligitur per sñiam, tenui cũ
Ric.Mal.& idem dixi in publicatione nominum debitorũ,
& ibi rõnes meas videre poteris.cui ẽt adde q̃ dixi in repet.
c.ea quæ fiunt à iudicẽ.de re.iu.li.6.in q.21.¶Restat vltiò
223 circa istã q.12.discutere† vtrũ statuta afficiant ignorantes.
in quo aduertendum,ꝙ quædam est ignorantia iuris:quæ-
dã facti,& de his in l.regula.de iuris,& fac.igno.& plenius.
j.q.4.nõ. Itẽ quandoq; allegatur ignorantia ad impunita-
tẽ delicti.qnq; ad cõsecutionẽ pmij.Et aduerte,qa nõ lo

quor de ignorantia iuris naturalis canonici, vel ciuilis: de qua in d.§.notãdũ.& l.regula.& l.venia.C.de in ius vo. sed de ignorãtia statutorũ, in quibus potest cadere error facti probabilis.& quandoq; non. Vtrùm ergo excuset.Bar. tangit in d.l.cunctos populos.in 2.q.& loquitur in forense:ex quo distinguit, vtrũ id, quod prohibet statutum, sit delictũ de iure cõi,& non excusetur.aut nõ sit delictum de iure cõmuni(vt vendere sal, vel aliud non prohibitum de iure cõi) & tunc est considerandũ, vtrũ verisimiliter scire debuerit propter morã: vel q̃a gñaliter in qualibet ciuitate prohibitũ, vt deferre mercimonia, vel alia, non soluta gabella:& nõ excusat istis casibus ignorantia. aliàs si ignorantia non est crassa, aut supina, excusat, vt in d.c. vt animarũ. vbi est tex. & ego dixi in repe.dicti c.postulasti.in 4.q.Bar.etiã de hoc no.in l.si data opera.C.qui accu. non pñt. idem conclud ẽs in effectu, per alia tñ verba. Spe.tangit istã q.in tit.de cõsti. & Io.An.ibidem in addi. dicit à pœna statuti excusari probabiliter ignorantem, non solum in casibus, qui non cadũt in delictum, sed ẽt in casibus, qui cadunt in illud.& hoc dicit verũ à pœna statuti, nõ à pœna iuris. Subdit exẽpla ĩ casibus, q̃ nõ cadũt in delictũ, satis probabilia. in certis tamẽ casibus deficeret ignorãtia probabilis p notissimã vbiq; cõsuetudine, vt ĩ delatõe armorũ offendibiliũ, delatõe victualiũ, & si. in quibus dicendũ esset aliud, ꝑut dñt Bar. & Bal.

224 ¶ Et p pdicta verba sentit Io. An. ꝙ † forensis, vel alius ꝓbabiliter ignorãs in delicto de iure cõi nõ puniatur pœna statuti, pro quo dictũ c.vt aiarũ coniuncto.§.statuto. quod loquitur in furto:sed ibi loquitur in pœna excõicatõis, q̃ imponitur pp cõtẽptũ,& ignorans non contẽnit, l.si ignorãs. ff.loca. In alijs ergo pœnis teneo cũ Bar.& Bal. ꝙ puniatur pœna statuti in delicto de iure cõi ẽt ille, qui probabiliter ignorauit statutũ, nã non ignorauit delinquere. & per cõsequẽs vr̃ cõsensisse in oĩ gñe pœnæ, ar.no.in l.1.§.bestias. ff. de postu.& l.fi.de crimine expi.her.facit quod no.Bar.in l. diuus.ff.de sicca.& ista hñt locũ in statutis punitiuis. In alijs verò actibus hoium,(vt cõtractibus, iudic.& si.) vtrũ statutis obligentur, siue comprehendantur forenses, dictũ est superius.quibus adde quod de consuetudine circa forenses no.in rub. de consue.in nouel.& in Spe.de instru.edi.§.compendiosẽ.ver.quid si de consuetudine.& l.1.C.de sũm.Tri,

225 per Cy.& alios. ¶ Alibi Bar.quærit † de tpe pfixo constõni, vel statuto, vtrũ currat ignoranti, puta ꝙ executio testi deuoluatur ad ep̃m:ꝙ executores non fecerint executionẽ.ĩ. sex menses.& dicit, ꝙ tempus nõ currit, si tractamus de incommodo ignorantis. secus si de commodo. de quo plenẽ p eũ in l.genere.ff.de his qui no.infa.vbi tradit regulam, ꝙ ignorantia non põt allegari ad incommodum ignorantis. sed cum quæritur de præmio, siue cõmodo ignorantis, nõ potest contra eum ignorantia allegari.& pone exemplum, vt ibi.vñ dicit alibi Bal.ꝙ si per statutum priuatur quis iure suo, si intra tẽm nõ posuerit in memorialibus: ꝙ hoc tp̃s non currit ignoranti.& ita refert consuluisse Bar. vt ipse no.in l. quamdiu. C.qui admi.ad bo.po.pos. ¶ Sed hic quæro. caueatur statuto, ꝙ non valeat concordia, nisi producatur ĩtra

226 octauã diem.mõ † quidam rusticus per errorẽ non produxit in termino:an excusetur propter iuris ignorantiam? tenet Bal.ꝙ non:quia omissio formæ vitiat, ẽt si omittatur à rustico,& per errorem.C.de testa.l.fi.& l.ambiguitatem.in glo. quæ incipit hic in fi. Nam vt dicit, in his, quæ pertinent ad formam,& rigorem iudiciorum, non attenditur sexus, vel rusticitas, nec ẽt ætas, sed forma gñaliter tradita, vt l.ꝓperãdũ.ĩ fi.de iud.& ĩ Aut.de her.& fal.§.pupillus.& ita no. Bal.ĩ l.iuris igno. C. qui admi.ad bo.po.pos.vbi q̃ritur, vtrũ rusticus excusetur propter malum consilium aduocati, cũ de lucro captando contendit. Bart.ꝙ sic.de quo etiam per Bar.in l.bonorum.ff.de bo.pos. ¶ Hinc etiam quæri potest, vtrùm sicut in legibus est præfixus terminus duorum mensium ad scientiam præsumendam, in Auth.vt fac.no.consti. & plenẽ in data.6.lib. ita etiam sit dicendum in statutis ciuitatum.Bal. dicit, ꝙ in statutis non est determinatum tale tẽpus. sed relinquitur arbitrio iudicis, allegat l.fi.de decr. ab or.fa.Ho.dicit, ꝙ cõstitutiones Capitulorum, & vniuersitatum incontinenti ligant facta promulgatione nisi forte absentes, quibus si non est limitatum tempus, arbitrio iudicis relinquitur, vt ipse not.hoc eo.ti.§.quando.post pri.

227 facit.c.cum in tua.de spon. ¶ † Constitutiones autem, & statuta, siue ordinamenta extrauagantia non redacta in volumine statutorum vtrùm liceat ignorare. dicit Bal. ꝙ non, si sunt publicẽ notæ, vt est extrauag. execrabilis. Si autem nõ sunt publicẽ notæ:tunc licet eas ignorare ad euitandum pœnam, quæ infligitur ex contemptu. Item ad hoc vt sententia lata in contrarium nõ sit ipso iure nulla, vt l. cum prolatis. de re iudi.per Bar.& hoc per Bal. in l.leges sacratissimæ.C. de legi.vbi etiam per eum, vtrùm ignorãtia iuris sit dolus, an lata culpa.& dicit, ꝙ sit dolus, si ius illud trahebat originem à iure naturali:sed si ab alio iure positiuo:tunc si propter generalem consuetudinem erat iam quasi iusgen. vt est solutio gabellarum moderno tempore in Italia: & idem. Si autem non est ita generalis consuetudo:& præsumitur potius lata culpa, quæ est ignorare quod omnes sciunt, l.liberorum.§ notãtur.& ibi no.ff.de his, qui no.infa.& vide Bal. in d.l.leges.& hæc sufficiant de ista 12.q.pro modo. ¶ De

228 cimotertiò.quæro † à quo tempore, & vsque ad quod tempus statuta vim suam extendant. ¶ De primo scilicet à quo tempore incipiãt statuta habere vigorem, dictum est s̃.proxi.ver. Hic etiã quæri potest &c. ¶ Circa secundum, scilicet post vigorem assumptum, ad quod tempus trahantur, siue ligent.hic distingue tempora, præterita, pẽdentia, & futura. Item etiam tempora quædam implicita, quæ possunt intelligi de præterito,& futuro. Singula, sequendo ordinem Bar.in d.l.omnes populi.declaremus. Et primò regula traditur, quòd statuta,& constituti.solent solùm dare formam futuris negocijs, non ad præterita facta trahi:nisi de præteritis caueatur expressẽ.c.cognoscentes.& c.fi.de constitu.l.leges & constit.C.de leg. Hoc ergo casu, quo de præteritis fit mentio in statuto, videndum est de quibus præ-

229 teritis dẽt intelligi. Bar.sic distinguit.aut quæritur † de præteritis decisis, seu finitis: & ad talia præterita statuta bene potest porrigi cõfirmando.C.de transſ.l.fi.sed infirmando, vel aliter disponendo, ad præterita non porrigitur, etiam si expressẽ caueatur.C.de transact.l.causas.de sacrosan.eccl. l.pen.in fi.& in Auth.vt spon.lar.§.fi. Aut sunt negocia præterita pendentia:& tunc aut non sunt in iudicium deducta: & ad ea statutum porrigitur, si sit cautum, vt d.l. leges.aut sunt in iudicium deducta:& tunc aut pendent per ap.& ad ea non porrigitur, etiam si expressẽ caueretur, vt in Auth. vt cum de ap.cog.in fi. hic tamen vide Io.And. in c.fi.vt li. pen.in nouel. Aut pendent in iudicio causæ principalis: & idem, vt in Auth.in me.lit.non fi.sa.iuſ.col.5.& loquitur ibi non solum de rescripto principis, sed cuiuslibet iurisdictionem habentis, vt eod.tit.§.illam. Item ibi loquitur de omni statuto speciali, per quod iudex prohibetur iudicare aliter, quàm secundùm leges generales præcedentes, vt ibi patet. & hoc sentit gl. in præal. ti.vt cum de ap.in prin. Et per hoc patet responsio ad l.scimus.& l.fi.de sacrosan.eccle.cum si. & de ve.iur.enu.l.1.§.pe.& fi. Nã verũ est, ꝙ lex gñralis potest hoc facere, vt ad pendentia in iudicio trahatur, sed l. specialis hoc facere non potest. Nam si Imperator, in quo cessat omnis fraudis suspicio.l.1.C.ad leg.Iul.de ambi.nõ vult valere in hoc suum rescriptum, vt in d.Auth.in medio litis.multò minus valebunt statuta,& reformationes ciuitatis, quas canes curiarum, & deuoratores hominum fieri faciunt pro libito volũtatis.quod Bal.dicit verum in his, quæ tendunt ad causæ decisionem, quæ ex præfat. metimur in Auth.

Auth.de non ali.§. qa uō Leo. Sed quò ad ordinem iudicij, quatenus est de futuro, bene tenet statutum super lit. pendente.& ita consuluit Bal. vt refert, in l. sancimus. C. de sacrosan.eccl.¶Hinc etiam Bar. incidenter declarat† quæ dicantur negocia decisa finita. Dicit enim ꝙ decisa dicuntur transact. sententia, iuramento, solutione, quietatione, præscriptiōe,& si.mōis. Vnde si statuto cauetur, ꝙ filia non succedat patri, extantibus masculis,& ꝙ locum habeat etiam in præteritis:ꝙ si filia iam habuerat partem suam, vel cum fratribus diuiserat, ꝙ ad eam statutum non porrigetur: sed si nondum diuiserat, sed cum fratribus insimul stabat tempore statuti, ad ipsam tunc porrigeretur. Io.An. referendo no.in spe.de ap.§ de officio.ver.quid si dum causa.dicit, ꝙ si principali causa pendente, fiat lex noua, ad alterius partis petitio.non valeat in ea causa.facit Auth.in me.litis non fi.sa.ius.in fi.idem si proprio motu, nullo petente, dūmodo fiat post sententiam: siue postquàm partes renunciauerint allegationibus,& relatio facta est, non valebit in ea causa, etiam si dicatur in lege, ꝙ trahatur ad præterita. nā debet intelligi de præteritis, in quibus iudicium nōdū est inchoatum: secus si sit inchoatum, sm̄ Io. post Compost. in c. cognoscentes.præal.& adde hic quod not. 1 c.dudum. 1.J. de electio.in nouel.super glo.talis electio.& c. dudum. il 2. in nouel.in glo. 2.circa medium.& in c. fi. J. vt lit. penden. in nouel.super glo.2.Iac.de Bel.in ista materia, vtrùm statuta trahantur ad præterita, si expressè de præteritis caueatur, disputauit in quæst.quæ incipit. Quæritur primò an constit. Et concludit idē, ꝙ.s̄.dicti Doc l.ꝙ si clarè & determinatè trahitur ad præterita, standū est eius ordinationi in Aut. de mā.prin.§.deinde competens.& de testa.imperfec.§ nō igitur.& de ince.nup.l. pe. & fi.fallit si lege veteri nominatim aliud sit statutum in Auth.vt cum de ap.cog. in prin.& de sacrosan.ec.l.pen.in fi.& l.fi. Absurdum enim esset, ꝙ ad præterita sententia, transactione, vel aliàs finita traheretur noua constitutio, vt probatur in iuribus præal. & in Aut.de iure iu.à mo.p̄.§ fi.& de cōsan.& vte.fra.§ fi.& de litig.§.fi. & in Auth.vt li. ma.& aui.§.vltimo.& in Auth. vt spon.lar.
230 §.fi.†postquam enim ex constitutione veteri est alicui ius quæsitum, noua constitutione reuocari non debet, in Aut. vt deter.sit nu.cle.§ sancimus.& in Auth. quomodo oportet epi.§.sed neq;.& de men.or.cleri.§. 1. Nam trahere ad præterita confusionis esset magis, quàm legislationis, vt d. § alien.& de arm.§.hæc omnia.& C.de legi.her.l. lege. 12. tab.& alibi dicit lex, ꝙ super iam statutis legem iterum statuere, non est æquitatem in medium proponere, sed præteritis calumniam inuenire. C.de decur.l. fin. Sed licèt ista sit communis doctrina, & vera: tamen qn̄que ēt ad præterita iam decisa trahitur noua constitutio, ipsa prorsus irritādo,
231 vt c. 1.de immu.eccl.in Cle.& ibi dicit gl. ꝙ†magna est potestas Papæ circa illa, quę simpliciter sunt de iure positiuo. quia reuocat illa vt ex tunc: secus videtur in his, q̄ non sunt iuris positiui, sed iuris diuini, vel gē.illa enim non reuocat, vt ex tūc, sed vt ex nūc, vt ipse no.in si.qui fi.sint legi.in c.p venerabilem.super gl. 2.in nouel.& omnino vide quod no. in Cle.dudum.de sepul.in ver.non enim.super ver.pacta.in glo. Ex causa enim reuocandi ista præterita iam decisa, & finita, videtur posse fieri per statutum. Nam in patrimonio beati Petri, vnde mihi origo est, propter guerrarum calamitates annis.30. continuis iam elapsis oportuit homines de patria vendere possessiones pro modico causa redimendi se de captiuitatibus,& etiam causa magnæ famis quandoque ibi vigentis. æqua certè videretur constitutio generalis
232 ibidē, ꝙ † restituto precio iam percepto, rescinderētur omnes dictæ alienationes: licèt possessiones plus tunc temporis communiter non valerent. potest enim ex causa per legem,& statutum auferri dominium,& ius quodcunque alicui competens, iuxta no.in c.quæ in ecclesiarum. de consti. & dictum est.s̄.in q. 11.ver. & prædicta infert ad q. &c. Et pondera, ꝙ dico ex causa. Nam sine causa nō posset, l.si priuatus.ff.qui & à qui.& l. 1.§.totiens.de polli.& l. Antiochē
233 sium.de publi.¶Accedat hîc quæstio disputata per dominum Macagnanum de Arzoguitis de Bonon.in his terminis.†A tēpore Dominicæ Natiuitatis citra Titius vēdidit, & tradidit rem suam Gaio.modò prouisum fuit per Commune Bononiæ, ꝙ contractus facti à tempore Natiuitatis citra sint cassi,& nullius valoris,& retro sic esse,& fuisse intelligātur. Mō quærit, vtrū Titius possit dictā rē reuocare, p̄supposito, ꝙ statutū valeat. qđ tn̄ dimittit sub dubio aliàs disputando,& arguit, ꝙ possit. quia sicut sine causa, siue sine titulo dominium non transfertur, vt l. nunquam nuda. de acqui.re.do. ita si causa ex post facto deficiat, non videtur durare, vt l.erroneus.de fideiuss. Sed hic deficit causa, siue titu.annullatus per statutū, ergo &c. Item titulus est causa acquisitionis dominij.eo ergo extincto per statutum, dominium videtur extinctum. Ad remotionem enim causę sequitur remotio cāti.l. 2.ff.de excep.& ar.l.generaliter.C.de epi.& cle.& videtur casus pluriū legū, & fi.ꝙ rescissa cā dominij, etiam ex post facto, rescinditur dominium ante quæsitum. probatur in querela,& in rest.in inte. quæ sunt remedia rescissoria dispositionis validæ, & per consequens dominij acquisiti prioris. ff. de inoffi. test.l. Pap.§.fi.& in illa materia, de qua in l. qui ꝓprio.§.item quæritur. de mi. Itē qđ pōt pactū, pōt lex, siue statutū, l.nō īpossibile.ff.de pac. & not.C de decre. decu.in rub. Sed conditio, quæ resoluit contractum, retransfert dominium. l. siquis hac lege. ff. de rei vendi.& no.C.de pac.l.tradi. Ergo eodem modo debet posse lex,& multò fortius circa dominium transferendum, vt no.in l.ea lege. de condi.ob ca. Sed statutum istud retro resoluit contractum,& dominium. Item contractus emptionis perficitur ex consensu Titij, & tradi.& contractus est potissima causa. quia prin.& origo, l. licèt.§.ea obligatio.de procur. Dispositio ergo annullans contractum, videtur annullare quamlibet eius partem. & lex annullans factum videtur hoc facere ad effectum iuris, qui ex illo facto oritur, non de facto simplici cogitasse, l.non dubium.C.de legi.& l.ea quidem. si man.ita fu.ali. In contrarium arguit, ꝙ ad annullationem contractus non sequitur rescissio dominij. quia ad destructionem vnius separatorum, non sequitur positio alterius. Similiter nec ad destructionem vnius sequitur corruptio alterius. lex enim non extēditur ad casū, ad quem verba legis non adaptantur, l.si verò.§.de viro.solu.ma.& maximè in materia odiosa, l.cum quidam.de li.& po. Præterea postquam res est cōsummata,& sortita effectū suū, defectus causę nō rescindit quod legitimè gestum est, l.patre furioso. de his, qui sunt sui, vel ali.iur. Preterea rescissio contractus non videtur sufficiens ad resolutio.dominij. quia solus contractus non trāsfert dominium, l.traditionibus.C.de pac. ergo nec resoluat alijs medijs. pro ista parte efficaciter arguit,& non soluit. Prima pars videtur mihi de iure verior, vt scilicet resoluto contractu per legem, resoluitur dominium, ar.l.lex vectigali. ff. de pig. & in 10.col. qui feu.da.pos.§. 1.non prosequor. quia tangit principaliter materiam nostram.& ista dicta sint, cum statutum disponit expressè de præteritis, vel pendentibus: quo casu quid sit, patet ex prædictis. Sed quandoq; statutum simpliciter loquitur. quo casu Bar. sic distinguit. aut statutum procedit declarando, aut annullando, aut confirmando, aut de nouo inducendo. Primo casu dicit ipse, ꝙ statutum porrigitur ad præterita. C.de pac. l.fin.& in Auth.de fil.an.do.instru.na.§. 1. col. 2.vbi hoc expressè habetur,& no. Bal.in l.nō dubium. C.de legi.in 1.col. Hoc verum quò ad præterita non decisa aliter, quàm subsequēs declaratio legislatoris se habeat, siue contra eam non retractantur. vnde sententia lata secūdùm intellectum erroneum post nouam legem reprobatū valet

valet,nec retractatur. secus autem est dicendum in sacramentis,vt no.Ioan.An.in c.fi .ĵ.eo.in nouel.¶Secundo casu quando noua l. procedit annullando,tunc aut causa annullationis suberat de præterito:& porrigitur ad præterita, Auth.de alie.& emphi.§.omnino igitur. coll. 9. & de ince. nup.§.& hoc quidẽ.col. 2.& C.de ince.nup.l.pen.in fi.& in Authẽ. de non alie.§.alienat. aut causa annullationis per l. annullantem est introducta:& non porrigitur ad præterita,l.iubemus.in fi.C.de testa.& de cur.fur.l.fi.¶Tertio casu quando procedit confirmando:tunc aut lex noua loquitur per verba præteriti temporis:& trahitur cõfirmatio ad præterita,l.bene à Zenone.§.quia igitur.C.de qua. p̃. si verò loquitur per alia verba:tunc dicendum est,vt. ĵ. statim, inducendo,vel statuendo de nouo:& tunc aut tale statutũ tendit ad litis decisionem: & tunc aut loqueris in delictis, aut contractibus,& alijs dispositionibus. si in delictis, tunc aut lex facit aliquem actum esse delictum,qui prius non erat:& non porrigitur ad præterita.C.de testa.l.iubemus. in fi.& in Aut.de san.epi.§.fi.Aut statutũ pœnã iã impositam auget,vel minuit:& extenditur, vt statim dicam.Si in cõtractibus,& alijs dispositionibus,subdistingue.nam aut lex,siue statutum solemnitatem:aut formam inducit:aut defensionem,seu exceptionem parit,aut eam tollit. ¶Primo casu aut actus est cœptus,sed non perfectus:& ad illud l.porrigitur.C.de fi.instru.l.contractus.& de elec.c.cum in cunctis.§ sanè.Aut est actus perfectus ratione formæ,sed pendet ratione effectus:& ad illud l.noua non porrigitur,vt d. l.iubemus.in fi. de cur.fur.l.fi.in fi. ¶Secundo casu quando inducit exceptionem,& tunc aut exceptio causatur tempore contractæ obligationis:& statutum tales exceptiones ad casus præteritos non extendit,in Auth.de duo.re.§.fi. Fallit in Auth.de temp.nõ so.pec.su.do.§.fi.aut exceptio causatur ex alio facto post contractam obligationem : & tunc si illud tale factum post statutum cõtingit:& porrigitur exceptio etiam ad præteritam obligationem,l.pe. C.de vsur, & C.de testi.l.testium. Nam ibi in quantum adsoluendum, inspicitur tempus obligationis, aliter ipsa so. probetur. dicitur ibi, quòd si solutio fuit facta ante illam l. probatur secundum tempus antiquum:sed si post illam legem,probatur secundum illam,quamquam sit ex veteri obligatione.& vide hic omnino quod not.in c.vt hi qui.de æta.& quali.in Cle.& in Cle. 1.de testa.super ver.deputatis. vbi glo.not. ¶Tertio casu quando exceptio tollitur:tunc idem,quia exceptio incœperat competere ante statutum: & nõ tollitur. aut cœpit competere post:& tollitur,per iura preal. & ista est eius distinctio,quam inducit ad aliquas no.q.¶Et post subdit membrum,quid iur.in delictis, pro cuius declaratione ponit q.Ric.Mal.quæ talis est.feruore ortæ discordiæ inter Commune Paduanum ex vna parte,& Cõe Veron. ex altera.occasione tali statuerũt Paduani,ꝙ quicunque priuatus fuerit inuentus vendere salem,capite puniatur. Titius incidit in statutum:& antequam accusaretur, nouum statutum factum est, ꝙ priuatus venditor salis puniatur pœna 25.libra.modò accusatur Titius,an sit puniendus secundũ formam prioris statuti,an secundùm formam posterioris? tenuit,ꝙ secundùm formam posterioris.quia statutũ disponit super liberatione,& satisfactione,quæ est de futuro, licèt ex causa de præterito:ergo secundùm nouum statutum debet regulari,vt d.l.testium.& in Auth.hæc constitutio inter.6.coll.& ita etiam sentit Cy.in l.leges.C.de legi.Barto. hoc non placet:quia licèt l.testium.det formam futuris solutionibus præteritarum obligationum:tamen substantia debiti in qualitate,& quantitate non debet variari.c.cũ olim. de censi.& quod no.de solu.l.qđ. Dicit ergo ipse, ꝙ quædã est pœna ordinaria,& propria delictorum:& in ista inspicitur semper tempus delicti,siue sit delictum publicum, siue priuatum,l.1.de pœn.& ibi per eum. Quædam est adiectio pœnę,quæ adijcitur ex aliqua causa,vel qñque minuitur,l. quid ergo.§.pœna grauior.de his,qui no.infa.& in tali adiectione,vel diminutione facienda inspicitur tps sñiæ,l.pen.fi ex no.ca.ag. In qõne ergo p̃dicta cũ primũ statutũ fuerit factũ in feruore ortæ discordiæ, & ex cã prædicta fuerit ĩposita grauior pœna, q̃ esset conueniens delicto,scilicet decapitationis:ꝙ hoc casu debeat attendi sequens statutum,vt sic inspiciatur tempus sñiæ isto casu:sicut cum ex cã pœna augetur,vel mitigatur. vnde si dicit statutum, ꝙ banniti liberentur soluendo tm̃ : tunc istud porrigitur ad exbannitos, et vlterioris temporis,quo erat aliud statutũ. quia talis modus liberationis contingit post delictum commissum.& ita intelligit quod no.in d.l.leges.C.de legi. ¶Subijcio hic q. Ia.de Bu.quæ talis est in effectu. Antequam emanaret Cle.
234 super cathedram.de sepul.†Testator fecit testamentum, in quo filium institutum grauauit in centum fratribus dãdis, si decesserit sine liberis, & decesit. Deinde edita est dicta constitutio,& post ipsam filius sine liberis decessit. Quæritur, an fratres quartam de dicto legato rectori parochiali soluere teneantur iuxta formam dictæ Cle. Et pro parte negatiua,ꝙ nulla quarta debeatur,arguit primò ; quia debet considerari tempus causæ,ex qua perceptio cãtur , vt l.diuortio.§.quod in anno.ĵ.so.ma.& l.nec non.§.si sæpius. ex quibus ca.ma.& l.quod tempore.de re iudi. sed cã , ex qua istud legatum percipitur(idest testamentũ) præcedit dictã cõstitutionem,ergo &c.Ex eadem causa etiã sic probatur. nam potentior est causa,quàm ipsius effectus in Auth.multò magis.C.de sacrosan.eccle.& de adop.l.si pater.in prin. & l.cum pater.§.dulcissimis.de le.2.tempus autem perceptionis quartæ est post constitutionem. ergo dispositio secũdùm tempus causæ,veluti potentius,quàm secundùm tempus perceptionis,iudicadum est,ar.l.quicquid.§.cũ in partes.de acq.re.do.& l.quæritur.de sta.ho.Item in relictis vltimæ voluntatis exigitur aptitudo in suscipiente tempore testamenti,vel saltem tempore mortis testatoris,Insti. de he. quali.& diffe.§.in extraneis.& l.si cognatis.de re.dub.& de iure fis.l.non intelligitur.§.quando autem.Sed secundũ tẽpus testamenti non erat habilitas capiendi hanc quartã in rectore parochiali.quia nondum emanauerat constitutio, sed post mortem testatoris,vt patet ex themate.¶Vlterius hoc idẽ probat,ꝙ si aliter disponit de actu respectu principij,aliter respectu finis,debemus de ipso iudicare,habito respectu ad principium,non ad finem: vt sic à primordio tituli posterior formet euẽtus,l.1.C.de impo. lu.de.l. huic scripturæ.ad le.Aqui.& l.ait lex.& l.ita vulneratus.e.ti. ¶Vlterius hoc probatur in l.1.ad leg.fal.nam causa, propter quã est inducta falcidia,pręcessit illam legẽ, vt ff. ad leg. fal. in prin.& tamen illa ad testã,quæ illã legem præcedũt,non extenditur,sed ad illa,quæ post eam fiunt, vt l. 1.ad leg.fal.,p hoc etiam est l.quæ vult,ꝙ inchoata,quãdocunq; finiãtur , vel effectum capiunt, secundùm tempus sui principij regulantur.ff.de testa.mili.l.ex eo.& C.de re.permu.l. ex placito.& in hac opi.residet,& eam alijs rationibus corroborat. ¶Qualiter autem se habeat hæc decisio ad illam. q.& decisio.Ric.Mal.vbi si obligatio habet causam ante nouam legem,incipit tamen executio, & effectus in tempus nouæ l. secundùm istud tempus de illa iudicamus. In proxima aũt q. non sic, sed oppo. sed vt ex prædictis in. q. 1. in illa erat orta obligatio,vel saltem inefficax,& solum ad antidora suberat in tempore ante nouam legem.¶Vltimò pro confirmatione huius materiæ quædã dicta Bal.& quædã alia de iure canonico allegabo.nam do.Bal.in d.l.leges. refert plurium Doctorum considerationes circa istam materiam,an statuta trahantur ad præterita, vel ad quæ. & primò dixit Gui.de Suza. ꝙ aut constitutio loquitur circa ordina.negocij,vel contractus,vt de numero testium adhibendo in ipso contractu,vel scriptura,vel insinuatio. tempore contra-

ctu;

ctus, vel de alia solemnitate coniungenda cum contractu: & tunc inspicitur statutũ vigens tempore contractus. quia contrahẽtes non potuerunt diuinare de alia solẽnitate, l. testiũ. ꝟ. de testi. & de testa. l. iubemus. in fi. Si aũt cõstõ loquatur circa ordina. snĩæ, vel processus: tunc attenditur nouum statutũ. quia licèt cã prima sit de præterito: causatum tñ, super quo disponitur, & ipse modus procedẽdi est de futuro, sñ Archid. qui ita no. in c. deliberatione. de offi. le. li. 6. Aut ergo statutum disponit de contractu, aut iudicio. primo casu intelligitur de contractu futuro. Secũdo casu intelligitur de iudicio futuro, licèt pendeat ex contractu præterito. vel dic circa iudicium, ꝙ aut statutum disponit de iudicio quò ad decisionem causæ: aut quò ad probationem. Primo casu inspicitur tempus causæ, non tempus statuti, vt dicit glo. in d. l. leges. Et vide glo. no. de hoc in c. licèt canon. de ele. li. 6. Secundo casu idem, ꝙ inspiciatur quò ad solemnitatẽ probationis tempus contractus. Est tertius casus, cum. s. statutũ disponit de ordinatione iudicij: & tũc aut loquimur de iudicio respectu actus exercitij, aut respectu exercendi. Primo casu non hẽt locũ lex noua. Scḋo casu sic, vt. ꝟ. de iura. ca. l. fi. vbi est tex. Iac. de Bel. disputauit q. in ista materia, quã ponit in Auth. vt cum de app. cogno. in prin. vbi ita distinguit. Nam aut constitutio vel statutum est iuris diuini, aut humani. Primo casu aut disponit circa obseruantiam: & trahitur retro ad præterita. c. cum tu. de vsuris. & no. ꝟ. eo. c. fi. aut disponit circa pœnam: & tunc non trahitur ad præterita, nisi nominatim sit dictum in Authen. de ince. nup. §. & hoc quidem. & de sen. excomm. §. fi. & de constitu. c. 2. Si autem est constitutio iuris humani, dicit ipse, quòd regula, quæ ponitur in dicta l. leges. & dicto c. fi. fallit ĩ certis casibus. Et primò, si in lege noua hoc exprimitur, quòd trahatur ad præterita. & tunc dic, vt. s̃. Secundò quando secundùm mentem legis non potest trahi ad futurum, aut si statutum disponit de cancellatione bannitorũ. nam ista cancellatio est quædam abolitio, quæ non potest congruè adaptari, nisi ad ꝓterita, vt ff. eod. l. cum lex. & ibi per Odof. quando verba legis sunt implicita ad vtrunque tempus (puta ad præteritũ, & futurum) tunc cum de natura legis sit futura prospicere, de futuro intelligetur: vnde futurum subiunctiui in statuto licèt possit adaptari ad prẹteritum, accipitur pro simplici futuro, vt no. in l. cum tale. §. fi. de condi. & de. Hoc dictum Cyn. est verum in materia indifferenti. exemplum in l. illicitas. in prin. de offi. præsi. secus quando ratio præteriti, & futuri discrepent. quia tunc interpretamur legem in sensu benigno. Et hoc facit ad. q. statuti, quo cauetur, quòd banniti pro homicidio si habuerint pacem, rebanniantur: vtrùm intelligatur de bannitis, qui habebant pacem ante statutum factum: an de his, qui post statutum veniunt ad pacem: an ad vtrosque. & certè, cum verbum, habuerint, sit implicitum ad vtrunque tempus, complectitur bannitos habentes pacem ante statutum, & post. & ita tenet Cyn. in l. cum lex. ff. de legi. licet Odof. dicat ibi contra: sed Bald. tenet cum Cyn. vt ipse no. in l. cum in secundo. de iniu. te. & in l. hanc. de sacrosan. eccle. in repeti. Applico hic quæstio. in qua
235 Bal. consuluit. † Vtrùm arbitrium datum super excarcerandis existentibus in carcere, porrigatur ad carceratos tempore concessi arbitrij, condemnatos tamen post. consuluit, quòd sic. quia condemnatio sequens non potuit auferre arbitrium relaxandi iam detentum, ar. ff. man. l. si hominem. & de procur. l. itaque. Item sententia retro trahitur, siue fingitur à die litis cont. ar. ff. de dona. l. post cõtractum. & l. si post acceptum. de iudi. & l. amplior. in fi. de app. & in hoc residet Bal. & incipit. In Christi nomine amen. visa præsenti reforma. &c. & adde ad prædicta quod dicam. ꝟ. in ꝓxima q. in ver. & vltimo principali membro. ¶ Quid dices, si in ciuitate, vel castro statuta sunt renouata, & quædã ꝓ parte confirmata, & pro parte correcta? Item quædã noua sunt facta, ex quo tempore ista statuta valeant. nam si valẽt ex tempore publicationis, non fingunt retro: quia publicatio est principium, & terminus, à quo incipit vinculũ; & iõ non refertur in præteritũ. quia non ligat ignorãtes, in Aut. vt facta no. consti. §. sancimus. & sic vr, ꝙ tẽpus renouationis sit spectandũ, vt l. tribunus. ff. de testa. mili. & de dona. inter vi. & vx. l. ex verbis. In contrarium, ꝙ non tempus reformationis, sed tempus statuti, quod reformatur, sit spectãdum. C. de dona. inter vi. & vxo. l. donationes. & de iure codi. l. 2. & l. quidam referunt. & ad leg. fal. l. si miles. Iac. de Bel. dicit, ꝙ aut exprimitur tp̃s, ex quo liget: & ex tunc ligabit. aut non exprimitur: & tunc in confirmatis ligat retro. ĩ correctis, vel additis ligat ex tempore correctionis, vel additionis, & ita refert eum Bal. in dicta l. leges. cùi adde glo. not. in procemio Cle. quæ plenè hunc passum prosequitur, & ibi per Pau. de Liaza. distinctio plena in hac materia, plenius tamen. s̃. ¶ Quid etiam dices, si noua constitutio firmat constitutiones veteres? dicit Bald. ꝙ confirmatio talis trahitur retro, si talia statuta habuerant retro vigorem: sed si sumunt vigorem ex confirmante: tunc confirmatum trahitur ad tempus confirmationis, non econtra. & ad hoc facit de offi. procon. & le. l. obseruare. in ratione sui. & l. tribunus. de testa. mili. & l. si quis prætor. ad Treb. ¶ Videndum restat vsq; ad qḋ tẽpus statuta ligent. Bar. post Dyn. dicit, ꝙ statuta sunt iuris ciuilis, vt dicto cap. omnes populi. ergo perpetua, vt Insti. de perpe. & temp. act. & est casus in c. fin. de offic. le. subdit tamen Barto. quòd si statuta sunt facta à populo, actio ex eis descendens est ciuilis, & perpetua. Si verò sint facta à iudicibus de hoc potestatem habentibus: tunc credit, quòd actiones pœnales ex eis descendẽtes sint temporales, & annales, ad similitudinem prætoriarum, vt in dicto ti. de perpe. & temp. act. & de act. & ob. l. in honorarijs. & ita videtur Bar. in dicta l. omnes populi. vbi Bal. ita sentit, idem in effectu dicens. ¶ Sed quæritur qualiter differant inter se statutum populi, & episcopi. dicit ipse statutum episcopi est ius prætorium, & speciale: ergo actio est annalis, Inst. de perpe. & temp. act. in prin. Episcopus enim magistratus est, seu prætor quidam in sua diœce. & idem in constitutione legati, nisi faciat eam aucto. apostolica sibi specialiter commissa: tunc. n. est ius ciuile, vt dicta l. omnes. ergo perpetuũ, l. querela. de fal. ¶ Sed pone, quòd Antiani faciunt statutum. an illud sit ius prætorium, vel ciuile? dicit Bar. quòd est ius prætorium, si hoc faciunt auctoritate statuti populi, quod tribuit eis hanc potestatem, sicut edictum ædilium curulium, l. 1. §. 1. de ædil. edi. Sed si hoc faciũt auctoritate adunãtię generaliter, hoc eis specialiter cõmittentis: tunc est ius ciuile, arg. c. cum aliquibus. de rescri. lib. 6. & ita not. Bart. in l. 5. de verbo. obligatio. Bal. credit, quòd sit ius ciuile semper; quia non habent potestatem hanc; quia magistratum gerant: sed quia per collegium ipsorum repræsentatur totus populus. ædiles autem sub nomine magistratus sortiti erant auctoritatem statuendi. Idem putat, si rector scholarium cum scholaribus facit statutum, scilicet quòd sit ius ciuile. quia fit ab vniuersitate, auctorante magistratu, & vniuersitati attribuitur, arg. l. 1. §. solent. quando app. sit. & ita no. Bal. in d. l. oẽs populi. & vide quod no. in d. cap. fina. de offi. le. in nouel. vbi de effectu sententiarum, an ligent perpetuò, vel ad tempus, & not. in l. pen. ff. de his qui no. infa. Hęc sufficiant de ista 13. quæst.
236 ¶ Decimoquartò quæro † vtrùm statuta recipiant interpretationem. Iaco. de Bel. hanc quæstionem prosequitur in sua disputatione. 5. in ordine. cuius dicta reassumpsit Ioan. An. in c. pro possessore. de re. iur. lib. 6. Et subsequenter Barto. in d. l. omnes populi. & post eum Bal. ex quorum dictis, & aliorum plenius eam prosequor, seruato ordine Barto. qui succinctè nimis diuidit, & prosequitur quæstionem ꝑ quatuor membra, dicens, quòd interpretatio sumitur in hac mate-

materia quatuor modis. quandoq; pro correctione: qñq; pro arctatione:qñque pro verborum expoſitione, ſiue declaratione:quãdoq; pro adiectione,ſiue ad nouum caſum extẽſione,vt hæcper ordinẽ probantur,in l.2.§.qui operas. ad Tertul.de ver.ſign.l.derogatur.& l.verbis.in fi.& de verbo.oblig.l.j.in fin.& in Auth.qui.mo.natura.effi.le.in prin. & quòd verbum ſic ſumatur,not.glo.in l.1.ff. de ori.iur.cui adde quod no.in c.ne Romani.de elec.in Clemen.Ioa.An. dicit,ꝙ quædam eſt interpretatio, quæ conſiſtit in varietate linguarum:& de hac loquitur l.1.in fin. de verbo. oblig. & non dubitatur,quin habeat locum in ſtatutis.Eſt & alia, quæ conſiſtit in obſcuritate litteræ, vel ſenſus: & de iſta an locum habeat in ſtatutis,& ad quem ſpectet, dubitatur,vt ipſe proſequitur in dicto cap.pro poſſeſſore. ¶ Ego autem ſequens Bar.vt dixi, diuido quæſt.in 4.membra,dicens,ꝙ quædam eſt interpretatio correctiua:quædam reſtrictiua: quædam declaratiua, ſiue verborum expoſitiua: quædam extenſiua.¶ Capio primum membrum de interpretatione correctiua,& in hac dicit Bar. ꝙ quandoque ſtatutum præcedens eſt ſimplex:quandoque eſt derogatorium ſecundi: qñq; non eſt derogatoriũ,ſed iuro firmatũ: qñq; ſunt duo ſtatuta contraria in eodẽ volumine.Primo caſu, qñ ſtatutũ eſt ſimplex,dicit ipſe,ꝙ qñq; ſtatutũ ſtat in ſuo ſimplici eſſe:quandoque trãſit in contractum. Primo caſu regula eſt, ꝙ primum per ſecũdum intelligitur reuocatum. quia ſicut l. poſterior derogat priori: ita ſtatutum poſterius contrarium primo derogat primo,Inſti.de iure na.§ ea verò.& c.1. de conſti.li.6.¶ Sed hic incidenter quæro,vtrùm in reuocando requiratur auctoritas ſuperioris. dicit Bart. ꝙ ſi erat talis populus,qui poterat ſtatuta facere ſinè auctoritate ſuperioris, eodem modo ſine eius auctoritate poterit reuocare,ar.c.omnis res.de re.iur.& ff.eo.ti.l.nihil. Aut non poterat:& tunc aut vult tollere,& aliud ſtatuere: & non poteſt. aut vult tollere,& ad ius commune redire:& poteſt.allegat l.hac conſultiſsima.§.ſi quis autem.de teſta.vbi per ſecundum teſtamẽtum minus legitimè factum tollitur primum, quando per ipsũ ad ius commune reditur:aliàs ſecus, pro hoc de conſti.c.cum acceſsiſſent.¶ Aduerte, ſi Bar.intellexit,ꝙ populus non poſſet ſtatuere ſine ſuperioris auctoritate,vel conſenſu:tunc credo,ꝙ eodem modo requiritur auctoritas,vel conſenſus in reuocando,vt l. ſi vt proponis.C. de nup.& Auth.contra.C.de diuor.ſed ſi intellexit,ꝙ ad populum ſpectaret poteſtas ſtatuendi,& ad ſuperiorem confirmandi:tunc vtrùm ſtatuta confirmata poſsit populus reuocare, videtur ꝙ ſic. quia confirmatio actus de ſui natura reuocabilis non reddit ipſum irreuocabilem,vt eſt caſus in l.omnium.C.de teſta.vbi Bal.ad literam ita dicit.ar.ꝙ ſtatuta approbata per ſuperiorem poſſunt reuocari per populum,ſecundùm Bar.quod non credo verum:ſed eſt neceſſe, ꝙ ſuperior approbet reuocationem, vt d.l. ſi vt proponis. & ita dicit. Et ego intelligo,prout Bar.ꝙ ſi vult reuocare,& aliud ſtatuere,reqratur cõfirmatio:ſed ſi vult ad ius cõmune redire,non requiratur in reuocando talis confirmatio,ſicut non requiritur in condendo.facit quod no. in ſi. vtrùm prælatus poſsit reuocare procuratorem à ſe, & à Capitulo conſtitutum.vide.c.præſentium.de teſti.li.6. ¶ Aliud membrum fuit, quando ſtatutum tranſit in cõtractum, vel quaſi:tunc ſtatutum tale non poteſt mutari in illius præiudicium,l.2.§.item ex his.quod cuiuſ.vni.no.& ita debet intelligi quod no.in l.quod ſemel.de decre.ab or.fa. ex quo infert Bar.in dicta l.omnes populi.ꝙ ſi per ſtatutum concedit immunitas illis,qui venerint ad habitandum in tali caſtro:ꝙ in præiudicium eorum,qui veniunt, non poſsit immunitas reuocari:ſed in præiudicium venientium poſt reuocationem hoc poſsint.nam cum his, qui venerunt,celebratus eſt quidam quaſi contractus, facio, vt facias:vnde, poſtquam eſt conſummatus, non habet locum pœnitẽtia,l. ſi pecuniam.ff.de condi. ob ca. Huic membro congruè applicatur quæſtio diſputata per dominum Ang. de Peruſio. In electione Poteſtatis cõtingit, ꝙ Poteſtas de omni pœna pecuniaria,quam exegerit,debet habere quartam, & tempore dictæ electionis pro homicidio erat pęna pecuniaria, puta mille:poſt per ſtatutum mutata eſt in corporalem. vtrùm huius ſtatuti mutatio noceat Poteſtati,quo minus habeat dictam quartam pœnæ pecuniariæ iuxta formam primi ſtatuti?arguit ad partes multis medijs, & concludit, ꝙ ſi huic mutationi Poteſtas contradixit:ꝙ ſibi debeatur. nõ enim potuit hoc ſtatutum mutari in eius præiudiciũ, ar.l.in concedendo.ff.de aqua plu.ar.& C.de ſerui.& aqua.l.aquã alleg.pro caſu præal.l.quod ſemel.cum glo.ſua.& l.Lutius. in fi.ad muni.pro hoc facit quod dictum eſt.s.poſt Barto. ¶ Ego dubito,vtrùm iſta ſit bona determinatio. nam infert, ꝙ omnia ſtatuta,quæ tempore electionis afferebant commodum Poteſtati,ſint immutabilia. quod videtur ſatis contra mentem eligentium: & iuſtius videretur, ꝙ iſta quarta debeatur ſibi ſub iſta tacita conditio. ſi ſtatuta permanſerint in eodem ſtatu.ar.no.in c.quemadmodum. de iureiur. Pactum enim relatum ad rem habentem naturam commutabilem, videtur intelligendum ſecundùm naturam ipſius rei,ar.l.& vno loco.& l.damni infec.de dam.infec.¶ Quæro etiam,vtrùm ſicut ſecundum ſtatutum tollit primum:ita tollat ius commune,aliam fortè pœnam ſtatuens, quàm ſtatutum.Io.An.in addi.ſpec.in ti.de pœna te.liti.refert Vber.de Bo.tenuiſſe,ꝙ ſic,& ita iudicatum in Auenione. facit quod no.in ti.de offi.iudi.in prin.Alij dicunt hoc verũ,ſi apparet de mente ſtatuentium voluiſſe ſubrogare pœnam ſtatutariam loco pœnæ legalis.aliàs ſecus. de baptiſ.c.maiores.Refert vltimo opi.Ia.de Bel.qui tenet l.municipalem derogare iuri communi in loco.Bar.tenet,ꝙ per pœnã ſtatuti non ſit receſſum in dubio à pœna iuris communis,niſi hoc appareat,ſaltim tacitè,prout ipſe exemplificat in l.j. ff.vi bo.rap.all.l.quot.de actio.& ob.Dom. Bal. in l.ſi data opera.2.car.ver.item notandum eſt.præcisè tenet,ꝙ videatur receſſum à pœna iuris communis.& fatuus eſſet iudex, qui eam imponeret,& recederet à pœna ſtatuti, quod iurauit obſeruare.nam ſtatutum ſe hẽt ad ius cõe,vt ſpẽs ad genus,vt l.omnes populi.ff de iuſti.& iur.illud enim habetur loco ſpeciei,quod eſt minus generale.& illud loco generis, quod eſt magis generale,vt no.Dyn. de re.iur.li. 6. in rub. Ergo ſtatutum habetur loco ſpeciei:quia ſpecialiter prouidet in illo loco tantùm.Vnde dicimus,ꝙ leges locales ſunt leges ſpeciales,non generales.C.de epiſco. & cleri. l.priuilegia.& l.generaliter.facit quod not. de public.in l.de precio.Cy.format iſtã q.in l.qui ſepulchra.C.de ſepul.vio.& dicit cõiter teneri,pœnã ſtatuti non tollere pęnam iuris cõis in origine;quia ad vtranque agi poteſt: ſed in exactione vtrũ vna tollat aliam:vel cõcurrant,ſaltim in eo, quod plus, ibi vide,& per Bar.in d.l.1.Ego,ſi de facto contingeret,inclinarẽ in opi.Bal.& ſequerer ſemper ſtatutariam vt poſteriorem,& magis ſpecialem.facit ad materiam vtrùm prouiſio hominis tollat prouiſionem legis,in eodem facto aliter ſtatuentis.de quo in l.ſi cum dotem.ſo. mat. per Doc. ¶ Sed iuxta hoc † quæro.ſtatuto cauetur,ꝙ ſcholares forenſes pro ciuibus in omnibus habeantur.quæro,vtrùm hẽant priuilegia Auth.habita.C.ne filius pro pa. videtur, ꝙ non. quia redacti ſunt ad inſtar ciuium. Contrarium eſt verum. quia hoc eſt inductum in maius priuilegium:vnde non debet priuilegia minuere,ar.de condi.& de.l.falſa.§.1.Item cum aliquid conceditur, intelligitur ſic concedi, ꝙ ille,cui conceditur,in nihilo diminuat.de iure fiſ. l. in fraudem. §. neque. facit quod no.in l.decurio.C.de ſilenciar.hoc tenet Bar.in l. 3. §. ſi emancipatus. de contrata.& Bal. in dicta
237 Auth.habita. ¶ Quæro hic poſt Cy. ſi † duo ſtatuta contraria reperiuntur in eodem volumine ſtatutorum: quæritur, vtrùm

vtrùm, & quod valeat.& vr̃,ꝙ neutrũ. quia licèt vnũ sit posterius altero in ordine scripturæ:tñ quia eodem tẽpore sumunt robur.(s.in confirmatione) vnũ nõ videtur præcedere alterũ,sicut cõtractus in scriptis, licèt multa capitula cõtineat.vno tamen tempore perficitur quò ad omnia , cũ.s. fuerit absolutus,l.contractus.de fi.instru.Vbi ergo repugnãtia,ibi nullitas,l.vbi repugnantia.de re. iur.Simile in diuersis dispositionibus testamentorũ, quæ confirmãtur eodẽ tẽpore.s.morte testatoris.vna.n.nõ videtur præcedere in effectu,l.2.C.de test.tu.Cy. ibi tenet contrarium.s. ꝙ illud valet,quod vltimo loco repitur in libro,siue volumine.nam licèt concurrant in actu confirmationis:nihilominus tamen in effectu sui iudicatur vt prius,& posterius,inspecto ordine compositionis,vt.ff.de testa.mili.l.si certarum.§.fi.& de iure codi.l.conficiuntur.§.similes.Itẽ sicut pacta nouissima derogant prioribus.C.de pac.l.pacta nouissima. Ita statuta nouissima præcedentibus.nam statuta sunt vt quędã ciuiũ conuentiones,l.de quibus.de legi.& C.de decr.decu.in rub.Itẽ sic est in legibus licèt vno tpe confirmatis:tũ posterior derogat priori , l. sed & posterior. de legi. sed statuta sunt pars iuris ciuilis,l. omnes populi. de iusti. & iur. & ita no.Cy.in l.2.C.de te.tu.Hoc verum, nisi possent aliqua sub diuisione iuuari.nam sic est in iuribus cõibus.c.cum expédiat.de ele.lib 6.¶Vlterius quæro † singulares de collegio, vel corpore iurarunt seruare constitutiones,&statuta: vtrũ poterũt postea collegialiter illa tollere sine metu periurij? Io. An.ꝙ sic. arctat.n. iuramentũ singulares ad illa seruãda, quamdiu sunt statuta,non postquam sunt correcta,vel sublata:aliàs scholares,vel rectores,q̃ iurant seruare statuta,vt c.2.de iureiur.li.6.essent periuri,si ea sublata non seruarent.quod esset absurdum.sic iuramentum de obediẽdo prælato non obligat,illo remoto.ad hoc de elec.c. venerabilem.in vlt.gl.& ita seruat totus mundus.& est verum, qñ iuramentum est ita præstitum .s.seruare statutum: sed si iurat quis seruare illa , quæ in statuto continentur (puta ꝙ non recipient aliquem apostatam,vel similia)tunc vr̃,ꝙ nõ possint venire,etiam annullando statutum illud,ar.eorum, quæ no.in d.c.venerabilem.& ar.in c.1.de cler.non resi.qđ sentit Ioan.An.in c.1.de his,quæ fi.à ma.par.ca. Hoc ergo modo videtur statutũ immutabile satis metu periurij.simile in c.dilecto.de præb.simile etiã de testõ iurato,vt nõ possit mutari absq; metu piurij,si iurauit non mutare, vt not. Bal.in l.humanum.C.de legi.& ita iurari consuluit Io. An. in d.c.1.Sed tamẽ ibi ipse reprobat illam formam iuramẽti,ꝙ corpus , vel collegium iuret per sindicum non mutare statuta,per ea,quæ ipse not.in c. veritatis. de iureiur.super glo.fi.& de sen.excom.li.6.super glo. fi.vbi satis infertur effectus istius formæ reprobatæ.sublato.n. statuto de non recipiendo talem, remanerent singuli obligati iuramento.& pro tanto remanet mihi prædictum eius consilium dubitabile.nã regulariter sublato principali disposito,tollitur iuramentum,l.non dubium.C.de legi.& quia qõ visa fuit dubia Io.An.in addi.Specu.in tit.de iureiuran.ideo ibi arguit ad partes.& dimittit indecisam.¶Posset ergo probabiliter dici,ꝙ si ex iusta , & euidenti causa recedant à statuto , videatur ẽt iuramẽtũ, quod arctabat eos tanquam singulos, sublatum:aliàs si sine causa à statuto recedant,remaneant nihilominus vt singuli obligati ad obseruantiam iuramẽti. ad hoc quod ipse no.in d.c.dilecto.de præben.super gl.immo.& in tex.super ver.iuramento .in nouel. vbi remittit ad no.p eũ de testõ iurato in c.qđ semel.de re.iur.li.6.in mer. & in spe.de leg.§.nũc tractemus.ver. sed si legatus. & quod ibi in addit. ¶ Quæro iuxta prædicta de qõne disputata p Cy.Statuto ciuitatis cauetur, ꝙ statuta non possint fieri,nisi sub certa forma.modò populus congregatus fecit quandam reformationem,non seruata illa forma. Quæritur an valeat talis reformatio,tenet,ꝙ vbi ĩ statutis præcedit clausula derogatoria legis,post simpliciter facta nõ valet: quia vr̃ deesse consensus statuẽtiũ,& hoc tenet Bar. in l.oẽs populi.Non ob.l.humanũ.C.de legi.quia illa l.nõ hẽt clausulã derogatoriã,nec loquitur de forma necessaria,sed de humanitate.qđ patet,quia dicit[humanũ]&c.Bal. dicit hanc decisionẽ Cy.fore verã,vbi est expressa forma cũ express. clausulæ derogatoriæ.sed vbi forma est exp̃ssa absq; clausula derogatoria expressa, sed tacita: tũc tacitè derogatur ei p fcm̃ cõtrariũ,& sic valeret reformatio,vt est tex. not.in l. codicillis.in prin.de le.2.& collige , ꝙ qñq; præcedens dispõ derogat ptãti:qñq; derogat formæ: qñq; derogat volũtati.Primo casu nõ valet.quia ptãtẽ de publico concessam nullus põt sibi adimere.Scđo casu,cũ ẽ derogatoria formę, dic vt.s̃.Tertio casu,qñ verba sunt derogatoria voluntati, certũ est,ꝙ vltimus actus nõ valet.qa deest ei voluntas.l.si quis in prin.testi.de le.3. ¶Sed hoc casu q̃ro, vtrũ sufficiat ad derogationẽ præce.statuti hñtis dictã clausulã derogatoriã gñalis clausula,nõ obstãte.puta non obstante aliquo statuto,qđ in cõtrariũ loqueretur:tunc si hoc sm̃ emanat à pari potentia causę efficientis,tenet Cy.in d.q.ꝙ legib.cõdendis sufficiat derogatio gñalis leg.contrariarũ, ar.l.oẽs. C.de quadri.præsc.& vr̃ hoc tenere gl.in l.Imperialis. C.đ nup.Non ob.l.siquis in prin.testi.q̃ vr̃ requirere spãlẽ. quia loquitur in dispõne hoĩs priuati,qui dispõit ad suã volũtatẽ:& dẽt aptius loqui,ar.l.veterib.C.de pac. secus in principe,vel alia psona publica,q̃ disponit ad vtilitatẽ aliorũ, sm̃ Cy.Bal.in d.l.humanũ.latius prosequitur in testõ,vtrũ req̃rat clausulã derogatoriã spãlẽ præcedentis voluntatis derogatoriæ:an verò sufficiat gñalis,de qua in c.1.de cõsti.li. 6.& d.c.quod semel placuit.& oĩo vide,quod de hoc loquitur,& no.in c.1.de exce.præla li.6.vbi de dcã clausula posita in rescrip.¶Circa istã contrarietatẽ statutorũ occurrũt duo dubia,in quibus Bar.cõsuluit.primum est, cum per vnũ statutũ prouisum est spãliter,ꝙ Ptãs de tali falsitate debeat inquirere.ĩ.mensem. Alio statuto gñaliter cauet,ꝙ de oĩbus falsitatibus possit Ptãs inquirere. ĩ.10.an. vtrũ istud statutũ hẽat locum in illa falsitate,in q̃ de alio tpe est prouisum?& vr̃,ꝙ sic,quia bene concurrunt lex spãlis,& gñralis,qñ est plus in vna,quàm in alia,l.1. §. dixerit aliquis.de public.& l.quot.de act.& ob.Contrarium tenet Bar. nã sm̃ eũ,statutũ generale non hẽt locũ in falsitate, in qua de tpe alio est prouisum,vt l.querela.de fal.& ibi no.& l.in honorarijs.& quod ibi no.de act.& ob.Non ob.contraria, quia loquuntur,cum lex generalis, & spãlis producunt diuersas actiones:sed in casu isto in eodẽ genere delicti, vt in falsitate,prouidet in quadam spẽ falsitatis de certo tempore. & quia eadem actio nõ potest esse tẽporalis,& perpetua propter repugnantiam: ideo gñalis prouisio nõ extendit se ad illũ casum,arg.l.vbi repugnantia. de reg.iur.¶Alia quæstio est,cum per statutũ testes contra Magnates non possunt reprobari de falso.Alio statuto cauetur, ꝙ contumax hẽatur pro confesso.Vtrùm ergo si contra tales testes iudex inquisiuit de falso, & fuerunt contumaces,vtrùm habeantur pro confessis.Præmittit primò,vtrùm iudici sit permissum inquirere isto casu.tenet,ꝙ non:quia omnis modus puniendi videtur prohibitus,l.seruus.C.de his,qui ad eccl. confu. & de emen.ser.l.1.in prin.aliquid non posse reprobari,præsumit illud ita verum:ꝙ non debet admitti probatio in contrarium,l.fi.arb.tu.ad Vell.l.antiquæ.ad Mace.l.fi. in Aut. vt li.ma.& auię.§.ad hoc. & ex hoc patet, ꝙ iudex inquirit super eo,quod nõ ẽ delictũ,postq̃ statutum p̃sumit ita efficaciter deposuisse verũ,& in hoc residet.¶Sup eo verò, qđ quæritur,vtrũ,si non cõparuerint,possint condẽnari, tanq̃ fuerit habiti pro cõfessis , tenet.ꝙ possint:qa licèt nõ admittant ,pbationes in cõtrariũ:tñ p cõfessionẽ (ẽt fictã) q̃ resultat ex tali cõtumacia,est probatio admittẽda, in Aut. de æquali.do.in prin.& per Cy.in Auth.sed iam necesse. C. de

de dona. ante nup. Idem dicit, si post tẽpora à statuto limitata iudex inquirat: quia tp̃s accusationũ criminaliũ nõ tollitur ipso iure, sed pit excep. l. si maritus. §. p̃script. de adul. & in hoc residet in consilio, quod incipit. Dñs Cy. de castro sancti Petri. &c. & refert eũ in l. absentẽ. de pac. Ex quibus habes, quid iur. in statutis, quæ videntur inter se contraria, qualiter dẽant concordari, & quod p̃ualere. ¶ Hic ẽt quæro, si vnum statutũ dat certã formã sñiandi. Aliud dicit, ꝙ sñia. ĩ. certũ tempus mandetur executioni, non obstante aliquo statuto. Vtrùm sñia, in qua constat formã primi statuti non fuisse seruatam, mandabitur executioni. Io. An. ꝙ non in addi. Spec. ti. de execu. sñię. §. postremo. allegat de inoffi. test. l. si prius. & de re. iur. l. in ambiguo. clausula ergo non obstante aliquo statuto &c. non impedit vnum statutum p aliud limitari & suppleri. ad hoc omnino vide qđ not. Batt. in extrauag. ad reprimen. super ver. nõ obstãtibus. Similem q̃onem tangit Io. An. in tit. de sen. & his, quæ eã sequũtur. §. vt aũt. in addi. vbi q̃rit si vno statuto cõtra p̃ceptũ nõ possit opponi aliqua exceptio. Alio ꝙ minor non possit se obligare sine certa solemnitate: vtrũ præceptum factum cõtra minorem, non seruata solemnitate dicti statuti, mãdabitur executioni: tenet ꝙ non. quia nullitas causata ex alio statuto reddit præceptum nullũ. quia præceptum non ritè factũ non dicitur præceptum, l. non putauit. §. non quæuis. ff. de contrata. & de cle. non resi. c. tue. in gl. secũda. sic ergo vna l. p alias terminatur, l. sed & posteriores. ff. de legi. sic statutum per aliud statutum: aliter sequeretur, ꝙ præceptum factum furioso, vel prodigo mandaretur executioni. quod esset absurdum. & ita ipse no. in d. §. vt autem. Cui adde, & omnino vide quod no. Bar. in l. 1. ff. quod vi aut clã. facit qđ no. in c. statutum. in prin. de rescri. li. 6. Similẽ. q. tangit Bar. in l. 1. C. ne li. in vna eademque causa. vbi quærit si vno statuto cauetur, ꝙ sententia feratur de consilio aliquorũ. Alio cauetur, quòd sententiæ statim executioni mandentur: nã nisi appareat de impartitione consilij, sententia non mandabitur executioni. & subdit, ꝙ præsumitur data de consilio, si lata fuit præsentibus partibus, & nõ cõtradicẽtibus, & lapsum sit biennium, vt. no. in c. in præsentia. de renunc. in nouell. & c. quoniam cõtra falsam. de probat. Subdit ibi, ꝙ alias non præsumitur lata cum consilio, nisi probetur. quia negatiui defectus, siue carentiæ probantur eo ipso, quòd non probatur contrarium: nisi in his, in quibus procedere, arbitrarium est, vt no. in l. 1. de fi. instru. & iure hastæ fis. Sed pone, quòd duo sunt statuta. vnum, quòd sententiæ pupillorum mandentur executioni per priores artium tantùm. Aliud, quòd sententiæ à centum libris. s. mãdentur executioni per Potestatem tantùm. mõ lata est sententia pro pupillo in 200. mõ quæritur, quis ex istis dẽt exequi. Dicit Bal. ꝙ spãlior iudex. sed quõ cognoscetur, qs est spãlior? dicit ipse per hãc doctrinã. quia illa qualitas, quæ põt pluribus inesse, illa est generalior, q̃ illa, quæ potest vni soli inesse, vt no. ff. de pac. l. iurisgen. §. sed fraudandi. ita in proposito qualitas põt inesse cuilibet de genere, & cuicunque ætati: ætas autem non potest inesse, nisi sibiipsi. Ergo inspicitur iudex datus ætati. Nam (vt dicit) paruum genus derogat magis graui, & indiuiduum derogat vtrique, & hoc no. Bal. in l. execut. C. de execu. rei iud. & vide, qđ idẽ Bar. de hoc no. in l. Gallus. ad fi. de li. & postu. & plenius Bar. ĩ d. extrauag. ad repriniendũ. super ver. non obstantib. ¶ Quæro

239 iuxta p̃dicta † vtrũ p dictiones taxatiuas inducat correctio in legibus vel statutis. pone, vnũ est statutũ, qđ p maleficio ĩponit pœnã mille librarũ. aliud, qđ p eodẽ imponit pœnã 50. lib. per dict. tm̃, solũ, siue solũmõ, vel dũtaxat. Vtrũ inducat correctio alterius, qđ simpliciter loquebatur, tex. vř, ꝙ non in l. ob æs. C. de prædi. mi. & l. cõtractus. de reg. iur. & l. serui no. de vsuc. vbi p Bar. vtrũ p dictas dictiones impechat legis extẽsio. Dicit, ꝙ nõ, ĩ materia fauorabili, l. illud. cũ ibi no. C. de sacrosã. ec. secus in materia odiosa, l. 1. C. de pa. q. fi. distra. & vide de ista mat. not. p eũ in l. 3. §. cũ Titio. de adi. le. & qđ ipse no. in l. si cũ dos. re. amo. & C. de proba. l. rõnes. ¶ Circa istã interpretationẽ correctiuam cadit qõ Dy. Statuto Florẽ. cauetur, ꝙ illæ sint domus magnatũ, ĩ quibus fuit miles à 20. an. citra: vel quos opi. vulgi appellat, & tenet vulgariter potẽtes, nobiles, vel magnates. In quodam alio statuto repiunt descriptæ domus magnatũ, & ĩter alias est descripta domus de Ciprianis, ex qbus nõ fuit miles à 20. an. citra, nec vulgi opi. hẽt eos p magnatibus: p̃stiterunt tñ satisdati. aliq ex eis, sicut alij magnates. Vtrũ ergo inter magnates, quorũ grauior est ibi status, & cõditio, q̃ populariũ, debeat cõputari diffinitio magnatũ sup. dicta facit ꝙ nõ. descriptio, & satisdatio facit in op. Dy. cõsuluit, ꝙ nõ debeãt reputari magnates pluribus rõnibus. Et primò qa cũ lex disponit, vel producit aliquid inesse, oẽ, quod non ẽ sm̃ formã legis dispositũ, videtur prohibere, & extra cõstõnẽ, & dispõnẽ legis cõstituere. quod patet, quia si testator cõfirmat certi generis codicillos, oẽs vř posuisse ex̃ formã, & vires codicillorũ, q iuxta formã p̃missam facti nõ repiũtur. ff. de iur. cod. l. cõficiũtur. §. fi. ¶ Ad hoc accedit, quia lege cauetur, ꝙ dispõ à cõtrario sensu legis pcepta lex ẽ, & p lege hř. de testa. l. q testamento. §. mulier. & de testi. l. ex eo. si ergo lex municipalis disponit, ꝙ certi generis homines sint magnates (vt ẽ statutũ p̃dictũ) vř, ꝙ oẽs, qui nõ sunt de numero generis, intelligatur posuisse ex̃ numerũ, & cõdõnes magnatũ. Itẽ aut illud, quod diffinit, q sint magnates, p̃cedit illud, in quo magnates enumerãtur: aut sequitur. si p̃cedit, videtur sequẽs derogatoria, ex quo nullũ effectũ hẽt, l. qui in aliena. §. Celsus. de acqui. hære. & l. fi. §. interdum. de leg. 2. de contrahẽ. emp. l. cũ manu sata. §. fi. Item sequẽs descriptio in numero magnatũ cõtra diffinitionẽ statuti præcedẽtis videtur fcã potius per errorem, q̃ ex certa scia: & iõ pro non facta habetur. de supel. leg. l. Labeo. §. verum. & de her. institu. l. quoties. circa prin. Præterea descriptio in numero magnatũ non facit illũ magnatẽ, qui non est, vel eius conditio. non habet. de decur. l. Modestinus. de iur. immu. l. semper. §. quibusdam. Præterea voluntas testatoris idẽ operatur, quod lex, in Auth. de nup. §. disponat. sed si testator illud, quod cõi opinione reputatur, de vno genere redigat in aliud genus, illa relatio nihil operatur, tanq̃ erronea, vt l. Labeo. §. verũ. Item negari nõ potest, quin dicta descriptio repugnet diffinitioni traditæ de illis, qui pro magnatib. reputentur, & per hoc reddatur dubia intẽtio statuẽtium, sicut in simili, in c. cum inter. R. de elec. sed in ambiguo statutorum benigniorem interpretationẽ sequi non minus iustius, q̃ tutius. est. ff. de his, q̃ in test. del. l. proximè & de reg. iur. l. ea quę in partes. §. in re dubia. Itẽ lege cauẽt, ꝙ cũ vna p̃sona varijs artificijs deputatur, ei artificio dẽt adiudicari, ĩ quo plerũq; versat, de le. 3. l. legatis seruis. § si vnus. sed illi de Ciprianis versantur magis ĩ artificio populariũ, q̃ magnatũ. satisdatõ autẽ vř eos magis excludere, quantùm ad alia onera, quæ magnatibus incumbunt, ar. de fun. instru. l. quæsitũ. §. idẽ. & de condi. & demo. l. cum ita. & C. de procur. l. maritus. & de pac. cõuen. l. fi. & in hoc Dy. residet cõs.

240 suo. 12. ¶ Quæro vlterius. facta fuit quędam reformatio cõtraria statuto: tamen statutum ante, & post fuit practicatũ. quid iur. dicit Bald. ꝙ cum reformatio non fuerit more vetẽtium approbata, statutum valet. quia non dicitur interruptum, quod semper viguit. 4. distin. c. fi. p Archi. & Bald. in Auth. omnes peregrini. C. cõ. de succeßio. vbi etiã quærit, si super debitis alicuius cessantis, & fugitiui emanauit superioris decretum, quòd primò satisfiat creditoribus gratuitis, secundò creditoribus vsurarijs, & hoc, non obstante aliqua hypotheca, vel temporis prærogatiua: deinde mandat per nouum decretum iusticiam omnibus fieri, seruatis suis decretis, & statutis loci, quæ statuta disponunt hypothecarios

cætios præferendos, sicut ẽt est de iure cõi. Modò quęritur, quid iuris. nam illa copula, seruatis statutis, & decretis, cadit inter cõtraria. so. dicit Bal. ꝙ decreta præualeant: quia constitutio principis derogat consuetudinibus, & statutis locorum, ar. dictæ Aut. omnes. vbi ista tangit. ¶ Vltimò cit
241 ca istam interpretationem correctiuam occurrit† qõ, cum ex statuto insurgit perplexitas, & cõtradictio quædam, nec potest iudex in vno capite sequi statutum, quin in alio offendat. Pone statuto cauetur, ꝙ iudex non audiat bãnitos, nec agendo, nec excipiendo: modò bannitus agit contra bannitum: iste excipit de banno actoris, actor replicat de banno rei. vnde si ipse actor non debet audiri in actione, nec reus in exceptionẽ: ex quò videtur iudex perplexus. nã quemcunque audiuerit, facit contra statutum. remitto de ista quæstio. ad no. per Bal. post Bar. in l. cum mulier. solu. matri. Accedit hic alia. q. disputata per Ia. Bu. de statuto, quo cauetur, ꝙ nihil possit firmari in consilio populi, nisi prius per capitan. proponatur. Cauetur alio statuto, ꝙ si capitaneus proposuerit de homicida aliquo cancellando, desinat esse capitaneus ipso iure: modò capitaneus de homicida cancellando proposuit, confirmatum fuit, vtrũ valeat? dubium facit, quando desinit esse capitaneus. nam si desinit, cum proponit, non poterit postea firmari. Si verò desijt, postquam per consilium firmatum fuit: tunc valet, quasi vsque ad dictum actum consummatum durauerit capitaneus. arguit primò, ꝙ valeat, considerato principio, in quo erat capitaneus. Vnde licèt desinat ante actum perfectum, non attenditur: quia qualitas hominis consideratur ex principio gestionis, non ex fine, l. eum actum. de nego. gest. & pro socio. l. si id quod. §. si filius. Item res inchoata vtiliter, & terminata inutiliter iudicatur valida in totum ratione vtilis principij, l. sed an vltro. de neg. gest. Nam cõsummatio actus trahitur ad principium, & ex eo sumit effectum, l. potior. qui po. in pi. ha. Præterea priuari capitaneũ, est pœna: sed hæc non imponitur, nisi post delictum, l. sancimus. C. de pœn. & per consequens oportet propositionem fuisse perfectam: aliàs si non esset consummatum, non punietur, iuxta no. in l. si quis non dicam. C. de episco. & cleri. arguit alijs medijs pro hac parte, & innuit contrarium, videlicet ꝙ statim, cũ proponit, desierit esse capitaneus, & ꝑ consequens non tenuit quod firmatum fuit tanquam propositum à capitaneo prius priuato, probat hoc aliquibus rationibus subtilibus more suo. Ego idẽ sentio per ea, quæ in fi. no. Io. An. post Inno. in c. præterea. de app. Velocius. n. currit, & penetrabilius factum iuris, quàm hominis, prout ibi exempla bona. facit l. quid ergo. alias l. si post mortem. de leg. 1. & de quęst. puncti in l. Arethusa. de sta. ho. & vide c. nerui testiculorum. 13. dist. Item si ex aliquo actu quis venit priuandus administratio. actus ille erit inualidus, & tamen ex eo remanet priuatus, l. iubemus. §. sanè. de episcopis, & cle. ¶ Vltimò circa istã materiam correctiuam in legibus, & canonibus quædam tetigi. s. in 6. q. principali, quę satis congruè possunt ad hanc materiam adaptari, vt per te videas: quibus etiam adde q. Oldr. de duobus statutis Paduæ, quorum vnum confert præmium capienti bannitum: aliud punit capientem aliquem in districtu alieno. Quid ergo si vnus cœpit fugare bannitum in territorio Paduæ, & persecutus eum cœpit in territorio Veron. An mereatur præmium, vel pœnam? incipit. Duo sunt statuta in ciuitate Paduæ. &c. Et hæc sufficiant de ista interpretatione correctiua. ¶ Est & alia interpretatio restrictiua, de qua subijciã aliquas quæstiones prius. vide tamen quod plenè dixi. s. in q. Nam quæ ibi dicta sunt in legibus, & canonibus, ꝙ quandoq; ratio in eis expressa, vel subintellecta ampliat, & restringit ipsas: ita dicendum est etiam in statutis, vt. s. talis ratio, quæ mouit, vel mouere potuit statuentes, debeat considerari, & secundùm eam latè, vel strictè intelligi, & similiter vnũ statutũ per aliud modificari, vt dixi. s. in proxi. mẽbro versi. hic etiam quæro. & ver. sed pone, ꝙ duo. Item ad
242 uertendum quia † non solùm ratio expressè, vel tacitè intellecta ampliat, & restringit statuta: sed etiam hoc faciunt leges cõmunes, vel ẽt alia statuta, quæ de illa materia loquũtur. quod vt clarius pateat, subijciamus exempla quædã. Et primò pone. per statutum prohibentur opponi contra publicum instrm, vel cõtra iudicis ꝓcep. vel cõtra laudũ oẽs exceptiões, præter q̃ exceptio falsitatis, quietationis, & solutionis, & nulla alia. Vtrũ ꝑ ista verba, & nulla alia, videãtur prohibitæ aliæ excep. legitimæ, q̃ descẽdũt ex alijs iuris partibus, vel statutis. Bar. istã. q. plenè examinat in l. 1. §. j. ff. qđ vi aut clã. & in effectu dicit, ꝙ si opponit, ꝙ illud, qđ producit, non est instrm, non est laudũ, non est præceptũ iudicis: & istæ non videntur prohibitę. nã cõstare dẽt primò de substantia, & essentia rei, & postea de except. disputare, l. 4. §. condẽnatum. de re iudi. Ad hoc l. si quæramus. de testa. & l. quidam referunt. de iure codi. Non. n. potest dici instrumentum, laudũ, vel pręceptum, quod caret substantialibus. Vnde sententia lata à iudice incõpetẽte, nõ põt dici sententia: iõ ista exceptio incompetentiæ semper põt opponi, ẽt si per legẽ prohibeatur opponi oĩs exceptio cõtra eam, vt est glo. no. in cle. j. de seque. po. & fruct. ¶ Iuxta hoc mẽbrũ quærit vtrùm possit opponi exceptio simulationis. Dicit, ꝙ simulatio bene facit deficere contractũ: qa ille nõ est contractus, qui simulat, sed ille, qui verè agit. C. plus valere quod agi. ꝑ to. sed tñ bene est instrm publicũ: licèt confectum super debito simulato. C. si quis al. vel. si. l. j. & l. quã uis. & l. cũ proponas. Ex hoc infert, ꝙ ista exceptio simulationis non poterit opponi: quia opponens nõ impugnat instrm, sed contractũ contentũ in illo instro, quod est publicum, vt prædixi. Bal. ponit istã. q. in l. 1. C. plus valere quod agit. quòd aut simulatio probatur per præsumptionẽ iuris, & de iure, & põt opponi in Auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. aut est simulatio probanda: & tunc refert. aut obijcitur cõtractui: & nõ põt opponi, vt dixi. s. post Barto. aut obijcitur rogatui tabellionis (quia dr, ꝙ rogatus fuit simulatè, & testes simulatè adhibiti:) & tunc poterit; quia instrumentum non est instrumentum: quia defecit in eo solẽnitas instrumentaria, idest rogatus, in Auth. de tabel. §. nos aũt. Bal. alibi in ista materia ponderat verba statuti: nam si dicit, ꝙ contra contractum dotis non possit opponi aliqua exceptio: & tunc statutum veram dotem significat. an verò dicat contra instrumenta dotalia non possit opponi. nam tunc non potest opponi, nisi contra tenorem instrumenti, & declara hoc, vt ipse no. in l. refert. C. de fal. ca. adiec. le. ¶ Item in supradicto exemplo laudi quærit Bal. † si per statutum cõtra executio. laudi nulla potest opponi exceptio: vtrùm possit opponi, ꝙ non tenuit compromissum. refert Guil. de Cun. tenere, ꝙ sic in l. 3. §. si seruus. de pecu. item potest opponi exceptio nouationis, l. si causam. C. de execu. rei iud. Item potest opponi exceptio contrarij laudi, vt l. 1. C. sen. rescin. non po. & ita no. Bal. in d. l. si causam. vbi subdit ad idem aliã. q. statuti, quo cauetur, ꝙ omnia instrã tabellionum mandentur executioni, quemadmodum sñiæ, quæ transiuerunt in rem iudi. vtrũ hoc statutũ intelligatur de instris nõ liquidis. dicit, ꝙ nõ C. de cõpensa. l. fi. possunt tamẽ liquidari per oẽ genus probationis, vt no. Bar. in l. 1. de le. 2. Sed pone, ꝙ, dum petitur liquidari, opponũtur quædam exceptiones: vtrũ pñt? & in hoc loquitur ibi Bal. de instro guarẽ. ex quo si petatur executio, prohibet opponi oẽs exceptiones, exceptis quibusdã. Vtrũ ergo cõtra liquidationẽ, quæ petitur, poterunt opponi aliæ exceptiones, quàm contentæ in statuto? dic ꝙ aut opponuntur ad eneruãdũ, & remouendũ instrm: & non possunt opponi. aut ad eneruãdã ipsã liqdationẽ: & tũc pñt opponi: & iõ cõtra dictũ instrm nõ potest opponi, ꝙ stipulatio est sine causa: sed bene potest

test opponi exceptio obstatiua liquidationis. nam si nō est debitum ope excepti. ergo nō potest debitum liquidari. ff. de li.ca.l.vel obligatus.& l.3.§.hæc verba.ne vis fi.ei.Si igitur non potest liquidari; ergo nec exequi. Concludit ergo, ꝙ oīa instrumenta conditionalia,& incerta, dum liquidantur,non gaudent beneficio statuti:sed postq̄ interlocutus fuerit causam liquidatā fore:tunc statutū de exequendo incipit hr̄e vires,sm̄ eū,qui ꝑ hoc vltimū dictū, & ꝑ verbū,interlocutus,&c. sentit,ꝙ in hac liquidatione nō sit seruādus iuris ordo:sed sūmariè ꝓcedatur, sicut cū tractatur de liquidatione eius,qđ deducitur in sñia lata in iudicio generali.vt hic, & no.Inn.in c.conquerēte. de offi. or. & per Bar.in l.1.ff.de edē.facit l.4.de peti.hære.& l.fi. de confessis.& hoc verum credo.& hæc addita sint primo mēbro,cū .s.oppo.vt sic dixerim,cōtra ipsū corpus instr̄i publici,laudi,vel præcepti.¶Qn̄q; opponūtur aliæ exceptiones, q̄ nō sūt de ꝑmissis ī statuto,sed aliàs legitimæ de iure:& tūc aut illæ exceptiones descēdūt ex aliquo cap. statuti eiusdē ciuitatis:& illæ pn̄t opponi,non obstante,ꝙ sit dictū,nulla alia exceptione,ar.dictæ l.1. cū sua gl.qđ vi aut clā. & l.ita pudor.C.de adul.& circa hoc vide exēpla.s̄. ꝓxi. mēbro ver. sed circa istā cōtrarietatē.ꝑ totā columnā.Qn̄q; illę exceptiones descendunt ex alijs partibus iuris:tunc dicit Bart.ꝙ non pn̄t opponi;quia inherēdū est verbis statuti, q̄q̄ duris, l.prospexit.qui & à qui.& l.1.§.si is qui nauē.de exercito. Subdit,ꝙ licèt nō possit qs opponere exceptiones in statuto nō cōprehēsas:tn̄ poterit implorare officiū iudicis,ꝑ qđ actor prohibeatur ab agendo. licèt. enim prohibeatur excipere:tn̄ non prohibetur iudicis officiū implorare,vt l.planè.de peti.hær.& l.fi.e.ti.& l.3.in fi.nau.cau.sta. & hoc verū dicit, cū statutū excludit eū ab exceptione. Sed si dicat [nulla alia exceptio,vel defensio admittatur:]tunc nō posset ēt iudicis officiū implorare.quia oīs defensio est sublata per dicta verba.Subdit bonū remediū contra rigorē hujus statuti.s.ꝙ soluat,& repetat, sicut in simili de iureiur.c. debitores.facit c.quēadmodū.& c.ad nr̄am.eo.ti. Qua aūt actione repetat,tenet ꝙ condōne indebiti,vel sine cā, non obstante,ꝙ ista nō cōpetant post sententiam,l.1.C.de cōdi.inde.& l.fideiussor.§.in omnibus.man.qa illud verū,qn̄ illa cā(vtrū.s.esset debitū, vel indebitū)potuit in primo iudicio examinari:si non potuit,nihil impedit, quin cōpetat cōdic. īdebiti, & sine cā.ad hoc quod no.ipse Bar.post Cy. in d.l.1.de condi.indebi.¶Prædicta sunt vera,sm̄ eum, qn̄ statutū dicit non admitti excepti. aliquas cōtra instr̄m publicū,exceptis aliquibus. quo casu non prohibetur excipe contra personam agentis,puta.nō potes esse in iudicio,qa minor,quia excōicatus,quia bānitus,& si. Ista.n.non respiciunt instr̄m,sed personam agentis,ar.l.filio.de inof.test.& ista scribit Bar.in effectu in præal.l.j.§.fi.cui adde, qđ post eum no.Bal.in l.cum mulier.so.ma. vbi de efficacia statuti prohibentis alicui audientiam in agendo, vel defendendo. Itē per prædicta patet,ꝙ iudicis officiū competit in casu, quo alicui audiētia denegatur. Alibi tn̄ dn̄t Doc.ꝙ vbi alicui denegatur audiētia,iudex super illo facto nō pōt ex officio inquirere:vn̄ de iniuria facta bānito nō pōt iudex inquirere,si statutū prohibet eum audiri.& ita in non soluente collectas disputauit Ia.Bu.vt refert in l. non solum. §. si iuramento.in fi.ff.de iniur.& vide quod no.in l.querela. C. de fal.per Cy.& Bar.hoc iō, quia delictum cōmissum cū tali statutū reputat non delictū:vel reputat tales contumaces in obediēdo mā.iudicū tāquā hostes. iō pōt eis audiētia denegari,vt l.sed & si ꝑ prætorē.§.sed & si dū decreto.ex qui. ca.ma.sed in casu, quo repellit aliquos excipere contra publicū instr̄m,licèt priuet eum exceptōe,nō tn̄ actione,si cōpetit sibi aliàs ad prædictū debitū,vt d.c.debitorē.facit qđ no.in c.cum dilectus.de or.cog.c.fi.e.ti.in nouel.& hoc verum,vt dixi,nisi statutū auferat non solum excepti.sed etiā omnē defensionē.quo casu vr̄ sibi etiā actio denegata.nam hoc facilius tollitur,q̄ defensio.c.cū inter priorem.de exce. Prædictis adde c.ex parte.& quod ibi no.de of. dele.& c.si ne exceptio. 12.q.2.& vide quod no.in Spe.de renun.& cōclu.§.1.ver.pone.vbi vtrùm per pactum possit tolli exceptio,siue defensio.& quod no.in q.vulgari de iuribus renunciationis non peti renunciationē ad arbitriū boni viri. Vt

243 tn̄ latius intelligas†vtrū.s.statutū,quod generaliter loquitur,recipiat interpretationē restrictiuā post Bal.sic distingue.Qn̄q; statutum emanat ad obseruantiam iuris cōis,& tūc recipit iterpretationē sm̄ ius cōe,l.2.C. de noxa.de cōsue.c.cum dilectus,Qn̄q; emanat præter ius cōe,puta dicit statut.ꝙ quodlibet instrumentum publicum habeat paratam executi.hoc non est sm̄ ius cōe.quia instrumentū, in q̄tum instrumentum,non meretur talē executi.vn̄ si dicit statutum,ꝙ solummodo aliquæ excepti.obstent,illæ solæ obstabunt.quia iste est casus omissus à iure cōi: ideo non est recedendum à verbis statuti,vt l. si vero.§.de viro. sol.ma. Quandoque statutum emanat contra ius cōe:& tunc similiter dicit,ꝙ non recipit interpretationem per ius cōe,l.prospexit.qui,& à qui.facit.ff.de iusti.& iur.l.ius ciuile.Interdum statutum emanat ad ampliandum ius commune,vt si statutum dicit,ꝙ quilibet admittatur ad accusandū de homicidio. nam tunc & inhabiles admittentur,vt infames,l.j. §.nunciatio.de oper. no.nun. vbi de ista materia per Bart. Bald.autem sic distinguit,vt vidistis in l.ita pudor. C.de adult.& vide gl.in l.fi.§. in computatione. C. de iure deli. & de ista interpretatione restrictiua quò ad non includendū clericos sub verbis generalibus statutorum vide quod dixi plenè super rub. de quibus,siue super quibus rebus possint fieri statuta.ver.iuxta prędicta occurrit declaratio,&c.11. q.principali. Aptantur etiam ad materiam huius interpretationis restrictiuę quæ dixi.s̄.sub rub. de iuribus statutorum respectu personarum, & locorum, ad quam scilicet personam, & loca extendant effectum, si verba statuti indefinitè, generaliter, vel vniuersaliter sint concepta, an debeant restringi,& prosequor in personis,locis,& rebus ferè per totam dictam rub.sub.12.q. principali. facit quod not.Barto.& post eum Bal.in l.habeat.C.de sa.san.eccle.restringuntur,si generaliter intellecta caderēt in absurdum. pone exemplum in l.fi.ff.ad exhi.per Bar.similiter ne includant odiosos, puta. confert statutum præmium indicanti furem.non enim debebitur indicanti se ipsum.l.4.§.fi.ff.de cond. ob tur. ca. In generali enim sermone non veniunt odiosi,l.Lucius.§. Lucius Titius.de le.2.& ca.alma.de sen. excommun.lib.6.

244 ¶ Iuxta prædicta† quæro.cauetur statuto,quòd bannitus possit impunè offendi:nunc bannitus offendit bannitum. quæritur, si accusatur, & ipse excipiat de banno,possit contra eum replicari de banno suo. & ꝙ possit, videtur, ar. l.cum mulier. solu. matri. Item posse offendere bannitum est quoddam priuilegium à statuto concessum.& per consequens non videtur competere bannito,l.amissione.§.qui deficiunt.de capi.di. & dicto cap.alma. sunt enim banniti extra protectionem Communis;ideò eis non debent patrocinari statuta, vt not. Cyn. in l.1. C.de na. li. Ia. de Are.tenet,quòd bannitus licitè potuerit occidere alium bannitum.non obstan. quod dixi,quòd statuti beneficium non includit bannitum.Nam quędam sunt beneficia vtilitate priuata: & ista non competunt bannitis, l.ex facto ad Trebel. Quædam sunt beneficia vtilitate publica:& ista fauore publicæ vtilitatis omnibus competunt, vt l.si quis in graui.§.hi quoque.ad Sill.& not.in l.1.de iusti.& iur.per Guil.pro quo bene facit ad leg.Iul. ma.l. 1.& de custo. reo. l. reos. in fi. & hoc no.Bald.in repetitione l. cum mulier.solu. matr.vbi quærit,si per statutum super aliquo delicto mitigatur pœna iuris communis, an bānitus illud committens punietur illa pœna statuti mitiori:& videtur,

tur, q non: quia non debet gaudere beneficio statuti. cōtrarium tenet ipse, quia postquam per statutum mitigans pœnam recessum est à pœna iuris communis, ita in hac pœna includūtur bāniti, sicut alij, non eorū fauore, sed ex natura legis, quæ debet esse omnibus communis, & vniformis. 4. di. c. erit autem lex. ¶ Subdit etiā quæst. si statuto cauetur, q bannitus non audiatur agendo, vel defendendo; modò bannitus agit contra bannitum, excipit contra agentē de banno, ipse replicat, q non debet reus audiri super ista exceptione: reus duplicat, q nec actor super actione. quid faciet iudex in ista perplexitate? nam si vnū ex eis nō audit, alterū audit. admittendo. n. exceptionem contra actorem, audit reū. & sic non videtur posse effugere, quin incidat in statutum, refert ibi Bal. Iac. Bu. tenuisse disputando, q ista exceptio banni tollitur per replicationem banni. & sic auditur actor, & non reus. nam cum ipse reus primò bannum deducat in iudicium, & al. censetur in hoc tanquam actor; ergo debet repelli. & cum in sui odium sit adempta ei defensio, non debet iudex pro eo supplere ex officio: secus cū excōicatio non prouenit ex defectu: tunc enim, si subest æquitas, iudex supplet, l. planè. & l. fi. de pe. hære. vincet ergo actor isto casu ex hoc solo, q non habet legitimum contradictorē, l. q hēbat. §. fi. de ma. test. & c. cū ecclesiasticæ. de excep. Item actor, licèt bannitus, habet actionem, licèt non eius exercitium: reus verò non habet exce. quam obijcit, cum sit in delicto simili, quod opponit. & plus est remoueri à iure, quàm ab exercitio, l. ex plurib. de auc. tu. ¶ Sub

245 iungit Bal. q. disputatam per Iac. Bu. † si statutum annullat contractum propter nō solutam gabellam: si neuter soluit, & emptor rem petit, venditor verò excipit de gabella non soluta, emptor replicat, q nec ipse soluit. Bald. tenet, q aut volo expugnare talem contractum: & possum. aut niti ex eo: & non possum. quia exceptio nullitatis, quæ opponitur, non potest replicatione nullitatis tolli. Nec replicatio, quæ non iuuat actionem intentatam, est impertinens, vt in Spe. de excep. §. fi. ver. pen. & adde hic quod not. Bal. in l. acceptam in fi. C. de vsuris. ¶ Ex prædictis apparet, qualiter sub generalitate statutorum includantur banniti, siue inhabiles. nam quandoque non ipsorum fauore principaliter, sed alia ratione includuntur, vt patet ex prædictis: quibus adde no. per Inno. in c. intelleximus. de adul. ¶ In hac eadem materia occurrit hic quæstio de statuto, quo cauetur, quòd

246 † homicida non possit esse de prioribus: modò quidam occidit bannitum, non ex officij necessitate, sed priuata inimicitia. Vtrùm iste poterit esse de prioribus? & videtur, q sic. quia quod fit lege permittente, pœnam non meretur, l. Graccus. de adul. Bald. dicit, quòd talis est infamis infamia facti. & licèt istud maleficium sit tolerabile, non est tamen laudabile apud bonos, & graues. & licèt non sit punibile: tamen non potest dici, quòd illud non sit maleficium, & delictum: nec est bona consequentia. non imponitur pœna, ergo non est delictum, vt l. decurion. C. de his qui no. infa. vbi sentit idē Bal. propterea dixi, q non possit esse, & hoc quando statu. dicit, quòd possit impunè occidi: secus dicit, vbi statutum dictat, quòd possit occidi licitè, & impunè. tunc enim nullo modo esset maleficium. nam quod licitè fit, non potest maleficium dici, l. 3. §. transfugas. de sicca. & C. eodem titu. l. is qui aggressorem. In iudice occidente certum est secundùm eum, quòd licèt condemnet ad mortem, non per hoc potest dici homicida, ar. ff. de in ius vo. l. quamuis. & quod ibi per Doct. in quæstione de barbitonsore. ¶ Formac alibi idem Bald.

247 q. similem de statuto, quo cauetur, quòd † homicida puniatur in centum. alio cauetur, quòd qui commiserit duo homicidia, capite puniatur. Quid ergo si quis commisit homicidium, & soluit centum: an si committat aliud, debeat decapitari? & videtur, quòd non; quia pro primo est satisfactum, ergo non debet amplius puniri. nam paria sunt condemnatum soluisse pœnam, & absolutum fuisse. C. de lege Aquil. l. contra negantem. Contrarium tenet Bal. scilicet quòd debeat decapitari in Auth. qui semel. C. quomodo, & quando iud. quia facta causæ non possunt pro infectis haberi, l. in bello. §. factæ. de capti. licet ergo obligatio sit extincta, primum aggrauat secundum: sicut prima contumacia (quantuncunque purgata) aggrauat aliam sequentem, vt dicta Authen. qui semel. & hoc dicit Bald. verum, etiam si primum maleficium esset præscriptione sublatum. nam non obstante præscriptione cognoscetur de illo, non propter ipsum, sed incidenter propter aliud aggrauandum. quod est no. secundùm eum in Auth. qui semel. ¶ Sed pone retentis eisdem terminis, quòd quidam occidit primò bannitum, post non bannitum: vtrùm decapitabitur, tanquam duo commiserit homicidia? Bald. quòd non, in l. Graccus. quia bannitus interfectus non debet computari in numero occisorum. quia impunè fuit occisus, ergo &c. vt ipse hoc no. in præalleg. l. Gracchus. Conclude ex prædictis, quòd homicidium solutione pœnæ, vel præscriptione peremptum aggrauat pœnam sequentis homicidij. Homicidium autem voluntariè commissum contra personā banniti repellit ab officio, sed non grauat talem homicidam in pœna ex secundo homicidio aggrauanda. Item adde circa istam interpretationem restrictiuam etiam quod dixi supra prox. principali membro de interpretatione correctiua. versic. circa istam contrarietatem &c. quibus adde, quod no. Bar. in l. querela. C. de fal. vbi post tempus præfixum ad accusandum à statuto, non potest iudex inquirere. quia sicut per statutum certo tempore præscribitur contra accusationem: ita etiam eodem tempore præscribetur contra inquisitionem, vide ad hoc quod ipse not. in l. non solum. §. si mandato ad finem. ff. de iniur. Sed alibi quærit

248 Bar. & non soluit † vtrùm istud tempus præfixum à statuto ad accusandum currat in criminibus, quæ occultè committuntur vt falsitates: videtur, quòd nō, vt l. annus. de calum. & l. semper. §. hoc interdictum. ff. quod vi aut clam. allegat in contrarium. ff. de diuer. & temp. præscrip. l. fina. in fi. vbi ignorantia non impedit cursum præscriptionis, pro hoc C. de præscrip. lon. temp. l. fina. ibi [nulla scientia, & ignorantia] &c. Bald. tenet tempus in prædicta quæstio. currere ignoranti, l. fina. C. de dolo. Bald. no. in dicta l. omnes. quòd si per statutum præfigitur sindico tempus ad denunciandum maleficium: quòd in maleficio clam commisso non

249 currit † quia ignorantia excusat, vt l. genero. de his, qui no. infam. vbi etiam dicit, quòd si constitutio sinodalis priuat executorem testamenti executionis officio, si infra certum tempus non exequitur: quòd istud tempus non currat executori ignoranti. ignorantia ergo potest allegari ad euitationem pœnæ, vel incommodi ipsius ignorantis. sed quādo cursus temporis, vel id, quod agitur, tenderet ad eius commodum, non potest contra eum ignorantia allegari. vnde si statutum permittit bannitum impunè occidi: si ignorans eum bannitum occiderit, gaudebit beneficio statuti: nec poterit ad eius pœnam ignorantia allegari. & ita ibi Barto. & post eum Bald. & vide quod

250 not. Barto. in l. Lucius. ff. ad Turp. vbi dicit, quòd † statutum, quod fit de carceratis relaxandis, non porrigitur ad carceratos ob crimen falsi: nisi specialiter sit dictum, vel hoc senserint statuentes. Idem dicit, si fiat statutum de aliquibus banniendis: vt non porrigatur ad exbannitos ob crimen falsi. & per hæc eius dicta obtentum est Florentiæ contra quendam, qui fabricari fecerat instrumentum falsum: contra quem cum capitaneus inquireret, excipiebatur de quadam reformatione facta nouiter, q Potestas, vel capitaneus non possit inquirere de criminibus commissis retro per tres annos: quo tpe hæc falsi-

tas cõmissa fuerat .collateralis capit. replicauit, ꝙ reformatio, quãtuncunq; generaliter concepta, non includebat crimen falsitatis, sm̃ Bar. vbi. s̃. & sic obtentum fuit, & processum contra illum. Prædictis adde quod dixi. s̃. 12. q. sub
251 rub. ver. vlti. circa hoc qro. ¶ Quæro vlterius. si† statuto caueatur, ꝙ de damno dato credatur sindico, vel saltuario: an possit probari contrarium, no. Bal. C. si aduer. li. in l. 1. vbi refert Ia. de Are. dixisse, ꝙ vbicunque dēt stari dicto alicuius, impossibile est, ꝙ reuocetur dictum eius, ar. dictæ l. primæ. tamen iste officialis potest aliàs puniri de falso ciuiliter, & criminaliter, sm̃ Iac. de Are. sed Ia. Bu. in l. 1. C. de re iud. dicit, ꝙ ei dēt stari in dubio: sed si probatur denunciatio falsa, non stabitur ei. facit. ff. de custo. reo. l. diuus. Azo in summa de lege Aqui. dicit, ꝙ si iudici per sui inspectionem, vel officiali apparet damnum non datum: ꝙ ista efficacissimè excusant ad condemnationem impediendam. Prædictis adde, quod in simili no. Bal. in l. Theopompus. de do. præle. ¶ Quæro de quæst. in qua Bald. consuluit. caueatur statuto, ꝙ nullus audeat, vel præsumat intrare, vel apprehendere tenutam, vel possessionẽ alterius sub certa pœna. Modò quidã mercede à quodam conducti intrauerunt, & putauerunt vites, & alia ruralia in eodem loco operati sunt: qui post accusantur, & solum probatur quod prædictum est: an debeant condemnari. tenuit ꝙ non. quia statutum, quod loquitur simpliciter de intrante, debet intelligi, si dolosè intrauerit: aliter quilibet per agrum alienum transiens puniretur. quod eẽt contra legẽ Mosaicam, qua hoc ꝑmissum est. cum enim prædicta, quæ illi exercuerunt, sint licita, & de genere permissorũ: nisi probetur, ꝙ sciẽter, & dolosè egerũt, excusant à pena, postq̃ ad rẽ in suo genere licitam accesserunt. pro hac eius decisione all. gl. no. in l. in rẽ. §. tignũ. ff. de rei vẽ. Ad quod faciũt no. Bar. in l. 1. ff. si quis te. li. esse ius. fue. vbi si statutum punit ingredientem, vel molestantem alium in sua possessione, an ibi requiratur dolus. facit, quod no. Bal. in l. 1. ff. de legi. ¶ Accedat huc qõ de statuto, quo cauetur, ꝙ laudum non possit redargui de iniquitate, vel nullitate, vtrũ poterit impugnari rõne doli? videt, ꝙ sic. nam ista l. dicit, ꝙ stetur sententiæ arbitri siue æquæ, siue iniquæ, l. diem proferre. §. stari. de arbi. & tamen potest redargui de iniquitate, & redarguitur, si proueniat ratione
252 doli, vel fraudis, l. 1. C. de arbi. † Statutum igitur debet reduci ad intellectum iuris cõis, & per eum distingui, maxime quis damnum indebitè patiatur. C. de noxa. l. 2. de noxa. l. Cæsar. ff. de mu. & ho. l. 1. & quod no. in l. fi. §. computa. de iure deli. Disputauit in fi. quæstionem Io. Cal. de illo, q pro misit cum iuramento non petere reductionem ad arbitriũ boni viri, rõne enormis læsionis: vtrũ hoc prætextu poterit ipsum dicere iniquum, tenuit, ꝙ non, si re ipsa contigerit: secus si ex ꝓposito, & sine dolo. quæ qõ, & decisio potest adaptari ad statutum, si verbis similibus loqueretur. Ego disputando tenui indistinctè, ꝙ ratione enormis, siue enormissimę læsionis possit peti reductio. nam inter dolum re ipsa, & ex proposito non videtur fieri differentia, l. si quis cum aliter. ff. de ver. ob. & in l. 2. ff. de doli excep. Ad prædicta facit quæstio, per quam conceditur arbitrium Potestati. vtrũ illud arbitrium poterit transgredi iura. de quo in Cle. sæpe. de verb. sig. Reperio circa istud arbitriũ concessum Bal. cõsuluisse Florentiæ. nã concessum fuit arbitriũ latissimũ dñis prioribus, & ceteris alijs cõtra offendentes, vel occidentes populares, & hoĩes minutos. qui statuerũt, ꝙ ꝓ tali delicto cõmisso ꝑ aliquẽ de aliqua magna domo alij consortes teneant ad pœnã, nisi eos ceperint, & dederint in fortiã. q̃rit vtrũ hoc potuerint. dixi de hoc. s̃. in 11. q. sub rub. de quib. siue super quibus rebus põt fieri statuta. §. quò ad sm̃. ver. q̃ro vlterius. & vide quod no. Bal. in l. 1. ff. de iure deli. vbi dicit, ꝙ licèt sit cõcessum arbitrium Ptãti: tñ debet expedire ꝟ terminũ statuti. ad hoc l. si i lege. i pri. ff. loca. ¶ Occurrũt aliæ qõnes circa istã ĩterp̃tationẽ restrictiuã verborũ gñalium statutorũ. Ecce vna † ꝑ statutũ oĩbus currit pscriptio. 10. an. qui sua debita non exegerint: nunqd currat filiofa. dicit Bal. ꝙ non. quia vbi non est negligentia, ibi non dẽt eẽ pœna. & ista est regula naturalis, q̃ ẽt ĩ statutis dẽt sibi locũ vẽdicare, sm̃ eũ ĩ Aut. nisi tricẽnalis. de bo. ma. cõcordabit ergo istud statutũ cũ iure cõi, quo idẽ cauetur, l. 1. C. de an. excep. Similiter dicit ipse alibi. si statuto cauet̃, ꝙ hæres teneatur insolidũ. nã intelligitur nõ facto inuẽtario. nã statutũ trãsfertur ad ius cõe, nõ solũ ne quis puniat̃ indebitè, vt C. de noxa. l. 2. sed ẽt ne qs perdat legis bñficiũ, vt no. in l. fi. §. in cõputatõ. de iure deli. facit c. cũ dilectus. de cõsue. vbi cõsuetudo interpretatur ĩ dubio sm̃ ius cõe. & hoc ipse no. ĩ l. ab execu. C. quorũ ap. non reci. Pone exẽplum ẽt, cũ statutũ dicit, ꝙ instrumenta guar. mãdẽtur executioni ꝑ carcerationẽ debitoris, & oẽm modũ, q placuerit creditori: vtrùm debitor, ne carceretur, possit cedere bonis? tenet ꝙ sic, quia sicut statuta municipalia dẽnt inuicem reduci ad cõcordãtiam: ita ẽt cum iure cõi. ita no. in l. 1. qui bo. ce. po. vbi subdit, ꝙ in terris Ecclesiæ dẽt potius concordari cum iure canonico, q̃ cũ iure ciuili. & econuerso in terris Imperij cum iure ciuili: vt sic ĩde interpretationẽ recipiat, à quo descendit auctoritas, & p̃tãs, l. oẽs populi. de iust. & iur. ꝑ p̃dcã nõ puto quẽdã Doc. sanè consuluisse. cauebatur statuto, ꝙ decedenti ab intestato succederent proximiores consanguinei ex linea p̃rna. Mõ qdã hñs fratrẽ patruelẽ tm̃, & aliũ ex vtroq; parẽte, decessit ille. cõsuluit, ꝙ vigore statuti æqualiter admittuntur, post q̃ sunt ambo in eodẽ gradu: licèt vnus coniũctus ex vtroq; parẽte, alius ex ꝑte patris tm̃. Ego credo cõtrariũ, ꝑ iã dcã. nã statutũ admittẽdo simpliciter proximiores consanguineos, dẽt intelligi sm̃ ꝙ ius cõe eos admittit: vt redigatur ad intellectũ iuris, sm̃ q ĩ exẽplis p̄cedẽtibus dcm̃ est ꝑ eadẽ iura. ¶ Procedo vlterius, & q̃ro, si vno statuto ꝑmittitur bãnitũ impunè occidi. alio prohibetur de
254 latio certorum armorũ sub pœna. Modò † quidã cũ armis sic ꝓhibitis occidit bãnitũ. q̃ritur, an debeat puniri, tãquã portauerit arma prohibita? Do. Thomas de Arciguidis de Bon. disputauit istã. q. & arguit multis medijs ꝓ, & cõtra. & tãdẽ concludit, ꝙ non veniat puniendus, quasi permissum sibi videatur id, cum quo commodius explicare põt quod cõceditur. nã qui vult vnũ, vr̃ velle oẽ id, per qd̃ peruenitur ad illud, l. illud. de acqui. hær. & cui ꝑmittit̃ qd̃ plus est, vr̃ ꝑmitti quod minus est, in c. cui licet. de re. iu. li. 6. & l. videamus. in fi. de in lit. iur. Itẽ gñalis prohibitio deferendi arma dẽt restringi, nisi ex cã licita, & permissa deferat, ar. l. si cui. de seru. nã & lex prohibet quẽ occidi, & tñ talis prohibitõ non cõprehendit casum occisionis licitæ, l. quid ergo. §. si hæres hoĩem. ff. de le. j. Præterea debemus ĩspicere istud, ad quod principaliter intentio, & animus intendit, non ad id, quod accessoriè, & ad ꝓximã cãm, nõ remotã, l. verũ. ff. de fur. Quinimò q̃nq; si id, quod principaliter agit̃, est ꝑmissum, tolerat̃ quod est ꝓhibitũ, si incidat cũ ꝑmisso, l. sciam §. qui cum aliter. ad l. Aqui. l. si is qui duos. de li. le. sed animus deferendi arma prohibita tẽdit ad bonũ finẽ, s. ostendendi hostem ciuitatis, l. minimè. ff. de relig. sic & iudex nõ cẽsetur nocẽs, si occiderit criminosos, pacẽ reipub. p̄turbãtes. 23. q. 4. c. est iniusta. Nã toleratur q̃nq; quod in suo genere malum est, si tẽdit ad bonũ finẽ. ponit Seneca in Declamat, exẽplum de eo, qui fracto muro de nocte ingressus est domũ alicuius, & subripuit scrineũ, in quo erant literæ conspirationis, & ꝓditionis ciuitatis: an hoc patefacto mereat̃ præmiũ, vel pęnã, & quod præmiũ. facit tex. in l. 2. §. postea cũ Appius. de ori. iur. In cõtrariũ, qa in maleficijs ĩspicimus aĩum, nõ euẽtũ, l. diuus. ff. de sicca. & l. si qs seruo. C. d fur. at hic habuit aĩum subtrahẽdi, siue furãdi. fortuna ergo, q̃ fecit felicẽ ciuitatẽ, nõ dẽt attẽdi, sed furtũ. cogita.
255 ¶ Sed† q̃ro vtrũ sicut ꝑ ius cõe distiguit̃, & restrĩgit̃ gñale statu-

(Margin number 253 stands beside the line "liũ statutorũ. Ecce vna † ꝑ statutũ oĩbus currit pscriptio. 10.")

statutum:ita etiã per pactũ.ver.gra.statutũ permittit bãnitum impunè occidi.mõ feci pacẽ cũ inimico: quẽ bannitũ ante,vel post dictã pacẽ ego occidi:vtrũ incidã in pœnam alterius statuti,quo acriter puniuntur qui pacẽ frangũt,vel in pœnã cõuentionalẽ pacis fractæ.Old. disputauit de bannito post fractã pacẽ,& tenuit, ꝙ occidens eũ non incidat in pœnã conuentionalẽ:primò quia, vt dicit,lege cauetur, ꝙ propter bonum publicũ(quod in delictorũ punitione versatur)priuata lex conuentionalis rumpitur.ff.ad Sil.l.si quis in graui.§.vtrùm.Secundò quia per l. permissionem superuenientẽ cãtã ex aliquo maleficio nõ solũ tollitur lex cõis, sed priuata,siue conuentionalis.ponit exẽplum per l.si seruum.de ver.ob.&l.1.de his,qui sunt sui,vel ali.iur.in quib. prohibetur occidi seruum proprium,& tũ dicit lex alibi,ꝙ si occidam,permittente iure cõi (puta in adulterio deprehensum)non obstante obligatione, qua tenebar non occidere,sed seruare,licitè occidam,l.qui seruum.de verb.obl. & l.quid ergo.§.si hæres hominẽ.de leg.1.Item iste occisus tempore occisionis videtur omnino alius ab eo,ꝙ erat tempore stipulationis conceptæ.ff.ad Trebel.l.ex facto.§.ex facto.ibi[post deporta.susceptos quàm ab alio]&c. pro hoc facit quod no.in Auth.de man.prin.§.neque autem homicidas.Do.Bar.disputauit istam.q.in terminis magis latè,& sunt isti.Statuto Lucanæ ciuitatis cauetur, ꝙ frangens pacẽ homicidæ capite puniatur.Alio statuto cauetur, ꝙ bannitus ꝓ homicidio possit impunè occidi.accidit, ꝙ Titius, qui erat pro homicidio bannitus,& condemnatus, q si veniat in fortiã cõis,capite puniatur.fecit pacem cum Semꝓnio inimico suo,& exbannito,& promiserunt se inuicẽ non offendere sub pœna statuti,& sub pœna mille librarum.demum dictus Sempronius interfecit dictum Titiũ exbannitum.Quæritur,an inciderit in pœnam statuti,& pœna mille sit commissa,vel non.pręmittit,antequam soluat,quibus exbanniti æquiparentur:vtrũ illis, qui efficiuntur serui pœnæ:an deportatis:an relegatis: an excõicatis. & licèt cũ singulis.§.dictis in pluribus conueniant:tamen prædictis non æquiparari clarè ostendit,& concludit, ꝙ æquiparant trãsfugæ.nam põt impunè offendi: & verè,& propriè põt dici trãsfuga ciui.suæ,& propriè hostis.nã transfugæ dicũtur,q ab his,sub quorũ imperio sunt,deficiunt, & in numero hostium se trãsferũt.ff.de capi.di.l.amissione.§.qui deficiũt. bannitus aũt est talis non obediens, & rebellis est præsidẽti,sub cuius iurisdicti. est,& cõfert se in numero aliorũ bannitorum, & hostium ciui. suæ. Item sicut transfuga potest impunè offendi,l.4.§.fi.de sicca.ꝓbat hoc alijs rationibus, & subiungit,quæ iura perdat ꝑ tale bannum, & tandẽ cõcludit,ꝙ occidens eum non tenetur pœna statuti, qua punitur capite frangens pacem.Nam hoc beneficium, & oĩa iura ciui.propriæ,quæ tendunt ad eius fauorem,perdidit ꝓpter bannum.sed de pœna conuentionali,quæ fundatur in iure naturali,& gen.cum hoc ius non perdat, videtur,ꝙ offendens eum dicta pœna teneatur.contrarium tenet ex eo, ꝙ istud pactum(tanquam contra publicam vtilitatem tendens)non debeat obseruari.nam ad hunc finem.s.propter bonum publicum hoc permittit statu. vt l. 1.C. quando li. se sine iudi.vindi.facit quod no.in l.non dubium C.de legi & c.diligenti.de foro compe.Item(vt dictum est)iste est hostis,& transfuga ciuitatis:licitum autem est priuato venire contra fidem datam à se hosti,l.1.§.non fuit.& ibi gl.ff.de dolo.pro hoc tex.in dicto.§.neq; autem homicidas.in Authen.de man.prin.& in hoc residet. ¶ Prosequor nũc quædam dubia circa statuta, quæ excludunt filias,si dotatæ fuerint,à successione patris.Pone,statuto cauetur,quòd filia dotata à patre non habeat regressum ad bona paterna, vel dotata à fratre non succedat fatri. modò in primo casu pater dotauit filiam de bonis matris, & in secundo casu frater dotauit sororem de portione sororis.Nunquid sic dotata habebit regressum ad dicta bona fraterna, vel paterna?tenet Bald.ꝙ sic;quia cum effectu non potest dici dotata ab eis,& verbum,dotare,ius significat, non actum nudi ministerij,ar.ff.de man.vin.l.pater ex prouincia. in fi.& de iure do.l.si res.& hoc no.Bald.in l.matri.C.de iur. doti. Sed in casu(in quo statutum includit filiam dotatam à patre)quid si pater decessit, relicta posthuma, quam dotare non potuit,vel furiosam,vel infantẽ, vtrũ fratres dotando eam excludant?arguit,ꝙ sic,& concludit contrarium,quia iste casus ẽ omissus à statuto,ergo &c.l.si cũ dotẽ.in prĩ.so. matri.& ita no.in l.si plures.de cõdi.inde.& vide quod no. Bar.in l.cum plu.de admi.tutorum. ¶ Quid si statutum di-
256 cit,ꝙ filiæ debeant dotari, & amplius petere non possint. Modò puella non vult nubere,sed vouere castitatem,& venire pariter cum masculis.& videtur, ꝙ possit: quia postq̃ matrimonium non contrahit, dotari non potest. quia dos sine matrimonio esse non potest,l.3.ff. de iur. dot.quia ergo deficit hic tacita conditio statuti (scilicet nuptiarum)ꝑ consequens debet cessare statutum, l. adigere.§.quamuis. de iurepa.Item si statutum expressè arctaret filiam ad nubendum, esset contra bonos mores.nam matrimonia debent esse libera.c.gemma.de spon.quod hic non esset.facit quod no.in c.statutum.de hæreti.in nouel.lib.6. In contrarium facit,quia stat per ipsam,quo minus nubat: ergo debet haberi pro nupta,l.iur.ciuili.de condi.& demonst.nam videtur statutũ prouidisse filiabus de certa quantitate, qua habita,debent esse contentæ,ar.l.qui habebat.de hære.insti.& ita tenet Bal.in l.pactum.C.de colla.Transeo ad statuta,quæ quandoque prohibent mulieres,vel minores cõtrahere sine consensu consanguineorum. Pone ergo, statuto caueri,ꝙ minor,& mulier non possunt contrahere sine præsentia consanguineorum,& propinquorum.modò pone,ꝙ isti propinquiores sunt absentes, & in remotis partibus.dicit Bal.ꝙ poterit sine eis contrahi,ar.ff.de condi. & demõ. l.multa.in prin.consuluit tamẽ,ꝙ loco absentium adhibeatur auctoritas iudicis,ar.C.qui admi.ad bo. pos.l.bonorũ. & quod no.in Auth.de hære.& fal.§.si verò ablatã. in ratione sui. Circa hoc in fi. quærit, si statutum in contractibus minorum requirit consensum matris,& ceterorum propinquorum.modò minor,mortua matre, contrahit cum con-
257 sensu solo prædictorum.nam statutum, quod loquitur de consensu matris,intelligitur,cum mater viuit:nam mortua non est mater.& idem dicit,si sit in partibus ita remotis,ꝙ periculosa sit minori eius expectatio,ar.præal.l. multa. & l.si longius.de iudi.& l.filius.si cer.pet.Sed pone,ꝙ statutũ exigit consensum duorum consanguineorum ex parte patris,si extant;aliàs ex parte matris.iste minor non hẽt nisi ex parte patris vnũ,ex parte matris alium: nunquid valeat contractus cum consensu eorum?Bal.ꝙ sic, allegat Bar.in l.Stichum,qui meus erit.de leg.1. & hoc ipse no.in l.in coniunctione.C.de nup.vbi subdit,quid iur. si nolunt consentire.& dicit,ꝙ minor poterit appellare, & deferre querelam ad iudicem,l.fina.ff.de ap.reci.Postremò circa hoc quærit, si non habet consanguineos maiores,sed minores discretæ tamen vitę,& capacis consilij.dicit quòd istis consentientibus satisfactum erit statuto,postquam non distinguit circa ætatem,argu.ff.de iureiuran.l.pater.in fi.& hoc in adultis.In pupillis dicit,quòd eorum consensus non valet sine tutoris auctoritate; quia nec dicuntur præsentes, l.diem proferre.§.coram.ff.de arbi.& ita no. in dicta l.in coniunctione.& in l.1.C.qui admi.ad bo.po.pos.ad fi. & vide pro hoc vltimo quod no.in fi.in c.ex eo quod.de elec.li.6.¶ Iuxta prædicta etiam quæro.lege Perusina cauetur, ꝙ filiusfa: non possit contrahere siue expressa lĩa patris, nec minor sine lĩa cõtrahentis,vel saltim duorũ ꝓximorũ cõsanguineorũ,si curatorẽ nõ habuerit,& ꝙ cõtractus aliter factus nõ valeat. Mõ qdã filiusfa.cõtraxit sine lĩa patris,& men-

titus eſt ſe patrēfam.& adultū ad duo, tanquā curatorem,
vel conſanguineum,qui non erant,& idem filiusfam.vel mi
nor iurauit non venire contra. Quæritur, vtrùm valeat con
tractus factus cum dicto filiofam.vel minore,ſaltem ꝓpter
iuramētū.Ia.de Bel.tenuit diſputando, ꝙ non valeat,neq;
teneat:quia dicta l.municipalis reſiſtit,& non adſiſtit, ſi eo
caſu licentia non eſt adhibita,vt l.non dubium. C. de legi.
nec iuramentum confirmat talem contractū. de hoc tamē
dic,vt per Bar.in l.cum lex.ff. de fideiuſ. & l. ſiquis pro eo.
e.ti.Et no.ex hac eius deciſione, ꝙ dolus contrahentis non
firmat contractum,in quo deficit ſolemnitas ſtatutaria. Si
autem ſolum deficit rōne doli,tunc aduerſus dolum cōmit
tētē contractus erit validus, ſi placuerit cōtrahenti ſecum,
vt l.eleganter.ff.de dolo.facit quod no.& dixi in c. 1. de re
258 ſcrip. li.6. ¶ Quid dices† ſi in aliquo actu ſtatutum proui-
det adhiberi præſentiam,vel conſenſum quatuor virorum,
aliàs non valeat:vtrùm ſi adhibeantur. 5. vel plures,redda-
tur actus inualidus,tanquam nō ſeruata forma. & videtur,
ꝙ ſic;quia omiſſio modi,& formæ vitiat diſpoſitionē,l.qui
Romæ.§.Flauius.ff.de ver.ob.& c.Piſanis.de reſti.ſpo.& c.
cum dilecta.de reſcrip.ad hoc.c. cum ſuper abbatia. de of.
dele.Contrarium reperio fuiſſe conſultum: quia licèt ad ſo
lēnitatem lex ſtatuat certum numerum,ampliatio numeri
non vitiat,l.hæredes palam.in prin.de teſta.& l.cum tabu-
læ.de ſecun. tab.pro hoc l.non ſolet.de reg.iur. & l. qui mu
tuam.ff.man.& l.pediculis.§. Labeo.de aur.& ar.lega.Item
in maiori numero ineſt minor,l.1.§.ſi ſtipulādi. de ver. ob.
Præterea numerus ampliatus non diuerſificat formā, l.nō
ſunt liberi.de ſta.ho.facit l.is cui. ff. quemadmodum ſerui.
amit.l.1.§.itē quæritur.ff.de aqua quot. & æſti. facit quod
no.Bar.in l.ſi prius.ff.de aqua plu.ar. Huic membro inter-
pretationis reſtrictiuæ poteſt applicari q̄ſtio diſputata p
dominum Ang.de Peruſio.Nam exorta guerra inter com
mune Flor.& commune Viterbien.hincinde emanauit de-
cretum,ꝙ omnes banniti, qui in guerra ſeruierunt per ſe-
meſtre tempus,ſint,& intelligantur abſoluti,& ad bona ple
nariè reſtituti.contingit, ꝙ quidam banniti in actu bellico
fuerunt capti:quidam vulnerati:quidam mortui:item qui-
dam (antequam emanaret edictum) in carceribus manci-
pati; ita ꝙ nulli eorum ſeruire potuerunt actualiter iuxta
formam edicti. Quæritur vtrùm omnes, vel aliqui ex eis,
gaudeant edicti beneficio,vel non.Primò pro vulneratis,&
ægrotantibus,ꝙ gaudere debeant.facit, ꝙ tunc ſeruire in-
telliguntur,l.cum hæres.§.Stichus.de ſtatu.li.ad hoc,l.ſi.§.
idem iuriſ.ad leg.Rhod.de iac. & no.in l.arboribus.§. de il
lo.de vſufru.ad hoc l.ſi pecuniam.in prin.& §.fi. de condi.
cau.da.vbi impeditus implere, videtur impleuiſſe: nec po-
teſt repeti, quod datum eſt,tanquam cauſa non ſecuta,pro
captis adducit iura,quæ dicunt milites captos,poſt redeun
tes conſequi ſtipendia, & præmia, ac ſi capti non fuiſſent.
de re mili.l.deſertorem.§.is qui ad hoſtem. & eodem tit. l.
non omnes. §. qui ab hoſtibus.& l. penulti. ſimiliter quòd
videntur viuere,per glo.Inſti.de excuſa. tuto. §.in bello. &
l.diem functo.de offi.aſſer.& l.1.§. diuus. de var. & extra-
or.cog.& l.poſt duos.de aduo.diuer.iudi.& C.de proxi.ſa-
cro.ſcri.l.ſiquis pro carceratis.adducit, quia ſtetit per eos,
quibus debebat præſtare ſeruitium, non aperiendo eis car
ceres:vnde debet haberi conditio pro impleta. de ſtatuli.l.
3.§.non ſolum. Pro his omnibus facit c.imputari. de regu.
iuris.lib.6.cum multis ſi.ibi alleg.ad hoc l.ſub conditione.
§.quoties.de hær.inſti.Item conditio ſeruitij habet cauſam
ſucceſsiuam.poſtquam igitur fuit in aliquo inchoatum, li-
cèt aliquo caſu impeditum implementum,debet haberi cō
ditio pro impleta,vt d.l.pecuniam.In contrarium arguit.
Et primò contra carceratos (quòd nō veniant ſub edicto)
facit l.Domitianus. ad Turp. nam nec etiam ad bannitos
pro crimine falſi, l. Athales. de fal. nec contra exbannitos
pro patria expugnata.quoniam pro talibus nulli competit
copia exorandi,C.ad leg.Iul.ma.l.quiſquis.de epiſ. & cler.
l.quicunque.contra mortuos allegatur: quia licèt quò ad
eos habeatur conditio pro impleta: tamen non niſi elapſo
ſemeſtri tempore, debent potiri edicti beneficio, l. 3.§.ſi
ita ſit libertas.de ſta.li.vnde mors, quæ eos cancellauit de
banno,omnia ſoluit: vnde poſſunt eis bona reſtitui,in Au-
then.de nup.§.deinceps.coniuncta.l.quoties.§. vnde Mar-
cellus.de noua. Contra captos, & etiam vulneratos facit.
quia cum rem dubiam,ſcilicet bellicam artem peragēdam
ſuſceperint,videntur eam ſuſcepiſſe periculo ſuo, non con
ductoris.ad hoc l.ſi vt certo. §. interdum. commo. contra
omnes facit defectus cōditionis. nam debet impleri in for
ma,l.Mæuius.de condit.& demonſt. Item defectus imple-
menti ex parte ſua.non.n. poteſt quis agere ex contractu,
qui primò impleat ex parte ſua,l.Iul.§.offerri.de act.emp.
ꝓ hoc mens iſtorū ſtatuentiū, quæ fuit, vt eis ſeruaretur cū
periculo ipſorum: quia bellum non eſt expoſitū cantui phi
lomenæ;ſed nunc hunc,nunc illum iterficit gladius. 2. Reg.
11.pro hoc præalleg.§.interdum.& quod not. Innocen. in
c.ſicut.de iureiuran.vbi per Innocen. quòd locator opera-
rum in bello debet ſuo periculo pugnare: vnde equos, ar-
ma,& alia,quæ perdidit,non recuperat.Item impediti ſunt
ſeruire propter vulnera,& capanias hoſtium,quibus hoc li
cuit agere, l. 1. de dolo.ſed cum licitè tertius impedit im-
plementum condit.non habetur conditio pro impleta, l.iu
re ciuili.de condit.& demonſtr. & poſt multa in hanc par-
tem inclinat ſcilicet, quòd nulli incluſi in ſupradicto edi-
cto gaudeant eius beneficio.ex eo mouetur, ꝙ iſta cenſetur
mixta conditio, quæ pendet à facto bannitorum,& inſidijs
fortunæ,& à facto ſtatuentium,quibus debet impleri:vnde
de ea iudicandum eſt,vt de mera caſuali. vt no.de condi.&
demonſt.in rub.& hæc vera dicit,cum verba edicti ſunt cō
cepta conditionaliter: quo etiam caſu ſi intra ſemeſtre fe-
ciſſent,tamen illi gaudebunt edicti beneficio.pro hoc.l.3.
§.fina.de ſtatuli.Si autem verba edicti fuiſſent cōcepta mo
daliter:vt ſi eſſent ſimpliciter rebanniti, & reſtituti, vt ſer-
uirent per ſemeſtre: tunc qualitercunque fuerint impediti,
non eis præiudicat,l.quibus diebus.de conditio. & demon.
poſtquam enim ſemel ſunt liberati, non reincidunt de fa-
cili in obligationem ſemel extinctam, quæ deſcendit ex de
licto,l.ſi vnus.§.pactus.ſupra de pac.ar. contra.cap.eos.de
ſenten.excommu.lib.6.ſed ibi ſpeciale,vt credo, & dixi in
259 dicto.§.pactus.In iſta materia diſputauit Ia.Bu.quæſt.† de
ſtatuto,quo cauetur,quòd pœnæ maleficiorum,quæ com-
mitterentur de nocte,deberent duplicari. quidam commi
ſit delictum in loco, in quo non auditur campana: vtrùm
delictum ibi commiſſum poſt horam, qua ſolita eſt pulſa-
ri,duplicabitur?tenet quòd ſic. ſi deliquit in nocte vera, &
naturali. ſed ſi in nocte ficta per ſtatutum (puta intelligit
noctem poſt pulſationem campanæ, quæ pulſat quandoq;
ante ſolis occaſum) tunc ſtatutum non ſe extendit ad iſtū
locum, poſtquam ſonus ibi non protenditur: quod tenet
Bart.in l. 1.§. hoc autem ſenatus.ad Sil. Bald. dicit, quòd ſi
ratione noctis punit delictum ex omni capite, licèt ipſum
poſt moderetur ad ſonum; tunc extendatur ad omnem lo
cum:ſecus ſi ſe referat ad delictum ſolum ficta nocte com-
miſſum.arg.c.ſtatutum.de reſcrip. lib. 6.& hoc ipſe not.in
l.fina.C.de his qui.vt indig.& vide quod no.in l. ita autem.
ff.de adminiſt.tuto.per Bart.& c. indemnitatibus. in fin.de
elec.li.6.vbi ſtatutum non comprehendit caſum,ad quem
non poſſunt verba adaptari. multum enim verbis legis eſt
deſeruiendum,vt no.in c.pro humani. de homi.& cap. 1.de
ſtatu re.lib.6.& cap. 1.de vſur.eo.lib. Verba Ia. Bu.circa fi.
diſputationis formaliter ſic ſe habent:ꝙ aliquando lex fin
git aliquid eſſe,quod nōn eſt, & contra veritatem; & tunc
eligimus fictionem,& ſpernimus veritatem,quæ ſe cum fi-
ctio-

ctione non compatitur, sicut patet in fictione legis Cor. & postli. sicut patet in his, qui finguntur agnati, qui non sunt per virilis sexus personas coniuncti, vt l. lege. §. fina. & l. scimus. C. de legi. hære. & sic hic esset, si diceretur, ꝙ s. intelligatur, & procedant primò alle. Sed aliquando lex ponit nouū sensum, fictum, vel interpretatū prætèr verum, & propriū, & tunc magis videtur adijcere, quàm à primo recedere, sic intelligitur l. in vulgari. de verbo. sig. & l. 3. §. 2. eod. tit. vt si dicatur de nocte, put naturaliter est, & adijciatur aliud, scilicet si intra sex horas. vt vtroque casu siue vera, & naturalis adest, siue ciuilis & ficta, sit inquirendi potestas, sic in leg. 3. de institu. & substi. & de verbo. oblig. l. ex ea. §. insulā. & incipit disputatio. statuto cauetur, siquis aliquem vulnerauerit. ¶ Quæro vlterius de alia. q. Cauetur statuto, ꝙ mater non succedat, extantibus agnatis defuncti. modò extāt agnati, & aliqui cognati ex transuerso, qui excludunt agnatos, vt nepos sororis: an isti cognati excludantur, videtur ꝙ sic, postquam agnati excludunt matrem, quæ præfertur illis. nam dicta verba [extantibus agnatis.] &c. habent virtutem inclusiuam ipsorum agnatorum. quod tenuit Bar. Bal. contra. in l. illam. in princ. de colla. nam exclusio legis non debet extendi ad personam, de qua non loquitur l. si verò. §. de viro. solu. ma, & ibi refert rationes Bart. in contrarium multum plenè. ¶ Item quæro. statuto cauetur, ꝙ reus bis citatus non comparens ponatur in banno, & assignetur sibi terminus octo dierum, infra quem si non comparuerit, habeatur pro confesso. Modò iudex in banno assignauit sibi terminum sex dierum: vtrùm post. 8. dies habebitur pro confesso? videtur, ꝙ non, propter defectum formæ traditæ à statuto in assignatione termini, l. constitutionibus. ad municipi. Contrarium dicit Bal. quia suppletur terminus à lege, l. 4. §. siquis. de re iudi. & no. Dy. in c. indultum. de reg. iur. lib. 6. & hoc quando statutum præfigit terminum cum ministerio hominis. Si autem lex simpliciter vnum terminū statuit, & iudex statuit diuersum: an videatur recessum à termino legali, & ab effectu, quem producit, dixi subtiliter post Oldra. in c. 1. de constitu. lib. 6. ad fi. & vide præce. q. per Bald. in l. si ita. qui ac. non pos. vbi tenet, vt dixi. Sed pone, dicit ita. ꝙ si aliquis debet poni in banno, citetur, ꝙ ipse veniat, vel alius pro eo: modò ponamus, ꝙ iudex citauit, ꝙ ipse compareat. dicunt quidam, ꝙ bannum non valeat, tanquam omissa forma citatio. sed Bal. tenet, ꝙ valet, per l. fi. C. de procur. Nam intelligitur citare, ꝙ veniat per se, vel alium: vnde expressio nihil operatur; ex quo tacitè in-
260 cluditur. C. de fideius. l. non recte. ¶ Quæro etiam † si statuto cauetur, ꝙ notarij in eorum instrumentis debeant apponere nomen contrahentis, patris, & aui: aliàs non valeat instrumen. Modò notarius confecit instrumentum inter Gallum pressum, & Titium, & nominauit Gallum patrem suū, non apposito nomine patris, & aui, an valeat instrumentum, videtur, ꝙ sic, per l. 1. ff. de li. & posthu. & quod not. in l. hac consultissima. C. de testa. Item notoria de natura sui non debent aliter demonstrari; quia rei demonstra. aliam demonstrationem adijcere, frustra est, l. 2. in fi. de do. præle. In contrarium. quia ista sunt verba formalia, de quibus nihil debet omitti. & ꝙ sint formalia, patet quia lex vltra procederet annullando. quia tunc non esset de forma, sed de mera demonstratione: ita notat Bal. in dicta l. 1. ff. de libe. & posthu. & quod no. in c. constitutionem. de senten. ex commun. lib. 6. & ista sufficiant super isto principali membro interpretationis arctatiuę. ¶ Et descendo nunc ad tertium membrum, quod erat quædam interpretatio declaratiua, quæ interpretatio tunc est necessaria, cum aliquod verbum, vel oratio apposita in statutis sunt ambigua, & possunt trahi ad varios intellectus. & ista ambiguitas, & obscuritas contingit sæpe in legibus, in contractibus, iudicijs, testamentis, priuilegijs, & rescriptis, dictis testium, & si. patet in l. siquis intentione. ff. de iudi. de verbo. obliga. l. quoties in stipulatio. & ibi exempla, & c. in presentia. de proba. & c. ex litteris. de spon. vbi plenè, & plenius per Azo. in summa. in ti. de re. dub. c. clamor. & c. cum tu fili. de testi. c. cum contingat. de offi. delega. facit quod not. Barto. in l. inter stipulantem. §. Stichum. de verbo. obliga. & l. ab executore. de app. Sub isto autem membro non sunt attingendæ materiæ supradictæ, cum in eis versatur obscuritas, vel ambiguitas (habent enim tractatus suos distinctos) sed tantummodo cum versatur in statutis: expedit tamen declarationem, quæ reperitur fieri in iure super prædictis dispositionibus, adaptari similiter quantum potest ad materiam statutorum, in qua materia Bart. vtiliter scribit in d. l. omnes populi. in 3. q. vltimæ patris. Vtrùm ergo statuta recipiant istam interpreta. declaratiuam, siue expositiuam. & refert omnes Doc. tenere, ꝙ sic: dumtamen dicta declaratio, siue expositio sit iuri consona, siue congrua. allegat casum c. cū dilectus. de consue. Quæ autem sit congrua expositio, dicit ipse, ꝙ quædam sunt verba generalia. Quædam indefinita. Quædam prægnantia, quia habent multiplicem intelle-
261 ctum. † Verba generalia debent generaliter intelligi, nisi ex causa restringantur. & dicitur tunc interpretatio restrictiua, siue arctatiua, de qua. s. prox. membro plenè. Verba verò indefinita vtrùm æquipolleant vniuersali. Dyn. tangit in rub. de regu. iur. li. 6. & in c. vt circa. de elec. lib. 6. & l. si pluribus. de leg. 2. Vtrùm autem in statutis habeant locum illa, quę no. in præalle. iuribus, dicit Bar. ꝙ dubitatio in hoc consistit, vtrùm. s. in casibus, in quibus æquipollet vniuersali, vtrùm hoc sit ex propria significa. an ex interpreta. Primo casu haberet locum in statutis. in secūdo esset dubium, & tex. videtur, ꝙ talis interpretatio procedat ex benignitate. & sic non ex propria verbi significatione in l. si seruitus. de serui. vr. prædi. sed Bar. dicit, ꝙ congrua expositio est, ꝙ æquipolleat vniuersali in his, in quibus est eadem ratio. & hoc fit ex interpreta. & hoc videtur de mente statuentium, alle. l. 1. in fi de li. præteri. facit c. ex literis. de constitu. circa verba duplicia ponit exemplū. si in statuto est aliquod verbum habens plures significationes, quæ erit congrua expositio. in hoc ipse dicit, ꝙ quandoque verbum habet duas significationes proprias: quandoq; vnam significa. propriā, aliam impropriam. Primo casu accipiemus illam significa. quæ congruit subiectæ materiæ, l. si vno. ff. loca. l. si seruus plurium. §. fi. de le. 1. de reg. iur. l. quoties sermo. & ibi exēpla. quibus addit vnum, videlicet cū in statuto ponitur verbum, quod reperitur in præterito, & futuro (cum natura legis, & statuti sit dare formam futuris negocijs, l. leges. C. de legi. & l. fi. de consti.) intelligemus in futuro. pro hoc. ff. de condi. & demon. l. si ita legatum. & l. solemus. Secundo casu quando habet vnam propriam, aliam impropriam, regula est, ꝙ debet assumi propria, & omitti impropria, l. nō aliter. de le. 3. de exercito. l. 1. §. si is qui nauem. Fallit, si de mente disponentis aliud apparet, vt d. l. non aliter. Qualiter autem dicatur apparere de mente. dicit ipse, quando intellectus proprius continet absurditatem: & tunc assumamus impropriam, l. in ambiguo. de legi. Item si communis vsus loquendi aliter se haberet: nam talis vsus loquendi in subaudiendis sermonibus omni decisioni, omnique consuetudini derogat. de fun. instruc. l. cum delanionis. §. asinam. & l. librorum. §. quid ergo. de le. 3. & iste vsus qualiter ꝓbetur, vide per Bar. in l. Labeo. de sup. le. ¶ Sed vlterius procedendo quæritur, vnde sumatur ista propria significatio, & qualiter cognoscatur. dicit Bal. ꝙ significatio ē proprius sensus, & verus attributus dictioni ab intellectu, vel statuto legislatoris. auctoritas enim legis latoris, vel inuentoris dedit vera, & propria significata vocabulis. ff. de verbo. significatione l. liberorum. & hoc ipse no. eod. ti. in rub. Bar. dicit, ꝙ propria significatio primò sumitur ab auctore, si in sua le-

ge, vel alia hoc dicatur. ff. de verb. ſig. l. propriè bona. & per
multas ll. illius ti. Item à diffinitione. ff. de teſt. l. 1. & de tu-
te. l. 1. & Inſti. de verb. ob. in prin. Item quando prædicta de
ficiunt, ſumitur propria ſignificatio ex alluſione, ſiue deri-
uatione vocabuli, l. pup. §. territorium. de verbo. ſig. & l. ti-
gurij. eod. ti. Iſta tamen alluſio non ſumitur, vbi repugnaret
diffinitioni illius verbi, vt l. 1. de teſta. & ibi per eum: vel vbi
repugnaret limitationi, vel qualificationi factæ in iure in a-
lijs terminis. nam dicitur, ꝙ mutuum eſt, quod de meo tuũ
fit. nam non ſemper quando fit de meo tuum, eſt mutuum:
aliàs ex omnibus titulis, ex quibus transfertur dominium,
eſſet mutuũ, vt ibi dicit Bar. in dicta l. omnes populi. & non
plus circa hæc. adiungam autem dictis ſuis quò ad propoſi
tum aliqua dicta Bald. Dicit Vin. ꝙ duplex eſt intellectus
ſtatutorũ. ſ. literalis. i. grãmaticalis, ĩ quo recurritur ad Lati
nos Grammaticos, puta ad Catholicon. & ciuilis, in quo re
curritur ad mentem, & rõnẽ legum. qui intellectus vocatur
262 ſenſus. i. voluntas. C. de li. præte. l. 3. ¶ † Vtrùm ergo in ſta-
tutis debeamus ſequi naturalem intellectum, Bal. dicit, ꝙ
ſic, ſi in eo poteſt ſaluari ratio motiua ſtatuentis; ſed ſi non
poteſt ſaluari rõ, tunc ſecus. ponit exemplũ in ſtatuto, quo
punitur qui extraxerit ſanguinem in palatio. certè non pu-
nietur barbitonſor; quia pœna ſuccedit loco iniuriæ, nõ lo
co beneficij, l. quamuis. de in ius vo. per Doc. alle. in contra
rium. ff. qui & à qui. l. proſpexit. vbi ſeruanda eſt lex, quæ in
diſtinctè loquitur, prout verba ſe habent, licèt dura. nã (vt
dicit) ratio illius legis non prorſus deficit in abſentem. nam
& abſentes ſciunt interdum quædam conferentia ad verita
tem probandã, puta famam, & coniecturas. ¶ Proſequitur
de intellectu ciuili, vtrùm debeamus ſequi in ſtatutis. & vi-
detur, ꝙ ſic, l. ſi cui. de ſerui. & l. 2. C. de noxa. iõ in ſtatutis
contra non ſubiectos non includuntur clerici, vel eccleſiæ.
reſtringuntur. n. verba abſolutè prolata ad id, qđ eſt poſſibi
le de natura, de facto, & de iure, & ſm̃ bonos mores. ĩ. qui,
& à qui. l. ſi rogatus. §. matrimonij. & de ver. ſig. l. nepos Pro
culo. In contrarium, quia iſte intellectus eſt quædam diui-
natio in Auth. de teſt. imperfe. §. 1. & ideo verbis eſt inhæ-
rendum, l. 1. §. ſi is qui nauem. de exerci. de ſup. le. l. Labeo.
ſolu. dicit Bald. ſi talis intellectus eſt rationabilis, & poteſt
colligi ex verbis: vel intellectus contrarius eſt impoſſibi-
lis, tunc debemus ſequi mentem, de li. & poſthu. l. Gallus.
§. 1. & l. talem. §. fi. de hære. inſti. ſecus ſi ex verbis non po-
teſt elici, nec præſumi: quia tunc dicitur caſus omiſſus. de li.
& po. l. commodiſſimè. & l. ſi verò. §. de viro. ſo. ma. & l. ft.
C. de prædi. curi. li. 10. & l. in quorum. de pigno. ¶ Vlterius
etiam aduertendum eſt, ꝙ duplex eſt interpretatio verbo-
rum in ſtatuto prolatorum. quædam eſt interpretatio paſſi
ua: quędam actiua. Illud ius, quod trahit aliud ad ſe, dicitur
accipere interpretra. paſſiuam; quia ab eo informatur: ſed
ſi non informatur ab eo, dicitur interpretatio actiua. paſſi-
ua ergo interpretatio eſt ſuſcipere: actiua verò eſt influere
alteri paſſiuam interpreta. ſm̃ Bal. poſt Bar. ſtatuta recipi-
unt à iure cõi, l. 1. §. ſi de falcidia. ad leg. fal. & ideo ſi ſtatu-
tum dicit, quòd ſit ciuis, omnia iura loquentia de ciuibus
habent in eo locum, l. quædam cum filium. de verb. ob. Itẽ
ſi ſtatutum dicit, ꝙ valeat teſtamentũ cum duobus teſti-
bus factum, omnes leges teſtãriæ habent locum. & ſi ſtatu
tum dicit, ꝙ bannitus habeatur pro confeſſo, & conuicto,
habebit locum lex, quæ dicit, ꝙ confeſſus, & conuictus nõ
appellat. & licèt Bar. appellet hanc interpretationem exten
ſiuam: tamen ſecundum Bal. iſta eſt potius interpretatio ef
fectiua ex proprio intellectu vocabuli. nam iſtud vocabu-
lum, teſtamentum, & alia prædicta ſic ſupponũt. & dicitur
proprius ſenſus non aberrans à diffinitione, vel deſcriptio
ne, quæ intelligentiam ſubiecti claudit. ſimiliter dicit ipſe.
communis vſus loquendi, & intelligendi dr̃ proprius intel-
lectus. i. ipſius vocabuli propria paſſio, de le. 3. l. librorum.

263 §. quod tamen Caſſius. de ſup. le. l. Labeo † Vtrũ ergo ſtatu
ta recipiant hanc interpreta. paſſiuã. dicit, ꝙ aut eſt certiſſi
ma mẽs ſtatuti, & qualitas mentis: & tunc pręcisè dẽt ſtari
ipſi ſtatuto. aut non eſt certa qualitas mentis ipſius ſtatuti:
& tũc recurrimus ad granũ ſalis. i. ad ius cõe, ne marceſcat.
verbi gratia, dicit ſtatutum. qui occiderit, occidatur. intelli
gam, ſi dolo, non ſi caſu fortuito. de leg. l. benignius. & l. in
ambigua. & l. 4. ff. de ſicca. nec ea verba ſtatuti ſic ſũt iudai
cè intelligenda: quia prauus intellectus non recipitur in ſta
tuto, l. 2. de legi. vnde ſi ſtatutũ dicit, ꝙ nõ ſuccedat primo-
genitus, intelligam, ſi ſit inhabilis, vel incapax, vt frater mi-
nor, vel demeritus, vel iuſtè exhæredatus. quia beneficia le
gũ capacibus ſcripta ſunt: nõ aũt odioſis, & incapacibus,
ar. l. Lucius. §. Lucius Titius dãma. de le. 2. & dictũ eſt. ſ̃. ſu-
per mẽbro interpreta. reſtrictiuæ. Et prædicta adeo ſunt ve
264 ra, ꝙ ẽt † ſi ſtatutũ diceret, ꝙ ſtatuta nõ pñt interpretari, vel
gloſſari, per hoc nõ vr̃ dicta interpretatio prohibita. nã dẽt
intelligi de gl. hominis, non de gl. legis, vt C. de adul. l. q̃uis.
de hoc tangam plenius in ſequenti mẽbro. iſta tangit Bald.
in d. l. oẽs populi. vbi ad finem colligit q̃dã notabilia in ma
teria ſtatutorũ, ex quibus aliqua magis vtilia hic ſubdã, q̃
reſpiciũt iſtud mẽbrũ ĩterpretationis declaratiuę. ¶ Primò
igitur no. ꝙ vbi eſt eadẽ rõ, & oĩmoda ſimilitudo, nõ ꝓpriè
dicimus ſtatutũ extendi. quia ineſt tacitè, in c. 1. de tẽp. or.
li. 6. ¶ Scđò no. ꝙ ſi ſtatuto cauetur, verba ſtatutorũ debere
intelligi ad lr̃am: ꝙ litera intelligitur, prout à vulgo exponi
tur. de ſup. le. l. Labeo. & quod no. in l. fi. de cõpen. & l. ſtipu
latio iſta. § hi quoq; de verb. ob. & quod not. in l. 2. de ori.
iur. ¶ Tertiò no. ꝙ ꝓpria verborum ſignificatio ſumitur ex
auctoritate legẽ ſtatuẽtis, ꝙ tale verbũ ſic debeat intelligi.
de ver. ſig. l. liberorũ. per Bar. ¶ Quartò no. ꝙ verba ſtatuto
rũ debent aliquid operari, l. 1. ad munici. dũmõ non trahan
tur ad iniquum intellectũ. de vul. ſubſti. l. ex facto. ¶ Quin-
tò no. à forma ſtatuti non eſt recedẽdum: ſed verba, ſi pñt,
ſunt ad vnguẽ ſeruanda. c. q̃q̃. de vſu. li. 6. in nouel. & c. 1. de
homi. eo. li. in nouel. & de ſta. re. c. 1. eo. li. Et ſi ſtatutum exi
git factũ conſummatũ, nõ ſufficit inchoatũ. facit quod not.
in l. is qui cũ telo. de ſicca. & c. perpetuæ. de ele. li. 6. & quod
no. Bar. in l. ſi quis non dicam rape. C. de epi. & cle. ¶ Sextò
no. ꝙ verba ſtatutorũ ſunt intelligenda efficaciter, & in ſen
ſu verbi proprio, non abuſiuo, & improprio. Vnde ſi loqui
mur de ſnĩa, de teſtõ, de inſtrumento, de banno, intelligã
de prædictis, ſi ſint de iure valida, non ſi nulla. facit quod di
xi. ſ̃. in proximo membro interpreta. reſtrictiuæ circa pri.
¶ Septimò no. ꝙ ſtatutum referens ius cõe, vr̃ vti iure com
muni cum ſua cauſa, ſuiſq; intellectibus, cum ius cõe ſit ra
tione originis, & obſeruantiæ, licèt translatum ſit in figurã
ſtatutorum. ſuper quo vide no. per gl. & plenè in c. 1. de con
ſti. li. 6. Alia eius notabilia non refero, quia hic non cadũt.
¶ Relatis itaq; regulis, & doctrinis generalibus circa iſtã
interpre. declaratiuam, ad exempla (vt clarius eluceſcat) de
ſcendendum eſt. & in hoc poſſet referri totus ti. de ver. ſig.
C. & ff. ac ẽt Decr. ſed quæ verba notiſſima ſunt in iure, nõ
expedit referre: ſed illa, quæ ſunt dubia apud Docto. & ſic
non omnia, ſed quæ in mente venient in proceſſu huius mẽ
265 bri. ¶ Et primò. ſi † in ſtatuto ſinodali fiat mentio canonico
rum, an veniant clerici, & econuerſo. conſuluit in ſi. ꝙ ſic
Fede. de Senis. quia nomen clericorũ gñale eſt, & compre-
hendit magnos & paruos. 11. q. j. c. de perſona. vnde omnis
clericus propriè poteſt dici canonicus. circa quod vide qđ
no. in c. 1. de elec. lib. 6. in nouel. Et quid econuerſo, an ap-
pellatione clericorum veniant clerici. dic vt no. in c. exem-
ptis. de priui. li. 6. & idem Fede. in dicto conſilio. 71. Secun
dò pone. ſtatuto cauetur, ꝙ nullus poſſit eſſe de prioribus:
niſi ſit originarius ciuis. modò Titius receptus eſt in ci-
uem, cum clauſula, quòd habeatur pro originario quò
ad omnia, an poterit eſſe de prioribus? videtur, quòd
non

non; quia iſte eſt idem caſus ficte, non verè: ergo non includitur ſub ſtatuto, l. 3. §. hæc verba. ff. de neg. geſtis. ¶In contrarium l.quidam cum filium.de verbo.obli.& de excu.tu.l.cū ex ratione.nam ex quo ſic habetur, ac ſi eſſet oriundus,iſta ſpés temperat genus.i.derogat generi. nā ex quo eſſe tale,& haberi pro tali eſt expreſsè, & ſingulariter ordinatum,debent pari iure cēſeri. ſic in filio emancipato, cui data eſt bonorum poſſeſsio cauſa litis agnoſcendæ. nā ex quò l.acceptat eū,reſpuere non debemus.Nec ob.l.mercis appellatione.de ver.ſi.quia illud eſt verum, attenta propria ſimilitudine.ſed hic lex vltra procedit. quia non ſolū aſsimilat.ſed ſtatuit eandem eſſe cenſuram, vt d.§.hæc verba.& ita tenet Bal.in d.l.omnes populi. idem Bart.in l.ſi is qui.pro emp.& l.ſi maritus.ff.de adulte. vbi vltra q̄rit Bar. in caſu,quo non deberet haberi pro ciue quò ad oīa, quò ad quæ habebitur pro ciue?dicit,ꝙ quò ad omnia (quæ ciuitas ipſa poteſt concedere ſuis veris ciuibus)habebitur ꝑ vero ciue.Quò ad illa verò,quæ habet ciuitas aliunde (vt à Papa,vel ab Imperatore ex priuilegio ciuibus cōceſſo) nō habebitur pro ciue.adducit l.codicillis.§.ſi.de le.2. vbi dixit teſtator,ꝙ volebat volū.ſuā haberi pro legitimè facta. nam in eo,ꝙ teſtator poterat diſponere(puta ꝙ valeret iure codicillorū)& habebitur pro legitima quò ad hoc: non autem habebitur pro teſtamento;quia non à teſtatore,ſed
266 à lege auctoritas iſta pendet. ¶Sed pone † aliquis eſt effectus ciuis per ſtatutū:vtrùm dicatur ciuis verè,& propriè, prout in certis caſibus eſſe ſtatutum requirit.dixit Bar.conſulendo,ꝙ aliquem eſſe ciuem,non eſt actus naturalis, ſed ciuilis.quod apparet.Primò ex ipſo nomine,quia ciuis.Secundò quia de iure naturali non eſt ciuilitas, & naſcendo non efficietur ciuis.Eſt ergo conſtitutio iuris ciuilis,quæ facit aliquem ciuem propter originem, vel propter dignitatem,vel propter adoptionem,vt C.de incol. l. omnes.vnde non eſt dicendum, ꝙ aliqui ſint ciues ciuiliter tantùm: aliqui naturaliter propter originem.eo enim ꝙ ciuitas ſtatuit quem haberi pro ciue,ciuis erit,vt l.ædifi ia.de verb. ſig.& quod ibi no.Nam verè,& propriè ciuis eſt quicunque recipitur,& munera ſubijt.facit ad munic.l.1.ibi[propriè]&c. & ita reperi conſilium Bar.quod incipit.Punctus talis eſt.q dam &c.¶Conſuluit etiam ſuper quodam alio dubio.nam conceſſum fuit priuilegium ciuitati Camerini inter alia, ꝙ haberet audientiam cārum ciuiū ſuorū:an trahatur ad cās
267 comitatenſium?dixit,ꝙ ſic.quia†comitatenſes ciuiū appellatione continentur,l.qui ex vico.ad muni.iūcta l. ciues.de tuto.pręterea quando ciuitas ponitur pro loco:tunc muris cingitur.de verbo.ſig l.2.& c.ſi ciuitas.de ſen.excom. li. 6. Sed quando ponitur pro coaduna.hominum.& tunc etiam continentur ruſtici,caſus eſt in l.ſi.de nundi.Nec ob.c.Rodulfus.de reſcrip.quia fateor, ꝙ appellatione eorum, qui ſunt de diœ.non continentur qui ſunt de ciui. vt C.ne ruſti. ad vllū off.l.1.li.11.ſed appellatione ciuiū bene continētur comitatenſes,niſi ponerentur ad differentiam ciuis:q̄a tūc eſſent vt ſpés ſepatatæ.& ita concludit conſilium,quod in-
268 cipit.Ciuitati Camerini.¶Do.Bal.etiam conſuluit†vtrū.ſ. tale priuilegium trahatur ad incolas habitantes in loco.dicit,ꝙ ſic.nam,ſm̄ eum,quò ad legem fori cenſentur ide oriundi, quādiu ibi incolatū habent.de fo. cōp.c.dilecti.de iudi.l.hr̄s abſens.de ver.ſig.l.prouinciales. nam quia quò ad legem fori incolarum,ſicut ciuium,eſt eadem conditio,eadem debet eſſe iuris interpretatio.C.de reuo.dona.l.his ſolis.¶Do.Iac.de Bel.diſputauit ēt quæſtionem in his terminis.Rex conceſsit priuilegium,ſiue beneficium ciuitatibus, vel ciuibus regni ſui.Quæritur primò,ciuitatum,& ciuium appellatione quę terræ,& quæ perſonę contineātur.& poſt multa argumenta hincinde deducta,& optimis iurib. confirmata,cōcludit,ꝙ aut priuilegiū,ſeu beneficium ad honorē,vel ornatū ciuitatis,vel ciuiū pertinet principaliter: aut ēt ad omnium terrarū,& perſonarū vtilitatē pertinere poteſt.Primo caſu ciuitates propriè & ſtrictè intelligēdæ ſūt, ſcilicet pro his,quæ eo noīe appellatæ ſunt, & nō im̄ppriè, & largè, & ciues accipiendi ſunt propriè & ſtrictè. ſcilicet pro his,qui nati ſunt in ciuitate,vel ſuburbijs, vel in continentibus ædificijs.de lega.1.l.ſi quid relictū.& l. ciuitatib. in prin.& l.ſiquis à filio.§.ſi.& l.ſi hæres.§.vicis.e.ti.de ver. ſig.l.qui in continentibus.& l.vrbana familia. Siue de ciuibus cogitauit vt de vniuerſis,ſiue vt de ſingulis, l. ciuibus. de reb.dub.& quod ibi per Bar. Secundo caſu aut certum eſt,ꝙ lex omnibus terris,& perſonis voluit prouidere: aut certum eſt,ꝙ noluit:aut dubitatur.primo,& ſecundo caſibus ſtamus certo.Tertio caſu,cum eſt dubium,dicit ipſe,ꝙ in priuilegijs ciuitates, & ciues propriè & ſtrictè,non impropriè & largè intelligere debemus.Nam potius ſecundū ius cōe,q̄ ſm̄ priuilegium interpretatio facienda eſt.de conſue.c.cum dilectus.de transla.c.inter corporalia.de deci.c. ad audientiam.C.de inoffi.te.l.ſi qn̄. ſed in beneficijs pleniſſima interpretatio facienda eſt,& in eis ciuitates intelligere debemus cum ſuis adiacētijs, pertinentijs,& territorijs, ar.l.1.§.cum vrbem.de offi.præfec.vr.& de bo.vac.l.ſi quā do.de conſti.prī.l.beneficium.de priui.c.quia circa. de ver. ſig.c.olim.Et hæc vera dicit,niſi ex vſu loquendi, vel cōſuetudine regionis, vel ex mente legis aliud appareret: quia tunc illud ſeruandum eſſet.de ver.ſig.l. vt Alphenus.& l.vrbana familia.& de leg.1.l.ſi ſeruus plurium.§.ſi.& c.ex literis.de ſpon.& in hoc reſidet.Cui adde quod de hoc no.Bar. in l.vrbis appellatio.de ver.ſi. Caderet hic etiā declaratio, quid ſit ciuitas, quid caſtrum,quid villa, quid prouincia, quid regnum.remitto de his ad no.plenè per Bar.in extraua.qui ſint rebelles,& in c.ſi ciuitas.de ſen.excom.lib. 6.in nouel.adde etiam,quod no.in c.felicis.de pœnis.in nouel. Nam in illo c.priuatur ciuitas dignitate epiſcopalī.Diſputat ibi Io.An.vtrū per hoc intelligetur etiam priuata diœ. refert ibi Archi.tenere,ꝙ non,& pro eo plures rationes adducit,& alias in contrarium,& concludit, ꝙ indigeret declaratione:ſed ꝑ opi.Archi.facit deciſio Ia. de Bel. de qua ſ.nam ſi in priuilegijs ſtricta debet fieri interpretatio,vt ſumatur ciuitas pro murorum ambitu: multò magis ſtricta debet fieri in pœnalibus.c.in pœnis.de reg.iur.li. 6. Sed cū epiſcopi non ſint inſtituendi in villis, nec in modicis ciuitatibus.80.diſt.c.epiſcopi.& c.illud.videtur ꝙ in diœ.ſola nō debeat epiſcopalis dignitas remanere, poſtquam ciuitas eſt priuata.nec videtur poſſe ſubſiſtere nomen diœ.vbi de-
269 eſt ciuitas.¶Vltimò iuxta prædicta quæro † ſi ſunt conceſſæ repræſaliæ contra Florentinos: vtrùm accipiemus Florentinos origine,ſi non ibi habitant, ſed alibi conſtituerūt ſibi domicilium?& quid iuris de habentibus ibi domicilium,ſed originem aliunde?& videtur de habentibus ibi domicilium intelligendum,non de Florentinis origine alibi incolis.de quo per Bar.in l. prouinciales.de verb. ſig. & in ſuo tractatu repręſaliarum.& dixi in c.ſtatutum.in §. cū vero.in gl.olim dicebamus.de reſcrip.lib.6. ¶ Tertiò principaliter quæro quia in ſtatuto ſit mentio filiorum, vtrùm comprehendantur nepotes ex filijs?Ia.Bu.diſputauit quæſtionem in his terminis. Statuto cauetur, ꝙ ſiquis deceſſerit,relictis filijs maſculis ab inteſtato,filia,ſiue filiæ,quæ dotatæ fuerint,non ſuccedant in bonis patris. Modò contingit,quòd quidam deceſsit,relicto nepote ex filio maſculo præmortuo,& nepote ex filia dotata præmortua, vult nepos ex filio ſuccedere,nepos ex filia vult concurrere.primò arguit pluribus rationibus,quòd nepos ex filio ſtatuto nō continetur.Secundò in contrarium,ſcilicet ꝙ ſtatuti beneficium porrigatur ad nepotem ex filio. & pro iſta parte concludit,etiam ſi ſtatuto dicātur,ꝙ ſtatuta intelligantur ſm̄ ꝑ priū,& vulgarē intellectum,& abſq; ſubauditione, vel interpretatione.¶In 2.q.concludit, ꝙ rō excludēs filiā ex rōne

sexus, & præhabitæ dotis, non porrigitur ad nepotem ex filia: ideo nec ex mente, nec ratione excluditur. Concludit ergo nepotē talē non excludendū. Tu de his qōnibus dic, vt no. Bar. in l. liberorū. de ver. sig. quā l. ex prædicta disputatio. & alijs, quas. j. subijciam, vtiliter commentauit Ioan. An. & istas. q. Ia. Bu. refert in addi. Spe. sub titulo. de succe. ab inte. vbi ēt tangit. q. disputatam per Iac. de Are. qui tenet, ꝙ si per statutum frater repellit sororem dotatā à successione patris ab intestato: ꝙ nepos, & neptis ex filio prædefuncto excludent illam à successione aui. nam secūdùm eum, nepos, & neptis fratres appellantur. de gradi. l. Iuris consultus. §. qui autem. & Insti. de gradi. §. quarto. & auus demonstratur nomine patris. de verbo. sign. l. iusta. per quæ patet, ꝙ verba statuti non repugnant, & ipsius consuetudinis mens cōcordat, quæ est, vt agnationis salua sit dignitas. ff. de leg. 1. l. ab omnibus. circa prin. quid tamen de nepote ex filio, qui excludat filiam, dic, vt per Bar. in dicta l. liberorum. Et prædicta locum habent, cum verbum, filij, profertur in statutis. Si autem in testamentis, & per modum conditionis secus. disputauit idem Ia. Bu aliā. q. in his terminis. Titius fecit testamentum, & instituit sororem suam hæredem, & adiecit, ꝙ si cōtingat prædictam suam sororem sine filijs decedere, bona sua debeant deuolui ad mon. contigit, ꝙ soror decessit, & reliquit tm̄ nepotem ex filio: nunquid iste nepos excludat mon. substitutum. arguit primò, ꝙ non. quia nepos non comprehenditur appellatione filij ex proprio intellectu: sed impropriè, & interpretatiuè, vt l. iusta. de ver. sig. sed si verba possunt operari secundùm propriū intellectum, non sunt trahenda ad improprium, l. in pupillari. de vul. & pu. & l. Scæuola. ad Trebel. Secundò quia in cōdit. attendimus mentem, quæ colligitur ex cōi vsu loquēdi, l. in condi. primum locum. de condi. & demon. coniuncta. l. 3. §. conditio. de adi. le. sed ex communi vsu loquendi appellatione filiorum non comprehendūtur nepotes. cōis enim appellatio auget, & quandoque minuit proprium verbi significatum, & ei præualet, l. Labeo. de sup. le. & l. librorū. §. quod tamē Cassius. de le. 3. Tertiò si propter fauorem quādoque expressam substitutionem excludimus, l. cum acutissimi. C. de fideicō. multò magis debemus excludere propter animam propter participium fauore substituti. s. mon. in quo salus animæ procuratur, l. sancimus. C. de sacrosan. eccle. Arguit etiam ad idem, ꝙ filius, & nepos sunt spēs oppositæ. Item correlatiuæ, & per consequens vt penitus separatæ vna aliam non comprehendit. Institu. de his, qui sunt sui, vel al. iur. in prin. & l. 1. de præto. stip. Insti. de gradi. §. 1. ad hoc. l. quid si nepotes. ff. de testa. tu. vbi dispositio de filio non porrigitur ad nepotem, In contrarium arguit, ꝙ porrigatur ex proprio significatu verbi, vt not. in dicta l. quod si nepotes. & de verbo. sig. l. liberorū. §. sed quod Pap. Secundò probat ex mente defuncti, quæ prætulit sobolem sororis suæ mon. sed eadem versatur affectio ad nepotem ex filio, quæ ad filium. propter mentem enim non solū recedimus à verborum proprietate, sed etiam totaliter ab ipsis verbis, & sequimur æquipollens. l. 3. C. de insti. & substi. nam ingressus monasterij purificat condi. collatam in casum nuptiarum, & mortis, & etiam filiorum, in Auth. de sā. epi. §. sed hoc de præsenti. & C. de epi. & cleri. l. Deo nobis. Alijs rationibus hanc partē roborans in ea residet, & dicit cōsiderādū, ꝙ q̄dā leges dicūt appellatione filiorū nō cōtineri nepotes pp cōem appellationē, Inst. qui da. tu. po. §. fi. & d. l. qđ si nepotes. q̄dā dūt cōtineri pp verbi signific. vt d. §. sed qđ Pap. Quædā dicūt cōtineri pp mētē, & idētitatis rōnē, vt l. sed Iul. § j. & l. si filiū. ad Mac. Ex hac vltima consideratione, & ex illa pcedēti, ꝙ i cōd. debemus recurrere ad mētē, & ad id, qđ est bonū, & æquū. l. in his. de condi. & demō. cōcludit nepotē in q. ista excludere substitutū, plures rōnes adducēs, ꝙ talis fuerit volūtas testatoris. Nā nō ptulit taliter filios, vt in eis disponatur, l. Lucius. de hære. insti. sed vt sorori disponēdi ius in filios relinquatur. huius aūt sororis eadē est affectio ad nepotes, q̄ ad filios. Itē nō posuit verbū, filios, ꝙ haberet maiorē affectionē, q̄ ad nepotes: qa nondū erāt filij fortè nati. & hæc dicta sint, cū præferuntur filij p modū cōdōnis, de quo Bar. plenius in d. l. liberorum. Sed qn̄q; verbū, filijs, ponitur in concessionibus gratiosis: vt ecce de facto. quidā comes de Battefolijs cōcessit in feudū Spiechæ de Vice dn̄is de Aretio recipienti p se, & filijs suis masculis quoddā feudū. Dubitabat, vtrū hoc feudū trāsiret ad nepotes, & descēdētes ex linea masculina. Magnæ sciæ, ac famæ doctor dn̄s Fran. de Albergotis de Aretio cōsuluit, ꝙ sic. qa feudū est quoddā bn̄ficiū in 10. col. de coll. feu. c. 2. qui. mo. feu. amit. c. 1. sed in bn̄ficijs latissima interpretatio facienda est cōtra cōcedētē. de consti. prin. l. beneficiū. & c. cū dilectus. de dona. sed in larga significa. appellatio filiorū includit nepotes, vt l. filij. & l. iusta. & l. liberorū. de verb. si. & l. filiū habeo. ad Mac. Itē verbū, filijs masculis, non videtur appositum, vt restringat naturam contractus feudalis, quæ est, vt transeat ad omnes descendentes per lineam masculinam: sed est positum ad demōstrationem, & discretionem lineæ trāsuersalis, & fœmininæ. nā hæc est huius contractus natura. ad hoc l. si vno. ff. loca. & l. si stipulatus. de vsuris. Item filiorum persona non videtur apposita in concessione causa restringendi, sed causa ampliandi beneficium; quia ex persona propria filius dicitur habere, nō vt hæres patris stipulantis, l. quodcunq;. §. siquis ita. de verbo. ob. de persona igitur filij, cui est facta acquisitio, debet transire ad nepotem, secundùm eum. latius per Bart. in d. l. liberorum. vbi plenè, vtrùm in casibus, in quibus appellatione filiorū veniūt nepotes: vtrùm hoc sit ex propria signifi. an ex interpretatione, vt sic vendicet sibi locum in statutis, vel nō. de quo p Bal. in l. 1. C. de li. preteri. & vltimò de hoc plenè videas in c. ad extirpandas. de fil. psby. in nouel. & c. in quibusdam. de pœn. vbi etiā in nouel. & plenius per Bal. in l. Gallus. §. instituens. de libe. & posthu. in repeti. sua l. in suis. de li. & po. ad fi. ¶ Hic etiam quæri potest, si in statuto dicatur [de filijs ex se natis] an tunc veniant nepotes, dic vt per Bar. in d. l. liberorum. & per Bal. in l. 1. de condit. inser. vbi an contineantur, si dicatur [de filijs ex suo corpo-
270 re natis.] & dicit, ꝙ sic. ¶ Quid † si statutum loquitur de filijs legitimis, & naturalibus: vtrùm sub isto verbo [legitimis, & naturalibus] veniant legitimati per rescriptum principis, vel comitis Palatini, siue per subsequens mat. cum cōcubina. Habui his diebus bis istam. q. de facto in materia substitutionis. substituerat enim frater reciprocè duos eius fratres superstites, si alterum prædecederet sine filijs legitimis, & naturalibus. vnus autem ex eis præmoriens reliquit filium legitimatum ad eius preces per comitem Palatinum, erat dubium, an iste excluderet fratrem superstitem substitutum, vt. s. & quidam Doc. eximij inclinabant in illā partem, ꝙ non excluderet. Ego in partem oppositam, ꝙ excluderet talem fratrem substitutum iste legitimatus. quia naturalis est, item & legitimus. quia à l. animata iura legitimationis est affecutus, & ista legitimatio retrotrahitur, vt plenè consuluit Dyn. & naturalis tantùm filius substitutum excludit regulariter, l. ex facto. §. si quis rogatus. ad Trebel. & no. in Spe. qui fi. sint legi. in addi. & ita reperi post datum consilium fuisse disputatum, & conclusum per magnæ excellentiæ Doc. dominum Ange. de Perusio. quod facit ad statuta, quæ loquuntur de legitimis, & naturalibus, vt comprehendant legitimatum. ¶ Vltra prædicta quæro. si statuto cauetur, ꝙ de relictis in testamento debeat solui tātum nomine gabellæ, exceptis filijs, & nepotibus, qui soluere non teneantur: vtrùm sub ista appellatione [filijs, & nepotibus] veniant naturales, quibus auus, vel pater in testamento reliquit. Vidi subtile consilium cuiusdam Doc. eximij.

D. Mer-

Do.Merlini, qui dicit sibi quæstionem videri dubiam, nec immeritò: quia Iuriscon. inter se variauerunt, vt Treb. & Labeo. in l. fi. ff. de iur. deli. Et primò, ꝙ non comprehendantur, ostendit per ea, quæ not. 35. q. 7. c. quid est. & in 10. col. si de feu. fu. contro. c. adoptionis. §. naturales. & c. omnes filij. Item filius naturalis appellatione filij continetur per interpreta. extensiuam. C. de natura. lib. l. fi. ad fi. ibi [in tā degeneres homines] &c. & talis interpretatio non cadit in statutis, l. constitutionibus. ad municip. ad idem. C. de insti. & substi. l. generaliter. §. cum autem. ibi [humanitatis intuitu hoc latius & pinguius interpretandum] & ibi [hoc in naturales liberos extendatur.] nam si contineretur ex vi verbi, interpretatio Iustiniani extensiua fuisset superflua, & non dixisset, extendatur. In cōtrarium adducit plures rationes, & inter alias. quia lex, quæ loquitur de patre, & filio, cum non vult includi naturalem tantùm, eum excipit expresè, l. 3. C. ad leg. Iul. de adul. Item appellatio filij videtur in multis alijs casibus naturales includere. de natura. lib. l. 2. & l. humanitatis. C. quando mu. tu. offi. fun. po. l. fi. ad Treb. l. ex facto. §. si quis rogatus. l. Lucius. § fi. de leg. 2. l. cum pa-
271 ter. §. volo. eo. ti. Item † appellatio filij ampliatur, cum agitur de fauore: & restringitur, cum tractatur de odio, vt not. de ver. sig. l. filij. Sed exactio gabellę est odiosa. C. noua vecti. per to. ex quo sequitur, ꝙ sub exemptione filiorum à gabellis includantur naturales: quia in hoc fauor vertitur. & hanc partem videtur sequi Cy. in l. 3. C. ad leg Iul. ma. in 4. q. & Io. An. in c. statutum. de hæreti. li. 6. & no. Ber. in c. Raynaldus. de testa. & c. in præsentia. de proba. & no. in cle. j. de bapti. pro hoc videtur casus in fi. C. de impo. lu. de. l. 1. vbi dicitur, ꝙ si titulo lucratiuo alicui aliquid relinquitur, vel donatur, ꝙ dēt soluere quatuor siliquas: saluò si pater, vel auus reliquit filio, vel nepoti. & subdit rationē; quia in tam necessarijs, & coniunctis personis sub liberalitatis appellatione debitū naturale psoluit. Si ergo in filio, vel nepote rō naturalis debiti facit cessare illā solutionē: ergo idē in filio naturali tantùm in eo, quod pater iur. debiti naturalis potest sibi relinquere. vltra verò si sibi relinquitur (quia potest auferri) tenetur soluere, pro hoc dicta l. generaliter. §. fi. vbi parificatur naturalis filius in eo tantùm, quod potest sibi relinqui per patrem, secundùm l. filio legitimo, & naturali. ibi [vsque ad modum, quem nos statuimus] &c. Concludit ergo idem doctor, ꝙ nepos naturalis vsque ad quātitatem, quam auus potuit sibi licitè relinquere, non teneatur soluere gab. sed in eo, ꝙ vltra teneatur, pro hoc dicta l. fi. de natu. li. & adde prædictis quod not. Bart. in l. 1. ff. de accu. vbi quando l. facit mentionem de filijs sub vocabulo naturali (puta vt parentum, & liberorum) non debemus tunc attendere dispositionem iuris ciuilis, l. tutela. de capi. dimi. Vnde concludit, ꝙ naturales, & spurij de quocunque damnato coitu procreati (ut de sacerdote, & monacho) admittantur ad vlciscendam necem defuncti. nam tales cōsanguinei, & affines dicuntur, not. in l. non facilè. §. affines. de gradi. Vnde dicit Bal. ꝙ aut prouisio l. respicit ciuilem rationem, aut naturalem. Primo casu bastardus non continetur. secūdo sic. facit ad hoc l. 4. de li. ca. & no. Cyn. C. de inter. ma. l. liber. & ad leg. Iul. ma. l. quisquis. & ex his conclude post Gui. de Cu. ꝙ immunitas concessa alicui ex filijs eius non porrigitur ad illos naturales. & hoc not. in l. 2. ff. de in ius vo. & vide omnino quod not. Bal. in l. 1. C. qui. accu. nō po. ver. quò ad secundum arti. ¶ Iuxta prædicta Ioan. And. in addi. Spe. ti. qui fi. sint le. quærit de statuto, per quod pater tenetur emendare damnum datum per filium, an habeat locum in filio illegitimo. concludit post Gui. de Suza. quòd pro incestuoso non teneatur, cum non debeat filius nominari. ꝓ verò naturali nato videlicet ex cōcubina vnica ī domo retenta, dicit illum teneri, cum filij nomen habeat. & sufficit sic descriptum esse, licèt durum sit. qui, & à qui. l. prospexit. & in hoc ibi residet. vide tamen Cy. in d. l. quisquis. ad leg. Iul. ma. & vide quid de isto filio naturali not. Bar. in l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. ¶ Dubitat a-
272 libi Bar. † an bastardi dicantur de domo. & dicit aduertendum, qualiter sint verba statuti concepta, an per nomina significantia naturaliter, an per verba significantia ius. Primo casu contineantur. puta dicit statutum Pis. ꝙ omnis, qui est de parentela nobili &c. Nam bastardus dicetur de parentela. Secundo casu quando per verba significantia ius, vt agnatio: & tunc non cadit in bastardo. & sic non videtur includi, cum dicitur de domo talis. nam idē est domus, qđ agnatio. ad Sil. l. 1. in prin. per Ia. de Are. & de ali. le. l. cum vnus. in prin. per glo. demum in hoc Bar. dicit inspiciendā materiam, de qua loquimur, & communem vsum loquendi, vt ipse not. in l. nunciatio. de verb. sig. Dominus Bal. in l. fi. C. de ver. sig. dicit, ꝙ in statutis pœnalibus bastardi strictè, & propriè non dicantur de domo, nec de casata: nisi aliud probaretur de communi vsu loquendi, vel esset alia coniectura ex mente statuti. ad hoc bene facit quod not. in cle. vnica. de bapti. & est ratio, quia si non continentur in fauoribus: ergo nec in pœnis, & rigoribus. & subdit, ꝙ si non continentur bastardi filij: multò minus continebuntur nepotes, & legitimi ex bastardis nati. quia nulla consequentia potest esse legitima ex illegitimo nascendi principio, & radice corrupta. de natu. li. l. fin. & c. vulnerato. 2. q. 1. Vnde si primus philos, idest primus amor, est cōtra bonos mores: secundus philos, idest secundus amor, deriuatus ad nepotē, sine peccato (vt sic dixerim) originali esse non potest. Vnde qui primitiua inficit, deriuatiua vituperat. hæc sunt verba
273 sua in d. l. fi. de verb. fig. ¶ Circa nepotes quæro † vtrùm filius fratris dicatur nepos, si fortè in statutis, vel alijs dispositionibus fiat mentio de nepote simpliciter. Do. Fed. de Senis cōsuluit, ꝙ ꝓpriè loquēdo, nepos dr̄, q nascit ex filio. & ꝓnepos, qui nascitur ex nepote, de gra. af. in l. Iuriscō. in 2. col. ad fi. sic etiam habetur in canonibus, ex quibus sumitur arbor consang. 35. q. 5. c. 1. & 2. idem de hæreti. c. 2. lib. 6. nam quod ibi dicitur de secundo gradu, intelligitur de filijs filiorum c. statutum. eod. tit. & ita consuluit Fede. consi. 38. Bal. plenius hoc tangit in l. si auiæ. C. de succe. edic. vbi refert Dy. consuluisse, ꝙ in materia statutorum pœnalium nomine nepotis non includetur nepos transuersalis. nā nepos dicitur quasi natus post, & significat nascendi, & procedendi ordinem, sed superius, & inferius, non ex latere. Quędam autem ll. & cap. quæ allegat dictus Do. Fede. & Bal. in d. l. si auiæ. filios fratrum appellant nepotes quò ad patruum, sed impropriè, secundùm Fede. & Io. An. in c. fundamenta. de elect. lib. 6. in nouel. & l. si vxor. C. qui accu. non pos per Bal. & dic vt dicta l. si auiæ. per Bal. vbi etiā dicit, quòd nepotes spurij non continentur appellatione nepotū sub statuto, quo cauetur, quòd pater teneatur pro filio, & nepote. nam non intelligitur de spurio nepote, secundùm eum ibi. ¶ Prosequendo vlterius est quęrendum, vtrū
274 † appellatione filiorum veniant filiæ fœminæ. potest dici, quòd in materia differenti (vt feudali) non veniant: secus in materia indifferenti. Bald. circa hoc ponit aliquas quæst. in d. l. quicunque. eadem consideratio habetur in illa vulgari quæst. vtrùm masculinum concipiat fœmininum. de qua plenè dixi post glo. & Ber. in c. generali. de elect. lib. 6. per Cyn. & Bal. in l. quicunque. C. de ser. fug. per Bart. in l. 1. de verbo. sign. per Archi. plenissimè in c. si quis suadente. 17. quæstio. 4. & vide quod no. Bar. in l. Plautius. de auro, & ar. le. ¶ Sed occurrit circa prædicta quæstio notabilis de statuto, quo cauetur, quòd filiæ dotatæ extantibus masculis non succedant patri. Modò quidam relictis filiabus dotatis, & filijs, in testamento dixit [filios meos hæredes instituo.] Vtrùm videantur filiæ institutæ. Py. quæst. 65. ponendo terminos in consuetudine disponēte, vt. s̄. arguit ad partem

tem affirmatiuam, q̀ sic: quia filiorum appellatiõne & filiæ continentur, l. si ita scriptum. de le. 2. In contrarium arguit, q̀ iuxta consuetudinem regionis interpretanda est intentio testatoris. de leg. 3. l. nummis. & l. semper. de reg. iur. & ad ipsam se retulisse videtur. ff. de iudi. l. sed si susceperit. soluendo concludit videri etiam filiam institutam. & est similis quæstio, cum statuto cauetur, q̀ frater ab intestato excludat sororẽ, saluò q̀ debeat dotari. modò pater fecit testm̃, & ita dixit [filios meos hæredes instituo in eo, quod eis tangit de iure.] Vtrũ includatur filia. Bal. q̀ sic, sed in qua parte, an in statutaria, an in ea, quæ debetur de iure cõi. idest in virili. quod verius credit; quia ad ius se retulit. & sic intelligam de digniori, Inst. de iure natu. gen. & ciui. §. 2. & ita no. Bal. in l. quicunque. de ser. fugi. ex cuius decisione infertur, q̀ dispositio dubia ad personam relata, magis recipit interpretationem à iure communi, quàm à statuto, vel consuetudine circa personas aliter disponente. Ego dubito, an hoc sit verum. nam probabilius videtur, sequi in dubio, qđ disponit statutum, vel consuetudo, quàm ius cõe. pro hoc optime. c. cum dilecto. de consan. & affi. nam ad vulgarem intelligentiam referenda sunt verba. c. ex literis. de spon. Vnde si statutum, vel consuetudo diuersum statuit in filijs masculis, & fœminis in hac materia differenti: non videtur inter homines illius loci in eorum dispositionibus assumenda interpretatio iuris cõis, postquam statutum, vel consuetudo facit differentiam inter eos. videtur enim testator potius intellectum suum applicasse ad consuetudinem ꝓpriã, quàm ad ius cõe, vt dicto ca. cum dilecto. & est iste pulcher

275 passus. ¶ Sed aduerte ad fi. q. † gradus consanguinitatis, & affinitatis aliter considerat ius canonicum, aliter ius ciuile. Quid ergo si statutum loquitur simpliciter de gradibus, puta q̀ causæ inter coniunctos vsque ad quartum gradum debeant compromitti: vtrùm computabimus gradum secundum ius canonicum, vel ciuile? & videtur, q̀ secundùm ius cañ. tanquam posterius. nam in omni materia posteriora derogant prioribus, l. non est nouum. de legi. & c. 1. de consti. lib. 6. & in pactis, l. pacta nouissima. C. de pac. & in vltimis voluntatibus. l. diui. §. fi. de iure codi. Econtra, quòd debeat interpretari secundùm intellectum iuris ciuilis; quia pars eius est. ff. de iusti. & iur. l. omnes populi. & hæc pars videtur verior. Non ob. ius cañ. quia illa computatio iuris canonici in gradibus solum habet locũ in matrimonijs. & ita refert Bal. tenere Nico. de Mat. in l. si auiæ. C. de succe. edic. vbi etiam dicit ita tenuisse disputando Io. But. in his terminis. Statuto cauetur, quòd extantibus agnatis defuncti vsq; ad quartum gradum, non possit mater succedere. quærebatur, qualiter debeant computari gradus, an secundùm leges, an secundum canon. tenuit quòd secundùm leges. quæ propriè enumerant gradus secundùm canon. impropriè. Idem in quodam consilio eleganter ait, quòd veram diffinitionem graduum, & naturalem, & notabilem significationem verborum non potuit ius canonicum simpliciter, & generaliter immutare, ar. ff. de vsufruc. earum re. quæ vsu consu. l. 1. & 2. & vide pro hac decisione text. not. 35. quæstio. 5. cap. ad sedem. & adde hic, quod dixi supra proximo membro interpretationis restrictiuę. ver. occurrunt aliæ quæst. vbi remisit ad Bald. in l. 1. C. qui bo. ce. po.

276 ¶ Dicto de filijs & nepotibus, quæro † circa fratres. si statuto caueatur, quòd fratres defuncti, & fratrum filij præferãtur in successione ab intestato filiabus ipsius defuncti, qualiter accipiemus fratres, an pro fratribus primi gradus tantùm, an de fratribus secundi, vel tertij gradus? Bald. consuluit, q̀ de primis fratribus, non de vlterioribus, qui non dicuntur simpliciter fratres, sed patrueles, vel consobrini. & ita vulgus loquitur, & communis vsus loquendi ita se habet. & l. quæ dicit [tres fratres] &c. intelligitur de carnalibus, non de consobrinis. ff. de pac. l. tres fratres. Assumo enim in potiori significatu, & non extendo odium. & nomen fratris sororem non comprehendit hoc casu, iuxta no. in l. 1. de verb. sig. per Dy. Filia igitur excludet sororem defuncti, vt pote non inclusam sub statuto isto casu. nec debet tam iniquè interpretari, vt fœmina excludat aliam fœminam magis defuncto proximam, ar. l. assiduis. C. qui po. in pi. ha. statuta enim (nisi omnino verba repugnent) sic sunt intelligenda, vt quàm minimum contineant iniquitatis. de reg. iur. l. quot. sermo. idem ipse not. in l. vxo. qui. accu. non pos. In alijs tamen terminis pone. mulier impetrauit iudices ad cognoscendum, & puniendum interfectores fratris sui: tamen vult corã iudicibus accusare de morte consobrini. nũquid possit? arguit primò, q̀ sic, & cõcludit cõtrariũ. s. q̀ nõ possit. qa rescripta sunt stricti iuris: iõ debẽt strictè ĩterp̃tari. Itẽ verba debẽt intelligi p prius, non p posterius. & sic de fratre carnali, nõ cõsobrino vr̃ sensisse per prius. facit l. 1. §. q. ĩ ppetuũ. si ag. vec. vel ẽphi. pe. & hoc dicit verũ, si nomen fratris sine insertione proprij nominis insertum est in rescripto. ¶ Sed hic quæro, in casu quo appellatione fra-

277 tris continentur sorores. quid † si statutum loquitur de fratribus Minoribus, an venient Sorores Minorum sanctę Claræ? Bal. dicit, q̀ istud fœmininum non est de illo masculino. quia alio iure viuunt, & in alio differunt, quàm in sexu. differunt. n. in regula, & in specie. facit quod not. in Cle. 1. de elec. Et ita no. in l. quicunque. C. de ser. fugi. ¶ Quæro de statuto, quod loquitur de patre, an comprehendat auũ. dic per Bar. in l. liberorum. de verb. sig. & an matrem. dic, q̀ nõ, in materia odiosa, l. quibuscunq;. de ser. fug. per Bal. ¶ Sed vtrũ si fit mentio in statuto de auo, vel auia, an includat proauum, vel proauiam. dic, q̀ sic: vnde in tutela appellatione auiæ venit auia, vt no. Bar. in l. cui eorum. §. idem Pomp. de postu. similiter dicit ibi, q̀ appellatione nurus venit pronurus. & hæc oĩa dicit ipse comprehendi ex propria verborũ significatione, non per extensionem, & per hoc reprehẽdit gl. in l. Gallus. §. instituens. quæ dicit, q̀ appellatione nepotis venit pronepos ex interpretatione. de quo per eum in dicto. §. instituens. ¶ Quid dices de patruo, an comprehẽdat patruum magnum, si forte statutum extante patruo excludit matrem à successione filiorum, vt est hic Bon. & est patruus magnus frater aui paterni, l. Iur. §. quarto gradu. ff. de gradi. patruus autẽ est frater patris. e. l. §. tertio gradu. Bal. consuluit pro matre. nam secùdùm eum verbum, patruus, nullo addito significat proximum patruelitatis gradum, & illũ patruũ, qui est in tertio gradu: hos. n. propriè, & simpliciter patruos vocamus, & per prius, & incipit consilium. In Christi nomine amen. si mater non extat &c. In quo consilio plenè examinat illam. q. an pup. dicatur propriè decedere intestatus, si statutum extantibus agnatis excludit matrẽ à successione filij intestati. Bar. q̀ sic, quia ex cõi vsu loquendi pup. dicitur intestatus, l. 1. §. 1. ff. de suis & legi. & dicit q̀ ibi Iurisconsultus attestatur, & refert istũ cõem vsũ loquendi. Bal. ibi refert sæpius se consuluisse contrarium, & dicit, q̀ istud statutum tanquam irrationabile, & odiosum non habet locum, quãdo filius decedit intestabilis. nam talis non potest dici propriè intestatus. & illa l. 1. §. 1. habet locum, vbi agitur de inducendo rationabili fauore: sed vbi tractatur de irrationabili, & dura exclusione (& maximè in statutis) non est à propria significatione recedendum, secũdùm Pet. Guil. de Cu. & Ray. Solus Bart. dixit contrariũ ex communi vsu loquendi, & hoc fatetur Bal. verum, si probaretur talis vsus: quod reputat difficile. quia nominũ distinctio, & intelligentia non cadit in idiotam. nec est verum, quod dicit Bar. quòd de isto communi vsu loquendi faciat fidem Iuriscon. in d. §. 1. in ver. pro intestato. & in ver. creditur. Nam ille tex. non loquitur de interpretatio. vulgi: sed loquitur de interpretatione iur. gen. quæ procedit ibi. pro tanto (quia tractatur de rationabili fauore): hic verò de irratio-

rationabili odio) non includerem matrem in successione filiorum, vbi naturæ debitum soluitur magis, quàm lucrũ capiatur, l. fi. C. de codi. & de impo. lucra. de. circa medium. Nec obst. tex. ibi, dum dicit [ꝙ habetur pro intestato] nam aliud est esse tale, aliud haberi pro tali, vt no. de verb. sig. l. mercis. & ĩ statutis nõ sufficit haberi ꝓ tali, nisi sit tale, quale statutum requirit, l. 3. §. hæc verba. de neg. gest. Ex quibus concludit, ꝙ non sit casus in dicto. §. 2. de isto communi vsu loquendi. nam si esset ita, multum fuissent fatui tam illustres Doc. qui allegant in contrarium illum text. quod non est sentiendum de tantis viris, secundùm eum. Ego idẽ consului, & quàmplures alij hic Bononiæ pro hac parte.

278 ¶ Quæro vlterius de ver. † consanguinei. si cauetur statuto, ꝙ non valeat contractus minoris, vel mulieris sine consensu consanguineorum: qui dicantur consanguinei. Barto. dicit, ꝙ ex communi vsu loquendi dicuntur coniuncti ex vtroq; latere, videlicet patris, & matris in l. quidã. ff. de acqui. hære. Bal. ibi dixit, ꝙ non est recedendum à ciuili significatione verborum, nisi de tali vsu doceatur. & circa hoc vide quod no. idem Bal. in l. fi. C. de verbo. signifi. vbi dicit, ꝙ sub nomine consanguineorum non includuntur mater, & auia. nam abusiuè, & communi vsu loquendi eas consanguineas appellamus, secũdùm eum: vbi subdit, ꝙ statutum simpliciter isto casu loquens de consanguineis, debet intelligi de proximioribus, si sunt idonei: aliàs de proximis post eos: & sic gradatim; quia per hoc statutum proximis quædam cura iniungitur. & ideò intelligitur secundùm ordinẽ charitatis, & coniunctionis. Nominatio enim plurium personarum sub nomine collectiuo, inter quas cadit prælatio, dispositio debet accipi ordine successiuo, l. cũ ita legatur. §. fideicommisso. de le. 2. & in d. l. fi. per eũ, vbi tangit, quid iuris, si statuto cauetur, ꝙ causæ inter affines debeant compromitti. Nunquid socer quondam cum genero veniat ad compromissum: & videtur, ꝙ sic, vt d. l. fi. In contrarium re

279 sidet dicens, ꝙ † verè, & propriè non potest dici socer, vel gener, cum filia est defuncta, quæ est radix istius affinitatis. pro hoc l. cui eorum. & l. sed hoc ita. ff. de postu. vbi etiam hoc tenet. Non ob. l. fi. quia loquitur in casu fauorabili, ne in defectum omnium dispositio sit caduca, ar. l. fundus, qui locatus. de fun. instruc. ¶ Procedo vlterius. Statuta in certis ciuitatibus pro homicidio imponũt pœnam pecuniariam, cuius tertia pars applicetur hæredibus interfecti. pone ergo, ꝙ quidam habens filium legitimum, & naturalem fecit professionem, & post interfectus fuit. Vtrùm ista tertia pars applicabitur monasterio, an filio, an vtrique? Dominus Fede. de Senis latè disputat, ad quamlibet partem arguẽs, & valde dubitando concludere videtur pro monasterio, in quo moram trahit. quæst. 24. sed in consi. 69. dicit, quòd dicta pœna debet applicari filio, & non monasterio. nam (vt dicit) licèt appellatio hæredis contineat non solum filios, sed etiam extraneos successores, l. in conuentionibus. de verbo. signifi. tamen strictè sumendo nomen hæredis soli liberi hæredum videntur contineri, l. ex facto §. fi. & qđ ibi no. ad Tre. & de succe. feu. c. 1. & de fal. l. le. cor. §. pro facto. Non ob. §. sed & hoc præsenti. in Authen. de san. epi. vbi appellatione filij continetur monasterium. speciale est enim in illis casibus, prout ibi patet. Item mon. est filius ciuilis, & sic impropriè, & fictè. ad quem casum statutum non porrigitur, l. 3. §. hæc verba. de neg. ge. & videtur concludere, quod ista tertia pars pœnæ veniat applicanda filio, non monasterio. & credo eius decisionem veram. Nã ista tertia pars conceditur hæredi pro aliqua recompensatione iniurię irrogatæ hæredibus propter necem defuncti. hoc autem videtur cõcernere magis filios, quàm hæredes extraneos, vt l. quęsitum. ff. de sepul. vio. Nam illud, quod sic capitur, non in rei persecutione, sed in sola vindicta est constitutũ. ad idẽ l. pro hærede. §. fi. de acq. hær. precium autem sanguinis, & vindictæ non videtur honestũ lucrum monasterio. 12. q. 2. c. fraternitas. ex quo credo, ꝙ si propter pacem habitam ab hæredibus occisi fiat homicidę pœnæ mitigatio, ista pax debet haberi à filijs, non à mona

280 sterio. facit quod no. Bar. in l. eadem. §. Cato. de verbo. obliga. Ex istis habes, ꝙ † appellatione hæredum soli liberi continentur. alibi, ꝙ etiam extranei, de quo plenè in l. Gallus. §. etiam. ff. de lib. & posthu. per Bar. & Bal. & in Spec. de testa. §. 1. in fi. §. vbi multa iura varia super hoc. & quid iur. si statutum concedit immunitatem aliquam, vel priuilegium alicui, & filijs. Vtrùm filij viuo patre gaudebunt isto priuilegio, vel demum eo mortuo? dicit Barto. quòd eo viuo. quædam verò (vbi dispositio sit cõcepta pro se, & suis filijs) non transeunt ad filios, nisi per mortem patris, & nisi etiam sint hæredes. quod dic, vt not. Bald. post Barto. in prædicta l. Gallus. §. quidam rectè. & ista bene tene menti.

281 ¶ Solet dubitari † qui contineãtur appellatione suorum. pro cuius declaratione præmitte, quòd ista dictio, sui, quandoque ponitur in iure ad differentiam agnatorum, & cognatorum, qui non sunt sui. & sic ponitur Instit. de hæred. quali. & dif. §. sui. & de li. & po. l. Gallus. Alio modo accipitur ad differentiam prorsus extraneorum, qui nullo modo sunt coniuncti. & tunc procedit quęstio nostra. Nam in iure in accusando priuilegiatus est, qui prosequitur suã iniuriam, vel suorum. qui ergo appellatione suorum contineãtur, glo. variant, prout plenè refert Bald. in l. 1. C. qui accu. non po. ¶ Refert vltimò opi. glo. in l. si fœmina. ad Turpi. quæ dicit, quòd omnes dicuntur sui, qui inuiti testimonium dicere non coguntur. ff. de testi. l. lege Iulia. parificantur testimonium, & accusatio. ff. de accusa. l. 2. & ibi videtur text. pro illa glo. secundùm eum in dicta. l. 1. versi. super tertio puncto. vbi quærit, vtrùm filij naturales, vel spurij includantur sub ista appellatione, suorum, & vtrùm affines: sed in l. si fœmina. ad Turp. addit, quòd etiam illi omnes possunt dici de suis, quibus paratur successio, Insti. de legi. agna. succe. §. placebat. Consuluit etiam Bal. qualiter debet intelligi istud verbum, maioris, cum fortè ex consuetudine præstanda est honorificentia aliqua maiori de domo. Ego etiam habui hoc de facto in testamento cuiusdam, qui post obitum quorundam hæredum voluit domum suam deuolui semper ad maiores de do-

282 mo sua. † Nam maior potest intelligi ætate, scientia siue sapientia, dignitate, potentia, vel diuitijs. nam quandoque contingit alterum præcellere reliquum in aliquo prædictorum. nam (vt ait Apostolus) diuisiones gratiarum sunt. & ipse dicit, quòd vbicunque tale verbum, vel simile profertur à consuetudine, vel statuto in materia differenti, intelligi debet de maiori quò ad ætatem: vt sit hoc ius primogenituræ, & post illo mortuo succedat alius de domo, qui maior est ætate. ratio; quia verba, quæ habent intellectum naturalem, & ciuilem, debent intelligi naturaliter, & non ciuiliter, & fictè. C. de his, qui no. infa. l. fi. & de conditi. & demonstra. l. fideicommissum. & l. ex ea parte. §. insulam. de verbo. obligatio. & cap. susceptum. de rescrip. lib. sexto. & quod ibi nota. & de ista multiplici maioritate vide in c. fi. de consuet. lib. 6. & c. statuimus. de maior. & obe. subdit in dicto consilio, quòd quando aliquid debetur alicui casato, siue domui (quamquam debeatur sub nomine collectiuo domus, vel casati) non tamen debetur collegio, sed singulis pro virili parte. si serui. ven. l. testatrix. §. plur. de ser. rustico. prædi. l. per fundum. argu. contra istam decis. l. fina. C. de verborum significatio. Prouidetur quandoque per statuta de mercatoribus, vel eorum

283 scripturis adhibenda fide. ¶ Quęro † quis dicatur mercator. Barto. not. in l. legatis seruis ff. de lega. 3. Bald. concordando cum Barto. dicit, quòd vna negotiatione tantùm non potest dici quis negotiator, vel mercator.

Nam (vt dicit) nomina à consuetudine, vel ab vsu actuum gñalitate acquiruntur, non per vnicũ actũ: vñ non dr̃ quis aleator, licèt semel ludat: nec meretricator, licèt semel delinquat: nec fænerator, licèt semel fœneret: nec lector, licèt semel legat. Nomina verò, quæ nõ denominantur respectu actuũ i gñre, sed respectu vnius actus (vt hoc nomẽ, homicida, vel adulter.) verificatur ẽt ex vno actu. & ita not. Bal. C. de consti. pec. in rub. ad fi. Bar. in d. l. fi. aliter hoc declarat, vbi in §. fi. q̃rit de statuto, quod loquitur de artificibus, an comprehendat discipulos sub nomine artificum: vbi dicit, ꝙ in legatis, & beneficijs continentur, non in priuilegijs, l. 1. & ibi no. & l. fi. C. de artifi. li. 11. ¶ Quæro de quæstione, quæ mihi occurrit de facto Venetijs. Est ibi statutũ, siue consuetudo, ꝙ filia nupta, siue maritata non veniat ad successionem patris cum fratribus: sed non nupta veniat ad successionem omnium mobilium cum fratribus pro vi rili portione. Modò quidam decessit, relictis filijs masculis, & filia desponsata, & relictis mobilibus decẽ ducatorum. ista filia, tanquam non nupta, siue maritata, petebat partem istorum mobilium. excipiebant masculi, quòd debebat dici nupta, & maritata, & per consequens repellenda. In hac q. felicis & sanctæ memoriæ dux inclitus dominus Antonius Venetijs me tunc consultorem, & salariatum suæ excelsæ ducalis dominationis consuluit: cui respondi filiam admittendam, secutus opi. Iac. de Are. & Pe. in l. non sine. C. de bo. quæ li. Nam, quia tractatur de exclusione filiarum, statutum, quod loquitur de nupta, non intelligitur de desponsata solummodo: sed de illa, cum quã est matrimonium consummatum carnali copula: secus vbi ageretur de fauore ipsarum, vt d. l. non sine. & hanc opi. tenet ibi Bald. cum statutum excludit filiam nuptam, vel maritatam: secus si excludat filiam dotatam. nam dotata intelligitur, etiam si à patre fuerit sibi dos in testo destinata: licèt nondum nupta. pro & contra allegantur cañ. de quibus 27. q. 2. per to. q. & Io. Gratia ibi in §. iuxta hanc distinctionem. bene facit pro ista parte, quam tenuerunt post præfatas. ll. patres in dicta. l. non sine. vbi videas magis plenè.
¶ Vlterius, quia sæpe in statutis fit mentio de vicinis simpliciter, vt Mediolani: vbi est statutum, ꝙ vicini litigãtes pos
284 sint compelli ad compromissum† qualiter debeat intelligi hoc nomen, vicini. Bar. plenè examinat in l. si tertius. de aqua plu. ar. Primò enim debet attendi communis vsus loquẽdi, qualiter hoc verbum sumatur, l. vt Alphenus. de verbo. signifi. & l. 1. §. ripa. de flumini. de iure cõi vicini dicuntur vsque ad locum, vbi potest audiri vox hominis clamantis, l. 1. § eodem autem tecto. ad Sil. & intellige voces communiter, & secundùm naturalem, & communem vsum tẽporum. de flu. l. 1. §. ripa. Et an debeat de vocibus fieri consideratio loci alti, vel depressi. & an intelligatur de habitantibus, vt colonis, vel inquilinis, vel an de dominis ipsarum ædium, vel fundorum. in hoc ipse considerat, ad quẽ finem fiat in statutis talis mentio vicinorum, an pro iure ipsorum fundorum, vel ædium: an de iure, vel conditio. personarũ. dic, vt dicta l. si tertius. vbi quid iuris, si ex parte posteriori habeo domum tecum communem: sed ab introitu tuo disto per longum spacium, an dicar tibi vicinus. & crtè quãtùm ad ius domorum vicini sumus, non quantùm ad ius personarum, postquam cessat inter nos conuersatio, ibi ẽt qui dicantur proximiores vicini. & hoc propter statutum Tuderti, quo cauetur, quòd ille habeatur pro vero ciue, qui probatur ibi habitasse per quatuor vicinos proximiores. qualiter sumantur ibi proximiores, dic vt ibi, vbi etiam quæ dicantur loca vicina. Vidi dubitari de verbo, adhærentes, & sequaces, qui dicantur tales. Dominus Angel.
285 consuluit, ꝙ† illi dicuntur adhærẽtes, & sequaces alterius, qui eius intentioni operibus, consilijs, & fauoribus adsistunt. & ꝙ tales appellentur sequaces, est tex. in epist. inter claras. & C. de rap. vir. l. 1. §. siquis autem. ꝙ tales dicantur etiam adhærentes, est tex. C. de discu. l. ne casu. li. 10. & per Inno. de re iudi. c. ad apostolicæ. li. 6. vbi absque adhærentibus non firmauit ibi Papam cum Imperatore. tales etiam dicuntur complices. c. ex parte. de fo. compe. In dicto consilio tangit, quis dicatur proditor: sed plenius Bart. in extraua. qui sint rebelles. super ver. rebelles. Nam dicitur proditor, qui, cum sit subditus, secreta domini sui reuelat inimicis. Item ille, qui ad hostes transfugit. Item ille, qui fingit se in aperto amicũ, & secreto vt inimicus in actibus se exerceat, vt l. proditor. & l. omnes. §. explorator. de re mili. & l. amis. §. qui deficiunt. de capi. dimi. & l. respiciendum. ff. de pœ. per Bar. vide etiam per eum in dicta extraua. qui propriè dicantur rebelles. super ver. rebellando. possem alia verba prosequi, de quorum intelligentia dubitari potest: sed ne prolixior sit tractatus iste, quàm alij similes: ideo vltra non prosequor istud tertium principale membrum interpretationis declaratiuæ. ¶ Vltimò hîc refero q. in qua Bal. vnum consuluit, & plerique contra. & est talis. Verba statuti ita se habent [ætatem legitimam] & interpretatur. 18. annorũ cõpletorũ in omnibus cõtractibus, iudicijs, ne
286 gocijs, & causis. Modò mater† maior. 18. an. & minor. 25. petit se admitti ad tutelam filij. Vtrùm possit vigore statuti: quia statutum prouidet solùm in quatuor casibus. s. negocijs, contractibus, iudicijs, & causis: sed tutela est vis, ac potestas in capite libero &c. l. 1. de tut. ergo non est negocium, nec contractus. quia ista sunt facti, l. consilio. §. quæsitum. de cur. fu. & c. forus. de verbo. sig. non est iudicium, neque cã: ergo sequit, ꝙ ẽ casus omissus, & per consequẽs sub iure communi remanet, l. si cum dotem. in prin. so. ma. Alijs rõnibus hoc confirmat, & incipit consiliũ. Quæritur, vtrũ dña Fran. q̃ plures consuluerunt contrarium, videlicet, ꝙ mater admittatur ad istam tutelam, vt dñs Pa. dominus Albe. de Pisis. do. Fran. de Rampo. dñs Bart. de Sali. & istorum consilium do. Thomas de Tortona vicarius tunc domini Marchionis Esten. electus de consen. partium approbauit. nam, vt dicit, minor à tutela nõ repellitur natura. qa ti. tutelæ bene cadit in eo, sicut & omnes contractus in potentia: licèt propter imbecillitatem consilij à iure præsumptã restituatur, vt l. 1. de mi. & Insti. de excu. tut. §. minor sed statutum recedit ab ista præsum. eo ipso, ꝙ maiores habilitat ad prædicta, quæ bene includunt tutelam, quæ versatur in exercitio, & negociatione. & sic est negocium, dũ in administra. versatur: sicut quæcunque, quæ gerimus. & patet in tit. de neg. ge. vbi negocia quæcũq; cõplectunt sub isto vocabulo, negocijs. multis rationibus hoc confirmat, & credo verius, postquam hanc ætatem iuris statutarij promulgator ratus est idoneam, l. 1. de postu. per Bald. ¶ Sed venio ad quartum membrum interpreta. extensiuæ, quæ v-
287 trũ vendicet sibi locũ† in statutis (vt extendantur ad casus in statuto nõ comprehensos) sæpe dubitatur. & Io. An. in dicto c. pro possessore. & Iac. de Bel. in sua disputatio. & Bar. in sua repeti. d. l. omnes populi. vt retuli. s̃. in prin. huius 14. quæst. arguunt ad vtranque partem. & circa leges, quando extendantur ad casus in lege non comprehensos, dixi s̃. in 5. & 6. quæst. & ibi dicta in legibus possent aptari etiã ad statuta, vtrùm scilicet extendantur ad casus similem, vel maiorem rationem habentes. & vtrùm ad casum, qui venit à contrario sensu: vel si in vno casu correlatiuorum prouideat, an extendatur ad alium: vel si prouidet in vno ex duobus casibus habentibus quandam consequentiam simul, vel vnam, & eandem regulam. de his in dictis. 5. & 6. quæstio. vbi quæ dicta sunt in legibus, & in canon. adaptantur ad statuta. & vide quod not. Bald. in l. omnia priuilegia. C. de episco. & cleri. vbi si reuocatur vnum priuilegium, ad quod aliud habebat relationem: vtrùm aliud intelligatur reuoca. quod põt etiã adaptari ad statutũ. Sed qa Doct.

Doc. specialiter loquuntur de ista extensione statutorum:
ideò hic quędã ex multis alijs locis tacta p eos succinctè re
feram. Et Dominus Bar. primò tangit, vtrùm statutum ex
tẽdatur ad casus nullo modo expressos in statuto. Secũdò
an ad casus, qui decidi possunt à contrario sensu ipsius sta-
tuti. Tertiò an ad casum, qui est idem per fictionẽ, non se-
cundùm veritatem. Quartò si loquitur de vna persona (vt
de Titio) an extendatur ad aliam. Quintò si prolatum est
per verba præteriti, vel præsentis temporis, an trahatur ad
futura. Circa primum, vtrùm scilicet extendatur ad casus
non comprehensos in statuto. dicit, quòd sic, si dispositũ a
per statutum, siue illis non expressis, non sortirentur effe-
ctum: vel non sint decisi per ius commune. secus autem, si
sint decisi. sumit exempla ex ll. de verbo. oblig. l. si ita stipu
latus fuero per te non fieri. & l. non distinguemus. §. de offi.
de arbi. & qđ no. in l. non possunt. de legi. & l. si verò. §. de
viro. solu. matrimo. Et hanc considera. dicit habendam in
interpretatione statutorum actiuã: sed in passiua dicit indi
stinctè, quòd habet locum in statutis. & quæ dicatur inter-
pretatio actiua, quæ passiua, dixi. s̃. proxi. mẽbro interpre-
tationis declaratiuæ post princi. ver. vlterius etiam aduer
288 tendum est &c. † per identitatem igitur rationis statutum
extenditur de simili ad simile. & videtur venire ex mente
statuti ille casus, cui ratio expressa in statuto adaptatur. vn
de dicit lex, quòd tacitè cautum videtur, vbi eadem ratio
reperitur, l. his solis. de reuo. dona. & quod nota. in c. 1. de
tempo. ordi. li. 6. nec videtur discrepantia in his, quæ in ra-
tione conueniunt. quia ratio est coniunctio diuersorum ca
suum ad eundem finem tendentium. ff. de legi. l. non pos-
sunt. nam vbi ratio attenditur, nihil refert, quid ex æq pol
lentibus fiat, l. si mater. de institutio. & substitu. sed vbi non
attenditur ratio, sed voluntatis auctoritas, ibi forma præ-
scripta extensionem non recipit. c. susceptum. de rescript.
libro. 6. & ideò statuta carentia ratione, quæ sola auctori
tate statuentium nituntur (vt quod non extrahatur frumen
tum de districtu) nõ extenditur ad legumina. ff. de legi. l. qđ
non ratione. similiter nec ad panẽ. sed bene ad farinã, vt no
289 ta. Barto. in l. quæsitum. §. illud fortasse. de leg. 3. Item † sta
tuta, quæ sunt contra rationem, similiter non extenduntur.
nam à pari ratione iniquitatis non fit extensio, licèt fiat à
pari ratione æquitatis, vt dicta l. quod non. ff. de leg. Et iõ
dicit Bal. ꝙ statutum, per quod patruus excludit matrem,
non extenditur ad patruum magnum. nam ista dictio, ma-
gnus, notat improprietatem. C. de succe. edic. l. 1. per Iaco.
But. Item si statutum dicit, quòd primogenitus succedat,
non extendam ad primogenitam. quia in odiosis non fit
conceptio personarum. l. 1. §. quæritur. de ven. in po. mit.
Item si statutum dicit, quòd primogenitus succedat in feu
dis, non extendam ad allodia, argumen. C. de testa. mi-
lit. l. 1. & de adop. l. si arrogator. Itẽ si statutum dicit, quòd
siquis percusserit aliquem cum mazza ferrea, puniatur
pœna dupla: vtrùm si percusserit cum securi, vel alio in-
strumento æquè graui, condemnabitur pœna dupli? Dicit
Bald. quòd sic, si instrumenta videntur iudici similia in
effectu. & quia ista est interpretatio iudicis, debet ipsam
ponere in sententia, l. si de interpretatione. de legi. Et præ
dictis oĩno adde qđ nota. Cy. in l. j. C. quæ sit lõ. cõsue. ad
fi. vbi per maioritatem rationis non extenditur statutum
ad alium casum penitus diuersum, & per legem decisum:
secus si non sit penitus diuersum, sed potest comprehen-
di sub verbis, etiam impropriè sumptis. facit quod no. in
cap. intelligentia. de verbo. significa. Item secus, si non sit
per legem decisus: quia tunc statutum extenditur ad ca-
sum similem, vt prædictum est. facit l. de quibus. de legi.
& vide quod not. Bald. in dicta l. transigere. vbi quærit, si
statuto cauetur, quòd de crimine possit fieri concordia, ex
cepto furto, homicidio, & falso. nunquid poterit fieri de
robaria stratę: quod est maius delictum, q̃ furtum? videtur
290 ꝙ non. quia † quod est prohibitum in genere, videtur pro-
hibitum in qualibet sua specie, vel maiori, vt sentit gl. in di
cta l. transigere. Bal. dicit ibi, ꝙ aduocati aliter practicant.
quia quod nõ reperitur exceptum, remanet sub regula, de
fun. instruc. l. quæsitum. §. idem respondet. Non obst. illa
gl. qa interdũ nõ reperitur exceptũ per eãdẽ regulam, nec
per aliam: tunc statur regulæ. interdum non reperitur exce
ptum per eandem regulam, sed per aliam l. tunc nõ est du
biũ, ꝙ vna lex suppletur per aliam. & ita loquitur gl. quod
dicit no. & ꝙ nõ possit fieri pax isto casu, facit quod nota.
Cy. in d. l. 1. C. quæ sit lon. consue. Nam largo sumpto voca
bulo, rapina est etiam furtum. nam nullus improbior fur, q̃
raptor. sub excep. igitur furti videtur venire omnis illicita
vsurpatio, maximè rapina. & adde ad prædicta quod not.
Bal. in l. ita pudor. de adulte. vbi ergo statutum excipit quos
dam casus tantùm, an extendatur ad alios, qui de iure cõi
regebantur eisdem legibus cum excep. facit quod no. Bar.
in l. 1. quod vi, aut clam. ¶ Quærit etiam Bal. vtrũ vnũ sta-
tutum trahatur ad aliud eiusdem municipij. dicit ipse, ꝙ sta
tutum trahitur ad aliud determinando. i. restringendo, &
dicitur interpretatio restrictiua ampliando, & dicitur extẽ
siua corrigendo, & ẽt correctiua. & de restrictiua, & corre-
ctiua satis dictũ est supra in suis membris. sed de extensiua
etiam tactũ est supra proxi. & qñ loquimur de extensione,
q̃ descendit ex alijs partibus statutorũ: vel si in statuto dr̃,
ꝙ ꝓcedat de similibus ad si. & habebit semper locũ. aut cer
tũ est, ꝙ non procedit ex mente statuentiũ: & non habebit
locũ, l. si verò. §. de viro. so. ma. Aut est dubium: & tunc, vt
dictũ est, vbi subest eadem ratio, & æqtas, hẽbit locũ: aliàs
non, vt dictũ est supra, vt in d. l. fi. C. de indic. vid. q̃ est not.
ad hoc. facit qđ no. Bal. in l. siqs seruo. C. de fur. vbi dicit, ꝙ
291 † cõstõ pœnalis non dr̃ extendi, qñ venit ex mente eiusdẽ
l. vt no. in c. si postq̃. de elec. li. 6. in nouel. dicit etiam, ꝙ sta
tutũ speciali ratione inductum cõtra ius cõe trahitur ad ca
sum similem, vbi ratio oĩno est eadẽ. ad hoc de op. no. num.
l. de pupillo. §. siquis riuos. & hinc est, ꝙ statuta ciuitat. li-
cèt sint stricti iuris, pñt trahi ad cõsequentiã: dumtñ casus,
ad quẽ trahit, nõ sit inclusus in iure cõi. probat optimè ĩ l.
de quibus. de legi. subdit ibi post Bar. ꝙ regula iuris antiq
trahitur ad casum nouæ legis. quod declara, vt dixi. s̃. in 6.
q. principali. & vide quod no. Bal. in l. 1. C. de pa. qui fi. di-
292 stra. vbi inducit gl. q̃ est ibi ad q. † ꝙ in legi. & statutis exor
bitantibus à generalibus regulis non proceditur de si. ad
si. allegat in contrariũ gl. l. ob æs. C. de prædi. mi. & soluit, ꝙ
aut procedere de si. ad si. est æquum, & fauorabile: & tunc
proceditur: & ideo sñ eum, in statutis exorbitantibus à iu-
re cõi fit extensio, vt plenè no. Insti. de act. § item mixta. &
per Dy. in c. in argumentũ. de reg. iur. li. 6. ¶ Adde etiã post
Bal. ĩ l. omnes populi. ꝙ posterius statutũ trahit ad se prius,
vt corrigat, si vtrũq; loquitur specialiter in eodem casu. sed
si primũ statutũ loquitur distinctè, sñ loquitur indistinctè:
tunc non fit correctio, q̃ est vitanda, vt. C. de inoffi. do. l. 1.
sed primũ statutũ trahit ad se vltimũ, & distinguit ipsum,
vt l. nihil. de coniungen. cum eman. li. Item vnum caput sta
tuti trahit ad aliud caput eiusdẽ statuti, de pet. hære. l. vtrũ.
& dicit, ꝙ trahitur etiam per coniunctiones aduersatiuas.
nam etiam in aduersatiua videtur repetita qualitas præce-
dentiũ, cũ sit coniunctio. Insti. de re. diui. § item l. pilli. ver-
bi gratia. dicit stat. extantibus masculis fœmina non succe
dat ab intestato, nisi in dote. facto verò testõ, non succedat,
nisi quatenus testator ei iusserit relinquendum: certè intel-
ligitur facto testõ, masculis. s. existentibus. qa dictio, verò,
pro, sed, est coniunctio; ergo repetitionẽ inducit, l. Seia. & l.
Gaio. de fundo instruc. hæc sunt verba sua in dicta l. oẽs po
puli. de iusti. & iu. ¶ Procedo vlterius, sequẽdo aliquas qõ-
293 nes quò ad istũ primũ articulũ. Quæro † statutũ ꝓhibet mi

 nori.

nori. 20.an.testari. Vtrū ista prohibitio extendatur ad codicillos. Bar. ꝙ sic, licèt enim statutū non debeat extendi: tamen lex antiqua, quâ cauetur, ꝙ qui non potest testari, nō possit codicillari, se extendit ad statutū, ar. l. 1. §. 2. ad leg. fal. & l. 1. §. 1. de mu. & ho. & quod no. in l. quod verò. de legi. & ita ipse no. in l. 2. de leg. 1. Bal. contra in l. fi. C. de test. nam cū statutū sit stricti iuris, & contra ius cōe, est strictè interpretandum. facit l. filium. in prin. ad Trebel. Dicit etiā Bar. in d. l. 2. ꝙ si per statutū in testamento sufficiant quinque testes: vtrū per consequentiam sufficient tres in codicillis: vt sic diminuto numero testiū in testō, videatur pariter diminutus in codicillis? dicit, ꝙ non. quia nulla lex dicit, ꝙ in codicillis sufficiant pauciores testes, q̃ in testamento, facit l. illud. de sacrosan. eccle. & adde hic quod no. Bald. in l. transigere. C. de transf. post. 12. oppo. vbi, si per statutum recessum est à iure cōi in genere pœnæ, recessum videtur ab oibus, q̃ veniebāt in cōsequentiam gñris pœnæ. C. de lati. lib. tol. l. j. in pri. & l. fi. de edi. di. Adri. tol. ex quo infert, ꝙ si per statutū pœna corporalis est infligēda ex delicto: altera est pecuniaria, poterit super illo transigi. quia attenditur ammodo pęna statuti, non iuris cōis. quia iudiciorum qualitas iudicatur à pœnæ qualitate. ff. de pu. iudi. l. 2. ¶ Vlte-
294 rius pone† statu. o cauetur ꝙ soror non succedat fratri: vtrùm econuerso frater videatur prohibitus succedere sorori? & videtur, ꝙ sic: quia in succedēdo debet æqualitas hinc inde seruari. & qualiter quis succedit, taliter succeditur ei, vt l. lege. C. de legi. hr̃. Bal. tenet ibi contrarium. nam sm̃ eū, dato vno inconuenienti, non dēt dari maius inconueniens, quod patet ex illa l. vbi illa media iuris prudentia durarer, nisi illa l. remouisset illud inconueniens. ¶ Subijcio similē
295 q. † de statuto, quo cauetur, ꝙ fama habeatur ꝓ plena probatione in certis malefi. Modò probatur fama de maleficio, & contraria fama de innocentia. modò quęritur, quæ præualeat? & videtur, ꝙ fama de maleficio; quia est exæquata veræ, & plenæ probationi. Sed vera probatio plus valet, q̃ fama. quæ probatio propriè non est probatio: quia non est de re, sed extra rem. Item quod iuris est de aliquo, idem est de eo, quod ei exęquatur, l. 1. §. lege. ad leg. Fal. Item statutū odio accusati editū non videtur pro eo interpretandum, ar. l. relegatorum. §. fi. de interdic. & releg. In contrarium arguit, & videtur, ꝙ quotiescunque priuilegium conceditur actui, debet de illo actu constare. de testa. mi. l. diuus. sed hic non constat, l. scripturæ. de fi. instru. de testa. l. ob carmen. §. testes. Item probatio delicti per solam famā redditur dubia per probationem contrariam famæ: ergo in dubio pro reo pronunciandum, l. si post motam. de peti. hære. & c. inter dilectos. de fide instr. Præterea priuilegium concessum actori prodest reo: vt sic quod licet vni, liceat alteri. & sic seruetur in iudicijs ęqualitas. c. non licet. de reg. iur. li. 6. & l. fin. de fruct. & lit. expen. sicut ergo per statutū est priuilegiata probatio accusatoris: multò magis probatio accusati, cui est in dubio magis fauendum, l. absentem. de pœn. quid dicendum? Bald. dicit in so. huius quæst. in l. ea quidem. C. de accu. Mihi videtur, quòd ex virtute dictarum reg. præalleg. cap. non licet. & l. fin. mutatio iur. communis in probatione accusatoris extendatur ad reum, cui in dubio est magis fauendum, vt dicta l. absentem. & l. Arrianus. de actio. & obligationibus. nec debeat attendi odium accusati, sed æquitas iudicantis, qui non debet ex probatione dubia ferre certam sententiam. 11. q. 1. c. graue facit c. cū inter priorem. de excep. pro hoc. nam correl. natura est, vt correctio in vno extendatur ad alterum. l. fin. C. de indic. vidu. & l. fi. de accep. & hoc credo verum in q. prædicta, quia in casu omisso à statuto erat maior ratio disponēdi, cum in ordine bonæ famæ, magis quàm malæ, debeat statuens delectari. Sed in casu, in quo pp maius grauamen actori iniūctū releuaret in alio ꝑ statutū, hoc nō videret ꝓdesse reo, iuxta no. per Barto. post gl. in Auth. qui semel. C. qūo, & qñ iudex. in illa. q. an dilat. l. consentaneū. & l. properandum. quæ loquūtur in reo, corrigantur per Auth. qui semel. C. qūo, & quan. iu. quæ loquitur in actore. Barto. & Bal. dicūt ꝙ nō. quia nō est eadē rō correlatiuorū. nam reo dēt subtrahi materia malignandi. Et iō consulendū est magis actori prætendēti sibi debitū, quā reo, qui debitum nō prætendit, l. 1. de eo, quod certo lo. sm̃ Bal. in l. 1. C. si aduer. li. per Bar. & Cy. & l. 1. de re iudi. per Bal. vbi si per statu. debet credi sindico, vel stetur eius iuramento, an possit pro-
296 bari contrarium. ¶ Quæro vlterius. si† aliquis est bānitus, vel condemnatus ad mortem ex forma statuti: vtrùm extēdatur tacitè ad bona. videtur, ꝙ non. quia pœna statutaria contenti esse debemus. de ver. obli. l. ita stipu. sed statutum dicit de pœna mortis, non de alia pœna. non distinguit, ergò nec nos, vt l. seruus. de pœn. Item bannum est stricti iuris, cum sit contra ius cōe, ꝙ absens banniatur: vnde strictissimè est interpretandum, vt no. Cy. in l. 1. de hr̃. insti. & dicit Bal. ꝙ si non est facta executio, poterit testari. quia nondum est effectus seruus pœnæ. Si autem est passus mortem, efficitur seruus pœnæ, & testari non poterit: tamen ab intestato habebit hæredem, l. 1. de rap. vir. & hoc no. Bal. in l. si data opera. qui accu. non pos. & ibi ipse no. cū est procedēdum de similibus ad similia, q̃ similitudo reqratur. ¶ Quæritur etiam. si statuto cauetur, ꝙ omnis tutela duret vsq; ad 18. annum: vtrū puniatur mater, si non petijt tutorē in 15. anno, vsque ad 18. vr̃ ꝙ puniatur. quia redactus est ad instar pupilli. Idē dicimus in filio furioso, ꝙ sibi petere teneatur l. 2. §. qđ si cum prægnans. ad Tertul. Nam extensio tutelæ per statutum vltra tēpus legale vr̃ vsq; ad illud tp̃s extendere pœnam legis, quasi sit interpretatio extensiua passiuè. & istud eadem rōne, si minuat de tēpore tutelæ: vt vltra illud tempus mater sit tuta, si non petat. Bal. dicit pręcisè standū iuri cōi, ex quo non corrigit, vt C. de sacrosan. ecc. Authen. quas actio. & videtur sibi hoc verius, & no. in l. matres. C. ad Tertul. ¶ Et circa hoc etiam occurrit dubium: vtrū mater erit tutrix legitima vltra tempus à iure limitatū. & vtrū debitor pupilli vltra. 14. annum poterit pro residuo tempore esse tutor. & de multis alijs de natura huius tutoris post ætatem legitimam à statuto decreti. & certè saluo saniori iudicio, omnes leges super tutelis editæ (vt credo) extendi debent ad eos, quasi, vt dixi, ista sit interpretatio passiua, vt in si. qōnibus. s̃. tactū est. & per hoc verius videretur matrē, si nō petat post annū. 14. ita priuari: sicut si non petat ante, quasi extensio temporis videatur facta cum suis qualitat. argu. l. quæritur. §. qui impleto. loca. & c. hi qui auctoritate. de præben. lib. 6. & no. in c. 1. & 2. de officio dele. vbi de natura iurisdi. prorogatæ. & l. sed si manente. de preca. Circa istam extensionem alibi quærit Bal. si statuto cauetur, ꝙ in causis vertentibus super instrm̃ procedatur summariè. an verum sit, si agatur hipothecaria, quæ ad securitatem debiti interuenit, tenet ꝙ sic, si agatur contra debitorem: secus si agatur contra sing. successorem, vel alium possessorē. qa præceptū, vel confessio non sequitur fundū, ar. l. 1. C. si cer. pe. & ita no. in l. j. C. com. de le. ad hoc cle. dispēdiosā. de iudi. & quod no. Bar. in l. solent. de ali. & ci. le. facit c. accessorium. de regu. iur. lib. 6. Idem dico in casu, quo instrm̃ per statutum habet paratam execu. nam illa, quæ trahunt originem ab obligatione, de qua in instrumento, habebunt eā dē naturā: licèt sint incerta, vt interesse. vel sit aliquid aliud incertum. nam officio iudicis execu. liquidari petetur, vt no. Bar. in l. 2. Item si vltra centum libras non possit probari obligatio per testes, vt est statutum hic Bon. tamē si obligatio descendit ex instrumento publico, cum sit incerta, poterit liquidari per testes cuiuscunque quantitatis sit. & ita tenuit disputando Ia. Bu. nec ista potest dici in his exēplis extensio ad diuersum casum, sed intensio, & declaratio pręam-

ambuli.& qui declarat, vel exequitur, nihil de nouo facit, l.hæredes palam.§.ſed ſi notam.de teſta.& c.nouit.de app. & c.ſuper litteris.de reſcrip. ¶ Quæro vlterius de tali.q.ca uetur ſtatuto Piſtorij,ꝙ nec magnas poſsit eſſe arbiter inter populares,nec popularis inter magnates:vtrùm ergo ſi magnas litigat cum populari, poterit eſſe arbiter magnas, vel popularis?reperio hanc quæſt.plenè diſcuſſam per excellentiſſimum,& famo.doctorem leg.Do.Bar.de Salic.& probat primò 11.rationibus,ꝙ laudum valeat. & 11. alijs in oppo.& pro hac parte concludit.ſ.ꝙ non valeat.nam cū contingit iſta mixtura perſonarum,perſona prohibita inficit actum cum ipſa geſtum à perſona ibi permixta,l.non diſtinguemus.§.ſi ſeruus.ff.de arbi.& c.cum ſuper.de offi.de le.Sufficit enim impedimentum vnius ad remotionem alterius,qui aliàs iure ſuo poſſet gerere illum actum,l.præcipimus.ad fi.C.de ap.Item probat,ꝙ iſta verba inter magnates,vel inter populares verificantur in altero tantùm, vt l. videamus.§. curatores.ibi dum dicit [inter ipſas acceptare.]nam ibi verbum [inter ipſas]verificatur, vbi ſit aliquis maior.25.an.ita ꝙ non poſt.vel adultus. In fine autem tenet,ꝙ inter iſtos,ſiue in eorum cauſa poterunt eligi in arbitros popularis,& magnas.quia ſuſpicio, quæ oritur,ſi eſſet alter tantummodo,tollitur propter adiunctum, vt in ſi. de eden.l.ſiquis ex.§.1.pro hoc.C.ſi aduer.li.l.2. vbi iudex accumulatur ſecundùm diuerſitatem litigantium. ad idem in d.l.præcipimus.& l.iuris peritos.§.cum oriundus. de excu.tu.& c.cum illorum.de ſen.excom. facit quod not.Cyn. in Authen.preſbyteros.de epi. & cle. ¶ Ecce alia quæſtio
297 †de ſtatuto,quo cauetur,ꝙ cõtra aduocatū nō poſsit inquiri,ſed contra militem inquiri valeat,ſiue poſsit.Modò quidam eſt aduocatus, & miles: an poterit inquiri ex capite, quia miles:vel non poterit ex capite aduocati?& videtur,ꝙ poſsit:quia aliter de mixto, quàm de ſimplicibus, iudicamus,l.vim paſſam.§.præſcrip.de adulte.Bal.tenet,ꝙ aut deliquit vt aduocatus:& non poterit.aut vt miles: & poterit. aut eſt delictum indifferens, non concernens aliquod iſtorum:& tunc illa pars debet aſſumi,quæ magis fouetur à iure cõi.quod non ita de facili tollitur,ſicut priuilegium,l.eius militis.§.militia.de teſta.mili. Si ergo de illo delicto eſt permiſſa inquiſitio de iure cõi,iudicabimus vt de milite. Si eſt prohibita,iudicamus vt de aduocato.& ita no.in l.is qui decurio.C.de fal.per Bal.& vide.q.Io.Cal.quā refert Bart. in l.2.de ver.ob. vtrùm ſub ſimplicibus cõtineātur mixta. ¶ Occurrit alia quæſtio de ſtatuto, quo cauetur, ꝙ inſtrm generaliter,ſiue ius in eo deductum duret.20. annis. Alio cauetur,ꝙ executio legatorum fiat,quemadmodum executio inſtrumentorum, generaliter. vtrùm ergo legatis præſcribetur 20.annis?videtur, ꝙ ſic. quia ad illam ſimilitudinem rediguntur per ſtatutum, contra. conſuluit Dominus Ludouicus de Are.egregius ſuo tempore aduocatus Florē. nam ſtatutum æquiparat legata inſtrumētis generaliter in tempore exequendi,non in tempore præſcribendi: ergo legatis præſcribitur tempore ſuo.ſ.30.an.ſed inſtrumēta 20. an.non habebunt executionem, quemadmodum inſtrumēta generaliter.adducitur,ꝙ ſtatuta ad caſum omiſſum non extenduntur;quia ſunt ſtricti iuris,l.quicquid aſtringendæ. de verbo. obliga. Item fauore legatorum eſt factum ſtatutum, vt habeant paratam executionem. ſed ſi per hoc actio pro legatis competens vſque ad.30. an.duraret minori tempore, ſtatutum in fauorem, redundaret in odium, contra l. quod fauore. de legi. Vltimò ad materiam huius membri poſſent cõmode applicari quæſtiones aliquæ, de quibus.ſ.in ſ.2. q. ad quas perſonas,vel loca extendat
298 ſtatutum ſuum effectum.¶ Secūdum membrum fuit † vtrū argu. à contrario ſenſu habeat locum in ſtatutis. remiſi de hoc ad Bar.& ad Bal.ſ.in 5.q.cui adde quod not. in Specu. de diſpu.& alle.aduo.§.poſt.ver. & non ob. ſenſus.& Ioan. An.in c.publicato.de elec.& Bal.in l.2.de condi.inſer.Circa ſecūdum mēbrū,vtrùm extendatur ad caſum fictū.Bar. ſe expediens dicit, ꝙ non. in l. omnes populi. ff. de iuſti. & iur.alleg.l.4.§. hæc verba.ff.de neg.geſt. ibi[de quo fuit neceſſarium edicere]cū ſua gl. Et per hoc dicit Bal.in d.l.omnes. quòd ſub ver. ſiquis,non continetur hereditas iacens: quia eſt perſona ficta, & repræſentata in defuncto in Authen.de iureiur. à mo.præ. in prin. & hac ratione dicit, ꝙ non extenditur ad ciuita. vel caſtra. quia non ſunt propriè perſonæ, ſed vice perſonæ.l. mortuo. de fideiuſ.circa hoc vide quod plenè ſcripſi poſt Io.An.in c.cum in illis.de pœn.lib.6.ſed ſi ſtatutum loqueretur imperſonaliter (puta debitum quod non fuerit petitum. ĩ. annum, poſtea peti non poſsit) bene comprehenderentur omnes.ff. de mi.l.etiam ei.& de pecu.l.e.l.ſi peculium.§.ſicut. Et quid ſi ſtatutum diſponit circa ciues, an extendatur ad ciues fictos per ſtatutum:vt adaptetur principali membro interpretationis
298 declaratiuæ?Quæro ergo†nunquid diſpoſitio in caſu ficto trahatur ad caſum verum.remittit Bald.ad no.in cap.ſcias. de elec.in nouella.& quæritur, vtrùm ius commune trahat ad ſe maleficium fictum per ſtatutum.dicit, quòd nō. quia minor eſt fictio,quàm veritas,vt d.cap.hæc verba.& quod no.in l.talis ſcriptura. de leg. 1.& hoc not.Bald.in l. ſiquis ſeruo.C.de fur.vbi etiam dicit,quòd ſi conſtitutio epiſcopi excommunicat facientes furtum: quòd dicta pœna non hēbit locum in caſu fictionis.quia pœna excõis,vel vniuer. quæ ipſo facto imponitur,nō hēt locum in delictis imperfectis,vt no.in c.perpetuæ.de elec.lib.6.in nouella. ¶ Quæro etiam circa hoc.cauetur ſtatuto, quòd de omnibus criminibus poſsit fieri pax, præterquā de homicidio.mō q̄dā pp contumaciam,quæ facit eum haberi pro confeſſo, per ſtatutum fuit de homicidio cõdemnatus:vtrùm poterit fieri pax?Bal. ꝙ ſic:quia ſtatutū vr̄ excipere verum homicidiū,non fictum.nam non adaptatur ad caſus fictos, ſed ad meram exiſtētiam terminorū.adducit quod no. Ia. de Bel. in Auth.vt li.ma.& auiæ.§.penul.vbi ſol. cõtrarium.Bal. dicit ꝙ illa l.loquit̃ de adulterio vero,ſed.§.pen. loquitur de eo,quod habetur pro adulterio. & ſic in adulterio præſumpto,& ita no.Bald. in dicta l. tranſigere. C. de pac. ¶ Capio nunc quartum mēbrum de perſonis,vtrùm ſcilicet ſtatutum,quod loquitur de vna perſona, extendatur ad aliā. Bar.tangit in l.ſi verò.§.de viro.ſolu.ma.vbi tex. innuit, ꝙ non.lex enim quæ loquitur de viro, non extenditur ad ſocerum.quia de eo non loquitur: ſed ibi ideò, quia per ius generale fuit ibi ſic in viro ꝓuiſum,prout Bar.declarat, & plenius in l.ſi conſtante.in 7.q.vbi verò nō contra ius cõe, ſed præter diſpō.emanaret, videretur ſtatutum ad aliā perſonam extendi,in qua fuiſſet eadem,vel maior ratio ſtatuēdi,& Bal.in l.quod non.ff.de legi.vbi de iſta extenſione ſtatutorum ad diuerſas perſonas,plura exempla ponit. Et primò ſi ſtatuto cauetur,ꝙ filia dotata non ſuccedat:an extēdatur ad nepotē, tenet ꝙ ſic. quia veriſimile eſt ſtatuentes hoc ſtatuiſſe in fauorē generis maſculini, ſiue agnationis, & includit agnatos diſpoſitiuè: ideo non eſt extenſio quò ad eos.ſimiliter non eſt extenſio,quò ad nepotes. quia nomen filij poteſt attribui nepoti, quaſi generale deſcendentium nomen. de hæred. inſti. l. Lucius. ad Mace.l.filium habeo.& hoc tenet Cy.in l.1. C.quæ ſit lon. conſue. Sed quid ſi verba appellatiua oīno diſcrepant,dū dicit ſtatutū,ꝙ frater excludat matrē:an excludat auiā.īducūt d. l.qđ verò.& qđ dixi.ſ.in pricipali mēbro īterpretat.declaratiuæ verſic. Tertiò pricipaliter quia ī ſtatutis &c. vbi de plurib. pſonis, de quib. ſtat.expreſsè nō loquit̃:vtrùm eos īcludat. qđ idē eſt,ſi q̄rat̃ vtrū ſe ad illas extēdat.& ſic adaptātur ad iſtud mēbrū quartū,qđ interpretat̃ extēſiuè.Et vide exē. vtilia,q̄ ponit Bal.ī l.qcūq;.de ſer.fu.ver.attēde hic. & in l.maximū vitiū.C.de li.præteri. vtrobiq; p eū de extēſione ad alias pſonas,

ſonas,in quibus fuit eadē,vel maior rō ſtatuēdi. inter cōſi. quæ habeo diuerſorum Doc. reperi conſilium colle. ciuitatis Peruſij ſup ſtatuto,quo cauetur, ꝙ extāte patruo, nō ſuccedat mater filio,vt ſtipes domorum,& familiæ conſeruentur.Modò extant patruus, & etiam ſoror defuncti.de qua non eſt facta mētio in ſtatuto:vtrū ergo patruus excludet ſororē.& ſi non excludet,vtrū mater admittetur cū ſorore defuncti,eademq; eius filia?& videtur,ꝙ à patruo excludetur iſta ſoror,durante cauſa finali ſtatuti: ſicut cū ceſſat ſtatutū,ceſſat eius diſpoſitio,l.gñraliter.C.de epi.& cle.
301 Item†excluſa vna perſona, excluſa videtur eius ſimilis, in qua eſt eadem ratio excludendi,vt no.Bar.in l.2.§.vidēdū. ad Tertul.vbi ſi per exiſtētiā agnatorum excluditur mater, videtur excludi auus maternus.& ſi ſtatutū excludit filias, videtur excludere nepotes, qui ex filia naſcuntur, l.1.de adul.per Cy.¶ Cōtra.conſuluit præfatum collegium. ſ.ꝙ patruus non excludat ſororē defuncti.quia de ea excludenda ſtatutum nihil diſponit.non obñt exempla de auo mr̄no,& nepote ex filia.quia iſti ſuccedunt loco excluſorum.& eſt q̄dam conſequentia,& repræſentatio in eiſdem,ſed nō ſic in matre,& ſorore,q̄ iur.diuerſo veniunt ad ſucceſſ.iſtius, vna tanquam mater,alia tanquā ſoror. & per iſta ēt cōcluditur ī alia.q.videlicet ꝙ excluſo patruo,mater,& ſoror defuncti pariter admittentur.aſſurgat ergo mater filiæ ſuæ, q̄ eius beneficio conſequitur,quod non potuiſſet conſequi,ſi fuiſſet ſola.& vide Bal.in ſimili q.in l.illam.de collatio. Et de iſta extenſione rōe ſimilitudinis vide quod no.Bal.in l.de q̄bus.ff.de legi.ver.reſtat de prorogatione cōſue.&c. col. vndecima.vbi dicit,ꝙ ſimilitudo eſt in diuerſis perſonis,caſibus,& rebus vna,vel quaſi eadem rō, & non hēt locum in pœnis,vt no.in reg.odia.de reg iur.lib.6.vñ contrō hēt locum,quando venit ex mente eiuſdem legis,c. ſi poſtquam. de elec.li.6.in nouel.dicit etiam ibi, ꝙ ſimilia delicta ſimiles pœnas exigunt,ad leg.Aqui.l.illud.& in perſonis ponit æquiparationem de regulari canonico ad fratrem prædicatorem,vel ad monachos,de ſta.mo. c. quod Dei timorem. de ordine vnius ordinis mendicantium ad alterum,c. 2. de reg.li.6.de muliere ad quaſi mulierē. de patre ad matrē. facit l.à viro.de ver.ob.& l.j.§.hoc iterdictū.de fonte.¶ Sub
302 dit ꝙ†plura habentia eandem rationem,ſi de vno fiat mētio,videtur fieri exemplariter,non reſtrictiuè.de iur.om.iu
303 di.l.imperiū.¶ Hic ſubiungi pōt q. de mandatario†ſi ſtatuto cauetur,ꝙ quicunque malum fecerit,puniatur in mille lib.Modò cōtingit, ꝙ vnus non commiſit ſuis manibus, ſed mandauit committi:vtrū punietur pœna ſtatuti,an pœna iur.communis,tanquam iſte caſus non ſit ſtatuto cōprehenſus? Cyn. primò arguit, ꝙ puniatur pœna ſtatuti,per l. hoc iur.§.deiecit.de reg.iur.vbi deiecit q mandauit.Itē corrupit album,qui mandauit corrumpi.de iuriſdi.om. iudi.l. ſiquis id quod.Item qui mandauit, eſt princeps facinoris. de ſer. cor.l. do. econtra videtur, ꝙ pœna iur.communis. quia iſte,qui mandat,non verè facit. quod patet; quia non comprehenditur ſub his edictis, ſed per interpretationem iur.co.extēditur ad eum,vt patet in l.ſi quis ſeruum.§. prætor.& §.non dixit.de acqui.hære.Sed ſtatuta non recipiunt iſtam interpretationem extenſiuam,l. conſtitutionibus. ad munici.& quod interpretatiuè dicatur talis facere,tenet gl. in l.1.§.deiecit.de vi,& vi ar.& Dy.de reg.iur.in reg. q per alium.li.6.Cy.in l.ſi per alium.ff.ne quis eum.refert opi.& inclinat in opi.Ia.de Are.&Lau.de Rāponibus,videlicet ꝙ mādans puniatur pœna ſtatuti. nam ſtatuta nō ſunt adeo ſtrictè accipienda,ꝙ non interpretentur,& diſtinguātur ꝑ iura communia,l.2.C.de noxa. Item referenda ſunt ad ſanum intellectum,l.ſi cui.de ſerui.Præterea licèt ſtatuta ſint ſtricti iu. tamen recipiunt interpretationem ſecūdùm conſidera. mentis, & rationis æquitatem,ſicut & ſenatus con. quæ ſunt ſtricti iuris.de ritu nup.l.nō ſolum.§. 1. vbi eſt expreſſum.Præterea innitēdo nimis iuri ſtricto, pernicioſè erratur.eſſet.n.pernicioſum hoc dicere.de verb.ob.l.ſi ſeruū. §. ſequitur.igit conſiderata mēte,& ratione ſtatuti mandator debet puniri.quia ipſe eſt, qui fecit ſecundùm interpretationem legis.pro hoc de iure patro.l.adigere.§ quamuis. Et concludit Cy.ꝙ ſiue verè faciat, ſiue interpretatiuè,includitur ſub pœnali ſtatuto.Bart.attingit iſtam. q.ſubtilius diſtinguendo in l.ſed ſi vnius.§. ſeruus meus. ff. de iureiur.
nam vt dicit†quidam ſunt actus, qui non poſſunt expediri per inſtrumentum ſeparatum à corpore, vt adulterium,falſum teſtimonium,& ſi.& tunc ille fictè facit,qui mandat.& hoc voluit glo.in l.1.§.quotiens.de vi & vi ar.quædam ſunt facta,quæ nō pñt fieri per inſtrumentum ſeparatum ab opere, vt percuſsio, homicidium cum ſi. & tunc aut tale inſtrumentum neceſſariò agit,vt ſagitta emiſſa,lancea, vel lapis:& ille facit,qui facit per talia inſtrumenta,l.item ſi obſtetrix. cum alijs, quas alleg. quandoque inſtrumentum, quo perpetratur delictum, agit in virtute libertatis, vt homo:& tunc ſi illud,quod mandatur, eſt licitum: vel ꝙ ille, cui mandatur,tenetur exequi:& tunc ille,qui mandat, verè facit,l.2.§.ſi procur. qđ quiſque iur. & l.ſi pater.de manu. quandoque ille,qui agit,non debebat illud agere.quia mā. erat illicitum,ſiue rei turpis:tunc qui mandat, dicitur facere interpretatiuè.ita intelligit,§. deieciſſe. & multas alias, quas allegat in dicto.§.quòd ſi ſeruus meus. vbi not. tāgit, vtrùm iſta interpretatio cadat in ſtatuto quò ad mandantem.Cyn. tamen dicit, quòd ſic, per rationes ſuas, de quibus ſupra.Dominus Bald.tangit iſtam quæſtio.in l. omnes populi.de iuſti.& iur.in ver. ſed quæ eſt interpretatio actiua in ſtatutis.&c.& ibi dicit,quòd aut verba ſunt ſcripta in rem:vel ſunt dubia,an in rem, vel in perſonam:& tunc ſunt realiter intelligenda, & omnes comprehenduntur, in quibus eſt par ratio,& conditio , vt c. ſicut dignum.de homi. ponit exempla, ſi ſtatutum dicit.pro vulnere imponatur talis pœna. quandoque ſunt ſcripta in perſonam:& tunc non ſtat ſimpliciter cum Cyn.quia non ſine ipſa ſtatutum perſonam no.& non ſimpliciter ipſum factum, vt dicto. §. non dixit.tandem ſubiungit, cum verba ſunt ſcripta in perſonam. quòd aut ſtatutum diſponit de indulgentia, aut de pœna.primo caſu, vt ſi dicit, quòd homicidæ habenti pacem remittatur pœna perſonalis : tunc idem ſtat. intelligam in mandante,& opem ferente.quia benigna eſt hæc interpretatio,ar.ad Sil.l.2. Secundo caſu refert. aut diſponit de pœna regulari iuxta qualitatem delicti:& tūc delictum extenditur ad mandatorem,nempe princeps eſt delicti. & ita intelligitur.l.ſi perſonam.& quod ibi per Cy. aut ſtatutum regulariter damnat factum:vel factum damnatum irregulariter punit:& tunc non comprehēdit mandatorem. exēplū de primo.ſtatutū dictat, ꝙ qui inuenitur de nocte, puniat in cētū:certè nō punietur ſcholaris.qa ſtatutū limitatæ materiæ dat pęnam,& ipſum ſtatutum inuenit hic materiam delicti de nouo,& ſuis terminis contenti eſſe debemus,& ſtatutum figit pedes ſuos in ea . De ſecundo ſiquis fecit iniuriam patri,non gaudeat beneficio inuentarij:certè non continetur mandans.quia iſta pœna extranea eſt à propria natura delicti. quia reſpicit actum quendam remotiſsimum, & extrinſecum valde, vt dicto.§.non dixit. Sed pone.ſtatuto cauetur , quòd de omni maleficio poſſit fieri pax, ſaluo quòd ſiquis occiderit hominem,ei non pro ſit pax. modò quæro. nunquid proderit mandatori?dicit, quòd ſic.quia exce.quæ debet eſſe de prædicatis regulæ,tamen eſt contra officium reg.quędam excipiendo, & detrahendo.cetera enim efficaciter dimiſſa ſubſtantia firmat.nā detractio in quibuſdam videtur cetera confirmare, l. tribunus.§.fina.de te.mili.hoc ad litteram dicit Bald. in dicta l. omnes populi.& vide etiam eum in l.non ideo minus.in 7. quaſt.C.de accu.vbi refert ſupradicta verba Barto. magis

pul-

pulchrè. Reperio etiam Bald. consuluisse in tali. q. per statutum. Potestas habet arbitrium latissimum contra assassinos. aliud est statutum, quòd bannitus possit impunè occidi. Modò quidam de Aretio per pecuniam mandauit occidi quendam exbannitum inimicum suum, & occisus est Perusij: vtrùm Potestas Aretij contra illum mandantem habeat arbitrium. & videtur, quòd non. quia statutum videtur referri ad occidentem: quia ille propriè occidit, qui exanimat, non qui fieri mandat, l. ita vulneratus. ad leg. Aquiliã. Ipse consuluit contra. quia statutum permittit offensionem cuiuslibet generis, & fortè occisionem: cùm sint verba generalissima, & omnes comprehendat. l. aut qui aliter. §. fin. quod vi aut clam. Item non solum verba, vtrùm sint scripta in rem, vel in personam, debent considerari, sed etiam ratio statuti, quæ est, vt bannitus tanquam hostis ciuitatis pereat, l. 3. §. transfugas. de sicca. ꝙ autem sit hostis, indictio belli, & diffidatio manifestant, l. amissione. §. qui deficiunt. de capi. di. nihil igitur interest, qualiter occidatur iuxta illud. Dolus an virtus quis in hoste requirat? hoc etiam suadet seueritas publicæ disciplinæ. l. licitatio. §. quod licitè. de public. Item arbitrium concessum est ad aggrauandum factum omni iure damnatum, & detestabile. c. pro humani. de homicidio. in 6. sed quò ad Potestatem Aretij istud non erat factum damnatum, sed impunè permissum: ergo pœnam non meretur, l. Graccus. de adulte. In facto igitur, ex quo sequi debet absolutio, non debet extendi arbitrium ad condemnatos. & incipit cõsilium. Quidam habebat inimicum. &c.

305 ¶ Vltimum membrum fuit. si† statutum prolatum est per verba præteriti, vel præsentis temporis: an trahatur ad futura. quod videtur. de leg. 1. l. talis scriptura. & l. verbum oportebit. de verbo. signifi. Bar. distinguit in d. l. omnes populi. dicens, quòd aut statutum continet delictorum indulgentiam, vt quia dicit. quicunque est, vel fuit bannitus, liberetur soluẽdo duos solidos pro libra: & non porrigitur ad futura. casus est in l. cum lex. de legi. & ideò est materia delinquendi, l. 2. de abolitio. Si verò continet aliquam dispositionem: tunc trahitur ad futura, si sit eadem ratio. hoc ideo quia semper lex loqtur. C. de hæreti. l. Arriani. Vnde statutum, quo cauetur, ꝙ quicunque est, vel fuit obligatus per publicum instrumentum, possit personaliter capi, & detineri, habet locum in eo, qui incidit in statutum post obligationem. pro hoc l. 1. de condi. ex leg. ibi [oblig. lege noua introducta sit] & istud verbum, est, trahitur sine dubio ad futuras leges. pro hoc l. legis virtus. de leg. semper. n. l. punit, imperat, vetat, & ꝑmittit. pro hoc faciũt plu. quæstiones, quæ tractantur in l. iurisgen. §. fi. de pact. ¶ Iuxta prædicta quæro post Bal. quomodo cognoscam, vtrùm statutum contineat indulgentiam, vel sit statutum generale. respondet ipse, ꝙ aut materia præcedit l. aut lex præcedit materiam. Primo casu aut præcedit generalis ordinatio in contrarium, & præsumitur indulgentia. ver. gra. secundũ statutum generale homicida debet occidi. Modò propter guerram facta est reformatio, ꝙ banniti pro homicidio, habita pace, soluendo 10. extrahantur de banno. Nam tota l. ista est pręteriti temporis, non futuri, nisi in solutione, & cancellatione banni. & ideo siquis esset homicida, tamen non esset bannitus, non prodesset ei lex noua. Item nec futuro homicidę. quia quod ignoratur, remitti non videtur. de pecu. le. l. cum dominus. Nam ista est quædam dispensatio, quæ non refertur ad ignorantes defectus. propterea refert ipse, ꝙ quidam fuit decapitatus Bononiæ, qui habebat securitatem de processibus, sed non de delictis, de quibus non est processum. C. de transf. l. si de certa. & de transf. l. cũ hij qui. Aut non præcedit aliqua ordinatio in contrarium. ver. gra. dicit reformatio, vel statutum populi, quòd omnibus pacem habentibus iudices dimittant medietatem pœnæ: & tunc de futuris intelligo, quia noua forma nouæ materiæ adaptatur. C. man. l. ab Anastasio. in fi. si autem lex præcedit materiam: tunc de futuro loquitur, de iusti. & iur. l. ius ciuile. in glo. quia non potest esse forma ante materiã. & ideò statutum contra arengantes non habet oculos retro. quia inuenit materiam delicti de nouo. & ideò pœna non refertur nisi ad futuros casus. & hoc not. Bald. in l. cum lex. ff. de legi. Subdit ibi, ꝙ ista verba [quicunque soluerit] possunt habere significationem præteriti, & futuri. quia sunt implicatiua ad præteritum, & futurum: tamen in legibus interpretantur de futuro, idest quicũq́ue soluerit post, vt not. expressè in l. cum tale. §. penul. de condi. & de mon. & ideò soluenti ante reformatio. non prodest reformatio. quia non est solutum auctoritate reformat. sed à casu, & fortuna, l. 2. de condi. & demon. quod est no. secundùm eum, qui tamen in quæstione simili videtur tenere cõtrarium, vt dixi. s. in 14. q. ver. vltimò pro confirmatione huius materiæ. Et sub illa. 14. quæst. caderet istud vltimum membrum. nam in dicta q. plenè examinantur statuta trahentia ad præterita. Sed in primo membro, vtrùm statuta præteriti, vel præsentis temporis trahantur ad futura. quibus adde, quod ipse no. in præal. l. omnes populi. in versicu. nunc videamus, ad quæ tempora referantur statuta. Dicit enim, quòd aut habent relationem in certum tempus, & in certos casus: & tunc comprehendit illud tempus cum suis casibus nondum decisis: secus in decisis, vel transactis. ad Tertul. l. 1. in fi. & intelliguntur quò ad hunc ar. decisum, etiam si sit à sententia appellatum. idem est in casibus conclusis, in quibus igno. tam iuris, vel facti potest alle. in Authen. vt cum de app. cog. in prin. de causa pos. & proprie. c. pastoralis. per Inno. Aut habent relatio. simplicem, & indefinitam implicitam ad casus præteritos, & futuros: & tunc aut noua lex refert veterem: & trahitur ad tempus vetus legis, Insti. de hære. quali. & diffe. §. sed his. aut interpretatur verba, & mẽtem legis veteris, & idem: quia retrotrahitur, Authen. de fil. ante do. instru. na. §. fi. aut interpretatur mentem, cessantibus verbis: & tunc de rigore trahitur retro: sed de benignitate non, C. man. l. ab Anastasio. in fi. Aut innouat legem veterem, aliquid detrahendo, vel addendo: & nõ trahitur retro, in Authen. hæc constitutio inno. coll. 8. Aut lex noua simpliciter disponit: & tunc aut per modum indulgentiæ: & non continet futuros casus, sed præteritos. j. de legi. l. cum lex. Aut per modum reg. generalis: & tunc comprehendit futuros casus. quia hæc est natura legis, vt no. de condi. & de. l. cum tale. §. fal. & hæc est eius distinctio in præalle. l. omnes populi. vbi etiam an statuta trahantur ad facta ante statutum: tamen resp. eius, super quo disponitur, recipiunt confirmatio. de futuro. & circa hoc vide quæ no. in simili. in c. non debet. de consan. & affi. in Cle. 1. eod. tit.

¶ Tangit etiam vtrùm† statutum trahatur ad futuras personas. verbi gratia dicit, ꝙ vxores cum filijs bãnitorum non possunt stare in ciuitate: vtrùm nati post legem, & post bannum poterunt stare? videtur quòd non. quia magis debet eis nocere delictum patris, quàm ante natis. C. de liber. & eorum lib. l. 2. & de sta. ho. l. Imperator. in fi. & quod no. eo. ti. l. in seruorum. §. fi. mortuo tamen patre, redire poterunt ad ciui. quia bannum morte extinctum: vnde ammodo non sunt filij bannitorum. de leg. 2. l. Titia. §. vsuras. per Iac. de Are. His igitur quinque membris, quæ referuntur ad 4. principale membrum interpretat. extensiuæ, sic per ordinem declaratis, restat vna quæstio, quæ est communis ad istud 4. membrum, & ad alia de interpretatione correctiua, & restrictiua. de quibus plenè supra. sæpe enim† in extensione, correctione, vel arctatione le. canonis, vel statuti consideramus, vtrùm loquamur in materia fauorabili, an in materia odiosa. Istam enim restringimus: illam autem ampliamus. c. odia. lib. 6. de reg. iur. & l. cum quidam. de libe. & posthu. & est hoc difficile cognoscere. nã nullo 306 307

nulla constitutio potest esse fauorabilis vni, quin sit alteri onerosa.patet in Maced.in fauorem filiorum fa. & in odiū creditorum,& in Vell.in fauorem mulierum,& in præiudicium contrahētium cum eis.similiter in fauorabilibus,quæ concedunt iura ecclesijs, minoribus,viduis, mulieribus in suis dotibus, & alijs,puta patronis contra libertos. nam si alteri fauent,alteri in consequentiam nocent.aliter ergo iudicabitur fauorabilis, vel odiosa. Barto. dicit quòd secundùm principale propo.disponentis, vel statuentis debet cēseri fauorabilis,vel odiosa: vnde quia Macedo. principaliter fuit inductum in odium creditorum, tota illa materia iudicabitur odiosa.econuerso autem in Velle. idest in dotibus, in minoribus, ecclesijs, & patronis.nam in ipsorum fauorem principaliter iura sunt edita: licèt secundariò ad grauamen aliorum secum contrahentium redundent. & ideò de ipsis materijs iudicabimus,tanquam de fauorabili. & ita no.in l.qui excep.ff.de condi.inde.& l.siquis nec cām.
308 si certum pe.Dominus Bald. circa hoc quærens † de statutis.quæ excludunt filias, & deferunt hæreditatem masculis,quærit an sint fauorabilia, an odiosa. Et primò arguit, quòd odiosa,per l.maximum vitium.de li. præteritis. quia enim malè tractantur filiæ per statutum, videntur quodam modo exhæredari:vnde sicut exhæredatio patris est odiosa:ita exhæredatio per statutum patriæ, argu. dictæ l.cum quidam.de libe.& posthu.facit l. qui volebat. de hæred. insti. In contrarium, ꝙ sit fauorabile, probatur.quia factum est principaliter in fauorē agnationis,vt familiarū salua sit dignitas.de ven.inspic.l. 1. §. si seruus. sed hoc est quid fauorabile, nec potest dici hoc editum in odium mulierum. quia si non essent masculi, non excluderentur. Item statutum pœnale respectu eius, qui contrahit matrimonium cum pupilla sua, dicitur fauorabile, & extendendum, in fauorem pupillæ principaliter editum, l. libertum.§.senatus. de ritu nup. à priori ergo, non à posteriori cognoscitur, vtrùm in fauorem, vel in odium emanauerit. Bald. tamen dicit, quòd glo. in l. qui in potestate. C. de in ius vocan.& ff.eodem titu.l.sed si hac.§. fina. aliter dirimit quæstionem, dum dicit, quòd ex parte eius, cui constitutio fauet, constitutio est censenda fauorabilis, & amplianda: sed ex parte eius,quem grauat, est odiosa, & strictè interpretanda. ex quo infert, quòd ex parte masculorum succedentium est fauorabile, sed ex parte mulierum est odiosum.per quam theoricam concludit, quòd in dicto statuto appellatione filij continebitur nepos: sed quia ex parte filiæ statutum est odiosum,appellatione filiæ non excluderetur neptis ex filio: sed bene excluderetur neptis ex ipsa filia.quia repræsentat personam, quæ excludebatur. & quia non debet plus concedi nepti,quam filiæ:quia ratio statuti hoc non patitur.C.de bo.ma.l.si viua matre. ver.nam licet. & ita intelligitur quod no.Cy.in l.2. quæ sit lon. consue. & ita refert se consuluisse in dicta l.qui in potestate.vbi refert opi.Iaco.de Bel.qui dixit, quòd quamquam in prohibendo fauor versetur:tamen vbicunque apponitur pœna,astrictione pœnæ dicitur dispositio odiosa.& ita no.Iac.de Bel. in Authen.de non ali.§ quia verò Leonis. Prædictis adde quod no.Bal.in l. siquis seruo. C.de fur.vbi post gl.quærit,
309 vtrùm illa † l.quæ est pœnalis, & loquitur in corrumpente seruum:an extendatur ad corrumpētem filium. & dicit ibi glo.quòd sic,quia est eadem æquitas. Nam secundùm Bal. l.quantumcunque pœnalis dicitur æqua: tamen pro vtilitate communi posita est, ff. ad leg. Aqui. l. ita vulneratus. & ibi tex.dat istam doctrinam ad æquitatem cognoscendam, quòd id dicitur æquum, cuius contrarium est absurdum: vt mala exempla, siue malefacta non puniri.& ex hoc ipse notat,quòd statutum speciali ratione contra ius commune trahitur ad casum similem, quod est contra.l. quod non ra.ff.de legi.sed dicit, quòd ibi non deficit ratio,cum sit omnino eadem,argu.de oper.noui nun.l.de pupillo.§.siquis riuos.Barto.ibi dicit, quòd regula legis antiquæ, quæ pariter corrumpebat seruos, & filios, extenditur ad casum nouæ legis,quæ loquitur de seruo tantum, vt virtute dictæ regulæ extendatur ad filium. Regula igitur, plusquam ratio, operatur illam extensionem pœnalis constitutionis: sicut extenditur etiam ex mente, vt cap. si postquam.de e-
310 lect.lib.6.¶Occurrit † alia quæstio,quæ etiam est communis ad omnes interpretatio.supradictas. nam communiter in fine statutorum consueuit poni statutum, quòd statuta non recipiant aliquam interpretationem,glossationem, vel extraneum intellectum.Dubitatur, quæ interpretatio per hæc verba videatur prohibita.Bart. dicit,quòd dictum statutum modicum, aut nil operabitur. nam solum friuola per hæc verba videtur remitti. C.de ve.iu.enu.l. 1. §. fin.ad hoc quod dicimus de clauf. appellatione remota. nam intelligitur de friuola.c.pastoralis.de app.& cap.super eo.de offic.delega.& quod not.Barto.in l.1.ff. quod vi aut clam. Item si sic ruditer,& ad corticem deberent statuta intelligi, prout iacent:vbi statutum puniret extrahentem sanguinem, occidentem,furtum committentem,puniretur barbi tonsor,& alij,qui talia perpetrarent casu,dementia,vel furore,vel ad defensionem.quod esset satis absurdum: vt delicta, quæ possunt probabiliter excusari, punirentur. facit 1.quæst.4.per to.& 15.quæstio.1. per to. & l.scimus.C.de pœn.& c. quæsiuit. de his, quæ fiunt à maio. parte Capi. & hoc firmat Barto.in dicta l.omnes populi.ad fi.Bald. etiam ibi tangit,& dicit, ꝙ statutum, quo cauetur, quòd statuta non possunt interpretari,vel glossari, debent æquè intelligi de glossa hominis, nō de gl.legis, vt C.de adulte.l.quam uis. Idem dicit, si dicatur, quòd statuta sint præcisa,idest præcisè obseruentur.nam verbum, præcisum,recipit determinationem laudabilem.de verbo.obligatio.l. si stipu. sim Dammā.& sm̄ eum debemus in statutis sequi litteralem,& planum intellectū ad vnguem,si in eo pōt saluari rō motiua statuti: sed si non potest saluari rō,tunc secus. Est autē litteralis intellectus sonus verborū,extraneo non indigens interprete.c.exijt qui seminat.in fi.de verb. sig. Intellectus autem transcendens,appellatur intellectus subtilis.& ī hoc laudantur quidā Iurisconsulti.vt Pap.in l. cū acutissimi. C. de fideic.& Claudius magno ingenio.de cond. & demō.ī l. à testatore.Paulus, Domitius,& Scæuola legum mētem cōsiderauerunt aliter, sonarent verba.ff.de excu.tu.l.scire etiam oportet.§.sed & si maximè.facit quod no. in c.capellanus.de ferijs.Alibi etiā dicit Bal.de statuto,quo cauetur, ꝙ statuta non recipiant extraneum, vel subauditum intellectum:vtrū per hoc cessabit arg.à contrario sensu statuti?dicit,ꝙ sic.quia intellectus à contrario sensu est intellectus subauditus, & tacitus, & verbis omissus, sicut in hoc exemplo.dixit pater.exhæredo filium meū,si non redierit ad patriam:nūquid vr̄ eū instituere,si ad patriam redierit? videtur,ꝙ sic,per arg.à contrario sensu, qui debet sequi in fauorabili dispositione.de ma.te.l. siquis locuples. in fi. & de testa.l.qui testamento.§.mulier. & l. apud antiquos. de fur. Contrarium tenet, & dicit,quòd ex dispositionibus priuatiuis non resultat habitus.de hære. insti. l.ex facto etiam. Item ex dispositionibus negatiuis non resultat affirmatio.ff.de ma.te.l.Titia.§.fi.Et aduerte, quòd sicut prohibentur quandoq; statuta glossari: ita beatus Franciscus prohibuit glossari regulā datam suis fratribus. quæ verba exponit Papa in illa extrauag.in d. c.exijt qui seminat.Dicit enim hoc debere intelligi, ꝙ sic prolata, & sic ruditer exponatur ad litteram,quòd super ipsa glossæ non fiant.nisi per consequens fortè verbum sensus,seu cōstructio, qua si grammaticaliter ad litteram, vel intelligibilius exponatur,nec intellectus ipsius ī aliquo extorqueatur ad aliud, q̄ ipsa littera sonet, vt in d.c.exijt.§. & qui sub colore. Quæ

verba sunt aurea, & vtilia pro dictis statutis, vt no. Bald. in Auth. si qua mulier. in fi. de sacrosanc. eccle. ¶ Accedant hic duæ q. disputatæ. vna per Iac. But. quæ talis est. Statuto cauetur, ꝙ si quis decesserit ab ĩtestato, relictis filijs mascu lis, & filia, siue filiabus, quæ dotatæ fuerint in bonis patris, amplius non petant. Item alio statuto cauetur, ꝙ verba sta tutorum intelligãtur sm̃ proprium, & vulgarem intellectũ absque subauditione, vel interpretatione, vel extraneo intellectu. contingit, ꝙ quidam decessit, relicto nepote ex filio masculo præmortuo, & nepote ex filia dotata præmortua. vult nepos ex filio solus succedere, nepos ex filia vult cõ
311 currere. Primò quæritur † vtrùm beneficium excludendi filiam dotatam, quod datur filio, trahatur ad nepotem. Secũ dò, an qua ratione filia dotata excluditur, excludatur nepos ex ea. probat primò nepotem non contineri appellatione filij ex proprio significatu, sed ex interpretatione. de verbo. signi. l. iusta. Nam in illa l. probatur filium continere nepotem ex modo, quo filius continet filiam. sed hoc non est, nisi per interpretationem, non ex propria significatione. Item & quæ differunt spẽ, & diuersam habent iuris dispositionem in multis, non possunt dici idem numero, & in substantia: sed in multis differunt filij, & nepotes, Instit. de hære. q̃ ab inte. §. cũ filius. & l. illam. C. de colla. & disponũt iura de filijs, & nepotibus, vt de personis diuersi gradus. & in iure succedendi, & rumpendi nepos cum filio non concurrit: ergo non potest dici, nepotes appellatione filij contineri: cum differant, vt dixi, nomine, vitæ spẽ, & gradu. facit l. si idem. C. de codi. & l. quod si nepotes. de testa. tu. & Inst. qui da. tu. pos. §. fin. In contrarium arguit, ꝙ nepos ex propria significatione vocabuli veniat appellatione nepotis. Nam, vt dicit, ex allusione vocabuli colligitur proprius sẽsus rei, l. 2. §. appellata. si cer. pe. & l. pupil. §. territorium. & l. tigurij. de verb. sig. & C. de test. l. 1. sed allusione huius verbi, filius, continetur & nepos: cum dicatur filius à philos, qđ est amor. & eadem amoris causa, & idem amor est ad filiũ, & ad nepotẽ, l. iusta. & l. liberorũ. §. sed & Papirius. de verb. sig. Ad hoc in Aut. de non eli. secundò nub. §. cũ igitur. Nõ ob. l. ꝙ si nepotes. quia loquitur, ꝙ de cõi vsu loquendi non comprehendit, sed de propria signifi. sic, vt dicto. §. sed & Papirius. ostendit. n. & probat, ꝙ intellectus, qui habetur ex communi appellatione, sit intellectus significatiuus, l. Labeo. cum sua glo. de sup. leg. Sed intellectus figuratus nõ est ille proprius, quem figurat. C. de iure annu. au. l. 2. & de la. li. tol. l. 1. circa prin. & patet ad sensum, ꝙ fig. hominis non est homo. sic acceptilatio non est vera solutio, sed imaginaria. facit de reg. iur. l. imaginaria. Item auctoritas senatusc. non potest mutare propriam naturam, & verum rei significatum. ideò aliter prouidet in rebus, quæ vsu cõsumũtur, in quibus salua rerum substantia prouidere non potuit, l. j. ff. de vsuf. ea. re. quæ vsu consu. Si hoc non potest facere ius scriptum: ergo nec consuetudo loquendi potest mutare rei proprium significatum, quẽ non debet alterare, vel mutare consuetudo: sicut nec partiũ expressa cõuentio. quia est immutabilis, sicut mera rerũ vocabula, l. si quis in fundi vocabulo. de leg. 2. In alijs rationibus hoc confirmat, ex propria verbi significatione nepotem appellatione filij contineri, & per consequens admitti debere ad beneficium statuti contra filias dotatas. nã priuilegium datum filio, transit ad nepotes. C. de quæsti. l. milites. & l. Diuo Marco. Nam & mortuo filio, eius locum obtinet, & eius loco subrogatur, & ꝑ consequens eius materiam assumit ex vi, & natura subrogationis, l. si eum. §. q. iniuriarum. si quis cau. & l. Gallus. §. videndum. de li. & po. & quia de ista propria verbi signific. in d. q. tangit quæ dicta sunt, & alia circa hoc vtilia, & subtilia: ideò aliquãtulum latius quò ad hoc retuli istam. q. quã tetigeram. s. in 3. membro interpretatio. declaratiuæ. ver. Tertio principaliter &c. vbi videas decisionem secundi dubij quæstionis prædictæ. ¶ Transeo nunc ad aliam. q. quã in ista materia disputauit Rayn. de Forliuio in istis terminis.

¶ In principio voluminis statutorũ cuiusdam ciuitatis cauetur, ꝙ statuta debeant intelligi ad literam, prout iacent absq; glossatione, subauditione, interpretatione, vel extran. intellectu. Alio statuto cauetur, ꝙ quicũque commiserit aliquod maleficium, iudicis ar. puniatur. qui verò commiserit homicidium, decapitetur. contigit, ꝙ Titius occidit fratrẽ, vel filium fratris. quæritur, an punietur pœna arbitraria vigore primi statuti: an præcisè pœna capitis vigore secundi? Conclusiuè tenet, ꝙ possit puniri pœna vtriusq; statuti quò ad originem. sed vna imposita, tollitur alia, non ob. ꝙ statutum prohibeat interpretationem, & ista est interpretatio quædam, vt no. in l. sed sciẽdum. ad leg. Pomp. de parri. vbi ex ĩterpretatione occisione fratris, vel filij fratris cadit parricidium, & per consequens cessat statutum de pœna in maleficijs, postquam de simplici homicidio iste casus contingit. nã (vt dicitur) interpretationes Iurisconsultorũ eodẽ iure funguntur: licèt per modũ additionis, & suppletionis veniãt ad ius vetus, ar. ff. de ori. iur. l. 2. §. 1. ver. ne diutius. nã access. trahitur ad naturam principalis, vt eodem iure, & ęquitate fungatur. de pac. do. l. inter socerum. §. inter. & hinc sumpta occasione prosequitur distinguendo duos casus. primum de interpretatione legis municipalis prohibita, vel permissa. secundò de ipsa intelligenda, vel non intelligenda secundùm interpreta. iuris cõis. Circa vtrunq; mẽbrum refert plures spẽs interpretationum de quibus quia superius dictum est, nõ repeto: sed ex membris eius elicio,
312 ꝙ † interpretatio, quæ sumitur pro congrua verbi, siue vocabuli expositione, locum habeat in statutis. de verb. obli.
313 l. 1. in fi. de ori. iur. l. 1. in prin. Item † interpretatio, quę se habet per modum extensionis de vno casu ad alium, etiam habet locum ratione absurditatis vitandæ: vel etiam circũscriptionis. absurditas. n. semp dẽt intelligi exclusa, & si ex clusio verbis videatur omissa, vt l. scire etiam oportet. §. aliud. de excu. tu. C. de test. l. consulta diualia. de reg. iu. l. ad. similiter & circunscriptio, quæ sub spẽ legis sæpe crimen inuoluit, l. fraus. & l. contra. ff. de legi. & exemplum posui supra ex Declamatione Senecæ, de trans. l. cum hi. §. si cui. & l. non dubium. C. de legi. Quandoque volo extẽdere per modum æquitatis, & similitudinis rationis: & tunc aut illa æquitas reperitur scripta in aliqua lege, vel statuto: & potest fieri. puta statutũ prohibet procedi in delictis contra maiorem. 25. an. & minorem 30. nisi cum certa solemnitate propter nõ perfectam ætatem. & certè hoc statutum debet trahi ad minorem. 25. an. cui magis à iure subuenitur, quàm illis, de quibus statutum loquitur, & absurdum esset aliter dicere. & idem si non esset ista æquitas in lege: sed ratio, quæ exprimitur in statuto, posset ad illam adaptari omnimodo. Nam ratio extendit mentem statuentis ad illum, in quo eadem ratio reperitur, l. nominis & rei. §. verbũ ex legibus. de ver. sig. & c. si postquam. de elec. in nouel. Aut illa æquitas non est scripta in lege, nec ex ratione expressa in statuto colligitur, & non debet extendi. & tunc habet locũ regula, ꝙ statuta non recipiunt interpreta. extensiuam, vt l. quicquid astringendæ. de verb. ob. & in hoc differt interpretatio statutorum ab interpreta. legum. quia leges trahũtur ad casus non decisos per similitudinem ęquitatis, & rationis, vt l. non possunt. de legi. nam hęc est legis intentio nihil relinquere indecisum. C. de ve. iur. enu. l. 1. §. cum quæ. non decisa autem l. municipali, relinquuntur decisioni iuris communis. ff. solu. matri l. si cum dotem. & ista est eius doctrina, quæ vtrùm concordet, vel in aliquo aduersetur theoricis supradictis, per te videas. per hoc enim sentit, quòd casus indecisus per legem, vel statutum debet decidi potius per si. legum, quàm statutorum. de quo superius tactum est &c.

SVM-

SVMMAE.

1 *Nullus sine culpa venit puniendus.*
2 *culpa dicitur esse triplex.*
3 *Culpa quælibet an puniatur criminaliter.*
4 *Constitutio præterita non concernit.*
5 *Ignorantia iusta, & probabilis non meretur pœnam.*
6 *Papa, vel Imperator an possit priuare quem dominio suo.*
7 *Constitutio an comprehendat ignorantem.*
8 *Effectus sententiæ, vel priuilegij, an noceat, vel prosit ignoranti.*
9 *Iura ignorare quibus personis est licitum.*
10 *Constitutiones extrauagantes an liceat ignorare.*
11 *Sententia excommunicationis lata à canone, vel statuto episcopi an liget ignorantes.*

COgnoscentes. Constitutio respicit futura, nō præterita. hoc dicit Io. An. quatuor sunt partes, secundùm Boa. in prima decisa facti narratio, ex qua formatur quæstio. In secunda traditur regula, ex qua datur solutio. In tertia ibi [quoties] directa solutio. In quarta ibi [ne detrimentum] solutionis ratio. dictum est supra cap. proxim. qui ligentur constitutionibus. hic verò loquitur, à quo tempore constitutiones ligare incipiant. ¶ Not. primò regu-
1 lam, quòd nullus † debet sine culpa puniri: vnde dicit Host. Qui caruit culpa, careat, me iudice, pœna. à contrario ergo sensu, punitur quis propter culpam. 38. distin. cap. qui ea. nam publica vtilitas &c. infra de senten. excommu. cap.
a vt famæ. ¶ Sed hic quæritur, cum sit triplex a culpa † leuis,
2 lata, & leuissima, vt dixi infra de commo. c. 1. An quæli-
3 bet culpa † criminaliter puniatur. no. Barto. in l. respiciendum. §. delinquūt. ff. de pęnis. de lata enim nō est dubium, quòd punitur, minus tamen, quàm dolus, vt no. in l. in actionibus. ff. de in litem iuran. De leui, & leuissima qualiter puniatur, no. Cyn. in l. si quis non dicam rapere. C. de epi. & cleri. & l. 1. in prin. si quis testamento li. esse iussus fue. ff. vbi plenè per Bart. an dispositio statutaria simpliciter factum puniens, non facta mentione de dolo, vel culpa, exigat culpam, vel dolum. ¶ Secundò no. regulam, quòd con-
4 stitutio † non cōcernit præterita, sed futura. circa quod dic, quòd aut lex noua loquitur super causis: aut super obligationibus. & si super causis, aut super lite ordinanda: & seruatur l. noua. aut super lite decidenda: & tunc aut cauetur in noua l. quòd trahatur ad præterita. Et subdistingue, aut illa præterita sunt decisa: & non refertur ad illa, vt l. penultima. & fin. C. de sacrosan. eccle. aut non sunt decisa, sed pēdent: & tunc aut pendent per appellationem: & terminabuntur secundùm legem veterem, & non nouam, etiam si sit dictum, quòd ad præteritas trahantur, vt in Authen. vt cum de app. cog. §. 1. & in Spec. de app. §. de officio. veri quid si dum causa. Idem credo hic, si pendeant per viam causæ principalis: vt sicut de rescripto speciali in illa causa impetrato non curamus, vt in cap. fina. infra vt lite pen. ita neque de lege generali. quia lite pen. nihil &c. vt ibi. ¶ Secundo casu, cum lex disponit super obligationibus: & tūc aut super obligatio. inducendis: & seruatur lex antiqua. aut super obligationibus tollendis: & seruatur lex noua, vt in Authen. hæc constitutio interpretatur. in prin. in l. leges. C. de legibus. & prædicta inducit Cyn. ad quæstionem. statutum vetus continet, quòd exbanniti eximantur de banno sol. 50. lib. superuenit nouū statutū disponens, quòd eximantur solu. centum. modò quidam exbannitus tempore veteris statuti volebat soluere quinquaginta, quasi statutum postea superueniens non concernat eum. ipse refert contrarium determinatum fuisse Paduæ: quia tale statutum dat formam futuram exemptionibus exbannitorum. & sic formam liberationibus: vbi seruari debet lex noua, etiam in obligationibus contractis ante nouum statutum. quod est notandum. Similem quæstionem disputauit Ricar. Malumb. & ita etiam determinat, & incipit. In feruore ortæ discordiæ. facit l. cum lex. ff. de legi. & per Ioan. And. in cap. licèt canon. de elec. lib. 6. ¶ Circa hoc quærit Ioan. An. si quis incipit extrahere granum, & casu distulit: superuenit lex, quòd nō possit extrahi. an iste, qui incœpit extrahere, possit prosequi, non obstante prohibitione superueniente? tenet, quòd sic, per l. Cæsar. ff. de publica. ego hanc opinionem confirmo per simile. Testamentum, dum viuit testator, pendet, & obitu confirmatur, vt in c. cum Marthæ. de celeb. missa. pone ergo. Titius fecit testamentum cum tribus testibus, vt statutum tūc requirebat: ante mortem verò Titij testatoris superuenit nouum statutum, disponens de numero septem testium. postea mortuus est testator, testamento postea non mutato: an valeat. text. est, quòd sic in l. iubemus. C. de testamen. efficacia ergo actus pendentis, & non consummati sumit vires à veteri constitutione, & non noua. quod est notandum. ¶ Tertiò nota regulam, quòd iusta, & probabilis ignorantia † non
5 meretur pœnam. secus in ignorantia affectata. quod idem, quod scientia, operatur, vt in cap. cum inhibitio. de clandestina despon. paria enim sunt scire, vel scire debere, vt l. quod te. ff. si certum peta. & hæc præsumptio scientiæ in constitutionibus promulgatis inducitur post duos menses, vt in Authen. vt facta noua constitutio. in prin. quod intelligit Ioan. in legibus. Sed in canonicis constitutionibus, post sex menses, vt ipse not. 82. distinct. cap. proposuisti. Idem archi. de præben. cap. quia cunctis. in prin. Ioan. de Ligna. dicit idem in canonica constitutione, sicut in legibus: cum non reperiatur correctum. facit cap. 1. de noui. oper. nunciatio. post duos ergo menses lapsos ligantur etiam ignorantes constitutionibus, & legibus, vbi lucidè probatur ignorantia, secundùm Innocen. Idem sentit hic glo. quæ incipit. argu. circa fin. cui adde quod not. in data, sexto lib. ¶ Et primò oppono circa apparatum. dicitur in text. quòd nullus sine culpa punitur. contra de cap. renouantis. 22. distinct. & 34. distinct. cap. si quis. & cap. sequen. vbi quis sine culpa iure suo priuatur. solu. dicit gloss. quia &c. ꝙ contrarium est speciale. vel dic secundò, quòd quandoque quis priuatur sine culpa, non tamen sine causa. infra vt lite non contesta. cap. quoniam. §. si verò. pōt enim superior cum causa priuare quem dominio suo, vt l. Lucius. ff. de euictio. & l. si ita verberatum. de rei ven. multò magis priuilegio, cum tendit ad noxam principaliter, vt in cap. suggestum. de decimis. & iura alle. in glo. in contrariū loquuntur in priuilegijs, quę possunt tolli per concedentem, si non transiuerint in contractum, vt in c. fi. de rescri. li. 6. & de sepul. c. fina. in cle. & vide per Bart. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. & per Hostien. in summa. eod. cap. §.
b quæ quibus. sub §. est autem. ¶ An Imperator, b † vel Pa-
6 pa possit sine causa quem priuare dominio rei suæ. no. Iac. Butri. in prima constitu. Digest. & ibi per And. de Pisis in additionibus. ¶ Oppo. secundò. dicitur in text. quòd ignorantes non debent ligari pœna constitutionis. contra 16. distinct. cap. quod dicitis. Solu. vt in glo. ar. cui adde, quod no. in cap. quod ad hæc. de postu. & in data. sexto libro. ¶ Oppo. tertiò de vsur. Solu. dicit Innocen. ibi loquitur, cū noua constitutio disponit super eo, quod est prohibitum de iure naturali: hic verò secus. & idem, si in constitutione cauetur, quòd trahatur ad præterita, secundùm eum. ¶ Re-
7 uoco tertium dubium: an constitutio † comprehendat ignorantem, respon. aut dispositio iuris tendit ad commodū ignorantis: & sibi prodest, statim cum lex est prolata, & est text. notabilis in l. penulti. C. de decurio. lib. 10. circa fi. facit quod le. & no. in c. quia cunctis. de cōcess. præben. vbi
8 plenè in text. & per Innocen. ¶ An effectus † priuilegij, vel se-

sententiæ prosit, vel noceat ignoranti. facit l.genero.ff.de his, qui no.infa.& c.statutum.de præben.lib.sexto. vbi tempus à constitutione limitatum currit ignoranti, si est sibi cõmodum, quòd currat.ad hoc l.cum pater.§.surdo.ff.de lega.2.aut constitutio tendit ad incommodum, & ad pœnã. & tunc post duos menses ligantur omnes, vt dixi.s̃.vide tamen quod leg.& nota.in c.vt animarum.e.tit.li.6. ¶ Quibusdam tamen personis licitum est ignorare, iura omni tẽpore: vt fœminis, minoribus, rusticis, & militibus. quod dic, vt plenè nota.in l.regula.ff.de iuris & fac.igno.& 1.q.3.§.notandum.facit quod no.dominus Bald.in l.venia.C.de in ius voc.vbi omnino vide. ¶ Secundò quæritur, an cõstitutio inferiorum liget statim, vel post duos mẽses. respõ. secundùm Ioan.de Ligna. standum esse arbitrio iudicis. idem Ioan.82.distin.cap.proposuisti.& arg.de conces.præben.c.quia cunctis.facit l.vlt.de decre.ab or.fa.ff. ¶ Tertiò
9 quæritur, an liceat ignorare constitutiones † extrauagantes. respon.non, si sint publicè notæ, vt const.execrabilis.& constit.ad reprimendam. alias aũt extrauagan.est licitum ignorare: nec sententia esset nulla, lata contra ipsas expressè: nec iudex faceret litem suam, vt l.cum prolatis.ff.de re iudi.facit c.pastoralis.de fide instrumen.& circa hãc quæstionem vide quod legitur, & no.in procemio Clemen.circa fi. ¶ Ad vnum aduerte, quia quando constitutio disponit declarando, trahitur ad præterita, vt in Authen.de alie.& emphi.§.omnino igitur.colla.nona ¶ Quartò quæritur,
10 an sententia † excommunicationis lata à canone, vel statuto episcopi liget ignorantes. dic, vt in cap.vt animarum. infra eodem. li.sexto.facit quod no.in Cle.grauis.de sent. excommu.

ADDITIONES.

a ¶ Cum sit triplex culpa. Adde Bart.in l.quod Nerua.ff.depo.& in l.si vt certo.§.nunc videndum.ff.commod.Odof.in l.cum ostendimus.§.1.ff.de fideius.tut.& culpæ materiam vide per Sali.amplè in l.si nullã.C.de pig.acti.Bal.in l.pignus.C.eo.tit.

b ¶ An Imperator, vel Papa. Adde ad hanc materiam, quòd Imperator non potest sine causa auferre feudum, nisi precarium. Bal.in l.qui se patris.C.vnde libe.& aduerte ad vnum, quòd Imperator potest licitè possidere quicquid est sub Sole, & Luna.Bal.in Authen.habita.C.ne filij pro patre.

S V M M Æ.

1 *Statuta in vno seruantur in eius connexo.*

2 *Translatio potestatis intelligitur esse facta cum potestate legis condendæ.*

3 *Populus Romanus an possit tollere Imperatori potestatem legis condendæ.*

1 TRanslato. Statuta † in vno, seruantur in eius connexo. hoc dicit. ¶ Vel aliter. c In illum, in quem transfertur potestas, & imperium, transfertur per quandam consequentiã legis auctoritas, & arbitrium. hoc dicit. ponit rationem ibi
2 [quia.] ¶ Nota primò, quòd translatio † potestatis intelligitur esse facta cum potestate legis condendæ: vnde populus Romanus, qui transtulit in Imperatorem omne imperium, etiam potestatem legis condendæ transtulisse videtur, vt Insti.de iure natu.& gen.§.sed quod principi.& super hoc reuocatur in dubium per Docto.hic. An populus
3 † Romanus posset hanc potestatem reuocare, & leges condere. not.glo.in l.non ambigitur.ff.de legi.& quòd possit, tenent ibi Placentinus, & Iaco.Bu. Ioan.de Ligna.tenet glo.quæ tenet hic contrarium. & Cyn.tenet in l.fina.C.de legi. ¶ Secundò not.quòd quandoque ratione connexitatis, seu connexionis, vno translato, transfertur & reliquum. vnde translato legato in alium, transfertur & onus legati iniunctum in alium, vt l.Gaio.ff.de ali.& ci.leg.& l.translatio.ff.de adi.leg.translatio.n.videtur habere vim alicuius nouationis, quæ est vnius obligationis in aliam transfusio cum omnibus suis qualitatibus, vt l.si Stichum.§.1.& l.in diem.ff.de noua. ¶ Et adde, quòd quædam sunt connexa, vt hic. quædam nouata, seu subrogata, vt l.si eum.§.qui iniuriarum.ff.si quis cau. quædam sunt correlatiua, de quibus in l.fi.de accepti. quædam mixta, vt l.sponsus.§.1.ff.de donatio.inter virum & vxor. quædam principalia & accessoria, vt in cap.inter dilectos.in fi.de fi.instru. quædam consecutiua ad propositum, & consequens: vel econtra, vt l.illud.ff.de acquir.hære. quædam non sunt similia per omnimodam rationem: tunc enim tacitè cautum videtur, vbi eadem ratio reperitur, vt l.his solis.ff.de reuo.do.& quod no. in c.1.de tempo.or.li.6.& iura hic allega.in glo. ¶ Pro declaratione text.quæro, quæ intelligantur translata per istã translationem sacerdotij. respon.secundùm Abba.omne sacramentum, vel sacrum, quo gratia cõfertur: vnde ordo, & similia non sunt hodiè apud iudeos, & non baptizatos.j.de presby.non bapti.c.1.& fi.& de hoc in Specu.de æta.& quali.§.1.

ADDITIO.

a ¶ Vel aliter. Adde quod statuitur in vno connexorum, de alijs est intelligendũ. primò ponit dictum. secundò rationem, seu causam dicti sui, secunda. ibi.sed quia.

S V M M Æ.

1 *Constitutio generalis comprehendit omnes species, quę aptitudine, licèt non actu sub eodem genere includuntur.*

2 *Specificatio sub nomine generali idem operatur, quod specialis expressio specierum, sub genere inclusarum.*

3 *Mala omnia oriuntur ex concupiscentia.*

4 *Ebrietas est fomes omnium malorum.*

5 *Auaritia est radix omnium malorum.*

NAm cõcupiscentiam.
1 Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quę consequuntur ex illo. hoc dicit. Vel aliter. Constitutio † generalis comprehendit omnes species, quæ aptitudine, licèt non actu, sub eodem genere includuntur. h.d. secundùm intellectum fin.glo. ¶ No.primò, quòd Augustinus commendat hic constitutionem, quæ verbis generalibus cõcipitur. debet enim esse breuis, & clara.4.di.c.erit autem. ¶ Secun-
2 dò no.quòd specificatio † sub nomine generali idem operatur, quod specialis expressio specierum, sub genere inclusarum. facit c.constitutionem.de ele.in Cle.c.qui ad agendũ. de procura.lib.6.discurrit ista regula per contractus, vel vltimas voluntates, & iudicia: vt si quid prohibetur, prohibeãtur omnia, quæ sequuntur ex illo. & econtra.f.quod permittitur &c.facit.j.de offi.deleg.c.præterea.& in reg.cũ quid. de reg.iur.li.6.& l.2.ff.de iurisdi.omnium iudicum. ¶ Ter-
a tiò no.ꝙ ex concupiscentia a † oriuntur omnia mala, quod
3 glo.magna exponit. i. quæ oriri possunt, quasi aptitudine, non actu. simile.j.de bapti.c.maiores.§.cæterum. alibi dici
b tur, ebrietatem b † esse fomitem omnium vitiorum.35.dist.
4 c.ante omnia. alibi dicitur de ignorantia, quæ est mater errorum.38.dist.c.ignorantia. alibi dicitur, quòd amor pecuniæ est quasi materia omnium criminum.34.distin.§.is igitur. alibi quòd auaritia † est radix omnium malorum: vt
5 in Auth.vt iudi.sine quoquo suffra.§.cogitatio.

ADDITIONES.

a ¶ Tertiò no.quòd ex concupiscentia. vide pro declaratione istius tertij notabilis dom.Car.Zab.hic in 2.op.nu.2.& 3.

b ¶ Ebrietatem. Adde tamen, quòd ebrietas est leuis culpa.gl.in fi.§.fi.C.de repu.tamen est peccatum mortale, nisi sit rara.§.ea demum.25.di.Abb.in c.si constiterit.de accusa.tamen Cardi.in Cle.1.de homi.dicit esse veniale, per.§.criminis.25.dist.

S V M-

S V M M AE.

1 *Constitutiones decretorum singularibus opinionibus veniunt præferendæ.*

2 *Iudex sequens opinionem vnius nõ approbatam ab alijs, an debeat puniri.*

1 NE innitaris. Constitutiones† Decretorum sunt singularibus opinionibus præferendæ. hoc d. ¶ Not. primò, quòd vbi in Decretis aliquid statutum reperitur, quilibet debet illud sequi, non propriam opinionem. ¶ Quid si in vno casu sunt opiniones diuersæ. pone exemplum in l. dos à patre. C. solu. matrimo. & etiam in multis casibus, in quibus discordant Innocen. & Hostien. vt patet infra de resti. spoliato. c. ex conquestione. ¶ Quæro er-
2 go si iudex † sequitur opinionem vnius non approbatam ab alijs, an debeat puniri. dic, quòd sic, si est communiter reprobata, vt no. Barto. in l. cum prolatis. ff. de re iudi. & quod no. Ioan. Mona. in cap. cupientes. § denique. de elec. lib. sexto. ¶ Si autem inter sanctos esset opinio: vt de Salomone damnato. 34. distinct. cap. Salomon. cuilibet licitum est dicere, quòd vult ꝙ allē. vsque ad vnũ iota seruētur, nisi essent correcta. 15. distinct. cap. fina. & 9. distinct. cap. noli frater. adde quod not. Institu. de obli. quæ ex quasi delic. in prin.

S V M M AE.

1 *Constitutio capituli, per quam tollitur antiqua consuetudo, non valet.*

2 *Canonici in ecclesia sua constitutionem facere possunt.*

3 *Episcopus est caput ecclesiæ cathedralis.*

4 *Constitutio, quæ non ligat vniformiter omnes de Capitulo, non valet.*

5 *Canonicis futuris an possit lex noua imponi.*

6 *Collator in collatione beneficij an possit imponere nouum onus beneficiato.*

7 *Constitutio prima non tollitur per posteriorem.*

8 *Absentes de iure an sint vocandi ad tractatum, sicut ad electionem.*

9 *Fructus beneficij vigore consuetudinis in absentia an quis percipere possit.*

1 CVm omnes. Constitutio † capituli, quæ non est communis omnibus, & per quam tollitur antiqua consuetudo non valet. hoc dicit. ¶ In prima ponuntur duæ quæstiones. ¶ In secunda præmittit duas rationes pro decisione ipsarum. Tertiò decisionem vtriusque subnectit. Secunda ibi [cum igitur.] Tertia ibi [mandamus] dictum est supra de constitutionibus generalibus, quæ omnes ligant. sequitur videre de constitutionibus alicuius collegij, vel alterius vniuersitatis. & de istis tractat vsque
2 ad cap. fin. exclusiuè. ¶ Not. primò, quòd canonici † possunt facere constitutionem in ecclesia sua. quod est verum, etiam sine consensu episcopi, siue sit ecclesia cathedralis,
3 siue alia. nam episcopus † est caput ecclesiæ cathedralis, & aliarum. de testa. cap. requisisti. de his quæ fi. à præla. cap. nouit. & not. Archi. de verbo. significatio. cap. 2. & vide quod not. 1. quæstio. 2. cap. sacerdos, vbi no. an Capitulum habens bona distincta possit illa diuidere per præbendas sine consensu episcopi. ¶ Vlterius circa potestatem Capituli in condendo statuta sine episcopo, quæritur de simili quæstione. si ad Capitulum spectat collatio præbendarum, an possint statuere, quòd vnus conferat vnam, dum vacabit: alius aliam. videtur, quòd sic, ad similitudinem plurium patronorum in Clem. 2. infra de iure patrona. In contrarium facit quod not. Stephanus in Cle. 1. de sup. neg. præ. vbi dicit, quòd abbas non potest diuidere bona mensæ inter ipsum, & conuentum. facit quod not. Franciscus de rescriptis. in c. edoceri. vbi post cõsecrationem diuisio bonorum fit per solum episcopum. ¶ Nunquid autem super residentia canonicorum possint ipsi inter se statuta facere. Innocen. & Compost. tenent, quòd non. & ista fuit vna de causis recitandi constitutionem, de qua in text. residentia enim clericorum est de episcopali officio, cum sine eius licentia peregrinari non debeant. de conse. distinct. 5. cap. non oportet. ¶ Secundò
4 not. quòd non valet constitutio, † quæ non ligat vniformiter omnes de Capitulo. non enim debet idem collegium duplici iure censeri. 12. quæstio. 2. cap. cognonimus. quandoque tamen ista disparitas toleratur, si talis consuetudo est in ecclesia præscripta. vt scilicet vnus magis, quàm alius, percipiat. de consue. cap. fina. vbi verò non est consuetudo, quantùm ad victum omnes debent esse æquales. quantùm ad indumenta ponderatur auctoritas, & prærogatiua. de quo infra de ma. & obe. cap. statuimus. & hæc tangit Innocen. & Augu. in regula. ¶ Tertiò not. quòd fu-
5 turis canonicis † non potest noua lex imponi. vtrùm autem præsentibus possit superior, vel Capitulum duriorem imponere legem, vt de non comedendo carnes, & similia. dic, vt not. in Clemen. vt hi qui. de æta. & qualita. & in cap. significasti. de elect. per Innocen. vbi not. an in colla-
6 tione beneficij possit collator † imponere nouum onus ipsi beneficiato. de quo infra in cap. significatum. de præben. ¶ Quartò not. istas duas regulas [quòd quisque iuris.] &c. [& patere legem, quam tu ipse tuleris] &c. facit ad materiam, quam ponit Innocen. in cap. cum venerabilis. de excep. & ff. quod quisque iuris. l. 2. per totum. ¶ Quin
7 tò not. circa fin. quòd constitutio † prima non tollitur per posteriorem sibi contrariam, quæ non valet. & sic limitat cap. 1. eodem titu. lib. 6. sic testamentum vltimum imperfectum non rumpit primum validum, vt l. si filius. ff. de libe. & posthu. ar. contra. de adi. lega. l. & si transferã. ff. de lega. 1. l. planè. in princi. ¶ Glo. magna format primò vnum contrarium. Secundò quærit de vna quæstione. opponitur ergo, & videtur, quòd canonici potuerint hoc facere, quòd futuri canonici absentes nihil percipiant: quia constitutio talis erat iusta, & fauorabilis ecclesiæ: vnde videtur, quòd possint, etiam in præiudicium successorum, vt in iuribus alle. in glo. dicit Innocen. quòd duplex est causa nullitatis huius constitutionis, scilicet inæqualitas inter nouitios, & antiquos. & quia auctoritas episcopi nõ interfuit. valuisset ergo hæc constitutio cum eius auctoritate, excepto quàm de vineis, secundùm Innocen. fuit ergo iniqua ratione personarum constituentium, non ipsius constitutionis. non enim est iniquum, vt antiqui canonici in suis consuetudinibus tolerentur, & circa nouos aliquid statuatur. quia proprium est constitutionis futura cõcernere, vt in c. cognoscentes. supra eodem. & hoc verum, æquius tamen est, vt æqualitas inter omnes seruetur, secundùm eum. ¶ Secundò extra glo. opponitur, & videtur, quòd rationes, quæ redduntur in litera, contradicant solutioni, quæ datur in fi. c. Rationes enim text. concludunt, quòd antiqui canonici debeant pati legem, quam tulerunt. & illud æquũ, quod putauerunt seruari in personis aliorum. & tamen mãdat in fin. seruari non istam constitutionem, quam fecerunt, sed antiquam. ergo decisio contraria rationibus prædictis. soluit Innocen. tribus modis. vltima est, quòd rationes prædictæ habent locum, cum lex tenet: sed hic non tenebat, quia deficiebat consensus episcopi, vt prædictum

dictum est. Edictum enim quod quisq; iuris. non habet locum, cum illud, quod statuitur, est nullū, vt hic patet. tamen potes dicere, ꝙ istæ rationes inferunt nullitatem dictæ constitutionis: quasi non teneat, postquàm decernunt non ligari. & aliud statuerunt in personā alterius, quàm suā. ¶ Quærit glo. nunquid si isti canonici communiter congregati, aliquibus inuitis, potuissent facere statutū, de quo in tex. glo. notabiliter distinguit: quòd aliquando aliquid est cōmune pluribus vt singulis: & non valet quod à maiori parte, alijs inuitis, factum est. fallit in l. fin. C. qui bo. ce. pos. vt l. maiorem. ff. de pac. quandoq; aliquid est cōmune pluribus vt collegiatis: & tunc dic, vt in glo. aut necessario: aut voluntario actu geritur. vt si voluntario, non teneat, secundū glo. hoc verū, nisi quod voluntariè agitur, vergeret in vtilitatem ecclesiæ, & ornatum: vel nisi conferant pietatem, & eleemosinam: vt in conferendis sumptibus scholari canonici studētis. vt ꝭ. de his, quæ fi. à ma. par. ca. c. si. vnum verbum no. positum in gl. ꝙ regula, qua cauetur, ꝙ valeat actus, qui geritur à maiori parte, debet intelligi, si alij, qui faciunt minorem partem, fuerunt vocati. facit quod no. in l. planè. & l. nulli. ff. quod cu-
8 iusque vniuersi. nomine. an autem de iure absentes † sint vocandi ad tractatum, sicut ad elec. dic, vt ꝭ. de testi. c. præsentibus. lib. 6. & de noui oper. nun. c. 2. in glo. si quis. s. per Ioā. An. & vide quod legitur, & no. ꝭ. de postu. c. bonæ. 2. per Hostien. Inn. per Io. An. vbi plenè declaratur quod hic glo. tangit in fi. an debeant canonici actui consentire vt singuli, an collegialiter. ¶ Vltimò gl. quærit, an possit vigore cōsuetudi-
9 nis percipere quis fructus † beneficij in absentia sine peccato. dic, vt hic per Io. An. super ea. ¶ Vltimò quærit hic Compost. Inno. & post eum Host. an aliæ vniuersitates, siue collegia possint condere statuta. & an possint adijcere pœnā suis statutis. & quid si viuit rector: an vniuersitas possit aliquid agere sine eo. & an mortuo rectore, iurisdictio redeat penes ipsam vniuersitatem, siue collegium. de his omnibus plenè ꝑ Inno. & per Bar. in l. omnes populi. circa prin.

SVMMAE.

1 *Constitutio laicorum super rebus ecclesiæ facta non tenet.*
2 *Laicus feudum, quod habet ab ecclesia, non potest in casu necessitatis alienare.*
3 *Ius feudatarij an confiscetur propter delictum, sicut alia bona.*
4 *Papa ex officio suo indemnitatibus ecclesiarum prouidere potest.*
5 *Gesta prætextu iniquæ constitutionis an sint retractanda.*
6 *Laicis an sit licitum facere statuta.*
7 *Laici super quibus rebus possint facere statuta.*
8 *Rescriptum principis, per quod aufertur dominium rei propriæ, non valet.*
9 *Actiones an sint de iure gentium, vel ciuili.*
10 *Obligationes ex delictis an sint de iure gentium, vel ciuili.*
11 *Ius diuinum an possit tolli per ius positiuum.*
12 *Vasallus an possit feudum alienare.*
13 *Feudatarius an possit inuito domino, feudo renunciare.*

1 QVæ in ecclesiarum. Constitutio † laicorum super rebus ecclesiæ facta non tenet. h. d. Vel aliter. Constitutio facta super rebus non suppositis iurisdictioni statuentis, ipso iure non valet. h. d. diuiditur in duas partes. In prima ponit constitutionis tenorem. Secunda constitutionem annullat. & quod ex ea sequutum est in ecclesiarum præiudicium, non valere decernit. secunda ibi [volētes.] ¶ Not. ꝙ vniuersitas potest facere constitutionem: non tñ super rebus non suppositis iurisdictioni suæ, vt hic. facit l. si vnus. post prin. ff. de bo. aucto. iudi. pos. sic etiam constitutio non pōt ligare non subditos, vt in c. vt animarum. eo. c. lib. 6. & l. extra territorium. de iuris. om. iu. facit c. pastoralis. de re
2 iudi. ¶ Secundò no. ꝙ in casu necessitatis non pōt laicus † feudū, quod habet ab ecclesia, alienare: res ergo alienari à iure prohibita, ēt in casu necessitatis alienari non poterit. Si autē non à iure, sed à testatore, vel contrahentibus, alienatio prohibetur: an hæc prohibitio extendat ad alienationem necessariam. dic, vt in l. peto. §. fratre. ff. de leg. 2. & l. pater. ff. de le.
3 3. an aūt delinquendo ius feudatarij † confiscetur, sicut alia bona. dic, vt in c. in præsentia. ꝭ. de proba. ꝑ Doct. & l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de damno infec. per Bar. ¶ Tertiò
4 no. in ver. volentes, ꝙ Papa † ex suo officio prouidere potest indēnitatibus ecclesiarū. ecclesiæ enim æquiparantur pupillis, quibus iudex tenetur impendere suum officiū, ēt non petitum, sicut omnibus miserabilibus personis. vt l. 4. §. hoc autem iudicium. de damno infec. vbi plenè per Bar. facit c. cum venisset. ꝭ. de institu. & quod no. in c. ad nřam. de iureiuran.
5 ¶ Quartò no. omnia retractari, quæ gesta † sunt, prætextu iniquæ constitutionis. idem si reprobetur auctor: nam scripta sua reprobata videntur. ꝭ. de hæreti. c. fraternitatē, ꝑ Inn. ¶ Quintò not. ꝙ illud, quod gestum est à potestate seculari super rebus ecclesiasticis, per iudicem ecclesiasticum retractatur. ad ipsum. n. pertinet defendere bona ecclesiastica contra illicitos detentores, vt ꝭ. c. cum sit generale. de foro cōp.
6 super glo. 1. ¶ Venio ad glo. & quæro, an laicis † liceat facere statuta. respondet glo. ꝙ sic, per l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. de quo dic, vt s. in c. proxi. in nouella. ¶ Secundò
7 quæritur super qbus rebus possint laici † facere statuta. rñdet, ꝙ non super rebus ecclesiasticis sine auctoritate Papæ. de quo plenè in c. bene quidem. 96. dist. ¶ Circa hoc quæritur tertiò extra glo. an vniuersitas potuerit facere statutum super feudis laicorum, ꝙ possint ex causa necessaria alienari. Papa ad hoc non respondet: sed statutū damnat, quatenus feuda ecclesiastica tangit. circa hoc Hostiē. & Compost. post Inno. dicunt, quòd non valuerit tale statutum, etiam in præiudicium laicorum, si emanauerit sine causa. ratio est secundùm eum. quia dominia, & iurisdictiones sunt de iure gētium, & naturali, vt l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. Statuta non sunt de iure ciuili, vt d. l. omnes populi. ergo non potest quod de iure naturali competit, per ius merè positiuum sine causa tolli. cum causa non posset, vt in maleficijs. ff. & C.
8 de bo. damna. per totum. hinc est, ꝙ nō valet rescriptū † principis, per quod aufertur dominium rei propriæ: vt l. quoties. C. de preci. Impera. offe. facit quod not. in l. 2. C. quæ sit lon. consue. vbi vniuersitas nō posset vnum specialiter obligare. quia obligatio est de iure gentium, vt not. hic Ioan. de Lig. in 7. q. de quo latius per Cynum in dicta l. ex hoc iure. Ex cuius dictis idem Ioan. aliqua reassumpsit, primò, an vtile dominium sit de iure gentium, vel ciuili. Item an seruitutes reales sint de iure gentium. ¶ Item an sententia condemnatoria transferat dominium. de qua quæstione plenè per Cynum in l. 2. C. communia vtriusque iudi. & Insti. de offi. iudi. in fi.
9 ¶ Item an actiones † sint de iure gentium, vel ciuili. ardua est quæstio, de qua plenissimè per Cyn. in dicta l. ex hoc iu-
10 re. in 10. quæst. ¶ Item an obligationes † ex delictis sint de iure gentium, vel ciuili. dic, vt ibi in vlt. glo. ¶ Item an dominia, ibi plenè in secunda, & tertia oppositione. & expedit species iuris cognoscere. quia vnum est potentius reliquo: vt naturale, plusquàm ciuile. ¶ Item ius diuinum. Item ius canonicum. Item ius ciuile. senatusconsulta. prætorum edicta. statuta municipalia, & consuetudines. de quibus omnibus, & alijs à prima distin. vsque ad 13. in Decretis. vbi plenè, vt vnum alteri præualeat, vel succumbat. facit Institu. de iure natura. gent. & ciui. §. sed naturalia. & per totum. & l. eas. ff. de cap. dimi. ¶ Tangit hic etiam Innocen. an ius diui-
11 num † siue naturale possit tolli per ius positiuum, canonicū, vel ciuile: videtur, ꝙ non, vt dicto §. sed naturalia. & l. eas. Ciuilis enim ratio ciuilia iura corrumpere potest. naturalia autem non potest. Innocen. verò tenet, quòd licet non possit in totum tollere: potest tamen interpretari, & modifica-

ri. de iure enim diuino sufficiunt duo testes. quia in ore duorum &c. vt in c. in omni. de testi. & tamen in testamentis de iure ciuili requiruntur. 7. Item de iure naturali filijs alimenta debentur, vt Insti. de iure natu. in prin. & tamen ex causa ius ciuile eis denegat alimenta: vt l. ex complexu. C. de incesti. nup. & not. in c. Quintauallis. ̅j. de iureiuran. in nouella. Item ius diuinum dicit. non occidas. & tamen de iure ciuili permittitur, vt C. quando licet vnicuiq; . l. 1. cum multis similibus. & de ista quæst. an valeat ciuilis, vel canonica constitutio contra ius diuinum. distingue plenè per Bar. in d. l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. in tertio articulo, super quibus rebus possint fieri statuta: vbi etiam quærit an super his, quæ sunt disposita à iure ciuili, possit fieri statutum, aliter disponens contra, vel præter. facit quod ipse no. in l. testamenti factio. ff. de testa. vbi quærit, an valeat statutum, quòd filius spurius succedat patri. dom. Frede. de Senis consuluit, ꝙ non. facit quod de hac materia no. Bald. in l. fi. C. si contra ius, vel vti. pu. & in disputatione sua de vsurario, quòd non audiatur post quinquennium super sorte. & l. habeat. de sacrosan. eccl. vbi no. si conscientia contradicit iuri canonico, vel ciuili: puta in re præscripta, vel per sententiam adiudicata debeat qs adhærere conscientiæ, vel iuri communi. de quo plenè in quæst. domini Frederici. & vide quod tangit dom. Ioan. de Ligna. in c. ̅s. proxi. an statutum episcopi detrahens solemnitati probatoriæ (vt quòd sufficiat probare debitum per vnũ testem) valeat. dom. Frede. tenuit, quòd non. de hac materia remittit Hostien. ad summam de rescrip. §. quas matres. sub §. potest autem. ¶ Tertia glo. tractat, & querit: an vasallus
12 † possit feudum alienare. a tenet, ꝙ non possit titulo dotis.
a potest tamen infeudare alteri. & hoc disputando determinat glo. 10. colla. de capi. Corradi. c. 1. idem hic glo. Io. Vin. Phi. & Hostien. dummodo non infeudetur ecclesiæ. de hoc in Specu. de feud. §. 2. versi. 38. pro anima verò an dare possit: videtur, quòd non, vt in consti. Imperialem. circa prin. 10. colla. & per Hostien. in summa de immu. eccle. §. inquantum. sub §. sed vt illa immunitas. ¶ Secundò quæritur, an feu
13 datarius † possit renunciare feudo, inuito domino. & quòd possit, alle. aliqua iura: deinde in contrarium, & non soluit. hanc partem, quòd possit, tenet Hostien. Io. Vinceu. & Phi. dummodo non intersit domini: vel non nimis intempestiuè renunciet. facit c. 1. de vasallo, qui contra constitutionem Lotharij feudum aliena. 10. colla. de qua quæstione plenè per Bar. in l. is cum quo. ff. de aqua plu. arcen. & tetigi in c. cũ inter vos. ̅j. de re iudi. ¶ Vltima glo. querit, an contractus initus super rebus ecclesiæ, non seruata forma, valeat, si omnes canonici consentiunt. ea verò seruata, tenet contractus: licèt etiam restituatur, si est lesa. dico tamen, quòd non intelligitur læsa, si consentit vasallo vendere ius suũ. quia tunc directum dñium ecclesiæ non mutatur. & ita dicit Io. And.

ADDITIO.

a ¶ An vasallus possit feudum alienare. vide per dominum Car. Zaba. in 12. qõ. nu. 14. & per Doct. in c. 1. inf. de feu. Pau. de Ca. consi. 154.

S V M M AE.

1 *Bona dignitatis suppressæ in ecclesia, an debeant applicari clericis.*
2 *Dignitas extincta in ecclesia per ordinationem canonicorũ actu contrario reuiuiscit.*
3 *Capitulum an possit minuere numerum præbendarum.*
4 *Episcopus cum Capitulo an possit in ecclesia nouam dignitatem creare.*

CVm accessissent. Dignitas sublata de ecclesia per statutum Capituli, postea cõfirmatũ per Papam, vltra non censetur vacare: nisi postea statutũ illud fuerit per pactum contrarium reuocatum. h. d. diuiditur in tres partes, secũdùm Hostien. In prima ponitur allegatio pro primicerio. In secũda allegat cõtra eũ pro Cap. In tertia diffinitiuę commissio. Secunda ibi [fuit insuper.] Tertia ibi [quo circa.] ¶ No. primò, quòd iste archidiaconus petebat primiceriatu, tanquàm deuolutum. & subdit, ꝙ non erat deuolutum: quia non poterat dici vacãs, cum esset extinctum. est ergo vnus de casibus, quo morte prælati non vacat beneficium. alius est, cum non sunt distinctæ præbendæ. ̅j. de preben. c. dilecto. & de conces. præbẽ. c. ex parte. alius casus est, cum beneficium est de mensa. quia mortuo clerico, consolidatur mensæ: vt in cle. quia regulares. de sup. neg. prela. ¶ Se-
1 cundò nota, ꝙ bona dignitatis † suppressæ, vel extinctæ in ecclesia, debent clericis applicari. facit, ꝙ si dissoluatur collegium, bona collegij debeant distribui inter priuilegiatos. facit quod no. in c. dilecta. de exces. præla. & l. 1. ff. de collegijs
2 illi. per Bar. ¶ Tertiò no. ꝙ dignitas † extincta in ecclesia p ordinationem canonicorum, actu contrario reuiuiscit, etiã si extinctio fuerit confirmata per Papam. quod est notandũ. ¶ Primam glo. magnam ordina per tres quæstiones. Prima
3 est, an Capitulum † possit minuere numerũ præbendarũ, & canonicorum. vel supprimere aliquam dignitatem de ecclesia. ¶ Secunda est econuerso, an possit augere, vel augmentare, seu nouam dignitatem in ecclesia creare. Tertia qd operatur confirmatio Papæ apposita in aliqua dispositione. In prima quæstione arguit primò, ꝙ non possit. ¶ Si quæris circa numerum præbendarum: aut numerus non est ibi iuratus, nec per Papam confirmatus. & tunc non est dubium, ꝙ episcopus cũ Capitulo potest. ad hoc facit c. dilecto. & c. vacante. de præben. aut numerus est ibi iuratus, sed non confirmatus: & tunc statuto stante iurato, non possunt: sed eo sublato, sic, vt in d. c. dilecto. Si autẽ numerus fuit confirmatus per Papam. aut est decretum decernens rem, aut nõ. si est decretum: & poterunt, si fructus sunt augmentati: aliàs non. si non est decretum: & poterunt, vt in isto c. & in c. prox. à contrario &c. Secundò ponit opinionem Io. distinguentis: vt cũ causa possit, sed non sine causa. ego ex dictis Io. And. sic distinguo. ꝙ aut numerus, vel illa dignitas erat constituta auctoritate Papæ: & tolli non poterit sine eius consensu, vt in reg. nihil tam naturale: aut non constat, quòd Papa constituerit numerum, vel dignitatem. & tunc aut quæris, an Capitulum possit hoc sine episcopo: & non potest, vt hic: nec prodesset hoc casu confirmatio per subiectionem obtenta. ̅j. eod. c. ex parte. aut quæris, an Capitulum, & episcopus hoc possint: & tunc aut ad eos pertinet collatio, & eã dotauerit. aut tertius, puta laicus. si ad eos: & tunc aut bona episcopi, & Capituli sunt cõmunia. & non poterunt minuere, vel supprimere sine superioris auctoritate: aliàs videretur episcopus auctorizare in re propria. quod non potest, vt in c. si vna. de rebus eccl. non alienan. in Clemen. si verò sunt bona diuisa, & episcopus ex hac diminutione non sentit commodum: & poterit sola eius auctoritate fieri suppresio, vel diminutio dignitatis, & valebit. Non obstat hoc c. quod innuit, non valere suppresionem sine auctoritate Papæ. quia hic superflua fuit confirmatio postulata, secundùm Compostellanum. qui etiam ita respõdet ad Decre. cum olim. de consue. alio verò casu, cum scilicet dignitas, vel præbenda est dotata à laico, non potest episcopus, & Capitulum ipsam tollere sine ipsius laici consensu. 16. q. 8. c. monasterium. & quod not. ̅j. de iure patro. c. nobis. ¶ In secunda quæstione an episcopus
4 † cum Capitulo possit augere numerum præbendarum: vel nouam dignitatem in ecclesia creare. sic distingue circa numerum. ꝙ aut numerus, qui erat in ecclesia, fuerat confirmatus à Papa cum claus. decernentes, & non posset, nisi fructus fuissent augmentati, quia dicta clausula generali non obstante, posset augeri numerus in Authen. vt determina. sit numerus clericorum ad fi. colum. 1. Si autem non erat numerus confirmatus à Papa: tunc posset augere episcopus

circa

circa dignitatem creatam in ecclesia.tenent Inno.& Hostiē. quòd aut loquimur in dignitatibus maioribus (vt in episcopali & maioribus:) & tunc non possent: aut in minoribus. & tūc aut illæ dignitates non fuerunt ordinatæ ab Ecclesia Romana,nisi ex speciali priuilegio, vt Cardinalatus, in ecclesia Rauenñ.& Compostella. & non possent canonici talem dignitatem creare. aliam verò solitam sæpe institui, poterunt creare canonici cum consensu episcopi,secundùm Ioan.An. & alios.¶ Tertiò glo.quærit, quid operetur confirmatio Papæ.dic,vt in c.in ea.& in c.quia diuersitate. de concess. præben.& quod no.Ia.de Bel.in titu. de iurisdi. omnium iudi.ff. in additionibus. ¶ Secunda glo. magna prolixè prosequitur quæstionem illam: an per actum contrarium perdat quis priuilegium sibi concessum: vel ipsum non vtendo quis perdat glo. ponit plures opiniones, quas Ioan. And. ita coniungendo distinguit. Aut priuilegium competit circa iudicium:aut circa factum. Primo casu aut competit ad agendum, aut excipendum. si ad agendum,agi potest infra tempus, quod natura actionis requirit, & non vltra.ff. si quis cautio.l.si eum.§.qui iniuriarū.facit ĩ. de elec.c. si electio.lib.6.Si ad excipiendum: tunc, si nullus agit, perpetuò competit.quia quæ temporalia sunt &c.ff.de doli excep.l.purè.§.fi.nisi sit,quod possit excipienti imputari.ĩ.tit.1.c.si autem.& c. plerunq;. vel nisi limitatum sit tempus.C.de preci. Impera.offe.l.quoties. si aliquo agente non excipitur, fit ei præiudicium quò ad illum actum tantùm.C.de episc.& cleri.Authen. presbyteri. ¶ Secundo principali membro,quādo priuilegium competit circa factum. aut datur ad faciendum: & tollitur spatio decem annorum.C. de iudi. l. 1. sed istud in priuatis: in ecclesijs videtur secus, vt ĩ.aut datur ad non faciendum: & tunc aut Papa sibi, vel alteri aliquid reseruat: & tunc renunciare quis non potest: nisi quatenus eum particulariter tangit.ĩ. qđ metus causa.c.penul.de arbi.c.cū tempore.de insti.c.cum venissent.aut nihil reseruauit:& tunc aut datum erat fauore personarum: & vnico actu contrario perditur,vt hic.& de præben.c.pro illorum.cum simi.aut fauore ecclesiarum,vel ordinum:& tunc vnico actu non perditur.de priuile.c.accedentibus. & vide de materia per Host. in summa huius tituli.§.quando constitutio.& per Cyn. in l. voluntariæ.C.de excu.tu.vbi plenè. ¶ Vltimò no. glo.fin.ꝙ citius reuiuiscit,quod iam fuit, sed extinctū est, quàm illud, quod nunquàm fuit in esse productum: hinc dicitur. quælibet res de facili reuertitur ad naturam suam, vt l. si vnus. §.quod & in specie dotis.ff.de pac.facit quod no. in Clem. literas.de præscrip.

SVMMAE.

1 *Canonici possunt minuere numerum præbendarum.*
2 *Recipi in canonicum quis potest sine assignatione præbendæ.*
3 *Clausula consueta, si non repetitur in rescripto, præsumitur per errorem omissa.*
4 *Recepti vltra numerum canonicorum debent habere redditus superexcrescentes.*
5 *Protestatio diuiditur in quatuor species principales.*
6 *Præbenda vacans, quæ instituta est pro canonico: an per hoc intelligatur collata canonico.*

a CVm M.Fer. [a] Si Capitulum contra suam institutionem de certo numero aliquem receperit vltra numerum, de superexcrescentibus fructibus illis prouidere tenetur.hoc dicit.diuiditur in tres partes, secundùm Hostien. in quarum prima ponitur allegatio pro se,& socijs. In secunda allegatio canonicorum in contrarium. In tertia diffinitionis commissio. secunda ibi [verum.]tertia ibi [mādamus.] & quælibet particula subdiuiditur in alias tres, vt patet clare ex litera. ¶ Not. primò,quod innuit iste tex.videlicet quòd
1 canonici † possunt minuere numerum præbēdarum, de quo plenè.s̃.cap.proxi. ¶ Secundò not. ꝙ potest quis agere pro se,& alijs,qui sunt consortes litis eiusdem. de quo in glo. &
2 licèt. ¶ Tertiò no. ꝙ potest quis † recipi in canonicum sine assignatione præbendæ.qđ an sit licitum. dic vt ĩ. de præbē. c.dilectus. vbi no. an rupto numero canonicorum, videatur ruptus numerus præbendarum.dic vt ibi in nouella. & facit tex.iste, quòd non.¶ Quartò no.ꝙ quandoque quis recipitur in canonicum ad preces,vel ad instātiam alicuius. quod an sit licitum.dic,vt ĩ.de æta.& quali.c.tuam. ¶ Quintò no. ꝙ quando plures recipiuntur diuersis temporibus in præbēda vacatura,primò receptus debet præferri: non tamen hic probat iste tex. quia ex pacto hic conuenerat, vt patet ibi [itaque.] &c. Quid ergo si vacaret vna sola præbenda. Vincen.& Egi.dicunt, quòd locus est gratificationi. quia prioritas temporis non attenditur in beneficio personali, vt l.priuilegia.ff.de priuileg.cred.Ioan. And. post Hostien.tenet, ꝙ præbenda,quæ vacat,debeatur prius recepto. & idem tenet in fructibus excrescentibus: vt prius recepto debeantur, si non sufficiunt ad omnes præbendas.Innocen.tamen dicit,ꝙ illi, qui supersunt,assignabuntur communiter eis. quod est verum, secundùm Compostella. & Ioan. And. quando non apparet,quis prius fuerit receptus.licèt autem prębenda primò vacans debeatur prius recepto: non tamen vitiaretur alteri facta collatio. quod dic, vt ĩ. in c.si soli.de concess. præben.lib.6.& quod not.Innocen.in c.inter cætera.de pręben. ¶ Sextò nota.in ver.mandamus,ibi [sicut consueuit] &c. ꝙ
3 si in rescripto, siue priuilegio,non reperitur clausula † consueta,præsumitur per errorem omissa. & perinde debet intelligi,ac si esset apposita.idem in contractu:vt illa,quæ sunt de consuetudine, veniant,etiam si non exprimantur, vt l.excepto.C.locati.nec imperitia tabellionis non ponentis clausulas consuetas in instrumento debet obesse partibus:quinimo ipse parti teneretur ad interesse.& quandoque criminaliter puniretur de dolo præsumpto, si omittit solemnitatem debitam. pro hoc l.fina.C.de fideiuss. in fi.& l.fina.C. de magistra.conueni. & l.iubemus.in fi.C.de testamen.facit l. iubemus.C.de sacrosanctis eccle.§.his tabellionibus. ¶ Septimò not. quòd numerus canonicorum confirmatus à Papa rumpitur auctis facultatibus. de quo dixi. s̃. cap. proxi. priuilegia enim secundùm præsentem statum, & quamlibet dispositionem debent intelligi. facit cap. quemadmodum. ĩ. de iu
4 reiuran. ¶ Octauò not. quòd recepti † vltra numĕrum debent habere redditus superexcrescentes. an autem alia iura canoniæ. ĩ. subijciam. ¶ Nonò not.in ver. reuocatis. &c. quòd innouata post litem motam debent reduci in statum pristinum.de quo infra dicam. ¶ Venio ad oppositiones, & primò dicitur hic, quòd isti veniunt contra constitutionem, recipiendo plures. contra constitutio disponebat super numero præbendarum, vt patet in litera. debet.recipere.n.plures canonicos,non est rumpere numerum præbendarum: sed est actus diuersus. ergo de vno ad aliud non infertur, vt l.si maritus. C.de do. inter virum, & vxorem.Sol. dicit Hostien. statutum restringebat etiam expressè numerum canonicorum. quod patet ibi [qui diuidi consueuerant inter plures.] ¶ Secundò oppo. dicitur hic, quòd fuerunt electi duo ad eandem præbendam. sed hoc fieri non potest: vnde videtur obstare cap. maioribus. & cap. tuæ.ĩ. de præben. Solu. vt in glo. si hoc esset. Innocen. exponit eam, id est ea vacante. vel dic, quòd canonicorum receptio præcessit istam ordinationem secundam de assignando istis duobus eandem præbendam. vnde istud illicitum non vitiat præcedentem receptionem de se validam: cum contractus sint distincti, vt in cap. ad quæstiones. de rerum permutatio. ¶ Tertiò oppo.& videtur, quòd receptio istorum quinque fuerit nulla, quia facta contra confirmationem Papæ.10.distin.c.vides.& C.de legi.l.non dubium. Sol.in con-

firmatione non fuit decretum appositum: aliàs fuisset nulla; vt in c. dilecto. j. de præben. vel dic, quòd si etiam decretum fuisset appositum: tamen auctis fructibus potuissent canonici augere numerum. & hoc sentit litera in ver. mandamus. & dixi. s. in septimo notabili. ¶ Quartò oppo. ad fi. c. dicitur hic, quòd omnia attentata post litem motam veniunt retractanda. contra aut istam retractationem inducit receptio canonicorum: aut litis motio, non receptio. quia facta à capitulo non afficit præbendam. secus si à Papa. j. de præben. c. si postquàm. lib. 6. Item non litis motio. quia actio personalis non facit rem litigiosam, sed realis tantùm, vt C. de litig. Authen. litigiosa. sed hic isti quattuor canonici agebant personali. ergo malè dicit tex. de reuocatione. Solu. fatentur Doct. quod ista retractatio attentatorum habet locum de attentatis concernentibus litigantes. vt j. vt lite pendē. cap. 1. non autem retractaretur, si præbenda vacans lite pendente fuisset collata tertio. ¶ Quintò opponitur, & videtur, ꝙ iste secundus malè egit per se, & socijs suis. quia non apparet habuisse in mandatis: ergo non potuit agere, vt l. 1. C. de procura. Solu. gl. 1. quòd iste est casus specialis, quia agebat pro consortibus: vbi quis admittitur cum cautione de rato, vt C. de consor. eiusd. li. l. 2. quæ tamen non fuit hic præstita: quia non fuit ante litem contestatam petita. vt l. Pomponius. §. rati. ff. de procurato. de quo in Specu. titu. de satisda. ¶ Incidenter hic tangit Ioan. An. quando procur. interuenit post litem contestatam, vel in causa, in qua litis contestatio non exigitur, quando præcluditur via exceptioni rati, vel alij declinatoriæ fori, dic, vt no. Cy. in l. nihil. C. de procu. & not. in c. 1. j. de elec. lib. 6. ¶ Sextò op. dicitur hic, quòd isti fuerunt protestati, eis non profuit protestatio. contra. de c. perlatum. quod metus causa. & de alijs iuribus alle. in glo. ergo non prodest. protestatio enim præambula declarat animum in futurum deesse. & reddit actum inefficacem, qui postea geritur contra protestationem, vt l. qui in aliena. §. Celsus. ff. de acquir. hære. cuius contrarium hic dicitur. Solu. vt in glo. Sed tu post Ioan. And. latius sic distingue. aut fit protestatio contra substantiam negocij, aut non. Primo casu non valet, vt in recepto in canonicum sub protestatione, ne habeat præbendam, vt hic. & in professo sub protestatione, vt habeat proprium, vt in c. cum ad mo. de sta. mo. vitiatur tamē quandoque quod agitur, vt in c. fina. de condi. appo. In secundo casu quando non est contra substantiam: aut fit in iudicio. & hæc semper tollitur per contrarium actum: Sed donec interueniat, semper valebit. vt si protestor, ꝙ litem contestari non intendo: si postea ex interuallo respondeo, non repetita protestatione, erit lis contestata. de hoc in c. 1. j. de lit. contesta. aut fit extra iudicium: & tunc tangit ius protestantis tantùm. & hoc casu pōt bñ protestari: & actus, qui contra protestationem sequitur, est nullus, vt l. si quis in principio testamēti. de leg. 3. & dicta l. qui in alie. §. Celsus. Si verò tangit ius protestantis, & alterius: & tunc aut subest iusta causa, quæ protestationem corroborat, aut non. Primo casu valet protestatio, maximè vbi certat protestans de damno vitando. j. de offi. ord. c. pastoralis. Secundo casu, cum non subest iusta causa: tunc aut protestatio est nuda: & tollitur per contrarium, vt hic: aut est vestita (vt si est conuentionalis:) & valet. j. de elec. c. Cumana. Hostien. remittit ad summam huius titu. §. quando constitutio. versicu. quia de protestatione. Io. Mona. plenè not. in reg. in generali. de reg. iur. lib. 6. Dom. Bart. tramitem protestationis diuidit in quatuor principales species. quædam enim secundùm eum est protestatio † de
5 claratoria voluntatis protestantis. quædam est protestatio prohibitoria, seu inhibitoria, ne aliquid fiat. Tertia est incitatoria, vt aliquid fiat. Quarta est protestatio certificatoria alicuius, quod est, vel non est. & quamlibet speciem certificationis diffusè, & pulchrè prosequitur. quod dic, vt in l. non solum §. fin. ff. de noui operis nuncia. per eum. & vide quod not. Innocen. in dicto c. Cumana. versic. Quid iuris. si facio actum coram iudice, & protestor, quòd per illum actum, vel alium non intendo in eum consentire, tanquàm in iudicem competentem. ¶ Septimò oppo. dicitur hic, quòd isti fuerunt recepti sub pacto, ne aliquid perciperent: sed talis receptio est simoniaca, ergo nulla, vt j. de præben. cap. dilectus filius. Sol. vt in glo. videtur quòd hic fuerit &c. quam solutionem tenet Innocen. fecerunt enim canonici de hoc pacto statutum: sed in receptione prædictorum nihil fuit expressum. vnde si eis receptis, non fuit tale statutum intimatum, posito quòd fuerit illicitum statutum, non tamen esset irrita receptio purè facta. ¶ Octauò opponitur, & videtur, quòd allegatio canonicorum fuerit valida de iure. Si enim eorum industria fuerunt fructus augmentati, non tenentur alijs assignare. vt C. de alluuio. l. 3. Sol. vt in glo. vel dic quòd si fructus alicuius præbendæ fuerunt augmentati, præbendario cedunt, vt in contrario: secus si cōmunitatis prædia vnius solicitudine augeantur, vt hic, secundùm Host. ¶ Nonò oppo. dicitur hic, quòd præbendis canonicorum in suis integritatibus manentibus, superexcrescentes assignentur &c. qui recipiendo vltra numerum, videntur renunciare priuilegio. vt s. in c. proxi. in fi. ergo suas præbend. communicare tenentur. Sol. vt in gl. sed cum canonici. ex qua no. quòd licèt per receptionem aliquorum rumpatur numerus canonicorum: tamen non rumpitur numerus præbendarum. Idem no. in c. pro illorum. j. de præben. dic vt ibi per Inno. ¶ Venio ad quæstiones, & quæro de iure istorum, qui recipiuntur in canonicos sine præbenda, quid consequatur per istam receptionem. glo. fina. quæ incipit. hic quæri potest. dicit, quòd non habent vocem in electionibus episcoporum, vel aliorum prælatorum: nisi hoc habeat consuetudo. dicit Inno. ꝙ si sint stallati in choro, facient quæ ordini suo competunt. & assignato eis loco in Capitulo, debebunt in omnibus, quæ aguntur in Capitulo, interesse; nisi sit in contrarium consuetudo, de quo per Hostien. in summa de consue. §. fina. ver. quid si quis de mandato Papæ, dicit etiam Inno. quòd debebunt habere quotidianas distributiones. Ioan. And. remittit ad no. per eum in c. statuimus. de maio. & obe. & etiam hic distinguit inter eos, qui voluntariè, & eos, qui necessariò sunt recepti: cum magis faueatur Capitulo recipienti de necessitate vltra numerum: vt scilicet non teneatur receptis auctoritate Papæ, quàm si sponte motu proprio. facit qd no. j. de offic. delega. c. ab arbitris. lib. 6. Compost. in alio articulo, de quo s. tenet, quòd etiam non stallatus, siue receptus, impugnet electos propter cōtēptum. Nam in istis incorporalibus statim dominium acquiritur sine traditione: secus in prophanis, vt l. traditionibus. C. de pac. Archi. in c. eum qui. de præben. lib. 6. tenet contrarium scilicet talem non stallatum non debuisse vocari. licèt enim habeat dominium: non tamen possessionem. & eligere est fructus possessionis, non proprietatis: vt j. de iure pa. c. consultationibus. ¶ Secundò quærit Io. An. si alicui conferatur præbenda va-
6 cans, † quæ instituta est pro canonico. an per hoc intelligat collata canonia, tenet, ꝙ sic. securius tñ est, ꝙ conferatur præbenda cum plenitudine iuris canonici. j. de conces. pben. c. proposuit. ¶ Tertiò quærit Io. de Lig. in ecclesia est numerus canonicorum, & præbendarum cōfirmatus à Papa, & ex certa scientia fructus superexcreuerunt. aliqui impetrant præbendam, non facta mentione numeri. opponitur, ꝙ non valet gratia, velut subreptitia. quia impetrans tacuit numerum, vt
b in c. constitutus. j. de rescrip. b ipse tenet contrarium. quia in confirmatione subintelligitur illa clausula, vbi fructus super excreuerunt. vt in tex. Host. ad hoc alle. c. 1. & c. auctoritate. j. de insti. ¶ Quartò quæro. dicitur in tex. circa fi. ꝙ omnia post litem motam corā episcopo Ferrariæ reuocentur. resp. intelligitur duobus modis, primò de innouatis coram episcopo Ferrariæ: vt sic verbum, innouata, post litem motam coniun-

coniūgantur cum verbo, coram episcopo. Secundo modo in
telligitur, quòd innouata coram episcopo post litem motā,
scilicet coram Papa debeant reuocari. & secundū n dictos
duos intellectus Docto. duas materias hic prosequuntur. q
ro ergo. innouata post litem motam debeant statim reuoca
ri sine causæ cognitione, vel cū causæ cognitione. tenet Inn.
& Compost. quòd cum causæ cognitione. idem Spec. de ap-
pel. §. penul. versicu. sed quæro. & quod no. Ioan. And. de re-
bus eccle. non ali. c. nulli. Non ob. l. quòd si nolit. & l. ædi-
les. §. sciendum. ff. de ædil. edic. Non enim dicitur ibi, quòd
summatim cognoscatur de emergentibus post litem motā.
Sed dicit, quòd spectant ad officium quæ postea accidunt,
non quæ ante, nisi expressè petantur. & habet locum hæc re
uocatio attentatorum, cum mouetur quæstio super domi-
nio: secus si super aliqua re actione personali. verbi gratia,
secundùm Compost. receptus in canonicum petit præben-
dam coram iudice competenti à Capitulo li. peñ. Capitulū
confert illam alteri, vel petit confirmationem electionis ad
canonicatū, vel archiepiscopatū, quem lite pen. Capitulum
alteri confert: an talis collatio sit irritanda, antequam con-
stet de iure actoris, quod videtur hic. & infra de arbi. c. ex
parte. arg. contra de rest. in integ. c. cum venisset. Inno. tenet,
quòd non irritetur, etiam si fuerit appellatum ad Papam.
Non obstat, quòd pen. appel. nil debeat innouari quia illud
verum in concernentibus processum: vt si reciperentur te-
stes, vel sententia ferretur: secus de his, quæ possent exer-
ceri, pendente causa principali: vt actus iste eligendi, arg. ad
hoc l. postquam. §. Imperator. ff. vt in pos. leg. de prædicto ta
mē articulo dic, vt infra vt li. pē. c. 1. & 2. li. 6. & hic latius in
nouella. ¶ Quintò quero post Inno. si Papa incæpit cogno-
scere de aliqua causa: an videatur eandem euocasse. Inno. te
net, quòd non, nisi quò ad ipsos litigantes. Host. contra j. de
appel. c. vt nostrum. & vt lit. pen. c. 2. ¶ Sextò quæritur, quid
in inferioribus à Papa, pone enim, quòd vnus incæpit co-
gnoscere de causa: alius etiam super eadem recognoscit: an
valeat vtriusq; processus. Inno. tenet, quòd valeat, nisi oppo
natur exceptio lit. pen. Si enim opponitur, debent ad eundē
iudicem remitti, vt l. si pariter. ff. de libe. causa. de quo articu
lo vide plenè per Bar. in l. 2. ff. de sepul. vio. ¶ Septimò qæ-
ritur. si statutum, vel constitutio Capituli habeat protesta-
tionem, siue clausulam derogatoriam annexam: vt si conti-
gerit facere constitutionem in contrarium, non valeat ipso
iure. & quid si fuerit iuramento firmata. dic plenè per Bart.
in l. omnes populi. ff. de iusti. & iu.

ADDITIO.

a ¶ Cum. M. adde ad hanc decretalem text. in l. Emilius. ff. de ad mi. tu. &
ibi Nic. de Neap. vbi allegat tex. videlicet, quòd in libello debet poni no
men, & cognomen libellantis. & idem probat tex. in l. Lucius. aliàs Lici-
nius. ff. de leg. 2. tex. in l. quæro. §. Lucius. ff. de test. tu. facit quod in simi
li notat Bar. in Auth. quod sine. de testa.

b ¶ Infra de rescriptis. Adde quòd dominus Gaspar tenet contrarium, &
fundat se per dictum c. constitutus. de rescrip.

SVMMAE.

1 *Laici, quāquam religiosi, non possunt se intromittere de rebus eccle-
siasticis.*

2 *Potestas ecclesiastica est maior, quàm secularis.*

3 *Statutum laicorum disponens de rebus ecclesiæ, etiam in fauorem,
est ipso iure nullum.*

4 *Executio facta prætextu sententiæ, quæ non valet, debet retractari.*

Ecclesia sanctæ Mariæ.

Causæ ecclesiasticæ per constitutiones terminari
non debent. h. d. diuiditur in duas partes. In prima ponitur
motiuum diffinitionis. In secunda diffinit, ibi [quod à sena-
tore.] mouetur aūt ad diffiniendum duabus rōnibus: quarū
primam exemplo corroborat. Secunda ibi [à quibus] exem
plum, ibi [omne statutum.] ¶ No. q laici, † quāquam religio
a si, a nō possunt se intromittere de rebus ecclesiasticis. sic er
go laicus conuersus non dēt interesse electioni. quod dic, vt
j. de elec. c. ex eo. li. 6. & c. 3. de insti. ¶ Secundò no. q maior
2 ē ptās † ecclesiastica, q̄ secularis. de quo j. de ma. & obe. c. so
3 litæ. ¶ Tertiò no. q statutum † laicorum disponens de rebus
ecclesiæ, ēt in fauorem, est ipso iure nullum. & aduerte quia
hic vr̄ statutum Basilij disposuisse super rebus ecclesiæ dire
ctò. quid ergo si non directò, neq; contra libertatem eccle-
siæ: an tunc liget clericos. Bar. q sic, in repetitione l. oēs po-
puli. per c. cum venisset. j. de eo, qui mit. in pos. de quo hic p
Io. de Lig. qui nō stat cum Bar. in hoc puncto. ¶ Quartò no.
4 q executio † facta prætextu sniæ, q̄ non valet, dēt retractari.
& fortè de facto, sicut de facto processit, vt not. in simili l. si
minor. ff. de euic. text. tñ dicit hic [snaliter diffinimus.] & c.
quasi snia fuerit necessaria. facit l. meminerint. C. vnde vi. &
l. iustè. ff. de acq. pos. ¶ Quæro primò, an requiratur expres-
sa approbatio constōnis laicalis, an sufficiat tacita. dicit Io.
de Lign. q in constitutionibus Imperialibus sufficit tacita.
quia videtur illas ecclesia approbasse. Io. di. c. si in adiuto-
rium. in municipalibus requiritur expressa approbatio, quia
Papa præsumitur illas ignorare. de consti. c. 1. li. 6. ¶ Tertiò
quæro. exempla quæ sint illa ecclesiastica, quæ laicis prohi-
bentur. Rñ. sunt multa: vt reconuentio in causa spirituali, vt
in c. si clerici. de iudi. Item de incidenti spirituali. vt j. c. tuā.
de ordi. cog. Item eligere in c. Massana. de elec. Item resigna
tionem beneficii recipere, vel inuestituram dare. de renun.
c. quod in dubiis. 16. q. 7. c. si quis deinceps. cum infinitis si-
mi. quæ enumerare potius laboriosum, quàm subtile, vt di-
cit in glo. l. 1. solu. ma.

ADDITIO.

a ¶ Laici quāquam religiosi. Adde dominum Frā. Zab. & hic in primo no-
tabili, & concordat tex. in c. laicis. 16. q. 7. & quot modis captatur reli-
gio. vide Doc. in rub. de regula.

SVMMAE.

1 *Doctores faciunt vniuersitatem.*

2 *Pœna inflicta propter contumaciam, purgata contumacia, rela-
xatur.*

3 *Vniuersitas scholarium an possit constituere aliquid de concernen-
tibus Doctores.*

Ex literis.

¶ Pęna priuationis à cōione, quæ pp cōtumaciam constō
nis infertur, intelligitur temporalis, non perpetua.
h. d. diuiditur in tres partes. Primò statutum, & factum, siue
quæstio. Secundò statuti interpretatio. Tertiò quæstionis so.
Secunda ibi [quia tamen] Tertia. ibi [mandamus.] ¶ No.
1 primò, q Doctores † faciunt vniuersitatem, & à iure appro-
batam: sicut & omnis alia congregatio, quæ fit ad aliquod
opus licitum: vt l. 1. ff. quod cuiusq; vniuersi. no. facit quod
no. in c. cum ab ecclesiarum. de offi. ord. & c. cum dilecta de
excep. præla. ¶ Secundò no. q illi de collegio possunt adiice
re pœnam suæ constitutioni: & inter ipsos talis cōstitutio est
seruanda. facit l. fi. in fi. C. de consti. pec. & l. fin. C. de iuris.
omnium iudi. vbi de vniuersitate scholarium. ¶ Tertiò no.
2 q pœna † inflicta propter contumaciam, purgata contuma
cia, relaxatur. ¶ Opp. imposuerunt sibiipsis pœnam. contra,
nemo potest sibi imperare, vel pœnam imponere, vt l. pe. ff.
de arbi. Sol. dic, quòd in cōsentiendo in alium, & in subijciē
do se alteri, non dicitur præcipere sibi. facit l. quoties. ff. de
seruitu. ¶ Scdò oppo. vniuersitas Doctorū nō hēt iurisdictio
nē, ergo non pōt statuere. Sol. dic, q Doctores hēnt iurisdi-
ctionē, vt in pœmio Dige. sicut & magistri militum: vt l. ma
gisterię. C. de iuris. om. iud. qū. n. faciūt de iure vniuersitatē,
licèt de cōsuetudine scholariū. dic vt in Auth. habita. & in di
cto pœmio. circa fi. tractat hic Io. de Lig. an vniuersitas scho
lariū possit facere statutū cōtra statuta vniuersitatis. ¶ Item
an contra cōstitutionem episcopi. & an subsint episcopo. &

vnum mãdat episcopus scholari, aliud rector, cui debeat pa
3 rere. ¶Item an possit [a] vniuersitas† scholarium cõstituere
a aliquid de concernentibus Doctores. ¶Item an potest aliquid statuere circa spectantia ad examen. & quid si Doctores reprobant vnum in examine: an archidyaconus Bononien. vel episcopus hic poterit approbare. tenet quòd sic. si p cõspirationem, vel aliam fraudem notoriam reprobarent dignum. Item forte econuerso, si gratia, vel alia ratione approbarent indignum, posset episcopus reprobare. Intersunt enim Doctores in examine tanquam testes. episcopus tanquam iudex. certum est, quòd iudex potest dicta testium nõ sequi, si aliter visum fuerit. vt in c. quoniam contra falsam. de proba. & de renun. c. in præsentia. & de his quæstionibus hic per eum. ¶Vltimò induco istum tex. ad quæst. condemnata est ciuitas, siue castrum ad destructionem murorum, & destructi sunt. modò quæritur: an poterunt refici. iste tex. facit, quòd sic, si propter contumaciam hoc contingit: secus si propter crimen. quia tunc pœna intelligitur perpetua, vt in iuribus all. in glo. de qua quæst. dic per Cyñ. C. de pœnis. l. seruus. & l. si quis adulterium. §. si quis ff. de adulte. facit l. inter Castillianum. ff. de arbi. Et no. theoricam glo. & Doc. hic, vt si pœna infligitur propter crimen, intelligatur perpetua: secus si propter contumaciam, vt hic. de quo latius in l. puto. ff. de postulan.

ADDITIO.

a ¶An possit vniuersitas. Adde Doc. in l. sicut. ff. quod cuiusque vniuer. not. Car. Zab. hic in 1. o. q nu. 12, Abbas in c. cum ab ecclesiarum. de off. ord. Bar. in l. fi. ff. de colle. illi.

SVMMAE.

1 *Numerus ministrorum debet institui secundùm facultates ecclesiæ.*
2 *Cultus diuinus debet augeri, non minui.*

EX parte. ¶Non valet statutum, per quod diuini cultus diminuuntur, etiã si in forma communi à Papa fuerit confirmatum. hoc dicit. ¶Primò factum ponit reprehensibile. Secundò
1 illud corrigi mandat. Secunda ibi [nolentes] ¶Not. primò, quòd secundùm facultates ecclesiæ debet institui numerus
2 †ministrorum. concor. infra de testi. cap. 1. Item cultus† diuinus debet augeri, non minui. ¶Item cõfirmatio Papæ obtenta in forma communi parum operatur. de quo in glo. Itẽ beneficia sunt personis idoneis conferenda: vt infra de præben. cap. graue. ¶Quærit hic Ioan. And. Papa mandat hic conferri personis idoneis. quid si collatio facta est non idoneo, videtur non valere. quia contra formam mandati, vt in cap. cum dilecta. de rescrip. contrarium dicit. quia quod tacitè subintelligitur; si exprimatur. non facit gratiam conditionalem. ad hoc quod not. Innocen. infra de præsump. cap. fina. & de offi. deleg. cap. prudentiam. ¶Secundò quæritur. hic mandat Papa conferri cum consilio epi. quid si consiliũ habere non potest; quia mortuus est? videtur, quòd possit conferri sine eo: vt l. turpia. § 1. ff. de leg. 1. vbi legatum mulieri, si nubat arbitratu Seij, debetur: licèt Seius non arbitretur; quia mortuus. pro hoc infra ne sede vacan. cap. 1. lib. 6. per quod cap. posset videri ista quæstio superflua, sed non est. hic enim loquitur, cum ex consuetudine, vel statuto consilium requiritur, & haberi non potest. hic verò requiritur vigore mandati apostolici, quod est exacta diligentia obseruandum. de quo latius hic per eum, & per Bar. plenissimè in l. 1. §. si plures. ff. de exerci. in repetitione. facit cap. cum in veteri. de elec. & cap. cum olim. de arbi. & l. mater decedens. ff. de admi. tuto. ¶Tertiò quæritur hic. Papa, restricto numero sine causa, mandat reduci ad numerum antiquum: quæritur ergo. s. eod. cap. cum M. numerum diminutum sine causa non mandat ad antiquum reduci. dicit Vincen. ita fieri de iure, nisi numerus facultatum creuisset. quod præsumitur, postquam vltra numerum creauerunt, arg. l. cum de indebito. ff. de proba. Si autem constat, quòd non sunt aucti fructus, reducetur ad numerum antiquum, secundùm eum, scilicet. 14. forte aliud in diminutione, vbi læditur ecclesia, vt hic. aliud est in maiori, vbi magis ecclesia honoratur, & sibi melius deseruitur. & ita non est eadem ratio contrariorũ. pro hoc facit quod not. Innocen. infra de præben. cap. dilectus. ¶Vltimò facit istud cap. contra not. per Inno. in cap. quia diuersitatem. infra de conces. præben. vbi tenet, quòd si capitulum disponit aliquid de beneficio; licèt non valeat eius prouisio: non tamen sibi currit tempus, nec deuoluitur collatio ad superiorem. per cap. nulla. eod. titu. contra quam oppo. facit iste text. quia hic de præbendis vacantibus Papa mandat prouideri auctoritate sua, non obstañ. ordinatione Capituli, quæ non tenuit.

SVMMAE.

1 *Constitutio noua respicit futura, non præterita.*
2 *Constitutio apostolica dicitur omnes ligare.*
3 *Constitutio ambigua esse non debet.*
4 *Papa declarat constitutionem suam.*

1 QVoniã constitutio. ¶Constitutio
a [a] noua †respicit futura, non præterita: nisi de præteritis caueatur in ea. hoc dicit hic. tria facit. Primò ponit dictum in genere, declarando constitutionis causam. Secundò declarationem. Tertiò declarationis rationem. Secunda ibi [declaramus.] Tertia ibi [cum leges.] ¶Nota, quòd con
2 stitutio† apostolica [b] omnes ligat. ratio redditur in gl. ¶Se
3 cundò not. quòd constitutio † non debet esse ambigua, vel
b obscura: sed debet esse, vt legitur, & no. in 4. distin. cap. erit autem lex. nihil enim tam proprium legum, sicut claritas, in Authen. de testa. imperfe. §. nos igitur. colla. 9. nascitur autem obscuritas tribus modis aut rerum difficultate: aut magistri imperitia: aut discentis nimia tarditate, secũdùm Hiero. & dicit obscurum quantùm ad literam. ambiguũ quan
4 tùm ad mentem. ¶Tertiò no. quòd Papa † declarat constitutionem suam: sic & Imperator leges vt l. penul. & fi. C. de legi. de quo in l. ab executore. ff. de appel. facit qđ not. in c. 1. infra de postu. ¶Itẽ pro declaratione testamenti ad testantem recurritur, si vixit. ff. de ali. leg. l. 3. Cum autem dubietas vertitur in contractu. dic vt not. Azo. in tit. de rebus dubijs. vbi plenè in contractibus, testamentis, iudicijs, & sentẽtijs, In statutis verò ad quem recurretur pro declaratione, arg. quòd ad principem, vel ad Papam. supra eo. cap. ex literis. dic, vt not. Bart. in materia statutorum in l. omnes populi. in
c vltimo arti. ¶Quartò not. quòd maiores [c] in perceptione portionis præferuntur minoribus. maiores autem intelligũtur prius ordinati. 17. di. §. vlti. vel illi, qui sunt maiores in ordine, etiam posterius ordinati. ¶Quærit hic Ioan. An. pone, quòd antequam fieret declaratio per istud cap. communiter illa constit. statuimus. fuit aliter intellecta, videlicet ad præterita trahere: nunquid sententia vigore talis interpretationis, licèt malæ, debeat reuocari. vel matrimonia cõtracta contra verum intellectum canonum, dissolui. vel sacramenta reiterari, postquam contra communem interpretationem noua constitutio superuenit. Respondet Ioan. And. in sententijs, & matrimonijs, quòd propter communem errorem debeant tolerari: sed in sacramentis tenet, quòd omnia retractentur. j. de presby. non bap. c. veniens. & de bap. & eius effectu. c. 2. ¶An autem constitutio trahatur ad præterita, no. hic Io. de Ligna. referens Bar. de verbo ad verbũ, vt ipse no. in repetitione l. omnes populi.

Addi-

ADDITIONES.

a ¶ Constitutio noua. Adde Host. in summa huius tit. §. quando constitutio. in fi. glo in c. licèt canon. de elec. lib. 6. & in cle. n. 1. de vsur. & in c. 1. de postula. præla. lib. 6. Doct. in l. iubemus. C. de testa. Car. Zaba. hic in princ.

b Constitutio apostolica. Adde, quòd istud notabile est intelligendum in spiritualibus, secundùm glo. & Doct. hic. & in c. nouit. de iudi. & Doct. in c. solitæ. de maio. & obedien.

c ¶ Maiores in perceptione. adde, quòd istud intelligitur in maioribus respectu ordinis, secundùm Pet. de Saxonia hic.

De rescriptis.

VISUM est de constitutionibus. sed quia rescripta quò ad illos, qbus, & inter quos conceduntur, vim constitutionis habent: ideò subijcitur de rescriptis. de materia habetur. 25. q. 1. & 2. & per totum. repetitur in 6. & cle. & multa alia iura faciunt ad hanc rub. allegata hic in nouella, & maximè titu. de offi. deleg. de præben. & de priuileg.

SUMMA.

1 *Rescriptum, in quo appellatio remouetur, valet.*
2 *Appellationi an sit deferendum, aliquando est dubium.*
3 *Rescriptum speciale derogat generali.*
4 *Constitutio Papæ an tollat statutum episcopi, continens tantummodo ius commune: sicut tollit ipsum ius commune.*

SIcut ro. Priuilegio generali secundū ius commune obtento obstat rescriptum, de
illo non faciens mentionē. h. d. Primò ponitur consul-
tatio. Secundo responsio, ibi [inquisitioni.] Tertiò responsio
1 nis ratio, ibi [quia.] ¶ Not. primò, ꝙ valet rescriptum, † in
quo appellatio remouetur. quid autem talis remotio opere
tur, no. glo. in c. vt debitus. de appel. & c. pastoralis. ¶ Secun-
2 dò no. ꝙ qnq; est dubium, an appellationi † sit deferendum.
& sic iudex non debet esse festinus admittere, vel non admit
tere appellationem interpositam, vt c. cum appellationibus,
3 ĵ. de appel. lib. 6. ¶ Tertiò no. regulam, ꝙ rescriptū † specia-
le derogat generali. generi enim per speciem derogatur, vt
in reg. generi. hoc fallit secundū Compost. cum generaliter
sententia, & vniuersaliter omnia particularia sub se cōtinet:
vt cum datur priuilegium religiosis super decimis ville, vel ca
stri, quæ ad eos non spectant de iure: vel datur eis certus iu-
a dex in omnibus causis suis. Nam non valeret a speciale priui
legium super illis decimis a b aliquo ibi impetratum. vel de-
legatio alterius iudicis in secundo casu. Si autem primum ge
nerale comprehendat omnia specialia (non tamen simul, &
particulariter vt super beneficio in diœcesi vacato) valeret
aliud speciale postea impetratū, non faciens mentionem de
primo. de præben. c. dudum. lib. 6. Si verò vtrunq; est genera
le. tunc primò specificatum preiudicat alteri: vt ĵ. eod. c. pa-
storalis. ¶ Oppo. contra istud c. & videtur, quòd ista indul-
gentia generalis, ꝙ posset in qualibet causa appellare, fuerit
superflua. quia de iure communi vnicuiq; hoc licet. 2. q. 6. c.
ad Romanam. Si hoc de iure licet. ergo frustra precibus im-
petratur. C. de thesau. l. 1. lib. 10. cum simi. Sol. dicunt quidā,
vt Alanus, ꝙ per istam indulgentiam consequetur: quia ap-
pellabit in casibus prohibitis à iure appellare, quod est ve-
rum, nisi vbi ius prohibet appellare propter delictum. quia
tunc vigore talis indulgentiæ non poterit: nec etiam à corre-
ctione. quia expressè Papa non concessisset, secūdùm Inno.
Alij dicunt, vt Tan. ꝙ iste erat talis, qui non poterat appella-
re: vnde per istud rescriptum restituta erat sibi appellandi
facultas. quæ restitutio debet intelligi, cum causa agitatur iu
re communi. ¶ Alij vt Gofr. & Phi. dicunt, ꝙ solum ius cōe
indulgetur hic ad cautelam. & hanc tenet Innoc. ponens hāc
cōclusionem suam in materia rescriptorum: vt de rescripto,
vel priuilegio, quod solū continet ius cōe, non debet impe-
trans aliud rescriptum, vel priuilegiū super eodem de illo fa
cere mētionem. verbi gratia. Ecclesia parochialis, siue plebs
impetrat priuilegium percipiendi decimas in parochia sua.
alius postea, ad quem ibi non spectat perceptio decimarū,
impetrat, ꝙ possit percipere omnem decimā, siue quartam,
non facta mentione de priori priuilegio: certè valebit istud
secundū. & est ratio, secundū Inno. vt sicut de iure communi
non debet impetrans facere mentionē: ita nec de priori pri-
uilegio, quod continet simpliciter ius cōe. quod no. ¶ Et hic
4 inducit Io. An. ad quæst. an constitutio † Papæ tollat statutū
episcopi, cōtinens tantūmodo ius cōmune: sicut tollit ipsum
ius cōe, licèt de ipso non faciat mentionem in c. 1. de consti.
lib. 6. & tenet ibi, ꝙ sicut tollit ius cōmune constitutio super-
ueniens: ita tollat statutum episcopi, continens illud idē. qđ
alijs rationibus ibi probat. Dominus Io. de Lig. disputat hic
latè contrarium, videlicet ꝙ tale statutum episcopi non tol-
latur per constitutionem contrariam superueniētem. probat
primò per dictum. c. 1. quod generaliter loquitur, ergo &c.
vt l. de pretio. ff. de publi. secundò quia sublata vna de dua-
bus seruitutibus, altera manet. ĵ. de vsu, & auct. pal. c. ex tua-
rum. Tertiò si sint duo vincula circa idem, possibile est vnū
tolli, & aliud remanere, vt l. intelligere. C. de lui. pign. Item
obligatio, qua quis tenetur legis obseruantia, non insurgit ꝓ
pter formalem dispositionē: sed propter auctoritatem legis
condentis, quæ diuersa est hic vnius, & alterius: & alijs ratio-
b nibus hoc probat, quas hic vide per eū. ¶ Secunda magna b
glo. hic plenè prosequitur. cum plura rescripta, vel priuilegia
impetrantur à diuersis: quod alterū alteri præualeat. circa
quod dominus Ho. plenissimè sic distinguit. cū secūda scri-
ptura contra primam impetratur: aut vtrūque est rescriptū:
aut vtrunque priuilegium: aut vna priuilegium, & altera re-
scriptum. Item aut vna specialis, & alia generalis: aut vtraq;
specialis: aut vtraque generalis. Primo casu quando vtraque
est rescriptum: siue altera sola specialis prima, vel secunda:
siue vtraque specialis: siue vtraque generalis, tenet illud, qđ
glo. hic no. sumendo speciale incertum pro generali. Secun-
do casu qn̄ vtraque scriptura est priuilegium, contradicit
glo. dicens, ꝙ specialis scriptura derogat generali, siue specia
lis sit posterior, vt hic. & ĵ. de fo. compe. c. dilecti. siue prior,
arg. ĵ. de decimis. c. ex multiplici. ponit exemplum de abba-
te, cui per priuilegium sunt concessæ decimæ alicuius paro-
chiæ: cuius priuilegij mentione nō facta, aliquis de parochia
impetrat immunitatem decimarum, arg. ꝙ valeat. de deci-
mis. c. à nobis. per istud exemplum, & aliud, qđ hic ponit,
infert per speciale priuilegium detrahi generali aliquātulū:
licèt de ipso non fiat mentio. fatetur tū, ꝙ generale per illud
speciale non possit nimis, vel in totum absorberi. facit quod
no. ĵ. de præscrip. c. veniens. per Inno. Si verò vtraque gene-
ralis, siue vtraque specialis, posterior primæ, de qua non fa-
cit mentionem, non detrahet, nec in toto, nec in parte, vt in
dicto c. veniens. & 25. quæst. 2. c. institutionis. quod est verū,
vbi neutra esset in corpore iuris clausa. Si enim vtraque esset
in corpore iuris clausa, posterior corrigit, vel determinat
priorem. ĵ. de constit. c. 1. lib. 6. Si verò altera sola sit in cor-
pore iuris clausa, semper illi præiudicatur, & ipsa nunq̄ præ-
iudicabit: vn̄ de priuilegio Cistercien̄. in corpore iuris clauso
non est necesse facere mentionem. satis est enim, vt fiat men
tio de ordine: vt ĵ. eod. c. cum ordinem. hoc intellige, nisi illa
clausula in corpore iuris clausa caueatur contrarium. pone
exemplum de ætate. & quali. c. eam te. Si verò prima scriptura
est priuilegium & generale. Secunda est rescriptum & specia
le, non derogatur priori: nisi de ipsa fiat mentio. ĵ. eo. c. con-
stitutus. & de cleri. non resi. c. cum dilectus. nisi hoc contin-
gat vigore alicuius clausulæ habentis instar priuilegij, maxi-

mè si priuilegiũ ex natura sua fuerit odiosum. quia per hoc priuilegium extenduntur lites: vel nisi sit abominabile. de fil.presby.c.ex tua.& j.eo.c.ex parte.tunc en m restringitur. & ideò hic non appellat, nisi quatenus potest de iure cõi: vt sic res de facili redeat ad naturam suam: multò minus dero rogabit generale rescriptum generali, vel speciali priuilegio præcedenti: nisi de ipso fecerit mentionem.

ADDITIONES.

a ¶ Nam non valeret. Adde quod facit l.fina.C.quod cum eo, qui in alie. pot.

b ¶ Secunda magna glo. Adde Dom. in c. quoniam.18.distin.& per Fel.& Car. Zab. nic nu.2.& dat Fel. hic sex notabiles limitationes.

¶ Vide ad materiam huius c.Host.Abb.& Car.Zaba.hic.

SUMMAE.

1 *Papa mandat periurum à beneficio remoueri.*

2 *Renunciantes à beneficio veniunt explodendi.*

3 *Literas apostolicas de falsitate suspectas præsentans, ad sedem apostolicam est remittendus.*

4 *Leges canonizatæ, cum contradicunt canonibus, an valeat canonizatio.*

EX parte ¶ In rescriptis apostolicis intelligitur clausula, si est ita. & si rescriptum causæ cognitionem vetat, est de falsitate suspectum.hoc dicit. Primò ponitur primi iudicis querela. Secunda ibi[verùm]ponitur prouisio. Prima pars continet communem formã rescripti, iudicis sententiam, & partis appellationem, & appellantis impetrationẽ. Secunda cõtinet rescripti suspicionem, diffinitionis conditionalem cõmissionem, & impetrantis remissionem. ¶ Nota primò, ꝙ

1 Papa † mandat periurum à beneficio amoueri. concor. j. de iureiuran.c.querelam. ¶ Secundò no.ꝙ non præsumitur Papã concedere per suum rescriptum, vt alicui præcisè, & sine causæ cognitione beneficium restituatur. & quod non est verisimile Papam concessisse, non debet iudex exequi. & hoc est, quod dicitur, ꝙ si rescriptum est illicitum contra iura, iudex debet expectare secundam iussionem. quia præsumitur per importunitatem obtentum, vt in c. fina. de rescrip.lib.6.

2 ¶ Tertiò not. ꝙ renunciantes † sunt à beneficio excludendi. 7. q. 1.c.qđ periculosum. ¶ Quartò not. ꝙ in quolibet rescripto intelligitur clausula[si preces veritate nitantur.] ¶ Quintò no. ꝙ in literis impetratis in causa appellationis non solũ debet fieri mentio de appellatione: sed de forma literarum impetratarum in causa principali. ¶ Sextò not. ꝙ Papa hic mandat primam sententiam confirmari, eoipso ꝙ secunda impetratio fuit nulla.de quo.j.dicam. ¶ Septimò no. ꝙ ille,

3 qui presentat literas † apostolicas de falsitate suspectas, est ad se.apostolicam remittẽdus.& hodie debet capi.j. de ver. sig.c.nouimus.& 19.dist.c.in memoriam. ¶ Venio ad oppo. & primò opponitur.dicitur hic, ꝙ Papa concessit rescriptũ simpliciter super restitutione: ergo alio non inquisito, debuit statim capi, & mitti ad sedem apostolicam.C.de preci.Impera.offe.l.quoties.hic dicitur contrarium, quare malè. Sol. secundùm Inno. hæc verba[sinè causæ cognitione]non fuerũt adiecta in literis Papæ.hic dicit, ꝙ fuerunt adiecta. & respondit aliter, vt ibi per eum. ¶ Secundò opponitur, & videtur, ꝙ si iste impetrauit tacita veritate, debuit delegatus procedere secundùm veritatẽ, non attenta forma expressa, vel contenta in rescripto: cuius contrarium hic dicitur. Sol. iste impetrauit dolosè, vnde carere debuit impetratis. j. eo. c. super literis.vel aliter si appellans non facit mentionem in impetratione de appellatione sua, literæ sunt nullæ, vt hic. secus in apostolica. j. de appel.c.sæpe.& c.oblatæ. ¶ Tertiò oppo. & videtur, ꝙ licèt iste malè impetrauerit, non per hoc debuerit prima sententia confirmari, nisi probata veritate. Sol. dic, ꝙ mandat confirmari: sed debet hic subaudiri, si fuerit confirmanda, non enim sequitur. iste dolosè impetrauit: ergo contra eum sententia lata valeat. q.a in separatis de vno ad aliud non infertur. vt l.si maritus.C. de do. inter vi. & vxo. facit c. olim.ad fi. j. eo.c. ad confirmationem ergo sententiæ primæ non sufficit annullatio secundarum literarũ, sm̃ Inno. Compost. & Egi. ¶ Quartò oppo. dicitur hic, ꝙ subintelligitur conditio[si preces veritate]&c sed contra de l.vniuersa. canonizata.25.q.2.c.vniuersa. So. in glo. quæ incipit no. ergo. q̃ soluit, ꝙ aliud secundũ leges, vt ibi. aliud secundũ canones, vt hic: an ergo illa lex debeat seruari in foro ecclesiastico, ex quo contrariatur canonibus. j. subdam. ¶ Sunt duæ quæstiones breues. Papa hic cõmisit causam sub hac forma, si ille esset conuinctus periurio, & renunciauerit. quæro ergo, an requiratur probatio vtriusque. s. periurij, & renunciationis: an verò alterius tantũ. glo. prima magna querit, & arguit pro, & contra, & distinguendo soluit hoc modo, ꝙ aut duo copulatiuè mandantur, quorum neutrum per se sufficit ad victoriã causæ: & debet vtrunq; probare. aut alterum tantũ per se sufficit: & tunc vnius probatio requiritur, vt in iuribus all. in glo. Si autem plura alternatiuè mandantur, sufficit alterius probatio. de qua materia tangit Bal. in l. Titia. ff. solu. mat. facit l. sancimus. ff. de verb. sig. & l. falsa demonstratio. ff. de cõdi. & demon. facit quod legitur, & no. in c. licèt causam. j. de proba. & quod no. Bar. in l. diuus. ff. de re iudi. vbi omnino vide. & no. hunc articulum pro libello, vbi plura ad eundem effectum narrantur: an sufficiat alterum probare. facit quod no. in c. exhibita. j. de iudi. ¶ Secundò quæro. cum leges ca-

4 nonizatæ † in Decretis contradicunt canonibus, sicut illa. 4. q. 3. §. in criminali. ver. item inuiti. & l. ex eo. ff. de testi. canonizata. 15. q. 3. c. ex eo. quod patet ex not. de ver. signi. c. forus. & multæ aliæ sunt leges canonizatæ contrariæ canonibus. no. de hoc Archi. post Husto. 9. dist. c. quis nesciat. & Io. An. tenet hic, ꝙ canonizatio non probat l. seruandam in foro ecclesiastico, qñ inuenitur contrarium casum expressum: aliàs esset seruanda. j. de no. oper. nun. vbi de hoc.

SUMMAE.

1 *Literæ obreptitiæ ad lites sunt nullæ.*

2 *Literæ primæ consensu partium impetratæ præualent secundis impetratis ab altera parte.*

3 *Exceptio subreptionis in vim dilatoriæ contra rescriptum præiudicat.*

CEterum. ¶ Si in secundo rescripto de primo rescripto aduersarij eiusdem causæ non fit mentio, valet primum: aliter valet secundũ. & si primum cõi consensu fuit obtentum, non valet secundũ hic tacitè impetratũ. h. d. partes patent. Secunda ibi[si verò.]Tertia ibi[verũ.] ¶ No. primò, ꝙ lite-

1 ræ † subreptitiæ a ad lites sunt nullæ secundũ quosdam. secũ-

a dũ alios sunt annullandæ. j. e. c. ad audientiam. versi. etiam

b de literis ad beneficia. ¶ Secundò not. si in secundis b literis fit mentio de primis, primæ sunt sublatę: an autem ipso iure, vel ope exceptionis. j. subijciã. ¶ Tertiò no. ꝙ literæ pri-

2 mæ † consensu partium impetratæ præualent secundis impetratis ab altera parte tantùm. ¶ Recito hic dicta Doct. per quæst. Et primò quæro: an secundæ literæ, non facientes de prioribus mentionem, sint ipso iure nullæ: vel ita demum, si exceptio ponatur. Tan. tenet, ꝙ ipso iure. Goff. Inno. Hostie. Phi. Pe. & Abb. tenent contrarium, videlicet, ꝙ secundæ valeant, si nõ opponatur exceptio. & quod plus, si opponatur, & non admittitur, debebit appallari: aliàs si non appelletur, valebit processus habitus per secundas, ꝙ non sint nullæ ipso iure, sed ope exceptionis, probat per c. plerunq;. & c. si autem. j. e. vbi post annum habent vires: ergo infra annum non fuerunt nullę. quia non possent conualescere, vt in reg. non firmatur. secũdùm hoc ergo si primus impetrans prosequitur

tur coram secundis, exceptione non opposita: vel opposita, sed repulsa, valebit processus duorum iudicum. ¶ Secundò quæro econuerso. pone, quod in secundis literis est facta expressè mentio priorum: ita quòd causa est exempta à cognitione priorũ iudicum, vt dicit litera. quid ergo, si corã primis partes comparent, & sponte litigant: an valebit processus. dicũt quidam, [b] quod non, si sint certificati de secundis reuocantibus primas. allegant ad hoc mentem principis, argu. ĩ. de ap. c. si duobus. & de offi. deleg. c. ex literis. Io. de Lignano distinguit inter expressam reuocationem, an habeat locum oppositio supradicta, & tacitã: vt si in secundis dicatur [non obstañ. primis, procedatur] &c. & tunc valet processus priorum, si non opponitur exceptio coram eis: quasi secundò impetrans possit renunciare fauori secundarum literarum, vt l. quod fauore. C. de legi. ¶ Tertiò quæro. dixi. s̃. quod primæ literæ præualent secundis, quando de primis non faciunt mentionem: & econuerso, qñ præualent; quia faciunt. & debet opponi exceptio: aliàs valet processus habitus per illas literas, quæ poterant per exceptionem edidi. quæro ergo, si exceptio proponitur, & reijcitur: vel de ipsa non facta mentione per iudicẽ, ad vlteriora proceditur: an valeat processus. Inn. vt dixi. s̃. tenet, quod expedit appellare: aliàs exceptione opposita non obstañ. valeret processus. sola ergo exceptionis propositio non est nullitatis causa processus. quia opponens postea procedendo videtur exceptioni propositæ renũciasse. ĩ. de testi. c. cũ venisset. & de offi. deleg. c. gratum. hanc opi. tenet Ioan. de Lig. si excipiens postea procedit in causa, si non post exceptionem propositam vlterius in causa principali, non respõdet de sua exceptione confisus, non tenebit isto casu processus, secundùm eum. probat primò. quia virtus exceptionis consistit in elisione eius, quod opponitur: sed si esset expediens appellare, non operaretur elisionem exceptio: sed appellatio. ĩ. de appel. c. nõ solũ. l b. 6. Itẽ exceptio † subreptionis in vim dilatoriæ contra rescriptum est præiudicialis: sed si prætermissa præiudiciali proceditur in principali, non tenet processus. ĩ. de iudi. c. exhibita. facit. l. 2. & ibi no. C. communi diui. & l. fundi. & l. fundũ. ff. de excep. Tertiò iura simpliciter dicunt, dilatorias impedire processum, si opponantur, nec exprimunt necessitatem appellandi. Non obstat secundùm eum, quod dicit Compost. ista omissio non concernit ordinem substantificum. quia imò sicut omissio ordinis iudiciarij reddit iudicium nullum, vt l. prolatam. C. de sentẽ. ita si omittatur ordo cognoscendi super ista exceptione: vnde secundùm eum si opponatur de secundis literis, & cognosci debet secundũ formam Decre. c. pastoralis. ĩ. eo. si aliter, quàm secundùm formã ibi traditã iudex procedit, erit processus nullus. & pro pleniori declaratione subnectit hic quãdam distinctionem, quãdo exceptio reijcitur, an requiratur appellatio, vel sufficiat sola propositio. & distinguit, quod quãdoque iura tradunt ordinem sine hominis ministerio, vt in iudiciario ordine. qñq; cum ministerio, vt in c. pastoralis. ĩ. eo. & in istis duobus casibus sufficit proponere. quandoque opponitur exceptio præiudicialis iurisdictioni, & processui, vt in casu c. tuam. ĩ. de ordi. cog. & idem. qñq; opponitur exceptio simplex, quæ concernit processum tm̃. & tunc quandoq; iudex admittit eam. vel dicit, ea non obstañ. ad vlteriora procedendum: & non valet processus, vt in c. exhibita. qñq; non admittit eam, vel tacet: & tunc est vera opinio Inno. quod valet processus, si non appellatur. rationẽ diuersitatis assignat inter istos casus, vt hic vide per eum. Contra istas considerationes dom. Ioan. de Lig. facit fortiter dictum Specu. quod refert Bart. & post eum Do. Bal. in l. si quæramus. ff. de testa. vbi ante litem contest. in iudicijs non est dare ordinem, cuius omissio reddit iudicium nullũ. ¶ Item incidẽs, & causa principalis sunt diuersæ causæ: licèt habeant ordinem traditũ à iure in procedendo: sed in causis diuersis sub ordinatis adinuicem non vitiat peruersio ordinis: vt no. in l. 1. C. de appel. ergo non est bonum simile, arguere de omissione ordinis in eadem causa ad diuersas. Item iure cauetur, quod si iudex exceptione opposita non obstante, ad vlteriora procedit, ipsam intelligitur reuocasse, vt in c. suborta. de re iudi. imputet ergo sibi opponens, si non appellat, vel eius exceptionem iudex expresè repellit: vel ad vlteriora procedit. & hac de causa fortè in c. exhibita. fuit expediens appellare, quasi non suffecisset proponere. & sic illum tex. inquantum de appellatione, retorqueo contra eum. si enim exceptio rei iudi. iurisiurandi, vel alia, quę perimat intentionem agentis opposita, & reiecta, vel non discussa, non reddit iudicium nullum: multò minus exceptio præiudicialis, vel ordinis (quã fortè iudex falsam putauit) debet hic operari. regula enim traditur generalis in iure, ut quis debeat ab omnium grauamine appellare: aliàs sibi imputet: nec reperitur, vt sola exceptionis propositio subtrahat litigantem à iurisdictione iudicis: vt processus eius non teneat, vbi appellatur. ex quibus simpliciter, & indistinctè dico oppositionem Inno. verã esse.

ADDITIONES.

a ¶ Literæ subreptitiæ. Adde Fran. Zaba. hic nu. 1. qui allegat tex. in Cle. 1. eo. titu.

b ¶ In secundis. Adde Doct. in c. ex literis. de offi. dele. Inno. in c. 1. de conces. preben. lib. 6.

SUMMAE.

1 *Ad veritatem disiunctiuæ sufficit alterum probari.*

2 *Electio in dictione alternatiua cuius sit.*

a. INter. ¶ Ex disiunctiuè narratis a in rescripto sufficit impetranti alterum probare. h. d. sunt duæ partes, consultatio, & responsio. Secunda ibi [huic ergo.] ¶ No. primò, quod ad veritatem disiunctiuæ † sufficit alterum probari, vt hic. & in iuribus alle. in glo. Sed ad veritatem copulatiuæ debet vtrunq; probari. s̃. eo. c. 2. & de materia alternatiuæ vide plenè per Cy. in l. cũ quidam. C. de verb. sig. vbi plenè distinguit: quod aut profertur à lege, aut ab homine &c. vt hic per dñm Ioan. de Lig. referendo verba Cyn. de eodẽ non facientem mentionẽ. ¶ Induco quæst. dicit statutũ, quod omnes officiarij super studio, vel minor ex eis, posint conducere Doctores, & alia facere. modò quæro, an hi quatuor, alijs duobus non requisitis, potuerunt facere. hic est argumentũ, quod sic. quia alterum tantũ sufficit, vt in tex. ad idem c. cum plures. de offi. deleg. lib. 6. dicit alibi Bar. quod qñ aliqd committitur pluribus, qñq; apponitur clausula [quod si aliquis ex eis noluerit, vel nõ potuerit interesse, expediat p alios.] tunc non potest per alios procedi: nisi prius constet de aliorum impotentia, vel voluntate, vt in c. prudentia. de offi. dele. quandoq; apponitur clausula, quod posit expediri per omnes, vel aliquos ex eis, vt in themate quæst. & tunc aut talis dispositio respicit commodum eorum, ad quos refertur: & subintelligitur, si alij noluerint, vel non potuerint: vt l. hæredes mei. §. peto. ff. ad Trebel. & l. si fundum sub conditione. §. his verbis. ff. de leg. 1. quoniam non respicit eorum cõmodũ, sed grauamẽ, vt in pluribus iudicibus deleg. vel arbitris. & tunc possunt alij, non requisitis alijs per alternatiuam adiunctis præoccupare, vt in c. cum plures. & hæc consideratio haberi debet in quæstione proposita. & ita no. Bar. in d. §. peto. ff. ad Trebel. ¶ Et aduerte. quia prædicta habent locum cum copulatiuè, vel alternatiuè concipitur dispositio: an sufficiat alterum adimpleri. Si autem concipiatur sub alio nomine collectiuo, vel distributiuo, siue particulari, vel indiffinito: vt sub istis dictionibus [omnis, quilibet, & quicunque, vel aliquis] tunc an requiratur concursus ad veritatem dispositionis. dic vt not. in l. si ita scriptum. ff. de leg. 2. & l. si is, qui ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. du. facit l. si seruus. §. si plurium. ff. si quis cau. & adde ad prædicta quæst. Cyn. quam ponit in d. l. cum quidam. si vadens vltra mare facit depositum apud fratres,

tres, & adijcit, ꝙ restituat Petro, aut Seio. an liberet alteri restituendo: vel requiratur, ꝙ ambobus. & tenet hic, ꝙ aliter. facit l. si ex toto. §. 1. ff. de lega. primo. ¶ Tractat etiam hic
a dom. Io. de Lig. cuius sit electio† in dictione alternatiua. dic, vt in l. Lucio. de lega. 2. per Doct. in obligatione generis, vt in l. legato generaliter. ff. de leg. 1. in pœnis dic, vt l. quicunq;. C. de seruis fugi. in beneficijs alternatiuè, vel in genere debitis tangitur in c. 1. de rescrip. lib. 6. & in c. si pluribus. de præben. eod. lib.

ADDITIO.

a ¶ Ex disiunctiuè narratis. Adde Bar. in l. is qui. ff. de reb. du. & tex. in l. alien. §. vlt. ff. de verb. sig. Et quid in alternatiuis. vide glo. in Clem. 1. de cõcess. præben. & in Cle. 1. de re. ec. non alie. Ioan. An. in c. venerabilem. de elec. super glo. super versi. voluerit. tex. in l. si quis ita stipul. ff. de condi. & demon. quod est verum in affirmatiua: secus in negatiua, vt in c. inter cæteras. de re iudi. Card. Zaba. hic nu. 1. in 1. nota.

SVMMAE.

1 *Iudex delegatus Papæ an debeat exequi mandatum Papæ prima fronte iniquum.*
2 *Executor potest cognoscere de qualitate pretij in rescripto deducti.*
3 *Ratio de omnibus, quæ gerimus, reddenda est.*

SI quando. ¶ Is, ad quem rescriptum Papæ dirigitur, debet illi parere.
a aut iustã causam ostendere, a quare parere non possit. hoc dicit. ponit dictum, quod alternatiuè declarat, & alter-
1 natiuè causam reddit. ¶ Not. primò, an iudex † delegatus Papæ, siue executor debeat exequi mandatum Papæ prima facie iniquum. hic dicitur, ꝙ non, sed supersedere. & hoc verum, cũ apparet iniquitas ex tenore rescripti. si autem extrinsecus opponuntur exceptiones: an tunc executor debeat tales exceptiones admittere, & supersedere executioni. dic, vt in cap. de cetero. de re iudi. & in c. ex ratione. de appel. ꝑ Inn. legem autem, quamquàm durã, debet iudex sequi, vt l. prospexit. ff. qui, & à qbus. facit 4. di. c. 3. nec à tali iniquitate legis poterit appellari: vt l. si qua pœna. ff. de verbo. signi.
2 ¶ Secundò no. ꝙ executor † potest cognoscere de qualitate rei, siue negocij in rescripto deducti. de quo in cap. pastoralis. ꝭ. de offi. deleg. & in c. de cetero. de re iudi. per Inno. & plenius per Bar. in l. à diuo Pio. in prin. ff. de re iudi. ver. an illi, cui est commissa executio, videatur commissa cognitio, & econtra. ¶ Tertiò no. ꝙ excusatur iudex inferior, si nõ potest exequi mandatum sui superioris. & ista impotentia quãdoq; consistit in facto: quãdoq; in iure. illa enim possumus, quæ de iure, & saluo pudore possumus. ꝭ. e. c. sciscitatus. & l. si filius. ff. de condi. insti. & per Bar. in l. suus. ff. de hære. insti. & l. pecuniæ. ff. de ali. & ciba. lega. ¶ Quartò no. ꝙ reddenda
3 est ratio † de omnibus, quæ gerimus. alleg. 1. gl. magna plura similia ad hoc, & deinde allegat in contrariũ duo iura. & soluit, ꝙ reddenda est ratio, si pôt, aliàs non. Ioan. de Lig. distinguit inter ea, quæ subijciuntur naturali dispositioni principiorum. & reddenda est ratio, & illa, quæ subijciuntur secreta rõne diuini iudicij: & in illis non est reddenda: sed debet dici [ò altitudo diuitiarum.] quandoque loquimur de his, quæ subijciuntur dispositioni legis humanæ. quandoque de his, quæ subijciuntur dispositioni actuum humanorum. Et tunc quãdoq; dispositioni iudicis: quandoq; testamentorum: quandoq; contrahentium. & in qualibet dispositione posset quæri, an quò ad effectum causa, siue ratio dispositionis sit consideranda. facit l. quia poterat. ad Trebel. & in c. sicut nobis. de re iudica.

ADDITIO.

a ¶ Causam ostendere. Adde gl. in verbo nuncians in Authen. de manda. prin. in §. deinde. Cardi. Zaba. hic nu. 1.

SVMMAE.

1 *Priuilegium concessum contra ordinem priuilegiatum, non facta mentione dicti ordinis, est nullum.*
2 *Priuilegiatus an debeat comparere ad allegandum suum priuilegium.*

a CVm ordinem Cistercien. a p rescriptum apostolicum, in quo de eorum ordine non fit mentio, cõueniri non possunt. h. d. non indiget diuisione: quia breue est.
1 ¶ No. primò, ꝙ priuilegium † concessum contra ordinem priuilegiatum, non facta mentione dicti ordinis, est nullum. & aduerte, quia videtur in impetratione sufficere, ꝙ fiat mẽtio de ordine. quod est verũ, secundũ Doct. quando impetrãtur literæ iustitiæ contra illa, de quibus priuilegia sunt concessa: vt si molestant me super decimis, quas assero me soluisse. Et ita debet intelligi iste tex. ꝙ sufficiat facere mentionẽ ordinis. Si verò impetrantur literæ gratiosæ, siue priuilegiũ contra contenta in priuilegio religiosorum: tunc debet fieri mentio de ordine, & eorum priuilegio. facit etiam de re iudi. c. inter mona. & no. ſ. c. 1. ¶ Oppo. de c. 1. ſ. eod. Nam hic fuit speciale priuilegium impetratum contra generale priuilegiũ totius ordinis Cistercien. ergo speciale derogat generali. cuius contrarium hic dicitur. Solu. vt in glo. magna, cuius contrarium hic dicitur. Tu dic secundũ Io. And. hoc priuilegium generale est, comprehendens omnia indiuidua sub generalitate contenta. s. omnia monasteria eiusdem ordinis. facit ad hoc l. fi. C. quod cum eo. & dixi. ſ. c. 1. ¶ Secundò opponitur de c. constitus. ꝭ. e. ibi enim non valent literę, si non faciunt mentionẽ de statuto: ergo idem, si non faciunt mentionem de priuilegio. cuius contrarium hic dicitur. Solu. ibi literæ gratiæ, hic iustitiæ. ¶ Vltimò tangit glo. an priuilegia-
2 tus† debeat comparere ad allegandum priuilegium suum. & si non compareat, valeat sentẽtia contra eum, vel processus. dic vt in q. 2. c. si episcopus. & ꝭ. de accu. c. veniens. & l. ex quacunque. ff. si quis in ius vo. non ierit.

ADDITIO.

a ¶ Cistercienses. Adde Pau. de Cast. consi. 134. incipiente. notandum est, quòd ista Imperialis concessio. col. 7. ver. ideo quando summus Põtifex. Card. Zaba. in ver. his præmissis sum sic in ista Decre.

SVMMAE.

1 *Episcopus ante consecrationem non dicitur promotus.*
2 *Ecclesia quando vacat, mandatum dirigitur ad Capitulum, vel decanum.*
3 *Dignitatem, & canonicatum in ecclesia quis habere potest.*
4 *Collatio si spectet ad episcopum sede vacante, capitulum non succedit in collatione.*
5 *Status mutatio non liberat quem ab obligatione.*
6 *Inhabilitas ex infidelitate proueniens tollitur per baptismum.*

EAm te. ¶ Si vacante sede Papa scribat Capitulo, vt præbendã in eadẽ ecclesia conferat, eps ibi creatus illud mandatum adimplere tenetur, tanquàm successor. h. d. quatuor continet, mandatum, excusationem cauillosam, reprehensionem, & respõsum ad tacitam oppositionem. ¶ No. primò ex principio cõ-
a iuncto tex. circa finem. ꝙ a episcopus † ante consecrationem
1 non dicitur promotus. facit ꝭ. de elec. c. trãsmissa. & 40. dist.
2 c. sicut. ¶ Secundò no. ꝙ qñ vacat ecclesia; † mandatum dirigitur ad Capitulum, & decanum: an ante tale mandatum teneatur eps, qui postea ibi creatur, executioni mandare. tenet ita tex. hic, ꝙ sic. & ꝭ. dicam. ¶ Tertiò not. ꝙ attenditur tempus datæ, de qua in glo. ¶ Quartò no. ꝙ potest quis ha-
3 bere dignitatem † in ecclesia, & canonicatum. de quo. ꝭ. de
4 consue. c. 1. lib. 6. ¶ Quintò no. ꝙ si collatio † præbendarum spectat ad epm, sede vacante Capitulũ non succedit in collatione. de quo in c. 2. ꝭ. ne se. vac. e. ti. c. vno. lib. 6. vbi quid iuris, si pertinet ad vtrunq;, vel ad alterum cũ consilio alterius, & ille talis haberi non pôt. dic vt ibi. ¶ Sextò no. ꝙ mutatio

5 tatio status † non liberat quem ab obligatione. de quo ǰ.de obli.ad ratio.& l. Pomponius.ff.de neg.gest. ¶ Septimò no. 6 ꝙ inhabilitas † ex infidelitate proueniens tollitur per baptismū. quia efficitur nouus homo. 50.dist.c. ferrum. non tamē debent isti neophiti statim ordinari.48.dist.c.1.¶ Venio ad oppo. & arguo contra istud c. aut enim Papa scripsit Capitulo,& decano vt collatoribus.& hoc falsum : vt patet ex litera.aut vt succedentibus collationibus beneficiorum, & hoc etiam falsum.ǰ.ne sede vac.c.2.aut vt executoribus. & tunc ipsi,non eps,exequi tenentur.ǰ.de offi.deleg.c.sanè.& c.pastoralis.§.quia verò.& sic mala fuit excusatio,ꝙ non potuerint isto casu.sol. pluribus modis,sed vera solutio est, quam Inno. Compost.Host.& alij hic sequuntur: videlicet, ꝙ Papa non mandauit vt collatoribus,vel vt executoribus,sed vt vicegerentibus episcopi : vnde creato epo, cessat vicegerentis potestas,& in episcopum transfertur. & hæc ratio concludit non solum si canonicus ecclesiæ est creatus episcopus, vt hic:sed etiam si quicunq; extraneus. mandatum ergo factū vicegerenti debet adimpleri per dominum post creatum. ¶ Sed contra prædicta secundò opponitur.si impetratur rescriptum contra vnū super aliqua re,& illa res ad alium sine eius dolo perueniat: non potest ille,ad quem res peruenit,vigore dicti rescripti super illa re conueniri.de ali.iu.mu.causa fac.c.2. ita rescripta non extenduntur de personis expressis ad personas non expressas in ipsis.ǰ. de offi.dele.c.P.& G.& ǰ.c.cum olim.so. ibi loquitur, cum per literas datur contra aliquem iurisdictio. quæ isto casu cōcessa per rescriptū contra vicegerentē, non extenditur ad epm post creatum, vt in contrario:sed mandatū bene extenditur,vt hic. ¶ Tertiò oppo.aut Papa contulit ius in hac præbenda: aut non.si contulit,malè facit,redarguendo epm. quia eps,ad quem pertinet collatio, bene facit, si de nouo non confert. quia sufficit illi collatio Papæ: sed Capitulum fuit isto casu redarguendū,nō recipiendo:si Papa non cōtulit,adhuc iniustè redarguit,cum literæ non valerent,quibus mandabatur in canonicum recipi qui non erat canonicus. & per eos non poterat recipi, cū ad eos non spectaret collatio.Sol. Papa nō contulit per illas literas canonicatum,vel præbendam:sed canonici vigore ipsarum poterant vtrūq; conferre. Sed tunc statim opponitur. ergo ipsi,& non episcopus debuerunt redargui : cuius contrarium hic facit Papa.so.vt s. dixi.hoc ideò contingit; quia mandabatur eis vt vicegerentibus. si aūt mandasset penitus extraneo:an tunc episcopus adimplere teneatur,dicit,ꝙ nō, imò non valerent literæ,nisi ex certa sciētia. distingue ergo, ꝙ aut scribitur alicui vt collatori,& est collator:& nō est dubium.aut non est collator:& tunc,aut scribitur coniuncto,& communionem habēti(vt puta Capitulo) & idem,vt hic.aut penitus extraneo : & tunc aut ex certa scientia. & idem. aut non ex certa scientia: & tunc secus.aut scribitur vt executori:& tunc quilibet exequi poterit,vt in c.cum aliquibus.eod. tit.lib.6.Si ergo scribatur Capitulo,& erat tunc ibi eps, non tenetur eps implere : sicut non teneretur, si cuilibet extraneo scriberetur.idem si scribatur epo viuenti,& moriaē ante præsentationem literarum, capitulum non tenetur adimplere:secus si episcopus moreretur post præsentationem,secundùm Compost.tunc enim Capitulum, vt successor episcopi exequetur factum inchoatum, vt ǰ.eo.c. ex literis. ¶ Vltimò quæro, an mandatum Papę de recipiendo aliquem à Capitulo debeat collegialiter adimpleri: vel sufficiat vt singuli.dic vt in glo.& in nouella,& plenius.ǰ.de postu.c.bonæ.& s.ti.1. c.cum omnes.

ADDITIO.

a ¶ Episcopus. Adde glo.in Cle. si quis suadente.de pœnis.Doct. in c. 1. de relig.domib.

SVMMA.

1 *Rescriptum ad beneficium non valet, in quo tacetur impetrantis dignitas.*

2 *Impetrans beneficium suppresso nomine dignitatis,si ipsum consequatur per sententiam,vel aliter: an poterit postea priuari.*

3 *Sententia super matrimonio carnali rescinditur, detecto impedimento.*

1 AD aures. a ¶ Non valet rescriptū † ad beneficium, in quo tacetur dignitas impetrantis.h.d.cōis diuisio. Secunda ibi [consultationi.] ¶ Not. primò, ꝙ suppresio dignitatis in literis ad minora beneficia impetrantis vitiat gratiam. & idem si maiora beneficia impetraret modò, multò magis esset gratia,& rescriptum nullū, q̃ si impetraret super minoribus:vt ǰ.eo.c.cū adeo.& c.si proponente. & intellige tam de beneficijs obtinendis, quàm obtentis dispensatiuè retinendis. istis enim casibus tex. iste vendicat sibi locum, vt vitiet suppresio dignitatis.quid ergo si mutat, vel non exprimat nomē proprium.dic ꝙ idem,vt ǰ.e.c.fi. ¶ Quærit Io.de Lig. si quis non super beneficio,sed vsuris impetrat literas, nō facta mentione suæ dignitatis:an talis suppresio vitiet.dicit,ꝙ non.idem Io.An. quia tex. loquitur de beneficialibus.& idē tenet de suppresione dignitatis secularis: vt talis suppresio non habeat vitiare. quia non reperitur in iure cautum.¶ Vlterius quærit,si tempore impetrationis erat in dignitate,sed tempore præsentationis non,vel econuerso.dic vt c. si eo tēpore.e.ti.lib.6.& c.gratiæ.e.ti.in Cle. Et quid si impetrat ꝓcurator meus,suppresso nomine dignitatis, quam habet. remittit ad no.in c.gratia.eo ti.lib.6. & vide in Spec.de rescripti præsentatione.§ ratione aūt impetrantis.ver.quid si im-
2 petrator.& duobus ver.se.¶ Quærit Inn.si impetrans † beneficium suppresso nomine dignitatis ipsum consequatur,fortè per sententiam: vel quia sponte recipitur à canonicis. an postquàm sic consecutus fuerit,priuari posit, & inde amoueri:videtur,ꝙ sic. quia quicquid factum est per literas obreptitias,est nullum,vt ǰ.e.c.ad audientiam. Item non emanant istę literæ de intentione Papæ,vt hic.& ǰ.c.postulasti.& c.si proponente. abest ergo titulus, & ingressus canonicus,sine quo non potest beneficium obtineri.ǰ. de reg.c.1.lib.6.ꝓ hoc.ff.de fal.l.qui nomine.& de proba.c.licèt.licèt enim iste habeat sententiam pro se, vel per consensum Capituli recipientis eum.debet tn̄ titulus talis rescindi. sicut cum quis inducitur ad contrahendum dolo, aliàs non contracturus.ff.
3 de dolo.l.eleganter. Item sententia † super matrimonio carnali rescinditur, detecto impedimento.ǰ. de re iudi.c.lator. & c.consanguinei.ergo idem in spirituali.Inno.tamen tenet, ꝙ sententiæ est parendum : sed talis retinet beneficiū cū peccato, & agi poterit contra eum per viam denunciationis.ǰ. de iureiur.c.quemadmodum.quando autē ipsum sponte recipiunt, ignorantes ipsum aliud habere beneficium, vel etiā scientes : an poterunt postea contradicere, tenet ꝙ non, si scienter:secus si ignoranter.

ADDITIO.

a ¶ Ad aures. Ad.de Doct.in c.in nostra.inf. de rescrip. tex. in c.is cui. de præben. lib. 6.

SI autem aliquis. ¶ Excipit reus cōtra rescriptū, quod de suo mentionem non facit:nisi dolo, vel fraude noluerit vti illo.h.d.non diuiditur. ¶ Opponit gl.2.& videtur,ꝙ nedū infra annum,sed perpetuò posit excipere.qa quæ temporalia sunt ad agendū,perpetua sunt ad excipiendum.vt l.præsente.§.fi.ff.de doli exceptio.so.quoniam ex eodem fonite potest agi,& excipi : & tunc tanto tempore durat exceptio,quanto actio.& ita hic.qn̄q; ille,qui excipit,nō pōt agere tutus exceptione partis solutionis,& similis.& habet locum quod dicitur in contrario.ff.de peculio.l.quesitū. facit l.Papinianus.§.filius.ff.de inoffi.testa.& not. Inno.in c. cū dilectus.& c.fi.de ordi.cog. ¶ Secundò opp.de l.falso.C. de

de diuer. rescrip. so. dicit glo. rescriptum semper valet, nisi vbi impetratur secundū. vel dic, ꝙ perpetua sunt, nisi terminus præfigatur. sed hic præfigitur annus, vt ĵ.e.c.plerunq;.ergo cessat contrarium. ¶Tertiò oppono de c.vt debitus.ĵ.de appel.solu.vt in glo.magna ad fi.

SVMMAE.

1 *Rescriptum, per quod incerti iudices dantur, non valet.*
2 *Generalitas nimia reprobatur.*

1 AD hæc sumus. Non valet† rescriptum, per quod incerti iudices dantur. vel per quod negocia futura cōmittuntur.h.d.Prima processus narratio. Secunda Papalis prouisio. Tertia narrat impetrantium malitiam, abusum, & remedium.¶ No.ꝙ nimia generalitas† reprobatur.de quo in glo.1.¶ Quæro, quomodo intelligatur istud c.an ꝙ isti elegerint certos iudices in causis suis: an verò ꝙ debeant eligere, qñcūque eis placuerit. glo. magna dicit, ꝙ pōt intelligi duobus modis. Primò, ꝙ verbū, elegerint, sit pteritum perfectum subiunctiui: vt denotet, ꝙ isti in suis literis elegerint certos. vel potest intelligi, ꝙ sit futurum subiunctiui: ꝙ sit sensus, ꝙ possint eligere, quandocunque lites habere contigerit. Et secundum istum intellectū approbat hic glo.& has literas nullas esse, iuribus similibus ostendit. Et dicit Ioan.An.has literas non valere, cum in forma iustitię cōceduntur. secus si in forma gratiæ, & ad præsentia, non futura negocia: nisi de futuris esset expressum.ĵ.eo.c.fin. Et not. hunc tex. ꝙ literę ad lites generales respectu causarum: sed speciales respectu personarum non dant iurisdictionem. qđ est verum, quando iudices debent eligi ab altera parte tantùm. Si autem dantur certi iudices in omnibus causis, quæ verti possent cum tali monasterio: non video, quare delegatio non valeret: imò sic dantur hodie conseruationes.vt ĵ.de officio delega.c.1.lib.6.

SVMMAE.

1 *Latinitas falsa an vitiet rescriptum Papale.*
2 *Literæ Papales per quot manus transeant.*

2 1 AD audientiam. Falsa latinitas vitiat † rescriptum Papæ.h.d.Primò excessus narratio. Secundò prouisio. Secunda ibi. [quibus qm.] ¶ Not. quod dixi in summario. quod est verum. si latinitas est falsa: secus si dubia quia saluari potest. quo casu fiet interpretatio ꝓ rescripto.de fi.instru.c.inter dilectos.¶ Et no.ꝙ faciliùs præsumitur falsitas in rescriptis absolutionis, quàm in literis, seu rescriptis commissionis, vel iustitiæ.ĵ.de cri.fal.c. fi. ¶Vltimò hic Ioan. And. docet, per quot manus transeant literæ
2 † Papæ.hic vide per eum.

ADDITIO.

a ¶ Falsa latinitas. Adde glo.in c.licet.de cri.fal.Bar.in l.Plautius.ff.de aur° & arg.leg.Bal.in l.tanquàm.C.de fideicom.Card.Zab.hic in secundo notabili.nu.1.

SVMMAE.

1 *Rector principalis agit, si capellanus positus in capella sua spoliatur.*
2 *Literæ secundæ, quæ non faciunt mentionem de primis, an valeant.*
3 *Tempora appellationum currunt à tempore appellationis interpositæ.*
4 *Innouata post appellationem iudicis officio reuocantur.*
5 *Appellans debet condemnari in expensis post desertam appellationem.*
6 *Expulsus de dignitate seculari an teneatur creditoribus.*

EX parte Non potest contra rescriptū opponi taciturnitas primi, qđ appellans impetrauit, non facta mentione de sua appellatione.h.d. Communis diuisio. Secunda ibi [ideoque.]
1 ¶No.primò, ꝙ rector† principalis agit, si capellanus a posi
2 tus in capella sua spoliatur. quia ipse spoliatus videtur.ĵ. de resti.spo.c.cum venisset.& de iudi.c.cum deputati.vbi p Inn. ¶Secundò no.casum, vbi secundæ literæ appellati præualēt prioribus literis appellantis.& hoc propter quatuor, quæ faciebant contra istum appellantem: quia suppresit: quia vti. postposuit: quia de appellatione mentionem nō fecit: & qa ipsam infra tempus legitimum prosecutus non fuit.¶Tertiò
2 no.ꝙ secundæ literæ † valent, quæ non faciunt mentionem de primis, quæ poterant per exceptionem elidi: sicut istæ primæ impetratæ ab.O.cui propter spoliationem non tenebat aduersarius respondere. ¶Quartò no. tex.ibi [dolo vel negligentia]&c. ꝙ articulus non potest formari alternatiuè. de
3 resti.in integ.c.auditis.& ibi no.¶Quintò not. † ꝙ tempora appellationum currunt à tpe appellationis interpositæ. de quo in cle.si appellationem. de appell. ¶Sextò no.ꝙ innoua
4 ta † post appellationem iudicis officio reuocantur: licet iam appellatio sit deserta. quia desertionem confirmant attentata, vt probat notabiliter iste tex.& c.licet.de sen. excō.lib.6. vbi est tex.notabilis. ¶Septimò no. ꝙ post desertā appella-
5 tionem debet appellans† condemnari in expensis.& hoc bene no.quia iam habui de facto.erat enim deserta appellatio, & petebā à delegato in causa ita pronunciari.s.appellationem desertā, & appellantē in expensis condemnari. dixit ipse: non possum, quia non habeo iurisdictionem, cum ipso iure sit prioris iudicis sententia confirmata: vt in c. ex ratione. ĵ.de appel.& in Authen. ei, qui appellat. de tempo. appell. subdebat, quia post desertionem super principali, non videtur durare officium iudicis super accessorijs: vt idem operetur iuris decisio, quod operatur decisio hominis, vel iudicis, postquàm non licet de expensis conqueri.l. terminato.C.de fruct. & lit.expensis. Allegabam pro me istum tex.& c. cum olim.de priuileg.& quod no. Cy. in l. properandum.in fi.C. de iudi.vbi si expirat instantia causæ principalis, remanet officium iudicis super expensis. Non obstat, ꝙ causa principalis sit decisa per desertionem. quia etiam alio casu quando perit casu, vel culpa partis instantia super principali, durat iudicium, & iurisdictio super accessorijs, vt no.in l. vtiq;.ff.de rei vend.facit quod no.ĵ.e.c.fi.& in cle.1.in fi.e.ti. & ita obtinui.& postea reperi, ꝙ ita determinat do.Fro.de Sen.in cōsilijs suis. facit quod no.in l.1.C.qui dari tuto.pos.¶Opponitur.licet appellanti suæ appellationi renunciare.2.q.6.c. si quis libellos.ergo non debuit iste.O. in expensis condemnari.So.illud verū re integra, non cum appellatus appellationē prosequitur, vt hic erat.facit c.interposita.de appel. ¶Secundò opponitur.iste.S.impetrauit super restitutione fienda sibi officio iudicis, veluti innouata post appellationem, quæ officio iudicis retractatur, vt no.in l.chirographis. ff. de admi. tu. Sed contra hunc spoliato competit interdictum vnde vi. & sic ordinarium remedium: ergo debet cessare extraordinarium.s.officiū iudicis, vt l.in causæ.ff.de minori. & l. in ꝓuinciali.in fi.ff.de no.ope.nunc. So. per istud extraordinariū corroboratur ordinarium: & est in eius auxilium introductum.& ideò concurrit cum ordinario.vt not. in d.l. in prouinciali.per Bar.plenè.¶Sed hic incidenter quæritur, in quo prodest plus istud officium iudicis circa reuocationem attētatorum in casu huius cap. quàm prodesset iudicium interd. vnde vi.vbi sufficit probare solummodo spoliationē, & possessionem, vt c.olim. de restitu. spo. respondeo plus prodesse in hoc. quia intentando officiū iudicis sufficit tantummodo, ꝙ possederit tempore appellationis, etiam si non probat se spoliatum, vt no.Inno.in c.bonæ.ĵ.de appel. ¶Sed tertiò cōtra istam solutionem oppo.& videtur: quòd appellatio istius

S. fuit

S.fuit extraiudicialis,videlicet ab institutione.s.ergo nõ debuerunt innouata statim reuocari: sed demum probata veritate causæ:vt dicto c.bonæ. vbi plenè per Inno.So. ibi loquit de innouatis ab appellato : sed hic de innouatis ab ipso appellante,quæ etiam sine causæ cognitione reuocatur.vel dic, ꝙ appellatio istius O.fuit iudicialis. impetrauit enim literas contra.S.asserens se ab eo molestari super dicta ecclesia , & lata sententia contra eum,appellauit,& appellatione pendente spoliauit.¶Tertia lectura est,ꝙ O.appellauit propter institutionem factam de capellano . & contra istam lecturam venit obiectio de non retractandis innouatis post appellationem extraiudicialem , nisi probata veritate causæ : quam solue vt s.¶Quartò opponitur,& videtur, ꝙ literæ impetratæ ab isto S.non valeant. quia non fecerunt mentionem de appellatione interposita ab.O.& sic non valeant.j.de appel. c.oblatæ. Item debuit expectare finem anni,quo hic factum fuisse non dicitur. vnde videtur obstare Authen. ei qui app. de tempo.appella.So. dic, ꝙ istud operatur temeritas dicti O.qui suæ appellationi non detulit:sed fecit contra , spoliando capellanum,vel ipsam non prosequendo.vnde de tali appellatione inualida ex postfacto , vel de literis impetratis super ea non debuit fieri mentio,secundũ Innocẽ.qui remittit ad no.in cap. statuimus.de elec.& c.cum dilecti. de maio.& obe.¶Quintò oppo.dicitur circa finem c.[ꝙ possessio capellæ restituatur huic.S. si prædictum O.prosecutum nõ fuisse appellationem suam,cõstiterit,& in expeñ.]&c.¶Sed cõtra hoc opponitur de l. terminato.C. de fruct. & lit. expen. Sol.ibi loquitur,cum expensæ petũtur iudicis officio. hic verò vigore constitutionis,de qua j.de appel. c. reprehensibilis.& hæc no. quando scilicet expresse vigore constitutionis expensæ debẽtur,possunt peti finito iudicio super principali.concor.quod no.in l.1.ff.si quis ius di.non obtempera.Idẽ dico, si expensæ debentur ex aliquo contractu,vel obligatione.glo.est notabilis in l.si mulier.§.si rem.ff.de leg.3.¶Tangit hic Innocen.materiam c. frequens. de restitu. spol. lib.6. & 2.q.2. per totum.an spoliatus propria dignitate ecclesiastica ante restitutionem debeat alicui respondere. Et ego
6 addo quid de dignitate † seculari: an expulsus ab ea creditoribus teneatur.dic,vt hic per Inno.& dicam.j.

SVMMAE.

1 *Impotentia infertur ad impotentiam iuris, & facti.*
2 *Exceptio infamiæ repellit iudicem delegatum.*
3 *Nolens dicitur non posse.*

SCiscitatus. Rescriptum, quod dirigitur pluribus cum clausula [quòd si non omnes potuerunt interesse.] &c. de im-
a potentia a iuris , & facti debet intelligi. hoc dicit communis diuisio . Secunda ibi [nos verò.] Vel secundùm dominum Gaspar.clausula [si nõ poteritis.] posita in rescripto delegationis,de impotentia iuris , vel facti intelligitur . hoc primò.vbi est dicta clausula in rescripto,delegatus, qui non potest interesse collegis suis, vt procedant , debet se excusare. hoc secundò. prætextu dictæ clausulæ positæ in rescripto [si non poteritis]non excusatur nolens.hoc tertiò.Communis diuisio. Secunda ibi[nos verò.]illa secunda facit tria,quæ dixi in summario.secunda secundę , ibi [dummodo.] Tertia
1 ibi[nec enim.]¶No.primò, quòd impotentia † infertur ad impotentiam iuris, & facti. aliquid enim posse dicitur quinque modis, secundùm glo. quæ ponit versus Ho. volens addere quosdam modos alios mutat versum : & sic.

Posse dabit factum,ius, & natura, potestas.
Officium,meritum,commodum, deitas,& honestas.

Quos hic declara per eũ.tu vtilius ver.istud, posse,prosequere, vt no.Bar.in l.1.ff.de iniusto rup.testam. vbi tractat, quãdo profertur affirmatiuè.si autem negatiuè,sicut hic [si non potuerit interesse] &c. quando dicatur non posse, dic, vt in l.suus.ff.de hæredi.insti. per eundem. vbi deducit eis theoricam.quòd pro vulnere soluat centum:quos si soluere nõ poterit, amputetur sibi manus. quando dicatur non posse. dic vt ibi per eum. facit quod not.in l.quod seruus.ff. de condi. ob cau. & quod ipse not. in l. pecuniæ.ff. de alimen. & ciba.
b lega.¶Secundò no.b quòd tunc potest vnus ex pluribus delegatis procedere,cum est apposita clausula,de qua hic.aliàs secus.vt in c.prudentia.de offi.deleg.Idem scilicet,quòd possunt, quando sunt alternatiuè dati. vt in c. cum plures.de officio deleg.lib.6.In pluribus ordinarijs dic , vt l. 1.ff. de offi. consul. In pluribus arbitris.vt in c. 1.de arbi.lib.6.In pluribus executoribus testamenti dic, vt in c. fina. de testa.eod. lib.6.In pluribus procuratoribus dic , vt in c. si plures. ea.l. In pluribus tutoribus dic,vt l.si plures.ff.de admini. tuto. In pluribus curatoribus datis bonis dic, vt l. 2. §.1.ff. de cura.
2 bonis dando. ¶Tertiò not. quòd exceptio † seruitutis , vel infamiæ repellit iudicem delegatum.an autem ordinarium, Inno.dicit hic,quòd non.vide in Specu.c.1.§. excipitur. ver. sed nunquid.Quis autem de ista exceptione infamię,vel seruitutis cognoscet, cùm opponitur contra iudicem ordinarium,dic per Innocen.in c. cum super. de offi.delega.& plenius per Bar.in l.quidam consulebant.ff.de re iud.¶ Quartò not.quòd coniudicibus,vt procedere valeant,debet constare de impotentia collegæ: aliàs si hoc non discusso procederent,crederem non valere processum, etiam si verè impedimẽtum subesset.vt l.hæc autem.ff.de ex qui.cau.in posses. eatur. & Bar. in simili in l. multum.ff. de condi. & demonst. ver.licèt aliquis sit verus contumax . quia citatus in termino non comparuit. tamen si iudex , non facta sibi relatione de citatione à nuncio, ad missionem, vel sententiam procedat, & postea relatio sibi fiat, sententia est nulla . ita dicit ibi : licèt in contrarium faciat quod not.Inno.in c.vestra.ad fi. de coha.cle. & muli. ¶ Quintò not. in versicu. nec enim . quòd
3 ille, qui non vult, † non dicitur non posse. diuersa enim sunt ista.sicut ille, qui non potest , non dicitur nolle.ff. de condi. & demonstra.l.hæc conditio.& l.pater Seuerinam. ¶ Sextò & vltimò not. de clausula,quæ ponitur in fine cap.si non omnes &c.Sed tunc posset incidenter tractari quod scripsi.s.in c.inter cæteras.an isto casu possint aliqui , alijs non requisitis,procedere.dic vt ibi per eum. ¶ Prima glo. quærit, quot modis dicatur aliquid posse.dic,& remitte vt s.in primo notabili. ¶ Secundò quæritur, si iudicio pendente , superueniat inhabilitas in personam iudicis delegati : an posit opponi hæc exceptio.& quid si restituit,an reassumat in se iurisdictionẽ.dic vt in ea.& quod not.in l. quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his , qui not. infa. ¶Tertiò quæritur,si post latam sententiam per delegatum detegitur, quòd erat seruus , vel infamis : an sententia sit nulla.glo.dicit,quòd non,vt l.Barbarius.Goff.contra:vt si reus ignorauit, dicere possit sententiam nullam.ff.de iud.l.2.1.respon.Lau.Vincen. Phi.Innoc. Compost. & Hostien.tenent glo.& Specu.eod. titu.§. vlti. in prin.pro istorum opin. allego casum expressum in l.2.C. de senten. ¶ Quartò quæritur de natura istarum exceptionũ, seruitutum infamiæ, & sim. an sint dilatoriæ : ita quòd tantummodo ante litem contest. sint opponendæ , & non postea.dicunt Inno.& Compost.quòd quidam sunt,qui prohibentur ratione naturæ , vt feminæ. quidam ratione carentiæ intellectus. Et in istis duobus casibus exceptiones sunt peremptoriæ : ita quòd sententia lata per tales , etiam non opposita exceptione , non valet . In alijs non prohibitis alijs de causis bene valet iudicium, & sententia , si non fuerit opposita exceptio ante litis contest.& refert Compost.quandã sententiam fuisse retractatã.quia quædam mulier fuerat ꝓcuratrix in causa:ipse tñ & hic Io.An.tenent contrariũ, videlicet ꝙ valeat in prędictis ẽt iudicium,& sententia,si nõ fuerit opposita exceptio. Ita no.glo.in l.ea demum.C.de procu

ta.& vide in Spec. de excep.§.2.versi. sed quæro de his.¶Et prædicta intelligo vera, si inhabilitas concernit iudicem, vel litigatorem alieno nomine: vt scilicet valeat sententia, & processus, si non fuerit exceptio opposita. quid ergo si concernit aduersariū. verbi gratia dicit statutum, ꝙ exbannitus, vel ꝙ non soluit gabellam, non audiatur. pone ergo, ꝙ tales egerunt, & exceptione non opposita, sententia lata, an valeat: dico, quòd non, secundùm Iac. de Are. qui ita disputauit, & efficaciter probat.

ADDITIONES.

a ¶ De impotentia. Adde tex. cum glo. in c. dilecto. de testi. in ver. excluso. Ca d. Zab. hic in prin.

b ¶ Secundò no. Vide Ioan. Fa. C. quando prouo. non est ne. l. cum magistratus.

SVMMÆ.

1 *Litigantes in eadem causa possunt diuersas literas, & ad diuersos iudices impetrare.*

PAstoralis. In quæstione reuocationis rescriptorum recurritur ad arbitros. si iudices sibi non deferant, nec inuicē cōcordant. hoc dicit vsque ad §. quoniam. vel aliàs cum ab eisdem diuersæ literæ impetrantur, & ambigitur quæ alijs præualeant, huius cognitio pertinebit ad iudices in vtrisque literis deputatos. & ipsis discordantibus, recurritur ad arbitros à partibus communiter eligēdos. hoc dicit. diuiditur in consultationem, & responsionem. ¶ Præmitte, ꝙ in eadem
1 causa possunt litigantes † diuersas literas, & ad diuersos iudices impetrare. quod exemplifica, vt in c. cæterum. & c. 1. in nouella. quandoq; in diuersis causis fit ista impetratio: & tūc aut ab actore. & non potest, vt in c. dispendia. eod. titu. lib. 6. quandoq; fit à diuersis, vt ab actore & reo: & tunc est casus in d. c. dispendia. §. reus quoque. cogitur enim reus ad eosdē literas impetrare, vt ibi. quid autē si iam impetrauit ad alios, & prius fortè, quàm ille, qui præuenit eum in citatione corā alijs iudicibus: an in comparitione poterit excipere, & dicere. domini iudices, si paterer coram vobis conueniri: oporteret me coram vobis proponere meas actiones, vt in d. §. reus quoque. Sed cum habeam literas priores, & velim agere contra eum, volo, quòd ipse cogatur actiones suas proponere coram eis, & hac de causa declino iudicium vestrū: an poterit fortè habere locum præuentio per citationem, non attenta prioritate, & posterioritate considera, vt istud c. & c. si autem. & c. cæterùm. habeant locum in eadem causa, non in diuersis. Renouatio enim concernit literas diuersas super eodem facto impetratas, vt credo. In causa verò appellationis considera quod habetur in c. sæpe. de appel. & c. oblatæ. Dom. Inno. Host. & alij moderniores super isto c. intricatè multum prosequuntur istum articulum, cum scilicet ad diuersos literæ impetrantur, & dubitatur quæ aliæ alijs preualeant, vel processus per easdem. Et quis cognoscet de ipsarum efficaciæ valore: quorum dicta aliquibus additis colligo per modum distinctionis: & sic quandoq; est contentio inter duos ordinarios. quia quilibet defendit causam ad suam iurisdictionem pertinere. & istud non tangitur hic per eos. Sed ego remitto ad no. super c. literis. j. e. & ad no. in l. de iure. ff. ad municip. per glo. & Doct. & l. sepulchri. ff. de sepul. vio. per Bar. & l. si pluribus. de leg. 1. per Dom. Bal. quandoque est contentio inter ordinarium, & iudicem appellationis, qui dicit causam ad se deuolutam, & ordinare hic negat. & dic vt j. eod. c. dilectus. facit c. cum appellationibus. coniuncto c. Romana. de appella. lib. 6. & idem, quod hoc casu: cum delegatus dicit per literas impetratas à iudice appellationis non esse eius iurisdictionem reuocatam, secundùm Innocen. vt scilicet iudex appellationis cognoscat, vt dicto c. dilectus. aut est quæstio inter ordinarium, & delegatū Papæ, qui ordinarius dicit per tales literas non esse eius iurisdictionem reuocatam; & cognoscet isto casu, scilicet delegatus, cum maior sit ordinario. quandoque est quæstio inter duos delegatos Papæ per diuersas literas à partibus impetratas. & tunc est materia nostri. c. siue impetrentur diuersæ literæ in causa principali, siue appellationis. quod fieri potest, vt in c. bonæ. j. de confirma. vti. vel inutili. & in isto c. sic plenè distingue. aut per alios tantùm iudices, nulla exceptione opposita, vsque ad sententiam est processum: & valet sententia, siue fuerint primò impetrati, siue secundò. quia cum primæ non tollant secundas, nec secundæ primas ipso iure, sed ope exceptionis, valet ipsorum sententia, & processus, iuxta no. per Inno. & Doct. s. eo. c. cæterùm. In casu verò, quo aliæ alias tollerent ipso iure, vt hic exemplifica in nouella, per tales ipso iure sublatas non dicerem valere processum. facit quod no. in d. c. dispendia. super ver. processus. Aut contra illos, qui vigore primarum, vel secundarum procedunt, excipitur: quia dicitur procedere non posse, cum sint tales impetratæ priores: & tunc ipsi de hoc cognoscunt. j. e. c. literis. & l. si quis ex aliena. ff. de iudi. nec habet locum prouisio huius c. isto casu, secundùm Inno. quod intelligo verum, nisi lite coram primis pendente, super reuocatione secundi impetrati incipiant procedere. quia tunc si contra ipsos excipitur de processu primorum, etiam ipsi debent conuenire, & de hoc cognoscere. semper enim, antequàm sit in hac cognitione conclusum, admittendi sunt alij ad hanc cognitionem, secundùm formam huius Decre. licet alij dicant, ꝙ primi, qui præuenerunt, habeant hoc decidere. sed secundùm hos nimis restringitur Decre. ista ad casum, videlicet in quo alij incepissent cognoscere de viribus reuocationis. tene ergo primam opp. secundùm Ioan. And. quando ambo paria iudicum in causa procedunt. quia secundi coram suis procedunt, exceptione non opposita. & refert Innocen. s. e. c. cæterùm. quosdam referre processum illorum validum, qui primò procedere incœperunt; siue eorum literę fuerint priores, siue posteriores, per c. vt debitus. j. de appel. super quo membro adde quod no. Inno. s. de consti. cum M. Fer. & ibi dixi. quandoque coram vtrisque de reuocatione excipitur: sed ambo reiecta dicta exceptione in causa procedunt: tunc inspicietur, quæ literę alijs præualeant. & pronunciabitur illorum processus tenere, & alius irritabitur. j. de offi. deleg. c. ex literis. quandoq; coram vtrisque excipitur, & ambo volunt procedere secundū formam huius Decre. & habet locū quod dicitur in hoc c. in quo casu considera, ꝙ qñq; partes consentiunt, ꝙ procedant iudices in vtriusque literis impetratis: & poterunt procedere. quia cū vtriq; habeāt iurisdictionē, licèt aliorū, possit elidi. vt s. eo. c. cæterū. poterit tñ cōsensu partiū prorogari, sm̄ Inno. & Comp. Host. cōtra de offi. deleg. c. cum sup. & c. P. & G. qñq; partes nolunt cōsentire: sed quælibet optat suos: & tūc aut iudices volūt sibi deferri: & pñt ēt inuitis partibus, ēt non obstañ. appellatione, si altera pars appellaret. qa diceret se ex delatione grauari. Hos. in hoc cōtra, videlicet ꝙ possit appellare. opi. Inn. sequit D. Ioan. de Lig. qñ iudices volunt sibi deferre, sed litigant super hoc; & tūc aut postea iudicant aliorū esse iurisdictionē: & illi cognoscēt. qñq; nō sunt cōcordes: & tunc qñq; præualet aliquorū sñia sup hoc, veluti si duo ex tribus in quibusdā ex literis delegati cōcordāt cum omnibus alijs delegatis in alijs. vt j. dicam. qñq; non est dare inter eos excessum. & tūc dñt cogi partes ad electionē arbitrorū, vt in isto c. sed p quos cogentur, an per iudices vtrarūq; literarum: an per eos, qui primò procedere inceperunt, placet Inno. & Compost. ꝙ per iudices vtrarūq;: licèt Host. dicat Papā cōsulendū isto casu. & sic sine calūnia pōt intelligi, sm̄ eum. c. sanè. j. de offic. deleg. qñq; altera pars nō vult eligere arbitros delegatos alterius ptis, remanet iurisdictio, & potestas pcedendi, & cōpellēdi,

vt sit litium finis. ·j·.d.c.cum contingat. quandoq; arbitri sic electi volunt hunc articulum eis commissum finire. & tūc ad prædictos pertinet coactio.licet Hostié. sentiat, ꝙ ad Papam deuoluatur. ¶ Venio succinctè ad apparatum glo. 1. arguit contra illud c.admissione.& videtur, ꝙ non possit de literarum reuocatione dubitari. aut enim secundæ faciunt mentionem de primis:& reuocant.aut non: & non reuocant.§.e. c.cæterum.So.vt in glo.& Inno. soluit, ꝙ potest dubitari de facto,& de iure. & exemplifica, vt hic per eum. ¶Secundò opponitur,& videtur, quòd hæc dilatio non possit sibi locū vendicare.cum aut primi, aut secundi iurisdictionem habeant idem. si dubitant de iurisdictione sua, non videtur, ꝙ possint partes citari.Sol.vt in glo.quę ponit quatuor solutiones. ¶ Tertiò opponitur. dicitur hic, quòd non statur iudicio maioris partis.contra de multis iuribus hic alle.in glo.secunda.dic vt in ea.circa hunc articulum dic secundùm Vincen.ꝙ sex sunt casus de arbitris eligendis. duo, quibus itur ad arbitros.& duo,quibus non itur. & duo dubitabiles. ¶Si iudices per primas dati pronūciant pro scđis, & dati per secundas pro scđis, itur ad arbitros: idem quādo primi pronunciant pro literis secundorum, & secundi pro literis primorum.& si vnus de duobus datis per vnum rescriptum cōcordat cum tribus datis per aliud rescriptum: vel duo ex tribus cum illis duobus,non itur ad arbitros. Si verò duo dati per vnum rescriptum,& vnus de tribus datis per aliud rescriptum concordant, dubitabilis est casus:quia ille vnus non videtur curandus,cum ab illis duobus,qui remanent maior pars,remaneat actus efficax.ibitur ergo ad arbitros, secundùm Vinc.Sed si concordant vnus ex duobus: & sic nō maior pars.& duo ex tribus: & sic maior, dubitabilis etiam est casus.Sed dicit Vincen.horum factum præualet,scilicet cum duo ex tribus,& vnus ex duobus cōcordant. Cōpost.cōtra, tradens regulā,ꝙ omni casu, quo erunt in discordia, ibitur ad arbitros:nisi maior pars vnius rescripti cum maiori parte alterius rescripti concordet. vnde secundùm eum si vnus in vno rescripto pro se pronunciet cum vno alio ex tribus delegatis,in alio non procedet: sed recurretur ad arbitros. ¶ Et no.ista,quæ faciunt ad quæstionem. cum pertinet electio ad episcopum,& Capitulum cōiter,& quidam de Capitulo minor pars,& episcopus eligunt vnū: alia & maior pars Capituli eligunt alium,quæ electio præualeat. de qua dic, vt ·j·.de concel.præben.c.postulasti. & in disputatione dñi Frederici de Senis. ¶ Item si ad plures ecclesias incumbit aliquid expedire,an inspicietur pluralitas respectu numeri clericorum ipsarum:an verò vna ecclesia habens fortè quatuor canonicos tantum iuris habeat, quantum alia habens decem: ita ꝙ non habeatur(vt sic dixerim) respectus ad capita: sed ad stirpes.dic ut no.per Inn.·j·.de elec.c.scriptum est. facit l.planè.post prin.ff.de leg.1.

S V M M AE.

1 *Rescriptum speciale derogat generali.*

§.Quoniam autem.

¶ Per clausulā generalem[quidam alij, & rebus alijs] positam in rescripto delegatus ante expressionem personarū,vel rerum in eas iurisdictionem nō exercet.hoc primò.valet etiam speciale rescriptum,quod ante expressionem prædictam conueniendus per clausulā generalem eo tacito impetrauit.hoc dicit communis diuisio.Secunda ibi[nos igitur.] ¶Not. ꝙ commissio fit quandoque, expressis quibusdam rebus, & personis, subiuncta clausula generali quò ad personas, & res. Quot autem,& quales sub tali generali clausula includantur.dic vt ·j·.eod.c. proxi. & ·j·. eo.c.cum in multis lib.6. ¶Secundò no.regulam,ꝙ speciale
1 rescriptum † derogat generali.de quo plenè.§.c. 1.& c.generi.·j·.de reg.iuris lib.6. ¶ Tertiò no.ꝙ ante specificationem nullus per generalem clausulam est ligatus. idem cum promittitur certa species de incertis,ante electionem eius nulla est in obligatione.de quo in l.illud aut illud.ff.de consti.pec. similiter cum mandatur de beneficio in genere prouideri,&c cum decreto. nam ante expressionem nullum est officium, vt in c. 1.de concel.præben.lib.6. ¶Quærit Innocen. quando impetratur rescriptum super certa re,& contra certā personam,subiecta clausula generali quò ad personas alias. an super eadem re valeant literæ impetratæ à tertio, qui poterat conueniri vigore generalis clausulæ.Respondet ipse, considera naturam actionis in rescripto deductæ. aut enim est actio generalis(vt tutelæ,pro socio, fami. ercifcundæ.de restitutio.in integ.confirmationis, electionis,& similes:) tunc non valebunt speciales à tertio impetratæ. Idem si super rebus, & iuribus indiuisibilibus. & est ratio, quia vigore primi rescripti iste cōprehensus sub clausula generali poterit impetrantem conuenire coram istis iudicibus. quia rescriptum super istis indiuiduis,& generalibus actionibus impetratum,intelligitur quò ad onus commune, etiam si ab vno fuerit impetratum. facit quod no.Inno.& Host.·j·. de restitu. spo.c.ex compositione.aut rescriptum fuit impetratum super certa re speciali. & tunc comprehensus sub clausula generali poterit impetrare super eadem re. quod hic efficaciter probat.& aduerte quia quod hic dicitur, comprehensus sub clausula generali, non posset adaptari ad eum,qui est cōprehensus,& conuentus vigore clausulę specialis. quia tunc non posset impetrare super rebus alijs, vel eadem, nisi coram eodem,per c.dispendia.§.reus quoque.eo. titu.lib.6. & idem econuerso si habeat speciale, præuenit in cōueniendo: quia tunc habens alias literas non poterit eis vti. quod dic, vt dicto §.reus quoque.¶ Ad tertium ergo impetrantem literas speciales bene adaptatur iste §.vt prioritas sub verbis generalibus non elidat impetrationem suam specialem postea factam.¶ Glo.fi. quærit de duabus quæstionibus.Prima est,an isti,iudices possint mandare iurisdictionem, quam habent vigore huius clausulæ generalis. dicit ꝙ non: quia licèt habeant iurisdictionem, non tamen exercitium circa eam. quod singulariter no. ¶ Ego circa hoc in casu alio simili quæro, an ista iurisdictio delegata quò ad exercitium possit à partibus prorogari. quia glo.loquitur de delegatione,nō de prorogatione,Bar.de facto consultus dicit, ꝙ sic, in ciuitate Tuderti:vbi facta erat reformatio,ꝙ Potestas nō posset vsq; ad 6.menses cognoscere de certis causis. modò partes prorogauerunt ei iurisdictionem, & cognouit modò: an valeat sententia.allegat ad hoc l.nec ille.ff.de tu.& cu.dat. ¶Secundò quærit glo.si ante expressionem generalitatis, post citationem tamen,superficiali causa delegata, moritur delegās: an quò ad personas, vel res comprehensas sub clausula generali sit iurisdictio perpetuata.tenet, ꝙ non.Idem Gof.& Vincen.Inno.contra, remittens de hoc ad no.per eum in c. licèt. de offi.delega.& hanc glo.inducit Compost.ad quæst. si executor, qui poterat in certa prouincia prouidere, facit inhibitionem in duabus ecclesijs,an poterit inhibere.dicit,ꝙ sic, si non expressè se restrinxit ad illas:aliàs secus.de hac materia plenè dicetur in d.c.licèt. ¶ Vltimò quærit Inno. de effectu expressionis quò ad perpetuandā iurisdictionem,& impediendum aduersarium impetrare: & an requirat partis pſentiam.& coram quo fiat.dic vt hic per eum.

S V M M AE.

1 *Apostolica sedes consueuit esse liberalis.*
2 *Infinitas est vitanda.*
3 *Negocia grauiora,expressis minoribus,non veniunt vigore clausulæ generalis.*
4 *Argumentum de personis ad res dicitur esse licitum.*
5 *Personæ maiores, & digniores quæ dicantur.*
6 *Conueniri quot possint vigore clausulæ generalis.*

SEdes apostolica. ¶Per clausulas [quidam alij.]
positas in rescriptis non cõuenitur multitudo, nec personæ, vel res maiores expressis. pares verò, vel minores sic: nisi malitiosè fieret expressio.h.d. ¶ Et duo facit. præmittit constitutionis causam. Secundò cõstitutionem subnectit ibi [nos igitur.] In qua quatuor facit. Prouidet primò circa personas. Secundò circa multitudinem. Tertiò circa res. Quartò circa expressionem fraudulentam. partes patent. ¶ No.
1 primò, ꝙ sedes apostolica † consueuit esse liberalis.[a] In quo
a autem consistat ista liberalitas, declarabitur super glo. ¶ Secundò no. ꝙ clausula generalis non refertur ad personas maiores, vel digniores expressis. de quo in glo. 3. ¶ Tertiò not.
2 in ver. sed nec, ꝙ infinitas † est vitanda. de quo in c. 2. ĩ. eod. lib. 6. & l. qui bona. in prin. ff. de dam. infec. per Bar. ¶ Quar-
3 tò no. ꝙ expressis minoribus negocijs, † non veniunt vigore dictæ clausulæ generalis negocia grauiora. & loquitur iste tex. cum fit talis expressio in rub. quid autem si in instrumentis procurationũ, vel alijs dipositionibus. ĩ. subdam. ¶ Quin
4 tò no. ꝙ de personis † ad res licitum est arguere: sicut de personis ad tempus, vt l. miles ita hæred. ff. de mili. testa. ¶ Sextò no. in versi. si quis verò. ꝙ si persona exprimitur in rescripto per fraudem, clausula generalis nihil operatur: vt sic dolus in principali adhibitus habeat etiam, quod ei inest, tacitè vitiate, vt in reg. cum principalis. de reg. iur. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ sedes apostolica consueuit esse liberalis: sed contra. nemo in necessitatibus liberalis existit, vt l. rem legatam. ff. de ali. le. sed de necessitate se. ap. ad liberalitatem tenetur præcepto Euangelij. & patet. ĩ. de foro compe. c. licèt. ergo non potest appellari liberalitas. Sol. vt in glo. vel aliter hic in nouella, vt in simili no. ĩ. in c. relatum. de præben. ¶ Quærit. 3. gl.
b quæ dicantur esse personæ[b] maiores, † & digniores. nam di
5 citur maioritas, & dignitas multis modis. & tandem concludit, ꝙ non potest dari certa doctrina. & ideo reliquit officio iudicis. Idem Inno. & omnes Moderni. in quo ergo vertetur iudicis officium circa prædicta? dicunt, quòd nominato clerico vigore clausulæ generalis, non conuenietur laicus, neque econuerso, propter diuersitatem professionis. idem in eadem professione graduum, tñ diuersorum. facit qđ not. Inno. in c. dilectus. ĩ. de conces. præben. expresso autẽ posito in dignitate sub clausula generali, includit maior diuitijs vel potentia, & idem econuerso. & expressa minori summa, an veniat maior sub clausula generali, hic vide per eum. & de pluribus quæstionibus circa hoc vide in Specu. de rescripti præsentatione. §. fin. & in secunda columna. & de offi. deleg. in c. cum olim. in nouella. ¶ Secundò quærit. Innocen. an illud, quod hic dicitur in rescriptis, vt sub clausula generali non veniant maiores, vel digniores, habeat locum in procurationibus, & alijs dispositionibus. pone ergo constitui procuratorem Titium contra Seium simplicem clericum, & contra omnes alios ad petendum fundum, & omnes alias res, in quibus mihi tenentur: an maiores personæ, & negocia includentur, quàm fuerint expressa. dicit Inno. ꝙ sic. & istud c. habet locum, secundùm eum, in rescriptis ad lites, non in alijs dispositionibus. facit quod not. 16. dist. c. deinde. & l. si secundũ. C. de ser. fugi. ¶ Tertiò quæro, in quot possint vigo
6 re clausulæ generalis † conueniri. dic, ꝙ in quatuor, vt in c. cum in multis. eo. titu. lib. 6. & de materia huius. c. vide quod no. in cle. procura. de procura. facit l. sed & si quis. §. quæsitum. ff. si quis cau. ¶ Quartò quæro si hac exceptione maioritatis non opposita, procedatur: an valeat iudicium, & sententia, tenet Inno. ꝙ sic Barto. contra. de quo. ĩ. eo. c. Rodulphus. per Ioan. And.

ADDITIONES.

a ¶ Consueuit esse liberalis. Adde Doct. in c. grandi. de supplen. negli. præl.
b ¶ Personæ maiores. Adde glo. in c. lex est 2. dist. & in c. super eo. l. 2. de ele. Pet. de Ancha. in repe. c. canonum. de consti.

SVMMAE.

1 *Casus, in quo duo rescripta inuicem se elidunt, & neutrum valet.*
2 *Iudex potest punire quoscunque videat coram se delinquere.*

EX tenore. ¶ Qui contra vnum super eodem impetrat ad diuersos diuersa rescripta, & eis vtitur, perdit commodum. hoc dicit communis diuisio. Secunda ibi [nos igitur.]
1 ¶ No. primò casum, † in quo duo rescripta inuicem se elidunt, & neutrum valet. regulariter verò alterum valet. & an primum, vel secundum, glo. hic plenè distinguit, & latius Hostien. Nam quandoque impetratum est ab altera parte tantùm: & nullum dubium, ꝙ durat perpetuò. C. de diuer. rescrip. l. falsa. Sed si duo impetrantur, aut ab eadem parte, aut à diuersis. Item aut contra eundem, aut contra diuersos. Item aut super eodem negocio, aut super diuersis. Item aut ad eosdem iudices, aut ad diuersos. Item aut sub eadem data, & forma, aut sub diuersis data & forma. quod plenè prosequere hic per eũ. no. hic Goff. quare expedit, ꝙ vnũ rescriptũ faciat mẽtionẽ de alio, & non noua cõstitutio de priorũ contraria. dic plenè hic per eum, & plenius. ĩ. de constitu. c. 1. lib. 6. ¶ Vlterius no. circa finem, quòd iudex, coram quo vtitur iste impetrans secundo rescripto, pronunciat, quòd careat commodo vtriusque: sed hoc non videtur bene dictum. quia cum secundum rescriptum non tribuat eis iurisdictionem: non videtur, ꝙ habeat potestatem pronunciandi. Item super his, quæ in modum exceptionis in iudicio deducuntur, iudex non debet pronunciare. ĩ. de ordi. cog. cap. cum dilectus. Sed hic de viribus rescriptorũ in modum ex-
2 ceptionis contenditur: ergo pronunciari non debuit. Solu. secundùm Innocen. iudex † potest punire quoscunque videat delinquere coram se: quia delictum tunc est notoriũ, & constat sibi iudici vt iudici. ergo iuris ordine non seruato procedit. C. de testi. l. nullum. & quod no. Innocẽ. in c. vestra. de coha. cle. & muli. & inf. eo. c. fina. in nouella. ¶ Quærit gl. magna circa fi. nunquid secundæ literæ non facientes mentionem de prioribus, quæ poterant per exceptionem elidi, valeant, vel non. & tenet, quòd de talibus literis, quæ elidi possunt, non expedit facere mentionem. concordat in hoc Vincen. secundùm quem in hoc differt rescriptum ab electione. idem Tan. & Bart. Brix. Gof. tenet contrarium, cuius dictum vide infra de regu. iur. c. non præstat. lib. 6. Damasius dicit, quòd si non valent primæ propter vitium impetrantis: tunc sit vera opi. glo. & prædictorum, scilicet vt secundæ valeãt. quandoque sunt nullæ: (quia iudices decesserunt:) & tunc non valeant secundæ. & mihi videtur ista op. vera, arg. eius, quod dicimus de testamento secundo imperfecto in principio, quòd non rumpit primum validũ, vt l. si filius. ff. de lib. & posthu. secus si secundum sit à principio validum: sed deficiat, quia abijcitur hæreditas: quia tunc rumpit proximum, vt Institu. qui. mo. test. infir. §. posteriore. ¶ Secundò quærit glo. vtrùm iste condemnabitur in expensis. glo. 2. quòd sic. Sed Guli. Na. contra. Sed opin. glo. verior: quia ista condemnatio respicit interesse partis. facit quod no. in clem. 1. ĩ. eodem. ¶ Tertiò dom. Ioan. de Lignano quærit de vno membro, quod tangit glo. scilicet cum duæ commissiones impetrantur ab eodem, & in eodem negocio ad diuersos iudices ad cautelam: an habeat locum qđ dicitur in hoc c. dicit glo. quòd non, si alijs tantùm vtitur; sic si attentaret vti alijs, perderet vtrasque. cum glo. concordant Vin. Phi. Goff. & Spec. in titu. de rescripti præsentatione. §. ratione formæ. ver. item excipitur, ꝙ duæ. idem videtur tenere Inno. Host. precisè tenet, ꝙ neutræ valeant: quia tex. dicit [impetrantis] & non vtentis. Ioan. An. tenet se cum glo. & dicit op. Hosti. posse habere locum, cum secundis vtitur, non aliter. Ioan. de Lign. opp. Hosti. quia tex. hic & in c. dispen-

dispendia. ponderant impetrationem ipsam, & non vsum dic, vt hic per eum. cui adde quod habetur in l.3.ff. quod quisque iuris.

SVMMA.

1 *Rescriptorum forma est diligenter consideranda.*
2 *Literæ non facientes mentionem de beneficio impetrantis, non valent.*
3 *Clericum se appellans cum non sit in rescripto, an valeat.*
4 *Papa scribens pro indigno an sibi debeat prouideri.*

a CVm adeo. ¶Non valet rescriptum a impetratū ad beneficium obtinendū, de beneficio impetrantis non faciens mentionem. hoc dicit cōis diuisio. Secunda ibi [cum enim.]
1 ¶No. primò, ꝙ mens, & forma rescriptorum† est diligēter consideranda, vt s. eo. c. ad aures. & c. cum dilecta. ¶ Secun
2 dò no. ꝙ non valent literæ, † non facientes mentionē de beneficio impetrantis. concor. j. eo. c. si proponente. ¶Tertiò no. ꝙ clausula [si dignus, vel idoneus] semper intelligitur in rescripto: nec intelligitur idoneus, qui habet beneficium. j.
3 de præben. c. is cui. lib.6. ¶ Quærit glo. si quis † appellat se clericum, cum non sit, an valeat impetratio, tenet, ꝙ non, per c. ex literis. j. de trāsac. Compost. dicit, quòd si quis incedit tonsuratus vt clericus, valeāt literæ ad beneficia impetratæ, cum iam animi destinatione clericus sit, arg. l. si eo tempore. ff. de testa. mi. Io. An. remittit ad no. per eum. j. de insti. c. 2. tenet tñ Compost. ꝙ is, qui incedit tonsuratus, si sub nomine scholaris impetrat, non valet, si non est clericus. facit qđ no. Io. An. j. de præsump. c. si. super ver. scholarem. Si tamen dicatur in literis [prouideas tali: quia describi desiderat militiæ clericali] valent literæ, etiam si ille non sit clericus: non tñ teneatur recipere, nisi fiat, saltem per primam tonsuram,
4 per Decre. 2. j. de institu. ¶Vlterius quæritur. si Papa † scribit pro indigno: an sibi debeat prouideri. dicendū est, quòd sic, si ex certa scientia hoc facit, vt minori de beneficio curato. videtur enim super inhabilitate dispensare, arg. l. quidam consulebat. ff. de re iudica. & quod no. j. de æta. & qua. c. 1.

ADDITIO.

a ¶ Non rescriptum. Adde Rotam in isto titu. decis. 66. in antiquis decisionibus, & decis. 3. de præben. in antiquioribus.

SVMMAE.

1 *Ordo rescripti interpretationem recipit à iure communi.*

1 CAusamque. ¶Ordo rescripti † interpretationem recipit à iure communi. hoc dicit. In prima iudicium decisa consultatio, vel partium conquestio. In secunda responsio, & iudicum instructio. ¶No. primò, ꝙ super contentis in rescripto iudex debet sequi ordinem iuris, non ordinem verborum rescripti. quia non est verisimile Papam per præposterationem verborum rescripti ordinem iuris peruertere voluisse. ¶ Idem in iudicijs, si quis petat in libello aduersarium compelli ad solutionem, & condemnari, non obstan. ꝙ ver. cōpelli ad solutionē, præcesserit verbum cōdemnationis. nam vbi mens legis est certa, non est curandum de ordine scripturæ, vt l. nec enim. ff. de solu. & l. 2. §. prius. ff. de vulg. & pup. & hoc verū de ordine iuris: de ordine aūt facti dic, vt j. eo. c. cum dilecta. ¶Tractant hic Doc. de interpretatione rescriptorum. Item statutorū, de qua plenè per Bar. in l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. de interpretatione priuilegiorum, de qua. j. de dona. c. cū dilectus. & ff. de consti. prin. l. beneficium. de interpretatione dictorum testium, de qua in c. in præsentia. j. de proba. de interpretatione dispensationum, & promissionum, de qua. j. de affi. & cōsang. c. ꝙ dilectio. de interpretatione verborum litigan. dic vt in l. si quis intentione ambigua. ff. de iudic. de interpretatione sententiarum, de qua in l. ab executore. ff. de appel. de interpretatione testamentorū, & contractuum, de qua in reg. contra eum. j. de reg. iur. lib.6. facit. l. inter, stipulantem. §. si Stichum. & quod ibi per Bar. ff. de ver. obli. & hic per Cōpost. vbi de literis ad beneficia restringendis. Si enim dicitur in litera, conferas tali, non obstan. collatione facta alteri, intelligitur de collatione facti, non iuris. Item si dicitur, ꝙ impetrans alijs præferatur, intelligitur de alijs, qui habent ius ad rem, non in re. facit. j. de præben. c. antepenul. & penul. lib.6. ¶Glo. 2. tangit de errore scribentis, ꝙ error an poterit per tabellionem ipsum corrigi, partibus non citatis. dic vt in data. lib.6. per Ioan. An. & in l. si librarius. ff. de reg. iur. & l. Imperator. ff. de statu ho. per Guli. de Cu. & Docto. ¶Glo. quæ incipit. & ita quandoque. tractat de clausula generali, an referatur ad proxima, an ad omnia præcedentia. & an referatur ad præcedentia, & sequentia, si in medio ponitur. dic vt in c. secundò requiris, & c. inquisitioni. de appel. & in l. talis scriptura. ff. de lega. 1. & per Bar. ver. quid iuris si ponitur in testamentis. & l. 2. de lib. & posth. & l. licèt Imperator. ff. de leg. 1.

SVMMAE.

1 *Rescriptum executorium super canonicatu, & præbenda ecclesiæ vltra numerum impetratum non valet.*
2 *Papa dat literas ad præbendas vacaturas.*
3 *Exceptio numeri iuramento firmati vitiat literas, & gratiam.*
4 *Capitulum & decanus possunt facere statutum in ecclesia.*
5 *Factum per literas subreptitias ad beneficia est irritum.*
6 *Papa si mandat prouideri de beneficio vacaturo, & vacat tempore datæ, an debeatur.*
7 *Capitulum an possit tollere statutum iuramento firmatum.*

1 COnstitutus. ¶ Non valet rescriptū †executorium super canonicatu, & præbenda ecclesiæ vltra numerū impetratum, non facta mentione de numero prius iurato. h.d. & secūdùm hæc tria facit. ponit impetrationē exceptionem contra ipsam, & diffinitionis commissionem. Secunda ibi [verum.] Tertia ibi [discretioni.] ¶No. hic, ꝙ tempore Cælestini hæc gratia facta fuit de præben. vacan. vel de proxima vacatura, & in vita sua non fuit sortita effectum. & tamē in fin. c. mandat iste Inno. eius successori ipsam executio-
a ni demandari: ergo gratia a ad beneficium vacans, vel vacaturum morte Papę non expirat: nec similiter potestas executoris super ea. casus est. j. de offi. delega. c. si super gratia. lib.6. & de præben. c. is cui. e. li. In legato verò de latere an per eius obitum, vel decessum firmetur gratia nondum consummata, dic, vt in c. præsenti. j. de offi. leg. lib.6. & l. si cer-
2 tarū. §. fi. ff. de mili. testa. ¶ Secundò not. ꝙ Papa † dat litteras ad prębendas vacaturas. quod alius non posset. j. de concess. præben. c. proposuit. & c. constitutus. ¶ Tertiò no. ꝙ super receptione in canonicum, & collatione præbendæ scribitur Capitulo, & decano. Si aūt ad eos nō spectaret, sed ad epm, vel cōiter inter eos: an deberent tūc adimplere. dic, vt in c. eā te. s. e. per Inno. & Doc. ¶ Quartò no. in ver. verum. ꝙ coram executoribus possunt contra literas legitimæ exceptiones opponi. an autem executores ipsas admittere teneātur, & seruare iudiciariū ordinē. dic vt in c. fi. j. de plum. per Inn. & cle. 1. j. de offi. delega. ¶ Quintò no. ꝙ exceptio
3 † numeri iuramento firmati vitiat literas, & gratiam. Non enim est verisimile Papam numerum tollere per rescriptū: sicut nec per constitutionem generalem intendit tollere consuetudines, & statuta locorum. j. de constitu. c. 1. lib. sexto.
4 ¶Sextò no. in versi. discretioni. ꝙ capitulū, & decanus † pos

sunt facere statutum in ecclesia. de quo plenè. j. de verb. sig. c. 2. lib. 6. hic autem. Io. An. dicit non curandum de efficacia statuti, quia posito, ꝙ non tenuerit: tamen fuit iuramento firmatum, vel etiam à Papa confirmatum, secundùm Innocen.

5 ¶ Septimò no. ꝙ † quicquid factum est per literas subreptitias ad beneficia, est irritum ipso iure, vt dixi post Inno. s. eo. c. ad aures. & per glo. j. eo. c. ad audientiam. ¶ Octauò no. ꝙ literæ monitoriæ præcedunt executorias. & ꝙ statutum episcopi factum post gratiã, & ante executorias est efficax ad ipsam præcedentem gratiam irritandam, quod dic, vt in glo. hic consideratur. ¶ Nonò no. in fi. ꝙ Papa mandat huic conferre præbendã: sed de canonicatu nihil dicit, quia forte sibi collatus fuerat per executores. an tunc hoc facere potuerint, remittit Host. ad no. per eum in c. vt nostris. j. de conces. p̃ben. ¶ Opponitur & videtur, ꝙ istud statutum non debuerit reddere impetrationem inualidam: quia nullum erat velu ti factum, sine concessum episcopi, vt in c. nouit. & c. quanto. de his quæ fi. à præ. & quod nullũ erat, non præstat impedimentũ, vt in reg. non præstat. Sol. iuramentũ operatur istum effectum annullationis, vt dixi. s. in 6. notabili. ¶ Secũdò opponitur. Capitulum opposuit huic exceptionem subreptionis ante lit. contest. Sed contra, quia est pereptoria, & debuit opponi postea. Solu. facilis est, de iure nouissimo, secundùm quod procedit in beneficialibus sine strepitu, & figura iudicij, vt in cle. dispendiosam. de iudi. Sed de iure isto dic secũdũ Io. An. ꝙ quædam est exceptio perimens literas, & gratiam: & ista, inquantũ perimit literas, est dilatoria: inquantum gratiam ipsam, est peremptoria: ideò propter diuersam naturam põt opponi ante, & post, vt hic. quædam exceptio non concernit literas tantùm: vt si iurasti non impetrare, & ista est dilatoria, & debet opponi ante. quædam verò exceptio concernit actionem: vt si iurasti me non conuenire, vel mecum agere: & tunc perimit actionem. & est peremptoria, remittit Io. An. ad no. per eum de isto articulo. j. de excep. §. dicto ver. sed quæro. ¶ Tertiò oppo. dicit circa finem. c. [ꝙ si, antequàm executorias impetrasset, fuerit numerus iuramento firmatus.] & c. & sic non inspicitur tempus gratiæ: sed executionis postea commissæ. Sed contra. s. e. c. eam te. Item post monitorias potest dici negocium iam inceptum: ergo de tempore executoriarum non est curandum. cuius contrarium hic dicitur. Sol. dicit Pet. ꝙ Papa hunc impetrantẽ grauauit in hoc: vt si ante executorias post monitorias iuratus esset numerus, non valerent literæ: sed in alio releuauit, scilicet ꝙ si numerus esset institutus, & confirmatus sine iuramẽto, valerent literæ, vel aliter vt hic in nouella. ¶ Venio ad aliquas quæstiones, & quæro. pone, ꝙ non facta mentione numeri, Papa mandat conferri præbendã: quæ tunc vacabat, an debeat conferri. tex. iste facit, ꝙ ita demum mandat conferri præbendam vacantem, si est facta mentio numeri, vt hic in fi. [si qua vacat.] & c. in contrarium facit. quia numero, & canoniæ non fit præiudicium per talem collationem. Compost. respondet ad hoc contrarium, secundũ Io. An. dicẽs, ꝙ si tempore datæ non vacabat (licèt modò vacet) non debeatur propter subreptionem à principio. & hoc propter iuramentum, non propter numerũ: sed si tempore datæ vacabat, tenet, ꝙ sibi debeatur, iuramento non obstan. Sed D. Io. de Lig. dicit hanc opi. D. Io. An. veram, si mandatur conferri præben. vacans. Sed si de præben. vacan. vel vacatura literæ concedantur, non debeatur etiam vacans, vt in isto tex. ¶ Secundo quæritur. si facta mentione numeri, & iuramenti, nõdum vacat præbenda: an debeat sibi de cõmunibus fructibus prouideri, arg. ꝙ sic. j. de præben. c. dilectus. 2. in fi. secũdùm Host. Sed illa Decre. loquitur, cum Capitulũ contempsit conferre illam, de qua mandabatur. Io. de Lig. tenet, ꝙ si est receptus in canonicum, & interest diuinis, debeat habere. remittit ad not. per eum. s. de consti. c. cum M. hoc dictum intelligo verũ, vbi fructus cões essent deputati clericis cõstitutis certis orationibus, vt in sacris: tũc enim receptus in canonicum auctoritate Papæ, & non constitutus in sacris de talibus fructibus certo ordini deputatis non habebit partẽ. & ita prædicta pridie consului, ar. c. si propter. e. ti. lib. 6. & c. si ei cui. de præbendis. e. li. ¶ Tertiò quæro. si mandat Papa recipi vltra numerum iuramento firmatum (& sic non valet gratia) an canonici recipiendo euitent periurium propter mandatum Papæ, tenet Io. An. ꝙ non euitant, imò essent periuri. quod est mirum: quia ex hoc tenetur quis excipere, vt euitet periurium. quid si mandat Capitulo, ꝙ non obstañ. iuramento, & numero, vel recipiat, vel det centum: an recipiendo incidat in periurium, cum nõ possit recipere, dando centum. tenet Io. An. ꝙ non incurrat in recipiendo, ar. l. quę sub conditione. §. iureiurando. ff. de condi. insti. Si autem non facta mentione iuramenti, mandauit, vel recipi, vel centum dari, etiam ad centum non tenebitur, sm̃ eum, vt in dicto §. qđ

6 no. ¶ Quartò quæro. si Papa † mandat prouideri de beneficio vacaturo. & vacat tpe datæ, an debeatur. glo. ꝙ sic in c. si postquàm. de p̃ben. lib. 6. & c. vno. in Cle. eo. ti. & l. nedũ erit. ff. de verb. sign. Archid. variauit in d. c. si postquàm. &

7 c. si propter. j. eo. lib. 6. ¶ Vltimò quærit dñs Io. de Lignano, an Capitulum † possit tollere statutum iuramento confirmatum: vel statutum confirmatum à Papa. quod dic, vt in c. dilectis. j. de præben. per glo. & Doct.

ADDITIO.

a ¶ Gratia ad beneficium vacans vltra vacaturum, morte Papæ non expirat.

SVMMAE.

1 *Mendacium vitiat rescriptum.*

2 *Mandatum ab ignorante commissum non reddit simpliciter rescriptum nullum.*

3 *Mendax precator precibus carere debet.*

4 *Iudex delegatus cognoscit, an sit sua iurisdictio, necne.*

5 *Iudex pronuncians se competentem vigore rescripti, an valebit eius sententia.*

6 *Dicens se appellasse, cum non appellasset: an teneatur ire coram iudice appellationis.*

7 *Opponi an possit contra rescriptum, quòd iudex sit infamis.*

SVper literis. ¶ Qui per malitiam tacet verum, vel falsum exprimit, in rescripto, caret impetratis. Idem in eo, qui hoc facit ignorantia, vel simplicitate, si, ꝙ tacuit expresso, vel tacito falso, quod expressit, literas non habuisset. si verò nihilominus (saltem in forma cõi) literas habuisset, secũdùm formam iuris procedet iudex. h. d. Primò ponit quæstionem, & oppositiones quorundam. Secundò suam decisionem subnectit, duo membra principaliter distinguendo. Tertiò secundũ membrum subdistinguendo prosequitur, & super decisione secundi membri quandam adhibendam considerationem à iudice delegato subiungit. Secunda ibi [nos igitur.] Tertia ibi [inter alios.] vel breuius ponit qões, & oppositiones, Secundò solutiones. Secunda ibi [nos igitur.] ¶ No. pri

1 mò, ꝙ mendaciũ, † siue falsa assertio vitiat rescriptum, si à sciente: secus si ab ignorante. ex quo no. ꝙ falsitas, siue dolus reddit rescriptum nullũ, sicut ceteros actus legitimos: vt sententiam, decretum iudicis, & instrumentum publicum, vt l. si vt proponis. C. quomodo & quãdo iudex. & l. cũ verò. §. sub uentum. ff. de fideicommis. lib. & quod no. Inno. in c. fraternitatis. de hæreti. & 9. dist. c. si ad sacras. In contractibus autẽ an dolus dans cãm contractui, vel incidens in contractum, reddat ipsum nullum. dic, vt in l. eleganter. in prin. ff. de dolo. æquiparatur tamen rescriptũ, & accedit magis ad naturam iudicij, quàm contractus: quia etiam incidens dolosè reddit ipsum nullũ: sicut si daret causam. facit l. si prætor. §. Marcel

2 lus. ff. de iudi. ¶ Secundo not. ꝙ mendacium † ab ignorante commissum,

commissum, vel simplici non reddit simpliciter rescriptũ nullum: sed est concedentis intentio intuenda. in literis ad beneficia, vbi ab ignoranti tacetur veritas, potest aptari exemplum. c. gratia. de rescrip. lib. 6. & sic cũ finalis cã actus falsa deprehenditur, vitiatur actus: vt l. fi. de hære. insti. & l. fina. de testa. tute. ff. & in alia materia in tutore dato à iudice pupillo tanquàm non habenti tutorem, cum haberet: vel tanquàm pupillo, cum esset adultus: vel in dato à testatore in defectũ eius, qui mortuus credebatur, cum viueret. dic vt. ff. de tuto. & curatoribus da. ab his. l. tutor si petitus. & l. Seiæ egressæ. generaliter ergo in qualibet dispositione voluntas, & intentio concedentis, vel facientis est consideranda, etiã in maleficijs, vt l. diuus. ff. ad leg. Cornel. de sica. Si autem mendacio non expresso, vel veritate tacita quis nihilominus actum egisset, tale mendacium non vitiat actum. sicut dicimus de falsitate, vel mendacio testis, vt non vitiet, si causam, de qua agitur, non concernit, vt dicto c. fraternitatis. de hære. per Inn. & no. Bar. ff. de fal. in l. q falsa. & l. qui eos. quid in sententia ex falsa causa lata: an possit aliunde iustificari. no. in l. si is ad quem. ff. de acqui. hęre. & l. Titianus. quod cum eo. & hæc iura confirmant decisionem huius c. ¶ Tertiò no. regulam, ꝙ
3 mẽdax † precator carere debet impetratis. & super hoc fundatur oppositio Pla. dicentis propter hoc non valere rescriptum. Alij, vt Io. & Azo, dicunt oppositum. s. ꝙ valeat. & ꝙ secundùm iuris ordinem procedendum sit. de quo articulo plenè in l. præscriptione. C. si cõtra ius, vel vti. pu. ¶ Quartò no.
4 quòd iudex delegatus † cognoscit, an sua sit iurisdictio, necne: nisi esset aliquod cõmodum percepturus; quia ex hoc esset suspectus, vt l. de iure. ff. ad municip. ¶ Et antequàm procedam vlterius, distinguo secundùm Host. cum quæritur, si in rescripto expressum est falsum, vel tacitum est verũ. distinguo, an valeat: aut per dolum, & fraudem est obtentum, & non valet: & de hoc fide facta iudici, nullo modo cognoscet. 25. q. 2. c. & si legibus. & hic in princ. aut hoc factum est simplicitate, vel ignorantia: & tunc aut ex falsitate expressa, vel veritate tacita princeps motus fuit ad dandum rescriptum, aliàs non daturus: & hoc casu idem, quod supra. In vtroque verò de precũ qualitate cognoscet, vt hic. Aut nihilominus princeps concessisset rescriptum, saltem in forma communi. & tunc refert: aut põt inde elici æquiuocationis fallacia: & tunc iudex sic simpliciter nõ procedit. j. in c. nonnulli. & c. fi. vnde non potest cõueniri diœcesis pro ciuitate, vel econuerso, vel vnus pro alio, licèt eiusdem nominis. j. eo. c. significante. & c. Rodulphus. Aut nõ põt elici talis æquiuocatio. & tunc erratur circa substantialia, sine quibus iudicium esse non potest (puta circa personam actoris, rei iudicatæ, vel qõnis:) & tunc similiter iudex non procedet, vt in præalle. c. aut erratur circa accidentalia, vel accessoria: & tunc procedet iudex secundùm ius commune, non sequendo formam rescripti, vt hic. idem putat ipse Host. si fuit erratum in nomine: tamen per circũlocutiones constat de persona: vt j. e. c. significante. de errore verò æqualitatis dicit, quòd nõ nocet: pone exenplum. petij mihi restitui seruum, & non feci mentionẽ, ꝙ esset ordinatus: vel dixi eum ordinatum, cum non esset, in vtroque casu iudex procedet secundùm veritatẽ. & alia exẽpla pone, vt in nouella hic in prima glo. In substãtialibus verò nocet error. 29. q. 1. post prin. & ff. de hæred. insti. l. quoties. & sunt substantialia nedum ꝑtermissa: sed nomina, quæ omissa, vel suggesta vitiant rescriptum, secundùm eum. ¶ Vlterius antequàm veniam ad oppositiones. quia c. loquitur satis generaliter, & in nube. & quælibet veritas per exemplum percipitur: subijciamus exempla super quolibet membro huius c. quę sunt tria. primum qñ per dolum, & malitiam tacet verũ, vel exprimit falsum. secundũ membrũ, qñ simplicitate, vel ignorantia idem facit, quo non facto literas nõ habuisset. tertium mẽbrum est econuerso. quia eo tacito, vel expresso nihilominus literas habuisset. ¶ Circa primã regulam in tacente verũ dolosè in rescriptis ad lites pone, quia tacuit primũ rescriptum, processum, vel sententiam. s. eo. c. cęterũ. j. de re iud. c. inter. & de testi. c. causam quæ. de fi. instru. c. cũ inter. In beneficialibus pone, vt s. in c. ad aures. & c. cũ adeo. circa falsum expressum per dolum in litigiosis pone. s. eo. c. sedes. in beneficialibus. j. e. c. si proponẽte. & de transac. c. ex literis. ¶ Circa secundũ membrum, cũ simplicitate, vel ignorantia tacetur verum, vel falsitas exprimitur (quo non facto literas non habuisset.) pone exemplum de tacita ignorantia, vel simplicitate in illo, qui tacuit appellationem aduersarij. j. de confir. vti. vel inuti. c. bonæ. vel tacuit terminũ appllationis ab homine præfixum. j. de appel. c. sæpe. in fi. In beneficialibus pone in eo, qui tacuit perpetuam vicariam, vel beneficium modicum simplicitate. j. e. c. si proponente. & c. postulasti. & c. cum nostris. de conces. preben. vbi in tacente in possessione colorata. & licèt vera sit prædicta regula in tacente per simplicitatem: in beneficialibus secus est in tacente per ignorantiam. j. eo. c. gratia. lib. 6. de falso expresso pone in litigiosis. de appel. c. Romana. §. si verò in beneficialibus. j. e. c. ex insinuatione. & s. de constitu. c. cum accessissent. ¶ Super tertio membro, cũ scilicet falsum exprimitur, vel veritas occultatur (quo non facto literas habuisset.) glo. ponit exempla, & alia addidit Io. An. de eo, qui petebat seruum vicariũ sibi dari, cum suus esset ordinatus ad minores, cum in rei veritate suus esset ordinatus ad sacros, vel econuerso: vel petijt causam committi summariè, dicens, ꝙ ita erat consuetudo, cum nõ esset. idem in eo, qui tacuit peremptoriam competẽtem reo, cum tamen contra eam competeret sibi replicatio: ita si tacuit primas literas, quę poterant per exceptionẽ elidi: vt s. eo. c. ex tenore. ¶ Quia hic Inno. dicit, ꝙ diuersi diuersa super ista quæstione senserunt, scilicet Placen. ex vna parte, qui dicit rescriptum per obreptionem obtẽtum fore nullum. & ꝙ per ipsum iurisdictio non confertur, cuius oppositio sic probatur, non debet quis ex malitia commodum reportare, vt s. c. sedes. & l. si quis obrepserit. ff. de fals. & l. cum verò. §. subuentũ. ff. de fideicom. lib. Item mendax precator, vt in tex. Item in rescripto subintelligitur clausula, si est ita, quæ statim aut validat, aut annullat, vt l. cum ad præsens. ff. si cer. pet. ergo à sui principio aut est validũ, aut nullũ: ex quibus sequitur, ꝙ consideratio, siue distinctio istius c. nõ sit bona. So. ad primam rationem dic, ꝙ non reportat cõmodum effectualiter, exceptione probata. ad alia respondet, vt hic per do. Ioan. de Lign. qui refert op. Pet. distinguentis, ꝙ aut mendacium concernit processum, aut negocium principale. si processum: & non valet, si excipiatur. j. vt lit. pen. c. fina. Si negocium principale, non nocet, quo minus iudex in causa procedat. vnde de peremp. cõcernentibus causam principalẽ non sit cognoscẽdum, lit. non contest. quod fieret, si opponerentur contra iurisdictionẽ. Ia. Bu. dicit, ꝙ quandoque in vim dilatoriæ cognoscetur de exceptione negocij principalis: vt si narro, ꝙ talis contraxit mecum Bonon. & ideò impetro contra eũ ibi rescriptum (quod possum, secundũ Inno. j. de foro cõp. c. cũ dilecti.) certè si opponatur exceptio, ꝙ ibi non contraxi: licèt concernat principale negociũ: tamen in vim dilatoriæ opponi potest, & de ea cognosci, secundũ eũ. Sed de ista quæstione, & alijs ad materiam cap. faciẽtibus, vide plenè per do. Bal. in l. præscrip. C. si contra ius, vel vti. pu. qui clarius vltra omnes loquitur. ¶ Venio ad aliquas vtiles
5 quęstiones. & primò quæro. pone, ꝙ iudex † pronunciauit se iudicem competentem vigore rescripti: quod tñ erat obreptitium, an valebit eius sententia, vel processus? tenet ꝙ sic. j. eo. c. ad audiẽtiã. quod credo verum in secundo casu c. quando simplicitate, vel ignorantia obtinuit: quod tñ Papa scita veritate, non concessisset. ad quod facit quod not. Inno. s. e. c. cæterum. Sed in primo casu huius c. an sit verum, magis dubito: cum dolosè falsitatem expresserit: vel tacuit veritatem, licèt & in hoc casu videatur inclinare Inn. ꝙ processus teneat.

¶Secundò quæro. rescriptum in rei veritate erat falsum. & ista exceptione falsitatis opposita, pronunciauit se iudicem competentē. queritur, an valeat sententia, vel processus: videtur, ꝙ sic, vt l. fi. C. de fide instru. q̄ncūq; .n. exceptio falsi discutitur, & non reprobata, ad vlteriora proceditur, non pōt de cetero opponi. contrariū tenent Inno. & Io. An. in quæst. prædicta. Non obstat contrarium: quia loquitur in iurisdictione ordinaria, quam constat iudicem habere, coram quo producitur instrumentum falsum, & discusso super hoc pronunciat ipsum verū, valet iudicium. quia eius iurisdictio est fundata: sed iurisdictio delegata non pōt fundari, vbi nō est, per suam pronunciationē. ¶Sed contra istud oppo. nam secundū hoc, quilibet posset effugere iurisdictionē iudicis delegati, opponendo contra rescriptum de falsitate. Sol. vt hic per Io. An. quod dixi, in instrumento falso, si pronunciatur verū, valeret sententia, est verū in præiudicium præsentis, nō absentis: vt verbi gratia. pronunciat iudex Titium procuratorem meū vigore falsi instrumenti. nā hæc sententia lata cū eo, & aduersario non præiudicat mihi absenti, secundū Inn.
6 ¶Tertiò quæro. pone quidam dixit † se appellasse, cū nō appellasset post 10. dies, vel appellatio erat deserta: nunquid coram iudice appellationis tenetur ire ille, pro quo est lata sententia. dicit Inno. ꝙ sic. & si non vadit, & feratur contra primam, quæ transiuit in rem iudicatam, valebit secunda sententia. & sic refert Compost. se obtinuisse de facto. & Archi. ponit istā quæstionē. ꝟ. de app. c. Romana. §. si verò. ¶Quartò quæro. conuenior corā iudice super maleficio. fateor maleficiū: sed dico, ꝙ locus, vbi deliqui, non est de sua iurisdictione: an iudex poterit cognoscere de ista exceptione. dicit, ꝙ sic. & si pronunciat, etiam si non sit verè iudex, valet sententia. de quo latius hic per eum. ¶Quintò quæro, an cō
7 tra rescriptum † possit opponi, ꝙ iudex est infamis, criminosus, vel homicida. dicit Compost. ꝙ tales exceptiones non competunt contra rescriptum: licet si Papa sciuisset, talem iudicē, non dedisset. quia istæ exceptiones non tangunt causam principalem: vnde si impetrans dolosè ipsas tacuit, valebit sententia, & processus: poterunt tñ opponi contra personam iudicis, vt s. e. c. sciscitatus. & ꝟ. de offi. deleg. c. cum super. ¶Sextò quæro. si impetraui rescriptum super deposito, & probo de commodato, vel econuerso: nunquid non obstante tali obreptione, poterit delegatus procedere secundū veritatem. tenet, ꝙ non. quia ad hoc, ꝙ habeat locum quod dicitur in hoc c. requiritur, ꝙ verba narrata in rescripto conueniant conclusioni, & narrationi. Si enim narro, ꝙ mutuaui, & volo prosequi causam depositi: & non possum: licet cōclusioni, idest restitutioni fiendæ de dicta pecunia, vtraq; causa conueniat: sed non narrationi. Secus verò si conueniunt narrationi, non conclusioni: vt si narraui, ꝙ talis iniuriat mihi super fundo. & Papa delegat, si constiterit me spoliatum, condemnet aduersarium. si enim non cōstat de violentia: sed de alia oppressione, non poterit me condemnare, sm̄ eum.

SVMMAE.

1 *Spectantia ad Capitulum, & prælatum communiter, spectant vt ad caput, & membra.*
2 *Abbas tenetur necessariò subire iudicium super litibus, quæ mouentur super ecclesiam suam.*
3 *Impetratio contra vnum in bonis diuersis non extenditur ad aliū, qui non administrat illa bona.*
4 *Bona abbatis possunt esse distincta à bonis Capituli.*
5 *Canonicus singularis an admittatur cum cautione de rato pro negocijs ecclesiæ.*

Et Doceri. ¶In causa mon. conuenitur abbas per rescriptum, in quo nulla fit mentio de conuentu: nec propter hoc appellare pot: nisi causa conuentus esset omnino distincta. hoc dicit cōis diuisio. Secunda ibi [super quo.] ¶No. primò, ꝙ sufficit impetrare contra abbatē in quæstionibus, quæ pertinent
1 ad Capitulū, † & prælatū. Cōtrariū videbat: quia oīa, q̄ spectant ad Capitulū, & plātū, spectāt cōiter vt ad caput, & mēbra. Vnde videtur vnus sine altero nihil posse: vt in c. nouit. & c. quanto. ꝟ. de his, quæ fi. à præla. Ideo rō decidendi in cōtrariū fuit illa, quæ ponitur in tex. [cum ex officio suo.] &c. ¶Ex quo no. secundò, ꝙ penes prælatum residet administratio bonorū prælaturæ. & loquitur iste tex. in abbate, de quo maior videbatur dubitatio propter carentiā proprij. 54. di. c. abbati. Idem ergo, & multò magis quod hic dicitur, habet locum in quolibet alio prælato, de quo latius. ꝟ. in dist. ¶Ter
2 tiò, no. ꝙ abbas, † & quilibet alius prælatus tenetur necessariò subire iudicium super litibus, quæ mouentur contra ecclesiam suā. Idem in tutore, qui non debet pupillum suū relinquere indefensum, vt l. fi. §. defensionem. C. de admini. tu. pœna aūt non defendentis esset fortè amotio administrationis. facit l. mutus. §. pœna. ff. de procurato. & quod no. in c. licèt Hely. ꝟ. de simo. ¶Quartò no. ꝙ in bonis diuisis impetra
3 tio † contra vnum non extenditur ad aliū, qui non administrat illa bona. & hoc verū, cum illa diuisio est à iure approbata. & inducit etiam diuisionem iuris, & exercitij. simplex aūt diuisio bonorum alicuius per administrationē, vt vnius pupilli, aut pro debitis administrationis vnius alius, vel eius bona teneantur. dic vt in l. inter tutores. ff. de admini. tuto. q̄ est notabilis ad istam materiam. facit l. Gaius. §. Titius. ff. de
4 leg. 2. ¶Quintò no. ꝙ bona abbatis † possunt esse distincta, siue diuisa à bonis ipsius Capituli. ¶Sed hic incidenter quæritur, an abbas, & monachi possunt inter se diuidere bona p̄laturæ. dicit Frācīscus, ꝙ hæc diuisio potuit fieri à principio consecrationis ecclesiæ, consentiente patrono. ꝟ. de censi. c. quantò. post consecrationem verò debet fieri per episcopū. de vi. & ho. cle. c. q̄m. & de religi. do. c. secundo. ¶Venio ad glo. magnam, quæ facit tria. Primò consulit prælatum esse conueniendum duplici de causa, & dat simile. ¶Secundò dicit prælatum sine Capitulo, vel econtra non agere, vel defendere, distinguens triplicem speciē causarum. Quædam enim spectant ad prælatum: quædam ad Capitulum: quædam cōmuniter ad vtrosque. ¶Tertiò quærit, an subsequens consensus ratificet retrogesta. conclusio glo. est, ꝙ si negocium spectat principaliter ad prælatum, ipse de consensu Capituli procuratorem constituit. si principaliter ad Capitulū, tunc Capitulū cū consensu prælati. si cōiter pertinet administratio ad vtrūq; : tunc similiter prælatus de consensu Capituli constituit sindicum: melius tñ isto casu dixisset, ꝙ cōiter instituunt: vt differat à primo casu, cum negocium pertinet ad abbatem. facit quod no. Io. And. ꝟ. de restitu. spo. c. qui cām in prin. ¶Sed quia iste articulus, ad quem spectet exercitiū actionum in ecclesijs, est magis diffusus: ideò latius sic distingue. aut ecclesia non est collegiata, habens vnicum, vel plures administratores: aut est collegiata. Primo casu aut illi administratori est cōmissum simplex facti exercitium (vt monacho administratio grangiæ, siue villæ.) & non pōt agere, nisi habeat ad hoc mandatum. aut non est cōmissum simplex facti exercitium: sed cura ecclesiæ, potest, vt in c. cū deputati. ꝟ. de iudi. & ꝟ. c. proxi. secundū Inno. ego credo, ꝙ siue facti, siue iuris vniuersitas cōmittatur, siue etiā administratio certæ rei, semper possit agere, si turbatur in ea, siue inquietatur, vt l. 1. C. si per vim, vel alio modo. & no. in l. 1. in fin. C. vsufr. quemadmo. ca. q̄nq; non est cōmissum simplex facti exercitium: sed cura alicuius ecclesiæ (puta parochialis:) & tūc aut est vnus, & ille solus agens conuenitur. & sic rescriptum impetrabitur. aut sunt plures: & tunc aut pariter principales: & contra ambos est actio dirigenda. aut vnus principalior alio: & ille conuenietur. facit ꝟ. de præben. c. cum non ignores. & de consuetu. c. cum dilectus. super prima glo. & de offi. ordi. c. conquerente. & intelligo verū, quòd ipse talis agat, & conueniatur: non tñ nego, q̄n scilicet etiam superior admittatur,

mittatur, q̄ si concurrant, quis sit præferendus. dic. vt in dicto cap. cum deputati. & in c. cum venerabilis. de censi. per Inn. ¶ Secūdo principali casu, cū ecclesia est collegiata, subdistingue: aut in ecclesia est cōsuetudo, q̄ agat prælatus sine Capitulo, vel ecōtra, siue cōiter, hęc cōsuetudo seruabitur. & sm̄ Compost. allegant. ĩ. de proba. c. ex literis. & de his, quæ fi. à præla. c. ea noscitur. & de solu. c. quod quibusdam. qn̄q; nulla est consuetudo. & tunc aut loquimur circa lites, quæ non cōcernūt ecclesias, sed personas: & hæ psonæ per se conueniuntur, & agent: nec est necessarius Capituli cōsensus, vt in impetranda confirmatione electionis in bonis proprijs, & similibus, secundū Inno. quod intelligo verum in clericis secularibus: secus in monachis, & regularibus, in quibus exigitur consensus sui superioris: vt in c. quam sit. de elec. lib. 6. & c. si religiosus. eo. c. qn̄q; lites concernunt ecclesias, scilicet collegiatas, & ipsarum bona: & tunc aut prælatus mouet litē contra Capitulum, vel econtra. & dic vt in fine huius glo. de dando curatore Capitulo, secundū Ioan. Idem no. 5. q. 3. §. vltimo. qn̄q; etiam mouet litem contra extraneum, vel sibi mouetur: & tunc sic distingue. aut loquimur in bonis discretis: & quilibet pōt agere, & conueniri super bonis suæ administrationis, alterius tamen requisito consensu, secundū glo. & idem in negocijs cōibus. sed Inno. in hoc distinguit inter negocia ardua, puta in cōstitutione generalis sindici. Et in hoc sit vera opp. glo. & ita intelligatur c. 1. de procura. & c. causam. de iudi. aut non sunt ardua: & tunc Inno. indistinctè tenet, q̄ quilibet potest agere pro rebus suæ administrationis, & in bonis cōmunibus solus abbas sine alterius consensu. ad c. nouit. & c. quartò. responde. vt supra. ¶ Ad alia iura respōde, vt hic per dom. Ioan. de Lig. qui sequitur opi. Inno. & cōfirmat pluribus rationibus, vt hic vide per eum. & optimè ipsam probat in negocijs cōibus iste tex. ¶ Canonici autē an admittantur sine mandato in negocijs suis nomine præbendarum suarum. dic vt in d. c. ex literis. de proba. & c. G. perpetuus. de fide instru. ¶ Nomine verò ecclesiæ suæ an Capitulum admittatur ad agendum, vel defendendum tanquàm coniuncta persona, præstita cautione, quam præstant coniūctæ personæ. dic, q̄ debet admitti, secundū Host. in bonis cōmunibus, & discretis. Idem no. de procura. cap. 1. in glo. pe-
5 nul. ¶ De singulari canonico † an pro negocijs ecclesiæ admittatur cum cautione de rato. dic vt ĩ. de testi. cap. olim. de resti. spo. Et ad prædicta adde quod no. de materia Spe. in ti. de actore. in penul. charta.

SVMMAE.

1 *Moniales in causa electionis possunt per procuratorem litigare.*
2 *Processus habitus per literas obreptitias an sit ipso iure nullus.*
3 *Priuilegium obreptitium dicitur nullum.*
4 *Processus cum irritatur, omnia sequentia fiunt irrita.*
5 *Omissio ordinis in rescripto positi reddit processum nullum.*
6 *Monachus spoliatus potest restitutionem petere.*
7 *Monachi seruis æquiparantur.*
8 *Papa committit curam monasterij vacantis.*
9 *Ordo scripturæ in rescriptis an debeat considerari.*
10 *Singuli pro debito vniuersitatis an possint conueniri.*

CVm dilecta. ¶ Processus factus p literas subreptitias irritatur. factus verò contra formā rescripti irritus nunciatur. h. d. cōis diuisio. Secunda ibi [ideoq; manda-
1 mus.] ¶ No. primò, q̄ moniales † in causa electionis possunt per procuratorem litigare. an autem ipsæ personaliter & cū expensis an proprijs, vel Capituli & conuentus. dic vt in c. cupientes. ad fi. & c. cum indemnitatibus. §. sed cum eas. de elec. lib. 6. & c. cum. I. & A. de re iudi. per Inn. ¶ Secundò no.
2 q̄ processus † habitus per literas obreptitias non est ipso iure irritus: sed irritandus. vtrū autem sola taciturnitas literarum, quas aduersarius in eadem causa impetrauit, reddat p̄cessum suorum iudicum nullum, tenet Inno. q̄ non: sed tunc tantū declarando est irritus, vt literæ effugiant plenam cognitionem Papæ, vel eius offi. sed si aduersarij, vel alterius, valet processus habitus per easdem. non assignat rōnem differentiæ: sed ego assigno. quia, cum deficit, siue abest scientia Papę, deficit causa efficiens, & substantia actus: sed cum abest scientia, vel consensus aduersarij, deficit quædam qualitas. non ergo mirum, si dolus adhibitus in substantia rei, reddit dispositionem nullam. & secus est, si committatur in circunstantijs, siue accidentalibus. facit quod dixi. s̄. eo. c. super literis. & in c. ex literis. ĩ. de spons. & hæc vera, cum obreptio deprehenditur in rescriptis ad lites. si autem deprehendatur in concessione dignitatis, priuilegij, vel sententiæ, no. hic In
3 no. tradens regulam, q̄ priuilegium † obreptitium est nullū, vt l. 1. C. de na. resti. & similiter collatio dignitatis. ĩ. de elec. c. cum dilecti. Idem in sententia, si dolo malo est elicita. l. cū prætor. § Marcellus. ff. de iudi. secus si per gratiam. ff. ad Trebel. l. seruo inuito. §. cum prætor. Si autem sine dolo, & contra veritatem, non reuocatur. ĩ. de re iudi. c. cum inter. arg. contra. ĩ. de pur. vul. c. 2. dic, vt ibi. ¶ Tertiò no. q̄ cum irrita
4 tur processus. († quia fuit rescriptum obreptitium) omnia inde secuta irritantur. ratio est, quia est defectus, siue vitium in fundamento. 1. q. 1. c. cū Paulus. Si autem esset defectus in aliqua particula processus, vel in sententia, puta testes nō iurati, vel sententia lata parte non citata, vel die feriata: tunc enim ea particula reuocatur, alijs remanentibus firmis. facit quod no. Bar. in l. cum quærebatur. ff. de re iudic. & c. si cō
5 firmationem. de elec. lib. 6. ¶ Quartò not. q̄ omissio † ordinis in rescripto positi reddit processum nullum. & hoc verū in ordine iudiciario præfixo à iure: secus si ab homine præfigatur. quia eius omissio, vel peruersio non reddit processum nullum: non tamen videtur bonum exemplum, quod ponit glo. de possessorio, & petitorio. quia talis peruersio non viciat, vt no. in l. 1. C. de appel. & l. si mancipium. ff. de euic. & no. Bart. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. pos. & quod no. Bal. in l. si quæramus. ff. de testa. ¶ Quintò no. quòd
6 monachus † spoliatus pōt petere restitutionem. & hoc est verum in rebus suæ administrationis commissis. nam tunc videtur sibi mandatum exercitium actionum, vt l. 1. in fi. cū se. ff. vsufru. quemadmo. ca. ¶ Sed contra istud oppo. mona-
7 chi † ęquiparantur seruis, vt not. in c. cum olim. de priuileg. ergo non videtur, q̄ aliquo modo possint esse in iudicio, vt l. cum oportet. §. necessitatem. & ibi no. C. de bonis, quæ lib. & l. quod attinet. ff. de re. iur. dic, q̄ in casu spol. vt hic erat, potest etiam seruus, vt l. 1. C. si per vim, vel ali. modo. Super his enim, quæ monachis, & seruis reseruantur à iure (vt alimenta, claustrum, & similia) videtur eis concessum exercitiū actionum: vt l. si victum. & ibi per Bar. ff. de re iudi. & l. quidam. de pœnis. ¶ Sextò no. tex. ibi [contra formam iuris, ac rescripti] &c. q̄ potest dici processus nullus ex pluribus causis, quæ tendunt ad eundem effectum. s. rescissionis actus, & sententiæ. circa qđ vide no. per Bar. in l. si expressi. ff. de app. & cle. pastoralis. de re iudi. vbi ex pluribus causis irrita declaratur sententia Imperatoris. facit quod not. Dy. in c. nullus pluribus. de reg. iur. lib. 6. in materia cumulationis. ¶ Septimò no. ibi [regimen committerent abbatiæ] &c. q̄ Papa
8 † committit curam mon. vacantis, ad quem autem talis cura deuoluatur de iure cōi. dic, vt in c. cum vos. de offi. ord. & c. quia sæpe. de elect. & cle. statutum. eo. c. & quæ sit persona idonea, cui committi debeat regimen ecclesiæ vacantis. dic, vt in c. nemo deinceps. de elec. lib. 6. & c. constitutum. 7. q. 1. ¶ Octauò inducit Host. hunc tex. pro op. sua notata. s̄. eo. in cap. ex tenore. q̄ literæ secundæ ab eodem, & super eodem articulo impetratæ nō valent. hic enim articulus declaratus in primis, erat etiam deductus in secundis. & secundùm eum non sufficeret facere mentionem de literis: nisi specialiter de articulo

articulo diceretur. pro opi. sua allegaui casum in l.3.ff.quod quisquis iuris. ¶Quærit Inno. de ista quæst. sententia transiuit in rem iudicatam, quam pars dicit iniustam. & exceptione rei iudicatæ non opposita, super eius iustitia, & iniustitia disputatur: an si iudex pronunciat postea ipsam iniustam, valeat hæc sententia secunda contra primam. tenet, ꝙ sic, arg. l. de qua re.ff.de re iudi. de quo hic etiam per eum in c. cum Bertoldus. de re iudi. facit quod no. in l. prima. C. quando ꝓuo. non est nec. & hoc dictum posset esse verum: nisi per viam appellationis sententia, quæ iam transiuit in rem iudicatam, diceretur iniusta: quia tunc non valeret sententia iudicis appellationis super hoc, vt in cle. si appellationem. de appella. deberet tamen iudex, producta sententia prima, agentem repellere, cum per ipsam constet, agenti actionem non competere, vt no in l. vbi pactum. C. de transactio. Item sententia facit rem notoriã, vt no. in c. vestra. de cohabi. cle. & mu. sed si de facto est notorium iudici parti nõ competere actionem, repellit agentem, vt no. Inno. in c. 1. de offi. vica. ¶Se-
9 cundò quæritur: an ordo† scripturæ, maximè rescriptorum, debeat considerari. glo. ar. pro & contra. & soluit: sed latius super ea nouellator. ¶Tertiò quæro, an moniales non habentes abbatiam spoliatæ possint petere restitutionem in absentia sui superioris. de quo plenè in Spec. de actore. §. 1. ver. quid si spoliatus. facit quod no. Inno. ĩ. de re iudi. in c. cum. I.
10 & A. ¶Quartò quæro post eandem glo. † nunquid pro debito vniuersitatis possint singuli conueniri. dic, vt in ea. ego remitto ad no. per Bart. in l. quarta. ff. de re iudica. & quid de illo, qui habet prædiũ in loco, non tñ habitat. ¶Et quid de eo, qui post debita contracta ingressus est collegium: & qd si postea egreditur, vide in Spec. de censi. §. 2. versi. quid si aliqua vniuersitas. & versicu. quid si aliquid. ¶Quintò quæro. si dissoluitur collegium, vel vnus exit de collegio: an debeat habere partem rerũ. dic vt l. sicut. ff. qđ cuiusq; vniuer. not. & l. fi. C. de colleg. illi. per Bar. & in c. cum dilecta. de exces. prælа. per Inno. ¶Vltimò opponit Inno. hic dicitur, ꝙ processus primorum iudicum non tenuit propter subreptionem. contra. l. Barbarius. ff. de offi. præto. vbi error probabilis reddit actum validum: sed hic erat talis, ergo &c. Sol. ibi loquitur, cum est error in eo, qui habet iurisdictionem vniuersalem: secus in vno delegato, secundùm eum, quæ solutio est contra casum l. 2. C. de sen. dic ergo, ꝙ istam irritationem operatur obreptio, quæ reddit processum inualidum, vt hic: non tamẽ posset opponi post sententiam. quia per tales literas confertur iurisdictio, vt prędixi.

SVMMAE.

1 *Rescriptum non faciens mentionem, quòd quis non vult vti primo, an valeat.*
2 *Rescripti vires quæ sint.*
3 *Negligentia qualiter probetur.*

1 PLerunque ¶Casus. Valet rescriptum † licèt non faciat mentionem de primo, quo vti voluit impetrans infra annum. h. d. diuiditur in duas partes. Primò ponit negligentiã impetrantis. Secundò ipsius malitiam. Secunda ibi [igitur.] Decretalis ista habet duos intellectus. Primus, quando secũdæ literæ sunt impetratæ infra annum. Et primus impetrãs citatus per secundas non excipit de primis statim, sed diu postea. quo casu valent secundæ; quia dolus cõmittitur. Itẽ si talis neglexit vltra annum, etiam non citatus, & hoc respectu neglectus. alius intellectus est & communior. quia transcursus anni inducit præsumptionem doli, & neglectus. ¶Opponitur de ca. vt debitus. ĩ. de appel. vbi non attenditur lapsus anni: sed ille, qui præuenit in præsentatione, præfertur. Sol. illud c. intelligitur secundùm istud, & alia: vt tunc scilicet præualeat secundus, cum primus fuit negligens, & non aliter, secũdùm Host. quod dic vt in dicto c. in nouella. ¶Vltimò no. quia dom. Io. An. hoc cap. per quasdam quæstiones
2 nititur declarare: quas collige distinguẽdo. † & sic cum quæritur de viribus rescripti, distingue: aut est impetratum rescriptum ab vna parte tantùm. Et dic, vt l. falso. ff. de diuersis rescrip. aut sunt duo rescripta impetrata in eadem causa, & ab eodem. & dic vt s̃. eo. c. ex tenore. aut diuersis: & tunc aut ad eosdem iudices, & sub eadem data, vel diuersa. & dic, vt ibi: aut sunt impetrata à diuersis, & ad diuersos. & dubitatur quæ præualeant, primæ, vel secundæ: & est materia nostri c. in qua dicas, ꝙ quandoq; primæ sunt impetratæ communi consensu. & tunc non valent secundę, etiã impetratæ post annũ. quia culpa culpę cõpensatur, vt l. si ambo. ff. de cõpẽ. quãdoq; primæ sunt impetratæ ab altera parte tantũ: & tũc aut secundus impetrauit infra, aut post annum. si post annũ, valent secundæ, etiã non facta mentione de primis, vt hic, secũdùm communẽ intellectum. si infra annum impetrauit secũdas. & tunc aut præuenit aduersarium in conueniendo: & præualent primæ, nisi prius ipsas neglexerit. quia tunc secundæ sumunt vires, etiam infra annum: vel nisi primus incœperit vti, & destiterit: quia habetur pro nõ vsu. aut primus, & secundus fuerint negligentes vti infra annũ: & tunc aut secundus ignorauit impetrationẽ primi: & præualent secũdæ post annum, secundũ Cõpo. & Hosti. vt d. l. falso. aut secũdus sciebat primũ impetrasse. & tunc secũdæ literæ impetratæ infra annum, tacito de prioribus, vitiosæ fuerũt. & ideò valent primæ, etiam post annũ, & etiam si primus dolosè vti postposuit, secundũ Host. quia data secundi fuit vitiosa, sed non primi. ¶Quærit nouellator, an ecclesia restituatur aduersus lapsum anni, tenet ꝙ non. & an iste annus sit vtilis, vel continuus. dic vt in Spec. de rescripti præsentatione. §. ratione autem impetrantis. ver. item excipitur, ꝙ impetrans. & versici seq. Item qñ incipit currere iste annus. dic, vt in glo. & per Ho. in summa huius titu. §. durat. ¶Vltimò no. glo. fin. quali-
3 ter probetur negligentia, † quia per transcursum temporis, seu termini assignati negligentia est probata. quod not. & ẽt aliud, quod subijcit, videlicet ꝙ non sufficit impedimentum subesse, ad hoc vt aliquis non dicatur negligens: nisi impeditus de impedimento publicè protestetur. vnde ille, contra quem currit pręscriptio, non possit habere copiam iudicis propter guerras, vel aliud impedimentum: tamen si publicè non protestetur de tali impedimento, currit præscriptio cõtra eum, vt l. vt perfectius. C. de annali excep. & no. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de no. oper. nun. qđ vide.

CVm contingat. ¶Instruit ordinarium, quid facere debeat, cum à diuersis delegatis recipit mandata contraria. Primò ponitur consultatio. Secundò distinguens responsio, ibi [super quo.] Aduerte pro declaratione, seu intellectu c. nam quãdoq; de reuocatione literarum est principaliter controuersia inter partes disceptantes adinuicem super efficacia literarum. & loquitur. c. super literis. cũ materia. s̃. eod. quandoq; est quæstio inter ipsos iudices in diuersis literis impetratos. & loquitur c. pastoralis. s̃. eo. quandoque est quæstio inter executorem, siue ordinarium, & iudices delegatos diuersa, siue contraria eisdem executoribus mandantes. & loquitur istud c. vbi quęritur, cui debeat obedire. dic ergo latius, ꝙ quandoq; duo ordinarij mandant vni diuersa, vel contraria. quandoq; duo delegati. quandoq; ordinarius vnum, delegatus aliud. Primo casu aut certum est vtrunq; habere iurisdictionem, & vtrunq; mandasse. quandoque est quæstio, cui subsit ipsorum, si est certum, & mandant contraria. dic vt not. Inno. in c. cum iamdudum. ĩ. de ꝓben. & hic etiam tangit, si mandant diuersis: vt puta super diuersis causis trahitur quis coram duobus sub pœna excommunicationis, vel aliàs. & tunc cui debeat obedire, tangitur in

in c.cum parati.ℨ.de appel.Sed tu post Bar. latius sic distingue,aut causa,propter quam nouiter citatus est,emergit suo facto post primã citationẽ : & tunc imputet sibi; quia super vtraque respondere tenetur, vt l.sed & si quis.§. illud.ff. si qs cautio.aut illa causa emergit cõi : & tunc aut citatur coram vno iudice,aut diuersis.Primo casu in vtraque respondere tenetur, vt l.qui de crimine.C. de accu. Secundo casu quando coram diuersis. & tũc aut vnum auditoriũ est maius altero. Et tunc debet accedere ad maius auditorium,vt l. contra pupillum.§.ad maius.ff.de re iudi.& d.cap.cum parati. aut auditoria sunt æqualia: & tunc aut vna causa est tempore peritura,alia non:& ad illam debet cõparere, vt l. secunda.§. si quis exhibendi.ff. de custo.& exhibi.reo.aut nulla causa est peritura tempore.& tunc aut vna causa est grauior,& maior altera:& ad illam tenetur respondere, vt l.contumacia. §.1. ff.de re iudicata.Si verò causæ sunt æquales : tunc si quidem processerunt citationes successiuè vna post aliam : & debet comparere coram primo,vt dicto.§. qui exhibẽdi. & l. quique.ff. de in ius vocan. Si verò processerunt simul citationes: tunc est locus gratificationi. quia debet ad vnam prius adire,quam vult, vt l. si quis in graui.§. si plures.ff. ad Sillei. vbicunque autem dixi vnam causam præferendam, intelligas, non vt alia causa simpliciter relinquatur : sed pendente necessitate primæ citationis,non respõdeat alteri causæ: sed postea sic,vt dicto §.qui exhibẽdi. vbi Bar.ponit hanc distinctionem,quam põt adaptare ad duos delegatos Papæ, cum citant eundem in diuersis causis,coram quo debeat cõparere,vt ab altero excuset. & hoc de primo mẽbro, qñq; certũ est vtrunque habere iurisdictionem. quãdoque est dubium, quis ipsorum habeat iurisdictionẽ. quia ambo prætendunt seipsos eiusdem regni:& tunc cui debeat obedire suppositis dignitatibus,vel debitor.dic.ℨ.de restitu.spol. cap.in literis. per Inno.Alio verò casu cum ordinarius mandat vnum,delegatus aliud.dic,ꝙ delegato tanquàm maiori,per theoricam prædictam.quandoq; quis recipit mandata contraria,vel diuersa ab eodem.& dic,vt in c.2.ℨ.de offi.delega.¶ Venio ad glo.& primò quæro.pone,ꝙ deuenit sic simpliciter ad huius modi ordinarij notitiam, delegatos inuicem disceptare, & vnus aliquid sibi mandat: an teneatur exequi.multa argumẽta pro & contra in can.quam magnum.alleg.in glo. vlt. opi. primæ glo.magnæ est,vt omnis notificatio sibi sufficiat, per istum tex.ibi[nihil omnino sciuistis.]dicit tamen Io. An. ꝙ si non liquet sibi aliter,quàm dicat glo.potius exequatur, ꝗ patiatur excommunicationẽ.Hostien.consuluit ordinario in hunc modum, vt si sibi constet vt iudici verisimiliter de disputatione iudicũ,executioni supersedeat, & notificet vtrisque iudicibus,vt lites sibi exhibeant: quas si ambo exhibuerint, faciet,vt dicit tex. Si autem non ambo, sed alter tantũ, illi obtemperet,arg.ℨ.de conuer.coniuga.c. ex publico. donec tñ ordinarius est paratus seruare formam huius Decre. excõmunicari,vel aliàs mulctari non potest.quod si fiat,nõ valet excommunicatio, cum non sit contumax. facit quod no.Io.An.ℨ.de offi.deleg.c.cum in iure. ¶ Secũdò quæritur. ecce ꝙ literis vtriusque delega. coram ordinario præsentatis,vna pars obijcit cõtra literas alterius de surreptione,vel falsi suggestione,siue aliter: an debebit supersedere executioni.Io. ꝙ sic:nec sola inspectione posset vnquàm sciri, reuocent secundæ primas, vel non:nisi quando nihil contra ipsas obijcit. quo casu debet intelligi iste tex.inquantum super sola inspectione instruit iudicẽ. & in hoc residet glo. quam sequuntur Gof.& Inno.dicentes,ꝙ qui aliter intelligunt,carẽt sensu:quorum opi. detestatur,dicens hoc esse contra mentẽ huius literæ,quæ vult,ꝙ ordinarius nihil debet à partibus audire: sed tantũmodo literarum inspectioni niti.quibus inspectis,tria membra ponit tex.quia aut apparet euidenter, ꝙ secundæ reuocant primas.aut quia euidenter, ꝙ non reuocãt: aut dubitat.& hoc casu supersedeat.& est locus tex.posito in Decre. pastoralis.s̄.eo.& hanc opi.Host.tenet.Io.An. & efficaciter probat;maximè ex fine literæ.& per c.si literis.s̄.e. vbi ad delegatos,& non alios spectat cognitio de falsi suggestione.¶ Tertiò quærit.pone, ꝙ secundæ reuocant primas. quia in secundis dicitur [non obstantibus prioribus,procedatis.]an si vigore primarum proceditur,non opposita exceptione,valeat processus.tenet Inn.ꝙ sic,& tradit hanc theoricam, ꝙ quandoque secundæ literæ directè reuocant primas: quandoq; indirectè. Primo casu non est necessaria exceptio: sed processus factus postea vigore primarum reuocatarum ipso iure est irritus.remittit Inno.ad no.in c. 1. de cõcess. præben.lib.6.& ibi per Io.An.in §.ex parte.in glo. dicit Inno.quandoq; secundæ literæ non reuocant directè,sed indirectè:vt si dicatur[non obstañ.prioribus literis procedatis.]& valet processus per primas habitus, si non excipitur. idem no.& dixi.s̄.e.c.cæterũ. ¶ Quartò quæritur.quandoq; dubitat:an debeat esse pronior ad absoluendũ,quàm ad cõdemnandum.videtur,ꝙ sic,per regulam.l. Arriani. Secunda glo.magna ad fi.tenet cõtrarium : quia dicta regula habet locum,cum iurisdictio est fundata, & non dubitatur de ipsa : sed si dubitatur de iurisdictione: licèt vnus tendat ad absolutionem,alius ad condẽnationem,non magis ille, qui cognoscit,fauebit vni,quàm alteri,secundũ glo. quod perpetuò tene menti,& signa eam.¶ Quintò quæritur, an possit partes ad exhibendum literas cogere.tenet,ꝙ non. & idem Host. ꝗ dicit æquum esse,si post mandatum factũ compareat iste,qui debet denunciari excõmunicatus, & petat terminũ ad producendum alias literas priores, quibus præcipitur denunciari absolutũ,ꝙ dandus sit sibi terminus. ¶ Sextò quæritur. si dixit se dubitare,& ideò non vult exequi : iudex verò dicit, ꝙ malè dubitat,& quia non vult exequi,excõicat.dicit Compost.Inno.distinguere inter probabiliter dubitantem, & nõ probabiliter:vt primo casu non sit excõicatus: alio verò sic. & idem econuerso,vbi dicit se esse certum, & iudex dicit dubium, & propter hoc ipsum excõicat.distinguit enim, vt supra,teneat,vel non,sententia excõmunicationis. ¶ Septimò quæritur. si recipit secundũ mandatum contrarium mandato priori iudicum : an possit præfigere terminum ad exhibendum literas.glo.quæ incipit.sed quid si.innuit, ꝙ possit. Sed in contrariũ facit qđ subnectit,scilicet ꝙ non habeat iurisdictionem:ergo non videtur præfigere.3. quæstione.3. §. spatium.Sol.ibi loquitur in termino,qui datur ad instructionem causæ pro testibus producendis: hic verò in alio termino &c.

SVMMAE.

1 *Papa super eodem negocio iudicibus delegatis plura rescripta transmittit.*

2 *Benefi.ium per interpositam personam conferri potest, quàmuis sit absens.*

3 *Beneficiatus,cum beneficium defertur,potest agere contra quemlibet detentorem.*

4 *Iudex contra contumacem potest censuram exercere.*

5 *Contumax postea comparendo potest ab excommunicatione absolui.*

6 *Crimen commissum coram iudice ciuilis causæ an per ipsam puniatur.*

7 *Falsificans scripturam principis,priuandus est beneficio.*

8 *Improbitas vnius litigatoris non auget ius alterius partis.*

9 *Conuictus de periurio est priuandus beneficio.*

10 *Clausula apposita an referatur ad clausulam proximam,vel ad omnia præcedentia.*

OLim ex ¶Cũ in rescripto plura narrãtur operãtia diuersos effectus, ad vtrũq; effectũ cõsequendũ alterũ probare nõ sufficit. h. d. & sunt duæ partes, consultatio, & responsio.

Secunda

Secunda ibi[nos igitur respondemus.] Prima subdiuiditur
in tres. Prima ponit relationem priorum iudicum. Secunda
ibi[nos igitur]commissioné factam secundis. Tertia ibi[ve-
rum]dubitationem emergentem.¶ No. primò, ꝙ super eo-
1 dem negocio Papa † iudicibus delegatis plura rescripta trāſ
mittit:nec credo, ꝙ per quodlibet nanciscantur iurisdictio
né:sed per primum tantū per alia, quæ sequuntur, excitatur
ipsorum iudicum officium, sicut scribendo ordinario super
causa ad eius iurisdictionem spectante. videtur enim ipsum
excitare, non autem delegare, vt in c.licet. de officio ordin.
super eodem, & in eodem facto non possunt successiuè plu-
res formæ, siue modi agendi concurrere, materia rei non mu
tata. facit l.qui bis.ff. de verb.oblig.& quod not. Inno.in c. 1.
§.eo.& j.eo.c.1.lib.6.per Ioan. An.¶ Secundò not. ꝙ per in
a terpositam a personam potest alicui beneficium † conferri,
2 licet absenti, vt in c.accedens. j.de præben.& in c. si tibi ab-
senti.eo.c.lib.6.cum aūt procuratori confertur nomine ab-
sentis:an, sicut in alijs, regulariter, requiratur cessio procu-
ratoris:vt domino quæratur, vt plené no. Insti.de inuti.stipu.
c.si alij.& in c.quamquàm. de vsu.lib. 6. Item requiratur in
his beneficialibus: an verò sine cessione quærantur. dico ꝙ
sine cessione, & ipso iure in istis fit acquisitio: sicut cum per
procuratorem contrahitur matrimonium, vt j. de procura-
to.c.fi.lib.6.nam in iuribus inseparabilibus à persona fit ac-
quisitio per procuratorem ipso iure, & procura.dicitur præ-
bere nudum ministerium: vt l. possessio. §. etsi possessio. ff.
de acqui pos.per Bar.& l.quod meo.ff.eo.¶ Tertiò not.ꝙ cū
3 beneficium confertur, beneficiatus † potest agere contra
quemlibet dicti beneficij detentorem, sicut iste R.agebat cō
tra P. vigore collationis sibi factę. Sed contra hoc opponit.
cum res mihi debetur actione personali, non possum ipsam
vendicare à tertio possessore:nisi fuerit mihi tradita, vt l. in
rem actio.ff.de rei vendica. coniuncta l. traditionibus. C.de
pactis.So.dic, ꝙ in beneficialibus quæritur ius in re sine ali-
qua traditione:vt in c.si tibi absenti.de præben.lib.6.facit c.
cum Bertoldus. j.de re iudica.licèt dici soleat, ꝙ quandoque
quis habet ius in beneficio ad rem, quandoq; in re: vt c.pen.
b & vlt.de præben. ¶ Quartò no.de trina citatione b quę de-
bet præcedere, antequam ad missionem procedatur, vel sen
tentiam.& idem, quod trina citatio, operatur peremptoriū.
de quo. j.de officio delega.c.consuluit.& 24.q.4.c.de illici-
ta.& hoc verū, nisi quò ad condemnationem expensarum,
quæ veniunt etiam in prima citatione, vt no. in c. querelam,
4 j.de procu. ¶ Quintò no ꝙ contra contumacem iudex † po
test exercere censuram:& fructus beneficij, quod petitur, fa
cere sequestrari.de quo. j.dicam.¶ Sextò nota, ꝙ contumax
5 † postea comparendo potest absolui ab excommunicatio-
ne, etiā parte non citata.quod dic, vt j.de appell.c. qua fron-
te.& qualiter admittatur contumax ad iudicium. dic in reo,
vt in Authen.ei qui iurat.C.de bono.auct.iudi. pos.in actore
contumace postea comparente dic, vt in c.primo. de dolo &
contu.lib.6. ¶ Septimò no. in versicu. quod coram duobus.
6 coniuncto versi. nos igitur. ꝙ crimen † commissum coram
iudice ciuilis causæ non punitur per ipsum ciuilem iudicem.
quod patet: quia illi duo, coram quibus confessus fuit, nō in
flixerunt sibi aliquam pœnam:sed ad Papam remiserunt ne-
gocium.& hoc est verum, scilicet ꝙ puniri non potest pœna
ordinaria, & formato processu, vt l.diuus.ff. de fal. & de su-
spec.tu.l. 1.in fi.pœna verò extraordinaria bene posset: vt l.
nullum.C.de testi.& ibi Cy.no. an per illam extraordinariā
inflictam pœna ordinaria sit sublata. ecōtra autem an iudex
causę criminalis possit incidenter cognoscere de causa ciui-
li.dic vt l.interdum.§. qui furem.ff.de fur.& no.Inno. j.de ac
cusa.c.qualiter & quando.¶ Octauò no. in versi. nos igitur,
7 ꝙ radens scripturam † iudicis est priuandus beneficio: nec
talis scriptura abrasa facit fidem, si est rasura in loco suspe-
cto:vt in c.cum venerabilis. j.de censi.& l. 1.ff.de his, quæ in
testa.delentur.vbi de interlinea.& cancellaturis, & alijs dic
vt ibi.& l.fi.C.de edi.diui Adria.tol. & in c. inter dilectos. j.
8 de fide instru.¶ Nonò no. ꝙ improbitas † vnius litigatoris
non auget, vel corroborat ius alterius partis. quia in separa-
tis de vno ad reliquum non infertur, vt l.maritus.C.de do.in
ter virum & vxor. secus in connexis: quia per vnum demon
stratur reliquum, vt in c.petitioné. j.de appel.facit l.denun-
ciasse.§.fi.ff.de adul.¶ Venio ad oppositiones.dicitur hic, ꝙ
iudices propter contumaciam fecerunt sequestrari fructus.
contra certa remedia sunt tradita contra contumacē, de q-
bus in c.qm̄ frequētér.§.vt in alijs. j.vt lite non contest.& l.
cum proponas.C.de bonis auct. iu. pos. sed sequestratio nō
est illis permissa, imò prohibita, vt j.de prohi.sequestra.c. 1.
Sol.dicit glo. 2.hic iudices voluerunt mitius agere.tu dic, ꝙ
contraria locū habēt, nisi remedia illa possint habere locū:
sed in beneficijs non possunt, vt in c.eum qui. de eo qui mit.
in posses.lib.6. vbi enim regulariter iuris remedium locum
sibi vendicare non potest, ad extraordinarium deuenitur, vt
vt l. hos accusare.§. omnibus.ff. de accusa. & l. 1.C. vt infra
certū tēpus.& 5.q.6.c.quia iuxta.contra cōtumacē.n.iudex
multa remedia habet, qñq; mitius, quandoq; durius proce-
dendo. quod dic, vt not. Inno.in c. dilecto. j. de verbo.signi.
¶ Secundò oppo.& videtur, ꝙ sicut isti iudices absoluerunt
istum P.ab excommunicatione. ita etiam debuerunt facere
sibi restitui fructus sequestratos, vt in Authen. ei qui.C. de
bo.auct.iud.poss. So. pōt dici, ꝙ iste erat excommunicatus.
& sic non poterat petere reuocationē tenutæ. quod an sit ve
rum, dic vt l.de pupillo.§.si procurator.ff.de noui ope.nunc.
per Bar.¶ Tertiò oppo.ad ver. nos igitur. dicitur hic, ꝙ iste
fuerat rasuram confessus coram duobus:ergo videtur, ꝙ Pa
pa debuerit iteratò mandare probationes recipi, vt l.ad pro
bationem.C. de proba. & c. cum contingat. j. de offi. deleg.
So.dicit Io.An.hic non constabat de isto delicto, nisi per as-
sertionem iudicum, quibus credi nō debuit. de proba.c.qm̄.
Nec obstat, ꝙ erant plures, vt not. j. de testi.c.cum à nobis.
quia illud habet locum, cum producuntur in testes sup his,
quæ fuerunt coram eis gesta. j.de exces.prælato.c.inter dile-
ctos. Alij dicunt, ꝙ in criminalibus non nocet cōfessio, nisi
perseueret in ea. Alij, ꝙ extra iudicium facta fuit. Alij, ꝙ tres
erant iudices: ergo non valuit coram duobus.tu potes dice-
re, ꝙ confessio criminis coram iudice, qui super crimine cō
fessato non est iudex competens, non parit plenum præiudi
cium confitenti.quod dic, vt no. Bar. in l.si confessus.ff.de cu
sto.& exhi.reo.& per Inno.in c.per inquisitionem. j.de elec.
Sed hic non erant iudices delegati super crimine, sed super
causa ciuili, & beneficiali: cogēt tamen in eadem confessio.
persistere, vt in dicto cap. per inquisitionem. per Inno. & in
c.at si clerici. j.de iudi.facit quod no.in c. Pisanis.de restitu.
spo.& in cle.constitu.vt circa in fi.de elec. ¶ Vnū tamen hic
9 no. † ꝙ quotiescunque in causa beneficiali respondendo po
sitionibus, vel aliter, conuincitur de periurio, est priuandus
beneficio, vt est tex. notabilis in c. cum in positionibus. j.de
iureiurā.lib.6.¶ Quartò oppo.dicitur hic, ꝙ non caret scru
pulo &c.contra.imò videtur, ꝙ ex sola rasura plenè, nō præ
sumptiuè, constet de delicto. cuius contrariū innuit iste tex.
Solu.potest esse, ꝙ hoc fecit de mandato iudicum.& sic non
fuisset falsitas, secundùm Io.An. ipsa tñ abrasio est præsum-
ptio delicti, nisi ipse probet innocentiam(quod pōt)declarā
do suam confessionem inferentem præsumptiuè delictum.
quod dic, vt in c.dilecti. j. de accu. Et aduerte, quia tex.iste
loquitur cum ipso.idem arguitur de rasura. Si autem produ-
co instrumentum, quod postea appareat falsum: an sit præ-
sumptio contra me quò ad condemnationem, vt l. si veteris.
C.de fide instru.& l.nec codicillos.C.de fal. ¶ Vltimò super
10 isto articulo posset tractari, an clausula apposita † referatur
ad clausulam proxi.vel ad omnia præcedentia. quæ materia
versatur in qualibet dispositione. nam qñq; ponitur in legi-
bus.

bus.& tunc dic,vt l.1.ante finem.ff.de postulã.qñq; apponit in statutis.& dic,vt no.Bar.in l.1.ff.vi bono. rapto. qñq; apponitur in contractibus.& dic vt in c. dilecti.j. de do. & l. si ita stipulatus.§.Grisogonus.ff.de verb.oblig.per Bar.quandoq; apponitur in testamentis. & dic, vt l.talis scriptura.ff. de lega.1.& l.2.ff.de libe.& posthu. & de materia plenius tetigi,j.de appella.in cap.inquisitioni. vbi melius hæc materia adaptatur ad materiam sequestrationis ad decre.Clem.1.de sequestra.pos.& fruc.

ADDITIONES.

a ¶ Per interpositam personam. Adde no.in c.quoniam.§.in alijs.ut lite non contest. Doct. in c. cum venissent. de restitu. spol. Dyn. in c. 1. de reg.iur.in 6.Card.Zab.hic nu.1.

b ¶ De trina citatione. Adde tex.in c.ecclesia sanctæ Mariæ.in verbo.peremptoria.tex.in Cle.sæpe.de verb.sign.glo. in c.de illicita.24.q.3.glo.in c.cum Bertoldus.de re iudi.Inno.in c.consuluit.de offi.delega.

SVMMAE.

1 *Rescriptum impetratum, si de causa excommunicationis mentionem non facit,non valet.*

2 *Visitator potest aliquem pro manifesto excessu à beneficio amouere.*

3 *Excommunicatus spoliatus non potest super restitutione literas impetrare.*

1 Dilectus. Rescriptum † impetratum super restitutione beneficij non valet,si de causa excommunicationis, & amotionis impetrans mentionem non facit.hoc dicit.sunt duæ partes. In prima facti narratio.In secunda ibi. [nos igitur]iudicum instructio.¶ Not.primò, ꝙ iste, qui fuerat visitator, & amouerat, denunciauit Papæ. & sic iudex debet admitti ad sui defendendam sententiam propter suum interesse. cum sit condemnandus in vera litis æstimatione: vel quantũ iudici videbitur,vt in c.1.de re iudi.lib.6.& Insti.de obli.quæ ex quasi deliç.in prin.& de hoc, scilicet an iudex sit vocandus. dic vt j.de sent.excom.c. venerabilibus.lib.6.& c.in nostra.
2 de procura.¶ Secundò no.quod visitator † potest pro manifesto excessu aliquem à beneficio amouere, & pro graui crimine: non ergo pro leui, vel occulto, etiam si testes deponerent de occulto.j.de accus.c.inquisitionis.& 67.dist.c.1. vbi de hoc.& 15.q.8.in summa.& 10.q.1.c. placuit. & de censi. c.Romana. lib. 6. vbi de officio visitatoris. Pe. Abb. & Egi. hic dicunt, ꝙ visitator datus à Papa potest à beneficio amoueri. Alij verò non, vt in c. in singulis.de statu mona.& ibi p Ioan.And. in glo. contra. facit quod no. de re iudi.in c.cum I.& A.& de offi. vica. c.licet.lib.6. vbi de officiali episcopi.
3 ¶ Tertiò innuit iste tex. quòd excommunicatus † spoliatus non potest literas impetrare super restitutione: quod dic, vt j.eo.c.1.lib.6.¶ Quartò not. quòd non solùm de facto,sed de causa facti, & de modo debet fieri mentio. omisio enim modi,& formæ vitiat dispositionem, vt l. qui Romæ. §.Flauius Hermes.ff.de verb.oblig. & in c. Pisanis. de restitu.spo. ¶ Venio ad oppo.& primò oppo.& videtur, quòd sufficiat in rescripto simpliciter narrare factum sine causæ, vel modi expressione. æquiparatur enim rescriptum libello, vt patet ex notatis in c.super literis.s. eod. per Innocen. sed omissio causæ in libello non reddit ipsum nullum: imò cautela est non exprimere,maximè in realibus, & etiam in personalibus,si non petatur,vt plenè no.in c.2.j.de li.ob.& c. abbate sanè.de re iudi.lib.6.& l.2.ff.de eden.& l.edita. vbi plenè. ergo simpliciter exprimendo in rescripto se amotum, videtur sufficere:sicut in libello sufficeret. cuius contrarium hic dicitur. Solu. potest dici, quòd aliud in libello: aliud in rescripto, in quo debent omnia exprimi, quæ habent mouere animum principis ad negandum, vel concedendum, vt s.eod.c. super literis. Sed omissio sententiæ, & processus iudicialis reddit rescriptum nullum,vt c. cum inter monasterium.j.de re iudi. vbi ergo causa facti,vel modi est causa actus concedendi,vel negandi,debet clarè,& specificè, non generaliter exprimi,vt l.vt responsum.& l.interpositas. C. de transac. & c.de muliere.j.de spon. ¶ Secundò oppo.Inno. ꝙ non taciturnitas causæ amotionis, sed rei iudi. reddiderit hoc rescriptum nullum, vt dicto c.cum inter. Solu. secundùm eum hic aliæ personæ in isto secundo iudicio, & alia res deducitur, quàm in primo. In primo enim abbas, & amoti,& crimen ipsorum, ac proprietas beneficij est deducta in primo. secũdò episcopus,siue executor,& causa spoliationis, & possessorij agebatur.diuersitas igitur causæ, & personarum operatur,ne oportuerit facere mentionem de re iudicata.hæc solutio non est bona: quia isti prosequebantur factum priorum, non suum.j.eo.c.literis.dic ergo secundùm eũ,ꝙ concordat iste textus cũ illo. quia nihil aliud est dicere,debuisse facere mentionem de causa amotionis, nisi quòd debuerant facere de sententia, quæ fuit causa ipsius amotionis. ¶ Tertiò op. & videtur, ꝙ istæ literæ transmissæ Imolen.episcopo, de quo in suprascriptione, non valeant contra prædictos presbyteros.S.& A. quia sua non intererat impetrare, & erat persona extranea: ergo non tenuit impetratio. quia in beneficialibus nullus admittitur, nisi pro suo interesse, vt not,Innocen. in c.super his.j.de accusa. So. intererat ipsorum defendere factum suum: quia si malè fecissent, tenebantur ad interesse,vt dixi s. circa princ. per not. Inno. in c.in nostra.de procu.& c. venerabilibus. de senten. excõ. lib.6. vel quòd Papa ad petitionem cuiuscunque super beneficialibus potest impendere suum officium, etiam non petitum, & etiam motu proprio,vt j. de insti.c.cum venissent. & c.cum nobis.j.de elec.

SVMMAE.

1 *Rescriptum ad beneficium impetratum si tacetur, perpetua vicaria non valet.*

2 *Ecclesiarum bona potest quis multis modis possidere.*

3 *Impetrans an debeat facere mentionem de valore beneficij.*

4 *Impetrans an teneatur facere mentionem de proprio patrimonio.*

5 *Patrimonium si quis sufficiens habeat,an possit sine peccato viuere de bonis ecclesiæ.*

1 Postulasti. P. Non valet rescriptum † ad beneficium impetratum, in quo tacuit impetrans perpetuam a vicariam, quam habebat, vel aliter per formam decre. cum secũdũ apostolum,non cogatur episcopus prouidere habenti perpetuam vicariam, vel sufficiens patrimonium. hoc dicit. Primò ponitur quæstio. Secundò responsio,ibi [ad quod.]
2 ¶ No. primò ad euidentiam, † quòd ecclesias, & ecclesiarum bona potest quis multis modis possidere. quandoque enim quis possidet ecclesiam in commendã.& tunc an aliud beneficium impetrando teneatur de illa commenda facere mentionẽ. dic, vt in c.nemo deinceps.j. de ele. lib. 6.quandoque quis possidet ecclesiam vt vicarius:& tunc aut vt vicarius perpetuus, de quo in c. extirpandæ.j. de præben.& tenetur facere mentionem, vt hic.quandoq; vt vicarius temporalis, de quo in c.peruenit.j.de ap. & non tenetur de tali facere mentionem in impetratione,secundùm Ioan.And.vt in extrauaganti.execrabilis. quandoque quis non possidet ecclesiam,sed aliquas possessiones,vel annuum redditum, siue pensionem in ecclesia.& tunc aut talem possessionem, vel pẽsionem obtinet in titulũ:& tenetur facere mentionem, vt j. e.c.ad audientiã. aut obtinet ad excipiendum vt aduocatus: & non tenetur facere mentionem, sm Gof.j.de magi.c. quia nonnullis.facit 16.q.1.c. possessiones. & ex hoc infert, ꝙ si possidet aliquã præstimoniã, quæ in sola tpalitate consistit, tenet de ea facere mentionẽ.qa nõ põt ab alio,ꝗ à plato conferri:nec alij nisi clerico,vel canonico:nec põt negari,quãdo

sicut ecclesiastica. & quando simonia cõmittatur p pecuniã
conferendo. 1.q.3.c. saluator. qñq; possidet quis ecclesiã in
titulũ: & tunc siue sit magnum, siue paruũ beneficium, tenet
de eo facere mentionem. vt ĩ.e.c. si proponente. & c. si motu
proprio. de præb. lib. 6. quãdoq; quis possidet ecclesiam tan
quam coadiutor. & tunc an de illa (vt sic dixerim) cura tenea
tur facere mẽtionem in impetratione, tex. iste facit, ꝙ sic. qa
de prouentibus debet sibi cõpetenter prouideri. vt ĩ. de cle-
ri. egro. c. ex parte. & c. fi. per Doct. & c. de rectoribus. vbi est
tex. & satis iste põt æquiparari ppetuo vicario. vt ibi. ¶ Sed
hic primò quæritur, an non solũ de beneficio, sed de qualita
te beneficij teneatur facere mentionẽ. pone habens præposi-
turam cum cura animarũ impetrat personatum. & ꝙ sibi di-
spensatiuè liceat retinere cum dicta præpositura, de cuius cu
ra mentionẽ non fecit. fertur glo. 4. dixisse dispensationẽ nõ
valere. Sed contra istud dictum suum sic opponitur. si Papa
concessit præposituram, & sic dignitatem dispẽsatiuè, quod
maius est: ergo credendum est dispensasse super cura, quod
est minus, per reg. cui licet. So. licet dignitas sit maior. tamen
cura est periculosior, inquãtum anima est pretiosior corpo-
re. 12. q. 1. c. præcipimus. vel dic, ꝙ quandoq; illud, quod est
minus, includitur necessariò sub maiori, super quo est cõces
sa dispensatio: vt si dispensatur cum illegitimo, ꝙ possit pro-
moueri ad dignitatem: & tunc super consecutiuis intelligit
dispensatum, vt super omnibus ordinibus. quandoq; non est
consecutiuum necessariò, vt in casu proposito (quia potest
esse præpositura sine cura;) & tunc dispensatio super vno nõ
infert dispensationem in reliquo, etiam in minori. In priuile-
gijs enim, & dispensationibus concessio in maioribus non
refertur ad simile, vel minus. de priuileg. c. sanè. secundũ Io.
An. pro hoc c. cui de non sacerdotali. 2. respon. de præben. li.
6. & c. quod contra. ff. de legi. & quod no. Cy. in l. quod fauo-
re. C. de legi. & l. 2. quæ sit lon. consue. ¶ Secundò quæritur,
3 an de valore beneficij debeat impetrans † facere mentionẽ.
dic, vt in Clem. 1. de præbẽ. ¶ Tertiò quæritur, an impetrans
4 † teneatur facere mentionem de proprio patrimonio. respõ
deo, ꝙ de hoc fuit quæsitum, & Papa non respondet, secun-
dũ glo. quæ tenet, ꝙ non teneatur: & hoc tenent Inno. & Cõ-
post. Gul. Naso. sic distinguit inter ordinatum ad titulum pa
trimonij (& tunc tenetur mentionem facere) & non ordina-
tum: & tunc non teneatur. & hæc distinctio placet Pe. Gof. &
Ab. Io. And. distinguit inter literas gratiæ, & literas iustitiæ,
vt primis non obstet patrimonium: secundis obstet. & dicit,
ꝙ obstat, si ibi ponatur peremptoria. ¶ Quartò an habẽs suf
a ficiens b patrimonium † possit viuere de beneficijs sine pec-
5 cato. alleg. glo. ꝙ non 12. q. 1. c. illi autem. vbi de hoc. & c. cle
ricos. 1. q. 2. vbi etiam de hoc. dicit etiã Host. si tales seruiunt
ecclesiæ titulo ecclesiastico, possunt vti & fructibus sine pec
cato; dumtamen non intendant thesaurizare parentibus, &
expendant in bonos vsus: aliàs si in malos, & animo thesau-
rizandi, iudicium sibi manducant, & bibunt, vt dicto c. illi
autem. & secundùm eum in hoc concordant Ambro. & Hie
ro. 47. dist. c. sicut hi. & Valerianus Imperator in l. priuilegia.
C. de sacrosanc. eccle. & Iustinianus in Authen. si numerus
clericorum. §. 1. colla. 1. ¶ Vltimò quæritur. si quis impetra
uit beneficium, non facta mentione de alio, quod habebat:
an si vult illi beneficio primo renunciare, gratia cõualescat.
tenent omnes communiter, ꝙ non. de quo in Specu. de lega.
§. videndum. ver. sed nunquid nocet. facit ad hoc l. si filius. ff.
de libe. & posthu. vbi causa nullitatis actus sublata de me-
dio, actus ipse inualidus non firmatur, ad hoc l. 1. §. 1. de leg.
3. & c. gratiæ. e. tit. in Cle,

ADDITIONES.

a ¶ Perpetuam vicariam. Adde, an vicaria perpetua sit beneficium, vt per Zab. hic, & quæ ibi tetigi, & per Abba. in c. perpetuus, de fi. instru. & ibi Feli.

b ¶ An habens sufficiens. vide dominum Zab. hic in fi. in versi. dicit etiam Hostien.

SVMMAE.

1 *Reus propter nimios labores cogitur cedere ius suum.*
2 *Iniuriæ, vnde iura nascuntur, nasci non debent.*
3 *Quis vltra duas dietas trahi non debet.*
4 *Rescriptum contra formam iuris constitutionis elicitum non valet.*
5 *Causa vltra duas dietas de consensu partium an possit committi.*
6 *Dietæ an debeant computari à loco, vbi res est, quæ petitur.*
7 *Partes si consentiant in iudices, qui remoti sunt vltra duas dietas, an litigatores ad iudices accedere debeant.*

NOnnulli. Per literas apostolicas hu-
ius constitutionis mentio-
nem nõ facientes extra suã diœce. trahi non po-
test vltra duas dietas quis inuitus. h. d. vsq; ad §. sunt alij. Et
diuiditur in tres partes. Prima ponit abusum impetrantium
iudices ad lites. Secunda prouidet. Tertia incipit. Secũda, ibi
[cum aũt.] Tertia, ibi [nisi.] ¶ No. primò præsumptionẽ iu-
ris verisimilem, ꝙ propter nimios labores, & sumptus reus
1 † sæpe cogitur cedere iuri suo, & ipsum dimittere indiscus-
sum. & ne hoc contingat, debet iudex suũ officiũ impartiri,
vt hic. ex quo infero, ꝙ licèt ordinarius possit ius reddere in
qualibet parte suæ diœce. vt ĩ. de offi. ordi. c. cũ ẽpus. tñ si de
causa fortè parua vellet cognoscere in loco nimis remoto à
litigatoribus, possent partes ex cõcordia cõuenire, vel dele-
get, vel cognoscat in loco eis ꝓpinquo. qđ si nõ faceret, pos-
sit appellari. ad hoc allego legem not. C. de appel. cum post
sententiã. & 2. q. 6. c. ad hoc. & hoc mõ intelligo quod hic no.
Doct. videlicet ꝙ ista constitutio non habeat locum in ordi-
narijs iudicibus. Intelligo enim verum, nisi pars ex delega-
tione remota, vel commissione ordinarij grauaretur nimis.
quod est directum dictum, & æquum. ¶ Secundò no. ꝙ non
2 debent nasci iniuriæ † vnde iura nascuntur. concor. ĩ. de ac-
cu. c. qualiter, & quãdo. & C. vnde vi. l. meminerint. ¶ Tertiò
3 no. aliquem non trahi vltra † duas dietas a extra suam diœc.
hodie verò aliter prouidetur, & plenius in c. statutum. lib. 6.
vbi plenè quibus personis tales causæ committantur à sede
apostolica, vel eius delegato. in quibus locis, & quantum re-
motis ratio habeatur de expensis, iudicis accessu, tabel. &
4 testium. ¶ Quartò no. ꝙ non valet rescriptum † elicitum cõ
tra formam huius constitutionis, nisi de ipsa fuerit facta mẽ
tio. an autem regulariter hoc verum sit, videlicet ꝙ de lege
contraria in rescripto: vel cum aliquid conceditur contra iu
ra, de illo debeat fieri mẽtio specialis: vel sufficiat dicere [nõ
obstan. aliqua lege.] & c. dic, vt no. in Authen. hoc inter libe-
ros. C. de testa. & l. si quis in princ. ff. de leg. 3. & in extraua-
gan. ad reprimendam. per Barto. vbi plenè de clausula, non
obstan. apposita in statutis, & constitutionibus. ¶ Quintò
nota, quòd vltra duas dietas valet impetratio de partium vo
luntate. quod an hodie verum sit, cum illa constitutio statu-
tum, irritet ipso iure delegationem factam aliter, quàm ibi
statutum sit. dicam. ĩ. in tertia quæst. ¶ Venio ad appara-
tum Innocen. dicta aliorum recitando, & ordinando per ali
quas quæstiones. Et primò quæro circa personas. ista enim
constitutio loquitur in reo, & dicit, quòd non potest trahi
vltra duas dietas, quid in actore. pone enim, quòd Seneñ. cõ-
uenit Venetũ Venetijs per literas apostolicas: an ille Seneñ.
poterit per illas literas ibidem reconueniri per Venetũ? ibi
dicit, quòd sic. quia ista constitutio loquitur in reo, & in cau-
sa reconuentionis omne priuilegium cessat, vt l. cum Papi-
nianus. C. de senten. & Authẽ. & consequenter. & 3. q. 8. c. cu
ius in agendo. imò plus, quia si Seneñ. ibi actor vellet pro-
pter timorem reconuentionis desistere ab vsu literarum, nõ
prodesset sibi, quominus posset reconueniri. argum. l. peten-
dæ. & quod ibi not. C. de tempo. in integrum restitutio. bene
ficium enim, quod quis consequitur ex persona alterius, po-
test vti eo inuito, vt l. post mortem. §. fina. ff. commu. de
lega,

lega.¶ Secundò quæritur, in quo loco in causa appellationis oportet impetrare. pone enim in prædictis terminis contra Venetum est ibi lata sñia: an debebit contra Seneñ. originaliter actorem impetrare Señ. quasi modò sit reus, cum trahatur in causa. tenet Ioan. And. ꝙ respectu originis hoc debeat considerari: vnde originarius reus si efficiatur actor in causa appellationis, etiam in suo domicilio impetrabit contra actorem originalem, vndecunq; sit. facit l. hi, qui ad ciuilia. & quod ibi no. C. de app. ¶ Tertiò quæritur, an de consensu par
5 tiũ possit cõmitti causa † vltra duas dietas, vel hodie & vltra vnam: videtur, ꝙ non. quia tex. in c. statutum. irritat ipso iure quod fit in cõtrarium: ergo non videtur, ꝙ consensus partium possit firmare actum contra nullitatem, vt l. nemo potest. ff. de lega. 1. Iuribus ergo prohibitiuè loquentibus non possunt partes renunciare, vt no. in l. 1. C. ne fide. vel manda. do. dētur. Io. An. non firmat in dicto c. statutum. Sed dicit curiam seruare, ꝙ sic. & ar. in contrarium de fine illius. c. mihi videtur, ꝙ circa loca possit consensus partium operari. quia ista modificatio locorum est in fauorem litigantium introducta, vt patet hic in prin. ergo quilibet suo fauori &c. vt in c. ad apostolicam. de reg. Non ob. l. nemo potest. nam quandoq; iura disponunt super solẽnitate adhibenda in actu. quãdoq; non super solẽnitate, sed super vtilitate priuata. si sup solẽnitate, & tunc aut super vtilitate cõi omnibus gentibus: & non põt renunciare, vt d. l. nemo põt. qñq; respectu certarum personarum, vt filiorũ. & põt, vt l. inter cætera. de libe. & posthu. ff. coniuncta. l. filio. de iniusto test. alio verò casu, cum respectu vtilitatis priuatæ hoc facit, bene põt renunciare. quod dic latiùs in c. si diligenti. de foro compe. & l. 1. ff. de leg. 3. per Bar. vbi omnino vide. præterea ille tex. non modificatur per istud c. nisi respectu dietarum. ergo citra consensum partium remanet ista constitutio incorrecta, vt l. præcipimus. in fi. C. de ap. & l. sed & posteriores. ff. de legi. ¶ Circa qualitatem personarum est maius dubium, an possit à partibus renunciari, cum propter publicã vtilitatẽ principaliter videatur dicta solẽnitas introducta. cogitabitis. ¶ Quartò
6 quæritur de dietis † an debeant computari à loco, vbi res est, q̃ petitur: vel à loco, vbi quis contraxit, siue deliquit: vel vbi habet domicilium, vel originem. pone enim Florentinus origine habitat Señ. & contraxit, siue deliquit Perusij, vel possidet ibi rem, quæ ab eo petitur: an debebit contra eum impetrare Señ. vbi habitat, vel Floreñ. vbi est origine, vel Perusij, vbi conuenitur rõne rei, vel contractus. Inn. in contractu & delicto arguit, ꝙ non, à tali loco, sed à loco domicilij considerabuntur dietæ. cum enim coram iudice loci cõtractus, vel delicti non possit q̃s inuitus trahi, nisi ibi reperiatur, vt in c. Romana. §. contrahentes. de foro compe. ergo nec per rescriptum trahi poterit. & cõcludit hæc ratio, ꝙ non possit inuitus trahi: sed an contra cõtumacẽ possit vigore delegatio. ibi procedi, sicut posset coram ordinario. facit prædicta æquparatio, ꝙ sic. istam quæstionem tangit Inn. in c. dilecti. ĵ. de foro compe. ¶ Ad aliud dubiũ, an consideret locus domicilij, vel originis, cũ tex. dicat simpliciter [extra. suã diœce.] gl. in c. statutum. in gl. quæ incipit olim dicebamus. tenet, ꝙ debemus intelligere de diœcesi domicilij, non originis. quia tex. dicit [trahi non possint extra suam diœce.] & ponderat verbũ, trahi, quod refertur propriè ad personã, & verbũ, suã diœce. quasi illa dicat sua diœce. vbi habitat. verbũ. n. ambiguũ, qñ põt referri ad locũ domicilij, & originis, refertur in dubio ad locum domicilij, dicit notabiliter ibi gl. vñ si consideretur immunitas Señ. vel repræsaliæ contra eos intelligant de Señ. domicilio & habitatione, nõ origine tñ. vñ Señ. habitans Florentiæ non posset cõueniri in loco repræsaliarũ, vel immunitatem consequi. quod dic, vt in d. glo. olim dicebamus. & per Bar. in l. prouinciales. ff. de verb. oblig. & hac eadem ratione idem in alio dubio supra proximo, ꝙ nõ posset conueniri in loco contractus, vel delicti. non enim ratione contractus, vel delicti dr̃ quis effectus de illo domicilio, vel subditus illius iudicis: sed dicitur ibi sortiri forũ, vt est gl. notabilis in Clem. 1. de foro cõpe. quod bene no. ¶ Quintò q̃rit. dicitur hic, ꝙ non põt trahi vltra duas dietas. hodie vltra vnã à fine suę diœce. &c. quæro ergo à quo loco computabit iste finis: an à loco magis fauorabili impetranti, an reo. pone enim impetratur rescriptum cõtra Titium, qui morat̃ in fine vnius diœcesis, actor impetrat extra ipsam per vnã dietam respectu finis eiusdẽ diœcesis ab altera parte, sed à parte Titij conuenti per tres dietas: quia ita est lata diœcesis, & distat finis, vbi habitat, ab alio, vt prædictum est. & quid si p aquam, vel montes locus impetrationis distet per vnam dietã, per viam rectã distet per duas, vel tres dietas. respõ. quò ad primã quæst. & dico, ꝙ ex dictis Ioan. An. super ver. extra suam. infertur, ꝙ non à fine diœce. respectu loci, quo quis trahitur, non minus dietarum loci, vnde trahitur, considerandum est. & quia per totã prouinciam suam discurrendo reus non grauatur, cum posset coram ordinario conueniri, vt in c. litigantes. & c. cũ episcopus. de offi. ord. lib. 6. quò ad aliud quęsitum, per quam viam fit ista cõmensuratio. gl. hic tenet, quò ad dietas, de vulgari debet intelligi. idem Vin. Phi. Gof. Compost. Inn. & Host. & probatur. ĵ. de præben. c. præsenti. §. loca. lib. 6. facit quod no. ĵ. de elec. c. cupientes. 1. respon. in glo. super ver. quomodo. eo. lib. & per Io. And. ĵ. de excep. c. olim. in gl. querunt. p Gof. & per Host. in summa eo. ti. §. pen. eod. c. & se. & hoc est verum regulariter, ꝙ commensuratio debet fieri per viam vsitatã, & inde 20. milliaria computari, qñ commensuratio fit ob causam eundi, & redeundi. secus si fieret ob aliam causam, puta. dicit statutum, ꝙ illi dicantur vicini, qui distant per vnum milliare: vel quòd Potestas non possit eligi de terra propinqua per 20. milliaria. nam tunc mensuratio non fit per iter vsitatum, si non est rectum: sed fit per rectitudinem loci. & si non potest fieri per terrã, fiet per aquam, & per aerem. tex. est extrauagañ. domini Clemẽtis. quæ incipit. ad consequendũ. quod tene mẽti. ¶ Sextò q̃ro. pone quis habet plures diœce. à quo loco fiet ista computatio? dic, ꝙ aut hẽt plura domicilia principalia: aut vnũ principalius altero. si plura principalia, & tũc si est caput dignitatis, illa considerabitur. aliàs locus contractus. & hoc contingit in regibus, & comitibus hincinde. facit c. ex parte. B. ĵ. de foro compe. Host. remittit ad no. per eũ. e. c. licet. & vide qd̃ no. ĵ. de ma. & obe. in c. omnes principes. & de hoc tãgit Io.
7 And. super verb. possit. ¶ Septimò quæritur. pone, † ꝙ partes consentiunt in iudices, qui remoti sunt vltra duas dietas: an ipsi litigatores ad iudices accedere debeant, vel econtra. dicunt Doct. ꝙ æquius, & iustius est, ꝙ partes vadant ad iudices, quàm econtra. de quo in Spe. de citatione. §. 1. ver. quid si partes. est tamen stilus curiæ (vt perplexitas euitetur) ꝙ partes conueniant de iudicibus, & loco: ad quem locum debent venire sumptibus partium, quos quælibet ministrabit de suo. & si de loco non conueniunt, & vnus citat ad vnum, & alius ad alium. dic p Host. in summa de offi. del. ver. quid sit eius officium. & §. quid si non vult interesse. & ver. quid si non possunt. & ver. vbi verò sunt plures. ¶ Octauò quæro, an hæc constitutio locum habeat, cum causa delegatur in curia. vt non valeat commissio, nisi fiat mentio de ista constitutione. dicit Ioan. An. quòd non, quia cognoscunt inscio Papa. secus secundùm Compost. si quis non posset extrahi extra diœce. vigore priuilegij: quia etiam tunc in curia conueniri non poterit, nisi de priuilegio facta fuerit mentio specialis, quasi citius derogare uelit iuri communi, causam committendo in curia, quàm priuilegio speciali, arg. ĵ. de cõsti. c. 1. lib. 6. ¶ Nonò quæritur. pone aliquis impetrauit vltra quinque dietas: non tamen dixit numerum dietarum, sed simpliciter dicit [non obstante constitutione. nonnulli.] dicit Franciscus Vercel. quòd non poterit trahi vltra quatuor dietas, quasi ista indeterminata locutio [non ob-

stante ista constitutione.]&c,non referatur ad infinitum,sed coarctetur ad quatuor ; ita etiam indeterminata cõmisio ratione dietarum:vt sic de personis ad loca licitum sit arguere, sicut de loco ad tẽpus,vt l.vinũ.ff.si cer.pet. ¶ Decimò quæritur , quid si Papa ex certa scientia facit contra istam constitutionem : puta narratur in rescripto , ꝙ talis de Bononia impetrat contra Seneñ.qui distat per tres dietas.tenet,ꝙ sola expresio locorum non sufficiat.quia Papa pôt probabiliter distantiam locorum ignorare:sed exprimendo loca , & numerum dietarum,tenet delegatio,quasi Papa tunc videatur ex certa scientia dispensare contra hanc constitutionem, secundùm D.Io.de Lig.qui alle.l. item Vlpianus.ff. de excu.tu.& ego alle.l.quidam consulebat.ff.de re iudi. & quod no. in c.1.de æta.& quali.lib.6.& seq. §.

SVMMAE.

1 *Literæ impetratæ ad lites per non coniunctam personam sine speciali mandato non valent.& nu.4.*

2 *Lites sopitæ per noua rescripta suscitari non debent.*

3 *Persona coniuncta admittitur in casibus, in quibus requiritur speciale mandatum.*

4 *Vide numero 1.*

5 *Coniunctæ personæ quæ dicantur.*

1 §.Sunt & alij Non valent literæ † impetratæ ad lites per non coniunctas personas sine speciali mandato domini.h. d. primò ponit,& narrat abusum impetrantium.secundò prouidet.tertiò excipit.secunda ibi[cum autem]tertia ibi[nisi.] ¶ Nota primo,
2 ꝙ lites † sopitæ non debent per noua rescripta resuscitari.concor.l.fi.C.sen.rescin. non pos. & ista est ratio,quare non valent literæ, quę non faciunt mentionem de sententia, & processu,vt no.s.eo.c.cum dilectus.¶ Secundò no.casum, in quo requiritur speciale mandatum, & alios casus enumerat hic glo.magna, & alij plenius in c.quid agendum. & c.fi.
3 de procu.lib.6.& c. per tuas. de arbi. ¶ Tertiò nota,† ꝙ in casibus, in quibus requiritur speciale mandatum,admittitur coniuncta persona.quod est contra id,quod no.Spe.in tit.de coniuncta persona.versi. quid ergo si sit talis.& contra id qđ no.ĩ.de resti.in inte.c.constitutis . ¶ Glo. magna super isto §.facit quinque. Primò , ꝙ generalis procurator non impetrat,& ad hoc adducit quinque similia . Secundò obijcit ad hoc,& soluit.Tertiò quærit,arguit pro,& soluit.Quartò quærit, quis probet:arguit ꝙ impetrans ponit oppositionem distinguens in forma verborũ , & qualitate causæ . Quintò in fine ponit,quid de literis gratiosis, & de obseruantia curiæ. ¶ Pro eius ergo declaratione aliqua reassumo breuiter .
4 ¶ Quæro ergo primò, an literæ † impetratæ ab extraneo sine mandato possint ratificari.glo.tenet,ꝙ non.quod est notandum, vt in his,quæ exigunt speciale mandatum à principio,nomine meo gestum ratificare non possum:vt sicut,cum requiritur auctoritas,non sufficit si sequatur. vt l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acquir.hæred. ¶ Secundò quæro,an dictæ literæ sint nullæ.vel annullandæ.dicit glo. ꝙ annullandæ ope exceptionis.Idem Vin.& Host.¶ Tertiò quæro. si conuentus vigore literarum opponit , ꝙ non fuerunt impetratæ per habentem speciale mandatum . pręsentans dicit , ꝙ sic. Quæro quis hoc debeat probare, arg.primò efficaciter,ꝙ ꝓducens.de hoc etiam no.81.dist.c.Maximianus.dic breuiter secundùm Host.ꝙ quandoq; literæ impetrantur de cõi consensu per eum.s.e.c,cæterum. & tunc non admittitur exceptio.quia iam consensit.aliquando præter,vel cõtra consensum partis:& tunc,si fuit contradictum, non admittetur exceptio.& hoc ideo,quia datæ sunt cum causæ cognitione.aut non fuit contradictum:& tunc aut narratur aliquid in litera, propter quod deprehenditur notitia Papæ : quia fortè dicit, capellanus noster,& idem.arg.ĩ.de proba.c.1.in Clem. aut non exprimitur: & tunc aut erat notabilis persona. & idem: aut persona suspecta,& timetur de æquiuocatione : & habet locum c.fin.ĩ.e.sm̃ eum. ¶ Quartò quæro,quæ sint personæ
5 † coniunctæ. a glo.fi.remittit ad not. de procura.l.sed & hæ.
a de ipsis no.Spec.in titu. de rescripti præsentatione.§.ratione impetrantis,in prin.dicit Inno.ꝙ coniunctæ personæ dicuntur ascendentes, & descendentes in infinitum.ff.de verb.sig. l.liberorum.de collateralibus non inuenitur vbi in l. de fratribus dicit Cõpost. ꝙ curia admittit omnes vsque ad tertiũ gradum inclusiuè de affinibus dicit , ꝙ non admittuntur. de spurijs , & naturalibus dubitatur , an admittantur tanquàm coniunctæ personæ,quidam omnes admittunt: quia & si non sunt agnati, sunt tamen cognati,Insti. de succe. agna.§.vulgo.alij dicunt contrarium,præterquàm in naturalibus in Authen.quibus modis na.effi.legi.§.fi.& quidam dicunt,ꝙ idẽ in naturalibus.Inn.contra Host.remittit ad no.de test.c.Raynutius.super verb.absque liberis.facit l.1.ff.de accusa. & qđ ibi per Bar.de coniunctis personis.vbi not. & de istis personis,& naturalibus filijs in l.femina.ĩ ad Turpil.¶ Quintò q̃ritur.si misi nuncium ad curiam Seio cum literis , vt nomine meo impetret,ipse literas meas præsentauit Titio, qui abraso nomine Seij,suum posuit , & impetrauit nomine meo , an valeant.videtur, ꝙ non,vt hic. in contrarium videtur l.Titio cum esset.ff.ad municipa.Non obstat iste tex.quia hic de impetrando nullum mandatum domini apparet: sed hic cõstat de voluntate mandato domini licèt non directo ad istum:nõ est ergo falsum,quod iuuatur primordio veritatis. vt l. cum filius.§.hæres.ff.de leg. 2. nec est curandum , cum quo quis loquatur,sed in quem voluntatis intentio dirigatur,vt l.cum pater.§.donationis. ff. eo. nec possunt dici falsæ, cum reus, & dominus careant dolo:licèt tertius dolo versetur, vt not. Bar.in simili in l.si quis obrepserit.ff.de fal.

ADDITIO.

a ¶ Coniunctæ personæ. vide Card.Zab.hic nu.11.

SVMMAE.

1 *Dietæ duæ computantur à loco rei, quæ petitur actione reali.*

2 *Domicilium ratione ecclesiæ quis habere non dicitur.*

3 *Iudici appellationis cognitio si sit recipienda,necne.*

Dilectus. Quando agitur reali computantur dietæ à fine diœce. vbi sita est res.& de meritis appellantis non iudex à quo,sed iudex,ad quem appellatum est, cognoscere debet. h.d.Primò ponit appellantis querelam . Secundò prouidet,
1 ibi[quocirca.] ¶ † No.quòd iste primò opposuit exceptionem declinatoriã de duabus dietis:ex quo sequitur, ꝙ si exceptione prædicta non opposita, processissent in causa, non posset postea opponi , cũ sit dilatoria , vt ĩ. de re iudi. c.cũ inter.& fieret sibi præiudicium in illa instãtia , hoc est vsque ad datã licẽtiã partibus reuertẽdi:aliàs iteratò cõuẽtus posset excipere ẽt post litẽ cõtestã.qđ dic,vt in Spec.de appella. §.restat.ver.& not. secundũ Vin.& de cita.§.1.ver.& quid si
a reus.¶ Secundò no. a formam exceptionis , videlicet ꝙ non poterat cõueniri,quasi secundũ hæc iura solũ esset inspiciendum de loco,vbi quis conueniebatur,non in quo causa committebatur: vnde si iudices delegati essent de remotis partibus,& vellent venire infra duas dietas,tenebatur reus litigare:vt ĩ.de excep.c.olim.& no.in c. prox.in glo. nunquid.hodie secus.ĩ.eod.c.statutum.lib.6.¶ Tertiò not. ꝙ duæ dietæ
2 † computãtur à loco rei,quæ petitur actione reali. de quo.ĩ.
3 dicã.¶ Quartò no.& colligitur,ꝙ ratione ecclesiæ † non dicitur quis habere domicilium.de quo in prin.glo.magnæ.Inno.distinguit inter abbates,& clericos, qui tenentur residere,& alios,qui ad residentiam non tenentur.qđ dic , vt ĩ. de priuile.c.ex ore.in gl.in quibus.ver.sed ratione possessionis.

3 in nouella. ¶Quintò no. ꝙ ad iudicem appellationis † spectat cognitio, si sit recipienda appellatio, necne. & interim, dum cognoscit, non pôt inhibere iudici à quo, ne procedat, vt in c. Romana. de app. lib. 6. quod c. intelligunt quidam in archiepiscopo: secus in delegato Papæ, qui statim inhibere potest. Compost. contra, & dicit, ꝙ istud c. generaliter est intelligendum. ¶Quæro post glo. si quis côuenitur per literas apostolicas actione reali, an duæ dietæ computabuntur à loco, vbi res sita est, quæ petitur per istud c. Io. An. remittit ad glo. suam. cum dicebamus. ĩ. e. tit. in c. statutum. lib. 6. Et hic examinat, quid iuris, si agatur rei vendicatione coram ordinario: an agi debeat coram ordinario, vbi reus conuentus habet domiciliũ. Azo tenet, ꝙ in loco sui domicilij debeat conueniri. Potest tñ, si vult, respondere in loco, vbi res sita est: ita no. ipse in summa de iurisdi. om. iud. Idem tenet Gof. in summa de foro comp. versi. item sortitur. ¶Alij dicunt totum econtra, ꝙ in loco rei, vbi petitur, necessariò, in loco domicilij voluntariè conuenitur. de quo per Host. in summa de foro comp. §. quibus modis. ver. ita. rône possessionis côiter, secundũ Ioan. And. tenent legistæ, ꝙ actoris sit electio. & de consuetudine, dicit Host. semper reus cogitur respondere in loco, vbi res sita est. ¶Secundò quæritur, an idem erit in loco contractus, vel delicti: vt ibi per literas apostolicas trahi possit. dicit, ꝙ non. dixi s̃. c. prox. & remisi ad no. per Inno. in c. dilecti. ĩ. de foro compe. ¶Quid in actione in rem scripta. dic, ꝙ idem in reali, secundũ Inno. facit c. ex parte. B. ĩ. de foro compe. ¶Vltimò tãgit nouellator, an quis possit esse sine domicilio. tenet, ꝙ sic, si ex derelicto nauiget: vel iter faciat, pendens quò se collocet. ff. ad munic. l. Labeo. in prin. & l. eius. §. Celsus. aliàs si quis. cod. tit.

ADDITIO.

a ¶ Secendò no. Adde Doct. in c. statutum. de rescrip. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Papa in eadem ecclesia successiuè mandat prouideri duobus.*
2 *Excommunicatus semel iterum excommunicari potest.*
3 *Prouisum cum est vni in ecclesia per literas apostolicas, alius postea impetrans per exceptionem repellitur.*

2 CApitulum. a Si plures impetrent in eadem ecclesia, stamus datæ, vt primus impetrãs, & solus admittatur. In prima parte facti narratio, perplexitatem querentis continens. In secunda diffinitionis commissio, illam tollens. Prima facit tria narrat monito. & præceptorias impetratas à primo. secunda ibi. [B. clericus] executorias secundi cũ suo processu post appellationem factam. Tertiam ibi [atque dictus] executorias primi, & executorias processus. Secunda principalis ibi. [Quocirca] tria mãdat. s. primũ recipi, sententias relaxari, & sup præb. bñficio silentiũ imponi. Secũda ibi
1 præfatas.] Tertia ibi [alteri.] ¶No. primò, ꝙ Papa † in eadẽ ecclesia successiuè mandat prouideri duobus. quo casu an ambobus, vel alteri tantũ, & cui debeat prouideri. dic vt in c. tibi qui. e. c. lib. 6. & eo. c. si duobus. & de præbẽ. c. eum cui. eo. li. ¶Secundò no. tex. ꝙ hic mandauit Papa prouideri primo de præbendali beneficio, & postea in fine subiungit, ꝙ recipiatur in canonicũ, & in fratrem. & sic no. ꝙ ille, cui mãdatur præbenda conferri, debet in canonicum etiã recipi. ad positionem enim consequentis sequitur positio antecedẽtis, vt l. illud. ff. de acquiren. hære. de quo. s̃. de consti. c. cum M.
2 ¶Tertiò no. ꝙ semel excôicatus, † vel suspensus non potest amplius suspendi, vel excôicari. de quo in q. 4. c. Engeltrudam. & ĩ. de iudæis. c. ita quorundam. augetur enim effectus ex reiteratione censuræ: aliàs non videretur reiteratio permissa. ar. l. qui bis. de verbo. oblig. & l. si creditori. ff. de leg. 1.
3 ¶Quartò no. † ꝙ cum vni est prouisum in ecclesia ꝑ literas apostolicas, alius postea impetrans per exceptionem repellitur. de quo. ĩ. dicã. ¶Quintò no. ꝙ sententia censuræ debet solui secundũ constitutiones canonicas. de qua. ĩ. de senten. excômu. c. cum desideres. ¶Oppo. primò de mala grammatica. dicitur enim primò [capitulum sanctæ crucis monstrauit] &c. & postea. ĩ. subdit [ad eos, côtra eos, & in eosdẽ] &c. Solu. in istis nominibus collectiuis pluriũ, vt populus, Capitulum, vniuersitas, & simi. bona est locutio in singulari, & etiã in plurali propter multitudinem sub nomine singulari collectiuo inclusam, & ad hoc alleg. Io. An. plures concor. qđ no. ad sustinendum literas apostolicas, si in prædicto casu de mala grammatica redarguerentur, per c. ad audientiam. s̃. eod. ¶Secundò oppo. & videtur, ꝙ vtriq; debuerit prouideri, vt ĩ. e. c. literis. Solu. iste articulus. s. cum pro pluribus scribitur successiuè cum clausula [si pro alio non scripsimus,] vel clausula [non obstañ.] tollit contrarium, vel dic quòd ibi erant diuersa mandata, vnum Papę viuentis, & aliud mortui. iõ non obstat. de illa clausula [si pro alio] &c. dicam. ĩ. e. c. mandatũ. dicit enim Inno. ꝙ si post receptionẽ primi, & adeptionem præbendæ processus secundus impetrat, etiam sine dictis clausulis valent secundę literę: secus si primus nondum est receptus, sed gratia eius pendet: nec refert, impetretur super prima vacatura, vel cum facultas se obtulerit, secundũ Inno. ¶Tertiò oppo. isti de Capitulo erant suspensi, & excômunicati. & tñ Papa mandat, ꝙ recipiant, qui prius mandatum reportauit, & sententiæ relaxentur. & sic innuit, ꝙ excômunicati, & suspensi possint recipere canones contra. c. cum dilectus. de consue. Sol. dicit Io. An. ꝙ hic erat receptio facti, quæ fit etiam per excommunicatos. ĩ. de præben. c. pro illorum. & idem Ioan. de Lign. quæ sol. infert, ꝙ excômunicati possint exequi illa, quæ consistunt in facto, vt dare tenutã, & simi. non tamẽ videtur bona solutio quò ad istud c. hic enim Papa non contulit canonicatum, & præben. sed conferri mãdauit: ergo si Capitulum conferret, non pôt negari, quando conferat quæ sunt iuris, non facti. dic ergo, ꝙ Papa hic non dirigit verba ad Capitulum, sed impersonaliter loquitur [eo recepto, & assignato.] &c. ex quo potest dici, ꝙ ista verba impersonalia diriguntur ad executores. ¶Quartò oppo. cũ Capitulum defendebat se contra istum. R. secundò impetrantẽ propter literas Cap. quem tñ non receperat, sed fortè impugnabat: sed hoc non videtur posse per c. ex eo quod. ĩ. de regu. iur. lib. 6. ¶Inno. sentit istud contrarium, & solue vt hic ꝑ eum. tu dic, ꝙ si pendet quæstio cũ vno, cuius victoria præcludit viam alteri, iste alter debet finẽ iudicij prædicti expectare, & etiã impugnans primũ in dicto iudicio pôt ex persona aduersarij à tertio se tueri. ad quod optimè facit l. dicimus. ff. de excu. tu. vbi lis super tertia tutela parit exceptionem dictam tertiam impugnanti, si ad quartam vocetur. pro hoc facit c. si fortè. de elect. lib. 6. vbi dicit [cuius decisio dabit alteri quæstioni principium, aut sententiæ.] Si ergo cum primo litigat Capitulum, dictæ litis pendentia proderit sibi contra alium impetrantem. sed vbi primus nondũ præsentauit, sed tacet: an ex iure eius poterit se Capitulum tueri contra alium imperrantem, ꝙ non possit facit quia istæ secũdæ non sunt irritæ ipso iure, sed ita demũ, si primus prosequit, vt dicit Inno. ĩ. e. c. mandatũ. & ex hoc patet, ꝙ si primo pôt notabilis negligentia imputari, valent secundæ, vt ĩ. e. c. tibi gratiam. in fi. lib. 6. ¶Quintò oppo. & videtur, quòd iste secundus debuerit primo præferri. quia sui executores præuenerint in exequendo. ergo ex hoc videtur effecta præbenda. ĩ. e. c. tibi qui. l. b. 6. So. dicit, ꝙ præuẽtio executorum bene afficit præbendam quò ad ligandas manus ordinarij collatoris. non aũt quò ad hoc, vt primo impetranti posterior preferatur. & est tex. hic, in quantum illud prius ponitur nominaliter, nõ aduerbialiter, vt probatur in d. c. tibi. & in d. c. cũ qui. de præben. lib. 6. ¶Sextò oppo. & videtur, ꝙ ille, qui prius literas præsentauit, non pro quo scriptum est, sit præferẽdus. vt in c. vt debitus. ĩ. de appel. & iniur. hic alleg. in glo. quæ incipit.

cipit. Et ita qui præuenit &c. quæ tangit ar. per quem actum dicatur quis præoccupare: vbi sic latius distingue. aut tractatur de præoccupatione exercitij iurisdictionis. & tunc p̄occupasse dicitur per citationem. quia citatio est fundamen tum iudicij, vt no. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. s̄. de consti. q̄n que tractatur de præoccupatione respectu ordinis procedēdi. & ille dicitur præoccupare, qui primò dedit libellum. vt l. in tribus. & l. qui prior. ff. de iudi. & in c. cum dilectus. de ordin. cogni. quandoq; tractatur de præoccupatione respectu effectus eius, de quo agitur. Et tunc aut ad plures: aut ad idē: aut ad diuersum. Si ad idem: aut ex eadem causa: aut ex diuersa. Si ex eadem: & tunc aut non est possibile illas duas causas esse simul veras. & tunc ille dicitur præoccupare, qui prius peruenit ad sententiam. quia de iure illius constat, saltem præsumptiuè. vt l. si is à quo. ff. de rei vendi. & l. penul. de pe. hær. Si enim possunt esse simul veræ: & tunc aut habuerūt originem eodem tpe: & ille dicitur præoccupare, qui peruenit ad litis contest. vt l. si pluribus. ff. de leg. 2. & ibi per Bart. & l. si ex duobus. de duobus reis. Si verò non habuerunt originem eodem tpe, ille dicitur præoccupare, qui primò habuit ius petendi, vt hic, & l. in operis. ff. loca. Si verò non petitur idem, sed diuersum, & ex diuersis causis: tunc per litis contesta. non potest dici præoccupare: sed oportet, q̄ perueniat ad sententiam: quæ est immediatè causa executionis. vt l. si quis. ff. de noxa. & l. si verò. de peculio.

ADDITIO.

a ¶ Capitulum. Adde, quòd verbum, capitulum, prolatū in singulari numero, potest iungi verbo singularis numeri: quandoq; verbo pluralis numeri. tex. in c. significauerunt. de excep. & in c. in causis. de elect. Feli. hic, & Zaba. repetit hic.

SVMMAE.

1 *Vendens ius, quod habet in beneficio pro annua pensione, an committat simoniam.*
2 *Sententia per literas obreptitias lata an teneat.*

AD audientiam. Si habens literas Papæ ad beneficium eis renunciauit propter annuam pensionem, nō valent literæ, quas postea ad beneficium hoc tacitè impetrauit. h. d. In prima facti narratio. In secunda, p̄uisio. ibi [fraternitati.] dicit Host. ponit impetrantium abu-
1 sum, quem corrigit. ¶ Not. primò, † q̄ isti vendiderunt ius, qd̄ habebant ad beneficia pro annua pensione. quod an fuerit simonia, tractat glo. Host. dicit, q̄ si ex partium conuentione pro aliquo tēporali fit renunciatio, simoniacum est. Si verò ex officio iudicis, vel mediantibus bonis viris renūciat purè: & ex altera parte detur aliquod temporale, non est simonia. vt colligitur de renun. c. sanè. & c. veniens. & de pac. c. cum pridem. Si verò beneficium spirituale assignatur (& sic ex pacto renunciat) non est simoniacum. quia ad hoc tenetur, & tacitè inest ¶ Secundò collige, q̄ habens ius ad rē, idest ad beneficium: si aliud impetrat, tenetur de illa gratia facere mentionem: sicut de pensione, quam percipit ratione gratiæ. ar. contra. j̄. e. c. gratiæ. in Clem. & aduerte, quia tex. loquitur, q̄n renunciat gratię ad instantiam debitoris. i. ecclesiæ, quæ eum recipere tenebatur. an aūt pro annua pensione valeat cessio, quam alteri faceret contra ecclesiam, crederē, q̄ non. quia sicut beneficium iam adeptum non posset p cessionem in alterū transferre: ita nec ius ad beneficium. cū nō sit maioris efficaciæ ius ad rem, quàm ius in re, ar. ff. de vsufru. le. l. Sempronius Attalus. vnde non posset fortè ius competens sibi ad beneficium cū alio beneficio permutare auctoritate epi. in hoc tñ magis dubito. quia posset permutare beneficium, quod de vigore gratiæ esset adeptus: ergo & ipsam gratiam. & adde quod dixi. s̄. e. c. postulasti. an de annua pensione debeat fieri mentio in impetratione. & habetur hic, q̄ sic, quando succedit loco beneficij. ¶ Vltimò sciendū, quòd glo. magna quærit de reuocatione processus facti per literas obreptitias, & quinque facit. Primò quærit. Secundò allegat, inducens tria c. & rationem, quam fortificat. soluit etiam obstaculum, & inducit tria similia. Tertiò alleg. quatuor in cōtrarium. Quartò ponit op. Io. Quintò soluit, distinguendo inter rescripta ad lites, & rescripta ad beneficia. ¶ Quæro ergo
2 cum ipsa, an teneat sententia, † vel processus per literas subreptitias. Io. q̄ sic, si non fuerit opposita exceptio, & ita dicit Ho. curiam seruare in c. dilectus. s̄. e. & ita per alios obseruari: secus est in literis ad beneficia, quas non iustificat omissio exceptionis, nec reddit ipsas validas. Idem no. Inno. s̄. e. c. cōstitutus. & c. ad aures. & c. cum dilecta. & Compost. idem. s̄. e. c. super literis. Ho. s̄. e. c. dilectus. tenet, q̄ etiam si per ignorantiam, vel simplicitatem taceatur verum, vel exprimatur falsum taliter, q̄ princeps id sciens literas non dedisset, ei nō tribuitur iurisdictio. super quo plenius sic distinguit. aut exceptio subreptionis fuit proposita, & contra ipsam pronūciatum, & non appellatum. & tunc tenebit quod actum est. & sibi imputet, qui non appellauit, vt C. de fide instru. l. fi. & ar. s̄. e. c. super literis. aut appellauit: & tunc irritus est processus. allegat de conces. præben. c. cum nostris. §. audito. aut nō fuit opposita exceptio: & tunc aut ille, cui competebat dicta exceptio, sciebat sibi competere: aut ignorabat. si sciebat: & tunc aut impetrans ignoranter tacuit, vel expressit tale, quo expresso, vel non suggesto literas non habuisset: & non valet processus: nec taciturnitas partis in exceptione opponenda tribuit isto casu iurisdictionem iudici. vt s̄. e. c. super literis. aut habuisset: & tunc, si tacuit vsque ad sententiam dolosè, non poterit opponi ante sententiam: sed condemnabitur in expensis. j̄. de exce. c. exceptionem. ¶ Secundo casu principali, quia cum tacuit ignorabat: & tunc potest opponere vsque ad 30. annos, sicut in exceptione alterius falsi. de excep. c. cum vene. Si enim auditur, vbi verè erat iurisdictio fundata, sed interuenit falsitas circa probationem, vt C. de proba. l. si ex fal. fortius debet audiri, vbi circa iurisdictionem falsitas allegatur. ff. de reg. iur. l. cum principalis. & Compost. distinguit.

SVMMAE.

1 *Receptus in vna ecclesia renunciat iuri, quod habebat in alia.*
2 *Beneficium habens si pacificè eligatur ad episcopatum: si litigat super isto episcopatu, primum non vacat.*
3 *Mentionem an quis teneatur facere in impetratione de qualitate, et quantitate beneficij, quod obtinet: an de qualitate beneficij, quod impetratur.*

IN nostra pro. Si habens literas ad beneficium (licèt per eas non sit beneficium assecutus) secundò impetret alias literas, tenetur in illis de primis facere mentionem: aliàs sunt nullæ, secundū Inno. Vel dic. nō solum de iure in re, sed de iure ad rem tenetur impetrans facere mētionem. hoc dicit cōmunis diuisio. secunda ibi [mandamus.] ¶ Not. primò, † q̄
1 receptus in vna ecclesia renunciat iuri, quod habebat, vt reciperetur in alia. hincq; sumpta occasione recita glo. Innoc. per aliquas quæstiones. ¶ Et primò pone. aliquis litigabat super vna ecclesia, in qua fuit electus, vel præsentatus, lite pēden. recepit aliud beneficium: an videatur cessisse. liti motæ super primo. Respondet ipse, q̄ aut ista secunda ecclesia, quā adeptus est, compatitur se cum prima, super qua litigat (puta quia sunt beneficia non curata) & non videtur cessisse liti: aliàs secus. In casu ergo, quo primum beneficium se cōpatitur cum secundo: sicut adipiscendo secundum, non vacat primum: ita nec spirat lis super eodem. sed vbi se non compatitur: sicut vacaret primū per adeptionem secundi: ita etiā lis non durat. ar. pro hoc l. si mulier. ff. so. mat. & l. post litē finitam.

tam.ff.de suspec.tut.& hoc est verũ, qñ possessionem secundi beneficij est adeptus. Si autem super secundo litẽ patitur, non spirat lis super primo: licèt Compost.sentiat, quòd sic, ꝑpter contrarietatem & repugnantiam, vt l. 1. C. de fur.& in c.vt quis duas.de elect.lib.6.secundùm Ioan.And.tenet primum, videlicet ꝙ etiã lis duret. & consuluit sic de facto, ꝙ habens gratiam ad dignitatẽ, quam duceret acceptandam, non perdat ipsam, consentiendo electioni de se factæ, etiam ad episcopatum, & etiã ipsius confirmationem petendo. si enim acceptatio collationis, quæ tribuit ius in re, non perimit gratiam, nisi quis sit possessionem adeptus, vt in Clemé. gratiæ.eo.titu.& c.si pauper clericus.de præben.lib.6.multò minus acceptio electionis, quæ tribuit ius ad rem. de cõcess. præben.c.vlt.lib.6.& de accu.c. super his. acceptando tamẽ dignitatem, & habita possessione ipsius, videtur renunciare gratiæ, vt in c.cum in cunctis.j.de elec.facit quod no.de regula.c.beneficium.lib.6.post prin.magnæ gl. ad quædam iura, quę faciunt in contrarium hic responde, vt in nouella.

2 ¶ † Secundò quæro, si habens ecclesiam pacificè eligitur ad episcopatum, vel aliud beneficium, quod non compatitur se cum primo, & litigat super isto secundo: an perdat primum, tenet, ꝙ non. ratio diuersitatis, quare magis videatur renunciare liti, recipiendo secundũ, quàm videatur renunciare primo, acceptando secundum cum litigio. hic vide in nouella. ¶ Tertiò quæro. si quis impetrat plura beneficia diuersis tẽporibus, & per diuersas literas, alijs de alijs non facientibus mentionem: an ante receptionem valeant. & an primæ, vel secundæ.tex.iste non declarat.D.Io.de Lign. istum articulũ latè prosequitur, distinguendo sic. quandoque plures literæ beneficiales impetrantur à diuersis in eadem ecclesia.& dic, vt j.e.c.mandatũ. interdum ab eodem ad plura beneficia.& tunc qñq; successiuè, & qñq; simul. Primo casu quando facta receptione per primas.& hic nullum dubium, ꝙ secundæ non valent, non facientes mentionem de prima receptione: nisi secundùm Inno.vellet renunciare iuri, quod habet ex primis.& hoc placet Archi. sub dubio fortè.j. de præben.c. si motu proprio.lib.6.D.Io.de Ligna.contrarium tenet, videlicet ꝙ istæ secundę à principio sunt nullæ.ergo per talem renunciationem non possunt conualescere. qñq; ante receptionem per primas impetrat secundas: & tunc si postea per primas reciperetur, obstabit exceptio contra secũdas, vt hic. Si autem nondum est receptus per primas, sed præsentauit, vel non præsentauit, & vellet ipsis primis renunciare, vt obtineat ex secundis.& tenet glo.ꝙ possit. & idem sentit Inno. in prima glo. Host.contra.interdum præsentat secundas, antequàm primas, ut per illas reciperet. & tunc videtur tenere Inno.ꝙ valeat receptio ex secundis.Host.contra. Idem Ioã. de Lig.qui etiam tangit, an isto casu possit redire ad primas. dic.vt hic per eum.hæc prædicta vera, cum diuersis temporibus impetrantur. si aũt simul, & ab eodem super diuersis beneficijs literæ impetrantur, neutræ valent, secundùm Hostiẽ. hanc distinctionem prolixius hic vide per eum. non plura membra, sed plura iura, & rõnes adducit, quę probant singula, quæ prædixi. ¶ Quartò quæro. dicitur hic, ꝙ de iure ad rem tenetur impetrans facere mentionem. sed nunquid si est beneficio spoliatus (quia potest agendo recuperare) teneatur facere mentionem. dicit, ꝙ sic.& idem, scilicet ꝙ mentionem facere teneat de beneficio, quod quis obtinet, seu retinet de facto.ar.c.eum qui.de præben.lib.6. ¶ † Quintò quæritur, an de qualitate, & quantitate beneficij, quod quis obtinet, teneatur facere mentionem in impetratione alterius, eo ꝙ de qualitate beneficij, quod impetratur, non est dubium. j.de præben.c.vlt.& c. cum in illis.j.e.lib.6.& in Cle.si dignitatem.de pręben. probat efficaciter, ꝙ teneatur, vt hic vide per eum. ¶ Sextò quæro, an sufficiat mẽtionem facere de beneficio, quod quis obtinet in genere. Io. de Lig.arguit, ꝙ sic. & tenet contrarium.& hæc quæstio videtur superflua ꝑ hæc, quæ dicta sunt.s. in prox.q. Si enim de qualitate tenetur facere mentionem: ergo superfluum est quærere, an sufficiat mẽtio generalis.

SVMMAE.

1 *Procurator constitutus in causa excommunicatus impetrare potest.*
2 *Capitulum ex speciali priuilegio censuram exercere potest.*
3 *Procurator reuocatus dicitur falsus procurator.*
4 *Gesta per procuratorem reuocatum non valent, si reuocatio peruenit ad iudicem.*
5 *Reuocatio mandati si non peruenit ad procuratorem, valent gesta interim per eum.*
6 *Gesta à procuratore reuocato minus valent, quàm ab eo, qui nunquàm fuit procurator.*

EX parte. Casus. non valet rescriptũ, qđ procurator reuocatus & de eo certificatus impetrauit: valet si iudex, & aduersarius reuocationẽ ignorẽt.h.d.In prima partis narratio.In secũda iudicũ instructio.secunda ibi [quia verò.]Host. aliter diuidit, & sic. Causa committitur, excipitur, & replicatur, interlocutoria fertur, iterum excipitur, & reprobatur, & dubiũ diffinitur. & hoc sub prima particula secundũ eum. ¶ Not. primò, ꝙ iste nobilis erat excõmunicatus, & tñ procurator
1 † constitutus in causa impetrare põt.de quo.j.eo.c. 1. lib.6.
2 ¶ Secundò no.ꝙ Capitulũ † põt ex speciali priuilegio a exer
a cere censuram, qđ an possit sede vacante.dic vt j. de ma. & obe.c.olim. ¶ Tertiò no. ꝙ super diuersis articulis quæstio vertebatur. & sic in eodem iudicio potest agi pro pluribus rebus, etiã in eodem libello.vt ff. familiæ ercis.l. si hæredes. §.de pluribus. & l. non est nouum.ff.de act.emp. ¶ Quartò
3 no.ꝙ procurator † reuocatus dicitur falsus procurator. de quo dic, vt l licèt.C.de procurato. ¶ Quintò no.ꝙ coram ipsis delegatis opponitur exceptio, ꝙ coram ipsis procedi non possit, & ipsi de dicta exceptione cognoscũt, & pronunciãt,
4 vt s.eo.c.super literis. ¶ Sextò not.ꝙ non valent gesta † per procuratorem reuocatum, si reuocatio peruenit ad iudicẽ, vel aduersariũ. de quo.j. de procur.c. mãdato. ¶ Septimò no.quod hic pars Capituli, & decani vtebatur commissione facta ad instantiam procuratoris huius nobilis: ipse autẽ nobilis impugnabat; quia mandatum reuocauerat. ex quo habes, ꝙ ex sola impetratione quæritur ius aduersario, vt possit procedere corã iudicibus delegatis à parte. & hoc ideò, quia sola impetratione literæ sunt cões.de quo plenè in c.ex conquestione.j.de resti.spo.vbi est dissensio inter Innocẽ.& Host. ¶ Octauò no. ꝙ Capitulum, & decanus impugnabãt reuocationem istius procuratoris. quò ad primos iudices, aut ad secundos insistebant reuocationi, dicentes rõne dictæ reuocationis commissionem factam secundis iudicibus non valere. ex quo collige, ꝙ illud, qđ defendo quò ad vnũ articulũ, possum quò ad aliud impugnare. quod videtur contra no.per Inno.in c.cum venerabilis.j.de excep.glo.quæ incipit.& meritò.assignat rationẽ. quia enim dominus in principio asseruit ipsam reuocasse, præiudicat sibi hæc assertio, ne alia impetratione literarum à procuratore facta de cetero vti possit.& istud est fortè contrarium. ¶ Nonò not. ꝙ si
5 mandati reuocatio † non peruenit ad procuratorem, valent gesta interim per eum, etiam quò ad commodum dñi reuocantis, quod est notandum. nam ꝙ talis reuocatio ad aduersarij præiudicium nihil operetur, si non peruenit in eius notitiam, per istud cap.& multis alijs iuribus comprobatur. Sed videtur alia ratione, ꝙ ista impetratio literarum secundarum fuerit nulla: quia super eodem negocio iste procurator impetrauit duo paria literarum ad istos iudices, & secũdos: ergo neutræ debent valere, vt s.eod.c. ex tenore. sed hic dicitur, ꝙ valent primæ, ergo malè. Sol. põt dici, quòd neutræ valent, si aduersarius hoc vult: sed hic voluit, quòd valeãt pri-

primæ arg. eius, quod dicimus de contractu inito dolo alterius partis tantùm, qui valet, si placuerit ei, quæ dolum nõ cõmisit, vt no. in l. eleganter. ff. de dolo. ex quo sequitur, ꝙ si isti decanus, & Capitulum voluissent procedi etiam vigore primarum, potuissent, per d. cap. ex tenore. cogita si est verum. ¶ Decimò nota, ꝙ iste tex. facit contra op. Hostien. de qua s̃. eo. c. ex tenore. vbi tenet, ꝙ sola impetratio plurium literarum ab eodem, & super eodem negocio ad diuersos iudices est nulla, & caret commodo vtrarunq; , vt ibi: cuius cõtrarium innuit hæc litera, inducendo sic. dicitur in fine, ꝙ si reuocatio peruenit ad procuratorem, valent primæ, & non secundæ: ergo à contrario sensu, si non peruenit, valent secũdæ. Sed pro opinione Host. allegaui casum in l. 3. ff. quod q̃sque iuris. ¶ Vndecimò not. tex. ibi [cũ minus valeret] &c. ꝙ
6 minùs valere debent gesta † à procuratore reuocato, quàm ab eo, qui nunquam fuit procurator. Io. An. exponit minùs, pro, non. tu potes dicere, ꝙ stat propriè. ex quo not. ꝙ non põt habere dominus ratum, quod gestum est à procuratore reuocato: licèt possit habere ratum, quod gestum est suo nomine ab eo, qui nunquàm habuit mandatum, vt l. licèt. ff. de iudic. & l. 3. §. falsus. ff. rẽ ra. ha. ¶ Oppo. de isto. c. ad seipsũ. circa princip. enim dicitur, ꝙ expedit reuocationẽ venire ad iudicem, vel aduersarium: sed in fi. dicitur ꝙ ad procuratorẽ. timore istius contrarij dicunt quidam, ꝙ hoc operatur confessio aduersarij, vt sibi, & non alteri parti ista reuocatio noceat. Alij vt Phi. Hostien. & Compostel. dicunt, & melius, ꝙ in præiudicium domini reuocãtis sufficit, si peruenit ad notitiã procuratoris. Sed in præiudiciũ aduersarij requiritur, ꝙ perueniat ad ipsum, & iudicẽ. Alij dicunt, ꝙ primę literæ fuerũt impetratæ per procuratorem datum in iudicio. vnde nõ noceat reuocatio, si in aduersarij, vel iudicis notitiam non peruenit. secundæ autem fuerint impetratæ extra iudicium per procuratorem reuocatum: vnde ad ipsum procuratorem sufficit reuocationem ipsam peruenire. hanc materiam (cũ dominus vult reuocare procuratorem generalem, ita ꝙ ipsum dominum obligare non possit postea contrahendo) Io. An. distinguit ita. aut procurator fuit institor: & debet reuocari palam, aliàs habetur pro non reuocato, vt l. si pupillus. §. 1. & se. ff. de insti. Si verò non fuit institor, sed procurator simpliciter generalis, & contraxit post reuocationem, dño sciente, & non contradicente: & præiudicat dño, vt j̃. Si verò dominus non sciuit contractum, nec postea approbauit: & tunc aut procurator erat constitutus cum certa persona ad cõtrahendum: & debet sibi notificari: aliàs reuocatio non prodesset. ff. mand. l. si fideiussore. §. 1. Si verò nõ dirigebatur ad certam personam: tunc ex quò ipse procurator certificatus fuit, non obligat dominũ, sed agetur contra ipsum falsum procuratorẽ. ff. de cond. ind. l. si procurator. Hoc casu tamen operatur reuocatio suum effectum, etiã si ad procuratorẽ non peruenit. quod dic, vt plenè in c. 1. de renun. in Cle. vbi omnino vide. & hæc habent locum de reuocatione mandati circa negocia, vel iudicia. Circa maleficia verò si mandaui clericum verberari, vel consului, vel persuasi: deinde reuoco, ne incidã in canonem, an sufficiat: dic vt in c. mulieres. de senten. excõmu. & per Inno. in c. ad audientiam. de homi. & per Bar. in l. non solum. ff. de iniu. Vnum tñ dictum, quod ponit hic Inno. valde no. videlicet si quis sciens causam suo nomine agitari per falsum procuratorem tacet, & non contradicit: an fiet sibi præiudicium. tenet, ꝙ sic. creditur. n. cũ sua voluntate agere, ex quò nõ cõtradicit. ff. de re iudi. l. sæpe. & qđ no. Io. An. j̃. de off. deleg. c. cũ in iure. in fi. ver. si qui. & adde qđ no. Cy. C. in quibus cau. in inte. resti. non est ne. l. si tutor. & Bar. in l. si mater. §. hoc iure. ff. de excep. rei iudi. ¶ Duodecimò no. ꝙ post reiectam primam declinatoriã iudicij, & post pronunciationem super competentia iudicis põt opponi alia declinatoria, vt hic in ver. petente. quod est notandum. exclusus ergo ab vna exceptione declinatoria põt aliam successiuè opponere, seu proponere. facit l. propter litem. §. 1. ff. de excu. tu. & quia vsque ad litẽ cõtestatam possunt tales exceptiones opponi. & quia malitiosè posset excipiens, postq̃ super vna succubuit, aliam proponere. & sic in infinitum abire, ꝓuisum est, vt iudex statuat metã talib. exceptionibus opponẽdis, & eadem æquitas subest in peremp. quod dic, vt j̃. de excep. c. pastoralis. facit ad hoc l. scire oportet. §. scire autẽ. ff. de excu. tu. & vide quod no. Io. An. j̃. de verb. sig. c. sæpe. §. & quia. in glo. ergo. quæ incipit. patet. & in glo. in Cle. ¶ Tertiodecimò not. de reuocatione mãdati procuratoris, de quo plenè in gl. quæ incipit sic. j̃. cui adde, ꝙ si procurator mutat mores, quia efficitur baratator, & prodigus, debitor soluens scienter tali procuratori, non liberatur à domino. tex. est notabilis in l. si cũ Cornelius. ff. de solu. ¶ Quartodecimò not. gl. fi. & ita patet. an ille, qui habet speciale mandatũ ad actũ, in quo generale mandatum requiritur, possit alium substituere. tenet, ꝙ sic etiam ante litem contesta. in actu extraiudiciali, vt est impetratio literarũ: quæ impetratio non est actus iudicialis, nisi fieret coram Papa, coram quo quæstio verteretur, vt fuit prima impetratio in præsenti cap. secunda verò fuit extraiudicialis: quia Papa commiserat. & sic soluitur cõtrarium de isto c. ad seipsum, inquantum requiritur in primo casu reuocationem peruenisse ad iudicem, vel aduersarium: in secundo ad solum procuratorem.

ADDITIO.

a ¶ Capitulum ex speciali. Adde Doctores in c. ex parte. il 1. de verbo. sig. Inno. in c. venerabilis. de censi. Doc. in c. dilecto. de sen. excom. in 6.

SVMMAE.

1 *Identitas nominis non infert necessariò identitatẽ in corpore, quando per alias circunlocutiones possit apparere, quòd non sit idem corpus.*

Significante. Per rescriptum impetratũ contra hominẽ certæ diœce. homo eiusdem nominis, & alterius diœce. conueniri non põt. In prima appellantis narratio. In secunda appellantis commissio. secunda ibi [ideoq;.] ¶ No. primò, ꝙ idẽtitas † nominis non infert necessariò identitatem in corpore, quando per alias circũlocutiones põt apparere, ꝙ non sit idem corpus. Et hoc debet probare ille, qui dicit se non esse illum, si plures demonstrationes faciunt contra eum, vt nomen, & cognomen. facit quod not. Bar. in l. 2. in fi. ff. de dote prælega. Et hac ratione, scilicet æquiuocationis, & incertitudinis euitandę debet res demonstrari ad minus per duos cõfines, vt l. formam. ff. de censib. vbi alibi dicit Bart. ꝙ si capitẽ exbãnitus in personam, iudex non debet statim facere executionem: sed prius facere recognosci, si sit ille, & illud corpus, contra quem lata fuit sententia. ita no. in l. diuus. ff. de custo. & exhi. reo. ¶ Venio ad glo. magnam. quæ oppo. dicitur in tex. ꝙ licèt sit eiusdem nominis, nõ tamẽ potest conueniri, si sit de alia diœcesi: sed contra, si illam diœce. expressisset, literas habuisset, vt s̃. e. c. super literis. ¶ Itẽ si constat de corpore, ergo de errore circa diœce. non videtur curãdum. ¶ Idem falsa causa non perimit legatum, nec mẽdacium impedit obligationem contrahi: nec error nocet, cum de ipso constat, vt hæc omnia probantur in iuribus alle. in glo. quam no. in eo, quòd dicit c. super literis. non habere locum, vbi de persona liquidò non constat. ad hoc enim, vt istud ca. locum habeat, requiritur, ꝙ res, quæ petitur, & causa petendi, & ꝑsonæ nominatæ nõ varientur: licèt ad aliam rem, & causam, & personas (si petitum fuisset) Papa rescriptum concessisset. quò ad prædicta rescriptum obtinet vim libelli, vt iudex delegatus à personis expressis in rescripto re, vel causa non diuertat, vt no. Inno. s̃. e. c. super literis. ¶ Sed hic primò quæritur. pone, ꝙ verè constat, ꝙ isto. B. est ille homo, contra quẽ impetratum

impetratum est rescriptum: sed est erratum in diœce. quod ex eo probatur, quia in illa diœce: expressa nullus erat eiusdem nominis: puta vocabatur Gallus Pressus. de quo no.gl. in l.ad consul.§.consultissimum.an tunc noceat falsę diœce. demonstratio.Gul.ꝙ non.idem Inno.Compostel. & Hostié. arg.Insti.de lega.§. si quis in nomine.& iuribus alleg. hic in prin.glo.pro quo facit quod no.Bar. in l.2.in fi.ff. de dote ꝑle.vbi enim duæ, vel tres demonstrationes rei sunt certæ, & veræ. licèt vna sit falsa, non debet actum vitiare, vt ibi.intelligunt ergo istum tex.cum non plenè de persona constabat. Pet.Ab.& Vincen.tenent contrarium, quorum opinionem tenet Io.An.in materia impetrationis literarum ad lites ꝓpter effectum varium, quem importat expressio vnius diœce. vel alterius secundùm formam.c.statutum.ʒ.e.lib.6.Specu. nihil decidendo de hoc tractat in titu.de rescrip.præsentatione.§.vlti.versi.quid si dubitatur. ¶ Secundò quęro.pono, ꝙ nō est falsa demonstratio in diœcesi, sed in loco. pone enim sunt duo castra eiusdem nominis in eadē diœcesi.impetro cōtra Titium talis castri. Titius conuentus excipit, quòd impetrans non sensit de illo castro, vnde ipse est, sed de alio. credo in hoc recurrendum ad consideratione Inno. & aliorum.de qua.s.vt.s.valeat rescriptum, si alius eiusdem nominis.& cui conueniāt demonstrationes expressæ in rescripto, & alio castro non reperiuntur.si autem per omnia conuenirent: an tunc stetur declarationi impetrantis, de quo consenserit, an sit nullum.dic, vt no.Bar.in simili in l. libellorum.ff. de accusa.vbi autē sine expressione diœcesis causa esset cōmissa, vt contra Titium de tali loco, cum duo castra eiusdem nominis sint in ista diœcesi Señ. vel Auinioñ. de quo castro intelligatur.credo, ꝙ de castro impetrantis, si ambo sint eiusdem castri, vt l.quæ conditio.§.fina.ff.de condi. & demon.facit quod no.D.Bal.in l.1.in ver.quæstione.C.de sacrosan. eccle.& in Spec.de instrum.§.nunc aliqua.versic. quid si testator.& vide l.si quis in fundi vocabulo.& ibi per gl.& Docto. ff.de leg.1. ¶ Tertiò quæro Papa mandat prouideri in diœce.Bonoñ.B. scholari Bonoñ. cum B. sit Paduanus, studens Bonoñ.an valeat gratia. videtur, ꝙ sic, cum Papa studentes Pharisijs studeñ.Parisieñ. vocet.de procura.in c. quia in causis.Itē dictio, Bonon.respiciens illud nomē.B.est falsa, respiciens istud nomen scholaris, est vera, interpretemur ergo, vt res valeat, de verb. sign.c.abbatem.contrarium tenet hic Cōpost.per hanc Decre. per istud enim ver. Bonono nieñ. videtur potius Papam habuisse respectum ad locum originis, quàm studij: nec in beneficiando quærimus, vbi studeat, sed vnde sit, & ibi beneficiatur congruentius.61.distin.c. nullus.& ff.de reb.dub.l.quoties. & hæc ratio concludit, cum dictus. B.beneficiatur per literas Bonoñ.Si autem in alia diœcesi, vt si Papa ipsum.B. scholarem Bononiæ mandaret beneficiari extra diœce. puta Mediolañ.tunc secus est, vt sentit Io. An.

SVMMAE.

1 *Iudex ad quem appellatur, exprimi debet.*
2 *Ciuitatis appellatione an contineatur comitatus.*

RODULFUS. Per rescriptum impetratum cōtra diœcesanum, ciuis cōueniri non potest. hoc dicit: cōis diuisio secunda ibi[ideoque]. ¶ No.ꝙ iste Ro.impetrauit literas super redditibus, & alijs rebus.quærit circa hoc Host.quid si super decimis, & rebus alijs impetrasset: nunquid poterit petere ecclesiam, vel ius parochiale, siue partem ipsius. dicit, ꝙ non, quia decima est pars iuris parochialis, & ei accedit, & non econtra.& ideo de ipsa prius, quàm de decima, est agendū. ff.de ædil.edicto.l.iustissimè.& l.fundi. & l.fundum.ff.de except.vbi non potest accumulari petitio super principali, & eius accessorio.dic, vt ibi. ¶ Secundò no. ꝙ sub clausula generali concernente personas diœcesis non includitur ciuitas; sed hoc verū, nisi iste haberet domicilium in diœcesi, vt ʒ.de foro cōpe.c.ex parte Vincē.contra quia non censetur esse de ciuitate.primū verius, secundū Ioan.An. ¶ Tertiò no.ibi[ad
1 nostram.]&c.ꝙ debet exprimi iudex † ad quem appellat, secundùm Abba.Sic videtur sufficere dicere, appello ad iudicē competētem, vt l.qui Romę.§.Seia.ff.de verb.oblig.glo.magna tendit circa declarationem tex.& prosequitur per quæstiones, quando per literas apostolicas possunt conueniri ciues, & comitatenses.ex qua collige, ꝙ appellatione diœcesis, sicut cōmunitatis non comprehenditur ciuitas, nec econtra in rescriptis ad lites.idem in beneficialibus, secundùm Hostiē. no.de æta.& qua li.c.accepimus. in glo. pen. & de præben.c. si.in prima glo.idem Compost.ʒ.eo.c.abbatem.& de offi.ordi.c.1.per Io.An.Ciuitas enim, & diœcesis sunt diuersa.63. dist.c.ego Ludouicus.& dē senten.excom.c. si ciuitas. lib. 6. Goffre.tamen dicit, ꝙ ista iura ita dicentia habent modicum rationis.qui enim est de diœcesi, intelligitur de ciuitate.ff.ad munici.l.qui ex vico.& ff.de consti.l. forma. §. si verò. & de epis, & cler.c.nulli.circa fi.16.q.7.c.omnes basilicæ.ff.de seruis expor. l.cui.& 24.dist.c.qñ. ¶ Quid in priuilegijs, an ap-
2 pellatione ciuitatis † contineatur comitatus, siue diœcesis. Bar.in l.vrbis appellatione.ff.de verbo.sign.prosequitur istū articulum, distinguendo.aut enim loquimur in beneficijs: & tunc totum territorium continet, vt l.1.§. cum vrbem.ff. de offi.præfec.vrbi.aut in alijs, vt in contractibus, vltimis voluntatibus, & iudicijs. & tunc aut dictum est, patria, aut ciuitas, aut vtrunq;. Si dicit patriā: tunc continentur continentia ædificia, vt l.vxorē.§.legauerat.ff.de leg.3.quādoq; latius sumitur.C.de natu.libe.l.fi. Si dicit ciuitas, & tunc muris cingat, vt l.nam quod liquidè.§.si ita.ff. de penu leg. aut dicit, quicquid habet Señ.& Perusij. & tunc continentur ædificia, vt dicta l.vrbis appellatione.aut dicit vtrunque: & tunc inspicit quod præcedit: vt si istud nomen, ciuitas, muris cingatur, illud nomen Señ.& Peru.tunc contineat ædificia. & hæc vera cum ciuitas ponitur pro loco.si autem pro personis, vt si dicatur in priuilegio, vel sententia [concedimus ciuibus Señ. vel condemnamus]an contineantur comitatenses. dic vt hic per eum, vbi etiam quid iuris, si sint muri ciuitatis augmentati, vel factæ stacatæ, vel foueæ, an illud contineatur sub nomine ciuitatis. ¶ Tangit etiā dom.Io.de Lign.no.per Bar.in l.1.ff.ad municipa.an monachus retineat ciuilitatem. & an rectores ecclesiarum, qui aliunde veniunt, efficiant ciues.dixi plenè in c.dilecti.ʒ.de foro compet. Quid de adhærentibus, vt si ponitur interdictū in terris talis regis, vel ciuitatis, an adhærentes sint interdicti.tex.est notabilis, ꝙ sic.ʒ. de po stu.c.1.ver.& cū contra.facit l.non dubito.ff. de cap. vbi de terris confœderatis, siue colligatis. ¶ Vlterius pone, ꝙ aliqs recognoscit castrum in feudū ab aliquo, an videatur recognoscere territorium: videtur, ꝙ sic; quia constituunt quoddam totum, vt l.si pupillus.§.territorium.ff.de verb.signi.ergo non debet diuerso iure censeri, vt l. eum qui ædes.ff. de vsuca.Secundò territorium subiacet castro, vt l.qui ex vico. ff.ad munici.qui ergo castrū recognoscit, ergo illud, qđ subiacet ipsi castro.ff.de ado.l.si pater.Tertiò accessorium sequitur naturam principalis, vt in reg.cum princ.quod patet, qa qui præficitur vni, & alteri.16.q.1.c.si quis episcoporum.& c.possessio territorij. Quartò Imperator cōmisit vrbem præfecto vrbi, de territorio nihil dixit, & tamen videtur territorium cōmisisse, vt l.1.§.cum vrbem.ff.de offi.præfec.vrb. & episcopus dicitur ciuitatis episcopus, & tñ est etiā diœcesis.16.q.7.c.omnes basilicæ.& videtur casus.ff. si serui. ven. l.testatrix.§.1.In contrarium arguitur, quia diuersa sunt nomina.ergo vnius expressio non includit reliquum, vt hic: vbi appellatione ciuitatis non continetur diœcesis. sed castrum ita se habet ad territoriū, sicut ciuitas ad diœce. Item quando accessorium est separatum à principali, vnius expressio aliud non includit, de conse.ec.vel al.c.1.lib.6.ff. de contrahen.

hen.emp.l.quoties.& de fundo instru.l.2.§.1.& de supel.le.l.fi.sed castrũ non solum est diuisibile à territorio, sed diuisum medio pariete.ff.commu.prædi.l. si quis duas.§.1.item non põt dici territorium munitum castro, cum iura de diuerso disponant, vt C.si curia.l.vnica.lib.12.¶Item videtur expressum in dicto c.ego Ludouicus.63.dist. & ibi tangitur hæc quæstio.pro hoc C.de bonis va.l. si quando. & hanc partem tenet Oldra.cuius est hæc questio in ordine.158.¶Vltimò quærit glo.pone, ꝙ iste Rodulphus,ista exceptione nõ opposita,processit in causa: an valeat sententia, vel processus. Itẽ querit, si omissa exceptione maioritatis negocij,vel personarum,iuxta formã c.sedes.s̃.e.processum est in causa. glo.tenet, ꝙ propter talem omissionẽ iudicium non firmet. quod approbat Io.An.in maioritate personarum,non negociorum,per dictum c.sedes. vbi circa personas vtitur hoc vocabulo,non includi.circa maioritatẽ rerũ dicit,super illis nõ debere audiri.Præterea coram delegato põt fieri prorogatio de re ad rem: non tñ de persona ad personã, vt j. de offi.deleg.c.P.& G.& hac rõne concludit Compost. ꝙ si impetratũ est rescriptũ super ecclesia.S. Nicolai diœce. Sagineñ. & datus est libellus super ecclesia sancti Nicolai de ciuitate Sagineñ.& non sit exceptum, tenet sententia, & processus. quod placet Io.An.secus est in personis: vt non teneat sentẽtia, vel processus contra Titium ciuitatis Sagineñ. si impetratũ fuit rescriptum contra Titium diœce.Sagineñ,quod no.

SVMMAE.

1 *Fœminæ an succedant in dignitate.*
2 *Successor in dignitate tenetur ad debita prædecessoris.*

Significauit Si conueniendus per clausulam [quidam alij.] re integra moriatur successor, per illud rescriptum non poterit conueniri.h.d.cõis diuisio.secunda,ibi[ideoq;.] ¶No. ꝙ expresso maiore certi generis,puta episcopo, sub clausula generali[quidam alij]includitur maior persona diuersi generis,vt comes.& hoc operatur hæc dictio,laicos: aliàs expresso genere clericorum tantũ, non possent laici conueniri vigore dictæ clausulæ.quod dic,vt s̃.e.c.sedes. ¶ Secundò no.
1 † ꝙ femina succedit in dignitate.quod est verũ de consuetudine Gallicana: secus de iure cõi,vt in 10.col.tit.1.§. hoc autem notandum.vbi de hoc,& de successione feudi.§. filia.j. de arbi.c.cum dilecti.¶Tertiò no. ꝙ successor † in dignita-
2 te tenetur ad debita prædecessoris.quod intellige,si contracta sunt nomine dignitatis:aliàs secus.quid in delictis, an teneatur successor in dignitate.dic,vt j.de ord.cog.c. cum dilectus.& per Bar.in l.1.ff.de priua.delic.¶Quartò no.ꝙ clausula[quædam alia]non extenditur re integra ad hæredes eorum,qui poterant conueniri vigore dictæ clausulæ. & est rõ, quia tempore impetrationis non erant debitores. & licèt postea sint effecti, non videntur literæ extendi ad debita post contracta: sicut nec ad beneficia post dationem literarum creata,vt in c.literas.de rescrip.in Clem.nisi efficeretur debitor ex causa debiti,vel alterius causæ præteritæ; quia traheretur ad præterita. Si ergo res non fuisset integra, possent hæredes conueniri.rõ est,quia instantia iudicij transit ad hæredem,vt l.si eum hominem.ff.de fideiusso.¶Circa istum articulum Dom.Ioan.de Lig.plenè distinguit,an rescriptum trãseat contra successorem.dicas ergo,ꝙ aut rescriptum nõ potest concernere successorem: & non transit.7.q.1.c. petisti. aut potest: & tunc aut fit mentio,saltem generalis,& transit, de exces.præla.c.proposuisti.aut nulla fit mentio: & tunc aut res non est integra per contestationem, vel conuentionẽ. & tunc transit, de foro compe. c. dilecti. aut res est integra: & tunc aut is,de cuius successione quæritur, erat comprehensus sub clausula generali:& tunc non transit, vt hic : aut erat nominatus in rescripto.& tunc aut fuit rescriptum impetratum contra dignitatem : & transit,de offic.deleg.c.quoniam Abbàs.aut contra personãm proprio nomine:& tunc aut q̃rimus de successione singulari: & non transit. fallit in casu c. 1.de alie.iud.mu.cã facta. aut vniuersali, & in hoc sunt opiniones, quas vide in reg. is, qui in ius. in mercurialibus. hic gl.videtur tenere,ꝙ si impetrans, vel ille,contra quem est rescriptum impetratum, moriatur, re integra non transit ad hæredes actiuè, & passiuè &c.

SVMMAE.

1 *Ordo procedendi per literas apostolicas super beneficijs impetratis.*

EX insinuatione. Non valent literæ executoriæ,in quibus impetrans falsè dixit monitorias præcessisse.h.d.hæc prima pars præcisè ponit partis querelam. Secunda instruit executores,ibi[quocirca.] ¶No.primò or-
1 dinem procedendi † per literas apostolicas super beneficijs impetratas. & est ordo iuris antiqui. hodie verò statim dant executoriæ.j.de conces.præben.c si capitulo. & c. si soli.lib. 6.allegant aliqui istam Decre. ꝙ per monitorias acquiritur ius ad rem.& impetratio officij iudicis. sed præbenda præterea non afficitur.de renuncia.c.veniens. per Ioan.de Ligna. ¶Querit Io.An.hic præfigitur certus ordo,& modus procedendi istis iudicibus.quid ergo si ipsum non seruant, an erit irritum ipso iure quod agunt? videtur ꝙ sic,per c.cum dilecta.s̃.e.& ff.manda.l.diligenter.In contrarium facit,qa sententia contra ius litigatoris lata tenet, si non appellatur. de re iudi.c.cum inter vos. Abb. distinguit inter clausulas, quæ concernunt iurisdictionem(& habent locum iura contraria) & clausulas,quæ solam demonstrationem faciunt,non arctãtes iurisdictionẽ. & si talis non seruetur,valet quod agitur,& talis est iste, secundũ eũ.¶Vltimò op.dicit hic[supersedere curetis] &c. contra literæ executoriæ sunt ipso iure nullæ, si nullæ monitoriæ præcesserunt.So.dic,ꝙ verbũ, supersedere, idem importat,quod iudices vigore ipsarum vlterius nõ ꝓcedant.quando in vno instrumento fit mentio de alio,an faciat dicta mẽtio plenam probationem, an debeat illud aliud exhiberi.tangit hic glo.in fi.de quo dic, vt in Authen. si quis in aliquo documento.C.de edendo.& c. abbatem. ne verbo. signi.& c.contra morem.100.distin.& vide quod not.Inno. in c.1.j. de proba.

SVMMAE.

1 *Verbum præsentis temporis verificatur etiam in præterito.*
2 *Mandatum an importet necessitatem.*
3 *Vt,dictio aliquando ponitur exemplificatiuè.*
4 *Mandatum Papæ indistinctè est adimplendum.*
5 *Papa non præsumitur aliquem velle grauare.*
6 *Duo si prætendant habere ius in præbenda, vel beneficio,an possit vnus agere contra alium.*

MAndatum, Secundùm D. Io. An. potest istud c. summari. Executor, cui scribitur, vt in certa ecclesia faciat aliquem recipi cũ clausula [si ibidem pro alio non scripsimus,qui huiusmodi gratiam prosequatur] non debet exequi,si alius ibi receptus est de mãdato scribentis.h.d.vel aliter. Conditio de præsenti apposita in literis ad beneficia in fauorem ecclesiæ verificatur etiam de præterito, secundùm
1 intellectum glo.h. d. ¶ † No.verbum præsentis temporis a
2 verificari etiam in præterito.sic econtrario verbum præteriti temporis comprehendit præsens etiam in pœnalibus, vt l. si quid.ver.quod si dum proponeretur.ff.de iurisd.omn.iud. quandoq; etiam verbum præteriti temporis porrigitur ad futurum.vt no.in l.talis scriptura.ff.de leg.1.& vide quod ple

ne

nē no.Bar.in l.si ita.ff.de aū.& arg.leg. vbi plenè an præsens tempus comprehendat futurū. ¶ Secundò no.D.Io. de Lig.
2 de isto ver.mandatum † an significet necessitatem . & circa hoc allegat iura,ꝙ qñq; est deprecatiuum, vt 22.q.4.c. Gilisarius.2.q.5.c.mandastis.& 1.q.1.c.filium.Interdum monitiuum,vt s̄.e.c.eam te.& c.constitutus.Interdum consultiuū. de deci.c.suggestū.& de leg.2.l. cum pater.§.mando. & vide quod no.in l.ob hæc verba.ff.de his,qui no.infa.& ff.manda.l.1.interdum est præceptiuum.ꝫ.de offi. archi.c.mandamus. facit 14.q.1.c.quod præcipitur.In dubio verò qualiter assumatur,non dicit.ego credo,ꝙ secundū subiectā materiā accipiatur vno modo, vel altero, vt l.si vno.ff.loca. & l. si stipulatus.de vsur.facit quod no.in c. intelligentia.ꝫ. de verbo.
3 signi.¶ Tertiò no.ipse de dictione,vt † quæ quandoq; ponitur exemplificatiuè:qñq; similitudinariè, siue comparatiuè: qñque consecutiuè:quandoq; aduersatiuè:quādoq; causatiuè:quādoq; modaliter,vt hic in iuribus alleg. per eū. de qua etiam tangit Bar.in l.1.de condi.& demon.ff. & in extrauagan.ad reprimendam. vbi de dictione, prout. ¶ Quartò no.
4 ꝙ mandatum Papę † est indistinctè adimplendum:nisi aliud de eius intentione appareat.& hoc verum, nisi causa rōnabilis ostendatur, quare ille, cui mandatū dirigitur, non valeat adimplere, vt in c. si quando.s̄.eo.Si autē de eius intentione possit probabiliter dubitari,est ad ipsum recurrendū. de iudi.c.cum venisset. ¶ Quintò no.ꝙ non est præsumendum,ꝙ
5 Papa † velit aliquem grauare.concor.ꝫ. de auct.& vsu pa.c. ex tuarū.& l.1.§.si quis à principe. & c.merito.ff. ne quid in loco pu.¶ Sextò no.ꝙ non est verisimile,Papam velle grauare ecclesiam in receptione duorum.cōcor.ꝫ.e.c.penul.lib.6. ¶ Venio ad oppo.primò op.sic. constitutio, siue lex debet esse fundata super dubio,vt s̄.eo.c.cum contingat.& l.quod Labeo.ff.ad carbo.Sed hic erat scriptum pro isto secundo[si pro alio non scripsimus]&c.ergo cum pro alio iam esset scriptum,defecit conditio.& sic deficiente conditione , nullum fuit dubium,secūdum recipi non debere,contra iura prædicta.sol.dubium faciebat verbum , prosequitur. in literis appositum,quasi ille tantū impediretur, qui gratiam prosequeret,non ille,qui iam prosecutus fuerat cum effectu,sicut iste, de quo in tex.Sed hoc non obstat. quia præsens trahitur ad præteritū,vt s̄.c.proxi.c.nam concupiscentiam. & de epis.& cle.l.nulli.& in iuribus alle.s̄. vel si dicimus hanc clausulam [si pro alio non scripsimus] &c.semper in literis subintelligi.dubitatio erat,an expresso vno modo,excludat alium modum:qui tacitè ex iuris dispositione intelligebatur. videbat, ꝙ sic,quasi prouisio in vnū casum habeat alios excludere, vt l.si.C.de pac.cōuē.& in c.susceptū.e.tit.li.6.& l.si extraneus. ff.de condi.ob cām.sed contrarium determinat hic Papa:cuius rō est , quia prouisio in vnum casum de iure cōi non excludit alium venientē eodem iure.secus si veniret de iure speciali:vel ēt si nullo modo ille casus alius includebatur tacitè, vel expresse : vt l.fi.& C.de pac.conuen.& in d.c.susceptum. & l.qđ fauore.C.de legi.per Cy.facit l.si cum dotem.in prin. so.ma.& istud est hic nouum dictū . potes etiā dicere , ꝙ ille dicatur prosequi,qui iam receptus est: imò magis ab eo grauatur ecclesia,q̄ ab illo,qui expectat: sicut debitor purè magis est obnoxius,quàm debitor in diem, vt.ꝫ. de plus peti.c. 1.hoc enim onus.s.receptio iam facta habet cām successiuā, non momentaneam: quia semper in eo grauatur ecclesia,vt dicimus in appenso.ff.de iureiuran.l.eum qui.§.in popularibus.& quod ibi no.¶ Secundò opponitur.dicitur hic,ꝙ ideo non valuit gratia secunda,quia ecclesia grauaretur : sed contra si mādatū Papæ det quicq̄ durum,debet impleri. 19.dist. c.in memoriam. So.illud verum,qñ constat de intentione Papæ:tūc enim debet impleri,vel causa ostendi quare non possit,vt s̄.e.c.si qñ.sed hic non constabat de intentione Papę.vt s̄.dixi.¶ Tertiò op valet speciale mandatum impetratum super eo,ad quod extēditur generale, & sibi detrahitur , vt s̄. e.c.pastoralis.multò magis debet valere secundum speciale, quod in aliquo non detrahit.nec in aliquo tāgit primum mādatū , vt in casu nostri.c. diuersorū enim diuersa est ratio,vt l.1.ff.de calum.ad hoc.ꝫ.de offic.ordin.c.dilectus. Solu. hoc operatur hæc clausula [si pro alio non scripsimus] &c. propter quam non curamus diuersitatem beneficiorum,sed idētitatem ecclesiæ, quā Papa non intendit grauare:quinimo ꝓ dictā ecclesiā à receptione pluriū releuatur ordinarius collator,vt vno recepto in vna ecclesia, alium in aliam recipere non teneatur,vt ꝫ.e.c.abbatē. vtilis est ergo clausula prædicta [si pro alio]vni ecclesiæ,& vni collatori, vt recipere aliū non cogatur.& infert ista solutio,ꝙ vbi sine dicta clausula[si pro alio]scriberetur pro secundo, primi receptio non obstaret sibi,quod inferius declarabo.¶ Cuius gratia hic principaliter quæro de quæstione prædicta,videlicet si quis impetrat in ecclesia,vbi pro alio scriptum est: nec in secundis literis apponit clausula[si pro alio non scripsimus.] &c. an valeāt istæ secūdæ literæ: videtur,ꝙ non, per hanc Decre. & c. ꝫ.proxi.subest enim eadem ratio.s.grauaminis ecclesiæ, q̄ videtur esse causa nullitatis ipsius secundæ gratiæ,vt hic. ¶ Itē frustra dicta clausula vsitata in literis apponi [non obstā. ꝙ pro alio scripserimus.] poneretur. si diceremus secundū debere recipi,per quo simpliciter esset scriptum contra id , qđ habet.ꝫ.de priuileg.c.ex ore. In contrariū facit hæc Decre. quia hic erat clausula[si pro alio non scripsimus]ergo si non fuisset,valuissent istæ literæ secundæ. & pro hac opi.facit.c.tibi qui.& c.si pro te.ꝫ.e.lib.6.& c.eum cui.& c. si clericus. & c.quia sæpe.de præben.eo.li.in quibus etiam secundus in eadē ecclesia consequitur præbendā: nec aliquid dicitur in dictis iuribus de prædicta clausula [non obstan.] vel alia : sed simpliciter pro secundo apparet scriptum fuisse. ad idē cap. quāuis.ꝫ.e.lib.6.vbi restitutus ad gratiā habebit aliam præbendam in ecclesia,vbi alius est receptus. ex quibus iuribus manifestè colligitur,ꝙ vbi nulla clausula apponatur , valent secundæ literæ,& debet recipi,non obstā. receptione primi. & hanc op.tenet Gof.hic,& in summa huius ti.Inn.Egi.Compost.& Butri.s̄.e.in c. capitulum. Ber. hic tenet contrarium. & ista opinio videtur approbari in c.pen.ꝫ.e.in glo. antepenul.Host.autem hic dicit,ꝙ aut pendet gratia primi,quia nōdum est consecutus præbendā: & tunc non valēt literæ , nisi in eis sit clausula[non obstan.] quasi Papa nolit in ecclesia tot reseruationes pendere,vt in c.præsenti.ꝫ.de offi.deleg.& hoc casu vera opi. Ber. aut ille primus fuit consecutus præbendam: & tunc valent literæ secundæ , etiam sine clausula [non obstā.]& sit vera opi. Gof. & sequaciū . & hoc verum, secundū eum,nisi in literis esset clausula[si pro alio]qa tunc primo consecuto præbendam , non tenetur secundum recipere.contra istam op.facit .c.pen.lib. 6. vbi primus iam erat receptus.& tñ gratia secundi non valet, vt hic per D.Ioan.de Lign.qui prolixè,& diffusè prosequitur istum articulum.collige ergo,ꝙ qñq; in literis secundis oppo.clausula[si pro alio non scripsimus.]& hoc concernit fauorem ecclesiæ, ne secūdū recipe teneatur.quandoque apponitur clausula[non obstan.ꝙ pro alio scriptum sit.] & hęc concernit fauorē impetrantis:vt non obstet sibi exceptio alterius.quod est verū , si esset vnus receptus. Si autem duo,tunc clausula[non obstañ. ꝙ pro alio.] &c. non opitularetur huic tertio impetranti. de quo per Host.in summa.e.c. §. quæ possunt obijci. sub §. hic autem.ante finem.ver.nec prodest.& se.quandoq; pro secundo scribitur,nulla clausula apposita. & tunc an receptio primi obstet huic secundæ.glo. ꝙ sic. alij contra , vt superius dictum est.¶ Secundò quærit Inn.dicitur in tex.[si pro alio non scripserimus,qui huiusmodi gratiā prosequatur]&c.quādo dicatur primus non prosequi.dicit ipse,tunc dicitur nō prosequi, quādo literis, vel iuri suo renunciauit:vel quando cōtra ipsum lata est sententia,cui acquieuit, vel vxorem duxit, vel fecit contrarium clericatui,vt ꝫ.de apost.c.1. per Io. An.

idem

idem in illo, qui primam vacantem post præsentationē litera rū non obtinuit.ȷ̄.de preben.c.si clericus.lib. 6. non enim videtur pro eo scriptum, qui facit contrariū eius, quod scriptū est, secūdū Inn. Quid ergo in eo, qui forte distulit per annū, an dicatur non prosequi.dicit, ꝙ non, obst.c. plerūq;.s̄.e.qd loquitur de literis impetratis ad lites.non.n.qui differt, videtur renunciare.ff.de iudi.l.destitisse.& hoc verū, nisi secūdus habens clausulam huius c.petat præbendam, primo sciente, & tacēte.præiudicat enim sibi, si patitur, ꝙ alter petat, quod ad ipsum pertinet, seu spectat.& intantū, ꝙ nec auctoritate illarum literarum aliam petere non poterit: quia de illa scriptum non est, sed de prima: aliàs propter suam negligentiā in iam collata præiudicat sibi primus, si Capitulum, cui sic scribitur, præfigit sibi terminū ad prosequendum gratiam, si potest: aliàs prosequetur secundus.ff.de op.leg.l. mancipiorum. ¶Tertiò quæritur post Io.de Lig. quando est apposita dicta clausula[si pro alio]&c.an istius secūdi literæ sint nullæ, vel annullandæ ope exceptionis.Inno.in c.Capitulū.s̄.eo. dicit, ꝙ ope except.sunt elidendæ.quidam dicūt, ꝙ sunt nullæ ipso iure.quia si Papa sciuisset ecclesiā grauatam pro primo, pro isto secundo verisimiliter non scripsisset, vt hic. ad idem.c.constitutus.s̄.e. contrarium hic renet dom. Ioan. de Lig.& probat aliquibus rationibus, quas hic vide per eum. ¶Circa hoc etiam incidenter querens, qua auctoritate dicatur esse receptus iste secundus. Si contra ipsum Capitulum non excepit, secundū prædictam opp.diceretur receptus auctoritate apostolica.ȷ̄.e.c.cum aliquibus.lib. 6. Remanet tñ hic dubium, an alius, qui habeat ius in beneficio, vel ad beneficium ante receptionem dicti Capituli possit exceptionem opponere contra talem receptum, vt sibi non præiudicet spōtanea receptio Capituli.dicit Compostel. ꝙ sic, siue iste talis habeat ius in re, siue ad rem.quod dictum no.¶Quartò quæritur circa clausulam[non obstan. si pro alio,] &c. vel circa clausulàm[si pro alio non scripsimus.]de qua in tex.an sufficiat dictas clausulas sic generaliter cōcipere: vel requiratur declaratio specialis, & specifica.videtur, ꝙ sufficiat generalis, per istum tex. & similes. ¶ Alij dicunt, ꝙ requiritur expressa specificatio per c. penul.in fi.ȷ̄.eo.lib.6.vbi dicit[expressè]&c.dñs Io.de Lig.istam quæstionē hic latè prosequitur, & videtur tenere, ꝙ sufficiat generalis appositio prædictarum clausularū. ¶ Quintò quæritur, an primus præsentans nondum receptus, puta A.poss t se opponere contra secundum presentantem, puta.B.ne recipiatur. distinguit Cōpost.ꝙ aut impetrauit super diuerso iure.aut super eodē. Primo casu, puta quando vterque recipiendus est ex vi clausulæ: tunc non interest ipsius A.se non opponere, vbi non auditur.2.q.6.c.solet. & hoc verū, nisi inter ipsos esset quæstio de prælatione.ȷ̄.de conces.præben.c.auctoritate.lib.6. Si verò impetret secundū super eodem iure: vt quia Capitulū nō teneatur recipere, nisi alterum tm̄.& tunc potest se opponere: aliàs sibi scienti pararetur præiudicium. opponeret autē assistendo Cap.& docendo de iure suo: quod si docuit, absol uitur ab impetratione secundi.de re iudi.c.cum super.iste autem secundus, quem primus impugnat, poterit excipere contra primum tam contra personam, quàm literas.sed nō ecōtra primus contra secundū, sed tantūmodo de suo iure docere.ratio est, quia exceptio est actionis exclusio.& iste secundus contra primum non agit, sed contra Capitulū: vnde non poterit iste primus cōtra secūdū exceptionem opponere, cōtra quem actio non dirigitur, sed econtra. quia contra istum secundū primus se opponit, poterit secundus opponere contra personam, & literas ipsius.¶Sextò quæritur. pone, ꝙ secundus præsentans petijt præbendam à tertio præsentante, possessionemq; præbendæ.tertius se defendit de iure primi, cuius prætextu vult istum secundū repellere. qñ verò possit de iure tertij opponere, istam quæstionem hic latè prosequitur Compost.& in materia beneficiali est satis dubia. qa cum plures nō possint idem beneficium obtinere, vt in c. cū non ignores.ȷ̄. de præben. eoipso, ꝙ possessor beneficij, à quo beneficium vendicatur, opponit de iure tertij, vr̄ se ius non habere, & suam turpitudinem allegare. & hac rōne dicunt Doct.ꝙ licèt per dictam exceptionē, si probauerit, excludat istum secundū: tñ & ipse dicto beneficio officio iudicis priuabitur, rōne dictæ confessionis, vt in c.per inquisitionē.ȷ̄. de elec. & de isto articulo an quis possit opponere de iure tertij.dic vt l.cum seruum.C.de seruis fugi. & p Bar. plenè in l.2.ff.de excep.& re iu.vbi plenè distinguit, sic dicendo.quandoq; opponitur de iure tertij ab ro, qui successit illi tertio. & vide quod no.in c.si quis in ius.de reg. iur. lib.6. & quod vidistis in l.siccitatis.ff.de aqua plu.ar.qñq; opponitur de iure tertij, vt fideiussor.& hoc vidistis in l.excep.ff.e.tit.& ȷ̄.de duobus re.l.3.qñq; quis opponit de iure tertij prorsus extranei. & tunc dic, ꝙ qñq; ius tertij est exclusiuum ipso iure.qñq; non excludit, nec elidit: sed partem de vtilitate iuris agentis dimittit.primo casu qñq; ipso iure est exclusiuum iuris alterius, & tunc aut exclusiuum, siue velit tertius, siue nō. quia tunc potest opponi de iure tertij, vt s̄. de rei vend.l.fi.& l.cum seruum.cum sua glo.C.de seruis fugi.quandoq; ius tertij est exclusiuum iuris agentis ipso iure (ita tamen si tertius vult:)& tūc de iure tertij non possum opponere, vt l. 2.si ager vec.pe.cum glo.coniuncta l.2.C.de iure emphi. quandoque ius tertij est exclusiuum iuris alterius ipso iure, etiam si tertius non contradicat, licèt non requiratur voluntas, tunc potest opponi de iure tertij, vt l.filio preterito.ff. de iniusto testa.etiam ad hoc est casus in l.2.§.1.ȷ̄.de doli excep.coniuncta glo.in l. eleganter. in prin. s̄.de dolo.quandoq; ius tertij non elidit intentionem agentis ipso iure.& tunc aut illud ius ad hoc tendit, vt etiam alijs prosit.& pōt alius vti iure tertij, vt l.si post mortem.§.fi.de contrata.quod intelligo, vt ibi dixi.facit l.ex duobus.si contra ius, vel vti.pu.aut ad hoc nō tēdit.& tunc si non opponeret exceptionem de iure tertij conuentus incideret in periculum, ꝙ teneatur soluere: & tunc potest opponere, vt hic.& l.quā diu.ff. de bonis liber. & l.3.§. cū extaret. de carbo.edicto. Si verò q̄s nō incidit in periculū: & tunc non pōt de iure tertij excipere, vt l. si quis exceptionē.§.si quis nullum.de prescrip.30.an.& l.ex libero.§.si ex testō.de bon.pos.l.serui.& l.militis vetera.C. de test.mili. Tertio casu quando partē de iure agentis vtilitatis dimittit: tunc aut illud ius tertij est quædam accessio rei, vel personæ: vt seruitutes reales, vel personales, vt vsusfructus: & non pōt opponi de iure tertij.l.loci corpus.§.competit.si seruitus vēdit. & l.fructus.in fi.de rei vendi.& de condi.inde.l. si vnum. in fi.aut est ius per se, vt ius vtile dñij, quod habet emphiteuta, vel quasi, tamen præscriptum: & tunc de iure tertij potest opponi, sicut quando exclusiuè totius, vt no.per glo.in dicto §.si nummi.in fi.& probatur in l. si quis excep.§. 1. de præscrip.30.an.& ista est veritas, qñicquid dicat Cyn.in dicta l. cum seruum.C.de seruis fugi.vbi perfectè no. ¶Septimò q̄ritur. si duo † prætendunt se ius habere in præbenda, vel in 6
beneficio per electionem, collationem, vel inuestituram: an vnus possit agere contra alium, & quo iure.tenet Compost. ꝙ aget officio iudicis, si turbatur in sui iuris prosecutione. & quamuis non probetur turbationem præcessisse iudicium eoipso, ꝙ reus comparet asserens se habere ius in beneficio, hac assertione dicitur actorem turbare. & postquàm actor de ipsius iure probauerit, condemnabitur reus, vt à turbatione desistat, arg.ff.vti pos.l.is à quo.& ff.si vsusfruc.pe.l.fin.in hoc tamē aduertendū, ꝙ iste ad iudicium tractus absoluetur, si ille, qui eum trahit, de iure suo non probauerit, posito ꝙ de iure suo nihil probet. quia ex defectu iuris actoris absolutio debet sequi: nec positionibus actoris, per quas ius rei nititur impugnare, respondere debebit. quod dic latius, vt hic per Compost.qui etiam quærit. ¶ Octauò si quis petit præbendam, tanquàm sibi debitam, quo iure aget ad ipsam consequendam

quendam contra tertiũ possessorem.dic vt in c. cum Bertoldus.j.de re iud.& innuit hic, ꝙ officio iudicis. qđ ē speciale in beneficijs.in alijs actionibus non pōt ad rem debitā contra tertium possessorē.imò plus, in materia beneficiali dicit Compost.ꝙ si quis vult petere beneficium tãquàm sibi debitum,pōt petere, ꝙ denuncietur omnibus, qui contendũt ius habere in illo beneficio, ꝙ compareant infra certũ tẽpus de sensuri ius suũ. & hæc denunciatio facta per iudicem præiudicabit illis,qui præsentes fuerunt. & si plures comparēt,debent remitti ad eundem iudicē.ff. de liberali causa.l. cognitio.§.si plures. ¶ Nonò quæritur, an delegatus Papæ datus extra curiam,qui pronunciauit præbendā debitam,& actori conferendam,possit illā conferre.de Papa,& legato non est dubium,ꝙ possunt. ꝙ aũt delegatus extra curiam ēt possit, probatur.quia nihil interest,per Papā, an per ipsum delegatum dictũ beneficium conferat: aliàs si pro collatione esset expediens ire ad Papam, esset circuitus quidam vitandus.de accu.c.petitionem.Item delegatus Papæ suā sententiā exeqtur.de offi.dele.c.significasti.& c.in literis. Sed collatio ē executio sententiæ,vt no.Inno.& Compost.j.de offic.dele.c.sup eo. Item quia videtur concessa executio accessoria principali commissioni.de offi.dele.c.præterea. Item vr̃ casus in c.auditor.de rescrip.in Cle. quidā tenent istam oppo. ¶ Alij dicunt, vt recitat hic Compost. ꝙ talis delegatus non poterit conferre.& hoc tenet hic Ioan.de Lig.Non obstat c.auditor. quia loquitur in auditore,qui habet ordinariā, saltem in cognoscendo.notanter dicit tex. ibi, in Romana curia. & alijs rationibus hoc probat,vt hic vide per eum,contra quā op.facit.quia sententia lata super debito ꝑsonali meretur executionem,vt C.de exec.rei iud.per totũ.nec in executione reqritur nouus libellus,vel litis contestatio, vt no.in l.1.C.de iudi.Sed cum delegatus Papæ exequatur sententiam suā, vt in d.c.significasti.& c.in literis. hic erit dare sententiam delegati sine potestate exequendi. Itē aut dicis corā Papa peti collationem,ordinariè agendo,oblato libello.& solemniter agitato iudicio. & tunc pronunciatio delegati fuit frustratoria, nec producit effectum sententiæ: aut dicis Papam huic,pro quo lata est sententia per delegatum, conferre per modum executiuum sine libello,& parte non citata,iuxta no.p Inno. in c.veniens,j.de testi. & tunc idem debuit facere delegatus, vt dicto c.significasti.& dicto c.in literis.

ADDITIO.

a ¶ Verbum præsentis temporis.vide quæ no.Bar.in l.Celsus.ff.de vsu.Baldus.in l.iudicia.C.de rei ven.

SVMMAE.

1 *Verbum, per nos, simpliciter prolatum ab homine posito in dignitate, refertur in dubio magis ad personam, quàm dignitatem.*
2 *Papæ intentio non est grauare ecclesiam.*
3 *Factum alterius prosequens, non dicitur aliquid de nouo facere.*
4 *Ius ad beneficium quæritur per literas monitorias.*
5 *Gratia morte Papæ non expirat.*

Literis apostolicis. Ecclesia, in qua primus dedit monitorias,secũdus præceptorias,per primũ, non secundũ censetur ecclesia fore grauata.h.d.primò mandatum, ex quo iubet. Secundò ponit exceptionē.Tertiò exprimit cām.secunda ibi[non obstan.]tertia ibi [cum factũ.]
1 ¶No.primò ꝙ verbum,† per nos, simpliciter prolatum ab hoīe posito in dignitate, refertur in dubio magis ad personā,quàm dignitatem. Et no. hoc ad aliud. faciunt enim iura differentiā in alia materia,an exprimatur nomen personæ,& an sub noīe hæreditario grauentur, an nominibus proprijs, vt l.nonnunquàm.ff.ad Trebel.nā verbũ dubium, quod pōt ad vtrũq; referri, refertur potius ad personā, q̃ ad dignitatē. cōcor.c.si gratiosè.& quod ibi no.j.e.lib.6. vñ si instituo.A. & B.fratres meos ex disparibus portionibus,& subiũgo[fratres meos grauo in cētũ.]Si enim hæc oratio [fratres meos] idem operatur,quod expressio personarum, tenebuntur ad ista centũ pro virilibus portionibus: si significant id, quod hæredes,tenebuntur pro oneribus hæreditarijs, vt l. nonnunquàm.ff.ad Trebel.in dubio iura se referũt ad hæreditatē, vt l.Lucius.§.Mæuia.ff. ad Trebel. & ibi per Bar. quod dictum
2 facit cōtra ea,q̃ supra dixi.¶Secundò no.† ꝙ non est intentionis Papæ grauare ecclesiā in receptione plurium. qđ sine dubio verũ,qñ apponitur clausula,de qua hic [nisi pro alio] &c.Quid ergo si non opponit,sed simpliciter scribit pro pluribus successiuè sine dicta clausula: an ecclesia oēs recipere teneatur,ardua est quæstio,de qua dixi.s̃.c.mandatum.& j.
3 eod.cap.si duobus.lib.6.¶Tertiò no.† ꝙ ille, qui factum alterius prosequitur, non dicitur aliquid de nouo facere, nec grauare.non.n.aliquid dat,sed datum significat, vt in l.hæredes palā.ff.de testa.& l.vnum ex familia.ff.de leg.2. & l.si seruo.de hære.insti.Ille.n.qui exequitur,non cōfert aliquid noui:sed ille dr̃ conferre,& facere,qui mandauit, vt l. pater ex ꝓuincia.ff.de manu.vindi.¶Ex quo collige quartò,ꝙ actus sumit vires,& cōsideratur respectu sui principij,nō respectu sui finis.qđ facit ad q̃stionē porrorũ. Si in vna parochia seminant,& nascunt̃,& in alia trāsplātant,& crescũt, cui decimæ debeant̃.qđ dic,vt in reg.q prior.in mercur.vbi plenè,an inspiciamus principiũ, an finē.de quo in cap.dudũ. de elect. &
4 elec.po. ¶ Quintò colligit̃, † ꝙ ꝑ lr̃as monitorias querit̃ ius ad beneficiũ.qđ glo.prima non approbat.tu dic, ꝙ qñq; ius acquirit ad rē:qñq; in re,sm̃ formā lr̃arum.j. de prębē. c.si.
5 lib.6.& de cōces.ꝑbē.c.si soli.eo.li.¶Vltimò no.†ꝙ gr̃a non expirat morte Papæ,si monitoriæ ꝓcesserunt.qđ tetigi.s̃.eo. c.cōstitutus.¶Quærit glo.magna.hic dr̃, ꝙ nō intelligit̃ grauata ecclesia ꝑ successorē,si gr̃am ꝓdecessoris exequit̃. quid ergo si mādat executioni gr̃am,quā fecit eius delegatus,siue legatus:an ipse etiā poterit in eadē ecclesia prouidere.tenet, ꝙ sic,si exequitur factũ gn̄alis legati: secus si spālis ad illum actum.qđ dic, vt j.de præben.cap.hi qui auctoritate.lib.6.

SVMMAE.

1 *Ecclesia dicitur multis modis ad abbatiam pertinere.*
2 *Prouideri an possit clerico de ecclesijs subditis abbatibus exemptis per istam formam directam diœcesano [prouideas tali clerico] in aliqua ecclesiarum tuæ diœcesis.*

ABbatem Diœcesanus, cui superior, mādat,vt ī diœcesi sua, vbi ꝓ alio non sit scriptũ,prouideat,vel faciat prouideri,nō pōt id exequi, si beneficiũm illud spectaret ad collationem abbatis pro alio iam grauati.h.d.non diuidit̃,& constructum incipe ibi[iure rō non permittit.] ¶ No.primò, ꝙ huic abbati scripsit Papa, vt prouideret. postea scripsit epō, vt faceret prouideri.& sic sunt duæ formæ diuersę,diuersum effectum habentes. de quo.j. de præben.cap. pro illorum. ¶ Oppo.& vr̃, ꝙ nulla fuerit dubitatio.c.si enim Papa mādauit epō, vt faceret prouideri,nisi pro alio non esset scriptum, & hoc esset scriptum abbati pro alio:nō vr̃ dubiũ, ꝙ in ecclesijs dicti abbatis prouidere non potuit,vt s̃.c.mandatũ. & s̃. c.proxi.mandabatur prouideri in vna ecclesia.sed hic abbas multas habebat ecclesias: vñ licèt in vna receperit, videbat̃ posse epm̄ in alia prouidere.sed non est ita, qa hic grauabat̃ abbas in facultate collationis.ar.ca.p̃nti.de offi. deleg.lib.6. & habet hoc locũ,vbi est ista clausula in secũdis,videlicet [si pro alio non sit scriptum.] si aũt non esset inserta,an tunc in ecclesijs huius abbatis,qui alium iam recepit, posset eps̄ prouidere.ex dictis Inn.potest colligi, ꝙ non,qñ beneficia, de qbus episcopus prouidere vellet, essent de mēsa abbatis, vel ad eius collationē spectarēt.qa sic idē grauarēt̃.qđ intelligo verũ, qñ aliæ lr̃æ dirigunt̃ ad aliũ. Si aũt ad eundem habēt̃ plures ecclesias,vt abbatem, de quo hic, non uideo, quare

non debeat prouidere secundo.licèt in alia prouiderit. sicut epūs si pluries recepit plures litteras pro diuersis: licèt aliæ de alijs mentionem non faciant, debent omnibus prouidere.c. ergo ma id tum.s̃.eo.habet locum, quando in vna ecclesia pro pluribus scribitur.Item quādo vni ipse habenti plures ecclesias,& alij generaliter ꝙ alij prouideat,vt hic: secus si eidem scribitur,habenti plures litteras,vt prædixi.¶ Venio ad quæstiones.pone,ꝙ abbas contendebat cū primo,quia eum recipere recusabat: an tunc poterit abbas se tueri aduersus epm.videt.ꝙ nō,vt in c.ex eo quod.j̃.de regu.iur.ar.contra de l.dicimus.ff. de excu.tu.primā partem,videlicet ꝙ nō possit,tenet Io.An.si in lite persistit.j̃.de censi.c.cum olim.secūdū Pet.vide quod dixi.s̃.eo.c.Capitulū. ¶ Secundò quæro.si secundus impetrans primo præsentauit epo, deinde primus abbati dic,ꝙ non consideratur præsentatio, sed data,& hoc ante prouisionē.si aut post præsentationem, & receptionem primus præsentat.dicit Host.Papā consulendū.quod intelligit Io.An.verū.nisi rescriptum haberet clausulā cum decreto,vt in c.c.bi qui.j̃.eo lib.6.præfertur ēn secundus, primo,si primus fuerit negligens, vel nollet ad mandatū abbatis literas exhibere,vt in cap.tibi qui gratia n.¶ Tertiò quæro,quæ
1 † ecclesiæ spectantes ad abbatem intelligantur exēptæ. multis enim modis potest ad abbatē ecclesia pertinere,vt j̃.de p̄bē.c.de monachis.an ergo omni modo, quo spectant ad eū, erunt ligatæ manus epi. dicit Cōpost. ꝙ possit prouidere in ecclesijs,vbi habet merum ius patronatus, non in alijs, quæ
2 essent de mēsa,vel prouisione abbatis.¶ Quartò quæro,† an per istam formam directā diœcesano [prouideas tali clerico in aliqua ecclesiarum tuæ diœce.] poterit prouidere in ecclesijs subiectis abbatibus exemptis.Vi.ꝙ non,per c.graue.j̃.de offi.or.Compost.contra.& bñ. Non obstat.c.graue. quia loquitur,qñ Papa scribit ordinario, suū officium excitando: secus si tanquàm cuilibet alij executori. licèt enim monasteria sint exempta cum capellis: tamē sunt in diœce.licèt non de diœcesi.facit Cle.1.de præben.in glo.ad hoc facit quod no.Io.An.post Archi.j̃.eo.c.si propter.lib.6.¶ Vltimò no.ꝙ sicut species eximitur à gñe:vt s̃.eo.c.1.ita genus subalternum derogat generi magis lato.& non intelligas,ꝙ eximatur ipso iure: sed ita demū,si ille,cuius fauorem respicit, subalternum genus prosequatur,vt patet per dicta superius. Ita etiam dici posset de specie certa exempta à genere, non ipso iure:sed ita demum,si hñs illam specialem gratiam, prosequatur.facit l.si hæres. ff. de opt. lega. vbi legatum speciei non impedit optionem in illa specie.

SVMMAE.

1 *Excommunicatus impetrat rescriptum,& valet.*
2 *Excommunicatio iniusta ligat.*
3 *Delegatus supplet negligentiam ordinarij.*
4 *Corrigere per seipsum malè gesta,honoris est.*
5 *Quis de facto proprio,in quo non cadit probabilis ignorantia,certus esse debet.*
6 *Excommunicator an cognoscat de causa principali.*

AB excōmunicato Excōicator, ad quē scribitur, ꝙ excōmunicatum absoluat: si cōtra cōciliū illū excōmunicauit,de hoc ipse nō cognoscit: sed is,qui excōicatore negligente id exequi, fuerit deputatus.h.d. Primò narrat factū,ex quo insurgit quæstio .Secundò ponitur solutio,ibi[excōicatori.] quæ tria facit. Primò negatiuē soluit.Secūda ibi[licèt]id,qđ faciebat dubium, remouet.
1 Tertia ibi[sed illis]defectum supplet.¶ No.primò,† ꝙ excōicatus impetrat rescriptū, & valet. quod est verū in causa absolutionis, vt hic.& j̃.e.c.1.lib.6.Super nullitate autē sententiæ an possit impetrare.Host.ꝙ sic,vt no.j̃.de excep.c.significauerūt.Io.An. contra.non est enim ista defensio (dicit Host.) sed impugnatio: aliàs sequeretur, ꝙ super spoliatione,vel iniuria posset agere.quod est falsum,vt j̃.de iudi.c.intelleximus.& de excep.c.dilecta.secundùm Ioan. de Ligna.
2 ¶ Secundò no.† ꝙ excommunicatio iniusta ex ordine, vel
a ex causa ligat.idem si ex animo.11.q.3.c.1.& de offi. deleg. c.cum contingat.& de senten.excōmuni. c.per tuas. & c. sacro.vbi de hoc.¶ Tertiò no.† ꝙ negligentiam ordinarij sup
3 plet delegatus.idem econuerso.de offi. ordin. c.significauit. ¶ Quartò no.ꝙ Papa mandat delegato,vt negligentiam ordinarij exequatur,quod ver.exequatur, impersonaliter profertur.an aūt per se, vel alium.dicit Host.ꝙ per se,si est sacerdos:aliàs faciet fieri per alium sacerdotem, cum absoluere ab excōmunicatione sit fori pœnitentiarij. contrariū tenet D.Io.de Ligna.& remittit ad no. de senten. excō.c.à nobis.
4 ¶ Quintò no.† ꝙ est honor,per seipsum corrigere malè gesta,prius quàm ab alio corrigatur. 22.q.4.c.magnæ.& de
5 elect.c.nosti.in Authen.de nup.in fi.col.quarta.¶ Sextò † no. ꝙ debet esse quis certus de facto proprio, in quo non cadit probabilis ignorantia.ff.pro suo.l.fi.nisi in casibus, quos no. Bar.in l.1.de confes.ff.¶ Recito apparatum huius cap. prout iacet.& capio glo.2.quæ incipit.sed quæritur.quæ obijcit, & respondet: quærit,& soluit:arguit,& remittit, & iudicem instruit.¶ Opponit ergo, & videtur, ꝙ non debeat remitti excommunicatus iniustè ad excommunicatorem. quia est sibi suspectus.vt j̃.de senten.excō.c.per tuas. So.vt in glo. Sed tu latiùs sic distingue. aut excommunicator est ordinarius, aut delegatus. Primo casu,aut non fuit appellatum, & fit remissio.de offi.delega.c. cum contingat. nisi periculum sit in mora.de senten.excom.cap.venerabilibus.§.sanè.lib.6.Si tñ notorium est excommunicationem esse nullam, pōt hoc superior declarare.de app. c. solicitudinem. & vide in dicto c. venerabilibus.§.vbi aūt.aut appellatū: & tunc potest remittere, si vult,sed non tenetur.de senten.excom.c. per tuas. & dicto c.venerabilibus.§. si non constet. & se. Si aūt excōicator erat delegatus,distingue similiter: aut fuerat appellatū, vel non.primo casu aut recepit appellationem,aut non.Si recepit:& absoluere non pōt.quia desijt esse iudex.de offi. delega.c.pastoralis.§.preterea.Si aūt non recepit:& potest etiā delegans absoluere.j̃.de offi.deleg.c.pastoralis.2.rñ. Si autē non fuit appellatum: & tunc aut excōicauit ante diffinitiuā, vel post,sed nondū est lapsus annus.& tunc ad eum fit remissio,vt hic,& j̃.de offi.deleg.c.prudentiam.§. cæterū. aut excommunicauit post diffinitiuā,& annus est lapsus: & tunc nihil potest sine noua cōmissione.de offi.deleg.c.quærenti. Et circa predicta not.vnum verbum Io.And.ꝙ sicut appellatio subsequens non suspendit effectum excōicationis:ita & multò magis non suspendit effectum absolutionis, quæ trahit secum suū effectū statim,sicut excōicatio.¶ Quærit glo.nun-
6 quid excōicator † cognoscat de causa principali, tenet ꝙ sic,si non fuerit appellatū ab eo.Io. An. latius sic distinguit. aut erat causa inter excōicatorem, & excōicatum, & in literis erat clausula[audiatis q̄cquid remāserit q̄stionis:]& delegati cognoscent de principali, non attento,fuerit appellatio iusta,vel iniusta, ne sit excōicator iudex in cā propria.C. ne qs in sua cā.l.1.Si verò clausula p̄dicta non erat apposita, & tūc nō procedet,nec ēt excōicator,sed ibitur ad iudicē competentē Si non erat cā cū tertio, & tunc aut non appellauit, nec erat dicta clausula.& tūc siue reperiant appellationē iustā,siue iniustā remittent ad excōicatorē, vt cognoscat de cā principali,vt ff.de iudi.l.vbi cœptum.aut cōquerens appellauit: & tunc aut delegatio nō fuit facta cū prædicta clausula, aut cū ipsa.primo casu remittūt, qñ reperiunt excōicationē iustā.aliàs non, sed ipsi cognoscent.secundo casu,qñ cū ipsa clausula,tūc cognoscēt,ēt si appellatio fuerit iusta, sm Ioan. An.¶ Tertiò q̄ro.statutus est terminus excōicatori ī lr̄is apostolicis,vt absoluat:aliàs dati sūt alij delegati,q mādatū apostolicū exequātur: an aū termini finē isti possint absoluere, consen-

consentiente excõicatore,& partibus:videtur,ꝙ non. q̃a ante finem termini non habẽt iurisdictioné. ergo cõsensus partium non põt ipsam eis conferre.& hanc rõné tenet Innocé. Host.contra,quasi in fauoré prædictorum.s.excõicatoris,& partium terminus sit statutus,cui licet renunciare. Si aũt excõicator ante finem termini dicat, ego nolo te absoluere:an statim,vel expectato fine termini,isti delegati absoluere debeant. Io. An. videtur inclinare,ꝙ statim possint, non expectato fine termini.quia in incertis,non certis &c. contra op. istam facit c.cõmissa.de elec.lib.6.facit quod no. Bar. in l.illa stip.si Calendis.de verb. obli.& hanc quæstioné cũ præcedenti no.quia subtiles sunt.¶ Tertiò quæro,si post terminũ, & iurisdictioné deuolutã ad legatũ excõicator absoluat, an teneat absolutio. quidam, ꝙ sic. quia etiã post terminũ retinet iurisdictioné. Alij dicunt hoc verũ,si partes consentiant, & delegati pronuncient excõicationem iustã: aliàs secus. & de his quæstionibus pleniùs vide per Io.de Ligna.

ADDITIO.

a ¶ Quod excõicatio iniusta. Adde tex.in c. sententia pastoris. & in c.cui est illata. 11.q.3.Tamen fallit in multis casibus, qui enumerati sunt in gl.in c.per tuas.de sen.excom.in verbo in quibus casibus.gl.ord.in c.præsenti.in versi.cautelam.de sen.excom.lib.6.

SVMMAE.

1 *Impetrans rescriptum si tacet verum, & exprimit falsum, non valet.*

6 SI proponente. Impetrans † beneficium, verum tacens, vel falsum exprimens,repellitur. adducit glo.hic multa iura,ꝙ de modicis non curamus, contra determinationé huius c.plura etiam colligit Io.An.& Archi.in c.non potest. de præben.lib.6.& ex istis iuribus videntur Doct. nostri sumere regulam generalem, ꝙ de minimis non sit curandũ, nisi in casibus expressis in iure. Iac. But. in l.in rebus.§ possunt.ff.cõmoda.dicit,ꝙ regulariter curamus de minimis, vt j.de rerum diui.§ gallinarũ.& no.in l.si necessarios. in princip.ff.de pigno.act.fallit in casibus.vbi agitur de iure speciali ad rescissionem actus, qui tenuit de iure cõi, vt in actione de dolo.in resti.in integ. & alijs remedijs rescissorijs introductis iure speciali,vt ff. de resti. in integ. l. scio. & de dolo.l.si oleum.¶ Quãdo autem ageretur ex pacto, vel pro iure meo conseruando,etiam de minimis est curandum. vnde si debitor restaret soluere vnum nummum, non teneretur creditor restituere sibi pignus. Item si vendo rem tibi cum pacto, ꝙ si alius plus obtulerit,sit inempta,offerendo nummum plus, inempta erit,vt l.res bona.ff.de contrahen.empt.Item si deficeret nummus in solutione canonis,posset dñs emphytheutam expellere.& si sub cõditione, si centũ dedero, legetur mihi fundus:si nummus deficeret ad centum,non debeo fundum consequi,vt sentit glo. in d. l. res bona. de quo dic per Cy.vt in d.§.possunt.in additionibus. & per Bar. in l. si proprietarius.ff.de damno infec. ¶ Vltimò disputat, an ille,qui tacet in impetratione beneficij modicum beneficium, quod habebat, an valeat impetratio. dic vt habetur.j. de præben. c. si motu proprio.lib.6.

SVMMAE.

1 *Rescriptum commodari non potest.*

2 *Rescripta ad futuras lites non extenduntur.*

3 *Rescriptum contra eum, cum quo quis litem non habet, non valet.*

4 *Reus super vno negocio coram diuersis iudicibus trahi non debet.*

5 *Actor debitorem obligatum pluribus actionibus personalibus corã pluribus iudicibus conuenire non debet.*

QVia. Septem species fraudis ponũtur in hac Decre. quarum tres committuntur in impetrando. quarta in abutendo literis impetratis.pœna verò cõis est omnibus amissio literarum, & cõdénatio expensarum.¶ No.ꝙ cum plures cõueniunt in eodem nomine,quid tunc erit de rescripto:videtur non valere, rõne incertitudinis,per no.j.de offi.delega.c.q̃m abbas. & circa hoc vide,quod no. Specu.in ti.de cita.§. 1. ver. quid si. & ver.se.vbi de iudice,& reo,qui conueniunt cum alijs in nomine.hi tamé,qui tradunt taliter literas, tenentur de falso,sicut supponentes partum.ff. de fal. l. falsi nominis.recipiens sciẽter eadem pœna tenetur: secus si ignoranter, nisi postea sciuisset, & vsus esset, secundùm Ioan. And. ¶ Secundò no.ex
1 hoc tex.† ꝙ rescriptum non põt commodari, sicut nec pallium.j.de vsu pal.c.ad hæc.ex quo infert Io.An. ꝙ cedẽs iura, non põt tradere instrumentũ cessionario:licèt ergo per modũ cessionis instantia iudicis transferatur, vt l. in causæ. §.si tu ex parte.ff. de procura. tamen facultatem, quæ mihi competit per rescriptum in conueniendo debitorem,nõ possum cedere.quod est notandum,arg j.c.pe.& s. de offi.dele. quandoq; tamen rescriptum ab vno impetratum alteri prodest,vt in re indiuisa.C.de diuer.rescrip.l.1. ¶ Tertiò no.in
2 ver.aut literas: † ꝙ rescripta non extenduntur ad futuras lites. multa bona similia sunt in glo. & an idem in reconuétione, cum non possit fieri super debito contracto post ipsam delegationem.dic,vt j.eo.c.dispendia.lib.6. & intellige, ꝙ ad futuras lites non trahitur, si opponatur: aliàs tenet sententia,vt j.de offic.delega. c.cum olim abbas.secundũ Hostien.
3 ¶ Quartò no.in ver.quisq; illas.ꝙ non valet impetratio† cõtra illum,cũ quo litem non habet, quos exemplifica,vt hic in nouella.vbi quæritur,an ex sola vocatione puniatur.remittit ad no.in c.si diligenti.de foro comp. vbi plenè de hoc.Host. tenet in hoc cum casu huius c.ꝙ ex sola vocatione puniatur, vt hic dicitur.& hoc verum,si vocatus venit: aliàs non punitur.quia non interest ipsius,secundũ Io.An.Ego pro hoc alleg.l.quãuis.ff.de in ius voc.¶ Quæritur etiã circa hoc, quõ hoc poterit sciri, ꝙ nihil habeat quæstionis ad elidendã iurisdictionem iudicis: cum hoc debeat discuti in processu causę,non in ingressu iudicij.dicit Io.And ꝙ summatim hoc discutiet iudex,si reus habeat exceptionem, & opposuerit, ad eius iudicium declinandum. quod dictum tene menti ad no. in c.super literis.s.e.¶ Quintò not.in versi. seu quamquàm,
4 † ꝙ super vno negocio nõ debet reus trahi corã diuersis iudicibus,puta plures rei credendi. dic, vt in l.ea tñ §.fin.ff.iudi. sol.& ff.de libe. causa. l.cognitio. §. si plures. facit. ff. de qui re.ad eum.iudi.eatur.l.1.& l huiusmodi. §. fina.ff.de lega.1.
5 ¶ Sextò no.in ver. vel etiam. † ꝙ actor non põt debitorem obligatum pluribus actionibus personalibus conuenire coram pluribus iudicibus. circa quem articulũ breuiter sic distingue.aut loquimur in actore, aut in reo. Primo casu,aut actor vult trahere reum super pluribus actionibus personalibus coram diuersis ordinarijs competentibus. & tenent Inno.& Compost. ꝙ possit.quia non reperitur prohibitum,licèt B.hic cõtra.aut super vna causa corã delegato,super alia coram alio: & idem.& hoc tenet Io.An.licèt Io. Mo. contra in c.dispendia.aut coram diuersis delegatis. & tunc aut sup personalibus actionibus:& non potest,vt hic.& aduerte, q̃a dico,non potest trahere.non dico,ꝙ non valeat impetratio, imò valet:& prima lite finita, super alia poterit vti rescripto impetrato:licèt non,prima lite pendente. & hoc dicit Ioan. And.super ver.per varias.aut actor vult conuenire reum super pluribus realibus coram diuersis delegatis. & tunc potest,secundũ Ber.Gof.Inno. & Compost.Hostien.distinguit, quòd aut eadem res petitur actione reali pluribus de causis.& idem,quod in personalibus, quòd ad eundem iudicem impetrantur. Si autem petuntur diuersæ res actione reali: & tunc aut sunt in eodem territorio. & idem, quod in per-

ſonali.quia eadem eſt ratio: aut multum ſunt diſtantes, & in diuerſis territorijs.& tunc dicit,ꝙ poteſt ſaluari opinio præ dictorum.¶ Secundo caſu principali,cum loquitur de reo.& tunc dic,vt in c.diſpendia.§.reus quoq; . & qđ ibi no. in glo. quæ incipit.in hoc.& in glo.vlti.¶ Vltimò no.condemnatio. expenſarum in omnibus caſibus prædictis . & ſuper hoc eſt fundata gl. quæ quærit , quis erit iudex competens ſuper iſta condemnatione expenſarum,cum appareat reſcriptum non valere.tenet,ꝙ ipſi iudices delegati in reſcripto.quia licèt ſuper eadem cauſa principali non ſint iudices competentes:tñ ſunt ſuper iſto articulo efficaciȩ reſcripti. vt in c. ſuper literis.§.e.& de hoc eſt tex.in Clem. 1.ȷ̃.eod.& de hoc in Specu. de expẽn.§ iuſto.verſi.9. dicit hic Pet. ꝙ cautè facient delegati, ſi primò condẽnent in expenſis,& poſtea pronuncient reſcriptum non valere . quia ſi primò pronunciarent reſcriptum non valere,poſtea ſententia ſuper expenſis ſecuta, videretur lata à iudicibus carentibus iuriſdictione. ¶ Secundò Io.An.inducit glo.fi.ad quæſt.delegati Papæ,qui in cauſa ſibi commiſſa deliquit vel malam ſententiam dando,vel partem grauando: an pars grauata poterit ipſum conuenire coram ordinario.Cy.ꝙ ſic in Authen. qua in prouin.C. vbi de crimi.agi oportet. Alij diſtinguunt , ꝙ aut abutitur iuriſdictione in malè procedendo . & non poteſt ordinarius ſe intromittere : aut in malè iudicando. & poteſt agi ad intereſſe contra eum coram ordinario.vide in Specu. de inquiſitione. §.1.ver.ſed pone.& quod no.Io.And.in c. ſuper eo.ſuper 3. gl.ȷ̃.de offi.deleg.& eo. tit.c.prudentiam.§.adijcimus.in vltima glo.de qua quæſt.hic latius vide per eundem .

De conſuetudine.

ISTA rub.continuatur ad prȩcedentia in hunc modum.dictum eſt ſupra de conſtitutionibus,& reſcriptis,& de iure ſcripto.verùm quia eſt ius non ſcriptũ.ſ.conſuetudo quæ pro lege ſeruatur,vt l. de quibus.ff. de legi.& Inſti.de iure natu.gentium, & ci.§. ſine ſcripto.habetur de materia.1.diſt.c.nos autem.& c. ſeq. & 11.diſ.per totum.repetit in 6. & multa iura incluſa in hoc volumine tractãt de iſta materia. quorũ quædam approbãt conſuetudinem. quædã reprobant,vt plenè colligit nouellator.Super iſta rub.tractat Innocẽ.ſi actor & reus ſint diuerſi fori,& etiam fortè iudex,quam conſuetudinem ſequi debeat in cognoſcendo,& iudicando.& primò videndum eſt de iudice principali,an ſuam, vel litigantium conſuetudinem teneatur ſequi.Secundò de iudice appellationis. Tertiò de iudice delegato. Quartò de iudice prorogato.de his omnibus mixtim hic tangit Ioan.An.poſt Inno.¶ Quæro ergo primò ſi extraneus hic Señ.deliquit,vel contraxit , an debeat iudex cognoſcere,& iudicare ſecundũ ſtatuta ciuitatis, vbi contractus eſt initus,vel delictum commiſſum,vel vnde eſt reus. diſtinguit tria membra nam quandoq; loquimur de conſuetudine,vel ſtatuto concernente litis ordinationem . qñq; concernente litis deciſionem . quandoq; concernente res ipſas, quȩ in iudicio ducuntur. Primo caſu locus iudicij . Secundo locus litigatorum.Tertio locus,vbi ſita eſt res , de qua contenditur,eſt cónſiderandus,vt in iuribus alle.hic per eum. & circa hoc latius poſt Bar.ſic diſtingue . aut loquimur de conſuetudinibus,& ſtatutis, quæ concernunt ipſius cõtractus ſolemnitatem,ſiue ordinationem.aut de his , quæ pertinent ad ipſius iuris ex ipſo cõtractu orientis executionem. Primo caſu inſpicitur locus contractus,vt l.ſi fundus.ff.de euic.& l.2. ff.quemadmo.te.aper. & hoc verum , ſi ſit rationabilis.ȷ̃.de fideiuſ.c.conſtitutus.Secundo caſu aut quæris de his,quæ ꝑtinent ad litis ordinationem:& inſpicitur locus iudicij.vt l.3. ff.de teſti.aut de his,quæ pertinent ad litis deciſionẽ. & tunc aut de his,quæ oriuntur tẽpore contractus , ſecundũ ipſius contractus naturam:aut de his,quæ oriuntur ex poſtfacto ,ꝑpter negligẽtiam,ſiue morã.Primo caſu inſpicitur locus, vbi celebratus eſt cõtractus,& non locus , vbi fienda eſt ſolutio. nam licèt fundus ſolui debeat , vbi eſt : tamen inſpicitur locus celebrati contractus,vt l.ſi fundus.ff.de euic. & ita ſentit Dy.de act.& oblig. in l.contraxiſſe. fallit in dote.ff.de iudi.l. exigere . per rationem ibi poſitam in tex. Secundo caſu aut ſolutio eſt collata in locum certum, aut in pluribus locis,aut alternatiuè, ita ꝙ ſit electio actoris: aut in nullum locũ , ſed promiſſio fuit facta ſimpliciter. Primo caſu inſpicitur conſuetudo, quæ eſt in illo loco,in quem eſt collata ſolutio,vt ff. de vſu.l.2.cum ſua glo. Secundo, & tertio caſu inſpicitur locus,vbi petitur,vt l.vinum.ff.ſi certum peta. & ff.de tritica.l. fina.ratio huius eſt, quia ibi eſt contracta negligentia , ſiue mora. & prædicta faciunt ad quæſt.Statutum eſt Señ. vbi eſt celebratus contractus dotis,& matrimonij, quòd vir lucretur mediam partem dotis.Floreñ. eſt ſtatutum, quòd lucretur totã.certè ſpectabitur ſtatutum viri,vt d. l. exigere. Alia eſt quæſtio.ſtatutum eſt , ꝙ ius petendi debitum præſcribatur. 10. annis . modò quidam Piſanus promiſit mihi centum Romæ , ſoluenda hic Señ. certè non potero petere poſt 10. annos . quia hic contracta eſt negligentia, ſeu mora . & hoc modo poteſt ſaluari glo. quæ eſt in l.2.ff. de eo , quod certo loco. vbi locus iudicis inſpicitur in petenda reſtitutione ſuper reſolutione contractus alibi celebrati.intelligo enim, ſi in loco iudicij contingit læſio,ſiue mora, contra quem petitur reſtitutio.& hȩc in contractibus . In delictis verò tangit Cy.in l.2.C.quæ ſit longa conſuetudo.& Specu. in tit.de conſtit.tu poſt eum latius ſic diſtingue . Aut commiſit delictum in hac ciuitate, quod erat delictum de iure communi: & punitur ſecundùm ſtatuta , & conſuetudines huius ciuitatis , vt C.vbi de crimi.agi oportet. Authen. qua in prouincia. & de ſententia excom.c.à nobis. & ibi no.& de conſti.c.vt animarum.lib.6.& l.ſi is cui.§.penul.ff. de accu. per Iaco. de Are. & omnes. Aut non erat delictum de iure cõmuni.& tunc aut ille forenſis tantam moram traxit , ꝙ veriſimiliter tenetur ſecundũ conſuetudinem: & tunc idem.pro hoc l.2. & qđ ibi no.in vlt.glo.C.vbi de crimi.agi oportet,aut ibi non traxit tã tam moram . & tunc aut illud factum erat cõiter per omnes ciuitates prohibitum: vt puta ne extrahãt frumentũ de territorio , qđ eſt cõiter prohibitum per omnes ciuitates . Italiæ . & iſto caſu non licet allegare ad totalem excuſationẽ.vt ff.de publi.l.fi.§.licèt aliquis.aut non eſt ita generaliter prohibitum:& non tenetur, niſi fuerit ſciens,vt l.fin.ff.de decre. ab or.fa.& dicto c.vt animarũ.& ita diſtinguit Bar.in l.cunctos populos.C. de ſumma Trini. vbi etiã de efficacia ſtatuti,& cóſuetudinis circa teſtaméta. an teſt̃m factum Venetijs cũ duobus teſtibus , valeat inter Seneñ. vel alios, qui teſtãt ibi. & an conſuetudo , & ſtatuta corrigant effectum ſuũ extra territorium, vt de conſuetudine Anglicana,ſecundũ quã primus genitus ſuccedit in hæreditate:an quò ad bona, quæ hic Señ. Anglicus poſſidebat , ſit dicta cóſuetudo ſeruanda, vel ius cõe.Iaco.de Are.& Guil.de Cu.tenẽt,ꝙ de bonis ſitis in Anglia iudicabitur ſecundũ illã cóſuetudinẽ. de bonis ſitis hic,ſecũdũ ius cõe. Bar. aliter diſtinguit ibi.dic,vt ibi per eũ.facit quod no.Spec.in tit.de inſtru.edi.§.cõpendiosè.ver. quid ſi.de cóſuetu.& 8.diſt.c.quæ cõtra morẽ.& per Hoſt.in ſumma.e.ti.§.ſi.ver.ſed pone,ꝙ inter laicos . vbi an cóſuetudo laicorũ obliget clericos.Bar.ꝙ ſic,in d.l.cũctos populos. & c.cum veniſſet.de eo qui mit.in poſ.Io.de Lig. contra.ȷ̃.e. c.ad noſtrã.& de his omnibus plenè in diſputatione dñi Ia. de Are.vbi plenè de mercatoribus,& aduenis,an ſm̃ cóſuetudinẽ terræ ſuæ,vel loci,ad quem veniunt,debebunt teſtari.& an valeat cóſuetudo , ꝙ teſtm̃ ſit validum cum duobus teſtibus.¶ Secundò q̃ritur de iudice appellationis.an primi iudicis, an ſuam vel litigantium conſuetudinẽ teneatur ſequi.dic

vt

vt 12.dist.c.illud.vbi de hoc.& in Spec.de sen.prolatione.§.qualiter.post prin. & secundũ Compost. non põt dari certa regula.nam qñq; seruat consuetudinem iudicis à quo: vt qđ egit iudex à quo rõne suæ cõsuetudinis teneat ipsũ sequi.de testa.cap. Raynutius.qñq; consuetudinẽ sui fori, vt ff.de testi.l.testium.in fi.qñq; cõsuetudinẽ loci, vbi contractum est: vt l.si fundus.ff.de euict.facit quod plenè disputat Inno.ĩ.de ferijs.c.conquestus.vbi no. an circa ferias iudex appellationis debeat sequi consuetudinem litigãtium,vel suã. & tenet, ꝙ suam.¶Tertiò quæro, quid de delegato,an suã, vel delegantis.quidam dicunt, ꝙ secundũ consuetudinẽ loci iudicij. Alij secundũ cõsuetudinem delegantis. Alij secundũ consuetudinẽ ipsius rei. Alij distinguunt, an fuerit delegata de volũtate partium, an contra. Primo casu secundũ consuetudinẽ delegantis. Secundo casu secundũ consuetudinem ipsius rei. Compost.dicit,ꝙ non est differentia inter ordinarium, & delegatum: quia delegans mandat seruari consuetudinẽ loci, vbi causa delegatur,vt ibi de eo,qui mit.in pos.ca. cũ venisset.quæ ergo dicta sunt supra in ordinario,serua & in delegato. ¶Quartò & vltimò quæritur, quid de iurisdictione prorogata,an iudex,cuius iurisdictio prorogatur,seruabit suam consuetudinẽ,vel litigatorũ prorogantium. Rñ. si prorogat iurisdictio iudicis ordinarij de persona ad personam, vel de re ad rem,suã consuetudinẽ seruabit respectu ordinis procedendi:quia talis prorogatio non tribuit sibi nouã speciẽ iurisdictionis. facit quod no.ĩ.de offi.delega.c.P. & G. Si aũt prorogatur de loco ad locum: vt si episcopus Floreñ.hic Sen. cognoscit,consentientibus episcopo,& partibus: an tunc sua statuta seruabit,sicut quando iuris auctoritate aliquis in aliena diœcesi inter suos subditos iurisdictionẽ exercet. quo casu seruabit constitutiones suas, siue tendant ad litis ordinationem,siue decisionem, & est glo. notabilis. in Clem. 1. de foro comp.super ver.omnimodã.quam teno menti.

SVMMAE.

1 *Papa consuetudinem Ecclesiæ dãnosam reprobare debet.*

CONsuetudines. Cõsuetudines ecclesijs onerosæ non valent.h.d.Pone casum, vt in ca. cum in
1 cunctis.ĩ.de his,quæ fi.à ma.par.ca. ¶No.primò.† ad Papã pertinet consuetudinem Ecclesiæ dãnosam reprobare. quid in constitutione dãnosa facta ab aliquo episcopo.dic,ꝙ idẽ, secundũ Host. Idem enim est effectus consuetudinis,& statuti.& procedunt ab eadem causa efficiente: licèt consuetudo causetur à consensu tacito. constitutio ab expresso, vt l. de quibus.ff.de leg.& dicetur.ĩ.e.c.si.

SVMMAE.

1 *Ecclesiæ licèt ex donatione quæratur dominium sine traditione ipso iure,non tamen possessio.*
2 *Testis de auditu,& visu deponere debet.*
3 *Possessio per inuestituram an quæratur.*
4 *Creditor si reddiderit instrumentum debitori, an videatur debitum remisisse.*

EX literis. Et ĩ. Valet consuetudo, per quam dominia rerum absq; solẽnitate ecclesijs acquiruntur. h.d. communis di
1 uisio.secunda,ibi[discretioni.]¶No.primò, † ꝙ licèt ex donatione quæratur dominium ecclesiæ ipso iure sine traditione, vt l.inter diuinum.C.de sacrosan. eccle. tñ non quæritur possessio.& ita ibi notatur. & colligitur etiam hic subtiliter. & l.si mandauero.§.is cuius bona.ff.man.& hoc no. in omnibus casibus,in quibus quæritur ipso iure dominium. vt l.cõmissa.ff.de publica.& in c.cum sñ leges.de hæreti.lib.6.hoc tamẽ potest inducere,vt per aliquẽ actum (puta de quo hic) etiam quæratur possessio.de qua acquisitione possessionis ꝑ sequitur hic glo.& latius per Bar.in l.1.ff.de acqui. posses. & l.3.in prin.eo.tit.per glo.vbi multos modos enumerat acqrendi possessionem,in quibus omnibus,si aduertis,intercessit aliquis actus corporalis.& ita hic,dum dicit[modicũ terræ]&c.& aduerte, quia ista possessio, quę non acquiritur ꝑ actum corporeum,credo ꝙ sit ciuilis,non naturalis.quia naturalis sine corpore non quæritur,vt l.licèt.C. de acqui. pos. vnde non credo hunc talem, cui ꝑ hunc actum ciuilis possessio quæritur,posse expellere naturaliter possidentẽ sine pœna l.si quis in tantã. licèt posset agere contra eum interdicto vti possi. si sua ciuilis turbaretur per illã naturalem iniustã: & rõne dictæ turbationis illam ad se traheret,vt not.subtiliter gl.in l.clam possidere.§.qui ad nũdinas. ff. de acqui.pos. & ibi per Bar.¶Secundò no.ꝙ ponendo vnum modicũ terræ in altari, est acquisita possessio rei donatæ sub prædicta forma Ecclesiæ. Sed contra.quia donatio non perficitur sine partis præsentia,siue interueniente nuncio,vel epistola, vt in l.consensu.ff.de act.& obliga.& l.qui absenti.ff. de dona. sed hic nõ dicit aliquid de partis pñtia, sed qrit in quẽ cõfert donatio.quare malè. sol.donatio,quæ fit ecclesiæ,concernit Deum,qui censetur præsens vbiq;. sicut dicimus in fisco. & hac rõne si quis iurat dare absenti,obligatur, etiam non interueniente nuncio,vel epistola,vt no.gl.1.q.7.c.quotiẽs cordis oculus.& aliter dicit Bar.ꝙ si res subhastatur,& vado ad locũ,vbi fit subhastatio,& offero certum precium nemine ꝑsente,obligor ex tali promissione:ita no.in l.1.ff.de publica. & ex his concludo, ꝙ iste tex. bene loquitur. & de iure cõi.
2 ¶Tertiò no.tex.ibi[videntium,& audientium]† ꝙ non sufficit dicere testi, ꝙ ego vidi,nisi dicat, & audiui, circa hæc tñ, dic secundũ Io.An.ꝙ quandoq; sufficit auditus sine visu, qñ quis habet notas voces loquentium,vt in cæco,vt in c.cũ causam.de testi.per Ioa.super ver. visu. & huius rei causa refert ipse hic de ganea abscondente testes post parietem, vt audiant illum, qui calore libidinis vult aliquã inducere ad aliquod sibi debitum confitendũ. quod tñ Bar. in cæco non approbat.in l.2.§.idem Labeo.ff.de aqua plu.arcẽ.vbi no.de cortina media inter testes,& contrahentes.& l.si non speciali.C.de testa.per Cy. ¶Quid si testis dicat se interfuisse, vel fuisse præsentem actui: sed de visu nihil deponit, an valeat dictum suum? videtur valere. vt C.de testi.l.testium. de qua quæst.per Bar.ff.de aucto.tut.l.1.§.tutor. ¶Quærit Innocẽ.
3 † an per inuestituram quæratur possessio. tenet ꝙ non, nisi fieret de beneficio collato & præsenti, vt in c. proposuit. de præben. & per Dyn.in reg.beneficium.& per Azo.in summa huius titu.ꝙ non acquiratur possessio,sed facultas ingrediẽdi propria auctoritate.de quo.ĩ.de elec.c.transmissa. ¶Vlti
4 mò tangit hic glo. an si creditor † reddiderit instrumentum debiti debitori,vel pignus,videatur debitum remisisse.tenet in redditione instrumenti, ꝙ sic:secus in redditione pignoris.ratio differentiæ notatur in l.postquàm. & l. Labeo.ff.de pac.vbi etiam quid iuris, si reperiatur instrumentum debitum cancellatum penes debitorem, an præsumatur debitum soluisse, si aliter solutio non probetur, &c.

SVMMAE.

1 *Sententia ad dictum populi non est ferenda.*
2 *Solennitates quare sunt introductæ.*

AD nostram. Non valet consuetudo, vt in causis ecclesiasticis dictum populi pro sententia habeatur. h.d.Primò ponitur facti narratio.Secundò prouisio,ibi[nos igitur.]s.in proxi.c.consuetudo concernebat negocia extraiudicialia,& rectè.hic verò iudicialia,& iniustè. ¶Not.pri
1 mò,ꝙ ad dictũ populi nõ est ferẽda snia: † & lex istas vocat voces vanas populi,quæ non sunt exaudiendæ. vt l.decurio-

num.C.de pœnis.& alibi dicit canon. Docēdus est populus, non sequendus. ¶Secundò pōt hic colligi, ꝗ solēnitati iudi-
2 ciorum non pōt cōsuetudo detrahere. quia solēnitates† sunt introductæ iuris publici obseruandi causa. vnde cōsensus partium non pōt operari, vt iudex procedat in lite, siue super lite summatim, & de plano in casibus, vbi iura exigūt iuris ordinem seruari. quod tñ non firmo, sed remitto ad no. in c. de causis. de offi. dele. & in Spe. de senten. prola. §. restat. ver. qd si de partiū. & ĵ. de re iudi. c. fi. in glo. lib. 6. ¶ Tertiò not. hic [insipientibus] idest parum sapientibus. de ista dictione no. in l. Gallus. §. ille casus. ff. de libe. & posthu. ¶Glo. opponit de iuribus, quæ habentur, quòd illiterati possint iudicare. Item laudabile censent, ꝗ à pluribus requiratur veritas. quia rationabiliter interdum fit à minori, quod maior nescit. C. de offi. rec. prouin. l. potioris. & ex his ista consuetudo videtur iuri consona: cuius contrarium dicit tex. So. vt in glo. super qua refert Io. An. fabulam illius, qui volebat sibi solui à paupere, qui comederat vnum panem ad odorem carniū assatarum. stultus vocatur in arbitrium, vt iudicaret. qui iudicauit, vt pauper solueret diuiti de sono Turoñ. postq̄ ille de odore carnium petierat sibi solui. quam sententiam Cato, vel Gratianus non tulissent, vnde Seneca in lib. de tranquillitate animi. in fi. ait. Nullum altum ingenium sine mixtura dementiæ.

S V M M AE.

1 *Presbyteri appellantur simplices sacerdotes.*
2 *Consuetudo in peccatis non excusat.*
3 *Necessitas legem non habet.*
4 *Necessitas vbi est, melius est omittere, quàm prohibita attentare.*
5 *Episcopi an possint prohibere sacerdotibus, ne baptizent.*

QVanto de benignitate. Casus. Prætextu consuetudinis simplices sacerdotes non possunt in fronte crismare. h.d. Primò ponitur præsumptuosa consuetudo. Secundò eius reprobatio, ibi [discretioni.] & in 2. c. s. proxi. tractauit iurislator de consuetudine disponente circa extraiudicialia, & post circa iudicialia. nūc verò disponit circa sacramentalia. ¶No. primò, ꝗ presby-
1 teri † appellantur simplices sacerdotes. & hoc ad differentiā episcoporum: vel dicūtur simplices in casu huius c. talia præ-
2 sumentes. ¶Secundò no. ꝗ consuetudo † non excusat in pec-
3 catis. ĵ. c. fi. ¶Tertiò no. ꝗ necessitas† a non habet legem: vn-
a de in necessitate potest pater vendere filium. vt l. 1. C. de patri. qui fil. distra. pōt etiā quis furari. vt ĵ. de furtis. c. 3. & hominem occidere, si aliter se tueri non pōt. ĵ. de homici. c. 1. in Clem. & domum vicini diruere, si per eius destructionem coercebit impetum ignis propinquantis ad suā. vt ff. ad leg.
4 Aquil. l. si quis fumo. §. 1. ¶ Quartò no. † ꝗ in casu necessitatis melius est omittere, quàm prohibita attentare. & collige ex hoc, ꝗ istud sacramentū confirmationis debet potius quis omittere, quàm recipere à simplici sacerdote: multò minus ergo à laico. & tangit glo. fi. quid de corpore Christi, an possit sumi à laico tempore necessitatis. Inno. ꝗ non, & bene. de conse. dist. 2. c. paras. secus in baptismo, quia potest recipi etiam ab hæretico tempore necessitatis in forma Ecclesiæ. 24. q. 1. c. si quæ fortè. & idē in pnīa. de quo. ĵ. de offi. ordi. c. pastoralis. in glo. quo casu. & de spon. c. non est nobis. & vide quod no. 50. dist. c. qui sub gradu. & de conse. di. 4. c. cōstat. & c. quod quidā. cū c. seq. ver. degradatus. vbi no. in quo differat baptismus laici à baptismo sacerdotis. & in c. si quē fortè. 24. q. 1. vbi de ratione differentiæ inter baptismum, & eucharistiā. ¶Quintò no. in fi. [cum vmbra quædam] &c. ꝗ aliud est vmbra, aliud veritas. concor. ff. de libe. & posthu. l. filiū, quem pater. ibi [ne imaginis naturæ veritas obumbretur] &c. Quandoq; enim iura denotant effectum iuris. & tūc si ille, qui facit, non habet potestatem, dicitur quædam vmbra. quandoque iura notant factum: & tunc de effectu iuris non curatur, vt in maleficijs. facit quod no. in l. ea quidem. C. si manci. ita fue. alie. & l. stipulatio ista. ff. de ver. obli. & l. si familia. ff. de iurisdi. om. iudi. Crismatio namq; in fronte denotat effectum iuris, non simplicis ministerij, siue facti. confert enim, & imprimitur caracter per talem manus impositionē, aliud in baptismo. per caracterem enim baptismi homo participat spiritualia, & per hanc armatur, & instruitur ad pugnam contra mundi pericula. de conse. di. 2. c. 2. non tamen potest conferri sine baptismo, vt in c. vno. de sa. vn. Istud tamen non est sacramentum necessitatis, sicut baptismus, secūdū Ber. ĵ. de spon. c. non est nobis. contrarium tñ hic tenet D. Io. de Lig. s. ꝗ non sit præcisę necessitatis. de pœni. dist. 1. c. non potest. & c. multiplex. sine enim isto sacramento pōt quis viuere spiritualiter: licèt non sic bene. quia cum Spiritus sanctus infunditur, cor fidele ad sapientiam, & scientiam dilatatur. de conse. di. 5. c. 1. & ad pugnam fortificatur, vt in c. 2. & sic patet, ꝗ in hoc sacramento confertur gratia. ¶Venio ad glo. magnā, quæ opponit primò, & videtur ꝗ sacramētum confirmationis non sit soli reseruatum Pontifici. vnde videtur obstare. c. peruenit. 25. dist. So. ibi ex delegatione Papæ. & sic possunt. hic temeritate propria: & sic nō possūnt. ita dicit glo. & Hug. in d. c. peruenit. vbi etiam dicit, ꝗ nō posset Papa cōmittere simplici sacerdoti, vt conficiat crisma: vel non presbytero, ꝗ conficiat eucharistiam. potestatem ergo crismandi (& sic executionem officij) potest Papa committere simplici sacerdoti. Sed circa hoc quærit glo. si Papa reuocet hanc potestatem, an sacerdos crismando aliquid conferat, tenet ꝗ non: secus si reuocaret à presbytero potestatē baptizandi. nam postea baptizando confert baptismum. Idē si reuocaret ab episcopo potestatem crismandi. nō enim simplex Papæ prohibitio impedit effectum, & executionem gratiæ. & hoc verū, vbi simpliciter prohibetur: secus si faceret constitutionem, prohibendo episcopis, ne conferāt sine certa forma: licèt enim Papa istud sacramentum tollere nō possit: potest tñ constitutionem facere super forma, personis, & diebus, quibus, & à quibus conferri debeant: & aliter collata non imprimant caracterem, siue gratiam conferant: non tñ posset constitutionē facere, ꝗ baptizatus secundū formam Euangelij non esset baptizatus, Mar. vlt. c. contra quā non potest disponere. de conces. præben. c. proposuit. nec posset etiā constituere, ne vllus baptizaret: quia esset in subuersionem fidei. super dispositis ergo à iure diuino, & l. euangelica pōt Papa tradere formā, & quasdā personas inhabilitare, vel certis tēporibus prohibere. & tunc aliter collata non imprimūt caracterē: sed simpliciter prohibendo episcopis, & presbyteris executionem officij non impedit collationē gratiæ. quod ergo dicitur. [Quodcunq; ligaueris super terrā.] &c. intelligitur per constitutiones, & præcepta, secundū Innoc. qd not.
5 ¶Secundò quęrit glo. de episcopis † an possint prohibere sacerdotibus, ne baptizent. dicit, ꝗ non, etiam per viam constitutionis. quæ autem possint episcopi delegare, & quibus personis, hic plenè per glo.

ADDITIO.

a ¶ Necessitas. Adde gl. in c. consilium. de obserua. ieiu. in verb. puniendus.

S V M M AE.

1 *Consuetudo non valet, per quam sententia interdicti violatur.*
2 *Priuilegiati interdicti tempore non debent apertis ianuis diuina celebrare.*

CVm inter nos ex parte
1 vna &c. Non valet consuetudo, † p quā interdicti sententia violatur. h.d. dicit Host. querela, exceptio, sentē-
tia,

tia.& secundũ hoc sunt tres partes. secunda ibi[procu.] tertia ibi[nos:] ¶ No. primò. ꝙ pôt agere vnus, vt alter teneat suam sententiam seruare interdicti. ¶ Secundò no. ꝙ Capitulũ hic agebat, vt seruaretur interdictum episcopi. & hoc ideo, quia accusatio violationis interdicti est publica, & popularis. & ideo etiam de interdicto episcopi audiuntur: vel est hoc ideo, quia isti noluerunt accipere. ¶ Tertiò no. ꝙ Capitulum potest ponere interdictum, sicq; decanus. j. de app. c. dilectis. de quo j. dicã. ¶ Quartò no. ꝙ licet episcopus non possit interdicere ecclesiam exemptã. Interdictum tamẽ generaliter in loco prolatum exẽpti etiam seruare tenentur. j. de priuileg. c. tuarum. vnde hodie exẽpti non seruantes interdictũ, quod seruat mater ecclesia cathedralis, ipso iure sunt excommunicati. vt in Cle. ex frequentibus. j. de sen. excom.
2 ¶ Quintò no. ꝙ tpe interdicti priuilegiati † non debent apertis ianuis, & alta voce diuina officia celebrare. j. de verbo. signi. c. cum in partibus. & de sen. ex. c. fi. lib. 6. vbi tpe generalis interdicti certis temporibus celebrare licet. & certa ecclesiastica sacramenta toto dicto tempore ministrare. facit c. non est vobis. j. de spõ. ¶ Sextò no. ꝙ non valet consuetudo, per quam rumpitur neruus ecclesiasticæ disciplinæ. & dicitur neruus similitudinariè. sicut enim neruus de facili flectitur, sed non rumpitur: sic rigor & iustitia, secundùm Pe. ¶ Oppo. & videtur, ꝙ Capitulum non potuerit agere, si non seruabatur sententia episcopi. quia sua non intererat, sed episcopi. 2. q. 6. c. non solent. Solu. vt dixi. s. in secundo notabili. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, ꝙ decanus, & Capitulum posuerunt interdictum: sed contra. j. de excep. c. 1. & de his, quæ fi. à ma. par. Ca. c. quæsiuit. vbi solus episcopus sine Capitulo, vel econuerso, non pôt. Secundò hoc licebat Capitulo ex consuetudine, vel priuilegio: aliàs non licet, vt in contrario. ¶ Tertiò op. & videtur, ꝙ Papa non bene fecit irritare consuetudinẽ, ad quod actum non erat, nec etiam petitum: sed ꝑ modum exceptionis erat in iudicio deducta, ergo pronunciari non debuit super ea, vt in c. cum dilectus. de ordi. cog. & in c. licet Heli. de simo. & in l. fi. C. de fideicom. liber. Sol. dicit. Inno. ꝙ hoc fecit Papa ex suo officio. quia ad eum pertinet vitia extirpare. j. de filijs presbi. c. 2. de accusa. c. ad petitionem. simile. j. de elec. c. cum cã. in fi. & s. c. 1. ex tenore. in glo. sed quæ modò. per Io. An. & de fideiuss. c. peruenit. hic. n. allegabatur consuetudo, quã aduersarius impugnabat. vnde in eius cognitione, sit iusta, vel iniusta, non requiritur ordo iuris: sicut generaliter non requiritur, cũ reuocatur in dubium, an ita sit de iure, vel non. 2. q. 1. c. manifesta. secundũ Inno. quod no. vñ refert Compost. ꝙ moñ. Turũ. egit contra quendam comitẽ ad dãna illata. comes allegabat consuetudinẽ, secundùm quã poterat ita facere: Papa illam consuetudinem per sententiã illã reprobauit: Cõpost. impugnabat illam sententiã, quia non fuerat ad id actũ. Papa verò ꝑ istud dictum Inno. suam sententiã defendit. & dicit ipse, ꝙ fortè inferior hoc non posset. & vide circa hoc quod no. Io. An. j. de accu. c. ad petitionem. in glo. hic continentur. & super hoc de plenitudine. & de elec. cap. cum inter. R. in glo. 2. cum glo. pronunciat. & est rõ. quia quæ consistunt in iure, non eget ꝓbatione, cum ius sit certũ, & finitũ, vt l. 2. ff. de iur. & fac. ign. vnde etiam iudex non petente parte repellit libellũ ineptũ, vt l. 1. ff. de offic. assesso. & c. examinata. j. de iud. vbi reijcit actorẽ, quando ex narratis non compararet sibi actionẽ. vt l. vbi pactum. ff. de transf. supplet enim in notorijs iuris, & facti. vt in c. vrã. de coha. cle. & muli. & j. de of. vi. c. 1. per Inno.

S V M M AE.

1 *Consuetudo similium dignitatum attenditur in attribuendis officijs vni dignitati.*
2 *Dignitas noua est creanda sine præiudicio alicuius.*
3 *Consuetudo prouinciæ extenditur ad ecclesiam post constructam.*

CVm olim, In attribuendis officijs nouæ dignitati, attendit
1 consuetudo † vicinarum, similiumq; dignitatum. quæ si diuersa fuerit, seruabitur rõnabilior, & alteri non prædicans. hoc dicit. Sunt duæ partes, consultatio, & responsio. Secunda ibi[quocirca] vel sic. Dignitas nouiter creata est regenda, & regulãda secundũ similiũ consuetudinẽ dignitatũ: quæ consuetudo si varia fuerit, in alijs seruabitur illa, de qua supior ꝓuidet sine ꝑiudicio alicuius. h. d. sunt duæ ptes, consultatio, & rñsio. secũda ibi[quocirca.] ¶ No. primò, ꝙ noua
2 dignitas † est creanda sine præiudicio alicuius: quod est verum quò ad redditus, & iurisdictiones. sed in cessionibus, & subscriptionibus oportet aliquid detrahi, sm̃ Ioan. An. ¶ Se
3 cũdò no. ꝙ consuetudo † prouinciæ extenditur ad ecclesiã post constructã. de quo plenè. j. de offi. archi. c. fi. & in hoc differt cõsuetudo à præscriptione. quia illa velut fauorabilis est amplianda: præscriptio aũt restringenda, veluti odiosa, vt ibi per Inn. & j. c. fi. ¶ Tertiò no. ꝙ vbi sunt consuetudines diuersæ, ecclesia, vel dignitas nouiter creata quã seruare teneatur, superioris est electio. quod est verũ, qñ eps, & Capitulum nõ possent conuenire in consuetudine certę ecclesiæ eligẽda. Si aũt conuenirẽt añ institutionẽ, vel post, cessat in hoc prouisio superioris. 11. di. c. catholica. sm̃ Inn. & Cõpostel. & idẽ Host. allegat de cẽsi. c. cũ venerabilis. & de cõd. appo. c. verũ. & prædicta intelligo vera, ꝙ cõsuetudinẽ vicinarũ dẽat noua ecclesia, vel dignitas obseruare i his, super quibus ius cõe nihil disponit. in dispositione enim primò ad ius cõe recurritur. Secũdò ad consuetudinẽ gñalẽ illius loci. Tertiò ad cõsuetudinẽ locorũ vicinorũ, si ẽ vnius forus: aliàs illius loci, quæ minus nocet, vt hic. aliàs omnib. deficientibus, locũ hẽt 20. di. de his facit l. de quibus. ff. de legi. ¶ Oppo. dicit hic, ꝙ eps precibus impetrauit, qđ posset instituere præceptoriè. contra, frustra precibus impetratur, quod de iure committitur. C. de thesau. l. 1. li. 5. sed de iure cõi hic potest eps vnã cũ Capitulo, vt in c. cum accessissent. s. de cõsti. vbi possunt ea tollere, & renouare, vt ibi. So. Capitulum hic non consentiebat epo. & ideo fuit necessaria licentia Papæ. An autem eps, & Capitulum possit nouã dignitatẽ creare in ecclesia. Ber. hic, ꝙ non. Inn. Cõpo. & Host. contra. quod dic, vt in d. c. cum accessissent. s. de consti. ¶ Secundò op. Papa concessit hic priuilegium dignitati, quæ nondũ est. sed contra j. de ec. ædi. c. audiẽtiã. so. vt hic in glo. de quo articulo dic, vt dixi in d. c. audientiã. vbi remisi ad Bar. ¶ Vltimò no. glo. 2. ꝙ secundùm generationem, & ordinẽ dignitatis est aliquis honorãdus in sede, & alijs, de quibus in glo. & vide de ma. & obe. in c. per tuas.

CVm venerabilis. Nõ valet cõsuetudo, ꝑ quã prælatus sine superioris licẽtia, potest dimittere dignitatẽ. h. d. Primò ponit temerariã trãslationem. Secundò trãslati excusationem. Tertiò ipsius reprobationem. ¶ No. primò, ꝙ legati domini Papæ possunt inuestigare de excessibus exemptorum. vnde hodie electiones factas in moñ. exemptis possunt confirmare, & concedere licentiam transeundi, vt innuit iste tex. & est expressum. j. de elec. c. si abbatẽ. lib. 6. ¶ Secundò no. ꝙ non valet consuetudo, quæ sine confirmatione tribuat electo facultatem administrandi. tenet Io. An. ꝙ non. & refert Cõpost. ꝙ ex hoc tantũmõ fuit cassata electio prioris sanctæ Crucis. de quo. j. de elec. c. nihil. gl. 3. quæ incipit. sicut abbas. dicit, ꝙ iste fuit toleratus ꝑtextu illius consuetudinis licèt prauæ, ex quo no. ꝙ licèt consuetudo reprobetur, tanq prauа: gesta tñ prætextu talis consuetudinis non sunt retractanda. & fortè est rõ. quia ille, qui cõem errorẽ sequitur, non est in dolo: licèt iniusta rõne ductus credat ipsam valere. liberat tamẽ hæc iniusta credulitas quem à pœna, vt est tex. no. in l. 1. in fi. ff. de arbi. ar. j. de exce.

ce.prela.c.inter dilectos.& not,hunc articulū.habui iam de facto quęstionē. Quidam enim rector villę fecerat poni plures in compedibus. fuit formata cōtra eum inquisitio de priuato carcere. ad eius defensionem probaui ꝗ eius prædecessores in officio fuerāt vsi isto iure.replicabatur,ꝗ merum imperium nō poterat sic præscribi,vt plenè in l.imperium.ff.de iurisd.om.iu.replicabam, ꝗ licèt fortè minus iustè vsus fuisset:non tamē merebatur pœnā,per dictam l. 1. in fin. de abigeis.& sic obtinui in ciuitate Arimini. & secūdùm forte istā rōnē non fuit cassata electio in isto cap. sed consuetudo tantummodo reprobata,per istā gl.& rōnem,de qua s.facit,qd nō.Archi.j.de præben.c.eum qui.lib.6.& no.Old. de hoc in suis consilijs.& de prędicta quæstione fecit mētionē. j.de cōsec.ec.vel alta.c.aqua.dic etiam,vt ibi dixi.

SVMMAE.

1 *Monachus electus in abbatem proprij monasterij potest petere confirmationem suæ electionis.*

2 *Electus deducit in iudicium ius eligentium ad iustificandam suā electionem.*

3 *Intentionem suam quis fundare potest ex priuilegio, & iure communi.*

4 *Electio abbatis de iure communi spectat ad monachos ipsius monasterij.*

5 *Statutum, quod postea practicatur, parit actionem.*

6 *Consuetudo est optima legum interpres.*

7 *Electio celebrata à suspensis, & de suspenso valet.*

8 *Excommunicati an debeant ad electionem vocari.*

9 *Scholares, an magistri faciant vniuersitatem.*

10 *Vniuersitas scholarium an subsit episcopo.*

CVm dilectus De cōsuetudine potest induci, ꝗ vna ecclesia de collegio alterius prælatum eligere teneatur.h.d.& secundùm Host. diuiditur in quinque partes. Primò ponit electionis duplicē quæstionē. Secundò allegationem pro electione,ibi [idē.] Tertiò ibi [dictus] rōnē contra electum.Quarta ibi [quia nobis] vnius quæstionis diffinitionē. Quinta ibi [cæterū] decisionem cū distinctione,&
1 declaratione alterius.¶ No.primò.ꝗ monachus † electus in abbatē proprij monasterij potest petere cōfirmationem suæ electionis: si autem ad abbatiam alterius eligatur, non pōt consentire,sine auctoritate superioris. & si consenserit, hoc ipso eius electio irritatur.j.de ele.c.si religiosus. lib. 6.infra autem quantū tempus petenda sit confirmatio. dic vt in c. q̄
2 sit.j.de elec.lib.6.¶ Secundò no.ꝗ electus † deducit in iudicium ius eligentium ad iustificandam suam electionē. ius enim auctoris prodest regulariter successori:sicut nocent vi
3 tia,& defectus,vt l.vitia.C.de acqui.pos. ¶ Tertiò no.† ꝗ potest quis fundare intētionē suā ex priuilegio, & ex iure cōi. quod dic,vt j.de præscrip.c.veniens. ¶ Quartò no.ꝗ de iure
4 cōi electio † abbatis spectat ad monachos ipsius monasterij vacantis. 18.q. 1.c.abbatē.& c.quàm sit.& 16. q. vlt. c.fina. ¶ Quintò no.in versi.dictus.ꝗ in fundatione monasterij pñt apponi conditiones,& pacta : vt in conditionis euentū talis ecclesia ędificanda debeat alteri aliquā seruitutē, siue præstationē.& sic rei,quæ nondum est,potest apponi onus. facit
5 c.abbate sanè.de re iudica.lib. 6.¶ Sextò no.ꝗ statutū, † qđ postea practicatur,parit cōsuetudinem. petebatur enim hic electio irritari vigore consuetudinis,& statuti:quæ tamē habentur incompassibilia super eodem. quia statutum à iure scripto.consuetudo à iure non scripto causatur . potest dici, ꝗ constitutio,& statutum,quæ inter homines frequentatur, potest rectè appellari consuetudo : licèt in contrariū faciat quod no. j.de consti.c. 1.lib.6.per Ioan.An.¶ Septimò no.ꝗ
6 consuetudo † a est optima legum interpres. facit l.si de inter
a pretatione.& l.minimè.ff.de legi.¶ Octauò no.quòd electio
7 † celebrata à suspēsis,& de suspēso,non valet. de quo in gl.& j.dicā.¶ Nonò no.in ver.cæterū. ꝗ verba dubiæ conuētionis debent interpretari secundū ius cōe.de quo in glo. ¶ Decimò no.ꝗ ex consuetudine potest vnum monasterium vendicare sibi ius eligendi abbatem in alio monasterio.¶ Quid autem sit,si monachi sunt diuersæ religionis, vel habitus : an monachus vnius possit eligi in abbatem alterius . dic vt in c. 1.de ele.in Cle. ¶ Vltimò no.bene tex.ꝗ si ius cōe interpretatur verba dubia certo modo.& consuetudo , siue vsus aliter se habuit : an talis consuetudo , vel vsus iuri cōi preiudicet.tex.iste dicit , ꝗ sic, si est scripta : aliàs vsus non legitimi temporis ad consuetudinem inducendā non tollit interpretationem iuris cōis.quod bene no.& etiam ad aliud , videlicet ꝗ licèt error iuris scripti impediat cursum præscriptionis,& vsucapionis,& consuetudinis,vt l.nunquàm.ff. de vsuca.& in reg.qui contra iura.tamen qñ verba contractus sunt dubia , contra interpretationem iuris procedit præscriptio, si verba à contrahentibus fuerint aliter intellecta, quàm ius interpretetur.vbi ergo iuris intentio est certa, præscriptio in contrarium non procedit.sed vbi est dubia , procedit. quod nō.¶ Venio ad oppositiones.& primò op.dicit hic, ꝗ monasterio vacāte,agebatur super iure eligendi abbatē. contra.j. ne se.va.c. 1.& per totum.vbi sede vacante, non debet aliqđ innouari.So.qñque agitur de iure eligendi, vel alio iure , qđ conuenientius explicatur sede vacāte,quàm non vacante.& potest,vt hic:aliàs non,secundū Innoc. Vel dic,ꝗ ibi loquitur in sede episcopali.secus in alijs ecclesijs inferioribus,quarum dēfensio pertinet ad Capitulum , & sindicū constituere pōt,vt l. 1.quod cuiusq; vniuersi.no. & vide quod not.Inno. in c. 2.de resti.in integ.& in d.c. 1.ne se.va.per Io.And.¶ Secundò op.dicitur hic.ꝗ erat qō de iure eligendi,& de electione.& sic de proprietate,& fructu , qui ex ea percipitur.vt in c.consultationibus j.de iure pa.Sed contra.non possunt concurrere eodem tempore petitiones super his,in quibus victoria super vno infert victoriam super reliquo ,vt l. fundi.& l. fundum.ff.de excep. hic aūt deducebatur vtrūq; principaliter,quare malè.So.posset dici,ꝗ ibi, quando intentantur ab eodem:hic,qñ à diuersis.vel ibi, qñ in diuersis petitionibus: secus si in eadem.vel dic,vt in d. l. fundi. ¶ Tertiò oppo. & videtur,ꝗ eps non potuerit ita statuere:ꝗ vna ecclesia teneatur eligere prælatum in alia.hoc est enim contra ius cōe. 18. q. 2.c.abbatem.cum similibus alleg. in glo.Sol.vt in glo.quæ incipit.licèt eps. pōt enim vnire vnam ecclesiam,non tamen subijcere clericis inuitis.simile.j.e.c.si vna.in Cle.licèt enim iura, & bona ecclesiæ vacantis non possit episcopus alienare,vt in c.dudum.de re.ecc.non ali.lib.6. potest tñ dictam ecclesiam vacantem dotare, & vnire,vt d.Cle.si vna.Vel intellige , ꝗ in ecclesia iam inesse producta nō potest eps statuere,nisi vt supra dictum est.sed in ecclesia cōstruenda pōt, cōsentientibus patronis,apponere conditiones,& pacta,vt hic, & ita tenet Inno.& glo.hic in fi. ¶ Quartò oppo.& videtur, ꝗ ista consuetudo non fuerit præscriptibilis. quia episcopus sine Capitulo vniuit ista pacta . & sic non valuerunt , vt j. de his,quæ fi.à præ.c.quāto.& per totum.Si ergo titulus episcopi fuit minus iustus, non potuit præbere iustam causam præscribendi,vt in reg.qui contra iura.de reg.iur.lib.6.& l. nunquàm.ff.de vsuca.Solu.dicit glo. ꝗ ideo potuit hic præscribi. quia ex tali consuetudine non fuit quæsitum aliquod ius monasterio Carosensi,nisi quod habebat eps, videlicet ius confirmationis,quæ sub verbo electionis includitur,vt hic.habet enim electio tres partes,inter quas est confirmatio, vt hic dicit Inno.& j.de resti.in integ.c.2.& quòd ibi per Io. And.in glo.per monachos.vltra medium.ver. electio enim . vel dic, ꝗ in istis corporalibus præscribendis non requirirur titulus,vt l.si quis diuturno.ff.de serui.vr.prædi.¶ Quintò oppo. & videtur,ꝗ hic non potuerit allegari consuetudo , nisi tanti temporis ,cuius non extat memoria in contrarium. cū istud factum,

factum.s. eligere non habeat causam continuam. non ergo potest præscribi, vt plenè in l. seruitutes. ff. de seruitu. So. electio dicitur habere cām continuam in potentia, non in actu. & hoc sufficit ad præscriptionem, vt l. foramen. ff. de serui. vrba. præd. dic vt no. in c. cū ecclesia Sutrina. de causa pos. & ꝓprie. ¶ Sextò opp. & vr̄, ꝙ valeat electio facta à suspensis. qa cum rōne publici officij canonici hoc faciant, non possunt tali exceptione repelli: sicut nec iudex ordinarius ratione infamiæ, vel delicti, vt s̄. de rescrip. c. sciscitatus. & l. Barbarius. ff. de offi. præto. Sol. ius eligēdi competit canonicis ratione priuati iuris, & propriæ canoniæ, nō iure publico, vt s̄. de const. c. cū M. ad Capitulū ergo nō pertinet rōne publici officij. facit quod no. c. nihil est. in fi. de elec. & de do. & contu. c. veritatis. in glo. magna. ver. nec obstat. & in ver. præcedenti. idē not. Inno. j̄. de elec. c. cum Vintonieñ. ad fi. non valet ergo electio facta per canonicum etiam occultè suspensum, vel excōmunicatum. ¶ Septimò opp. & videtur, ꝙ Papa malè irritauerit istā electionem ratione suspensionis electi, vel electorum. quia hoc non fuit petitum: vnde super non petitis nō debuit formari sententia. j̄. de simo. c. licet. & ff. cōi diui. l. vt fundus. Sol. hoc Papa fecit ex officio. quod potest, & etiā quilibet iudex, qui de meritis electionis cognoscit, vt j̄. de elec. c. cum nobis olim. & ita sentit hic glo. magna. dicit Gof. ꝙ hoc fuit petitum, vt apparet in decis. tamen pars non multū instabat. qa nō credebat iuuari per illā, iudex tñ institit in eadem allegatione à parte opposita, & neglecta. facit j̄. de concess. præbē. c. ex parte. de elec. c. cum cām. de re iudi. c. cū Bertoldus. ¶ Octauò oppo. iste electus deduxit ius Capituli in iudicio ad corroborandum suam electionem. & sic incidenter, & per modum causæ. vnde non videtur, ꝙ debuerit super eo pronunciari. j̄. de ordi. cog. c. cum dilectus. & maximè qa deduxit ius tertij. Sol. credo, ꝙ Capitulum huic iudicio per istum electum agitato cōsenserit, & interuenerit, licèt in hoc c. non fiat mentio, nisi de electo: aliàs oppositio esset fortis. ¶ Venio ad gl. magnam, quæ incipit, suspensus. & primò ponit quatuor, quæ non pōt suspensus. Secūdò quærit, & ponit duas opi. quæstionem declarat, & secundò approbat opi. Ad euidentiam præmitte, ꝙ multæ sunt species suspensionum. & tot sunt, quot sunt actus permissi. & de ipsis multas species enumerat Io. An. in c. fin. de pœnis. in Clem. quęrit ergo glo. an suspensus possit conferre præbendas, suspendere, & excōmunicare. quidam ꝙ sic: sed dicunt, ꝙ suspensus non potest eligere, licèt contrarium no. Io. An. 28. dist. c. presbyterum. ratione enim officij, non beneficij cōpetit ius eligendi, vt sentit glo. & verū credit Petrus de San. quod verum patet, quia suspensus à beneficio per triennium in vna ecclesia, si infra illud triennium imminet alia electio facienda, eligere poterit. Alij dicunt, & melius, secundùm glo. in prædicta qōne: ꝙ episcopus suspensus non pōt excommunicare, suspendere, vel præbendas dare. & hoc approbat hic Inno. & Compost. & intelligunt de suspensione ab officio, & beneficio, vel officio tantū, cū ratione officij hoc cōpetat. 81. dist. c. si quis. & c. dos. & idem in eo, qui simpliciter est suspensus, arg. Decre. si quem. de sen. excō. quod placet Abbati. arg. j̄. de cle. excō. mi. c. latores. Si verò esset suspensus tantū à pontificalibus, vel ab ingressu ecclesiæ, secus esset: tunc enim ab his, quæ interdicta fuerunt, & suis dependentibus prohibetur, ab alijs non. cū pœnæ sint moliendæ. de pœ. dist. 1. c. pœnæ. colligit ergo, ꝙ quædā est suspensio ab officio, & beneficio. q̄dam à bñficio tm̄. q̄dā ab officio tm̄. quædam simplex, & indefinita. q̄dam à pontificalibus, vel ab alijs actibus. & quid iuris sit in vnaquaque, superius dictum. ¶ Secundò quæritur, an excō-
8 municati † debeant ad electionem vocari. quidam ꝙ sic, ratione publici officij, & possessionis. quod non placet, vt supra dixi. Alij contra, & melius, secundū Cōpost. tamē si sunt occulti. non possunt expelli, nec Capitulū sibi præiudicat tales admittendo. de quo plenè. j̄. de elect. cap. de illa. ¶ Tertiò quæro. dicitur in tex. si fuerit consuetudo probata, inducitur contra ecclesiam: aut contra priuatum: aut mixtim potest respicere ecclesias, & personas. Primo casu 40. annis inducitur. Secundo casu 10. Tertio similiter 10. quando mixtim, secundū Inno. Hostien. contra in hoc vltimo casu. quod placet Io. An. vt hic per eum. ¶ Vltimò scias, ꝙ dn̄s Ioan. de Lign. ponit hic materiam statutorum. & primò de personis, quæ personæ possint facere statuta, an eps, an Capitulum sede vacante, an iudex, an vniuersitas. Secundò principaliter tractat, qualiter fiant statuta. Tertiò quos ligent. Quartò à quo tempore ligent. Quintò de interpretatione statutorū. Sextò de quibus, & super quibus rebus possint fieri statuta. & de his quæstionibus plenè tractat, ponendo quicquid dicit Bar. in repetitione, l. oēs populi. ff. de iusti. & iure. Et vltra illa, quæ ibi Bart. & do. Ioan. de Lig. tangunt, quæro de vniuersitate scholarium, an sit vniuersitas approbata. & videtur dicendum, ꝙ sic: dūtñ studeant in locis insignibus, non in villis, vel castris, vt in c. tuæ. de cle. non resi. leges enim, & sacri canones in regijs ciuitatibus sunt docendæ: & ibi docentes, & audientes multis priuilegijs potiuntur, vt in Authen. habita. C. ne fi. pro pa. & in 1. constitutione Digest. ad fin. & C. de veteri iure enucle. l. 2. §. quæ omnia. quædam autem ciuitates hoc sibi vendicant ex consuetudine antiqua, vt ciuitates Papiæ, & Paduæ. Aliæ ex priuilegio, vt ista, & ciuitas Perusina. de Bononia dic, vt j̄. de magistris. c. 1. in Clem. facit quod no. Iaco. Butrig. in 1. constitutione Digest. & ꝙ ista sit vniuersitas approbata, ostenditur: quia tendit ad bonum reipublicæ. quia per studeñ. & Doctores res publica gubernatur, vt in procemio Insti. in fi. omnis autem talis congregatio tēdēs ad bonum finem, est ipso iure approbata, vt l. 1. ff. quod cuiusque vniuersi. no. & in c. cum ab ecclesiarum prælatis. j̄. de offi. ord. & in c. cum dilecta. de exces. præla. & in c. 1. de scisma. & vtrobiq; per Inno. Et ex prædictis sequitur, ꝙ possunt constituere sibi rectorem, & habebit iurisdictionem super eos, vt l. fi. C. de iuris. om. iud. & no. in dicta 1. cōstitutione. circa fi. & in dicta Authen. habita. ¶ Secundò quæritur. qui faciāt vniuersitatem, † an magistri, vel scholares. & videtur, ꝙ
9 magistri, de iure, vt in c. ex literis. s̄. de consti. & hoc tenēt ibi Io. An. & Io. de Lig. nec aliter probāt: sed pōt ratione probari. cura enim, & vindicta legū est ꝓfessoribus cōmissa, quasi gubernatoribus: sicut dn̄s super familia sua, vt in Authen. de quæstore. §. si verò. & C. de pat. po. l. 2. & 3. nam sicut correctio in propinquum: ita magistro in discipulū est cōmissa, vt ff. ad leg. Aquil. l. sed & si quæcunq;. §. fi. & C. de emenda. propinq. l. vnica. & in d. Authen. habita. Nam si aliter diceremus, sequeretur ꝙ discipulus esset supra magistrum, contra illud, quod habetur in Euangelio. Non erit discipulus supra magistrum. & 8. q. 1. & erubescit lex, filios fieri castigatores parentū. In contrarium tñ facit quod habetur in salutatione supra in prima cōstitutione, & in 6. & Cle. vbi ista volumina diriguntur Doctoribus, & scholaribus, tāquàm repræsentantibus vnā vniuersitatem, & nō plures. & in prædicta vniuersitate sint Doctores vt capita: scholares vt membra. sicut episcopus in canonicis, & abbas in monachis. de his quæ fi. à præ. c. nouit. Quicqd tñ sit de iure, de facto videmus, ꝙ scholares de per se faciunt vniuersitatem. & Doctores de per se collegium separatum. de statutis ergo vniuersitatis scholarium, super quibus rebus statuta facere valeant, & quos li-
1 gent, est videndū. ¶ Quæro ergo tertiò, an vniuersitas† scholarium subsit epō, vel potestati laicali. do. Io. de Ligna. tāgit in dicto c. ex litteris. & videtur sibijpsi cōtrarius. dicit enim, ꝙ dicta vniuersitas est ecclesiastica. qa in ipsa immixtæ sunt personę ecclesiasticæ, & seculares simul. denominari ergo debet à nobiliori, & potentiori subiecto. de iure patr. c. 1. lib. 6. & Insti. de iure na. & ciui. §. quoties. pro hoc facit c. cum in causis. j̄. de procura. vbi Papa scholaribus Paris. permittit ꝓcuratorem constituere, ergo ad ipsum tanquàm ad ordinarium

riūm fuit habitus recursus.& hic tenet ipse, videlicet ꝙ dicta vniuersitas sit ecclesiastica, & postea subdit ibi, ꝙ in ista vniuersitate considerata vt corpus, eps non habet aliquā potestatem disponendi de hoc corpore. ex quo dicto sequitur, ꝙ dicta vniuersitas scholarium non poterit conueniri corā Potestate tanquàm ecclesiastica: neque corā epo tanq̄ sibi non subiecta,& carēte potestate in ipsis. quod non credo verū. sequeretur enim, ꝙ esset dare corpus, seu collegiū in vniuersitate exempta ab omni iurisdictione. cum tamen iura velint ista corpora, siue collegia esse subiecta ordinario loci. nec possent facere statuta derogantia iuri cōi, vel statutis generalibus locorum, quibus subijciūtur, in his, quæ non pertinent ad exercitium suæ artis, vt l.fi.circa fi.ff.de constitu. pecu.facit l.prima.in fin.ff.quod cuiusque vniuersi.no. sunt enim ista corpora, siue collegia subiecta ordinario loci ratione territorij: nec habent iurisdictionem in aliquos rōne carentię territorij, nisi ex cōsuetudine, vel priuilegio vt vniuersitas scholarium, per Aut.habita.C.ne fi.pro pa.facit quod le.& not.in c. cum contingat.de foro compe.& ex his infero, ꝙ si rōne cōtractus, vel delicti esset vniuersitas scholariū obligata, debet conueniri coram epo, & non corā Potestate: licèt scholares laici tanquàm singuli subsint ei potestati, vt in dicta Authē. habita.& no.in dicta prima cōstitutiōe Digest.in fi. ¶ Quartò quæro, an vniuersitas scholarium possit per statuta sua ligare Doct. super quo dic, ꝙ aut Doct. non sunt de corpore: & non pōt; quia non sunt de eius territorio. quæ ratio cōcludit, ꝙ neque etiam Doctores legentes, quia corpora sunt distincta de cōsuetudine, vt prædixi. Iurisdictio ergo, quā exercet rector scholarium in Doct. prouenit ex prorogatione. q̄a se sibi subijciūt, & iurant obedire mandatis.& hoc esse pōt, vt l.est receptum.ff.de iurisd.om.iud.& 2.q.7.c.nos si incompetenter.& l.ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebel. ¶ Et aduerte quia Doct. se subijciūt tanquàm singuli, non vt collegium Doct. licèt enim singuli se rectori subijciant: non tñ sequitur, ergo eporum collegium est subiectum, vt l.sicut.& quod ibi no.ff.quod cuiusque vniuer. no. Sed posset esse dubium, si quis Doct.nollet iurare, vel promittere obedire. an posset cogi: videtur ꝙ non. quia se subijcit, vt dixi. quod quidem verbum significat subiectionem spontaneā, nō coactā, quæ non valet, nec iurisdictionē confert, vt l.2.ff.de iu. In cōtrarium facit antiqua consuetudo, quæ iurisdictionem tribuit, vt in d.c.cum contingat.de foro compe.& in hoc consisteret dubiū: an ista antiquata exactio iuramenti,& promissionis solo vsu sine titulo sit p̄scripta. de quo dic, vt j̄.de cēsi. c.peruenit.& l. si certis annis.C. de pact. & l. cum de in rem verso.ff. de vsur. ¶ Quintò quæro. quia pōt esse q̄nq; (propter mixturam quādā,& cōnexitatem, quæ viget inter vniuersitatem scholarium,& collegium Doct.) controuersia ratione materiæ cōis.s.scholarium examinandorum, & doctorādorum, an possit aliquid vniuersitas studentium statuere, per quod paretur præiudicium collegio Doct. puta, vt nullus possit examinari, nisi admissus fuerit à rectore. tenet Ioan. de Lig. ꝙ pōt. quia non impeditur examen, quod debet fieri per Doctores. Ego credo, ꝙ si rector sui causa iusta denegaret scholari istum primum aditum,& impediret, ne perueniret ad examen: posset collegiū Doctorum agere contra eū, tanquàm impedientem exercitium iuris sui debentis ad ipsum defluere quodam ordine successiuo. pro hoc allego qd̄ no.Bar.in simili in l.fi.ff.de aqua plu.arcen. facit c. veniētes. de iureiuran. & generaliter credo, ꝙ quotiescunque per statutū vniuersitatis scholarium directè, vel indirectè iura collegij Doctorum tangerentur: vt circa vestes, circa salarium, & similia consueta, possent Doctores contradicere iustè, vt in c.quanto.de priuilegijs. vnde super dandis punctis modò in examine retinendo non posset vniuersitas scholarium aliquid statuere. ¶ Sextò, & vltimò quærit do. Io. de Lig. in d.c. ex literis. de iurisdictione archid. Bononień. quam, scilicet iurisdictionem habeat, & potestatem circa examinandū. pone, ꝙ Doctores approbant vnum ad doctorandum, vel reprobant: an teneatur necessariò sequi vota ipsorum. dic, vt ibi dixi.& hæc omnia supradicta ipse tangit in d.c. in literis. vbi succinctè in cursu lectionū aliter explicat ad correctionem cuiuscūq; melius sentientis.

ADDITIO.

a ¶ Consuetudo. Adde Hosti. in summa & ibi Iem. dixit Cardi. Zaba. hic in nu.4.

SVMMAE.

1 *Consuetudinis auctoritas non est leuis.*
2 *Nouitates plerunq; pariunt discordias.*
3 *Capitulum sine episcopo non potest noua statuta facere.*
4 *Consensus episcopi superueniens, an confirmet statutum Capituli.*
5 *Capitulum in condendo statuta an teneatur sequi consilium episcopi.*

CVm consuetudinis. ¶ Capitulum sine consensu episcopi consuetudines, vel ecclesiastica statuta tollere non potest. hoc dicit. nō diuiditur.
1 ¶ No. primò, ꝙ auctoritas † consuetudinis non est leuis, de
2 cuius effectu dicetur infra c.fi. ¶ Secundò no. † ꝙ plerūq; di
a scordiæ a pariunt nouitates.& ideò dicit lex [in nouis rebus constituendis euidens debet esse vtilitas] ff. de consti.prin.l.
3 in rebus. ¶ Tertiò no. ꝙ Capitulum † sine consensu epi non potest noua statuta facere, vel antiqua mutare. de quo articulo dic, vt j̄.de verbo. sign. c.constitutionem.lib.6. ¶ Quæ
4 runt Doct. an consensus † epi superueniens confirmet statutum Capituli. dic, ꝙ non. Non obst. l. per fundum.ff.de serui. vr.præ.& l.est receptum.ff.communia prædio. vbi vltima cōcessio corroborat præcedentes, quæ fuerunt inualidæ à princip. Sol. quandoq; illud, quod actum est, tenuit, vt in dictis legibus, vbi sola executio impediebatur: sed valebat concessio quò ad eos, qui concesserunt: & tunc potest postea confirmari, vt ibi. q̄nque actus à principio est nullus: & tunc non pōt confirmari per subsequētem consensum, vt j̄. de elec. c. auditis. vnde tenet hic Cōpost. ꝙ statutum Capituli factum sine consensu Capituli non confirmatur per subsequentem episcopi consensum, vt in d.c. auditis. Et hæc vera, cū iura exigūt consensum ad confirmationem actus. q̄nque verò exigit auctoritas superioris.& tunc debet semper præcedere: nec sufficit, si sequatur. quod dic, vt plenè not. in c. dudum. de re. ec. non ali. lib.6. pro hoc l. si quis mihi bona. §. iussum.ff.de acqui. hære.& j̄.de offi. dele. c. prudentiā. super fi. 2. glo. in ver. non obstat.& vide quod legitur,& no. j̄.de his, quæ fi. à præ.
5 c.2.& 3. per Io. An. ¶ Quærit gl. magna, † an teneatur Capitulum in condendo statuta sequi consilium, & voluntatē episcopi: an sufficiat ipsum requirere.& no. glo. an quando quis tenetur requirere consiliū, debeat illud sequi. de quo dic, vt j̄. ne sede va. c.1.& per Bar. in repetitione l. 1. §. si plures. ff. de exercit.

ADDITIO.

a ¶ Discordiæ. Adde gl. in c. cæterum. de iuram. calum. gl. 1. c. literas. de coniu. lepro.

SVMMAE.

1 *Consuetudo, per quam quis inducitur ad peccandum, non valet.*
2 *Prodigalitatis vitium reprobatur.*
3 *Vxor adulterans venit punienda.*

1 EX parte. ¶ Non valet consuetudo, † p quam quis inducitur ad peccādum, vel propria bona dissipandum. h.d. Primò recitatur duplex praua consuetudo. Prima fauens marito prodigo,& luxurioso. Secunda fauens vxori adulterium cōmittenti. Secūda pars ipsas reprobat, ibi [tenore.] Supra in præceden-

cedentibus proxi.c.dictum est de consuetudinibus decernẽtibus iudicialia, extraiudicialia ecclesiastica sacramenta, & ecclesiarum statum. in hoc c. tractatur de consuetudine concernente laicos, quas ideo ad Papam pertinet reprobare: quia dant materiã delinquendi, & fauent iniquè agẽti. & ista ratione dico, ꝙ non valet statutum laicorum, quo cauetur, vt spurius succedat patri. & ita tenet do. Fede. de Sen. in consil. suis. & Bar. in l. testamenti factio. ff. de testa. ¶ No. ergo, ꝙ ꝓ-
a digalitatis a vitium † reprobatur à iure, seu vituperatur: qđ
2 prouidet, ne prodigus dissipet bona sua, dando curatorem bonis. quod dic, vt plenè no. Bar. in l. is cui bonis. ff. de verb. oblig. & innuit iste tex. ꝙ prodigus alienando, amittat bona sua, & valet alienatio: vnde si quis emeret fundũ à prodigo, quem scit statim pecuniam consumpturum in ludo, vel mere tricando, tenet alienatio. lex tñ vr̃ dicere contrarium in l. si quis cum sciret. ff. pro empto. facit l. si verò. §. si adolescens luxuriosus. ff. mãda. ¶ Secundò no. ꝙ si vir amisit bona propria propter culpã, siue casum, non possit à bonis vxo. habere recursum. & hoc qñ malo modo. si aũt casu fortuito, an vxor de bonis proprijs ipsum alere teneatur. dic, vt no. Spec. in c. qui fil j sint legitimi. & l. si stipulatus. ff. de iure do. & hæc consuetudo erat praua. quia in his, in quibus vir vergit ad inopiam, iura fauẽt mulieribus super dote conseruanda, vt se, & suos alat, vt l. si constante. ff. so. ma. & l. vbi adhuc. C. de iure do. Ista autem consuetudo in bonis proprijs mulieres aggrauabat, fauens malis maritis, qui coercendi sunt etiam egestate, vt in iuribus hic allegatis in gl. ¶ Tertiò no. ꝙ vxor
3 adulterans † non est præmianda, sed punienda in amissione bonorum, idest dotis, vt dicit glo. & bonis parafernalibus, vt no. in c. plerũq;. j. de dote post diuortium resti. & intelligo in dote, cuius exactio sol. ma. ad ipsam spectat. si autem spectaret ad patrem, vel cõmuniter ad vtrũq;, vel extraneum ex stipulatione: an propter adulterium mulieris priuaretur pater, vel extraneus iure suo. not. in l. consensu. C. de repudijs. vbi de hoc in glo. vt tñ. ¶ Vltimò no. Io. An. quare ista cõsuetudo erat reproba. dicit, quia excesserat terminos pudoris. Vnde Ber. Omne flagitiũ, si terminos pudoris excessit, omnia criminibus auget, & semper ad deteriora procedit. Dicit enim, ꝙ licèt in isto c. prodigalitas reprobetur: tñ mediocritas commendatur. alleg. Tullium lib. 2. de offi. sic dicentem. Non ita claudenda est res familiaris, vt eam benignitas aperire nequeat: nec ita aperienda, vt omnibus pateat.

ADDITIO.

a ¶ Prodigalitatis. Adde Card. in Cle 1. de reliq. & vener. sancto.

SVMMAE.

1 *Consuetudo non derogat iuri diuino.*
2 *Peccatum ex diuturnitate temporis aggrauatur.*
3 *Peccatum ligat animam.*
4 *Consuetudo iuri naturali derogare non potest.*
5 *Consuetudo iuri scripto non præiudicat.*
6 *Consuetudo rationabilis quæ dicatur.*
7 *Ad consuetudinem inducendam quantum tempus requiratur.*
8 *Consuetudo quare in iudicium deducatur.*
9 *Consuetudo qualiter probetur.*
10 *Iudex an debeat se informare de consuetudine.*
11 *Extraneus an obligetur ad consuetudinem.*

1 CVm tantò sint. ¶ Consuetudo † non derogat iuri diuino, cuius transgressio peccatum inducit. nec positiuo, nisi rationabilis & præscripta. h. d. diuisio patet. qa sunt duæ partes. Secunda, ibi [licèt.] Primã partẽ exẽplificat etiam in mechia. pone, ꝙ est consuetudo, vt si post certum tempus vxor non procreet liberos, vel efficiatur deformis, liceat retinere concubinã. talis enim consuetudo nullo tpe confirmatur. & idẽ dicit Host. s. non valere cõsuetudinem, vel statutum, ꝙ pro homicidio soluat quis pœnã pecuniariã. ad hoc s̃. c. proxi. & in Authen. de man. prin. §. oportet. coll. 2. & per Host. in summa huius ti. §. 4. in fi. & ver. quid ergo. vbi quærit, an valeat consuetudo, ꝙ quis possit pignorare debitorẽ propria auctoritate. tenet, ꝙ non valet contra inuitum debitorẽ: sed contra volentem sic. super hoc posset dici, ꝙ prætextu consuetudinis si creditor non reperit resistẽtem, põt ingredi, aliàs non. Idem dicimus in illa q. an iudex possit dare licentiam ei, pro quo lata est sententia, vt ipsam exequat̃ propria auctoritate. de qua per Bar. in l. iustè. ff. de acquir. pos. & l. tertia. C. de pigno. vbi plenè per eum. an ex conuentione hoc possit creditor. s. propria auctoritate ingredi. & ad propositum applicando hæc duo similia posset tradi regula: ꝙ illa, quæ possunt per pactum, & per sententiam, siue statutum induci, possunt etiam per consuetudinem. fa-
2 cit quod no. in rub. de decre. decur. lib. 10. C. ¶ Not. hic † ꝙ ex diuturnitate temporis aggrauatur peccatum. quod intelligitur verum in delicto continuato. secus in delicto momentaneo, quod non recipit reiteratiõẽ: vt homicidium, in quo magis punitur quis hodie, quàm quia 10. annis elapsis illud commisit, vt in l. si diutino. ff. de pœnis. Item intelligo verũ, cum quis vult per diuturnitatem tẽporis præscribere ipsum actum delinquendi: secus aũt si impunitatem delicti iam cõmissi. quia tunc pœna infligenda præscriptione tẽporis abo-
3 letur, vt l. querela. C. de fals. ¶ Secundò no. ꝙ peccatũ † ligat animam. ligatur enim anima per peccatum, sicut corpus per vincula, vt j. de depo. c. vno. secũdũ Fran. Vercel. & loquitur iste tex. ꝙ anima ligatur. ¶ Sed ego dico, ꝙ quò ad nostrum propositũ iuris scripti, ꝙ in delictis est dare, seu reperire ꝑsonalem obligationem, etiã quò ad fiscũ. quia ille, qui delinquit, videtur consentire in pœnam, vt l. 1. §. bestias. ff. de postu. quinimo plus dicunt quidam, ꝙ in delictis oritur fisco tacita hypothecaria in bonis delinquẽtis, vt C. pœnis fiscalibus credi. præferri. l. vnica. lib. 10. contrariũ not. in l. rescriptũ. ff. de pact. & l. aufert. §. fiscus. ff. de iure fisci. & dic, vt not. Guil. de Cu. in l. rescriptum. & ibi per D. Baldum. ¶ Tertiò no. re-
4 gulã, ꝙ consuetudo † non põt derogare iuri naturali. de quo j. dicam in prima q̃one. de statuto, vel priuilegio contrario iuri naturali dic, vt s̃. de consti. c. quæ in ecclesiarũ. ¶ Quartò no. in ver. licèt. ꝙ cõsuetudo † nõ præiudicat iuri scripto, nisi sit rõnabilis, & præscripta: qñ autem sit rationabilis, tra-
5 ctat glo. quæ incipit. quã consuetudinem, & quãto tempore dicatur præscripta, tãgit glo. magna. ¶ Venio ad oppositiones. & primò opponitur, & videtur, ꝙ ius naturale sit mutabile: & sic possit transgredi sine peccato, vt patet in præcepto circuncisionis, Gene. 17. c. & habetur de bap. c. maiores. §. cum ergo. Sol. quædam sunt ꝓcepta moralia: quædam mistica, quorũ alia sacramentalia, alia cerimonialia. de quibus no. 6. dist. §. vltimo. & 25. q. 1. §. sunt quidam. vbi de hoc. tex. ergo iste loquitur de ꝓceptis moralibus. contraria de misticis. ¶ Secundò opponitur, & vr̃, ꝙ etiã moralia sint mutabilia. nã consuetudo iudæorum excusat à ꝓcepto morali, scilicet mechię, vt patet in c. gaudemus. in fi. j. de diuor. Solu. vt ibi patet. nõ excusat à culpa: sed repudians non agit, nec excipit, cũ fuerit in culpa. simile de eo, qui cog. consan. vxo. suæ. c. discretionem. facit. j. de conse. eccle. vel alta. c. aqua. in fi. ¶ Tertiò opponitur de c. super eo. de cog. spirit. vbi cõsuetudo vincit legẽ diuinã, separando matrimonium aliàs licitum contra illud. Quos Deus coniunxit, homo non separet. j. de transla. per totum. So. vt ibi per Io. An. & de consan. & affi. c. quod super his. in vl. glo. per eum. ¶ Quartò opponitur de c. denique. 4. dist. Sol. vt ibi in glo. arg. & hæ oppões respiciũt primam partem c. ¶ Quintò opponitur ad §. licet. & videt, ꝙ consuetudo ꝓiudicet iuri positiuo, cũ sit illius derogatrix, interpretratrix, & conditrix. primũ patet. ff. de legi. l. de quibus. in fi. secundũ in l. nam ad ea. & l. minimè. in fi. ff. e. ti. tertium Insti. de iure na. & ciui. §. sine scripto. & 2. dist. c. eccle-

siarum.

siarum. de sepu'.c.de vxo.& c.certificari.eo.ti. Io. An.recitat multorũ oppositiones. Sed illa planior, videlicet ꝙ qñq; cõsuetudo est præter ius positiuum: qñq; cõtra ius positiuum. si præter:& est saluanda, si sit laudibilis, etiã si non sit præscripta. 11.dist.c.in his.& ff.de legi.l.diuturna.Si verò est contra ius scriptũ, requiritur, ꝙ sit præscripta, & laudabilis, vt hic: aliàs ipsum non tollit,& hoc voluit dicere lex, dũ dicit [valitura momẽto. vt aut rationem vincat, aut legem.] quæ verba Greg. hic, intelligens per hæc verba [rõnẽ, aut legem,] idest ius positiuum. & per istud [momento] quasi non statim sibi præiudicet, sed cum legitimè sit præscripta. ¶ Sextò opponitur, & videtur, ꝙ consuetudo legi contraria non possit esse rõnabilis. quod sic probatur. Ius est quicquid rõne consistit. 1.distin.c.consuetudo. Si ergo ius scriptum super rõne fundatur, necessariò concluditur, ꝙ si huic aduersetur consuetudo, erit irrationabilis. Sol. circunstantijs consideratis qñq; contingit magis esse rationabilẽ consuetudinem, q̃ ius scriptum. nam contra iuris regulas æquitas succurrit qñq;. facit l.bona fide.ff.depositi.vbi æquitas, & ius scriptum inuicẽ aduersantur. non est ergo mirum, si qñq; consuetudo contra asperitatem iuris ciuilis, vel mansuetudinem aliter qñq; disponat, iuris prouisionem exaggerãdo. quandoq; aũt mitigãdo. facit.ff.de extraor.crimi.l.saccularij.§. sunt quidã. & hic latius in nouella. ¶ Septimò oppo. ius positiuum causatur à lege naturali,& diuina. 17.q.3.§ fi.C.de præscrip.lon.temp. l.fi.post medium. Sed consuetudo non põt tollere ius naturale.vt s̃.proxi. rñ. ergo nec ius positiuum, quod causatur à lege naturæ,& diuino, vt sic accessorium naturã habeat principalis, vt in reg.accessorium. Sol. concedo oppositionem. & dico, ꝙ consuetudo, quæ induceret peccatum, non valeat cõtra ius positiuum, sicut nec contra ius naturale. sed vbi non inducit peccatum, sicut iure naturali valeret, ita etiam valeat iure positiuo. ¶ Octauò opponitur. consuetudo trahitur ex actibus priuatorũ,& moribus hominũ: ius verò positiuũ à Papa,& Imperatore: ergo non videtur, ꝙ consuetudo inducta ab inferioribus possit tollere legem sui superioris. 11.dis. c.inferior. Sol. vt hic in nouella. vbi dicit, ꝙ ex quadam superioris tolerantia hoc contingit. sicut enim superior inferioribus concedit facere statuta, vt l.omnes populi.ff.de iust.& iure. ita etiam consuetudines introducere, quæ nituntur ab eadem causa efficiente. facit l.de quibus.ff.de legi. ¶ Nonò opponitur, & sum in glo. secũda.& videtur, ꝙ ius naturale possit mutari. nam quandoque furtum impunè committitur, & homicidium,& tñ dicitur. non furtum facies. non occides. & no.25.q.1.c.sunt quidam. So. vt supra dixi in prima oppositione. quia quædam sunt præcepta moralia: quædam mistica. & quandoq; præcepta moralia prohibita permittuntur in aliquo certo casu, æquitate suadente, vt no.Inno. in c.quæ in ecclesiarum.s̃.de constitu. ¶ Decimò opponitur, & videtur, ꝙ iste tex. non benè loquatur. aut.n. intelligis de bona cõsuetudine:& illam nullũ ius vincit, aut de mala, & negari non põt, ꝙ non sit leuis auctoritatis. gl. quæ incipit sed quæritur. soluit tribus modis, vt habes in ea,& clarius p Ho. in summa huius tit.§.fi.ver.consueuit. dicit enim, ꝙ primũ dictũ huius § loquitur de bona, & mala consuetudine, implicitè factum narrando, secundò implicitè respondendo ibi, non tñ. Nam etiam mala consuetudo non dicitur mala apud eos, qui ipsa vtuntur.s. qui seruare eam volunt. assumunt enim impij quandoque sibi eam in priuilegium.8.dist.c.mala.& hoc respectu etiam mala consuetudo non dicitur leuis auctoritatis. primũ rñsum ergo huius.§.generaliter loquitur. Secundũ limitat, ibi [non tamẽ.] Tertiũ à limitatione excipit casum, ibi [nisi] &c. ac si diceret secũdùm Pe.& Ab. Rex habet magnam potentiam. ecce genus, non tñ tantã, ꝙ posset capere illam ciuitatem infra tres dies. ecce species, nisi tales nobiles assisterẽt, exceptio à limitatione. ¶ Venio ad qõnes.& primò quæ-
6 ro, quæ dicatur consuetudo † rationabilis. Sol. dicit glo. quæ incipit: quam consuetudinẽ. ꝙ illa dicitur rationabilis, quã iura non impugnant. quod dic, vt in ea.& no. 12.dist.c.illa. & idem Inno. Host. dicit, hoc arbitrio iudicis discernendum, vt no. in summa in principio.& de consti.c.1.lib.6. Et aduerte, quia exempla, quæ ponit glo. quædam habẽt expressam iuris assistentiam,& quædam expressam iuris resistentiam. & de his non dubitatur. quidã verò sunt casus positi extra expressam iuris assistentiã, vel resistentiã:& tunc dom. Io. An. in septimo articulo sic plenè distinguit. aut cõsuetudo est de negotijs, vel actibus, in qbus non vtimur iure scripto.& tunc pro lege seruetur. 11.dist.c.in his.& ff.de leg.l.diuturna. & l. de quibus. in prin. aut est de his, in qbus vtimur iure scripto naturali, vel positiuo.& tunc aut ius expressè assistit, aut resistit: aut est casus positus extra expressam assistẽtiã, vel resistentiam iuris scripti. Primus & secundus casus sunt indubitati, vt in exemplis hic positis in glo. Tertio casu dic, ꝙ aut consuetudo ratione caret: aut ratione fulcitur. Primo casu dicit ipse, ꝙ non valet. 8.dist.c.mala. hoc intelligo verũ, qũ caret rõne. i. quia inducta est contra rationem naturalem. Sed si non est sic inducta, sed nullam habet in se rationem: licèt sit erronea, tñ valet, secundùm quosdã. pone exemplum secũdùm Host. inductum est cõsuetudine in burgo panicalis, ꝙ si quis ducat mihi vinũ in plaustro: si pono manũ ad plaustrum, periculum effusionis est meũ. certè bene seruabitur: sed non extẽdetur ad alia liquida, nisi ad vinum. & hoc ideò quia non habet in se aliquam rationem. Si aũt esset rationabilis, extenderetur de similibus ad similia. vt ff. de leg.l. Imperator.& C.e.l.1.& vide per Host. in summa huius ti.§.4.ver. per hoc etiam.& hoc dicit Io. An. hic super glo. vltima. Secundo casu quando rõne fulcitur: aut consuetudo est secundùm ius, aut præter ius, aut supra ius, aut contra ius. Primo casu valet,& illud corroborat. 8.dist.c.frustra. in fi. & C. de leg.l. cum de nouo. Secundo casu cũ est præter ius: & valet. & sic loquit̃ hoc principiũ.& 11.dist.c.in his.& 12.dist.c. illa. Tertio casu quando est supra legẽ; quia interpretatur illã: & valet, vt s̃.eo.c. cum dilectus. Quarto casu qñ est contra ius:& tunc aut contra ius diuinum, aut contra ius gentium, aut cõtra ius positiuum. Primo casu aut illud ius diuinũ est morale consistẽs in præceptis,& prohibitionibus:& tunc non valet, vt hic: aut cerimoniale, aut sacramentale.& tunc contra tale ius valet consuetudo. 5.dist.c.1.& 2. de purifica. post par. c.vno. Secundo casu qñ est contra ius gentium, de quo. 1.dis. c.ius gentium.& dicũt Doct. ꝙ non valet, nisi cum causa, & quando versatur publica vtilitas. sic loquitur. ff. cõi. prædi.l. venditor.§.si constat. facit quod de statuto no. Ioan. An. s̃. de constitu.c. quæ in ecclesiarum. Tertio casu quando est contra ius positiuũ.& dicũt legistæ, ꝙ aut consuetudo præcedit legẽ.& consuetudo seruatur, nisi specialiter tollatur, vt in c. 1.de consti. lib.6. aut sequitur legẽ:& tunc aut est generalis, qua vtitur legislator: & tunc arrogat legẽ generaliter, vt l.de quibus.§.inueterata.ff.de leg. aut est particularis: & valet in illo loco.& sic loquitur.l.2.C. quæ sit lon.consue. & 11. dist. c.consuetudinis. quod est verum de iure canonico, si sit præscripta: aliàs non.& adde quod no. Spe. in ti. de instru.edi.§. compendiosè. ver. sed nunquid de consuetudine.& per Cyn. in dicta.l.2.in secunda oppositione.C. quæ sit lon.con. & circa fi. ¶ Secundò quæro quantũ tps † requiritur ad consue- 7
tudinem inducendã. gl. magna dicit de 40.an. Compost. dicit hoc verum in ecclesia. In alijs sufficiũt 10. vel 20. anni, vt l.si diuturno.ff.si serui.ven.& hoc probatur ex eo, quia dicitur longa consuetudo. longum aũt dicitur, quod 10. annis agitur, vt C.de præscrip. lon. temp. per totum. & hoc verum in his, quæ habent continuam cãm. & etiam in non habẽtibus continuã causam, si assistat titulus: aliàs sine titulo illa, quæ non habent causam continuam, exigunt tempus, cuius memoria contrarij non existit, vt ff. de serui.l. seruitutes. titu. generali. Alij dicũt, ꝙ in præscriptione incorporalium nõ requiritur

quiritur titulus, vt d.l. diuturno. & de hac quæstione. s. quantum tẽpus requiratur ad cõsuetudinem, no. Cy. in d.l. 2. in secunda quæstione principali. in 7. quæstione ipsius. & illã opinionem Azo. ꝙ 10. anni sufficiant inter priuatos, tenet hic Io. An. super tertio articulo. ver. secũdò quæritur. Si verò est contra legem, requiritur tempus. 40. an. de quo per Host. in summa. e. ti. §. 2. & in Specu. de præscrip. §. de consuetudine. Sed dices tu, cum lex statim post promulgationem sortiatur effectum: quare non ita statim consuetudo, cum homines vti incipiunt. dicit Ioan. And. ꝙ non ita apparet de consensu populi per consuetudinem, sicut per legem scriptam. licèt enim vnus, duo, quatuor, siue decẽ de populo aliqd faciant, nõ ex hoc colligitur cõsensus totius, vel maioris partis populi, nisi maiori parte roboret. Vnde actus inualidi ligant omnes homines, sequuta diuturnitate temporis. C. ad Vell. l. si mulier. & l. cum de in rẽ verso. ff. de vsur. ¶ Sed hic tertiò quæritur, quando incipiat currere istud tempus. 10. vel 40. annorum. tenet hic Io. An. in tertio articulo, & in quæstione ipsius, ꝙ incipiat ab illo primo actu, qui geritur. quo iterato cum diuturnitate temporis inducatur consuetudo: licèt Pet. vt hic ipse refert, aliter dixerit. ex prædictis ergo secundùm glo. ad hoc vt consuetudo præiudicet iuri communi, requiritur, ꝙ sit rationabilis, & præscripta. circa hoc vide, quod no. 8. dist. c. frustra. & 18. quæst. 5. c. seruitium. secunda dicit glo. ꝙ requiritur, ꝙ sit ex certa scientia introducta. per hoc dicunt qdam, ꝙ erronea consuetudo valeat: sed non trahatur ad similia. de quo supra dixi. & Hosti. in summa huius tit. §. 4. ver. hoc etiam. & per Io. And. hic super tertio articulo. versi. secũdò quæro. & per Cy. in l. 2. in 4. qõ. principali. ¶ Tertiò requiritur secundùm glo. ꝙ sit obtenta in contradictorio iudicio. de quo plenè per Cy. in d.l. 2. & in 2. & 6. q. vbi quid iuris, si iudex pluries contra legem pronunciauit: an sit introducta consuetudo. ¶ Quartò secundùm glo. requiritur pluralitas actuum ad consuetudinem inducendam. & quod maior pars populi vsa sit. quot autem actus requirantur, & quo modo consensus maioris partis populi colligatur, hic plenè examinat Io. And. super tertio articulo in prin. qui refert opiniones legistarum, de quibus in d.l. 2. & in 2. quæstione principali tractat etiam, an per consensum coactum inducatur consuetudo, & an per non vsum. de quo plenè in c. cum Ioannes. j. de cle. coniu. Item an requiratur actus iudiciarius. & an sine contradictione possit induci consuetudo. & ex prædictis apparet secundùm glo. ꝙ difficile est probare consuetudinem, imò quasi impossibile, secundùm Hostiẽ. qui remittit ad summam. eod. tit. §. 1. 2. 3. & 4. ¶ Quintò quæritur. si longo tempore apparet aliquid vsitatum in ciuitate communiter: tamen aliqui aliter vsi sunt intra illud tẽpus. pono enim, ꝙ quandoque pronunciatum est pro, quandoque contra: an ex actis magis frequentatis inducatur consuetudo, non obstañ. vsu contrario paucorum intra idem tempus. videtur, ꝙ non. quia in præscriptione requiritur actus continuatus, non interruptus: ergo idem in consuetudine, vt l. 1. §. hic tantummodo. C. de vsuca. transformanda. & hoc tenet Accur. in l. cũ de consuetudine. ff. de lega. Cyn. tractat in d.l. 2. in fi. 4. qõ. principalis. & hic Ioan. And. super tertio articulo. in 8. q. vbi tenet, ꝙ aut semel, aut pluries est pronunciatum, populo tacente. & non est inducta consuetudo, etiã si in multis casibus super eodem fuerit pronunciatum contrarium. aut populus reclamauit contra istam pronunciationem vnam, vel plures. & tunc est cõsuetudo, nõ obstante tali contrarietate. de quo hic plenè per eum in 5. articulo. in fine. ¶ Sextò quæro, quare consuetudo † in iudicium deducatur. Ioan. An. prosequi-
8 tur istam. q. in 4. articu. principali. vbi dicit, ꝙ quandoque ꝓponitur in iudicio per modum actionis personalis: vt vicinus volens alienare vendat vicino volenti emere, & non alteri. vel ꝙ mihi liceat in fundo tuo lapides cædere. Si enim ista competunt de cõsuetudine, ageret dicta condictione. arg. ff. de condi. ex lege. l. 1. quãdoq; proponitur per modum actionis realis. quandoque per officium iudicis. quandoque per viam actionis, vt hic in quarto articu. per eum. vbi etiam quærit, an actor habeat necesse in libello allegare consuetudinẽ. quidam ꝙ sic. quia consuetudo, sicut statutum, in facto consistit. Iac. de Bellaperti. tenet, ꝙ nullo modo expediat consuetudinem allegare. de quo latius ibi per eũ. ¶ † Septimò quæ-
9 ro, qualiter probetur consuetudo. Io. And. hoc prosequitur valde latè super quinto articulo. & Cy. plenè in dicta l. secunda. in quarta quæst. principali. ꝙ enim probari debeat, patet in c. cum dilectus. s. e. & in hoc differt à iure scripto. quod ꝓbari non expedit, vt l. ab ea parte. ff. de proba. ¶ Videndum est enim primò, per quot testes probetur. Secundò, qualiter deponant. Tertiò, an iudex in hac cognitione debeat seruare iuris ordinẽ, vel de plano, & in camera se informare. ¶ Quò ad primum dicit Ioan. And. ꝙ sufficiunt duo testes, & hoc placet Hostien. in summa huius titu. §. quis debeat. & §. sequen. quò ad secundum qualiter deponant testes, vt probent consuetudinem. Hostien. in summa huius tituli. §. qualiter. ponit contra duplicem modum probandi. Ioan. And. refert triplicem modum, quem ponit Azo in eo. cap. ¶ Vltimò ponit opinionem legistarum, quam non approbat. quia nimis esset difficilis probatio consuetudinis. dicunt enim, quòd ex actuum pluralitate considerare debet iudex, an consenserit maior pars populi, necne. pone enim est ciuitas mille hominum in iudicio tempore, quo ius redditur. consueuerunt cõmuniter interesse 30. homines. si ergo allegetur consuetudo obtenta in tali iudicio 10. annis, fortè per 6. vel 8. sententias latas dicto tempore non esset consuetudo inducta. quia ex hoc apparet maiorem partem populi non conuenisse. Istã considerationem non approbat Ioan. And. quia nihil concludit super consuetudine exraiudiciali. dicit ergo ipse, ꝙ non præsentiam aliquorum: sed patientiam populi diutinam, & actuum frequentiam sufficit probare ad consuetudinem inducendam. & bene hic no. ꝙ ipse dicit, quomodo dicantur testes singulares. de quo etiam clariùs per Cy. in d.l. 2. in 4. q.
10 principali. ¶ Circa tertium, an iudex † debeat se informare de consuetudine de plano: videtur, quòd sic, sicut de iure scripto, vt no. Innocen. s. eo. c. cum inter vos. de hoc not. Cyn. in dicta l. 2. in 4. q. & hic per Ioan. And. vbi dicit, ꝙ quicquid sit de iure super ordine procedendi: tamen pars debet se offerre probaturam, & probare quod in facto cõsistit. ¶ Octa-
11 uò quæro, an extra ius † obligetur qs à cõsuetudine. & qd si consuetudo sit diuersa actoris, iudicis, & rei, quam consuetudinem sequetur iudex in iudicando. dic, vt no. s. eo. super rub. vbi etiam per Ioan. And. an consuetudo laicorum liget clericos. de quo etiam per eũ in reg. sine culpa. & Phi. eo. ti. §. fina. ver. sed pone, ꝙ inter laicos. & dic per Cyn. in d.l. 2. in fi. vbi etiam. an consuetudine ligentur furiosi, & minores. & generaliter an consuetudo extendatur ad alias personas, vel ad alia loca. dic per Innocen. j. de offic. ar. c. fina. & an merum, & mixtum imperium possit quæri per consuetudinem. dic in cap. cum contingat. infra de foro compet. & l. 1. C. de eman. lib. per Cyn. ¶ Octauò principaliter quæro, certum est, quòd sicut lex trahitur ad similia: ita & consuetudo, vt l. 2. C. quæ sit lon. consue. pone ergo, ꝙ lex per consuetudinẽ est sublata. accidit casus similis, an in illo simili sequi debeamus simile legis, vel simile consuetudinis. pone enim, quòd contra. l. 2. C. de rescin. vend. est patriæ consuetudo contraria, quòd in contractu venditionis deceptio vltra dimidiam iusti pretij non curetur. pone ergo, quòd contingat dicta deceptio in contractu locationis, ad quem trahetur ratio dictæ l. an de ipso contractu iudicabimus secundùm simile legis, vt rescindatur: vel secundùm simile consuetudinis, vt non rescindatur. vel pone, quòd monachi succedunt parentibus in hæreditate, & omnibus secundũ leges: sed de cõsuetudine non succedunt in feudo. an idem erit in canonicis regularibus,

gularibus, qui sunt eisdem similes. dic vt hic plene per Ioan. An. in vltimo membro. vbi tenet, ꝙ illud simile legis, vel consuetudinis erit sequendum, quod maiori nititur æquitati. vt si maiori æquitati nitat̄ lex, quàm cōsuetudo, sequi debemus simile l. aliàs sequamur simile consuetudinis super maiori æquitate fundatū. vbi verò ponamus omnia paria, sequi potius debemus simile legis, quàm consuetudinis. à simili tamē legis abrogatæ arguere non debemus: licèt eius rōnem, si sublata non est, possimus inducere, vt not. C. de lati. liber. tol. l. vnica. in prin. Do. Çy. examinat istam q. plenè. C. quę sit lon. consue. in l. 1. & dicit idē, qđ Io. An. licèt per alia verba. dicit enim, ꝙ aut ratio motiua consuetudinis, vel statuti est maior, quàm rō legis (quod potest deprehendi secundū varios mores populorū:) & illā sequi debemus: aliàs rōnem legis. q. etiam quærit (posito ꝙ consuetudo non trahatur ad similia) an trahatur ad casus maiorem rōnem habentes. pōne, dicit statutū, ꝙ filia dotata non succedat: an idē erit in nepte, vbi maior est rō excludendi. vel pone, statutū, vel consuetudo dictat, ꝙ liceat impunè occidere bānitum. an poterit vulnerari. vel pone, pro homicidio statutum imponit pœnam pecuniariam: an idem erit in furto, vel alio minori crimine. dicit Cy. post Nic. de Mata. ꝙ vbi casus habens minorem, vel maiorem rationem, per quandam consequentiā, vel etiam impropriè potest includi sub expresso, vt in primis exemplis de filia, & nepte, occiso, & vulnerato. & consuetudo, siue statutum ad illum etiam casum extenditur. aut sunt omnino casus diuersi (vt in homicidio, rapina, adulterio, falsitate, & similibus) & tunc consuetudo, vel statutum disponens super vno nō extenditur ad aliud debitum, vbi esset maior ratio disponendi. quæ verba no.

De postulatione prelatorū.

DICTVM est supra de iure scripto: sed quia
a parum est iura a condere, nisi sint ministri, qui ea tueantur, & reddāt, vt l. 2. §. post originē, ff. de orig. iur. & de elec. c. vbi periculum. §. præterea. lib. 6. Ideò de ipsis ministris, & ipsorum assumptione est videndum. & quia interdum per postulationem, interdum per electionem, interdum per translationem assumuntur. & quia postulatio innititur gratiæ: electio verò iuri communi. ideo de postulatione prælatorum pręmittit. de materia 81. dist. per totum. repetitur in 6. & de ipsa in hoc volumine tangitur in pluribus locis, vt hic vide in nouella &c.

ADDITIO.

a ¶ Quia parum est iura. Adde quæ dixi in addi. ad Zaba. hic. vbi allegabā tex. in c. decernimus. de senten. excom. in 6.

SVMMAE.

1 *Impostulabilis quis dicatur.*
2 *Discordia inter electores quandoque oritur.*
3 *Appellatio aliquando fit in electionibus.*
4 *Episcopus eligi non debet, sed postulari.*
5 *Confessio procuratoris an præiudicet domino.*
6 *Ignorantia eius, quod communiter est notum in ciuitate, non excusat.*
7 *Legatus interpretatur verba ambigua posita in rescripto Papæ.*
8 *Electio in loco interdicto fieri potest.*
9 *Inobedientia est digna vltione.*
10 *Eligendus eligentibus conuenire debet.*
11 *Postulantes indignum, priuantur potestate postulandi.*
12 *Postulatio, & electio qualiter differant.*
13 *Eligibiles qui sint.*

1 AD hęc ¶ Impostulabilis † est, qui violat interdictum. h. d. Primò ponitur iniusta postulatio, postulantium petitio, petitionis impugnatio, postulati duplex excusatio, excusationis reiectio, reprehensionis exclusio, postulationis repulsio, gratiosa concessio. ¶ No. primò, ꝙ quandoq; oritur discor-
2 dia † inter electores. & hoc non est nouum. 8. q. 1. c. nec nouum. & 63. dist. c. nosse. & ff. de arbi. l. item si vnus. §. 1. ¶ Se-
3 cundò no. † ꝙ quandoq; in electionibus appellatur. forma autem, quæ seruatur in talibus appellationibus, habetur in c. vt circa. de elect. lib. 6. & intellige hunc tex. ꝙ isti appellantes ab appellatione recesserant tacitè, vel expressè. quod an possint, dic vt in c. quamuis. de elec. lib. 6. ¶ Tertiò no. ꝙ epi-
4 scopus † non debet eligi, sed postulari, qui autem postulari debeant, & qui eligi. ĩ. remittam. ¶ Quartò no. ꝙ hæc postulatio præsentatur superiori per pręceptorem, & abbatem. & sic abbas potest esse procurator ecclesiæ cathedralis. facit ĩ. de censi. c. sopitæ. de monacho dic, vt in c. cum I. & A. ĩ. de re iudi. ¶ Quintò no. in ver. verùm, ꝙ quando superior per auditum percipit inhabilitatem postulati, vel electi, non debet precibus condescendere: sed se melius informare, & supplere de facto in tali casu, vt dicam. ĩ. e. c. bonæ. & hic per Doct.
5 ¶ Sextò no. in ver. ꝙ & idem. ꝙ cōfessio † procuratoris a no-
a cet domino. de quo. ĩ. de cēsi. c. olim. & aduerte, quia tex. nō dicit [confessus fuit] sed dicit [non negauit] ex qua taciturnitate resultat confessio. de quo in c. 2. ĩ. de confes. lib. 6. ¶ Septimò no. ꝙ ille, ad quem non peruenit vllo modo sententia interdicti, si celebrat illo tempore, excusatur. facit ĩ. de cle. ex. mi. c. apostolicæ. hoc verū, nisi ignorantia sit supina, quæ non excusat, vt hic, & in glo. latius. ¶ Octauò no. ꝙ quando per famam peruenit ad aliquem notitia interdicti, tenetur illud seruare: sicut enim fama excusat quandoque à pœna in re licita, & permissa. vt no. ĩ. de spon. in c. in præsentia. ita à re ꝓhibita debet ratione famæ aliquis abstinere, vt hic. plus tamen erat hic, quàm fama, quia cœperat per alios obseruari. & quia sua ecclesia metropolitana obseruabat. & ad hoc adde quod no. in c. 1. de sen. excom. in Cle. ¶ Decimò no. ꝙ non requiritur, vt cōstitutio singulorum auribus inculcetur. & arguit hic Papa de sententia ad constitutionem, quo autē tempore incipiat ligare constitutio, plenè not. in proœmio Cle. & dic vt no. 16. dist. c. qđ dicitis. ¶ Vndecimò not. ꝙ si-
6 cut non excusat ignorantia † eius, quod communiter est notum in vna ciuitate, ita etiam nō excusat, si est notum in vna prouincia. facit c. quantò. ĩ. de præsump. ¶ Duodecimò no. ꝙ si terræ alicuius subijciuntur interdicto, intelligitur etiam de terris sibi adhærentibus. & licèt adhærens sit interdictus, vt hic: non tamen adhęrens adhærentis. & est simile de sententia excom. quæ non trahitur ad tertiā personam, secundùm Io. An. qui remittit ad no. per eum in c. cùm desideres. de senten. excom. & aduerte ad hoc circa vnum verbum glo. ꝙ terra dicitur alicuius, si non habet proprietatem ipsius. sed tantummodo iurisdictionem. vnde secundùm Io. An. tota Italia est de Imperio: licèt pauca dominicalia habeat Imperator in ea. & credo quò ad efficaciam interdicti terra dicatur alicuius, non tantū respectu proprietatis, quantū respectu possessionis. licèt ista pronomina, meum, tuū, & suum, & etiam genitiui casus denotent dominium, vt l. 1. ff. de relig. & sump. fun. & l. seruos. ff. de leg. 2. & ad Sille. l. 1. & p Bar. ff. de ope. no. nun. in rub. licèt Io. An. dicat contrarium, scilicet si dicatur terra sua, non intelligatur de pignorata: sed tantummodo de illa, in qua habet dominium, secundùm V in. pro quo faciunt prædicta iura. Sed ego dico, ꝙ ex possessione præsenti præsumitur dominium, vt l. quidā. ff. de condi. insti. & ille, qui possidet bona fide, dr̄ dn̄s cogitatione dn̄ij, qđ habere credit, vt l. apud antiquos. C. de fur. ¶ Duodecimò, not. ꝙ le-
7 gatus † interpretatur verba ambigua posita in rescripto Papę. de quo in gl. & ĩ. de institu. c. cum venisset. ¶ Decimoter-

8 tiò no. in ver. sed cũ liquido. ꝙ in loco interdicto † põt fieri electio.& sic determinauit Hug. non est enim electio sacramentũ,sed q̃dam obligatio,& cõtractus.ar.ĩ.c.1.c. cum inter canonicos.per interdictũ enim solũ prohibent diuina, & ecclesiastica sacraméta,vt ĩ.de sen.excõ.c.fi.lib. 6. Sed istud nõ est tale,ergo &c. Item pro eo facit.ĩ.de eo,qui duxit.c.significasti.præterea hoc non est prohibitũ,ergo cõcessum. 2. q.6.c.consuluisti.& pœnalia sunt restringéda.de reg.iur.c.in pœnis.Nõ obst.c.cũ inter.S.ĩ.tit.1.quia loquitur de interdicto personarũ,non locorũ,nec c. vbi periculum. §. porro.de elec.lib.6.quia est spãle in electione Papæ, & etiam ibi facta

9 teneret, vt ibi no.¶ Decimoquartò no.ꝙ inobedientia, † siue contumacia est digna vltione,& pœna.vnde de iure ciuili contumaciá cõtra ducẽ belli capitali pœna punitur, vt l.omne delictum.§.contumacia.ff. de re mi.& plus peccat qui est cõtumax in faciendo,vt hic,quàm in omittendo, vt l. si seruum.de ver.obli.licèt q̃nq; non facere, appelletur factũ, vt l. si mora.ff.solu.mat.est.n.inobedientia talis culpa, in qua culpa est relaxare vindicta,vt hic. 28.dist.c. quia sunt culpæ. Et Seneca.27.epist.de absolutione Clodij adulteri.dicit, ꝙ minus crimen,quàm absolutio,peccatum est: q̃nq; tñ pietas,& misericordia adhibéda est. Vnde Salomon.misericordia, & veritas custodiunt regem, & roborabitur. clementia tronus eius.facit.45.di.c.disciplina.& 23.q.1.c.noli. ¶ Decimoquin

10 tò no.in ver.licèt aũt.ꝙ eligendus.† debet eligentibus conuenire.& ꝙ sibi conuenientẽ debet quis sumere sociũ. & ꝙ eligens dissimilẽ quò ad obedientiã est mulctãdus.¶ Decimo

11 sexto,& vltimò not. ꝙ sicut eligẽtes † indignum priuant potestate eligendi:ita etiam postulantes.constit.enim cũ in cũctis.quę loquitur de elec. habet etiã locũ in postulatione, vt hic.¶ Venio ad oppo.& primò oppo. hic innuit tex.ꝙ confessio ficta procuratoris,scilicet pro taciturnitate,noceat domino cõtra l.si fine.§. si defensor. alias est l. si defensor.ff.de interro.ac.glo.quæ incipit ex hoc videtur. format istud contrarium,& non soluit.Sol.ex apostillis Io. An. super ea collige tres casus.aut est procurator sine mãdato.& loquitur cõtrariũ.aut cũ mandato:& tũc aut dñs vult probare contra cõfessionem procuratoris : & potest, sicut põt contra propriã, probãdo rẽ se aliter habere.& ita loquitur l.certũ.§.pe.de cõfes.aut nihil probat contra:& præiudicat sibi,vt hic. & aduerte.quia,vt s̃.dixi,sm̃ Inno.iste tex. intelligitur de confessione procuratoris nõ expressa: sed p̃sumpta à iure,rõne taciturnitatis.ex quo notabiliter collige,ꝙ c.2.de confes.lib.6. habet locũ non solũ in principali:vt sua taciturnitas,si est monitus & iussus, habeat pro cõfes. sed ẽt habet locũ in procuratore: vt eius ficta confessio noceat dño. quod no. & adde qđ not. Io.An.ĩ.de elec.c.per inq̃stionẽ.& Bar.in l.qui delatoris. de iure fisci.ff.multi.n. diceret contrarium. q̃a regulariter delictũ procuratoris(sicut est istud in tacẽdo)non vř nocere domino,vt plenè.ĩ.vt lit. nõ contesta.c.1.& de materia dic per Cy.in l. 1.C.de confes. ¶ Secundò oppo.dicitur hic, ꝙ si per l̃ras,vel aliter,non peruenit interdictũ ad istius epi notitiã,arctat eũ.cõtra.ff.q̃ sen. sine app. rescin.l. 1.§. itẽ cũ ex edicto. Sol.vt in glo.q̃ incipit.sufficit.cui cõiunge glo.hæc allegatio. & ex no.in eis.Sol.ꝙ hoc operat forma,q̃ vigebat in illis regionibus de interdicto posito. quo casu debuit in dubio abstinere,vt ĩ.de sen.excõ.c. cũ desideres.nulli.n. licet ignorare,quæ publicè nota sunt,vel ẽt inter vicinos,vt no.23.q.1.c. paratus.de quo articulo dic,vt in reg.p̃sumit. de re. iu.lib.6. & c.proposuisti.82.dis.& 12.q.2.c.qui humanis. & vtrobiq; de hoc.¶ Tertiò opp.dr in ver. nec valet, ꝙ legatus fuit interpretatus mãdatũ Papæ.contra.ĩ.de sen. excõ. c.inter alia. & 11.q.1.c.ex his omnibus.& C.de legi.l.fi.cũ simi.So.gl. q̃ incipit no.ꝙ legatus.format istud cõtrariũ,& non soluit. Host. dicit,ꝙ hoc fecit ex plenitudine legationis,vel de spãli mandato Papæ,vel eius nomine: qđ postea Papa ratũ habuit. vel dic,sm̃ Inno. ꝙ sicut q̃libet iudex interpretatur legẽdũ corã ipso agitur causa,vt l. non pñt.ff.de legi. ita & legatus mandatũ Papæ.& intelligo de interpretatione,q̃ fundetur sup iuribus scriptis,ad q̃ verba rescriptorũ sunt referéda,vt c.causam.s̃.de rescrip.In casu enim nostro mandauerat Papa terrã regis subijci interdicto. quæ aũt dicatur terra regis, iura intelligunt,ꝙ etiã adhærens:vñ talem interpretationẽ potest facere q̃libet.& sic intelligo Inno. de sua autem cõstitutione non est dubiũ,ꝙ legatus potest interpretari.ĩ.de verb.sign.c. ex parte.& ita in quolibet iudice , vt possint interpretari suã sententiam , vt hic no.an aũt hoc possit deposito officio,remittit ad no.de verb.sig.c.ex parte.3. & ego remitto ad not. per Bar.in l.ab executore.ff.de appel.& an possit absentibus partibus.dic vt no.in c.olim.de ver.sig.per Io.An. Et an arbiter possit interpretari suã sententiam. dic vt in Spec. de arb. §.fi.ver.sed nũquid verbum.& ver.seq.¶ Vltimò qđ hic sub

12 tiliter tractat Inno.de differentia† inter electionem, & postulationem,prosequar per quatuor q. ¶ Quæro ergo primo,q̃ sit differentia inter ipsas. dicit ipse ꝙ de iure antiquo nulla est differentia. quia antiqua iura promiscuè istis vocabulis vtebant.63.dist.c.literis.& 61. dist.c.his autem. hodie verò magna est differentia,an aliquis eligatur,vel postuletur. Ille enim,qui eligit, statim vř in electum consentire , vt in sponsum canonicum,vel prælatum.& ideò si talis electus est inhabilis,vel indignus,cassatur electio,& punitur.ĩ. de elec.c.innotuit.Si aũt quis non eligit,sed postulat, non videtur cõsentire in eum,vt in sponsum, nisi placuerit maioribus. & ideo variare põt.ĩ,eo.c.bonæ. ¶ Secundò quæro,qui sunt eligibi

13 les,† siue eligẽdi,& qui postulandi,nõ.& dicã.ĩ.e.c.fi. alleg. vt epi postulandi sunt, vt hic: & ideò consentire non possunt. Idem in monachis,nisi eligerent in p̃latos suę abbatiæ:canonici verò,& alij, qui non possunt deserere ecclesias sine licentia prælati,an sint eligẽdi, & possint consentire sine licentia sui superioris.tenet,ꝙ cõsentire possint,sed non transire. q̃a habent ligatum transitum.& sic exercitium,non consensum, ar.ad hoc.l.per fundum.ff.de ser.vrb.præ. ¶ Tertiò quæro.si quis postulatus est in prælatum, an statim post consensum superioris iste erit prelatus.dicit, ꝙ per postulationem solẽnem statim post consensum superioris sit vinculum speciale contractum.& idem tenet Gof.in summa huius tit.§.officiũ. licèt.n. secundũ eum per admissionẽ postulationis videatur solùm habilitatus,vt eligi possit:tñ ad euitandũ circuitũ, seruat curia,ꝙ illa admissio idem,qđ electio,vt cõfirmatio,operetur,sm̃ Goff.ar.c.auditor.de rescrip.in Cle.¶ Quartò quæro,si postulant eligendum.dicit ipse,ꝙ si minus solẽniter: q̃a postulant à suo superiore: & bene faciũt,& procedent ad electionem.Si aũt solemniter,nihil agunt:quia non consentit in eum vt in sponsum: nec superior admittẽdo postulationem, põt facere ipsum sponsum. Sed tunc quæro quare statim est sponsus, cum superior admittit postulationẽ de persona postulabili,vt superius est dictum,& non de eligibili, vt in hac quæstione.Rationem differentiæ dic,vt hic no.Inno. qui tradit formam ad cautelam,ne contingat electionem,vel postulationem cassari dicta ratione: quia fortè sit postulata persona eligibilis:vel econtra,ꝙ quis dicat [eligo,& postulo omni modo,& forma,quibus melius.põt valere] quæ hodie reprobatur.ĩ.de postu.c. 1.lib.6.¶ Quintò oppo.dicitur hic,ꝙ Papa requisiuit istum procuratorẽ super crimine istius epi postulati:sed videtur,ꝙ hoc non debuerit facere. quia non pręcedente fama,non potest iudex inquirere de criminibus alicuius.de accu.c.qualiter.lo.2. Nam super multis criminibus etiam in inquisitione generali, siue speciali non debet iudex recipere, vel interrogare testes: nec debet fieri in specie de certo crimine, sed in genere, vt hæc probantur.ĩ. de accu. cap. qualiter. vbi de hoc. Solu. aut iudex vult inquirere super criminibus iam promoti. & habent locum contraria. aut super criminibus promouendi, & ipsius qualitate: & potest, vt hic. ¶ Quærere enim potest iudex de scientia, mo-

moribus, & irregularitate, & fama personæ, quæ etiam sola deberet impedire. 23. dist. c. laici. & de accu. c. Deus omnipotens. & contra promouendũ infamatum non debet queri de criminibus in specie, sed in genere. simile. ff. de qõni. l. 1. §. qui quæstionem. & sufficit promouendo habere literas testimoniales, dummodo non habeat contradictorem, nec laboret infamia. 2. q. 7. c. crimini. & 7. q. 1. c. qualiter. & de elec. c. 1. nec contra hunc sunt quærendi testes iurati: imò etiã sine iuramento, secundũ Io. An. & sic de plano, & sine iuraméto. & idem dicit Inno. quãdo aliqua ecclesia visitatur. de offi. archi. c. 1. & de statu mon. c. in singulis. & expressius. de cen. c. Romana. §. sanè. lib. 6. & idem quãdo fit inquisitio in capite, & in mẽbris alicuius ecclesiæ, de qua. ĵ. de re iudi. c. cum I. & A. in quo casu iurant testes dicere veritatẽ de omnibus reformãdis, & de criminibus exceptis occultis. de accu. c. qualiter. vbi de hoc. Et an infamatus cogatur de his iurare dicere veritatẽ, est dissensio. de quo ibi per Host. ex prædictis ergo collige, ꝗ qñq; fit inquisitio contra certã personã: qñq; contra collegiũ. & si contra certã personã, aut iam promotã, aut promouendam. & si promouendã, aut laborat contra eum infamia, aut nulla. Secũdo casu si cõtra ecclesiã, siue collegium. dic, vt s. & hñt hæc locũ de inquisitione ꝓhibita, vel permissa cõtra eos, q gerunt administrationẽ publicã. & circa hoc de publica vtilitate tenet cõtra priuatos, aut in foro ciuili. quibus casibus sit concessum iudici procedere per inquisitionem. dic vt in l. 2. §. si publico. ff. de adul.

ADDITIO.

2 ¶ Confessio procuratoris. Adde glo & ibi Ant. de But. in c. 1. vt lit. non cõte. Spec. in tit. de confes. in §. postremò. ver. si verò. Doct. in c. scriptũ. de elec. Cy. in l. 1. C. de cõfes. Bar. in l. certum. §. sed an et ipsos. ff. de cõfes.

SVMMAE.

1 *Postulationem cassatam reiterans, priuatur eligendi potestate.*
2 *Illicitam rem faciens punitur, licèt effectum non sortiatur.*
3 *Gratia simpliciter facta debet intelligi, vt obseruentur iura cõia.*
4 *Electio si spectat ad plures, si sint aliqui priuati potestate eligendi, deuoluitur eorum potestas insolidum ad alios.*

GRatum ¶ Casus. Qui postulationẽ cassatam innouat, est eligendi, & postulandi potestate priuatus. & sunt duæ partes principales. Prima ponit relationẽ legati, continentẽ processum canonicorum Senonẽ. & ipsius legati. Secunda approbat ipsius legati processum, ibi [nos igitur] vel diuide aliter. Primò ponitur narratio duplicis postulationis, & alterius reiectio. Secundò ponitur Papalis approbatio. ¶ Not. primò,
1 † ꝗ ille, qui postulationem cassatã de persona indigna reiterare conatur, priuatus est ipso iure potestate eligendi. ¶ Et ex hoc no. secundò, ꝗ faciendo tantũmodo de facto rẽ illici
2 tã faciens † punitur: licèt factum eius non sortiatur iuris effectum, arg. cõtra. l. 1. in fi. ff. quod quisq; iuris. ibi [Quid. n. obfuit conatui, cũ iniuria nullũ habuerit effectum.] Sed dic, ꝗ qñq; solus conatus, & attẽtatio puniẽda est, qñ iura prohibent factũ. de qua materia dic vt l. ea quidẽ. si manci. ita fuc. alie. C. & in materia delictorũ an de facto faciens puniatur. dic, vt l. qui ea mente. ff. de fur. & l. si quis non dicã. C. de epis. & cle. & l. si quis legatũ. ff. de fal. vbi no. an puniatur testis deponens falsum, si non valuit dictum suũ. vt l. cũ seruus. ff. de verb. oblig. ¶ Tertiò no. ꝗ sicut ille, ad quem spectat eligere, de iure cõi priuatur, si indignum eligit: ita etiã priuatur, si
3 spectat ad aliquem de gratia speciali. quia gratia † simpliciter facta intelligitur, vt obseruentur iura cõia, vt l. si qñ. C. de inoffi. testa. simplex autem concessio ciuiliter est intelligenda, siue emanet à principe, vt d. l. si qñ. siue à priuato, vt l. si cui. ff. de serui. nec sub generalitate tali [eligas quẽ vis] &c. veniunt odiosi, vt l. Lucius. §. Lucius Titius Damam. ff. de legа. 2. & ĵ. de sen. excom. c. fi. lib. 6. de qua materia in c. cũm.
4 ĵ. tit. 1. ¶ Quartò no. † si ad plures spectat eligere vt ad collegium, si aliqui sunt priuati potestate eligendi, deuoluitur ad alios insolidum istud ius. collegium est enim persona ficta, & repræsentata, vt l. mortuo. ff. de fideiusso. vnde inhabilitas singulorum de ipso collegio non inficit ipsum corpus. est & alia ratio. quia qñq; coniunctũ est cõe aliquod pluribus, si aliqui sunt incapaces, accrescit alijs ipsorum portio. & qñq;, si aliqui excluduntur, nõ dicitur alijs accrescere ex persona incapacium, sed non decrescere, vt l. 1. §. vbi aũt. C. de cadu. tol. ¶ Quintò no. ꝗ pro eo, quod dixi. s. c. proxi. ꝗ cũ superiori postulatio præsentat, ipsam admittit & prouidet ita, ꝗ post postulationẽ solẽnẽ p̃sẽtatã, & admissam noua electio nõ requiritur. dic vt ibi. ¶ Sextò & vltimo collige subtiliter, ꝗ in materia delictorum quod agitur à maiori parte Capituli, nõ est perinde, ac si ab omnibus factũ esset: secus est in actibus licitis, & permissis, vt l. quod maior. ff. ad munici. Si ergo maior pars vniuersitatis delinquat, minor pars nõ patitur pœnã, nec iure suo priuat, ad hoc allego. l. no. ff. de magi. cõue. l. 1. & facit quod no. Inno. ĵ. de sen. excõ. c. grauẽ. aduertẽdũ tñ est; quia hic tractatur de pœna priuationis à iure eligendi. quæ licèt non cõcernat omnes de collegio vt singulos, sed concernat vt vniuersos: tñ de singulorum cõmodo tñ, vel in commodo agitur in effectu, vt c. si ciuitas. de sen. excom. lib. 6. vbi aũt ageretur de alia pœna vniuersitati imponẽda, quæ merè concerneret vniuersitatẽ ipsam, vt rebellionis: an si maior pars deliberat, quæro an tota vniuersitas patiatur pœnã. dic, vt d. c. grauem. & per Bar. in l. aut facta. §. nonnunquàm. ff. de pœnis. ¶ Quærit Io. An. hic est vnus casus, in quo priuatur quis ipso iure potestate eligendi. Quæro ergo, an sint alij casus, enumerat octo casus. Primus est, quando quis eligit p laicalẽ abusum. ĵ. tit. 1. c. quisquis. Secundus, qñ eligit semel reprobatum vitio personæ, vt hic. Tertius est, quando eligit ineligibilẽ, vel postulat qui non põt eligi. ĵ. c. 1. c. innotuit. Quartus ĵ. de elec. c. bonæ. §. 1. Quintus est quando excõicatus, vel suspensus. s. c. proximo. c. cũ dilectus. vbi de hoc. Sextus quãdo nõ eligit infra tẽpus iuris. ĵ. ti. 1. c. ne ꝓ defectu. & de supplen. neg. præla. c. fi. Septimus, quando postulat post appel. ĵ. c. 1. bonæ. 2. rñ. Octauus, cum laicus eligit: nec dicit iste priuatus. quia nõ cadit in eo habitus, vt l. penul. ff. de ver. obl. & c. sacrosan. & c. Massana. ĵ. ti. 1. multos aũt alios casus, in quibus priuatur quis ipso iure potestate eligendi, enumerat Host. in summa de elec. §. & aliter. ver. casu. & seq. & quod no. Io. An. ĵ. ti. 1. in c. auditis. super vlt. glo. ¶ Secundò quæro. dictum est in septimo casu, ꝗ ille, qui postulat post appel. priuatur potestate: an idem in eo, qui eligit post appel. dicit Innocẽ. ꝗ aliud est in electione. rõ est. quia electio, cũ sit ordinatio, nullã appel. impedire potest, nisi sit iusta. ĵ. tit. 1. c. cũ nobis olim. in prin. postulationem verò impedit quælibet appellatio, cum non debeat fieri, nisi in concordia. ĵ. c. 2. & 1. Alij tamẽ, secundũ eum, dicunt contra. videlicet, ꝗ nulla est differentia inter postulationẽ, & electionem quò ad impedimentũ appellationis. & hanc opinionem tenet Host. vbi facta fuerit postulatio à duabus partibus: tunc enim eiusdem, imò maioris efficaciæ est, quàm electio. ĵ. ti. 1. c. scriptũ. Si igitur minus iusta appellatio non impedit electionẽ: multò magis non debet impedire talẽ postulationem. potest esse ergo vera opi. Inno. cum postulatio non est facta à duplo maiori parte. facit quod no. Io. An. in c. auditis. super glo. vlti. ¶ Tertiò quæro de his, qui sunt priuati potestate eligendi, vel non possunt eligere, an sint vocãdi ad electionẽ dicit, ꝗ valet electio, ipsis non vocatis: quia nõ possunt agere de cõtẽptu. hoc verum, nisi illi priuati essent quasi possessione iuris eligendi. ĵ. tit. 1. c. in Genesi. & illi sunt priuati ipso iure potestate eligẽdi, qui eligunt scienter indignum. ĵ. tit. 1. c. cum in cunctis. §. clerici. ¶ Quartò & vltimo glo. disputat quæst. si omnes de Capitulo eligunt scienter indignum, excepto vno, an in ipso

remaneat

remaneat dictum ius: ita q posſit eligere, arguit pro, & contra. & determinat, q pōt, ſm Io. & idem Goff. hic: non tamen poterit eligere ſeipſum. quod dic, vt j. de iure pat. c. per veſtras. hanc opi. tenet Phi. Inno. Hoſti. & communiter oēs. in vno enim retinetur ius collegii, vt not. in l. ſicut ff. quod cuiuſq; vni. no. ¶ Et aduerte, quia ſupra enumerati ſunt caſus, in quibus priuantur aliqui ipſo iure. & tunc habet locum q̄ſtio glo. & deciſio an penes alios non delinquētes remaneat ius eligendi, etiam ſi ſit vnus, & in quæſtione noſtra. Si autē non ipſo iure: ſed per ſententiam aliqui priuarentur (vt cum eligunt contra formam c. quia propter.) tūc an ad alios deuoluatur, non credo. iſta tamen quæſtio in eligentibus cōtra formam non videtur procedere. quia nō poſſunt aliqui peccare in forma, quin peccent omnes. quia forma cōcernit Capitulum, non ſingulos.

S V M M AE.

1 *Papa ſupplet defectus.*
2 *Vtilitas publica priuatæ eſt præferenda.*
3 *Poſtulatio, cum diſcordat, admitti non debet.*
4 *Eccleſiæ per poſtulationem, vel electionem prouidetur.*
5 *Vtilitas publica, & priuata quatuor modis ſumitur.*

BOnæ memoriæ. ¶ Poſtulatio, per quam priuata, vel minor vtilitas communi, vel maiori præfertur: vel quæ fit à minori, q̄ à tertia parte, admitti non debet. h. d. ¶ Et prima pars ponit duas diſcordes poſtulationes. Secūda vtráq; repellit, cauſas exprimens. ibi [nos igitur.] Tertia monet nouam prouiſionem fieri. ibi [mandantes.] ¶ No. primò, q in ſuprascriptione nō dicitur. Canonicis, & Capitulo, ſicut communiter in aliis Decre. & eſt ratio, quia ibi. ſ. in eccleſia Rauen. eſt duplex collegium. ſ. canonicorum Cardinalium, & canonicorum. ſimile. 93. diſtin. c. illud. & quod not. 32. q. 2. c. ſicut. & c. 1. & vide de præbē. c. ſi pluribus. li. 6. per Io. An. ¶ Secundò not. q exprimitur hic modus vacationis. quod eſt ponderādum in literis ad beneficia impetratis: vbi expreſſio vnius modi non includit reliquum, vt c. ſuſceptū.
1 de reſcrip. lib. 6. ¶ Tertiò not. q † Papa ſupplet de facto. an autem quilibet iudex hoc poſſit in cauſis, quæ vertuntur coram eo. gl. hic tangit. & Io. An. remittit ad no. 28. di. c. priuſquam. & 40. q. 5. c. iudicātem. & in Spec. de diſpu. aduo. poſt prin. Do. Io. de Lign. hic confusè tentat. Sed tu clarè proſequere, vt no. Bar. in l. 3. §. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. & eſt bona gl. j. de elec. c. cupientes. §. ceterùm. in fi. ſup ver. contumacia. li. 6. & per Cy. C. vt quæ deſunt aduo. iudex ſup. l. vnica. Et diſtingue breuiter, ſm Bar. aut iudex vult ſupplere in his, quæ pertinent ad tuendam publicam vtilitatē, vel ſuum decorem. & poteſt, vt hic, & l. quos prohibet. ff. de poſtu. aut vult. ſupplere circa alia reſpicientia priuatum cōmodum. & tunc aut vult probationes inducere, interrogando partem, vel recipiendo teſtes in iudicium productos: & poteſt, vt l. vbicunq;. ff. de interroga. actio. & in Authen. de teſti. §. illud tamen. & c. cum Ioā. j. de fide inſtru. aut vult ex ſuo officio teſtes, & inſtrumenta in iudicium deducere nunquam inducta. & tunc aut iudex vult inducere pro abſente in caſu, quo poteſt ad ſniam cōtra eum procedi: & pōt tam in cauſa appellationis, quàm in cā principali, vt C. quomodo, & quandò iudex. Auth. qui ſemel. ibi [perquiſita veritate.] & c. & l. fin. §. 1. & quod ibi no. C. de appella. aut vult inducere pro præſente: & tunc regulariter non pōt, per iura hic allegata in gl. fallit in duobus caſibus. Primò in inquirendo veritatem inſtrumenti in iudicium deducti. Secundò propter inquirendam conditionem teſtium inductorum in iudicio, vbi ex ſuo officio inquirit à vicinis in Authē. de teſtibus. §. 1. in gl. quæ incipit. 1. artis laudabilis. & prædicta habent locum in ciuilibus. in criminalibus verò an ad defenſam, & offenſam poſſit teſtes inducere, ibi per Bar. & in ſua diſputatione, quæ incipit. Iudex maleficiorum. ¶ Quartò no. q pu-
2 blica vtilitas † præfertur priuatæ. de quo j. dicam. ¶ Quintò no. q poſtulatio nititur gratia, de quo in glo. ¶ Sextò not. q quando poſtulatio non recipitur, vel admittitur à ſuperiore, non propter defectum poſtulantium ad ipſos deuoluitur poteſtas iterum eligendi, vel poſtulandi: ſecus quando poſtularent, vel poſtulationem caſſatam renouare iterum niterentur, vt duobus. c. ſ. proxi. ¶ Septimò not. † q poſtulationem
3 diſcordem non conſueuit admittere. & aduerte, quia nō dicit tex. [non debet] ſed dicit [non conſueuit.] poſſet ergo, ſi ſuperior vellet, admittere. quod eſt verum, ſi eſſet facta à maiori parte Capituli. 65. diſt. c. 1. 2. & 3. Non obſtat c. ſcriptū. j. ti. 1. quia loquitur, cum concurrit poſtulatio, & electio ſecundùm Goff. Hoſt. dicit, q verbum, conſueuit, denotat ſtilum Romanæ curiæ. vnde quò ad inferiores, qui tenētur ad ſtili obſeruantiam, exponitur, non cōſueuit, pro non debet, vnde inferior à Papa non debet talem poſtulationem admittere, non celebratam à duplo maiori parte. in Papa ergo locum habet opi. Gof. quòd poſſit poſtulationem admittere, ſi eſt facta tantummodo à maiori parte Capituli. ¶ Octauò
4 no. quòd per poſtulationem, † vel electionem eccleſiæ prouidetur. committitur alter modus in tex. quia quandoq; prouidetur per nominationem. circa quam quærit Io. And. quæ eſt propriè nominatio. dicit, quando duo, vel plures idonei nominantur ſolemniter Papæ, vt eligat alterum ex eis, vt ſibi placuerit. 85. diſt. c. archi. & à tali nominatione (ſi eſt facta ſolemniter) non eſt licitum reſilire: ſicut nec à poſtulatione, poſtquam eſt ſuperiori præſentata. & in hoc eſt ſimilis poſtulationi. infra eo. c. proxi. nominantes verò, & cui eſt præſentatio facta, poſſent reſilire, etiam inuitis nominatis, ſecūdùm Ho. & Compoſt. ¶ Vltimò eſſet hic plenè tractandum, an publica vtilitas præferatur priuatæ. remitto ad Bar. in l. 1. ff. ſolu. ma. vbi ſic dicit, & præſupponit pro intellectu iſtius
5 materiæ. quòd publica, & priuata vtilitas † poteſt quatuor modis ſumi. Primò eſt quædam publica vtilitas, quæ ſuam vtilitatem affert in communi, & in quolibet particulari. qđ conſiſtit in ſacris, ſacerdotibus, & magiſtratibus. nam ſicut vnus poteſt intrare eccleſiam, & orare: ita alius. ſicut cum vnus defendit à magiſtratibus, ita alius, vt ff. de iuſti. & iure. l. 1. §. huius ſtudii. Scđa eſt vtilitas publica: qa ſuā vtilitatem affert in cōi, & non particulari, vt in camera fiſcali, vt l. vtilitas. C. de priuile. Tertia eſt q̄dam vtilitas priuata principaliter, tñ ſecūdariò dr̄ publica: qa reſpectu vniuerſi vtilis eſt. qa affert vtilitatē reſpectu vniuerſi. & eſt apta afferre in quolibet particulari: vt q mulieres ſint dotatæ. nā ſic nubēt, & poterūt gn̄are filios, q erūt fortè magnates, & ſacerdotes, vt Papa & Imperator. & ſic eſt apta afferre ſuā vtilitatē in quolibet particulari. & de hac loquitur hoc. c. Quarto modo aſſumitur vtilitas publica illa, q̄ principaliter eſt priuata: ſed ideò dr̄ publica: qa affert vtilitatem reſpectu vniuerſi, ſed in particulari affert ſuā vtilitatē cuilibet per ſe ſeparatim. ita q vni, nō alteri, nec eſt apta afferre in quolibet particulari vniuerſali. exemplū q oēs ſint diuites ſimpliciter loquēdo ſine adiectione alicuius cauſæ. qa hoc reipublicæ intereſt, vt Inſti. de his q ſunt ſui vel alie. iuris. §. penul. & in Auth. vt iudi. ſine quo. ſuffra. §. cogitatio. ff. de procura. l. ſeruum quoq;. §. publicè. iſta ꝓpriè eſt priuata vtilitas. cū igit q̄rit, an vtilitas publica ꝓferat priuatæ, vel ēt vna publica alteri publicæ vtilitati. dic aut q̄ris de prima publica: & illa ꝓfert oībus aliis. vt C. de ſacroſ. ecc. l. ſancimus. & c. bonæ. de poſtul. ff. de reli. & ſump. fu. l. impenſa. qđ eſt notandum ad multa. illa. n. ꝓfertur dotibus. aut q̄ris de ſcđa: & in iſta aut q̄ris, an ꝓferatur tertiæ, vt in caſu. l. nr̄æ. & dic q non. ſed pari paſſu ambulāt, vt l. 2. de priuil. fi. fallit in l. ſatis. in qui. cau. pi. ta. C. aut quæris, an iſta præferatur quartæ. hoc eſt vtilitati priuatorum, aut loquit de iure iā q̄ſito præferendo: & publica præfertur, vt C. de priuile. fi. per totū. & de priu. Cre. l. penul. aut loq̄ris in iure de nouo p principē concedendo: tunc q̄nq; princeps

præfert priuatam vtilitatem, ne videatur auarus, vt C. de secun.nup.l.2. Si verò quæris de tertia: & ista præfertur vtilitati priuatorū, vt hic. & Authen. res quæ. C. communia. de leg.

SUMMAE.

1 *Electio archiepiscopi de iure spectat ad canonicos ecclesiæ.*
2 *Quasi possessio non probatur, eoipso, quòd aliquis gerit actum conuenientem possessor.*
3 *Papæ quando non constat de meritis causæ, tunc non iudicat.*
4 *Postulatio contra formam mandati irritatur.*
5 *Ius eligendi aliquando spectat ad aliquem ratione consuetudinis.*
6 *Electioni eius consentiens, de quo non habet plenam notitiam, non dicitur secundùm conscientiam agere.*
7 *Alienigenæ in ecclesijs præfici non debent.*
8 *Honestius est transire de minori ad maiorem dignitatem, quàm de pari ad parem.*
9 *Illusio venit reprobanda.*

BOnę. ¶Casus. Archiepiscopo in archiepiscopum postulato, ex quò postulatio præsentata est Papæ, sine ipsius licentia resilire non licet. h.d. Host. diuidit Decretalē in sex partes. In prima postulationis admittendæ petitio, exceptio, & replicatio. In secunda apostolica trimēbris prouisio, vsque ibi [cæterum.] In tertia temeraria, & iniusta postulatio, & eius repulsio, prouisionis faciendæ monitio, & eiusdem cōminatoria retētio, vsq; ibi [verū.] In quarta suffraganeorum ad concordiā reuocatio, canonicorū dissensio, duplicis postulationis iniusta innouatio, vsque ibi [nec nocebit.] In quinta, in qua ponit diffinitiua prouisio, archiepiscopalis translatio, ac pallij petē
1 di permissio. ¶ No. primò, ꝙ electio † archiepiscopi de iure spectat ad canonicos ecclesiæ: vñ suffraganei nitebantur hic ex cōsuetudine, vel priuilegio, vt patet. j. in ver. nos igitur. Ille enim, qui non est de gremio Ecclesiæ, & contendit se habere vocem in electione, debet exprimere causam. j. c. constitutis. ¶Secundò no. ꝙ isti suffraganei prætendebant se habere ius. & sic nitebantur super iure proprietatis: sed minus cautè. quia satis ad cassationem propter contemptū sufficiebat quasi possesio iuris eligendi. j. de cau. pos. & proprie. c. cum ecclesia. & no. j. tit. 1. c. in Genesi. ¶Tertiò no. in ver. licèt nū
2 cij. ꝙ quasi possesio † non probatur eoipso, ꝙ aliquis gerit actum conuenientē possessori, si pōt etiā competere non possessori. Quidā enim ingreditur vnā rem, & vtitur. non enim sequitur, ergo possidet: quia potest vti iure familiaritatis. & sic non quærit possessionem, vt l. qui iure familiaritatis. ff. de acquir. pos. in dubio aūt an præsumatur, ꝙ aliquis vtatur re vt possessor, vel quasi, vel iure familiaritatis, siue precario,
3 hic no. Inno. & j. dicam. ¶Quartò no. in ver. nuncijs. ꝙ † qñ Papæ non cōstat de meritis causæ, non iudicat, sed remittit ad partes. graue enim est in re dubia &c. 11. qō. 3. c. graue. ¶Quintò no. ꝙ Papa quandoq; monet, vt ad eum mittā nūcium: quandoq; procuratorem. quando. n. cum istis suffraganeis sperabatur litigium, monet, vt mittant procuratorē. quādo verò sine litigio, monet, vt mittant nuncios, qui dicuntur propriè instructores. quod dic vt j. de elec. c. cupiētes. lib. 6. ¶Sextò no. in ver. ꝙ si contradicentibus. ꝙ si prælatus diffidit de iure suo super re, quam possidet, debet ipsam dimittere. quod est verū, si spectat ad eum. si aūt ad ecclesiam suā, debet sibi constituere defensorē, vt l. at qui natura. §. cū me absente. ff. de nego. gest. modicum est illud consilium. quia parum interest, per se, vel per alium litiget. de pecu. cle. c. pe. dic ergo, secundū Goff. tutius, ꝙ cōicato consilio Capituli rē restituat. & si Capitulum non consentiat, dicat. mundus ego sum à sanguine huius. quare nos defendatis, si vultis. sicut. n. non suo, ita nec nomine ecclesiæ, debet calumniari. C. de adulo. fis. l. pe. imò imputetur, si superuacuam litem exercet. ff. de admi. tu. l. quoties. §. sicut. nec fraudē debet cōmittere. de doñ. c. per tuas. nec contra conscientiam agere. j. de scru. in
4 ord. fa. c. fi. ¶Septimò no. ꝙ postulatio † celebrata cōtra formam mandati, & in discordia irritatur. fuit enim forma mādati, ꝙ oēs recederent, non quidā tantū, vt hic fuit. & ideo irritatur in ver. nos igitur. ¶Octauò no. in ver. sed nobis. ꝙ ius
5 eligendi † spectat quandoq; ad aliquem rōne consuetudinis: quandoq: rōne priuilegij: quandoq; ratione quasi possessionis: quandoq; iure proprio, vt canonici. eo. n. ipso, ꝙ creati sunt canonici in ecclesia, simul ius eligendi in esse producitur quò ad eos. j. de præben. c. relatum. & aduerte, ꝙ si de cōsuetudine, vel priuilegio dubitatur, siue quasi possessione suffraganeorum, non debent canonici retardare electionē suā: aliàs curreret eis tempus, de quo in c. ne pro defectu. aut. n. constat, ꝙ sunt in quasi possessione isti suffraganei. & debent expelli: aut constat, ꝙ non sunt: & non dñt canonici electionem retardare. in fine enim causæ apparebit, quid iuris, vt in c. cum venisset. j. de in integ. rest. ¶Nonò no. ꝙ si super eodē facto Papa dirigit plura mandata diuersæ formæ: sed secundū primam formam, & post scriptas alias alterius formæ nōdum præsentatas est prouisum, valet quod actum est vigore primi mandati: non ergo secundum mandatum reuocat primū, nisi post receptionem secundi. quod dic, vt no. in simili j. de conces. præben. c. quia cunctis. lib. 6. per Inno. ¶Decimò no. in ver. cæteri. quando pluribus vt collegio, aliquid à Papa iniungitur: an quibusdam negligentibus, possint alij mandatum apostolicum adimplere. de quo hic per Inno. & j. dicam. ¶Vndecimò no. ꝙ post postulationem præsentatā superiori non est licitum resilire, vt hic in ver. non nocebit. faciebat hic dubium. ꝙ posset. quia adhuc suffraganei litigabāt, vnde narratio videbatur permissa. Item ꝙ Papa propter nouā formā post prædictā postulationem concor. dedit in ver. ita dicimus prouidendū. ergo videbatur ipsam quodammodo reprobasse. Sed dic ꝙ litigiū suffraganeorū non præbet eis materiam variandi. Item Papa ad cōfirmationem potius, quàm infirmationem primæ postulationis tradit dictā
6 formam. ¶Duodecimò no. in ver. quia verò. ꝙ ille, † qui consentit in illum, de quo non habet plenam notitiam, non saluat conscientiam suam. & per consequēs persona ignota nō debet eligi. argu. j. de cle. peregri. c. 1. & de cleri. non resi. c. fraternitati. ¶Decimotertiò no. ꝙ non debent præfici in ec
7 clesijs alieni, † sed illi de patria, quorum magis conuersatio est nota. concor. sunt in glo. & 40. distin. c. hortamur. & C. de epis. & cler. l. in ecclesijs. ¶Decimoquartò no. in ver. quāuis. ꝙ quando vnum est honestum, alterum iustum. præferimus
8 quod est iustum. ¶Quintodecimò no. † honestius est transire de minori ad maiorem dignitatem, quàm de pari ad parem. concor. l. vt gradatim. ff. de mu. & ho. ¶ Decimosextò no. in versi. licèt temporibus diuersis. &c. ꝙ singulares consensus confirmant postulationem inualidam à principio. de quo in glo. & in c. auditis. & c. in Genesi. j. titu. 1. & dicit Abbas. ꝙ quando facta est electio, vel postulatio à maiori parte, pōt confirmari per subsequētes aliorū consensus. & ita loquantur prima iura: aliàs non possit. Ad l. per fundū. rñde, vt no. s. de consti. c. cum omnes. ¶ Decimoseptimò no. in ver.
9 nec nocebit. ꝙ illusio † reprobatur. & post postulationē prę sentatā superiori non est licitū variare. adde quod leg. & no. in c. 1. de renun. in Clem. facit. ff. de iudi. l. si prætor. & de bo. quę lib. in l. fi. §. vbi. vbi dicitur, ꝙ leges non debent esse ludibrio. & j. de præben. c. pro illorum. & c. dilectus. ¶Decimooctauò no. de decreto roborato subscriptiōibus &c. & istud decretū non est de substantia postulationis, secundùm Host. sed debet interuenire, vt facilior sit probatio cōtra ipsos succumbentes. 1. q. 7. c. saluberrimum. & dic vt no. j. ti. 1. c. innotuit. ¶ Venio ad oppo. dicitur hic, ꝙ isti se opposuerunt, qui habebāt ius in electione. &c. sed videtur, ꝙ ista obiectio fuerit impertinens. quia ius interessendi in electione non prouenit ex titulo, sed ex possessione, vt in c. consultationibus. j. de

iure

iure pa. Sed isti allegabāt tantummō titulū, non possessionē, quare malè. So. dicit Host. ꝙ melius fecisset se fundare super possessione, q̄ super titulo. & sic stat oppositio, ꝙ malè exceperunt. vel dic. ꝙ per ista verba [ius habeo eligendi tecū] intentatur possessoriū. quia eoipso, ꝙ narro me habere ius eligendi tecum, videor me fateri esse in quasi possessione: quia aliàs non competeret. arg. ad hoc. l. ad legatū. & l. ad rem mobilē. ff. de procu. ¶ Secundò oppo. per confessionem istorū procuratorum apparebat de quasi possessione, cū dixerint eos fuisse pluries requisitos: ergo sine alia ꝓbatione debuit rōne contemptus dicta electio irritari, vt in c. ꝙ sicut. ȷ̄. c. 1. confessio enim istorū procuratorum debuit obesse Capitulo. vt s̄. c. 1. So. dic, ꝙ per solam vocationem, si non venit, non quæritur quasi possessio. & hoc cōtinebat istorū procuratorum confessio, & non vltra. vel posito, ꝙ venissent, dicebant isti procuratores, ꝙ fuerant vocati de gratia, non tanq̄ ius habentes. vnde confessionem coarctatā ad certū modū debemus accipere, prout iacet: nec pōt partem aduersarius acceptare, & partē respuere, vt l. 2. & quod ibi no. C. de do. ante nup. & per Bar. in l. Aurelio. §. Gaius Seius. ff. de lib. leg. ¶ Tertiò oppo. hic Papa permittit variare. cōtra. quia in electionibus variatio reprobatur, vt c. vt quis duas. de elec. lib. 6. & c. publicato. So. dic, ꝙ aliud in electione: aliud in postulatione. sed ista solutio vr̄ contra. §. nec nocebit. Sol. de consensu superioris potest, vt ibi: alias non, vt hic. & attende. qa in casu nostro in certis casibus, siue modis Papa variationē concessit: isti verò aliter processerunt. quia aliqui minus canonice, quàm dicti Quinqueeccle. postulatio ideo fuerit nulla. vnus enim modus expressus in gratia aliū nō includit, vt c. susceptum. de rescrip. lib. 6. & l. si extraneus. ff. de condi. ob causam. ¶ Quartò oppo. dicitur hic in ver. verū. ꝙ anteq̄ secundæ literæ peruenirent ad Capitulum, suffraganeos ad concordiā reuocarunt. ergo videtur, ꝙ vigore primi mandati esset prima postulatio approbanda. sed ȷ̄. in ver. intelleximus. dixit, ꝙ esset vtraque reprobanda, quare malè. So. Host. sentit istud contrarium super ver. antequàm. & super ver. approbanda. & soluit multis modis. vera solutio videtur, ꝙ non secundū formam prioris mandati fuit subsecuta approbatio suffraganeorum. mandatum enim fuit, ꝙ si suffraganei à contradictione cessarent, canonicè prouiderent &c. sed hic non cessarunt omnes: sed vnus. s. Quinqueecclesieñ. persistebat in contradictione: & vnius solius contemptus sufficit ad cassandum, vt d. c. quod sicut. de elec. ¶ Item non omnes persistebant in proposito. quia non illi, qui postularunt illum Quinqueecclesieñ. Vel potest planius intelligi, ꝙ nulla erat approbāda de iure: sed de gratia erat approbanda postulatio Coloceñ. & istam solutionem tenet etiam glo. quæ incipit. & si nondum. ¶ Quintò opp. hic Papa approbat postulationem factam ex singularibus consensibus. Sed contra de c. auditis. ȷ̄. tit. 1. solue, vt hic no. Hosti. super verbo diuersis. electio enim, quæ est nulla ratione dissensus, non potest postea per aliorum consensum, qui dissenserant, conualescere, vt in contrario. fallit in c. indēnitatibus. de elec. lib. 6. Sed qñ est nulla ratione contemptus plurium, sufficit si illi plures singulariter postea consentiunt, vt hic. ¶ Sextò oppo. dicitur hic, ꝙ isti (licèt pauciores essent) alios ad Capitulum conuocarunt. & illi neglexerunt. ergo videtur, ꝙ potestas concessa eis per Papam in vltimis literis fuerit totaliter in eos transfusa, vt c. cum nobis olim. ȷ̄. de elec. Solu. glo. super ver. intelligentes. dicit, ꝙ illi non fuerunt negligentes: quia innouauerunt postulationem Coloceñ. & intelligit Hostiē. ꝙ isti erant pauci, qui innouauerunt postulationem Quinqueecclesieñ. si autem fuisset maior pars, omnes fecisse viderentur, vt l. qđ maior. ff. ad muni. quod potest esse verum, si fuissent duæ partes, sicut in postulatiōe requiritur, vt dixi. s̄. c. proxi. Sed hoc videtur contra. c. gratum. s̄. eo. vbi ille, qui innouat postulationē cassatam, priuatur potestate postulandi. Sol. ibi vitio, hic verò processus. vnde idem iterum potest eligi, vt ȷ̄. tit. 1. c. super eo. ¶ Septimò oppo. Papa hic dicit, ꝙ oēs consenserunt in Coloceñ. excepto Quinqueecclesieñ. Sed contra. quia aliqui (licèt pauciores) postulauerunt illū Quinqueecclesieñ. iuxta formam vltimi mandati, vt in versi. cæteri. Solue, vt in tex. ver. sed nocebit. postq̄ enim à principio in Coloceñ. consenserant, post præsentationem postulationis superiori non poterant variare, nisi modo, & forma eis concessa de gratia in primis, & secundis literis apostolicis: quam tū quia non seruarunt in postulādo, non est à priori postulatione cōcorditer facta recessum. à prima enim postulatione valida, quò ad postulationem, non receditur, si alia eo modo, quo conceditur, non celebratur: sicut inutilis nouatio nō tollit præcedentem validam stipulationem, vt l. certi condictio. si cer. pe. arg. contra. l. planè. ff. de leg. 1. ¶ Octauò oppo. hic Papa pollicetur isti nouum pallium. cōtra, quia cum suo, qđ semel habuit, debet sepeliri, vt in c. adhuc. de aucto. & vsu pal. Sol. pallium non tenditur tantū personæ, sed etiam loco. quod patet, quia eo non vtitur extra locum. ȷ̄. de renun. c. ad supplicationem. & ita dicit hic Host. tamē pallio, quod dimittit in ecclesia, non vtitur successor: sed indigebit nouo, secundùm eum. ¶ Venio ad aliquas q̄ones. dicitur hic, ꝙ isti suffraganei prætendebant se habere ius in electione. quæro ergo per quos actus ista quasi possessio probetur. dic breuiter, ꝙ ex qualitate actuum, & frequentia arbitrabitur bonus iudex. si enim commune pateretur, ꝙ forensis semel veniret ad consilium, non per hoc esset probata quasi possessio huius iuris. secus si proposuisset in consilio, vel fuisset de prioribus. quia tunc esset quęsita quasi possessio. & hoc no. pro probanda quasi possessione iurium incorporalium. & not. etiam de hoc Inno. ȷ̄. de cau. pos. & proprie. in c. cum ecclesia. in glo. affuisse. & hoc no. Bar. in l. 1. §. hoc interdicto. ff. de iti. actuq; priua. & ff. de condi. insti. & l. Titia. ff. so. ma. ¶ Secundò quæro, vtrū in hac quasi possessione requiratur sciētia aduersarij. tenent Doct. ꝙ sic: aliàs non quæreretur. ff. de acquir. pos. l. clam possidere. §. fin. & videtur tex. in l. 2. C. de serui. ratio est, qa quasi possessio in istis incorporalibus nihil aliud est, quàm patientia aduersarij, vt l. quoties. ff. de serui. sed ille, q ignorat, non potest pati. & sic ille, qui ignorat, nō potest quærere quasi possessionem. & ita tenet hic Inno. & probatur ēt à simili. quia possessio rei corporalis non potest quæri, ignorante illo, qui possidet, & absente. cum enim in absentia retineat possessionem ciuilem, non potest alius eam quærere, nisi ille perdat. & hoc est, quod dicit glo. ꝙ iste, qui sic ingreditur, præscribere non incipit, donec dñs absens, & ignorans possessionem ciuilē retinet, vt est gl. no. in l. 1. C. de seruis fu. facit l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. pos. Bar. in d. §. hoc interdicto. distinguit inter seruitutem, & iura, quæ habent cām cōtinuam (& sit vera. opi. Inno.) & inter habentes cām discontinuam. & in istis sufficit probare simplicem vsum facti sine scientia quò ad quasi possessionē, nō quò ad præscriptionem. & hoc probat, vt ibi vide per eum. ¶ Tertiò quæro. si sint plures dñi, ad quos spectat electio: an si volo quærere quasi possessionem, omnium scientia requiratur. distingue, ꝙ aut illi plures dñi prætendunt idē pro indiuiso: & omniū sciētia requiritur, vt l. per fundum. ff. de ser. vrb. præ. aut prætendunt ius diuersum, vt episcopus, & plebanus. & tunc aut quis vtramq; quærere intendit: & vtriusque scientia requiritur. aliàs illius tantū, cōtra quem quærere intēdo. vnde si ingredior possessionem rectoris, non vt præueniam electorem, vel illum, ad quem pertinet prouisio iure suo, sed vt deijciā possessorē, quæretur contra illū possessorē, non contra istos, possessio. ad hoc facit quod leg. & no. in l. si quis in tantam. C. vnde vi. ¶ Quartò quęro, si contra quasi possessorē dicitur, ꝙ sua quasi possessio est iniusta: ipse verò econtra prætendit iustā: quæritur, cui incumbat onus probādi, vel possessori, ꝙ iustè possideat, vel contradictori, ꝙ iniustè.

stè. Quidam dicunt indistinctè, ꝙ illi, qui dicunt iniustã. vnde probato, ꝙ quis erat in quasi possessione, cum fuit expulsus, fiet sibi restitutio, alio non probato, pōt tñ aduersarius probare, ꝙ ipse precariò possidebat, non obstante. l. si quis diuturno. quæ exigit probationem tituli. quia intelligitur, cum agit confessoria. & sic de proprietate, & non de possessione. Alij distinguunt inter corporalia, & incorporalia: vt in primis sit vera opinio præcedens: in incorporalibus verò probare debeat quis se iustè possidere, siue possedisse. primã opi. tenent hic Doct. Bar. in d. §. dicit, ꝙ in quasi possessione istorum, quæ non possunt possideri de iure cōi sine titulo, & quibus non assistit ius cōe, debet probari aliquid, ꝙ ille motus fuerit ad credēdũ quasi possessionem sibi competere. & solius vsus probatio non sufficit: secus in rebus, quæ de iure communi possunt possideri. facit ad hoc. c. 1. de præscrip. lib. 6. vbi similē considerationē habemus in præscriptione quasi posses. quæ est contra ius commune: vel quia non competit sine titulo, non releuat possessorē ab onere probandi, vt est quasi possessio doctoratus, tabellionatus, & quasi possessio decimandi in aliena parochia: nisi enim probet titulum in talibus, præsumitur vsurpasse, vt c. ad decimas. de resti. spo. lib. 6. & 100. dist. c. contra morem. & vide qđ circa hoc no. Inn. in c. veniens. de verbo. signi. ¶ Quintò quæro, si quis habet quasi possessionem, & ius etiam eligendi, & canonici nolint ipsum recipere, nisi de gratia: si in hoc consentit, dicit Host. & omnes, ꝙ perdit possessionē, & dominiũ. nihil boni alleg. sed ego hanc quæstionem adapto ad aliam materiam, cum quis scilicet est dñs, & possessor alicuius rei, & ipsam ab alio conducit. quam materiam plenè prosequere in l. si rem aliquam. ff. de acquir. pos. per Bar. & l. ei à quo. de vsu. & C. loc. l. qui rem. ¶ Sextò quæro. an contra Papam possit quæri ista quasi possessio. dicit Host. ꝙ non contra supremam libertatem, quam habet à Deo. sed super alijs iuribus cōtra eũ pręscribitur, & præscribit, & alteri cōcedendo possessionem alterius, an trãsferat dñium, vel possessionem. dicit, ꝙ si ignoranter transferat possessionem, & nō dominium: sed si scienter iura vnius ecclesiæ transfert in alterum, vtrũq; transfert, scilicet dominium & possessionem. & hęc vera in rebus ecclesiarum, vel iuribus spiritualibus: in prophanis verò an Papa, vel Imperator possit vnius alteri dare dñium, transferē do: dic vt l. bene à Zenone. C. de quadri. pręscrip. & l. Lucius. de euic. & l. item si verberatum. §. 1. ff. de rei ven. ¶ Septimò quæro. dr̃ in ver. ceteri. ꝙ aliqui cupientes implere mandatũ apostolicum, alios conuocarunt. quibus non curantibus, ipsi adimplere curarũt. Quæro ergo, an istud sit semper verũ: vt aliqui possint implere mandatum apostolicum, alijs negligētibus. istum articulum bene tangit hic Inno. & post eum Io. And. Ex quorum dictis sic distingue. qñq; aliquid est explicandum, tanquàm à Capitulo, & collegialiter: qñq; aliquid est commune pluribus, vt vniuersis: qñq; est explicandum à singulis. Primo casu aut ille actus consistit in facto, vt receptione ad chorum (quia iam Papa contulit sibi præbendam) & tunc quilibet poterit illum recipere, cũ iam sit illi plenum ius quæsitum. ad quod facit de accu. c. accedens. de rescrip. c. eam. vbi per Io. An. super glo. argu. qñq; istud mandatum consistit in collatione iuris, siue tituli. & tunc aut maior pars Capituli negligit, & contēnit implere: quia monitum ab executore, vel ordinario non adimplet: & tunc executio deuoluitur ad alios etiam ad vnũ, non vt adimpleat vt singularis, sed vt capitulum. quia ratione talis negligētiæ, & delicti ius Capituli isto casu est ad ipsum deuolutum. quod nō. qñ Capitulum delinquit, vt non consentientes sint immunes à pœna, debent se opponere, & contradicere, vt no. in c. si quis pr̃sbyterorum. de reb. ecc. non alieñ. facit C. de app. l. iudicibus. & l. omnes iudices. & plenè per Inno. ꝟ. de his, quæ fi. à ma. par. ca. c. 1. aut Capitulum non est negligens: & tunc mandatum directum Capitulo, non possunt etiam omnes singulariter adimplere. ꝟ. c. 1. c. quia propter. 63. dist. c. 1. & 2. ¶ Secundo casu, qñ aliquid est explicandum tanquàm à singulis, vt si aliquod negocium est cōe pluribus vt singulis: tunc quilibet pōt facere, vt l. per fundum. ff. de serui. rusti. præ. Et prædicta faciunt ad qōnem hic notatam. si canonici constituerunt procurat. nō poterit à singulis reuocari, si tãquàm Capitulum hoc fecerunt: nisi hoc facerent omnes, vel maior pars tanquàm Capitulũ. ꝟ. tit. 1. c. in causis. & ibi per Io. An. in glo. ergo & per eundem. de testi. c. præsentium. lib. 6. Si verò hoc fecissent singulariter, possunt re integra singuli reuocare vt in negocio cōi. facit quod no. s̃. de cons. c. cum oēs. prædicta etiã faciunt, quãdo citetur collegium, siue corpus, an sufficiat citare singulos, vt sic dicatur citatum siue monitum ipsum collegium. de quo est glo. not. in c. si Capitulo. ꝟ. de conces. præben. lib. 6. & per Bar. in extrauag. ad reprimē dã. facit quod no. in l. sicut. ff. quod cuius. vniuer. no. Regulariter autē semper valet quod facit maior pars. vt l. quod maior. ff. ad munici. Super quo articulo leuius sic distingue. aut aliquid est diuisum & separatum. aut est cōe & connexum. Primo casu maior pars nō præiudicat minori, vt l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pac. vnde si totus populus singulariter consentiret, ꝙ ego essem Titio obligatus in centũ, ego non obligarer, vt no. in l. 2. C. quæ sit lon. consue. fallit in fauore libertatis, vt l. si plures. & l. maiorem. ff. de pac. & l. fina. C. qui bo. ced. pos. & alijs casibus expressis in iure. Secundo casu aut aliquid est cōe vt collegio, & vniuersitati: aut vt singulis. si vt vniuersitati: & tunc aut maior pars vtitur iure suo, aut abutitur. si vtitur, aut pro cōi vtilitate, aut proprio commodo eorum. Primo casu valet, vt d. l. quod maior. Secūdo non valet, vt d. c. cum oēs. Sed si abutitur (puta delinquendo) & hoc nō præiudicat in alijs. ff. de ma. conue l. 1. §. 1. secus autē si omnes concordarent in malum. C. de sac. san. eccle. l. iubemus nullam. & Authen. hoc ius porrectum. sed si aliquid est cōe, vt singulis: tunc melior est conditio prohibentis, si qui, vel oēs alij vellent vti ad vsum non destinatũ. sed si ad vsum destinatum, posset vnus, inuitis alijs. quod dic, vt l. item qđ Sabinus. ff. commu. diui. & adde ad prædicta quæ not. Inno. & ibi dixi. ꝟ. de his, quæ fi. à ma. par. ca. c. 1. ¶ Octauò & vltimò q̃ritur super ver. nec nocebit. dicitur hic, ꝙ postulatione præsentata superiori, non est licitũ postulantibus resilire. pone ergo, ꝙ nondum præsentata, sed transmissa per procuratorē solemniter Capitulum reuocat, & annullat illam postulationem: procurator aũt istius reuocationis ignarus præsentat ipsam superiori, & recipitur. q̃ritur quid iuris. dicit hic Hostien. ꝙ illa admissio non tenet, postquàm ipsam præcesserat reuocatio. ar. huius ver. à contrario sensu. si enim post præsentationem resilire nō potest: ergo ante videtur ꝙ possit, ar. ff. de offi. eius, cui mand. est iurisdi. l. 1. §. eius. & hoc ideo fortè verum est: quia per talem admissionem superioris nullũ ius quæritur postulato. si autē quæratur, reuocatio procuratoris solemniter constituti non obesset, si ad iudicis, vel partis notitiam reuocatio non peruenit. vt c. ex parte decani. s̃. de rescrip. fallit in c. fin. de procur. lib. 6. ad vnum tñ aduerte, ꝙ si procurator fecit aliquas expensas in itinere, vel alio modo in factis postulationis, pōt ipsas repetere, si non fuit sibi reuocatio intimata: sed postulatus non posset. quia sine nota ambitionis non potest expens. facere. ar. ꝟ. tit. 1. c. qualiter. & c. a officij. ad hoc. ꝟ. de elec. c. cupientes. §. deniq;. lib. 6. &c.

ADDITIO.

a ¶ &c. Vide residuum huius lecturæ per dom. Zab. hic, qui eam discurrit singulariter per §§.

SVMMAE.

1 *Postulato nullum ius quæritur per postulationem.*

2 *Postulantes ad petendam confirmationem debent mittere procuratorem.*

Postu-

POstulationem. ¶ Postulatio dependet à gratia.
1 h.d. ¶ Not. primò † q per postulationem nullũ ius quæritur postulato. ¶ Secundò not. q ad petendam confir-
2 mationem † debent mittere postulantes procuratorem sufficienter instructum. in postulationibus verò, quæ deuoluũtur ad Papam per appellationem, vel immediatã subiectionem in cathedralibus, & regularibus ecclesijs dic, vt habes in c. cupientes. de elec. lib. 6. ¶ Quærit glo. an possint à postulatione recedere postulantes. dicit, q non, si est præsentata superiori. & hoc clarum. vel etiam, si est publicata. sed Host. dicit, q hoc est contra tex. nam hæc erat iam publicata. & tamen dicitur [nullum ius] &c. Tractat etiam, an præsentans vnum possit variare, &c. dic vt in ea. ¶ Vltra omnes hic quæritur de tali qõne. Senen. eligunt solẽniter, & in consilio Potestatem. ante electionem sibi præsentatam volunt reuocare, an possint. & q non possint, facit c. cum inter. & c. publicato. j. tit. 1. Item per solam electionem quæritur ius electo, vt l. priuatorum. C. de iuris. omn. iudi. facit l. Publius. in prin. & quod ibi no. ff. de condi. & demon. In contrarium facit l. absenti. de acquir. pos. præterea mandatum re integra reuocatur, vt l. si pecuniam. in prin. de condi. ob cau. Bar. sic distinguit. quædam est electio, quę spectat ad municipium, q̃ de necessitate cogitur quis subire. & tunc ex electione acquirit ius absenti, & ignoranti, vt l. illud. & l. seq. ad leg. Aquil. tamẽ sibi non imputatur, si non administrat, nisi à tempore scientiæ, vt l. & si esses. C. de admini. tut. & de isto loquitur glo. quę est in l. priuatorum. nam officium defensorum subit quis de necessitate, sicut tutor. vt in §. interim. in Authen. de defen. ciui. & isto casu, cum sit sibi ius quæsitum, non posset reuocari, & alius eligi. C. in qui. cau. ha. tu. per totum. & idẽ de elec. ad aliqua officia in ciuitatibus. quoddã. n. est officium, quod defertur alteri voluntariè. & isto casu aut ille eligit ex necessitate: & facta electione non põt reuocari, vt d. c. publicato. & c. si tibi absenti. de præben. lib. 6. est enim functus officio suo semel eligendo. vt l. iudex. ff. de re iud. sed electo nullum ius quæritur, nisi acceptatione facta, vt d. c. probatur. & ita loquuntur omnia iura, quæ requirunt acceptationẽ, vt C. de consulibus. l. fi. lib. 12. & ibi not. quò ad perceptionem salarij, vel implementũ conditionis requiritur electio, præsentatio, acceptatio, & q inceperit gerere. Insti. quib. mo. ius pa. po. sol. §. si filius. C. de epis. & cle. Authen. sed episcopalis. Si verò quis non eligit de necessitate: tũc antequàm acceptet, põt reuocari, vt l. qui absenti. ff. de acquir. pos. In quæstione ergo proposita, quando Senẽs. eligunt, dic, q aut sunt officiales, qui eligere tenentur ex officij necessitate: & reuocare nõ possent: sed adunantia, & cõe possent ante acceptationem. idẽ si ipsum cõe elegisset. & ita no. Bar. in d. l. absenti.

SVMMAE.

1 *Electio facta de persona ineligibili est nulla.*

a ET si vnanimiter. a ¶ Episcopus postulãdus ẽ, non eligendus. h.d. non diuiditur. ¶ Not. q electio
1 † facta de persona ineligibili, est nulla. ita econuerso postulatio de eligibili. vt aũt effugerent antiqui istud periculũ annullationis, vtebantur cautela, de qua in gl. magna. in fi. vt diceret [eligo, & postulo, vt melius valere potest.] quę practica reprobatur. j. e. c. 1. lib. 6. ¶ Secundò no. q electio, q̃ non valet vt electio, non valet vt postulatio. ¶ Sed contra hoc oppo. postulatio est preparatoria ad electionem. & habens potestatem eligendi, videtur habere etiã potestatẽ postulandi. j. c. 1. in causis. Si ergo vnum includit reliquum, satis vr̃, q eligens etiã postulare vr̃. præterea probatur. quia q̃n verba nõ possunt sumi propriè, debent intelligi impropriè respectu personæ, ad quam sermo dirigitur, vel profertur, vt l. pa ter Seuerinam. §. conditionum. ff. de condi. & demon. & quod not. in c. intelligentia. j. de verb. sig. vbi ad hoc, q actus valeat, verba impropriè sunt sumenda. ad hoc facit l. si stipulatus. ff. de vsur. & l. stipulatio ista. §. hæc quoq;. ff. de verb. obli. & de cõdi. & demon. l. quibus diebus. §. dñs deberet. ergo in casu huius. c. assumitur verbum, electio, pro postulatione. & maximè, quia q̃n actus rõne ineptæ conceptionis non valet vt geritur, valet vt valere põt, vt l. si vnus. §. fi. ff. de pac. & istis rõnibus fortè canones antiqui permixtim, siue promiscuè istis vocabulis vtebantur. 63. dist. c. literas. 61. dist. §. is autem. & no. Inno. s. c. 1. sed hodie cum proprius sensus cuilibet verbo per iura, & consuetudines sit accõmodatus, reprobatur ista permixtio, vt in isto. c. ¶ No. tertiò, q eps nõ habet liberum arbitrium, neque consensum. licèt enim à principio non cogatur: tamen põt inuitus transferri de vna ecclesia ad aliã. & similiter quilibet rector de vna parochia ad aliã inuitus transfertur. de re. permu. c. quæsitum. & de præben. c. auaritiæ. per Io. An. & in c. nisi cum pridem. §. nisi propter malitiam. in prin. & 7. q. 1. c. scias. ¶ Quærunt hic cõiter oẽs, qui sint postulandi. dicunt quidam, q oẽs illi, qui non possunt sinẽ consensu alterius consentire. Alij dicunt, qui non possunt sine consensu Superioris consentire. Prima regula non est vera, vt patet in monacho, qui non potest consentire sine licentia. & tamen eligitur, & non postulatur, vt c. si religiosus. & c. nullus. vbi de hoc, de elec. li. 6. similiter secunda regula non est vera. patet in clerico Papæ, vel alteri subiecto, qui non potest transire: & tamen eligitur. de quo in glo. dicit ergo Ioan. An. q in hoc certa theorica non põt tradi: sed oportet sciri per expressionem casuũ, quos hic multos post Inn. & Host. enumerando prosequitur. Primò ergo postulandus est episcopus, vt hic. quod intellige de alligato ecclesiæ suæ. de episcopo verò, qui caret episcopatu. dic, vt. j. de renun. c. post translationẽ. super glo. 2. Item postulatur patiens defectus in ordinibus; vt qa laicus, vel in minoribus tantũ, qui ad omnem dignitatem curatã postulandus est. j. ti. 1. c. dudum. & de æta. & quali. c. pterea. & de elec. c. licèt canon. vbi de hoc. Item qui patitur defectum natalium, vel ętatis. j. ti. 1. c. innotuit. & de fi. presby. c. 1. lib. 6. & c. cum nobis olim. Item laicus. 61. dis. c. Osius. & 51. dist. præterea. Item postulatur, qui est alteri alligatus: nec habet liberũ consensum, vt seruus, libertus, filijfam. ascriptitij, obligati ex publica administratione. 54. dist. c. 1. & c. si quis obligatus. de Iudæis. j. c. multorũ. j. de obli. ad ratio. c. vno. j. tit. 1. c. officij. & 51. dist. c. 1. 2. & 3. Item habens defectum, qui reddit ipsum inhabilem ad eligendum. quod intelligit Host. verum, nisi tantus sit defectus, qui reddat omnino inhabilem, puta in seculari, nõ apto quò ad regularem prælaturam, vel si est impotens. j. ti. 1. c. cũ causam. & c. officij. & c. cum in magistrum. & c. cum inter canonicos. & de corpore vici. c. exposuisti. Itẽ infames siue de iure, siue de facto. 51. dist. c. nec in aliquo. & C. de infa. l. 1. & 2. lib. 12. 2. q. 3. §. notandum. & 81. dist. c. tantis. & de dig. l. 3. lib. 12. Item publicè pœnitens. Item qui fuerint hæretici, & q se abscidit spontè, vel ex necessitate. 55. dist. c. pœnitentes. 1. q. 7. c. conuenientibus. & 55. dist. c. si quis absciderit. Item corpore vitiatus, vel membro deformis siue à casu, siue natura. j. de cor. vi. c. fi. Item bigamus, homicida, accessor, aduocatus, scriptor, vel denunciator in causa sanguinis. de biga. c. 2. 50. dist. c. miror. & 51. dist. c. 1. de cle. pug. in duel. c. 1. & 2. vbi de hoc. Itẽ vexillifer belli, capitaneus, & quilibet miles. 51. dist. c. 1. & c. si quis. Item chirurgicus, cuius culpa mors est secuta. & idem in medico. de æta. & quali. c. ad aures. de homi. c. tua nos. Item falsarius literarum Papæ. Item confessus, condemnatus, vel conuictus de crimine. de coha. cle. & mu. c. vestra. Idem si non sit condemnatus: vel dummodo crimen sit notorium. & enorme. 50. dist. c. de his verò. Item qui pro quocũq; leui crimine, etiã occulto, descenderit ad mon. causa pœnitentiæ. de renun. c. post translationẽ. §. quãquàm.

Item

Item celebrans, excõicatus, suspẽsus, vel interdictus, vel in lo cõ interdicto. de cle. ex. mi. c. postulasti. & c. si celebrat. & oẽs prædicti sunt postulandi, si egerint penitẽtiam: aliàs cessaret postulatio propter indignitatẽ postulati, secũdùm Ioã. An. ¶ Secundò quæro à quo debeat prædicti postulari. dic, ꝙ quandoque nemini sunt ligati, vt sunt laici, & postulantur à seipsis. quandoque sunt alligati, vt serui acriptitij obligati ad ratiocinia. filijfa. vel liberti. & postulantur ab illis, qbus sunt obnoxij, secũdũ Io. An. hic dubito. nam illa postulatio, quæ fit ab istis, non videtur esse solẽnis: sed nos hic tractamus de postulatione solẽni; & fortè solemniter isti tales non essent postulandi: sed eligendi nisi in laico, sicut dixi. In monacho & clericis licet alias allegatis qui non postulantur, sed eligun tur, vt dixi. s. quandoq; aliqui postulantur ratione criminis vel defectus ordinis, vel ætatis, vel natalium. circa istos recipe talem regulam quod in illis casibus in quibus possunt epi scopi dispensare ab eisdẽ debet postulari alias à Papa, de quo hic latius in nouella nõ multum tamen.

ADDITIO.

a ¶ Et si vnanimiter. Adde tex. in c. in causis. de ele. Anto. de But. in c. dilectus. de tẽp. ord. & in c. cum ecclesia. de cau. pos. & proprie.

De electione, & electi potestate.

Dictum est supra de postulatione, tanquam de præparatoria ad electionẽ. ideo de ipsa electione est videndum. Item quia post electionem posset dubitari de potestate electorum. vt de hoc specialem rubricã faceret, subnectit [& electi potestate.] de materia rub. tractatur. 20. dist. & dist. 60. cũ tribus se. & 79. dist. & 8. q. 1. 2. & 3. per totum. repetitur in 6. & Cle. ad materiam facit. s. de cõsue. c. cum dilectus. de postula. c. fi. de ætat.
a & quali. c. à multis. Et aduertendũ, ꝙ istud nomen, electio, a est nomen verbale, cuius natura est denotare actionem, & passionem: sicut cætera nomina aduerbialia, vt not. in l. 2. ff. de duob. reis. & l. si quæramus. de testa. est enim sensus rub. dum dicit. de electio. idest de illis, qui possunt eligere, & de his, qui possunt eligi. Item de electionis tẽpore, & de forma electionis. de quibus omnibus, & alijs hic succinctè in nouel la, latiùs suis locis in prosecutione tituli explicanda.

ADDITIO.

a ¶ Nomen elect. Adde ad istud, quid sit electio, vt per Doct. in c. 1. de ele. lib. 6. & in Cle. causam de electio. no. per gl. in c. vnico. de postu. lib. 6.

S V M M AE.

1 *Electio de iure communi spectat ad collegium.*
2 *Beneficium nullus retinere potest, nisi ad illud canonicè sit electus.*
3 *Clerici si sint duo in congregatione, an vnus alium eligere poterit.*
4 *Ista Decret. an vendicet sibi locum in rectore alicuius vniuersitatis secularis.*

NVllus. ¶Casus. Congregatio debet sibi prælatum eligere: aliàs electus repellitur. h. d. & duo facit. Primo prohibet, & contra id pactum initiatur. secunda ibi [si verò.] ¶No. primò, ꝙ
1 ad collegium spectat electio † de iure cõi. & debet sibi eligere prælatum. hoc verum in ecclesia collegiata. Si aũt in ecclesia sunt plures, non vt collegium. quod esse põt. j. de iure pa. c. postulasti. & c. nobis. e. tit. per Io. An. plenè. vel si in ecclesia est vnus tantũ: tunc si habet patronũ, ad ipsum spectat præsentatio: aliàs ad epm. 16. q. 7. c. decernimus. & c. oẽs basilicæ. de iure pa. c. nobis. mansionarij aũt, qui non sunt de corpore collegij non intersunt, nisi sit de consuetudine. quæ dic. vt j. de insti. c. 2. religiosi etiã de honestate vocantur. 63. dist. c. obeuntibus. populus etiã vocatur non ad eligendũ, sed ad cõsentiendũ. e. dist. c. eps diœce. & c. seq. Item etiã principes non vt eligant, sed vt defendant ab oppresionibus. e. dist. c. principibus. ¶ Secundò no. ꝙ nullus põt retinere beneficiũ,
2 † nisi ad illud cànonicè sit electus. imò debet expelli. & ad hoc, si opus fuerit, inuocari debet brachiũ seculare. de offic. ord. c. 1. de exces. præ. c. fi. posset tñ iterum eligi: tñ non vitio personæ, sed alio fit electio nulla. j. e. c. super eo. ¶ Oppo. nemo põt in alium transferre quod non habet. 1. q. 7. Daibertum. sed Capitulum nõ habet prælaturã, ergo, &c. Solu. dicit Io. de Lig. licèt non habeat formaliter, habet tñ virtualiter: sicut in dño, cui res sua nõ põt debere seruitutem, & tñ ipsã cõstituit. vnde prælatio nascitur cum prælato, & extinguitur cum eodem, vt in c. dilecto. de præben. ¶Secũdò opp. innuit iste tex. ꝙ ante electionem quis habeat plenũ ius, contra d. c. qualiter. j. e. So. intellige, ꝙ ante confirmationẽ habet ius, sed magis debile, quã sit post confirmationẽ. simile in legato, vt in l. si quis ita hæredem. ff. de condi. insti. & ibi no. ¶ Quæro, an vbi est vnus clericus, & rector possit dici collegiũ. ex verbis. gl. 1. potest colligi, ꝙ non. Do. Io. de Lig. tenet cõtrariũ. quia ad esse collegij non requiritur prælatus, vt no. Innoc. de præben. c. cum non ignores. nec est maior rõ, quare duo clerici faciunt collegium, quàm vnus clericus, & prælatus. ¶Se
3 cundò quæro. si sunt duo clerici † in congregatione, an vnus possit eligere alium. tenet, ꝙ nõ. nam aut ille, qui electus est, consentit in tertiũ: & tunc non reperitur electio celebrata à maiori parte. quod est necesse. j. eo. c. quia propter. vno casu posset, qñ ipse renunciasset voci suæ. & sic esset priuatus voce, non rõne delicti: quia tunc non posset eligi. j. e. c. si compromissarius. lib. 6. & hæc procedunt, si ad duos iure ꝓprio spectet electio. Si aũt ex cõpromisso. dic, vt j. e. c. cum in iure. vbi plenè, an vnus possit eligere alium compromissarium. & an procurator dñm. dic, vt de insti. c. fi. per Io. And. ¶Tertiò quæro, an qñ duo sunt in congregatione, seruabitur forma c. quia propter. dic ꝙ nõn. quia non põt ad duos adaptari intentio, siue mens dictæ constitutionis, quæ exigit duos scrutatores. & per consequens cessat, vt l. ita aũt. & quod ibi Bar. ff. de admi. tu. Io. An. remittit ad no. in d. c. quia propter.
4 ¶ † Quartò quæro, an istud c. vendicet sibi locum in rectore alicuius vniuersitatis secularis: vt ipsa vniuersitas eligat ipsũ sibi. D. Io. de Lig. ꝙ sic, nisi sit subiecta alicui, qui habeat prouidere, vt no. glo. fin. de consti. in c. cum omnes. & per Inno. eo. titu. c. quæ in ecclesiarum. non tamen requiritur forma. c. quia propter. secundùm eum.

S V M M AE.

1 *Electioni de se factæ ad clamorem populi quis consentire non debet.*
2 *Actus in dubio interpretatur in deteriorem partem.*

OSius. ¶Casus. Populus non debet epm, vel alium prælatum eligere. h. d. ponitur narratio, quã synodus approbat, ibi [synodus.] ¶No. de isto Osio, qui fuit eps Cordulẽs. qui metu exilij adhæsit heresi Arriani, & malè finiuit. dum enim contra Catholicum epm, qui ad Papam appellauit, sententiam ferre vellet, os vertit pariter, & ceruicem. & de sede in terra elisus illicò exspirauit, vt refert Isidorus li. virorum illustrium. c. 1. ¶Secundò no. modũ condendi legem, interrogando, & respondendo. facit Insti. de iure natu. gen. §. & ciuile est. ¶ Ter
1 tiò no. † ꝙ non debet quis consentire electioni de se factæ ad clamorem populi. vnde non tenet manumisio, quã fecit dominus de seruo ad clamorem populi. quia clamor populi inducit iustum metum, vt l. si priuatus. ff. qui. & à quibus. & C. qui manu. non pos. l. 3. facit c. si quis pecunia. 79. dist. & licèt non debeat populus vocari, vt eligat: debet tñ vocari, vt cõsentiat.

sentiat.63.dist.§.principibus.Item quãq; populus auditur, si eius vox tendit ad infamiam prælati, & vbi multitudo est in delicto.18.dist.c.de Siracusanæ.& 50.dist.c.vt constitueretur.ff.de siccarijs.l.pen.secundũ Phi. ¶Quartò no.ꝙ in du
2 bio actus † interpretatur in deteriorem partem. de quo in glo.& hoc ideò, quia fit contra ius, vnde non põt præsumi nisi malum.de præsump.c.studijs.

SVMMAE.

1 *Electio confirmari debet.*
2 *Electio, & confirmatio qualiter differant.*
3 *Superior, à quo petitur confirmatio, debet inquirere de idoneitate electi.*

POstquàm ¶Casus. Electio canonica cõfirmanda est.h.d. ¶No.
1 primò,ꝙ debet electio † confirmari.& hanc confirmationẽ possunt petere eligentes.Item etiã electus,& ĩ.tempora, de quibus.ĩ.e.c.quàm sit.lib.6.¶No.secundò differẽ
2 tiam inter electionem,† & confirmationem. electio aũt debet esse libera, & voluntaria. confirmatio est necessaria,secundũ Boatinum.¶Tertiò no.ꝙ si nihil probatur contra electum,debet electio confirmari.est enim præsumptio pro electo de idoneitate.ĩ.de scruti.c.vno.¶Quartò no.ꝙ de conditione personæ alicuius est in patria indagatio facienda. cõ
3 cor.sunt in glo.¶Quintò no.ꝙ superior,† à quo petitur cõfirmatio, debet inquirere de idoneitate personæ ipsius electi.& ista inquisitio non fit per testes,& instrumenta:sed per famam,& literas testimoniales.vide s̃.tit.1.c.1. super verbo requisitus.sed Compost.dicit, ꝙ inquiretur per testes,instrumenta,vocem,famam &c.

SVMMAE.

1 *Papa ab exemplo Christi argumentatur.*
2 *Christus per hæc verba [si diligis me, Petre] elegit Petrum in eius vicarium.*
3 *Iudicare de certa conscientia alicuius nullus potest.*
4 *Superior in quibus casibus licitè possit exigere iuramentum à subdito.*
5 *Ecclesia Romana præbet auctoritatem concilijs.*
6 *Pallium assumitur de corpore beati Petri.*

SIgnificasti. ¶Casus. Electo in archiepiscopũ Apostolica sedes non tradit pallium,nisi prius præstet fidelitatis,& obediẽtiæ iuramentũ.h.d. Vincen.primò respõdet quibusdam obiectionibus sibi factis.Secundò sacramentũ exigi posse in collatione pallij,probat.vel aliter. Primò ponit admirationem, quam confundit.Secundò duplex admirantis motiuum, cui rñdet.Tertiò concludit.¶ No.primò ꝙ de eo,quod Papa facit,si reuocatur in dubium à laicis,an sit iustum, debet red-
1 dere rõnem,vt facit hic Papa.¶Secundò no.ꝙ Papa† arguit ab exemplo Christi.omnis enim eius actio nostra est instructio.2.q.1.c.Deus.¶ Tertiò not. ꝙ per ista verba[si diligis
2 me] Christus † elegit Petrum in eius vicarium. & non per illa [tu es Petrus.]&c.de quo in c.considerandũ.50.distin. &
3 21.dist.c.in nouo.¶Quartò no. † ꝙ nullus põt de certa conscientia alicuius iudicare. & ideò conscientia probatur per iuramentum,non per testes.ĩ.de testi.c.præsentium.& de homi.c.significasti.& quod no.in c.statutũ in §. assessorem. de
4 rescri.lib.6.¶Quintò no. in quibus casibus põt superior † licitè à subdito iuramentũ exigere pro fide,obedientia,& veritate.de quo in glo.& no.ĩ.de iureiuran.c. nullus.2.q.1.c.1.& 1.q.7.c.quoties.in vlt.glo. ¶Sextò no.in ver.à iuř.ꝙ Ec-
5 clesia † Romana præbet auctoritatẽ concilijs,& eius auctoritas est accepta.ex quo colligit Io.An.ꝙ standum est sententię papæ,si contradicat Ecclesiæ,vel Concilio. de quo.4.dist.c.in istis.15.dist.c.sicut.in fi.& 9.q.3.c.nemo. & ex hoc etiã sequitur, ꝙ solus Papa põt interpretari statuta Concilij. ad
6 idem.17.dist.c.nec licuit.vbi de hoc.¶Septimò no.ꝙ † pal-
a lium a assumitur de corpore beati Petri. quod exponit Ioan. An.idest de altari cõsecrato in honorem corporis beati Petri.nec est vis,secundũ Host. in cuius honorem sit consecratum.& dicit se bis expertũ, ꝙ vnus de diaconibus Cardinalibus accipit ipsum de mandato Papæ,& ipsum tradit,& dicit verba,quæ habentur de vsu pal.c.ad honorem.¶Oppo.glo. dicitur hic, ꝙ in traditione pallij exigitur iuřm. sed contra, quia purè spiritualia dñt conferri. 1.q.2.c.quàm piè.& purè beneficia sunt conferenda.So.dicit glo.non est conditio, sed monitio.eo enim ipso,ꝙ suscipit dignitatẽ, tenetur ad obedientiã,& iuřm.si ergo exprimitur,non vitiat actum, alleg.l. muto.§.1.ff.de tu.quæ optimè probat.facit ad materiam c.si. ĩ.de præsump.& de offi.dele.c.1.in Cle. ¶Secundò oppo.dicitur hic,ꝙ in collatione dignitatis ecclesiasticæ exigitur iuramentum,& sic onus.opponitur,ꝙ videtur prohibitũ, vt 8. q.3.c.Artaldus.so.vt in gl.Io.An. dicit, ꝙ onera in collatione non sunt imponenda etiã à superiore.ĩ.de censi.c. prohibemus.ĩ.de simo.c.ne Dei timorem.tenet tñ hic Inno.ꝙ episcopus, & Capitulum possunt aliquid statuere super beneficio vacanti. & electus seruare tenebitur illud statutum.ĩ. vt ec.benefi.c.vno.quod est verum,secundũ Host.ex causa aũt, & ad tẽpus perpetuum impedimentum non possunt imponere dignitati,vel rectoriæ,ipsa sic remanente.de re. ec. nõ ali. c.dudum.lib.6.de insti.c.cum venissent. ipsam tamen dignitatem possunt ex toto tollere.de consti.c.cum accessissent.& rectoriam cũ pertinentibus alicui religioso loco conferre. de dona.c.consultationibus.& c.pastoralis.permittitur ergo facilius peremptio,quàm diminutio,vel detractio.quod dic, vt in Cle. si vna.de re.ec.nõ ali.& prædicta habent locum,cũ tractatur de onere imponendo dignitati. quid autem de onere personali imponendo futuris canonicis, vt in vita, vel habitu: an possit,dic vt in Cle.vt hi qui diuinis. de æta. & qual.

ADDITIO.

a ¶ Pallium. Adde,quòd pallium mittitur per apocrisarios,vt est tex.in c. septuaginta.16.dist.& no.Fran.Zaba.hic nu.1.

SVMMAE.

1 *Scismatici abiurantes scisma sunt in ecclesia recipiendi.*
2 *Scismatici de iure eligi non possunt.*
3 *Dispensatio super certo defectu non extenditur ad alium defectum.*
4 *Hæreticus reuersus recuperat ius patronatus.*

QViadiligentia. ¶Si scismaticus, qui ad vnitatẽ redijt,in epm eligatur, de iure cassabitur.sed dispẽsatiuè poterit confirmari.h.d.In prima qõ.In secunda respõsio,ibi[duximus]quæ tria facit. Primò confirmari gratiosè permittit,si tria concurrãt.Secundò de consecratione prouidet.Tertiò protestatur,ibi[saluo.]¶No.primò ꝙ scismatici
1 † abiurantes scisma,sunt recipiendi ad Ecclesiæ vnitatem. q̃ nunquàm claudit gremium redeunti.C.de sum.Trin.in epistola inter claras.& 1.qõ.7.c.quoties cordis oculus.& c.ferrum.50.dist.¶Secundò no. ꝙ de iure qui fuerunt scismati-
2 ci, † non possunt eligi,sed dispensatiuè. facit ĩ. de scisma.c. 2.de quo 12.dist.c.nos consuetudinem.¶Tertiò no.ꝙ dispẽ
3 satio † super certo defectu non extenditur ad alium defectum.vnde si alia rõne electio esset nulla, dispensatio super scismate non prodesset.& hoc dicit tex.[dummodo alia non impediant] &c.quia sublato vno impedimento,reliquum remanet,vt l.qui domum.ff.de seru.vrb.præd.facit c.si gratiosè.ad fi.de rescrip.lib.6.¶Quartò no. ꝙ si deest metropolitanus, suffraganei supplent eius defectum in ordinatione episcopi.de tẽp.ord.c.si archiepiscopus. & erunt ad minus tres, vt ibi.& e.tit.c.neque episcopus. ¶ Quintò no. in ver.salua. arg.

4 arg. secundùm Io. ꝗ hæreticus † reuersus recuperat ius patronatus. Idem Vin. per c. Domino. 50. disti. cum legibus ibi all. & ff. de ædil. edi. l. quod ita. Bar. Brixień. tenet contrariũ in casu, quo contra eum sententia lata fuit. no. 1. q. 7. c. maximum. ego remitto vos ad no. in l. fi. C. de sen. pas. & l. Gallus. §. & quid si tantũ. ff. de lib. & posth. & c. quamuis. de rescrip. lib. 6. & l. seruus. ff. de act. & obli. & quod no. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infam. de quæstione glo. an excommunicati suspensi post absolutionem recuperent beneficia. dic vt 6. q. 1. c. illi qui prima. & hic in glo. & 2. q. 3. §. hic colligitur.

SVMMAE.

1 *Prædecessor potest in electione sui successoris aliquid statuere, & formam præfigere.*
2 *Scandala prouidè euitari debent.*
3 *Electio Papæ de consuetudine spectat ad Cardinales.*
4 *Electus à duabus partibus Cardinalium absq; vlla exceptione est Papa.*
5 *Electio Papæ à minori parte conualescere potest.*

LIcèt. ¶ Casus. In Papam (nisi duæ partes Cardinalium cõsentiant) nõ est aliquis assumendus. h. d. & sunt tres partes. In prima constitutionis causa. In secunda cõstitutio. In tertia quædã protestatio. Secunda, ibi [statuimus.] Tertia ibi [ex hoc.] ¶ No. pri-
1 mò, ꝗ prædecessor † pôt in electione sui successoris aliquid statuere, & formam præfigere: vltra ergo tẽpus suum vsque ad aduẽtum successoris potest expresse constitutio, siue statutum ad prædecessores extendi. nec mirũ, quia constitutio debet esse perpetua, etiã post mortem, donec fuerit reuocata, vt in c. fi. ȷ̃. de offi. del. facit de iuris. om. iud. l. eum qui. §. 1. & c. innotuit. ȷ̃. eo. ¶ Secundò no. ꝗ ad euitandũ futura scan
2 dala † est prouidè succurrendum. concor. 23. dist. c. in nomine Dñi. ff. de ven. inspi. l. 1. & in c. vbi periculum. lib. 6. ¶ Ter
3 tiò no. ꝗ electio † Papæ pertinet ad Cardinales. & de consuetudine Card. cuiuscunq; ordinis sunt pares, siue sint episcopi, siue p̃sbyteri, siue diaconi Cardinales: licèt de iure episcopi Cardinales haberẽt prærogatiuã, vt 23. distin. c. in nomine Dñi. ¶ Circa hoc q̃rit Ho. qd̃ si nõ superest nisi vnus. rñ. ille eliget non seipsum, sed alium, vt ȷ̃. de iure pa. c. per vr̃as. & c. 1. sed pone, ꝗ nullus superest de Cardinalibus: quia in mari naufragiũ passi sunt. dicit Host. Deo propitio non cõtinget. sed si contingeret, dicũt quidã, ꝗ clerus Romanus debet eligere. Alij dicunt, ꝗ p clerum, & populũ Romanũ debet concilium cõuocari. dicit Host. ꝗ licèt istud sit iustius, primũ tñ est verius, & cõmodius. quia periculũ est in mora. ar. ȷ̃. eo. c. ne pro defectu. ¶ Quartò no. ꝗ noĩatus à duabus partibus, debet haberi pro Romano Põtifice. Sed hic quæro, an intelligat de duabus partibus totius collegij, vel illorũ tñ, qui intersunt electioni: vr̃ ꝗ p̃ntium. 10. q. 2. c. hoc ius porrectũ. & inclinat Host. ꝗ præsentiũ, alijs tñ legitimè cõuocatis, & expectatis, vt ȷ̃. e. c. vbi periculum. & in hoc. s. ꝗ sufficiat maior pars p̃ntiũ, vr̃ inclinare Host. pro quo glo. magistra. ff. qd̃ cu. vniuer. no. l. nulli. In electione ẽt p̃lati vr̃, ꝗ duæ partes canonicorum debeãt esse p̃ntes, vt no. 72. di. c. quãto. & s̃. c. bonæ. 2. in fi. 6. gl. vbi hoc tenet Phi. dic, vt ȷ̃. e. c. cũ nobis olim. ĩ gl. nũq̃. & in gl. sciscitati. ȷ̃. e. c. ecclesia. in gl. plus dicit. p Io. An. & hoc no. pro quo sæpe dr̃. qd̃ facit maior pars, oẽs fecisse videnť. intelligiť. n. maior pars p̃ntiũ, non totius vniuersitatis: dũtñ adsint duæ partes, vt d. l. nulla. ¶ Quintò no. ꝗ absq; vl
4 la exceptione electus † à duabus partibus Cardinaliũ est Papa. nõ pôt ergo opponi, ꝗ Card. fuerint excõicati, vel suspẽsi. qa nulla exceptio admittiť hic. facit ad hoc. ff. de riuis. l. seruus. §. si qs riuũ. & in alia dispõne quid importent ista verba [nulla exceptio admittať.] &c. dic plenè p Bar. in l. 1. ff. qd̃ vi aut clã. cui adde qd̃ legiť, & no. in c. 1. de sequestra. pos. & fru. in Cle. ¶ Sextò no. in ver. si quis aũt. ꝗ si electus à tertia parte tm̃ gerit se pro Põtifice, patitur pœnas, de qbus hic. postq̃ ergo ipse, & adherẽtes incurrũt has pœnas, non pôt hr̃e locũ accessio in persona sua; quia est excõicatus, nisi post sententiã in eo denuo cõsentirent, sm̃ Ioã. An. ¶ Septimò no. in
5 versi. præterea. ꝗ electio † Papæ à minore parte, vel etiam à paucis celebrata pôt conualescere p accessum: regulariter verò est secus, vt dixi. s̃. tit. 1. c. bonæ. ad fi. pôt ergo, qui vnũ nominauit, variare. qd̃ est verũ ad aliũ accedendo: aliàs non vr̃ licitũ variare, nisi ad finẽ accessus, secundũ Host. ¶ Quærit circa hoc Host. quid si nullo mõ possunt duę partes in aliquẽ concordare. dicit, ꝗ debẽt cõpesci per potestatẽ secularem. & est vnus de casibus, in qbus laici impunè p̃nt mittere manus in clericos, & comprimendi sunt. & alij, qui no. 23. q. 5. c. princeps. de quo etiam. ȷ̃. e. c. vbi periculum. lib. 6. ¶ Octauò no. finem. c. quare in electione Papæ sunt multa specialia, & nõ in alijs ecclesijs. quia in alijs est, qui suppleat aliorũ negligentiã, vel delictum. sed in Papa nullus est superior. simile dicimus, quòd testator pôt dare tutorẽ sub conditione. quia pendente conditione est qui prouideat. s. iudex. sed à iudice non pôt dari. quia nõ esset qui ꝓuideret, vt l. muto. §. sub cõditione. ff. de tut. & de test. tu. l. tutor. & propter hoc solũ erat olim dubiũ, an Papa posset renunciare Papatui: quia nõ erat superior, in cuius manibus hoc posset. qd dic, vt habetur in c. 1. de renun. lib. 6. hodie. & ista etiã ratione dicimus, ꝗ statim pôt administrare, vt d. c. in nomine Dñi. 23. dist. & ibi ẽt de Imperatore, an ante coronationem habeat administrationem. de quo in l. bene à Zenone. in fi. C. de qua. præscrip. facit 79. dis. c. si quis pecuniã. ¶ Vltimò dñs Io. An. enumerat 13. specialia in electione Papæ. Primò in forma scrutinij. Secundò quia quilibet Card. potest plures nominare. Tertiò quia non est curandũ de ordine nominationis: sed q repertus fuerit nominari à pluribus, erit Papa. subaudi si sunt duæ p̃tes. Quartò de accessu. Quintò ꝗ non fit collatio numeri. Sextò ꝗ contra nominatum à duabus partibus non admittitur exceptio. alia specialia hic vide per eum.

SVMMAE.

1 *Promouendi ad sacros ordines quales esse debeant.*
2 *Episcopus quando eligitur, debet esse 30. annorum.*
3 *Episcopus debet esse natus ex legitimo matrimonio.*
4 *Qualitates promouendorum ad minora beneficia.*
5 *Constitutio trahitur ad præterita.*
6 *Eligentes indignum priuantur per triennium eorum beneficijs.*
7 *Ius episcopi ex delicto deuoluitur ad Capitulum & nu. 8.*

CVm in. ¶ Dicit qualis esse debeat, qui eligiť in ep̃m. punit sciẽter aliũ eligentes. dicit qñ vacant priora beneficia ipsius electi. dicit qualis assumi debeat ad dignitatẽ, personatum, & beneficiũ curatum, & ponit pœnam cõtrafacientis. & quo modo hic assumptus debeat ad ordines promoueri, & sub qua pœna, remouens quò ad eum appellationẽ, & extendẽs eam ad p̃terita. h. d. pôt diuidi in duas partes principales. In prima duplex constitutionis causa. In secunda constitutio. secunda ibi [p̃nti.] causa constitutionis est duplex. Prima est finalis. Secunda impulsiua. Secunda ibi [ea propter.] constitutio verò habet tres partes principales. Secunda ibi [inferiora.] Tertia ibi [clerici.] ¶ No. primò quales esse debeant ꝓ-
1 mouendi † ad sacros ordines. morũ enim honestas requiriť, vt in tex. & gl. & talem. Tullius innuit li. 1. Neq; tuum est Cathilina, vt te pudor à turpitudine, metus à periculo, ratio reuocauerit à furore. ¶ Item requiritur etiam scientia. & q̃ requiratur in sacerdote. dic 38. dist. c. q̃ ipsis. & alia tot & tãta requirunť, ꝗ qui talẽ voluerit, illũ q̃rat à Dño. 23. dist. c. qui ep̃s. hæc aut sciẽtia in promouẽdis requirẽda, & æstimanda est sm̃ ordinẽ, ad quẽ qs assumiť. ep̃s aũt hr̃e debet sciẽtiam noui,

noui,& veteris testamenti,cum sit pastor animarũ.23.dist.c. q.eps.10.q.1.c.de psona. & canon. et dẽt scire.de consan.& affi.c.1.presbyter dẽt scire canones pœnitẽ 38. di.c.q̃ ipsis. & alia hr̃e,q̃ ibi cõtinentur.Archidiaconus,& alij,q hñt causas audire,dẽt scire iura.qa turpe est patritio ignorare iura, in qbus versat.ff.de orig.iur.l.2.§.Seruius.& in Auth.de san. epi.§.damus.& 1.q.7.c.venientibus.Cantor dẽt scire cantũ, & sic deinceps alii, q alis ministeriis deputant̃, dẽnt scire,q̃ suo conueniunt officio.23.dist.per to.& ex his sequit̃,ꝙ oẽs illiterati non sunt ꝓmouendi,de tempo.or.c.nullus. li.6.vbi de hoc.si tñ ordinentur,recipiunt ordinem sibi collatum.q-libet.n.ex quo baptizatus est,susceptibilis est cuiuslibet ordinis.de cle.nõ bap.c.veniẽs.sm̃ Cõpost.& dispẽsatiuẽ tales ꝓ mouent̃,& ex cã:aliàs ꝓmouens puniretur. 24.di.c.qñ eps. sed si non est spes de ipsius ꝓfectu, ꝓmoueri non dẽt,nisi ex magna necessitate,ad quam ꝓmouet. de æta. & qua.c.q̃ris. & p̃cipuè ꝓmoueri pñt abbates, magnam curã animarũ nõ habentes.de æta.& quali.c.tuam.monachi.n.& eremitæ plus indigent contemplatione,q̃ scĩa. 18.q.2.c.1.& per totũ.16. q.1.c.legi.& qđ ibi no.peccauit aũt q cõsensit suæ electioni, si non hẽt scĩam,q̃ requirit̃ dignitati suæ.1.q.1.c.non est putanda.in fi.39.di.§.1.in fi.q̃ aũt sit scĩa eminẽs,q̃ mediocris, q̃ sufficiens,hic per Inn.¶Scđo no. quod ꝓ necessitate temporis factum est,non dẽt trahi in exemplum.vt l.quod verò. ff. de legi.1. q.1.c.qđ ꝓ necessitate.& q.7.c.qđ ꝓ remedio.

3 ¶Tertiò not.ꝙ q eligitur in epm̃,†dẽt esse 30.anni cõpleti. idem de abbatissa.j.e.c.indemnitatibus. in prin.li.6.ius ciui le aũt reqrit 35.in Auth.de san.epi.§. presbyterũ. 1.Regũ. 5.30.annorũ erat Dauid, cũ regnare cepit. In inquisitis aũt de hæresi reqritur, ꝙ 40.annum attigerit in Cle.volentes.in prin.de hæreticis.In aliis dic, vt in Cle.1.de æta.& qua.& si negetur ætas,qs debeat ꝓbare.dic,vt no.78.di.c.presbyter. & l.de ætate.ff.de minori. ¶Quartò no.ꝙ reqritur in epo,ꝙ sit natus de legitimo matrimonio: & hoc reqritur in quolibet ꝓmouendo.j.de fil.presby.c.1.facit quod no.j.e.c.innotuit.vbi qđ iuris in legitimato. plura alia requirũtur in epo, quæ Ho.colligit in his versibus.

Anni triginta, sacer ordo, pura voluntas.
Et morum grauitas, sapientia sponsa parentis.
Concurrens fama, decus, hæc dant pontificale.

¶Quintò no.ꝙ ista, q̃ hic enumerantur.s.morũ grauitas, scĩa,vita,legitimitas demõstrari dñr, vt dicit litera [cõmẽdabilis demonstratur]&c.q̃dam tñ ex his p̃sumuntur, vt illa,q̃ veniunt à natura,vt bonitas.q̃dam non,nisi ꝓbẽtur, vt scĩa, vt no.j.e.c.si fortè.li.6.vbi gl.notabilis.de oĩbus tñ dẽnt eligentes inquirere: aliàs punirentur, nec possent excusari pp ignorantiam, vt j.eo.c.innotuit.p̃sumitur.n. qs cognoscere qđ eligit,vt ff.de confir.tu.l.si patronus.quod est verum, nisi vitium esset multum latens, vel fãma cõtraria:quia tunc excusaret̃,ar.j.eo.c.nulli.lib.6.¶Sextò no. ordinẽ tex.circa ꝓ mouendos.primò reqritur ordo.Item ex ordine ꝓuenit electio.ex electione confirmatio.ex confirmatione administratio,ad quam si qs se sine confirmatione ingesserit, est priuatus oĩ iure sibi ex electione acquisito. j.e.c.qualiter.& c.auaritiæ.li.6.electio ergo,& acceptatio est cõtractus.ex isto oritur ius petendi confirmationẽ, & ex confirmatione administratio. idem est ordo in contractibus, vt primò contractus. secundò obligatio. tertiò actio, vt l. licẽt. §. ea obligatio.ff.de procura. ¶Septimò not. in ver. cum verò. quando vacent beneficia promoti in episcopum. videntur enim reqri quatuor, vt dicantur vacare, electio,confirmatio,possessio bonorum, epatus acquisitio, & consecratio.de quo latius. j. dicam. bñficia aũt aliorum ꝓmotorum ad alia bñficia, vel dignitates qñ dicantur vacare,vt eps possit ipsa conferre.dic vt in c.de multa.j.de præben. & e.ti.c.licẽt eps.lib.

4 6.¶Octauò no.in § inferiora.de qualitate ꝓmouẽdorũ† ad minora bñficia infra dignitatem epalem. dent.n.electi,vel ꝓ moti ad talia bñficia curam aĩarum hñtia attigisse.25.annũ, moribus,& scĩa cõmendandi. si ergo minoris ætatis eligũt, non valet electio ipso iure. & aduerte, qa text. hic non dicit nisi de ætate,moribus, & scĩa, nõ facta mentione de ordine. per qđ põt argui, ꝙ non ordinati possunt assumi ad ista bñficia minora,siue dignitates.In contrarium facit.60.di.per totum.Ho.tenet hic,ꝙ illi canones non sunt correcti.Io.An.remittit ad no.in c.dudum.j.e.& de æta.& qua. c.placet.& de præben.c.si pro clericis.li.6.facit c.licẽt canon. & c. commissa.e.ti.li. 6. quod tñ ẽt in patientibus defectus in ordinibus, quos requirunt bñficia,ad quæ electi sunt, ꝓbat ista litera,q̃ mandat ipsos sic promotos postea ordinari infra tps in canonibus diffinitum. ¶Nonò not. in ver. cum aũt.sup verbo admoniti.vt ꝓmoueantur. qđ est verũ, nisi in c.licẽt canon. e.tit.lib.6. & ẽt in epo currit tps ipso iure sine admonitione. 100.di.c.1. in ceteris ergo minoribus bñficiis necessaria est admonitio,& snĩa admonitionis sine iuris solemnitate. & de æta.& qua.c.quæris.de conces.p̃ben.c.cum nostris. ¶Deci-

5 mò no.in ver.hoc sanè. ꝙ constitutio† trahitur ad p̃terita.rõ est,quia venit ad confirmationem iuris antiq.concor.c.cum rub.j.de vsu.de quo plenè. in c.licẽt canon.e.ti.li.6.& c.fi.s. de consti.¶Vndecimò no.in §.clerici.pœnã illorum, q eligunt contra formam huius Decre. vt puta minores, illegitimos,illiteratos,& malę vitę.& pp istorum defectum nõ vr̃, ꝙ patiantur istam pœnam,si delinquent in aliis, q̃ in istis ẽt in persona electi.quam qõnem disputauit Io. An. & eã vide in mercu.sub regula hodie.& j.e.c.bonæ.1.super verbo.indi

6 gnos.¶Duodecimò no.in ver. e. ꝙ eligentes† indignos,sunt bñficiis suspensi per triennium.quod est verum,si ex illis votis sequa ur electio:aliàs secus.j.e.c.perpetuo.lib.6.Item est verum de bñficiis,q̃ possident in illa ecclesia,non in alia.j.e. c.si compromissarius.§.pe.li.6.& ibi dr̃,ꝙ dicto triennio est ineligibilis in illa ecclesia, non in alia. facit.j.e.c.per inqsitionẽ.ista tñ pœna suspensionis non hẽt locum in epo.nec ẽt in electionibus inferiorum ab epis, vt d.c.si compromissarius. §.huiusmodi. ¶Decimotertiò no.in ver.eps aũt, ꝙ non solũ

7 ex negligentia:sed ex delicto ius epi† deuoluitur ad Capitulum.quod satis ꝓbat iste tex.licẽt quidã contra,per c.qa diuersitatem.de conces.p̃ben.& de supplen.negli.pla.c.Romana.li.6.¶Decimoquartò no. qũo fit deuolutio de vno ĩ aliũ pp delictum.quã materiã hic Ho.ꝓlixè. de qua dic hodie,vt no.in c.quanq.e.ti.li.6.¶Quęritur primò.dr̃ in ver.cũ verò. ꝙ tunc possunt conferri priora bñficia illius, q electus est ad epatum, cum administrationem habuerit bonorum &c. qđ ergo si non põt hr̃e de iure,vel de facto.dicit Ho.ꝙ non vacabunt priora bñficia.allegat de accu. c.accedens. & quod ibi no.& in Aut.vt ordi.p̃fec.post prin.coll.5.& đ bo. pos. ex testa.mili.l.1.in fi.Io.An.remittit ad no.j. de priui. c.1.super. 1.gl.Si aũt ꝓpter occultum delictum ipsius electi non posset administrare, imputet sibi. quia vacabunt bñficia sua, vt l.si mulier.ff.quod metus cã.Nõ ob.c.qa diuersitatis.j.de conces.p̃bẽ.vbi delictum hẽt excusare.hic.n. delictũ est ꝓxima, & immediata cã impedimenti.ibi secus, vt ibi per Io.An.in gl.sic patet.& prædicta in hac quæstione habent locum,cum impeditur administratio de iure, vel de facto in oĩbus bonis.¶Quid aũt si in parte habet administrationem liberam, & in parte non.dic ꝙ si de maiori parte bonorum nactus est possessionem,vacant priora beneficia:aliàs secus.quod dic, vt no.j.de elec.c.commissa.§.1.lib.6.¶Secũdò quæritur circa istam vacationem primorum beneficiorum. pone, ꝙ de gratia papali ꝓrogatur tẽpus consecrationis electo:an post tres menses vacabunt priora bñficia.de ista q̃stione remittit Ho.ad summam huius ti.§.quo tempore.ver. consecrato.& se.hic aũt dicit,ꝙ si procurauit dictam dispensationem, vacãt priora beneficia.secus si Papa ipsam sibi fecit ꝓprio motu:vel hoc expressè dixisset,ꝙ non vacarent.facit.C.de peti. bo.sub.l.1.& 2.li.10.& de p̃rebẽ.c.si motu ꝓprio.& c.se.li.6.

dubiũ in hoc facit cõnexitas. vr̃ enim,ꝙ eo ipso, ꝙ dispensatum est super consecratione, videať dispensatũ super prioribus beneficijs retinẽdis,ar.l.cũ soluendo.ff.de di.pi. & l. qui in futurũ.ff.de pac.vnus.n.actus trahit ad se alium per quandã consequentiam.ff.de acqui.hære.l.illud. & dicit ille actus medius occultari,seu includi sub dispensatione,vt l.2.§.si debitor.ff.de dona.inter virũ & vxo.& hoc operatur rõ connexorũ.secus in separatis omnino,vt l.si maritus.C.de do.inter vi.& vxo.In qõne aũt nostra non est omnimoda connexitas necessaria, nec omnimoda disiunctio.ideò maior dubitatio. sed conclude cum Host.cuius dictũ hic refert Io.An.¶ Tertiò ad idem ibi quæro circa istam vacationem primorum beneficiorũ,certum est, ꝙ dantur tres menses ad consecrationẽ.75.dist.c.2.& §.2.Sed pone,ꝙ electus, & confirmatus potest ante consecrari,& negligit: an ante cõferri potuerũt sua priora beneficia. Innocẽ. ꝙ sic,qñcunq; sibi põt negligentia imputari,etiam ante finem termini. Host.contra.quia beneficium de iure nemini est auferendum:quinimo si certũ est, ꝙ non posset cõsecrari(quia fortè prope finẽ termini)tñ conferri nõ posset,vt ј.de elec.c.cõmissa.lib.6.& l. in illa stipulatione si Calen.ff.de ver.obli.si aũt propter iustum impedimentũ infra tẽpus ꝑdictum cõsecrari non posset, non potuerunt cõfirmari dicta beneficia:puta si fuisset infirmatus,aliàs erat subdiaconus:ita quod in trimestri non poterat ita citò expediri,vel alia legitima causa subsit.Si aũt nollet petere confirmationẽ,vel non præstaret consensum electioni de se factæ. dic,vt in c.quàm sit.de elec.lib.6. ¶ Quartò quæro.pone, ꝙ electus consentit,ꝙ ante finẽ termini conferantur priora beneficia: an conferri potuerunt. dubiũ facit. quia solus consensus non inducit renunciationem.pone enim,ꝙ delegatus beneficia vacantia põt conferre:an illud poterit conferre de voluntate electi ante tp̃s.dicit Io. An. ꝙ non,nisi possit recipere renunciationẽ:vel fiat renunciatio in manibus ordinarij.ј.de renun.c.admonet.¶ Quintò quæro.pone,ꝙ ante trimestre tp̃s est consecratus: an tunc vacabunt priora beneficia,vel elapsis tm̃ tribus mensibus? glo.quæ incipit ante em̃. tenet,ꝙ ante possint conferri Idem Tan.Vin.Gof.& Innoc. Host.contra & pro eo facit 92.dist.c.si qui epi.vbi de hoc.&
8 hic in nouella super glo.¶ Sextò quæro.dicitur hic,† ꝙ propter delictum epi potestas prouidendi deuoluitur ad Capitulũ.qro generaliter, qñ hoc sit verũ. & ẽt quid in casu negligẽtiæ.rñ.quandoq; ecclesijs prouidetur per electionem:qñque ꝑ prouisionem. Item quandoq; iure proprio.quandoq; iure deuoluto.& in quolibet casu põt quæri,ad quem electio, vel prouisio deuoluatur propter alterius negligentiam,vel delictum.dic ergo, ꝙ quandoq; loquimur in ecclesijs cathedralibus,& in eis dic,vt legitur,& no.in c.quamquàm.ј.de elec. lib.6.vbi plenè.quandoq; in conuentualibus,& alijs,quibus, vt dixi,prouideť per viam electionis:& tunc in casu negligẽtiæ dic,vt ј.in c.ne pro defectu.& c.nulla.de conces. pręben. In casu aũt delicti deuoluitur ad non delinquentes, nõ ad superiorem,vt s̃.de postu.c.gratũ.& hoc verum,cũ non oẽs delinquunt.si aũt omnes:& tũc aut ep̃s vnà cũ eis: & videtur,ꝙ propter delictũ epi ad suũ Capitulum deuoluatur vt in isto tex. Inn.tenet,ꝙ ad proximũ superiorẽ.Non obst.iste tex.qa loquitur,cũ ep̃s interfuit electioni inferioris ecclesię, vt canonicus. Si aũt Capitulũ inferioris ecclesiæ elegisset scienter indignum,& ep̃s scienter confirmasset, ad proximũ superiorem deuolueretur.si aũt Capitulũ elegisset ignoranter,ad ipsum deuolueretur.ј.eo.c.dudum'. Si aũt Capitulum scienter elegisset indignum,& ep̃s ignoranter cõfirmasset, ad ipsum, ad quem spectaret prouisio.in maioribus ergo ecclesijs,in q bus ep̃s passus est eligi indignum, loquitur istud c. sed si ep̃s electionem de indigno factã in minoribus ecclesijs scienter confirmasset,ad archiepiscopum,non ad Capitulũ deuolueretur,secundũ Inn.vbi aũt iure deuoluto ep̃s deberet prouidere,& esset in negligentia, vel delicto, deuoluitur prouisio ad proximum superiorẽ,non ad Capitulũ suum: secus in beneficijs ecclesiæ suæ,quorũ prouisio ad eũ spectat:tunc enim Capitulũ supplet eius negligentiã,vel delictum.idẽ econtra, si ad Capitulũ prouisio pertineret, & eius negligentiã,vel delictum suppleat ep̃s.dic vt ј.de conces.præben. c. postulasti. In inferioribus verò ecclesijs, cũ est facta prouisio de indigno,non per viam electionis,sed prouisionis.dic vt ј.de sup. ne.præ.c.2.& de offi.or.c.cum nos.& de præben.c.graue. & de his latius hic per Host. ¶ Septimò quæro de qõne disputata. dicitur hic in tex. ꝙ isti, qui delinquunt in eligendo contra formam huius constitutionis, sunt suspensi per trienniũ ab ecclesiasticis beneficijs. pone ergo,ꝙ hac suspensione durante,iterum eligunt in alia vacante indignum. quæro ergo. istud secundũ trienniũ qñ incipiet.an statim post culpã,an finito primo.similis quæstio notatur in Cle.2.de magi.& ꝙ incipere debeat secundũ post primum finitũ, facit. quia aliter non satisfieret vtriq; offensæ.de calũ.l.si quis.2.rñ. Item sicut non fit cumulatio ad exclusionem iurisdictionis.ff. de iuris. om.iudi.l.si idẽ.ita nec ad impunitatẽ delicti debet fieri cumulatio,siue coaceruatio.de priua.delic. l.nunq̃ plura. sicut nec vna nũciatio sufficit ad diuersa opera. ff.de ope.no. nun. l.si in pluribus.sic videtur,ꝙ idẽ tp̃s non sufficiat duobus interdictis.ita primũ interdictũ operaretur cõtrarios effectus, .s.imp. primi maleficij,& impu. secundi, contra c.1. 57. distin.& de bapt.c.maioris.§.sed adhuc. Itẽ sicut duo delicta: ita dñt esse duæ pœnæ. & quoties quis delinquit, toties est plectẽdus.16.q.c.multare.& duplicari debet pœna propter crimẽ duplicatũ.ff.de pœnis.l.si operis. vr̃ enim interim impediri cursus secundi quinquennij propter concursum primi. sed ipso primo finito, in secundo incipere debet cursus. sicut in præscriptione dicimus, ꝙ quandoq; dormit,vt l.sicut.C.de præscrip.30.an.de verb.sig.c.dilecto. In contrariũ arguitur,ꝙ in pœnis,sicut in contractibus, debemus inspicere tp̃s delicti:sicut tp̃s contractus.ff. de postu.l.ipse. & C. de his,qui no.infa.l.& si seuerior. Itẽ sicut concurrũt seruitutes diuersæ eodem tpe:sic concursus interdictorũ.& sic remanet vna seruitus,alia remissa.ff.de serui.vr.præ.l.si domus.& ff.de ope.libe.l.duorũ libertus. Itẽ concurrũt quinquaginta dies, qui dãtur ad excusationem circa diuersas tutelas,& 10. dies ad appellandũ super diuersis sentẽtijs.ff.de excusa.tu.l.scire. §.1.& in Authen.de appel.§.1. & est concursus causarum in cursu præscriptionis cõtra creditores. C. de ꝑscrip. 30.an.l. cũ notissimi.§.sed & si quis.ad hoc l.si ita vulneratus.ad leg. Aqui.de elec.c.cupientes.§.cæterũ.lib.6.ibi [ex tũc inchoandũ.] &c.istã secundã partem tenet hic Io.An.post multa. de si.qõne dic per Bar.in l.in senatus.§.fin.ff.ad Turpil. ¶ Vltimò scias,ꝙ dñs Old.disputat quandam qõnem satis latè, an beneficia abbatis post adeptã possessionem ante benedictionem vacent.dic,vt in consilio.24.

SVMMAE.

1 *Ius eligendi prælatum in ecclesia vacante, an poßit conferri ei, qui non est de gremio.*

2 *Dignus & idoneus est eligendus ab eo, in quem potestas eligendi transfertur.*

CAusam quæ. ¶ Compromittens tenet recipere electum à compromissario, dummodo sit idoneus.
1 hoc dicit. ¶ No.primò, ꝙ ius †eligendi prælatum in ecclesia vacante potest conferri ei, qui non est de gremio:dummodo sit ꝑsona ecclesiastica, vt hic erat.nõ.n.credo, ꝙ actus isti eligẽdi possit cõferri in laicũ.ј. c. Messana.& c.sacrosancta. Si .n. prohibentur cũ alijs interesse: multò magis prohibita videť totalis translatio, arg. contra.ј.de præben.c. accedẽs. & c.1.de procu.lib.6. vbi laicus põt interuenire noĩe alieno in huiusmodi spiritualibus. & qui per alium facit, &c. vt l. ita

ita aũt.§.gessisse.ff.de admi. tut.primum verius credo.¶Secundò no.ꝙ in illum, ad quem spectat confirmatio,pōt trãsferri ptãs eligendi. an autem tunc eligendo videatur confirmare:vr̃, ꝙ sic.quia qñq; propter celeritatem actuum coniũgendorum alius occultatur, vt l.3.§.si debitorem. ff.de dona. inter vi.& vxo.& l.qđ te si cer.pe.dicit Ioã. ꝙ olim fortè vnico actu posset primo casu eligere, & cõfirmare:hodie verò secus propter edicta, quæ dñt præcedere confirmationẽ, vt c.fi.ĩ.e.li.6.vt alius ergo eliget,& vt alius cõfirmabit.ĩ.e. c.cum inter vniuersas.¶Tertiò no.ꝙ ille,in quem confertur
2 ptás† eligendi,dēt eligere dignum, & idoneum.rō est quia in gñali commissione non venit delictum, siue loquamur in contractibus,siue in vltimis voluntatibus, siue in iudiciis,vt in arbitrio.Ptãti concesso.oĩbus.n.istis modis,& aliis sub generalitate non includitur,ꝙ dolosè agat,vt l.creditor.§.Lucius.ff.manda.& l.si procu.ff.de condi.inde.& l. quidam decedens.ff.de admi.tu. & quod not.in c.pastoralis. de re iudi. in Cle.& in c. Quintauallis.vbi plenè.de iureiur. & 2.q.3.c. à iudicibus.vbi de hoc¶Opp.primò, & vr̃,ꝙ non possit cõmitti ptãs eligendi in alium.ĩ.de conces.præben.c.constitutus.So.vacante ecclesia pōt, vt hic.si non vacat ecclesia, non pōt,vt ibi.facit 8.q. 1.c.2.in fi.¶Quærit gl.fi.si eps eligat nō idoneum,vel idoneum,sed ecclesia voluit consentire,an poterit iterum eligere? arguit efficaciter,ꝙ possit. & cõcludit, ꝙ non,ſm Vin.de quo. 1.q.vlti.c. per illicita. & de conces.pben.c.constitutus.& c.si compromissarius.ĩ.eo.li. 6.in gl.approbant. Dy.format similem quæstionem.si alicui est commissa electio alicuius officialis, electus se excusat, siue reununciat:an possit alium eligere.vel pone, ꝙ concessit:sed antequã incipiat,est mortuus. dic vt no.Dy. in l.serui.electione. de le.1.& qđ no.Cy.in l.post aditã.C.de impu.& ali.substi.

SVMMAE.

1 *Electus ante confirmationem administrare non potest.*
2 *Alienationem qui fert, quæ non tenuit, reuocare potest.*

NOsti quomodo. ¶Electus ante confirmationem bñficia conferre, vel aliàs administrare non pōt.h.d. Et primò ponit ius. Scđò concludit ad factum.
1 ¶No.primò,ꝙ electus† non pōt ante confirmationẽ admi-
2 nistrare. concor. ĩ.e.ti.c.auaritiæ.li.6.¶Scđò not.†ꝙ qui fecit alienationem,quæ non tenuit, pōt ipsam reuocare. & sic pōt quis venire contra factum suum.¶Oppo.& vr̃, ꝙ iste,q se administrationi ingessit,sit priuatus, vt ar.ĩ.e.c.auaritiæ. li.6.1.rñ.ergo si est priuatus, non vr̃ ꝙ possit reuocare.quia reuocatio est de administratione.So.dic, ꝙ sic se immiscendo,non est priuatus ipso iure:sed per sñiam, vt no.in dicto c. auaritiæ. ante remotionem ergo non pōt per exceptionem ab administratione repelli. ¶Secundò opponit̃, & vr̃,ꝙ iste nō possit venire contra factum suum. 17.q.4.c. sunt q opes. cum similibus alleg. in gl. quæ ꝓsequitur illud brocardum, distinguẽdo,vt habes in ea.de quo per legistas in l.post mortem.ff.de adop. vbi plenè an possit quis venire contra factũ suum.dicit Inno.ꝙ vbi factum dãnatum est a iure,ita ꝙ non pōt allegari in contrarium, licet venire contra factũ suũ. 12. q.2.c.non liceat. de pben.c.cum non ignores. Nō ob.de cle. coniug.c.diuersis fallaciis.quia illud oĩno est improbatũ à iure.& 4.di.c.cum in pterito. Vel dic, ꝙ non noĩe suo:sed noĩe ecclesiæ pōt venire contra.ff.de excep.rei.iudi.l. si is qui hæres.& quod no.p Dy.de excep.in l.Modestinus. Cõclude ergo,ꝙ donec amoueatur ab officio,non pōt ab agendo repelli,arg.contra.l.2,§.miles.de infa. & vide de ista qõne per gl. in l.iubemus.§.sanè.C.de sacrosan.ec.& in simili.in l.vnica. §.& cũ lex.C.de rei vxo.ac. ¶Tertiò oppo.& vr̃, ꝙ ipse eps non possit reuocare. quia nullus pōt ius sibi dicere, vel esse iudex in cã sua, vt l.1.C.ne quis in sua cã.& l.extat.ff. qđ metus cã.So.dicit, ꝙ in notoriis malè occupatis pōt esse iudex, vbi sola monitione præmissa, siue alio iuris ordine excõicauit. 16.q.1.c.in canonibus.Host.& Inn.dicunt,ꝙ pōt eps esse iudex in cã ecclesiæ suæ.2.q.7.c.si quis ab epo.& c. si quis erga. vbi de hoc. & maximè hoc in casu aliena. credo verũ.qa vbi forma tradita in alienatione rei ecclesiæ non seruatur, non transfertur possessio,nec dñium, vt dicta l.iubemus.C. de sacrosanc.ec.¶Quærit Io.An.an ille,cui Papa scribit[studeas reuocare.]&c.teneatur seruare iuris ordinẽ.distingue, quod aut scribit prælato ecclesiæ, cuius bona sunt alienata, aut non. primo casu non hēt ptãtẽ, nisi in notoriis. & in his, quæ requirunt iudiciarium ordinem, potestatem non hēt, vt de conseruatore dr̃,ĩ.de offic.dele.c. 1.li.6.Secundo casu, cum sub forma prædicta scribitur nō prælato. & tenetur seruare iuris ordinem,nisi esset notorium,secundùm Io.An.

SVMMAE.

1 *Electio facta contra appellationem, an sit annullanda.*
2 *Eligens contra priuilegia an sit priuatus beneficijs.*
3 *Appellatio extraiudicialis omnia attentata post appellationem reducit ad statum pristinum.*

COnsiderauimus. Electio facta post appellationem,& cõtra priuilegia ecclesiæ: vel facta, prima non cassata, non valet.h.d. & præmittit causas cassationis. Secunda, ibi[quapropter]electionem cassat,& quatuor
1 prouisiones submittit.¶No.primò, ꝙ electio† facta contra appellationem, vel contra priuilegia alicuius ecclesiæ nō est
2 vsquequaq; nulla,sed annullanda.¶Scđò no. ꝙ eligens† cõtra appel. vel tenorem priuilegiorum non est priuatus, sed priuandus ptãte eligendi. ¶Tertiò no. ꝙ nulla est electio,q̃ fit,prima non cassata.¶Quartò no.ꝙ qñ electio alicuius irritatur,non vitio psonæ,sed defectu formæ,vel modi,nō impedit electionem aliam de eodem in eadẽ,vel alia ecclesia.
3 ¶Quintò no.ꝙ appellatio† extraiudicialis oĩa attẽtata post appellationem reducit ad statum pristinũ. facit.ĩ. de appel. c.bonæ.¶Oppo. & vr̃, ꝙ electio celebrata contra tenorem priuilegiorum sit ipso iure nulla.qa priuilegium est lex,vt.4. di.c.priuilegia. Sed qđ contra legem agitur, nō valet,vt l.nō dubium.C.de legi.Sol.aliud, cum agit contra priuilegiũ,qa est lex priuata, vt ibi:aliud cum agitur contra legẽ cõem.qa contra legem cõem nō pōt dispensari, nec expedit allegari, vt l.q.sub condi.§.fi.ff.de condi.insti.sed priuilegiũ dēt allegari:aliàs valet qđ agit̃. sicut valeret qđ fieret cõtra legẽ extrauagantẽ incognitã litigatoribus, vt l.cùm proba.ff.de re iudic.& in c.pastoralis.ĩ.de priuile.¶Scđò oppo.& vr̃, ꝙ qñ prima electio non valet, non impedit scđam.vt ĩ.e.c.bonæ. l.1.& c.constitutis.de appel.So.dicit glo. qñq; prima electio est nulla ipso iure:& non impedit secundã.& si prima nō fuerit cassata:aut non est ipso iure nulla,sed annullanda.& tunc ea non cassata,non pōt procedi ad scđam.& de hac materia an valeat secunda electio, non cassata prima, not.hic Inno. Io. An.ponit ipsam.ĩ.c.auditis. & ibi dicam.facit c.inter dilectos.ad fi.de exces.præ.¶Tertiò.op.& vr̃,ꝙ illi, q post appellationẽ eligũt,sint priuati ptãte,vt s̃.eo.c.cũ in cũctis.So. ibi loquit̃ de postulationibus post appellationẽ: hic verò de eligentibus.in qbus non reperit̃ in iure expressum,ꝙ sint priuati.pœnæ igitur non debēt extendi.de pœ.di.1. c.pœnæ.facit qđ no.Io.An.ĩ.e.c.bonæ.sup ver.indignos.¶Quartò op. dr̃ hic,ꝙ istis,q d sua electione,q̃ erat inualida,cõtẽderũt,reseruata est fama,& habilitas acceptãdi.cõtra.s̃.e. c.licet.So. ibi loquit̃ d illis, q erãt parati ad mouẽdũ scisma.hic d his q parati erãt se subijcere rõni.¶Quintò op.dr̃ hic,ꝙ istis, quorũ electio cassat̃,fama ĩtegra reseruat̃. cõtra d le.2.§.ignominiosæ.ff.de his,q no.infa.So.dicit glo. qñq; electio cassat̃ pp defectũ formæ,siue modi. & loquitur hic, qa pōt iterũ eligi.

quandoq; propter defectum personæ; & tunc non pōt eligi in alia ecclesia.ĵ.e.c.super eo.licèt ergo crimen probatū cōtra aliquē in modum exceptionis non infamet, vt ĵ. de ord. cog.c.cum dilectus. in fi. tamē repellit ab alia dignitate, & hoc propter infamiā facti,q̄ resultat ex probatione criminis deducti per modum exceptionis, vt no. in d.c.cum dilectus, & l.Lucius.ff.de his,qui no.infa. quādo ergo alicuius electio irritatur,tutum est exprimere cām cassationis: vt sic fama integra conseruetur elec. vel non. de quo dic,vt d.§.ignominiosè. ¶Sextò opp.dicitur hic [præter istam ecclesiæ vestræ ordinationem.]&c. quasi isti non possint hac vice eligi in eadē ecclesia.sed cōtra de c.super eo. ĵ. e. vbi pōt iterū eligi, si sine personæ suæ vitio irritatur prima. So. vt in gl. primam opi.& expositionem gl.tenēt Tan.& Vin.ꝙ hodie si casus occurreret, valeret talis electio iterum innouata de eodē. Sed secunda opi.magis applaudit literæ, ꝙ si duo sic in discordia eligantur,& ambo sint inefficaces, rōne modi nullus ipsorū in illa vacatione iterum eligi debet; sicut si vnius tm̄ electio fuisset irrita,non vitio personæ suæ,vt ĵ.e.c.super eo.

SVMMAE.

1 *Archiepiscopus non palliatus an possit aliquod episcopale exercere.*

SVffraganeis. Metropolitanus confirmatus mandat suū suffraganeum consecrari.h.d. ¶No.primò,ꝙ archieps confirmatus,& non palliatus licèt non possit,quæ sunt consecrationis: pōt tñ ipsa suffraganeis demandare. ar. contra.l.obseruare.§.fi.ff.de offi.procon. & leg. vbi antequàm proconsul ingrediatur prouinciam, non pōt mandare iurisdictionē suam alteri. Item contra de c.qm̄.100.dist. vbi differtur consecratio eporum vsquequo pallium recipiant.& ĵ.e. c. quod sicut.So.glo.confirmat istud contrariū, & nō soluit.Io.And. hic varijs modis soluit.tu dic breuiter, ꝙ grauia & digniora expedire non pōt,si sunt ordinis,vt in c.quod sicut.illa verò, quæ sunt iurisdictionis potest mandare suffraganeis. & hoc pōt,vt hic. vel dic,secundū Inno.ꝙ ideò hoc pōt,quia est leue.nam suffraganei vacante sede hoc possent. & Capitulū ēt ecclesiæ metropolitanę vacantis pōt etiā hoc demandare,secundū Inno.cum mandare sit iurisdictionis,vt dixi. in hac ergo iurisdictione succedit archieps confirmatus, & nō palliatus.ĵ.eo. c.transmissa.illa verò,q̄ sunt ordinis, & etiam grauiora,non pōt ante susceptū pallium,vt d.c.qđ sicut. ¶Circa hoc quærit Inn.nunquid archieps† non palliatus pōt exer-
1 cere aliquod epale, vt ordinare clericos, & alia facere.dicit, ꝙ non,noīe suo, sed pro sua dignitate: sed noīe alterius epi bene posset.alleg.de renun.c.ad supplicationē. contrariū videtur no.ĵ.e.c.sicut.& ibi per Io.An.in glo.

SVMMAE.

1 *Repulsus† ab electione propter crimen non potest eligi.*

SVper eo ¶Cassata electione, non propter vitiū personæ,sed formæ,cassatus iterum poterit eligi, si non intercesserit simonia. h.d. Primò ponitur qō.Secundò ipsius solutio. Secunda ibi [hęc tuā.] secunda duo facit.Primò respōdendo distinguit. Secūdò à rōne casum excipit,ibi [nisi fortè.]¶No.primò,ꝙ ille, cuius electio cassatur vitio formæ, iterū pōt eligi.& hoc verum, etiā in eadem ecclesia, & in illa vacatione, qñ vnus tm̄ fuit electus. si aūt plures, & oēs cassantur, vnus in illa vacatione non poterit iterū eligi,propter scandalū,vt ṡ.eo.c.cōsiderauimus.& si scādalū est causa prohibitionis iterandi electionē,sequit,ꝙ si vnus ex illis iterū cōcorditer eligāt,valeat electio,sm̄ Io.An.all.ĵ.e.c.cū inter. ¶Secundò no. ꝙ repul-
1 sus† ab electione propter crimen non pōt eligi in eadē, vel alia ecclesia.sed cōtra hoc opponit de c.cū dilectus.ĵ.de or. cog.cum alijs all.in gl.So.vt in ea.operatur.n. istam repulsionem,& exclusionē infamia facti, q̄ remanet exceptione probata.repellit.n.infamia facti à dignitatibus, vt l.2.C. de dig. & de decur.l.gñaliter.§.spurios.& ista est vna rō. alia est rō, subtilior. quia ista exceptio,quæ obijcitur contra electū,habet vim accusationis.quod patet,quia remouet,si probatur, & excipiens plectitur,si nō probat,vt ĵ.de accu.c. sup his. iō qñq; appellat accusatio,vt in Authen.de san.epi.§.si aūt añ. & §.si aūt tpe. & sup ipsa exceptione contestāt lis, libellus offert,& olim seruabāt ordo,sicut in accusationibus, vt ĵ.e. c.dudū.quod in alia exce. nō est necesse.ĵ.de offi.dele.c.prudentiā.§.sexta.hodie verò nō seruatur ordo,vt in Cle.dispendiosam.de iudi. vnde cū dicta exceptio habeat effectum accusationis; ideò parit excep.& infamiam sententia super ea, sicut super accusa.vt l.1.ff.de his, qui no. infam. de hoc etiā no.Inno.ĵ.de pur.ca.c.pe.in gl.forsan.ver. de excep. & facit quod no.in c.testimoniū.ĵ.de testi. ¶ Vltimò quæro. si non exprimāt causa in cassatione: an præsumāt cassata vitio formæ,vel personæ. dic in dubio, ꝙ vitio formæ. qa benignior est illa interpretatio:iō faciēda.ĵ.de reg.iur. c. in pœnis.lib. 6.& quod ibi no.primò tñ inspiciēda sunt acta. & ad cām in actis deductā, & probatā sunt verba dubia sentētiæ referenda.qđ dic,vt ĵ.e.c.si cōfirmationē.lib.6.& no.in l.hæ.n.ff.de suspec.tu.vbi de tutore remoto à tutela,an sit infamis.

CVm monasterium. ¶Monachus vnius monasterij in alio monasterio pōt eligi in abbatē.h.d.& sunt duæ partes,petitio,& exauditio. Secunda ibi [nos autem.] tria narrat,statum monast.qualitates,& suum assensum.partes patent.¶No.primò,ꝙ tex. nō declarat, qualis fuerat iste postulatus. sed dicit, ꝙ in eremo erat laudabiliter conuersatus.ex quo quidā intelligunt,ꝙ eremita pōt postulari in abbatē.Isti.n. eremitæ sunt personæ ecclesiasticæ, & continentiā seruare debent, & promittere 27.q. 2.§.ecce.vbi de hoc no. tñ,secundū glo.non possunt eligi in abbates,quia possunt hr̄e proprium. 17.q.1,c.veræ.& an pcutiēs eremitam sit excōicatus.dic, vt ĵ.de sen.excō. c.super eo.de iure ergo cōi nō posset eremita eligi in abbatē etiam alia rōne.qa requiritur in electo ꝓfessio expressa.ĵ.e.c. nullus.lib.6.Si quis tñ bona intentione eligāt, teneat postulatio ēt de non professo.de re.do.c.inter quatuor. & 16.q. 1.c.pꝛ̄sbyteros.Alij intelligunt istū tex. quia iste de eremo erat monachus.interdū.n.eremitæ sunt monachi.de regula.c. ad nostram.¶Sed tunc quæritur,quare non fuit sic postulatus. dicit gl.quia erat monachus alterius ordinis. vnde in abbatem alterius religionis non pōt eligi.ĵ.e.c. 1. in Cle. vbi plenè de hoc. ¶ Vltimò aduerte ad istū tex. hic monachi postularūt, & eps admisit postulationem ipsorum, & postea eps ap. petijt talē ordinationē confirmari. & per hoc colligit Host. ꝙ postulatio cōfirmatur.qđ in iure alibi ita clarè nō reperitur, secūdū eū.& hoc tenent quidā, & probat per istū tex.primò .n.dicit,ꝙ eps assensum præbuit: postea illū assensum appellat confirmatio. admissio ergo talis habet vim cōfirmationis.non tñ propriè pōt dici confirmatio: quia p postulationem, & admissionem superioris non vitiatur spūale coniugium.quod dic vt ṡ.de postu.c.1.per Inn.no.ēt hic,ꝙ monachi non sunt priuati potestate eligendi:licèt abiecerint ordinē,& obseruantiā regularē. intelligo hoc verū, nisi abiecissent habitum:tunc enim erunt excōicati, vt ĵ.ne cle. vel mo. c.vt periculosa.lib.6.quod dic,vt ibi no.ꝙ mon.censetur propriè locus,& domicilium monachorum,& ibi censentur habere domicilium.de rescrip.c.statutum.lib.6.

SVMMAE.

1 *Consuetudo,per quam,electione seruata,potestas eligendi adimitur, non valet.*

2 *Libertas eligendi non potest pendere ex voluntate tertij.*

Con-

3 *Consuetudo in praeiudicium libertatis ecclesiae non valet.*
4 *Electio, quae est nulla vitio personae, vel formae non impedit aliam celebrari.*

CVm terra. Non valet cõsuetudo, per quam collegiũ ad alterius voluntatẽ sibi debet eligere plat͞u.h.d.sunt tres ptes.In prima decisum exordiũ. In scd'a ibi[sicut] narratio. In tertia ibi[quia igitur.]prouisio.quae tria facit. Primò causas reddens dãnat consuetudinẽ. Secundò statuit, & statutũ declarat.Tertiò permittit,& permissionẽ determinat. Secũda ibi[statuentes.]Tertia ibi[quo facto.] ¶ Not. primò, ꝙ certa terra pôt dici funiculus dñi,qui dicitur funiculus testimonialis haereditatis dñi.l.totius.j.de deci. c.tua.2. de quo
1 hic in nouella.¶ Secundò not.ꝙ non valet consuetudo,† per quã,electione seruata,potestas adimitur eligendi. ¶ Tertiò
2 no.ad idẽ,ꝙ libertas † eligendi non pôt pendere ex volũtate tertij:sicut nec factio testamenti,vt l.captatorias.ff.de haere.insti.& l.illa institutio.e.ti.licèt ergo electores possent liberè transferre in aliũ potestatẽ suã, vt s.e.c.cãm. tñ illa voluntas non pôt arctari in tantum,ꝙ libertas originalis in electione non resideat penes Capitulũ. ¶ Quartò no. ꝙ non va
3 let consuetudo † in praeiudiciũ ecclesiae libertatis,vt in c.1.s. de consue. ¶ Quintò no. ꝙ electores debẽt conuenire in certo loco pro celebranda electione.locus aũt non est de substãtia:dũmõ sit locus honestus,in quo conueniãt, non in coquina,vel lupanari.ff.de iureiur.l.pe.& hoc est verũ,nisi sit de cõsuetudine,vt certo loco fiat electio. quia tunc alibi celebrata nõ tenet, secundũ Host. facit. C. quõ & qñ iu.l.sicut proponis.2.& de sen.l.cũ sententiã.& de arbi.l. si cũ dies.§. si arbi. ¶ Sextò no. ꝙ in electione inuocatur gratia Spiritus sancti, idest dicitur Missa de Spiritu sancto,vel cãtatur hymnus. Veni creator Spiritus.¶ Septimò no.in ver. ꝙ si in perso.ꝙ ele-
4 ctio,† q̃ est nulla vitio personae,vel formae, non impedit aliã celebrari,ẽt ante eius cassationẽ.& idẽ, ꝙ minus idoneè elegerũt,pñt aliam celebrare.& ad hoc no. obstãt multa iura. ¶ Octauò no. ꝙ post electionem celebratam debet requiri consensus principis in electione. & intelligit Inno. ꝙ requiri debeat post electionẽ cõfirmatã:tunc.n.debet fieri talis praesentatio.de consuetudine tñ posset induci,vt requiratur post electionẽ publicã, & consensus eius requiratur ad hũc finẽ, vt possit ipsam impedire, si habet iustũ metũ, vel cãm. vt j. de iureiur.c.petitio.& de iure pa.c.nobis. ¶ Oppo. & videt, ꝙ per consuetudinẽ possit tolli libertas eligẽdi.j.de resti.in inte.c.2.& ne se.va.c.fi.Itẽ pôt qñq; extenuari, siue modificari,vt de certa ecclesia eligatur.s.de cõsue.c.cũ dilectus.de verb.sign.c.abbate.sol.dicit Io.And.ꝙ aut remanet potestas eligendi penes Capitulũ:& non pôt in totũ pendere ex alieno arbitrio,vt hic.pôt tñ modificari ad certã ecclesiam,vt de eius gremio eligatur prelatus,vt in dicto c.cũ dilectus.aut in totũ per consuetudinẽ tollitur.ita ꝙ penes eum nihil iuris remaneat.& hoc fieri pôt,vt in contrarijs.faciliùs ergo tolerat peremptio iuris in totũ,quã solo nomine remanẽte,effectus, siue substãtia perimatur.ad idẽ in ratione sui.j.de re.ec.non ali.c.si vna.in Cle.vbi faciliùs peremptio, q̃ seruitutis diminutio,toleratur. ¶ Secũdò op.dr̃ hic,ꝙ isti,qui malè eligũt vitio personae, vel formae,pñt iterũ eligere,etiã prima nõ cassata.sed contra Decre.c.cum in cunctis.& c. cõsiderauimus. s. eo.cũ multis si.so.gl.soluit istud cõtrariũ multis modis. Inn. dicit,ꝙ aut est notoriũ post publicationẽ,ꝙ electio est nulla: ita ꝙ manifestè de hoc liquet.& pñt electores aliã electionẽ celebrare,ẽt prima non cassata.aut sup iuribus personae electionis,sit valida, necne, non pôt probabiliter dispensari:& tunc non pôt celebrari secunda electio,non cassata prima.vt s.e.c.cõsiderauimus.& hec sunt vera,ꝙ in electoribus nõ est reperire delictũ,qa habuerũt oẽm diligẽtiam:qua ꝓbata,ꝓbat ignorãtia,nec latẽs vitiũ electi imputat eis.ff.de aedil.edi. l.1.§.si intelligatur.& l.q̃ritur.§.fi.ff.de insti.l.sed si pupillus §.de quo palam.de hac aũt materia(qñ prima electio est nulla,vel annullanda, possint electores,ipsa non cassata,procedere ad secundam.)dicetur.j.e.c. auditis.

SVMMAE.

1 *Clericis negociari est prohibitum.*
2 *Clerici habitum dimittere non debent.*
3 *Confirmatio tribuit ea,quae sunt iurisdictionis.*
4 *Episcopi post confirmationem an possint possessionem bonorum dignitatis propria auctoritate apprehendere.*

TRansmissa Electus confirmatus pôt ea, quae sunt iurisdictionis,nõ quae sunt ordinis.h.d. & tractat ista Decr.de secunda parte rub.s.de electi potestate. & sunt duae partes.s. consultatio,& rñsio.¶ No.ꝙ reprehensibile, & prohibitum
1 est clericis † dimittere ecclesias, & negociari. dicitur enim negociatio quò ad clericos turpis quaestus.quia vix sine peccato expeditur.25.dist.c.qual.& de poeni.di.5.c.qualitas.honestũ tñ lucrũ ex negociatione cõceditur.j.de dona.inter vi. & vxor.c.p vestras.facit.ne cle.vel mo.c.1.& de vi.& ho.cle.
2 c.fi.¶ Secũdò nõ. ꝙ clerici † nõ debẽt dimittere habitũ. de quo.j.de vi.& ho.cle.c.pe.& maximè canonicis regularibus est hoc periculosũ,vt j.ne cle.vel mo.c.2.lib.6.facit cle.2.de vi.& ho.cle.¶ Tertiò no.ꝙ ꝓhibitũ est clericis assumere sibi manus laicorũ.i.laicorũ penuriae adhaerere.vnde Ouidius.

An nescis longas regibus esse manus.

Quinimo etiã laicis est hoc vetitũ.vt C.de his,q̃ poen.no.l.1.
3 & 2.¶ Quartò no.ꝙ cõfirmatio † tribuit ea, quę sunt iurisdictionis:non aũt illa,q̃ sunt cõsecrationis.de qbus in gl. & ibi dicã. sic de iure ciuili sunt gradus meri, & mixti imperij, & simplicis iurisdictiõis,vt l.imperiũ.ff.de iur.om.iud.¶ Opponitur. hic dicit tex. ꝙ post confirmationẽ pôt administrare. sed contra hoc opponitur. & vr̃, ꝙpost cõfirmationẽ exigat installatio,vt j.de offi.ordi.c.vt nr̃m.ꝑterea dicit tex. ꝙ si Papa nõ pôt intronizari:tũc poterit administrare.24.di.c.in nomine Dñi.ergo à cõtrario sensu sequit, ꝙ nõ possit ante. ad idẽ.92.di.c.si qs ordinatus.cũ c.seq.in qbus innuit, ꝙ nõ statim post cõfirmationẽ pôt quis administrare.sol. dicit Ioan. An.post Inn.ꝙ installatio fit de solẽnitate,non de necessitate.& licèt cõsueuerit fieri:tñ & ante pôt de iure administrare,postq̃ cõfirmatus est.& hoc verũ,nisi sit consuetudo in cõtrariũ: in quo casu standũ est consuetudini.impediret.n.tunc cõsuetudo,ꝙ administrare non posset.pôt ergo addere consuetudo dispositioni iuris,cõcedẽtis administrationẽ post cõfirmationẽ,vt hic:non aũt posset detrahere.puta, ꝙ sine confirmatione qs administraret.in hoc .n.nõ valet consuetudo; qa esset ecclesijs onerosa,vt s. de cõsue.c.1.& c.cũ veñ.& de re iud.c.cũ cãm.vr̃.n.eneruari bonum obediẽtiae, & neruus ecclesiasticae disciplinae.quod non licet.s.de cõsue.c. cũ inter nos.& c.cum veñ.vbi per Io.An.post Cõpost.¶ Secundò oppo.& vr̃,ꝙ sine cõfirmatione possit quis administrare, vt s. eo.c.licèt.Sol.speciale est in Romano Põtifice. ratio specialitatis est,quia ibi non est superior,qui cõfirmet. & ideò hoc, & alia specialia sunt ibi statuta, vt ibi. nisi in Imperatore qñ administraret.dic vt l.bene à Zenone.C.de quadri. pręscrip. in fi.l.¶ Tertiò opp.de c.nihil.in fi.j.e. & c. indẽnitatibus.§. caeterum.j.e.lib.6.sol.sunt speciales casus,remotio,& distantia loci, vbi est superior permittit administrationẽm in casu, c. nihil. sicut qñq; quis dicto casu censetur habilis ad agendũ,vbi aliàs non esset,vt l.si longius.ff. de iudi. cũ similibus. ¶ Quartò opponitur,& vr̃, ꝙ etiã sine confirmatione possit quis administrare.j.de conces.praeben. c. proposuit. de his, quae fiunt à maiori parte Capi.c.ex ore.de supplen.neg.prae. c.literas.de offi.archi.c.cum satis.Sol.dicit Inno.regulariter verum esse,quod dicitur in hoc c. vt omnes habentes administrationem rerum ecclesiasticarum debeãt cõfirmari, an-

tequam administrent, vt in primo c. Non obstant contraria. qa in illis aliquod interuenit, quod hr̄ loco confirmationis. inuestitura.n.facta per eum, ad quem pertinet, hr̄ loco confirmationis, vt dicto.c.proposuit. vnde canonicis loco cōfirmationis assignatur locus in choro, & stallū in Capitulo.ĩ. de renun.c.cum inter.& c.dilectus.& c.dilecto.ĩ.de præben. & hoc vbi sunt præbendæ distinctæ. vbi aūt non sunt distinctæ, loco confirmationis est professio, vel obedientia: vel dā tur altare, campanæ, vel aliud simile. 24.dist.c.acolitus. vnde ꝓ euidentiori intelligētia prædictorum dicit Compo. ꝙ inuestitura diuersimodè accipitur: qñq;.n.post electionem fit inuestitura per eū, ad quē spectat inuestitura illa: & hr̄ loco confirmationis. qñq; nulla præcedente electione fit inuestitura: & illa hēt vim electionis, & confirmationis. qñq; qs de bñficio iam collato inuestit̄ p funes cāpanarum, per pānos altaris, vel alio mō. & tunc possessio q̄ritur, duobus concurrentibus. vel ꝙ inuestitura fiat de bñficio pñti. quia aliàs nō q̄reretur possessio. modicū.n. vel nihil opatur inuestitura p annulum, vel hirretum facta post collatione in absentia quo ad acquisitionē possessionis bñficij, vt in d.c.ex ore.tribuit tñ ptātem administrandi, si hoc hēt cōsuetudo. de offi.archi. c.ad hoc. Scdò req̄ritur, ꝙ alius non sit in bñficio, de quo qs inuestit: aliàs nō q̄reret possessio bñficij quò ad ptes, quas alius possideret, vt l.qđ in eo.in fi.ff.de acq. pos. hoc est verū, nisi ille possessor eēt priuatus bñficio iustè: qa secus, si iniustè, vt l.2.ff.si ex noxa.cā aga. & l.fi.C.si per vim, vel alio mō. facit ad pdicta.ff.de acq.pos.& C.eo.tit.l. minus instructus. & de hac materia, qualiter possessio in bñficiis acq̄rat̄, & aliàs admittatur. dic vt de resti. spo.c.in literis. ¶ Quæro post Inno. aliqs est confirmatus, vel aliter de ipso facta est institutio, q̄ succedit loco cōfirmationis, vt s̄.dictum est. iste talis agit noīe suæ dignitatis ad debita, & ad alia, q̄ debētur suæ dignitati. obijcitur eis, ꝙ eorum electio non est canonica: an eis obstet. dicit Inn. ꝙ non. eo.n. ipso, ꝙ sunt cōfirmari, oīa eorū gesta tenēt, & firmantur tuitione ptoris, vt no.ĩ. e.c.nihil.& ff.quod fal.tu.l.1. dēt tñ docere, ꝙ sint confirmati, vel aliter instituti, vt s̄.& ab eo, qui hēt ptātem confirmādi, vel instituendi: aliàs non liberarentur debitores, q soluerunt sibi debita dignitatis. quod dic, vt in c.in literis.de resti. spo.& in c.nihil.ĩ. e.de iustitia tñ suæ cōfirma. ostendere nō tenetur: sed tantummodo ꝙ cōfirmans, vel instituens fuerit in quasi possessione instituendi, vel confirmandi, vt ĩ.de cā
4 pos.& ꝓprie.c.cū olim. ¶ † Scdò q̄ro, an possint post cōfirmationem, vel institutionem apprehendere possessionem bonorum dignitatis ꝓpria auctoritate. tenet Inn. ꝙ sic, si non hēt contradictorem, q possideat: aliàs epm̄, ꝙ ꝓbet illa, q̄ dicta sunt. s̄.s.confirmationem, & ab eo, q habeat ptātem. facit l. fin.C.de edi.diui Adri.tol.& l. cum hæredes.ff.de acqui.pos. ¶ Alij verò, qui non confirmantur, vel inuestiuntur, sufficit, ꝙ probent possessionem ꝓ eis, vt l.cogi.C.de petitio. hære. & l.vti frui.si vsufruc.pe. Et idem in confirmatione, & inuestitura, si possident, sm̄ Io.An. & vide ad prædicta quod no.in c.cum qui.ĩ.de præben.li.6. ¶ Tertiò quæro q̄ sint illa, quæ exigunt maiorem discussionem. dic ꝙ solemnis degradatio clericorum. 15.q.7.c.felix.& c.si aūt.secus si agatur ad depositionem bñficij: quia hanc bene audit, & deponit. cum in ea non requiratur numerus epōrum, vt 15.q.5.in summa. dicit tñ Host. referens magistrū suum sic tenuisse. & idem hic Phi. ꝙ quāuis confirmatus tm̄ possit cās diffinire. pōt tñ audire, 3.q.6.c. quāuis.& c.dudum. dicit Ho. ꝙ poterit cōfirmatus pronunciare clericum degradandum: licèt actualiter degradare non possit. ff.de dā.infec.l.3.§. duas.& de re.iu.l.à diuo Pio.& ff.de offi.eius, cui.man.est iurif.l.2.§. vt possessio. & qđ no.in l.iubere cauere.ff. de iur.om. iudi. & pp hāc sniam ad preces istius confirmati poterit per vicinos epos degradari, sicut & ordinari.s̄.e.c. suffraganeus. & sic intelligit.15. q.7.c.episcopus. sacerdotibus tamen in examinatione aderit præsentia episcoporum, de quibus e.q.c.si quis & c.felix. & c.sequenti.

SVMMAE.

1 *Renuncians electioni de se factæ appellare nō pōt, ne alius eligatur.*
2 *Papa compellit litigantes super beneficio ad compositionem, & nō alius.*
3 *Beneficium post eius renunciationem quis repetere non potest.*
4 *Appellatio extraiudicialis inualida non rescindit ea, quæ legitimè gesta fuerunt.*

1 CVm inter.R. Qui renūciat † electioni de se factæ, appellare non pōt, ne alius eligatur. & hoc primò. electio à suspensis facta non tenet. hoc secundò. primò narrat factum. secundò diffinit articulum, de quo constabat, ibi [nos attendentes.] tertiò, ibi [sanè] illum, de quo non constabat, diffiniendum committit. Casus. R. iunior, & quidam alii opponebat electioni celebratæ de R. seniore cā cōmissa est, & demum ad curiam deuoluta, quā Papa determinauit in curia per viam connexitatis, vt dicit litera. sed postea iste. R. senior veniēs ad abbatiā, vt reciperetur in conuentione, fuit teutonicè verberatus: qui effugiens manus ipsorum, ad sedē apostolicam appellauit, ne ibi eligeretur aliquis in abbatem subsequentem propter istud, & alia legatus suspendit monacos, & moñ.interdixit. quam monachi contemnentes celebrauerunt, & R. iuniorem elegerunt in abbatem, cui eps munus bñdictionis impendit. inter R. seniorem. & R. iuniorem de pdicta abbatia q̄stio orta est corā Papa. R. senior nitebatur ex prima electione, cum non fuerit sibi seruata conuentio, impugnabat electionem. R. iunioris: quia post appel. & qa à suspensis, & de suspenso arti. appellationis Papa diffiniuit: sed quia de suspensione non constitit diffiniendum cō-
2 mittit. ¶ No. primò, ꝙ Papa † compellit litigantes super bñficio ad compositionem alius, quod Papa non posset, licèt ad concordiam debeat exhortare, vt in c.1.ĩ.de mu. peti. & l. æquissimum.de vsufruc. ¶ Scdò no. ꝙ de q̄one bñficiali pñt partes componere. de quo.ĩ.dicā. ¶ Tertiò not. ꝙ in eodem moñ.pōt vnus habere prioratum, & custodiā. ¶ Quartò no.
3 † ꝙ ꝓpter renūciationem non pōt qs repetere bñficium, cui renunciauit: licèt sibi conuentio non seruetur. & ad hoc tendit glo.magna. ¶ Quintò no. regulā, ꝙ ille, cuius nō interest, non auditur appellans. 2.q.6.c.non solent. ¶ Sextò no. ꝙ ap
4 pellatio † extraiudicialis, q̄ est inualida, non rescindit quod legitimè gestum est. de quo.ĩ.eo.c.cū nobis olim. ¶ Septimò no. ꝙ Papa ꝓnunciat super incidenti. de quo plenè. ĩ. de or. cog c.1.& ĩ. tangam. ¶ Octauò not. in ver. sanè. qñ obuiat scripturæ factum, & scriptura facto. si.n. ille. R. iunior erat suspensus, non debuit bñdici: vñ cū pꝑositus scripserit de interdicto, & constaret de bñdictione, erant inuicem repugnātia. & de hoc Papa mādat inq̄ri. ¶ Nonò no. ꝙ non valet electio celebrata à suspensis. de quo.s̄.de cōsue.c.cū dilectus. ¶ Opponit dr̄ hic, ꝙ iste R. senior debebat recipere custodiam, & prioratum. Sed contra. in eadem ecclesia non pōt quis habere officium, & bñficium, vt ĩ.de consue.c.1.li.6. So. hic officium custodiæ erat tpale. sed perpetuum cum bñficio non prohibetur, vt in contrario. ¶ Secundò oppo. dr̄ hic, qa cōmisit prioratum, dum viueret &c. sed contra de c.porrecta. ĩ.de confir. vti. vel inuti.so. dicit. Inn. illa Decre. cessat, cū cōstat per Papā prioratum ex certa sciā confirmatū esse, vt hic erat. monachi.n. electi ad prioratū nō sūt sine cā remouēdi. ĩ.de sta.mona.c.monachi. p quā Decre. dicit Ab. ꝙ si abbas pciperet, ꝙ admitteret eum non teneretur sibi obedire, cū quò ad illa emancipatus sit ab eo. 16.q.1.si monachus. de re scrip. edoceri. & hoc verum in prioratibus perpetuis: secus in annalibus. ĩ.de sta.mo.c.cum ad mona.& illud, quod no. Io.An. ĩ.de præben.c. nisi essent. ¶ Tertiò op. dicitur hic, ꝙ iste renunciauit propter prioratum, & custodiam. Sed cōtra hoc op.& vr̄, ꝙ hoc nō fuerit licitū, vt ĩ.de transac.c.sup eo.

vbi renunciatio debet esse pura, nullo dato vel recepto. Solu. dic, ꝙ auctoritas superioris purgauit hoc vitium: concor. ȷ̃. de præben. c. nisi. ¶ Quartò op. & videtur, ꝙ si isti. R. seniori non seruabatur compositio, ipse poterat redire ad veterem actionem, & petere abbatiam. hic dicitur, ꝙ renunciatio sibi nocet, quare malè. So. glo. magna format istud contrariũ, & corroborat multis legibus, deinde soluit. de qua materia dic, vt legitur, & no. 25. q. 2. c. si ecclesiæ. alias. 2. q. 5. & in l. cum mota. & l. si pro fundo. C. de trãsac. & l. cum proponas. C. de dolo. est materia difficilis, & incognita canonistis.

¶ Quintò op. & videtur, ꝙ iste tex. sit cõtrarius sibijpsi. tres enim excep. opposuit R. senior, de sua electione primæua, de appellatione, & de suspensione: Papa dicit, ꝙ non potuit appellare, quia non intererat; & tñ ipsum ad probandũ suspensionem admittit. si enim non intererat, debuit repelli ab omnibus exceptionibus: hic aũt fuit auditus super vna, & nõ super alia, quare malè. sol. dic, ꝙ interposuit appellationẽ pro prio interesse. quia prætendebat abbatiam ad se spectare: nec appellauit ex eo ꝙ esset celebrata electio à suspensis: sed ad hanc exceptionem fuit admissus tanquàm monachus, nõ pro priuato interesse. de quo interesse dic plenè, vt not. ȷ̃. de accu. c. super his. & in Spe. de app. in prin. & 2. q. 6. c. non solent. & ȷ̃. de his, quæ fi. à ma. par. c. ex ore. ¶ Sextò op. hic Papa pronunciat super incidenti principaliter: hic erat qõ de electionibus, & incidenter esset valida appellatio, vel nõ. ergo super hoc non debuit Papa pronunciare. ȷ̃. de ord. cog. c. 1. vbi plenè de hoc. & per Innocẽ. hic, qui super hoc dicit, ꝙ vbi de aliqua exceptione põt constare sine probationibus facti, ex quo factum notum est iudici, si põt super tali exceptione (de cuius efficacia, vel inefficatia constat sibi iudici, vt iudici) pronunciare. & alia exceptio non liquida remanet in suspenso, vt hic fuit exceptio suspensionis eligentium, de qua posset agi etiã post confirmationem. de app. c. constitu. põt etiam qñq; excipi in casu. c. super his. de accu. facit qđ not. Inn. in c. cum inter. s̃. de consti. & de arbi. c. ex parte. ¶ Septimò op. & vr̃, ꝙ de eadem quæstione iudex non debeat p partes pronunciare, vt fecit. s. super articulo appellationis. & nõ super articulo suspensionis, vt de excep. rei iud. l. singulis. So. dic vt s̃. proxi. contrario. & latius. ȷ̃. de re iudi. c. cum inter nos. vbi plenè, si petitur certa summa, valeat pronunciatio in minori, & an in eo, quod deest, videatur reus absolutus, vel remaneat suspenso. dic vt ibi plenissimè. & l. 1. C. si aduer. rẽ iu. Vltimo no. in isto c. secundùm dñm Pet. de Perusio. ꝙ appellatio extraiudicialis interposita ex certa causa, nõ potest iustificari ex alia causa in appellatione. hic enim appellauit ex iure suæ electionis. & non probata causa, non iustificabitur appellatio ex causa suspensionis eligentium. facit Clem. appellanti. de app.

SVMMAE.

1 *Electio quare confirmari debeat.*
2 *Honorem sibi assumere nemo debet.*
3 *Electio cum irritatur, non tenent, quæ gesta sunt per electum reprobatum.*
4 *Iuramenta, quæ clerici præstant episcopo, quæ sint.*

QValiter. Si electus sufficientem non habet scientiam, vel ante confirmationem administrat, cassatur ipsius electio. ¶ No. primò effectum confirmationis. per ipsam enim consequitur electus administrationem, sicut hæres per aditionẽ. nam ante non põt agere, sicut & fideicõmissarius vniuersalis ante restitutionem, vt l. cum hæredes. ff. de acqui. pos. & l. ex facto. ff. ad Trebel. sicut ergo hæredis institutio mortuo testatore, habet causam reuocabilem. s. si non aditur hæreditas, vt l. nemo. ff. de testa. tu. ita & electio est cõmutabilis, & ius ex ea quæsitum ante confirmationem, vt hic. ¶ Secundò
1 no. quare debet electio † confirmari. ratio enim est reuerentia. & irreuerens dicitur, qui illicò se ingerit, cum vocatur. aliam cãm reddit glo. no. in c. auaritiæ. ȷ̃. e. lib. 6. in gl. & tũc.
2 ¶ Tertiò no. † ꝙ nemo debet sibi honorem assumere, sed q vocatur à Deo tanquàm Aaron &c. ad Hebre. 5. & Leuit. 8. & 21. dist. §. 1. ¶ Quartò no. quo tempore requiritur sciẽtia in electo tẽpore. s. præsentationis. tex. etiam in c. cum in cunctis. s̃. e. exigit, ꝙ tẽpore electionis. dic vt ȷ̃. eo. not. c. si fortè.
3 lib. 6. ¶ Quintò no. ꝙ cum electio † irritatur, non tenent q̃ gesta sunt per electum reprobatum. ¶ Sextò no. ꝙ recipere
4 iuramentum † à laicis, & clericis est species administrationis. quæ aũt iuramenta præstent clerici epo, dic vt ȷ̃. de iureiuran. c. nullus. ¶ Oppo. & videtur, ꝙ ante confirmationem possit quis administrare. ȷ̃. e. c. nihil. §. fina. So. ibi loquitur in casu speciali in his. s. qui sunt multum remoti. est alius casus specialis, vbi etiã confirmatus non administrat. in Extrauag. Bonifa. Iniunctæ nobis. vbi promoti, & confirmati per curiã ad cathedrales, vel regulares ecclesias administrare non debent, vel episcopatum recipere, nisi literas confirmationis, vel promotionis ostendant. ¶ Secundò opponitur. dicit hic, ꝙ eius est electio irritanda. contra imò vr̃, ꝙ sit irrita ipso iure. vt s̃. e. c. cum in cunctis. so. in patiente defectum scientiæ non est oppositio, sed in ingerente se administrationi loquit hic. ¶ Sed tertio contra istam solutionem opponitur de cap. auaritiæ. ȷ̃. e. lib. 6. non est irrita ipso iure. So. ibi in eo, qui se ingessit colore quæsito. & sic plus delinquit. quod dic, vt ibi no. & dic vt ȷ̃. e. c. bonæ. ¶ Quartò op. hic Papa irritat ea, q̃ iste gessit. sed contra. de c. consultationibus. ȷ̃. de iure pa. vbi rata manent gesta per illum, qui putatur verus prælatus, siue patronus. Sol. qñq; cassatur electio non confirmata. & habet locum istud c. qñq; fuit electio confirmata. & tunc licet postea reprobatur, valent & tenent gesta per eum, vt l. Barbarius. ff. de offi. præto. & adde huic, quod no. ȷ̃. de iureiur. c. eã te. vbi quæritur, an ille, qui soluit tali, liberatur: si autẽ ipse soluit alijs, liberabitur ecclesia: quia ecclesia pro inuito soluẽdo liberat eum. ff. de so. l. soluere. secũdũ Pe. & Abb. & dic etiam, vt no. ȷ̃. e. c. nihil. & plenius de restitu. spol. c. in literis. ¶ Quærit glo. nunquid electus non confirmatus possit administrare, quæ sunt tempore peritura, videtur innuere, ꝙ sic. cautius tñ faciet abstinendo si est alius, ad quem spectet. & hoc tenet Tan. Ho. dicit, ꝙ licèt hoc sit securius. tamen si administrauerit, non repellet electionem. Ego quæro, an Imperator ante coronationem possit administrare iura Imperij, & priuilegia concedere. vide in disputatione Iac. de Are. quem refert Cy. in l. bene à Zenone. C. de quad. præscrip. & quæstionibus Oldra. fo. 104. & in d. c. auaritiæ.

SVMMAE.

1 *Capitulum debet mittere nuncium suum cum literis.*
2 *Absens, qui scit vacationem ecclesiæ, an sit vocandus.*
3 *Mora in electionibus est damnosa.*

CVm inter vniuersas. Qui vocant ad electionem cano. non vocandũ, illum expectare tenentur, nisi à Papa fuerint absoluti. vel periculum sit in mora. h. d. secundũ glo. & sunt duæ partes. prima decisa ponit supplicationem Capituli, quam iustificat. secundò cãm reddens illam admittit, & etiam Capitulum instruit. secunda ibi [quia verò.] ¶ No. quid vult decisa inter diuersas metropolas &c. si quæratur indecisa ipsam complectiuam visceribus charitatis propter vicinitatem. vicinitas enim tribuit priuilegium, & maiorem affectionem ad rem vicinam, vt l. non bene. ff. de excu. tu. & l. si fundus. ff. de leg. 2. ¶ Secun
1 dò no. ꝙ Capitulum † debet transmittere nuncium cũ literis: aliter non crederetur nuncio, vt ȷ̃. de offi. deleg. c. prudentiã. & de app. c. personas. & sic Capitulum põt mouere absente,

vt redeat. facit ỹ.de cle.non resi.c.4. & c. qualiter. ¶ Tertiò no.casum,quid iuris, cum aliquis non vocandus ad electionem vocatur,an debeat expectari. de quo in glo. ¶ Quartò
2 no.an ille abñs,† qui scit vacationem ecclesiæ,sit vocandus. de quo etiam in glo. ¶ Quintò not. ꝙ in electionibus mora
3 † est suspecta,& dãnosa.facit ỹ.de pœni. & re.c.fin. in prima glo. ¶ Sextò no.in ver.& consequenter.ꝙ Papa confirmat electionem vt Papa, & tanquàm rex præbet cõsensum. & ideò de isto consensu regio fit mentio. quia rex de consuetudine consentire debeat.& tunc quia vacabat regnum,Papa succedit in administratione regni Apuliæ. recognoscit enim ille rex imperiũ ab Ecclesia.ỹ.de re iud. c. pastoralis.in Cle. vel dic secundũ Vin. ꝙ hic ideo requirebatur consensus Papæ, quia rex erat paruulus.ex hoc arguit,ꝙ si filius feudatarij paruulus est,oẽs illi,qui tenentur ei iurare fidelitatem, debent iurare ei tanquàm dño feudi, & ab eo recipere inuestiturã. quod nõ est verũ,secũdũ eum: quia tunc debet dari tutor,donec ille peruenerit ad ętatẽ.ỹ.de æta.& qual.c.ex rõne.& no. bene hunc tex.cum quis sustinet personam duorum,siue repræsentat duplicem personam. concor. sunt in glo. & facit l. tutor.ff.de his,quæ vt indig. ¶ Quæro primò, vtrũ absentes sint vocandi ad alia negocia ecclesię.dic, vt in glo.& ỹ.de testi.c.præsentium.lib.6.vbi gl.magistra. ¶ Secũdò quæro, an absentes, qui sciunt vacationem ecclesiæ, sint vocandi.dic vt in ea.quæ tenet,ꝙ sic.idem Inno.Ho. Compo.& Ab.concor. quod no.Bar.in l.denunciasse.ff.de adul.vbi no. an venditori debeat denũciari litis motio,vt teneatur de euictione, si hoc ipse venditor non ignorat.dic vt ibi. & vide quod no. de offi. dele.c.prudentiam.¶ Tertiò quæro cum gl.prædicta, nunqd post terminum assignatum debeant canonici expectare finẽ termini,cum vocauerunt de gratia, non ꝙ vocare tenerẽtur. glo.disputat,& concludit,ꝙ teneantur,nisi quando periculũ est in mora. Hostiẽ. Compost.Pet. & Ab. dicunt, ꝙ licèt expectare teneantur quò ad hoc,vt si contrafecerint, sint obligati ad expensas,& interesse: tamen tenet electio ante finem termini præfixi celebrata. de quo hic per eum, qui remittit ad quæst.de Doctore disputante,quam ponit in reg. accessorium.de reg.iur.in mercur.lib.6.

SVMMAE.

1 *Electio in choro est celebranda.*
2 *Papa in electionibus supplere potest.*
3 *Scientia in electo quæ requiratur.*
4 *Confirmans debet inquirere de ætate electi.*

CVm nobis olim Tria dicit quò ad titulum. primò,ꝙ non inspicimus. an post appellationẽ:sed an cõtra ipsam fuerit electio celebrata. Scdò ꝙ penes vocãtes ius remanet saluum eligendi,si vocati ad electionem venire cõtemnunt. Tertiò ꝙ ad officiũ confirmatoris ꝑtinet inquirere de persona electa, etiam nemine opponente. Primò ponitur allegatio cõtra electum.Secunda ibi[sed contra]allegat pro electo.Tertia ibi[his igitur]ipsius examinatio.quarta ibi[nos ecclesiæ]procuratoris commissio. potest aliter summari. & sic. Non valet electio, q̃ fit post,& contra appellationem?non agit de contẽptu qui noluit ad electionẽ venire. vbi dubitatur de ætate electi, non confirmatur, nec cassatur electio.& de ætate, & scientia electi superior inquirit,etiam nemine se opponente. propter necessitatem, & vtilitatem ecclesiæ dispensari potest cum electo super ætatis defectu.h.d.¶ No.primò ad formã appellationis est attẽdẽdũ, sint reuocanda post eam innouata, vel non. quia simpliciter innouata post appellationẽ,sed innouata contra formam ipsius,non sunt reuocanda. similiter nõ innouata,dilatione pẽdente,sed in dilationis præiudicium innouata, rescinduntur. C.de dila.l.à procedente.& l.generaliter.C.de iureiuran.forma ergo & modus rei attenditur,vt in c.Pisanis.de resti.spol.
a ¶ Secundò no.in ver.Item.ꝙ in choro a est electio † celebrã
1 da.de hoc est.s̃.e.c.cum terra.secundùm Host. ¶ Tertiò no. ꝙ viua voce potest moneri qui est in Capitulo,ne recedat. & recedendo non põt agere de contemptu.& valet electio, illo tali vlterius non citato,siue monito. quod est verum,quando in choro remanet maior pars,& procedit secundũ formã mandati apostolici: aliàs non imputaretur.& sic loquitur.s̃. de postu.c.bonæ.1.§.verũ. ¶ Quartò no. dictum Apostoli. Non citò manum imponas.1.ad Thimo.5. in fi.vbi Apostolus loquitur de Deo Socratis. in fi. Nulla res põt esse eadem festinata,& examinata.nec est quicquam, quod habere possit simul laudem diligentiæ, & gloriam celeritatis. in confirmationibus ergo celeritas probatur,vt ỹ.e.c.fi.lib.6.¶ Quin
2 tò no.in eo.ver.ꝙ in electionibus Papa † potest supplere de facto,& inquirere ex officio. idem in multis alijs casibus, vt dixi s̃.de postu.c.bonę. quibus adde casum, vbi proceditur in criminibus,super quibus põt tam ad offensam, quàm ad defensam producere testes ex officio,vt no.Bar.in dispu.Iu-
3 dex maleficiorum &c.¶ Sextò no.† in ver. illius. quæ sciẽtia requiratur in electo,& à quo debet recipi eius testimonium super sententia. & dicit, ꝙ ab his, qui eum cognouerunt, & maximè in studio,in quo studuit, & cum ibi cognoscentibus sciri potest,vt ỹ.c. proxi. ¶ Septimò not.in ver. de legitima.
4 † ꝙ ille, ad quem spectat cõfirmatio,debet inquirere de ætate electi. quia hic non constitit, non fuit electio confirmata. ergo vr̃,ꝙ semper electo incumbat probatio ætatis, quæ requiritur in eo actu,ad quẽ vult admitti. de quo plenè in l.de ætate.ff.de mi.& 78.dist.c.quid est.¶ Octauò not. ꝙ petita fuit hic confirmatio,& Papa fecit eum procuratorẽ.non ergo requiritur tãta idoneitas in procuratore,quanta requiritur in elec.& tamen quò ad effectũ administrationis tribuit sibi potestatem.vt patet in fi. ¶ Venio ad op. & primò dicit hic,ꝙ fuit appellatum,ne fieret electio nisi canonica. sed vr̃, ꝙ ista appellatio est frustratoria.quia si electio est canonica, valet, dicta appellatione non ob. vt hic. si est minus canonica,non valet etiã sine appellatione, vt ỹ.eo.c. auditis.nihil ergo talis appellatio operatur, ergo superuacua:nec debuit interponi sicut superuacua cautio, vt l.stipulatio.§. diuus.ff. vt le.no.ca. dic ꝙ appellatio reddit electionem inualidam ipso iure,nisi aliter esset annullanda.ỹ.eo. c. auditis. coniuncto c. quia propter.§.aliter. interest enim plures vias habere ad rescissionem actus,vt l.eum qui.& l.contra maio. C.de inoffi. test.¶ Secundò op. dicitur hic, ꝙ appellatio cassat illa,quæ contra eam sunt attẽtata,nõ alia.contra.imò videtur, ꝙ omnia siue iustè,siue iniustè fuerunt attẽtata.postquàm enim iurisdictio est suspensa,non videtur considerandum,si innouauerit iustè, vel iniustè.s̃.de rescrip.c.significante.c. Rodul. & c.significauit.pro hoc facit, quia innouatio noui operis est species prouocãdi:tamen post nunciationẽ noui operis omnia deuoluuntur,iustè vel iniustè fuerint constructa,vt l. 1.ff. de no.op.nun.c.1.So.aliud in nunciatione noui operis,& ap. iudiciali ex vna parte, vt in contrarijs, & aliud in appellatione extraiudiciali, vt hic. In appellatione enim extraiudiciali non omnia irritantur, sed illa duntaxat, quæ contra eam fiunt.quod declarat latiùs Inno. in extraua. nam si quis appellat,ne fiat electio per compromissum, & Capitulum vocat appellantem,vt compareat, quia vult eligere per scrutinium,valebit electio,si ille ad hoc vocatus non venerit, de sua appellatione confisus. Item si appel.ne talis admittatur, quia sit excõicatus,& admittatur, quia est occultus,valebit electio.de procu.c.fi.& ỹ.e.tit. c. nulla. vox tñ sua non præstat suffragiũ.& in hoc defertur negocium ad superiorẽ. item si appellatur à prouisore,vt conferat præbendã, & ipse confert canonicatum,& præbendã, valebit electio canonicatus, de qua non fuit appellatum.arg.ỹ. de præbẽ. c.relatum. & c.dilectus.& quod legitur,& no. de rescrip.c. constitutus, 1.respõ.

1.respon. Item si appelletur à prouisore, ne P. recipiat in testem, & ipse illũ, & alios recipiat, tenebit receptio aliorũ, nõ illius. ista est ergo eius conclusio in extraiudiciali appellatione, ꝙ per eam (si probatur legitima) irritatur dũtaxat qđ agitur contra eam, & nõ alia. in iudiciali verò irritatur quod contra eam agitur, & quod agitur in tota causa: vnde si appelletur, ne excõicatum recipiant in testem, & ipse recipit illũ. & alios, etiam aliorum receptio erit nulla: licèt alij contra, si iudex non fuerit secutus dictũ illius. ʒ. de re iudi. c. cũ I. & A. & quod ibi per Io. And. in glo. conspiratorum. & super glo. pe. & vl. & de ap. c. super eo. 1. super glo. Host. hic videtur tenere, ꝙ aliorum receptio nõ valeat post appel. propter grauamen illatum in receptione illius in dilationibus, & expensis. vnde propter appellationem à dicto grauamine suspenditur iurisdictio quò ad omnia. & hoc, quod dictum est de appellatione iudiciali ab vno articulo, vt suspendatur iurisdictio ad oẽs, habet locum in vna, & eadem causa. In diuersis verò causis, an vna appellatio in vna suspendat iurisdictionẽ iudicis à quo. si in alia, dic, ꝙ non est prorsus diuersa. si autẽ est connexa, vt causa conuentionis, & retentionis: an appellatio in vna suspendat in alia iurisdictionem, Inno. ꝙ non, ẽt si esset causa correctionis. ar. ʒ. de offi. archi. c. dilectus. §. pe. sed Host. contra, per no. ʒ. de ord. cog. c. cum dilectus. quod dic, vt legitur, & no. ʒ. de appel. c. ad hæc si in vna. & ʒ. de ap. c. cum teneamur. in nunciatione noui operis quare iustè, vel iniustè factum reuocatur. dic, ꝙ operatur breuitas termini, infra quem debet adiri iudex. vnde in mora modici tpis (qa non est periculum) debuit expectari: sed in appellatione datur annus, ac biennium ex causa: vnde in actu extraiudiciali non debet expectari. quod dic per Goff. in summa de oper. no. nun. §. officium. Ex prædictis ergo habetis vnam differentiam inter appellationẽ iudicialẽ, & extraiudicialẽ: alias habes. ʒ. quæ fi. à ma. par. ca. c. cum in cunctis. per Inn. & quod no. in c. bonæ. ʒ. de app. & p Bar. in l. secus. de ap. reci. ¶ Tertiò op. dicitur hic, ꝙ op. istius fuit, ne fieret electio, nisi canonica: & tñ electores elegerunt eum, de cuius ætate legitima nõ apparuit. ergo videtur, ꝙ appellatio fuerit legitima, & ꝙ eligendo personam (de cuius legitima ætate non constitit) fuerit appellatio iustificata, & debuerit irritari, tanquàm cõtra appellationem attentata. cuius contra. dic. so. dic, ꝙ appellans istum defectum nõ opposuit, nec deduxit: vnde eius appellatio non potuit iustificari ex causa non deducta, nec probata per eum, sicut dicimus de appellatione ab interlocutoria, vt in c. appellanti. de ap. in Cle. debet enim appellãs extra iudicium probare cãm legitimã. suæ appel. vt no. in d. c. cum in cunctis. non enim erat probatũ, ꝙ esset minor, nec etiam, ꝙ esset maior. vnde in dubio fuit quædam media via eligenda, qua alibi dicitur sententia iustificari, vt l. Nesennius. ff. de nego. ge. ¶ Quartò op. dicitur hic [volentes tã rõnes, quàm canones obseruare.] dicit. contra. imò videtur, ꝙ faciant contra cano. qui exigunt ætatem legitimam. s. eod. c. cum in cunctis. 78. dist. c. quod est. so. dicit Host. ꝙ hic non legitur de obseruantia canonum, qui loquuntur de ætate promouendorum, sed de canonibus, qui ex causa dispensationẽ permittunt. 1. q. 7. c. nisi. & se. hic ergo Papa ex iusta causa dispensauit, vt sequitur. ¶ Sed contra hoc incidẽter opponitur, quia nuncij hic fuerunt missi ad petendum confirmationẽ: ergo non debuit dispensari, nisi iterum committeretur, vt ʒ. c. proxi. ad fi. So. secundũ Host. fauor subdiaconi fuit hic in causa. in contrario nulla necessitas ecclesiæ imminet. hic secus. vt patet in tex. ¶ Quintò op. dicitur hic, ꝙ isti, qui remãserunt in Capitulo, monere debent abñtes. contra. quia par in parem non habet imperium. ʒ. c. proxi. Item obstat. ʒ. e. c. cum in veteri. vbi præsentes non potuerunt præfigere terminum. So. dicit Innoc. ꝙ ista non põt dici citatio, sed requisitio, siue intimatio, quam potest facere par pari: sicut facit ipsam emptor venditori, si mouetur sibi controuersia. de euic. l. si rem. §. fin. & l. si dictum. & facit quod dicitur de pluribus delegatis de offi. dele. in c. cum cã. in prima glo. ad c. cum in veteri. dic, ꝙ ibi præfigebat terminum non paribus, sed consiliarijs datis à Papa. quod non possunt: sicut non põt iudex à quo præfigere terminum iudici ad quem ad cãm finiendã. ʒ. de ap. c. ex insinuatione. ¶ Quærit gl. 2. si absentes monent à Capitulo, vt compareant infra certũ tempus ad electionẽ celebrandã, & non comparent, an possint præsentes statim ad electionem procedere: vel finẽ termini iuris, si superest de eo, debeant expectare, & probat efficaciter per plura similia, ꝙ non debeat expectari finis termini à iure præfixi. dein de allegat in contrarium, & concludit, ꝙ non teneatur, si maior, & sanior pars vult procedere, statim elapso termino statuto. Io. dixit, ꝙ circa finem termini à iure præfixi possint eligere, & non ante. opi. glo. tenent Tan. Phi. & Goff. Host. opi. istorum putat veram, duobus concurrentibus, videlicet ꝙ duæ partes sint præsentes, & subesset legitima causa arctationis: aliàs si duæ partes essent absentes, vel non subsit legitima causa arctationis, non possunt præsentes terminum à iure statutum sine causa limitare, vt in reg. indultum. Ego credo opi. glo. veram, intelligendo simpliciter, prout iacet, videlicet quando maior, & sanior pars Capituli vocat alios. quo casu sicut valent alia gesta: ita etiam valeat electio. ʒ. de his, quæ fi. à ma. par. ca. per to. Non obstat reg. indultum. quia nõ in fauorem singulorum canonicorum, sed collegij, est tempus statutum, vt dicitur in simili. ʒ. de fo. compe. c. si diligenti. & præsertim in electionibus est hoc dicendum, vbi mora in iuris præsumptione est suspecta, & dãnosa. s. eod. c. proxi. vnde iuris præsumptio præbet causam iustam, quam exigit Host. vbi autem maior pars esset absens: tunc minor pars deberet propè finẽ termini expectare. & hoc etiam tenet Inn. possunt tñ partes, etiã si sit vnus, alios reuocare, ar. 10. q. 2. c. hoc ius. & s. c. proxi. & de ma. & obe. in gl. per hoc. per Io. An. & de offi. or. c. irrefragabili. super glo. vel per decanum. & de no. ope. nun. c. 2. in gl. sic sumptus. ¶ Secũdò quæro. pono, ꝙ oẽs præter vnũ sunt absentes, & tempus eligendi adeo lapsum est, quòd non possunt absentes citari. nunquid ille solus pñs põt eligere. Inno. & Compost. ꝙ sic. 65. dist. c. si. & ar. hic, etiam si non fuerint citati, ex quo sciebant vacationem: quia dies à constitutione apposita pro homine interpellat. ʒ. de loc. c. potuit. Pet. & Ab. dicunt contrarium. quia secundũ eos ius maioris partis non recedit in minorẽ, nisi qñ eligunt scienter indignum. s. de post. c. gratum. dicit tamen, ꝙ si assignata die ad electionem celebrandam oẽs sint absentes præter vnum, ille solus die statuta poterit eligere. plus ergo operatur statuitio termini à Capitulo, quàm à iure: quia vnus non poterit eligere, nisi terminum à iure statutum, sed bene poterit, si est statutum à Capitulo. Ego in hoc non video rationem diuersitatis, quare non sit eiusdem efficaciæ peremptio termini iur. sicut hominis: vnde starẽ cum Inno. & Compost. nisi in casu, quando absentes, qui facerent duas partes Capituli, nunciarent vni, vel pluribus præsentibus in ecclesia, ꝙ nolunt in alio loco electionem celebrare, & ad hoc monuerant ipsos, siue ipsum. tenetur enim ille vnus, siue minor pars accedere ad maiorem: quia locus non est de substantia. de quo remittit Host. ad summam. eo. titu. vbi de materia huius glo. vide Guli. c. 16. ac duobus seq. ¶ Tertiò quæro. an in ista requisitione, quam faciunt præsentes de absentibus, requiratur peremptorium, vel debeat esse trina. dicit, ꝙ non. ʒ. e. c. quod sicut. & s. c. 1. c. bonæ. ¶ Quartò quæro. vtrũ debeat expectari tota die: vel si non venit de mane, debeat electio celebrari. dicit, ꝙ de mane. si est præfixa dies ad eligendum. quia toto mane censetur hora competens, sicut in iudicio tota dies. Si aũt diceretur [venias ad tractandum, & ordinandum de electione] tunc vsque ad supremam horam noctis, secundùm Ioan. An. ¶ Quintò quæro. cui æquiparetur iste, qui est procurator datus. dicit Ioan. And. ꝙ visitatori. de quo

quò dic, vt ĵ.e.c.is cui.lib.6.& est nouus modus prouisionis.
scilicet extraordinarius, sicut commenda, de qua. ĵ.eo.c.ne
mo deinceps.& de ac.ca.si constiterit.per Inno.&c.

ADDITIO.

§ Quod in choro. Adde, quod communiter tangi solet, an locus sit de substantia electionis.de hoc vide glo.in c.in nomine Domini.23. dist. & in c.cum terra.supra eo. Inno.in c.2.in glo.magna. de noui operis nunc. Are. in c.vbi periculum. de elec.lib.6. Hostié. in c. cum terra.& quæ ibidem dixi.

SVMMAE.

1 *Natus ex illegitimo matrimonio potest in episcopum postulari.*
2 *Electus non debet tacere irregularitatem occultam de peccato non occulto.*
3 *Par in parem non habet imperium.*
4 *Electio facta de illegitimo irritatur ipso iure.*
5 *Scientia inhabilitatis præsumitur in electoribus.*
6 *Procurator missus ad petendam confirmationem, non potest vigore mandati petere dispensationem.*
7 *Electione cassata, possunt electores procedere ad secundam.*

1 INnotuit Illegitimè natus † postulari pôt
in epm, sed non eligi.& si eligitur,
nulla est electio ipso iure.& diuiditur in tres partes. Pri
ma narrat factum.Secunda ibi [quàmuis] allegat. Tertia ibi
[habito] diffinit, & prouidet. sub prima continetur electio,
confirmationis denegatio. & huius causa à Papa supponitur
suffraganeorum testimonium,& electi confessio. sub secũda
dicit dispensationẽ fieri potuisse, ponens dispensationis mo-
tiua.sub tertia electionem cassam decernit, Capitulo parcit,
supplicationem post factam repulit, quoddã decretum sub-
dit, electũ ad postulandum inducit.¶ No.primò, ꝙ qñq; eli
gitur absens, & ignorans & tunc differtur confirmatio.quod
dic, vt in c.quàm sit.ĵ.e.lib.6. absenti aũt an quæratur ius ex
tali electione.arg.quòd no.in l.qui absenti.de acqui. pos. &
c.fi.de procu.vbi potest mandatum, antequàm in notitiam
absentis perueniat, reuocari.contrarium credo, per c.publi-
co.ĵ.e.coniuncto.c.si tibi absenti.de præben.lib.6.¶Secun-
2 dò no.ꝙ electus † nõ debet tacere irregularitatem occultã:
de peccato verò occulto non est necessaria dispensatio, secũ
dũ Vin.Si aũt concurreret irregularitas cũ peccato(vt si ille-
gitimus promotus est in epm)tunc indiget dispensatione, &
post dispensationẽ tenet quod factum est, secundũ Inno. qđ
intelligunt quidam verum, qñ ille, qui dispensat, habet pote
statem dandi illam dignitatem.Sed alij,& melius, sm̃ Inn. &
Host.dicũt, ꝙ satis est ad hoc vt possit in beneficio remane-
re, ꝙ habeat potestatem dispensandi: licèt non habeat pote
statem conferendi illam dignitatem. ¶Tertiò no.de decre-
to subscriptionibus reprobato &c.ipsius formam vide in Spe
cu.& §.1.circa medium.& §.2.in 2.col.& per Guli.Mandag.
parte 2.c.2.15.& 16.statur aũt decreto,& datur ei fides, vbi
pars aduersa neget quæ continentur in eo. de procu. c. 1. &
ĵ.e.c.scriptum. Istud tñ decretum non est de substantia, vt
no.Io.61.dist.c.eps. Tan.Vin.& Goff.hic in summa huius.c.
§.facta electione.Idem Inno.& Host.& Compo.Ia.tamen di
cit, ꝙ est de substantia electionis.de postu.c.bonæ. il 2.quod
non approbat Hostien.& reprobatur 61.distin.c. sed aliud.
¶Quartò no. ꝙ super legitimitate electi nascitur dubiũ, sit
natus de legitimo matrimonio, necne:& si de parentum ma-
trimonio non constat, non præsumitur, vt no. & dixi. & ĵ.de
resti.spo.c.ex parte.& aduerte, quia licèt glo.habeat pro fir
mo, ꝙ iste legitimetur per matrimonium subsequens.ego du
bito in casu huius.c.qm̃ habuit ad virginem furtiuum acces-
sum.quia iura, quæ de tali legitimatione loquuntur, faciunt
mentionẽ de illa, quæ fuit concubina. Et reperi consiliũ Ol-
dra.ꝙ isti nati ex furtiuo accessu nõ legitimantur per sequẽs
matrimonium.non firmo pro modo.adde quod no.Bar.ff.de
3 concu.in l.1. ¶Quintò no. ꝙ non habet imperium par † in
parem, &c. nisi se subijciat, vt in iuribus alleg.in glo. & dic
12.q.2.c.non liceat.vbi in glo.¶Sextò no.in ver.multa. ꝙ in
dispensationibus debent attendi, & considerari plures cau-
sæ.& debet fieri cũ causæ cognitiõe.de quo ĵ.de æta.& qual.
c.1.lib.6.facit 1.q.7.c.exigunt.alijs ibi similibus. & in Spe-
cu.de le.§.nunc de eporum dispensatione.& in alijs.§.Et no.
ꝙ scholastica notitia,& ꝙ confessio attenuat delictum. ¶Se
4 ptimò no.in ver.habito, ꝙ electio† facta de illegitimo est ir-
rita ipso iure.de quo.s̃.eo. c.cum in cunctis. postulatio autẽ
valet:electio igitur non includit postulationẽ.& ille, qui pôt
postulare, si eligit, nihil agit. & sic quod ago vt ago nõ valet,
vt valere potest. quia in separatis de vno ad reliquum non in
fertur, vt l.si maritus.C.de dona.inter vi.& vxo.& quæ sit ra-
tio, quare si non valet electio, nõn valeat postulatio. dic, vt
no.s̃.de postu.c.1.per Inno. ¶ Octauò no. in ver.parentes.
5 † ꝙ in electoribus præsumitur scientia inhabilitatis electi,
nec possunt se per ignorãtiam excusare. præsumit enim quis
habere notam personam illius, quem assumit ad aliquod of-
ficiũ, vt ff.de confir.tu.l.patronus.& semper præsumitur cõ-
tra eum, qui tenet ex officio aliquid facere, si non facit, vel
non probat adhibuisse diligentiã, vt tenetur, vt ff. de leg. 1.l.
omnia.§.species.& l.veluti.ff.de eden.& vide, quod no.ĵ.de
reg.iur.in reg.præsumit.lib.6.& 1.q.1.c. si qui à simoniacis.
6 ¶Nonò no.in ver.& quàmuis.ꝙ procurator † missus ad pe-
tendã confirmationem, non pôt vigore mandati petere di-
spensationem: licèt per ipsam perueniatur ad confirmatio-
nẽ.ar.contra in l.2.& ff. de iurisdi.om iudi.& l.ad rem mobi
lẽ.& l.ad legatũ.ff.de procu.sed ibi loquitur de his, quę sunt
consecutiua ad mandatũ de iure communi.illa aũt, quæ veni
unt contra ius commune, vt dispensatio, non includuntur sub
mandato.quia confirmatio nititur debito: dispensatio verò
soli gratiæ. ¶Decimò no.in ver.decernẽtes.ꝙ ad hoc, vt ele
7 ctione cassata electores † possint procedere ad secundã, re-
quiritur, ꝙ cassatio talis fuerit eis nota per literas superioris:
nã ante sunt dubij de iure suo super iure eligẽdi.& licèt in rei
veritate ad ipsos post cassationem ius eligendi iterum deuol
uatur: tñ debent hoc scire:nec sufficit fieri facto. quia sciẽtia
facti cũ potestate requiritur.sicut dicimus in aditione hære-
ditatis,& implemento conditionis, vt l.multũ.ff. de condi.&
demon.& prædicta adducit glo.ad q.de qua ĵ.dicam. ¶Op
po.dicitur in tex. ꝙ iste magister erat archidiaconus ex di-
spẽsatione:vnde talis dispensatio nõ extẽdit se ad epatũ, vt ĵ.
de fi.presby.c.1.lib.6.& no.ĵ.de conces.preben. c.dilectus.
est & alia ratio.quia examinatio primò facta respectu mino
ris ætatis non sufficit, vt sine noua examinatione ad maiorẽ
dignitatẽ idoneus censeat, vt ĵ.de æta.& quali.c.accepimus.
facit.ff.de serui.expor.l.cui petitio.& de sena.l. qui dignus.
¶ Secundò opponitur.dicitur hic, ꝙ iste fuit confessus suum
reatum.Sed contra de pœni.di. 1.c.non tibi dico, vt te pro-
das.so.illud fallit in promouendo, qui debet fateri irregula-
ritatẽ suã:aliter non pôt in beneficio salua conscientia rema
nere, vt ĵ.subijcit de tempo.ordi.& de seru.c.vno. ¶ Tertiò
opponit. dicitur hic, ꝙ ignorantia non excusat, si non elege-
rũt idoneum.Sed contra.ff.qui pe.tu.l. 2. in fi. vbi excusatur
mater, si eligit tutorem, qui videbatur idoneus, & non erat.
Sol.ibi propter imbecillitatẽ sexus, secũdũ Vin. Ego dico, ꝙ
idem in electoribus, si probauerint, ꝙ pro legitimo cõiter ha
bebat.& sic officijs fungebatur.quia cõis opinio excusat ele
ctores à vitio,& defectu latẽti, vt ar.in c.nulli.ĵ.e.li.6. & hoc
tenet Cõpost.¶Quartò op.qui innouat postulationem cas-
satam, priuatur potestate eligendi, vt s̃.tit.1.c.gratũ.ergo vi
det, ꝙ malè faciat hic Papa, mandare electionem illam cas-
satam iterum innouari.So. aliud est postulationem cassatam
innouare.quod non licet, vt ibi. aliud est electũ cassatum po
stulare, quod licet quandoq;, vt hic.¶Quintò opponitur.de
fectus illegitimitatis hic erat occultus. ergo non videt fuisse
necessaria dispẽsatio.ĵ.de tempo.or.c.ex tenore. So. ibi lo-
quitur

quitur in crimine, hic in irregularitate certa ex defectu. Si autem concurrat irregularitas cum peccato. dic, vt dixi. ṡ. in secundo no. & adde hic quod not. Archi. in c. qui contra. lib. 6. vbi quid iuris, si prælatus prohibet certam personam eligi, de qua constet sibi, ꝙ sit curiosa: non enim creditur sibi, nisi probet. de tempo. or. c. ex tenore. & c. fin. de consec. dist. 2. c. non prohibeatur. ar. contra. ỉ. de spon. c. præterea. & de tempo. or. c. ad aures. dic, vt d. c. qui contra. ỉ. e. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Electionis quæstio cum deuoluitur ad Papam, debent partes coram eo comparere.*
2 *Ad electionem singuli sunt requirendi.*
3 *Eligentium consensus debet redigi in scripturam publicam.*
4 *Tractatus electionem præcedere debet.*
5 *Crimen obiectum in vna electione potest iterum opponi in alia eiusdem personæ.*
6 *Quæstio spiritualis in ordinarium compromitti potest.*
7 *Electores post publicam electionem variare non possunt.*
8 *Appellatio friuola non suspendit actum electionis.*
9 *Prælatus in ecclesia an possit eligi, donec inueniatur alius in ecclesia vacante.*

CVm inter canonicos. Electus à maiori parte Capituli, si sit idoneus, & consenserit, vel consentire velit, etiam si non sit de gremio ecclesiæ, refutari non potest. & prima pars ponit factum, & partium allegationes. secunda ibi [Discretioni] diffiniendum committit. ¶ No. primò, quòd cum quæstio electio-
1 nis † deuoluitur ad Papam, debent partes comparere coram eo per se, vel per procuratorem idoneum. infra autem quantum tẽpus, & qualiter, dic vt ỉ. e. c. 1. & c. cupientes. li. 6.
2 ¶ Secundò no. † ꝙ ad electionem singuli sunt singulariter requirendi: electio tamen debet esse talis, vt hic denotant ista duo no. [singuli requisiti] [cõi cõsensu.] & c. de hoc. ỉ. c. in Genesi. ¶ Tertiò no. ꝙ consensus † eligentium debet redigi in
3 scripturam publicam, & sic requiritur notarius Pet. dicit, ꝙ scriptura publica põt accipi, quando habet sigillum Capituli. de scrutinio isto faciendo, & in scriptis redigendo dic, vt ỉ. e. c. quia propter. super ver. in scriptis. ¶ Quartò no. in ver.
4 cæterũ. ꝙ tractatus † debet præcedere electionem. de isto tractatu dic, vt ṡ. e. c. cum terra. aperire enim debent oculos electores. quia quem semper in prælatum constituunt, postea reprobare non possunt. 8. q. 2. c. dilectissimi. ¶ Quintò no. ꝙ in Capitulo possunt electores nominare vnum, vel plures in eorum prælatum. & ista dicitur simplex nominatio, nec ex ea ius quæritur, vt ỉ. e. c. ꝙ sicut. põt tamen ille, cui displicet, nominatim opponere contra eum e us defectum, vt hic. & ẽt appellare, ne eligatur. quo casu debet seruare formam c. vt circa. ỉ. e. lib. 6. vt patet in c. qui contra certam. eo. tit. ¶ Sex-
5 tò no. in ver. pro quo. ꝙ crimen † obiectum in vna electione potest iterum opponi in alia electione eiusdem personæ, & de hoc tractat glo. vtrũ scilicet crimen obiectum in vno iudicio, præiudicet in alio. de quo. ṡ. eo. c. super eo. & per Inno. in c. cum dilectus. ỉ. de or. cog. ¶ Septimò no. ꝙ iste excepit, ne eligeretur de aliena ecclesia, donec reperiatur idoneus in eadem. an aũt ista sit valida exceptio, distinguit hic gl. & ỉ.
6 dicam. ¶ Octauò no. in ver. post hæc. ꝙ qõ † spiritualis põt in ordinarium compromitti. de quo plenè. ỉ. de arb. c. cũ tẽpore. & c. contingit. ¶ Nonò no. ꝙ ad eundem spectat quandoq; prouisio, & confirmatio diuerso iure, vt ṡ. e. c. cum inter vniuersas. & de hoc in glo. ¶ Decimò no. in ver. Discre-
7 tioni. † ꝙ post publicam electionem non possunt variare electores. de quo ỉ. e. c. publicato. & ꝙ inter electum, & electores quasi spirituale vinculum est contractum. ¶ Vndecimò
8 no. ꝙ friuola appellatio † nõ suspendit actum electionis: imò etiam appellatio ex iustis causis interposita, non suspendit, nisi coram superiore ostendatur veritas causarum, vt no. ṡ. eo. c. cum nobis olim. ¶ Duodecimò no. ꝙ etiã ante consensum electi non possunt resilire electores. infra quantũ tẽpus electus debeat consentire, dic vt ỉ. de elec. c. quàm sit. lib. 6. ¶ Venio ad apparatum, quem expediam succinctè per qõnes. Et primò quæro. cum canonici in electione discordant, quis in ista discordia ministrabit expensas, an ecclesia, vel ipsimet inuicem dissidentes? rñ. dicit gl. ꝙ primò est videndũ, cum sic se diuidunt canonici, penes quos dicatur esse Capitulum. dicit glo. ꝙ vbi est maior pars. Non obst. l. nulli. ff. qđ cuiusque vni. no. & ỉ. c. proxi. vbi requiritur præsentia duarum partium: habent enim locum, cum litigant cum extraneo, nõ cum inter seipsos, secundũ Host. qđ verbum no. huic ergo procuratori constituto à maiori parte (& sic à Capitulo) an ministrabuntur expensæ de bonis ecclesiæ contra aliã partem. dicit glo. ꝙ sic. Io. & Gof. contra, ne prouideatur de rebus illorũ, quibus aduersatur. de hoc. ỉ. e. c. præteritæ. & c. cupientes. in gl. fi. istis verò, in quibus non repræsentatur Capitulum, an ministrabuntur expensæ. dicit Host. ꝙ regulariter sic, vt ỉ. de accu. c. ex parte. secularis verò nihil percipiet: sed si sunt plures, cõicabunt inter se pro solido, & libra. & si obtineant, recuperabit à Capitulo. de procu. c. cum pro causa. & de re. ec. non alie. c. ad audientiam. & sic vtilitatem expensarum litis terminus declarabit. de iudi. l. rem non nouã.
9 ¶ Secundò quæro, an possit eligi prælatus † de aliena ecclesia, donec reperiatur idoneus in ecclesia vacãte. rñ. gl. refert tres opi. in prędicta qõne. Prima est opi. Lau. dicentis, ꝙ valet electio de aliena ecclesia, si duæ partes Capituli consentiunt: aliàs non. vnde concludit, si maior pars eligeret de aliena ecclesia, & minor de propria, præualeret electio minoris partis, per rationes & iura in glo. de hoc etiam no. 41. dist. c. nullus inuitis. ¶ Alia est opi. Ioan. & Vin. qui tenent, ꝙ semper præualeat electio facta de propria ecclesia, etiam à duobus. Tertia est opi. Tan. qui tenet, ꝙ semper præualeat electio facta à maiori parte, etiam de aliena ecclesia. ṡ. e. c. cum olim. & Gof. hic. & Phi. ỉ. e. c. ecclesia. 2. & Bar. Brixien. 61. distin. c. nullus. & Inno. & Compost. hic. Host. dicit, ꝙ istã opi. approbat cõsuetudo. & opi. Io. & Vin. indistinctè reprobat. opi. verò Lau. de qua ṡ. approbat in vno casu. s. vbi clericus alterius ecclesiæ intitulatus est ibi, & ẽt in sacris, & est ecclesia alterius diœce. & his concurrentibus, dicit opi. Lau. verã esse, per Decre. scriptum. ỉ. e. sed hoc reprobat Io. And. quia ex vinculo ecclesiæ nullus inferior episcopo postulatur. ỉ. e. c. si abbatem. lib. 6. ¶ Tertiò qro aliquis est repulsus ab electione, quia laborabat morbo epileutico, de quo in c. cõiter diffinimus. 33. dist. & 7. q. 2. in summa. Si ergo tractu tẽporis ad aliam ecclesiam eligatur, an obstabit sibi prædicta repulsio: vel oportebit iterum illum morbum probare. glo. dicit, ꝙ si in primo iudicio constitit de primo morbo, repellatur ab ecclesia in electione secunda: ita ꝙ illæ probationes factæ super illã exceptionem, faciant fidem ẽt in secundo iudicio. Guli. Naso. Inno. & Cõpo. dicunt hoc verũ, si reprobatio facta fuit ex vitio durabili. si verò ex vitio non durabili: tunc non nocet in secunda electione repulsio prius facta. Io. And. tenet glo. quia postquàm de morbo semel constitit: nisi se ostendat liberatum, repellitur etiam in secunda. adde quod dixi. ỉ. de proba. c. in pręsentia. vbi dixi plenè, an in istis, quæ tractu tpis variari possunt, præsumatur de præterito in præsenti, remisi ad Bal. in l. spadonem. §. qui absolutus. ff. de excu. tu. & vide per Archi. 7. q. 2. c. 1. ¶ Quartò quæro. dicitur in tex. ꝙ archiepiscopus vigore compromissi elegit, & etiam confirmauit. quæro ergo, an eligendo videatur confirmare, ar. ꝙ sic. in c. in synodo. aliàs in glo. quæ tenet contrariũ, qñ diuersis respectibus spectat ad eundem electio, & confirmatio. Si aũt eodem iure ad eundem spectat electio, & confirmatio: tunc eligendo confirmat. cuius gratia quærit Pe. si archiepiscopus ex iure deuoluto eligit absentem: an eoipso ꝙ

eligit,

eligit, videatur confirmare. Dicit ipſe, ꝙ non, per theoricam
prædictã. quia alio iure eligit, ſcilicet deuoluto, alio iure cõ-
firmat. ſ. proprio. & in primo iure confirmationis requiritur
conſenſus ſui Capituli: non aũt in prouiſione ex iure deuolu
to. ĩ. de his. q̃ fiũt à pla. c. quanto. & facit quod no. ĩ. e. c. ne ꝓ
defectu. in nouella. Compoſt. hic tenet contrarium, ꝙ ſupe-
rior, qui elegit ex iure deuoluto, eoipſo ꝙ eligit, videtur con
firmare. opi. Pe. credo veriorẽ, quia prouiſio eſt in ipſius me-
ra poteſtate. confirmatio verò exigit ordinẽ, & edicta, de q-
bus in c. fi. ĩ. e. itaꝙ in habentibus diuerſam naturam de vno
ad reliquum non infertur, vt in l. ſi maritus. C. de do. inter vi
rum, & vxo. ¶ Quintò quæro poſt Inn. & Doc. pone, ꝙ iſte,
ſcilicet ſubdyaconus obiecit morbum epileuticũ contra iſtũ
nominatum, & ſe obtulit probaturum veritatem morbi. quo
non obſtãte proceſſerunt canonici ad electionem. quæro an
eoipſo electio ſit caſſanda, ꝙ ſe offerens probaturum nõ fuit
admiſſus. videtur ꝙ ſic, per c. interpoſita. de appel. contrariũ
dicit Inno. Nõ ob. c. interpoſita. quia loquitur, cũ quis offert
ſe probaturũ veritatem cauſæ corã iudice. quia coram iudi-
ce lis vertitur. ſecus ſi non eſt actus iudicialis, ſed extraiudi-
cialis: quia tũc nõ ſufficit coram iudice ad quem probare, ꝙ
obtulerit ſe paratum: niſi coram ipſo probet veritatem cau
ſæ allegatæ. & hæc eſt vna differentia inter appellationem in
terpoſitam in iudicio, & interpoſitam extra iudicium: alias
vide ſ. e. c. cũ nobis olim. & ex hoc infert Io. An. ꝙ corã cõfir
matore ſufficeret ſe offerre paratum probare, quia coram ip
ſo agitur tanquàm in iudicio: ſed non ita, cũ litigãt canonici
inter ſe, & appellãt, quia nõ cenſet appellatio iudicialis, cum
ibi non ſit iudex. ſ. cum canonici litigãt inter ſe, & appellãt.
¶ Sextò quæro iuxta proxi. dicta. pone, ꝙ eṗs iure ordinario
vult conferre Titio beneficium. quidam tertius ſe opponit, &
dicit. dñe iſte, cui vultis de beneficio prouidere, eſt adulter,
periurus, vel aliter criminoſus. & hoc me offero probaturũ:
eṗs verò reijcit iſtã oblationem, & ille appellat, & eṗs con-
fert. quæro, an teneat collatio facta. vide de hac q̃one. ĩ. de
app. c. conſtitu. 2. ſuper ver. effectũ. Inno. hic tenet, ꝙ teneat
collatio, niſi corã iudice ad quem probet veritatem eſſe. iſtã
.n. collationem non facit eṗs iudicialiter, nec tenetur iudicia
riũ ordinẽ obſeruare in collatione, vt d. c. conſtitutis. & de
iſta appellatiõe extraiudiciali hr̃. ĩ. d ma. & obe. in c. dilecti.
in gl. ſed quid. põt tamẽ eṗs ad inſtanciã ſuam probationes
recipere, ſi de tempore conferendi ſupereſt ſibi: aliàs non
ob. contradi. & ap. cõferat, nec caſſabit, niſi probetur veritas
exceptionis oppoſitæ. quod latius hic vide in nouella.

S V M M AE.

1 *Iudex delegatus à Papa in negocio electionis non debet ferre ſenten tiam, altera parte inuita.*

2 *Iudices debent acta coram alijs iudicibus diligenter inſpicere ante ſententiæ prolationem.*

3 *Perſonæ auctoritas in quibus conſiſtat.*

4 *Maior pars ſi eligat indignum, & minor dignum, quæ ſit præfe- renda.*

5 *Clerici in minoribus conſtituti an poſſint eligi ad dignitates.*

DVdum. Electus à maiori parte Capi
tuli, ſi ſit, & fuit tempore ele-
ctionis idoneus, cõfirmatur. Si verò tunc erat in
dignus, & fuit ſcienter electus, confirmatur electus à minori
parte. Prima pars deciſè ponit commiſſionem prius factam.
Secunda ibi [ipſi verò] ponit iudicij proceſſum, & remiſſio-
nẽ. Tertia ibi [cũq;] ponit vnius partis comparitionem, & cõ
tumaciam alterius. Quarta ibi [geſtis] examinat proceſſum
non plenè remiſſum, ob quã cauſam ſub certa forma diffi-
niendũ committit. ¶ No. primò, ꝙ in electione, quæ celebra
tur de dignitate vacante in eccleſia cathedrali videtur ſeruã
da forma c. quia propter. ĩ. e. de qua ibi dicetur. ¶ Secundò
no. officium iudicum delegatorum, cũ duo electi ſunt in di-
ſcordia. debet enim examinare conſcientias eligẽtiũ. ſimile
eſt in accuſationibus. 2. q. 7. c. ſi qui ſunt. & 2. q. 1. c. quia igi-
1 tur. ¶ Tertiò no. ꝙ iudices delegati † à Papa in negocio ele-
ctionis non dñt ferre ſententiã, altera parte inuita. quod in-
tellige, cũ cauſa ſub dicta forma committitur, ſicut erat hic.
& ſ. de reſcrip. c. ex parte decani. aliàs iudicium redditur in
inuitum, vt l. inter ſtipulantẽ. §. 1. de ver. ob. ¶ Quartò no. ꝙ
iudices dicto caſu debent remittere cauſam ſufficienter in-
ſtructam, & etiam terminum partibus aſsignare, vt ſe cõſpe
ctui apoſtolico repræſentent, etiam ſi hoc in cõmiſſione nõ
dicatur, vt ĩ. de accu. c. vl. in glo. dicit Inn. in nouella. & C. de
ap. l. ne cauſas. & de rela. l. 1. & 2. & ĩ. đ ap. c. cõſtitutus. & c.
intimaſti. ¶ Quintò no. in ver. cũq;. ꝙ ſi cauſa electionis ad
maiorem deuoluit per viam relationis, vel appellationis, de-
bent partes comparere per ſe, vel idoneũ reſponſalem cum
omnibus actis, & munimẽtis: aliàs procedatur contra abſen
tem tanquàm contra contumacem. de quo hodie clarius in
c. 1. ĩ. e. lib. 6. & in c. cupientes. eo. tit. ¶ Sextò no. ꝙ iudices
2 † debent acta corã alijs iudicibus diligenter inſpicere ante
prolationẽ ſententiæ. concor. 30. q. 5. c. iudicantem. & de re-
ſti. in integ. c. cum ex literis. ¶ Septimò not. ꝙ ſi in diſcordia
ſint duo electi, ſi pro vno facit auctoritas, ꝓ alio numerus,
quis alteri præferatur. dic, quòd qñ numerus in multum ex-
cedit, præfertur numerus, vt hic. ſi autem in modico (puta in
vno, vel duobus) attenditur auctoritas, ſecundũ Gof. arg. ĩ.
de teſti. c. in noſtra. ꝙ ſi in tantũ excedit, vt non minorem cõ
iecturã inducat maioritas ex vna parte, quàm auctoritas ex
altera: tunc partes æqualiter iudicabuntur. & ſic vtraq; caſ-
ſabitur: vel erit locus gratificationi. ĩ. e. c. venerabilibus. §.
obiectioni. Inquantum autem præcedere debeat ad hoc, vt
præferatur, vel ſuccumbat, vel æquiparetur: cum non ſit de-
terminatũ, reliquit Hoſt. arbitrio iudicantis. ff. de iure deli-
3 be. l. 1. cum ſimilibus. ¶ † Octauò no. hic, in quibus conſiſtat
auctoritas perſonæ. conſiſtit enim in dignitate, ætate, & tem
pore ordinationis. maiores enim dignitate minoribus præfe
runtur, etiam ſi poſtea ſint recepti. facit. ĩ. de ma. & obe. c. ſta
tuimus. & ĩ. de præbẽ. c. de multa. ¶ Nonò no. ꝙ ſi cauſa non
remittitur ſufficienter inſtructa, non eſt ferẽda ſententia, ſed
plenius eſt examinãda. quãtũcũq;. n. quis ſit abſens, & poſſit
procedi ad ſententiam: tamen procedi non debet, ſi de cauſa
non liquet, vt l. properandum. §. & ſi quidem. C. de iudi. Si ãt
liqueret de cauſa, procederetur ad ſententiam in iſtis benefi
cialibus, etiã lite non conteſt. vt hic. & ĩ. vt lite non conteſt.
c. quoniam frequenter. §. porro. facit c. eum qui. ĩ. de eo, qui
mit. in poſ. li. 6. ¶ Decimo no. ꝙ habilitas electi circa ætatẽ,
ordines, & ſcientiam conſideratur ex tempore electiõ. con
cor. ĩ. de reſcrip. c. ſi eo tempore. lib. 6. & ſic initium eſt ſpe-
ctandum. quandoque finis, vt plenè in glo. & ĩ. dicam. ¶ Vn
4 decimò no. ꝙ ſi maior pars † eligit indignum: minor aũt di-
gnum, præfertur electio celebrata à minori parte. vtrũ autẽ
hoc ſit verum, ſiue maior pars elegerit ignoranter, ſiue ſcien
ter indignum. Hoſt. videtur hic tenere, ꝙ ſic. Inno. contra. de
quo per modernos. ĩ. e. c. eccleſia noſtra. 2. & ibi dicã. ¶ Duo
decimò not. ꝙ valet electio celebrata à maiori parte, ſi ele-
ctus eſt dignus. de quo ĩ. e. c. quia propter & d. c. eccleſia no-
ſtra. ibi plenius in nouella. ¶ Venio ad aliquas quæſtiones
ſuccinctè, & primò quæro, an quò ad efficaciam, & valorem
actus, & quò ad oẽm effectũ debeamus inſpicere principiũ.
gl. alle. multa iura pro & cõtra. de qua materia. 1. q. 1. c. prin
cipatus. & 2. q. 6. c. anteriorum. circa fi. vbi de hoc aliqua iu-
ra dicunt, quòd debemus inſpicere medium. ĩ. de cenſi. c. 4.
in gl. 2. & hæc materia in prin. medio, ſiue fine ſpectãdo po-
teſt aptari ad contractus, iudicia, & reſcripta. In contracti-
bus enim pone. qdã erat ſeruus meus, vel filius meus in po-
teſtate contractus tempore: ſed tempore ſolutionis reperit
ſui iuris. dic vt l. ſi filius. de ſtip. ſeruo. & l. ſi filius. de verb. obl.
vbi

vbi Bar.distinguit.& l.quidã cũ filium.de hære.insti. pone ẽt si monachus vnius monasterij stipulat sub conditione,& tẽpore existentis conditionis reperiat monachus alterius mona.vel eps creatus:an quærat primo mona. vel secundo, siue ẽpatui.& eadẽ quæstio formari põt in vltimis voluntatibus. quod dic vt l.q̃ legata.ff.de reg.iur.in vltimis ẽt voluntatibus latius quò ad capacitatẽ hæredis instituti, vel quò ad valorẽ testamẽti quod tps inspiciatur, an tps conditi testamẽti, vel mortis testatoris, vel mediũ tps.dic, vt l. si alieni.§.in extraneis.ff.de hære.insti.& l.1.de leg.3.& l.si cognatis.de reb.du. & qđ no.Doct.in l.filio p̃terito.ff. de iniu.test.nisi de testõ facto p vsurariũ manifestũ,nõ p̃stita cautione,quã postea p̃stitit,vel de vsuris satisfecit.de quo in c.quamquàm.de vsu.lib. 6.in delictis verò ẽt hæc materia versat.s.inspiciamus principiũ,an finẽ. pone existẽs in territorio Señ. pcutit cũ lancea, vel balista vnũ existentẽ in territorio Floreñ. vel hic mãdauit hominẽ occidi Floreñ.vel in isto territorio cœpit vnũ, & Floren. occidit. dubitari enim põt in istis casibus,an vbi est delictũ inchoatũ(& sic principiũ:)an vbi est cnosummatũ.& sic finẽ debeamus inspicere.de q̃bus q̃õnibus dic,vt[l.1.c.vbi de cri.agi oportet.p Cy.& l.libellorũ.de accu.p Bar.& l.si vt proponit.de fideiuſ.p eũdẽ.faciũt no.de obli.ad raci.c.1.vbi de eo,q tpe mali erat laicus,& tpe iudicij reperit clericus:an pœna canonica,vel ci.& per quẽ iudicẽ sit puniẽdus;. de quo p Bar.in l.1.ff.de pœn.ad iudicia adaptat.si tpe, quo qs incœpit cognoscere de cã,nõ erat iudex,& lite peñ.superuenit iurisdictio,an firmet iudiciũ.de quo in l.1.C. q̃ p sua iurisd. & l.1.siue 2.C.vbi de crimi.agi op.Itẽ si actio cõpetebat tpe iudicij,& desijt cõpetere lite peñ.vel si in prin.nõ cõpetebat, sed postea superuenit.de quo in l.nõ põt videri.ff.de iudi. & c.abbate sanẽ.de re iudi.lib.6.& l.si post accep. de rei vend. In rescriptis verò,an inspiciamus principiũ, hoc est tps datę,vel aliud tẽpus.dic vt s̃.de rescrip.c.eã te.vbi plenẽ.In beneficialibus die,vt no.in Cle.literas.de rescrip. & in reg. qui prior.in q̃õne porrorum.¶Secundò quærit. an cõstituti† in
5 minoribus possint eligi ad dignitates infra dignitatẽ ẽpalẽ. de ipsa.n.liquet,vt j̃.de æta.& qual.c. à multis.Quidam dicunt,q̃ non põt,vt Host.Innoc. & Compost.dicunt,& ad dignitatẽ curatã non eliguntur de iure cõi in minoribus constituti,ad aliã sic.pro quibus facit.c.innouamus.60.dist. Archi.contra p c.2.j̃.de cõsti.lib.6.& c. si pro pauperibus.e.li. & hoc no.in c.cũ ex eo.j̃.de elec.e.li.Idẽ Ioã.60. dist. c.nullus.& Car.eo.c.deniq;.lib.6.tenet Pau.de Liaza.in Cle.vlt.de æta.& qua.q̃ ad quãlibet dignitatem, & ad q̃libet beneficia infra ẽpatum põt assumi institutus in minoribus:nisi assumat per electionem ad dignitatem curatã, vt hic. & hoc de facto seruatur,sm̃ D.Io.de Ligna. qui remittit ad no. ad d.c.Papa. de æta.& qua.vbi per Ioan.An. ¶Tertiò quæritur.dicitur in tex.q̃[examinauerunt eligentium conscientias] &c. quæro ergo,qualiter instituatur iudex in examinatione electionis in discordia celebratæ,quæ debeat considerare,numerũ,zelum,& meritum,an auctoritatẽ.numerus.n.consistit in quantitate,zelus in cõscientia,auctoritas in personatibus,dignitatibus,ordinibus,ætate,ordinationis tpe,in vita,& religione: quę latius hic declara per Hostiẽ. ¶Quartò quæritur.si electus est inhabilis ad beneficium rõne ętatis,ordinũ, vel sciẽtiæ,& superior vult cũ eo dispensare: an possit, inuitis eligẽtibus,inuito altero coelecto.dicit Io.An.q̃ valet dispensatio, si Papa hoc facit ex certa scientia, & non sit alteri ius quæsitum ante dispensatiõnẽ. quo casu in illius præiudicium non valeret dispensatio.C.de preci. Impera. offe.l. quoties. & j̃. de priui.c.dudum. & maximẽ si inter istos pendet lis tpe dispensationis.j̃.vt lit.pen.c.1.& vl.quod est verũ,nisi & de iure coelecti,& litis pendentia Papa faceret mentionem. episcopus autem an dispensare possit.Inno. q̃ non.in præiudicium coelecti.in præiudicium autem eligentium,ad quos electio reuerti deberet,nõ impedit dispensationem, vt j̃.de renun.c.nisi.§.personæ.in nouella post Inno.de quo ẽt.j̃.c.dudum.in gl.hic verò facit.circa medium.per Ioan.An.

SVMMAE.

Appellationem ab aduersario interpositam contemnens commodum
1 *ex appellatione non consequitur.*
Maior pars, si est priuata potestate eligendi, minor poterit tunc eli-
2 *gere, etiam extra ecclesiam.*
Testes in notorijs aliquando ad cautelam accipiuntur.
3 *Archiepiscopus potest eligi, qui non est presbyter.*
4 *Negatiua mera directè probari non potest.*
5

Bonę Qui sine licentia Papæ recipiunt ad administrationẽ episcopum postulatum, ipso iure eligendi potestatem amittunt, & trãsit ad alios,licèt numero pauciores. diuiditur in quatuor partes.In prima factum, & sub certa forma facta cõmissio. In secunda ibi[licèt autem] processus factus iuxta formam. In tertia ibi[contra] legati oppositio contra processum, & responsio.In quarta ibi[nos igitur] motus principis,& confirmatio processus. incipe sic casum. Vacante Imperio duo fuerũt in discordia,Philippus,& Otho.Canonici ecclesię Maguntinæ aliqui fauebant Othoni. aliqui Philippo. & isti fauentes Othoni.s. præpositus sancti Petri, & quidã alij canonici non audebant in ciuitate manere:fauentes verò Philippo manebant in ecclesia, & erat maior pars.contingit,q̃ dicta ecclesia vacãte,isti canonici exules, & fauẽtes Othoni intimarunt alijs existentibus in ecclesia, vt electioni celebrandæ statuerent locum tutũ.& ne secus fieret,appellarunt. canonici verò manentes in ecclesia, spreta dicta appellatione, postularunt ẽpm Vernaceñ. & ad administrationẽ receperunt:& no absentes aliquid contra dictam postulationẽ attẽtarent,appellauerunt.cum autem ad notitiam istorum canonicorum absentium peruenisset(licèt essent pauciores numero)elegerunt præpositum sancti Petri.& cum tam electio, q̃ postulatio essent deuolutæ ad Papam, ipse commisit causam legato sub forma,de qua in tex.qui processit, ac causam terminauit,vt dicitur in c.cuius legati processu, & decisione deuoluta ad Papam, & coram eo contra ipsum processum factis obiectionibus, vt in tex. Papa determinat,vt apparet in eo. ¶No.primò,q̃ verbum,petentibus,exponitur, id est postulantibus.quandoque ergo canonici non vtũtur verbo, postulo,vel eligo,sed verbo,peto.quod debet exponi de persona ineligibili,id est postulo: vt sic actus valeat, vt melius valere potest,vt in c.abbate.de verbo.sign. ¶ Secundò no.tex. dum dicit[archiepiscopum vestrum tũc præpositum] &c.ex hoc enim notatur vis in nomine, quod est semper in denominatione iudiciali facta ex causa,& animo damnandi, vel approbandi.j̃.c.per inquisitionem.& c.venerabilẽ.§.nos itaq;. Item in extraiudiciali facta solemniter.2.q.6.nominationes. aliàs autem nõ est vis in nomine facienda.s̃.de procu.c.petitio. ¶ Tertiò not.q̃ Papa hic committit cãm legato, vt ẽpm postulatum transferat,& cõfirmet: quorum alterum suo iure facere posset,scilicet confirmare,non aũt transferre, si est legatus de latere, vt j̃.c.si abbatem.lib.6.Et aduerte ad formam cõmissionis disiunctiuam, vt siue eps postulatus receptus fuerit, siue administrauerit, habeat locum priuatio: de qua in tex.sufficit ergo ad priuationem alterum probari, vt s̃.de rescrip.c.inter cæteras. administrare.n.in ecclesia electus,vel postulatus nullo colore potest ante confirmationẽ, vt j̃.eod.c.auaritiæ.lib. 6. ¶ Quartò no.quòd de electione, vel postulatione post celebrata in ecclesia prius est inquirendum, deinde de alia.non ergo vnius reprobatio est alterius admissio, nisi probetur canonica. facit.s̃. de rescrip.c.olim. in separatis ergo de vno ad aliud non infertur. ¶ Quintò
1 not. † quòd ille, qui contemnit appellationem ab aduersario interpositam, ex sua appellatione, & priori commo-

dum non consequitur, qa frustra legis auxilium,&c.& facit ad quæst.ꝙ si duo fecerũt pactũ,& ꝓmiserunt sub pena sein-uicē nō offendere,ille,q prius offensus ē, pōt offendere secũ dũ,& pœnā exigere:sicut hic,q primò appellauit,pōt impugnare factum aduersarij contra suā appellationē, & eius appellationem exprimere.facit l.cum pater.§. cũ libertis.ff. de

2 lega.2.¶ Sextò no.ꝙ si maior pars † est priuata potestate eligendi,minor pars pōt eligere etiā extra ecclesiam. quasi possessio ergo iu. eligendi non videtur fundari in loco, siue situ ecclesiæ.quia tũc absentes per metum(de quo in tex.)essent priuati quasi possessione,non videret penes eos residere eligendi potestas:quæ potius super possessione,quàm super proprietate,fundat.sicut potestas exercendi iurisdictionem, vt no.Inno.in c.in literis.de resti.spo.& c.cum ecclesia Sutrina. de causa po.& c.cõsultationibus.de iure patro. & hoc dubiũ hic nullus tangit.¶ Septimò no.ꝙ sicut ad minorem partem deuoluitur ius eligendi.si maior eligit indignum,vt s.de postu.c.gratum.Ita si maior pars aliter delinquit,quàm eligendo,puta postulatum sine licentia Superioris admittendo. & aduerte quia istud est verũ,quando ad administrationē ante admissionem Superioris recipiunt postulatum.si aũt reciperent electum:tunc(licèt grauiter delinquant)locus erit pœnæ arbitrio,non priuationi ipso iure.s. de postu. c.fi. in fi.circa quod vide quod no.Io.And. in reg.odia. de reg.iur. lib.6.in quęstione de canonico Mutiñ.¶ Octauò no. in versi.licèt au

3 tem.ꝙ in notorijs recipiuntur quandoq; testes † ad cautelā producti ab eo,ad cuius petitionem per inquisitionem proceditur.Si aũt ex officio iudex procedit,recipit de quibus sibi videtur.j.de accu.c.qualiter.facit quod no.in c.ad nostrā. 4.j.de iureiu.& in hoc notorio bene facit iudex, si vult audire partem volentem aliquid ꝓbare in contrariũ, iuris ordinē tamē non seruato in notorio euidenti: qđ in alio facto ēt euidenti (qđ tamē ex sua natura non esset notoriũ) nō liceret.facit l.ea quidē.C.de accu.& in c.venerabilē.j. e.sm Inn.

4 ¶ Nonò no.ꝙ ēt non presbyter † pōt eligi in archiepm.& ille,qui habet potestatē confirmandi(vt est legatus)habet etiā potestatem in presbyterum ordinandi electionē. facit s. de offi.dele.& l.2.de iurisdi.om.iudi.¶ Decimò no.ꝙ contra ꝓbationes factas super notorio ex abundanti non pōt opponi de nullitate.quia si sine probationibus ad sententiā proceditur:multò magis ex probationibus, licèt minus legitimè receptis.notatur in arg. in l. qui testamento. & quod ibi not.ff.

5 de testa. ¶ Vndecimò no. regulam, ꝙ mera negatiua † non pōt directè probari. & ꝙ præsumitur pro his, quæ à iudice gesta sunt.& ꝙ testibus singularibus non est credendum. & de his.j dicam.Et aduerte,quia tex.iste probat,ꝙ non Capitulum,sed singuli de Capitulo sunt citandi. quod est verum, secundũ Inno.quando est dubium, quæ pars sit Capitulum, vt dicam super glo ¶ Duodecimò no.ꝙ priuati potestate eligendi non possunt opponere contra electionem celebratam ab altera parte, ad quam est deuolutum ius eligendi, quod est verum ratione sui iuris.s.contēptus:sed si de crimine vellent agere,vel excipere,bene possent.Vel dic, secundũ Ioan. An.ꝙ etiam non admitteretur crimen, vel minus canonica electio propter malum zelum,quem prȩsumuntur habere 2. q.7.c.accusatio.quod est verum in causis spiritualibus criminalibus,& ecclesiasticis: secus si suam causam,& iniuriam ꝓsequeretur.4.q.1.c.omnibus. secundũ Inno. ¶ Tertiodecimò not.ꝙ quando duæ electiones celebrantur (& quælibet de indigno) potestas eligēdi deuoluitur ad Papam. quod est verũ,siue eodem contextu,siue diuersis temporibus fuerint celebratæ,secundũ glo.quod j.dicam post glo. ¶ Venio ad oppo.& primò opponitur.dicitur hic,ꝙ debet cassari postulatio Vernaceñ.quia se immiscuit administrationi.cõtra ista ecclesia Maguntina est vltra montes. ergo potest assumptus ad regimen dictæ ecclesiæ administrare sine confirmatione, vt j.eo.c.nihil.ergo ista non est sufficiens causa ad cassandũ,

so.aliud in electis in concordia, vt ibi: aliud in postulatis in discordia,vt hic,secundũ Inno.¶ Secundò op.dicitur,ꝙ minor pars appellauit,ne fieret electio sine ipsis propter metũ impressionis.& quia maior pars,spreta appellatione,ad postulationem processit,cassatur postulatio. Sed contra.minor pars impedita ad ecclesiam accedere, debet constituere pro curatorem.j.eo.c.quia propter.ergo appellatio minoris partis iniusta.so.vt in glo.magna, quæ incipit.si citati.super quā aduerte plenius. nam quandoque impedimentum est commune,& reale; quia timetur impressio. quod quidem impedimentum concernit ipsam electionem. quandoque impedimentum est personale,puta periculum personæ. Primò casu,aut maior pars est absens, & minor præsens.& minor debet accedere ad maiorem,si potest. aut econuerso minor est absens ab ecclesia,& maior præsens:tunc minor absens licèt habeat iustum timorem, non potest statuere terminum maiori parti prȩsenti.licèt enim maior pars ex causa impressionis, vel alia rationabili possit mutare locum, vel termi. minor tamen pars hoc facere non potest: sicut nec res ecclesiæ alienare,vel alia gerere.10.quæst.2.c.hoc ius.& 12.q. 2. c. si in emptione. imò plus nec in termino prius à toto Capitulo assignato posset minor pars eligere,non eligente maiore, q potest à termino præfixo recedere, quod facit, non eligendo. in proposito ergo cum minor pars timet impressionem (& ideò non accedit ad electionem) non habet aliud remedium,quàm recursus ad superiorem: vel appellet,ꝙ in loco, vbi iustè timetur impressio, non fiat electio: sicut fuit factũ hic. Et prædicta locum habent,vbi timetur impressio. si autem canonici essent voluntariè absentes : tunc dicit Compost.cum Inn.ꝙ vnus solus posset contradicere toti Capitulo,ne irent ad illos: cum sit ordinarium,& regulare,in ecclesia cathedrali electiones fieri debere,vt s.eo.c.cum terra. & j.eod.c.quod sicut.& 23.dist.c.in nomine Domini. vbi autem esset ecclesia destructa,vtrũ desinat esse collegium. dic, vt de ope.no.nun.in c.cum ex iniuncto.¶ Circa hoc incidenter quærit Ioan.And.quid si in termino prius à Capitulo assignato maior pars eligit, vbi iustè timetur impressio, pauciores absentes eligunt alium eadem die:an valeat aliqua ipsarum.dicit Cõpost. ꝙ aut electio præsentium præcessit electionem absentium paucorum: & tunc præsentium est nulla,quando electus fuit ille,pro quo fiebat impressio. & ideò totum ius recidit in absentes, licèt pauciores: & valet ipsorum electio,vt hic. Si verò præcessit electio præsentium,neutra valet: absentium non, quia pauciores : præsentium non, quia facta de eo, pro quo timebatur impressio. Si autem nō de eo, sed de alio facta est electio præsentium: tunc neutra valet, secundùm Ioan. And. qui subdit, ꝙ maior pars termi. peremp. statuti per Capitulum ad eligendum, potest sine causa mutari,etiam si minor pars prorogationi nōn consensit,vt hic plenius in nouella super hac glo. si citati. ¶ Tertiò oppo.dicitur hic,ꝙ præsumitur pro his,quæ acta sunt in iudicio.contra de c.quoniam cõtra.j.de proba.Sol.secundùm glo.quæ incipit sic dē renunciatione aliud olim, aliud hodie. Innocen.dicit,ꝙ sententia transiuit in rem iudicatam.& pro ipsa præsumitur.esset enim difficile,& quasi impossibile omnia acta continuè custodire, & quotidie exhibere. de proba. c.fina.& C.de fide instrum. l. fina. Innumerabiles enim causę rebus mortalibus incidunt, ꝓ quas homines qđ habēt iugiter detinere non possunt,vt C.de vsufr.l.penul. circa medium. aut non transiuit in rem iudicatam, sed fuit appellatum: & tunc incumbit probatio ei, cui incumbebat in causa principali. de offic ordin.c.ad reprimendā.& de sent. excom.c.sacro.vbi per Hostien.& per Io. And. in c.in præsentia.j.de renun.& quod no.in l.sciendum.ff.de verb.ob.& l.hi qui ad ciuilia.ff.de app.¶ Quartò op. dicitur hic, ꝙ negantis factum nulla est directa probatio. contra de multis iuribus, in quibus apparet, quòd negatiua probetur.C. de con-

contrahen. stip. l. optimã.& de testi.c.series.& c.ex tenore. hinc sumpta occasione gl.magna, q̃ incipit.i.secũdũ cursum. explicat hic plenè materiã negatiuæ,de qua p Archi.6. q.vl. in c.actor quod asseuerat.& per Cyn.in l.actor.C.de proba. & hic plenius,& subtilius in nouella, quã alibi.dicit enim, ꝙ q̃dam est negatiua indeterminata. & de illa loquuntur iura, ꝙ probari non pôt. quædã est negatiua determinata, & coarctata loco, & tpe. & de ista loquuntur iura superius alleg. quòd est probabilis. & ista est cõis theorica glo. secũdũ quã non vr̃,ꝙ negatiua nunq̃ possit directè probari.Io.An. dicit oppositum,& ꝙ omnis negatiua,quæ cadit in testiũ intellectũ,pôt directè probari per testes.dicit ergo, ꝙ quædam est negatiua facti determinata, q̃ tantã habet terminorũ restrictionẽ,& coarctationem locutionis,ꝙ directè, non per cãm mediã pôt cadere in scientiã, & intellectũ testis. est & quædã determinata negatiua, sed non tñ , ꝙ testis capiat illã directò,sed per cãm mediã, vel obliquo. & hoc secundo casu procedunt glo.quæ dicunt de probatione directa, vt in c.ex tenore.& c.series.palle.sed in primo casu, cum.s.negatiua directò est probabilis. Aduerte,quia est duplex.q̃dã est sic coarctata,ꝙ testis percipit ipsam directè:vt si vides,ꝙ nihil habeo in capite,vel pedibus. qñq; percipit veritatem negatã p spẽm specificãtis alterius entis,vt ꝙ Martinus non est asinus. tales ergo negatiuæ sunt probabiles,sup quocũq; sensu corporeo testes deponant.patet in sensus visus,vt prædixi. Itẽ si volo probare testm̃ non hr̃e rasuras: vel hominem non vulneratũ in facie: vel Tirium nõ descriptum in matricula Doctorũ,vel scholarium : vel uon detulisse galeã in capite,& his similia.omniũ.n.harum negatiuarum sensus pôt probabiliter probari per visum. idem in sensu auditus, vt si scholaris vult probare,ꝙ non erat pulsatũ pro tertijs,quando Doctor exiuit:vel quãdo Doctor vult probare,ꝙ non incœpit ante finẽ cãpanæ.tales.n.negatiuæ directè probantur. Idem in sensu odoratus,& gustus, si volo probare certã rem non esse fœtidam, vel non amarã. optimè.n.hoc probant testes,si deponant,quòd dicto tpe erat dulcis,vel odorifera.Idem in sensu tactus.ex quibus infert Io.An. ꝙ quælibet negatiua determinata,& coarctata,vt p̃dicitur,probari pôt.& æquè bene probabunt testes istã negatiuã, sicut alij contrariã affirmatiuã: vnde si tres testes probant, ꝙ tali die, & hora deferebã galeã in capite, vel ꝙ vulneraui Titium in facie cum sanguine, optimè potero probare, pertractans contrarium.s. ꝙ galeã non habebã:vel ꝙ sanguis non exiuit.Nõ obst.ꝙ plus credit duobus affirmantibus,quàm 10.negantibus, quia illa regula non est uera in negatiuã sic determinata, in qua potius habet locum regula.c.in nostra.j̃.de testi.Non ob.ꝙ iste negãs vr̃ obtinere potius:quia factum potius non præsumitur,q ex vi probationis. quia illud verum,quando aduersarius nõ ꝓbaret factum affirmatiuũ.s.sanguinẽ exiuisse, vel galeã non portasse: aliàs est necessaria probatio negatiuæ,& de eadem formari articulus,sicut de affirmatiua format articulum aduersa pars.Non obst.quod quidã dicũt,ꝙ nõ sufficit negatiuã cadere in sensum testis, nisi cadat in sensum iudicis : quia coarctatio locutionis, quæ facit istud cadere in intellectũ testis, imprimet intellectum iudicis.Aduerte tamẽ ad modum probandi dictam negatiuã.non.n.sufficit,si testis dicat. non vidi eum hr̃e lanceam:uel non uidi sanguinẽ.quia ista probatio non infert necessariò,ꝙ aliter non fuerit.debet ergo subsequi negatiua.& dẽt dicere.uidi eũ non hr̃e galeã in capite. uel uidi,ꝙ nõ exiuit sanguis. & sic aliud est subdere negatiuã: aliud est præmittere. facit quod no.in Spec. de posi.§.de sexto. ver. sed nunquid. & in his dictis reperio concordare Cy.in quodã consilio,quod incipit. Non est dubiũ. & in d.l. actor.Aduerte ẽt,ꝙ nõ est vis,sm̃ Io.An.an ille, q vult ꝓbare negatiuã, articulet de ipsa negatiua expresse, vel formet articulus p verba affirmatiua,vt dicendo,fuit absq; eo, ꝙ rasuras habeat,vel hoĩem vulnerauerit, & his similia.qa ita est negatiua ista dictio, absq; eo,siue tm̃,sicut dictio, non. j̃. de causa pos.& proprie.c.cũ ecclesia.qđ no.& adde qđ no. in l. fi.ff.de doli excep.Et circa istã materiã negatiuę subtiliter tactam adde qđ not.Bar.in l.in illa stipula.si Kalen.ff. de verb. obl.ubi omnino uide.& in l. de ætate.ff. de mino. in suo tractatu de teste.vide quod dixi in d.c.cũ ecclesia.& l.1.ff.de iti. actuq; priua.p Dyn.& in c.ex tenore.j̃.de testi. vbi tetigi.Et p̃dicta de negatiua,de qua dubitatur,possit probari,uel nõ, prosequitur gl.de negatiua solẽnitate,vt si in aliquo facto negatur solẽnitatem affuisse, an præsumat.distingnit inter contractus,& iudicia minus plenè.tu dic ut l.sciendum.ff.de verbo.oblig.per Bar.qui prosequitur de negatiua qualitatis, de qua dicit Io.An.ꝙ quædam est qualitas scientiæ. & hæc probatur per examinationẽ,nec præsumit, vt c. si forte.e.tit.lib. 6.dic vt ibi.q̃dã est qualitas ætatis.& de hoc, si cõstat iudici per aspectum iudicis,iudex probat:si non cõstat, sed est occulta,probat qui negat.de quo 78.dist.c.presby.& s̃.c. cum nobis olim.q̃dã est qualitas ordinis,vel professionis.& probet qui dicit nõ ordinatus,vel professus.de cle.pere. per totũ.q̃dã est qualitas diuitiarũ,vt ꝙ aliqs sit pauper, vel diues. & dic,vt j̃.de p̃sum.c.fi.& e.ti.c.scribã. vbi tetigi. facit quod no.in l.si verò pro cõdemnato.§.2.ff.qui satisd.cog.¶Quintò op.hic vtraq; postulatio,& electio debuit cassari.qa vtraque facta post appellationẽ,vt s̃.e.c.considerauimus. hæc ãt electio cõfirmat,ergo malè.¶Ad idẽ op.hic fuerat appellatũ,& postulatio attẽtata post appellationẽ:sed appellatio p̃cedẽs non reddit ipso iure nullã dictã postulationẽ, sed irritandã,ergo añ eius cassationẽ nõ dẽt valere electio postea attentata.cuius cõtrariũ hic dr̃, vnde vr̃ obstare c. auditis.s̃.e. So.vt in gl.pẽ.Cõpost.dicit, ꝙ licèt appellatio legitima nõ vitiet ipso iure electionẽ postea secutã:vitiat tñ ipso iure postulationẽ.appellatio verò postulantiũ non potuit annullare electionẽ:tum qa nõ detulerunt alteri appellationi,vt dicit tex. tũ quia causa appellationis erat super postulatione, quæ erat nulla.vnde sicut ipsa postulatio nõ impediebat electionẽ. ita nec appellatio,quæ ad ipsius postulationis defensionẽ interponebat,secundũ Inno.& Cõpost.fatet tñ glo. ꝙ electio hic non tenuit,quia fuit postulatus indignus,sed ex eo, ꝙ ipsum administratorẽ receperũt. vnde cũ ex sola postulatione non fit cõsummata prouisio, admittere postulatum ad administrationẽ, est delinquere in ipso actu negocij : ideo priuatur potestate eligendi. quia vt delictum istud committitur post actũ consummatũ.Host.tñ tenet,ꝙ & isto casu eligens sit priuatus.quod dic,vt dixi, ẽt si elegisset scienter indignũ.si autẽ electores admitterẽt electũ canonicè ad administrationẽ,nõ essent priuati ex hoc potestate eligẽdi.quia delictũ istud cõmittitur post actũ cõsummatũ.Ho.tñ tenet, ꝙ & isto casu eligens s. priuatus.quod dic,vt dixi.s̃.in 7.no.& hoc per Ioan. An.sup gl.pe.in ver.eligendi.¶Quõ & qualiter citetur Capitulum,dic vt in gl.quæ incipit.& sic essent.quam singulariter no.cui adde,quod no.j̃.de conces.p̃ben.c. si Capitulo.lib.6. & p Bar.in extrauagan.ad reprimendã. ¶Secundò q̃ro. qñ in epm̃ eligunt canonici scienter indignũ:vel non eligunt infra tẽpus, ad quem deuoluatur eligendi potestas in casu negligentiæ,vel delicti.dic vt j̃.e.c.qq.lib.6.vbi plenè.

SVMMAE.

1 *Ecclesiæ gubernator potest agere pro ecclesia sibi subiecta per se.*
2 *Qualiter agi pôt,vt quis amoueatur ab ecclesia,quã iniustè possidet.*
3 *Res & pensio subtracta in eodem libello peti potest.*
4 *Consuetudo aliquando tribuit ius populo præsentandi rectorem ecclesiæ.*
5 *Sententia lata in possessorio,non præiudicat in petitorio.*
6 *Iudicium possessorium, & petitorium competit pro annua præstatione.*
7 *Possessio iuris eligendi qualiter perdatur.*
8 *Possessio rerum corporalium immobilium qualiter perdatur.*

QVerelam. Sufficit electo probare, ꝙ eligẽs tpe electiõis ius possedit. hoc d. & primò ponit facti narratio. secundò casus diffinitio, ibi [nos igitur.] Primò tria facit, narrat cãæ commissionem. Secundò duplicem petitionem actionis. Tertiò rñsionem rei. secunda duo facit. primò diffinit primũ articulum cũ expressione causæ, & protestatione quadã. secundò diffinit sm̃ sub eisdẽ terminis. ¶ No. primò, ꝙ guberna-
1 tor † ecclesiæ põt agere ꝓ eeclesia sibi subiecta ꝑ se, & aliũ, quod dic, vt s̄. de rescrip. c. edoceri. & de restitu. spol. c. olim.
2 ¶ Secundò no. † ꝙ põt ciuiliter agi, vt quis amoueat ab eccle
3 sia, quã iniustè possidet de quo. j̄. dicam. ¶ Tertiò no. † ꝙ in eodẽ libello põt peti res, & pensio subtracta. quõ aũt hoc ꝓcedat, glo. declarat. diuersis aũt libellis non viderent̄ tales petitiones admittendæ. quia ista iudicia sic se habent, vt sñia lata in vno, pariat exceptionẽ rei iudicatæ in alio. quod dic, vt l. fundi. & l. fundum. ff. de exce. ¶ Quartò no. in ver. p̃dicto. ꝙ possessor si petit amoueri à beneficio, allegat titulũ suæ possessionis, ad quod non videretur debere cogi possessorẽ, vt in l. fi. C. de rei ven. & l. cogi. C. de peti. hære. & hoc est verum in rebus prophanis. & fortè ẽt in ecclesijs, si illius, q agit, nõ est fundata intẽtio de iure cõi: aliàs secus, vt in c. ordinarij. de offi. ordi. lib. 6. facit c. contra morem. 100. dis. ¶ Quintò no,
4 ꝙ consuetudo † tribuit populo ius eligendi, siue præsentandi rectorẽ in ecclesia. & ex hoc præsentatus dicitur iustè possidere, vt j̄. dicam. ¶ Sextò no. in ver. nos igitur. ꝙ verba sñiæ concipiuntur in persona procura. siue œcononi, de quo in gl, & de offi. œconomi dic, vt not. 89. di. c. diaconũ. & 16. q. 2. c. qm̃. ¶ Septimò no. in ver. saluo. ꝙ sñia lata cũ præsentato, deducente in iudicio ius præsentationis, non ꝓdest p̃sentanti: sic nec sententia lata pro ordinato non prodest ordinatori: secus si ecõuerso, vt hic colligitur. quia successor bene põt niti ex titulo auctoris: non aũt econuerso titulus successoris retro ad auctorẽ reuertit, vt est tex. in l. si à te. §. vl. ff. de excep. rei iud. facit qđ no. in c. vlti. j̄. de re iudi. ¶ Octauò no. ꝙ ad annuam præstationẽ cõdemnatur quis ad præteritam, & futuram. & sic quod debetur in posterũ, põt in cõdẽnationem deduci. qđ dic, vt no. in l. 1. C. de fideiuss. quæ loquitur in p̃stationibus, quæ debetur actione personali, vt ex testõ. sed tex. iste loquitur de præstatione, quæ debetur actione reali, vt j̄.
5 dicã. ¶ Nonò no. ꝙ sñia lata † in possessorio non p̃iudicat in petitorio. ecõtrario aũt, an præiudicet, dic vt no. in c. pasto-
6 ralis. j̄. de causa pos. & proprie. ¶ Decimò no. † ꝙ pro annua præstatione cõpetit iudicium possessorium, & petitorium. & sic ille, cui debetur annua pensio, dicitur hr̃e quadã quasi possessionem, vt j̄. declarabo. ¶ Venio ad oppo. dr̃ hic, ꝙ Gel. commisit istã cãm Inno. cuius hæc est Decre. dum esset in minori officio constitutus. & tñ postea ipse Inno. creat. Papa per viã appellationis deuolutam diffinit. Sed contra de l. prætor. ff. de iurisd. om. iud. vbi dicit, ꝙ debet dictã causam delegare. Tinore huius contrarij dicit gl. prima, ꝙ ista est qõ dominicalis, an iudex à quo possit cognoscere de causa appellationis, si iudex appellationis efficitur, de qua quæstiõe dic, vt no. in Spe. in tit. de ap. §. nunc tractemus. in fi. 3. q. 5. c. tria. & c. à collatione. de appel. lib. 6. & C. de app. l. eos. & oẽs concordant, ꝙ debeãt delegare, & aliàs possit recusari. Non ob. iste tex. quia hic non fuerit appellatum: vel loquitur de principe, qui legi non subiacet, nec superiorẽ habet, vt s̄. eo. c. licẽt. in fi. ¶ Secundò opp. petere quẽ remoueri ab ecclesia, & petere pensionẽ sunt opposita. quia per primũ dicõ possessorem nullũ ius habere. per secũdũ dico ipsum ius habere, si ad pensionem tenetur. Sed allegans contraria non auditur. j̄. de ap. c. solicitudinẽ. & l. 1. C. de fur. Sol. hic sumpta occasione. Host. hic plenè distinguit, an possint in eodem libello plures actiones tẽtari, cõpetẽtes ad idem, vel ad diuersa, vt hic, vide l. cum filius. §. varijs. ff. de lega. 2. ꝑ Dy. & d. l. 1. de fur. & l. qđ in hæredẽ. § eligere. ff. de tributo. & j̄. de cap. mo. c. dilectus. vbi de hoc. ¶ Tertiò op. petebat iste presbyter remoueri ab ecclesia: sed videtur, quòd inepte. quia dicta remotio non fit, nisi propter crimen, proposita accusatione, denunciatione, vel inquisitione. j̄. de accu. cap. super his. & c. qualiter. vel propter negligentiam. quod etiam est crimen, sicut contumacia. j̄. de offi. or. c. ea quæ. & l. omne delictũ. ff. de re mili. Sed hic alterum ex prædictis non præcessit, ergo inepta petitio. So. dicit Innoc. ꝙ quandoq; quis habet ius in ecclesia: & habet locũ contraria. qñq; non habet ius, & dicitur beneficiũ ad alium pertinere, vel per subreptionẽ obtentum: & tunc rectè agitur, vt ab officio amoueatur, & ita fuit hic, & s̄. de rescrip. c. 2. & c. inter ecclesias. & quod no. Io. An. j̄. eo. c. quod sicut. iuxta finem. & de sepul. c. certificari. in 9. q. in fi. ¶ Quartò opp. dicit hic, ꝙ petebatur pensio subtracta, & intendebatur possessorium. Sed contra. quia ad istas præstationes annuas non videtur competere interdictũ, sed accusatio personalis, vt ff. quorum bono. l. 1. §. vl. Timore huius contrarij dicit Dyn. in l. si certis annis. C. de pac. ꝙ istud c. introducens possessorium in præstatione annua, non procedit de iure: cuius opi. plenè recitat Io. An. in c. peruenit. j̄. de censi. dominus Bar. dicit, ꝙ quandoq; ego habeo aliquod ius in personam rõne rei (putà quia est meus vasallus, vel ascriptitius.) tũc bene cõpetit interdictum. & ita loquitur hic; quia pensio debebatur à presbytero pro ecclesia sancti Saluato. vt dicit tex. qñque annua præstatio non adhæret rei, sed persona est obligata: & tunc loquitur opi. Cy. quòd non sit reperire ius reale, ergo nec possessorium, vt d. l. 1. in fin. ¶ Quartò op. ad idem, ꝙ alia rõne nõ competat interdictum vnde vi de pensione subtracta. quia pensio est res mobilis, & interdictũ vnde vi non datur pro rebus mobilibus: sed pro rebus soli, vel solo cohærẽtibus, vt ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. 1, & 2. Sol. interdictum bene competit pro iuribus, & fructibus subtractis, qñ spoliatur quis re immobili, sicut hic erat: quia ista annua pręstatio inter immobilia computatur, vt in Cle. exiui. §. cũque. de verb. sig. ad hoc. j̄. de causa pos. c. cum ecclesia. & de mor. infe. l. 1. §. item si mihi. & de vi, & vi arma. l. 3. §. vnde vi inter dictum. & §. pertinet. vel dic, ꝙ nõ competit directum: vtile tamen competit, vt in primis concor, vel potest dici, ꝙ datur cond. ex hac Decre. ¶ Sextò oppo. apparet ex petitione œconomi, ꝙ erat intentatum petitorium, & possessorium, dum dicebat [pertinere ad ecclesiã sanctæ Agathæ pleno iure.] &c. & tamen non fuit facta condemnatio, nisi super possessorio: sed contra, quia sententia debet esse conformis libello. j̄. de symo. c. licet. & đ accu. c. qualiter. [& de qua re iudex cognouit.] &c. j̄. de causa pos. c. cum super. So. dicit Inno. ꝙ hic intendebat possessorium tantũ, quod colligitur ex illis verbis [petebat remoueri, & sibi restitui de nouo subtracta] &c. vel dic, vt dicit glo. ꝙ hæc petitio dirigebatur contra illum, ad quem nõ spectabat proprietas dictę ecclesiæ; puta quia erat rector, & intitulatus. & ideò rei vendicatio contra ipsum nõ poterat intentari, sed contra Car. sanctæ Susannæ, & in populum prætendentem se habere ius præsentandi. & ideò ex iudicio agitato cum rectore non potest sequi sententia super proprietate, sed super possessorio tantùm, ex quo nititur: qa sibi sufficit, vt ille, qui ipsum præsentauit, fuerit in quasi possessione iuris pręsentandi, vt dicit tex. & j̄. de iure pa. c. consultationibus. & quod no. Inno. in c. olim. 3. de resti. spo. ¶ Septimò opponitur. iste rector prætendebat ius ex electione populi. Sed contra, quia populus nõ põt eligere. j̄. e. c. Osius. & j̄. e. c. Messana. & c. sacrosancta. so. expone electionẽ. i. p̃sentationẽ. potest enim ius præsentandi spectare ad populum ex antiqua consuetudine. & per hoc refert Io. An. dominum suum Macilium nomine, tenuisse, ꝙ parochiani, siue populus præscribere possunt ius p̃sentandi in sua ecclesia parochiali. facit 16. q. 1. c. sit vnio. & c. si quis monachus. in fi. Io. đ monte merulo refert disputasse contrarium. & rñdet ad hãc Decre. ꝙ populus possidebat patronatũ, non actum p̃sentã-

di tñ,& hoc tenet Archi.71.di.c.hortamur. prima tenet Io. An.& remittit ad not.p eum in c.qđ alicui. de reg. iur.lib.6. ¶Octauò op.dicit tex.ꝙ populus erunt in quasi possessione pñtandi clericum, qñ elegit pśbyterum ad illam: sed hic vr̃ mala cõsequẽtia, qa ex diuersis separis de vno ad reliquũ nõ infert,vt l.si maritus.C.de do.iter vi.& vx.& maximè qa possessio per pścriptionem,vel consuetudinem nõ extendit, nisi eatenus,quatenus acqsita ẽ,vt l.1.§.si qs.ff.de iti.actuq; priua.per Bar.so.Io.An.exponit clericum.i.presbyterũ.Vel dic,ꝙ aut populus possedit patronatum,& vt patronus pñsentauit alterum:& tenet ad reliquum pñsentandũ illa quasi possessio patronatus.ȷ̃.de iure patro.c.consultationibus.aut nõ hẽt patronatum,sed actum pñsentandi ex cõsuetudine: & tũc vera est oppositio. remittit ad not.ȷ̃. de insti.c.2.li.6.¶Nonò op.hic Papa concipit verba in pśonã pcuratoris,vel sindici,& non principalis.Sed contra.ȷ̃.de pba.c. licèt vbi cõdẽnatur cõe Fauẽtiæ,sol.vt in gl.q̃ refert opi.legistarũ.Mar. dicit,ꝙ si dñs nunq̃ fuit in iudicio,cõdẽnatur pcurator:aliàs dñs,cuius opi.vr̃ placere Spe.in ti.de pla.sen.§. qualiter aũt. ver.porro.& §.iustæ ppositionis.ver.itẽ est nulla. D.Io.Bul, Hu.Ala.& Vin.tenent, ꝙ siue à principio, siue ex postfacto pcurator interueniat,condẽnatur,& istã opi.pbat Cy.in l.1. C.de sen.& ista opi.seruat Bononiæ, sm̃ Io.An. q hic dicit,ꝙ parũ placet sibi legalis subtilitas in hoc casu. Si.n.pcurator noie meo in cã interueniat. si ergo condẽnor, nõ video,cur graue sit dicere pp hoc sñiam nullam. & circa pdicta adde, quod not.Bar.ff.de re iudi.in l.furioso.vbi oĩno vide.¶Decimò op. hic Papa condemnat ad statũ percipiendi pensionẽ &c.sed contra qa non fuit petita,nisi restitutio pẽsionis subtractæ,ergo malè facit condemnare in alio, q petatur, vt l.fi. C.de fideicom.li.sol.dicit Io.An. ꝙ petendo restitui pensionem,intelligitur petiisse restitutionem iuris percipiendi pensionem,& restõ pensionis subtractæ venit rõne accessorii,& naturæ interdicti vnde.vi,in quo hr̃ rõ fructuum,& oĩs cã,vt ff.de vi & vi ar.l.1.§.eo,die.Host.dicit,ꝙ fuit vtrunq; petitũ. petitionis pecunia per verbum,pensionem.& restõ iuris per verbum,restitui de nouo subtracta.¶Venio ad qõnes & gl. Inn.principaliter ad hoc tendit: videlicet qualiter possessio rerum incorporalium committatur. de rebus.n. corporalibus,& immobilibus perditur per negligentiam tpis.qđ non est determinatũ,sed iudicis arbitrio relinquitur,sm̃ Io.And. Tu.dic,vt no.in l.furtum.§.fundi.ff. de vsuca.& l. si quod.de acqui.pos.& l.si de eo.§.1.vbi per Bar.e.ti.vbi dicit,ꝙ in prędiis tributariis eoipso,ꝙ quis negligit per biennium, perdit naturalem,& ciuilem possessione,& ẽt dñium, vt l.q agros. C.de agro.des.li. 11.qđ non firmat.redeundo ad propositũ circa possessionem incorporaliũ,qualiter perdatur, Inn.hic plene prosequtur, & primò qñ perdatur quasi possessio pcipiendi pensionẽ. scđo qualiter pdatur quasi possessio iur. eligendi. tertiò qualiter perdatur quasi possessio exercendi iurisdictionem.quartò an pdatũr possessio aliarum rerũ immobiliũ,si qs mihi phibet, vt nõ accedã ad fundũ.¶Primò ergo qro de quasi possessione percipiendi pensionem, qualiter pdatur.dic ꝙ qñq; ille q mihi tenetur soluere, non denegat,sed omisi petere.& tunc non perdo,qa solo aĩo detinet, vt l.licèt.de acqui.pos. qñq; quis denegat, & qñq; denegat soluere,quia non põt pp inopiam,siue impotentiam: & similiter nõ perdo, quia nõ fit spoliatio sine dolo,vt ff.de vi & vi ar.l.3.§.hoc interdictum.qñq; denegat, quia non vult: & vr̃ me spoliare,& pditur, sed cõpetit interdictum, ar.l.2.C.de serui.¶Sed tũc incidenter qritur,an ille, cui debetur,possit cõstringere debitorẽ:vr̃ ꝙ sic, quia amitto seruitutem altius non tollendi,si sciens aduersariũ ædificare, hoc patiar.vt ff. si serui. vendi.l.& si fortè.§.nisi.Ho.tenet contrariũ, ex quo collige,ꝙ licèt si spolier possessione rei, possum recuperare incontinenti,ẽt per vim,vt l.q possessionem.ff. de vi & vi ar. secus tñ si illa quasi possessio adhæreat personæ:quia nõ possum ipsam denegantem soluere compellere personaliter. rẽ aũt ipsam,cuius occasione ad pensionem tenetur,an possim ppria auctoritate occupare.vr̃, ꝙ sic.sicut dñs expellit emphyteutam,vel colonum soluere denegantem,iuxta no.in c. potuit.ȷ̃.de loca.& quod dixi, ꝙ debitor denegãdo spoliare vr̃,est verum,si terminus est lapsus: aliàs secus,sm̃ Inn.q circa hoc subdit,an contra eũ,qui subtractionem fieri mandauit,vel ratam habuit,competat interdictum:tenet ꝙ sic, sed non contra consiliarium,licèt.n. consiliarius teneat actione furti,& de seruo corrupto.ff. de fur.l. si quis seruo. & Instit. de ob.q̃ ex delic.na.§.ope.tñ ꝙ teneatur vñ vi.vel condictione ex hac Decre.nullo iure cauet, nisi fortè in defectu, vt ff. de eo per quem fac. erit. l. fina. remittit ad not.de homi.c.sicut dignũ.§.qui vero.de reg.iur.l.nullus.& qđ dixi, mandatorem teneri ex mandato,est verũ,sequuta spoliatione:aliàs secus.cum.n.non cõpetat interdictũ, nisi spoliato, vt l.§.1. & iste non fuit spoliatus.i. sicut non põt agere contra illum, qui expellere attentauit,sed nõ pfecit. ita nec contra eum,q mandauit,& aduerte,quia Inn.loqtur,cũ agitur interdicto. & sic ciuiliter; vbi delictũ non consummatũ non tribuit ius agẽdi,vt l.vulgariter §.q furti.ff.de fur.vbi verò ciuiliter ageretur ex solo mandato.puta hoĩs occidendi, furandi,vel alterius delicti committendi, teneatur qui mandauit, vel demũ delicto sequuto,vr̃ ꝙ sic,vt l.1.ff.de extraor.cri.In contrariũ facit l.item apud Labeonem.§. si curauerit.ff.de iniur. dicit Dy.ꝙ aut delictum est maximum, vt homicidiũ.& tunc dẽt puniri,vt d.l.1.aut non,& non punitur, vt d.§.si curauerit. p prima tñ parte multum facit l.1.§.2. de cal. Ita dicit Dy. in d.§.si curauerit,& Bar.e.tit.l.non solum.§. si mandato.Et aduerte ẽt ad id,quod dicit Inn.ꝙ qui mandauit fieri furtũ, vel ratũ habuit,teneatur furti,est verũ, ꝙ teneatur dcã actione:non tñ pñt dici fures,vñ si statuto cauet, ꝙ fures suspendantur,non hẽbit locũ in de mandantibus:ita not. Old.post gl.in l.1.& l.is,q opẽ.ff.de fur.¶Scđò qro, qualiter pdatur
7 possessio†iuris eligendi.dic,ꝙ qñq; quis nititur iure eligendi,tanq̃ ius hñs de iure cõi, vt canonicus, qñq; ius ptendens ex consuetudine,vel priuilegio.primo casu vr̃ sentire Io.An. ꝙ si vnus canonicus non admittitur ad eligẽdũ,non amittat, nec perdat quasi possessionem,qa ipsam quasi possessionem retinet p Capitulũ. & hoc dicit Inn.in gl. magna. ver. si verò is,q erat.&c.dr̃ aũt possessor spoliari possessione iur.eligẽdi, si fiat electio sine ipso aĩo spoliandi.de cã pos. c. cũ ecclesia & multò fortius,si de Capitulo expellatur,& sine ipso fuit facta electio. & hoc fortè vult dicere Hos.ꝙ si canonico de canonicatu qõ referatur ipsum admittendo, vel non admittẽdo,dr̃ spoliari.ad hoc facit qd not.ȷ̃.e.in Genesi.& de pbẽ.c. dilecto. scđo casu qñ extraneus vult admitti iure singulari, tunc sine dubio eoipso ꝙ non admittitur perdit possessionem,si electum ab aliis in dignitate sua pacificè agere patiatur:& idem & multò fortius, si ipse solus habebat eligere, & electum ab alio patiatur. & vide,quod no.Io.An.s̃.eo.c.bonæ.2.super glo.& hæc procedunt,quando non admittũt,vel expellunt volente eligere. quibus casibus locus est interdicto,vel cond.iuxta no.ȷ̃.de causa pos.c.cum ecclesia. & c.cũ olim.& ȷ̃.eo.c.Cumana.quia facta eo contempto. ȷ̃. eo. c.ꝙ sicut. si autem ipsum contẽnunt ex certa scientia (quia credunt ipsum nõ dr̃e vocari,vtpote excõicatũ, vel suspensum, tñ non ita esset) dicit ꝙ etiam isto casu non admittit quasi possessionem iuris eligendi,tradens in hoc regula,quòd tũc amittit, qñ aduersarius habet voluntatem subtrahendi ius suum,vel spoliandi.& ipse spoliatus hoc sciat.nam sicut possessio, ita & quasi possessio non amittitur sine aĩo.ff.de acq. pos.l.quemadmodum.Collige ergo, quod qñq; quis veniẽs non admittitur:qñq; expellitur:qñq; contẽnit.& tunc qñq; simplicitate, vel ignorantia. quãdoq; ex certa scientia.vt ex prædictis apparet.& vbicunq; dixi,quod perditur quasi possessio,habet locũ,quãdo subsecuta est electio. Si aũt electio

non ſequitur, an ſit amiſſa poſſeſsio iuris eligendi. dicit Ioã.
An. ꝙ nõn põt petere reſtitutionem, quaſi plus, iuris eligen-
di: competit tñ officiũ iudicis, vt reſtituatur ad Capitulum, q
fuit ſpoliatus. ff. de vi, & vi armata. l. ſi plures. nam & ſub
electione comprehenditur Capitulum vt tractatus. hoc
tñ non approbat Innoc. quia non videtur velle ſpoliare eum
poſſeſsione Capituli, ſed electionis, quę non eſt ſecuta. Ex
quo dicto collige, ꝙ ſpoliatio regulatˀ ſecundùm animũ ſpo-
liatoris, vt patet ex no. in l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. & hoc
verum in ſpoliatione. In alijs aũt criminb. & delictis, quæ nõ
poſſunt ſecundùm animum regulari, conſideratˀ factum, non
animus. ꝙ dic, vt no. Bar. in l. non ſolum §. vlti. ff. de noui op.
nun. ¶ Circa hoc q̃rit, ſi poſt expulſionem celebrata fuit, ſed
poſtea in alia electione, quæ imminet, illi de Capitulo ipſum
admittunt. & ſic ſpoliatus poſſeſsionẽ ſuã recuperauit: an po
terit petere caſſationem primæ electionis. quidã ꝙ ſic. ff. de
vi, & vi ar. l. idẽ eſt. §. ſi vſufru & l. 1. §. illud. quoq;. & §. ſi fun
dũ. & §. ꝙ aũt. & duobus. §. ſeq. & l. meritò. ita dicit ipſe. hoc
dictũ videtur intelligendum, quando prima, & ſecunda ele-
ctio non concernunt idem beneficium, ſed diuerſa. Si enim
idem concernerẽt. puta vacãte canonicatu Capitulum elegit
vnũ, expulſo canonico. & electus moritur, vel renunciat. nam
ſi in alia ille, qui fuit expulſus, admittitur. non video, ꝙ poſ-
ſit petere, vt caſſetur quod caſſatum eſt, vt l. nã & ſi ſub con-
ditione. ff. de iniuſ. te. intelligo ergo, ꝙ ius habens in electio-
ne canonici non fuit admiſſus, ſed in ſequenti electione Ar-
chi. vel alterius admiſſus fuit. Nam non ob. ꝙ per iſtam ad
miſsionem recuperauit poſſeſsionem, ad intereſſe tamẽ præ
teritæ expulſionis agere poterit. quia recuperatio poſſeſsio-
nis non extinguit interdictum quæſitũ ad præterita dãna. &
ita declaro hoc dictum. ¶ Tertiò principaliter quæro, quali
ter perdatur poſſeſsio exercendi ep̃alẽ, archidiaconalem, vel
aliã iuriſdictionem. circa hoc membrum ponit quæſtionem
talem. pone. in aliqua ex prædictis iuriſdi. eram in poſſeſsio-
ne in certa terra. venit alius, & incipit ibi audire vnam cãm,
vel partem, iura, vel iuriſdictionẽ exercet. nunquid me ſpo-
liatˀ dicit Compoſt. ꝙ huiuſmodi violẽta poſſeſsio non extẽ
ditur ad alias cauſas, vel perſonas, quàm ex quibus eſt (vt ſic
dixerim) exercita, vt ff. de acqui. poſ. l. quod meo. §. fi. & l. ſer
uus. & contra hunc intentandum eſt interdictum vti poſ. nõ
vnde vi. de proba. c. licèt. & no. de reſti. ſpo. c. 2. hæc ſunt ver-
ba ſua. quare aũt non intentetur interdictum vnde vi, ſed vti
poſ. põt eſſe ratio, quia per illã iuſtam turbatur iſta poſſeſ-
ſio iniuſta. ideò cõpetit interdictũ. vti poſ. vt no. in l. clam. §. q
ad nundinas. ff. de acqui. poſ. & ſic habes caſum, in quo con-
tra ſpoliatorẽ competit interdictum vti poſ. quando poſſeſ-
ſio inuaſa connexa eſt cum alia, quã iuſtus poſſeſſor nõ ami-
ſit. quod dubito an ſit verum: cum enim iuriſdictio ſit quid
vniuerſale, non vr̃, ꝙ in vna re, vel perſona dicatur conſiſtere
quaſi poſſeſsio iuriſdi. maximè in actu acquiſitiuo, de quo
quærimus. nam in actu retentiuo iuriſdictionis, non dubito,
ꝙ per exercitiũ in certis cauſis, vel perſonis retinetur iuriſdi
ctio in omnibus, vt no. Inn. ĩ. de cap. mo. c. dilectus. vbi etiã
de acquiſitione iuriſdictionis. cognito enim per quos actus
acquiratur, infertur notitia contrarij. ſ. per quos actus cõtra
rios amittatur, vt Inſti. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. in prin.
¶ Circa hoc etiam quæritur. ſi plebanus eſt in quaſi poſſeſ-
ſione percipiendi decimas in ſuo plebanatu. ep̃s mandat de
facto illis, ne ſoluant, cui obtemperant. quęritur, quam actio
nem habeat plebanus contra epiſcopum ſic prohibentem. di
cit, ꝙ interdictum vnde vi. condictio. vel iudicis officiũ ad in
tereſſe plebani pecuniariter, quantum. ſ. intereſt ſua non fuiſ
ſe prohibitum, per iuramentum æſtimandum. ĩ. quod metus
cauſa. l. fin. §. ſi quando. C. vnde vi. 2. q. 1. c. in primis. & quod
no. ĩ. de ſepultu. c. certificari. ius aũt, vel quaſi poſſeſsio iuris
decimãdi, cũ ſit ſpiritualis, non recipit æſtimationem, ſed p-
tinet ad iudicis officium reuocare tale mãdatũ, & contrariũ
facere, vt. ſ. ſoluat plebano, ſicut prius. Si aũt hmõi quaſi poſ-
ſeſsio ad aliũ perueniret, certum eſt, ꝙ contra ipſum cõpete
ret vtilis condictio, vel vtile interdictum. ff. de vi, & vi ar. l. 1.
§. familiæ. & de iſtis quæſtionibus, an pro iuriſdictione amiſ
ſa cõpetat interdictũ vñ vi. vide pleniùs per Bar. in l. 3. §. vn-
de vi. ff. de vi, & vi ar. ¶ Quartò principaliter quæro, quali-
8 ter perdatur poſſeſsio † rerũ corporalium immobilium. dic,
ꝙ quandoq; quis de re immobili violenter expellitur. quan
doq; rediens non admittitur. & iſti ſunt caſus indubitati. ĩ.
de reſti. ſpo. c. olim. & l. 1. §. ſiue aũt. ff. de vi, & vi ar. & l. clã
poſsidere. §. qui ad nundinas. de acqui. poſſeſsio qñq; de fun
do metu venientium diſcedo, & ipſum deſero, & alius ingre
ditur. quandoq; armis, vel ſine armis quis ad fundum ſuum
accedere prohibetur. qñq; non prohibetur, ſed viſis in fun-
do armis, ſiue armatis, metu territus non accedit. iſtis enim
caſibus dubitari poteſt, an habeat locum interdictũ vñ vi, qđ
datur contra ſpoliatorem violentũ. Sed in caſibus prædictis
nulla violentia eſt commiſſa: quia tamen eſt ſpecies violen-
tię, prohiberi, vel metu venientium armatorũ fugere, vel non
redire ad fundum metu. ideò aliter eſt dicendum. In primo
ergo mẽbro, qñ fugi de fundo, timens aliquos venientes: &
tunc diſtingue. aut mea opi. erat falſa; quia nulli armati ve-
niebãt: tũc ſi fugi, perdo poſſeſsionem: non tamen datˀ aliqđ
interdictum, vt l. non ſolũ. §. ſi dñs. de vſuc. quandoque erat
verum, ꝙ veniebant. & tunc aut veniebant cauſa me expellẽ
di, aut aliò tendebant. ſi ad hoc veniebãt, etiam ſi non ſunt in
greſsi, tenentur interdicto vnde vi, vt d. §. dñs. & l. ſeq. §. ſi in
me. Secundo caſu quando alio tendebant. tunc ſi non ſunt
ingreſsi, licèt fugerim, non habeo interdictum. Sed ſi ſunt in
greſsi: tunc, licèt aliò tenderint, tenentur, quaſi ex poſt facto
ad id veniſſe videantur, vt l. 1. §. armis deiectum. ff. de vi, &
vi arma. & hoc tangit hic Io. An. & plenius tangitur per glo.
in l. 3. §. ſi quis aũt. e. ti. vbi de vltimo membro, quando me-
tu armatorum, qui ingreſsi ſunt fundum, poſſeſſor nõ audet
accedere. habet enim interdictũ, ac ſi fuiſſet expulſus, vt ibi,
& plenius. in l. 1. §. ſiue aũt. eo. ti. & q̃d iuris circa hoc, ſi non
accedo. quia nolo eſſe auctor alicuius mali, nõ ꝙ credam me
poſſe expelli. dic, vt l. 1. §. interdictum autẽ. ff. vti. poſ. ¶ Quid
iuris etiam, ſi ego ingrediẽs fundũ tuũ rapui colonos, quos
non expuli, ſed obediebant mihi: vel retinebam coactè, an
perdes poſſeſsionem? dic, vt d. l. 1. §. pen. in fi. ff. de vi, & vi ar.
aliud membrum eſt, quãdo quis accedere prohibetur, & tũc
ſi cum armis, habet interdictum: ſi autem nõ cum armis, ſed
verbo tantùm: tũc aut perſona, quæ prohibuit, erat talis, quæ
potuiſſet vim facere: & idem. aut non erat talis &: non habet
interdictũ. ſi aũt quis erat in poſſeſsione, ſed pp minas exi-
uit, nõ cõpetit interdictũ vnde vi. ſed qđ metus cauſa. ff. qđ
me. cã. l. metus. 1. rñ. ſecundùm Inno. & Hoſt. Et no. bene hos
caſus, & membra, in quibus non deprehenditur vera violen
tia, vel expulſio, & tamen competit interdictũ. an aũt condi
ctio ex l. ſi quis in tantam. per te conſidera.

S V M M AE.

1 *Legitimatus in epiſcopum eligi pòteſt.*
2 *Priuati ſi veniunt eligere, non priuati an poterũt eos violenter ex-cludere.*

CVm Vintoniẽſis. Eligentes ſciẽter in
dignum, priuati ſunt poteſtate eligendi in illa ele
ctione tantũ, quæ primò fuerit faciẽda. h. d. Et ſunt tres par
tes, ſecundũ Ho. primò ponit vota eligentium diuiſa, & alle-
gationes vtruiſque partis. ſecunda ibi [illi verò] allegatio. al
terius partis. tertia ibi [nos igitur] ponit ſummam. c. vel dic,
ꝙ fuerunt duæ electiones celebratæ, nec dicit eodẽ cõtextu,
vel ex interuallo: ſed inquantum ſubdit, ꝙ in curia prior,
& cõplices admiſerunt Archidiaconum ad electionẽ, & ſic
dice-

dicebat. secunda infertur, q illas duas electiones glo. intelligit fuisse celebratas eodem contextu, secūdū Io. Lau. & Vin. intelligunt, q prior, & complices elegerunt ex interuallo ad missis his, qui elegerunt decanum. & secundū istos ista electio cassata fuit non vitio eligentium. Egi. sentit cum glo. q illæ primæ electiones de decano, & prætore fuerunt celebratæ vno contextu, & q postmodum in curia elegerunt similiter duos vno contextu, & fuerunt electiones istæ cassatæ: & istæ ponuntur pro secunda electione, vt refert hic Inn. Host. circa varietatem istarum lecturarum dicit, q veritas facti latet, & possumus diuinare, & cui lecturæ volumus, possumus gratificari. ¶ No. primò, q per modum exceptionis possunt excludi ab alia electione qui eligunt scienter indignum. & est ratio, quia tales ipso iure, non per sententiam excluduntur: quia tunc ante sententiā super priuatione latam non videtur excludi per viam exceptionis. facit quod no. ĵ. eod. c. quia propter. in nouella super verbo ea vice. ¶ Secundò no.
2 in ver. illi verò q legitimatus † pōt eligi in epm. qd ergo dicitur. s̄. c. innotuit. q dicitur esse natus de legitimo matrimonio, videtur etiam intelligendum, si non fuit cum matre matrimonium à principio, sed postea superuenit. quia fuerat cōcubina patris, cum qua postea matrimonium cōtraxit. & de isto non videtur dubium, q possit eligi, cum illud matrimonium superueniens trahatur retro, & absorbeat omnem maculam præcedentem, vt ĵ. qui fi. sint legi. c. licèt. & c. cām q. in nouella. Sed de legitimatis per principem, vel à Papa maius est dubium, vt ĵ. tangam. ¶ Tertiò not. q si non priuati admittant priuatos ad electionem, non possunt postea illos excludere. & ista fuit rō, secundū Vincen. quare debuerunt admittere: nā si non processissent ad electionem soli, nec habuisset effectum eorum electio, ipsi soli debuissent iterum eligere in tota illa vacatione, donec ordinaretur ecclesia cum effectu, & donec priuati essent iure eligendi propter electum indignum scienter. quo casu transiret ad superiorem, non ad primos iam priuatos, vt s̄. e. c. bonæ. & dicit Ioan. An. q licèt ista opinio Vin. sit falsa, sibi placeret propter multas intricationes, quæ insurgunt ex contraria, vt patet ex no. hic. tex tñ contra istam opi. Vincen. fortiter facit. qui non fundat se super istorum admissione, sed exponens illud verbum, ea vice, dicit, q non secunda, sed tertia concurrebat. ¶ Ex quo not. quarto, q electio, quæ nō est sortita effectum (vt fuerat hæc secunda) habetur pro vna electione. vnde si confertur aliquibus eligendi potestas, & eligant, sed indignum, vel quia renuit acceptare, non possunt iterum eligere: quasi commissa electio vna vice spiret, etiam si non fuerit sortita effectum. de quo dicam ĵ. e. c. in causis. & quod no. in c. si compromissarius. ĵ. eo. lib. 6. ¶ Opp. tex. iste innuit, q si iste electus in episcopum fuisset per legitimationem legitimus, suffecisset. Sed contra de c. innotuit. s̄. eod. vbi dicit, q debet esse de legitimo matrimonio natus. & sic videtur, q legitimitas requirat tpe natiuitatis, vt l. in delictis §. si extraneus. ff. de noxa. & l. Titius. ff. de mili. te. vbi qualitas adiecta verbo, intelligitur secundū tempus verbi, & per illas leges posset dici, q non sufficiat legitimatio superueniens, nisi de indulgentia de dignitate episcopali fieret expressa mentio. ad idem l. vlti. C. de his, qui ue. eta. impe. & l. ex ea parte. §. insulam. ff. de verb. ob. vbi mentio de ætate legitima, vel de morte intelligitur de naturali. ad idem l. si ita quis. ff. de leg. 2. & hoc tenent Pe. & Abb. in c. 1. de fil. presby. lib. 6. ¶ Secundò op. dicitur hic, q prior & complices admiserunt archi. qui cum suis fuerat priuatus: quia elegerat indignum, & sic suspensus, vt s̄. e. c. cum in cunctis. ¶ Sed contra hoc op. & videtur eoipso q admiserunt suspensos, etiam ipsi sint priuati, nec ipsi suspensi debeant admitti per c. cum dilectus. s̄. de consue. cuius contrarium hic dicitur. Sol. vt in gl. quæ incipit. non sunt enim illi, qui eligunt scienter indignum, priuati ad cōmodum aliorū, qui possunt ipsos admittere: non sic in casu Cle. vt hi qui. 1. rñ. de æta. & quali. & subdit hic glo. q debent officiare ecclesiam, & substentationem habere de bonis ecclesiæ, si non hñt vnde viuan. quod dic, vt no. in c. cupientes. §. cæterum. e. ti. lib. 6. & in c. pastoralis. ĵ. de ap. ¶ Tertiò op. tex. iste vult, q non priuati possint admitti cōtra priuatos, & exclusos ad electionē. sed contra de c. cum super abbatia. ĵ. de offi. dele. so. vt in gl. fi. quæ videtur bene loqui. ¶ Quartò op. primi erant potestate eligendi priuati. quia elegerunt scienter indignum. & secūdi per impressionem, vt dicitur in glo. 1. ergo erat potestas eligendi deuoluta ad Papam, vt ĵ. c. quisquis. so. secundū Inno. Host. & Compost. nondum emanauerat illa constitutio. vel dic, vt ibi no. in 1. glo. q illud habet locum, cum clerici sponte admittunt, istud per vim. ¶ Quintò op. ego dixi. s̄. q illa potuit dici secunda electio, quæ fuit in curia celebrata: sed cum in curia negocia electionum agitentur per procuratores, vt ĵ. de elec. c. cupientes. & c. 1. lib. 6. non vr̄, q factum procuratorum admittentium ad electiones iam priuatos, vel eligentium indignum. debuerit domino, idest Capitulo nocere. quia primo casu. s. admittere priuatos, est species donationis, & eligere indignum esset delinquere. & vtrūq; videt procuratori prohibitum, vt l. si procuratori. ff. de condi. inde. & l. contra iur. §. fi. ff. de pac. & c. si compromissarius. e. tit. lib. 6. Sol. dicit Inno. q factum generalis procuratoris, vel dolus bene nocet domino. de quo. ĵ. vt lite non contest. c. 1. vel aliter, vt hic in nouella. ¶ Venio ad quæstiones, & primò quæro. nō priuati admiserunt iam priuatos ad electionem, & elegerunt in ista secunda scienter indignum. illi verò priuati eligunt dignum. dicit Io. An. q præualet electio illorum, q erāt priuati. Idem dicit Vin. q dicta admissio priuatorum adeo est efficax, q si non priuati recederent de Capitulo, vel morerentur, possent priuati iure suo eligere. quia per talem admissionem sunt à domino habilitati, & restituti ad pristinū ius. ¶ Secundò quæritur. pone, q aliqui sint priuati. quia elegerunt scienter indignum: non priuati verò non elegerunt intra tempus statutum. ĵ. e. c. ne pro defectu. vel elegerunt etiā scienter indignum. quæritur, ad quem deuoluatur eligendi potestas. Compost. super ista questione notabiliter sic plenè distinguit. aut omnes electores sunt priuati propter delictū, quia peccauerunt in c. cum in cunctis. aut sunt priuati p sententiam, quia peccauerunt per c. quia propter. aut nec priuati, nec priuandi. quia per renunciationē, vel per mortem, vel simili modo electio non habuit effectum. Aut ex electionibus quidam sunt priuati. quidam non. Primo casu cum omnes sunt priuati, remittit ad no. s̄. c. bonæ. in fi. In secundo casu, cum sunt priuandi, remittit ad no. ĵ. e. c. quia propter. versicu. quia verò. In tertio casu, cum non habuit effectū ex causis prædictis, remittit ad c. si electo. ĵ. e. lib. 6. In quarto casu, cum quidā sunt priuati, quidam non: tūc est materia nostra, in qua distinguit, q aut priuati, & non priuati elegerunt vno contextu: aut non priuati elegerunt ex interuallo. Primo casu, quando vno contextu: tunc si non priuatorum electio nō sortitur effectum per dissensum, vel renūciationem electi, vel aliam cām. & hoc casu non ad omnes, sed solum ad non priuatos deuoluitur potestas eligendi. Alij dicunt, q hoc casu ad totum Capitulum deuoluitur hæc potestas. & hoc videtur verius Host. per cōem casum huius Decre. Secundo casu, cū non vno contextu, sed ex interuallo eligunt non priuati: & non habet effectum eorum electio per dissensionem, mortē, vel renunciationem electi: & tunc non videtur dubium, quia deuoluitur potestas ad totum Capitulum. quia sufficit illos vna vice priuatos, vt hic. Si autem pars non priuata negligit eligere: an tunc ad priuatos, vel ad superiores deuoluatur potestas. dic, vt no. ĵ. c. quamquam. lib. 6. in fi. magnæ glo. & hoc casu posset quæri, si superior dicto casu, quo per negligentiā non priuatorum deuoluta est prouidēdi potestas, reddat electionem Capitulo de gratia: an oēs intererunt, vel solummodo qui fuerant negligentes. dicit Innoc. q oēs, & idem Abb.

¶ Tertiò principaliter quæro à quo tpe non priuatis currat tempus electioni præfixum, an à tempore electionis ecclesiæ, an à tempore, quo aliqui ex suis collectionibus sunt priuati. dicit Inno. & Compost. ꝙ currit à tpe vacationis: sed qà illud tempus est vtile. vt j. c. ne pro defectu. donec dubitetur an illi sint priuati, non currit eis tẽpus. ff. de adul. l. mariti lenocinium. §. quinquennium. ¶ Quartò quæro, pone, ꝙ priua
2 ti † veniunt eligere: tunc non priuati nunquid debeant illos violenter excludere. tenet Inno. ꝙ non, sed debent vti protestatione: & tunc non nocebit eorum præsentia, nec nocebit quod egerint. Non ob. c. nonne. 8. q. 4. Nam loquitur ibi in his, quæ fiunt rõne publici officij, quæ tenent, quantũcũq; aliquis sit priuatus, donec in officio toleratur: sed electio non irritatur rõne publici officij, vt dixi. s̄. de consue. c. cum dilectus. post Io. An. possent tamen non priuati eligere, non vocatis priuatis. & hoc ideo, quia postquàm priuati sunt ipso iure, per legem, non sunt vocandi. & sic condemnati vocari non debent. secus si non essent priuati ipso iure, sed venirent priuandi per sententiam: quia tunc debuissent vocari. 2. q. 1. c. nos si quamquàm. secundũ Inno. ¶ Quæro quartò. actum fuit contra decanum hic electum ab archidiacono, & pronũciatum fuit contra eum hoc modo. quia canonici te indignũ elegerunt scienter, cassamus electionem de te. an hæc sententia præiudicabit eligentibus quò ad pœnam c. cum in cunctis. dicit, ꝙ non, si non fuit actum contra canonicos, & pronunciatum. cassamus electionem, quia elegistis indignum, tunc enim vigore dictæ sententię essent priuati etiam si de priuatione facta mentio non fuisset. quia facti quæstio in arbitrio iudicantis est pœnæ autem impositio iuris auctoritate reseruatur. 2. q. 3. §. notandum. & ff. ad Turpil. l. 1. & hoc est verũ, secundũ Inno. & Compost. etiam si actum fuisset cõtra electores decani, & petita fuisset electio cassari, non expressa causa, sed in sententia deducta causa cassationis; quia indignum scienter elegerunt, ex quò enim fuit petitio generalis: nec fuit à sententia appellatum, præiudicatur ei per expressionem causæ inclusæ sub generali petitione, secundùm eum. hic tamen vide quod legitur, & no. j. de causa pos. c. cũ ecclesia. vbi dixi. & de hac materia qualiter sententia contra vnum lata in causis connexis alteri præiudicet. dic, vt not. in c. pe. de re iudi. & j. de app. & quod not. Bar. in l. cum filius. ff. de verbo. oblig.

S V M M Æ.

1 *Monachus ex subscriptione legatus esse potest.*
2 *Indignus beneficijs ecclesiasticis aliquando quis dicitur, & tamẽ nõ prohibetur ab actu electionis.*
3 *Scriptura an requiratur ad esse confeßionis factæ extra iudicium.*

PEr inquisitionem. Eligens sciẽter indignum in epm, est ob hoc suspensus ab ecclesiasticis beneficijs illius ecclesiæ per triennium. Nec potest interim ad dignitatẽ illius ecclesiæ eligi, vel assumi. h. d. Et primò ponit confessionem præpositi, ex qua infert. Secundò ipsius indignã promotionẽ, ibi [cum igitur.] Tertiò mandat ipsum amoueri, ibi [quocirca.] ¶ No. primò coniuncta supra-
1 scriptione, † ꝙ monachus a potest esse legatus, vel delegatus.
a quod põt esse verũ, expresso monachatu. de quo. j. de priuil. c. cum olim. 2. ¶ Secundò no. ꝙ habens conscientiam scrupulosam de electo, peccat electioni suæ consentiendo. ¶ Tertiò no. ꝙ sufficit, si in actis reperiatur talis iuratus asseruit, &c. facit quod no. in l. post legatum. §. ijsdem. ff. de his quæ, vt indig. & l. Theopompus. ff. de do. prælega. ¶ Quartò no. tex. dũ dicit, se vidisse pariter, & audiuisse, ꝙ aliud est ferre testimonium de visu: aliud de auditu, dixi de fide instru. c. cum Ioannes. & in c. cũ dilectus. de succes. ab inte. facit quod no. Ioan. An. s̄. de consue. in c. 2. ¶ Quintò no. ꝙ eoipso, ꝙ quis loquitur cum electoribus, & iuramentum prestat ante electionem de se factam, licet non probat quid dixerit cum eisdem, vel iurauerit, præsumitur cõtra eum. & sic in dubio interpretatur in deteriorem partem, maximè subsecuta postea electione, vt hic fuerat. facit quod nota. in l. neutri. §. in bonis. ff. de priuile. credi. & l. post contractum. de dona. & quod ibi per Bar. vbi si venditis omnibus bonis, committat quis homicidium incontinenti, præsumitur venditio facta in fraudem. facit. ff. de leg. 1. l. Lucius. §. fi. ¶ Sextò no. ꝙ peccat qui per ecclesiam retinet illius nomine, quem priuatũ nouit. & est indignus beneficijs ecclesiasticis. expendẽdo enim in illius priuati vtilitatem fructus ecclesiæ committit furtũ, secundùm Inno. j. c. dudum. 1. rñ. ¶ Septimò not. ꝙ quandoq; quis est
2 indignus † beneficijs ecclesiasticis. & tñ non prohibetur ab actu electionis, vt probat hic Host. arguendo per modum, quem no. Io. An. s̄. de consue. c. cum dilectus. super glo. suspẽsas. ¶ Octauò no. ꝙ præpositus Tholosanus fuit electus in in epm Conueñ. & sic valet electio celebrata de alieno gremio, vt s̄. e. c. cum inter canonicos. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ inquirebatur super statu monasterij. & ꝙ iste Masteron fuit testis in dicto iudicio, quo confessus est se elegisse illum indignum scienter. & tamẽ postea, cum de sua electione super ꝑposituura ageretur, remotus fuit vigore dictæ confessionis criminis contra se. ¶ Sed contra hoc op. & videtur, ꝙ duplici ratione dicta confessio sibi non præiudicauerit. Primò, quia facta in alio iudicio. Secundò, quia in primo iudicio confessus fuit vt testis. ergo non debet aliqua pœna puniri, vt j. de or. cog. c. cum dilectus. & C. res inter alios acta. per totum. so. glo. fi. format ista contraria. & ad idem tendit glo. Inno. sup quo contrario dicit Ioã. An. ꝙ aliud in attestationibus, & instrumentis de quibus tñ dic, aliter in fi. nouellę super isto c. & aliud in confessione, q̃ extra iudiciũ facta cũ causa valet. 3. q. 9. c. si debitum. & in Spe. de confes. §. nunc videndũ. post prin. & de ista confessione dic, vt dixi in c. at si clerici. s̄. de iudi. & c. 1. de excep. subdit hic Compost. notabile verbũ, ꝙ confessio procuratoris in vno iudicio non prẹiudicat domino in alio. quia cessat ratio. l. generaliter. C. de non num. pec.
3 & idem ibi Guil. ¶ Quærit Inno. nũquid ad esse † confessionis factæ extra iudiciũ requiratur scriptura. dicit, ꝙ non nisi velim probare alium intellectũ ipsius confessionis. quod est verũ, qñ confessio facta fuisset in scriptis: aliàs posset declarari alius intellectus, etiam sine scriptis. ¶ Vltimò no. ꝙ Inno. hic dicit vnũ verbum no. ꝙ licèt non valeat confessio facta in iudicio seculari, vt in c. at si clerici. s̄. de iudi. tñ eps poterit cogere eũdẽ clericũ, vt stet in eadẽ confessione coram iudice ecclesiastico. Sed contra hoc dictum arguitur sic. ex quò non tenet confessio clerici facta in iudicio seculari, vt in dicto c. at si clerici. s̄. de iudi. ergo videtur, ꝙ sit sibi licitum variare, vt no. Guil. de Cu. in l. qd tñ. ff. de arbi. licèt Inn. hic dicat, ꝙ eps debet eum cogere, vt perseueret in confessione eadem: sed opi. Guil. de Cu. est verior, vt in Authen. de sanc. episco. §. si verò crimen. & not. Bar. in l. diuus. ff. de custo. & exhi. reo. vel dic, ꝙ qui dicit verum, si epo videt attẽtis iudicijs: aliàs secus, vt C. de quæstionibus. l. milites. §. oportet. & maximè in casu, quo clericus fuisset confessus in curia seculari per torturã illegitimè factam quò ad tortum, non quò ad torquẽtes. quia forte ignorabant eum clericum. & hæc omnia dicit dominus Bal. de Perusio in quodam suo consilio. quod incipit. In causa, & quæstione Ant. de Aldegardis mihi commissa per reuerendum patrem dominum episcopum Castellanum.

ADDITIO.

a ¶ Monachus. Concordat in terminis in hac dixi in lect. Card. Zab. nu. 1

S V M M Æ.

1 *Prælatus ecclesiæ regularis esse non potest, qui non est professus.*
2 *Consuetudo longa licèt iniusta inducit iustam dubitationem.*

Secularis

3 Secularis in prælatum ecclesiæ regularis eligi non potest.
4 Habilitas an præscribi possit.
5 Clerici seculares debent effici de ecclesia regulari.

CVm causam. Si non professus eligatur ad regimẽ ecclesiæ regularis, cassatur electio. cõis diuisio. Secũ
1 da ibi[nos igitur.] ¶Not. primò. non professus † non potest eligi in prælatum ecclesiæ regularis. & requiritur in hoc expressa professio, vt ĩ. eod. c. nullus & quod ibi no. in glo. fina.
2 ¶Secundò no. ꝙ longa consuetudo, † licèt iniusta, inducit iustam dubitationẽ. facit ad no. de postu. c. 4. in gl. licèt ista. lib. 6. & s̃. de consue. c. cum venerabilis. ¶Tertiò not. ꝙ non est attendendum, quid sit factum, nec arandum in boue, &
3 asino, scribitur Deutero. c. 22. ¶Quartò no. ꝙ secularis † nõ potest eligi in prælatum ecclesiæ regularis. econtra autem, an regularis in ecclesia seculari, dic, vt in Clem. 1. ĩ. eo. & de
4 vi. & ho. cle. c. Deus qui. ¶Quintò no. ꝙ habilitas † non potest præscribi, vt scilicet inhabilis reddatur habilis propter longam consuetudinem, & obseruantiam longi temporis: inducit tamen talis obseruantia iustum errorem, vt dixi. facit
5 quod not. in l. 1. ff. de abig. ¶Sextò no. ꝙ clerici seculares † debent eijci de ecclesia regulari: vel debent regulam profiteri tacitè, vel expressè, putà per delationem habitus indistinctè per annum. ĩ. de reg. c. ex parte. quod intellige, vt ĩ. e. tit. c. 1. lib. 6, & in c. eos qui. e. ti. in Cle. per quam deciduntur quædã hic tacta per Ho. Pet. & Abb. nam, vt dicit Inno. secularis clericus non potest habere participationem spiritualium in ecclesia regulari, vt eligere prælatum, & his similia. quod dic, vt ĩ. de statu reg. c. ea quæ. §. præcipimus. dicit etiam Compost. ꝙ si in ista ecclesia consueuerant esse regulares, & paulatim deuenerint ad seculares (ita ꝙ nullus est ibi regularis) non cogerentur isti portare habitum, quem prædecessores portauerunt. allegat de eccle. ædific. c. ad audientiam. facit c. si de beneficio. ĩ. de præben. lib. 6.

SVMMAE.

1 Nominatio nullum ius tribuit.
2 Electio in ecclesia cathedrali regulariter celebrari debet.
3 Electio celebrata contemptis his, qui interesse debebant, non valet.
4 Archiepiscopo ante receptum pallium non licet ministrare ea, quæ sunt ordinis.
5 Rector malè alienans rem ecclesiæ si ipsam redimit, excusatur.
6 Electio dicitur canonica tribus modis.

QVod sicut. Simplex nominatio, vel appellatio eius, cuius nõ interest, electionem faciendam impedire non potest. quæ si fiat cõtempto eo, qui vocem habeba: nisi postea ratum habeat, eo petente cassabitur. hoc ad primam partem rubricæ. Episcopus antequàm consecretur, vel archiepiscopus ante receptionem pallij, ordines conferre nõ debet. hoc quò ad secundam partem. finis non facit ad titulum, & sunt duæ principales partes. secunda ibi[super eo.] & in prima expediuntur tria, quæ respiciebant formam. & in secunda alia tria, quę respiciebant administrationem illicitam. & sic quælibet subdiuiditur in tres partes, quæ per se patent. ¶No. pri
1 mò, ꝙ nominatio † a nullum ius tribuit nominato, de hoc 63.
2 dist. c. quantò. ¶ Secundò no. † ꝙ in ecclesia cathedrali debet regulariter electio celebrari. de quo s̃. eo. c. cum terra. ꝑ Host, & 23. dist. c. in nomine Domini. vbi de hoc. ¶ Tertiò not. ꝙ appellatio secularis personæ non reddit electionẽ nullam, quando ius suum per electionem non læditur. aliàs secus. quòd autem ius pòsint habere laici in electione, dicitur
3 hic in tèx. & ĩ. dicam latius. ¶ Quartò no. ꝙ electio † celebrata contemptis his, qui debebant vocari, non valet, quod est verum, contẽptis instantibus, & prosequentibus cõtemptum, vt ĩ. de præben. c. cum in ecclesijs. lib. 6. & per hoc soluitur quæstio, an de contemptu meo possit alius excipere, vel iudex ex officio propter id electionem cassare. ¶ Quintò no. ꝙ electio inefficax ratione contemptus potest consensu illius, qui contemptus deprehenditur, approbari. ¶Sextò no. in ver. super eo. ꝙ in die consecrationis non debet archiepiscopus clericos ordinare, & quòd consecrati concelebrãt principaliter celebranti: ergo non debent dicere aliam missam. quia sufficit vna in die. ĩ. de cele. missa. c. consuluisti. & dicit Ho. ꝙ tex. iste facit contra Anglicos, qui consecrati celebrant in alio altari diuidentes mysterium, de quo sequitur.
4 ¶Septimò no. in ver. præterea. † ꝙ añ receptum pallium nõ licet archiepiscopo ministrare illa, quæ sunt ordinis, vt conferre ordines, & similia, quæ hic enumerantur in tex. ¶ Octauò, no. ꝙ licèt episcopus possit ministrare illa, quæ sunt ordinis: tamen, postquàm fuerit in archiepm̃ promotus, & nondum pallium consecutus, non potest ordines conferre vt episcopus, nec vt archiepiscopus. & istud est verum de clericis sui archiepiscopatus, de quibus tex. videtur debere intelligi, dum dicit[non tanquàm simplex episcopus, sed tanquàm archiepiscopus] & c. alios tamen clericos videtur ꝙ possit ordinare, si sit inuitatus. ar. 7. q. 1. c. episcòpus, vel presbyteri. & s̃. de or. ab epi. c. 1, & hoc tenent Ia. & Vin. ar. ĩ. de renũ. c. ad supplicationem. & idem Host. licèt Inn. dicat, ꝙ etiã de licentia diœcesanorum episcopale officium non exerceat prius, quàm habeat pallium, nisi de licentia Papæ. facit quod no. Inno. in c. cũ dilectus. ĩ. de consue. in nouella. super ver. su
5 spensus. ¶ Nonò no. ꝙ rector † malè alienans rem ecclesiæ, si ipsam redimit, excusatur à pœna. facit ad quæst. si emphiteuta vendidit, domino irrequisito, & postea redimit, ꝙ euitat pœnam: tñ contrarium est verum, vt l. 1. §. si rem depositam. ff. deposi. & l. quidam in testõ. ff. de fideicom. lib. & est casus in 10. col. quid iuris, si vasallus feudum, quod vendidit, recuperet. c. 1. ¶ Venio ad oppo. opponitur. innuit iste tex. ꝙ rex potuisset appellare, si non fuisset requisitus assensus. Sed contra de c. sacrosancta. & c. Messana. ĩ. e. cuius timore Io. An. super ver. assensum. tractat, an laici possint interesse electioni, & quod ius habeant. dicit ergo, ꝙ eligere non possunt, vt in d. c. Messana. nam iura spiritualia in personas non spirituales non cadunt, vt ĩ. de iudi. c. 2. licèt annexa spiritualibus possidere possint, vt ius patronatus, vt ĩ. de iud. c. quantò. quædam tamẽ iura videntur dicere, ꝙ Imperatores intererant electioni Papæ, & quandoque ipsum Papam eligebant. 63. dist. c. Adrianus. dicunt Host. & Compo. ꝙ illud operabatur priuilegium sedis Apostolicæ, quod fuit postea reuocatũ, vt patet. 63. dist. §. verum. Aduerte tamen, ꝙ licèt laici non debeant eligere, possunt tamẽ se opponere, ne certa persona eligatur, fortè si electus est inimicus domini temporalis illius loci: quia reuelaret secreta regni sui. ff. de re mili. l. omne. §. exploratores. C. de commer. & mer. l. 4. & hoc casu posset valere appellatio domini, vt ĩ. de iureiur. c. petitio. subdit etiam, ꝙ de consuetudine ex priuilegio debet mors prælati domino ciuitatis nunciari, & eius consensus requiri de aliquo eligendo, & valebit talis consuetudo, vel priuilegium. & esset cassanda electio aliter celebrata. 63. dist. c. perlectis. & 18. q. 2. c. abbatem. & has consuetudines habebant reges regionum Castellæ, & Scotiæ. dicit tamẽ Compost. ꝙ si hi reges sunt extra regnum, sufficit consensus suorum vicariorũ. & sic fuit obtentũ de facto per c. ex frequentibus. de insti. & c. vno. ne se. va. lib. 6. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, ꝙ qui interesse nequeunt, non sunt vocandi. Sed contra. de c. bonæ. ver. sed si constaret. s̃. e. So. vt ibi no. in 4. glo. & dicunt hic Inno. & Compos. ꝙ siue sit periculum in citando, siue quis non possit venire sine periculo, præsentes tñ eligentes in secundo casu citabunt, vt impeditus committat vices suas, si velit. ĩ. eo. c. quia propter. & quod dicatur periculum, relinquitur arbitrio iudicis, cum certa regula dari non possit. ĩ. de transac. c. fi.

c.fi.secundùm Host.quod verbum no.¶ Tertiò oppo.innuit hic,ꝙ quis non præsumitur vocatus,nisi probetur. Sed contra de c.bonæ versus fi.s.eo.& in c.cum parati.j. de ap. Sol. vt in glo.præsumitur.super qua dicit Io.An.post Goff.ꝙ nūcio,& actis iudicis credendū est:nisi validæ probatioues offerantur ex aduerso.allegat.j.de testi. c.cū à nobis. facit quod no.Io.An.in Spec.de cita.§. sequitur. super verbo sed nunquid.& quód no.Cyn.in l.vbi.C. de fal. & l.ea quidem.C. de ac.¶ Quartò opp.dicitur hic,ꝙ electio,quæ erat inualida ꝓpter contemptum, confirmatur per consensum contēpti superuenientem. Sed contra de c.auditis.j.e.So.vt in glo.quæ incipit sic patet.cui adde quod no.s.e.c.dudum.& plenius in reg.non firmatur.de reg.iur.lib.6.Host.distinguit quadruplicem electionē.s.canonicā & concordē: nec canonicam nec concordem: concordem non canonicam: & canonicā nō cōcordem.& in hoc casu dicit locū esse ratificationi. Prima nō eget ratificatione. Secunda & tertia ratificari non possunt.j. c.proxi.¶ Quintò op.dicitur hic in fi.ꝙ iste redimendo tabulā euitat pœnam.sed contra de multis iuribus allegatis in gl.quæ cōcludit,ꝙ pœnam depositionis non euitat,licèt red dat ecclesiam indenem. & tex.iste loquitur dispensatiuè. & hanc opi.tenet Io.An.licèt alij contra.vt Io.12.q.2.c.apostolicos.& 17.q.4.c.1.idē Tan.Phi.Vin.& Gof.¶ Sextò oppo. iste erat iam confirmatus,& etiā consecratus:& tā contra ipsum opponitur exceptio de contemptu.Sed contra hoc opp. de c.constitutis.in fi.j.de app. vbi non videtur talē posse per viam exceptionis excludi:sed per viam accusationis,vel denunciationis.Timore huius contrarij Inno. posuit hic longā glo.quam diffusè prosequit Compost. quærens de pluribus quæst.ad quas succinctè descende. Primo quæro de exceptionibus contra formā,an post confirmationem possint opponi,& an impediant confirmationis effectum. distinguit ꝙ aut fit cōfirmatio p̄sentibus partibus causa cognita,aut non. Primo casu aut queris,an illi, qui fuerunt præsentes, possint opponere contra formam:& nō possunt, postquàm appellarunt,vt C.quomodo,& quādo iudex.l. penul.Aut quæris de absentibus:& tunc aut sciebant negocium electionis tractari.& idem.ff.de re iudi.l.sæpe.§.nam & si libertus. aut ignorabant.& tunc videtur idem, ꝙ non debent audiri per modū exceptionis,vt j.e.c.nulli.lib.6.Nec obst.istud c.vbi post confirmationem obijciebatur contra formam.quia hic agebatur per viam accusationis,vel denunciationis,quæ post cōfirmationem possunt institui.j.de dolo & contu.c.cum olim. Alij dicunt,ꝙ hic excipiebāt contra petentem pallium.circa quod vide quod no.Ioā.And.j.e.c. venerabilis. super verbo examinatio.circa contemptum etiam vide quod ipse not.j. de his,quæ fi. à præ. c. continebatur.super glo.arg. Secundo casu principali cum confirmatio facta est non causa cognita: & tunc aut non repente.& idē quod s.vt non admittatur excipiens contra formam.aut repente: & tunc audiatur.j. qui ma.ac.pos.c.cum in tua.& vide quod not.Ioan.j. de dolo & contu.c.cum dilecti.in prin.& de causa possessio. c. cū olim. in gl.magna. vltra mediū.& ibi vide,an teneat hodie electio sine confirmatione. ¶ Secūdò quæritur.si post electionis cōfirmationem obijcit defectus formæ, quis habeat necesse ꝓbare,an electus fuisse formam seruatam,an obijciens nō esse seruatam.dicit Io.An.ꝙ si obijciatur post confirmationem, debet probare excipiens, si non fuit appellatum à sententia confirmationis:sed vbi defectus formæ obijcit añ confirmationem,debet probare electus,non ille,qui hoc negat.s.e.c, bonæ.1.& quod no.Io.An.j.de dolo. & contu. c. cum olim. super verbo canonicè.& j.e.c. in Genesi. super ver. collatio. vnde allegans in electione non factum scrutinium,non factā collationem,vel cōmunem electionem habebit probare.ff. de probatio.l.ab ea parte.& hoc not.Inn.j. qui fur. or. susc. c.fi.Compost. tā videtur dicere,ꝙ semper ille,qui dicit formam fuisse seruatam, debet ipsam probare. de senten.excō. c.sacro.Si aūt non obijcitur contra formam,sed contra personam crimen,vel defectus:tūc siue ante,siue post confirmationem obijciatur,probat excipiens.quia quilibet præsumitur bonus.j.de presum.c.dudum. ¶ Tertiò quæritur, an teneat confirmatio electionis,quæ est nulla,& an confirmatus sit prælatus. ad primū dic, ꝙ valet confirmatio quò ad hoc, vt teneant gesta per eum:sicut tenet cōfirmatio adoptionis, quæ non valuit.ff.de ado.l.adoptio.similiter confirmatio sententiæ,quæ non tenuit.ff. quæ sen. sine app.rescin.l.1.§.1. similiter confirmatio tutoris dati ab eo,qui non habuit potestatē dādi,vt no.in summa de confir. tu. ¶ Ad secundum.s. an confirmatus sit prælatus.dicit Inn.Iurisconsultum nō respōdisse interrogatum de simili quæstione, sed dixisse valere gesta per eum.ff.de offi. præto.l. Barbarius. & hoc no. Inno. j.e.c.cum dilecti.Ioan.An.dicit hic eum non prælatū,quodcūq; illorum,non teneat electio,vel confirmatio.60.dis. per totū.& 1.q.1.c.ordinationes.& si dicatur.si non est prælatus, quomodo valēt gesta.vt l.Barbarius.dic, ꝙ ex bono & æquo propter cōem ignorātiā,& potestatē administrādi, quā per confirmationem recepit.ad hoc.ff. de publi.l. sunt & aliæ.§. fi.alij,dicunt, ꝙ aut nullitas prouenit de iure naturali, quia de est cōsensus eligentiū, vt in intruso, & simoniaco. & tunc confirmatio non facit,eum prælatum, nec dat administrationem,nec facit valere gesta per eum.quia sine cōsensu cætera frustrantur effectu ad instar matrimonij carnalis. 27.q.2.c. sufficiat.aut nullitas prouenit à iure cōi tantū; vt quia non interuenit collatio,vel cōis electio: & tunc confirmatio facit eum prælatum,& valere gesta per eum. hanc distinctionem tangit quædam additio, quā refert Ioan. And.in c.fi.de cle.excō.mi.¶ Quartò queritur.dictum est.s.an confirmatio faciet eum prælatum,vel non. sed quæro, an talis prælatus minus canonicè electus teneatur cedere.dicit Inno.ꝙ electio † canonica sumitur tribus modis,largè,strictè,strictius. largè dicitur,quando est seruata forma: tamen non interuenit consensus eligentium,& electi.& hoc casu prælatus renūciare tenetur.quia sponsus non est, ex quò nō interuenit mutuus consensus, per quem initiatur spirituale matrimonium inter prælatū,& ecclesiam.j.tit.1.c.quantò. & si deest initiū, deest initiatum. 1.q.1.c. principatus. ¶ Sed hic incidenter q̄ritur,an sequens consensus eligentium purgabit vitiū,vt non teneatur cedere.quod no.j.quod metus causa.c.1.contrariū videtur verius,ꝙ non purgetur,& quod teneatur cedere, ex quò dolus interuenit; vt quia fuit intrusus.talis enim executionem non habet.16.q.7.c.si quis.& c.se. quare cedere tenetur.de renun.c.nisi.§.1. etiam si cōtra vnum solum electorē interuenit dolus ipsius electi.& idē, si vnus ex eisdem pro se rogasset,vt s.eod.c.per inquisitionem. Sed si sine dolo suo fuissent compulsi vnus, vel plures: tā maior pars eum erat electura,non videtur,ꝙ teneatur renunciare.propter dolum verò in mente conceptū,puta quia festinauit electionē existimās se tunc eligendum,& non postea. vel si est dolus in obsequijs exhibitis:tuuc sufficit pœnitere, nec renunciare tenet. melius tā videtur Inno. ꝙ siue sit dolus conceptus in mente, siue extra ad verba,& acta transiuerit, semper peracta pœnitētia remanet securus. de dolo aūt in confirmatione, vel consecratione commisso dic,vt j.ti.de dolo,& contu.c. cū olim. in glo.contra.metus aūt,(si ex eo principaliter habuit ecclesiam)facit,ꝙ illam retinere non posit, cum non fuerit liber consensus.de spon.c.cum locum. Si verò electio sit canonica strictè (quia non fuerunt seruatæ solēnitates iuris naturalis, sed positiui tā, puta consensus:)& tunc cedere non tenet, vt no.Io.An.post Host.de accu.c.fi.in prin. sicut iniustè dñs cōdēnatus ad restitutionem rei suæ. nam licèt ipsam exactus ꝓpter auctoritatem rei iudicatæ restituere compellatur: tā nō peccat ille, retinendo.ar.ff.de condic.inde.l.Iulianus. & hoc est verū,secundùm Inno.vbi non læditur ecclesia,& ipsius generalis status.& idē dicit hic Compost. de suspenso, excommunicato,

municato, & obnoxio tali peccato, ꝙ faciat electionem nullam, vel annullandam. s. talis confirmatus cedere non tenet, nisi tempore ordinationis, vel electionis tacuisset irregularitatem. j. de cor. vi. c. fi. vel nisi peccatum istud impediret executionem officij post pœnitentiam. de renun. c. nisi. §. personæ. & quod no. de conces. præben. c. post electionem. in gl. de uoluitur. in fine. Si verò excõicatus erat confirmans, vel eligens. vide quod no. de dolo, & contu. c. veritatis. in glo. excõicatus. Non ob. de dolo & contu. c. cum olim. vbi post consecrationem quæritur de forma non seruata. quia licèt istud verum sit: non tñ sequitur, ꝙ non posit retinere beneficium, salua conscientia peracta pœnitentia. de quo dic, vt j. de tẽpo. or. c. fi. vbi vide. & no. hanc quæst. ¶ Quartò quæritur, nũquid admittent exceptiones post confirmationem contra personam, etiam cum inquisitione factam. dic ꝙ aut crimẽ, quod obijcitur post confirmationem, fuit obiectum in causa confirmationis, & plenè discussum: & tunc non poterit excipi. quia de facto vnius hominis &c. j. de accu. c. de his. & hoc verum etiam quando restat consecratio, vel ordinatio. aut crimen, quod nunc obijcitur, non fuit deductum in causa cõfirmationis: & tunc aut ille, qui modò excipit, in ordinando, vel consecrando fuit pręsens. & tunc dicit Compost. ꝙ talis non admittitur, postq; habuit facultatem excipiendi. & maximè si tunc habuit terminum ad opponendum, & ad articulandum quicquid vellet. ar. j. de proba. c. licèt. & C. de inge. ma. l. diffamari. nisi doceat se ignorasse, vt in c. cum in tua. j. qui ma. accu. pos. aut ille, qui modò excipit, nunquàm fuit in iudicio, nec sciuit confirmationem, vel prouisionem, vel fuit aliter impeditus legitimè. & tunc, secundũ Compost. etiã repelletur, sed dabitur actio, nisi obijceretur crimen cum infamia, vt in c. accedens. j. de accusa. hoc enim casu bene audietur: prius tñ sunt recipiendæ probationes super infamia, q̃ super crimine; aliàs esset facile cuicũq; volenti impedire effectum confirmationis, opponendo crimen cum infamia. & p̃dicta procedunt, cum restat consecratio, vel ordinatio. Si autem nihil restat: & tunc per viam accusationis, denunciationis, vel inquisitionis necesse est illa crimina deduci. & quæ dicta sunt circa obiectum formæ, & criminum, habent locum in promotionibus, vbi consecratio, vel ordinatio requiritur: sed in alijs dignitatibus, præpositura, archidiaconatu, & similibus an posit obijci contra formam, vel personam post confirmationem ad impediendum effectum confirmationis. dicit, ꝙ non, si est facta causa cognita. si autem non causa cognita. & idẽ, si agatur possessorio. sed si agatur petitorio: tũc obiectus criminis effectum collationis, vel cõfirmationis nõ impedit, nisi de illo dicatur infamis. de app. c. constitutis. & de accu. c. accedens. nam si dicitur infamatus: tunc impedit, vt ibi: nisi agens peteret beneficium, in cuius possesione iam fuit: tunc enim non obstaret sibi exceptio criminis cum infamia, vt in c. item cum quis. de resti. spo. nisi opponeretur exceptio, per quam diceretur ipso iure priuatus, vt hæresis exceptio, & sim. 8. dist. c. quo iure. & de resti. spo. c. accepta. & vide quod no. Io. An. j. de conces. præben. c. in nostris. in glo. ergo. circa fi. An autem audiatur, si dicatur matrimoniũ contraxisse, & sic beneficio renunciasse. dic vt j. de exces. præla. c. inter dilectos. in glo. non solum. ¶ Sextò quæritur. pone, ꝙ datus est terminus peremptorius ad proponẽdum quicquid pars vult opponere: an post terminum opponens debeat audiri. videtur, ꝙ non, per l. diffamari. Spec. ponit hanc quæstionem in tit. de exce. §. dicto. ver. sed pone, ꝙ dictus. Compost. dicit obtentum fuisse, ꝙ non admittatur post terminum, etiã si velit iurare illud crimen ad suam notitiã peruenisse de nouo: nec etiam si persona ecclesiastica opponeret, vt minor, vel ecclesia, deberet audiri per viam restitutionis post terminum ad dictam exceptionem criminis opponendam. de quo etiam vide in Spec. 2. parte. de resti. in integ. §. 2. ver. sed pone ecclesiam. In tribus tamẽ casibus post lapsum peremp. admittitur, qui habentur in c. vt circa. ver. alioquin. in eod. c. lib. 6. & in Clemen. constitutionem. e. tit. ¶ Septimò quæritur, quid de exceptionibus, quæ afficiunt literas, vt beneficiorum pluralitas, subreptio, & similes, an impediant effectum prouisionis. tenet Io. An. ꝙ sic; quia cum titulum habeat ex rescripto, quod dicitur vitiosum, non potest agere. s̃. de rescrip. c. constitutus. obiectus verò criminis (vt defectus non afficientis literas, sed personam) non admittitur, nisi opponatur infamia, vt sæpius dictum est. ¶ Octauò quęritur. dicitur hic in tex. ꝙ contempti possunt approbare electionem factã in eorum absentia. Sed pone, ꝙ electores nolunt ab ipsa resilire, an posint? glo. quæ incipit. sic patet. arguit pro, & contra: sed veritas est, ꝙ non possunt, secundũ Gof. Phi. & Host. ¶ Nonò circa hoc etiam quæritur. pone, ꝙ illi, qui contempti sunt, decesserunt: nunquid substitutorum consensus exigitur? Vin. dicit, ꝙ sic, si sint prælati, qui succedant in onere, & honore: aliàs secus. arg. ad hoc. j. de testa. c. relatum. 2. & hoc dictum no. ꝙ successor in canonicatu non succedit in vindicatione, siue vltione iniuriæ illatę prædecessori respectu canoniæ. & aliud est in successore in dignitate, qui prosequitur contemptum prædecessoris. & sic iniuria, cuius prosecutio transmittitur ad hæredem priuati, transmittitur ad successorem in dignitate, etiam lite non contesta. contra cõem reg. quod est notandũ. ¶ Circa hoc quærit Io. An. ecõuerso si cõtempti consentiant eo tempore, quo canonici, qui consenserunt, mortui sunt, & alij substituti: an talis consensus contẽptorum ratificet retro gesta. s. electionem eorũ, qui iam sunt mortui: & videtur, ꝙ non. ff. communia prædi. l. receptũ. vbi si quidam hęredes cesserunt viam, & mortui sunt, non confirmatur cesio, alijs postea cedentibus. Vin. & Gof. contra. qa in concesione viæ vltima tantũ valet, & inutilis priorum cõsensus ad istam trahitur. Sed in electione est econtra. qa consensus contemptorum trahitur ad primos, ac si à principio consensissent. & sic expectatur initium, vt s̃. c. dudum. & qa substituti censentur, & idem cum defuncti. 16. dist. c. habeo. & 8. q. 1. c. denique. & ff. de iud. l. proponebatur. quæ ratio parum valet. quia etiam in priuatis mortuis est reperire personam repræsentatam, vt hæreditatem. ff. de fideiusso. l. mortuo. & ideo sicut in dignitate sine eius substituto repræsentat persona prædecessoris: ita etiam in priuato. prædictam tamẽ rationem confirmant Inno. & Host. hic & Phi. j. eod. c. bonę. ¶ Vltimò quia satis superius dictum est de his, qui possunt opponere contra formam, vel personã electi. quia quandoq; posset quis opponere exceptiones calumniosas ad impediẽdum electum. dicit ipse, ꝙ si iudex vehementer præsumat malitiam excipientis, eum astringat ad certam pœnam soluendã aduersario, si deficiat in probando: aliter exceptiones nõ admittat. de excep. c. super his. & j. e. c. dilecti. possunt esse ẽtiam violentæ præsumptiones contra excipientem, ꝙ illum repellet. C. de fal. l. 2. & per Inn. de conces. præbẽ. c. post electionem. vbi omnino vide, & hoc maximè contra exceptiones odiosas criminum, vel defectuum. de reg. iu. c. odia. lib. 6. ad hoc. c. si forte. j. eo. lib. 6.

ADDITIO.

a ¶ Nominatio. Concordat in terminis hic Zaba. nu. 1.

SUMMAE.

1 *Forma procedendi in negocio electionis.*

2 *Electio celebrata à minori parte, non potest per accessum conualescere.*

3 *Electio secunda non valet, prima non cassata.*

AVditis. Electio facta per minorem partem Capituli non tenet, nec per subsequentem consensum ratificari põt. h. d. Et prima pars ponit diffinitionis cãm. Secunda diffinit, ibi [nos
1 igitur.] ¶ No. primò formam procedendi † in negocio electionis,

ctionis, ꝙ debent inquiri voluntates singulorum. & intelligo in cōi tractatu, qui tēpore huius Decre. habebatur loco scrutinij. nam adhuc non emanauerat Decre. quia propter. ꝭ. eo. ¶ Secundò no. ꝙ cantor appellauit, ne decanus eligeret sine consensu totius, vel maioris partis &c. Sed dicas, cum ita sit de iure faciendum, vt ꝭ. eo. c. quia propter. quid operatur talis appellatio? dicunt quidam, ꝙ potest valere ad hoc, vt reddat electionē nullam: aliàs annullandam, si non fuisset appellatum. de quo. s. e. c. cum nobis. & de materia huius appellationis (quæ interponitur ab aliquo de Capitulo, an ille solus, vel etiam alij de ecclesia possint prosequi, siue appellatū fuerit pro interesse cōi, siue pro singulari) dic, ꝙ si pro interesse cōi, omnes possunt prosequi quorum interest: dummodo infra decem dies ratam habeant. Si autem appellatū fuerit pro singulari interesse: tunc non alius, sed appellans posset prosequi, & renunciare. s. eo. c. quod sicut. §. finautē. facit quod no. ꝭ. e. c. 1. lib. 6. & in Cle. constitutionē, vt circa. eo. ti. ¶ Tertiò no. ꝙ inter electores est dare prærogatiuam primę vocis, vt dicitur hic de decano. & in hoc stamus consuetudini, ꝙ vbi deficit ille, qui est maioris auctoritatis, debet habere hanc primam vocem, vt no. 16. dist. c. Isidorus. ¶ Quartò
2 no. in versi. cum tamen. ꝙ electio † celebrata à minori parte non pōt conualescere per accessum, vt ꝭ. dicā. ¶ Quintò no. in ver. eis ergo. ꝙ electio facta recedētibus quibusdam de Capitulo, non valet, si celebretur ab eis, qui in Capitulo remanserunt. & hoc potest esse verum, qn̄ fieret ex interuallo, non eodē contextu. & quò ad hoc qn̄ dicatur facta vno contextu, dicunt Inn. & Cōpost. qn̄ incōtinēti, & ex eodem scrutinio, vel compromisso procederent remanentes. quia quæ in continenti fiunt &c. ꝭ. eo. c. officij. & ff. de testa. l. hæredes. §. fi. Si autem omnibus existentibus in Capitulo vna pars recederet. quod faceret alia pars remanens, contemptis recedentibus videretur factum, non ex eodem contextu. & ideò cassaretur, vt hic. ¶ Vltimò not. ꝙ non valet secunda electio
3 †non cassata prima, nec etiam facta post appellationem. a &
a sic pluribus de causis pōt idem actus reddi nullus. facit qđ no. Bar. in l. si expressim. ff. de ap. ¶ Op. de principio ad fi. c. in prin. enim dicitur, ꝙ decanus conuenit in subdiaconum, & cantor in archidiaconum. & in fi. dicitur econuerso, videlicet ꝙ decanus elegit archidiaconum, & cantor subdiaconū. & sic videtur repugnantia, & variatio in seipsis: vnde inconstantia reprobatur à iure, præcipuè in clericis. ꝭ. de iure patro. c. qđ aūt. præterea in prin. c. dicitur, ꝙ cātor cū pluribus conuenit in archidiaconum: ergo debuit eius electio præualere. ꝭ. c. quia propter. hic autem vtramque decernit irritandā. ergo malè. solu. dic ꝙ in principio. c. non fuerunt celebratæ electiones per prædictos decanum, & cantorē, sed nominationes simplices, dum dicit tex. [conuenissent] &c. Istæ autem nominationes non impediunt futuram electionē canonicè celebrandam, vt s. proxi. c. & ista variatio contingebat ex quadā fictione: vterq;. n. ipsorū simulabat, qđ non meritò gerebant. decanus aūt & cantor faciebant partes in ecclesia, vt est moris, qa decanus nominauit illū, quē intendebat eligere cantor, à quibus nominationibus postea recesserunt, & elegerunt, vt sequitur. ¶ Secundò op. dicitur hic, ꝙ ex subsequentibus consensibus non confirmatur electio. contra imò videtur, ꝙ electio minoris partis confirmetur per accessum aliorum. vt s. e. c. licet. & c. indēnitatibus. ꝭ. e. lib. 6. So. specia le in dictis capitulis. hic aūt regulariter est intelligendum. ¶ Sed tertiò contra hoc oppo. de c. s. proxi. vbi videtur tradi regula, ꝙ per accessum possit electio confirmari. Sol. ibi loquitur, cum deficit rōne contemptus, sed aliàs est canonica, puta celebrata à maiori parte: sed hic loquitur, cum electio non est canonica, quia à minori parte celebrata: & non pōt confirmari per accessum aliorū, cum consensus, qui per viā accessionis sequitur, deficiat in forma, q̄ est, vt canonici consentiant in Capitulo, & per modū scrutinij: non aūt singulariter quilibet de per se, vt est, qn̄ p accessum præstatur. & ista est ratio, vt credo. fallit in d. c. licet. & c. indemnitatibus. præallega. ¶ Quartò oppo. dicitur, ꝙ prima electio decani fuit celebrata à minori parte. & sic nulla, vt ꝭ. e. c. quia propter. ergo non debuit præstare impedimentum secundæ per cantorem celebratæ. Solu. quandoque prima electio est nulla, sed electores illi priuati: & tunc valet secunda. s. de postu. c. gratum. quandoq; electores (licèt eorum electio fuerit nulla) non sunt priuati: & tunc non valet secunda, non vocatis illis electoribus, quorum electio nulla fuit, & ista est vna rō, quare non valuit electio cantoris: quia non vocato decano, & suis complicibus, qui decesserant. Item alia rōne, quia pauci remanserunt cum cantore, cū plures consenserint postea electioni decani. Item quia facta à subdiacono, qui tempore huius Decre. non poterat eligi, cum nondum emanauerit Decre. à multis. de æta. & quali. sed post. Item etiam quia facta fuit post electionem decani. & sic quatuor de causis reddebatur nulla, secundùm Io. An. super glo. vlti. in fi. ¶ Quæro generaliter, an teneat secunda electio, non cassata prima: vel si plures electiones celebrentur, quæ altera alteri præiudicat. hanc materiam aggreditur glo. hic, & plenius Inno. & Host. s. eo. c. considerauimus. Io. An. expedit se breuiter, dicens, ꝙ secunda electio fieri non potest ex interuallo, prima non cassata per sententiam iuris, vel hominis: ipsa verò cassata altero prædictorum modorum, fieri pōt secunda, non vocatis ad eam primis electoribus, si priuati sunt sententia iuris, vel hominis: aliter vocabuntur, si priuati non sunt, etiā si per sententiam sint priuandi. & hanc dicit esse summā totius glo. Ioan. de Ligna. plenius distinguit. & sic, ꝙ aliquando concurrunt plures postulationes. & illa secundū Host. est admittenda, quæ celebrata est à duabus partibus, vrgente necessitate ecclesiæ. s. tit. 1. c. bonæ. Aliquando concurrunt electio, & postulatio. & de hoc. ꝭ. eo. c. scriptum. Aliquando concurrunt plures collationes. & de hoc. ꝭ. de exces. præl. c. inter dilectos. Aliquando concurrunt plures electiones. & hæc est materia nostri. c. in qua dic, ꝙ aliquādo duæ electiones fiunt ab eisdē. & tunc aut prima fuit valida: & non tenet secunda, vt s. eo. c. cōsiderauimus. Aut prima fuit nulla. & tunc aut electores erant eligendi potestate priuati: & secunda similiter erat nulla, vt s. e. c. cum in cunctis. Aut non erant priuati, sed fortè priuandi, quia peccauerunt in forma. c. quia propter. & tunc secunda celebrata ante priuationem valet, postea verò non, vt no. in dictio c. quia propter. Non obstat cap. cum inter dilectos. vbi indistinctè non videtur tenere secunda collatio, non cassata prima. quia loquitur in collationibus, non electionibus. & prædicta sunt vera, quando duæ electiones fiunt ab eisdem. si aūt à diuersis: & tunc aut fiunt eodem contextu, & ex eodem scrutinio: aut ex diuersis. si ex eodem: & tunc aut loquimur in electione Papæ. & dic, vt in c. licèt. s. c. aut loquimur de inferioribus. & tunc aut altera est facta à maiori, & saniori parte capituli, & altera à minori. aut vna à maiori, altera à minori, tn̄ saniori. Primo casu aut loquimur in electione mendicantium: & tunc vnius discordia vitiat. ꝭ. eo. c. quorundam. de elec. lib. 6. coniuncto. c. quocirca. eo. tit. in Cle. Si autem altera à maiori, altera à minori, & saniori: tunc aut maior pars eligit indignum scienter (& sic eligendi potestate priuata:) & valet electio celebrata à minori, vt s. tit. 1. c. gratum. Si autē erat priuata: tunc non valet electio postea celebrata à minori. & iste est casus huius cap. ¶ Secundo casu principali qn̄ fit diuersis contextibus, tunc si prima est aliqua, secunda est nulla, vt dicto c. considerauimus. Si autem prima est nulla. & tunc aut sunt priuati: & secunda non valet, non vocatis primis electoribus, quamquàm paucis, vt s. c. ꝙ sicut. ¶ Secundò quæritur. dixi, ꝙ quandoq; electio est nulla, quandoq; annullanda. quæro ergo, quæ sint causę nullitatis ipso iure. Inno. & Host. no. de hoc s. e. in c. considerauimus. Io. An. enumerat hic plures casus, & primò quando ad digni-

dignitatem curatã eligitur patiens defectum ordinũ, sciẽtiæ, vel ætatis.s̃.e.c.dudũ. Item si eligitur irregularis.s̃.eo.c.innotuit. Itẽ si corpore vitiatus à natiuitate, casu, vel alterius facto.51.dist.c.qui in aliquo. Itẽ si laicus.61.dist.c.Osius. Item si fit à maiori parte, minore non prouocante, vel non negligente. & hic laici intersunt electioni vt ius habentes.j̃. eo.c. quisquis. Itẽ si fit à suspenso, vel de suspenso: vel ab excommunicato, siue de excõicato.s̃. de consue. c. cum dilectus. ¶Item si fiat contra priuilegiũ ecclesiæ habens decretum, vt s̃.eo.c.cõsiderauimus. annullanda aũt diceretur, si non esset decretum, vel quando maior pars eligeret, contempta minore, vt s̃.e.c.sicut. Item si fiat secunda ex interuallo, non cassata prima, quæ non erat ipso iure nulla.j̃.eod.c.bonæ. Item si electus non cõfirmatus administret. quod dic, vt s̃.eo.c.qualiter. alia extra quærat studiosus, secundũ Io.An. ¶Quid autem si eligitur criminosus crimine, quod non inducit irregularitatem. tenet Compost. ꝙ non sit nulla, sed annullanda p Decre.inter dilectos.de exces.præla.& quod ibi per Io.And. in glo.no.non solum.& hic probat alijs rationibus, vt hic per eum, qui respondet ad c.cum in cunctis.

ADDITIO.

a ¶Post appellationem. Adde Inn.in c. considerauimus. supra eo. Host. in sum.eo.tit.§.qualiter.versi.casus. & quæ ibidem dixi.

SVMMAE.

1 *Postulatio includit in se tacitam electionem.*
2 *Voces tacitæ compromissariorum præbent causam reuocandi mandatum.*
3 *Citati debent expectari tota die termini.*
4 *Capitulum in electionibus ad sonum campanæ congregari debet.*
5 *Electio celebrata à compromissarijs intelligitur facta ab ipsis canonicis.*
6 *Episcopus postulatus ad alium episcopatum, debet iterum super idoneitate examinari.*
7 *Episcopus postulatus qualis esse debeat.*

IN causis. Potestas data compromissarijs eligendi re non integra (id est postq̃ habuerint de eligendo tractatũ) reuocari non põt. h.d. Et sunt tres partes. Prima ponit allegationẽ postulati. Secunda verò ponit allegationes nuncij electi. Tertia, ibi (quia verò) negocium partim diffinit, partim diffiniẽdo committit. ¶No.primò formã potestatis concessæ istis duobus electis. fuerunt enim duo, vt deberent eligere quinque. ex qua colligit Io.An.ꝙ numerus compromissariorum est arbitrarius: licèt numerus scrutatorum sit certus, & determinatus à iure. & debent esse tres.j̃.eo.c.quia propter. Isti aũt quinq; electi ab istis duobus censentur electi à Capitulo, non ab illis duobus.ff. quod cuiusq; vni.no.l. item.§.1. & idem si isti quinq; adhuc deberent eligere alios rectores, secundũ Inno.& Hos. ¶Secũdò no.tex.dum dixit [quod à singulis de Capitulo est statutum] &c.ꝙ sicut ex singularibus consensibus debet fieri cõis electio: ita ex singularibus consensibus cõis translatio, secundũ Vin.sed Compost.j̃.e.c.quia propter.dicit Papã determinasse contrarium. quia licèt electio sit vniuersitatis: tamen translatio potestatis est singulorum. quia transferunt ius, quod habent, & singuli debent sigillatim requiri, & expressim in hoc consentire: nec sufficit, ꝙ vnus, alijs non contradicentibus, vel aliquibus ex eisdem, compromittat suo, & aliorum nomine.& vide in spe.eo.tit.§.2.post prin. ¶Tertiò
1 no.ꝙ in ver.demum electionem. &c. ꝙ postulatio † includit in se tacitam electionem. ex quo argue, ꝙ post postulationẽ emissam non debet electio reiterari. de quo dic.s̃. de postu. c.1.per Inno.& collige etiam ex hoc tex. ꝙ postulatio est publicanda Capitulo, & non populo: nisi hoc habeat consuetudo, ꝙ populo publicetur: post quam publicationem, si canonicè est electus, non plus eligitur: sed si approbabitur postulatio, fiet eps, vel cassabitur, & alius eligetur, vt hic. & adde
2 quod j̃. dicam. ¶Quartò no. ꝙ cõtentiosæ voces † compromissariorum præbent cãm reuocandi mandatum.5.q.4.c.in loco.non tamen hæc discordia est iusta causa suspicionis, q̃a naturaliter contingit, vt ff.de arbi. l. item si vnus.§. principaliter.& 8. q. 1. c. nec nouum. & præcipuè in casu huius c. vbi fuit expressè prouisum in casu discordię, vt.s. valeret electio à tribus. quod tacitè videtur intelligi.de arbi. c. 1. de quo j̃.
3 eo.c.cum in iure. ¶Quintò no.in ver.Capitulũ.ꝙ citati † debent expectari tota die termini, & sequenti die actus celebrari: ex quo collige argumentũ ad quæst. si die Lunæ statuit iudex terminum ad audiendum sententiam: ꝙ debet tota die expectari, & seqũẽti die ferri sententia. de qua questione dic, vt no. Insti.de ver.ob.post prin.Bar.tñ dicit: ꝙ debet expectari vsq; ad vltimã horam diei iudicialis. hoc est vsq; ad Vesperas, vt in Authen.de iudi.§.sedebunt. vel vsque ad tenebras, vt d.c.consuluit. ita no.in l.liber homo.§.decem.ff. de verbo.
4 obli. ¶Sextò no. ꝙ Capitulum † congregatur ad sonũ campanæ.quod est verũ, secũdũ Inno.in minoribus negocijs: sed in electionibus, vbi debent vocari absentes, hoc non sufficit. arg.C.de prædi.decurio.l.fi.lib.10.vbi non sufficit vocari decuriones per tabellam. & sumpta hic occasione de campana, Io.An. refert hic quęst. disputatã de hominibus castri vocatis per pręconem, vt veniant ad electionem, cum campana sonabit: deinde pulsata campana dicta hora conuenerunt 30.cum centum esset vniuersitas.& distinguit. aut illa monitio facta fuit auctoritate alicuius præsidentis ipsi vniuersitati: & tunc aut illi de vniuersitate erant absentes: & non valuit talis citatio. cum per literas, vel nuncium citari debuissent.s̃. eo.c.cum inter vniuersas. facit quod no.Io. An.s̃. eo.c.corã. sup.1.glo.aut dicta citatio non fuit facta auctoritate alicuius præsidentis, sed procurantibus aliquibus de vniuersitate. & tunc aut labebantur tempora ad eligẽdum præfixa: & tenuit talis citatio, etiam vnius tñ, ne perdat ius eligendi, argu.61. dist.c.fi.aut non labebantur tempora: & nõ valuit citatio minoris partis; quia hoc spectat ad maiorem partẽ, quæ habet instar totius Capituli.ff.ad mu.l.quod maior. & hoc casu debebãt duæ partes esse præsentes, & consentire illarum duarum partium maior pars, vt no.s̃.eo.c.licèt.& s̃.c.cum nobis olim.per Ioan.An.super glo.nunquàm.& c.bonæ. il 1.in gl.
5 citati. ¶Septimò no.ꝙ electio † celebrata à compromissarijs intelligitur facta ab ipsis canonicis.concor.l. item.§.1.ff. qđ cuiusq; vni.no. ¶Octauò no.qñ desinit res esse integra, scilicet postq̃ compromissarij incœperunt de electione habere tractatũ. sint ergo cauti cõpromissarij, vt citò faciant tractatum. quia processus ad tractatũ facit rem desinere esse integrã, ad hoc.l.1.§.cœpisse.ff.de pollicita.& quod no.in l. si pecuniam.ff.de condi.ob causam. an aũt cõpromissarij possint vbique eligere, no.Io.An.j̃.c. quia propter. super ver. com-
6 mittatur. ¶Nonò no.in ver.quocirca.,ꝙ eps † postulatus ad alium epatum debet iterum examinari super idoneitate. qđ dic, vt j̃.c.scriptum.super glo.penul.per Io.And. ¶Decimò
7 no.qualis debet esse eps † postulatus. quia debet esse potens ad perfidiã extirpandam. idem in quolibet præsidente: vnde legitur Ecclesi.10. Noli quærere fieri iudex, nisi virtute irrũpere possis iniquitatẽ: ne fortè pertimescas faciem potentis, & ponas scandalum in agilitate tua. Idem Señ. li. de Virtu. Ne vitæ altiori te ponas, in qua stanti trẽmendũ, & discedẽti cadẽdũ sit. ¶Opp.patet in tex.ꝙ istis quinq; cõmissum fuit, vt eligerent. ipsi aũt postularunt: ergo p̃ter formã mãdati, & per cõsequẽs postulatio nulla. vt in c.cũ dilecta.s̃. de rescrip. ad hoc.s̃.e.c.innotuit. So.glo.q̃ incipit hic habes, &c. format istud contrariũ, & dicit, ꝙ hoc ideò est, quia postulatio est p̃paratoria ad electionẽ: ergo vno cõmisso, videtur cõmissum reliquũ.de hoc no.61.dist.c.nullus.circa fi.glo. & 8.q.1.c.licèt.in ista gl.& de benigna interpretatione ista glo.bene loq̃tur, sm̃ Host. Non ob.c.innotuit. quia non habuerunt mãdatum

tum ad eligendũ, sed ad confirmationẽ petendã. ¶ Secundò op. dr̃ hic, ꝙ Capitulum re non integra non potuit reuocare mandatũ: ex quo innuit, ꝙ re integra potuerit. Sed contra de c. horrendus. 32. q. 5. & c. cũ inter canonicos. s̃. eo. cũ alijs iuribus alleg. in glo quæ latè disputat hunc passum, an hanc potestatem Capitulum reuocare posit, & circa fi. ibi quid ergo dicemus. ponit duas oppositiones. Prima est, ꝙ reuocari non posit sententia, siue res sit integra, siue non. alij ꝙ re integra reuocari posit, argu. huius literæ à contrario sensu. & hanc opi. tenet Vin. & Goff. hic. Alij distinguũt, an Capitulũ dederit potestatẽ istis, intẽdens eis facere gratiã, aut nõ simpliciter intendens prouisionis negocium expedire. Primo casu etiã re integra non reuocatur, cũ sit quædã donatio, ꝑ iura inducta in secunda parte glo. In secundo casu habet locũ distinctio: an res sit integra, aut non: licèt legatus non posit à se abdicare imperium: tñ electores bñ pñt transferre nomina, videlicet in alterum eligendi potestatẽ. ĩ. eo. c. quia propter. Non ob. ꝙ pœna reuocantis mandatum est, vt teneatur ad interesse. Nam in istis spiritualibus non agitur ad interesse, sed semper tenet quod fit per compromissarios, sm̃ Inno. qui remittit, ĩ. de arbi. c. dilecti. Conclude ergo, ꝙ potestas eligendi translata in aliquem vt ministrum, potest re integra reuocari per Capitulum. vnus aũt, vel plures an reuocare posint: videtur, ꝙ sicut vno contradicente non põt à principio compromitti. Ita etiã vno contradicente postea re integra vr̃ durare, ar. l. Vrannius. ff. de fideiuss. & per hoc non obstat, qđ no. s̃. e. c. bonæ. 2. super glo. ideò Io. & Phi. dixerũt contrariũ, vt hic in nouella. ¶ Tertiò op. dicitur hic, ꝙ Capitulum non potuit reuocare postulationem factã ab istis compromissarijs. sed cõtra quia dicta postulatio censetur facta ab eis, vt hic in ver. quia verò. Sed ipsi possent ipsam postulationẽ reuocare, & ab ipsa recedere, antequàm superiori fuerit præsentata. s̃. tit. 1. c. bonæ. ergo malè dicit iste tex. qui etiã malè dicere videtur in alio. nã hic concurrit postulatio, & electio. ergo debuit electio præualere, vt ĩ. e. c. scriprum. So. Compo. & Inno. hic tangunt. s̃. tit. 1. c. fi. & Io. An. hic dicit super glo. vlt. ꝙ translatio potestatis Capituli in compromissarios reddit suã electionem nullã, non publicatio huius postulationis. Itẽ obstat fides præstita in compromisso. quia non Capitulum, sed compromissarij postularunt. quã postulationẽ Capitulum reuocare non potest. nam & propriam Capitulum reuocare non posset: nisi in reuocatione consentirent duæ partes. s̃. eo. c. licèt. secundũ Host. vel potest dici respondendo contrario, ꝙ ista postulatio tam solemnis includit tacitam electionem. nam in postulatione tam solẽni seruatur forma c. quia propter. ĩ. eo. Aliquãdo verò fit postulatio sine solẽnitate. de qua 61. dist. ca. Osius. & dicit Io. An. post Compost. ꝙ qñ postulatio fit ab alio, quàm ab eo, qui habet potestatem confirmãdi, vt si postulatur libertus alicuius ecclesiæ: tunc debet fieri postulatio sine solemnitate. Si verò confirmator potest tollere impedimentum: tunc videtur vtilius facere postulationem solemnem, vt circuitus euitetur. & subdit circa hoc, ꝙ non currat terminus trium mensium, si propter multas postulationes etiam occultas, & non solemnes protrahatur electio vltra tres menses. cum hoc sit iustum impedimentum, vt interim non sit in mora. ĩ. e. c. ne pro defectu. & hoc tenet Compost. s̃. tit. 1. c. 1. vbi prædicta tractat plenius. ¶ Quæro dixi. s̃. ꝙ quandoq; Capitulum transfert in aliquos eligendi potestatẽ tanquàm in donatarios. quandoq; vt in ministros. quæro quid in dubio. dixit Io. An. ꝙ in dubio qui allegat gratiam, illam probare debet. ĩ. de transla. c. vlt. nemo enim præsumitur iactare iura sua, vt in l. cum de indebito. ff. de proba. facit quod no. in l. 1. C. de act. & obli. ¶ Secundò dixi. s̃. ꝙ quandoq; reuocatur potestas re integra: quandoq; re non integra. quæro ergo quando dicatur res integra. dic ꝙ cum deuentum est ad substantialia negocij, & ad actum proximum, non remotum. nam si incœperunt tractare de electione, dicitur res non integra. secus autem si aliqua præcesserunt remota, puta cantatio Missæ. Idem in reuocatione procuratoris. nam litis contestatio facit rem non integram, licèt multũ præcedat, secundũ Inno. & Compost. ¶ Tertiò ad idẽ quęritur, quid si compromissarij recedunt in totum ab illo tractatu, vel electus non consensit, & compromissum erat, ꝙ in totum possent eligere, ar. ꝙ sic. ĩ. de offi. dele. c. in literis. Cõpost. contra. C. quomodo, & quãdo iu. l. si pręses. & subdit hic Inno. ꝙ reuocatio compromissariorum debet fieri verbo, nõ ipso facto tantũ, puta eligendo. ex quo infert, ꝙ debet compromissarijs nunciari: aliàs valet electio ab eis facta post reuocationem mandati, si ipsam reuocationem ignorabant. facit cle. 1. de renun. ¶ Vltimò quæritur. hic fuit compromissum in pluribus. quid ergo si vnus ex eis erat excõicatus, an valebit eorum cõmunis electio. dicit Inno. ꝙ non, si erat publicè excõicatus. si aũt occultus: & tunc si remanent plures nõ excõicati, valebit ipsorũ electio. quia cũ illius cõtradictio nõ obesset: ergo nec excõicatio occulta. ff. de arbi. l. sicuti.

SVMMAE.

1 *Canonici ex debito tenentur ad obsequia ecclesiæ.*
2 *Ius instituendi canonicos prætendens habere, non debet institutos ab alio recipere.*
3 *Iniuriam facere non dicitur, qui vtitur iure suo.*
4 *Actiones diuersas in eodem libello quis intentare potest.*
5 *Præbendas in ecclesia collegiata quis habeat conferre.*
6 *Quis an possit prohibere facere quod sibi prodest, & alteri nocet.*

CVm ecclesia. ¶ De consuetudine põt canonicorũ electio ad solum Capitulum pertinere. concor. ne se. va. c. vno. & de reg. c. vno. lib. 6. hoc. d. cõis diuisio. nam in prima decisa consultatio. In secunda rñsio, ibi [mandamus.]
1 ¶ † No. primò canonicos a teneri ad obsequia ecclesiæ ex de
a bito. de cler. non resi. c. penul. ¶ Secundò no. † ꝙ prætendẽs
2 habere ius instituendi canonicos non debet recipere institutos ab alio, vt fecerunt isti canonici. recipiendo enim constituerunt epm̃ in quasi possessione instituendi, quæ quasi possessio per patientiã acquiritur, & etiã retinet, vt l. quoties. ff.
3 de serui. & s̃. eo. c. querelã. vbi de hoc. ¶ Tertiò no. regulã † ꝙ
b non dicitur facere iniuriã, b qui vtitur iure suo. concor. sunt in glo. ¶ Quartò no. in ver. cum per testes. ꝙ probationibus hincinde cõcurrentibus, obtinet ille, qui melius probauerit. concor. ĩ. de proba. c. licèt cãm. & circa hoc no. vnum verbũ glo. ꝙ si probationes essent hincinde pares, electio esset cõis epi, & canonicorum (& sic in dubio) sentẽtia concordet cum iure cõi. ad idem quod no. Innocen. ĩ. de præscrip. c. veniens.
4 ¶ Quintò no. in ver. in secundo &c. † ꝙ in eodẽ libello potest quis intentare diuersas actiones. In prima. n. parte libelli eps intentauit possessoriũ, vt instituti ab eo admitterentur. Et in secũda petitoriũ. s. cõfessoriã, vt. s. in posterum cessaret à molestia. facit l. egi. & l. harũ. ff. si serui. vend. ¶ Sextò no. ꝙ põt consuetudine introduci, vt ad solum Capitulum in ecclesia cathedrali spectet electio canonicorum. quid econuerso, an consuetudo dabit hoc ius epo, ꝙ nec Capitulũ requirere teneatur. dic vt ĩ. de his, quę fi. à præla. c. ea nos. ¶ Vltimò, ꝙ generalis consuetudo prouinciæ tenetur sequi singulas ecclesias, vt erat ista Vulterañ. de quo tñ dic, vt ĩ. de offi. archidia. c. fi. ¶ Oppo. dr̃ hic in fi. ꝙ electio canonicorũ spectat ad canonicos de consuetudine. & in principio dr̃, ꝙ longo tpe fuit destituta canonicis. ergo vr̃, ꝙ propter neglıgẽtiã canonicorũ poterit eps supplere defectum, vt s̃. e. c. cũ in cunctis. & de concess. præben. c. nulla. So. dicit glo. 1. in cõtrarijs erãt distinctæ pbẽ. hic verò nõ erãt distinctæ. vñ eps nõ põt eligere: sed canonicos ad eligẽdũ cogere ꝑ cẽsurã ecclesiasticã. & hoc tenet Inn. & dicit, ꝙ est rõ, qa non inuenit iure expssum, ꝙ eps suppleat in hoc casu, arg. de supplen. neg. præla. c. Romana. dicens,

dicens, ꝙ eps poterit statuere terminum ad supplendum defectum, & post terminū ipse supplebit, & prouidebit. ad hoc de offi.or.c.irrefragabili. §.excessus.& in Auth. de eccl.ti.§. si quis autem pro redēptione.& §.se.coll.9. Nec ob.istud c. quia hic non assignauit canonicis terminum: sed intendebat eligere iure suo, vt patet ex narratis in tex. facit quod no.j.d concef.præben.c.ex parte. Non ob.rō Inn.quia verū est, ꝙ p Lateraň.concilium non deuoluit: tn̄ contra desideria canonicorum post monitionem epi prouidetur de iure, vt.s.eps suppleat eorum defectum.10.q.1.c.regenda. ¶Secundò oppo.innuit iste tex. ꝙ si canonici non probassent, ꝙ ad ipsos spectaret electio canonicorum de consuetudine.& quod hoc iure vsi fuerint, spectaret creatio canonicorum ad epm. Sed contra.j.de his, quæ fi.ab epi. sine consen.ca.c.1. cum quinque se.So.timore huius contrarij glo.arguit hic primò, ꝙ ad epm solum spectat.& hanc opi.tenet Host.dicit tn̄, ꝙ requiritur consensus canonicorum, per c.in nouo.21.dist. & de hoc plenè per eum in summa de electione.§. quis possit eligere. ver.quid de præbēdis.& ver.se.Compost.tenet, ꝙ spectat ad epm de cōsensu Capituli, & differt ab opi. Host. quia secundū Host.requiritur consilium Capituli.Sed secundum Compost.requiritur consensus. Alia est opi.gl. hic, ꝙ spectet cōiter ad vtrūq;. Idem no.j.de supplen.negli. præla.c.fi.in prima glo.& de offi.or.c.irrefragabili.in 4.glo.idem Io. 21.dis. §.1.& eadem di.c.1.§.pontifex.Idem Vincen.Phi. & Goff. p quibus facit j.de fideiuf.c.pro quibusdam.& de mag.c. quia nōnulli.§.verū. Archi.de hoc tractat in c.à collatione. de appel.lib.6.& nihil firmat. habes ergo tres opi. prima Host. ꝙ requiratur consilium. Secunda Compost. ꝙ requiratur consensus. Tertia gl.vt spectet cōiter ad vtrūq;. & inter istos est magna differentia, vt patet.j.ne se.va.c.1.lib.6.¶Tertiò op. de superfluitate ver.in secundo. ad ver. mandamus. vr enim vtrobiq: articulus decidi.Sol.glo.quæ incipit eadem.format istud contrarium, & dicit, ꝙ in prima parte agebatur possesso.i.confessoria agebatur, ne canonici molestarent epm sup electione canonicorum: molestare autem videntur eoipso, ꝙ non admittunt institutos ab eo, vel nimis tenēt electos. facit l.vim.ff.de vi, & vi ar.& l.si duo.§.item.ff.vti possi.confessoria agebatur, dum petebat eps, ꝙ canonici liberè paterentur.&c.quod est proprium cōfessoriæ.s. futuras molestias p hibere, vt l.harū.& l.egi.ff.si serui.ven. ¶Quæro post Doct. de quibusdam qōnibus succinctè. & primò quis habeat con
5 ferre præbendas † in ecclesia collegiata infra epalē.quia tex. iste loquitur de cathedrali.D.Fred.de Senis disputauit, & tenuit, ꝙ canonici præsentant, & episcopus instituit. facit quod no.Archi.10.q.1.c.regenda. vbi episcopus sine præsentatione archipresbyteri non potest aliquem instituere in ecclesia sua.ad idem quod no. Inno.j.de relig. do.c.cum venerabilis.vbi si in parochia alicuius fundatur capella, rector pſentabit, & eps instituet.hoc no.Io.An.de cap.mo.in c.vno.li.6. ¶Secundò no. nunquid eps potest præscribere contra consensum, vel consilium.hoc est, ꝙ requirere non teneatur consilium, vel consensum Capituli.dic, vt j.de his, quæ fi.à præla.c.ea noscitur. ¶ Tertiò quæro.si cōis est electio episcopi, & Capituli, secundū opi. glo. & eps eligit vnum, & Capitulū alium.quis præferetur. arg. pro epo.25.dist.c.perlectis. Sed contra. in pari numero debiti maior numerus personarum sequendus est.C.qui bo.ce.po.l.fi.& de pac.l.maiorem. Vin. de hoc no.j.de his quæ fi. à ma.parte Ca.c.1.Io. An. remittit ad no.per eum in c.penul.de concef. præben.super glo.2.
6 & de excef.præla.c.1.in glo. dicebat. ¶ Vltimò no. glo.† an quis possit prohibere facere id, quod sibi prodest, & alteri nocet.dic vt in ea, quæ allegat bona iura &c.

ADDITIONES.

a ¶No.primò canonicos.Concordat hic in terminis Zab.nu.1.

b ¶Non dicitur facere iniuriā. Adde tex.in l. iniuriam.§.1.ff. de iniur.& l. si donatarius.ff.de condi.ob turp.causam.

SVMMAE.

1 *Obijciens contra formam electionis, auditur post confirmationem.*
2 *Crimina post confirmationem refricari non possunt.*
3 *Obligari ad pœnam beneficij quis potest.*
4 *Sententia interlocutoria lata super ætate, post 10.dies transit in rem iudicatam.*
5 *Appellatio suspendit pronunciatum.*
6 *Episcopus super ætate an dispensare possit.*

CVm dilecti. ¶Compromittentes electum à compromissarijs (si sit dignus) refutare nō pñt: nisi cōtra formam cōpromissi eū electū appareat. h. d. & sunt tres partes. In prima allegatio pro electo. In secunda ibi [verum] allegatio cōtra electum. In tertia ibi [nos verò] diffinitionis commissio, quæ primò mandat recipi iurm malitiæ. Secūdò iuramentū veritatis à casibus, quibus succūbit, puniri.& soluit obstaculū.¶ No.primò quod dicit tex. [ꝙ in tres vnanimiter contulerunt potestatem.] &c.notabiliter.n.dicit [vnanimiter] quasi vno discordante, non possit fieri electio p viā compromissi, vt j.c.quia propter.¶ Secundò no. ꝙ concessa fuit potestas indistinctè, quem ipsi tres ducerent eligendum, &c.quo casu, an valeat electio celebrata à maiori parte, tex.facit, ꝙ sic.j.eo.ver.& si tres, aut duo &c. & hoc tenet Host.per c.in causis.j.eo. Egi.dicit hic, ꝙ valet electio duorum, tertio præsente, licèt contradicente: illo verò absente, non valet.& hoc tenet Compost.j.c.proxi.dicens, ꝙ sic obtinuit.per l.si in tres.& l.se.ff.de arbi. dicit tn̄ ibi quosdam tenere contrarium, cōparando ipsos pluribus procuratoribus simpliciter datis.& hoc contrarium tenet Boatinus.s.eod.in c.in causis.¶ Tertiò no.in ver.metropolitanus. ꝙ cum est dubium de ætate deducta incidenter in iudicium, debet iudex super ea pronūciare.qualiter aūt, & per quem probet ætas, & de probationis effectu: & an sententia lata super ætate faciat præiudicium quò ad oēs, & qū ætas in iudicium deducatur, vide p Bar.in l.de ætate.ff. de mino. in sua repetitione. ¶Quartò no.in ver.verum. ꝙ post confirmationem auditur
1 obijciens † contra formam electionis, & ēt si opponit subreptionem.& de his exceptionibus an possint oppo. contra electum, & confirmatum ante ordinationem, & consecrationem dic, vt s.e.c.ꝙ sicut.¶ Quintò no.quid iuris, si electores dicunt se non consensisse in illū, quē compromissarij elege-
a runt.facit ad qōnem, si compromissarij secedentes a in partē redeuntes dixerunt, ꝙ cōcordauerant, & cōmiserant vni electionem, & pronunciationē illius, de quo concordauerant.q elegit Titium.alij duo resistunt dicētes, ꝙ non de illo, sed de Seio fuerat concordatū.quæritur, an debeat illis duobus credi.pro hoc facit versi.& si duo, aut tres.&c.de qua qōne dic, vt plenè no.in c.pen.j.de re iudi.lib.6.¶Sextò no.in ver.prædicti tres.&c.ꝙ si inter compromissarios, & canonicos tractatur cōtrouersia: quia canonici dicunt se vnum nominasse: cōpromissarij verò dicunt de alio, credit magis eis, q̄ canonicis: & magis duobus ex eis, q̄ vni.rōnē reddit tex.quia cū canonici deponant secretò, & sigillatim, essent in suis testimonijs singulares.& sic non credendū, vt in c.bonæ.s.eo.& hoc est mirandum, ꝙ istis credat contra canonicos, cū videantur criminosi, eligendo cōtra formā mandati. & sic cū arguātur de mendacio, nō vident idonei testes, saluo, vt no.Io.An.sup ver.cassetis.qui remittit ad no.j.c.2.de arbi. ¶ Septimò no. in ver.si verò.ꝙ ille, qui dicit formam non seruatā, debet hoc probare.& fortè hoc ideo: quia iste erat iam confirmatus, vt dixi.s.eo.c.ꝙ sicut. vel ideò quia hic de forma tradita ab homine (hoc est à canonicis) nō à iure contēdit. ¶Octauò no. in eodē ver.ꝙ si dat forma à cōpromissarijs, vt inquisitis singulorū volūtatibus eligāt, valet electio facta ab eis, ēt de eo, in quo consenserit minor pars, vt patet in isto ver.nisi posi-

to, ꝙ fuerit à paucioribus nominatus, nisi probetur, ꝙ debe-
rent eligere, in quem consenserit maior pars, valet electio de
eo, in quo minor pars cōsenserit. hoc tñ non firmo. quia te-
xtus iste loquitur, cum iste. B. se astrinxit ad probandū hanc
formā. posset tñ sustineri, ꝙ quatuncūq; se astrinxisset, si non
teneret, nō mandaret Papa ipsam confirmari, prout hic fa-
cit. ¶ Nonò no. ver. alioquin. quē Io. An. inducit ad quæst. di
sputatā Paduæ de Doctore priuilegiato, ne disputare teneat:
qui disputauit, an teneatur ponere disputationem ad statio-
nē, secundū formā statuti: quo cauetur, vt Doctores legētes
debeant disputare, & ponere ad stationē disputationes eorū
sub certa pœna: an pœnam incurrat dictus priuilegiatus di-
sputans, si nō ponat. tenet, ꝙ sic, per dictā reg. accessoriū. &
quia renunciauit gratiæ, arg. contra in l. voluntariè. ff. de ex-
cu. tu. vbi plenè vide p Cy. ¶ Decimò no. in ver. præfatū. ꝙ
iste. B. obligauit se ad pœnā beneficij, si non probaret cōtra
formā fuisse electum, & tñ probauit per canonicos, quibus
non creditur, quia fuerunt singulares. ex quo colligit Io. An.
ꝙ si quis obligauit se ad pœnā talionis: si deficeret in probā-
do, debet condēnari, si semiplenè probauerit, quasi semiple-
na probatio non excuset à pœna. qđ est verū, sm̄ eū, si est pœ
na certa, & determinata: secus si in genere. quia tunc semiple
na probatio facit cessare præsump. calūniæ, & inducit proba
bile errorē. de sen. excō. c. sacro. & de calū. c. 2. per Io. And. à
pœna igitur conuentionali error probabilis non excusat. ad
hoc. l. ad diem. ff. de verb. obli. & quod ibi per Doct. ¶ Vnde
2 cimò no. † ꝙ post confirmationem non possunt refutari cri-
mina, vel defectus, de quibus discussum fuit in iudicio cōfir-
mationis. quod est verū, qñ fuit inquisitum solēniter de cer-
to crimine, vel defectu solēnitatis, vel personæ: secus si non so
lēniter, & in genere tm̄. nā adhuc posset inquiri, & agi: sed de
defectibus formę (cum de illis debeat solemniter inquiri) nō
poterit postea, nisi prout no. de do. & contu. c. cū olim. & s. e.
3 c. qđ sicut. ¶ Duodecimò no. ꝙ potest qs † se obligare ad pœ
nam beneficij. de quo. 2. q. 5. c. si quis presbyterū. & anathe-
matis, vt dicit glo. de quo. j. de offi. dele. c. penul. & glo. super
ver. excō. & super vlt. glo. ¶ Decimotertiò no. ꝙ sentētia in-
4 terlocutoria † lata super ætate transit in rem iudicatam post
10. dies: nec pōt pars cōqueri postea. quod est verū, nisi ap-
pellauerit à diffinitiua, scilicet lata super confirmatione. Nā
tunc posset dicta exceptio refutari in causa appellationis, cū
pariat præiudicium negocio principali: aliter non posset, vt
in c. vlt. j. de appel. lib. 6. & no. hic Cōpost. ꝙ in causa appel-
lationis, licèt constet per testes, vel confessionē fuisse appel-
latum in causa, non sufficit, nisi constet infra tempus legiti-
mum. j. de testi. c. significarunt. & sic refert se obtinuisse. &
hoc etiā no. Io. An. j. de sen. excom. c. venerabilibus. circa fi.
lib. 6. facit quod no. Hostiē. j. de spon. c. duo. in rub. vbi vide
quod dixi. & no. bene hunc tex. ꝙ illud, quod decisum est in-
cidenter in vno iudicio (vt fuit hic qō ætatis) nō potest in alio
principaliter refricari. de quo dic, vt j. de or. cog. c. cum dile
ctus. & no. hic Host. ꝙ interlocutoria non transit in rē iudica
tam quò ad hoc, vt pariat actionē in factum: sed bene parit
exceptionem, vt hic. Spe. tenet, ꝙ nascatur in spe. de exe. sen.
§. breuiter. ver. sed cum sententia. & idem Bar. in l. à diuo
Pio. in prin. ff. de re iudi. circa fi. alleg. l. si postulauerit. §. si li-
ber homo. ff. de adul. & l. cum non solum. § necessitate. C. de
bo. quæ lib. cum sua glo. ¶ Decimoquarto not. ꝙ appellatio
5 † suspendit pronunciatum. concor. j. de appel. c. directæ, &
penul. & per Do. Bal. in l. tale pactū. §. qui prouocauit. ff. de
pac. & l. 1. in fi. ad Turpil. & j. de offi. dele. c. pastoralis. ¶ Op
po. dr in ver. nos verò. ꝙ opponentes debent iurare non ma
liciosè &c. Sed contra de c. literas. de iura. calū. So. vt in glo.
quæ incipit. sic ergo, de cuius materia dic, vt no. in c. 1. de iu-
ra. calū. lib. 6. per quod Io. And. decidit aliqua hic cōfusè nō,
per Doct. & vide quod no. Bar. in l. qui bona fide. §. qui alie-
no. ff. de dam. infec. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, ꝙ creditur
duobus ex istis tribus compromissarijs. Sed contra quia vi-
dentur testes in facto proprio (siue ipsos æquipares procura
toribus, siue iudicibus) non videtur, ꝙ super officio eis decre
to possint testificari, vt j. de proba. c. qm̄ contra. & in c. præ-
sentium. 2. q. 6. & c. Romana. de testi. So. vt in glo. istis enim.
¶ Tertiò oppo. dicitur hic, ꝙ canonicis asserentibus se aliū
elegisse, quàm asserant compromissarij, non creditur. Sed cō
tra. imò videtur, ꝙ ista negatiua sit probabilis: [nos non con
sensimus tali negocio.] & c. vt j. de proba. c. 3. So. vt in gl. quæ
incipit. sed videtur. de quo dic latiùs, vt s. eo. c. bonæ. ¶ Quar
tò oppo. dicitur hic in fin. ꝙ sententia lata super ætate trāsit
in rem iudicatam, nec electo post 10. dies pōt opponi iste de
fectus. sed contra in spiritualibus non videtur transire in rē
iudicatam, sicut non trāsit in matrimonio carnali. j. titu. 1. c.
2. & c. lator. & c. consanguinei. de re iudi. Sol. dicit Host. ꝙ in
istis spiritualibus, siue beneficialibus faciliùs trāsit sententia
in rem iudicatam, quàm in matrimonialibus. ista enim spūa-
lia regulantur secūdùm legem canonicam. circa quā pōt Pa
pa statuere quod sibi placet: sed nō ita in matrimonijs, vt no.
6 j. de conces. præben. c. proposuit. ¶ Quærit glo. an eps † pos-
sit dispensare super ætate. dic, vt in glo. quæ incipit. an sit di-
gnus. refert quosdā dicere, ꝙ sic, vt sunt Io. & Phi. Goff. Inno.
& Hosti. glo. tenet contrarium. Io. An. remittit ad no. de æta.
& qua. c. vno. lib. 6. ¶ Secundò quæritur. si in iudicio confir-
mationis fuit plenè cognitū, & discussum, & sententiatum su
per ætate: an alius, qui non fuit in iudicio, contra sententiam
audiatur. tenet ꝙ non, nisi fuerint absentes, vel ignorantes:
vel nisi velint docere de præuaricatione prioris. Idem Ioan.
And. Phi. Vinc. & Host. de quo. j. de accu. c. de his. 2. q. 6. c.
anteriorum.

ADDITIO.

a ¶ Secedentes. id est ad partem se trahentes.

SVMMAE.

1 *Electio facta à maiori parte compromissariorum tenet.*
2 *Compromissarij plures possunt eligere vnum ex seipsis.*
3 *Electus à tribus ex sex videtur electus à maiori parte, si sit de numero.*

CVm in iure. ¶ Si ex septem compromissarijs tres eli-
gant quartum. & ille consentiat, & sit idoneus, cō
firmabitur electio. h. d. Et diuiditur in tres partes. In prima
decisum exordium notans, siue reprehendens quærentem.
In secunda consultatio ex compromisso ex duplici electione
confirmata. In tertia consultationis responsio cum duplici
determinatione. ¶ No. primò, ꝙ hic vacabat decanatus in
ecclesia, & processum fuit per formam solemnem, scilicet for
mam compromissi. quod an sit verum, dic vt j. e. c. quia pro-
pter. super. 1. glo. & j. etiam tangam. ¶ Secundò no. formam
traditam istis compromissarijs. alia forma traditur. s. e. c. cū
dilectus. & alia in c. in causis. in quibus etiam alius compro-
missariorū numerus denotatur. ex quibus collige, ꝙ de nu-
mero non est curandum, vt j. eod c. quia propter. super ver.
1 idoneis. ¶ Tertiò no. ꝙ electio † facta à maiori parte com-
promissariorum valet. & hoc ex eo, quia sic in compromisso
fuerat expressum. an autem intelligatur, si expressum nō fue
rit. dixi. s. titu. proxi. in secundo notabili. ¶ Quartò no. quòd
2 plures † compromissarij possunt eligere vnum ex seipsis. qđ
in commissarijs positis ad vendendum, & distribuendum bo
na testatoris. an possint vni ex eis vendere, vel inter se distri
buere. respōdetur, quòd bona fide, & sine fraude, sicut vnus
tutor potest vendere rem pupilli alteri contutori, quasi vnus
tutor possit auctorizare alteri. quod dic, vt l. cum ipse. C. de
3 contrahen. emptio. ¶ Quintò no. electus ꝙ † à tribus ex 6.
videtur electus à maiori, si ipse est de numero, & sic ip-
se auget numerum, si consensit electioni de se factæ. quod
quomodo

quō procedat, laborant hic Doct. ¶Oppo.ergo, & vr̄, ꝙ si ex 7. compromissarijs tres eligunt vnum ex ipsis, & alij tres alium, neutra electio valeat. quia neutra pars celebrata à maiori parte secundū formā compromissi. tres enim non faciūt maiorē partē de 7. nec etiā de 6. & sic nulla electio valet. ȷ̄. eo.c.ecclesia.il 1.& 2.& ȷ̄.eo.c.in Genesi.Sol.dicit Io. An. ꝙ non est alia sol.nisi ista, ꝙ licèt in forma scrutinij consensus electi numerum suum non augeat. In forma tn̄ compromissi auget,& perficit. nā si cōsentiat, maiorē partē habet,& obtinet.vt ȷ̄.e.c.in fi.sm̄ Host.& hoc est verum, nisi talis electus à tribus consensisset electioni factæ ab alijs tribus. quia tunc non posset ab illius electione resilire,& consentire suę, nisi ille electus fuisset indignus, & ignoranter electus ab eo: quia sperat eligi, vt in talē cōsentiat, in quem nō credat alios cōsentire: vt sic possit ab illa resilire, & cōsentire suæ, vt hic no. Ioan.And.super glo.vlt.super qua dicit post Phi. ꝙ si per vocē istius non veniretur ad maioritatem: sed paritatem numeri, non valeret, nec haberet locum istud c. puta si ex 6. compromissarijs duo vnū ex eis, tres alij alium elegerunt, neutra electio valebit. 79. dist.c.si duo.& ȷ̄.c.quia propter.& c.ecclesia. ¶Secundò ad idem oppo.& vr̄, ꝙ cōsensus istius electi à tribus ex 6. nihil operetur, nec possit esse decanus vigore electionis huiusmodi, nec censeri pōt electus à maiori parte. qđ sic ostenditur. aut iste consentit electioni factæ de se post electionē celebratam: & tunc talis consensus superueniens non confirmat electionē prius factam à pari numero, vt ȷ̄.e.c.ecclesia nostra.& s̄.e.c. auditis. Aut consensit electioni fiendæ, & sic tanq̄ ambitiosus repellendus, vt ȷ̄.e.c. cum post petitā. So.dicit Inno. ꝙ hic consensit electioni factę. quod poterat secundùm antiqua iura, quæ in electionibus non exigebant aliud, q̄ consensum directum in aliquē vt electum, vt s̄.eo.c. cum inter canonicos. qui ēt hodie secundū eum sufficit in minoribus dignitatibus, cū non sit mutatū. Sed Host. contra.c. tit.c.quia propter.super prima gl.h.d. ꝙ quicquid dicat Inn. hic erat facta electio, qn̄ consensus fuit requisitus, vt patet ibi [dūmō electioni de se factę consentiat.] &c.& ideò secūdū eum non est alia responsio, q̄ illa, quam dedi super prima oppositione.s.qn̄ consensus electi de numero compromissariorum auget numerum: sed non ita, si electio celebratur ꝑ formam scrutinij, vt ȷ̄.eo.c.ecclesia nostra. ¶Quæro primò. hic fuit data potestas.7.compromissarijs, vt possent omnes, vel maior pars vnum ex seipsis eligere: an alium de gremio ecclesiæ eligēt.& ꝙ hoc casu valet electio facta, siue celebrata à tribus de quatuor: quero an hoc sit verum, si non fuit expressum in cōpromisso, ꝙ de se possent eligere. ꝙ si non fuisset expressum, licèt de iure possent eligere, de se tn̄ esset necesse, ꝙ fieret per quatuor, vel maiorē partē, non computato quarto. ꝙ ergo in maiori parte cōputetur electus, hoc est ex illo ver. [ꝙ ex se possent eligere.] &c. quasi fuerit voluntas compromittentium vocem tunc cōputari in maiori parte, quæ potuisset etiam statuere, ꝙ valuisset electio celebrata ab vno de ipsis 7. de numero compromissariorum. quod dictum non approbat Io. An. sed contrarium fuit obtentum. sicut.n. in numero septennario se habent tres ad quartum; ita in numero trinario vnus ad secundū. concludit ergo, ꝙ istud c. habet locum, etiam si non fuisset in compromisso expressum, ꝙ valeret electio celebrata à maiori parte. ¶Secundò circa hoc queritur, nunquid in casu huius.c. habet locum collatio zeli ad zelum: numeri ad numerum. pone enim, ꝙ tres alij ex compromissarijs elegerunt magis dignum, quàm istum quartum numerum electum ab istis tribus. nam ibi sanior pars colligitur ex concessa ptāte compromissarijs per canonicos. quorum videtur fuisse intentio ex ordine scripturæ, vt primò valeret electio celebrata de se. vel si non de se, saltim de gremio: ex qua forma patet affectio ordinata, vt in simili est tex.in l.hæredes mei.§.peto.ff.ad Trebel. & l. cum pater. §.penul.ff.de leg.2. In personis enim est seruandus ordo scripturæ, vt ff. de arb. l. si cum dies.§.planè.& l.nōn enim.ff.de sol. ¶Tertiò quæritur. si Capitulum istis.7.contulit potestatem sub hac forma, ꝙ illum reciperent in decanum, in quo omnes compromissarij consentirent: an possint eligere vnū de se ipsis. Inno.& Compost.qui dicunt sic se obtinuisse, tenent, ꝙ non possint. cui opi. euidenter contradicit hæc Decr. Nam si.6. septimum eligant. & ille vnus electioni de se factæ consentiat, apparet, ꝙ ita computetur numerus omnium per consensum ipsius, sicut maioritas numeri, qn̄ à tribus tantū eligitur. vnde sicut pōt augeri maioritas per assensum istius: ita & totalitas: vt sic idem iuris sit de toto quò ad totum, quod est de parte quò ad partem.& hoc verū, secundū Host. dūmodo expressum non sit in compromisso, ꝙ non possit ex se eligere. quare aūt vnus ex compromissarijs consentiendo electioni suæ augeat numerum,& non ita, si proceditur per formam scrutinij: vide hic in fine nouellæ.

SVMMAE.

1 *Falcem in messem alienam mittens venit arguendus.*
2 *Imperator à certis principibus Alemaniæ eligitur.*
3 *Cognitor causæ parte absente aliquid diffinire non debet.*
4 *Examinationi an sit locus in pallij datione.*
5 *Imperator per Papam vngitur, & consecratur.*
6 *Vota principum in electione Imperatoris cum diuiduntur, potest Papa fauere alteri parti.*
7 *Imperator dicitur aduocatus Ecclesiæ.*
8 *Absolutio per procuratorem peti potest.*
9 *Imperium per successionem non debetur.*
10 *Quando liceat venire contra iuramentum propria auctoritate.*

VEnerabilem. ¶Electus in Imperatorem à maiori parte illorum, ad quos spectat electio, si fuerit idoneus, per Papam confirmabitur. Host. diuidit Decre. in 7. partes. In prima ponit rationem legati. In secunda ibi [verùm] captat beneuolentiam ipsorum principum, suam potestatem declarans. Tertia ibi [obiectioni.] rn̄det ei, quod obijciebatur contra legatum. In quarta ibi [eos.] mouet principes, vt adhæreant electioni, recedentes à Philippo. ꝙ hoc facere debebat, probat quatuor rōnibus vsq; ad ver. nobilitatis. ibi spāliter hoc mādat duci Caringiæ. de quo in suprascriptione. ¶No. primò, ꝙ Papa recitat argumētū principū à diuisione. quod est licitū argumentū. sicut à sufficienti partium enumeratione à cōtrario sensu ꝑ locum ab absurdo. de his,& alijs modis arguēdi vide plenè per Bal. in l. cōuenticula. C.de epis.& cle.& l.obligationū fere.de act.& ob. ¶Scđò
1 no. † ꝙ reprehendēdus est, qui mittit falcem a in messem alie-
a nā. in necessitate tn̄ licitū est spicas manu cōterere, & mādu care. Deut.23.c.& de cōs.dis.2.c.discipulos. de iure.n. humano nō est licitū ire per alienū agrum, nisi in casibus exceptis no.ꝑ glo.1.dist.c.oēs leges. necessitas ergo facit licitū, quod aliàs non est licitū, vt furari. ȷ̄.de fur.c.3.facit.ff.ad l.Rho.de iac.l.1.§.idem agitatum est. vbi necessitatis tꝑe oīa sunt cōi-
2 canda. ¶Tertiò not. ꝙ Imperator † eligit à certis principibus Alemaniæ.& qui sint illi, no.ȷ̄.de reg.iu.c.ad apostolicæ. lib.6.in penul.glo. Alibi dr̄, ꝙ Imperator eligit à populo, siue exercitu,& ab eo iurisd.habet.93.dist. c.legimus. §.nā.& de ori.iur.l.2.§. deinde cum esset.& §. de inde.& §. nouissimè.& de vet.iure enu.l.1.§.hoc aūt. & quod no.1.di.c.cōsue-
3 tudo. ¶Quartò no. ꝙ cognitor † cāæ nō dēt parte absente aliqd diffinire, vt l.ea q.C.quō & qn̄ iu.& l.fi.C.si ꝑ vim, vel alio mō. ¶Quintò no. ꝙ potestas eligēdi Imperatorē ꝑuenerit à principibus Alemaniæ, siue in Germanos. quia prouenit à sede Apostolica, q̄ transtulit &c.& sic secundū glo. regnū mundi est apud Germanos. dicti sunt à gigno gignis, ꝑp fœcunditatē generandi. vel Germani.i.verè nobiles, vt no. Io.33. dis. c.quorundā. Imperator ergo Græcorū impropriè dr̄ Imperator.

tor.sic rex Scacorum,vt dicit glo. & sic quilibet paterfam.dicit impator in domo sua.23.q.3.c.duo.& 7.q.1.c.in apibus. & refert Io. An.historiam rustici dantis alapam Imperatori,qui incognitus accedens in domo eius renuit obedire,qui Imperator postea inuitauit rusticũ, vt sederet super illum, illi tñ in omnibus obtemperanti similem alapam dare nõ potuit, vt hic vide super gl.¶Sextò no. ꝙ potest quis niti ex iure ac consuetudine insimul concurrentibus.tunc.n.nihil põt firmius & stabilius permanere, vt 8.dist.c.quæ contra.& seq. & facit ad no.in cap.1.s̄.de rescrip. an ius scriptum,& statutum possint cõcurrere in eodẽ casu : ita quòd dispositio denominetur ab altero, vel ab vtroque . dic vt ibi , & dixi plenius.s̄.de rescrip.in c. super litteris. ¶Septimò no.in ver.est enim. ꝙ ad illum spectat examinatio , ad quem spectat manus impositio.concor.54.distin. c. quid est. & colligit Ioan. An.hic argu. ꝙ sicut in coronatione potest inquiri de vita,& meritis coronandi: ita potest etiam cõtra ipsum excipi, vtrũ igitur possit ante administrare.argu.ꝙ non.C.de qua.præ.l. bene à Zenone. dicit Inno. ꝙ si Imperator non põt recipere coronam in loco debito,potestatem administrandi recipit à Coloniensi Archiepiscopo, vel ex ipsa electione hãc habeat. sic & Papa.23.dist.c. in nomine Domini.facit 23. dist.c.legimus.aliquando tñ ex priuilegio sine examinatione, vel confirmatione administrant,vt Cistercienses. vt not.j̄.de appel.
4 c.quia nos. ¶ Circa hoc quæritur, vtrũ in pallij † datione sit locus examinationi.dicit,ꝙ non.quia pallium est sequela cõfirmationis, quæ non consueuit fieri sine examinatione, vt in c.fi.j̄.eo.lib.6. nisi occurreret fortè probatio alicuius grauis criminis.quo casu non est absonum,si excipiens auditur. de except.c.pastoralis.quod dic vt j̄. de accu. cap. super his.§. fi.& eo.tit.c.accedens.in fi. tractat ẽt de abbate, an recipiat potestatem administrandi ex confirmatione, vel benedictione sequenti.& dicit,ꝙ ex confirmatione,sicut Archiepiscopi confirmatione,non ex pallij datione ipsam consequitur.s̄.e. c.transmissam.facit quod no. Io.An.de sup.neg.præ.c. 1.sup
5 ver.benedicere.¶Octauò not. † ꝙ Imperator [b] per Papam
b vngitur,& consecratur.& intellige , ꝙ inungitur in humeris. de sacra vnctio.c.primo.& ponitur impropriè consecrari.cũ propriè episcopus dicatur consecrari . & per hoc colligunt malè quidam hic,ꝙ Imperator recipit ordinem. de hoc 63. dist.c.Valentianus.in fi.& in Spec.c. 2. §. nunc ostendendũ. in fi.Ideo olim vocabantur Imperatores pontifices.10. dist. c.de capitulis . ¶Nonò no. ꝙ ex confirmatione Imperatoris est attendendum, an sit canonicè electus. Item an sit criminosus,vel negligens.15.q.6.c. alius. non enim debet eligi tyrannus.de quo vide quod no.in Cle.1.de bap.in glo. simile.ad fi.& plenè per Bal. in l. decernimus.C. de sacrosan.ec. & per Bar.in tractatu de tyranno.¶ Decimò no.in ver. obiectioni.ꝙ ad hoc vt arg. à diuisioñ.sit efficax,nõ debet omitti aliquod membrum, vt principes hic fecerunt . simile,cum arguitur à simili, data vna dissimilitudine , non procedit,vt in c.translato.s̄.de constitu.per Io. And. ¶ Vndecimò no.in ver.exercuit.ꝙ executor non dicitur gerere personam iudicis, nec electoris.facit c.nouit . & quod ibi dixi. j̄. de appel. & collige etiã hic , ꝙ electio facta prius per minorem partẽ non impedit secundam postea faciendam per maiores, & ꝙ eligentes scienter indignum sunt ipso iure priuati,& ad alios est deuoluta eligendi potestas,& plus contemptus vnius &c.
6 ¶Duodecimò no.in ver.ꝙ aũt.ꝙ cum vota † principũ diuiduntur , Papa põt gratificari alteri parti. & sic habet locum gratificatio isto casu, sicut in multis alijs.vt no.ff.ad Sille.l.si quis.§.si cum oms.Et aduerte,quia tex.iste innuit, ꝙ non est præfinitum tempus in electioñ. Imperatorum . & hoc patet in tex.dum dicit[post monitionem.]in dignitatibus enim ecclesiasticis est præfinitum tempus. de quo.j̄. de conces.præben.c.2.& s̄.c.ne pro defectu. admonitio ergo est in casu huius.c.necessaria. quia non est statutum tẽpus.de hoc j̄. de re iudi.c.ad apostolicæ.lib.6.in vlt.glo.Collige etiam,ꝙ ad Papam non deuoluitur potestas prouidẽdi de Imperatore: sed gratificandi.quod est verũ, qñ eligunt in discordia . quando aũt nullo modo eligunt,an Papa possit eligere,tenet Io. An. ꝙ sic super ver.in pœnam. ¶Decimotertiò no.Ioan.And.in ver.nunquid enim.ꝙ expectatione pendente, de qua loquit̃ tex.põt inter principes interuenire concordia:sic qui consentit in vnum, poterit mutare voluntatẽ, consentiendo in aliũ. Idem in electione Papæ.s̄.c.licet. & hoc maximè, quia illud ius eligendi spectat ad principes vt ad laicos : ergo possunt variare.j̄.de iure patr. c.cum autẽ.& c.pastoralis.¶Vtrũ autem spectet ad ipsos vt ad singulos:an verò tanquàm ad collegium.dic vt in Spec.de rescrip.præsenta.§.fi. ver. antepen. per Io.And.facit quod no.de consti.c. cũ omnes. ¶Decimo
7 quartò no. quòd Imperator † dicitur aduocatus Ecclesiæ. exaltare enim debet dominum Papam.62.dist.c.tibi Domino tueri clerũ.96.dist.c.fin. & miserabiles personas.23.q.5. c.princeps.& c.administratores.¶Decimoquintò no.in ver. eos igitur.ꝙ Papa alterum reprobat, alteri obediendum decreuit.s.regi.& meritò quia erat electus à maiori parte,& coronatus vbi,& à quo debuit. vnde cũ coronatio habeat vim confirmationis,obediendum est ei,donec reprobetur. 8.dis. c.vlt.nonne.¶Decimosextò no. in ver.fuit quoq;.ꝙ absolu-
8 tio † põt peti per procuratorem,sicut hic est, ꝙ iste petijt ꝑ nuncium agi.& ob hoc dicunt,ꝙ non deberet fieri absolutio per procuratorem:facta tñ tenet.de quo dic,vt j̄.de sent.excom.c.cum desideres.per Io.An.¶Decimoseptimò no.arg. ꝙ eo ipso ꝙ quis petit absolutionem , dicitur probari fuisse excommunicatũ.Ita dicit glo.arg.contra j̄.de homi.c.exhibita.& quod ibi per Io. An.post Host.& j̄.de ordi. cog.c. cũ dilectus.super glo.pen.ver.& dices.& in Spec. de prob.§.videndũ restat.ver.sed nunquid.probatur per Bar. in l.decem. ff.de verbo.oblig.& dixi de excep. in c. cum vene. post glo. ¶Decimooctauò no. in ver. idem.ꝙ etiam contra illicitum iuramentum non est licitum venire propria auctoritate : & multò magis quando est dubium, vtrũ sit licitum , vel illicitum: ideo est inuentum,vt petatur absolutio ad cautelam.j̄. de iureiuran.c.debitores.quod quando expediat, & quando non,hic per Inno.& j̄.dicam. & quare iste dux credebat hic iuramentum illicitum,quia interpositum erat super hæreditate viuentis. Iurauit enim regi Siciliæ nepoti suo , tanquàm Imperatori futuro,vt dicit gl. ex qua collige,ꝙ sicut pactum de futura successione non valet ẽt iuramento firmatũ : ita ẽt non valet super futura dignitate . quia vtraq; inducit votum captandæ mortis,vt patet.j̄.de conces.præben.c.ne captandæ.facit quod no.Bar. in l. stipulatio hoc modo.ff.de verbo. obli.& c.2.de pac.lib.6.cum simi. ¶Decimononò no.secundũ Io.An.super verbo. insuper. ꝙ habere fiduciam aspirandi ad dignitatem secundũ bonam intentionem non est malum.61.dist.c.quid proderit.vbi de hoc.arg.contra.8.q.1.c. in scripturis.Solu.nullus debet ad hoc aspirare.põt tñ,& debet curare,ne impedimẽtum apponatur, propterea eligi nõ possit, secundũ Inn. cui adde qđ nõ. Host. de sup. neg. præ-
9 la.c.1.& 2. ¶Vicesimò no. ꝙ Imperiũ † nõ debetur per successionẽ,sed ꝑ electionẽ.de quo.8.q.1.c. denique. in prima glo.ar.ꝙ.& collige etiam ex hoc, ꝙ etiam per viam electionis non potest prouideri de dignitatibus pluribus de eadem stirpe.quia sic in effectu videretur successio hæreditaria. facit j̄.de præben.c.pen.hac rõne filius non potest immediatè ministrare in paterna ecclesia. ¶ Vicesimoprimò no. in ver. nobilitatis.ꝙ si iuro alicui prælato,& ipse à dignitate deponitur,non teneor ratione iuramenti. idem econuerso si prælatus iurauit se aliquid daturum,vel facturum contrahens nomine dignitatis,eo deposito si non implet , non est periurus, nec persona remanet obligata.j̄.de no.ope.nun.c. 1.& 2.C. vt nemo vica.l.1.lib.11.& de so.l. cum quis.similiter tutor finita tutela non tenetur ex prioribus contractibus.vt ff.quando

do ex offi.tu.per totum. & quod no.in l. procurator qui pro euict.ff.de procura.& prædicta vera, quando pecunia est cõuersa in vtilitatẽ ecclesiæ, siue prælaturæ: aliàs secus. de quo remittit Hostiẽ.de re.eccle.non ali.c.ad audientiam.& de fideiuss. c. qđ quibusdam . de habente dignitatẽ etiã secularẽ ex electione vel successione, an teneatur soluere debita prædecessoris, disputauit plenè Iaco. de Bel. & qõnem posuit in
10 Authen.vt nulli iudi.colla.9.vbi vide. ¶ Vltimò scias, ꝙ Inn. hic in fi.no.† quando liceat venire contra iuramentum propria auctoritate.& distinguit, ꝙ aut est omnino illicitum, ita ꝙ non põt seruari sine interitu salutis æternæ: vt si quis iurauerit patrem occidere, sanctimonialem violare. & põt, imò debet propria auctoritate recedere, & pœnitere; quia peccauit iurando. 12.q.4.c.2. Si verò põt seruari sine interitu salutis æternæ, licèt sit temerarium, & perniciosum exemplo, debet seruari. Idẽ si est dubium, vt hic. & idem approbat Ioan. An. absit enim, vt committamus mala, vt eueniant bona. 32. q.4.c.sicut non sunt.nec tale lucrum.&c.33.q.5.c.si dicat.

ADDITIONES.

a ¶ Falcem in messem. Adde tex.in c. ecclesias singulas.§. nemo mittat. 13.q.1.& in c.scriptum est.7.q.3.

b ¶ Imperator. Adde quare Imperator oleo vngitur, vt per Anch. in tractatu de potestate Pap.q.38.articu.2.

SVMMAE.

1 *Commissio causæ cum fit Cardinali, fit mentio de eius titulo.*

2 *Electio est cẽsenda canonica, quæ est facta à maiori & saniori parte.*

CORAM. ¶ De prouincia vocantur absentes ad electionem. h.d. ¶ No.pri
1 mò, ꝙ cũ fit cõmisio † causæ Cardinali, fit mentio de eius titulo. a de quo hic dicit aliqua Hostien. & Ioan. An.plenius in Spe.de libel.concep.§.iam nũc videndũ.post prin. ¶ Secundò no. ꝙ licèt electiones in discordia celebratæ cassentur: nihilominus idem electores iterum possunt eligere. quod est verum, qñ non peccarunt: aliàs secus.quod dic, vt s̃.c.auditis.& c.considerauimus.& c.cum terra. ¶ Tertiò no.ꝙ oẽs de prouincia sunt vocandi.& quidam sumunt prouinciam, vt no.6.q.3.c. scitote. sed Goff. intelligit de vsuali, scilicet prout homines nominãt. sicut dicimus in dietis.s̃. de rescrip.c.nonnulli.& quod no.in l.fi.C.de long.temp.pscrip. & vide quod no.Io.And.j̃.de testi. vltra tertiam.in 8. quæst.
2 ¶ Quartò no.ꝙ illa electio † est censenda canonica, q̃ facta est à maiori & saniori parte Capituli.& intellige Capituli respectu totius.j̃.c.ecclesia. & c.in Genesi. quod dic, vt s̃.eo.c. quia propter. glo. reuocat in dubium, an indistinctè omnes de prouincia sint vocandi.tex.dicit ꝙ sic. glo. tñ intelligit, ꝙ magis est consideranda propinquitas loci, vbi moram trahit qui vocandus est, q̃ consideretur prouincia eadem, vel diuersa.vnde existens extra prouinciam (propè tñ ecclesiam vacãtem) est vocandus.& existens extra, si esset nimis remotus, non est vocandus.Ita dicit glo.concludens tamen, ꝙ sint aliqui vocandi: vel non statur consuetudini, licèt Pe.& Egi.dixerint, ꝙ non valet consuetudo, ne absentes prorsus non vocentur de loco remoto.Io. An.tenet contrarium, ꝙ omnino talis consuetudo valeat, siue disponat super non vocatione, siue super locorum distantia.quod dic, vt no. j̃. eo.c.cum in ecclesijs.lib.6.in glo.penul.

ADDITIO.

a ¶ De eius tit. Adde Io.An.& cõiter Doct.in c.Raynutius. de testa.Doct. in c.cum venerabilis.de consuetu.Car.in Cle.ne Romani. de electio.

SVMMAE.

1 *Electio celebrata de quantumcũq; digno ab eo, qui non potuit, non valet.*

2 *Tractatus habitus de futuro pontifice, nondum corpore tradito sepulturæ, non valet.*

3 *Citatio temeraria citatum non arctat.*

BONÆ. ¶ Cassatur electio maioris partis facta contempta minori: non tñ propter hoc ad minorem ius deuoluitur eligendi.h.d. & sunt duæ partes. In prima decisa facti narratio. Secunda ibi[elect.] cassat ẽt primam, exprimens quare, & ponit antipophorã. ¶ No.primò, ꝙ qñ quis est adeo infirmus, ꝙ desperat de vita ipsius, nõ põt interim haberi tractatus super futuri successoris electione.de quo j̃.remittit.eod.tit.lib.6. ¶ Secundò no.ꝙ citatus fuit iste, vt veniret in vigilia, & hæc vigilia non est feria: quinimo in electione non habet locum exceptio feriarum.de fer.c.fi.vnde si põt die feriato actus celebrari, potest in dicto die citari, vt no.in l.2.ff. ne quis in ius
1 vo.vi exi. ¶ Tertiò no.ꝙ cassanda est electio, † quãtũcũq; de digno, si celebrata est ab eo, qui non potuit: vel contempto eo, qui debuit interesse. ¶ Quartò no.ꝙ ius eligendi non deuoluitur ad contemptum.de quo in glo. & si præsumit eligere, punitur: quia non habet vocem contradictionis in primo cõsensu Capitulo permanente (vt dicit tex.) de indignitate tñ personæ possunt obijcere. nam & hoc posset, si à suo compromissario fuisset elect. s̃.eod.c.cãm. vel opponat se vt quilibet.8.q.1.c.sciendũ.Inno.& Host.contra, ꝙ nec in personam, nec in formam obijcere poterit, si iterum eligatur, qa præsumitur malo zelo cõtradicere.aduerte tñ, quia licèt nõ possit obijcere contra formã, vel personam, tamen in numero computatur: vñ si iste est vicesimus canonicus, & exclusus ex causa, de qua in tex. tñ non valeret alterius electio celebrata à 10. canonicis, quæ valeret, si iste non computaretur in numero canonicorum tanquàm facta à maiori parte. quandoq; igitur quis est exclusus à voce, & tñ in numero Capituli computatur.ad hoc facit quod no.j̃.eo. c. quia circa.in Cle. & c.indemnitatibus.eo.tit.lib.6.& quod no.eo.tit.c.cupientes.§.cæterum.& c.si fortè. ¶ Quintò no.ꝙ põt remanere firma electio, quæ est nulla propter contemptum alicuius, Capitulo in eodem proposito permanente. modicum ergo proderit contempto prosequi contemptum. quia ea cassata, ad ipsum non deuoluitur ius eligendi, & rursus poterunt electores eligere eundem, arg.contra.s̃.e.c.considerauimus.in fi.& j̃.e.c.commissa.lib.6.Et aduerte, quia requiritur nouus consensus circa eandem personam, cuius electio est cassata: quia primus consensus non sufficit, cum fuerit nullus.j̃. de eo qui dux.in ma.c.veniens.& cõia prædi. l.receptum. aliqui tñ dicunt, ꝙ ex primo consensu Papa posset istius electionem cassatam propter contemptum alicuius confirmare sine iniuria electorum.s̃.eo.c.bonæ.prima placet magis Hostiẽ. ¶ Sextò no.ꝙ licèt ille, qui contemptus est, priuetur voce contradictionis propter delictum suum: non tñ propter hoc electio facta eo contempto, redditur valida.licèt ergo ipse priuetur à prosecutione contemptus propter culpam suam: tñ iudex ex officio põt de hoc oppónere, arg.contra.s̃.e.c.ꝙ sicut.vbi exceptio de contemptu pendet ab eo, qui contẽptus est. põt dici, ꝙ culpa, siue temeritas contempti non priuat eum prosecutione: sed voce contradictionis in electione sequenti de eodem facta. & hoc sentit textus. ¶ Septimò no.ꝙ tractatus
2 † habitus de futuro pontifice nondum tradito corpore sepulturæ non valet.& est arg. ꝙ si electus habet contradictorem coram confirmatore, Capitulum non poterit transferre ius prouidendi in confirmatorẽ in casu, in quo electum succumbere, vel renunciare contingeret. nam si hoc non põt, cũ vacat ecclesia, prælato nondum tradito sepulturæ: multò minus poterit electione iam facta.ad hoc.j̃. de præben.c.si tibi absenti.lib.6.& collige ex hoc, ꝙ non valet actus, qui geritur tpe prohibito, licet conferatur in tps permissum. facit ad quæstionẽ de citatione facta die non feriata.de qua j̃. de ferijs.c.fi.facit etiã ad q.no.j̃.de offi.le.c.fi.per Io.An. quæ est talis.legatus delegauit cãm, qui delegatus cõmisit citationẽ partis: sed antequàm nuncius citaret, legati officium expirauit: an expirauerit iurisdictio delegati. distingue vt ibi per

Io. An. in nouella. ¶ Octauò no. ꝙ temeraria citatio † nō arctat citatum: nec venire compellitur citatus. Alios casus, in quibus citatio nō astringit, vide in Spe. de cita. §. 1. & c. 2. de dila. vt plenè per Inno. & de accu. c. veniens. in vlt. glo. & ponit hic Io. An. decisam in fi. vbi dicebatur, ꝙ si canonici infra. 8. dies non elegerint, hi, quibus scribitur, prouiderent de archipresbytero, vel archidiacono, vel alia persona idonea. ex quibus verbis nasci pōt dubium, an secundū ordinem scripturæ primò de archipresbytero. & si renuit, de archidiacono. & si renuit, de alio idoneo debeāt prouidere. dicit ꝙ sic. ff. ad Trebel. l. hæredes mei. in fi. & in Authen. de hære. & fal. §. inordinatum. & quod no. de rescrip. c. cum dilecta. in glo. no. in rescrip. & quod ibi per Io. An. & per Bar. in d. §. fi. vbi omnino vide. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ electio istius. H. non tenuit, quare. quia electio facta primo, eo non vocato, fuit ipso iure nulla: ergo non impedit secundā. de appel. c. cōstitu. Itē alia rōne quia delinquente canonico, deuoluitur electio ad eum, qui non deliquit. vt s̄. de postu. c. bonæ. Sed isti deliquerunt eligendo, non vocato isto canonico: ergo ad ipsum deuoluitur ius eligendi. Solu. glo. magna in hoc vacillat, an deuoluatur ad contēptū ius eligendi: & tenet primò, ꝙ sic, non ipso iure, sed per sententiam, per hunc tex. ibi [nostrū debēt expectare iudicium] &c. & sic tenet, ꝙ non deuoluatur: quia sufficit, vt cassetur electio, vbi quis prosequitur contemptū. ita dicit glo. in fi. ¶ Contra quam secundò oppo. cum electores peccantes in forma priuent potestate eligendi. j̄. eo. c. qa propter. multò magis cū cōtemnunt: quia peccant in proximum. sed hoc non est verum. cū hæc pœna non reperiatur in iure statuta, nec vocatio est substantiale formæ. j̄. e. c. ecclesia. 2. & de hoc. j̄. de restitu. spo. c. 1. in tertia colū. magnæ gl. ver. sed quæritur. ¶ Tertiò oppo. hic cassatur electio: quia tractatus factus ante sepulturam prælati defuncti. Sed contra. in matrimonio carnali, mortuo viro, nubat Christo. de se cun. nup. c. penul. & vlti. ergo idem in matrimonio spirituali videtur dicendū. de transf. c. inter cor. in prin. Sol. dicit glo. ꝙ ista non fuit vera causa cassationis: sed contemptus. & ponitur ista causa tractatus intempestiui vt occasio, non vt causa. Ita dicit glo. cui concor. Inno. & Cōpost. dicentes sic obtinuisse de facto. Vin. Go. Ro. & Hos. contradicentes in fauorem mortui & honestatis & multorum odium est inductum. Io. An. tenet opi. Inno. & Compost. quod probat: quia à die obitus prēlati currit tempus electionis faciendæ, quando statim sciuerunt. 63. dist. c. in obeuntibus. 50. dist. c. postquàm. vbi no. Io. ꝙ à die mortis currant tempora. & cautius dixisset, ab hora. j̄. e. c. ne pro defectu. Sed absurdum esset tēpus illis currere, qui eligere non possent. de conces. præben. c. qa diuersitatis. secundū Ioā. An. ¶ Quartò oppo. hic reprobatur tractatus habitus viuente prælato infirmo de successore ipsius. Sed contra de c. si transitus. 89. dist. So. quidam est tractatus consultorius: & non reprobatur, vt ibi, etiā viuēte prælato. quidam est tractatus, per quem fit ordinatio, vel diffinitio ante mortem. & facit cassari electionem, vt hic. vt si Capitulū, vel maior pars diffiniat de certa persona eligēda. Idem si generalis tractatus de electione, ut hic. de quo hic plenius in nouella: vbi quæritur, quid si aliqui inter se non collegialiter tractant de electiōne: & loquuntur, an sit licitum. & quo casu, hic vide. & quando aliqui se obligant ad eligendum aliquē, an valeat. & quid de illis, qui persuadent aliquem eligendum. & in casibus, in quibus tales conuentiones sunt illicitæ, an tales electiones sint ipso iure nullæ. & eligentes sint eligendi potestate priuati. tenet, ꝙ non sint ipso iure nullæ: sed annullandæ. & ꝙ non sint priuati ipso iure, vt hic in tex. &c.

SVMMAE.

1 *Secularis in abbatem eligi non potest.*

CVm ad nostram. ¶ Clericus secularis in prælatum regularem eligi non potest. Prima pars ponit factū, quod secunda pars cassat, ibi [nos attendentes.]

1 ¶ No. primò, ꝙ ille, qui non est monachus, † non pōt eligi in abbatem: potest tamen postulari. s̄. eo. c. cum monasteriū. ¶ Secundò not. quòd nullus sub spe obtinendi prælaturam debet monachari. spes ergo reprobatur. de quo in glo. & 61. dist. c. quid proderit. & quod dixi post Ioan. And. s̄. e. c. venerabilis. in 18. nota.

SVMMAE.

1 *Abbas eligi non potest, qui non est instructus in re monachali.*
2 *Abbas appellatur pastor.*
3 *Postulari debet à patre qui est in patria potestate.*
4 *Legatus potest dispensare, vt homo alterius professionis eligatur.*

1 OFficij. ¶ In abbatem † eligi non potest, qui nō est instructus in regula monachali. communis diuisio. Secunda ibi [nos autem] consultatio. ponit factū suspectū, purgatio. oblatam, &
2 triplicem quæstionem. ¶ No. primò, ꝙ † abbas [a] appellatur
a pastor. & ꝙ electionem debet præcedere tractatus. de quo s̄. c. bonę. 2. ¶ Secundò no. ꝙ monachi debent prouidere de persona idonea promouenda quò ad tuitionē, & reformationēm. sic s̄. eo. c. cum monasterium. & de æta. & qual. c. tuam.
3 ¶ Tertiò no. † ꝙ ille, qui est in patria potestate, debet postulari à patre. Si autē est sui iuris, postulatur à seipso. ¶ Quar-
4 tò no. hic colligitur, ꝙ legatus † potest dispensare, vt homo alterius professionis eligatur. quia non professus non potest eligi, licèt possit postulari. Cōpost. dicit, ꝙ hæc litera hoc nō probat. quia hic non dicitur, ꝙ dispensauerit: sed ꝙ confirmauerit. & inclinat, ꝙ Cardinalis legatus possit ex causa dispēsare. all. j̄. tit. 1. c. fi. quia non est de reseruatis. ar. de offi. delega. c. quò ad translationem. vide in Spec. de lega. §. consequēter. post prin. cū suis remissionibus. Subdit, ꝙ clericus potest eligi in monachum. an in archid. vel in aliam dignitatem inferiorē, q̄ abbatiam, dicit Compost. ꝙ idem, qđ in abbatem. ¶ Quintò no. ꝙ postquàm monachus est in regula competēter instructus, pōt eligi in abbatē, si vrgens necessitas, & vtilitas id exposcat, vt dicit tex. aliàs ergo secus. Host. subaudit, maximè, & dixi, ꝙ si professus est, & expertus, eligi potest. Sed si expertus non sit (dūtamen instructus sit) poterit pōstulari, & postea solemniter admitti confirmatio. remittit Host. ad no. s̄. eo. c. cum mon. ¶ Vltimò no. post glo. ꝙ præsumitur aliquid ex eo, qđ incōtinenti est subsecutum, vt in iuribus allegatis in gl. præsumitur. & facit hoc ad q. accusatur Titius, quia mandauit committi homicidium, & non probat aliud, nisi ꝙ homicida fuit sibi locutus parū ante homicidiū in auricula, & secretè, & deinde statim homicidium est secutum: certè ex breuitate spacij præsumitur consiliū dedisse, si ue mandasse. Itēm si quis donat omnia bona sua, & deinde statim committit homicidium. præsumit alienatio facta in fraudem, vt l. post contractū. ff. de dona. Item si mutuo pecuniā, & statim emis prædia, vel satisfacis creditoribus, vel aliter facis expensas, præsumitur, ꝙ de illa pecunia. ista no. Bart. post glo. in l. ne tibi. §. eorū. ff. de priui. credi. ¶ Quærit gl. quare monachi eliguntur ad specialē dignitatem propter curā, & non clerici seculares ad regulares prælaturas. dic vt in ea. dicit Io. ꝙ strictus strictori facilè instruitur in latiori, secundùm Host. qui dicit nobilem monachū, qui semper in monasterio virgo permanserat, de illo eductus (quia pater sine filijs alijs decesserat) non oportuit instrui, qualiter vxorē, cū qua contraxit, cognosceret. quia natura docuit. Insti. de iure naturali in prin.

ADDITIO.

a ¶ Abbas. Adde tex. in c. ne pro defectu. j̄. e. Car. Zab. hic nu. 1°

Papa

SVMMAE.

1 *Papa de plenitudine potestatis defectum supplet.*
2 *Excommunicatus si eligat cũ nõ excommunicatis, an valebit electio.*
3 *Canonici non excommunicati an possint de Capitulo excommunicatos violenter eijcere.*
4 *Excommunicatus notoriè quis dicatur.*

ILla quotidiana. ¶Electio aliàs canonica confirmatur, licèt quidam essent minori excõmunicatione ligati. hoc dicit. In prima electionis decisa narratio. In secũda ibi [quia
1 ipsius decisio.] ¶No. primò, ꝙ quandoq; Papa † supplet defectum de plenitudine potestatis. concor. j. de transac. c. 1. & de re iudi. c. pastoralis. in Cle. & de auct. & de vsu pal. c. ad honorẽ. ¶Oppo. tex. iste innuit, ꝙ ista suppletio fuerit voluntaria, non necessaria: sed videtur, ꝙ fuerit necessaria. participare enim cum excommunicatis est mortale. j. quod metus cã. c. sacris. sed mortale repellit à legitimis actibus, vt ab accusatione, & testimonio, vt j. de testi. c. ex parte. & c. super eo. & c. 1. de accu. ergo fortius à spiritualibus, vt j. qui fi. sint legi. c. per venerabilem. So. dicit Io. An. quidam sunt actus, ex quibus nulli paratur præiudiciũ, vt eligere. & talis actus non interdicitur criminoso, vt c. si celebrat. de cle. excõ. mi. quidã sunt actus, ex quibus paratur alteri præiudicium, vt accusare, testificari. & isti interdicuntur criminosis, vt in contrarijs, secundũ Pe. & Ab. Vel aliter secundũ Hosti. prosecutio iuris sui (vt est eligere) non interdicitur criminoso: sed prosecutio iuris publici interdicitur, vt in contrarijs. 4. q. 6. c. omnibus. & quod no. j. e. c. nihil. post gl. 5. non ob. Alia est rõ: quia electio est actus extraiudicialis: nec, cum celebratur, est exceptio criminis admittẽda. quia non est qui recipiat: sed in iudicijs contra accusatorem, vel testem est iudex medius, q exceptionem admittit. & hæc rõ concludit, ꝙ ligatus maiori post appellationem admittitur ad eligendũ, vt legitur, & no. j. de sen. excom. c. solet. lib. 6. ¶Quæro post Docto. de qui-
2 busdã qõnibus. & primò si ligatus † maiori vnà cum non excommunicatis eligat, an valebit electio. de ista qõne no. 9. q. 1. c. vlti. Io. An. post Inno. hic distinguit, ꝙ quandoq; excommunicatus scienter, & indistinctè admittitur à toto Capitulo: & non valet electio, etiam si excõicati eligunt vnũ, & non excommunicati alium. duo eligunt enim, licèt diuersos eligant, secundùm Inn. allegat. ff. de re iudi. l. duo. & de arbi. l. si in tres. cũ l. seq. hoc fallit in electione Papæ, vt in Cle. ne Romani. §. cæterũ. e. c. & etiam in casu Decre. indemnitatibus. §. sanè. & § cæterũ. e. c. lib. 6. super quo vide quod no. in Cle. ꝙ circa. eo. c. in glo. penul. quandoque omnes ignorant illũ esse excõmunicatum: & tunc valet electio celebrata à nõ excõmunicatis, etiam si omnes essent excommunicati præter vnũ. quo casu in eum solum residet ius Capituli. ff. quod cuiusque vni. no. l. si municipium. & no. s. tit. 1. c. gratum. hoc tñ casu, & vbicunque timetur, ne inter electores sint admixti excõicati, vtilis est ꝓtestatio. de qua. j. c. Cumana. 1. rñ. quãdoq; aliqui sciunt, aliqui ignorant aliquos ex eis esse excõicatos: & tunc aut illi, qui sciunt, faciunt maiorẽ partem Capituli, & ignorante minore simul eligunt: an rõne ignorantiũ valebit electio. quidam ꝙ non, secundũ Inno. quia illicitũ est Capitulum. Alij tenent, ꝙ valet electio, ex quo facta est vno cõtextu. sed si ex interuallo, nõ valeret nisi vocatis alijs, qui priuati non sunt. quandoque maior pars ignorat, & minor scit excõicatos admixtos, valet electio, dũmodo nõ consenserint expresè vocationi excõicatorum, secundũ Inno. & Compost. Et prædicta sunt vera, qñ ignorantibus non est notificata excõicatio per scientes. Si aũt esset notificata, & protestatum, ne ipsos admittere debeant ad electionem, & hac de causa appellatum: tunc talis notificatio videtur constituere ignorãtes in mala fide, vt cassari faciat quod est gestũ post appellationem: secus si non fuisset appellatum, secundũ Inn. Sed Compost. in Decre. cũ dilectus. s. de consue. tenet, ꝙ valeat electio celebrata à Capitulo, non obstañ. appellatione ꝓdicti denunciantis, quasi sibi credere non teneantur, nisi notoriè essent excõicati. nam taliũ admissio scienter reddit electionem nullam, vt prædixi. Et prædicta procedunt in excõmunicatis. quid in suspensis, interdictis, vel alijs, qui iure publico eligere prohibẽtur. dicit Inno. ꝙ idem. Io. An. remittit ad no. per eũ. s. c. cum ecclesia Vintonieñ. super glo. vlt. in fi. Host. remittit ad no. per eum j. de sortil. c. fina. Quidam verò sunt, qui non prohibentur: sed tñ vocẽ non habent, vel quia admiserũt per electionem indignum, vt s. in dicto c. cum ecclesia Vintonieñ. vel quia non sunt de corpore collegij. & isti possunt admitti, & semel tantũ eorum voces præstãt suffragium, vt d. c. cum ecclesia Vintonieñ. in glo. fi. nam cum Capitulum possit in totum ius prouidẽdi transferre per viã cõpromissi, vt s. eo. c. cum in iure. & c. in causis. cum sim. multò fortius cõmunicare. dicit tñ Compost. ꝙ vno contradicẽte, Capitulum hoc non posset. s. admittere non habentes ius in electione. j. de reg. iur. c. in re cõi. lib. 6. Ad consilium tñ bene posset maior pars Capituli, inuita minore, extraneos inuitare. 64. di. c. obeuntibus. & hoc no. Io. And. j. c. proxi. super ver. mutuo. conclude ergo, ꝙ quandoq; quis non põt interesse electioni, ẽt de consensu eligẽtiũ, vt excõicati, interdicti, & suspensi. & in istis distinguitur: aut fuerunt admissi omnibus scientibus: aut omnibus ignorantibus: aut quibusdã sciẽtibus, & quibusdam ignorãtibus, vt prædixi. quidã sunt, qui possunt interesse, si admittant. & tũc aut oẽs consentiũt: aut aliqui contradicunt: vel etiam vnus, vt ex prædictis appa-
3 ret. ¶Secundò quæro, an canonici † non excõicati possint de Capitulo excõmunicatos violenter eijcere. dicit Io. A. ꝙ quandoq; excõmunicatio est dubia, vel etiam est certa, sed non potest excommunicatus de facto expelli. & non obest, si admittatur, præmissa protestatione prædicta. quia fiat publicè, si hoc audent: aliàs fiat occultè. s. quod metus causa. c. 1. vbi verò de iure, & de facto possunt non excõicati excõicatos repellere, imputabitur, si admittant. j. eo. c. Messana. & hoc verum, quando excõicatio est notoria: secus si occulta,
4 vt prædixi. ¶† Quis autem dicatur notoriè excõmunicatus, no. Compost. s. de consue. c. cũ dilectus. & in Cle. 1. de sepul. & no. hic Ioan. An. in ver. sed quærebat. Host. tñ dicit, ꝙ licèt æquũ sit dicere, ꝙ qñ vnus ex electoribus est publicè excõicatus, admittatur cum protestatione, ꝙ valeat electio, & ꝙ admittatur talis participatio, vt euitentur rixæ, vel violẽtiæ, cũ non sit in Capitulo qui hoc iudicet. dicit tñ, ꝙ vellet super hoc ius expressum, ꝙ hoc casu liceret participare excõicato: quare non reperitur in casibus permissis in c. quoniam multos. 11. q. 3. & subdit remediũ, ꝙ si excommunicatus nolit exire, capiant aliam horam, qua intrẽt sine eo Capitulũ, & clausis ianuis eligant, si oportet. quia cum publicè excõicatus sit, non potest agere de contemptu. j. de accu. c. euidentia. collige ergo, ꝙ postq̃ excõ catus non debet admitti: si nõ vocetur, nõ põt agere de cõtemptu. quod est verum, nisi episcopus excõmunicauerit absentẽ: tunc enim Capitulum procedẽs ad electionem debebit illum vocare; quia fortè habet exceptionem: in citatione tamẽ exprimet de illa citatione, & sub conditione citabit, si putat interesse debere. & quæ dicta sunt supra de excommunicatis, & non excõicatis, & mixtis, nedum in electionibus spiritualibus, sed & in non spiritualibus locum habent, scilicet ꝙ mixtis excommunicatis, & non excommunicatis in expeditione alicuius negocij vniuersitatis tota potestas resideat in non excommunicatis. sed si non est factum vniuersitatis, sed aliàs commune: tunc non residet in non excommunicatis. quia excõicatus põt constituere procuratorem cum tractatu de suo iure tuendo. de iudi. c. intelleximus. sed non ita in factis vniuersitatis, vt dixi. quia non est ipsius membrum, sed ab ea præcisum. non sic de interdi-

interdictis non excommunicatis. quia illi præter electiones communia negocia etiam vniuersitatis faciunt, scilicet contractus, constitutiones procurat. & his similia.

SVMMAE.

1 *Clericus de aliena ecclesia eligi potest.*
2 *Inquisitio personarum debet committi in eo loco, vbi quis est natus.*
3 *Postulatio cum electione concurrit.*
4 *Pars vna Capituli potest compromittere: alia eligere.*

SCriptum. Quando postulatio cum electione concurrit, hæc Decr. distinguit, an numerus postulantium sit duplo maior, an non. & si est duplo maior, aut postulatus est idoneus, aut indignus. & si indignus, aut maior pars postulantium hoc sciebat, aut ignorabat. h.d. Si postulatio cum electione cōcurrit, & numerus postulañ. est maior duplo. & postulatus est idoneus, pustulatio admittetur. Si verò est indignus (& hoc maior pars postulantium ignorabat) postulatio reprobatur. si hoc sciebat, & electus est idoneus, confirmat electio. & idem si numerus postulantium non est duplo maior. h.d. Et sunt quattuor partes, Primò ponit arengam decisam. Secundò narrat factum electionis, ibi [sanè.] Tertia ibi [verum] commissionis cām. Quarta, ibi [per apostolicam] cōmissionis formam. & hic primò ponit processum, quem facit delegatus, partibus inuitis. Secunda, ibi [& si partes] diffinitionem, quam facit, si partes consenserint. Et primò ponit vnum casum, quo admittetur electio, & cassabitur postulatio. Secundò ponit casum conuersum, ibi [ꝙ si.] Tertiò, ibi [si verò] ponit casum, quo tollitur vtraq; .i. postulatio, & electio. Quarta ibi [nisi forsan] ponit casum, quo confirmabitur electio. ¶ No. proœmium decisum, de quo Io. 4. c. & per hæc quattuor animalia figurantur quattuor patriarchal. sedes. & expone hæc verba [plena oculis, alas habentia senas.] &c. vt
1 hic no. Ioan. An. ¶ Secundò no. ꝙ eligitur clericus † de aliena ecclesia. de quo. s̄. ti. 1. c. fi. ¶ Tertiò no. in ver. verū. ꝙ Papa cōmissionem, de qua sibi non constat, remittit ad partes. & hoc sæpissimè facit in isto volumine. ¶ Quartò no. ꝙ inq-
2 sitio † personarum debet committi in eo loco, vbi quis est natus, & diutius conuersatus: quia ibi præsumitur haberi plenior notitia. s̄. eo. c. postquàm. ¶ Quintò no. de uiribus confessionis procuratoris postea reuocatæ. de quo dic. vt j̄. de confessis. c. vlt. ¶ Sextò no. in versi. ꝙ si partes. ꝙ fuerunt. 16. electores ab vna parte. 7. præpositi, & 9. canonici, & prælati conuentualium ecclesiarum. quibus computatis cum præpositis, & nouem canonicis, si ascendant ad duplo maiorem numerum, quàm sint illi 16. electores, postulatio præualebit, vt dicit tex. requiritur enim, ꝙ dicti prælati ad minus sint septē, vt sic ascendant. ad nu. 32. de quo ēt dicam. j̄. ¶ Septi-
3 mò no. q̄n postulatio † cum electione concurrit, quæ debeat præualere. distinguit tex. vt dixi. s̄. in prin. Sed Ioan. An. post Host. latius sic distinguit. aut concurrunt duæ postulationes, aut duæ electiones: aut postulatio, & electio. Primo casu, si in postulatum conueniant duæ partes ius habentium, & postulatio fiat ex causa (puta propter necessitatem, vel vtilitatem ecclesiæ) & acquiritur ius postulantibus, vt hic. & s̄. eo. c. cum monachi. cum similibus. postulato autem nullum ius acquiritur, nisi superiori fuerit præsentata. s̄. c. bonæ. il 2. postulatus enim non pōt agere. quia sic videretur se ingerere, & per consequens repellendus. s̄. e. c. qualiter. & 8. q. 1. c. scriptuř. Sed fortè in modum denunciationis admitteretur propter vtilitatē ecclesiæ. ar. j̄. eod. c. publicato. & 8. q. 1. c. q episcopatum. Si verò neuter habet duas partes: vel habet, sed non ex causa, & non iuri, sed gratiæ innititur. s̄. c. bonæ. il 1. & 2. & c. penul. Si verò duo eliguntur, statur maiori, & saniori parti. j̄. e. c. quia propter. & s̄. e. c. venerabilem. Si verò vnus eligitur, & alter postulatur, aut duæ partes conueniunt in postulatum: & tunc præfertur postulatio electio. vt hic: aut non. & tunc præfertur electio. hæc vera, si personæ sunt idoneæ, & formæ generalis concilij obseruatæ: alias persona electi idonea cōtra personam postulatam minus idoneam obtinebit, vt j̄. §. si verò. ¶ Octauò no. ꝙ isti prælati constituūt duos ad electionem celebrandam. & similiter dicitur, ꝙ illi præpositi per alios eligere potuerunt, & j̄. subdit tex. ꝙ debet inspici numerus ipsorum committentium vices suas. & sic non ipsorum eligentium nomine alieno: non ergo inspicitur, secundū Inno. quot sunt voces procuratorum: sed quot sunt illi, quorum vices gerunt. vnde si quattuor constituerūt vnum procuratorem ad eligendum, electus ab eo censet habere quattuor voces. facit quod no. j̄. de re iudi. c. cum olim. & hoc est verū, q̄n potestas transfertur tanquàm in procuratorem: secus si tanquàm in compromissarios. quia tunc non attēditur numerus transferentium potestatem, cum ipsa trāslata, nihil remaneat in eis, vt s̄. e. c. in causis. §. fi. sed nota cōpromissariorum tm̄, vt patet. s̄. e. c. cum in iure. ¶ Nonò etiā
4 hic colligunt quidam, ꝙ vna pars † Capituli potest compromittere, alia eligere. prælati enim, & 7. præpositi videntur hic compromisisse, dum vota sua in alios transtulerunt. canonici aūt per seipsos elegerunt. Inno. tenet contrarium. s. ꝙ non potest sequi electio partim ex scrutinio, partim ex compromisso. & dicit, ꝙ isti fuerunt procuratores, qui concesserunt in scrutinio. quod non placet Host. quia quandoq; suppleť forma scrutinij per formam compromissi, vt patet. s̄. c. cum dilecti. sed illa est forma determinati compromissi, vt no. j̄. e. c. cum expediat. lib. 6. Ioan. An. sentit cum Inno. super ver. p alios. dicit enim, ꝙ compromissarij habent potestatem prouidendi, quam non habet certa pars Capituli: ergo dare non potest, vt j̄. de iurepa. c. quod autem. ¶ Decimò no. ꝙ postulatio facta à duplo maiori numero, si persona est idonea, cōfirmatur. & intellige, duplo maiori numero. i. bis tm̄. satis est enim, ꝙ postulatus habeat numerum bis tātū, quàm electus, secundū hoc ergo debuissent esse prelati 16. numero. facit j̄. c. si quantò. lib. 6. per Ioan. An. ¶ Vndecimò no. cum ab vna parte celebratur electio, & de digno: ab alia verò celebratur postulatio, & de indigno, & à duplo maiori parte. nā si ignoranter, neutra valet. Si verò maior pars duplo maiori elegit indignum, valet electio. & ex hoc no. casum, ꝙ hoc, quod dicitur, ꝙ electio celebrata de digno, etiam à minori, si maior pars peccauit eligendo indignum, debet intelligi, siue omnes scienter peccauerunt, siue maior pars maioris partis. Si autē minor pars ipsius maioris sciebat illum indignum, maior autem ignorabat: non videtur preferenda electio minoris partis. Et hoc sentit Host. dum dicit, ꝙ licèt duæ electiones fiāt vno cōtextu, & maior pars eligat indignum, minor dignum: nunquàm obtinebit minor, nisi maior scienter deliquerit. dicit tn̄ præsumi contra maiorem, nisi probet ignorantiā. remittit. s̄. c. potuit. contrarium. no. Host. j̄. eo. c. congregato. & ibi in nouella super verbo perficias. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ isti prælati, & præpositi elegerunt per alios. Sed contra, quia hoc non videtur permissum, nisi in casu absentiæ, vt j̄. eod. c. quia propter. §. illud. Solu. dicit Gof. ꝙ istis prælatis, & præpositis duplex fiebat gratia. vna, quod interessent electioni, quæ ad solos canonicos spectat, vt j̄. de causa pos. c. cum ecclesia. alia ꝙ possent eligere per se, vel per alios. & hanc gratiā pōt semper Capitulum facere collectoribus, sicut potest extraneos admittere, & etiā potestatem eligendi in alium transferre, vt dixi. s̄. c. proxi. in 1. q. & hic per Io. And. super ver. mutuo. facit c. pen. j̄. e. lib. 6. ¶ Secūdò oppo. hic Papa circa numerum prælatorum ecclesiarum conuentualium solū mādat inquiri de numero ipsorum prælatorum, non ecclesiarum, quasi ecclesiæ vacantes non habeant vocem. Sed contra. j̄. de ma. & obe. c. cum olim. & c. his, quæ. sol. quandoq; spectat qd ad præla. s. de consuetu. vel priuilegio. & in hoc mortuo prælato non succedit Capitulum. & ita loquitur hic. & j̄. de foro compe.

compe.c.verùm. quandoq; spectat aliquid ad prælatum de iure cõi: & eo mortuo, succedit Capitulũ in eius administratione.quod dic, vt in dicto c.his,quæ.¶ Tertiò oppo.hic Papa videtur habere respectum solum ad numerum.¶Sed cõtra imò videtur haberi respectus. ad meritum, & ad zelum. s.e.c.dudum.& j.eo.c.constit.So.contraria habent locũ, vbi numerus non excedit nimis, sicut hic, vbi excedebat in duplo. quo casu cessat dicta collatio, vt in c. si quando.j.e.lib. 6.& no.Gof.s.e.c. dudum. ¶ Quartò oppo. dicitur hic, ꝙ si postulatio est facta à duplo maiori parte, debet electio præualere. Sed contra maior pars postulantium non peccauit: ergo non debet præualere electio minoris partis, vt j.e.c.cũ ecclesia nostra.& c.cũ in Genesi.in quibus dicitur, ꝙ electio non valet, nisi sit facta à maiori parte Capituli. & hic confirmat facta à longe minori. Sol.timore huius contrarij.gl.q̃ incipit hic dicit Papa &c. dicit ꝙ ista Decr. cõtinet gratiã quò ad istud rñsum.& idem tenet Io.& Gul. Na. sed Inno. Hosti. & Cõpost.dicũt,ꝙ regula Decre. q̃a propter. nõ habet locũ hic, vbi concurrit electio, & postulatio.quo casu nisi postulatio sit facta à duplo maiori numero, confirmabitur electio, vt hic.& hoc ideo,quia pars, quæ elegit, dicit sanior quò ad hoc.placet tamẽ finaliter Inno.Hosti.& Cõpost. ꝙ licèt quò ad electos, vel postulatos,& eligẽtes, vel postulãtes ipsorum Decre.ponat ius,non tamen propter hoc læditur ius confirmatoris,dispensatoris,vel Superioris, maximè ipse: imò ab ipsorũ potestate dependet, sicut dependebat ante hanc Decre.facit.j.eo.c.cupientes.§.denique.lib.6.ex quibus verbis prædicti Doc. sentiunt, ꝙ Papa hic de iure potuisset præferre postulationem celebratam à duplo maiori parte electioni celebratæ à minori parte Capituli.pro opi. tamen glo. facit tex.in ver.& si partes consenserint,&c.Sed Io. And.dicit, ꝙ istud verbum respicit potestatem diffiniendi, non modũ diffinitionis.quod placet Inno.Hostien.& Egi. & eãdem formã.s.c.dudũ.& s.de rescri.c. ex parte. secundùm Cõpost. q dicit,ꝙ curia sic seruat. ¶ Quintò oppo. ad ver. nisi forsan. vbi dicitur,ꝙ si oẽs postulantes, vel maior pars postulauerit scienter indignum,est electio celebranda à minori parte cõfirmanda.Sed contra.nam illi de ista duplo maiori parte,qui non peccauerunt(quia fuerunt ignorantes) non videntur debere priuari:nec valet sine ipsis illa electio celebrata à minori,ipsis contemptis,vt s.eo.c.quod sicut.clarius in c. auditis. Sol.glo.quæ incipit.& ita videtur.dicit,ꝙ iste tex. debet intelligi,cum electio,& postulatio fuerunt celebratæ vno contextu: quo casu valet electio celebrata à minori parte, si alia pars maior, vel plures ex ipsis elegerunt, vel postulauerunt scienter indignum. Si autem electio celebrata à minori parte fuisset facta ex interuallo, debuissent postulantes non priuati etiam vocari, secundũ n glo. Cuius gratia incidenter q̃ritur,an hoc sit verum,ꝙ electio minoris partis facta eodem contextu præualeat, si illi de numero postulantium ignoranter indignum, excedũt in numero illos electores.pone enim, ꝙ maior pars postulantiũ postulat indignum. minor ignorãter: tamen ista pars minor excedit in numero eligentes, vt si postulantes fuissent. 40. & 22. fuissent scientes. 18.ignorantes.& 16. electores, vt hic fuerũt. dicit Inn. vtranq; reprobãdã postulationẽ: quia de indigno electio,& postulatio fuit facta à duplo maiori,& ignorãtes plur.sunt eligentibus.vel secundũ eũ sine his subtilitatibus stabitur literæ. ex quo sequitur,secundùm Compost.ꝙ si ex 40.postulãtibus maior pars ipsa fuit sciens.pone.22.& vnus solus fuit eligens,confirmaretur electio.quod videtur absurdum: nisi dicas secundũ eũ, ꝙ tunc non confirmabitur electio, qñ postulantes ignorãter sunt duplo plures eligẽtibus:non ergo sine mysterio tex. ponit,ꝙ fuerunt. 16. electores. & totidem inter præpositos, & canonicos. & subdit, ꝙ si prælati cum ipsis faciunt duplo maiorem &c.& sic maior pars istorũ postulantiũ elegit scienter indignum,ergo 17.ad minus remãserunt,ergo 15. & sic 16. eligentes fuerũt tũc maior pars Capituli. & 7.electores fuerunt plures numero,quàm illi,qui ignoranter elegerunt indignum. & idem secundùm Compost. si electores fuissent numero pauciores, q̃ qui postulauerunt ignoranter indignum, dumtamen non fuerint in duplo minori parte, vt prædixi.& subdit hic Io. An. ꝙ in hoc.c. est simpliciter numerus considerandus.facit quod no.j.in c.indẽnitatibus.2.rñ. in magna glo.lib.6.¶Sextò oppo. hic Papa mandat inquiri, si postulatus est idoneus.Sed contra hoc opponitur, & vr̃, ꝙ de hoc non sit inquirendum.quia iste postulatus erat Archieps: ergo non poterat esse indignus patriarchatu: quia nõ potest esse sanctus in vno, & in alio peccator. 1. q. 1.c. sicut Christus. So.vt in gl.q̃ incipit.i.ex certa scientia. super qua dicit Ioan. An.ꝙ hoc potuit esse ex superuenienti causa, secundũ Ioan. Goff.& Phil.Io.An.remittit ad no.per eum.j. de excep.c.cũ venerabilis.in gl. quasi dicat.ver. quid si admitto.Vin.dicit, ꝙ quotiens gradus adijcitur, vel mutatur, ita ꝙ locũ habeat exceptio,habet locum examinatio personæ.in capellanis domini Papæ seruat curia, ꝙ non fit examinatio personæ, cum eligũtur ad quascunq; prælaturas.¶ Quæro patet ex tex.ꝙ p̄positi de per se,prælati de per se, & canonici de per se admittebantur ad electionem, & sic diuerso iure.hinc sumpta occasione quærit Io. An. si ad Capitulum pertinet ius eligendi pro tertia,& ad prælatum aliquem pro alia tertia, & ad clerũ p alia tertia.qui clerus est duplo numero maior, puta 20. quàm sit Capitulum,& p̄latus, quia sunt fortè nouem: nunquid ergo electus à clero dicatur electus à duplo maiore numero,quàm dicatur electus à Capitulo,& prælato.Rñdit ipse, ꝙ non. quia tantum ponderat hoc casu vox prælati, si sit vnus, q̃ voces totius cleri,etiam si sint mille: ideòq; electus à prælato,& Capitulo cẽsetur habere duas partes.arg.s.de rescrip.c.pastoralis.§.1.& de cõces.præben.c.postulasti.¶Sed quid si retẽtis eisdem terminis, certa pars canonicorum, & certa pars cleri concor. cũ prelato.aliæ verò partes tam cleri, quàm Capituli in alium. Respondeo hic oportet considerare, quę sint partes hincinde,& quot sint numero. & secũdùm hoc à maiori, vel æquali parte omnium, qui in electione ius hñt,censebitur electus iste, vel ille.Sed quia posset accidere casus, in quo error calculi incideret, videt̃ expediẽs, ꝙ hi,qui plures sunt numero, aliquẽ procuratorem constituant: qui vice constituentium potestatem habeat procedẽdi per viã scrutinij, vel compromissi. & ad hoc constituant vnum procuratorem,non plures, ne aliqua contrarietas occurrat.ff.iudi.sol.l.iam tñ.§. si plures.quod est verũ, quando ad plures spectat ius eligendi.vt ad collegium, siue vt ad vniuersitatem.secus autem si tanquàm ad singulos.quia tunc singuli singulos procuratores facere possunt, vel plures vnum, vel duos.& sic loquitur hic.¶Secundò quærit hic Ioan.And. post Inno. si pręmisso casu Capitulum diuisim in aliquibus cõpromissarijs transferat potestatem eligendi,& prælatus in alijs,& clerus in alijs:nunquid isti quasi cõpromissarij potuerunt coeligere.dicit Innocen. ꝙ oẽs bene possent transferre hanc potestatem simul, & diuisim: sed soli compromissarij duarum partium eligere nequeunt: sed omnes tres simul, sicut & illi, qui potestatem hanc concesserunt. de quo latius hic vide in nouella super ver. per alios.

SVMMAE.

1 *Ecclesiæ propter defectum pastoris patiuntur detrimenta.*
2 *Ecclesia cathedralis vltra tres menses vacare non debet.*
3 *Eligere negligentes infra tempus, priuantur potestate eligendi.*
4 *Potestas ordinandi per negligentiam inferiorum, deuoluitur ad superiorem.*
5 *Superior infra tres menses non prouidens ecclesiæ viduatæ, punitur.*

Ne

NE pro defectu. ¶ Si illi, ad quos ſpectat,
negligunt eligere prælatum cathedralis, vel re-
gularis eccleſiæ infra tres mẽſes proxi. ſuperior eccleſiæ or-
dinabit, ꝙ ſi infra alios tres menſes non fecerit, canonicè pu
nietur. h.d. Et ſunt duæ partes. In prima conſtitutionis cau-
ſa. In ſecunda conſtitutio, ibi[conſtituimus] quæ conſtitutio
facit quattuor. Primò ſtatuit tempus electionum. Secundò
priuat negligentes, ibi[infra quos.] Tertiò ad ſuperiorẽ de-
uoluit, ibi[& ipſa] reſpicit ipſum ſuperiorem, ſi negligat, ibi
1 [Is verò.] ¶ No. primò † ꝙ pro defectu paſtoris eccleſię pa
tiuntur diſpendia in temporalibus, & ſpiritualibus. & dicit
eccleſia viduata per eius obitum: ſicut mulier dicitur vidua
mortuo viro. 34. diſt. c. vidua. & vacans, quæ virũ non habet
2 92. diſt. c. penul. ¶ Secundò no. † ꝙ vltra tres menſes non de
bet vacare eccleſia cathedralis, vel regularis. quot autẽ die-
rum debet eſſe mẽſis. dic vt in c. q̃ ſit. j̃. e. lib. 6. facit qđ no. in
c. nemo deinceps. eo. ti. & in Cle. quia regulares. de ſup. negl.
præla. in glo. 1. ergo. & in glo. in talibus. ¶ Tertiò no. ꝙ hoc
trimeſtre non currit legitimè impeditis. ſimiliter nec ſeme-
ſtre conſtitutum in minoribus eccleſijs, vt in ca. quia diuerſi
tatem. de conceſ. præben. & regulariter non valẽti agere nõ
currit præſcriptio, vt l. 1. in fi. de an. excep. qđ an ſit verũ, ſi-
ue ſit impedimentum iuris, ſiue facti. credo, ꝙ ſic, in materia
iſta, vt d. c. quia diuerſitatem. & adde quod not. Bar. in l. 1. §.
ſi quis propter inundationẽ. ff. de iti. actuque priua. ¶ Quar
3 tò no. ꝙ negligentes † eligere infra tẽpus priuantur poteſta
te eligendi ea vice. hoc autem verbũ, ea vice, qualiter intelli-
gatur, exponit glo. ſuper dicto ver. quam tenet Tan. Phi. &
Hoſti. Idem Io. Vinc. & Io. An. vt no. j̃. eo. c. ſi alicuius. in glo.
4 antepen. ¶ Quintò not. † ꝙ per negligentiam inferioris de-
uoluitur ad proximũ ſuperiorem poteſtas ordinãdi eccleſiã,
etiam in epatibus. olim verò, dicit, deuoluebatur ad Papam,
hodie contra. quod dic, vt j̃. c. quãquàm. in gl. vt plenè ſcias.
¶ Sextò no. in ver. is verò. ꝙ ſuperior, ad quem deuoluitur
ordinandi poteſtas, habet trimeſtre: ſicut illi, qui fuerũt. cum
enim ſuccedat, & ſubrogetur loco illorũ, eodem iure vti de-
bet, vt l. ſi eum. §. qui iniuriarum. ff. ſi quis cautio. ¶ Septimò
no. ꝙ iſte proxi. ſuperior debet in ordinatione deuoluta ad
eũ habere conſilium Capituli ſui, & virorum prudentum. &
ſic quandoq; ex forma iuris tenetur quis requirere conſiliũ
aliorũ. quo caſu an teneatur requirere, & ſequi: vel ſufficiat
tantũ requirere. dicam. j̃. c. cum in veteri. Bar. plenè exami-
nat in l. 1. §. ſi plures. ff. de exercito. facit. j̃. ne ſe. vac. cap. 1.
5 ¶ Octauò no. ꝙ punitur ſuperior, † ſi nõ prouidet infra tres
menſes eccleſiæ viduatæ. in quo aũt punitur, tex. non expri-
mit. Ioan. An. dicit, ꝙ punietur poteſtate prouidendi in dicta
vacatione, & fortè in reliqua. j̃. e. c. nihil. vel aliter pro motu
iudicis, ſecundũ Hoſt. an aũt hoc caſu propter ipſius ſuperio
ris negligentiam deuoluetur ius prouidendi. dicit, ꝙ non: ſed
ad ſuum ſuperiorem. de quo no. Io. An. s̃. e. c. cum in cunctis.
ſuper glo. ſi. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ impedito non currit tem-
pus. Sol. hic loquitur de impedimento, cui non põt prouide-
re qui debet actum agere. ibi non põt prouidere impetran-
do licentiã à ſuperiore: vnde negligentia in præparatorio. ſ.
in petendo licentiam inducit negligentiã in ſequenti. qui. n.
poteſt facere, vt faciat, poſſe facere intelligitur, vt patet in hi
pothecaria. & pignoratitia, cuius exercitium relinquitur in
poteſtate debitoris ſoluendo pecuniam creditori: ergo ſi nõ
ſoluit, contra ipſum præſcribitur. quia ſuo facto exercitium
impeditur, vt l. cũ notiſſimi. C. de præſcrip. 30. an. & l. rẽ alie-
nã. §. omnis. de pig. ac. & hæc eſt rõ ca. vlti. j̃. eod. ¶ Secundò
oppo. dicitur hic, ꝙ ſuperior tenetur requirere conſilium ſui
Capituli. contra imò videtur, ꝙ teneatur requirere conſen-
ſum. quod eſt plus, vt j̃. ne ſede vac. ca. 1. lib. 6. vnde videtur
obſtare. j̃. de his, quæ fi. à præ. c. nouit. & c. quantò. cũ ſi. Sol.
glo. q̃ incipit: ſed nunquid per iura p̃alle. Alij dicunt, ꝙ ſuffi-
cit requirere conſilium. & hoc de honeſtate, non de neceſſi-
tate. & idem tenet Inno. Non obſtãt contraria: quia loquun-
tur de his, quæ ſpectant ad Capitulum cum prælato: hic ve-
rò in his, quæ ſpectãt ſolũ ad epm per viã deuolutionis. Sed
huic ſolutioni obſtat. c. cũ in veteri. j̃. e. vbi conſilium tenetur
quis requirere de neceſſitate. nam ibi loquitur, cũ mãdatum
ita factũ fuit, cuius forma ſit diligenter ſeruanda, vt j̃. de p̃-
ben. c. cui de nõ. lib. 6. Et ex prędictis collige verũ eſſe, quod
prædixi. ſ. ꝙ iſto ſuperiore negligẽte, non deuoluitur ad Ca-
pitulum hæc poteſtas: loquitur. n. de negligentia adhibita in
beneficijs proprijs eccleſiæ ipſorum, & inter eos maior eſt
coniunctio in proprijs, quàm in aliunde obuenientibus. arg.
de teſta. c. requiſiſti. quod dic, vt in dicto c. cum in cũctis. per
Ioan. An. ſuper glo. ¶ Tertiò oppo. dicitur hic, ꝙ ſuperior de
bet prouidere de gremio ipſius eccleſiæ vacantis, ſi idoneus
reperitur in ea: aliàs de alia. Sed contra. ſuperior ſuccedit lo
co Capituli, vt prędixi: ſed Capitulum poterat eligere de
quacũque eccleſia, vt s̃. e. c. cũ inter canonicos. ergo & ipſe ſu
perior, q̃ eius loco ſuccedit, vt d. l. ſi eum. §. qui iniuriarũ. ff. ſi
q̃s caut. ad hoc optimè l. legatũ. ff. de ali. le. & l. Gaio Seio. ff.
de ali. & ci. lega. vbi trãſlatio de perſona in perſonam vr̃ fieri
cum eodem honore. So. glo. quæ incipit. ſi vacantis. dicit, ꝙ il
lud, quod hic dicitur, non eſt neceſſariũ, & nõ valebit electio
aliunde facta. Hoſt. contra niſi canonici ratũ haberent. limi-
tata eſt enim forma ipſi ſuperiori. per hanc conſtitutionẽ er
go non eſt ab illa recedendum, vt l. de conſtitutionibus. ff. ad
mu. præterea tex. iſte ſatis videtur denotare affectionem or-
dinatam inter illos, qui ſunt idonei de eccleſia ſua, vel de alie
na. & ideò ſequendus eſt ordo ſcripturæ, vt l. cum pater. §. à
tè. ff. de leg. 2. vbi vr̃ caſus pro opi. Hoſt. licèt contrarium ſer
uetur ſecundũ Io. An. & opi. glo. tenet Compoſt. dicens, ꝙ ſic
Papa reſpondit ſibi, contra quos videtur caſus in dicto §. hæ
redes mei. §. peto. ad Trebel. & prędicta faciunt ad q̃onem
diſputatam per Io. An. an teneatur is, ad quem deuoluta eſt
eligendi poteſtas, eligere de collegio, de quo eligere debe-
bant priuati, fortè de aliena eccleſia, vt s̃. de conſue. c. cũ di
lectus. vel pone, ꝙ primi electores tenebantur poſt electionẽ
requirere conſenſum patroni, vt s̃. e. c. cum terra. vel ex priui
legio debebatur in actu electionis honorificentia alteri ec-
cleſiæ. puta in clauſtro, vel eccleſia ſua debebat fieri hęc ele-
ctio: an ſuperior ſit aſtrictus ad iſta, ad quæ tenebantur ele-
ctores hac vice priuati. dic vt no. Io. And. in reg. contra eum.
de reg. iur. lib. 6. in mercur. & j̃. de ſupp. neg. præla. cap. vno.
¶ Quartò oppo. dicitur hic, ꝙ debet eligere de illis de eccle
ſia, ſi reperiatur idoneus. Sed contra. illi de eccleſia erant pri
uati poteſtate eligendi. propter negligentiam ergo non vidẽ
tur poſſe eligi tanquàm indigni. So. dicit eadem glo. ipſi per
diderunt ius eligendi actiuè; quia non elegerunt: ſed nõ paſ-
ſiuè; quia poſſunt eligi, quod dic vt in ea. Interdum ergo ha-
bet quis poteſtatem eligendi actiuam, vt in c. ſi celebrat. de
cle. exc. mi. aliquando paſſiuam, vt hic. Aliquando vtrãq;. s̃.
eo. tit. c. cum in iure. Aliquando neutram, vt s̃. eo. c. cum in-
ter. R. & j̃. de ſen. excom. c. is qui. in fi. lib. 6. Inno. aliter ſoluit
contrarium. & ideo dicit, ꝙ mãdatur ſuperiori, vt prouideat
illi de eccleſia. quia fortè non omnes peccauerunt. vel quia
erant abſentes, vel præſentes. tamen propter ſcandalum im-
minens, vel aliam iuſtam cãm dimiſerunt eligere infra tem-
pus. Hoſtiẽ. dicit ꝙ poſito, ꝙ fuerunt negligentes, & ſui iuris
contemptores. j̃. de præſcri. c. vigilanti. ſatis eſt eis infligere
hanc pœnam, ꝙ non poſſint eligere: ergo non eſt alia impo-
nenda. j̃. de reg. iu. ca. in pœnis. lib. 6. Si quis autem nõ negle
xit, ſed elegit ſcienter indignum: an ſit priuatus actiuè, &
paſſiuè, ſcilicet ꝙ non poſſit eligere, nec eligi. Ioã. ꝙ ſic, cum
beneficijs ſit ſuſpenſus, vt s̃. eod. c. cum in cunctis. vt videtur
caſus in ca. per inquiſitionem. s̃. e. dic ſecundùm Io. An. ꝙ ad
beneficia dictæ eccleſiæ, non poteſt eligi infra terminum. In
alia autem bene poſſet, vt in c. ſi compromiſſarius. §. reſtrin-
gitur. j̃.

gitur.ĵ.eo.lib.6.¶ Venio ad quæstio.& primò quæro. hic fit mentio tantùm de ecclesia cathedrali, & regulari.quæro ergo,de qua regulari loquatur, an de collegiata, in qua collegium habet ius eligendi,uel etiam de illa, in qua non collegium,sed alius prouidet de prælato. dicit Io. And. quòd loquitur de ecclesia collegiata,quæcunq; sit illa, vbi sunt clerici,vel conuersi viuentes sine proprio,& tanq collegium,siue ad ipsos de collegio spectet electio,siue ad superiorem habētem,vel quemlibet alium spectet prouisio. Itē intelligit Cōpo.verum in prælaturis perpetuis.secus in his, in quibus ipse ponēs deponit pro libito.Item secus in prioribus, vel aliis officialibus,qui sunt in monasterio sub abbate.quia tales nō habent principaliter curam,sm̄ Inn.qui tamē fatetur,ꝙ post sex menses episcopus supplebit in istis negligētiam abbatis in illis conferendis,etiam si nō sint curata. 18.q.2.c.1.Secus ergo si prior præsideret, vt in multis monasteriis,quę non reguntur per abbates,sed per priores.in istis.n. hæc Decre.vēdicat sibi locum.& idem vbicunq; in ecclesia regulari est reperire principalem prælatum,quocunq; nomine censeatur, siue præpositi,siue archipbri. ex quo.n.sunt principales, habebit locum quod hic dicitur.& vide quod not.in dicta Cle. quia regulares.quid de parochialibus ecclesiis,vel dignitatibus & cathedralium ecclesiarum post episcopum. dicit Ho. de mente hanc constitutionem extēdit ad omnes ecclesias, in quibus mortuus est prælatus,q caput est, & etiā ad principalem prælatum post episcopatum in ecclesia cathedrali. Inno.tenet contrarium,cuius opi.complectitur consuetudo. Nam in prælatis ecclesiarum non cathedralium, vel regularium,quicunq; sint illi, damus sex menses.de concess.præ.c. 2. Alij extendentes mentem huius constitutionis dicunt, ꝙ loquitur de oībus prælaturis, sicut in oībus est seruanda forma c.se.de quo ibi per Io.An.super prima glo.¶ Scdò quæro.innuit iste tex. ꝙ iustè impeditis non currit tps trimestre. quęro an hoc sit verum ipso iure,vel restitutionis bñficio.similis qō est in anno secundo, qui datur ad appellationem prosequēdam impeditis in primo.ĵ.de appel.c. ex rōne.Io. An.tenet hic, ꝙ electoribus impeditis detur tps sine aliqua restitutione.ad hoc faciūt no. in c.ex transmissa.ĵ.de pscrip. & prędicta opi.est vera.s.ꝙ ipso iure,& sine restitutione succurratur impeditis,siue impedimentū interuenerit in principio,siue post inchoationem ipsius. ad hoc ĵ.e.c. si electio.li. 6.& facit quod no.Bar.in d.l.1.§. si quis propter inundationem.de iti.a&uq; priua.¶ Tertiò circa hoc quæritur.quid si in Capitulo est dissensio,vna pars eligit,duo, vel plures non eligūt:cassata demum illa electione, & elapso tpe trimestri, illi,qui non elegerunt,volunt eligere.vel pone,ꝙ duæ partes postulauerunt tertiò,vel minor noluit consentire. Si postulātes,vel illi eligentes recuperant ius eligendi(quia non fuerūt in culpa sm̄ formam c. si electio.ĵ. e.li.6.) an debeant istos, qui neglexerunt,admittere.dicit Inno.ꝙ non est,necessariò, sed voluntariè bene possunt.Imputent.n.sibi,si non eligant, sicut alij infra tempus.quod est verum sm̄ Ho. qn̄ hoc poterant.secus si non poterant pp metum,vel iustam cām,& hoc fuerunt ꝓtestati:licèt gl.hic,quæ incipit.& ita.teneat, ꝙ non sit necessaria protestatio in casu,quo oēs sunt impediti. Sed in casu,quo aliqui impediti essent,& alij elegissent,debēt impediti ꝓtestari,sm̄ Host.& Io.And. hic.¶ Quartò quæritur. qn̄ deuoluitur ad ꝓximum superiorē ptās ordinarij, an fiat hæc ordinatio per viam electionis,& confirmationis,an per viam prouisionis. Ista.n. sunt diuersa. eligere prouideat, et conferre,vt patet ex no.in Cle.si de beneficio. de præben.in glo.coniunge.Ioā.And.hic imò arguit,quòd debeat eligere. bene facit infra de suppl.ne.præl.c.fi.& de concess. præbend. c.dilectus.& infra eod.c.quanquam.§.fi.contra, quod ergo hic dicitur, quòd debet canonicè ordinari, intelligit Egi. ꝙ ordinabit primò eligendo:secundò confirmando. ad hoc facit quia ex duplici iure sibi cōpetit. primò ex iure sibi deuoluto. s. eligere. & iure proprio. s. confirmare.& hoc placet Pe.s̄.e.c.cum inter.in contrarium fa.ĵ.e.c. si compromissarius.quod vtiē verbo, prouisionis.& hoc c.vtitur verbo ordinare.quod sumitur pro prouisione.ĵ.de iure patro.c.3.& c.cum propter.& hoc placet hic Ho.& Cōp.s̄.e.c. cum inter canonicos.Io.An.dicit, ꝙ prima opi.est verior:sed ista vltima practicatur,scilicet ꝙ superiores, ad quos ista deuoluuntur per viam prouisionis,ordināt ecclesias. & potest hæc obseruantia satis colorari de iure,sm̄ eum.nam cum tex. prędicti de vtraq; via loquantur:ergo datur sibi optio. & hoc bene probat Decre.si postquam.§.eo. quæ dicit, prouisionem factam per eum,ad quem deuoluta erat eligendi potestas.& prædicta inuestigatio est vtilis: cum Papa mandat epō,quòd prouideat de beneficio spectante ad suam collationem, vel prouisionem, an prouidere tenebitur de tali beneficio deuoluto.dic vt d.c.si de beneficio.

SUMMAE

1 *Consensus singulares an sufficiant in compromisso.*
2 *Liber compromissarius an teneatur facere scrutinium.*
3 *Inspiratio an sit,si vnus dissentiat.*
4 *Absentibus quando sit licitum constituere procuratorem.*
5 *Procurator constitutus in casu permisso, an possit alium substituere.*

QVia propter. Statuit cōcilium formas electionum, secundùm quas prouideri debet ecclesiis viduatis, cassans electiones aliter factas, & iubens cōtrafacientes tūc eligendi potestate priuādos. Secūdò prohibet in electionis negocio procuratorem constitui, nisi certa concurrant.Tertiò præcipit electiones statim publicari, & reprobat clandestinas. & sunt duæ partes. in prima constitutionis causa. In secunda constitutio,ibi.constituimus. & hæc subdiuiditur in tres.Secunda ibi[illud.] Tertia ibi[electiones iterū.] Prima pars cōstitutionis facit quinq;.Ponit formam scrutinij.Secūdò formam compromissi,ibi[vel saltem.]·Tertiò vitiat electionem aliter factam,ibi [aliter.] Quartò ponit aliam formam, & casum exceptum,ibi [nisi.] Quintò ponit pœnam aliter eligentis, ibi[qui verò. ¶ Notat hic primò Hostien.ꝙ de omnibus reddenda est ratio, & præcipuè cum aliqua constitutio promulgatur contra antiquam obseruantiam,vt hic erat:in nouis ergo rebus constituendis euidens debet esse vtilitas,vt discedatur ab eo,quod diu æquum visum est, vt l. in rebus.de consti.prin. & c. non debet.de affi. & consan.& c.statutum.de rescript. lib.6. Super isto. cap. procedam hoc ordine. Primò enim quæram, in quibus ecclesiis viduatis formæ hic traditę locum habeant. Secundò tractabo principaliter de forma scrutinij. & hoc per multas quæstiones. Tertiò de forma compromissi. Quartò de forma inspirationis.Quintò si in forma aliqui peccauerunt,aliqui non.an ante,quàm peccantes priuentur per sententiam, possint illi, qui non peccauerunt, eligere:& si antequam eligant peccantes ad nouam electionem procedant, valeat eorum electio. Sextò quando absentibus sit licitum constituere procuratorem vnum, vel plures. & circa istam constitutionem procuratoris, & circa eius admissionem, vel non, quæram de pluribus quæstionibus incidēter.sub istis c.6. principalibus quæstionibus totus apparatus gloss. & Docto. in substantia concludetur. ¶ Primò ergo quæro. in quibus ecclesiis formæ hic traditæ vendicent sibi locum. gloss. quæ incipit. per hoc videtur. dicit, quòd vendicat sibi locum in electionibus prælatorum. i. episcoporum non canonicorum. an autem extendatur ad omnes dignitates ecclesiæ etiam non cathedrales, & plebanatus, & ad alias, quæ prælatos habent in ecclesiis collegiatis.quidam, quòd nō.alij,quòd sic, vbicunq; prælati habent generalem iurisdictionem in ecclesiis collegiatis. quidam, ꝙ non.alij quòd sic,vbicunq; præ-

lati habẽt generalem iurisdictionem in ecclesiis collegiatis: sed non debet intelligi de dignitatibus, & personatibus vacañ. in ecclesiis cathedralibus. quia per vacationes taliũ dignitatum non dicitur ecclesia viduata, in qua episcopus est sponsus. ita dicit glo. super qua quærit Io. An. an habeat locum in electione abbatum. Rof. ꝙ non, in libellis, vbi tractat de monachis §. videamus. ver. vlti. Nam nomen abbatis est plus solicitudinis, q̃ honoris. 18. q. 1. Hoc tamen contrarium tenent omnes, ꝙ in abbatiis monachorum, & monialium locum habeat, saluo eo, quod habes. j̃. eo. c. in dignitatibus. §. ait autem. & idem tenet. Ioã. And. j̃. de re iudi. c. ad probandum. dicit etiam Rof. obtentum in curia, ꝙ si eligatur quis ad dignitatem non curatam: non seruata forma, valebit electio. & opinio gl. ꝙ non habeat locum in dignitatibus, & ꝑsonatibus vacantibus in ecclesia cathedrali, tenẽt Gof. Vin. Inno. & Compost. & Guil. in Spe. e. ti. nisi consuetudo esset in illis dignitatibus formas seruare. facit de offi. le. c. penul. lib. 6. Host. tenet contrarium, & dicit hanc Decre. habere locũ in omnibus beneficiis, quorum collatio, vel electio pertinet ad aliquod collegium. Non ob. tex. qui dicit [viduatis.] &c. quia subaudi [vel destitutis ministris.] Io. An. tenet opi. ꝓdictorũ. vt no. j̃. e. c. sicut. li. 6. in gl. 2. sed Archi. ibi sequitur Host. & vide quod no. Io. An. in c. 1. j̃. e. lib. 6. super verbo in formam. ¶ Secundò ergo principaliter quæro, circa istã formam scrutinij quot sint substantialia ipsius formæ. glo. quæ incipit. dic, vt infra. enumerat plura, quæ dicuntur esse de forma, & de substantia, quæ prosequar post Io. An. Primum ergo substantiale est, ꝙ congregentur debentes eligere in figura collegij: ne actus electionis sit singularis, sed cõmunis, vt j̃. eo. c. in Genesi. ꝙ absentes vocentur, non est de substãtia. quod patet, quia possunt ipsam electionem ratam habere: quod nõ possent, si diceretur forma omissa, vt s̃. e. c. ꝙ sicut. coniuncto. c. auditis. Et pondera tex. dum dicit [qui debẽt.] &c. per quod verbum datur intelligi, ꝙ non omnes debẽt. qa non excommunicati, & suspensi. quod dic, vt s̃. de consue. c. cum dilectus. Item nec irregulares. de sen. excom. lib. 6. Item etiam nec constituti in sacris, vt in Cle. hi qui. de æta. & qua. Secundum substantiale est, ꝙ assumantur scrutatores. & pondera verbum [assumantur.] ex quo sequitur, ꝙ si aliqui non assumpti seipsos ingererent, vitiaretur electio, sm̃ Ho. arg. s̃. c. qualiter. & c. in causis. circa istos scrutatores (quia dicitur, ꝙ debent esse tres de collegio, fide digni.) quæritur vtrùm sit de substantia, ꝙ sint tres. glo. dicit, ꝙ non: sed de mente Vin. Gof. Inno. Ho. & Compo. non esset, ꝙ cautius sit, ꝙ sint tres, nec pauciores: nisi paucitas collegii excusaret eos. Si enim essent tres, vel quatuor, possent assumere vnum, qui cum tabellione scrutetur: vel duo poterunt scrutari tertium. vel si sunt duo, sufficiat mutuus cõsensus: vel si vnus solus, vocatis testibus, exprimat votum suum, & postea eliget, & electionẽ publicabit, secundùm Inno. & Compost. facit quod not. s̃. eo. c. 1. ¶ Circa hoc etiã quæritur, an sit de substantia, ꝙ isti scrutatores sint de eodem collegio, tenet glo. ꝙ non. idem Vin. & Tan. sed Gof. & Host. contra. quod est tutius, secundùm Cõpost. & intellige de eodem collegio, scilicet eligentium, non ecclesiæ vacantis. quid si in collegio non reperiantur fide digni, vt text. exigit. dicit Gof. ꝙ collegium perdit priuilegium eligendi. ad hoc. j̃. de ver. sig. c. abbate. in fi. quod non est verum, secundùm opi. glo. quæ habet, ꝙ scrutatores possint assumi extra collegium. Inno. tamen, & Vin. dicunt non esse de forma, ꝙ scrutatores sint fide digni circa modum scrutandi. nota, dicit tex. ꝙ debẽt secretè, & sigillatim. ex quo colligit Host. quòd non seruatur forma, si scrutaretur votum in cõmuni, dato quòd omnes consentiant. similiter non seruaretur, si scrutarentur bini, vel terni. Et aduerte, quòd debent vota pura esse, non alternatiua, conditionalia, vel incerta: aliàs esset locus pœnæ c. is, q. j̃. eod. lib. 6. ¶ Quid si vota aliquorum præsentium in Capitulo nõ scrutantur. dicit abbas multas electiones iam cassatas. quia vota omnium non inueniebantur scrutata. dicit etiam Vin. quòd si aliquis de præsẽtibus non fuit scrutatus, vel votum suum non fuit scriptum, potest purgari iste defectus ante publicationem. sed si post publicationem iste error deprehenditur, omnia ex integro facienda sunt. vt l. hæredes palam. ff. de testa. nec prodest, si cõtẽptus acquiescat; qa substantia electionis est læsa, secundùm eum. Circa hoc etiam quæritur. vota ipsorum scrutatorum quõ scrutabuntur. Ioan. And. super verbo spirant. dicit, quòd duo scrutabuntur tertium, & tutius est hoc fieri ab initio. & hoc consulit spe. in spec. eod. tit. nam si prius præscrutarentur vota aliorum, possent postea inclinare, & fauere alteri parti, postquam eis vota omnium essent nota. est ergo cautius, vt sint primi in exprimendo, in quem consentiunt. si verò sunt duo, vnus scrutetur reliquum. si autẽ est vnus seipsũ scrutari non potest: nisi Capitulum daret alium scrutatorem pro voto illius. ¶ Vlterius circa hoc quæritur. dicitur hic, ꝙ scrutatores debẽt vota omnium redigere in scriptis. quæro ergo, quis debeat scribere. dicit Host. quòd tutius est, quòd ipsi scrutatores scribant, quàm quartus scrutator adhibeatur. quia possent duo scrutatores dicere de vno, & alius scrutator, & tabellio dicere de alio. & sic sibi inuicem derogarent, vt in c. imputari. j̃. de fide instru. possunt ergo prædicti scrutatores in eorum secreto scrutinio adhibere notarium. an autem poterit esse laicus. Compost. ꝙ sic. Guil. Na. Ho. & Egi. dicunt, ꝙ debet esse clericus. & ꝙ propter hoc fuit cassata electio electi Placentini. Non ob. c. quoniam contra. j̃. de proba. Nam in iudicijs (licèt ecclesiasticis) tabellio potest esse laicus, vt teneat sententia lata per clericos, & laicos simul mixtos. de arbi. c. per tuas. & quod no. in electione. j̃. e. c. Messana. pro prima tamen opi. Compost. facit. c. 1. de procura. lib. 6. vbi laicus potest procurare in causa spirituali. & hanc opi. Compost. approbat consuetudo, cui cõsentit Guil. in spe. de instru. edi. §. restat. versi. quid si tabellio. & an iste notarius debeat esse creatus auctoritate Papæ, vel Imperiali. dic vt j̃. ne cle. vel mo. c. sicut te. Vltra tabellionẽ verò an possint adhiberi testes duo, vel plures. Inno. ꝙ sic. idem Gul. Manda. in opere suo. cap. 22. & 23. Hosti. dicit tutius, ꝙ nullus testis adhibeatur, nec discedatur ab ista forma. & ita refert Io. An. practicasse. redeundo ergo ad substantialia formę aliqua prosequere ex prædictis. Fuit enim secundũ substantiale, ꝙ assumantur scrutatores, & non se ingerant, vt ꝓdixi. Tertium, ꝙ sint tres numero. Quartum, quòd sint de collegio eligentium, vt dixi supra. Quintum, ꝙ vota à scrutatoribus secretò inquirantur. an verò ibi possint esse tres, vel tabellio, dixi supra. Sextum, ꝙ inquirantur vota sigillatim. Septimum, ꝙ inquirantur vota omnium. & an hoc sit de substantia, dixi. s. & de votis scrutatorum. Octauum, ꝙ ipsa vota scribantur. de quibus omnibus supra patet. Nonum substantiale est, ꝙ ipsa vota scripta in Capitulo publicentur. & aduerte, quia tex. videtur dicere, ꝙ per scrutatores fiat talis publicatio, dum dicit [mox publicent in cõi] &c. sed Inn. & Host. dicunt, ꝙ non refert, an fiat per ipsos scrutatores, vel alium ex eis de voluntate Capituli. Compost. dicit, ꝙ obtinuit non nocere, si duo publicent, tertio absente. Aduertendũ etiam ad hæc verba tex [mox publicent in cõi] &c. quasi inter scrutinium, & publicationem non debet esse internallum. dicit tamen Inno. ꝙ si tot sunt scrutandi, ꝙ non possit vno die scrutinium expediri, expedietur die sequenti continuata: dum tamen sequens dies sit de termino trium mensiũ: nec minus dicetur fieri mox, vel incontinenti, si fiat cõtinuatis diebus iuxta exigentiam actus celebrati. allegat Inn. l. cũ antiquitas. C. de testa. tu allega l. notabilem. quod ait lex. §. vlti. ff. de adul. & quod no. in l. 3. §. eum igitur. ff. de vi & vi. ar. glo. exponit hic, mox. i. incontinenti, nullo actu contrario post vota. idem Gof. Rof. & Hostiẽ. sed Inno. & Compo. dicunt, ꝙ publicatio fiat statim scrutinio consummato, non est de for-

de forma scrutinij: imò si differetur publicatio p plures dies, valebit electio. Io. An. tenet hic opi. Gof. Rof. & Ho. sol. vt ipse no. j. eo. c. publicato. in fi. & no. hanc glo. de ista dictione, mox. de qua etiã no. 75. dist. c. quicũq;. & 21. q. 2. c. si in qualibet. & in Spe. de dispu. & alle. §. post hæc. ver. itẽ mox. ¶ Vlterius dicit tex. ꝙ ista publicatio debet fieri in cõi, & mox. quod est decimum substantiale, secundũ Io. An. vt prædixi. Vndecimum, ꝙ fiat plena collatio, vt j. eo. c. in Genesi. Duodecimũ, ꝙ fiat incontinenti post publicationẽ. j. e. c. cũ post petitam. fuit tamen in hoc opinio, vt ibi super gl. per Io. An. Decimũtertium, ꝙ fiat cõis electio. & hoc quõ intelligatur, habes. j. eo. c in Genesi. & in c. sicut. j. e. lib. 6. & hic in nouella. super glo. eligatur. Decimũquartum, ꝙ electio fiat statim post collationem. vt j. eo. c. cum post petitã. & circa hoc sup ver. omnis. quærit Io. An. si oẽs cõueniant in vnum, an sit fienda collatio. videtur, ꝙ non, numeri ad numerũ, nec zeli ad zelum: cũ nõ sit reperire alium numerũ, vel zelũ, sed idẽ zelus, & numerus omniũ, nec de merito ad meritũ. De meritis aũt electi, vt sit legitimus & in sacris: & de zelo, an sit bonus, vel malus, fienda est collatio, vt hic plenius in nouella. Decimũquintum substãtiale est, ꝙ fiat de illo, in quo maior, & sanior pars Capituli consentit. & pondera, ꝙ dixi [maior pars Capituli.] quia non sufficit maior respectu aliorũ, vt j. e. c. ecclesia. il. 1. & dic, ꝙ debet consentire scrutinio: quo publicato, cõsensus superueniens non possit conualidare. s. eo. c. auditis. Decimũsextũ substantiale est, ꝙ fiat verbalis electio. j. e. c. ecclesia. il. 1. Decimũseptimum. ꝙ non fiat clãdestina, vt j. in fi. c. ¶ Decimumoctauum generale, ꝙ prędictorum ordo seruetur. & per prędicta sit expedita secunda quæstio de substantialibus circa formã scrutinij. ¶ Tertiò principaliter q̃ro de electione, quę fit per formam cõpromissi, q̃ est secunda forma, de qua in ver. vel saltẽ. super qua primò quæritur,
1 an in translatione, † vel cõpromisso sufficiunt singulares cõsensus. dic. s. eo. c. in causis. in prin. Nunquid aũt maior pars posset istam formam sequi, alijs contradicentibus. glo. q̃ incipit. sed nunquid. tenet, ꝙ non. idem Inn. & Ho. & Cõpo. qui dicit curiã sic tenere. idem Archi. in sua disputatione. Ho. tñ dicit, ꝙ si tres sunt canonici, poterunt duo, inuito tertio, eligere hanc formã, & erit speciale. quia volentes compromittere faciunt duas partes, vt s. eo. c. scriptum. tunc quia scrutiniũ seruare non possunt, & sic non põt habere locũ constitutio, si verba non possunt adaptari, vt l. ita aũt. in prin. ff. de admi. tu. Si autem duo ex tribus contradicunt, vel si ex duobus vnus contradicit compromisso fiendo, cessabit dicta forma, & multum se impedirent, vt l. quoties. ff. de vsu. & hoc dicit Ioan. And. super ver. sed nunquid. Hic etiam quæritur, an isti compromissarij potuerunt vbique eligere, arg. ꝙ sic. 63. dist. c. Reatina. Alij cõtra, cum canonici non possint in istos plus iuris transferre, quàm habeant. sed ipsi debent eligere in ecclesia, vt s. eo. c. ꝙ sicut. ergo & isti. 8. q. 1. c. licèt. & hoc est tutius, secundũ Inno. & verius secundũ Host. si in ipsa ecclesia fuit compromissum. arg. ff. de arbi. l. si cũ dies. §. si arbiter. Locus tñ nõ est de substantia, nisi consuetudo esset contraria. remittit ad no. s. e. c. in causis. & aduerte, qa dicit tex. [prouideãt de pastore.] Nam per vnum solum ex eis est pronunciatio facienda, & per verba singularis numeri, vt j. e. c. sicut cum. lib. 6. & in c. penul. j. de re iudi. eo. li. & vide quod no. j. de iure patro. c. consuluit. super glo. 2. vbi not. ꝙ si vnus solus est eligens, & compromisisset in patrem: an pater poterit eum eligere. Compost. circa hoc quærit, si duo ex compromissarijs scienter prouidẽt de indigno, tertius de digno, an valebit. dicit obtinuisse, ꝙ non. aliàs esset contra intentionẽ compromittentium, qui voluerunt solum ipsum eligere. Vin. dicit contrarium. Io. An. remittit ad no. per eum. s. eo. c. cum in iure. super glo. vlt. An autem liber compromissarius
2 † teneatur facere scrutinium. dic ꝙ põt de honestate: sed nõ tenetur de necessitate. De alijs autem quæst. circa electionẽ fiendam per viam compromissi dic, vt s. eo. c. cum in iure. & c. in causis. & c. cum dilecti. & d. c. sicut. eod. lib. 6. ¶ Quartò principaliter quæro de tertia forma inspirationis: quæ licèt non possit dici propriè forma, tamen aliquam formam habet. sic alibi dicitur, ꝙ in notorijs aliquis reperitur ordo, vt j. de iureiuran. c. ad nostrã. & inter istas tres formas ista est maior, dignior, & facilior: quia maior est vis spiritus, & bene dictionis, q̃ naturæ. de conse. dist. 2. c. tenere. & 10. dist. c. suscipitis. Secunda facilior via compromissi, & tertia scrutinij. tex. ergo iste procedit ordine retrogrado. primò enim fuit procedendum à leuiori via deinde ad aliquantulum magis difficilem, vt compromissi. tertiò ad arctissimã, vt scrutinij, vt alibi dicit tex. Insti. in proœmio. ¶ Quærit Ioan. And. an si vnus dissentiat, sit inspiratio. † dicit, ꝙ non: imò plus secun-
3 dùm Compost. ꝙ si quis contradicat à principio, & posteà consentiat, non purgatur vitium, cum forma vitiata fuerit. & sic electio nulla: vnde ratificari non potuit. s. eo. c. auditis. & idem sentit de forma compromissi, quando à principio est compromissum, vno contradicente. Deinde quæritur. ecclesia statuit per hunc modum electionem valere. ad voces sine tractatu, & contra decretũ publicũ cõtra id. 2. q. 7. c. nominationes. dicit ipse. ex quo electores cõiter, & concorditer in vnã personam sine instigatione conueniunt, præsumitur inspiratio diuina. & sic arctari non debet formis, & solemnitatibus iuris. quia quæ spiritu Dei agũtur, &c. 19. q. 2. c. duo. & in hoc casu tenet electio, licèt non sit communis, vt tenet Guil. Manda. in libello suo. c. 52. secundùm Host. dic ꝙ ista quasi inspirationẽ necessaria est cõis electio. an autem talis exceptio requirat examinationem. dicit Host. ꝙ sic, vt sciatur, an inspiratio sit cœlestis. de renun. c. nisi. Item debet esse proprio motu, non alterius suggestione. ff. de quæstio. l. 1. §. qui quæstionem. Si tamen nullus dicat, videtur nobis de tali. & alij respondent vna voce, ꝙ sic. videtur inspiratio. dicit etiam, ꝙ ad hoc vt dicatur electio quasi per inspirationẽ, nõ impedit tractatus, puta. Rogemus Deum pro bono pastore, siue prælato. Spiritualis verò tractatus impedit talem electionem: vñ cassata fuit electio Parmeñ. electi. quia dicebatur in ea [habito diligenti tractatu talis fuit per inspirationẽ electus.] vnde Guil. in Spe. eo. ti. §. fi. ponit in forma, quasi per inspirationẽ, & de ipsa parũ tractat hic Io. An. quia, vt dicit, pactis exigentibus raro contingit hodie, multò minus illa, quæ fit per veram inspirationem diuinã. Illa enim Deum habens auctorem alia confirmatione non eget. talis fuit electio beati Ambrosij, beati Nicolai, & beati Seueri. de quibus. 61. dl. §. his omnibus. & vt dixi, hodie non occurrit. vñ dicitur fabulosè, secũdũ Io. An. ꝙ illa columba, per quam olim eligebantur archiepi Rauen. mortua est à coruo. ¶ Quintò principaliter quæritur. nunquid illi, qui non peccauerunt in forma, possint eligere, antequàm peccantes in forma per sententiã priuentur. & an si priuandi eligant iterum, antequàm priuentur (quia fortè electus primò renunciauit, vel decessit añ acceptationẽ) valeat eorũ electio quò ad psonã, sunt duæ opi. ¶ Prima est, ꝙ illi, qui nõ peccauerunt, ẽt si sit minor pars, habet condi. ex hac Decre. vel officiũ iudicis cõtra delinquẽtes in forma, vt priuentur per sententiã ea vice potestate eligendi, & talis potestas adiudicẽt nõ peccantibus, & cũ isto casu faciant Capitulũ, ẽt si sit vnus. 65. dist. c. fi. imò plus, secundũ quosdam, ꝙ ẽt non cassata tali electione contra formã potuerunt non peccantes eligere ex interuallo. de appel. c. constitutis. de verb. ob. l. si dari stipuler. ¶ Secunda est opi. ꝙ si delinquentes contra formam sunt plures, potestas eligendi nõ deuoluitur ad minorem ipso iure, vel per sententiam: nec minor pars habet actionem, vel officium iudicis quò ad hoc: poterit tamen hoc denunciari superiori, qui illos priuabit. ff. de offi. præfec. vr. l. 1. §. quod autem. nõ tñ superior hoc casu adiudicabit ius eligẽdi minori parti. sed ipse eliget. & sic isto casu punitur minor pars sine culpa iu. eligendi, propter deli-

delictum minoris partis.quæ Capitulū repræsentat. simile. s.eo.c.scriptum.16.q.1.§ verū.15.q.vlti. c.cum multæ.Istā scdam opi.non approbat Ho.dicens,ꝙ curia tenet, nunquā ius eligendi deuolui ad superiorem, nisi in casibus expressis in iure.remittit ad no.de sup.neg.p̄.c.Romana.li.6.tenet ergo & idē Inno.primā opi. ꝙ minor pars priuata maiore per snīam poterit eligere.& idē Compo.Nam & sm̄ quosdā hoc ipso,ꝙ maior pars priuabit iure eligendi, sine alia adiudicatione recidat in minorē.arg.in eo,qđ leg.& no. de offi.dele. c.prudentiā.§.vno.& p̄dicta sunt intelligenda, cū electiones fiunt ex interuallo; qa tunc est necessaria electio per snīam: secus si incontinenti.quod dic vt s.e.c.dudum. & j.e. c.Cumana. Alia qō est.si electus à delinquentibus non consentit, vel post morit,vel renunciat: an valeat sua electio añ priuationis snīam facta per delinquentes, qui sunt maior pars, contradicente & appellante minore,q̄ non deliquerat.istam qōnem latè disputat Io.An.post Inn.& arguit primò,ꝙ non valeat electio.quia non prodest pœnitentia.C.de apo.l.hi q. cum suis concor.Itē res,q̄ subiacet restitutioni,non pōt alienari. C. cōia de le. Auth. res quæ. Item & alienata in fraudē patronorum,& creditorum reuocant: licèt alienatores fuerint dn̄i.ff.de his,q̄ in frau.cre.l.oēs.§.Lucius.Item dicendo contrarium,sequeret̄ absurdum,ꝙ esset in ptāte delinquentis pœnam effugere à lege impositam. Item quia stipulatio semel cōmissa non purgatur.ff.de arbi.l. Celsus. Itē si tradit̄ res sub pacto adiectionis in diem,& deinde alienatur, si existat postea conditio,rescindit̄ alienatio talis,vt patet.ff.de in diem adiec.l.eū qui emit.ex quibus patet, ꝙ electio facta ab istis secuta priuationis snīa, est nulla,siue rescindēda. Alij dicunt cōtra,& placet.Inn.& Compo. qui dicit sic obtinuisse, ꝙ talis electio valet:dummodo nō fiat in fraudem legis,nec in fraudem delinquentium.probant primò; qa electio est facta ab eis, qui hēnt ptātem eligendi,& quia conatus non habuit effectū,postꝙ talis electus renunciauit, vel decessit.arg. ff.de in ius vo.l.quāuis.& de his,qui no.infa.l.3.vr̄ casus in l. post contractum.ff. de dona. vbi contractus initi per delinquentem super bonis tenent añ snīam priuationis,& cōfiscationis.ad idē.C.de pac.inter emp.& vē.l.3.& de do. an.nup. l.cum añ.& de iure do.l.ēt.ad contraria de quibus. s.r̄ndet, vt hic.nō.& aduerte ad id,quod dixi, ꝙ valet electio talis sm̄ istos, qn̄ non fuit facta in fraudē:an aūt p̄sumat fraus,tenet, ꝙ non,in electionibus,postq̄ apparet, ꝙ scda vice idoneum elegerunt.& ista est opinio Inn.& Compo.Ho. non stat cum eis, qn̄ minor pars maiori iterum volenti eligere contradicit,& appellat.quo casu dicit,ꝙ dicta electio nō valeret.certum est.n.sm̄ eum, ꝙ appellatio minoris partis hoc casu est iusta,cum ad ipsos debeat fieri deuolutio.ergo non tenet electio facta post appellationē legitimā,vt s.e. c. auditis. fatet̄ ergo opi.Inn.veram esse, qn̄ maior pars eligit, nec minor se opponit,vel non appellat.pro hoc bn̄ facit.j.e.c.ab eo. li.6. & Cle.eo.ti.constitutionem.§. insuper.in fi. & qđ nō.j.e.c.si electio.li.6.& iura ibi allegata super fi.in gl.Io.An.refert hic adoptiuum suum solemniter disputasse hanc qōnem,& soluendo tenuit cum Inno.& Compost. ēt si non delinquentes contradicant,& appellent.potissimè mouit eum.quia ius eligendi non est apud eos ante sententiam. & sic peccantes potuerunt illam præuenire j.de diuor.c.gaudemus.§.pe.de p̄ben.c.si tali absenti.li.6. cum concor. Induxit ēt doctrinam Io.An.s.c.auditis.super vltima gl.añ medium. ¶Sextò prin
4 cipaliter quæritur, qn̄ absentibus† sit licitum constituere ꝓcuratorem,& quem,& de aliis quæstionibus.Circa hoc primò ergo,qro.dr̄ in tex.ꝙ non est licitū constituere ꝓcuratorem regulariter nisi &c.quæro q̄ sit rō.dicit Io.And. ꝙ qn̄q; quis dat ꝓcuratorem ad eligendum quem scit talem electurum, quem ipse nullo modo per se eligeret, contra id,quod no.Io.An.de pur.ca.c.accedens. Itē sæpe potentiores in ecclesia ꝓcurabant se tot canonicorū procuratores fieri,& ex eorum potestate pendebat electio.vlterius dr̄ hic, ꝙ[nullus constituit procuratorem.]&c.an habeat locū,si est præsens. dic,ꝙ præsens possit cōstituere.remittit Ho.ad no. s.eo.c. scriptum, super ver.per alios. In quo aūt loco debeat citari. dicit,ꝙ vbi communiter moratur. de cle. non resi. c. ex tua. quod dic vt j.e.qui mit.in pos.c.si.per Inno. de vagabundo, qui nunc est extra fines,nunc intus.dicit,ꝙ sufficit,si citetur ad domum:nec præiudicabit Capitulo,etiam si illo die,quo citationes fiunt,reperiatur inter metas fuisse,sm̄ Inn.de in st. l.sed & si.§.cōditio.& ff.de iud.l.hæres absens.§. ꝓinde.ver. nā vbi.idē Hos.& Cōpo. qđ si tēpore citationis erat in loco, vnde vocari debet:sed tpe electionis est extra in loco, vnde non debet vocari.tenet Inno.& Hos. ꝙ non præiudicat.quia non intererat eius,postquàm se absentauit. Ho.contra quia si sciuisset,fortè ad illum locum non iuisset,ar.s.e.c.cum inter vniuersas. ¶Quid ecōtra,si tempore tractatus erat in loco,vbi vocari non debebat,& tempore electionis intra locū vocationis.dicūt Inn.& Compo.ꝙ excusatur Capitulum,cū circa istum adhibuit illam diligentiam, quam debuit, sicut circa alios.quod placet Hos.nisi sciret Capitulum citationis tempore illum esse in loco, vnde vocari potuit. præsumeret̄
5 .n.ignorantia, nisi probaretur scientia. de proba. l. verius. ¶Deinde quæritur,an procurator constitutus† in casu permisso possit alium substituere. & an possit compromittere. vide quod no.j.e.c.penul.in glo.not.li.6.In casu tamen,quo non licet dare procuratorem,si detur,& eligat,an valeat,dicit ꝙ sic.ar.s.e.c.cum Vintoñ.,& quod ibi no.in fi. & ex hoc argue,ꝙ si quis post electionem vult obiicere, ꝙ non tenuit constitutio procuratoris, quia dominus erat in loco,in quo non poterat.dic, ꝙ ista exceptio non dēt admitti ad instātiā partis:sed iudex ex officio bene pōt. simile no. de testi. cap. per tuas.& c.cum clamor. 1. nunquid autem dn̄s habeat necesse iurare. & quid si procurator non habet mandatum ad iurandum.& si habet,per quæ verba debet iurare, not.j.e.c. pe.li.6.in tertia gl.Si autem procurator fuit admissus sine p̄stationc iuramenti, non poterit de cetero excipi nec de loco, nec de impedimēto, quasi Capitulū videatur huic exce. renunciasse:quāuis iuramentum remiserit per ignorantiam facti,q̄ plerunq; prudentissimos fallit.ff. de iur. & fac. igno. l.2.quid si maior pars contenta est iuramento. minor contradicit,dicens se paratam probare contrarium.dicunt quidam,ꝓ reuocabitur suffragium vocis suæ, non autem quicquid factum est post contradictionem,etiam si fuerit appellatum:nisi quod factum est,totum penderet ex eius voce.qa tunc totum reuocabitur,sm̄ Inno.ar.j.de re iudi. c.cum I.& A.Ho.tenet contrarium,videlicet ꝙ si fuerit appellatum, totum reuocabitur. secus si fuerit simpliciter contradictum, & quomodo.respondetur, ꝙ tūc valet, quod facit maior pars, inuita minore. dicit tamē habere locū in actibus necessariis: sed in voluntariis (vt est admittere procuratorem absentis)contradictio partis,ēt minoris, impedit factum maioris. qđ bn̄ no.Io.An.distinguit, aut tps arctabat.& sit vera opi. Inn.aut non arctabat,sed erat de tpe satis electioni faciēdæ. & tunc sit vera opi.Ho.vt.s.electio nō teneat ꝓpter vim appellationis.¶Vlterius quæritur.dicitur hic,ꝙ debet committere vni de collegio. quid si plura collegia habent vocem in electione.dic,ꝙ non est necesse,ꝙ procurator sit de collegio impediti.¶Vltimò circa hoc quæritur. quid si canonicus,q constituit procur.moritur,anteq̄ procurator eligat,& ꝓcurator de hoc ignarus eligat.postea dicit,ꝙ valet.ff.si cer.pe. l.eius qui.in procuratore ad litē isto casu dic,ꝙ expirat mādatū re integra.Insti.man.§.recte.& Cle.procur.de ꝓcura.

S V M M AE.

1 *Electio celebrata per secularis potestatis abusum non valet.*

Quisquis.

QVisquis, Eligentes per secularis potestatis abusum, ab officijs & beneficijs triennio suspenduntur, & tunc sunt potestate eligendi priuati. electus, si tali electioni consentiat, fit ineligibilis, nec valet electio. & sunt duæ partes. prima punit eligentes, & electioné vitiat, ibi[qui verò.] ¶ Nota primò, &
1 electio † celebrata per secularis potestatis abusum nõ valet. qualiter intelligatur abusus, glo. declarat, puta cum clerici sponte conuocant laicos, vt intersint electioni epi, vel prælati. j. e. c. sacrosancta. secundũ Inno. idem secundũ eũ, si clerici consensum laicorũ requirant super personis eligendis. s. e. c. cũ terra. Idem in his, qui nimis potenté aliquẽ eligunt epalis dignitatis: secus de præbendis. j. de pben. c. si. Sed Inno. latius intelligit de omnibus dignitatibus, vt dixi. s. quod plus placet Io. An. qui remittit ad no. p eũ. s. e. c. ꝙ sicut. in prin. Pondera ẽt verbum, abusum, quod sonat in vitium, vt s. dixi. secus ergo si de consuetudine, vel priuilegio hoc haberet. 63. dist. c. Adrianus. de iure pa. c. nobis. dic, vt ibi. ¶ Secundò no. ꝙ hic efficitur ineligibilis. quod intellige quò ad epatus, & quò ad alia beneficia inferiora, vt patet ibi[ad aliquem] &c. per quod comprehendit ẽt inferiores, sm̃ Ho. ¶ Tertiò no. ꝙ talis electio est irrita ipso iure. concor. 16. q. 7. c. qm̃. & adeo est hoc verũ, ꝙ qui inuestiturã recipit de manu laici, excõicatus est minori vsq; ad satisfactioné. e. q. c. deinceps. & si contra eũ agat, deponi debet, & excõicari maiori. e. q. c. cõstitutiones. ¶ Quærit glo. vtrũ iste, qui sic sensit, sit ineligibilis ipso iure, an p sententiã. tenet, ꝙ ipso iure. idẽ Gof. Inno. Host. Compo. Pe. Ab. & Egi. ¶ Secundò quero, an cũ talibus poterit eps dispensare. glo. tenet, ꝙ sic. idem Io. vt d. c. si quis deinceps. Vin. Compost. Host. Phi. hic contra. & Bar. Brix. in d. c. ¶ Tertiò quærit glo. vtrũ isti sint suspensi ipso iure, an p sententiam. & gl. dicit, ꝙ per sententiam. idem Inno. Ab. & Ho. dicunt hoc benignius. Non ob. c. cum in cunctis. vbi ipso iure priuatur. nam ibi vnica suspensio infligitur sine hominis ministerio: hic duplex, & cum ministerio hominis. vel dic clarius, vt in glo. quæ in idem recidit.

SVMMAE.

1 *Indignos promoueri ad regimen ecclesiæ multum nocet.*
2 *Superior circa confirmationem debet diligenter inquirere de persona electi.*
3 *Promotus indignè venit deijciendus.*
4 *Pœna confirmantis improuidè.*
5 *Indignos qui promouet ad beneficia, vel ordines punitur.*
6 *Confirmatio per se, vel per alium peti potest.*
7 *Exempti ante confirmationem administrare non debent.*

NIhil est. Si prælatus per suam negligẽtiã cõfirmauit indignum electum ad regimẽ animarum, perdit potestaté cõfirmandi primũ successorem, & à perceptione proprij beneficij suspenditur, & promotus deijcitur. si verò p maliciã id fecerit, grauius punietur. Electi immediatè subiecti Papæ p se, aut personas instructas adeat Papam pro sua confirmatione. & si sunt electi in concordia, & vltra Italiã, interim administrant, ita ꝙ nihil alienant. Benedicantur aũt, & consecrentur, sicut consueuerunt. h. d. & sunt duæ partes principales. In prima cõstitutionis causa. In secunda cõstitutio, ibi[irrefragabili.] Cõstitutio verò tres habet partes principales. Prima prouidet cõtra confirmationẽ eorum, qui eliguntur ad curã animarũ. Secunda ibi[epi] circa promouẽdos ad dignitates, & ordines sacros. Tertia ibi[cæterũ] circa cõfirmationem, & priuilegium exẽptorũ. prima & vltima possent subdiuidi. qđ
1 per te videas. ¶ No. prin. † ꝙ multũ obest ecclesijs indignos promoueri ad regimen animarũ, q̃ est ars artiũ. j. de æta. & qua. c. cũ sit. Sunt. n. plati. tanq̃ signum positi ad sagittã, & facile delicta eorũ trahuntur subditis in exemplũ. facit qđ no. j. de offi. ord. c. irrefragabili. in prin. & 1. q. 1. c. vilissimus. & de iureiur. c. cum quidã. ¶ Secundò no. de officio superioris
2 † circa confirmationẽ. debet. n. diligenter inquirere de psona electi, & processu electionis. idẽ in collatione ordinũ. 23. dist. c. qui eps. nec facilè posset confirmator ptendere ignorantiã, si confirmatus non reperitur idoneus. s. de elec. c. innotuit. fa. quod no. in l. cũ ita. §. species. de leg. 2. & hodie cõfirmator debet seruare solẽnitatem, de qua j. eod. c. vl. lib. 6. ¶ Tertiò no. ꝙ omnibus cõcurrẽtibus debet diœcesanus minus confirmationis impendere. & ad hoc necessariò tenet, sicut admittere præsentatum, si est idoneus. facit c. pastoralis. j. de iure pa. ¶ Quartò no. in ver. quia si secus. ꝙ indignè p-
3 motus † est deijciendus. & sic etiã post confirmationẽ posset obijci defectus. circa quod vide quæ notantur. s. e. c. ꝙ sicut. ratio colligitur ex l. sed reprobari. ff. de excu. tu. Si enim medicus corporum semel approbatus posset reprobari propter publicam vtilitatem, vt ibi: multò magis medicus animarũ. cuius si vita despicitur, necesse est, vt eius pdicatio contẽnat.
4 3. q. 7. c. tua. in fi. ¶ † Quartò no. pœnam cõfirmantis improuide. nam distinguit, an negligenter, an malitiosè peccauerunt. plus enim punitur dolus, quàm negligentia, quæ tñ non excusat pastorem. j. de reg. iu. c. quãuis. facit quod no. in l. si mora. ff. so. ma. & in l. si seruum. ff. de ver. obl. ¶ An ex eadem instantia, qua promotus deijcitur, puniatur confirmans. dicit Inno. eoipso ꝙ dicitur in sententia, superiorem in confirmatione fuisse negligentẽ, hoc ipso sequitur hæc pœna. tu dic latius, vt no. j. de reg. iur. c. quamuis. Et aduerte quia tex. dicit [maximè insufficientes scientiæ, ætatis illegitimæ, vel inhonestæ vitæ.] &c. quasi plus puniatur confirmans, si reperiat idoneus in prædictis, quàm in alijs. quia citius põt. s. de his constare, puta per aspectum, p examinationẽ, & per famã: quàm de alijs delictis occultis, in quibus posset facilius prætendere ignorantiam. facit c. vt circa. & c. nulli. coniuncto. c. si fortè. eo. tit. lib. 6. ¶ Quid autem, si superior alteri commisit examinationem, an excusetur à pœna. Host. ꝙ sic, si maliciosè non commisit. C. qui pe. tu. l. cum à matribus. & j. de pig. c. significante. secus si maliciosè commisit talẽ examinationẽ. puta quia dicebatur electus patenter illiteratus, & insuffiçiẽs. sed hoc confirmator nolebat audire, sed commisit examinationẽ idiotis, vel corruptis: vt sic transiret examinandus, & ipse haberetur excusatus. ad hoc. j. de offi. archid. c. ad hæc. hoc enim casu videtur affectator ignorantiæ, quæ idem, qđ scientia, operatur, vt j. de cland. despon. c. cum inhibitio. §. si quis verò. & dicit Io. An. ꝙ in hoc vidit peccare homines magnæ
5 reputationis. ¶ Quintò no. in ver. episcopi. † ꝙ sicut puniuntur qui confirmant indignos: ita qui promouent eos ad ordines, vel ad beneficia. nam & in ordinatione fit examinatio scrutinij. 23. dist. c. qui episcopus. & de scru. c. vno. an aũt canonicus, qui in omnibus actibus confirmationis fuit præsens, & tacuit, possit confirmatorem postea accusare, ar. ꝙ nõ. j. qui ma. accu. pos. c. insuper. dicit Host. ꝙ admittetur propter periculum animæ. ar. j. de despon. impu. c. ad dissoluendum.
6 ¶ Sextò no. in ver. cæterum. ꝙ confirmatio † potest peti per se, vel alium. & exempti debent petere confirmationem à Papa. hodie etiam à legato peti põt, vt j. e. c. abbate. lib. 6. ¶ Se-
7 ptimò no. ꝙ ante cõfirmationem etiã exempti † non debent administrare. quod dic, vt s. c. transmissam. & in c. auaritiæ. j. eo. lib. 6. ¶ Octauò no. casum specialẽ, in quo electus ministrat sine confirmatione, scilicet si sit valde remotus à curia. de quo dicã. j. Aduerte etiã, ꝙ in abbatibus benedictio succedit loco confirmationis. an autem sua beneficia vacent post adeptã possessionẽ, & ante confirmationem. dic, vt s. e. c. cũ in cunctis. facit c. cũ contingat. de æta. & qual. ¶ Nonò no. ꝙ licèt certo casu dispẽsatiuè administratio cõferat à iure platis: nõ tñ alienatio videtur cõcessa. facit. s. e. c. cũ nobis olim. & j. e. c. is cui. An aũt possit exigere debitã obediẽtiã à subditis, & iuramenta à vasallis. Archid. ꝙ sic in c. in digni-

tatibus.§.si verò.ĩ.e.lib.6.Io.An.videtur hic sentire contrarium,& remitt t ad 10.per eũ in d.§.si verò. ¶Venio ad qõnes.dicitur hic, ꝙ punitur qui confirmat indignos. similiter eps,qui promouet, vel ordinat tales. quæro ergo,qñ sit hoc verum,ꝙ puniantur isti epi promouentes indignos. Io. And. ita plenè distinguit. Nam qñq; eps promouet dignum ad ordines,& de hoc commendandus.aut promouet indignum:& tunc aut ignoranter,aut scienter. Primo casu aut ignorantia est probabilis:& excusatur,sed ordinatus deponitur. 50.dist. c.ex pœnitentibus.& de corpore viti.c.pe. aut ignorantia est supina:& non excusatur. Secundo casu quando promouet indignos scienter.& hoc põt contingere altero vnius modorũ, aut per conditionem ordinati,quia seruus.& dic,vt ĩ.de seruis nõ or.c.2.aut quia ordinatus caret beneficio. & dic, vt ĩ. de præben.c.cum secundũ.aut quia nõ habet ætatem. & dic, vt ĩ.de tempo.ord.c. vel non est compos. aut quia irregularis.& dic,vt ĩ.de biga.c.2.aut quia insufficiens sciẽtia.& dic, vt ĩ.de æta.& qua.c.vlt.& pe.aut criminosus:& tunc vterque deponitur.51.dist.c.aliquantos. nisi dispensauerit eps in casibus,in quibus potuit.ĩ.de iudi.c.at si clerici. est etiam illicita ordinatio, si fiat extra tempora constituta.ĩ. de tempori. or.c.2.& 3. vel si duo sacri ordines conferantur in eũdẽ eodem die,vt in e.ti.c.lras.& prædicta procedunt, cum quæritur de promotis ad ordines minus iustè circa non promotos ab beneficia indignè,& etiam promouentes eosdem. Ho. ita distinguit.aut promouens punitur propter negligentiam, & delicti conscientiam:aut propter solam negligentiam: aut ꝓpter solam delicti conscientiam. primo casu potestas ad superiorem deuoluitur,& negligẽs ecclesiæ,quam neglexit,ad interesse tenetur.ĩ.de præben. c. de multa. secundo casu aut commissa negligentia in maioribus beneficijs: & tunc lapsis tribus mensibus,ad superiorem non deuoluitur,vt s̃.eo.c.ne pro defectu. aut in minoribus beneficijs.& dic,vt ĩ. de concess.præb: n.c.nulla. Tertio casu quando propter delicti conscientiam: & tunc aut propter delictum commissum auctoritate abusus secularis potestatis,& in maioribus beneficijs.& dic,vt s̃.c.proxi.in minoribus beneficijs dic,vt ĩ. de iure pa. c.præterea.aut auctoritate propria: & tunc aut delictum est commissum circa personam electã,aut circa formã, aut circa confirmationc.si circa personam electã, aut in beneficijs curam habentibus animarũ,siue personatibus, aut in simplicibus beneficijs.Primo casu dic,vt s̃.e.c.cum in cunctis.§.vl. vbi puniuntur prælatus, & canonici,vt dicitur. Secundo casu.i.in simplicibus beneficijs punitur prælatus post trinam monitionẽ,vt ĩ.de ꝑben.c. graue.& de fil.presby.c. ad abolendam.Si circa formam non seruatã,aut illa,quã debet seruare is,ad quem deuoluitur potestas iur.beneficio:& tunc arbitrariè punitur,vt s̃.c.ne pro defectu.Aut propter non seruatam formam communẽ.& punitur, vt s̃.e.c. ne pro defectu.§. qui verò. Tertio casu,cũ petatur in confirmatione: & tunc,aut minorum beneficiorum: & punitur iuxta mentem Decre.graue.ĩ.de præbẽ.quis verba deficiant.aut maiorũ:& tunc non confirmabit primum successorem, & à proprijs beneficijs suspendetur,donec &c.vt in isto.c. ¶Secundò quæritur.quid si distaret modicum vltra fines Italiæ,an habebit locum qđ hic dicitur.gl. quæ incipit.licèt fines.sentit ꝙ non.& dicit,ꝙ statur consuetudini.Got.contra. imò statur huic literæ.sufficit enim ita scriptum esse, vt l.prospexit.ff.q & à quibus.& idẽ Host.qui dicit,ꝙ si curia esset apud caminũ Ebreduneñ.haberet hoc priuilegium,quis contiguũ sit.quid econtrario curia existente vltra montes, vtrũ electi in Italia poterunt ministrare ante confirmationem:videt,ꝙ sic:cũ eadẽ sit ratio contrariorum. & dicit Ho. ꝙ ita videtur de mente huius c.& ita not.Guli.& Gar.in Decre.auaritiæ.ĩ.eod.lib.6.& pro hoc facit.quia curia existente vltra montes, respectu loci ipsius curiæ Italici sunt vltramontani.& dicit Io.And.ꝙ præcisè esset standũ huic dicto, si tex.diceret præcisè vltramõtanos habere hoc priuilegium.sed dicit,ꝙ dictum priuilegium habent vltra Italiã cõstituti.Sed quid dices de vltramõtanis, curia existente vltra moñ.habebunt ne hoc priuilegium administrandi?Cõpo.ꝙ non,cũ cessent verba cõstõnis, & causa.61.distin.§.his omnibus.& pro ista opi. facit opi. Guli.& Gar.de qua.s̃. ex quorum mente videtur, ꝙ curia existente vltra montes,vltramontani dicantur habere, ex quo Italici tunc habent.& D.Io.An.consuluit hãc opi. tenendã ante factũ.hoc est ministrare non debeant:sed post factum,ponderatis verbis constitutionis,quæ ad literam non priuilegiat vltramoñ.sed cõstitutos vltra Italiã.2.q.6. vltra credit ipse vltramontanum ministrantem non incidere in prædictam pœnam in prædicto casu, maximè cum pœnales constitutiones sint restringendę,vt ĩ.eo.c.statutũ.lib.6. nec verba deficiãt, vt prædixi,nec etiã deficiat causa. cũ idẽ sit fauor ecclesiarũ, & eadem,& maior loci distantia. & hæc rõ concludit contra Guli.& Gar.ꝙ Italici non habeant hoc priuilegiũ,curia existẽte vltra mon. cũ ipsi non sint vltra, sed infra Italiam. facit quod no.ĩ.de temp.ord.c.sæpe.lib.6.vbi omnino vide super isto articulo. Old. prosequitur plenè quæst.talem.electus est remotus per 20. dietas.ante confirmationem administrauit ad preces Capituli (quia sic erat consuetudo ecclesiæ)an ceciderit à iure suo.vide per eum in 9.consilio. ¶Tertiò quæritur.iste ver.ꝙ in terris valde remotis,&c.intelligitur de exẽptis valde remotis. quia electi in concordia possunt administrare ante confirmationem.quid ergo in non exẽptis administrantibus similiter distãtibus à suo metropolitano, an poterũt administrare ante cõfirmationẽ, si fuerint electi in cõcordia: videtur,ꝙ sic.quia eadẽ est ratio:ergo idẽ ius,vt ĩ.de confir.vti c.cum dilecta.cum sim.contrarium tenet glo. magna.cũ enim ista sit quædam dispẽsatio in exemptis, non debet extendi ad alios non exemptos per similitudinem rationis,cum exorbitet à iure communi, vt l. quod verò.ff. de legi. per identitatem enim rõnis non inducitur iurium correctio.ad quod vide qđ legitur,& no.in Authẽ. quas actiones. C.de sacrosan.eccl.& hanc opi.tenẽt hic Ioã.Vin.& Host.ad hoc tamen vide quod no. in d.c.sæpe.de tempo.or. ¶ Quartò quæritur.pone,ꝙ iste electus ante confirmationem obtẽtam administrauit(quod potuit,vt in tex.) demum infirmata fuit postea eius electio. an teneant administrata interim per eũ in temporalibus,& spiritualibus, puta ordinũ,vel beneficiorũ collatio,siue etiam alia,quæ gessit, ratione publici officij.arguit primò glo.ꝙ debeant irritari. & deinde concludit contrariũ.s.ꝙ sint rata illa, in quibus administrandis habuit potestatẽ.& hanc opi.sequuntur Io.Vin.Go.& Inno.qui latius hunc articulũ prosequitur,& post eum Compo. dicũt enim,ꝙ omnia,quæ facit electus,[cui defertur à iure administratio,vel per confirmationem à superiore, valent, etiam si non fuerit canonica electio, & etiam si simoniacus fuisset in ordine,vel beneficio.nam postquàm per confirmationẽ cõsecuti sunt ius administrandi,tuitione prætoris valent gesta, etiam si remoueatur.ff.quod fal.tu.auct.l.1.§.pe.& de mino. l.ait ptor.§.permittitur. & hoc est verum, quãdiu tolerãtur. 8.q.4.c.nõne.nam si esset lata sententia contra tales, vel esset notorium eos fore suspensos,non valent gesta.ĩ. de dolo, & contu.c.veritatis.& de re iud.c.ad probandũ.& 32. dis.c.verũ.& idẽ si essent intrusi.puta quia sua, vel potentum auctoritate occupauerunt ecclesiam. cuius facta non tenent, sicut nec cuiuslibet extranei administrantis.16.q.7.c.si qs.concludere ergo,ꝙ administratio delata à iure,vel à superiore dat roburhis,quæ aliàs non tenerent. & hoc est verum.secundùm Compo.de superiore simpliciter,non de eo, qui superior nõ est,nisi in certis casibus.puta metropolitañ. qui in certis casibus tantũ habet potestatem in subditos suffraganei, vt ĩ.de offi.or.c.pastoralis. vnde refert se obtinuisse in abbatem Lingoneñ.diœce. ꝙ cassata prouisione de ipso facta per metropolitanum, qui prouidere non poterat, obligationes, & gesta

sta per illũ nõ valuerunt. Et ex prædictis infert Inno. & post eum Doc. ꝙ prælatus agens nomine ecclesiæ non repellitur per has exceptiones [tu non intrasti per ostium canonicæ electionis, tu es hæreticus. tu es symoniacus. pater tuus fuit immediatè rector ecclesię, cuius nomine agis.] confirmatio .n. tuetur omnia, vt prædixi. Non ob. secundũ Inno. ꝙ de crimine excipitur contra testem toleratum. ȷ. de testi. c. super eo. nam licèt testificari sit publicum officium, vt ff. de testi. l. 1. tamen testis illud non reddit, ratione publicij officij. idẽ Host. & idem dicit Inno. de accusatore. 3. q. 5. c. accusatores. & 2. q. 7. c. quærendum. de excõmunicatione verò an possit excipi contra prælatum, & coram quo probetur, dic, vt ȷ. de excep. c. pia. per Io. And. facit quod no. ȷ. per Inno. de procu. c. consulti. & de eo, qui. fur. or. susc. c. innotuit. ¶ Quintò quæritur. si opponitur alicui tanquàm prælato agenti, ꝙ non est ꝑlatus, puta epõ Armeniæ petenti nomine ecclesię suæ à me centum nego illum esse epm illius ecclesiæ: an debeat prius hæc exceptio examinari? videtur, ꝙ sic, tanquàm dilatoria. ff. de procura. l. Pomponius. § rati. Cõpo. tenet contrariũ. & ad contrarium sic respondet, ꝙ quidam sunt, qui agunt nomine alieno (vt tutor, curator, procura. & similes) & per prius debẽt docere de mãdato, vt d. § rati. quidam sunt, qui agunt tã quàm domini (vt si quis agit tanquàm cessionarius, vel vt hæres, vel vt prælatus.) & non debẽt se docere tales esse. quia discussio illius exceptionis debet examinari in discussione ꝓcessus. & de hoc in Spe. in titu. de actore. § 1. ver. item contra prælatum. & ver. seq. & hanc quæst. valde no. & adde quod no. s. c. transmissam. per Inn. in d. c. innotuit. & de verb. sig. c. veniens. per Inno.

S V M M AE.

1 *Canonici, vacante ecclesia, eius bona vsurpare non debent.*
2 *Expensæ quomodo fiant, si sint duo in discordia electi.*

VT præteritæ. Expensæ necessariæ, quas facit Capitulũ in ꝓsequendo electionem prælati, de bonis prælaturæ reddentur. h. d Et primò ponit. quod secundò determinat ibi [dummodo.] ¶ No. primò, secundùm Inno. & Compost. ꝙ licèt collegium eligentium cõstituatur de pluribus ecclesijs solum Capitulum ecclesiæ vacantis electionẽ prosequitur. Nam licèt in electione patriarchæ Constantinopol. clerici aliarum ecclesiarum debeant interesse: prosecutio tamẽ electionis, & ius percipiendi expensas competit solùm patriarchali Capitulo, vt hic. ¶ Secundò not. ꝙ habetur ratio omnium, quæ fiunt in negocio electionis. qđ verbũ glo. quæ incipit patet. exponit, vt habes in ea. Compo. & Inno. dicunt hic loqui de expensis factis in illis actibus electionis, ad quos Capitulum non tenetur: nec facit illas, suam vtilitatem, vel negocium prosequendo. Illas autem, quas facit de necessitate: & nisi faceret, priuaretur iure suo (puta iure eligendi) non repetit: vnde si expẽditur in citando absentes, in requirendo consiliarios, vel in adeundo notarium, istas expensas non repetit, secundùm Vin. sed Compost. placet, ꝙ omnes expensæ debeantur, siue factæ sint pro faciendo electionem, siue pro iam factã prosequẽdo. & hoc per hũc tex. qui generaliter loquitur in negocio electionis &c. Nam quãdoq; ad aliqua quis tenetur, quæ non facit suis expeñ. vt in visitatione, vt ȷ. de præscri. c. cũ ex officij. ¶ Tertiò no. ꝙ expensæ fiunt de bonis patriarchatus. quod verbum Gof. exponit, idest de bonis spectantibus ad cameram futuri patriarchæ. Ho. exponit aliter, scilicet ꝙ ab omnibus de patriarchatu contribuendum sit. ȷ. de præscrip. c. mandata. & est ratio: quia omnes tangit habere bonum prælatum. 61. dist. c. miramur. de reg. iur. c. qđ omnes. dicit tñ, ꝙ in hoc conseruabitur consuetudo, si apparet. si non apparet, satisfaciet pro mensura, cuius principaliter interest, nisi graues sint expẽsæ. quo casu dic faciendã contributionem, quæ potissimè tangit canonicos. ȷ. de præscrip. c. cum non liceat. & c. accedẽtes. & aduerte, quia licèt tex. iste loquatur in ecclesia patriarchali. idẽ in electionibus aliorum prælatorum, cum eadẽ sit ratio. ȷ. de affi. & consang. c. tua. & C. de lib. præteri. l. 1. ¶ Quartò no. ꝑ verbum, fiãt, ꝙ Capitulum has expensas faciendas potest recipere sede vacãte, & iam factas repetere, vt in tex. ¶ Quin-
1 tò no. ꝙ canonici † vacante [a] ecclesia, non debent eius bona
occupare, vel vsurpare, & contra occupantẽ prodita est pœna. ȷ. e. c. quia sępe. & de offi. or. c. pręsenti. lib. 6. Debent ergo bona per œconomum custodiri. i. per præpositum, si sit ibi idoneus: vel Capitulum prouidebit. & ipso deficiente metropoli. 12. q. 2. c. non liceat. & vide quod no. Io. An. ȷ. vt ec. benefi. c. vno. debet autem Capitulum facere inuẽtarium de minimo vsq; ad maximum. & qui aliquid subtraxit, tenetur furti, & est infamis, ad similitudinem tutoris. C. arbi. tu. l. fin. & de isto inuẽtario, & multis alijs vide in Spe. de instru. edi. §. fi. per totum. & in cle. quia contingit. § illi etiam. de religi. do. & in spe. de acto. §. 1. ver. itẽ ꝙ vult. vbi no. aliqui casus, in quibus licitum est alicui ius sibi dicere. ¶ Quærit glo. si duo
2 sint electi † in discordia, quomodo fient expensæ. dic vt in ea plenius in c. cupientes. in fi. ȷ. eo. lib. 6. & per Archi. 63. di. c. fi. item quid iuris, si quis de ordine mendicantium postulatur: an debeat expensas habere ab ecclesia. & quid iuris, si canonicus appellat contra canonicum. s. an debeat habere expensas ab ecclesia. dic, vt no. Old. in consilijs suis.

ADDITIO.

a ¶ Ecclesia vacante. Adde tex. in c. quia sæpe. eo. ti. lib. 6. & in c. præsenti. de off. or. Doc. in cle. statutum. de electione.

S V M M AE.

1 *Electio quamuis fuerit facta in concordia, tamen collatio est fienda.*
2 *Electio, si fuerit dilata post collationem, vitiatur.*
3 *Consensus electi requisitio ante electionem, ipsam vitiat.*

CVm post petitam. Electio facta post collationẽ ex interuallo non valet. & primò narrat factum electionis, quam secundò cassat, ibi [quia fraudem.] ¶ Nota primò, ꝙ hic electio fuit facta concorditer,
1 & fuit facta collatio. ex quo collige, ꝙ ẽt si electio est † in cõcordia celebrata, est fienda collatio vt dixi. s. e. c. quia pro-
2 pter. ¶ Secundò no. ꝙ vitiatur electio, † si dilata fuerit post collationem. quia quæ in præfationibus &c. ff. de verb. obl. l. Titium. Inter publicationem verò, & scrutinium potest adhiberi interuallum. quia magis ratio suadet post scrutinium publicatum, & factam collationem statim fieri electionem, quàm post scrutinium statim fieri publicationem. Ex multitudine enim scrutandorum posset subesse iusta causa retardandi publicationem: sed non potest esse iusta causa retardandi electionem post habitam collationem, secundùm Hostien. naturalis tamẽ mora interueniens inter electionem, & collationem non obest. puta depositio superflui ponderis, vt
3 l. cum antiquitas. C. de testa. ¶ Tertiò no. † ꝙ requisitio consensus electi ante electionem vitiat ipsam electionem, quę sequitur de eodem. quod tamen glo. reuocat in dubium, & tenet, ꝙ hoc solum non vitiat. idem Vin. Ia. Phi. Gof. & Moder. ex tali tamen consensu ita præmaturè præstito non est dubium in electo ambitionem notari. quia inuitus, & fugiens est quærendus. & ambiens, siue ambitiosus reprobandus, ꝑ iura alleg. in glo. & l. si qua. C. de epi. & cle. ¶ Quartò collige, ꝙ ordo procedendi in negocio electionis proditus in c. quia propter. est seruandus. & eius peruersio habet vitiare: sicut peruersio ordinis iudiciarij vitiat sententiam, vt l. prolatam. C. de sen. ¶ Opponit Ioan. An. de c. publicato. ȷ. eo. vbi interuallum inter collationem, & electionem non vitiat. sol. vt hic per eum. & de ista materia quid habeat respondere eligen-

dus, si requiritur ab eo consensus ante electionem celebratam. dic, vt no. 8. q. 1. c. in scripturis.

S V M M Æ.

1 *Verba petitionis ambigua per procuratorem declarari possunt.*
2 *Monachus translatus ad abbatiam alterius monasterij perdit vocem in priori monasterio.*

CONstitutis. Monachus vnius monasterij factus abbas in electione abbatis prioris monasterij vocẽ non habet, etiam si tale ius ab abbate, & monachis prioris monasterij sibi fuerit reseruatum. & prima pars decisa ponit petitionem actoris. secunda expressionem causæ. tertia sententiam contra actorem, & propter cãm ineptam. ¶ Nota primò, ꝙ ille, qui contendit se debere interesse electioni, debet ei exprimere cãm, si petatur. Si ergo non peteretur, procederet petitio generalis, vt l. si ex multis. C. de anna. excep. & qđ no. in cap. abbate sanè. de re iu. lib. 6. & ĩ. de lib. ob. c. 1. & 2.
1 ¶ Secundò no. ꝙ verba † petitionis ambigua, siue generalia possunt declarari per procuratorem. quod est verũ, quando fuissent ab eo prolata: secus si à domino. tunc enim non videtur interpretatio procuratori concessa, vt no. Azo in summa de rebus du. facit quod no. Inno. s̃. eo. c. quia propter. & Bar. in l. inter stipulantem. §. si Stichum. ff. de ver. ob. ¶ Tertiò no.
2 ꝙ monachus † translatus ad abbatiam alterius monasterij ꝑdit vocem in monasterio priori: sicut translatus ad aliam ecclesiam perdit primam, vt ĩ. de præben. c. de multa. & hoc verũ in his, quæ se non compatiuntur adinuicem: secus in compatibilibus. tunc enim per acquisitionem alterius non perdit, sed retinet quis primum, vt l. senatores. ff. de senato. facit l. legatis. §. si ex officio. ff. de leg. 3. ¶ Quartò no. ꝙ intantum monachus translatus ad abbatiam priuatur voce in priori monasterio: ꝙ non potest sibi ex pacto reseruari. Sed contra istud oppo. & videtur, ꝙ possit vni monacho tanquàm monacho vox concedi, vt sua vox tñ valeat, quantum alterius monachi. quia ibi salus, vbi multa consilia. prouer. 24. & quod à pluribus quæritur &c. de offi. deleg. c. prudentiam. Item pòt hoc consuetudine introduci, vt illi, qui non sunt de collegio admittantur ad electionem, vt s̃. c. scriptum. ergo & per pactum. quia qui pòt vnum, pòt reliquum, vt no. in rub. C. de decu. lib. 10. Solent enim ad electionem religiosi vocari, vt no. s̃. eo. c. ne pro defectu. So. propter has rões fatetur Ho. ꝙ per pactum possit concedi vox non habenti. Nõ ob. istud c. secundũ eum, quia hoc ideò non valuit: quia agebatur, vt isti monachi translati remanerent monachi prioris monasterij. & hoc fieri non pòt, vt in c. vlti. ĩ. de relig. do. & hoc dictũ Host. est verum, secundũ Io. And. quò ad hoc, vt monasterio vacante, possent monachi vni monacho cõmunicare ius eligendi, & vocem pro illò actu, vt s̃. in c. cum in Comeñ. in gl. fi. sed monasterio non vacante, non possunt monachi extraneo monacho nomine suo concedere ius vocis: nec valet talis concessio non facta ecclesiæ, sed personæ, siue sit monachus; cui facta est talis concessio, siue canonicus secularis. & hoc ideò, ne aperiatur via concessioni, seu prouisioni beneficij non vacantis. de conces. præben. c. ex tenore. & c. fi. & hoc tenet Compost. licèt alij contra, secundùm eum. ¶ Quæro. si eligatur abbas alicuius monasterij, qui præsideat alijs monasterijs: an omnes abbates illorum monasteriorum intererunt electioni illius abbatis. glo. ꝙ sic. 66. distin. c. 1. licèt aliter dicat Inn. in c. volentes. de priuile. & in c. 1. de relig. do.

S V M M Æ.

1 *Vota canonicorum diuiduntur.*
2 *Publicatione consensuum facta, ad electionem procedi debet.*
3 *Deportatio ad sedem episcopalem non habetur pro electione.*

a EcclesiaVestra. Electio debet fieri verbo, a vt de illo, in quem consenserit maiore pars, Capituli, & nõ respectu aliorum tantùm: sed etiam respectu ipsius Capi
1 tuli. h. d. ¶ Nota primò, ꝙ vota † canonicorum diuiduntur quandoq; inter tot, ꝙ neuter de collegio electus habet maiorem partem. Pone enim ꝙ 12. erant canonici. quinque nominauerunt Thomam. quatuor Cancellarium. tres alios tres. & sic nullus electus habuit maiorem partem, sed respectu aliorum Thomas habuit maiorem partem, no. gl. ꝙ ad hoc vt valeat electio, requiritur, ꝙ sit facta à maiori parte Capituli, nõ à maiori parte respectu aliorum tantũ. & hoc est verum, qñ actus geritur à pluribus tanq̃ ab vniuersis: secus si tanquàm à singulis (puta patronis.) tunc enim si ex 7. patronis tres eligerent vnum. duo alium. & alij duo alium, præferretur electus à tribus, qui faciunt maiorem partem aliorum. ĩ. de iure patro. c. quoniam. ratio est, quam dixi. quia patroni non consentiunt vt Capitulum, sed vt singulares, secundùm Vin. Compost. & Egi. quid de iudicibus, an sufficiat, ꝙ plures concordent respectu aliorum. vide in spec. de sen. prola. §. iuxta.
2 circa prin. ¶ Secundò no. † ꝙ post publicationem consensuum, & collationis tractatum, debet procedi ad electionẽ. & hoc statim post prædicta: aliàs producta diutius, non valeret, iuxta no. s̃. c. cum post. ¶ Tertiò no. ꝙ deportatio † ad se
3 dem, vel thronum episcopalem non habetur pro electione: videretur enim nedum electus appetere dignitatem, & locũ non debitum occupare: imò si inuitus deportaretur, vt fit quandoq;, statim dimissus fugiat, & locum relinquat. ad hæc de spon. c. ad id. & de despon. impu. c. ex literis. secũdũ Ho. ¶ Oppo. eligentes Thomam peccauerunt in forma, deportando, non eligẽdo: ergo ad alios, quamquàm pauciores, deuoluta fuit eligendi potestas. & sic debuit valere. s̃. de postu. c. gratum. & c. bonæ. & s̃. eo. c. cum in cunctis. Solu. contraria locum habent, cum eligitur scienter indignus: quia tunc eligentes sunt ipso iure priuati: secus si peccauerunt in forma. quia tũc sunt priuandi, vt ĩ. e. c. Cumana. ergo electio ab alijs non tenuit ante cassationem. ¶ Secundò op. & videtur, ꝙ idẽ sit verbo exigere, quod demonstrare facto, vt ĩ. de ap. c. dilecti. & c. vt nostrum. & ff. si cer. pet. l. certum. Sol. vt in glo. & ideo. nã in electione requiritur verbalis electio. ĩ. de app. c. ab eo. lib. 6. quandoque enim plus operatur verbum, quàm factum, vt hic. quandoque æquale, vt probant hæc iura. quãdoque plus est factum, quàm verbum, vt ĩ. de foro compe. c. si diligenti. & de cle. non resi. c. relatum.

ADDITIO.

a ¶ Fieri verbo. vide tex. in c. ab eo. de appel. lib. 6. & tex. in c. existimant. 11. q. 3.

S V M M Æ.

1 *Abbas esse non potest, qui non est professus.*
2 *Canonicus regularis in abbatem eligi potest.*

CVm in magistrum. Nõ professus in abbatem assumi non pòt. concor. s̃. eo. c. cũ cãm. quod tñ loquitur in promouẽdo, hic in promoto. illud. s̃. e. c. cũ ad nostrã. loquitur in eo, qui nondũ erat monachus. & sic nullum superfluum, secundũ Abb. ¶ No. primò procemium.
1 ¶ Secũdò no. ꝙ nõ professi † non pñt eligi in abbates. & intellige de non professis tacitè, sed expressè, sñ Abb. An aũt ad tpales administrationes monasterij possint assumi nõ professi. Egi. ꝙ sic. cum illi sint quasi castaldi. & idem dicit de laicis. quod est correctum, cum in talibus requiratur expressa professio per concilium Vieñ. de statu regu. c. ne in agro. §. sanè. ¶ Tertiò no. argu. in ver. mandamus. secundũ Boat. ꝙ
2 canonicus † regularis potest eligi in abbatem. quod dic hodie, vt no. in Clem. cum Romañ. ĩ. eo. titu.

Præ-

SVMMAE.

1 *Præsentes ad electionem sunt vocandi.*
2 *Clerici diuersarum ecclesiarum quandoque conueniunt in electione celebranda.*
3 *Electio, quæ non peruenit ad maiorem partem Capituli, est nulla.*
4 *Electores peccantes in forma eligendi priuantur potestate eligendi.*
5 *Verbum, consuetudinis, simpliciter prolatum intelligitur de præscripta.*

CVmana. Electio facta à nō maiori parte Capituli, & omissa collatione, non valet. Primò narrat factum. Secunda ibi.
1 [18.] illas irritas exprimit, & electores punit. ¶ No. primò, ꝙ præsentes † debent ad electionem vocari: absentes verò an vocentur in causa electionis, & alijs causis. dic vt no. in c.
2 si canonici. de offi. ord. lib. 6. & c. præsentium. de testi. eo. tit. & c. cum in ecclesijs. de preben. ¶ Secundò no. † ꝙ in electione celebranda qnq; conueniunt clerici diuersarum ecclesiarum. de quo. s. e. c. scriptum. ¶ Tertiò no. ꝙ qn̄ dubitatur, an aliqui habeant vocem, vel non in electione, vtilis est protestatio. nam sine protestatione admittendo aliquos, eorū voces
3 augerent numerum, vt j. dicam. ¶ Quartò no. ꝙ electio, † quæ non peruenit ad maiorem partē Capituli, est nulla. nā habentes voces erant. 18. canonici, & tres abbates. & sic 21. archipresbyter fuit electus à 9. canonicis, & vno abbate. & sic à 10. archidiaconus verò à 7. canonicis, & vno abbate. & sic ab 8. & sic neuter peruenit ad maiorem numerum totius Capituli. concor. s. e. c. ecclesia vestra. si tn̄ vox archipresbyteri electi esset computata in numero eligentium, fuissent 11 voces. & sic in media voce fuisset excessus: sed vox electi non cōputatur in numero, secundū glo. quod est verū, cum procedit per viam scrutinij: secus si per viam compromissi, vt no. s. eo. c. cum in iure. ¶ Quintò no. in ver. si inquisita. ꝙ nō sufficit probare quasi possessionē iuris eligendi. de quo. j. di-
4 cam. ¶ Sextò no. in versi. vnde nos. ꝙ electores † peccantes in forma priuantur potestate eligendi, etiā si electio fuit nulla propter defectum numeri. videretur enim, ꝙ omissio formæ non noceret, postquàm alia ratione electio erat nulla: & ideò electores non priuati. cuius contrarium dicit tex. quia in istis spiritualibus punitur affectus, & præsumendo de facto: licèt non sortiatur, vt no. Inno. in c. propter j. de appel. ¶ Septimò no. ꝙ ex eodem processu habito cum electis, seu cum electo puniuntur electores, si in processu electionis ipsos constiterit deliquisse. de quo dic, vt j. de re iudi. c. quamuis. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ ista protestatio producit effectū, ꝙ voces istorum, qui fuerunt admissi, non computentur in numero, si admitti de iure, vel consuetudine non debebant. Sed contra, quia protestatio fuit contraria facto. prætendere enim, ꝙ non debet admitti, & admittere sunt opposita. ergo protestatio nulla. & per factum contrarium videtur à protestatione recessum, vt s. de constitu. cum M. Ferrarieñ. Sol. hic fuerunt concordes de protestatione cleri, & Capituli. protestatio ergo conuentionalis reseruat ius protestanti. & intellige, ꝙ requiritur consensus expressus illius, contra quem fit protestatio: licet Io. dixerit, ꝙ valet protestatio facta præsente aduersario: nisi ipsi aduersarius contradicat, vt no. 27. dist. c. 1. Inno. Compo. & Host. hic dicunt contrarium. s. ꝙ requiritur consensus, vt dixi. vbicūq; ergo est dubium ius illius, qui petit ad electionem admitti, est protestatio necessaria. Et idem, qn̄ laici violenter se ingerunt electioni, nec canonici audent ipsos repellere. & hoc est verū, quando est tanta violentia, ꝙ caderet in constantem. quia tunc bene ostendit animi dissensum: alias protestatio non excusat protestantē. j. de sponsa. c. cum locum. Excōicati aūt, suspensi, & alij iure eligendi priuati, an debeant violenter expelli, uel cū dicta ꝓtestatione admitti. dic, vt. s. eo. c. illa. & circa istam protestationem tangit Inno. q. talē. Quidam fatuus aduocatus fecit protestationem suam isto modo. protestor, ꝙ nō intendo cōsentire in iurisdictionem vestram. & saluis istis protestationibus (à quibus propter aliqua, quę dicam, vel dico, recedere non intendo) peto mihi fieri copiam vestræ iurisdictionis, & libelli. Iudex sapiens debet dicere. & ego reputo te contumacem. 11. q. 3. c. certum. & de verb. sign. c. ex parte. §. ad intelligentiam. vnde poterit excōicare: quia maior est ista contumacia, quàm aliqua alia: secus si addat in protestatione, nisi inquantum de iure habeo. & ista qō Inno. est additio, quam qui reperit incorporatam, habet alias additiones. ¶ Secundò oppo. ad ver. si inquisita. vbi dicitur, ꝙ si constiterit inquisita voto ipsorum: tamen si de iure, vel consuetudine iam præscripta eis non competat, voces non numerantur. Sed contra de c. cum ecclesia Sutrina. j. de causa pos. & c. consultationibus. de iure pat. in quibus dicitur, ꝙ sufficit quasi sola possessio, et si de iure ius eligēdi spectet ad alium. So. qnq; illi, qui sunt in quasi possessione, neminem eligunt, sed excluduntur ab alijs eligentibus: & tunc talium exclusio (quæ idem, quod spoliatio, operatur) reddit electionem eligentium nullam, vt ibi. quandoq; habentes quasi possessionem non excludunt: sed cum alijs ad eligendum admittuntur cum protestatione. & tunc aut illi consentiunt protestationi: & debent postea probare titulum, vt hic: nec sufficit probare solam quasi possessionem, per illum consensum adhibitum. Quandoq; ipsi protestationi non consentiunt: & tunc sufficit quasi sola possessio ad hoc, vt eorum voces in numero computentur: & si eis exclusis procederetur ad electionem, electio non teneret, vt d. c. cum ecclesia. & ita sentit Io. An. super glo. cui consenserunt. in fi. ¶ Tertiò oppo. dicitur hic, ꝙ ius eligendi potest istis competere de consuetudine iam præscripta. Sed contra imò videtur, ꝙ præscribi non possit: quia ad essentiam præscriptionis regulariter requiruntur duo. s. possessio, & ꝙ sit continuata, vt in reg. sine possessione. de reg. iu. lib. 6. & l. nunquàm. §. 1. ff. de vsucap. & l. 1. §. hoc tantummodo. C. de vsucap. transf. Sed in iure eligendi, cum sit incorporalis res, deficit possessio, nec traditionem recipit, vt l. seruus. §. incorporales. ff. de acqui. re. dom. Item posito, ꝙ esset ibi reperire possessionem: tn̄ non est ibi dare possessionem continuā. qa non continuè vacat ecclesia, sed per temporū interualla: ergo præscriptio non procedit, nisi tanti temporis, cuius non stat memoria in contrarium, vt l. seruitutes. ff. de serui. hic autem dicitur, ꝙ sufficit consuetudo præscripta in iure eligendi, quare malè. So. Io. And. soluit contrarium multis modis: sed illa videtur vera, ꝙ electio causam naturalem habere dicitur, & continuam. quia quotidie est apta ad eligendum, si ecclesia vacaret: sicut stillicidium dicitur habere perpetuam causam. quia naturalem actum ad aquam recipiendam, si semper plueret, vt l. formam. ff. de serui. vrb. præd. Ego autem dixi de hoc in d. c. cum ecclesia Sutrina. remisi ad no. p Bart. in l. iusto. §. non mutat. ff. de vsucap. & l. 1. in prin. ff. vti possi. vbi etiam de hoc per eum. ¶ Querit Io. And. pone quòd duo occurrant, quorum vnus se dicit esse in quasi possessione canonicatus, & præbendæ. alter verò asserit, ꝙ & si non possideat: ius tamen habet in eisdem canonicatu, & præbenda, & vterq; petit se admitti ad eligendum, quis sit admittēdus isto casu. dicit Io. An. cautè facit Capitulum vtrūq; admittēdo sub hac protestatione, scilicet vt vox eius præstet suffragium tantū, de quo constabit, ꝙ ipsum præstare debet, & nō alterius: si tamen Capitulo constaret de bona fide possessionis vnius, ipsum debet admittere. quia ius eligendi dicitur ꝓuenire ex quasi possessione, non ex titulo. j. de iure pat. c. consultationibus. si autem Capitulum scit illum malæ fidei possessorem, non debet vocare: nec tamen debet venientem violenter eijcere: sed eius vox non præstabit suffragium. quia nō spectant hæc commoda ad malæ fidei possessorem. C. de cōdi. ex

di.ex lege.l.malæ fidei. Vox aũt domini etiam non possessoris isto casu præstabit suffragium, quando scilicet alius possidet mala fide, secundũ Inno. & nisi forsan talis sit malæ fidei possessor, cuius factum tuetur prætor, vt ĩ. de iure pa.c.consultationibus.secundũ Inno. Ho. & Compo. facit quod plenè legitur, & no.de resti.spo.c.in literis.& de materia protestationis dic, vt s̃.de consti.c.cum M. Ferrarien. & in reg. in generali.de reg.iur.lib.6.in Mercuri.& l.non solũ.§.fin.ff.de oper.no.nun.per Bar.¶ Vltimò colligit Io.An.ꝙ verbũ,† cõ
5 suetudinis, simpliciter prolatum intelligitur de præscripta: quod melius hic probatur, quàm alibi, coniuncto principio: vbi fecit mentionem de consuetudine simpliciter, & circa finem interpretatur de consuetudine iam præscripta.

S V M M AE.

1 *Successor potest reuocare illa, quæ malè gesta reperit à suo prædecessore.*
2 *Electio libera esse debet.*
3 *Ius eligendi prælatum in ecclesia collegiata non cadit in laicum.*

SAcrosancta Patrono laico non potest competere ius eligendi, etiã per compositionem. quam secundò reuocat, ibi [attendentes.] ¶ No. primò, ꝙ reprobata compositio super re ecclesiastica non firmatur consensu Capituli.requiritur.n. ꝙ consensus sit legitimus super iure concessibili: aliàs abbas cum Capitulo nõ præiudicat ecclesiæ, vt hic.facit l. iubemus. & Authen. hoc ius porrectum.C.de sacrosan. ec. ¶ Secundò
1 no.ꝙ successor † potest reuocare illa, quæ malè gesta reperit à prædecessore suo. ipse autẽ, qui malè alienauit, an possit.dic vt in c.nosti.s̃.eo.& c.diuersis fallacijs.ĩ.de cleri.coniug.facit quod no.in l.cum vir prædium, ff. de vsucap. ¶ Ter-
2 tiò no.ꝙ electio † debet esse libera: nec pót arctari, ꝙ eligat certus de incertis.quod dic, vt no. s̃.e.c.cum terra.¶ Quartò
3 no. ꝙ ius eligendi † prælatum in ecclesia collegiata non cadit in laicum.similiter nec in ecclesia non collegiata, vt ĩ.e. c.Messana. ius aũt presentandi bene cadit in laicum, vt ĩ. de iure pa.c.postulasti.¶ Quintò no.ꝙ illud, quod est perniciosum exemplo, est reuocãdum, etiam si non esset aliter malũ. 63.dist.§.verũ.& c.cum Adrianus.& 21.dist.c.neque. ¶ Sextò no.ꝙ qñ contractus est nullus (vt erat ista cõpositio) potest ille, in cuius præiudicium facta est, liberè vti iure suo.hic enim compositio erat nulla ipso iure; quod patet; quia Papa aliter ipsam non cassat: sed dicit [non obstañ.] & c.ex quo collige, ꝙ sicut electio, quæ est ipso iure nulla, non impedit secundã: ita irrita cõuẽtio, siue ordinatio ecclesiæ nõ impedit secundã ordinationẽ eius: licèt Gof. dixerit opus esse restitutionis beneficio. ¶ Vltimò no.ꝙ assensus patroni est requirendus post electionem celebratam in ecclesia collegiata: nõ aũt ante: si aũt consentire noluerit, nec iustã cãm pretenderit, non minus est electio confirmãda. arg. ĩ. de temp.ord.c. ne eps.& c.præcedenti.& no.Io.ĩ.c.proxi.super g'o.1.¶ Oppo.& videtur, ꝙ patroni laici possint eligere simul cũ clericis prælatum in ecclesia collegiata, vt ĩ. de iure pa. c. nobis. ¶ Item opp.de cõsuetudine, quæ est Bononiæ, vbi parochiani, etiam non patroni, eligunt capellanos in capellis.So.ad c. nobis. dic, ꝙ ex vi priuilegij in fundatione concessi potest id competere, vt in contrario. Ad hoc enim vt laici facilius inuitentur ad fundandas, & dotãdas ecclesias, permittit eis reseruare dictum ius: sed postquàm ecclesia est fundata, non potest ex conuentione huic subijci seruituti, vt hic.nã & alibi cẽsus impositio à principio toleratur: sed noui impositio reprobatur.ĩ.de censi.c.prohibemus. & C.no. vecti. in rub. & nigro. Ad illud, quod obijcitur de parochianis eligẽtibus capellanum.dic, vt no.Spe.in ti.de iure pa.in ver.& no.ꝙ parochiani.& qđ no.Io.And.in reg. qđ alicui gratiosè.in mercur. vbi quærit, nunquid parochiani possint præscribere præsentationem rectoris suæ ecclesiæ parochialis: cũ illud sit solum patronis gratiosè concessum, & nõ alijs.dic vt ibi. ¶ Secũdò oppo.dicitur hic in ver. volumus. ꝙ abbas potest istũ prioratum liberè ordinare, sicut alios prioratus.& sic innuit, ꝙ ad solos abbates spectat ordinatio. Sed contra, imò videtur, ꝙ ad Capitulum, & cõuentũ, vt ĩ.de statu mo.c.1.Solu. de iure cõi pertinet ad vtrũq;, vt in contrario: sed ex consuetudine, vel priuilegio speciali potest pertinere solùm ad abbatẽ, vt hic.& ĩ.de his, quæ fiunt à præla.c.ea noscitur. & de foro cõpe.c.cum contingat.circa enim beneficiorum collationem, vel etiam electionem consuetudo præiudicat iuri scripto.s̃. eo.c.cum ecclesia Vulterana.

S V M M AE.

1 *Tempus electionis præfixum potest à principe arctari.*
2 *Consilium aliorum ex necessitate in electione aliquando exigitur.*
3 *Compromissarijs potest arctari tempus satis breue.*
4 *Paria sunt non requirere consilium, vel tempore incompetenti.*
5 *Consilium sequi, qui tenetur, an teneatur sequi, si sit malum.*

CVm in veteri. Qui cum consilio aliquorum tenetur eligere, in tractatu electionis illorum consilium requirere debet, & congruo tempore expectare respõsum.h.d.Et prima pars ponit electionis formã.Secunda causę commissionem, & iudicum relationẽ ibi [relato igitur.] Tertia causæ diffinitionem, ibi [cũ autem.] ¶ No. primò, ꝙ
1 tempus electionis † præfixũ potest arctari à principe. simile.ĩ.de his, quę fi.à maio.par.Cap.c.ex ore. & an dies termini computetur in his.40.diebus hic præfixis ad eligendũ, remittit Io.An.ad no.per eum ĩ.de appel.c.super eo.il 2. ¶ Secundò no. ꝙ in electione quandoq; exigitur aliorum consi-
2 lium † de necessitate: nec per hoc perimitur eligendi potestas.& sic remanet electio in substãtia, vt ĩ.declarabo.¶ Tertiò no.ꝙ Papa mãdat requiri consilium fratrũ prædicatorũ, scilicet istius. G. qđ autem si plures essent eiusdem nominis. dicit Vin.ꝙ ille erit consultor, quem Capitulum elegerit: cũ in eius fauore sit facta dicta adiectio. Ex quo colligit Compost.ꝙ huic cõsiliario, & alijs ministrabuntur expensæ de bonis dignitatis, ad quã ordinandã veniũt, vt s̃.eo.c.vt præteritæ. ¶ Quartò no.ꝙ licèt Papa mandauerit electionẽ celebrari per Capitulum cum consilio prædictorum, non videtur tamen eis adempta potestas eligendi per viam compromissi. quia satis Capitulum videtur eligere, per alios eligendo, vt s̃. eo.c.in causis.§.quia verò.¶ An aũt in hoc compromisso fiẽdo teneatur Capitulum requirere prædictorum consiliũ.Inno.& Compost.ꝙ non: sed sufficit, ꝙ compromissarij requirantur in electione. Alij cõtra.nam sicut in principalibus, sic in accessorijs: & in eligendis compromissarijs est illorum cõsilium requirendum.de offi.deleg.c. præterea.nam posset fieri fraus mandato.s.assumendo tales consilium, nũ consequerentur quod fortè principales susciperent reuerenter. Host. dicit, ꝙ opi.Inno.& Compost.est iustior. secunda æquior, & securior. ¶ Quintò no. † ꝙ compromissarijs potest arctari
3 tempus satis breue ad eligendum.s. vsque ad consumptionẽ vnius cãdelæ.& hanc metam non redarguit Inno.& quid iuris, si vento, vel alio modo extingueretur dicta candela: & vna, vel plures horæ fluerent, antequàm posset reaccendi: an adhuc duret potestas.dicit Host.boni viri arbitrio remittendum, qui considerabit, quantum candela durare potuisset, si non fuisset extincta.ar.ff.de ver.oblig.l.interdũ. 1.respon. & dat consilium Host.ꝙ ponatur candela in laterna magna, & forti eleuata à terra: ita ꝙ manu tangi non possit, aliquibus fidis ad ipsius custodiã deputatis.¶ Sextò no. ꝙ vnus ex consiliarijs præpositis ad consulendũ in negocio electionis potest eligi à Capitulo: quod quando verũ sit, dicam.ĩ.¶ Septimò no.in ver.relato.ꝙ in tractatu electionis est cõsilium requirendum:

quirendum: non ergo sufficit ex postfacto habere consiliũ: quod debet electionem præcedere, & non sequi. quod verbũ no. quando autem in dispositione requiritur consensus, vel auctoritas: an sufficiat, si sequatur. dic vt l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. hære. & iste tex. dum dicit [in tractatu electionis consilium requirendum] probat, ꝙ in compromisso fiendo consilium exigatur: quia non pōt negari, quin compromissum fit de tractatu electionis. ¶ Octauò no. ꝙ pa
4 ria † sunt non requirere consilium, vel requirere tempore incompetenti. hoc est propè finem. simile dicit lex in nunciatione, quam facit emptor venditori. non enim debet nimis sero denunciare, vt ff. de euic. l. si rem. §. quolibet. ex quo notāt Egi. & Gof. tria. Primum contra quærentes, qui non expectata conditione responsionis, opponunt. 11. q. 3. c. eorũ. Secundum contra vocatos ad iudicium, qui nimis tempestiuè recedunt. 10. q. 3. c. certum. Tertium, ꝙ si citatus tardè accessit. quod no. Io. An. ĵ. de reg. iur. c. imputari. lib. 6. in mercur. vbi quęrit de promoto ad ecclesiam parochialem, qui distulit ꝑ moueri vsque ad vltima quatuor tempora, & in multis quatuor temporibus nullo modo potuit: an sit priuatus beneficio, per c. licèt canon. e. tit. lib. 6. tenet, ꝙ non, vt ibi plenè per eum. ¶ Nonò no. ꝙ qñ mandatur aliquid fieri cum consilio alicuius, non solum debet haberi consilium, sed expectare responsum tempore: aliàs non valet electio, tanquàm omissa forma præfixa ab homine. s̄. de rescrip. c. cum dilecta. ¶ Decimò no. in ver. cum autē. ꝙ debet requiri de persona certa, & non generaliter requirendum. Host. tamen tenet, ꝙ canonici non tenentur hoc casu nominare personam: sed in genere debent quærere à consiliarijs, de quo consulant. & illi debēt deliberare, & statim respondere, non præcipitanter, nec nimis morosè. ff. de admi. tu. l. tutor qui. & hoc arbitrabitur bonus vir. ff. de iur. delib. l. ait prætor. & de offi. deleg. c. de causis. ¶ Vltimò no. ꝙ non est parcendum illi, qui nimis se arctauit. ff. si quis cau. l. 2. §. si quis tamen. & qui satisd. cog. l. si fide iussor. §. 1. cum simi. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ fuit electus vnus ex illis consiliarijs in archiepiscopum: & tamen mandatum fuerat Capitulo, ꝙ eligeret cum consilio omnium trium. & sic videtur, ꝙ non potuerit eligi vnus ex ipsis. quia non potest esse consiliarius, & electus. & sic non videtur eligendo talem posse formam seruare. Ex quo concluditur, ꝙ non valet electio contra formam, vt s̄. de rescrip. c. cum dilecta. Solu. dicit glo. eligere vnum ex ipsis non est contra formam, sed præter formam. vel aliter: sicut plures compromissarij possunt ex seipsis vnum eligere, vt s̄. eod. c. cum in iure. ita electores in vnum ex consiliarijs consentire. plus enim operatur consensus, quàm consilium, vt ĵ. patebit. Si ergo qui tenetur præbere consensum, vt ibi: multò magis qui tenetur præbere consilium, quod minus. Et licèt istud dictum videatur probabile: tutius tamen est, secundũ Io. And. requirere consilium illius, vt satisfiat formæ mandati, & requiratur in genere. vos de quo consuleretis? posset enim consulere de tali, ꝙ habentes ꝓpositum eligendi eum, mutarent intentionē, & traherent eos in suam sententiam, vt ff. de arbi. l. item si vnus. §. fi. cum l. seq. & si quærerent ab eo, de seipso pōt, secundũ Host. pura conscientia dicere. non sum sufficiens. Si tamen canonici, requisito debito modo sociorum consilio, ipsum eligant, securè consentiat: & sic seruatur forma, nec iura violantur. & prædicta procedunt, cum simpliciter dictum fuit, ꝙ cum consilio istorum trium eligant. si aūt dictum esset, ꝙ de consilio, & assensu. putat Host. ꝙ idem. s. ꝙ electus de consensu dominorum possit consentire electioni de se factæ: secus si dictũ esset, de assensu concordi. tunc enim non possent consentire, & consulent in vnum de seipsis, secundũ Io. An. ¶ Secundò op. dicitur hic, ꝙ non sufficit requisiuisse consilium: licèt debuit expectasse responsum. Sed contra. frustra expectatur tēpus, cuius nihil operatur euentus, vt ff. ad Vell. l. aliquando. Sed cum isti electores nō teneantur sequi consilium, vt ĵ. de arbi. c. cum olim. ergo est superfluum expectare respōsum. Sol. glo. quæ incipit, & sic videtur. sentit istud contrarium, & non soluit. Dic ergo, ꝙ debet expectare responsum, propter rōnem, quam dixi: quia posset illos trahere in suam sentētiam, vt d. l. item si vnus. §. fina. & l. si in tres. ff. de arbi. ¶ Venio ad quæst. & primo quæro, an isti electores, qui debent celebrare electionem cum consilio istorum trium, debeant etiā cōsilium sequi, adeo ꝙ non valeat electio præter, vel contra cōsilium celebrata. glo. prædicta videtur dicere, ꝙ aut dictum fuit, ꝙ cū consilio tenerentur eligere: aut cum consilio, & assensu. Primo casu tenentur electores consilium requirere, sed non sequi. Secundo casu tenentur requirere, & sequi. Io. An. distinguit quatuor casus. nam quandoq; Capitulum non pōt eligere sine licentia alterius: qñq; non potest eligere sine consilio: qñq; sine consensu: quandoq; sine requisitione voti. Ista enim quatuor diuersa sunt, & diuersum producunt effectũ. Primo enim casu quando electio facienda est de licentia alterius, non requiritur eius præsentia: sed sufficit petere licentiā die etiam non assignato ad eligendum, vt ĵ. eo. c. fina. Secundo casu, qñ consilium requirendum est: tunc habet locum quod hic dicitur, ꝙ est requirendum consilium in tractatu, & congruo tpe expectandum responsum: sed ipsum cōsilium necessariò non tenetur sequi, vt d. c. cum olim. de ar. Tertio casu, vbi requiritur consensus: & tunc aut requiritur de consuetudine: & tunc tanquàm odiosa interpretatur strictè, ꝙ requiratur iam facta electione, vt s̄. eo. c. cum terra. & hoc casu si consensum pręstare noluerit, nec iustā cām prætenderit, non minus erit electio confirmanda. Quandoq; verò consensus requiritur non de consuetudine, sed ex pacto, siue sine conuentione. Et idem, nisi consuetudo aliter fuerit interpretata. arg. expressum. s̄. de consue. c. cum dilectus. & prædicta, quæ dixi, ꝙ consensus est requirendus (si hoc operatur consuetudo, vel pactum:) habet locum in personis ecclesiasticis, sed laicum consuetudo, vel pactum iuuare non posset, vt patet in his, quæ notantur. s̄. c. proxi. quandoq; cōsuetudo, vel conuentio ita dictat, ꝙ sine consensu collegij, vel personæ ecclesiasticæ non fiat electio: tunc requiritur [in tractatu electionis. ĵ. de iure pa. c. nobis. §. 1. quandoq; consensus requiritur de speciali mandato Papæ: puta mandat, ꝙ sine speciali mandato talis non eligatur: in quo casu necesse est, ꝙ ante electionem in personam eligendam consentiat. & sic dicto casu non potest habere locum forma scrutinij: & ꝑ solam formam prouidebitur compromissi: vt sic forma mādati seruetur, vt s̄. de rescrip. c. cum dilecta. Quarto casu, qñ votum alicuius requiritur, recurre ad no. s̄. e. c. scriptum. & c. quia propter. & hæc vera secundũ Ho. nisi ex verbis conuentionis, & qualitate personarum, vel ecclesiarum citra, vel vltra arbitrari valeat bonus iudex. ĵ. de transac. c. fi. Do. Bar. in hac materia (an. s. quando aliquis alicui dispositioni adijcitur vt consultor, valeat dispositio sine eius consilio celebrata) sic distinguit. nam quandoq; quis adijcitur vt collega eiusdem officij: quandoq; vt auctoritatem præstans: quandoq; vt consultor. primo casu, an vnus possit sine alterius consilio, non est materia hic: sed distingue, vt ipse no. in l. 1. §. si plures. ff. de insti. Secundo casu quando adijcitur, vt auctoritatem ꝑstans: & non potest actus celebrari sine eius auctoritate. vt ff. de bo. eorum. l. si pupillus. in fi. & l. si fundus. & l. cum hi. in prin. ff. de transac. Tertio casu quādo adijcitur vt consultor ille, qui non est, nec esse potest particeps officij: (vt mulier in officio tutelæ, vel frater minor in executione testamenti, vt in Cle. exiui. de verb. sig.) & de vrbanitate pōt eius consilium requiri: sed de necessitate non constringitur, vt l. quidam decedens. §. Papinianus. ff. de admi. tut. aut talis consultor pōt esse particeps officij: & tunc aut adijcitur vt consultor ei, qui habet auctoritatem à lege: aut ei, qui habet auctoritatem ab homine. Primo casu aut adijcitur vt consultor à lege: & debet requiri. ff. de suspec. tu. l. impuberibus. & Insti. de suspec. tu. §.

tu.§.impuberes.& in Authen.de non alie.§. quod autem.aut ab homine: & tunc de necessitate nō tenetur requirere consilium,vt l.Titium,& Mæuium.in prin.ff.de admi. tu.Secūdo casu cum adijcitur vt consultor ei, qui habet potestatem ab homine:& debet requiri eius consilium.ff.de acqui. hære.l.si quis mihi bona.§.iussum. ¶ Tertiò quæro.dictum est.s̄. ꝗ quandoq; quis de necessitate constringitur requirere consilium: sed an dictis casibus teneatur illud consilium seq.dicūt quidam,ꝗ aut fuit dictum cum consilio,aut de consilio.Primo casu nō tenetur sequi.secundo sic.ita dicit Cy. in l.id qđ pauperibus.C.de epis.& cler.in 15.q.pro qua distinctione facit l.impuberi.ff. de suspe. tu. & quod no. in c. venerabili.de of.or.& quod no.Io.And.in reg.nullus ex consilio.de reg.iu. lib.6.in mercur.vbi de ista dictione,cum,& de.Bar.tñ in proposita quæstione sic distinguit;cum quæritur,vtrū ille,qui tenetur requirere consilium, teneatur etiam illud sequi. sic distingue.nam aliquando dicitur,ꝗ fiat cum cōsilio, vel de cōsilio simpliciter:aut de consilio,& assensu: vel de consilio, & voluntate. Primo casu aut consilium de necessitate non debet requiri:& tunc non debet necessariò sequi.aut debet requiri secundū prædicta:& tunc aut ista adiectio consilij, est facta ei,qui non habet intellectum plenum:& necessariò tenetur sequi,vt l.impuberibus.ff.de suspe.tu.& d.c.venerabili.aut adiectio consilij est facta ei, qui habet plenum intellectum.& tunc aut ille,qui debet præbere consilium,est particeps officij: & tenetur sequi tale consilium,vt d.l. Titium, & Mæuium.in prin. coniuncta.l. constitutum.in fi.de cur. furio. aut non est particeps officij.& sufficit,ꝗ requiratur : sed seq. non tenetur.de arbi. c. cum olim. Secundo casu quando de consilio,& assensu:vel de consilio, & voluntate. & tunc aut ille,qui habet consulere,non pōt esse particeps officij: & non tenetur sequi consilium,etiam si sit dictum : ne quod vna via prohibetur,altera permittatur,vt l.scire oportet.§. sermo.ff. de tuto.& cur.da.ab his.& c.cum quid vna. de reg. iur.lib.6. & c.tuæ.s̄.de procu.aut pōt esse particeps officij: & tunc aut ista adiectio fuit facta ab homine ei, qui habet potestatem à lege:& non tenetur sequi,vt d.l.Titium, & Mæuium. in prin. vbi testator dixit,ꝗ si aliter fieret,irritum sit : & tñ si non est particeps officij,non tenetur sequi.ad hoc.l.1. & 2.ff. vbi pupil.educ.de. vbi non solū à consilio extranei receditur : sed à consilio testatoris.aut adijcitur à lege, vel ab homine ei,qui habet potestatem ab homine:& seruandū est,vt l.si pupillus. §.conditio.ff.de exercito.& de sacrosanc.eccl.Authē.hoc ius porrectum. Et ex prædictis infert Bar. ꝗ quando quis facit executorem vltimę voluntatis cū consilio, & assensu Guardiani fratrum minorum: ꝗ talis adiectio non releuet,nec debeat eius consilium requiri, cum executores testatoris esse nō possint.de quo in dicta Cle. exiui. de quo multum dolet. ¶ Quartò quæritur,quid si ille,cuius consilium debet requiri,non dat consilium, vel quia non vult, vel quia non pōt.distingue. aut est assumptus vt consultor legali ex dispositione:aut ex dispositione hominis. ¶ Primo casu, si ibidem est præsens,& in tali actu pōt præbere consilium:& cogetur per iudicem.C.de bo.quę lib.l.fi.§.necessitate.ad hoc facit.C.de decur.l.si quos.lib.10.Aut non est in tali casu,ꝗ possit cogi, & mora fortè est periculum allatura:& tūc poterit ille actus exerceri eius consilio, vel assensu non expectato, vt ff. de iudi.l.si longius.§.fina.& de iure do.l.si ego.in fi.§.& so.ma.l.si cum dotē.§.eo aūt tempore. & est casus.j̄. ne sede va.c.1.li. 6.Si verò ex dispositiōe hominis,& tūc in arbitrarijs. & dic, vt in c.cum olim.de arbi. Aut in alia dispositione:& tunc aut inter viuos:aut in vltima volūtate.Si inter viuos,tunc sine cōsensu non valet actus,vt l.si quis arbitratu.ff. de ver. obl.& l. fi.de contrahē.emp.Si in vltima voluntate: tunc si nō potest, vel per annū distulit, poterit eius consilio expleto ad actum procedi,vt l.fi.§.sed & si quis.C.cōia de lega. ¶ † Quintò q̄ro in casu,quo quis tenetur sequi cōsilium, an teneatur illud
5

sequi,si consilium est malum.dicit Bar.ꝗ nō in d.l.1.§.si plures.ff.de instito. vbi etiam quærit.si statutum dictat, ꝗ iudex ferat sententiam secundū consilium sapientis:an valeat,si iudex tulerit sententiam sine cōsilio,ibi tenet, ꝗ nō.in 4.q. vbi etiam quærit, an valeat compromissum factum hoc modo, vt teneatur ferre sententiam secundùm consilium sapientis talis. Et quid iuris si partes ita consentiant in iudicem ordinarium,vt ferat sententiam,vt videbitur tali sapiēti:& tenet, ꝗ in arbitrio non valeat dicta adiectio, quādo dictum esset. de consilio & assensu. per l. si vnus. §. idem Pomponius.ff. de arbi.Si aūt dictum esset, ꝗ dictus arbiter pronunciet dicto Titij simpliciter: & non valeat, quia dicto casu de necessitate arbiter eius dictum necessariò non tenetur sequi,vt dicto.c.cum olim.de arbi.In iudice verò si partes consentiant, vt prædixi,vt ferat sententiam,prout videtur tali sapienti:an valeat,tenet ꝗ sic,per l.si conuenerit.ff.de re iudi. & ad prædicta adde quod no.Io.An.in d.c.nullus ex consilio. de reg. iur.lib.6.in mercur.vbi quærit, nunquid iudex teneatur seq. consilium peritorum, si sunt assumpti de consensu partium. tenet ꝗ non.Item quid iuris, si ordinarius assumptis tribus consultoribus ita ordinauit. de consilio talis condēno : & de cōsilio talis absoluo. tenet,ꝗ sententia est nulla. ¶ Vlterius quærit, si iudex assumpsit tres consultores super diffinitiua: quorum duo consuluerunt reum cōdemnandum,tertius absoluendum, & iudex absoluit: an teneat sententia, cum statuto caueatur,non valere sententias, nisi latæ sint cum consilio sapientum. tenet, ꝗ sententia teneat.secus si statutum diceret, ꝗ teneatur sequi consilium sapientum. De quibus quæst.ibi plenè per eum. Et ad prædicta adde quod legitur, & not. in l. illa institutio. ff. de hære.insti.

SVMMAE.

1 *Vox procuratoris computatur in numero.*

2 *Scientiæ expers non censetur idoneus ad beneficia obtinenda.*

3 *Electio minoris partis,an confirmetur, si maior pars indignum elegerit.*

CONGREGATO. Electus à maiori parte Capituli, si est idoneus,confirmatur:aliter confirmatur electio minoris partis facta de d gno.h.d.Prima pars ponit processum electio.& allegationes partium.Secūda ibi[nos igitur.] diffinitiuam, quæ duo membra distinguenda committit. ¶ No.
1 primò, ꝗ vox procuratoris † computatur in numero. quia procurator debet esse de collegio,vt s̄.eo.c.quia propter.est dubium, an possit vnum eligere nomine suo, alium nomine procuratoris.quod dic,vt j̄.eo.c.porro.lib.6. ¶ Secundò no. ꝗ pars minor permisit primò maiorem eligere,& postea ipsa elegit.& in hoc cautè.nam licèt maior pars tractauerit eligere indignū:non tamen ex solo tractatu priuatur iure eligē
2 di, nisi sequatur electio, & posset pœnitere. j̄. eod.c.perpetuæ.lib.6. ¶ Tertiò no.ꝗ expers scientię † non censetur idoneus ad beneficium obtinendum.& an sit idoneus necne, facilè apparere potest:quia citò apparebit risui imperitus.j̄.e. c.si fortè.lib.6.& de æta.& qua.c.fi.vbi de episcopo nesciente grammaticam. ¶ Quartò no. ꝗ si electus à maiori parte est indignus,confirmatur electio minoris partis.& an hoc sit verum,siue maior pars scienter,siue ignorāter elegerit indignum.dicam.j̄.Item an hoc sit verum,siue maior pars elegerit indignum indignitate lite raturæ,vel alia indignitate: puta quia ebriosus,vel aliter probrabilis,dicit Io.And.ꝗ si iste ver.alioquin.referatur ad totum ver.nos igitur. qui loquitur de patiente defectum literaturæ,& alterius idoneitatis,præualebit electio minoris partis. tamen ipse tenet, ꝗ iste ver. alioqn. referatur ad defectū literaturæ.aliàs si electus à maiori parte esset vilis, ebriosus, vel aliter insufficiens : non tamen

mē valeret electio minoris partis. Et ad hoc inducit quæstionem, quam disputauit. s. ꝙ pœna con. cum in cunctis. nō habet locum, cum eligitur indignus indignitate in concilio non expressa. quam vide de reg. iur. in cap. odia. lib. 6. in mercur. ¶ Quærit Io. An. dicitur hic, ꝙ à principio plures conuenerunt in vnum, & pauciores in alium. & post electionem maioris partis minor elegit aliū: quæro ergo an eligetur ex primis consensibus, vel ex nouo tractatu. dicit Compost. ꝙ si vno contextu fiat secunda, non debent vota repeti. Si ex interuallo, est necesse illa repeti, & fieri nouum tractatum. & hoc placuit Inno. s. eo. c. considerauimus. & per Io. An. s. eo. c. auditis. super vlt. glo. ad fi. Contra hāc opi. facit: quia si minor pars eligit ex eodem tractatu, electus ab ea non potest dici electus à Capitulo, qđ repræsentatur in maiori parte, vt l. quod maior. ff. ad munici. & maximè quia (vt dixi) ante electionem non potest dici, ꝙ maior pars sit priuata: ergo si vota minoris partis fuerint à principio nulla: non videntur posse conualescere propter subsequens delictum maioris partis eligentis indignum, vt in reg. nō firmatur. de regu. iur. lib. 6. & maximè in electione, quæ si est nulla à princ. pio, nō potest conualescere. s. c. auditis. ¶ His non obstantibus tenet Compo. vt dixi, ꝙ ex eodem scrutinio valeat electio celebrata per minorem partem. nam votum bene cōualescit ex his, quæ occurrunt ante electionem: aliàs nulla electio valeret. Nam vota primi, secundi, tertij, & vlterioris, antequàm deueniant ad maiorem numerū, sunt nulla: quæ tñ assumunt robur ex voto eius, ex cuius persona vltimò ad maiorem numerum deuenitur. sicut ergo ex superadditis collegarum ante electionem conualescunt priora: ita etiam conualescant ex votis collegarum ante electionem peremptis. ad hoc. j. e. c. 2. lib. 6. secundùm Io. An. ad hoc ego adduco l. per fundū. ff. de serui. rusti. prædio. & l. fin. cōia prædio. quæ optimè faciunt pro ista opi. ¶ Secundò quæritur. dicitur, ꝙ confirma-
3 tur electio † minoris partis, si maior elegerit indignum. quæro ergo, an hoc sit verum, siue maior pars elegerit scienter indignum, siue ignoranter. Inn. ꝙ sic, si eodem contextu dictæ electiones fuerunt celebratæ: ipso enim facto apparet minorem partem saniorem: ergo eius electio præfertur. s. e. c. dudum. & hoc est verum, secundū eum: nisi numerus maioris partis excederet in duplum: tunc enim non confirmaretur electio minoris partis, nisi probaretur eos elegisse scienter indignum, vt s. e. c. scriptum. & c. dudum. vbi idèm no. Compost. plus dicit Compost. ꝙ etiam si sit duplo maior, quæ eligit ignorāter indignū, valet electio facta à minori, quàm à tertia parte, etiam ab vno solo de dignis: ex quo fiunt ex vno contextu. Io. An. hic super glo. fi. tenet, ꝙ vbi maior pars elegit ignoranter indignum, & minor pars dignum, cassabitur vtraq; electio. vna, quia de indigno: altera quia à minori parte. nam regula est, ꝙ electio minoris partis nunquàm confirmatur, nisi in casu. c. scriptum. s. e. vel nisi ius partis maioris resideat in minori: ita ꝙ ex fictione minor censeatur totum Capitulum, vel maior pars. & pro opi. Io. An. facit hæc Decre. in qua apparet, ꝙ minor pars hic nitebatur priuatione maioris partis, dū tex. dicit [ꝓpter qđ illis ipso iure priuatis] &c. remittit etiam Io. An. ad no. per eū. j. eo. c. ecclesia. &c.

SVMMAE.

1 *Beneficia plura habens non potest eligi ad episcopatum.*
2 *Procurator potest constitui in causa electionis ad opponendum crimina.*
3 *Electores possunt petere confirmationem suæ electionis.*
4 *Beneficia plura retinens incurrit infamiam.*
5 *Ecclesiam retinens, qua priuatus est, dicitur furtum committere.*
6 *Episcopus super pluralitate beneficiorum dispensare non potest.*
7 *Confessio procuratoris eligentium non nocet electo.*
8 *Delegatus Papæ ad causam electionis potest prouidere etiam ecclesiæ cathedrali.*
9 *Processus quando est iuratus, debent irritari litis contestatio, petitio, iuramentum calumniæ, & similia.*
10 *Dignitas & personatus qualiter differant.*
11 *Falsitatis suggestio, & veritatis suppresio vitiant gratiam.*
12 *Dispensatio super pluralitate beneficiorum quid operetur.*

DVdum. Casus. Habens plures dignitates, vel plura curata sine dispēsatione Papæ ineligibilis est. hoc d. Egi. diuidit in tres partes tantùm. In prima ponitur rō partium coram Papa. In secunda ibi [nos igitur.] cōmissio causæ, & processus iudicum. In tertia, ibi [licèt autem processus.] ¶ No. pri-
1 mò, ꝙ habens † plures dignitates, vel beneficia curata non pōt eligi ad episcopatum. an autem ista pluralitas reddat eū ineligibilem ad minores dignitates, & minora beneficia (puta ad archidiaconatum, & canoniā.) quidam, ꝙ non. quia nō reperitur iure cautum. Non ob. iste tex. quia loquitur in episcopo, in quo requiritur maior perfectio. Cōpo. dicit, ꝙ de rigore iuris dicta pluralitas reddit pluralem inhabilem, etiam ad ista minora beneficia. & idē Guli. in Spe. tit. 2. §. videndū. ad fi. ver. sed nunquid habet. nam talis est violator canonicatus. de cle. non resi. c. quia. & 70. dist. c. sanctorū. violatores āt canonū deijciūtur ab obtento. 25. q. 1. c. violatores. Hodie verò cōtra tales plura beneficia obtinentes emanauit. extra eo. constitut. execrabilis. §. quia verò deinceps. qua cauetur, ꝙ si primum beneficiū, quod vacat absque more dispendio in ordinariorum manibus sub testimonio publico non dimittant. sunt priuati secundo, & inhabiles ad sacros ordines, & ad quæcunque beneficia, & ibi vide. ¶ Secundò no. ꝙ partes hic comparuerunt corā Papa per procuratores. qūo autem causa deuoluta fuerit ad Papā, non dicitur in tex. sed potest dici, ꝙ per appellationem, iuxra no. in c. 1. & c. cupientes. j.
2 eo. lib. 6. ¶ Tertiò collige etiam, ꝙ procurator † pōt constitui in causa electionis ad opponendum crimina, & defectus. de quo in Cle. procurator. j. de procura. ¶ Tertiò no. ꝙ ele-
3 ctores † possunt petere confirmationem suæ electionis: concor. j. de cau. pos. c. cum ecclesia Sutrina. & s. c. proxi. an electus sit vocandus in isto iudicio. tangit Io. An. super ver. constitutis. & j. dicam. ¶ Quartò no. in ver. inter alia. ꝙ noua cōstitutio prohibens quem plura beneficia retinere, extendit ad beneficia acquisita ante dictam cōstitutionem, vt hic, ibi [eoq; dimisso retinuit] &c. vbi transgressor constitu. de multa. dicitur, qui retinet beneficia acquisita ante ipsam cōstitutionem. Facit ad no. in c. 1. j. de consan. & affi. in Cle. & ff. de his, qui no. infa. l. quid ergo. in prin. quæ facit contra. ¶ Quin-
4 tò no. † ꝙ ille, qui plura beneficia retinet, incidit in vitium
a cupiditatis, [a] & transgressionis notam incurrit. i. infamiam.
b Contemptor ergo canonum [b] videtur infamis, vt hic. & 6. q. 1. c. infames. cupidi etiam prohibentur ordinari. quia facilè deuiant à vero. 26. dist. §. 1. & 85. dist. c. Florentinum. ¶ Sextò no. ꝙ non debet quis committere id, à quo debet alios prohibere. de quo in glo. & plenius. j. de na. ex lib. vē. c. vno. & vide quod no. j. de sta. regu. c. ea quæ. in gl. 1. enim. ¶ Se-
5 ptimò no. † ꝙ qui retinet ecclesiam, qua priuatus est, ipso iure dicitur cōmittere furtum, & rapinā, & contrectare rē alienam. non ergo facit fructus suos tanquàm malæ fidei possessor, vt l. certū. C. de rei vēd. ¶ Octauò no. in ver. verū. vbi est
6 secunda pars, † ꝙ episcopus c non potest dispensare super
c pluralitate beneficiorum. de quo in gl. fi. & 70. dist. c. sanctorum. ¶ Nonò no. in versi. nos igitur. ꝙ circa inhabilitatē electi attenditur tps electionis: tunc si plures ecclesias detinebat, electio fuit nulla, nec conualescit: licèt postea dimiserit. quod an sit verum, dicā. j. c. si eo tpe. de rescrip. lib. 6. & facit quod no. s. eo. c. dudū. ¶ Decimò no. sup eodē versi. ꝙ cōfes-
7 sio † ꝓcuratoris eligētiū nō nocet electo. nā licèt. s. ver. ꝓxi. ꝓcurator fuisset confessus pluralitatē beneficiorum. tñ Papa mandat hic iterum de hoc inquiri. Et hoc est verū, qñ cōfitet

de his,quæ contingũt personã electi.concor.quod no.Io.An. de resti.in integ.c.2.in glo.per monachos.2.col.ver.secus esset.¶Vndecimò no.ꝙ ille,qui plures ecclesias retinet habentes curam,debet ostendere secum dispensatũ per sedẽ Apostolicam.& sic cogitur ostendere titulum suæ possessionis.an aũt hac lite pendente possit ille,ad quẽ pertinet dictorũ beneficiorũ collatio,illa cõferre,dicã.j.& hoc per Io.An.super ver.dispensatum.¶Duodecimò no.in ver.partibus.arg.ꝙ de
8 legatus † Papæ ad cãm electionis põt prouidere ecclesiæ ẽt cethedrali. quod quidam non aduertens decisum ita consuluit, sed malè,secũdũ Io.An.dicit enim,ꝙ in decisa continetur,qũo Papa hic expressè prouisionẽ cõmisit.¶Decimotertiò no.in ver.licèt.qũo fiat litis contestatio: quia nõ per positiones,& responsiones ad eas,sed per petitiones, &c. cõcor. j.de lit.conte.c. vno. Et collige ex hoc necessariam fore litis contestationem super exceptionibus oppositis contra electũ.Ad idẽ.j.de iudic.c.exhibita.& ibi dixi. & de modo ponendi tractauit hic Gof. & Host. de quo plenius vide in titu. de confessis.lib.6.& de positionibus in Spec.collige etiã hic, ꝙ per obiectum exceptionis peremptoriæ non fit litis cõtestatio.de quo.j.de lit.conte.c.2.¶Decimoquartò no.in ver.
9 tandẽ.† ꝙ irritato processu,debet irritari petitio,litis contestatio , iuramẽtum calũnię,& similia.irritato ergo processu, omnia sunt à capite inchoanda, vt hic. & an idem , si pereat instañ.dixi.j.de iudi.in c.venerabilis.& plenè per Bar.in l.cũ lite mortua.ff.iudi. sol. Et aduerte hic ad responsionem electi. Respondit enim,ꝙ non erat sua electio irritanda : sed nõ petijt confirmationem.an ergo iudex confirmare potuerit,si reperit confirmandã:vel ipse electus petere potuerit. dic, vt j.de offi.dele.c.cum contingat.per Inno.facit.c.oblati. coniuncto principio cum fine.j.de appel. ¶Decimoquintò no. ꝙ vbi agitur de criminibus(puta,ꝙ quis retinet plura beneficia)debet ille,contra quem obijcitur, respondere de veritate.Ex quo collige,ꝙ debet quis respondere positionibus criminosis.quod an sit verum,dicã.j.¶Decimosextò no.in ver. sed cum in iure.qualiter probatur, ꝙ dignitas habeat curam animarũ, & in quibus consistat cura. Omnia enim , quæ hic enumerantur(.s.suspendere,excõicare,absoluere,interdicere,& visitare) sunt de cura : quia omnia sunt medicinalia animarũ.2.q.1.c.multi.& 11.q.1.c. placuit. cum seq.& præceden.Et vide quod notat etiam Io.An.j. de offi. archi.c.satis. & de senten.excõ.c.cum desideres.Et aduerte secundũ Pe.& Egi.ꝙ septem positiones factæ fuerunt huic electo:quia si fieret vna positio de omnibus rõne falsitatis in vno Capitulo, posset tota negari.de quo no.j.de confes.c.1.lib.6. secundũ Io.An.tu dic,vt no.Bar.in l.1.ff.de verb.oblig.¶Decimose-
10 ptimò no.hic colligit Abb.differentiã inter dignitatem,† & personatũ.nã dignitas dicitur,cum habet curam: sed personatus sine cura.quod est falsum.de quo remittit Ioan.An.ad no.in c.de multa.j. de præben. in gl.sciendum est.& aduerte ad istam æquiparationem de personatibus ad beneficiã curata.quia est bona quò ad casum huius Decre. sed non quò ad c.super specula.j.qui mo.vel cle.vt s.eo.tit.c.1.lib.6.licèt Gof.& Host.hic dixerunt contrarium.¶Decimooctauò no.
11 in ver.insuper. ꝙ falsitatis suggestio,† & veritatis oppressio vitiat gratiam.de quo.s.de rescrip.c.ad audientiam. dixerat enim iste,ꝙ fuerat assecutus plura curata beneficia.quod esse non poterat sine dispensatione, vt in tex. Et de effectu dispensationis Papæ circa pluralitatem beneficiorum no. Spe. tit.2.§.videndum.ver.illud.vsque ad fi.§.& in ver.porro.vbi de quodam effectu insufficientis dispensationis. de quo hodie est tex.in c.si gratiosè.de rescrip. lib.6. & quosdam effectus notauit hic Compost. de quibus hodie sunt casus in c. non potest.de pręben.lib.6.& quod ibi no.& in Clem. si plures.de præben.& in d.§.videndum.ver.illud. ¶ Decimononò no. ꝙ potest quis retinere plures ecclesias parochiales, quarum vna dependet ab alia:quas principaliter non posset.

ad hoc c.super eo.de præben.lib.6.& vide quod no.in Cle. literas. ¶Vicesimò no.ꝙ põt habere quis vnam intitulatã, & aliam commendatam.de his cõmendis Host. & Egi. tractãt hic.& Inn.j.de appella.c.si constiterit. & hodie plenius in c. nemo deinceps.j.eo.lib.6.& vltra no. ibi quærit hic Io.An. si episcopus fecit commẽdã, an teneat talis electio. tenet Io. An.ꝙ sic.arg.j.de conces.præben.c.quia diuersitatem. & c. cum nostris. & c.auditis.s. eod. vbi de hoc.quærit etiam,an clericus alterius diœce.sine licentia sui episcopi poterit suscipere hanc commendã.quidã ꝙ non.Inno.& Host. contra,vt hic in nouella super ver.commendatã.ad fi. ¶Vicesimoprimò no.in versi.nec intentionis.quia dispensatio † super plu- 12
ralitate beneficiorum non operatur aliud , quàm vt pluralitas non noceat:sed non operatur , ꝙ illas ecclesias aliter canonicè possideat:vnde dispensatur cum aliquo,ꝙ præter obtenta possit vnum beneficiũ curam habens liberè recipere, ac licitè retinere , ꝙ per hoc in obtentis non intelligitur dispensatum.& sic ista dictio,præter,hic ponitur inclusiuè. sed contra de annu.leg.l.scio.§.vxori.& l.1.in fi. de pig. ac. & ff. de procu.l.sed & hæ.§.prætor. sed dicta iura loquũtur in materijs fauorabilibus , vbi larga debet fieri interpretatio , & ponitur inclusiuè: secus in materia odiosa,vt in dispensationibus,vbi ponitur exclusiuè,vt hic in nouella.super verbo de nouo.quid de dictione [non ob.] an inducat dispensationẽ in obtentis.dic vt in c.non potest.de præben.lib.6.¶Vicesimosecundò no.ꝙ potest quis renunciare liti,etiam cum non restat nisi sententia. de quo etiam dic, vt in l. postquàm liti. C.de pactis. ¶ Venio ad oppo. dicitur hic , ꝙ contra electũ opposuit se Archi.& quidam alij : & tamen in tex.non colligitur,ꝙ electus,vel electores petierant confirmationem.Sed contra hoc oppo.& videtur , quòd cesset exceptio,vbi cessat actio,vel intentio , vt patet ex diffinitione exceptionis , quæ est actionis exclusio,vt l.1.ff.de excep. & l. si qua C. de non nume.pecu.So.Io.An.super verbo contra electũ. soluit istud contrarium tribus modis. Primò ꝙ speciale est in electionibus propter periculũ animarum.arg.j.de appel.c. constitutus.il 1.& 2.& c.oblatæ.& quod no.Ioan.And.de exces. prælã.c.inter dilectos.Alij dicunt,ꝙ fuit petita confirmatio:aliter nõ haberet locum exceptio contra electum,vt d.l.1. Alij dicunt,ꝙ ideo declaratur processus nullus in prima parte. c. quia simpliciter fuit oppositum,& iuratum hincinde,ac positiones factę:& ideò cassatur electio,vt patet.j.in §.partibus. & §.licèt.Prima opi.placet Inno.Ho.dicit,ꝙ doctor iuris canonici nõ debet curare de istis apicibus iuris, vt patet in eo, quod legitur,& no.s.e.c.cum nobis olim.vbi patet, ꝙ in talibus multũ exuberat officium iudicis.Ex præmissis ergo cõclude,ꝙ electo,vel alio eius nomine non petente confirmationem,potest ille, qui ad excipiendum admittitur, electionem principaliter impugnare , & petere irritari, vt patet ibi in versicu. tandem . Et si principaliter hoc petit, videtur ꝙ assumat naturam actoris , & possit prætextu excommunicationis repelli : secus si se opponeret petenti confirmationem : quia tunc censetur reus,vt not. inf.de excep.in c. dilecti.& de iudi.c.exhibita. ¶Secundò oppo.dicitur hic,quòd Archid. & sequaces , & canonici comparebant per procuratorem in hac causa: sed contra. nam opponere contra electum videtur actio popularis : in qua non admittitur procurator.ff.de popu.ac. l.1.& l.in popularibus. & quod no. j. de accu.cap.super his. Solu.hoc tangit Ioan.And. super ver. electum . & dicit , quòd ista non est actio popularis : sed quasi popularis . ¶ Tertiò oppo. dicitur hic , quòd fuit oppositum contra istum electum , quòd detinebat plura beneficia , & per consequens reddebatur inhabilis ad istam prælaturam . Sed contra hoc oppo. & videtur , quòd dicta exceptio fuerit ineptè concepta , cum potuerit ipse retinere ex dispensatione . & sic in dubio interpretanda , scilicet in meliorem partem,& cõtra probantem.j.de proba.c.in præsentia.

sentia.& de præscri.c.fi.So.Ioan.An.super ver.obiecta.sentit istud contrariũ, & dicit post Inno.Ho. & Compo. ꝙ probationes obiectorum,quę fiunt contra electiones, debẽt interpretari in dubio in benigniorẽ partem. vnde si probatur archi.dedisse archidiaconatũ sub annuo censu, põt intelligi de spiritualibus:& hoc illicitum.& de temporalibus: & hoc licitum.j.ne præla.vi.suas.per totum. In dubio erit probatio hoc modo sumenda.Et sic dicit Compo. se obtinuisse in electo Lingonieñ.Item si dicãt testes electum irascibilem:intelligi enim debet in dubio irascibilẽ.s.prosequendo vitia, zelo iustitiæ.& hæc interpretatio latior fit potius in accusatione, quàm in exceptione.& ex prædictis colligit Ho.ꝙ incautè facit aduocatus electi, qui petit declarari à principio talẽ dubiam exceptionem,cum facit talia interrogatoria,propter q̃ talis exceptio dubia declaratur in deteriorẽ partẽ contra electum:cum probata simpliciter non releuet probantem, per iam dicta. & prædictorum opinio potest esse vera,cum talis exceptio dubia probatur per testes: secus si per confessionẽ illius,contra quem excipitur.nam tunc contra eum interpretatur in deteriorem partẽ:nisi ipse probet in benigniorẽ partem,vt est casus no.in c.cum dilecti.j.de accu. & vide quod not.Bar.in l.2.ff.de duo.re.circa.fi.¶ Quartò op.dicitur hic, ꝙ iste decanus obtinẽdo prædictas ecclesias, quibus erat ipso iure priuatus,commisit furtũ,vel rapinã.Sed contra, quia furtum non cõmittitur in re immobili.& ideò dicit tex. quodammodo. quæ dictio est nota improprietatis, vt l. si me in vacuã.ff.de acqui.pos.Et aduerte qđ dicit glo.s. ꝙ excusatur à furto qui credit dominum permissurũ.nam si istud dictum esset simpliciter verum,semper absolueretur reus, qui diceret dñm permissurum: cum tñ dominus intelligatur semper vetare nisi expressè consentiat, vt l. qui vas. §. vetare.ff. de fur.Nam hoc debes intelligere,nisi credulitas sit crassa,& supina.vnde ex coniunctione personarum, qualitate facti, & alijs circunstantijs hoc arbitrabitur bonus iudex,sm̃ Ho.qui dicit,ꝙ si inuenis rem alienam, debes illam facere p̃conizari,vt furti suspicionem euites,vt l.falsus.§. qui alienum.ff. de falsis.¶ Circa prædicta incidenter quæritur de tali quæst.Iudex inquisiuit cõtra aliquem de furto: comparet dñs rei subtractæ, dicens, ꝙ illam rem acceperat ille de sua voluntate: an ille liberetur ab actione furti.Ia.But.disputando tenuit,ꝙ sic. nam sicut priuatus non potest quem accusare de furto, inuito domino rei subtractæ.ita nec iudex inquirere, qui succedit loco partis. Bar. tenet contrarium in l. inter omnes.§. rectè.ff.de fur.cum enim agitur ad vindictã publicã, vt l.licitatio.§ qđ illicitè.ff.de publi. confessio domini nõ præiudicat rei publicæ: sicut nec confessio filijfami. vel serui præiudicat patri,vel dño in his,quæ ipsis mediantibus,patri, & domino acquiruntur.facit quod no.in l.2.ff.si ex noxa.cau.aga. ex quibus aũt ille contrectans rem alienam debeat credere dominum permissurum. vide per Bar. in d.§. rectè. potest ẽt dici,ꝙ in casu huius.c. ideò iste non commisit furtum. quia dictæ parochiales vacabant per adeptionem archidiaconatus.vnde sicut iacente hæreditate,nõ committitur furtum de re hæreditaria,vt ff.de crimi.expil. hæred ta. l. 3. sic videtur etiam de beneficio vacante.Non obstat,ꝙ vacante beneficio episcopus, vel Capitulum succedit in eius administratione. nam nõ minus ex hoc dicitur beneficium vacare.facit quod not. in c.cum super.de causa posses. & propriet. & cap. cum olim.de restitu.spolia. ¶ Quintò oppo.dicitur hic, ꝙ animæ per istum dictas ecclesias parochiales iniustè detinentem dãnabiliter sunt deceptæ.& sic innuit, ꝙ non valuerit absolutio illius sine pœnitentia per eum imposita. Sed contra hoc oppo.& videtur,ꝙ sufficiat sola credulitas quò ad hoc, vt quis sit absolutus in foro pœnitentiali, vt j.de bap.c.debitum. & de presby.non bapti.c.apostolica. nam cum quis toleratur à superiore in administratione, videnť valere omnia, q̃ gerit. 8.q.4.c.nonne. & hanc partem tenet glo. quæ incipit. q̃a cũ dicit tamen Io. An.ꝙ si hoc scirent ante mortem,debent iterum confiteri.de pœn. & remis.c.omnis.& c.quod autem.& aduerte quia prædicta quæstio loquitur de absolutione fori pœnitentialis an facta ab eo, qui putatur prælatus,& nõ est, teneant.de alijs autem administratis per talem,an teneãt, vide s.eo.c.nihil.& c.ꝙ sicut.& j.de restit.spolia.c.in literis. in nouella. post Inno. ¶ Sextò op. ad ver. licèt autem. vbi dicitur,ꝙ processus non teneat,quia omissa fuit lit.conte.Sed cõtra quia hic agebatur de electione: ergo procedi potuit,li. non conte.vt j.vt li. non contest.c.quoniam frequenter.§.1. dic,ꝙ ibi loquitur, cum proceditur contra absentẽ: secus si contra præsentem,vbi est necessaria contestatio iure isto.eadem distinctio fit in causa ap.j.de app.c. interposita.& c.per tuas.hodie verò in causis electionum litis contestatio non requiritur,vt in Cle.dispendiosam. de iudi.cum autem auctoritate rescripti petit aliquis sibi prouideri, & tertius se opponit: an requiratur litis contestatio, libellus, & ordo iudiciarius,tenet hic Ioan.An.ꝙ nõ super ver. contestationem litis. remittit ad no.per eum. j.de despon.impub. c. ad dissoluendum.in glo.quid si.& de re iudi.c.de cetero.in gl.1. ¶ Septimò op.dicitur hic,ꝙ si electionis tempore possidebat dictas ecclesias parochiales, debet dicta electio irritari. & sic innuit,ꝙ si post electionẽ de ipso factam dictas ecclesias dimisisset,non prodesset sibi.Sed contra. quia renunciauit electioni tempore,vel post,præsumitur peccauisse: quia pęnitentia peccata purgãtur. 50.dist.c.ferrum. nec minus valet electio, licèt electus sit peccator,vt j.eo.c.ecclesia.in glo.impropriè. Sol.dicit Io.And.super ver.electionis tẽpore.ꝙ si dimissio fit tpe electionis,vel post,præsumitur pœnitentia ficta, & ambitiosa propter honorem habendum: sed si de veritate pœnitentiæ cõstaret, & esset præsumptio ambitionis, de ęquitate non admitteretur exceptio criminũ,in quibus non est necessaria dispensatio:nam quandoque est necessaria, vt not.j. de temp.or.c.ex tenore.& c.fi. In casibus verò in quibus est necessaria dispensatio, vt est quando electus accusatur de criminibus,vel contra eũ excipitur: an possit lite pẽdente sup cõfirmatione electionis superior cum electo dispensare, disputat hic Io.An.post Inno.& tenet, ꝙ delegatus Papæ dispensare non possit.sed debet referre delegãti, qui poterit lit. pen. dispensare.quia si Papa est misericors,nõ sit oculus neq̃. 26. q.fi.c.alligant.Et est hoc verum,qñ dispensatio non tendit in alterius præiudicium:quia tunc fieri põt lite pẽdente,qñ ille, cũ quo dispensatur,egit pœnitentiam: secus si pœnitentia tẽderet in p̃iudiciũ alterius:puta dispẽsatur cum aliquo, vt reddatur habilis ad testimoniũ, vel ad accusationem. Subdit tñ Ho.ꝙ licèt Papa ꝓbato crimine in modũ accusationis,vel denũciationis grãm facere possit:non tñ decet.ad hoc de voto. c.magnæ.alius tñ iudex nõ posset. ex quo accusator excipiť, vel denũciatur:licèt aliud de illo, qui per ipsum petat salutis consilium. remittit ad no.j. de homi. c.significasti.& de cle. excõ.mini.c.clerici.super.1.glo. ¶ Octauò op.dr̃ hic in ver. tãdem.ꝙ electus rñdit positionibus:sed contra. quia hic agebatur de crĩe.s.ꝙ illicitè detinebat ecclesias illas. Sed cõtra. quia positionibus criminosis non est rñdendũ. nã nullus tenetur se prodere.de pœni.dist. 1.c.non tibi dico. nemini.n.dicendum est, vt se prodat in publicum.2. q.1.c si peccauerit. So.istud contrarium sentit Io.An.super ver. decidenda veritate.& soluit Inno.ꝙ de occultis nõ cogiť rñdere: cũ de ipsis ecclesia non iudicet,vel inquirat.j.de simo. c. sicut nobis. in fi.De manifestis aũt iurare, & respondere tenetur. quo casu si confitebiť aut crimẽ,aut infamiam: si crimẽ, repelletur,de dignitatibus.l.3.& j.de exces.præl.c. inter dilectos. Si verò confiteť infamiã ortã contra eũ alicuius criminis, cogetur se purgare:aliàs tenetur si nõ se purgauerit.j.de purg.ca. p totũ.Alij dicũt,ꝙ de omnibus illis criminibus, q̃ impediũt executionẽ officij post peractã pñiam rñdere tenet.& q̃ sint illa. dic,vt j.de renũ.c.nisi cũ pridẽ.§.1.de teste an rñdere cogatur.

tur.dic vt ĭ.de testi.c.cū cām. plenius tñ de hac materia, an s.qs cogatur rñdere positionibus criminosis. dic p Bar. in l. Marcellus.ff.rerum amo.¶Nonò op.& vř, ꝙ ver. tandē.contrarietur principio. in quo non apparet, ꝙ electus fuerit in cā:sed electores tm̄.dicit,ꝙ aut agitur ad pœnam contra electores: aut agitur de crimine electi. primo casu nō debet electus vocari.scdo sic.vel aliter. aut electus nondum cōsensit: & non debet vocari. aut consensit: & est vocandus. tu dic plenius.ĭ.de re iud.c.pe.vbi de materia, an sñia lata contra electores præiudicet electo, vel econtra. ¶ Circa efficaciam dispensationis quærit succinctè Io.An.de quibusdam qōnibus.Prima est, si habenti duos personatus Papa indulget, ꝙ possit alium recipere. & ex ipsis habebat vnum minus canonicè: licèt quò ad istud non prosit dispensatio,prodest tñ quò ad aliud:quia illud cum nouiter adepto poterit licitè retinere.¶Quærit ēt si dispensatur cum aliquo,ꝙ possit retinere plures ecclesias,si canonicè conferantur.& conferantur sibi minus canonicè:licèt sibi dicta dispensatio nō prosit quò ad hoc,ut possit retinere:prodest tñ quò ad hoc,vt excuset à pœna pluralitatis.subiungit ꝙ licèt sequēs dispensatio faciat quē iustū possessorē : tñ non excusat ex fructibus perceptis in ꝑteritū.¶Quærit ēt,si Papa gratiosè concessit epo, ꝙ cū vno ex clericis suis possit dispēsare super pluralitate,debeat dicta gr̄a intelligi sm̄ ius cōe: hoc est ꝙ valeat dispēsare cum clerico,qui sit sublimis persona,vel literata.arg.ĭ.de præbē. c.de multa.in fi.quidā cōtra, qñ Papa concessit hoc motu ꝓprio:cum eius beneficiū tunc sit latissimè interpretandū,ar. ĭ.de ꝑben.c.si pluribus.lib.6. & licèt dispensatio prosit quò ad ecclesiā militantē:nō tñ quò ad Deū (si nō subest iusta cā dispensationis)sunt securi.51.dist.c.qui in aliquo.1.q.7.c.& si illa.& facit quod no. de voto. c.non est. in gloss. 2.quædam alia hic no.p Compost.decidit ver. illud vsq; ad fi.§.in quo in ver.porro.inuenies de effectu inualido dispēsationis. ¶Vlterius quęrit.dictū est de dispensatione Papæ, ꝙ possit impetrans ꝑter obtenta collatum nouiter beneficium licitè retinere.videtur ꝙ sic:quia ista dictio,ꝑter, includit: vnde si testator legat mihi fundum,præter centū,potero etiā petere centum, vt ff.de an.leg.l.scio.§.vxori. contrariū tenet Inn. & dicit,ꝙ aliud in vltimis voluntatibus,& rebus priuatis:aliud in ecclesiasticis,& de ista dictione,præter,an includat,vel excludat,hic habetur,& plenius in d.§.vxori. ¶Vlterius tāgit hic aliqua de cōmenda. & de cōmenda parochialis ecclesiæ dic,vt in c.nemo deinceps.de elec.lib.6.& quod ibi no. & vltra ibi no.quęrit hic Io.An.si eps fecit cōmendā,non vocatis his,qui læduntur,qui post talē commendā eligunt:an teneat electio.quidā,ꝙ sic, qñ eps sine causa, & maliciosè facit dictā cōmendam.arg.de iure pat.c.postulasti Alij dicūt,ꝙ nō tenet talis electio,non cassata tali cōmenda.arg.š.eod.c.auditis.vbi de hoc.& de exces.prela.c.inter dilectos. ¶Quærit etiā,an clericus possit recipere hanc commendam in aliena diœcesi sine licentia sui epi.quidā,ꝙ non:quia licèt prælatura ipsius Capitulum non habeat: habet tñ generalem, & liberā,vt no.in d.c.nemo deinceps.Inno.& Host.contra.quia non obligatur ad tenendam commendā, nisi quātum voluerit.vnde ad mandatum sui prælati illam dimittere oportebit. Nec ob. ꝙ non debet esse alicuius generalis procura.ĭ. de obli.ad rati.c.vno. quia vt dicunt,non est alia pœna, nisi quia cogitur administrationem dimittere, aliter deponitur. & si in fraudem fuerit deprehensus per ecclesiam,non iuuatur.& sic intelligitur.ne cle.vel mona.c.2.

ADDITIONES.

a ¶ Vitium cupiditatis Adde Doct.in c.cum iam dudum. inf. de præben. Doct.in c.quia nonnulli.de cle.non resi.Et habetur ad Thimo.3. c. & in c.non liceat.86.dist.Card.Alex.in c.quoniam.27.dist.

b ¶ Contemptor canonum.vide glo.in c.ex literis.de consti.Doct.in c.cū omnes.e.tit.Bal.in l.1.C.quæ sit longa consue.& in l. si quis non dicam rapere.C.de episc.& cleri.

c ¶ Episcopus. vide quæ dixi in repetitione mea.c.1.de celebra.mis.

IN Genesi. Irrita est electio, quam collatio non ꝑcessit: vel q̄ facta fuit non à maiori parte Capituli: vel quæ non fuit cōis. & sunt tres partes.Prima ponit tres cassationis causas.Secunda cassat, ibi[nos]Prima verò causa vsque ibi[nec ēt plenè.]Secunda vsque ibi[nec etiam.] ¶No.primò,ꝙ habēda est collatio,qua omissa,vel tardè facta,electio non valet,vt š. eo.c. cum post petitam.& secundū Innoc. ista collatio debet fieri plena: non studiosè semiplena, vel perfunctoria. de dubio ergo,quod emergit in collatione,debet plenè discuti: nō autē diffiniri,vel probationes recipi. quia vnus canonicus non est iudex alterius.nec par in parem,&c.š.eo.c.innotuit. Nec ob.de offi.ordi. c.irrefragabili.§.excessus. quia ibi agitur de correctione excessuum,super quibus Capitulū est iudex.sed hic agitur de iure Capituli, quod qñq; ad vnum deuoluitur. š.ti.1.c.gratum.& sic iste non est iudex aliorū:nec alij istius. quia cum quæratur de iure vnius alteri accrescendo,meritò inuicē sunt suspecti.ar.no.in l.de iure.ff. ad munici. ¶ Circa aūt istam collationem no. ꝙ multæ sunt opi. dicunt enim q-dam,vt Inn.ꝙ si nullum dubium motum sit,sufficit,ꝙ de planò fiat collatio,& in genere sine alia discussione: vt si dicat. nos habemus plures voces,quàm vos. Item meliorem zelum;quia religiosum,non consanguineum,sicut vos: non est maior sciēcia vr̄a,quàm nostra sit. Si verò contra vnū allegetur scientia electi alterius: vel ꝙ aliqui de numero sunt excōicati,vel infames, de his plenè discutietur,vt hic. & C. de fal.l.5.& l.vbi.vnde si dubitetur,an aliquis sit vocandus, vel non,debet plenè discuti de iure absentis.& ista est opi.Inno. Alij dicunt,ꝙ qualitercūq; contradictio,vel dubium occurrat,sufficit collatio,& discussio generalis simplex.& hoc tenet Compo. & hanc collationem dicunt necessariam, etiam si vnus eligatur,non numeri ad numerū:quia non cadit. nec zeli ad zelum:nec meriti ad meritū. quia similiter non cadit: sed generalis, & simplex: vt sic deseruiatur verbis constitu, quia propter.in qua simpliciter dicitur,ꝙ fiat collatio: vt sic in dubio deseruiamus verbis, quantum possumus.ff.de exerci.l.1.§.is qui.& hanc tenet Host.cū enim quinq; sint opi.an vitiet omissa collatio.quas hic refert Io.An.consulit Host.ꝙ semper fiat.quia quæ dubitationis tollendæ causa &c. vt l. q mutuam.ff.mandati.& tene certum &c.de pœniten.dist.7.c. nullus.& abundans cautela &c.C.de testa.l. consulta. qualiter fiant istæ collationes, vide in Spec.eo.ti.§.1. ver.publicatione.& vtrùm ista collatio exigatur, cum proceditur p formam compromissi.dicit Compost. ꝙ bonum esset ipsam fieri,cum non est necessaria, nisi cum proceditur per formam scrutinij, & est mens constitu.quia propter.ad hoc.š. eod.c. Cumana.ibi[quę post publicationem scrutinij fieri debuit.] &c.aduerte tamen, quamuis collatio, & electio communis sit de substantia: non tamen, ꝙ singuli collationem faciant: vel expressè per se in electione, vel collatione consentiant. habetur.n.taciturnitas pro cōsensu,vbicūq; specialis, & expressus cōsensus nō requiritur.54.dist.c.si seruus sciente.maximè in re meritoria,& necessaria,sicut est per electionē canonicam ecclesiæ prouidere:secus in voluntaria,& onerosa, sicut est seruitus,& procu.officium.vt l.filius.§.inuitus. de ꝓcu.& l.inuitum.de serui.vrb.præd.secundū Inno.& Compo. secus in scrutinio,vbi requiritur expressus consensus, & præsentia saltem maioris partis.š.eod.c.quia propter. ¶Secundò no. ꝙ post consensum singulorum præstitum in scrutinio debet subsequi communis electio.subsequitur enim per pronunciatio.vnius: de cuius pronunciatione electionis aliqua no.hic Vin.quæ vide in Specu.eo.c.§.1.ver.& no.quia.& quatuor versicu. seq. debet enim fieri ista pronunciatio per vnum,vt dixi,& per verba singularis numeri,vt ĭ.eod.c.sicut cum.& de re iudi.c.penul.lib.6.& 63.dist.c.1. & 2.q.6.c.nominationes. vtrū autem ista pronunciatio per vnum vendicet sibi locum tantummodo in electionibus canonicorum,

in quibus cum præsentationibus rectorum sufficit, q quilibet,prout placet,exprimat votum suum: dumtamen in Capitulo non extra Capitulum quilibet de per se in via, vel camera.per tales enim consensus non quæritur ius canonicatus,secundũ Compost.qui remittit ad no.s̃.de consti.cũ M. In his ergo electionibus dicunt quidam, q hæc pronunciatio per vnum non est necessaria.Alij dicunt, q post singulares consensus debet sequi cõis electio.Host.remittit.s̃.eo.c. quia pp̃ter.& ibi per Io.An.¶ Quid ergo si oẽs,vno excepto, volũt alicui dare potestatem pronunciandi.ille aũt dicit contra. dicit, q stabitur voluntati maioris, cum agatur de re necessaria:nec possit per duos pronunciari:nisi forte excõicatio,vel aliud rationabile opponatur,ad hoc.j̃.de his quæ fi.à præla. c. 1.& c.fi.& licet vno contradicente,vel pluribus, possit vni cõmitti pronunciatio,vt dixi:tñ in illum, qui debet pronunciare,debent singuli consentire, si non est certa persona, ad quam ex officio pertineat. Alij dicunt,q ille,qui habet primam vocẽ,debet illa facere.& hoc placet Inn.& Io.And.remittit ad no.s̃.eo.c.quia propter.& j̃.eod.c. sicut cum.lib.6. ¶ Quæritur etiam circa pronunciationẽ, si in scrutinio, vel compromisso vota inueniantur diuisa:nunquid vna pars debet requirere aliam, vt consentiat pronunciationi suæ, vel alijs,quæ facere intendit. dic q non: quia non possunt alij à prioribus suis votis recedere, nisi cõiter oẽs, vel maior pars recederent.s̃.de postu.c.bonæ.2.secundũ Inno.Host.dicit,q illa potius facit contra.Io.And.remittit.j̃.eo.c.publicato. & s̃.eo.c.quia propter.super ver.consentit. ¶ Tertiò no.rationes,quare nõ debet sequi singularis electio,sed cõis.vna est, quia idem repetitur.& hoc vult dicere,secundũ Hostiẽ. si dicas,q secunda non sit electio, sed nominatio, idem repetit. & est superfluũ,si dicas,q sit electio.& sic plures.quia qua ratione vox vnius facit vnam electionem, eadẽ rõne & vox alterius aliã.Alia ratio est, quia ex singularibus propositionibus licet veris &c.& facit iste tex.ad q.glo.no.in l.sicut.ff.qđ cuiusque vniuer.no. vbi si oẽs singulariter de populo faciunt alicui iniuriam,non diceretur fecisse vniuersitas. ad hoc.12. q.2.c.qui manumittitur.& de ista materia vniuersali,& particulari propositione vide subtiliter.l. si is qui duc. §. vtrũ.ff. de reb.dub.& dicit Host.q istæ subtilitates non debent considerari in causis ecclesiasticis: quia in ciuilibus reprobant, vt l.si fideiussor.§.quædam.ff.manda.non videtur ergo vis facienda,siue singulariter per vnum,vel plures consentiant:ex quo consentiunt. assignat ipse vltra rationes, de quibus in tex.aliam, videlicet quia gratia Spiritus sancti debet fieri electio.vt s̃.e.c.cum terra. Cum aũt cõitas vnitatem: singularitas verò diuisionem designet, & Spiritus sanctus nõ descendat nisi super congregatos in vnum:ideò cõis electio approbatur,& singularis reprobatur,arg.94.dist.c.si inimicus.16. q.fi.c.sicut domini.24.q.1.c.scisma.& q.3.c.de illis. de summa Trini.c.fi.§.verum.¶ Quintò no. in ver. nec præmissæ.q ad annullandam electionem hic Papa nititur ex contemptu istorum duorum.& sic videtur,q iudex,qui cognoscit de meritis electionis,potest ex officio opponere de contemptu absentis.quod non est verum, si contemptus non prosequitur. potest enim ipsam ratificare,si velit.vt s̃.e.c.q sicut.Intellige ergo tex.q si isti duo fuissent iustè exclusi,iste G.electus haberet maiorem partem:aliàs,scilicet istis computatis, nõ habebit maiorem partem. & ideò istis etiam non prosequentibus,cassanda fuit electio,tanquàm facta à maiori parte, ẽt si illam ratificassent.s̃.eo. c. auditis. quod placet Inno. Host. plus placet, q ideò cassetur: quia non fuit facta collatio, vt tex.dicit.Mens ergo Inno.est, q absentes cõputentur in numero,qui fuerunt contempti, & debuerunt citari. quod non placet Host.secundũ Io.And.dic,q vterq; habuit intellectũ. Hosti.enim vult.q electio,quæ non valet, (quia facta à maiori parte aliquibus contẽptis)non põt conualescere:licet illis contemptis cõputatis, & ratificantibus, deueniatur ad maiorem numerũ.de quo.j̃.e.c.ecclesia. Si aliquibus cõtẽptis electio est facta à maiori parte,possunt contempti illã approbare, vt s̃.eo.c.q sicut.ratificatio ergo numerũ nõ auget,vbi electio non fuit cõis,nec facta à maiori parte:alias si à principio est facta à maiori parte,& cõiter,bene ratificatur p singulares consensus canonicorum à principio cõtẽptorũ, sm̃ Phi.& Ioan.An.super glo.consensus. ¶ Quintò no.in quibus consistat quasi possessio iuris canonicatus, habendo stallum in choro.facit.j̃.de præben.c.relatum. Et aduerte, quia per istorum exercitium probatur quasi possessio officij, non officium.i.titulus officij.C. de proba.l. ad probationem. & de decur.l.Herennius. ¶ Sextò no. quod electio attentata contra formam concilij est irrita,& inanis.& facit iste text.q nõ sit ipso iure irrita,sed irritanda.quod Host. tenet: cuius opi. reprobat Ioã.And. & remittit ad no.s̃.c.quia propter.super ver.nec valeat.Et circa istam formam no.Hostiẽ. q quædam sunt præambula formæ,vt vocatio absentiũ: assignatio diei: missa:inuocatio Spiritus sancti:adiuratio: tractatus p̃cedẽs: forma,& similia.quædã sunt de substantia formæ,de quibus plenè.s̃.e.c.quia propter.quibus armari possunt quæ insunt formæ ex modo per hominem apposito.s̃.eo.c.qualiter.& c. cũ in veteri.quædam sequunt̃,vt Te Deum laudamus.deportatio,vel stallatio.de quibus quædã sunt,quæ pertinent ad solemnitatẽ,vt prædicta.quædam ad roborationẽ,& seram administrationis apponendã,vt confirmatio. quædam ad confirmationẽ matrimonij,& exercitiũ congregationis, & officij:vt ordinatio,& consecratio.quædam sunt præter, vel extra formam:vt religiosos vocare.de quo s̃.eo. c.ne pro defectu.Ista sunt verba sua:cui adde quod no.subtiliter Inno.s̃.e. c.quod sicut.& in l.pacta conuẽta.ff. de contrahen. emp. vbi dicitur, q in contractibus quædã sunt substantialia contractus:q̃dam naturalia:quædã accidentalia.idem in testamento.sumit enim principiũ à testatore, videlicet à cõsensu,& solẽnitatibus.deinde confirmatur per mortem,& per aditionẽ hæreditatis irreuocabiliter roboratur.quod dic,vt no.Dy.in reg.prima de reg.iur.lib.6. ¶ Septimò no.q sufficit ad cassandam electionẽ,q quis sit in quasi possessione, ẽt si fuisset cum protestatione admissus.¶ Contra hãc gl.oppo. de c.Cumana.s̃.eo.So.vt in glo.vnde.super qua dicit Io.An.q ibi cõsenserunt protestationi illi,contra quos fiebat:hic verò non. consulit ergo Host.q etiam si aliter noluerunt canonici possessorem admittere,non consentiãt protestationi.quod dic p eum,vt in d.c.Cumana.in fi.in glo.& hic dicit,q nõ est differentia,siue qs p̃stet sub hac forma, videlicet q valeat vox eius,si de iure debet valere: vel sub ista, si de iure debet interesse.vtrobiq;.n.sufficit,vt canonicus sit in quasi possessione canonicatus, vt valeat vox eius.¶ Quærit Cõpost.si dicat̃ collationẽ non factã, scrutiniũ, vel aliũ defectũ in electione interuenisse:an ille,qui allegat defectũ,debeat p̃bare.no.Cõpost.s̃.eo.c.quod sicut.vbi vide in vlt.gl.versi.ab excipiente. hoc etiam plenè no.Io.An. super verb. collatio. Sed plenius. j̃.de eo, qui fur. ordi. susce.c. innotuit. ista in effectu no.hic Io.An.in nouel.satis intricatè,meo iudicio.

SVMMAE.

1 *Cardinalis retinet priora beneficia.*
2 *Cardinalis eligitur,sed non postulatur.*
3 *Plura cum copulatiuè ad esse,& substantiam actus requiruntur, non sufficit alterum ad esse.*
4 *Contemptus,an possit prosequi contemptum.*

Ecclesia vestra. Non sufficit ad cõfirmationem electionis,q sit facta per maiorẽ partem Capituli: nisi ẽt pars illa sit sanior.diuidit in tres partes.In prima narrat factum. In secunda ponuntur allegationes vtriusq; partis. In tertia causæ diffinitio. secunda ibi [tandem] ter-

tia ibi[nos igitur.]¶No. primò,ꝙ conuenerunt canonici in vnum.& super sic congregatis descêdit gratiâ Spûs sancti, secundû Ho.& dixit Io.An.s̄.eo.c.in Genesi.super ver.suæ partis.& aduerte,quia ista congregatio Capituli ad terminû statuendum electioni nô est necessaria,vt no.s̄. c. quia propter. vtrùm aût iste canonicus,,qui noluit interesse illi præfixioni termini,debeat ad electionê postea vocari, & sibi terminus præfixus notificari.dic vt j̄.d.câ. ¶ Secundò no.ꝙ Cardina-
1 lis † remanet canonicus prioris ecclesiæ, vnde fuit assumptus:& procedit hoc iuxta consuetudinê presbyterorum, & diaconorum Cardinalium, qui retinent priora beneficia.si. quod no.93.di.c.miratus. in glo.& collige etiam,ꝙ Cardina-
2 lis † eligitur,non postulatur.de quo.j̄.dicam.& ꝙ potest eligi clericus per ecclesiam, vt erat iste canonicus Remeñ. de quo.s̄.ti.1.c.fi.¶ Tertiò no.ꝙ pro R. Remeñ. cano.faciebat numerus tantû: pro Cardinali allegabantur plura merita,& auctoritas eligentium,& melior zelus. Et aduerte circa hoc, quia in electionibus considerantur plura, numerus, merita, sanitas,auctoritas,& zelus.de numero per se patet:circa cuius considerationem vide quod no.in Cle.quod circa.j̄.e. & c.indemnitatibus.e.ti.lib. 6. Et quòd hoc etiam no.de absentibus,qualiter in numero computentur, vel non.vt j̄. subdâ. meritum propriè respicit electû: pôt etiam respicere eligentes,& consistit in scientia,moribus,& vita,& his, quæ habentur.s̄ eo.c.cum in cunctis. sanitas consistit non solum in intentione eligentium, sed etiâ in ope, & effectu: vt.s.illa pars dicatur sanior,quæ digniorem elegit,vt hic.8.q.1.c l.cet.& c. quid ergo. & ista maior sanitas multum valeat in duabus electionibus factis eodem contextu:sed parum,qñ fierent ex interuallo, vt j̄.dicam.auctoritas propriè respicit eligentes, & hoc etiam consistit in ordinibus maioribus,prouectiori ætate,antiquiori institutione,& ordinatione,vt hic.& 74.dist.c. episcoporum.& in religione.23.di.c.in nomine Domini.zelus consistit in animo.& ideò poterit de hoc iudicari per coniecturas,si ex carnalitate,de qua sequitur:vel vicinia,& familiaritate.de æta.& qua.c.tuam.de præben.c.graue.& ex odio ad eum,in quê non consensit.de simo.c.sicut nobis. præsumitur tamen maior pars habere bonû zelum.vt hic.& s̄. eod.c. dudum.ad fi.dicit tamen Host.ꝙ non est faciêda magna vis, an bono, vel meliori zelo ducantur. sufficit.n.non ducantur malo: puta carnalitate,corruptione,vel mala affectione. 1.q. 1.c.sunt nonnulli.& c.si se.sicut dici solet hic sufficere,ꝙ non eligatur malus.16.q.c.si mona.¶Quartò no.ꝙ contra B.qui nitebatur ex contemptu,replicabatur,ꝙ contempserat;quia noluit venire:sed non erat bona replicatio. quia licèt noluerit venire ad præfixionem termini: non propterea renunciauit,quominus vellet interesse electioni. & habet hoc æquitatem,secundû Io.An.pone enim.tu studes.vocatus ad statuendum diem,noluisti propter id perdere lectiones, & ire non curasti: certè propter hoc electioni non renuncias. Facit qđ no.in c.consuluit.de offi.deleg. per Innocê.vbi contumax in vno actu citandus est ad alium.¶ Quintò no.ꝙ licèt contêptus consentire possit, & maiorem partem roborare: nil tñ addit numero.esset enim absurdû, ꝙ ex votis post scrutiniû habitis penderet electio,secundû Inno. Caueat tamen contêptus,ne pereat vox sua cum alijs,vt hic,secûdû Host. Colligitur hic etiam aliud, ꝙ contemptus contra vnum ex duobus electis potest prosequi contemptum, & alterius electioni côsentire,vt fecit iste.B.quia electioni.R. Remen. consenserat: & alterius.s. Cardinalis impugnabat, ratione contemptus. glo.tñ,quæ incipit. si hoc esset verû.& idem Boat.sed Io. An. super dicta glo.tenet fuisse publicè disputatum, ꝙ possit: qđ dic plenius per Oldra. consi.59.¶ Sextò no.in ver.demque. qui habet tres intellectus.Primus est, ꝙ ista sit allegatio pro magistro Cardinali. Allegabat enim Remen. ꝙ electio Cardinalis erat nulla:quia facta est contra formam Concilij.s.côtempto G.dicente hoc suæ electioni non nocere:cum illi côsenserit.ad quod respondet Cardi.vt sequitur. Secundus intellectus est, ꝙ ista sit electio R. Remen. electi. Cardi.enim non curans suam electionem confirmari,dicebat suam,& dicti.R.Remen.electionem nullam: quia factæ contempto. B. & sic contra formam Concilij.vel dicebat nego.B. contemptum:sed ex quò tu fateris illum fuisse contemptum.ergo sequitur ex tua confessione,electionem tuam nullâ:quia contra formam Concilij.& sic per contemptum non potuit ratificari. ad hoc respondit ille Remen. & iste intellectus placet Io.An.Tertius intellectus est,ꝙ illa sit allegatio Papæ.& hoc patet.sed obstat huic intellectui ver.nos igitur. his, quæ hinc inde.vbi innuitur,ꝙ omnia,quæ præmisit, fuerint allegationes partium. ¶ Septimò no. ꝙ non omnia, quæ statuta sunt in c.quia propter.intelliguntur esse de forma,vt ipsorû omissio reddat electionê nullam.clausula ergo, quæ ibi subijcitur post multa.ꝙ aliter electio celebrata non valeat: non refertur ad omnia præcedentia. quod an verum sit, vel non, tractat hic Goff.& allegat multa iura pro, & contra.& soluit, ꝙ vbi articuli sunt diuersi,non refertur ad omnia. secus si articuli sunt connexi.pone exemplum in falsitate instrumentorum.quia in capitulis diuisis instrumentum falsum in vno,valet in alijs: secus in connexis.vt C. de transac.l. si ex falsis.& 9. dist.c.si ad sacras.j̄.de hære.c.fraternitatis. facit l.1.ff. de postu.circa fi.& dixi.j̄. de app.c.inquisitioni.& c.secundò requiris.& per hoc ver.non valeat,&c.reprobatur opi. Host.dicentis,ꝙ electio celebrata contra formam c. non sit nulla ipso iure.dic vt hic.¶ Octauò no.in ver.ne enim.ꝙ non est verisimile Romanum pontificê per nouâ constitutionem veteres leges noluisse subuertere: sicut nec priuilegiû concedendo,videtur tollere legum obseruantiam,vt l. si quando.C. de inoffi.testa.vbi hæc verba sumpta sunt.leges ergo nouiter additæ debent per veteres distingui,& ad ipsarum intellectum trahi,vt l.sed & posteriores.ff.de legi. & quod no. in l.sciendum.ff.qui satisd.cogan. & in c.statutum.de rescrip.lib.6.& ex hoc,quod hic dicitur, ꝙ Romanus pontifex debet iura tueri:coniunge,ꝙ impugnare non debet quis quem tueri tenetur.de resti.spo.c.conquerente.& de na.ex lib. ven.c. vno. vbi de hoc. Quæ aût sint illa,quæ seruanda sunt in electione, quę non sunt de forma,tangit hic Io.An.super ver.multis vigilijs.& Host.in ver.deni.que.vbi dicit, ꝙ in concilio versatur duplex ius.s.publicum, & priuatum. primo renunciari non potest.secundo sic,ad hoc de foro compe.c.si diligenti. dicit aût illa substantialia,& respicientia ius publicum, quæ ponûtur post ver.statuimus. excepto ꝙ ibi dicitur [præsentibus omnibus]quod respicit ius priuatum:in quo is, cuius interest,iuri suo renûciare potest. remittit de hoc ad no. per eum
3 de renuncia.in c.nisi.§.propter malitiam. ¶Nonò nota,† ꝙ cum plura copulatiuè ad esse,& substantiam actus requirûtur,non sufficit alterum:sed debent omnia concurrere.dicitur enim in concilio,ꝙ is eligatur, in quem maior, & sanior pars Capituli consensit.non ergo sufficit, ꝙ sit maior, si non est sanior,vt hic fuit.R.enim Remen. fuit electus à pluribus: sed quia maior pars elegit saniorem.s.Cardinalem; ideò illa Remensis reprobatur.sed an iste Cardinalis debeat approbari,nihil dicitur in tex.sed glo.fi. hic tenet, ꝙ sic, vt j̄.dicam. ¶ Oppo.dicitur hic,ꝙ isti elegerunt Cardinalem. Sed contra:imò videtur,ꝙ Cardinalis non debeat eligi,sed postulari.nam officio est maior epo. & qui eligitur debet ad maius eligi.93.di.c.legimus.ad fi. ¶ Item immediatè subest Papæ, & magis habet ligatas animas,quàm episcopus:cum nec sine licentia curiam exire consueuerit. cum ergo episcopus sit postulandus,vt s̄.c.1.multò magis Cardi.Et pro hoc videtur casus. 1.q.1.c.filium.& hanc partem tenet Host.s. ꝙ debeat postulari.Non ob.iste tex.quia debet intelligi, ꝙ têpore electionis erat canonicus: sed têpore disputationis creatus fuit Cardinalis.vel est speciale ratione fraternitatis: quia erat canonicus eiusdê ecclesię.¶ Secundò op.iste versi.dixit, ꝙ no-

luit interesse: ergo non videtur contēptus. quia qui dicit. nolo venire. est manifestus contumax: ergo non debet plus citari, iuxta materiam l. diuus. ff. de rest. in inte. & Cle. 1. de dolo & contu. Isti aūt impugnabant electionem ratione contēptus generalis. Sol. vt in prima gl. quam tenet Io. And. dixi. s. in 4. no. cui adde, ꝙ illud verbum [nolo] non denotat totalē renunciationē iuris sui: sed suspensionem voluntatis. sicut & ver. volo, quod dic plenè vt in l. qui se patris. C. vnde libe. & l. filij ad Tertul. & l. 2. de iur. & fac. igno. ¶ Venio ad quæst. & primò quæro. dicitur hic, ꝙ post terminum electioni præfixum iste non fuit vocatus. quæro ergo, nunquid debuit iterum vocari. glo. enim. tenet, ꝙ sic. Idem Phi. & Vin. & dixi. s. proxi. oppo. & in 4. notabili. & hoc est verum, quando nesciuisset diem statutam electioni faciendæ. si autem sciuisset: tūc si fuisset vocatus ad assignationem diei, nō deberet plus vocari. Si aūt non fuit ad hoc vocatus, nec sciuit diem, debuit vocari sine dubio. quod dic, vt s. e. c. cum inter vniuersas. super 5. glo. quid ergo, si quis se in fraudem absentauit, ne peueniret ad eum assignatio, & præfixio termini. dic, ꝙ sibi nocet, nisi postea veniret re integra, & à Capitulo nō fuisset admissus: quasi vltima mora noceret, vt ff. de pericu. & cōmo.
4 rei. ven. l. illud. ¶ Secundò quæro. dicitur hic. contēptus† potest prosequi contemptum: & si noluit interesse, potuit sine eo electio celebrari. quæro ergo, si sunt plures, qui citati nolunt venire ad eligendum: vtrū valeat electio celebrata sine ipsis. dicit Io. An. præsentes debent esse ad minus duæ partes Capituli. vt ff. quod cuiusq; vniuer. no. l. planè. aliàs nō diceretur esse Capitulum, vbi non adessent duæ partes. ex quo infert Inno. ꝙ si vocandi nolunt interesse, q sunt maior pars (& sic abest maior pars Capituli) minor pars tunc non pōt eligere. quod est verum, quando ad Capitulum spectat citare, & monere canonicos. si autem spectaret ad alium: tūc valeret quod faceret minor pars, si maior monita venire negligeret. quod non approbat Inno. remittens ad no. s. eo. c. cum nobis olim. & ibi per Io. An. super glo. nunquid. tene ergo, ꝙ non potest minor pars eligere, si maior etiam citata non cōparet. quod est verum, quando dies electioni præfixus est infra terminum à iure præfixum: ita ꝙ differre vlterius, nō potest afferre præiudicium præsentibus. Si aūt instaret finis termini iuris, & ille fuisset electioni præfixus: posset tunc minor pars ad electionem procedere, non obstañ. contumacia maioris partis. hoc enim casu posset eligere vnus solus. ff. quod cuiusq; vniuer. no. l. sicut. Host. tamen videtur indistinctè tenere, ꝙ minor pars, negligente maiore, contumaciter pōt ad electionem procedere, quantūcunq; supersit de termino iuris: quia pro præsentibus facit ius cōe quò ad potestatem eligendi. s. c. cum nobis. quò ad locum: quia in ecclesia, de qua agitur, facienda est electio. s. eo. c. quod sicut. quò ad vtilitatem: quia expedit electionem accelerari, non differri. s. c. ne pro defectu. & hoc verum putat, quando per Capitulum est præfixus terminus, nec mutatus. an aūt maior pars terminū statutum ad eligendum possit mutare; ita ꝙ electio in termino celebrata à minori parte non valeat: tenet, ꝙ aut dicta reuocatio fit. j. semestre tempus. & valeat etiam sine causa: aut si reuocaretur, non superesset de termino iuris: & non potest inuita minori parte mutare terminum, vt in reg. mutare. & de his, quæ fi. à maio. parte Cap. c. 1. cōclude ergo, ꝙ electio celebrata ex minori scrutinio, quàm duarum partium, electio est nulla. & idem si præsentium non reperiatur duarum partium vota scrutata. hoc tamen casu electio subiaceat vitio nullitatis, vt no. Ioan. An. s. c. quia propter. super ver. cūctorum. ¶ Incidenter quæritur hic, quando maior pars siue contempta, vel citata non venit ante electionem celebratā, possit ratificare. Inno. dicit, ꝙ electio celebrata ex minori scrutinio, quàm duarum partium, cum sit nulla, non potest ratificari: verum necesse est de nouo eligere. vt s. c. auditis. Hostiē. videtur tenere contrarium. qua enim rōne vnus pōt ratificare, vt s. e. c. ꝙ sicut. eadem rōne plur. arg. ff. de rei ven. l. quæ de tota. & licèt vota post scrutinium non augeant numerum, vt hic: tamen corroborant, & ratificant quod cassari potuisset, vt ibi. præterea interesse, vel nō interesse electioni competit canonico iure suo priuato, non rōne iuris publici: ergo potest ratificare maior pars electionem minorum. ita recitat Io. An. super ver. ad contemptum. ¶ Tertiò quæro. dicitur hic, ꝙ cassatur electio Remen. quia cōputato isto V. non habuit saniorem partem. quid ergo si electus iste esset æqualis alij dignitate, & omnibus: an vox istius V. superuenientis postea augebit numerum, siue computabitur? gl. quæ incipit. iste dixit. arguit pro & contra. & concludit, ꝙ vox nō habita in scrutinio, sed postea, non computetur in numero. electionem ergo cassatam ratione sui contemptus tantū contemptus roborat per consensum: sed aliàs nullam confirmat. Et hæc regula est, & procedit quæstio, cum contemptus venit post electionem celebratam. Quid ergo si venit ante scrutinium, vel superuenit sub scrutinio, & ante electionē: vel aliàs absens in loco, vnde non debebat vocari, superuenit quasi quodam casu post factam electionem: an debeat admitti, & in numero computari. ista glo. prosequitur, vt in ea habes. & aduerte ad illam vlt. gl. quæ ponit, ꝙ erat absens in loco, de quo non debebat vocari, & superuenit, quando fiebat electio. & ex quo innuit vicinum, per hoc fortè sentit, ꝙ no. Specu. eo. c. circa prin. s. ꝙ sufficit electio, si absens altero duorum temporum. s. citationis, vel electionis non fuit in loco congruo: vel forte erat consuetudo vicinos non vocari. vt s. eo. c. quia propter. § illud. super verbo absens. & loquitur hæc quæstio, cum superuenit, quando per formam scrutinij erat electio celebrata. quid ergo si erat iam compromissum in aliquem, & antequàm compromissarij pronunciarent electionem, iste superuenit, & cōtradixit: an possit reuocare cōpromissum. dicit Inno. ꝙ nisi re integra non audiretur. & qñ dicatur res integra, vel non, dic vt s. e. c. in causis. & c. cum dilecti. ¶ Quartò quæro. dicitur hic, ꝙ electio Remē. nō tenuit licèt facta à maiori parte ex eo ꝙ non fuit facta de saniori respectu alterius coelecti. s. Cardinalis: sed dubitatur, an electio Cardinalis facta à paucioribus numero debuerit confirmari. tex. non exprimit. glo. si. sentit, ꝙ sic, per hunc tex. Sed in illo c. hoc non bene probatur. quia non apparet hic, ꝙ electio Cardinalis fuerit confirmata: nec videtur debuisse cōfirmari. quia licèt habuerit saniorem: non tamen maiorē. vnde sicut non valet electio à maiori, si non est sanior, vt in tex. ita non videtur valere, si est sanior, si non est maior. & hoc tenent Pe. Abb. Ho. & Egi. Requiruntur enim ista duo coniunctim. s. ꝙ sit sanior, & quòd sit maior. Falsata ergo altera parte copulatiuæ, tota falsificatur. de rescrip. c. inter cæteras. & c. ex parte. & sic dicit Host. intelligēdum quod no. in summa eo. ti. §. sed qualiter. versi. maior. & ver. sanior. & hoc placet Io. An. licèt Compost. teneat contrarium, & malè secundū eum, qui circa duas electiones factas eodē contextu colligit quædam membra. Nam quandoq; maior pars minoris auctoritatis eligit dignum: & minor pars maioris auctoritatis eligit digniorem: & tunc aut numerus multum excedit: & ꝑcisè stamus numero, vt in glo. Et quando dicatur multū excedere. dic vt in c. si quando. j. eo. lib. 6. Aut excedit in modicum: & tunc etiam aut excedit in modicum auctoritate eligentium, & electi alterius partis. & idem, quia cōfirmabitur electus à maiori: modica enim prærogatiua partis alterius non mouebit iudicem contra maioritatem numeri. arg. ff. de cessio. bono. l. si debitoris. Aut auctoritas, & meritum minoris partis multum præponderat auctoritati, & meritis maioris partis modicum excedentis: & tunc non valet electio maioris partis, vt in tex. Item nec electio minoris, licèt multum auctoritatis habeat secundùm prædictos Doc. licèt Comp. contra. quandoq; cum maioritate numeri concurrit maioritas auctoritatis, vel meriti: tunc indistinctè præponimus nu-

merum,& auctoritatē merito:vel meritum,& numerum au-
ctoritati. quandoq; in omnibus est paritas hincinde:tunc di-
cit glo.ꝙ superior posſit gratificare. & superiorem intellige
Papam: quia non posset hoc inferior contra formam conci-
lij.s̃.eo.c.quia propter.quod est verum per viam confirma-
tionis. si autem per viam prouisionis, posset gratificare cui
vellet.s̃.eo.c.bonę.1.in fine.

SVMMAE.

1 *Electores publicato scrutinio variare non possunt.*
2 *Variatio quare sit prohibita.*
3 *Electores possunt compelli ad eligendum.*

PVblicato. Breue est,& declarat quod
dixerunt antiqui.63.dist.c.
quanto.& s̃.eod.c.cum inter canonicos. per hoc.c.
pōt explicari reg.mutare.de reg.iur.lib.6.Et primò ponit di
ctum.Secundò eius rōnem reddit.Tertiò rōnem necessitatis
exprimit.Secunda ibi [cum.] Tertia ibi [ad quod.] & com-
mentauit istam Decre. Host.in summa huius tit.§.vtrū muta
1 ri.¶No.primò,ꝙ publicato scrutinio,electores†nequeūt va
riare.quod intellige tam in singulari,quàm in cōi, vt patet in
fi.c.quandoq; tamen possunt.vt j̃.dicam.& ista publicatio fit
in cōi Capitulo eligentium, non clero & populo, sicut publi
catio electionis.s̃.eo.c.quia propter. & ibi per quem fiat su-
per verbo publicent. In materia ergo electionis variatio est
suspecta;& ideo reprobatur. quare autem vsque ad publica
tionem,& nō post,variatio permittitur,hic per Io.An.in pri
ma.q.& an scrutatores posſint reuocari.dic vt s̃.c. quia pro-
pter. super ver.assumantur.In contractibus vero, vltimis vo
luntatibus,& alijs dispositionibus an sit licitum variare. dic,
vt l.eum qui certarum.ff.de ver.obli.& l.si quis ita stipulatus
fuerit Stichum.eod.ti.& l.statuliberum.de lega.2.facit quod
no.in c.cum laici.j̃.de iure patr. ¶ Secundò no.rōnem,qua
a re a variatio † est prohibita. quia scilicet facienda est colla-
2 tio,& electio: sed ista ratio ita vendicat sibi locum ante pu-
blicatum scrutinium,sicut post. rō ergo melior redditur per
Io.An.in prima quęst. vbi dicit, ꝙ illud tempus cōsideratur,
quasi medium inter votum depositum, & actum electionis.
post enim publicationem variatio prohibetur propter iniu-
riam,quæ fieret nominato,postquàm publicatio facta est:an
te verò publicatio scrutinij est permissa, ne prius impediat
vtilis variatio: publicatio ergo actus magis præcludit viam
parti.hoc idem patet in publicatione attestationum.j̃.de te-
sti.c.cum venisset.& edictum publicum arctat:quod aliàs nō
arctaret.s̃.titu.1.c.1.facit.ff.de insti.l.si pupillus.§.1. de iure
verò antiquo vsq; ad tempus esset licitum electoribus varia-
re.variæ sunt opi.de quibus in d.c.quanto. & in summa Ho-
3 stien.in præalle.§.ver.& forsan. ¶Tertiò no.ꝙ electores†de
bent compelli ad eligendum: sicut hæres de restituendo ro-
gatus adire cogitur,vt l.1.& per totum.ff.ad Trebel.& intel-
lige hic superiorem, idest proxi. vel saltem Papam, in cuius
electione non habet locum quod hic dicitur: quia deficit su-
perior,vt s̃.c.licèt.habebit ergo tunc locum compulsio irre-
gularis.de qua in c.vbi periculum.eo.tit.lib.6.& Cle.ne Ro-
mani.eo.ti.an autem archieps̃ posſit cogere canonicos eccle
siæ cathedralis. videtur, ꝙ non est de casibus,in quibus ar-
chieps̃ sit iudex subditorum suffraganei: ergo non pōt.j̃.de
offi.ordi.c.pastoralis.Contrarium tenet hic Io. And.circa fi.
vbi etiam quærit,quis potest facere illā compulsionem.dicit
ꝙ electus:licèt alij dicāt,ꝙ canonici tm̄.Quid aūt si compul
si nolunt eligere:tenet, ꝙ superior tenetur prouidere de illo
nominato in scrutinio: quia hoc casu non eligit ex suo voto:
sed perficit electionem ab alio inchoatam. Si verò scrutiniū
publicatū non esset,licèt perfectum, non putat Vin.ꝙ supe-
rior,ad quem prouidēdi potestas deuoluitur, iure suo tenea
tur prouidere de illo nominato.facit l.vnum ex familia.ff.de
leg.2.& l.si seruo fideicom.de hære.insti. & hoc,quod hic di
citur, habeat locum,si publicato scrutinio,aliquis dicit se pa
ratum probare impedimentum electi.dicit Io.An.ꝙ petitur
illo casu differri electio, ne vexetur inanibus sumptibus. de
restitu.spo.c.literas.circa fi.Et hanc opi.tenent Abb. & Inn.
Hostiē. tenet,ꝙ propter has exceptiones non sit electio dif-
ferenda: quia non posset Capitulum de ipsis cognoscere, t
hic per Io.An.in 14.q. ¶Vltimò scias,ꝙ dominus Ioan.An.
circa primum dictum,an scilicet variatio sit permissa,vel nō
in materia electionis,vel postulationis,ponit.21.quæst.quas
per viam distinctionis colligam breuisſimè.Et sic cum quæ-
ritur,vtrùm variatio sit permissa,vel non. dic, ꝙ quandoque
quæritur de postulatione,an liceat postulantibus variare.aut
quæris de electione.Primo casu aut postulatio non est solem
nis:& dic,vt j̃.de postu.c.bonæ. ver.nec nocebat.aut est so-
lemnis: puta quia super ea per formam scrutinij est proces-
sum.& tunc aut quæris ante publicationē:& potest.aut post
publicationem:& magnum est dubium. & glo. tenet hic idē
in postula.quod in elec.vt publicato scrutinio, variatio sit ꝓ
hibita.idem no.s̃. c. in causis. & de postu.c.bonæ.& c.penul.
& vlt.contra.no.glo.28.dist.c. de Siracusanæ. & in hoc con-
cor.Boa.& Gul.Naso.Io.An.hic latè disputat pro, & conclu
dit contra glo.scilicet,ꝙ postulantes posſint publicato scru-
tinio variare.Tertio casu principali, quando quæris de ele-
ctione,an posſint variare electores: & tunc dic,ꝙ aut loque
ris in laicis,ad quos spectat eligere(puta Potestatem,vel se-
natorem:) & post publicationem variare possunt. & ita de-
terminat dispu.Ia.de bel.in Auten.de colla.col.9.& per Bar.
in l.qui absenti.ff.de dona.aut quæris de laicis, ad quos spe-
ctat ius præsentandi rectorem in ecclesia. Et dic, ꝙ possunt
variare,vt j̃.de iure pat.c.nobis.& c.fi.in fine.& c.cum autē.
aut quæris de clericis eligentibus: & est nostra materia, in
qua non est publicatum scrutinium nullo modo.aut est quasi
publicatum:aut est solemniter publicatum. Primo casu quā
do nullo modo est publicatum,non videtur quod posſit va-
riari. arg.huius.c.à contrario sensu.de quo arg.hic in nouel-
la. Alij dicūt,ꝙ aut scrutatores sunt in actu scrutādi:& ē lici-
tum variare.aut cōpletum est scrutinium, & scrutatores ab
officio cessauerunt; & tunc singuli variare non possunt. oēs
aūt,vel maior pars an posſit, magnum est dubium.vt in 3.q.
vbi tenet etiam,ꝙ posſint ex iusta causa: puta quia peruenit
ad eos defectus nominati, vt C. de fur. l. manifestisſimi.§.si
autem nescius.sine causa verò non possunt: in dubio verò, si
de veritate causæ non apparet,quidam præsumunt,ꝙ in frau
b dem recedant à scrutinio iam completo. b

ADDITIONES.

a ¶ Quare variatio.Adde aliquid per Io.An.in c.continebatur.de his quæ fiunt à prælat.Dyn.in reg. quod semel.de reg.iur.in 6. Bal.in l. nonnunquàm.& quæ ibidem dixi.C.de colla.

b ¶ Completo. quia nullibi finem istius lecturæ comperi tractatū per Do Pet.nec minus intendo imponere falcem in messem alienam. vide eam amplè tractatam per dom.Panor.& per Io.An. & Card.Zaba.vbi solemniter legit hanc Decre.& cætera capitula vide per eosdem amplè & quæ dixi ad Zab.

De translatione episcopi, vel electi.

VIso de quibusdam modis, quibus prouidetur ecclesijs:videndum est de translatione, per quam etiā prouidetur eis. Vel aliter. Dictum est. s. de postulatione.sed quia postulantur aliqui alijs ecclesijs obligati.s̃. de postu.c.bonæ.& c.vlt. oportet ipsos trāsferri.Ideò de translatione subnectit. habetur de materia 7. q.1.per totum.& 21.dist.per totum.& facit ad rub.j̃.de offi. leg.c.nisi.& c.seq.

Triu-

SVMMAE.

1 *Priuilegium, quod Chriſtus primò dedit Petro.*
2 *Cauſæ maiores ad ſedem apoſtolicam ſunt referendæ.*
3 *Deſcenſus in dignitatibus eſt vituperabilis.*
4 *Confirmatus adminiſtrare poteſt.*
5 *Patriarcha epiſcoporum confirmatione ſuſpenditur.*

CVm ex illo. Patriarcha, qui confirmatum in epiſcopum transfert ad ſedem epiſcopalē, à confirmatione epiſcoporū ſuſpendit.h.d. & ſunt quatuor partes. In prima probat tranſlationem epiſcoporū ſoli Papæ ptinere. Secūda narrat reprehēſibile factū patriarchæ, ibi [miramur.] Tertia, ibi [licet] reſpondet tacitæ obiectioni. Quarta ibi [ne au-
1 tem] pœnam imponit. ¶ † No. primò de priuilegio, ꝙ primò Chriſtus dedit Petro per illa verba Mat. 16. Tu es Petrus &c. & Io. vlt. Paſce oues meas. largè tamen omnis poteſtas
2 eſt à Deo. ad Ro. 3. ¶ Secundò no. ꝙ maiores cauſæ † ſunt referendæ ad ſe. apoſt. quæ autem ſunt maiores, hic dicitur: ¶ Tertiò no. ꝙ electus, & confirmatus in archiepm non poteſt transferri in epiſcopatum. poſtquàm enim erat iam cōfirmatus deſtinatione, archieps eſt habendus: ſicut habetur pro milite qui de proximo eſt cingendus, vt l. eo tempore. ff. de mili. teſta. & l. admonendi. ff. de iureiur. & ff. quibus ad lib. procla. non licet. l. pen. ¶ Quartò no. ꝙ vituperabilis eſt de-
3 ſcenſus † in dignitatibus. de quo. ꝗ. c. vlt. & l. qui vt indignus.
4 ff. de ſena. ¶ Quintò no. ꝙ confirmatus † pōt adminiſtrare. de quo plenè. ſ. ti. 1. c. tranſmiſſam. ¶ Sextò no. ꝙ ſuſpenditur
5 patriarcha † ab epiſcoporū cōfirmatione. & de varijs ſpeciebus, ſiue modis ſuſpenſionū dic, vt in Cle. 1. de pœnis. an aūt ad Papam, vel ad Capitulū deuoluetur poteſtas confirmādi. dicunt hic Vin. Pe. & Egi. ꝙ ad Papam, non ad Capitulū. de conceſ. præben. c. quia diuerſitatem. & de expenſis, quas maiores electores faciunt in confirmando iſtum in eūdo ad Papam, repetuntur ab iſto, ſi habet proprium. ꝗ. de iura. calum. c. in pertractandis. ¶ Quærit glo. & latè diſputat, an archieps confirmatus nondum conſecratus poſsit confirmare electiones epiſcoporum. arguit pro & contra. & concludit, ꝙ poſſit. licèt non poſsit conſecrare. ſ. c. ſuffraganeis. dicit ibi. de cauſa verò criminali an poſsit cognoſcere, dicit hic Vin. ꝙ non, niſi crimen deduceretur in iudicio incidenter. 23. diſt. c. illud. & dic de hac materia, vt no. 100. diſt. c. quoniā. ¶ Quærit Io. An. an archiepiſcopo, qui ceſsit archiepiſcopatū ex iuſta cauſa, poſsit prouideri de epiſcopatu. quidam ꝙ non licet deſcendere, 93. diſt. c. legimus. nec debet fieri eps, vt hic. nam ſi aliud diceremus, pararet via fraudibus. puta habēs tenuē archiepiſcopatū cederet, vt haberet epiſcopatū locupletem. His autem figmentis nō debemus aperire viam. ꝗ. de diuor. c. quantò. dicit Hoſt. contrarium fuiſſe determinatū per Clementē. 4. Non ob. qđ hic dicitur. nā in prouiſione nihil de archiepiſcopatu, nec dicitur deſcendere, qui aſcendit de nullo ad aliquem. de ordi. ab epi. c. 1. hinc eſt, ꝙ prouidetur ſibi de eccleſia parochiali. ꝗ. ti. 2. c. ad ſupplicationē. & quod ibi per Io. And. ſuper vlt. glo. multò fortius prouideri ſibi poteſt de epiſcopatu. 7. q. 1. c. paſtoralis. Epiſcopus autem expulſus à propria ciuitate, ſi eligitur ad aliam, non poteſt recipere eā ſine licentia Papæ. ꝗ. ti. 2. c. niſi.

SVMMAE.

1 *Spiritualia & corporalia qualiter differant.*
2 *Matrimonium carnale & ſpirituale qualiter æquiparantur.*
3 *Epiſcopus ſolus concedit honores.*

INnter corporalia. Electos in epiſcopos confirmatos transferre pōt Papa. h. d. Pe. diuidit Decre. in 7. partes. Io. And. in duas. In prima exordium. In ſecunda facti narratio. ibi [ſanè.] & iſta ſubdiuiditur in tres. Prima probat coniugium ſpeciale diſſolui non poſſe, niſi per Papam. Secunda ibi [ſicut autem] probat vinculum ſpiritualis coniugij eſſe inter confirmatum (licèt conſecratus non ſit) & eius eccleſiam. Tertia ibi [ſed neque] ſoluit cuiuſdā canonis contra-
1 rietatem. ¶ No. primò differentiam inter ſpūalia, † & corporalia. nam etiam facilius tranſeunt corporalia, quàm ſpiritualia incorporalia, vt patet in l. & ita. ff. pro ſocio. tranſit enim ſtatim ab adita hære. dominium, & proprietas rerum legatarum in legatarium, vt l. à Titio. ff. de furtis. ſecus in omnibus, quæ requirunt ceſsionem, vt l. ex legato nominis. C. de leg. pereunt ergo facilius corporalia, quàm producantur in eſſe, vt patet in conſtitutione, & deſtructione domus, libri, &
2 ſimilium. ¶ Secundò no. ꝙ matrimonium carnale † & ſpirituale æquiparantur in diſſolutione: quia neutrum diſſoluitur, niſi ab eo, qui fungitur vice Dei, vt Papa. in carnali tamē dic, vt ꝗ. de conuer. coniug. c. ex publico. Faciliùs tamen carnale contrahitur; quia ſolis verbis. ꝗ. de ſpon. c. cum locū. & c. tuæ. ſpirituale non, niſi multę ſolemnitates præcedant. de quibus. ſ. titu. 1. c. in Geneſi. Carnale tñ poteſt dici ſpirituale. ꝗ.
3 de fri. c. fi. ¶ Tertiò not. ꝙ ſolus epiſcopus † dat honores. & aduerte, quia per hoc, quod dicit [ſolus] non excludit clericos ſuos, ſed alios epos. & ſic non ob. 24. diſt. c. epiſcopus. & ibi no. concor. 15. q. 7. §. ſolus. & Lucæ. 9. c. Ibi [Et factus eſt, cum eſſet ſolus orās.] erant enim cum illo diſcipuli. & illud, ſolus, turbas excludit. facit quod not. C. de præſcrip. 30. ann. l. cum notiſsimi. ¶ Quartò no. ꝙ ſolus eps non poteſt auferre honorem in deponendo. ſuſpendere enim poſſet, & reuocare ſuſpenſionem. Item pōt deponere à beneficio, etiam non adiunctis epiſcopis. ꝗ. de his, quæ fi. à præla. c. nouit. ſecundū Vin. ¶ Quintò no. ꝙ geſta ab aliquo, qui vice alterius fungitur, ab ipſo, cuius vices gerit, geſta videntur. cui an idem honor, qui domino, debeatur. dic vt in l. ſed ſi hac. & l. ſed ſi
a hac. & l. quæſitum. ff. de in ius vocan. a

ADDITIO.

a ¶ ff. de in ius voc. oppoſitiones, & quæſtiones in apparatu iſtius. c. vide per dictum Zaba. hic, & quæ ibidem dixi. reſtant etiam duo. cap. legendi, quæ per eundem videre poteris.

De auctoritate. & vſu pallij.

CONTINVATVR ad præcedentia in hunc modum. dictum eſt ſupra de poſtulatione, electione, & tranſlatione. ſed quia per hos modos aſſumptos vti pallio decet, ſi eccleſijs, ad quas aſſumuntur, dignitas pallij debeatur. ideò &c. habetur 100. diſt. per totū. Conueniunt rub. de mā. ſ. de elec. c. ſignificaſti. & c. ſuffraga-
a nei. & c. quod ſicut. vſus aūt pallij, ad quem ſpectat. a dicit hic Io. An. ꝙ propriè patriarchis. de priuile. c. antiqua. epiſcopi verò hoc ornamento vtuntur quandoq; ex priuilegio. de priuil. c. antiqua. vnde autem dicatur pallium, & quid ſignificet illæ quatuor cruces, vna ante, alia poſt, alia à dextris, alia à ſiniſtris, hic vide in nouella.

ADDITIO.

a ¶ Vſus autem pallij. Adde quid ſit pallium, & vnde dicatur, vt per Hoſtien. in ſumma eo. tit. & per Zab. hic in princip.

CVm ſuper. Intra quālibet eccleſiam prouinciæ ſuæ archiepiſcopus pallio vti pōt, ſed extra eccleſiam hoc nō poteſt. & ſunt duæ partes, conſultatio, & reſponſio. Secunda ibi [quod ita.] ¶ No. primò expoſitionē horum ver. [eccleſię tuæ] relata enim ad archiepiſcopum intelliguntur de omnibus

nibus ecclesijs suę prouinciæ.& sic largè hoc pronomē,tuus, tua,tuum.& meus,mea,meum, referuntur ad res, in quibus quis non habet plenum dominium: sed aliquod ius in eis, vt patet in archiepiscopo, qui in ecclesijs suæ prouinciæ, & prælatis habet iurisdictionem limitatam, & non dicuntur ecclesiæ suæ.facit l.1.§. domini appel. ff.ad Sille. & l. cum suæ. cum tribus se.ff.de leg.3.& l.Quintus.§. argento.ff. de auro & ar.le.facit quod no.Bar.ff.de no.oper.nun.super rub.& faciunt hæc ad no.s.de rescrip.c.abbate.& c.mandatum.vbi si Papa mandat prouideri in aliqua ecclesiarum suarum, quæ ecclesiæ includantur sub isto ver.suarum.an ecclesiæ,in quibus habet plus iuris: an verò ius conferendi tantū. & quid de ecclesijs exemptis.tenet hic Io. An. ꝙ quò ad vsum pallij includantur sub isto verbo [ecclesia tua] j. de priuile. c.archiepiscopo.in Cle.nam licèt sint exemptæ,non desinunt esse de diœcesi, vel prouincia.facit quod no. Io.An.in c. si propter.de rescrip.lib.6.in nouella. ¶ Oppo.glo.j.de verb. sig. c.cum clerici.vbi ecclesia strictè assumitur pro cathedrali tātū.So.vt in glo. 2. verba enim priuilegij sunt largè assumenda,si non læditur ius alterius, vt hic:aliàs strictè, vt in contrario.ad hoc facit quod no.Inn.in c.cū dilectus.j. de dona.

SVMMAE.

1 *Archiepiscopus alteri archiepiscopo pallium suum commodare non potest.*

2 *Archiepiscopus cum pallio sepeliri debet.*

1 AD hæc. Archiepiscopus † alteri archiepiscopo pallium suum commodare non potest.h.d.Et intellige, ꝙ inuitauerat alienum archiepiscopum ad celebrandum, vt fieri solet. 7.q.1.c.epi.Cum ergo esset sibi permissum inuitare,vt ibi.ergo & pallium commodare tanquàm sequela.vt l.ad rem mobilem.& l.ad legatum.ff.de procura. Sed contrarium respondetur,vt hic, secundū Host. & intellige, cōmodare ad vsum, vt illum vestiat.sed ad videndum, vel instruendum sartorem non est prohibitum.collige ergo,ꝙ illa, quæ sunt merè personalia,& inhærent personæ,non possunt commodari:sicut,cū est electa industria personæ,non potest alius subrogari siue substitui,vt l. inter artifices.ff.de solu. & l. nemo est qui nesciat.ff.de duo. reis. potest etiam esse ratio, quare non cadit commodatum.quia vsu consumitur.quo casu cōmodari non potest,nisi ad pompam,vel ostentationem,vt l. 3. in fi.ff.cōmo.sed talis pompa in clericis reprobatur. nam militare debemus eo modo,quo Imperator noster iubet.40. dist.c.ante
2 omnia. ¶ Secundò no.ꝙ archiepiscopus † debet cum pallio sepeliri, & est spāle in istis vestibus sacerdotalibus, & spiritualibus.laicus enim si iuberet poni in suo monumento iocalia,siue ornamenta,non deberet sibi obediri.& inepta est talis voluntas.ff.de auro,& arg.leg.l.medico.§.fi. & de relig.& sum.fu.l.sed & si quis.§.fructus.¶ Quid ergo si archiepiscopus non moritur, sed transfertur ad alium archiepiscopatū. dicit Io.An. custodiendum primum, non vt cōmittatur,sed vt cū eo sepeliatur.& sic sepelietur cum duobus. de postu.c. bonæ.il 2.vel dic, ꝙ corpus vestiēdum est cum vltimo pallio tantū.primū verò ponetur supra caput,vel sub capite,secundùm Inn.quod videtur rationabilius.& quod dicitur de duobus,idem de pluribus.

SVMMAE.

1 *Officialem quis se appellare non debet, antequàm sit adeptus officij plenitudinem.*

2 *Gesta perperam cautè reuocanda sunt.*

3 *Constitutus inter duo mala, scilicet proximi & suijpsius, debet potius pati malum proximi.*

NIsi specialis. ¶ Per pallium transfertur plenitudo pontificalis officij, & nomen archiepiscopalis. h. d. Et prima decisa factum narrat.Secunda ibi[sanè]factum aggrauat.Tertiò concludit ibi[tu ergo.] Quartò comminatur,
1 ibi[quoniam.]¶No. primò,† ꝙ antequàm quis assequatur plenitudinem officij,non debet se appellare officialem. facit l.Publius.ff.de condi.& demō.nam licèt ante consecrationē electus consequatur ius: non tñ nomē officij. quod no. ¶ Secundò no.ꝙ in traditione pallij consequitur quis plenitudinem pontificalis officij.concor.100.dist.c.quoniam.& consistit ista plenitudo in executione illorum,quæ sunt ordinis, & quæ sunt maximæ iurisdictionis,sicut conuocare concilium. s.de elec.c.quod sicut.§.plenum.quod dic,vt ibi.per confirmationem verò cōsequitur illa,de quibus in c. transmissam.
2 s.de elec.quod dic,vt ibi.¶ Tertiò no. † ꝙ illa, quæ quis malè gessit,debet cautè palliare,& reuocare.concor.j.de accu. c.qualiter.il 1. nam & Iesus finxit se longius ire. 1. q. 1.c.ex his.& bōna simulatio approbatur.quod me.cau.c. 1.& l.1.§. nō fuit.ff.de dolo.vbi de bono dolo.& l.obseruare.ff. de offi. proconsul. & le.& bonum exemplum.de præsump.c.afferte.
3 ¶ Quartò no.† ꝙ positus inter duo mala sui,& proximi, potius pati debet verecundiam,ac damnū proximi, quàm suū. concor.sunt in glo. fi. & Bernar.ad Eugenium li. de consue. In acquisitione salutis tuæ nemo tibi germanior vnico matris tuę.& Socrates.Ita debes amico prodesse,ne tibi noceat.

AD honorem Dei. ¶ Romanus pontifex semper, & vbique vtitur pallio: alij in ecclesijs suis,& certis diebus tantū,ibi [alij.] Et diuersitatis causam reddit ibi[quoniam.] ¶No.primò prærogatiuā Papæ in vsu pallij,& in multis alijs.dummodo enim non peccet in fide circa Deum,ab aliquo iudicari nō potest. ¶ Secundò no.ꝙ prælati eliguntur in partem solitudinis, non in plenitudine potestatis.concor.2.q.5.c.qui se. per Host.in summa.e. titu.§.1.versi.nobis.glo.magna ponit formam, qua pallium tradatur,& quibus diebus vti liceat: infra quantum verò tēpus debeat consecratus petere pallium.dicit Io.And.ꝙ infra tres menses:aliàs sibi commissa careat dignitate. 100.dist.c. quoniam.potest etiam peti per nuncium: dummodo sit idoneus cum sufficienti procuratorio, in quo aliqua exiguntur. de quibus hic in nouella.& quid si nuncius fuit in itinere impeditus,vel infideliter egit. dicit, ꝙ non imputatur sibi.j. de pig.c.significante.debet tamen,cum nouit impedimentum, mittere iterum & iterum, si toties procuratorem impediri contigerit.facit quod no.j.de elec.c.cupientes.§.ad hæc.lib. 6.in glo.hæ personæ.& ff.ad Turp. l.2.§.si mater.& §. igitur. vtrùm autem satis sit mittere nuncium infra tres menses: vel sit necesse non solum mittere,sed etiam petere: vel saltem se præsentare coram Papa. dicit Ioan.An.ꝙ sufficit mittere. & de his plenius hic per eum.

SVMMAE.

1 *Archiepiscopus pro negocijs ecclesiæ extra prouinciam morari potest.*

2 *Iurisdictione in alieno territorio an quis vti possit.*

3 *Priuilegium Papæ intelligitur sine alterius iniuria.*

EX tuarum. ¶ Archiepiscopus extra suam prouinciam pallio vti non debet, etiam si hoc habeat consuetudo. & sunt duæ partes. In prima gratiæ petitio,petentis motiuum continens. In secunda petitionis limitata exauditio,motiuū reprobans. Secunda ibi[licèt.]¶ Not.primò, ꝙ pro nego-
1 cijs ecclesiæ pōt archiepiscopus † extra prouinciam cōmorari:tunc.n. fingitur residere.de cle.non resi. c.ex parte. il 2.

¶Secundò no. ꝙ iste archiepiscopus nolebat vti ex generali consuetudine regni: licèt de iure à consuetudine prouinciæ non debeat specialis ecclesia deuiare. de quo. ī. de offi. archi. c. vlt. ¶Tertiò no. ꝙ iste verecundabatur non vti pallio extra suam diœce. sicut cæteri: sed de modico verecundabatur, secundùm Host. cum non sit uis in habitu, & ornatu vestiū, sed debet conuenire ornatus actionum. 100. distin. cap. prisca. & cap. sequen. sed hodie cura datur ornatui, & honori: nec militamus modo, quo præcipit nobis Imperator noster, id est Deus. 40. dist. c. ante omnia. ¶Quartò no. ꝙ concurrentibus, quæ in tex. dicuntur. s. necessitate, priuilegio, consecratione, vel ordinatione, & consensu diœcesani, potest archiepiscopus in aliena diœce. vti pallio. Ista enim scilicet ordinare, & consecrare (cum sint episcopalis ordinis) dn̄t exerceri cum pallio. circa hoc reuocat Io. An. in dubium, an p̄missio diœcesani sufficiat ad vsum pallij sine priuilegio. Io. And. super ver. casibus. tenet, ꝙ duo dn̄t concurrere, vt pallio possit vti. s. priuilegium permissio. & ꝙ alter de his casibus subsit: quorum altero deficiente, non vtetur pallio. & si quæris, quid operabitur priuilegium Papæ. dic, ꝙ operabitur, quia sufficiet licentia. nam alter archiepiscopus non potest vti pallio in eius prouincia. Innocen. tñ dixit, ꝙ sola licentia eius, ad quem pertinet prouincia, sufficit ad vsum pallij sine priuilegio. & secundū hoc verbum, indulgemus, stat impropriè. sed quò ad hoc, ꝙ possit suffraganeos extra prouinciam consecrare, & clericos ordinare, verbū, indulgemus, stat propriè. hanc opi. reprobat Io. An. super ver. indulgemus. quod dic p
2 eum super verbo permittat. ¶ Quintò no. † ꝙ iurisdictione potest quis vti in alieno territorio, permittente eo, cuius est territorium, in quo iurisdictio exercetur. & sic videt, ꝙ eps Sen. possit exercere iurisdictionem in diœce. Florentina, illo episcopo permittente. nam pōt ibi clericos confirmare, & beneficia conferre. ī. de offi. le. c. nouit. & c. post electionē. de conces. præben. & in casu necessitatis, qñ in sua diœce. vel eius parte cognoscere non posset, quia esset expulsus, dic, vt in Cle. 1. de fo. compe. & vide quod ibi no. in alijs casibus, an partes possint prorogare iurisdictionem extra territorium, & sic de loco ad locum. dic vt nō. Cy. in l. si qui ex consensu. C. de epi. audi. vbi omnino vide, & ī. de offi. deleg. c. de causis. & Io. An. tangit hic, ꝙ de consensu diœcesani pōt episcopus in illius diœce. suos clericos excommunicare, iudicare, & ordinare. 9. q. 2. c. 1. & 3. & c. non inuitati. & vide in dicto c. nouit. de offi. leg. super prima glo. ¶ Vltimò no. ꝙ pri-
3 uilegium † Papæ intelligitur sine alterius iniuria. concor. l. 1. §. si quis à principe. ff. ne quis in lo. pub. cum si. & est ar. ad q. fratrum prædicatorum, & minorum, ꝙ licèt sint priuilegiati super audiendis confessionibus, requiritur tamen parochialis licentia. de quo. ī. de pœni. & remis. c. omnes. in 6. gl. quod dic hodie, vt in Cle. dudum. de sepul. ¶ Opponit glo. de. l. 1. ff. de offi. proconsul. vbi proconsul vtitur insignijs vbiq;, postquàm ingreditur vrbem. dicit Io. An. ꝙ ibi contingit ratione mittentis. Host. dicit, ꝙ ibi nulli fit præiudicium. hic secus: quia locus, in quo istud signū paratur, subiacet iurisdictioni.

CVm sis. ¶In qualibet ecclesia prouinciæ permissis diebus archiepiscopus Missam celebrans potest vti pallio. h. d. & per istud verbum, vbicúq;, dixerunt quidam, ꝙ archiepiscopus inuitatus vtitur pallio in Missa extra prouinciam: dummodo diœcesanus consentiat: sed in consecratione, vel ordinatione non vtitur nisi ex priuilegio. quæ dicta reprobat hic Ioan. And.

TVanos. ¶Sine pallio, & sandalijs potest archiepiscopus celebrare. quæ sint sandalia, & compages, no. 93. dist. c. nonnulli. §. compages. ¶Quærit glo. an in aliena diœce. possit archiepiscopus celebrare sine diœcesani licentia, tenet glo. ꝙ non. Host. intelligit, quando vult ordinare, vel episcopalia exercere: aliàs, dummodo sint noti, putat, ꝙ possint ēt solemniter celebrare. dicit Inno. ꝙ de licentia diœcesani, vel etiam parochialis sacerdotis celebrare poterunt: dummodo sine pontificalibus celebrent. illis enim non possunt vti, nisi superessent priuilegiati. ī. tit. 1. c. ad supplicationem. sed secundū Host. & cum pontificalibus, & sine licentia poterunt celebrare, sicut obseruat generalis consuetudo, & etiam prædicare, nisi specialiter prohibeatur. quod dic, vt plenè no. ī. de hære. c. excommunicamus. & in Cle. 2. de priuile. in glo. pontificalibus. indulgentias verò, quæ sunt iurisdictionis, non possunt dare. ī. de pœni. & re. c. 4. & 9. q. 2. c. 1. & se. facit c. fina. de priuile. lib. 6.

De Renunciatione.

QVia ea, quæ postulatione, electione, vel translatione acquiruntur, plerunq; renunciatione perduntur. ideo &c. habetur de materia. 7. q. 1. & 2. & repetitur in 6. & Cle. faciunt ad rub. s̄. de rescrip. c. ad audientiā. il 2. ī. quod metus causa. c. abbas. cum duobus sequen. de fer. c. fina. de appel. c. quia nos. de voto. c. per tuas. de simo. c. ex insinuatione. cum alijs simi. hic all. in nouella. vbi colliguntur alia iura extra propositum tit. de renūciatione tractantia.

SVMMAE.

1 *Beneficio quis cedere potest propter insufficientiam, vel senectutem.*

2 *Dicto illius, qui allegat se insufficientem, vel debilem an stari debeat.*

3 *Prælatus æquiparatur vsufructuario.*

4 *Armatus ante victoriam arma deponere non debet.*

LIteras. ¶Non datur licentia cedēdi episcopo, qui propter senectutem vult cedere, si necessarius, vel vtilis sit ecclesiæ suæ. h. dicit.
1 ¶No. primò, † ꝙ propter insufficientiā, aut senectutē potest quis cedere beneficio. ī. eo. c. nisi. §. alia. & de æta. & qua. c.
2 vlti. ¶Secundò no. † ꝙ super insufficientia, siue debilitate non statur dicto eius, qui talem se asserit, nec superior tenetur sibi credere, sicut nec ecōuerso credendum est asserenti se peritum, & fatuus esset talis, vt no. s̄. de ele. c. cum in iure. ¶Tertiò no. ꝙ sæpe melius ecclesia gubernatur sub cura p̄lati debilis, & antiqui, quàm sub cura noui, & incogniti. ¶ Quartò no. ꝙ quandoq; in sene feruor spiritus est efficacior, etiam corpore languescēte: & hoc dicit Tullius li. 1. de officijs. Senibus labores corporis minuendi, cum tamen cogitationes augendæ videantur. & Io. An. refert Valerium, & Hiero. commendantes quosdam senes. ¶ Quintò no. ꝙ pōt superior non admittere cessionem & renunciationem prælati, arg. contra. ff. de vsufru. l. cum vsufructuarius. æquiparatur
3 enim prælatus † vsufructuario, vt in c. præsenti. de offi. ordi. lib. 6. sed vsufructuarius liberatur ab onere reali, si vult renunciare vsusfruc. dic vt dixi. ī. de re iudi. c. cum inter nos. ¶ Sextò no. in ver. monemus. ꝙ ante victoriam non debet
4 armatus † arma deponere. concor. sunt in gl. & Hiero. ad Lucinum. Cœpisse multorum est, ad culmen peruenisse paucorum. nam & Deus imperfectum non nouit. ī. de bap. c. maiores. ver. adhuc.

SVMMAE.

1 *Renunciatione facta quis potest eligi de nouo ad beneficium renunciatum.*

2 *Iuramentum ex causa superuenienti obstare non habet.*

Cum

CVm inter. ¶ Qui abiurauit beneficium, licitè petit illud, si denuo eligatur.h.d.secundū glo. quæ lectura placet Io. An.sed secundū Gof.iste. P.impetrauit tria paria literarum, primas renunciauit in manibus Capituli: & quia illuserunt ei, impetrauit secundas, ꝙ non obstante renunciatione deberet sibi beneficium assignari, quod per maioré partē Capituli fuit factum: cui se minor pars opponebat ratione abiurationis. vnde impetrauit tertias literas huius Decr. Vel dic tertiò, secundū Host. ꝙ impetrauit literas, quas abiurauit, & subiecit se misericordiæ Capituli. maior pars eum recepit, minor contradixit. Et prima pars decisa narrat factū.
1 secunda dat iudicē, ibi[ideoq;.] ¶ No. primò, † ꝙ post renunciationē pōt quis de nouo eligi ad beneficium renūciatū: renunciatio ergo præiudicat in iure de præsenti, non in iure de futuro. & hoc est verū in dubio. Sed in casu certo, an quis possit renunciare iuri futuro: & per pactū reddere se inhabilem ad certum beneficium, an possit, vide pro & cōtra. C. de pac. l. 1. ¶ Sed hic incidenter quæritur. pone, ꝙ in contractu reperiuntur hæc verba. remisit omne ius, quod habet, & quod habere sperabat in tali beneficio: an videatur remittere ius, qđ habet de præsenti, vel etiam de futuro. dic, ꝙ videtur remittere ius, quod habet de præsenti, vel sperabat habere de futuro ex causa de præsenti: aliàs non dici t spes illa, quæ non est fundata de præsenti. ita no. Bar. in l. post emācipationem. ff. de libe. le. & ad materiam facit l. qui Romæ. §. duo fratres. ff. de verb. obl. ¶ Secundò no. ꝙ sicut sententia non se extendit ad ius, quod superuenit post sententiam: ita nec iuramentū
2 † habet obstare ex causa superuenienti. facit l. nam & postea. §. si damnetur. ff. de iureiur. & l. sed si possessori. §. fi. e. titu. & in c. quēadmodum. de iureiur. ¶ Tertiò no. ꝙ in receptione canonicorum requiritur maior, & sanior pars Capituli. An autem sit seruanda forma. c. quia propter. dic vt ibi. ¶ Opp. j. de iureiur. c. si verò. vbi iuramentum obstat renuncianti. Sol. vt hic in nouella super ver. iuramentum. quia refert opi. Inno. ꝙ quamuis iurauerit Capitulo non repetere: non tamē deierauit, si postea recipit electus canonicè à canonicis, qui potuerunt illum à iuramēto absoluere. j. de spon. c. gemma. & de iureiur. c. 1. & hoc no. an ille, qui iurat aliquid non petere (puta debitum) possit recipere à spōte soluente. hoc enim non petere videtur denotare motionem litis, vt in l. amplius. ff. rem ra. ha. ille autem, qui recipit quod offertur sponte, & extra iudicium, non videtur includi. facit quod no. Bar. in l. non solum. & ibi etiam per Bal. ff. so. ma. & quod dixi. j. de iureiuran. c. ad nostram. & per prædicta dicit hic Inno. ꝙ idē. s. ꝙ posset licitè retinere, non obstante iuramento, si per inuestituram Papæ illum recepit. de vulga. & pupil. l. ex facto. §. 1. Si autem recepit à Papa, non facta mentione de iuramento: vel facta, sed non subesset causa dispensandi: quantūcūq; dispensaret Papa, non consulit Inn. ꝙ veniat contra iuramentum. facit quod no. j. de voto. c. non est. si tamen dispensaret, & causa subesset, securè posset agere. 7. q. 1. c. scias. §. 1. & dicit Host. ꝙ quicquid dicatur, siue à Papa, siue à Capitulo dictum beneficium sibi oblatum fuerit, ipsum recipere potuit. & per consequens stellum, & locum, & spectantia ad beneficium petere ex noua institutione, vt dicit glo. & hoc placet Ioan. An. &c.

SVMMAE.

1 *Profiteri quis potest, etiam si est constitutus in articulo mortis.*
2 *Bona an sint reddenda ei, qui à vinculo Ecclesiæ est absolutus.*
3 *Scholaris recedens per aliqua tempora, si reuertatur postea, an dicetur nouus scholaris.*

EX transmissa. ¶ Qui renunciat beneficio suo tacitè, vel expresè, illud repetere non poterit. Prima pars ponit partis querelam. Secunda prouidet ibi[verùm] vel aliter, secundū Ab. Qui ad sui petitionem licentiatus transit ad aliam ecclesiam, perdit ius, quod habebat in prima. ¶ Not.
1 primò, ꝙ in articulo mortis † potest quis profiteri: nec infirmitas habet impedire, nisi esset extra mentem. j. de reg. c. sicut tenor. ¶ Secundò no. an bona † sint reddenda ei, qui à vin-
2 culo ecclesiæ est absolutus. tex. enim facit, ꝙ sic. de quo in gl. sed qualiter. ¶ Tertiò no. ꝙ q. semel fuit ab ecclesia absolutus, potest iterū recipi: ad hoc tamē canonici non coguntur, vt in tex. & aduerte, quia si de nouo recipit, non habebitur vt antiquus canonicus: sed vt nouus. quod est vtile scire propter prærogatiuam, quæ debetur quandoque antiquioribus, vt in c. statuimus. de ma. & obe. & in c. vlti. de consue. lib. 6.
3 ¶ Quid de scholari, † qui recessit de studio, & post aliqua tēpora redijt: an habebitur tanquàm nouus scholaris: vt sic teneatur ad nouam matriculam soluendam: an verò habebitur vt antiquus. videtur considerandum, an deposuerit cōsuetudinem redeundi: vt sic iterum soluero teneatur, vt l. naturalem. §. in his. ff. de acqui. re. do. vbi dicit Bar. ꝙ si per quinquēnium fuit absens à studio, matricula est priuatus. si minori tempore, non, vt est tex. in l. fi. C. de primic. li. 12. circa medium. & de dome. l. 2. e. li. & licèt post talem priuationem reuertatur iterum. tamen matriculam soluere non debet, vt l. penul. C. de consulibus. circa fi. lib. 12. & hoc est etiam vtile pro Doctoribus receptis in aliquo collegio Doctorum propter lecturam. nam si cessant legere ad tēpus, & postea reassumūt, non tenētur soluere pro introitu: sicut alij, qui de nouo intrāt ex forma fortè statuti. facit l. filio quem pater. ff. de lib. & posthu. ibi[non translatus, sed redditus videretur] &c. & finem huius. c. inducit Io. And. ad q. de deposito, an possit eum restituere episcopus, inuito patrono. arg. est hic, ꝙ non. quia per restitutionem cēsetur nouus homo. remittit de ista q. ad no. per eum in c. quamuis. de rescri. lib. 6. ¶ Opponitur à diuisione. aut iste fuit professus: & tunc nulla quæstio, ꝙ recipi non debet vlterius in canonicum in ecclesia seculari. j. de regu. c. super eo. aut non erat professus: ergo adhuc non amiserat beneficiū in priori ecclesia. j. de regu. c. beneficiū. dic secundùm Host. ꝙ quando recuperauit bona sua, si beneficium expressè non renunciasset, standum esset contrario. & hoc facit ad q. illius, qui transiuit de vna religione ad strictiorem, an vocandus sit ad electionem primi monasterij vacantis infra tempora probationis. remittit ad not. in dicto c. beneficium. de regu.

SVMMAE.

1 *Clericus absque consensu diœcesani non potest transire de vna ecclesia ad aliam.*
2 *Clerici inconsulto episcopo ecclesias egredi, vel ingredi non debent.*
3 *Intitulati an possint, inuito episcopo, transire ad religionem.*

a ADmonet. ¶ Beneficiatus [a] sine licētia prælati sui beneficio renunciare non potest. Primò ponit prohibitionem. secundò ipsam transgressionem puniri præcipit, ibi [ꝙ si quis.] ¶ No. primò, ꝙ generalis est ista prohibitio[vniuersis personis] &c. comprehendit enim non solum clericos: sed etiam laicos, per quos possent regi hospitalia: quæ tamē suorum episcoporum tuitione consistunt. j. de reli. do. c. de xenodochijs. & 18. q. 2. c. quid de monachorum. & c. quia contingit. de reli. do. in Cle. ¶ Secundò no. ꝙ absque cōsensu diœcesani non potest clericus † transire de vna ecclesia ad aliā.
1 de quo. 7. q. 1. c. placuit. il 1. 21. q. 2. c. 1. & intellige, secundū Vinc. & Tan. ꝙ si clericus transit de vna ecclesia ad aliam in eadem diœce. sufficit tacitus consensus sui episcopi. si autē alterius diœce. requiritur expressus. ¶ Tertiò no. iurisdictio bene episcopi contra intrantes detinentes, aut dimittentes beneficia eo inconsulto. & intellige, ꝙ nō sufficit consulere, nisi consen-

cõsensum obtineat:nisi cũ vellet religionẽ intrare.de regu. c.
2 licet. ¶ Quærit glo. dicitur hic, ꝙ non debẽt clerici † ecclesias ingredi, vel egredi, inconsulto episcopo. quid in clericis, qui non habent institutionem ab episcopo: sed ab alio prælato (puta abbate, vel simili) dicit gl. ꝙ idem. pro hoc facit iste tex. dũ dicit [ad ordinationẽ tuã.] &c. & hoc no. in c. eps de loco. 7. q. 1. vbi etiã no. nunquid clericus nolẽs trãsire de minori ad maiorem ab epo cogi possit. de isto tñ consensu vide quod not. ĩ. e. c. qđ in dubijs. super glo. 1. vbi reuocat Inn. in dubium, an in renunciatione non solũ interuenire debeat auctoritas prælati pcipientis resignationẽ: sed ẽt consensus canonicorũ ecclesiæ, quam resignat. tenet ꝙ sic. 18. q. 3. c. statuimus. cõsensus aũt Capituli maioris ecclesiæ nõ requirit, nisi renunciaret magnæ dignitati: vel nisi esset psona, de qua magnũ onus, vel periculum ecclesiæ immineret. tunc. n. quia magnũ est negocium, requiritur consensus Capituli maioris ecclesiæ. ĩ. de his, quæ fi. à præla. c. quantò. Cum aũt plātus per electionẽ assumptus renũciat, an debeat renunciare in manibus subditorũ, vel canonicorũ, vel in manibus fratrũ, vel in manibus sui præpositi. Inn. in d. c. quod in dubijs. tenet, ꝙ nõ possit in manibus pdictorũ: sed in manibus epi, vel cõfirmatoris. s̃. e. c. admonet. nisi ad illum præpositũ spectaret confirmatio, & institutio: tunc. n. bñ posset cũ suo consensu renunciare, sicut in monacho no. ĩ. eo. c. vlt. & tradit circa hoc Inn. regulam, ꝙ ad hoc vt valeat sententia alicuius super renũciatione, requiritur ꝙ possit eũ in iudicio inuitũ destituere. Ita no. Inno. ĩ. e. c. qđ in dubijs. in fi. ¶ Secundò quæritur. pone, ꝙ clericus se transtulit ad aliã ecclesiã sine licentia sui plati, cuius consensus erat necessarius, vt prædixi. q̃ritur de uiribus talis translationis. dicit glo. ꝙ superior poterit dictũ transitũ ratũ hr̃e. & tunc quando ratũ habet, vacat primũ beneficiũ. q̃nq; non habet ratum talẽ transitũ. & tũc potest ipsum reuocare inuitũ, vt hic. q̃uq; talem transitũ nõ approbat, nec reprobat, sed tacet. & tunc an ille, ad quem spectat electio, siue pręsentatio primæ ecclesiæ, possit statim psentare, vel eligere. dicit Inno. ꝙ non: sed debet requirere diœcesanum, cuius consensus exigebatur, an velit approbare, vel reprobare dictam translationem. ¶ Alij dicunt, ꝙ nisi diœce. infra menses. 6. talem cum effectu incępit reuocare, elapsis 6. mensibus, poterit ad quem spectat præsentatio, vel electio prosequi ius suum. & idem si infra sex mẽses charitatis monitioni noluerit rñdere, ar. s̃. de elec. c. fi. & de supplen. negli. præla. c. 1. q̃nq; intitulatus in vna ecclesia nõ se transtulit ad aliam: sed electus fuit. & tunc an sine licentia sui diœcesaui possit electioni de factæ consentire, & ad ipsam eligi. & ꝙ possit eligi, non obstan. ꝙ sit ligatus, no. hic glo. & bene. & idem Ioã. 61. dist. §. sed aliud. & de hoc. s̃. de postu. c. vlti. Sed an consentire possit sine licentia sui prælati, videtur hic consentire gl. ꝙ non. quã tñ si denegaret, posset cogi per superiorem. & nomine superioris intelligo Papam, cum nullus alius possit rem vnius alteri dare. ĩ. de offi. leg. c. dilectus. & de reli. do. c. constitutis. secundùm Ab. Io. An. hic dicit, ꝙ talis legatus ecclesiæ potest ad aliam eligi, & electioni de se factæ cõsentire. sed in translatione requiritur licentia, vt hic. & 71. & 72. dist. per totum. ¶ Quid ergo si electus negligit q̃relam proponere de suo superiore, non concedente, vel denegante licentiã: sed retinente eum in suspenso. dicit Io. And. ꝙ poterit diœcesanus secundæ ecclesię præfigere tempus electo, infra quod à primo diœcesano licentiam obtineat. alioquin secundæ ecclesiæ erit de alia persona prouidendum. ĩ. vt lit. nõ conte. c. qm̃ frequenter. §. si verò aliter. & de cle. non resi. c. quia nõnulli. & c. relatum. tu dic, vt not. ĩ. de elec. c. quàm sit. lib. 6. & licèt prędicta de iure procedant, secundùm Host. quotidie sine licentia eligunt, & electioni de se factæ consentiunt, & recipiũtur. & ex quo sic translati recepti sunt ad pręlaturam, siue rectoriã ecclesię, priora beneficia ipso iure intelliguntur vacare: quæ tñ plerũq; de facto retinent. Sed multa per patientiã tolerantur, quæ aliàs non tolerarentur. ¶ Tertiò quæritur:
3 an intitulati † possint transire ad religionem, inuito epo, tenet, ꝙ sic, per petitam tñ licentiam: multò ergo magis episcopari inuito pręlato. cum ipsi sint cõis vtilitatis, sed in religione priuata, secundùm quosdam: sed præsumptio ambitionis obiectionem soluit. & no. 63. di. c. literas. in fi. glo. & hoc casu, quando religionem ingreditur, an infra tempus probationis possit suum beneficium alteri transferre, vide quod no. Io. An. super ver. dimittere.

ADDITIO.

2 ¶ Beneficiatus. Vide infra de appel. c. constitu. in fi. per Ancha. & per Bal. in l. Barbarius. ff. de offi. præto. & per Io. Ray. de prohi. feu. alie. per Fre. in §. plena. in 15. col. vide l. legatus. ff. de offi. præsi. Io. de Ana. in c. excommunicamus. §. quia. ver. hoc tangit. propè fi. facit c. prudentiam. §. adijcimus. de offi. dele. & c. sciscitatus. de rescrip. & de hære. c. geminus. c. quãuis. de procur. lib. 6. 3. notabili.

SVMMAE.

1 *Probatio in contrarium contra iuris præsumptionem admittitur.*
2 *Causæ plures possunt mouere iudicem ad sententiam ferendam.*

IN pręsentia. ¶ Qui sponte renunciauit electioni de se factæ, non auditur vlterius super ea. Et primò ponit generalem causam confirmationis sententiæ. Secundò specialem ibi [quia tamen.] ¶ No. primò principium huius. c. quòd ex multis debet iudex informare animi sui motum. & ex motu iudicis semper præsumitur pro sententia, vt hic: sed non ita semper ex processu, vt ĩ. dicam. ¶ Secundò no. ꝙ contra præ-
1 sumptionem iuris admittitur probatio † in contrarium. de quo plenè. ĩ. de spon. c. is qui fidem. ¶ Tertiò no. ꝙ plures
2 causę † possunt mouere iudicem ad sententiam proferendã. quid ergo si falsa causa exprimatur in sententia, an vitiet sententiam. dic, ꝙ aut exprimitur falsa causa iuris (quia contra ius scriptũ) & non valet. aut falsa causa facti: & tunc valet. aut mixtim vna causa cõtra ius: altera non. & idem: vt sic res potius valeat, q̃ pereat. de verb. sig. c. abbatem. secundùm Inno. & Hostien. dixi plenè de materia. ĩ. de re iudi. c. sicut nobis. ¶ Quærit glo. quis debeat probare in causa appellationis, an appellans sententiam esse iniustam: an appellatus, ꝙ iusta. arguit ꝙ victor debeat probare sententiam rectè latam per §. illud. in Authen. de his, qui ingre. ad ap. deinde concludit, ꝙ statur sententiæ, donec probetur contrarium. & hoc quando dicitur sententia iniusta ex causa, non ratione processus, scundùm glo. Io. And. super ea recitat multorum opi. dicunt. n. quidã, ꝙ aut vnus prosequitur appellationem, aut vterq;. Si vnus altero absente, ille probet, quicunq; sit. vnde si victor prosequitur (quia petit confirmationẽ) debet probare, ꝙ iustè meruit sententiam, vt in dicto §. illud. Sic econtra, si appellatus solus prosequitur, debet ostendere iniustitiam. C. di appel. l. fi. Si vterq; prosequitur, dicunt, ꝙ probabit appellãs. Alij dicunt, ꝙ aut quæritur, cui incumbat onus probãdi sententiam sic latã. & probabit appellans. ¶ Aut quæritur, quis debeat probare id, quod in sententia dicitur æquum, vel iniquum. hoc est merita causę principalis: & debet probare ille, qui debebat in principali. nec mirũ; quia per appellationem extinguitur pronũciatum, vt l. 1. in fi. ff. ad Turpil. Alij dicũt. aut quæritur, cui incumbat onus probandi ritè appellatum. & dic, ꝙ appellanti. ¶ Aut quæris, cui incumbat onus probandi debitum principale: & tunc probet ille, qui debebat probare in principali: & ista est communis opi. & vera, quando appellatur à diffinitiua. Si autem appellatur ab interlocutoria. dic, vt in c. debitus. & c. cordi. de appel. lib. 6. & prædicta procedunt, quando sententia est appellatione suspensa. Si autem transiuit in rem iudicatam, & dicitur postea, ꝙ non valet, quia non fuit pars citata, vel non fuit lis contestata, vel alius ordo iuris omissum: an hoc debeat probare qui habet sententiam pro se, vel qui impugnat, not. Specu. in ti.

in ti. de sen. prola. in fi. qui recitat opi. Cõpost. hic dicentis, ꝙ quando constat sententiã latam præsentibus partibus, quæ transiuit in rem iudicatam: vel quia non fuit appellatum: vel quia appellatio fuit deserta: vel quia appellans in appllatione succubuit: & presumitur sententia iusta cum ex ordine, tum ex causa: nec vlterius de contestatione, vel alio ordine, vel alia iniustitia erit quærendum. nam difficile esset semper omnia acta causæ recenseri. & idem dicit, si parte uicta absente per contumaciam lata sit sententia. probata enim contumacia, sufficit probare sententiam, & auctoritatem iudicis. quia contumax habetur pro præsente. de iudi. l. properandum. Secus si pars victa fuisset absens non per contumaciã, nec procurator eius præsens, vel sententia fuerit appellatione suspensa: quia tunc non præsumitur pro processu, litis contestatione, vel alijs, nisi quatenus &c. vt in d. c. qm̃. de proba. & dicit, ꝙ sic seruat curia. & sic appellatus defendens sententiam probabit ordinem seruatum. alia hic vide per Io. And. circa prædicta. & in c. quoniam.

SAnè. ¶ Qui renunciat literis beneficialibus, non ideo institutioni iam factæ per ipsas renunciare videtur. & sic ius continet hæc Decre. secũdũ glo. & Ab. vt ĩ. dicam. ¶ No. primò, ꝙ legatus auctoritate Papæ instituit istum. H. an aũt auctoritate sua possit conferre præbendas, & beneficia. de quo. ĩ. de offi. le. c. presenti. & c. deliberatione. ¶ Secundò no. ꝙ iste. H. subiecit se misericordiæ Capituli. & quia Capitulum postea non admisit eũ iniustè. ideo compellitur. ex quo collige, ꝙ hæc verba [subijcio me misericordiæ tuæ] &c. non denotant liberam voluntatem: sed arbitrium boni viri. sicut ver. videtur, & ver. si placuerit, si fueris arbitratus, & similia, vt ff. de leg. 3. l. 11. §. quã quàm. & l. pen. ff. de arbi. & l. Thais. §. sorore. ff. de fideicom. liber. facit quod no. in Cle. pastora. de re iudi. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ iste H. tradidit literas Capitulo: ergo per hoc videtur renunciare iuri suo. quia traditio instrumenti operatur remissionem debiti. ĩ. de pac. c. cum pridem. & C. de dona. l. 1. cum si. alleg. in glo. & sic. cum ergo non habuerit actionẽ, nõ potuit agere. nec sine iure debuit audiri, vt ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. vlti. Sol. gl. quæ incipit sic. infra format istud cõtrarium, & soluit, ꝙ iste in defectu actionis, suadente æquitate, implorauit officiũ iudicis, quod datur semper loco actionis deficientis, vt l. quod si minor. §. vlti. ff. de mino. & prædicta æquitas fundatur in hoc. hanc literarum traditionem fecit exhibendo Capitulo honorem, & reuerentiam: illa autẽ, quæ fiunt propter reuerentiam, & pudorem non obligant, vt l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum re. ac. non da. & l. pen. ff. de fur. & no. 22. q. 4. c. vnusquisque. & secundùm hoc non esset necessarium officium iudicis: sed ipso iure prima actio, si ue ius seruaretur illæsum. ¶ Secundò oppo. de c. cum inter seniorem. s̃. de ele. vbi ei, qui renunciat beneficio, non subuenitur, licèt fides, & promissio non seruetur sibi: multò ergo minus debet sibi subueniri, cum nihil sibi fuit promissum, vt hic, licèt aliud gereret in mente, siue crederet. de quo nõ est curandum, si ore non expresit, vt l. si repetendi. C. de condi. ob causam. Sol. vt in dicta gl. quę soluit vltimò, ꝙ per restitutionem harum literarum non renunciauit institutioni factæ à legato: cui non renunciauit per talem restitutionem literarum. Io. An. recitat opi. Io. de Deo. qõ. 2. lib. 19. qui tenet, vt s̃. ꝙ tradens literas, & misericordiæ Capituli se submittẽs, iudicis officio subuenitur: secus si sine traditione literarum simpliciter se submittat. ĩ. e. c. veniens. vbi de hoc in fi. secundæ gl. posset dici, ꝙ dicta traditio literarum non habeat vim renunciationis. renunciatio enim gratuita habet vim cuiusdam donationis, vt patet ex no. in l. 1. C. de confes. per Cy. donatio autem nunquàm præsumitur, nisi possit subesse alia causa, vt l. si cum aurum. ff. de solu. Sed hic subest alia causa, quàm donationis. quia hæc verba [misericordiæ se submittens] &c. non significant meram liberalitatem: sed arbitriũ boni viri, vt prædixi. quod si est iniquum, vt hic fuit, debet corrigi. vt dicta l. penul. ff. de arbi.

SVMMAE.

1 *Clericus possessionis causam an sibi mutare possit.*
2 *Resignatio facta in manu laici est nulla.*
3 *Consensus in renunciatione cuius requiratur.*

1 QVod in dubijs. ¶ No. primò, † ꝙ
a clericus [a] nõ põt sibi causam possessionis mutare recipiẽdo de nouo de manibus alterius, quàm collatoris. & si recipit, potest beneficio spoliari. In priuato autem, si rem, quam ab vno retinet, incipiat alterius nomine possidere, & illi de pensione respondeat, an priuet priorem locatorẽ sua possessione. dic, vt l. quamuis. §. 1. & l. si de eo. ff. de acqui. pos. nemo enim potest sibi causam possessionis mutare, vt l. cum nemo. C. de acqui. pos. & l. fi. eod. ti. vbi de hoc. ¶ Secundò no. ꝙ resignatio
2 † facta in manu laici est nulla. renunciatio enim debet fieri in manibus illius, qui põt illum inuitum destituere, secundũ Host. vt dixi. s̃. e. c. admonet. ¶ Opponit gl. dicitur hic, ꝙ iste põt beneficio spoliari. contra, quia non tenet renunciatio, vt in fin. literæ. Si ergo conatus effectum non habuit, non meretur pœnam, vt l. 1. ff. quod quisq; iuris. So. dicit glo. magna, ꝙ non tenuit renunciatio, quantùm ad ecclesiam: sed bene tenuit quò ad se, & sui præiudicium. Idem Goff. hic, & s̃. eo. c. admonet. & idem Tan. Lau. Phi. & Egi. ad hoc. ĩ. de appel. c. cum appellationibus. lib. 6. facit quod no. 49. dist. c. vlt. Gul. Naso per id, quod dicit tex. [nullam obtinet firmitatẽ.] &c. dicit, ꝙ renunciatio non tenet, etiam quò ad se. & idem dicit Hostiẽ. tex. enim dicit, ꝙ non tenet renunciatio: nec dicit, ꝙ ius suum amiserit: sed quod beneficio spoliatur. Inno. sentit, ꝙ possessionem perdat. s̃. eo. c. super hoc. Vincen. dicit, ꝙ qui illicitè renunciat, re integra potest repetere. 7. q. 1. c. eos. & de ces. bo. c. is qui. ¶ Vlterius tangit hic Io. An. cuius con-
3 sensus † requiratur in renunciatione, an illorum, ad quos spectat electio: vel illius, ad quem spectat præsentatio, institutio, vel confirmatio. possunt enim aliqua ex prædictis concurrere in prouisione ecclesiæ vacantis. dic vt dixi. s̃. eo. in c. admonet.

ADDITIO.

a ¶ Clericus. vide infra de appel. §. constitutus. in fi. per Ancha. & Bal. in in l. Barbarius Philippus. de offi. præto. circa fi. hoc cadit. sup. c. admonet. & non hic.

AD supplicationem. ¶ Papa cõcedit licẽtiã cedendi epo, qui sine mortis periculo in ecclesia sua morari nõ põt. Et primò admissionẽ renũciationis, & eius cãm. Secunda, ibi [ne verò.] cãm mandati. Tertia, ibi [cui.] concessionem illi factam, & ipsius moderationem. ¶ No. primò, ꝙ iusta est causa petendi absolutionẽ ab ecclesia, cum quis nõ potest in ea securè morari. An autẽ hoc casu ante absolutionẽ possit talis ius reddere extra suã diœce. siue prouinciam. dic vt in c. 1. ĩ. de foro comp. in Cle. ¶ Secundò no. ꝙ archiepiscopus põt in aliena diœce. obtinere beneficium ad sustentationem sui. an autem iste possit ab alio iudicari. vide quod no. 82. dist. c. si qui. in 2. gl. ¶ Tertiò no. ꝙ in aliena diœce. põt archieps exercere officiũ episcopale: tñ sine vsu pallij. nam ex quò ecclesiam archiepiscopalem dimittit, illo vti nõ debet. s̃. de postu. c. bonæ. il 2. §. fi. ¶ An autem possit ordines celebrando conferre. videtur ꝙ sic, cum licentia huius archiepiscopi. Sine collatione aũt ordinũ posset solẽniter celebrare, & etiam predicare. vel dic, sm̃ Io. An. ꝙ ad hoc, vt ista concessio, quam hic Papa facit, aliquid operet, poterit in locis exemptis, vel alienis clericis sibi missis solemniter celebrare, & ordines cõferre sine licentia.

¶ Opp.

¶Opp.gl.de l.2.C.queád.ci.mu.indi.lib.10.vbi nõ licet descendere ad minores: cuius contrarium hic dicitur. dicit Tã. ꝙ hoc fuit factum ex causa.de quo.74.dist.c.si qui.Host.dicit,ꝙ illa iura habent locum in realibus, quę sunt extra nos: secus cum caracter infigitur animæ,qui nec desinit, nec deletur.de transla.c.2.de sacra vnc.c.vno. ¶Quærit Host.an iste possit eligi,vel postulari in episcopum, qui est absolutus ab archiepiscopatu.videtur, ꝙ non. quia istud esset dearchiepiscopare.s.de transla.c.1.vbi de hoc in nouella. super gl. quõ illum.& quia non licet descendere,p iura prædicta:ipse tñ tenet,ꝙ per renunciationẽ admissam fuit archiepatus. vñ nõ ꝓcedit qõ,an archieps possit in epm assumi:sed an eps nullius ecclesiæ possit in epm assumi.& ꝙ possit,facit hæc Decre.cũ vtilius sit ipsum esse in epatu laboriosum,quàm in beneficio ociosum.remittit Io.An.ad no. per eum.j.c.post translationem.dicit etiã Host. ꝙ archieps vnius ecclesiæ, in qua habet paruam curam,& modicũ proficit, potest transferri etiã ad epatum, in quo põt plus proficere. ¶ Vltimò no.hic Boa. ꝙ par pari præstat obedientiam,& reuerentiam.& fuit hæc qõ diutius agitata inter patriarcham Antiochenum,& archiepiscopum Nicosieñ. quia patriarcha habet recommendatam ecclesiam Cumanam,quæ est suffraganea Nicosieñ. patriarcha tamen non vult sibi exhibere reuerẽtiam, vel obediẽtiã, propter quam.illã ecclesiam petit archieps: & ꝙ sibi teneat, facit iste tex.& quod no.s.de ma.& obe.c.solitæ.&c.

SVMMAE.

1 *Humilitas non est censenda,vbi pertinaciter quis resistit.*
2 *Cessio prælaturæ propter crimen semper peti non potest.*
3 *Criminosi ad prælaturam promoti,an sine licentia renunciare possint.*
4 *Debilitas corporis an sit iusta causa cessionis.*
5 *Scientia inflat,& charitas ædificat.*
6 *Cedere prælaturæ est licitum propter maliciam plebis.*
7 *Scandalum sine peccato an possit euitari.*
8 *Ocium est vituperabile,& damnosum.*
9 *Humanius nihil est, quàm vt sponsi,& sponsæ sint in casibus fortuitis participes.*
10 *Apostolus seipsum commendauit.*
11 *Vita actiua an sit magis commendabilis,quàm contemplatiua.*
12 *Vita actiua, & contemplatiua in vno concurrere possunt.*

NIsi cum pridem. ¶ Prosequtur sex causas iustas,quibus est permissum prælatis petere, & superioribus cedẽdi licentiam indulgere.& sunt quatuor principales partes.Prima reprobat has duas causas cedendi,zelum melioris vitæ,& humilitatem. Secunda ibi [intueri] prosequitur exponendo prædictas causas cessionis vsque ibi[verum]ibi reprobat alias causas cedendi:vt propter ocium,voluntatem,laborem, & persecutionis incursus,& auctoritatibus hoc probat, rñdens ad id, quod posset obijci in contrariũ de Martha,& de illa auctoritate. Qui spiritu Dei aguntur,non sunt sub lege &c. Quartò concludit ibi[monemus.] prosequar capitulum per particulas iuxta diuisionem prædictam.¶ No.ergo primò in hoc principio modũ arguẽdi. Si enim sanctificatus a in vtero non recusat officium:mul
a tò minus debet illud deserere qui suscepit. quia non debent solui milites à militia,nisi completis stipendijs, vt patet.s.c.1.si enim à principio Hieremias non recusauit:multò minus recusare debet qui sponte suscepit: cum sit fortius ius in re, quàm ius ad rem, vt l.Sempronius Attalus.ff.de vsufr.le.& c.pen.& vl.de præben.turpius.n. eijcitur &c. j. de iureiuran.c. quemadmodũ.& de isto sanctificato in vtero habetur Hieremiæ.1.c.Item de Ioanne Baptista,& beata Virgine, secundũ Vin.& idẽ fertur de Iob,sm Io.An. ¶ Secundò no.ꝙ non est humilitas † censenda,cum pertinaciter quis resistit.& de ve
1 ra humilitate vide quod no. in Cle. cũ in quibusdam. in fi.de reli. do. & hoc etiam describitur,cum quis fugit sublimẽ locum,& per obedientiam non dimittit.alleg.Io.An. Senecam ad Lucillum epistola quarta, vbi dicit.Nullum bonum adiuuat habentem, nisi ad cuius amissionem paratus est animus. & epistola.14. Nemo bono solicitè fruatur.qui enim diuitijs addere studet, dum de incremento cogitat, oblitus est vsus rationis, accipit foris,conterit,fit ex domino procur.facit.c. sciendum.in fine.8.q.1.

ADDITIO.

a ¶Sanctificatus.Adde Ho.in sum.in ti.de pœn.& remi.§.quis debet. Archi.in c.firmissime.de consecr.di.4.Car.in c.maiores.de baptis.

§.Propter conscientiam. ¶No. ꝙ pro
2 pter crimen non semper põt peti cessio prælaturæ. Sed tantũ cum propter ipsum officij executio impeditur, vt in tex. non ergo debet quis habere erroneam conscientiam,& strictiorem, q̃ iura statuant. quia nullus peccat legis auctoritate.23.q.4.c. qui peccat. Imo punitur qui existimat aliter, q̃ statutum sit.j.de simo.c.per tuas.il 2.ad fi. ¶ Quęrit gl.vtrũ
3 criminosi, † & irregulares ad p̃laturam promoti possint renunciare sine licentia.glo.refert quosdã dicere,ꝙ nullus potest sine licentia Papæ.Tan.& Io. distinguunt inter illos, qui carent titulo,vt est simoniacus,& intrusus: & possunt sine licentia Papæ.& illos,qui non carent,sed titulũ habẽt: & requiritur licentia.quam distinctionem glo.non approbat, p istud c.vt in ea habes.& vide quod not. Guil. in spe. titu.2.§.nunc ostendendũ.versi.21. ¶ Quærit glo. quæ sint illa crimina, q̃ impediunt executionẽ ordinis post pactam pœnitentiã. dicit,ꝙ simonia, homicidium,& omne peccatum,quod ipso iure irrogat infamiã.Io.An.addit alios casus.si quis excommunicatus,suspensus,vel interdictus in cõtẽptum clauiũ se fecerit ordinari,vel præsumpserit celebrare.j.de senten. excom. c.cum illorum.§.si aũt.& 11.q.3.c.si quis eps.vel si quis recepit beneficium à contẽnente, vel interdictũ Papæ violante. j.de exces.præla.c.tanta. Item falsarius literarum dñi Papæ. j.de crimine fal.c.ad falsariorum.de hoc in specu.ti.2.§.iusta.ver.sunt quoque.sub ver.verò.Item hæreticus,vel ei sacramenta ministrans.j.de pur.ca.c.inter solicitudines. & de hæreti.c.excommunicamus.§.si verò clericus. Item sodomita. j.de exces.præ.c.clerici.Item plures alij, de quibus hic,& in spe.ti.1.siue.2.§.iusta.versi. sunt quoq;. & vide etiam de hac materia quod no.j.de tempo.ordi.c.finali.

4 §.Alia. ¶No.de debilitate † corporis, vel senectute,an sit iusta causa cessionis.& de ista senectute, vel valetudine vide.s.eo.c.1.& si reddatur omnino insufficiens propter valetudinem,vel senectutem, an teneatur cedere.dicit Ioan.An.ꝙ non cogitur cedere:sed datur coadiutor.j.de cleri.ægro.c.ex parte.

§.Pro defectu. ¶No.ꝙ circa administrationem spiritualem scientia est necessaria:& ignorans non debet fungi sacerdotio:& est peccatum in illis,qui negligunt discere, & ministrare officium, ad quod electi sunt.32.dis.c.1.& 2. vnde & imperiti medici, & assessores puniuntur ignorãtes iura, & rationes,in quibus versant,vt l.medicus.ff.de varijs, & extraor. cog. & l.2.ff. qđ quisque iuris.& l.illicitas.§.sicuti.ff.de offi.præsi.¶ Secundò no. secundùm Apostolum primo ad Corinth. 8. ꝙ scientia
5 † inflat, charitas autem ædificat. Vnde Bernar. Sicut cibus indigestus stomachum corrumpit, siccat, & idropicum reddit: sic scientia animæ adiecta, nisi sit feruore charitatis decocta,malos mores generat. Et Tul.primo de officijs.Scientia, quæ remota est à iustitia,calliditas potius, quàm sapientia,est dicenda.& vide quod no.de pœni.distin.2.cap. charitas. & Gregorius super Mar. cap. vltimo. In principio vires, quas imperitia denegat, charitas subministrat. & de

ista ignorantia qualiter puniatur, & qualiter toleretur in
alijs dispositionibus, vide no. in l. regula. ff. de iuris, & fa-
cti igno.

§. Propter aūt malitiā. ¶ No. ꝙ qn̄q; propter mali-
6 tiam † plebis est licitum cedere prelaturæ, qn̄que non. de
quo. 7. q. 1. §. hoc tunc seruandum. & c. vlt. vbi tex. distinguit.
Sed plenius hic per Inno. & Host. dicunt enim, ꝙ aut p̄latus
patitur extrinsecam persecutionem, aut intrinsecam. & dr̄ in
trinseca, quam patitur p̄latus à subditis: extrinseca verò, quā
patit̄ à p̄cisis ab vnitate Ecclesiæ. & in hac extrinseca distin-
guit̄. nā aut solus p̄latus quæritur: aut totus clerus: vel eccle-
sia. si q̄rit̄ solus p̄latus, & alius, per quē possit esse tuta salus
ecclesiæ remanet cedat, si vult, & āt si nō vult, sm̄ Inn. & Ho.
vbi imminet periculū destructionis ecclesiæ: ita tn̄ ꝙ bonū
cambiū alterius p̄laturæ, vel dignitatis sibi assignetur. ỹ. e. §.
pro graui. & sic publica vtilitas præferatur priuatæ. de reg.
c. licet. 7. q. 1. c. scias. & ad hoc facit. s̃. c. proxi. Si verò to-
ta ecclesia. i. clerus, & populus quæritur, ad hoc vt fidem di-
mittāt: vel ꝙ persecutoribus se submittant, & seruiant. tunc
dēt prælatus se opponere murū pro domo Israel. 43. di. c. sic
rector. qđ est verū, si esset spes, ꝙ se defendere possent: alias
fugiendū est: sicut cum filio Dei fugit Ioseph in Aegyptum.
Mat. 2: vel conueniant cum infidelibus, siue ēt Christianis p-
secutoribus, si aliter non pn̄t euadere, prout melius poterūt:
ita tn̄ ꝙ fidē, & ritus suos non dimittant. & hoc sæpe factum
legitur in veteri testamento. ¶ Quid si persecutores ciuitatis
dicāt, parati sumus vobis parcere, dummō clericos expella-
tis. dic, ꝙ non debent laici expellere, ne sacramenta ecclesiæ
perdantur, & ministri: si tn̄ clerici vident, ꝙ non possint se à
laicis defendere, debent recedere, & tranquillitatem tp̄is ex
pectare. 7. q. 1. c. sciscitaris. commēdandi tn̄ essent, si inspirati
martyrium sustinerent. 7. q. 1. §. cum verò non p̄latorū. ¶ Sed
hic incidenter quæritur: an prædicta sint vera non solū in ma
ioribus p̄latis, sed etiā in minoribus: & loquor, quando petit
persecutionē à subditis. dicit Io. And. quia reprehensibile es-
set statim eū transferre, vel eius admittere cessionē, vt hic in
nouella. vbi ēt q̄ritur, si q̄rātur personæ: sed res, & possessio-
nes ecclesiæ sint saluæ. dicunt quidā, ꝙ non est violenter con
tendendū. ỹ. de homici. c. suscepimus. & 23. q. 8. c. cōuenior.
contrariū tenet Io. An. per c. dilecto. ỹ. de sen. excō. lib. 6. spi-
ritualia. n. sine tp̄alibus diu esse non possunt. 1. q. 3. c. si quis
obiecerit. debet ergo prelatus, pro his defendēdis se ponere
murū pro domo Israel. exēplo beati Thomæ Cantuarieñ. qui
hac de causa martyrizatus fuit. ỹ. de homici. c. sicut dignū. Et
p̄dicta procedūt, qn̄ p̄latus patitur persecutionem ab extrin
secis. Si aūt ab intrinsecis: & tunc qn̄ boni cōmixti sunt cum
malis, nunq̄ boni deserendi sunt pp malos. 23. q. 4. c. tu bo-
nus. nisi alius magis proficere posset. & ipse nō malè faceret,
si hoc peteret. quia maius bonū minori est præferendū, vt su-
pra dixi. Si aūt oēs sunt mali, & spes est de correctione, expe
ctet. Si verò nulla esset spes, recedat. 12. q. 1. §. cū aūt. & c. fin.
& intellige extrinsecā persecutionē, q̄ fit alicui prælato siue
in publico, siue in occulto, vel pp peccatū, qđ ei imponit̄, vel
propter odiū p̄sonale. Intrinseca verò qn̄q; contingit p̄pter
peccata aliorū. tn̄ p̄latus odio nō habet̄. 7. q. 1. §. hoc tūc. & §.
cū aūt. sm̄ Inn. & Host. & de materia prædicta vide per Tho
mā secūda secundæ. q. 185. ver. sed hic plenius.

§. Pro graui. ¶ No. quando propter scanda-
lum prælatura sit dimittēda, vel
7 non. de quo in glo. quæ distinguit, vtrū scandalum † possit
euitari sine peccato. & est euitandū. aut non: & tunc secus. Si
verò est dubium, an sit peccatum, est vitandum scandalū. q̄a
cum incertum sit de peccato, & certum de scandalo, tene cū
Augustino certū, & dimitte incertum. de pœni. dist. 2. §. 1. ad
fi. Et aduerte, quia glo. dicit hic, ꝙ veritas iustitiæ non est di-
mittenda propter scandalum. nam contrarium no. ỹ. de reg.
iur. c. qui scandalizauerit. vnde Hostiē. fatetur hoc verum de
veritate vitæ: sed non de veritate iustitiæ, dicens propter scā-
dalum illam dissimulandam, vel differendam. 45. distin. c. li-
cèt. & 11. q. 3. c. plerūq;. vnde dicitur. Noli esse nimis iustus.
2. q. 7. §. de his. & de pœni. dist. 1. c. superū. & de materia vide
plenius. per Host. in summa. eo. titu. §. cui. ver. graue scanda-
lum. &c.

§. Personæ. ¶ No. ꝙ bigamus non pōt esse ep̄s.
1. ad Corinth. 3. & Actuū. 1. c. ¶ Se
cundò no. ꝙ cum irregulari post adeptū beneficiū dispēsatur
quandoq;, puta si culpa latet; & suū officium laudabiliter mi
nistrauit. & aduerte ad tex. dum dicit [non debet licentia in-
dulgeri.] &c. circa quod q̄rit Io. An. an debita sit dispensatio,
vel voluntaria, ar. Host. per istum tex. ꝙ sit debita, vbi subsit
vtilitas: multò ergo fortius, vbi subesset necessitas. nam vbi-
cūq; persona, res, locus, vel causa exigit, debita est dispensa-
tio. 29. dist. c. 1. & 2. & 1. q. 7. §. vbi rigor. adeo ꝙ peccat præ-
latus non dispensando, arg. 2. q. 7. c. quando. in fi. tn̄ subditus
non pōt illā petere. de quo. 1. q. 7. c. exigunt. prohibita verò
dispensatio vbicūq; sine decoloratione ecclesiæ fieri nō pōt,
& vbi non subest iusta causa dispensandi. 1. q. 7. c. & si illa. &
vide quod no. Host. de filijs presby. c. penul. ¶ Vtrū aūt fieri
possit dispensatio p superiorē, non vocatis his, ad quos spe-
ctat electio, vel confirmatio. tenet Io. An. ꝙ sic. & opponit, ꝙ
ista dispensatio non possit purgare vitium præcedens. fuit. n.
vitiosa, q̄a non habuit cōsensum electorū cōfirmatorū, & cō
secratorū, & aliorū, quorū interest. de offi. archi. c. ad hæc. &
hæc opi. adaptatur ad oēs prædictos, qui possent remanere
in prelatura, superueniente dispensatione. de quo tn̄ plenius
in c. ꝙ sicut. s̃. de elec. & tenendo, vt predixi, ꝙ superior dispē
sare possit, respondet Io. An. ad contrarium hoc mō. ꝙ p di-
spensationē omnia reformantur, nec hn̄t de quo cōquerātur
hi, quorū interest: ex quo semel in eum consenserunt. vn̄ am-
plius resilire nō pn̄t: dūmō qui possunt, dispensare velint. ar.
s̃. de elec. c. cū inter canonicos. & circa hoc vide quod no. Io.
An. s̃. de elect. c. dudū. super gl. talis electio. super isto. §. glo.
colligit ar. ꝙ peccata latentia faciūt hominem irregularem.
allegat in contrarium. 32. q. 5. c. Christiana. & huic contrario
est standum, vbi de occulto peccato sit acta pœnitentia. de
tempo. ord. c. fina. Host. dicit, ꝙ peccatum occultum non in-
ducit irregularitatem, in qua requiratur prælati dispensatio:
sed irregularitas occulta bene requirit dispensationem, vt
hic. & s̃. de elec. c. innotuit. §. multa. & no. hic Inno. & Ho-
stien. tres modos, quibus dicitur irregularitas. & quomodo
de constitutione ecclesiæ procedit irregularitas, & de nouo
testamēto. & qūo in veteri testō fuerunt irregularitates tp̄a-
les. quam glo. vide ad literam in Spec. tit. 2. §. iusta proposi-
tionis. in prin. ver. sumitur.

§. Verum. ¶ No. primò, ꝙ paria sunt causam
non subesse, vel non subesse legiti-
mam. ad hoc de transa. c. 2. & ff. solu. matri. l. dotem. ¶ Secun
8 dò no. quòd ocium † est vituperabile, & damnosum: vnde
Seneca epistola. 82. Ocium sine literis mors est, & viui ho-
minis sepultura. Et Tullius. Quid dulcius ocio literario. qđ
intellige, ꝙ studio vacet, vt dicitur Prouerb. 13. Qui sectatur
ocium, subtilissimus est. & per Tullium. li. 2. de offic. in prin.
¶ Tertiò no: quòd non debet quis effugere laborem. vnde Se
neca. 31. epist. Non est viri timere sudorem, & generosos spi
ritus labor nutrit. & non ambitione, sed labore vnumquēq;
ad honores conuenit peruenire. facit quod no. in c. ecclesia
nostra. s̃. de elec. in glo. quia noctes. & quod no. s̃. eo. c. 1. Se-
neca epistola. 92. Non est fortis, atque strenuus, qui labo-
rem fugit, nisi crescat illi animus ex ipsarum rerum difficul-
tate. ¶ Quartò no. quòd causa incursus non est iusta, vt spō
sus derelinquat spōsam. † quia nihil humanius, quàm spon-
sum, & sponsam in fortuitis casibus esse participes. ff. solu.
matrimo. l. si cum dotem. §. si maritus. in fi. ¶ Quintò not.
expos-

expō nem illius auctoritatis. Qui spiritu Dei agūtur, nō sunt sub lege, &c. non enim cuilibet asserenti se spiritu Dei duci, credendum est. non.n. credendū est in talibus sine probatione scripturę, vel miraculi. ꝭ. de hęre. c. cum ex iniuncto. ¶ Sextò no. in ver. quippe. de charitate erga amicos, de qua Ioā. 15. Et Tullius de amicitia. Amicitia est omniū diuinarum, & humanarū rerum summa cū beneuolentia, & charitate consensio. & subdit. hoc scio, amicitiā nisi cum bonis esse nō possе. & ibi, hæc lex in amicitia sanciatur, vt neque rogemus res turpes, neque rogati faciamus. Et Valerius lib. 6. c. 4. dicit, ꝙ Rutilius amico dicenti. quid opus est amicitia tua, si quod rogo non facias? respondit, imò, quid mihi tua, si pro te aliquid inhonestè facturus sum? Et de charitate eleganter loquitur Apostolus. 1. ad Corinth. 13. vbi vide. ¶ Septimò no. ꝙ Apo
10 stolus † seipsum cōmendat, dum dicit, se præ cæteris laborasse. 2. ad Corin. 11. & hoc est quandoq; licitum, vt no. 31. di. c. tenere. & Christus se cōmēdauit Math. 11. in fi. qđ ponitur. 11. q. 3. c. qui sit. 2. q. 6. & de Psalmista Psal. 85. ibi. Custodiā animam meam. qm̄ sanctus sum. de quo hic plenius in
11 nouella. ¶ Octauò no. in ver. nec putet. quæ sit magis vita † cōmendabilis, actiua, vel contemplatiua. habent enim se vt excedentia, & excessa. de quo. 2. q. 7. c. sancta quippe. & de ista litera Racheli. habetur Genesi. 29. & 30. ¶ Nonò no. in ver.
12 quamuis. ꝙ vita actiua, † & contemplatiua possunt in vno cōcurrere. vnde Seneca epist. 3. ad Lucillum. Quiescenti est & agenti quiescendum. & de isto legislatore, id est Moyse vide in Exodo. c. 23.

SVMMAE.

1 *Postulatus in archiepiscopum post admissam postulationem se vocat electum.*

2 *Monachus à suo priore postulari debet.*

3 *Iudici quando constat de facto, sed non de causa facti, sententiam tunc ferre non debet.*

Post translationem. ¶ Eps, qui propter crimen renunciauit episcopatui, ad religionē descendens, ad episcopatum reassumi nō pōt. secus si renunciauit propter persecutionem, infirmitatem, defectum scientiæ, simoniam, ipso ignorāte cōmissam, vel aliā similē cām. & sunt tres partes. Primò postulationem, & postulantiū petitionē. Secunda ibi [verū] ponit canonem postulationi, & petitioni contrarium, quē interpretatur ponendo casus, quibus canon obstat, & quibus non. Tertia ibi [cū ergo] cōmittit postulationem certis casibus admittēdā, & in alijs repellendā. ¶ No. primò, ꝙ in suprascriptione dr̄ electo, &c. & hoc ex eo, quia non pōt dici archiepiscopus, priusquàm recepit pal
1 lium. ꝭ. tit. 1. in fi. ¶ Secundò no. ſm Ab. ꝙ postulatus † in archiepm post admissam postulationē se vocat electū. ¶ Tertiò no. ꝙ in decreto electionis nō solū de vocatione: sed etiā de ipsius forma debet fieri mentio. ad idē de concess. pben. c. post electionē. & de postu. c. bonæ. il 1. & 2. & ꝭ. c. vlt. ¶ Quartò no. ꝙ debent vnanimiter cōsentire canonici in cōpromisso: aliter per cōpromissum non posset electio celebrari, etiā vno contradicente. ꝭ. de elec. c. quia pp. ¶ Quintò no. ꝙ mo-
2 nachus † dēt postulari à suo priore, & supplet glo. & ab eius Capitu. quasi solus prior nō sufficiat. de quo dic, vt ꝭ. de elec. c. si religiosus. lib. 6. & in extrauagāti Io. Papæ. 22. quæ incipit. Si religiosus. & 85. dist. c. archidiaconum. in fi. vbi de hoc. ¶ An aūt requiratur consensus episcopi, vbi non sit exēptus. Io. An. vr̄ tenere, ꝙ sic. quia se transferre nō poterit sine dicecesani licētia. 63. dist. c. literas. & si sit clericus pluriū epōrū, eadē rōne ab omnibus requirēdus est, ſm Inn. arg. ꝭ. de testamētis. c. relatū. & de sen. excō. c. cū illorū. §. si vero. & c. officij. cū. n. cōsensus epi requirat in alienatiōe rerū monasterij. 17. q. 4. c. in venditionibus. & 12. q. 2. c. abbatibus. fortius in alienatione personarum. quod maius est. 12. q. 1. c. præcipimus. Et si religiosus vocatus ad epatum indiget dispensatione, recurretur ad Papam. 56. dist. c. Cenomanensem. de quo. ꝭ. de æta. & qua. c. à multis. & hoc verum, vt dixi, qn̄ vocaret ad epatum. Si aūt ad abbatiam, vel dignitatē inferiorē epatu, & dispensatione egeat, poterit eps dispensare. ꝭ. de æta. & qua. c. cum cōtingat. de quo. ꝭ. de sta. mon. c. quod Dei. Host. tn̄. ꝭ. eo. c. admonet. dicit seruari contrariū. ¶ Sextò no. verba canonis disponētis circa epm descendentē ad monachatum, iterum ad epatum non assumēdum. circa cuius interpretationē Io. An. incidenter quærit, nunquid dictus canon locū habeat, cū quis dimisit inferiorē dignitatem, vt fieret monachus. Inn. & Host. ꝙ non, quia epatus non dimittitur propter monachatum. sed inferiores dignitates sic: nec in illis sic inqritur causa dimissionis. ꝭ. de reg. c. licèt. ad hoc facit, qđ no. 25. dist. c. primum. vbi etiā tenet Io. ꝙ eps ad monachatum descendens non prohibetur nisi ab episcopatu. Alij dicunt, ꝙ ad inferiores dignitates postulandus est Papa. & ex quo ꝓhibetur à maiori, fortius à minori. de transla. c. fi. Officiū tn̄ sine dignitate habere poterit: quia nudū ministeriū facilius, quàm dignitas, pōt cōmitti. ¶ Septimò no. ꝙ Papa interpretatur canonem editū in altero ex quatuor concilijs. videbat contrarium. s. ꝙ potestas Papæ non extenderetur ad hoc, cū eis oporteret, sicut quattuor euangelijs, obedire. qđ est verum quò ad fidē, & ea, quæ ad illā pertinent. In alijs dicit Io. An. anima sua in manica sua, quæ super omnia concilia est. de elec. c. significasti. de quo remittit Host. ꝭ. de conces. pbē. c. proposuit. & ꝭ. de voto. c. magnæ. ¶ Octauò no. in ver. item si quis. de exercitio lectionis. à vigilantibus enim, & studentibus, non à dormientibus, acquiritur sciētia. ad idem de cōsecra. dist. 5. c. nunquàm. & de homici. c. pro humani. in prin. lib. 6. & dicit Io. And. ꝙ parum valet theorica sine practica. i. scientia sine experiētia. ad hoc. ꝭ. de elec. c. quàm sit. in prin. lib. 6. Et Seneca. epist. 83. Alit lectio ingenium, & studio fatigatum: non tn̄ sine studio reficit. ¶ Nonò no. in ver. quamquam. interpretationem canonis triplicē. sed tenenda est, secundū gl. prima interpretatio, de qua hic, & 7. q. 1. c. hoc ne-
3 quaquā. ¶ Decimò no. in ver. cū ergo. † ꝙ qn̄ iudici constat de facto: sed non de causa facti, non debet ferre sententiā: qa graue est &c. 11. q. 3. c. quia graue. Qn̄ enim aliter, & aliter secundū diuersas causas venit quis mitius, vel acrius puniendus, semper est causa exprimenda in sententia, vt no. in l. hæc enim. de suspec. tu. ff. & l. 2. §. ignominiæ. ff. de his, qui no. infa. ¶ Incidenter quærit Io. An. quis debet probare cām. quidam, ꝙ electus: pręsumitur. n. prima facie, ꝙ non sine causa resignauit, vt dicto c. nequaquàm. Alij dicunt, ꝙ nunq̄ debet probare, nisi p̄sumptio sit contra ipsum; puta quia renunciauit ordini. dicit Inno. & post ipsum Host. ꝙ hæc litera magis consonat primo dicto. ¶ Vndecimò no. in fi. ꝙ licèt compromissarius postulet indignū: nihilominus cōpromittentes nō sunt priuati. ad hoc. ꝭ. de elec. cap. si compromissarius. lib. 6. Collige etiam hic, ꝙ compromissarius semel eligendo, vel postulando functus est officio, etiā si electio, vel postulatio sua fuerit nulla, vt hic, & d. c. si compromissarius. & ꝭ. de elec. c. causam quæ. ¶ Quærit glo. an iste eps monachatus in casibus, in quibus potest iterum assumi ad epatum, debet eligi, vel postulari. glo. tenet, ꝙ non debeat eligi: sed postulari. Idē hic Tan. Phi. Inno. & Host. & Archid. ꝭ. de elec. c. cupientes. §. denique. lib. 6. & pro istorum opi. facit litera. ver. cum ergo ibi [tu auctoritate nostra] &c. & etiam in principio dicit tex. [postulationē eandem.] & ibi [verum postulationi huiusmodi] &c. Et patet etiam, quia Papa prosequitur ipsam, vt postulationem, ibi [dummodo necessitas, vel vtilitas poscat] &c. assignat etiam Host. rationem talem, ꝙ licèt eps renunciauerit: remanet tamen episcopus, & sponsus ecclesiæ generalis. cuius generalis vinculi ratione prohibetur eligi. & eadem ratione remanet astrictus nexibus præcepto-

rum. Alij, vt Gar. & Io. Mo. in præalle. §. denique. tenent, ꝙ iste episcopus monachatus debet eligi, tanq̃ monachus, cum nulli ecclesiæ sit ligatus. s̃. de postu. c. fi. & pro hoc dicto facit de vot. c. per tuas. & in hoc eodem. c. versi. alijs asserentibus. ibi [q̃q̃ eligi possit] &c. Ioan. And. dicit post Pe. ꝙ episcopus, qui renunciauit, & ad monachatum descendit, in his casibus, in quibus pōt reassumi, debeat hoc fieri per viã postulationis à Papa, vt ipse examinet, an obstet concilium, vel non. & in hoc sit vera opi. gl. hic, Tan. & aliorum tenentiũ, ꝙ debeat postulari. Si verò non sit monachus, sed aliàs renunciauit episcopatui: tunc debeat eligi. & sic sit vera opi. Gar. Io. Mo. & Abb. ¶ Vlterius tractat hic gl. an cessante caussa, cesset effectus. dic vt in ea. & legitur & no. 61. di. c. neophitus. & 19. q. 2. c. duo sunt. & in Spe. de dispu. & alleg. §. post hæc. ver. & illud statutum fuit ex causa. vt hic. Io. An. nititur declarare. Sed ex dictis suis non posset colligi certa theorica. dic ergo, vt no. Bar. in l. 2. §. fi. ff. de dona. vbi de causa finali, & impulsiua. & an in dubio præsumatur finalis, vel impulsiua. dic, vt ibi per eum, & per Cy. in l. generaliter. C. de epi. & cle. & p Dy. in c. decet. de reg. iur. lib. 6. & per Guil. de Cu. in l. si pecuniam. in fi. ff. de condi. ob causam. ¶ Glo. magna tractat de simoniacis, qualiter, & à quo possit cum ipsis dispẽsari. de quo etiam not. 7. q. 1. c. præsentium. & per Bar. Brix. 1. q. 3. c. ex multis. & per Gui. in Spe. tit. 2. §. nunc ostendendum. versi. 23. & se.

SVMMAE.

1 *Paria dicuntur cedere, vel cedere velle post obtentam licentiam.*

QVidam. ¶ Qui petit cedendi licentiam, ex quò illam obtinuit, cedere compellitur. Et prima pars ponit factum. quod se cunda corrigit, causam reddens, ibi [sed cum.] ¶ No. primò ꝙ tex. iste generaliter loquitur [quidam] &c. Ex quo collige, ꝙ istud c. locum habet in episcopis, & omnibus clericis, & prælatis inferioribus, sm̃ Innocen. ¶ Secundò no. ꝙ cessio est petenda vel propter commodum ecclesiæ, vel ob saluté personæ est ad alteram ex prædictis causis referenda. & ista est vna rõ, quare non liceat resilire. alia redditur in Cle. 1. ĩ.
1 eo. ¶ Tertio no. ꝙ paria† sunt cedere, & cedere velle post obtentam licentiam. Et aduerte quia petitio licentiæ non habetur pro cessione: sicut vẽdere velle, vel obligari ad vendendum non habetur pro venditione, vt no. in l. in emẽtis. C. de contrahen. emp. sicut etiam qui obligauit se ad vẽdendũ, ad hoc cõpellitur. vt l. si hæres. ff. de ac. emp. & quod no. in l. fideiussor. de leg. 1. per Bar. ¶ Oppo. gl. de l. is qui. ff. de ces. bo. ꝙ nisi re integra nõ pōt cessio reuocari. So. ibi loquit̃ de cessione iure dñij, siue propriæ substantiæ. hic verò de illa, de qua quis habet administrationem, non dñium, vt c. 2. ĩ. de dona. vnde facilius pōt quis abdicare à se administrationẽ, quã gerit in bonis alienis, q̃ in proprijs, vt l. si quis vi §. differentia. ff. de acqui. pos. coniuncto. c. is qui. de ꝓcura. lib. 6. & c. significantibus. de offi. dele. quid in iure quærendo an possit per pœnitẽtiam reuocare, & acquirere iudici hæreditatẽ. C. de repu. hære. l. si quis. distinguit enim inter suũ, & extraneum. suus enim pōt: quia censetur dñs viuo patre, vt l. in suis. de lib. & posthu. Ideò in recuperatione rei propriè est licita pœnitentia, vt prædixi. extraneus aũt, postq̃ semel repudiauit, non pōt postea redire, vt l. 4. C. de re. hære. ¶ Quid si quis dixit Papæ, ꝙ volebat cedere, nec aliter petijt licentiã cedendi. dic, ꝙ verbũ, pōt, est extẽsiuũ, vt l. si ita quis. ff. de le. 1. pōt ergo reuocare. vt l. filij. ff. ad Tertul. facit quod no. in l. qui se patris. C. vnde lib. ¶ Quærit Io. An. dr̃ in tex. ꝙ post obtentã licentiam nõ est licitũ pœnitere. qd ergo si post petitionẽ præsentatã super cessione, anteq̃ Papa admittat, vel repellat, pœnitet impetrantem, & reuocat: an si postea cessionem admittat, ad cessionem cogatur. vr̃ ꝙ sic, ne videatur illudere Papæ. s̃. de postu. c. bonæ. 2. ad fi. responcontrarium sm̃ Inno. dummodo reuocatio peruenerit ad superiorẽ. ĩ. eodẽ. c. lectæ. ¶ Quid si quis nunciũ, vel procuratorem mittat ad petendũ cessionem. & anteq̃ petat dñs reuocet mandatũ: an si reuocatio non peruenit in notitiam nuncij, vel procuratoris, valeat petitio cessionis: ita ꝙ non obstan. tali reuocatione dñs cedere cõpellatur. dic plenè, vt legitur, & no. ĩ. eo. c. fi. in Cle. vbi gl. magna, qñ sit necesse, ꝙ reuocatio perueniat in notitiã procuratoris, & qñ nõ. ¶ Vltimò inducit hũc tex. Io. An. ad qõnẽ Io. de Deo. qui ad magnam instantiam scholaris promisit cum illo comedere: sed ille postea dare nõ curauit. determinauit, ꝙ deberẽt ad hoc compelli. Sed quid si ille scholaris parauerat omnia: sed ille non iuit; quia non fuit missum pro eo. dicit Abb. ꝙ mittere tenebatur, per c. displicet. in fi. 23. q. 4.

SVMMAE.

1 *Gratia nondum executioni mandata morte Papæ non expirat.*
2 *Singuli de Capitulo contra impetrantem possunt opponere de iure Capitulo competenti.*
3 *Submittens se gratiæ alicuius an per hoc renunciet iuri suo.*
4 *Appellans statuit terminum suæ appellationi.*
5 *Paria sunt non comparere, vel minus idoneè.*

VEniens. Non renũciat iuri suo, qui gratiæ aduersarij se submittit. Et prima pars ponit ap. impetrantis, & eius causam. Secunda ipsius persecutionẽ, & auditoris dati sniãm. Tertia ipsius confirmationem. Secunda ibi [ad quos.] Tertia ibi
1 [nos igitur.] ¶ No. primò, ꝙ gratia †nondum missa executioni non expirat morte Papæ. similiter nec potestas executoris ipsius gratiæ, vt ĩ. de offi. deleg. c. gratia. lib. 6. mandatum enim est necessariũ, vt ĩ. de offi. deleg. c. pastoralis. ideò non expirat morte, ẽt re integra, vt no. in l. fundi. ff. de acq.
2 pos. ¶ Secundò no. ꝙ contra impetrantẽ possunt singuli† de Capitulo opponere de iure Capitulo competente. qualiter esse possit, declarat Inno. & ĩ. dicam. ¶ Tertiò no. ꝙ coram executoribus gratiæ pōt aliquis cõparere, & se opponere, & debet audiri: an aũt executores teneãtur ad obseruantiã ordinis iudiciarij, dic vt no. Inno. ĩ. de iureiuran. c. dudũ. &
3 Cle. iudices. de offi. deleg. ¶ Quartò no. ꝙ ille, qui submittit se gratiæ alicuius, non per hoc renunciat iuri suo. idẽ si submittat se misericordiæ. s̃. eo. c. sanè. Idẽ si volũtati, vel arbitrio. facit quod no. in l. penulti. ff. de arbi. & dixi. s̃. eo. c. sanè.
4 ¶ Quintò no. ꝙ appellans † statuit terminum appellationi suæ. de quo. ĩ. de appel. c. personas. & c. oblatæ. cũ similibus. ¶ Sextò no. ꝙ in causa appel. ꝓceditur ad sniãm, lit. non contest. de quo. ĩ. de appel. c. interposita. & c. per tuas. ¶ Septi-
5 mò no. ꝙ paria † sunt nõ comparere, vel minus idoneè comparere qđ ad reputandum aliquem cõtumacem. ad hoc. s̃. de transac. c. 2. versi. sed neque. & ff. quod cuiusque vni. no. l. 1. in fi. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ quidam canonici opposuerũt de renunciatione facta Capitulo. Sed contra hoc opp. & vr̃ ꝙ de iure tertij nõ potuerint isti canonici opponere, nisi Capitulum consentiret, vt no. in l. 2. ff. si ager vec. vel emphi. pe. nõ enim ius Capitulo ex renunciatione cõtractũ vr̃ singulis de Capitulo cõpetere, vt c. qui manumittit. 12. q. 2. So. dicit Inn. canonici admittuntur pro eorũ interesse. Interest enim ipsorum, ne ille, qui caret titulo, in eorum ecclesia intrudatur. & ex hoc infertur, ꝙ istã exceptio. renunciationis factæ Capitulo poterit opponere quilibet canonicus, ẽt inuito Capitulo, volente ipsum recipere: sed hoc non tenet Inno. imò ẽt post renunciationẽ poterit Capitulũ recipere ipsum inuitis aliq̃bus canonicis. & istud est verũ, ꝙ posset eũ recipere de nouo, non autem remisisse renunciat. vult dicere, ꝙ recept. de nouo cẽseatur receptus à Capitulo, non auct. Papæ. si autem posset remitti renunciatio, & videretur iste gratiæ restitu-

restitutus, censeretur receptus auctoritate Papæ.& credo veriorem opi. Hosti. postquàm enim per renunciationē gratia est extincta,non potest reuiuiscere per consensum Capituli. facit l.ab emptione.ff.de pac. & ex hoc patet, ꝙ canonicus, nisi Capitulum sua auctoritate recipiat,poterit opponere de renunciatione,inuito Capitulo: quia de iure tertij , quod est exclusiuum iuris agētis,pōt quis opponere, iuxta no.in l.cū seruum.C.de seruis fugi. ¶ Sed contra istud op.& videtur,ꝙ singularis canonicus non possit de renunciatione excipere. quia si non fuit præsens renunciationi,nullum fuit sibi ius q̄situm,iuxta no.in c.si cautio.s̄.de fide instr. So.vt dixi supra, singularis canonicus nō nititur ex iure suo : sed ex iure Capituli.quod est exclusiuum iuris agentis ipso iure : vel dic aliter , secundū Inno. ꝙ ex quo aliquis liberè,& ritè renunciat iuri suo,etiam absente illo,cui dicta renunciatio prodest,omnino tenet renunciatio,& renuncianti præiudicat, & cuilibet excep.parat.C.de pac.l.postquàm. & est hoc verum non solum in renunciatione expressa : sed etiam in tacita , vt patet in eo,quod no.in hoc c.in glo.& si commisit. ego de ista tacita renunciatione,ꝙ prosit etiam absentibus,allego l. si creditores.C.de pac. & ex hoc dicit Inno. ꝙ si quis renunciat iuri suo,vel seruituti,quam habet in aliqua re,etiam absente domino rei,statim est res libera.& idem si renūciat liti, vt l.postquam C.de pac.fatetur tamen,ꝙ per renunciationem non p̄dit dominium rei, quam tenet: licèt amittat possessionem,vt l.si quis vi.§.1.ff.de acq.pos. Aduerte ad hoc dicta Inn. quia non sunt vsquequaque vera, nisi in iuribus realibus:in renūcia.autem litis est dubium,an prosit,si fiat aduersario absente.de quo dic, vt dicta l.postquàm.per glo.& Doc. posset.n. substineri,ꝙ teneat renunciatio.quia iudex repræsentat personam partis,& acquirit absenti,si hoc intrudat, vt no.Cy.in Authen.sacra.C.si aduer.ven.vbi omnino vide.& in Authen. generaliter.C.de epi.& cle.vbi per Bal.In iuribus autem personalibus,quæ quis prætendit in personam alterius,an possit renunciari absente debitore , ita ꝙ sibi quæratur exceptio,vide quod subtiliter no Bar.post glo.in l.non solum.§.si liberationis.ff.de libe.le. vbi omnino vide. ¶ Secundò op.& videt̄, ꝙ sententia istorum iudicum fuerit iusta : quia submittendo se gratiæ Capituli,videtur literis renunciasse tacitè, vt in iuribus alle.in glo.2.So.dicunt Inno. & Host. ꝙ aliud est renunciare literis,& iuri suo : & ita loquuntur iura allegata in glo. aliud est se submittere gratiæ.quia hoc non importat remissionem iuris,vt dixi.s̄.¶ Tertiò oppo.glo.de c.Nicolao.j̄.de appel.sol.vt in ea.

Rectè Si prelatus ab obedientia subditos absoluit,non propter hoc prælatu rę renunciat.h.d.communis diuisio . Secunda ibi [nos autem.] ¶ No.primò, ꝙ iste abbas confessus fuit archiepiscopo seriem facti. quod intelligit Goff.& Phi. in consilio pœnitentiæ. & tunc dic,ꝙ de ipsius volūtate reuelauit hoc archiepiscopus.¶ Secundò no.ꝙ detinetur quis quandoque infirmitate tanta , ꝙ desperatur de vita . & tamen postmodum conualescit. & propter hoc fortè qui interficit verisimiliter moriturū,tenetur de homicidio,vt l.ita vulneratus.ff. ad leg. Aquil.vbi autem instat casus tantæ infirmitatis, renunciatio beneficij facta causa permutationis pręsumitur in fraudem. j̄.de renunci.c.fi.lib.6. ¶ Secundò no. ꝙ quandoq; æmulus fingit amicitiam.concor.5.q.5.c.nondum.& c.nō osculatur. & sumitur æmulatio multis modis no. 44. dist. c. sancimus. vbi ponitur in bona parte. de qua æmulatio. loquitur Hieronymus super Galatas.lib.2. Aemulātur bene, qui cum vidēt in aliquibus esse gratias,& dona virtutis,ipsi tales esse desiderant: & fidem,vitam, atque industriam eorum , per quæ illa meruerunt,imitari nituntur,vt possint ea,quæ bona æmulatione digna sunt,consequi. ¶ Tertiò no.ꝙ non tenuit absolutio fratrum ab obediētia facta per abbatem . nam sicut p̄ses abdicando à se imperium nihil agit.ff.de offi.procon.l.legati.ita nec abbas potest monachos absoluere,antequàm renunciet abbatiæ,quæ renunciari non potest: nec pater abdicare à se patriam potestatem.C. de pa.po.l. abdicatio. & licèt hic fecerit vocari episcopum,vt reciperet cessionem : tamen potuit pœnitere,sicut libertus,qui vocauit patronum in ius sine venia.ff.de in ius vo.l. quamuis. non enim vltra procedit,nisi ꝙ vocari fecit.& per hoc nō obstat Decre. 1. s̄. eo. vbi fuit petita cedendi licentia,& obtenta: hic autem nec petita,licèt petere voluerit. Item ibi suberat causa vtilitatis,vel salutis propriæ:hic erat causa seductionis,& infirmitatis. secundū Io.An.¶Oppo.gl.3.ꝙ per absolutionem ab obedientia renunciauerit abbatiæ tacitè , vt patet in iuribus alleg. in ea.Soluit Io.An.ꝙ contraria loquuntur in his,quæ non pendent à iure,nec iudicis potestate, & respiciunt præiudicium renunciantis tantùm , non alterius . Sed hic non valeret expressa, ergo nec tacita.facit.j̄.de præben.c. dilecto. & quod ibi no. &c.

SVMMAE.

1 *Monachus alterius monasterij potest eligi in abbatem alterius monasterij.*

2 *Abbas,cuius cessio fuit nulla,restitui debet.*

3 *Monachus de licentia abbatis an possit ad aliud monasterium transire.*

4 *Abbas non debet dare licentiam monacho intrandi aliam religionem,etiam arctiorem.*

Dilecti Abbas exemptus sine licentia Papæ renunciare non potest.h.d. Et in prima parte conuentionis petitio.In secunda commissio ibi[cum igitur.] ¶ No. primò , ꝙ isti monachi
1 † elegerunt monachum alterius monasterij.& sic monachus alterius monasterij potest eligi in abbatem alterius monasterij.de quo dic,vt in Clem. 1. de elec.& eod.tit.c. nullus.lib.6. ¶Secundò no.ꝙ si non valet cessio, non valet electio de alio
2 celebrata.¶Tertiò no.per id,qđ hic dicitur,ꝙ abbas,† cuius cessio fuit nulla, debet restitui. tenuit disputando Archi. ꝙ abbas,qui cessit in manibus Capituli (si superior cessionē ratam nō habuit)potest petere à monachis , ꝙ obedientiam de nouo promittant, vt sic possessionem recuperet,quā amisisse videbatur. ad idem.s̄.c.proxi.& 6.q. 2. in fi. ¶ Quærit
3 Ioan.An.nunquid monachus † de licentia sui abbatis possit ad aliud monasterium transire.tenet ꝙ sic. de reg. c. licèt.nā & soli abbati facit obedientiam. 12.q.1.c.non dicatis . si tamen monasterium,ad quod transit,sit paris,vel latioris religionis,requiritur dispensatio episcopi,ar.j̄.de regu. c.significatum.& requiritur etiam consensus conuentus,secundùm Inno.ar.63.dist.c.2.Subdit Io.An.ꝙ abbas † non debet da-
4 re licentiam monacho intrandi aliam religionem, etiam arctiorem,nisi sciat,ꝙ illi velint eum recipere.& monachus aliter recedens fugitiuus est , & apostata: nisi fortè daretur sibi licentia ita generalis,& vaga,ꝙ sub obediētia vadat,& quærat arctiorem locum.Sed non consultè facit abbas, talem sibi dando licentiam,nisi vt maius malum euitet,puta quia de facto recederet illicentiatus,denegata licentia,secundū Inn. & vide j̄.de iureiur.c.sicut. ¶Vlterius quærit Io.And. presbyter præsentatus ab abbate,& institutus p̄ episcopū, in cuius manibus renunciabit?dicit ꝙ episcopi tantū.& abbas,cū sua intersit,est super hoc requirendus.de præben.c. in Lateranēn.de offi.ord.c.ad hæc.§.fi. Sed quid si renunciat in manibus abbatis quò ad temporalia tantū , & in manibus episcopi quò ad spiritualia. dicit, ꝙ non valet talis renunciatio, cum ista ita sint connexa,ꝙ vnum sine altero esse non potest. 1.q.3.c.si quis obiecerit.dicit Hosti.ꝙ propter renunciationem in manibus abbatis factam poterit episcopus illum priuare,ar.no.s̄.eo.c. quod in dubijs.

De supplenda negligentia prçlatorum.

VIso de modis, quibus assumuntur prælati. videndum est, qualiter contra transgredientes, & negligentes canonicos prouidendũ sit. habetur de materia 40.dist.c.ante omnia. & 86.dist.& 2.q.7.c.negligere.9. q. 7. c.cũ sumus. repetitur hęc rub. in 6. & Cle. & conuenit rub.ĵ.de magistris.c.2.in fi.

SUMMAE.

1 *Contumacia subditi per trinam monitionem conuincitur.*
2 *Abbates benedici debent.*
3 *Abbas per benedictionem an consequatur curam monasterij.*

STatuimus. Si diœcesanus requisitus benedicere nolit Cistercieñ.abbatem, ipse monachos suos benedicere poterit.h.d. ¶No.secundũ Ho.ꝙ sicut per trinam monitionem conuinci
1 tur contumacia† subditi: sic per trinam requisitionem conuincitur duritia, vel pertinacia prælati, & post ipsam recurri potest ad superiorem. de offi. ordi.c. quo simul. alibi de ista trina monitione habetur.ff.de pig.ac.l.si conuenerit. vbi no. ꝙ inter vnam admonitionem, & aliam debet esse interuallũ tẽporis. plures enim admonitiones eodem instanti factæ ꝑ vna habentur, vt ibi. & dicit hic Host. ꝙ si in prima requisitione denegat expressè, non est vlterius admittẽdus.de elec. c.cum inter vniuersas.de verb.obl.l.continuus. §. cum ita.& facit ĵ.de sen.excõ.c.venerabilibus.lib.6.& de app. c. ab eo.
2 lib.6.¶Secundò no.ꝙ abbates † debent benedici. & ista benedictio, secũdũ Host. non est ordinis: sed est simplex, & posset in hoc Papa priuilegiare quemlibet sacerdotem, vt patet in Cardinalibus presbyteris. qui licèt super sacerdotalẽ ordinem nullam benedictionem habeant: vtunt tñ episcopalibus insignijs, & minores ordines conferunt, & solemniter benedicunt. quo autem iure isti abbates non benedicti conferant lectoratum, no.hic Io.An.qui dicit secundũ aliquos, ꝙ beneficium nihil facit ad collationem ordinis: sed priuilegiũ cõcessum generaliter abbatibus benedictis, ꝙ possint cõferre lectoratum, extenditur ad Cistercieñ.etiam non benedictos dolo, vel negligentia episcoporum, vt hic. ¶ Quærit
3 Io.An.vtrũ per benedictionem consequatur abbas † curam monasterij, si non sit confirmatus.tenet ꝙ sic: imò plus, quia illud, quod dicitur hic in benedictione, ꝙ si eps sit negligens in conferendo, abbas põt bñdicere, sit verum similiter, si sit negligens in confirmando, vt sic occurrat malitiæ differentis confirmationem, sicut differentis benedictionẽ.ĵ. de verbo. sign.c.intelligentia.& c.in his. & de excu. tu.l. scire oportet. §.aliud.ad hoc facit.s̃.de elec.c.nihil. vbi etiam administrãt non confirmati.& sic in fauorem ecclesiarum, idem hic operetur fauor religionis.¶Sed vlterius quæritur, quid si episcopus prætendens iustam cãm differat benedicere, vel confirmare abbatem: an abbas vti poterit beneficio huius.c.& eorum quæ dicta sunt.tenet Io.An.ꝙ non poterit.quia non vr̃ ꝑ hanc constitutionem cãm rationabilem velle excludere: sed bene negligentiam prælati, vt patet ex rub.& ratio in omnibus consideranda est, vt patet in eo, quod legitur & no. ĵ. de accu.c.dilecti.; dicit tamen Host. ꝙ licèt Cistercieñ. non sint exempti in multis locis, habent patres abbates, qui confirmant: nec videtur, quo iure faciant, nisi super hoc habeant priuilegium.

SIcut nobis. Regulares in suos vsus non possunt cõuertere ecclesias, in quibus obtinent patronatus.& si infra tẽpus Lateraň.concilij, quando vocant, non præsentant rectores ad ea, superior ordinabit easdem.cõis diuisio.Secunda ibi [nolentes.] ¶No.primò, ꝙ textus iste loquitur de monachis, & canonicis regularibus, de quibus idẽm iudicium est habendũ. de postu.c.2.& ecclesiæ, quas tenent, subsunt episcopo, nisi probentur exemptæ.de religi.do.c.cum venerabilis.¶Secũdò no.ꝙ isti religiosi in quatuor delinquebant, in deputãdo vsibus proprijs, in præsentando personas, in destituendo præsentatos, & in ecclesijs pensionibus onerandis. ¶ Tertiò no. ꝙ religiosi in ecclesijs sibi subiectis præsentant rectores. dicunt tamen Pe.& Abb.ꝙ ad ecclesiam, quæ per seculares clericos regitur, monachi regulares præsentare non possunt. de quo vide in Cle.quia regulares.e.tit.¶Quartò no.ꝙ in locis exemptis episcopi non supplent negligentiam prælatorũ de iure isto.hodie contra, vt in d.Cle.quia regulares.¶Quintò no.ꝙ religiosi dñt præsentare personas idoneas.ergo à cõtrario sensu, si præsentent personas minus idoneas, sunt priuati iure præsentandi: sicut eligentes iure eligendi.s̃.de elec. c.cum in cunctis.etiam si sint laici, secundũ Host.licèt alij cõtra.de quo.ĵ.de offi.ord.c.cum nos.¶Quærit glo. in quibus consistat ius episcopale.dicit, ꝙ in procurationibus. 10. q.3. c.cauendum.& in cathedratico. quod est verũ in eorum capellis, non in monasterio.de quo dic, vt ĵ.e.c.1.lib. 6.

LIcèt. Supplet superior inferioris negligentiã in beneficijs confirmandis, si tempus Lateraň. concilij lapsum sit. & collatio postea facta ꝑ interiorem non valet.h.d.Et prima pars decisa narrat factũ. Secunda dat iudices sub certa forma, per quam ius suum Papa tuetur.¶No.primò, ꝙ si litigio inter duos pendente, constat rem pertinere ad eum, qui de causa cognoscit ratione illius iuris vterq; litigantium repellitur ab agendo. ratio est, quia est exclusiuum iuris agentis ipso iure, iuxta no. per Cy. in l.cum seruum.C.de ser.fugi.nec debet qui de causa cognoscit, ius suum negligere: alias forte sibi de iure suo scienti, & non protestanti præiudicaret, vt ĵ.de re iudi.c.suborta.¶Secũdò no.ꝙ ista præscriptio semestris nõ currit ignoranti cõtra cõem naturam præscriptionum, in qua non est scientia, vel ignorantia attendenda, vt l.fi.C.de præscrip.lon.tem.dic, vt ĵ.de conces.præben.c.quia diuersitatem.& c.2. ¶ Tertiò no.ꝙ si ille, qui negligit ecclesiæ prouidere, non habet superiorem, eius negligentiam supplet Papa. Papæ autẽ negligẽtia, vel sui executoris si neglexerit conferre infra sex menses, quis suppleat.dic, vt in c.si de beneficio.de præbẽ.in Cle. ¶Quartò no.hic Host. ꝙ duo semestria faciunt vnum annũ. Ille ergo, cui datur mensis ad aliquid faciendum: cui dantur duo menses, habebit sextam partem: cui tres, habebit quartam, & sic de singulis.sed hic remanet dubium satis forte: cũ annus habeat trecentos sexaginta dies, & sex horas, vt l.ita vulneratus.ff.ad l.Aquil. quot dies dicti anni attribuent pro quolibet mense.dicit Inno. ꝙ talis computatio satis videtur intricata, cum per ipsam nedu ad horarum: sed momentorũ ẽt diuisionem oporteat perueniri. quare dicunt quidam per menses computandos 28.dies tantũ.nam in omni patria solent recipi quatuor septimanæ pro mense.& ad talem consuetudinem recurrendum est, vt l.cum delanionis.§. asinam.ff. de fun.instru.& l.1.§.Labeo.ff.de flu.& de spon.c. ex literis. cum ergo septimana habeat septem dies: ergo mensis.28.facit de ver.sig.c.bissextus.in fi. In contrarium facit, quia pro duobus mensibus dantur sexaginta, & vnus. ff. de reg.iur.l. vbi lex.ergo pro mense dantur dies. 30. & dimidius. quandoq; lex dat pro mense.30.vnum dies.C.de temp.appel.l.3. §.ꝙ si primo.& l.fi.§.si autẽ.quandoq; dat 30.quia si res vendita infra duos menses est redimenda.ff.de reb.du.l.si venditor.& aliæ leges exponunt.i.sexaginta dies.eo.titu.l.ꝙ si nolit.§.si quis ita. ergo cõputandi sunt 30. dies.ad idem.C. de iure deli.l.sancimus.§.si autem dubius. & in Authẽ. de nære.

& tal.

& fal.§.fiat igit.& in Auth.vt cũ de appel.cog.§.2. sic etiam computantur.C.de adul.l.iure mariti.& ff.de adul.l.si maritus.§.necnõ.& l.miles.§.sexaginta.& l.mariti.§. sex mensiũ. ¶ Quid ergo in tanta iurium diuersitate dicemus? dicit Io. An.ꝙ in aliquibus ad kalendarium reccurrẽdum, vt no.ĩ.de ele.c.quamuis.li.6. Alij dicunt.30. dies cõputandos. quia in hoc plura iura concordant, vt patet ex premis.& hoc tenet Pet.ĩ.de sen.excom.ca.sacro.Hosti. dicit, ꝙ in casibus decis. de iure cõmuni stabimus eius cõputationi: sed in non decis. dicit hanc quæstionem per bonum iudicem ecclesiasticum finiendã, arg.de offi.deleg.c.de causis. habens enim æquitatem præ oculis,& attendẽs, ꝙ simplicitate,& veritate gaudemus.de iudi.c.dilecta.non debet nimis computationem arctare: sed potius dilatare, vbi cessat fraus.de dolo.c.1.ex hoc concludit, ꝙ si electio facta est in nonagesimo primo, secũdo,& tertio (dummodo sit aliter canonica) potius confirmabit, quàm infirmabit. Io. An. dicit, ꝙ communiter seruatur, quod scripsit in dicto c.quàm sit.

SVMMA.

1 *Legati an poßint conferre beneficia deuoluta ad Papam per negligentiam.*

2 *Patientia dat titulum in beneficio.*

Literas. Si is, ad quem spectabat beneficij collatio, lapso tempore Lateranen. concilij confert, nõ valet collatio: nisi de misericordia toleretur. Cõis diuisio. Secunda ibi [discretioni vestræ.]

1 ¶ No. primò, ꝙ legati † videntur posse conferre beneficia deuoluta ad Papam per negligentiã. de quo dic, vt ĩ.de offi. le.c.1.& Cle.si plures.de preben. Et tex.iste facit, ꝙ non: dũ dicit [auctoritate nostra suffulti.] &c. ¶ Secũdò no. ꝙ institutio potest spectare ad alium, quàm ad episcopum. de quo remittit Host.ad not.in c.non satis. de offi.archi.& de priuil.c. 1.§.sanè.lib.6. ¶ Tertiò no. ꝙ exclusus per lapsum termini iuris, mouendo actionem post terminum, nihil agit. & sic collige arg. ꝙ non possit mora purgari, quando dies præfigitur à lege. Et ita firmat glo.s.c.proxi.quæ incipit.hic vacuatur. sed contra de c. potuit.ĩ.de loca. & l.2. C. de iure emphy. vbi in termino statuto à iure admittit purgatio moræ. Sol. quandoque quis per termini lapsum priuatur iure sibi cõpetenti ipso iure: & non admittitur purgatio, vt hic. censetur enim facta executio contra ipsum: & post executionẽ factam ab homine, vel à iure non admittitur purgatio moræ, vt l.qui ob rem.ff.de condi.inde. quandoque quis non excluditur ipso iure, sed ope exceptionis: siue ita demũ, si ille, cui queritur, noluerit. & tunc admittitur purgatio moræ, vt in contrarijs. non enim emphyteuta nõ soluens canonẽ ipso iure cadit ab emphyteusi: sed tunc tantùm, cum dominus declarauerit, vt no.ibi Inn.& l.2.ff.si ager vec.vel emphy.pe. vbi autem dies præfigitur ab homine, certũ est, ꝙ purgatio moræ non admittitur, vt l.magnã.C. de contrahen.stip.& l. Celsus.de arbi. Et de hac materia quando admittatur purgatio moræ,& quando non. vide quod no.per Bar. in l.si insulam.ff.de verb.obli.& l.si post tres.ff.si quis cau. ¶ Querit

2 glo.isti per patientiam † tolerati vnde dicuntur habere titulum, an ex illa patientia, an ex collatione præambula, quæ fuit? sentit, ꝙ ex tali patientia. nam sine ea, vel noua collatione non poterant sine peccato tenere, vt hic.& s. de elec.c. ꝙ sicut.& intelligit Ho. ꝙ patientia Papæ hoc operetur. nam inferior licèt posset de nouo conferre ante lapsum temporis. non tamẽ posset ratificare. s. de elec.c.auditis. de hoc tamẽ, an sola patientia illius, qui posset conferre titulum, pro titulo habeatur. vide in simili quod no. Bar. in l. cum de in rem verso.ff.de vsur.& per Inno.in c.innotuit.ĩ.de eo, qui fur.ordi. susce.

SVMMAE.

1 *Electio celebrata post tempus præfixum à iure, non valet ipso iure.*

2 *Ius eligendi per negligentiam superioris deuoluitur ad proximum superiorem.*

Dilecto. Is, ad quem primo loco spectabat collatio beneficij, lapso tẽpore Lateranẽ. concilij conferre non potuit. Et prima pars decisæ narrat factum. Secunda ibi [quia nobis] diffinit. Tertiò sub conditione confirmationẽ committit, ibi [mandamus.] ¶ No. primò, ꝙ electio celebrata † post

1 tempus præfixum à iure, ipso iure non valet: & ideò non impedit electionem superioris, ad quem est deuolutum ius eligendi, etiam ante cessationem primi, vt hic. de quo s.de elec. c.auditis. An aũt superior, eo ꝙ lapsum est tempus inferiori, possit prouidere, non citato, nec requisito eo, cui lapsum est tempus: videtur, ꝙ requiratur citatio. quia potuit præcedere ignorantia, vel iustum impedimentum, quo subsistente, non esset priuatus, vt c.quia diuersitatem.de conces. præben.& s. c.proxi.& pro hoc.l.3.§.si ad diem.ff.de re mi. vbi noua citatio requiritur, vt possit docere de impedimento. ad idem.l.& post edictum.ff.de iudi. vbi post perempto. de nouo citatur. Bar.in d.§.si ad diem. dicit, ꝙ quędam est pœna contumaciæ, quæ respicit ipsum processum, super quo contumacia est contracta: vt contra contumacem feratur sententia, vel perueniatur ad primum, vel secundũ decretum. & tunc non requiritur noua citatio. quædam est pœna contumaciæ, quæ non respicit ipsum processum, sed extrinsecus venit: vt si propter contumaciam veniret in certam quantitatem damnandus, vel remouẽdus ab officio: tunc requiritur noua citatio, vt habeat terminum, infra quem possit se excusare, vt dicto §.si ad diem.& l.pe.ff. vbi pup.edu.deb. facit quod no. Inn.in c.consuluit.de offic.dele.& in c.finem litibus. de dolo & contu.& c.auditis.de procur.& per Archi.de confes.c.2.lib.6. p Ia.de A re.ff.de statu lib.l.statu liberos.§.si quis acceperit.& in Spe.de contu.§.vim.in fi. ¶ Secundò collige, ꝙ per negligentiam inferioris deuoluitur ad proximum superiorem ius

2 eligendi, † non prouidendi, vt patet ex ver.elec.& confitentur.de quo.s.de elec.c.ne pro defectu. super verbo ordinare.

De tempo. ordi. & qualitate ordinandorum.

Viso de promotione prælatorum, tractemus de ordinatione clericorum. & quia certis temporibus,& cum scrutinio debent fieri: ideò &c. habetur de prima parte rub.75.& 27.dist.per totum. De secunda parte à 25. vsque ad 50.& ab 81. vsque ad 91. repetitur in 6.& in hoc volumine in multis locis tractatur de materia primæ partis,& secundæ, vt ibi in nouella.

SVMMAE.

1 *Virgines diebus Dominicis consecrari possunt.*

Subdiaconos. Diebus Dominicis, vel sabbato Pẽthecostes sacri ordines ab alio, quàm à Papa conferri nõ possunt. & sunt tria dicta. Secunda ibi [quamuis.] Tertia ibi [sabbato.] ¶ No. primò, ꝙ diebus Dominicis possunt virgines † cõ

1 secrari.& dicit Innocen. ꝙ velum consecrationis à solis episcopis virginibus solis diebus Dominicis datur, nisi necessitas alia obuenerit: & tunc dari potest omni die, sicut & baptismus. velum autem professionis nullus pontifex dat viduis.

duis.vt in c.de votis.20.q.1.Non obst.c.1.quod metus causa.quia ibi imponere simulauit,secundùm Inno.& Host. qui de hoc no.j.de reg.c.viduæ.

S V M M AE.

1 *Consuetudo obuians sacris canonibus non est seruanda.*

2 *Multitudini in delictis parcitur.*

SAnè, Non valet consuetudo, ꝙ extra quattuor tempora sacri ordines conferantur.Cōmunis diuisio.Secunda ibi[significamus.] ¶ No.pri-
1 mò,ꝙ consuetudo † quæ obuiat sacris canonibus, nō est seruanda.¶ Secundò no.ꝙ talis consuetudo, quamquam reproba,attenuat culpam.quod intelligit glo. verū in his,quæ sunt contra ius positiuum,in quibus consuetudo excusat: secus si contra ius naturale.quam glo.no.& dixi.s.de consue. c.cum venerabilis.& de excess.prælat.c.inter dilectos. ¶ Tertiò no.
2 † ꝙ parcitur multitudini in delictis.quod qualiter debeat intelligi,no.in glo.& 11.dist.c.comessationes. & j. de cler.excom.mi.c.latores.vbi etiam de hoc.& s.de renun.c.nisi cum pridem.§.pro graui.& ff.de pœnis.l.aut facta.§.fi.

S V M M AE.

1 *Ordines minores diebus festiuis conferri possunt.*

2 *Ordines minores quis simul recipere potest.*

DE eo autem. Minores ordines possunt conferri diebus festiuis: sacri verò conferri debent in quattuor temporibus, vel sabbato sancto de Passiōe. ¶ No. primò,episcopis.:per quod arguit Host. ꝙ alijs inferioribus hoc non liceat.de transla.c.inter. remittit ad not. de æta. & quali.c.cum contingat.vbi tenet, ꝙ abbates diebus Domini-
1 cis hoc possunt. ¶ Secundò no. ꝙ minores ordines † possunt conferri diebus festiuis. pro diebus autem festiuis accipe illos dies, in quibus possunt virgines consecrari. de quibus.s. c.1.alij latius intelligunt de omnibus festiuitatibus enumeratis j.de fer.c.fi.primum tutius,sm̄ Host. de prima tonsura remittit Io.An.ad no.j.e.c.pen. ¶ Tertiò no. tex.dum dicit [ad maiores ordines]&c. ar.secundùm glo. ꝙ oēs minores
2 ordines † possit quis simul recipere.quod est verum, secundùm Io.nisi consuetudo repugnet. Idem Tan.Vin.Gof.& Inno.Io.dicit,ꝙ tunc possunt oēs simul conferri,qn̄ consuetudo hoc habet: aliter non,de iure,hoc no.75.distin.c.4.& 77. dist.c.quicunq;.in glo.3.Host.dicit,ꝙ primam tonsuram, & quattuor minores ordines non licet conferre, vt hic per eū.

S V M M AE.

1 *Delicta aliqua sunt, quæ merentur degradationem, quando sunt publica.*

2 *Prælatus si nouerit crimen subditi occultum, debet ei suadere, ne promoueatur, non autem imperare.*

EXteriore. Criminosus occultus moneri potest, ne promoueatur ad ordines: sed prohiberi non debet. h. d. & facit ad secundam partem rub. Cōis diuisio. Secunda,ibi [verùm
1 quoniam.] ¶ No.primò,ꝙ quædam sunt delicta,† quæ merentur degradationem,si sunt publica,vt patet ex no.j.de iudi.c.cum nō ab homine.& de pœn.c.2.lib.6. ¶ Secundò no. ꝙ sufficit peregisse partem.Primò,vt quis possit exequi officium iam susceptum. ad hoc facit.j.de fur.c.fi.& facit ad q̄stionem de tutore,qui cœpit facere inuentarium, sed non pfecit,ꝙ agere possit.de qua in Spe.in tit.de tutore.§.genera-
2 liter.§.quid si cœperit. ¶ Tertiò no.ꝙ si prælatus † nouit crimen subditi, quod est occultum,debet suadere,non imperare,ne promoueatur. ¶ Op.glo.dicitur hic,ꝙ criminosi pn̄t, peracta pœnitentia,ministrare in susceptis ordinibus. cōtra de multis iuribus all.in glo.magna.& solue, vt in ea, quæ distinguit inter promotos,& promouendos. Host. remittit ad summam.e.ti.§.& cui.sub.§.1. & in substantia dicit glo. ꝙ si crimē est enorme,& manifestum,deponitur criminosus:nec restituitur,licèt egerit pœnitentiam.50.dist.c.miror.Si verò est enorme,& occultum,monendus est, vt abstineat,non cogendus. poterit ergo acta pœnitētia,officio suo vti, & ad maiores ascendere,secūdū Ab.nec ascēdendo peccat.j. de aposta.c.2.in fi.nec isto casu requiritur dispensatio episcopi. sed sufficit absolutio simplicis sacerdotis ex potestate clauium. 6.q.1.c.illi qui.& hoc est verum,nisi crimen sit tale,ꝙ impediat executionem officij post pęnitētiam. De quo satis no.s. de renun.c.nisi.§.propter conscientiam.talis enim licèt prohiberi non possit propter peccatum occultum. j.de simo.c. ex tuæ.peccat tamen si promouetur:Sed contra prædicta oppo.Inno.& videtur,ꝙ nunquàm criminosus possit promoueri,etiam si crimen sit occultum.Item videtur, ꝙ quantūcūq; fuerit criminosus: si modò est sine peccato, & Deo placens, securè potest celebrare.nam criminosus iudicium sibi manducat,& bibit.de coha.cleri.& mu.c.fin.Emendati etiam de crimine ꝙ possint, probatur exemplo Dauid, apostolorum Petri & Pauli,& multorum aliorum.de quibus.50.dist.c. pōderet. & c. quid est. & c. cum exaudiuero. & c.domino sancto.So.dicit Inno.ꝙ contraria procedunt secundū ius naturale:quod habetur in lege,& in Euangelio, vt in prin. Decretorum.& s.de consue.c.fi. sed huic naturali iuri sancti p̄res simulatas pœnitentias multorum experti aliquid addere noluerunt: & diuinam scripturā dicta causa modificare in hoc, ꝙ cōuictus de crimine pœnituisset,siue non,non deberet ꝓmoueri,& promotus deijceretur.50.distin.c.de his.conuicti ergo,confessi, vel aliter notati non debent celebrare, etiam si egerint pœnitentiā.50.distin.c.si quis diaconus.& c.si quis episcopus.Aduerte tamē quia per præfatos canones sanctorum patrū non est subtracta episcopis dispensandi potestas cum verè pœnitentibus,vbi scandalū nō esset.50.dist.c.vt cōstitueretur.& c.domino sancto.& 81.dist.c.ministri.Sed contra hoc,quod dixi de dispensatione, opponit Inno. & videt, ꝙ si ratione scandali sit prohibita dispensatio,idem scandalum immineat post dispensationem, quod ante.ergo vtrobique videtur eadem ratio prohibendi.s.de trans.c.inter corporalia.Sol.dicit Inno.ꝙ si fuerit dispensatum,nullum remanet scandalum apud credentes firmiter, ꝙ prelati habeant potestatem ligandi, atque soluendi, & dispensandi, & leges noui,& veteris testamenti modificandi.de biga.c.2.& 50.di. c.ponderet. De hæreticorum autem scandalo non curamus, vt patet.11.q.3.in c.inter verba.& de voto,c.magnæ:§. cum igitur.ver. de illis. Sed pone, ꝙ scandalum est in vno loco, sed non in alio:an criminosus ibi,vbi non est scandalum,poterit promoueri.tenet,ꝙ nō:quia raro est, ꝙ ista non sint notoria.& iura ad ea,quæ frequentius accidunt, adaptantur.ff. de legi.l.nam ad ea.& l.non possunt.quinimo si cesset scandalum,quod semel est ortum, habent locum prædicta, scilicet ꝙ non possit promoueri.& prædicta sunt vera in capitalibus criminibus,& vbi quis est confessus,vel conuictus,& maximè condemnatus,vel in crimine publico deprehensus. nam talia excusationem non habent.subdit Inno.ꝙ sicut tales prohibentur celebrare,ita & eligi.qui enim celebrare non pōt, eligendus non est,j.de cle.excom.mini.c.si celebrat.& intellige, ꝙ non potest eligi ad episcopatum, nec ad minores dignitates.de elec.c. per inquisitionem.& de exces.præla.c.inter dilectos.Si autem crimen sit occultum (quantumcunque graue)acta pœnitentia,vel parte ipsius,sine dispensatione celebrabit,vt hic & j.c.proxi.& de ap.c.2. nisi sit tale, qđ post pœnitentiam executionem impediat, vt s. dixi. Irregularis autem sine dispensatione celebrare non debet. 50. dist. c.ex pœnitentibus. Est tamen cum tali, si occultum fuerit, dispen-

ſpenſandum,iuxta no. de renun.c.niſi cum pridem.§.perſonæ.ſecundùm Inn.cuius ſunt dicta ordinata,vt ſ. c. licèt. Io. And.poſt Hoſt.ipſam recitat,vt iacet.& de hac materia vide 100.diſt.c.in ſumma.& c.de his.& in Spec.titu.2.§.pen.verſicu.hoc quoque.

S V M M AE.

1 *Titulus dignitatis honeſtius confertur, quàm petatur.*
2 *Inferior à gradu pro euitando ſcandalo abſtinere debet.*

AD aures. Religioſus contra prohibitionem prælati ſui ordinari non debet. Communis diuiſio. Secunda ibi [tuæ.] ¶No. primò, ꝙ honeſtius confertur dignitatis titu-
1 lus, † quàm petatur. ſolent enim quædam honeſtè concedi, ſed nõ honeſtè peti.ff.de orig.iur.l.2.§ pe. ¶Secundò no. ꝙ
2 pro vitando ſcandalo ſuperioris,inferior † debet abſtinere à gradu.ratio redditur in fi. c. quia non in ſublimitate graduũ &c.quam no. ¶Tertiò præſumendum pro facto prælati, & mandato erga ſubditum,vt ibi[qñ eſſe poteſt]&c.¶Opponitur de c.ſ.proxi.vbi ſuperior prohibere non debet ſubditum,ne aſcendat,quantũcũq; delictum eius nouerit, ſi delictum eſt occultum.hic dicitur contrarium,quare malè.So.dicit Inn.hic loquitur de regulari,qui non habet velle, vel nolle.12.q.1.c.non dicatis.ibi de ſeculari,qui non eſt etiã aſtrictus obedire:vel aliter,ſecundũ glo.ſ.in c.proxi.ſubditus habebat ius petendi ratione tituli,vel dignitatis, quam habebat.vnde non poterat ſine cauſa prohiberi.hic verò erat intitulatus. vnde abſque cauſæ cognitione poterat prohiberi.ȷ. de ſpon.c.præterea.vel dic, ꝙ prælatus ſuus poteſt prohibere,vt hic.ſed alius,puta pœnitentiarius,non põt,vt in contrario.¶Secundò oppo.& videtur, ꝙ non ſemper ſit obediendum ſuo ſuperiori.C.de decurio.l. oẽs. in fi. lib.10. & 15.q.6.c.iuratos.Sol.vt in glo.quæ tractat,qñ ſit obediendũ prælato,& qñ non.de quo etiam no.11.q.3.c.ſi dominus. & 33.q.5.c.manifeſtum.gl.enim diſtinguit,& idem in effectu Inn. hoc modo. aut loquimur in ſententia excõicationis, aut in alio præcepto:& ſi in alio præcepto, aut non pertinet ad officium ſuum: & non eſt obediendum.ff.de reg. iur. l.factum à iudice.& eo.tit.c.ea quæ fiunt.lib.6.Aut pertinet ad officium ſuum:& tunc aut quod præcipit eſt omnino malum , aut eſt omnino iuſtum,aut eſt dubium,ſit iuſtum,vel iniuſtum.Si eſt omnino malum,non tenetur obedire ſubditus,nec facere cõtra conſcientiam,etiam ſi prælatus credat iuſtum , vt no.Io. 13.diſt.c.ſciuerim. Si aũt eſt omnino iuſtum quod præcipit: & tunc aut facit cum cauſæ cognitione,aut ſine, iuxta no.C. commi.vel epi.per totum.& dic vt per Inno.ȷ.de reſti.in integ.c.2.¶Tertio caſu cum eſt dubium ſit iuſtum,vel iniuſtũ: tũnc obedire tenetur,& credere potius ſententiæ iudicis , & præcepto,quàm ſuæ opinioni,ſecundũ glo.quod eſt verũ, ſecundũ Hoſt. ſi poteſt conſcientiam ſuam informare ex præcepto prælati ſequatur conſcientiam,& non obediat , etiam ſi ſibi conſcientia ſit erronea.ȷ.de ſimo.c.per tuas. il 1.& licèt prælatus in hoc caſu patienter toleret.ȷ.de ſen.excom.c. inquiſitioni. Sententijs aũt diffinitiuis, vel interlocutorijs an ſit parendum. dicit Inno.ꝙ tenetur parere,vel appellare infra.10.dies. ¶ Sed hic vltra Doct.quæritur,ſi factum iudicis non conſiſtit in ſolo præcepto,ſed in facto(puta quia vult facere capi, vel torqueri ſubditum,vel ab eo auferre poſſeſsionem)an poſsit ſubditus de facto reſiſtere impunè.dic,ꝙ quãdoq; infertur violentia propter priuatum. & qualiter reſiſtatur,dic vt in l.vt vim.ff.de iuſti.& iure.& ȷ.de homi.c. ſignificaſti.& l. 1.C.vnde vi.Aut infertur per officialem:& tũc dic, ꝙ aut infert violentiam vt priuatus. & tunc põt reſiſti etiam de facto,vt l.prohibitum.& l. defenſionis facultas.C.,de iure fiſci.lib.10.Aut infert vt officialis:& põt reſiſti per viã iuris, & non facti,vt C.de ap.addictos.& ff.de ap.l.non tantũ.Iudicibus enim malè procedentibus ad ea,quæ ſibi cõmiſſa non ſunt,reſiſtere non poſſumus.& contra eos competit interdictum vnde vi.vt d.l.prohibitum.Sed ſi aliàs circa ea,quæ ſibi ſunt commiſſa,malè agant:licèt hoc certum ſit,tamen eis nõ eſt reſpondendum,niſi per viam appellationis. hæc ſunt verba Inno.ȷ.de offi.deleg.c.ſi quando.facit l. lectos. cum duabus ſeq.ff.de peri.& commo.rei ven.& no.prædicta.

S V M M AE.

1 *Archiepiſcopus à ſuffraganeis in ſua eccleſia eſt conſecrandus.*
2 *Epiſcopus debet à tribus iuſſu epiſcopi conſecrari.*

SI archiepiſcopus. Metropolitanus ab omnibus ſuffraganeis conſecretur.ſuffraganeus verò à tribus,metropolitano iubente.h.d.iſtud c.& ſe.¶No.primò,ꝙ
1 archiepiſcopus † eſt in ſua eccleſia à ſuffraganeis conſecrandus. nunquid primas debebit intereſſe in iſta conſecratione vnà cum ſuffraganeis . Dicit Inno.ꝙ ſi prouincia habet primatem : ſuffraganei de permiſſu ſuo debebunt hoc exequi. Cum enim illud factum ſit arduum tangens totam prouinciam,cuius ipſe eſt caput, meritò eius conſenſus requirẽdus eſt: aliter conſecratus non habet executionem.arg.ȷ.de præſcrip.c. non liceat. Et hoc dictum Inno. eſt verũ , ſecundùm Hoſt.ſi pateat hoc fieri debere de conſuetudine, vel priuilegio ſpeciali. aliàs ſecus.9.q.3.c.conqueſtus. & de offi.ord.c. paſtoralis.& de hoc etiam no.65.diſtin. c. placuit.epiſcopus autem ſubditus archiepo bene conſecrabitur ſine conſenſu primatis:licet honeſtum ſit cõſilium illius requiri, vt d.c.pla-
2 cuit.¶Secundò no.in ver.reliqui.ꝙ epſ† debet à tribus iuſſu archiepiſcopi conſecrari. & hoc eſt verum , ſi viuit archiepiſcopus : aliàs ſua auctoritate facere poſſunt.64. diſtin.c.quia per ambitiones.& ea.di.c.1.vbi no.Io.ꝙ tunc faciunt hoc auctoritate Papæ,vel cleri matricis eccleſiæ.Ioan.And.putat,ꝙ collegium comprouinciale hoc facere poſsit. & tribus committere auctoritatem ſuam: tres verò comprouinciales hoc non poſſunt ſine auctoritate Papæ commiſsione cleri,vel collegij . Primo tñ loco hoc ſpectat ad concilium prouinciale, quo negligente ad Capitulum eccleſiæ metropolitanæ.65. diſt.c.ſi fortè.quid autem iuris ſit, ſi viuit archiepiſcopus, & non velit permittere.dic vt no.63.diſt.c.ſi. & 65. diſtin. c.1. ¶Tertiò no.ꝙ debent eſſe tres epiſcopi in conſecratione:cũ paucioribus autem conſecrari non poſſet, vt no.ȷ.ca.ſeq.ita ꝙ numerus eſt de ſubſtantia:an verò ſit de ſubſtantia retinere librum ſuper caput conſecrandi.no.23.diſt. c.epiſcopus. ¶Quid ergo ſi prouincia non habet tot epiſcopos,vel habet vnum ſolum.dic,ꝙ debent conuocari vicini epi.7.q.1.c.pontifices . De ſubſtantia enim conſecrationis eſt numerus, vt dixi.facit l.vbi abſunt.ff.de tu.& cu. da ab his. & pro hoc arguit Ho.ȷ.c.proxi.ꝙ qñ epiſcopus aliquem ordinat in preſbyterum : ad minus duo presbyteri ſacerdotalibus induti ei debent aſtare.& ſic intelligitur.23.diſt.c. presbyterorum.licèt in quibuſdam locis ſit conſuetudo, ꝙ nec duo induti aſsiſtunt. & ꝙ omnes præſentes etiam non induti manus imponunt.de quo.ȷ.c.proxi.per Hoſt.qui etiam remittit.ȷ.de cõſecra.non rei.c. ſi. ¶ Quartò no. ꝙ debent omnes ſuffraganei conuenire.quid ergo ſi in conſecratione epiſcopi, vel archiepiſcopi contẽnatur aliquis epiſcopus.dic,ꝙ poterit agere,vt priuetur executione officij: ſicut in electione agitur, vt caſſetur.ſ.de elec.c.quod ſicut. & c.cum in veteri. & de arbi. c. cum olim .

NEc epiſcopi. Summatum eſt. ſ. ¶No. primò communionem inter ſuffraganeos, & archiepiſcopũ in conſecratione epiſcopi . debet enim vel ipſe archiepiſcopus cum duobus conſecrare,vel tribus id cõmittere . archiepiſco-

episcopus ergo fungitur vice vnius episcopi, si simul cū duobus exequitur. & sic duplici iure. s. auctorizantis, & permittētis, & locum vnius episcopi supplentis. ¶ Secundò no. ꝙ statur maiori numero. & hoc ideo, quia istud negocium tangit oēs vt collegium, non vt singulos, vt no. s̄. c. proxi. & de consti. c. cum oēs. quid ergo si archiepiscopus pronunciauit secū dū voluntatem minoris partis. di. Io. An. ꝙ tenet sentētia: q̄a suffraganei non sunt hic iudices, sed consiliarij. de arbi. c. cū olim. & sunt consiliarij necessarij: ideò esset inefficax quod fieret, non vocatis ipsis, vt dixi. s̄. c. proxi. ¶ Quærit vlterius Innocen. quid si suffraganei conueniunt ad consecrandum electum in archiepiscopum suum, & aliquid opponitur, quare non est consecrandus. dicit ipse, ꝙ est recurrendum ad Papam, vel alium superiorem patriarcham, vel primatem, si ibi sit. de offi. ord. c. quod sedem. de foro compe. c. sanè. nam ipsi suffraganei non possent de hoc cognoscere: postquàm enim electus in archiepiscopum confirmatus est, habet in eos iurisdictionem, vt c. transmissam. & c. suffraganeis. s̄. de elec. ergo si in eius consecratione aliquid opponitur contra eū, non debent posse cognoscere. quia sunt iam subditi. & inferiores eius, ergo &c. vt j̄. c. inferior. 21. dist. & de maio. & obe. c. cum inferior. plus dicit Abbas, ꝙ si de criminibus obiectis cōtra episcopum consecrandum cognoscat archiepiscopus cū 12. episcopis, & maior pars dicat illum reum, & minor absoluēdum, archiepiscopus nō poterit sententiare. 3. q. 6. c. quamuis. remittit ad no. de accu. c. super his. secundū Io. An.

CVm quidam, Nota primò, ꝙ recipiētes ordines extra statuta tempora non habent executionem eorū ordinum: caracterem tñ recipiunt. j̄. eo. c. pe. & c. vel non est compos. sed nūquid ipso iure, vel per sententiam careant executione. Inno. & Egi. ꝙ per sententiam, non ipso iure. Alij dicunt, ꝙ ipso iure, & exponunt reddere debes, & redditos tenere, vt j̄. eo. c. literas. in fi. quod dic, vt ibi. & j̄. e. c. pe. ¶ Oppo. de c. pe. j̄. eo. vbi dicitur, ꝙ archiepiscopus poterit sustinere tales promotos. hic autē dicitur, ꝙ est Papæ dispensatio necessaria. quare malè. so. illud contrarium format glo. j̄. e. c. pe. Host. in dicto c. pe. soluit, vt ibi, & remittit ad summā. e. c. §. fi. ver. per prælatum. hic dicit Host. ꝙ ille, qui contra iura contulit, dispensare nō potest, sed successor. sic Phi. dicit, ꝙ ibi archiepiscopus dispensat cum subditis suis: sed non cū subditis suffraganei sui, in quibus non habet iurisdictionem, nisi in casibus expressis in iure. s̄. de offi. ordi. c. pastoralis. Episcopus enim nō poterit, qui pauperem ordinauit: necessariò ergo relinquitur dispensatio Papæ, dum viuit ille, qui contulit indiscretè: sed eo mortuo, vel translato, successor
a videtur posse, secundū Host. vt dixi. s̄. a

ADDITIO.

a ¶ Vt dixi sup. Reliqua capitula non fuerunt lecta per dominum Pet. sed vide hic amplè per dominum Card. Zaba. cum duobus sequentibus ti.

De ętate, & qualitate, & ordine præficiendorum.

DICTO de ordinandis, dicendum est de præficiendis. & quia in præficiēdis desideratur ætas, & qualitas, & ordo. Ideo &c. habetur de prima parte rub. 77. & 78. dist. per totum. Repetitur in 6. & Clem. & multa iura tractant de materia huius rub. quæ hic allegantur in nouella.

SVMMA.

1 *Abbates debent esse presbyteri.*

2 *Curam animarum quis habere potest, quamuis non fuerit in sacris ordinibus constitutus.*

1 VT abbates. ¶ No. primò, ꝙ abbates † debent esse presbyteri: olim verò abbates non erant clerici. 94.
2 di. c. à subdiacono. de quo. j̄. e. c. tuam. ¶ Secūdò no. † ꝙ non constituti in ordinibus possunt eligi, & præfici ad curā, & titulum dignitatis, qui requirit ordines, quos non habent. defectus ergo ordinum non reddit electionem nullam. de quo. j̄. eod. c. præterea. & s̄. de elec. c. auditis. ¶ Tertiò not. ꝙ per subtractionem beneficiorum compellitur quis recipere ordines, quos requirit dignitas, ad quam assumptus est. de quo plenè infra de elec. c. licèt canon. ¶ Quartò not. ꝙ licèt quis non possit ordines recipere: nihilominus priuatur beneficio. contra quod opponit glo. & solue, vt in ea.

SVMMAE.

1 *Laici ecclesias gubernare debent.*

2 *Laico an possit committi generalis gubernatio rerum temporalium.*

3 *Episcopus committens ecclesias pueris, puniri debet.*

EX ratione. ¶ Ecclesia dispēsatiuē minori concessa, non per laicos, sed per clericos regi debet: donec ille perueniat ad ætatem. & sunt duæ partes. prima ponit reprehensibile factum episcopi. Secunda illud corrigit, ibi [vnde q̄m.]
1 ¶ No. primò † ꝙ reprehensibile est ecclesiam per laicos gubernari. non enim licet ipsis ecclesiam regere, vel oblationes recipere. 10. q. 1. c. quia sacerdotes. & duobus se. nec sacra ēt vestimenta tangere. de consecra. di. 1. c. sancta. & c. vestimenta. nec administrat. ecclesiæ tenere. 16. q. 7. c. 1. & c. in noua. & se. nec de ecclesiasticis aliquid disponere. de cōsti. c. ecclesia. nec excusat auctoritas episcopi. de deci. c. quamuis. & c. prohibemus. nam & in proprio hospitio prohibentur talia laico committere. 88. di. c. iudicatum. ¶ Sed hic quæritur, nū
2 quid † generalis gubernatio temporalium rerum possit laico committi. dicit Inno. generalem administrationem ecclesiæ (vt super omnes dñetur) semper esse clerico committendam: sed specialem procurationem aliquarum temporalium rerum pñt habere laici & sub clerico, quasi ipsius generalis procur. vt dicto c. in noua. & c. iudicatū. de quo remittit Hosti. ad sum. ne præla. vi. su. ver. sed & videtur. pōt etiam laicus esse generalis procu. vel sindicatus ad iudicia. de sindi. c. vno. ¶ Sed hic quærit Host. quid si ecclesia ita est debitis pregrauata, ꝙ non potest nisi per laicum releuari. rñ. ꝙ si sit religiosorum, committi debet alicui religioso illius domus, vel alterius, si ille deficiat, non alicui clerico seculari. de re. ec. nō ali. c. post. & quod ibi no. deficientibus religiosis pōt admittere secularem, ar. j̄. de reli. do. c. intra quatuor. & si nec secularis clericus inueniatur, putat Host. ꝙ in tanta necessitate eps dispensare possit, ꝙ laico committatur. ar. de loca. & cōduc. c. vestra. & quod ibi no. ita tñ, ꝙ non laicus, sed clericus ibi nomine laici administret. & si laicus omnino vellet administrare, ad Papam esset recurrendum. 2. q. 5. c. in euan. 32. dist. c. verum. Si verò sit ecclesia secularium clericorum, dicit Hostien. etiā ad religiosum haberi recursum. ad hoc de sta. mo. c. quod Dei timorem. dicit tamen Hostien. ꝙ hoc non seruatur: imò in tali casu, irrequisito episcopo, non solum secularibus clericis, sed etiam laicis non solum fructus, sed etiam administrationem cōmittunt, & prælatis, ad quos spectat talia corrigere. de sup. negli. præla. c. 2. ¶ Secundò not. ꝙ ecclesiæ collatæ non constitutis in ætate non per eos, sed per alios debent gubernari eorum nomine. & hoc est verū dispensatiuē, secus de iure cōi, vt in ver. eidem episcopo. ¶ Opp. ista Decre. epistola. dirigitur archiepiscopo, cui mādat, vt cōmittat curam

curam personis idoneis, & epm corrigat. Sed contra archiepiscopus non hēt iurisdictionem in diœce. suffraganei. s̄. de offi. ordi. c. pastoralis. ergo non pōt hoc facere, qđ hic dr̄.So. iste est de casibus spectantibus ad archiepm, qñ. s. peccat in bñficiis conferendis. ar. j̄. de insti. c. 3. vel qñ spāliter q̄ritur de correctione epi. 9. q. 3. c. cum scimus. vel ꝓcedit ex spāli delegatione, & mandato Papæ, secundùm Inn. & Ho. ¶ Tertiò not. ꝙ punitur eps, † qui committit ecclesias pueris [a] ad
3 idem. s̄. de elec. c. nihil est. & tenetur ecclesiæ sic cōmissæ ex mala administratione personæ non idoneæ. ff. de ma. conue. l. 2. & de admi. tut. l. Lucius. 1. & 2. de offi. archi. c. ea quæ. qui aūt dicantur pueri, no. hic gl. & plenius in proœmio. 6. lib. ad fi. & vide quod no. 77. dist. c. in veteri. & vide ēt quod not. in c. eo tempore. de rescri. li. 6. in glo. plenè. ¶ Quartò not. post glo. 2. ꝙ instituere non pertinet ad archid. allegat in contra. j̄. de præben. c. referente. Io. An. remittit ad not. j̄. de offi. archid. c. dilecto. & de offi. deleg. c. super eo. ¶ Quærit glo. fi. vtrùm minor dispensatiuè promotus pōt omnia gerere, tāquam maior. arguit primò, ꝙ sic. & concludit, ꝙ non possit. & per hoc potest decidi quæstio præcedentis gl. an iste talis habeat vocem in Capitulo, & procedit quæstio in canonico, qui potest esse minor: sed non potest esse archidia. j̄. e. c. vno, lib. 6. de eo dic, vt no. j̄. de elect. c. ex eo. li. 6. & in Clem. 2. & 3. eo. tit. & not. bene quæstionem glo. ꝙ licèt Papa dispensauerit cum eo, qui est minoris ætatis quò ad beneficium: non tñ intelligitur dispensasse quò ad liberam administrationē sine decreto. Idem Goff. & Tan. & Ro. j̄. c. proxi. quod est verum, nisi expressè appareret de alia principis voluntate. de elec. c. cum nobis olim. ad fi. nec est præsumendum, ꝙ administrationem temporalium. Papa vellet committere puero. In spiritualibus autem an sit præsumendū. dic per Archid. in præalleg. c. si eo tempore.

ADDITIO.

a ¶ Pueris. adde gl. 1. in c. super in ordinata de præben. Domi. in c. de his. 28. dist. tex. in c. in singulis. 77. dist.

SVMMAE.

1 *Ecclesiæ minoribus 14. annis non sunt conferendæ.*
2 *Pœna ordinantis eum, qui non est legitimæ ætatis, quæ sit.*

IN decorum, ¶ Regimen ecclesiæ minori 13. annis committi non debet. Et prima pars ponit exordium, & causas mandati. ¶ Secunda mandatum. Tertia comminationes irritationis, & pœnæ. Secunda ibi [volentes.] Tertia ibi [instituti.] ¶ No. proœmium. idem dicit Socrates. Stultū est, vt aliis imperet, qui sibiipsi imperare non potest. frustra enim aliquid
1 habet, qui seipsum non hēt. ¶ No. ergo primò, † ꝙ paruulis. i. minoribus 14. annis non sunt ecclesiæ conferendæ. quod est verum, etiam si sint ecclesiæ non curatæ. de quo per Ioā.
2 An. j̄. c. si eo tempore. li. 6. & dic, vt j̄. eod. ca. vno. li. 6. ¶ † Secundò no. pœnam ordinantis illum, qui non est legitimæ ętatis. ¶ Quærit glo. an clerici, siue prælati sint sub patria potestate. arguit primò, ꝙ non. quia in sacris consistit ius publicum, vt l. 1. ff. de iusti. & iu. & quod ad ius publicum attinet, non curatur patria potestas, vt ff. ad Trebel. l. nam quod ad ius. deinde gloss. arguit in contrarium. ff. de ado. l. per adop. non est enim absurdum, vt vnus habeat sub se alios, & ipse habeat aliū supra se. nec vllus potest esse acefalus. 93. dis. c. à subdiacono. & ca. nulla. nā & presbyter est sub patria potestate, vt in Authen. presbyteros. C. de epi. & cle. infra qui filij sint legi. c. per veñ. post princi. vbi episcopalis dignitas liberat à patria potestate: ergo patet, ꝙ non alius ordo sacer, qui necessariò præcedit episcopalem dignitatem, vt sacerdotium, liberauit, vel exemit. Alii (dicit glo.) dicunt, quòd liberat. si enim liberat à dominica, quæ est fortior: multò magis à paterna. & hanc opi. s. quòd quilibet sacer ordo liberet à patria potestate, tenet hic glo. Inno. & Ho. cōtra. in rebus paternis, & patrimonialibus de beneficialib. etiā hic tractauit. de quibus est expeditum. j̄. de iudi. c. si annum. lib. 6. fatetur tamen Host. talem priuilegiatū quò ad peculium aduentitium, de quo remittit. j̄. de testa. c. quia nos. Item quò ad violētam potestatē, scilicet iniectionis manuū. vt in c. cū voluntatis. & quod ibi per Io. And. per vlt. glo. quò ad distractionem. de qua. C. de pa. qui fi. di. l. 2. & prædicta inuestigatio, an scilicet ordo sacerdotalis, vel alius sacer liberet filiū à patria potestate, est vtilis propter multos effectus patriæ potestatis. In aduentitijs. n. testari non possunt filijfa. etiam permittente patre, vt no. ff. de testa. l. qui in potestate. Itē quò ad acquisitionē vsusfructus in bonis aduentitijs, qui quæritur patri, vt l. cum non solū. C. de bo. quæ li. Itē quò ad agendū in iudicio cū consensu patris, vt d. l. fin. §. necessitate. & quò ad venditionē ipsius filij in casu necessitatis. C. de pa. qui fi. distra. l. 2. Item quò ad correctionē morum, vt l. 1. C. de pœnis. An ergo ab istis omnibus effectibus patriæ potestatis liberetur filiusfa. per susceptionem sacri ordinis, vel sacerdotij, collige ex prædictis, ꝙ nō, nisi in casibus, de quibus. s̄. secundū Host. ¶ Secundò quæritur. dicitur hic, ꝙ constitutis infra. 14. annum non debet ecclesia concedi. quid ergo si excesserit 14. annum. vr̄, ꝙ concedi possit, sumpto hic argumento à contrario sensu. cōtrariū determinat gl. fi. & hic cessat ar. à contrario sensu, sicut in c. publicato. de elec. per Io. An. gl. tenet hic, ꝙ non possit concedi infra 25. annum, per c. cum in cunctis. & hoc est verū de iure cōi: sed hic tractatur à quo anno possit eps dispensare, & dr̄, ꝙ non ante 14. Nec ob. c. s̄. proxi. vbi dispensat cum decennio. quia illud intelligitur de gratia, vel cū spāli mandato Papæ. aliàs cū impubere dispensare non posset, sed cum pubere sic, vt hic. Sed Ioā. An. dicit, ꝙ quicquid dicāt, tenendū est qđ no. ipse in c. vno. eo. tit. lib. 6. ¶ No. etiam hic Ho. de maiori 17. annis. an possit agere cām spiritualē. remittit Io. An. ad no. per eum in c. fin. de iu. lib. 6. in 6. glo.

SVMMAE.

1 *Indignus scientia, moribus, vel ætate ad regimen ecclesiarum institui non debet.*
2 *Exceptio insufficientiæ opponi potest.*
3 *Beneficia plura regulariter quis obtinere non potest.*

1 EAm te. Ad regimen ecclesiarum nō debet restitui indignus † scientia, moribus, vel ętate. & qui habet duas ecclesias, alterā dimittere cogitur: nisi cā subsit. cōis diuisio. Secunda ibi [sed in plures.] ¶ No. primò, ꝙ nulla rōne debet instituere eps non idoneum scientia, moribus, & ætate. de ordine nihil dicit. de quo. j̄. c. proxi. & de præben. c. si pro pauperibus. lib. 6. & quod ibi no. & intellige quia dicit [nulla occasione] &c. scilicet friuola, puta carnali, vel venali. nam ex cā bona bene posset. nā omnia iura sunt intelligenda ex causa. de transac
2 tio. ¶ Secundò no. ꝙ exceptio † insufficientiæ, morū, & ætatis pōt opponi cōtra illū, cui princeps ꝓuidit. non. n. Papa literas concedēdo vr̄ super inhabilitate dispensare. ex certa aute scientia hoc posset, vt in glo. & no. j̄. de sen. excō. c. cū pro causa. in gl. etiā. & in c. inquisitioni. in glo. secundū Inno. facit l. quidā consulebat. ff. de re iudi. & qđ no. j̄. de fi. presby. c. ve
3 niens. ¶ Tertiò no. † ꝙ regulariter non potest quis obtinere plures ecclesias, nisi sint tenues, vel vna ab altera dependeat. & an ista dependentia possit induci per præscriptionē etiam temporis, cuius non sit memoria in contrarium. vide p Ioan. An. super reg. qui contra. de reg. iu. lib. 6. ¶ Quærit gl. quādo vna ecclesia dependet ab altera, quis deseruiet ecclesiæ depēdēti. dicit glo. ꝙ prælatus non poterit seruire vtriq; per seipsum, sed per vicarium. Vincen. dicit, ꝙ etiam per capellanos suos, si ecclesia est vicina. & hoc casu isti capellani non erunt per-

perpetui. Si verò est remota, imponetur ei census, & ponet in ea presbyter perpetuus.allegat.j.de eccle.ædi.c.ad audiẽ tiam.¶ Quærit in d.c.dudum.quid si euincatur maior ecclesia,an eoipso euincentur dependentes.arguit,ꝙ sic, ꝙ eoipso,ꝙ aliquis arrogatur,omnes illi, qui sunt sub eius potestate, transeunt in potestatem arrogatoris, vt Insti.de adop.§. illud.& de preca.c.quamuis.allegat in contrariũ de offi.ord. c.pastoralis.¶ Quærit vlterius,si ecclesia, à qua aliæ dependent,non soluit iura episcopalia:an interdici possint dependentes,vel ipsarũ bona pignorari. ꝙ possint facit hoc c.& j. de offi.dele.c.sanè.nam quod dño debetur per seruum ordinarium, deducit de peculio vicariorũ ipsius serui ordinarij. ff.de pecu.l.si seruus meus. Itẽ quærit, an ecclesiæ dependentes dare debeant singulares procurationes.putat ꝙ sic, si sufficiũt, & habent populum.cum episcopus quodlibet mẽbrũ diœcesis respiciat.de offi.ord.c.irrefragabili.11.q.1.c. de persona.& hoc est verum,si est ecclesia: secus si grangia. de deci.c.fi.dicit etiam Vin. ꝙ si quis contraxit cum episcopo ecclesiæ dependentis super ipsius rebus: si postea conueniatur ab eo,prius deducitur census maiori ecclesiæ debitus, & qđ debetur suis.ff.de pecu.l.sed si damnum. & l.peculiũ. §.præterea.& hoc verum,si cum presbytero contractũ fuerit ignorante,vel contradicente maiori prælato.si illo sciente,veniet ecclesia cum alijs creditoribus ad contributionem.ff.de tribu.l.prima.& vide de his,quæ dicta sunt.j. de præben. cap. cum singula.per Archi.

PRæterea. Is,qui non est in sacris: aliàs tamen idoneus ad regimen parochialis ecclesiæ,dispensatiuè potest assumi. Prima pars ponit rigorem.Secunda dispensationem.Tertia dispensationis determinationem. secunda ibi[dispensatiuè.]tertia ibi [dumtamen.] ¶ No.primò ꝙ tex.iste loquitur de electis ad regimen parochialis ecclesiæ, & quales esse debeant. ad personatus autem non habentes curam animarum de iure communi tales non constituti in sacris eligi possunt,secundũ Inno.& Compost.Hosti.contra. & hic vide quod no.j. eo.c. 1.lib.6.in vlt.glo.& quod no.Ioã.And.in c.dudum.de elect. ¶ Secundò no.ꝙ dispensatiuè clerici in minoribus eliguntur ad regimen animarum. & intellige, ꝙ ista dispensatio cum sit in corpore iuris clausa,cuilibet episcopo est pmissa, secũdũ Goff.Sed hic incidenter quæritur,qualiter fiat ista assumptiò.dicunt quidam,ꝙ per postula.fiendam ab episcopo,qui illum dispensatiuè præficiet:eligi verò non poterit, nisi præcessisset dispensatio,secundùm Pe.vnde sæpe dispensant episcopi cum constituto in minoribus, ꝙ eligi possit ad dignitatem,personatum,vel parochialem ecclesiam. & aliqui habent in talem additionem.aliqui dicunt,ꝙ episcopus per suã dispensationem potest facere aliquem eligibilem constitutum in minoribus.Alij contra.¶ Quærit glo.mag.quid dicatur tempus breue.& ꝙ ad hunc tex. dicitur annus.j. de elec. c.licet canon.Hosti.dicit,ꝙ hic quæritur,quod dicatur breue tempus.dicit ipse,ꝙ erit arbitrarium. tenet enim, ꝙ possit episcopus dispensare in ætate cum pubere. ex quo sequitur,ꝙ multo tempore posset differri sacerdotium. & glo.magna in fi.videtur tenere indistinctè, ꝙ possit episcopus dispẽsare in etate.quod dic,vt j.eo.c.1.lib.6.Inn. dicit hic,ꝙ quò ad dignitates,vel personatus, siue curam, non est determinata certa ætas:vel si dicatur ætas determinata, sufficit pubertas:sed Compost.de hoc dicto Innocẽ.multum miratur.s.de elec.c.dudum.dicens, ꝙ cum in secularibus honoribus administrationem habentibus requiratur ætas.25.anno.ff.de decu.l.spurij.§.minor.& l.non tantũ. fortius in honoribus ecclesiasticis,siue dignitatibus requir tur illa ætas:nisi fortè ex causa,vt prælleg.l.non tantum.& sic posset loqui Inno.secũdùm eum. Host.dixit dispẽsari per episcopos posse in personatibus,& parochialibus ecclesijs in defectibus ordinis, ætatis,& scientiæ, & defectu morum tñ corrigibili.dixit tamen, ꝙ maior causa requiritur in dispensatione ætatis, quæ multum differtur.Io.An.remittit ad no.in d.c.1.eod.ti.lib.6. de quo etiam no.in c.licet canon.de elec.lib.6. & de consti. eo. lib. de materia huius c. circa defectum ordinum vide quod no.Io.An.s.de elec.c.dudum.

SVMMAE.

1 *Clericus an poßit compelli ad susceptionem ordinum.*
2 *Beneficiorum multitudo non est prohibita.*
3 *Quis contra conscientiam promoueri non debet.*

QVæris. Propter necessitatẽ, & vtilitatẽ ecclesiæ compelluntur clerici recipere ordines suis beneficijs non connexos.cõis diuisio. secunda ibi [cum igitur.]quæ duo facit, primò ponit cõtrarietatem canonum, quos secundò distinguendo concordat,ibi [statuentes.] & secundum membrũ distinctionis ponitur ibi[ꝙ si.] ¶ Not. primò,an clericus † possit compelli
1 ad susceptionem ordinum. & iste est casus econtrario ad c. ad aures.& c.ex tenore.s.ti. 1. ibi enim quæritur, an inuito superiore possit subditus ordinari volens.hic aũt, an inuitus cogetur.& aduerte,quia tex.iste loquitur de istis, qui abundant in beneficijs ecclesiasticis,qui certos ordines nõ requirunt. de illis enim,qui requirunt,dic hodie, vt in Clem. vt hi qui.2.respon.collige etiam ex hoc verbo arg.ꝙ non est pro-
2 hibita multitudo † beneficiorum. hic Papa mandat tales habentes multitudinem ordinari. quod non fieret, si essent in mortali.Sed Host. dicit, ꝙ hic pluralitas beneficiorum respicit pluralitatem clericorum.simile de capel.mo.c.fi.¶ Secundò no.qualiter ille,qui recusat ordinari,possit se excusare ratione criminis.dicit enim[sed tale q̃d secretò cõmisisse.]&c. Sed nunquid debeat hoc dicere in iudicio animæ: nam si in foro iudiciali,ordinandus remoueretur propter talem confessionem,ex qua resultat notorium iuris.sic.s. de tempo.ordi.c.fi.sed hoc non placet Hosti. nam hoc modo proderetur peccator ex impositione pœnæ,quę sequitur, contra iura.s. de offi.ord.c.2.dicit ergo, ꝙ hæc confessio fit in iudicio mixto,si in examinatione,quæ fit in ordinationibus, vel audita monitione prælati confitetur ei tanquàm episcopo,non dico vt sacerdoti.& sic, quia iudiciale,repellitur. quia pœnitẽtiale,pœna ordinaria non punitur. de quo remittit ad summã.
3 de scrup.§.fi. ad fi. ¶ Tertiò no. † ꝙ non debet quis contra conscientiam promoueri.Sed quærit Inno.nunquid talẽ poterit episcopus cogere ad ordines. dicit Inno.ꝙ sic.quia non tenetur illi statim credere: ille tamen conscientiam suam potius sequatur.& quid si postea iste,qui renuit, veniat postea, & postulet ordinari. dic per Hostiẽ. in summa de ele.§.quis possit eligere.sub §. & qui nullo iure. ver. quid si postea. & aduerte quia iste tex.loquitur generaliter, dum dicit [clerici.] ex quo colligit Io.And. ꝙ non solùm rectores parochiarum,sed omnes beneficiatos,& intitulatos includit, etiam si beneficium esset 20.solid.nam & clerici ad residentiam tenẽtur.de cle.non resi.c.conquerente. ¶ Quartò no. ꝙ istis talibus,qui recusant ordinari,præferuntur minores. in quibus sint præferendi,hic vide in nouella.¶ Quintò no. de subtractione beneficiorum illis,qui ordinari recusant: vtrùm autẽ ista subtractio sit perpetua, vel ad tempus. Inno. dicit,ꝙ ad tempus, donec scilicet recuset. vel aliter secundùm eum. hæc est differentia inter primum ver. ꝙ si pro sola. & prin. quia hic fit ad tempus subtractio:sed. s. in prin.cap. fit subtractio in perpetuum,& alteri confertur,nisi ex causa,vt ibi.Sed Hostien.dicit etiam hoc secundo casu cogi per priuationem beneficij,si rebellis fuerit.magis enim contemnit qui sola volũtate ordinarij recusat, q̃ is, qui iustum impedimentum allegat. remittit ad summa.e.c.§.ordo.ver. circa hoc quæritur, & ver.seq.

S V M M A R.

1 *Medicus non debet promoueri, si habet conscientiam læsam de morte infirmi.*

AD aures. Euentus mortalitatis infirmi non impedit promoueri eius medicum peritum solicitum, & traditiones artis obseruantem. cõis diuisio. Secunda ibi [breuiter] & melius fuisset posita in tit. de tẽpo. or. & qua. ordi. ¶ No. primò ꝙ iste tex. loquitur de medico erudito. quod tunc dicitur, cũ de singulis ægritudinibus præterita, præsentia, & futura cognoscit, vt dicit Hippocrates in prologo pronosti. & scias, ꝙ medicus æstimatur quantum obstetrices: aliquantulum tñ plus, q̃ notarius, vt l. fi. C. cõia de le. & no. 13. q. 5. c. non sanè. & vide de isto medico per Host. in summa. eo. c. §. ordo. ver. hoc breuiter intelligo. ¶ Secundò no. ꝙ non debet medicus
1 † promoueri, si habet cõscientiam læsam de morte infirmi. quod dic, vt j. de homi. c. significasti. §. quod si discerni. & c. pe. in fi. & an medicus teneatur curare infirmum pauperem gratis, vel diuitem propter auaritiam nolentem soluere. not. 83. di. c. 1. & in Spe. de sala. §. 1. in 1. col. & vide qđ no. j. de postu. c. 1. & 1. q. 3. c. qui studet.

S V M M AE.

1 *Quis quantò magis stat in delicto, tantò acrius punitur.*
2 *Beneficijs veniunt priuandi, qui manent triennio in suspensione.*
3 *Suspensus ad tempus, finito tempore an sit statim liber.*

CVm bonæ. Qui stetit per annum in suspensione, priuatur bñficio, qđ primò habebat, & qđ postmodum acquisiuit. & sunt duæ ptes, consultatio, & rñsio. secunda ibi [rñdemus.] ¶ No. primò formam citationis. citatur. n. reus, vt veniat rñsurus tali. vtilius tñ est inserere in citatione tenorem libelli. quia veniens nõ habebit inducias ad deli. vt no. in c. 2. j. de dila. ¶ Et aduerte ad tex. dum dicit [grauiter læserãt] &c. intellige. n. in rebus, non in personam: quia tunc fuissent ipso iure excõicati per can. si quis suadente. sm̃ Abb. & hoc casu an citati contumaciter se absentantes possent plus excõicari. dic vt no. in c. ita quorundam. de iudeis. ¶ Secundò no. ꝙ Papa contra contumacem hic incæpit à suspensione. & sic à leuiori pœna. quod facere debet iudex ad aliam processurus &c. si hoc meruerit &c. s. vt lit. non conte. c. quoniã
1 frequenter. ad fi. ¶ Tertiò no. † ꝑ quantò quis magis stat in delicto: tantò acrius punitur. quod est verum in delicto continuato, vt est contumacia: secus si delictum est momentaneum, vt furtũ, vel adulterium: magis. n. punit tunc delictũ recentius, q̃ antiquum, vt no. in l. si diuortio. ff. de pœ̃. & dixi. s. de consue. c. cum dilectus. vbi de hoc, & per Ho. in sum. de sen. excõ. §. qđ sit effectũ. & intelligit Inn. ꝙ fuit suspẽsus ab officio, & beneficio. Si aũt simpliciter suspendat, an intelligat ab officio, & bñficio, vel vtroq;. dic in Cle. 1. de pœ̃.
2 ¶ Quintò not. ꝙ manẽtes † triẽnio in suspẽsione priuari dẽnt bñficiis, q̃ habebant, & quæ postmodum sunt adepti: ex quo colligit Ho. ꝙ contumacia non solùm punit̃ ꝑ excõicationẽ, missio. in poss. & alijs remediis, de quibus in d. c. quoniã. & c. tuæ. quinimo ꝑ pœnæ augmentationem, & bñficiorum priuationem: imò plus. qa crescente contumacia locus est inuocationi brachij secularis. qđ dic vt. j. de iud. c. cũ non ab homine. hanc tñ ptãtem non hẽt delegatus ex virtute censuræ ecclesiasticæ. j. de homi. c. ꝓ humani. §. cũ igit. li. 6. Et aduerte ad id, qđ dicit tex. de triẽnio. nã idẽ, si ꝑmanserint ꝑ annũ in suspñ. vel excõmu. secũdùm gl. idẽ Inn. & Ho. ¶ Opp. dr̃ hic, ꝙ iste fuit suspensus pro contumacia, & sic pro crimine, vt l. omne delictum. ff. de re mil. & C. de crimi. stel. in rub. per Cy. Sed excommunicatus pro crimine statim est beneficiis spoliandus: nisi statim doceat de iniustitia sententiæ. 11. q. 3. c. si quis presbyter. hic aũt dicitur, ꝙ post trienniũ siue annum: quare malè. ibi intelligitur in eo, qui postea celebrauit. in casu tñ huius ca. infra annũ super bñficio: sed nõ post annũ, sed tñmõ super crimine. vt l. 2. C. de req. reis. & dic de hoc vt in c. rursus. 11. q. 3. ¶ Quærit Io. An. post Inno. si quis est suspensus à bñficio simpliciter: an intelligatur perpetuò, vel ad tps. distinguit. aut suspensionẽ ꝓcessit ordinarius processus inquisitionis, accusationis, vel etiam crudeliter agẽdo. & tũc suspensio, q̃ sequit̃ ex processu, intelligitur perpetua: licèt quidã dixerint, & non bene, ꝙ aut iudex erat perpetuus. & sit quod dixi: aut tẽporaliter. & similiter intelligat̃ sñia tẽporalis. quod nõ approbat Io. An. qñ suspẽsio nõ infligit̃ vigore processus ordinarij, sed interlocutionis iudicis: puta ꝓpter cõtumaciã, vel aliã offensam irrogatã lite pendẽ. & tunc intelligit̃, donec satisfaciat de cõtumacia, vel offensa. 2. q. 1. c. presbyter. si à plebe: & eadẽ est adhibenda distinctio, si suspẽsio inducit̃ à statuto. s. de cõsti. c. ex literis. vbi de hoc, & refert vtrũ sit suspensio ꝑpetua, vel tpalis. nã si perpetua, statim poterunt sua bñficia conferri: secus si est tpalis. quia talis suspensio, vel excõicatio ad tps non priuat bñficijs: nisi prius per sñiam priuentur. ita dicit Io. An. eandem distinctionẽ faciunt iuristæ, cũ quis suspendit̃ ab officio aduocationis, vel alio, vel si. intelligit̃. n. interdictũ perpetuò, si per diffinitiuã sententiã. & secus, si per interlocutoriã. rõ differentiæ est, quia diffinitiua tuet̃ ius cõe: sed interlocutoria tuet̃ maiestatẽ iudicis contemptã, & ipsam tuet̃, vt l. si familia. ff. de iuris. om. iud. Itẽ quia interlocutoria fert̃ summariè, sed diffinitiua cum magna deliberatione, vt l. 1. C. de senten. ex peri. reci. de hac materia no. in l. 1. C. de postu. & ff. de postu. l. puto. & l. Impetator. distingue ergo, cum quæritur quanto tpe duret interdictum, vel suspensio. nam aut habet tẽpus limitatum. & expirat eo finito, vt l. 1. in fi. ff. de offi. præfec. vrb. quod intellige, vt hic no. Io. An. post Inno. quãq; non habet tẽpus limitatum. & tunc aut simpliciter est prolata sine tẽporis expressione. & distingue inter diffinitiuam, & interlocutoriã, vt prædixi. aut habet tps indeterminatum: quia iudex dixit. suspendo, vel interdico ad tẽpus. & intelligitur decennio, vt est casus notabilis in l. sine præfinitione. ff. de pœn. & quod no. Cy. in l. seruus. C. de pœn. & per Ber. de offi. leg. c. quò ad transla. & c. pen. & in Spec. de leg. §. superest. ver. sed nunquid potest. & prædicta faciunt ad quæstionẽ. pone, ꝙ legatus de latere posuit interdictum in quadam ecclesia, nec expressit tẽpus. nũquid eo reuocato à legatione, duret interdictũ? dic, ꝙ nõ. quia interdictũ magis accedit interlocutoriæ, q̃ diffinitiuæ, cũ sit reuocabile. Idem si delegatus ponat aliquẽ ad cõfinia ex sua auctoritate, non per modũ diffinitiuæ: quia reuocant̃ dicto casu confinia statim, cũ est reuocatus: vnde fuit obtentum, ꝙ licentia data quibusdam exbannitis, vt possint redire in ciuitatẽ, expiret finito officio legati, ar. no. in l. si certarũ. §. fi. ff. de mi. te. & c. presenti. de offi. or. lib. 6. ¶ Quid si dicatur [vsq; ad nostrũ beneplacitum.] vel [donec voluerimus, vel reuocauerimus.] dic vt in c. si gratiosè. de rescri. lib. 6. & l. centesimis. §. vlt. ff. de verb. obli. per Bar. ¶ Vltimò quæritur. quid de licentijs de capiendo, quas concedunt episcopi, vicarij, & iudices seculares: an expirent, finito concedentis officio per obitum, vel recessum. tenet Bar. ꝙ non. in l. fundi. ff. de acqui. pos. & est glo. in l. & quia. ff. de iurisd. omn. iudi. Perusij tamen in tempus successoris dictæ licentiæ renouantur: sed non expedit, secundùm Bar. & ista ponit Bar. in l. 1. C. de postu. quæ no. ¶ Secundò quærit Inno. vtrùm suspen-
3 sus † ad tempus, finito tempore sit statim liber sine alia suspensione. dicit ꝙ sic. nam prohibitum ad tempus, post tempus videtur esse concessum, vt l. statuliberum. §. 1. ff. de leg. quandoque est quis suspensus, donec satisfaciat. & tunc aut illa satisfactio est præstanda iudici: & similiter ea præstita, sit absolutus sine alia absolutione. aut est satisfactio extraiudicialis: & requiritur declaratio iudicis post satis-

factionem. & quæ sit ratio, hic vide in nouella. esset etiam hic quærendum ad quæ loca trahatur suspensio à beneficijs, vel officijs: vtrū ad loca subiecta ei, qui suspendit, vel interdixit: vel etiam ad alia. dic vt l. ex ea. ff. de postu. & c. si compromissarius. in fi. de elec. lib. 6. cum similibus.

SVMMAE.

1 *Ecclesiæ vacanti, quàm melius potest, prouideri debet.*
2 *Preces laicorum pro digno non eum reddunt inhabilem.*
3 *Preces an inducant simoniam.*
4 *Preces pro seipso an semper dicantur illicitæ.*

TVam in Domino. Irregularis, & in minoribus dispensatiuè potest in abbatē institui. Et prima pars ponit exordium. Secunda mandatū, ibi [mandamus.]
1 ¶ No. primò, † ꝙ, quā melius potest, debet vacanti ecclesiæ prouideri. & hoc à principio fieri debet. s. melior eligi: sed ex postfacto, sufficit, ꝙ non sit malus: cum quilibet præsumatur bonus. j. de scru. c. vno. ¶ Secundò no. ꝙ sufficit in electoribus, vel prouisore credulitas bonitatis eligendi. & licèt secus qñq; cōtingat: tamen habet eos iusta credulitas excusare. de quo. s. eod. c. ad aures. & l. sed vltro. ff. de neg. gest. ¶ Tertiò no. tex. [ex tuo prouisionis officio.] nam iste erat legatus, vt patet ex suprascriptione. & tñ isti irregulari constituto in minoribus prouidet iure suo, non ex officio legationis. hanc ergo dispensationem posset facere cum tali eps iure suo, & ordinaria potestate. facit quod no. Gui. in specu. c. 2. §. nunc de episcoporum. ver. 56. & idem hic Boa. ¶ Quartò no. ꝙ pre-
2 ces † laicorum pro digno non reddunt illum, pro quo intercedunt, inhabilem. & sic omissa interposita capientis persona spectatur, vt l. cum dotem. ff. ad legem falci. & de leg. 2. l. ei qui. & l. cogi. §. hi qui solidum. ff. ad Trebel. ¶ Quintò no. ꝙ in casu necessitatis constitutus in minoribus potest assumi in abbatem: secus esset ergo de rigore. ¶ Sextò no. ꝙ multum refert, porrigantur preces ab extraneis, an à consanguineis promouendi. & sic attenditur à quo preces porrigātur. quod dic, vt in c. 1. de rescrip. lib. 6. præsumitur enim quandoq; aliquid ratione consanguinitatis. quod aliàs non præsumeretur, vt hic, & j. de testa. c. requisisti. de cohabi. cleri. & mu. c. pe. ¶ Quærit Host. vtrū iste irregularis, vel in minoribus assumptus in abbatem, debeat benedici. videtur, ꝙ nō. quia illa benedictio impenditur propter duo, vt. s. suos possit benedicere, & ordines conferre, quos non confert nisi sacerdos. j. c. proxi. Iste autem nō ordinatur in sacerdotem. & sic non benedicet, nec confessiones audiet, nec absoluet: igitur superuacua sibi benedictio esset. & per consequens non impendenda, vt l. stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. no. ca. In contrarium facit, quia ista benedictio abbatialis non est ordinis. ad hoc j. c. proxi. & laicus pōt esse abbas, vt in glo. Item sic seruat Romana Ecclesia, quæ tales non presbyteros benedicit: ergo &c. j. de re iudi. c. in causis. So. dicit Host. talem non benedicendum, per iura prius allegata. & respondet ad contraria, vt in nouella: vbi etiam no. qualis sit ista benedictio abbatialis, ordinaria non; quia caracter non imprimitur, simplex non; quia habet potestatem conferendi ordines, sicut & presbyter. j. c. proxi. tenet, ꝙ sit mixta inter simplicē, & ordinariam: magis tñ participat, & accedit ordinariè, quia manus imposi. episcopalem requirit, quæ non fuit abbatissæ, cuius benedictio simplex est, vt in libro ponti cali. ¶ Secun-
3 dò quæritur post glo. an preces † a inducant simoniam. &
a distinguit, an suis precibus, an alienis. & si suis, aut est indignus, aut dignus. & si dignus, aut indiget, aut non. & de quolibet membro in glo. si verò precibus alienis, aut sunt carnales, aut spirituales. & si carnales, similiter subdistingue, aut ꝓ indigno, aut pro digno, vt in glo. & c. ordinationes. j. q. 1. vbi de hoc. & 9. q. 2. c. in summa. & q. 1. c. Moyses. & per Hostiē. prolixius in summa de simo. §. qualiter committat. sub §. lingua. & licèt glo. hic distinguat in precibus alienis, siue proprijs, an fiat pro digno, vel pro indigno: vt primo casu nō inducant simoniam, vt hic. Secundo inducant, vt in c. sunt nōnulli. 1. q. 1. tñ Inno. hic dicit, ꝙ siue pro se, siue pro alio quis cogat electores, vel alios quoscunq;, etiam pro indigno, siue pro dignitate, siue pro beneficio: non tñ talibus precibus ꝓmotus dicitur obtinere beneficium simoniacè. nisi ille, qui preces porrexit, se ad aliquid obligaret electori, vel collatori: vel ipsum liberaret ab aliqua obligatione, etiā naturali tā tū, qua quis tenetur ad antidora. quia quò ad simoniam cōmittendam paria sunt remittere, & dare, vt l. si mulier. de cōdi. ob cau. & de calū. l. 2. & 3. & de peti. hære. l. sed & si. §. consuluit. & rō est secundū eum, quare solis precibus non committitur simonia: quia ad hoc vt committatur, requiritur, ꝙ munus interueniat, vt d. c. sunt nonnulli. 1. q. 6. tales autē preces frequentius interponuntur, non pro munere, sed pro cōsilio, licèt sæpe iniusto, vel inhonesto: vnde sufficit, ꝙ promotus talibus precibus aliter pœnitentiam agat. j. de simo. c. fi. vel potest dici, ꝙ quamuis ille, qui iniustè rogat, sit simoniacus. j. de simo. c. tua. non tñ ille, qui rogatus beneficium confert, etiam si sequatur preces iniustas: quo casu fortè promotus taliter non tenetur nunciare: nisi in promotione exprimeret se propter preces huiusmodi promouere. ¶ Sed hic in
4 cidenter quæritur, an semper preces † pro seipso dicantur illicitæ. glo. tenet, ꝙ non, si indiget. & sic dignus. & idem dicit Inno. si quis pro se roget, attendens solum Deum, & ipsius obsequium in sua promotione, non expetens delicias, vel diuitias seculares, ar. 8. q. 1. c. qui epatum. Sed hic quæritur, quid si quis non fundit preces, sed adulatur, vt beneficiū cōsequatur. dicit Inno. ꝙ est simoniacum, & munus ab obsequio dici potest. 1. q. 1. c. ordinationes. & quatuor seq. nō tñ secundū eum tenetur ad beneficium resignandū, arg. d. c. fin. j. de simo. & prædicta procedunt, cum quis petit beneficiū ecclesiasticum. ¶ Quid aūt si honorē, vel dignitatē secularē, an sit licitum. dic, ꝙ publicè peti pōt, non priuatim. de poli. l. 1. §. 1. & de mu. & ho. l. existimo. hodie distinguitur in dignitate seculari, an sit dignitas, cui non sit annexa iurisdictio, vt doctoris, vel aduocati: & pōt peti, vt d. §. 1. aut est annexa: & non pōt, puta ꝙ sit magistratus, vel prætor, vt in Auth. vt iud. sine quoquo suf. §. 1. & §. cogitatio. col. 2. & j. ne præla. vi. su. c. 1. & 2. & quod ibi per Io. An. facit. ff. ad leg. Iul. ambi. per totum. ¶ Vltimò quia quæritur si non collatori, sed familiari, vel collaterali dedi pecuniam, vel preces porrexi, vt daret operam, ꝙ promoueatur ad beneficium. dic, ꝙ perinde est, ac si data fuisset promotori, vel beneficij collatori. 1. q. 1. c. præsentium.

ADDITIO.

a ¶ Preces. Adde glo. in c. per inquisitionem. de elec. Doct. in l. fi. C. si quis ali. test. prohi.

SVMMAE.

1 *Ordo subdiaconatus dicitur sacer.*
2 *Subdiaconus potest eligi in episcopum.*

A Multis. Subdiaconus in epm eligi potest. & sunt tres partes. Prima ponit quæstionem. Secunda allegat pro, & cōtra, ibi [& si quidē.] Tertia diffinit, vel soluit, ibi. [Nos volentes.] & iste finis cum principio suffecisset absq; tali longa
1 prolixitate verborum. ¶ No. primò, ꝙ ordo † subdiaconatus est sacer. & ad hoc probandū inducit Cœlestinus canones ꝓ
2 & contra. ¶ Secundò no. ꝙ subdiaconus † potest eligi in episcopum: sed an dispensatiuè, vel de iure cōi. dic hodie, ꝙ de iure cōi: sed olim dispensatiuè. ex quo colligit gl. ꝙ cum electis, qui patiūtur defectum in ordine, potest archiepiscopus dispensare in episcopatu, sicut olim poterat, ar. 60. di. c. nullus in episcopum. & idem ibi Io. & hic Gof. Inno. & Ber. Pe & Abb.

& Abb.dicunt, ꝙ olim permittebatur archiepiscopo dispẽsare cum subdiacono.sed non cum inferioribus: vnde nec hodie cum inferioribus dispẽsabit.& hoc verum credit Io.An. quicquid tñ dicatur remanere, Ecclesia hoc sibi retinet, nec talem archiepi licentiam approbaret. & facit, quod de Paduano epo no.Guil.in Spe.in tit.de loca.§.nec de episcoporum.ver.sed nunquid legatus, vel archiepiscopus.

SVMMAE.

1 *Abbas monachis sui monasterij potest tonsuram conferre.*
2 *Abbati est licitum conferre lectoratum.*

CVm contingat. Abbas si est presbyter, & est benedictus, conferre potest ordinem clericalem.cõis diuisio.Secunda ibi[super quo.] ¶Not. primò, ꝙ
1 abbas † monachis, 2 & conuersis sui moñ. & his, in quos
2 habet episcopalem iurisdictionem, vel quasi potest conferre tonsuram: aliis non, nisi habeat ex priuilegio Papæ. de priuile.c.abbates.in fi.li.6.si tñ alteri conferat, valet sm̃ Boa.&
2 idem ibi Archid.¶Secũdò no.† ꝙ in proprio moñ.licitũ, est abbati conferre lectoratum, & sub nomine lectoratus duos reliquos minores ordines comprehendit, cum eadem sit rõ, sm̃ Ho.s̃.de consti.c.translato.& 28.dist.c. de his. licèt Bar. Bri.contra.69.dist.c.1.& aduerte, quia tex.dicit, solũmodo in proprio mona.ergo non extra.ex quo colligitur ar. contra abbates priuilegiatos super epalibus insigniis, ꝙ nõ possint illis vti extra suum moñ. quod dic hodie, vt in c.vt apostolicæ.de priuil.li.6.Inuitatus verò an poterit ordinare. dicit Ho.fortè sit sicut si moñ.sit epatus.s̃.e. c.1. & de tempo. or.c.quò ad transla. in non exempto verò posset eps prohibere, sm̃ eum.¶Quærit ẽt, quo tpe licet abbati hos ordines conferre.de quatuor temporibus vr̃ planum. de diebus verò Dñicis posset dubitari: quia ꝙ hoc liceat, vr̃ cõcessum solùm epis.s̃.de tempo.ord.c.1.& 3. ergo quod de vno dr̃ &c. 25.dist.c.qualis.& l.cum prætor.ff.de iudi. Ho.tenet, ꝙ diebus Dñicis hoc possit, & magis q̃ in quatuor temporibus, ne epizare videatur.i. epales ordinationes tenere. de conse. di.3.c.peruenit.& idem dicit Hos.de manus impositiõne,& abbatiali benedictione. & adde quod no.in Cle.accedentis. §.statuimus.in secunda glo.de sta.reg.Tangit etiam hic Ho. an psalmistatus sit ordo.tenet, ꝙ sic, sm̃ Io.And.& idem glo. nam & per primam tonsuram clericalis ordo confertur, & potest conferri per sacerdotem, secũdùm gl. cõtra quod op po.Inn.& soluit, vt hic planius in nouella: vbi dicit, quòd si omittitur, est repetendus.

ADDITIO.

2 ¶Abbas monachis.adde Inno.in c.prius.de sup.neg.prælа.Doc.in c.fin. de temp.or.li.6.Io.de Fantu.in c.1.69. di c.abbas.c.quanto. de consue. & in c.veniens.de præscrip.& in Cle.attendentes.in apostillis de sta.mo.

INtelleximus. Si canonicus regularis factus monachus iusta de causa ad canoniam reuersus ibi postea præficitur, licitè poterit tenere prælaturam. Primò narrat factum ex quo.Secundò dubium elicit, ibi [nos igitur.] ¶Not.primò pœnã canonici regularis transeuntis ad moñ. quia cogitur redire ad canoniam, & retinere cucullam in memoriam excessus, & delicti.& sic cõseruatur aliquid ad memoriam facti: qũq; contra.de conse.distin.2. ubi de hoc dixi.& 81.distin. & facit.ff.de decu.l.1.1.respon.an canonicus teneatur eum recipere uelit nolit, hoc uide in nouella, ubi tenet, ꝙ sic, si transiuit ad moñ.latioris uitę, uel sine licentia.

SVMMAE.

1 *Successor an teneatur ex culpa prædecessoris.*
2 *Volens vnum videtur velle & aliud, sine quo illud esse non potest.*
3 *Promotus sine examinatione quis esse non præsumitur.*

ACcepimus. Ordinatus ad sacros sine titulo ab ordinatore iustè petit beneficium: nisi post ordinationem reddiderit se indignum. Cõis diuisio, secunda ibi[licèt igitur.] ¶Not.primò, quòd tex. loquitur de ordinatis ad sacros.& hoc ideò quia ordinatis ad minora non scribitur ab ecclesia.de quo.ȷ̃.de p̃ben.c.2. & expone ti.i.beneficiũ. nã titulus exponit multis modis.quod dic vt s̃.de ele.c. dudũ.2. ad fi.& de offi.archid.c.fi.¶Scd̃ò not. ꝙ imputat illi, ꝙ non adhibuit diligentiam, quam debuit.ex hoc enim punitur: qa non potest excipere contra illum petentem beneficium, qd̃ est verũ, ꝙ non põt excipere de crĩe præcedente ord.sciuit, siue scire potuerit per excõicationem, quã omisit.ȷ̃.de clã. despon.c.fi.§.si verò aliq. vbi paria sunt scire, vel scire debere, vt l.quod te.si cer.pe.¶Tertiò no.de clausula, quæ exprimitur in lr̃is gratiosis, si est idoneus, & nõ indignus bñficio. posset enim esse aliàs idoneus, & indignus bñficio: puta co-
1 mes, cerdo, vel miles. ¶Quartò no. ꝙ successor † tenetur ex culpa prædecessoris commissa, improuidè ordinando.& sic culpa prædecessoris nocet successori in dignitate: similiter negligentia.ȷ̃.de præscrip.per totum. & ȷ̃.dicam. ¶Quintò no.regulam, ꝙ ille, quem quis reputauit idoneũ ad ordines, debet ad beneficium similiter idoneum reputare. nam qui
2 vult vnum, † videtur velle aliud, sine quo illud esse nõ potest, vt l.illud.ff.de acquir.hære.connexa enim sunt ordo, & titulus.70.dist.c.vno.& dato vno, reliquum est sequela. de præben.c.cum secundùm. ¶Sextò not. ꝙ non præsumitur quis
3 romotus † sine examinatione: ex quo colligit Hosti.ꝙ non est verisimile, ꝙ eps violet canones: licèt qñq; secus fiat.s̃. de tẽpo.or.c.vel non est cõpos.præsumitur ergo solemnitas obseruata, & nihil de contingentibus omissum.ȷ̃.de eo, qui fur.or.susce.c.innotuit.per Inn.& l.sciendum.de ver. ob.per Bar. ¶Septimò no. ꝙ cum eps est obligatus ad prouidẽdũ, tenetur prouidere in ecclesia cathedrali, vel alia quacunq;. quod est verum, si tenetur de iure cõi, vt hic: secus si vigore rescripti, vbi si exprimitur, ꝙ prouideat de beneficio in ciuitate, vel diœce. non includitur sub ista generalitate ecclesia cathedralis.ȷ̃.de præben.c.q̃uis.lib.6. ¶Octauò no. ꝙ contra examinatum ad aliud beneficium promouendum possunt nouæ exceptiones opponi. concor.s̃. de elec.c. scriptũ. & facit in arg.ad q. ꝙ semel admissus ad regimen parochialis ecclesiæ per epm̃, si præsentetur ad aliam, poterit repelli rõne defectus scientiæ: & an talis repulsio habeat vim diffinitiuæ, vide per Old.consi.18.¶Nonò & vlti. no.Io. An. ꝙ qñ scribitur pro aliquo beneficiando, non est necesse, ꝙ lis cõtestetur, vel quòd detur libellus in scriptis: sed sufficit simpliciter petere executionem mandati apostolici. quo casu si nihil opponitur, procedat iuxta eius formam. de rescrip.c. si qñ.& c.cum dilecta. & idem si friuola exceptio opponat. de præben.c.dilectus.3.& de conces.præben.c.cum nostris. opposita verò aliqua exceptio.legitima, & executio debet suspendi.de app.c.dilecte.& vide per Host. in summa de excep.§.quando.sub.§.hic de dilatoriis. ver.pe.& vlt. & p Ro. in ti. an plures præben.§.& primò videamus. & per Compo.de rescrip.c.mandatum.¶Oppo.dicitur hic, ꝙ prædecessor ordinauit improuidè sine titulo, ꝙ successor teneat. Sed contra, quia culpa prędecessoris non nocet successori.ȷ̃. de re.ec.non alie.c.quatuor. & de preca. c.2.So.in alienationibus illicitis non obligatur successor ex culpa prædecessoris: vt in contra.nec ex delicto.ȷ̃.de excep.c.cum veñ. Sed ex facto prędecessoris bene obligatur successor in his, in qbus est ex suo officio obligatus, vt hic. nam si mẽdicaret clericus, redundaret in opprobrium ordinis clericalis. de quo remitto Hosti.s̃.de renun. c.ad suppli. ego tetigi in c. cùm dilectus. de ordi cog.post Inno.& no.glo.in d.c.cum secundùm apostolum.

stolum. ¶ Quæro post Doct. dicitur hic, q ideò tenetur episcopus prouidere [quia quem reputauit idoneum] &c. & hac etiā ratione non pōt contra eum excipere de iuris rigore. Pone ergo, q episcopus non examinauit, sed alius, ad quem spectat de iure, vt Archi. vel ille, cui commisit: an dictis casibus habeat locū quod hic dicitur, vt episcopus prouidere teneatur, & excludatur ab opponendo excep contra taliter ordinatum: videtur q sic. qui a etiā sine culpa propria tenetur ad hanc prouisionē (puta si prædecessor ordinauit ad hoc:) multò ergo magis, si alteri commisit: vel alius in hoc peccauit. dicunt Doct. q q̄nq; ad alterius præsentationem quis ordinauit sine titulo: q̄nq; proprio motu illum, quem ipse examinauit: q̄nq; illum, cuius examinationem alteri cōmisit. Primo casu scilicet q̄n ad alterius præsentationem, puta Archi. ad quem spectat de iure cōi examinare. Et ipse primò tenetur, si indignum præsentauit vt dignum. & in subsidium, si Archid. non esset sufficiens, tenetur episcopus, qui fuit in culpa, ordinando sine titulo. 70. dist. c. neminem. facit. ī. de offi. archid. c. ad hæc. vbi de hoc. ¶ Secundo casu q̄n ordinauit illum, quem ipse examinauit: tunc nō debet admitti contra ordinatum exceptio aliqua opposita per ordinatorē: siue illud, quod opponitur, præcedat, siue sequatur ordinatio. licèt alij contra, quorum opi. est vera, q possit opponi à iudice, qui cognoscit, quid debeat supplere de facto, nō ab ipso ordinatore. quod est no. dignum, secundū Inno. s̄. de elec. c. cū nobis olim. 2. q. 7. c. quærendum. l. fi. de peti. hæredi. & l. quos prohibet. ff. de postu. & hoc est verum, q non possit ordinator opponere crimina, q̄n pōt in eo deprehendi culpa: sed quando in examinatione nihil de contingentibus omisit, videtur q possit opponere crimina, quę ad eius notitiam peruenerunt. ar. c. vt circa. ī. de elec. lib. 6. & c. nulli. eod. tit. ¶ Tertio casu q̄n promouit ad ordines examinatum ab alio, cui cōmisit. dicit Inno. q ordinator non tenetur dicto casu prouidere ordinato. de quo dic, vt in c. si episcopus. de præben. lib. 6. & vide per Host. in summa de seru. § q̄n. ver. cum qualibet. & no. bene istud. c. an contra illum, cuius personam quis ad ordines approbauit. nam non pōt contra ipsum opponere postea. q̄ materia latius versatur in testibus, instrumentis, iudicibus, & scripturis, quas quis approbauit, an possit postea reprobare. quod dic, vt no. Inno. de exc. c. cum veñ. vbi subtiliter per eum. contra contractus verò proprios, siue gesta an possit quis venire. dic, vt s̄. de elec. c. nosti. & de cle. coniu. c. diuersis fallacijs.

S V M M Æ.

1 *Minus idoneus in sacerdotem promoueri, vel ad regimen animarum assumi non debet.*

1 CVm sit ars. Minus idoneus † in sacerdotem promoueri, vel ad regimen animarum assumi non debet. h. d. & facit ad partem rub. de quali. ¶ No primò, q Papa commendat hoc regimen sibi commissum. s. curam animarum. sic & quilibet ortolanus laudat porros suos: vnde Hiero. ad Marcel. Plus laudat vnusquisque quod possidet. grammatici etiā suam artem laudant, dum dicunt, q est fundamētum, & principium aliarum. similiter legistæ suam, dum dicunt, q est res sanctissima ciuilis sapientia, quæ precio nummario æstimari non potest, vt l. 1. ff. de var. & extraor. cog. dicit aūt Io. An. q veritas est, q lex diuina excellit, à qua non excluditur canonica, nec ciuilis. & de ciuili probatur. C. de præscrip. lon. tēp. l. fi. in Authen. de consue. ante fi. col. 4. 16. q. 3. c. fi. & Imperatoris est studium, vt traditi sibi à Deo bene viuant, & ipsius inueniant placationem in Authen. vt non luxu. contra naturam. 1. rñ. col. 6. & quatuor concilia approbat, & sacras scripturas, & regulas, sicut leges, seruat in Authen. de ec. titu. §. 1. col. 9. & per hæc iura arguit Host. de mente legis esse, q de mortali peccato, vel periculo animæ, vel ecclesiastico ratione rei, vel personæ semper est recurrendum ad l. canonicam, & ecclesiasticum iudicem in Anthē. vt clerici apud proprios epos. §. si verò ecclesiasticum. & §. si autem ecclesiastica. de canonica verò lege planū est, q est diuina. de quo. ī. de iura. cal. c. 1. hæ ergo duę leges, canonica, & ciuilis necessariò sunt cum theologia. Ciuilis enim tractat principaliter de temporalibus. theologia de anima. canonica principaliter de vtraque. & vna excedit aliam ex qualitate subiecti. remittit ad no. s̄. de summa Tri. c. 1. §. hæc sancta. facit qđ no. ī. ne cle. vel mon. c. super spec. ¶ Secundò no. q qui tenetur ex debito alios instruere, pōt alium substituere loco sui, & sibi hoc cōmittere. & sic Doctor posset alium subrogare. de quo dic, vt no. Bar. in l. nemo est qui nesciat. de duo. reis. & de solu. l. inter artifices. & dicit Io. An. q instructio super diuinis officijs non pōt fieri sine scientia canonica. de off. archi. c. inter cætera. de fer. c. 1. de cele. Mis. c. 1. & per totum tract. de cōsecra. quod est contra puros theologos, secundùm Io. An.

QVamuis. Defectus scientiæ deijcit iam promotū. ¶ No. primò, ignarum epm ab executione pontificalis officij amouendum. & quæ scientia requiratur in epo, colligitur. 23. dis. c. qui eps. & quid scire debeat presbyter, collige. 8. dist. c. q̄ ipsis. & sufficit, secundùm Host. q prædicta sciantur in libro. de necessitate requiritur, q corde tenus. ¶ Quærit Io. And. quid si quis nunquàm legit Donatum, sed ex vsu bene scit loqui literaliter. dicit Io. An. q si promotus fuerit ad epalē dignitatem, vel aliam, & sit vtilis, non deponetur. nam legem nescientes, & illam seruantes ipsi sunt sibi lex. 19. q. 2. c. duo sunt. inducit. ff. de leg. l. scire leges. & prædicta in episcopo. Abbas verò licèt sit ignarus scientiæ, si aliàs est vtilis, nō remouetur rōne defectus scientiæ: nam sufficit, q sit prudens, & peruigil supra gregem. 8. q. 2. c. dilectissimi. & vide quod no. Io. And. ī. de simo. c. per tuas. 1. super glo. nam & olim abbates erant laici. 12. dist. c. à subdiacono. & dixi. s̄. eo. c. cum contingat. vbi de abbatibus.

SEQVITVR RVBRICA DE SAC. VNCTIONE.

Hunc titulum vide latè tractatum per Zaba. hic, & quæ ibidem dixi. quia dominus Pet. eum omisit.

De filijs presbyt. ordinandis, vel non.

VIDIMVS de ordinādis, qui ex varijs causis impediuntur. & inter quas est vitium originis: ideò &c. habetur de materia. 56. dist. per totum. repetitur in 6. & Cle. conueniūt huic rubricę iura huius volumi. s̄. de rescrip. c. inter cæteras. de testi. c. ex parte: de ele. c. cum in cunctis. c. innotuit. & c. cū Vintonieñ. & alijs hic allegatis.

S V M M Æ.

1 *Illegitimè nati non promouentur ad sacros ordines.*
2 *Illegitimè nati ingressi monasterium promoueri possunt.*
3 *Illegitimè nati non promouentur ad prælationes.*

Vt

VT filij. Illegitimus non ordinatur, nisi religiosus fiat: nec tũc præficitur. & sunt duæ partes. Secunda ibi [sed neq;] non faciens ad tit. Prima pars duas prohibitiones ponit, & à prima
1 vnum casum excipit, ibi [nisi.] ¶ No. primò illegitimè † natos non promouendos ad sacros ordines. & verbum, sacros, largè hic sumitur, sic. 1. q. 1. §. quolibet. ad fi. quæst. & c. de ordinationibus. & c. quibusdam. & q. 3. c. non solũ. in prin. 6. q. 1. c. infames. 27. q. 1. c. nullus. facit quod not. 32. dist. in summa. & loquitur iste tex. de promotione ad ordines: à promotione aũt secularium dignitatum nõ repelluntur ita. ff. de decur. l. 2. §. nullum. & l. spurij. ¶ Secundò no. ꝙ illegitimè nati
2 † ingressi moñ. vel canonicã possunt promoueri. de quo. ĩ. e. c. fi. & idem vbicũq; religiosè conuersentur. quia locus non sanctificat hominem. 40. dist. c. non loca. ¶ Tertiò no. ꝙ ille-
3 gitimè nati † non solum prohibentur ad sacros, sed etiam ad prælationes. & hoc de prælationibus est verũ, etiam si ingrederentur religionem. nam in eisdem moñ. vel in alijs, sed nec in ecclesia seculari poterunt habere prælationem. 16. q. 1. c. legi. & hoc verum de prælatione perpetua. simplicem autẽ administrationem, à qua possint remoueri ad nutum prælari, poterunt obtinere: dummodo curam non habeat, quod ꝓbatur. ĩ. c. proposuit. ex quo enim promouetur ad sacros, ergo & administrationem non curatam habere poterit, vt ibi: aliud ergo statuitur in administratione perpetua, aliud in tẽporali, & aliud in curato, aliud in beneficio sine cura: vnde si cum aliquo dispensatũ est in sacerdotio, nõ per hoc poterit hr̃e ecclesiã curatã, nam ius cõe dispensat cum religioso in sacris. & tamen per id non præficitur curæ, vt hic. & vide in Spec. c. 2. §. nunc ad episcoporum. ante fi. ver. vtrùm aũt. in fi.

SVMMAE.

1 *Literæ impetratæ super beneficijs, tacita veritate non valent.*

AD præsentiam. Illegitimus filius sacerdotis, qui, hoc tacito, ꝑ rescriptũ apostolicum paternã ecclesiam impetrauit, remouetur ab illa. & sunt duæ partes. Prima narrat subreptitiam impetrationem, contra quam secunda dat iudicem. secunda ibi [ideoq;.] ¶ No. primò, ꝙ li-
1 teræ † impetratæ super beneficijs, tacita veritate, non valẽt. de quo plenè. s̃. de rescrip. c. ad audientiam. ¶ Secundò no. ꝙ si sunt duo impedimenta, non sufficit in impetratione facere de altero mentionem. facit l. per fundum. ff. de ser. vrb. præd. quod no. in c. 1. ne se. va.

SVMMAE.

1 *Filius sacerdotis ecclesiæ paternæ præesse non potest.*

1 PRæsentium. Filius † sacerdotis ecclesiæ paternæ præesse nõ potest. h. d. seq. ¶ Opp. hic dicitur, ꝙ filius sacerdotis non põt in paterna ecclesia. contra. delictum patris nõ debet nocere filio innocenti. ff. de decu. l. generaliter. §. spurios. & l. spurij. & l. 2. §. 2. C. de peñ. l. sancimus. so. speciale est propter ordinum prærogatiuam, qui dantur non solum propter recipientes, sed etiam propter alios, & ne per id infametur ecclesia. ĩ. de obli. ad ra. c. 1. & quod no. ĩ. eo. c. 2. lib. 6. & per Host. in summa. eo. ti. §. quæ est causa.

COnquerente. Oppo. de c. proposuit. ĩ. eo. sol. ibi de dispensatione: hic de iuris rigore. vel ibi fuit media persona, hic non. ĩ. eo. c. ex transmissa.

SVMMAE.

1 *Episcopus quod facit illicitè, an reuocare possit.*

2 *Filius sacerdotis propter culpam episcopi in ecclesia remanere potest.*

VEniens. Episcopus, qui scienter contulit filio sacerdotis paternam ecclesiam, exinde eũ remouere non potest. & sunt duæ partes. secunda ibi [ideoq;.] Prima ponit querelam clerici. secunda prouidet distinguendo. secũda ibi [numerum.] ¶ No. primò, quid iuris, cum episcopus ordinat, & ecclesiam confert filio sacerdotis. distinguit enim vtrũ sciens an ignorans, & plus punitur scientia, quàm ignorantia. ¶ Secundò
1 no. ꝙ eps̃ † nõ põt, quod fecit illicitè, reuocare. concor. eo. c. diuersis fallacijs. ĩ. de cler. coniug. vbi de hoc. ¶ Tertiò no. ꝙ
2 filius † sacerdotis propter culpam episcopi potest in ecclesia remanere, si eps̃ ipsam scienter sibi contulit. an aũt præsumat scientia, vel ignorantia. & distingue. nã aut hoc erat notorium, vel manifestum. & præsumitur scientia in ep̃o taliter promouente, si ipsum purgari non facit. s̃. c. proxi. & de purga. ca. c. accedens. aut occultum: & tunc si non probat se examinasse diligenter per se, vel alium; ex quò nũc defectus apparet: & de hoc præsumitur contra ipsum, vt sciuerit, vel saltem affectator ignorantiæ, quæ idem, quod scientia, operatur. ĩ. de clan. des. c. cum inhibitio. & s̃. de elect. c. innotuit. Si aũt probat se diligenter examinasse: tunc præsumitur ignorantia, & allegans scientiam, probare tenetur: nec imputatur ep̃o, si non diuinauit occulta. ĩ. vt ecc. bñ. c. vt nostrum. & de scientia, vel ignorantia præsumenda no. 82. dist. c. proposuit. & ĩ. de reg. iu. c. præsumitur. lib. 6. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ eps̃, amoto quem instituit, debet huic filio sacerdotis, quem promouit scienter, restituere ecclesiam. Sed contra, quia eps̃ contra factum suum potest venire. s̃. de elec. c. nosti. Item si ignorauit eum talem, videtur taliter excusari, & non teneri ad tolerantiam, vt in tex. Item videtur iniquissimum, ꝙ institutus post amotionem huius illegitimi debeat amoueri, cum canonica fuerit eius institutio, eoipso ꝙ erat institutus filius sacerdotis. So. duobus primis contrarijs respondet gl. & huic tertio respondetur multis modis, vt hic in nouella super ver. amoto. ¶ Quærit Io. And. post Inno. nunquid vbicunq; episcopus facit aliquid contra ius in casibus, in quibus habet potestatem dispensandi, videatur eoipso dispensare. Inno. dicit, ꝙ ad hoc vt videatur dispensare, debet præcedere summaria cognitio super casu dispẽsationis, an sit necessitas, vel vtilitas, vel alia iusta causa. 1. q. 7. c. vbi rigor. cum c. seq. & in casu, quo aliquid explicatur sine causæ cognitione (vt audire Missam à sacerdote, vel procurationem recipere) non videtur dispensare cum excõmunicato, siue ipsum absoluere, eoipso ꝙ Missam audit, vel procurationem recipit. facit. ĩ. de sent. excõ. c. si summus. in Cle. qđ præcisè tenet hic Hosti. ꝙ nec ordinando, nec confirmando, nec alio modo intelligitur episcopus, nisi hoc exprimat. Io. An. remittit ad no. per eum in c. 1. ĩ. de schisma. ¶ Secundò op. Papa hic mandat huic filio sacerdotis ecclesiam restitui, donec sibi in alia prouideatur. & sic mandat ecclesiam ad tempus conferri contra multa iura alleg. in glo. fi. So. vt in ea. & 7. q. 1. c. pastoralis. & dicit Hostien. ꝙ ecclesia huic interim ex causa recommendatur, nec est prælatus, administrabit tamen interim vt prælatus: nec dicetur ecclesia interim vacare. s̃. de elec. c. cum nobis olim. ad fin.

SVMMAE.

1 *Episcopus præsentatum indignum admittere non tenetur.*

2 *Ecclesia quando habet presbyterum, & clericum, tantum debet habere clericus, quantum presbyter.*

PRoposuit. Ex quo filius sacerdotis ꝓmotus est, ei debet de beneficio prouideri. & sunt duo dicta, clerici suppli-

catio, & gratiosa concessio. ¶ No. primò, q̄ dñs fundi in ecclesia ibi sita habet ius patronatus. 16. q. 7. c. sunt quidam. &
1 ȷ. de sent. & re iudi. c. cum Bertoldus. vbi de hoc. ¶ † Secundò no. q̄ episcopus non tenetur admittere præsentatum indignum. vnde hac vice priuatus est patronus iure præsentandi. de sup. neg. præla. c. 2. §. fi. & hoc tenet hic Inno. s. patrono præsentante indignum, ad superiorem deuolui potestatē prouidendi: licèt bene faceret superior restituere potestatē illam patronis laicis, qui non sunt ita instructi in negocijs ecclesiasticis. ¶ Tertiò no. sententiam Papæ, quæ diuidit per mediū. & sic pōt dici sententia rusticorum. ad idem. ȷ. de pro. c. 1. & de offi. ord. c. 1. & l. Nesennius. ff. de nego. gest. & intellige, q̄ ista diuisio fiat ex gratia. quia de iure talis diuisio, siue sectio improbatur. ȷ. de præben. c. maioribus. ¶ Quartò no. etiam
2 ex hoc tex. q̄ vbi est presbyter, & † clericus in ecclesia, tantū debet habere clericus, quantum presbyter de redditibus ipsius. vide quod no. ȷ. de maio. & obed. c. statuimus. ¶ Quærit glo. quis erit prælatus ecclesię, an iste diaconus præsentatus, an verò iste presbyter. glo. dubitat, & concludit, q̄ presbyter sit prælatus, & non ille clericus, vt probat ver. sine ministri suffragio, &c. Inn. videtur tenere, q̄ iste clericus erit rector ecclesiæ: & sacerdos erit temporalis vicarius, supplens quod ille non poterat. 7. q. 1. c. illud. Host. dicit, q̄ hic fuit q̄dam Papalis prouisio, quam Papa voluit facere. vnde isti duo insolidum habent istam ecclesiam, seruando in suo ordine, sacerdotalia exercendo, & clericos in suo ordine adiuuādo. Et si quæras, quare Papa non fecit ampliorem gratiam huic subdiacono, vt ecclesiā per se regeret, & ad superiores ascēderet. Dic vt hic in nouella. vbi etiam no. q̄ in hac ordinatione non reqniritur consensus patroni, qui peccauit præsentando indignum. quod glo. reuocat in dubiū, vt in ea habes.

SVMMAE.

1 *Hæredis nomen proximum significat.*
2 *Pater an possit immediatè ministrare in ecclesia filij morientis.*

EX transmissa, Filius præesse pōt ecclesiæ, cui pater præfuit extraneo mediāte. h. d. Primò ponit querelā. ...cundò prouidet, & soluit obstaculum, ibi[ideoq;.] ¶ No. primò, q̄ media persona purgat vitium. quandoq; non purgat, sed attenuat. 2. q. 1. c. in primis. vbi de hoc tangunt hic Goff. & Host. qualiter vitia trāseant in successores vniuersales, vel singulares. vel etiā in successo. in dignitate. de quibus in c. cura. de iure pa. & distinguit inter vitia realia, & personalia, minus tamen plenè. dic ergo plenius, vt no. in l. vitia. C. de acquir. pos. & de diuer. & tempo. præscrip. l. an vitium. & l. cum
1 hæres. ¶ Secundò no. q̄ nomen † hæredis significat proximum, & non vlteriorem. quod patet, quia successio prohibetur in ecclesijs. 7. q. 1. c. apostolica. & tamen successio intelligitur respectu proximi decedentis, non autem vlterioris & mediati. alibi tamen nomen hæredis largius sumitur, comprehendens non solū proximum: sed vlteriores in infinitum. de quo in l. in annalibus. C. de leg. & l. Gallus. de lib. & posthu. vbi plenissimè per Bart. & Bald. ¶ Quia dicitur in toto isto titulo, q̄ filius non potest ministrare in pater
2 na ecclesia immediatè. quid econuerso, an pater † possit ministrare immediatè in ecclesia filij morientis? videtur, q̄ nō: quia sicut filius succedit patri. sic pater filio turbato ordine naturæ, vt l. nam & si parentibus. ff. de inoffi. testam. Sed Ala. Tan. Vin. Phi. & Io. in d. c. apostolica. dicunt cōtrarium: quia pœnæ &c. & quia quod non est sanctorum patrum &c. 2. qō. 5. c. consuluisti. & s̄. de transla. c. inter. & si ecclesiæ patris, & filij fuerint vnitæ, altero cedente, vel decedente superstes in vtraq; ecclesia ministrabit, non ex vi successionis, sed vnionis, nisi in fraudem canonis facta esset vnio. idem Vin. ȷ. eo. c. fina. æquum tamen esset, vt in sua antiqua filius ministraret, & in vnita per vicarium. & Clemens. 4. ad cautelam voluit dispensare.

SVMMA.

1 *Restitutionem petens debet probare canonicum titulum, & spoliationem.*

COnstitutus, Filius præesse pōt ecclesiæ, in qua pater sine titulo ministrauit. In prima querela. In secunda prouisio conquerentis. ¶ No. primò, q̄ spoliatus deduxit hic proprietatem, & poss. in iudicium. & intellige, q̄ super possessorio fuit facta commissio. quod probat ver. eiectus. Item id, quod dicitur in fi. q̄ restituantur fructus percepti, & etiam percipiendi, secundùm glo. quod est propriè de natu-
1 ra interdictorum. ¶ Secundò no. q̄ petens † restitutionē debet probare canonicum titulum, & spoliationem. sed contra imò videtur, q̄ non teneatur probare titulum, sed spoliat. & se possedisse tempore spoliationis, vt c. in literis. & c. olim de resti. spo. So. in glo. & in nouella post Inno. soluitur contrariū multis modis, & illa solu. est no. Sed q̄ si ageret possessorio, & per confessionem, vel euidentem probationem constaret: vel aliàs notorium esset, q̄ esset illegitimus, vel q̄ aliter ecclesiam indebitè occupasset, denegaretur ei restitutio: nisi contra tale notorium aliquid rationabile opponeretur. nam cū sine peccato ecclesiam retinere non possit, meritò deneganda est sibi restitutio dictis casibus. ȷ. de diuor. c. significasti. Item quando notoriè constat, q̄ possessio spoliati erat reprobata, restitutio denegatur. Casus est in c. ad decimas. ȷ. de resti. spo. nam & si in odium spoliationis nulla exceptio admittatur, vt c. fi. & c. cum dilectus. de ordi. cog. tamen iudicis officium, quod in spiritualibus multum potest, non videtur cessare, vt c. cum nobis olim. de elec. & l. fin. de peti. hære. & q̄d no. in l. vbi pactum. C. de transac. & de offi. iudi. c. 1. per Inn. Alij aliter dicunt, vt hic per Doct. ¶ Tertiò no. q̄ non prohibetur succedere filius in administratione ecclesiæ, in qua pater præfuit vt ministret, nō vt rector, vel vicarius perpetuus. Vicarius enim perpetuus pro rectore habetur. s̄. de rescrip. c. postulasti.

EX tua, Si is, cui concessum est à Papa, vt possit dispensare cum filijs sacerdotum circa ecclesias paternas immediatè tenendas, cum aliquo dispensauerit, ille per literas iustè contra eū postea impetratas remoueri non poterit. h. d. In prima consultatio. In secunda rñsio. ibi[super quo.] ¶ Not. primò, q̄ iste impetrauit literas, vt posset dispensare cum filijs sacerdotum: & aliqui dicunt, q̄ ista impetratio fuit secundùm ius cōmune, quasi sibi de iure cōi hoc liceret. Alij dicunt, q̄ fuit de necessitate, quasi sine ea non potuisset. Hosti. dicit, q̄ necessitate vrgente, cum eo, qui non est publicè infamatus, dispēsare possit eps. & iura contra. ȷ. eo. c. pe. & fi. loquuntur, quādo subest tantùm prærogatiua multorum, & non necessitas. quo casu non dispensat, vt in contra. vel ibi loquitur, quando q̄ hoc erat diffamatus, & viuificatus: quo casu nō posset epus dispensare, cū solus princeps, vel senatus remittat infamiam. ȷ. de re iud. c. cum te. eo. ti. l. 1. §. de qua. ff. de postu. curia tñ seruat solū Papam dispensare, & in iudicando eius opi. est sequenda: licèt prima sit verior. ȷ. de re iudi. c. de causis. ¶ Secundò no. formam gratiæ. s. q̄ dispensaret, si eos probatæ vitæ &c. vel si eos tenuisse longo tempore ecclesias &c. & intellige, q̄ idoneitas vitæ præsumitur, nisi probetur oppositum. de scru. c. 1. Item expone[vel quos]&c. vel, pro, &, quasi habeat concurrere idoneitas personæ, & longa possessio. & hæc sola non sufficeret. esset enim absurdum, q̄ cum peccato re ideo dispensaret: quia longo tēpore possedisset[quia diuturnitas temporis]&c. c. cum habetur. de eo qui dux. in mat.

¶ Tertiò

¶ Tertiò nò. ꝙ species non derogat generi quò ad eum, cui ratione generis est prouisum. Postquàm enim est deuentum ad speciem, perinde est, ac si emanasset prouisio specialis. ar. de rescrip. c. pastoralis. §. fin. ¶ Quartò no. ꝙ institutio aucto rizabilis spectat ad epm. De hoc. ĵ. de offic. archi. c. cum satis. ¶ Vltimò no. ꝙ intrusi laici donationis intuitu possunt in beneficijs auctoritate episcopi remanere. Et sic potest episco pus cum talibus dispensare. quod dic, vt s̄. de elec. c. quisquis. ¶ Querit Io. And. pone, ꝙ eps, qui obtinuit potestatem dispensandi cum filijs sacerdotum, dispensauit cum aliquibus, & deinde decessit Papa, qui concessit: an expiret potestas, vel sit perpetuata propter dispensationem cum aliquibus, mandatore iubente. No. Guil. in spe. de leg. §. videndum. ver. quid si is. & dicit se obtinuisse, ꝙ non. dicit Io. An. ꝙ hoc posset esse verum, quando cum expresis personis dispensare debebat: & non per modum gratiæ emanasset concessio: aliàs non expiraret morte Papæ, etiam re integra. ĵ. de præben. c. is cui. lib. 6. Vel dic, qñ expresis nominibus emanasset gratia, quòd aut fecit actum cōem quò ad omnes: & non expirat, sed perpetuata intelligitur quò ad oēs. Aut fecit actum specialem quò ad aliquos: & quo ad alios expirat, & ita procedat dictum Spe. vbi aūt cōmissio emanauit simpliciter, nō expresis nominibus (vt fuit in casu nostro.) quia tunc, an p dispensationem cum aliquibus inducatur perpetuatio quò ad alios, licèt Papa decedat. dic vt ĵ. de offi. deleg. c. licèt.

S V M M Æ.

1 *Filij excluduntur ab ecclesijs, quibus patres immediatè præfuerunt.*
2 *Exclusus semel iterum in illa reassumi non debet.*
3 *Iudicium in notorijs esse non debet.*

QVoniam. Si manifestum est, ꝙ filius in ecclesia immediatè successit patri sine aliqua testium receptione, ab il-
1 la remouebitur. h. sd. ¶ No. primò, ꝙ filij † excluduntur ab ecclesijs, quibus patres immediatè præfuerunt, subau. nisi fuisset cum eis dispensatum. s̄. c. proxi. ¶ Secundò no. ꝙ se-
2 mel exclusus † iterum reassumi non debet in illa vacatione. quod ergo dicitur, ꝙ non pōt filius immediatè præesse, intelligitur in tota illa vacatione, & persona alia mediante, quàm ipsemet. prohibitio enim intelligitur perpetua in illa vacatione. facit ad no. in l. seruus. C. de peñ. cum si. ¶ Tertiò no. ꝙ in
3 notorijs non debet esse iudicium. † Et sic cum sentētia sit de iudicio, & processu: & citatio etiam. vt ĵ. de proba. c. quoniā contra. &. s̄. de consti. c. ecclesia sanctæ Mariæ. patet, ꝙ in notorijs non requiritur citatio, vel sententia. de quo per Inn. ĵ. de coha. cle. & mu. c. nostra. de iureiurā. c. ad nostram. & no. bene hūc tex. qui loquitur generalius in notorijs, quàm alij. hic enim dicitur, ꝙ non requiritur iudicium: in alijs dicit, ꝙ non requiritur ordo iuris, & plus est non requiri iudicium, q̄ iudiciarium ordinē, in quo casu requiritur qualis qualis. d. c. ad nostram. & arguit hic Host. ꝙ quando episcopus requirit à subdito, qualiter est ecclesiam adeptus, non est offerendus libellus. remittit de simo. c. licèt Heli. §. 1.

ADextirpandas Filius etiam legitimus remouetur ab ecclesia, in qua immediatè succedit patri vicario, vel rectori. ¶ Nota primò, ꝙ Papa mandat archiepiscopo, vt amoueat in prouincia sua filios sacerdotum institutos ibi. Sed contra hoc op. de c. pastoralis. de offi. ord. Sol. hic committit archiepiscopo propter negligentiam episcoporum. vel quia Cantuarieñ. est legatus. de offi. leg. cap. 1. Host. dicit, ꝙ in cōi vitio prouinciæ metropolitanus est iudex, ad idem. ĵ. c. fina. de rescri. ad hoc de insti. c. 3. ¶ Sed hic quæritur, an metropolitanus, cum visitat prouinciam, possit dispensare. Vin. c. ꝙ potest illud, quod pōt ordinarius. facit p hoc dicto. ĵ. de pœni. & remi. c. nostro. de cen. c. vlt. lib. 6. Sed ista loquuntur in his, quæ respiciunt forū prouinciale: dispēsatur ergo cū his. similiter dicit Io. An. ꝙ facere non pōt, cū non sit permissum. remittit ad no. de temp. or. c. cum nullus. lib. 6. in glo. non dicit. ¶ Quærit glo. dicitur in rub. de filijs presby. similiter in multis cap. dr̄ de filijs: nunquid ergo sub ista prohibitione appellatione filiorum comprehēdātur nepotes, & cæteri descendentes. glo. tenet hic, ꝙ sic. Idem Io. 8. q. 1. c. apostolica. & Ala. s̄. c. proxi. & Inno. hic. Hosti. s̄. e. c. ex transmissa. dixit idem, qñ mortuus est filius: aliàs non. cū in primo casu nepos ad successionem veniat, in secundo nō, allegat. C. de suis, & le. Authen. in successione. & sicut persona media purgat vitium, sic & naturalis, secundùm eum. remittit ad summam eo. ti. §. qui filij. ver. sed nunquid. & sequē. vbi posuit qōnes de hoc vtiles. & ĵ. de hære. c. vergētis. Ray. in summa huius tit. §. 3. Goff. hic, & in summa. §. de hac secūca. Bart. Brix. 8. q. c. in apostolica. dicunt prohibitionem non extendi ad nepotes, ar. ff. de ritu nup. l. lege Iul. §. hoc capite. vbi senator prohibetur ducere filiam illius, qui ludicram artem exercuit, non tamen eius neptē. ad idem Insti. qui da. tu. pos. in fi. & ff. de testa. tu. l. ꝙ si nepotes. & quod no. in Clem. 1. de bapti. Itē constat, ꝙ filius, & nepos sunt in diuerso gradu, & spē: ergo statutum in vno non includit reliquum. 35. q. 5. c. 1. & 3. bene facit. C. de col. l. illā. Item qui non potest contrahere cum filia spirituali, contrahere poterit cū ipsius filia, cum non sit prohibitum. ĵ. de cog. spū. super rub. per Ioā. An. & idem in filia sororis adoptiuæ. Insti. de nup. §. fratres. ver. eius verò. Item Decr. 2. de hær. lib. 6. quæ punit filios hæreticorum, nō inclusisset nepotes, nisi de ipsis fuisset facta expressa mentio: & tñ illud etiam certo casu restringitur, vt patet eo. tit. c. statutum. ad hoc facit l. iusta. ff. de verbo. sign. vbi dicitur, ꝙ appellatio filiorum extenditur ad nepotes per interpretationem. cesset ergo talis interpretatio in pœnalibus. de reg. iur. c. in pœnis. lib. 6. & in materia odiosa eo. titu. in c. odia. & de hac materia plenè per Bar. in d. l. iusta. vbi omnino vide, &c.

S V M M Æ.

1 *Filios legitimos habentes episcopi esse possunt.*
2 *Filius an posit esse episcopus in ecclesia, in qua pater erat archidiaconus.*

ADhæc ¶ Filius episcopi legitimè natus promoueri potest ad ordines, &
1 in paterna ecclesia beneficiari. ¶ No. primò † ꝙ habentes filios legitimos pñt esse episcopi. ¶ Secundò no. ꝙ in ecclesia paterna tales filij possunt beneficium obtinere.
2 econtra autem an filius † posit esse episcopus in ecclesia, in qua pater erat archi. dicit Io. ꝙ sic. nec est curandum de maioritate, vel minoritate beneficij alterius ipsorum: sed hoc tā tùm, an sit legitimus.

MIchael. Non potest esse filius vicarius ecclesiæ, in qua pater proximus fuit rector. h. d. & in prima facti narratio. In secunda causæ commissio. ¶ No. primò, ꝙ si quis non potest esse in ecclesia tanquàm rector, non potest ibi esse tanq̄ vicarius perpetuus. cum enim idem sit vtriusque effectus. s̄. de rescrip. c. postulasti. non est curandum de nomine, sed de effectu. facit c. auaritiæ. ĵ. de elec. lib. 6. & l. scire oportet. de tu. & cu. da. ab his. fieret enim isto casu fraus legi de nomine ad nomen. ĵ. de priuile. c. quantò. vbi de hoc. ¶ Secundò no. ꝙ vt quis de ecclesia repellatur tanquàm filius sacerdotis, debet constare ipsum esse filium eius: qūo aūt hoc constabit, cū sit probatio difficilis. dic vt in gl. quam singulariter no. nam quod dicitur in l. filium. ff. de his, qui sunt sui, vel alie. iur. & l. si vici-

si vicinis.C.de nup. habet locum nō solum in filio legitimo, sed in spurio,& bastardo, vt nato in domo ex cōcubina præsumatur filius retinentis ipsam. quod tene bene menti, & signa,& vide.j.qui fi.sint leg.c.trāsmisse.& de proba.c.p tuas. & quod hic dicitur de filiatione probanda, intelligas de paternitate repetitum, cum sint correlatiua, & eadem ratio vtrobique, secundùm Host.

SVMMAE.

1 *Filij legitimi quare prohibentur ad beneficia promoueri.*

LIteras. ¶Illegitimè genitus etiam de vtroque sine dispensatione ad ordines, vel beneficia promoueri non pōt.h.d. supplicatio,& supplicatiōis admissio,ibi[verū.] ¶No.primò,ꝙ iste natus est in sacerdotio, & de vxore legitima cōceptus.qđ pōt esse, qñ post sacerdotium ipsam cognouit. quod non licuit: vnde talis inuadit cubile vxoris.81.dist.c.ministri.vbi no. Hu.La. & Io.ꝙ magis peccat cognoscens talem vxorem, quàm si cognosceret solutam.& hac ratione sunt filij illegitimi. Cōcor. Inn.& Ho.j.de cōuer.coniu.c.dudū. & Gof.in summa huius tit.§.quid si sacerdos. Sed Ray.in summa huius tit.mouet duplici rōne.s.prolis.& ne culpa parentum filijs noceat,28. dis. c.diaconi.& 7.q.2.c.multorum.¶Secundò no.quare filij ille
1 gitimi † prohibentur ad beneficia promoueri: vt scilicet paterna incontinentia puniatur.concor.l. fin.C.de natu.lib.ibi [paternum vitium fuit refrenandum.] tñ quò ad vitā æternā macula hæc non nocet filijs.56.dist.c.nasci. ¶Tertiò not.ꝙ mandat promoueri,si aliàs dignus inuentus fuerit.an autem præsumatur dignus,videtur ꝙ sic.vt C.de scru. sed illud verum,vbi non sit sinistra suspicio contra promouendum: sed hic meritò de paterna incontinentia dubitatur.vnde ille,cui committitur,tenetur inquirere de moribus in loco conuersationis suæ. de frigi.c.1.& c. postquàm.s.de elec. & c. scriptum. ¶Quærit glo.dicitur in tex.simpliciter [permittimus ordinari.] an hoc verbum,ordinari,indefinitè prolatum intelligatur de omnibus ordinibus etiam sacris:an de minoribus tantū.Et eadem quæstio de beneficio,cum dicatur indefinitè [ad ecclesiasticum beneficium valeat promoueri.]&c. an intelligatur de simplici,vel de quocunq;, glo. dicit ꝙ tutius est,ꝙ intelligatur de minoribus. Item Lau.Tan.Vincen. Goff.Inno.& Host.qui etiam remittit ad summam eo.titu.§. quis possit.ver.quid si dispēsetur cum aliquo.& se. & in Spe. tit.2.§.vi.in prin.& facit.j.eo.c.1.lib.6.in fine.

CVm decorem. Illegitimus in ecclesia paterna p̄bendari non debet.h.d.ponit dictum, & cām reddit,ibi [cum indecorum.] ¶No. primò,ꝙ prohibetur filius illegitimus ministrare patri: quia indecorum est. infamatur enim ex hoc ecclesia,& deformatur honestas: & vtrūq; cauēdum,vt j.c.fin.& c.1.de obli.ad ra. periculosum est etiā patri propter peccati memoriam:ne pungatur, & lædatur conscientia.arg.15.q.1.c.mulier.

AD abolendam. Si legitimus (maximè filius spurius) instituatur in ecclesia,in qua institutus est pater,institutio non valet:& instituens à suis beneficijs suspendetur.h.d.& primò ponit inhibitionis causam impulsiuam.Secundò inhibet.Tertiò decernit.Quartò contrafacientes puniri præcipit. ¶ No.primò, ꝙ filius spurius non pōt ministrare in ecclesia paterna,dum preest ibi pater in diuerso officio.In ea verò,in qua pater non præest,promouet dispensatiuè: mortuo aūt patre, an in paterna ecclesia possit filius beneficium obtinere aliud à paterno, tenet Io.And. ꝙ sic.quia deficit tunc ratio:filius verò legitimus,patre viuo, & etiam mortuo diuersum beneficiū in paterna ecclesia obtinere pōt.de quo.s.eo.c.ad hæc.vbi vide.& hic in glo. fin.& Io.An.tractat hic de ista dictione,maximè, an sit implicatiua,vel non:dic vt in nouel.

SVMMAE.

1 *Filius patri in ecclesia curata succedere non potest.*
2 *Legati contra canones dispensare non possunt.*

DIlectus. Alius, quàm Papa non dispensat,vt filius in ecclesia paterna immediatè succedat. Et in prima parte ponitur facti narratio.in secunda ibi[quocirca.]ecclesiæ commissio.
1 ¶No.primò, ꝙ non pōt succedere filius † patri in ecclesia curata; idem si non sit curata.s.eo.c.ad hæc. vbi Ioan. And. ¶Secundò no. ꝙ præpositus hic monuit istum, vt resignaret.& hoc fortè fecit ex speciali mandato Papæ, vel ab ordinario: aliàs contra.de præbē.c.in Laterañ.vel fortè præpositus erat patronus,ad quem talia spectare videntur.17.q.7.c.
2 filijs.& de supplē.negli.præla.c.literas.¶Tertiò no. † ꝙ legati non possunt contra canones dispensare.facit quod no.j.de scisma.c.1.lib.6.& hic in glo.in fi.Host.tñ,qui tenet, ꝙ cum talibus possit dispensare episcopus,vt no.s.eo. c. ex tua.aliter hic exponit.quod dic,vt in nouella.

SVMMAE.

1 *Episcopi super defectu natalium non dispensant.*

NImis. Illegitimus absque dispensatione Papæ ad dignitatem,personatū, vel beneficiū curatum promoueri non pōt. Et primo ponit abusum prouinciæ, quem secundò circa preteritū corrigi iubet,& in futurum prohibet,ibi[quocirca.] ¶Not. primò causam,quare filijs sacerdotum prohibentur promoueri propter inhonestatem: olim verò erat honor. de ma. & obe.c.solitæ.§.potuisses.& aduerte quia tex.iste loquitur generalius,quàm rub.s. de omnibus illegitimè natis non pro-
1 mouendis,non solū de filij sacerdotum. ¶ Secundò no. † ꝙ super defectu natalium non dispensant epi. quod est verū in beneficijs curatis,personatibus,& dignitatibus,vt dicit tex. de similibus autem nihil dicit tex. & ideo glo. reuocat hic in dubium, an eps dispensare possit.de quo est hodie tex. in c. 1.j.eo.lib.6.& ibi not.quid iuris de prælatura, vel rectoria, siue cura: & quare magis epi dispensare possunt in criminibus,quàm defectu natalium.ibi vide,& in Spe.c.2.§. nūc de episcoporum.ver.sed cum eps. ¶ Quærit Host.quid si Papa dispensauit cum genito ex coniugato,& soluta, & coniugatus erat comes,vel dux, de quo in literis non fit expressa mētio.dicunt quidam,ꝙ valet dispensatio. quia si id expressisset,facilius habuisset. Alij contra, cū adulterium maius peccatum sit in principe.40.dist.c.homo. & ideò difficilius impetrasset: & tales indulgentiæ sunt odiosæ.j.eo.c.2. lib.6. & dicit Host.hoc se fateri,qñ ex soluto,& nobili coniugata.ar. C. ad Orfi.l.si qua illustris. In alijs videtur, ꝙ valeat: cum nec stilus curiæ habeat, ꝙ nomina, vel circunstantiæ parentum exprimantur: sed sufficit generalis mentio. stilus verò attendendus est. de crimine fal. c. quàm graui. maximè ne frustrētur,& decipiantur tales gratias obtinentes. de dona.c.per tuas.remittit etiam ad summam.e.titu.§.fi.vbi plenius per eum.

De

De seruis ordinandis, vel non ordinandis.

VISO de impedimento originis, videndum est de impedimento conditionis seruilis. Seruilis vilitas honorem clericalem non capit.54.dist.c.admittuntur. & in illa dist. de materia.p to.& 12.q.2. c. liberti. vsq; ad c. aurũ. & plura iura conueniunt huic rubricæ, vt in nouella.

SVMMAE.

1 *Seruus, nisi prius manumittatur, ordinari non debet.*

INstruendi. Seruus ante plenam manumissionẽ ordinari nõ debet. Et tria facit. Primò ponit dictum. Secundò eius approbationem. Tertiò ex ea dat instructionem. ¶ No.primò, ꝙ
1 seruus,† nisi prius manumittatur, non debet ordinari: nam Deo seruiens gaudere debet plena corporis libertate. de cleri.coniuga.c.diuersis. ¶ Sed contra hoc op.de c. ad decorẽ. ȷ̃.de insti.& de præben.c.venerabi.in quibus dicitur, ꝙ non est curandum, nisi ꝙ non sit seruus.de nobilitate verò sanguinis non curamus, vt in contrario: sed de conuersationis notificatione, & approbatione curamus.de cleri. peregri.per totum.& de iud.c.cum deputati. ¶ Secundò no. ꝙ Papæ vituperium præcaueri debet.esset enim vituperium, cum ordinatus deduceretur in seruitutem.54.di.c.frequens. & c. ex antiquis.& c. quicunq;. & tangit hoc vituperium totum collegium clericale, cui renunciari non potest. de foro compe. c. si diligenti.melius ergo est ante tempus occurrere &c.C. qñ li.se sine iudi.vin.l.1.

DE seruorum. Seruus sine licentia domini ordinatus deponitur, & dño restituitur. h. d. & duo facit. Primo ponit statutum. Secundò contra factum irritat. Secunda, ibi[& si dñs.] ¶ No.primò, ꝙ ante ordinationem debẽt serui a dñis manumitti: vtrũ autem dñs, qui est minor, posit manumittere seruum suum.dic, vt C.qui ma.non pos.l.si minor. ¶ Secundò no.de seruo fugitiuo promoto ad sacros or-
a dines, dum est in fuga. quis autem dicatur fugitiuus, a dic vt ff.de ædi.edic.l.qd sit fugitiuus.& quæ sit rõ, quare seruus ordinatus restituitur dño, & non alia res consecrata, no.ȷ̃.de relig.domi.ca.ad hæc. cum si.suis remis. ¶ Quærit glo. 2. sub quo iudice sit hæc quæstio cognoscenda, sit seruus fugitiuus, necne. Hanc tñ.q.alia præcedat, an per fugam dñs priuetur possessione serui. videtur, ꝙ sic: sicut aliarum rerum, & maximè animatarum, perditur, cum fugiunt cõspectum nostrum. vt ff.de acquir.pos.l.3. §. Nerua filius.dic contra. & aliud in seruis, quàm in cæteris rebus: in quibus non reperitur animus dolosus: sed in seruo sic, vt l. si quis vi.§. differentia.ff. de acqui.poss.& d.§.si seruus. quando ergo dñs priuetur possessione serui, plenè prosequitur hic Inno.nam quandoq; seruus moratur in possessione libertatis, & gerit se pro libero bona fide: & statim amittitur eius possessio, & incũbit onus probandi dño hunc esse seruum suum. vt ff.de libe.causa.l.3. l.liberis.in fi.& l.igitur.§.potest. hæc autem probatio incumberet seruo, scilicet probandi se liberum, si esset in possessione seruitutis. Insti.de interdic.§.retinendæ. Aut seruus est in possessione libertatis malæ fidei: & tunc aut dñs desijt habere animum posidendi: aut non desijt: aut de hoc dubitatur, desierit habere animum posidendi, vel non. Primo casu statim amittitur eius possessio, sicut & aliarum rerum, vt d. l. si quis vi.§.differentia.tñ hoc casu ipsi seruo (quamquàm sit in possessione libertatis) incumbit onus probandi se liberum, probata mala fide suæ possessionis. facit l. vis eius.C.de proba. aut dñs non desijt habere causam posidendi; puta quia non omisit custodiam serui.& tunc si per centum annos fuerit in possessione libertatis, dñs non amittit possessionẽ: nec ipse potest suam possessionem interuertere. Nam ita est in possessione cuiuslibet rei mobilis, quã semper retineo, si ab alio non apprehendatur: secus si ab alio apprehendatur, vel nescio, vbi sit seruus, qui fugit. hoc enim casu possessionem perdo. vt l.si rem mobilem.ff.de acqui. pos. subdit circa hoc Inno. ꝙ si seruus meus staret in vna arce inexpugnabili, & se ibi defenderet, nõ amitto possessionem. quod no. Si verò dubitatur, desierit habere dñs animum posidendi, vel nõ: tunc distinguit, steterit seruus in possessione libertatis decennio, necne: vt si steterit, præsumatur dñs habere animum amittẽdi possessionem: aliàs non. Ita dicit Io.And.Cy. dicit, ꝙ hoc est arbitrio iudicis relinquendum, cum non sit determinatũ in l.1.C.vbi causa status. vbi plenè examinat materiam, hic verò de hoc tractatur per Doct.per plures quæstiones. Prima est, quanto tẽpore seruus fugitiuus a dño, vel alius homo cõditionatus (puta clericus, monachus, libertus, ascriptitius, originarius, officialis) priuet dñm, vel eum, qui habet ius in eo possessorio. de seruo dixi.s̃.de alijs idem dicit Io. An.post Inno. ¶ Secunda quæstio principalis Cy.est, quanto tempore priuetur dñs petitorio. Tertia est, qbus remedijs ius amissum recuperetur. Quarta est in quibus locis dicta remedia ventilentur.ad hanc facit c.si iudex laicus.de senten.excom. lib.6. Quinta est, cui onus probandi incumbat. De alijs quæstionibus, & alijs incidentibus circa hoc ibi plenissimè vide. vnum tñ dictum Inno.hic no.quia prædicta procedunt, cum quæritur, quanto tpe perdatur possessio seruitutis, vel subiectionis, seu posses. Econuerso q̃ro, quanto tempore acquiratur possessio seruitutis, vel alterius subiectionis in aliquo homine. dicit Io.An.ꝙ nullo tempore, si quis cœpit dolo malo possessionem tenere.ff.de proba.l.si quis. similiter non acquritur possessio libertatis, si dolo malo cœpit.ff. de libe.cã.l. igitur.§. 2.secus si agatur de possessione alicuius rei corporalis, vel etiam de iure aliquo, quod posidere cœpit. nam ibi bene quæritur possessio: licet dolo cœperit tenere, vel posidere, vt no.de postu.c.bonæ.2.& hoc verũ est, cum quæritur de acquisitione possessionis in libero homine. secus si in seruo alterius. nam quæritur, sicut in alijs rebus, secundùm Inn. ¶ Vlterius quæritur. dicitur in tex. ꝙ iste fugitiuus ordinatus debet deponi, & dño restitui: an iste sic depositus gaudeat in aliquo priuilegio clericali. dicit Innocẽ.ꝙ sic quò ad can.si quis suadente. nam dominus non poterit in eum manus inijcere. Item tenebitur continere, nec iudicabitur a domino suo: sed ab episcopo.46.distin.c.si Imperator. in alijs autem priuilegio non gaudebit.ȷ̃.de cle.coniu.c.Ioannes.& hoc vide etiam in nouella.

ADDITIO.

a ¶ Fugitiuus. vide no.Alb.de Rosa.in rub.C.de ser.fugit.& quæ ibidem dixi.

SVMMAE.

1 *Seruus ab ecclesia manumissus ordinari potest.*
2 *Ecclesiæ in seruis, quos manumittunt, reseruant sibi ius patronatus in successione.*
3 *Ecclesia patrona succedit liberto in omnibus bonis suis.*
4 *Libertus ecclesiæ contra ecclesiam testificari non potest.*
5 *Collegium accusari potest.*
6 *Libertus accusans patronum reuocatur in seruitutem.*
7 *Libertus ingratus ab ecclesia manumissus degradatur.*

1 DE famulis. Seruus † ab ecclesia manumissus ordinari põt.& quod acquirit, post suum obitum erit ecclesiæ manumittentis. quam si accusat, vel contra eam testificatur, libertate priuatur, & ordine. Et ex hac summatione patet, ꝙ sint

sint tria dicta.& sic sunt tres partes. Secunda ibi [aliquid.] Tertia ibi [quibus.] ¶ Not. 1. famulos ecclesiæ post libertatem posse ordinari, & per parochias promoueri. & intellige parochias subditas ecclesiæ, cui seruiuit. & idem in alijs parochijs, vbi necessitas magna subest. quia non reperiebantur idonei. 21.q.1.c.1.in fi.& de re.iur.c.quod non est. & expone, famulis.i.seruis: vt non includat illos, qui simpliciter famulantur, qui à seruis differunt, iuxta no.j.de resti. spo.c.ex parte.in gl.magna.ver. dicebat. & sm Inn. ¶ Secūdò no.ꝙ ec
2 clesiæ † in seruis, quos manumittunt, reseruant sibi ius patronatus in successione, & reuocatione in seruitutem ob ingratitudinem, vt sequitur: aliud in libertis priuatorum, in quibus si manumissores aliquid iuris retinent, ordinari non debent.
3 54.dist.c.quicunq;. ¶ Tertiò no.ꝙ ecclesia patrona † succedit liberto suo in omnibus bonis suis. de quo in glo.1.& j.tā
4 gam post glo. ¶ Quartò no.ꝙ libertus † ecclesiæ non potest contra ecclesiam testificari: nec est hoc speciale in liberto ecclesiæ. quia idem est etiam in libertis priuatorum, qui in memoriam pristini dominij non interrogantur cōtra eos. ff. de quæstio.l.vnius.§.seruus.& C.eo. ti.l.seruos. vtrùm autem ꝓ ecclesia debeant admitti. videtur, ꝙ sic. j. de testi. c. insuper.
5 Contrarium sentit hic Ho. ¶ Quintò no.ꝙ collegium † potest accusari. de quo. j. de simo. c. dilectus. & quod not.in c.
6 graue. de sen.exco. ¶ Sextò no.ꝙ libertus † accusans patronum, vel testimonium ferens contra eum, reuocatur in seruitutem. facit l.qui cum natu maior.§.si libertus.ff.de bo.lib.& 12.q.2.c.octaua.& C.de lib.& eor.lib.l.si manumissus. propter obsequium autem impositum, & non præstitum non redigitur libertus in seruitutem.C.de lib.cau.l.solo. & speciale est hic in libertis ecclesiæ, qui propter obsequium impositū, & non præstitum rediguntur in seruitutem. 12.q.2.c. diaconi.& aliud speciale in libertis ecclesiæ: quia filij eorum astricti sunt ecclesiæ, vt semper sint liberti. 12.qō.2.c.de libertis. In filijs verò libertorū priuatis dic, vt C. de liber.& eo.lib.l. 1.vbi glo.quærit quid iuris, si quis est libertus plurium: an ꝓpter offensam irrogatam vni ex dominis possit reuocari in
7 seruitutem, alijs inuitis. dic vt ibi. ¶ Septimò no. † ꝙ degradatur ingratus libertus ab ecclesia manumissus. concor.12.q. 2.c.epus qui mancipium.& c.octaua. ¶ Oppo.dicitur hic, ꝙ libertus, quod acquisiuit, non potest relinquere: sed debet ecclesiæ remanere. 12.q.3.c.1.& 2.Sol.vt in glo. quæ soluit pluribus modis, & glo.tenet, ꝙ hoc est ideo, quia hac conditione manumissi fuerunt. Inno.intelligit hunc tex.inqnantū dicit, ꝙ ecclesia succedit, quando libertus non habet filios legitimos. Illi enim succederent seruata distinctione, quam hic posuit, & habetur in §.sed nostra. Insti.de succes. libe. liberis autem deficientibus, ecclesia patrona succedet. Host. remittit ad summam eod.titu.§.qualiter seruus possit.ver.licèt.& se.& hæc quæstio procedit in liberis ecclesiæ, qualiter ipsis decedentibus ecclesia succedit. in liberis autem priuatorum quando patronus succedit, & quando non. & quod ius habeat in eius bonis. dic vt in l. 1. C. si in frau. patro. vbi plenè per Cy. vbi etiam tractat, qua actione patronus possit reuocare alienata per libertum, vel filius alienata per patrem: vel econtra. dic vt ibi plenè.

SVMMAE.

1 *Dominus in manumißione, & ante ordinationem potest retinere operas speciales in seruo manumisso.*

NVllus. In seruo, quem quis manumittit, potest spirituales operas retinere. h.d. ad euidentiam huius.c.& totius materiæ esset hic tractandum, quid sit opera.& dic, ꝙ opera est diurnū officium.ff.de ope.li.l.1.Secundò esset quærendum, qualiter opera diuidatur. glo. dicunt, ꝙ in tres species. quædam sunt obsequiales, quædam artificiales. sed Ia. de Ra. dicit, ꝙ non sunt nisi duę species. nam quædam sunt officiales, quæ consistunt in officio, quod habetur sine industria, & doctrina. q̄dam consistunt in artificio, & sunt artificiales: quod habetur per industriam, & doctrinā, vt ff.de leg.3.l.seruis legatis.§.si ex officio. & hæ operæ in quibus cōueniant, & in quibus differāt. & an transmittātur ad hæredes, & quos hæredes, suos, vel extraneos. dic plenè per Cy.in l.liberi, libertæq;. ¶ Not.
1 primò, ꝙ dñs † in manumissione, & ante ordinationem pōt retinere operas spirituales in seruo manumisso: post ordinationem verò non posset. quia in sacro non constituitur seruitus. ff.cōia prædio.l.caueri. Hos. tñ dicit, ꝙ hæc conditio pōt apponi in ordinatione, sicut & in beneficij concessione, de præben.c.significatum.& in manumissione [quia in traditione rei suæ] &c.ff.de pac.l.traditionibus. de quo.44.dist. c.quicunq;. priuatus autem in manumissione serui, ante, vel post an possit imponere operas, & qua actione ipsas petere. dic plenè per Cy.in l.1.C.de ope. lib. ¶ Oppo.& vř, ꝙ dominus non possit retinere operas spirituales, vt d.c.quicunq;. So.vt in glo.1.& in d.c.quicunq;. ¶ Secundò op.de c. ex antiquis. 54.dist. vbi dicitur, ꝙ factus sacerdos ramanet liber. So. vt in glo.magna, quę soluit multis modis. & inter alias recitat opi. Bellendi, qui dixit, quòd ideò hic reuocatur in seruitutem: quia sic deuenit in conuentionem.& idem Phi.& glo. Goff.tñ dixit, ꝙ sine aliqua impositione debet hoc seruitiū dño: sed in seruitutem non redigetur.& de hoc no.54.dist.c. 2.& adde quod not.in l. cum proponas.C. de dolo. & j. de condi.appo.c. 2. vbi de condi. & pactis appositis manumissionj.& quid iuris, si non seruentur.

COnsuluit. Spurij ordinari, vel promoueri non debent. h. d. de modico dubitauit iste; & ideò increpandus. sicut quilibet, qui proponit q.non dubiam, vt ff. ex quib.cau. ma.l.si quis Titio. & l.Domitius. de testa. dubium tñ facit l. spurij. de decur. Sed ibi loquitur in dignitatibus secularibus: secus in ecclesiasticis, secundū Vin. ¶ Secundò no.de quibus instruitur consecrandus, vt nullum seruilis conditionis, bigamos, aut carnales ad ordines promoueat. ¶ Ex quo colligit Host.duo, primū, ꝙ liber pontificalis sit authenticus; ex quo hic allegatur. sic de arbore solet probari per canonem.25. q.5.c.ad sedem. Secundum notabile est, ꝙ sufficit habere mētem verborum: & si non habeantur formaliter verba.1.q.1. c.Marchio.& de iureiuran.§. post quæ.in Cle.

EOlibentius. Manumissus ab ecclesia, vt fiat clericus, & vt ipsi ecclesiæ perpetuò seruiat in diuinis, ad aliā ecclesiam se transferre non pōt. secus si purè fuerit manumissus, vt seruiat.& sunt duæ partes. Secunda ibi [in quo.] Primò no.ꝙ clericalis ordo nobilitat, vt hic. ad idē. j.tit. 2.c. 3.& 4.dist.c. deniq;. sic & aduocatum nobilitat officiū suū. C.de aduo.diuer.iudi.l.aduocati. Sed ille est miles Imperatoris, iste Christi; & ideo præponēdus.40.dist.c. ante omnia. & 11.q.4.c.Iulianus. ¶ Secūdò no. ꝙ in manumissione sufficit cōniuentia dñorū. concor.54.dist.c.si seruus.& intellige dominos serui ecclesiæ epm, & Capitulū, vel ipsam ecclesiam, vel clericos illius ecclesiæ, cui parentes teneantur astricti. ¶ Tertiò no.ꝙ aliud est pacisci de seruiēdo, dū vixerit: aliud de seruiendo simpliciter. quia primo casu tenetur, dum viuit. secundo non.& ex hoc collige, ꝙ indefinita æquipollet vniuersali. de quo in c.vt curam. de elec.lib.6. Collige etiam ex hoc ar.ꝙ pōt quis se obligare ad operas suas in perpetuum. & hoc tenet glo.in l.3.§ ne tñ.ff.de vsufruc. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ pro libertate consequenda quis se potest obligare ad operas spirituales. Sed contra de c.quàm pio.1.q.2.So. vt in glo.Inno.dicit, ꝙ in manumissione potest dñs tenere operas spirituales.s.e.c.nullus.

Mira-

MIramur. Miratur hic Papa, ꝙ seruus ignorante domino factus sub diaconus se nolebat redimere ad instar diaconi: & tñ dño restitutus fuit. quod fieri non debuit: quia idem erit de ipso, quod de diacono sentiendum. nam hi duo ordines, exceptis prohibitis, in onere, & priuilegio ambulant pari passu. vterq; enim tenetur ad horas: vterq; tenetur continere: vterq; ab adnocationis officio abstinere: vterq; eligit:
a & vterq; redimitur, vt in nouella. a

ADDITIO.

a ¶ In nouella. vide c. istud fi. lectum per Zab. hic.

De obliga. ad ratiocinia ordinandis, vel non.

SVMMAE.

1 *Dubitabilia in consilijs prouincialibus sunt proponenda.*
2 *Obligati ad ratiocinia non debent ordinari, non reddita ratione.*

MAGNVS. Episcopus obligatus ratiocinijs, deposito onere, & reddita ratione ordinari pōt: prius verò non. & sunt tres partes. s. qō qōnis, rñsio, & rñsionis approbatio. Secunda ibi [gradus.] Tertia ibi [vniuersi.] ¶ No. primò modū condendi legem. vnus enim proponit, quod est æquum statui, & vniuersi rñdent. s. Insti. de iure natu. gen. & ciui. & ff. ad leg. fal. l. 1. in prin. ¶ Secūdò no. ꝙ pluribus nominibus appellantur illi, qui aliena negocia administrant. Aliqui procur. vt ĩ. de procur. p totum. Alij negociorum gestores, vt illi, qui sine mandato. ff. & C. de neg. gest. Alij tutores, vt qui bona, & personam pupilli tuētur. l. 1. & per totum. C. & ff. de tutel. Alij curatores, puta pupillorum, adultorum, absentium, prodigorum, debilium vt furiosorum, vt in ti. de cu. fu. & ff. de cu. bo. dā. Alij actores ciuitatis, & municipum, siue sindici. Alij orphanotrophi, & similes, de quibus in Cle. 1. de relig. do. Alij œconomi, vt qbus res ecclesiastica gubernanda mandatur, vt l. iubemus. §. œconomus. de epi. & cle. & 1. q. 2. c. saluator. Alij aduocati, vt C. de aduo. di. iudi. huius tñ nominis narratio in dispositiōe nō vitiat de iure canonico. ĩ. de procura. c. peccato. Ista aūt officia præsertim tutelæ, & curæ an clericis sint permissa, vide in Spec. de tut. §. generaliter. ver. item opus. & ver. seq. ĩ. ne cle. vel mo. per totū. & 21. q. 3. c. 1. & 2. ¶ Tertiò no. ꝙ dubitabilia
1 † sunt in consilijs prouincialibus proponenda, & statuenda. ĩ. de accu. c. sicut. & in Authen. de sanc. epis. §. vt aūt om-
2 nis status. colla. 9. ¶ Quartò no. ꝙ obligati † ad rōcinia non debent ordinari, nō reddita rōne. per hoc tñ nō intelligas ꝓhibitū, ꝙ clerici obligati ad aliquā administratiōnē reddendā, nō possint eligi: nā possunt. ratio differentiæ est. quia his, quorū negocia gerunt, in primo casu generatur p̃iudiciū ex mutatione fori. In secundo non. & intellige tex. vt iacet de obligatis ad ratiocinia: sed obligatus ex causa mutui, vel simili ab ordinibus non arcetur, vt ĩ. dicam. ¶ Quintò no. ꝙ post redditam rationem possunt ordinari. Idem post datos fideiussores idoneos. ff. de mu. & ho. l. prætor. §. debitor. an ergo tempore ordinationis quilibet possit opponere contra eos istam excep. & hoc verum, si administrauerunt bona pupillorum, vel absentium: sed si præsentium, non admittentur alii, præter ipsos, quorum administratores sunt, nec ipsi nisi infra tempus. c. 1. de elec. lib. 6. & fortè nōn solū impeditur ordinum collatio propter rationem non redditam: sed ēt impediretur ista de causa executio sententiæ corporalis, vt no. Bar. in l. seruus vni. ff. de leg. 1. & l. seruus legatus. §. ferno. e. ti. & in l. fi. §. 1. de publi. per Bar. ¶ Sextò no. ꝙ isti administratores post redditam rationem debent postulari: ergo non eligi. 61. dist. c. Osius. de quo. s̃. de postu. c. vlti. & intellige, ꝙ debent postulari à iudice, sub quo debent reddere rōnem. C. de epi. & cle. l. officialis. vocatis his, quorum negocia gesserunt, & quia ex promotione illorum lædi possunt, ar. ff. de adopt. l. nam ita diuus. & de offi. archi. c. ad hoc. §. fi. & solus consensus illorum, quorum negocia gesta sunt, videtur sufficere. 64. di. c. quicūq;. gl. magna latius exordiendo materiam distinguendo prosequitur, qñ ratiocinijs obligati possint promoueri, vel non. & quia glo. prosequitur de obligatis ad ratiocinia tm̃, quærit Io. An. quid de obligatis aliter, quā ad rationem reddendam. pone enim, ꝙ aliquis est obligatus cum iuramento ad aliquod seruitium, puta ad librum scribēdum, an possit religionem ingredi, no. 51. dist. c. præterea. & in spec. de sta. mo. ver. 29. Inn. super hac rubrica dicit, ꝙ obligatus seruire, scribere, vel ciuitatem regere: si non in fraudem obligationis, sed sola Dei charitate religionem ingreditur, valet ingressus: quia qui spiritu Dei ducitur &c. de regu. cap. licèt. hoc autē casu quomodo satisfiet creditoribus, quibus scribere, vel seruire tenentur? dicit ipse, ꝙ satisfit de bonis, quæ habebant tempore ingressus, vel postea obuenerunt. 19. q. 3. c. si qua. & de epis. & cle. l. Deo nobis. §. 1. & casu quo tenentur ad factum (vt scribere, vel aliud opus facere) salua regula, & officio non neglecto, satisfaciet de illo, ar. 91. dist. c. clericus. an autem de operis suis debeat deducere primò expensas, ne sit monasterio onerosus. tenet Hostiē. ꝙ non, saluo eo, quod no. in summa. & vide quod no. 50. dist. c. legem. & dicto c. quicunq;. ¶ De obligatis autem causa pignoris, & de filijs vsurariorum, & de eo, qui iurauit ad tempus soluere, vel facere: an ordinari possit, vel profiteri, not. Host. in summa e. c. §. peuul. & vlti. ¶ Vltimò Ioan. And. hic plenè disputat quæstionem vulgarem de laico, qui post conuentionem coram seculari iudice efficitur clericus: an iudex secularis, non obstante clericatu superueniente, possit contra eum procedere. super hoc recitat multorum opi. & primam Goff. quam ponit. s̃. de rescrip. c. eam te. qui arguit primò ex multis iuribus, ꝙ status mutatio non liberet istū, quo minus possit conueniri corā iudice seculari, postquàm obligatio erat contracta. ff. de iuris. om. iudi. l. cum quędam. 54. dist. c. ex antiquis. & c. frequens. & c. si seruus. & de diuor. c. gaudemus. in fi. In contrariū allegat. c. si quis iam translatus. 21. q. 2. 50. dist. c. ferrū. & l. non distinguemus. §. sacerdotio. de arbi. de vaca. mu. l. penul. §. vlt. cum simi. & in summa huius ti. tenet idē Gof. ꝙ coram primo iudice conueniri possit. Idem Vin. dicens, ꝙ etiā iudex laicus exequetur sententiam. ita no. in c. at si clerici. ĩ. de iudi. per l. si quis postq̃. ff. de iudi. & de foro comp. c. proposuisti. vbi idem tenet Ho. Idem determinauit Bar. Brix. 3. q. c. venerabili. Et pro istorum opi. facit l. 2. in prin. de excu. tu. ff. de adul. l. diem. §. 1. & de epis. & cle. l. officiales. ¶ Secūda fuit opi. Io. de Deo. distinguentis in rub. de priui. cle. in fi. vbi dicit, ꝙ prædictorum opi. est vera in ciuili. secus in criminali. 6. q. 1. c. de persona. cum simi. ¶ Tertia est opi. quorundā tenentium totum contrariū indistinctè, scilicet ꝙ nullo modo factus clericus possit conueniri coram iudice laico super delictis, vel obligationibus primò contractis, per dictum §. sacerdotio. & de re mili. l. qui cum §. reus. & de accu. §. hos accusare. §. hoc beneficio. & de excu. tu. l. idem Vlpianus. & l. spadonem. & l. iurisperitos. eo. ti. Item quia lite pendente deuenit ad casum, à quo non poterat inchoari, ergo &c. vt no. in reg. factum legitimè. de reg. iur. lib. 6. ¶ Item si fugiens ad ecclesiam habet immunitatem, vt ĩ. de immu. ec. c. inter. multò magis clericus factus vocatus in sortem Domini. Item declinatorla nouiter orta potest opponi post litē contest. sed iste est de illis, ergo &c. pro hac parte facit 14. quæst. 6. c. comperimus. & hoc tenet Phi. infra de fo. compe. c. vlti. & ibi Fran. Vercel. & pro hac parte bis fuit Bononiæ disputatum, & determina-

tum.& placet idem Archi.11.q.1.c.1.propter ordinem impſſum,ꝑcipue vbi de pœna corporali agitur.¶ Quarta eſt opi. aliorum dicentium,quòd proxima præcedens opinio eſt vera.ſ.ꝙ factus clericus conueniri non poſſit coram iudice laico de delicto ante commiſſo,vbi bona fide cauſa reipublicæ non poteſt accuſari:ſed ſi in fraudem bene poteſt.& hãc opi. tenet Dy.in l.idem Vlpianus.ff.de excu.tu.præſumitur autẽ fraus,ſi iam erat accuſatus,vel in crimine deprehenſus,ar.de reb.eo.q.mor.ſi.cõſci.in l.fi.& de renũ.l.fi.¶ Quinta eſt opi. Gul.qui tenet partem primam,& ſecundam in Spe.tit.de reconuen.in prin.¶ Sexta eſt opinio Io.An.hic,ꝙ in ciuili,vel criminali factus clericus non poſſit perſonaliter diſtringi per iudicem ſecularem,vt capi,& in carceribus detineri: vt ſic clericatus ſuperueniens exemerit perſonam quò ad omnem manus iniectionem,vel diſtrictionem.Sed realis executio fieri poterit per iudicem ſecularem,qui inchoauit: vel ſic clericatus ſuperueniens non exemerit cãm à iuriſdictione iudicis laici quò ad ipſius proceſſum,& inſtantiam finiendam,& realiter exequendam.& quæ dicta ſunt de clerico, hñt locum in profeſſo.ad hoc facit de pœni.di.1.c.his auctoritatibus.& quæ dicta ſunt de perſona, perſonali diſtrictione non ſpectante ad iudicem ſecularem,non habent locũ, qñ in carcere ſecularis iudicis exiſtens ibi profiteretur,vel ordinaret. quia hic eſt præuenta cauſa,& perſona,& poſſet contingere deluſio iuſtitiæ.ad hoc adducit Io.And.no.per eum.j.de cel.miſ.c.ſanè.ſuper ver.apud oẽs.de iſta q. vide etiam plenè per Bar.in l.1.ff.de pœnis.vbi dicit,ꝙ prædicta ſunt vera in veris clericis,& religioſis.ſecus in militibus Gaudentibus, vel Bechetis.quia iſti propriè non ſunt perſonæ eccleſiaſticæ,& habent accidentia ſine ſubiecto.& eſt potius quædam apparẽtia in habitu,quàm exiſtentia, & realitas in effectu. ita dicit Bal.in l.officiales.C.de epi.& cle.pro quo dicto facit c.quanto.de conſue.& vide in d.l.officiales.plenè per eum,qui ſentit idem,quod Ioan. An. in ſubſtantia: licet clarius per Old. conſ. quarto.

De corpore vitiatis.

Viso de impedimento obligationis ad ratiocinia,de impedimento corporis videamus.habetur.55. diſt. per totum. & diſt. 49.huic rubricæ conuenit de cle.ægro.& c.inter cañ. de ele. vbi de eo, qui laborat morbo epileutico non confirmando.

SVMMAE.

1 *Amiſſio partis digiti non impedit ordinandum.*
2 *Duellum cenſetur graue delictum.*

De presbytero. Presbyter, qui in duello digiti partem amiſit,ex diſpenſatione ſui epiſcopi põt in ſuo ordine miniſtrare.ponit factum,de quo reſpondet, illud aggrauans, ibi[reſpondemus.] ¶ No.primò de duello, quod eſt hodie reprobatũ, & omnis purgatio vulgaris.2.q.5.c.conſuluiſti.& c.ſe.& de purga.vulg.per totum.¶ Secun-
1 dò no.ꝙ amiſsio † partis digiti non impedit ordinandũ. & non intelligas de pollice, vel de indice,ſecundũ Hoſt.j.eo.c.fi.& intellige,ꝙ non poteſt celebrare ſolemniter ſine ſcandalo. In priuato ergo poſſet eũ permittere celebrare.j. de clepe.c.tuæ.Item an ſit futurum ſcãdalum,necne,recurritur ad
2 arbitrium epiſcopi.j.c.proxi.¶ Tertiò no.ꝙ duellum † reputatur graue delictum,& tñ poteſt eps diſpenſare.50. di.c.nõ confidat.& j.e.c.ſignificauit.ſuper vlt.glo.per Io.An.cũ corpore aũt vitiatis non poſſet eps diſpenſare, vt d. c.ſignificauit.& in c.non confidat.præalleg. ¶ Opponit glo. de can. ſi poſt acceptum.51.diſt.So.vt in ea.Hoſt.hic dicit,ꝙ ſi quis ſe defendendo,vel ſociũ, gladium ſumpſerit, dũmodo homicidium,vel membri truncatio non interuenerit,tutus eſt.quicquid dicatur per decret. dilecto.j.de ſent.excom.lib.6. tunc enim probabiliter videtur poſſe homicidium excuſari.de homicidio.c.2.& in cle.ſi furioſus.

SVMMAE.

1 *Filius canonici promoueri non debet.*
2 *Oculum maiorem habens,quàm alius ſit,an impediatur ordinari.*

Cum de tua. Habens in oculo maculã,quæ inducit magnam deformitatem, etiam ad epiſcopatum poterit promoueri. Et primò ponit duos obiectus contra electũ.Secunda ibi[verum] circa vtrãque prouidet. ¶No.pri-
1 mò,ꝙ filius † canonici promoueri non debet.& aduerte, qa canonicus poteſt eſſe maior ſeptẽnio. & ſic in minoribus, vt in c.ex eo.j.de ele.li.6. ergo patet, ꝙ filius canonici eſt illegitimus: vñ nõ legitimat̃ per ſequens mr̃imonium cũ cõcubina cõtractũ.cuius contrariũ diſputauit Io.An.vt patet in reg.ſine culpa.Sed aliter Ry.Ma. ¶ Secundò no.an macula impediat promouendum,cõmittitur iudicis arbitrio.dicit Ia.Bal. ꝙ ſi macula ſine ſubtili inſpectione ſe offert viſui, facit irregularitatem:aliàs non. ¶ Tertiò no. ꝙ ſuper obiectione defectus in iudicium deducta poteſt ſuperior diſpenſare lite pendente.de quo dic, vt no. ſ. de elec.c.dudum.& intellige, ꝙ cum electo in epiſcopum ſolus Papa diſpenſat, ſecundùm Inno.& Hoſt.de fil.presby.c.fi.& facit quod no.Io.de æta.& qua.c.à multis.& vide quod no.Hoſt.in ſumma de fi.presby. §.fi.ver.vel dic,ꝙ nimia.&.ſe. ¶ Quærit glo. quid ſi quis ha-
2 bet maiorem † vnum oculum,q̃ alium, vel ambos eminẽtes. dicit, ꝙ non impedit ordinandum, vt l. qui clauum. §. 1. de ædi.edic.Io.An.dicit hoc relinquẽdum arbitrio iudicis.poſſet enim eſſe tanta eminentia,ꝙ impediret.idem Vin.j. eo.c. fi.facit quod no.Io.55.diſt.c.ſi quis infirmitate.Idem dicas, ſi haberet ſex digitos in manu.de ædi.edic.l.Offilius.& hoc verum,ſecundùm Vin. ſi non incommodatur vſus manus ꝓpter eos:aliàs erunt in redhibitione.ff.de ædi.edic.l. ſi boue. §.1.quid in lingua.diſtingue an perfectè loquatur,an non.ff. eo.l.ſi cui lingua. dicit Hoſt.ꝙ quicquid dicant leges,quæ cõſiderant ſolum impedimentum vſus membri,vel augmentũ, nos conſideramus diminutionem,deformitatem,& ſcandalum.nam lex vetus tales repellebat, quæ moraliter exponitur.49.diſt.c.1.

SVMMAE.

1 *Monachus dicitur Deo militare.*
2 *Iura aliquando fauent.*

Ex parte. Sectus in cunabilis licitè promouetur.Et ſunt duæ partes. primò ponitur monachi petitio.Secunda ibi[ſanè]rñdetur,arguẽdo primò à prohibitis.Secũdò à permiſsis. ¶No. hic Io.An.ꝙ procemio huius Decre.ſemper vtit̃ curia [ſanè petitio]&c.& Hoſti.reprehendit nimiã ſolẽnitatem, quæ ſeruatur in illa,vt quaſi videatur renouatus titu.C.de formu. & auaritia illas formantium hoc inducit, cum deberet ſufficere ſimplex facti narratio.de iudi.c.dilecti. ¶ Secundò not.ꝙ
1 monachus † ſicut clericus,dicitur militare Deo.ſ.tit.2.c.li-
2 bentius. ¶ Tertiò no. ꝙ quandoq; iura † magis ſubueniunt in neceſsitate poſitis,quàm affectantibus, ſeu ſpõte ad actũ proſilientibus.facit l.ſi fideiuſſor.§. ſi neceſſaria. ff. qui ſatiſ. cog. & aliud in tribus tutelis coactè ſuſceptis, aliud affectatis,vt ff.de exc.tu.circa hoc quærit Ioan. And. quid de beato Marco,& quid de Origene, qui amputauerũt ſibi pollicem, vt indigni eſſent ſacerdotio, vt in prologo Marci. dic illa non

non trahenda ad cõsequentiã, vt no. 55. di. c. si quis. ¶ Quartò collige, ꝙ existens in cunabilis non dicitur habere iudiciũ animi, & est ar. contra testimonium adulti, qui dicit se aliquid vidisse in minori ætate: sed si tũc erat doli capax, valet eius testimonium, sm̃ Lau. & Io. 37. di. c. relatum. nisi esset tale factum, in quo à principio requireretur ætas perfecta, sm̃ Ac. qui hoc no. ff. de testi. l. 3. §. lege. & ff. de test. i l. ad testiũ. §. 1. & in Spec. de teste. §. 1. ver. sed nunquid pubes. ¶ Quintò no. Ioan. An. quòd istos sectos appellat l. spadones, quasi spata amputentur virilia. ita natum vocat castratũ, quasi castè natum, & est differẽtia inter istos, vt patet. ff. de li. & post hu. l. 6. §. 1. & de verb. sign. l. spadonem. & re mili. l. qui cum vno. vbi natus cum vno testiculo, militare potest. sed clericalis militia nec spadonem respuit, nec castratum: imò optat Hosti. & ego cum ipso, ꝙ omnes clerici tales essent. ita dicit Io. An. ¶ Quærit glo. quæ est ratio, quare isti, qui se sponte abscindunt, perhibeantur ordinari. dicit quòd multiplex. Prima quia sui homicida. Secunda, quia nimis crudelis præsumitur. Tertia quia alienum inuadit: cum non sit dominus membrorum suorum. Quarta. quia ille solus eunuchus placet Deo, quem facit non necessitas, sed voluntas. 33. q. 5. c. tunc saluabitur. Quinta quia videtur Deum redarguere, ꝙ plus in eo creauit, quàm sit opus. 55. di. c. ab exordio. Item ꝙ si sibi nõ parcit, mihi, vel tibi quomodo parcet? Et aliquę ex prædictis rationibus inferunt, ꝙ si quis ex indignatione traxit sibi dentẽ, vel se grauiter vulnerauit, cẽsetur irregularis. & idẽ si non mẽbrũ: sed vñ partẽ amiserit. 55. di. c. q partẽ. & hoc verũ, si amissio illius partis deformitatẽ gñret, vel scandalum, vel reddat ipsum inhabilem ad officium exequẽdum. Inno. & Hosti. circa istos, qui in se sæuiunt vulnerãdo, vel partem membri mutilando: ꝙ si de hoc est orta infamia, non possint promoueri sine dispensatione, si sit notorium: aliàs possint sine dispensatione, si hoc occultum. no. etiam Ioan. And. ꝙ si quis est abscissus, non habet necesse carnem illam, vel puluerem reseruare, vt dicunt vulgares. no. 3. quæst. 8. c. tria.

Significauit. Sacerdos, qui sine causa virilia fecit sibi abscindi, credẽs inde mereri, de dispensatione episcopi suum officium præter altaris ministerium poterit exercere. Et in prima factum, & in secunda conditionale mandatum. Secunda ibi [quo circa.] ¶ No. primò, ꝙ iste credidit inde placere Deo, vnde displicuit. hinc dicitur.

Displicet imprudens, vnde placere studet.

¶ Secundò no. ꝙ iste, qui se fecit abscindi, non potest exercere altaris ministerium, nec tãquã diaconus, nec tanꝙ subdiaconus. de cõsecra. di. 2. c. tribus. ¶ Tertiò no. ꝙ põt eps dispensare cum tali in officio sacerdotali, prætereꝙ in altaris ministerio. ꝙ aũt aliud sit sacerdotis officiũ, ꝙ altaris. dicit gl. ꝙ est multiplex. s. baptizare, pœnitẽtiã dare. &c. super hoc adde quod no. 50. di. c. qui sub gradu. & 1. q. 1. c. ex his. §. ex his verbis. in gl. sed cũ eps. ¶ Quærit vl. gl. an eps possit cum isto dispensare propria auctoritate. videtur, ꝙ non, ꝓ hunc text. qui dicit [auctoritate nostra, & tua.] gl. tenet, ꝙ possit in alijs officijs sacerdotalibus, non in Missa. & hoc videtur placere Hostien. quidam dicunt, quòd in casu huius. c. possit eps dispensare: quia motus propter Deũ, licèt stultè. sed Inn. plus placet, ꝙ siue faciat sibi abscindi propter licitam causam, siue illicitam, semper sit irregularis: sed facilius dispensetur cum eo, qui propter simplicitatem hoc fecit, & dispẽsatur ꝑ Papam, non per epm̃. 50. di. c. nõ cõfidat. & hoc placet Gul. Na. solus ergo Papa dispensat cum corpore vitiatis, vt no. In no. in c. cum æterni. ꝭ. de re iudi. li. 6. Hosti. remittit ad summam. eo. ti.

S V M M AE.

1 *Abscissio membri causa necessitatis non meretur pœnam.*

Ex parte. Sacerdos, qui ex iusta cã virilia sibi fecit abscindi, potest, vt prius, sacerdotale officium exercere. ¶ No. 1. ꝙ abscissio [1] ex causa necessitatis, non meretur pœnam. quia necessitas non arctatur lege. de reg. iur. in 6. c. necessitas. & facit ad. q. statuti, ꝙ qui extraxerit sanguinem in palatio, puniatur maiori pęna: quòd barbitonsor, qui fleubotomauit aliquem in palatio infirmum non puniatur: licèt statutum indistinctè loquatur. ad hoc facit l. penul. ff. ad exhiben. & ibi de hoc per Doc. licèt enim nullus possit sibi membra abscindere, cum non sit dominus membrorum suorum, vt l. liber homo. ff. ad leg. Aqui. tamẽ propter sanitatem corporis hoc potest, vt hic. nam resecandæ sunt putridę carnes &c. Et no. hic Inn. ꝙ non potest leprosus agere, nisi constituat procur. ad hoc de iudi. c. intelleximus.

Exposuisti. Mutilatus manu, si promotus fuerit in abbatẽ, ab abbatia deponetur. communis diuisio. Secũda ibi [nos igitur.] ¶ No. primò, ꝙ mutilatus manu non potest ordinari. Idem si parte manus, ita ꝙ impediretur executio officij, secundùm glo. aliàs secus. & idem dicit Host. in parte linguæ, quæ non obstat, vbi non impediat organum, vel loquelam. nam balbus, vel blezus, & qui tardius loquitur, sanus est. vt ff. dẽ ędi. edic. l. Offilius. §. fi. & intellige hunc tex. ꝙ eps promouit istum in abbatem confirmãdo. de æta. & qua. c. tuam. non autem ordinando: aliàs bene fecisset eps: secus si perpendisset de carentia manus in benedictione manuũ. sed Ho. dicit, quòd per foramen cappæ traxit vnam manũ, & eandem per idem foramen traxit reuolutam. & sic decepit epm̃. ex quo colligit Host. ꝙ eps debet diligenter videre, & palpare singula membra ordinandi, memor prouerb. 26. Diligenter attende vultum pecoris tui. & quia quidam habent pedes ligneos, consulit, ꝙ illum faciat discalciari, per quæ caueat, cui talia cõmittat. 24. di. c. qm̃. ¶ Opponit gl. & videtur, ꝙ quantuncunque iste fuerit mutilatus, possit eẽ abbas, qui non remouetur ab abbatia, propter irregularitatẽ. s. de æta. & qua. c. tuam. & 16. q. 1. c. legi. Sol. vt in glo. quæ tenet, ꝙ irregularis non possit esse abbas. Non obstat c. legi. quia non loquitur de abbate, sed de monacho, inquantum dicit, ꝙ non requiretur personæ regularis integritas. Ioan. & Inn. dicũt, ꝙ non, propter irregularitatẽ, ꝑ quã nõ remouetur abbas, secundùm eum: sed remouetur propter peccatum taciturnitatis, propter quod non habet executionem ordinis sic suscepti. s. de renũ. c. nisi. §. personæ. tenetur enim promouendus confiteri crimina, de quibus confessus est, vel conuictus, vel aliàs sunt notoria. 50. distin. cap. si ille. ad alia non tenetur: sed securius est, ꝙ confiteatur, & dispensetur, vt vlterius accusari non possit. nam aliàs posset. 24. distin. c. si. Item sm̃ Hostien. tenetur prodere illa, quæ post pœnitentiam impediunt ordinis executionem, quæ alle. in prealle. cap. nisi.

Thomas. Carens vngula pollicis, dummodo sit fortis in pollice, ad sacerdotium licitè promouetur. hoc dicit. primò ponit monachi casum. Secundò conditionale mandatum, ibi [quo circa.] ¶ No. primò, ꝙ textus iste loquitur de pollice. qui ẽ digitus grossus, sic dictus, quia inter ceteros pollet virtute, & potestate. ¶ Glo. magna aggreditur hic materiam tituli, quando corpore vitiati possint ordinari, vel nõ. & distingue, aut sponte, aut iusta causa interueniente timore lepræ, vel alia. & si ob iustam causam, aut est sequuta deformitas, aut non, vt in glo. & nouella.

Sequitur Arbor Bigamiæ.

Deus unũ prin
cipium.
Pater generãs.
1
Matrimonium
Adæ, et Euæ in
Paradiso con-
tractum. 2.
Matrimoniũ in-
ter eũ, & Beatã
Mariã Virginẽ
3.
Filius genitus,
& existens.
Matrimonium
Iesu filij Dei vi
ui, & Ecclesię.
4.
Matrimonium
Petri, & sacer
dotij siue Eccle
siæ. 5.
Matrimonium
Episcopi, & Ec
clesiæ. 6.
Matrimonium
vnitatis fide-
lium. 11.
Spiritus sanctus
ab vtroque pro-
cedens.
Matrimonium
sacerdotis, &
Ecclesiæ. 7.
Matrimonium
bonæ operatio-
nis, & fidelis
animæ. 10.
Matrimonium
Dei, & fidelis
animæ. 9.
baptismi, & fi
delis animæ.
8.
Vinculũ infer-
ni, et diaboli per
superbiam con-
tractum.
1.
Vinculum ho-
minis, & pec-
cati. 2.
Vinculum in-
ter infidelẽ ani-
mam, & diabo-
lum. 3.
Vinculũ inter
diuersas hære-
ses, & errores,
& diabolũ. 4.
Vĩculũ inter di
uis. hereticorũin
sim. colligatã, et
inicuo sub pn ipi
gehẽnæ subditã.
5
Hęc est
Arbor
Bigamię.

De Bigamis.

QVIA inter cæteras irregularitates bigamia reputatur, ideo &c. & quæ sit ratio, quare bigamia reputetur irregularitas, no. quatuor rationes. 26. di. in summa. repetitur hæc rub. in 6. & conueniunt multa iura huius voluminis. &c.

VT Bigami. No. primò, ꝙ pœnitentes non possunt ad sacerdotium promoueri. similiter nec mariti repudiatarum, hoc est, dimissarum ob cām fornicationis. 50. dist. c. si quis viduam. Pe. dicit, ꝙ repudiata dicitur, quæ propter consanguinitatem, vel aliam iustam cām iam cognita dimittit. & de maritis ancillarum no. 34. dist. c. si quis viduam. & quæ sit ratio, ibi vide, & no.

SVMMAE.

1 *Ordinantes bigamos priuantur potestate, & officio ordinandi.*
2 *Pœna bigami ordinati.*
3 *Superior cum ordinatore bigamum dispensare potest.*

SVper eo. Cum bigamo, qui ordinatus est ad sacros, non dispensatur. & ordinator priuabitur potestate ordinandi, nisi cum eo
1 fuerit dispensatum. ¶ No. primò, † ꝙ qui ordinant bigamos, priuantur potestate, & officio ordinandi: non ergo poterunt
2 episcopalia exercere. de ordi. ab episcopo. c. 1. ¶ † Secundò no. pœnam bigami ordinati: quia ordine sunt priuandi. quod expone, & executione ordinum. recipiunt enim bigami caracterem, vt dicit glo. ¶ Tertiò no. ꝙ cum ordinatore facilius dispensatur, quàm cum ordinato. quia in ordinatore fuit culpa: sed in ordinato est culpa, & irregularitas. & sic soluitur contra de c. 2. ad fi. de transla. ¶ Quartò no. ꝙ contra Capitulum dispensare non licet. prohibet enim Apostolus bigamos ordinari. ad Thymo. 1. & primæ ad Thy. 2. c. vtrùm autem habeat hoc locum in Papa: vt contra Apostolum dispensare non possit, tenet glo. magna in fi. ꝙ possit: sed non episcopus. de quo no. 39. dist. c. lector. Et casus, in quibus Papa dispensare non possit, no. Spec. in titu. de lega. in tractatu dispensationum. §. nunc. ver. vlti. episcopus verò cum verè bigamo non dispensat in ordinibus, etiam in minoribus, per c. 1. ĵ. eo. lib. 6. & ibi per Fran. Vercel. & vide per Host. in summa huius titu. §. fina. & hic tenet, ꝙ possit Papa cum bigamo dispensare. quia irregularitas, quæ prouenit ex bigamia, non procedit de iure naturali, sed positiuo. quod patet; quia verum ordinem recipit, vt prædixi. quod non esset, si id esset de ipsius essentia. circa illa verò, quæ sunt iuris positiui Papa multum potest, vt no. Io. And. ĵ. qui fi. sint legi. c. per venerabilem. super glo. 2. Nico. tñ Turiosus dixit, & malè, ꝙ non plus recipiebat ordinem, quàm asinus. quod non placet, vt dixi. ¶ Quintò no. ꝙ cum ordinatore bigami potest supe-
3 rior † dispensare. & pro superiore intelligo Papam, maximè si crimen est notorium, secundùm Hostien. qui hic dat pro regula, ꝙ in omni casu, in quo meretur episcopus depositionem, ad solum Papam spectat dispensatio, ad quem spectat depositio. 3. q. 6. c. quamuis. & c. multum. & c. dudum. eius. n. est soluere, cuius est ligare. de ma. & obe. c. cum inferior. de transla. c. 2. & sic non obstat, ꝙ posset obijci, Papā id sibi nō reseruasse. de senten. excō. c. nuper. pro Host. facit de temp. ordi. c. literas. & c. dilectus. ¶ Quærit gl. quæ incipit. no. quot modis dicatur bigamus. dic, vt in ea. & 32. distin. c. nemo. & Goff. in summa huius titu. §. item pone. & per Host. in sum. eo. titu. §. 2. & 3.

DE bigamis. Bigamus vxore viuente, vel mortua, non ordinatur. hoc dicit.

SVMMAE.

1 *Papa in dubia quæstione arguit ad vtrāq; partem.*
2 *Bigamus aliquando quis non est: & tamen censetur tanquàm bigamus.*

SVper. Qui mortua vxore promotus ad sacros cum secunda de facto contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit, licèt bigamus nō sit. hoc dicit. Et primò ad casum propositum allegat pro vna parte. secundò pro contraria. tertiò soluit. secunda ibi [licèt
1 obuiet.] tertia, ibi [licèt autem.] No. ꝙ Papa † in dubia quæstione arguit ad vtrāq; partem, quia super dubitabili debet lex fundari, & in dubio intelligi. vt l. quod Labeo. ff. ad Carbo. & l. 1. in fi. ff. ad mu. ¶ Secundò no. quandoq; non attenditur iuris effectus, sed intentio, vt in casu nostro: vbi punitur conatus, etiam non secuto effectu. Item si mulier contrahit infra tempora luctus, notatur infamia de iure ciuili: licèt matrimonium non teneat, vt l. quid ergo. §. 2. ff. de his, q no. infa. Idem in eo, qui curauit corrumpere seruum, licèt non corruperit, vt l. si quis seruo. C. de fur. punitur ergo affectus, licèt non sequatur effectus, vt ibi. & per Cy. in l. si quis non dicam rapere. C. de epi. & cle. In contrarium tamen faciunt multa iura, quibus cauetur, ꝙ non sufficit fieri de facto, vt l. 1. §. fi. ff. quod quisq; iur. ibi [quid enim obfuit conatus, cū iniuria nullū habuit effectum.] ad idem l. hæc conditio. ff. de cōdi. & demon. vbi conditio, si nupserit, intelligitur de iustis nuptijs, non iniustis, vel immaturis. Et hæc materia, an sufficiat, si fiat de facto. pōt intelligi multis modis. aut. n. q̄ris quò ad delicti punitioné. & loquit hic, & d. l. si quis seruo. aut quo ad pœnæ descendentis ex contractu cōmissionem. & dic ꝑ Cy. in l. ea quidem. C. si man. ita fu. alie. & l. quidam cum filium. de ver. obli. aut quò ad pœnæ euitationé. & dic, vt l. mulier. de condi. insti. & l. continuus. §. cum quis. ff. de verb. obli. per Bar. & tangit Bal. in l. vbi pactū. C. de transac. Secundò ꝙ cū ex vna pte versat veritas, ex alia opinio, est veritas ꝓferenda. & sic opinio veritati ꝓfertur. de quo multa iura pro & cōtra. in gl. cui adde aliā. ĵ. de do. inter virū & vxo. c. plerūq;. vbi disputat, an si manente matrimonio putatiuo mulier retenta in figura matrimonij fornicetur, perdat dotem: sicut si fuisset verum matrimonium. veritate. n. considerata, videtur ꝙ nō; quia nō est matrimonium: sed attenta opinione vr̄, ꝙ sic propter effectum cum opere subsecuto. Et hāc partem tenet ibi glo. ꝓ qua optimè l. 3. §. 1. ff. de dona. inter vi. & vxo. vbi donatio prohibita inter virum, & vxoré, intelligitur etiā prohibita in matrimonio reprobato à iure: ne sit melior eorum cōditio, qui deliquerunt. & faciunt hęc ad q. si quis interficit nō legitimè exbannitū: an puniatur, vel sit tutus vigore statuti ꝑmittentis exbannitū occidi. de qua per Bar. in l. fi. ff. de adul. facit etiam. ad q. an testis, cuius dictum nō valeat (quia fortè non iurauit, vel parte non citata) possit si falsum deposuit, accusari de falso, de qua per Bar. in l. si quis legatum. ff. de fal. & eadem est qō in notario, qui fecit falsum instrumentū carens solemnitate, tangam. ĵ. ¶ Tertiò no. rationé decisionis. nam quātū in ipsis fuit, matrimoniū contraxerunt: licèt matrimoniū fuerit nullum. & intellige, ꝙ fuit nullum, propter consanguinitatem, votum, affinitatem, vel aliā similem cām. omni. n. casu contractum de facto, carnali copula subsecuta, inducit bigamiā; vnde si habens vxoré legitimam, illa mortua contrahit cū scd̄a: si non tenet istud scd̄m m̄rimoniū, nihilominus bigamus est cēsendus. sed nunquid est hoc verū, si ue iste bona fide, siue mala cōtrahat cū ista scd̄a. Archi. tenet, ꝙ si ignorabat defectū, nō incurrit bigamiā. & intelligit hūc tex. in illo, qui fuit in culpa. & ita no. 34. dist. c. cognosci

mus.& eo.tit.c.vno.lib.6.Io.An.tenet hic contrarium. & dicit, ꝙ satis est, ꝙ habuerit affectum coniugij. & iste affectus consideratur cum opere subsecuto. pro hoc facit, quia publica honestas inducitur ex matrimonio: quod non licet, dummodo teneat ex consensu. ꝯ. de spon.c.vno.lib. 6. ergo idem in isto matrimonio carnali copula consummato. nam bigamia etiam ex actu meritorio qñq; contrahitur. ꝯ. de spon.c.
2 inter opera. ¶ Quartò no. † ꝙ qñq; quis non est bigamus, & tanquàm bigamus est censendus. sic quandoq; quis non est fur, tenetur actione furti, vt not. in l. serui, & filij de fur. & C.eo.ti.l.si quis seruo.licèt enim non sit bigamus secundū iuris regulas: tñ est bigamus fictione iuris, & ex mente: vnde pœna legis tales amplectitur.ff.de adul.l. hæc verba.cum si. glo.tertia tractat, vtrū puniatur affectus, si non sequitur effectus.de qua materia plenè per Cy.C.de episco.& cle.alia gl. magna, quæ incipit hic collige. tractat materiam, an opinio præferatur veritati: vel veritas opinioni, allegat iura pro, & contra.& dic, vt l.is, qui putat.ff.de acqui.hære.& aptat istud generale ad materiam vltimarum voluntatum, puta si instituo quem credo liberum, cum sit seruus: vel ecõtra seruum, cum sit liber, cui acquirat, an vt testator putauit: an verò, vt veritas se habebit.de quo dic, vt l.cum proponas.C.de hære.insti.& l.paterfa.ff.eo.tit.& l.cum quidam. de iure delibe. Io.And.ponit hic versus, in quibus scilicet opinio præferatur veritati.

Testamenti fauor, odium, sententia, proles.
Ex istis causis præfertur opinio veris.

facit l.Barbarius.de off.præ. In materia verò maliuolorum, an præferatur opinio veritati: vel veritas opinioni. disputat de hoc Io.An.quęst.de illo, qui interfecit clericum bānitum à iudice seculari, qui laicus putabatur, an occidens excuset à pœna. hanc quæstionem ponit in reg.quod quis.de regu.iur. lib.6.& dicta l.fi.ff.de adulte.& procedit ista quæstio, quando non putauit delinquere. quid ergo si putabat minus delinquere, quàm fecerit, puta vulnerare, & occidit: vel vulnerare laicum, cum esset clericus: vel inferre iniuriam patrifamil. cum esset in alterius potestate: vel comburere vnam domum, & combussit plures: an, vt cogitauit, an verò secundùm euentum, & rei veritatem debeat condemnari. dic per Bar.in l. diuus.ff.de sic.vbi pulchrè distinguit.

DEbitum, Qui cõtraxit cum virgine, licèt prius ab alio fuerit desponsata, bigamus non censetur. Et primò ponit rationes: vltimò respondet, ibi[vnde is.] ¶ No. ꝙ in matrimonio repræsentatur spiritualitas tam in consensu, quàm in carnali copula, quæ subsequit. quæ copula, vt designet vnionem, debet esse cum virgine: quia Christus ad hanc vnionem faciendam elegit sibi virginem. & ideò vxor ordinandi debuit esse virgo. ¶ Secundò no. ꝙ desponsata, copula non secuta, non potest propriè dici vxor. quod facit ad quæst. no. ꝯ. de iureiuran.c.quemadmodum.reliqua, quæ post glo.ponit hic Ioan. And. vide per te. sunt enim magis theologica, quàm legalia.

S V M M AE.

1 *Matrimonium vbi non est non cadit bigamia.*
2 *Concubinarius promoueri non prohibetur.*

QVia circa. Qui plures habuit concubinas, ex eo bigamus nõ est.cõmunis diuisio.secũda ibi[ad quod.] ¶No.
1 ꝙ vbi non est matrimonium, † sed concubinatus, ibi non cadit bigamia. fornicatio enim est res execrabilis. non ergo potest vllam significationem inducere alicuius rei sacræ. vñ ibi per iterationem non deficit sacramentū, quod respicit huius tit. prohibitio, secundū Host. ¶ Secundò collige, ꝙ crimino-
2 sus, vt est concubinarius, † non prohibetur promoueri: cuius contrarium dixit Hug.& malè. quod dic, vt s̄.de tempo.ord. c.fi. ¶ Tertiò no. ꝙ cum concubina contrahitur simplex fornicatio. quod est verū cum laico soluto, & etiam cū constituto in minoribus. in diacono, & subdiacono duplex. in presbytero triplex. vnde dicit Abbas, ꝙ licèt coniugatus fortè plus peccet extra coitum vxoris, quàm clericus in maioribus. ad qđ. ꝯ. de vita & ho. cleri.c.clerici.ad fi. in constituto in sacris hoc non credit. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ cum concubinis non contrahitur bigamia. contra. nõ debet plus habere luxuria, quàm castitas. & non debent esse melioris conditionis stulti, quàm periti, vt in iuribus alleg. in glo.& ꝯ.de præben.c.eū qui.lib.6. Sed hoc modo plus punitur quis secundas nuptias contrahendo, quàm plures concubinas successiuè illicitè retinēdo. So. vt in gl.& in c.fraternitatis.34. dist. & patet ratio s̄. in primo no. ¶ Secundò oppo.& videtur, ꝙ vbi non est matrimonium, contrahatur bigamia. s̄.eod.c.nuper. So. licèt ibi non sit matrimonium, est tñ figura matrimonij. in concubinatu non est matrimonium, nec figura. probatur optimè ista solu.ff.de do.inter virum, & vxo.l.3.§.1. ¶ Tertiò op. dicitur hic, ꝙ cum isto concubinario poterit dispensari. & sic innuit, ꝙ sit necessaria dispensatio. sed contra. s̄. de tempo.ordi.c.fi. Sol. secundū Host. & Ab. ibi in occulto peccatore, cuius occulta irregularitas per solam pœnitentiam aboletur. hic vero loquitur de publico, notorio, & famoso. Idem no. Io. An. ꝯ.de cle.coniu. c. sanè. & debet sibi cauere iste notorius, ne sic suspensus celebret, per illa, quæ no. Io. An. ꝯ. de coha.cleri.& mulie.in c.nr̄a. & de cle.excom.mi.c.fi. cõclude ergo, ꝙ occultus concubinarius per solam pœnitentiam, vel eius partem restituitur pristino statui: sed notorius post pœnitentiā, & dispensationem, nisi prius irregularitatē incurrerit. & collige ex hoc tex. coniuncto suprascripto, ꝙ legatus potest dispensare cum talibus. ¶ Quęrit Io.An. si eps̄ in retinendo cõcubinas publicè deliquerit, an poterit dispensare metropolitanus, vel solus Papa. videtur, ꝙ nõ possit alius, q̄ Papa: cum hoc crimen inducat depositionē. 25.di.c.primū. aliàs ad hoc facit quod no. Ioan. An. s̄.c.2. Alij dicunt, ꝙ metropolitanus poterit dispensare, vt hic. & ꝯ. de iudi.c.at si clerici. Et hoc vr̄ tenere Hosti. & remittit ad no. de elec.c.cum in cunctis.

A Nobis. Subdiaconus, qui cum vidua contraxit, & eam cognouit, bigamiæ pœnam incurrit: licèt bigamus non sit. h. d. Cadunt hic illa, quæ dixi s̄.c.nuper. & est diuersitas in facto, ibi enim non tenuit matrimonium cum secunda: qa erat ligatus primæ. hic verò non tenuit: quia erat prorsus inhabilis ad matrimonium contrahendum. ¶ Quærit Ioan. An. quid si constitutus in minoribus contrahit cum vidua: an sit exemptus omni priuilegio clericali. videtur, ꝙ sic, per c. quicquid. 84. distin.& ita determinatur hodie in c. 1. ꝯ. eod. lib. 6. In casu tamen huius cap. in quo non tenuit matrimonium, omne priuilegium retinebit. 81. distin.c.dictum.& 50. distin. c.studeat. aliàs contra. de vita & ho. cleri.c.fi. ¶ Secundò quærit, vtrùm cum isto bigamo possit episcopus dispensare. tenet ꝙ non, sed solum Papa, & Innocen. quartus cum quodam monacho dispensauit. quid si maritus virginis non seruauit ei fidem. Itē quid si postquàm cognouit vxorem adulteram, fecit se ordinari. & quid, si quis contraxit cum corrupta, credens contrahere cum virgine. & quid si quis contraxit cum corrupta, & ante carnalem copulam duxit virginem, quam cognoscit. Item quid si pendente lite super accusatione adulterij, ad mandatum ecclesiæ ipsam cognouerit. Remittit Hostien. ad summam eod. tit. §. pen. ver. secundò quęritur.

De

De clericis peregrinis.

Via inter eos,qui ab ordinibus prohibentur,arceantur & peregrini.Ideo &c.habetur de materia.71.dis.72.& 73.per totum.98.dist.per totum.9.q.2.cōgruit rubri.de cle.non resi.c.fraternitati. Qui dicantur hic peregrini. & quare non admittantur indistinctè.& quæ sit differentia inter hunc ti.& titu.de peregrinantibus.j.remittit Hosti. ad summam eo.titu.

SVMMAE.

1 *Ignoto cum literis venienti,an sit fides adhibenda.*
2 *Literis sigillatis cum quinque sigillis,an sit fides adhibenda.*
3 *Clerici ignoti non debent statim recipi ad diuina.*

TVa nos. Vltramarini, & alij valde remoti ordinationem suam probare debent per quinq; episcoporum sigilla.& sunt duæ
1 partes,consultatio,& rńsio. ¶ No. primò † an sit credendū ignoto cum literis venienti.nam si habetur notitia de veritate literarum,præsumitur qui defert esse ille, qui in literis reperitur scriptus, si se asserit ipsum esse. ad hoc.l. si qua per calum.C.de epi.& cle.l.si procura.absen.ff.de procu.non esset ergo efficax exceptio contra eum. tu non es ille, de quo fit mentio in literis.¶ Secundò no.cum est incertum de literis,& persona quid iuris. oportet enim tunc probari p quinque sigilla.quid si instrumentum notarij producitur de longinqua regione,& negetur,ꝙ ille sit notarius,qui scripsit.dic in Spec.de instru.edi.§.restat.in fi. primæ colum. ver. quid si producitur. & per Azo.in summa Authen. de fide instru. & per Cy.de fide instru.c.comparationes.ad fi.& per Io. An.in c.1.j.de fide instru. vbi prædictæ remissiones. ¶ Tertiò no.
2 † ꝙ statur literis sigillatis cum quinque sigillis. licèt sigilla sint incognita.& istud est ideo, quia tractatur de modico p̄iudicio:aliàs non crederetur literis, nisi per collationem sigillorum,vel aliàs legitimè probaretur in Authen. de instru. cau.col.6.Idem in sigillis testamenti dicimus:quia debent legitimè recognosci:aliàs non daretur fides testamento, vt ff. quemad. testa. ape. l. sed si quis ex signatoribus. & l.2. §. si dubitetur.eo.titu. ¶ Quartò no. de istis literis commendatitijs,quorum quot sint species,no.Inno.& Ho.Io. An.remittit ad no.per eum in c.fraternitati.j.de cler.non resi. & quis istas literas commendatitias dare possit,dic vt j.de temp.or
3 din.c.nullus.lib.6.¶ Quintò no.ꝙ clerici † ignoti non debēt statim recipi ad diuina:sed debent retineri aliquanto tempore in suspensione,vt dicit tex.& expone [suspensione].i.probatione,vel quò ad alios,vt no.j.de vi. & ho. cle. c.fina.non enim sunt suspensi ab homine, vel à iure.nam si essent,nō dispensaret nisi Papa.11.q.3.c.si quis episcopus.& j. de re iudi.c.1.lib.6.& tamen cum istis dispensat episcopus. j.e.c.fi. cum deprehenso autem in publico crimine (cum celebrare non possit)quis dispenset,si celebret.tenet Io. An. ꝙ episcopus.nam secundùm quosdam.c.si quis episcopus.loquitur in suspenso ab homine,non à iure.quod dic,vt in c. si celebrat. j.de cle.excom.mini.¶ Quærit glo.2.quare requiruntur tot sigilla ad probationem. dicit glo. propter dubium sigillorū. Si enim esset certum, vnum sufficeret, vel etiam alia,arg.j.c. tuæ.quod dicit glo.de vno sigillo,intelligit Io.And.de sigillo ordinatoris:secus de alio testimoniali. nam tunc requirūtur quinque.& aduerte,quia tex.iste non dicit,ꝙ aliquis ex istis episcopis fuerit ordinator.ex quo videtur probari,ꝙ p quoslibet bonos prælatos potest constare de ordinatione,ar.j.e. c.inter quatuor.vbi non solū per literas,sed per alia argumēta pōt constare de ordinibus:vt possint licitè promoueri, & celebrare. Et aduerte quia illud, quod hic dicitur de quinq; sigillis incognitis,intelligitur, ꝙ de ipsis habeatur aliqualis notitia, saltem per famam,secundū Inno.nam aliàs mille nō sufficerent sine aliquali notitia, secundū Ioā. qui hoc no.98. dist.c.1.licèt h.dixerit quinque incognita, siue ignota sufficere:quia citius falsatur sigillum vnius, quàm plurium.& est simile in testibus,qui ideò requiruntur plures, vt falsitas euitetur.C.de fideicommis.lib.l.fi.sed hæc ratio non placet Hostien. quia falsitas plurium sigillorum potest cāri ab initio: quia qua ratione falsat vnum,posset falsare mille:sed non ita in testibus. quia veritas, vel falsitas testium procedit distinctè à quolibet de per se. vnde scribitur Prouer. 29. In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera. dic ergo secundū Host.vt dixi.s.ꝙ requiritur aliqualis notitia de sigillis,vel per vnum testem,vel notitia vnius ex eis, vel per alias probabiles coniecturas. ¶ Quærit Ioan. And.quando potest quis ordinari ab alio,quàm ab episcopo suo. dicit ipse,quando per literas sui episcopi est dimissus:vel occurrat casus, in quo licitè de iure ab alio episcopo ordinetur. puta quando daret sibi beneficium, vt j.de temp. ord.c.cum nullus.lib.6. ¶ Sed contra hoc opp. Non debet episcopo hoc modo auferri clericus eius.71.dist.per totum.Sol.intellige, quādo alius episcopus daret sibi præbendam,quam posset licitè retinere cum priori beneficio. nam ex quò illo casu dat sibi præbendam,licitè poterit eum ordinare.licèt curialius faceret,secūdùm Inno.si sine licentia primi ordinatoris illum non ordinaret. & ita tenet Inno. ex cuius dictis innuit, ꝙ possit quis habere plura beneficia,siue præbendas: cuius cōtrarium de rigore tenet Host.quod dic,vt j. de præben.c. cum iamdudum.& in proposita q.tenet Hostiē. ꝙ clericus beneficiatus nō est de vna diœcesi ad aliam transferendus, nisi à suo episcopo dimittatur. de renun.c.admonet.¶ Vltimò no.ꝙ licèt constet de collatione ordinis sacerdotalis: tamen de præcedentibus debet constare. licèt ergo gradatim sit in honoribus incedendum,vt l.vt gradatim.ff.de mu.& ho.tamen per acquisitionem, & prouectionem ad maiorem gradum non præsumitur quæsiuisse priorem.debet ergo presbyter habere non tantū literas sacerdotij,sed priorum ordinū:nisi fortè persona,quæ ad sacerdotium ordinasset,esset persona grauis auctoritatis,& pro qua esset præsumendum.97.dist.c.nobilissimus. & quid iuris de istis promotis per saltum, habetur.52.dist.c.vno.

INter quatuor. Peregrinus, qui iurat se ordinatum: nisi aliter probet, in illo ordine non suscipietur, nec ad superiores promouebitur.h.d. ¶ No.primò,ꝙ solum iuramentum non sufficit etiam ad probationem eius, super quo vertitur modicum præiudicium,ar.contra.ff.ad exhiben.l.thesaurum.Et quod de primo decreto dicimus, ad cuius interpositionem sufficit probare debitum per iuramētum. quod dic,vt j.vt lite non contesta. c.quoniam frequenter. in prin. ¶ Secundò no. ꝙ de ordinatione potest fieri fides per instrumenta,& alia argumenta.& sic non est de casibus,in quibus requiritur scriptura.qui no.j.de cen.c.1.li.6. ¶ Quærit circa hoc Io.And.pone, ꝙ aliquis.40.ann.& vltra gessit se in omnibus tanquàm presbyter in aliqua terra:nec aliter de ordinatione sua potest fidem facere,an sufficiet. dicit Io.And. ꝙ sic,arg.ff.ad Mace.l.3.& de presby.non bap.c.2.& 3.præsumitur enim ordinatus,postquàm tanto tempore sic se gessit: sicut ex longa præscriptione præsumitur tit.ff. de vsur.l. cum de in rem verso. contra hoc tamen facit quod no.Inno. j.de ver.sig.c.veniens.vbi si est quæstio cum priuilegiato,nō sufficit quasi possessionis probatio sine titulo.Sed fortè posset aliud dici in quasi possessione sacerdotij, quàm tabellionatus.nam de titu.sacerdotis sæpe quærit episcopus:non ita quærit,an aliquis sit notarius.nec præsumendum est, ꝙ episcopus non ordinatum passus fuerit tanto tempore celebra-

re,ar.s.de æta.& quali.c.accepimus. & hanc rationem ponit Inn.j.de præsump.c.illud.quid in beneficio,an titulus præsu matur ex diutina possessione.dic vt no.Inno.j.de eo,qui fur. or.susce.c.innotuit.& no. ꝙ circa tria quæritur de receptione clerici peregrini. Primò quò ad celebrandum, vel ministrandum.& loquitur c.j.proxi. Secundò quò ad ordines.& loquitur istud c. Tertiò quò ad collationem benefi.& loquitur c.s.proxi.vt ibi dixi.

TVe. Peregrinus, de cuius ordinatione non cōstat, non permittitur celebrare in publico: sed permittitur in occulto.cōis diuisio.secunda ibi [respondemus.] ¶No. ꝙ clericis penitus ignotis nō debet permitti celebrare in publico.

SVMMAE.

1 *Prælatis non est licitum instituere clericos peregrinos sine licentia episcopi.*

2 *Monachi an possint in ecclesijs suis aliquos recipere,si habeant literas dimissorias.*

TE nobis. Prælati sine diœcesanorum cōsensu in ecclesijs suis peregrinos non possunt instituere.cōis diuisio.secunda ibi
1 [attendentes.]¶No.primò, † ꝙ non licet prælatis instituere clericos peregrinos sine licentia episcopi. Item nec cū licentia debent institui,si non habent literas dimissorias. 71. & 72.dist.per totum. An autem ad celebrandum possent p̄lati istos admittere.dic,ꝙ sic,si habent ipsos notos:sed vigore literarum dimissoriarum nō possent, sicut non possent ad titulum beneficij,vt hic. solis ergo episcopis reseruatur hæc cognitio,vt dicit Inno. ¶ Secundò collige à contrario sensu, ꝙ clericos indigenas possent instituere isti prælati,postq̄ alienigenas prohibentur.ar.25.dist.c.qualis.Sed dic contra.j.de offi.archi.c.cum satis.institutio enim auctorizabilis est iuris episcopalis.vnde inferior cōsuetudine,vel aliter hoc ius vsurpare non pōt.j.de priuile.c. accedentibus. & s. de consue.c. quanto.& 43.dist.c.nulla.dic vt d.c.cum satis. ¶ Tertiò no. ꝙ cum taliter institutis potest ēps dispensare, vt in dictis ecclesijs dimittantur.& circa hoc dicunt Inn.& Host. ꝙ quantūcunq; clericus habeat licentiam prælati sui:non tn̄ sine expressa dispensatione episcopi diœcesani debet institui in sua diœcesi.& est expressum 72.dist.c.hortamur.& intellige hūc tex.ꝙ ēps dispensauit cum illo,qui in aliqua ecclesia suæ diœcesis fuit receptus cum literis dimissorijs. sed ꝙ reciperet ad beneficium sine literis dimissorijs,non posset ēps dispensare.
2 ¶Quærit etiam,nunquid monachi † in ecclesijs suis possint aliquos instituere,vel recipere, si habent literas dimissorias. distinguit Inno.nam aut illa ecclesia, in qua instituerunt,est exempta cum populo:aut populus non est exemptus.Primo casu licèt ad monachos ex priuilegio spectet institutio:tamē ad diœcesanum recurrent,non vt præstet assensum: sed vt cognoscat ex literis dimissorijs. & postquàm pronunciauerit eum plenè dimissum, poterunt instituere iure suo. ista enim cognitio, & prouidentia est specialiter episcopo reseruata. ar.j.de sen.excom.c.2. nam nec ad celebrandū populo possent tales admitti per monachos:sicut nec ipsi dant dimissorias,sed episcopus.sed Inno. qui subdit, ꝙ si aliter monachi reciperent,posset in receptum ēps animaduertere, cum delinquat in sua diœcesi celebrando, nisi obstet priuilegium, quod videndum est,& seruandum.de priui. c. porro. Secundo casu quando populus non est exemptus, necessarius est assensus diœcesani:nec aliter pōt institui,vt hic, & hæc vera, quando ecclesiæ,in quibus monachi istos recipiunt, habent populum.si autem non habent populum, & sunt capellę exēptæ, videtur Inno. ꝙ possint instituere extraneum habentē dimissorias, etiam sine licentia episcopi. loquitur ergo istę tex.in ecclesijs non exemptis:vel in habentibus populum.& taliter institutus, vt dicit Inno. sine dispensatione non recipit executionem suæ institutionis: vel est necessaria dispensatio; quia ignotus.

De officio archidiaconi.

EXPLICITO tractatu ordinādorum,de dignitatū officijs videamus. & quia archidiaconus post epm maior est,ideo &c.sm̄ Gof. habet de materia.25.dis.c.perlectis.ver.archidiaconus.& 74.dist.c.honoratus.94.di. c.si.conuenit de vi.& ho.cle.c.clericis.de cēsi.c.ea quæ.de simo.c.intantum. in fi.de exces. præla.c.2. de pœn.c.licet.

SVMMAE.

1 *Iurisdictio archidiaconi qualiter extendatur.*

2 *Archidiaconus dicitur vicarius episcopi.*

VT archidiaconus. No.primò, ꝙ
1 iurisdictio † archidiaconi extenditur quò ad loca, & personas, inquantum extenditur iurisdictio episcopi, scilicet ad ciuitatem & diœcesim.¶Secundò no.illa,quæ spectant ad officium archidiaconi. enumerantur enim aliqua: sed alia quàmplura.j.e.c.ad hæc.d.tn̄ Inno. ꝙ multa enumerata in isto titulo concessa archidiacono alibi conceduntur alijs dignitatibus,& ecōuerso: vn̄ in hoc cuiusq; loci est consuetudo intuenda.& in casu, quo alteri non reperitur cōcessum de iure cōi,dicendum est,omnia,quę dicuntur in hoc c. & seq.ad archidiaconum pertinere,vt j.eod.c.ad hæc.& c.vt
2 nostrum.¶Tertiò no.ꝙ archidiaconus† dicitur vicarius episcopi.& ideò sicut ēps: ita ipse potest per querelam audire causas subditorum,& absoluere excōicatos ab epo. de hoc j.de offi.or.c.cū ab ecclesiarum.nunquid ergo posset episcopus reuocare archidiaconum:videtur,ꝙ sic.quia fungit eius vice.contra tenet Inno. dignitas enim archidiaconi non dependet ab epo,sed à iure cōi.& sibi illorū,quæ hic,& in alijs. cap.huius tit. cōcedunt, recipit exercitium.& eoipso,ꝙ talis dignitas est creata in ecclesia,transit exercitium eorūdē:nisi in eorum electionem aliquid esset exceptum. quod videtur posse fieri.j.de consti.c.cum venisset.sed non probat, quia episcopus ibi non excipiebat,quia vellet diminuere iura dignitatis: sed quia asserebat ad se custodiam pertinere.Et aduerte,quia tex.iste loquitur de vicario, qui datur à iure episcopo.in iure ciuili etiam reperitur de officio vicarij, vt patet in vicario pręfecti,cui magna debetur reuerentia, vt l.1. & 2.C.de offi.vi. quandoq; verò episcopus, vel Potestas constituit vnum,qui eius vice cognoscat, iste non habet iurisdictioné de per se,sed eius iurisdictio (quamquàm ordinaria) dependet ab episcopo.hinc est, ꝙ suspensa iurisdictione episcopi,vel extincta, non pōt vicarius exercere iurisdictionē, vt in c.1.de offi.vi.lib.6.facit l.quod principi.& l.si Augustæ. & qd̄ ibi per Bar.ff.de leg.2. & de isto vicegerēte post tit. de offi.vi.est alius ti.de per se.C.de offi.eius.qui vicē alte.iu.obti.In multis locis appellatur iste locūtenēs, & dantur vel loco absentiū.quod dic,vt d.c.1.& l.1.& 2. ¶Quartò no.q̄ debeat inquirere visitator de personis ecclesiæ, & de statu ipsius,& rerū,ac reparatione,& delinquentibus,vt minora corrigat,& maiora ad ēpm referat.j.eo.c.ad hæc.¶Quærit glo. de visitatione epi,& archidiaconi.dic vt in ea.

OFficium. Non summatur.Io.An.no. post Inno. ꝙ archidiaconi in quibusdam ecclesijs habent officium in quibusdam

busdam iurisdictionem. hic propriè tractatur de officio. & 35.dist.c.pleĉtis.& ibi tractatur de iurisdictione.& ĵ.eod.c. ad hæc.& c.cum satis.& multa, quæ potest, & alia, quæ non potest archidiaconus,hic not.Ioan. And.

EA quę. Custodia vasorum ecclesiæ spectat ad archidiaconum. ¶No. 1. ꝙ cura, & solicitudo administrationis ab eo exigitur,cui committitur.& præsumitur contra eum, si aliquid reperitur deperditum, vel consumptum. facit l.si quis fundum.§.Imperator.ff.lo.& de eden.l.si quis ex argentarijs.§. fi.& l.cum ita legatur.§. spés.ff.de le.2. & vtrobique de hoc ¶Secundò not.ꝙ ciminilia collecta in ecclesia debent ꝑ archi.custodiri.& dicuntur ciminilia, quæ portantur in ecclesia ad eleemosynam colligendam. & intellige, ꝙ aliæ ecclesiæ deposuerunt ciminilia sua in ecclesia maiori: ideò custodia spectat ad archid. Vel intellige, ꝙ etiam si in ecclesijs ꝓprijs custodiantur hæc ciminilia, debet archid. habere de ipsis curam: alias si reperiatur negligés,obligatur,secūdùm Inno. ¶Tertiò not. ꝙ custos tenetur de negligentia. & pro negligentia intellige leuissimam culpam, vt sentit Ioã. And. post gl.nec mirum. secundùm Inno. quia q̃ precium recipit pro custodia,tenetur de leuissima: sed prælatus habens hoc officium, plusquàm precium recipit. & sit plus sit habere dignitatem,quàm precium, secundùm eum, ar.ad hoc.ff.si qs omis.causa.test.l.Iuli.¶Quartò not.ꝙ eoipso,ꝙ res est perdita,præsumitur custos in negligentia, & in culpa, nisi probet negligentiam, vt d.§.Imperator.in simili dicitur,ꝙ & cōtra prælatos præsumitur ex vitijs subditorum. 86.di.c.1.cōtra magistros ex vitijs discipulorum. 28. dist.c. peruenit. & not.gl. ꝙ propter negligentiam remouetur prælatus ab administratione,& iudex ab officio.vt in glo.Cauere ergo debet in casu nostri ca.archid.& quilibet superior, cui cōmittat custodiam,& officium.tenetur enim de fraude, & offensa illius,cui committit,vt hic.& ĵ.de sta.reg.c.cum ad monasterium. §.pe.& de custo. reo.l.fi.& nau.cau.sta.l.1.in fin. & l.1.§.magistrum.ff.de exerci.qui optimè adaptatur ad hanc materiam;cum Ecclesia Dei dicatur nauis: quæ si turbatur, non periclitatur, secundùm Ambrosium. 24. q. 1. c. non turbatur.

CVm satis. Archidiaconus sine mãdato epi spāli nō cōmittit curã animarum. ¶No.primò,ꝙ cōmissio curæ non spectat ad archid. & intellige de institutiōe auctorizabili, q̃ ad solū epm spectat.de fil.presby.c.ex tua.ad fi.& de hęre.c. cum ex iniuncto.& ante hāc institutionē auctorizabilē, nec præsentatus, nec is, cui ecclesia est collata, administrare debet.ĵ.de præb. c.cum iamdudū.& c.in Laterañ.qđ si fecerit,talis pōt remoueri.š.tit. 1.c.fi.& dr̃ fur, & latro.1.q.1. c.ordinationes.& 7.q.1.c.cū non furē. & hæc est efficax rō, ꝙ talis institutio ꝑscribi non possit. Est & secunda institutio corporalis, quæ spectat ad archid. de iure cōi. & hæc sequit̃ auctorizabilē, tanq̃ ipsius executoriam.ar.ĵ.de re iudi.c.cū Bertoldus.& de hac.ĵ.eo.c.ad hæc.& c. vt nostrū. est & tertia,q̃ ponit pro collatione: & hāc posset habere archi.de cōsuetudine.ĵ.de insti.c.cū venisset.sed hāc licèt cōferat archi. recipiēs tñ anteq̃ corporaliter vtatur, ad auctoritatem epi habet necesse recurrere,per iura ꝑalleg.scđùm Host.qui super hoc remittit ad not.ĵ.de priuileg.c.volentes.lib.6.& no. hic Inn.de ista cura animarū qualiter assumat.& dicit,ꝙ cura assumit duobus modis. vno strictè ꝓ potestate ligandi,& soluendi in foro pœnitētiali: & hoc nō est in ꝑlato, q̃ nō sit sacerdos.21.di.c.in nouo.& de pœni.& remis.c.eps.& hāc nō pōt dare alius,nisi sacerdos,vel eius auctoritate gñali,vel speciali. 16.q. 7. c.nullus. An aūt arch. & alij electi,& cōfirmati,q̃ pñt ecclesias dare, possint cōmittere hūc casum,hic vide in nouella. Alio mō sumit cura animarū largè ꝓ potestato administrandi,& recipiēdi in ecclesia,& corrigendi,& puniendi excessus. 21.di.§.1.Et sub hac cura ē excōicare, corrigere,& visitare, & alia, q̃ spectant ad correctionem morū. & hāc pñt hr̃e archid.& inferiores ꝑlati.š.e.c.1. & de elec.c. dudū.2.& qđ no.Io.An.de of.or.c. cōquerente.in gl.ꝑ hoc. & de vtraq; intelligitur.ĵ.de ꝑben.c.de multa.& hoc secundùm Inn.sed Ho. dicit se nō intelligere hāc distinctionē; qa potestas ligādi,& soluendi in foro pœnitentiali non pōt dici cura.nã aliud est cura, aliud potestas. & multi habēt ꝑdictã potestatem, q̃ non habent curã, vt presbyteri non curati, & confirmati non ꝑsbyteri.de ætã.& quali.c.ꝑterea.& de elec. c.transmissam. Prædicta eñ potestas est ordinis, nō iurisdictionis.vñ nec cura dicit̃, sed ptās clauiū in ordine sacerdotali recepta, quam nec sacerdos pōt concedere, sed tm̃ episcopus, vt probant iura,q̃ hic alleg.Inno.& ĵ. de consecr.ec. vel alta.c.aqua.Cura verò iurisdictionis est,quã in confirmatione recipit prælatus,vt est dictū:& postea,cum ordinatur, datur sibi cura, quam habebat.s. ptās, quam habebat ligãdi,& soluendi aĩas sibi cōmissas. & hanc alij committere potest: quia cōmittere,iurisdictionis est.š. de elect.c. suffraganeis.Remittit Host.ad summam de pæni.& remiss.dicit etiã hic, sacerdotem ab excōicatione absoluere non posse: cum absolutio sit mixta, partim fori pænitentialis, partim fori iudicialis.remittit de sen.excom.c.ã nobis.§.penu. & c.nuper. §.pe.& vlt.¶Glo.q̃rit,& reuocat in dubium, vtrùm archid. de iure cōi habeat curam aĩarum, vel non.allegat multa iura pro,& contra.Hu.dixit,ꝙ non.Item Lau.& Vin.alij contrarium,secūdùm gl.& Io.qui de hoc plenè no.25.dist.c.ꝑlectis.glo.videtur inclinare,ꝙ de iure cōi non habeat,sed de consuetudine.sed tūc ob.iste tex. dum dicit[obtentu consuetudinis]&c.sed gl.exponit, cōsuetudinis.s. nō ꝑscriptæ.quã expositionem reprobat Io.An.quia est contra tex.quia verbum,consuetudinis, hic ã iure ꝓlatum, debet intelligi de ꝑscripta: quod probatur.š.de elect.c. Cumana.Item hoc probat text.iste, dum dicit [obtentu alicuius consuetudinis nō debes.]&c. nam perinde est, ac si diceret, obtentu nullius consuetudinis. quia negatio postposita signo particulari facit æquipollere suo cōtrario.vñ tex.iste omnem consuetudinem excludit,ꝑscriptam,& non præscriptã,secūdùm Io.An. concludo ergo sic, ꝙ institutio auctorizabilis non pōt præscribi ab inferiore episcopi.alia aūt iura (vt iurisdictio,& similia) possunt quæri consuetudine. dic vt in c. cum contingat.de foro compe.vbi plenè de iurisdictione. & C.de emancipa.lib. l.1.

ARchidiaconus. No.ꝙ archid. nō licet ferre sñiã,nisi auctoritas diœcesani accesserit.cōtra qđ op.& videt̃,ꝙ sibi liceat,vt š.de elect.c.dudū. Itē arch. eligit̃ ab vniuersitate. vñ,sicut ceteri prælati habentes ab epis iurisdictionē,& collationem,vel ex confirmatiōe officiorū,uel dignitatū,ad quas assumūt, sunt iudices ordinarij, & possunt excōicare.12.q.1.c.nemo.de of.or.c.cū ab ecclesiarū ꝑlatis. vbi de hoc.nisi sint mulieres, q̃ non sunt regulariter capaces iurisdictiōis.de maio.& ob.c.dilecta.de pœnit.& remis.c.noua.So.dicūt qdã,ꝙ illud, qđ hic dr̃,ꝙ nō vr̃ licere &c. intelligit ꝙ nō vr̃.sed non ē ita.simile de sen.excō. c.ꝑ tuas. vel dic ꝙ nō licet excōicare cū solēnitate.de qua 11.q.3.c.debent. est.n.illud epale. 16.q.2.c.1.in fi.de quo.š.de ele.c.cū in cūctis.§.iferiora. Alij dicūt, ꝙ nō vr̃ licere quò ad verba canō. sedquò ad iura Dec.secus.quã so.gl.nō tenet, vt in fi.vel dic, ꝙ iste tex.dū dicit [sñiam ꝓmulgare.] &c. intelligit de sñia excōicationis:& tunc arch.& q̃cunq.alius, q̃ recipit iurisdictionē ab vniuersitate, siue collegio, & nō ab epo, nūq̃ recipit istã pōtatē excōicandi. Ista.n.pōtas est epalis, & nō inferioris.24 q.3.c.corripiant. ergo iferior,cū nō habeat,alteri dare nō pōt.j.q.7.c.Daybertū.& hoc ē verū:nisi collegiū eligeret auctoritate epi,vel ab eo cōfirmaret. Ho.rēittit de hoc ad sum-

ad summam de sen.excom.§. quis possit excommunicare. sub.§.nedū autem.

SVMMAE.

1 *Archidiaconus semel in anno visitare potest.*

MAndamus. Ponit dictum,& exceptionē à dicto. ¶ Nota
1 primò, ꝙ archid.† potest visitare semel in anno. & dicit Io.An. ꝙ ista visitatio archid. potest dici scrutatio: nisi consuetudo loci sit, vt corrigat leuiora, sm̄ Vin. scrutari ergo debet,& audire,& referre epo.j.eo.c.ad hæc.& hos referendarios ius ciuile appellat milites, quos debet habere præfectus ad tuendum popularium quietem, & ad referendum sibi, quid vbiq; agatur. Ita dicit tex.in l.1.§.quies. ff.de of.præfec.vr.& de decu.l.1.lib.12. hoc etiam officium vr̄ et spectare ad testes sinodales, de quibus.j. de testi.cog. c.præterea.& ff.de custo.re.l.diuus. Arch.tamen audit, & inquirit solemniter, tanq̄ iudex & vicarius. Illi aūt sunt simplices relatores facti, vt ex fama percipiunt. ¶ Quærit Io.An.dr̄ hic, ꝙ archi.pōt visitare semel in anno: similiter & archieps suā prouinciam.j.de censi.c.fi.li.6.similiter & eps.j. de censi.c. cū apostolus. Item ēt legatus visitat. quid ergo faciet miser clericus, recipiendo tot visitatores in anno: cum ipse pro se forte non habeat vnde viuat? so. secundū Inn.& Ho.dēt supplere visitans suis sumptibus.C.de stat.& ima.l.fin. Est.n.de verbis,& mente iuris, ꝙ non grauetur ecclesia vltra posse, vt d.c.cū apostolus. nec etiam in ecclesia dēt morari eps, nisi p̄ die, sm̄ modū traditū in c.placuit.10.q.2.& q.3.c.inter cætera.remittit Host.ad summā eo.ti.§.quod sit eius officiū. ver. sed dices.& seq.& adde quod no.j.ti.1.c.fi.

SVMMAE.

1 *Archidiaconus iurgia singulorum audire debet.*
2 *Archidiaconus appellatur oculus episcopi.*
3 *Ardua quæ dicantur.*
4 *Decani rurales debēt institui per episcopū de consensu archidiac.*

AD hæc. Dicit, qđ sit officium archidia. & in quo per eū releuetur eps. Secundò dicit decanos rurales per episcopum,& archidia.eligendos & amouendos, si illorum vices cōiter gerant. Secunda ibi [subsequēter.] & quælibet subdiuiditur. in consultationem,& responsionem.& fuit bimembris consultatio. Prima tangit officium. Secunda iurisdictionem. ¶ No.
1 primò, ꝙ archidia.† debet audire iurgia singulorum, an aūt diffinire, quidā ꝙ non: quia non est eis concessum. alij, quos sequitur Inno.tenent, ꝙ diffinire possint, per l. de qua re.ff. de iudi.& no.cum committitur audientia causæ, an diffinitiò videatur cōmissa. Inn.ꝙ sic, vt dixi. quod dic, vt no. Bart. in l.à Diuo.in prin.ff.de re iudi. ¶ Circa hoc quærit Io. An. an hoc verbū, iurgia, comprehendat causas criminales, & ciuiles, vt oēs debeat audire: tenet, ꝙ ciuiles. Item criminales, si agatur de crimine ciuiliter: & sic appellatione iurgij minores causæ sunt intelligendæ. nam minores refert, vt in tex.
2 ¶ Secundò no. ꝙ archidiaconus† appellatur oculus episcopi. vnde refert Ho. ꝙ eps optabat archidia.suo, ꝙ optabat oculum perdidisse. ¶ Tertiò no. ꝙ archia.debet cuncta prospicere, minora quidem corrigere,& maiora referre. & intellige, ꝙ non debet inquirere vniuersaliter visitando: sed tantùm loca, & personas, de quibus est infamia, secundùm Inno.& dicit Ho. quod ad minus de triennio in triennium, & quando non potest episcopus visitare.s.c.1. & intellige, ꝙ corrigere potest verbis, monitionibus,& præceptis: sed pœnam sine episcopo non imponat.j.ti.1.c.2. & de offi. curat. c.si quis monacham.tamen pęnā,& ad modicum tēpus, posset imponere, secundùm Inno. quod intelligit Ho. quando ē sacerdos: vel ēt de mandato epi. nec cōfessiones audire, nec pœnitentias imponere. de quo.s.e. c. cū satis. ¶ Quartò no. ꝙ ardua sunt ad epm referenda. quæ aūt dicantur ardua, hic
3 no.Io.An. dicuntur aūt ardua † infrascripta: videlicet depositio clericorum, vt patet in eo, quod legitur, & no.de ele.c.trāsmissam. etiam si sit tantùm in minoribus.15.q.7.c. eps. Itē si agatur de suspensione perpetua, vel multum diutina: cum nec episcopus sine Capitulo talem ferat.de exces.præla.c.1. ibi de hoc super gl.simile. Item ecclesiarum vnio,& diuisio. vt c.sicut vnire.& dispensatio.s.ti.1.c.fi. ecclesiasticæ rei alienatio.12 q.2.c.siue.& ad hoc.j. de transac. c. statuimus. & multa alia, quæ non expediuntur per epm sine Capitulo. de quibus.j.de his, quæ fiunt à præla.c.nouit. Item iurisdictio monasterij, nisi sit contraria consuetudo.j.c.fi. Itē causæ matrimoniales.de consang.c.1. pœnitentiæ, & literæ indulgentiarum.j.de exces.præla.c.accedentibus. Itē dimissoriæ.j.c.prox. Item causæ criminales graues.de procu.c. querelam. Itē quæ sunt episcopalis ordinis.de quibus.s.de elec. c.quod sicut.§.pręterea.omnes.n.istę dicūtur causæ graues, & ad episcopum per archidiaconum referen. vnde legitur Exod.18.c.quicquid grauius erat, deferebant ad Moysen, faciliora tantummodo iudicantes. & loquitur de centurionibus, decurioribus,& decanis. Et ex hoc sequitur, ꝙ archidiaconus, qui potest leuiora, non grauiora discutere, rectè æquiparatur defensori ciuitatis, qui habet iurisdictionē vsque ad. 300.aureos ī ciuilibus causis,& in minoribus criminalibus, & maioribus quò ad capiendum,& remittendū, vt in Auth. de defen.ciui.ab illo.§.iudicare. vsque in fi.ratione verò delicti, & contractus non potest archidia. æquiparari defensori: vt scilicet possit cognoscere; quia caret territorio, vt.j.de foro competen.c.cum contingat. & quod no.Io.An. in c.fi. super prima glo.& quæ dicta sunt de archi.intelligenda sunt de omnibus alijs prælatis ecclesiasticis inferioribus iurisdictionem habentibus de consuetudine, vel de iure, secūdùm quosdam. Sed hæc comparatio non placet Inno.cum dignitates ecclesiasticæ non sint ordinatæ secundùm iura ciuilia, sed secundùm constitutiones ecclesiasticas: & secundùm illas debet iurisdi.exercere. quod dic, vt.j.de iudi.c.dilecti.& de dolo,& contu.c.1. ¶ Quintò no.in ver. in quadam. ꝙ institutio corporalis,& examinatio,& pręsentatio clericorum ad ordines, vel beneficia spectat ad archi. & in istis ista intantum videntur pertinere ad archidiaconum, quòd non habet circa illa aliquid probare. in alijs verò, nisi intentionē suam fundet de consuetudine, videtur aduersarius absoluendus.de hoc.j.eo.c.vt nostrum.& c.fi.& intellige, quod dixi de institutione corporali fienda per archidiaconum, esse verum in illis beneficijs, quorum collatio, & confirmatio fit p̄ episcopum: si enim ad alium pertinet collatio, vel confirmatio: tunc archi.non instituet, secundùm Inn. Host.remittit ad no.s.e.c.cum satis. Archi.tamen non placet glo. Innoc. quia tex.hic,& j.c.vt nostrum. generaliter loquuntur, inducit, qđ dixi post Inn.j.de offi.deleg.c. super eo. super gl.3.& not. ꝙ debet examinari, qui ad ordines vel beneficia promouetur: non ergo ordines vel beneficia conferenda sunt ante diligētem examinationem, vt hic.& s.de elec.c.nihil.& de corp.viti.c.exposuisti.no.24.dist.c.fi. ¶ Sextò.no.in versi.subsequē
4 ter. ꝙ decani † rurales debent institui, & destitui per episcopum de consensu archidiaco. quid ergo si non possint concordare, nihil agitur, cum vnus sine reliquo nihil possit. ad hoc de offic.delega.cap.causam. nisi consuetudo haberet cōtrarium, pro quibus facit hæc litera. Alij dicunt præferendum illum, in quem episcopus consensit, nisi esset consuetudo contraria. & hoc approbat Io. And. quia in dubio debet archidiaconus episcopo obedire. de tempo.ordi. cap.ad aures. Si tamen videtur archid.episcopum instituere velle indignum, vel sibi dānosum, poterit appellare, vel coram superiore contēdere, de offi.dele.c.super eo. Et aduerte quia qō huius ver. quærit de institutione,& destitutione,& r̄ndet de amotione,

amotione, ne videatur aliquid detrahere auctorizabili institutioni, quæ spectat ad solũ epm. Institutio verò, quæ loco collationis habetur, cõiter fieri debet. & no. etiã hic, ꝙ sicut electus à minore epo non debet administrare sine auctoritate epi: sic remotus ab alio, quàm epo, non debet administrationem deserere sine auctoritate episcopi, vt in c. admonet. de renun. eadẽ enim auctoritas, quæ requiritur in consecratione actus, ita & in eius dissolutione, vt in Authen. contra. C. de diuor. & arguit etiã Host. per hãc literam, ꝙ episcopus eum, quem priuauit beneficio, cuius collatio, vel præsentatio spectabat ad alium, non posset eum restituere sine illius consensu. dicit tamen notasse cõtrarium de renun. c. nisi. §. 1. dic vt c. quamuis. de rescrip. lib. 6. de quibus autem decanis ruralibus tex. iste intelligi debeat, declarat hic Io. An. post Inno. ¶ Quærit glo. pone, ꝙ ad præsentationem archi. episcopus ordinauit indignum. quæritur, an ipse, vel archi. punietur: & subiungitur de ordinato sine titulo: an archid. an episcopus debeat sibi prouidere secundũ formam. c. cum secundũ Apostolum. tenet, ꝙ archi. teneatur primo loco sibi prouidere, & episcopus in subsidium quò ad pœnam. dicit, ꝙ etiã episcopus punietur, si ordinauit indignum: licèt ad præsentationẽ archid. nisi excusaret eum probitas personæ archi. quem nõ erat verisimile mentiri. ¶ Sed hic quæritur, si ille, qui fecit se promoueri, sciebat se non idoneum: an episcopus teneatur sibi prouidere. Gof. ꝙ sic. quia cessat talis exceptio doli ipsius ordinati isto casu, ne mendicare cogatur in opprobrium cleri, secundùm Gof. Host. contra. dicit enim, ꝙ imputet sibi ille, qui mentitus est, & quærat sibi victum. 91. dist. c. clericus. & hic latius in nouella.

S V M M AE.

1 *Episcopus quandoque concedit literas commendatitias ad ordines*
2 *Episcopus potest inhibere promouendis, ne ab alio se faciant ordinari.*

Significasti. Archidiaconus non dat literas commendatitias ad ordines. & sunt tria dicta. Secundũ ibi [& eis.] Tertium ibi [qui si.] ¶ No. primò, ꝙ quandoq; episcopus † concedit
1 literas commendatitias ad ordines, de quibus hic: & de varietate literarum harũ vide de cleri. non resi. c. fraternitati. ¶ Secundò no. ꝙ inferior ab epo, & etiã eius vicarius, vt est archi. has literas non concedit. An aũt hoc sit verum, si episcopus esset absens, vel vacaret ecclesia. dic, ꝙ sic de iure. Si autem archi. vel alius vicarius haberet speciale mandatum, hoc posset, nec sufficeret generale. dicit tñ Host. ꝙ si vicario esset data generalis potestas ex quibusdam casibus, qui requirerent speciale mandatum, etiam hoc posset: & venit tũc iste casus sub clausula generali, vt no. ĩ. de offi. vic. c. 2. lib. 6. in vl. glo. dicit tñ, ꝙ in præsentia episcopi, qui sic generaliter hoc commisit, non debet hoc sine ipsius cõscientia expedire. ar. de offi. leg. c. volentes. & dic de hoc, vt no. ĩ. de tẽp. ord. c. cũ
2 nullus. lib. 6. ¶ Tertiò no. ꝙ episcopus † potest inhibere promouendis, ne ab alio se faciant episcopo ordinari. & dic ꝙ ꝓhibere potest subditis suis, non extraneis, ne falcem suã &c. de elec. c. venerabilem. ¶ Quartò no. ꝙ ordinatis sine consensu sui episcopi põt episcopus interdicere execu. ordinum: & si post tale interdictum celebrarent, essent irregulares, & nõ ante. de hoc. s̃. de tempo. ordi. c. quò ad translationem. & eo. titu. c. 2. lib. 6.

Vt nostrum. Archi. examinat, & ꝑsentat ordinandos, & ponit prælatos in sede. h. d. ¶ No. primò, ꝙ impertinens probatio non releuat probantem: hic dicitur.

Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.

vt l. non ob hoc. C. vnde legi. ¶ Secundò no. ꝙ ad probandũ quasi possessionem dignitatis, vel officij debet necessariò ꝓbari exercitium illius actus, qui pertineat ad illam dignitatem de iure cõi, vel de consuetudine. Et hic eleganter dicit Io. An. ꝙ volens probare quasi possessionem dignitatis, vel officij, non sufficit sibi probare illos actus: ex quibus nititur probare exercitium actuum, qui de iure cõi non spectent ad dignitatem, vel ad officium: sed debet probare illos actus, ex quibus nititur quasi possessio. nam probato, ꝙ tali tempore dabat examinationes publicas, & priuatas, non est probata possessio archi. nisi probetur, quòd ad officium archi. illud spectet: sed si ille actus spectat de iure communi ad illud officium, vel dignitatem: tunc satis est probare exercitium illius actus, vt institutio ad epm, inuestitura ad archi. & sic de singulis. In casu ergo nostri. c. cancellarius habebat illorum exercitium, quæ sequuntur in tex. de consue. sed quia hoc nõ probauit, & de iure ad eius officium non spectabant, sed archi. ideò succubuit. concor. ĩ. de re iu. c. cum Bertoldus. & tene hanc theoricam bene menti. ¶ Tertiò no. ꝙ ad archi. spectat ponere abbates in sede, has installationes abbatum abhorrent Cistercieñ. ĩ. de simo. c. ne Dei. & no. quod hæc positio in sedem non habetur loco electionis. s̃. de elec. c. ecclesia. 1. & vbi non præcedit auctoritas episcopi, dicitur intrusio, secundùm Host. de præben. c. cum iamdudum. ibi [die in trusionis.]

S V M M AE.

1 *Papa delegat causam contra reum ad petitionem actoris.*
2 *Religiosi episcopo contra Deum obedire non tenentur.*
3 *Plura in eodem libello peti possunt.*
4 *Superior sicut est exemptus, ita & eius familiares.*
5 *Monasterium vnum ad obseruantiam consuetudinis monasteriorum declarare non debet.*
6 *Prorogationis sunt quatuor species.*

Dilecto. Archi. in monasterijs iurisdictionem non habent, nisi quantũ tribuit eis generalis, vel specialis consuetudo. & sunt tres partes. In prima generalis causæ commissio. In secunda ibi [coram] actoris petitio. In tertia ibi [ideoque.] determinata commissio. ¶ No. primò, quòd ad petitionem
1 actoris Papa † delegat causam contra reum. quod dic, vt ĩ. de foro comp. c. 1. vbi gl. & idem no. in l. obseruandum. ff. de iud. ¶ Secundò no. ꝙ aliqua re expressa in impetratione, sufficit causula generalis, vt alia non expressa possint peti vigore generalis clausulæ, etiam grauiora negocia, quàm expressa, vt patet hic, contra. c. sedes. s̃. de rescrip. dicam. ĩ. ¶ Tertiò no. formam commissionis, quæ hic fuit, vt causam audiant, & decidant. Si ergo fuisset commissa (vt sic dixerim) iudicatio, non videretur commissa decisio. quod dic vt tetigi. s̃. c. ad hæc. in prin. ¶ Quartò no. formam petitionis. fundabat. n. archiepiscopus suam petitionem in eo, ꝙ monasterium situ erat infra metas &c. sicut enim intentio episcopi est fundata eoipso ꝙ ecclesia sita est infra suam diœce. vt 16. q. 7. c. omnes Basilicæ. & 18. q. 2. c. monasteria. ita videtur, ꝙ sit fundata intentio archi. de quo plenè per Io. An. super glo. 1. in fi. & ĩ. reassumam. ¶ Quintò no. quo in aliquos iurisdictio vendicatur, & visitatio, & obedientia. non enim exprimuntur personæ singulariter: sed sub relatione ad locum, vt scilicet abbas, & monachi obediant &c. ratio, quia vendicatur in ipsos ius reale, confessoria intentata. facit quod no. in c. cum dilectus. de or. cog. per Inno. & est appellatio actio confessoria, cum in aliquos vendicatur iurisdictio, & agitur ad patientiam. & ad factum, sicut est in quibusdam seruitutibus. vt l. egi. & l. harum. ff. si serui. ven. & quod no. Bar. in l. si prius. de ope. no. nun. & l. quoties. §. seruitutum. ff. de serui. titu. gene-
2 rali. ¶ Sextò no. ꝙ religiosi † episcopo, vel alij non tenentur obedire contra Deum. quod dic, vt s̃. de tempo. ordi. c. ad aures.

res.nec contra regulam, quod intellige per sedem apostolicam approbatu n: aliàs non obstaret, secundùm Inn. ad hoc ꝟ. de vo.c.1.lib.6. Regulariter tenentur religiosi obedire episcopo, ex quo contra regulam nõ præcepit. 16.q.1.c. qui vere.& c.cum pro vtilitate. ¶ Septimò no.in ver.petijt, ꝙ plura
3 † possunt peti in eodem libello.remittit Host.ad no.ꝟ. de fide instru.c.inter dilectos. in prin. & ego remitto ad Dy.in c. nullus pluribus.de re.iur.lib.6. nam quãq; petuntur plura in eodem libello.& loquitur hoc.c.& l.si ex multis.C. de an.exc. quãq; petitur vna res ex diuersis causis. quod an possit, tractat Dy.vbi.s. ¶ Octauò no.ꝙ petit superior, ne subditi conueniant aliquos coram alio, quàm coram se.ex quo colligit Abbas, ꝙ iudex secularis potest se opponere; si subditus suus in causa sui fori, ipso non negugente, trahitur ad ecclesiasticum iudicem: sic ciuitas potest repetere ciuem suũ, vt l.de iure.ff.ad munici.facit c.dilectus.ꝟ. de ap. sponte aũt an possit subditus litigare coram alio, quàm coram suo iudice. dic per Bar.in l.1.§.& post operas.de ope. no. nun.& dixi.ꝟ. de foro compe.c.1. ¶ Nonò hic colligitur, ꝙ sicut superior
4 † ita eius homines, & familiares sunt exempti à iurisdictione iudicis inferioris. De ipso enim superiore est certum, per c.cum inferior.& quod no.de maio.& obe. sed de suis familiaribus,& hominibus habes hic.etiam gaudent priuilegio episcopi.C.de epis.& cle.l.1.& c.ecclesiarum seruos.12.q.2.16. q.1.c.similiter.& de pœ.cap.Romana.lib.6.& in Authen. de sanc.epis.§.sportularum. & in Authen.habita.C.ne filius pro patre. ¶ Decimò no. ꝙ vbi tractatur de præiudicio iurisdictionis archiepiscopalis, canonici dictæ ecclesiæ censentur idonei testes: licèt non censeantur idonei iudices, vt ꝟ. de offi.deleg.c.insinuante.vbi de hoc. ¶ Vndecimò no.formã sententiæ, ꝙ inferior prælatus episcopo exercere non põt iurisdictionem in monasterio, nisi ex consuetudine.& sic consuetudo tribuit hæc iura.facit ꝟ. de foro compe. c. cum contin-
5 gat.& l.1. C.de eman.libe.per Cy. ¶ Duodecimò no.† ꝙ ad obseruantiam consuetudinis mona. non debet vnum mona. declarare: sed eoipso, ꝙ in alijs iurisdictio, & correctio exercetur: ita in quolibet, quod prætenderet se liberum, rectè iurisdictio vendicatur. & sic consuetudo extenditur de re ad rem. quod an verum sit, Inno. hic diffusè, & intricatè prosequtur. cuius glo. posteriores domini nostri patres non sunt ausi extricare: sed quasi de verbo ad verbum recitant, prout iacet. aliter ordinandi eam præceptor meus Bal. mihi viam docuit, vt ꝟ. dicam. ¶ Decimotertiò no. ꝙ consuetudo, non extenditur ad alia iura, quàm sint per cõsuetudinem acquisita: sed ad alias ecclesias extenditur, non ad alia iura, vt patet ex illa decisione Papæ. ¶ Venio ad oppo. dicitur hic, ꝙ iste impetrauit super procuratione annua, & quibusdam alijs: & vigore dicti rescripti petijt postea obedientiam, correct.& visitat. & ne coram alio litigaret. & sic vigore dictæ clausulæ generalis petijt grauiora expressis. ¶ Sed contra hoc oppo. de c.sedes.s.de rescrip. vbi clausula generalis non includit grauiora negocia, quàm expressa. So. dicit Inno. ꝙ hoc non operatur clausula generalis: sed ꝙ post generalem clausulã subiunxit.s.quædam alia rõne sui archi. ad ipsum spectãtia: per hæc enim verba importãtur alia maiora expressis, si spectant ad suum archid. Clausula ergo generalis relata ad vniuersitatem, recipit ab illa vniuersitate intellectum. vnde si peto domum, & quædam alia ad me spectãtia ratione talis hæreditatis: nam hoc casu non solũ domum expressè deductã: sed castra ciuitatis, & cõitatis petere possem: quia quod sequtur post generalem clausulã hoc importat.s.hæreditas, vt l. item veniunt.ff.de peti.hære. facit quod no.ꝟ. de resti. spo.c. cum ad sedem.& quod ibi per Ioan. An.in glo.& de offi.ordi.c.conquerente.vel dic, ꝙ hoc non fuit obiectũ contra petitionem.arg.C.de anna.excep.l.fi. Et hæc so. facit ad illa, quæ no.in dicto c.sedes.an.s.ipso iure non includãtur, vel ope excep.vel dic, ꝙ eoipso, ꝙ hic specificauit procura. videtur tacitè deduxisse illa, cuius occasione procuratio exhibetur.s. visitat. & quæ sibi annexa sunt: vt iurisdictio, peccatorum examinatio, & correctio: nec aliquod maius istis in sequentibus in tex. specificatur. & no. has so. pro declaratione dicti c. sedes. & hoc ibi adde. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, ꝙ archi. iste fundabat intentionem. quia illud monasterium erat sitũ infra metas sui archid. & tñ Papa mandat, ꝙ hæc adiudicent sibi, si de consuetudine debeantur. Sed contra: imò videtur sufficere, ꝙ sit situm: & hoc ipso sit fundata eius intentio in exercitio prædictorum: sicut dicimus in epõ, cui sufficit probare tantummodo, ꝙ sit in sua diœce. vt sibi ecclesia, quò ad omnia sit subiecta, vt 16.q.7.c.oẽs Basilicæ.& 18.q.2.c.mona. Sol. dicit glo. 1. illa iura loquuntur in epis. Ad hoc adde quod no. 16.q.1.c.alia.& de capel.mona.c. dilectus. in glo. vbi sic per Io. An. & rõ quare aliud in episcopo, & aliud in inferioribus: ne videantur in vno corpore duo capita, quasi monstrum. ꝟ. de offi.ord.c.qm̃ eps. ergo fundat intentionem suam de iure cõi: similiter Imperator quò ad totum orbem, vt l.bene à Zenone.de quadri.præscrip. & l.deprecatio.C.ad l.Rhod. de iac. ibi [nonne dñs mundi sum.] & 7. q.1.c.in apibus. Quid in comitibus, vel alijs principibus an fundẽt intentionem suam de iure cõi: vt eoipso ꝙ aliquis est infra limites sui comitatus, vel principatus sua iurisdictio, & intentio sit fundata. Dicit Host. ꝙ non. & aliud in limitibus ecclesiasticis, quàm mundanis. nam ecclesiastici sunt stabiles, nec mutantur, nec præscribuntur. 16.q.3. c. licet. mundani verò præscribuntur, & per potentiam vsurpantur, diminuuntur, & augmentantur per fas, & nefas, vt dicto c. super eo. & de voto.c.qđ super his. vnde iudices ecclesiastici non recurrunt ad limites laicorum. ꝟ. de reli.do.c.1.cum cõcordan. ¶ Quid de regibus an habeant fundatam intentionem suam de iure communi infra suos limites, videtur, ꝙ sic, secundùm Gra. 8. dist.c.quo iure. Contrarium hic sentit Io. An. dum respõdet illi.c. quod loquitur in plurali.& ad prædicta vide, quod legitur, & no.de iureiu.c.nimis. vbi etiam vide in nouella.& Cle. ne Romani.de elec.& c.vbi periculum.eo.ti.lib.6. vbi etiam in glo.de territorio, diœce.& district. & per Host. in summa de præscrip.§.quæ exigãtur. ver.sic notabis. ¶ Tertiò oppo. iste tex. nullam tribuit iurisdictionem archi. nisi consuetudine fulciatur. Sed contra quia debet per episcopatum vniuersa prospicere, corrigere, & emendare. & curam omnẽ habere in ecclesijs, & personis, vt. s.eo.c.ad hæc.& c.1.& 2.hic autem nihil sibi tribuit, quare malè. So. iste tex. adducitur, ꝙ archi. de iure communi non habeat iurisdictionem. Contraria adducuntur ad oppositam partem. quod dic, vt. s.eo.c.cũ satis.& hic latius in nouella. distingue enim, ꝙ quædam sunt ordinis episcopalis: quædam episcopalis auctoritatis: quædam simplicis iurisdictionis: quædam certi officij. Episcopalis ordinis sunt ista (videlicet ordinare, consecrare, dedicare, reconciliare, chrismare, confirmare, & similia.) quæ colligi possunt.de electio.c.ꝙ sicut. §. præterea. & ista nullus inferior episcopo potest præscribere, vel consuetudine se tueri. 68. dist.c.quamuis.& se.& s.de consuetu.c. quanto. quidam tamẽ aliqua ex his exercent de iure, vt abbates. de æta.& quali.c.cum contingat. vel, de consuetudine approbata ꝑ Papã. sicut no.de presby. Cardinalibus.de supplen.neg.prælato.c.1. vel Papæ priuilegio, quod potest committere inferiori: licèt episcopus, vel alius hoc non posset, vt no. in dicto c. & de consecra.eccle.vel alta.c.aqua. quædam sunt (vt dixi) episcopalis auctoritatis: sicut causas criminales, vel matrimoniales audire, indulgentias concedere, instituere, & destituere quò ad exercitium ecclesiastici beneficij, & si qua sunt similia. Ista enim potest episcopus committere ad tempus, vt no.s.eod.c. significasti. in perpetuum verò à subdito contra episcopum non possent acquiri, nisi per Papam, priuilegium, & concessio.episcopi præscriptione secuta. sic intellige de excessi.præla.c. accedentibus. de iure pa. c. cura. de relig.

relig. do.c. constitutus. vel ex sententia arbitri, vel conuentione pscriptione firmata. de pscrip.c.cū olim.& c.veniēs. Et secundùm hoc sine calum. posset intelligi de institutione au ctorizabili. de institu. c. cum venissent. aliàs consuetudo nō prodest, iuxta no. s. eod. c. cum satis. Quædam sunt simplicis iurisdictionis, sicut visitare, corrigere, coercere, minor. causas audire, terminare, & quædam alia. Et in his dicit Hostien. archidia. quò ad parochiales ecclesias, & minores titulos de iure communi esse vicarium episcopi. s. eo. c. ad hæc. & in iuribus ibi allegatis: vbi Papa super iurisdictione archidiaconi interrogatus, & consultus de iure respondit, vt ibi. Ista tamē vicaria, & iurisdictio archidiaco. nō extēditur ad causas grauiores, nisi quò ad relationem, vt ibi. Item nō extenditur ad maiorem titulum, vt abbatias, & conuentuales ecclesias, nisi per consuetudinem hoc acquiratur, vt hic & ar. de offi. archidia. c. fi. & de maior. & obedientia. c. cū inferior. Caueat ergo episcopus archid. quandoque prohibere, cum sit eius vicarius, vt s. c. 2. per Ioan. And. Quædā verò sunt certi officij, quæ & quò ad abbates, & alios de iure communi ad archidia. pertinent. de quibus s. eod. c. ad hæc. versi. in quadam. de ceteris remittit ad summam, dicens etiam ibi per hæc supplendum. ¶ Quartò oppo. dicitur hic in ver. Petijt insuper. ꝙ archidia. petijt, ne aliquē conuenirent coram officiali archiepiscopi. & sic coram eius maiore: sed videtur, quòd talis petitio fuerit iniusta: quia episcopus potest audire causas spectantes ad iurisdictionem subditi, eo inuito. de offi. ordi. c. cum ab ecclesiarum prælatis. Item priuati possunt conuenire in iudicem non suum per viam prorogationis, l. si conuenerit. de iuris. om. iudi. & sufficit, vt valeat iudicium inter laicos, ne excipiantur. ff. de iudi. l. 1. & 2. & 3. q. 6. c. pulsatis. Sol. quidam fatentur contrarium. dicunt quòd ideo. j. non respondetur ad illam petitionem: quia fuit iniusta. Alij dicunt, quòd fuerit iniusta petitio propter specialem archid. consuetudinem, maximè ad remouendam fraudem, ne scilicet paulatim ius suum ad archid. subtrahat. arg. ff. de dolo. l. cùm quis. vel dic, vt dicit Inno. in sua addi. quòd quandoque in iurisdi. quam minor exercet, superior habet maius imperium, vt quando agitur in defectu superioris, vt l. cum speciale. C. de iudi. & C. de fa. li. l. si quis. quo casu inferiorem cognoscere volentem potest superior prohibere: & idem quando minores sunt officiales, vel vicarij maiorū. quia cum archid. & archipresbyteri vicarij sint episcoporum, vt s. tit. 1. c. 1. & vlt. poterunt per episcopos prohiberi: non tamen ipsorum iurisdi. in totum reuocare, secundùm Inno. Quidam sunt minores officiales, quorum iurisdictio non dependet à superiore, nec subrogatur in defectu superioris. & in istius exercitio non potest superior, (vt archiepiscopus, episcopus, vel legatus,) inferiorem prohibere. & sic loquitur auctoritate Auth. de defen. ciui. §. interim. in fi. fatetur tamen Inno. ꝙ legati possunt adiri per querelam. j. de offi. leg. c. 1. & hoc dicit Io. And. super ver. conueniri. facit quod not. Inn. s. de rescrip. c. super literis. & in l. 1. ff. si quis ius diceñ. non obtē. ¶ Quintò oppo. dicitur hic, ꝙ archid. agebat, ne aliquem conuenirent, eo prætermisso in curia Cenoñ. & sic agebat de iure archiepiscopi, & sibi præiudiciali: ergo debuit vocari ad iudicium: & nō eo prætermisso hæc causa agitari. cuius contrarium hic factum fuit: vnde videtur ob. de maiori. & obedien. c. inter quatuor. Solu. dic, vt ibi not. ¶ Sextò oppo. hic innuitur, quod ad hoc vt moñ. condemnetur, sufficit, quòd archid. sit vsurus istis iuribus in alijs abbatiis. contra si moñ. ille fuit diligens, nec permisit contra se hanc consuetudinem indiuci (imò viriliter restitit) non debet ei præiudicare aliorum negligentia. quia res inter alios acta &c. j. de re iudic. c. pe. Sol. hoc contingit, ne vna & eadem res diuerso iure censeatur. 12. q. 2. c. cognouimus. Item hoc ideo ecclesia: quia ista præscriptio modicum præiudicium affert moñ. nam & si archidia. hæc iura non exerceat: episcopus tamen ipsa per se, vel per eundem archid. vel alium exercebit, vt patet. s. c. 1. episcopo tamen semper patienti, & non resistenti archi. videtur præiudicare. ar. s. de consue. c. 2. videtur enim episcopus per talem patientiam concessisse archi. hæc iura in illo mona. postquam in omnibus aliis passus fuit. nam & hoc ei expressè committere potuisset. concludit ergo, ꝙ patientia, & taciturnitas episcopi tribuit iustum titulum archi. & hoc no. ad materiā. l. cum de in rem verso. ff. de vsur. quā l. dicunt quidā habere locum in faciente, non in patiente. Na scd'm prædicta habet locum etiā in patiente: vbi tractat de modico præiudicio: secus si de magno, vt in præscriptione, vt ibi per Bar. ¶ Septimò oppo. ad idē, & videtur, ꝙ licèt episcopus passus fuerit hæc iura præscribi in aliis mona. nō tñ in illo: qa nō debet ad illud extendi consuetudo, vel pscriptio aliorum. nā iura, quæ per præscriptionē quæruntur, nō debēt extendi ad alia, q̄ præscripta sint, vt l. 1. §. si quis. ff. de itine. actuque priua. & l. si post. de aqua pl. ar. & de deci. c. tua. & c. cū cōtingat. & de præscrip. c. auditis. & de capel. mo. c. 2. & 12. di. c. oīa. & 11. di. c. catholica. Hic autem dicit, ꝙ ad aliud mona. extenditur, quare malè. Sol. ex gl. magna Inn. plures solu. possunt colligi: prima circa mediū, quæ est, ꝙ aliud in præscriptione, aliud in cōsuetudine. pscriptio em̄ tāquam odiosa est restringenda, non extēdenda. de præscrip. c. vigilanti. cōsuetudo verò tanq̄ fauorabilis est dilatanda. nā & in ea inducēda nō requirit titulus: sicut in pscriptione requiritur, de pscrip. c. cum olim. ad fi. p Inno. ad hoc facit qd' no. Cy. in l. 2. in. 4. col. C. de consue. vbi ponit differentiā inter ius vniuersale cōsuetudinis, & singulare pscriptionis. Et facit hoc ad q. pone, ꝙ quidā iudices p consuetudinem iudicādi inter Bonon. q̄ fuerunt sibi iurisdictionē: nūqd poterūt hāc iurisdictionē in extraneos exercere. videt, quòd sic. ff de offi. presi. l. 2. ad hoc. l. si prius. ff. de aqua plu. arc. & l. venditor. §. si constat. ff. cōia pdio. In contrarium faciūt quæ dicta sunt. s. videlicet ꝙ cōsuetudo extenditur ad alia loca, & personas, vt in illo tex. & hoc tenet Cy. quando iurisdictio exercetur generaliter cōtra oēs, quoties casus incidit. qd' dic, vt l. 1. C. de emancip. libe. Ad prædicta est vna sol. ꝙ aliud in pscriptione, aliud in consuetudine. Vel aliter. nam aut est consuetudo iuri cōtraria, vel ecclesiis onerosa: & non extenditur nec ad alia iura, nec ad alias ecclesias, vel personas, vt in cōtrariis. Aut est laudabilis, & rationabilis, & super re concessibili, qualis est illa, vt archid. in mona. iurisdictionem habeat. quod episcopus debet archid. de facili concedere, vt suum faciliùs ferat onus. j. tit. 1. c. fi. & talis consuetudo est extendenda ad alias ecclesias, non ad alia iura, vt hic, & s. de elec. c. cum ecclesia Vulterana. & 11. distinc. c. in his. & j. de cēsi. c. sopitæ. & hoc est verum, si maior pars ecclesiarum, vel personarum eiusdem conditionis hanc seruet, vt ibi. nam hoc casu non solùm ecclesiæ iam constructæ, sed etiam construendæ possunt cogi ad obseruantiam huius consuetudinis. j. de censib. c. ecclesijs. Hinc est, quòd in officijs ecclesiasticis vnum modum seruare debent. 12. distinct. c. pe. & in fi. vnam mēsam communem habere. de censi. c. ex parte. prærogatiuam eiusdem dignitatis seruare. s. de consue. c. cum olim. & hoc est verum, nisi vna ecclesia, vel minor pars ecclesiarum habeat certam contrariam laudabilem consuetudinem, & præscriptam. de consuetu. c. fi. vel nisi alius hæc iura in hoc mona. exerceat. j. de præscrip. c. cum officij. §. 1. vel nisi pro illa habeant aliam: puta vna ecclesia ieiunat die Sabbati, alia die Mercurij. 12. distinc. c. illa. hoc enim casu minor pars non cogitur sequi maiorem. & hæc est secunda solu. s. quòd aut consuetudo est laudabilis, aut contra iura, vt dixi. Tertia est, quòd in is, quæ sunt iurisdictionis, vel ei annexa, fit prorogatio de personis ad personas: dummodo maior pars populi vtatur consuetudine, vt l. penul. ff. de iusti. & iure. & l. quod maior. ad municipa. nisi consuetudo sit cō-

tra rationem inducta, vt l. quod nõ ratione. ff. de legi. In aliis autem, quæ consistunt in pensionibus, præstationibus, & similibus non est consuetudo extendenda. nisi quò ad hoc, vt vna res non censeatur diuerso iure, vt d. l. venditor. §. si constet. & de censi. c. sopitæ. & de deci. c. cum in tua. ¶Item hæc prima vera, nisi in episcopo. nã & si episcopus perit aliquid nouum, vel insolitum à iure: non tamen expressè reprobatum (puta censum, vel charitatiuum subsidium, & similia) ex quo probat, quòd id habet, & percipit in aliis conuicinis, cõuincitur & is, à quo petitur, nisi aliud probet. Ad hoc faciũt iura allegata in vltima gl. ¶Item hoc est verum, nisi locus, in quem prætenditur istud ius à nemine possideatur. vnde si archi. vel episcopus in loco, de quo non constat, quòd sit alterius iurisdictionis, hæc iura exercuerit: ipse ibidem de cetero exercebit. ꝟ. de relig. c. 1. Et idem de his iuribus, de quibus nihil certum est in iure statutum. In illis enim satis æquũ est, ꝙ consuetudo prouinciæ, siue vicinarum ecclesiarum debeat obseruari. arg. 12. dis. c. diuturni. & c. omnia. Item etiã, quod dixi de iurisdictione acquirẽda, & extendenda ad alia loca, habet locũ nisi in loco, siue ecclesia, in qua iurisdictio vendicatur, alius iurisdictionem exerceat ex priuilegio, vel cõsuetudine iam præscripta. nam hoc casu licèt in omnibus aliis ex consuetudine exerceat: non tamen vigore consuetudinis exercebit in illo: etiam si ille in hoc mona. non fuisset vsus longo tempore hac iurisdi. præscriptionis, vel priuilegio acquisita. & hoc probat iste tex. dum dicit [in huiusmodi abbatis.] &c. debet enim exponi huiusmodi. i. similibus: sed illa non est similis: ex quo ponis, quòd ad alium hæc iurisdictio pertinebat. & hoc verum, vt dixi, quando tertius vsus est istis iuribus in hoc mona. Si autẽ ipse abbas, an poterit hoc casu archi. vendere hæc iura? dicit, ꝙ idem, si nomine episcopi exercuit: secus si suo. ¶Octauò opp. dicitur hic, ꝙ consuetudo aliorum mona. extenditur ad istam abbatiam sancti Petri. Sed contra si episcopus in omnibus abbatiis, præterquam in ista, concessisset archi. ista iura, in tali concessione non veniret illud monasterium: sine dubio ergo nõ debet venire, vel includi vigore consuetudinis aliorum. Sol. dicit Inn. aliud in consuetudine, aliud in concessione: nam eo ipso, quòd episcopus cõcedit in aliis, videtur prohibuisse in illo. ar. 55. dist. c. disciplina. & de deci. c. ad audiẽtiam. & c. ex parte. Sed in consuetudine eo ipso, ꝙ in aliis tacitè episcopus consentit: videtur consentire in isto. plus ergo extenditur cõsensus tacitus, quàm expressus illo casu, ar. l. de quibus. ff. de legi. sed hoc ideo, quia cõsensus expressus habet causam momentaneam: sed tacitus illo casu habet causam successiuam, & diuturnitatem temporis: ideò maiorem producit effectũ propter continuam perseuerantiam. ¶Ex prædictis itaq; in præcedenti opi. & ex illa, cum quæritur, an fiat extensio exercitij de personis ad personas, vel de iuribus ad iura, vel de locis ad loca, posses distinguere. nã aut quæris de præscriptione, aut de concessione, aut de consuetudine: præscriptio non extenditur ad alia, quàm præscripta: similiter concessio ad alia, quàm concessa: vt ex prædictis patet. Consuetudo verò an extendatur, distingue. nam aut consuetudo inducitur cõtra iura, vel est ecclesiis onerosa: & non extenditur. aut est laudabilis: & tunc aut consistit in iurisdictione, aut in præstatione. Et si in iurisdictione: & tunc aut alius, quàm episcopus, possidet illa iura in illo monasterio: aut nullus alius. & si in præstatione, aut loquitur in episcopo, qui prætendit in illo, sicut in aliis: aut loqueris in aliis, quàm episcopo. & si in alio: tunc aut locus ille, in quo præstatio exigitur, à nemine possidetur, aut ab aliquo. & si ab aliquo: & tunc aut nihil de illo iure, quod petitur, est à iure statutum: aut est aliquid statutum, vt ex prædicto apparet. doctor meus dominus Bald. in quadam disputatione, quæ incipit. Appollus. tractat de ista extensione: an scilicet præscriptio extendatur. Et aduerte, quia vtitur verbo, præscriptione. quod verbum assumpsit pro consuetudine: aliàs esset contra dicta Innocẽ. hic, quòd præscriptio non extenditur. ad propositum ergo, dicit ipse, vtrùm præscriptio extendatur. Cõsidera, quòd quatuor sunt species † prorogationis: de re ad rem: de persona ad psonã:
6 de tempore ad tempus. De persona ad personam, vt not. in c. P. & G. infra de offi. deleg. c. 1. & l. 1. C. de iuris. om. iu. An ergo in istis omnibus fiat extensio, vel non, ibi plenè per eũ in penul. & vlti. col. vbi in fine ponit quæst. vtilem ad prædicta. An ex pscriptione inducatur priuatio alterius. & distingue. nam aut quis præscribit tanquam sub alio: aut tanquã supra alium: aut tanquam secus ab alio. Primo casu non priuat alium: sed ordinem, quem præscripsit, illum tenet: à quo non potest vetari per superiorem. 9. q. 1. c. de personis. per Archi. quia inferiora superioribus non derogant: tamen superiora non debent inferiora opprimere. C. de offi. præfec. vrb. l. 1. & C. de pala. l. 1. lib. 12. Secundo casu non priuat eũ esse, sed gradu esse. quia cum eum sibi supponit, minorem se facit, qui se subiicit. ff. de iuris. om. iudi. l. est receptum. Tertio casu puto præscriptionem in totum sibi ius vẽdicare, quo ipse solus est vsus. ff. de diuer. præscrip. l. quisquam. & ideò videtur, quòd si plebanus in plebanatu suo præscripserit institutionem, quòd episcopus nullo modo se intromittere debeat. quod est verum, si habuit potestatem per exclusionem episcopi: secus si per patiẽtiam solum, quia iura negatiua nõ præscribuntur, nisi contra prohibitos patientes, non contra patientes, vt C. de serui. & aqua. l. 2. per Pet. & Cy. Hoc ergo casu licèt plebanus habeat pro se consuetudinem: non tamẽ propterea episcopus est exul à iure communi: sed cũmulata est potestas, nõ absorpta. Et ita Floreñ. practicatur per epm Floren. & plebanum. Hæc sunt verba Bal. in dicta disputatione. ad fi. Aduerte quia hæc vltima decisio videtur contra id, quod hic dicit Inn. Dicit. n. ꝙ si archid. vtitur hoc iure in oĩbus abbatiis sciente epo: ita demum per consuetudinem acquirit hoc ius, si eps nõ vtatur: alioquin. s. si vtatur infra tempus præscriptionis, esset interrupta præscriptio. ꝟ. de præscri. c. cum ex officij. & apparet, qñ eps vtitur, ꝙ non habet animũ perdendi, siue perdere velle. pro hoc facit quia præscriptio aduocat ius creatum, non nouum creat. not. in c. si diligenti. ꝟ. de præscrip. & circa hanc quæstionem omnino vide quod no. Io. An. post Inn. ꝟ. de præscrip. c. auditis. vbi tangit hanc subtilitatem. ¶Vltimò quæro. pone, ꝙ archidia. per consuetudinem acquisiuit visitationem: stetit postea longo tempore, quo nõ visitauit. & sic amisit: nunquid per epm, qui p centum fortè annos non visitauit, reuertatur ius visitandi. tenet Io. An. ꝙ sic. declarat tñ, an visitatio epalis sit præscriptibilis, vel non: tenet, quòd non sine titulo, vt hic vide per eum.

De officio archipresbyteri.

QVIA post archidiaconum archipresbyter facit gradum: ideo &c. De hoc. 25. di. c. perlectis. versi. archipresbyter.

SVMMAE.

1 *Archipresbyter subest archidiacono.*
2 *Archipresbyter in ecclesia assiduè stare debet.*
3 *Archipresbyter in absentia episcopi supplet vices eius in officio Missæ.*

VT archipresbyter. Istud. c. cum tribus sequentibus hic intendit, quòd archipresbyter Ciuitaten. subest archidia. & principaliter præest presbyteris, & presbyteralibus officiis. ¶Not. primò,
1 quòd archipresbyter subest archidiaco. † & sic maior ordino

dine subest minori, vt in glo. & intellige, ꝙ subest, si ita est consuetudo, & in his, quæ spectant ad officium archi. de iure
2 vel de cõsuetudine. ¶ Secundò no. † ꝙ debet assiduè in ecclesia stare. & intellige assiduè. i. horis competentibus. de cõse. dist. 5. c. nunquàm. & ff. de condi. & demon. l. si quis ita legauerit. & ff. solu. ma. l. 1. per Bar. de dictione, semper. ¶ Tertiò
3 no. ꝙ in absentia epi archipresbyter † supplet vices eius in officio Missæ. & loquitur iste tex. de Missa solẽni, quæ dicitur in certis festiuitatibus: quilibet .n. eps (nisi causa impediat.) dẽt in cathedrali ecclesia tũc præsens esse. de cõse. di. 3. c. episcopus. ¶ Quærit Host. quid si archid. est presbyter, qđ esse potest: nec per hoc amittit archid. de renun. c. ad supplicationem. tunc archipresbyter debet ei cedere, cũ sit par in ordine, & maior in administratione. dicit tũ, ꝙ ecclesiarum consuetudines sunt seruãdæ. ¶ Quærit etiã quid est dictũ, collectã, dicit, ꝙ põt intelligi de Missa feriali, vel matutinali, ideò sic dicta: quia in illa multæ orationes dicunt̃, & multa ca. cũ tñ in solemni Missa non dicatur nisi vna, secundùm Io. And.

SVMMAE.

1 *Clerici pigritiam euitare debent.*
2 *Archipresbyter pœnitentem reconciliare potest.*

MInisterium. No. de officio archipresbyteri, qa est supra oẽs quò ad cõionem corporis, & sanguinis Christi, & quò ad horas canonicas, q̃ sunt septẽ, excepta Missa. j. de cel. Mis. c. 1. & nõ. ꝙ per oẽs horas debẽt perseuerare: non ergo hoc debitũ omnium horarum possent statim soluere in tpe præueniendo: cũ hæc dilatio, & tpis diuisio nõ sit inducta in fauorẽ suum, sed Dei (vt horis singulis honorificetur) in solutione pueniri non põt, vt l. eũ qui ita. aliàs Iabol. ff.
1 de an. leg. ¶ Secundò no. in ver. proinde. † ꝙ euitanda est clericis scurrilitas. i. rusticitas, & pigritia, vel discursus. 46. di. c. clericũ. à scurra, qđ est vagus. quod maximè religiosus cauere dẽt. de offi. or. c. quãtò. ¶ Tertiò no. ꝙ exceptis prohibitis ad cũcta dẽt aduertere, q̃ sequunt̃ in tex. & q̃ sint prohibita, no. de transla. c. 2. & nõ. ꝙ omnia illa, q̃ sequunt̃ [fontes bñdicere, infirmũ vngere.] & c. possunt expediri sine altaris ministerio: p quod põt explicari. de cor. vic. c. significauit. sm̃ Ho. ¶ Quartò no. de istis Cardinalibus sacerdotibus, & quare dicant Cardinales. vide in glo. & arguit Host. ꝙ sicut nullus est Cardinalis, q non sit saltẽ diaconus: ita nullus deberet esse canonicus, qn esset saltẽ in sacris. ar. de æta. & qua. c. quæris. vñ prouisum est hodie p Cle. vt hi q. de æta. & quali. ¶ Quintò
2 no. ꝙ pœnitẽtẽ põt archipsbr̃ † recõciliare: cõsulto tñ epo. Et de istis pœnitẽtibus hic in gl. cui addit Io. An. nunquid tales pœnitentes sint infames. dicit Host. ꝙ sic. vñ nec ordinari pñt. 50. di. c. pœnitentes. 6. q. 1. c. infames. Sed hoc non accidit rõne pœnitentię, sed criminis publicati p pñiam: aliàs si crimẽ sit occultũ, & pñia sit occulta, nõ infamat, sed renouat, & emẽdat. 50. di. c. ferrũ. Infamat ergo talis, tũ qa publicè verberat̃, qñq; nudus incedẽs: tũ qa crimẽ suũ p sñiam pœnitentiæ publicat̃. 3. q. 7. c. infames. §. porro. aliàs si sñia nõ p̃cedat, solus ictus fustiũ nõ infamat. ff. de pœ. l. in seruorũ. in fi. & l. ictus fustiũ. ff. de infa. ¶ Quid si sine delicto, sed ex deuotione, assumunt aliq publicã pñiam, an sint infames: dicit, ꝙ nõ, vt probat̃ in l. 1. §. bestias. ff. de postu. & q dixerũt contrariũ, dãnant Dauid se humiliãtẽ. 2. Reg. 6. dãnãt ẽt Io. Baptistã. Mat. 1. & 3. ¶ Sextò no. ꝙ archipsbr̃ gerẽs absẽte epo vices eius, põt hoc alij cõmittere cõtra totũ tit. j. de offi. vic. dicit Io. An. ꝙ vicarius vicariũ dare põt in voluntaria iurisdictione: sed nõ in cõtẽtiosa. vel dic, vt no. Io. An. j. in c. pxi. vbi loquitur de confes. an possit sacerdos, q non sufficit multitudini, alij committere. dicit, ꝙ sic. ff. de of. eius, cui mã. est iurisd. l. 1. qa necessitas subiacet legi. de obser. ieiu. c. consiliũ. & de pœn. & remis. c. omnis. super glo. execu. cũ sua remissio.

OFficium. No. primò, ꝙ cauere debẽt curati, ne infirmi sine pœnitentia moriantur, & cõfes. de quo in glo. si culpa. ¶ Vltimò no. gl. an qlibet de epatu possit recipere ecclesiastica sacra in ecclesia maiori: tenet, ꝙ sic, & arguit in contrariũ de c. placuit. & c. nullus. & sol. vt in ea. & opi. glo. est, ꝙ qlibet possit recurrere ad archipresbyterũ maioris ecclesiæ. & hoc vr̃ intelligere Inn. & Ab. de grauiter peccãtibus, alleg. p̃all. c. in capite. 26. q. 6. c. vl. si intellexerunt de casibus epo reseruatis, nõ placet Ho. qui dicit, ꝙ sine speciali cõmissione epi archipsbr̃ in illis nõ absoluit. qđ verũ credit Io. An. j. de pœn. c. si eps. lib. 6. & sic no. sm̃ Ho. quẽlibet habere tres, q p̃sunt: dicit Papam cũ suis vicarijs, epm cum Ciuitatẽs. archipr̃o in hoc eius vicario, & curatũ suũ. de pœni. & remis. c. oĩs. ¶ Tertiò no. de p̃sbyterali bñdictione. 21. dist. c. denique. remittit Ho. ad summam eo. titu. §. fi. versi. sexto.

SVMMAE.

1 *Archipresbyter solicitam curam gerere debet.*
2 *Præsumere de seipso nullus debet.*
3 *Archipresbyter debet cuncta correctione digna episcopo referre.*
4 *Archipresbyter contra decretum episcopi venire non potest.*

VT singulæ. Archipresbyter ruralis presbyterorũ, & laicorum plebanatus curã gerit. contra decretũ tñ epi
1 nihil ordinare potest. ¶ No. primò, ꝙ archipresbyter † debet solicitam curã agere. nã sicut præfectus vigilũ habet sub se. 7. cohortes. vt l. 3. ff. de offi. p̃fec. vigi. sic multi descensiuè sub summo Pontifice cõstituti sunt pp timorẽ spiritualis incendij, vt gerant curã solicitam & assiduã: scilicet legati, primates, episcopi, archidiacõi, archipresbyteri Papales, visitatores Capituli, puinciales. de qbus. j. de statu monachõ. c. in singulis. Vigilent ergo, & non dormiant. 81. dist. c. oportet. & de hõmici. c. pro humani. ibi [excusso negligẽtiæ somno.] ¶ Secundò no. ꝙ plebanus, siue archipresbyter debet de inferioribus titulis solicitam curam gerere. & ideò dicit [inferioris ti.] vt excludat ecclesias cõuẽtuales. de quibus. s. tit. 1.
2 c. fi. ¶ Tertiò no. † ꝙ nullus debet arbitrari, & præsumere de seipso, ꝙ omnibus curis sufficiat, & per hoc alios consuetos ad aliquod officium remouere, quia ipse sufficiat. contra tales arguit Augusti. vbi dixisti, sufficit: ibi defecisti. Ex quo arguit Hosti. an eps de cõsensu Capituli sui possit ad tẽpus retinere fructus beneficij vacãtis. qđ dic, vt. j. vt ec. bñ. c. vno. & super vl. gl. p Io. An. ¶ Quartò no. ꝙ archipresbyter
3 † debet cũncta referre epo, q̃ correctione sunt digna. & pro hoc refert Io. An. tenuisse Ia. Boñ. ꝙ archipsbyter ruralis, q citauit clericũ tituli sibi subiecti ad residẽtiã: ꝙ si nõ veniat, illum priuare nõ poterit. nã, cum agat in figura iudicij, solus eps est iudex clerici. de hoc. 11. q. 1. c. de psona. facit j. de hære. c. cũ ex iniunctõ. in fi. & hoc verũ, nisi ad ipsum ex speciali iure spectet destitutio. vide qđ dicit Io. An. j. de cleri. nõ resi. c. relatũ. & de elec. c. licẽt canon. lib. 6. in gl. pe. ¶ Quintò, &
4 vltimò no. tex. in fi. ꝙ archipsbyter † nõ põt venire cõtra decretũ epi. ex quo arguit Ho. ꝙ legatus nõ põt facere statutũ contra ius cõe. inferior. n. superiorem &c. j. de ma. & obe. c. cũ inferior. ar. cõtra. j. de offi. leg. c. fi. de consang. & affi. c. ꝙ dilectio. de ver. sig. c. ex parte. in 1. rñ. Sol. dicit Io. An. in his, q̃ sedes apostolica sibi reseruauit, nõ põt sine spãli mandato. de hoc de of. leg. c. quò ad translationẽ. nec cõtra solẽnia cõsilia, & quæ cõmuniter obseruant̃, nec aliquo modo ius cõe in totũ tollere: constitutiones tñ iuris cõis declarare posset, & remouere. & vbi pœna deficit in iure, possent epi, & legati p pœnale statutũ exaggerare, nouã imponẽdo, vel veterẽ augẽdo. de loca. c. 1. possent ẽt statuere, ꝙ qs non habeat vocẽ in Capitulo: nisi sit in sacris. de æta. & qua. c. qris. ad hoc 96. dist. c. satis euidenter. hoc enim nõ est cõstitutiones pœnales

subuertere: sed eis deseruire, & illas supplere: quod est admittendũ. de priuile. c. 2. possunt ad correctionem morum facere præcepta prohibitoria, atque pœnalia [quia siue plectendo] & c. 23. q. 5. c. prodest. secundùm Hostiē. qui hoc no. hic. & vide quod no. Ioan. An. ĩ. de offi. leg. c. 1. in prin. & ĩ. de appel. c. fi. lib. 6. super vlt. glo.

De officio primicerij.

EST primus in choro, vel primus in cantu: cũ ipse est absens, eius officium supplebit qui ei lege, aut conditione proximus est. 25. distin. c. perlectis. ver. ad primiceriũ. in fi. simile dicimus in successione, vt deficiente primo gradu, succedat sequens proximus. & sic deinceps. concor. de legi. hære. l. fin. ff. de vsufruc. accresc. l. 1. §. interdum. l. Inde Nera. & l. interdum. & in Authen. de hære. quæ ab intesta. colla. 9. Hostiē. in seq. c. & seq. titu. nihil a boni præter tex. & glo. a

ADDITIO.

a ¶ Titulum de officio sacristæ vide tractatum per Card. Zaba. hic.

De officio custodis.

SVMMAE.

1 *Discretio est mater virtutum.*
2 *Negligens est ab officio remouendus.*
3 *Minister malus est contrarius laudi Dei.*
4 *Campana vnde dicatur.*

CVSTOS. No. primò, ꝙ custos omnia vtēsilia ecclesiæ custodire debet. quod intellige, exceptis vasis aureis, & argenteis, & vestimentis pretiosis: quorũ custodia pertinet ad sacristam. s. tit. 1. c. 1. ¶ Secundò no. ꝙ debet esse peruigil circa curam lãpadũ. similiter & pfectus vigilũ tota nocte vigilare dēt pp incendiũ. ff. de offi. pfec. vigi. l. penul. & vlti. cōcor. ĩ. de depo. c. bona fides. ¶ Tertiò no. ꝙ mediocritas est tenenda. & nedũ in magnis, sed ēt in minimis, vitanda est pdigalitas, & auaritia fugiēda: & cũcta agenda cũ tēperamento, vt hic, & ĩ. de dona. c. apostolicæ. 42. dist. c. sit rector. 45. di. c. disciplina. & c. omnis. & c. sunt nãq; aliqñ aũt inspicimus quod est plus: aliqñ quod est minus. quod dic, vt in reg. in obscuris. & l. gñaliter. de leg. 1. ¶ Quintò no. † ꝙ discretio a est mr̃ virtutũ, & iō
1 cōtraria est auaritiæ, & prodigalitati. de qbus de pbē. c. auaritiæ. & est discretio puidere futura, sterilitates, & casus, qui pñt cōtingere, Geñ. 41. de ser. non ordi. c. 1. ¶ Sextò no. ꝙ archidiaconus non dēt remouere, sed nunciare epo: q tñ nõ debet sibi statim credere, si denunciatus inficiat: sed tũc ex integro cognoscet. ff. de custo. reo. l. diuus. ¶ Septimò no. ꝙ ne
2 gligens † est ab officio remouēdus, & alius ab epo subrogãdus, de cōsensu tñ archidiaconi. de offi. archi. c. ad hæc. §. fin. & si dissentiant, recurrat ad archiepm. de tēp. ord. c. nec epi. de iure pa. c. nullus. ¶ Octauò no. in fi. Io. An. ꝙ malus mini-
3 ster † est cōtrarius laudi Dei: sed bonus illã promouet, & ex
4 altat. ¶ Vltimò no. sup glo. vñ dicat cãpana, † & cuius rei sit signũ. qñq;. n. est signũ congregandi Capitulũ: qñq; horarũ: qñq; signũ exeundi ad bellũ: qñq; signũ actionis gratiarum: qñq; signũ factæ electionis: qñq; signũ substractionis alicuius ab hac vita: qñq; signũ excōicationis: qñq; gaudij: qñq; ignē extinguēdi: qñq; lectum intrandi: qñq; ad parlamentũ populi conuocandũ: quandoq; ad corpus Christi orandũ: & generaliter est signum multorum aliorum, secundùm varios mores, & consuetudines ciuitatum:

ADDITIO.

a ¶ Discretio. Adde glo. in c. exposuisti. de præben. in ver. discretione. tex. in Cle. pastoralis. in §. verùm. de re iudi.

CVstos. No. hic Io. And. ꝙ sanctiores sunt præferendi, & plus iudæi, & antiqui & morales verbosis. & secũdũ Sene. Laudãdi sunt non qui magna celeritate verba præcipitant: sed qui vitam docēt: & cũ dixerint, qd faciendũ sit, faciendo probant. Hiero. ad Nepotianũ dicit. Ex duobus imperfectis melius est rusticitatem sanctã habere, quàm eloquentiam peccatricē.

De officio vicarij.

DICTVM est s. de his, qui deseruiunt ecclesijs nomine proprio: sequit videre de his, q deseruiunt nomine alieno. Et præmitte, ꝙ quãtùm ad materiam, in qua sumus, vicarius accipitur duobus modis. Primò de illo, qui deseruit ecclesiæ nomine alieno: qđ an possit, tractatur quasi per totũ istum titu. vt in Cle. in ecclesijs. e. tit. Et alius est vicarius in exercitio iurisdictionis. & de isto tractatur. ĩ. c. pe. & ĩ. de offi. vica. c. 1. & 2. & per totũ. lib. 6. habet de materia. 16. q. 7. c. in noua. 93. dist. c. fi. de vicarijs habetur. s. de rescrip. c. postulasti. de filiis presby. c. cōstitutus. & c. Michael. de præben. c. extirpandæ. de exces. prælа. c. illud. de simo. c. ad nostram. de pœ. c. licēt. de elec. c. cum eo. §. porro. de reg. iur. c. beneficium. lib. 6. de tempo. ordi. c. nullus. §. 1. & 2. de offi. deleg. c. si contra vnũ. §. vlt. & de vicarijs epōrũ, & archiepōrũ satis de offi. ord. c. Romana. de iud. c. fi. lib. 6. & in Clem. si principales. de rescrip. vbi de vicario principali epi, & foraneo. ĩ. de reg. c. 1. §. ad prioratus. vbi q non potest habere officium, nec ipsius vicarium.

SVMMAE.

1 *Monachi in ecclesijs, quæ ad eos spectant, pleno iure instituunt vicarios.*

AD audientiam. Vicarius si beneficium curatũ postea sit adeptus, vicaria priuabitur. & duo
1 facit. Primò narrat factum. Secunda ibi [quia igitur] dat iudicem. ¶ No. primò, ꝙ monachi † in ecclesijs, quæ ad eos spectant pleno iure, instituunt vicarios. de quo dic, vt. ĩ. de præben. c. de monachis. ¶ Secundò no. ꝙ sicut per adeptionē secundæ ecclesiæ vacat prima: ita etiam vicaria. de quo in gl. & in c. de multa. per Io. An. & in extrauagan. execrabilis. ¶ Tertiò no. ꝙ hic monachi possidebant ecclesiam, de qua erat quæstio: & nihilominus impetrant literas. Ex quo colligit Io. An. ꝙ reus potest impetrare literas contra actorem. de quo s. de rescrip. c. vlti. Sed non bene intelligit. quia hic licēt monachi possiderent: tamen agebatur interdicto vti possi. petentes istum priorem à sua molestatione compesci. actor ergo censetur. ff. vti pos. l. 1. ¶ Quartò no. ꝙ licēt regulariter nullus cogatur agere: cogitur tamen ab iniqua, & iniusta petitione desistere etiam ex postfacto, si fuerat ab initio repellenda. de iudi. c. examinata. vbi de hoc in vlt. glo. licēt ergo iure nouissimo Authen. sit prouisum contra differentes prosequi litem motam, vt in Authen. qui semel. C. quomodo & quando iudex. tamen quando iudici constat de iniquitate petitionis, non debet differre diffinitionem, vt ibi dicitur: sed in continenti iniquè agētes à desistēdo cōpellere. qđ no. ¶ Vltimò

timò scias,ꝙ hic est no.glo. Inno. quã sæpe audiui allegari à præceptore meo.D.Bal.ꝙ non solum iudex debet ex officio repellere libellum ex ipsa impetratione ineptũ per c.examinata.& l. 1.de offi.asses.Sed etiam,si non apparet ineptitudo ex serie libelli, (sed aliàs, est notoria) lacerandus est.hr̃e.n. plures ecclesias nõ põt nõ esse notorium.s̃. de transla.c.quãtò.& maximè hoc verum in beneficialibus, in quibus iudex põt supplere de facto.vt s̃.de ele.c.cum nobis olim.Imò plus quia quantuncũq; sit libellus ineptè formatus: si iudici constat alterũ,vel ambos litigantes non habere ius in beneficio, põt vtriq; ex officio silentium imponere. Ad hoc.s̃.de filijs presby.c.2.& 3.de pac. c. cum clerici. sm̃ Host. qui remittit ad no.per eum.j̃.de offi.delega.c.cum contingat. & vide qđ dixi de hac materia in d.c.examinata. ¶ Vltimò no.an ad titulum perpetuæ vicariæ possit quis ordinari. dic vt s̃. de rescrip.c.postulasti.& j̃.de fide instru.c.G.perpetuus.

S V M M AE.

1 *Vicarij ecclesijs,& personis deseruire debent.*
2 *Vicarias plures habere non licet.*

PRouideas. Plures vicarias quis habere nõ potest. Et primò ponitur dictum. Secundò ipsius rõ,ibi [quia tamen.]
1 ¶ No.primò,ꝙ vicarij † debent deseruire ecclesijs, & personis.& expone personis.i.rectoribus ecclesiarũ, qui vocantur personæ in Anglia respectu vicariorum. & tales licèt dicantur habere personatum iuxta vulgarem modũ loquendi: nõ tñ dignitatem.j̃.de præben.c.quia nonnulli.& intellige etiã, ꝙ debent seruire qñq, per iuramentũ. quo casu, si se contra prælatos erexerint,puniuntur.j̃.de exces.præla.c.illud.secun
2 dũ Host. ¶Secundò no. † ꝙ non est licitum habere,nisi vnã vicariã.quod est verum de vicario perpetuo.aliqñ.n.admittitur vicarius temporalis.j̃.de ap.c.peruenit.cum suis concor. saluo eo,quod habes.j̃.de ele.c.nemo deinceps.& dic,ꝙ istæ vicariæ hñt locum, vbi quis habet plures ecclesias ex dispensatiõe:vel qñ est absens ex dispẽsatione:vel in casibus,qbus licitum est habere plures ecclesias, cũ persona ibi perpetuã residentiam facere teneat.de æta.& quali.c.eam te.de p̃ben. c.extirpandæ.& ibi vide duodecim casus,in quibus locũ habent vicarij.& eadem no.Host.in summa.

AD hæc. Perpetuus vicarius per episcopum institutus per rectorem remoueri,vel portione sua fraudari non põt.Et primò ponit duplex dictum. Secundò excipit,licèt nonꝓpriè.ibi[nisi.] ¶No.primò,ꝙ rector ecclesiæ instituit ibi ꝑpetuum vicarium.& exponit Io.An.ver.instituit,diuersis modis.contra.c.ad hæc.de offi.archid.& c.cum satis.vbi institutio semper spectat ad epm̃,& præsertim cum agitur de vicaria de nouo constituenda. & per consequens de certa portione reddituum assignanda.de præben.c. extirpandæ. expone ergo instituit.i.institutionẽ auctorizabilem de mandato episcopi fecit:sicut all.j̃.de rõ iudi.c. cum Bertoldus.¶ Secũdò no.ꝙ mortuo rectore,non expirat officium vicarij perpetui. quod est verum, si accessit consensus episcopi. aliàs mortuo prælato,vicaria expiraret: quia non esset cuius officio fungeretur.simile quod dicitur de transac.j̃.de transac.c. veniens. & ex hoc sequitur, ꝙ dicitur in tex. ꝙ non potest minui eius portio: nec sine causa remoueri, secundũ Host.Item etiã requiritur consensus sui Capituli ad hoc vt episcopus possit ꝑpetuare hunc ti. maximè vbi prebendæ, & canoniæ per Capitulum solũ: vel ꝑ Capitulũ, & epm̃ conferuntur. de his, q̃ fi,à pla.c.ea noscitur.Item etiam requiritur consensus patroni:aliàs prouisio non duraret post mortẽ personæ,sm̃ Ala.& Inno.qui remittit de fil.p̃sby.c.proposuit.vt ergo habeat locũ quod hic dr̃ de vicaria,ꝙ duret mortuo rectore, tria requiruntur,vt dixi:sed ꝙ vicarius possit in ecclesia institui, nõ requiritur consensus patroni,vt dicit glo.quam tenent Gof. & Tan.¶ Tertiò no.ꝙ nõ põt successor vicariũ perpetuum expellere,vel assignatã minuere portionẽ. & hoc verũ in vicario perpetuo.temporalis verò,si moritur rector,an possit petere salarium totius tẽporis.dicit Io.An.ꝙ sic:nisi medio tẽpore alteri operas locasset,vt l.diẽ functo.ff.de offi.asses.hæc tñ materia longa est,quæ ventilatur in omnibus, qui locant operas suas ad tp̃s:vt rector terrarũ,collaterales, & alij officiales,doctores ad lecturam assumpti,rustici ad rurale opus: an his omnibus (si non præstant operas per casum, vel aliter) pensio debeatur. quod dic vt plenè per Bart. in l.1.ff. de var.& extraor.cog. ¶ Quartò no. ꝙ propter delictũ,vel aliã iustam cãm debet vicarius amoueri ꝑ iudicem. quis aũt erit iste iudex.dicit Io.An.ꝙ episcopus,non ille rector. nam quãuis sibi subsit quò ad seruitium: non tñ quò ad iurisdictionẽ. nam solus episcopus totius diœcesis iudex est,vt no. de offi. archi.c.fi. ¶ Sed hic quæritur,an in amotione,quam facit episcopus de illo vicario,requiratur consensus ipsius rectoris p̃sentantis.vr̃,ꝙ non possit,arg.s̃.de offi.archi.c.ad hæc.§.fin. Contrariũ tenet Io.An.s.ꝙ possit: aliàs sequeretur,ꝙ ep̃s in cognoscendo haberet iudicẽ,& collegã,& essent in vno corpore duo capita,quasi monstrum, contra id de offi.ordin.c. quoniam. Debet tñ rector ad hoc citari, vt & ipsum defendat,si velit. Ad hoc d. c. ad hæc. in fi. & sic per vtrũq; cõiter persona citatur, & certificatur, & cognoscet, iudice.i.ep̃o examinante cãm,& iudicante. & eodẽ modo intellige quod ibi dicitur de archidiacono requirendo,secũdũ Host.Et aduerte ad hunc tex. dum dicit,ꝙ durat ille vicarius mortuo rectore. Nam debet intelligi de vicario,qui habet ius in re, vt dicit gl.Vicarij aũt episcoporum, an exerceant officiũ,mortuis ep̃is:vel expiret eorũ iurisdictio.dic vt in c.1.de offi. vica.lib.6.& qđ no.Bar.in l.quod principi.& l. si Augustæ.ff.đ leg.2.de procuratoribus,sindicis, & alijs nomine alieno negocia gerentibus, an per mortẽ dñorũ expiret eorũ potestas administrandi,siue mandatum.dic vt in c.dilecta. de foro cõpe.per Inno.& Doct.& Clem.procurator.de procura.

CLericos. Habet duos intellectus. sm̃ primũ.h.d. Prælatus non põt substituere sibi vicariũ. & secũdùm hunc intellectũ debet esse in tex. vicarios. & probatur iste intellectus in c.extirpandæ.§.qui verò.j̃. de præben. & ordina literã illam hoc modo legendo,vt dicit glo.& intellige, ꝙ rector nõ põt constituere vicarium, qui sit perpetuus.hoc.n. non põt sine consensu epi:sed de eius consensu(dicit Io.An.)non esset absonũ,sed consentaneũ iuri scripto dicere,ꝙ sic.& sic non cõtradicit:sed concor.de cleri.peregri.c.fi.& qđ no.in Cle.1.e. tit.in glo.in hoc.& hoc est fauor ecclesiæ:vt.s.si p̃latus,siue rector qñq; nõ posset Missarũ solẽnia perficere, ipse suppleat. 7.q.1.c.illud.talis tñ vicarius hoc casu non excusaret rectorẽ à personali residentia.& sic non est contra. de p̃ben.c.extirpandæ.§. si verò. nec ꝑ istam constitutionẽ vicarij ꝑpetui minuitur (imò auget) cultus diuinorũ. qđ semp fieri debet. de consti.c.ex parte.§.1.& c. cũ M.§.fi. & iste est vnus intellectus, ꝙ rector non põt constituere vicarium. qđ intellige, vt dixi.Alius intellectus est,ꝙ vicarius nõn põt dare vicariũ. & hoc verum esse firmat glo.fi. nã sicut delegatus ab alio, q̃ à principe,non subdelegat,vt l.à iudice.C.de iudic. & c.cum cãm.de ap.ita vicarius vicarium non constituit.Non obst.C. de procu.l.nec tutores. nã aliud in procuratore, qui per lit. contest.fit dñs,vt ibi: aliud in vicario, qui nunquàm fit dñs. Item tutoris,& procuratoris nõ videtur electa industria, sed vicarij. sic propter certum ministerium sibi mandatum.s̃.ti. 1.c.fi.& ff.de solu.l.inter artifices. potest etiam dici speciale in vicario,quòd alium non substituit propter infinitatem vitandam.de rescrip. c. cum in multis. lib. 6. Aduerte tamen,

quòd licèt vicarius vicarium substituere non posit: tamen ad tempus modicum, & ex magna causa non nimis frequenter poterit alium relinquere loco sui: sicut fit tota die. ff. de offi. eius cui man. est iuris. l. 1. primo respon. & de ap. c. peruenit. & isti vicarij habet locum in aliis casibus, quàm in §. hoc verò. videlicet vbi prælati ex dispensatione non promouentur, vel absunt: vel cum consuetudo excusat non residentem. pone exemplū. infra de elec. c. cū ex eo. & de reg. iur. c. beneficium. lib. 6. & per Host. in d. c. extirpandæ. vbi ponit duodecim casus.

SVMMAE.

1 *Vicarius habet iurisdictionem ordinariam.*

2 *Vicarius an conferat beneficia in vrbe spectantia ad collationem Papæ.*

3 *Mortuo eo, qui vicariatum dedit, an expiret iurisdictio.*

TVa nobis. Vicarius Papæ in vrbe iurisdictionem non habet extra vrbem. h. d. Et primò ponit dictum, & ipsius rationē, quam fortificat, ibi [præsertim.] Secūdò decidit, ibi [mādamus.] Et aduerte, quia sola ista Decre. in hoc ti. tractat de vicario iurisdictionali. ¶ No. primò, quòd hic fuerunt impetratæ literæ ad hunc vicarium Papæ in vrbe. & intellige, ꝙ fuerunt literę de simplici iustitia, vel super beneficio, vel alio simili impetratæ, secundùm Inno. qui dicit planum esse, ꝙ officialis non confert beneficia sine speciali mandato, vt. ĵ. eo. c. fi. lib. 6. glo. fi. videtur intelligere hunc tex. de literis, ex quibus iurisdictio confertur, vt ad lites. Sed iste non videtur bonus intellectus: quia tales literæ (quāquam per surreptionem obtentæ) non reddunt processum ipso iure nullum, vt vult ista Decre. arg. notatorum. s̄. de rescrip. c. ad audientiā. potest dici, quòd in casu huius. c. ideo sunt ipso iure nullæ: q̄a sic non valet delegatio Papæ ipso iure facta extra diœce, nisi in casibus. c. statutum. de rescrip. lib. 6. vt patet in fi. dicti c. statutum. ita non valet delegatio causæ facta in vicariū judicis ordinarii vltra terminos suæ iurisdictionis. quod intelligo verum, nisi aliter constaret de intentione Papæ. pone enim, quòd commisit vicario vrbis causam vertentem inter P. & G. diœce. Señ. satis enim apparet de intentione delegantis, vt cognoscere de causa extra vrbem, eoipso quòd inter habitantes extra vrbem commisit. arg. eius, quod not. in c. statutum. post prin. habet ergo locum istud c. qñ Papa commisit causam vicario vrbis inter suos, non subditos: vel super re suæ iurisdictioni non supposita, de hoc mentione non facta. & ita intelligo c. istud. ¶ Secundò no. hic Inno. & Host.
1 quòd vicarius † habet iurisdictionem ordinariam, arguendo per modum, qui no. 25. di. c. perlectis. de quo. ĵ. e. c. 2. lib. 6. in glo. 2. & Hos. remittit ad summam. eo. tit. Et circa materiā huius c. s. de iurisdictione vicarii vrbis quærit Inno. & Doct. de quibusdam quæstionibus, de quibus consueuit sæpe dubitari. ¶ Primò quæritur, an excommunicatus pro manuum iniectione subditos, vel aliunde venientes posit absoluere de facto. dicit ipse, videmus ꝙ absoluit: sed de iure non potest sine speciali commissione. Nam sicut vicarii aliorum episcoporum hoc non possunt. Ita iste, qui est vicarius Papæ repræ
2 sentantis in vrbe personam epi, vel patriarchæ. ¶ † Secundò quæritur, an conferat beneficia in vrbe spectantia ad collationem Papæ, vel inferiorum, sicut posset ipse Papa. dicit ꝙ non, sine speciali mādato, ratione, de qua. s̄. de offi. vic. c. fi. lib. 6. & ex hoc etiam sequitur, ꝙ non poterit ordinare, nec commendatitias ad hoc dare. quod dic, vt ĵ. de tempo. ordi. c. cum nullus. li. 6. ¶ Tertiò quæritur, vtrùm iste vicarius possit audire causas in vrbe illorum, qui sunt de titulo Cardinalium. ipsi n. Cardinales in ipsis titulis habēt ius epale, vt no. Io. An. de ma. & obe. c. is qui. super v̄l. glo. & arguit Io. An. ꝙ posit, per istam Decre. quæ solum excludit iurisdictionem extra vrbem: ergo in vrbe habet illam iurisdictionem, quam Papa: cum sit idem adiutorium. de consue. c. 1. & de appel. c. Romana. lib. 6. Item constat, ꝙ legatus Papæ aditur per q̄relam. ĵ. de offi. iudi. c. 1. ergo & vicarius vrbis. Itē nec dēminus posse vicarius Papæ in vrbe, q̄ vicarius epi, qui cognoscit de causis subditorum. ĵ. de offi. iudi. c. pastoralis. in pri-
3 ma gl. solue vt hic in nouella &c. ¶ † Quartò quærit, vtrùm mortuo episcopo, vel eo, qui vicariū dedit, cesset iurisdictio vicarii. no. Ho. ꝙ sic, de offi. lega. c. quoniā abbas. ad fi. allegat. ĵ. eo. c. Romana. li. 6. & per not. ne sede vacan. c. illa. & c. fi. & sic dicit de consuetudine seruari. plerunq; tñ Capitula sede vacante prædictos vicarios remouent, vel confirmant. ĵ. de maio. & obe. c. cum olim. remittit ad c. ad abolendam. de hære. Episcopus tñ sine consensu Capituli vicarium talē constituit, & remouet, vt no. Ho. in summa. eod. ti. §. & quib. ver. sed nunquid. & hoc approbat consuetudo in talibus seruanda. de his, quæ fiunt à præla. c. ea noscitur. Aduette tñ, ꝙ episcopus, vel alius iurisdictionem habens, pōt iurisdictionem vicarii limitare, & restringere ad certum locum, in quo tantùm vices gerat, vt hic. & in Cle. & si principalis. de rescrip. & sicut pōt restringere quò ad locum: ita quò ad tempus, & ante finitum tempus reuocari. vnde refert Io. An. Paduæ se consuluisse vicarium per Capitulum datum ad tempus vacante sede ante tempus reuocari posse. ff. de iudi. l. iudicium soluitur. ¶ Circa hoc sextò quæritur, si constituentes ad certum tps iurauerunt, vel sub pœna promiserunt nō reuocare ante tempus: an si prius reuocent, teneat reuocatio. & dato, ꝙ teneat, an sint periuri, & inciderint in pœnam? tenet breuiter, ꝙ teneat reuocatio: sed incident in pœnā, & sunt periuri, si sine causa hoc faciunt: aliàs secus. remittit. ad no. ĵ. de præben. c. dilecto. super ver. iuramēto. & in q̄ōne de teste iurato super reg. quod semel. de reg. iur. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Vicarij tenentur ad perpetuam residentiam.*

2 *Qui non laborat, non manducet.*

EX parte. Per subtractionem prouentuū, & vicariarum compelluntur vicarij ordinarij in ecclesiis deseruire. Et in prima decisa consultatio. In secunda responsio. ibi [mandamus.]
1 ¶ No. primò, ꝙ vicarij † tenentur ad perpetuam residentiā, nec alios vicarios possunt sibi substituere. s̄. eo. c. clericos. & per hoc patet vicarium perpetuum curatum. ad hoc. ĵ. de p̄ben. c. super eo. lib. 6. & ideò Cle. quæ de ecclesiis. eod. ti. & Decre. de multa. de præben. & c. cum in cunctis. de elec. & c. licèt casus. eo. ti. li. 6. ita locum habent in perpetuis curatis, sicut in rectoribus. ¶ Secundò not. ꝙ non residentibus, vel differentibus promotionem in casu, quo promoueri teneantur, subtrahūtur fructus beneficii: quos tñ eps non debet imbursare, sed alteri, qui seruiat ecclesiæ, assignare, vel in vtilitatem ecclesiæ conuertere. ĵ. de cleri. nō resi. c. pe. & est hoc contra multos iudices (ne dicam episcopos) qui alienū delictum, vel negligentiam reputant suam prædam. de quo. ĵ. de offi. ordi. c. irrefragabili. ad fi. ¶ Vltimò no. ꝙ quis cōpellit ordinari metu pœnæ subtractionis prouentuum ad tempus, vel priuationis. & est hoc in arbitrio episcopi, à qua pœna incipiat: honestum est tñ ordinem huius tex. seruare, secūdùm Ho. & de ista compulsione pœnæ dic plenè. vt ĵ. de electio. c.
2 licèt canon. in gl. antepenulti. ¶ Vltimò not. hic Io. And. † ꝙ
a qui non laborat, a non manducet. 2. ad Colossen. 3. c. & not. in l. quamuis. ff. de ope. no. nun.

ADDITIO.

a ¶ Qui non laborat. Adde tex. in c. fi. 1. q. 2. & tex. in c. si impius. de pœni. di. 4. & in l. si ex duobus. ff. de dotali actio.

De officio, & poteſtate iudicis delegati.

ISTA rubrica continuatur ad præcedentia in hunc modum. dictum eſt.ſ. de his, qui gerunt vices alicuius in diuinis officijs, vel in iuriſdictione voluntaria. videndum eſt de his, qui gerunt vices alienas in iudicijs, vel iuriſdictione contentioſa. Ita cōtinuat Goff.& Hoſt. de materia non habetur in Decretis ſpecialis rub.ſed tangitur.18.diſt.c.quia ſunt.& 93.diſt.c.1.vbi p Archi.& 25.q.2.c.igitur.& c.ſeq.repetitur hæc rub.in Sexto. & Cle.& tangitur de offi.dele.c.ſtuduiſti.& c.vl.de offi.or. c.ſignificauit.& ĩ.e.c.paſtoralis.1.& 2.rñ.de reſti.in integ.c.pe. de arbi.c.per tuas.de mu.pet.c.1.de teſti.c.dilecto. de re iudi.c.fi.de ap.c.ſuper eo.in fi.& c.cum cauſam.de reſcrip.c.ſtatutum.§.1.& §. in nullo. & per totum c. de ꝓcu. c. is qui. de iudi.c.1.lib.6.de hære. c. ne aliqui. ¶ Super hac rub.quærit Io. And. de tribus quæſt.Prima quæſtio eſt, quid ſit delegatus.dicunt Tan.& Gof.ꝙ delegatus eſt is, cui à ſummo Pontifice, ordinario, vel delegato principis committitur cauſa. Hoſt.dicit, ꝙ is, cui cauſa committitur terminanda, vel exequenda, vices delegantis repræſentans, & in iuriſdictione nihil proprium habēs.ff.de offi.eius, cui man.eſt iuriſ.l.1. Gul. in ſpec.ti.1.dicit, ꝙ delegatus eſt is, qui ex alterius commiſſione recipit alicuius cauſæ iudicialem cognitionē: quælibet diffinitio ſuſtineri poteſt, ſecundùm Inn. ¶ Secundo quero, quare tractatus delegatorum præcedit tractatum legatorum, & ordinariorum. Reſpon. quia præcedit tanquàm dignior. quia ſemper digniora ſunt præmittenda, vt ff. de alb. ſcri.l.1.& ĩ.de maio.& obe.c.ſtatuimus.delegati enim in cauſa eis cōmiſſa maiores ſunt alijs, vt ſ.d.c. ſtuduiſti. facit quod not.ſ.de reſcrip.c.fina.& Cy.in Authen.qua in prouincia.C. vbi de cri.agi opor.& hac ratione Spec.in prin.ſui operis de iudi.tractaturus præmittit de delegato. ¶ Tertio quæro.dicitur in hac rub. de offi. & poteſta. &c. quare ponitur iſtud verbum [& poteſtate] cum in rubricis ſequentibus dicatur tantũ de offi.deleg.& de offi. ordi.& de offi. iudi. & idem in ff.vbi tantũ dicitur de offi.præto.de offi.præfe. preto. de officio præfec.vrb.de officio proconſul.& lega. Et idem in C. vt patet in lib.1.vbi de officijs explicatur.rñdet Ioã. And.ꝙ iſtud eſt de voluntarijs, quæ dependent à voluntate compilatoris, de quibus nulla ratio reddi poteſt, vt l. non omniũ.ff. de legi.& c.ſi quando.de reſcrip.vel aliter ſecundũ eum.Poteſtas, & officium differunt, ſicut no.ſuper rub.de re iudi.lib.6.officium enim reſpicit, quod principaliter delegatur. poteſtas verò reſpicit id, quod propter delegationem de iure poteſt delegatus. ¶ Circa ergo quæſtionē principalem verſat eius officiũ, non ſuper alijs, vt ſ.de reſcrip.c.cum dilecta. ſed quia quædam poteſt delegatus, quæ veniunt ex interpretatione iuris, vt hic.ſcilicet an poſsit ſubdelegare: an turbantes ſuam iuriſdictionem punire: an vnus ſine alio procedere, ſi ſunt plures: ideò additur hoc verbũ [& poteſtate.] Specu.tamen titu.illo omnia iſta tria commiſcet, de officio, & poteſtate, & iuriſdictione vidi iam dubitari. hic Senis viget ſtatutũ, ꝙ ille, qui habuerit aliquod officium à communi, non poſsit aſſumi ad aliud vſque ad certũ tēpus. modò quidã fuit electus ad cuſtodiam cuiuſdam arcis, ſiue roche. dubitatur, an illud ſit officium: ita ꝙ non poſsit ad aliud aſſumi.& videtur, ꝙ ſit officium. nam quoddam eſt officium cum iuriſdictione; quoddam ſine iuriſdictione, vt patet hic per Ioan.And.in contumacibus.& ꝓbatur in titulis præcedentibus, in quibus tractatur de officijs abſque iuriſdictionne, vt de offic. cuſto. de offi.archi.de offi.vica. cum ſi.ad idem facit quod no. in l. legatis §.ſi ex officio.de leg.3.vbi glo.dicit, ꝙ appellatio officij generalis eſt.Et eſt ibi differentia inter officium, & artificium.vulgares tamen appellant officium, quod eſt cũ iuriſdictione coniunctum.& ita ſumitur hoc nomen, officium. Cod.& Digeſt.in oĩbus titulis.& hinc dicũtur officiales.ſ.ab officio cum iuriſdictione, vt l.officiales.C.de epiſ. & cle. nec propriè doctor deputatus ad lecturam, vel magiſter grammaticæ, vel deputatus à priuato ad gubernationem familiæ diceretur habere officium, vel officialis. & ſecundùm communem vſum loquendi ſunt verba ſumenda ſecundùm propriam ſignificationem, vt l.Labeo.§.idem Tubero.ff. de ſup. leg.& de fun.inſtruc.l.cum delanionis.§.aſinam.Cogita.

S V M M Æ.

1 *Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur.*
2 *Iuriſdictio delegati extenditur ad perſonas non expreſſas in reſcriptis.*
3 *Conſenſus dicitur eſſe quadruplex.*
4 *Conſilium præbens an puniatur ſicut faciens.*

QVia quæſitum. Delegatus Papę poteſtatem recipit nõ ſolũ in partes, ſed ẽt in alios qui ſuam iuriſdictionem impediunt.h.d. Cõis diuiſio.Secunda ibi [ſit tibi.] ¶ Nota primò, ꝙ quandoque actor minis, & terroribus compeſcitur, ne ſuam iuſtitiam proſequatur. & contra talem impedientem, & minas inferentem prouidet hoc c.& etiam contra fautores eorũ, vt l.illicitas.§. ne potentiores.ff. de offi.præſi. opprimi nãque aliquem propter aduerſarij ſui potentiam non oportet.hoc enim etiam ad inuidiam eius, q præeſt prouinciæ ſpectat, vt l.nec quicquàm.§.ſed & ſi quis. ff.de offi. proconſul. & leg. & aduerte quia tex. iſte loquitur de poteſtatibus, quæ impediunt. & ſumitur hic poteſtas pro habente dignitatem: aliàs eſſet maſculini generis.ĩ. de homicid..c.tua.§.1.latius ergo loquitur lex, dum dicit, potentiores, comprehendēs etiam ſub hac appellatione priuatos potentes, qui etiam ex tali impedimento tenentur ad intereſſe partis vocantis, & vocati. & hoc patet in toto titu.ff. ne quis eũ, qui in ius vocatus eſt, vi eximat.& in ti.de eo, per quem factum erit. ad quos titulos eſt materia huius ca.referēda.& miror, ꝙ Doctores non perpenderunt de illis titulis, qui loquuntur de ordinarijs.Sed c.iſtud loquitur in delegato, ſecũdùm cõem intellectum. Item ibi prouidetur parti impeditæ ſuper proprio intereſſe. c. iſtud loquitur ſuper pœna impedientibus infligenda. ¶ Secundò no. ꝙ ſi veniens ad iudiciũ à tertio impeditur, mandatum iudicis deluditur. Ad ipſum ergo pertinet vindicare, & iuriſdictionem ſuam defendere pœnali iudicio, vt l.1.ff.ſi quis ius di.non ob.& l.prætor.ff.de iudi.facit l.quibus diebus.ff.de condi.& demon. vbi de impedientibus illum, qui tenetur aliquid facere infra certum diē, vt commodum conſequatur, vel pœnam euitet. & quod no. in l.1.C.de inſti.& ſubſti.quæ iura loquuntur, vt dixi, de impedito aliquid facere extra iudicium. Hic verò de impedito. quod tenebatur in iudicio explicare. ¶ Tertiò nota, ꝙ agen-
1 tes, † & conſentientes pari pœna puniuntur. quod an ſit ve-
rum, aggreditur hic glo.& ĩ.dicam. ¶ Quartò no.ꝙ iuriſdi-
2 ctio † delegati extenditur ad perſonas non expreſſas in re-
ſcripto.contra c.P.& G.ĩ.eo.dicam.ĩ.poſt Doc. qui iſtã ma
teriam hic explicant poſt Inno. ¶ Oppo.dicitur hic, ꝙ agen
tes, & conſentientes puniuntur eadem pœna. contra hoc op
po.& videtur, ꝙ magis puniantur conſentientes.11.q.2.c.q
3 conſentit.timore huius contrarij dicit gl.ꝙ quadruplex † eſt
conſenſus.ſ.negligentiæ, cõſilij, cooperationis, auctoritatis,
ſiue defenſionis, vt in glo.de quolibet latius proſequamur.Et primò de negligentia an habeatur pro conſenſu.pone enim, ꝙ aliquis potuit impedire, ne læderetur, & tacuit.an habeat pro cõſenſu? videtur, ꝙ ſic.quia negligendo defenſam, vide-

tur opem præbuisse delinquenti.pro hoc.ff.de reg.iur. l. culpa caret.de quo vide ĩ.de senten.excom.c.quantò. & p Dy. in reg.non est sine culpa.de regu.iur.lib. 6. & per Inno.ĩ. de his,quæ fiunt à maio.par.Ca.c. 1. vbi si quis de Capitulo videt rem ecclesiæ malè alienari, punitur,si negligit consentire.& l.iubemus.C.de sacrosanc. eccle. & l.oẽs iudices. C. de appel. vbi de pœna officialium non opponentium se rectori pertinaciter,si agit contra iura.facit ĩ.de homi.c.Petrus diaconus. Secundus consensus est consilij, de quo dubium est,
4 an scilicet præbens consilium † puniatur, sicut punitur faciens.Dy.distinguit,ꝙ aut ille,cui consilium datur, non erat aliàs facturus:aut erat aliàs facturus. si non erat aliàs facturus,indistinctè tenetur qui consilium dat.ff.de iniur.l.non solum.§.si mandato. & §. Proculus. Sed si erat aliàs facturus: aut præbuit consilium,& non opem:aut opem,& non consilium: aut consilium,& opem.si consilium tantũ, tenetur:sed in minus,quàm si fecerit.& ita loquitur hic gl.quia nõ oportet laudãdo augeri malitiam.ff. de ser.cor.l.1.§. persuadere. Si opem tantũ,& sine consilio: & idem,vt l. si pignore.§. qui ferramẽta.ff.de fur.Si opẽ & consiliũ,non est dubium, ꝙ tenetur.Ita nõ. Dyn.in c.nullus ex consilio.de reg.iur.lib.6.& Bart.in l.non solũ.§.si mandato.ff.de iniur.vbi quærit,an teneatur eadem l.faciẽs, & consilium præbens.remittit ad nõ. per eum in l.sed & si vnius.§.seruus meus.eod.titu. subdit ibi notabilem differentiam inter mandatum, & consilium quò ad reuocationem.quia mandatum de maleficio committendo reuocatur nuda,& simplici voluntate mandantis: sed consilium non sic de leui: sed debeo taliter consulere contrariũ, ꝙ ille recedat à consilio, & de hoc sim certus: vel si non mutat,debeo denunciare illi, in cuius necẽ cõsiliũ præbui. ratio diuersitatis est,quia mandatum concernit mandantem,& fit eius gratia:ita ꝙ verisimile sit, ꝙ mandatarius audito mandato cõtrario,& reuocatione, ab executione desistat: sed cõsiliũ datur,non gratia consulentis: sed eius,cui consulitur.nã per præbentẽ consilium difficilius reprobatur. ita no.Inn.in c.ad audientiam.de homi.& Bar.in d.§.si mãdato. quod no. ¶ Tertius principalis consensus est cooperationis in illicito. dicit glo.ꝙ agens, & patiens cooperatione pariter peccant. & ideò æqualiter puniuntur. Bar. reuocat hoc in dubiũ in l. is qui opem.de fur.& tenet idem,qđ ista glo.s. regulariter pariter puniãtur.vt l.is cuius ope.ff. de adul.& l. nihil.ff. de sica.l.1.§.incidit.ff. ad Turpil. fallit in casu l. raptores. C. de rap.virgi.& l.1.C.de nili aggeribus non rumpẽ. vbi de hoc p Cy. Fallit etiam quando qualitates, propter pœnam,quæ debet augeri,vel minui, reperiuntur diuersæ in personam delinquentis,& præstantis opem: & harum qualitatum quædam insunt in personis delinquentium:puta plus punitur nobilis, quàm popularis,in eodem delicto,vt olim Perusij. Pone ergo,ꝙ popularis præstat opem nobili,qui punitur in plus:certè isto casu popularis punietur in plus propter qualitatem inhærentem in persona principalis, vt l. vtrũ.ff.ad leg.Pompeiam.vbi extraneus præstans opem filio occidenti patrem punitur plus.s.sicut punitur filius propter qualitatem inhærentem ipsi filio principaliter delinquenti. Econuerso autem si pœna principalis est maior,puta popularis: pœna autem p̃stantis opem est grauior:puta quia nobilis: tũc propter principalis personam non minoratur pœna in personam præbẽtis opem. vnde nobilis præstans opẽ populari, mulctabitur sua pœna,non popularis,vt l.1.C. ad le.Pom.de parri.Ita dicit Bar.in d.l.is,qui opẽ. & l. qui seruo.de fur.& hoc de qualitate,quæ inest in personis delinquentium. ¶ Quædam sunt qualitates, quæ insunt tempore delicti rõne loci, temporis, vel personæ,in quam delinquitur.exemplum: præstiti tibi arma ad maleficium committendum de die:commisisti de nocte,quod plus punitur:vel præstiti tibi opem ad tui securitatem,stando extra plateam,vel ecclesiam:tu commisisti in ecclesia. vel præstiti tibi opem ad offendendũ Titium, cũ erat priuatus:offendisti,cum erat in officio.istis casibus,an puniatur præstans opem pœna qualificata propter maius delictũ principalis.dicit Bart.aduertendum,an obligatio, qua tenetur præstans opem,oriatur ex delicto secuto,& perfecto: an tunc cum præstat opem.Et dicit,ꝙ oritur tunc,quando delictum perficitur,vt l.q seruo.§.plus Põponius.& l. si vxori.§. nec verbo.ff.de fur. obligatur enim ex illo delicto, propter mandatum,& opem præcedentem:ita sentit gl.in l.1.§.persuadere.ff.de ser.corrup.& đ fur.l.in furti.§.ope. si ergo tũc, cum delictum perficitur, obligatur mãdans,& præstãs opẽ, & illo tempore reperitur concursus dictarum qualitatũ: meritò pręstans opem tenetur,& principalis isto casu.& hoc de qualitatibus,quæ insunt diuersæ in personam principalis,& pręstantis opem tẽpore delicti commissi,vel ante. ¶ De qualitatibus autem superuenientibus post delictum commissum in alterum prædictorum non est curandum: quia cuiuslibet persona consideratur de per se.puta dictat cõstitutio, ꝙ qui non soluerit condemnationẽ infra mensem,puniatur in quarto pluri.si enim præstans non soluerit, non punietur ex hoc principalis,si ipse soluit.nec econuerso. ita dicit in dicta l.is, qui opem. ¶ Et aduerte, quia intelligo prædicta in præstante opem ad ipsum maleficium cõmittendũ: de illo autem, ꝙ præstat opem post delictum commissum:puta iuuando, ne à familia capiatur, vel ipsum receptando,vel pro eo patrocinãdo.dic vt no.in Cle.1.de pœnis.vbi glo.magistra.& c.sicut dignum.de homi.& tangit Bar.in d.l.post legatum.§. his verò. & §.sicut qui.ff.de his,quæ vt indig. vbi an ferens testimoniũ dicatur præstare opem. ¶ In quarto consensu.s.auctoritatis, & defensionis magis isti peccant, quàm facientes secundùm glo.& no.2.q.1.c.votum.& hoc verũ,secundùm Host.in hæresi,& in maioribus criminibus est par pœna,vt hic dicit. nã istos vocat fautores.ad idẽ.ff.de incen.rui.& nau.l.quæ naufragium.§.non tñ.& de his,qui latro.l. 1. & 2. & de recepta. l.1. ¶ Est & quintus consensus.s.mandantis. & de isto nihil in glo.Sed Bar.plenè in l. non solũ.§. si mandato.ff. de iniur. vbi quærit,an quis puniatur ex mandato,si maleficium est secutum:& distinguit inter delictum atrox, quod mandatur,& delictum leue.Nam primo casu extra ordinem puniuntur.secundo non,vt l.1.ff.de extraor. cri. & l. item apud Labeonẽ. §.si curauerit.ff.de iniur. ¶ Vlterius quærit. si mandans excusatur à delicto ex aliqua iusta causa: aut etiam excusetur mãdatarius,vel econuerso,scilicet si excusatur mandatarius,an excusetur etiam mandans.distingue,vt ibi: vbi etiam explicat,an obligatio,qua tenetur mandans,oriatur ex mandato, an ex delicto secuto.& quid iuris, si diu post delictum commisit,allegat Inn.qui dicit,ꝙ semper teneatur mandans: nisi reuocauerit mandatum expressè vel tacitè,puta contrahendo parentelam cum illo:in cuius perniciem mandatũ fuit.ad materiam vide.ĩ.de homi. c. sicut dignum.§. qui verò. & de pœn.c.felicis. in prin. lib.6.& in Cle.si quis suadente. eo.tit. & in istis iuribus habetur de consilio.Idem dicit Host.de mãdato.ff.manda.l.2.& ĩ.de sen.excom.c.mulieres. ¶ Est & sextus consensus.s.ratihabitionis.s.quando habeo ratum delictum: quod meo nomine est cõmissum.de quo.ĩ.de restitu. spol.c.cum ad sedem.& de sen.excom.c.cum quis.lib.6. & p Dy.in reg.ratihabitio.de reg.iu.eo. ti. vbi etiã quærit si actũ est contra ratum habentem,vel contra mandantem,& satisfecit:an possit agi contra ipsum facientem. & distinguit, ꝙ aut agitur ad interesse: & vno soluente alij liberantur à pœna fiscali.& tunc exacta pœna ab vno,alius non liberatur, vt ff.de iurisd.om.iud.l.adeo.& l.itẽ Mela.§. si plures.ff. ad leg. Aquil. ¶ Vltimò quæritur.quid de legato, an poterit excommunicare,& punire eos,qui sibi, vel suis, vel eius nuncijs iniuriam,vel damnum inferunt, vel suam iurisdictionem impediunt.not.23.q.4.c.inter.& c.Guilisarius.2.q.7.c. si quis erga.& c.si quis ab episcopo.Archid.tenet,ꝙ sic.94.distin.c.si quis magister.

Inten-

SVMMAE.

1 *Intentio Papæ dubia per eum declaratur.*

SAnè. Cum diuersæ literæ sub eadẽ data, & forma contraria impetrantur, & præsentatur à diuersis ad eosdem iudices, supersedetur vtrisque, donec Papa consulatur. hoc dicit. non diuiditur. ¶ No. primò, ꝙ quandoque in literis ad lites præfigitur certus ordo, & forma in procedendo: quam legatus debet exactа diligentia obseruare. s. de rescrip. c. ex parte decani. ¶ Secũdò no. ꝙ quandoq; emanant diuersæ literæ ad eosdem sub forma contraria: tunc non debet delegatus procedere, sed debet supersedere vtrisque, donec superior cõsulatur. ratio est: quia incertum est, quæ literis aliæ præualeant. ideò tãquàm dubius de sua iurisdictione non habet exercitium. facit qđ no. Bar. in l. multum. ff. de condi. & demon. & l. hæ autẽ. ff. q. bus ex causis in possessio. ea. non pôt ergo in ista dubitatione eligere alteram. Nam sicut posset ille, cui expresse competunt duæ viæ, vt est, quando talis apparet intentio mandantis. facit quod no. in l. 1. ff. de iudi. & in illa quæst. cũ quis eligitur arbiter, & arbitrator. de qua in c. Quintauallis. j. de iureiuran. & Cle. sæpe. de verbo. signi. & aduerte, quia tex. iste loquitur de literis ad lites. In literis autem ad beneficia impetratis à diuersis super eodem beneficio, & sub eadem data dic, vt j. de rescrip. c. si duobus. lib. 6. ¶ Tertiò no. ꝙ intentio
1 † Papę dubia declaratur per eum. vbi autem persona, quæ protulit verba dubia, decessit, videtur dispositio vitiari, vt l. duo sunt Titij. C. de testa. tut. facit ad q. de illo, qui decessit cũ duobus testamentis factis eodem die, in quo diuersi constituuntur hæredes: an ambo, vel neuter admittatur. quod dic, vt l. si. C. de edicto diui Adri. tol. & l. eum qui. ff. de acqui. hære. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ debet supersedere vtrisque: imò videtur, ꝙ primæ valeant, si secundæ non faciant de ipsis mentionem, vt c. plerique. s. de rescrip. Sol. ibi loquitur quando ad diuersos. hic verò quando ad eosdem iudices impetrant sub eadem data, & diuersa forma. & ista est vera lectura huius. c. quam sequuntur Gof. Inno. & Abb. & glo. ipsam tenet. s. de rescrip. c. ex tenore. ¶ Sed huic intellectui videtur obstare tex. dum dicit [aliæ postea.] & ibi [non facta mentione priorum.] quia per ista verba inter vnam impetrationem, & aliã denotatur temporis interuallum: non enim posset dici prior, nisi prius aliquis sequeretur: nec verificari hæc verba [postea aliæ.] sine temporis interuallo. Rñ. Io. An. ꝙ tex. non dicit, ꝙ postea fuerint impetratæ: sed, ꝙ postea opponuntur. quod verbum designat formam contrariam: aliàs non esset oppositio, sed concordia, secundũ Host. Item possent postea impetrari, & concordarent in data: vt vnus de mane, & alius de sero. quod dic, vt j. de rescrip. c. pe. lib. 6. & sic non obstat ver. priorũ. ¶ Secundò oppo. licèt fuerint sub eadem data: tamen non debemus hoc attendere: sed præsenta. tantũ, vt c. vt debitus. j. de app. hic ergo secundùm literas præsentatas prius esset in causa procedendum, vt ibi: hic autem dicit, ꝙ est Papa consulendus, quare malè. So. vt in glo. & plenius in dicto c. debitus. ¶ Tertiò oppo. & videtur, ꝙ non sit Papa cõsulendus: sed procedendum sit secundùm formam. c. pastoralis. s. de rescrip. So. ibi loquitur in dubio, quod facit sine Papa terminari. hic verò non potest, secundùm Io. An. hic super gl. s. de rescri. So. ibi loquitur in dubio. vera ergo lectura est, quam dixi post Doc. Dñs Io. And. recitat hic alias lecturas. vna est, ꝙ ista Decreta. potest intelligi, qñ ad diuersos iudices sunt impetrata rescripta sub eadem data, & forma contraria. quasi hic deficiat non ius, sed probatio, vt in d. l. duo sunt Titij. & ideo pro interpretatione recurritur ad concedẽtem: sed secundùm hoc oportet dici, ꝙ simul fuerint impetratæ. aliàs standum est præsentationi, secundùm istam glo. per c. vt debitus. aliter etiam potest intelligi, puta in causis, quarum vna dependet ab alia: vel sunt connexæ, vt hæreditas à legitimitate: vt possessorium, & petitorium: vel vnus contra excommunicatum impetrat literas super ecclesia, quam tenebat ipse & alius super nullitate, vel iniustitia excõicationis. Si ergo in istis exemplis ad diuersos literæ impetrantur, vtrisque supersedetur, donec superior consulatur, vt in tex. & hæc exempla no. nam licèt litis motio super præiudiciali faciat aliã quæstionem silere, vt c. tuam. de or. cog. tamen impetratio super tali præiudiciali non impedit impetrationem super alia dependente ab alia.

SVMMAE.

1 *Causæ sunt subdelegandæ personis idoneis.*
2 *Delegatus subdelegando consilium retinere potest.*
3 *Procedi an possit propter instantiæ breuitatem die feriato.*
4 *Solemnitates iuris partium conuentione remitti possunt.*
5 *Delegatus super pœna iuris communis an possit delegare.*
6 *Delegatus an possit mulctare.*

SI pro debilitate. Delegatus Papæ impeditus subdelegare potest causam, quæ sine ipso pôt commodè terminari. h. d. Ponit dictum, & ipsius determinationem, & quãdam exceptionem. Secunda ibi [ita quòd.] Tertia ibi: [nisi.] ¶ No. primò, ꝙ tex. iste permittit potestatem subdelegandi, cum ipse non potest: si verò potest, sed non vult. dic ꝙ idem. & ideò ad istum tex. dum dicit [non potueris] supple [nõ volueris] j. eo. c. significasti. ¶ Secundò no. † ꝙ debet cãm subdelegare personis idoneis: a quæ aũt sunt idoneæ. dic, ꝙ positi in dignitate, personatu, vel canonici cathedral. ecclesiarum. quod dic, vt j. de rescrip. c. statutum. in prin. lib. 6. debet etiam subdelegare. j. diœce. vt in d. c. statutum. §. in illo. & ꝑ illud ca. determinatur quod hic tractabant antiqui, an. s. inuito actore posit subdelegare causam extra diœcesim, & an seruus, mulier, mentecaptus, ignarus sint personæ idoneæ. De his tractant hic Guli. Na. & Pet. Host. remittit ad summã
2 eo. ti. §. cui posit delegari. ¶ Tertiò no. ꝙ delegatus† potest subdelegando retinere consilium. facit Auth. ad hæc. C. de iudi. ¶ Quærit Io. An. post Inno. de quibusdam quæstionibus. Prima est, si delegatus retinuit sibi consilium, an valeat sentẽtia subdelegati, consilio non requisito. tenet, ꝙ non, argu. ff. manda. l. diligenter. Si aũt fuerit consilium requisitum: licèt secutus ipsum non fuerit subdelegatus, valet sententia: licèt aliqui contradicant, secundùm Inno. de arbi. c. cum olim. & dixi. s. de elec. c. cum in veteri. potest tamen delegatus, cum consilium retinuit, reuocare subdelegatum, secundùm eum. ¶ Secundò quæro: pone, quòd subdelegauit cum clauś. donec reuocet: vel si non reuocauerit: vel vt ferat sententiam, si partibus placuerit: aliàs remittit. In omnibus enim istis casibus potest per delegatum reuocari iurisdictio subdelegati. Item poterit ad ipsum appellari. quod non posset facta simpliciter commissione, & dicta clausula non adiecta, vt j. eo. c. super quæstionum. Et de istis quæstionibus dic, vt no. in c. si delegatus. eo. ti. lib. 6. per quem tex. reprobatur hic opi. Inno. in duobus. Primò, ꝙ potestas reuocandi impedit potestatem sententiæ ferendæ. hoc enim non est verũ, vt ibi. Secundò in eo, quod hic dixit, ꝙ delegatus nõ pôt sibi retinere executionem. vt in dicto c. vide quid iuris, si delegatus, qui subdelegauit causam, donec reuocauerit, moriatur. de quo vide per Bar. ab homine pro solo iudicis arbitrio prorogari non potest, quamuis posit arctari. j. eo. c. consuluit. ver. si aũt. sed limitata per ius cõe non solùm potest arctari ex causa, sed ẽt prorogari. de procur. c. dilectis. dicit tamen regulariter dilationes arbitrarias remittens. de dila. c. 1. & in c. indultum. de regu. iur. lib. 6. per Io. An. & in c. vltra tertiam. de testi. vbi omnino vide. ¶ † Verũ etiam propter instantiæ breuitatem pos-
3 sit procedi tempore feriato. no. 15. q. 4. c. placita. & in Spec. de

de fer.§.2.ver.plenè.facit quod no.& dixi in c. fi. de iudi. & d.l.1.de glan.leg. ¶ Tertiò quæro.dicitur hic,ꝙ partes possunt prorogare iurisdictionẽ de tempore ad tempus.& sic so
4 lemnia † iuris possunt partium conuentione remitti. Quæro ergo, an hoc sit verũ indistinctè. glo. quæ incipit. ar. distinguit, ꝙ quædam sunt solẽnitates inductæ in fauorem partiũ. & istis potest renunciari per partes.quædam sunt inductæ ꝓpter publicam vtilitatem:& non potest. Idem Inno. & Tan. ex quo infert glo.ꝙ ordini iudiciorum, siue his, quæ sunt de substantia iudicij, non possunt partes renunciare.de quo in Spe.de sen.prola.§. iusta. ver. quid si de partium. Contrariũ tñ eius,quod hic no.notant Lau.& Io.2.q.1.c.in primis.in fi. & alleg.C.de epis.& cle.Auth.generaliter.in fi. quæ loquitur in cautione,quæ præstatur de lite prosequenda. all. etiam.C. de priuileg.scho.l.quoties.in fi.lib. 12.& solue,vt ibi: quia loquitur in causis ciuilibus,in quibus etiam de consensu partiũ hodię proceditur sine scriptura.Authen.nisi.C. de sen.ex pericu.reci.de quo etiam no.ĵ.de re iudi.c.fi.lib. 6. & ibi vide, quod hic no.Ho.facit quod no.in l. 1. ff. de leg. 3. per Bar.& quod dixi.ĵ.de iureiur.c.cum contingat.¶ Quartò quæro.in quibus casibus contra contumacem est certa pœna statuta in iure.dic, vt in glo.sicut est &c.quæ subdit,quid iuris,si reperiuntur in iure diuersæ pœnæ statutæ.Primò arguit,ꝙ minor.Secundò,ꝙ sit locus gratificationi. Tertiò ꝙ imponat illam,quæ magis timetur,vt in iuribus alleg. in ea. ex qua habes, ꝙ variæ pœnæ diuersis legibus concurrunt in origine, non in effectu: quia pœna exacta vigore vnius legis,non pôt de cetero fieri reus ex alia: innuit etiã ista gl.ꝙ in pœnis impositis diuersis legibus pro eodem delicto sit electio iudicis, quam imponat.de quo in l. si serui fugitiui. & l. quicunq;.C. de ser.fug. Ad hoc vide tex.cum glo.ĵ. de vita & ho. cle. c. à crapula.in fi.& quod no.21.q.2.in summa.& 34.dist. c. fraternitati. ¶ Quintò quæro.dicitur in tex.ꝙ delegatus debet contumacem punire pœna iuris cõis,si est certa: aliàs pœna arbitraria. Sed nunquid super pœna iuris cõis poterit dele-
5 gatus † dispensare ex causa, sicut posset ordinarius.ĵ.de iudi.c.at si clerici.glo.pe.dicit,ꝙ non. Idem no.2.q.3.§. notan
6 dum. ¶ Sextò quæro,an possit delegatus † mulctare. Inno. hic,& c.proxi.& ŝ.c.1.& Ho.ibi.& Ber.ĵ.eo. c. pastoralis.in glo.antepen.tenent, ꝙ potest. & non solũ partes, sed extraneos excõicare, & mulctare, si non posset aliter defendere suam iurisdictionem. ĵ. de pœn. c. licet.ff. si quis ius dic l. 1. Sed Accur.in l.2.C.de modo mul.l.eos.in prin. & Hostien.in summa de re iudi.super rub.de mulcta.§.quis possit.tenet,ꝙ non possint.pro quibus facit d.l.eos.& l.2.& 3.e.tit.& C. de defen.ciui.l.defensores.& ratio est,quare non possit, secundùm Host. quia delegatus Papæ recipit potestatem censuræ ecclesiasticæ: cuius appellatione non continetur mulcta.non ergo mulctabit,nisi id rescriptum expressè contineat. Sed ipse Host.ŝ.e.c.1.dicit corrigendum quod no.in summa.& tenet,ꝙ ex virtute clausulę, qua censura committitur, id non potest: sed ex virtute commissionis hoc potest,vbi pœna nõ est statuta,vt hic. & hoc siue pars venire contẽnat, siue non pareat, vt ibi. Ad ipsam autem mulctam exigendam poterit exercere censuram.quod intellige de parua mulcta, & temperata, non magna. & sic loquitur.l.2.C. de spor. & vide in spe.de contu.§.fi.in prin.& de sen.prola.§.2.ver. est & quarta.& ver.sed nunquid.¶ Septimò quæro. dicitur hic, ꝙ lapso termino mandatum expirat.Pone ergo,ꝙ infra terminum tulit sententiam:an transacto termino, poterit illam executioni mandare.& intellige.q.in delegato, qui aliter potest exequi.de quo.ĵ. de foro compe. c. si quis contra. Dama. Tan. Bart.Brixi. tenent, ꝙ exequi possit. & hoc videtur placere Host.ĵ.e.c.consuluit. vbi dicit, ꝙ delegatus vltimo die pronunciabit.& postea infra annum exequitur.(pro eis facit ĵ.e. ca.quærenti.& l.hæredes palam.§.sed si.ff.de testa.non enim videtur nouum facere,qui iam factum exequitur.facit quod not.de rescrip.c.quamuis.lib.6.Hug.Io.& Archi.tenent contrarium.27.q.1.c.si homo esses.Pro quibus facit ista Decre. & ĵ.e.c.consuluit. & ĵ.tit. 1.c.nouit.Io.An. concordando ꝓdictos ita distinguit, ꝙ aut terminus adijcitur decisioni, vel diffinitioni causæ: & tunc sit vera prima opi. Expone ergo, tunc istud, eo transacto, supple & causa non finita: vel aliter eo transacto,mandatum.s.decidendi.& hæc opinio est vera, tunc maximè, quando per executionem nil aufertur victo., facit quod no.de appel.c. pastoralis. Si verò tempus adijcit iurisdictioni:tunc sit vera opi. Hugo. & seq. pone exemplũ, quando tempus adijcitur iurisdictioni:si ita dictum fuerit,ꝙ duret iurisdictio vsque ad annum. vel non duret vltra annũ. cum enim executio sit de iurisdictione. ĵ. eod. c. si delegatus.lib.6.restat,ꝙ iurisdictio finita exequi non poterit. & vide quod no.Io.An.in spe.§.restat.ver. quid si in statuto.

ADDITIO.

a ¶ Idoneis. Concor.hic Guid.Papæ in 2.notabi. nu. 2. & ante eum Car. in litera R.& quæ ibidem dixi, vbi dicebam, quæ dicantur personæ idoneæ.

DE causis, Si causa committitur decidenda ĵ.diem: nisi partes prorogent, per lapsum diei expirat iurisdictio. Secundò dicitur, ꝙ vbi certa pœna per ius statuta non est, delegatus imponit arbitrariã.Secũda ibi[illis etiam.] ¶ No. primò,ꝙ decisioni causæ quandoq; per Papam terminus statuitur.si autem non præfigitur,instantia de iure canonico est perpetua.ĵ.de iud.c. venerabilis. Sed de iure ciuili durat regulariter per triennium, vt l.properandũ.in prin.C.de iudic. potest ergo terminus iuris per hominẽ coarctari. quod dic, vt ĵ.c.cum sit Romana.de app. & l. 2. de re iudi.per Bart.ff. ¶ Secundò no. ꝙ dies præfixus ab homine decisioni causæ pôt consensu partium prorogari. & intellige, ꝙ prorogatio ista fiat,antequàm terminus sit elapsus: aliàs si eo finito vellent prorogare,non possent:quia cum per lapsum termini iurisdictio sit extincta, non potest ipsam reassumere ex consensu partium, vt in c.cum venissent.de testi. præterea quando post terminum finitũ reassumitur, nõ posset dici antiqua delegatio sed noua. tunc enim dicitur antiqua, qñ infra terminum prorogatur: sicut dicetur antiquum officium, quod in tempus longius protenditur de consensu habentis potestatem.quod dic,vt no.Bar.in l.4.ff.de dãno infec. & l. sed si manente.ff.de ꝑca.& no.bene quod dicit tex. [cõi consensu partium.] &c.ex quo innuit,ꝙ non possit altera parte inuita,& vide in Spec.titu. 1.§.fi. ver.item ꝙ iurisdictio. ¶ Vtrum aũt procurator possit facere istam prorogationem. Egi. ꝙ non.ĵ.e.c.cum olim.glo.ibi[contra.] ¶ Tertiò no.ꝙ iurisdictio delegati expirat per lapsum termini statuti delegato ad cãm decidendam:non valeret ergo sententia lata post terminum ipso iure, vt dicto c.cum venisset. de testi. quod est verum,etiam si infra terminum non potuisset cãm terminare. ĵ.eo.c.consultationibus.& idem si per maliciam partis alterius finiatur.ĵ.eo.c.pastoralis.§.fi.quod dic,vt ibi per Ho. & hoc est verũ,qñ terminus est præfixus iurisdictioni, & executioni negocij: vbi aũt iurisdictio per se stat, & non est limitata ad tempus: tunc si sibi certus terminus præfigatur ad cãm decidendam:an valeat sententia lata post terminum, dubitatur.Glo.tenet,ꝙ non in l.properandum.C. de iudi. facit c. si appellationem.in Cle. alibi dicitur, ꝙ valet.quod dic,vt not. dñs Bal.in l. 1 .ff.de iure delib. & adde quod dixi.ĵ. de iudic. c.venerabilis.¶ Quartò no.in ver.illis etiam.ꝙ delegatus potest punire contumaces,& suorum mandatorum contemptores.quod intellige non solum de partibus,sed de alijs, vt qui præbent sibi impedimentum in decisione causæ.quod dic, vt ŝ.e.c.1.¶ Quintò no. quam pœnam debet imponere delegatus contumaci:debet enim imponere ordinariam, quæ reperitur in iure statuta illo casu: aliàs debet imponere arbitra-

riam. In isto enim arbitrio debet considerari qualitas personarũ, natura causæ, & culpæ: quod dic, vt no. in l. quid ergo. § pœna grauior. ff. de his, qui no. infa. & 2. q. 3. c. notandum. vbi no. Io. quæ sunt in pœnarum cõminationibus attendenda: & an iudex, qui debet punire reum arbitrariè, possit eidẽ imponere pœnam mortis. vide glo. in § in summa. Institu. de iniur. quæ tenet, ꝙ sic. quod no. ¶ Venio ad recitationem apparatus per quæstiones. & primò quæro. si est causa cõmissa decidenda infra mensem, à quo tempore incipiat iste mensis. dicit glo. & bene, ꝙ à die præsentationis, vt ĩ. de ap. c. sup eo. eum enim ante iudices iurisdictionem exercere non possint, vt no. ĩ. de resti. spo. c. ex conquestione. absurdum esset dicere, ꝙ ante inciperet terminus currere, quàm haberet iurisdictionis exercitium. ar. l. 1. in fi. de anna. excep. C. & qđ no. s̄. de elect. c. bonæ memoriæ. Sit ergo cautus, qui literas impetrauit, vt eas tali tempore præsentet, ꝙ iudex procedere possit. facit quod no. Spe. in tit. de rescrip. præsenta. ¶ Secundò quæro: pone ꝙ causa est commissa infra mensem terminanda. comparet reus, & petit inducias ad deliberãdum, quæ sunt à iure limitatæ. 20. dierum. 3. q. 3. c. offeratur. quæ induciæ si darentur, non restarent nisi 10. dies. insuper ad ꝓbandum sunt statutæ in iure dilationes trium mensiũ. 6. & 9. mensium, vt l. 1. C. de dila. quomodo ergo se habebunt dilationes istę in instantia ita breui? Glo. arguit, ꝙ debeant dari integræ. Primò quia beneficium iuris. Secundò quia alibi ꝓpter dilationem, quæ petitur, tempus instantiæ prorogatur, vt C. de tempo. in integ. resti. l. petendæ. So. glo. ꝙ breue temãpus instantiæ præfixum est iusta causa minuendi dilationem iuris: quotiescunq; aũt subest iusta causa, iudex minorare potest, iuxta no. per Bar. in l. 2. ff. de re iudi. & in c. cum sit Romana. de ap. ad hoc facit l. 1. ff. de glan. leg. Non ob. l. petendæ. quia ibi terminus statuitur parti. Absurdum enim esset, ꝙ pars, quæ non fuit in mora, puniretur. ad hoc facit l. si cum ipse. ff. de excu. tu. hic aũt terminus præfigitur iudici, vbi non præiudicatur partibus, si ad superiorem redit iurisdictio. C. vt infra cer. temp. per totum. & per hoc dicit Inn. ꝙ posito, ꝙ dolo partis labatur terminus: tamen in prorogatione necessarius erit consensus vtriusque. tene ergo. ꝙ iudex, vbi breuis terminus præfigitur instantiæ, potest dilationem abbreuiare. & hoc etiam tenet Inn. simile quod no. 3. q. 3. c. de iudaicis. in vlt. glo. & in Spec. de sen. prola. §. nunc videndum. in fi. & de dil. §. 1. ver. sed pone, ꝙ causa. & quod ibi per Io. And. an autem prolongari possit. dicit Hostiẽ. dilationem limitatam. dicit Vin. ꝙ non, ar. ĩ. de elec. c. penul. §. porro. de materia huius c. dicam. ĩ. eo. c. super quæstionum.

PRæterea. Per simplicem cõmissionem causæ põt delegatus citare, cõtumacem punire, & reliqua facere, quæ spectant ad cam. Et ponit casum, ipsius responsionem, responsionis rõnem. Secunda ibi [hoc tibi.] Tertia ibi [quia.] ¶ No. primò, ꝙ quæstio formatur in delegato, non in ordinario. & hoc iõ, quia habet pro certo, ordinarium posse punire turbantes iurisdictionem suam, vt ff. si quis ius di. non obt. l. 1. 24. q. 3. c. de illicita. Et colligit Io. An. quod dixi. s̄. c. proxi. ꝙ delegatus potest mulctare, vt patet ex ver. seueritate. & ex ver. plenaria. ¶ Secundò no. ꝙ multa veniunt vigore simplicis commissionis, quę non sunt in literis expressa. sicut multa veniũt de natura contractus, de quibus non fuit expresse actũ inter

2 partes, vt l. pacta cõuenta. ff. de contrahen. emp. & l. cum qđ. ff. si cer. peta. ¶ Tertiò no. ꝙ cum aliqua[a] causa committit, videntur cõmissa omnia, quæ ad cãm illam spectant. ex quo glo. si. colligit tria generalia. Primum est, ꝙ accessorium sequtur naturam principalis. ad idem alleg. glo. multa iura. & deinde arguit in contrariũ. ego te remitto ad no. in reg. accessorium. de reg. iur. lib. 6. Secundũ generale est, ꝙ aliquo prohibito, prohibetur omne, per quod peruenitur ad illud. cõcordantiæ, & contraria sunt in glo. de quo dic, vt in c. tuæ. de ꝓcu. & l. 2. ff. de iurisd. om. iudi. Tertium, ꝙ idẽ iuris est in vtroque connexorum. quod est verũ, vbi vnum sine alio esse non contingit: secus vbi diuersa est ratio. Ita dicit glo. de correlatiuis dic, vt l. fi. ff. de accep.

ADDITIO.

u ¶ Cum aliqua. Et istud est regula generalis, quòd concesso principali, conceditur accessorium. tex. in l. ad eam mobilem. & in l. ad legatum. ff. de procur. & in c. prudentia. inf. eo.

SVMMÆ.

1 *Delegatus principalis cognoscit cum subdelegato alterius.*
2 *Iudex debet iudicare, vt sibi videtur de iure.*

QVãuis. Vnus ex pluribus delegatis potest alteri cõmittere vices suas. hoc d.

1 ¶ No. primò, ꝙ delegatus † principalis cognoscit cum subdelegato alterius. & si delegatus subdelegauerit ipsi collegæ, an possit ferre diuersas sententias. vnam. s. vt delegatus: aliam vt subdelegatus. in l. centesimis. §. 1. ff. de ver. obl. vbi de legato, ꝙ posuit ad confinia, donec reuocauerit. quid iuris, si remotus fuerit, vel decessit. ibi vide. ¶ Tertiò quæro. dictũ est. s̄. ꝙ potest delegatus reseruare consilium sibi in subdelegatis: sed an possit reseruare consilium tertij, vr̃ ꝙ sic. quia potest in subdelegatis apponere certã formã, & modum: dũtamen non faciat contra iura: sicut potuit primus delegans. ff. de pac. l. in traditionibus. & de elec. c. cũ in veteri. & de testa. c. requisisti. & hoc verũ, quando subdelegat cum requisitione consilij alicuius tertij. ¶ Quid ergo si mandat sentẽtiã ferendã secũdùm ꝙ talis iurisperitus dictauerit. Dixit Inno. ꝙ hoc non potest: sicut nõ põt in arbitrũ cõpromitti, vt certam sententiam ferat. vt ff. de arbi. l. itẽ si vnus. §. idẽ Põponius. & de leg. 2. l. 1. Ho. arguit contra opi. Inn. multum fortiter. nã sicut cõmittens format sententiam, sicut placet. de consti. c. cum omnes. §. fi. & c. cum accessissent. & c. cũ M. Ferrariẽ. cum alijs infinitis similibus. quam formã necesse habet sequi delegatus omnino. s̄. de rescrip. c. cum dilecta. Sicut autem delegatus formare potest: sic & ipsam alij formandã relinqre. arg. ĩ. eod. c. pastoralis. §. præterea. in fi. Nõ ob. §. idem Pomponius. quia aliud in arbitro, cuius natura est pronũciare, vt placet, & cõtra iura, & iniq. ff. de arbit. l. diem proferre. §. stari. Sed iudex nõ, nisi qđ iustum est, pronũciare debet. in Authen. iusiurã. quod præsta. ab. §. & æquus. coll. 2. de ver. sig. c. forus. & ne iudex erret, neccessarium est officiũ assessorum. C. de offi. asses. l. 1. & per totum. & ff. eo. tit. Alijs verò plus placet opi. Inn. ꝙ talis forma commissionis nõ va-

2 leat. quia iudex † debet pronunciare, vt sibi videtur de iure. & non secundũ conscientiam alterius, vt in d. §. & æquus. & si pronunciationi, quam oporteret eũ facere, conscientia repugnaret, ædificaret ad gehennam. quo casu non deberet audiri, vt patet in eo, quod legitur, & no. de tem. or. c. ad aures. de consensu autem partium, quòd possit ferre sententiam certo modo, certum est, ꝙ põt, vt l. si conuenerit. ff. de re iudi. & vide quod no. Bar. & Bal. in l. illa institutio. ff. de hære. insti.

SVMMÆ.

1 *Delegatus Papæ exequitur sententiam suam.*
2 *Sententiam suam aliquando quis per alium exequitur.*
3 *Delegatus an possit inuocare auxilium brachij secularis contra resistentem.*
4 *Delegatus si sibi resistatur, an possit bellum indicere.*

SIgnificasti. Delegatus Papæ exequit̃ sententiam suam, quam exequi non vult, aut non põt is, cui eam commiserit exequendam. h. d. decisa consultatio, & rñsio. ¶ No. primò, ꝙ delega-

1 tus † Papæ exequitur sententiam suam. de delegato principis

pis dubitatur apud legistas, quidam ꝙ idem. s. ꝙ potest exequi, sicut delegatus Papæ, quia habet vim ordinarij, vt l. à iudice. C. de iudi. Item citat vt ordinarius vt in Authen. qui semel. C. quomodo, & quando iudex. & in Authen. de lit. contest. §. omnem. Sed gl. in l. à diuo Pio. ff. de re iudi. videtur sentire contrarium, licet enim prædicta duo sint specialia in delegato principis: tamen ꝙ executio sit sibi permissa, non reperitur expresse cõcessum. Itē est mixti imperij, vt l. iubere cauere. ff. de iuris. omn. iud. de iure canonico in delegato Papæ certū est, ꝙ potest, vt hic: & non solum per se, sed ordinarios etiam cogere ad exequendū, & eis præcipere sub pœnis grauioribus. aduertendum tamen, ꝙ talis potestas non durat, nisi anno. ĵ. eo. c. quærenti. Alij autem delegati ab alio quàm à Papa, vel à principe certum est, ꝙ non possunt exequi, vt l. 3. §. 1. ff. de dã. infec. ad quod tamē vide, quod no. Inno. in c. quæ in ecclesiarum. ĵ. de offi. ordi. & Bar. in l. à diuo Pio. ff. de re iudi. in prin. & ibi etiam vide finem prin. Et de quatuor, q̃ sunt specialia in delegatis principis vltra alios delegatos, no. hic Pe. & Abb. de quibus in Spe. in tit. 1. §. sequitur. ver. põt etiam. ¶ Secundò no. ꝙ quandoque ille, contra quem fit executio, se opponit resistendo: contra quem prouidetur manu militari, vt hic. & l. qui restituere. ff. de rei vend. & per districtionem ecclesiasticam, vt hic. & hoc verum, quando iniustè resistũt, quia sententia est ritè lata: an resistere possint de facto (quia fortè iudex malè agit, & vltra suum officium) dic,
2 ꝙ potest sibi resisti, vt not. Inno. ĵ. c. proxi. ¶ Tertiò no. † ꝙ qñq; exequitur quis per alium sententiam suam. qđ dic, vt ĵ. de re iudi. c. de cetero. vbi plenè dixi, an coram illo possit excipi de nullitate sententiæ. & de hoc etiam per Bart. in d. l. à diuo Pio. in princ. ff. de re iudi. ¶ Venio ad dicta Doct. per quæst. & primò dicitur hic, ꝙ põt delegatus implorare auxi
3 lium ordinarij contra resistentem: † sed an possit inuocare
a auxilium brachij secularis a Inno. tenet, ꝙ sic: & põt ipsos cogere, vt exequantur. 23. q. 5. c. administratores. & c. principes. gerit enim vices Papæ etiam ad exequendum, vt hic, & 93. dist. c. fi. & hoc tenet Bert. in conseruatore. ĵ. eo. c. fi. in fi. secundæ glo. lib. 6. Item Host. s̃. eo. c. 1. vbi dicit, ꝙ ipsum potest ad hoc compellere. s̃. eo. c. præterea. & ĵ. c. sanè. Abb. dicit, ꝙ curia tenet contrarium: ideò semper in literis annectitur illa clausula [inuocato ad hoc, si opus fuerit, brachio seculari] quæ clausula esset superflua, si hoc posset de iure cõi. Non obstant contraria, quia loquuntur in ordinario. & hoc tenet Archi. ĵ. de hære. c. vt officij. lib. 6. Spe. refert vtrãq; opi. in Spe. tit. 1. §. sequitur. ver. sed nunquid seculari. & ibi videt sibi placere opi. Inn. & aliorum. Nam si ordinarius hoc põt (vt in prædictis iuribus) multò magis delegatus Papæ, qui est maior quolibet ordinario quò ad illam causam. Non obstat stilus curiæ: quia sæpe annectitur in literis illa clausula subintellecta. s̃. de rescrip. c. mandatum. per Io. An. qui hic tenet opi. Inno. & sequacium. & subdit, ꝙ si quis vellet tenere opi. Abb. remedium est, ꝙ delegatus imploret auxilium ordinarij. quod potest, vt hic. & ordinarius, iudicis secularis, vt d. c. 1. de of. ordi. & sic per obliquū, & viã indirectam ad idē deuenitur. an aũt ex quo appellatum est à delegato, poterit cogere ordinarium ad exequendum. no. de offi. ordi. c. 1. su-
4 per gl. pe. per Io. An. ¶ Secundò quæro, an delegatus, † si sibi
b resistitur, possit bellum indicere. b videtur, ꝙ sic: quia fungitur in illa causa vice Papæ, vt hic. Papa autem hoc posset. 18. q. 3. c. 1. & 2. Inn. tenet contrarium. quia bellum indicere est solius principis. & illa, quæ sunt specialiter principi reseruata, in generali commissione non veniunt. vt in c. quò ad translationem. de of. lega. poterit ergo sententiam exequendo, dare corporalem possessionem causa custodiæ. quod verũ, qñ sine armis, & contentione hoc facere potest: aliàs non assumeret arma, nec per se bellũ faciet: sed recurret ad brachiũ seculare, & ad ordinarium, vt d. c. administratore. & de homi. c. postulasti. & l. qui restituere. ff. de rei ven. ¶ Tertiò quero. illa, quæ dicta sunt de executione fienda per iudicem delegatum, debent intelligi, cum petitur executio in re ecclesiastica: & sic in re suæ iurisdictioni supposita. quid ergo, si petatur executio in rebus secularibus in casibus, in quibus licitum est iudici ecclesiastico cognoscere: puta quia erat res dotalis. quo casu ecclesiasticus de hoc cognoscit, vt ĵ. qui filij sint legi. c. 2. 11. q. 3. c. de persona. videtur, ꝙ tunc possit exequi: quia si habet iurisdictionē in cognoscendo: ergo in exequendo. quia executio pars iurisdictionis &c. vt ĵ. eo. c. si delegatus. lib. 6. arg. ad hoc. ĵ. de donat. inter virum & vxo. c. 3. Alij dicunt, ꝙ debet mandare iudici laico, vt illam sententiam exequatur. quia licèt habeat cognitionem: tñ res illa non est in suo territorio, sed iudicis laici. ergo ipsi debet executio reseruari, vt ĵ. de foro competen. c. postulasti. & hoc iustius, secundùm Hostiē. & vide quod nota. in c. si quis contra clericum. de foro compe.

ADDITIONES.

a ¶ Brachij secularis. Adde Doct. in c. 1. de sta. reg in 6.
b ¶ Bellum indicere. Adde Ab. in c. de cetero. de re iudi. Angel. in l. 1. ff. si quis ius di. non obtē. in l. qui restituere. ff. de rei vē. Io. de Imol. in l. iustè possidet. & quæ ibidem dixi. ff. de acqui. pos.

SVMMAE.

1 *Clerici aliquando trahunt in causas prælatos super ecclesijs, quas tenent.*
2 *Sententia iudicis in beneficijs non probat canonicum titulum.*
3 *Iudex inferior, cũ videt sententiam delegati iniustam, non debet exequi eam, sed differre.*
4 *Papa de iniusta sententia delegati cognoscit.*
5 *Iudici exequenti quando possit violenter resisti.*

SI quando. Si ordinarius scit eum non canonicè institutum: quē delegetus Papæ mandat in possessionem induci, non resistet violenter, sed precibus instabit, vt differat, donec Romanus
1 Pontifex consulatur. h. d. ¶ No. primò, ꝙ qñq; clerici † trahũt in causas prælatos super ecclesijs, quas tenent: puta quia dicunt se canonicos, vel canonicandos, secundùm Inn. Idem si vendicarent prælaturas. quod videtur magis amicum literæ, quæ dicit [ecclesias, quas tenent.] &c. & dic, ꝙ qñq; vendicatur ecclesia in titulum: qñq; in proprietatem, vt s̃. de elec. c. querelam. ¶ Secundò no. ꝙ compositio, vel iudicis sentētia
2 † non præbet canonicum titulū in beneficijs. & idem in matrimonijs: in alijs verò sententia habetur pro iusto titulo, & irreuocabili. quia iustè possidet, qui prætoris auctoritate possidet, etiam si aliàs malæ fidei, vt l. iustè possidet. ff. de acqui. pos. & l. generaliter. ff. de noxa. & ista est rõ, quare transactio non potest interuenire in spiritualibus, nec in matrimonijs: quia non censetur in istis titulus legitimus, sicut nec sententia. Et ideò fortè nec transit sententia in rem iudicatam. quia nõ est iustus titulus: nec purgat malam fidem, vbi viget, vt ĵ. de matri. contrac. contra interdi. eccle. c. 1. & facit quod no. in l. 3. ff. de iureiurã. & l. trãsigere. C. de trãsact. vbi casus, in quibus non licet transigere, vt iste. ¶ Tertiò no. ꝙ qualitercunq; negocium sit decisum coram iudice, ad ipsum spectat executio: siue ergo à sentētia, siue à trãsactione, siue interdicto causa in conspectu iudicis terminetur, ipse poterit exequi. quod de sententia, & iureiurando non dubitatur: quia vtrũq; parit exceptionem in factum. sed de transac. reuocãt hic Doct. in dubium, vt. ĵ. dicam. ¶ Quartò no. quid iuris, cũ iudex, qui alterius sentētiam exequitur, nouit ipsam iniustã. non enim debet resistere violenter: sed precibus instare. qđ si facere nolit, debet obedire. vt ĵ. eo. c. pastoralis. §. quia vero. an aũt poterit resistere violenter, tex. dicit, ꝙ non. qđ intelligit Host. verum, qñ mandatum est iniustum, nõ tñ est id notorium. tunc enim & si non posset violenter resistere: posset tamen resistere causa rationabili. s. appellando. arg. ĵ. de temp.

tēp. ord. c. ad aures. & de fil. presb. c. qm̄. Sed quia hoc erat oc cultū, non fuit credendū epo. 6. q. 2. c. si tantū. & sic loquitur cōtrarium de c. eam te. s. de eta. & qual. ¶ Quintò nota, ꝙ
3 cum iudex † inferior videt sententiā delegati iniustā, non debet exequi, sed differre. & sic coram executore possunt opponi exceptiones, quæ impediūt executionem sentētiæ: qđ an sit verum, no. j. de re iud. c. de cetero. ¶ Sextò no. ꝙ de in-
4 iustitia sententiæ delegati cognoscit Papa, † qui causā delegauit. non ergo ipse delegatus, qui siue bene, siue malè, functus est officio suo. Et no. hic, quòd etiam post sniam super beneficio latā potest cognosci de iustitia, vel iniustitia: licèt non fuerit appellatū. quod dic per Inn. s. de rescr. c. ad aures. Vtrùm ergo hic lite pēdente interim iste, de cuius canonico titulo disceptat, administrabit? videtur, ꝙ non: qa sibi, & alijs immineret periculū animarum. si nō reciperetur canonicè institutus. s. de elec. c. dudū. Host. tenet hic, quòd sic: & idē Io. An. vt in c. nōne. 8. q. 4. ¶ Quæro. lite pēdente partes coram iudice delegato trāsegerunt: an dicta transactio, siue cōpositio, poterit mādari executioni p ipsum delegatum, sicut sentētia? Vin. tenet, ꝙ transactionem, sicut sniam diffinitiuam, potest mandare executioni: & dicit hoc esse absurdū dicere, ꝙ iudex delegatus ad iustitiam exequat transactionē partium: cū istud nō sit sibi cōmissum. ad istum tex. r̄ndet, ꝙ quādo dicit se hoc facere auctoritate delegata, non pōt sibi resisti: secus si alio iure contenderet velle exequi. Nō obst. c. vbi essent. secundū eum, quia ibi iudex nihil exequitur, sed Papa confirmat qđ factum fuerat auctoritate delegationis. ꝓ hoc alleg. j. de sen. excō. c. per tuas. Audeo tenere op. Vin. tanquam veram, priò per istum tex. cuius thema ꝓponitur in executione transactionis. q̄ ideo retardatur; quia dicitur iniusta: ergo à contrario sensu, si fuisset reperta iusta, fuisset exequenda, ad hunc finem Papa mandat ad se remitti. & de hoc si iustè, vel iniustè cognoscat, ꝓ hoc allego quasi casum in l. tale pactū. §. q. ꝓuocauit. ff. de pac. ibi [iudex iustā conuētionē veluti cōfessi sequet.] sed hoc operat præsentia iudicis, ex qua actus redd t efficacior, quā si fieret extra iudiciū, vt patet ex no. in simili in l. oīū. & l. sancimus. C. de test. vbi de institutione, & cōtractu initis apud acta. ad idē l. cū extēdimus. ff. de fideiu. tu. ꝓ In. tamē facit l. siue apud acta. C. de trāsac. vbi non est maioris auctoritatis trāsactio apud acta, q̄ alibi. ¶ Scđò q̄ro, quādo pōt iudici exequenti resisti violēter, vel nō. Dicit Inn. ꝙ aut iudex vult exeq̄ sup sibi nō cōmissis, & possumus resistere violēter. facit qđ no. 64. di. c. qua ꝑpter. & 11. q. 3. c non debet. & ff. de iniur. l. nec magistratibus. aut malè agit circa illa, q̄ sunt sibi cōmissa: & nō debet sibi resisti, nisi p appellationē. ex quò aūt per appellationē suspensa fuisset eius iurisdictio, posset ei violēter resisti, cū non sit iudex. de ap. c. bonæ. & c. dilectis. & hoc est verum, qn̄ ille, qui resistit, possidet rē, in qua executio fieri debet. Si aūt quis rē illā non possideat: (licèt ius in ea ꝑtendat) nō potest violenter resistere. Nō obst. quòd iste episcopus possidebat ius instituendi in ecclesia, de qua erat cōtentio, & non erat contētio de iure instituendi, sed de titulo beneficij: ideò eps nō poterat violēter resistere, vt dicit tex. Capitulnm aūt ecclesiæ, si appellaret, prædictā resistentiam facere pōt; quia ipsius iuri detrahitur. s. de tēpo. or. c. ad aures. & hæc vera, quātùm ad potestatē resistendi de facto. quantū verò ad pænam iud. infligendam, vel parti, q̄ minus iustè auctoritate iudicis interposita, possessionē ingreditur. dic vt no. Bar. in l. iusta palleg. & C. vnde vi. l. meminerint.

S V M M AE.

1 *Iurisdictio iudicis delegati post factam executionem expirat.*

IN literis. Iudex delegatus post executionē factā, vel cōmissā functus ē officio suo. Primò decisè cōsultationi respō. Scđò causā reddit.

1 ¶ No. primò, † ꝙ post factā executionē expirat auctoritas, & iurisdictio iudicis delegati. alijs etiā modis finit, de q̄bus in gl. fi. ¶ Secundò no. rationē: [quia functus est officio.] &c. quæ rō adaptatur etiam ad ordinariū: vt post sniam, licèt iniustam, functus sit officio suo, & trāsit in rē iudicatam, vt j. de re iud. c. cū inter vos. & l. Paulus. ff. eo. ti. ¶ Opp. dicit hic, ꝙ postquā delegatus præcepit sniam suam exeq̄ functus est officio suo. cōtra. s. eod. c. significasti. vbi si ordinarius, cui mādat, nō exequat exeq̄t ipse. ex quo patet, ꝙ p solū mādatū de exequēdo non est functus officio suo: cuius contrariū hic dicit. Sol. dicit glo. ver. præcepit, intelligit cum effectu: hoc est, quòd vigore dicti præcepti executio facta sit: aliàs ipse exequetur, vt in contrario; ¶ Secundò contra istud opp. de. c. super quęstionum. §. porro. j. eo. nā si delegatus alteri indistinctè subdelegat, nihil sibi retinēs, definit esse iudex, vt ibi. Sed ille, q executionem committit, nihil sibi retinet. ergo definit esse iudex. & sic nō potest ipsam reassumere, etiā de cōsensu partium. j. eo. c. significantibus. So. hic intellige, cū sibi reseruauit coerctionē: vel intelligitur cum effectu, vt dicit gl. ar. j. eo. c. quis. lib. 6. vtile est enim, ꝙ si non est sortitum, mandatum suū, ipse exequatur. ¶ Quæro. dicitur hic, quòd si delegatus sniā tulit, functus est officio suo: vtrū hoc sit verū, si dicta snia sit nulla: puta quia lata parte non citata, vel die feriato, vel alia ratione. dicit Inn. ꝙ aut loqueris in delegato: & tūc ēt si snia sit nulla, functus ē officio suo, vt l. si vt proponis. C. qūo & quādo iudex. Aut loqueris in ordinario: & tūc ipse idē poterit iterū ꝓnunciare. quod dic, vt dixi plenè. j. de re iudi. c. de cetero. aut loqueris in eo, qui nō est iudex proprius, vt prouisor, cui mandat, vt mihi ꝓuideat, vel prouideri faciat de beneficio: tunc an eoipso, ꝙ scripsit in vna ecclesia pro me, sit functus officio suo: vel poterit, antequam sit receptus in illa, scribere in alia. dicit Inn. quòd anteq̄ sit receptus, potest: sed postea non, vt j. de præb. c. pro illorum. & hoc dicit verum esse, qn̄ prouisio tenuit. Si autē prouisio fuit nulla: (puta de beneficio non vacāte:) tunc poterit scribere in alia. postquam verò delegatus prouidit & rectè: si de facto, possessionem non potest consequi. dicit Inno. quòd non poterit in aliud prouideri: aliàs sequeretur, quòd per idem mandatum possit quis plures ecclesias vexare contra intentionem mandātis. Alij dicunt contrarium, quorum opi. esset tolerabilis, quando ecclesia, in qua scripsit, ita proterua est, quòd nullo modo vult obedire. arg. 91. di. c. si quis ordinarius. & licèt ista opinio pia sit: prima tamen iustior, secundùm Hostiē. Pro ista tamen facit l. à diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. vbi si super rebus, in quibus fit executio, apparet legitimus cōtradictor, fiat executio in alijs. vide quod not. Ioan. And. j. de reg. iur. c. 1. in glo. si iudex. facit l. hæc cōditio. ff. de condi. & demon. vbi si quis conditionem non adimpleuit de iure, sed de facto, potest iterum, vt ius disponit, implere. De compromissario verò deputato ad eligendum, an si sua electio non tenuit, possit iterum eligere: Dic vt j. de elec. c. si compromissarius. lib. 6. & probationes recipere etiam lite non contestata per casum. c. ex literis. j. de pign. sed ibi loquitur in ablatiua, hic in expulsiua. vel ibi nulla restitutio facta fuit: sed iudex res maleficij fecit vendi, & pretium mercatori tradi. vel ibi non agitur principaliter de restitutione, vel emenda: sed de hipotheca mulieris. Sed opi. Gul. tenet Hostien. nam secundùm eum si in pęnā contumacis bona eius possidentur, & etiam distrahuntur, vt s. dictū est: multò magis vbi concurrunt ista tria. (s. cōtumacia, odiū violēti, & fauor spoliati) poterit nō li. cōt. ꝓcedi. & sic pōt intelligi iste finis. & ff. de mi. l. in cā. §. 1. & §. cā. & multò fortius qn̄ agit de possessione, q̄ si ageret de ꝓprietate, vt C. si de momen. pos. l. 1. dicit Ioa. An. si istorum opi. est vera, adde & quartum. s. quòd iurisdictio delegati spirat certo termino: vt sic oīa cōueniāt, q̄ dicunt in hoc. c. si dicamus, ꝙ ponat casū specialem contra regulam, qua cauetur, ꝙ lite non contē. nō

potest procedi ad sñiam p probationes, vt dicto.c. quoniã frequenter. Fallit.n.regula in casu huius. c. vbi.s.concurrunt contumacia, odium violenti, fauor spoliati, & ꝙ iurisdictio certo tempore finiatur. his.n.concurrentibus, potest procedi lit.non conte. Collige ergo ex prædictis, ꝙ in possessorio recuperandæ requiritur lit.conte. fallit, vbi concurrunt quatuor supradicta. Guli. tamen de Cun. multum latè de hoc disputat. ff. de rest. in integ. l. omnes. & determinat ibi, ꝙ in oĩbus possessoriis possit procedi lit. non contest. & ferri diffinitiua sententia: cuius opi. Bar. reprobat, & tenet contrarium, s. ꝙ in omnibus possessoriis possit procedi lit. non contest. & ferri diffinitiua sententia: cuius opi. Bart. reprobat, & tenet contrarium. s. ꝙ in omnibus possessoriis requiratur litis cõtest. nec aliter sit ad sententiam procedendum, & ita plenè not. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. pos. in tertia quæst. ¶ Venio ad quæst. & primò quæro: ego dixi, ꝙ ad hoc vt absentis, & non defensi possint bona vendi, requiritur latitatio. quæro ergo, quid est latitare. Dic ꝙ latitare est iudicis vocationi non obtemperare, vt l. Fulcinius. §. quid sit latitare. ff. de bo. aucto. iudi. pos. & requirit, ꝙ latitet ex fraudationis causa, & contra credito. quod dic, vt ibi. ¶ Secundò quæro. dixi. s. ꝙ quando quis est absens non per contumaciam, vt pupillus causa peregrinationis, causa studiorũ, & simil. patietur missionem ex primo decreto: non autem possunt bona vendi, vel possideri. quæro an hoc sit indistinctè verum. videtur, ꝙ sic, ne graue damnum patiatur non cõtumax. s. in commodo possessionis, vel proprietatis. Dicit Inn. ꝙ licèt rarò fiat venditio contra non latitãtem: tamen fit contra pupillum, & contra furiosum, & contra puberem, si conueniuntur ex facto alieno, vel si eis expediat, vel si dilatio sit damnum allatura creditoribus, vt d. l. Fulcinius. §. adeo. & l. si pupillus. & l. apud Iulianum. i. respon. & §. si non expedierit. per quæ iura tenet Inn. ꝙ regulariter vbicũq; expedit, poterit iudex facere istam venditionem. nam si facit illam contra prædictas personas magis fauorabiles. multò magis contra alias minus fauorabiles. Sed & dic plenius de hoc per eum. j. de ver. signi. c. dilecto. ¶ Sed tunc quæritur, quomodo subuenitur absenti non contumaci, qui sentit se ex tali venditione grauatum. dicit ipse, ꝙ si venditio fuit facta ex falso debito: poterit agi præiudiciali in rem ad recuperationem rei venditæ, vel ad rescindendum contractum, si non sunt veræ causæ venditionis: puta non vertebatur vtilitas prætensa, vel dilatio non erat creditoribus damnosa, & si. imò plus, quia si iudex ex officio poterit reuocare quod reperit sibi obreptum in debito, vel in causa allegata, reuocabit etiam venditionem, & solutionem creditoribus factã. arg. ff. de re. eo. l. magis puto. §. si cui. & de transac. l. cum hi. §. si prætor. nam ista sententia, ꝙ res debitoris vendantur, est interlocutoria. hinc est, ꝙ in ea fit summaria cognitio. C. de bo. aucto. iudi. pos. l. fi. §. si aũt. meritò ergo põt ipsam iudex reuocare, iuxta no. in c. cum cessante. j. de appel. Põt ẽt verè non latitans appellare infra. 10. dies à tẽpore, quo sciuit hanc sñiam contra se latam. C. quõ & qñ iudex. l. 1. & j. de re iudi. c. quò ad consultationem. & hoc casu no. Inn. j. de dila. c. 2. vbi plenius vide, & j. de verb. sig. c. dilecto. & ĩ Spe. de scdo decre. §. nunc dicamus. versi. illud aũt. ¶ Vltimò q̃ro. si venditio facta est contra non latitantem, quasi latitauerit. dicit Inn. ꝙ rescindetur venditio, vel ipso iure, vel per restitutio. beneficiũ, vt l. Fulcinius. §. si quis. Guli. de Cun. in l. penul. ff. de iusti. & iure. tenet, ꝙ sit nulla ipso iure. ar. l. cũ vero. §. subuentum. de fideicom. li. vbi decretum obreptitiũ est ipso iure nullum. aliter Bar. in d. §. si quis. ff. quib. ex caus. in poss. ea. & Cy. no. in l. ignorare. C. de resti. mili. Et prædicta sunt intelligenda, cũ contra absentem ꝓceditur lit. non contest. ad mis. in posses. vel ad ven. vel nãm possessorij qualiter eis postea consulatur. si aũt est processum ad diffinitiuam sñiam, qualiter cõsulat eis postea veniẽtibus: an audiẽtur ad appellandũ, vel ad totam cãm, vel per viam restõnis, vel nullo iure: aliàs est materia, de qua in d. l. fi. ff. de resti. in integ. & l. cum te. C. de procura. & l. 1. C. quõ & qñ iudex.

CONsultationibus. Reo absente non per contumaciã, delegatus datus ad diẽ non restituet actori possessionem, ẽt deiectionẽ probare volentẽ. hoc dicit cõis diuisio. Secũda ibi [super quo.] ¶ No. primò, ꝙ text. iste loquitur de illo, qui se asserit spoliatum ecclesia, vel possessione qualibet: & sic qđ dicit finis. c. [nisi se per contumaciam absentasset.] &c. non ponit aliquid spãle in ecclesia. & expone, qualibet. i. aliqua de quibuslibet, ne videatur loqui de illo tantùm, qui esset bonis omnibus spoliatus. ¶ Secũdò no. ꝙ Papa mandat restitui possessionem, si constiterit eum taliter spoliatum. & tñ in rñsione dicit, ꝙ in partis absentia non sunt probationes recipiendæ. Illa ergo verba [si constiterit, vel si probauerit] &c. requirunt aduersarij præsentiã, vel contumaciam, quæ pro præsentia reputatur, vt l. ꝓperandum. §. si aũt. C. de iudi. & hoc dicit tex. in l. fin. C. si per vim, vel alio mõ. merita.n. causæ partium assertione panduntur, vt ibi dicit. Si ergo iudex parte non citata ad receptionem ꝓbationũ ꝓcederet, & possessionem restitueret, cõ peteret cõdi. ex d. meminerint. C. vnde vi. facit. c. conquerente. de rest. spo. ¶ Tertiò no. ꝙ qñq; ante litem motam quis ex ꝓbabili cã se absentat: puta cã studiorum, peregrinationis & simil. & dicuntur istæ causæ probabiles. Quatuor. n. sunt absentiarũ causæ nam quidam sunt absentes ex cã necessaria & probabili, vt ex cã reipublicæ. Quidam sunt absentes ex cã necessaria & probabili, vt exules & exbanniti. Quidam sunt absentes ex cã probabili tantùm, vt studiorum, & simili. Quidã sunt absentes ex cã voluntaria, vt in vagabundis. De istis oĩbus, & qñ, & ad quid possit contra ipsos procedi. vide plenè in l. fi. ff. de resti. in integ. ti. generali. ¶ Quartò no. ꝙ qñq; labitur terminus iudici præfixus, qui non põt cãm terminare. & pp hoc cautus esse debet qui literas impetrauit, ne præsentet lr̃as iudici, qñ videt in cã non posse procedi, vel pp absentiam partis, vel iudicis. vt j. de ap. c. super eo. & in Spe. de rescrip. §. præsentatione. ¶ Quintò no. in ver. nisi. ꝙ contra absentem cõtumaciter põt procedi ad receptionẽ testiũ, & ad sñiam super restõne fienda. loquitur. n. thema, & qõ c. in eo, qui absentauit se añ litem motam, & anteq̃ sibi innotesceret impetratio. iste ergo ver. nisi. vr̃ exceptionem ponere sup decis. s. in c. aliter tñ intelligit gloss. fi. vt j. dicam. ¶ Oppo. dr̃ hic, ꝙ contra istum absentem non põt procedi ad restõnem possessionis, si anteq̃ innotesceret ꝑsentatio, se absẽtauit. Sed contra de l. ignorare. C. de resti. in integ. vbi absens cã reipublicæ si non defendit, patit̃ missionem. Item ẽt pupillus, vt ff. de priuile. credi. l. fi. & l. cum proponas. ff. de bo. auct. iudi. pos. So. dicit gl. magna. aliud ẽ bona alicuius possidere: aliud in possessionẽ mitti; aliud in possessionẽ restitui. qđ declara, vt in ea. dicit. n. ꝙ qñq; agitur actione personali ad pecuniam: qñq; agitur actione reali: qñq; agitur ad meram restõnẽ possessionis. Primo casu qñ agitur actione personali: & tunc ille, contra quẽ agitur, est absens, non per contumaciã, vt iste cã studiorum, vel absens cã reipublicæ: & isti, & similes patiunt̃ immissionẽ, non venditionẽ rerũ suarũ pp debitũ. rõ est. qa illa missio est modici ꝑiudicij, & de facili reuocat: nec tribuit possessionẽ, sed detentationẽ merã asininã. & ita loquũtur illa iura. C. de resti. in integ. l. ignorare. cũ aliis alleg. in glo. Qñq; quis est absens per contumaciã latitãdo: & iste cum agit actione ꝑsonali (vt dixi) bona ipsius vendũt, & possidentur, vt ff. qui. ex cau. in pos. ea. l. Fulcinius. in prin. §. quid sit latitare. & d. l. cum ꝓponas. Scdo casu qñ agit reali. dic vt j. vt li. non contest. c. qm̃ frequenter. §. in aliis. & hic in glo. Tertio casu, qñ agitur ad meram restitutionẽ possessionis p interdictum vñ vi. tunc contra contumacẽ absentẽ non

non recipiuntur res, nec ꝓcedit ad sñiam super restõne: vt hic. esset.n. procedere ad diffinitiuã, cum alia non speret: & graue, & iniquum esset tam magno damno afficere absenté probabili cã. & ita loquitur iste tex. ¶ Secundò contra istud op. & videtur, ꝙ ẽt ad restitutionem possessionis habeat locum missio contra absentem non contumacem. nam si in ꝑsonali, & reali etiam non contumax patitur missionem, vt ꝓbant iura præall. quare non ita, cum agitur possessorio? videretur enim, ꝙ multò magis: cum ius multò fauorabilius sit actori, vt patet in c. cum dilectus. & c. fin. ꝟ. de ordi. cog. & in c. pastoralis. de causa pos. & proprie. So. glo. magna circa fi. fatetur contrarium. & dicit, ꝙ licèt isti agenti denegetur vera restitutio, si reus est absens non per contumaciã, vt in tex. tamen fiet missio in possessionem, & procedetur in hac causa, sicut si ageretur quæstio proprietatis, vt ꝟ. vt lit. non conte. c. 2. recuperat. n. possessionem veniens infra annum: vel si erat absens ex iusta causa, restituetur in integrum, vel ad appellandum. ita dicit gl. Ex quo collige, ꝙ in interdictis contra contumacem agitur ad similitudinem realium, non personalium. quod verbum not. ¶ Tertiò op. ad ver. nisi. vbi innuitur, ꝙ contra contumacem possit procedi ad probationem, & sententiam super restitutione. Sed sola contumacia non sufficit ad procedendum ad sentẽtiam, super restitutione. sed contra, sola contumacia non sufficit ad procedendũ ad sententiam, & receptionem testium. vt ꝟ. vt lit. non conte. c. quoniam frequenter. in prin. Iste autem tex. innuit contrarium, quare malè. So. gl. fi. fatetur opi. & dicit, ꝙ iste ver. intelligitur, cum se absentauit per contumaciam post li. conte. & sm̃ hoc dicit gl. ꝙ hæc exceptio [nisi] &c. non refertur ad quæstionem formatam in c. de absente. ante impetrationẽ: sed mutat casum, hoc est, ꝙ fit mutatio ipsius rei. s. per contumaciam, & ẽt status causæ. quia. s. post lit. contest. Alij dicunt, vt Gul. Na. ꝙ cum agitur interdicto contra absentem, ẽt non contumaciter procedatur ad restitutionem à seipso: si aũt fecit ꝑ iudicem ꝓhiberi põt: sed agetur, vt prohibitionem remittat. ff. de ope. no. nun. l. de pupillo. §. qui rem. & §. si is. & C. de ingen. ma. l. diffamari. põt ẽt ille, cui prohibitio facta est, sibi aliter prouidere. s. per præstationem cautionis de indemnitate fienda ab eo, cui rẽ restituit. vt ff. de rei. ven. l. is à quo. & l. seq. & C. de petit. hære. l. fi. §. fi. sm̃ Inn. & dicit, ꝙ illa denunciatio noui operis est spãlis, vbi non proceditur nisi facta remissione. de quo not. ꝟ. de no. ope. nun. c. 1. & 2. Creditor aũt alteri non posset prohibere contra debitorem agere, cum eo prohibente agere possit: nec solutio creditori à debitore fienda, põt à tertio impediri: nec talis prohibitio est modus auferendi exercitium actionis, vt d. l. si fundus. C. de rei ven. secundùm Inn. Ego dico, ꝙ illa est lõga dispu. qñ sit parendũ alterius ꝓtestationi, vel nõ. quod dic, vt no. Bart. in l. non solum. §. vlti. circa fi. ff. de ope. no. nun. dic vt ibi.

SVMMAE.

1 *Delegatus Papæ in negotio sibi commisso gerit vices Papæ.*

SAnè. Delegatus Papæ in cã sibi commissa iurisdictionem habet super ordinarium, & quemcunq; maiorem. Et in prima decisa cõsultatio. In secunda responsio tria faciens. Primò præmittit responsionis causam. Secundò respondet. Tertiò responsum declarat. ¶ Not. primò, ꝙ delegatus† Papæ in negotio sibi commisso gerit vices Papæ. & sic maior omnibus in illa cã post ipsum principem, qui commisit. Idem ergo si honor adhibetur. quod est verum in illa causa, & connexis. vnde si extra illam cãm vocaretur in ius, delinqueret, vel alius sibi iniuriã irrogaret, non censeretur in hoc maior: sed esset vt priuatus. facit l. sed si hac. §. fi. & l. quæsitũ. ff. de in ius voc. vbi an idẽ honor, qui debetur dño, debeatur administratori: vel si dñs alieno nomine actum gerat, honor ei tanquam dño debeat. ¶ Secundò no. ꝙ delegatus (quia maior omnibus in illa cã) punit omnes rebelles. & inobediens sonat in vitium, quasi non ex iusta causa obedire contendat. Si autem ex iusta causa, deberet delegatus super hoc eum audire. ꝟ. de re iudi. c. cum super. & causam summatim examinare. de re iudi. l. à diuo Pio. §. si post. & hoc infra annum: quia vltra ex quò diffinitiuè pronunciatum est, non extenditur iurisdictio delegati. vt ꝟ. eo. c. quærenti. ¶ Tertiò no. ordinem procedendi in pœnarum impositione. debet enim iuxta delicti, & negocii qualitatem procedere temperatè. 45. dist. c. disciplina. & ꝟ. eo. c. 2. lib. 6. vbi de hoc. per quam Decr. tollitur, ꝙ quidam dicebant episcopum per delegatum excommunicari non posse: cum sit certa persona statuta, vt hic. & s̃. c. de causis. ¶ Quartò not. ꝙ propter contumaciã domini terra eius supponitur interdicto. quod intellige cũ limitatione, de qua no. ꝟ. de verbo. sig. c. cũ in partibus. in fi. ¶ Vinc. hic dicit, ꝙ ex facto episcopi non potest interdici terra, quæ non spectat ad mensam suam. allegat de rescrip. c. edoceri. Hosti. dicit, ꝙ tex. loquitur, qualitercunq; fuerit rebellis, cum propter delictum domini interdicatur, vt in iurib. alleg. in gl. fi. & per hoc dicit Archi. de sen. exc. in c. si sententia. li. 6. Ho. accedere opi. Tan. s. ꝙ propter delictum episcopi ciuitas ipsius possit subiici interdicto. quod sibi placet. regulariter verò pro delicto vnius non debet alius puniri, vt dicit glo. de quo plenè. 1. q. 4. in summa. ¶ Querit Io. And. post Inn. quidam prohibuit mihi, ne rem alteri restituam: an possit ita ꝓhibere. & teneat acqescere, nisi velim. dic vt C. de rei vẽdi. l. si fundus. & de re iudi. l. sæpe. & hoc verum, qñ quis prohibet, per Dyn. in l. serui & electione. ff. de leg. 1. & in disputatione Ia. de Are. ¶ Secundò quæro: hic loquitur in sententia delegati, quæ postquam est executioni mãdata, expirat eius iurisdictio, & potestas. quæro, an idem sit in ordinario. pone enim, ꝙ sentẽtiam executus est super re petita, de qua victor tractu temporis spoliatur. an iterũ poterit petere executionem dictæ sententiæ, dubium in hoc consistit, an actio in factum, quæ oritur ex sententia, & habet executionem paratam, vt l. minor 25. annis cui fideicommissum. ff. de mino. extinguatur per primam executionem, vel duret toties, quoties ad victum possessio reuertatur. videtur, ꝙ per primam executionem sit extincta, vt l. à diuo Pio. §. si post ad dictũ. ff. de re iudi. & l. sed & si possessori. ff. de iureiur. & l. inter Castilianum. ff. de arbi. quæ faciunt, ꝙ amissa possessione, contra victum duret effectus sententiæ: in tuendo autem ipsum in possessione, an duret officium, in delegato Papæ dic, vt infra eod. c. quærenti. in ordinario post executionem sententiæ diffinitiuæ non videtur durare suum officium in tuendo actorem, cui adiudicata est, & tradita possessio, ut dicto §. si post ad dictũ. recurrẽdum est ergo ad interdictũ vti possidetis. quia per sñiam expirauit officium iudicis, quod lite pendente, & tempore sententiæ, & non postea exerceri põt. vt l. 4. C. depositi. & c. cum teneamur. ꝟ. de appel. & hoc verũ de vera missione, quæ fit ex diffinitiua sententia, vel ex iudicatione. si autem missus esset ex interlocutoria: tunc cum nõ sit iudicis officium extinctum super lite principali, durat in tuendo missum, vt l. 1. & per totum. ff. ne vis fi. ei.

SVMMAE.

1 *Nepos in beneficio auunculi succedere potest.*
2 *Obliuio aliquando Papam fallit.*

EX parte. Si primus impetrauit primã dignitatem in ecclesia vacaturam. Secundus impetrauit certam dignitatem ipsius ecclesiæ, cum vacaret: & illa postmodum vacat, primo, non secũdo debetur. Primò ponitur partis conquestio, & Papæ prouisio, ibi [quoniam.] ¶ Not. primò quòd Papa scribit in eadẽ ecclesia super receptione duorũ: quo casu an vtriq; vel alteri tantùm sit prouidendum. dic vt in cap. mandatum. supra de rescrip. & c. si e. ti. lib. 6. ¶ Secundò not. quod potest
1 nepos† succedere in beneficio auunculi, non autem filius, vt

s. de fil. presby. c. ad extirpandas. ¶ Tertiò no. formam cōcessionis, siue gratiæ factæ huic nepoti. s. si auunculus priora tū oīno dimitteret. Cuius verbi occasione quærebāt hic antiqui, an deberetur isti, si vacaret per mortē. qđ est hodie expeditū. j. de rescr. c. susceptum. li. 6. vbi expresso certo mō vacationis, non includitur alius. facit l. cōmodissimè. cum simi. ff. de libe. & posthu. ¶ Quartò not. in ver. qū. † quòd Papam quandoq; fallit obliuio. quod est verum in facto, & tolerabilis est in eo propter multitudinē agendorum. aliàs regulariter in proprio facto non est tolerabilis, nisi in facto de longinquo, vel implicito, vt no. Bar. in l. 1. ff. de cōfes. de iure. verò an Papa ꝓbabiliter possit errare, siue non recordari de iure. dic vt no. in c. 2. j. de cōsti. lib. 6. ¶ Quintò no. ver. direxisse. per quod verbū collige, ꝙ in literis ad beneficia cū q̄ritur, quis sit prior, inspicimus tp̄s datæ. olim de hoc dubitabatur, vt no. in c. Capitulū sanctæ crucis. s. de rescrip. hodie dic, vt in c. tibi qui gratiam. de resc. lib. 6. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ iste dimisit, vt daretur nepoti. sed vr̄, ꝙ ipsa remissio sapiat simoniā. quia q remittit, dat, vt l. si mulier. ff. de condic. ob cām. cum alijs iuribus allegatis in glo. vr̄. so. vt in ea. quæ dicit, ꝙ hoc verbum, omnino, tollit contrariū. exponitur em̄ omnino. i. sine aliqua cond. quam expositionē no. 8. q. 1. in c. apostolica. ¶ Secundò opp. iste. N. impetrauit archid. primò vacaturum. & sic in genere. R. verò impetrauit archid. auunculi sui (& sic in spē:) & tamē dicit tex. qđ primus præfertur. Sed cōtra generi per speciē derogat̄, vt in c. 1. s. de rescri. cū si. ergo iste. R. specialiter impetrans fuit p̄ferēdus dicto. N. generaliter impetrāti. So. dicit gl. veritate inspecta, vtraq; sūt spāles. qa primæ sicut secdæ ad vnū archi. ecclesiæ restringūtur. sm̄ Inn. & Host. Vel pōt dici, ꝙ vtraq; fuit priuilegiū. & vide quod no. in dicto c. 1. s. de rescr. per Io. An. ¶ Tertiò op. & videt, ꝙ non inspiciamus, quis priò, & quis posterius impetrauit, sed tp̄s datæ, vt c. Capitulū. s. de resc. Sol. gl. videtur fateri cōtrarium. tu dic melius, vt j. de resc. c. tibi q gratiam. in fi. & de præb. c. eum cui. lib. 6. & de cōces. præben. c. fi. soli. eo. lib. ¶ Quartò dicit. s. q iste tex. debet intelligi, ꝙ auunculus omnino renunciauit. & quòd hoc est opus, ne simonia cōmittatur, vt dixi in prima op. pone ergo, ꝙ auunculus non expressit: sed gerebat in animo, vt conferret huic R. an ex hoc dicatur cōmittere simoniā, arguit ꝙ sic. quia solo animo committit, sicut vsura. 1. q. 1. c. qui studet. dicit glo. secus in prohibitis; quia simoniaca. & secus in simoniacis; qa prohibita. quod declara, vt in glo. facit quod no. 1. q. 3. c. saluator. & j. de pac. c. cū pridē. & de iureiur. c. & si Christus. in gl. quædam. & j. de simon. c. fi.

EX parte. Vbi contraria volūtas Papæ non apparet, delegatus iuris formam seruare debet, vt rōnabiles excep. admittere. ¶ Not. primò, ꝙ qn̄que delegatus necesse habet seruare formā rescripti, & hoc regulariter, vt c. cum dilecta. s. de rescrip. quādoq; tamē seruare non debet, vt si ordo verborū rescrip. nō conuenit ordini iuris cōis: tunc enim ordinē iuris cōmunis, nō rescripti tenet̄ delegatus sequi. non enim ordo scripturæ spectatur: sed potius ex iure sumitur id, quod agi videtur, vt l. non enim. ff. de solu. & c. causam. de rescrip. ¶ Secundò not. quòd licèt certa forma præfigatur in rescripto: tamen semper sunt excep. legitimæ admittēdæ. pone exemplum. j. eo. c. super eo. & de app. c. dilecto. & de præben. c. fi. quantūcunq; ergo præcisè scribatur, exceptiones legitimæ reseruātur. & facit ad qō. de illo, qui renunciauit omnibus excep. an poterit legitimas opponere. dic, vt in Spec. de renū. & cōclu. §. 1. ver. pone ergo aliquis. & ad materiam vide de arbi. §. vlt. ver. quid si compromissum. & quod ibi per Ioan. And. ¶ Tertiò not. quòd si Papa quandoque in literis apponit, ꝙ nullæ exceptiones admittantur, est tunc sibi parēdum. quod intellige, vt in glo. ¶ Oppo. dicitur hic, quòd licèt Papa exprimat certā formā: tñ sunt excep. legitimæ admittēdæ. Sed contra hoc opp. de. c. cū dilecta. s. de rescr. sol. aut forma rescripti est secundùm ius cōe, aut contra. & si contra: aut ex certa scia Papa sic mandauit: aut non. dic, vt in gl. 1. ¶ Scdò opp. dicit̄ hic, ꝙ constare dicitur de intentione Papæ, si mandat, ꝙ nullæ exceptiōes admittātur. Sed cōtra hoc op. & vr̄, ꝙ per dictā generalitatē non excludat̄ obiectus legitimarū exceptionū, vt in iuribus allegatis in gl. q̄ fatetur op. & dicit, ꝙ p ista verba [nullæ excep. admittātur] &c. non constat, ꝙ voluerit legitimas exc. admitti: ergo erunt admittēdæ. debet ergo cōstare de intentione Papæ aliter, videlicet ꝙ enumeret excep. specificè, quòd talis, & talis excep. &c. nō admittant̄. Guil. Naso. dicit, quòd satis constat, qn̄ dicit, nullæ exce. admittant̄. vel dicit Host. dicto casu nō admittētur moratoriæ, sed perēptoriæ sic. C. de preci. Impera. offe. l. quoties. Idem Goff. Vel dic. quòd si aliquas exprimat, subiecta clausula generali, sufficit, vt dicamur certi de sua intentione, ar. j. de ꝓcura. c. qui ad agendum. lib. 6. habes ex prædictis solu. ꝙ Papa pōt expressè, & ex certa scientia auferre legitimas defensiones. ¶ Sed tertiò contra illud op. & videtur, ꝙ non possit. qa excep. legitimæ sunt defensioñ. de iure naturali: ergo nec Papa, vel Imperator vr̄ posse ipsas tollere, vt l. defensionis facultas. C. de iure fis. li. 10. & Cle. pastoralis. de re iud. in Cle. imò ille, cui cōpetūt, non vr̄, ꝙ possit expressè renunciare, vt no. in l. pactum inter heredē. ff. de pac. Sol. credo standum cōtrarijs, si tractat̄ de defensionibus, quæ descendūt à iure naturali: secus in exceptio. quæ descendunt à iure positiuo. Illæ enim bene vidētur, ꝙ possint p principem auferri, vt l. quoniam Alexandrū. C. de adul. Et de materia per dominum Bal. in l. cum mulier. ff. solu. matr. in repeti. [a]

ADDITIO.

[a] ¶ In repe. Residuum lecturæ huius. c. vide per Zab. hic cum famosa Decret. quæ sequitur, quæ hic per dominum Pet. non legitur.

SVMMAE.

1 *Clausula, appellatione remota, non impedit tertium appellare pro suo interesse.*

SVper eo. Si qōnem de iure pñtandi Papa delegat, appellatione remota, delegatus præsentare pōt: sed nō instituere. qđ si facere vellet is, ad quē spectat institutio, licitè appellaret. cōis diuisio. Scda ibi [hoc tuā.] ¶ No. primò, ꝙ quādoq; de iure patronatus vertitur qō: quæ quidē si vertitur inter viros ecclesiasticos, debet diffiniri intra sex mēses: si sūt laici, infra quatuor: aliàs episcopus ordinabit ecclesiā. de iure patr. c. eā te. & c. cum propter. & interim fructus faciet custodiri. j. de offi. ordi. c. cum vos. currit ergo tp̄s, quod dat̄ ad præsentādū, pendēte litigio sup dicto iure. qđ si de iure eligendi oriatur qō vacationis tempore, an currāt tempora. c. ne pro defectu. s. de elec. & c. 2. de conces. præbē. lit. pend. arg. quòd sic, ad similitudinē patronorū ar. cōtra, qa nō currit impeditis, vt in dictis iuribus. facit. c. si electio. de ele. li. 6. ¶ Scdò no. ꝙ si Papa mandat ecclesiā ordinari p delegatū, iste non ordinabit: sed episcopus, vel alius, ad quē spectat. & illud verū, quando vertitur quæstio de iure p̄sentandi. & Papa cām sic committit. Si autem de dicto iure nulla est qō, & Papa mandat alicui prouideri, vel ordinationē alicui ecclesiæ fieri, dicunt quidā, quòd etiā habet locum quod hic dicitur, vt. s. delegatus talis non ordinet ipse: sed ille, ad quem spectat. arg. hic, & j. de priuileg. c. pastoralis. & C. pro qui. cau. ser. acci. li. l. 1. Sed Inno. dicit, ꝙ in hoc casu ipse delegatus stallum assignabit, & omnia alia faciet, quæ facienda sunt, siue ius respiciant, siue factum, arg. s. de rescrip. c. abbatem. & de præben. c. pro illorū. Host. dicit formā rescripti considerādā. & secundùm ipsā ꝓcedendū. de cōces. p̄bē. c. cū nostris. habet ergo locū istud c. cū est qō de iure patronatus ecclesiæ inter patronos. quam causam si Papa committit sub forma, de qua in tex. iuri alterius nō videt detractum: secus vbi nulla est quæstio, & Papa man-

mandat ecclesiam ordinari,sm Inn.Ratio differentiæ est, qa ista rescripta sunt strictè interpretanda:non tñ intantum, ꝙ rescriptum reddatur inutile. quod esset in hoc secundo casu,si delegatus non potest ecclesiam ordinare.¶Tertiò not. ꝙ si committatur cã,quę vertitur inter duos,illa commissio non extenditur ad ius tertij, quantũcunq; verba sint latè cõcepta,vt erat istud ver.[ordines ecclesiam.]&c. debet.n.exponi,vt dicit gl. 3.ordines,i.pronuncies ordinandam.similis expositio,sm Ho.ff.de his,qui no.infa.l.furti.§.minus.de admin.tuto.l.2.& l.indebiti.§.sed post. ff.de condic.inde. & de proba.l.circa.§.si quis aũt.63.dis.c.si in plebibus.¶Quartò
1 no.ꝙ clausula † [appellatione remota]non impedit tertium appellare pro suo interesse. quia dicta remotio intelligitur quò ad partes, non quò ad terminum. & sic est dare casum, in quo licèt sit præclusa via appellandi ipsi principali, nõ est præclusa illi,cuius interest.quod no.ad illa quæ no.Inn.in c. cum super controuersia.de re iud. & colligit hic Ab. effectũ istius clausulæ.s.ꝙ per appellationem partium non differtur executio.hic.n.ordinatio ecclesiæ est quædam executio, sm eum. ¶Quæro post Hos.dicitur hic,ꝙ institutio reseruatur epo,archi.& simili,nõ obstante tali delegatione. pone ergo, ꝙ delegatus mandat,ꝙ præsentatum admittat,& ille noluerit obedire.dicit ipse, ꝙ nisi ostendat rationabilem causam, ipse poterit exequi.j.eo. c.prudentiam.ad fi. Si aũt prætendit causam,quam non putat delegatus rationabilem, debet appellare,& delegatus exequetur.euentus autem appel.declarabit,quis ex eis rationabiliùs moueatur.C.de iudi.l.rem nouam.in fi. ¶Secũdò quæro, quis debet examinare istum, cuius epo institutio reseruatur, per hunc tex.dic,ꝙ non per delegatum:sed per ordinarium.ad hoc s.de elec.c.venerabilem.tamen si qua quæstio emerserit,delegatus decidet,quasi non sit functus officio suo: donec ecclesia fuerit ordinata. de cle.non resi.c.relatum. & ex hoc dicto Io.An.patet,quòd non statim lite decisa inter litigantes super iure patronatus, finita est iurisdictio delegati in illa cã:sed etiam durat contra episcopum,& alium.ad quẽ spectat ordinatio,si non appellet.cũ.n.sciuit,debet sibi imputare,si non contradixit,sm Inno. Pet.& Ho.super quo remittit ad not.j. de re iudi.c.cũ super.de rescrip.c.ex parte decani. ¶Tertiò quæro, si ptãs ordinandi erat deuoluta ad Papam per concilium Lateraň. de concess.præben.c.2. an ipse delegatus ordinabit ecclesiã. & hoc patet hodie de præben.c. si de beneficio.in Cle. & ad intellectum huius vide Cle.auditor.j.de rescrip.quæ videtur huic contraria, inquantum ibi auditor deputatus super qõne beneficij poterit prouidere illi,cui pronunciabit de iure deberi,vt circuitus euitetur:cuius contrarium hic dicitur.so. vt in dicta Cle.& de intellectu etiam huius.c. vide per Arch. 7.q.1.c.petisti.¶Quartò quæro.pone, quòd delegatus in casu,in quo potuit, alicui prouidit, & ecclesiam ordinauit:reuocatur postea in dubium,an sit ordinatio rectè facta:an ordinarius poterit de hoc cognoscere.dicit Io.An. ꝙ si quærit, iustè,vel iniustè processerit delegatus:vel vtrùm excõicatus ab eo sit absoluendus,nil ad ordinariũ.j.de offi.or.c.pastoralis.§.præterea.& facit ad no.per Io.And. de rescrip.c.fi.Si verò quæritur principaliter, vtrùm iustè, vel iniustè possideat,vel alius petens ius habeat: vel vtrùm priuandus sit pp ius superueniẽs,talia põt ordinarius examinare,& diffinire. esset.n.absurdum,ꝙ,ex quò ordinatio, vel collatio, vel snia lata est per Papam,quilibet ad talem actũ procedens, quãtùm ad dictum actum videretur exẽptus,ar.in eo,quod le.& no.de ma.& obe.c.per tuas.& in c.veniens. de fil.presby.super vlti.gl.per Io.An.Si autem occurrat casus, in quo de collatione, vel snia delegati posset excipere, hanc qõnem non poterit ordinarius diffinire,vt dixi.facit quod not.Io.An.de re iudi.c.de cetero.super prima gl.ad finem.

SUMMAE.

1 *Confessio flagellis extorta non valet.*
2 *Causa si duobus cõmittatur simpliciter,non valet alterius sentẽtia.*

Causa matrimonij. Si cã fuerit simpliciter delegata duobus,vnius sententia non tenet.h.d.communis diuisio.Secunda ibi[discretioni.] ¶No. primò, ꝙ causam matrimonii Papa commisit duobus episcopis.& hoc est de consuetudine curiæ, quæ solis episcopis committit causas matrimoniales.de quo in Spec. de rescri. præsent.§.rõne formæ.ver. nunc ad instructionem. in prin. & abinde vsq; ad fi. ¶Secundò no.ꝙ isti episcopi mandauerunt viro restitui, & deinde cõfessa est mulier impedimentũ. ex qua confessione sequuta est snia diuortij, quæ non tenet; quia ab altero tantùm lata:si ergo ab ambobus,valeret scda snia contra primam, detecto impedimento.c.lator. & c.consanguinei.j.de re iudi.¶Tertiò no.ꝙ confessio†extorta cru
1 ciatibus,& flagellis non tenet.& dic, ꝙ confessio facta fuit in pñtia iudicis:quam tñ verbera præcesserunt, ideò præsumitur facta metu:secus si nõ præcessissent. quia tunc sibi statur:licèt quidam dixerint semper præsumi metum in vxore, si litigat cum marito.& hoc pp magnam reuerentiam, ar.ꝓ eis.l.1.§.quæ onerandæ.ff.qua.re.ac.non da. quod non placet Io.An.qa sequeretur, ꝙ nulla confessio mulieris valeret, si litigat super matrimonio cum marito.quod est absurdum. ¶Quartò no.ꝙ ad mãdatũ vnius ex iudicibus fuit ista vxor dimissa,& repulsa à viro. & tñ sibi concedit restitutio, tanq̃ spoliato:nõ ergo iniustum,vel nullum ꝓceptum.& snia iudicis excusat à vitio violentiæ. concor.l. meminerint.C. vñ vi. & c.cõquerente.j.de resti.spol.& c.ex trãsmissa.secus si snia ritè sit lata,nec app.suspensa. quia tũc ẽt pars auctoritate iudicis potest possessionem ingredi ꝓpria auctoritate, si non inuenit resistentem,vt l.iustè.ff.de acqui.pos.p Bar.¶Quintò no.ꝙ si cã† cõmittitur duobus simpliciter, non valet alte
2 rius snia.qd ergo, si vnus non est in rerum natura tpe cõmissionis,vt si epo Bonñ & primicerio cõmittitur cã, cũ tñ non sit in illa ecclesia primicerius.Io An.remittit ad Spe. tit.1.§. restat.in prin.ego credo, ꝙ ꝓcedere nõ possit.quia verba Papæ debent intelligi perinde,ac si verum esset,quod Papa putauit,ar.l.quo loco.§.si iam mortuo. ff. de hære. insti. & l.si duobus.de le.1. ¶Sextò not. ꝙ non obstãte qõne p̃iudicia li incidenter opposita,fit restõ ad thorũ:non ergo cõtra spoliatũ indebitè admittit exceptio, p quã restitutio retardet: sicut nec exceptio dñij,vt in c.1.j.de resti.spo.vbi de hoc. ¶Septimò no.in ver. si q tñ.ꝙ snia lata sup possessorio, quo egerat ista mulier,nõ p̃iudicat in petitorio.hoc est, sit matrimoniũ legitimũ,necne.de quo in c.pastoralis.de cã pos.& ꝓ prie.lite tñ pendente sup petitorio vtit qs possessorio cõmodo,vt hic.de quo in c.literis.j.de resti.spo.¶Venio ad opp. glo. succinctè hic dr, ꝙ ideo non statur confessioni mulieris,quia fuit extorta flagellis : ergo à contrario sensu innuit, ꝙ si sponte,esset standum.Sed contra.imò videtur,ꝙ nedum ipsa, sed etiam si maritus cum ea fateretur impedimentum, non esset ad ipsorum confessionem dumtaxat matrimoniũ separãdum.de eo qui cogno.consan.vxo. suæ.c.super eo.sol. vt in glo.prima.¶Secundò opp.dicitur hic, ꝙ non valet sententia vnius sine alio.Sed contra.imo vr, ꝙ valeat, vt l.velamento.C.de postu.cum simili.alleg.in glo.so.vt in ea.Io.An. dicit,ꝙ qñq; plurium præsentia desideratur propter fauorẽ reipublicæ, vel ex forma mandati: & tunc irritum est quod agit,nec ratihabitione confirmatur, vt in c. quod sicut.facit qd de materia dicam.j.c.prudentiam. & c. cum cã. vbi plenè,qñ vno absente,alij pñt procedere,vel non. ¶Tertiò op. dicitur hic, ꝙ prius debet fieri restitutio, & deinde tractari cã matrimonialis.contra, imò vr econuerso, quòd prius sit cognoscendũ de p̃iudiciali, vt in c.1.de ordi.cog.so. ibi agebat causa petitorii.Ideo prius de præiudiciali, q̃ incidit,cognoscen-

gnoscendum est.hic verò agebatur possessorio, cuius processum debet exceptio impedire, vt s. dixi. de quo vide qđ no. in c.ex conquestione.j.de resti.spo.

SVMMAE.

1 *Iudex delegatus licitè recusatur, si est dominus delegantis.*

CAusam, quæ inter. Delegatus, qui est dominus impetrantis, recusari potest.h.d. communis diuisio.Secūda ibi[verū.]pars huius Decre. habetur.j.de dolo,& cōtu.c.cām.& q filij sint legi.c. cām.1. & 2. ¶No.primò, q si plures sūt delegati: si vnus ex eis suspectus est, alius subrogatur.hoc autem casu quis cognoscet de causa suspicionis, dicam.j.eo.c.cum super. & c.si contra vnum.
2 eo.ti.lib.6.¶ Secundò no.q iudex † delegatus licitè recusatur, si est dominus impetrantis.& hoc verum, si est dominus ipsius tantū.si aūt est dominus vtriusque, non posset recusari: vnde & dñs feudi cognoscit inter vasallos suos.j. de foro compet.c.ex transmissa. quia par affectionis causa remouet suspicionem, vt l.nō solū.§.1.ff.de ritu nup. alijs etiā de caus. iudex pōt vt suspectus recusari.de quibus in glo. & j. de ap. c.postremò.& j.eo.c.insinuante.cum si.& plenè in spec.titu. 1.§.superest.vbi etiam tractatur, quid de proprio Doctore. de quo per Io.An.j.eo.c.cū R.vel proprio episcopo, vel fideiussore, vel fideiussoris fratre.

SVMMAE.

1 *Delegatus vnus potest causam pluribus subdelegare.*
2 *Delegatus debet subdelegare personis ecclesiasticis.*

CVm te. Si delegatus Papæ cōmittit causam non in totum, à subdelegato appellabitur ad eum, non ad Papam.¶ No.primò, q qñq; delegatus cōmittit media causæ, seruata sibi sententia tantùm. cōcor.C.de iudi. Authen.ad hæc.quandoque committit solam examinationem testium, vt j. de fideius.c. constitutus, quod potest in ciuili, vt ibi, non in criminali, vt Authen.apud.C.de fide instru.& loquitur iste tex.in delegato Papæ.delegatus autem alterius ordinarij, qui non potest subdelegare, vt l.à iudice.C. de iudi. an poterit certū articulum causæ cōmittere sine iurisdictione(puta simplicem examinationem testium?)fortè posset. sed cum iurisdi. esset dubium: sicut in simili dubitatur, an possit in causa criminali cōstitui procura. ad vnum artic. cum non possit in tota causa. dic, vt l.pe.§.ad crimen.ff.de publi.iudi. & illud, quod hic dicitur, q quandoque reseruat sibi sententiam. idem dicas, qñ reseruat sibi executionem sentētiæ, quæ est pars iurisdictioñ. vt in c.si delegatus.eo.titu.lib.6.¶ Secundò no. q ista delegatio certæ partis causæ debet fieri, vt parcatur laboribus partium, & expens. vnde si delegatus distat à domicilio partium prope vnam dietam, debet in loco partium istam causam dicto modo subdelegare: vel pone. eps habet latam diœces. si longè ab eo causæ moueātur, debet ibi delegare.ad hoc optimè l.cum post sententiam.C.de appella.per quam l. aliàs dixi, q posset pars appellare, si hoc sibi minus beneficium negaretur.facit.2.qōne.7.c. anteriorum. ¶ Tertiò no. q vnus
1 delegatus † potest causam pluribus subdelegare. licèt ergo subdelegatio exigat paritatem loci, & personarum qualitatem, vt j.de rescrip.c.statutis.post prin.§.in nullo.lib.6. non tamen exigit, q si vni committatur, vni subdelegetur.quid ergo si vnus ex pluribus delegatis subdelegat pluribus, an possit.dicit Ioan.And.quòd si esset princeps, statueret, q nō: vel tunc demum posset, cum concederet potestatem omnibus insolidum, arg.j.de elec.c.penul.lib.6.argu.optimū, q semper possit l. quod dicitur.§.1.ff.de tute.& vide quod no.Ioā. An.super reg.rationi.de reg.iur.lib.6.vbi quid iuris, si mortuo vno delegatorum, eius collegæ dignitas illa vacans con-
2 fertur retinenda cum prima.¶ Quartò no.† quòd delegatus debet subdelegare personis ecclesiasticis. hodie circa personarum qualitatem, quibus subdelegatio fieri debet, & in quibus locis, prouisum est plenè in dicto cap. statutis.¶ Quintò no.quòd quando delegatus reseruat sibi aliquid de iurisdictione, si appellatur à subdelegato, debet appellari ad ipsum.secus si sibi aliquid non reseruat.de quo dicam.j.eod.c. super quæstionum.§.porro. vbi de ista materia plenius &c.

SVMMAE.

1 *Iurisdictio delegati per litem contestatam perpetuatur.*

RElatum. Per lit. contest. initiatur negocium: & ideo mortuo delegante, non expirat iurisdictio delegati. h. d. Et aduerte, quia c.quoniam abbas. loquitur, quādo decessit delegatus, an successor possit cognoscere, hic no.& se.c. loquit, qñ decessit delegās.i.Papa, an per eius obitum cōmisio expirauerit.¶ No.ergo primò, q per lit.contest.perpetuat iu-
1 risdictio † delegati.similiter & offi.procuratoris, vt l. neq; tuto.C.de procura.& hoc in procura.priuati.In procura. collegij dic, vt j.de foro comp.c.dilecti.In legato verò, vel alio ordinario deputato à principe licèt princeps moriatur, etiā re integra, non expirat iurisdictio ordinaria iam decreta.similiter nec officium inquisitoris hæreticæ prauitatis, nec executoris gratiarum Papæ, vt hic probatur.j.de offi.leg.c.2.de hæreti.c.ne alius.& j.eo.c.si super gratia.de auditoribus curię vide in cle.auditor.de rescrip.in glo.¶ Op.gl.dicitur hic, q si ante lit.contest. decessit delegans, expirat mandatum. contra imò videtur, q sola citatio sufficiat, vt j.c. proxi. Sol. dicit glo.istud c.intelligitur secundū.ll.aliud secundùm canones. Aduerte, quia etiam inter legistas erat de hoc controuersia.nam Mar.tenebat, q ad perpetuandam iurisdictioné sufficeret sola citatio, viuo delegante.Sed Azo contra.exigebat enim lit.contest.& refert Io.An.q pro se inducebat istā Decre.quia.j.proxi. nondum viderat: sed deinde allegato sibi ex aduerso.c.j.proxi. confusus dixit gratum. & relatum. & sic eum vituperarūt. & de ista discordia iuristarum vide in l. & quia.ff. de iurisd.om. iudi.

SVMMAE.

1 *Iudicium per citationem dicitur quasi cœptum.*
2 *Appellans videtur appellationi renunciare, si aliquem actum faciat post appellationem coram iudice à quo.*

GRatum. Si delegatus citauit ante mortē delegantis, perpetuata est iurisdictio.secundò dicitur, q appellationi renunciat qui corā iudice, à quo appellauit, litem prosequitur.cōis diuisio.Secunda ibi [nos autem.] & quælibet recipit cōem diuisionem, vt patet ex litera.¶ No.primò, q per citationē
1 iudicium † dicitur quasi cœptum.vtrū autem exigatur, q ante mortem delegantis citatio apprehenderit citatum: vel solum sufficiat commissionem factam de citando. vel quid iuris, si citatus fuit, sed aduersa pars non cōparuit, nec dictam contumaciam accusauit.arg.q in his duobus casibus non sit perpetuata iurisdictio.ff.de in ius vo.l. quamuis.& in Authé. qui semel.C. quomodo & quando iudex. & quod no. Guli. de Cu.in l.sicut.C.de præscrip.30.ann. & ita vidi his casibus consultum in simili.¶ Secundò not.in ver.& maximè. quasi innuat idem, si sit certus: quid ergo, si morte delegantis, vel reuocatione expressa fuerit reuocata delegatio: an si delegatus reuocationem ignorans in causa procedat, valeat iudicium? vr, q sic: sicut tenet factū procuratoris reuocati reuocationem ignorantis, vt ff.si certum.pet.l.eius qui in prouincia.& dixi.s.eo. c. quoniam abbas. fortè dicendum est contrarium,

trarium, & aliud in iudice ignorante se reuocatum. aliud in procuratore. & hoc videtur tenere hic glo. 2. & idem Inno. & Host. & idem Cy. in l. more. ff. de iurisf. om. iud. in 8. q. quibus adde quod no. ĵ. de conces. præben. c. dudum. lib. 6. & c. quia cunctis. eo. lib. vbi plenè de effectu reuocationis, vel priuationis, vel priuilegij, quæ non peruenerunt in notitiam illius, cuius nomine gesta sunt. ¶ Tertiò collige, ꝙ licet iurisdictio delegati possit reuocari, quandocunq; placuerit deleganti: tñ ista placentia, vel voluntas non inducitur per mortem. Ille ergo, qui moritur, non dicitur in his, quæ ab eius voluntate dependent, nolle. quod dic vt ĵ. de procura. c. 1. & ĵ. eo. tit. c. si delegatus. vbi ille, qui moritur, dicitur abesse. facit c. si gratiosè. de rescrip. lib. 6. vbi de beneplacito, an expiret morte. & collige, ꝙ de reuocatione mandati quadrupliciter potest quæri. Primò, an expiret per obitum delegantis. & de illo hic, & s̃. c. prox. & d. l. & qa. ff. de iurisf. om. iud. Secūdò an expiret per obitum delegati. & de hoc. s̃. eo. c. quoniam abbas. Tertiò an expiret per obitum impetrantis. & in hoc distingue. aūt impetrauit nomine proprio: & expirat re integra: re verò non integra, transit ad successorem, si res, super qua quæstio vertitur, est transmissibilis ad hæredem: aliàs secus. si verò impetrauit nomine ecclesiæ, vel super re ecclesiæ, & sub nomine proprio, non expirat. de foro compe. c. dile. Quartò an expiret per obitum illius, contra quem impetratio facta est: vel transeat contra eius hæredem. & dic vt s̃. de rescrip. c. significauit. & de iudi. c. qa Gu. & vide de reg. iur. c. is qui in ius. lib. 6. in mercu. in 5. q. ¶ Quartò no. ꝙ appel-
2 lans † videtur appellationi renunciare, si aliquē actum facit post app. coram iudice à quo. eo enim ipso, ꝙ sequens actus non compatitur se cum primo, videtur per sequentia à priori recessum, etiam si cōtrarium protestetur, vt c. cum M. Ferrarien. de consti. & l. cum plur. §. locator horrei. ff. loca. cū si. & de eo, quod dicitur hic, de tacita renunciat. appel. vide qđ no. ĵ. de app. c. si à iudice. lib. 6. & c. solicitudinem. de app. & qđ no. Archi. 2. q. 6. c. non licet. ¶ Quæro tex. iste loquit, qñ delegans moritur. quid si nō moritur: sed transfertur ad aliā dignitatem. dic, ꝙ idem iuris, quod in mortuo, dicendum est in remoto, qui pro mortuo reputatur. 7. q. 1. c. ecce. & ita dicit, quod in dicta l. more. in 5. q. & ibi in 4. q. quando dicatur res integra.

SVMMAE.

1 *De impedimento debet constare per certum nuncium.*
2 *Omissio formæ traditæ in rescripto vitiat sententiam.*
3 *Nuncio an credatur sine literis.*
4 *Causa cum duobus delegatur cum clausula, quòd ipsi duo, aut alter eorum possit causam terminare: an tunc vnus solus possit, cum constet, quòd alius nolit, vel non possit.*

PRudentiam. Si causa cōmittitur tribus delegatis cū clausula, ꝙ si non oēs: prius, quàm appareat de potentia, vel voluntate tertij, duo procedere non possunt, & nihil agunt, si procedunt, idem in duobus datis cum clausula, ꝙ si ambo. hoc d. vsque ad §. sexta. ibi est secunda pars principalis. & diuiditur in quatuor partes. quia primò format duas qōnes. secunda ibi [& si citatus.] Secundò soluit secundam ibi [in hoc casu.] Tertiò addit, ibi [adijcimus.] Quartò pro rogat decisa ad casum similem ibi [idem quoque.] ¶ No. primò, quid iuris, qñ pluribus causa committitur: an citatus à duobus teneatur comparere. nam tex. format qōnem, & nō soluit: ideò glo. magna ipsam latè disputat. & ĵ. dicam. ¶ Secundò no. ꝙ qñq; Papa cōmittit cām pluribus cum clausula [ꝙ si oēs interesse nequiuerint.] & c. quo casu adueniente cōditione impotentiæ, vel etiam voluntatis, duo possunt procedere, & non alter, vt tex. dicit, qui facit pro opi. Host. de qua. ĵ. dicam in qōne. qñq; verò fit cōmissio alternatiua [vt oēs aut alter vestrum.] & c. Primo casu, an ille, qui vult procedete, possit statim, vel debeat constare de impedimēto, vel voluntate collegę. vide ĵ. eo. c. cum plur. lib. 6. & ĵ. tangā. ¶ Tertiò no. ꝙ sicut cōmissio facta tribus cum clausula [ꝙ si oēs] antequàm duo possint procedere, debet constare de impedimento tertij. prius enim possunt probabiliter dubitare de exercitio suæ iurisdictionis. ideò nō valeret processus. ad hoc facit, quod no. Bar. in l. multum. ff. de condi. & demō. & l. hoc
1 aūt. ff. ex qui. cau. in pos. ea. ¶ Quartò no. † ꝙ de impedimēto debet constare per certum nunciū, vel excusatorem literatoriè destinatum. creditur ergo nuncio, de quo in glo. & ĵ. de app. c. cum parati. & per Cy. in l. si quis decurio. C. de fal. & hic in glo. ¶ Quintò no. ꝙ si sunt plures iudices delegati cum claus. non possunt procedere, nisi oēs. vel si constiterit alium impeditū. & hoc verū, qñ est adiecta clausula. si autem non sit apposita, vnus sine alio non pōt procedere vllo modo. & hoc in delegatis. In ordinarijs: in tutoribus: in executoribus: in curatoribus datis bonis: in procurato. in iudicijs, vel ad negocia: in arbitris, an vnus sine alijs possit. vide in iuribus alle. in glo. & l. pluribus. ff. de procura. ĵ. eo. c. si duo. lib. 6. & l. si plures. de admi. tuto. & l. 1. de cu. bo. dā. & c. fi. de rescrip. lib. 6. & de arbi. c. 2. & l. duo ex tribus. ff. de re iudi. & l. cum à magistratu. C. quando prouo. non est ne. ¶ Sextò no. in ver. illa quippe. ꝙ ideo pluribus causa committitur, vt magis veritas elucescat. quod enim à pluribus sapientibus quæritur, faciliùs inuenitur, & per ampliores homines. & c. vt in
2 gl. ¶ Septimò no. ꝙ omissio † formæ traditæ in rescripto vitiat sententiam. concor. c. cum dilecta. s̃. de rescrip. & aduerte, quia ita vitiat, si fit citra formam, sicut si contra formam. æquiparantur enim citra, & contra. sicut contra, & præter. de elec. c. si cui. lib. 6. ¶ Octauò no. ꝙ ver. claus. si non potest. cōplectitur etiam claus. si non vult. de quo tamē dic, vt s̃. de rescrip. c. sciscitatus. dixit tñ Goff. ꝙ tunc pñt duo procedere, qñ qui non vult, excusat se, quasi non possit. Si aūt præcisè diceret, ego nolo: tunc non possunt duo procedere. quod dictum videtur contra istum tex. dum dicit [mandatum exeq subterfugit, aut contēnit.] contemnere enim dicitur qui præcisè non vult. contra quem tex. iste comminatur, & processum aliorum approbat dicto casu. ¶ Venio ad glo. magnā. & alias recitandas per quæstiones. Quæro primò, si duo ex tribus citauerunt: an citatus venire necessariò teneatur. tex. nō soluit. glo. (vt dixi) disputat multum latè. & ꝙ non teneat, arguit ex iuribus, quibus cauetur, ꝙ non valet sententia duorum, si pluribus causa delegatur, vt s̃. eo. c. cām. cum si. Item si venirent duo, non possent procedere. ergo citatio non arctauit. facit quod no. de dolo, & contu. c. vlti. Item non est in mora, qui se potest legitima exceptione tueri, vt in reg. non est in mora. de reg. iur. In contrarium, ꝙ cōparere teneat ad citationem duorum, arguit eleganter primò. quia iurisdictio residet apud oēs insolidum. quia est indiuisibilis. Item ordinarij possunt. s. vnus sine alio. ff. de offi. con. l. vna. pro cuius intellectu vide, quod no. in Spe. eo. ti. §. fin. ad fi. ver. sed si plur. Item si sunt plur. tutor. vnus gerit sine alio, vt in §. sancimus. Sed illud verū, nisi per exercitium talis actus finiretur tutela, quo casu non posset, vt ibi: ergo similiter hic non possunt duo ferre sententiam sine tertio, cum per ipsam iurisdictio finiatur. & sic facit pro prima parte. vlterius ad idem tenetur quis venire ad citat. allegaturus priuilegium suum. 3. q. 2. c. si eps. & de accu. c. veniens. in vlti. glo. sol. ꝙ venire non teneat, qñ duo citant facta mentione de tertio: secus si facta nō esset mentio. quia posset tūc, qñ tertius ille est impeditus: ideò tenetur in dubio comparere, vt l. si quis ex aliena. ff. de iudic. Sed certè secundùm hoc quis teneretur coram quocunque comparere, qui se assereret delegatum Papæ. quod est absurdum, & contra no. in c. cum in iure. ĵ. eo. dic ergo, ꝙ qñq; ille, qui citat, certum est, ꝙ habet iurisdictionem in citatū (cuius tamen iurisdictio. pōt per excep. elidere) & tenetur ire,

vt l.ex quacunque.ff.si quis in ius vo.non ie.qñq; certum est, ꝙ ille, qui citat, non habet iurisdi. sed prætendit ipsam ex rescripto: & tunc debet facere fidem, iuxta no.in c.2.ↄ. de dila. in glo.hic habes.quandoq; per rescriptum constat citanti cõpetere ius procedendi, non præcisè, sed certo casu: vt quãdo collega non põt, vel non vult: tunc ad hoc, vt venire teneatur citatus, oportet facere mentionem de impedimento, vel voluntate collegæ in literis citat. secundùm Ioan. An. concludit ergo glo. ꝙ causa delegata tribus, citatio, & processus duorum non teneat, nisi quando exercitium eis datur à iure per istud.c.& hoc verũ in delegatis. In ordinarijs verò tenet, ꝙ valeat sententia, & processus per dictam l.vnam.ff.de offi.cõsul.¶ Aduertatis, quid iuris sit in ordinarijs.ↄ.dicam. in delegatis tribus cum clausula ꝙ si non omnes. ꝙ duorum sententia, & processus non teneat, non placet Inno.imò dicit, ꝙ valet sententia, & processus duorum, si non fuit exceptum, nec appellatum.& dixit hoc verũ esse, etiam si ille tertius nõ erat impeditus: sed poterat, & volebat interesse.¶ Item dicit hoc verũ, etiam si ambæ partes, vel altera ignoret ius, credens sic posse procedere: vel ignoret factum, credens tertium legitimè excusatum. Sed cõtra istam Inn. plura faciunt, & primò. quia potestas procedendi datur per istud c. tunc tantũ duobus, quando est impeditus tertius, vel non potest: ergo anteq̃ existat altera ex prædictis cõditionibus, isti duo nõ possunt iurisd. exercere. sicut malè agitur ante diem obligationis, vt l.cedere diem.ff.de verb. sig. Secundò ob. substantia prorogationis, ad cuius esse requiritur scientia, & consensus litigatoris: nec videtur in iudicem consentire qui errat, vt l.si per errorẽ.ff.de iuris.om.iudi. Tertiò ob.c.cãm.s̃.eo.& l. si duo. ff.de re iudi. vbi indistinctè dicitur, ꝙ duorum sententia, vel processus sine tertio est nulla. Quartò ob. omissio formæ legis animatæ.i.principis, & contra intentionem suam, vt patet in isto c.ver.illa quippe. & multò fortius est irritus, quàm si procederetur contra l.scriptã, vt patet.s̃.de rescrip.c.cum dilecti. Istis obiectionibus nititur Inn. respondere.& primò ad l.cedere diem.dicit, ꝙ ista l.loquitur de his, quæ fiunt extra iudicium. secus de his, quæ fiunt in iudicio: vbi si quid mãdatur fieri sub conditione, tenet quod agitur ante existentiam conditionis, si partes consentiunt, vt patet in c.cordi.de app. lib.6.vbi iudex app.de consensu partium omittit remedium ap.& procedit in principali.ad quod facit quod no.Io. And. ↄ.c.P.& G.super vlt.glo. vel aliter rñde ad l. cedere diem.loquitur enim, vbi suspenditur oblatio in conditionis euentũ: secus vbi oblatio est pura: sed in diem differtur exactio, siue exercitium actionis. quo casu tenet iudicium, si exceptio nõ opponitur.& si soluitur ante diem, non repetitur, vt l.1. C. vt actio ab hære.& contra hr̃. per Cy.& l.quod si in diem.de cõdic.inde.& quod no.ↄ.de plus peti. per Inno. c. 1. cum ergo plures delegati habeant iurisdictionem insolidũ ex ipsa delegatione: licèt sit duorum exercitium impeditum sine tertio. tñ si non opponitur exceptio contra ipsos duos, debet tenere ipsorum sententia, & processus.& ex hac rõne infert Inno. ꝙ si sub condi. non mãdaretur tribus exercitium iurisdi. sed ipsa iurisdictio, non haberet iurisdi. nisi ante aduentum condit.ideò non valeret quod ageretur, etiam de partiũ voluntate, arg.no.in c.cum venisset.ↄ. de testi. c. ab excõicato. s̃.de rescrip.& commissio, vel delegatio non est actus iudicialis: sed extra.facit.s̃.de rescrip.c.ex parte. & c. cum plur̃. ↄ.eo.lib.6. Non ob. secundũ contra defectum substantiæ prorogationis, vt dicta l. 2. de iudi. loquitur enim, qñ ignorans ius, vel factum facit iudicem illius, cuius non erat: hic verò loquimur in eo, qui erat iudex ipsius ignorantis: licèt haberet exercitium præpeditum. vnde licèt in prorogatione personæ requiratur scientia prorogantis. secus est in prorogatione temporis, casus, vel rei, in quibus fit tacita prorogatio, ẽt pro ignorante ius, vel factum. patet hic in processu facto coram iudice excõicato, non publicè cùm iudice, qui poterat recusari cum milite, contra quem exceptio competebat. in omnibus enim licèt aduersarius hoc ignoret, valet iudicium. ↄ.de excep.c.fin. & c. pastoralis.de re iudi.c.ad probandum. de procurato.l.filius.§.veterani. periculosius est enim prorogare iurisdictionem, quàm vsum: ideò in persona requiritur consensus prorogans sine ignorantia iuris, vel facti: secus in prorogatione exercitij. ad tertium rñdetur.s.ad c.cãm.& ad l.si duo. In illis enim iuribus non erat clausula.& ideo sine prorogatione scienter facta duorum sententia non valebat. Ad quartum argu.de omissione formę, & solemnitatis per c. cũ dilecta. dicit ipse. non ob. vt ibi no. super glo.no.in rescriptis. in fi. vel aliter. quædam forma apposita in rescriptis concernit fauorem partium, & possunt partes renunciare tacitè, & expressè. puta dicitur in rescripto. si talis probauerit talem rem sibi deberi, adiudicetur sibi. nam etiã probatione non facta, & conditione non existente, tenebit sententia lata contra ius litigatoris, nisi fuerit ap.2.q.6.c.ei qui.§.diffinitiua.& ↄ.de re iudi.c.cãm. quædam est forma, quæ non apponitur in fauorem partis, sed reipublicæ: & ipsius omissio vitiat, vt c. cum dilecta. Sed illa ratio facit contra eum, quia ista clausula [quod si non omnes] respicit non fauorem partium: sed cõmunem omnium, vt patet in ver.illa quippe.& no. illam considerationem de solẽnitate concernente fauorem publicum, & fauorem partium: cui adde quod no. Bar.in l. 1.ff.de leg.3. ista est opi. Inno. ꝙ teneat duorum processus, si non fuerit opposita exceptio etiam tertio nõ aliter vocato. & his rõnibus dicit plus, ꝙ etiã valeret processus vnius. Sed in hoc est differentia, ꝙ vnus non põt procedere, si duo sunt impediti, & exceptio opponatur: sed duo possunt, impedito tertio, vel nolẽte. Host. tenet contrarium.s.ꝙ processus duorum non tenet, nec etiam vnius, nisi constet de impedimento tertij canonicè, vt dicit tex. nec curat alium allegare, nisi illum, dum dicit [ꝙ si processerint, nihil reputabuntur egisse.] ista enim clausula [ita quòd si non oẽs.] afficit iurisdi. in hoc casu: ita ꝙ processus duorũ nullo modo valet, nisi ipsa existente, vt d.l. cedere diem.& credo opi. Host. veriorem, licet enim omnes delegati dicantur habere iurisdictionem insolidum: tamẽ sine clausula ꝙ si non oẽs. non habent ipsius iurisdi. exercitiũ, vt fatetur Inno. per c.cãm.& l.si duo. Si ergo vigore clausulæ exercitium iurisditio. consequuntur, oportet clausulam verificari per existentiam conditionis: aliàs exercitium est ligatum. nam si sola taciturnitas partium confirmat iudicium habitum cum duobus ex tribus cum clausula: similiter deberet cõfirmare iudiciũ duorũ, si sunt sine clausula delegati. cuius tñ ipse sentit contrarium, dum rñdet ad dicta iura. Non ob. secũdũ eum qđ posset dici de tacita prorogatione. nam quãdo nihil opponitur, vr̃ iurisdictio prorogata. hoc est verũ in ordinaria: sed delegata nõ prorogatur, etiam expressè, vt ↄ. c.P.& G.& vide quod no.Io.And.in reg. eum qui certus. de reg.iur.lib.6.in mercu.¶ Secũdò quęro. pone, ꝙ duo sine tertio aliter non se excusante in causa processerunt, & tulerunt sententiam. quæro, an ille absens possit dictam sententiã ratificare. arguit glo. ꝙ sic, per c.sicut.s̃.de elec.& tenet contrarium.s. quod ratificare non posset, per l.quod ab initio.ff. de reg.iur. Host. dicit istam opi. veram, qñ præsentes processerunt suo nomine, & non nomine tertij absentis: aliàs si etiam nomine absentis, poterit ille absens ratificare. remittit ad summam.e.ti.§.quod sit eius officium. Inno. tenet indistinctè glo. ꝙ ratificari non possit. ad hoc facit 9. q. 3. c. 1. ↄ. de his, quæ fi.à præ.c.cum nos.in spe.de cita.§.iam de citat.ver. hoc aũt.& se.& de sen.prola.§. sequitur. ver. quid si nulla. & in reg. ratum.de reg.iur.lib.6.per Ioan.An.in mercu. concludit ergo Inno. ꝙ sententia excõicationis, siue quæcunq; alia à non suo iudice, etiam nomine sui iudicis lata, non põt haberi rata; quia nulla est.s̃.de offi.vic.c.sua. & hanc tenet Io. An. & credo verã. rati enim habitio tunc tñ operatur effectum, qñ ratum habẽs aliquod commodum ex ratihabitione

ne consequitur, & negocium ad se trahit. vt l. si pupilli. §. item quæritur. & §. idem ait. ff. de neg. gest. ar. hic ꝙ ratā habens sententiam pro alio latam nō pōt hoc negociū facere suum ratihabitione. & pro opi. Inn. allego glo. C. de iur. fisc. l. instar. lib. 10. facit quod no. in l. licet. ff. de iudi. Bar. idem tenet in l.
3 si vnus ex pluribus. ff. de re iudi. ¶ † Tertiò quæritur de isto nuncio, qualis esse debeat, & an sibi credatur sine literis. dicit glo. 2. ꝙ debet esse probatæ fidei. Host. dicit, ꝙ pōt etiam esse infamis: dūmodo sit canonicè destinatus. de rescrip. c. sciscitatus. nec senatus exigit à quo fuerit nunciatum. ff. de peti. hære. l. item veniunt. § à quo. pōt tñ citatus probare, ꝙ nō sit nuncius. qđ intellige per confessionem partis. de foro comp. c. 1. aliàs non posset, cum sit mera negatiua, secundū Host. ad aliud, quod quæritur, an literæ requirantur, tenet glo. ꝙ sic. contra quia sufficit, ꝙ sit certus, vt dicit litera, q̃ quia dicit [literatoriè destinatum] sufficeret, quantūcūq; incertus. & idem tenet Inno. qui dicit, ꝙ etiam seruienti noto crederetur, cum agatur de modico præiudicio. de cle. pere. c. 1. & 2. & no. hunc casum, in quo creditur nuncio non iurato. facit quod no. 18. distin. c. placuit. ¶ Quartò quæro. dicitur hic. ꝙ debet fieri fides de impedimento, vel voluntate tertij, vt procedant duo. quæro cui debet fieri ista fides. dic, ꝙ illis duobus, & non parti, quæ semper negaret. ff. de iudi. l. solemus. & hoc tenet glo. & idem Vincen. facit. c. si contra vnum. ĵ. eod. lib. 6. per testes etiam poterit probari absentia, vel infirmitas, vt dicit: & recipere poterunt probationes super impedimento collegæ ipsi. ¶ Quintò quæro. dicitur hic, ꝙ ille, qui recusat procedere, erit grauiter arguendus. quæro ergo, per quem. dicit gl. ꝙ per Papam, non per ordinarium, qui est minor eo. Ho. remittit ad summam eo. ti. §. qđ sit eius officium. ver. sed per quē arguetur. de quo plenè per Ioan. An. s̃. de rescrip. c. ti. & per Cy. in Authen. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oportet. glo. 4. recitatur per vnam oppo. & vide quod super ea no. Ioan. And. ¶ Sextò quæro. quid in ordinarijs, an vnus possit procedere, & ferre sentētiam sine alio. dicit Bar. ꝙ quandoq; iurisdictio ordinaria competit pluribus, vt vniuers. & tunc omnes canonici debent adesse, & idem iudicare. idem in officio prioratus, & decurio. vt l. vbi absunt. ff. de tu. & cu. da. ab his. quandoq; iurisdictio ordinaria competit pluribus vt singulis: & tunc potest quilibet de per se. & ita intelligi potest ista glo. Host. dicit hoc verū in spiritualibus, vt in pœnitentijs, & similibus propter naturam rei, & periculum animarum. In temporalibus autem dicit Hostiē. ꝙ illud non admittit simpliciter, nisi dictum sit à principe, vel à iure, ꝙ quilibet possit iurisdictionem exercere insolidum: vel nisi vbi alter est impeditus, & constat de impedimento: vel nisi de consuetudine appareat. & subdit, ꝙ hic possit notari differentia inter ordinarios, & delegatos: quia in ordinario tenet processus vnius, alio impedito, etiam si postea appareat de impedimento: sed in delegato oportet, ꝙ constet de impedimento à principio, secundùm Inno. Alij dicunt, ꝙ tenet processus delegatorum, si collega sit impeditus, licèt eis non constet de impedimento. Io. An. de hoc remittit ad not. in c. eum qui certus. de reg. iur. lib. 6. in mercu. & vide Bar. in d. l. si vnus. vbi an valeat citatio vnius sine alio. & ibi etiam, quid iuris, si plures succedunt vni, an quilibet poterit solus iudicare. tenet, ꝙ sic. ff. de verb. oblig. l. 2. §. ex his. ¶ Septimò
4 quæro. si causa † delegatur duobus cum clausula, ꝙ ipsi duo, aut alter eorum possit causam terminare: an tunc alter solus possit, cum cōstet, ꝙ alius nolit, vel non possit. videtur quòd sic, ar. huius c. & l. si fundum sub condi. §. ex his verbis. de leg. 1. & l. hæredes mei. §. fina. ad Trebel. contrarium tenet Bar. in d. l. si vnus. per c. cum plur. eo. ti. lib. 6. Ad contraria responde, vt ipse notabiliter ibi soluit.

S V M M AE.

1 *Exceptio excommunicationis statim probari debet.*
2 *Delegatus aliquando absoluit excommunicatum ab alio.*
3 *Delegatus cognoscit de principali, & accessorio.*
4 *Lis super exceptione an sit contestanda.*

§ Sexta. Si reus coram delegato citatus obijcit excommunicationem actori, quam non ꝓbat infra debitum tempus, audietur actor. Si verò probat, delegatus absoluet actorem. & absolutus super eo, de quo erat excōicatus, coram excōicatore parebit: qui si malitiam adhibet, delegatus de causa cognoscet. h. d. Primò ponit principalem qōnem, quam soluit, ibi [hanc dubitationem.] Secūdò ponit incidentem, ibi [si verò.] quam soluit, ibi [quo casu.] continuatur ad præcedentia in hunc modum. dictum est supra de his, quæ opponuntur in personam iudicis, quæ habent impedire processum iudicis: sequitur videre de his, quæ opponuntur contra partem: quæ habent similiter impedire processum. ¶ No. primò, ꝙ obijcitur quandoq; actori excōicatio. sub qua aūt forma sit concipienda exceptio, dic, vt ĵ. de excep. c. pia. & aduerte ad tex. ꝙ exceptio excōicationis fuit opposita contra actorem, dum dicit [in iudicio stare nō pōt.] & sic intellige, ꝙ rescriptum ab ipso fuerat legitimè impetratum. quia. f. nō erat tempore impetrationis excōicatus, sed postea superuenit. hoc modo intelligit glo. tex. aliàs si ab excōicato fuisset impetratum, non valeret, vt ĵ. de rescrip. c.
1 1. lib. 6. & hic in gl. ¶ Secundò no. † ꝙ exceptio excōicationis debet probari statim, vel infra terminum competentem. de quo termino dic, vt in d. c. pia. ¶ Tertiò no. ꝙ de excōicatione debet constare legitimè. an autē constaret legitimè, si probetur denunciatio. no. ĵ. de excep. c. pia. in glo. per proprium. & de sen. excō. c. licèt. in glo. no. lib. 6. Hostiē. tenet, ꝙ aliàs probatio est legitima, ar. s̃. de postu. c. 1. ver. ꝙ nec sufficit. Non ob. c. pia. dum dicit [ꝙ debet probare apertissimis documētis.] loquitur enim de occulto, non de publicè denūciato, in quo propter auctoritatem iudiciariam præsumendum est, ꝙ omnia sint solemniter agitata. de renun. c. in præsentia. quid de fama tantū, an si per ipsam solum constet de excommunicatione, dicetur legitima probatio? ar. ꝙ sic. de sent. excom. c. cum desideres §. sede. nam hic sufficit, vt indicatur purgatio, vel fiat absolutio ad cautelam. Item fama sufficit, vt suspendatur clericus, donec se purget. 2. qō. 6. c. presbyter. tenet Host. ꝙ non sufficit, per hunc tex. dum dicit [legitimè. & per c. pia. dum dicit [apertissimis.] &c. expone ergo [legitimè]. i. per testes confessos instrumenta, vel euidentiam rei. ĵ. de resti. spol. c. cum ad sedem. vel per literas epi. ĵ. de proba. c. post cessionem. Ab. verò tenet, ꝙ sufficeret fama, si reus diceret actorem repellendum, donec se purget, ꝑ dictum c. cum desideres. §. sede. ¶ Quartò no. ꝙ si de legitima excommunicatione excōicato constiterit, debet remittere absoluendum ad excommunicatorem. & no. ꝙ dicit [debet] quasi ad hoc teneatur delegatus ex necessitate: aliàs ipse non possit prius, & ita tenet glo. quia isti. &c. & super ea Io. An. sicut enim in iudicijs, & in omnibus excōicatus ab vno ꝑlato est ab alijs vitandus, vt ĵ. de offi. ord. c. cum ab ecclesiarum. Ita & à delegato Papæ: qui tamen habet hoc plus; quia rōne causæ sibi cōmissæ, si excōicator negligit absoluere, ipse absoluet, quod in alijs non est ita. & aduerte. quia tex. iste non distinguit quò ad potestatem illā absoluendi delegato concessam, à quo fuerit excōicatus, siue ergo à legato de latere, siue ab alio delegato Papæ, siue à quocunque ordinario, hoc facere poterit, secundùm Ioan. And. ¶ Quintò no. in ver. explorati. ꝙ causa principalis commissa trahit ad se causam excōicationis, velut accessorium, hoc est potestatem absoluendi ab excōicatione, sine qua principalis causa non procedit: & ꝓcedit hoc sm̄ Inn. qñ super absolutione nō sunt literæ principaliter impetratæ: sed super ipsa procedit delegatus, vt super accessorio. vnde cum potestatem habeat absoluendi: habet etiam cām audiēdi, & diffiniēdi. sic loquitur. s̃.

de

de reſcrip.c.ab excõicato.Sed contra.j̃.§.prox.dic, vt ibi ſe-
cundũ Hoſt. ¶ Sextò no.in ver.ſi verò.quòd quandoq; licèt
quis abſoluatur ab excõicatione per delegatum propter ne-
gligentiam excõicatoris: tamen delegatus non cognoſcet de
cauſa principali: ſed ipſe excõicator, in cuius proceſſu ſi ne-
gligens deprehenditur,delegatus etiã de principali cauſa co
gnoſcet:requiritur ergo noua negligentia excõicatoris,vt de
legatus de principali cognoſcat. ¶ Septimò no. ꝙ delegatus
2 † qñq; abſoluit excõicatum ab alio. & tñ de principali cau-
ſa,pro qua excõicatus extitit,non cognoſcit: qñq; autem de
vtroque cognoſcit.ſed de hoc eſt mirãdum : poſtquam enim
actor eſt abſolutus ab excõicatione,poterit bene ſtare iudi
cio delegati:ergo vr̃,ꝙ delegatus de cauſa,pro qua excõica-
tus fuit,intromittere ſe non poſsit. quia ipſius retardatio nõ
impedit exercitium ſuæ iuriſdictionis . contra hoc ſentit Io.
An.ſuper glo.fi.& ſuper ver.mandatum. ¶ Octauò no.ꝙ de
3 legatus † cognoſcit de principali , & acceſſorio. & in iſto fi-
ne vocat principale abſolutionem primò factam: acceſſoriũ
ſatisfactionem,quam dicit abſolutionem:deuoluta ergo po-
teſtate abſoluendi ab excõicatione , vr̃ deuoluta poteſtas co
gnoſcendi de cauſa,pro qua excõicatio lata fuit. quod eſt ve
rum,ſi noua excõicatoris in dirimendo cãm negligentia in-
teruenit,vt dixi. ¶ Op.contra impetrantem fuit hic obiecta
excõicatio,& probata.& dicitur, ꝙ præſtita cautione de pa-
rendo mãdatis,debet procedere delegatus. Sed cõtra. reſcri
ptum impetratum ab excõicato fuit nullũ, vt c.1.de reſcrip.
lib.6.ſo.vt in glo.quæ incipit.& in cauſa poſtmodum. ¶ Se-
cundò op.& videtur,ꝙ licèt iſte,qui nunc agit, non eſſet ex-
cõicatus tempore impetrationis:tamen ſi litem habebat co-
ram alio iudice,non potuit ad alium impetrare , ſed ad eun-
dem,vt j̃.de reſcri.c.diſpendia.§.reus quoque.hic aũt impe-
trauit,& tamẽ litẽ habebat in alio iudicio , quare malè. ſiue
enim impetrauit , cum eſſet excõicatus, ſiue cum non eſſet,
non valuit impetratio, per prædicta iura.& ita non poteſt ſu
ſtineri quod dicitur in hoc c.quod ſentit Io.An.ſuper gl. pe.
Sed ſuper glo.fi.intendit aliter. dicit enim , ꝙ non debet iſte
tex.intelligi,ꝙ pendente iudicio coram vno iudice,fuerit da-
tus alius.Sed ſic finge,ꝙ actor nunc,in alia cauſa reus cõuen
tus coram ordinario confeſſus fuit debitum,& deinde impe
trauit(quod potuit; quia cauſa erat finita per confeſ.) ante-
quàm tamen impetrans reſcriptum præſentaret ,ordinarius
(quia non ſoluebat)excõicauit.valuit ergo impetratio ; quia
non facta lite pẽdente. & per hoc dicit Io. An. ꝙ tollit aliud
contra.ꝙ iudicium finiri debet, vbi incœptum. & ꝙ pro ea-
dem re non poteſt quis trahi coram pluribus.& ꝙ valẽt litẽ-
ræ non facientes mentionẽ de proceſſu : & licèt iſte intelle-
ctus ſit verus in ſe, tamen eſt contra tex.qui præſupponit , ꝙ
pro cauſa pendente,non finita erat excõicatus . quod patet
dum dicit [niſi ſpecialiter fuerit illud alij delegatum.] & dũ
dicit [& acceſſorio exercebũt.] ſi enim eſſet debitum confeſ
ſatum , ceſſaret delegatio & exercitium:nec diceretur cau-
ſa,vt ſæpe dicit,& appellatur in tex.quid ergo dicendum. ve
rè ſi dicamus ante impetrationem cauſam habuiſſe cum il-
lo, contra quem poſtea impetrauit , ſuſtineri non poteſt qđ
hic dicitur.ſ.ꝙ delegati procedant:nam ſiue cauſa,ſuper qua
impetratio facta eſt,ſit eadem,non tenuit,non facta mentio
ne de primo proceſſu: ſiue ſit alia,& ſimiliter impetrare non
potuit: ſed coram iudice , qui de prima cauſa cognoſcebat ,
ſuam debuit dirigere act.vt dicto c.reus quoq; . niſi fortè na
tura cauſæ poſtea motæ repugnaret : de qua non poſſet co-
gnoſcere ordinarius primæ cauſæ per viam recõuẽtionis, iu
xta no.in c. at ſi clerici. de iudi. poteſt ergo intelligi iſte tex.
ꝙ prima cauſa , pro qua impetrans excõicatus fuerat , non
pendebat cum iſto,contra quem poſtea impetrauit:ſed cum
quodam tertio,& coram ordinario, vel alio delegato : qui ſi
fuerit negligens in procedendo , & finiendo, ad iſtos poſtea
impetratos cognitio deuoluetur.¶ Sed tertiò contra hoc op
po.gl.fi.cauſa,quæ vertebatur inter impetrãtem , & tertium,
non eſt cõmiſſa iſtis iudicibus : ergo non poſſunt cognoſce-
re,præſertim quia de perſona ad perſonam non prorogatur
iuriſdictio delegati. præterea iudex primus ordinarius , vel
delegatus poterit procedere in cauſa ſua , & iudices delegati
in ſua:quorum exercitium per proceſſum priorum non im-
peditur, nec quicunque prohibet , ꝙ Titius conueniatur à
Martino coram ordinario,& idem Titius conuentus agat co
ram iudicibus impetratis contra Gaium in alia cauſa . horũ
contrariorum timore fatetur glo. ꝙ iſti iudices delegati non
poſſunt cauſam,quæ cum impetrante coram ordinario , vel
alio agitatur,trahere coram ſe per negligentiam ipſius iudi-
cis cognoſcentis.Hoſt.tenet contrarium,& dicit, ꝙ compe-
tentia delegatorum ſuper abſolutione ab excõicatione tra-
hit ad ſe cãm principalem,pro qua lata eſt:ſi iudex , qui co-
gnoſcit,deprehenditur negligens in proceſſu, ſiue dicta cau-
ſa agitetur cum illo,contra quem nouiter impetrauit,ſiue cũ
quocũq; alio.& hoc operetur connexio ſpiritualitatis, vt ex-
cõicationis & abſolutionis: quæ quãtũcũq; ſit acceſſoria,po
tens eſt ad ſe trahere cauſam tẽporalẽ motã. de iud.c.nouit.
§.poſtremò.vt latius hincinde in nouella in fi. Et ex hoc infe
ro,ꝙ ſi impetrans contra Titium habebat cãm coram ordi
nario cum tertio : quantuncunq; iudex ordinarius ſit negli-
gens , non poterit iudex impetrare de illa cauſa cognoſcere:
vel ad ſe ipſius cognitionem trahere.operatur ergo illa deuo
lutio cauſæ excõicationem , ſine cuius abſolutione delega-
tus procedere non valebit. ¶ Quartò opp.dicitur hic,& vi-
detur ꝙ delegatus Papæ non põt,nec debet abſoluere excõ-
municatum ab ordinario,vel alio delegato: ſed eius ſenten-
tiam obſeruare,& excõicatum repellere,vt j̃. de offi.ordi.c.
cum ab eccleſiarum prælat. So. ſpeciale eſt in delegato Pa-
pæ,qui poteſt abſoluere , vel mandare abſolutionem excõi-
catori,ad hoc vt poſsit procedere in cauſa ſibi commiſſa.Et
ex hoc infero , ꝙ dominus eps̃ Seneñ. non poſſet abſoluere
excõicatum ab alio epo , quãtũcũq; ille in abſolutione negli
gens deprehendatur , ſecundùm Ab. ſimiliter nec archiepi-
ſcopus excõicatos à ſuffraganeis,licèt velint agere coram eo
in caſu permiſſo.delegatus aũt epi põt abſoluere excõicatos
à delegante,niſi ſibi reſeruaſſet abſolutionem, vt j̃.verſi.dũ-
modo.& quæ ſit rõ , quare magis in delegato Papæ , hic per
Io.An.qui etiam circa hoc quærit,an poſsit abſoluere excõi
catos à legato,vel ab alio delegato Papæ.& tenet ꝙ ſic.¶ Ve
4 nio ad qões , & primò quæro . † an ſuper exceptione ſit lis
cõteſtanda.arguit multis modis , & tenet contrarium.ſ.ꝙ lis
non conteſtetur.Hoſt.diſtinguit inter exceptiones, quæ op-
ponuntur poſt lit. conteſt. & in ipſis non requiritur quaſi cõ
teſtatio in principali , cum trahatur ad totam cãm. & inter
excep. quæ opponuntur ante lit. conte. & in illis litis conte-
ſtatio exigatur : non tamen in ipſis,totali ordine iudiciorum
ſeruato,procedendum eſt:aliàs nõ eſſet differentia. & de hoc
vide per Hoſtiẽ. in ſumma de excep.§.hæc de dilatorijs.ver.
quid ſi quis impetrauit.& ver.ſe.& in Spec. de excep.§.viſo.
ver.ſed nunquid iudex põt.& de lit.conte.§.pe.in prin.¶ Se-
cundò quæro.dicitur hic , ꝙ contra iſtum impetrantem op-
poſita fuit exceptio excõicationis. quæro ergo,an valuerit re
ſcriptum impetratum ab excõicato ; ita ꝙ poſt abſolutionẽ
poſsit eo vti.glo.quæ incipit.ſecus eſt.tenet,ꝙ ſic.Sed alia gl.
quæ incipit.& in cauſa poſtmodum.&c.tenet contrarium, &
bene per c.1.j̃.de reſcrip.lib.6.vbi plenè de hoc.quod eſt ve
rũ,ꝙ non valent ad commodũ excõicati.quid ergo ſi aduer-
ſarius inſtet,ꝙ per illas in cauſa procedatur,hic Inno. vt re-
fert Io.An.tenet,ꝙ ſic:aliàs excõicatio prodeſſet excõicato.
quod eſt abſurdum.j̃.de ſen.excõ.c.ſi verè. & qđ no.Io.An .
de reſti.ſpo.c.ex cõqõne. pro hoc adduco quod no. in l.ele-
ganter.in prin.ff.de dolo. vbi contractus initus cũ doloſo va
let,ſi hoc placuerit dolum paſſo.Ego credo, ꝙ reus non poſ-
ſit vti tali reſcripto,cũ ſit ipſo iure nullũ,vt d.c.1.ad hoc fa-
cit

cit quod no. in l. a diuo Pio. ff. de ritu nupt. & quod no. de rescript. c. statut. vbi enim per literas iurisdictio non cōfertur, taciturnitas, vel consensus partium nō cōfirmat processum iudicis, qui iurisdictione caret, ar. no. s. e. c. prudentiam. in fi. glo. magnæ. & j. eo. c. significantibus. & de testi. c. cum venissent. quid ergo si excōicatus, & non excōicatus, qui simul litigant, impetrant de cōi consensu. vide per Io. And. j. de reg. iur. lib. 6. in mercu. ¶ Tertiò qro, nunquid excōicatus repulsus ab agendo per iudicem, vel per partem possit agere post præscript. completā: vř, ꝙ sic. j. de app. c. ex rōne. & hoc tenet Inno. Host. contra, quia imputet sibi, si non petit absolui: vnde negligentia adhibita in petendo absolutionem excludit ipsum à petitione iuris principalis. cum enim in sua potestate fuerit tale obstaculum remouere, imputet sibi, ar. s. de elec. c. 2. & no. de hoc. j. de excep. c. significauerunt. & hoc infero ad aliud, videlicet ꝙ excōicatus pōt præscribere. quia in præscriptione non consideratur fauor, vel odium, sed negligentia non petentis. facit C. de edi. di. Ad. tol. l. fi. & c. vigilanti. de præscri. ¶ Sed hic quæritur de tali qōne. pone, datus est terminus ad probandū hincinde (quod potest fieri iuxta no. in Cle. sæpe. ad fi. de ver. sig.) dilatione pendente reus obijcit actori excōicationem (quod potest in qualibet parte lit. vt in c. pia. de excep.) an tunc ipsi reo curret terminus præfixus ad exceptionem probandam, cum propter repulsionem actoris non possit vltra in causa procedi: vř, ꝙ sibi currat, & sibi imputet, ꝙ excep. excōis opposuit. Io. An. tenet contrarium isto casu: quia excōicato agente, non potest reus secū participare: sed si volo ab eo debitum consequi, hoc possum sine metu. & idem si volo petere publicari testes ad perpetuā rei memoriam; vel quia senes. In istis enim, & similibus imputaretur negligentia non agenti. & ista rōne excōicatus pscribi, vt dixi. ¶ Quartò quæro. dicitur hic, ꝙ debet constare de excōicatione legitima. quærit Host. nunquid sufficiat, si constet de ipsa per nunciationem. Host. ꝙ sic, per c. 1. vers. ꝙ nec sufficit. s. de postu. postquàm. n. est sic solemniter nunciatum, præsumitur solēniter promulgata. de renun. c. in præsentia. de hoc vide. j. de except. c. pia. in glo. per proprium. de sen. excom. c. licèt. in glo. no. lib. 6. fama autē an sufficiat sine nunciatione, arg. ꝙ sic. de sent. excō. c. cum desideres. §. secūdæ. Egi. tenet contrarium per hunc tex. qui dicit [legitimè] & per c. pia. vbi dicit [apertissimis documentis] fama vero non habetur pro legitima probatione, vel apertissima: sed valet quantum vnus testis, vt no. 4. q. 3. c. item sæpe. ¶ Quintò quæro. dicitur hic, ꝙ si excōicator non vult absoluere, poterit hoc facere delegatus. pone ergo, ꝙ excōicator renuit absoluere; quia prætendit notoriam offensam. dicit Io. And. ꝙ de hoc delegatus cognoscet. & probari debet infra octo dies: aliàs delegatus in causa procedet. ergo qui renuit absoluere, debet venire cum probatione paratus: aliàs condemnabitur in expens. arg. dicti c. pia. erit ergo in hoc facto hoc ordine procedendum. delegatus enim mandabit excōicatori, ꝙ absoluat infra certum terminū: qui si paruerit, bene quidem. si non, & tunc si nō prætēdit iustam causam, debet ipsum absoluere, vt in primo tex. Sed si iustam cām prætendit (puta notoriam offensam) tunc si excōicatus diffitetur notoriā offensam: & tunc est præfigendus terminus octo dierū. & si probabitur, non absoluetur, nisi satisfaciat: si aūt non ꝓbabitur, absoluetur. Si verò excōicator dicit illum excōicatū pp contumaciā, præcipiet, ꝙ absoluat cū caut. j. de ver. sig. c. ex parte. Si verò sine causa, ꝑcipiet, ꝙ absoluat sine difficultate. de rescrip. c. ab excōicato. Et ex istis infert, ꝙ antequàm delegatus absoluat, citari debet excōicator, & pars, in cuius fauorem sententia excōicationis lata est. Alij vt Inno. dicūt hoc non esse necesse, nisi forte ad videndum ꝑstationem cautionis, arg. j. de testi. c. in nomine. Alij dicunt, ꝙ si coram delegato opponitur, ꝙ non debet absolui (quia pro notoria offensa) non debet de hoc delegatus cognoscere, nec se intromittere vltra; quia non est hoc sibi cōmissum: nisi fortè notoriè esset falsum quod diceret excōicator. j. de app. c. solicitudinem. §. si verò. caueat tñ, ne dubium dicat notorium, nec econtra. de rescrip. c. cum contingat. Cogitabis super ista q̄stione, quæ ex prædictis opi. vera sit.

CVm causa. Si causa simpliciter delegatur trib. duo sine sub delegatione tertij procedere non possunt. quod si facerent, ab eis poterit appellari. h. d. Et primò recitatur super quo, & pro quo fuerat appellatum. Secundò cōmittitur appellationis causa, ibi [fraternitati.] ¶ No. primò hic, ꝙ in vna causa fuerunt quinque archiepi, duo litigantes, & tres iudices. per quod apparet, ꝙ qñq; prouinciæ per modica territoria distinguuntur. quod patet, quia nō poterat iure isto vltra duas dietas fieri cōmissio, vt s. de rescrip. c. fi. & hoc facit ad no. s. de elec. c. coram. & de testi. c. vltra tertiā. per Io. An. an scilicet in dilationibus. 3. 6. vel 9. mēsium nomā prouinciȩ eiusdem, vel diuersæ cōprehendat archiepales, vel quas. dic, vt ibi. ¶ Secundò no. ꝙ iste comparuit ad primam citationē. ꝙ si fuisset citatio legitima, debuisset de iure: aliàs in prima citatione non veniens puniretur in expensis. j. de procura. c. querelam. & ibi no. ¶ Tertiò no. ꝙ iste cōparuit ad citationē duorū: ꝙ an teneretur, gl. tangit, & plenius. s. e. c. prudentiā. & aduerte, quia coram istis duobus non solū comparuit: sed excepit se non teneri ad respondendū. Si ergo fuissent omnes tres, vř ꝙ debuisset rñdere, licèt citatus fuerit à duobus. qđ tenet Inno. ar. ff. de ferijs. l. 1. Host. contra, nisi sponte vellet. quia citatio non arctauit, vt patet in glo. Ego credo opi. Inn. veriorem, quia etiā non citatus cōparens rñdere tenetur, vt l. etiam. ff. de mino. multò magis inutiliter citatus. ar. l. 1. C. de rei vxo. ac. ¶ Quartò no. ꝙ duo non debēt citare, tertio inconsulto. & qñ causa sic delegatur pluribus, in quo loco conuenient. & quid iuris, si discordant. remittit Host. ad sum. e. ti. §. ꝙ sit eius offi. ver. quid si non possunt. vbi tenet, ꝙ stabitur assignationi duorum, nisi manifestè assignēt locū incōgruū. ¶ Quintò no. ꝙ super except. per quam reus renuit rñdere, est interlocutoria proferenda. & hoc regulariter, vbicūq; aliter procedi non potest in negocio principali. facit quod no. in Authen. habita. C. ne filius pro pa. ¶ Sextò no. ꝙ eoipso, ꝙ iudicū interlocutoria irritatur, non admittunt except. legitimæ, etiam si excipiens non obtulerit se paratum. quod an sit verum, tangam post glo. ¶ Septimò no. ꝙ priuatus possessione post iter arreptum, etiam si per iudicem, est restituēdus, & officio iudicis, ex cuius officio reuocantur medio tēpore attentata, vt l. chirographis. de admi. tuto. & l. furti. ff. de his, qui no. infa. & c. non solum. de ap. lib. 6. de quo subtiliter per Inno. j. de ap. c. bonæ. & colligit hic Inno. ꝙ quò ad reuocat. attentatorum appellatio, itineris arreptio, & nuncij missio ambulant pari passu. j. de appel. c. dilecti. remittit de cle. peregri. c. 1. ¶ Octauò no. ꝙ isti debet restitui quasi possessio cum fructibus perceptis: ille ergo, qui possidet auctoritate iudicis minus ritè procedentis, non lucratur fructus: excusatur tamen à percipiendis, vt l. si fundus. C. de rei vend. quod est verū, nisi esset talis titulus, qui haberet pro nō titulo. C. de iur. fi. l. 1. lib. 10. & vide in spec. de fruc. & inter. §. qui. ver. si verò cū tit. facit quod no. in l. nunquàm. ff. de vsuca. & l. sed si lege. §. scire. ff. de peti. hære. ¶ Nonò collige, ꝙ auctoritas iudicis perperam interposita, siue eius iussus excusat à pœn. l. si quis in tantam. quod patet, quia hic in fine mandat cognosci de iure proprietatis post restitutionem. vel potest dici, ꝙ ille rigor non habeat locum in rebus ecclesiasticis, vt no. j. de do. & contu. c. 1. & probatur hic ista opinio, inquantum dicitur, ꝙ fuit expulsus per potentiam laicalem. ¶ Decimò no. ꝙ in iure decimandi (de quo erat hic qō) est reperire quasi possessionem, de qua potest quis spoliari, & ad ipsam recuperandam datur possessorium. de quo plenè. s. de elec. c. quere-

querelam.¶ Venio ad oppositiones.& primò op.dicitur hic, ꝙ iste comparuit coram duobus ex tribus. Sed contra. imò vr̃,ꝙ ad citationem duorum iste non debuerit comparere,vt c.proxi.in prin.& ibi no.solu.gl. fatetur oppositum. & dicit, ꝙ iste spontè comparuit, non autem tenebatur. ¶ Secundò contra istud op. & videtur, ꝙ ille, qui non compareret coram iudice,posset mulctari,etiam si ille iudex in causa procedere non valebat,vt ĵ.de app.c.si duobus.sol.ibi iudex ignorabat se nō esse iudicem ex eo,ꝙ fuerit appellatum ad Papam.Sed hic sciebant isti duo se habere tertium in collegam,sine quo procedere non debebant.ex quo infert glo. ꝙ si in c. si duobus.sciuisset ille iudex fuisse appellatum ad Papam, non valuisset eius citatio,vel ꝓcessus.& Io. And.infert hoc ad aliud. Sed ꝙ si illi duo delegati ignorarent probabiliter se habere collegam (puta quia per nouum rescriptum nondum præsentatus fuit eis adiunctus) valeret ipsorum citatio, & puniri posset citatus, si nō veniret. de quo in spec.de cita. §. pen. ver.hoc aūt no. ¶ Tertiò op.hic Papa mandat, ꝙ eoipso, ꝙ isti archiepi non admiserunt dictas exceptiones, est istius archiepiscopi appellatio legitima reputanda. Sed contra imò videtur, ꝙ debuerit probare veritatem exceptionum, postq̃ ipsas se non obtulit probaturum,vt ĵ. de app.c. interposita. sol.hic se obtulit.& sic debet suppleri, ꝙ se obtulerit, & iudex non admisit,secundū Inno.& Egi. & idem Gof. Ab. dicit,ꝙ ista Decre.loquitur, quando appellatur à iudice delegato ex causa, quam ipse non potest ignorare: vel quia eius probatio esset inutilis coram ipso in causa app. à probationis onere releuatur appellans. prima enim exceptio, ꝙ ipsi duo possunt procedere sine tertio, quare probaretur coram eis,cum de illa debeant esse certi? nec secunda, cum iurisd. non habeat. & no.istam limitationem ad c. interposita. quæ est not. ¶ Quærit glo.quid si causa est commissa tribus cum clausula [ꝙ si non omnes.] & tertius non se excusat per nuncium,sed dicit se nolle venire, quid facient illi duo? videtur, ꝙ non possint procedere, prius quàm fuerint certificati de potentia,vel voluntate tertij.s̃.e.c. prudentiam. gl. post longam disputationem determinat, quòd si post requisitionem legitimam non veniat, poterunt illi duo procedere post trinam monitionem, vel rogationem.sentit ergo glo. ꝙ monitio debet esse trina.Idem Host.sed Tan.& Phi. videntur tenere contrarium, dum dicunt [si non venit termino statuto.] &c. quid ergo si requisitio non potest ipsum apprehendere personaliter,vt videtur gl. requirere. dic q̃d debet publicari ad domum partis: vel ad ecclesiam principalem, confecto exinde publico instrumento.& habebitur perinde, ac si citatus fuisset personaliter,vt in Cle.causam.de elec.no.ergo istā quæstionem, & decis.glo.& adde ipsam ad no. s̃. c. prudentiam.vbi congruentius adaptatur.

SVMMAE.

1 *Confessio aliquando resultat per quandam consequentiam.*
2 *Iudex quis esse definit propter recusationem.*
3 *Voluntas & potestas quandoque sibi inuicem aduersantur.*
4 *Vtile per inutile non vitiatur.*

CVm super. Si duo sunt delegati cū clausula [ꝙ si ambo] vno recusato,alter solus procedere potest: nec tenet processus,si cum recusato procedat.hoc d. & prima pars decis. factum narrat.Secunda diffinit,ibi[quamuis.]& pone casum,vt in glo.¶ Ex qua collige,& no. primò causas recusationis propositas contra episcopum.prima quia non recepit ad osculum pacis. quod fuit signum canceris, secundùm Host.ĵ.de pra ben.c.dilecte. recusauit etiā, quia dixit,ꝙ noceret sibi,si posset. ex quo meritò suspectus fuit.3.q.5. c. q̃a suspecti.non enim præsumitur dixisse,quod non mente agitauerit,vt l.Labeo.§.idem Tubero.de supel.le. ¶ Secundò no. ꝙ abbas cum episcopo recusato interlocutus fuit.& sic vr̃, ꝙ ambo cognoscerent de recusatione proposita contra alterū. & ꝙ collega possit cognoscere de recusatione contra collegam proposita. qñ dati sunt cum claus. ꝙ si ambo. q̃d an sit verū,dic vt ĵ.eo.c.si cōtra vnum.lib.6.tex.tñ iste innuit,ꝙ solus eps audiebat cām suæ recusationis, & solus sententiauit, & ab ipso fuit appellatum, vt patet in tex. ibi [appellatione prius ab eodem epo interposita.]&c.Io.An.dicit,ꝙ licèt melius sit,ꝙ corā ambobus proponatur:tñ si proponitur tm̃ coram recusato,sufficit.& hoc ideò,quia nec ipse, nec cōiuges hn̄t hoc diffinire:sed arbitri,vt ĵ.de app. c. cum spirituali.tu
1 dic,vt d.c.si contra vnū.¶ Tertiò no.ꝙ qñq; confessio † resultat per quādam consequentiā,similiter & negatio.vt ĵ.de præsump.c.nōne.& in c.2.de confes. lib. 6.¶ Quartò no.in
2 ver.& cum eo.† ꝙ eoipso,ꝙ est aliquis recusatus,definit esse iudex,& propter hoc processus factus post recusationem est ipso iure nullus:licèt Inno. dubitauerit de hoc.ĵ. de ap.c.suspicionis,vt ibi dixi.¶ Quintò no.in ver.nec suæ intentionis. ꝙ in discutiendo,fuerit aliquis iudex competens, necne, inspicitur sua intentio,& opinio. vn̄ si ex vno capite aliquis est iudex competens,& non procedit ex illo, sed ex alio, vitiat sententia & processus,vt hic.facit l.mater decedens.de inoff.test.& l.Clodius.de acqui.hær.& in illa reg. an magis inspiciatur opi.vel veritas.& hoc facit ad no.ĵ.de præscrip.c.cum ex officij.vbi de iudice, qui erat in specie suæ iurisdi. dic, vt ibi.& colligit hic Io.And. ar. ꝙ si iudex expresè determinet per ius,q̃d nō facit:licèt eodem modo determinanda esset ꝑ aliud ius,non valet sententia.ad idem de conces. præbē. c.ex parte.dixi.ĵ.de re iudi. c.sicut.ar.cōtra.l.si miles.ff. de testa.
3 mi.¶ Sextò no.ꝙ voluntas, † ac potestas quandoque sibi inuicem aduersantur.& tunc nihil agitur. vn̄ Boe. Duo sunt,ex quibus omnium humanorum actuum constat effectus,volūtas.s.ac potestas:quorum si alterum desit,nihil est,quod explicari queat.affuit ergo in casu huius.c.potentia, non volun
4 tas;ideò actus nullus.¶ Septimò collige reg.ꝙ vtile † per inutile vitiatur.actus ergo, qui perficit ex duobus.s.vtili,& inutili,plus inficit ab eo,quod nocet,q̃ ab eo,quod prodest.contra quod gl.op.de l.in ambiguo.ff.de re.du. quod prosequere,vt no.in l.si quis ignari.cum l.se.ff.ad Sill. & ff.pro dona.l. 2.§. si me. ¶ Opp. Papa irritat processum huius abbatis ex eo,ꝙ processit cum epo recusato.& iō quia volūtas eius erat contraria ptāti,declarat processum irritum.¶ Sed cōtra hoc op.& videtur, ꝙ fuerit superfluum laborare in hoc,quia sola appellatio interposita ab abbate erat efficax ad rescis.processus: appellatum enim fuit ab abbate, ne procederet cum episcopo, vt patet in tex.& quia procedebat, fuit appellatū. hic ergo appellatio videtur sufficiens.& per istam appellationem videtur,ꝙ iste tex. etiā malè dicat, dum dicit [ꝙ abbas solus procedere potuisset.]&c.sol. verum est, ꝙ abbas post appellationem ab eo interpositam non potuisset procedere: sed ante sic,si solus voluisset:sed noluit.ad aliud contra.scilicet ꝙ sola appellatio contra abbatem fuerit sufficiens irritare processum. quidam fatentur, ꝙ Papa assumit sibi istam aliam.nec mirum, ꝙ ex pluribus causis possit processus irritari,vt s̃.c.proxi.¶ Secundò op.dicitur hic, ꝙ si abbas processit cum illo,qui non erat iudex, non tenet processus suus. contra de l.1.§.1.ff. quod fal. tu. auc. vbi si verus tutor cum falso tutore auctoritatem interposuit, valet auctoritas:ergo hic deberet valere iudicium agitatum cum vero iudice,& nō vero.sol.ibi loquitur de administratoribus,quorum cuilibet competit exercitium insolidum, vt tutoribus, vt l. si plur.ff. de admi.tu.hic verò in iudicibus, quibus non competit exercitium insolidum,vt s̃.e.c.prudentiā.Host. dicit, ꝙ ibi errabatur in facto.hic verò in iur.ff.de iur.& facti igno. l. regula. & vide plenè reg.vtile.de re.iu.lib.6. in mer. & per Cyn. in l. sancimus.C.de.do.¶ Venio ad quæstiones,& primò quæro. pone, ꝙ dati sunt duo iudices, vt si ambo non possint, alius exequa-

exequatur. vnus ipsorum recusatur vt suspectus: an alius possit procedere, recusatione pendente corã arbitris? videtur ꝙ sic. qa extat conditio rescripti, in qua dicit̃, si non potest. nõ enim põt, recusationis causa pendẽte: ergo videt̃, ꝙ alter possit. s. c. prudentiã. de rescrip. c. sciscitatus. Inn. tenet, ꝙ nõ possit: quia iniquũ esset ipm coram diuersis tribunalibus litigare. s. coram arbitris super recusatione ꝓposita contra vnum, & coram collega super negocio principali: quod solet suspẽdi, pendente lite super incidenti. j. de ordi. cog. c. tuam. Non obst. contrarium, nam pendente lite super recusatione, non est verum, ꝙ non possit, si recusatio erat falsa. cum enim ipse asserat se posse, & aduersarius contradicat, debet super hoc cognosci, & interim non procedi, secundùm Inn. & vide circa hoc, quod not. j. c. si contra vnum. in glo. vnde dicit. & qđ super ea. per Io. An. ¶ Secundò quæro. quis debeat cognoscere de exceptione, opposita super iurisdi. declinanda. dic secundùm Inno. quòd quandoq; opponitur exceptio, qua probata apparet ipsum nullam habere iurisdi. super eo, qđ agitur: vel non tenere, quod fit coram eo (puta quia publicè excõmunicatus est. j. de excep. c. pia. lib. 6.) & tunc est in potestate iudicis excipientis corã eo proponere, & probare, & sententiã audire: vel coram eo non venire. nam si compareat, & quantumcunq; prónunciet se iudicem super causa, nihil agit. quia semper declarabitur iudicium retro nullum. vt not. Inno. s. de rescrip. c. super literis. & de crimine fal. c. super eo. & idem s. quòd venire, vel excipere non tenet̃, quãdo exceptio est notoria. de fil. presby. c. qm̃. quandoq; constat, ꝙ habet iurisdi. in citatum, vel est dubium probabiliter habeat, necne. & tunc debet venire, & excipere. aliàs posset puniri. s. de rescrip. c. super literis. & l. ex quacunq;. C. si qs in ius vo. non ierit. sed coram quo debeat isto casu probari exceptio, dubitatur. dic ergo, ꝙ quandoq; opponitur exceptio suspicionis: quandoq; defectus carentiæ iurisdi. quãdoque exceptio concernens personam iudicis cognoscentis. Primo casu qñ opponitur suspicio. dic, ꝙ non ipse, sed arbitri, vt j. e. c. suspicionis. qua enim ratione prohibetur cognoscere de cã principali, eadẽ & maiori de ista suspicione, arg. l. doli. ff. de noua. Secũdo casu, quãdo excipitur contra iurisdictionẽ, puta. non es meus iudex. rescriptũ est obreptitiũ, & si. Et de istis iudex ipse cognoscit, vt c. super literis. s. de rescrip. quod est verum, nisi ex cognitione esset cõmodum pcepturus, vt l. de iure. ff. ad muni. Tertio casu quando obijciũtur exceptiones cõtra personam iudicis, puta tu es infamis, excõmunicatus, vel seruus. & sentit Inno. ꝙ etiam iudex ipse cognoscit. Bart. tñ notabilius sic distinguit. dicit enim, quòd qñque opponitur exceptio, ꝙ quis non potest esse iudex im pedimẽto naturæ: quia caret iudicio mẽtis, vt furiosus, impubes, & si. Et tunc ipsi non pñt cognoscere: quia idẽ subest impedimentũ in cognitione istius, qđ in principali, vt l. cum ptor. §. fi. ff. de iudi. quandoq; opponitur, ꝙ non potest esse iudex propter alium defectum. & tunc qñque defectus nõ causatur à persona iudicis: sed ex natura causæ, vel conditione psonæ litigantis. & tunc ille, cui opponit̃, cognoscit, & ꝓnunciat, vt l. si quis ex. ff. de iudi. fallit si iudex debet commodũ sentire, vt dixi. Itẽ fallit de iure canonico: qa citatus dicit se clericum. qđ dic, vt in c. si iudex laicus. de sent. excom. lib. 6. qñque exceptio concernit ipsam delegationẽ. & de hoc ipse cognoscit, vt d. c. sup literis. & l. pscriptione. C. quõ, & quando iu. & in istis casibus, præterq̃ in clerico, si omitteret exceptio, teneret processus. qđ dic, vt d. c. super literis. per Inn. quandoq; exceptio concernit personã iudicis. & tunc quandoq; famam, siue honorẽ ipsius iudicis vt quia opponit, ꝙ est seruus, infamis, excõmunicatus, & similia: & tunc ipse cognoscit, secundùm Inno. Bart. contra. Si enim nõ cognoscit, quãdo percipit commodum pecuniariũ: multò minus, quãdo exceptio ꝓbata sigillat eius famã, ar. l. Iul. ff. si qs omis. cã te. si tamẽ ista exceptio non opponit, valet iudiciũ. vt no. in c. sciscitatus. s. de rescrip. & in Spe. de iudi. deleg. §. fi. ver. sed nunqđ infamis. quãdoque opponit̃ exceptio, q̃ famam, & honorem iudicis non cõcernit (puta ꝙ est minor. 18. annis.) & tunc ipse cognoscit, & ꝓnunciat. hæc tamẽ exceptio, etiã si omittatur, reddit iudiciũ nullũ. ita no. Bart. in l. quidã consulebat. ff. de re iudi. vbi etiam not. istæ exceptiones infra q̃ tempora iudicij sint ꝓponẽdæ. dic vt j. de re iudi. c. inter monasteriũ. vbi dixi post Doct. ¶ Tertiò qro, an prædictæ exceptiones infamiæ, seruitutis, minoris ætatis, & si. possit ita opponi cõtra ordinarium, sicut contra delegatũ. de quo patet. s. de rescrip. c. sciscitatus. tenet Inno. ꝙ non, donec in officio tolerantur, vt l. Barbarius. de offi. pto. quod est verum, nisi obijciatur excõmunicatio, in qua est spãle, vt j. de re iudi. c. ad probandũ. vel nisi obijciatur, ꝙ sit remotus, vel suspensus ab administratione. ff. de iudi. l. cũ ptor. §. si aũt. vel nisi obijcĩatur suspicio. vt j. de fo. comp. c. si qs contra. Et si q̃ratur, quare aliud in ordinario, q̃ delegato. dic, ꝙ cum maiori deliberatione, & maturitate cõfert iurisdictio ordinaria, quã delegata, in cuius delegatione nõ reqritur causæ cognitio. & sæpe fit ad petitionẽ alterius ptis tantùm, vt l. obseruandũ. ff. de iudi. ordinaria verò confertur, nõ citò, sed cum magna deliberatione: ideo nõ per exceptionẽ, sed directam accusationem, inquisitiotem, vel denunciationẽ ab officio remouetur. ad hoc. s. de elec. c. cum nobis olim. & c. constitutus. ad fi. de app. alias rationes reddit Innocen. sed prædicta efficacior. & vide quod not. in c. transmissam. s. de elec. in nouella.

SVMMAE.

1 *Partes peremptoriè debent citari ad recipiendos testes, ad iuramentum, & sententiam proferendam.*

2 *Iudex contumaci parcere potest.*

3 *Iudicium ecclesiasticum in tenebris agitari non debet.*

4 *Dies more Romano in media nocte incipit.*

5 *Hora quæ dicatur congrua in iudicando.*

6 *Iudex si processit ad lumen candelæ, an valeat eius sententia.*

CONsuluit. Si iurisdictio delegati expirat in perẽptorio, quod partibus assignauit, post cõgruã horã perẽptorij nõ expectabit cõtumacem. si non expirat, põt expectare, & iterũ citare, si vult. cõmunis diuisio. Scda ibi [nos aũt] q̃ subdiuidit: quia primò distinguit, & distinctionẽ ꝓsequit. Scda ibi [ne verò] determinat cõgruã horã iudicij exercẽdi. Tertia ibi [porrò] instruit iudicẽ. ¶ No. primò, 1 † ꝙ ad recipiendos testes. s. ad iuramentũ, & ipsorũ publicationẽ, & sñiã ꝓferendã debẽt partes pẽptoriè citari. & de ista perẽptoria citatione non dubitat̃, cum tractatur de sñia proferẽda. 24. q. 3. c. de illicita. & de testi. c. cũ olim. Sed ad alios actus iudicij (vt ad vidẽdum iurare testes, ipsorum publicationem, exceptionem, productionem) dubitatur, an reqratur citatio pemptoria, siue trina. tractat hic Egi. & tenet hic Ioã. An. post ipm, quòd in omnibus, q̃ tendũt ad prosecutionẽ causæ, vna citatio semper habeat vim perẽptorij, & si non exprimatur, arg. de testi. c. in nomine Domini. & eod. tit. c. significauit. & quod no. Ioan. And. j. de accu. c. ad petitionẽ. & qđ not. Spe. in tit. de dila. §. videndum. post prin. qđ ergo dicit de perẽptorio, vel de trina citatione, quæ pemptorio æquipollet, habet locũ in sñia, non in prosequẽdis iudicijs. vt j. dicã. ¶ Secundò no. in ver. nos aũt. ꝙ in die pfixa ad sñiam audiẽdam nõ est ꝓnunciãdũ: sed in sequẽti, qñ superest de tpe iurisdictionis iudicis. Et aduerte, qa tex. ad istã dilationẽ sñiæ ꝓferẽdæ in sequẽtẽ diẽ nõ arctat iudicẽ: sed eius arbitrio hoc reseruat, dũ dicit [æqtate suadẽte poteris] &c. quasi dicat, poteris. sed nõ debes cogi, vt l. sæpe. ff. de offi. psi. qđ declara, vt in l. nõ semp compelleris. C. quõ. & qñ iu. gl. iuris ciuilis disputat idẽ, qđ hic dr̃, an. s. in fine diei pfixi ad sentẽtiã audiẽdã, vel in sequenti

sequenti sit proferenda. Insti. de verbo. oblig. §. omnis. & ꝟ. dicam. ¶ Tertiò no. in ver. nec erat. ꝙ contra contumacē pōt ad sententiam procedi sine alia citatione. an aūt procedi possit vigore illius contumaciæ ad mulctā, primū decretum, vel ad similia sine noua citatione. ꝟ. dicam. ¶ Quartò no. in ver.
2 nisi. ꝙ iudex † pōt parcere contumaci, concor. l. 1. ff. de re iudi. & d. l. 1. C. quō. & qñ iu. In quo autem possit, vel non possit parcere, dicā. ꝟ. ¶ Quintò no. in ver. si aūt. ꝙ si expirat iurisdictio in die peremptorij, est sententia proferenda. & si dicas, quō expirat iurisdictio sine instantia, cum de iure canonico non sit præfixum instantiæ certū tps, vt ꝟ. de iudi. c. cum venera. dic ꝙ ad tempus fuit sibi causa decidenda cōmissa, vt s. eo. tit. c. cau. vel posset intelligi, ꝙ expirat triennio, secundū ius ciuile, vt l. properandum. C. de iudi. & aduerte, quia tex. dicit [nisi partes se tibi præsentauerint.] &c. Innuit enim, ꝙ vtraque parte absente, si iudex videt tempus pfixū instantiæ expirare, potest procedere ad sententiam. Pe. & Ab. & post ipsos Io. An. exponunt partes. 1. pars. nam vtraque parte absente, etiam si iurisdictio expiraret, nō posset iudex ferre sententiam, secundùm eos: sed istud est destruere istum tex. qui dicit [si partes se non præsentauerint] &c. & propterea dico, ꝙ vbi iudex videt perire instantiam, ex suo officio potest puenire ad sententiā. & ita est casus hic. & no. Bar. in l. Seius, & Augerius. ff. ad l. fal. & hoc no. ad statuta, quibus cōiter pfigitur tps iudici ad causam finiendā sub magna pœna. imminēte enim fine termini, partibus absentibus poterit diffinire, vt hic. quod tene menti. ¶ Sextò no. † ꝙ in tenebris non debet agitari iudicium ecclesiasticum. & per hoc ver. ecclesiasticum, innuit secus esse de iudicio seculari. de quo in gl. ecce quanta. Host. tñ dicit, ꝙ quicquid sit de iure, de consuetudine iudices sedent die, noctuq; , & in vtroque foro. fuit tñ legislatoris ratio, ne occultè, & in secreto iudicia agitentur: sed in publico, hoc est in conspectu hominū: qui conspectus cessat de nocte, cū cōiter requiescant. hæc aūt rō cessat, secūdū eum, in curijs principum, qui p suū abusum faciunt tenebras lucem, & lucē tenebras. & semper est ibi multitudo. & sic cū cesset prædicta causa, debet cessare & prohibitio. ꝟ. de app. c. cū cessante. Sed certè de consuetudine vigilare principū de nocte non tendit ad ius reddendū, sed gaudiū, & solatium, & cū sua familia, & domesticis, nō in audientia exhibēda, vel iure reddendo, nec hoc vidi, vel audiui. ¶ Septimò no. ꝙ more
4 Romano dies † in media nocte incipit, & in media sequētis noctis deficit. & hoc, vt dicit tex. de iure Romano. dicit Ioā. An. ꝙ Atheniens. computant de occasu in occasum. Babilonij de ortu in ortum. Vmbri de meridie in meridiem. dic, vt d. l. more Romano. per gl. & Doc. Et cum supradictum sit, ꝙ iudicium fieri non debet de nocte, reuocant hic Doct. in dubium post glo. quid de contractibus: & tenent, ꝙ possint, vt l. non minorem. C. de transact. ¶ Notarius autem, qui de nocte rogatur, quem diem debet ponere, sequentem, vel præcedentem ipsam noctem? dicit, ꝙ si rogatur ante mediam noctem, præcedentem. si post mediam, debet ponere subsequētem. ¶ De maleficijs verò factis de sero an attribuētur diei, vel nocti. dic per Ioan. An. ꝟ. de homi. c. si perfodiens. In officijs vespere, & mane dies vnus. Gene. 1. c. ¶ Octauò no. quæ
5 hora † dicat̄ cōgrua in iudicando. & dr̄, ꝙ ante noctis tenebras possit perficere quod incumbit. & pondera istud ver. quod incumbit. quasi innuat, quòd super illis, super quibus citatus fuit, sit tantummodo procedendum, & illud incumbat. ex quo argue, quòd singuli actus singulas citationes exigunt. vnde contumax in veniendo ad videndum iurare testes, non est contumax reputandus in publicatio. nisi iterū citetur. & hoc probat istud c. in prin. dū dicit [cites ad recipiendos testes publicatos, vel sententiā.] quasi innuat, ꝙ quis sit citandus ad singulos actus. quod est verum, quando ad illum actum specialiter est citatus. secus si ad procedendū in causa: quia tunc ad omnia, etiam ad sententiam, iudex procedere pōt, parte contumace vlterius non citata. C. de iudi. l. properandū. & istud potest esse verū sm̄ Host. qñ iudex comminatus est in pereptorio se processurum, & pronūciaturū: aliàs p solam citationem generalem, ꝙ veniat processurus in causa, &c. non videtur ad snīam procedendum, vt hic in glo. nisi terminus. aliàs vbi non sic dicitur, ad hæc tria requiritur specialis citatio. s. ad lit. conte. ad testium receptionē, & sententiam. 3. q. 3. c. offeratur. de testi. c. 2. & circa hoc vide qđ no. per Io. An. de procu. c. auditis. de accu. c. ad petitionem. & de dolo & contu. c. eum qui. lib. 6. ¶ Ex pdictis ergo vidētur innuere Doct. ꝙ si quis citatur generaliter, ꝙ veniat ad procedendum in causa vsque ad snīam inclusiuè, non sit amplius citādus. sed ex hoc insurgit iniquitas: oportebit enim, ꝙ semper stet in iudicio, cū hora qualibet possit pars sua iura producere: qđ secūdùm prædicta vr̄ posse, vbi quis ita generaliter est citatus. quod est absurdum, & cōtra no. in l. quę hoc anno. ff. de ver. obli. posset intelligi, ꝙ qñ partes sunt de remotis partibus, possit iudex statuere, ne recedant de loco illo, donec causa terminetur: aliàs si vna pars recesserit, altera pars procedet in causa, ipsa vlterius nō citata, arg. ad hoc. ꝟ. de resti. in inte. c. cum literis. in fi. ¶ Venio ad oppositiones. dicitur hic, ꝙ nō est iterum citandus post peremptoriū: sed illius vigore ad snīam procedendum. contra de l. & post edictum. ff. de iudi. vbi dr̄, ꝙ si non comparetur in termino, circunducitur edictum. So. prima glo. tangit, & nō soluit. Sed Inno. dicit, ꝙ ibi loquitur in actore absente, qui fecit citari. hic verò loquitur in reo. Vel dic, secundū eū, ꝙ siue sit actor, siue reus, pōt petere circūduci edictum, & absolui à termino assignato. potest etiā petere absolutionem reus ab instantia iudicij, siue fuerit actor cōtumax ante lit. cōtest. siue post, vt C. de iudi. l. properandū. §. 1. & Authen. qui semel. quomodo & quādo iudex. & 3. q. 3. c. qđ fieri. & est magna differentia inter absolutionē istā ab instantia iudicij, & absolutionē à termino assignato dūtaxat. nam in absolutione ab instātia citandus est absens: non aūt requiritur in absolutione à termino. alia dr̄ia no. ꝟ. de eo, qui mit. in posses. c. fi. in magna gl. vltra mediū. ver. hæc vera sunt, & cum magna solēnitate procedendum est, cum petitur absolutio ab instātia iudicij: cum tunc acta pereant, & fiat condēnatio expensarū, vt dicta l. & post. contra hoc tñ facit l. properandū. §. 1. quæ dicit, expectandum circa finē triennij: sed ibi loquitur, qñ pars non instat, vt ab instantia iudicij absoluatur: sed potius, vt testes sui recipiantur, & diffinitiua sententia ferat̄. ita firmat hic Inno. quod dubito, an sit verū. videtur enim absurdū, ꝙ semper qñ actor contumaciter se absentat, reus possit petere illam absolut̄ ab instātia: vt sic ipsum oporteat oīa postea à capite inchoare, sicut qñ perit lapsu triennij, vt d. l. properandum. & quod no. in c. venera. ꝟ. de iudi. non. n. sola contumacia actoris videtur sufficiens ad illā absolutionem, & ad legalē dilationem instantiæ. s. triennij minuēdam. pterea in Authen. qui semel. proditur certus ordo, qñ actor est contumax. vñ cum sit contra actorem contumacē à iure prouisum, non videtur iudicis prouisio posse habere locum, vbi non subest alia culpa, q̄ contumaciæ: contra quam per illam Authen. prouidet, vt dixi. & sicut dicimus in cā appellationis: vt non sit licitū appellato præuenire, licèt appellans se contumaciter absentet. quod dic, vt ꝟ. de app. c. ex ratione. ita & instantiæ causæ principalis non videtur licitum. Aduerte tamen, ꝙ licèt per absolutionem ab instantia iudicij pereant acta, quæ tendunt ad lit. ordinationem, non tamen iurisdictio iudi. delegati. de quo. ꝟ. de iudic. c. examinata. in fi. & d. c. venerab. vbi glo. ¶ Secundò opp. dicitur hic, ꝙ equitate suadente, poterit expectare in alterum diem, quando non est iurisdictio tempore peritura. Sed contra, imò videtur, ꝙ habeat hoc necesse facere, scilicet expectare, vt ff. de verb. obl. l. qui hoc anno. so. vt in glo. ecce. Ioan. And. dicit, ꝙ ibi in obliga. hic secus propter iudicis contemptum, sm̄ Goff. Ego dixi s. in secūdo no. ꝙ glo.

ꝙ glo. format talem quæstionē Insti. de verb. oblig. §. omnis. Iudex statuit terminū ad audiendum sententiā die Iouis, vna partium non veniente ea die. quæro, quando debet sentētia ferri, an die statuta, an sequenti? videtur, ꝙ non illa die, quia tota videtur sua, vt d. §. omnis. vbi arguit pro & contra. & cōcludit consultum fuisse de facto, ꝙ illo die in excessu Vesperarum. & hoc est verum, quādo iudex vult: secus si vult facere gratiam contumaci; quia potest in diem sequentem expectare, vt in isto. c. quod no. ¶ Quid si iudex dicit. statuo tibi terminum hodie ad audiendum sententiam. an debeat expectare finem diei? dic per Bar. in l. liber homo. ff. de verb. obl. & vide hic in glo. ecce. quæ format contrarium de l. 2. §. & quia. de origi. iur. quod ad idem tendit, & stat huic c. vt not. Bar. in d. l. liber homo. ¶ Tertiò oppo. dicitur hic, ꝙ iudex potest facere gratiam contumaci. Sed contra. C. de iudi. l. sancimus. & ỹ. de re iudi. c. cum æterni. lib. 6. In quibus iuribus patet, quòd punitur iudex, qui contra iustitiā lædit partem. So. dicit dicta glo. quòd in dilationibus, & prorogatione termini potest facere gratiam, vt hic: non autem ius meū auferre, & alteri dare, vt C. de preci. Impera. offe. l. quoties. nec potest facere alicui gratiam, quæ faciat iustam sententiam, vel processum, nec expens. remittere: sed in mulcta potest parcere, vt l. 1. ff. si quis ius di. non obtemp. ibi. [concessum est iudicibus] &c. non dicit [iniunctum, vel indictum] secundùm Ioā. And. In istis autem iudici reseruatis an possit ab eius arbitrio appellari. dic vt ỹ. de accu. c. veniens. vbi de hoc in glo. & ỹ. de fer. c. fi. per Inno. & Bart. no. in l. 2. ff. de re iudi. ¶ Quartò oppo. dicitur hic, quòd pars contumax non debet plus citari, si in sequenti die feratur sententia. Sed contra. ff. de iudi. l. post edictum. & l. properandum. §. 2. C. de iudi. vbi dicitur, quòd de nouo debet citari. so. dico, ꝙ quādoque tractatur de pœna imponenda contumaci, quę concernit ipsum processum, vt condemnare in expeñ. vel mittere in possessionem ex primo decreto: & ad ista proceditur sine alia citatione. quædam est pœna extrinseca, nō cōcernens processum (vt quòd mulctetur, vel pars absoluatur ab obseruatione iudicij:) & non potest ad ista procedi sine noua citatione. & hoc not. Bart. in l. 1. §. si ad diem. ff. de re mili. & per Archid. de confess. c. 2. lib. 6. & per Iac. de Are. in l. statuliberos. §. si quis exceperit. ff. de statulibe. & in Spec. de contu. §. iam. in fi. & aduerte quia ex ista potestate concessa iudici expectandi in sequentem diem tenēt Inn. & Ioan. And. quòd pars præsens sine licentia iudicis non debet recedere, vt ỹ. de iudic. c. 1. vnde si die statuta, accusata contumacia, recederet sine licentia iudicis, non posset petere expeñ. contumaciæ plus: quia si post recessum sine licentia veniat reus, debet sibi condemnare actorem in expē. qui illicentiatus recessit, vt l. illud. ff. de pericu. & cō. rei vē. quod est verum, quando ostendit iustam causam, quare nō venit. nam & si iudex potest expectare vsque in diem sequētem, vt hic: ergo similiter & pars expectare debet. quia si non teneretur, & posset recedere, non posset iudex ad actū procedere sequenti die: cuius contrarium vult iste tex. circa hoc de vno dubito, quod de facto habui. Die pręfixa non cōparuit actor, nec reus. in sequenti comparuit actor, & rei contumaciam accusauit, & iudex admisit. quæritur, an potuerit: videtur, quòd sic. licèt enim actor non comparuit in die præfixa, & comparuerit in sequenti, iudex potest admittere de gratia, vt hic. cum ergo admiserit, valebit sententia contra reum contumacem lata. Ex dictis tamen Io. An. colligitur contrarium, scilicet ꝙ tex. debet intelligi, quando altero cōtumace, alius non in die sequenti, sed instituta cōparuit: aliàs comparendo in die iudici ex causa reseruato, non videtur, quòd possit alterius contumaciam accusare: cum ipse similiter fuerit contumax. & quod hic dicit, ꝙ expectare debeat, videt admittere de benignitate quādā modica purgationem intra modicum tēpus, vt l. & si post tres. ff. si quis cau. quando vterq; non comparet in termino, & fit cōpensatio vtriusq; cōtumaciæ: & neuter puniretur, vt l. antepen. ff. de arbi. & l. ex quacunq;. ff. si quis in ius vo. nō ie. & circa hoc vide, quod no. Bar. in l. qui ante kal. ff. de verb. obli. vbi si iudex statuit reo nouē dies ad comparendū: quorum tres ꝓ primo: tres pro secundo: & tres pro tertio, & vltimo termino assignat. si in primo, & secūdo termino cōparuit reus, & nō actor: in tertio actor, & nō reus, qs ipsorum sit cōtumax? dicit Ia. de Ar. ꝙ reus, qui est in vltima mora. idem Spe. in ti. de cita. §. videndū. ver. qd si in possessionē. Bar. contra in d. l. qui ante kalen. dic vt ibi. ¶ Quintò opp. innuit tex. quòd nō valet sententia, nisi fuerit præfixus terminus perempt. Sed contra de l. 2. C. quomodo & quando iudex. Sol. illa l. habet plures intellectus. vltima sol. est vera, quam etiam hic ponit glo. quę incipit. nisi terminus. nam ibi iudex ipse præfixit certum terminum ad sententiā audiendam. vnde monitio iudicis habet vim perempt. vt ibi. quod not. Item habet vim verę cōtumaciæ: ideò tūc fortè taliter contumax non appellat. ỹ. de sent. excō. c. venerabilibus. & not. diligenter ex hac gl. quòd licèt aliquis sit citatus ad sententiam audiendam: si nō est ibi ver. peremptor. vel trina citatio, non valeret sententia. & ita not. Io. 24. q. 3. c. de illicita. & Innocen. de accu. c. ad petit. & Specu. de citat. §. viso tempore. ver. aliàs autē. & ver. quòd si lata. & hoc verum, vbi proceditur ordinariè: sed vbi summariè, & sine strepitu, non requiritur perempto. vt not. Ioan. And. de verbo. signifi. in Cle. c. sæpe. super ver. non perempto. Ego dico, quòd vbi proceditur ordinariè, valet sententia sine expressione peremptorij, quando quis est personaliter citatus, vt veniat ad sententiam audiendam. esset enim tunc verus contumax. & in incertis, non certis locus est coniecturis, de actio. empt. l. 1. in fi. & l. continuus. §. cum ita. de verbo. obligat. ff. & ita potest intelligi l. 2. C. quomodo, & quando iud. plenius tamen vide de hoc per Bart. in l. si finita. §. Iulianus. ff. de dam. infecto. ¶ Sextò oppo. dicitur, quòd quando perit iurisdictio, debet iudicare. Sed contra de l. eum qui. ff. de iurisd. om. iudi. vbi die, quo priuatus futurus est, iudicare non potest. Sol. vt in glo. quæ incipit. ita videtur. & vide in d. l. eum qui. vbi de hoc. & quod not. in c. & si Christus. de iureiuran. & in Authē. de admini. §. illud. col. 7. ¶ Quærit glo. quid si iudex † processit in tenebris ad lumen candelæ, an valeat. tenet quòd sic. Idem Hostieñ. si partes taceant. Si autem altera pars contradiceret, puta diceret. hora est quiescendi: si non audiretur, posset licitè appellare. remittit ad summam de iudi. §. qualiter, & qñ. & Inn. tenet contrarium. dicunt enim, quòd diffinitiua, interlocutoria, vel processus non tenet factus de nocte. testes enim secundùm eum, & allegationes bene potuerunt audiri. & ideo Auth. de iudicibus. §. sedebunt. dicit [& non iudicabunt.] & intelligunt supremam horam. i. ante lucis tenebras. Ioan. And. approbat opi. Hostien. & remittit ad Spec. de senten. prola. §. iusta. ver. item est nulla ratione temporis. & quod ibi per Ioan. And. ¶ Secundò quæro. dixi. s. quòd tunc censetur quis contūmax, quando altera pars suam contumaciam accusauit, vt c. 1. de iudi. pone ergo, ꝙ neuter comparuit: vtrùm tūc citatus sit contumax; ita quòd possit ad sententiam procedi. aduerte, quoniam citatus nō comparuit, nec similiter aduersarius: & tunc non debet sibi condemnari in expens. sed contumacia cum contumacia cōpensari, vt l. si ambo. ff. de compensa. quandoque citatus nō comparuit, sed bene aduersarius: & tunc aut potest in causa procedi: & contumax condemnabitur in expens. præsenti eius contumaciam accusanti, & licentiato recedenti, vt l. sancimus. C. de iudi. quandoq; in termino nō potuisset in cā procedi, vel ꝓpter impedimentū iuris, (quia dies feriata) vel ꝓp impedimentum facti cōtingens in personā iudicis; vel impedimentū facti prouemens ex persona tertij. In istis enim casibus dubitatur, an sit citatus absoluendus ab illa citatione,

tione, si venit: vel debeat expectare cessationẽ impedimenti, antequàm recedat. dic, vt ĵ. de pœnis. c. calumniam. Item si non veniat, sit mulctandus. cũ enim si non venisset, non fuisset processum. dic, vt no. hic Ioan. An. in nouella. & in l. 2. ff. si quis in ius vo. non ie. ¶ Tertiò quæro. Capitulo congregato ad electionem, decernit aliquem absentem esse expectandũ: an alij de Capitulo possint recedere; ita ꝙ venire non teneãtur sine noua citatione? videtur, ꝙ non: sed vocati ad sinodũ non debent recedere, nisi finita sinodo. 18. dist. c. si quis autẽ. de facto tamẽ seruatur, ꝙ citatur canonicus ad certum diẽ cum continuatione dierum sequentium, donec electionis negocium sit finitum. & vide quod not. Ioan. An. de elec. c. ecclesia. il 2. in secunda glo.

SVMMAE.

1 *Delegatus impetratur ad petitionem alterius partis.*
2 *Exceptio recusationis post litem motam aliquando opponi potest.*
3 *Familiaritas dicitur esse quadruplex.*

INsinuante. Ex noua causa remouetur de legatus, etiam post lit. conte. & alius subrogatur. h. d. In prima gratiosa actoris petitio. In secunda sub duplici conditione, & ipsius exauditio. 1 Secũda ibi [quocirca.] ¶ No. primò, ꝙ delegatus † impetratur ad petitionem alterius partis tantũ, vt hic factũ fuit ad petionem istius. R. de quo in l. obseruandum. ff. de iudi. ¶ Secũ 2 dò no. ꝙ etiam post litem motã potest opponi exceptio † recusationis, si causa suspicionis nouiter est exorta. concor. C. de consor. eiusdem lit. l. 2. licèt ergo exceptiones declinatoriæ sint proponendæ ante lit. contesta. vt l. exceptiones. C. de except. & l. Pomponius. §. rat. ff. de procura. secus tñ est, si de nouo peruenit post litem motam. & ad hoc quotidie allegatur istud c. & dicta l. 2. ¶ Tertiò no. ꝙ quando vnus ex pluribus iudicibus recusatur, qñq; alij non pñt procedere, vt puta ꝙ quia causa fuit simpliciter cõmissa. ş. e. c. cãm. vel Papa hoc expresè dixit, secundũ glo. quæ incipit. quia mandabatur. ¶ Quartò no. duas causas suspicionis. prima est, ꝙ actor sit familiaris iudicis [a] impetrati. Secunda qñ iudex est offi. domini impetrantis. vnde sicut dñs est suspectus in causa domestici sui: ita offi. ipsius domini. quod tetigi in c. accedens. ĵ. vt lit. nõ test. vbi reputãtur suspecti omnes illi, qui subiecti sunt illi, qui aduersario meo fauent. deriuatur enim suspicio principaliter in suos domesticos. & hoc est verũ in iudicãdo. in testificãdo esset magis dubium: vtrùm filios, amicos, & consanguineos inimici mei possim à testificando repellere, sicut ipsum inimicũ. dicam. ĵ. ¶ Quintò no. ꝙ iste R. impetrauit literar in causa ecclesiæ fortè super oblationibus, decimis, & funeralibus, ac similibus. ex quo colligitur, ꝙ sicut familiaritas, & consanguinitas repellit quem à iudicio in causa consanguinei, vel familiaris, vt l. q iurisdictioni. ff. de iurisd. om. iudi. ita & in causa ecclesiæ ipsius consanguinei, vel familiar. & istud est contra opi. Spec. & Egi. qui tenent consanguineũ prælati impetratum ab illo in causa ecclesiæ suæ recusare nõ posse, arg. ad hoc l. quæsitum. ff. de in ius voc. contra eos videtur casus hic, & tenet Archi. ĵ. e. c. iudex. lib. 6. & per Io. An. ĵ. de app. c. postremò. ¶ Sextò no. ꝙ iste. R. petijt alios subrogari loco iudicum suspectorum aduersario suo, & in hoc præuenit aduersariũ, quem sperabat recusare debere. quod declara, vt in glo. hæc causa. ¶ Septimò no. in ver. mandamus. ꝙ si superueniente exceptione recusationis, siue alia dilatoria post lit. contest. ille, cui competit, ea omissa ad vlteriora procedit, nõ potest illam exceptionem opponere postea: ꝑcluditur ergo via exceptionibus dilatorijs exortis post lit. cõtest. per omnem actum, qui fit coram iudice. quod dic, vt no. in c. 1. ĵ. de elec. lib. 6. & l. nihil. C. de procura. ¶ Octauò no. ꝙ quandoque vnus iudex loco alterius subrogatur; ita ꝙ fit mutatio de vno iudice in alterum iudicem. an autem hoc casu transeant cautiones, satisdationes, & alia, dic vt l. cũ apud. ff. iudi. sol. & est ista mutatio instantiæ de vno iudice in aliũ, quandoq; de actore in actorem, vel de reo in reum. & de ista mutatione. ĵ. de iudi. c. quia V. quandoq; de procuratore in dominum, vel econuerso: vel de procuratore in procuratorem. & de istis dic, vt in l. in causæ. §. si ex parte. ff. de procura. & plenius in l. Iulianus. ff. qui satisd. cog. vbi plenè de transitu satisdationum, & fideiussionum. ¶ Nonò no. ꝙ est in potestate conuenti velit persistere coram iudice, quẽ posset recusare, vel coram alio recusare. expedit enim sibi quandoque non mutare iudicem iam instructum, vt l. penul. ff. de vaca. mu. ¶ Venio ad oppositiones. dicitur hic, ꝙ familiaritas repellit iudicem à iudicando. ff. de ver. sign. l. latæ. §. amicos. sol. ibi loquitur de modica amicitia: hic de magna, quæ repellit iudicem, sicut testem. 11. q. 5. c. accusatores. vbi de hoc. dicit tamen glo. ꝙ minor causa repellit iudicem, quàm testem, & rationem reddit. Idem no. 3. q. 5. c. 1. in fi. magnæ glo. dicit etiam hic glo. ꝙ per dominum tota eius familia recusatur, vt l. 1. C. si qua. præ. po. vbi contem platione domini tota eius familia eximitur à iurisdictione iudicis suspecti: vnde sicut propter inimicitiam cum domino potest eius familia reputari inimico suspecta: ita ipsa familia recusare põt in iudicem dñi inimicum. dicit tñ Inno. ꝙ illud, quod dicitur in illa l. non habet locum, nisi in casu suo. & distinguit hic inter familiaritatẽ potestatiuã, & extraneam. & dicitur extranea familiariũ, qui sunt liberi homines. quod tñ dicit latius. Sed 3 ꝙ quadruplex est familiaritas † quædam est subiectiua de iure: vt qñ habet ius imperandi. & ista repellit iudicem, & testem cum distin. de qua in l. qui testamento. §. quæ aũt. ff. de testa. quædam est familiaritas subiectiua de facto, vt sunt familiares, quos habemus in domo. & dicit Dy. ꝙ etiam isti repellunt, & à iudicãdo patet hic. à testimonio patet in l. respiciendum. §. furta. ff. de pœ. tertia est familiaritas naturalis, puta inter fratres, & eos, qui sunt de eodem casato. ista repellit in causa criminali, nõ in ciuili à testimonio, vt l. lex Cor. ff. de iureiur. à iudicãdo dic, vt in c. postremò. de app. quarta est familiaritas socialis. de ista tangitur Insti. de test. §. legatarijs. & C. de testi. l. qm̃ liberi. & ş. de offi. archi. c. fi. vbi de canonico pro cõcanonico. & hoc no. Bal. in d. §. quæ aũt. vbi dicit ꝙ licèt domesticus partis repellat à testimonio: non tñ domesticus testis. quia licèt testis repellat, nõ tñ domesticus eius: quia istæ prohibitiones non sunt extẽdendæ. all. ad hoc dictũ Inn. hic. ex quo collige, ꝙ licèt dñs nõ possit producere in testẽ familiarẽ suũ: tñ fratrẽ familiaris sui poterit in testẽ, & in iudicẽ. Itẽ licèt familiar. nõ posset impetrare in iudicẽ dñm suũ: tñ fratrem ipsius familiaris poterit. tex. tñ iste facit, ꝙ si dñs est suspectus rõne familiaritatis, similiter ipsi domestici sunt suspecti, vt officiales: per obliquum ergo aliquis est suspectus, non principaliter, & per se.

ADDITIO.

a ¶ Familiaris iudicis. Adde quòd iste tex. patitur pulchram limitationẽ, quando iudex est sanctitate suffultus: ita quòd propter eius sanctitatem omnis sinistra suspicio cesset: quia tunc recusari non potest. istud tenuit Ant. de Bu. in c. postremò. de app. facit quod dicit Hostiẽ. in c. finem litibus. de dolo & contu. vbi dicit, quòd si vir sanctæ vitæ litigauit habens iniustam causam litigandi, non punitur in expensis: quia propter suam sanctitatem præsumitur, quòd aliquo iusto colore fuerit motus ad litigandum.

SVMMAE.

1 *Delegatus Papæ potest excommunicare non obtemperantem sententiæ suæ.*
2 *Condemnatis datur tempus quadrimestre ad soluendum.*
3 *Iurisdictio delegati in exequendo suam sententiam durat anno.*
4 *Contumax ante litem contestatam veniens infra annum auditur.*

QVerenti. Delegatus Papæ vsq; ad integrum annum suam sentẽtiã exequi potest. hoc dicit. & in proposita q. duas ponit

ponit opi. vnã, ꝙ delegatus exequi non possit sententiã suã, aliã, ꝙ possit. Secũdo soluit, ꝙ possit vsq; ad annũ. & in solutiõe immiscet tres op. quorundã dicentiũ ipsum posse vsq; ad tempus quadrimestre, qđ datur iudicatis ad soluendũ.

1 ¶ Primò not. ꝙ delegatus† Papæ potest excõicare non obtẽperantẽ sententiæ suæ: põt etiam possessionem tradere. ʃ. de re iudi. c. cum aliquibus. ¶ Secundò not. quòd talis potestas exequendi durat vsq; ad annum. Boa. tamen dixit hoc verũ, quando post sententiã aliquid fecit, qa excommunicauit, vt hic dicitur. Sed Io. An. intelligit indistinctè tex. ꝙ fecerit, vel non fecerit aliquid, duret eius ptãs, & iurisdictio in exequẽ-

2 do, vt dicit tex. ¶ Tertiò not.† ꝙ condemnatis datur tempus quadrimestre ad soluendũ. de quo plenè in glo. & in Sp. de sent. execu. §. videndum. & in l. debitoribus. ff. de re iudi. vbi not. quòd idẽ iuris est in confesso, quod in condemnato.

3 ¶ Quartò not. ꝙ iurisdictio † delegati in exequendo suam sententiã durat anno tñ: post annum ergo superior exquet. & hoc est verum, quòd nõ durat vltra annũ, quando tulit diffinitiuam: si autẽ nondum est lata sententia, poterit absoluere à sententia censuræ quãcunq;. Item prædicta intellige in ordinario. in delegato verò ordinarij certum est, ꝙ ipse nõ habet potestatẽ exequendi: sed ordinarius exequetur, vt l. à diuo Pio. in princ. ff. de re iudi. Subdelegatus aũt Papæ an habeat potestatẽ exequendi. ʃ. annum, sicut delegatus. not. hic Io. And. in nouella. & tenet, ꝙ possit vsq; ad quadrimestre, & hoc per hunc tex. dum dicit [delegatus à nobis.] &c. subdelegatus enim delegati nõ dicitur principaliter delegatus. ff. pro socio. l. qui admittitur. & l. se. arg. contra. de test. l. ad testiũ. in fi. & de pecul. l. si seruus meus. cũ duabus se. ¶ Quin-

4 tò not. in ver. sicut. ꝙ ille, qui est contumax † ante lit. conte. veniens infra annũ auditur. nam ille talis veniens infra annũ recuperat possessionẽ, præstita cautione, & restitutio. expẽs. cum ante lit. cõte. &c. & iste est planus intellectus, secundùm Host. vel solùm est similitudo in temporis spacio: vt sicut ibi datur annus, ita & hic. & est simile de consang. & affi. c. nõ debet. & aduerte ad id, quod dicit [añ lit. contest.] nam si post lit. conte. posset dari diffinitiua sententia, si de causa liqueret, & daretur tũc possessio incõmutabilis. ʃ. de dol. & cõt. c. prout. ¶ Venio ad op. dicitur hic, ꝙ datur cõdemnatis quadrimestre tempus ad soluẽdum. cõtra. ʃ. de re iudi. c. quò ad consultationẽ. vbi dicit, ꝙ iudex potest dare plus, & minus. sol. causa cognita põt augere, vel minuere istud tẽpus, vt ibi. sine causa autem hoc nõ potest, vt hic. & ita dicit glo. quæ incipit. personali, &c. alle. l. 3. §. si quis. ff. de re iudi. per Bart. ¶ Secundò ad idem op. ꝙ non detur quadrimestre: sed statĩ sit sententia exequenda, vt Insti. de offic. iudi. §. 1. sol. vt in eadem glo. que dicit, ꝙ hic loquimur, cum agitur actione personali: contrarium verò, cum agitur actione reali. ¶ Tertiò ad idem op. ꝙ etiã in alijs, quàm in reali, sit sentẽtia exequẽda. de pe. di. 1. c. defleat. Sol. ibi loquitur in criminalibus, vbi statim est exequenda. hic in ciuilibus. sentit ergo gl. ꝙ in criminibus sit sententia exequenda statim. ad quod facit. l. addictos. C. de ap. ego alibi dixi, & remisi ad not. per Bar. in l. non tñ. ff. de ap. conclude ergo ex predictis, ꝙ aut loquimur in reali, aut in criminibus, aut in personali: & illud subdiuiditur. nam aut iudex ex causa statuit certũ diẽ solutiõi, aut nõ, vt ex pdictis apparet. ¶ Quartò op. & videtur, ꝙ post annũ, & quandoq; post bienniũ executio retardetur, vt C. de vsur. rei iudi. per to. So. aut est appellatum: & tũc isti quatuor mẽses cõputantur a die confirmationis sententiæ, à qua non sit postea appellatum. aut nullo modo fuit appellatum: & tunc habent locum quæ dixi de quadrimestri maiori, vel minori tempore inchoando à die, quo transiuit in rem iudicatam. nam infra. 10. dies, qui dantur ad appellandum, non debet exequi app. pendente, vt c. non solum. de app. lib. 6. & per i-

5 sta sit expedita prima glo. magna. ¶ Quintò op. dicitur hic, quòd iudex post annu non potest sententiam suam exequi. contra imò videtur, quòd possit in futurum omni tempore, vt suæ sententiæ pareatur, vt l. harum. & l. egi. ff. si serui. ven. & c. in nostra. ʃ. de sep. so. hic loquitur in delegato. contraria loquuntur in ordinario, cuius iurisdictio est perpetua. vnde semp absoluit, & suas sententias exequitur, & quandoq; ipsas in melius reformat. ʃ. de acc. c. qualiter. il primo. & hoc verum, nisi esset suspensus, vel excõmunicatus. ʃ. de exce. pla. c. fi. & de sup. ne. præla. c. Romana. lib. 6. & idẽ si deponãtur. transit enim tũc iurisdictio ad Capitulũ, & successorẽ ipsius, de ele. c. vene. §. fi. idem, quod dixi in ordinario, habet locũ in delegato excõmunicato, vel suspenso. quia nec talis põt absoluere, vel ligare. 24. q. 1. c. audiuimus. ad hoc. ʃ. eo. c. si is, cui. lib. 6. & ʃ. de offi. or. c. pastoralis. §. præterea. & in legato reuocato dic, vt ʃ. de offi. leg. c. nouit. super glo. ¶ Quæro. dicitur hic, ꝙ vsq; ad annum potest exequi. pone ergo, ꝙ executus est, ponendo actorem in possessionẽ, qui postea inquietatur, nunquid poterit se intromittere. glo. q̃ incipit. sed quare. arguit ꝓ, & contra. & videtur cõcludere, ꝙ possit infra annum cõpescere turbatorẽ à molestia: nõ autẽ ptes cognitoris vltra assumere. Io. An. dicit, ꝙ si victus paruit executioni, & victor aliquãdiu habuit pacificam possessionẽ. licèt postea per eum inquietetur delegatus, se nõ intromittet, ꝑ c. in literis. s. eod. Si vero non paruit, vel statim post execut. illũ inquietat, secus, ꝑ iura pro hac parte inducta. facit quod not. ʃ. de elec. c. cõmissa. §. 1. & de ꝓben. c. pro illorũ. per Ioa. An. Ego de hoc dixi. s. eo. c. in literis. vbi dedi bonas remiss. & vltra dicta ibi formo q̃st. in qua Bar. consuluit, quæ est talis. Arbiter condemnauit me, ꝙ venderẽ quandam rẽ Titio: vendidi, & tradidi, sed postea venio cõtra. vtrũ incidam in pænã cõpromissi. dicit Bar. ꝙ non: quia vendẽdo, & tradendo sum plenè liberatus à laudo. & dicit, ꝙ est casus. ff. de solu. l. in numerationibus. & de statu lib. l. seruus si heredi. ꝑ hoc glo. in l. 2. C. de pac. in fi. glo. magnæ. Non ob. ff. de contrahẽ. empt. l. fundi ptem. quia ibi fuerunt verba tractum tẽporis importãtia, non momentũ. nã ibi fuit conuẽtum, vt conductũ haberet, quod non impletur sola locatione: sed ꝑ patientiã in toto tẽpore. sed in qõne proposita nõ fuit dãnatus ad actum successiuũ, sed ad momentaneũ. Item nõ ob. ff. de arbi. l. inter Castel. quia quãdo arbiter ibi diuisit, & voluit rẽ sic esse, & manere diuisam, non considerauit actum successiuũ. Itẽ nõ ob. ff. de excep. l. si heres. quia ibi loqtur in quibusdam accessorijs, pro quibus agi põt, secundùm Bar. in d. l. in numerationibus. & adde quod not. in l. sed si possessori. in princ. ff. de iureiurã. ꝑ Gui. de Cuneo.

SUMMAE.

1 *Constitutio vna per aliam declaratur.*
2 *Delegatus aliquando committit cãm, sententia sibi reseruata.*
3 *Delegatus Papæ cum clausula, appellatione remota, sub eadem clausula alteri subdelegare non potest.*
4 *Causa dicitur habere principiũ, medium, & finem.*
5 *Appellari à subdelegato quando possit, & quando non.*
6 *Appellatio quãdo fit ab executore, qui modum excedit: tunc appellatur ad iudicem, qui tamen delegauit.*

SVper quæstionum. Casũ colligit Ho. ex. §. fi. huius. c. ponens ita ipsum. Causa fuit commissa cuidam cum clausula [appellatione remota] sudelegata fuit causa quibusdam sine consensu alterius partis: retinuit tamen sibi subdelegans diffinitiuam sententiam. pars illa, quæ non consenserat, venit coram delegato, & allegans, ꝙ subdelegati erant suspecti, aliã recusationis causam nõ ꝓponens, appellauit ad Papã, qa subdelegati non erãt dati de ipsius consensu. quærit, vtrùm per appellationẽ huius impediatur ꝓcessus auditorũ & dicit, ꝙ non. Sedò si fortè iustè recu-

recuentur, an delegatus possit nihilominus causam diffinire, & respondetur, ꝙ sic. Tertiò vtrùm si iustã recusationis causam nolit delegatus admittere: vtrùm ob hoc ab eo possit appellari. & respõdetur, ꝙ sic. tamen super hac materia duæ Decr. videntur contrariæ, quas soluit, & determinat. et hoc dicit. si delegatus Papæ subdelegat non in totum, pars à subdelegato non poterit appellare, propter hoc solum, quòd data est sine suo cõsensu. & si eo casu subdelegatus aliàs legitimè recusatur, delegatus causam diffiniet. & si iustã recusationis causam delegatus nolit admittere, ab eo poterit appellari. h d. diuidit Io. An. Decr. in duas partes principales. Prima ponit ius. Secunda quæstiones facti soluit, ibi [eius ergo] prima subdiuidit. Primò enim ponit tenorẽ constitutionũ, quæ contrariæ videbantur vsque ibi [intentionis] ibi declarat intentionem suam vsque ibi [verùm] ibi dicit, quando à subdelegato possit appellari, vsq; ibi [porro] ibi dicit, ad quem appelletur. in ver. quẽ verò. tractat de ipsius recusatione. in ver. si verò. soluit casum dubium. ¶ Primò not. quòd vna cõ
1 stitutio † per aliam suppletur, & declaratur. s. ȷ̃. de simo. c. licèt Hely. & de sent. exc. c. inter alia. & de verbo. signific. c. cũ olim. & per ista iura reprehendit Host. illos, qui prompti sũt ad iura corrigenda. concordant enim interdũ per suppletionem, vt hic. & ȷ̃. de his, quæ fi. à præla. c. cum apostolica. §. auctoritates. facit qđ not. in l. sed & posteriores. ff. de legi. & l. sciendum. qui satisda. cogã. & c. statutis. post prin. de rescript. lib. 6. in questione canonici, quòd debeat esse ætatis, de qua in iure veteri. ȷ̃. eo. c. cũ vice. ¶ Secundò not. iuxta constitu-
2 tionem Alexandri, quòd delegatus † committit quandoque causam, sententiã sibi reseruata. quod dic, vt dixi. s. eod. c. cũ
3 te consulente. ¶ Tertiò not. quòd delegatus † Papæ cũ clau. appellatione remota. non potest subdelegare alteri sub eadẽ clausula. non ergo est eadem potestas subdelegati. quod facit ad not. s. eod. c. querẽti. ¶ Quartò no. quòd ab eo, cui certus, vel certi articuli de medijs causæ committuntur, non potest appellari. & in hoc videbatur contraria cõstitutio Alex. quæ suppletur in hac per istam. iste enim intelligitur, cũ est commissa appellatione remota, & quando subdelegat non in totum, sed certum articulum. quibus concurrentibus non poterit appellare, nisi modum excedat, vt statuit hic Innoc. aliàs poterit, vt statuit Alex. ¶ Quintò not. ꝙ quãdo cui media causæ committuntur, excedit modum, licitè appellatur. & secundùm Inno. dicitur modum excedere non solùm, si fines mandati non seruat, vt ȷ̃. §. porro. sed etiam si in materia hoc facit. C. de app. l. si quis prouocatiõe. vel aliter grauat. aliàs appellare non licet. ȷ̃. de app. c. vt debitus. Host. dicit, ꝙ simplex auditor, de quo hic loquitur, non potest grauare, nisi modum excedat: cum sit quasi pica, & procedit non proprio, sed committentis motu. & commissio fuit iniusta, non ab ipso, sed à cõmittente, qui grauauit, debuit appellari. quæ autem dicuntur media causæ, dic, cum committit examinationem testium: ꝙ instrumenta in actis redigat, vel similia sine cognitione, secundùm Hostien. super ver. media. quid ergo tunc fiet, si dicatur coram eo actorẽ excommunicatum: testem nõ recipiendum, quia inimicum. vel dila. quæ petitur ad testem producendum, non dandam: vel restitutionem in integrum concedendam ad testem producẽdum. quia enim ista non explicantur sine causæ cognitione, non videtur, ꝙ possit cognoscere auditor iste, cui media committuntur. & certè tot, & tanta in istis medijs causæ incidunt: de quibus si oporteat semper ad subdelegantem habere recursum, iudicialis auctoritas non valebit liberius exerceri, contra mentẽ Papæ in ver. intentionis. ¶ Sextò no. in ver. quòd si delega-
4 tus. † quòd causa dicitur habere principium, medium, & finem. principium accipit per lit. conte. finem per sententiam. medium dicitur, quod inter lit. conte. & sententiã agitatur. ita probat iste ver. & facit ad ea, quæ not. in l. 1. ff. si quis ius di. non ob. vbi multum laborat glo. quod dicatur principium causæ, medium, & finis. & in alia materia scire quod dicatur principium, medium, & finis. format Bar. questionem talẽ. dictat statutum, quòd Potestas teneatur facere quandam inquisitionem in principio sui regiminis. quæro quod dicatur principium. & videtur, quòd prima dies, vt l. furtorum. coniũctã l. quod destinatur. ff. de fur. & l. 1. §. & extat. & §. se. ff. de aqua quot. & ęsti. dic pulchrè per Bar. in d. l. furtorum. ibi quò ad propositum dicit, quòd iudicium diuidit in tres partes, principium vsque ad conte. inclusiuè, medium vsque ad conclusionem causæ, post conclusionem vsque ad sententiã dicitur finis, vt ibi per eum. ¶ Septimò not. in ver. intentionis. quòd delegatus Papæ potest subdelegare principiũ, medium, ac finem causæ vni, & pluribus coniunctim, & diuisim. constitutio ergo Alex. loquitur, cum delegatus committit causam, reseruata sibi sententia. constitutio Inn. loquitur, cum committit totam causam per partes, certam partẽ vni, & certam alteri: nec quidquã intẽdit statuere, an, & ad quẽ posset appellari: sed tantũmodo partibus consulere per talem potestatem delegandi. quæ non videbatur posse fieri, obstante lege, qua cauetur, quòd iudex debet audire causam ꝑ seipsum in principio, medio, & in fine, vt in Auth. ad hoc. C. de iudi. cui l. respondetur in ver. intentionis. in fi. ¶ Octauò
5 not. † quando possit appellari à subdelegato, & quando nõ. cum enim committitur principium, aut finis, potest. cum verò media committuntur, non potest regulariter, nisi modũ excedat, vel meritò sit suspectus. ¶ Nonò not. in ver. porro. quòd si delegat vices suas in totum, in tantum desinit esse iudex, quòd ad ipsum nõ debet appellari à sententia subdelegati: secus, cum sibi aliquid de iurisdictione reseruat. quia tunc ad ipsum est appellãdum, etiam si execu. tantummodo sibi reseruauerit, & in c. si delegatus. ȷ̃. eod. lib. 6. & bene not. casum spãlem, in quo non potest ad Papam de iure, omisso medio, appellari, quando. s. appellandum est à subdelegato, cui facta est subdelegatio non in totũ: regulariter enim omissis medijs appellatur ad Papam. ȷ̃. de ap. c. dilecti filij prior. vbi de hoc. de ordinario, qui delegauit in totum, aliàs dubitaui, an eo omisso, possit appellari ad Papam à sententia delegati sui. ¶ Decimò not. in ver. vñ si forsan. quòd ille, cui media causæ committuntur, appellatur executor, & tamen põt recusari ex causa, vt ȷ̃. ver. quem no. contra c. nouit. ȷ̃. de ap.
6 & teno menti, † quòd quando appellatur ab executore, qui modum excedit, appellatur ad iudicem, qui eum delegauit: latius tamen hunc articulum tractat Bar. cum scilicèt vnus iudex alterius sententiam exequitur: an ad superiorem exequentis, vel superiorem pronunciantis sit appellandum. qđ dic, vt l. à diuo Pio. ff. de re iudi. per eum. ¶ Venio ad oppo. dicitur in ver. nos autem. quòd si delegatus, vel quicunq; iudex deputauerit aliquem, &c. ꝙ ab illo non potest appellari, nisi &c. & sic innuit, quòd quilibet iudex possit certum actum subdelegare. Sed contra de l. à iudice. C. de iudi. vbi delegatus ab alio, quàm à principe, non subdelegat. So. intellige illum tex. [quicunq; iudex.] &c. s. ordinarius. Sed Ho. intelligit generaliter, prout iacet. nam iudex delegatus est iudex, vt patet in fi. §. quamuis. cum ergo hic dicatur [quicũque iudex.] qui omne dicit, nihil excludit. ȷ̃. de ma. & obe. c. solitæ. in fi. quamuis enim delegatus non possit committere causæ cognitionem, vt d. l. à iudice. potest tamen committere certum articulum executorium sine iuris discussione, puta cita. de qua. ȷ̃. c. proxi. §. 1. vel denunciationem. ȷ̃. eo. c. ex literis. & ȷ̃. eo. c. fi. lib. 6. §. vices. & quòd dicit tex. hic [non tam cognitor.] i. nullo modo cognitor, quem dare nõ posset omnis iudex, vt delegatus. de hoc satis in Spec. ti. 1. §. 1. ver. sed nunquid. hoc dictum Host. tenet hic Ab. qui etiam quærit, qđ iuris de examinatione testiũ, nunqđ illã possit subdelegare, vel delegat. ordinarij cõmittere, & dicit, ꝙ non. ȷ̃. de ap. c. cũ causam. & est verum, ꝙ simpliciter nõ posset cõmittere, quia posset imminere casus, qui exigeret disceptationem

nem. puta exceptio contra testes quòd non essent admittendi; quia excõicati, vel inimici. si autem capitula essent plenè discussa, & interrogatoria, & contra testes nihil exceptum, bene posset cõmitti simpliciter examinatio, de quo in Cle. iudices. ꝭ. e. & quod no. Io. And. ꝭ. e. c. cum Bertoldus. in glo. sed qualiter delegatus. dicit tñ Pet. ꝙ licèt subdelegatus delegati Papæ non possit subdelegare, nec etiam delegatus alterius: tamen si testes nõ sunt de loco iudicij, potest rogare iudicem, sub quo degunt, vt testes recipiat, vt in Authen. apud eloquentissimum. C. de fi. instru. & dicentur isti testes recipi, non delegata, sed iuris potestate: sicut ordinarius rogat ordinarium, cui non posset imperare. ꝭ. de fideiuss. c. consti. & in d. Authen. apud. & archiepiscopus subdelegat subdito suffraganei, quem non cogit. ꝭ. c. 2. pastoralis. & in quibus casibus delegatus ab alio, quàm à principe, possit subdelegare. dic vt d. l. à iudice. per Bal. & Cy. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, ꝙ iste, cui media committuntur, dicitur executor, & tamen potest ab eo appellari, & recusari. Sed contra, ab executore non appellatur, vt l. ab execut. C. quorum ap. non reci. Item non recusatur, vt c. nouit. ꝭ. de app. hic autem dicitur cõtrarium, quare malè. sol. vt in gl. quæ incipit. executor Papæ. ¶ Tertiò oppo dicitur hic, ꝙ ab isto, cui ista media committuntur, non potest appellari [nisi modum] &c. contra in medijs causæ occurrunt quandoq; grauamina, vt patet in toto tit. de ap. sed à quolibet grauamine põt appellari, vt ꝭ. de ap. c. vt debitus ergo poterit ab istis, cui media sunt commissa. sol. vt in eadem gl. quæ intelligit hunc tex. in simplici auditore, qui dubia in medio occurrentia non diffinit, sed remit it. Idem sentit Io. An. post Hosti. super ver. media. dum dicit [vt puta tenorem testium, vel instrumentorum in acta redigere, vel aliud simile sine cognitione.] Alij, vt recitat Io. An. super ver. articulum. dicunt, ꝙ hodie inter istos, & illos non est differentia: quia si grauantur, potest appellari, aliàs non. Host. dicit ꝙ auditor, de quo tex. loquitur, non potest grauare, nisi modum excedat, cum sit quasi pica, & procedit non proprio, sed cõmittẽtis motu. & si commissionis forma fuit iniuita, non ab ipso, sed à cõmittente, qui grauauit, debuit appellari. Non ob. c. vt debitus. quia non loquitur in auditore: sed in iudice, vt patet, ibi [coram idoneo iudice.] ¶ Quartò, opp. dicitur hic, ꝙ si excesserit modum, debet appellari. Sed contra, quando act. ipso iure non tenet, non expedit appellare, vt in l. si expressim. ff. de app. & C. quando prouo. nõ non est nec. l. 1. sed quod geritur vltra modum, & formã cõmissam ipso iure non valet, vt in c. cum dilecta. ꝰ. de rescrip. ergo malè dicitur hic, ꝙ possit appellari. & illa opi. est Ab. q soluit, ꝙ contra. loquitur, cum fit aliquid contra formam mãdati, quod est nullum: sed secus si fiat vltra formã. quia tunc necesse est appellare: aliàs videtur facta prorogatio de re ad rem. ꝭ. e. c. cum olim. vnde appellatur à tali, sicut appellatur ab eo, qui de facto grauaret: vel ab aduersario, qui iudex nõ est. ꝭ. de appel. c. bonæ. & c. cordi. lib. 6. ¶ Quintò oppo. dicitur hic, ꝙ potest delegatus Papæ alij delegare. Sed contra. 9. q. 3. c. saluo. cum si. so. dicit glo. quæ incipit. nisi causa. ꝙ hic debet intelligi de causa ciuili, sed secus in causa criminali, q̃ non delegatur. 24. q. 3. c. illud. vbi de hoc. & de offi. ord. c. qđ sedes. ¶ Septimò op. de Authen. ad hoc. C. de iudi. vbi iudex non potest cõmittere causam sic diuisim, vt dicit ver. [Intentionis.] &c. Sol. dicit eadem gl. ꝙ aliud secundũ l. vt ibi: aliud secundũ cano. vt hic. potest ergo iudex delegatus cõmittere totam cã, sententia tantummodo sibi reseruata. & hoc tam in cã principali, quàm app. secundũ cañ. Hostiẽ. dicit, ꝙ id, quod dicitur in l. de iudice appel. non venit correctum secundùm canoñ. quò ad ordinarios, nisi per consuetu. quæ dici posset verius corruptela, cum & in fraudem fiat, & impediat appellationes gradatim. ꝭ. de app. c. dilecti. vlt. & vide de hoc vltimo in Spec. de app. §. nunc tractemus. ver. sed secundũ ꝑmissam. vbi no. Spec. de ista fraude, quam quidam ordinarij faciunt in præiudicium suorum superiorũ. cãs enim primas delegant in totum; ita ꝙ debet ad eos appellari, & appellationem interpositam iterum delegant, & iterum tertio delegant: vt sic nunquàm causa deuoluatur ad superiorem. primum verò dictum Host. reprobatur expressè. ꝭ. de offi. or. c. pastoralis. & c. vt litigantes. lib. 6. & de app. c. Romana. §. 2. dicit etiam Hostiẽ. ꝙ l. posset saluari, ꝙ loquatur de honestate, vel quando nullum habet impedimentum. iura nostra, qñ impeditus est. ꝰ. eo. c. si pro debilitate. & ꝭ. c. proxi. vel declarat hic mentem legum, secundũ eum, qui de hoc remittit ad summam. e. tit. §. quæ delegati possunt. ver. post autẽ. ¶ Octauò oppo. dicitur, ꝙ delegatus Papæ quandoq; in alium iurisdictionem transfert totam. Sed contra. non potest iudex abdicare à se iurisdictionem sine licentia eius, qui eum dedit, vt l. solet. §. 1. ff. de offi. proconsu. & leg. so. vt in glo. non tñ iudicis. quæ dicit, ꝙ l. contraria loquitur in ordinario, ista in delegato. circa hoc vide quod no. Host in summa. eo. titu. §. q̃ delegari possunt. ver. quid si simpliciter cõmittat. & se. & aduerte, quia erat dubium, vt in hac glo. patet, an ille, qui retinuit sibi executionem sentẽtiæ tantũ, possit ipsam causam vlterius reassumere, vel per viam appellationis, vel reuocationis, per l. iudicium soluitur. ff. de iudi. quod est hodie expeditum in c. si delegatus. ꝭ. e. lib. 6. Ille autem, ad quem est translata iurisdictio, an possit iterũ alij subdelegare. vel illa translatio in eum fieri potuerit, appellatione remota, no. hic gl. in prin. ꝙ non. & quæ sit rõ, quare delegatus non subdelegat appellatione remota, no. in summa. eo. ti. §. ꝙ sit eius officium. ver. quæro etiam, quæ sit. ¶ Nonò oppo. dicit̃ hic, ꝙ quando delegatus committit alteri vices suas in totum, non appellabitur ad eum, sed ad delegantem primũ. Sed contra. imò videtur indistinctè, ꝙ appellandum sit ad ipsum subdelegantẽ, vt C. qui pro sua iurisd. l. vna. Sol. vt in glo. quæ incipit. lex indistinctè dixit. &c. Aduerte, duæ ll. videntur de directo contrariari. nam in d. l. 1. dicitur, ꝙ si à subdelegato principis appelletur, appellabitur ad ipsum subdelegantem, non ad principem. alia l. dicit, ꝙ si delegatus alij subdelegat, & appelletur à subdelegato, non ad eum, qui dedit, sed ad primum, qui subdelegauit, appellabitur, vt ff. quis & à quo appel. l. 1. istud verò. c. distinguit, aut subdelegauit in totum: & ad primũ, nõ ad subdelegantem appellabitur. aut sibi aliquid reseruauit: & ad subdelegantem, non ad primum, appellabitur. & sic possent dictæ ll. concordari. Bar. tñ in l. quod dicitur. ff. quis & à quo ap. ita distinguit. aut appellatur ab ordinario: & remittit ad dicta per eum in l. 1. ff. de app. aut appellatur à delegato: & tunc appellatur ad ipsum delegantem, vt dicta l. quod dicitur. & l. 1. eo. tit. fallit C. de app. l. eo casu. aut appellatur à subdelegato. & tunc aut à subdelegato principis, aut à subdelegato ordinarij. Primo casu de iure ciuili appellatur ad subdelegantem, vt d. l. 1. C. qui pro sua iuris. Sed secundùm nos distinguitur. aut reseruauit sibi aliquid de iurisdi. aut non, vt in §. porro. Secundo casu quando appellatur à subdelegato ordinarij. dic, vt dicta l. qđ dicitur. aut appellatur à vicario: & tunc non appellatur ad eum, qui eundem dedit: sed ad superiorem, vt dicta l. quod dicitur. secundũ aliam lecturam. & l. præcipimus. C. de app. & intellige vicarium, qñ cognoscit in eodem loco cum principali dño. si aũt in alio, & cõmissa sit sibi vniuersitas causarum, appellatur ad eum, qui eũ constituit, & appellabitur iste vicarius foraneus. de offi. ord. c. Romana. lib. 6. & quod no. in Cle. & si principalis. de rescrip. & dixi. ꝭ. de ap. c. dilecti filij prior. &c. ¶ Decimò oppo. dicitur in versi. porrò. ꝙ si delegatus appellatione remota subdelegauit cãm non in totum, appellabitur ad eum, non ad Papã. Sed cõtra imò vr̃, ꝙ semper ad Papam possit appellari, omisso medio, vt in c. ad Romanã. 2. q. 6. So. vt in gl. q̃ incipit. maximè. Host. dicit, ꝙ istud ver. maximè, destruit tex. qui dicit [non ad nos: sed ad eum de iure poterit appellare] &c. si causa sit ei appellatione remota commissa. vbi ergo secundùm

Host.concurrunt,ꝙ sit delegatus cum hac clauſ. [& ꝙ delegauerit]non in totum,ad eum appellatur:alias ad Papam. & sic speciale.& ratio specialitatis est,quia habet appellans iudicium Papæ paratum in personam.s. delegati subdelegātis. ad hoc facit quod sequitur ibi [vt pareatur laboribus & expensis.] ¶ Vndecimò oppo. dicitur hic, ꝙ coram delegato Papæ probanda est causa recusationis proposita contra eius auditorem. contra imò videtur coram arbitris.so. vt in glo. non probatur.dic ꝙ aut ordinarius recusatur, aut delegatus ordinarij,vel Papæ.quod prosequere,vt in c.si contra vnum. ỹ.e.lib.6.& l.cum specialis.& l.apertissimi.C.de iudi.

S V M M Æ.

1 *Iurisdictio duplex aliquando in personam vnius residet.*

§. Si verò. Cum vnus ex delegatis cū clauſ.[appellatione remota]suo collegæ commiserit vices suas,poterit appellari,& appellabitur ad Papā, non ad collegam,qui subdelegauit eidem.h.d.& est casus singularis.ad cuius euidentiam præmitte,ꝙ delegatus Papæ cū clauſ.[app.re.]non subdelegat cū eadem potestate,vt s.post prin.§.statuimus.Item ꝙ à delegato Papæ appellatur ad Papam.à subdelegato appellatur ad subdelegantem ipsum, vt s.§. porrò. quando ergo quis tanquàm delegatus, & tanꝗ subdelegatus collegæ ferret sententiam, an poterit appellari,& ad quē,poterat dubitari.inquantùm enim delegatus ꝓcedit,non pōt appellari.& si potest, appellatur ad Papam.in quantum non procedit vt subdelegatus, potest appellari, & appellabitur ad subdelegantem. In hoc ergo mixto ex duobus contrariam naturam habentibus quid dicendum, determinat notabiliter iste.§.& intellige hunc.§.de illo, qui commisit collegæ non in totū,sed partem: alias non esset dubiū, ꝙ ad ipsum non deberet appellari,vt s. §. porrò. & hoc tenet Vin.Pet.& Abb.licèt glo.magna sentiat,ꝙ tex. intelligatur de eo,qui commisit collegæ totum. & idem Inn. & Host. in sum.¶Ex hoc.§.no.primò,ꝙ q̄uq; in pſonā vnius residet
1 iurisdictio † duplex,& contraria,& procedit in causa vtriusque vigore, nec vigore alterius tantū posset. alibi habemus, ꝙ quando quis pōt procedere duplici via,vnam eligendo alteri renunciat.quod dic, vt no.ỹ.de iureiuran. c.Quintaualllis.& illud verum,q̄n vtraq; via competit alicui iure suo,& in solidum: sed hic q̄n vna iure suo,alia iure collegæ, & nō minus: licèt exercitium insolidum.s.eo.c.prudentiam.¶Secundò no.post Io.An.ꝙ mixtura iurisdi.delegatæ,& subdelegatæ operatur,vt tota censeatur subdelegata quò ad ius ipsius: sed non quò ad ius superioris.rōnem vide in summa. e.tit.§. quod sit eius officium.ver.sed quæ est rō.& aduerte, quia iste tex.videtur sibijpsi contrarius. nam primò respicit subdelegatum collegæ quò ad facultatem appellandi.& in quantùm dicit ad Papam appellandum,respicit delegatum: ideo contingit, quia non posse,respiciebat honorem ipsius delegati, quē perdidit assumendo iurisdi. à collega, quæ est eo ipso, ꝙ subdelegata est debilior,quàm sit sua.ipse ergo dat cām, dū acceptat,ꝙ vilescat sua iurisdictio, & inficiatur à viliori quò ad honorem suū: sed ideò appellatur ad Papam; quia factū suum nō debet impedire ius Papæ,quod est,vt ad ipsum debeat appellari,ad hoc.ỹ.de arbi.c.cū tpe. & quod no. in c. si duo.ỹ.e.lib.6.in glo.2.secundū Io.An. qui dicit, ꝙ illud, qđ hic dicitur in delegato Papæ,& à subdelegato collegæ,habet locum,si duo sunt delegati, & vnus deleget totū, & alter eidem,vel alteri partem,allegat.C.de app.l.præcipimus. vbi si duo cognoscunt de causa,à quorum vno esset appellandū ad principem,ab alio ad minorem,in hac mixtura à cōi sententia erit ad principem appellandum.de isto mixto ex duobus habentibus naturam contrariam, vel diuersam dixi plenius. ỹ.de iudi.c.quantò.& c.ad qōnes. ỹ. de re. permu. ¶ Tertiò colligit Ab. ex isto tex. multa arg. primum, ꝙ minus habet successor,quàm prædecessor. Item ꝙ qui plus habet, minus potest.Itē ꝙ funiculus simplex fragilior, q̄ duplex. Item ꝙ habenti dare,perdere est. Item ꝙ vtilius est non acquirere, quàm acquirere. Item ꝙ plus valet vna ratio,quàm duæ.Itē ꝙ qui vult totū, totum perdit. Itē ꝙ vitiatur vtile per minus vtile.quod dic,vt in reg.vtile. per Io.And.Ad vnum aduerte hic nō tactum,vtrū.s.iste,qui recipit subdelegationem à collega,possit exequi sententiam,quā tulerit infra annū.si consideras ipsum vt delegatum Papæ,pōt.si vt subdelegatū collegæ,non poterit,vt s.c.quærenti.videtur ex rōne Io.And.ꝙ non possit.nam si ad illa,quæ eius honorem respiciunt,est cēsendus vt subdelegatus.& isti erit honor exequi. ergo sic recipiendo à collega iurisdict. perdidit hunc honorem,non firmo.¶Item aduerte ꝙ illud, quod hic dicitur de delegatione facta collegæ.idem si non collegæ: sed alij vnus ex delegatis subdeleget. à sententia enim delegati, & subdelegati appellabitur ad Papam, non ad subdelegantem. contra quod glo.magna op.de l.1.§.si præses.de app. & 17.dist.c. multis. vbi ad eundem, qui cognouit principaliter appellatur, si in appellatione aliam personam repræsentat.& ỹ. de app. c.pe. lib.6.dic, vt in glo.

S V M M Æ.

1 *Cogi quis potest ad suscipiendum delegationem.*
2 *Delegatus principis quando non est impeditus, an possit subdelegare.*
3 *Delegatus principis an possit subdelegare causam meri imperij sibi commissam.*

PAstoralis. Delegatus Papæ nisi se maliciosè exoneret, subdelegatum compellit ad cām recipiendam,& citationem faciendam.deferre tamen debet in coactione dignitati suæ, & personæ.h.d.vsque ad §.præterea.& primò soluit qōnem, quæ colligitur ex decisa, & solutionem suā rōne confirmat. Secundò ipsam solutionem modificat, instruendo iudicem. Tertiò aliam qōnem determinat.Secunda ibi [debet tamē.] Tertia ibi[item cum totum.] ¶ Primò no.rōnem,quare delegatus principis potest magis subdelegare, quàm alius,certè,quia habet hoc à iure: sed alterius delegatus ab homine. facit l.more maiorum.& l.seq.& l.eum,qui. vbi de hoc.ff. de iuris.om.iudi.prouisio ergo legis magis est in alterum transitoria, quàm potestas ab homine concessa: ideò ius accrescēdi transit ad hæredes,non autem spes substitutionis,vt l.si ex pluribus.ff.de suis & le.hinc est, ꝙ filius transmittit hæredit. patris, & non hæres extraneus,vt C. de cad.toll.l.1.§. in nouissimo. ¶Secundò no. † ꝙ pōt quis cogi ad suscipiendum
1 subdelegationem, minus ergo & officium iudicandi est necessarium tam in delegato,quàm in ordinario, vt l. numerū. §.iudicandi.ff.de mu. & ho. & hic in glo. 4. ¶ Tertiò no. ꝙ tunc potest compellere renitentem,cum non cogitat exonerare seipsum.& vbi de malitia constat, licèt possit committere,non tamen compellere, secundùm Inno. qui dicit, ꝙ si vellet compellere, posset ab eo appellari.q̄n aūt dicetur maliciosè cōmittere, dicunt Pe. & Ab. quando sine causa subdelegat.quod non placet Inno.& Host.qui Host.exponit maliciosè.i. in fauorē vnius partis, & læsionem alterius.s.de rescript. c. ad hæc. quod hodie facere non posset sine pœna c. cum æterni.de re iudi.lib.6. ¶ Quartò no.ꝙ iurisdictio non videtur alicuius momenti sine aliqua coercione.facit l. magistratibus.ff.de iuris.om.iudi.& l. 1.ff. si quis ius di.non ob. ¶Quintò no. ꝙ subdelegatus Papæ cum subdelegat, super omnibus debet deferre dignitati,& personæ.delegatus ergo Papæ,cum sit maior omnibus in illa causa,omnes cogit, vt s.c.c.1.facit ad no.in c.cum inferior.ỹ.de ma. & obe. collegam verò suum non posset compellere:quia par in parē,&c. s.de elec.c.innotuit. & aduerte quia tex.iste videtur ita de-

nun

mum permittere delegato principis potestatem subdelegādi, cum subest necessitas, vt hic, ibi [exigente necessitate.] &c. & secundùm Host. de mente iuris fortè non liceret aliter subdelegare. dicit tñ, ꝙ communis, & celebris opi. habet contrarium. & secundū eam subaudit, maximè, ad hunc tex. ¶ Sextò no. ꝙ ille, qui potest cōmittere totam cām: ergo & aliquam partem. de toto ergo ad partem licitum est arguere, vt l. qui scit. ff. de vsur. & potuit esse ratio: quia ante citatio nem non videbatur perpetuata iurisdictio: sed bene potest, vt hic, dum dicit [cuilibet] &c. Expone tertiò, vel collegæ. & expedit interdum sic fieri. de quo remittit Host. ad summā. eo. tit. §. qđ sit eius officium. à principio vsque ad ver. sed per quem. quid in delegato legati, an possit citationē cōmittere: videtur ꝙ non, quasi istud sit speciale in delegato principis. contrarium tenet hic Io. An. cum citatio sit certus articulus, non habens iurisdictionem annexam. quo casu cuilibet delegatus posset committere, vt dixi. s̄. c. proxi. immo ad hoc delegatus legati posset cogere nolentem parere, si aliter iurisdictio non posset expediri: aliàs de re iudi. c. cum Bertoldus. §. postmodum. C. de spor. l. 2. & de defen. ciui. l. defensor. 2. & ȷ̄. e. c. ex literis. vbi de hoc. ¶ Quærit glo. vtrū qñ delegatus
2 † principis non est impeditus, possit subdelegare. arguit, ꝙ non, & concludit, ꝙ possit. Host. remittit ad summam. e. tit. §. quod sit eius officium. ver. spectat ergo. ¶ Vltimò quæro,
3 vtrū delegatus † principis possit subdelegare cām meri imperij sibi commissam: videtur, ꝙ sic, vt in 1. c. & C. de iudi. l. à iudice. & ita no. C. qui pro sua iuris. l. vnica. penul. rñ. Cy. tenet contrarium. quia delegatus à principe non habet maiorem potestatem, quàm ordinarius: sed ordinarius nō posset, vt l. 1. de offi. eius, cui mā. est iuris. præterea sicut ille, cui à lege commissum est merum imperium, non pōt illud delegare: sic nec ille, cui commissum est à principe. quia cum ipse cām meri imperij committit, videtur eligere industriam personæ. quod ex magnitudine rei commissæ præsumitur, vt in epist. liquet. ad fi. C. de summa Tri. & hoc tenet Cy. in dicta l. 1. reprobata glo. l. 1. C. qui pro sua iuris. ad hoc bene facit c. si pro debilitate. ver. vbi s̄. e.

§. Præterea.

Si Papa scienter committit app. interpositam à sentētia iudicum datorū cum clauſ. ap. remota. suspensa est interim iurisdictio priorum iudicum quò ad executionem sententiæ. h. d. vsque ad §. quia verò. ¶ No. ꝙ licèt non sit remota appellatio: nihilominus superior potest appel. recipere. dicta enim clausula non excludit implorationem officij iudicis: quod regulariter in locum deficientis ordinarij remedij subrogatur, vt in c. pastoralis. ȷ̄. de ap. & l. fi. ff. de peti. hære. ¶ Secundò no. ꝙ si Papa cām delegatam vni committit alteri ex certa scientia, videtur iurisdictionem prioris iudicis reuocare: an idem in procuratoribus, & executoribus testōrum. dic, vt ȷ̄. de offic. lega. c. 2. ¶ Tertiò no. ꝙ pendente app. recepta per iudicē ad quem, suspenditur executio sententiæ: ergo à contrario sensu, antequam recepta fuerit appellatio, poterit ipsam exequi iudex à quo. & hoc operet̄ clauſ. ap. remota. aliter enim pendente ap. non est diffinitiua sentētia exequenda, vt ff. nil no. ap. pen. & l. chirographis. de admi. tu. dicam. ȷ̄. ¶ Quartò no. ꝙ appellatio suspendit pronunciatum. concor. C. de app. l. præcipimus. alibi dicitur, ꝙ extinguit: sed si postea confirmatur, fingitur tenuisse semper. dic vt l. 1. in fi. ff. ad Tur. & l. furti. in prin. ff. de his, qui no. infa. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ postquam appellatio est recepta, debet iudex à quo cessare ab executione: ergo innuit, ꝙ possit exequi, antequam recepta sit. Sed contra. imò vr̄, ꝙ indistinctè iudex à quo debeat abstinere ab execut̄. arg. ȷ̄. de ap. c. non solū. lib. 6. So. quandoque est certū, ꝙ appellatio tenet: quandoq; certum, ꝙ nō tenet: quandoq; est dubium, teneat, vel non. Primo casu certū est, ꝙ non debet exequi. ff. de app. l. si cuius. C. de app. l. à proconsulibus. & l. qñ. & 2. q. 6. c. decreto. in quibus dicitur, ꝙ puniuntur iudices, qui non deferunt appellatum. Secundo casu qñ certum est, ꝙ appellatio est nulla, vel iniusta: & tūc potest executioni mandari; vt quia notorium est id, de quo est condemnatus, vel in iure confessus: vel talis est, ꝙ appellare non potest, vt insignis latro, vel seditiosus, vt C. quo. app. non reci. l. 1. & 2. & per totum. & ȷ̄. de app. c. Romana. §. si autem post sententiam. vbi de hoc. 2. q. 6. c. sunt quorum. Nec ob. ꝙ de isto articulo, sit recipienda appellatio, necne, debet cognoscere iudex app. quia illud verum, vbi est dubium, tenuerit appellatio, vel non: secus si est certum, vt in prædictis casibus. de filijs presby. c. qñ. tex. ergo iste debet intelligi, quando est dubium: vel pōt intelligi, qñ causa committitur, appel. remota. quo casu iudex, non ob. ap. pōt exequi sententiā suā: nisi ex certa scientia causa sit alteri commissa, vt hic. ¶ Secūdò op. dicitur hic, ꝙ eo ipso ꝙ alij causa appel. committat̄ ex certa scientia, iudex à quo debet quiescere. contra, imò vr̄, ꝙ non sufficiat sic causam alteri cōmitti, vt iurisdictio iudicis suspendatur: imò debet prius cognosci partibus præsentibus, sit recipienda, vel nō. ȷ̄. de app. c. Romana. §. ꝙ si. lib. 6. & §. cum aūt. §. si verò. Sol. dicit Inn. hoc speciale in Papa, vt sola commissio Papę ex certa scientia sic suspendat iurisdictionem iudicis à quo. patriarcha enim, vel alius iudex ordinarius hoc facere non pōt: sed oportet, ꝙ antequam de principali cognoscat, vel alteri committat, diffinire præsentibus partibus à causa cognita iustè esse appellatū. & hoc ante sententiam, & post, in dubijs. In notorijs enim non posset execut̄. inhibere, nisi cognoscere cœpit, sit appellatio recipienda, vel nō. quod dic, vt d. c. Romana. & adde quod no. in Cle. 1. de do. & contu. & c. 1. de ele. lib. 6. ¶ Tertiò op. & vr̄, ꝙ hic Papa sit sibijpsi contrarius. dicit enim primò, ꝙ committit cām ap. ex certa scientia, & deinde subdit [donec ap. merita sint discussa.] nō videtur enim haberi posse certa sciētia, vbi mandat postea discuti. si enim ex certa scientia deprehendit bene appellatum, ad quid vltra mandat discuti? imò ex quò ei constat, debet pronunciare bene appellatum, vt l. de qua re. ff. de iudi. vt sic parcat laboribus, & expensis. s̄. c. proximo. §. porro. so. dicit Io. An. non sequitur. ex certa scientia committit, ergo iustè appellatum est: sicut nec econuerso. iustè appellatum est: ergo non oportet amplius de meritis ap. inquiri. posset enim esse iustè appellatum per acta prioris iudicij: & tñ in principali condemnaretur appellans. ȷ̄. de fide instru. c. cum Ioannes. §. fin. ¶ Quartò opp. innuit iste tex. ꝙ appellatio suspēdat pronunciatum, dum dicit [executio sententiæ suspēdatur.] &c. Sed contra, imò vr̄, ꝙ extinguat̄, vt l. 1. in fi. ff. ad Turp. magna est enim differentia inter extinguere, & suspendi. de consuetu. c. cum inter. per Inno. & l. imperare. ff. de postu. suspendere enim idem est, quod differre, vt l. 3. §. duæ causæ. ad Carbo. quod enim suspendere non tollit essentialiter: sed eius effectus interim cessat. de dona. inter vi. & vxo. l. cum hic status. §. ne autem. & quod no. in l. 2. de verbo. obli. & l. illa institutio. §. 1. de hære. insti. vbi bonus tex. So. plures sunt opi. quidam enim dicunt sententiam per app. suspendi, non rumpi. & ita no. gl. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pact. Sed in d. l. 1. in fi. & de testa. l. qui à latronibus. tenet attenta veritate rescindi penitus. primam opi. ꝙ pendeat, tenet An. de Pisis. & Bar. secundam, ꝙ rescissa sit, tenet Ia. Bu. in l. 1. C. qñ prouo. non est nec. præceptor meus plenè disputat in d. §. qui prouocauit. & concludit ita. aut q̄rimus, vtrū appellatio annihilet pronūciatum. & dico, quòd non. quia illud, quod est in potentia ad esse, non dicitur annihilari, ar. l. fi. ff. si ex noxa. causa aga. annihilare enim est de aliquo nullum facere, inspecto præsenti tpe, & futuro: sed sola appellatio hoc non facit. aut quærimus, an suspendat. & dico, ꝙ aut aptitudinē considero: & suspendit, ar. l. proinde. ff. si certum pe. aut considero actum: & rumpit. si. no. de vsufr. l. sed & si quid. §. interdum. in glo. no. in pendenti. ad hoc facit materia

materia de statuli. quia enim eorum status pendet, appellantur quodam speciali nomine statuliberi. facit l. filio quem pater. ff. de lib. & posthu. Et hæc inuestigatio, suspendat, vel extinguat pronũciatum appellatio, est vtilis ad q̃onem, quã super isto §. glo. format. si iudices ap. pronunciauerunt malè appellatum (& sic confirmauerunt sententiam latam) quis mandabit sententiã executioni, an primi iudices, an verò iudices ap. primam sententiam confirmantes? quidam, ꝙ primi, per hunc tex. dum dicit [interim executio suspendatur.] & hoc tenent Lau. & Guli. Tan. autem tenet, ꝙ secundi iudices ap. & hoc tenent Io. Vin. Phi. & Dama. hic. q̃one 19. Sed, ꝙ primi exequantur, facit. quia si ante sententiam appellatur, & pronunciatur iniusta. de hoc in Spec. de execu. sententiæ. §. 2. ver. sed pone, ꝙ iudex. & Host. in summa de ap. §. q̃s sit effectus. sub §. sed qualiter. & ver. sed quis mandabit sententiam. & se. & super isto c. dicit, ꝙ aut iudex ap. confirmauit primam sententiam simpliciter, nihil addito, vel diminuto: & primus iudex exequitur. aut aliquid addit, vel detrahit (quod potest, vt c. Raynutius. & Rainaldus. de testa.) & tunc iudex ap. cum primus de hoc non cognouerit, vel pronunciauerit: poterit tñ iudex app. primo casu execut. remittere ad priorem iudicem. ita dicit Io. An. Bar. de hoc no. in l. à diuo Pio. in prin. ad fi. refert etiam alias opi. s. illam Cyn. quam ponit in l. eos. C. de appel. & Guli. de Cu. in d. §. qui prouocauit. post quos ita distinguit. quandoq; iudex app. confirmat primam sententiam: & tunc ipse potest exequi, vt in Authẽ. si quis litigãtium. C. de epis. & cle. & l. præcipimus. §. officijs. C. de ap. aut iudex app. non confirmat primam sententiam, sed ex cursu dierum fatalium confirmat, & pronunciat appellationem desertam: & tunc primus iudex, vt l. 1. C. de tẽpo. ap. quandoq; pars sua sponte recedit ab app. & tunc idẽ, ꝙ iudex app. exequitur, vt d. §. qui prouocauit. Iac. Bu. in hoc vltimo casu dicit, ꝙ exequetur primus. quia non est differentia, confirmetur consensu, vel lapsu tẽporis. Bar. dicit, ꝙ isto casu, q̃n consensu, potest exequi, tã iudex ap. quàm primus. dominus Bal. latius vltra omnes istam quæstionem prosequitur in repetitione, & ibi videas. & quod no. Bar. in l. 1. ff. de re iudica. ¶ Secundò quæro, q̃n dicatur Papa committere ex certa scientia cãm ap. ita ꝙ habeat locum, quod hic dicitur. quæ incipit. certã scientiam. &c. de hoc quærit Io. And. dicit, ꝙ sibi placet lectura Io. dicentis. ꝙ certa scientia Papæ colligitur, cum Papa scit iudicem principalis causæ fuisse datum cum claus. appel. remota. ¶ Vltimò quærit Egi. delegatus citauit reum, qui fuit contumax, tandem venit, & coram delegato præstitit cautionem de stando iuri: demum, antequàm condemnaretur alteri parti in expens. præsentauit aliud rescriptum expresè reuocans primum. quæritur, an pòssit illum nihilominus condemnare. videtur ꝙ non: quia ex certa scientia reuocata est iurisdictio, vt hic: ipse tenet contrariũ, cum aliàs puniat contumacem, qui non est iudex. de appel. c. si duobus. de rescri. c. fi. ego hoc non credo verum: q̃a qualitercunq; quis definit esse iudex super principali, definit super accessorio: quod in iudicis officio mercenario veniebat, vt l. 4. C. depositi. ¶ Non ob. c. vlt. ꝙ super illa exce. esset iudex competens, necne, erat iudex, & poterat pronunciare. idem ergo super expeñ. in c. autem si duobus. erat ille iudex, donec de deuolutione ad superiorem certior redderetur. In casu verò nostro sicut cognitio, & prosecutio principalis per nouum rescriptum in alterum est translata: ita per ipsum q̃ veniebant iudicis officio mercenario, expediri dñt, & nõ penes priorẽ iudicem remanere, & hoc verisimum credo, &c.

SUMMAE.

1 *Delegatus Papæ sententiam suam per seipsum exequi potest.*
2 *Iudex vnus exequitur sententiam alterius.*
3 *Executorum sunt sex species.*
4 *Iudex an teneatur sequi suam conscientiam.*

§. Quia verò. Ordinarius ad mandatũ delegati sententiam exequi tenet, etiam si sciat eam iniustè latam: nisi apud eum efficere possit, vt à tali onere ipsum absoluat. h. d. cõis diuisio. Secunda
1 ibi [attendentes.] ¶ No. primò, ꝙ delegatus † Papæ potest suam sententiam exequi per seipsum, & per alium, vt hic. & s. c. querenti. cum simili. Et aduerte ad ordinẽ. c. 1. quo quæritur, an possit totam cãm delegare. Secundò an partem, ibi [item totum.] Tertiò an executionẽ, vt in isto. §. facit quod no. de potestate delegati à principe circa executionem in l. à diuo Pio. ff. de re iudi. circa subdelegat. in l. vna. C. qui pro sua iurisd. circa citationem in Authen. qui semel. C. q̃uo, & quando iudex. ¶ Secundò no. ꝙ illi, cui mandatur executio, non videtur commissa cognitio. quid econuerso, an ille, cui cognitio demandatur, possit cognoscere, & exequi. dic per Bar. in l. à diuo Pio. præalle. & in l. & si non cognitio. C. si contra ius, vel vti. pub. 25. q. 2. c. dicenti. §. & si non cognitio. vbi
2 plenè de hoc. ¶ Tertiò no. ꝙ vnus iudex † exequitur sententiam alterius. & hoc q̃n sibi mandatur, vt hic. sine mandato aũt vtrũ vnus iudex possit exequi sententiam alterius. dic, ꝙ non sine literis alterius, vt in c. Romana. §. cõtrahentes. de foro compe. lib. 6. quod declara post Bar. in d. l. à diuo Pio. §. 1. & quod not. in c. postulasti. j. de fo. comp. & Cyn. in l. 1. C. de cõfes. in pe. q. ¶ Quartò no. ꝙ ille, cui executio demãdatur, tenetur exequi, etiã si nouit sententiã iniustã: ille autem, contra quem lata est, an debeat se offerre vltro ad solut. vigore sententiæ, quam nouit iniustã, non credo, arg. no. per Inn. in c. quia plerique. de immu. ec. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ executor debet sententiam exequi, quam nouit iniustam: contra imò videtur, ꝙ debeat legitimas except. admittere, quantũcũq; sibi præcisè scribatur, vt s. eo. c. ex parte. facit l. meminerint. C. vnde vi. Item videtur ob. j. de re iudi. c. de cetero. cum si. alle. in glo. magna, q̃ istorum contrariorum timore breuiter sic distinguit: ꝙ aut loquimur in executore mixto: aut in mero. mixtus tenetur omnes exce. admittere, vt d. c. ex parte. & c. dilecto. de app. Secundo casu cum loquimur in mero: tunc aut opponitur exceptio nullitatis: aut iniustitiæ. si nullitatis, tunc aut opponitur maliciosè: & non retardatur executio, vt l. 2. C. de fal. aut opponitur non malitiosè: & tunc debet ipsam executor admittere, non vt cognoscat plenè: sed summatim quam sententiam reperierit, supersedebit, & remittet ad iudicem, qui sententiam tulit: si reperierit eam falsam, exequetur, & hoc tenet hic Host. & Specu. in tit. de execu. sen. §. 2. ver. vt autem. & iste est effectus glo. vsque ibi. & no. ꝙ à mero &c. dñs autem Bar. hunc articulum latius distinguendo prosequitur in d. l. à diuo. dicit enim, ꝙ q̃nq; cõmittitur executio, nulla præcedente cognitione; vt quia Papa mãdat, vt Titio prouideatur de tali beneficio, vel tali restituatur possessio, qua se asseruit spoliatum: & iste tenetur oẽs excep. admittere, vt d. c. ex parte. & l. meminerint. & hoc propter tacitam conditionem, quæ subintelligitur in rescriptis. [si preces veritate nitantur.] vt c. super literis. s. de rescri. q̃nq; est prius cognitum de causa: tunc q̃nq; l. committit alteri execut. in defectum iurisdictionis iudicis sententiantis, vt est arbiter delegatus ordinarij, vel alius, qui suas sententias non ipsi, sed alij exequuntur: & illi habent omnem cognitionem super exceptioñ. quæ contra sententiam admittuntur de iure, de quibus in summa. eo. titu. §. delegari. ver. ab his autem. & ver. seq. & in Spe. de execu. sen. §. vlt. in prin. q̃nq; l. committit execut. in auxilium iurisdict. vt q̃n vnus iudex exequitur sententiam alterius. & hoc est admittendum. nam q̃dam est cognitio circa res, in quibus fieri debet executio. & de hoc potest cognoscere, vt d. l. à diuo. §. si super rebus. & §. in iurisdictione. quædam est cognitio super excep. quæ opponuntur post sententiam. & hic aduertendum: quia quædam sunt exceptiones, quæ respiciunt merita causæ principalis, de quibus in l. 2. C. de iur. & fac. igno. & de istis non poterit ille, qui

qui exequitur cognoscere: sed remittere ad priorem iudicē, vt l. pen. ff. de confess. quædam sunt excep. quæ directò veniunt contra sententiam, & eam impugnant, vt exceptio corruptelæ iudicis, vel falsorum instrumētorum. & in istis distinguit ipse, vt dixi. s. post Host. & glo. ꝙ aut opponuntur calūniosè, aut non, vt s. dixi. & c. de cetero. de re iu. quādoq; post sententiam latam, & post habitam oēm cognitionem super execu. committit iudex nudam executionē facti, vt in commissione, quæ fit nuncio: & iste vocatur merus executor, & nullam except. admittit, vt l. si vt proponis. C. quomodo, & quando iudex. Ista est eius distinctio in d. l. à diuo. Host. verò (vt refert Ioan. An.) materiam executorum latius prosequi-
3 tur, dicens, ꝙ sex sunt spēs † executorum. nam alius est iudex: alius executor mixtus: alius conseruator: alius referendarius: alius nuncius, siue executor alicuius articuli: alius executor latæ sententiæ. de quo supra dictum est plenè, quando excep. debeat admittere, & quando non. de alijs supradictis hic per eum vide. ¶ Secundò op. dicitur hic, ꝙ iudex debet exequi sententiam delegati, quam nouit iniustam. contra, ius canonicum habet ortum à Spiritu sancto. 50. dist. c. si ille. & c. si quis diaconus. ergo videtur contra Spiritum sanctum, & Deum sententiæ iudicis delegati non esse parendum. cōtra. 50. dist. c. Dei. 11. q. 3. vel 23. q. 1. c. quid culpatur. & 11. dist. 3. c. non est semper. cum se. so. vt in eadem glo. magna. ver. itē no. quæ dicit, ꝙ hoc operat rigor, & auctoritas rei iudicatæ, quæ debet exequi ad mandatum proferentis, quantūcūque sit iniusta. quod est verū in ciuili sine dubio. Sed in criminali si cui iniungitur, vt alterius sententiam exequatur, quam nouit iniustam, & iniquam, non debet ipsam exequi, secundū Inno. hic. ad hoc. 23. q. 5. c. cum minister. & de ista materia, qn̄ sit obediendum iudici, qui iniustè mandat. dic, vt s. de tē po. or. c. ad aures. & aduerte ad vnum, quod dicit glo. ꝙ omissio appellationis non tollit querelam contra iudicem malè pronunciantem. de quo. j. de app. c. sæpe. & per Bar. in illa disputatione. iudex, qui per imperitiam. ¶ Quærit glo. magna, an possit appellari ab executore. distingue, vt in ea. ¶ Vltimò oppo. dicitur hic, ꝙ si episcopus nouit sententiā delegati iniustā, debet ipsam exequi. contra non debet iudex facere contra conscientiam suam, nec est hoc alicui præcipiendum. & si præcipitur, contēnendum. j. de præscrip. c. fi. & c. 1. de re iudi. lib. 6. So. glo. quæ incipit. arg. contra Hug. &c. reuo
4 cat hic in dubium, an iudex † teneatur sequi conscientiam suam, vel acta causæ, quæ conscientiæ aduersantur: & tenet, ꝙ, si pōt, debet cām alij delegare. si non potest (quia sit subdelegatus, vel delegatus ordinarij) debet deponere conscientiam, & iudicare secundùm allegata, & probata. de quo in q. 6. c. iudicet. & c. 1. j. de offi. or. & l. illicitas. §. veritas. de offic. præsi. ¶ Quærit incidenter Host. quid si non potest deponere conscientiam. dicit ipse, ꝙ contra conscientiam (quamuis erroneam) venire non debet: nec tenetur contra conscientiam, quam non potest deponere, alicui obedire. de quo in prælle. Decre. ad aures. ergo vel subdelegare, si potest: vel si non potest, nec pōt cum superiore misericordiā inuenire, debet appellare, iuxta no. s. eo. c. si qn̄. Non ob. iste tex. nam secundùm hunc tex. debet parere, si potest suam conscientiam conformare vllo modo cum conscientia delegantis. quod debet facere quantum potest, vt hic: si autem nullo modo pōt, non est sentiendum, nec scribendum, ꝙ veniat contra conscientiam, vt d. c. fi. cum concor.

SVMMAE.

1 *Iudici debet constare de malicia partis.*

2 *Subdelegatus procedit appellatione remota.*

3 *Tempus instantiæ iudici præfixum, potest partium consensu prorogari.*

§. Cum autem.

Delegatus, qui impedit die statuta procedere, partem hoc procurantem puniet. & quantùm ad diem illum causam committet. h. d. ¶ Primò nota nouum modum prorogandi decisionem causæ. s. procurando absentiam iudicis: & sic eius impediendo processum. quando enim quis impedit aduersarium, prouisum est. ff. ne quis eum, qui in ius vo. vi exi. & ff. de eo per quem fac. erit. per totum. ¶ Secundò innuit tex. ꝙ delegatus Papæ citatus à rege, vel ab archiepiscopo, debet supersedere causæ sibi commissæ. quod an sit ve-
1 rū, tangit glo. 1. ¶ † Tertiò no. ꝙ debet constare iudici de malicia partis. quomodo autem de hoc constabit dic, ꝙ ex perspicuis coniecturis, quibus oportet probare dolum, vt l. dolum. C. de dolo. & l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili. & collige, ꝙ procurata vocatio non excusat. j. de sta. mon. c. cū ad monaste. §. porro. in prin. facit l. spadonem. §. vlt. ff. de excu. tu. & l. 2. §. fin. ff. si quis cau. vbi aliquid per se prodest, qđ affectatum non prodest, & ibi concor. ¶ Quartò no. ꝙ delegatus in casu, quo ad aliud iudiciū euocatur, subdelegat cau
2 sam, ap. remota. & est casus specialis, quo subdelegatus † procedit, appel. remota. alios casus enumerat hic Io. An. puta qn̄ in primo rescripto est dicta clausula, & cōmittitur causa ap. j. de appel. c. exhibita. Item quando in elusione mādati apostolici res in alium transfertur. de alie. iudi. c. 1. Item qn̄ vtraque pars appel. renunciat. & iste est fortior alijs. nam in alijs appellatur in casibus expressis in iure: licèt iudex non cogatur deferre. quod dic, vt j. de app. c. pastoralis. In hoc autem casu nullatenus appellabit. legum enim austeritatem pactis litigantium volumus mitigari. C. de app. l. fin. in fi. & de fer. l. 1. 1. rñ. ¶ Quintò no. ꝙ si partes die statuta non comparent coram iudice, qui non posset procedere, non videtur censenda contumax. facit ff. de arbi. l. arbitri si literis. & quod no. In no. j. de pœn. c. calūniā. & s. eo. c. consuluit. & l. 2. ff. si quis in
3 ius voc. non ie. ¶ † Sextò no. ꝙ tempus instantiæ præfixū iudici, pōt consensu partium prorogari: secus si statutum sit à iure, vt no. in l. properandum. in prin. C. de iudi. de tempore ergo ad tempus iurisdictio prorogatur. de quo. j. eod. c. P. & G. Et aduerte quia ista executio [nisi partes] &c. respicit id, quod dictum est supra de cōmissione, quasi dicat. debet fieri ad diem illum cōmissio in alterum, appel. remota. nisi partes, &c. & expone, partes. i. pars, in cuius odium procurata fuit absentia delegati. concor. j. de app. c. accepta. Sed Host. dicit, ꝙ si iurisdictio delegati expirauit in termino, & pars, cui attribuitur procuratio absentiæ, parata est terminum ꝓrogare, suspit. euitat: nec delegatus tunc subdelegare poterit, appellatione remota. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ delegatus ad citationem de eo factam tenetur accedere, & negocium alteri committere. contra delegatus maior est omnibus in illa causa. & potest punire, qui impediunt eius processum. s. e. c. 1. & c. præterea. cum si. So. illud verū, qn̄ impeditur in totum: hic verò non impeditur: quia pōt vtrique parere tam Papæ. s. alteri cōmittendo. de quo j. de app. c. cum parati. ¶ Secūdò oppo. dicitur hic, ꝙ subdelegat, ap. re. Sed contra. s. e. c. super quæstionum. So. delegatus hic non subdelegat, ap. re. sed ius disponit in odium procurantis absentiam iudicis, vt subdelegatus procedat ap. re. Sunt & alij casus, in quibus ex iuris dispositione ꝓceditur dicto modo. vt dixi. s. in 4. no. & hęc opi. formaī in glo. fi. ¶ Quærit glo. añpenul. in quo debet punire iudex istum procurantem eius absentiam. dicit primò, ꝙ ad interesse partis. s. quanti interest aduersarij iudicem venisse. ff. de eo, per quem fac. erit. l. fi. secundùm Ioā. & Goff. & ff. ne quis eum, qui in ius vo. l. si per articulum. dicit tamen Inno. ꝙ illis edictis non tenetur pars, quæ procurat iudicis absentiam: sed quę eximit partem, vel cuius dolo factum est, ne pars sistat. tex. tamen ille loquitur de pœna per iudicem infligenda parti procuranti. ex quo collige, ꝙ delegatus potest mulctare. de quo. s. e. c. 1. & facit. c. j. proxi. ¶ Vltimò aduerte, ꝙ

te, quòd dicit, ꝙ debet delegare in casu huiusmodi absentiæ. & subaudi, maximè. potest enim subdelegare, etiam si talis absentia cesset. s. in prin. c. &c.

S V M M AE.

1 *Iudex subdelegatus iniuriam sibi illatam vlcisci potest.*
2 *Sententia censuræ lata per iudicem reuocatum ab eo non valet ipso iure.*
3 *Processus factus per literas reuocatas an valeat.*

EX literis. Subdelegatus à delegato Papæ iurisdictioné habéte coercere pót impedicté. h. d. & sunt duæ partes. In prima decisa facti narratio. In secúda causæ commissio, ibi [mádamus.] quæ distinguit, & secúdū membrū prosequit, ibi [si verò.] pone casum, vt in gl. quæ dicit, ꝙ primò canonici sanctæ Iustinæ impetrauerunt ad primicerium Gradeń. & plebanū sanctæ Sophiæ contra A. presbyterum molestantem eos super canonicatu prædictæ ecclesiæ. Secundò dictus. A. presbyter impetrauit literas ad archipresbyterum Paduanū, qui canonicos excommunicauit ex eo, ꝙ dictum. A. non recipiebant: sed primicerius, & plebanus à canonicis impetrati mādauerunt patriarchæ Gradensi, vt denunciaret ipsos canonicos non ligatos, tanquàm eorum literæ non essent reuocatæ per posteriores impetratas ad ipsum archipresbyterum Paduanum, ipso asserente contrarium, tanquam cum patriarcha vellet exequi mandatum iudicum, impeditus fuit ab archid. Castellań. quem interdixit. dubitatur an teneat ipsius interdictum, & debeat obseruari. respondetur, ꝙ sic, si literæ archipresbyteri in secundo loco impetratæ reuocant priores: aliàs secus. ¶ Primò no. ꝙ in eadem causa impetrat
a actor & reus. a canonici enim impetrauerunt super vexatione, quam ille. A. inferebat. iste verò A. impetrauit ad alios, vt ad ipsum recipiendum compellerentur. de quo dic, vt s. de rescrip. c. cæterum. ¶ Secundò no. ꝙ ad hoc vt secundæ literæ reuocent priores, debent de ipsis facere expressam mentionem: aliàs non reuocantur, & non teneretur processus habitus per secundas, vt ĩ. dicam. ¶ Tertiò not. ꝙ postquàm constat semel iudicem habuisse iurisdictionem, præsumitur durare, nisi reuocata probetur, ar. C. de proba. l. siue possidetis. & quod no. Cy. in l. edita actio. C. de eden. & dixi de lib. obla. c. 1. Idem in testamento, quod durare præsumitur, nisi mutatum probetur. C. de test. l. sancimus. ¶ Quartò no. ꝙ subdelegatus ad execut. recipit etiam coerctionem. quod patet, quia potest interdicere, vt hic. Item posset excommunicare, secundùm Inno. cum enim delegatus habuit istam potestatem, transmisit eam in subdelegatum, secundùm eum. & aduerte, quia per hoc limitatur quod dixit Inno. s. e. c. querenti. vbi no. Io. An. post Inno. ꝙ subdelegatus nõ habet priuilegium exequendi sententiam suam, sicut delegatus habebat. hoc est verum, ꝙ nõ exequitur sententiam diffinitiuam, vt ibi: si verò quis subdelegatur ad certum articulum (vt hic fuit) super illo habet coerctionem contra impedientes: & potest interdicere, & excommunicare, vt dixi. & idem fortè in quocunque delegato: qui licèt non habeat ius exequendi: tamen habet mulctandi resistentes sibi. facit quod no. Inn. ĩ. de offi. or. c. cum ab ecclesiarum. ad fi. ¶ Quintò no. ꝙ inferior, si est delegatus Papæ (vt erant isti, primicerius, & plebanus) mandat patriarchæ, qui ab eis recipit potestatem coercendi, quam aliàs non haberet in subditos suffraganeorum, vt in illum archi. Castellań. ĩ. de offi. or. c. pastoralis. & aduerte quia ex eo, ꝙ patriarcha mandauit hic per literas, quidam colligunt (sed ineptè) ꝙ subdelegatus committit vices suas alteri, dummodo constituant ipsum iudicem. de quo no. Pet. & Ab. ĩ. de ap. c. cum cām. Sed hæc litera hoc non probat: quia hoc non committebat, sed per literas suas publicabat. quod non est committere. ff. de arbi. l. sed & interpellat. §. arbiter. sicut citat quis per alium, & per literas. vide quod no. Io. An. ĩ. de do. & contu. c. fina. ¶
1 † Sextò no. ꝙ iudex subdelegatus potest vlcisci iniuriam sibi illatam, & sibi debet de iniuria satisfieri. fortè enim nedum. ꝙ impediuerit literas publicari: sed nuncium, qui ipsas detulit, verberauit. ad hoc. ĩ. de pœnis. c. Romana. lib. 6. & quod no. Inno. in c. ex parte. de ver. sign. & not. quòd iniuria irrogata famulo videtur facta domino suo. facit quod no. in l. 1. ff. de iniu. vbi plures sunt personæ, per
2 quas iniuriam patimur. ¶ † Septimò no. ꝙ sententia cẽsuræ, vel alia lata per iudicem reuocatum, vel subdelegatum ab eo non tenet ipso iure. quod an sit verum, quando nondum ad eos peruenerat reuocatio, dicam. ĩ. ¶ Oppo. innuit iste tex. ꝙ non valet processus habitus per secundas literas, quę de primis expressam non faciunt mentionem. contra imò videtur, ꝙ teneat: quia suggestio falsitatis, vel suppressio veritatis non reddit literas nullas, nisi opponatur exceptio. vt s. de rescript. c. super literis. hic autem suppressio. s. taciturnitas priorum literarum videtur reddere secundas inualidas, ergo malè. Sol. Bona. super solutione huiusmodi contrarij laborauit multum. Io. An. post eum dicit, ꝙ hoc casu quando agitur de reuocatione literarũ non solùm expressa, sed expressissima, debet fieri mentio. ĩ. e. c. significauit. de fo. compe. c. ex tenore. & hoc propter odium reuocationis, quæ est quodammodo contumeliosa respectu iudicis reuocati, cui videtur ex reuocatione iniuria irrogari: sicut cum litigatores dimittunt arbitrum, & ad alium vadunt, vt l. litigatores. ff. de arbi. & de iudi. l. obseruandum. facit quod no. Host. in summa. eod. titu. §. quæ delegari. ver. sed nunquid potest reuocare commissionem. vbi verò in literis principaliter impetratis sit suggesta falsitas, vel veritas supuressa, non ex hoc sunt nullæ, vel vitiatur iudicium, si non opponatur, vt d. c. super literis. & hoc verum in literis, per quas iurisdictio cõmittitur. si enim essent executoriæ, vel gratiosæ, siue etiam de alijs negocijs: tunc requiritur, ꝙ de multis alijs faciant mentionem. s. de rescrip. c. consti. & quod not. Inn. s. de rescrip. c. ad aures. & per Ber. in c. ad audientiam. e. ti. Si verò super appellatione literæ impetrentur, & ante sententiam fuerit appellatum, sufficit, ꝙ de causa appellationis fiat mentio: sed si post sententiam, de sola app. ĩ. de appel. c. oblatæ. secundùm Inn. qui tamen no. contra. ĩ. de ma. & obe. in c. dilecti. in gl. sed quid prodest. ꝓpè fin. ver. nec valet. & ĩ. de his quæ fi. à ma. par. Ca. c. 1. super ver. obiectum. Io. And. post Host. dicit, ꝙ semper de appellatione debet fieri mentio, & est expressum. s. de rescrip. c. ex parte. §. 1. & de confir. vti. c. bonæ. dicit tamen, ꝙ in literis super appellatione impetratis non requiritur subtilitas circa suppressionem, vel expressioné veritatis, quanta in alijs. quia aliæ ad impugnãdum, istæ verò ad defendẽdũ. & de mera iustitia impetrantur. de crimi. falsi. c. accepimus. ideò aliæ restringendæ velut odiosæ: istæ verò tanquàm fauorabiles ampliandæ. l. cum quidam. ff. de lib. & posthu. secundũ Host. Sed certè omnes literæ super obtinenda iustitia impetratæ sunt legibus odiosæ, vt per ipsas iurisdictio ordinarij eneruetur, quæ non debet de iure ciuili omitti, ét principem adeundo, vt in Authen. de man. prin. §. sic tibi. cum si. & quod no. ĩ. c. 1. ĩ. de rescrip. lib. 6. collige ergo, ꝙ qñq; in secúdis lr̃is non fit mentio de prioribus: & nõ reuocant. qđ intelligo verum, si opponatur exceptio, vel valeret processus habitus ꝑ secundas. nec ista Decr. dicit, ꝙ talis suppressio primarum reddat secundas inualidas ipso iure, nec sit processus nullus habitus per literas subreptitias. sed dicit, ꝙ non valet per literas reuocatas, secundũ Io. An. quandoque loquimur in alijs literis quàm ad lit. qñq; loquimur in lr̃is impetrãdis in causa ap. & qđ iuris sit in vnoquoq; mẽbro, dixi. s. ¶ Secundò op. hic Papa mandat istam sententiã interdicti latã contra Archi. decerni nullã, vel aliquã ex futuro euẽtu. vtrũ. s. sint primæ per alias reuocatæ, vel nõ. Sed contra imò vr̃, ꝙ quãtũcũq; appareát primæ postea reuocatæ, debet tenere dicta sententia interdi-

terdicti:quia in dubio Archi.non debuit impedire, nam donec de iurisdictione dubitatur, interim est parendum, vt plene no.Inn.j.de dila.c.2.& de accus.c.veniens. Præterea processus habitus per primas literas, quantuncunq; reuocatas, tenet:donec secundæ fuerint præsentatæ.j.de rest.spo.c.audita.ergo indistinctè debuit confirmari sententia interdicti: cuius cõtrarium hic dicitur.So.dicit Io.An.contraria loquũtur de processu habito contra partes,qui tenet contra inobedientes,& contumaces.de ap.c.si duobus. & c.cũ parati.extranei verò(vt hic erat)non põt ligari,cum non sint de iurisdictione illorũ:nec parere,nec comparere tenent, nisi in casibus:& ideò pẽdet ex reuocatione ꝓcessus,vt hic, & qđ no. Io.An.s.ti.1.& de rescri.c.ceterũ.in gl. excep. ¶†No.ergo,
3 ꝙ processus factus per lrãs reuocatas tenet, donec fuerint literæ reuocatoriæ præsentatę.Idem in mãdato procuratoris, vt s.de rescrip.c.ex parte decani.facit quod no. in c.qa cunctis. de concess.præben.li.6.per Inn.¶Tertiò op.& intro gl. 3. dicitur hic, ꝙ iste patriarcha erat subdelegatus ad certũ, & nudum ministerium:tñ habet coercionem.contra,qa subdelegatus talis,vel delegatus alterius non hẽt istas coercitiones,vt l.à diuo Pio.ff.de re iudi.sol.vt in d.gl. de cuius materia 11.q.1.c.peruenit.& in c.si quis contra clericum.j.de fo. cõpe.vbi per Io.An.super gl.hoc ideo.¶Quartò op. hic dicit,ꝙ primò debet satisfacere de iniuria,q̃ absolui.Sed contra sufficit cauere,vt absoluatur, vt j.de verb.sig.c.ex parte. Sol.vt in glo.hic obtinet &c.¶Quintò op.& vr̃, ꝙ quantuncunq; appareat iurisdi.primorum iudicum reuocata,teneat sñia patriarchæ ratione iurisdictionis ordinariæ, quam habebat in prouincia.So.hic processit vigore delegationis, nõ vigore ordinariæ iurisdictionis. In iudiciis ergo si non valet qđ ago, non valet vt valere põt, vt s.e.c.cũ super. & error in specie iurisdictionis reddit sententiam, & processum nullũ. j.de præscrip.c.cum ex officii.per Inno.

ADDITIO.

¶Actor & reus.de hoc vide pulchrè Cardi.Zaba.consi.137.inci.factum sic se habet.

Licèt, Iurisdictio delegati re integra morte delegãtis expirat.Communis diuisio.Secũda ibi[inquisitioni.]¶No.primò, ꝙ causa fuit commissa cum clausula[ꝙ si non omnes duo nostrũm.] &c.si.n. dictum fuisset[duo vel alter nostrum]non fuisset dubium.similiter si fuisset clausula.[nos vel alter.]j.e.c. cum plures.li.
a 6.¶Secundò no.ꝙ clausula[si non omnes. a]&c.non impedit vnum ex delegatis committere alteri vices suas. de quo j.eo.c.coram.& s.eo.c.super quæstionum.§. si verò. in glo. magna.¶Tertiò not.ꝙ si vnus remouetur vt suspectus, possunt alii procedere,quando.s.dati sunt cum clausula[ꝙ si nõ omnes.]&c.certum est enim, ꝙ tunc non potest interesse iure prohibente,vt l.apertissimi.C.de iudi. & illud verbum nõ põt intelligi de potentia iuris,& facti. s. de rescrip.c.sciscitatus.vtrùm autem pendente dubio, sit suspectus, vel non,alij poterunt procedere.dixi.s.e.c.cũ super.¶Quartò no.ꝙ iurisdictio subdelegati expirat,si,antequam incipiat vti iurisdictione,morit̃ delegans. sola ergo subdelegatio non facit desinere rem esse integram.quod intelligo,qñ subdelegans moritur.si autem moreretur Papa post subdelegationem factã, non expiraret commissio : quia non põt dici re integra.circa qđ vide qđ no.j.eo.c.si à subdelegato.li.6.in 3.gl.¶Quintò no. ꝙ licèt in rescripto dicatur,ꝙ duo procedant, poterit vnus ꝓcedere, cui vices ab alio sunt cõmissæ.& hoc ideò qa repręsentat personam duorum.s.de elec.c.cum inter vniuersas.& per Io.An.j.de re iu.c.cũ olim. Et ex hoc colligit Ho. ꝙ ꝓcurator tot vices hẽt,quot sunt illi, quorũ est ꝓcurator. de quo.s.de ele.c.scri.verba ergo rescripti sufficit,si impleãtur fictè. fictione. n.iuris vnus repręsentat plures:& tñ clausula[duo nostrũ]verificat̃ in vno ꝓcedente suo noie, ac defuncti.alibi tñ dicimus,ꝙ verba dñt intelligi ꝓpriè, nõ fictè facit l. 3.§.hæc verba.ff. de neg.gest.& l.si ita quis. de leg.2. ¶Venio ad apparatũ,quem per qões expedio. Quæro primò, qñ delegatus dicatur cæpisse vti iurisdi. dicit gl. 1.per citationẽ.s.eo.c.relatum.& gratum.Ho.addit alios mõs. s.qñ commisit alteri vices suas,vt hic.Itẽ si commisit solùm principi.s.eo.c.super qõnum.§.1.& 2.vel si mandet alicui, ꝙ citet partes.s.e.c.pastoralis.§.1. vel si recipiat ceteros in periculo constitutos.j.vt li.non cõte.c.qm̃ frequenter. Itẽ excõicet rebelles,& contradictores,s.c.1. Itẽ si assignet diẽ partibus pñtibus.de dila. c.fi. vel si faciat offerri libellum : vel aliquem alium actum iudicialem exerceat, ẽt si partes nõ citauerit.j.de li. ob. c.1.& 2. Item si cõmittat tm̃ citationẽ.j. ti. 1.c.vlt.in fi.per Io.An. ¶Sed hic incidenter q̃ritur:pone, ꝙ iudex receptis lrĩs, volens perpetuare iurisdictionẽ,vocauit tabellionẽ,& testes, & legit lrãs, ac dixit[volẽs perpetuare iurisdictionẽ, ꝓcipio tibi tabellioni, ꝙ has lrãs in formã publicã reducas,& hos testes apponas.] an per hunc actũ sit perpetuata iurisdictio? vr̃, ꝙ non.quia non hẽt iurisdictionẽ in personas sic vocatas.j.c.P.& G.Sed non ob. nam illud uerum principaliter,hẽt tñ per quoddam accidens.Hos.tenet, sub dubio fortè,ꝙ perpetuata sit:cõsulit tñ (quia non oẽs caperẽt illud ver.) ꝙ sine mora, quãcitò poterit, citet ptes. ar. in eo quod le. & no.j.de sen. exc.c.ea noscitur. in fi.ego dubito,an sit illud verum,quia per citationem illorum, qui ueniunt ex transuerso,perpetuetur iurisdictio. cum enim accessoriè veniat, non potest accessorium vestire principale : sed bñ econuerso,vt l.iurisgentium.§.quinimo. ff.de pac.& l.petens.C.eo.ti.& arg.l.ex pupillari.ff.de vulga.& pup.¶Secũdo circà hoc quæro.pone,ꝙ delegatus cœpit vti iurisdi. altero ex prædictis modis:tñ actus non tenuit, vtrùm per talẽ actũ inualidũ sit perpetuata iurisdictio. Hosti.tenet ꝙ sic.qa non requirit̃,ꝙ actus valeat: sed ꝙ geratur ita, ꝙ non possit ei negligentia imputari.C. de anna.excep.l. vt perfectius.& l. fi.Sed contra.no.j.eo.c.cum plures.li.6. in vlt.gl.quod tenet Arch.e.ti.in c. quãuis. & ipse idem Hos.no. contrarium,de excep.c.olim.& quod notat Io.An.in c.venerabili. quæ multum facit pro Hos.& pro hac opi.ꝙ non sit perpetuata, facit quod no.in l.si pater.C.ne de ita.defun.& l.accusatorum.de adul. ¶Tertiò q̃ro. hic dr̃, ꝙ mandatum re integra expirat morte mandatoris : nunquid morte mandatarii? Aduerte, quatuor sunt casus:aut quæritur, an mandatum iurisdictionis expiret morte delegantis.& loquitur hic, & s.e.c.gratũ. & c.relatum.aut morte mãdatarii: & loquitur.s.e.c. qm̃ abbas.aut morte impetrantis:& loquit̃ de rescr. c. significauit. cum materia l.& si decesserit.ff.qui satis.cog.cum ibi no.aut morte eius, contra quem impetratio facta est:& loquitur c. quia V.j.de iudi. vbi de hoc. & d.c. significauit. ¶Quartò quæro.plures causæ committuntur in eodem rescripto:citatio ante mortem delegantis emanauit in vna, non in alia:an sit perpetuata iurisdictio quò ad omnes? tenet gl.ꝙ non.Tu distingue,ꝙ aut fuit citatio gñalis.& est facta ꝑpetuatio quò ad omnes, vt l.si ex multis .C.de anna.excep.aut est citatio specialis in vna causa : & tunc aut est commissio vniuersalis, aut specialis plurium causarum.si vniuersalis(puta de oĩbus causis,quæ vertuntur in tali castro:) & tunc citatione omissa super ũna, perpetuatur quò ad alias:nec mirum in prædicto exemplo, cum iurisdictio sit commissa, censeatur ordinaria,quæ re integra non expirat, vt dixi supra eo.c. quoniam. Idem si commissa esset vniuersitas facti, vt quæstio hæreditatis:vel generalitas, vt redditio administrationis. In his.n. exemplis actus, qui geritur super vna re, perpetuat quò ad omnes, argu.l.si quis mancipiis. §. impubes. de insti.quandoq; est specialis commissio plurium causarum : & tunc aut sunt connexę:aut in totum separatæ. si connexę, perpetuatio super vna extenditur quò ad alias.ar.supra eod.cap.prudentiam. §. sexta. & sic intelligitur l. vlti. de duo. re. Si

verò articuli non cohærent: tūc fit perpetuatio in expressis tantùm.& ita loquitur ista glo.facit c.ne aliqui.de hære.li.6. & ista sunt vera,cū quærit de iurisdictione perpetuata,quò ad res alias extendatur:dic, vt s̄.de rescrip.c.pastoralis.quò ad ipsos iudices,si vnus est vsus iurisdictione iuuante mandatore,perpetuata sit iurisdictio.collige,qui vsus non est.dic vt j̄.eo.c.cum plures.lib.6.¶Quintò quæro.dicitur hic,ꝙ si delegans moritur re integra,expirat mandatum. quid si nō moritur,sed deponitur. dicit gl.quòd idem, quia depositus pro mortuo reputatur.7.q.1.c.ecce.Inno.dicit, quòd fortè durat subdelegatio, & erit subdelegatus successoris. qđ est verum,secundùm Host.quando delegatio fuisset facta defuncto sub nomine proprio.s̄.eod.c.quoniam abbas.Quod hic dicitur,quòd expirat re integra per mortem committentis vices suas,debet intelligi, quando sibi cōmissio facta fuit sub nomine proprio:secus si sub nomine dignitatis. posset quis dicere,nullo modo videretur iurandum de morte subdelegantis in totum vices suas.subdelegantis enim non gerit vices istius vllo modo: sed primi subdelegantis. quod patet, quia ad primum est appellandum. supra eod. c.super quæstionum.& ista opi. adaptatur ad hunc tex.cui responde, ꝙ licèt in totum commiserit: potest tamen re integra reuocare,vt infra eod. c. quāuis.lib. 6. ideò eius mors considerat, cum adhuc re integra non censeatur in subdelegatum iurisdictio.efficaciter transmisisse.vt d.c. quāuis. & quæstio, de qua supra in deposito,potest formari in translato. in quo tenet Goff.ꝙ expiret mandatum.21.q.2.c.si quis iam transla. ¶Sexto quæro, quid si post subdelegationem re integra,sub delegans excommunicatur,an subdelegatus procedat.tenet gl. quòd sic.& arguit in cōtrarium.de c.Romana.de fo.cōp. lib.6.pro glo.facit c.si is cui.eo.ti.lib.6. & opi.gl. tenet Inn. qui dicit, ꝙ p excōmunicationem subdelegantis(siue in totum,siue in partem subdelegauerit)nec perit, nec suspenditur iurisdictio subdelegati: secus si merum ministerium tantum commisisset.arg.j̄.eo.c.quoniam.Host.dicit,ꝙ ista opi. Inno.est vera,quando in totum subdelegauit. vbi verò aliquid sibi reseruauit;tunc nō possit procedere subdelegatus, cum eius auctor repellatur.de testi.c.licèt. Sed pro opi.Inn. alleg.Io.And.dictum c.si is cui.licèt enim sit eius auctor: tamen non est idem consistorium. & hoc probat appellatio,p quam aditur. Item quia re non integra per mortem non reuocatur.Goffr.tenet. quòd subdelegante excommunicato, pendet iurisdictio subdelegati:& eo absoluto procedetur ex veteri commissione.argū.15.q.6.c.nos sanctorum. & c.iuratos.Non ob.opi.Inn.& glo.c.Romana.de offi.vica.lib.6.vbi si episcopus est excōmunicatus, vicarius non procedet:aliud enim in delegato, cuius consistorium est diuersum à principali. Aliud in vicario,cuius idem est consistorium. de officiali ergo foraneo maius esset dubium. & vide de ista materia in Spe.ti.1.§.restat.in secunda columna &c.

ADDITIO.

a ¶Quod clausula si non omnes. De hac clausula vide tex. in c.cum plures.eo.ti.lib.6.

CVm in iure. Nō creditur quis delegatus, nisi delegationem probet.h.d. Communis diuisio. Secunda ibi[super quo] ¶Primò not. ꝙ delegatus mādat ordinario, vt denunciet aliquem excommunicatum. & idem intelligo in quocunq; alio præcepto. ¶Secundò no.ꝙ si quis dubitat sit delegatus ille,qui mandat, vel non,non cogitur obedire: & ideò non teneret sententia censuræ, vel alia contra eū isto casu:quia non est suus iudex,nec suis rebellis.s̄. eo.c.1.& c. ex literis.Et hoc verum,quando mandatur aliquid,quod est graue:secus si leue,vt ꝙ citet,secundùm Guli.Pe.contra,per nunc tex. quando mandatum delegati dirigitur ad tertium. si autem principali litigatori, an citatus debeat comparere. dic vt j̄.de dila.c.2.& per Host.in summa.eod.ti. §.quod sit eius officium.ver.sed dices. & ver.præcedēti. ¶Opp.& videtur,ꝙ præcisè debeat obedire mādato, & ipsum exequi.nullus enim præsumitur mētiri:sed quilibet bonus.s̄. de seru.c. 1.ergo credere debet qui mandatum recipit, illum esse delegatum,vt asserit.Sol.dicit Ho.ꝙ licèt quilibet præsumatur bonus,& verax:non tamen iudex. Ista est enim qualitas non proueniens à natura,sed ex accidenti;ideò non præsumitur, sicut nec scientia,vt no.in c.si fortè. de elec.li.6. & l.si prius. de ope.no.nun.per Bar.& in reg.semel malus.per Dy.¶Secundò op.& videtur,ꝙ ista permissio excipiendi impunè de mandato apostolico sit occasio mali:qa quilibet,qui effugere voluerit exequendi onus,poterit dicere se dubitare. & sic impedietur effectus iurisdictionis delegati contra mentem c.1.c.præterea.c.pastoralis.c.si quando.c.significasti.s̄.eod. cū.si.So.dicit Ho.quatuor sunt remedia exequendi per seipsum.s̄.eo.c.significasti.Item ordinarium coercendi,si dubitans probabilem causam non assignat.de cri.fal.c.fi.s̄. de rescrip.c.cum contingat. Item si maliciosè hoc faciet, poterit condemnari in 30. li.auri.C.de legi.l.2.in fine. ¶Tertiò op. text.iste dicit, quòd si dubitat,non cogitur obedire. contra de l.si quis ex aliena.ff.de iudiciis.& l.ex quacunq;. si quis in ius voc.non ie.Solu. dicit glo. hic, quòd illa iura loquuntur in ordinariis, quorum iurisdictio est fundata de iure communi.hic verò loquimur in delegatis,quorum iurisdictio nō est fundata.ex quo infero,quòd coram legato debet citatus accedere:quia sua iurisdictio est ordinaria. vt cap.2.infra de of.leg.li.6.& not. Archi.97.distin.cap.nobilissimus.¶Quartò opp.innuit iste text.quòd nisi ostendatur rescriptum apostolicum,nullus processus, vel sententia iudicis delegati valebit,cum hic dicat,quòd exequi non tenetur, &c. Sed contra pro sententia, pro actis, & pro omnibus, quæ aguntur in iudiciis,præsumitur,nisi contrarium ostendatur, vt supra de renun.cap.in præsentia. Impossibile enim est semper rescriptum apostolicum secum ferre. vnde videtur sufficere, si notarius dicat talem esse iudicem delegati.quia ipse solus de actis iudicii facit fidem.infra de proba. cap. quoniam contra.Solu.G.dicit, quòd aut loquimur de actis iudicii, super quibus non substantiatur,vel fundatur iudicium:& loquuntur contraria.aut super illis fundatur iudicium (vt est iurisdictio competens literarum vigore, vel mandatū procuratoris.)& ista debent semper haberi in promptu, & diligenter custodiri: quia sine ipsis exhibēdo sententiam non valeret.i. sine rescripto commissionis, & sine mandato procuratoris. eo enim non probato,sententia non noceret domino, secundùm glo. debet ergo aduersarius probare procurationem: vel quòd domino sciente ipsius nomine egerit.s̄.de rescri.c. ex parte decani.Alii dicunt, ꝙ postquam iudex dicit in sententia[condemnamus talem,procuratorē talis,oīmodo credendum est ipsum procuratorem fuisse,ar.l.optimam. C.de contrahen.stip.Sed ibi loquitur,qñ illæ partes, de quibus instrumentū loquitur,fuerunt præsentes,& erant principaliter contrahentes.nam si incidenter verba in instrō posita tangerent tertium:vt si poneret pro confinibus illos,qui non possident:vel de teste diceret aliquid graue, non crederetur verbis notarii ita incidenter prolatis:nec falsitas talium redderet instrumentum nullum:secus si circa testes, vel principales contrahentes falsitas aliqua deprehendatur.quia tūc propter nimiam falsitatem vitiatur instrumentum totum. 9.d. c.si ad sacras.& j̄.de test.c.fraternitatis.per Inn.& l.qui falsa.& l.eos. ff.de fal. per Bar. In proposita ergo qōne non vr̄ sufficere,si dicatur in sententia procura.talis, &c.nisi de pcuratorio ostendatur:qa tractatur de pIudicio dn̄i absentis, q in iudicio nunquam fuit.facit quod no.Inn.s̄.de rescrip.c. sup lrīs.¶Sed hic incidenter qr̄itur, an inter ipsos contrahētes verba enūciatiua emissa faciant fidē. puta partibus pn̄sentibus

tibus fertur sententia, in qua dicitur [lit. conte. libello oblato, iurato de calumnia] & c. an ista, & alia præsumantur interuenisse, si aliter non probentur. tenet hic Inno. quòd sic. & ǰ. de proba. c. quoniam contra. & no. plenè Bart. in l. sciendum. de verb. obl. facit quod no. in Cle. 1. de proba. & plenè Bart. in l. ex hac scriptura. ff. de dona. de iud. ce autem, an sit verum, quòd semper debeat probari commissio, vt dicit gl. Dicit Inn. quòd illud est verum, quando pars nunquàm cõparuit coram eo: nam si comparuit, & post litem contest. vult dicere aliquid contra iurisdictionem, debet hoc probare. C. de proba. l. fin. & l. Pomponius. §. rati. de procu. ratio differentiæ est, quia si nunquã comparuit, iudex debuit supplere, vt l. ampliorem. C. de ap. Sed si comparuit, iudex non tenebatur opponere cõtra iurisdictionem suam. subdit Inn. quòd alij dicunt contra. & fortè bene, secundùm eum. vide quod not. in d. c. super litteris. de rescrip. Conclude ergo, ꝙ illa, quæ sunt fundamentum, & substantia iudicij, sunt probanda, vt iurisdictio, & legitimatio personarum interuenientium nomine alieno. nec præsumuntur, nisi probentur. Si autem de his constat, an quò ad alia præsumantur omnia solemniter acta: refert hic Io. And. illa, quæ no. ǰ. de eo qui fur. ord. susce. c. innotuit. vbi de hoc. ¶ Vlterius ad idem quæritur de remedio: vt scilicet non expediat semper secum ferre litteras delegationis, vel mandatum procuratoris, & alia, super quibus substantiatur iudicium: quomodo potest fieri, glo. tangit hic, ibi [vt nulla sit dubitatio, ita debet fieri] & c. & ita glo. ponit formam, & solemnitatem, quã solent ista, & alia in publica monumenta transferri. de hoc plenè dixi post Inno. ǰ. de testi. c. Albericus. & de fide instru. c. pe. & vlti. Inno. tenet, quòd licèt instrumenta sint redacta in actis manu notarij: tamen nisi aliter solemniter publicentur, semper debet ostendi originale: quia licèt oblatio, & productio sit de actis: non tamen tenor ipsius instrumenti. Ho. dicit, quòd si acta appareant per manum tabellionis confecta originalia, siue sumpta ex originalibus in præsentia partium consentientium, vel non contradicentiũ, eis omnino est standum, nisi probetur contrarium, vt in c. quoniã contra. & ibi per Ioan. And. in glo. no. quòd ex quo. Imputetur enim sibi, qui non contradixit, & permisit contra se fieri publicam scripturam. C. arbi. tu. l. fin. C. de rela. l. 1. & 2. ǰ. de app. c. intimasti. Ad hoc autem vt istis instrumentis in actis registrati detur fides, requiritur, vt ipsorum tenor totus inseratur in actis: & qualiter de ipsis fuit facta copia parti, & nihil opposuit rationabile. & cautela est, vt ipsa postea in sententia redigantur, si scripta est manu eiusdẽ notarij, qui confecit acta. si autem alius est rogatus de sententia, alius de actis: tunc acta qualiter redigentur in sententia. dic, quòd iudicis auctoritate, vt hic no. Io. An. post Inn. ¶ Vltimò op. & videtur, quòd ratione dubitationis non debeat ille, cui mandatur, executionem retardare, vt. s̃. eo. c. pastoralis. §. præterea. cùm sim. Sol. hic loquitur, cum est dubium de fundamento. s. de iurisdictione: quo casu obedire non tenetur. s̃. eo. c. ex litteris. ǰ. eo. c. cum contingat. & hic contrarium loquitur, cum de iurisdictione non dubitatur. quo casu ille, cui mandatum dirigitur, obedire tenetur, vt d. §. præterea. & hinc sumpta occasione Inno. istum articulum reassumit hic: an s. executor debeat differre executionem, si opponũtur aliquæ exeptiones coram eo, vel principaliter super nullitate sententiæ iudicis officium imploratur: an dicta lite pendente, debeat executio retardari. Dicit ergo, ꝙ ordinario, vel delegato subditi delegantis, quibus mandatur executio, obedire tenentur: si tamen viderẽt sententiã nullam, vel retardandam, debẽt referre superiori, vel expectare secundam iussionem. & idẽ. s. ꝙ non sit executio differenda propter appellationem nondum receptam: secus si recepta sit. s̃. de rescrip. c. dilectus. 2. & prædicta procedũt, qñ ille, qui tulit, mandat subdito executionem. Si autem vnus ordinarius alteri ordinario: tunc potest eam exequi: si tamen suspicetur vehementer eam iniustam, exequi non tenetur, vt ǰ. de offic. ordi. c. 1. vbi de hoc. & c. postulasti. de foro compe. dixi post Bar. in d. §. præterea. vbi est aliud mẽbrum, quãdo superior exequitur sui inferioris: puta sui delegati, vel arbitri. dic vt ibi.

S V M M AE.

1 *Procurator an possit prorogare iurisdictionẽ de tẽpore ad tempus.*

CVm olim. a Per procuratorem nõ habentem ad hoc mandatũ, non prorogatur de re ad rem iurisdictio delegati. h. d. Vel aliter. Excommunicatio post appellationem legitimam latam non tenet. h. d. Communis diuisio. Secunda ibi [quia verò.] Prima facit sex. ponit causæ commissionem. Secundò iudicum processum, ibi [per quorum] exceptionem Comitis, ibi [tandem.] interlocutionem iudicũ, ibi [iudices.] Comitis appellationem, ibi [quo.] & ipsius executionem, ibi [vnde.] ¶ Nota primò, quòd hic Comes erat reus, & laicus: & tamen conuentus per litteras apostolicas contra c. licèt ex suscepto. ǰ. de fo. compet. & fortè hoc ideò, quia agebatur de violentia turbatiua illata in re ecclesiastica. ideò potest laicus conueniri coram iudice ecclesiastico. vt in c. constitutus. & c. cum sit generale. de foro compe. ¶ Secundò no. quòd in terra mona. iste Comes cõstruere nitebatur. & sic constructio, siue ædificium cedebat solo, & ædificans poterat prohibere. Insti. de rerum diui. §. ex diuerso. & §. planè. quæ autem actio competat contra istum Comitem construentem in solo alieno. dic de operis noui nunciatione, vel quòd vi aut clam. vt patet. ff. de ope. noui nunc. & quod vi aut clam. & ǰ. de oper. nou. nun. c. 1. ¶ Tertiò no. quòd isti iudices retulerunt Papæ seriem ipsorum processus, quam Papa sequitur. & sic creditur iudicib. de his, quæ coram eo geruntur. quod dic, vt ǰ. de proba. c. quarimus. & de exces. præla. c. inter. §. præterea. & collige ex illa relatione iudicum partem ordinis iudiciarij. de quo plenius in d. c. quoniam contra. ¶ Quartò no. quòd si in iudicio tempore disputationis apparet vltra deductum, quàm iurisdictio se extendat, debet excipi. & sic est casus, in quo exceptio declinatoria fori opponitur tempore disputationis. & hoc ideò, quia tunc de ipsa constat. ǰ. eo. c. insinuante. & hoc verum, quando res, quæ deducitur nouiter, est diuersa à prima: si autem esset eadem res aucta, vel minuta vltra iurisdictionem iudici concessam, posset nihilominus cognoscere. C. de ap. l. ampliorem. in fin. ¶ Quintò no. quòd iudices super exce. declinatoria fori contra ipsos opposita pronunciant. de quo. ǰ. de or. cog. c. 1. ¶ Quid autem mouerit istos iudices ad pronunciandum se iudices competentes, Doct. non dicunt. Ego autem dico, quòd illa damna fuerũt data in nemoribus illius terræ, in qua Comes construere nitebatur: erat dubium, quòd commissa cã super principali, videbatur commissa super accessorijs, vt ǰ. dicam. ¶ Sextò no. quòd post appell. isti iudices iterum citauerunt istum Comitem, & postea excomunicatur: fortè quò ad excommunicationem fuit expediens noua citatio. vt l. 1. §. qui ad diem. ff. de re iudi. non autem quò ad processum in causa principali. in qua sine alia citatione procedere potuissent, vt ǰ. de dolo & contu. c. 2. lib. 6. & eo. tit. c. 1. in Cle. vbi ille, qui recedit appellans frustratoriè, non potest postea appellare à diffinitiua. ¶ Septimò no. in ver. quia verò. quòd ista damna, de quibus erat quæstio, præcesserunt litem. ergo à contrario si secuta fuissent, potuissent iudices cognoscere. & sic oportet te intelligere tex. de damnis datis in terra, ĩ qua iste Comes cõstruere nitebatꝰ, q̃ si postea accidissent, venirẽt in eodẽ iudicio, vt l. ædiles. §. item sciendum. de ædil. edic. ¶ Octauò no. ꝙ pcurator litigãdo sup. reb. nõ

comprehensis sub iurisdictione iudicis delegati. non pìudicat domino. & hoc ideò: qa non poterat prorogare iurisdictioné, vt dicit tex. Si ergo dominus litigasset sup rebus non deductis in rescrip. videret tacitè ꝓgasse iurisdictõē ď re ad ré taciturnitas ergo partium habet vim prorogationis iudicis, si omissa exceptiōe incompetétiæ coram eo procedūt. facit quod not. Inno. s. eod. c. prudentiam. & j. de testi. c. cū causam. vbi vide. ¶ Nonò no. in ver. & postquàm. quòd si ꝓcurator egreditur fines mandati, domino sciente, & non cōtradicente, præiudicat domino. de quo in glo. facit quod no. Inno. s. de rescript. c. ex parte decani. ¶ Decimò not. quòd excommunicatio lata post app. legitimam declaratur nulla. & hæc est vna causa nullitatis dictæ excōmunicationis. s. appellatio, quæ præcessit. j. eo. c. cum contingat. Alia cā est, qa excōmunicatio fuit lata per delegatū ex causis non commissis sibi. s. dānorum. quo casu excōmunicatio delegati est nulla. & ita sentit gl. fi. ad qď. j. de præben. c. fi. & de cle. excommu. mi. c. illud. super ver. ordinarius. dicit tamé Inn. hoc non probari hic: quia appellatio legitima præcesserat, & super ipsa hic Papa se fundat, dum dicit [ac sæpe dictū] &c. ¶ Op. dicitur hic, quòd abbas agebat, ne Comes cōstrueret in futurum, siue cessaret à constructione: & sic super futura obligatione. Sed contra. ff. de vsur. l. 1. §. 1. & l. non quemadmodum. de iudi. & præsertim quia rescripta non dantur ad futuras lites. s. de rescrip. c. fi. Sol. ibi agebatur negatoria. scilicet ius Comiti non esse sic ædificare. & in his incorporalibus bene agitur ad futura, vt l. harum. & l. egi. ff. si ser. ven. & l. sicuti. & l. et ideò. eod. tit. vel hic agebatur interdicto vt pos. vt cessaret à vi turbatiua, in quo interdicto fit condemnatio, vt cesset à molestia in futurum, vt c. licèt causam. ad fi. j. de proba. vel agebatur (vt dixi) interdicto de oper. nou. nunc. quod competit, cum se parat ad ædificandum: quod non placet Inno. vt hic per eum. ¶ Secundò opp. dicitur hic, quòd isti iudices non potuerunt cognoscere de damnis. & tamen, vt dixi in præcedenti not. ista dāna fuerunt data in terra, in qua Comes construere nitebatur. Sed contra imò videtur, quòd sine expressione alia peti pñt damna: quia tacitè veniunt ex natura actionis principaliter intentatæ. ff. de vi, & vi ar. l. 1. §. qui deiectus. probat etiam hoc: quia si de contractu fiat mentio in rescripto, poterit peti interesse: sicut posset deduci in sententia, etiam si non petit. quod dic, vt not. Bart. in l. stipulationes non diui. ad fi. ff. de verb. obl. Item si dixisset in rescripto, quòd super nemoribus iniuriabatur, posset agi de damnis datis de pos. & proprie. ff. de iudi. l. solemus. & l. si quis in tentione. & de causa pos. c. cum ecclesia. ergo hic videtur, ꝙ poterunt peti damna: cuius cōtrarium hic dicitur, quare male. Sol. bene fatetur, quòd illa, quæ tacitè veniunt ex natura principalis actionis, possunt peti: licèt non sint deducta in rescripto, vt probāt exempla prædicta: sed actio, quæ oritur ex prohibitione, (vt desistat quis ab ædificādo) non includit dāna præterita: sed tantummodo veniet in hoc iudicio, ne ædificet, & condictio damnorum, & istam credo bonam. Esset tamen dubium, si impetro rescriptum super fundo cōtra malæ fidei possessorem, non facta mentione fructuum perceptorum: an possim ipsos petere coram iudice delegato. si dicamus eādem actionem ad ipsos competere, quæ ad fundum, peti possent: sicuti dixi in interd. vnde vi. In contrarium facit iste tex. & etiam ratio. sicut enim non veniunt in eodem iudicio, nisi petantur in libello, vt not. in c. grauis. j. de resti. spol. ita non debent venire in rescripto: cum quodam modo sit libellus. s. de rescrip. c. super literis. per Inno. ¶ Tertiò oppo. innuit iste tex. quòd si dominus non contradixisset, ꝓtinus facto procuratoris fuisset sibi præiudicium generatum. cōtra, iudicium enim procuratoris super damnis datis fuit irritum ipso iure, tanquàm factum coram iudice incompetéti, vt C. si à non compe. iudi. per totum. ergo dominus non videtur, quòd possit per suam taciturnitatem approbare iudicium, quod est nullum propter iurisdictionis defectum. Sol. Ioan. And. fatetur contrarium isto casu. scilicet quando iudicium non tenuit ex carentia iurisdictionis. Si autem coram ordinario, vel delegato procura. domino sciente excederet formā mandati, domino præiudicat. & ita intelligatur. gl. qď ergo dicitur, quòd taciturnitas non habetur pro consensu, cum tractatur de obligatione tacentis, vt l. si filius. §. inuitus. ff. de procur. est verum, nisi negocium contrahatur super re, siue iure tacentis, & ipsius nomine: quo casu taciturnitas inducit mandatum, vt in hac glo. & Inno. s. de rescrip. in c. ex
1 parte decani. ¶ † Quærit glo. vtrùm procura. possit prorogare iurisdi. de tempore ad tempus. videtur, quòd non: quia si non potest de re ad rem, vt in tex. ita videtur, quòd nec de tempore ad tempus, arg. l. miles ita heredem. §. & quia diximus. de mi. test. glo. tenet, quòd possit. Idem Vinc. Phi. & Pe. Sed Gof. contra, nisi procura. habeat liberam, & generalem. & hoc maximè secūdùm eum, quando id non expedit domino. hoc magis placet Inno. & Egi. s. eo. c. de causis. Host. dicit, quòd isto casu præiudicat domino, nisi quàm citò sciuerit, contradicat. Sed hic incidenter quæritur. licèt procurator non possit prorogare, an poterit exceptionibus domino competentibus renunciare? Inno. dicit, quòd bene poterit omittere, non expresè renunciare, nisi habeat liberam, & generalem administrationem. Alij dicunt, quòd remittere, & renunciare potest. & imputet sibi, qui malum elegerit. dixi plene. j. vt li. non cōte. c. 1. & circa hoc omnino vide. Idé not. Bart. in l. si fraudator. ff. de his, quæ in frau. cre. vbi plenè, an procurator in contractibus possit renunciare except. domino competenti: puta procura. constitutus ad fideiubēdum renunciat beneficio epistolæ, vel ordinis, vel exceptioni declaratoriæ fori. dic vt ibi. ¶ Vltimò quæro. si dicatur in rescripto, quòd talis iniuriatur tali super tali fundo. nunquid possit agere rei ven. ad fundum, vel condi. sine causa ad fructus perceptos ex fundo ante lit. cotesta. & tenet, quòd sic, propter verba generalia: non autem posset prætextu talis generalitatis agere lege Iulia de vi pub. si fuisset expulsus. arg. de rescrip. c. sedes. & vide de hoc latius per Egi. qui etiam q̄rit, an procurator datus ad causam matrimonij sit sufficiens ad tractandum causā dotis. allegat, quòd sic. de dona. inter vi. & vxo. c. 3. tenet contrarium: quia sunt diuersæ species. C. de procu. l. si procurator. Non obst. c. 3. quia iurisdictio extenditur ad causam dotis propter connexitatem. sed in procuratore simpliciter inspicitur constitutionis forma, vt hic. quod nota.

SVMMAE.

1 *Nuncius in re propria quis esse potest.*
2 *Pœna aperientis literas superiori transmissas.*

CVm olim. Qui acta clausa relationis iudicum delegatorum aperuit, ipsorum violando sigillla, contra illa acta non debet audiri & prima pars ponit decisé factum primæ. Secunda ibi [verùm] narrat culpam istius. B. Tertia ib [ꝓ postmodū .] ponit ipsius cōfessioné, & excusationé. Quarta ibi [sanè.] excusationis reprobationem. Quinta ibi [sed vt] culpæ punitionem. ¶ Not. primò, quòd hic fuit permutatio dignitatum, quæ non tenuit: quia auctoritas superioris defecit: ideò vtraque priuatus fuit, vt patet. j. de re. permu. c. cum olim. quæ est pars huius. ¶ Secundò not. quòd iste. B. offendit delegatum, ipsius violando sigillum, & delegantem, cum sibi sigillata debuerit litera præsentari. & glo. 2. dicit hic, quòd iniuria ista illata delegato, dicitur concernere delegantem, cuius vice delegatus fungitur. arg. contra. s. eod. c. ex literis. vbi dicit tex. quod debet satisfieri de iniuria subdelegato. 21. distinct. c. in nouo. de

no. de litera violata cuius sit persecutio iniurię, mittentis, an eius, ad quem destinatur: videtur, quòd eius, ad quem destinatur. quod patet; quia ipse de hoc cognoscit, & punit, vt hic ad hoc l. si pupilli. §. si quis pecuniam. ff. de nego. gest. si autem alia res, quàm epistola, transmittatur, an præsumatur in dubio mittentis, vel eius, cui mittitur. argu. quòd mittentis. C. ne vxor pro marito. l. ob maritorum. & l. absenti. ff. de do. & facit ad quæst. de pecunia, quæ mittebatur, in itinere deprædata, cui competat actio contra raptorem. ad quod o-
1 ptimè facit l. eum qui. §. si epistolam. ff. de furtis. ¶ † Tertiò not. quòd potest quis esse nuncius in cā propria, vt erat iste B. ad idem d. §. si epistola. & facit ad quæst. quòd iudex possit committere parti, pro qua est lata sententia, ipsius executionem. de quo per Bart. in l. iustè. de acquiren. poss. & l. 3. C. de pign. in repe. per eum. ¶ Quartò not. quòd iste fuit confessus delictum istud præsente parte. vtrùm autē partis præsentia fuerit necessaria. dic in cōfessione extraiudiciali. j. de fide instru. c. si cautio. vbi glo. quæ loquitur in ciuili. In criminali dic vt l. capite quinto. de adul. & l. quæro. de ædi. edi. & c. quàm sit graue. de excess. præla. In iudiciali confessione an exigat præsentiam partis, videtur hic tex. quòd sic. In contrarium facit; quia iudex supplet absentiam aduersarij. C. de iudi. l. properandum. §. si autem. & absenti quæritur per iudicē in iudicio, vt l. eum pro quo. ff. de in ius voc. & Aut. generaliter. C. de epis. & cler. & ꝙ non requiratur partis præsentia, facit l. postquam lit. & qđ ibi not. C. de pac. & in Auth. sacramentū. C. si aduer. vend. vbi vide omnino Cy. ¶ Quintò not. in ver. sanè. reprehensionem istius B. qui vel debuit literas præuenire, vel non recipere, & iudicem recusare. quō autem potuisset nō recipere, hic
2 tangit gl. 3. ¶ † Sextò no. pœnā aperientis literas superiori transmissas; qa sibi non creditur: & actis dissigillatis in sui p̄iudicium adhibetur plena fides. non pōt ergo cōtra ipsa opponere: sicut alij sunt casus, in quibus nō licet venire contra publicū instrumētum, l. fi. C. arbi. tu. & idem qñ quis produceret, non posset postea impugnare. qđ dic, vt no. Inno. j. de exce. c. cum venerabilis. & Auth. cōtra qui propriā. C. de nō nu. pecu. si aūt non violasset sigilla, posset obijcere: sicut posset qs obijcere contra testē, quē ipse produxit, vt no. in c. in nostra. j. de test. & 4. q. 3. c. si quis testibus. 2. q. 6. c. biduum. & collige, ꝙ relatio, quā facit iudex superiori, debet esse sigillata. & hoc adde ad l. 2. C. de rela. & c. intimasti. de app. & hoc est vtile, vt tollatur falsitas, & ipsius suspicio. C. de testa. l. iubemus. j. rñ. & quēadmodū testa. ape. l. 2. §. si dubitetur. ¶ Septimò not. Host. ꝙ ex quò euidenter probatur aliquid cōtra aliquem, ex quo reddit notabilis, de facili in alijs p̄sumitur contra ipsum, vt hic, & ff. de eden. l. si quis. si in processu causæ deprehenditur deliquisse, & sine nouo processu. ad hoc. j. de dolo, & cōtu. c. veritatis. & de iureiuran. c. fi. lib. 6. Idē in teste. C. de testi. l. nullum. & quod no. Inn. j. de accu. c. qualiter & qñ. ¶ Op. dicitur hic, ꝙ punitur in hoc, quòd nō pōt opponere cōtra acta. cōtra imò videt̄, ꝙ puniat̄, in hoc ꝙ nō pōt opponere cōtra acta cōtra imo videt̄ ꝙ puniat̄, vt vt falsarius, & in cōmissione causę. s̄. de resc. c. olim. Sol. gl. 3 fatet̄ op. Inn. dicit. ꝙ minus peccauit, q̄ si falsauisset. j̄. de cri. fal. c. audientiam. vel rasuram fecisset, vt d. c. olim. & ideò non est puniendus pœna falsi: sed arbitraria. s̄. eod. c. de causis. ¶ Secundò. opp. dicitur hic, quòd iste poterat recusare illum iudicem delegatum Papæ. contra de. c. nouit. j̄. de ap. & l. 1. de offi. præfec. præto. Sol. c. nouit. loquitur in executore, qui nihil de nouo facit. in l. 1. est speciale propter prærogatiuam dignitatis. tene ergo, quòd delegatus Papæ recusari potest. de quo per Ioan. And. in Specu. de recusa. §. 2. super 2. ver. Non obst. quod glo. obijcit de tutore dato per inquisitionem, qui non satisdet. nam licèt non satisdat, tamen remouetur, si malè administrat. de quo in Specu. de cura. §. si autem. ver. horum aūt accusatorum.

SVMMAE.

1 *Verba in dubio sunt referenda ad casum, qui sæpius accidit.*

CORAM. Delegatus subdelegatum collegæ impediti non tenetur admittere, si in rescripto est clausula. quòd si ambo. vel sic. Delegatus nō tenetur admittere collegam sibi adiunctum per literas subreptitias: nec ipsius subdelegatum. Et sunt quinque partes. In prima petitio, & allegatio appellati. In secunda, ibi [nuncij] petitio & responsio appellantis. In tertia, ibi [sed econtra] replicatio appellati. In quarta, ibi [idem igitur.] pronunciatio auditoris. In quinta, ibi [nos igitur] pronunciationis confirmatio. ¶ Not. primò, quòd hic erat coram isto Cardinali deuoluta cognitio duarum sentētiarum. Prima fuit abbatis, & prioris. Secunda epi [Ferrarieñ.] Decre. autem ista nō declarat, super quo isti litigarent. Sed dic, quòd capellanus sanctæ Mariæ agendo dicebat ecclesiā sanctæ Agathæ in sua parochia constructam in sui præiudiciū. 16. q. 1. c. ecclesia. & c. quicunq;. de op. no. nun. c. 1. ver. sed quia nulla. ideo petebat, ꝙ vel demoliretur, vel quòd sui parochiani non reciperentur ad diuina, vel ecclesiastica sacramenta: vel quòd ei tanquàm capella subesset. j̄. de eccl. ædi. c. 2. & 3. ¶ Secundò not. ꝙ iste nuncius detulit instrumenta ecclesiæ, sed non mandatum: & tamen admittitur cum cautione de rato. quomodo autem hoc procedat, dicam statim. ¶ Tertiò not. quòd episcopus Ferrarieñ. fuit adiunctus diu post lit. contest. canonicus Boñ. non expresso de lit. penden. & ista est causa, quare episcopus non admisit subdelegatum huius collegæ adiuncti, secundùm glo. pe. quod tenet Ioan. ¶ Quartò not. formam huius adiunctionis cum clau. quòd si ambo, &c. tu epē &c. sic in prædicta clausula episcopus est priuilegiatus. claudicabat ergo istorum delegatorum potestas ex forma clausulæ, maiorem prærogatiuam episcopo tribuendo: vt, s. si collega non posset procedere, ipse solus. & hæc prærogatiua fortè operatur, vt subdelegatum collegæ admitteret: secus si dicta claus. quòd si ambo. cōcernit vtrūque pariter. quod videtur tenere Ioan. And. ad fi. vt dicam. ¶ Quintò not. quòd episcopus iste tulit sententiam post appellationem istius clerici sanctæ Agathæ, qui appellauit, ex eo quòd noluit episcopus subdelegatū admittere; sed qa appellatio non tenuit, episcopi sententia confirmatur. iniusta ergo appellatio non impedit processum iudicis à quo, vt in c. non solum. de app. lib. 6. cum si. ¶ Sextò not. in versi. sed
1 fuit econtra. quòd verba † in dubio sunt referenda ad casū, qui sæpius accidit: non ad illum, qui nunquàm, vel raro accidit. similiter verba l. vt l. nam ad ea. ff. de legi. & quod not. in l. ex facto. §. si. ff. ad Treb. ¶ Septimò not. quòd iste Cardinalis confirmauit sententiam episcopi, & imposuit perpetuum silentium huic clerico, interuenienti nomine ecclesiæ sanctæ Agathæ. Et aduerte, quia hic appellauit iste clericus. & tamē pro ecclesia sanctæ Mariæ lata sententia confirmatur. quod quidam verū intelligunt, si fuerit petitum. Ioan. And. dicit, quòd siue petitum fuerit, siue non, potest iudex appel. confirmare sentētiā primam, & etiam infirmare, vt patet in c. oblata. coniuncto prin. cum fi. j̄. de app. & dicam. j̄. c. cum contingat. & j̄. de resti. spo. c. ex conquestione. ¶ Vltimò no. quòd Papa confirmat hic sententiam Cardinalis. Sed dices. cum à sentētia Cardi. quæ fuit tertia, non potuerit tertiò p̄uocari, vt C. ne in vna, eademque cau. l. vna. ad quid prodest hæc confirmatio Papæ? dic quòd multum, quando ex certa scientia. j̄. de cōfir. vti. vel inuti. c. 1. & 2. p Inn. ex qua aut sētentia oriat̄ actio, cum prima sñia confirmat̄ à iudice ap. dic vt in gl. fi. & no. in l. eos. C. de ap. & dixi. s̄. in c. pastoralis. ¶ Venio ad oppositiōes. & capio gl. j. Op. dicit hic, ꝙ iste clericus fuit admissus sine mādato cū cautiōe de rato. Sed cōtra. qñ certū est quem nō habere mandatum, non debet admitti

nomine alieno, vt l. 1. vbi plenè. C. de procura. Sol. duobus modis in glo. Primò, quòd hic admittitur; quia est de coniũctis personis; quia clericus ecclesiæ: ergo admittitur cum p̃dicta cautione, vt l. sed & hæ. ff. de procura. Et de hoc qualiter vnus de ecclesia in causa ecclesiæ admittatur sine mandato: dic vt j. de resti. spo. c. cum olim. in prin. & super glo. 2. per Io. An. Secundò soluit, ꝙ hic dubitabatur de mandato: ideò fuit admissus cũ prædicta cautione: & potest colligi dubietas mandati ex instrumẽtis ecclesiæ, quæ habebat penes se, arg. in l. fi. C. da pac. conuen. quæ est ad hoc not. ¶ Secundò ad hoc op. & videtur, ꝙ cautio de rato non sufficiat: nec interpretanda sit in casu nostro. Dicta enim cautio committitur ad interesse, si dominus non habuerit ratum, vt ff. de ꝓcur. l. non solum. & rem ra. ha. l. procurator. sed hic non põt committi ad interesse: quia agebatur de statu ecclesiæ. & sic de re inæstimabili, in qua non cadit interesse, vt l. libertas. ff. de reg. iur. ergo frustra præstatur contra l. stipulatio. §. diuus. ff. vt leg. nom. ca. & l. nõ cogendũ. §. Sabinus. de procur. Sol. dicit gl. ꝙ cõmittitur ad expen. litis: vel committitur ad interesse, quantum scilicet interest ecclesię sanctæ Mariæ ratum fuisse iudicium. Io. An. dicit, ꝙ quando res, de qua agitur, non recipit æstimationem, in cautione rati debet exprimi certa pœna, quæ succedat loco interesse. & vide in Spe. de excu. ver. sed pone ꝙ agi potest ad pœnam promissam. dicit etiam in curia, quando ille, qui interuenit nomine alieno, nõ producit mandatum, vel minus solemne, admittitur semper cum pęnali cautione soluenda, si infra certum tempus dominus non habebit ratum. & hæc cautio pœnalis, vt dixi, est necessaria in his, quæ æstimationem non recipiunt, vt l. fi. ff. de præto. stip. facit l. prætor. ff. de ope. noui nunc. in prin. Ista autem cautio, cui sit præstãda, iudici, an parti. quidam, ꝙ parti. alij, ꝙ iudici. Ego credo, ꝙ parti, vel iudici pro parte recipiẽti, vt l. cum pro quo. ff. de in ius voc. & Auth. generaliter. de epis. & cle. facit l. non solùm. §. si status. cum seq. ff. de procur. & j. de arbi. c. per tuas. quod c. est bonum ad ista. ¶ Tertiò op. & videtur, ꝙ iste sine cautione rati debuerit audiri, postquam habebat instrumenta ecclesiæ, vt l. qui chirographum. de leg. 3. Sol. dicit glo. ibi constabat de legato instrumentorum. & sic de domini voluntate, cum instrumenta nõ admittant recitantem, sibi non prosunt, vt l. ad probationẽ. C. de proba. imò posset præsumi, ꝙ illa furatus fuerit: sicut præsumitur contra seruum ex ea causa. C. de lati. lib. tol. l. 1. §. fi. vide tamẽ quod de hoc not. in simili. in l. postquam. ff. de pac. & c. pe. j. vt lit. pen. ¶ Quartò opp. dicitur hic, ꝙ iste clericus præstitit cautionem fideiussoriam. cõtra, imò videtur, ꝙ præstet sub hypotheca rerum suarũ, in Auth. de sanc. epis. §. si quis autem pro pecuniaria causa. So. ibi, cum agit nomine suo. hic verò, cũ agit nomine alieno, de istis cautionibus, an debeant esse cũ fideiuss. vel simplices, & an pœnales. dic, vt no. in l. 2. § fi. ff. de iudi. & l. sancimus. C. de verb. signi. & l. fin. de præto. stipul. cum sim. & hic in ista gl. ¶ Quærit, & dubitat glo. magna, quando plures sunt delegati cum claus. ꝙ si ambo. &c. an impeditus possit cõmittere vices suas, & delegati subdelegatum admittere. arguit multis iuribus, & rationibus, quòd sic: secundò arguit in contrarium, & deinde soluit, præmittens primò, quòd quædam est impotentia iuris (vt quòd delegatus sit seruus, infamis, excommunicatus, vel suspectus.) quædã est impotentia facti, & hoc dupliciter. nam quædam est perpetua: vt mors, & furor perpetuus. quędam est temporalis, vt pro negociis suis. ad propositum ergo dicit, quòd aut est iuris: & non tenetur collega admittere subdelegatum taliter impediti impedimento iuris. Aut est impedimentum facti perpetuum, & idem. aut temporalis & hic dubium. quidam ꝙ licèt impeditus ad tempus possit cõmittere: non tamen collegæ recipere cogẽtur. quod patet in illo c. in quo fuit sententia episcopi confirmata: qui tamẽ nõ receperat subdelegatum collegæ. gl. tamẽ postea distinguit, ꝙ aut à principio dati sunt cũ claus. ꝙ si ambo: aut post cõmissionem factam vni alius est adiũctus. & hoc casu aut de iure tenuit adiunctio, aut non: & si tenuit, aut fuit adiunctus re integra, aut non integra &c. vt in glo. de cuius materia vide plenè in Spe. ti. 1. §. sequitur vtrùm cum causam. & ibi ponit de hoc Vin. opi. quas postea distinguẽdo concor. Io. An. hic reassumit in effectu illam glo. dicens ita. si claus. ꝙ si ambo. est in literis. aut alter est perpetuò impeditus: & tũc delegatus non tenetur subdelegatũ collegæ admittere. aut tp̃aliter: & tunc si impedimentum est ineuitabile. & idem, quod s̃. de perpetuo. si euitabile: tunc collega tenetur subdelegatũ admittere, si subdelegans iurisdictionem habebat: aliàs nõ. Gui. in hoc vltimo casu temporalis, & euitabilis impedimẽti tenet opi. Lau. de qua. s̃. proxi. gl. per Io. An. qui hic subdit circa hoc, quando est impedimentum temporale, & euitabile: aut clausula præelegit personam: & tunc præelect. nõ tenetur subdelegatum collegæ admittere: sed non sic econuerso. aut clausula non præelegit illum: & tunc aut in rescripto est claus. appellatione remota. & non tenetur admittere. aut non est: & tenetur admittere. ita dicit ipse hic.

SVMMAE.

1 *Canonicus non potest esse iudex in causa concanonici sui.*
2 *Iudice remoto propter suspicionem, subdelegatur alius.*

CVm. R canonicus. Locus, ad quẽ reus non potest securè accedere, & canonicus in causa concanonici poterit recusari. h. d. Et primò ponit prouisionis, & mandati causam. Secundò mandatum, ibi [mandamus.] ¶ No. primò, ꝙ ad locum non potest quis trahi per literas apostolicas, ẽt cũ literis de saluo conductu. j. vt lit. nõ contesta. c. accedens. & no. secundùm Abb. ꝙ non solũ propter proprias inimicitias: sed etiam propter communes ciuitatis, vel loci recusari locum. ad hoc optimè Cle. pastoralis. §. Pisana. de re iudi. ¶ Secundò not. ꝙ si locus, in quo causa delegatur, non est tutus, delegatus nõ potest cognoscere in alio loco: sed alteri causa delegatur. & loquitur iste text. qñ locus est suspectus parti. si autem ipsi iudici delegato, an possit in alio cognoscere: dic vt j. eo. c. statuimus. li. 6. In ordinario verò, qui non potest cognoscere in sua. diœce. (quia fortè expulsus) an cognoscat in alia. dic vt in Cle. 1. de fo. com
1 pe. ¶ Tertiò no. ꝙ canonicus †non potest esse iudex in cã cõcanonici sui. de quo. 14. q. 2. c. super pendentia. nam societas inter eos habet instar fraternitatis, vt l. verum. ff. pro so-
a cio. & per hunc tex. dicunt quidam, ꝙ scholaris a non potest esse iudex in causa scholaris, qui moratur secum in eadẽ domo. & sic sunt socij. ar. s̃. eo. c. insinuante. dissoluta aũt societate, posset, nisi nimia affectio remansisset ex præcedenti societate, sm̃ Io. An. De magistro aũt an recusetur in causa sui scholaris, Pe. & Abb. ꝙ sic: nisi alter esset etiam ipsius scholaris. de quo in Spe. tit. 1. §. superest. versi. quid de magistro. & versi. ꝓcedẽti. ¶ Quartò no. ꝙ cũ actor, & reus sunt de eadẽ diœcesi: & eadem est cã committenda, ꝓut actor elegerit. de quo hodiè expressius in c. statut. §. 1. de rescri. li. 6. & aduerte, qa iste ciuis non proposuit querelã suspicionis corã isto iudice delegato: sed corã Papa. & in hoc cõtinet gratiã. semper. n. exceptio suspicionis est corã iudice ꝓponẽda, ẽt si cõcernat ꝓsonam suã: licèt tunc corã alio ꝓbanda. vt s̃. eo. c. cũ
2 sup. facit qđ no. in c. 2. de dila. p Inn. ¶ † Quintò no. ꝙ remoto iudice ꝓpter suspicionẽ, subrogatur alius, quẽ actor elegerit. s. iste. R. de quo in glo. & 11. q. 1. c. iudices. vbi de hoc & j. de fo. compe. c. 1. & de iudi. l. obseruandum. vbi de hoc. ¶ Sextò no. ꝙ Papa mandat delegato suo, vt alter, quẽ actor elegerit, deleget ap. remota. vtrũ aũt iste cẽseatur delegatus ipsius cogentis, an Papæ: credo, ꝙ Papæ. qđ patet, qa dicit [auctoritate nr̃a.] &c. delegatus verò Papæ ꝑcipit iure suo.
quia

quia hoc habet à l.C.de iudi.l.à iudice.Item iste procedit ap. remota.quod non posset,si reciperet iurisdictionem à collega,vt no.s.e.c.pastoralis.in vlt.glo.Iudex ergo optandus ꝓcedet auctoritate huius secundi rescripti, non primi, secundũ Gof.delegato enim Papæ non conceditur isto casu facultas alteri delegandi:sed tantũmodo cogẽdi illum, quẽ actor elegit.& sic præbet nudum facti ministerium , ar. l. vnum ex fa.de leg. 2.& l.si seruo fideicommis.de hære.insti. qñ autem esset suspectus delegatus,& non locus(vt hic erat)an tunc delegatus possit delegare.dic vt in c.iudex. j. eo. lib. 6. & j.de foro compe.c.si quis contra clericum.¶Op. Papa hic concedit literas contra laicum.contra de c.licet.de foro compe. & c.si duobus.de ap.sol.vt in glo.1.Goff.dicit,ꝙ laicus conuenerat clericum in foro ecclesiæ , & canonicus condemnatus appellauit.& super appellatione literas impetrauit. ¶Secundò op.& videtur,ꝙ canonicus possit esse iudex in causa con canonici:quia posset esse testis.So.aliud in teste,aliud in iudice.quæ sit rõ.dic vt in glo.& 22.q.1.c.his auctoritatibus. vbi de hoc.& per Vin.j.de cle.excom.mi.c.si celebrat.¶Tertiò op.hic Papa mandat dari iudicem , quem actor elegerit.contra.11.q. 1.c.iudices.cum alijs alleg.in glo.fi.sol.vt in ea.

ADDITIO.

a ¶ Quod scholaris. Adde Doct.in c.literas.de præsump.

SVMMAE.

1 *Episcopus sententiam suam defendere potest.*

2 *Tertius aliquando se opponit,ne excommunicatus absoluatur.*

3 *Excommunicationem iniustam asserens,statim est absoluendus.*

CVm contingat, Delegatus,cui mandatur , ꝙ absoluat illum,qui dicit se excõicatum iniustè:antequam partium probationes recipiat,illum absoluet.Si verò mandat ei,ꝙ denunciet sententiam esse nullam, prius super eo partium probationes recipiat. Cõis diuisio . Secunda ibi[ad quod.]quæ subdistinguit,& membra patent.Præmitte ad euidentiam , ꝙ qñq; sententia excõicationis est nulla: quandoque iniusta. Item qñq; continet intolerabilem errorem,quandoque non.quod dic,vt j.de sen.excõ.c. venerabilibus.lib.6.& vtroq; casu potest adiri superior, & querelam

1 proponere de excõicatore. ¶ † No. primò, ꝙ eps potest se opponere,ne absoluatur excommunicatus ab eo : & sic potest defendere sententiam suam.& est ad hoc citandus,quando tractaretur de pœna sibi infligenda.quod dic,vt d.c.ven.

2 & c.in nostra. j. de procura.¶ †Secundò no.ꝙ tertius se opponit,ne excõicatus absoluatur. & sic impeditur quis à tertio in prosecutione iuris sui, & quandoque in executione.facit l.Titia.ff.sol.ma.¶Tertiò not. ꝙ hic inter episcopum , & excommunicatum ab eo erat quæstio de prioritate,& posteprioritate appellationis. quia excommunicatus prætendebat ap.præcessisse, vt ex hoc excõicatio redderetur nulla.eps ꝓtendebat ap.secutã fuisse,vt ex hoc redderetur aliqua.Super hoc ergo vtriusque ꝓbationes recipiuntur.Et ex hoc collige, ꝙ qñ est quæstio de prioritate , & posterioritate act. debet tempus limitatè probari : vt per hoc fundetur intentio rei , vel actoris ex prioritate, vel posterioritate citantis : de quo subtiliter per Bar. in l.non solũ.§. sed vt probari.ff. de oper. no.nun.facit quod no.in c.venerabilis.de sen. excõ. lib. 6.& Cle.literas.de rescrip. & j. dicam. ¶ Quartò no. rationem, quare in casu,quo est quæstio de nullitate, vel iniustitia app. vtriusq; probationes sunt recipiendæ añ absolutionẽ. nam si est nulla(quia appellatio ꝓcessit) nõ indiget absolutione,sed declarari dẽt nõ ligatus: alio casu indiget absolui.rõne ergo incertitudinis nõ põt iudex ferre certã sñiam.11.q.1.c. gra-

3 ue. ¶ † Quintò no. ꝙ qñ quis asserit excõicationem iniustã, debet statim absolui iuxta formam Ecclesiæ.nec excõicator, vel alius impedire põt absolutionem, etiã si paratus sit probare eam iustam:rõ patet in ver.cum & si pro certo. Ex quo collige.6.ꝙ non debet quis admitti ad probandũ , quod ꝓbatum non prodest.concor.C. de proba.l.ad probationem. ¶Sextò no.ꝙ plus excõicatus absoluitur,& demum cognoscitur,sit excommunicatus iustè, vel non : ad quem aũt effectum cognoscatur,hic in glo.fi.¶Oppo.dicitur hic,ꝙ probationes epi recipiuntur cõtra excõicatum probare volentem app.præcessisse.contra negatiua epi.s. ꝙ appellatio non præcesserit, non est probabilis:nec testi astruenti istam negatiuã esset credendum,vt j.de causa pos. & proprie. c. cum ecclesia.& s.de elec.c.bonæ.Iste autem tex.admittit hic episcopũ ad probandum, ꝙ appellatio non præcessit excõicat. quare malè.So.dicit Goff.licèt verba epi concipiantur negatiuè: tamen habent vim huius affirmatiuæ.s.se prius excõicasse, & illum postea appellauisse.Hoc aũt casu qñ negatiua habet implicitam affirmatiuam,semper est probabilis, vt no.de renun.c.super hoc.& l. nec codicillos. C. de codi. ¶ Secundò op.iste impetrauit literas,dicendo sententiam excõicationis post ap.latam,vel aliàs iniustam : sed videtur, ꝙ iste libellus non teneat rõne obscuritatis, & contrarietatis dicendo nullam,vel iniustam alternatiuè.Solu.ista non sunt verba rescripti, sed iuris conditoris:vel possunt esse verba rescripti , quãdo excommunicatio posset probabiliter esse nulla , vel iniusta propter defectum iudicis,qui noluit sibi dare copiã sententiæ: quo casu qñ incertitudo causatur à iudice, vel à parte,admittitur libellus incertus,vt l.1.§. quod autem.ff. quorũ legato.& c.constitutus.j.de resti.in inte.per Inno.aduertẽ tñ hoc casu: quia non debet petere sententiã declarari nullam,& pronunciari iniustam:sed alternatiuè, vt petat sententiam nullã pronunciari,vtpotè latam post appellationẽ : vel si forsitan in probatione ap.defecerit , petit ipsam pronunciari iniustam,protestans , ꝙ per alterum ex his (ex quo de facto certificatus fuerit in processu) intendit sententiam pro se dari.¶Tertiò op.ego dixi in prima op.episcopum admittendum super eo , ꝙ appellatio non præcesserit : quia habet inclusam affirmatiuam.Contra hoc op.& videtur,ꝙ alia ratione non sit admittendus:quia non debet admitti ad probãdum,quod probatum non prodest,vt hic,& d.l.ad probationem.Sed posito,ꝙ eps probet per suos testes appellationem secutam fuisse. & si excõicatus probet per suos,ꝙ præcesserit, pronunciabitur contra eum,tanquàm fuerit possibile ꝓcessisse,& secutam fuisse ap.& ista interpretatio est fienda:tũ quia testes sunt ad cõcordiam reducendi. j.de testi.c.cum tu fili.tum quia actus est iterabilis.quæ reiteratio præsumenda est,si testes diuersa deponũt,vt no.in l. is qui reus.ff. de pub. iudi.per Bar.So.dicit hic gl.notabiliter,& etiã Inno. ꝙ dicta reductio ad concordiã est fienda,qñ testes sunt numero pares.& ita intelligitur c.cum tu fili.quando verò sunt numero dispares,non est fienda.& ita loquitur hic. alibi dicit Ia. Bu. ꝙ dicta reductio est fienda ad hoc,vt testes non notentur de periurio,non autem quantùm ad hoc,vt probent, vt no. in l. sed si possessori.ff. de iureiur. & no. ista ad id , quod dixi de reiteratione præsumenda.dico super hoc aliter prouidendũ, vt fecit Papa in c.cum Ioannes.de fide instru.ad fi.vbi interrogauit , fuerit vna appellatio , vel plures . & si dixerint , ꝙ vna,necesse est testes alterius esse falsos.hoc etiam poterit ꝓbari ex multis alijs, ꝙ vna fuerit appellatio, & non plures.vt practicus & expertus aduocatus nouit. & tangit Bart.in d.l. is qui reus.¶Quartò op.Papa hic non vult recipi probationes episcopi ad probandum, ꝙ appellatio sit iniusta. contra imò videtur, ꝙ debeat admitti: vnde op.de cõi obseruantia, & consuetudine, qua passim admittuntur positiones,& probationes super eis,saluo iure impertinentium , & non admittendorum.Sol.dicit glo.3. ꝙ iudices malè faciunt sic passim admittere , & partes superfluis probationibus honorare , vt in c.exhibita.j.de iudi.& ff.vt in pos.leg.l.si is à quo.& pro-

pter hoc dicit Io. An. ꝙ si iudex monet reum, vt respondeat positioni, ipse autem hoc recusat; quia est impertinens. primò debet iudex hoc discutere, quàm partem ad responden dum cogere: aliàs posset appellare. & per hoc idem dicit de exceptione, vt de ea prius discutiatur, quàm ad vlteriora procedatur, etiam si iudex talem exceptionem reseruaret parti, vt d.c. exhibita. vbi casus. & hoc est verum, nisi probatio excep. haberet locum tractu temporis. quia tunc dicta exceptione reseruata, posset iudex ad vlteriora procedere: puta si dubitetur de mandato producto de longinquo. potest.n. iudex ipsum admittere sub conditione, si se procurator. probauerit postea, vt no. in c. coram. ſ. eo. & l. prætor. ff. de ope. no. nun. Alij distinguūt, an sit exceptio pīudicialis, vel talis, q̄ si non recipiatur, iuris ordo peruertitur: & tūc oportet, ꝙ expediatur prius, quàm ad alia procedatur, vt d.c. exhibita. & ĩ. eo. c. suspicionis. Aut non est multum præiudicialis, vel nō peruertēs iuris ordinem: puta dilatoria solutionis. vel vtrùm respondendum sit positioni, vel interrogationi, vel vtrùm te stis produci debeat, & similia, quæ pendent ex mero iudicis officio: & in talibus potest iudex dicere [procedatis saluo iure nostro.] quod no. Io. An. ĩ. de testi. c. ex parte. esset etiam distinguendum, an excipiens offerat probationes incontinē ti paratas, vel non. vt ĩ. de restit. spolia. c. literas. §. præterea. ¶ Quintò op. dicitur hic, ꝙ debet absolui, & postea discuti, sit iustè, vel iniustè excommunicatus. sed contra. postquam est absolutus, frustra amodo disputatur, sit excōmunicatus iustè, vel iniustè: cùm per istam cognitionem non possit excommunicatio extincta reuiuiscere, vt l. qui res. §. aream. ff. de so. Sol. vt in glo. fi. quæ dicit, ꝙ ideò cognoscitur. quia si p nunciabitur excommunicatio iniusta, mandabitur, vt satisfaciat. isto ergo medio tēpore, postquam vult obedire, debet absolui: & deinde debito plenè discuti. Idem si propter contumaciam passus est mis. ipsam enim recuperat, præstita cautione de stando iuri: & postea cognoscitur de causa principali, vt in Auth. ei. C. de bo. aucto. iudi. pos. ¶ Sextò op. dicitur hic in prin. c. ꝙ excommunicatus dicebat sententiam nullā, quia appellatio præcessit: episcopus dicebat eā valere: quia appel. non præcessit. & subdit, ꝙ vtriusq; probationes sunt recipiēdæ: vt per hoc sciatur, an absolutione indigeat, vel denunciandus sit non ligatus: ex quo tex. innuitur, ꝙ si quis dicit sentētiam excommunicationis nullam, & iudex reperiat iniustā, poterit absoluere: quia indiget absolutione, vt dicit litera. Sed contra hoc op. quia hæc non est petitio, ergo &c. vt c. licèt Heli. Sol. Inno. fatetur cōtrariū, & dicit, ꝙ si iudex, coram quo actum est de nullitate sententiæ excommunicationis, reperit eam iniustam, non debet super hoc pronunciare: sed tantummodo reum absoluere ab obseruatione iudicij, & actorem condemnare in expen. ĩ. de proba. c. ex literis. poterit tamen postea petere, ꝙ pronuncietur iniusta coram iudice, non corā isto delegato tantummodo super nullitate. & probationes factæ de iniustitia excōicationis in primo iudicio non proderunt, vel nocebunt in isto, vt ĩ. de testi. c. veniens. a

ADDITIO.

a ¶ Veniens. Reliquas oppositiones, & quæstiones huius c. vide per Zaba. hic, & quæ ibidem dixi cum duobus sequen. ca. quæ ibi per dominum Pet. non leguntur.

SVMMAE.

1 *Libellus recusationis debet offerri coram iudice recusato. Causa in recusatione est inferenda.*

2 *Iudex delegatus recusatus cogit arbitros, si fuerunt discordes, vt cōcordent.*

SVspicionis causa. Arbitri electi ad causam recusationis assignant recusanti terminum ad probandum. Delegatus tamen, qui recusatur, cogit arbitros causam diffinire. h. d. Cōmunis diuisio. Secunda ibi [ab ipso quoq;.]

1 ¶ No. † primò, quòd libellus recusationis debet offerri corā iudice recusato: sicut libellus app. coram iudice, qui grauauit, vt infra de ap. c. si iustus metus. & poterit in dicto libello iste, qui recusat, nominare suū arbitrum, sicut in appellatione nominandus est iudex ad quem; vt no. Archi. ĩ. de ap. c. legitima. li. 6. Bal. dicit, quòd ista nominatio arbitri in libello est voluntaria, non necessaria: quia post recusationem potest fieri infra triduum, vt l. cum specialis. C. de iudi. Item nec in appellatione est necesse, quòd exprimatur iudex ad quem: quia sufficit dicere, appello, vt ff. de app. l. 1. in fi. cum l. seq. Item sufficit dicere per verba generalia, appello ad quemlibet iudicem competentem, vt l. qui Romæ. § Seia. ff. de verbo. ob. & l. cum proponas. C. de bo. aucto. iudi. pos. ¶ Secun-
2 dò no. † quòd in recusatione est causa inserenda, & hoc de iure canonico. sed de iure ciuili non est inserēda: tenet̄ tñ iurare de calumnia, & per iuramentum suum probabitur suspicio, secūdùm glo. in l. apertissimi. C. de iudic. vbi dicit tex. [suspectum putat.] nam suspicio probabitur per iuramentū, vt innuit illa glo. quam no. Sed Ia. de Are. dicit ibi, quòd ver. putat, debet intelligi de iusta suspicione, non de fatua. ¶ Tertiò no. quòd iste tex. loquitur in iudice delegato, qui recusatur. de ordinario an possit recusari, dic, quòd sic, de iure canonico, vt ĩ. de ap. c. cum speciali. sed de iure ciuili non recusatur: sed adiungitur sibi episcopus, si causa patitur: vt quia non sit causa sanguinis, vt in Auth. vt dif. iudi. §. si verò contigerit. posita. C. de iudi. ¶ Quartò no. quòd de excep. per quā verisimiliter iudex ad iracundiā prouocatur, non cognoscit ipse, sed arbitri. & propter hoc dixi, quòd de excep. seruitutis, infamiæ, excommunicationis, & similis opposi. contra iudicem non debet iudex ipse cognoscere, vt dixi ſ. eo. c. cum super. ¶ Quintò. not. ꝙ illi, cui committitur certus articulus causæ, videntur commissa omnia, quæ ad illum articulū spectare noscuntur. concor. ſ. e. c. ex literis. Isti ergo arbitri an habeant iurisdictionem, & quam, dicam. ĩ. Et aduerte quia (vt dixi. ſ.) iste tex. loquitur in delegato Papæ, qui recusatur. Delegatus autē, ordinarius, vel vicarius eius (si recusentur) cognoscet episcopus. quia suspicio, quæ afficit personam delegati, vel officialis, nō tangit episcopum: secus si impedimētum delegationis, & commissionis concerneret episcopum: vt excommunicatio, vel suspensio, vel carentia iurisdictionis in committendo. de his enim contra vicarium, vel delegatū episcopi oppositis non cognoscet ipse. facit c. Romana. de offi. vic. lib. 6. & c. si à subdelegato. & c. si contra vnū. ĩ. eod. vbi de recusatione opposita contra vnum ex delegatis Pa-
3 pæ. ¶ Sextò no. quòd iudex delegatus † recusatus cogit arbitros, si discordes fuerint, vt cōcordent, vel tertium aduocēt. & intelligunt, vt Vin. & Host. si discordes fuerint in sententia proferenda, nō in iam lata: quia recurretur ad superiorem, vt l. duo iudices. ff. de re iudi. Gui. dicit, quòd huic Decre. est locus, etiam si discordes fuerint in sententia iam lata, vt not. in Spe. de recusa. §. vlti. ver. quid si arbitri diuersas. & ver. sed nunquid. tex. tamen iste facit pro Vin. ꝙ loquatur in sententia nondum lata per arbitros, dum dicit. cum quo duo, vel alter eorum id facere sunt cogendi: si enim iam fecissent (hoc est arbitrati fuissent) quid facere cogentur, non video. ¶ Vltimò no. quòd isti arbitri coguntur ad sententiandum. & aduerte, quia textus iste non dicit, ꝙ cogantur illud arbitrium suscipere: sed postquā susceperunt, coguntur terminare. tex. tamen in l. cum speciali. C. de iudi. dicit, quòd coguntur suscipere, & in hoc differunt à natura arbitrorum, qui suscipere non coguntur, vt l. 2. ff. de arbi. & dic, ꝙ isti coguntur per cēsuram ecclesiasticam. ĩ. de verbo. signi. c. quærenti. vel mulcta indicta. ff. si quis ius dic. non obtēp. l. 1. vel captis pignoribus. Insti. de excu. tu. i. rñ. ¶ Op. & videtur, quod causa suspicionis est probanda coram iudice recusato. quia ad iudicem

cem spectat cognoscere, sit competens, necne, vt l. si qs ex aliena. ff. de iudi. & s. de rescrip. c. super literis. So. aliud in suspicione: aliud in alia incompetētia allegata contra iudicē. tunc em̄ non afficitur persona, sed iurisdictio: hic verò persona. vnde quā ratione suspectus esset in cā principali: eadē ratione & in illo suspicionis articulo. facit quod not in l. ex quacunq;. ff. si quis in ius voca. non ier. & l. de iure. ff. ad municip. ¶ Secundò opp. & videtur, ꝙ iudex non debeat se reputare offensum, si recusatur. quia nemini facit iniuriam qui vtitur iure suo, vt c. cum ecclesia Vulterana. cum simi. Sol. Dicit glo. verum est, & non debet negari: tamen non pōt dici, ꝙ sibi iniuria aliqualis, nō inferat, si ab eo receditur: licēt nō possit ex hoc agi iniuriarum. C. de ap. l. & in maioribus. & C. de sum. Tri. l. 3. in prin. & de arbi l. litigatoř. & l. obseruādum ff. de iudi. & l. omnem honorem. C. quando prouo. non est necel. ¶ Tertiò op. dicit̄ hic, ꝙ isti iudices recusati cogūt arbitros. contra, sicut appel. pen. nihil debet innouari, vt ĩ. nil no. appel. pend. per totum. ita recusatione pen. quod patet, quia quod agerent, esset nullum, vt dixi. ĩ. de app. c cum spāli. & recusatio, & appellatio paria sunt. ĩ. de ap. c. postremò. Præterea ex euentu pendet, habituri sint iurisd. isti delegati qui recusantur, ergo dilatione pendente, iudicis officiū conquiescit, vt c. significante. ĩ de appel. & l. siue pars. C. de dila. Sol. vt in glo. fi. super qua dicit Ioan. And. ꝙ aliud in appel. aliud in recusatione. In appellatione em̄ aditur superior, in cuius reuerentiam siles inferior: quia nec ipsum habet corrigere. de maior. & obe. c. cum inferior. quę ratio cessat in recusatione, in qua itur ad arbitros: maximè quia is, qui appellatur, cōmuniter unus est: arbitri verò plures. In istis ergo timetur discordia, non in illo, secundùm Hostien. facit qđ no. ĩ. e. c. si cōtra vnum. in fi. lib. 6. & per istud, quod dicit gl. ꝙ hac cognitione præcedente, iudicis officium conquiescit. Dicit Innocē. quòd aliquando reus recusans sit contumax in certo actu, vel articulo, coram arbitris non comparens, non propter hoc delegatus reassumet iurisdictionem, nisi totus labatur terminus per eū arbitris assignatus. alleg. Decre. cum speciali. ĩ. de app. & hoc tenet Gui. in spec. de recu. §. fi. versi. sed pone, quòd partes &c. ¶ Quæro primò, vtrùm isti arbitri possint cogi ad suscipiendum arbitrium. gl. pe. tenet, ꝙ sic. & sic non possunt dici propriè arbitri. quia tunc non cogerentur, vt ff. de arbi. l. 3. §. 1. Item istis paretur vt iudicibus. & ita quod agunt meretur executionem, vt d. l. cū speciali. sed arbitris paretur metu pœnæ, vt hic in glo. Item à veris arbitris nō appellatur: quia siue æquā, siue iniqua &c. vt l. diē proterre. §. itarı. ff. de arbi. ab istis autem appellatur, & appellabitur non ad delegatum recusatum: sed ad delegantem primum, vt in c. ab arbitris. ĩ. eod. lib. 6. & hic not. in glo. & qđ no. ĩ. de fo. compet. c. si quis contra clericum. & c. iudex. ĩ. e. lib. 6. vbi plenè, an iudex recusatus subdelegare possit, vel nō de quo in d. c. si quis cōtra clericū. ¶ Secundò, circa pdicta quæro, vtrū isti arbitri sint iudices. & si sint, vtrū delegati, vel ordinarij, vel sit tertia species de p se, vt dicantur arbitri necessarij, redacti ad instar iudiciorum. gl. pe. titubando loqt̄. dicit em̄, ꝙ istorū iurisdictio est quasi ordinaria. pceptor meus dicit, ꝙ quidam tenēt, ꝙ sunt ordinarij: quia habent iurisdictionē à lege. Alij dicunt, ꝙ sunt delegati: qa subrogantur loco recusati. ar. de cond. & demon. l. filiæ. §. 1. Item qa non habent administrationē cum territorio: ergo nō sunt ordinarij. Posset tū dici, secundùm eū, ꝙ est species de per se: qđ patet, qa sub tali nomine describuntur per ius canonicū, & ciuile: participant tñ plus de natura iudicū, q̄ arbitrorum, vt ex p̄dictis apparet. Ex quibus infero, ꝙ licēt ex sententia arbitri non cōmittatur euictio, vt l. si dictu. §. si compromisero. ff. de euict. secus tñ est ex sententia arbitri necessarij, quē elegit, & cogit ad suscipiēdum arbitriū constitutio, vel statutū. vnde dicit Bar. ꝙ isti arbitri, q eligunt̄ ex forma statutorū, magis habēt vicem iud. cū, quàm arbitrorū. quod est vtile propter differentias inter arbitros, & iudices delegatos. ita not. Bar. in d. l. cum speciali. ¶ Tertiò q̄ro. si isti arbitri reperiūt, & pnunciant recusationis cām esse veram: an debeāt ipsi cognoscere de causa principali. videt̄, ꝙ sic: sicut iudex app. cognoscit de tota cā, si pronunciat legitimè appellatū. vt ĩ. de ap. c. vt debitus. & hoc tenet Host. p l. apertissimi. C. de iudi. & ĩ. de ap. c. cū speciali. ver. sciant. & secundū istam op. oportet istos arbitros ēē cānonicos ecclesiæ. cathedralis in psona tu, vel dignitate, p c. statuti. ĩ. de resc. li. 6. & remittit Ho. ad summā e. ti. §. & qualiter finiat̄. sub. §. nec illud. ver. quid sit effectus & ver. qd si causā. Hæc opi. Ho. quæ fuit Damas. nō placet Ioan. And. vt hic p eū sup gl. pen. añ recusationē, vel post, an possit delegatus subdelegare. dic, vt ĩ. e. c. iudex. li. 6.

ADDITIO.

a ¶ P. & G. Adde ad istud vnū dictū notabile, ꝙ in libello, vel rescripto sufficit, si opponatur prima litera nominis proprij, vt in ca. G. ppetuus. de fi. instr. & in c. cum P. de accu. & in c. cū P. de excess. prælato. And. Barb. in c. cum M. Ferrariensis. de constitu.

SVMMAE.

1 *Iurisdictio delegata non potest prorogari ad alias personas, quàm expressas iure scripto.*
2 *Prorogationis sunt tres species.*
3 *Iurisdictio cuiuscunq; iudicis an poterit ad omnes causas prorogari.*
4 *Causarum sunt quatuor genera.*
5 *Prorogatio ad hoc vt valeat, quot requirantur.*

PEt. G. a Delegata iurisdictio ad psonas non expressas in rescripto, etiam de ipsarū cōsensu, prorogari nō pōt. Cōmunis diuisio. Scda ibi [quas huiusmodi.] ¶ Not. primò, ꝙ fuerunt hic literæ impetratæ à laicis cōtra epm̄ Lauduñ. [quia pecuniam mutuatā.] &c. Potest ergo eps, & quilibet clericus conueniri, si se obligauit: licēt fortè eorum ecclesia non teneat: nisi solemnitas intercesserit; de qua in c. qđ quibusdā. ĩ. de fideiuss. ¶ Scdò not. ꝙ isti impetrauerunt literas: quia iste debito loco, & tempore nō persoluit: & sic elapso tempore solutioni præfixo, & fortè in alio loco, vel in loco, in quo erat solutio destinata: de quo pōt esse dubium, si alibi, q̄ in suo domicilio, destinata fuit. de quo. ĩ. de fo. com. c. dilecti. ¶ Tertiò no. ꝙ iste. I. laicus prorogauit iudicio pēdente. & iō qa tunc habebat iurisdic. videbat̄ prorogatio tenere. ff. de iud. l. de qua re. Sed illud verū inter ipos, q sua iurisdictiōe pricipaliter arctabantur, nō quò ad alios. ¶ Quartò not. quòd fuit hic sententia censuræ. s. excōicationis, & interdicti deducta in pactum: qa voluit posse excōicari, nisi solueret infra tempus, qđ an potuerit, dicam. ĩ. ¶ Quintò not. quòd ille, qui peſt iurisdictioni, si delegatur à Papa in certa cā, censendus est delegatus in cā illa. quod est verum, si illa causa nō spectabat ad eū iure ordinario: aliàs noua cōmissio causæ sub ordinaria iurisdictione inclusa, esset potius cēsenda excitatio iurisdictionis ordinariæ, q̄ noua delegatio, vt dicā. ĩ. vt in c. licēt. & c. fi. de of. ordi. ¶ Sextò no. ꝙ processus factus vigore prorogatæ iurisdictionis, quæ non potuit prorogari, non valet vigore ordinarię, quæ prorogari forsitā potuisset. & sic error in spe iurisdi. vitiat iudicium: & quòd non tenet eo modo, quo potest. de quo. ĩ. de præscrip. per Inno. in c. cum ex officij. & tetigi. s. eo. c. cum super. ¶ Septimò not. quòd iuris-
1 dictio † delegata non pōt prorogari ad alias personas, q̄ expressas in rescripto. de qua prorogatione hic plenè per. G. & P. Innō. s. eo. c. de causis. ¶ Opp. dr̄ hic, ꝙ iste. I. laicus per pactum obligauit se ad pœnam excōicationis: & innuit tex. ꝙ obligatio valuisset, si de psona ad psonā potuisset delegata iurisdictio prorogari. Sed contra hoc oppo. & videtur, quòd excommunicatio non possit deduci in pactum: vt. s. sine cognitione, & cōtumacia proferatur. hæc enim duo requirūtur ad eius efficaciam, vt in c. cum medicinalis. ĩ. de sent. excommu-

mu.lib.6.& c.sacro.& 11.q.3.c.nemo episcoporum.So.Inn. fatetur contrarium.& ꝙ excõicatio non possit deduci in pactũ ratione prædicta:quia tpe solutionis fiendæ vigore pacti cessat contumacia.quia fortè soluere non potest.j.de iureiu. c.breui.& c.Odoardus.de sol.vel misit pecuniam per nũciũ, qui infideliter egit.j.de pign.cap. significante. ergo his casibus, & similibus non potest dici contumax.ergo nec excommunicandus, per iura prædicta.Sed contra hoc op.si ante finem termini potuit soluere,& non soluit:videtur in culpa. ergo videtur posse excommunicari:licèt in termino cesset possibilitas,vt dicimus in commodato. ff. commo. l. si vt certo. §. sed interdum. & ff. de locat. & conductio. l. videamus. §. si hoc in locatione. nam quamuis prædictæ actiones dentur contra culpabilẽ,vt ibi:non tamen excõicationis sententia,quæ non fertur,nisi contra contumacẽ,vt dictũ est,& ꝓbatur in d.c.sacro.culpa.n.concernit offensam partis; sed cõtumacia iudicis,& contemnit claues. ¶ Sed tertiò cõtra prædicta op.dictũ est,ꝙ ideò non põt excõicatio deduci in pactũ:quia fortè in termino assignato nõ poterit soluere: & ob hoc cessat contumacia:ideò non ligãdus.Sed contra de.c.ꝑterea.j.de ap.nã sñia excõicationis tenet,si lata fuerit sub cõditione,nisi soluerit infra certũ tempus.& tñ potest ibi subesse difficultas soluendi in termino:puta quia res,quam soluere tenebatur,perijt sine sua culpa.ff.quod metus cã. l. si cum exc.§ quod si homo.& ff.de rei vẽ.l.vtiq;. & l.præcedenti. & tñ sententia sortitur suum effectũ : licèt medio tpe cessauerit posse soluere,lapsus fortè facultatibus.ff.de admi.tu.l. quoties.§.nec quisquã.ex quo patet, ꝙ ẽt nõ contumax hac sñia ligatur:cuius contrariũ tu dixisti.s.ꝙ non ligatur,si superueniat difficultas in termino. timore huius contrarij illi,qui tenent quod dixi, rñdent, ꝙ hac sententia excõicationis nõ ligabitur qui non potest soluere in termino:sed tñ ille,qui potest soluere:vel culpa sua factus est nõ soluendo. de rap. c.2. & probant: quia illud quod non posset iudex expresse, non videtur in sententia deduxisse tacitè, ar.l.qui ad certũ.ff. loca.Sed,si dixisset[excõico te,nisi solueris tali die:& etiã si nõ poteris,sis excõicatus.]talis sñia nõ valeret tanquã continẽs expressum iuris errorẽ.ergo non videtur sensisse tacitè,quod expresse non poterat:tenent ergo isti præcisè, ꝙ difficultas, quæ adest in fine termini, impediat commissionẽ excõicationis:sicut comissionẽ alterius pœnæ.vt no. Bar.in l.continuus. §.illud.ff.de verb.oblig.Non obst.iura, ꝙ qñ quis est in mora,teneatur de interitu contingente,etiã non sua culpa, vt l. quod te.si cer.peta.& l.si ex legati causa.de verbo. oblig. nã secus est in sententia excõicationis, in qua(quãtũcunq; quis fuerit malæ fidei,vel in culpa)non ligatur, si in termino non potest satisfacere:ratio quia de interitu semper tenetur,post quã quis fuit in culpa, vel malæ fidei. quia venit interitus ex natura contractus, vel obligationis : sed non ita excõicatio, sm ipsos. Alij dicunt,ꝙ iste erit excõicatus in fine termini, si non soluerit,etiam si sine culpa factus sit non soluendo.Non ob.tacitus intellectus absurdus, qui expressus vitiaret sententiam.vt dixi.s.nam licèt possit cadere in errorem, & error inde sequi,tamen si in sententia non exprimitur,tenet sententia.2.q.6.c.si sententia.& j.de re iud.c.1.Iudex tamen, qui hoc cognouerit,debet ipsam relaxare sine difficultate : ergo aliud in sententia, quæ bene ligat adueniente termino:aliud in pacto. De sententia.n. excõicationis ferenda per iudicem non põt pacisci:nec corã ordinario,nec coram delegato.qđ est verũ sine causæ cognitione, 2.q.1.c.nemo.nam aliàs si sit ordinarius aliorũ non litigantium,possunt prorogare iurisdictionem suam hoc modo.potsis me excõicare,si fuerit iustũ: vel si probata fuerit cã excõicationis,vt d.c.nemo. aliæ autẽ sententiæ,vt pro libito partiũ proferantur, an possit pacisci inter partes.dic vt l.si conuenerit.ff.de re iu.¶ Secundò opp. dicitur hic,ꝙ iste I.laicus non potuit in illum iudicem cõsentire.contra de l.si conuenerit.ff.de iuris.om.iud.So.ibi loquitur,cum quis consentit in iudicem,qui habet aliàs iurisdictionem,& ordinariã:hic in eo,qui habet delegatam.de quo dic vt j.de iudi.c.1.¶ Tertiò oppo.dicitur hic,ꝙ non potuit ista iurisdictio prorogari.contra de.c.de causis.s.eo.& c.cum olim abbas.So.illa loquuntur de prorogatione, quæ fit de tpe ad tempus,vel de re ad rẽ.hic verò de prorogatione, quæ fit de persona ad personã,quæ est prohibita in delegato:sed cõcessa ordinario,vt dixi.& ita dicit glo.magna.¶ Quartò contra hoc op.& videtur,ꝙ iurisdictio delegata possit prorogari de persona ad personam, vt j.de ali.iudi.mu.cã fac.c.1.so.vt ibi in glo.pe.¶ Quintò op.de.c.j.s.eo.So.ibi non est ꝓrogatio alterius quæstionis,vel litis:sed eiusdẽ extensio ad personas alias turbantes processum causæ delegatæ,ad quas ratione dictæ turbationis extenditur.conclude ex gloss. tres species

2 †prorogationis.de tpe ad tẽpus:de re ad rem (;& procedunt etiam in delegato:) de persona ad personã:& non procedit regulariter.fallit, vt s. est & quarta species extra glo.s.de loco ad locũ, hæc quæstio in delegato Papæ dicit glo. ꝙ non procedit:cum totus orbis(sicut & Papæ,cuius vice fungitur:) sit eius territorium.9.q.3.c.cuncta per mundũ.& c.per principalẽ.tñ si delegati iurisdictio est coarctata ad certũ locum, vt.j.diœce.si partes prorogarent ad aliũ,non esset propriè ꝓrogatio,sm Ioan.An.an autẽ partes possint,dic vt no.Io. An. in c.statutũ.§ in nullo.de rescrip.li.6.In ordinario autem,an possit eius iurisdictio prorogari de loco ad locũ: puta cõsentiunt duo Florentini,vt eps Florentinus cognoscat hic Senis: an ille poterit cognoscere.Io.An.tenet hic,ꝙ sic:si eps iudici venienti in sua diœce. hoc cõcedit,vt ibi sedeat,& inter suos subditos iudicet:aliàs fieri nõ posset.j.de cõsti.c.2.li.6.& l.fi. ff.de iuris.om.iudi.fallit in Cle.1.j.de fo. cõpe,vbi sine consensu eps expulsus à propria sede reddit ius inter subditos suos,& ibi no.glo.ꝙ isto casu seruabit suas constitutiones, & nõ diœce.vbi reddit ius.quod no. & de ista prorogatione de loco ad locum no. Doc.j.de offi.lega.in c.nouit.& Cy. in l.si quis ex consensu.de epis.audi.vbi reuocat in dubium,an iste consensus iudicis,in cuius territorio ius redditur, exigatur. & ibi refert opi.Inno.& Ho. Est secundũ quosdam & quinta prorogatio de casu ad casum:puta in casu impedimenti procedere põt vnus ex duobus delegatis:vt in casu,quo pronunciatur bene appellatum,iudex à quo hẽt iurisdictionẽ in causa principali,vt c.cordi.de ap.li. 6. ista prorogatio an sit per missa,no.s.eo.c.prudentiam.p Inno.& s.eo. c. de causis. ibi dicit,ꝙ ista est potius omissio exceptionis,quã iurisdictionis prorogatio,vt ibi per eum.collige ergo ex prædictis quinq; genera prorogationum.de re ad rem: de tempore ad tẽpus: de persona ad personã:de loco ad locũ:& de casu ad casum. de quo vltimo tetigi.s.de offi.archi.c.fi. ¶ Quæro.visis generibus prorogationum.qui possint iurisdictionem prorogare. dicit Ho.ꝙ duo sũt genera Christianorũ.s. clericorum,& laicorum. 12.q.2.c.duo sunt.de clericis dic, ꝙ regulariter iurisdictionem prorogare non possunt expresse,& in non suũ iudicẽ consentire.j.de foro cõpe.c.significasti.tacitè autẽ possunt,puta in aliena diœce.contrahendo, vel delinquendo. vt eo.ti.c.dilecti.de vi.& ho.cle.c.fi.& c.in audientia.de sen.excõ.laici aũt an possint indistinctè iurisdictionem non sui iudicis prorogare,inuito suo iudice,not.Cy.ꝙ sic in dicta l.si qs ex cõsensu.in 5.q.& Bar.in l.1.§.& post operis.ff.de ope. no.

3 nun.vbi omnino vide.¶ Secundò quæro,an† iurisdictio cuiuscunque iudicis poterit ad oẽs causas prorogari. rñ, ꝙ est iurisdictio delegata,& ordinaria.de delegata iam dixi.de ordinaria an possit ad omnes causas prorogari,no. hic Docto.

4 †ꝙ quatuor sunt genera causarum.quædam sunt spirituales: quædam pœnitẽtiales:quædam criminales: quædam ciuiles. facit quod no.j.de iura.cal.c.literas.& in l. placet. C. de peda.iudi. Quò ad spirituales non videtur ista prorogatio concessa sine consensu proprij iudicis.j.de paro.c.2.& de conse. di.5.c.non oportet.Tacitè verò hoc potest,domicilium omnino

nino transferendo. de paro. c. fi. Inno. verò. s. e. c. de causis. refert plures opi. Quidam dicunt prorogationem locum habere in causis criminalibus, & spiritualibus, etiam quò ad poenas sanguinis, excommunicationis, & depositionis: dummodo iudices sint tales, qui habeant merũ imperium, & habeant potestaté talia exercendi, & puniendi, licèt non istos, qui ꝓrogant. ar. ad hoc. quia licet prorogare per reconuentioné: ergo per consensum. de mu. pe. c. 1. Secunda est opi. ꝙ in pœnis spiritualibus (quarum iurisdictio, & potestas à nullo venit, nisi à Deo, vel eius vicario, vt no. Io. An. j. de rest. spo. c. olim. 3.) non habet locũ prorogatio: sed in alia iurisdi. qua prouenit appellatio in principé, vt Inst. de iure na. §. sed quod principi. habet locum prorogatio, vt dixi. de foro pęnitentiali certum est, ꝙ prorogari non potest expresse sine consensu proprij sacerdotis. j. de pœni. & re. c. omnis. similiter nec tacitè: puta in aliena diœce. delinquendo. non enim ab illo, vbi deliquit, sed à proprio tenetur recipere pœnitentiam, vt no. 16. q. 1. c. 1. Tertia est opi. & fortè melior iurisdi. spiritualium, & criminalium prorogari posse per solum partiũ consensum: dummodo iudices tales sint, qui de hoc possint cognoscere: sed potestas excóicandi, vel absoluendi non. & hoc hic placet Host. siue de spirituali forma pœnitentialis, siue forma iudicialis quæramus. alleg. prædictam Decr. omnis. & de foro compe. c. significasti. & de iudi. l. 1. & 2. Abb. autem tenet hic laicum in potestate excommunicandi se non posse submittere non suo iudici. & bene no. ex prædictis, ꝙ oportet, ꝙ iurisdictio principalis sit similis iurisdictioni prorogatæ: vnde coram iudice causarum ciuilium non posset prorogari criminalis causa, nec econtra, vt no. in l. 1. C. de iuris. om. iudi. & no. in l. testamenta omnia. C. de testamen. & l. j. & 2. ff. de iudi.

5 ¶ Tertiò quæro, quot requirantur, vt valeat prorogatio. † Ex glo. collige, ꝙ requiruntur quatuor. s. consensus actoris, item rei, iudicis, & ꝙ ex certa scientia, non per errorem. Cy. dicit ꝙ sex sunt illa, quæ prorogationem impediunt. compulsio, error, pœnitétia, inhabilitas personarum, inhabilitas causæ, & inhabilitas iudicis. Primum de compul. probatur. ff. de iudi. in l. 2. circa prin. Secundum est error, quod probatur e. ti. l. 2. & ff. de iuris. om. iu. l. si per errorem. dic vt ibi. Tertium est pœnitentia, quę potest interuenire vsq; ad lit. contesta. vt ibi per eum in 2. q. Quartum est inhabilitas personarum, vt sunt furiosi, pupilli, & similes. Quintum est inhabilitas causarum, vt si sint meri, vel mixti imperij, secundùm eum in l. 1. C. de iuris. om. iudi. aliter dixi. s. Sextum est inhabilitas iudicis, vt l. priuatorum. e. ti. Ad illud autem, quod dixi de errore. quid iuris, si partes procedunt coram iudice super causa, quæ non spectat ad eius iurisdictionem. an taliter procedendo videantur eius iurisd. tacitè prorogasse? dic vt no. Inno. s. e. c. prudétiam. post prin. & ibi per Io. An. super gl. 2. super ver. non potest. & versi. sed neuter. ¶ Quartò quæro. dictum est s. ꝙ iurisdictio delegata potest prorogari de re ad rem, & de tempore ad tempus. quæro ergo, cuiusmodi erat ista iurisdictio prorogata. dicit glo. ꝙ erit eiusdem speciei cum prima, & illius naturæ. vnde si non potest in prima appellari, similiter nec in illa. & hoc tenet Cy. in d. l. si qui ex consensu. idem enim iudicium est habendum de augmento dotis, quod de ipsa dote. ff. de pac. do. l. inter socerum. §. cum inter. & ex hoc colligitur determinatio quęstionum, vtrùm à iudice, cuius est prorogata iurisdictio, non poterat appellari: an idem in iurisdictione prorogata, vel econuerso. & tenet hic gl. ꝙ idé. Item reuocata iurisdictione principali per translationem, vel per dele. reuocatur iurisdictio prorogata. de quo in Spe. in ti. de le. §. nunc dicamus. ver. fi. & de compe. iudi. adi. §. 1. versi. quid si duo Pisani. dic, vt in d. l. si qui. per Cyn. in fin. & posset hic dubitari. an sicut delegás cognoscet de principali reuocata: ita & de ꝓrogata. Ité sicut potest punire turbantes iurisdictionem suam in principali. ita & in ista causa prorogata. dicit hic Innoc. quod ordinaria prorogata licèt posset suos subditos excommunicare: non tamen alios. sed potest omnes iudicare, non aliàs punire. Alij contradicunt secundùm eum. hic non sunt alia &c.

SVMMAE.

1 *Aetas certa requiritur in iudice delegato.*

2 *Princeps potest delegare causam etiam minori 18. annorum.*

CVm vicesimum. Sunt tria dicta. Primũ, ꝙ maior 20. annis potest à quocunq; dari delegatus. Secundò ꝙ maior 18. annis etiam à quocunq; datur de consensu partium. Tertium, ꝙ princeps in quacunque ætate

1 delegat. ¶ No. primò, † ꝙ in iudice delegato requiritur certa ætas, & quędam alia, de quibus per Io. An. s. eo. c. pro debilitate. & intellige, ꝙ existens in 20. anno potest delegari inuitis partibus, & inuitus, si est 25. an. secundùm Host. qui sic dicit intelligendam. C. de aduo. diuer. iudi. l. sancimus. in fin. & facit quod no. in c. statut. in prin. lib. 6. in glo. dignitas. illud enim, quod ibi simpliciter dicitur de causis delegandis constitutis in dignitate, personatu, & canonicatu, intelligitur cum limitatione huius. c. vt sit. s. ætatis, de qua hic: vt sic limitetur constitutio posterior per priorem, vt l. sed et posteriores. ff. de leg. ¶ Secundò no. ꝙ minor. 20. annis maior tñ 18. potest esse delegatus de partium voluntate, quæ præsumitur adesse, cum sciunt ætatem ipsius delegati, vt not. Azo in summa de iudi. §. 2. in fi. & intellige, ꝙ debet consentire etiã ille, qui datur, ex quo minor est 25. annis. ¶ Tertiò no. quòd

2 princeps † potest delegare causam etiam minori. 18. annorũ. nam & talem potest facere ordinarium, quod est plus, vt l. quidam consulebant. in fin. ff. de re iudi. Sacrilegij enim instar obtinet dubitare de eo, quem princeps elegit. C. de cri. sacri. l. disputari. in Auth. vt iud. si. quoquo suf. §. eos aũt. ibi [quos enim] &c. colla. 2. Item princeps eligendo inhabilem, videtur dispensare super illa inhabilitate, vt d. l. quidam. & de fil. presby. c. veniens. per Innoc. & c. diuersis fallacijs. de cler. coniug. ¶ Vltimò no. ꝙ annus 20. debet esse completus. contra quod glo. 1. op. & sol. & de ista materia, an dies, annus, vel mésis cœptus habeatur pro completo. dic, vt l. si quæramus. ff. de testa. & l. 3. §. morem. ff. de mino. cum si. ¶ Secundò op. dicitur hic, ꝙ de consensu partium potest esse iudex, qui est in 18. contra de l. cum lege. ff. de arbi. vbi requiritur, ꝙ habeat. 20. So. aliud in arbitro, aliud in iudice. rationem differentiæ dic. vt in glo. ¶ Tertiò op. de l. 1. §. pueritiam. ff. de postu. vbi in 17. anno potest quis esse aduocatus. So. aliud in aduocato, quem pro libito quilibet sibi eligit: aliud in iudice, cum quo agitur de alieno præiudicio, & de publica honestate. & ideò non mirum, si in iudice requiritur maior ætas, quã in aduocato: sicut requiritur maior in procuratore ad iudicia, quã in procuratore ad negocia. facit c. non iniustè. de ꝓcura. & l. si minor. ff. de procura. & aduertendum cum scriptum sit in toto ti. de mino. de resti. mi. si lædantur. quid erit, si per imperitiam iudicauerint: cum teneantur iudices ex quasi maleficio, & faciant litem suã, vt Inst. de ob. quæ ex quasi delic. in princi. An si minores sint iudices, & per imperitiam (non dico per dolum,) pronunciant, possint restitui, dubito. Quòd enim possint, facit. quia non est verum delictũ, in quo restitutio non competeret, vt l. auxilium. §. in delictis. ff. de mino. & l. 1. & 2. C. si aduer. delic. quæ facit, ꝙ delicto negligentiæ excusatur minor. In contrarium facit: quia cum alterius præiudicio non videtur ista facultas iudicandi à iure cõcessa. & quia videtur asserere se peritum, si suscipit delegationem: ideò teneatur, vt no. in l. 2. ff. quod quisque iur. Cogita, & vide quod not. in d. l. si minor. de procur. conclude ergo ex prædictis, quod aut loquimur in arbitris: & requirit, ꝙ habeat 20. annum. aut ĩ aduocato: & dic, vt. §. pueritiã. aut ĩ ꝓcuratore: & dic vt c. nõ iniustè. aut ĩ iudice ordinario

rio:& dic vt l.quidam consulebāt.aut in delegato:& tūc aut in delegato à principe:& tunc omnis ætas sufficit, si scienter dedit:aut in delegato alterius:& tunc aut delegat inuitis partibus:& debet esse 20.ann.aut consentientibus:& debet esse 18.vt hic probatur in isto.c. In alijs autē promouēdis ad ordines, beneficia, vel dignitates dic vt in c.cum in cunctis. de electio.

SVMMAE.

1 *Arbitri & delegati aliquando conueniunt, & aliquando differunt.*
2 *Casus, in quo expirat iurisdictio delegata.*
3 *Arbitramentum an transeat in heredem.*

VNo delegatorū. Potestas plurium delegatorum, vel arbitrorum simpliciter data expirat p mortem vnius h.d.Et prima pars ponit dictū. Secunda exceptionē à dicto, ibi [nisi.] ¶ Not.primò, ꝙ impedito vno ex pluribus habētibus officium cōe, impediuntur & reliqui. concor.quod not.de præben.c.si cui.lib.6.in 6. glo. ¶ Scdò not. ꝙ conueniunt delegati †,& arbitri: interdū differunt, vt not.s.c.proxi.& de arbi.c.2.lib.6.in fi. ¶ Tertiò not.casum, in quo expirat iurisdictio † delegata.s.eod. c. in literis. ¶ Quartò no.ꝙ verba multum operātur. durat enim iurisdictio cum clausula, quæ aliàs expiraret.ad idem de priuile.c. si Papa.§.1.in fi.lib.6.Ista sunt not.Ioā.And. ¶ Quintò not. ꝙ in onere, vt officio iudicandi, vel arbitrandi cōi pluribus nō habet locum ius accrescendi, vt portio oneris alij accrescat. poterat enim dici contrariū, cum iurisdictio delegata sit insolidum penes omnes: licèt nō exercitium. vt not.s.eod. c.prudentiam. in prin. Sed dic, quòd cū ista iurisdictio (sicut & arbitraria) sit stricti iuris, vt s.eo.c.P.& G. & l.non distinguemus.§.de officio.ff.de arbi.non habet locum ius accrescendi in talibus, vt l.si mihi & tibi.ff.de verb.obl. ¶ Oppo. & videtur, ꝙ si vnus ex pluribus moriatur, possint superstites expedire, vt no.j.de procu.c.si duo. §.fi.li.6. & de test.c. si.eod.lib.Sol.illa iura loquuntur in diuersis casibus.s.in procuratore causarum spiritualium, & in executoribus vltimæ voluntatis.& idem in iudicibus ordinarijs, vt not.j. de arbi. c.2.super.6.glo.vbi plenè.& aduerte quia istud. c. & prędicta iura loquuntur, cum competit aliquid pluribus æquo iure. Si autem vni competeret principaliter: alteri vt consiliario, vel vt præsentiā exhibenti, siue consensum. dic, facilius cōsolidat potestas in illū, qui debet principaliter, actū gerere si debens pbere præsentiā, consiliū, vel consensū rebus sit humanis exemptus, vt in c.2.ne sede vacan. ¶ Quærit glo. q̄ est ratio huius iuris, ꝙ vno mortuo expirauit officiū quò ad omnes. respondet glo. ꝙ neuter illorū erat iudex insolidum: cum omnes iudicare iussi sint: meritò per mortem vnius expirat potestas omnium. vt ar.l.peculium.§.quadrigæ.de leg. 2.& quod not.s.eod.c.prudentiā. & per istū tex.reprobatur opi. Vber.de Bo.qui tenebat, ꝙ vno ex tribus arbitris decedente, alij duo poterant terminare, per l. quod maior. ff. ad munici.ad l. si in tres. & ad alia iura allegata in glo. magna respondebat, ꝙ loquuntur in absente. qui debebat expectare, cū alios posset trahere in suam sentētiam, vt ibi:secus in mortuo, contra quem facit l.si quis arbitratu. ff.de verb.ob. Sed respondet ipse, ꝙ loquitur, cum in vnum tātùm erat cōpromissum.cuius opi. reprobatur per hunc tex. De hoc plenè in summa de arbi.§.qualiter cōstituat.sub.§. cōstituitur. ver.sinautem in duos.& se.& ita dicit hic Io. An. ex cuius dicto collige, ꝙ illud, quod hic dicitur in arbitro ad litem, habet locum in arbitratoribus assumptis super contractibus, vt aliquid arbitrentur:vt.s.per alterius mortem expiret arbitrium: an autem recurratur ad alium.dic, vt l. 1.ff.de leg. 2. & l.si.ff.de contrahen.emp. ¶ Secundò q̄ro. hic loquitur de impedimento mortis: quid de alio impedimēto perpetuo: dicit glo. ꝙ idem:puta si efficiatur furiosus, infamis, vel aliter inhabilis: secus si impedimentū est temporale. quia tunc debet expectari, ne expiret delegatio per impotentiam temporalem vnius.& idem credit Inno.de excommunicatione, quæ habeat suspendere, non extinguere delegationem, vel arbitrium, vt s.eod.c.prudentiam. §. sexta. & aduerte, quia iste tex.dum dicit, ꝙ extinguitur delegatorum potestas per mortem unius, debet intelligi, nisi fuisset scriptū dignitati: vel nisi commisisset collegis vices suas, & ante mortem incępissent procedere: vel nisi esset in rescripto clausꝙ si non omnes.] vel claus. [nos vel alter] vt hic per ordinem probant s.eod.c.quoniam abbas.& c.licet.& c.prudentiam. & j. eo. c.cum plures.li.6. ¶ Tertiò quæro, vtrùm illud, quod hic dicitur, quòd expirat iurisdictio delegata per mortem: vel arbitrium per mortem vnius delegatorum, vel arbitrorum habeat locum, si moritur vnus ex litigatoribus. Aduerte quia in hoc differentia est inter arbitros, & iudices.quia potestas arbitrorum mortuo vno ex litigatoribus, omnino expirat.vt ff.de arbi.l.diem proferre.§.j.potestas verò delegati durat cōtra hæredem realiter post litem inchoatam,& qnq; ante, vt no.plenè Io.An.in c.is qui in ius.de reg. iur.lib.6.in mercuri.Instantia ergo iudicij transit contra hæredem, non instantia arbitri.vt l.si eum hominem.ff. de fideius.vbi plenè per Barto.& dixi de iudi.c.quia.V.pro ratione differentiæ cogita. Ad hæredem autem iudicis, vel arbitri nunquam transit potestas pronunciandi: quia nec aliquod officium, vt l.cuius bonis.ff.de cura.furio.& l.tutela.ff. de tut.vbi nec officium commissariæ ad hæredem transit.
3 ¶ † Quid de arbitramento, an transeat in hæredem:ita quòd arbitratores possint contra hæredem pronunciare. Specu. quòd sic.quia arbitramentum est quædam transactio, vt in Auth.vt diffe.iudic.post princ.vnde, sicut contractus puri, & conditionales, transeunt ad hæredem, & contra hæredem, vt. C. vt act.ab her.& contra her.l. 1. ita & arbitramentum quod not.

SVMMAE.

1 *Potestas subdelegandi delegato principis non tollitur sub quacunq; forma fuerit delegatus, siue de consensu partium, siue ex officio iudicis.*
2 *Iudices quandoque delegantur ex officio, quandoque pro communi consensu.*
3 *Cum, dictio est copulatiua, sicut & dictio, & : et qualiter coniungat.*
4 *Papa quando committit negocium personaliter exequendum, an possit subdelegare.*
5 *Subdelegatio non habet locum, vbi eligitur industria personæ.*
6 *Legatus sedis apostolicæ potest alijs subdelegare quæcunque negocia ei committantur.*
7 *Simplex ministerium quid dicatur.*
Et quid si est commissum alicui, an reintegra mortuo mandatore, expiret potestas ista. 8.
9 *Media iudicij si committuntur separatim, an videatur commissa iurisdictio, vel simplex ministerium.*

QVoniam. Subdelegare potest delegatus Papæ:licèt datus sit ex officio, vel de partium consensu, vel cum clausula [quòd si non omnes, tu cum altero]&c. Idem potest consentientibus partibus is, cui committitur negocium personaliter exequendum.fallit in duobus casibus:secus si commissum sit sibi nudum ministerium.Partes patēt.Secūda ibi [idē quoq;·] Tertia ibi [is autē.] Quarta ibi [ceterū.] ¶ No.primò, ꝙ potestas subdelegandi delegato principis non tollitur, sub quacunque forma fuerit delegatus, siue de consensu partium, siue ex officio iudicis, vel quomodocunque. variatio ergo modi, & formæ non mutat naturam rei, vt l. ordo.ff.de publi. iudi.

iudi. videbatur contrarium, videlicet, quòd papalis prouisio, siue forma præfixa mutaret naturam iurisdictionis à lege inductam, vt l. si cũ dotis. in prin. & ibi materia. ff. sol. ma. Sed contra est verum, vt hic. quia verba cuiuslibet dispositionis sunt intelligenda s'm naturam subiectam, de qua loquimur, vt l. si stipula. ff. de vsur. & l. si vno. ff. loca. facit quod no. in c. cum aliquibus. de rescrip. lib. 6. & c. hi, qui auctoritate. de præben. lib. 6. ¶ Secundò no. ꝙ quandoq; iudices delegantur ex officio. qñq; pro communi consensu. & ita se hẽt cõsuetudo curiæ, videlicet ꝙ vna pars eligit vnum: alia aliũ. & si non fuerunt cõcordes, dat curia ex officio, & bene. arg. l. iusiurandum. §. si de qualitate. ff. de iureiuran. videbatur ergo propter consensum partium, vel adhibitum iudicis officium non posse iudices sic electos posse aliis subdelegare. sed possunt ratione, de qua s. in primo notabi. si tamen vnus subdelegare voluerit, non poterit compellere renitentem: cum solus nequeat procedere in causa, vt supra c. prudentiã. si enim non potest cogere partem, ergo nec extraneum. & hoc tenet Egi. supra eo. c. pastoralis. & aduerte quia licèt hic dicatur, ꝙ possit subdelegare his casibus: tamen poterit & recusatio locum habere. quia per hanc potestatem subdelegandi non videtur sublatum beneficium recusandi: de quo p Hostien. in summa e. ti. §. quod sit eius officium. ver. salua reuerentia. & seq. vbi inuenies de tertio, qui committit electo ab vna parte, vel cum electus ab vna committit electo ab altera. ¶ Tertiò no. in ver. idem quoq;. ꝙ non est differentia, delegetur cũ pluribus copulatiuè, vel per istam dictionem,
3 cum. † ista enim dictio, cũ, ita est copulatiua, sicut & dictio, &. quandoq; tamen non coniungit principaliter, sed accessoriè, vt l. si cui. ff. de fundo instru. quod vt cognoscas, distingue. nam quandoq; ponitur inter res, quarum natura est, vt vna accedat alteri: tunc dictio, cum, coniungit accessoriè: sed dictio, &, coniungit principaliter, vt d. l. si cui. qñq; non est talis natura rerum, ꝙ vna accedat alteri: tunc dictio, cum, coniungit ita principaliter: sicut dictio, &. si autem ponitur inter personas, semper coniungit principaliter, vt ff. de vsufru. accre. l. si quis Titio. & l. si mulieri. & dic vt not. Cy. in l. fi. C. de impu. & aliis substi. l. fi. & hoc not. Bal. in l. Titiæ textores. §. nihil distat. de leg. 1. ¶ Quartò not. in versi. is autem quod
4 † interdum Papa committit negocium personaliter exequendum: quo casu non potest subdelegare, nisi de consensu partium. de consensu tamen potest, vbi inquisitio, vel prouisio ecclesiæ demandetur: consensus ergo partium præter intentionem principis operatur. facit quod not. in c. cum ab excommunicato. s. de rescrip. vtrùm s. ante conditionis euentum, sub qua negocium demandatur, possit de consensu partium procedere delegatus ad hoc. dic vt no. s. eod. c. pruden-
5 tiam. in prin. ¶ Quintò not. ꝙ † vbi eligitur industria personæ, non habet locum subdelegatio: & tunc videtur eligi, cum magna committuntur. Quæ autem dicantur magna, vel parua, iudicis arbitrio relinquuntur, secundùm Inn. Host. dicit tunc videri electam industriam, cum id committit, quod cõcernit fauorem publicum, vt inquirere, vel de ministris ecclesiæ prouidere. Cum aũt concernit fauorem priuatorum, non vr electa industria: ideò de cõsensu partium potest subdelegari, etiam si dictũ fuerit, ꝙ personaliter exequatur, vt hic. Et aduertendum, qa non solùm in ista materia delegatorum dubitatur, an habeat locum subdelegatio: sed etiã in materia procuratorum, tutorum, & aliorum administratorũ: an possint per alios gerere, & administrare. facit Cle. religiosus. de procura. & l. neq; tutores. C. de procura. & l. ita autem. §. gessisse. de admi. tu. facit l. vnum ex familia. ff. de leg. 2. eadem est dubitatio de doctore, & aduocato, an possint legere, & aduocare per substitutum. de qua per Bar. in l. nemo est qui nesciat. ff. de duo. reis. & C. de cadu. tol. l. 1. §. ne autem. Item de illo, qui tenetur dare, vel facere, an possit dare, & facere per aliũ, de quo in l. suus. ff. de hæ. insti. & l. Are-

6 tusa. ff. de sta. ho. ¶ Sextò no. † ꝙ quæcunq; negocia committantur legato apostolicæ sedis, potest aliis subdelegare: circa enim curam totius prouinciæ occupati non possunt commodè singulorum negociis interesse. ideò vbi cura reipublicæ imminet gubernanda, ista omnia possunt aliis demandari, vt dicit alibi Imperator in l. præcipimus. in prin. C. de appel. ad hoc in Auth. de defen. ciui. §. deinde. & §. audiant quoque. coll. 3. ¶ Septimò no. ꝙ ille, cui cõmittitur simplex mi-
7 nisterium, non potest aliis demandare. † & dr̃ simplex ministerium, qũ committitur sine iurisdictione, vt hic. ¶ Octauò & vltimo ex prędictis colligit Hostien. talem distinctionem, ꝙ aut committitur certum, & nudum ministerium. s. sine aliqua iurisdictione: & hoc non potest subdelegari, nisi à legato, vt hic. aut vetitum: & tamen potest alii demandari, vt rebelles coercere. s. eo. c. ex literis. Aut cõmittitur iurisdictio: & tunc aut dicitur in commissione, ꝙ personaliter exequat, aut simpliciter scribitur. Primo casu aut quod committitur concernit priuatam vtilitatem: & de consensu partium põt alii demandari. aut concernit publicam: & non potest, etiam de consensu, vt hic. ¶ Venio ad oppo. dr̃ hic, ꝙ si committitur inquisitioni, non potest alii delegari contra. s. c. venerabili. Sol. hic dictum fuit, ꝙ inquisitionem personalem exequantur, ibi nõ. Vel dic, ꝙ ibi erat mandata inquisitio de suspecto, non ad hoc vt prælatus remoueretur: quia tunc non posset delegari: sic & alibi, ꝙ tutoris datio demandari non potest, vt ff. de tu. & cu. da. ab his. l. nec mandante. & tamẽ cognitio de suspecto tut. simpliciter demandari potest. ff. de of. eius, cui manda. est iuris. l. cognitio. ¶ Secundò oppo, hic dicitur, ꝙ quando mandatur, vt prouideat ecclesiæ de ministris, non potest subdelegare. contra. ĩ. eo. c. is cui. lib. 6. Sol. hic fuit facta commissio personis non expressis: ibi secus. debet enim tales inquirere de vita, & moribus ministrorum. quod dic, vt in Cle. 1. eo. ti. vbi regulariter quando possit cõmittere vices suas ille, cui testium receptio, vel alicuius prouisio demandatur. ¶ Tertiò oppo. dicitur hic, ꝙ habens potestatem prouidendi non potest alij delegare. contra supra de elec. c. causam quæ. & c. quia propter. versi. vel saltem. So. dicit Ho. quòd aut potestas prouidendi competit de iure cõmuni. & tunc potest committere, vt in contrarijs. Aut iure commissionis factæ ab homine, & tunc non potest committi, vt hic. ratio diuersitatis est: quia quando habet legis beneficio, dicitur ius suum proprium: ideò in alium facilior est trãslatio, quàm quando habet beneficio alieno. vt l. & quia. & l. more maiorum. ff. de iurisdi. omnium iudi. & l. 1. §. fina. ff. de officio eius, cui man. est iurisdi. & idem est dicendum de iurisdictione, quam quis habet à lege, vt alij delegare possit: secus si habet ab homine, vt l. à iudice. C. de iudi. quod est verum, nisi in delegato principis, qui etiam à lege habet subdelegandi potestatem, vt d. l. à iudice. facit quod not. in dicta Clemen. iudices. ¶ Quartò oppo. de cap. fina. infra de offi. ord. vbi dicitur, quòd ille, cui committitur absolutio, potest ipsam alij delegare. Solu. ibi loquitur, cum competit & ex officio, & per priuilegium, & sic iure suo: secus si iure delegationis, & sic beneficio alieno, vt dixi supra proxi. oppo. ¶ Quintò oppo. dicitur hic in fin. quòd quando certum ministerium sine iurisdictione committitur, non potest alij delegare. contra de reg. qui per alium facit. Solu. dicit Innocen. illud habet locum in temporalibus ministerijs: secus in spiritualibus, vt est casus hic. Si enim quis tenetur aliquid facere, non liberatur per alium faciendo. quia aliud est factum vnius: aliud alterius. ideò in obligationibus facti non accedit regulariter fideiussor, nisi iuxta no. in d. l. nemo est qui nesciat. & l. cum filius. §. 2. ff. de verbo. obligatio. ¶ Sextò oppo. dicitur, quòd illi, cui committitur excommunicare, absoluere, dispensare: videtur commissum ministerium sine iurisdictione. contra. ista habent causæ cognitionem admixtam, & iurisdictionem, & similiter inquisi-

tio.j.de accu.c.qualiter.2. Iste autē tex.dicit, ꝙ ideo nō sub delegantur:quia simplex ministerium est commissum,quare malè.Solu.dicit Inno.ad id , quod obijcitur de inquisitione, respondetur,ꝙ ibi est electa industria personæ. sed illud de excommunicatione,& absolutione intelligitur,quando præcisè,& sine causæ cognitione demandatur: tunc enim subde legari non possunt,nisi à legato sedis apostolicæ : & exponit Innocen.excommunicare,idest denunciare.nam si Papa cōmitteret alicui,quòd excommunicaret: non tamen dēt hoc facere sine causæ cognitione,& monitione præmissa. de sen. excom.c.sacro. 2.q.1.c.nemo.vel intellige ergo tex.illum,ꝙ Papa causam examinauit vsq; ad sententiam , & mandauit sententiam ferri, & rebellem excōmunicari. & sic intellige hunc tex.& similiter dic in dispensatio.quam plena causæ co
8 gnitio ante commissionem præcessit.¶ Quæro.† quādo simplex ministerium est alicui commissum, an re integra mortuo mandatore expiret potestas ista.Io.An. remittit ad not. s̄.c.licet.& ego ad no.plenius in c.quoniam abbas.s̄.eo.& ad no.per Bar.in l.fundi.ff.de acqui.posses. vbi vide.¶ Secundò quo.qd si alicui,proprio noīe non expsso, sed dignitatis,aliquod ministerium est commissum,& ipso inexpleto moriatur:an successor perficere poterit? Dicunt quidam, considerandam esse naturam,& negocij qualitatem. Aut enim illud, quod commissum fuit, per alium expleri potest,& consueuit(vt recipere testes,excommunicare,& absoluere.)& tunc transit ad successorem.argu. in Authē. vt nulli iudic. §. hoc verò iubemus.colla.9. Aut est tale quid,quod non consueuit per alium explicari(vt prædicare,dispensare, & pœnitentias iniungere.)& tunc transit ad similem,non dissimilem successorem.C.de cadu.tol.l.1.§.sinautem talis. & de solu. l. inter artifices.Alij dicunt,ꝙ quodcunque ministerium demandatur,nunquam transit ad successorem. & hoc tenet Innocen. Hostien.tenet prædictam distinctionem.nam postquam dignitati scribitur,potius videtur esse electa dignitas,quā persona,vt patet in eo, quod no.s̄.eo.c.cum olim magister.Non enim refert,per quem expediantur,dummodo bene fiat,secundùm intentionem mandantis, vt patet in eo , quod legitur,& not.s̄.de rescrip.cap.eam te.vbi omnino vide,quando mandatum vni directum teneatur alius adimplere.¶ Tertiò
9 quæro.† quid si media iudicij separatim committuntur, an videatur commissa iurisdictio, vel simplex ministeriū? Inno. prosequitur de illo,cui committitur,vt citet.dicit Host. quòd poterit citare per epistolam:quia & arbiter id potest, vt l.sed si interpellatur.ff.de arbi.De receptione testium dicit,quòd poterit testes cogere. Item si coram eo falsum deposuerint, punire. illud est verum, secundùm Hosti.si talis coërctio isti specialiter est commissa,& non aliàs,vt.s̄.eo.c.super quæstionum.§.1.& §. porro. vbi ergo istis est commissa iurisdictio super illo articulo,poterit alij delegare:aliàs non, vt supra.e. c.ex literis.& vide in Specu.de iuris.omnium iudi.ver. & no.

De officio legati.

QVIA officium legati est simile officio delegati,quamuis sit latius; ideo &c. Repetitur in Sexto multū vtiliter.facit ad materiā.sup. de consuetu.c.cum venerabili. vbi patet legatos de latere dare inferioribus prælatis licentiam transeundi , & exemptorum electiones confirmare.de offi.lega. c. vlti. ad finem.vbi ponitur prærogatiua legatorum Papæ: quibus etiam ob prærogatiuam meritorum solet committi legatio.de præsump.c.mandata.Item facit de præben.c.si eum.& c.hi qui.& c.si apostolicæ.eo.libro.

SVMMAE.

1 *Iurisdictio legati non potest à subditis probabiliter ignorari.*
2 *Metropolitanus quòd non possit cognoscere de causis suffraganeorū, nisi deuoluantur ad eum per appel.quomodo intelligitur.*
3 *Legatus Papæ potest adiri per simplicem querelam: sicut & Papa. Et eius vice fungitur.4.Et an possit episcopum deponere. 5.*

CVm non. Delegatus Papæ per simplicem querelam aditur.hoc d. præmittit causam in genere,ex qua postea cōcludit,
1 ibi[sanè.]¶ Not.primò,† ꝙ iurisdictio legati non potest à subditis probabiliter ignorari:quia non potest esse nō notoria in illis partibus.de postu.c.1.de transla.c.quantò. ver. ne autem.¶ Secundò no.ꝙ gerit quis quandoq; duplicē personam. s.vt legati, & vt metropolitani. & pōt ex vna specie, quod non potest ex alia.facit c.cum inter vniuersas.de ele.facit ad no.in c.cum ex officij.j.de præscrip.per Inn.¶ Tertiò
2 no.† ꝙ metropolitanus non potest cognoscere de causis suffraganeorum,nisi deuoluātur ad eum per ap.& intellige hoc verū de causis subditorum ipsorum suffraganeorum. cās verò epatuū, & epōrū suæ prouinciæ bene audit,si eps est reus 11.q.1.c.si clericus.de sen.excō.c.venerabilibus.§.2.lib. 6.
3 ¶ Quartò no.† ꝙ legatus Papæ potest adiri per simplicē querelam,sicut & Papa,cuius vices gerit.& sic omisso ordinario aditur episcopus,sicut Papa.& hoc no.Ioa.2.q.6.c.3.& 9.q. 3.c.conquestus.& 25.q.2.c.3.De iure verò ciuili ēt Imperator non potest adiri,omissis medijs,nec principaliter, nec p viam appellationis,vt l.Imperatores.ff.de ap.& in Auth. de man.prin.§.fi.¶ Quintò no.ꝙ officium legationis quandoq; conceditur dignitati,& officio,non personæ. In dubio verò cum committitur legatio alicui constituto in dignitate , an videatur facta commissio dignitati , vel personæ. dic vt in c. mandata.j. de præsump.& quod no.in c.cum venissent.j.de
4 insti.& de do.præleg.l.pater filio.per Bar.¶ Sextò no.† ꝙ legatus fungitur vice Papæ.sicut ergo ipse,ita & eius legatus est honorandus.s̄.ti.1.c.cum olim.facit l.sed si hac.§.fi.¶ Opp. & videtur,ꝙ legatus non possit adiri per querelam. 11. q. 1. c.peruenit.So.speciale est hic,quia si non posset adiri p querelam,inutile esset officium legationis, cum via ordinaria vt superior potuisset adiri,vt j.e.c.pastoralis.Inutile ergo esset istud officium,& verba debent aliquid operari,vt l.si quando.de leg.1.& vide in ti.de leg.§.superest in prin. ¶ Quærit
5 gl.† vtrū legatus possit episcopum deponere. tenet ꝙ nō:quia ea,quę sunt specialiter reseruata,non transeunt per generale mandatum.ff.de offi.eius,cui manda.est iurisd.l.1.Ioa.tñ. 2.q.6.§.si quidem.tenet,ꝙ metropolitanus potest sententiare episcopum deponendū:licèt deponere nō possit : pro quo facit quod no.in l.iubere cauere.ff.de iuris.om.iud. dicit tamen glo.ꝙ legatus potest deponere presbyterum,adiunctis sibi alijs episcopis,& certo casu etiam sine episcopis,vt.j. de hære.c.1.lib.6.

SVMMAE.

1 *Delegatus Papæ in causa sibi commissa non potest impediri per legatum.*
2 *Speciale mandatum derogat generali.*
3 *Legatus de latere non potest infirmare sententiam delegati papæ. Potest tamen confirmare, & executioni mandare.*

STuduisti. Legatus Papæ de causa alteri simpliciter delegata per Papam non intromittere se potest.Communis diuisio.Secunda, ibi
1 [respondemus.] ¶ Nota primò , † quòd delegatus Papæ in causa sibi commissa non potest impediri per legatum : videtur ergo exempta à generali iurisdictione legati , causa commissa alteri specialiter , quod est verum , si op-

si opponatur exceptio: alias crederē, q teneret processus legati super cā alteri specialiter delegata. arg. c. si duobus. de app. & quod no. in c. cū. M. Ferrarie. s. de consti. per Inno.
2 ¶Scdō † no. q speciale mandatum derogat generali: & hoc verum in rescriptis, vt s. de rescrip. c. 1. in vltimis voluntatibus, vt l. coheredi. §. cum filiæ. de vulg. & pupil. in contractibus, vt l. doli clausula. de verbo obl. in materia delictorum, vt l. sanctio. legum. de pœn. de quo plenè in reg. generi. de regul. iur. lib. 6. facit quod not. Cy. in l. cum quæstio. de leg. ¶Tertiò not. quòd causa specialiter delegata videtur exempta à iurisdictione ordinaria. & hoc verum de speciali causa cōmissa. Quid ergo si Papa dat specialem visitatorē fratribus Humiliatis: an amodo poterit episcopus visitare? videt q non, vt hic. arg. cōtra. de offi. pfec. vrb. l. 1. vbi creatio noui officialis non derogat veteri officiali, nec eius iurisdictioni. ad hoc facit l. quoties. ff. de ac. & obli. & qđ not. Cy. in l. q sepul. vi. C. de sep. vio. facit l. pcepit. C. de cañ. larg. li. 10. qđ no. Doc. de of. pfec. vrbi in l. studentibus. facit qđ no. 25. q. 2. c. in Galliarū. & Bar. in simili in l. 4. §. fi. ff. de dā. infec. vbi quid iuris, si in terra superuenit maior officialis, an minor possit suā iurisdictionē exercere. & vide ad prædicta c. p hoc. de hæreti. lib. 6. vbi per speciale officium inqsitoris nō videtur detractum generali legato, vel ordinario, q cum inquisitore con-
3 currunt, vt ibi. ¶Quartò no. † q sniam delegati Papæ nō potest legatus de latere infirmare, vel de eius iuribus cognoscere: ipsum aūt delegatū, q dicitur deliqsse in cā sibi cōmissa, vel ipsam negligit terminare, an de his possit legatus cognoscere, & ipsum cogere, & punire. arg. q sic. C. vbi de cri. agi oportet. Auth. qua in puincia. & qđ ibi p Cy. & quod plenè
4 no. Io. An. s. de rescri. c. fi. ¶Quintò no. † q delegatus potest cōfirmare, & executioni mādare sentētiā delegati: nō aūt infirmare. & sic colligit Abb. q contrariorū nō est eadē disciplina. & q potest prodesse, q non potest obesse. ad quid aūt psit confirmatio, qñ sententia est de se valida. vide no. p Inn. j. de cōfir. vti. vel inuti. c. 2. facit l. pe. C. vbi sena. vel cla. ¶Sextò no. q legatus exequitur sentētiam delegati: quod intelligo infra annum, & etiā post annum. dic vt dixi. s. ti. 1. c. pastoralis. ¶Oppo. glo. magna. dicitur hic, q legatus poterit confirmare: ergo videtur, q possit de ipsius iuribus cognoscere. cuius contrariū innuit tex. Sol. vt in gl. quę quærit, an delegatus poterit hūc legatum cogere ad suam sentētiā exequendam: tenet, q sic. idem Host. vide in Spe. de leg. § fi. ver. item is cui causa.

S V M M AE.

1 *Iudex intuitu amicitiæ potest remittere pœnam. Et an possit pretio. 4.*
2 *Legatus de latere ligatur sacris canonibus.*
3 *Iudex debet temperare animi sui motum.*

NIsi specialis. Legatus etiā de latere ex generali legatione transferre non pōt episcopos: vel vnā ecclesiā cathedralem alteri subijcere, & alteri ius primatiæ concedere: vel duos episcopatus vnire, vel vnū diuidere. excōmunicatos tamē p manuum iniectionē in clericos pōt absoluere.
1 h. d. cū se. ¶No. primò, q † iudex intuitu amicitiæ potest remittere pœnā: inter causas ergo iustas dispensandi in pœnis videtur amicitia. Aliæ enumerātur in l. qđ ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infa. non credo tamen verū, nisi in Papa quod de amicitia hic dicitur. Alij verò iudices non videntur posse pœnā remittere intuitu amicitiæ: sed bene dilationē augere, vel contumacem expectare, iuxta no. s. ti. 1. c. cō-
2 suluit. ¶Scdò no. † q legatus de latere ligatur sacris canonibus: nec videtur, q possit cōtra ipsos dispensare. vñ nec cōmittere posset cām, ap. remota: vel q in ea pcedatur sine strepitu, & figura. vt no. j. de hæreti. c. fi. li. 6. & sicut legatus tenet ad legis obseruātiā: ita & ad generalem puinciæ cōsuetudinē, quā trāsgredi nō licet. 8. distinc. c. cōsuetudo. vñ dicit tex: [Magni eñ faciūt puinciales, seruari sibi à pconsule cōsuetudinē istā.] vt l. obseruare. de of. procōsul. & lega. ¶Ter-
3 tiò no. † q iudex debet temperare animi sui motū, & nō solum iniustū, sed etiam iustum: nec debet ostēdere qđ acturus est. id eñ nō est constantis, & recti iudicis, cum animi sui motum alteri detegit, vt l. obseruandū. de of. pconsul. ¶Quartò no. q translatio episcoporū non ptinet ad legatū: sed ad solū Papā. & est hoc verum non solū in epō consecrato: sed etiam in cōfirmato. s. de transla. c. 1. & 2. tale eñ vinculū solus Pa-
4 pa dissoluit, vt d. c. 2. ¶Quærit glo. † vtrū iudex possit remittere pœnā precio. dicit gl. prima, q licet possit gratis, non tñ precio. Dicit Io. An. q gratis pōt, qñ est pœna, quam posset imbursare, vel cum ex arbitrio suo pēdet sine graui detrimēto aduersarij. ad hoc s. tit. 1. c. consuluit. secūdùm Hosti. vnde dicit Inn. q si qs aliquo agēte, condēnatus est, pœna remitti nō poterat, si peculiariter eius intererat. vel secūdùm eum, ex quo lata est snia, non pōt à maiore pœna remitti. 2. q. 3. §. notādū. dicit etiā Inn. quosdā dicere, inter quos Tho. scda secundæ. q. 60. arti. vlt. iudicē pœnam remittere, nō posse, vbi agens psequitur suam iniuriam. sed alij cōtra, secundùm eū. remittit Hos. de re iud. c. cū æterni. lib. 6. Ego credo, q post sniam iudex nō possit vllo modo pœnā remittere, applicandam pti. Ad hoc adduco qđ no. in l. venia. C. de in ius voc. & l. iurisgētiū. §. si paciscar. ff. de pac. ius eñ mihi qsitū per sniam nō videt piudicē tolli posse: ante verò in casibus, in qbus pōt ex iusta causa dispensare, fortè posset dispensare, etiam in præiudicium partis, in minus condemnando, q̄ aduersario debeat. Sicut eñ posset per iniustam sniam ipsū lædere in toto: ita & in parte, subsistente legitima cā dispēsandi. vt d. §. pœna grauior. & quod not. Inn. s. de costi. c. 1.

S V M M AE.

1 *Casus specialiter reseruati non veniunt in generali legationis mandato. Et qui sint casus specialiter reseruati Papæ. 5*
2 *Legatus de latere potest absoluere illos, qui pro manuum iniectione inciderunt in canonem latæ sententiæ. Et propriè talis absolutio pertinet ad Papam. 4*
3 *Vnire, & diuidere episcopatus pertinet ad Papam.*

QVod trāslationē. Continua hoc modo cum præcedenti cap. legatus eñ, de quo. s. c. proxi. recepta illa litera se excusabat, dicēs, q credebat id posse, eo q vices Papæ gerebat: sicut & absoluere poterat excōmunicatos, quorū absolutio spectabat ad Papam. ¶Et no. primò, q dirigitur hęc Decr. in Sicilia, quæ est de patrimonio beati
1 Petri. j. de præsump. c. mandata. ¶No. primò, † q casus specialiter reseruati non veniunt in generali legationis mandato. Concor. de of. eius, cui man. est iur. l. 1. facit quod not. s. eod. c. 1. & c. 2. j. de offi. vica. ¶Secundò no. q si quædam ex his, q speciale mandatum exigūt, cōmittantur, non videntur alia commissa, q sunt eiusdem naturæ. & hoc verum, quando non subsequitur clausula generalis: alias expressis quibusdam mandatum exigentibus speciale, vident & alia commissa. qđ dic, vt in c. qui ad agēdum. de pcu. li. 6. & quod no. in l. sed & si quis. §. qsitū. ff. si quis cau. ¶Tertiò not. † q legatus de latere pōt absoluere illos, qui p manuum iniectione inciderunt in canonē latæ sententiæ. quod dic, vt j. eo. c. excōmunicat. & ideò eis licet; qa tolerātia Papæ habetur in hoc p iure. ff. de legi. l. de quibus. & l. est receptū. ff. de iuris. om. iudi. ¶Quartò not. hic Inno. quòd legatus habet iurisdictionem ordinariam. quod patet. j. c. 1. lib. 6. per quod dicit, omnes causas ciuiles, & criminales suæ prouinciæ ad ipsum deferri. s. eod. c. 1. ¶Quintò not. nouum modum soluendi dubia. s. respondere interrogatiuè. Scæuola sæpe simile facit, dicendo cur? nunquid? & si. vt in legibus suis patet.

3 ¶Sextò no.† ꝙ vnire,& diuidere episcopatus spectat ad Pa
pam.& de tali vnione, & eius natura dic , vt ĩ.ne se.vac.c.1.
de vnione autem aliarum ecclesiarum,per quem fieri possit.
dic.vt ĩ.de exce. pla. c. sicut vnire.& de prebẽ. c.exposuisti.
4 ¶Septimò no.ꝙ† absoluere excõicatos propter manuũ in-
iectionẽ in clericos pertinet principaliter ad Papã iure spe
ciali: & sic est de casibus reseruatis. Alij aũt enumerãtur in
5 gl.vnde sumpta occasione.¶†Quæro qui sint casus spãliter
reseruati Papæ.glo. enumerat hic quosdam, & de ipsis aliq.
12.di.in c.præceptis.Spec.enumerat.89.in spe.eod.tit.§.nũc
ostendendum. vbi Io. An. addit duos alios de iure antiquo:
& 20.iuris noui.6.lib.& Cle. vlti.absolutiones excõminica-
torum reseruatas.not.de sen.excõ.c.eos qui.lib.6. & Cle.1.
eod.tit.& Hostiẽ.61.eod.tit.§.quid pertinet. in prin.& Spe.
eod.tit.§.superest.ver.sed nunquid legatus potest suum of-
ficium exercere in istis locis. vide de excep. an in eos possit
legatus iurisdictionem suam exercere. dominus meus ponit
de istis casibus reseruatis Papæ, & Imperatori in l. vniuersa.
de preci.Impera.offe.C.

S V M M Æ.

1 *Examinatio debet præcedere electionem: aliàs non valet.*
2 *Legatus potest confirmare electiones. Et an amittat iurisdictionem, causam alij referendo. & quid delegando.*
4 *Processus factus à non suo iudice non tenet ipso iure.*

Licèt. Ex quo legatus retulit causam ad Papã,
illius causæ desinit esset iudex. & primò
recitat factum electionis, & processum legati. Secun
do super processu diffinit. ¶Not.primò,ꝙ canonici dissen-
serunt à principio:sed postea consenserunt.possunt ergo va-
riare. quod est verum ante publicatum scrutinium, sed non
post.vt s.de elec.c.publicato. ¶Secundò no.ꝙ legatus com
1 misit examinationẽ huius electionis,† quæ quidem exami-
natio semper debet electionem præcedere:aliàs non valeret
hodie confirmatio.ĩ.de elec.c.fi. de multis autem debet ille
inquirere,ad quem pertinet cõfirmare. s.de ele. c.innotuit.
2 & c.cum nobis olim. ¶Tertiò no.† ꝙ legatus potest confir
mare electiones.quod est verum, etiam exemptorum , vt ĩ.
de elec.c.si abbatem.lib.6.¶Quartò no.casum, quo ordina
rius iurisdictionem amittit.s. superiori negocium referẽdo.
Ista eñ relatio habet vim appellationis, qua pendẽte iudex
à quo intromittere se nõ põt.vt ĩ.de ap.c.cum appel.& c.nõ
solũ. Aduerte tamẽ,ꝙ sola pollicitatio relationẽ, vel etiã re-
latio iam trãsmissa nõ præcludit hãc viam re integra:sed de-
mum postq fuerit præsentata.arg.s.de postu.c.bonæ.in ver-
si.nec nocebat. põt ergo ante p̃sentat.superiori factã ipsam
reuocare:sicut & quodlibet mandatum.s.de resc.c. ex parte
decani.de hoc in Spec. de rela.in fi. & quod not.in Cle.1 de
renunci.vbi oĩno vide. tex.tamen iste innuit,ꝙ nuncijs iã di-
rectis cesset officium iudicis referẽtis,ibi [nunciis iam dire-
ctis] &c. Host.tamẽ tenet,vt dixi, ꝙ dicatur res integra an-
te præsentationẽ elect. superiori.vt dicto.§. nec nocebat.
3 ¶Quintò not.† ꝙ legatus amittit iurisdictionẽ, cãm alij re-
ferẽdo,nõ autem delegando.vt ff.de iudi.l. iudicium solu.t.
Fortior ergo est relatio,& magis præiudicialis iudici referẽ-
ti,q̃ delegatio simplex:nec mirum,qa relatio superiorẽ:dele
gatio inferiorẽ cõcernit.Potest ergo legatus, & quilibet or-
dinarius à se in totum vnã causam eximere, non autem iugũ
iurisd.excutere,vt l.solet.ff.de iurisd. om, iudi. ¶Sextò not.
4 † ꝙ processus factus à nõ suo iudice non tenet ipso iure, vt
C.si à non compe.iudi.per totũ.& ĩ.de iudi.c.at si clerici.
¶Opp.glo.de c.constitutus.ĩ. de app. Sol.illud verum ante
relationem, non post. causas enim ad Papam deuolutas be-
ne examinat, vt ibi: non autem causas ab eodem relatas: qa
post talem relationem desijt esse iudex, vt hic. & opi.glo.te-
nẽt Tan.& Vincen.

S V M M Æ.

1 *Legatus potest ecclesias vacantes conferre: non autem potest dare ius ad vacaturas.*
2 *Prælatus plus iurisdictionis habet in concessione,quàm patronus in præsentatione.*

Dilectus. Legatus de latere cõfert bene
ficium vacãs spectans ad præ-
sentationẽ ecclesiæ.h.d. Cõis diuisio.Secunda ibi
[cum igitur.] ¶ Nota primò , ꝙ huic canonico fuit collata
ecclesia.& sic potest quis habere canoniã,& ecclesiã:sed hic
factũ narrat, nõ ius ponit.dic vt ĩ.de præbẽ. c. cum iãdudũ.
1 ¶Scdò no.ꝙ† legatus potest ecclesias vacãtes conferre:nõ
aũt potest dare ius ad vacaturas.qđ dic vt ĩ. de cõces. p̃b.c.
cõstitutus.& ĩ.e.tit.c.p̃nti.& c.pe.& fi. ¶ Tertiò nota,ꝙ ad
archi. spectabat ius præsentãdi : & ideò qa sine p̃sentatione
legatus cõtulerat, molestabat eum:quia nõ valet collatio,si
patroni p̃sentatio nõ præcessit,vt ĩ.de re iudica.c.cũ Bertol
dus.vbi de hoc. ¶Quartò no. ꝙ iste canonicus deducebat
in iudicio ius sui aduersarij:ex quo collige, ꝙ in sua petitiõe
põt facere quis mẽtionem de iure:ex quo etiam aduersarius
se tuetur.de quo per Inn.in d.c.cum Bertoldus. Ad qđ opti-
mè facit iste tex.& ibi dixi.Et collige etiam hic,ꝙ possessor,
si in sua possessione turbat, potest l̃ras impetrare. de quo s.
2 de rescri.c.ceterũ.¶Quintò no.in ver. cum igitur. † ꝙ plus
iuris habet in concessione prælatus, q̃ in præsentatione pa-
tronus.si ergo legatus põt conferre ecclesiã spectantẽ ad cõ
cessionem p̃lati:ergo & multò magis, si spectat ad p̃sentatio
nem patroni. Quomodo aũt prælatus dicat habere plus iu-
ris,declarat Io. An. hic. eo eñ respectu dr̃ habere plus iuris:
qa ius prælati depẽdet à iure cõi : ius verò patroni pendet à
grã.ĩ.de iurepa.ca.3. vel iõ qa alteri ex duobus p̃sentatis p
laicũ gratificare potest,ĩ.de iurepa.c.cum aũt.vel ideò dicit
habere plus iuris:qa subest laicus prælato quò ad examina-
tionẽ causæ. de iudi.c.q̃tò.vt in gl. ¶Sextò no.ꝙ legatus po
test cõferre ecclesiam spectãtem ad præsentationẽ alterius.
qđ an sit verum,dicam.ĩ.¶Septimò no.ꝙ Papa mandat istũ
arch.compesci,vt desistat à molestia,app.remota: ex quo in
nuit,quòd in interdicto vti pos.non possit appellari.contra-
rium tenui in isto,& in alijs. s. tit. 1. c. consultationibus. &
not.ꝙ sentẽtia ista concernit futurũ tps:vt.s.desistat à mole-
stia in futurum.Idem in cõfessoria,& negatoria, vt l.harum.
& l.egi.ff.si serui.vẽdi.facit.ĩ.de proba. c. licèt causam.ad fi.
vbi de forma sententiæ in isto interdicto vti pos. ¶Quærit se
cunda glo. quid vult dicere tex. [quòd plus iuris.] &c. dic
vt in ea,quę prosequitur,an ex præsentatione aliqđ ius acq-
ratur. & dicit,quòd sic:intellige ius ad rem, non ius in re : p
collationẽ verò q̃rit ius in re,vt cap.si tibi absenti.ĩ.de p̃b.li.
6.& de isto iure ad rẽ,& de iure in re dic vt ĩ.de p̃b.c.penul.
& fi.lib.6. Alia gl.q̃rit, vtrùm legatus possit cõferre ecclesiã
spectãtẽ ad præsentationẽ patroni laici, vel clerici. dic vt ĩ.
de iureiu.c.dilectus.vbi Io.An.remittit ad Spe.& dicit,quòd
Host.refert se vidisse, & legisse literã Papalem directam p̃la
tis Angliæ:in qua cõtinebatur, ꝙ quãdo Papa scribit pro ali
quo beneficiando, non est suæ intentionis , ꝙ ei conferatur
ecclesia,in qua laicus obtinet ius patronatus.contrarium tñ
huius arguendo dicebat,vt ĩ.de præb.c.dilectus. 3.

S V M M Æ.

1 *Legatus in pluribus prouinciis põt in vna audire causas alterius. Et an existens extra prouinciam possit beneficia conferre. 3. Et an egressus extra prouinciam possit absoluere excommunicatum à se. 4.*
2 *Commissio maior est personæ, quàm loci.*

Nouit.

NOuit. Legatus, in quacunque parte legationis existat, iurisdictionem suam exequitur. Prima pars ponit Regis querelã. cui secunda respondet: ¶ Nota primò, ꝙ contra sententiã huiusmodi legati opponebantur duo. s. ꝙ certa ratione sibi suspectus erat, & quia extra fines regni. ad primum nõ respondet hic, sed. ĩ. de ap. c. nouit. Opponebat enim suspicio cõtra executionem: qđ non poterat, vt ibi. Si autẽ cõtra ꝓcessum, redderet ipsum nullum, vt dixi. ĩ. de app. c. cum spãli. secũdæ obiectioni (s. quia extra fines) respondetur hic. ¶ Ex quo no.
1 secundò, ꝙ † legatus in pluribus prouincijs põt in vna audire causas alterius: quia quò ad ipsum tota vna prouincia reputatur. ad hoc. ĩ. de offi. ordi. c. cum episcopus. lib. 6. potest ergo facta vnius prouinciæ in alia exercere, secundùm Inn. ¶ Venio ad glo. dicit hic, ꝙ ideo tenuit interdictum: qa nõdum egressus fuerat terminos suæ delegationis: ergo à cõtrario si egressus fuisset, non teneret sentẽtia. Quæro ergo, an sit verũ. & gl. ꝓsequitur, an possit excõmunicare, & absolue re. gl. tenet, ꝙ non possit. idem Gof. quod intelligit Host. quã do exiuit reuocatus, & animo nõ redeũdi: secus si non reuocatus exeat. ff. de offi. pꝛ. vrb. l. fi. nec enim vr̃ discessisse, ꝗ statim rediturus est, vt l. 3. ff. de diuor. Idẽ Arch. e. ti. in c. ꝓsenti. & reddit rationẽ, qa. G. etiã expressè legationem dimittere non põt. quid ergo erit de causis incœptis à legato nondũ finitis: vel diffinitis, sed non mandatis executioni? dicit Inn. ꝙ recurrendũ est ad Papam, vel ad alium legatũ successorẽ. ff. de iud. l. mortuo. & C. de iudi. l. properandũ. §. si aũt in medio. & in delegato satis est expressum. ĩ. de eo, ꝗ mit. in pos. c. cum venissent. In delegato certum est, ꝙ exequitur infra annum sñiam suam. s̃. tit. 1. c. quærenti. & idem dicũt quidã in legato, ꝙ possit exequi post finitum officium infra annũ. qđ nõ placet Inno. nec Spec. eo. tit. §. nunc dicemus. ver. sed an legatus. ¶ Redeundo igitur ad glo. cõclude, quòd nõ reuocatus posset cognoscere extra fines suæ legationis de causis subditorum. & sic sedere pro tribunali in alieno territorio. qđ intelligit Host. verum, si iudex illius prouinciæ, vel diœce. vbi intẽdit cognoscere, in hoc cõsentiat. sicut enim possum cõcedere alij episcopo in sua diœce. iudicet inter me os subditos, ꝗ se sibi subijcere nolũt. ĩ. de offi. or. c. cum episcopus. ita põt mihi cõcedere, vt in sua iudicẽ inter meos sub
2 ditos. † qa maior est cõmissio personæ, ꝗ̃ loci. 12. q. 1. c. ꝑcipimus. Item potest mihi committere, vt in sua iudicem inter suos subditos. 9. q. 2. & 3. per totum. multò magis ꝙ inter meos. sed non est bona ratio. quia suos iudico vt vicarius, vel delegatus: sed meos subditos iure proprio in suo territorio iudicare intendo. & vide quod not. Host. in summa. e. tit. §. & in quo loco. adde Cle. 1. de for. compe. vbi casus specialis. Alij dicunt, ꝙ existens extra potest indistinctè absoluere, & excõmunicare: sicut & Paulus Corrariothum absentẽ: sed certè aliud est, existẽtem infra territoriũ iudicare extra. aliud existentẽ extra iudicare intus. quo casu tenet Host. vt dixi, quòd põt, si non est reuocatus: qđ dubito, an sit verũ per rationes, quas glo. pro se adducit, & per reg. c. vt animarum. ĩ. de cõstitu. lib. 6. & l. extra territorium. de iuris. om. iudi. & quòd iurisdicti. contentiosam non reuocatus extra suũ territorium exercere non possit, est casus in l. 3. & ibi glo. ff. de offi. præsi. voluntariam ergo habet, vt ibi.. teneo ergo glo. quòd nullo modo, si egressus est, cognoscere possit per viã fori contentiosi: sed voluntariè, consentientibus subditis, & iudice, vbi vult cognoscere, hoc possit, vt d. l. 3. aliàs sequeretur, quòd episcopus Seneñ. inter clericos Seneñ. posset cognoscere in Anglia, si episcopus Anglicus consentiret. quod est absurdũ. posset tñ sustineri dictũ Host. in notorijs, ꝗ̃ non requirunt examinationem causæ. de iureiur. c. ad nostram. de filijs presby. c. quoniam. secundùm Hostien. de quo in Spec. tit. 2. §. nunc dicamus. ver. nunquid potest.
3 ¶ Quærit glo. etiam † an extra existens possit beneficia conferre. tenet glo. ꝙ sic. Idem Inno. alleg. de app. c. qua fronte. & hoc tenet Io. An. saluo quod habes de præbẽ. in c. statutum. in fin. lib. 6. & quod ibi no. ¶ Vlterius quæritur † an egressus prouinciam possit absoluere excommunicatum à se. tenet glo. quòd non. idem Gof. dicit tamen Inno. ꝙ si cognosceret se errasse, absoluet sine causæ cognitione propter periculum excõicationis. de sen. excõ. c. sacro. §. si verò. de quo in spec. eo. ti. §. nunc dicamus. ver. quid si legatus. dicit ẽt Gof. ꝙ si in prouincia existẽs excõicauit, egressus põt denunciare: cũ per id amplius nõ ligetur. de ap. c. pastoralis. & quia denuncians nõ pronunciat, sed declarat, qđ põt fieri, & post tp̃s. ff. de statuliber. l. hæredes. in fi. & de testi. cog. c. ꝑterea. Idem Ia. & Ho. de his dictis dubito, an sint vera. postquàm enim officium legationis est finitum, redactus est iste ad instar priuati. q̃uo ergo absoluere, vel denunciare possit, non video: cum isti actus explicentur per aliquem vt iudicẽ, non vt priuatum: sicut est iste, qui eo die, quo priuatus futurus est, iudicare non potest, vt l. eum qui. ff. de iurisd. omn. iudi. ¶ Quæro vltimò per Docto. extra terminos legationis venerunt duo litigatores, & iurisdictionem dicti legati quò ad dictam causam prorogarunt. qui, postquam cœpit de causa cognoscere, reuocatus est à legatione. quid erit de illa causa? videtur, quòd postquam cœpit, possit ipsam finire. ĩ. eo. c. fi. cum sim. Item videtur potius electa persona, quæ superest, quàm iurisdictio, quæ defecit. ar. s̃. tit. 1. c. fi. §. is aũt. de arbitris c. ex parte. & c. cũ à nobis. In contrarium facit, quia perempta iurisdictione ordinaria, videtur perempta accessoria prorogata. ĩ. de re. iur. c. accessorium. cũ suis concor. Pro hoc optimè facit. ff. de publicia. l. si ego. §. idem ait. aliàs incipit. quãdo tñ. ff. de vsufru. l. si Titio. ad fi. pro & contra eo. ti. l. item si fundi. §. huic vicinus. de verb. ob. l. inter stipulan. §. sacrã. So. distin. an fuerit facta prorogatio expressè nomine dignitatis: & transeat in successorem. aut nomine proprio: & nõ transeat, sed sequatur eius personam, arg. ff. qui. mo. vsu. amit. l. quid tamen. 1. resp. cum suis cõcor. & hoc verũ, nisi fuisset remotus ꝑ crimen: quia tunc nõ posset cognoscere. s̃. de rescr. c. sciscitatus. & de hoc in Spe. eo. tit. §. nunc dicamus. ver. sed pone quòd non subditi. & de compe. iudi. adi. §. 1. ver. quid si duo Pisani. & ibi, qđ iuris in delegato reuocato: cuius iurisdictio fuerat per partes ad res alias prorogata. & adde istam q. ad illa, quæ dixi. s̃. ti. 1. c. P. & G. vbi melius cadit.

SVMMÆ.

1 *Maiore iudice superueniente, minor non debet exequi officium suum.*

Et minor præsente maiore, non exercet iurisdictionem suam. nu. 2.

3 *Citatus à maiore, & minori iudice debet accedere ad maiorem.*

VOlentes. Præsente legato de latere, minor legatus executionem officij sui dimittit. h. d. ¶ No. primò, quòd Papa committit hic legationis officiũ ordinario loci: quo casu cũ tanquam legatus, & tanquam ordinarius habeat iurisdictionem, qua auctoritate videbitur processisse, potest dubitari. & in casibus, in quibus gesta sua possunt valere tanquam ordinarij, sic valebunt, vt credo: alia verò valebunt tanquam legati. nam superueniens mandatum Papæ in decisione causæ pertinentis ad iurisdictionem ordinarij non mutat naturam suam, vt ĩ. c. 1. licèt in contrarium faciat iste, vbi maior potestas minorem suspendit, & silere facit: ideò videtur actus assumere vigorem à digniori materia, super qua fundatur. arg. not. in c. quod in dubijs. de conse. ecc. & c. quãto. de iudi. Primũ credo; qa maior dignitas superueniẽs, si cõpassibilis est cũ prima, venit ꝑ modũ cumulatiõis, nõ ꝑ modũ alterius dignitatis. ar. c. cũ inter vniuersas. in fi. s̃. de ele. hinc videmus, ꝙ Rex repræsentat ĩ certo territorio personam

ſonam Ducis, Comitis, vel Marchionis: vt patet in Rege Hierusalem, & Siciliæ; qui habet etiã titulos cõmunicatis. facit. l. legatis. §. ſi ex officio. ff. de leg. 3. Facit ad no. per Inn. in c. cũ ex officij. de reſcrip. & quando iſta commiſſio citationis fit ordinario, an videatur realis, vel perſonalis. vide per Io. An. in c. ex tuarum. de auctο. & vſu pallij. de quo per Bar. in l. pater filiæ. de ſeru. leg. ¶ Secundò collige hic ar. ꝙ dato ſecũdo legato, non reuocatur primus: ſicut dato ſecundo tutore, primus non reuocatur. C. de teſt. tu. l. 2. & hoc no. Io. 25. q. 2. c. 3. & in Spe. tit. 2. §. finitur. ad finem. & dixi. ſ. c. ſtuduiſti.

1 ¶ Tertiò no. † ꝙ ſuperueniente maiore iudice, minor non debet exequi officium ſuum, ſed ſilere. ſuccumbit ergo ille, qui eſt minoris potentiæ, accedente maiore. Hinc dicimus, ꝙ ſi fideiuſſor ſuccedat debitori, confunditur fideiuſſoria obligatio, tanquàm minor, ſuperueniente maiore, vt l. generaliter. ff. de fideiuſſ. ſed hic non confunditur, ſed ſuſpenditur: tum quia ſubſiſtit in perſonis diuerſorum: tum qa vna non eſt acceſſoria alteri, ſed vtraq; principalis: licèt alia maior ſit, vt in d. l. generaliter. & l. ſeq. ¶ Quartò not. ꝙ quandoq; dormit iuriſdictio: exercitium habet ergo quis quandoq; à iuriſdictione: ſed exercitium eſt ligatum, vt eſt hic, & quando præſes egreſſus eſt extra prouinciam, vt l. 4. ff. de offi. præſi. facit. ſ. de reſcri. c. paſtoralis. vbi no. an poſſit iuriſdictio ſic ligata prorogari quò ad exercitium. ¶ Quintò no. ꝙ maior differentia debetur legato, qui mittitur: quàm legato, cui ratione dignitatis ſuæ legatio eſt commiſſa. Videretur prima facie contra. quia duo vincula rumpunt vnum. C. de adop. & ſic ordinarius, & legatus videtur dignior, quàm legatus tantùm: cuius contrarium hic apparet, & j. c. proxi.

2 ¶ Opp. dicitur hic, † ꝙ minor iudex præſente maiore, non exercet iuriſdictionem. contra de l. in hac ſacratiſſima. C. de do. & de c. peruenit. 11. q. 1. Sol. prima glo. tangit, & non ſoluit. Hoſt. dicit, ꝙ præſente maiore poteſtas minoris reuerentialis, & inſignialis deponitur: & ſic intellige c. deniq;. 21. di. facit de priui. c. vt apoſtolicæ. lib. 6. contentioſa verò non deponitur, vt in contrarijs. niſi vbi de quadam parilitate agitur, quæ à ſuperiore duobus iuriſdi. habentibus conceditur: Et tunc ſtatur diſpoſitioni maioris, vt hic: & hoc operatur ꝓ rogatiua reuerentiæ, vt hic. & ne in vno corpore ſint duo capita, quaſi monſtrum. j. c. 1. c. quoniam. ſecundùm Ioã. And.

3 Et ex hoc infero, ꝙ † citatus à maiori, & minore iudice, debet accedere ad maiorem. quod dic, vt. j. de ap. c. cum parati. Bar. de hac prædicta q. not. in l. 4. §. ſi ff. de dam. infec. vbi alleg. primò, quòd ceſſet poteſtas magiſtratus, ſuperueniente præſide in ciuitate. In cõtrarium allega. Auth. de defen. ciui. §. nulla. colla. 3. & glo. C. de pala. ſac. lar. l. nihil. lib. 12. & deinde diſtinguit inter habentes iuriſdictionem generaliter delegatam in aliquo caſu: & tunc ſuperueniente maiore, ceſſet minoris iuriſdictio, vt hic, & c. antiqua. de priui. Si verò habet iuriſdictionem ordinariam: & tunc non ceſſat minor per aduentum maioris, niſi circa inſignia. Epiſcopus ergo in ſua ciuitate poterit exercere iuriſdictionem ſuam, ſuperueniente legato: ſed non eo præſente ſolemniter benedicere. & ſecundùm hoc oportet intelligere iſtum tex. ꝙ iſte patriarcha, cui iſta Decr. dirigitur, nõ poterit vti iuriſdictione vigore legationis, præſente maiore: ſed ſua iuriſdictione ordinaria, veluti patriarcha, vti poterit: & ſic limita hoc. c. per prædicta. & propter hoc eſt vtile inueſtigare quod. ſ. dixi, quòd iuriſdictio ordinaria non confunditur per acceſſum alterius iuriſdictionis maioris præeminentiæ, vt legati,

SVMMAE.

1 *Legati de latere poſſunt abſoluere excommunicatos infra, & extra ſuam prouinciam vndecunque venientes.*

2 *Legati, qui de latere non mittuntur, non poſſunt abſoluere exiſtentes extra prouinciam.*

3 *Legati de latere qui dicantur.*

Excommunicatis *Legati de latere non trãſ* miſſi extra ſuam prouinciam, vel ibidem aliunde venientes, excommunicatos per manuum iniectionẽ in clericos non abſoluunt. legati etiam ratione ſuæ dignitatis hanc abſolutionem etiam ſubditis impendere prohibentur. h. d. Ponit duo dicta. ſecũdum ibi [& q.] ¶ No. primò hic tria genera legatorum: & licèt quo ad quædam ſit paritas inter eos, vt not. j. eo. c. ſtatut. 1. rñ. in glo. quia verbum. tamen quò ad quædam eſt inæqualitas, vt in excommunicatorum abſolutione, in exemptorum confirmatione, in ipſorum cauſarum cognitione, & in beneficiorum collatione, vt not. j. eo. c. 1. in

1 3. glo. ¶ Secundò innuit tex. † ꝙ legati de latere poſſunt abſoluere excõmunicatos intra, & extra ſuam prouinciam vndecunq; venientes. Et hoc tenet prima glo. quod intelligit Ho. verũ, ſi ſint excõicati pro iniectione manuum nõ enormi. pro enormi enim non poſſent ex generali legatione. de ſen. excõ. c. ſi verò. 1. rñ. & c. peruenit. & c. cum illorum. §. 1. in quibus patet, ꝙ quandoq; Papa præuigilet in hoc caſu: tamen ad manus ſuas ſemper retinet hanc enormem. de quo per Io. An. de ſen. excõ. c. ad eminẽtiam. in vlt. glo. & vide qđ not. Ioã. 93. di. c. 2. ꝙ capiens lega. ab eo poteſt abſolui. qđ intelligas ſaluo eo, quod habes de præben. c. felicis. lib. 6. de quo in Spe. tit. 2. §. nunc dicamus. ver. ſed quęritur vtrũ. ¶ Secundò not. ꝙ † legati, qui de latere non mittuntur, non poſ-

2 ſunt abſoluere exiſtẽtes extra prouinciam. quod intelligit q dam verum, niſi de conſenſu ordinarij, cuius eſt prouincia, vel diœce. nam de eorum conſenſu videtur poſſe, per not. ſ. eod. c. nouit. & hoc videtur ſatis rationabile de ſuis ſubditis, vt exiſtens extra poſſit ſuos ſubditos abſoluere cum conſenſu illius iudicis, vbi degit. Dicit tamen Hoſt. ꝙ nõ audet hãc interpretationem facere, cum ſit priuilegium à Papa conceſſum. ſ. de vſu. pal. c. 2. Vin. tamen intelligit, vt dixi, videlicet ꝙ exiſtens extra poſſit abſoluere ſuos ſubditos non aliunde venientes. quæ lec. non videtur amica lræ, & contrarium approbat conſuetudo, ſecundùm Io. An. qui dicit, ꝙ aliunde venientes, & in ſua prouincia delinquentes poterit abſoluere etiam legatus nõ de latere. 6. q. 3. c. placuit. Quid de ſuis ſubditis delinquentibus extra prouinciam, an in prouinciam redeuntes poterit abſoluere? tenet ipſe, ꝙ nõ. alleg. de ſen. exc. c. officij. & de rap. c. 1. remittit Hoſt. ad ſummã eod. tit. §. & in quo loco. ver. illud quoq;. & in Spec. de leg. §. nunc dicamus. ver. illud etiam. vbi ponitur contraria opi. per c. 1. 16. q. 1. & ea quæ ibi no. Collige ergo diſtinctionem. cum quæritur, an excommunicati pro manuũ iniectione à legatis poſſint abſolui. & diſtingue. nam aut loquimur in legatis de latere: aut in alijs de curia Papæ miſsis: aut de legatis ratione dignitatis. primi. ſ. de latere nõ poſſunt, ſi pro enormi occurrẽ inciderunt. ſi pro non enormi, poſſunt vndecunq; veniẽtes & intra, & extra prouinciam exiſtentes. Secundo caſu. ſ. cum quęritur de alijs non à latere miſsis. & dic, ꝙ aut volunt abſoluere ſubditos: & poſsũt intra ſuã ꝓuinciã deliquẽtes: extra aũt deliquẽtes nõ pñt: licèt ſint ſubditi extranei, etiã aliũde venientes, non pñt, niſi quando ibi delinquerent. quia tũc poſſunt, vt ex prædictis apparet. Tertio caſu de legatis ratione dignitatis dic, ꝙ iſti nullo modo, vel caſu abſoluunt, vt patet in tex. & rationem reddit Ioan. And. ſuper ver. non poſſunt. cum enim legatio ſit localis, perderent ibi clerici priuilegium clericale, ſi percuſſores ſui nunquàm de partibus illis mitterentur ad curiam: aliorum verò legatio eſt ad tempus; ideò ad tempus priuilegium clericorum modificatur, vt per legatos fiat abſolutio. ita dicit Io. An. ¶ Quærit glo. qui dicantur legati de latere, & tenet breuiter, quod Cardinales

3 ſunt de latere, & miſsi de latere. Alij mittũtur à latere, & nõ ſunt de latere. Iſta verbalis differẽtia reꝓbat de ſen. excõ. in c. ad eminentiã. Tene ergo cũ gl. ꝙ Cardinales dicũt de latere. & idẽ hic Inn. vt dicit Ho. ſic tenet curia. & idẽ Spe. in tit. de leg.

de leg.§.sequitur.& Bona.ſ.c.proxi. & vide quod no. Spec. eo.ti.§.nunc dicamus.ver.quid ſi læſus. vbi quid iuris, ſi venienti aliunde ad legatum de latere pro abſolutione reſiſtat læſus.

SVMMAE.

1 *Legati poſſunt facere ſtatuta,& valent.*
2 *Statuta legatorum ſunt perpetua.& id quare.*
3 *Citatio ſola ſufficit ad perpetuandum iuriſdictionem delegati.*
4 *Iudices,puta Poteſtates, et terrarum rectores, an poſſint facere ſtatuta.*

NEmini. Legatione finita durat legati ſtatutum:finitur tñ delegati ſui iuriſdictio,ſi citatio non præceſſit.h.d. Communis
1 diuiſio.Secunda ibi[ſecus.]¶No. primò, † ꝙ legati poſſunt facere ſtatuta,& valent. quod intelligunt quidam verum,qñ in illis condendis fuerint requiſiti,& interuenit conſiliũ prælatorũ ſuæ prouinciæ,ar.9.q.3.c.1.2.4.&.5. & etiam populi in his,quæ ipſum tangũt.de conſe.di.3.& c.1. & de his, quæ fi.à præla.c.fi.de of.archi.c.ad hæc.ad fi.Sed ſecundũ Innoc. tenent ſtatuta,quæ facit legatus de his, quæ pertinent ad iuriſdictionem ſuam,& ſi prædicti non fuerint requiſiti: dũ tñ legibus generalibus non obſtet.nam ipſas corrigere non licet.C.de of.præfec.præto.Ori.& Illi.l.2.& quod no. Io.An. de of.archipre.c.fi.in vl glo.Cy.circa conſiliũ,vel conſenſum requirendũ ponderat materia, ſuper qua ſtatutum diſponit: aut enim diſponit ſuper his,quæ concernunt publicam vtilitatem:vt puta, ꝙ non impediatur ſtudium : ꝙ ſcholares non inquietentur:ſtatuit iudex,ꝙ nullus faciat tumultum ſub pœna quinq; librarũ:vel ſtatuit,ꝙ vendantur carnes bonæ, vel piſces:vel ꝙ nullus vadat de nocte:& valent talia ſtatuta. qa ſpectat ad rectorem ſalutem,& quietem popularium procurare,vt l.congruit.ff.de of.præſi.Aut ſtatutum non concernit publicam vtilitatem,ſed aliud: puta ꝙ nullus vadat vltra mare.& illud non põt facere minor iudex:ſed maior ſic,vt C.de offi.præfec.præto.l.formam.populus aũt hoc poſſet, ſiue ſtatutũ reſpiciat bonũ publicũ,ſiue non.ita not.Cy.in l. 1. in 3.
2 q.ff.quod quiſque iur.vbi vide.¶Secundò no.ꝙ †ſtatuta legatorum ſunt perpetuá.& ratio eſt:quia ſtatuta (ſicut leges) debent fieri cum deliberatione,& cauſæ cognitione.ſicut ſententiæ ferri,vt l.ſi C.de legi.vnde ſicut effectus,qui oritur ex ſententia,eſt perpetuus,vt l.geſta.C.de re iudi. ita & ſtatutũ. facit quod no.in l.& puto.ff.de poſtu.& C.eod.tit.l.1. ſi ergo fierent ex abrupto,non durarent vltra tempus officij ſui:ſicut nec effectus ſententiæ.& ita no.Cy. in d.l.1.in 4.q.C.qđ qſq; iur.facit l.vlti.ff.de app.& d.l.j.& ibi no.C.de poſtu.¶Tertiò no.ꝙ licèt officium ſit tpale:tñ ſtatuta officii ſunt perpetua, nec deſinunt, licèt officium finiatur.non vitiatur ergo res,licèt perueniat ad eum caſum,à quo non poſſet incipere,arg. contra.j̃.de offic.leg.c.pñti.Sed dic,ꝙ aut ſuperuenit inhabilitas ante actum cõſummatum:& vitiatur,vt ibi, & l.furioſũ. C.de teſt.aut poſt actum conſummatum,& perfectum: & loquitur hic, & 50.di.c.præcepta.& ita no. Dyn.in c. poſſeſſor malæ fidei.de reg.iur.li. 6.Sed contra hoc vltimũ membrum opp.de l.inter ſtip.§.ſacrã.de ver.ob.& l.Vrãnius.§ ſed cum duo.ff.de fideiuſſ.ibi [vt quemadmodum incipere aliàs non poſſunt,ita nec remaneant.]Sol.dicit Ia.But. ꝙ aut impedimentum eſt ex parte cauſæ eius,de quo agitur:aut circa ipsũ principale.ſi eſt ex parte cauſæ efficiẽtis: & tunc aut cã eſt in facto,& egit,& non conſummauit effectum ſuum, & retinet dependentiam ad cauſam:& tunc ſicut impedit ab initio,ita & poſt:aut non retinet à cã:(quia egit, & conſummauit ſuũ effectum,ſiue dependentiam ad cãm.)& tunc, licèt effectus cauſæ impediſſet ab initio, non impedit ex poſtfacto. & ſic poteſt intelligi illud generale.vitiatur actus,ſi peruenit ad eũ caſum,à quo nõ poſſet inchoari,vt l.pluribus.§. & ſi placeat. ff.de ver.ob.& aliud generale.ceſſante cauſa ceſſat effectus, vt j̃.de app.c.cum ceſſante.ff.de poſtu. Fallit ſi eſt cauſa impulſiua,cuius defectus ſuperueniens quandocunq; non facit diſpoſitionem deficere,vt l.j.§.ſexum.& l.j.ff.de do.per Bar. quandoque contingit vitium nõ ex parte cauſæ.ſed circa id, de quo agimus principaliter:& tunc aut vitium,& ratio impedientis diſponit ad factum,& fiendum:& tunc impedit vtrumque.& ſic loquitur l.Vrannius.& l.non diſtinguemus.§. ſacerdotio.ff.de arbi.aut non diſponit pariter ad vtrunq; : & tunc vitiat fiendũ,& nõ tollit factũ,vt d.l.pluribus.& ita no. Iac.Bu.in l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui, vel alie.iur. & hic.Ex quo concludo, ꝙ ſi legatus feciſſet conſtitutionẽ, & nondum ea publicata finiretur officium ſuum,non valeret talis conſtitutio,ar.not.in l. 11.in prin.ff.de leg.3.& l. ſuo qui. de teſta. & patet hoc eſſe verum ex theorica prædicta: quia ante publicationem non poteſt dici conſtitutio perfectè con ſummata:quia nõ ligat,vt in Auth.vt factæ cõſtitutiones &c. & faciunt hoc ad illa,quæ dicam ne præla.vi.ſuas.c.querelã. & quod dixi de reſolutione iuris conſiſtentis in diſponente:an faciat deſinere diſpoſitione.j̃.de dona.inter virum & vxorẽ.c.nuper.¶Quartò not.ꝙ mandatum iuriſdictionis expirat re integra,etiam ſi commiſit ſub nomine dignitatis.mãdatũ aũt ſimplicis,& nudi miniſterij an finiatur re integra,ſi nito officio committentis.dixi in c.qm̃ abbas.ſ.ti j. & quòd
3 non expiret,facit c.ſi ſuper gratia.de of.deleg.lib.6.¶Quintò not.ꝙ ad perpetuandam iuriſdictionem delegati ſufficit ſola citatio.concor.ſ.ti.j.c.relatũ.vtrùm autem ſufficiat durante officio delegantis commiſſionẽ citationis factam eſſe, licèt citatus non fuerit,diſputat hic Io.An.& dicam ſtatim. ¶Quæro.ſi quis incidit in excõicationẽ per conſtitutionem pœnæ.j̃.de loc.c.j.finito legationis officio,qs abſoluet? dic, ꝙ ordinarius,ſi ſtatutum non reſeruat abſolutionem maiori.j̃.de inſti.c.ex frequentibus.& quod not.Io.An.de præbẽ. c.graue.& hoc tenet Spec.c.2.§ ſupereſt.ver. ſed per quem. ¶Secundò quæro.hic loquitur de legatis,quòd poſſunt con
4 dere ſtatuta.†quid de alijs iudicibus (puta Poteſtatibus, & terrarum rectoribus)an poterunt facere ſtatuta? videtur, ꝙ ſic,vt l.j.§.j.ff.quod quiſq; iur. & ibi no. & patet in omnibus edictis prætorum.In contrarium facit.C.cõmi.vel epi. l.programa.& de decre.ab or.faci.l.2.diſtingue.aut quæris de maioribus iudicibus,vt præfectis prætorio,ſenatoribus, & regibus.& iſti poſſunt facere ſtatuta,& cõſtitutiones, vt l.nõ ambigitur.ff.de leg.& d.l. formã. & idem de legatis, vt hic.aut quæris de alijs,qui non ſunt in tanta dignitate:& tũc aut habent dignitatẽ perpetuam,ſiue ad vitã.(vt comites,marchiones, epiſcopi,& ſimiles:) & tunc pñt condere ſtatuta.de maio.& obed.c.2.Aut quæris de iudicibus habentibus iuriſdictionem temporalẽ(vt Poteſtates, & rectores terrarũ cõmuniter:) & tunc aut vult Poteſtas ipſe,& rector alicuius ciuitatis facere ſtatuta communicato conſilio, & proceribus ciuitatis:& põt,vt d.l.j.§.j.quod quiſque iu.Aut vult facere ſtatuta ipſe ſolus:& non poteſt,ſecundùm Bart.qui ita no.in l.oẽs populi.ff.de iuſti.& iure.qui in hoc videtur contrariari Cyn. qui vult,ꝙ poſſit in his,quæ pertinent ad quietem ciuitatis: ꝙ nullus vadat de nocte:ꝙ vẽdantur bonæ carnes.& piſces: ꝙ nullus aduocatus, vel procurator ꝑponat calumnioſas exceptiones.In iſtis enim cum poſſit pœna arbitraria repertũ culpabilem cõdemnare:ergo & ſtatuta ſuper hoc facere.qđ verum credo.facit c. vt animarum.de conſti.lib. 6. ¶Tertiò quæro.dicitur hic,ꝙ ſi præceſſit citatio delegati, non finitur eius delegatio,licèt ſit finitum officium delegantis.pone ergo,ꝙ durante legati officio,non præceſſit citatio.ſed cõmiſſio de citando,& ante citationem factam finitum eſt legati officium per obitum,vel per mortem.quæro,an expiret cõmiſſio:arguit hic Io An.ad partem affirmatiuam,ꝙ expiret, pluribus rationibus.& primò per hunc tex.qui exigit citationem durante committentis officio emanaſſe: ergo ad tẽpus

verbi est dispositio referenda, vt l. in delictis. §. si extraneus. ff. de noxa. Item citatio perficitur ex commissione, & citatione secuta: si ergo citatio commissa sit, non sufficit, nisi ad citatum peruenerit. de acquir. pos. l. qui absenti. ad hoc optime l. quamuis. ff. de in ius vocan. vbi plus videtur, ꝙ si citatio præcessit, & citatus non venerit, nec qui citari fecit, non sit perpetuata iurisdictio. sicut ibi non committitur pœna cõtra libertũ, si patronus citatus non venit. facit quod no. Guli. de Cug. in l. omnes. siue in l. sicut. C. de præscrip. 30. ann. ad idem d. l. sicut. & l. cum notissimi. eo. ti. vbi per citationem non nũciatam per executorem non interrũpitur præscriptio: nec præuẽtus dicitur, qui citatus non fuit. de iudi. l. si quis postea. & de fo. cõpe. c. pe. In contrarium ꝙ nõ expiret, & sit perpetuata per solam cõmissionẽ. ar. de l. licẽt. C. de repu. & eo. tit. l. 2. ff. vbi licet libellus repudij non fuerit traditus, soluitur matrimoniũ. ad idẽ l. si pater. §. si autẽ. de ma. vin. & quod no. in Cle. 1. de renun. Item absens, & ignorans excõicatur. de ap. c. cũ sit. in fi. fortius ergo citatur, & sufficit aliquid inchoari. de elec. c. cum in cunctis. §. inferiora. & de tẽpo. ord. c. ex tenore. item ad perpetuandum sufficit, ꝙ incæpit vti. de offi. de lega. c. licet. vel inchoauerit. eo. ti. c. cũ plures. §. 1. li. 6. sed cœpisse intelligitur per omnem actũ, quẽ fecit vt iudex. de polllici. l. 1. §. cœpisse. etiam per actũ imperfectũ. de elec. c. in causis. ad hoc. s. de offi. dele. c. gratũ. ibi[proposito citationis edicto.]quid dicemus, Garsi. tenuit disputando secundũ leges non perpetuatam iurisdict. vt l. & quia. ff. de iurisdi. om. iud. Sed secundũ canones distinguit: aut quæritur de iurisdi. perpetuanda: aut de persona arctanda, vel reafficienda. Primo casu sufficit, ꝙ à iudice manauerit citatio: licẽt facta non fuerit, per d. c. licẽt. & quæ ibi no. post Host. Secundo casu cum quæritur de persona arctanda, vel reafficienda: & non sufficit citationem iniunctam, quæ facta non fuit, vt in primis iuribus. & hoc no.

De Officio ordinarij.

DIctum est. s. de officio delegati. Item & de officio legati. videndum est de officio ordinarij. Vel aliter & ad proxi. Dictũ est. sup. de officio legati, qui habet ordinariam, & priuilegiatã, vt patet. s. ti. 1. c. excõmunicatis. sequitur videre de omnibus ordinarijs. Idẽ facit Iurisconsultus. qui enumeratis singulorũ officijs in primo lib. Digest. subnectit rub. de iurisd. om. iudic. habetur de materia. 3. q. 7. & 9. & 10. q. 1. 2. & 3. per totum. 11. q. 1. per totũ. repetitur in Sexto, & Cle. cõuenit de rescri. c. ad hæc. de offi. delega. c. pastoralis. §. quia verò. de purga. ca. c. cum dilectus. de priuileg. c. 1. lib. 6. vbi de potestate ordinarij cõtra exemptos. & in alijs iuribus hic allega. in glo.

SVMMAE.

1 *Episcopi habent à iure communi omnimodam iurisdictionem in criminibus puniendis.*
Et ipsa iurisdictio est eis generalis.
3 *Iudex vnus super executione iustitiæ potest alterius auxilium implorare.*
Et an iudex secularis teneatur executioni mandare iniustum factum episcopi. 4. & 6.
Et an poterit inuocare brachium spirituale. 5.
7 *Inquisitor hæreticæ prauitatis inquisiuit contra quendam de hæresi: condemnauit, & tradidit curiæ seculari: an iudex secularis debeat credere illi sententiæ, & executionem facere.*

PErniciosam. Episcopi in suis diœcesibus possunt crimina inquirere, & punire: & cum opus est, inuocare brachiũ seculare. h. d. Primò ponit episcoporum officium latissimum super criminibus inquirendis, & puniendis: & cum quadam modificatione. Secundò determinat casum dubium dependentem ex præmissis, ibi[& cum opus.]¶ No. primò, † ꝙ episcopi habent à iure communi omnimodam iurisdictionẽ in criminibus puniendis. & per hoc patet, ꝙ habent iurisdictionem ordinariam, non delegatam, quæ certam causam, vel personas concernit, vt. j. eo. c. cum ab ecclesiarum. per Innoc. & l. & quia. ff. de iuris. om. iud. inhæret. n. territorio, quod est proprium iurisdictionis ordinariæ. j. de iureiur. c. cum cõtingat. ¶ Secundò no. † ꝙ iurisdictio episcoporum super criminibus puniendis est generalis quò ad delicta, & specialis, & stricta quò ad locum. s. intra diœcesim suam. extra ergo non paretur impunẽ, vt in c. vt animarum. de rescrip. lib. 6. vtrùm autem possit inquirere contra subditos de delictis alibi commissis. dic, vt no. Bar. in l. cunctos populos. C. de summa Tri. ¶ Tertiò no. ꝙ ille, cui libera potestas cõceditur, cõstitutiones, & iura obseruare tenetur: & idem si concedatur liberum arbitrium. quod dic, vt in Cle. Pastoralis. de re iudi. in Cle. & j. de iureiur. c. veniens. & c. quantò. ¶ Quartò not. 3 † ꝙ vnus iudex super executione iustitiæ potest alterius auxilium implorare. & loquitur, cum episcopus implorat auxilium brachij secularis: qñq; econtra secularis iudex implorat auxilium brachii spiritualis. de vtroque. j. dicam. ¶ Quintò no. ꝙ episcopi non debent turbari, vel impediri in exercitio suæ iurisdictionis. idem in omnibus aliis iudicibus ordinarijs, & delegatis, qui turbatores suos mulctare possunt pœnali iudicio, vt l. j. ff. si quis ius dic. non obtẽ. & c. 1. s. de offi. dele. per Inno. nec dicuntur iudices in cã propria, cũ vlciscũtur iniuriam dignitati illatam, vt no. Inno. in c. ex parte. j. de ver. sig. & Cy. in l. 1. C. ne quis in causa sua. proditum est etiã contra tales turbatores ciuile remedium. s. interdictum vti possidetis, vt l. j. §. fi. ff. vti pos. & ibi per Bar. & s. de of. archi. c. fi. ¶ Sextò no. in ver. non ad præiudicandum &c. ꝙ cũ ad requisitionem dioe. iudex tertius iurisdictionem exercet, nullum ius ex tali exercitio sibi quæritur, duplici ratione. Prima quia hoc facit nomine alieno; ideo non sibi, sed ei, cuius nomine actus geritur, commodum applicatur, vt l. qui proprio. §. item quæritur. ff. de procu. Secunda quia hoc facit de conscientia, & permissione iuris: & per consequens sine præiudicio alieni iuris videtur emanasse concessio, vt in c. j. ad fi. de fo. compe. in Cle. & l. 1. §. si quis à principe. ff. ne quis in lo. pub. Et aduerte, quia loquitur, cum tertius iurisdictionem exercet nomine iudicis veri: suo autẽ nomine an possit exercere iurisdictionem in alterius territorio. dic vt dixi. s. ti. 1. c. nouit. & c. P. & G. de offi. deleg. & Cy. in l. si qui ex consensu. de epi. aud. ¶ Septimò no. tex. dũ dicit[ad ea, quæ Deo sunt 4 placita]&c. ꝙ † iudex secularis non tenetur executioni mandare iniustum factum episcopi. quia illud nõ potest dici Deo placitum. quod an sit verum, tangit hic Io. An. ¶ Oppo. iste tex. videtur promittere generaliter potestatem episcopo inquirendi super criminibus. sed contra: imò videtur, ꝙ modificatè, cum. s. clamosa insinuatio præcessit. j. de accu. c. qualiter. cum si. So. glo. j. fatetur hoc verum, ꝙ inquirere tunc potest, cum fama præcedit, vt ibi dicitur. si tamen non præcedẽte processu infamiæ fiat processus, valet & tenet, si exceptio talis non fuerit opposita. j. de accu. c. j. & 2. lib. 6. & vide de materia, quando. s. permittatur iudici inquirere, vt no. Bar. in l. 2. §. si publico. ff. de adul. vbi pulchrè. ¶ Secundò opp. dicitur hic, ꝙ debet iudicare secundùm ꝙ censent canones. contra imò videtur, ꝙ sñ ꝙ sibi iustum visũ fuerit. 11. q. 3. c. tũc vera. cum si. alleg. in glo. quæ horum timore plenè prosequitur, an secundùm legẽ, vel sñ conscientiã debeat iudicare. & arguit primò, ꝙ sñ iura. scdò, ꝙ sñ conscientiam. tertiò concludit pro prima parte. s. ꝙ sñ iura. idem not. in l. illicitas. §. veritas. ff. de of. præsi. & 3. q. 6. c. 2. facit qđ no. p Host. in c. pastoralis. de offi. dele. ¶ Quæro. dicitur hic, ꝙ episcopus, cum opus

5 opus fuerit, potest inuocare brachiũ seculare.† Sed q̃d ecõ-
tra, an secularis poterit inuocare brachiũ spirituale.gl. pe. ꝙ
sic: quia vna potestas per alteram adiuuatur. vt j̃. de ope.no.
nun.c.1.& 96.di.c.cum ad verum.& c.duo sunt.& 10.di. c.si
in adiutorium.& c.seq.& in Lomb. vt episcopi,& comites si-
bi inuicem auxilium dent.in rub.& nigro. est tamen differẽ
tia, secundùm Innoc. ꝙ secularis iudex potest cogi per eccle
siasticum ad præstandum sibi auxilium: sed non econtra. j̃.e.
c.ad reprimendam. Est & alia differentia: quia secularis non
habet examinare processum ecclesiastici. ecclesiasticus verò
nunquam ad petitionem secularis excommunicabit, nisi ex
causa rationabili,& seruata forma canonica. de sen. excom.
c.sacro.& c.cum medicinalis. Host. concludit, ꝙ sæcularis de
bet proscribere,& bannire excommunicatos ab ecclesiasti-
co:& econtra ecclesiasticus debet excommunicare proscrip
tos etiam bannitos à iudice seculari ad requisitionem ipsius.
11.qõ.3.c.qui resistit.& verè dicit ipse, necessaria est poten
tia sæcularis ecclesiæ:& ipsa potentia secularis indiget scien
tia ecclesiæ. remittit Host. ad summam. de treu.& pa. §. ꝙ sit
iustum bellum. ver. quid de comitibus. ¶ Secundò quæro po
6 ne,† ꝙ iudex secularis reperit sententiam iudicis ecclesiasti-
ci iniustam,& iniquam: an debebit sibi dare auxilium. vide-
tur, ꝙ debeat sibi auxilium denegare. 11.q.3.c.qui resistit. se
cundùm Inn. Non ob.c.pastoralis.§.pe.s̃. de of.dele. vbi sub
diti debent exequi sententias maiorum iniustas: quia secula
res iudices non sunt subditi: sed pares, vt d.c.cum ad verum.
vnde vnus episcopus nõ tenetur exequi iniustam sñiam alte
rius. quia bonis tm̃ debemus auxiliũ impendere. 10.di.c. si. &
hoc verum, secundùm Inno. qñ ecclesiasticus mandat sine iu
dicio iudici seculari, vt lædat. Si autem condemnatum in iudi
cio petat castigari per regem, debet hoc facere:& nisi faciat,
posset excommunicari. 23.q.5.c. administratores. nec eius
est inquirere, an sit iusta, vel iniusta, vt in hoc casu idem sit p
omnia in rege, quod in subditis. de hoc per Inno. in d.c.pa-
storalis.& c.cũ in iure. de of.deleg. Et prædicta adduco ad q.
7 † inquisitor hæreticæ prauitatis inquisiuit contra quendã de
hæresi: condemnauit,& tradidit curiæ seculari: an iudex secu
laris dẽat credere illi sñiæ,& executionẽ facere: an verò dẽat
de nouo formare ꝓcessũ: vr̃, ꝙ dẽat executionẽ facere, postq̃
in forma iudicij per ecclesiasticum est processum. Bar. tenet
contrarium. s. ꝙ iudex secularis non habet necesse illi senten
tiæ consentire: sed potest de nouo facere processum,& crimẽ
examinare, vt in Auth. de sanc.epi.§.si verò crimen. col.9. ita
no. Bar. in l.diuus. ff. de custo.& exhi.re. Guli. de Cun. format
illam q. in l.magistratibus. ff. de iuris. om. iu. Et prædicta de
potestate sæculari,& ecclesiastica. Vnus autem episcopus an
teneatur exequi sententiam alterius, vel ad ipsum remittere
delinquẽtem. dic vt in Cle. pastoralis. de re iu.& in Auth. qua
in prouincia. C. vbi de crimi. agi oportet. ¶ Et prædicta fa-
ciunt ad q. disputatam Bon. per d. Io. de Montemurlo. de epi
scopo, qui cum excommunicasset post appel. prælatũ diœc.
suæ, qui non recipiebat eum visitantem, prætendens se exem
ptum,& in possessione libertatis: & ideò de app. receptione
confisus, vilipendebat episcopum, qui contra eum implora-
uit brachium sæculare: prælatus ille dicit non præbendũ. q̃-
ritur quid iuris. pro episcopo facit ius commune. 16.q.7.c.
omnes basilicæ.& sic per eum visitandum. 18.q.2.c. visitan-
di. Non ob. appellatio: quia non valet contra correctionem
j̃.eo.c.licèt. non enim debet iudex secularis cognoscere de
iustitia, vel iniustitia episcopi, vt c.pastoralis.§.præterea. s̃.ti.
2. in contrarium facit: quia non est obediendum iniusto mã
dato. xj.q.3.c. qui resistit. iniustũ aũt est exequi post app. in
terpositam. vt. ff. nil no. app. pen.& maximè quia in dubio de
ferendum est appellationi. j̃. de ap.c.dilectis. Soluẽdo tenuit,
ꝙ inuocare non potest, nec compellere, nec ille inuocatus
obedire tenetur. Et contraria loquuntur, quando iudex ec-
clesiasticus procedit, seruato iuris ordine contra illos, qui de
facto, non de iure sunt rebelles: vel cum non est app. ex iusta
causa. vel ille, contra quem proceditur, non est in possessione
libertatis. Non ob.§.præterea. quia loquitur de sententia in-
iustè lata contra ius litigatoris, à qua non est ap. secus si con
tra ius cõstitutionis, vt ibi no. facit de re iud.c. de cetero. nec
dicitur condemnatus, qui appellauit: vel qui à non suo iudi-
ce condemnatus est. de app.c.pastoralis.& de pœ.l.2.§.1.&
vide de hoc per Old. consi. 93. vbi etiam tangit, an requira-
tur in auxilij præstatione causæ cognitio. Et habent ista locũ
in delegato,& multò magis, vt no. Io. An. s̃. de of. del. c. signi
ficasti. vbi an delegatus possit implorare auxilium brachij se
cularis. Archi. ꝙ non. de hære.c. vt officium. li.6.& in Spe. tit.
j.§. sequitur. ver. sed nunquid secularis. Inferiores autem præ
lati, vt archidiaconi,& ceteri non videtur, ꝙ possint impetra
re auxilium brachij secularis, vt no. Archi. 23.di.5.c. admini
stratores.

S V M M Æ.

1 *Excommunicatio generalis potest fieri de iure.*
2 *Sacerdos qualiter excommunicat.*
3 *Episcopus si ita dicat: excommunico vnum de illis, qui furtum fece-
runt, qui plures fuerunt: an erunt omnes excommunicati, vnus,
vel neuter.*

SI sacerdos. Ordinarius. qui scit non vt iu
dex, sed vt Deus, vel hõ, sub
ditum esse reum criminis, indeterminatè potest, sed nõ
determinatè eum arguere, vel punire. h.d. ¶ No. primò, ꝙ iu
dex non debet reum imputare de delicto, quod probare nõ
põt. quod est verũ, etiam si ille fuisset sibi confessus delictũ.
facit quod no. Io. An. j̃. de pœni.& re.c.omnis. super ver. ca-
ueant. ¶ Secundò no. ꝙ iudex potest quandoque indetermi-
natè arguere,& quandoque fingere aliud, q̃ acturus foret, vt
fecit Salomon. j̃. de præsump.c.afferte. ¶ Tertiò no. secundũ
1 Inno. † ꝙ de iure põt fieri excommunicatio generalis. 5.q.1.
c.quidam. quod intelligit Ho. generali monitione præmissa.
de sen. excõ.c. Romana.§. sed nec in specie. Nec obst. eadem
decre.§.caueant. quia verum est generalem excommunica-
tionem non debere fieri, nisi ex causa rationabili. sed incerti
tudo est rõnabilis causa. ff. de rei ven.l. quæ de tota.§. incer-
tæ.& quo.leg.l j.§. nonnunquam. quãdoq; enim aduersarius
est incertus.& semper sufficit citatio generalis, & producit
effectum, quẽ spãlis, vt in Auth. si omnes. C. si vt se ab hær. ab
j̃. de maio.& obe c. similis. ¶ Quartò not. ꝙ valet aliquid in
genere, quod in specie prohibetur. econtra quædam valent
in specie, quæ non in genere, vt in glo. facit quod no. Bart. in
2 l. filiusfa. ff. de dona. ¶ Quintò not. † ꝙ sacerdos excommu-
nicat. quod intellige de curato, secundùm Ho. q remittit ad
summã. de sen. excom.§. si quis possit excõicare. sub.§. nedũ
aũt. ¶ Sexto no. ꝙ sacerdos, qui scit aliquem peccatorem, nõ
debet eum vitare, quando scit hoc tanquam Deus. idem si tã
quam homo: puta quia vidit, vel confessus fuit sibi delictum,
non in foro pœnitentiæ.& per hoc soluitur qõ not. s̃. c. pro-
xi.& colligit hic Io. An. tres conscientias sacerdotis. vnã ha-
bet vt Deus,& aliam vt homo de eo, quod vidit, vel audiuit:
tertiam vt iudex. interrogatus in prima securè dicat, nescio.
de hoc de pœni. dist. 6.c. sacerdos. de exces. præla.c. delictis.
¶ Sed posset hic quæri. cum sacerdos celebrat vt Deus: qua-
re non vtitur scientia hac, quam habet vt Deus, cum non sit
in actu iudiciali, sed potius diuino? Respondet Hosti. ꝙ nec
Deus omnes pctõres expellit: imò tolerat malos cum bonis
3 vsq; ad d em segregationis. Matth. 3.c. ¶ Quærit gl. pe. † si epi
scopus excõicat ita [excõmunico vnum de illis, qui fecerunt
furtũ] quæro cũ plures fuerint, an erunt oẽs excommunica-
ti, vnus, vel neuter. tenet gl. ꝙ neuter, ratione incertitudinis,
vt l. duo sunt Titij. de hoc etiam no. 11.q.3.§. cum ergo sub
diti. vbi quid iuris, si dicat iudex [excommunico te, vel absol

uo

uo: vel excommunico, vel absoluo. vel si quilibet duorum iu dicum dicat. excommunico te; si alter non excommunicat. De hoc vide per Io. An. in reg. in obscuris. de reg. iur. lib. 6. in mercu. Et prædictis adaptatur quæstio, quæ formatur. cum plures percusserunt vnum, & ex vno ictu perijt, sed nescitur cuius: an omnes teneantur de homicidio, vel nullus. dic, vt in dictâ reg. in obscuris. per Dyn. & Barto. in l. si in rixa. ff. de siccar.

SVMMAE.

1 *Plebanus habet iurisdictionem inter clericos, & laicos sui plebanatus.*

2 *Episcopus debet inferiorum prælatorum suorum sententias rectè latas facere obseruari.*

3 *Prælati, qui sint, qui habent iurisdictionem.*

4 *Collegium construere an omnibus sit licitum.*

5 *Rectores collegiorum, vel corporum an habeant iurisdictionem super collegiatis.*

6 *Episcopus non debet sententiam excommunicationis, vel interdicti sine plebani conscientia relaxare.*

CVm ab ecclesiarum. No. primò, φ sententia censuræ lata per iudicem ecclesiasticum, est seruanda. {concor. 6. q. 3. c. sententia pastoris. ¶ Secundò not. φ non est relaxanda ante satisfactionē. quod dic, vt j. de ver. signi. c. ex parte. facit. s. de consti. c. ex literis.
1 ¶ Tertiò not. † φ plebanus habet iurisdictionem inter clericos, & laicos sui plebanatus, quos reperit deliquisse. & si contra ecclesias, vel earum bona, possunt conueniri in vtroq; foro. j. de fo. compe. c. cū sic. & contra tales vti vtroq; gladio, si spectat ad ipsos. de sen. excom. c. dilecto. lib. 6. ¶ Quartò
2 not. † φ episcopus debet inferiorum prælatorum suorū sententias rectè latas facere obseruari. & sic excommunicatio lata ab vno debet in qualibet diœce. obseruari. quia excommunicatum sequitur sic infamia. 11. q. 3. c. curæ. & j. de fo. compe. c. postulasti. facit quod no. in l. ex causa. ff. de postu. & quod no. Bar. in l. cunctos populos. de sum. Tri. ¶ Quintò no. φ sententiam inferiorum maior nō potest annullare, nec sine sua conscientia relaxare. fallit in delegato Papæ. vt s. de of. dele. c. prudentiam. §. sexta. ¶ Opp. isti plebani sunt inferiores iudices, & tamen cōdemnatos à se, qui nō satisfaciūt, possunt excōicare. & sic isto modo suas sententias exequi. Sed contra. executio est mixti imperij, & inferioribus magistratibus non permissa. ff. de re iudi. l. à diuo Pio. & l. iubere cauere. de iuris. om. iudi. superiores enim debent exequi sententias subditorum, vt l. properandum. §. si autem reus. C. de iud. & de arb. l. cum annua. j. rñ. So. aut loqueris de executione, quæ cōsistit in iurisdictionis verbali exercitio (vt excommunicare:) & istā potest facere quilibet iudex. quandoque loqueris de executione reali, & quæ in facto consistit (vt in possessionem mittere.) & istā non potest facere, nisi sit de maioribus, & in territorio suo, & in alieno ad eius requisitionem per ordinarium loci, vt in contrariis, & c. Romana. §. cōtrahentes. de fo. compe. lib. 6. & no. Bar. in d. l. à diuo Pio. vbi de hoc. ¶ Secundò op. dicitur hic, φ isti prælati possunt excōmunicare. contra 24. q. 3. c. corripiantur. cum si. alle. in gl. magna. ¶ Quæro, † qui sint illi prælati, qui habent iurisdictionē.
3 gl. magna dicit, φ illi, qui sint electi à collegio, siue vniuersitate. & idem, si præficiatur collegio, vel vniuersitati ab eo, qui habet administrationem cū iurisdictione, puta episcopo. ita dicit glo. cuius materiam latius prosequitur Innoc. s. qui sint hi, qui habent iurisdictionem ordinariam, & in prælatis dicit glo. vt dixi. Inno. dicit, φ archidiaconi habent iurisd. à canone, etiam si non eligantur ab vniuersitate, & etiam sine cōfirmatione episcopi. s. de of. arch. c. 1. Gof. dicit, φ in iurisd. prælatorum attendenda est consuetudo Ho. dicit, φ etiā rectores curati vocantur prælati. arg. de of. dele. c. si quando. Inno. dicit, quòd illi dicuntur prælati quò ad iurisdictionē, qui eliguntur ab vniuersitate, & superioris confirmationem recipiunt. in Auth. de defen. ci. §. interim. Ex quo enim quis approbatus, & confirmatus est à superiore ad beneficiū cū cura, de iure communi iurisd. habet, vt hic. & de maio. & obe. c. cum in ecclesijs. & no. in summa de sen. excō. §. quis possit excommunicare. sub. §. nedum autem ius. ver. tu dicas. requiritur etiam, φ ad hoc vt prælatus habeat iurisdictionem ordinariam in clericos, φ vniuersitas, quæ illum elegit, sit religiosorum, vel clericorū: vel aliàs à prælato ecclesiastico iurisdictionem recipiat, & φ electus sit clericus, & religiosus: cum aliàs nec recipere, nec dare possit spiritualem iurisdictionem excōicandi, interdicendi, & similium. de iud. c. 2. de arb. c. contingit. Item φ eligatur in prælatum: nam si eligeretur ad aliquam dignitatē in ecclesia (vt primiceriatu, archip. vel custo.) non haberet ordinariam. s. de of. archi. primi. cap. & custo. & hoc nisi consuetudo eis tribuat. quod potest. C. de emā. libe. l. 1. Et ex prædictis apparet, φ laicus, vel mulier, quantuncunque religiosa, non potest exercere censuram ecclesiasticam. quod dic, vt legitur, & no. de ma. & obe. c. dilecta. & de censi. c. q̄ sit graue. §. statuimus. & hoc de prælatis. Qui autem sint alii, qui habent iurisdictionem ordinariam. dic, φ princeps vel Imperator. Item lex, vt l. & quia. & l. more maiorum. de iuris. om. iudi. lex enim dat iurisdictionem ordinariam domino in vasallos, & pares super dominū, & vasallum, vt in li. feu. de prohi. feu. alie. sine consen. ma. domini. c. Imperialem. Item dat ipsam arbitris electis ab episcopo, & subdito, & præsidentibus conciliis, & Capitulis religiosorum, & Capitulo, sede vacāte, & infinitis alijs constitutiones dant ordinariam iurisd. vt patet Digest. & Cod. primo libro de officiis. princeps etiam dat iurisdictionem ordinariam, eoipso φ cōmittit alicui ciuitatis castrū, vel villā. in Auth. de cōsuli. §. fi. col. 4. & l. j. §. cū vrbem. de offi. præfe. vr. Itē quælibet vniuersitas ciuitatis. de castris autem, & villis videtur, φ respondere debeant ciuitati. quia nullum de iure communi eis reperitur territorium attributum, vt no. Inno. in c. cum ad sedem. j. de resti. spol. in Auth. de defen. ciui. §. nos igitur. coll. 3. Item corpora, & collegia alicuius professionis, vel artis, vt scholarium, cerdonum, pistorum, & similium dant suo rectori ordinariam iurisd. vt l. magisteriæ. & l. fin. C. de iuris. om. iudi. Item consuetudo, vt l. j. C. de emā. li. & no. de ista materia Host. in summa. e. tit. §. 1. & 2. vbi de hoc. & quod no. in c. cum contingat. j. de foro compe. vbi consuetudo tribuit iurisd. priuato super familiam suam. ¶ Secundo principaliter
4 quæro, quia tactum est. s. de vniuersitatis collegijs, & † corporibus: an omnibus sit licitum ipsa construere. hic Io. An. post Inno. prosequitur, & primò de ciuitate, vel castro: nunquid. s. quælibet ciuitas, vel castrum possit sibi constituere ius vniuersitatis. dicit Inno. φ non, sine auctoritate superioris tacita, vel expressa: vnde secūdùm eū, si tot essent homines, quot sunt Romæ, simul collecti, non possent constituere, φ eēt vniuersitas, nisi haberent consensum superioris tacitum, vel expressum. & sufficit, φ ille, cuius sunt homines sic congregati, consentiant locum, in quo habitant, esse ciuitatis castrū, burgum, vel villam, ar. de consue. c. cum dilectus. & de iuris. om. iudi. l. priuatorum consensus. Bar. alibi videtur dicere, φ in hoc non requiritur auctoritas superioris, cum à iure gētium sit permissum, vt not. Bar. in l. sodales. de colle. illi. ¶ Tertiò quæro: an sit licitum constituere corpus, vel collegiū. dicas, φ de iure communi quædam sunt approbata, quæ enumerantur in l. 1. ff. quod cuiusq; vniuer. no. & dicit Inn. φ in istis collegijs constituendis requiritur iusta causa, puta pro religione, vel inter ipsos, qui sunt de eadem arte, vel professione, iustitia conseruanda. sine causa verò, & inter homines qui non habent agere multum simul (vt barones, & comites diuersorum locorum) non videtur, φ possint constituere vnū corpus,

corpus,se inuicem colligando,vt no.Innoc.j. de exces. prælа.c.dilecta.istæ enim colligationes hominũ,qui non habent agere multum simul,non videntur licitæ,nec ad bonum finẽ, & sunt censendæ conspirationes,ar.no.per Inn. j. de scisma. c.1.vbi in populis liberis,vt l.non dubito. ff. de cap. quæ est ad hoc no.& pro tanto videtur bona opi.eorum, qui tenent, ꝙ in constitutione istorum corporum requiratur auctoritas superioris,vt no.Inno.in dicto c.dilecta. facit l.1.ff.de coll.il li.vbi omnia sunt censenda illicita, quæ non habent cõfirmationem à principe,vel à iure.¶Quartò quæro:an plures eius dem artis,& eiusdem ciuitatis possint se diuidere , & facere plura corpora,vel collegia.vel nunquid de diuersis ciuitatibus,castris, vel villis possint pistores,cerdones,& alij de eadem arte conuenire,siue coire,vt faciant vnum collegium,siue corpus.dicit Inn.fortè non malè dici,ꝙ non attẽdatur in collegijs istorum pistorum,cerdonum, & huiusmodi, ꝙ sint de vna prouincia, vel diuersis: vel ꝙ omnes de vna ciuitate sint de vno collegio,vel pluribus:sed tantũ attenditur,ꝙ sint tres,vel plures,qui conueniant,vel vniuersitatem faciant pro iustitia cuique seruanda.ad hoc enim, quòd sit collegium,requiritur, quòd sint ad minus tres simul tanquam collegium cõgregati,vt patet in eo,quod no.s.de ele.c.1.¶Quin
5 tò quæro † verum rectores istorum collegiorum, vel corporum habeant iurisdi.& super quibus.& an possint facere statuta.& an collegiati possint coram superiore domino conuenire,tangit hic Inn.dicam latius in d.c.dilecta.& Bart. plenè ponit in d.l.sodales.cuius dicta ibi succinctè referã,quia pulchra.facit l.fi.C.de iuris.om.iudi.& l.fi.C.de consti.pec.
6 ¶Sexto quæro.dicitur hic,† ꝙ episcopus non debet sententiam excommunicationis,vel interdicti sine plebani cõsciẽtia relaxare.pone ergo,ꝙ relaxauit,an teneat absolutio, vel relaxatio?gl.vlti.hic tenet,ꝙ sic,cũ episcopus sit ordinarius suæ diœc.11.q.2.c.de persona. idem tenent Tan.Vinc.Gost. Phi.pro quibus optimè de sen.excõ.c.venerabilibus. §. vbi autem.lib.6.& 16.q.6.§.1.ad idem in Auth. de defen.ciui. in prin.col.3.vbi dicitur,ꝙ non prohibetur defensor ciuitatis,qui comparatur episcopo, cognoscere de causis inferiorum,prætermissis magistratibus municipalibus. Idem tenẽt Inno.& Host.nisi consuetudo esset in contrarium.hoc idem no.Host. j.de simo.c.sicut tuum.Sed Hug.in c.nullus.9. q.3. & Gui.Naso.hic tenent contrarium:quia hic prohibetur , & alibi concessum non inuenitur,& hoc placet Archi. de consti.i c.2.& in c.1.de ma.& obe.li.6.Io.An.retinet opi.primorum per d.§.vbi aũt.cum enim hic concurrat iurisdictio mediata,& immediata,valet absolutio,sicut valeret excommunicatio.& hac de causa cognoscit legatus de omnibus causis prouinciæ suæ.s.ti.1.c.1.nec iurisdictio maioris est absorpta per constitutionem minoris officialis,nec econtra,vt. s.ti. 1.c.volẽtes.vbi dixi.& c.si duobus.de ap.ꝙ maior,si concurrant ambo,præfertur.& idem,si præuenit citando. & hoc verum,vbi habent causas communes:aliàs secus. vnde monachus plus obediet abbati,ꝙ episcopo. & clericus plus suo episcopo,quàm metropolitano.de quo.j.eod. c.pastoralis.& c.quanto.& quod no.Io. An. s. eod. c. conquerente. in glo. per hoc.

S V M M AE.

1 *Episcopus cognoscit de idoneitate præsentati.*
Et ponit œconomum in ecclesia vacante,dum pendet quæstio super eius ordinatione. 2.
3 *Vacante ecclesia,quis debet poni ad eam gubernandam.*
4 *Patronus præsentans scienter indignum,an sit priuatus iure præsentandi.*

CVm vos. Si ordinatio vacantis ecclesiæ differtur ex causa,œconomus in ea per episcopum est ponendus.h.d.communis diuisio.Secunda ibi[fraternitati.]¶No.primò,ꝙ lite pendẽte inter patronũ,& episcopũ,non põt ecclesia ordinari.quia lite pendente nihil debet innouari,vt.j.vt lite pen. per totũ.
1 ¶Secundò not.† ꝙ de idoneitate præsentati cognoscit episcopus , ad quẽ spectat examinare causam electionis, & omnia, vt.c.cum nobis olim.de elec.facit c.pastoralis.j.de iure pat.¶Tertiò no.ꝙ eps de iure non debet instituere aliquem in ecclesijs, in quibus pendet quæstio iurispatronatus inter
2 ipsum episcopum,& patronum.¶Quartò not.ꝙ † episcopus ponit œconomum in ecclesia vacante , dum pendet quæstio super eius ordinatione.ad episcopum enim spectat cura ecclesiarum vacantium,pro quibus etiam admittitur ad agendum.j.de succes.ab intest.c.fi.¶Quintò no.de officio œconomi:quia debet fructus percipere.facit l.iubemus.§.œconomus.C.de epi.& cler.& quod dixi.j.de iudi.c.examinata. & de sequestr.posses.fruc.c.fi. ¶Sextò no. quid fieri debeat de fructibus,durante vacatione perceptis:quia dñt vel in vtilitatẽ ecclesiæ cõuerti,vel futuro successori assignari.facit c. præsenti.de offi.ordi.lib.6.& c.quia sæpe.de elec.e.li. ¶ Op.
3 dicitur hic,ꝙ mouetur quæstio.† vacatione ecclesiæ pendente,debet poni œconomus.contra imò videtur aliter prouisum.s.ꝙ episcopus debeat expectare infra.6. vel 4. menses, infra quos si quæstio determinata non fuerit, ecclesiã debet ordinare. vt j.de iure pat.c. quoniam. & c. cum propter.So. dicit hic Io. An.quandoque quæstio vertitur inter illos, qui asserunt se patronos(quia vnus negat alium patronum,vel quilibet vendicat sibi ius patronatus:)& tunc habet locum contra.ꝙ expectat episcopus per 6.vel quatuor menses, vt ibi:licèt etiam isto termino pendente possit episcopus œconomũ ponere, secundùm Hosti.quandoque est quæstio inter episcopum,& patronum super idoneitate electi,quem patronus asserit dignum,episcopus autem indignum. & tunc post præsentationem factam de vno,vel pluribus (licèt longo tempore duret lis)episcopus non ordinabit ecclesiam, lite pendente,nisi de œconomo, vt hic.Non ob.c.quoniam.c.si verò c.ea te.c.cum propter de iurep.quia loquuntur de quæstionẽ patronorum super iure patronatus, non de qõne præsentatorum vnius,vel plurium.esset enim absurdum, ꝙ curreret isto casu tempus 6.vel quatuor mensium , si facilè non posset infra dictum tempus quæstio terminari:vel si obiectorem non habet.cum satis sit patrono in fine termini præsentare,& episcopus habeat examinare,vt.s. de elect.c.nihil.& edictũ ponere.de elec.c.vlti.lib.6.erit dare, ꝙ negocium præsentationis non poterit esse infra terminum expeditum : vnde cũ ex præsentatione sit ius quæsitum, vt no.s.ti. 1.c.dilectus.nõ debet præsentatus perdere ius quæsitum propter opponentis malitiam,vel lit.pendentiam.de re.iu.c.fine culpa.lib.6. præterea si episcopo in casu,quo refert quæstionem patronus de idoneitate electi,vel de alio post tempus concederetur ordinatio,sequeretur,ꝙ semper moueret quæstionem:vt sic posset ecclesiam ordinare.argu.vi bo.rap.§.sed nedum talia.& de diuor.c.quantò.ad fi.¶Secundò op.ego dixi,ꝙ si est qõ inter ipsos patronos de iure præsentandi, currit tempus lit. pend.contra.imò videtur,ꝙ non currat propter dictum impedimentum emergens:sicut tempus eligendi non currit impeditis eligere.s.de elec.c.ne pro defectu.& j.de cõces.præben.c.quia diuersitatẽ.so. aliud,si est quæstio de iure eligẽdi: quia ea pendente ordinatio differtur.aliud , si est quæstio de iure præsentandi:quia post tempus ecclesia ordinatur, saluo iure illius,qui victoriam obtinebit, j.de iure patr. c. quoniã. per Io.An.¶Tertiò op.dicitur hic,ꝙ si lite pend. debet episcopus ponere œconomum contra lit.pen.&c. vt j. vt lit.pẽ. in rub.& nigro.do.lit.penden.non impedit illud fieri.quod etiam sine lite effici potuisset, vt est casus no.in l.is cui §.Imperator.ff.vt le.nom.ca.sed etiam,si nulla quæstio fuisset mota, potuisset episcopus ponere œconomum in ecclesia vacante, vt patet in gl.ergo etiam pendente lite.¶ Quartò op.dicitur hic,

hic, q si præsentantur personæ minus idoneæ, interim est de
4 œconomo prouidēdum. & sic videtur innuere, † q patronus pūtans scienter indignū, nō sit priuatus iure præsentandi: sed imò videtur priuatus, sicut eligens scienter indignum. s. de elec. c. cum in cunctis. so. aliud est in clericis, vel collegio, qui priuantur, si prouident de indigno. aliud in patronis laicis. istam opi. tenet Archi. de pben. c. 1. lib. 6. refert tamē ibi quosdam dicere hoc verum ante sniam episcopi, qua declarat pñtatum indignū: sed post illam locus erit opi. Hostiē. de qua statim dicam. Sed contra hoc facit ista Decr. q̄ supponit certitudinaliter personas minus idoneas. Alij dicunt, q si patronus laicus præsentat indignum, deuoluit ad superiorē ꝑuisio ecclesiæ per. §. si quis oratorij. alle. in glo. & hanc opi. tenet pcisè Host. & remittit ad ea, quæ no. de suppl. ne. pla. c. 2. Idem no. Inno. de fil. psb. c. propofuit. licèt hic locutus fuerit alternatiuè. Non obst. secūdùm Host. huic suæ opi. q laico liceat variare: qa illud verum, quādo priuatus non esset: quia elegit dignū, vel indignum ignoranter. & sic dicit, q potest intelligi Decr. ista. s. cum ignoranter est præsentatus indignus, vel cum ꝑpter scandalū impediebatur ordinatio episcopi. Io. An. tenet primam opi. s. q patronus laicus nō priuetur per psentationem indigni, etiam scienter factam. Nō obst. §. si qs oratorij. quia non dicitur, q episcopus ordinet: sed, q ordinari procuret. quod potest intelligi sollicitādo patronū, q alium psentet. & videtur absurdū, q patronus psentando idoneum, possit variare, & præsentando indignum nō posset. cum tunc præcipuè variatio cōcedatur, cum actus nō tenet, vt not. in c. diuersis fallacijs. de cler. cōiug. videtur em mens iur. q patronus improuidè eligendo, alium dare possit. concludit ergo, q patronus præsentās indignum, non est priuatus vsq; ad quatuor menses. sed eis elapsis, si appareat psentatus indignus, iterum præsentare non poterit. & sic erit differentia inter patronum laicū psentātem sciēter indignū, qui post reprobatam præsentationem habet residuum tempus tantùm ad alium præsentandum. & clericū eligētem, siue psentantem indignum ignoranter, qui post cassat. habeat integrum tempus, vt j. de elec. c. si electio. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Ordinarius potest cogere excommunicatum ostendere literas absolutionis.*
2 *Absolutio ab excommunicatione facta ex falsa causa, an valeat.*
3 *Episcopus potest compellere ad purgationem excommunicatum, si suspectum habuerit, ne mendaciter fuerit absolutus.*
4 *Excommunicatus ex pluribus causis, an possit absolui ab vna, & non ab alijs.*

EX parte. Si constat ordinario, q absolutus à Papa suppressit veram excommunicationis causam, remittit illum ad Papam: si verò suspicio tantùm de hoc est contra eum, coget illū se exinde purgare. h. d. cōmunis diuisio. Secunda ibi [taliter respondemus] in qua distinguit, & vnum mēbrum prosequit, ibi [si verò.]. ¶ Not. primò, † q ordinarius potest cogere
1 excommunicatum ostendere literas absolut. similiter beneficiorum detentores potest cogere, vt ostendant titulū. j. eo. c. ordinarij. lib. 6. & hoc qa præsumitur contra eos: ideò coguntur titulum ostendere, vt c. ad decimas. de resti. spo. & l. fine pos. C. de proba. ¶ Secundò no. q ordinarius cognoscit de viribus literarum Papæ, vtrùm. s. subreptitiè sint obtentæ, vel non. & hoc verum de vitijs patentibus ex aspectu, vt si ex falsa causa absolutus apparet: sed de vitijs latētibus non credo ordinarium posse cognoscere. j. de iudi. c. cum venisset.
2 facit l. fi. C. de edi. di. Adri. tol. ¶ Tertiò colligit hic glo. † q absolutio ab excommunicatione facti ex falsa causa nō valet, etiam si falsa causa sit facti, vt hic. no. in l. si is ad quem. ff. de acquiren. heredi. idem & fortius, si est falsa causa iuris, vt
3 l. qui testō. ff. de excus. tuto. ¶ Quartò no. † q episcopus potest cōpellere ad purgationem, si suspectum habuerit, ne mēdaciter fuerit absolutus. Sed posses hic instare, quomodo potest eps suspicari, cū ex literis apparere possit, vtrū vera, vel falsa causa sit expressa? dic, q in litera simpliciter dicebatur [talem parochianum tuū ad te remittimus absolutū:] sed hodie de stilo curiæ semper in literis absolutionis exprimitur causa: q̄ si est falsa, non tenet absolutio. Ideo Decr. ista non posset practicari, secūdùm Io. An. ¶ Op. iste tex. innuit, q nō valet absolutio ex falsa causa. contra. idem operatur ꝑpositū in ꝑposito, quod oppositum in opposito, vt Insti. de his, qui sunt sui, vel alie. iuris. in prin. & l. manumissiones. de iust. & iure. sed excommunicatio ex falsa causa ligat. 11. q. 3. c. 1. & 3. ergo absolutio ex falsa causa debet absoluere, & multò magis per reg. Arriani. ff. de act. & ob. l. Arrianus. So. aliud in excōmunicatione ex falsa causa, q̄ ligat, & aliud in absolutiōe ex falsa causa, quæ non tenet. Ita dicit glo. magna ad fi. & bene. Idem tenent Tan. Vin. Goff. & Phi. & Inno. quod not. de excep. c. dilecta. in vlt. glo. Ideo enim statutū est in excōmunicatione, vt liget ex falsa causa, vt meritum obedientiæ crescat. & quia in dubio debet fieri interpretatio in benigniorē partem. j. de spon. c. iuuenis. Item sicut expressio causæ in sententia restringit effectum sententiæ ad causam deductā, & se ad aliam non extēdit, vt l. hereditas. C. de pe. here. & l. Bebius. ff. de pac. dot. & c. fi. j. de cau. pos. & proprie. ita dicēdum est in sententia excommunicationis, vt absolutio facta ex vna non tollat vinculum contractum ex alia: quia à causa non deducta absoluere, non fuit intentio absoluentis, quæ est consideranda, sicut baptizantis. de conse. di. 4. c. soli.
4 ¶ Quærit glo. † vtrùm excommunicatus ex pluribus causis possit absolui ab vna, & non ab alijs, & indigeat tot absolutionibus, quot fuerunt excommunicationes. licèt possit: tamen non parit effectum, donec ab omnibus absoluatur, à q. bus omnibus est necessariò absoluendus. de hoc plenius. j. de sent. excō. c. cum pro causa. & Bar. in l. de pupilio. §. si pluribus. de ope. no. nunci. vbi quid iuris de exbannito pluribus bannimentis, an possit ab aliquo absolui, alio remanente. dic, vt ibi.

SVMMAE.

1 *Excommunicatus potest impetrare.*
2 *Inferior habet necesse obedire absolutioni factæ per maiorem.*
3 *Iudex à quo, appel. pendente potest illa innouare, quæ iudex ad quē facere tenebatur, & negligit.*

SIgnificauit. Propter periculum animæ supplet ordinarius desidiam, vel malitiam delegati Papæ. h. d. communis diuisio. Secunda ibi [nos itaque.] pone casum per Decre. vlti. j. de mat. cōtrac. ¶ No. primo, quòd ordinarius cogit per sententiam censuræ minus legitimè copulatos ad separationē. hodie si scienter contrahunt, sunt ipso iure excommunicati
1 per Cle. eos. de consan. & affi. ¶ Secūdò not. † quòd excōmunicatus potest impetrare. & est speciale in isto casu, & in causa appel. j. de rescrip. c. 1. lib. 6. ¶ Tertiò not. quòd iste impetrauit literas ad remotos iudices: vt sic delegatus verisimiliter ignoraret delictum suum, vt c. quanto. j. de præsump. & aduerte, quia dicit tex. [ad remotiores.] &c. innuit enim ex hoc, quia reus impetrans non arctatur modificationi c. statutum. §. 1. de rescri. li. 6. qd fuit inductū in eius fauorē, cui videt posse renūciari, vt l. qd fauore. C. de leg. & argu. huius literæ. cogita, an verum. ¶ Quartò not. q iste impetrans absolutus fuit per literas. quo modo autem hoc factū fuerit sine cōscietia excōmunicatoris, dic, vt s. de offi. deleg. c. prudentiam. §. sexta. & s. eo. c. cū ab ecclesiarū. declarat Inn. dicit em, q hæc Decr. intelligit, qn iudex ꝑcedēs ex offi-

efficio pro manifesto cōtubernio excōmunicat parere nolētes mandatis suis. & excōicati (suggerentes, ꝙ non seruato ordine,& nulla causa cōtra eos ꝓbata, excōicati erāt)impetrauerūt literas secūdùm formā c.ab excōicato. s. de rescrip.& qa excōicator absoluere noluit, delegati absoluerūt: sed post absolutionē non ꝓcedebant,quāuis excōicator paratus esset ꝓbare illicitam copulam.ideoq; non debuit impediri officium excōicatoris p app.friuolam.de appel.c.peruenit.& c.consuluit.Hosti. intelligit generaliter. & quomodocunq; fuerint absoluti, semper est supplenda negligentia delegatorum per ordinarium, vt hic.& idem intelligo secundùm Inno.Pe.& Abb. si pro quocunq; alio crimine fuerint excōicati.quia eadem est ratio, ergo & idē ius. s.de rescri.c. inter ceteras.& dicit Inn.ꝙ per hoc non turbatur,imò iuuatur iurisdictio delegati. qa citius procedetur in cā. ¶ Quintò no.in ver.fraternitati tuæ, &c.dum dicit [ea quæ prædiximus.] quòd iste tex.videtur ponere casum specialē in cōiunctis illicitè,vbi locum habeat ista suppletio,quasi nō in alijs. Inno.intelligit idem in omnibus similibus. & idem Hostien. facit quod not.3.q.3.c.ei autem.in glo.hic habeo.in fi.quod ergo dicimus,quòd hæc Decre.ponit casum specialem, non intelligas quò ad terminos hic expressos. sed quò ad rationem ipsorum,scilicet vbi vertitur animæ periculum. vnde dicit Hostiē.ꝙ vbicunq; de euidenti peccato agitur,per quod de exempli pernicie timeatur, & ex quo possit scandalum suscitari,& periculum est in mora,locum habet ista suppletio: secus si ageretur de pecuniaria causa.tūc enim non videtur, ꝙ si superior, qui ad se causam reuocauit, vel si eius delegatus sit negligens, deuoluatur iurisdictio ad inferiorem, sed ad superiorem,vt l.fi.§.fi.C.de temp.app.& no.in c.ex ratione.de app. negligentiam enim, vel delictum superioris non videtur, quòd possit inferior emendare. quod tamen hic potest.quod est no. ¶ Sextò not.† quòd inferior habet necesse
2 obedire absolutioni factę per maiorem eius,etiam si iniustè, vt hic videbatur.quia debebat remittere,vt j.eod.c.ad reprimendam.quid ergo si superior nō absoluat: sed mandat excommunicari, ꝙ illos amplius non molestet. dicit Hostiē.ꝙ si est casus, in quo possit superior dispensare, videtur ei parendum: aliàs non parebit inferior contra Deum.de hoc de tempo.or.c.ad aures. sed etiam primo casu quando.s.dispēsare potest,non videtur ei parendum,donec expressè dispenset.de scisma.c.2.¶Septimò.not. ꝙ quandoq; testes non veniunt,vt deponant. quid ergo tunc habeat facere delega.qñ testes non sunt in loco iudicii. & quid si committitur receptio tribus,qui non possunt conuenire.vide in Spec.c.1.§.1. ver antepe.& pe. ¶ Octauò not.† ꝙ iudex à quo, app.pen-
3 dente potest illa innouare,quæ iudex ad quem facere tenebatur,& negligit.hic enim per appel. fuit causa deuoluta ad Papam:nec lite pendente debebant isti remanere coniuncti. vel si debebant (quia fortè erant in quasi possessione matrimonij)non debebant negligere processum causæ.ex quo collige,ꝙ cogitur quis præcisè ad prosecu. causæ app.alibi aūt, quàm in casibus istis,vbi vertitur periculum, non compellitur quis ad procedendum in causa: sed sufficit, vt permittat labi instantiam,vt l.fi.§.fi.C.de temp.ap.& Auth.qui semel. C.quomo.& quan.iud. Et aduerte, quia tex.iste non declarat,coram quo debet ista causa habere progressum,vel corā delegato,qui fuit negligēs, vel coram ordinario,qui compellit ad prosecu.Hostiē.intelligit, ꝙ debet habere progressum coram ordinario,qui auctoritate huius Decr.reassumit iurisdi.& delegatus dolosus,vel negligens illam perdit. glo.contra, ꝙ coram delegato, quod placet Innocen. Pet. Abb. & Ioan. And.

SVMMAE.

1 *Regulares vbi debeant iudicari.*
2 *Monachos recolligere pecunias de obedientijs, quomodo intelligitur.*
3 *Pecunia per monachum acquisita cui sit resignanda.*
4 *Monachus compellitur redire ad claustrum per suspensionem.*
5 *Correptio termini deuoluitur ad archiepiscopum, si inferiores fuerunt negligentes.*
6 *Correctio monachorum ad quem primo loco spectet.*
Abbas si habet sub se clericos seculares, & monachos in alijs monasterijs de quæstionibus, quæ mouentur inter ipsos, ipse cognoscet.
7 *Et in quo loco cognoscere debeat abbas de causis subditorum.* 8
8 *Prælati, qui per electionem assumūtur, an recipiant iurisdictionem*
9 *Excommunicatio est mucro spiritualis.*

QVanto. Ordinarius supplet negligentiā abbatis non reuocantis monachum vagabundum.h.d.communis diuisio. Secunda ibi [mandamus.] ¶Not.primò, ꝙ ista Decre.locum habet in omnibus religiosis monachis, canonicis regularibus,
1 templarijs,& hospitalarijs.¶Secundò not.ꝙ † isti regulares debent morari in claustro,non per curias principum discurrere.contra enim istos monachos discurrentes prouidit conciliū Vieñ. de sta.mona.c.ne in agro. §. quia verò. & qđ ibi no.in gl. de officio contra apostatas fugitiuos,& eiectos ꝓuisum est p constitutionē Benedicti. Pastor bonus.dicit Hosti.ꝙ licèt monachus scurrilitatis, vel vagationis causa in curijs esse non debeat:de abbatis tñ licentia potest esse in obsequio principis,vel episcopi,vt quotidie fit. remittit ad Host. ad summam de ma.& obe.§. & ad quid. ver. si episcopus.&
2 seq.¶Tertiò no.† ꝙ monachi recolligunt pecunias de obedientijs.quod expone.i.prioratibus,qui ad obedientiam platorum tenentur,nec sunt perpetuò concedendi.j.de sta.mo. c. 2. §. prioratus. & omnis pecunia ex succes.monacho delata,vel aliter acquisita,cedit monacho,vt C.de epis.& cl.l. Deo nobis.§.hoc autem. & in Auth. de sanc.epis.§. nullam.
3 & §.si monachis.coll.9. ¶Quartò not.† ꝙ pecunia per monachum acquisita est abbati,siue prælatis resignāda. & ideò vtitur ver.prælatorum. quia non omnes religiosi habent abbates.de statu mona.c. fi.& ideò est resignatio facienda prælatis monasterij.quia alij prælati (vt episcopi)non habent custodiam, vel administrationem pecuniæ monachalis. vnde non est in ipsorum manibus resignanda, secundùm Innocē. licèt episcopis subsint monachi,& abbates,vt in gl.¶Quintò collige arg. ꝙ quicquid quærit monachus fugitiuus,quærit monasterio. & Py. disputauit. si iste fugitiuus recipitur in alio monasterio,cum laicus crederetur, an acquirat secundo monasterio,vel primo. ¶ Sextò not.ꝙ pecunia fuit exacta p monachum de bonis alicuius prioratus de consilio abbatis. & sic res vnius administrationis de abbatis consensu potest alteri applicari.& facit ad q. ꝙ si duo regulares administrat. habeant,vnus translatus ad alium de consensu abbatis recipit in se debita soluendi onus prioris administrationis. opponitur ei, quòd incidit in pœnam consti t.si quorundam.j. de solu.per hanc literam patet, quòd non incidit:cum pecunia congregata de obedientijs conuerti possit in vtilitatem monasterij de consensu abbatis. non enim absurdum videtur,quòd in corpus patrimonij retineatur,vt l.Imper. §. vlt. cum.l.seque.ff.de l.g.2.¶Septimò not. ꝙ ista conuersio fienda est abbatis consilio.& ita dicit litera in antiqua: sed vera litera in registro est [arbitrij tui consilium.] & dicit Innocē. quòd ex speciali prouidentia, secundùm illam literam,hoc concessum fuit archiepiscopo propter negligentiam abbatis in requirendo monachos fugitiuos, & etiam vt deferatur honori archiepiscopi, & vt ipsius diligentia cōmendetur, & pusillanimitati abbatis consulat.q fortè de facili concederet monacho,vt ꝓpriū retineret, & oīs fraus excludat. ad hoc j.de immu.ec.c.aduersus.& de sē.exc.c. monachi. ¶ Octauo no.

uò no.ꝙ ad hoc,vt archiepiſcopus , cui dirigitur iſta Decre.
habeat iuriſdi. de qua in tex.loquitur . in ſupplendo requi-
ritur,ꝙ moneat prelatos talium monachorum. & pro præla
tis intelligit Io.An.epiſcopum,& abbatem , & erit in moni-
tione talis ordo tenendus. quia primò monebit abbatem,ſe
cundò epiſcopum , & tertiò ipſum monachum diſcurrentē.
vel ſi omniū negligentia , & contēptus eſt notorius,ꝙ ſub-
lato dicto circuitu,ſtatim poteſt archieps corrigere,vt patet
ĩ.de cen.c.Romana.§.notoria.li.6.& decens eſt , ꝙ fiat mo
nitio ēt in notoriis,vt ĩ.c.proxi. & neceſſaria in occultis , vt
appareat de negligentia prælatorum: de qua apparebit per
lapſum termini aſsignati,vt ſ.c.proxi.& facit quod not. ĩ.c.
4 graue.¶Nonò no.†ꝙ monachus cōpellitur redire ad clau-
ſtrum per ſuſpenſionem . quid autem operetur ſuſpenſio in
monacho,no hic Pe.& Io.And.ĩ. de ſimo.c.dilectus.2.dicit
Ho.ꝙ illa pœna reſpicit prælatos epiſcopos, qui ſuſpendun-
tur:qui tñ per alium , q̃ per Papam deponi non poſſunt.ſi.ĩ.
de cle.non reſi.c.ex tuæ.Alij verò inferiores prælati creſcen
te,& exigente contumacia,poſſent etiam degradari.ĩ.de iu-
di.c.cum non ab homine. vel detrudi in carcerem ad pœni-
5 tentiam peragendam.de ſimo.c.dilectus. ¶Decimò no.†ꝙ
correptio termini deuoluitur ad archiepiſcopum, ſi inferio-
res fuerint negligentes.& eſt vnus de caſibus, in quibus ar-
chiepiſcopus habet iuriſdi. in diœceſibus ſuffraganeorum,
6 de quibus.ĩ.e.c.paſtoralis. ¶Quærit glo. † ad quem primo
loco ſpectet correctio monachorum.Hug. dicit , ꝙ aut agit
in figura iudicij:aut ſecūdùm regulam clauſtralem. gl.tenet,
ꝙ.abbas,cum iuriſd.habeat:qui tamen concludit, quòd cō-
ſuetudo eſt attendenda,&c.vt in ea habes.de quo etiam no.
11.q.1.c.de pſona. opi.G.hic tenēt Lau.Io.Vin.Gof. & Phi.
Alij dicunt,ꝙ in minoribus criminibus corripiet ipſum ab-
bas,vel prior.In maioribus verò epiſcopus tantùm , ar. 90.
diſt.c.ſi quis monachus.de ſta.re.c.ea quæ.In his verò , quæ
ſunt regulæ,tenet Inn. quòd magis ſpectat correctio ad ab-
batem, q̃ ad epiſcopum. cū in eis magis debeat obedire ab-
bati,quàm epiſcopo.facit quod no.8.di.c. quæ cōtra.puniet
argo ipſum abbas,& demum expellet de monaſterio ſm̃ re-
gulam à ſuperiore comprobatam: cuius executio ſibi vr̃ eſ-
ſe commiſſa,vt ĩ.de reg.c.2.c.Ioannes. & c.fi. cauſas autem
criminales audiet epiſcopus.& ſic intellige.18.q. 2.c.mona
ſteria.vbi autem agitur de pecunia , vel alia ciuili querimo-
nia,qō talis non cadit contra monachum.cum talia non ca-
dant in ipſum.12.q.1.c.nolo.& c.non dicatis.quod eſt verū,
niſi contraxiſſet de cōſenſu abbatis, tacito, vel expreſſo:tūc
enim conuenietur ipſe abbas, & non monachus.vnde ſi de li
centia abbatis venit ad ſtudium,& pro ſua neceſsitate pecu-
niam recipit,tenebitur abbas. & hoc caſu nō cognoſcet ab-
bas,ſed epiſcopus,vt C.ne quis in ſua cauſa.l.1.facit.ff. de iu
di.l.ſi longius.& de poſtu.c.2.diſtingue ergo, ꝙ aut in cā cri
minali, aut ciuili. & ſi in criminali , aut de expreſ.in regula,
aut extra regulam,& ſi extra,aut eſt crimen leue,aut graue.
ſi aūt eſt ciuilis.& tunc,aut contraxit ſine conſenſu, aut cum
conſenſu,vt ex prædictis apparet.¶Secundò quæro circa p̃-
7 dicta.pone,†ꝙ abbas habet ſub ſe clericos ſeculares, & mo
nachos in aliis monaſteriis:an de qōnibus, quæ mouētur cō
tra ipſos,ipſe cognoſcet.dicit Io.An.ꝙ abbas poterit talium
cauſas audire,cum habeat iuriſdi.ordinariā,vt patet ex not.
ſ.e.c.cum ab eccleſiarum. non tamen cogitur actor conue-
nire ipſos monachos , vel priores coram abbate : ſed pote-
rit etiam coram ordinario.eſt enim in poteſtate actoris,co-
ram quó conueniat debitorem, qui habet plures iudices.fal
lit in ſcholaribus,vt in Aut.habita.C.ne fi.pro pa.& idem in
telligas de plebanis , & omnibus aliis iuriſdi. habentibus,
8 etiam ſi ab vniuerſitate eligantur , ſecundùm Inno. ¶† Sed
hic incidenter quæritur. in caſu , quo quis adeat abbatem,
in quo loco cognoſcet abbas de cauſ.ſubditorum ? dicit , ꝙ
in ſuis monaſte.in aliis autem locis,vel diœceſibus ipſas au-
dire non poſſunt: ſicut nec epiſcopus extra ſuam diœce.po-
teſt ius reddere,etiam inter ſuos ſubditos , vbi ille iudex lo-
ci conſentiat.& niſi de conſuetudine: quæ ſicut tribuit iuriſ-
di.in perſonas non ſubiectas,vt ĩ.de fo. compe.c. cum dile-
cti.ita & in locis , & multò magis. 12.q.2.c. præcipimus. &
de ædi.edi.l.iuſtiſsimè.dūmodo ex hoc limites nō contingat
confundi. infra de pereg.cap. ſuper eo. & ita contingit Flo.
vbi epiſcopus Fæſulanus habet capellam , vbi ius reddit. &
Venetijs patriarcha, ſimiliter in diœce. Caſtellanen. & ibi.ſ.
Flo. patet , quòd vnus epiſcopus habet ſubditos in aliena
diœceſi: ſicut & abbas poteſt habere clericos in alia diœce.
quarum ratione clerici ipſarum eis ſubſunt.& multò fortius
epiſcopus : hæc tamen ſubiectio potius reſpicit temporalia,
quàm ſpiritualia;quanuis & vtrunq; reſpicere poſsit , vt pa-
tet.infra de priui.cap.cum & plantare.§. in eccleſiis.ſecun-
9 dùm Hoſtien. ¶Tertiò quæro. †vtrùm iſti prælati , ſiue re-
ctores, qui per electionem aſſumuntur , recipiant iuriſdi.ex
electione. & ſic à collegio , vel vniuerſitate : vel ipſam reci-
piant à confirmatore.Innocen.dicit,quòd iuriſdi. recipit ab
vniuerſitate: ſed poteſtatem excommunicandi, & cenſuram
10 eccleſiaſticam exercendi recipit à confirmatore. † nam ex-
communicatio eſt mucro epiſcopalis. 24.q.3.c.corripiātur.
ab vniuerſitate verò non recipit poteſtatem aliquam, niſi iu
dicandi , & fortè paruam mulctam imponendi . facit quod
no.Innocen.ſupra de conſti.cap.cum ab eccleſiarum.Hoſt.
tenet,quòd iuriſdi.& omnem poteſtatem recipit à cōfirma-
tore.quod patet, quia ante nihil adminiſtrare poteſt , vt pa-
tet in eo,quod legi.& no.ſupra de elec.c.noſti.& c.tranſmiſ-
ſam.& ſupra eod.c.cum ab eccleſiarum. per quæ iura repro
bat Hoſt.opi.quorundam,dicentium,quòd tunc demum po
teſt coercere,cum recepit benedictionem,cum per illam ha
beat plenitudinem officij:nec prius poterit benedicere, nec
portare baculum paſtoralem, & 50.di.c.1.& de æta.& qua.
c.cum contingat.hanc opi.reprobat Hoſtien. per dictum.c.
tranſmiſſam.Io.An.remittit ad not.per eum.ſ.de elec.c.ve-
nerabilem.in glo.ar.ꝙ ad ſi.

S V M M AE.

1 *Pœnæ certæ ſunt in canonibus inſtitutæ : incertæ verò iudicis arbi-
trio reſeruantur.*
2 *Excommunicatus ab vno epiſcopo, debet ab alijs euitari.*
3 *Epiſcopus vnus tenetur exequi ſententias alterius.*
4 *Excommunicatio non ſuſpenditur per ap.obiectum.*
5 *Subditus conquerens de iniuſta excommunicatione ſui epiſcopi, po-
teſt adire archiepiſcopum.*
6 *Archiepiſcopus poteſt abſoluere,epiſcopo negligente.*
7 *Superior quando abſoluit excommunicatos per minorem latam,de-
bet recipere iuratoriam cautionem.*
8 *Abſolutus(quia mandatis obedire promiſit)ſi non obtemperat,redu
cendus eſt in priſtinam excommunicationis ſententiam.*
9 *Archiepiſcopus debet remittere excommunicatum abſoluendum ad
excommunicatorem.*
10 *Iura,quæ imponunt pœnam tranſgreſſoribus quæ ſint.*
11 *Conqueri an poſsit quis de iniuſta excommunicatione.*

AD reprimendam. ¶Ab vno
epo excōi
catus, ab alio eſt vitandus.& archieps per quere
lam aditus,non abſoluet,niſi primò remittat. h.d. Et duo fa
cit præmittit generale exordium , ex quo poſtea infert ſpāle
mandatum.¶No.primò cām, quare pœnæ fuerint adinuē-
te,ad reprimendam &c.cōcor.4.di.c.factæ. & hoc in prima
gl.& ſ.in prima cōſtitutione Grego.¶Scdò no.ꝙ pœnæ cer
tæ ſunt in canonibus inſtitutæ:incertæ verò iudicis arbitrio
reſeruāt, vt patet in ti.de cri.ſtel.& c.de cauſis.ſ.de of.dele.
1 In qbus vero caſibus ſint pœnæ certæ,no gl.2.¶Tertiò not.
†ꝙ excōicatus ab vno epo,dēt ab aliis euitari.4.q.5.c.qſqs.
& ĩ.de iudi.c.1. licet enim vniuerſalis Eccleſia ſit diſtincta
per

per diœc.tamē vna sola cēsetur.24.q.1.c.loquitur.similiter
paterfa.diuidit agrum suum gratia melioris culturæ,vt l.Ga
ius.ff.de le.2.facit l.inter tutorem.ff.de admi.tu.& l.Titiū,&
3 Mæuiū.eo.ti.& c.mandata.j.de præsum. ¶ Quartò not.† ꝙ
vnus episcopus tenetur exequi sentētias alterius, & eas face
re obseruari.& loquit̄ hic de se.excō.de alijs etiā sentētiis i-
dē est,vt j.de fo.cōp.c.postulasti.& c.Romana. §. cōtrahē-
4 tes.de fo.cōp.li.6.¶ Quintò no.† ꝙ excōmunicatio nō suspē
ditur p ap.obiectū.cōcor.j.de ap.c.pastoralis.& l. hi,qui ad
ciuilia.vbi de hoc. C. de ap.aliarū autem sententiarum effe-
ctus per ap.suspenditur,vt l.furti.& quod ibi no. ff.de his, q
no.infa.cum si.quæ sit ratio diuersitatis,no.in d.c.pastoralis.
5 ¶ Sextò not.† ꝙ archiepiscopū potest adire subditus episco
pi de ipso episcopo conquerentis de iniusta excōmunicatio-
ne.& est casus, in quo episcopus pōt audire causam subdito
rū suffraganei,seruato tū ordine hic expresso.¶ Septimò no.
6 † ꝙ episcopo negligēte, pōt archiepiscopus absoluere.& sic
habet iurisdictionē archieps certo casu,cum.s. episcopus est
negligens in absoluendo: vtrùm aūt sine negligentia valeret
absolutio archiepiscopi: videtur quòd sic,ar.no.s̄.eo.c.cū ab
ecclesiarum.In contrariū faciunt not.s̄.de rescri.c.ab excō-
municato.vbi si iurisdictio cōceditur limitato casu. nisi ve-
nerit,non valet partium prorogatio.facit quod no.s̄.de offi.
dele.c.prudentiā.& qđ dixi in c.P.& G.e.ti. & ad sciendum,
an episcopus velit absoluere,necne,debebit archieps sibi ter
minū statuere.facit qđ no.s̄.c.significauit.super ver.reuoca-
7 re.¶ Octauò not.in ver.qui si voluerit &c.† ꝙ cum superior
absoluit excōmunicatos per minorem latam, debet recipe-
re iuratoriam cautionem. & sic cautio iuratoria sufficit. qđ
est verum,si persona,à qua recipitur, est idonea.secus si sus-
pecta.de suspec.tu.l.suspectus.& de præsum.c.literas.secun-
dùm Vin.& Io.in dubio ergo sufficit iuratoria ex natura ver.
bi,cau.&c.vt l.scimus.C.de verb.signi.vtrùm autem ista cau
tio sit de substantia absolu.videtur,quòd non.quia tex.dicit
[poteris.] Alij dicunt,ꝙ est de substantia, & exponunt [po-
teris] i.debebis.Hostien.remittit ad no. per eum.de sen.ex-
com.c.cum desideres. In hac etiam absolutione sunt vocan-
di omnes,quos negocium tangit,& eo plenè discusso,& non
aliter,secundùm Hostien.de appell.c.Romana.§.sententias.
lib.6. ¶ Nonò not.in vers.ita tamen.quòd post absolu. dis-
cutiendum est de iustitia causæ principalis, & cognoscet de
ipsa archiepiscopus, ad quem deuoluta est querela iniustæ
excommunicationis.& si eum iustè excōmunicatum repere
rit,remittet eum ad mandatum executoris, an iniustè, & sic
non remittit. quid ergo in delegato, cui commissa est cā iu-
stæ,vel iniustæ excōmunicationis: an cognoscet de causa prī
cipali.dicit Ioan.And. ꝙ non,nisi sit additum in rescripto,ꝙ
audiat,& diffiniat,si quid residuum fuerit quæstionis,secun-
dùm Inn.idem no.Io.An.s̄.de rescri.c.ab excōicato. sup fi.
vltimæ glo.& est ratio: quia rescripta sunt stricti iuris. s̄.tit.
2.c.P.& G.licèt aūt de principali nō cognoscat, bene cogno
scit de notoria offensa,si de illa excipiatur,de sent.excom.c.
solet.dubito tamen,an hoc sit verum, si per viam ap.iniustæ
causam deuolutam superior cōmisit. quo casu regulare est,
vt iudex ad quem cognoscat non solùm de articulo deuolu-
to, sed de tota causa,si appellatio est iusta, vt c.vt debitus.
8 de appel.& c. cordi. eod. tit. lib. 6. ¶ Decimò not.† quòd
absolutus (quia mandatis obedire promisit) si non obtem-
perat, reducendus est in pristinam excommunicationis sen
tentiam:non ergo contra nō seruantem pacta reuiuiscit pri
ma actio ipso iure: sed debet deponi, & in sententia excom-
municationis est expressum. j. de senten. excommu. c.eos.
lib.6. In alijs obligationibus extinctis, an reuiuiscant ipso
iure contra non seruantem pacta, dic vt l. cum mota. C. de
transac.& c.cum inter.R.de elect.& j.de cōdi.appo.c.3.& l.
cum proponas.C.de dolo.¶ Oppo.dicitur hic,quòd excom
municatus ab vno episcopo debet ab omnibus euitari. con-
tra imò videtur, quòd solùm in illa prouincia,vbi præest, vt
l.relegatorum.§.interdicere. ff.de inter. & rele. & l.cū vnus.
§.si is qui.ff.de bo.auct.iud.pos.so. quandoque sententia affi
cit personam: & tūc personam sequitur, quocunque vadat,
vt infamia,& excommunicatio,vt hic,& l.ex ea. ff.de postu.
quandoque afficit bona principaliter: & loquuntur contra-
ria.quandoque in consequentiā personæ: vt si prodigo sit in
terdictum bonis.vel quæritur de auctoritate præstanda mi-
nori, vel monasterio de rebus alibi sitis: & tunc sententia, &
auctoritas iudicis afficit personam quò ad bona vbicunque
sita.& ita not.Bart.in d.§.interdicere.& l. magis puto.§. idē
quæri potest.ff. de re.eorum.& quod not.Innocē. in c. pasto
ralis. j. de priui. & Barto. in l. cunctos populos.C.de sum.
Trini.in repe.& l.is,cui.de verb.oblig.¶ Secundò opp.dici-
9 tur hic,quòd † debet archiepiscopus excommunicatum re-
mittere absoluendum ad excommunicatorem. contra, imò
videtur quòd, cum causa sit ad eum deuoluta per app. ipse
debebat absoluere.j.de sent.excommu.c. per tuas.& de ap-
pel.c.solicitudinem. Sol. dicunt quidam, quòd aut non fuit
app.sed causa deuoluta per querelam ad superiorem: & de-
bet remittere de necessitate:aliàs secus, vt in contrario.Dy.
dixit neutro casu remittēdum de necessitate. & hoc placuit
Goff.Hosti.dicit,quòd quicquid alibi scripserit, hoc videtur
de mēte iuris,quòd regulariter sine consciētia illius, qui pro
tulit excommu.nullatenus absoluatur. s̄.eo.c.cum ab eccle-
siarum.potest enim esse,quòd excommunicauit pro manife
sta offensa.de verb.signi.c.ex parte. Ideò debet semper fieri
remissio.fallit,vbi imminet periculū ex mora.& vbi notoriū
est iniustam esse sententiam.de sen.excom.c. sacrosan. & de
ap.c.solicitudinem.Innocen.dicit,quòd ap. fuerit post sentē
tiam,siue non, semper est remittendus ad excommunicato-
rem,qn̄ certum est sententiā tenere, vel dubitatur, an sit iu-
sta,vt hic.& j.de sen.excō.c.per tuas.Si verò certū sit sn̄iam
esse iustam:tunc non est remittēdus, siue fuerit ap.de app. c.
solicitudinem.siue non,vt d.c.per tuas.Io.An.putat ista satis
10 expedita, p c.venerabilibus.de sen.excō.li.6.¶ † Quæro, q̄
sint illa iura,quæ imponunt pœnā transgressoribus.gl.2.enu
merat plura.quædā enim imponūt traditio. iudici seculari,
vt illi,qui per se falsant literas Papæ: quædam deposi. tātùm
11 &c.vt in glo.2. ¶ † Secundò quæro, an de iniusta excōmu-
nicatione possit quis conqueri post. 10. dies, qui dantur ad
appellandum.glo,quæ incipit,hoc ideò.tenet,quòd nō pos-
sit per viam appel.sed simplicis querelæ.Ioā.An.dicit,quòd
post.10.dies non appellat.sed si episcopus quandoq; requisi
tus nollet absoluere, istud esset grauamē, à quo bene posset
appellare.quod est bene not. secundùm Abb.nequeo modò
discernere, an in hoc sit differentia inter sententiam excom
municatiōis,& alias.de iniustitia enim excōmunicatiōis,pōt
quis conqueri post.10.dies per viam querelæ: sed de iniusti
tia alterius sententiæ non videtur; quia appellare debuisti,si
tibi sententia displicebat,vt l.1.C.si sæpius in inte.resti.pos.
sed fortè si aliquo gesto esset licitum recedere à sententia,&
non admitteret iudex volentes facere quod incumbit, lici-
tum esset etiam appellare, vt dictum est in sententia excom
municationis.cogita pro exemplo. ¶ Tertiò quæro.dicitur
hic, quòd coram archiepiscopo potest conqueri de iniusta
excommunicatione episcopi: sed pone econuerso, quòd ar
chiepiscopus petit per episcopum, subditum suum distringi
ad mandata sua seruanda, vel puniri: contemnit excommu-
nicationem per eum latam. dicit Io. quòd archiepiscopus
non erit in hoc iudex competens: sed erunt eligendi arbi-
tri.11.q.1.c.si clericus aduersus clericum.secūdùm Innocē.
& ratio est,secundùm Hostiē. quia de subditis suffraganeo-
rum se non intromittit, nisi per querelam, vel appel. adea-
tur. j. eod. c. pastoralis. vel per relationem episcopi. 27.
dist.nc. c. multis. Sed nonne referre videtur,hoc ipso,quòd
conquerit.dicit Host.quòd sic,quādo defert cām vertentem

inter subditos, si de ea potest probabiliter dubitare: secus si maliciosè, vt l. 3. C. de legi. vbi verò episcopus agit cōtra sub ditū ciuiliter, nec expressè, nec tacitè potest inuito subdito referre negocium, ne illudatur illi. c. si clericus aduersus clericum. subdito tamē consentiente, posset archiepiscopus cognoscere. quia metropolitanus iudex est episcopi, & subditus potest de consensu sui episcopi in non suum iudicem cō sentire. de fo. compe. c. significasti. & c. Romana. eod. tit. li. 6. aduerte tamen quia licèt episcopus consentiente subdito possit prorogare iurisd. sui metropolitani: non tamē alterius metropolitani, vel episcopi. quia sicut clericus sine cōsensu episcopi prorogare non potest: ita nec episcopus sine consen su metropolitani. quod no.

S V M M AE.

1 *Iurisdictio patriarchæ, & primatis fundatur super iure scripto.*
2 *Subditi iudicis inferioris non coguntur respondere coram maiore.*
3 *Episcopus potest agere ordinaria, ne subiecti trahantur.*
4 *Papa potest per priuilegium detrahere vni ecclesiæ, & alij addere.*
5 *Antiqua consuetudo tribuit iurisdictionem.*

DVo simul. Patriarcha nō cognoscit de causis subditorum archiepiscoporum, vel episcoporum suorū, nisi de priuilegio, vel consuetudine præscripta, vel appellationis remedio. h. d. Et in prima decisa consultatio. In secūda respō sio, ibi [consultationi.] ¶ No. primò additionē, quam facit Io. An. super prin. duo simul. & c. dicit enim [duo simul partialitate cōtraria in ciuitate Bon. diu regnare nō potuerūt.] & narrat de expulsione Romei. 1321. 3. Augusti. ¶ Secundò not. ordines dignitatum. aliqui patriarchæ: alij primates. & inter istos est diuersitas in nomine: sed dignitas ead. vt dicit glo. maior tamen est dignitas quatuor patriarchalium, & plus honoris illis debetur. de priui. c. antiqua. ꝟ. de præbē. c. graue. in fi. ¶ Tertiò not. quòd patriarcha non habet præ ceteris plus, nisi quandam &c. an autem sine primate possit metropolitanus facere prouinciale concilium, not. 18. disti. c. primo. ¶ Quartò not. † quòd iurisdictio patriarchæ, &
1 primatis fundatur super iure scripto, & præscripta consuetudine. quod ergo ibi non reperitur expressum, non est ab ipsis præsumendum in eo quòd præsumens censeretur malæ fidei. & si ita est, quomodo consuetudo potuit fundari super bona fide, quæ videtur exigi ad essentiam præscriptionis? dic, vt not. de hoc subtiliter glo. & Inno. ꝟ. de iurepa. c. cura. ¶ Quintò not. quòd priuilegia ecclesiarum sunt perpetuò obseruanda. consistit enim in hoc: quia episcopo omnes suæ diœce. sunt subiecti, & nulli alij nisi Papæ, & legato. 10. q. 1. c. regenda. ¶ Sextò not. in versi. præterquàm. quòd quandoque priuilegium conceditur ecclesiæ, & quandoque personæ. in dubio quid iuris. dic vt ꝟ. de consti. c. cum venis-
2 set. & l. pater filiæ. ff. de ser. lega. per Bar. ¶ Septimò not. † ꝙ subditi iudicis inferioris non coguntur respondere corā maiore. nec coram eo possunt trahi inuiti, imò nec volentes: nisi cum episcopus requisitus iustitiam ministrare negligit. qđ ergo tex. dicit [voluerint] intellige, maximè. vt dicit gl. vel expone [voluerint] id est velle debuerint: nam, vt dixi, nec voluntarij audiuerint, nisi consensus episcopi intercedat. ꝟ. de fo. cōp. c. significasti. ¶ Octauò no. ꝙ episcopus hic agebat,
3 quia sui subditi trahebāt † & sic potest agere ordinaria, ne subiecti trahantur ad vetitum examē. quod dic vt ş. de of. archi. c. fi. & c. dilectis. ꝟ. de app & l. de iure. ad minici. pro ecclesijs etiam sibi subiectis, ꝙ possit agere, no. ꝟ. de succes. ab inte. c. fi. ¶ Nonò no. ꝙ ad patriarcham causæ subditorū suffraganei deuoluuntur per app. & sic isto casu censetur iudex
4 cōpetens, & in alijs non. ꝟ. eo. c. pastoralis. ¶ Decimò no. † ꝙ Papa pōt detrahere p priuilegium vni ecclesiæ, & alij applicare: an aūt hoc possit episcopus, no. ꝟ. eo. de rel. do. c. cōsti-
5 tutus. ¶ Op. gl. dicitur hic, † ꝙ antiqua consuetudo tribuit iurisd. contra de. c. qa cognouimus. 10. q. 2. & c. peruenit. ꝟ. de cen. cū alijs all. in gl. solue, vt in ea. Ista materia, quid inducat ꝑstatio longi tpis, est longa, & examinata in dictis contrariis. & per Cy. in l. si certis annis. C. de pac. & l. cum de in rem verso. ff. de vsur. per Bart. quò ad casum nostrum de iurisdictione quęrenda consuetudine habes hic, & C. de emā. li. l. 1. & c. cum contingat. ꝟ. de fo. comp. & Bal. in disputatione, q̄ incipit Appolus.

S V M M AE.

1 *Archiepiscopus potest munus consecrationis alteri delegare.*
2 *Consecrandus debet recipere consecrationem ab eo, cui cōmissa est.*
3 *Cogi non potest quis consecrationem recipere à non catholico, vel sedis apostolicæ cōtumace.*
4 *Causæ quæ dicantur meri imperij: quæ mixti: & quæ simplicis iurisdictionis.*

QVod sedes. Archiepiscopus impeditus consecrationē suffraganei cōmittere potest. h. d. cōis diuisio. Secun-
1 da ibi [consultationi.] ¶ No. primò, † ꝙ archiepiscopus potest munus consecrationis alteri delegare in casu necessitatis. possunt ergo illa, quæ sunt ordinis, delegari: sicut illa, q̄ sunt iurisdictionis, vt in c. si pro debilitate. de offi. delega. & hæc est differentia inter commiss. iurisdi. & illorum, quæ sūt ordinis: quia istorum non potest fieri commissio non habenti. ꝟ. de conse. ec. vel alta. c. aqua. sed iurisdic. sic. Et aduerte, quia ista commissio videtur permissa in casu necessitatis. Hostien. dicit hoc verum de honestate. nam cum de iure cōmuni hoc sibi competat, etiam non impedito potest cōmittere. ad hoc. ş. c. proxi. & de offi. deleg. c. pastoralis. arguit tamen, quòd sine conscientia ordinandi non impeditus alteri delegare non possit: sicut nec episcopus potest ab alio consecrationem recipere, inuito archiepiscopo: de quo remittit. ꝟ. de for. compe. c. significasti. Ista tamen æquiparatio non est bona. quia iuri archiepiscopi detrahitur, si ab alio, quàm ab eo, munus consecrationis recipiat: cui archiepiscopus vices suas commisit. ergo recipere cogitur, sicut debitor ad petitionem creditoris alteri promittere, si nihil sibi nocet, vt l. 2. §. nec cogitur. ff. solu. mat. & l. solu. vel iudicium. de solu. ¶ Secundò not. quòd quæstio proponitur, an possit committere coepiscopo, & respon. indistinctè dicit, quòd potest committere, ex quo dicit Hostien. quod licèt honestum sit committere suffraganeo: potest tamen committere cuilibet episcopo. ad hoc. ꝟ. de conse. eccle. vel alta. c. aqua. & de hoc.
2 ş. de elec. c. suffraganeis. ¶ Tertiò not. † quòd consecrandus debet recipere consecrationem ab eo, cui commisit. ita ꝙ si non recipit, currunt sibi tempora cū suis pœnis. de elec. c. cū in cunctis. de transla. c. 2. ¶ Quartò not. quò licèt tres sint episcopi in consecratione, vnus est, qui principaliter consecrat vice metropolitica. & hoc dicit tex. [ab eo debet acci-
3 pere.] &c. ¶ Quintò not. † quòd non cogitur quis consecra. recipere à non catholico, vel sedis apostolicæ contumace. & hoc verum, quia consecrare nititur iure commissionis. ad hoc. ş. de rescrip. c. sciscitatus. Si autem esset ordinarius, & minus catholicus, an recipere teneatur, sicut publicum, vel occultum. dic, vt in c. per tuas. ꝟ. de simo. & quod no. in c. dudum. ş. de elect. & c. nihil. ¶ Oppo. dicitur hic, quòd archiepiscopus committit vices suas in consecratione. contra ista est causa ordinis, & maioris discussionis. & sic mixti imperij, & per consequens non potest alij delegari, vt l. 1. ff de offi. eius, cui man. est iurisdict. Sol. dicit glo. magna ad fi. quòd de iure canoni. delegari possunt causæ meri imperij, & de iure ciuili, cum delegans non potest adesse. ita dicit
4 glo. ¶ † Quæ autem causæ dicantur meri imperij: quæ mixti: & quæ iurisdic. simplicis, not. Specu. in tit. 1. de offi. iud.

iud.§.1.ver.notandum quoq;.& ſe.Tu dic,ꝙ merum imperium eſt poteſtas, ſeu iuriſdictio ſeuerioris vltionis exercendæ in perſonam vtilitate publica introducta. poteſtas, ponitur in deſcriptione tanquam genus. ꝙ & de multis aliis poteſtatibus dicitur.ff.de ver.ſigni.l.poteſtatis. ꝙ aūt dicit[ſeuerioris vltionis]&c.dicit, quia & ſi aliȩ quædam ſnīæ ſeueræ ſint:hæc tñ(qa ex mero imperio procedit)ſeuerior eſt,vt C.de pœnis.l.qui ſententiam.& l.& ſi ſeuerior.C.de his, qui no.infa.ꝙ aūt ſubijcitur[in perſonam] dictum eſt ad differentiam omnium cauſarum,quæ in perſonam pœnam nō infligunt,quæ ponuntur in tex.ff.de var.& extraor. co.l.cognitionum genera.& per hoc apparet,ꝙ omnis capitalis cauſa, quæ triplex eſt, vt not.de pu. iud.l.2.& l.edicto.§.1. de.bo. poſ.eſt de mero imperio.ſicut no.ff.de iuriſ.om.iudi.l.imperium. & idem iure dicendum de cuiuslibet membri mutila. in Auth.de colla.§.prohibemus.& no.C.de offi.eius, qui vi. al.l.vlti.& præalle. l.imperium. in glo. ſi ergo.& de qualibet coerctione. de pœn.l.in ſeruorum.§. vltimo. mixtum verò imperium ſic cōſueuit deſcribi.Mixtum imperium eſt iuriſdictio explicandi qōnes ciuiles,quæ ſui excellentia maioribus iudicibus deputātur,vt prouinciarum præſidibus, vt C. de peda.iudi.l.2.quæ verò defenſoribus competunt, de earum numero non ſunt. & iſtæ hodie videntur eſſe cauſæ ciuiles vſq; ad.300.aureos, ī Aut.de defen.ciui.§. & iudicare.& leuia crimina, ex quorum pœna de iure communi non corrigit corpus:ſed modica pecuniaria pœna infligit, in Auth. de defen.ciui.§.audient.& ſic apparet, quæ cauſæ ſint meri, & mixti imperij,& quæ remaneant ſub iuriſdictione ſimplici.enumerare actus maioribus iudicibus reſeruatos, ac per hoc de mixto imperio exiſtentes, ſuperuacuum eſt. ſunt.n. multi,vt tutoris datio.ff.de tuto.l.muto.§. tutoris datio. decreti interpoſitio ſup alimētis & hmōi.ff.de trāſac.l.cū hi. p totā.l.ſed ex ſuperioribus quæ ſub vno,& quæ ſub altero cōprehendant,colligere licet. & per cōſequēs q̄ cauſæ ſub iuriſd.ſimplici remaneant.iſta ſunt dicta Old. conſi. 10.latius tñ de materia per Cy.in d.l.imperiū.& de pe.iu.l.2.& 3.&c.

S V M M AE.

1 *Archiepiſcopus poteſt delegare cauſam per appellationem deuolutam ad ipſum. Et non habet iuriſdictionem contentioſam in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum. 2.*

3 *Iuriſdictio archiepiſcopi maior eſt in ſuffraganeos, quàm in ſubditos ſuffraganeorum.*

4 *Archiepiſcopus an ſit iudex ordinarius in tota prouincia.*

5 *Caſus,in quibus archiepiſcopus habet iuriſdictionem in tota prouincia non ligatam.*

PAſtoralis. Archiepiſcopus cām ad ſe p appellationē delatam ſubdito ſuffraganei cōmittere poteſt: ſed illum ad ſuſcipiendum compellere nequit.h.d.& ſunt duæ partes principales.Secunda ibi[pterea]vbi eſt. §. ¶Not. primò ꝙ archieps
1 pōt delegare cauſam per appellationē deuolutā ad ipſum: cum enim iure ordinario ſpectet ad eum cognitio, poterit delegare,arg.not.in l.& quia.ff.de iuriſ.om.iudi. ¶Secundò
2 no.†ꝙ archiepiſcopus non habet iuriſdictionem contentioſam in ſubditos ſuffraganeorum ſuorum.voluntariè ergo poterit:ex quo patet,ꝙ non erit deluſoria.dicit tñ Io.An. ꝙ poterit archieps mandare epo, vt compellat ſubditum ſuum ad ſuſcipiendum delegationem.ꝙ ſi tps congruum ad hoc aſsignatum non fuerit, nec aliud iuſtum prætenderit, ipſe cogat vtrunq;,ar.s̄.c.quantò.in fi.ad hoc facit ver.licet. qui ſtatim ſequitur,ſecundùm Io.An.quod non credo verum, cum nō reperiam in caſibus non expreſ. archiepm habere iuriſdi.in ſubditos. ergo per hunc modum indirectum quærere nō poterit:cum præceptum,quod faceret epo de cogēdo,non ſpectet ad eius iuriſdictionem:ergo præceptum nullū. ¶Tertiò
3 not.†ꝙ maior eſt iuriſdictio archiepi in ſuffraganeos, q̄ in ſubditos ſuffraganeorum.ratio eſt; quia ei ſubditus epi mediatè ſubeſt:epiſcopus aūt immediatè. & hoc ideò, ne ordo eccleſiaſticus confundatur. 11.q.1.c.peruenit.& vt vnicuiq; eccleſiæ priuilegia ſua conſeruentur.s̄.c.duo. ¶Oppo.dicitur hic, ꝙ archiepiſcopus poteſt delegare cauſas deuolutas ad eum per appel.contra in Auth.de ſun.ſeu.ſun.§.pe. colla. 6.vbi dicitur,ꝙ iudex app.non committit, ſed per ſe examinat.So.dicit Ho.ſpeciale in archiepiſcopis, & aliis, qui ſubſunt immediatè Papæ, ꝙ poſsit committere, ne grauentur partes ex remotione locorum eūdo ad Papam,arg.in Auth. de quæſto.colla. 6. cum enim à tali delegato valeat appellari,non eſt ibi modus, qui per talem delegationem fraudari poſsit.de hoc de offi. deleg.c.ſuper quæſtionum. §.intentionis.in glo. 2.vbi videas.¶Quærit glo.vtrùm ſicut archiepiſcopus caret iuriſd.exercitio in ſubditos ſuffraganeorum, niſi in caſibus expreſsis:ita dicendum in epiſcopo reſpectu ſubditorum alicuius ſui prępoſiti,vel plebani.arguit primò, ꝙ epiſcopus habeat pinguius ius in ſubditos ſuffraganei. & hoc tenent Hug.Tan.& Vinc.Io.contra.cuius opi.tenet glo. Ioā. An. dicit, ꝙ ſaluo iure ſpeciali de iure cōmuni in iuriſdic. epiſcopi, & prælati ſibi ſubiecti locus eſt præuentioni. nec mirum, quia iuriſdictio Papæ præuenitur per inferiorē ordinarium.de app.c.vt debitus.ergo & iuriſdictio epiſcopi per ſuum inferiorem. qui ergo primò citauit,epiſcopus, vel inferior, ille procedet. quia iuriſdictio præuenitur per citationem,vt j̄.de fo. compe.c. pe.Si autem citant ambo ſimul (ita ꝙ non appareat quis primò)coram ordinario tanquam coram digniore debebit eſſe iudicium.ar.c. ſi à ſede.de præben.lib.6.& prædicta procedunt, vbi de priuilegio ſpeciali, vel conſuetudine ſpectaret ad inferiorem prælatum cauſarum cognitio primo loco:tunc enim non poſſet per epiſcopum præueniri.probatur de offi.archi.c.fin.de fo.compe.c. cum contingat.j̄.eo.c.irrefragabili.§.exceſſus. & quod not. j̄.eo.c.pe.in gl.ad prædicta adde quod not.in d.c.cum eccleſiarum prælatis.vbi quæritur,an valeat abſolutio epiſcopi à ſententia excommunica.lata à ſuo inferiori prælato. & not. de his Hoſt.in ſumma.eo.ti.§.quid pertinet.ſub.§.ſunt autē diſtinctæ.ver.quid de ſubditis. & ſe. & in Spec. de ordi.§.1.
4 ver.prætermiſ.¶Secundò quæro,†vtrùm archiepiſcopus ſit iudex ordinarius in tota prouincia: ita ꝙ habeat iuriſdi. ſuper quemlibet. Lau.dicit,ꝙ ſic.ſed eam habet impeditam,& ligatam,vt alibi contingit.s̄.de reſcrip.c paſtoralis.T.dicit, quòd non habet, niſi in caſibus ſpecialibus, quos hic gl.enumerat poſt eum.Innocen.dicit, quòd habet iuriſdi.archiepiſcopalem in tota prouincia.ad hoc. 21. diſtin. cap. 1.poſt prin.& cle. 2.de priuile.ſed epiſcopalem non. vnde viſitat totam prouinciam.quod dic, vt j̄.de cen. c.1.& vlt. lib. 6.nec ſequitur.ſi eſt iudex prouinciæ, ergo cuiuslibet de ꝓuincia, vt dictum eſt. & hoc patet in epo, qui eſt ordinarius diœce. non tñ exemptorum.Item non habet in eum, qui eſt bonus, & bene viuit.ita ꝙ non cōuenit,nec conuenitur: ita ꝙ nō indiget correctione. 22.di.c.de Cōſtantinopolitana. hēt ergo archieps iuriſd.per totā ꝓuinciam, vt dicit Lau.ſed nō exercitium,niſi in caſibus,vt dixit Tan. & ſic diſcrepāt in verbo, non tñ in mente. ¶Sed hic incidenter quæritur.ſi archieps in caſibus,in quibus non hēt exercitium, excommunicauit, an valeat.Io.ꝙ ſic,licèt ſit puniendus, vt ipſe no.9.q. 3.& 2. & in Auth.de.defen.ciui.§.ſi verò egerint.& §.pe.coll.3.Sed Inno.credit contrarium.3.q.7.c.peregrinus.3.q.3.c.nullus. & ſic non poteſt abſoluere excommunicatum ab epiſcopo, niſi in caſibus.licet ſecus ſit in epiſcopo quò ad ſubditos ſuȩ ciuitatis,vel diœceſ.cum in ipſos iuriſdi. habeat non ligatā. de hoc in præalleg.c.nullus.& ſupra eod.c.cum ab eccleſiarum.& immediatam.s̄.de offic.arch. cap.3. vbi not. ¶Ter-
5 tiò no.quæro,† qui ſunt illi caſus, in quibus archiepiſcopus habet iuriſdictionem in tota prouincia non ligatam. glo. enu-

enumerat multos: primus est, quãdo illi deuiant à diuinis officis à consuetudine suę ecclesię. & istud est verum, nisi contraria consuetudo, & rationabilis obuiet ex aduerso. 12. di. c. illud breuiter. Item quãdo episcopus est negligens in eo, qđ facere debet. 60. di. 3. c. cũ scimus. & hoc verum, etiam si agatur de executione vltimę voluntatis in Auth. de ec. ti. §. si aũt pro redempt. coll. 9. nec mirum, quia ex dicta causa negligẽtiæ deuoluitur iurisdictio ordinarij ad delegatum Papæ, & econtra. s. de offi. dele. c. prudentiam. §. sexta. coniuncto. c. significauit. s. eod. alios casus enumerat glo. magna. vltra eos Io. An. enumerat quosdam alios. concedit enim literas indulgentiarum per totam prouinciam. j. de pœni. & re. c. nostro. & c. Romana. Item cum visitat, audit confessiones subditorum suffraganeorum, & absoluit. j. de cen. c. vlti. lib. 6. Item cum causa defertur ad eum per consultationem. 17. di. c. nullus. Item in his, quæ communiter tangunt totam prouinciã. j. de insti. c. ex frequentibus. Itẽ quò ad congregationem concilij prouincialis, & ea, quæ aguntur, & statuuntur ibidẽ. de accu. c. sicut. & c. graue. Item in casu. j. de pœñ. c. Romana. lib. 6. Item si inter episcopum, & Capitulum suum fit permutatio super immobilibus, cum episcopus non possit auctorizare in re, ꝓpria. de auc. tu. l. 7. in prĩ. & idẽ videt in casu Decre. statuimus. de transact. Idem cum episcopus, vel quia recusatus, vel alia de causa defert ad eum causam. de appel. c. cum speciali. de offi. le. c. licèt. & de his casibus vide ꝑ Ho. in summa. eod. tit. §. quid pertinet. sub. §. sunt autẽ distinctæ.

S V M M AE.

1 *Excommunicatur quandoq; quis propter contumaciam.*
2 *Officium iudicandi dicitur onus: siue officium onerosum.*
3 *Missus in possessionem post annum efficitur verus possessor.*
4 *Cautio cui sit præstanda, si non potest haberi copia iudicis.*
5 *Annalis præscriptio intrrumpitur per oblationem cautionis.*
6 *Constitutus in articulo mortis an possit à quolibet absolui.*
7 *Mulier prægnans excommunicata, cuius absolutio reseruatur Papæ, an possit in puerperio absolui ab aliquo, tanquàm in mortis articulo constituta.*

§. Præterea. Mortuo delegato Papæ, qui excõmunicauit reum, vel actorem in possessionem induxit: si eius successor in delegatione succedit, absoluere, & possessionẽ restituere poterit: aliàs solus Papa restituet, & absoluet, præterquàm in mortis articulo: ne tamen currat annalis præscriptio, reus coram ordinario, vel publicis personis de stãdo iuri prębeat cautionem. hoc dicit

1 iste. §. ¶ Not. primò, † ꝙ propter contumaciam quãdoq; qs excõmunicatur: qñq; patitur missionem. & vna pœna non tollit aliam, crescente contumacia. j. vt lit. non conte. c. quoniam frequenter. §. in alijs. & c. tuæ. & intellige de contumacia interueniente ante lit. cõtest. si enim fuisset excommunicatus propter contumaciam: quia non parebat sententiæ, & lapsus est annus vlterius, nec delegatus, nec successor absoluet. de offi. deleg. c. quærenti. secundùm Pet. ¶ Secundò not. quòd inferior non absoluit à sententia censuræ per maiorem lata. econtra autem dic vt s. eod. c. cum ab ecclesiarum. ¶ Tertiò not. quòd in articulo mortis potest à quolibet absolui, etiam à laico, secundùm glo. vbi ergo ius meũ esset statim periturum, si irem ad iudicem, possum mihi aliter prouidere, & quandoque auctoritate propria capere debitorem fugitiuum, vt l. prætor ait. §. si debitorem. ff. de his, quæ in frau. credi. & l. sed si alius. ff. quod vi, aut clam. facit quod not. in l. dies festos. C. de ferijs. ¶ Quartò not. quòd quandoque quis succedit in onere, & honore. & hoc contingit, quando fuisset facta commissio, expresso nomine dignitatis. s. de offi. deleg. c. quoniam abbas. sic & consul succedit consuli, & iudex iudici, & argentarius argentario, & legatus legato, vt hic probant iura allega. in glo. s. de offi. deleg. & j. de eo, qui mit. in posses. c. 3. & prædicta loquũtur in materia successionis in iurisdictione, officio, siue hæreditatibus priuatorũ: in quo casu hæres succedit in vniuersũ ius defuncti, vt in c. is qui in ius. de reg. iur. lib. 6. In canonicis autẽ an dicatur quis succedere in officio, vel perso. not. s. de elec. c. ꝙ sicut. vbi no. an hæres succedat in contemptu. ¶ Quintò no. ꝙ mortuo delegato post missionem tędialẽ, non poterit possessio recuperari. nisi coram delegante: poterit ergo prosequi eandem instantiam coram eo. & vide ad hoc bonum text. in dicto c. cum venisset. de eo, qui mit. in posses. & illa est translatio instantiæ de vno iudice in alium repræsentantem personam primi: quandoque transfertur in alium prorsus extraneum. ff. iudi. sol. l. cum apud. quandoque de procur. in dominum, & econtra. quandoq; de actore in alium: vel de reo

2 in alium, vt j. de iudi. c. quia Gu. ¶ Sextò no. † ꝙ officium iudicãdi dicitur onus, siue officium onerosum. ff. de mu. & ho. l. munerum. §. iudicandi, & de vaca. mu. l. prætor. §. qui non habet. est etiam honor. j. de app. c. vt debitus. & l. omnẽ honorem. C. quando prouo. non est nec. & hoc vult tex. dum di

3 cit [succedit in onere, & honore,] ¶ Septimò no. † ꝙ missus in possessionem, post annum efficitur verus possessor. quod est verum, etiam si per dolum rei possessionem non potuit adipisci, vt. j. de dolo, & contu. c. contingit. & quando sit hoc verũ. dic vt. j. vt lit. non conte. c. quoniam frequenter. §. in alijs. ¶ Octauò not. ꝙ licèt non possit haberi copia iudicis de causa cognoscentis (puta quia decessit) nihilominus currit tempus: nisi ille, contra quem currit præscriptio, ex parte sua faciat quod incũbit. rationẽ dixi. j. de ap. c. si iustus metus. facit l. vt ꝑfectius. C. de an. excep. & l. 1. §. si qs ipsi prætori. ff. de oper. no. nunci. & facit ad q. vtrùm citatus, qui comparuit, sit mulctandus, si iudex die præfixo impeditus nõ sedit pro tribunali. de quo no. in l. ex quacunq;. ff. si quis in ius vo. non ie. & loquitur iste tex. de impedimento contingente ex parte iudicis. si autem contingat ex parte rei: vtrùm currat tunc præscriptio contra eum, dic vt not. Bar. in l. 1. §. si quis

4 propter innundat. ff. de iti. actuque priua. ¶ Nonò no. † cui sit præstanda cautio, si non potest haberi copia iudicis. Primò enim coram ordinario, & tutum est, quòd coram ordinario illius causæ fiat oblatio: valet tamen, si fiat coram alio. Item valet, si non seruetur hic ordo. Item non est necesse actorẽ vocari: quia sibi quæritur per publicã personam, vt l. eum pro quo. & ibi no. ff. de in ius vo. & de his in Spe. de primo decreto. §. iam de officio. ver. & not. ꝙ præmissa. cũ ver. se. credo ꝙ dicetur non hèri copiam ordinarij, si non reperitur in loco publico, vbi ius redditur, nec debet requiri in camera, vel popina, vt l. 1. §. dies. ver. adeundi. ff. quando ap. sit.

5 ¶ Decimò no. † ꝙ annalis præscriptio interrumpitur per oblationem cautionis, à qua caut. nõ releuatur: licèt fortè missus non compareat ad eam recipiendam. & hoc propter cõtumaciam præcedentem, quæ grauat illum in præstanda ista cautione de iudicio sisti: aliàs nullus suo nomine cõuẽtus præstat talem caut. vt Insti. de satis. §. sed hodie. & in l. sciendum.

6 qui satisd. cog. & l. de die. eo. ti. ¶ Quærit † glo. vtrùm constitutus in articulo mortis possit à quolibet absolui. quidam dicunt, quòd sic, etiam à laico. hoc tenent Vin. & Phi. j. eod. c. fin. glo. tenet, quòd laico bene potest quis confiteri: sed non potest absoluere, vel ligare. quia non habet claues Ecclesiæ. & hoc est expressum. de pœni. dist. 1. c. quem pœnitet. ver. tanta itaque. & distin. 6. cap. qui vult. in prin. ¶ Secundò quæro. dicitur hic, ꝙ in mortis periculo, & in casibus Papæ reseruatis potest quis absolui ab alio, quàm à Papa. quæro quãdo dicatur imminere periculum mortis. glo. tangit de illo, qui intrat mare, vel bellum campestre cõtra Sarracenos, vel aliàs iustum. & veritas est, quam glo. ponit in ver. sed videdũ. secundùm Tan. & modernos, vt scilicet nõ eoipso, ꝙ mare ingreditur, immineat periculum mortis. quid in obsesso. dicit Host. ponderãdum modum obsessionis, & qualitatis persone:

ne:quædam enim obsidio est à longè.quædam cum balistis, & alijs rebus actis ad expugnandum in persona: & in istis, cum non immineat periculum,non habebit locum ista absolutio. in secundis sic, quando licitè pugnant, vel licitè se defendunt.ex parte enim impugnantium,vel iniustè resistētiū, quantumcunque immineat periculum, non habebit locum absolutio:cum enim sic impugnante,vel resistente iniustè,sicut in mortali,absolutio talis cessat.j.de pœni.c. quod quibusdā. de hoc remittit Host.ad summā de treu.& pace.§.qđ sit iustum bellum.subdit Hosti.ꝙ si iustè obsessus pœniteat, sed securè non potest exire,secundùm prædicta absoluetur, cum immineat sibi periculum. Aduertēdum autem,ꝙ in omnibus casibus,quibus dixi aliquem absoluēdum:si liberetur à morte,debet ire ad excommunicatorem.& si mortuus fuerit,eius hæres,& ei humiliter obedire.de sen.excom.c.de cetero.& c.ea noscitur.& c.à nobis.2.¶†Quid de muliere prægnante excommunicata,cuius absolutio reseruatur Papę,an in puerperio poterit absolui ab alio tanquam in mortis articulo constituta.dicit Io.quòd consideranda est conditio mulieris:si est corpulenta,& facilè consueuit parere, non absoluetur,nisi aliud periculum immineat.si autem aliàs non peperit,& timet partum,& fortè debilis,posset absolui. Inclinat tamen indistinctè posse absolui, ex eo quòd si liberatur à casu, nisi satisfaciat, reincidit in sententiam ipso facto. j.de sen.excom.c.eos.lib.6.& vide quod no.Io.An.j.de pœni.& re.c. qđ in te.j. rñ.¶Tertiò quæro.dicitur hic,ꝙ per p̄stationem caut.perpetuatur annalis præscriptio.quæro vsq; ad quod tempus,dicit secundùm l.vsque ad 30.annos,secundùm canones vsque ad quadraginta. circa hoc vide qđ not. j.de verbo.signi.c.dilecto.per Io.An.in glo.& ita facit quod no.in l.cum notissimi C.de præscrip.30.an.& l.sicut.& l.oēs e.ti.¶Quartò quæro,an iste poterit præscribere, qui remanet in illa possessione:videtur,quòd non, propter malam fidem,quæ inducitur ex lit.contesta.vt l.more.& l.certum.C. de rei vendi.sed illud quò ad vendicationem fructuum, & quò ad interruptionem p̄scriptionis:sed quò ad hoc, vt possit præscript.à capite inchoare, tanquam possessor bonæ fidei,loquitur gl.ista,quæ tenet,vt habes in ea.dic vt j.de præscrip.c.fi.& l.iustè.de acqui pos.per Bar.

7 (margin, beside "tero.& c.ea noscitur")

SVMMAE.

1 *Officium iudicis est latissimum super inquirendis criminibus.*
2 *Episcopus potest facere statuta in sua diœcesi.*
3 *Mandatum Papæ directum illi,qui facere necessariò tenebatur, non habetur pro nouo mandato.*

LIcèt. Papa per rescriptum, quo monet ordinarium suum officium exequi,non facit eum delegatum.& ideò nunc ab eo ad proxi. superiorem poterit appellari.hoc dicit. Et primò ponit formam rescripti,quā secundò declarat,ibi[quia tamen.]¶No.primò, ꝙ à correctione non appellatur,concor.sunt in glo.¶Secun-
1 dò no.†quòd latissimum est iudicis officium super inquirēdis criminibus subditorū.qđ dic,vt c.qualiter,& qū.j.de accusa.& l.2.§.publico.ff.de adul.¶Tertiò no.sup ver.statuēs,
2 †ꝙ episcopus potest facere statuta in sua diœcesi. de ma. & obe.c.2.dumtamen nihil contra canones statuat,vt s. de of.
3 archipres.c.fi.¶Quartò not. †ꝙ mandatum Papę directū illi,qui facere necessariò tenebatur,nō habetur pro nouo mādato:nec videtur nouiter delegare, sed antiquum mādatum potius excitare. facit ad q.an si statutum disponens idem, quod ius commune,censeatur noua constitutio,vel statutū: de quo plenè dixi in c.super literis.de rescrip.& no.in c. 1.de rescrip.lib.6.in glo.facit l.vnum ex fami.de leg.2.& l. si pro seruo fideicom.ff.de hære.insti.& optimè c:cum aliquibus.j. de rescrip.lib.6.¶Quintò no.intuendum esse diligēter, qua auctoritate iudex procedit:quia ad alium,& ad alium appellatur vigore vnius auctoritatis,& alterius:nec procederet iudicium,si errore lapsus procederet vigore iurisd. quam non habet,licèt idem ex natura discernere potuisset,vt c.cum ex officij.de præscript.per Inno.& habui iam de facto.¶Episcopus Castallanus mandauit eius vicario,quòd cognosceret de cā,cuius cognitio spectabat ad vicarium vigore sui officij:ab eius sententia appellatum fuit ad curiam patriarchæ Graden.dicebatur,quòd appellatio non tenebat, quia debebat appellari ad delegantem.respondebam, quòd vicarius non erat censendus in dicta causa delegatus:sed vicarius. & episcopus committendo,videtur suum officium excitasse. & sic rectè appellatur ad patriarchā,vt i c.1.¶Quæro qualiter cognoscetur, vtrùm Papa voluerit hunc procedere via ordinaria,vel via delegata.dicit Io.An.ꝙ quādo simpliciter cām cōmittit,quæ spectat ad iurisdi.ordinarij, vt ordinarius tunc cognoscet.si autem diceret [auctoritate nostra] & tunc auctoritate Papæ.Item si apponatur aliquid vltra formam iuris,vt si in literis de simplici iustitia scribatur,ap.remota,vbi aliàs remota non esset.talis enim alternatio mutat naturam rei,vt l.ius ciuile.ff.de iusti.& iure.facit quod no.in c.hi qui auctoritate.j.de præben.li.6.& c.si apostolicæ.eod.titu. & dicto c.cum aliquibus.& quod dixi plenius in dicto cap. super literis.

SVMMAE.

1 *Prælati debent solicitè vigilare circa reformationem morum, & punitionem delictorum.*
2 *Rector tenetur de animabus subditorum reddere rationem Deo.*
3 *Consuetudo non excusat contra correctionem.*
4 *Correctio ad hoc vt deuoluatur ad episcopum,quid requiratur.*
5 *Punitio canonicorum ad quem spectet.*
6 *Ius consuetudinarium regulatur eisdem regulis, quibus ius commune.*
7 *Episcopus non ligatur facto canonicorum, quominus celebrare possit in ecclesia cathedrali.*
8 *Prælatus pro correctione criminum non potest imponere pęnam pecuniariam.*
9 *Capitulum an corrigat delicta canonicorum.*
10 *Punitio Capituli cessantis à diuinis,ad quem spectet.*

IRrefragabili. Prælati subditos corrigūt, & reformant, appellatione,vel consuetudine non obstan.Si tamen Capitulum canonicorum excessus corrigere consueuit: nisi hoc faciat infra terminum à iudice præfixum,episcopus corriget.Si canonici sine manifesta rationabili causa(maximè in contemptū episcopi)cessant à diuinis,episcopus cessationem non seruabit,& metropolitanus de hoc vice Papæ cognoscet.hoc dicit. Et sunt quatuor partes. Secunda, ibi[excessus.] Tertia ibi
1 [cæterum.]Quarta,ibi[prouidè.]¶Primò no.†quòd prælati circa reformationem morum, & punitionem delictorū debent solicitè vigilare.curare enim debet præses, vt quieta prouincia sit,quam regit.quod non difficilè obtinebit, si solicitè agat,vt malis hominibus prouincia careat. Ita dicit l.congruit.ff.de offi. præsid. non immeritò ergo remouetur rector negligens ab officio,vt C.de offic.præfec. Orien.l. si quos.similiter prælatus.1.q.1.c.ecce.¶Secundò not.†quòd rector tenetur de animabus subditorum reddere rationem
2 Deo.eo.n. ipso,ꝙ est plebs dissoluta,præsumitur p̄latus fuisse negligens,& præsumitur contra prælatos ex vitijs subditorū.& cōtra magistros ex vitijs discipulorum,vt no.18. di. c.peruenit.puniri ergo poterit prelatus vt caput: sicut dux, & princeps facinoris tenetur pro omnibus respondere, vt l. quoniam multa facinora.C.ad l.Iul.de vi pu. ¶ Tertiò not.
3 †ꝙ contra correctionem non excusat consuetudo: quia non potest præscribi impunitas delictorum,vt c.quanto.s. de cō

sue.&c.cũ habẽt.j̃.de eo,qui duxit in ma. ¶Quartò not.ꝙ ab excessu huiusmodi in exequendo poterit appellari.& dicit Ioan.ꝙ episcopus excedit formam, si non citat illum, de cuius fama vult inquirere,per Decr.qualiter.de acc.¶Quintò no.in ver.excessus.ꝙ de consuetudine potest correctio excessuum pertinere ad Capitulum:sed de iure cõi pertinet ad Capitulum,& epm,vt.j̃.de consue.c.3.lib. 6. ¶Sextò not.
4 †ꝙ ad hoc vt delictorum correctio deuoluatur ad episcopũ, requiritur monitio,& præfixio termini.si.j̃.de proba.c.licèt in prima gl.& per hoc no.Pe.& Ab.quòd in iurisdictione deuoluenda necessaria est monitio:secus in collatione beneficiorum.s̃.de conces.præben.c.2.facit quod no.Inn.j̃.de præ
5 ben.c.extirpandæ.¶Septimò no.†ꝙ punitio canonicorum spectat quandoq; de consuetudine primo loco ad suum Capitulũ.& sic Capitulum in causa criminali vnius de Capitulo censetur iudex competens.& sic in facto vnius de Capitulo Capitulum non põt dici suspectũ. facit l.sed si hac §. qui manumittitur.ff.de in ius voc.& l.sicut.quod cuiusq; vni. no.
¶Octauò no.ꝙ sicut per negligentiam perdit quis ius sibi competens de iure cõi:ita similiter ius competens sibi ex cõ
6 suetudine.†Ius ergo consuetudinarium regulatur ijsdem regulis,quibus ius cõe,scilicet cum deuolutione ad superiorẽ, cum iure appellandi,& similibus,vt c.cum olim.s̃.de cõsue. ¶Nonò no.ꝙ propter negligentiã Capituli deuoluitur ius ad episcopum puniendi delicta.sicut quandoque ius eligẽdi, vt s̃.de ele.c.cum in cunctis.& hoc post finem termini, & ẽt ante,si expressè responderet Capitulum se nolle corrigere. ad hoc j̃.de loca.c.potuit.de ap.c.si ab eo.lib.6.de sen.excõ. c.venerabilibus.§.secus.& in materia deuolutionis iuris eligendi propter negligentiam no.in l.cum quidam.de leg.2.& ff.de adul.l.1.§.si extraneus.cum si.¶Decimò no.ꝙ propter negligentiam vnius deuoluitur ius corrigendi delicta ad aliũ: sic ordinaria iurisdictio ad delegatũ,& econtra.& episcopalis ad metropolitan.per negligentiam deuoluetur.s̃. eo.c.significauit.& de offi.dele.c.prudentiã.§. sexta. ¶ Vndecimò no.in §.ceterum.ꝙ vbi non subest manifesta rationabilis cã, non possunt cessare canonici à diuinis: ergo à contrario sensu pro manifesta causa possent.quod expone,manifesta.i.notoria,secundùm Inn.& Host.sm̃ quos aliàs nulla consuetudo prodesset,ꝙ Capitulum contra suum episcopum in propria causa esset iudex:quia esset contra bonos mores, & ecclesijs onerosa.de consue.c.1.& c.cum venera.& hoc est verum,ꝙ possent pro offensa notoria, si se ita hẽt consuetudo. Istud enim,s.cessare à diuinis,non est iudicare. licèt alibi qui non facit,sed omittit, dicatur facere,vt no.in l.si mora. ff. so. ma.Et aduertendũ,ꝙ ista cessatio à diuinis nòn habet vim interdicti:vnde qui ibi celebraret,non esset irregularis. secus si esset interdicta ecclesia.j̃.de exces.præla.c. fi. & idem no.j̃.c.si canonici.lib.6.in 4.glo.Cauere tamen debẽt religiosi,ne celebrent in eorum ecclesijs tempore talis cessationis, vt euitent pœnam Cle.1.de sen.excom.dicunt tamen quidã, ꝙ decanus,vel Capitulum posset habere potestatem interdicendi ecclesiam.& tunc si pro re dubia interdicerent, punirentur.j̃.de ap.c.dilectis.vbi de hoc in glo.de his, & de istis cessationibus dic,vt no.j̃.e.c.si canonici.& c.quamuis.lib.6. & quod no.in dicta Decre.quamuis.in glo.fi.¶Duodecimò
7 no.†ꝙ episcopus non ligatur facto canonicorum, quominus celebrare possit in ecclesia cathedrali.quod est verum,etiam si cessare possint,arg.s̃.e.c.pastoralis.§.1.& c. cum ab ecclesiarum.vbi tamen ex iusta causa cessant,decet, ꝙ alij se conforment,vt dicto c.cum ab ecclesiarum.& c.ad reprimendã. & quod hic cõceditur episcopo,intelligitur de capellanis, & domesticis suis.2.q.7.c.pastoralis. nec intererunt canonici, nisi omnes,vel maior pars consentiant,vt reassumant organa. ¶ Decimotertiò not.ꝙ archiepiscopus cognoscit de ista causa non iure ordinario:sed vt delegatus Papæ.& hoc declaratur in glo.& quod dicit tex. [causa cognita] &c. intellige de plano,cum agatur de correctione, & timeatur de scandalo,& periculum sit in mora.arg.de sen.excom. c. vt famam.
8 & c.sacro.¶Decimoquarto no.in.§.prouideãt.†ꝙ prælatus pro correctione criminum non potest imponere pœnã pecuniariam,de quo.j̃.de pœ.c. licèt.Hosti.dicit, quòd si prælatus visitans,& inquirens videt pœnam pecuniariam magis timeri,quàm spiritualem,bene potest illam imponere, ꝑ iura alleg.in Decre.licèt.non tamen debet illam sibi imbursare:sed in pias causas conuertere,nisi egeret.Remittit Host. j̃.e.c.dilectus.mulcta autem,quam imponit iudex propter offensam eius dignitatis,applicatur fisco.sed aliæ, quæ infliguntur pro facinoribus iam commissis,sunt operibus publicis deputandæ:sicut est in refectione pontium,& viarum, & similium.C.de modo mulct.l.1.dicit tamen Hosti. ꝙ de facto sibi applicant has, & illas,remittit ad summam.eo.c. §. quid pertinet ad officium.ver.debet etiam punire. & sequẽ. ¶ Decimoquintò no.ꝙ quandoque bona constitutio fraudatur,& qđ statutum est ad remedium,tendit ad noxã.concor.c.statutis.j̃.de rescrip.lib.6.vnde dicit Tullius.Ius sum-
9 mũ summa malitia factũ est.¶Oppo.dicitur hic, †ꝙ Capitulum corrigit delicta canonicorum.contra,imò videtur,ꝙ episcopus,qui est iudex ordinarius.11.q.1.c.persona.so.dicit glo. vel per decanum.illud verum de iure communi.Sed tex. iste loquitur de consuetud.quod patet ibi[hactenus consueuerunt.]&c.potest ergo de consuetudine ad alium,quàm ad episcopum,spectare punitio delictorum.quod intelligit Hostien.verum de correctione excessuum plena,& simplici, & non de grauibus criminibus,ar.ff. de pœn. l. respiciendum. §.furta.Si enim ageretur ad degradationem, cõsuetudo hãc potestatem talibus dare non posset, & sic intelligatur de so. cõp.c.cũ contingat.alibi reuocatur in dubium, an merũ, & mixtũ imperiũ possit cõsuetudine acquiri.dic,vt no. Cy.in l. j.C.de emã.li.& Bal.i disputat.Appollus. ¶Scdò opp. dicit hic,ꝙ negligente Capitulo,deuoluitur ius puniendi delicta ad episcopum.contra episcopus est in Capitulo tanquam caput.si ergo ipse,& alij negligerent,ad archiepiscopum: si nõ omnes,deuoluitur ad non negligentes,sicut ius eligendi:ergo non ad episcopum.preterea ex isto tex.sequitur,ꝙ episcopus solus punit crimina:sed contra imò ipse, & Capitulum. 15.q.7.c.episcopus.ergo non videtur bene dicere iste tex.tã circa talem deuolutionem,quàm circa deuolutionem soli episcopo reseruatam.Sol. vt in ea glo.quæ dicit, quòd aut ius puniendi spectat pariter ad episcopum, & Capitulum , aut ad Capitulum de consuetud.vt hic.aut episcopus interest in tractatibus vt canonicus, &c. vt in glo. dicit Host.ꝙ in casu huius c.non deuoluitur ad episcopum punitio criminũ per negligentiam canonicorum:sed solum impedimentum consuetud.remouetur. hanc enim potestatem habet episcopus iure suo, vt dicto c.de persona. sed ratione consuetud.ipsius exercitium impeditur.si.s̃.eo.c.quanto.& j̃.e.c.graue.ad qđ impedimentum consuetud.remouendum adhibetur illud remedium monitionis,& termini.ad hoc facit l. filio quem pater.ff.de lib.& posthu.ibi[non translatus.sed redditus videretur.]&c.& l.si vnus.§.pactus.versi. sed quod in specie dot. ff.de pac.consuetudo ergo velut ius commune non in totum absorbet.& hoc est vtile scire, vtrùm.s.eps prætendat ius iure deuoluto,an iure communi,& proprio.Primo enim casu nõ requirit consensum canonicorum,vt no.s̃.de elect.c. ne pro defectu.Secundo sic.j̃.de his,quæ fi.à præ.c.ea noscitur.§. 2. cum si.si dicimus in præscriptione (vt scilicet præscriptione completa,res ad antiquum dominum reuertatur) possidet eam pristino iure.j̃.de ordi.cog.c. cum dilectus. & propter ista bene forte dicit glo.ista in fi.quòd episcopus in punitione requiret consilium canonicorum.nam licèt amiserint per negligentiam ius suum consuetudinarium:non tamen ius cõmune,quod habent commune cum episcopo,arg.ff.de seruj. vr.præ.l.si domus.¶Tertiò opp.hic innuitur,quod canonici

ex

ex causa rationabili possunt subijcere suam ecclesiam interdicto. contra de c. quæsiuit. ĵ. de his, quæ fi. à ma. par. Ca. c. p̄terea. per hoc videtur, quòd præcipiant sibiipsis. quod facere nullus potest, vt l. pe. ff. de arbi. sol. vt in glo. quæ incipit. videtur. cuius opinio est, ꝙ de consuetud. hoc possint. & idem Inno. Non ob. ꝙ videatur præcipere sibiipsis: quia Capitulū præcipit, & non singuli. 12. q. 2. c. qui manumittitur. nec etiā causa ecclesiæ est propria prælati. ĵ. de male. c. 1. Hostiē. soluit aliter, videlicet ꝙ canonici non imperant sibi: sed cessant ab eo, quod facere possunt, nec dicunt sibi ius. quia nullam sententiam dant, sed solū suspendūt organa sua. & vide, quod no. Io. An. ĵ. de sen. excom. c. quod in dubijs. ¶ Quartò opp.
10 † dicitur hic, ꝙ spectat punitio Capituli cessantis à diuinis ad metropolit. tanquam ad delegatū. contra imò vr̄, ꝙ deat spectare correctio Capituli ad ep̄m suum, vt. s̄. §. excessus. so. dicit glo. non potest episcopus. quia fuit cessatio in iniuriam, & contemptum suum: ergo ipsam vindicare nō potest. ĵ. de male. c. 1. Item hoc contingit ex eo: quia oēs canonici deliquerunt. & iō cum ep̄s sine ipsorum consilio non possit delicta punire. 15. q. 7. c. ep̄s. isto casu consiliū habere non potest. & per consequens nec punire. hanc reprobat glo. & bene. quia si isti, qui debent præbere actui consiliū, interesse nō possūt, sine eorum consilio celebrabitur actus, vt. c. 1. ĵ. ne se. va. lib. 6. & l. si cum dot. §. eo autem tēpore. ff. sol. mat. Item videtur hæc ratio contrariari his, quæ dixit glo. vel per decanum. ad fi. vbi quis non perdit ius interessendi vt singulis de collegio, ad præbendū cōsilium: licèt collegium sit priuatum iure suo: sed ibi loquitur, cum tractatur de punitione tertij delinquentis. hic de punitione singulorum de Capitulo. prima ēt solutio non placet. s. ꝙ hoc contingat, quia iniuria sit irrogata episcopo. quia tex. dicit [maximè in contemptū.] & c. quasi ista constō locum habeat, et si non in contēptū. dicit ergo Inno. ꝙ ita placuit Papæ statuere. & forte ideò, quia causa Capituli ardua est: vnde insurgeret perplexitas. quia propter arduitatem requirendum esset consilium Capituli, & propter suspicionem Capituli non deberet. Item secundùm Hosti. vt auferatur scandalum. ¶ Quintò opp. dicitur hic, ꝙ metropolitanus cognoscit. contra imò videtur ad arbitros recurrēdū, cum hic episcopus agat: Capitulum verò interueniat in hac causa, tanquam reus. vnde videtur ob. 11. quæstio. j. cap. si clericus. sol. dicit glo. ibi loquitur, cum agitatur causa ciuilis: secus si criminalis, vt hic erat: quia tunc arbitri de tali causa non cognoscunt, vt l. non distinguemus. §. Iul. ff. de arbi. Ita dicit gl. Ho. dicit, ꝙ hic agebatur ciuiliter de crimine: tūc ergo stat cōtrariū quare non corā arbitris. dicit ipse, ꝙ tunc est verum, qđ hic dicitur de recursu ad metropolitanum, quādo episcopus non eligit iudicium arbitrorum. & ideò hic archiepiscopus cognoscit vt delegatus: quia inter episcopū, actorem, & subditum reum non potest cognoscere iure ordinario, vt dicto. c. si clericus. posset ergo episcopus cogere canonicos ad arbitros eligendos, si vellet coram eis, & non coram archiepiscopo litigare, secundùm Hosti. ¶ Quæro. dicitur in ver. ceterum. quòd ad canonicos de consuetudine pōt spectare correctio delictorum. quæro ergo, an singuli canonici erunt iudices. glo. quæ incipit. vel per decanum. sentit, ꝙ sic, & minus bene. Inno. dicit, ꝙ de nullo canonico dici pōt, ꝙ sit iudex, vel coniudex; cum penes Capitulum, non penes singulos sit iurisdictio, sicut electio est penes Capitulum, & non singulos. & tamen singuli coeligunt. & ex hoc infero, ꝙ si aliqui citati non veniunt, alij poterunt iudicare, & corrigere. quia sunt simul iudices vt collegium: secus in principalibus ordinarijs, vel delegatis. quia tunc aliquo negligente, alii non procedunt, nisi dictum sit in rescripto, vt. s̄. de rescrip. c. causam matrimonij. & c. vno delegatorum. & no. istam differentiam bonam. ¶ Sextò quæro, an iste archiepiscopus i ista causa sit censendus ordinarius, vel delegatus. glo. pe. in prin. titubat, similiter Inno. dicens, quòd posito, quòd sit delegata: tamen non expirat morte re integra. Vin. præcisè tenet eam delegatam, non ordinariam. & quia fuit concessa iure ordinario iurisdi. non poterat cognoscere inter ep̄m, actorē, & subditum reum. & concor. huic quod dicitur de legatis. 2. q. 6. c. anteriorum. §. illo videlicet. ad fi.

S V M M Æ.

1 *Fides eadem habet diuersos ritus quò ad sacra.*
2 *Sacramenta ad diuina officia qualiter sunt ministranda.*
3 *Episcopus vnus quandoque est vicarius alterius.*
4 *Pœna imponitur rigorosa contra assumentes sibi vicariam aliquam contra proprij episcopi voluntatem.*

QVoniam. Ciuitas habens populum diuersæ linguæ, non per hoc habebit plures episcopos: sed episcopus secundùm varietatem linguarum prouidebit de viris idoneis, qui officient, celebrent, & sacramenta ministrent. poterit etiam statuere episcopum vicinum illius loci sibi vicarium. habet quatuor partes. Secunda ibi [prohibemus.] Tertia ibi [sed si.] Quarta ibi [vnde si quis.] ¶ No. primò, ꝙ quādoque populi sunt permixti, vt Græci, & Latini. s̄. de tempo. ord. c. cum secundùm. Citramontani & vltramontani, vt in diœce. Veronen. & Tridentina. & concor. ĵ. de deci. c. in aliquibus. ¶ Secū-
1 dò no. † quod eadem fides habet diuersos ritus quò ad sacra, & diuersos mores quò ad alia. hæc autem diuersitas nihil obest saluti rectè credentium. 12. dist. c. sit sancta. facit 1. q. 1. c. Marchion, & Basilides. ¶ Tertiò no. casum, in quo cogitur quis habere vicarium, alij no. ĵ. de præben. c. extirpandæ. & est casus, in quo potest facere per alium; ita quòd non per se. quo casu adhibendus est minister, qui ipsius defectū suppleat. si. in l. 1. ff. de ver. obli. & l. quoties. de adminis̄t. tut.
2 ¶ Quartò no. † quòd sacramenta ad diuina officia ministranda sunt Latinis lingua latina, & Græcis græca. quod si Latinus p̄ se nō potest, adhibet Græcū. similiter lex adhibet interpretem, vt l. 1. §. fi. ff. de verb. ob. ¶ Quintò no. ꝙ in vna ciuitate, vel diœce. non debent esse duo capita, quasi monstrum. quod tunc rectè dicitur, cum nascitur contra formā humanam, vt cum duobus capitibus: secus si membrorum officia ampliauit, vt l. non sunt liberi. ff. de sta. homi. similiter vna ecclesia debet esse vnius sacerdotis. ĵ. de præben. c. cum non ignores. ad quod vide. c. in apibus. 7. quæst. 1. ¶ Sex-
3 tò no. in ver. sed super. † ꝙ vnus episcopus est quandoque alterius vicarius, & similiter quandoq; archiepiscopus subest episcopo, vt. s̄. de renun. c. ad supplicat. ex quo collige, ꝙ habens vicariam perpetuam habere potest etiam aliud beneficium, vt episcopatum. de quo dic, vt. s̄. de rescrip. c. postulasti. dispensatiuè procedit quod hic dicitur, ꝙ vnus episcopus sit vicarius, & subiectus alteri. s̄. de paro. c. 1. & vide quod not. in dicto ca. ad supplicationem. vbi circa iurisd. istorum quæritur, an habeant eam insolidum. & quid si ferant cōtrarias sententias: vel si vnus soluat, quòd ligauit alter. sed nullo modo possunt esse duo apostolici, vt ibi etiam no. s. in cap. in apibus. 7. q. 1. ¶ Septimò no. ꝙ debet quis se cōformare moribus illorum, cum quibus viuit. 41. di. c. quisquis. & capacitati eorum, quos docet. 8. q. 1. c. oportet. & intelligentiæ eorum quibus prædicat. 43. distin. c. sit rector. prouinciales sibi magnum reputant, si suæ consuetudines commendentur, & ser-
4 uentur. ff. de offici procon. l. si in aliqua. ¶ Octauò no. † rigorosam pœnam contra assumentes sibi vicariam aliquam contra proprij episcopi voluntatem: & potest contra talem implorari auxilium brachij secularis. circa quod vide, quod no. Archi. ĵ. de hære. c. vt officium. lib. 6. vbi dicit, ꝙ omnia ista iura loquuntur in ordinario: secus est in delegato, qui non potest implorare brachium seculare. Io. An remittit ad no. in c. 1. de offi. deleg. lib. 6. & s̄. e. c. 1.

SVMMAE.

1 *Prædicatio quid dicatur.*
2 *Præfectus curæ animarum qualis esse debeat.*
3 *Prædicare qui tenetur ex officio, potest alijs committere.*
4 *Ordinarij debent prædicatoribus ministrare expensas.*

INter cætera. In cathedralibus, & collegiatis ecclesijs instituendi sunt viri idonei: quibus, cum expedierit, epi committere possunt visitationes, prædicationes, & confessionum auditiones. h.d. Et in prima exordium. In secunda constitutio, ibi [vnde cum.] In tertia pœna, ibi [si quis.] & continuo ad proximum capitulum hoc modo. Dictum est ibi, quando prælatus non potest toti diœce. satisfacere in diuinis propter diuersitatem linguæ, vel ritus. hic loquitur, quando non potest propter impedimentum in eius persona contingens: vel propter
1 diffusam prouinciam. ¶ Not. primò, † ꝙ prædicatio dicitur præambulum. & quomodo vigente prædicatione, vigent virtutes. & ea deficiente, intricantur. vide pulchrè per Hier. super Galat. d. lib. 2. dicitur enim populus sine isto verbo pati famem, & sitim. 8. q. 1. c. audacter. ¶ Secundò no. ꝙ non de solo pane viuit hõ. &c. scribitur Deut. 8. c. 4. Matth. 3. in pri. & Lucæ. 4. consistit enim homo ex corpore, & anima. & quælibet eget cibo suo. ĩ. de cele. mis. c. in quadam. ¶ Tertiò not.
2 † qualis esse debeat qui præficitur curæ animarum. dẽt enim ædificare plebem verbo, pariter & exemplo. s. bonæ vitæ. vnde Greg. Cuius vita despicitur, necesse est, vt eius prędicatio
3 contemnatur. 3. q. 7. §. tria. in fi. ¶ Quartò no. † ꝙ ille, qui tenetur ex officio prædicare, vt episcopus, potest hoc alijs cõmittere contra c. fi. s̃. de offi. deleg. sed ibi loquitur in eo, cui prædicãdi officium competebat vigore delegationis: secus si
4 iure ordinario, vt hic. ¶ Quintò not. † quòd ordinarij debẽt prædicatoribus ministrare expensas. facit quod no. in simili ĩ. de vi. & ho. cle. c. cum ab omni. & c. statutis. §. insuper. de rescrip. lib. 6. ¶ Vltimò no. hic Ioan. And. quid esset bonũ statuere circa sustentationes Papæ, & Cardinalium, & scriptorum curiæ, & simi. dic vt hic per eum.

SVMMAE.

1 *Declarare cogitur quis ad petitionem aduersarij, quod sibi deberi asserit.*
2 *Obedientiam qui petere possint.*
3 *Subiectio debetur episcopo.*
4 *Charitatiuum subsidium qualiter sit postulandum.*
5 *Monachi ratione capellarum suarum tenentur ad charitatiuum subsidium.*
6 *Officium iudicis quandò competat.*
7 *Archiepiscopus nunquid possit præscribere, quòd portet crucem, vel vtatur aliquo priuilegio.*

COnquerente. Episcopus in ecclesijs suæ diœce. dẽt esse cõtẽtus iuribus episcopalibus. & q̃ sint episcopalia iura, declarat. Et in prima petitio, & contestatio. In secunda sententia, ibi [nos autem.] ¶ No. primò, ꝙ œconomus monasterij hic egit pro ecclesijs, & capellis sibi subiectis, ne indebitis grauetur oneribus. dicam. ĩ. ¶ Secundò not. ꝙ põt agi contra illum, qui suis terminis non est contentus. & vtinam quilibet ita esset. ĩ. de sepult. c. primo. ¶ Tertiò no. ꝙ abbas conquestus fuit de episcopo, & petijt cogi episcopum declarare quę sibi in capellis monasterij competere prætendebat. quo autẽ iure fundetur ista petitio, declarabo. ĩ. ¶ Quar
1 tò no. † ꝙ ad petitionem aduersarij cogitur quis declarare quod sibi deberi asserit. & cum ista sit censenda petitio generalis. s. iuris episcopalis, quomodo ad declarandum cogetur, dicam. ĩ. ¶ Quintò not. ꝙ hic specificantur multa iuris episcopalis. si. ĩ. de re iudi. c. cum inter vos. vbi aliqua de his,
2 & quædam alia specificantur. ¶ Sextò not. † ꝙ episcopus petit obedientiam in capellis monachorum. & per hanc obedientiam intelligunt, ꝙ recognoscat eum in iudicem competentẽ. & ad hanc obedientiam tenentur nedum clerici, sed ẽt laici. ĩ. ti. 2. c. omnes. Istã autem obedientiam, & pro maiori parte alia, quæ sequũtur in tex. possunt habere inferiores episcopis, vt patet. s̃. de offi. archi. c. 1. & vlti. & de offi. dele. c. super eo. de elec. c. dudum. & s̃. e. c. cum ab ecclesiarum prælatis. ista autem, si sunt cõmunia episcopis, & inferioribus prælatis, videntur exercere tãquam episcopi, non tanquam sub episcopis. vbi sic est de consuetudine, quòd ab eis non appelletur ad episcopum, sed ad archiepiscopũ. exẽplũ. ĩ. de ope. no. nunc. c. significantibus. Ita dicit Inno. contra hoc dictum facit c. irrefragabili. §. excessus. vbi iura, quæ competunt Capitulo, per negligentiã deuoluuntur ad episcopum. & quod no. s̃. e. c. pastoralis. iurisdictio. enim inferioris p̃lati, siue de iure cõi, siue priuilegio, siue consuetudine competat, nõ subalternari proximo superiori: non aũt eo omisso, & postposito gradu archiepiscopum respicere, vel alium mediatum. & hoc verum videtur, nisi sit aliud de consuetudine. & sic intelligo Inno. vel est verum dictum Inno. quando competit episcopo, & inferiori æquo iure; ita quòd habeat locũ præoccupatio inter eos: secus si præcisè ad inferiorem; ita ꝙ nõ ad episcopum. quia tunc loquitur. §. excessus. ¶ Septimò no. † ꝙ
3 epo debetur subiectio. est enim omnium iudex ordinarius. 11. q. 1. c. de persona. nec prodest in talibus præscriptio. ĩ. de præscrip. c. cum liceat. & nihil sibi obstat, nisi priuilegium. s̃. e. c. duo. Item debet iniungere pœnitentias, & ẽt sacramẽta conferre, & hoc respicit laicos. Et pro hoc no. Inno. ꝙ petendo iura episcopalia ab abbate, prosequi videtur non solũ ea, in quibus monasterium mihi tenetur, sed etiam ad quæ tenẽtur clerici, & laici suarum capellarum, ad idem de offi. archi. c. fi. de præscrip. c. auditur. & hoc ideò quia abbas possidebat hic iura in clericos, & laicos, qui si super his conuenirentur, possent dominum. i. abbatem in iudicio nominare, vt not. de ma. & obe. c. intra quatuor. Et aduertendum, quia in tantum sacramenta sunt recipienda à proprio episcopo: ꝙ illi, qui ab alio recipiunt sine sua, vel sui vicarij licentia, non sunt absoluti. quia sententia à non suo iudice &c. & dicit Io. An. ꝙ nõ prodesset consuetudo cõtraria, quæ non valet rationibus hic no. per eum. & hoc verum quò ad subditos præcedentes, ꝙ de consuetudine possunt sibi eligere confessores. quod dic, vt. ĩ. de pœni. c. penul. lib. 6. Vnus verò pręlatus bene posset hæc iura pręscribere. quia consuetudo tribuit curam. allegat Host. quod no. † de pœni. & rem. c. omnis. super verbo proprio. & in summa huius ti. §. cui confitendũ. sub. §. cui. in prin. & facit quod no. Io. An. ĩ. de foro compe. c. cum contingat. super glo. 2. ¶ Octauò no. ꝙ episcopus habet visitatio. & hoc est 1. iurisd. quod patet. quia monasteria sibi subsunt, & omnia pia loca. de quo remittit Host. de censi. c. Romana. §. j. lib. 6. ¶ Nonò no. in ver. itaq;. ꝙ procuratio exigẽda est secundùm ecclesiæ facultates. & sic ab ecclesia paupere nihil petet. j. q. 2. c. placuit. 10. q. 3. c. cauendum. Alij dicunt, ꝙ à pauperibus est petenda: sed ne nimium grauentur, plures cõgregabuntur in vnum. ĩ. de cen. c. cum instantia. secundùm Goffre. Sed illud verum in procurationibus: secus in cathedratico. ita Inno. Sed Host. dicit, ꝙ hæc litera magis fouet vltimum intellectum. dicit etiam text. ꝙ non debent grauari plus ceteris. quia ad illud tenentur, quod aliæ faciunt, & non vltra. de offi. archi. c. fi. ¶ Decimò no. exemplum Host. de ra
4 tionabili † causa. si episcopus fecit magnam emptionem, vel subiit grandes expensas eundo ad Papam, vel Imperatorem, vel litigando pro iuribus ecclesiæ, vel alius casus incidit, habet necesse istud subsidium postulare, propter quod facienda est contributio, ar. ĩ. de statu mo. c. in singulis. §. 1. & c. se. de præsump. c. mandata. & c. vt præteritæ. quod est verũ, nisi

in

in casum inciderit culpa sua.de æta.& qua.c.1. si enim propter suam prodigalitatem indigeret, sibi imputet, ar. do consue.c.ex parte.quod dic, vt no.in summa de censi.§.fi.ante fi. ver.& nunquid.& ver.se.& §.ex quibus cau.ver.quid si subditus dicat.quibus autem verbis vti debeat episcopus, ꝙ hoc petit.dic, ꝙ dulcibus, non austeris, & causas indigentiæ declarare, vt hic in nouella.¶ Vndecimò no.
5 †ꝙ monachi rõne capellarum suarum ita tenentur ad charitatiuum subsidium, sicut & alij. ¶ Op. dicitur hic, ꝙ abbas egit pro capellis sibi subiectis indebitè aggrauatis.contra imò videtur hoc spectare ad rectores ipsarum capellarum, & præponendi sunt.j.de re iudi.c.pe.so. licèt rector sit admittendus, & præferendus, vt ibi:tamen & abbas potest agere, ne indebitis grauentur oneribus.vel potest dici, ꝙ hic temporalia capellarum spectabant ad monaste. quo casu sine dubio agit abbas. j.de p̄bē.c.in Lateran.& de excep.c.cũ vener.& de cen.c.cũ olim. & vide quod no.s.de rescri.c.edoceri.de ap.c.dilectis.de succes.abinte.c.fin.¶ Secundò op.& videtur, ꝙ ista petitio abbatis.de qua in c.sit inepta.nullo enim iure fulcitur ista petitio, scilicet, ꝙ non liceat episcopo exigere procurationem à capellis:quæ non sufficiunt, vel procurationem nõ debent. Ista enim petitio non sonat in aliquod possessorium. quia quod petit episcopus, abbas non prætendit se possidere:ergo libellus ineptus, sed dic, ꝙ fulcitur iure.quia per hanc narrationē videtur abbas intentare negatoriam, quæ competit, quoties in persona, vel re mea nego alium ius habere, vt no.de verb. sign.c.abbate.& s.de offi.deleg.c.cum olim abbas.sed illud non videtur verũ.s.ꝙ eoipso, ꝙ episcopus petat, cõpetat contra eum negatoria. vnde dicunt alij, ꝙ ideò hoc casu potuit abbas contra episcopum implorare iudicis officium. quia poterat probabiliter timere gladium excommunicationis, quem in manu gestat contra abbatem. 24.q.3.c. corripiantur.vel potest dici, ꝙ episcopus diffamabat abbatem esse sibi in quibusdam iuribus debitorem:vnde iustè petitur à superiore, ꝙ faciat ipsum cessare ab huiusmodi diffamatione:nisi infra tempus sibi præfixum de iure suo docuerit. C. de inge. ma.l.diffamari.& j.qui fil.sint legi.c.lator.& no.Bart.in l.1. ff.vti pos.¶ Tertiò op.quia sm̃ proxi.dicta videtur, ꝙ abbas intentaret ad prædicta officium iudicis.quo rectè petitur imponi silentium diffamanti in ciuili, & criminali, vt dicta l.diffamari, & l.Titia.ff.de accu.¶ Sed cõtra hoc opponitur.
6 †tũc competit officium iudicis, cum deficit omnis actio. ff.de mino.l.in causæ.Sed cum hic videretur competere negatoria, vt est dictum:ergo non aptè ad iudicis officium deuenitur. so. dicit Inn.istud verum in officio iudicis extraordinario: vt si contra sententiam contra præscrip.petatur in integrum restitutio.aliàs autem nihil prohibet officium iudicis concurrere cum alijs actionibus, cum sit latissimum.ff.de iuris.om.iud.l.1.ad hoc.j.de an.excep.c.cum ecclesia.& l.fi.de an.excep.& tutius est dicere, ꝙ hic intentaretur iudicis officium, non cõfessoria, vel negatoria:quæ tantùm dominis competunt. abbas autem non habet dominium capellarum : ergo negatoriam non poterat suo nomine intentare, vel nomine sui monaste.quando capella habet sua iura distincta à bonis monast.hoc tamen casu posset abbas intentare negocium nomine capellæ, sicut alias ac.vbi verò habet capellã in proprios vsus, posset tanquam dominus intentare negatoriam ad similitudinem fructuarij.de hoc vide quod no.j.de verb.sign. c. abbatē.& ibi sup gl.1.& de rest.spol.c.olim.& de fide instru. c.G.perpetuus.& de iud.c.examinata.& no.qđ dixi de offi. iudi.concurrente cũ alia actione.qđ ēt cõpetit sm̃ Inn.habēti iustitiam, qñ non hēt certã act.cum sit latissimũ, vt dictum est.ad hoc optimè.l.si me, & Titiũ.ff.si certũ pet.& quod no. Inn.j.de or.cog.c.cum dilectus. sup verbo. iustitia sibi fieri postulabãt.quod verbũ no. & rectè põt dici in casu huius c. intētatũ iudicis officiũ, quod cõpetit, quãdo episcopus vltra q̃ debet, exigit, in Auth.de quæsto.coll.6.& C.in qui.cau.l.j. & de va.mu.l.1.§.munus. ¶ Quartò op.dicitur hic, ꝙ iste abbas petijt declarari, & declaratio facta fuit:sed videtur, ꝙ episcopus non debuerit ad hoc cogi.quia in generalibus iudicijs (vt erat istud) admittitur petitio generalis, vt patet ex no. in c.1.j.de li.ob.& in iuribus hic alleg.in prima gl. so. quidã fatentur contrariũ, ꝙ ep̄s hoc fecit volũtariè.vel dic, ꝙ nõ de oĩbus, sed de q̃busdã erat qõ: vñ sup certis nõ erat iustũ pro batũ recipi: sed super incertis, ar.l.quidam æstimauerunt.ff. si certum pe.potuit etiam quæri ab episcopo ante lit.contes. an hæc iura possideret.ff.de interro.act.l.qui seruum.§.in iure.sm̃ Inno.glo.1.format etiam istam opi.& fatetur contrarium, ꝙ non debuit ad hoc cogi.ipsa tenet, ꝙ debuerit specificare. & si non declarauerit, intelligitur tantummodo de expres.hic.Inno.dicit idem, ꝙ episcopus debuit ad hoc cogi.nisi enim aliqua de expressis hic fuissent specificata, non fuissent deducta in sententia, vt sunt illa, de quibus ius dicit, standum esse consuetudini, vt in quarta decimationum, & mortuariorum.j.de sepul.c.certificari.& idem in his, quæ debentur solum ratione consuetudinis, nõ de iure cõmuni, vt deñ. sancti Petri. & procuratio archid. de quibus. j. de præscrip. c.auditis.& super istis fuerunt receptæ probationes episcopi, non super sibi debitis de iure communi.In episcopis.n. cum intentio ep̄i sit fundata de iure cõi, condēnaretur abbas, nisi præscriptionis priuilegio:vel aliter se probaret exēpt. j.de p̄scrip.c.auditis.& de cap.mo.c.constit. & no.hic gl.qñq; &c. Innuitur ergo ex his, ꝙ si petuntur iura episcopalia, intelligitur tam de his, quæ debentur de iure communi, quàm ratione consuetudinis.quod patet, quia sup his probationes sunt recipiēdæ. de quo no.in dicto.c.certificari.& c.cum ad sedē. de resti.spoli.hoc fatetur Inno.verum, quando petijt iura episcopalia subiecta tam de iure cõi, quàm vigore consuetudinis, vt hic vide per Io.An.super glo.j.¶ Quintò opp.dicitur hic, ꝙ episcopo debetur quarta decimarum. contra.imò videtur, ꝙ pertineat ad parochialem ecclesiam. j. de deci.c. dudum.so.vt in gl.quę incipit.sed videtur.quæ tenet, secundũ Io.ꝙ debet habere.& ita seruatur sm̃ eum.pro hoc.j. de præscrip.c.de quarta.sm̃ Abba.& tenet Host. ꝙ debetur quarta de iure.& ita de facto obtinuit de quarta mortuariorum.vide per Io.An.j.de dona.c.pastoralis.in gl.secus.in fi.¶ Quæro ergo.dixi.s. in not. ꝙ multa ex iuribus hic expressis possunt possideri ab inferiori prælato, vt patet de obedientia.s. de offi.archipres.c.1.de visita.de offi.archi.c.mandamus. de institutione s.de offi.deleg.c.super eo. de censura ecclesiastica.s.de ele.c.dudum.2.§.tandem.de iurisd.s.e.c.cum ab ecclesiarum.¶ Quærit ergo Inno.quando ille, qui aliquod prædictorum sibi vendicat, non nititur de iure cõmuni, incipiat possidere. & sic per consequens præscribere.sine possessione enim certum est, ꝙ præscriptio non procedit, vt in c.causam quæ.j.de præscrip.respondet Inno.aduertendum, ꝙ ad hoc vt possessio acquiratur, requiritur scientia eius, contra quem præscribitur, possessor enim non amittit possessionem suam sine conscientia, & animo.est enim necesse, ꝙ expellatur, vel reuertens nõ admittatur, vel suspicetur se posse repelli. ff.de vi & vi ar.l.1.§.deijcitur.& l.3.§.si quis visis armatis.& l.clã possidere.§.qui ad nundinas.& l.peregre.§. quibus explicitis.de acqui.pos.quinimo in istis incorporalibus patiētia habetur pro traditione, vt l.quoties.§.seruitutis.ff.de serui.Ex his infert Inno.ꝙ si quis habet generalem administrationem in aliquo loco, sicut ep̄s in sua dioe.j.de re.do.c.constitut.de præscrip.c.cũ venera.contra talem nullus potest totam ep̄alem iurisdictionem præscribere : vel etiam aliquod capitulũ iurisd.puta quòd visitet aliquam ecclesiam, vel vocet aliquē ad sinodum, vel de aliqua causa cognoscat:nisi ep̄s hoc sciat, & aliquo prædictorum modorum possession. amittat, vt ex prædictis iuribus patet.si autem esset ius diuersum, non inclusum sub generali iurisdictione immediatè:sed mediatè, bene posset etiam ep̄o ignorante, illud ius præscribere, puta iuris.

ar-

archiepiscopalem, vel plebanalem. iste enim archiepiscopus, & plebanus eiusdem dioe. vel alterius exerceat prædicta iura archiepscopalia, vel plebanalia, siue quicunque alius archiepiscopus, vel plebanus, non interest episcopi. ideò eius scientia non requiritur: sed dicti archiepiscopi, vel plebani. Item si prædicta iura in aliqua dioe. exerceat quis ex consuetudine, vel priuilegio, vt. s. non exigatur scientia episcopi, sed illius, contra quem prædicta iura præscribuntur. ponit exemplum Inno. in dioe. Papien. qui ex priuilegio possidet multa iura in dioe. Placentina. hoc enim iure poterit præscribere Parmen. episcopus contra epm Papien. etiam ignorante epo Placentino. conclude ergo, ꝙ scientia illius, qui habet generalem iurisdictionem in loco, reqritur, si tractatur de diminutione suæ iurisd. in aliquo. c. vel abdicat. totius. & idem, si habet iurisdi. generalem in dioe. præter quædam. si aut habet capitula iurisd. limitata in alijs, sine eius scientia ꝓcederet præscriptio, vt est videre in archiepiscopo, cuius iurisdictio, & potestas restringitur ad certa capitula. In alijs ergo procedet præscriptio, etiam ignorante eo. & prædicta procedunt in iuribus iã formatis, & isti, vel illi competentibus. Iura autem non in esse producta, vt den. sancti Petri, vel aliquid aliud episcopo nõ competens, an tertius possit præscribere sine eius scientia: videtur, ꝙ sic, ea ratione, quam dixi. quia episcopi, qui hẽt naturalem iurisd. non interest. ego credo cõtrarium, qa quãtò quis pluribus se subijcit, tantò magis ius prioris domini minuitur, cuius interest subiectos habere locupletes, & varijs dominis non vexari, vt not. Innoc. de app. cap. dilectis. & hoc fortè voluit sentire Innoc. hic, dum dicit [sed si non nouum ius præscribat.] &c. quasi dicat. si nouum, & tertio non competens, scientia episcopi requiratur. ¶ † Sed hic incidenter q̃
7 ritur, nunquid archiepiscopus potest præscribere, ꝙ portet crucem, vel vtatur priuilegio, vel alia similia exerceat in dioe. suffraganei alterius archiepi, ipso proprio archiepo ignorante. videtur, ꝙ sic. quia ratione priuilegij possunt hęc iura exerceri in dioe. aliena, vt ȷ̃. vt lit. pen. c. 1. & hoc ideò, quia proprius archieps etiam hoc poterit. si ergo hoc ius prorogari potest in plur. ratione priuilegij: ergo eodem modo ratione præscriptionis. contrarium tenet Inno. & post eum Doct. dicentes, ꝙ aliud in præscriptione, aliud in priuilegio. In præscriptione enim requiritur scientia eius, contra quem præscribitur, vt dictum est. sed in priuilegio requiritur scĩa eius, contra quem priuilegium indulgetur. Item nouum ius creatur auctoritate Papæ, qui potest ius vnius dare alteri. 9. q. 3. c. cuncta per mundum. & c. per principalem. in præscriptione secus est: quia eius natura est non nouum ius creare, sed antiquum auocare. ȷ̃. de præscrip. c. si diligenti. & circa hoc vide quod etiam no. subtiliter Inno. ȷ̃. de præscrip. c. auditis. vbi si quis vtitur aliquo articulo iurisd. in dioe. aliena, & similiter epus: an ille præscribat ius consimile. sicut hic quæritur de extraneo archiepiscopo deferente crucem, vel vtente pallio in prouincia aliena. quia non præscribit ius consimile, vt prædicta probant, & alias rationes Inno. hic assignat. ¶ Secũdò quæro. dictũ est supra, quòd admittitur petitio. peto ius episcopale. quæro ergo, an ista sit petitio generalis, an vniuersalis, & tenet, ꝙ generalis: quia non petuntur vniuersa iura ecclesiæ. de quo in spec. de sen. prola. §. qualiter. ver. item debet esse. & de reli. do. ver. & no. & ver. illud autem. & hic sũpta occasione pro clariori intelligentia dicit ipse, ꝙ tria sũt iudicia, super quorum altero oportet libellos concipi. aut enim inest iudicium vniuersale, aut generale, aut singulare. Iudicia siue act. vniuersales sunt quatuor. Primò petitio hæreditatis, quæ datur ad vniuersum ius defuncti, fam. ercis. ac. ex testamento, quæ datur fideicommiss. vniuersali, & actio. exceptio, quæ datur, quoties hæreditas emitur. Istæ quatuor dicuntur vniuersales petitiones. actiones generales etiã sunt plures: vt pro socio, si contracta est societas omnium bonorum, vel maioris partis. Item actio negociorum gestorũ, si omnia negocia, vel plura gesta sunt, vt. ff. pro socio. l. arbiter. & aliæ multę, quæ ideò generales dicũtur. quia plura sub se capitula continent. s. administrationem panis, vini, & olei & his est similis petitio iuris episcopalis. aliæ autem sunt actiones singulares, vt rei vendi. hypot. & similes. & de his omnibus no. in l. 1. de eden. & ȷ̃. de li. ob. c. 2. In vna quaque ipsarum petitionum prosequitur Inn. quę debeant exprimi in libello. & quæ veniant in condemnat. dicit ergo, quòd in vniuersali est exprimenda causa, vt peto hæreditatem Ioa. quia me hæredem instituit, vel sibi abintestato successi. probatur ff. de peti. hære. l. 1. 2. & 3. Item res sunt vniuersaliter, non singulariter exprimendæ: & veniunt in condemnat. non solum res repertę in hæreditate tempore litis motæ: sed etiam tempore sententiæ, vt l. 4. ff. de peti. hære. & l. fi. in sententia verò an debeant singulæ res hæreditariæ exprimi. dicit Inn. ꝙ nõ: sed sufficit sententia generalis: vt condẽno te ad restitutionẽ hæreditatis, vt l. 1. & l. non possumus. ff. de peti. hære. ¶ Sed hic incidenter quęritur. quid proderit hic sententia generalis, si non apparet aliter ex sentẽtia, vel ex actis, quæ fuerint, siue sint res hæreditariæ, respondet notabiliter Inno. ꝙ multum valebit: quia pronunciato, ꝙ hæreditas ad me spectat tanquam patris mei, potero post sententiam probare, ꝙ res, in quibus peto execut. fuerint patris mei. & faciam hanc ꝓbationem extraordinario modo. s. tempore executionis, ar. ff. de re iudi. l. à diuo Pio. §. sed si sup. & potest dici in illo vniuersali iudicio speciale, ꝙ post sententiam admittantur probationes. regulariter enim nedum sententia: sed conclusio in causa claudit viam partibus ad probandum aliquid vltra, vt in c. cum Ioannes. ȷ̃. de fide instru. In petitione autem generali quę sint exprimenda, dicit primò, ꝙ causa, & res generaliter: sed in prosecutione causæ oportet, ꝙ singula capitula specialiter prosequatur, vt C. de iudi. l. licet. & super prosecutis obstabit sententia, si sententia fuit specialis: secus si sentẽtia, & petitio generalis. quod prosequere, vt in dicta l. licet. & l. age. C. de transac. vbi de transactione, quæ licet generalis ad prosecuta referatur, non idem in liberatione, vt. ff. de pac. l. emptor. In petitione verò rerum singularium, quæ debeant specificari. dic, vt plenè no. in dicto. c. 2. ȷ̃. de li. ob. & vtrùm in casu huius. c. si aliqua de iuribus episcopalibus non fuerunt specificata in illa sententia, poterunt postea peti, vel videatur absolutus abbas à specialiter non expressis. collige solu. ex no. in dicta l. licet. & ȷ̃. de re iudi. c. cum inter vos.

SVMMAE.

1 *Prælati debent ab eo, quod est indecens, abstinere.*
2 *Archiepiscopus quot debeat in capitulum intromittere.*

VT iuxta Episcopus visitans monast. non introducat secularẽ: sed duos, vel tres canonicos suos cum aliquot religiosis.

Præmittit modum probationis. Secundò prohibet, ibi [firmi
1 ter.] ¶ No. primò, † ꝙ prælati debent ab eo, quod est indecens, abstinere. debemus enim semper inspicere quod honestum est. vnde cond. quæ lædunt famam, seu opinionem, pietatem, & verecundiam nostram (tanquam impossibiles) habentur pro non adiectis, vt l. si filius. ff. de cond. insti. & l. pecuniæ. & quod ibi per Bar. ff. de ali. & ci. le. vnde dicit l. in cõiunctionibus. [non solum quod licet: sed quod honestum est, sequi debemus.] vt l. in coniunctionibus. de ritu nup. facit. ȷ̃. de vi. & ho. cle. c. cum ab omnium. & c. clerici. ¶ Secũdò no. ꝙ archiepiscopus visitat monaste. & totam prouinciam, vt.
2 ȷ̃. de cen. c. Romana. & c. si. li. 6. ¶ Tertiò no. quot debeat archiepiscopus introducere in Capitulum. quia duos, vel tres de suis canonicis, & alijs religiosis: quorum numerus hic nõ taxatur, sed canonicorum. sic rationem hic reddit Ioã. An. Si enim omnes canonicos duceret, remaneret ecclesia sua canonicorum solatio destituta. hodie per extrauagan. Bonifacij.

quæ incipit debent. videtur, quòd tres clericos poſsit introducere, quorum vnus ſit religioſus: & vnũ notarium ducere poſsit, & debeat. loquit tñ, cum viſitat Capitulũ ſuæ eccleſiæ cathedralis: ſed hodie concilium Vienen. de ſtatu mo. attendẽtes. ad fi. dicit viſitatores monaſt. monialiũ dicit cõtentos eſſe debere duobus notarijs, & duabus pſonis eccleſiæ ſuæ, et quattuor alijs viris maturis, & honeſtis. & qa debet abſq; iudiciorum ſtrepitu viſitare. ſ. de accuſ. c. olim. non cõgruit aduocatos admittere &c. ¶ Quartò not. ꝙ debet introduci in decẽti habitu. de quo. 21. q. 4. per totũ. debet ergo eſſe in cappa, vel alio habitu honeſto, ſecũdùm Hoſt. cum quo chorũ intrãt. ¶ Quintò no. quòd de introductione loquitur tex. viſitationis tempore. ad monaſte. autem poteſt accedere cũ maiori numero. quod dic, vt ſ. de cen. c. cum apoſtolus. tangit autem hic Ioan. And. quòd viſitator debet inquirere de his, quæ in ſecreto nũciantur: quæ ſunt ſimiliter corrigenda ſecretò. 2. q. 2. c. ſi peccauerit. ¶ Oppo. dicitur, ꝙ debet ducere duos, aut tres. contra imò debet ducere duos tãtùm. de cle. nõ re. c. de cetero. & c. ad audientiã. Sed illa in epiſcopo. hæc in archiepiſcopo. vel hic ad modicum tẽpus, ibi de his, qui continuè equitant cum epiſcopo.

SVMMAE.

1 *Actor non cogitur oſtendere alium titulum, quàm longeuæ conſuetudinis.*

2 *Abbates an poſsint exigere pœnas pecuniarias.*

3 *Eccleſiæ omnes, & monaſteria an ſit ſubiectæ epiſcopis*

Dilectus. Lex diœceſana, & lex iuriſdi. ſunt diuerſæ: vnde res iudicata in vna nõ obſtat agẽti ſup alia. Et in prima partis conqueſtio. In ſecunda Papæ prouiſio, ibi [cum igitur.] ¶ Not. primò, ꝙ abbas vendicabat ſibi tertiã partẽ emendarum: quia ita perceperat ab antiquo. & ſic ſola exactio pteriti tẽporis ſufficit, nec cogatur quis pſtare etiã in futurum. ſufficit ergo in libello deducere, & probare ad fundandam intentionem actoris, quòd ſic eſt ab antiquo hactenus obſeruatum, vt hic. & ſ. de tranſla. c. quantò. & de foro compe. c. cum contingat. & idem in electionibus, pedagijs, & ſimilibus. de quo. ſ. de verbo. ſigni. c. abbatem. & eod. tit. c. ſuper
1 quibuſdam. ¶ Secundò not. ad idem, † quòd non cogitur actor oſtendere alium titulum, quàm longeuæ conſuetudinis. & idem multò magis in poſſeſſore, vt l. cogi. C. de peti. here. conſuetudo ergo tuetur non ſolum poſſeſſorem: ſed etiam illũ, qui cecidit à poſſeſsione. & ſic conſuetudo (vt dixi) præbet titulum: aliàs ſola poſſeſsio de præterito non ſufficeret ad auocandum poſſeſsionem à tertio poſſeſſore: niſi quando ageretur aliquo poſſeſſorio, vt c. cum venera. ad. fi. ſ. de excep. licèt aliter not. Innocen. ſ. de reſt. ſpol. c. ſæpe contingit. & hoc, quod dixi, ꝙ poſſeſsio ſola poſſeſſorem tuetur, etiam ſi titulum non oſtẽdat, nõ habet locum, qñ poſſeſsioni non reſiſtit ius cõe: vt eſt poſsidere tertiã partem emẽdarũ, & alia non phibita poſsideri: aliàs etiã poſſeſſor cogit oſtẽdere titulũ, & pbare, vt 100. di. c. cõtra morem. de hoc vide p Hoſt. in ſumma de pſcrip. rerum immo. §. quæ exigatur. ſub §. quarum. & inducit Io. An. pdicta in argu. cõtra principes, qui caſtra, & iuriſd. occupant, niſi eis oſtendatur titulus, quẽ requirunt contra iura. C. de rei ven. l. fi. & facit quod no. Inn.
2 ſ. de iureiur. in c. quidã. ¶ Tertiò no. † ꝙ abbates poſſunt exigere pœnas pecuniarias. de hoc. ſ. tangã. & dixi. ſ. eo. c. irrefragabili. §. vlt. ¶ Quartò not. formã comiſsionis, qua Papa mandat cauſam remitti ſufficienter inſtructã. ſic enim eſt relatio facienda, & non aliter. ſ. de elect. c. dudum. ver. cũ aũt. C. de rela. l. 2. & ſ. de app. c. intimaſti. ¶ Quintò not. quod excommunicatio rei iud. ſiue ſententiæ impedit proceſſum alterius iudicis, de eadem cauſa cognoſcere ſatagentis. facit l. eleganter. §. ſi quis poſt. ff. de cond. inde. & c. 1. de lit. con. lib. 6. ¶ Sextò not. ꝙ hic epiſcopus allegabat ſententiam ſuper quibuſdam eccleſijs quò ad legem diœceſanam. & ſic videbatur prodeſſe ſibi ſententia, quò ad illam. & intellige, qñ de iſta etiã in ſentẽtia habebat mentio: aliàs nõ videtur dubium, ꝙ ſententia contra alias non obeſſet iſti, vt l. an eadem. & l. ſi quis cum totum. ff. de excep. rei iudi. imò nec effectus ſententiæ extenditur ad eandem rem, ſi petatur ex alia cauſa, vt c. fi. ſ. de cau. poſ. & proprie. ¶ Septimò not. ꝙ quædam ſunt legis diœceſanæ. quædam iuriſd. de vtriſque habetur ſ. eo. c. conquerente. A. ver. enim canonicam obedientiam. vſque ad ver. ſinodum & ſinodatici. &c. numerantur illa, quæ ſunt iuriſd. à dicto ver. ſinodum. ſ. numerantur quæ ſunt le. diœceſanæ. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ abbas debet exigere pœnas, ſiue emendas. ſ. de c. irrefragabili. ſ. eo. vbi plati non debent iſtas pœnas exigere. ad idem. c. cum ab omni. ſ. de vi. & ho. cle. ſo. ca. cum ab omni. loquitur in delegato faciente illicitam pactionem. hic in ordinario: qui licèt magis aſtringatur ad gratis reddendum, officium, arg. ſ. eo. c. inter cetera. tamen põt ſuper hoc habere conſuetudinẽ certã, & moderatã, qua poteſt vti, arg. de ſimo. c. ad apoſtolicã. in fi. poteſt etiam leuare ſportulas, vt dicto c. cũ ab oĩ. vel loqt iſte tex. de emendis pecuniariis, q̃ leuantur pro exceſsibus. poteſt enim iudex ciuiliter agere, pœnã ordinariam temperãdo, vel in aliam cõmutando, vt l. quid ergo §. pœna grauior. ff. de his, qui no. infa. Non obſt. c. licèt. & c. irrefragabili. ad fi. verum eſt enim, ꝙ non poteſt prælatus, ſiue abbas pœnas pecuniarias applicare ſibi, ſed in eleemoſinam bene põt conuertere, & deputare alicui loco pio. ſ. de dona. c. conſultationibus. vel poteſt deputare indigentibus officium, vel etiã ſibi, ſi indiget. quia omnis charitas &c. C. de ſer. l. præſes. dic vt ſ. c. irrefragabili. §. vlt. per Io. An. ¶ Venio ad gl. magnam, quę diſtinguit l. diœceſan. & l. iuriſd. & qd ſpectat ad vtrãque. diſtinguit & inter monaſte. & ſeculares eccleſias, & monaſte. capellas. & eſt glo. huic ſimilis 10. q. 1. in ſumma. ¶ Quæro ergo primò, quæ ſint illa, quæ ſunt de lege iuriſdi. glo. plura enumerat: ex quibus, vt addam, aliqua reaſſumã. & dicit glo. ꝙ ad legem iuriſd. ſpectat datio curæ animarũ, ſubaudi & oĩs inſtõ, deſtitutio, cõfirmatio, & inueſtitura. Itẽ delictorũ coerctio, ſubaudi & audire cauſas, & oĩa, quæ in iudicio agũtur, expedire, viſitare, corrigere, excõmunicare, ſuſpendere, interdicere, ſtatuta facere, inquirere tam de vita clericorum, q̃ de officijs, & ſtatu eccleſiarum. ¶ Item dicit glo. ꝙ oĩm ordinũ, & ſacramentorũ collatio eſt de lege iuriſdi. & dicit Inn. ꝙ hoc eſt mirabile dictũ, ꝙ collatio ſacramentorũ ſit de lege iuriſd. pbat tamen hoc p c. interdicimus. 15. q. alia q̃dam enumerat gl. quæ ſunt de lege iuriſd. ¶ Subiũgit autem, quæ ſunt legis diœceſa. & dicit, ꝙ cõuocare ad ſynodum. de quo. 18. diſt. c. fi. Item ſepultura mortuorũ. de quo. 16. q. 1. c. placuit. & dicunt Pet. & Abb. quòd hoc non eſt iure expreſſum, ſed ſunt verba Ho. poſita. 10. q. 1. in ſumma. & dicũt, ꝙ ſit hoc in quibuſdam cathedralibus eccleſiis, in quibus mortuo canonico, vel alio clerico, vocantur presbyteri ciuitatis per ſonum campanæ. Item cathedraticum. de quo. 10. q. 3. c. 1. ſubdit gl. ꝙ ad legẽ diœceſan. ſpectant q̃dam alia, & cõſimilia, quæ cõſiſtunt in recipiendo. &c. vt eſt Miſſas publicas, vbi voluerit, cantare, cathedrã ponere cauſa prædicãdi, vel cauſa audiẽdi. 18. q. 2. c. Luminoſo. à ſubditis moderatum auxilium petere. de cen. c. cũ apoſtolus. pro negocijs eccleſiæ clericos mittere, & eis imperare. 12. q. 1. c. quia frater. de cle. non reſi. c. de ceter. & de ma. & obe. ca. 2. ¶ Secundò qro, vltra illa, q̃ enumerata ſunt ſuperius, quo modo cognoſcam illa, quæ cadunt ſub lege iuriſdict. illa aũt, quæ cõſiſtunt in recipiẽdo, vel patiendo ſunt de lege diœceſan. & ſecũdùm iſtã doctrinam cum conuocare ad ſinodum & pſidere, & cõtẽnẽtes punire nõ ſit pati, vel recipere, ſed potius agere: videt ſinodus potius eẽ legis iuriſ. q̃ diœce. & hoc tenet

tenet Hostien.per Decr.quod super.j̃. tit.2. & idem dixi.s̃. c.conquerente. dicit Innocen. quòd ista magistralis doctrina, & differentia non est vera:nec cognoscuntur dictæ leges per diuersitaté dandi, & recipiendi.&patet hic falsitas in p̃curatione, quæ est de lege iurisdict. & tamen in recipiendo consistit.dicit ergo Innocen. quòd propria,regularis, & inuariabilis doctrina de his dari non potest:nec tam facile est in vniuersum diffinire, quàm per singula ex genere, vt dicit Iurisconsul.in simili in l.penulti.in fi.ff.de impen.declarat ergo ipse p̃ casus,quos ponit,& alios,quos s̃.addidi post Doc. & ponit materiã istam Innocé.j̃.de statu mo.in c. 1. & quod
3 ibi per Ioan.And. ¶ Tertiò quæro, † an omnes ecclesiæ, & monast. sint subiecta episcopis quò ad vtrãque legem.& distinguit glo.inter monast.& capellas monasteriorũ, & alias ecclesias.de monaste. dicit, quòd exempta sunt à lege diœcesan. nõ iurisd.adde tamen,quòd p̃ statuta episcopi monachi non obligantur ad legem iurisd.ad aliquod,quod sit cõtra regulam.de offi.archi.c.fi.ver.& salua.

SVMMAE.

1 *Ordinarius an habeat iurisdictionem in capellis, siue ecclesiis monachorum.*
2 *Locus interdicitur, persona suspenditur.*

GRaue. Per rescriptũ, quo Papa mãdat ordinario,vt corrigat clericos diœc. suæ,nõ datur ei iurisdictio super exemptos.h.d.In prima quæstio. In secunda prouisio, ibi [mandamus.]
1 ¶ Not.primò,† quòd ordinarius non habet iurisd.in capel. siue ecclesijs monaste. quod est verum, quando spectant ad monaste.pleno iure: aliàs secus, vt not.s̃. c.proxi.& j̃.de priuileg.c.quoniam. ¶ Secundò not. quòd hic fit mentio de iurisdictione ordinaria,& delegata.quia vtraque habet iurisd. annexam.secus de arbitraria ex compromisso: licèt etiam possit contumaciam litigatoris punire. ff. de arbi. l. non ex omnibus.non tamen potest interdicere, vel excommunicare,cum non habeat iurisd.sed notionem.ff.de re iudi.l.ait p̃tor.& ideò de illa non fit mentio hic. ¶ Tertiò not. quòd si Papa mandat ordinario,vt corrigat clericos suos, non videtur per tale mandatum nouam speciem iurisd. committere: sed veteré excitare.fi.s̃.c.licèt.vbi dixi.¶ Quartò no. quòd in generali mandato directo ordinario super clericis corrigendis non includuntur exempti. & per istũ tex. dicit Vin. quòd si mandetur alicui prouideri in diœce. non potest prouideri in ecclesijs exemptis.de quo.s̃.de rescrip.c.abbatem. vbi Compost. contra.remittit Ioan. And.ad no.per eum de rescrip.c.si propter.in prin.lib.6. ¶ Quintò not. quòd sententia interdicti fertur in ecclesias, & suspensionis in cleri-
2 cos.† locus ergo interdicitur,& persona suspenditur. & istæ sententiæ in quibusdam conueniunt,& in quibusdam discrepant.de quo remittit Hostien.de sent.excõ.ad c.1.§.& hæc eadem.lib.6. ¶ Sextò not.Pet.& Abb. quòd clerici monaste. vel ecclesiarum exẽptarum sunt exempti. de statu re.ac fi.& de priuileg.c. per exceptionem. lib. 6. ¶ Septimò not. quòd suam sententiam nullam potest ordinarius retractare. quod dic,vt j̃.de re iudi.c.1.facit quod not. in c.nostri. s̃.de elect. quatuor etiam not. & bona collige ex prima glo. ¶ Oppo. quòd ex eo, quòd abbas erat paratus corrigere, reprobatur sententia episcopi:ergo à contrario si abbas corrigere neglexisset, potuisset episcopus supplere. Sed contra iurisd. exemptorum per eorum negligentiam non deuoluitur ad ipsum,sed ad Papam,arg.s̃.de sup.neg.præl.c.2.so. vt in glo.2.quæ supplet ad hunc tex. maximè. & idem Innocé. ¶ Secundò oppo. dicitur hic [relaxes] &c. sed istud non videtur bene dictum,imò debuit mandare nõ tenere, vt s̃. de offi.deleg.c.cum contingat.verbum enim, relaxes, denotat actum validum,sed iniustum. Sol. vt in glo. fi.quæ fatetur cõtrarium,& exponit verbum, relaxes,tripliciter, vt in ea.debet enim intelligi,relaxes, quatenus.s. latæ sunt de facto, de facto tollantur,vt l.ex empto.§.si is,qui vina.& §. si quis virgini.ff.de ac.em.facit quod not.in l.si minor. ff.de. euict. vel dicit glo.quòd ver. relaxes, stat propriè. quia tenuerunt de iure: sed iniustè fecerat episcopus: quia primo loco spectabat correctio ad abbatem.sed obstat huic intellectui tex.dũ dicit [nullam iurisd.habeas] &c.quod sonat, quòd nec mediatam,nec immediatam,nec principalem, nec accessoriã: tamen secundùm istam lect.colligit Hostien.quòd abbas vnius episcopatus in alio episcopatu potest pro tribunali sedere.hic enim ecclesiæ illæ erãt sitæ in diœce.Soaneñ.vt patet in suprascriptione, & pertinebant ad abbatem monasterij sancti Anastasij de vrbe,qui abbas erat paratus corrigere:ergo ibi de dictis causis cognoscere oportebat. Hostien. remittit ad not.s̃.eo.c.quantò. Sed glo. tenet primam solut. & idem Inno.

SVMMAE.

1 *Delegatio habet locum in casibus reseruatis Papæ alteri commissis, si competunt ex officio.*
2 *Iurisdictio concessa dignitati potest semper alteri delegari.*

EIs quibus. Quibus competit officio dignitatis excõmunicatos absoluere,in casibus reseruatis Papæ poterunt alijs committere vices suas. ¶ No.primò, ꝙ in casibus reseruatis plures possunt absoluere vigore sui officij. qui aũt sint illi,gl.prosequitur. ¶ Secundò not. ꝙ c.si quis suadente. est canon latæ sententiæ.& sæpe hoc contingit, quòd iura ipso iure infligunt pœnam, quandoq; per sententiam. inter istas est magna differentia,& effectus,vt patet ex his, quæ dixi in c.si diligenti.j̃.de foro compe.& c.fi. de iura. calum. ¶ Ter-
1 tiò not.† ꝙ in casibus specialiter reseruatis Papæ alteri commissis habet locum delegatio,si competunt ex officio,vt hic. si autem ex priuilegio,dicit glo.ꝙ idem.arg. cõtra.s̃.de auc. & vsu pal.c.2.Nam talia sunt personalia.de concess. præbẽ.c. constitutus.Sed dic, ꝙ si priuilegium absoluendi competit p̃ delegationem, standum est contrario. secus si vigore officij, vt hic,& vide quod dixi.s̃.de offi.deleg.c.fi. ¶ Quartò no.ꝙ possunt committere, cum viderint expedire. puta quia sunt occupati.s̃.e.c. qđ sedes.vel quia eis placet, vt not. s̃.de offi.
2 deleg.c.pastoralis.† Iurisdictio ergo concessa dignitati,potest semper alteri delegari,vt l.& quia. & l.more maio. ff. de iuris.om.iudi.& dixi.s̃.eo.c.cum ab ecclesiarum prælatis.

De Officio iudicis.

DIctum est supra de singularibus officijs dignitatum, & iudicũ singularium:nunc inde terminatè submittit de quodã officio, qđ delegatis,& ordinarijs est commune. habetur de materia. 3. q. 7. §.tria.ver.si verò in vno.conuenit autem. s̃.de postu.c.bonæ.1. vbi iudex supplet allegationes.de fi.instru.c.cum Ioan.ad fi. vbi iudex ex officio interrogat.j̃.de appell. c. significãtibus. vbi circa principale, li.nõ contest. & dilatione pendẽte,delegatus non præbet officium. facit j̃. de except. c. pia. in fi. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Iudicis officium potest implorari pro aduocato.*
2 *Differentia quæ sit inter monachũ, & seruum.*
3 *Testem de domo an quis possit producere.*

Aduo-

4 Aduocati an possint cogi ad assumendum officium aduocationis.

EX literis. Ad officium iudicis etiam delegati spectat prouidere aduocatum parti, quæ non potest habere, & poterit dare domesticum. h. d. communis diuisio. Secunda ibi [mandamus.] ¶ Not. primò hic, quòd duo monaste. litigabant de iure tertij mona. & sic vnum monaste. stat in iudicio pro altero subiecto. concor. de præscrip. c. ex transmissa. sic & episcopus agit pro ecclesijs sibi subiectis. j. de succes. c. fi. & 12. q. 1. c. regenda. sic possent etiã litigare super subiectione tertij monasterij. vel vnum aliud vendicare. de transact. c. præterea. quod me. causa. c. cum dilecti. de don. c. inter dilectos.

1 ¶ Secũdò not. † quòd pro aduocato potest iudicis officium implorari. & imploratur de plano, & sine solemnitate, vt no. de offi. procu. l. necquicquàm. §. de plano. & §. aduocatos. ¶ Tertiò not. quòd clericus potest assumere officium aduocati pro alio monaste. an autem esse possit procur. dic vt j. de postu. c. fi. ¶ Quartò not. quòd monachus potest interuenire in causa pro monasterio suo. quod dic, vt in c. cum inter

2 monasteria. j. de re iudi. † differentia est ergo inter monachum, & seruum. quia monachus habet habilem personam stãdi, in iudicio, sed nõ seruus: in qbusdã verò cõueniũt. qđ dic, vt j. de priuile. c. cum olim. per Inno. & Bar. in l. fi. de sti. seruo. ¶ Quintò not. ꝙ domesticus iudicis potest esse aduocatus partis alterius. quomodo hoc fit verũ, dicã. j. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ nõ potest iudex recusari vt suspectus, si domesticus iudicis est aduocatus partis. Sed cõtra j. de ap. c. ex insinuatione. so. vt in gl. 2. super qua Ioan. An. dicit, ꝙ in c. ex insinuatione. non dicitur, quòd talis exceptio fuit admissa. remittit ad Sp. in c. 1. §. vlt. ver. itẽ quòd aduocatus. & quod

3 ibi per Ioan. And. ¶ Secundò. no. quòd ad idem opp. nemo potest ꝓducere testẽ de domo iudicis. 4. q. 4. c. fi. sed aduocatus testis est, & plus quàm testis. cum continuè de facto, & iure dirigat, & porrigat intentionẽ clientuli. de iudi. c. pastoralis. & de postu. c. quisquis. Sol. dicit Host. aliud in teste facti, cuius dicto creditur. & de his, quæ vidit, vel audiuit. de cõsue. c. 2. Aliud in aduocato, qui testis est, nec de iure clientuli sibi creditur, nisi quantũ de iure probat: & tunc iuri credit, & non sibi. ff. de proba. l. ab ea parte. vel dic, ꝙ vterq; admittẽdus est in subsidiũ, vbi alij nõ habent, ar. 14. q. 2. c. qq. C. de her. l. quoniã multi. in fine. hic ergo alius idoneus non inueniebatur, ideò fuit admissus. ¶ Tertiò op. dominus partis põt recusari à iudicio, vt s. de of. delega. c. cãm quæ. multò fortius dominus aduocati. maior eñ peruersio, & sagacitas, vt subuertat iudicem, præsumenda est in aduocato, qui est practicus, & expertus in iure, & cautelis, quàm in parte, quæ ignara est istis malitijs. Solu. dicit Hosti. ius non considerauit istam subtilitatem, sed affectionem: quæ maior est in domino respectu causæ propriæ q̃ in aduocato, qui ꝓsequit̃ causam alienã, & nihil ad eum, obtineat, vel succũbat. Ideò in parte, plus q̃ in aduocato, est corruptio iudicis domestici præsumẽda. dominus ergo partis non põt esse iudex in causa, & potest ꝓpter hoc recusari. secus est in dño aduocati, vt hic. Non eñ oportet hanc suspicionis materiã adeo dilatari. si eñ extẽderemus ad aduocatum, similiter recusari posset, si aliquis inimicus meus, vel aduersarij amicus cohabitet iudi. & hoc est falsum. vide quod dixi. s. de offi. dele. c. insinuatione. fatetur tamen Ioan. And. ꝙ si aduocatus nimis ardenter assumit cãm, & in camera iudicis, & extra totis viribus laborat, & ꝙ dñs per hoc mouetur: tunc iustè recusaret, secũdùm Host. non quia dñs aduocati: sed quia nimis fauẽs, vt li. nõ contest. c. accedẽs. ex circunstantijs ergo alijs debebit iudicis arbitrio terminari. de offi. delega. c. suspicionis.

¶ Quærit Hostiẽ. quid in casu conuerso. s. aduocatus est dominus iudicis, an poterit ista de causa iudex recusari. arguit, ꝙ obstet. s. de of. dele. c. insinuãte. Ratio diuersitatis: qa qñ

4 dominus iudex est, & clericus aduocatus, nõ timetur peruersio iudicij: sicut in casu conuerso. quia dominus subditos erigit, & deprimit, non econtra. ad hoc 16. q. 2. c. visis. post medium, & ante fi. ¶ Secũdò quæro: † an aduocati possint cogi ad assumendũ officiũ aduocationis. Gof. ꝙ sic, ꝓ personis, q̃bus iudex prouidet ex officio de aduocatis (vt feminis, viduis, & pupillis: humilibus, siuè potẽtioribis opprimãtur, vt ff. de of. procõsul. l. necquicq̃. §. vlt.) sed alijs personis nõ debent cogi inuiti. ¶ Tertiò quæro: vtrùm gratis debeant aduocare, vel cum salario. dic, vt in glo. 1. & in Spe. eo. ti. §. deseruit. in fi. secundæ columnæ. dimitto c. iudicis officium. repetitionis gratia, quæ incumbit.

De Maioritate, & obe.

COntinuatur hæc rubrica ad præcedentia in hunc modũ. dictum est supra de iurisdictione iudicis. quia alij alijs præponũt: nec posset aliter tã diffusa vniuersitas. (i. humani generis societas, & agnatio, quam inter homines natura constituit) consistere, vt l. manumissiones. ff. de iusti. & iure. & hoc ad similitudinem indiuidui corporis, in quo diuersa membra diuersa exercent officia: ita & varietas personarum per diuersa officia distributa fortitudinẽ, & venustatem sanctæ Ecclesiæ manifestat. 100. di. c. 1. post tractatum ergo ministrorum ponitur hæc Rubrica, in qua tractatur de maioritate, & minoritate ipsorum, & de obedientia maioribus, & minoribus imponenda. habetur principaliter de materia. 21. & 22. di. Item. 93. & 95. & 99. & 8. q. 4. de maioritate autem Ro. sedis. 9. q. 3. §. solà. vsque ad fi. q. de pœna verò inobedientis prælato habet. 9. q. 3. c. si autem. & tribus. c. seq. de obedientia vasalli ad dominũ. 22. q. 6. c. de forma: de obediãtia vxoris ad virũ, & eius maioritate. 33. q. 5. §. finis. de obediẽtia non ꝑbẽda in illicitis. 11. q. 3. §. hic. & vsque ad. §. cum igitur. Repetitur autẽ hæc Rubrica in 6. conuenit ad vtranque partem rubricæ de consti. c. vlti. Ad primam partem de maioritate facit. s. de of fi. deleg. c. sanè. 2. de offi. le. c. volentes. quò ad secundam facit s. de rescrip. c. si quando. de transact. c. præterea. de præscrip. c. cum non liceat. de re iudi. c. cum inter. de confir. vti. vel inuti. c. fi. multa alia etiam faciunt ad hanc rub. de quibus per Io. An. cuius verba sunt prædicta.

SVMMAE.

1 *Prioritas non attenditur in paribus in dignitate, Et an prioritas consideretur in ordinatione.* 2

3 *Haberi pro maiori quid prosit.*

CVm certum. Not. cui debeat impendi maior, vel minor honor, & alteri sit præponendus, vel postponẽdus in sede perceptione præbendæ, sigillando, & similibus, vt in concor. glo. & habet hoc locum in æqualibus, ordine, merito, & dignitate: vnde eps inter epos, ꝑsbyter inter ꝑsbyteros. & sic de singulis: aliàs maior in prædictis præferendus est. 8. q. 1. j. de æta. & qualita. c. quæris. & j. eod. c. statuimus. tamen si de episcopatu, vel dignitate, quæ per electionẽ acquritur, agatur, ipsam non petet, ne de ambitione notetur. 1. q. 7. c. sicut. & quod not. s. de elect. c. cũ in iure. & hoc est, quod dicit lex. quòd quædam honestè dantur, quæ non honestè petuntur in l. 2. ad fi. ff. de ori. iur. & de var. & extraor. cog. l. 1. §. est eñ. & 23. di. c. de eulogij. & de pe. bonorũ sub. l. 1. & l. 1. ad leg. Iul. de an. honorẽ autẽ debitũ dignitati suæ, credo ꝙ posset ꝑlatus petere, arg. j. eo. c. solitę. & l. obseruãdũ. de of. præsi. ibi. ita ius reddi debet, vt dignitatis suæ auctoritatẽ in

1 gerio suo augeat. honor ergo, de quo tex. iste loquitur, fortè posset exigere ordinatos primò. ¶ Opp. & videtur, † ꝙ in paribus in dignitate non attendatur prioritas, vt patet in quatuor patriarchis, inter quos (quàmq̃ pares dignitate) Constantinopolitanus præfertur, etiam posterius ordinatus, vt j. de priuileg. c. antiqua. & idem in episcopo Host. inter Cardi. episcopos curiæ: cui quamq̃ posterius ordinato maior honor debetur. So. dicit Ioã. And. quòd illud, quod hic dicitur, habet locum de iure cõi: sed qñq; de consuetudine secus ẽ. nam pretextu consuetudinis posterior præfert priori, & minor maiori: ꝙ nisi hoc contingat rõne dignitatis, vt in prædictis exemplis, est ecclesiastica onerosa, & impræscripribilis. de consue. c. 1. & vlt. Et collige ex pdictis, ꝙ nouus platus succedens antiquiori, cui maior reuerẽtia debebatur, & honor ratione antiquitatis non succedit in illo honore, nisi ratione dignitatis, vt dixi. Ratio est, qa inter pares ordine, & dignitate prioritas tẽporis cõsideratur in exhibitione honoris. Ista verò prioritas non cõcernit dignitatem, sed personam: ideo cum persona finitur, & successor dicitur in dignitate, non in persona. facit quod no. Bar. & Bal. in l. si cõstante. §. vlt. ff. sol.
2 matri. ¶ † De vno vltra Doct. dubito, vtrùm in ordinatione consideremus prioritatẽ, attento principio, medio, vel fine. pone aliquis est electus, & cõfirmatus primò alius. Scdo loco ẽ electus, cõfirmatus, & tãdem consecratus, anteq̃ primus. idem in doctoribus contingere potest, si vnus est licentiatus primò, & alius secũdò licentiatus: sed doctoratus, anteq̃ primus. memini me de hoc legisse in tribus libris C. sed non recolo. eadem potest esse quæstio, an si quis est iunior canonicus in ecclesia. sed plebanus in alia: an simplicibus canonicis alijs, licèt prius receptis, debeat præponi. & loquor respectu eorum, quæ inter canonicos agũtur: vt de stallo in choro, & loco in Capitulo sigillando, & alijs similibus, cogi
3 tabis. ¶ Quero quid prodest haberi pro maiori, & in quo honor iste consistit. dicit Inno. ꝙ qui maior est dignitate in ecclesia: vel si non est ibi dignitas, qui maior est ordine, prior tempore, debet solemniter eligere personam in iudicio nominatam: nisi aliud de consuetudine, vel priuilegio hic habeatur: quamuis tutius sit, ꝙ à suis fratribus habeat hãc potestatem. qđ dic, vt s. de elect. c. quia ꝑpter. & eod. ti. c. sicut cum. eo. ti. lib. 6. & hac eadem ratione dicit Inn. ꝙ habet cõuocare Capitulum, & alij habent parere. C. de of. præ. ꝑ. l. 1. & 2. lib. 12. & de prox. sa. scri. l. vbicunq;. & de offi. ma. offi. l. nemo. & de albo. scri. l. 1. vnde si nõ veniãt, valebit, quod faciunt pñtes, secũdùm Inno. s. de elect. c. cum olim nobis. & ibi per Io. An. sup gl. nunquid. & c. coram. & c. quia pp. & si talis nolet cõgregare Capitulum, posset cogi per ordinariũ, vel per delegatum, vbi pro causa sibi commissa mãdaret Capitulum conuocari, & sindicum ordinari. de hoc no. j. de cõ cess. pæbẽ. c. si Capitulo. lib. 6. facit quod no. Io. An. j. de ope. no. nunci. c. 2.

S V M M AE.

1 *Episcopus potest facere constitutiones.*
2 *Canones puniunt inobedientiam pœna mortis.*
3 *Venire contra canones, vel eis non obedire, est peccatum mortale.*

SI quis. Transgressor decreti episcopi est ab ecclesia repellendus: & inobediẽs prĩcipi puniendus. ¶ Not. primò, quòd † episcopus po-
1 test facere constitutiones, quas glo. appellat canones episcopales. facit qđ no. 3. di. § porro. 17. di. in sũma. 19. di. §. 1.
2 de legato not. Io. An. de of. archiep. c. fi. ¶ Secũdò no. † quòd canones puniunt inobedientiam pœna mortis. quod dic, vt in glo. sed nunquid. cui adde quod not. 5. q. vlt. c. delatori. & 27. q. 1. c. si quis. 23. q. vlti. c. his à quibus. ¶ Tertiò no. quòd indistincte debet clericus obedire. qđ intellige in licitis. qđ dic, vt dixi. s. de temp. ordi. c. ad aures. ¶ Quartò not. Ioan.
3 And. quòd † venire contra canones, vel eis non obedire est peccatum mortale. ad idem. 23. di. c. 1. & j. eo. c. illud. de hoc s. ti. 2. c. inter cetera. secũdùm Host. ¶ Quærit ipse, quis exemit clericum à iurisd. Imperatoris, cum prius esset illi subiectus? dicit Lau. ꝙ Papa de consensu principis. 11. q. 1. c. 4. in Auth. de sanc. epi. §. si quis. & in Auth. vt cle. apud ꝓprios episcopos. §. si verò ecclesiasticum. tunc dicit eos iure diuino exemptos. 96. di. c. si imperium. nam cum clerici sint res spirituales (quia corpus, & animam in sortem Domini transtulerunt. 12. q. 1. c. cum portio.) non debent iudicis, vel laicorũ constitutionibus subiacere. 10. di. c. imperium. & c. suscipitis. & c. si in adiutorium, & per illa dicit Inno. ꝙ Papa etiam sine Imperatoris consensu per suas constitutiones potuit clericũ eximere. facit quod no. Io. An. j. e. c. cũ inferior. & qui fi. sint legi. c. per venerabilem. §. rationibus.

S V M M AE.

1 *Superior extorquendo à subdito quod non debet, dicitur sibi facere iniuriam.*
2 *Obligatus efficaciter non debet amplius obligari.*
3 *Obligatio quandoque contrahitur sine verbis.*

LEgebatur. No. primò, ꝙ obligatus non debet cogi ad conficiendum instrumentum suæ obligationis. & est quædam in materia si cogatur. quod intelligo verũ, qñ obligatio ad oculum se ostendit, vt hic erat: secus quando obligatio nõ se exhibet in conspectu. tunc. n. dẽt quis cogi ad instrumentũ conficiendũ, vt alibi dixi. facit C. de li. cã l. sicut datã. & l. 2. ver. nec co
1 gitur. ff. so. ma. ¶ Secundò no. † ꝙ superior extorquẽdo à subdito quod non dẽt, dr̃ sibi facere iniuriam, & tenetur iniuriarum, etiam durante officio, si est de minoribus. vt. ff. de iniur. l. nec mgr̃atibus. Si autem est de maioribus, dẽt cauere, ꝙ deposito officio respondebit, vt. ff. ad leg. Iul. de adul. l. si adulterium. in fi. & hęc vera in officiali temporali. perpetuus autem põt conueniri, ẽt durante administratione, in contractibus, & delictis, vt no. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de ope. no. nun. quædam tñ l. videtur dicere, ꝙ à principio sit licentia impetranda. ff. de fideicom. li. l. cũ vero. §. fi.
2 & l. se. ¶ Tertiò no. † ꝙ efficaciter obligatus, non debet amplius obligari. & hac ratione non valet legatum creditori factum, vt l. si creditori. de le. 1. & l. qui bis. de ver. obli. ¶ Quar
3 tò no. † ꝙ quandoq; sine verbis cõtrahitur obligatio ipso facto. facit. l. certum, ff. si cer. pe. & quod no. j. de ap. c. dilecti filij. 1. & 2. & est ar. ꝙ eo ipso, ꝙ quis salutat prælatum, consentit in illũ, vt no. s. de renũ. c. pe. j. de his q̃ fi. à ma. par. Ca. c. ex ore. ¶ Opponit gl. de c. nullus eps. j. de iureiurã. & 23. d. c. qq. So. distingue, aut loqueris in clericis curam habentibus: & coguntur iurare, nec sine iuramento debent admitti ad administra. prætextu consuetud. s. de ele. c. significasti. & de cõsue. c. cum inter vos. aut loqueris in clericis, qui non hñt administratio. & de iure non debent cogi, nisi esset consuetudo contraria in ecclesia. j. de ver. sig. c. cum clerici. Item fallit, nisi prius fuissent rebelles. j. e. c. cum in ecclesijs. vel excõicati. de sen. excõ. c. cum desideres.

OMnes No. primò, ꝙ oẽs principes sũt subiecti epis. not. de hoc. 96. di. c. duo sunt. ¶ Scdò no. ꝙ Clemens refert Petrũ ita dixisse: cũ tñ non reperiatur in epistolis Petri. & facit pro opi. magistorum defendendis. 24. q. 1. c. cum beatissimus. & qđ ibi no. postquam. n. in legibus reperitur alium sic dixisse, credere debemus istis verbis enunciatiuis, etiam si nõ exhibet originalia. facit quod no. in l. admonendi. ff. de iureiuran. & c. 1. de proba. in Clc. ¶ Quærit glo. si rex habet plures epos in regno suo, cui dabit decimas, vel coram quo tractabit causas spirituales. dic, vt in ea, quam not. facit quod no. j. de deci. c. nouum. & j. de sepul. c. cum quis. li. 6.

Spiri-

SVMMAE.

1 *Spiritualia sunt temporalibus digniora,& fortiora.*
2 *Transgrediens canones est infamis.*

ILlud. De hoc facto loquitur.c. penul.& vlti. s. de transla.& j.de cle.excomm. in ca.illud.dicebat enim Ildeseñ.episcopus trãsisse ad Herbipoleñ. pro cõseruandis bonis temporalibus ipsius ecclesiæ, vel pro suo commodo:sed ista excusatio reprobatur hic,quia constitutiones vetãt,ne episcopus aliqua de causa dimittat ecclesiam sine licentia Papæ.de reg.c.licèt.ver. illa. de renun. vbi
1 de transla.per totum.¶No.primò,† quod spiritualia sunt temporalibus digniora,& fortiora.s.de transl.c.2.& tẽporalibus pponenda 12. q.1.c.pcipimus. & C. de sacro.ec.l.sancimus. ¶Scdò no. bonũ obedientiæ. melius est enim, quàm victimę, & magis Deo placens.1.respõ.15.& 13.q.1.c. sciendũ. vbi dr per obediẽ.propria,p victimã aliena caro mactat. ¶ Tertiò no.quod prætextu boni nõ est illicitũ cõmittẽdũ.de quo in gl.fi.
2 & j.ne clc.vel mo.c.nõ magno.¶Quartò no.quod qui transgreditur canones, ẽ infamis. & sic inobediens censetur infamis. s.de elec. c. dudum.2. vbi de hoc circa prin. nam & mortaliter peccat.vnde est excõicãdus.s.e.c.si quis.vbi de hoc vide.

SVMMAE.

1 *Causa, & occasio quomodo differant.*
2 *Persona loquentis consideranda est,& eius,cui loquimur.*
3 *Vis locutionis debet considerari.*
4 *Imperator in quibus præcellat in temporalibus.*
5 *Tanquàm,dictio,est nota improprietatis.*
6 *Imperator an habeat potestatem super malos clericos.*
7 *Sacerdotium præcellit Imperium dignitate.*

SOlitæ. Diuiditur ista Decre.in 7. partes. prima ponit a dministrationem Imperatoris Constantinopolitani, & auctoritatem, qua mouebatur.In secunda ibi [verùm] exponit illã.In tertia ibi [potuisses] ad declarandum prærogatiuam sacerdotij inducit auctoritatem Hier. In quarta, ibi [præterea] auctoritatem Gen. In quinta ibi [huic autem.] concludit contra Imperatorem. In sexta ibi [nos autem] se excusat, quod nõ increpauit. dicit,quod increpare poterat,pbãs id auctoritatibus. In septima [quod aũt] Imperatorem relinquit suo iudicio. quò ad ti.Decre.vr velle,quod Imperium non pest Sacerdotio:
1 imò illi subest,& illi obedire tenetur. ¶† No.primò differẽtiam inter causam,& occasionẽ. cã enim necessariò infert suum cantum. occasio non. prouer. 27.[occasionem quærit] &c.causa ergo consistit in iure,& est rationabilis:occasio in facto,& est irrationabilis.de rescrip.c. statutũ. §. insuper. ver.qđ patet.li.6.¶Secundò no. quod quilibet princeps, maximè Imperator, debet moueri semper rationabili causa ad aliquid faciendum.& nihil debet agere bonus vir,de quo nõ possit cãm rationabilẽ reddere, vt ait Tullius.& ita hic Imperator factũ suũ defendere nitebat auctoritate Petri dicentis. Subditi estote. j. Petri. c. 2. ex qua auctoritate eliciebat tria ad tuẽdũ, quod bene fecerat.primũ ex verbo subest, omni &c. secũdum ex ver. regi pcellenti.tertiũ ex ver.ad vindictã malorũ &c.quasi & super malos cunctos receperit potestatẽ. 4.di.c. factæ.de homi.c.postul.Istis tribus Papa rñdet, vt
2 sequitur. ¶Tertiò no.† quod consideranda est persona loquẽtis,& eius, cui loquimur. vñ si Imperator cõcedit priuilegiũ testandi militi,intelligit, quod secundùm ius militare testetur, vt l.si qs testõ.§.irritũ.ff.de iniu.te.facit l. plenũ.§. equitij.de vsu.& ha.& 26.di.c.deinde opponitur.vnde Horatius.

Intererit multum Dauus ne loquatur,an heros.

3 ¶Quartò no.† quod vis locutionis debet cõsiderari.& est contra multos, qui sectantur verborũ corticem, & nõ mentẽ, cõtra l.scire leges.ff.de leg.& c.Marchiõ & Basilides.1.q. 7. vñ fit qõ, an liceat offendere verba, seruata mẽte l. de quo per Dy.de reg.iur.c.fi.li.6.facit l.scire oportet. §.aliud.de excu. tu. ibi [sed si verba.l.ita se habent, tñ mẽs aliud vult.] &c. facit c.quãto. j. de priuil. In dubio tñ est inhęrẽdũ verbis,l. 1.§.si is, q naué.de exerci. facit l.ille aut ille.đ le. 3.vbi cũ in verbis nulla dubitatio est:non ẽ recurrendũ ad coniecturas. ¶Quintò no.quod dominus debet instruere subditos suos,& procurare ad humilitatis meritũ: vnde Papa vocat se seruũ seruorum Dei,de quo in proæmio.6.li. ¶Sextò no.in ver. nã si per hoc &c.quod ppõ vniuersalis, vt est illa [subditi estote oĩ humanæ creaturæ] &c.debet restringi, & limitari, ne resultet absonus intellectus.qlibet eñ dispositio,quãtũcunq; generalis,recipit interpretationẽ de habilitate,l.vt gradatim. §.& si lege.ff. de mu.& ho.& l. 1.§.item nũciatio. de op.no. nun. vbi plenè per Bar.& in repetitione. l. habeat. de sacros.
4 ec.per Bar.& Bal.¶Septimò no.in ver. quod autẽ.† quod Imperator præcellit in tpalibus in his dũtaxat,qui ab eo tenẽt temporalia: vnde ergo hoc casu si clericus tenet tpalia ab Imperatore, debeat sibi respondere. tãgitur in glo.sed nunqd.sed plenius.j.de fo.cõ.c.verũ.& de iudi.c.ceterũ. ¶Octauò no.
5 †quod ista dictio,tanquàm,est nota improprietatis,quasi innuat, quod licèt ex humilitate meritorium sit episcopo, quod Imperatorẽ reputet pcellere in virtute:tñ non pcellit, secũdùm Inn. & est simile. s.de biga.c.2.¶Nonò no. quod spiritualia tantò sunt tpalibus digniora, quãtò anima præfert corpori. cõcor. de di.s.c.illud.¶Decimò no.in ver. quod aũt sequitur ad vindictã
6 &c. † quod Imperator nõ habet ptãtem super malos clericos: nisi fortè essent incorrigibiles.qđ dic,vt j. de iudi. c. cũ non ab hoĩe.& de sen.exc.c.ppẽdimus.de priuil.c. ex parte.il 3. Sed in libro Auth.& lib.Cod. sunt multa iura cõtra clericos delinquẽtes,vt patet in tit. quomodo oportet epi. & in Authen.de sanct. epi.& in Authen. de munaste. & in Authen. de re.ecc.nõ ali.& C.de epi.& cle.& de sacros.ecc.& in Authẽ. vt deter. sit nume. cleric. quibus legibus clerici magis cauere debẽt à delictis.quia de facili tradũtur curię seculari in delictis communibus, nec exigunt, quòd veniãt in profundum malorum, vt exigit c.cum non ab homine. ¶ Vndeci-
7 mò not.in ver.potuisset.† quòd sacerdotium præcellit Imperium dignitate.& quòd olim erat honor de sacerdotibus nasci.hodie verò ignominiosum.& de hoc quomodo Ecclesia habuit vtrunque gladium.& an hodie habeat.dic,vt not.Innocen.plenè.j.de foro cõpe.in c.cum contingat.& no.istam auctoritatem. Ecce constitui te &c. quæ scribitur Hier. primo.& 26.di.§.ecce.

SVMMAE.

1 *Accipientes ordinem à sede apostolica, digni sunt maiori honore.*
2 *Episcopus an possit subdiaconum deponere.*

PEr tuas. Ordinato per Papam debetur reuerentia: tamen subest episcopo.h.d.communis diuisio.Secunda ibi[ad quod.]
1 ¶ Not. primò, † quòd decens est, honorem maiorem illis impendi, qui à sede apostolica ordinem acceperũt.quod intellige discretione prima. s.de offi.custo.c.1. Si .n. sunt aliq in dignitate vel digniores, vtiliores, nobiliores, vel peritiores clerici(licèt eiusdẽ ordinis) præferuntur. facit de præben. c. de multa.& de ali.iu.mu.causa fa.l.1.& est ar. pro opinione militum, qui dicunt, ex duobus fratribus militãtibus magis deferendum in honoribus illi, qui à maiore militiã recepit. ad idem.j.de præben.c.hi qui auctoritate. li.6.& l.1.ff.de albo scriben.&C.de aduo.di.iu.l.restituendæ.in fi. & in Auth. vt iudi.sine quo. suffrag.§. eos autem. col. 2. ibi [quis enim non diligat] &c. & ad hoc faciunt iura,& arg. glo.q incipit subdiaconos.&c.facit.l.1.C. de dome. & ptec.li.12. cũ suis
2 similibus.¶Quærit gl.† an epũs possit istũ subdiaconũ deponere.

nere.Io.ꝙ ſic 1.q.1.c.filium.Ber.hic contra,cuius opi.placet Tan.Gof.Phi.Inn.& Ho.& Vin.ſ.de tempo.or.c.cum in diſtribuendis.vbi dicit Inn.ꝙ nedum deponere non poteſt:ſed nec perpetuò ſuſpendere.Io.And.dicit, ꝙ opi.Io.eſt vera in depoſitione à beneficio. Sed opi.glo. eſt vera in depoſitione ab ordine.¶Secūdò quærit Hoſ. an perdat hoc priuilegium per diaconatum,& preſbyteratum ab alio, quàm à Papa de licentia Papæ ſuſceptum.& vr̄,ꝙ nō: quia ordo ſuſceptus auferre non debet,ſed afferre ſicut & dignitas. C.de digni.l.3. li.12.Item priuilegia ſunt perpetua.25.q.2.c.1.& 2.Itē ſemper manet Papa ſubdiaconus, qui ſemel fuit.ff.de mino.l.ait prætor.§ penul.in fi.Ho.tenet contrarium.dicit.n.ꝙ ex quò priuilegiū,& ius cōe contrarium mixta ſunt,pdit priuilegiū vires ſuas.de of.dele.c.ſuper qōnum. §.ſi verò.in dubio ſemper dēt fieri interpretatio ſm̄ ius cōe.de conſue. c. cum dilectus.§.fi.& res de facili reuertit̄ &c.ff. de pac.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.p quē.§.dicit ſolui q.& p Decr. cū venerabilis.de cen.& de app.c.vt debitus. & qa contrario facto renūciat qs priuilegio ſuo.de conſti. c.cū acceſsiſſent. per qđ.c. dicit iuribus contrariis rn̄deri.ita refert hic nouell.Ho.tenere.de qua opi.dubito,an ſit vera.certū eſt.n.ꝙ per receptionē maiorū ordinū non perdit qs executionem minorum, vt preſbyter executionem ordinis ſubdiaconatus,& ſimilis.qd ergo ꝓhibet ſubdiaconū creatū à Papa in illo ordine ꝑ ceteris eiuſdem ordinis honorari,& in aliis maioribus aliis ęqualē eſſe?certè nihil.qa diuerſorum diuerſa eſt rō,vt l.vlti.ff.de calum.& l.Papi.exuli.de mino.& l.ſi maritus. de dona.inter vi. & vx. ad hoc optimè l.ſenatores.ff. de ſena.ibi [dignitas domicilij ad directionem potius dediſſe q̄ permutaſſe vr̄]ad idē.l.4.§.ſi ex conuentione.ff.de re iudi. ibi [cū acceſſerit aliquid rei iudi.non eſt à re iudicata receſſum.]Non ob.§ pactus ne peteret.cū ſi.qa loquit̄ cū variæ, & diuerſæ diſpōnes cōcurrunt ſuper eadē re:qa tunc fortior diſpoſitio cōfundit minorē,vt l.gn̄aliter.ff. de fideiuſ.& l. filio quē pater.de hære.inſti.ſecus ſi ſuper rebus diuerſis, vt in noſtra quæſtione.

SVMMAE.

1 *Petitio,ſiue executio non debet admitti,non vocato poſſeſſore.*
2 *Subditus eſt tuendus in poſſeſſione quaſi libertatis, donec conuincatur.*
3 *Eccleſia poteſt eſſe inobediens,& rebellis.*

INtra quatuor. Qn̄ de obedientia, vel ſubiectione agitur, nihil attentari dēt in præiudicium rei, vel poſſeſſoris non citati.h.d.ſunt aūt duæ partes, & duæ petitiones.Secūda ibi [ſuper obedientia.] Thema ſiue caſus breuis eſt, ꝙ iſtæ eccleſiæ ab antiquo erant ſubiectæ Conſtantinopolitano.patriarchæ,propter cuius ſciſma ſe ſubtraxerant ab ipſius obedientia, & adhæſerunt Rōanæ Eccle. demum capta ciuitate Conſtantinopol. & patriarch. ibidem per Romanā Eccleſiā inſtituto,ipſe petiit,vt prædictæ eccleſiæ, quæ erant in plena poſſeſſione libertatis,ſibi reſtituerentur: q̄ petitio non exaudiebatur,vt ſequitur,ſm̄ Hoſt. ¶No.primò,ꝙ dicit lr̄a, ꝙ in poſſeſſione libertatis erant iſtæ eccleſiæ,anteq̄ Conſtantinopol.ciuitas caperetur:quia patriarchæ minimè rn̄debāt,&c. ergo ſi tempore captionis rn̄diſſent patriarchę. debuiſſet fieri reſtitutio.& hoc verum credo ad ſimilitudinem reuerſi ab hoſtibus,qui recuperat iura ſua iure poſtliminij, vt tūc erāt, quādo captus fuit,vt l.ſi quos forte.C.de cap.& l.ſi. C.de ſenten.paſ.& innuit iſte tex.ꝙ ſi eps cū populo labitur in hæreſim,eccleſia non retinet ius ſuū : ſed petere debet poſt ſciſma ſedatum,vt fecit iſte patriarcha.dicunt quidam, ꝙ proprietates retinent non poſſeſſionem. Alij ꝙ etiam poſſeſſio, vt hic.& ſupra.de elec.cap. quia & hoc ideo,quia delictum perſonæ &c. vt in reg.delictum.de reg.iur.lib.6.cum etiam, quia nemini eſt auferenda ſua poſſeſſio ante cauſæ cognitionem, per iura allegata in tertia glo. de iſta tamen materia(cum eccleſia capitur à tyranno,vel ab hoſtibus, vel deſtruitur,vel transfertur,vel alteri vnitur.)an retineat poſſeſſionem,& priuilegia ſua.dic plenè per Inn.ĩ.de oper.no.nū. c.2.& qđ no.in l.ſicut.ff.qđ cuiuſq; vni.no. optimè facit quò ad reſtitutionem priuilegiorum, & iurium fiendam eccleſiæ occupatæ l.decernimus.C.de ſacroſan.ec.¶Secundò not.in
1 ver.iuris namq;. †ꝙ non debet admitti petitio, ſiue exequi, non vocato poſſeſſore non conuicto, nec ſe per contumaciā abſentante.ad hoc facit quod not. in l.meminerint. C.vn̄ vi. imò iudex non pōt priuare abſentē non citatum poſſeſſioñ. et quam per alium detinet:licèt poſſet priuatus illum expellendo,vt l.peregre.§.quibus explicitis.ff.de acqu.poſ.& hoc no.Inn.ĩ.vt li.non cōt.c. qm̄ frequenter.minor eſt ergo poteſtas iudicis,q̄ priuati circa priuationem poſſeſſoris cōmodo poſſeſſionis.facit l.fi.C.ſi per vim, vel alio mō. ¶Tertiò no. ꝙ non valent acta contra non contumacem,nec citatum,vel conuictum.facit l.ea q̄.C. qūo & qn̄ iudex. ¶Quartò not.ꝙ iſte patriarcha petebat obedientiam.quo iure aūt hoc petatur,no.Inno.hic.¶Quintò no.ꝙ inepta petitione reiecta,ſiue repulſa,pōt quis ſuam intentionē apertè. concipere. nec obſtabit ſibi exceptio ineptæ petitionis.quod dic,vt in c.examinata.de iudi.& videtis, ꝙ iudex ex officio ipſam repellit, expreſſa cā repulſionis: quod eſt faciendum ad hoc vt iteru admittatur,ne repulſa videatur ex defectu iuris agentis,vt l. 1.in fi.ff.ſi mēſ.fal.mo.dixe.& l.1.ff.de offi.aſſeſ.¶Sextò no.
2 †ꝙ ſubditus eſt tuēdus in quaſi poſſeſſione libertatis, donec conuincatur. ſimiliter & qui dr̄ ſeruus,tuendus eſt in poſſeſſione libertatis, donec ſeruus probetur.& gn̄aliter res quælibet iudicari dēt ſm̄ pn̄tem ſtatū, vt C.ſi ſeruus exte.l.1.¶Se
3 ptimò no.†ꝙ eccleſia pōt eſſe inobediens, & rebellis, & ſic pōt delinquere. an aūt eccleſiæ ſibi ſubiectæ teneantur ſibi rn̄dere,cum ipſa eſt inobediens,& in ſciſmate, non vr̄.dic vt ĩ.de ſen.& re iudi.c.ad apoſtolicæ.ad fi.& ſ.de elec.c. venera.in fin.facit quod no.ĩ.de reſti.ſpo.c.in lr̄is.per Inn.in illa. q.an ſi occupata ſit dignitas à prædone,debitores dignitatis debeant ſibi rn̄dere,vel non.de iſta materia, an eccleſia,vel ciuitas poſſit delinquere, & qua pœna veniat punienda,dic vt ĩ.de ſimo.c. dilectus.2. ¶Oppo. iſte patriarcha petebat eccleſias:ſed vr̄, ꝙ hęc petitio non procedat:quia eccleſia in nullius bonis eſt,veluti res ſacra, vt Inſti.de re.diui. §.ſacra. non.n.vr̄ pro talibus rebus competere rei ven. vel confeſſoria,q̄ dantur dn̄is,vt l.in rem actio.ff.de rei vē.ſo.magna eſt qō,penes quem dicatur eſſe dn̄ium rerum eccleſiarum.ĩ.de cā poſ.& proprie.c.cū ſuper.veritas tn̄ eſt, ꝙ clerici ſunt capaces eccleſiarum,& poſſunt ipſas vendicare,qn̄q; in titulū, qn̄q; in proprietatem,vt ĩ.de eo qui mit. in poſ.c. 1.li.6.cū. ſi.Non ob.ꝙ non ſit in alicuius dominio. nam & hoc contingit in multis aliis, in quibus non habetur dn̄ium, ſed ius ſubiectionis,cuius rōne competit actionis exercitium, ſiue officij iudicis,vt qn̄ abbas petit monachum ſuum, & eps clericos ſuos,& Poteſtas ciuem ſuum.ff.ad mu.l.de iure. idem de colonis Paleſtinis.C.de colo.Pa.l.1.li.10. Idē de colonis Illirycianis.Item Imperatoris, ſiue fiſci. Item maritus vxorem ſuam.de quo per Inn.ĩ.de reſt.ſpo.c.ex parte.ff.de li.ho.exhi.l.imò magis.& hoc no.in l.1.§.per hanc.ff. de rei ven.Ille enim,qui vendicat aliquam ex prædictis,non pōt dici intentare propriè rei ven.quia non habet plenum dn̄ium : hēt tamen ius,vt ex prædictis ap.& plenè Inſti.de ac.§.præiudiciales.¶Sed hic quærit̄ contra quos agetur, vtrùm contra illos, in quos actor prætendit ſubiectionem:an in alios, qui prætendunt illos, contra quos agitur, ſibi fore ſubiectos ? dicit Io.An.ꝙ aut illi, contra quos agitur,à nemine poſſidentur: ſed gerunt ſe pro liberis,vt eccleſia vel clericus. & tunc implorabitur iudicis officium contra ipſos, vt dicto.§.per hāc. & ĩ.de re iudi.c.cum inter nos.aut ab alio detinentur: & tūc aut voluntarij,& ab illo, qui non prætendit ſe prælatū.& idē

quod supra. aut contendit se prælatum: & tunc agitur cõtra ipsum, ét si voluntariè detineat ꝑ interdictũ de li.ho.exhi. ff. de li.ho. exhi.l.fi. & idẽ si inuitos detineat, ét si se plãtũ eorũ non contendat. ff. de li.ho.exhi.l.1. circa quod vide qđ no. Io. An. ĵ. de conuer. infide. c. 2. possunt ét vẽdicari clerici, & iura prædicta ab epo, de iure canonico. 7.q.1.c. non oportet. & pa tet. ĵ. de reli. do. c. de xenodochijs. cũ suis concor. & per ista dico, ꝙ si vna ciuitas detinet castra, vel villas, alius, qui vult dicta castra, vel villas vendicare, debet agere contra detinentem. si aũt à nemine possidentur, sed se in libertate defendũt, dẽt agi contra ipsa. hoc no. Bar. in l. deinde. §. hoc aũt. ff. de li. ho. exhi. facit quod not. in c. auditis. ĵ. de præscrip. ¶ Sed pone, ꝙ vbi ab alio possidebatur ecclesia, clerici, villa, vel castrũ contra vendicantem subiectionẽ in eos obtulerunt se defensioni, & succubuerunt, quis erit effectus sñiæ. rñdeo, ꝙ ꝑ regula tenendũ, ꝙ absentibus non præiudicat sentẽtia: nisi forte sciant cãm suã agi, & taceant. quod dic vt. ĵ. de re iud. c. q̃uis. ipsis aũt, contra quos sñia lata est, præiudicat, ꝙ non possunt contradicere sententiæ, vt. ĵ. de re iud. c. cũ super cõtrouersia. non tñ mandabitur dicta sñia executioni in præiudiciũ tertij prætendentis ius subiectionis, vt dicto c. cũ super. si ergo vis cautè agere, facias vocari omnes, quos res tangit, vt contra omnes obtineas, & omnibus præiudicet sententia lata, vt colligitur. ĵ. e. c. fi. & ibi per Io. An. super glo. not. quòd in arduis. ¶ Circa hoc ét quæritur. vendico subiectionem in clericos, vel alios, de quibus. s̃. conuentus dicit. ego sum subiectus tali, & ex nunc nomino ipsum in iudicio. citatur nominatus, & nõ venit: an procedetur iuxta formam l. 2. C. vbi in rem ac. & c. quoniam frequenter. §. in alijs. vt lit. non contesta. quidam dicunt, ꝙ habet locum dicta l. in istis iuribus incorporalibus: quia non habet facultatem rei restituẽdæ is, qui conuenitur. non enim potest se subtrahere ab obediẽtia eius, cui tenebatur, & alterius se subiectum facere, nisi ꝑ sententiam absoluatur. quod contingere non potest contra nõ citatum, vel conuictum, vt no. Inno. in dicto. c. quoniam frequenter. & 8.q.4.c. nonne. licẽt. n. colonus alteri rem conductam tradendo possit peruertere, & priuare dominum possessio. tamen constituendo se alterius nomine possidere quod à me possidet, me non priuat, vt est casus in l. quamuis. §. 1. ff. de acq. pos. & hac ratione tertius potest se opponere, & impedire execut. quamuis ille, in quem subiectio prætenditur, acquiescat agenti, vt d. c. cum super. Alij dicunt, ꝙ quandoq; ad subiectionem agitur act. personali. quia ita est promissa: & non habet locum dicta nominatio. quandoq; agitur reali: & tunc aut contra vicarium, vel coadiutorẽ, vel similem possidentem hęc iura nomine alieno in alios, qui vendicant: & tũc habet locum dicta nominatio, sicut si agatur ad res corporales, vt in dicta l. 2. quandoq; agitur contra ipsas ecclesias, vel personas, in quas subiectio vendicatur, vel clericis obedientia, quam alius tenet. & non habet locum dicta nominatio, ꝑ rationem, de qua. s̃. & etiã quia à talibus clericis, in quibus ab alio possidetur ius subiectionis, non debeo obedientiam, etiam sponte oblatam, recipere: alioquin pecco, & puniẽdus sum. 16.q.3.c. placuit. eadẽ enim obedientia in eisdem non potest deberi pluribus. ff. commo. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. & l. 3. § ex contrario. de acqui. pos. & not. ista ad intellectum dictæ l. 2. C. vbi in rem ac. & prædicta faciunt, ꝙ quando habeo aliquod ius reale in personam, propter quod competit actio in rem, potest intentari interdictum de illa persona exhibenda, seu deducẽda, ad similitudinẽ istorũ: vñ dominus potest agere de ascriptitio exhibendo, seu deducẽdo: dominus de vasallo: abbas de monacho: tutor de pupillo. Non obst. l. fi. ff. de li. ho. exhi. quia in personam debitoris debitor non habet aliquod ius reale, quod afficiat personam, tanquam rem. quod patet, quia liberatur cedendo bonis. ĵ. de solu. c. Odoardus. & hoc no. Bar. in l. 1. ff. de li. ho. exhi. Itẽ faciunt prædicta, quando est quæstio de ciuilitate, contra quem debeat agi. de quo distingue plenè per Barto. in l. de iure. ff. ad muni. & quod not. Innocen. s̃. de rescrip. cap. super literis.

SVMMAE.

1 *Sacerdotes, quòd teneantur ire ad sinodum, quomodo intelligatur.*
2 *Constitutio sinodalis non potest derogare iuri communi.*
3 *Clerici cogendi sunt venire ad sinodum per censuram ecclesiasticam.*
4 *Abbates an teneantur ire ad sinodum.*
Et an ad concilium prouinciale. 5.

QVod super. Subditi episcopi ad ipsius sinodum ire, & sibi obedire coguntur. h. d. ¶ † No. primò, ꝙ sacerdotes tenentur ire ad sinodum, quod intellige de curatis. nam alij non sunt sub lege diœcesana, nec tenentur ad cathedraticum, cum non teneant ecclesias, quarum ratione dẽt solui. ¶ Secundò not. ꝙ cum citatur quis ad sinodum, in qua tractanda sunt illa, quæ obuiant canonicis institutis, non tenetur accedere: imò debet, si accessit, contradicere: aliàs punitur, vt l. quoniam. C. de ap. nõ arctat ergo citatio, cũ citat quis, vt veniat tractaturus de re illicita. quod dic, vt no. Inn.
2 ĵ. de dila. c. 2. ¶ Tertiò no. † ꝙ constitutio sinodalis non põt derogare iure communi. facit quod no. ĵ. eo. c. cum inferior.
3 & 21. distin. c. inferior. ¶ † Quartò no. ꝙ per censuram ecclesiasticam cogendi sint clerici venire ad sinodum. & sic vocatio ad sinodum participat de l. diœcesana. & de lege iurisd. quod dic vt. s̃. eo. c. conquerente. Sinodus enim est de l. diœ. sed punire contemptores, & reuerentia, & obedientia sunt
4 de lege iurisd. vt d. c. conquerente. ¶ Opp. dicitur hic, † quòd abbates vocantur ad sinodũ. contra de. c. episcopus. 18. dist. So. vt in glo. item vocantur. quæ dicit, ꝙ habentes populum venire tenentur: non habentes non tenetur, nisi ex causa rationabili. Host. dicit, ꝙ abbas (etiam si populum nõ habeat) tenetur venire ad sinodum. nam, vt supra dictum est, sinodus participat de lege iurisd. & diœ. vnde licẽt à lege diœ. abbates sint exempti, ne ad cathedraticum, angarias, vel perangarias teneantur. 10.q.1.c.1. & 16.q.1.c. cum pro vtilitate. tamen à lege iurisd. (vt venire ad sinodum,) non sunt exẽpti, vt est casus hic. & 18.q.2.c. abbates. non tamen debẽt cogi, nisi ex causa, per iura alle. Si autem abbates habeant populũ: tũc in nullo sunt exempti à lege diœ. imò & cathedram in ecclesia debẽt habere, in qua prædicet episcopus: & ad sinodũ veniunt, præstant decimarum, oblationum, & funeralium canonicam portionẽ. ĵ. de sepul. c. in nostra. quomodo ergo faciet abbas, habens plures ecclesias curatas in diuersis diœ. dic ꝙ ibit ad sinodum per rectorem ipsarum. & prædicta vera in abbatibus non exemptis. exempti verò an venire teneãtur ad sinodum ratione capellarum populum habẽtium. dic ꝙ tenentur. nisi essent exempta monast. cũ capellis. ĵ. de priuileg. c. ex ore. dicit tamen Abb. hoc non seruari, ꝙ abbates exempti propter capellas subsint episcopis. ca. ex ore. loquitur, cum abbas curam capellarum per se gerit, vel aliter, vt
5 hic per eum. ¶ Quærit vltimò † vtrùm ad concilium prouinciale abbates teneantur venire. videtur, ꝙ non; sed episcopi inde reuersi debebunt eis postea publicare. 18. distin. c. fina. de accu. c. sicut olim. facit quod no. Ioan. An. ĵ. de præben. & dicit Ho. ꝙ licẽt venire non teneantur: tamen expedit eis venire. quia ibi statutis ligãtur: ergo præsentes potuissent se opponere. & hac ratione videtur, ꝙ semper sint vocandi, vt veniant, si sua putauerint interesse.

SVMMAE.

1 *Papa circa statum ecclesiarum debet solicitè attendere.*
2 *Canonici debent obedire suo priori in his, quæ ad eum pertinent.*

3 *Prælatus post contumaciam debet instare, si potest contumacem reuocare ad debitam obedientiam.*
4 *Iuramentum est præstandum corporaliter.*
5 *Monachi vagantes debent ad claustrum reduci.*
6 *Excluditur quis à collegio propter nimiam contumaciam, & rebellionem.*

CVm in ecclesijs, Canonici regulares inobedientes priori suo, excommunicari possunt. & si incorrigibiles sunt, de consortio fratrum expelli debent. h. d. & sunt duæ partes. Secũda dat iudices, ibi[ideoq;.]Prima facit tria. ponit mandatum Papæ. Secunda rebellionem. Tertia excõmunicationẽ prioris. Quarta canonicorum relationem, & Papę absolutionem, & pręceptum de obediẽdo prio-
1 ri, & ad claustrum redeundo. ¶ Nota primò, ꝙ† Papa circa statum ecclesiarum debet solicitè attendere. ad ipsum enim pertinet collatio, & omnis cura beneficiorum, vt c. j. de præben. li. 6. & subuenit ex officio, si reperiat ipsas læsas. j. de insti. c. cum venissent. facit. s. de offi. or. c. irrefragabili. ¶ Secun-
2 dò no. †ꝙ canonici debent obedire suo priori in his, quæ ad Deum pertinent: aliàs si est contra Deum quod mandat, nõ impunè paretur, vt c. at si clerici. j. de iudi. nec debet præcipere contra Deum, & illicita. s. de tempo. ordi. c. ad aures. ¶ Tertiò no. contra illos, qui erigunt se in superbiam cõtra maiorem suum. superbia quidem magnum est vitium, & detestandum: humilitas appetenda. de quo. j. e. c. fi. facit l. milites agrum. § irreuerẽs miles. ff. de re mi. & l. omne delictum. §. contumacia. e. ti. vbi contumacia aduersus ducem, vel præsidem capite punitur. ¶ Quartò not. ꝙ isti quatuor præstiterunt iuramentum super reuerentia exhibenda. contra c. legebatur. s. e. sed ibi à non suspecto exigitur iuramentum, vt di-
3 cit glo. ibi. ¶ Quintò no. †ꝙ post contumaciam debet prælatus instare, si potest contumacem reuocare ad debitã obedientiam: licèt ergo sola contumacia post iuramentum sufficiat ad pœnam periurij sine alia monitione: tamen ad pœnam excommunicationis non sufficit. concurrit ergo pœna periurij, & excommunicationis, & à periuro potest exigi obedientia, & excommunicari, si non exhibeat: vt sic crescẽte contumacia, crescat pœna, vt j. vt lite non contesta. c. quoniam frequenter. §. fi. ¶ Sextò no. ꝙ etiam si constat de contumacia, propter quam quis fuit excommunicatus, debet excommunicatus à superiore absolui, recepta cautione iuratoria. & sic contumacia, de qua constat, non impedit absolutionẽ, postquam contumax paratus est purgare contumaciam. de quo. s. de offi. deleg. c. cum contingat. & c. ven. de sen. excom. lib. 6. ¶ Septimò no. ꝙ hic constitit de periurio per literas prælatorum, quibus præbet fidem. de quo. j. de proba. c. post cessionem. Sed dices postquam de periurio sibi constitit: quare non deposuit eos, vel aliter puniuit, vt j. de iureiuran. c. fi. crimen enim probatum in iudicio incidenter est punibile, vt. s. de elec. c. per inquisitionẽ. & de confes. c. pe. So. quantùm ad pœnam infligendam non sufficit probatio delicti per istas literas: licèt sufficiat quò ad hoc, vt cõtumax reputet. & ad obedientiam compellatur. Non ob. contraria: quia loquũtur, cum constet de crimine per confessionem. quod dic, vt in c. 1. j. de excep. & c. cum dilectus. de ordi. cog. & p ista tollũtur contraria de c. relatum. 10. q. 2. & vi. c. Epiphanium. 2. q. vlt. c. per scripta. potest dici, ꝙ aliqua probatio sufficit in causa ciuili: & ista erat, quæ non sufficit in criminali, vt patet in c. af-
4 ferte. j. de præsumptio. ¶ Octauò nota, † ꝙ iuramentum est præstandum corporaliter. de quo in cle. 1. de hære. & not. ꝙ præcipit sub debito iuramenti, &c. quasi innuat, ꝙ si quis iurauit obedientiam, & demum sub debito iuramenti mandetur aliquid, incidit in periurium, si nõ obseruat. Nõ ob. c. clericus. j. de iureiu. quia ibi sub gñrali obseruãtia statutorũ nõ includebatur statutũ postea editum: ideò illa verba[sub pœna iuramenti iam præstiti]non possunt se ad illud extendere: hic verò sub generalitate de parendo mandatis includeban-
5 tur mandata postea facta. ¶ No. nonò, †ꝙ monachi vagãtes debent ad claustrum reuocari: fugiens ergo de claustro redire compellitur. j. de reg. c. fi. ¶ Decimò no. ꝙ Papa mandat, vt ad claustrũ redeũtes, reuerentiam, & obedientiam impendant. hanc enim obedientiam debent subditi, dato ꝙ prælatus non debitè se habeat erga ipsos. de quo. 96. di. c. esto. & 1. Pet. 2. c. ap. dicitur. Subditi estote in omni timore dñis, nõ solum bonis & modestis: sed etiam discolis ¶ Vndecimò no. ꝙ iterum iurare isti canonici compelluntur pro absolutionis beneficio obtinendo. Et hoc si videbitur superiori: & ideò cõpelluntur. quia superbè negauerant: aliàs excommunicatus, (quia iurauit, & est absolutus) non cogitur plus iurare: sed remittitur ad executorem, vt ipsius mandata seruet: vel cogitur illi satisfacere. de offi. dele. c. prudentiam. ad fi. ¶ Duode-
6 cimò no.† ꝙ propter nimiam contumaciã, & rebellionẽ excluditur quis à collegio, siue consortio. & intellige cõsortiũ: quia non comedẽt cu alijs in refectorio, nec iacebunt in dormitorio; sed detrudentur in carcerem. si enim de monasterio expellerentur, volenti vagare facile esset se facere inobediẽtem, secundùm Pe. & Ab.

SVMMAE.

1 *Presbyteri capellarum alicuius tituli, ad quæ teneantur titulatis.*
2 *Promissio obedientiæ est semper renouanda in successore prælato.*
3 *Sententiæ censuræ debent à subditis inuiolabiliter obseruari, etiam si sint iniustæ.*
4 *Capitulum in quibus succedat sede vacante, siue matrice ecclesia. Et quæ in Capitulum transeant.* 5.

HIs quæ. Mortuo prælato, ipsius subditi in omnibus debent obedire Capitulo: nisi pro bono pacis aliquid sit exceptũ. h. d. ¶ Secunda ibi[quando autem.]¶ No. primò, ꝙ quandoq; agitatur quæstio inter subditos, & prælatũ super obediẽtia, & multis alijs. quæ autem tunc actio intentetur. dic, vt s. c. intra quatuor. per Inn. ¶ Secundò no. ꝙ hic declaratur titulus Card & soli pbri scribunt Capitulo. s. de ele. c. coram. quod no. Io. An. j. de priui. c. cum olim. super verbo basilicæ pbri.
1 ¶ Tertiò no. †ꝙ pbri capellarũ alicuius tituli tenent titulatis in his, quæ enumerantur. & hoc est verum, quando in capellis non sunt collegia: sed in singulis singuli, vnus vel plures, non tamen vt collegium. tunc enim faciunt reuerentiam Cardinali, vel al j, cui subsunt. j. de exces. pla. c. dilecta. Si verò esset ibi collegium, sufficeret, ꝙ ille, qui pręest collegio, faceret obedientiam manualem. 63. di. c. si in plebibus. de iure pa. c.
2 postulasti. ¶ Quartò innuit iste tex. †ꝙ semper in successore prælato est promissio obedientię renouanda. in iuro aũt non est opus: quia ex parte recipientis est reale, & transitorium ad hæredes. ex parte verò præstantis est personale, vt not. j. de iureiu. c. veritatis. ¶ Quintò no. ꝙ sicut consuetũ est, dẽt subditi conuenire ad Capitulum: non ergo ad voluntatem superioris. facit ad no. s. de of. ordi. c. dilectus. & s. e. c. quod su-
3 per his. ¶ Sextò not. ꝙ† suiæ censuræ debent à subditis inuiolabiliter obseruari, etiam si sint iniustæ: aliàs ex conteptu ob-
4 ligatur cõtemnens. 11. q. 3. c. 1. ¶ † Septimò no. sede vacãte, siue matrice ecclesia, in quibus succedat Capitulũ, & in quibus nõ. vñ. n. ꝙ in suspendendi, excõicandi, & corrigendi potestate succedat. nam ex eo, quòd hic Papa pro bono pacis, & concordiæ reseruauit illa sibi: dat intelligere, ꝙ de iure ista spectent ad Capitulum. Et hoc tenent quidam. argu. j. de transac. c. præterea. 2. Alij dicunt (& fortè melius secundùm Inno.) ꝙ ea, quæ hic seruant Cardinalibus, non habent Capitula: sed Cardinalis, vel alius prælatus recipit hoc à Papa, vel alio confirmatore, vt not. supra de offic. ord. cap. quanto. & patet ex eo: quia excõicatio est mucro epãlis. 24. quæst. 3. c. cor-

corripiantur. vnde Capitulum non habet ius per se, nec Cardinalis habet à Capitulo: ideò Papa sibi reseruauit. de hoc infra de hæreti. c. ad abolendam. Dicit autem Io. And. quòd licèt Capitulũ, vel titulatus possit conuocare canonicos, & tenere Capitulum: non tamen potest suo iure de crimine aliquem cõdemnare. Nec ob. quòd teneat Capitulum: quia in illo plus monitionibus intenditur, quàm directè aliquid diffiniatur, vel iure ordinario cognoscatur. arg. de offi. archipresby. c. fi. secundùm Inno. ¶ Sed posset quæri, in quo Papæ constitit de bono pacis, & concordiæ. dicit Io. An. quòd cõsuetudo vrbis allegabatur contraria, secundùm quam dicebatur, quòd Capitulum poterat excommunicare, & corrigere. vnde Papa vitare volens litem & scandalum, consuetudinem approbare, vel reprobare noluit: sed pro bono pacis hoc suæ prouidentiæ reseruauit. ¶ Octauò colligit glo. formam obedientiæ exhibendæ prælato à subditis: quia debet esse sine iuramento, vt dicit glo. 1. quod intellige verũ in clericis simplicibus, non curatis: & contra hanc non currit præscriptio. de præscrip. c. cum non liceat. Alii contradicentes, dicunt hoc speciale in Cardinalibus: vt eis talis obedientia præstetur: vel de consuetudine sic obtinebat, secundùm Inn. Sed Ho. primum dictum putat verius. ¶ Glo. magna quærit,
5 † quæ sint illa, quæ transeant in Capitulum sede vacante. Et primò an possit iudicare, absoluere, excommunicare, & similia. de quo. j. c. proxi. & j. eo. c. 1. lib. 6. Secundò in quem transeant illa, quæ sunt ordinis, & consecrat. dicit vocandos vicinos episcopos, vt in c. pontifices. Alii dicunt, quòd illa, quæ sunt ordinis, deuoluuntur ad superiorem, qui illa cõmittet, cui voluerit, vel visitatorem constituet. 61. dist. c. obitum. & c. Catinens. Inno. remittit ad Decre. abolendã. potestas conferendi beneficia non transit: sed instituendi sic. j. de insti. c. 1. li. 6. absoluere ab excommunicatione potest necessitate exigente quod dic, vt j. eo. c. vno. lib. 6. & dicit Io. Mo. Papam sibi respondisse, quòd licèt hæc Decre. non loquatur in episcopo: Cardinales tamen in suis ecclesiis habent ius episcopale. facit quod no. Io. An. de cap. mo. c. dilectus. in gl. nisi sit hoc ius.

S V M M AE.

1 *Abbatissæ, clerici, canonici, & omnes de monaste. obedire tenentur.*
2 *Moniales possunt habere clericos in suis ecclesiis.*
3 *Mulier an possit iudicare.*
4 *Canonicæ quæ dicantur.*

Dilecta. Licèt abbatissa subditos excommunicare non possit: ipsi tamen sibi obedire coguntur. h. d. Et prima pars ponit
1 querelam. Secunda ibi [quo circa] dat iudi. ¶ Not. primò, † quòd abbatissæ, clerici, canonicæ, & omnes de mona. obedire tenentur. potest ergo femina esse procuratrix ecclesiarũ. quod intellige, sicut abbatissa: quia tunc administratio sibi conceditur ratione dignitatis. secus si simplex femina, vt l. femina. ff. de procu. in hoc enim est deterior conditio feminarum: quia non possunt esse iudices, aduocatæ, vel procuratrices, præbente causam Calphurnia, vt l. 1. §. sexũ. ff. de po-
2 stu. ¶ Secundò no. † quòd moniales possunt habere clericos in suis ecclesiis. quod intellige, quòd habeant chorum diuisum à monialibus: simul tamen conueniunt in processionibus, & vtinam non in latebris. quod periculosum est. de vita & honest. cleri. c. monasteria. 18. q. 2. c. perniciosam. ¶ Tertiò not. ꝙ abbatissa habet iurisdictionem. de quo infra de arbi. c. dilecti. ¶ Quartò not. quòd conqueritur abbatissa de impunitate delictorũ, & meritò. suadet enim euidens, & publica ratio ob maleficia pœnas solui. ff. de fideiuss. l. si à reo. §. fin. & l. ita vulneratus. ad le. Aqui. ¶ Quintò not. ꝙ quando quis scit excommunicationẽ latam à non suo iudice, non debet se gerere pro excommunicato, similiter si appellatio præcessit, & in aliis casibus not. j. de sen. excom. c. 2. li. 6. licèt ergo aliquis sit iudex meus: tamen si terminos suæ iurisdictionis excedit, non teneor obedire. quod dic, vt s. de tẽpo. ordi. c. ad aures. ¶ Sextò no. ꝙ Papa mandat alteri per cẽsuram ecclesiasticam, compellat monachos, & clericos obedire abbatissæ. & sic datur intelligi, quòd ipsa punire nõ posset per sententiã censuræ resistentes sibi. de quo in gl. ¶ Opp.
3 hic dicitur, † quòd mulier potest iudicare. 33. q. 5. c. mulierẽ. cũ simi. alleg. in gl. quæ prosequitur de exercitio iurisdictionis, & administrationis abbatissæ circa spiritualia, & temporalia. & reuocat in dubium, an possit suspendere ab officio. videtur, quòd sic, vt in isto. c. sed certè hic non dicitur, quòd teneat suspensio. Vin. dicit, quòd abbatissa suspendere non potest ea suspensione, qua celebrans incurrat irregularitatẽ: sicut nec pœnitentiarius: licèt posset largè interdicere capellanis, ne celebrent, vel percipiant illa die portiones, & obedire tenentur. Istam etiam opinionem, quod non possit suspẽdere ab officio, tenet glo. & etiam Ho. Cum enim excommunicatio, & interdictum contineantur sub censura: vno prohibito iure connexionis, prohibentur & reliqua. & satis est illud mulieribus non esse permissum. de trasla. c. 2. Idem Pet.
4 & Abb. ¶ Quærit glo. quid vult dicere tex. dum dicit [canonicas.] dicit glo. 2. † quòd istæ non sunt monachæ: sed quædam canonicæ seculares, quæ non faciunt professionem, nec renunciant proprio, & contrahunt matrimoniũ. & dicũt hic Io. & Vin. idem de quolibet conuerso, vel conuersa ecclesiæ secularis, scilicet quòd contrahere potest, nec gaudet immunitate can. si quis suadente. secus in conuersis religiosorum. de sen. excom. c. non dubium. vbi de hoc. facit. j. de elec. c. in demnitatibus. in fi. li. 6. & de istarum visitatione dic, vt in cõcilio Vien. de sta. mo. c. 2. §. illas verò.

S V M M AE.

1 *Iuramentum vltra formam solitam non cogitur quis præstare.*
2 *Consuetudo generalis, vel obseruantia ligat omnes.*
3 *Appellatio Capituli post iuramentum præstitum quid prosit.*
4 *Emere si aliquis vult, & alius se opponit, & appellat, ne emat: an talis appellatio constituat eum in mala fide.*

Dilecti filij. Si metropolitanus à suffraganeo iuramentũ exigit vltra formam statutam à canone in eo, quod est vltra, suffraganeus non tenetur. In prima querela. In secũda prouisio, ibi [cum igitur.] ¶ No. primò, ꝙ episcopus iurauit præter formam consuetam, & Capitulum appellauit. Sed dices. cum iuramentum ex parte præstantis sit personale: qd ad Capitulum, si episcopus iurauit præter formam solitam. non enim sua intererat: ergo non debebat audiri appellans. ¶ Secundò not. ꝙ Capitulum prætendebat præiudicium, si episcopus plus solito subiiceret se patriarchæ. colligit ex hoc Host. arg. ꝙ si aliquis dominus velit terram suam subiicere alieno domino, admittitur cõtradictio hominũ suorum. quia interest sua, ꝙ dominus eorum sit liber, & tot dominos non habere. ad idem. j. eo. c. fi. & quod omnes tangit &c. ff. ad municipa. l. quod omnes. & loquitur hic quæstio, quando non vult ius suum dominus in alterum transferre: sed se subiicere. si autem vellet ius suum transferre totum in alterum. dic similiter, ꝙ non potest sine voluntate vasalli, vt in 10. coll. de feu. non ali. sine ma. domini. l. Imperialem. §. præterea ducatus. ¶ Tertiò not. † quòd iuramentum vltra formam solitam
1 non cogitur quis præstare: imò ratione adiuncti, siue mixturæ illicitæ posset totum iuramentum etiam debitum denegare. quod intelligo verum, quando forma de nouo adiuncta venit per modum formæ, vel qualitatis ad licitum iuramentum. si autem esset iuramentum de per se, & capitulum diuersum, non credo propter petitionem illiciti debere à licito excusari. arg. l. qui solidum. de leg. 2. & l. in fideicommis. ff. de vsu.

vsur. facit quod not. Bart. in l. 1. ff. de verbo. obliga. & l. 1. §. Trebatius. de aqua quo. & æsti. quod no. Io. An. ȷ̃. de censi. c. cum apostolus. ¶ Quartò no. ꝙ ab actu extraiudiciali. s. ex actione iuramenti Capitulũ appellauit. vtrùm aũt appellatio præcesserit iuramentum, vel fuerit secuta: videtur, ꝙ præcesserit, per ver. exigeres. Alij dicunt, ꝙ appellatio fuit secuta, & exponunt, [exigeres.] exegisses. quò ad officium iu. an intersit, præcesserit, vel secuta fuerit appellatio. ȷ̃. dicã. ¶ Quin
2 tò no. † ꝙ à forma, & consuetudine generali non debet vna ecclesia, vel archiepiscopus deuiare. generalis ergo consuetudo, & obseruantia ligat omnes. facit quod no. Inn. s̃. de offi. archi. c. fi. imò non valet specialis consuetudo contraria generali cõsuetudini, vt hic tex. dicit. ¶ Sextò no. reg. qđ tibi nõ vis, &c. 1. di. c. 1. debet enim quis arbitrari æquum in persona alterius, quod in sua, vt s̃. de const. c. cum omnes. & quod quisque iur. l. 1. ¶ Opp. & videtur, ꝙ canonici non debuerint audiri appellantes, tanquã ipsorũ non interfit epm vltra formã solitam iurauisse: cũ iuramentũ sit personale, & non tangat ecclesiam. ȷ̃. de iureiu. c. veritatis. Sol. vt in prima glo. quę tenet, ꝙ ratione interesse ecclesiæ potuit Capitulum appellare ad rescissionem iuramenti præstiti per epm vltra formam. & dicit Inno. hoc no. dignum, ꝙ si eps in præiudicium epatus aliquid facit, Capitulum potest reuocare, & appellare, & causam in iudicio prosequi, & eis prosequentibus, absoluitur eps à præstito iuramento, vt hic. & idẽ videtur, si sit negligẽs. 12. q. 2. c. non liceat. & dicit Ho. ꝙ quãdo in reuocatione fit conditio ecclesiæ melior, audiretur nedum Capitulũ: sed etiã canonicus, vel parochianus ecclesiæ, vt no. de reb. eccle. non alie. c. si quis. imò & ipse, qui malè alienauit. de iureiuran. c. sicut nostris. quinimò omnibus tacentibus, potest superior ex
3 officio talia reuocare. de insti. c. cum venissent. ad fi. secundũ Host. ¶ Quærit Inno. & Doct. † quid prodest hic appellatio Capituli post iuramentum præstitũ. dicunt quidam, ꝙ operatur, vt patriarcha non possit aliquid exigere vigore talis iuramenti propter vim dictæ appellationis emissæ ex causa verisimili, & probabili: videlicet ꝙ exigi non debuit, postq̃ non est ab alijs consuetũ. Alij dicunt, ꝙ istud est verũ, quãdo appellatio præcessit iuramẽtũ. vnde propter vim appellationis præcedentis reuocatur iuramentũ, & omnia quæ secuta sunt. ȷ̃. de ap. c. bonæ. Sed hoc quibusdã non placet, ꝙ appellatio ꝓcedens operetur, ꝙ quis debeat dimittere ius suum indiscussum: sicut nec protestatio, vel inhibitio hoc potest. C. debi. ven. pi. impe. non po. l. 1. & expressè. s̃. de sup. negli. præla. c. fi. timore enim appel. extraiudi. non debet ille, contra quem interponitur, abstinere ab exercitio iuris sui: sed quicquid ante ap. poterat, & nunc potest, vt l. si is, à quo. §. Imperator. ff. vt leg. no. c. Non ob. c. bonæ. ibi enim mandatur testamento possessionem in eo statu retineri, in quo erat ante app. Sed in casu nostro Capitulum appellando, ne præstetur iuramentũ, vel ne quid exigatur occasione præstiti iuramenti, non erat in horum possessione. quia non præstare, vel non exigere nequeunt possideri, vel quasi: ideò non possunt restitui ad huiusmodi possessionem, in qua non sunt. Hinc autem sumpta occasione Inno. & post eum Doc. tractant hic aliqua de ista
4 appellatione extraiudiciali circa alia, quã restitutionem iuramenti. tangit enim † nunquid si quis vult emere, & aliquis se opponit, & appellat, ne emat: an talis appellatio constituat eum in mala fide. & an etiam possessorem, si contra eũ appelletur. & breuiter tenet, ꝙ ille, qui appellat contra volentẽ emere, vel contra possessorem, debet adijcere causam verisimilem, & probare: aliàs præsumitur contra appellantẽ extra iudicium. ego alias dixi, ꝙ ab actibus extraiudicialibus priuatorum non appellatur: sed ad impediẽdum actum, vel moram inducendam, vel ad constituendum quẽ malæ fidei possessorem inuenta sunt alia remedia, vt prohibitiones, protestationes, interpellationes, lit. conte. & si. vt patet ex no. in l. non solum. §. vl. ff. de ope. no. nun. per Bar. dixi in d. c. bonæ. de app. quando ergo appellatio extraiudicialis interponitur legitime, operatur plures effectus. Primus est, vt omnia innouata post eam reducantur in eum statum, in quo erant tempore appellationis emissæ: aliàs si non appellasset, oportet eũ intentare interdictum recuperandæ possessionis. sed dices, quid etiam magis prodest illud remedium, quàm interdictũ. dic, ꝙ multum: quia hic non expedit probare aliud, quàm statum, in quo erat tempore ap. emissę, spoliatione, vel alia innouatione aliter nõ probata: & fiet restitutio, & repositio in pristinum statum, hoc solo probato: sed interdicto oportet probare deiectionem, & possessionem tempore spoliationis. ȷ̃. de resti. spo. c. olim. 1. Item interdictum datur contra spoliatorem, vel succedentem in vitium. ȷ̃. de rest. spol. c. sæpe. istud datur contra omnem, ad quem post talem ap. deprehenderetur possessionem peruenisse, secundùm Inn. competit etiã hoc casu, sm̃ Host. condictio. c. reintegranda. 3. q. 1. Alij tamẽ non fatentur hoc vltimũ Inn. dicunt enim talem petitionem non admittendam contra nõ spoliantem. Circa istas opi. aduerte. quia illa ap. extraiudicialis dẽt fundari super causis verisimilibus, & contra certã personã, vel personas. vaga enim non videretur verisimilis contra oẽs personas mundi: sicut nec valet generalis ap. quò ad causas, vt. ȷ̃. de ap. c. dilecti. dico ergo, ꝙ contra illũ, contra quem appellatio est interposita, vel alium adhærentem processui est vera opi. Inno. contra tertiũ verò prorsus extraneum ap. non prodest appellãti, nec nocet tertio, vt est gl. no. in l. creditor. in prin. ff. man. & quod no. Bal. ff. de testa. l. qui à latronibus. §. fi. Item est alius effectus. quia omnia attentata post talem ap. reuocantur, etiam si fiant à iudice: quæ si non fuissent interposita, valerent: licèt essent iniusta. 11. q. 3. c. 1. Item prosequenti istam ap. nõ ob. exceptio excõicationis. ȷ̃. de excep. c. cum inter priorem. in gl. dixit hic Inn. ver. sed nunquid. vbi videtur Inno. tenuisse contra. sed dic, vt not. Io. An. ȷ̃. de excep. c. pia. in gl. 1. causæ. Si autem non fuisset appellatum, sed per simplicem querelã causa fuisset ad superiorem delata, obstaret exceptio excommunicationis. ȷ̃. de excep. c. excep. debet ergo appellans petere reuocari attẽtata post appellationem. aliàs si omissa appellatione agat, obstabit exceptio excommunicationis. ȷ̃. de excep. c. excep. de forma petitionis, cum appellatũ est à sña, vide per Io. An. ȷ̃. de excep. c. dilectis. in gl. no. & cõuenit hic appellatio extraiudicialis cum iudiciali. quia vtraq; dẽt exequi infra annum, vt in Cle. sicut. de ap. potest etiam præfigere terminum ap. suæ, vt no. ȷ̃. de ap. c. contingit. licèt appellatus non cogatur comparere. quia talis appellatio non habet vim citationis: sed debet citari à iudice. speciale est. n. in casu. c. statuimus. ȷ̃. de ele. lib. 6. aliàs esset in potestate cuiuslibet (appellando) trahere quem ad iudicium, & sic inuitũ: ad quod trahi debet per iudicem, non per partem. ff. de ver. obl. l. inter stipulantem. §. si Stichum. Item non prosequens app. istam condemnandus est in expensis. nec valent literæ impetratæ, non facta de ipsa mentione. s̃. de rescrip. c. ex parte. licèt contrarium dixerit Inno. de offi. deleg. c. ex literis. vbi vide in glo. concor. Item talis appellatio deuoluit causam ad superiorem. quod dic, vt ȷ̃. de his, quæ fi. à ma. par. Ca. c. 1. & sicut proceditur in appellatione iudiciali, ita in extraiudiciali: & in neutra obstat excommunicationis exceptio. nec distinguitur, appellet quis à iudice, vel ab aduersario. ȷ̃. de ap. c. bonæ memoriæ. Alij tamen distinguunt. facit quod not. ȷ̃. de ap. c. ad audientiam. est tamen vna differentia inter ipsas. quia appellatio facta extra iudicium suspendit effectum eorum, quæ sequuntur, & quæ præcedunt appel. ff. ad Turp. l. 1. & l. furti. de his, qui not. infa. & ista sunt dicta Inn. de natura istius appel. extraiudicialis. multas not. differentias inter istã appellationem, & iudicialem licet colligere ex no. per Inn. in varijs locis. ȷ̃. de appel. c. bonæ memoriæ. §. fi. & ibi per Hos. in glo. no. generalem. & in alijs glo. ibi. & s̃. de elec. c. cum nobis olim. in glo. est sciendum. & in duabus seq. & eo. ti. c. cum in-

inter canonicos.in glo.quid si.eo.ti.c.auditis.in gl. iusta fuit. de ap.c.consuluit.& j.de his,quæ fiũt à maio.par.ca.c.1. In omnibus his locis habetur per Inno.& alios de illa appellatione extraiudiciali.¶ Quærit glo. quæ incipit.quam habes. quæ sit forma iuramenti canonicorum. de ver.sig.c.cum clerici.de forma rectorum ecclesiæ.de iureiuran. c. tua nos. vbi verò forma non est scripta in iure, potest sibi superior prouidere super his,ad quæ subditus astrictus est, etiam per formam iuramenti, & per omnem aliam licitam cautionem,secundùm Inn.¶ Vltimò no.Inn.hic, ꝙ licèt episcopus iurauerit seruare omnes consuetudines, quas episcopi patriarchæ exhibere consueuerant.tamen hoc iuramentum non extenditur ad consuetudines non præscriptas,& illicitas.facit l.fi.ff. qui satisd.cog.& c.2.de iureiur.li.6.

S V M M AE.

1 *Papa quandoque restituit iam priuatos in potestate eligendi.*
2 *Electio confirmanda erit per ordinarium, vel tenentem locum eius: licèt alicui sit restituta potestas eligendi.*

CVm olim. Mortuo episcopo, confirmat Capitulum confirmandos ab episcopo.h.d.Et prima pars prouidet circa electionem fiendam. Secunda circa confirmationem,ibi[mandantes.]¶ No.primò, ꝙ Capitulum quandoque priuatur prima vice potestate eligendi ipso iure : qualiter autem intelligatur,prima vice.dic vt.s.de elect. c.cũ Vintoñ.& quando contingat illa priuatio ipso iure, vel per sententiam.dic vt in c.cum in cunctis.& c.quia propter.s.de e-
1 lec.¶ Secundò no.ꝙ † quandoque Papa restituit iam priuatos potestate eligendi de gratia.idem dicendum est in episcopo,& quocunque alio, ad quem per priuationem aliorũ est deuoluta potestas eligendi,vt hanc gratiam facere possit: licèt non posset ratificare electionem nullam, ipsis non restitutis,vt.s.de sup.negli.prælato.c.literas.& intelligitur,quòd possit facere gratiam pro toto tempore, vel pro parte,quo eius potestas durat:& non vltra directè,sed indirectè posset: puta eligendo illum in fine temporis,qui renunciauit. dabitur enim ad nouam electionem tunc integrum tempus, vt c. si electio.j.de elec.lib.6.In casu ergo nostri.c.isti,quibus ius eligendi ex gratia restitutum est,habebunt integrum tẽpus,
2 vt ibi.& l.& ideo.ff.de verb.oblig.¶ Tertiò not.ꝙ† licèt alicui sit restituta potestas eligendi per Papam,ista electio confirmanda erit per ordinarium, vel tenentem locum eius, vt est Capitulum.videbatur contrarium,hoc est, vt.s.per Papã, (cuius auctoritate funguntur electores,) esset dicta electio confirmanda:sed cõtrarium patet hic.& est ratio: quia amoto impedimento,canonici eligunt iure suo.j.de rescrip.c.cũ aliquibus.& j.dicam.Hoc autem est certum,ꝙ si Papa prouidisset ex iure deuoluto,non fuisset per Capitulum,vel aliũ dicta electio confirmanda. quasi dicta prouisio habeat vim confirmationis.quod dic,vt c.ne pro defectu.s.de ele. ¶Oppo.dicitur hic,ꝙ Papa Cap. de gratia restituit:sed videtur,ꝙ ista gratia fuerit iniuriosa: quia per delictum canonicorum potestas deuoluebatur ad episcopum,non ad Papã.j.de ele. c.quãquã lib.6.So.licèt deuolueretur ad episcopum,si viueret:non tamen ad eius Capitulum.& facit quod no. Io. And. in d.c.quamquã.¶ Secundò op.ad fi.c.vbi dicitur, ꝙ Capitulum debet electionem confirmare.Sed contra.j.ne.se.vac.c. illa. & j.de fo.compe.c.verum.& 24.dist.c.pbri.So. vt in gl. magna, quæ dicit, ꝙ Capitulum confirmare potest,vt hic:dare autem licentiam alicui transeundi ad aliã ecclesiã, & beneficia conferre non potest. & reddit rationem diuersitatis; quia in confirmatione nulla est alienatio:sed dare licentiam transeundi est species alienationis:quia videtur alienare personam,cuius maior est alienatio, quàm rei.12.q.2.c.præcipimus.Io.Mo.tenet,ꝙ licentiam dare possit.j.de elec.c.si abbatem.lib.6.& ibi per Io.An.super.3.glo. dictum tamen gl. ꝙ in confirmatione nulla contingat alienatio,placet Io.An. licèt Ho.dicat,ꝙ in confirmatione est reperire quandam alienationem:tum quia omnia subijciuntur prælatò, qui per ipsam consequitur potestatem administrandi.s. de ele.c.trãsmissam.tum quia si expectaretur creatio prælati,diligẽtius fieret confirmatio:tum quia habebunt subditum prælatum, quem habere non expedit.istas rationes impugnat Io.An. q dicit,ꝙ per confirmationem præmissam, & licentiam transeundi prohibitam vtroque casu prouidetur ecclesiæ, & contra vocationem.Per confirmationem enim cessat vocatio,& per dationem licentiæ eueniret vacatio: vnum permissum,& alterum prohibitum.Ratio autem quare Capitulum nõ possit conferre beneficia,redditur in glo.Host. dicit ꝙ est ratio: quia in vacatione præbendarum nõ imminet periculum animarum,quod hic imminet.s.in confirmatione, si retardaretur. tu dic ꝙ ratio glo. est bona. Est enim quidam fructus.s. beneficia conferre,sicut præsentare.vt.j.de iurepat. c.cõsultationibus.Dicitur enim fructus facere gratam ei,cui prouidet de beneficio : species ergo lucri est beneficio debitorẽ sibi acquirere,vt l.creditor.ff.de fur.Vin.hic dicit,ꝙ Capitulum non potest sede vacante confirmare electionem : sed administrationem bene potest concedere: sicut quandoque cõceditur non confirmato in casu necessitatis.s.de elec.c.nihil. idem placuit Roffre.vnde in libello suo ne se.vacã.ad fi.dicit ꝙ hic fuit duplex gratia,ꝙ canonici eligerent,& Capitulum confirmaret.ista opi.communiter reprobatur. hic enim fuit gratia in restitutione electionis: sed quod de confirmatione dicitur,est ius commune,vt in glo.de quo etiam.j. de hære. c.ad abolendam.per Inno.¶ Quærit Pe.& Abb. an istorum canonicorum,quibus restituta eligẽdi potestas, ad archiepiscopum,vel ad Papam.deuoluatur.& videtur, ꝙ ad Papã,cuius auctoritate funguntur,vt c.studuisti.s.de offi.leg.nam vnde exeunt flumina,reuertuntur,vt iterum fluant.vt no.Inno. j.de exces.præla.c.inter dilectos. Item per negligentiã executoris Papæ,vel delictum eius, non deuoluitur potestas ad Capitulum,sed ad Papam.vt no.Inno.in dicto. c. inter dilectos.& facit.j.de præbẽ.c.si de benefi.in Cle.ipsi scilicet Pe. & Abb.tenent hic contrarium:videlicet, ꝙ deuoluatur ad archiepiscopum,non ad Papã:vt hic.& C.de tempo.in integ.resti.l.petendæ.& ff.quis & à quo ap.l.vlti. vbi dicitur,ꝙ si magistratus de mandato principis dat certum iudicem: tamen appellabitur ad magistratum . postquam enim Papa remouit obstaculum Capitulo,videtur eos restituisse ad ius pristinum,vt arg.l.filio quem pater.ff.de li.& posthu. quælibet .n. res de facili reuertitur ad naturam suam. & facilius res renascitur,quàm de nouo nascatur,vt l.si testamentum.ff.de test. & l.si vnus.§.pactus.ff.de pac.& ad hoc facit c. cum aliquibus.j.de rescrip.lib.6.

S V M M AE.

1 *Maioritas qualiter consideretur.*
2 *Maior in ordine,etiam si posterius sit receptus,præfertur minori.*
3 *Minores tenentur seruire maioribus.*
4 *Receptionis tempus attendendum est, vt quis dicatur prior.*

STatuimus. Qui maior est ordine, licèt posterius in ecclesia institutus, in loco,& portione potior esse debet.h. d.Secunda ibi, [& qui.]Tertia ibi[nec minores.]¶ No.primò, ꝙ de ista cõstitutione fit mentio.s.de consti.c.fi.& sic ista constitutio est prior illa in tempore:licèt in ordine post ponatur. facit C.de Iusti.codi.cõpo.l.vna.q̃ cõfirmat.l.post aditã.C.d inst.&sub. & C.de iura.cal.l.2.quæ facit mẽtionẽ de l. rem non nouam. C.de iudi.quæ est satis posterior in compilationis ordine ad idem

idem l.illam.C.de colla.quæ facit mētionē de l. si defunctus. C.de suis,& legi.licèt ergo alibi lex dicat, ꝙ debeat inspici ordo in compositione l.vt C.de nouo codi.componen.l.vna. istud habet locum, quando iura sunt diuersorum auctorū:secus si eiusdem,vt hic.de hoc in proœmio sexti libri.¶Secundò no.honorem loci singulis deferendum secundùm ordinis prærogatiuam.gradatim enim est reuerentia exhibenda. C. de officio præfec.vrbis l. 1.ad finem.& C.de officio diuer. iu dicum.l.2.& de offi.recto.prouin.l.prætoris.in prin.& de ve. iu.enu.l.1.§.omnibus.& de pala.sacra.largi.l.nihil. & respicit ista prioritas loci omnem actum: puta electionum, tra-
1 ctatuum,subscriptionum,& similium. ¶ Tertiò not.†ꝙ ista maioritas,cōsideratur ex ordine:licèt enim multiplex sit maioritas,scilicet dignitatis.de elec.c.dudum. de officio deleg. c.pastoralis.Item senectutis.ff.de iure immu.l. semper.Item prælationis.de elect.c.transmissa.Item consecrationis.de cōse.ec.vel alta.c.aqua.Item ordinationis,vt hic.Et hæc præfertur maioritati temporis,senectutis,& ordinantis,secundùm Ho.qui remittit ad summam.eod.titu. §.1. & hoc inductum est in fauorem ordinatorum,& odium negligentium ordinari.s.de æta.& qua.c.quæris.in cle.vt hi qui.eod.ti. ¶ Quartò
2 no.†ꝙ qui maior est ordine, etiam si posterius sit receptus, præfertur minori in ordine,etiam prius recepto. & per hoc arguit Ho.ꝙ si duo concurrant impetrantes à Papa:dummodo nihil imputari possit, semper maior in ordine præferen-
3 dus est.alij contra,vt.j.dicam.¶Quintò no.†quòd minores tenentur seruire maioribus.& ista est consuetudo vrbis, vbi recepti vsque ad quatuor annos minores clerici faciunt inferiora seruitia:puta accendunt lampades,purgant ecclesiam, & si.& ante istam constitutionem primò receptus primò recipiebat portionem.hodie verò attenditur prioritas respectu ordinis,non respectu temporis.¶Sed contra hoc op. &
4 videtur,† ꝙ sit attendēdū tempus receptionis: vt ille sit potior, vt c.Capitulum.s.de rescrip.& s.de offi.deleg.c. ex parte.So.ibi non habent duo ius,sed vnus tantùm:& ideò ibi nō quæritur,qui sit alteri præferendus. ibi enim vnus tantùm habet ius: ideò determinatur, quis sit ille: hic verò ambo habebant ius:sed ex prorogatiua est alteri deferendum primò, & quæritur cui.¶Circa hoc quæritur.pòne,ꝙ aliquis est receptus in canonicum,an habeat ius in præbendis, & portionibus.breuiter dic,ꝙ non,nisi receptus sit auctoritate Papæ, & non per literas facultatis.facit.j.de præben.c. dilectus. de conces.præben.c.2.& 3.& quod nota.in c.cum aliquibus.de rescrip.li.6.& plenius in c.inter cetera.de præben.¶Secūdò quæro.pone aliquis in minoribus receptus est auctoritate Papæ: deinde recipitur alius maior:quæritur,cui vacans præbēda postea debeatur. dicit Inno. isto casu non habere locum hanc Decr.nam iniustum esset, ꝙ per receptionē secūdi primus perderet ius sibi iam acquisitum. Host.dicit opi. Innoc. veram in præbenda iam assignata,non in assignāda.Sed opi. Inno.tenet hic Io. And.de prærogatiua dignitatis, ꝙ posterior non præferatur priori.est tex.in c.sæpe.de præben. li.6. Idem in prærogatiua ordinis: & dicit Inno. ꝙ recipientibus est licitum præferre quos volunt:debent tamen præferre maiores ordine.& illud, quod dictum est secundùm Inno.de receptis prius præferendis,habet locum, quando recepti sunt ad vacaturas,cum se facultas obtulerit. nam cum primo sit quæsitum ius,primo dicitur se facultas offerre pro eo,secundùm Inno.

S V M M AE.

1 *Inferior non potest absoluere, vel ligare minorem.*
2 *Diœcesis vna quandoque diuiditur in duas.*
3 *Monasterium aliquando mutat statum in melius.*
4 *Archiepiscopus si deliquit in diœcesi sui suffraganei: an suffraganeus poterit contra eum procedere, & punire.*
5 *Episcopus extraneus, si delinquat infra metas alicuius archidiaconatus, nunquid poterit puniri ab archidiacono.*
6 *Reatus omnem honorem excludit.*

CVm inferior. Si ecclesia sita in aliquo archidiaconatu in cathedralem erigitur,à iurisdictione archidiaconi est exempta.h.d.Primò narrat factum. Secundò prouidet episcopo,ibi[mandamus.]Tertiò prouideri mandat ar-
1 chi.ibi[prouisio.]¶No.primò regulam†ꝙ inferior non pōt absoluere,vel ligare maiorem:sed econtra sic. Similiter pater non est in potestate filij,sed econtra.facit quod no. in l.is qui.ff.de tu.& cura. datis ab his. vbi quandoque filius regit patrem,sed speciale propter furorem,vt C.de cura. furi.l. si
2 pater.& no.96. dist.c.quis dubitet. ¶Secundò not. † ꝙ vna diœcesis quandoque diuiditur in duas: si tamen aliqui habeant literas ad beneficia vacatura, debebitur,si vacet postea in diœ.ista noua diuisa ab antiqua.facit ad illud c.l. si eadē.
3 ff.de offi.asses. ¶Tertiò not.†ꝙ monasterium mutat statum in melius:quia erigitur in ecclesiam cathedralem, liberatur à potestate inferioris prælati:sicut filius per episcopalem dignitatē liberatur à patria potestate,vt in Auth.sed episcopalis dignitas.C.de epis.& cle.similiter & monachus,si creatur episcopus,eximitur à potestate abbatis.¶Quartò no.ꝙ propter meliorem statum ecclesiæ perdit prælatus illius ecclesię ius suum.& est arg.quòd in præiudicium patroni possit ecclesia,in qua habet ius patronatus,erigi in episcopalē,vel collegiatam.quod dic,vt.j.de iure pat.c.nobis.& c.dilectus. ¶Quintò no.ꝙ loco recompensationis ecclesiæ subtractæ à iurisdictione,& obedientia prælati debet aliud dari. & sic ecclesia cum re aliena permutatur.quod dic,vt j.de re.permu. c.quæsitum.& c.ad quæstiones.& est casus,in quo quis cogitur permutare:sicut quandoque etiam vendere, vt l.neq; emere.C.de contrahen. emp. cum si. ¶ Venio ad quæstiones
4 Doc.& primò q̄ro.pone† ꝙ archiepiscopus deliquit in diœ. sui suffraganei:an suffraganeus poterit contra eum procedere,& punire?dicit Inno.ꝙ non poterit: sed conuenietur corā suo patriarcha, vel Papa.21.dist.c. submittit. & c.fi.& 16.q. 1.c.frater.& ratio est:quia ita est archiepiscopus intra suam prouinciam:sicut episcopus in sua diœ.quæ includitur in prouincia.melior est ratio tex.per quam etiam probatur,ꝙ si episcopus teneret epatum alterius prouinciæ ex dispensatione,& ibi suus metropolitanus delinqueret, eum punire non posset:licèt quidam contra.pro quibus facit 16.q.1.c.1.& j. de priuileg.c.cum capella.Sed ibi loquitur de his,qui sunt pares,& non subsunt,nisi ratione criminis,possessionis,vel cōtractus, vt ibi,& j.de priuileg.c.volentes.lib. 6.aliud de suffraganeo,qui quantùm ad archiepiscopum suum vniuersaliter est subiectus.vnde foret absurdum, vt suum superiorem condemnaret.Hinc est,ꝙ Papa(quantuncunq; mediatus omnium pastor)vbicunque delinquat,à nemine iudicatur.9.q. 3.c.si aliorum.excepto crimine hæresis.40.di.c.si Papa.facit quod no.Inno.j.de foro compe.c.postulasti.& de ista.q.vide per Host.in summa.de sen.excom.§.si quis valeat excommunicari.ver.quid ergo si metropolitanus.& se.& no.etiam de hoc.3.q.6.& c.1.& per Io.An.j.de rap.c.1.ex delegatione tamen Papæ bene posset inferior dignitate,vel ordine animaduertere in maiorem,deferendo tamen in coactionibus,
5 iuxta no.s.de offi.delega.c.sanè.¶Secundò quæro.†si extraneus episcopus delinquat infra metas alicuius archidiaconatus.nunquid poterit puniri ab archidiacono? quidam,ꝙ nō: quia nec in mona.sui archidiaconatus iurisdictionem exercet.s.de offi.archidiac.c.fi.Item considerata persona episcopi,grauis est cā:ergo ad superiorem deferenda.s.eo.c.1. Itē in hoc videtur deferendum episcopali dignitati. ad hoc de sen.excom.c.quia periculosum.lib.6.& hæc opi. placet Ho. Inn.cōtra.quia archidiaconus habet iurisdictionem ordinariam,eam exercet in suo archidiaconatu contra omnes, nec

dic in-

distinguitur vnde sint: ergo nec quales, vt l. 3. de of. præsi. sortitur enim quis forum, vbi deliquit, nullo priuilegio obstante. 6. q. 3. c. placuit. C. vbi de cri. agi oportet. Auth. qua in prouincia. de rap. c. 1. dicit Ioan. And. quod licèt opi. Hostié. sit æquior. tamen opi. Inno. est verior. facit quod ipse not. de foro compe. c. cum cótingat. in gl. quamuis enim & in c. fe. in magna glo. Ex opi. enim Host. sequeretur, quod nec eps hûc puniret, nec extraneû archiepm in sua diœcesi delinquenté: cû tamé qlibet in prouincia sibi cómissa sit maior omnibus post principé. vt l. & ideo. de offi. procon. & lega. & l. 4. de offi. præsi. pro opi. Inn. facit quia quadam personæ sunt priuilegiatæ, ne eorum causæ audiátur: vel auditæ non terminétur, nisi à principe, vel habente parem potestatem, vt l. vlti. C. vbi sena. vel cla. ergo in contrarium videtur ius commune, vt s. vnus præses delinquendo in alterius præsidatu, possit ab illo puniri.
6 † qa reatus omnem honorem excludit, vt l. 1. C. vbi sena. vel cla.

SVMMAE.

1 *Doctrina magistri debet esse humilis.*
2 *Ecclesia archiepiscopalis an contineatur appellatione prouinciæ.*
3 *Prælati personaliter: Capitula per procuratores comparere debent.*
4 *Contradicens compositioni an debeat condemnari in expensis.*

HVmilis. Compositioné super iure primatiæ vnus solus, cuius interest, poterit impedire. & de eodem facto loquitur. c. fi. j. de di. & c. fi. de dolo & contumacia. & duo facit. Primò mandat compositionem publicari si consentiant prælati. Secunda ibi [si qui verò] dissentientes mandat citari,
1 & publicationem non fieri. ¶ Nota primò †, quòd doctrina magistri debet esse humilis. concor. in glo. Similiter & rector ciuitatis. vnde scribitur Eccle. Rectorem te posuerunt, noli extolli: esto in illis tanquam vnus ex ipsis. non tamen patiatur se contemni. ff. de offi. præsi. l. obseruandum. Tenédum est ergo medium. s. de officio cust. cap. 1. ¶ Secundò nota, quòd quæstio vertebatur inter istos archiepiscopos: nec in lite videtur istorum prælatorum, & Capitulorum suorum fuisse requisitum assensum: sed tantummodo in compositione, quæ etiam tractata fuit ipsis absentibus. & ratio est: quia interest ipsorum secundariò, non principaliter. & ideo iudicium non fundatur in eis: sed debent assistere. Similiter si est quæstio inter hæredé, & alium de testamento. debent enim legatarij assistere, vt l. si suspecta. ff. de inoffi. testamen. ¶ Tertiò nota, quòd hic erat quæstio de statu prouinciæ vniuersæ: & tamen non mandatur citari, vt vniuersitas: aliàs non essent personaliter citandi, vt vult iste tex. imò per vnum sindicum defendere possunt. j. de sindi. c. vno. ¶ Quar
2 tò not. Hostien. hic expressum †, quòd appellatione prouinciæ archiepiscopalis ecclesia continetur. Non enim potest dici hic, cóm ttendam requisitionem Burdigal. Capituli. cû negocium principaliter ipsum tangat. ad hoc facit quod sequitur de Bituricen. Capitulo. sequitur de hóc. s. de vsu pal. c. licèt. de præben. c. quamuis. lib. 6. ¶ Quintò not. quòd in arduis negocijs prouinciæ requiruntur non solùm episcopi (vt dicunt antiqui canones. 60. q. 3. c. 2. & 3. & per totum. & j. de præben. c. graue. vbi de hóc) imò etiam alij prælati, & Capitula, vt hic patet. & j. de his, quæ fi. à præla. c. fin. & requiritur non solum consilium, sed consensus, vt hic patet. ¶ Sextò not. quòd priùs videtur approbanda ab istis prælatis, & capitulis compositio, quàm eis debeat publicari. quod an sit verum. j. dicam. ¶ Septimò not. quòd veniétes ex transuerso impediunt istam compositionem publicari: & debent iustas causas contradictionis ostendere: aliàs in expensis condemnabuntur. & sic ista compositio, quæ fit cum tam magna causæ cognitione, habet naturam iudicij, in quo victus victori condemnatur in expensis, vt l. properandum. §. si auté. C. de iudi. & facit hoc pro opi. quã tenui. s. de of. deleg. c. si quando. an. s. compositio facta in iudicio habeat pa-
3 ratam executionem, sicut sententia. ¶ Octauò no. † quod prælati personaliter, Capitula per procuratorem comparere tenétur. & est ar. quod si Capitulum impetrat, non habet necesse probare mandatum. nam cùm non teneatur ire, semper per procuratorem præsumitur impetrare: secus in prælato. & sic intelligitur. c. nonnulli. §. cum autem. s. de rescript. secundùm Iaco. quod non placet Hostien. cùm pro prælato sit maior præsumptio. de crim. fal. c. quarto. §. si verò. quod ergo hic dicitur de personali compositione prælatorum, fit ad terrorem: vt metu expensarum, & incommoditate itineris faciliùs inclinentur ad comparitionem: personalis verò cóparitio Capitulorum ideò non requiritur. quia semper consueuerunt comparere iu iudicio per procuratorem, vel sindicum. & quia si omnes venirent, fraudaretur ecclesia seruitio. quod vitandum est. j. de elect. c. cupientes. §. cæterum. ver. vbi de hoc. Et collige. quod Papa citat quem, vt personaliter veniat. quod alius non potest: nisi in casibus expressis in iure. quod dic, vt j. de iudi. c. 1. lib. 6. ¶ Opp. iste tex. innuit, quod solum episcopi, & eorum Capitula sint citandi, dum dicit [prælatorum.] & c. & subdit [cathedralium Capitulorum eiusdem] quasi alij prælati, quàm episcopi, non sint citandi. Sed contra: imò videtur, quod omnes prælati habentes iurisdictionem: cum ad eos adaptetur ratio interesse proprij, sicut ad episcopos: ergo quod omnes tãgit & c. j. de re. iur. c. quod omnes. lib. 6. Sol. dicunt Inno. & Host. quod hic agebatur de rebus, & negocijs vniuersitatû, in quibus sufficit requiri rectores, & maiores de vniuersitate. C. de iura. calum. l. 2. §. si autem. & de condi. & demon. l. municipibus. & ideò sufficit etiam vocare præsentes, vt sequitur: cum in facto concernente singulos vt singulos, essent requirendi præsentes, & absentes, vt l. per fundum. ff. de serui. vrb. prædi. & l. fi. C. qui bo. ce. poss. & quod no. s. de consti. c. oum omnes. ¶ Secundò opp. hic videtur Papa ex officio citare absentes. Sed contra, imò videtur, quod vel non debuerit composi. illis non vocatis fieri. vel si fieri debuit, non debuit Papa circa citationem absentiû se intromittere, vt s. eo. c. inter quatuor. & maximè, quia eis hæc cópositio non noceret, vt l. 1. & 2. C. res inter alios acta. Sol. dicit Inno. quandoq; imploratur iudicis officium, quod proponitur loco actionis: & tunc citandi sunt omnes, quorû interest. ff. de adopt. l. nam ita. & de mino. l. in causæ. §. causa. & l. fi. C. de edi. diui Adri. tol. & Authé. si omnes. C. si vt se ab here. absti. vtrùm autem teneat quod agitur, non facta dicta citatione. quidam, quod sic: sed absentibus non præiudicat. ff. de mino. l. etiam. §. fi. Alij dicunt, quod non valet: nisi per edictum solemniter sint vocati. ff. quæ sen. sine app. re. l. 1. §. item cum ex edicto. licèt non nocét his, qui nó audierunt edictum: vel aliàs non sunt in culpa. j. qui ma. accu. pos. c. cû in tua. & hæc vera, quando imploratur iudicis officium, vt dixi. Si auté proponitur, certa, & specialis actio, non tenetur iudex vocare nisi in libello specificatos: vel de quibus ibi fit mentio, quãdo constat, quod ius contradictionis habere possunt, vt s. e. c. inter quatuor. licèt ergo conuentus possit quãdoq; nominare dominum in iudicio: vel spectet primo loco defensio ad alium, quàm conuentum, iudex non tenetur talem vocare. quia aut scit: & sibi imputet. aut nescit: & sibi non præiudicat: sed illi, qui se sponte liti obtulit, cum effugere hoc posset, vt l. is qui se liti. ff. de rei vendi. ¶ Tertiò opp. hic Papa mandat primò requiri consensum, & postea solemniter publicari. Sed contra hoc oppo. & videtur, quod primò eis tenor cópositionis debuerit publicari. qa non cognitis verbis cópositionis, cósensus adhibetur super incognitis: ad quæ gñalis cósensus non extenditur, vt l. tres fratres. ff. de pac. & l. qui cum tutoribus. ff. de transactio. & l. nec ignorans. C. de dona. consentire, & ignorare videntur opposita, vt l. si per errorem. ff. de iurisdi. om. iudi. Sol. tribus modis. Et primò, quod contraria locum

habent, quando in nullo certificatur consentiens:& quando
compositio fit extra iudicium nullo mediante: sed quãdo in
iudicem, vel alium sic cõpromittitur, ꝙ possit de alto, & bas-
so, (iuxta vulgare quorundã,) dicere & facere quicquid vult.
i. in totum, vel in partem alteri dare, de cetero non potest ali
qua partium ignorantiam allegare: quia ex vi pacti se exclu
dit, & de se queratur. ff. de arbi. l. diem proferre. §. stari. in fi.
vel dic secundò, quòd si partes petijssent, debuisset composi
tio aperiri. imputent ergo sibi, si non petierunt. poterant e-
nim dicere. nolumus emere gattum in sacco. probatur. ff. de-
posi. l. 1. §. sic ista. & de ac. emp. l. tenetur. 1. respo. & ff. de trã
sac. l. non est ferendus. & per Hostien. in summa. de renun. §.
quæ possunt. ver. vnum autem. & ver. quid ergo. vel dic ter-
tiò secundùm Io. An. ꝙ verbum, solemniter, tollit contra. qua
si primò possit esse nota partibus compositio non solemni-
3 ter. & hoc innuit iste tex. dum eis concedit facultatem deci-
dendi, & iustis causis impugnandi ipsam compositionem. nã
si non esset resistentibus manifestus tenor cõpositionis, quas
causas contra ipsam possent prætendese? certè nullas. Pu-
blicabitur ergo eis non solemniter. & si consentient, publi-
cabitur. si contradicant, fiet, vt sequitur in tex. ¶ Quartò op
po. & videtur, quòd iste tex. malè dicat. pro parte enim Bur-
degal requiri mandat prælatos, & capitula eorundem: sed
ex parte Bituricen. mandat solùm ipsum requiri, & eius Ca-
pitulum: sed æqualitas est seruanda in iudicijs, vt l. fina. C. de
fruc. & litium expen. Sol. vt in glo. 2. quæ bene dicit. Intere-
rat enim prælatorum, & Capitulorum Burdegal. prouinciæ
4 requiri: non autem Bituricen. ¶ Quintò op. † & videtur, ꝙ si
iste, qui contradicit compositioni, non debeat condemnari
in expensis (quia fortè habere poterat iustam causam litigan
di:) ergo condemnari non debet, vt l. qui solidum. §. etiam. ff.
de leg. 2. So. dicit glo. fi. compositio fundat intentionem acto
ris, & præsumitur calumnia in contradictione. Hoc repro-
bat Host. dicens, ꝙ hæc compositio adhuc facta, vel publica
ta non erat: & talia possent proponi pro parte Burdegal. ꝙ
compositio irritaretur. ff. de pecu. l. quod debetur. placet er-
go Host. ꝙ illud de expensis dicatur ad terrorem. Potest e-
nim ad terrorem aliquid statuere, vt c. afferte. de præsump. &
cum metus sit ex iusta causa adhibitus: ideò non est causa re
scissionis actus: secus si esset iniustus, vt c. abbas. quod me-
tus causa.

De Treuga, & pace.

QVIA ad iudicem pertinet pacificare discor
des. 90. di. per totum. ideò post ipsorum of
ficia sequitur rub. de treuga, & pace. vel cõ
tinua ad primam. quia maiorum est treu-
gam, vel pacem inducere: & subditorũ est
obedire. 20. dist. c. 1. ideò &c. Haberur de
hac materia. 9. di. per totum. 24. q. 3. c. si quis romipetas. &
duobus c. seq. conuenit de iudi. c. nouit. § postremò. & versi.
seq. de fer. c. 1. de despon. impube. c. 2. de iudi. c. significauit. j.
& 3. respon. de verb. sig. c. super quibusdam. in fin. facit de re
iud. c. ad apostolicæ. post prin. ver. deierauit. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Treuga vnde dicatur.*
2 *Constitutio si dictat, quòd non possit vsurarius accipere pro vsura vl tra duos solidos, nõ videt cõcedere illos: cũ alias vsuræ sint prohibitæ.*
3 *Constitutio licèt sit prohibitiua, & consistat prohibitio in nõ faciẽdo: tamen si aliquis facit contra, dẽt primò moneri, quàm excõicetur.*
4 *Episcopus tenetur excõicatũ ab alio episcopo in sua diœcesi euitare.*
5 *Iudices debent sibi præbere mutuum auxilium: & non facientes puniuntur pœna canonis.*

TReuga. No. primò certis temporibus ab-
stinendum à bello, & treugas ob-
seruandas. & est treuga, vt dicit gl. securitas. &c. hãc
securitatem lex quandoque appellat fœdus, vel inducias. de
1 cap. l. non dubito. & l. postliminium. §. induciæ. † & dicitur
quasi terrens, vel tenẽs guerras. pax verò est finis discordiæ,
quæ debet haberi in voluntate: sed guerra in necessitate. vn-
de bellamus, vt pacem habeamus. 23. q. 1. c. nisi bella. & c. no
li æstimare. Et Tullius lib. 1. de officijs. c. 7. suscipienda sunt
bella ob eam causam, vt sine iniuria in pace viuamus. paci
tamen (quæ nihil habitura sit insidiarum) semper est consu-
lendum. & in c. fortis animi. &c. dicit [cum tempus, necessi-
tasq; postulat, decertãdũ manu est, & mors seruituti, turpitu
dinique anteponenda.] & subdit [nunquam tamen periculũ
fuge committendum est: vt imbelles, timidiq; videamur] sed
fugiendum est illud, ne offeramus nos periculis sine causa,
quo nihil potest esse stultius: quapropter in agendis pericu-
lis consuetudo imitanda medicorum est, qui leuiter ægrotã
tes leuiter curant. grauioribus autem morbis periculosas cu
rationes, & ancipites adhibere coguntur. quare in tranquil-
lo tempestatem aduersam dementis est optare. subuenire au
tem tempestati quauis ratione, sapiẽtis, eoque magis, si plus
adipiscere explicata boni, quàm ad dubitata mali. ¶ Se-
cundò no. ista tempora feriarum, quę incipiunt post occasũ
solis quarta feria. tunc enim incipit sequens dies diei sequẽ-
tis, quò ad venerationem diuini cultus. & habent isti dies
prærogatiuas istas suis rationibus. Die enim Iouis bellãdum
non est propter Ascensionem Domini in cœlum, & propter
Cœnam Domini cum Discipulis factam. dicto die Discipu
li latuerunt propter metum Iudeorum. quia corpus iacuit
in sepulchro. de conse. dist. 3. c. Sabbato. die Dominico quia
fere quodlibet insigne fuit ea die constitutum à Domino.
75. distin. c. quod die. & propter honorem Resurrectionis, se
cundùm Gof. & Ho. ¶ Tertiò no. alia tempora, quibus quasi
omnibus abstinetur à nuptijs. 33. q. 4. c. nõ oportet. ¶ Quar
tò no. ꝙ non ex eo, ꝙ istas ferias præcipit inuiolabiliter ob-
seruari, videtur alijs temporibus inhibere treugas. nam de-
bet hic suppleri istis temporibus, ad minus. licèt enim prohi
bitũ certo tempore, alio videatur esse permissum, vt l. cũ præ
tor. ff. de iud. & l. statuliberi. §. 1. de le. 2. tamen isto casu illud
venit ad diminutionem eius: quod regulariter prohibetur, sci
licet belli: ergo ex ista magis stricta prohibitione non vide-
tur alijs temporibus debellare concessum. facit l. legata inu-
2 tiliter. de lega. 1. & quod no. j. de vsur. c. 1. in Cle. vbi no. † ꝙ
si constitutio dictat, ꝙ non possit vsurarius accipere pro vsu
ra vltra duos sol. non videtur concedere illos, cum alias sint
prohibiti. facit quod no. Innocen. s. de ele. in c. dudũ. ¶ Quin
3 tò no. † quòd licèt constitutio sit prohibita, & consistat pro-
hibitio in non faciendo: tamen si aliquis facit contra, debet
primò moneri, quàm excommunicetur: quod videtur cõtra
no. per Inn. in c. extirpandæ. j. de præben. et dicit Inno. quòd
constitutio pœnalis, quæ consistit non faciendo, si fiat cõtra,
incidit quis in pœnam sine alia monitione. Sed Inno. ibi lo-
quitur de pœna imposita ab ipsa constitutione: secus in pœ-
na excommunicationis per hominem imponenda, vt hic. &
4 12. q. 2. c. indignè. ¶ Sextò no. † ꝙ vnus episcopus tenetur ex
communicatum ab alio in sua diœcesi euitare. ratio est, quã
dixi. s. de of. or. c. cum ab ecclesiarum prælatis. Et not. quod
dicit scriptura: quia sine scriptura non valeret hodie senten-
tia. quod dic, vt in c. 1. j. de sen. excom. lib. 6. ¶ Septimò not.
in ver. sed quoniam. quòd funiculus triplex &c. scribitur Ec-
cle. 4. cap. Similiter ponit Valerius de caudis equorum, quæ
paulatim carpi possunt: sed non simul euelli. li. 7. cap. 3. exẽ
5 plo. 8. ¶ Octauò not. quod † iudices debent sibi præbere
mutuum auxilium: quòd si non fecerint, puniuntur pœna
canonis: ex quo infero, quòd episcopus, qui requirit auxiliũ,
& negatur sibi, nõ posset pœnã illi imponere: quia par in pa
tem

rē &c.& facit hoc ad no.in c.pastoralis.de re iudi.in illa q̄st. an teneatur quis remittere malefactorem necessariò requisitus.dic,vt ibi per Cy.in Authen.qua in prouincia. C. vbi de cri.agi oportet.¶Oppo.glo.2.& videtur,q̄ iste tex.non possit intelligi de bello licito: quia illud sine intermissione est omni tempore faciendum. nec de bello illicito, quia ab illo est omni tempore abstinendum. Sol.vt in glo.Inno.dicit, q̄ iste tex.potest intelligi,cum dubitatur,sit bellum iustum,vel iniustum.hoc autem qualiter cognoscatur,vide per Host. in summa.eo.ti.§.quod sit iniustū. qui etiam hic dicit, q̄ deficiente iustitia,potest ciuitas,vel dominus terræ impeti: q circa iustitiā reddendā est negligens.23.q.2.c.dominus. & aduersarius deprædari in lib.feud.de inuesti.quam Titius recepit à Sempro.§.fi.& quæ fuit prima causa benefi. amit.§.illud. quod intellige præmisso spirituali gladio, si potest haberi. de hoc de iniu. & damno dato c. 1.lib.6.& in reg. nō debet aliquis.de reg.iu.lib.6.in mercu.& in tractatu repræsaliarum. p Bar.& vide quod no.1.dist.c.ius gentiū. vbi possū propria auctoritate rapere rem meā,quam nō possum p iudicē recuperare.¶Scdō op.& videtur huic c.derogatū p de suetudinē.So.dicta gl.2.fatetur cōtrarium. ad hoc facit Inst. in proę.§.ergo.& in Auth.de here.& fal.§.1.col.1.idē Gost. hic & in summa.& idē Inn.facit quod no.de cel.mis. c.volentes.in glo.vlt.Host.tenuit hic contrarium,q̄ non sit derogatū.facit 12.dist.c.2 in prin. Non obst. secundùm eū.4.di.c. in istis.§.leges.& §.fi.q̄ intelligēda sunt de statutis illis, vel legibus,q̄ nō sunt pceptoria. Alij distinguūt inter cōstitutiones pœnales,q̄ ipso facto pœnam infligunt, & illas,q̄ iubent infligi.& secūdùm eos de secūdis loquit.§.leges.secus in primis.vbi contrafacientes incidūt in factum iā dānatū.24.q.j. c.1.& 2.Io.An.remittit ad no.p eū.s̄.de cōsue. in rub.& melius in c.Ioānes.j̄.de cler.cōiu.& per Cy.in l.2. quæ sit lōga consue.

SVMMAE.

1 *Personæ quæ sint, quæ tempore belli possunt ire, & redire securè.*
2 *Constitutio iam edita renouatur.*
3 *Securitas recedēdi videtur cōcessa, vbi cōceditur securitas eundi.*

1 INnouamus. Not.primò, q̄ † tempore guerræ personæ, de quibus hic,possunt ire,& redire securè:sed posses dicere,q̄d ad Papam de mercatoribus,& rusticis.dic propter pacē.90. dist.c.studendum.j̄.de iudi.c.nouit.¶Secundò no.q̄ animalia habent idem priuilegium, quod presbyteri: & sic in hoc priuilegiatus est asinus,sicut presbyter, secundùm Ioā. An. hoc etiam priuilegium competit legatis etiam hostiū.1.dist. c.ius gentiū. vbi de hoc.hosti est ēt seruanda fides promissa, vt s̄. c. pxi.no.diffidēti aūt à iure non est seruanda,vt no.Io.
2 An.j̄.de ho.c.1.super ver.perpetuò. ¶Tertiò no.† q̄ quandoq; iam edita constitutio renouatur.ad hoc.12.di.c.præceptis.& quod ibi de hoc.& quod no. de ęta.& qua.c.1.in Cle. & c.dilecta.j̄.de confir.vti.vel inuti.& alibi Imperator.nihil enim prohibet ea, quæ venerunt in dubiū clarioribus,& cōpendiosis sanctionibus renouare.C.de.anna.excep.l.1.§.ad
3 hoc.¶Quartò no.euntes,& redeuntes,&c.† q̄ illi, cui datur securitas veniendi,videtur in dubio data securitas recedēdi. de quo p Bar.in l.1.ff.ad leg.Iul.ma.¶Quintò no. immunitatem,quæ cōceditur agricultoribus,& animalibus.habent etiam animalia ad hoc apta aliud priuilegium , & maius, vt
3 C.q̄ res pig.obli.pos.l.1.& Auth.agricultores.ibi posita .

ADDITIO.

¶ Posita Quæstiones, & oppositiones vide per Card. Ziba.hic.

De Pactis.

COntinuatur ad præcedentia in hunc modū. Dictum est s̄.de iudicibus, & eorū officijs, ad quorū examē causæ deuoluūt , cū inter partes non pōt esse cōcordia : ad quā etiā ipsi iudices laborare debent, vt l.æquissimum.ff.de vsufruct.& 90. di. per totum.& j̄.de mu.peti.c.1. Iuris ergo conditor, anteq̄ tractet de iudicijs,præmittit de pactis, & transactionibus.quia pacta gratis:transactiones interuentu pecuniæ , vel alterius rei. ita in effectu no.Azo in summa de pact.& C.eod.ti.super rub.per modum summæ videnda essent plura quid sit pactum. vnde dicatur.quot sunt vires pactorum. & ad quos porrigātur vires eorum.De primo,& secundo dic,vt l.1.ff.de pac.& de alijs dic,vt in summa Azo. vbi sparsa in diuersis legibus redigit ordinatè:ibi multa iura canonica,quæ tractāt de hac materia,ponit hic nouellator.

SVMMAE.

1 *Constitutiones qualiter sint condendæ.*
2 *Pacta q̄ seruari debeant,q̄uo intelligatur.& quando fallit.* 4
3 *Venire contra pacta quando quis dicatur.*
5 *Actio an oriatur ex nudo pacto.*
6 *Pactum quot vestimentis vestitur.*

ANtigonus. Per censurā ecclesiasticam est quis paciscens ad pacti obseruantiam compellendus.h.d.
1 ¶No.primò, † qualiter sint condendæ constitutiones,& iura.debent enim populo publicari,& in concilio approbari. si.de obli.ad ra.c.vno.& ff.eo.c.inter omnes.s̄.de elec.c. O-
2 sius.& ff.ad l.fal.l.1.¶Secundò nota,q̄† pacta debent seruari.quod intellige,vt in glo.quando sunt licita.si autem illicita,dic,vt in gl.Item intellige inter ipsos contrahentes:ad tertium verò regulariter nō extēdūtur vtilitas,nec damnū.non pōt enim qs regulariter pacisci tertio, nisi sua intersit,vt l.stipulatio ista.§.alteri.cū seq.de verb.ob.& ad hoc vide, quod no.1.q.7.c.quoties cordis oculus. tertiū verò etiam aliqs obligare non pōt. quod dic,vt l.1.ff.de pact.& hoc verum regulariter,vt dixi:casualiter verò extenditur ad tertiū actiuè, & passiuè,vt ponit hic Io.An.exemplum.si quis fecit pacem pro se, & tota parte sua.an rumpat sibi pax, si occidat eius consanguineus, qui iuuauit eum in guerra. vide in Specu.de tregua & pace.ver.pe.& vlt.per quandam enim consequentiam pactum ad alias personas extenditur, vt ad heredem fideiussoris,defensorē,cōreū,& similes,vt l.si vnus.§.ante omnia.ff.e.& l.3.in fi.de li.leg.Est etiam q̄nq; pactum in rē,q̄nque in personam,vt l.iuris gentium.§. pactorum. ff.de pact. ¶Tertiò no. q̄ ille, qui venit contra pactum, debet cogi ad
3 eius obseruātiam.†q̄n autē dicatur venire cōtra pactū:dic, q̄ q̄nque directè: quandoq; indirectè. si eñ quis pmisit quē non offendere faciendo pacē:si postea adulteratur eius vxorem,vel furatur sibi: an dicatur offendere,& pacem rumpere? dic per Barto.in l.locatio.§.quod illicitè.de pub. & l.verum.ff. de fur. ex causa verò superuenienti posset quis recedere à pacto, sicut etiam à iuramento. quod dic per exempla.j̄.de iureiuran.c.quemadmodum. ad res autem alias an extendatur pactum: puta facit pactum de vulnere, & sequitur mors:vel fecit pactum de sorte,an extendatur ad vsuras. dic vt in Spe.de homi.ver.illud querit.& seq.& de accu.ver. sed pone.cū ver. se.vbi tractat, an absolutus, vel dānatus de vulnere, mortuo vulnerato possit accusari de morte. & l.lecta.§.sed cū sortis.ff.si cer.pet.¶Op.innuit iste tex,q̄ semp

pacta sint seruanda. contra. ĩ. de rerum permu. c. cum vniuer
4 sorum. Sol. dicit glo. † pacta regulariter sunt seruanda. fallit, quando essent contra leges, contra constitutiones, contra bonos mores, &c. vt l. pacta quæ contra. C. de pact. Tu dic, vt dicit Bart. in l. stipulatio. ꝙ quædam est stipulatio, siue pactũ, quod nullam habet turpitudinẽ. & tunc quandoq; est secundum legẽ: & tunc valet, vt in toto isto ti. & ff. de pact. l. 1. quandoq; est præter legem: vt quando quis alteri stipulatur: & tunc nõ valet principale, sed pœna, vt l. stipulatio ista. §. alteri. de verb. oblig. & hoc verum de iure ciuili: sed de iure nostro, si promitto tibi dare Titio mille. an ille Titius posșit agere, vel tu, cuius non interest Titio solui. & dubito. quia reg. cum tertio non sum pact. & paciscentis non interest. ideò nõ teneor. sed fallit, si interuenit iuramentum, vt d. c. quoties cordis oculus. quædam est stipulatio, quæ habet turpitudinem. & contingit tribus modis: quia aut in stipulatione venit turpe: vt qa promittis facere homicidiũ: & est nulla, vt hic. quandoq; in stip. non venit turpe, sed est turpiter facta; quia dolo, vel metu: & tunc valet, sed dant remedia à iure, vt in tit. quod metus causa. & de dolo. Quędam sunt, quæ habẽt turpẽ causam: sed quod ꝓmittitur, nõ est turpe; quia ꝓmitto centũ, si feceris homicidiũ: & in hoc est dubium. Glo. in l. gñaliter. tenet, ꝙ est ipso iure nulla. & idẽ tenet in l. iure gẽtium. §. si ob maleficium. ff. eo. Cy. tenet, ꝙ est aliqua: sed obstat exceptio in l. 2. C. quod me. causa. & l. ex eo. de inuti. stip. & videtur casus de condi. ob tur. cau. l. pe. Primam opi. tenet Barto. in d. l. gñaliter. de verb. ob. & prædicta sunt vera, qñ est turpitudo ex pte stipulatoris, & promissoris. qd ergo si ex parte ꝓmissoris tantũ: vt si scholaris meretrici promittit. glo. tenet, ꝙ ẽ ipso iure nulla, in l. 4. §. sed quod meretrici. ff. de condict. ob turpem cám. Ia. de Ra. contra. & vide Bar. in l. affectionem. ff. de dona. qñ autem adijcitur aliquid turpe ꝑ modum conditionis, vt promitto decem, si feceris homicidium, vel ecõtra. si dispositio continet aliquid turpe, sed pœna est posșibilis: vt promitto facere homicidium: & si non fecero, promitto decem: an tota dispositio, vel solum quod est turpe, vel impossibile vitietur. dic vt l. 1. ff. de cond. insti. & ĩ. de cond. ap-
5 po. c. fi. ¶ Quærit glo. † vtrùm ex nudo pacto oriatur actio: tenet, ꝙ sic de iure canonico: sed nõ de iure ciuili, regulariter. fallit in donat. in constituta pecunia, in dote, in ꝓmissione nuda cautione facta, in nautico fænore, in vsuris ciuitati promisșis. Istis enim casibus de iure ciuili ex nudo pacto dat actio, vt no. Azo in summa eo. ti. §. superest. vbi tractat de ve
6 stimentis pactorum, dicẽs, ꝙ † vestitur sex modis, re, verbis, literis, consensu, cohærentia contractus, rei interuentu, vt Insti. de oblig. & l. iuris gẽtiũ. § quinimo. de pac. & qñ vestitur cohærentia cõtractus, cuius sit naturæ tale pactum, an illius, cuius est contractus, quem informat: vel sit stricti iuris, dubiũ est. dic, vt l. petẽs, C. de pac. de iure verò canonico nõ expedit ista multũ subtiliter (vt iuristę faciunt) inuestigare: cũ dicamus ex nudo pacto actionẽ dari. quod tamẽ tex. nõ dicunt, sed tantùm pacta firmiter obseruari. quod quidem similiter caut. est in iure ciuili, vt l. iuris gentium. §. prętor ait. ff. de pact. & l. 1. ibi [nihil enim tam conuenit humanæ fidei, quàm ea, quę placuerunt, inter contrahentes seruari.] Ecce ergo, ꝙ ius canonicum super æquitate naturali fundatũ disponit hoc idem, quod ius ciuile. Quare ergo subtiles considerationes Iurisconsultorum habentes in se latentes rationes æquitatis vnico verbo subuertantur, nõ video quare: pręcipue cum interpretationes iuris in subtili materia petitorij, & possessorij Papa etiam amplectatur, vt patet. ĩ. de cau. pos. & proprie. c. 1. de ope. nou. nun. quia tamen ita antiquis, & modernis Doctoribus iuris nostri ita placuit, nõ est ab earum doctrina in dubio recedendum: pręcipuè qa aufert canonicis laborem: sed certè & intelligentiæ torporem.

SVMMAE.

1 *Confirmatio contractus inualidi potest peti à Papa.*
2 *Ratihabitio confirmat contractum inutilem.*
3 *Petere an posșim actum nullum, (puta contractum, sententiam, vel testamẽtum) annullari: & quo iure.*

1 QVoties. Not. † primò, ꝙ potest ꝑ eti cõfirmatio contractus inualidi à Papa. Et hoc fortè verum, quando contractus non tenet ratione solemnitatis omissæ. potest enim Papa derogare iuris solemnitatibus, quibus derogat etiam sola præsentia, vt l. omnium. C. de testa. facit Cle. pastoralis. de re iudi. similiter confirmat sententias, q̃ sunt nullæ, vt ibi. quando autem istæ confirmationes fiunt, an debeat esse pars ꝑsens. dic vt ĩ. de confir. vti. vel inut. vbi plenè, an sententiæ, vel cõtractus validi posșit peti confirmatio. ¶ Secundò not. quòd
2 † ratihabitio confirmat contractum inutilem. quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur. quod dic, vt ĩ. de reg. iur. c. rati. & ꝑ Cy. in l. fi. C. ad mace. Differentias autẽ inter auctoritatem, consensum, & decretum. dic vt ĩ. de reb. eccle. non alie. c. 1. lib. 6. Et aduerte quia tex. iste loquitur, cum tractatur de confirmatione actus inutilis. ¶ Quæ-
3 ro ecõuerso †: an actum nullum (puta contractũ, sententiã, vel testamentum) posșim petere annullari, & quo iure. Inn. s. de offi. iudi. c. fi. tenet, quòd iudicis officio. glo. etiam tangit in l. si dolo. C. de contrahen. emp. Barto. ita dicit, ꝙ quandoque contractus est nullus ex partium conuentione, siue irritatur ipso iure: & tunc poterit peti pronunciari nullus, & cassari, quatenus de facto processit actio ex eo cõtractu, vt l. ex empto. §. is qui vina. ff. de act. empti. Si verò contractus est nullus, nõ ex partiũ conuentione, sed ex alia cá: tũc siquidem dolo partis fuit nullus: & poterit cassari actio. de dolo, vt l. elegãter. in prĩ. ff. de dolo. Si verò nõ fuit ex dolo partiũ, sed ex alio defectu: tũc petit cassari iudicis officio, vt C. de ꝑdi. mi. l. & si is. Si verò non ẽ cõtractus, sed loqmur de testõ, vel sententia, quæ est nulla: tunc petitur declarari nullũ, & cassari, quatenus de facto processit iudicis officio, vt l. 1. § 1. cum sua glo. ff. de fer. & per illam l. intelligit Inno. quòd officium competat in d. c. fi. de offi. iudi. & probatur in l. certa forma. C. quando prouoca. nõ est neces. Ita etiam intelligit l. 1. §. 1. cum gl. ff. quæ sen. si. app. re. l. chirographum. §. 1. ff. de admi. tu. ex quibus cõclude, ꝙ ius dicẽdi nullũ est iudicis officium. Ista ponit Barto. in l. quæ sub conditione. §. fi. de cõdit. insti.

SVMMAE.

1 *Promittens an cogatur adimplere,*

1 QValiter. Not. primò, ꝙ ille, † qui promittit, cogitur adimplere. quod est verum, si fuerit interpellatus: aliàs non tenetur quis offerre vltro se debitum soluturũ, nisi obligatio habeat diẽ, vel committatur mora re ipsa. quod dic vt l. in minorũ. C. in qui. cau. in integ. resti. non est neceß. & l. si ex legati causa. de verb. obl. Quid autem si adimplere non potest, vel ex defectu rei promissæ (quia perit.) vel ex defectu facultatum (qa pauper. vel quia in carceribus detinetur) an liberet ab obligatione: & quid iuris. dic vt l. quod te. si cer. pe. & l. continuus. §. illud. de verb. obl. & c. querelã. ĩ. de iureiur. & c. Odoardus. de solu. & c. grauis. de depo. per Inno.

SVMMAE.

1 *Pactum, per quod beneficium ecclesiasticum debet per pecuniã obligari, non ualet.*
2 *Coniuncta persona admittitur pro coniuncta super re spirituali.*
3 *Papa an posșit conuẽtiones partium aliter reformare.*

Credi-

4 *Creditor soluto debito, debet instrumentũ debiti restituere debitori.*
5 *Compositio facta super beneficijs: an & quando valeat.*
6 *Iure pristino agi potest contra non obseruantem transactionem.*

1 CVm pridem. † Nõ valet pactũ,
per quod benefi-
cium ecclesiasticum debet p pecuniã obligari. h.d.
Prima pars narrat factũ, sub quo continet̃ ꝓcessus causæ, par
tiũ trãsactio, ipsius reprobatio, papalis ordinatio, & intercel
sio. Secunda dat iudices, ibi [ceterum qa prior.] ¶ Not. 1. ꝙ
erat q̃stio cum isto P. suo nomine, ac fratris super ecclesia, &
capella, quibus dicebant se spoliatos: & fortè capella conces
sa fuerat P. ecclesia fratri suo: vel forte vnus erat prælatus,
alter vicarius. de offi. vica. per totum. aliàs vna capella non
confertur duobus. de præbẽ. c. cum non ignores. ¶ Secundò
2 not. † ꝙ coniuncta persona admittitur ꝓ coniuncta super re
spirituali: vt super bñficio. quod est no. videt̃ enim in istis, q̃
sunt iuris publici, coniunctio nõ curanda. s. de æt. & quali. c.
indecorũ. & l. nam qđ. ff. ad Treb. & l. 1. ff. de iusti. & iure. de-
bet tñ pręstare cautionẽ de rato cõiũcta persona: ne noceat
sibi quod gerit̃, si non habet ratũ ille, cuius noĩe gestum ẽ. &
ita intellige gl. 1. ¶ Tertiò no. ꝙ isti de lite, quæ vertebat̃ co-
ram Papa, transegerunt, eo non requisito. quia tex. innuit, ꝙ
valeret, nisi obstaret materia, super qua. collige ergo, ꝙ liti-
gatores possunt sup lite transigere, ẽt non requisito iudice. ra
tio colligitur ex l. 1. §. & post operis. de ope. no. nũc. ¶ Quar
tò not. ꝙ petitur confirmatio transactionis à Papa, quam nõ
confirmat propter præsumptam fraudem simoniæ. Et aduer
te. quia partem de simonia suspectam aliter non condemnat:
sed tantummodo non confirmat. & hoc ideò, quia de simo-
nia non constabat aliter, q̃ per præsumptionem, quæ sufficit
in ciuili, non in criminali. vt dixi in c. cum in ecclesijs. s. de
3 maior. & obe. ¶ Quintò collige, quòd † Papa conuentiones
partium potest aliter reformare. quod est verum in re spiri-
tuali, non in temporali, vt not. Innocen. j. de præben. c. signi
ficatum. quæ verò in iudicium agitantur, siue per viam cau-
sæ principalis, siue app. iudex potest reformare, addere, &
multa facere. facit j. de test. c. Raynutius. & c. Raynaldus. &
l. in actionibus. de in litem iuran. & l. quod si Ephesi. & l. 3. §.
nunc de officio. ff. de eo, quod certo loco. ¶ Sextò no. in ver.
ille igitur. ꝙ postquàm quis renunciat iuri suo super aliqua
re, debet reddere instrumenta, quæ habet super iuribus di-
4 ctę rei. similiter & † creditor, soluto debito, videt̃, ꝙ debeat in
strumentũ debiti restituere debitori, vt hic not. super ver. re
signauit. quo autem iure debitor petit illud, dicit Phi. ꝙ aut
creditor soluit pecuniam per instrumentum: aut debitor. Pri
mo casu agit debitor pro instrumento condi. sine causa. vt
C. de condi. sine cau. l. dissolutæ. Secũdò agit ad exhibẽdum,
vel rei vendi. per l. vlti. C. ad exhi. quando autem non soluto
debito, instrumentum traditur debitori, vel reperitur penes
eum cancellatum. dic vt not. in c. penult. in fi. j. vt lit. pen. & l.
postquàm. ff. de pact. & aduerte, quia tex. iste loquitur, cum
res dimittitur ex causa transactionis, ꝙ instrumenta iurium
suorum debet dare transigenti, penes quem res dimittitur.
sed si quis vẽderet fundum alteri, an teneatur tradere instru
menta iuris, quod habet in re vendita. dic, quòd non, sed o-
stendere, cum opus erit, vt l. Titius. ff. de actio. empt. & l. cre-
ditor. eod. tit. & l. instrumenta C. de fideicommiss. & vide l.
ceteræ. §. fi. ff. fami. er. vbi vide, penes quem esse debeant in-
strumenta rerum communium. de quo. C. de eden. l. procura
tor. vnum not. circa id, quod dixi de redditione instrumenti
fienda debitori, debito iam soluto. dico enim, ꝙ debitor po
test cogi facere instrumentũ, per qđ appareat debitũ præces
sisse, & debitum soluisse. aliàs esset captio creditoris, si instru
mento de debito restituto, ageretur contra eum condictio-
ne indebiti, vel aliter, tanquàm solutio illa fuerit facta sine
causa. & ita not. Barto. in l. qui tabulas. ff. de fur. ¶ Septimò
nota, ꝙ fuit facta instrumentorum resignatio in manu Papæ.
& hoc fortè, quia iste P. non confidebat tradere priori, &
fratribus. quotiescunque enim inter contrahentes venit dan
dum aliquid hincinde, vt erat hic, & vnus de alio non confi-
dit (& sic dubitat præueniri in implemẽto) debet deponere
quod tenetur, & agat, & nõ aliàs. facit quod no. in l. traditio.
C. de ac. empt. & l. si soluturus. ff. de solu. & hic not. quando
venditur aliquod fortalicium: & dubitat emptor, ꝙ soluto p̃
cio non tradatur sibi fortalicium: quomodo possit agere, &
in tuto esse de pretio, habes ex hoc, quod dixi: sed dices. in
casu huius. c. quomodo resignatio facta tertio est causa exer
citij accre. cõtra transigentem. dic ꝙ iste tertius, ut erat tanq̃
publica persona, acquirit ius transigenti quia per personam
publicam nobis quæritur, vt l. 2. ff. rẽ pupil. sa. fo. & quod no.
in c. quanq̃. de vsur. lib. 6. & non solùm per Papam: sed quicũ
que recepisset istam cautionem nomine monaste. id ratum
habentis, quæsitum fuisset sibi ius ex renunciatione tali, vt l.
si pupilli. §. sed si ego. & §. item quæritur. ff. de nego. gest. Si
autem non esset recepta eius nomine: videtur, ꝙ non profuis
set monasterio, vt l. si seruus. de p̃to. stipu. sed quidam dicũt,
ꝙ isto casu etiam profuisset, cum lites sint odiosæ. de rescri.
c. nonnulli. vnde concludunt, ꝙ valet renunciatio literarum,
sicut & lit. facta parte absente. vt C. de pact. l. postquàm liti.
& ibi not. vide tamen quod no. Innocen. & dixi. s. de renunc.
c. veniens. & Cy. in Authen. sacramenta. C. si aduer. ven.
5 ¶ Octauò not. † quòd valet compositio facta super benefi-
cijs auctoritate superioris: dum tamen pro renũciatione be
neficij non recipiatur pecunia, sed aliud beneficium, vel an-
nua pensio. quæ loco beneficij subrogatur, vt c. in nostra. s.
de rescript. & c. nisi essent. de præben. ¶ Nonò not. in ver. a-
6 lioquin. † ꝙ contra non obseruantem transactionem potest
agi iure pristino. redit ergo quis ad veterem actionem pro-
pter non obseruantiam promissorum. concor. multa iura. C.
de transact. & dic vt l. cum mota. de transactio. vbi de mate-
ria. & l. vbi pactum. vbi autem res tradita, vel dimissa no-
mine transactionis euincitur: an recuperet pars altera id, qđ
dedit. dic vt C. de transact. l. si pro fundo. & l. vbi pactum. eo.
tit. & facit quod not. & dixi. j. de cond. appo. in c. 2. siue 3.
¶ Opponit glo. de c. quàm periculosum. 7. q. 1. c. cum inter
R. s. de elect. sol. quam dat glo. fi. ibi, dicas melius. tenet̃ Vin.
Tan. Innocen. & Hostien. Ad. c. cum inter. R. dic, quòd hoc
fuit in fauorem obedientium, & odium inobedientium. de
postul. c. 1. & de rerum permu. c. cum vniuersorum. ¶ Quæ-
rit etiam glo. fi. pone, quòd monachi ecclesiam, & capellam
eis per Papam confirmatam alijs contulerunt. nunquid ergo
rescissa compositione, & confirmatione, vt hic dicitur (quia
monachi non seruabant conuentionem ipsam) remouebun-
tur illi instituti. glo. tenet, ꝙ sic. Idem Vin. Tan. & Hostien.
Ioan. And. dicit intuenda, & ponderanda verba restitutiõis,
& mandati. de priuileg. c. porro. secundùm quæ quandoque
prima, quandoq; secunda opi. veritatem habebit, secundùm
eũ. Ego dico, ꝙ verba restitutionis debent cõuenire iuri cõ
muni, & ad illum intellectum trahenda, vt l. meminerint. C.
vnde vi. vñ qõ glo. est fundata super iure, non sup beneplaci
to Papæ. & ꝓ prima opi. ꝙ non remoueantur, facit ti. quẽ ha
bebat mona. s. & cõfirmationem Papæ, & renũciationem ad
uersæ partis. vnde ti. ille videt̃ efficax institutio: licèt postea
dissoluatur, vt l. nõ iõ. ff. de rei ven. & quod no. in c. consulta-
tionibus. de iure pa. In contrarium facit, ꝙ qñ resoluitur ius
auctoris, resoluitur ius successoris, vt dixi. j. de dona. inter vi
rum & vxo. c. nuper. & præcipue qñ ti. redit ad non titulum
auctoris culpa, vt hic fuit. nunq̃ enim videtur fuisse bonæ fi-
dei, postq̃ comp. non seruauit: igitur collatio eius nulla, velut
facta à malæ fidei possessore, vt no. j. de rest. spo. c. in literis.
per Inno. & sic teneo glo. illam penul. de aucto.

SVMMAE.

1 *Pactum de succedendo post mortem prælati non valet.*

2 *Beneficium non potest promitti ante mortem instituti.*

1 ACcepimus. †Non valet pactum de succedendo post mortem prælati.h.d. & prima pars narrat factũ; quam corrigi præcipit in ver. Verùm. ¶No primò, ꝙ non valet pactum tempore prohibito: licèt eius effectus cõferatur in tempus permissum: sicut nec citatio die feriato pro die nõ feriato. resistit enim lex initio ex causa iusta. s. propter votũ captandæ mortis, vt ĩ. de conces. præben. c. nulla eccl. coniuncta l. si minor. de seruis expor. ff. ar. contra. l. in tempus. ff.
2 de hæ. insti. ¶Secundò no. † ꝙ non potest promitti beneficiũ ante mortem instituti. sicut ergo non habet in beneficijs locum successio prætextu parentelæ, vt. s̃. de fil. presby. c. ad extirpandas. ita nec prætextu obligationis. similiter non valet pactum de succedendo in hæreditate hominis priuati, vt l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. oblig. & plenè in l. fi. C. de pac. ex fideicommiss. verò bene potest quis sperare successionem; sed illa non est hæreditas hominis viuentis, sed iam defuncti, vt ĩ. de testa. c. Raynutius. apud substitutum tamen non debet morari ille, cui per obitum succedendum est, vt l. vlti. C. vbi pup. edu. deb. bona autem sua omnia an quis possit promittere post mortem. dic vt no. in d. l. fi. per glo. & Doc. & facit l. 1. ff. de pac. & l. qui Romæ. §. duo fratres. de verb. oblig. ¶Tertiò no. ꝙ Papa mandat ista pacta decerni: & tamẽ sunt nulla ipso iure; quia contra canones, vt l. non dubium. C. de legi. facit ad ea, quod dixi. s̃. eodẽ. c. 2. ¶Quartò no. ꝙ licèt pacta debeant inuiolabiliter obseruari, vt. s̃. eo. c. qualiter. & c. 1. tamen quandoque pactum non est seruandum: vt quando est contra canones, vt ĩ. eod. cap. fina. imò non firmatur iuramento, vt ĩ. de foro compe. cap. si diligenti. de hoc infra eod. cap. fi.

SVMMAE.

1 *Ecclesia vacans in collatione fienda non potest grauari vltra pensionem.*

2 *Beneficia quando conferuntur, qualiter debeant conferri.*

3 *Grauans ecclesiam vltra solitam pensionem, debet illa priuari, & aliter canonicè puniri.*

Et an ipsa obligatio ecclesiæ sit realis. 4.

4 *Pensio an debeat augmentari auctis facultatibus ecclesiæ.*

CVm clerici. Is, qui per pactum pensionis augendæ consecutus est ecclesiam, debet illa priuari, & aliàs canonicè puniri. hoc d. diuiditur vt præcedens. Secunda ibi [nos.]
1 ¶No. primò, † ꝙ ecclesia vacans in collatione fienda nõ potest grauari vltra pensionem solitam. nec valet super hoc pactum interpositum. concor. ĩ. de censi. c. prohibemus. aliud autem onus, quàm pensionis, an possit addici illi, cui beneficium confertur. dic vt. ĩ. de præben. c. significatum. ¶Se-
2 cundò no. † ꝙ licèt cum venduntur res ecclesiæ, vel fiscales, debeant addici plus offerenti, vt l. si quos. C. de rescin. ven. secus est, cum beneficia conferuntur: quia non sunt precio conferenda, sed gratis. ĩ. de simo. c. 1. & c. gratia. 1. q. 1. ¶Tertiò no. ꝙ † ille, qui grauat ecclesiam vltra solitam pensionem, debet illa priuari, & aliàs canonicè puniri: sicut ille, qui bona ecclesiæ dilapidat, vel vendit. quod dic, vt. ĩ. de simo. c. licèt
3 Hely. & c. quod sicut. s̃. de elec. ¶† Quæro. si in casu licito qs grauat ecclesiam vltra solitam pensionem: an ista obligatio sit realis; ita ꝙ ad ipsam teneatur etiam futurus prælatus, vel sit personalis. Io. An. arg. ꝙ pro talibus pensionibus remanet ecclesiæ obligatæ, vt l. fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. & de vsufru. l. hactenus. onus enim reale sequitur quemlibet possessorem: licèt contrahentes super re aliter paciscantur, vt l. inter debitor. ff. de pac. arg. contra l. fi. ff. de contrahẽ. emp. vbi dicitur, ꝙ si promitto fructus annuos fundi mei; si vẽdo alteri, venditor non tenetur: sed ibi est obligatio personalis: secus si quando res est affecta onere reali, vt l. Imperatores. ff. de publi. non enim si quis tenetur recipere fructus talis rei, ideo est sibi obligata, vt l. fundi Trebatiani. ff. de vsufru. leg. in alimentis autem percipiendis ex aliquo fundo, an
4 fundus sit obligatus. dic vt. l. cum hi. §. 1. ff. de transa. ¶† Secũdò quæro. aucta sunt facultates ecclesiæ: nunquid pensio debet augmentari, hic est arg. ꝙ non. In contrarium. ĩ. de censi. c. quantò. glo. distinguit, an diligentia clericorum, an verò aliter auctæ sint ecclesiæ facultates, vt no. in d. c. quantò. & c. prohibemus. eo. ti. Io. An. dicit, ꝙ licèt iusta causa subsit augendi: non tamen potest eligẽdus hoc pacisci sine vitio simoniæ. Hostien. dicit censum augeri posse, quãdo necessitas, vel paupertas eius, cui debetur, hoc exigit: nec fit clam, sed palã, Capitulo consentiente, & iudice super hoc auctorizante, ar. C. de contrahen. emp. l. non existimo. de his quæ fi. à præla. c. tua. & c. pastoralis. & ĩ. vt bene. ecc. c. vno. ad fi. Sed si talis causa non subest: dic, ꝙ suo iudicio priuata bursa non replebitur: sed potius diuinus cultus augebitur. & sic loquitur de const. c. cum M. & c. P. & quod no. ĩ. ti. 1. c. de cetero.

SVMMAE.

1 *Ecclesia sua rem suam locando, vel feudum concedendo, non potest apponere pactum, per quod iuri parochiali præiudicetur.*

2 *Decima an debeat solui de possessionibus ecclesiæ, quæ sunt in aliena parochia.*

Et an decima sit soluenda de pensionibus. 3.

4 *Pactum, quo quis se obligat ad sepulturam in certo loco, non valet*

1 PLerique. †Ecclesia rem suã locando, vel feudum concedẽdo non potest apponere pactum, per quod iuri parochiali præiudicetur. h. d. Diuiditur, vt duo proxi. Secunda ibi [cum autem.] ¶Not. primò, ꝙ clerici seculares, & regulares concedũt feudum. de hoc de feu. c. 2. ad quantum autem tempus locationes istas possunt facere prælati. dic, vt. ĩ. de reb. ec. non alie. c. 1. in Cle. & erant prædia ista sita in parochijs alienis, secun-
2 dùm Vin. ¶Secundò no. † ꝙ si ecclesiæ habeant possessionẽ, & feuda in aliena parochia, debet de talibus possessionibus solui decima ecclesiæ parochiali, vbi prædia sita sunt. & sic vna ecclesia petit decimas ab alia de prædijs sitis in eius parochia. de quo. ĩ. de deci. c. nouum genus. ¶Tertiò colligitur, ꝙ istam decimam tenentur soluere conductores, & feudatarij, non domini prædiorũ. facit. ĩ. de deci. c. cum sint ho-
3 mines. ¶Quartò colligunt hic quidam, † decimam de pensionibus soluendam. de deci. c. commissum. & c. tuam. Host. dicit Io. An. non videri hoc hic colligi; cum locator, non conductor pensionis decimam soluat: sed est mens huius literæ, ꝙ personales, vel prædiales decimas conductor solueret ecclesiæ locatrici, per quod personali, vel prædiali decima fundabatur ecclesia parochialis. vult ergo tex. ꝙ vigore pacti nõ potest obligari vni, quod dare alteri tenebatur; nec pactum illud præiudicat creditori, vt l. inter. ff. de pac. ¶Quintò not.
4 † ꝙ non valet pactum, quo quis se obligat ad sepulturam in certo loco. Non potest ergo sepultura in obligationem deduci. qđ est verum cum ipso parochiano. Valet tamẽ inter prælatos, ꝙ non possit alius recipere suos parochianos ad ecclesiasticam sepulturam, vt ĩ. eo. c. 1. & c. fin. lib. 6. & ibi no. & in c. 1. de sepul. eo. lib. & pactio, de qua hic, reprobatur: tum quia videtur simoniaca: tum quia talis videtur dilectus. 20. quæ. 3. c. constituit. & 13. q. 2. §. sed aliud. & potest esse ratio, quare quis non potest se obligare ad sepulturam in certo loco per pactum: quia licèt de rebus possit disponere post mortem; tamen

tamen de corpore suo per viam irreuocabilis voluntatis nõ potest, quia non est sui dominus, maximè post mortem, vt. l. liber homo. ff. ad legem aquil. ¶ Sextò not. ꝙ illud, quod est datum vigore pacti illiciti, non debet remanere penes iniustè contrahentem, nec restitui ei, qui dedit: sed ecclesiæ, in cuius præiudicium pactum interpositum fuit. simile. ꝭ. de solu. c. de hoc, quò ad sepulturam quid fiet, si in ecclesia sit sepultus vigore pacti reprobati. dic, vt. ꝭ. de sepul. c. 1. lib. 6. Et aduerte, quia licèt parochialis ecclesia possit agere contra recipientem, vt hic. & ꝭ. c. veniens. 1. & de præben. c. dilecto. in fi. potest ecclesia parochialis agere contra illum, qui soluit. 12. q. 1. c. apostolicos. C. si tu. vel cura. l. 3.

SVMMAE.

1 *Pactio in spiritualibus: vel quæ peccatum inducit: vel quæ de facto, vel iure sit imposibilis, non valet.*

2 *Pactum, quod vergit in dispendium salutis æternæ non valet.*

3 *Imposibile quotuplex sit.*

4 *Promittens dare hominem, & si non dederit, promittit pœnam: an si homo moritur ante moram, teneatur ad pœnam.*

5 *Dispositio contra legem, vel contra bonos mores an firmetur adiectione pœnæ.*

1 PActiones. †Non valet pactio in spiritualibus, vel quæ peccatum inducit, vel quæ de iure, vel de facto sit impossibilis. h. d. & primò ponit dictum, & huius rationem. Secundò illud ampliat, & probat. ibi [quod] & ibi [nam]. ¶ Not. primò, ꝙ in spiritualibus (puta decimis, mortuarijs, & similibus) reprobatur omnis pactio, & conuentio. & intellige idem de annexis spiritualibus. de re. permu. c. quæsitum. vbi de hoc. & intellige hunc tex. de conuẽtione inhonesta, & temporali. Nã spiritualis, & aliàs licita posset apponi. de re. permu. c. ad q̃stiones. de ele. c. significasti. de seruis non ordi. c. eolibentius. de præben. c. significatum. 23. dis. c. quamquam. de iure patro. c. præterea. cũ simi. & intellige, ꝙ etiam tacita pactio in mente retenta etiam reprobatur. quod dic, vt. ꝭ. de simo. c. fi.

2 ¶ Secundò no. †ꝙ omne pactum, quod vergit in dispẽdium salutis æternæ, non valet. similiter si sit turpe, vel rei turpis, aut impossibilis de iure vel de facto. & declara, ꝙ turpe dicitur, quando interuenit dolus, vel simonia: vel est pactum rei turpis, vt verbum sonat, cum promitto interficere hominẽ. turpe ẽt, quando id, quod promittitur, licitũ est: sed cõditio ibi adiecta facit illud illicitum: vt promitto decem, hoc licitum: si hominẽ occideris, hoc illicitũ, vel qa peccatũ ĩ se, vel propter rem turpem, vt in secundo. ¶ Tertiò no. de duplici

3 impossibilitate, iuris, & facti. tu dic, †ꝙ aliquid est impossibile de natura: vt dare solem, & lunã. & non obligor. ff. de ver. obl. l. si stipulor. 2. rñ. Aliqd est impossibile de facto: vt dare montem aureum, vel montes alpium vltra mare deferre. & idem, vt hic, & ff. de sta. li. l. cũ hæres. §. 1. Aliquid est impossibile de iure (vt dixi) in re sacra. Cõclude ergo, ꝙ nemo põt obligari ad id, quod est impossibile de natura, de iure, vel de facto. & hoc verum in contractibus. In vltimis voluntatibus dic, ꝙ idem. ff. de leg. 1. l. si quis inquilinos. §. vltimo. & l. seruo alieno. §. constat. idem in sententijs, & præceptis. nam nec auctoritas sententiæ, nec præcepti potest aliquem ad impossibile obligare, vt. ff. quæ sen. si. ap. re. l. vl. 1. & 3. rñ. Idem in confessionibus. quia confessio continens impossibile, de natura, de facto, vel de iure nõ est obligatoria. ff. de interrog. act. l. confessionibus. quid de auctoritate legis, an possit ad impossibile obligare. dic, ꝙ non. quia lex dẽt esse possibilis, & honesta: aliàs nõ est habẽda ꝓ lege. Cõclude ergo, ꝙ auctoritas cõtractus, vltimę voluntatis, sñiæ, pręcepti, cõfessionis, & legis non potest ad impossibile obligare, & vniuersaliter, vt l. impossibilium nulla est obligato. Ista enim dictio, nulla, includit omnem obligationem. & ita no. Dyn. in reg. nemo potest. de reg. iur. lib. 6. ¶ Et aduertendum, ꝙ prædicta sunt vera, quando impossibilitas venit per modum principalis dispositionis in contractu, vlt. volũ. sententia, & similibus, vt. ꝭ. dictum est. sed quandoque contingit, ꝙ venit non per modũ conuentionis, sed per modum conditionis: vt promitto decẽ, si cœlum digito tangas; vel hominem occidas. Et tunc ista impossibilitas aut est in cõtractibus, aut in vltima voluntate. si in contractibus, aut affirmatiuè, aut negatiuè. si affirmatiuè: vt quia promitto, si cœlum digito tangas: & reddit contractũ inutilem. si negatiuè: vt quia promitto, si cœlum digito nõ tãgas: & valet cõtractus. quia affirmatiua est impossibilis, eius contraria est possibilis, & necessaria: & facit valere cõtractũ ff. de verb. obli. l. impossibilis conditio. & patet Insti. de inuti. stipu. §. si impossibilis. aut à principio erat possibilis, sed ex post facto impossibilis. Primo casu aut erat adiecta personæ honoratæ. i. eius, cui aliquid in testamento ascribitur: & tunc habetur pro nõ adiecta, & relictum valet, vt l. obtinuit. ff. de condi. & demon. si in persona onerati. i. eius, cui onus pręstationis adijcitur: vt quia damnatur hæres dare, si cælum digito tangat: tunc reddit relictum inutile, vt Insti. de le. §. vlti. Sed si erat à pricipio possibile, sed ex postfacto deuenit ad impossibilitatem: & tunc valet dispositio, & sola impossibilitas remouetur, vt l. si mihi & tibi. §. si quis seruos. ff. de leg. 1.

4 ¶ Sed hic quæritur. †si promitto dare hominem, & si nõ dedero, promitto pœnam: an si homo moritur ante moram, tenear ad pœnam? videtur ꝙ sic: quia debet remanere illud, qđ est possibile dari, postquã alia pars obligationis deuenit ad impossibilitatem, vt iam dixi. & hoc tenet gl. in l. in illa stipu. si Cal. ff. de ver. ob. Dy. in d. c. nemo potest. reprobat illã glo. & dicit, ꝙ aut pœnalis stipulatio incœpit à præcedenti cõuẽtione: & si non potest dari, quod in conuentione deuenit: nec pœna committatur, vt l. si homo mortuus. ff. de ver. obli. aut incœpit à præcedenti conditione: vt si non dedero hominẽ, promitto 10. & tunc interitu hominis, qui nunquam fuit in obligatione, non potuit liberari promissor. adducit l. si ad libertat. §. si quis. de noxa. ibi enim seruus non erat in obligatione: sed æstimatio damni, vt. ff. de re iud. l. miles. §. decẽ. & tunc eius interitu cõtingit liberatio: sed ibi est in obligatione æstimatio propter delictum serui. sicut ego delictum morte serui delinquentis extinguitur: ita & obligatio delicti occasione contracta. ita dicit Dy. in d. reg. nemo potest. habes ergo ex prædictis, ꝙ quandoque impossibilitas venit in dispositione à principio per modum conuentionis: quandoque per modum conditionis. Item quandoque subest à principio: quandoque superuenit ex postfacto. Clarius tamen dominus Bal. & breuiter sic distinguit, ꝙ aut ipsum dispositum est impossibile: & non valet contractus, vt. ff. de verb. ob. l. stipulatio hoc modo. aut nõ est impossibile dispositum: sed eius executio. & tunc aut est impossibilitas emergens post factum: & vitiat, si est tẽporalis: secus si perpetua, vt. ff. de arb. l. Celsus. §. idẽ. & l. 2. §. quod diximus. si quis cau. Aut est impossibilitas à principio: & tunc refert. aut loquimur in iudicijs, vel arbitrijs: & non vitiat; quia duo videntur præcepta. de dolo, & contu. c. cum dilecti. aut in contractibus bonæ fidei. & idem, vt l. insulam. §. si. ff. loca. aut in contractibus stricti iuris: & vitiat, vt in. §. loca. Insti. de verb. obli. nisi ex partium præordinatione sit prouisum contra impossibilitatem. ff. de ver. obl. l. fi. §. si inter eos. aut loquimur in vltima voluntate: & non vitiat, vt d. §. si quis seruos. aut dispositum, & executio dispositi est possibilis, sed conditio est impossibilis: & tunc in contractibus semper refert. Aut loquimur quò ad contractũ perficiendum: & vitiat, vt l. non solum. de act. & obl. Aut quò ad contractum resoluendum, quatenus est de facto processum quò ad executionem: & tunc non vitiat. quia non agitur tunc vi conditionis, sed ex eius defectu, vt l. si militem. C. de cond. ob. cau. Idem no. D. Bal. in l. 1. ff. de condi. insti. quam distin-

ctionem no.quia multa concludit.¶Vlterius quæritur,quid si illud,quod in obligatione,vel conditione deducitur, non est prorsus impossibile:sed ille,qui conuenit super illa re,nõ habet illius rei cõmercium:vt est iudæus,qui non potest mercari mancipium Christianum:vel forensis non potest emere immobilia Perusij:vel laico non potest conferri beneficium. istud enim,quod in obligatione deducitur,verum est in communi commercio,non illius contrahentis.dic de ista materia in vltima voluntate,vt l.apud Iul.§.vl.ff.de leg.1. In contractibus,vt l.multum.& ibi per Bar.de verb.ob.¶Deinde quæritur,quid si potest præstari ab alio,non ab eo,q̃ ꝓ mittit;vt si ille,qui non habet manus,vel est cæcus,promittit scribere librum:vel pauper promittit 10.milia flo. dic,ꝙ ista vltima difficultas non vocatur impossibilitas.& an tunc vitiet. dic, vt l.continuus.§.illud.de verb.oblig.per Bar.¶Vltimò quæ-
5 ro,† an dispositio contra l.vel bonos mores firmetur adiectione pœnæ. Dic vt no.Ioan.An.s̃.c.proxi. & l.pacta quæ contra.C.eo.ti.vbi per gl. & an firmetur iuramento. dic per Bar.in l.stipulatio hoc modo.de ver.ob. & in reg.non est obligatorium.li.6.

De transactionibus.

DIctũ est supra de pactis.& sic de pactis gratuitis:verùm quia quandoque partes paciscuntur,interueniente pecunia, vel aliquo dato,vel retento:& aliter non valet,vt l.trãsactio.C.eo.tit. Ideò de pactis non gratuitis tractatur sub hac rubrica. ad materiam facit.54.di.1.q.3.c.ea,quæ.5.q.2.c.si primates.conuenit de offi.dele.c.si quando.de collu.c.audiuimus.& de procura.c. qui ad agendum.in si.li.6.& de li.contest.c.1.eo.lib.

SVMMAE.

1 *Litis pendentia quid operetur.*
2 *Defensio omnis,omnia instrumenta, & priuilegia transactioni cõtraria sunt sublata post transactionem.*
3 *Partes post latam sententiam an possint compromittere in arbitrum.*
4 *Papa supplet defectum solemnitatis omissæ in transactione.*
5 *Petens fundum ex certa causa,puta donationis, & transigens indistinctè an poterit petere ex causa legati,vel alia.*
6 *Clausula illa,de omni eo,in quo mihi teneri posset, quid operetur.*

SIcut graue. Instrumenta, & alia iura partium contraria transactione tolluntur.h.d.& prima pars decernit. Secunda supplet ibi[si quid.]¶Not. primò, ꝙ Papa commendat hic transa-
1 ctionem,dum dicit[post salubre.]&c.& meritò. † litis enim pendentia interdum pendere facit:interdum impedit animæ salutem.vnde Iurisconsultus commendat votum execrantiũ
2 lites.ff.de ali.iud.mu.cau.fa.l.3.§.pe.¶Secundò †no.ꝙ post transactionem omnis defensio,omnia instrumenta, & priuilegia trãsactioni contraria sunt sublata. Aequiparatur ergo in hoc transactio sententiæ,quæ non rescinditur,vt l.si sub ꝑ textu. C.de re iud. Et aduerte,quia tex.iste dicit simpliciter de instrumentis,excep.priuilegijs,& alijs:nec declarat,an peruenerint de nouo ad notitiam necne.quod tamen quandoq; distinguitur,vt l.admonendi.ff.de iureiur.Dic ergo,ꝙ regula est.quod hic dicitur[vt siue instrumenta,vel priuilegia fuerint reperta de nouo,vel non,transactio non rescindatur.] fallit in causa publica,vt l.Imperatores.ff.de re iud. Item in causa ecclesiæ,vt in Auth.de non alie.§.si minus.Item in causa pupillorum.C.de iur.reipu.l.rem publicam.& C.eo.l.præses. Item fauore vltimæ voluntatis, in qua non tenet transactio inter ignorantes verba testamenti,vt l.de his.ff.eo.Item si prætextu iuramenti delati propter inopiam probationum pronunciatum est contra veritatem,vt d.l.admonẽdi. & hos casus no.d.Bal.C.eo.in l.sub prætextu. oportet ergo nos intelligere hũc tex.in instrumentis,priuilegijs,& alijs opem ferentibus,de quibus habebatur notitia:secus si fuissent de nouo reperta post factam transactionem. ¶Tertiò not.ꝙ licèt partes plures paciscantur:vltima tamen valent. concordat l. pacta nouissima.C.de pac.quod est verum: nisi primum habeat clausulam derogatoriam,vt ibi no. ad similitudinem testamentorum,vt l.si quis in prin.testamenti.de leg.3.& colli ge etiam ex hoc,ꝙ partes possunt super eodem facto pluries transigere,& pacisci:& tunc vltima prioribus derogant, vt hic videtur.Possunt ergo partes à transactione recedere, & redire ad veterem controuersiam,vt l.si diuersa.C.eo.titu.& in hoc potest notari differentia inter transactionem, & sententiam.reus enim potest se reponere in lite sopita per transactionem:sed non potest per pactum facere, vt valeat secunda sñia contra primã,vt l.1.C.quando prouocate non est necess.& ratio differentiæ est,quia in sententia non attenditur consensus partium,sed vigor iudiciorum:sed in transactione secus,quia oritur ex consensu.& nihil tam naturale &c.vt in re.iuris.& no. bene hic,ꝙ licèt sñia secunda non valeat contra primam,etiam de consensu partium.quod est no.vt no.in d.l. si diuersa. non tamen potest simpliciter renunciari primæ sententiæ,vt l.duobus.ff.de excep.rei iudi.& l.acta. ff. de re iudi.& prædicta vera in diffinitiua.Interlocutoria verò bene valet de consensu partium contra primam,vt l.fi.ff.de pre to.stip.vbi sententia,quæ non potest corrigi, vel reformari, sola iudicis voluntate potest reformari, & corrigi de partiũ cõsensu. Quid in arbitrio,& arbitramento:nunquid valet secundum contra primum de consensu partium? tenet D.Bal. in arbitramẽto quòd sic: quia æquiparatur transactioni:sed in arbitrio,sine laudo arbitri distinguit, ꝙ aut habet vim rei iudi.& idem quod in sententia. aut sibi paretur metu pœnæ: tunc posterior cõsensus valet: quia præiudicat principali cõ tractui,non sententiæ arbitri,quæ nulla est,vt C. de arbi.l.1.
3 apparet ergo, † ꝙ si partes post latam sententiam per iudicẽ volunt compromittere in arbitrum:ꝙ non possunt, nisi cum clau [non obstante sentẽtia.] quia tunc dicta clausula habet vim renunciationis sentẽtiæ,secuto laudo,& non aliàs.quod
4 dic ꝑ D.Bald.in d.l.si diuersa.¶Quartò no.†ꝙ Papa supplet defectum solemnitatis omissæ in transactione:similiter quando omittitur in sententia,vel in alia dispositione, vt in testamentis,vt l.omnium.C.de testa.vbi sola præsentia Papæ videtur supplere defectum numeri testium,& aliarum solemnitatum.& patet hic, secundùm Inno. in statutis laicorum super ecclesiasticis negocijs.quæ & si sint ipso iure nulla:tamẽ si Papa illa in suis literis inserat approbando, valebunt. ff. de pign.l.fideiussor.§.vlti.& concor.s̃.de elec.c.illa. ¶ Sed hic quæro.an instantia alterius contrahentis sine absentis iniuria,posset supplere defectum solemnitatis omissæ.habeo in simili quæstionem de illo, qui non abstinuit ab hæreditate secundùm formam statutorum : an possit à concilio generali (quod tenet locum principis)impetrare,ꝙ habeatur perinde,ac si iuridice,& infra tempus debitum repudiata fuisset: & cum ita obtinuisset, impugnabatur pro parte creditorum hereditatis dicta suppletio:qđ an fieri potuerit in eorum prę iudicium,adhuc pendet:& ꝙ potuerit, faciunt prædicta, & iura allegata in glo.no.ꝙ sic.¶Oppo.dicitur hic, ꝙ transactio est rata,nec retractanda prætextu instrumentorum,priuilegiorum,&c.sed contra.ff.de pactis.l.emptor.§.Lucius.& l.sub prætextu.C.eo.So.vt in gl.nisi dolo, &c. quæ intelligit hunc tex.quando non dolosè transactio facta est. aliàs non est rata,vt l.in summa.ff.de condi.inde.vbi distinguitur inter dolum rei,& actoris:vt dolus rei non reddat ipsam nullam ipso iure:sed dolus actoris sic. ratio : quia actor tenetur iudici, & parti,committendo dolum. reus verò parti tantummodo, quod

quod dic, vt d.l.sub p̃textu. vbi ẽt no.Bar.ꝙ trãsactio est illius naturæ, cuius cõtractus, su p quo interponitur: vt si interponitur super cõtractu bonæ fidei, sit bonæ fidei. si stricti iuris, sit stricti iuris. aliter ibi Bal.& Cy.¶Secundò no.gl.magna op. de l.licet.C.de iudic.Solu.vt in glo. quæ distinguit in transactione, vt in sententia. Aut petitio, prosecutio, & trãsactio generalis. aut petitio, prosecutio, & sententia specialis. aut petitio generalis, sed prosecutio, & sententia specialis. aut petitio generalis, & prosecutio, sed sententia specialis &c.qđ dic, vt d.l.licet. & l.age.C.e.& vtrobique.per gl.¶Sed hic quæro.
5 †peto fundum ex certa causa (puta donationis) & transigo indistinctè: an potero petere ex causa legati, vel alia. videtur, ꝙ sic: quia ita esset in sententia: vt lata ex vna causa non obstaret ex alia, vt l.hæreditas materteræ.C.de petit. hære.& ĩ. de causa pos.& proprie.c.fi.& ista est veritas: licèt gl. teneat contra, & malè in l.si de certa.C.eo.¶Vlterius ad idẽ quærit.
6 †habeo debitorem in 10.ex causa mutui, & in 10.ex causa depositi, & in centum ex alia causa.feci huic meo debitori pactum de non petẽdo illa 10. & generaliter de omni eo, qđ ab eo petere possem.quæro, an hæc verba [gñraliter de omni eo.]&c.præiudicent mihi in illis 120.debitis ex alijs causis: vt sic talis restrictio sit generalis: vel restringatur tm̃ ad illa.10.ex causa mutui.Ia.de Are.consultus de facto tenuit cõsulendo, ꝙ illa verba[de omni eo]&c. referantur ad illa 10. & ad alia, quæ possent venire in eius consequentiam ratione pœnarum, interesse, pignorum, & accessionum.nam verba restringuntur in transactione, vt d.l.si de certa. Item in remissionibus, vt l.iubemus.C.ad Vell.Item in sententijs, vt C. de sen.l.licet.Item in compromissis.ff.de arbi. l. si cum dies. §.plenum.Item in computationibus, vt l.omnes.§.Lucius.ff. quæ in frau.credi.Si enim diceremus aliter, præsumeremus creditorem donasse reliqua non soluta. quod non est verisimile, vt l.cum de indebito.de proba.& alijs iuribus hic probat, vt in illo cõsilio, quod incipit.Habeo debitorem &c.Io. tamen An.post Inn.s̃.de offi.ordi.c.conquerente.in fi.vlt.gl. dicit, ꝙ in liberatione verba sunt sumenda generaliter, prout iacent: sed transactio restringitur ad ea, de quibus est actum.remittit ad illud.c. & facit ad materiam c. sedes. s̃. de rescri.& Cle.procurator.& c.certificari.& quod ibi per Inn. de sepul.

SVMMAE.

1 *Consensus episcopi, vel archiepiscopi requiritur in transactione fienda super decimis, & alijs spiritualibus.*
2 *Transactio an possit interuenire in spiritualibus. 5.*
Et an in beneficialibus. 3.
Et quid in causa matrimoniali. 4.
6 *Abbas, præpositus, vel prælatus si habet iurisdictionem in ecclesijs: an in alienatione rerum talium ecclesiarum sufficiat eorum auctoritas.*
7 *Transigi an possit super decimis, vt nihil soluant.*

1 STatuimus. ¶No. primò, † ꝙ in transactione fienda super decimis, vel alijs spiritualibus requiritur consensus episcopi, vel archiepiscopi.sicut.n.requireretur contrahendo: ita ẽt distrahendo, vt in Auth.contra.C.de repu. & de nup.c.si vt proponis.¶Secundò no.ꝙ dicit[episcopi vel archiepi]&c. videtur enim alterius consensum sufficere: vel refert singula singulis: vt subditi episcopi de consensu episcopi, & subditi archiepiscopi de ipsius consensu hoc faciant.¶Tertiò collige, ꝙ dicit[de assensu episcopi, vel archiepiscopi sui]&c.quãtum.n. ad auctoritatem interponendam debemus considerare iudicem contrahentis, non iudicem, vbi sita est res, de qua contenditur. vnde si rector ecclesiæ sancti Pellegrini litigaret de decimis, quas prætendit habere in diœ. Aretina, transigendo requireretur assensus episcopi Senẽ. vbi est ecclesia sancti Pellegrini. facit quod no. Inno. ĩ. de priuile.c.pastoralis. & ff. de re.eo.l.magis puto.§. item quæri potest. Sed hic est dubium, an exigatur assensus episcopi, actoris, an rei. & certè si reus traderet rem, quæ ab eo petitur ex causa transactionis, nõ videtur dubium, ꝙ requiritur consensus episcopi rei: si autẽ data alia re, remaneret penes eum. in actore autem, qui alia re speciali recepta, dimitteret ius suum: an requiratur auctoritas sui episcopi in ista renunciatione litis motæ, maius est dubium. quia remittere actionem incertam, non est tradere, vel permutare rem spiritualem. cogita. ¶ Venio ad apparatum
2 Doc.& gl.per quæstiones.Et quæro primò, †an in spiritualibus possit interuenire transactio. dicit gl. ꝙ non, propriè sumpto vocabulo: sed compositio amicabilis bene potest. Inno. dicit, ꝙ licita est transactio in spiritualibus: dummodo ex vtraque parte detur spirituale, & nil tpale, vt in c. ad quæstiones. de re. permu.& hoc verum, quando fit auctoritate superioris pro bono pacis. quo casu aboletur vitium. s̃. tit. 1.c. cũ pridem. ĩ. de præben.c.nisi. dicit tamen Inno. ꝙ in tali transactione requiritur causæ cognitio.& necessarium est decretũ. 12.q.2.c.abbatibus.& c.si qua de rebus. ¶Secundò quæ
3 ro.†quid in beneficialibus, an super beneficijs possit trãsigi. distingue, quòd aut agitur de beneficijs vt de proprietate: & potest, sicut in alijs spiritualibus. ĩ.eo. c. super eo. aut agitur in titulum, & non potest: etiam si hincinde detur spirituale. ĩ.e.c.constitutis. nisi ille, qui daret vigore transactionis, posset principaliter conferre: tunc enim valeret, vt. s̃. de re.permu.c.cum inter P.ordinatio tamen bene admittitur. ĩ.de p̃ben.c.nisi. & talis compositio interueniens in casu concesso, ꝙ actor aliquid percipiat annuatim, non egreditur personã paciscentis. vt ĩ.eo.c.de cetero. In censu autem, vel redditu assignando clerico, vel quacunque alia compositione extra iudicium inter ecclesias inita requiritur superioris auctoritas, maximè ad hoc ne preiudicet successoribus, vt hic.& ĩ.e. c.veniens.& c.super eo.& d.c.in venditionibus. & per prædicta.s.ꝙ in istis spiritualibus requiratur superioris decretum, & auctoritas in transac.dico, ꝙ si abbas vendicat quẽ in monachum suum: & recipit ab illo pecuniam nomine trãsactionis, quòd non valet. quod intelligo, etiam si interuenerit auctoritas: quia monachatus nõ potest separari à persona: nec consensus potest in hoc aliquid operari. vnde in iure omnino inseparabili non valet transactio, secundùm Ia.Bu. in l. fi. C.eo. licet gl. teneat ibi, ꝙ valet transactio isto casu, quo superior auctoritatem interponit.¶Quærit etiam ibi D.Bald.
4 †quid in causa materiali. refert Bart. distinxisse, ꝙ aut tendit ad matrimonium: & valet trãsactio, vt matrimonium fit. aut tendit contra matrimonium: & hoc est impossibile, quia fœdus inseparabile: vnde nec sententia contra matrimoniũ trãsit in rem iudicatam, nec iusiur. vt l.3.§.1.ff.de iureiur. & ibi no. ipse dicit, ꝙ in transac. matrimonium nec instituitur, nec destituitur vi transactionis: bene concedit, ꝙ si personæ sint habiles, & verba exprimant materialem consensum, tanquã ex consensu inducitur matrimo.& ꝙ hoc fit vi transactionis: quia (vt superius dixi) in spiritualibus non cadit transactio ꝓpria vi. Iura enim spiritualitatis non sunt in nostra potestate, sicut nec iura sanguinis, vt ff. de pac.l.ius agna.¶Quærit ẽt: si Apostolicus dicit, ꝙ aliqua ciuitas est sua: ciuitas hoc negat (& sic est quæstio de statu) nunquid de ista quæstione potest transigi: vt quòd ciuitas faciat quædam seruitia, & non plus: vel ꝙ data certa annua quantitate, nõ cogatur vlterius. dicit, ꝙ valet transactio, per reg.d.l.fi.C.eo.pacta enim cum subditis inita sunt seruanda. Nititur enim pactum ex naturali vinculo: quo etiam Imperator, & leges eius subijciuntur. vt Insti.de iure natu.gen. & ciui. §. sed naturalia. & l. j. ff. de proba.de causa verò sanguinis an liceat transigere. dic vt l. transigere.C.eo.¶Vltimò quæro. dicitur hic, ꝙ in istis spiritualibus requiritur consensus episcopi in transactione, vel alie-

5 alienatione. quęro ergo, †an sufficiat assensus inferioris prælati. Dicit Inno. ꝙ abbates alienare debent cum suorum prælatorum consensu. 17.q.4.c.in venditionibus. episcopus verò debet habere consensum sui Capituli. & si non habet, Capitulum suspendit. 12.q. 2. c. placuit. In quo quidem olim erat necessaria auctoritas concilij prouincialis, vt trium episcoporum ab archiepiscopo deputatorum. 10.q. 2.c. casellas. sed si archieps potest cõmittere, fortiùs auctoritatẽ pstare. ¶ Sed
6 incidenter quæritur. † si abbas, præpositus, vel plebanus habet iurisdictionem in ecclesijs: an in alienatione rerum taliũ ecclesiarum sufficiat eorum auctoritas. dicit Inn. ꝙ nõ. quia prædicta cap., abbatibus. & se. videntur hoc concedere episcopis. quidam tamen dicunt, ꝙ abbates in alienatione rerum ecclesiarum, quæ ad ipsas pertinent pleno iure, potuerunt auctoritatem præstare. & hoc fatetur Host. verum quò ad exemptos, vt no. in c. cum & plantare. j. de priuileg. & ibi per Io. An. in glo. non solum. & in cle. 1. de re. ec. non alie. in glo. de episcopo. Archiepiscopi autem non alienabunt sine licentia Patriarchæ, vel Papæ. Et ista sunt dicta Inno. & Doct. hic. Ad quæ aduerte. ex his enim deciditur quæstio, ꝙ si ecclesia litem patitur de aliqua re immobili, potest ipsam transigendo dimittere aduersario pro pecunia, si interuenit auctoritas superioris. Et hoc tenet Do. Fred. de Sen. cõsilio. 89. sine auctoritate aũt diœcesani transactio non valeret. nã de iure bona ecclesiarum non possunt alienari sine eius auctoritate, vt d.c. abbatibus. & c. placuit. & c. in venditionibus. cum similibus. & licèt in certis casibus permittatur alienatio: non tamen sine auctoritate diœcesani. multi enim fingerẽt lites: vt sic postea transigendo possent in alterum transferre res ecclesiæ. vt dicit tex. in fi. in l. cum hi. ante fi. ff. de trans. Facit quod no. Spe. in tit. de instru. edi. §. nunc aliqua. in 7. col. ad fi. ver. de illo quæritur. pactum ergo illud sine superioris auctoritate est personale, non reale. j. eo. c. de cetero. & c. veniens. & hoc no. Host. de arbi. c. 3. vbi dicit, ꝙ clericus compromittendo non potest obligare ecclesiam sine auctoritate diœcesani. facit quod no. Spe. in ti. de arbi. §. restat. ver. sed clericus. & §. finitur. ver. quid si prælatus. & prædicta maximè sunt vera, quando de lite, vel controuersia aliter non apparet, quàm per confessionem prælati, & Capituli. quia eorum confessio non sufficit, vbi opus, & veritas rei requiritur, vt no. in simili. 10.q. 2. c. hoc ius. ver. & is creditor intelligitur. super ver. probat. vbi dicit non sufficere confessioné prælati asserentis pecuniam mutuatam versam in vtilitatem ecclesiæ fuisse. Non ob. c. 1. & 3. de pactis lib. 6. quia ibi redit res ad naturam suam: quia ecclesia parochialis recuperat iura sua. & facilius renunciatur priuilegio, quàm iuri communi. & hoc sentit ibi Archi. in c. 1. in gl. hoc potest. & optimè facit quod no. Io. An. de reb. ec. non alie. c. 1. in Clé. in gl. in-
7 nuit. ¶ Vltimò quæro. † vtrùm super decimis possit transigi, vt minus soluant. Quidam ꝙ sic cum auctoritate Papæ, & nõ aliter. & hoc tenet Pe. & idem Abb. allegat quod no. j. de deci. c. quod in aliquibus. Alij dicunt, ꝙ sufficit auctoritas episcopi, per iura allegata hic in gl. fi. & hoc tenet Host. dicens, ꝙ hic scribitur laicis. quod patet per illa verba [& aliquã per sonam ecclesiasticam.] aliàs dixisset [& aliam personã] &c. Non ob. quod dicitur, laicos non præscribere, nec possidere posse. Dicit. n. ꝙ non possident, nec præscribunt ius decimæ, sed quotitatem partis. & secũdùm hoc potest intelligi quod not. de parochi. c. fin. & d.c. in aliquibus. & pro hac parte facit secundùm vnum intellectum quod no. j. eo. c. super eo. in fi. 1. gl. Contra prædictam decisionem Hos. facit l. comperit. C. de præscrip. 30. anno. ibi [minimè, vel minus.] & ibi vide quod no. Cy.

S V M M AE.

1 *Prælatus an possit litigare coram ordinario, uel delegato.*
2 *Abbas, uel prior non potest transigere, nisi habeat literas de rato.*
3 *Prælatus ut transigat, compromittit: an requiratur compromissum in decreto: an uerò in laudo.*

CONtingit. Si Capitulum cõsenserit trãsactioni, quam fecit prælatus nomine ecclesiæ, vlterius dissentire non pote-
1 rit. h. dicit. Communis diuisio. Secunda ibi [vnde.] ¶ † Not. primò, ꝙ prælatus potest litigare coram ordinario, vel delegato. quod intellige de consensu Capituli, vt. s. de rescrip. c. edoceri. qui licèt fuerit adhibitus in litigando, non tamẽ ad transactionem extenditur: ideò nouus consensus exigitur. & intellige hic transactionem factam super temporalibus. quia super spiritualibus non valeret, vt dictum est. s. c. proxi. ¶ Secundò no. dum dicit [coram ordinario, vel delegato] &c. Innuit enim, ꝙ de lite coram delegato potest transigi ipsius auctoritate. & est hic dubium, an sit verum. Videretur enim ad ordinarium recurrendum, quasi ad casum transactionis non se extendat iurisdictio delegati, ar. contra. c. si annum. de iud. li. 6. nam cum ista transactio requirat causæ cognitionem, & decretum. vt no. s. c. proxi. nullus melius potest de hoc cognoscere, quàm ille, cui nota sunt merita principalis causæ, & ad quem spectat regulariter de incidentibus cognoscere, etiam si aliàs esset incompetens, nisi in casu c. tuã. de or. cog.
2 cogita. ¶ Tertiò no. ꝙ † abbas, vel prior non pt trãsigere, nisi habeat literas de rato. ¶ Sed cõtra hoc opp. primò. platus est pcurator. de dona. c. 2. & 12.q. 1. c. fi. habẽs gñralẽ, & liberã. vt ibi, & s. de ele. c. cũ nobis. in fi. sed talis pt trãsigere. ff. de pcu. l. pcurator cui libera. & e. ti. c. q ad agẽdũ. li. 6. Sol. Gof. ꝙ platus habet generalem, sed nõ liberam: vel ideò non transigit, quia per transactionem fit alienatio. quod sæpe contingit. C. de litig. l. fi. eadem est opinio de tutore, qui potest transigere, vt. ff. de fur. l. interdum. §. qui tutelam. & prælatus est tutor. 16.q. 1. c. in canonibus. Item eadem est opinio in administratore ciuitatis, qui transigit, vt C. eo. l. præses. & prælatus administrator, & dispẽsator est 10.q. 2. c. precarie. & omnia ista tria contraria vno modo soluuntur, vt hic in nouella. glo. tamen in l. præses. C. eod. quò ad potestatem transigendi æquiparat tutorem, curatorem, patrem, & prælatum. & ibi tenet, ꝙ isti omnes poterunt trãsigere de re dubia. & hoc est verum: tamen si res erat, quæ non poterat alienari sine decreto, in ista transactione requiretur decretum, vt l. vna. ff. si aduer. transact. & de prędijs mino. l. si ad resoluendam. nam vbi in contractu requiritur decretum, requiritur etiam in distractu, vt d. l. si ad resoluendam. quæ est ad hoc not. hoc fallit in patre, in quo requiritur decretum: quia ratione vsusfruc. est legitimus administrator bonorum filij, vt no. Azo de bo. quę libe. in summa. conclude ergo, ꝙ administratores de re dubia transigere possunt: sed non debitum liquidum remittere. quia remittere est donare: & episcopi donare non possunt. quia donatio non est in administratione patrimonij, vt l. contra iur. §. fi. ff. de pac. & l. filiusfa. de dona. quandoq; verò bona fide potest administrator remittere debitum liquidũ, secundùm glo. in d. l. præses. Pla. ibi contra, per l. pactum. eo. ti. & hoc tenet contra omnes Doct. Ia. Bu. dicit in dicta. l. præses. ꝙ aut remittit debitum liquidum contemplatione domini: & tunc valet. ponit exemplum, quãdo propter inimicitias euitandas fecit pacem cum inimicis pupilli, & remisit iniuriam gratis: vel pone in vsura, vel pecunia extorta occasione iniqui contractus. Si autem fiat remissio non contemplatione domini: tunc stant prædicta, ꝙ non possit. ¶ Vltimò cir-
3 ca prædicta quæritur. ecce, ꝙ de quæstione dubia † prælatus vt transigat, compromittit: vtrùm requiratur decretum in cõpromisso: an verò in laudo. & videtur, ꝙ in laudo: quia ipsum laudum est transactio, vt no. in Auth. vt dif. iudi. §. 1. & c. si aduer. trans. l. 1. contrarium tenet D. Bal. quia requiritur tempore compromissi: quia decretum respicit actum administrationis, non actum tertij. Item quia laudum fundatur ex compro-

promisso: & ideò fundamentum debet esse aptè positū. arg. C. qui da. tuto. pos. l. vniuer. Non ob. quòd laudum sit transactio. quia verum est: non tamen de per se, sed actum cum cō promisso. & regula est, quòd semper auctoritas præcedere debet actum, & non sequi. vt l. si quis mihi bona. §. iussum. de acquiren. hæredi.

SVMMAE.

1 *Transigi non potest super beneficio ecclesiastico.*
2 *Lis sopitur transactione.*
3 *Transactio super re prohibita non firmatur iuramento.*
4 *Transactio in beneficialibus continet speciem simoniæ.*
5 *Transactio antequam rescindatur, impedit processum iudicij.*

1 Constitutus. †Super beneficio ecclesiastico transigi non potest h.d. Et prima pars ponit partis querelam. Secunda dat iudicem. in titulum non potest transigi. quia non transactio, non sententia, non ius iurisdictionis potest conferre titulum in beneficio: sed legitima collatio, vt in c. 1. de reg. iur. li. 6. hinc est, quòd nō fit omissio in beneficio, de quo agitur ex primo decreto propter contumaciam prioris, vt in c. 1. j. de eo, qui mitti. in pos. causa rei seruan. & idem forte si esset contentio de aliqua dignitate seculari: in qua actori, vel reo non posset transactio præbere iustum titulum. ar.
2 l. Herennius Modestinus. ff. de decur. ¶ Secundò not. † q lis dicitur sopiri transactionē. est enim transactio maximum remedium decidendarum litium: sicut & sententia, vt l. maximum. ff. de iureiuran. vnde executio transactionis impedit litis contestatio. vt c. exceptionis obiectus. j. de lit. contesta.
3 li. 6. ¶ Tertiò no. † q transactio super re prohibita non firmatur iuramento: sicut nec cōuentio, vt c. si diligenti. de fo. cōp.
4 ¶ Quartò not. † q transactio in beneficialibus continet speciem simoniæ: cum enim transactio non valeat, nisi aliquo dato, vel retento, vt l. transactio. C. eod. illud est prohibitum in beneficio. s. aliquid dare, vel accipere: sed acquisitio, & resignatio debet esse gratuita, vt 1. q. 1. c. 1. & per totum. & c.
5 1. de simo. ¶ Quintò no. † q inutilis transactio, antequam rescindatur, impedit pcessum iudicii, à quo est discessum per improbam transactionem: sicut & alibi iniusta detentio beneficii impedit impetrationem, si de eo mentio facta nō fuerit. j. de concess. præben. c. cum nostris. & sic quod est nullū, præstat impedimentum. regulariter contra, vt in reg. nō præstat. de reg. iur. lib. 6. ¶ Sextò no. quòd rescissa transactione, redit quis ad instantiam primò motam inutili transactione sopitam. An autem idem iuris esset, si promissa non seruentur, vt possit transactio non seruata redire ad pristinam litem. argu. quòd sic, in l. siue apud acta. C. eo. sed forte si posset agere ad conuenta, & deducta in transactione, non fieret litis restauratio: sed hic nō poterat, nec in d. l. siue apud acta. quid autem si quis impleuit ex parte sua, & sibi est impletū, sed euictum, an agat de euictione, vel redire debeat ad actionem primitiuam. dic, vt l. si pro fundo. C. eo. tit. ¶ Op. hic Papa dicit, q hæc transactio continet speciem simoniæ. & mandat litem inter eos restaurari. contra: imò cum simoniam taliter transigendo commiserint, debuerunt deponi. & etiā, quia conuenerant contra iuramentum. præterea iste. G. clericus allegauit turpitudinem suam, proponendo Papæ, q data pecunia de beneficio translegisset: ergo non debuit audiri, vt c. inter dilectos. in fi. j. de dona. & l. transactio. C. eo. obstantibus ergo simonia, periurio, & turpitudine, nón debuit ista lis restaurari: sed audientia non præberi, & puniri: cuius contrūari hic facit Papa. So. dicit glo. fi. qđ hic dicitur, factū fuit de gratia. Idem tenet Tan. Inno. ponderat istud verbum [speciem simoniæ] &c. aliud enim est dicere transactionem simoniacam: aliud continere speciem simoniæ. & si dicas. si si non est verè simoniaca, quare prohibetur? dicit, q etiam ab eo, quod habet speciem mali, est abstinendū. de vi. & ho. cle. c. cum ab omni. & 11. q. 1. c. illud. ¶ Secundò op. cum hic esset turpitudo, ergo non debuit esse melior conditio possessoris. vt ff. de condi. ob turpem causam. l. si ob turpem. §. porro. So. hoc contingit, quia alter damnum: alius verò lucrum sentiret ex dolo. quod dic, vt plenè no. in c. intelleximus. j. de adul. & l. cum mulier. ff. solu. ma. per Bal. & Bar. vel dic, quòd contrarium loquitur, vbi est vera turpitudo: secus si habet speciem turpitudinis: vt est hic, secundùm Inno. quod no.

SVMMAE.

1 *Impetratio literarum ad extraordinarium iudicem quandoq; fit super beneficio.*
2 *Delegatus in transactione non potest præbere auctoritatem, per quā constituatur ecclesia censualis.*
3 *Quantitatis certa redditum ecclesiæ potest alteri ex compositione deberi: non autem quota.*
4 *Petenti beneficium quis possit aduersarium se constituere.*
5 *Quæstio si fuerit cum illo, qui habet potestatem conferendi. qualiter poterit discedere.*

De cetero. Per trāsactionem factam sine auctoritate episcopi, potest prælatus, sed non ecclesia constitui cen-
1 sualis. ¶ No. primò, q † super beneficio quandoq; quis impetrat literas ad extraordinariū iudicem. i. delegatum, qui extraordinarius appellatur, vt hic, & C. de dila. l. si quando. & quandoq; idem iudex super beneficio conferendo, & cognitione causæ impetratur, quo casu potest esse obreptio in rescripto, non in gratia, & econtra. quod dic, vt s. de rescri. c.
2 ad aures. per Inn. ¶ Secundò no. † q delegatus in transactione non potest præbere auctoritatem, per quam constituatur ecclesia censualis. facit ad idem quod dixi. s. eo. c. contingit. secus est in ordinario, qui quandoq; potest. j. de iurepa. c. pterea. Et est ratio, secundùm Vin. quia delegatus habet temporalem potestatem: ordinarius perpetuam, vt legatus. vt s. de offi. le. c. fi. sed dices quare requiritur ordinarii, vel delegati auctoritas, si tractatur de obligando personam litigatoris duntaxat ad censum: videtur enim clericus capax obligationis personalis actiuè, & passiuè sine superioris auctoritate, cum possit habere proprium. sed dic, quòd ad excludendum præsumptionem simoniæ, est hoc statutum, vt auctoritate iudicis fiat transactio, aliter extra iudicium non valeret.
3 s. c. proxi. facit. j. de re. permu. c. quæsitum. ¶ Tertiò not. † q certa quantitas redditum ecclesiæ potest alteri ex compositione deberi: nō autem quota, ne beneficium videatur scindi. j. de præben. c. maioribus. facit in ratione sui. j. ne præla. vi. su. c. querelam. & quod not. j. de dec. c. quāuis. ¶ Quartò not. quòd census solutus absque auctoritate episcopali non excedit vitam eius, qui soluit. In vita enim sua potest de redditibus ecclesiæ transigere, cum faciat fructus suos. j. de of. ord. c. 1. lib. 6. sed cum morte eius finiantnr, non potest ius illius, qui habet ab eo causam, vltra durare: sicut nec ius illius, cui vsufructuarius cessit commodum vsusfructus, vt l. necessariò. §. q si penden. ff. de peri. & com. rei ven. facit c. nuper. & quod dixi. j. de dona. inter vi. & vxo. Et aduerte, quia illud ver. tex. [cui præest] &c. exponitur multis modis. Inno. exponit, præest. s. clericus, qui petebat beneficium, quod per compositionem obtinuit: acsi dicat. si talis per compositionem promisit aliquem censum dare illi, cum quo litigabat, successor non tenetur: & tamen nec semper est simoniacum. j. de præben. c. nisi essent. Hostiē. exponit, aliter non insisto. ¶ Quæro. dicitur hic, quòd iste litigabat cum aduersario suo super beneficio, & quod inuicem transegerunt. quæro ergo
4 † quis possit petenti beneficium aduersarium se constituere: ita q ad iudicium sit vocandus. Rū. q quandoq; quis prætendit ius in beneficio vacante: & sic agit. quandoq; agit pro benefi-

cio,quod ab alio possidetur. quandoque agit pro beneficio, in quo est institutus. Primo casu aut iste, qui agit, non est confirmatus: aut est iam confirmatus. si non est confirmatus, in confirmatione, quæ petitur, sunt vocandi ad quos ptinet præsentatio, vel electio: vt si volunt de iure suo contendere, audiantur: & similiter ille, ad quem pertinet præsentatio. quod dic, vt. ĵ. de ele. c. fi. lib. 6. Episcopus autem, qui instituit, non est vocandus: licèt enim quandoque citetur ad defendēdū factum suum, vt plenè no. ĵ. de procu. c. in nostra. tamen isto casu non erit citandus. nam post institutionem, & confirmationem potest ex officio inquirere. de ele. c. cum nobis olim. §. cum igitur. Si verò iste, qui agit, est confirmatus, non sunt vocandi electores, vel confirmatores: quia non possent officiū confirmationis impedire. ĵ. de ap. c. constitutis. 2. §. fi. & hoc verum, quando ipsis vocatis fuit facta confirmatio, vel institutio: alioquin etiam post confirmationem sunt vocandi, & audiendi, vt no. de ele. c. cum dilecti. & de causa pos. c. cum olim. Adde tamē quod legitur, & nō. in c. veniens. ĵ. de testi. vbi de illo, qui venit prætendens ius in beneficio vacante: nō principaliter, vt impugnet personam, electionem, vel confirmationem: sed pro iure suo, super quo facilius auditur: & impedit, vt ibi. Secundo casu quando agit pro beneficio, quod ab alio possidetur; & tunc sine dubio ille, qui possidet, est vocandus. vnde si iam confirmatus præbendam à Capitulo petat, ipsum Capitulum, quod præbendam possidet, vocari debet. ĵ. de testa. c. relatum. quo casu poterit opponere de obreptione. ĵ. de dolo, & contu. c. cum olim Daniel. facit quod no. in c. cum Bertoldus. ĵ. de re iudi. vbi petitur beneficiū in tit. & c. querelam. s̄. de ele. Tertio casu, quando agit ille, qui possidet. dic, ꝙ potest, quando molestatur. potest enim agere confessoria, vel negatoria: cum habeat ius in re. & similiter postquam fuit confirmatus, licèt non possessionem adeptus. quia solus titulus collationis, vel confirmationis tribuit ius in re: secus in rebus prophanis, vt l. traditionibus. C. de pac. coniuncto c. si tibi absenti. de præben. li. 6. ante cōfirmationem verò est iudicis officium implorandum. cum non habeat ius in re. s̄. de elec. c. qualiter. ¶ Ex prædictis ergo habes, qui sunt vocandi, vel non: & in casu, quo essent vocandi, & non fuissent vocati. dicunt quidam, ꝙ confirmatio erit nulla. Alij dicunt, quòd tenet confirmatio: sed potest cassari pro eo, ꝙ eis absentibus facta est, etiam si aliàs sit canonica. super hoc tamen vide, quod no. s̄. de maio. & obe. c. humilis. p glo. & Inno. vbi de citatione absentium in alijs negocijs, quā electionis. quandoque tamen in negocio electionis nō est necessaria citatio hominis: quia ius ipsum citat, vt in casu. c. statuimus. ĵ. de ele. lib. 6. Et prædicta colligo in effectu ex not. hic per Inn. & post eum Io. An. quæ gl. qualiter referatur ad tex. & materiam transactionis, in qua sumus, aliter non declarant. potest ergo adaptari ad materiam hoc modo: an omnes illi, qui sunt vocandi, & qui possunt modis prædictis de beneficio litigare, possint transigere, vt hic dicitur. Et colli-
5 ge in hoc regulam: †quòd si est quæstio cum illo, qui habet potestatem conferendi, poterit aliter desistere per modum transigendi: vt Capitulum, vel episcopus collationis habētes beneficium, de quo eis mouetur quæstio, vel alteri mouēt. Si autem penes transigentem non resideat hæc potestas: tūc recurre ad auctoritatem ordinarij, si vis transactionem eē realem, & ius in beneficio tribuentē, aliàs erit personalis, vt hic, & plenius. ĵ. de præben. c. nisi essent. Illi autem, qui opponūt se pro eorum interesse, an possint desistere transigendo, vel aliter. dic, vt in c. quamuis. ĵ. de ele. lib. 6. & facit c. cōstitutionem. vt circa. & quod no. eo. ti. in Clemen.

SVMMAE.

1 *Beneficium, quod per transactionem habetur, si impetretur vt vacās ab eo, qui fuit transactionis mediator, non valet impetratio.*

2 *Aduocatus potest esse quandoque mediator, & auctor compositionis.*

3 *Subscribens se contractui inito super aliqua re, non potest dicere postea, quòd non teneat contractus.*

Et an subscriptio præiudicet subscribenti. 4.

5 *Impetrans literas tanquam clericus cum non sit: non debet consequi beneficium taliter impetratum.*

1 EX literis. †Si beneficium, quod per transactionem habetur, impetretur vt vacans ab eo, qui fuit transactionis mediator, non valet impetratio, secundùm lec. glo. & Host. Prima pars narrat factum. Secunda diffinit, ibi [cum autem.] ¶ Ista Decre. intelligitur tribus modis. Et primò secundùm Inn. quòd iste. G. impetrauit literas super dicta ecclesia tanquam vacāte sibi conferenda. obiectum fuit, ꝙ alius dictam ecclesiam possidebat. iste replicauit, ꝙ nullum habebat titulum, sed habebat eam per simoniacam transactionem: ideò pro habente reputandus erat. possessor autem triplicauit ipsum nō audiendum: quia transactionis fuerat mediator, & auctor. & quia hoc cōfitebatur, auditus non fuit ille. G. sed silentium impositum, vt dicit litera. Tertij verò dicunt, ꝙ si non interfuisset, vel aliter consensisset transactioni, bene tenuisset impetratio, etiam non facta mentione de possessione istius, qui simoniacè est adeptus. quia non ē talis veritas tacita, qualis expressa, literas non habuisset. imò citius habuisset ad simoniam detegendam possessoris: quòd sic super vacante omnino impetraret. s̄. de rescri. c. 2. iter cetera. & c. olim. & quòd ille. G. impetrauerit. & sic principaliter egerit contra possessorem: & non per viam exceptionis, principaliter colligitur ex tex. dum dicit [literas obtinuit, & silentium duximus imponendum] alij dicunt, quod nullus istam ecclesiam possidebat: aliàs non valuissent literæ, non facta mentione de possessione alterius possidentis, etiam per simoniam, vt c. cum nostris. ĵ. de concess. præben. prima tamen æquior, vt propter odium simoniaci taciturnitatis suæ pestiletis possessionis nō debeat fieri mentio. nam & ad detegendum ista delicta occulta socij, & participes criminum admittuntur, & detegentibus parcitur, vt in Auth. sed nouo iure. C. de pę. iud. qui malè iud. sed ibi loquitur, cū iudex corrumpitur: secus si pars, vt hic. facit. c. 1. ĵ. de testi. li. 6. ¶ Tertius intellectus est, quando ille impetrauit ecclesiam istam, asserens possessorem fuisse ipsam per simoniam adeptum: sed cum diceret dictam simoniam in transactione ipso auctore factam, commissam fuisse, repulsus fuit, & impositum sibi silentium. quia primu, quod per collationem beneficij intendit conferre Papa detegenti maleficium, non includit ipsum delinquētem, vt est tex. in l. idem. §. fi. ff. de condi. ob tur. cau. ad idem l. Lucius. §. Lucius Titius. de materia. de le. 2. ¶ No. 1. ꝙ auctoritas iudicis non purgat vitium simoniæ: hic enim episcopus consenserat huic transactioni. plus ergo inficit mala fides transigentium, quā corroboret bona fides iudicis. Et est speciale in istis spiritualibus: aliàs auctoritas, & decretum facit malæ fidei possessorem haberi pro bonæ fidei: sed hoc ideò, quia in istis spiritualibus sententia non tribuit tit. sed in alijs sic. Facit. c. fi. § pari modo. ĵ. de clā. despon. & quod no. in l. iustè possidet. de ac
2 qui. pos. & Doc. in c. ad aures. s̄. de rescrip. ¶ Secundò no. †ꝙ aduocatus potest esse quandoque mediator, & auctor compositionis: & tunc non potest, quæ geruntur, impugnare, etiā si prætendat ius, & proprium interesse ex iure superuenienti in facto suo per impetrationem, vt hic. ex veteri autem iure an possit agere ad beneficium, quod alius obtinuit suo patrocinio, & aduocatione. gl. tenet, quòd possit, si ignorabat ius suum: puta quia impetrauit procur. vel Papa proprio motu contulit sibi absenti, vt. ĵ. de rescri. c. si super gratia. secus autē si sciuit. vt in iuribus alle. in prima gl. & hoc tenet Gof. qui dicit, quòd necessitas officij, si cognouisset vt iudex: vel

si vt

si vt aduocatus,iuris sui ignorantia excusasset.Iste autem.G. non ex sola aduocatione repulsus fuit: sed qa mendax pcator:quia transactionis mediator:qa subscripsit se: & quia pa
3 trociniū pstitit, vt apparet ex tex. ¶Tertiò no. † ꝙ ille, q se subscribit cōtractui inito super aliqua re,non pōt dicere postea, ꝙ non tenet contractus. & colligo etiam, ꝙ inscriptus vt testis in contractu pōt postea esse in illa cā aduocatus agētis ex illo contractu:& pbat instrm,nisi esset aliter suspectū, vel falsum: qa tūc iste descriptus in testem post assumptū aduocationis officiū non posset instrumentū defendere tanq̄ testis.Et facit hoc ad q. Io.An. de instrumento,quod producit pcurator meus notarius ad pbandum de iure meo.quod tū instrm sua manu scriptū est.de quo vide in mercu. c.cum qd vna.de reg.iu.li.6.& per Barto. in l.si seruus communis.ff.de
4 stip.ser.¶† Et an subscriptio piudicet subscribenti in prosecutione iuris sui.distingue:qa quandoq; per subscriptionem intendit subscribens se obligare:& obligat,vt l.non subscripsisti.de admi.tut. qnq; quis se subscribit non aduertens,qd inscriptura cnotineatur. vel subscribit tanq̄ testis: & nō obligatur,vt C.plus val.quod agi.l.vlt.& illud est etiam,quando se subscriberet tanq̄ testis sciēter, qn est cōtractus,q posset celebrari eo inuito:vt emptio,& vēditio.secus si nō eo inuito:vt obligatio rei suæ.quo casu subscriptio facta sciēter habet p processu, vt l.fideiussor. de pig. & facit optimè l. 2. C. de re. ali. non.ali. desisto tacente, vel subscribente dixi plenè in c.nuper.ĵ.de dona.inter vi.& vxo. referēdo ibi dicta Bar.
5 in l.quę dotis.ff.sol.mat.¶Quartò no.† ꝙ impetrans literas tanquàm clericus, cum non sit, non debet consequi beneficium taliter impetratum. & similiter si nō mendaciter se clericū expsisset,sed simpliciter impetrasset.non .n. valeret impetratio ob defectū clericatus:nisi ex certa sciētia Papa fecisset gratiā, puta qa dr̄ ibi [p tali scholari, vel literato cupiēti ascribi militiæ clericali:] tūc.n.valet secūdùm stilū curiæ.de ser.nō.ord.c.eò libētius.& de æta.& qual.c.à multis.¶Quintò no.ibi [cū literas ipsas] &c. ꝙ defectus ordinis tēpore impetrationis reddit gratiam nullam:nec firmatur,licèt postea superueniat.simile dicimus in ætate, vt c. si eo tempore.s̄.de rescrip.lib.6.& vide de defectu ordinum quod no.s̄.de elec. c.dudum.& de æta.& qual.c.præterea.

SVMMAE.

1 *Transactio non valet,nisi aliquo dato, vel retento. & quare de spiritualibus non liceat transigere.* 2.

SVper eo. Super beneficio ecclesiastico nō potest transigi:licèt possit amicabiliter componi.h.d. Cōis diuisio. Secunda ibi [tale.] ¶No primò, ꝙ super beneficijs, & rebus sacris non potest transigi:nec super aliquibus alijs,vt dixi.s̄. eo.c.statuimus.
1 ¶Secundò no.† ꝙ non valet transactio, nisi aliquo dato,vel
2 retento.concor.C.eo.l.transactio.¶Tertiò no.rationē,†quare de spiritualibus non liceat transigere:quia pro ipsis nō potest aliquid dari, vel retineri : ideò transactio, quæ ad ipsius essentiam exigit alterum prædictorum,non pōt interuenire. ¶Quartò no. ꝙ amicabiliter potest componi super spiritualibus,& beneficijs:vt si vnus resignet beneficiū sicut ius non habens : alius illud tenet sicut ius habens.vel fortè duo litigantes de beneficio poterunt sic componere: ꝙ aliqui periti videant iura vtriusque, & ipsorum consilio partes stare consentiant: non tamen intelligas, ꝙ ex tali compositione titulus habeatur. facit quod not.ĵ. de præben. c.nisi essent.
¶Oppo. & videtur, ꝙ super spiritualibus posit transigi. ĵ. de re.permu.c.ad qōnes.So.vt in gl. q̄ distinguit, an agat de ecclesia in proprietatem:& potest transigi.quod intellige,vt det aliud spirituale,non pecunia,vel res tpalis. aut agitur de ecclesia,vt in titulū:& nō pōt trāsigi, nisi vt dicit.s̄.e. c.cōstitutis.& c.statuimus.vbi dixi. alia gl. q̄rit,an valeat trāsactio p calūniā.tetigi & remisi.s̄.eo.ti.1.& l.i snia.de cōd.inde.

SVMMAE.

1 *Transactio facta super rebus ecclesiæ per prælatum sine consensu superioris non obligat successorem.*
2 *Decima,quæ debetur ratione rei,potest peti à possessore,licèt colat p aliū.Et quid si sint priuilegiati: an eorū coloni soluere teneātur.* 3.
4 *Pactum habitum cum rectore ecclesiæ censetur personale : nisi fuerit confirmatum.*
5 *Pacta inter alios an aliis præiudicent.*
6 *Compositio an poßit fieri super decimis subtractis.*

1 VEniens. † Transactio facta super rebus ecclesię per prælatum,sine superioris.consensu non obligat successorē.h.d. Prima pars ponit q̄relam.Scda dat iudices, ibi [mādamus.] ¶No.primò,ꝙ iste D. rector ecclesiæ parochialis agit p iuribus ecclesiæ competentibus.de quo. s̄.de rescri.c.edoceri. & de iudi.c. cum deputati. Et innuit iste tex. ꝙ petitio decimarum competat ecclesiæ parochiali.cōcor.ĵ. de deci.c. cū contingat.¶Secundò no.ꝙ hic coloni soluere recusabant:& contra monachos dirigitur petitio. ex quo collige, ꝙ monachi tenentur ad solutionem decimarum.de quo. ĵ.de deci.c.
2 ex parte.† Itē ꝙ decima,q̄ debet̄ ratione rei, pōt peti à possessore, licèt colat p aliū. Est eñ decima onus reale,qđ seq̄t possessorem,vt l.Imperatores.ff.de publi. & l.inter. de pact.
3 †Quid ergo si q sunt priuilegiati super solutione decimarū : an eorum coloni soluere teneant̄.no.in Cle.1. de deci.super ver.excolendas.Inno. dicit,ꝙ ista rō huius ver. videlicet, ꝙ decimæ debeantur [quia ministrat sacra] &c. videtur superflua.qa decimæ debebantur ratione territorij.16.q.1.c.si qs laicus.& c. decima. vendicari ergo poterāt etiam à colonis. qđ est verū,nisi abbas consueuerit ipse pcipere. tūc eñ si nō agit de ipsis decimis,sed de iure percipiendi (cum hoc sit apud abbatem) ipse & non alius conuenit. remittit Inno. ad no.s̄.de ma. & obe. ¶ Tertiò no. ꝙ sacra q̄dam sunt necessitatis:q̄dā voluntatis.de quo in gl.& 1.q.1. §. sed notandū. aliàs incipit.si ergo.& p Io.An.s̄.de sacra.nō reite. sup rub. ¶Quartò no.ꝙ valet compositio super decimis, vt soluatur certa portio,& non vltra.de quo.s̄.eo. c.statuimus.¶Quin-
4 tò no.in ver.mandamus.†ꝙ pactū habitū cū rectore ecclesiæ censetur personale,nisi fuerit confirmatum:tunc.n.confirmatio transfundit personalem conuentionem in realē.de quo in gl.Et hæc materia,vtrùm pactū censeatur reale, vel personale,longa est.& dicit hic.Io.An.ꝙ hoc æstimandū est ex mente paciscentiū,& etiā ex verbis,qn agitur de speciali hereditate,vt l.iurisgentiū.§.pactorū.ff.de pac.vbi verò agitur de ecclesiastica,siue spūali, nō consideratur sola volūtas cōtrahentiū:quia licèt possint obligare psonas suas:non tñ ecclesias. ĵ.de arb.c. peruenit.& c.per tuas.& de p̄ca.c.2. In dubio aūt an pactū sit censendū reale, vel personale, recurrendū est ad naturā rei,super qua interponitur. quia sm̄ subiectā materiā sunt sumēdi sermones,vt l.si quis stipul. ff. de vsur.& ff.vt leg.no.ca.l.1.§.si quis sub condōne. facit qđ no.in l.3.C.de pign.& l.apud Iul.§.si quis alicui.ff.de leg.1. priuilegia an censeantur in dubio realia,vel personalia, dic, vt in c.cū venissent.ĵ.de insti.& l.pater filiæ.de serui.leg.per Bar.¶Sextò no.ꝙ dicit in fine [decimas ex integro persoluendas]&c.est enim iste tex.contra opi. theologorum dicētium,hodie decimas non deberi,cum ecclesiæ sint dotatæ,& valere compositionem super decimis non soluendis : & etiā cōsuetudo,vt soluat̄ minus,q̄ debitū sit de iure.oēs istas opi. reprobat gl.ĵ.de deci.c. 1.li.6.vbi vide. ¶ Sextò no. ꝙ decimę in pteritū nō solutæ pn̄t omni tpe peti.& sic nō vr̄ pscriptio iuuare in decima fraudāda.modica.n.differentia est quò ad aīæ periculū detinere,an inuadere alienū.ĵ.de rest.spo.c. sæpe.& idē vr̄ in alimentis,vt nō præstita in præteritum peti possint,vt l.liber.§. 1.ff.de ali.& ci.leg. ¶ Octauò not.regulam,

5 lam,† ꝙ pacta inter alios al js non p̄iudicant.quod est verũ, vbi vices paciſcentiũ repræſentẽt: vt procurator,tutor,curator,ſocius,conreus,& ſimiles.Facit quod no.j̄. de iniur.c.1. in tertia gl.& c.quãq̃.de vſur.li.6.& s̄.ti.1.c.cũ pridẽ. ¶No
6 nõ no.in fi. † ꝙ pôt fieri cõpoſitio ſuper decimis ſubtractis. de hoc.j̄.de re.ec.nõ alie.c.vt ſuper. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ compoſitio fuit perſonalis. & ſi fuiſſet confirmata,teneretur ſucceſſor obſeruare.Sed contra.confirmatio non tribuit nouum ius:ſed quod reperit,magis firmat.j̄.de confir.c.cũ dilecta.& c.vlt.& 12.diſt.c.præceptis. hic aũt innuitur, ꝙ perſonale pactum facit reale:ergo imitatur naturã rei cõfirmatę contra iura prædicta. Sol.vt in gl.nunquid cõfirmatio &c. dicit enim,ꝙ intentio paciſcentium fuit,vt eſſet realis:ſed q̃a non poterant, valuit vt potuit: ſed quod deerat ſuppleuit auctoritas Papæ,qui poteſt facere de nullo aliquid: multò magis de aliquo aliud.de conſe.diſt. 2.c. re uera. & eſt ſimile de deſpon. impube.c.1.lib.6.

PRæterea. Tranſactio ſuper iure præſentandi, per quã nouus cẽſus imponit̃ eccleſiæ, vel antiquus auget̃, nõ valet h.d.

§.Præterea. Tranſactio facta ſuper ſpirituali ſubiectione non valet. h.d.

SVMMAE.

1 *Legati poſſunt diſpenſare in omnibus caſibus, in quibus poſſunt epiſcopi, & aliquibus vltra illos.*
2 *Tranſactio non habet locum in matrimonio.*
3 *Iudex in caſibus ſuo arbitrio reſeruatis non debet ex abrupto procedere: ſed cum cauſæ cognitione.*
4 *Diſpenſari an poſſit in matrimonijs.*
5 *Aequitas ſeruari debet, vbi ius non reperitur ſcriptum.*

EX parte. Iudex debet ſe interponere ꝓ tranſactione inter partes fiẽda, præterq̃ in caſibus,in quibus iura hoc non admittũt: vt ſuper matrimonio.h.d.¶ Primò no.in verſi. exceptis.ꝙ legati non poſſunt in certis caſibus cõponere, ſiue diſpenſare. Certis ergo caſibus diſpenſat legatus,& certis caſibus nõ,vt
1 hic.quomodo autem cognoſcam.dicit Ioan.And.† ꝙ legati poſſunt diſpenſare in omnibus caſibus, in quibus poſſunt epiſcopi,& aliquibus caſibus vltra illos. de hoc vide in ſpe.de
2 leg.§.cõſequenter.in prin.¶ Secundò no.in d.ver. † ꝙ in matrimonio non habet locum tranſactio. alios caſus enumeraui.s̄.eo.c.ſtatuimus.¶ Tertiò not.qualiter ꝓcedendum ſit in caſibus, in quibus non reperitur aliquod ius ſcriptum. ꝓcedere enim ſecundùm æquitatem, iudicis arbitrio reſeruat̃: & hi caſus multi ſunt in maleficijs. facit l. 1. ff. de iu.deli. & c.de cauſis.de offi.deleg.facit.C. de cri.ſtel.q̃dam.n. ſunt delicta innoĩata,non habentia nomen certũ à iure impoſitũ: ſicut etiã cõtractus,vt l.iuriſgẽtiũ. in pri.ff.de pac. ¶Quar-
3 tò no. ꝙ † iudex in caſibus ſuo arbitrio reſeruatis nõ debet ex abrupto ꝓcedere: ſed cũ cauſæ cognitiõe, inſpectis cauſis,pſonis,locis,& tpe.lex.n.dicit,ꝙ aut facta puniũt: aut dicta:aut ſcripta:aut conſilia.& conſiderãtur iſta.7.modis,cã, perſona,loco,tempore,qualitate,quãtitate,euentu.qđ proſequere per exempla in l.aut facta.ff.de pœnis. & tex.l.q cõcordat cũ illo. dicit [planè in leuioribus caſibus proniores ad lenitatem iudices eſſe debẽt,in grauioribus pœnis ſeueritatẽ legũ cum aliquo tẽperamẽto benignitatis ſubſeq.] vt l.reſpiciendũ.ff.de pœnis. vbi ſubdit [delinquũt aut propoſito, aut impetu, aut caſu.] omnes em̃ iſtas conſiderationes debet hr̃e præ oculis iudex,qui de cauſa cognoſcit: adeò ꝙ ſi his conſideratis excedit, poſſet ab eius iniquo arbitrio appellari,vt not.glo.in c.ſuper his.j̄.de accu. licèt aliter no. Innocen.in c.fi. j̄. de fer. ſed loquitur in alio iudicis officio, alias etiã cõſiderationes debet hr̃e iudex circa pœnarũ miti gationes,vt no.gl.in l.qd ergo.§.pœna grauior. ff.de his,qui
4 no.infa.¶ Opp.dicitur hic,† ꝙ in mr̃imonijs non pôt diſpẽſari.contra.35.q.3.c.quędam lex.& q.8.c.de gradibus.Solu. vt in gl.quæ incipit.ſic patet.dicit Io. An.ꝙ quantũ ad committendum mortale, vel remanendum in illo, nec diſpenſatio,nec cõpoſitio locum habet in his, quæ dependent à iure naturali,lege diuina,& euangelijs.de vſur.c.ſuper eo.de cõſue.c. fi. in his verò, q̃ dependẽt à iure poſitiuo præceptorio (cuius tranſgreſsio eſt mortale,vt no.Hoſt.s̄.ti.2.c.1.)alius, q̃ Papa,diſpenſare non pôt, vt tranſgredi liceat,vt ibi not.& de conſang.& af.c.non debet.p qđ c.tenet hic Inn. ꝙ in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis legati non diſpenſant
5 ſine licentia Papæ. ¶ Scđo op.hic dicitur, † ꝙ ſeruari debet æq̃tas,vbi ius nõ reperit̃ ſcriptũ:ergo à cõtrario,vbi ius ſcriptũ reperit̃,ęq̃tas non ẽ ſeruanda.ſed contra. C.de iudi.l.placuit.Sol.vt in gl.q̃ incipit.q̃ iudex.Io.An.diſtinguit ita ſecũdùm quoſdã.ꝙ aut vtrũq; eſt ſcriptũ: aut alterũ tm̃: aut neutrum.primo caſu qñ vtrumq; ſcriptũ eſt: & tunc aut vnũ habet ſe ad aliud,& ſpecies ad genus:& tũc ſpãle derogat generali.de reg iu.c.gñi.li.6.& ff.e.in toto.Aut hñt ſe vt duæ ſpecies ,vel vt duo gña.& hoc caſu dicit Dy.de re.iur.c.2.lib.6. quòd præfertur æquitas , per l.placuit. Alij contra l.illam dicunt loqui in æquitate ſcripta , & rigore non ſcripto:quare dicunt dicto caſu præferri vltimũ.de conſti.c.1.lib.6.ſecũdo caſu principali,qñ alterũ tm̃ eſt ſcriptum, dicunt ipſi præferri illud,quod ſcriptum eſt.arg.C.de legi.l.1.& l.ꝓſpexit. q.& à qui.Tertio caſu quando neutrum eſt ſcriptum, ſtatur æquitati, vt hic, & d.l. placuit. C. de iudi.& d.l. 1. de legi. vbi de hoc.

De Poſtulando.

SVMMAE.

1 *Aduocati in quibus ſint priuilegiati.*
2 *Officium procuratorum eſt viliſſimum: nec eſt publicũ,ſed priuatũ.*

SI vocati ad iudicium non tranſigũt,vel paciſcuntur, ſed litigare volunt, ſolent ſibi q̃rere aduocatos, & procuratores, anteq̃ veniant ad iudicium: ideò poſt rub. de pactis, & de tranſact. & ante rub. de iudi.interſeritur hæc rub. & ſequens.ſed hæc pręmittitur tanq̃ dignior. † ſunt em̃ aduocati in pluribus priui-
1 legiati à iure cõmuni.nullum enim munus perſonale eis iniungitur , niſi neceſsitas iudicandi, conſulendi, & arbitrandi. vnde non dñt cogi ad cuſtodiam:nec ad aliquod munus perſonale.vt l.ſancimus.C.de aduoca. diuerſorũ iudi.& uiolantes eorũ priuilegia dñt puniri in quinquaginta libris auri, vt ibi. & l.q̃cquid.eo.ti.Item qđ filijfa.aduocati q̃rũt de patrocinio, quaſi caſtrenſe peculiũ reputat̃:nec in tali lucro q̃ritur vſuſtru.pr̃i,nec eſt fratribus communicandum. vñ poterunt facere de eo teſtm̃ exiſtentes in pr̃ia ptãte, vt l. fori.
2 eo.ti.vbi de hoc. ſecus in lucro procuratorum †, quorũ officiũ viliſsimũ eſt:non publicũ, ſed priuatum,vt Inſti.de exce. §.fi.quid de ſalario aſſeſſorũ.dicit Bal. ꝙ eſt quaſi caſtrenſe. & idem in ſalarijs tabellionum:quia gerunt publicũ officiũ. facit l. velut.de aſſeſ. Itẽ aduocati æq̃parantur militibus:nec minus prouidẽt humano gñi,q̃ ſi prælijs, atq; vulneribus patriam,parẽteſq; ſaluarent, vt l.aduocati.C.e.ti. nullus tamen debet aſſumi in collegio aduocatorum , niſi prius pro examinatione perſonæ facta iuro ſui doctoris fuerit approbatus,& in mr̃icula deſcriptus.C.eo.ti.l.nemini. & l. petitionẽ. habẽt de materia.3.q.7.§ verũ.& conuenit materiæ.de offi. iu.c.1.de tranſa.c.ex literis.de iudi.c.paſtoralis. vt li.nõ cõt. c.1.de teſt.cog.c.peruenit. & de iureiur. c.veniens.& c.breui.vbi de hoc.& 15.q.2.c.vno.vbi de hoc.& alia iura faciunt ad hanc materiam hic alle.in nouel.

Cle-

SVMMAE.

1 *Clericus in sacris, vel minoribus beneficiatibus in foro seculari postulare non debet, nisi pro se, vel sua ecclesia, vel miserabili persona.*

2 *Et quid si non habet beneficium.6*

3 *Praetor tres ordines prohibitionis aduocationis fecit.*

4 *Clerici coram iudice ecclesiastico possunt aduocare.*

5 *Aduocati ante litem motam, vel ea durante, vel finita: an possint de salario conuenire.*

6 *Clericus si obtinet in causa propria. an poterit petere salarium, quod soluisset alij aduocato.*

7 *Clericus an possit aduocare in causa criminali ad defensionem rei.*

1 CLerici. †Clericus in sacris, vel in minoribus beneficiatus in foro seculari postulare non debet: nisi peo se, vel sua ecclesia, vel miserabili persona.h.d. & prima pars prohibitionem ponit a qua. Secunda pars excipit, ibi [nisi.] ¶. Not.j.ꝙ clerici possunt postulare pro se, & quibusdam personis. & sic posſũt
2 enumerari tertio ordini edicti prætoris. † facit enim prętor tres ordines. nam quosdam in totum prohibuit postulare: vt puerum, & surdum: quibus subuenit ex officio. quibusdam pro se permisit, & non pro alijs: vt feminis infamibus, & casu laborantibus vt cæcis. quibusdam permisit pro se, & certis personis: vt pro patrono, patrona, liberis, fratre, vxore, sorore, socero, genero, nuru, vitrico, nouerca, priuigno, furioso, furiosa, fatuo, fatua, vt hic habetur in l. i. cum seq. ff. e. ti. Clerici ergo pro certis personis expressis in hoc tex. possunt postulare. & sub ista appellatione miserabilium intellige omnes impotentes vt viduas, pupillos, orphanos, & s. de quibus. 88. di. c. 1. & per totum. & per Inno. s. de of. dele. c. significantibus. Item possunt pro omnibus personis enumeratis. s. in edicto prætoris, secundùm Inno. quod not. & idem de coniunctis. j. eo. c. fi. secundùm Host. Pe. & Abb. qđ intelligit ibi gl. si cōiunctæ sunt miserabiles, & aliter non. ¶ Secundò no. ꝙ tex. prohibet clericos aduocare in iudicio
3 seculari. ergo † coram ecclesiastico possent: nihil tamen quærent pro salar.o: sed sponte oblationes recipient, secũdùm Host. qui allegat de simo. c. dilectis. in fi. & pondera etiam, ꝙ dicit [beneficiati] innuit enĩ, ꝙ cōstituti in minoribus nō beneficiati possunt salarium exigere: quia adhuc nō sunt ligati ecclesiæ, & possunt nauigare, & vxorem ducere, de cle. cōiu. c. 1. de ele. c. cum ex. eo. lib. 6. & de hoc 15. q. 2. c. 1. Alij dicunt, ꝙ in spiritualibus non possunt exigere, in alij sic. & dicit Abb. ꝙ hoc seruat magr̃ Pe. alii intelligunt illud. c. in re-
4 gularibus. ¶ † Vtrùm autem aduocati, posſint ante litē motam, vel ea durante, vel finita de salario conuenire. dic ꝙ sic, nisi recipiant salarium de publico. C. de professo. & me. l. antepe. li. 10. & ff. de var. & extraor. cog. l. 1. §. si cui. & per Hostiē. in summa huius ti. §. qui postulare. & quando talia salaria solui debeant. remittit Io. An. ad no. j. de loca. c. pp. in vlti. gl. plenius per Bart. in d. l. 1. vbi etiam de salarijs aliorum (puta officialium locorum, operrarorũ, seruitorũ, & similiũ) & quæ dicta sunt de salarijs aduocatorum, intelliguntur de salarijs medicorum. ¶ Tertiò no. ꝙ text. prohibet postulare clericis coram iudice seculari in negocijs secularibus. innuit ergo, ꝙ pro negocijs ecclesiasticis poterunt. sed tunc dices, quo negocia ecclesiastica tractari poterunt in seculari iudicio contra. c. decernimus j. de iudi. dic, ꝙ potest ad requisitionē ecclesiæ, vt s. de of. or. c. 1. nō. n. cognitio, sed mera executio facti postulatur ibi à iudice seculari: nō est opus igitur aduocato. dic verius, ꝙ clericus cōueniebat laicum in foro seculari, ꝙ debet forum eius sequi, vt j. de fo. cōp. c. si clericus laicum. quo casu corā eo poterit clericus aduocatus pro actore clerico postulare. vel pone, ꝙ ratione feudi clericus tenebatur sequi forũ iudicis secularis. j. de iudi. c. ceterum. idem si laicus ordinatus est ad titulũ patrimonij sui: sup quo conuentus litigabit coram seculari rōne rei, de qua agit: nisi ordinationi iudex laicus cōsensisset. de ser. nō or. c. 2. & 3. In his ergo casibus aduocabit clericus in iudicio seculari ꝓ clerico, non ꝓ laico: nisi in ꝑsonis exceptis s. similiter clericus pōt fideiubere ꝓ clerico, nō ꝓ laico. j. de fideiu. c. 1. ¶ Quartò no. ꝙ in causa ꝓpria pōt clericus aduocare in iudicio se-
5 culari. facilius ei ē sibi per se agere, ꝙ aliũ conducere. ¶ † Sed pone, ꝙ obtinet: nunqd poterit petere salariũ, qđ soluisset alij aduocato? ar. ꝙ nō. ff. de fideiu. l. si stipulatus es opus. & l. qđ si domus. i fi. & l. habitatores. ff. loc. idē Spe. in ti. de expē. §. postremò. ver. qd si ab emptore. p l. sed si lege. §. qđ autē.
6 in fi. de peti. her. ¶ Quærit gl. q̃ incipit. vr̃ ergo † an clerici in minoribus possint aduocare in iudicio seculari, si nō hn̄t stipēdiũ. i. bñficiũ. tenet, ꝙ sic, in ciuilibus, nō in criminalibus. q verò sunt in maioribus ordinibus, nullo mō pn̄t, etiā si sine titulo sint ꝓmoti. Concor. qđ no. in l. filius. §. veterā. ff. de ꝓcu. Ho. dicit, ꝙ si de facto egeant, & ecclesiasticis bōis sustētari non pn̄t, licebit eis ex tali officio sibi victũ q̃rere, ēt corā seculari. 91. di. c. clericus victũ. & C. de patri. q fi. dist. l. 1. de obser. ieiu. c. consiliũ. §. vl. & 15. q. 2. c. 1. & hic loqt̃ ī nō
7 sic agēte. ¶ Circa hoc disputat Io. An. † an in cā criminali ad defēsionē rei possit clericus aduocare. qdā ꝙ sic. 23. q. 4. c. reos. de immu. ec. c. inter. Præterea licèt per absolutionē rei sequatur pœna talionis cōtra accusatorem, ad hoc tā nō intēdebat: sed istius absolutionis. nam si ecclesia reos sāguinis defēdit, fortius & iste. & imputet accusatori suæ malitiæ, siue duritiæ, si talionē sit passus, vt in c. tua nos. & in c. postulasti. de homi. In contrariũ facit, qa clericus exercet rē sibi ꝓhibitam, & illicitā, vt hic. & j. ne cle. vel mō. c. sn̄iam. & accusatori pbet ꝓpriam cām mortis. ergo quicqd intēdit, est irregularis. j. eo. c. de cetero. & eo. ti. c. is q. li. 6. Item lex ꝓmotionis in facto cōsistit, non in volūtate. 15. q. 1. c. fi. ergo cum ex officij hmōi exercitio sit secutũ homicidium, fateri oportet illum irregularē. 50. di. c. si qs viduā dicendũ. Host. de hoc no. j. de homi. c. ad audientiā. vbi q̃rit de clerico iurisperito, q sup patrocinio iuuat reũ, & absolutus est. accusator aũt capite cōdēnatus: an sit irregularis. post multa concludit, ꝙ nō possit securè esse pro reo. & not. ēt de hoc in summa de ob. ad rati. §. quid si quis obligatus. ver. qd de curialibus. & hoc eo. ti. §. quid ꝑtinet. ver. illud tñ. & de homi. §. qua pœna. ver. illud autē certũ est. & facit fin eũ. quia etiam in ciuilibus, vbi non possumus vnum iuuare, quando alter lædatur, abstinendum est. 14. q. 5. c. deniq;. fortius in criminali. & hoc verum, qñ mors esset secuta. ex sola. n. officij aduocationis assumptione non est irregularis: subiungit autem Ho. consilia, quibus volens defendere accusatum euitat irregularitatem, si contingeret accusatorem damnari pęna talionis, & inter cetera est consilium protestationis, ꝙ non intendit ad pœnam aliquam insligendam accusatori: sed tantummodo ad defensionem rei, & uerbosè hoc prosequitur, concludendo, quòd in dubio reseruat absolutionem Papæ, ad quem talia dubia declarare spectat. qui si. sint legi. c. per venerabilem §. rationibus.

SVMMAE.

1 *Monachi, & regulares canonici postulare non debent, nisi pro vtilitate monasterij.*

2 *Canones, qui loquuntur de monachis, adaptantur ad canonicos regulares per extensionem.*

3 *Monachi an audiantur pro monasterio sine mandato, eo quòd sint cōiunctæ personæ.*

1 EX parte. †Monachi, & regulares canonici postulare nō dent, nisi pro vtilitate monasterij: & tunc de præcepto prælati. hoc dicit. Communis diuisio. Secunda ibi [vnde.] ¶ Not. primò, quòd monachi, vel canonici regulares non possunt esse aduocati. Item nec executores: quod verbum cum

cum sit generale ad omne officium, generaliter intelligitur & quodlibet offim interdictum. vnde non videtur, ꝙ vnus religiosus possit esse delegatus. de quo per Host. in summa. de of fi. deleg. c. cui possit. versi. sed nunqd religioso. & ꝟ. de priuil.
2 c. cum olim. 2. post prin. ¶ Secundò not. † quòd canones, qui loquuntur de monachis, adaptātur ad canonicos regulares. & hoc per extensionem, non ex propria significatione. vnde si in cōstitutione, testō, vel contractu fieret mentio de mona chis: an includeret canonicos regulares. argu. est hic, ꝙ sic. In contrarium facit: quia ista constō loquitur extēsiuè quò ad casum capituli. s. officij aduocationis: ergo ad alios non extēdēda. & pro hoc facit litera, dum dicit [quantùm ad supra dictam] & c. q. d. in alijs differt, sicut prius. ¶ Tertiò no. ꝙ requiritur nō solū, ꝙ causa sit mona. sed ēt imperium abbatis. Quid ergo si non vertitur vtilitas monasterij respectu causæ: sed respectu lucri, quod posset consequi ex aduocationibus causarum: an poterit pro isto lucro applicando mona. esse aduocatus de imperio abbatis. tenet Io. An. ꝙ non. & sic disputauit. Remittit ad reg. in arg. de reg. iur. lib. 6. in mercu. Executores verò vltimarum voluntatum poterūt esse de ab batis licentia, exceptis fratribus minoribus, qui de hoc multum dolent, vt ꝟ. de test. c. religiosus. lib. 6. coniuncta Cle. exi ui de paradiso. de ver. sig. pro miserabilibus verò psonis, abbate imperante, poterunt monachi aduocare, vt no. in Spe. de aduo. §. 1. in prin. & vide quod no. 16. q. 1. c. de pñtium.
3 ¶ Quærit ergo † vtrū monachi audiātur ꝓ monasterio sine mādato eo ptextu, ꝙ sint cōiūctæ psonæ. gl. q̄ incipit. 16. q. 1. dicit, ꝙ nō. leges. n. q̄ loquūtur de cōiūctis psonis, loquūtur ĩ factis priuatorū, sm̄ gl. Regulares. n. cognatos nō habēt. qa ipsorum cognatio est in cœlis. nam in aīa, & corpore transla ti dicuntur, & quò ad mundum pro mortuis reputantur, vt in Auth. consti. quæ incipit Const. in prin. col. 6. & C. de epis. & cl. l. Deo nobis. vbi tamē de successore tractatur, hn̄t cognatos: qa ex ipsius psona succedit monasterium, vt in d. l. Deo nobis. §. hoc etiam cognitū. & qđ no. Io. An. de re iudi. c. cū. I. & A. ¶ Vltimò de materia extensionis vnius casus ad alios vide in gl. fi. & adde quod no. de transla. c. inter. in gl. quòd di ctum. & ꝟ. de tem. or. c. 1. lib. 6. & l. 2. C. quæ sit lō. consue. per Cy. & ad materiam statutorum in l. omnes populi. vbi de interpretatione extensiua, restricta, & simi.

S V M M AE.

1 *Officium sacerdotis quid sit.*
2 *Habens beneficium ab ecclesia debet illo priuari, si pro extraneo ad uocat contra ipsam.*
3 *Clericus beneficiatus in pluribus ecclesiis an possit præstare patrocinium vni contra aliam.*
4 *Episcopus aduocare prohibetur.*

1 CVm sacerdotis, No. primò † qđ sit officium sacerdotis, omnibus velle prodesse, & nemini nocere. Et certè istud est officium omniū: vn̄ Tullius. Ea liberalitate vtamur, q̄ prosit cunctis, noceat nemini. Et Seneca. Omnibus esto benignus: nemini blandus: paucis familiaris. Et innuit iste tex ꝙ aduocationis officium sit alij nociuū. quod intellexit Inno. quò ad opi. hominum. vnde per illud officium vulneratur charitas. aliàs tamen de iure non noceret. vnde filius patroni aduocatus contra libertum nō perdit bonorum possessionem, vt l. qui cum maior. §. pe. & vlt. ff. de bon. lib. ¶ Secundò no. ꝙ pro cōiunctis personis potest sacerdos postulare. & appellatione coniunctarum personarum intelligit omnes personas enumeratas in l. 1. cum ver. se. ff. eo. ti. Item intelligit hic glo. etiam confratres eiusdem ecclesiæ. ar. s̄. de offi. deleg. c. cū R. Et fortè idem de amico fraterna charitate dilecto. fi. de here. insti. l. nemo dubitat. §. qui frater. & de verbo. signi. l. latæ. §. amicos. quod satis admitti potest, dummodo hoc non pecuniæ, sed Dei charitas operetur. Quicūq; eīm fecerit voluntatem patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, soror, & mater est. Matth. 12. in fi. ¶ Tertiò no. in ver. cle
2 ricus. ꝙ † qui habet beneficium ab ecclesia, debet illo priuari, si pro extraneo aduocat contra ipsam. & intellige. ꝙ habeat beneficium gratuitum. si enim esset non gratuitum, sed datum ratione seruitij iam impensi, non posset ista ratiōe priuari: vnde tunc in persona, non in facultatibus distinguūtur. 16. q. 1. c. illud. & vide in Spe. de adu. §. 1. ver. sed nunquid potest, & pondera quod dicit tex. [pro extraneis.] quia innuit, ꝙ posset contra ecclesiam aduocare pro cōiunctis strictè sū ptis, vel pro miserabilibus sine metu pœnæ. ad hoc. s̄. 1. rn̄. & ꝟ. de iureiur. c. petitio. & hoc tenet Ho. & plenè in Spec. de aduo. §. 1. ver. sed nunquid clericus. Et ꝓ opi. Host. vide l. hi qui fisci. & l. seq. ff. de postu. testis autem an esse possit prælatus contra ecclesiam. vide in c. veniens. ꝟ. de testi ¶ Quartò not. tex. dū dicit [maximè si clericus sit eiusdem] & c. ꝙ non solùm priuatur beneficio ille, qui est de ecclesia: sed etiam ille, qui nō ē de ecclesia, si habet beneficium ab ecclesia, vt laicus. & hoc no. Guil. in Spec. de aduo. §. 1. in fi. 3. columnæ.
3 ¶ Quærit glo. fi. † si clericus est beneficiatus in pluribus ecclesijs: vtrùm possit præstare patrocinium vni contra aliam. tenet ꝙ non, nisi esset prælatus: quia rōne plationis posset cōtra aliam instare. Idem tenet Gui. in Sp. de aduo. §. 1. ver. qđ si habet beneficium. Barth. Brixi. tenet, ꝙ iuuabit illam, quā scit iustam causam fouere: sed si hoc nescit, iuuabit primā, ar. ff. loc. l. in operis. & alteri dabit personam idoneam, quæ postulet pro ea: quia non prohibetur agnoscere bonam fidē. Consuluit tamen, ꝙ non assumat officium aduocati pro altera: sed mediatoris. de testa. c. relatum. 2. remittit ad sum. e. tit. §. fi. sub. §. illud. facit qđ not. de vasallo. de feudis. §. 1. ver. 12. & ver. seq. Io. Gof. & Inno tenent hic, ꝙ potest esse ꝓ prima. Io. An. remittit ad not. in reg. contractus. de reg. iur. li. 6. in mercu. Et ad prædicta vide l. recipientis. ff. de aucto. tut. vbi de tutore diuersorum pupillorum volentium inuicem litigare, an vterq; prestabit auctoritatem. ¶ Secundò quæro. cum omnibus clericis sit ꝓhibitum postulare, vt s̄. ti. 1. quare ista Decr. emanauit super prohibitione sacerdotum: cum illa comprehendat sacerdotes, & omnes? dicit Inno. ꝙ illa constō prohibet generaliter clericos aduocare in foro seculari: sed ista prohibet spāliter sacerdotē, etiam in foro ecclesiastico: nisi pro personis, de quibus in tex. Alij ergo clerici, q̄ sacerdotes, non prohibentur in foro ecclesiastico pro omnibus aduocare. Et hanc opi. Inno. putat veram Ioan. An. & ꝙ aliquid spāle noluerit ista Decre. inducere in sacerdote, vt ex ordine prohibeat à postulando: sicut prohibetur à scientia legali. ꝟ. ne cle. vel mona. c. fi. facit quod no. Io. An. in c. 1. sup. eo. & de præb. c. ei, cui. li. 6. & an clerici possint esse pro-
4 curatores. dic vt l. militem. C. de procu. ¶ † Quid de episcopo. dic, ꝙ multò fortius, q̄ sacerdos, prohibetur. & sit ratio: quia aduocatus coram iudice debet stare, non sedere, vt l. qs quis. C. eo. ti. hoc autem esset indecens episcopo stare coram iudice seculari, vel facere sibi reuerentiam, quam tenet aduocatus iudici exhibere. pro ecclesia verò sua optionem hēt episcopus per se, vel alium, si velit in iudicio interesse. de iur. cal. c. fi. & per Host. in summa. eo. ti. §. quasi verò. A tutelis, curis, & alijs an clerici sint immunes. dic, vt l. generaliter. & l. pbros. C. de epi. & cle. de monacho an possit esse tutor secundùm l. certum est, ꝙ non in Auth. de sanc. epis. §. Deo amabilis. canō vr̄ dicere, ꝙ possit esse legitimus, non testamētarius, vel datiuus. 86. di. c. peruenit. Spe. nō firmat in ti. de tutore. §. generaliter. Sed Archi. in d. c. peruenit. firmat, ꝙ non potest esse tutor, etiam legitimus, & idem Bal. in d. l. generaliter. in fine.

De pro-

De Procuratoribus.

SVMMAE.

1 *Differentia quæ sit inter aduocatum, & procuratorem.*

COntinua, vt s̃. proxima rub. Habetur de materia. 5. q. 3. per totum. facit. 3. q. 7. c. 1. repetitur etiam hæc rub. in Sexto, & Cle. congruit rub. de rescrip. c. nonnulli. ad fi. & c. ex parte decani. de elect. c. quia propter, §. prohibemus. cum decre. pe. eo. ti. li. 6. de offi. deleg. c. cum olim. j. s̃. tit. 1. c. fi. de resti. in integ. c. 2. de arbi. c. per tuas. de testi. c. insuper. vt lit. nõ contest. c. 1. de app. c. significauit. de resti. spo. c. ex parte. de iudi. c. fi. li. 6. de eo, qui mit. c. fi. de proba. c. post concessionem. de ap. de cẽsi. c. olim. de accu. c. veniẽs. & c. sup his. in fi. de elec. c. 1. c. cupientes. §. ꝙ fi. & §. ad hoc. & §. cæterum. & c. indẽnitatibus. & c. si cõpromissarius. de elect. lib. 6. de iura. cal. c. 2. & c. vl. & de cõfess. c. 2. de testi. c. vl. de sta. mo. c. vno. §. verũ. & Cle. cãm.

1 de elect. ¶ † Quæro, quæ sit drĩa inter aduocatum, & ꝓcuratorẽ. dic, ꝙ multiplex. Procurator em̃ colludens tenet domino actõe mandati: sed ad aduocatus accusatus tenetur de præuaricatione. Item circa ætatẽ. ff. de postu. l. 1. §. pueritiã. coniuncta. l. si minor. ff. eod. tit. & c. qui generaliter. eo ti. li. 6. Item procurator in persona propria accipit verba. aduocatus non, vt no. in rub. C. eo. vbi per do. Bal. no. differentiam inter titulum de procu. & titulũ mandati. dic vt ibi, &c.

SVMMAE.

1 *Procurans in iudicio cãm ecclesiæ collegiatæ debet habere sufficiens mandatum prælati, & Capituli.*
2 *Exceptio falsi procuratoris potest quandoq; opponi.*
3 *Non habens mandatum non debet in cã tanquam procurator admitti: etiam si paratus sit præstare cautionem.*
4 *Mandatum quòd debeat excipi legaliter, quomodo intelligatur.*
5 *Procurator rei cauet de iudicato soluendo nisi dominus extra iudicium, vel in procuratorio pro ipso satisdederit, iudicatũ solui.*
6 *Cautio, verbum quid importet.*
7 *Cautio rati an sufficiat ad exigendum,*

1 ALia quidem. † Procurãs in iudicio causam Ecclesiæ collegiatę debet hr̃e sufficiens mandatũ p̃lati, & Capituli: & motiuum præmittit. Secũdo submittit mã
2 datum. ibi [quia ergo.] ¶ No. primò, ꝙ † exceptio falsi procura. potest quãdocũq; opponi. j. e. c. ex insinuatione. & C. eo. l. licẽt. & ff. de iudi. l. licet. ¶ Secundò no. † ꝙ ille, qui non
3 habet mandatum, non debet in causa tanquàm procurator admitti: sed repelli, etiam si paratus sit præstare cautionẽ de rato, vt in glo. ¶ Tertiò not. in ver. quia ergo. ꝙ Papa ex officio videtur prouidere, ne quis admittatur sine sufficienti mãdato. & pro tanto alibi dicit Innocen. ꝙ licẽt exceptio procuratoria non possit obijci post lit. contest. vt l. Pomponius. §. rati. ff. eod. tamen iudex ex officio (ne iudicium sit delusorium) poterit quandocũq; prospicere sup mãdatorũ legitima-
4 tione, vt not. in c. 1. j. de elect. lib. 6. ¶ Quartò not. † quòd mandatum debet excipi legaliter, quod verbum exponitur, vt sequitur in tex. vel secundùm Hostien. dicitur mandatum factum legaliter ad instar decreti. quod secundùm leges apponitur in alienatione rei ecclesiasticæ facta solemniter: in quo requiritur clericorum consensus ipsorum subscriptionibus roboratur. de quo. 10. q. c. sine. vel dic secũdùm eum, ꝙ sufficit, vt mandatum contineat id, quod no. j. eod. c. mandato. in prin. 1. gl. & qđ hr̃. ff. e. l. ꝓcu. & C. de satisd. l. 1. ¶ Quintò not. de subscriptione pbrõrũ, diaconorũ, & testiũ. couersi ergo ecclesię nõ vident requirendi. ꝓ & cõtra. de elec. c. ex eo. ꝙ in fi. & in Spec. de sin. ver. qđ de conuersis. & collige ẽt, ꝙ licẽt Capitulum subscribat: tñ testes requirunt. an autẽ mãdatũ possit ꝓbari per testes, dicam. j. per Io. An. in Spe. e. ti. §. 3. post prin. & intelligit Ho. hunc tex. in arduis, & magnis negocijs, quæ non debẽt sine Capitulo expediri. de his, quæ fi. à præla. c. quanto. & c. nouit. & quę cõiter illos tangunt de ma. & obe. c. fi. ¶ Sextò no. ꝙ debet prius constare de personis. vnde dicit tex. [non prius iuris rõ, q̃ personam q̃renda est.] vt l. qdam referunt. ff. de iu. condi. & l. si quæramus. de testa. ¶ Opp. dr̃ hic, ꝙ isti fuerunt simpliciter exclusi: qa non fecerunt fidẽ de mandato. sed cõtra: imò videtur, ꝙ debuerint audiri, præstita cautione rati: imò plus, quia sine mãdato vr̃ qs audiens, vt l. Pompo. §. fi. & l. sed & hæ. ff. de ꝓcu. Sol. distingue. nam aut loqmur in cõiunctis personis: & istæ admittunt sine mandato: sed non contra mandatũ, nisi in casibus: vt in gl. aut quis interuenit in iudicio per personis non coniunctis. & tunc aut ex parte rei. & dic, vt no. j. eod. tit. c. mandato. aut in procuratore ex parte actoris: & tũc aut certũ est, ꝙ non habet mandatũ: & non admittit nisi sit de cõiũctis, inter quas clerici enumerant. vt in gl. & j. de re. ec. nõ alie. c. si qs. & de testi. c. cũ olim. in gl. 2. de conc. p̄bẽ. ex parte. in gl. 1. aut habet: & admittitur sine cautione aliqua. aut dubitatur: & tunc triplex est opi. Pla. dicit, ꝙ erat in optione rei conuenti vellet sibi satisdari, vel probari mandatum. Azo ẽ cõtra dicit. s. ꝙ erat in optione ipsius procuratoris: de cuius mandato erat dubium. Bul. distinxit, vt in glo. sed opi. Azo. cõmuniter approbatur, secundùm Host. Habes ergo, ꝙ coniuncta persona admittitur sine mandato. cõcor. C. eo. l. exigendum. & hoc verum, quando venit coniunctorio nomine: secus si tanq̃ ꝓcu. quia tũc nõ legitimat p solam cautionẽ rati: nisi dubitet de mandato. cõsiderãdũ ẽ ergo, sub quo noĩe compareat, ar. no. qui sa. cog. l. filius. non enim ex eo quod lex admittit coniunctam personam, facit eum procura. quia lex non dat sibi mandatum: sed concedit quandam facultatem experiundi, vt. ff. iu. sol. l. 2. §. sed si fortè. nam si l. daret sibi mandatum, non exigeretur cautio rati. Item gesta cũ coniuncta persona præiudicarent domino. quod tñ nõ p̄iudicãt, vt ibi, & C. qui. res. iu. nõ no. l. 1. & 2. ¶ Scdò opp. & vr̃, ꝙ cautio præstetur, ẽt si certũ sit de solemni mandato. vt C. de satis. l. 1. so. ibi loquitur in procuratore ex parte rei, quò ad caut. iudica. sol. quæ præstatur, licẽt sit certum de mandato. secus in procuratore ex parte actoris, & in cautione rati. rõ differentiæ est, quia cautio rati per mandatum redditur inutilis. cũ p̄cisè cogat habere ratũ, vt l. si procur. absentis. ff. eod. sed ex parte rei cautio rati non redditur inutilis, cum possit committi, vt l. contraria. Spe. de hoc etiam reddit rõnẽ drĩæ in spe. de satis. §. 3. ver. sed quæ est ratio. vbi plenè. & aduer-
5 te, † quia hoc verum, scilicet ꝙ procura. rei cauet de iudi. sol. nisi dominus extra iudicium, vel in procurato. pro ipso satis dederit iudi. solui. Insti. de satis da. §. si verò. & se. & in Spec. in d. §. 3. in 1. col. vbi etiam no. an cautio rati præstetur in arbitrijs. Primò quæro, quando dicatur dubium de mandato, ita ꝙ sit locus cautioni rati breuiter. D. Bal. in l. 1. C. e. tenet, ꝙ tunc est dubium, quando est semiplena probatum, puta per vnum testem, qui facit semiplenam probationem, vt l. admonendi. ff. de iureiur. nam per duos testes probaretur plenè. vt sentit hic gl. quã no. Innuit enim, ꝙ per testes possit ꝓbari mandatum procurationis. hoc idem videtur tenere Azo in summa hic. eod. tit. & de man. prin. & probatur, quia procura. potest constitui per nuncium, vt. ff. eod. l. 1. §. 1. Quidam alij dicunt contrarium: quia isti testes sic recepti non præiudicarent domino. vnde non esset per hanc proba. consultum aduersario, nec esset fundata persona in iudicio pro vtraque parte, sicut debet fundari. dicit D. Bald. quòd aut admissus ad probandum: & sufficit probatio testium, ar. iudi. sol. l. iam tamen. §. in hac. aut aduersarius non vult admittere (cum tamen iste velit probare) tunc sumus in casu dubij

dubijs: ideò habet locum cautio rati. ¶Sed circa hoc incidenter quæritur, quid si super hoc fecit iudicem interloqu, nunquid firmabitur procura. si de ipso dubitetur: ar. quod sic, etiam si fuisset falsum, ar. ff. qd fal. tu. l. 1. §. pe. & qd me. cã. l. fi. in fi. & de pig ac. l. fi. ad. fi. Sed contra. C. de collu. dete. l. minoris. Sol. dicit Host. aut dominus scit interlocutoriam, & tacet; præiudicat sibi, si non appellet. si autẽ contradicit, vel appellauit, tutus erit. de quo dic, vt s. de rescrip. c. super literis. ¶Tertiò principaliter quæro, vtrũ cautio, quã præstat procu. cũ est dubiũ de mandato, debeat esse simplex, vel cũ fideiussore, vel pignoribus. gl. nostra nõ vtitur verbo cautionis: sed sa-
6 tisdationis, quæ debet esse cum fideiussore. † sed ver. cautio quid importet, distingue. aut enim nomen cautionis profertur respectu simplicis cautiõis: aut respectu cautiõis idoneę: aut dubitatur. Primo casu sufficit nuda cautio. i. sine fideiussore, vel pignore. solemnis tamen debet esse in forma sui, vt i. hmõi. de le. 1. & forte cum pœna, vt l. 2. §. fi. ff. de iudi. & not. Barto. in l. in hmõi. de præto. stip. Secundo casu requiritur fideiussor, vel pignus, vt ff. man. l. si mandato. §. fi. Tertio casu in dubio, aut profertur à constitutione prætoris: & intelligitur de idonea, vt l. prætoriæ. de præto. stipu. aut profertur à iure ciuili: & intelligitur de simplici, vt l. sancimus. C. de verb. signi. Si autem sit cautio noua introducta per aliquod statutum: tunc licèt statuta vniuersitatis sint de iure ciuili: magistratuum verò statuta sint ius prætorium: tamẽ vtrobique dico, quòd aut ista cautio redigitur ad instar prætoriæ: & debet satisdari. aut non redigitur ad instar prætoriæ (quia non pertinet ad vigorem iudiciorum:) & tunc suffi-
7 cit simpliciter cautio, vt d. l. sancimus. ¶Quartò quæro, † an ad exigendum sufficiat cautio rati. dic, quod quædã est exactio verbalis, vt quando petitur hereditas restitui verbo. tunc sufficit cautio rati, vt l. qui ita. §. etiam. ff. ad Trebel. quædam est exactio realis, vt quando procu. vult sibi solùm realiter; & de facto. & tunc non sufficit cautio, vt in Authen. de coll. §. eos. ex hoc apparet, quãdo procur. asserit se procu. in rẽ suã (qa tendit ad exigẽdũ) quod idẽ mãdatũ debet plenè probari, nec potest suppleri per caut. rati. facit quod not. ff. eod. l. non solũ. §. qui alieno. & de iur. ca. l. 2. §. hoc etiã. & hoc tenet Bal. post Cy. in l. 1. C. e. contra quos videtur casus in l. si fine. §. cũ autem. ff. rem ra. ha. vbi procuratori cauenti de rato fuit solutum. & per illum tex. tenet Bart. quod possit solui procuratori, de cuius mandato dubitatur, si de rato caueat. Non obst. §. eos. quia loquitur in exactore publico, cui non debet credi, nisi ostendat mandatum, & literas publicas, vt l. 1. C. de mã. prin. ¶Quintò, & vltimò quæro. probauit procu. plenè mandatum. reus probat reuocationem semiplenè per vnum testem: an sit locus cautioni. quidam quod non: quia minus legitima probatio non elidit probationem plenam. j. de edi. di. Adri. tol. l. 1. Alij contra, quia illa l. loquitur in contrarijs probationibus: sed istæ non sunt contrariæ. sed compassibiles: cum reuocatio præsupponat mãdatum præcessisse. dic vt j. eo. c. ex insinuatione.

SVMMAE.

1 *Citatus non comparens coram iudice, condẽnatur in expensis.* 2
3 *Infirmus citatus ad iudicium excusatur à pœna contumaciæ.*
4 *Impeditus non culpa sua nõ tenetur mittere procuratorẽ.* 7
5 *Sententia expensarum reuocatur, quando constat de impedimento absentis contumaciter.*
6 *Citatus, qui non potest venire, an teneatur mittere procuratorem.*
8 *Absens necessaria, & probabili causa, quare teneatur dimittere procuratorem ad interrumpendam præscriptionem: & non tenetur dimittere in iudicio.*
9 *Causæ graues quæ dicantur.*

QVerelã. Reuocatur sententia, qua cõdemnatus fuerat in expensis ex iusta causa absens legitimè excusatus, quia in ardua cã procuratorẽ constituere noluit. Et prima pars decisè ponit querelã. Secunda dat iudicem, ibi [mandamus.]
1 ¶Not. primò, † quod qui non comparet citatus à iudice, condẽnatur in expensis, & hoc regulare, vt l. sancimus. C. de iudi. Item potest mulctari à iudice, vt l. 1. ff. si quis ius di. nõ ob. multa enim remedia prodita sunt contra contumaces, vt no.
2 j. c. 1. j. vt li. non cõt. ¶Secundò no. post glo. † quod contumax in prima citatione condẽnat in expẽsis. dicit em. [constitu-
3 to termino.] &c. dicam. j. ¶Tertiò no. † quod infirmus citatus ad iudicium excusat à pœna contumaciæ, & non solùm propria infirmitas, sed suorum. 23. dist. c. cõmunis. vbi de hoc. & de quibusdam alijs vide per exempla. 18. dist. c. peruenit. & no. lo. 5. q. 3. c. si ægrotans. vbi plenè de hoc, & ff. si qs cautio. l. 2. quinimo si iudex sciret impedimentum, esset citatio ipso iure nulla, vt no. in l. quæsitum. ff. de re iudi. vbi Bart. dat consilium, quod quis mittat ad iudicem, & ei notificet: vbi etiã tangit, qualiter probet infirmitas. & dicit, quod per medicos, vt l. si semel. de re. mi. lib. 12. poterit etiam infirmus de hoc fidem facere proprio iuramento cum alijs indicijs: puta quia facies eius est extenuata, quasi hominis surgentis ab infirmitate, vt l. minor ex aspectu. ff. de mino. Item poterit per alios astantes sibi etiam familiares, vt l. consensu. C. de repudi.
4 ¶ Quartò not. † quod impeditus non tenetur mittere procura. quod est verum, nisi impedimentum contingeret culpa sua, vt l. Papi. exuli. ff. de mino. dicam. j. post glo. ¶ Quintò not.
5 † quòd reuocatur sententia expensarum, cum constat de impedimento absentis contumaciter condemnati. similiter reuocaretur missio ex primo, & ex secundo decreto. & quandoq; ipso iure: quandoq; resti. ope: quandoq; per ap. vt. j. dicam. & facit qd no. Inno. j. de dila. c. 2. & c. fi. de eo qui mit. in pos. & vtrobiq; videas. ¶Oppo. dicitur hic, quod ideò nõ tenet condemnatio expensarum; quia erat infirmus: ergo innuit, quod aliàs tenuisset. cõtra, nõ debet qs dici cõtumax, nisi sit ter citatus, vel vna peremptoria, vt l. cõtumacia. §. 1. ff. de re iud. solus aũt contumax condẽnatur in expẽsis, vt l. sancimus. C. de re. iudi. sed hic non dr de trina citatione, vel vna perẽptoria: ergo non sup infirmitate, sed sup nullitate sententiæ debuit fundari absolutio. Sol. glo. 2. reuocat hic in dubium, an contumax in prima citatione debeat condemnari in expensis. & breuiter concludit, quod veniat refectio expensarũ primæ, & scdæ citationis. licèt in tertia. nõ ob. quod exigat pẽptoriũ. qa illud verũ quò ad miss. in possessionem, vel excõmunicationẽ. ita dicit gl. idem no. 74. di. c. Honoratus. & 4. q. 5. in summa. & dicit Ioan. An. quod ista opi. debet intelligi, quod vna citatio maneat gratuita, sit prima, vel vltima. ad hoc. j. de testi. cog. c. 2. per quam Decr. vr habere locum ista glo. et si tres termini in vna citatione ponantur. qd placet hic Abb. & Gui. in spe. de citatione. §. viso. ver. quid si tres. Hostien. remittit ad summam de dolo sub rub. de contumacia. §. qualiter. 1. Rñ. Io. And. refert opi. aliorum dicentium, quod non veniẽs in primo termino, vel secundo (vbi tres citatiões cumulantur) non sit condemnandus, quasi de licentia iudicis abstinuisse dicatur, vt in reg. in alternatiuis. & istorum opi. potest esse vera in expensis citationis: quæ tamẽ si sit vnica, satis ẽ, quod vltimæ paruerit. Item sit vera in præceptis de parendo, vt faciunt executores, qui præcipiunt sub pœa aliquẽ recipi infra tres term nos. vbi em aliud non exprimatur, solùm post vltimum terminũ locus erit pœnæ. In pceptis autem de veniendo constat, quod interest partis, quæ venit in primo termino, aduersarium venisse. illius ergo interesse, licèt veniat in vltimo, habetur ratio, secundùm Ioan. And. de hoc etiam tangit Barto. in d. l. contumacia. §. 1. remittit ad Cy. C. de iudi. l. sancimus. in 5. q. & ad Specu. in tit. de expen. ¶ Secundò op.
6 & videtur, † quod ille, qui non potest venire, teneatur mittere pro-

procuratorem, vt. ĩ. de dolo, & contu. c. cum dilecti. So. ibi ſicut citauit Papa ex plenitudine poteſtatis: alius verò non poſſet ſic citare, vt perſonaliter compareat, etiam delegatus Papæ, vt c. 1. de iudi. lib. 6. & hoc tenet glo. idem Tan. Innocen. & Hoſtien. Gui. diſtinguit, an dilatio afferat periculum in Specu. eodem tit. §. 2. in fin. ¶ Tertiò ad idem oppo. &
7 videtur, † quòd impeditus cogatur conſtituere procuratorem, vt. ff. de dila. & tem. præ. l. 1. & l. Papi. ff. de minor. ſolutio lex. 1. loquitur in actore, qui cogitur, vt non currat præſcriptio contra eum. cap. iſtud loquitur in reo, quo caſu non cogitur in arduis cauſis, vt hic: niſi impedimẽtum accidat culpa ſui. quia tunc culpa non tribuit immunitatem, vt d. l. Papi. exuli. ¶ Quartò oppo. & videtur, ꝙ etiam legitimè impeditus, & ſine culpa ſua, teneatur conſtituere procuratorem. ĩ. de app. cap. bonæ. & c. conſtitutus. So. vt in fi. huius gl. vel dic ſecundùm Io. An. ꝙ ſpeciale eſt in electione, ꝙ ſi non poteſt venire, teneatur procura. mittere. quamuis cauſa ſit ardua. de ele. c. cupientes. ver. inſuper. li. 6. Idem in caſu eo. li. de iudi. c. 2. tenebit ergo iſto caſu quicquid actum fuerit eo abſente, licèt legitimo impedimento detento, arg. 18. di. c. placuit. 65. diſtin. c. fi. hic autem tenet, proceſſus factus, licèt probato impedimento, reſcindatur: ad quod ſciendum qualiter valeant illa, quæ ſtatuuntur contra abſentes, ſi non inſeruit procur. præmitte, ꝙ quædam eſt abſentia priuilegiata, & neceſſaria: quædam priuilegiata, & probabilis: quædã voluntaria probabilis: quædam eſt abſentia neceſſaria im͂pbabilis, & odioſa. prima in milite. ſecunda in ſcholari. tertia in mercatore. quarta in bannito. & hæc membra proſequere, vt in l. fi. ff. de in inte. reſti. ti. generali. hoc ergo p̃miſſo, an teneatur quis conſtituere procu. & ſi non facit, teneat contra ipſum proceſſus. dic, ꝙ aut quæritur, vtrùm teneatur, vt non currat contra eum præſcriptio: aut non procedatur contra eum in iudicio. Primo caſu dicendum eſt, ꝙ ſic, vt d. l. 1. de diuer. & tempo. præ. Secundo caſu ſubdiſtingue: aut impeditur quis cauſa neceſſaria, aut voluntaria. ſi neceſſaria. & tunc aut neceſſaria, & improbabili: & tenetur, vt d. l. Papi. aut neceſſaria, & probabili vt quia infirmus. & hic ſubdiſtingue: aut habet illud impedimentum ante lit. conte. aut poſt. ſi ante, non tenetur conſtituere procur. ſi verò illud impedimentum ſuperuenit poſt lit. conteſt. & tunc aut eſt modico tempore duraturum (vt quia febrem habet:) & non tenetur conſtituere procura. vt ff. de re iudi. l. quæſitum. aut eſt longum impedimentum: & tunc tenetur conſtituere, aliàs procedetur, vt cõtra contumacem, vt. ff. de fer. et dila. l. eadem. §. 1. & ibi no. Secundo caſu principali quando impeditur cauſa voluntaria: & tenetur dimittere, aliàs tenebit proceſſus, vt l. 1. ff. eũ qui ap. in pro. defen. ¶ Sed hic incidenter quero, quare † abſens
8 neceſſaria & probabili cauſa tenetur dimittere procu. ad interrumpendam præſcriptionem, & non tenetur dimittere in iudicio. quia proceſſus non tenet: quare magis currit præſcriptio, quàm proceſſus teneat. dicit Cyn. ꝙ iudicium procedit contra præſentem, vel contra contumacem. præſentia verò, vel abſentia non deprehenditur in abſente ex cauſa neceſſaria: præſcriptio verò currit extra iudicium, & contra negligentem, vt l. fi. C. de præſcript. long. temp. & dixi de iſta dimiſſione procur. ĩ. de dolo & contu. c. cum dilecti. ibi diſtinxi poſt Bart. & præcedens eſt diſtinctio Cy. in l. 1. C. de reſti. mi. ¶ Quintò op. Papa mãdat hic iſtum abſolui: ſed videtur, ꝙ malè. poſtquam enim non appellauit, videtur acquieuiſſe ſententiæ, quamquam latæ contra ipſum abſentem, vt l. ab eo. C. quomodo, & quando iudex. So. glo. fin. dat tres ſo. prima, ꝙ iſte fuit auditus per beneficium reſtitutionis in integrum. Secunda, ꝙ fuit auditus. quia non tenuit ipſo iure condemnatio: ideo non erat expediens appellare. Tertia ꝙ licèt pars poſt. 10. dies non poſſit appellare: poteſt tamen iudex ex ſuo officio reuocare, vt c. cum ceſſante. Ita dicit gl. ſed Inno. latius proſequitur, ex cuius confuſè dictis diſtingue, ꝙ quandoque contra abſentem eſt proceſſum ad diffinitiuam ſententiam: quandoque ad interlocutoriã. Primo caſu aut abſens non fuit legitimè citatus: & non tenet iudicium, vt. ff. q̃ ſen. ſine ap. reſcin. §. item cum ex edicto. quandoque fuit legitimè citatus: & tunc non venit impeditus à tertio. aut non venit alia ratione. ſi impeditus à tertio, & doloſè: & tunc aut perdidit p̃ ſententiã, & non recipit æſtimationem, & reſtituit ad id, quod occaſione ſuæ abſentiæ amiſit, vt ĩ. de reſti. in inte. c. ex literis. aut recipit æſtimationem: & tunc datur actio contra doloſum, ſi ſit ſoluendo: aliàs cõtra principalem, vt l. fi. ff. de eo, per quem fac. erit. Secundo caſu quando non venit alia ratione: & tunc aut fuit abſens ex cauſa neceſſaria, & probabili: & iſte indefenſus reſtituitur ad totam cauſam ſine ap. defenſus verò reſtituitur ad appellandum. aut loquimur in abſente ex cauſa probabili. Et tunc aut non potuit relinquere procur. vel reliquit, & mortuus eſt: & reſtituitur ad totam cauſam. aut neminem reliquit: & non reſtituitur, ſed auditur appellans infra 10. dies à tempore ſcientiæ, vt dicta l. ab eo. aut reliquit procur. & fuit legitimè defenſus: & non reſtituitur ad aliquid. aut quis eſt abſens ex cauſa neceſſaria improbabili, vel in carcere, vel exilio: & tunc nõ reſtituitur, niſi cum non potuit relinquere procur. vel reliquit, & mortuus eſt, vt. ff. ex qui. cau. ma. l. ſed & ſi. §. 1. & d. l. Papi. aut q̃s abeſt ex cauſa voluntaria. & tunc aut ſine contumacia: & nõ poteſt procedi, vt l. ea quæ. C. quomodo & quando iud. aut cum contumacia: & tunc aut vera, aut ficta. quod proſequere, vt in d. l. fi. C. de reſti. in inte. & l. diuus. eod. ti. & prædicta iura loquuntur de ſententia diffinitiua. idem intelligas de in-
9 terlocutoria, vt hic. ¶ Quærit Inn. † quæ dicantur cauſæ graues, cum dicatur hic, ꝙ in cauſis grauioribus non debet cogi conſtituere procuratorem. quidam dicunt cauſas graues intricatas. Hoſt. dicit matrimoniales liberales. Item cum agitur ad remotionem prælati. Item cum eſt quæſtio de toto patrimonio, vel maiori parte. Item vbi vertitur periculum animæ. Item ſi eſt cauſa famoſa. & de omnibus iſtis patet per iura hic in nouella ſuper verb. grauibus.

SVMMAE.

1 *Sententia lata cum procuratore reuocato, & de hoc certificato, non tenet.*

2 *Dominus an poſſit procuratori ſuo expreſsè prohibere, ne ſuſcipiat iudicium.*

3 *Sententia eſt ferenda in perſonam procuratoris.*

4 *Reuocatio mandati probatur per vnum teſtem cum iuramento partis.*

5 *Inſtitutionem ſuam canonicam cogitur probare ille, cui reſtitutio facta eſt.*

6 *Excommunicatio obſtat petenti reſtitutionem tanquam ſpoliato.*

1 **EX inſinuatione.** † Sententia lata cum procuratore reuocato, & de hoc certificato non tenet. hoc. d. Et prima pars ponit partis narrationem, ſuper qua. Secundò dat iudices. ¶ Not. primò, ꝙ de præbenda etiam oritur quandoque contentio inter duos. quis autẽ de dicta quæſtione cognoſcat, an Capitulum, an ambo executores vtriuſque.
2 dic, vt. ſ. de reſcrip. c. mandatum. ¶ Secundò no. ꝙ † dominus poteſt procuratori ſuo expreſsè prohibere, ne ſuſcipiat iudicium. & hoc verum, re integra: lite verò mota, difficilius reuocatur. quod dic, vt l. ante lit. cum ſe. ff. e. & ĩ. e. c. 2. lib. 6. ¶ Tertiò no. quid iuris, ſi procura. reuocatus in cauſa procedit. ſententia enim contra eum lata domino non præiudicat. quod eſt verum, ſi reuocatio peruenit in notitiam procur. aduerſarij, vel iudi. quod dic, vt ĩ. eod. c. mandato. & ſ. de reſcr. c. ex parte decani. & ĩ. de renun. c. 1. in Cle. vbi omnino vide.
3 ¶ Quartò no. dum dicit [contrariam ſentẽtiam.] & c. † quòd in perſonam procuratoris eſt ferenda ſententia. de quo. ſ. de

ele.c.querelam.& l.1.C.de sentētijs:& per gl.& Doc. ¶ Quin
4 tò not.† ꝙ reuocatio mandati probatur per vnum testem cū iuramento partis reuocantis.& præsuppone, ꝙ hic cōstabat plenè de mādato,ēt ꝑ cōfessionē archidi.ibi[ꝓcu. suo.] &c. si ergo de mandato constat plenè de reuocatione semiplenè, semiplena elidit plenam,quando sunt probationes compassibiles:secus si incompassibiles,vt dixi.s.eod.c.1.& hoc not. quia non habes in tex.alibi,sicut hic.facit quod no.in l.in bonæ fidei.C.de iureiur.per Cy. ¶ Sextò no.ꝙ mandat,non obstante sententia.restitui isti possessionem cum fructibus perceptis.de percipiendis aūt nihil dicit: quia sententia excusat possessorem.de quo.s.de offi.dele.c.cum causa.ad fi. & j. de resti.spo.c.grauis.ar.c.conquerente.eo.ti.facit l. si fundū. C. de rei ven. ¶ Septimò not.ꝙ petenti restitutionem potest obstare aliquid canonicum.& quod sit illud,dicit glo.ꝙ excommunicatio,& dicam.j. ¶ Octauò not.† ꝙ post restitutionem cogitur ille, cui restitutio facta est, probare institutionem suam canonicam.de quo in gl. ¶ Nonò no.ꝙ cassata sententia(quia lata contra procura.reuocatum)retractatur possessio vigore sententiæ talis data,& quicquid secutum est ex ea.j,eo.c.auditis.est etiam ratio, quia sententia lata contra illum absentem sibi non præiudicat,vt l.etiam.§.fi.ff.de mino.secus si contra ipsum præsentem lata esset. quia tunc præiudicat quò ad omnia,vt no. de fo.compe.c.postulasti.& qđ no.j.de accu.c.super his.secundùm Inn. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ creditur de reuocatione mandati vni testi. & dicto archi. contra vni testi non creditur,vt j.de testi.c. licèt. & c. cum à nobis.similiter archid.non est credendum, quia in re ꝓpria &c.4.q.3.c.nullus.& sic duæ probationes imperfectæ nō faciunt vnam perfectam.C.qui numero tu.l.1.So.gl. quæ incipit.duobus.primò,ꝙ hic erat præsumptio pro archidi. Ideò in defectum plenæ probationis recurritur ad iuramentū partis iuxta materiam no.in c.fi.j.de iureiur.& l. admonendi.ff. eo.ti.innuit ergo ista gl.quòd vnus testis faciat semiplenā ꝓbationem.& idem no.in d.l.admonendi.pro quo facit.c.fin. j.de succes.ab inte. ¶ Contra hoc opponit Host. post Gof. de l.maritus.ff.de quæst.sed ibi loquitur de vno teste habili,& prohibito testificari.hic verò erat habilis. Alia so. glo. est,ꝙ hic loquitur in causa modici præiudicij.quia per istam restitutionem possessionis non fiebat præiudicium in iudicio petitorio.& hoc placet Tan.& Inn.qui dicit, quòd in hoc fit grā archi.& potuit fieri faciliter.quia fortè super possessorio tantùm erat lata sententia:vnde inspecta qualitate causæ possessionis,quæ est vilis,vt l.1.C.si de mo.pos.hūit hic locū delatio iuramenti in defectum plenę probationis,vt no.in d.c. fi. ¶ Secundò opp.dictum est.s. ꝙ hic agebatur possessorio, & tamen mandat fieri restitutionem,si aliud canonicum non obsistat:ergo innuit,ꝙ contra petentem restitutionem possit aliquid obstare.sed contra.j.de resti.spo.c.in literis.& c.fin. de or.cog.cum si.vbi spoliatus,omni exceptione remota,est restituendus,vt l.si quis ad se fundum.ff.ad l.Iul.de vi.Sol.vt
6 in gl.quæ incipit,puta.ex qua habes,ꝙ † petenti restitutionē tanquam spoliato obstat excommunicatio.idem no.23.dis. c.in nomine Dn̄i.& in Spe.de pet.& pos.§.fi.ver.11.Hos.remittit ad summā de rest.spo.§. quando. sub.§. in casibus.de rescripto verò impetrato in causa spoliationis ab excommunicato no.de rescrip.c.dile. ¶ Tertiò op.dicitur hic, ꝙ facta restitutione archid. si probare potuerit suam institutionem canonicam,confirmari debet. & sic iniungit onus probandi debitum possessori. sed contra.2. q. 3.§.1. debuit enim hic onus probandi iniungere petitori.j.vt ec. benefi.c. 1.& 6.q. vl.c.actor,quod asseuerat.So.glo. fin. soluit pluribus modis, & primò, ꝙ ideo hic incumbit onus sibi: quia erat præsumptio contra ipsum. quo casu possessio non releuat possessorē ab onere probandi titulum,vt l.fine pos.C.de proba.& c.ad decimas.de resti.spo.cum enim ipse esset archid. non poterat in eadem,vel alia ecclesia de iure communi hr̄e præbendam:ideo tenebatur probare titulum.ad hoc. j. de offi.ordi. c.3.li.6.de insti.c.ex frequentibus.de reg.iur.c.1.li.6. vbi de hoc.sed Inn.hic dicit,ꝙ semper ille,ad quem pertinet collatio,potest petere à possessore beneficij,vt ostendat se canonicè institutum,ar.2.q.1.c.legū.& vt ec.bene.c. 1. vbi videtur ipse collator in ipsum tacitè consensisse.j.de his,quæ fi. à ma. par. ca. c. ex ore.hoc enim casu non potest petere sibi ostendi,licèt admittatur,probare volens illum non canonicè institutum.de præben.c.dilecto.Host.remittit ad no.j. de simo.c.licèt Hely.& d.c.1.de regu.iur.lib. 6. aliæ solutiones dantur in fi.glo.Sed Host.dicit,ꝙ de quadam prouisione ꝓcessit quod hic dicitur.quia enim archi. releuatus fuit in probatione reuocationis, grauatus fuit in iustificatione institutionis.& hoc probat verb.[auctoritate nostra]&c. ¶ Sed hic quæritur.pone,ꝙ vnus canonicus idem petit. an sit audiendus.dicit,ꝙ non,si succubuit in causa app.ad curiam deuoluta.j.de elec. c.1.lib.6. Idem si sciuit causam agi,& tacuit,& non venit.de re iudi.c.quamuis. ¶ Secundò quæritur. si quis petit electionem canonicam pronunciari,& non probat:vel econuerso probatur non canonica.quid debet facere iudex? dic,vt dixi.s.de offi.deleg.c.cum contingat.post Inno.& Io. An.hic non sunt alia.

SVMMAE.

1 *Rescriptum impetratum à procuratore reuocato:& de hoc certificato non valet.*
2 *Molestari quis potest de pluribus criminibus.*
3 *Sciens mandatum reuocatum,& procedit, punitur vt falsarius.*
4 *Relatio facta Papæ quando impugnatur de iustitia non ministrata, prima facie potius est credendum iudicibus referentibus, quàm aduersario impugnanti.*
5 *Exceptio falsi procuratoris potest opponi ante sententiam, & post 6.*
7 *Actio non competit,nisi contra obligatum.*
8 *Accusator si moritur,potest iudex ex officio suo ad effectum producere accusationem inchoatam.*
9 *Falsus procurator dicitur tribus modis.*
10 *Admissus si est aliquis in causa tanquam procurator,de cuius mandato non constat:cui incumbat onus probandi: an ipsi procuratori asserenti se procuratorem:an aduersario hoc neganti.*
11 *Iudex si pronunciat falsum procuratorem esse verum:an valeat pronunciatio.*
12 *Sententia si lata est pro falsò procuratore: & dominus scit,& vult eam ratificare an possit.*
13 *Dominus si scit falsum procuratorē suo nomine experiri: an per hoc videatur ratificare.*

1 IN nostra. † Rescriptum impetratum à ꝓcuratore reuocato,& de hoc certificato non valet:nec processus,vel sententia lata ꝑ ipsum.hoc dicit.Et prima pars narrat factum. Secunda diffinit,ibi[nos verò.] ¶ No.primò,ꝙ causa vertebatur inter episcopum,& decanum super pluribus criminibus.& sic minor
2 in ordine accusat maiorem . Item potest † quis de pluribus criminibus molestari.de his duobus.2.q.7. per totum. & ff. de accu.l.libellorum.§.fi. ¶ Secundò no.ꝙ iste episcopus cōstituit duos procuratores in ista causa,non declarato, insolidum,an ambo simul.& hic sumpta occasione no.Innoc.quid si vnus confiteatur,alter negat. quid si vnus præoccupat. & alia super hoc articulo,vt.j.dicam.Et collige etiam,ꝙ presbyteri non possunt esse procuratores,vt j.tangam. ¶ Tertiò no.ꝙ ex noua suspicione exorta contra istos procuratores ipsos dominus reuocauit. & sic ex causa noua receditur à priori proposito.& non solum expressè,vt hic,& j.eo. c.2.lib.6. sed etiam tacitè,vt l.si cum Cornelius. ff. de so.facit c. nulli. de elec.lib.6.Adducitur tamen,ꝙ in casu huius c. si re integra reuo-

reuocauit, non requiritur probatio iustæ causæ: secus si post lit.contest.facit l.quia poterat.ff.ad Tre.& quod no.in d.c.2. ¶ Quartò no.in ver.sed ipsi.ꝙ sufficit ad nullitatem processus agitati cum procur. reuocato, reuocationem peruenisse
3 in notitiam procuratoris.de quo dicam.j.eo.c. inuito. † ille tamen, qui scit mandatum reuocatum, & procedit, punitur vt falsarius, vt.ff.de fal.l.eos.§.vlti.secundum Host.contra ipsum etiam teneret sententia. quod dic, vt no.in l.licèt.C.eod. per glo.& Cy.& prædicta habent locum de mandato in iudicio.mandatum verò extra iudicium ad contractus negocia generaliter, vel specialiter datum qualiter reuocetur, ne præiudicet domino gesta post reuocationem.dic vt l. sed si pupillus.§.præscribere. ff.de insti. & facit l. eius qui in prouincia.ff.si cer.pe.& dixi.s.de rescrip.c.ex parte decani.¶ Quintò no.ꝙ iudices ex eo ꝙ excep.oppositam reputauerint inutilem, noluerunt dilationem concedere ad probandum ipsam: quia non debet admitti aliquis ad probandum, quod probatum non prodest, vt in c.cum contingat.s.de offi.dele. & l.ad probat. C. de proba. & ex isto errore alius sequitur, quia appellatione interposita processerunt.quod potuissent, si appellatio fuisset iniusta, vt c.non solum.de ap.lib.6.& c.vt debitus.eo.ti.quia ergo fuit iusta, processus ipsorum reuocatur, vt j.simile.j.de iud.c.exhibita.¶ Sextò not.ꝙ sententia amotionis istorum iudicum dicitur nulla, non solum, quia lata post ap.vt dixi.sed quia lite non contestata, & iuris ordine non seruato: ex quo collige, ꝙ cum agitur de criminibus ciuiliter, seruandus est ordo iuris.hic.n.nō agebatur criminaliter, sed ciuiliter.quod patet ꝙ interueniebat procu.& tamē ordin.peruersio allegatur hic ad nullitatem sententiæ.de quo
4 dic, vt no.j.de dolo,& contu.c.veritatis. ¶ Septimò not.† ꝙ cum relatio facta Papæ impugnatur de iustitia non ministrata, prima facie potius est credendum iudicibus referentibus, quàm aduersario impugnanti.& hoc ideò, quia erāt plures iudices, vt no.in c.quoniam contra.j.de proba.vnius tamen iudi.relationi non daretur fides, nisi solemniter transisset, vt.j.de app.c.intimasti.aduertendum tamen, ꝙ licet detur fides, admittitur tamen probatio in contrarium per testes idoneos, vt hic patet.¶ Octauò no. ꝙ præsumitur ꝓ honestis, & literatis.concor.de præsump.c.mandata. & c. cum
5 in iuuentute.& de præben.c.nisi essent.¶ Nonò no. † ꝙ exceptio falsi procuratoris potest opponi non solum ante sententiam, sed etiam post.sed vsque ad quantum tempus.dic, vt in Spe.de sen.prola.§.fi.ver.sed vsque. & in ver.ibi. vbi tractatur, an procur.qui successit domino, possit hic dicere iudiciū nullum.an autem dominus possit ratificare, dic, vt C.eo. l.licèt.& ff.de iudi.l.licet.¶ Opponitur.dicitur hic, ꝙ iste episcopus constituit procuratores duos sacerdotes.Sed cōtra.ti.1.c.fina.So.dic, ꝙ in foro ecclesiastico, & in causa ecclesiastica potest esse procu.vt hic.ad idem de postu.præla.c.1.de censi.cap.sopitæ.vbi abbates, qui dn̄t esse presbyteri, de æta. & qua.c.j.procurabant causas.& de apo.c.constitutus. in prin. vel dic melius, ꝙ hic procurabant pro episcopo.& sic pro ꝑsona coniuncta.quod potest, vt in contrario.& quod no.Ioa. An.in d.c.sopitæ.& de re iudi.c.cum I. & A. De religioso an prohibeatur esse procur.sicut aduocatus, dixit Bona. ꝙ non prohibetur procurare.¶ Secundò op.hic agebatur de criminibus: ergo non videtur, ꝙ debuerit admitti procur. 5.q.2.c. in criminali.& l.pe.§.ad crimen.ff.de pub.iud.So.hic agebatur per viam inquisitionis, non accusationis.tangam.j.c.proxi.¶ Tertiò op.iste episcopus reuocauit mandatum: ideo reuocatur quicquid egit postea.Sed contra de l.1.C. de satisd. vbi apparet ad hoc vt domino non præiudicet, ꝙ perueniat reuocatio ad notitiam iudicis, vel aduersarij.So. vt in glo. & ideò non valuit, &c.quæ intelligit hunc tex.ꝙ hæc reuocatio facta fuit aduersario sciente.& idem tenet Innoc. qui refert quosdam dicere, ꝙ aut post reuocationem factam domino ignorante, sequitur lit.contesta.& valet quod facit.aut nō sequitur: & non valet.& ita fuit in isto.c.sibi tamen placet præcedens opi.dicam de hoc plenè.j.e. c.mandato. ¶ Quartò
6 opp.dicitur hic, † ꝙ exceptio falsi procuratoris pōt opponi post sententiam, & ante.Sed contra.imò videtur, ꝙ tāquam dilatoria non possit opponi, nisi vsque ad lit. conte. vt l.filius.§.veterani.ff.e.So.vt in glo.quæ incipit.quando dicatur. &c.tu dic, ꝙ triplex est exceptio procuratoria.prima. tu nō habes mandatum. & ista potest opponi quandocunque, vt hic.ratio est, quia iudicium requirit tres personas, iudicis, actoris, & rei:sed falsus procu.non gerit vicem personæ:ergo deficit vna persona de substantialibus:iudicium ergo nullū. Secunda exceptio procuratoria est ista: tu non potes eē procur.& ista debet opponi ante lit.conte. non post, vt in cōtrarijs.Tertia exceptio est. tu non cauisti de rato. & ista debet opponi ante lit.conte.vt l.Pompo.§.rati.ff.e.nisi superueniat postea, vt l.2.C.de consor.eiusdem lit. ¶ Quintò ad idē op. & videtur, ꝙ ista excep.tu non potes esse procu.possit quandocūq; opponi, vt.ff.qui satisf.cog.l.2.§.1.ego dixi, ꝙ potest opponi tantùm ante lit.contesta.quare malè.So. dicit Ia.de Are.ꝙ quidam non potest esse procu.pro alio, nec etiam potest interuenire pro se; vt quia seruus, minor, vel monachus. & ista exceptio potest quandocunque opponi: aut est talis, qui potest interuenire pro se, sed non pro alio, vt miles, & fœmina:& tunc non potest opponi post lit.conte.quia tunc videtur quodammodo interuenire pro se, cum sit factus dominus instantiæ per cont.lit.vt l.ita demum.C.e.tit.facit qđ no.Inno.in c.sciscitatus.s.de rescrip.& per ista solui potest quæstio, quam format hic Ho.de clerico, qui fuit admissus vt procu.in casu, quo procur.esse non poterat. & certè cum iste non sit mortuus mundo, sicut monachus: videtur per lit. cont.factus dominus, sicut alius, vt l.neque.C.eo.& c. 2.j.e. li.6.Et hoc tenet Ho. licèt ipse debeat puniri: nisi ex eo aliquid patiatur, sibi tū debeat per ecclesiam subueniri.ne cle. vel mo.c.2.de fœmina vide quod dixi post Io. An.s. de referi.c.sciscitatus. quandoque quis non potest interuenire ꝓ alio, non propter qualitatem personæ suæ: sed propter naturam causæ (quia fortè criminalis) gl. tenet, ꝙ possit opponi ante lit.conte. & non post in l. quamuis dubitati.C.de adul. & idem tenet gl.in c.1.de iud.li.6.Iac.Bu. tenet cōtra. quia ista causa non plus pertinet ad mandantem, quàm ad illum, quem procur.constituit.vterque enim prosequitur vindictā publicam: ideo tenet, ꝙ ex parte actoris non debet admitti procur.& poterit repelli, etiam post lit.conte st. sed ex parte rei posset interuenire, si non exciperetur ante lit.cōte.& isto casu sit vera opi. glo.in dicto c.primo.¶ Sextò op.ego dixi, ꝙ ista excep. tu non es procur. potest quandocunque opponi.Sed contra, aut iste fuit admissus cum cautione de rato: tunc legitimata est persona sua, vt l.inter quos.ff.de dam. infec.aut est sine cautione de rato admissus: & tunc imputet sibi, vt l.iam tamen.ff. iu. sol. & l.sed & si susceperit.de iudi. nam tacitè admittendo videtur confiteri procur.vt C.de cōtrah.stip.l.optimam.So.quò ad primum membrum cautio rati legitimat personam procu. quamdiu est dubium de mādato.Sed cum aduersarius opponit exceptionem, & eā probat.& tunc non est dubium de mandato.& ideò nihil operatur cautio de rato.& ita tenent Cy.& Bar.quod est no. quò ad secundum membrum.dico ꝙ licèt vt procurator admissus sit: tamen per illam admissionem non recepit maiorem potestatem, quàm prius haberet.quia non dependet eius potestas ab admittente: sed ab aduersario. Et sic non ob.l.sed & si susceperit.quia ibi loquitur in iure radicato ipsi procedēti in causa: vnde sibi imputet. Ista sunt dicta domini Bal. in l.licèt.C.eo.¶ Septimò op.& videtur, ꝙ illa petitio episcopi non procedat, quia non fuit decreta contra aliquem. non enim contra partem: quia nec in petitione nominatur: non contra iudices, cum ipsorum non intersit.2.q.6. c. hoc etiā. & de transac.c.de cetero.& eadem ratione nec contra ministrum

7 ſtrum inquiſitionis. † Item actio non competit, niſi contra
obligatum. quia ex obligatione naſcitur actio ff. eo. l. licèt.
§. ea obligatio. ſed nec iudices, nec miniſtri inquiſitionis ſũt
obligati huic epiſcopo. ergo contra eos non habet act. Item
& ſi actum eſſet contra iudices, non ageretur ad corrobora
tionem ſententiæ: ſed ad pœnam, quæ à l. infligitur iudicibus
iniquè pronunciantibus, vt Inſti. de oblig. quæ ex quaſi de-
lic. in prin. ſo. iſtud contrarium ſenſit gl. fi. quæ fatetur, ꝙ alte
ra pars præſens fuerit in hoc proceſſu facto ſuper proſecu-
tione huius ap. Alij dicunt ſecundùm Inno. ꝙ hic potuit fer-
ri ſententia lit. non conte. & etiam teſtes recipi. quia ſicut di-
citur, re integra accuſator erat mortuus, & ſic perierat accu
ſatio. de accu. l. diui. C. ſi reus vel accu. l. 4. & proceſſit hic Pa
pa ex officio ſuo in terminanda inquiſitione, ſiue denuncia-
tione. 24. q. 4. c. ecce. & iſtud dictum licèt Inno. non placeat
8 quò ad intellectum huius. c. tamen eſt no. & verum in ſe. † nã
ſi accuſator moritur, poteſt iudex ex officio ad effectum per
ducere accuſationem inchoatam. caſus eſt ſecundù m vnam
lecturam in l. pe. in pri. ff. de pu. iudi. & non ſolùm iudex: ſed
etiam alius poteſt infra. 30. dies eandem inſtantiam proſe-
qui. ſed de nouo, & à capite poſſet infra. 20. an. vt l. querela.
C. de fal. infra ergo 30. dies poterit quis aſſumere inſtãtiam
iam inceptam cum accuſatore defuncto. & ſic fit tranſlatio
de vna perſona in aliam, vt l. ſed ſi vnius. § interdum. ff. de iu
di. & j. de iudi. c. quia. 5. & quod dixi, ſi accuſator moritur.
dicas, ſi alio impedimento iuſto detinetur. & hoc no. Bar. in
l. libellorum. §. fi. ff. de accu. & ibi no. quid iuris, ſi accuſator
moritur pen. ap. iſte tamen intellectus non placet Inno. quia
hi teſtes non recipiuntur ſuper principali: ſed ſuper app. ſi-
ue ſuper proceſſu. dicit ergo, ꝙ epiſcopus iſtam petitionem
debuit offerre iudici, & ſuper ea ſuum officium implorare,
vt ſententia, & proceſſus iſtorum iudicum reſcindat: ſed tũc
ſtat oppoſitio, contra quem dirigetur iſta petitio. dicit Inno.
ꝙ iudex, cuius officium imploratur (vt erat hic Papa) debet
citare ſolemniter per edicta, & nominatim quorum, & qui
ex confirmatione, vel infirmatione dictæ ſententiæ læderen
tur, vt. C. ſi vt ſe ab hær. abſti. Auth. ſi omnes. 3. q. 5. c. hoc qp
pe. & j. de eo qui mit. in poſ. cauſa rei ſer. c. fi. Citatione autẽ
facta, & edictis ſolemniter propoſitis, aut aliqui comparẽt,
aut nullus. & ſi aliqui, qui velint defendere ſententiam, dabi
tur eis petitio, lis conteſtabitur, & vnuſquiſque pro ſe reſpõ
debit: vel omnes vnum procuratorem conſtituent. ff. de ex-
cep. l. 1. § fi. cum l. ſe. ſi autem nullus compareat, vel compa-
reat nimis ſero (hoc eſt poſt ſententiam ſuper reuocatione
latam) non audietur, niſi in caſu c. querelam. s. eo. ¶ Sed hic
incidenter quæritur in caſu, quo aliqui comparuerunt, an ſẽ
tentia cũ ipſis lata præiudicet quò ad oẽs dicas poſt Inn. ꝙ
aut ſola lata eſt cõtra ipſũ: & facit ius quò ad oẽs cõtra ipſũ
aut lata eſt pro ipſo: & tunc non præiudicat alijs. quod in-
tellige, ſi edictum emiſſum ad eos non peruenit, nec potuit
peruenire, ar. 82. di. c. propoſuiſti. & qui. ma. ac. poſ. c. fina. &
quod ibi per Io. An. ſuper gl. vltima. ¶ Circa citat. etiam illõ
rum, quorum intereſt, proſequitur Inno. an iudex, qui tulit
ſententiam, ſit citandus. dicit, ꝙ non, de neceſſitate, vt not. s.
de tranſac. c. de cetero. niſi vt ferat teſtimonium de his, quæ
acta ſunt coram eo: vel vt ex dictis ſuis inſtruatur iudex. j.
de arbi. c. 2. de ele. c. cum dilecti. & de accu. c. cum dilecti. §.
1. ver. mandamus. vbi de hoc. & hoc verum, quando proceſ-
ſit ad petitionem alterius. Si autem ex officio (vt hic erat)
tunc eſt citandus, vt veniat ad defendendum ſententiã ſuã,
quæ petitur reuocari. j. de ap. c. cum ſpeciali. § pe. & de ſen.
excom. c. venerabilibus. lib. 6. Ex prædictis collige intelle-
ctum huius. c. vtrùm. ſ. pars interuenerit ad defenſionem ſen
tentiæ iſtorum iudicum, necne. glo. tenet, vt dixi, ꝙ ſic, licèt
in tex. non dicatur. Sed Hoſt. dicit, ꝙ ex mente tex. innuitur,
ꝙ fuit pars: quia dicit. nobis fecit ſuper his, quæ ſunt propo
ſita, plenam fidem. hoc autem fieri non poteſt, niſi partibus
præſentibus, vel altera per contumaciam ſe abſentante, vt l.
fi. C. ſi per vim, vel alio modo. vel potes dicere, ꝙ hoc ſpecia
le ſit propter periculum animarũ, ar. no. in c. cũ nobis olim.
s. de app. & de app. c. oblatæ. §. fi. vel quia proceſſit Papa de
plenitudine poteſtatis, vt legitur, & no. de accu. c. ad petitio-
nem. ¶ Vltimò circa materiam falſi procuratoris formabo
aliquas quæſtiones vtiles domini Bal. in l. licèt. C. eo. ¶ Pri-
mò ergo quæro, quot modis dicitur falſus procurator. dic
9 † ꝙ tribus modis. Primo modo, quando nullum habet man-
datum. Secundo modo, quando habuit mandatum, ſed eſt le
gitimè reuocatum. Tertio modo dicitur falſus procurator il
le, qui habet mandatum inſufficiens. puta quia cõſtitutus eſt
à pupillo, vel ab alio, qui non poteſt conſtituere procurato-
rem, vt no. Archi. in c. qui ad agendum. eo. ti. lib. 6. licèt er-
go cum tali procuratore ſit proceſſum, conſtitutio eſt nulla
ipſo iure. & ſemper poteſt opponi de nullitate pſonæ, et man
dati. quod eſt no. Quarto modo ſecundùm quoſdam dicitur
falſus procurator ille, qui eſt legitimè conſtitutus: tamẽ nõ-
dum habet exercitium mandati. quia fuit conſtitutus in ab-
ſentia: tamen intromiſit ſe, antequam reciperet literas ſui p
curatorij. & ſic antequam haberet exercitium poteſtatis, vt
no. Archi. in c. is qui. e. ti. li. 6. In hoc tamen Dy. conſuluit cõ
trarium, ꝙ ex quò verus, & legitimus procurator eſt (licèt in
geſſerit ſe, antequam haberet plenam ſcientiam mandati. i.
antequam haberet inſtrumentum ſui procuratorij:) valẽt ab
eo geſta. ita tenet in conſilijs ſuis. tamen eſt contra Dy. l. quę
ro. de eo, qui procu. Io. An. tenet cum Archi. in d. c. ¶ Secun-
10 dò † quæro. aliquis eſt admiſſus in cauſa tanquam procu. de
cuius mandato non conſtat: an incumbat onus probandi ip
ſi procuratori aſſerenti ſe procu. eſſe: an aduerſario hoc ne-
ganti. glo. in d. l. licet. ſentit, ꝙ neganti. Gui. de Suza. tenet cõ
trarium, ꝙ neganti procur. eſſe, non incumbat probatio: ſed
ipſi procuratori, ſicut ab initio. facit quod not. ff. de iniur. l.
ſed ſi vnius. gl. or. dicit, ꝙ iſte procurator non tenetur facere
aduerſario fidem de ſuo mandato: ſed tenetur facere fidẽ iu
dici, qui poterit eum ex officio compellere, ne fruſtra proce
dat: ita not. in c. 1. de ele. lib. 5. ¶ Ex prædictis apparet, quan
do opponitur exceptio negatiua ad reddendum iudiciũ nul
lum, cui incumbat probatio. & certè ante ſententiam teneo
opi. Gui. de Suza. Sed poſt ſententiam tenet Bal. opi. glo. ta-
men Ber. videtur tenere, ꝙ etiam poſt ſententiam incumbat
probatio aſſerenti ſe procuratorem fuiſſe: ſicut dicit de iudi-
ce delegato, de cuius iuriſd. debet etiam poſt ſententiam p-
bari, vt no. Ber. in c. cum in iure. de offi. deleg. facit quod no.
Inno. in c. quoniam contra. de proba. & c. innotuit. de eo qui
fur. or. ſu. Opi. domini Bal. diſtinguentis ante ſententiam, vel
poſt, facit ad quæſtionem, ꝙ ſi poſt ſententiam in contuma
ciam latam comparet condemnatus, & negat delictum ſe cõ
miſiſſe in territorio iudi. qui ſententiam tulit, ſibi incumbit
probatio: licèt ante ſentẽtiam incumberet iudici. facit quod
11 no. Inno. in c. ſuper literis. de reſcri. ¶ Tertiò quæro. † iudex
pronunciauit falſum procuratorem eſſe verum procurato-
rem. dicit Ia. de Are. ꝙ iſta pronunciatio non fundat iudiciũ
factum cum eo. ſecus eſt in tuto. & cura. quia eorum perſo-
na poteſt fundari per decretum iudicis, ſed non perſona falſi
procuratoris. facit l. 1. §. idem Pomponius. ff. quod fal. tu. au.
& no. de hoc Inn. s. de reſcrip. c. ſuper literis. ¶ Quartò quæ
12 ro. † lata eſt ſententia pro falſo procuratore. dominus ſcit,
& vult eam ratificare: nunquid poſſit? dic, vt no. in l. ſi mater.
§ hoc iure. ff. de excep. rei iud. & l. ſi tutor. C. in qui. cau. In in
13 te. re. non eſt neceſ. per Pe. & Cy. ¶ Quintò † quæro. ſi domi-
nus ſcit falſum procuratorem ſuo nomine experiri: vtrùm p
hoc videatur ratificare; ita ꝙ teneat proceſſus tam factus, q
fiendus. Inno. tenet ꝙ ſic in c. ex parte decani. s. de reſcr. idẽ
Archi. in c. qui ad agendum. eodem tit. lib. 6. Gui. de Suza. in
d. l. licet. tenet contrarium, quia nulla l. hoc cauetur, nam do
minus ſcit ius ſuum vbique durare. & ideò non videtur con-
ſen-

sentire,secundùm eum.D.Bald.dicit,ꝙ ex parte actoris est vera opi.Inno. in omnibus personis, quæ non admittuntur sine mandato.facit quod no.in l.mutus.§.is qui.ff.e.ex parte rei,cum defensor possit admitti inuito domino, scientia non inducit tacitum mandatum:sed debet seruari id, quod dicit tex.C.vbi de crimi.agi oportet. Authē.qua in prouincia.¶Sextò quæro.dicit in principio, ꝙ iste episcopus duos procuratores constituit in ista causa. quæro ergo de ipsorū potestate circa exercitiū ipsius causę. de hoc prolixè per Inno.hic.& est hodie tex.ꝫ.eo.ti.c.si duo.lib.6. hic breuiter videtur distinguere,ꝙ aut sunt dati simpliciter,aut insolidum. si simpliciter,dicūt quidam,ꝙ habet locum præoccupatio, si sunt dati in vna causa:sed si super pluribus articulis, vnus potest præoccupare vnum,alius aliud. Alij dicunt,ꝙ aut sunt dati eodem tempore:& vnus ante lit.contest.sine alio nihil potest, nec etiam postea substituere sine socij voluntate. aut sunt dati diuersis temporibus:& dando posteriorem,priorē reuocasse videtur.ff.eo.l.si quis procur.§. fi. secus in tutoribus,vt ibi no. Secundo casu principali quando insolidū eos ad vnam causam,vel diuersas:tunc an habeat locum præoccupatio. & quid si vnus præoccupauerit, an alius poterit se intromittere?dic vt d.c. si duo. vbi etiam de quæstione, de qua hic,scilicet si vnus confiteatur,alter neget debitum. dic vt ibi per glo.

S V M M AE.

1 *Si agatur de adulterio coram iudice seculari ad pœnam legalem, nō interuenit procurator: secus si agatur coram iudice ecclesiastico ad separationem thori.*
2 *Vxor an possit accusare virum de crimine adulterij.*
3 *Conueniri potest quis coram diuersis iudicibus de eodem delicto.*
4 *Libellus quæ debeat continere, quando agitur de crimine ciuiliter.*
5 *Quod non licet directò, non licet per consequentiam.*
6 *Procurator potest interuenire, quando agitur de crimine ciuiliter.*

1 TVæ. †Si agatur de adulterio coram iudice seculari ad pœnam legalem,non interuenit procur. secus si agatur coram iudice ecclesiastico ad separationem thori.h.d.Et in prima decisa consultatio. In secunda responsio.ibi[consultationi.]quæ distinguit,& secundum membrum prosequitur,ibi[si verò.]¶No.primò, ꝙ maritus accusat vxorem de crimine adulterij ad pœnam
2 legale.†econtra aūt an vxor possit accusare virum. quidam ꝙ non, vt no.32.q.1.c.publico. Ratio differentiæ est secundùm Vin.Pe.& Ab.quia propter prolem plus præiudicatur marito ex adulterio mulieris.Item quia vir caput est mulieris.de despon.impu.c.duo pueri.Alij contra,ꝙ etiam mulier accusat virum.& vide quod no.Io.And.de diuor. c. gaudemus.§.1.super vlti.gl.& prædicta sunt vera, quando agitur ad pœnam legalem.Si autem agatur ad thori separationē,& lucrifactionem dotis, & donat.& ad hanc admittitur quilibet coniugum,vt lit.non conte.c.1.quandoque agitur ad pęnitentiā:& ad hanc quilibet admittitur.Ad pœnam autē legalem an admittantur extranei.dic vt l.2.§.si extraneus. ff. de adul.& vide in Spe.de accu.§.1.ver.item contra agent. & de adul.c.intelleximus.in gl. pe.¶Secundò no. ꝙ accusator debet se subscribere ad pœnam talionis.& hoc verum,quantùm ad hoc,vt lucretur dotem,vel donat.propter nup.secundùm Io.vt no.32.q.1.c.publico.& vide quod ibi no.¶Tertiò no.ꝙ†de eodem delicto potest quis conueniri coram di
3 uersis iudicibus,& coram quibus agitur ad diuersas pœnas, vt patet in tex.nunquid ergo pœna temporalis tollat spiritualem,& econuerso.tangit hic Ho.& videtur tenere, quòd vna tollat aliam.quia de delicto eiusdē hominis &c.ff. nau. cau. sta.l. licèt. nec diuersis legibus debet aliquis reus fieri etiam in eo,ꝙ plus esset in vna,quàm in alia, vt l.prætor edixit.ff.de iniu.quod dic,vt l.senatus.ff.de accu. & nō hēt hoc dubium,quando diuersæ pœnæ imponerentur diuersis legibus emanantibus ab eodem superiore:sed quando à prorsus diuersis,vt à Papa,& Imperatore,& ad diuersum effectū (vt vna ad correctionem corpoream, alia ad contritionem spiritus,vt in casu nostro)est maius dubium. de quo remittit Io.An.ad no.per eum s̃.de offi.or.c.1.& est gl.ꝫ. de schisma.c.fraternitati.¶Quartò.no.ꝙ vir accusat vxorem, vt discedat ab eius cohabitatione.& hoc verum, etiam si multo tempore tacuerit,vt no.32.q.2.c.amouere. & patet ex hoc, ꝙ non debet ipsam propter adulterium propria auctoritate dimittere. quia diceret ius sibijpsi. quod est prohibitum, vt
4 C.ne quis in sua causa.l. 1. ¶Quintò no.†ꝙ quando agitur de crimine ciuiliter, debent in libello inseri locus, tempus, & alia,quæ ponuntur,cum agitur criminaliter, de quibus in l.libellorum.ff.de accu.Bar.tamen dicit hoc verum,quando agitur aliqua actione,quæ infamat, vt l.idem exigit.ff.de dolo.& hic.& hoc verum,secūdùm eum,si infamat de iure, vel de facto.& hoc dicit propter excep.criminosas,in qbus inseritur locus,& tempus,vt in c.præsentium.de testi.li.6.& l.1. ff. de exc. per Bar. Sed si est accusatio ciuilis, quæ non infamat:tunc non cogitur quis dicere locum,& tempus.quia cessat ratio dictæ l.prætor edixit. ff. de iniur. Idem ergo erit in istis,quod in alijs descendentibus ex cōtractu, in quibus nō inseritur locus,& tempus,vt l.1.ff. de eden. & ex hoc sequitur,ꝙ cum act.descendentes ex quasi maleficio nō infamēt, non est necesse,ꝙ inseratur locus,& tempus.ita no.Bar.in d.
5 l.prætor edixit.ff.de iniur.qd no.¶Sextò no. generale † qd non licet directò, nec licet per consequentiam.& ꝙ nō dēt vna via quis admitti ad id, à quo alia prohibetur. de quo in reg.cum quis.de reg.iur.li.6.& l.1.ff.de au.tu.per Bart.post Dy.Et aduerte,quia pœna talio. quandoque non est pœna in accusatore:sed in accusato sic. Item quandoq; accusator est susceptibilis pœnæ,quæ imponitur ex delicto, nō autem accusatus, vt infamiæ seruus.& tunc quid iuris.dic vt l.fin.ff. de publi.iud.l.fin.quandoque accusatoris persona non recipit talion.puta si minor ordine accusat maiorem,vt à minori ordine deponatur:vel mutilatus manu accusat aliū de crimine,ex quo sequitur amputatio manus.& tunc quid iuris, dic,vt.ꝫ.de accu.c.super his.facit l.hos accusare.ff. de accu.
6 & l.1.C.vt intra certum tem. ¶Septimò no. † ꝙ quando agitur de crimine ciuiliter,potest interuenire procur. & hoc clarū. si autem non est merè ciuilis,sed mixta:tunc similiter potest interuenire.& ideò dicitur mixta, quia accedit ad ciuilem, propter adiudicat.dotis: accedit ad criminalem propter separationem thori.& sic mixta sequitur naturā ciuilis.de ista mixtura,cum scilicet duo diuersam naturam habentia commiscerentur,cuius conditionem assumat illud mixtum.dic, vt dixi.ꝫ.de iudi.c.quantò.vbi dedi bonas remissio.& colligitur hic arg.ꝙ testes sunt compellendi super odiosa excep. quasi magis videatur accedere ad ciuilem, quàm criminalē. ꝫ.de testi.c.cum literis.& de accu.c.super his.quod non credit verum.¶Octauò no. ꝙ quando agitur ciuiliter de crimine,admittitur procur.scitis enim, ꝙ ex delictis regulariter oritur ciuilis,& criminalis.C.de fal.l.fi.& de testi.c. fi.& no. Bar.in l.fi.ff.de priua.de.& Inno.in c.qualiter. de accu. cum ergo agitur criminaliter,non admittitur procurator:secus si ciuiliter,vt hic.de quo plenè in l.pe. §. ad crimen. de publi. iudi.& dicam.ꝫ.de accu.c.veniens.hic tamen Io.An. prosequitur quosdam casus, vtrùm.s. in ipsis debeat procur. admitti,vel non.dicit ergo,ꝙ quandoque est quæstio pecuniaria, & priuata: & tunc ante lit. conte. & post potest per procuratorem expediri,vt l.nihil.C.eo.etiam si sit appel.vt. ff.an causa app.per alium.l.1.& hoc in priuatis. nā illustris necesse habet constituere procur.vt C.e.l.fi.facit c.pastoralis.ꝫ. de iudi. quandoque est quæstio super re publico vsui deputata:& potest constitui procu.ex parte tantùm,vt.ff.de po.ac.l.q.nisi forsan actor afficiatur priuato incōmodo vt.

ff.eo

ff.eo.l.mutus.§.in popularibus.& l.non cogendum. §.quinta. Si autem quæratur de patrimonio publico, quilibet admittitur ad defendendum: sed solùm sindicus ad agendum, vt.ff.quod cuiusque vni no.l.1. Si verò est quæstio criminaliter intentata: & tunc aut.j.aut s.delegat, vt.d.c.veniens. vbi dicam.quandoque agitur de fama: & non recipitur procurator ex parte rei, nisi habeat speciale mandatum, vel aliter processurus esset prætor aduersus absentem, vt ff.e.l.non solum. in fi.& multò minus recipitur illo casu ex parte actoris. de proba.c.ex literis.de pœ.l.inseruorum.in fi. quandoque agitur de muneribus, & honoribus: & tunc recipitur procur. s. de ma.& obe.c.fi.& de dolo, & contu.c.fi.& hac breui distinctione secúdùm Io.An.potest doceri, in quibus casibus possit, vel non possit procuratore constitui. omnis enim modus ad hos casus reuertitur, vt no.de accu.c. super his.Host. remittit ad summam huius ti.§.& in qua re.

SVMMAE.

1 *Procurans causam de mandato domini, repetit expensas à domino propter hoc factas.2.*
3 *Conditio expensarum fit ad vtilitatem domini: non procuratoris.*
4 *Actio quæ competit procuratori contra dominum.*

1 CVm pro causa. †Qui de mãdato domini causam procurauit, ab ipso repetit expensas propter hoc factas. Et prima pars ponit decisam partis querelam. Secunda dat iudices, ibi[discretioni.] Iste. G. fuit procurator Capituli contra F.& fecit expensas, quas repetebat: vel appellauit pro Capitulo, & fecit expensas, quas repetebat: vel succubuit in petitione expensarum contra Capitulũ, &
2 appellauit.primum verius, secundùm Hos.¶ No.primò, †q procurator repetit expensas, quas fecit in lite: nec hic distinguitur, obtinuerit, vel succubuerit, vt no.in l. qui proprio. §. lit.impendia.ff.e.& l.etiam.C.man.& plenissimè vide p Bar. in l.iam tamen.§.in hac.ff. iudi.sol. vbi dicit, q quandoq; loquimur in eo, qui defendit sine mandato, gerendo negociũ alterius, vt hic: quandoque constat, q vtiliter defendit: licèt succubuerit (quod potest esse; quia rei interest, vt sentẽtia cõdemnatoria detur propter stip.de euict. vt l.vtique. ff. de rei ven.& l.at qui natura.§.cum me absente.de neg.gest.) illo casu sine dubio sumptus repetuntur.quia vtiliter gestum est.& idem in causa noxali, & damni infect. vbi quandoque interest conuentum defendi potius, q sententiam pati, vt l.prætor.§.his verbis.de bo.au.iudi.pos.& idem, si promissa erat magna pœna: si nõ defenderetur longè maior, quàm sit id, quod est iudicatum.quandoque vtiliter gessit ab initio, & inutiliter finiuit: quia succubuit.& hoc potest contingere, si à principio propositæ act.reus non debebat condemnari: sed postea superuenit ex causa de præterito: pone exemplũ ex no.in l.non potest videri.ff.de iudi.& isto casu repetet expẽsas temporis, quo ius non competebat aduersario: non autẽ illas, quas postea (indebitè resistendo) fecisset, vt l.si quis inficiatus.ff.depo.quandoque inutiliter incœpit, & inutiliter finiuit: & tunc non repetit: nec potest prætẽdere probabilẽ ignorantiam, cum super vacuo defendisse dominum appareat ex postfacto, vt l.sed an vltro.ff.de neg. gest. & facit l.q in alterius.ff.de reg.iur.quandoque loquimur de eo, qui defendit cum mandato.& tunc dic, q aut iste defendit vtiliter, quia obtinuit: & sine dubio repetit expensas. casus est in d. §.in hac.quandoq; defendit inutiliter, quia succubuit: & tũc aut habuit mandatum speciale ad defendendum in tali causa: & repetit, vt l.etiam C.man.& l.qui proprio.§. lit.impendia.ff.eod.tit.& ff.man.l.qui mutuam.§.fi. & ibi not. Si verò habeat mandatum ad soluendum, non ad defendendum. & tunc perinde est, acsi non haberet mandatum, vt d.§.in hac. Si verò habebat mandatum ad soluendum, & defendẽdum. & tunc siquidem assumpsit ab initio defensionem iniustã calumniosè: & tunc sumptus litis non repetit: aliàs repeteret, vt l.non est incognitum.C.de admi.tu.& l.qui solidum.§.ét. de leg.2.Si autem habuisset mandatum ad defendendum generaliter: tunc est idem, ac si mandatum non haberet. quia in generali mandato non venit, ne inutiliter defendat, vt l.si procurator.de condi.inde.¶Sed ad prædicta posses opponere.quia videtur, q in casibus, in quibus obtinuit, non recuperet expensas à domino, sed à victo. quia victus victori, vt l. properandum.§.si autem.C.de iudi.dicit Bar. in d.§.in hac. q prædicta intelliguntur, quando non potuit recuperare expensas à victo. quia habebat iustam causam litigandi, vt d.
3 §.etiam.¶Ego dico, †q conditio expensarum fit ad vtilitatem domini, non procuratoris: nec ipsum procuratorẽ suo nomine concernit, sed dominum. ideò cum non possit suo nomine dictam condemnationem exigere, indistinctè dico (postquam obtinuit) contra dominum ipsi procuratori cõ-
4 petere act.†Quæ autem actio competat procuratori.dic, q actio mandati.quia licèt non fuerit hic mandatum: tamen est iuxta mandatum, vt d.§.in hac.

QVia. Vniuersitas scholarium potest ad agẽdum, & defendendum etiam procuratorem constituere.h.d.

SVMMAE.

1 *Citatus ad totam causam si constituit procuratorem, quem postea reuocat, potest nihilominus contra eum procedi.*
2 *Interlocutoria potest ferri etiam contra non contumacem.*
3 *Irritatis processibus oportet causam à capite inchoari.*
4 *Diffinitiua non potest mutari.*
5 *Officium iudicis non potest implorari, quando super principali negocio fuerit lis contestata.*

1 AVditis. †Si citatus ad totam causam constituit procuratorem, quẽ postea reuocat, potest nihilominus cõtra eũ procedi, inquantum status causæ patitur sine alia citatione.h.d. ¶Primò contra istud opponitur.& videtur, q nõ potuisset sine noua citatione: quia licèt quis reuocauerit procuratorẽ, & ex hoc contumax censeatur quò ad actum incumbentem tempore reuocationis: tamen ad reliquos actus successiuos videtur, q debuerit de nouo citari, iuxta no.in c. consuluit.
2 de offi.dele.So.illud verum in diffinitiuis. †sed interlocutoria potest ferri etiam contra non contumacem, vt.ff.de re iudi.l.quod iussit.& talis erat ista sup reuocatione processuũ, quæ non tangit causam principalem, vt patet in isto c.in fi. hoc non placet Inno.imò dicit, q sententia super processibus potest dici diffinitiua, ar.no.in l.Titia.ff.de accu. p Bar. In contrarium tamen facit quod nõ.in c./1. de sequestr.pos. & fruc.vbi ponitur, quæ sit sententia diffinitiua, & quæ interlocutoria.præsupposito tamen, q sit diffinitiua, vt tenet Inno.quomodo sine noua citatione hic processum fuit contra no.in d.c.consuluit? dicit Inno.q ibi no.habent locum, cum citatur ad certum articulum: secus si ad totam causam, vt hic erat.propter enim viarum longitudinem Papa mãdat, q qs de curia non decedat, nisi procur.dimittat in tota causa. ar. ad hoc.j.de resti.in inte.c.cum literis.& vide quod no.Bart. in l.4.§.ait.ff.de dam.infe.& j.de dolo, & coutum.c.3.facit quod no.in c.2.j.de dolo, & contu.li.6.¶Secundò contra id opponitur, & videtur, q ista non sit bona so.si enim propter talem reuocationem potuisset procedi in tota causa: ergo & super causa principali.hic autem terminata causa processuũ differt diffinitionem causæ principalis: ergo so.minus bona: quia processum in principali causa non impediuisset reuocatio: sed impediuit non facta lit. contest. quæ super processibus

bus facta erat,& conclusum,vt dicit tex.præterea irritatio ꝓcessus non erat magni præiudicij,cum non lęderetur ius partium circa causam principalem.sed causam principalē determinare erat magni præiudicij:ideò differēdū.ff.de vaca.mu.l.pe.§.pe.& de voto.c.qđ sup his. ver. vnde credimus. & qđ leg.& not.ĩ.de re iudi.c. cū Bertoldus.§.postmodum.& no.
3 bene hunc text. † ꝙ irritatis processibus, oportet causam à capite inchoari: illa autem acta an probent, vel non, dic vt not.Barto.in d.l.cum quærebatur. ¶Tertiò opp. & videtur, ꝙ iste non debuerit condemnari in expensis: ista enim condemnatio fit, quando pars læditur ex vitio contumaciæ, vt l.sancimus.C. de iudi. sed hic in nullo fuit læsa: quia meruit sententiā super irritatione processuum.ergo non debuit fieri condemnatio expensarum.so.facultas procedēdi non excusat à prædicta condemnatione, vt not.in c.1. ĩ.de elect.li.6.vel aliter secundùm Ioan.And.hic non loquitur de expē. factis vsque ad tēpus irritationis processuum:sed de expensis factis postea occasione retardati processus in causa principali propter Colubrien.contumaciam.& hoc not.Ioā.An. super ver.peruenerunt. ¶ Quartò op.hic Papa fert sententiam super futuris expen.sed contra:quia tractus futuri temporis non spectat ad iudi.ff.de vsu.l.1.So. vt in glo.fi.sup qua addit Ioan.And.aliam so. videlicet, quòd ibi loquitur, cum iudex vult prouidere in futurum,& nulla subest obligatio de pręsenti: sed hic erat obligatio de præsenti obligatione largo modo sumpta: vt comprehendat etiam iudicis officium, quo petuntur expensæ.& de materia illa vide in l.1.C.de fideicommis.¶Quintò opp.& videtur,ꝙ ista sententia expensarum fuerit nulla ratione incertitudinis, vt C. de sen.quæ sine cer.quant.per totum.Sol.vt in eadem glo. Innocē.dicit,ꝙ contrarium loquitur in diffinitiua: secus in interlocutoria,
4 quæ valet,licèt incerta. ratio differentiæ est.† quia diffinitiua non potest mutari: interlocutoria verò sic.Vel dic,ꝙ petitio expensarum admittitur,licèt sit incerta;quia ipsius declaratio non dependet à parte, sed à iudice. regula ergo est, vt vbi petitio incerta admittitur,etiā sententia toleretur,vt l.1. §.quod autem.ff.quo.le. & maximè hoc est verū in casu nostro,in quo futurarum expensarum non potest fieri condēnatio, cum precia variantur victualium:successiuè & quanto tempore contumax expectandus sit, etiā ignoretur. non mirum ergo,si in casu nostro ratione talis incertitudinis incerta petitio, & sententia toleratur. similiter credo, ꝙ valeret sententia incerta super alimentis præstandis in futurum. quia quantitas non potest moderari,nec regula certi temporis,nec respectu quantitatis, cum rerum precia varietur, & vita hominis sit incerta.& quandoq; quis magis, quādoque minus comedit: & quandoq;, si est infirmus,indiget electuarijs, & sirupo,non carnibus,nec pane. ¶ Sextò opp.& vide-
5 tur,ꝙ illæ expen.non potuerint peti. † cum enim super principali negocio non fuerit lis conte.non poterat implorari officium iudi.ff.de ędi.edic.l.ædiles.§.item sciendum. So.illud in extraneis à causa(vt in vino nato ante litem motam,vel in fructibus.) ista enim debent peti in libello,vt dixi.ĩ.de resti. spo.c.grauis.secus in expensis,quæ dependent ex principali negocio,& ex ipso accidunt,secundum Pe. & Abb. facit qđ no.Io.An.ĩ.de testa.c.Raynaldus. ver. demum. super gl. sed nunqđ.& quod no.ĩ.de ap.c.significante. ¶Septimò op.hic reuocatio peruenit ad iudicem: ergo non videtur potuisse ferri sententia contra procuratorem reuocatum, vt ĩ.eod.c. mandato.Sol vt in glo.quę incipit. & aduersarium &c.& dixi latius. s̃.in tertio no.

S V M M AE.

1 *Procurator episcopi causas episcopatus agit, & defendit: licèt non fuerit datus sub nomine sindici, vel actoris.*
2 *Prælatus constituit procuratorem ante litis contestationem.*
3 *Verba constituentis procuratorem in dubio sunt referenda ad mentem constituentis.*
4 *Verba in contractibus interpretantur contra proferentem.*
5 *Constitutus ad litis contestationē, & prohibitus expressè, ne vltra procedat: an poterit vltra procedere.*

1 PEtitio. † Procur. episcopi causas episcopatus agit, & defendit: licèt non fuerit datus sub noīe sindici, vel actoris.h.d.& in prima petitio.In secunda responsiua prouisio, vel cōmunis diuisio. Secunda ibi [nos igitur.] ¶ No.primò, ꝙ ille, q̃ debet se absentare,debet dimittere generales administratores:aliàs teneret processus cōtra eū.dixi.s̃.eo.c.querelā.& l.ab eo. C.quo & quādo iudex.& l.Papi.exuli.de min. ¶Secūdò no.
2 † ꝙ prælati cōstituūt procu.ante lit.cōt.de iura.calū.c.fi.secus in tutore,vt l.neq;.C.e.ex quo patet, ꝙ maior est auctoritas ꝓlatorum,q̃ tutorū,vt c.licèt Hely.de simo. ꝑ Innoc.de potestate aūt istorum procuratorū generaliū tāgit glo.ꝙ vigore gñalis mandati non poterunt trāsigere. Itē nec pignus remittere,vt ff. qui.mo.pig.vel hypo.sol.l.si consensit. §.1.& hoc ē verū,nisi haberet liberā,& gñalem administrationē, vt ĩ.eo.c.q ad agendū.§.vlt.lib.6.dicitur aūt habere liberā, qñ id expressum est in procuratorio. ff.de pecu. l.quā Tuberonis.§.alia.vtrū verò illa verba[ꝙ ꝓmittā habere ratū,& gratum]habeāt vim liberæ,& idem importent,vide.s̃.de trāsac c.cōtingit.vbi de hoc.& ĩ.de relig.do.c. cum dilectus ¶Tertiò no.diuersitatem noīm administratorū.quidā em̃ sunt ꝓcuratores:q̃dam vicarij: quidā sindici: q̃dam actores: quidā tutores:q̃dam curatores:quidā executores:q̃dam orphanotrophi. à quibus aūt isti cōstituanť. de actore, procuratore, sindico,& si.no.2.q.7.c.si q̃s erga.& 16.q.7.c. qm̃.& in Spe. de his,q ali.no.in iudi.inter.per to.vtrùm aūt constitutus ab vniuersitate sub noībus sindici,ꝓcuratoris,& actoris (vt ē moris) cogatur eligere.tenet Gui.ꝙ nō in Spe. de actore vniuersitatis. ver.sed pone.& de li.cōcep. §. iam nunc videndū.
3 ver.sed pone contra sindicum. ¶ Quartò not. † ꝙ in dubio verba consti. procuratoris sunt referenda ad mentē constituentis.similiter verba rescriptorum,vt s̃. de rescrip.c.super literis. similiter ad mentem testatoris, quæ colligitur ex præcedentibus,& sequentibus.ff.de leg. 1.l. si seruus pluriū. §.fi. ¶ Quintò not. ꝙ constituendo procuratorem generalem videtur per hęc verba dedisse potestatem agendi, & defendendi: nisi enim paratus foret defensionem suscipere, nō esset idoneus procurator, vt l.seruum quoque. §.fi.ff. de procur.& ibi loquitur de procur. in rem suam, an teneatur dominum defendere: sed de simplici, an teneatur defendere in causa reconuentionis,& quando: an mota lite, vel cum reus conuentus dicit,ꝙ vult ipsum reconuenire.dic,vt l.act.C. eo.tit.¶Oppo.dicitur hic, ꝙ recurritur ad mentem constituentis.contra de l.veteribus.ff.de pact.& l.Labeo. cum l.se. ff.de contrahen.emp.so.vt in glo. quæ incipit. sic patet. quæ
4 dicit,†ꝙ in cōtractibus verba interpretantur contra proferētem.tu dic latius in contractibus, vt d.l.veteribus. in iudicijs,vt l.inter stip.§.si Stichum.de verbo. oblig. In consti. procuratoris videtis hic,ꝙ non debent considerari verba,sed intentio,quæ regulariter præponenda est verbis, nec de nominibus est curandum,vt l.fi.C.de do.& C.de for.l.1.&2.& C. si vt ab here.absti.l.1. & in alijs iuribus allegatis in glo. ex ꝑdictis concludit Hostien.ꝙ si quis dicat.constituo te asinum meum ad talem causam, sufficiens est mandatum. de hoc in Specu.eod.tit.§.3.ver.vbi.& de reg.iur.c.contra eum. lib.6. ¶ Circa istam mentē constituētium considerandā formant Host.& Innoc. quæstionem talem.procur.cōstitutus est ad litem contestandam, & ad constituendū alium ꝓcuratorē in alijs,quæ sequunť:an poterit sine cōsti.alterius procu.agere totā cām ꝑ seipm,si voluerit.dicūt,ꝙ sic,attēta mēte potius,

quàm verbis.patet enim ex mente constituentis voluisse per illum potius agi causam, q̃ per alium.ff.eo.l.ad legatum. & iudi.sol.l.iam tñ. nec obstat illa clausula, q̃ videtur ad ipsius exonerationem adiecta,si forsan interesse non posset,vt ff.e. l.1.fatentur tamen,ꝙ quidam contra per c.nōne.de sũmp. ad quod facit l. maritus. C.eo. vbi permissio in quibusdam inducit prohibitiõem in alijs, etiam iam cõcessis à iure:multò ergo magis operari debet expressa permissio prohibi. in casibus aliàs nõ inclus.facit quod no.in l.quod fauore.C.de
5 legib.¶† Secundò quæro de constituto ad lit.contest.& ꝓhibito expressè,ne vltra procedat: nunquid vltra procedere poterit? quidam ꝙ sic, etiam constituendo alium procur. cum per lit.contest.factus sit dominus lit.j̃.e.c.1.§.1.li.6.vbi de hoc.hæc opi.non placet Ia.de Ra.ratio est secundùm eũ, quia post lit.contest.non reuocatur sine causa procurator ꝓpter interesse aduersarij, ne distinguatur cum pluribus, vt tractari solet.ff.eo.l. quæ omnia.forma igitur contra dispositionem nihil operabitur in præiudicium partis. ad hoc facit l.1.in fi.cum l.seq.ff.de reb. eo. qui sub tu. vel cur.& de hoc per Cy in l.si procura.C.eo. Inno. tamen hic tenet,ꝙ illud ẽ verum tantùm, si simpliciter fuit constitutus, vel non expressè prohibitus:aliàs si fuerit ad lit.contest.tantùm cõstitutus, non poterit vlterius procedere. perficiet ergo dominus per se,vel alium litem cæptam,secundùm Inno. & Hosti.de hoc in spe.eo.tit.§.3.ver.quid si dedi.¶Tertiò quæro.quidam ꝑ egrè profecturus, dimisit procuratorem suum in causa: demum postea est reuersus, an videatur mandatum reuocatũ: vel quid,si constituit, quoties eum abesse contigerit. de hoc plenè hic per Innoc.quod est hodie expeditum per c.si quẽ. eod.tit.li.6.¶ Quartò quæro post glo.dicitur hic, ꝙ dimisit duos procuratores. quæro ergo an vnus possit agere sine alio. Item an vnus possit conuenire alium ex ipsis debitorem domini constituentis.dic,vt in c.si duo.j̃.eo.lib.6.& l.qui ꝓprio.§.fi.cum l.se.ff.eo. ¶Vltimò tangit Io. And.post Innocen. de curatore dato ad lit. dicit enim, quòd cum talis datio sit mixti imperij, non per delegatum, sed per ordinariũ dari debet.quod est reprobatum in delegato Papæ,& ipsius subdelegato.j̃.de iudi.c.fi.lib.6.pro opi. verò Inno. videtur casus in l.fi.§.ille autem.in fi.ff.eo. de admi. tu.

S V M M Æ.

1 *Iudex prouidere debet, quòd constituens procuratorem in causa matrimoniali gaudeat libertate.*

2 *Qui detinetur in alterius potestate, non potest constituere procuratorem.*

3 *Iudex debet prouidere securitati partium.*

4 *Procurator debet constitui cum pleno mandato ad agendum, & respondendum.*

5 *Procurator an debeat defendere dominum de necessitate.*

Et an sit necesse, quòd promittat iudicatum solui. 6

7 *Dominus, qui procuratorem suum releuauit: si non est soluendo, nec possidet immobilia, non est idoneus fideiussor.*

1 ACcedens. †Prouidere debet iudex, ꝙ in causa matrimoniali procuratorem constituens gaudeat libertate.h.d. Et primò prouidet libertati mulieris.Secũdò citat ad causã,
2 ibi [tu verò.] ¶† Not.primò,ꝙ non potest constituere procuratorẽ ille, qui est in alterius potestate,& detinetur inuitus.captiuus est enim,ex quo detinetur inuitus. vnde ille,qui detinet, incurrit crimen priuati carceris, vt C. de priua.car. l.1.& quod no.Inno.in c.nouerint.de sen.excõ.& quod not. Batt.in l.qui neq;.de verbo.signi.& aduerte, quia sicut existens in carcere non potest cõtrahere nomine proprio:item nec tanquàm alterius tutor, vel administrator alium obligare.tractabatur enim hic de lite vigente cum filio istius nobi-

3 lis mulieris captiuatæ.¶Secundò no.† ꝙ iudex debet prouidere securitati partium.3.q.9.c.hortamur.vt lit.non contesta.c.accedens.de appell.c.ex parte.1.¶Tertiò no.in ver. tu ergo.ꝙ patri mandatur, ꝙ constituat ꝓcuratorem in causa filij,& agebatur de sponsalibus.hinc ergo sumpta occasio ne tractat Inno.an cum filius agit cãm spũalem debeat interuenire consensus patris.quod est hodie expeditum in c.fi.j̃. de iudi.li.6.facit quod no. Inno.in c. ex parte.j̃.de resti.spo.
4 & c.indecorum.s̃.de æta.& qua.¶Quartò no.† ꝙ procurator debet constitui cũ pleno mandato ad agendum,& respõdendũ.& intelligitur rñdendum.i.defendẽdum, vt j̃.c.cõstitutus. ¶Opp. ista nobilis dña mandatur liberari: vt sic filio super sponsalibus litigãti possit procuratorem constituere. Sed contra mater non habet filium in potestate, vt j̃. de conuer. infi. c. vltim. ergo non potest constituere procuratorem. Sol.ista mater erat tutrix.quod esse potest, vt j̃.de appe.c.ex parte.2.Sed tunc ob.quia non videtur, ꝙ procuratorem dare posset ante lit.conte.vt l.neq;. C.eo.præterea cum dare vxorem filio non sit de administratione,vt l.in copulandis. C. de nup. non videtur quòd hoc pertineat ad officium matris vt tutricis: nec similiter ad officium patris. qui licèt habeat administrationem rerum, in quibus sibi quæritur vsusfru. vt l.cum oportet.C.de bo.quæ lib.& l.1. de bo. ma. tamen in alijs non constituit, vt d.c.fin.de iudi.li.6.& c. indecorum.de æta.& qua. & vide in Specu. de procu.§.2.ver. & not. & an procurator datus concipiat libellum in persona patris, vel filij.vide in Specu.de li.concep.§.iam nunc videndum.in fi.In casũ ergo nostri.c. cum ageretur causa spiritualis,qũo pater,& mater constituerint procuratorẽ, intelligendum est de consensu filiorum: aliàs non obesset eis, si-
5 cut nec sententia,vt in gl. fi. ¶† Quæro, an procurator debeat dominũ defendere de necessitate. gl. fi. prosequitur q̃stionem istã,sed plenius de materia in l.inuitus.C.e.quæ circa hoc ponit quinq; casus,secũdùm antiquos. Primus est,ꝙ inuitus procurationem suscipere nemo cogitur.Secũdus est, ꝙ constitutus in vna causa non cogitur in alia procurator esse. Tertius est,ꝙ si te constitui procuratorem in cã, & succubuisti,teneris appellare,& causam appel.prosequi. Quartus est,si te constitui procuratorem ad agendum, in causa recõuentionis non cogeris me defendere. Quintus.si te constitui procuratorem in vna causa, & incæpisti me defendere, non cogeris in alia defensionem subire.Sextus casus,ꝙ non cogit̃ defendere in causa reconuentionis, recipit contrarium de l. seruum quoq;. §. ait prætor.ff.eo.Cy. tenet, ꝙ non cogitur ꝑcisè defendere.sed si non vult subire defensionem,repellitur ab agendo, & tenebitur domino indefenso act. mandati.ita no.in d.l.inuitus.post princi.Sed tunc posses instare,& dicere,ꝙ facile erit reo semper repellere procur.actoris ab agendo: poterit enim semper dicere. caue de iudicato soluendo, quia volo dominum,pro quo agis,recõuenire in decem millibus florenorum. iste autem procurator non habet amicũ, qui fideiubeat;quia fortè est forens. ergo ista cauillatione repelleretur quilibet de facili ab agendo.Sol.hoc tangit Cy.in l.actor.C.eo, & ibi dicit,ꝙ non tenetur procura.actoris prestare cautionem in causa reconuẽtionis, nisi mota iam lite: nam sicut procurator rei originarij non satisdat, nisi lite mota: ita procurator rei non originarij satisdare nõ debet, nisi lite mota in causa reconuentionis: non autem super lite mouenda tenetur satisdare de defendendo.glo.etiam hic dat remedium contra istam cauillationem: vt ille, qui procuratorem constituit, releuet prcur. ab onere satisdandi, obligando se tãquàm fideiussorẽ sui procuratoris de iudi.soluendo,
6 & alijs,de quibus Insti.de satisd.§.si verò aliquis.¶†Sed tũc quæritur, vtrùm est necesse, quòd procurator promittat iudi.solui.quidam, quòd sic.quia in illa promissione, quæ incumbit procuratori, & non domino, procurator est principalis. vnde dominus non potest satisdare pro eo; nisi ipse

ipse principalis se obliget. quia non ē obligatio fideiussoris sine principali, vt ff. ad Trebe. l. si heres pecuniam. & de p̄t. stip. l. prætoriæ. cōtrariū est verum, quia procurator litigando obligat se instantiæ, & illi obligationi potest dn̄s accedere tanq̄ fideiussor. Itē licēt dn̄s non esset vt fideiussor, est vt expromissor, vt ff. de dolo. l. eleganter. §. seruus pactionis. Itē quia lex permittit, vt procuratores in totum releuentur: aliàs non inueniretur qui vellent esse procuratores, si haberent se obligare ad soluendum, vt d. §. si verò aliquis. Item facit ad hoc. ff. de vsufru. ea re. quæ vsu con. l. tribus. & de hoc vide per Cy. in l. 1. C. de satisd. vbi Bal. ista dixit. tene ergo, q̄ si procurator est à domino releuatus, non tenetur promittere iudi. sol. etiam simplici cautione & hoc tenet Specu. in tit. de satisd. §. expedito. circa prin. Barto. examinat istam quæstionem plenius. ff. iudi. sol. super rub. & ibi quærit, quando promittit procurator, & principalis fideiubet pro eo, in quē fiet executio? dicit, q̄ re vera dominus est principalis: & ideò contra eum fiet executio, & contra fideiussorem in subsidium, in Authen. de fideiuss. §. 1. ad hoc. ff. de pact. l. fideiussoris. cum l. seq. & l. de die. §. qui mulierem. ff. qui satisd. cog.
7 ¶ Quærit etiam †, quid si dominus, qui procura. suum releuauit, non est soluendo, nec possidet immobilia. dicit, q̄ nō videtur idoneus fideiussor, in Authē. de exhi. & intro. reis. §. sancimus. ¶ Quærit etiam, vtrùm ista promissio facta procuratori sufficiat substituto ab eodem procuratore. dicit, q̄ nō vt l. si ante receptum. ff. iudi. sol. & ideò consuetudo est, vt dicatur. promittit pro ipso procuratore, & substituto ab eo. ¶ Vlterius quæritur, vtrùm istam cautionem in causa reconuentionis debeat præstare procurator in rem suam. dic, vt in Spe. eo. ti. §. 1. ver. itē excipitur. q̄ licēt. & se. ¶ In quibus aūt casibus teneatur procurator dominum præcisè defendere, no. hic Io. An. & vide in Spe. eod. tit. §. vt autem. in fi. & de satisd. §. penult. ver. sed quæritur.

SVMMAE.

1 *Induciæ si denegentur generali procuratori ad consulendum dominū absentem ex causa probabili, potest appellari.*
2 *Procurator potest petere inducias ad dominum consulendum.*
3 *Procurator generalis videtur constitutus ad lites præsentes, & futuras.*

1 Dilectus. † Si generali procuratori denegētur induciæ ad consulendum dominum absentem ex causa probabili, poterit appellari. hoc dicit. Et prima pars narrat grauamen appellantis. Secunda dat iudicem, ibi [quo circa.] ¶ Not. primò, q̄ citatur dominus, qui est absens cā studiorum, & procu. dimisit. vtrùm aūt potuisset fundari iudicium in personā ipsius procuratoris generalis: ita q̄ prima citatio potuerit incipere cōtra eum. dic, vt no. Bar. in l. 1. ff. de li. ag. ¶ Secundò not. q̄ ad cita. domini comparet procura. ipsius generalis. & sic satisfactum est citationi: cum nullus cogatur personaliter cōparere, nisi in casibus not. in l. fi. C. eo. & l. si actor. ff.
2 eo. ¶ † Tertiò no. q̄ procurator potest petere inducias ad dominum consulendū. & hoc verum, quādo non ad istam litē specialiter, sed generaliter datus erat absens. quid ergo si dominus personaliter citatus misit procu. ad cām nō instructā, qui petijt terminum: de quo hic Doct. tangunt. Bar. dicit, q̄ quandoq; aliquis est citatus ad aliquid certum, vt ad rn̄dendum tali libello sic dicēti: tunc si mittit procu. nō instructū, & procurator dicit [volo terminum ad respondēdū: q̄a volo conferre cum dn̄o] tunc poterit iudex reputare eum contumacē, vt l. 2. § defendi. ff. qui. ex cau. in pos. ea. quādoq; est citatus generaliter, vt veniat ad respondendum de iure tali: tunc sufficit mittere procuratorem generalē. ita no. in dicto §. defendi. & Cy. in l. fi. C. e. & vide quod no. in Spe. de dila. §. fi. ver. sed quæro ecce. & quod no. Io. An. ȷ̃. de iura. calū. c. in
3 pertractandis. ¶ Quartò no. † q̄ procurator generalis videtur constitutus ad lites p̄ntes, & futuras. post cōstitutionem enim habuit ortum ista causa. facit l. oīm. ff. eo. ¶ Vltimò q̄ro. comparuit quis in causa tanquàm procurator. & cum petitur, vt fidem faciat de mandato, petit terminum ad mandatum producēdum, an debeat habere? procuratori actoris taliter comparenti nō videtur dilatio concedenda: sed tanquàm temere fecerit citari, condemnandus est in expensis, vt l. eum quem temere. ff. de iudi. procuratori autem rei, legitima causa subsistente, videtur dilatio indulgenda. & sic intelligo quod not. D. Bal. de ista. q. 3. in l. 1. C. eo. vbi etiā per Cy. ad hoc. l. si quando. C. de dilat.

SVMMAE.

1 *Reus si recedit à iudicio, dimisso procuratore solummodo ad agendum, contumax est.*
2 *Non comparere & illicentiatus recedere, paria sunt.*
3 *Procurator constitutus ad agendum, an videatur habere mandatū ad defendendum.*
4 *Contumax sine alia citatione condemnatur in expensis.*
5 *Mulier si est minor: an maritus poterit sibi dari curator.*

1 Constitutis. † Si reus recedat à iudicio, dimisso procuratore solummodo ad agendum, contumax est, & condemnatur in expensis. hoc dicit. Et prima pars narrat cōtumaciam, & condemnationem rei. Secunda ibi [nos autē] condemnationem approbat, & causam committit. ¶ Not. primò, q̄ agit nomine vxoris. de quo in l. maritus. C. eo. ȷ̃. dicam. ¶ Secundò no. q̄ ille, qui recedit illicentiatus, condem-
2 natur in expensis. † paria enim sunt non comparere, & illicentiatus recedere. facit quod no. in c. 1. ȷ̃. de iudi. & de pœnis. c. calū. per Inno. ¶ Tertiò no. † q̄ procurator constitu-
3 tus tantūmodo ad agendum, non videtur habere mādatum ad defendendum. & hoc verum, quando non ageret: tunc enim in contumaciam teneretur dominum defendere: aliàs non audiretur, vt l. seruum. §. prætor ait. ff. eo. principaliter ergo defendere non venit in mandato ad agendum tantūmodo concesso. sed si agit, defendere poterit. & sic intelligo hūc tex. ¶ Quartò not. q̄ paria sunt non habere mandatum: vel habere, & ad causam, de qua agitur, nō extendi: sicut ergo q nullo modo comparet, condemnatur. Ita & qui minùs legitimè comparet. facit l. 1. in fi. ff. quod cuiusq; vni. no. ¶ Quin-
4 tò no. † q̄ contumax sine alia citatione condemnatur in expensis, & quandoq; certis, vt hic. & ȷ̃. de eo, qui mit. in pos. c. cum venissent. quandoq; in incertis, sed postea declarandis, vt s̃. eo. c. auditis. ¶ Opp. iste maritus non habebat mandatū: ergo non debuit audiri, vt s̃. c. 1. Sol. maritus cōnumeratr inter personas, quæ possunt agere sine mandato. de quibus. ff. eo. l. sed & hæ. in prin. est enim causa, & principium affini-
5 tatis: vnde idem, qd̄ de affinibus, iudicatur, vt ibi no. † Quid si mulier ē minor: an maritus poterit sibi dari cur̃. dic, q̄ nō generalis, sed specialis. quod dic, vt in Spec. de cur̃. §. vt autē. potest ergo maritus esse procura. & cur. ad certam litē: sed tutor sponsæ, vel curator generalis esse non poterit. tres rationes diuersitatis assignat Bal. in l. 1. ff. de excu. tu. vbi glo. de hoc. Aduerte tamen, qua si maritus habet mandatum ad certam spēm, non poterit in alijs se intromittere, vt dicit hic glo. quod Ioan. And. intelligit verum, q̄ non poterit admitti, vt procurator, in alijs vi mandati: aliàs si vult agere, & cauere vt coniuncta persona, bene admittetur, secundùm Ioa. And. qui allegat Pet. in d. l. maritus. iste enim casus omissus relinquitur dispositioni iuris communis. glo. tamen ibi contra. cum enim mulier se restrinxerit ad certam speciem: videtur in alijs recessisse à ꝓuisione legali, vt l. fi. C. de pac. cōue.

Do. Bald. distinguit, quòd aut tempore mandati potuit de ista specie cogitari.& tunc sit vera opi. glo. aut ista spés postea emersit:&tūc sit vera opi.Pe.qa nō videt ei,qđ ignorat, cōsentire,vt l.mater decedens. ff.de inof.test.conclude ergo,quòd sine mandato maritus admittitur ꝓ vxore sua in iudicio cum cautione de rato:non sic cōuerso.C. eo.l. qa.vt tū clarius intelligas,dic,ꝙ tria sunt genera rerū, quæ pertinent ad vxorē.nam q̄dam sunt res dotales:& in istis habet maritus plenā administrationē iure suo,vt C.de rei.ven.l. doce.q̄dam sunt res paraphernales traditæ marito, vel quasi traditæ;vt qa sunt tradita marito noīa.i.instrumēta nominū debitorum.C.de doñ.l.1.& in istis maritus habet administrat.ex tacito mandato.de pac.conuen.l.fi. Quædam sunt res, quas mulier habet extra dotē.quarū administrationē non tradit, nec quasi tradit marito.& in istis loquitur l.maritus. & quæ s̄.dixi.¶ Scđò op.& videtur,ꝙ hic nō fuerit ponderandū,an habuit mandatū ad defendendū: sed an ipse ꝓcurator voluerit satisdare. nam si non vult satisdare, etiam cum mandato non admittitur:si vult,etiam sine mandato admittitur, vt C. de tu.l.1.Sol.ponderandum est mandatum propter p̄iudicium generādum dño:aliàs non. Si eīn habet mandatum, fiet executio in bonis dñi.si non habet,in bonis istius defensoris: nisi quando procurator agens reconuenitur. qa tunc in bonis dñi fieret executio.ff.eo.l. si procurator.de re iudi.l.4.1. rū.posset etiam dici, ꝙ dñs cōtumax,licēt alius satisdet, condemnatur in expensis pro eo, ꝙ adimit beneficiū executionis fiendæ in bonis suis.Insti.de act.§.hi autē.& §. præterea. Itē fortè interest principalis, istum,q se offert defensioni cū satisda.& sine mandato non admitti.qa principalis est legalior.vnde ista nouatio ex parte rei nō videtur ita passim permissa.quod dic plenè ꝑ Bar.in l. solutionē & iudicium.ff. de sol.& l.2.§.defendi.ff.quib.ex cau.in poss.ea.& l.fi. C. eo.vbi de hoc. glo.tamen hic, quæ incipit. non valuit.tenet, ꝙ si se obtulit defensioni,nō sit dñs condēnandus:sed Ioā.And.tenet,quod dixi:imò plus, quia si dñs dimisit procuratorē sufficientem,qui non comparet, condēnatur dñs in expensis. ¶ Quærit Io.An.post Inn. an possit constitui ꝓcurator ad ꝓponendū exc.recusationis: vel opponendum exceptiones dilatorias tantùm.quidam ꝙ non.quia cum iste non possit recipere libellum,& copiā petitionis,quæ est principiū litis:ergo non debet cēseri idoneus.Præterea posset cōstituere dñs hodie vnū ad certum actum,& cras aliū.& sic deinceps omni die. ex quo contingeret negocium intricari : quod debet iudex præcauere.breuiter Inn. tenet cōtrarium ꝙ possit, qñ aliquid emergit rationabile opponendum ante lit. cōte.aliàs cēseret contumax.& sic intelligit istum tex. ad litem autē contestandā tm̄modo an possit constitui procurator.dixi.s̄. eo.c.petitio.ad hoc autem, vt nō sufficiat constituere procuratorē ad vnum actum , debet iudex esse cautus in citando, vt compareat responsurus super petitione,& alijs,quæ occurrerent in cā.Ita no.hic Ioā.An.& Spe.eo.ti.§. ratione autem fortè. ver. illud ergo.

SVMMAE.

1 *Dominus pōt reuocare procuratorē suū post litis contestationem.*
2 *Reuocatio mandati nihil prodest domino reuocanti.*
3 *Procurator si præstitit cautionē de iudicato soluendo coram iudice principalis causæ: an tenebitur fideiussor datus coram iudice appellationis.*
4 *Procurator minoris an teneatur cauere, quòd minor non petat restitutionem aduersus sententiam, si feretur contra eum.*
5 *Minor si compromittat in arbitrum, & promittat pœnam: si nō parebit sentētiæ, petēdo in integrū restitutionē, nō incidit in pœnā.*
6 *Acta facta cum procuratore reuocato an valeat.*

MAndato. Reuocatio mandati, quæ ad iudicē, vel aduersariū nō peruenit, non curatur,quominus iudicium teneat.h.d.
1 ¶ No.primò, †quòd post lit.contest. potest dominus reuocare
2 ꝓcuratorem suū.facit l.& post lit.ff.eo. ¶ Scđò no.† ꝙ reuocatio mādati nihil ꝓdest dño reuocāti:aduerte,qa tex. dixit,ꝙ tenet iudicium agitatū post reuocationē : nec dicit, vtrùm ꝓ dño reuocāte,vel contra eū.& ideò videtur(ne iudicium claudicet)ꝙ valeat ꝓ vtroq;. de quo dic, vt s̄. de rescrip.c.ex parte decani.& tetigit.s̄.eo.c.in nostra. ¶ Opp.dr̄ hic, ꝙ reuocatio facta post lit cōte. non nocet iudicio. quasi innuat,ꝙ ant.lit.cōtest. valeret etiam nō intimata iudici, vel aduersario.Sed contra,qa ita posset aduersarius decipi,si valeret reuocatio facta ante,sicut si post, Sol.vt in gl.fi.¶ Scđò opp.iste innuit,ꝙ post lit.conte. possit dominus reuocare ꝓcuratorem.Sed contra de l.post lit.ff.eo.So.vt in eadem glo. ¶ Venio ad q.& primò gl.magna quærit.quid debeat continere procuratoriū, & de cautione p̄standa à dño, vt releuet procurator.de qua dixi.s̄.eo.c.accedēs.præstat cautionē rati procur.acto.cum est dubium de mandato: sed procurator rei præstat cautionem de iudicato soluendo,etiam si sit certum de mandato: non autem cauet de rato,nisi in casibus,in quibus per caut. de iudicato soluendo actori non esset plenè prouisum vt 7.casibus, quos enumerat hic glo.vt l. tutore.ff.rem ra.ha.per Barto.& l.non solum. §. qui alieno. & §. se.ff.eo.vide in Spe.de satis. §.3.ver.sed q̄ est rō. & ver.sed si qs recipiat.vbi q̄rit,qs recipiat,aduersarius, vel tabellio.& ī §.pe.ver.sed pone.vbi q̄rit,an,anteq̄ satisdet, possit iudicem recusare, excipere,& alia facere,q̄ p̄cedunt lit.conte. glo.tamen iuris ciuilis dubitat, an ꝑ illam satisdationē iudicatum sol.videatur qs renunciare exceptioni fori. ff. qñ app.sit.l.fi. veritas est,ꝙ non vr̄ renunciare, nisi expressè renūciet, vt in Auth.offerat.C.de lit.cōte.& tangit ꝑ Cy.C.de spō.l.fi.circa fi.& facit l.1.ff.si qs in ius vo.nō ie.& no.Bar.in l. vir bonus. iudi.sol. & in §. illo. Pe. plenè de materia huius glo. ¶ Ego vltra Doc.q̄ro.dr̄ in prin.huius gl.& in medio,ꝙ in cautione de rato,& iudicato soluēdo dēnt exprimi ꝑsonę,res,& cā petēdi,& corā quo p̄stet. q̄ro ergo,an mutatione ꝑsonæ cauentis,vel eius,cui ē cautū,vel mutatiōe rei,causæ, vel iudicis extinguāt dictæ cautiones. Et † priò q̄ro de mutatione iudicis. p̄stitit ꝓcu. rei cautionē de iudicato soluēdo corā iudice prīcipalis cāæ:an tenebit fideiussor datus corā iudice ap. dicit, ꝙ nō,si fuit exp̄ssū nomē iudicis:secus si simpliciter sit dictū de iud.soluēdo,sm̄ Mar.Sili.q. ita disputauit. Quia q̄tū ad ista,q̄ respiciūt dilatorias excep.cā principalis vr̄ eadē cum p̄riā:vt l.ita demū.C.e.ti.Gul.de Cu.dicit,ꝙ si fuit reus cōdēnatus ꝑ iudicē ap.tenebunt fideiussores dati corā iudice prīcipalis causæ:aliàs facile eēt reo liberare fideiussorē,solūmō appellādo.Ita no.ī l.Iul.q satis.cog.Bar.tenet,ꝙ fideiussor talis datus ī cā principali,nō teneat in cā ap.& imputet sibi actor,q nō fecit renouari fideiussorē in cā app.alle.gl.ord.C. e.l.2.Et ibi vr̄ tex.q simpliciter loqtur.& Insti.de satisd. §.si verò aliqs.Et hoc dicit verū,si reus victus appellaret,& appfuisset ꝓsecutus:qa tūc dat̄ actio ī factū ex scđa sñia,non ex prima:secus si nō fuisset ipsā ꝓsecutus; qa app. deserta,orit̄ accusatio ex p̄ria,vt l.fi.C.đ te.ap.& hæc vera de iudice appnā aut cōtingit mutatio rei petitæ:& extiguit satisdatio,vt l. cū q̄rebat.in fi.sm̄ vnā lecturā.ff.iud.sol.aut cōtigit mutatio actionis ꝓpositæ:& tūc aut fuit mutata actio,sed nō cā: aut causa,& actio,vt d.l.cū quærebat.§.fi.aut contingit mutatio iudicis:& tūc aut cōtingit mutatio ꝑ modū cuiusdā recessus; qa recedo ab vno iudice,& vado ad aliū: aut ꝑ modū ap.aut ꝑ modū sub rogationis.Prio casu stipulatio extinguit,vt l.3.ī pri.ff.iud. sol.quod intelligo,si vado ad alium iudicē alterius tribunalis:secus si irem ad collegam.quod dic, vt j̄.dicam in tertio membro.Alio casu, quando per modum ap. & dic, vt dixi. s̄. tertio casu , ꝙ per modū cuiusdam subrogationis.& tunc

tunc aut fuit expressum nomen iudicis: & extinguitur satisdatio fideiussoris.aut non fuit expressum:& non extinguitur: quia idem est iudiciũ, vt l.pponebatur. ff.de iudi. & l.vbi acceptum.& ibi no.eo.ti.& quod no.Spe.in tit. de le.§.excipit. ver.quid si plures. quandoq; contingit mutatio circa personas litigantium.& tunc aut contingit mutatio circa substantiam personæ:aut circa qualitatem.Primo casu,aut illa persona repræsentat eandẽ,quæ prius litigabat, vt quia eius heres, vel procurator: & stipulatio non extinguitur ,ut l.2.in fi.ff.de præto.stipu.& quod no.in l. si ante acceptum. in gl.super ver.satisdetur.ff.iudi. sol. Secundo casu quãdo contingit mutatio circa qualitatem : & tunc aut contingit mutatio in personam eius,qui recipit satisdationem: & non extinguitur satisdatio,vt l.in causæ.§.si tu ex parte.ff.eo.aut contingit circa psonã satisdãtis:& tũc aut ex tali mutatiõe nõ mutat effectus sententiæ:& non extinguitur satisdatio, vt d.l.si ante acceptum. r.respon.aut mutatur effectus sententię:& tunc extinguit satisdatio,vt ff.qui satis.cog.l.Iul. quandoq; cõtingit mutatio instãtiæ:tunc datio fideiussoris extinguitur,vt ff.iudi.so.l.cum lit.mortua.& plenius in d.l.si ante acceptum.ad fi.iudi. sol. vbi quærit, si contingat mutatio hoc modo: quia procurator,qui satisdedit,substituit alium:an extingueretur hæc stipulatio.dicit,ꝙ aut pcurator substituit alium ex vigore mandati sibi facti de substituendo:& tunc ille videtur substitutus à domino,vt l.1.circa fi.ff. eo. Et ideò sicut mutatione personæ procura.extinguitur satisdatio. ita hic:sed si procurator substituit eum ex virtute iuris sui,quasi per contestationem:tunc non extinguitur:sicut quando reus satisdedit p seipso.& ipse idem dedit procuratorem, vt not. in d.l.si ante acceptum.& ideò dico,quãdo reus dat pcura. hac adiectio. [ꝙ non sit melior cõditio occupantis,sed qđ per vnum] &c. si lis fuerit cæpta per vnũ,qui dedit fideiussorẽ,si postea fuerit per aliũ terminata, extinguitur fideiussoris satisdatio: qa alius superueniens est datus à domino,nõ à procuratore. Et ideò est satisdandum p illo superuenienti,secundùm eum.esset tamen dubium, quando lis contest. per eum, aliũ substituit,nõ expresso aut vigore mãdati,an iure suo, qa dominus litis effectus substituit. quo iure videat substituisse, & fortè vigore mandati,tanquàm potentioris, tanquàm ab homine procedentis, quàm vigore iuris sui procedentis à lege super eodem casu.arg.l.cum ex filio.§.filio.ff. de vulga.& pupil.& quod no.Cy.in l.1.de iure emphi.& quæ dixi de cautione de iudi.soluendo, idem dicas de cautione de rato, & de iudicio
4 sisti. vt pdicta omnia no.Bar.in l.cum apud.iudi.sol.¶Circa cautionem rati quæro, † an procurator minoris teneatur cauere,ꝙ minor non petet restitutionem aduersus sententiã si feretur contra eum.gl.sentit,ꝙ sic in l. cum minor. ff.rem ra.ha. nam petendo restitutionem videtur venire contra factum procuratoris: & sic committit cautionem rati.Iaco.de Are.tenet contrarium:quia non debet plus astringi ad promittendum procurator , quàm cogeretur principalis,prærerquàm quo ad illam cautiõem,de qua loquitur.l.sed & hę.§.defendere.ff.eo.& l.mino.§.quoniam.eo.ti. sed ipse minor non cogitur renunciare bneficio restitutionis, imò nõ valet si renunciaret, vt l.si intra.Et ibi not.C.de in integ. resti.dicit Barto.ꝙ glo.dicit verũ in casu solutionis. nam non cogitur quis soluere procura. nisi caueat prædicta cautione. ratio quia minori posset taliter soluere: ꝙ beneficium restitutionis cessaret,putà iudicis auctoritate, vt l.ait prætor.§.per mittitur.ff. de mino.vnde per aduentum procura. non debet eius conditio fieri deterior,vt l.2.§.defendi.qui. ex cau.
5 in poss. ea. sed in procuratore, qui venit ad litigandũ, putat verum quod dicit Iac.de Are. Et facit ad quæstionem.† ꝙ si minor compromittat in arbitrum, & promittat pœnam, si non parebit sententiæ : ꝙ petendo in integrum restitutionẽ non incidit in pœnam. idem dico, si quis promittit se habiturũ ratam sententiã, & eam petat reduci ad arbitrium boni viri,non incidit in pœnam.nã ratam habet, qui hoc petit.& ideò debet dicere, ꝙ non peter reduci ad arbitriũ bo-
6 ni viri: quæ clausula quid operetur, no.per Dy. in l. quidam cũ filium.de verb.ob.& c.scienti.de reg.iu.lib.6. ¶Secundò principaliter quæro. † nunquid acta facta cum procuratore reuocato,& sententia valeant,necne. glò.magna distinguit. aut peruenit ad procuratorem tantùm : aut ad iudicem , vel aduersarium. & si ad procuratorẽ, subdistinguunt quidam:aut ante lit.contest.aut post.quod non placet glo.q̃ non plus dicit.super hoc tamen singula membra, & alia repetendo,dicas,ꝙ quatuor sunt casus. Primus est, quando reuocatio non est intimata iudici,pcuratori,vel aduersario. & in hoc omnes concordant,quòd talis reuocatio non nocet ipsi aduersario: sed an noceat ipsi reuocanti,videtur quòd non: quia sicut procurator non recipit potestatem , antequàm sciat de mandato, vt not.in c.is qui. eod.tit.lib. 6.per Archi. et in nouella. ita econtra non videtur, quòd amittat officiũ potestatis,antequàm sibi reuocatio innotescat. In contrariũ videtur,quia ille,qui reuocat mãdatum, videtur dissentire in gerendis:ergo sibi non quæritur ius ex his.ff.de solu. l.dispẽsator. Et pro hac parte facit glo.in l. 1. C. de satisda. Sed ibi loquitur,cum reuocatio est intimata procura.nos loquimur cum non est intimata. & hanc partem tenet Doctor meus ibi,scilicet quòd valeant gesta, etiam in fauorem domini reuocantis. quia reuocatio non intimata non est perfecta. Nõ obst.l.dispensato.quia loquimur in eo, qui gessit sine mandato, cuius factum dominus reprobauit : ideò non potest postea approbare.hic autem præcessit mãdatum, nec erat per fctè reuocatum. ¶Secundus casus est,quando reuocatio peruenit ad procuratorẽ, iudicem, & aduersarium : an amodo iudicium sit nullum. Et loquitur , quando reuocatio tenet; quia facta ante litis contest. vel postea cũ causa rationabili. & in hoc omnes concor. quòd iudicium est nullum, quòd iudex scit se procedere cum persona inhabili. vnde huiusmodi reuocatio nota iudici reddit processum nullum, vt l.quæsitum. ff. de re iudi. Item iste est falsus procurator : ergo iudicium nullum. s. eod. c. in nostra. ¶ Tertius casus est, quando iudex tantùm scit, sed procurator , & aduersarius ignorarunt.& glo.hic,& in d.l.licet.C. eo.tenent,ꝙ iudicium est nullum : sed hoc videtur verum duabus rationibus.Et prima,quia sententia est stricti iuris , sicut actio in factum,quæ ex sentẽtia oritur, vt no. Pe.& Cy.de arb.in l.arbitrorum.ergo dolus non reddit eã nullam, sed annullandam : vt no.in l.cum à te.ff.de dolo.Itẽ dolus iudicis est dolus tertij.ergo non reddit eam nullam,sed annullandam,vt no.in l. eleganter.eo.ti.So.dicit.D.Bal.ꝙ iste processus est nullus ex defectu formæ,nõ solum ex qualitate. cum em̃ de forma iudicij sint tres personæ, hic per reuocatiõem deficit vna persona: meritò processus est nullus. Non obst. secũda ratio, quia dico,ꝙ iudex non est tertia persona.i. extrinseca ab actu.imò est persona intrinseca, & pars formalis iudicij.& ideò dolus eius obest.ar.ff.de ædi.edict.l. cum mãcipium. & ff. qui & à qui.l.si cum fideicom. §. Aristo. ¶ Quartus casus est , quando iudex ignorauit reuocationem : aduersarius autem sciuit.dicit gl. ꝙ tunc tenet sententia; quia iudex nihil de contingentibus omisit:tamen in effectu iste aduersarius sciens non potest ex ea consequi commodum, ne dolus sibi prosit.Ita not. in d.l.de satisdat. Sed certè videtur, ꝙ ipsa sententia lata p isto sciente sit nulla: qa ex quò pcurator est reuocatus,& ipse scit:ergo litigat cũ falso pcuratore:ergo iudicium nullum, vt supra cap. in nostra.& de solu.l.cum quis.§.1.quod verũ credit Bal.si procuratori, & aduersario innotuit reuocatio:sed si soli aduersario,tenet gl.ibi, quia pcurator ignorans non perdit ipso iure exercitium ptãtis , & sicut nec acqrit. hoc credo verum , nisi dominus intimasset aduersario reuocationem procura.hæc .n.intimatio requiritur :aliàs simplex scientia aduersarij nõ noceret. quod tenet hic

hic Io.An.¶Sed hic q̃rit:vtrũ si ꝓcurator scit tãtum, iudex & aduersarius ignorat,& snĩa feratur ꝓ procuratore:vtrùm patrocinabitur reuocanti?glo.dicit,quòd non: licèt contra eum lata valeret.clauditur ergo iudicium propter culpã reuocantis mandatum,qui debuit intimare iudici, & aduersario,arg.ff.man.l.fideiussor.in prin.& §.si ignorantes.&tamẽ si non tenet reuocatio(puta quia facta sine causa post lit.cõtest.)dic,ꝙ valet pro vtraque parte iudicium, postquam reuocatio mandati non procedit de iure.quæro etiam,nũquid procur. cõstitutus apud acta possit extra acta reuocari.Bar. in d.l.1.C.de satis.videtur dicere,ꝙ non possit.quod reprobat Doc.meus:quia acta non sunt de essentia cõstitutionis, nec de essentia reuocationis:nam constitutio procur. nõ est actus iurisdictionis contentiosæ:vnde licèt fiat in iudicio,nõ mutat natúram suam,vt l.siue apud acta.C.de trans. Et prædicta omnia locum habent in procuratore iudicij.mandatũ autem procuratoris constituti extra iudicium qualiter dèat reuocari,vt gesta postea per eum non præiudicent domino. dic,vt no.in Clem.1.de renun.& plenius per Cy. in l.mandatum.C.manda.cui adde quod no.Bar.in l.si pecuniam. §. si seruum.ff.de condic.ob.cau.In maleficijs an requiratur certioratio,dic,vt ĩ.de sen.excom. c. mulieres. & ĩ.de homi.c. ad audientiam.per Inn.vbi de reuocatione consilij, & mandati in materia delictorum. ¶ Vltimò quæro. ecce, ꝙ iudicium actum cum falso procuratore in præiudicium domini est nullum:sed quæro,an valeat contra ipsum,& fideiussores suos.gl.1.sentit,quòd sic,si est soluendo,& imputet sibi, qui se obtulit alienæ defensioni.& hoc tenet gl.in l.licèt. C.eod. tenet etiam in præiudicium domini,quando non denunciauit iudici,vel aduersario,secundùm gl. Et vide quod no.63. di.c.in nomine Domini.

SVMMAE.

1 *Filiusfamilias potest esse in iudicio procurator sine consensu patris. 6.*
2 *Procurator potest constitui ad futuras controuersias: sed simpliciter constitutus non videtur constitutus ad futuras lites.*
3 *Procuratores plures an quis possit constituere in causa.*
4 *Procuratore secundo dato,videtur primus reuocatus.*
5 *Procurator,qui non potest appellare iusta causa impeditus, tenetur domino nunciare sententiam contra eum latam.8.*
7 *Procurator victus an teneatur semper appellare.*

1 NOn iniustè. †No.primò,ꝙ filiusfamilias potest esse in iudicio procurator,etiam sine consensu patris. ĩ. eo.c.qui generaliter.§.1.lib.6.Et ibi ratio in glo.antepenul. potest enim quandoque quis aliquid facere nomine alieno, quod non potest suo,vt l.quæsitum.ff. de in ius vo. quinimo & suo nomine potest filius esse in iudicio sine consensu patris in rebus.s.in quibus patri non quæritur vsusfru.vt no.in l.cum non solum.§.necessitate.C.de bon.quæ libe.secũdùm opi.Lo.ad hoc.ĩ.de iudi.c.1.lib.6.Et hac etiam ratione admittitur in publicis accusationibus:quia quò ad ea, quæ publici iuris sunt,patria potestas non curatur, vt l.nam quod. ff.ad Trebel.& hoc no.Bar.in l.inter liberas.§.si filius. ff. de
2 adul.¶Secundò not.†ꝙ procurator potest constitui ad futuras controuersias. simpliciter autẽ constitutus non videtur constitutus ad lites futuras,vt no.in l.omnium.ff.eo.facit.ff. de tute.l.qui semel.& de dam.infe.l.damni.§.si is qui.Spe.tamen videtur tenere,ꝙ generaliter datus procurat etiam futuras,in Spe.eo.ti.§.3.ver.quid si procuratorium. Sed Bar. in d.§.si is.tenet contra.ad tempus etiam certum potest procur.constitui, vt vsque ad Pascha, & non vltra,vt in Specu.
3 præalle.§.ver.quid si mandatum.¶Tertiò no. †ꝙ potest qs in causa constituere plures procuratores. & vtrùm hoc sit verum tam ex parte rei,quàm actoris.dic,quòd ex parte rei non potest diuidi defensio in plures,quando quis conuenitur vna accusatione:secus si pluribus,vt l.omnium.ff.eo.cõiuncta.l.iam tamen.§.si tamen.ff.iudi.sol.ex parte verò actoris potest diuidi,vt d.§.si tamen. Et faciunt prædicta, quòd si ex parte rei constituantur plures procuratores: ita ꝙ non sit melior conditio occupantis,non valeat constitutio.quod dic,vt in c.si duo.in prin.& §.1.ĩ.eo.li.6.Et dicit hic Io.An. ꝙ si plures procuratores dati sunt insolidum, reus non tenetur respõdere:ne in plures aduersarios distinguatur.ff.de exerci.act.l.2.de trans.l.cum hi.§.in causa. & quid si vnus cõfitetur,alter negat.dic,vt ĩ.eo.c.si duo.lib.6.& 2. q.6.c.forma.vbi de hoc.¶Quartò no.ꝙ in pluribus procuratoribus melior est conditio occupantis.occupare autem dicitur per lit.contesta.isto casu.de hoc dixi.ĩ.de foro compe.c.postulasti.facit quod no.D.Bal.in l.si pluribus.de leg.1. ¶Quin-
4 tò no.†ꝙ in procura.diuerso tempore datis, per dationem secundi videtur reuocatus primus. quid in legatis domini Papæ,dixi.s̃.de off.le.c.nolentes.& quod ibi dixi, hic potes addere.¶Sextò no.ꝙ procu.tenetur appellare à sententia cõtra eum lata.interpositio enim appellationis videtur terminus,& finis primę litis:cum ante ipsam iudex à quo adhuc censeatur iudex causæ, & fiat appellatio coram eo, vt c.cordi.de app.lib.6.& c.si iustus metus.eo. titu. Et hoc est verũ, quando est datus ad causam:secus si ad sententiam audiendam.quia vno concesso,videtur aliud prohibitum,vt ff.de iudi.l.cum prætor.& C.eo.l.maritus.¶Septimò no. ꝙ sententia hic fertur contra procuratorem.de quo dic,vt. s̃. de ele.
5 c.querelam.¶Octauò no.†ꝙ procu. qui non potest appellare iusta de causa impeditus,tenetur domino nunciare sentẽtiam contra eum latam: quæ autem potest esse iusta causa. dicit gl.ꝙ inopia.Ex quo argue, ꝙ procu. tenetur de suo impendere in quæstione,si potest:aliàs est quid sibi imputetur: imò posset causa faciendi sumptus in litem vendere de bonis domini fortè absentis,argu.ff. man. l.si procurator. §. si ignorantes.Sed posses dicere. cum sufficiat dicere solo verbo,appello,quomodo potest eum excusare inopia? dicunt Goff.& Abb.hoc habere locum,quando statim non appellauit:tunc enim(quia necesse habet appellare in scriptis)excusabit eum paupertas,si non habet quod soluat aduocatis, & scriptoribus.¶Nonò no.ꝙ non cogitur procura. prosequi procurationem inuitus.olim dicebant, ꝙ cogebatur. quod etiam hodie esset verum in generali procuratore. de quo.s̃. c.dilectus.sed specialis ad certam causam non cogitur app. prosequi.dicam. ĩ. ¶ Venio ad apparatum,quem recitabo
6 per quæstiones.dicitur hic,†ꝙ filiusfa. potest esse procurator.quæro,vtrùm hoc sit verum, siue sit maior, siue sit minor.glo.1.hic tangit,& tenet,ꝙ minor non potest esse procurator,nisi in casu l.exigendi.C.e.Requiritur ergo in iudicijs plena ætas.s.25.annorum.sine ope restitutionis in integrũ. ĩ.c.qui generaliter.in fi.li.6.Hosti.dicit hic.si est minor,admittatur etiam in iudicio,tanquam procura.dummodo non opponatur:vel dummodo ille,qui eum constituit sit soluendo,vel ꝓ ipso cauerit;quia nõ restituit, sicut de minore. l.cũ inuito.non enim maioribus,sed minoribus subuenitur, vt.ff. de mino.l.3.§.sed vtrùm. Item in spiritualibus minor est in iudicio suo nomine:ergo multò magis in temporalibus,nomine alieno.Ioã.An.dicit,ꝙ hæc opi.potest esse vera, si non excipitur:sed si excipiatur,repellitur minor.25.an.vt d. c.q generaliter.facit quod no.Ioan.An.s̃.eo.c.in nostra.in gl. si quando.ad negocia verò sufficit ætas.18.annorum. vt Insti. qui ma.ac.non po.& l.si collectaneus.& de manumis.vin.de ratione differentiæ dic per Bald. vt d.l. exigendi.Et vide de hoc in summa eod.ti.§ qui dari. ver. item minor. & in Spe.
7 e.tit.§.1.ver.itẽ quòd est minor.¶Secundò,q̃ro vtrùm: †sit semper verum, quòd procura.victus teneatur appellare:videtur quòd sic,vt hic.& d.l.inuitus. In contrarium videtur ff.de neg.gesto.l.liberto.§.fina.So.aut loquimur in defensore sine mandato, aut in vero procuratore. ¶ Primo casu aut

aut interuenit ad allegandum causas absentiæ: & non tenetur appellare, vt d. §. fi. aut interuenit ad plenam defensioné sine mandato: & tenetur appellare, vt ff. iud. so. l. iam tamen. §. in hac. aut loquimur in vero procuratore: tunc refert, aut succubuit iustè: & non tenetur appellare: quia debet agnoscere bonam fidem, vt. ff. de admi. tuto. l. quoties. §. sicut. & ff. manda. l. fideiussor. §. quidam. aut succubuit iniustè: & tenetur appellare, vt hic. aut est dubium: & tunc præsumitur, ꝙ ideò non appellauit: quia sententia erat iusta. ff. de offi. ꝑfe. præto. l. 1. & quod no. ff. de euic. l. Herennius. in fin. & aduerte, quia licèt pro sententia præsumatur: tamen dominus contra suum procuratorem potest probare dolum, & culpam, vt C. eo. l. si procurat. ad vnam. Item potest probare sententiam iniustam, vt ff. quando app. sit. l. 1. in fin. facit quod no. ff. de neg. ge. l. at qui natura. §. cum me absente & ff. man. l. Quintus. Et hic not. ꝙ licèt sententia transeat in rem iudi. contra dominũ respectu aduersarij, ne possit dicere sñiam iniustam: tamen non transit in rem iudi. quominus possit de iniusta sententia conqueri, quam procurator suus approbauit, vel ab ea non appellauit. quod no. ¶Tertiò dicitur hic, ꝙ procu. cogitur appellare, sed non inuitus prosequi. quæro ergo, an volens possit causam appel. prosequi. aliqui, quòd sic. quia appellatio est eadẽ cum prima. ne li. in vna, eadéq; causa. l. vnica. Item appellatio rescindit pronunciatum. & sic videmur esse ante tempus sentẽtiæ, vt. ff. ad Turpil. l. 1. in fi. Tertiò hoc probatur per l. qui proprio. §. item quæritur. ff. eo. Quartò probatur per l. fi. ff. an per alium causa app. agi. po. Adducitur etiam ratio ex tex. C. vt cau. post. pu. ad. tu. l. j. In contrarium quia cau. appel. est diuersa causa à prima. differt enim in persona iudicis. C. de appel. l. eos. in diuersitate tribunalis, vt in c. 2. de consue. lib. 6. in diuersitate ordinis iudiciarij. de tempo. app. l. fi. §. illud. item in diuersitate temporis instantiæ litis. C. de temp. app. Auth ei qui. Præterea videtur incongruum, ꝙ mandatum ad vnam causam limitatum, ad aliam extẽdatur: imò qđ prouisum est in vna causa, in alia videtur negatum. C. eo. l. maritus. Item quia causa appel. tempore mandati non erat in rerum natura. vnde mandatũ non videtur extendi ad futura: cum pro tunc non essent præsentibus connexa, iuxta no. per Dy. in l. quod dicitur. ff. de tute. Item videtur expressum. C. de app. l. si actor. illa sunt ar. pro. & contra præceptorem meum in d. l. mutus. C. eo. q postea ita soluit: quòd aut appellatur ab interlocutoria ante sẽtentiam diffinitiuam: & tunc quia procurator non est functus officio suo, potest app. ab interlocutoria prosequi: quia videtur habere mandatum ad omnia incidentia. & idem est, si in integrum restitutio peteretur incidenter, vt C. vbi, & apud quos. l. 1. in fi. & maximè est hoc verum de iure canonico, secundùm quod appel. ab interlocutoria iustificatur, & impugnatur ex actis primis, non ex nouis probationibus, & allegationibus, vt in cle. appellanti. de app. Inn. dicit hoc verum, ꝙ tenetur appellare à grauamine, vel interlocutoriam prosequi in eadem ciuitate, vel loco, non alibi, vt ff. de iudi. l. si longius. aut appellatur à diffinitiua: & tũc aut procu. fuit generaliter constitutus ad agendum, & defendendum: & poterit prosequi. quia intelligitur, ꝙ habeat mandatum, etiam ad causas, quę oriuntur ex pręsentibus, vt. ff. an per aliũ cau. app. l. 1. Si verò non habet mandatum generale, sed speciale, & distinctum in illa causa: tunc non potest exercere causam app. vt d. l. si actor. C. de appel. ¶Quartò quæro. si pōt prosequi in casu, de quo dixi. an prosequi cogatur: videtur, ꝙ non: quia cum res sit integra, quò ad causam app. potest procu. parere, & renunciare officio procurationis, vt. ff. mã. l. si quis alicui. So. dicunt Doct. ꝙ non tenetur prosequi. tenetur tamen denunciare domino se appellasse, & ꝙ dominus prosequatur, si vult. ff. man. l. si procura. §. si ignorantes. quod est verum, nisi procurator sua culpa succubuerit: quia tunc seipsum astrinxit ad culpam purgandam. quod nō pōt fieri, nisi per prosecutionem app. facit quod no. ff. de euict. l. Herennius. §. Gaia. Curia seruat, ꝙ procu. appellanté in causa, quæ ibi vertitur, non audit dicentem, ꝙ non vult, vel ꝙ nō potest causam app. prosequi, sed procedetur cõtra dominũ, vt contra contumacem. ad hoc. s̄. eo. c. auditis. & c. constitutis. quod dic, vt hic in nouella. Et prædicta, quæ dicta sunt in procuratoribus, habent locum in actoribus, negociorum gestoribus. aliud in emptoribus, & hæredibus vendicantibus mortem defuncti, qui tenentur appellare, & app. prosequi. ff. ad Sill. l. propter veneni. §. fi. & de euic. l. Herennius. §. 1. Idem in tutoribus, & curatoribus. ff. si tutor, vel cu. app. l. 1. Idem in gestore, qui accessit animo gerendi omnia. nam cũ talis teneatur de alijs omissis, fortiùs si omisit app. prosequi. ff. de neg. ge. l. si pupilli. §. fi. & de his in Spec. de appel. §. j. in
8 prin. ¶Quintò q̄ro, †dicitur hic, ꝙ procurator tenetur saltẽ denunciare domino sententiam latã, ita ꝙ possit appellare. Pone ergo, ꝙ dominus scit, tenet gl. ꝙ etiam teneatur denunciare, vt hic dicitur, & etiam est secundùm Io. An. quia licèt dominus sciat contra se sententiatum, probabiliter credere potuit, ꝙ procurator solicitus appellaret. Et est bona ratio: quia ista denunciatio non fit ad finem scientiæ inducẽdæ tãtum: sed ad aliũ, vt s. appellet, si crediderit expedire. & ideò requiritur certificatio, quantuncunque sciat. simile in venditore, cui emptor controuersiam sibi motam denunciare tenetur, etiam si sciat eam motam. & ratio est, quia venditor, licèt sciat, posset iustè credere, ꝙ si emptor ipsum non interpellat, velit defendere per seipsum. & no. Bar. in l. denunciasse. §. quid ergo. ff. de adult. & per Cy. in l. emptori. C. de euic. ¶Sextò quæro. pone, ꝙ procurator vult prosequi cãm app. in causa tamen principali fuit legitimata persona sua, cũ nō deberet: quæro, an in ap. à diffinitiua poterit iterũ hoc obijci, & tolli hoc grauamẽ, & processus reuocari. videtur ꝙ sic, vt in c. fi. de app. in Cle. & quod no. Inn. in c. sæpe. de app. So. dic, quòd quædã est exceptio procuratoria, quæ respicit iudicij nullitatem, seu impossibilitatem, vt est exceptio falsi ꝓcuratoris, & exceptio, ꝙ procurator est bannitus, vel seruus: & ista in causa app. refricantur. quia cum respiciant nullitatẽ processus, & sententiæ, inesse videntur app. vt l. quædã mulier. fami. ercis. & l. Carmelia pia. de iure patr. quædam est exceptio procura. quæ non reddit processum nullum: & ista non repetitur in causa appel. vt l. ita demum. C. eodem titu. & ibi not. D. Bal. quid iuris, nunquid processus causæ criminalis factus per procuratorem sit nullus. dixi. s̄. eodem. cap. in nostra.

SVMMAE.

1 *Procurator vniuersitatis, cuius maiores, & iurati sunt excommunicati, admittitur ad impetrandum: nisi illi in procuratorio sint expressi.*
2 *Vniuersitas potest impetrare, contrahere, & similia facere, vt priuata persona.*
3 *Procurator constitutus ab excommunicato, non potest impetrare.*
4 *Vniuersitas non per omnes regitur: sed per iuratos, & maiores.*
5 *Nomina maiorum regentium vniuersitatem, an debeant exprimi in actu, qui geritur nomine vniuersitatis.*
6 *Non excommunicati possunt expedire, & gerere negocia vniuersitatis, exclusis excommunicatis.*
7 *Procuratore excommunicato, an posit agere substitutus ab eo.*

1 CONSULTI. †Procurator vniuersitatis, cuius maiores, & iurati sunt excommunicati, ad impetrandum admittitur, nisi illi in procuratorio sint expressi, vel eorum auctoritate sit factum, vel ad id scienter admissi. h. d. communis diuisio. secunda ibi [taliter.] ¶No. primò, ꝙ vniuersitas constituit ꝓcuratorem ad impetrandum. † potest ergo vniuersitas impetra-
2 re, contrahere, & similia facere vt priuata persona: quia re habet

habet perſonam fictam,& repræſentatam, vt l. mortuo. ff.
de fideius.an autem poſſit delinquere,dixi plenè.j̃.de ſimo.
3 c.dilectus.¶Secundò no.†ꝙ procurator conſtitutus ab ex-
communicato,non poteſt impetrare,ſic nec ipſe excommu
nicatus,vt in c.1.j̃.de reſcrip.lib.6. non debet ergo admitti
cuius auctor repelleretur: quia eadem eſt conditio defenſo
ris,quæ domini circa cauſam,vt l.alia.ff.ſol. ma.& c.licèt.j̃.
4 de teſti.¶Tertiò no.†ꝙ vniuerſitas non per omnes regitur,
ſed per maiores,& iuratos.facit l.municipibus.ff. de condi.
& demon.& l.1.de ma.conue.¶Quartò not. tex.dum dicit
[tempore,quo iniunctum fuit]&c. quòd conſideratur data
procuratorij,ſicut data reſcripti.ſ.de reſcri.c.eam te. Quid
ergo ſi tempore conſtitutionis erant excõmunicati, ſed mo
dò nõ ſunt tempore impetrati reſcripti.dicit Hoſt.ꝙ nõ va
let reſcriptum:econuerſo aũt, quando non erant ligati tẽpo
re conſtitutionis,ſed nunc ſunt datæ reſcripti.dicit Hoſti. ꝙ
valet reſcriptum impetratum nomine vniuerſitatis: dũmo-
do non exprimantur excõicatorum nomina in reſcripto,ar.
j̃.c.prox.ver.& quia cauſa vniuerſitatis non eſt ſingulorum.
12.q.2.c.qui manumittitur. Excõicatio igitur maiorum, &
iuratorum impedit conſtitutionem procu.inhabilitas verò
poſt conſtitutionem in ſingulis ſuperueniens nõ impedit im
petrationem factam à procuratore legitimè conſtituto : qa
conſtitutio,nõ impetratio collegiatim expeditur.¶Quintò
5 no.†ꝙ nomina maiorũ regentium vniuerſitatẽ quandoque
exprimuntur in actu,qui geritur nomine vniuerſitatis:nõ ta
men videtur exigi de neceſſitate,vt probat litera [niſi eſſent
illi.]&c.de quo hic in glo.fi.& l.1.ff.de albo ſcrib. per Bar.
& ſ.de elect.c.innotuit.& in Spec.de ſindi.§.1.ver.porro.&
ver.itẽ opponit.& ver.ſeq.Et an poſſit hoc opponi poſtlit.cõ
teſt.dic,vt ibi in ver.ſed qd ſi omiſiſti.& in ver.ibi ſeq.no.qs
probet,cum opponitur,duas partes nõ affuiſſe. ¶Sextò no.
in ver.vel aliàs.innuit enim,ꝙ in conſtitutione procuratoris
creati ab vniuerſitate requiritur auctoritas maioris : ſed an
decretum ſuperioris.& hoc tenet glo.ꝙ ſic in l.nulli.ff.quod
cuiuſque vni.no.per l.1.C.de ſer.rei pu.ma.& illud tenet ibi
Dy.Guli.de Cu.tenet ibi contrarium, ꝙ non requiratur de
cretum ſuperioris:ſed ſufficit ipſum decretum decurionum,
hoc eſt ipſa ordinatio,& conſtitutio decurionum, vt l.item
eorum.§.ſi decuriones.& §.actor.ff.quod cuiuſque vni.no.&
ita loquitur ti.de decre.ab ord.fa. & illud de decre. decuri.
& hoc tenet hic Inn.& Bar.in l.actor.ff. rem ra.ha.Et iſtud ẽ
verum,ſecundùm eum,quando conſtituitur ſindicus, vel a-
ctor ad ea,quæ pertinent ad vniuerſitatem tantùm: ſecus ſi
ad eam,& ſuperiorem,vt no.in Spe.de ſindi.§.j.ver.item qđ
eſt conſtitutus.& de reſcri.c.edoceri.¶Septimò no.ꝙ omiſ
ſio excommunicatorum ad actum vniuerſitatis ſcienter vi-
tiat,& inficit totum. eo enim ipſo,ꝙ ſcienter non excommu
nicati excommunicatos admittunt,dicitur vniuerſitas delin
quere.& ideo vitiatur actus.& no.bene qualiter ꝓbetur ſciẽ
tia vniuerſitatis ad ipſius punitionem: probatur enim eoip-
ſo,ꝙ in eius præſentia conuocata ſolemniter,actus prohibi
tus celebratur.facit quod no.ĩ dicto c.dilectus.de ſimo.& c.
ſi certo.de conceſ.præbẽ.& ſ.de ele.c.bonæ memoriæ. ſin-
gulorum autem excommunicatio non videtur vitiare : quia
ſunt excommunicati vt ſinguli,nõ vt vniuerſi.¶Octauò no.
6 †ꝙ nõ excõicati videntur poſſe expedire, & gerere negocia
vniuerſitatis,excluſis excommunicatis.hoc.d. hic Hoſti. di-
cit enim,ꝙ Poteſtate,& cõſiliarijs, per quos ciuitas regitur,
excõmunicatis,ciuitas agere non poſſet: quia quaſi mortua
tunc habetur.& hoc verum, niſi non excommunicati ſimul
conueniant,& alios eligant ad regendum.& ſi omnes, præ-
ter vnum,excommunicati eſſent,ille poterit eligere Poteſta
tem,& ei aſſiſtere.& ſic poterit ciuitas regi.reſidet enim ius
vniuerſitatis in vnum,vt patet ex no.in c.gratum.de offi. de
leg.¶Opp.& videtur,ꝙ excommunicatio non debeat noce
re maiori,& iuratis in actu,quem gerunt ratione publici of

ficij:donec in officio tolerentur.8.q.4.c.nõne. ergo cum iſti
conſtituant rationem publici officij , non debet eis obſtare
excõicatio:cuius contrariũ hic dr̃.So.dicit Inn.ꝙ iſte tex.in
telligitur de ſnĩa lata ab homine.nam ſi à canone,eẽnt excõi
cati,ẽt ſi nota eſſet excõcatio, teneret procuratoris conſtitu
tio ab eis facta.& hoc verum, quando ab vniuerſitate conſti
tuitur procurator.nam ſi à priuato, bene repelletur, etiam
ſi conſtituens eſſet excommunicatus à canone, quamuis oc
cultus.& hoc verum,quando excipitur contra eum de excõ
municatione:aliàs tenet,quod facit.de excep.c.pia.lib.6.Et
ratio differentiæ inter vniuerſitatem , & priuatũ conſtituẽtẽ
eſt ſecundùm eum:quia in vniuerſitate verſatur publica vti
litas, & publicum officium,quod tuetur geſta:ſed in priua-
to non ita.ideò ſatis eſt valere quod agitur, ſi non excipia-
tur.concludit ergo,ꝙ ſi iſti,de quibus in tex.fuiſſent excom
municati à canone, valuiſſet procuratoris cõſtitutio,nec ex
cipi potuiſſet.Alij dicunt,ꝙ hi conſenſus ſunt perſonalia iu-
ra,non publica. Et ideò excommunicatio canonis repellet
ipſos ſicut priuatas perſonas. ſ. ſi excipiatur : aliàs dic ter-
tiò,ꝙ actus,qui geruntur ratione publici officij,quandoque
agitantur cum alijs(vt ſententiæ,teſtimonia,inſtrumenta,e-
xercitium iuriſdictionis voluntariæ,vel contentioſæ.)iſta.n.
propter communem errorem,& bonum publicum toleran-
tur,& valent,quæ aliàs non valerent. ff.de offi.præ.l.Barba-
rius.Quædam ſunt,quæ non explicantur per modum aucto
ritatis,licèt ab illis,qui habent publicum officium:vt ſunt ꝓ
curationes,electiones,ſtatuta,& ſi.quæ potius reſpiciunt ho
norem facientium , quàm vtilitatem aliorum. & in iſtis iſti,
ad quos ſpectat, cõſiderantẽ in iure eis cõpetenti vt perſonæ
priuatæ,non officiales,vel rectores. Ideò poſſunt per excep
tionem excommunicationis excludi ab illo eorum iure,etiã
ſi ſit excõicatio canonis occulta . ſi autem non exciperetur,
valent geſta per procuratorem excommunicatorum.& ſi di
cas.ſi tenet conſtitutio,licèt poſſit per exceptionem elidi:er
go videtur,ꝙ excõicato abſoluto, poſſit exequi procuratio-
nis officium:& maximè quia conſtituere procu. eſt contra-
ctus,qui excõicato non intelligitur interdictus,vt plenè no.
j̃.de do.& contu.c.veritatis.Sed dic,ꝙ excõicatus nõ habet
litis exercitium:ergo alteri mandare non potuit quod nõ ha
bet.1.q.7.c.Daibertum.Sed quod habet,mandat.ſ.ꝙ teneat
proceſſus:ſicut valeret,ſi per ſeipſum egiſſet, & exceptio op
poſita non fuiſſet,vt d.c.pia. & hoc intelligit in excommuni
cato non per ſententiam hominis.nam tunc & ſi non excipe
retur,non valerent facta in iudicio,vel in ſpiritualibus.de re
iud.c.ad probandum.Hoſti.circa prædicta dicit,ꝙ iſtæ ſub-
tilitates,quibus hic vtitur Inno.ſibi non placẽt: nec põt ne-
gari,ſecundùm eum,quin iſta verba tex.[excommunicatio-
nis ſententia innodati]&c.ita conueniant ſententię canonis,
ſicut ſententiæ hominis.alleg.de ſen.excommuni.c.non du-
bium.& c.vniuerſitatis.& c.quod de his.¶Quærit glo.dici-
tur hic,ꝙ non valet conſtitutio procuratoris ad impetrandũ
in caſibus huius tex.quid econuerſo.Pone,ꝙ conſtituẽs non
erat excõicatus:ſed procurator conſtitutus:an valebit impe
tratio?glo.tenet,ꝙ ſic.In contrarium facit. c. poſſeſſionem.
j̃.de proba.& de reſcrip.c.1.li.6.Sed dices.quomodo puni-
tur dominus ex delicto procuratoris ſuper irritatione reſcri
pti.dic ꝙ ſi ſciebat,ſibi imputet.ſi ignorabat, agat contra il-
lum,qui ſciens ſe inhabilem ſe ingeſſit illi actui ſibi prohibi
to,per quod damnificatus eſt dominus. Hoſti. fatetur iſtam
opi.veram in publicè excommunicato, dicens ſecus eſſe, ſi
procurator erat excommunicatus occultè.cuius cõtrarium
tenuit Io.Mo.vt no.Io.An.in dicto c.1.ſuper glo. quid ſi. &
dicit expreſſum de excep.c.pia.li.6.in gl.nunquid ergo.¶Se
cundò quæro , vtrùm regulariter iſtud ſit verum,ꝙ quando
conſtituens eſt excommunicatus,adminiſtrator, & procu-
rator non habeat exercitium actus.dicit notabiliter Inn. ꝙ
quidam ſunt adminiſtratores,qui conſequuntur exercitium
à con-

à constituente, vt procurator constitutus à prælato. Et isto casu si repellitur prælatus: ergo & constitutus ab eo. quando que administrator non à constituente, sed à canone, postq̃ creatus est, recipit potestatem agendi: vt est vicedominus, qui recipit potestatem à canone. 89. distin. cap. quia in quibusdam. & in isto distingue. Nam aut constituentes erant excommunicati tempore constitutionis: aut postea superuenit excõicatio in constituentibus. Primo casu, si erant excommunicati per sententiam, non tenet talis constitutio ab excõmunicatis facta. Secundo casu, cũ postea superuenit, etiam si in personis omnium, non repelletur ab agendo nomine vniuersitatis: quia vniuersitas, cuius nomine agit, excommunicari non potest. 24. q. 3. c. si habes. Et istud est verum in officiali perpetuo, qui non reuocatur ad beneplacitũ constituẽtis, vt est vicedñs. secus in tpalibus officiarijs, qui ad beneplacitum reuocantur, de quibus. s̃. de offi. dele. c. licèt. & de offi. vica. c. Roma. Et hoc verum, quando isti temporales officiales administrant nomine constituentiũ. secus in illis, qui administrãt, & agunt nomine proprio, vt visitator, & coadiutor, qui nomine ecclesiarum agunt, non dantiũ. hmõi. n. officialibus non nocet, si hi, quorũ coadiutores sunt, excõicati sint, cum illis non fuerint constituti: nec agunt illorum nomine, sed nomine ecclesiarum. Et idem dicit, etiã si constituens excõmunicatus esset ista sunt verba sua, quæ sunt no. faciũt enim vtrùm excommunicato tutore, actor cõstitutus ab eo

7 possit agere. ¶ Item† vtrùm excõicato procuratore, possit agere substitutus ab eo. Item vtrùm excommunicato adulto, possit agere curator ipsius. videtur ꝙ sic. quia habet administrationem à lege, & non potest remoueri ab administratore ad beneplacitum adulti. Item vtrùm excommunicato episcopo, possit vicarius eius exercere iurisdictionem. vel alij ab epo confirmati, & instituti in suis prælaturis. ¶ Tertiò quæro. dicitur hic, ꝙ tenet constitutio procura. & impetratio, si maiorum excõicatorum nomina sint suppressa in constitutione. pone ergo. vigore rescripti impetrati constituunt sindicum ad agendum, an poterit repelli dicta exceptio, ꝙ maiores sit excõicati? videtur quòd non possint. quia si tenet constitutio procura. ad impetrandum: ergo & sindici constitutio ad agendum. gl. tenet, ꝙ aliud in impetratione, aliud in constitutione sindici. quia in constitutione tali expedit exprimi nomina omnium. de quo. s̃. remisi. facilis enim est impetratio rescripti, secundũ gl. quia pauci, vel (quod plus est) vnus de ecclesia poterit impetrare tanquam coniuncta persona. Ita dicit gl. contrarium no. Io. An. in c. nonnulli. s̃. de rescrip. & ibi hoc tenent Gof. Ho. & Compo. s. ꝙ canonicus ꝓ ecclesia non impetrat sine mandato. pro gl. ꝙ admittatur cũ cautione de rato. facit. s̃. de offi. deleg. c. corã. Archi. de hoc no. ĩ. de rescrip. c. statutum. §. cum autem. lib. 6. Ibi dicit de consuetudine curiæ nullum admitti ad impetrandum, vel cõtradicendum pro alio sine mandato speciali: nisi sit coniuncta persona carnali proximitate, vt intellexerũt Gost. & Hostien. qui etiam de hoc no. in summa de rescrip. §. quæ possunt. ver. sed nunquid canonicus. & ver. imo. & hic etiam vide in nouella. in fi.

De sindico.

VISO de procuratore, qui agit, vel defendit causam domini: videamus de sindico, qui defendit, vel agit nomine vniuersitatis. de œconomo habetur. 89. dist. per totum. de sindico scholaris vniuersitatis. de ꝓbatio. in c. licèt. & vniuersitatis ecclesiasticę. de cap. mo. in c. dilectus. & quomodo sindicus in cã collegij respondet positionibus sine iuramẽto. de test. in c. 2. ver. sine iuramẽto. lib. 6. De ista materia satis vtiliter in Spe. eo. ti.

SVMMAE.

1 *Religiosi debent habere sindicum, qui causas monasterij agat, & defendat.*
2 *Monachi debent à litigijs abstinere: & quietè viuere.*
3 *Spiritualia licèt sint diligenti studio ministranda: temporalia tamen non sunt contemnenda.*
4 *Salarium constitui debet sindico.*
5 *Sindicus habet generalem administrationem.*
Et à quo constituatur. 6.
Et an possit mutari. 7.

1 SIcut. †Decet religiosos à litigijs abstinere. Et ideò debent habere sindicum, qui causas monasterij agat, & defendat. & præmittit exordium, & vnam rationem sui instituti. aliam ponit in fine, & institutum
2 in medio. ¶ No. primò, †ꝙ monachi debent à litigijs abstinere, & quietè viuere. s̃. de postu. c. 2. & de iudi. c. cum depu
3 tati. ¶ Secundò no. †ꝙ licèt diligenti studio sint spiritualia ministranda: non tamen sunt temporalia contemnẽda. sicut enim ad vitam corpus necessarium est animæ: sic ad sustentationem necessaria sunt temporalia Ecclesiæ Dei. 1. q. 3. c. si quis obiecerit. 12. q. 2. c. expedit. & c. videntes. ¶ Tertiò
4 no. † ꝙ debet sindico constitui salarium. quia nemo cogitur suis stipendijs militare. de præscrip. c. cum ex officij. ad fi. de hoc salario in summa de procura. §. quis sit effectus. versi. ẽt tenet dñs. & seq. Idem in procuratore, qui an debeat habere salarium, & qua actione petatur. dic, vt l. salarium. ff. manda. In aduocato dic, vt l. 1. ff. de va. & extraor. cog. In tutore dic,
5 vt l. à tutoribus. §. fi. ff. de admi. tu. ¶ Tertiò no. † ꝙ sindicus habet generalem administrationem. & sic agendi, & defendendi. Et hoc quando potestas talis eis conceditur: quod pa
6 tet ex verbo [debeas negocia.] &c. ¶ Quærit gl. † à quo cõstituatur iste sindicus. dicit, ꝙ ab vniuersitate, vel collegio. qđ intellige collegialiter, non vt à singulis. de hoc in Specu. eo. tit. §. quid sumus. de ætate verò constituentium, an admittãtur serui, & an mulieres in ver. ibi seq. & per Io. An. de ope. no. nuncia. c. 2. in glo. magna. versi. sed & si sit vniuersitas.
7 ¶ Vlterius quærit glo. † an possit mutari. & dicit, ꝙ sic, sicut procurator. Sed quærit Io. An. si talis est constitutus vsq; ad annum: finito anno post lit. contest. an prosequatur illam, & an substitutus? vide in Spe. e. ti. ver. illud etiam quæritur. Deinde quærit, an possit esse laicus. dicit, ꝙ sic. pro quo. ĩ. de ꝓcura. c. 1. in prin. li. 6. Non obst. 89. dist. c. iudicatum. & 16. q. 7. c. in noua. quæ non loquuntur de procuratore, vel sindico, sed de vicario, vel œconomo administratore ecclesiasticarum rerum, vel personarum. Reliqua circa istam materiã dic plenè, vt in Specu. de sindico.

De his quæ vi, metusue causa fiunt.

SVMMAE.

1 *Exceptio dominij an obstet agenti quod metus causa.*
2 *Reus conuentus si non excipiat de dominio suo (& sic succumbat) an poterit postea agere rei vendicatione.*
3 *Differentia quæ sit inter vim, & metum.*
4 *Violentiarum genera sunt sex.*

CONTINVATVR ad præcedentia in hunc modum. dictum est. s̃. de his, quæ spõte agimus circa negocia, & circa iudicia. sequitur videre de his, quæ facimus per metum, & coactè. Agimus interdũ per alios, quæ de iure tenent, vt s̃. c. proxi. Interdum per nosipsos quæ de iure nõ tenent. habetur de materia. 15. q. 6.

q.6.Item.1.q.1.c.constat.20.q.3.+5.q.1.c.meritò.3. q.1.p totum.23.q.5.& 6.conuenit de renun.c. super hoc. de procura.c.accedens.de procur.c.fi.de bap.c.maiores.§.fina. de spon.c.cum locum.& c.seq.& qui ma.accu.non pos.c.insup. de rescrip.c.statutum.§.cum verò.lib.6.de præbē. c. eū qui de hæreti.c.cū Christianos. ¶ Quærit Inno. super hac rub.
1 an† agenti act.quod metus cau.obstet exceptio dominij.dicit ipse,ꝙ ista actio,& actio de dolo,& similes requirunt dānum,quia fit condemnatio ad interesse.ff.eo.l.si cum exceptione.§.quadruplabitur.Si ergo nullum est damnum, nulla fiet condemnatio.& si possessionis tantùm,ipsius erit ęstimatio facienda.facit l.indebiti.§.si nummi.ff.de condic.inde.licèt autem exceptio.dominij repellatur passus metum:tamē alia beneficia competunt cōtra metum inferētem.f.l.Iul. de vi.& edictum diui Mar.vt probatur in l.sed & partus.cū duabus seq.ff.eo.tit.& de fur.l.si creditori.cum si.¶ Secundò q̄-
2 rit.† si reus conuentus nō excipiat de dominio suo(& sic succumbat:)an possit agere postea rei vend.tenet,ꝙ sic propter diuersum modum agēdi:secus si excepit,& succubuit,vt hic plenè per eum.plenius in c.cum dilectus.& c.fi.de ordi.cog.
3 vbi dixi.¶ Tertiò quæro, † quæ est differentia inter vim, & metum. dic, quòd vis est, quæ importat impetum de præsenti:sed metus importat impetum de futuro,& etiam de p̄senti.vnde in metu continetur vis,sed non econtra . quia vbi infertur metus futuri temporis,non est ibi vis,quæ præsentē impetum requirit.& ideò detracta fuit appellatio,vis &c. vt ff.eo.l.1.quia metus est, siue sit præsens, siue futurus impetus.¶ Quartò quæro pro euidentia tit. quot sint genera vio
4 lentiarum.† dic ꝙ sex.nam alia expulsiua:alia ablatiua: alia compulsiua:alia turbatiua:& alia inquietatiua.Prima parit interdictum vnde vi.secunda vi bonorum raptorum. tertia quod metus causa.quarta.s.turbatiua locum habet,cum duo se possidere contēdūt.Et inducit in rebus immobilibus interdictum vti possi.in rebus mobilibus vtrobi.vt Institu. de interdic.§.retinendæ.quinta.s.inquietatiua locum habet,qn̄ aliquid facis in meo prohibitus,vel sciens te prohibendum. & hic dicit,quod vi aut clā,vt.ff.quod vi aut clā.l.3.§.fi.ē & sexta vis,quādo sine auctoritate iudicis prosequor ius meū, vt.ff.eo.l.extat.vbi de prædictis.& in l.1.C.eo.vbi gl. ita distinguit vtiliter pro euidentia tituli.de istis generibus. j̄. eo. c.ad audientiam.

SVMMAE.

1 *Ingressus religionem timore mortis postea ratum non habens exire potest, & matrimonium contrahere: secus si à principio, vel ex postfacto consensit.*
2 *Terror armorum: minæ: loci solitudo (vt silua) inducunt iustum metum.*
3 *Episcopus non debet ad professionem recipere coniugatam sine causæ cognitione.*
4 *Examinatio voluntatis illius,qui vult ad professionem recipi,debet fieri in secreto per episcopum.*
5 *Paria sunt sponte à principio consentire: vel cōsensum metu extortum postea ratificare.*
6 *Differentia quæ sit inter votum,& susceptionem habitus.*

1 PErlatum. †Si quis timore mortis, postea ratum non habens, religionē profitetur,exire licèt,& matrimoniū cōtrahere poterit:secus si à principio,vel ex post facto consensit.h. dicit.Prima narrat factum.Secunda dat iudicem, ibi[ideoque.]¶ Not.primò,ꝙ ex sola suspicione adulterij iste nobilis volebat interficere vxorem : quod sibi non licet.certis.n. personis temporibus,& locis est permissum occidere adulterum, & adulteram,vt l.patri. & l. marito. & l.quod ait.ff.de adulte.& l.Graccus.C.eo.¶ Secundò no. ꝙ iste mādauit militibus suis in casu,quo per seipsum nō poterat,occidere: nō videtur dubium,ꝙ parere non debebant.de tempo. or.c.ad aures. vbi autem quis posset iustè occidere(vt maritus adulterum,& pater filiam deprehēsam in rebus venereis)an hoc possit alij demandare.arg.quòd sic,in d.l.Graccus.Nam sicut ad iustam defensionem est licitum conuocare amicos,vt in c.delicto.de sent.excōi.lib.6.& l.3.§. cum igitur. ff.de vi & vi ar.Ita videtur etiam ad licitam offensam,ar. not.in d.§. cum igitur.& quod no.in l.cum fundum.eo.ti. ¶ Tertiò no.
2 †quòd terror armorum,minæ,& loci solitudo(vt silua)habebant inducere iustum metum.oportet enim metum per circunstantias qualificare taliter, ꝙ sit iustus: quia non omnis metus rescindit actum:sed ille, qui potuit in constantem cadere,vt erat iste,vt l.interpositas.C.de transa. ¶ Quartò no.
3 †ꝙ episcopus non debet ad professionem recipere coniugatam sine causæ cognitione:& versatur causæ cognitio ī hoc: vt si sit iuuenis,& suspecta,marito in seculo remanente,non recipiat eam.Sed dicit Ioan.An.ꝙ hic isti episcopi non audebant mugire,verentes faciem hominis,plusquam Deū contra.c.fi.in fi.de treuga & pace.& 43.dist.c.si rector. ¶ Quin
4 tò no.†ꝙ examinatio voluntatis illius, qui vult ad professionem recipi,debet fieri in secreto per episcopum. In secreto enim magis liberè quis exprimit voluntatem suam. s̄. de elec.c.quia propter.¶ Sextò no. ꝙ ista domina fuit episcopis protestata,ꝙ non intendebat profiteri:& tamen postea recepit velum.per actum ergo contrarium protestationi non videtur à protestatione recessum,contra not.s̄. de constitu.c. cum M.j̄.dicam.¶ Septimò no.ꝙ ista domina, quæ mortuo primo viro,alteri nupsit,fuit vinculo excommunicationis astricta ad instantiam sororum.Possunt ergo sorores repetere monacham fugitiuam,:& matrimonium contrahentem: sicut dominus seruum suum,& in ipsum manus mittere. qa per fugam non perditur possessio,vt l.3.§.per seruum,qui in fuga.ff.de acqui.pos.& s̄.de obl.ad ra.c.1.per Inno.& l.rem quæ nobis.de acqui.pos.Et intellige,ꝙ hic non solum sorores,sed priorissa repetebat, sine cuius consensu sorores non agunt,vt in c.edoceri.s̄.de rescrip.¶ Octauò no.ꝙ Papa mādat istam absolui,recepta cautione de parendo mādatis Papæ.Cum autem hic videretur delictum notorium,quare nō mandat ante absolutionem istud matrimonium separari.dicam.j̄. ¶ Nonò not.in fi.
5 †ꝙ paria sunt, sponte à principio actui consentire,vel consensum metu extortum postea ratificare. quia consensus subsequens purgat turpitudinem præcedentis metus.vt l.cum te.C.eo.vbi metus elidens contractum purgatur per solutionem spontaneam. ¶ Opp.dicitur hic,ꝙ istam dominam iuuit protestatio. contra de c. cū M. s̄.de consti. Sol. vt in glo.quæ incipit sic ergo. dic, ꝙ valuit hic protestatio,nec videtur ab ea recessum:quia metus instabat semper.Vnde isto tali casu præcedens protestatio reddit actum,qui sequitur,nullum,vt hic.& est tex.& glo.in l.6. §.Celsus.ff.de acqui.hære.per quam l.consuluit Dy.ꝙ si aliquis timebat,ne cogeretur ab aliquo ad aliquem cōtractū, consilium est,ꝙ protestetur clam, ꝙ si illum contractum facit,facit metu:vt sic sequens actus nihil operetur.quod consilium non approbat ibi Bar.quia quando contractus cum aliquo celebratur,protestatio vnius partis tantùm actui contraria nihil operatur, vt l.cum in plures.§.locator horrei.ff. loca.& c.solicitudinem.de app.secus si actus penderet ex voluntate vnius,vt d.§.Celsus.Ego credo consilium Dy. verū, quando contractus initus contra protestationem celebraretur cum potente, siue tiranno,vel ad eius instantiam cū tertio,vt hic fuit:quia ad instantiam tiranni fuit actus professionis cum monialibus celebratus.& sic metus tertij,sicut dolus,reddit contractū inefficacem,vt l.elegāter. in prin. ff. de dolo.¶ Secundò opp.& videtur, ꝙ hic etiā si non interuenisset protestatio: nihilominus fuit metus purgatus. quia stetit vsque ad mortem viri in monasterio:videtur ergo (vt dixi)p patien-

patientiam tanti temporis purgatus metus, sicut per actum momentaneum, vt per solutionem, vt dicta l. cum te. Sol. hic fuit metus cõtinuatus. nam erat ista domina in terra viri: nec poterat fugere ad alium locum tutè. nam illa patientia venit ex consequentia prioris metus: semper enim ipsi dominæ im minebat, & durabat coniectura metus. poterat enim, si exiuisset, mandare iterum, vt occideretur. iustè ergo semper timuit iam experta. est ergo metus instantaneus, & metus cõtinuatus etiam per tempora. de quo hic. & facit ad quæstionem Cy. no. in d. l. 2. C. eo. fuit vna pars ciuium expulsa de ciuitate Pistorij. Debitores ipsorum fuerunt coacti à Potestate, vt soluerent communi totum id, in quo dictis expulsis tenebantur: tandem coacti in palatio soluere promiserunt. Deinde relaxati soluerunt. tandem postea, cum illi creditores expulsi, & reuersi agerent contra eos, obijciebant de metu. ipsi autem creditores replicabant de ista spontanea solutione sequenti. certè non debuit dici spontanea: quia iterum, secundò, & tertiò potuissent cogi, & idem metus continuatus instabat, arg. huius c. & l. nouissimè. §. 1. ff. quod fal. tu. auct. et ibi per Bal. de ista. q. per Bar. in l. creditor. ff. de solu. nedũ enim metus iudicis: sed metus reuerentialis habet rescindere actum, qui geritur, vt l. 1. §. quæ onerandæ. ff. quarum rerum act. non da. 22. q. 4. c. vnusquisque. Solutio enim debiti ex contractu per metum inito tunc purgat metum præcedentem, quando non potest fieri ad alium finem, quàm ad finem implendi contractum. Si autem potest fieri ad alium finem: vt si recipio pretium ex contractu venditionis rei meæ factæ per metum, talis receptio nõ purgat metum. quia possum ad alium finem recipere, vt mihi. s. sit magis cautũ. Ita dicit Inn. in c. super hoc. s. de renunc. Ista ergo purgatio metus, quæ oritur ex aliqua coniectura, contraria coniectura eliditur. facit l. si cum aurũ. ff. de solu. ¶ Tertiò opp. ista mulier posuit sibi velum, & simulauit. sed videtur, ꝙ non prosit sibi ista simulatio: sed tenet præcisè actus, qui geritur, & apparet, vt in c. quod interrogasti. 27. distin. So. vt in glo. no. & dic, vt in dicto c. quod interrogasti. & c. vidua. j. de regu. dicit Host. ꝙ simulatio dolosa, vel deceptoria prohibetur. Et in contrarijs cauta, & prouida admittitur, vt hic: & versatur ista simulatio in materia, de qua hic. Item in materia contractuum, vt C. plus valere quod agi. quã quod sim. concip. per totum. & in l. si in emptione. §. fin. ff. de contrah. empt. vbi cõtractus simulatus non firmatur iuramento. Item versatur in materia delictorum, vt si quis simulato furore delinquit, vt l. diuus. ff. de offi. præsi. ¶ Quartò opp. ad ver. ideoque. vbi dicitur, ꝙ debet excommunicatus iurare, ꝙ parebit mandato nostro &c. sed videtur, quòd alia sit forma communis huius iuramenti. s. ꝙ parebit mandatis ecclesiæ. j. de sen. excom. c. cum desideres. So. vt in gl. sic j. & c. quæ dicit, ꝙ inter formas non est differentia, siue ad mandatum ipsius iudicis cautio referatur. cum mandatum iudicis sit ad mandatum ecclesiæ referendum. j. de iureiuran. c. veniens. Quintauallis. cum si. Gof. dicit, ꝙ inter formas est differentia. nam si quis iurat stare mandatis nominatæ personæ, iuramentum non extẽditur ad successorẽ in dignitate. secus si mandatum ecclesiæ, vel iudicis, vel excõmunicatoris. Istud enim erit reale; ita ꝙ respiciet successorem. Qualiter istæ cautiones de vno iudice in aliũ, de procuratore in dñm, & ecõtra de vno dño in aliũ trãsferantur, dic vt per Doc. ¶ Quintò opp. dicitur hic, ꝙ ista ingressa est, viro viuente: & mandat, ꝙ si ratum habuit, & vir decesserit, non possit egredi. cõtra imò videtur, ꝙ possit, qa votum suum non tenuit, j. de conuer. coniu. c. quidam. Sol. dicit gl. dic vt in contrarium not. Et hic dat tres sol. quæ fuerunt Vin. Prima est, ꝙ tex. qui dicit [postmodum ratum habuit] &c. intelligitur post mortem viri. Ratificat enim, manẽdo ibi postea per integrum mensem, secundùm quosdam. j. q. j. c. constat. Alij dicunt de duobus mensibus. de conuer. cõiug. c. ex publico. Inno. & Host. dicunt hoc arbitrarium, argu. de offi. deleg. c. de causis. ¶ Quærit Inno. an ex sola habitus susceptione mortuo viro ista mulier post tẽpus, de quo s. videatur professa. dicit ipse, ꝙ in illo capitulo non solùm interuenit delatio habitus, sed receptio veli de manibus episcoporum: ex quò vouisse videtur. secus si non verbo vouisset, nec solemniter velum suscepisset. tunc non esset locus ratificationi: vel si in eodem monasterio essent nõ professæ habitum non portantes. quod dic, vt j. de regu. c. is qui. lib. 6.

6 †ponit ẽt hic Inno. differentiã, & ita Io. An. inter votũ, & susceptionẽ habitus. Ad obseruãtiã. n. voti tenet vouens, nisi metus interuenerit, qui potuerit cadere in constantem: nec prodest protestatio, nisi talis metus interuenerit. quia nõ iuuat, nisi fiat ex iusta causa, vt s. de const. c. cũ M. In susceptione verò habitus sufficit qualiscunque metus, vel alia præsumptio, vel protestatio habita, ꝙ habitum suscipiebat inuitus, ad hoc vt ex tali habitu non obligetur. vnde si cõminationibus patris filia habitum suscepit, non obligatur. 20. q. 3. cap. presens. Ratio differentiæ est, quia in voto interuenit expressa voluntas: vnde standum est ei, nisi aliquid iustum interuenerit, ex quo valeat se tueri: in receptione verò habitus (cum nihil expresse voueat, sed præsumptiuè) facilè tollitur hæc p̃sumptio per aliam præsumptionem. s. de ele. c. cum inter R. & de præsum. c. literas.

SVMMAE.

1 *Renuncians suo beneficio per metum amissionis patrimonij, poterit illud repetere.*

2 *Actio quod metus causa. datur contra tertium possessorem: qui metum adhibuit.*

3 *Facta per metum an teneant.*

4 *Dolus dans causam contractui bonæ fidei reddit eum ipso iure nullum.*

5 *Titius si intulit mihi metum, vt venderem, & traderem rem meam: (& sic feci) deinde res illa peruenit ad tertium: an potero contra illum tertium agere.*

1 ABbas. †Qui per metum amissionis patrimonij sui beneficio renunciat, illud repetere poterit. h. d. prima pars narrat factum. Secunda dat iudicem: ibi [vnde quia.] ¶ No. primò, ꝙ qui timore bonorum suorum renunciat beneficio, potest illud repetere, & talis renunciatio sibi non nocet. ¶ Secundò nò. †ꝙ
2 actio quod metus causa datur contra tertium possessorem, q metum abhibuit, vt erat iste, cui fuerat collata ecclesia abiurata per metum: quid esset in rebus prophanis, si rem, quam me tibi vendere coegisti, per metum alij vendidisti: an contra illum emptorem competat actio quod metus causa. dicã post gl. ¶ Op. dicitur hic, ꝙ iste timuit spoliari bonis. iõ isto metu renunciauit ecclesiæ, & ipsam recuperat. Sed contra. tunc metus præbet causam rescissionis contractus, cum timetur periculũ mortis, vel corporis cruciatus, vt l. interpositas. C. de transact. Sed amissio rerum non infert alterum ex prædictis. ergo non inducit iustum metum: vnde videtur ob. d. l. interpositas. & 32. q. 7. c. omnes. So. dicit gl. magna in prĩ. ꝙ amissio rerum, quibus vita corporalis adimitur, vel patitur grauem iacturam, inducit iustum metum. Et idem si timeatur amissio magni lucri, vt l. non est verisimile. §. si fœnerator. ff. eo. Et ita no. Cy. in d. l. interpositas. Et illud, quod dixi de vniuerso patrimonio, idem intelligas, si timetur amissio maioris partis, vt l. propter litis. ff. de excu. tu. & l. fi. C. de
3 reuo. do. ¶ Quærit gl. †an teneant quæ fiunt per metum. gl. tenet, ꝙ sic. sed dicit, ꝙ fallit ĩ matrimonio, in dote, in rebus ecclesiæ, in voto, in iurisdictione per metum extorta, & in auctoritate tutoris, Addit Io. An. casum c. 1. j. eo. li. 6. Et cũ in testamento testes teneantur inuiti, vt no. j. eod. c. sacris. & in sententiæ prolatione. 11. q. 3. c. iniustum. & in procuratoris con-

constitutione.de procura.c.accedens. & vbi vertitur periculum animæ.j.de iureiur.c.si verò. In istis enim casibus non valet,quod per metum geritur ipso iure. In alijs verò tenet, sed competit actio quod metus cau. ad rescissionem. Ita concludit glo.contra quam oppo. quia metus continet in se dolum: sed dolus reddit contractum regulariter nullum, vt ff.de dolo.l.eleganter.Item per metum turpis est promissio: ergo quod sequitur ex eo &c.vt C.de legi.l.non dubium. & l.generaliter.& l.si plagij.de verb.oblig.So.aut stipulatio est turpis,aut turpiter facta.vbi est turpis(vt quia turpe venit in ea,vt occidere hominem:)& non valet,vt.ff.de ver.obli.l.veluti.Item quando ob turpem causam interponitur, vt causa maleficij,vt dicta l.si plagij.& no. in l.iurisgen.§.si ob maleficium.ff.de pac. Secũdo casu quando est turpiter facta(vt quia per metum & dolum)tunc valet, sed obstat exceptio:vel si deuentũ e ad traditionẽ, datur ad rescissionem actio,vt hic, & dixi.s.de pac.c.fi.& no.Cy.in l.2.C.eod.Aduerte tamen,
4 †quia dolus dans causam contractui bonæ fidei reddit eum ipso iure nullum,vt d.l.eleganter.ergo dolus,qui venit in cõsequentiam metus,videtur reddere ipsum nullum:cuius contrarium dixi.s.videlicet ꝙ valent quæ per metum fiunt. non enim videntur valida gesta per metum super contractibus bonæ fidei. dicit alibi glo.quòd vbi verus, & simplex dolus dat causam cõtractui bonæ fidei,reddit ipsum nullum, vt dixi:sed dolus velatus, & inclusus sub metu non reddit ipsum nullum,sed annullandum per actionem quod metus cã.iqđ
5 dic,vt l.si vi vel metu.C.eod. per Cyn.¶Secundò quæro.†si Titius intulit mihi metum, vt venderem, & traderem rem meã,& sic feci.deinde res illa peruenit ad tertium: an potero contra illum tertium agere?dic,ꝙ sic. quia actio qđ metus cau.est in rem scripta, & sequitur quemlibet possessorẽ, vt l.3.C.eo.& l.si cum excep.§.aliquando. Potest tamen tertius præscribere,si possidet iusto titulo:licet ex traditione sit dominus.nam cum ab eo possit auocari dominium, præscriptio locũ habet,vt d.l.3.vbi plenè de isto tertio, ad quẽ res peruenit.facit l.in bello.§.si seruum.ff.de cap.de materia huius glo.vide 15.q.6.c.auctoritatem.22.q.4. c. inter cetera.¶Tertiò quæro.si sunt plures,qui metum intulerunt: an actio quod metus cau.detur contra eos insolidum, an pro parte:& an vnius solutio liberat alios.dicit glo. ꝙ datur pro parte, & ꝙ liberatur vnus per solutionem alterius. Non ob. §.si plures.quia loquitur in pœnis.hic verò nõ datur ad pœnam:sed est rei persecutoria.Ioan.An.post Hostiẽ.dicit hic, ꝙ quandocunque plures mihi obligati sunt ex eodem facto, & peto,qđ mihi abest,& eis adest, vno soluẽte,liberantur ceteri.& idem quando pœna pro priuato commodo introducitur.secus quando peto id,quod mihi abest,& eis adest, & quando pœna pro bono publico est introducta,vt.ff.de iur.om.iudi.l.si quis id quod.§.fi.hic enim vno soluente,non liberantur alij,vt d.§.si plures.Sed in casu, quo vnius solutio liberat alios,an possit ille,qui soluit,agere contra alios, qui liberati sunt per eius solutionem.& an,cum soluit,possit petere cedi actionem,vel beneficium diuisionis.dic,vt l.si plures.de admi.tuto.& l.si vt certo. §. si duobus. cum l. sequen. ff.commo.& de tu.& ra.dist.l.1.§. nunc tractemus. & l.1.C. de transact.

S V M M AE.

1 *Renunciatio facta ad terrorem laicorum non tenet.*
2 *Renunciatio per metum extorta, an firmetur iuramento.*

AD aures. Qui terrore laicorum electioni de se factæ renũciat: si renunciatio iuramento,vel fide firmata nõ sit, regimini,ad quod electus erat,præfici poterit. h.d.communis diuisio.secũda ibi[tuæ igitur.]¶No.primò, †ꝙ renũciatio facta ad terrorem laicorum non tenet.& sic terror populi censetur iustus metus.ad hoc optimè l.si priuatus.ff.qui & à qui.populi enim tumultus sicut impedit electionem, vt in c.si quis pecuniam.79. dist. ita impedit renunciationem: vt sic eodem modo,quo contractus redditur nullus, ita etiam & distractus, vt l.si ad resoluendam.C.de prædi.mino. non potest ergo populus alium obligare per terrorem, sicut nec etiam per statutum,vt no.in l.2.C.quæ sit lon. consue. facit ff.de app.l.si constat.& C.de pœn.l.decurionum.& s.de ele. c.Osius.¶Secundò no.†ꝙ renunciatio per metum extorta, videtur iuramento firmari.facit l.fi.ff.qui satisda.cog.habet enim locum repetitio,& remissio iuramenti etiam de iure ciuili.ff.de ali.iud.mu.causa fac.l.item si res.facit l.quæ sub cõditione.ff.de condi.insti.¶Oppo.glo.2.tex.iste innuit,ꝙ si fides,vel iuramentum interuenisset,non posset repetere.contra imò videtur,ꝙ renunciatio per metum inita,non firmatur fide,vel iuramento.j.de restit.spo.c.2.cum si.alleg.in gl. So.dicit glo.quidam dicunt, ꝙ ista Decre.& fi.continet ius commune:contrariæ verò dispensationem.& fuit opi.Al.& Lactan.& Vin.dicũt enim, ꝙ aut quis renunciat per metũ, qui potuit cadere in constantem:& potest repetere: secus si sponte,vel renũciatio.ratam habuit,vel si metus fuit vanus. Inn.recitatis multorum opi.vltimò sic distinguit. aut iuramentum ponitur super eo,quod de sui natura est malum: & non obligat.aut non est malum, sed turpiter præstitum(puta per dolũ, vel metum:) & tale obligat.vnde debet quis seruare iuramentum,quod præstitit de non repetẽdo res suas, donec ab illo per episcopum absoluatur.an autem dẽat absolui. dic ꝙ sic,cum causæ cognitione: quæ versatur in hoc, an esset metus,qui caderet in constantem:aliàs non,vt.ff.eo. l.metum.Decre.ergo ista potest intelligi de metu,qui nõ caderet in constantem:vt sic contra iuramentum restitutio denegetur.& si dicas,quare iste ergo restituitur,si non interuenit iuramentum? dic,ꝙ ideò: quia ecclesia non tenetur habere ratam renunciationem,vt no.hic in prima gl.vel dic,ꝙ hic fuit iustus metus,sed non repetit,nisi per episcopũ absoluatur.quod potest facere episcopus, vt dixi, si alia remedia non supersunt:aliàs non,vt j.de iureiur.c.debitor.non tamẽ secundùm Inn.esset contra ius, si alijs vijs omissis absoluat. facit quod no.j.c.proxi.in vlt.glo.

S V M M AE.

1 *Iurans renunciare,& renuncians per metum,qui caderet in constantem virum,potest illud repetere.*
2 *Metus regis dicitur iustus metus.*
3 *Metus quomodo posit cognosci,quòd caderet in constantem virum.*
4 *Iuramentum interpositum super vno casu,non extenditur ad alium.*
5 *Obligatus ad aliquid relaxandum, facta relaxatione, non prohibetur repetere.*
6 *Transgressor iuramenti est infamis,etiam post pœnitentiam.*

1 AD audientiam. †Qui p metum, qui debuit cadere in constantem,beneficio suo renunciare iurauit,& renunciauit,illud repetere poterit. h. dicit.
2 ¶No.primò,†quòd metus regis dicitur iustus. & sic minæ, & terrores quandoque inferunt iustum metum, vt hic. & c. s.proxi.quandoque non,vt l.metum.C.eo.quomodo autem hoc perpendam.dic,ꝙ debet perpendi ex qualitate personarum. nam si est persona potens, & consueuit verba sua ducere ad effectum:tũc iustus est terror,& metus,vt C.eo.l.si donationis. si verò non sit ita potens, tunc secus, vt d.l.metũ. Et facit hoc ad.q.de eo,qui post minas potentis reperitur interfectus:vt præsumatur interfectus ab eo,qui minatus fuit, vt not.Cyn.in d.l.metum.¶Secundò no. ꝙ hic primò iurauit resignare,deinde postea resignauit:nec dicitur, vtrùm resignauerit tempore iuramenti,& metus,vel postea ex interuallo.

uallo. si enim ex interuallo, videret spōtanea resignatio pur gare turpitudinē metus, tangā statim. ¶ Tertiò no. in ver. ter tius. ꝙ debet probari metus, qui potuerit cadere in constantem virum. metum ergo simpliciter illatum probare non sufficit: sed cum debita qualificatione. s. quia imminebat mortis periculum, vel corporis cruciatus. & est arg. ꝙ ad probādum contractum vsurarium non sufficit probare, ꝙ contrahens erat vsurarius: nisi probetur specificè de illo cōtractu. actio enim quod metus causa est prætoria, & ciuiliter itentatur. Descendit tamē ex crimine, vt patet ex no. s. in rubr. per Inno. ergo omnia exprimenda, sicut si criminaliter ageret, vt c. tuę. s. de procur.
3 ¶ † Quomodo autem cognoscatur, ꝙ metus potuerit cadere in constantem. dic, ꝙ arbitrabitur bonus iudex, vt not. glo. in l. interpositas. C. de transact. in glo. quod iudicis arbitrio. &c. quod est not. & idem not. Ber. j. c. cum dilectis.
4 ¶ Quartò not. † ꝙ iuramentū interpositum super vno casu, non extenditur ad alium. hic tantùm fuit inter positū iuramentū super fienda resignatione, & resignatū fuit: non autē super repetitione non facienda. In odiosis ergo prouisio in vnum casum, non extenditur ad alium, vt plenè de materia in l. si cum dote. in prin. ff. solu. mat. & l. si extraneus. de condi. ob cau.
5 ¶ Quintò not. † quòd obligatus ad aliquid relaxandum, facta relaxatione, dissoluta est in totū obligatio, & repellere non prohibetur. momentanea ergo traditio liberat obligatum, arg. contra. l. inter Castellian. ff. de arbi. de hoc alibi plenè dixi, remittendo ad not. per Bart. in l. si fideiussor. de leg. 1. & l. intimationibus. ff. de solu. ¶ Opp. dicitur hic, ꝙ iste iurauit resignare, & postea resignauit, & tamen repetit propter metum. Sed contra hoc oppo. & videtur, ꝙ spontanea resignatio subsequens purget turpitudinē metus præcedentis, vt l. 2. C. eo. Istud contrarium sentit glo. quæ incipit not. & non soluit. Ioan. And. dicit, ꝙ hic etiam in resignatiōe durabat metus propter timorem periurij adhibiti, nec habet aliam præsumptionem, q̄ vt impleat ꝓmissio præcedens. secus si habet aliā præsumptionē, puta metū periurij, vt hic. Et idē, quod in soluente, intelligas in recipiēte: vt qui recipit solutionē sponte ex contractu per metū inito, videat purgare metū: nisi adsit alia præsumptio, vt. s. magis cautum sibi sit, vt dixi. s. eo. c. 1. per Innoc. in c. super hoc s. de renun. modica enim, & leuis p̄sumptio excludit præsūptā renunciationē iuris proprij, vt l. si cū aurum. ff. de solu. ¶ Sed contra hoc oppo. Ioā. And. ꝙ non magis inducat purgationē metus solutio relata ad simplicē ꝓmissionē: quàm ad promissionem iuratā. quia in simpliciter promittente iminēt metus peccati, & trāsgressionis fidei. 22. q. 5. c. iuramēti. Sol. durius statuit ecclesia agendum cū iuramento, q̄ cū ꝓmissione fidei.
6 † Quia trāsgressor iuramēti est infamis, etiā post pœnitentiā. secus in illo, qui fidem simplicē preuaricat. de testi. c. testimoniū. & c. fi. & l. si quis maior. C. de transact. cōiūctis. ll. q̄ ꝓcedūt in illo ti. de illo, q. ꝓmissa nō seruat, vt l. cum ꝓponas. & l. siue apud acta. cū si. ¶ Quærit glo. hic iurauit resignare, & resignauit: sed qa non iurauit non repetere, repetit. pone ergo quòd iurauit etiā non repetere. dicit gl. ꝙ subuenitur sibi iudicis officio: quia licèt actio quandoq; nō cōpetat: iudicis tamen officiū, suadente æqtate nō cessat, vt l. fi. ff. de peti. hered. Vel dic, dicit glo. ꝙ petet absolutio à iuramento, sicut fit in vsuris. Quid ergo, si iurasset non implorare iudicis officiū, vel nō denunciare. dic, ꝙ non tenet seruare: qa est contra doctrinā euangelicam. 2. q. 1. c. si peccauerit. Ita not. Io. An. s. c. proxi.

S V M M AE.

1 *Excommunicatus non est, qui absolutè coactus excommunicatis cōmunicat: secus si coactio fuerit conditionalis.*
2 *Absoluta coactio excusat à culpa, & pœna.*
3 *Conditionalis coactio attenuat culpā, sed nō liberat à pœna aliquali.*
4 *Metus non excusat ab excommunicatione canonis.*
5 *Peregrinus transitum faciens per alienam terram, propter necessitatem victus impunè participat excommunicato.*
6 *Absolutio coacta quæ dicatur, & quæ conditionalis. Et an vbi cadit coacta absolutio, cadat conditionalis, & econuerso.* 7
8 *Communicare scienter cum excommunicato in casibus non permissis, an sit mortale peccatum.*

SAcris. Cōmentat D. Io. An. istam Decr. qa diuini, & humani iuris socia domina Milacia ipsam audiuit sub repetitione illustris viri Do.
1 Gebardi comitis de Friburch. & h. d. † Excōmunicatus non est, qui absolutè coactus excōmunicatis cōicat. secus si coactio fuerit conditionalis. Et in prima decisa cōsultatio. In secunda responsio distinguens. & primum membrum prosequtur, ibi [in primo.] secundum, ibi [in secūdo.] ¶ Not. primò, ꝙ hic quæstio fuit proposita in nube, scilicet an excōmunicationē incurrat, qui inuitus excōmunicato cōicat, & Papa soluendo distinguit. quod facere semp debet, q. de iure cōsulitur: aliàs posset reprehendi de insufficiētia, vt l. Gallus. ff. de libe. & posth. & l. precibus. C. de impu. & al. substi. & dixi. s. de rescrip. c. super literis,
2 ¶ Secundò no. † ꝙ absoluta coactio excusat à culpa, & pœna.
3 ¶ Tertiò no. † ꝙ conditionalis coactio attenuat culpā, sed non liberat à pœna aliquali: nō tamen puniri debet integra pœna: sicut nec ille, qui excessit probabilē modū in defendendo, vt in c. olim. j. de resti. spo. & l. si adulterium cū incestu. §. Imperator. ff. de adul. ¶ Quartò not ꝙ minus fauetur metum passo, quàm ignorāti, vel necessitatem habenti. ista sunt no. Ioā. And. ¶ Quintò ego not. ꝙ satis diuersa sunt agere, & pati: licèt per interpretationē ille, q. patitur, dicatur facere. vnde dicit glo. lex non factum vocat factum, vt l. si mora. ff. sol. ma. Item obligatus ad patientiā dicitur obligatus ad factum, vt not. in l. stipulationum quædam. ff. de verbo. oblig. & quod not. in c. si compromissarius. in glo. super ver. negligenter. j. de elect. lib. 6. ¶ Sextò not. quòd licèt metus attenuet culpam, vt hic: tamē integra pœna imponitur. & est ratio, quia. s. excōmunicatio est indiuisibilis. si autem posset diuidi: tunc videtur pœnæ diminutio facienda, & cōmensurāda culpæ extenuatæ per metum. ¶ Opp. de c. eos. de conse. dist. 4. dic, ꝙ ibi metus fuit cōditionalis. & sic culpam attenuat. vnde concor. huic. c. Idem
4 dic de. c. quisquis. per quæ dicit Ioan. And. † quòd metus nō excusat ab excōmunicatione canonis, vt hic. nec ab irregularitate baptizationis, vt in c. eos. nec à periurio. vt in c. quisquis. Sed omni casu dic, ꝙ si iustus est. i. qui potuit cadere in constantem, culpam attenuat: vt hic. ¶ Secundò oppo. de c. qđ prædecessor. & c. antecessor. alleg. in prædicta gl. quæ soluit, ꝙ ibi est indultum à iure. Hosti. dicit, ꝙ participanti per metum, si iniquitati non consentiat, nullum corā Deo est detrimentum, vt ibi: tamen quantùm ad ecclesiam excōmunicatus est minori, vt hic. & sic discordat iudicium Dei, & Ecclesię. de senten. excom. c. à nobis. 2. & c. inquisitioni. & de
5 spō. c. tua. cum si. ¶ Tertiò oppo. † peregrinus transitum faciens per alienam terrā propter necessitatem victus excommunicato participat impunè. similiter creditor impunè participat debitori excōmunicato, vt debitum suū cōsequat. 11. q. 3. c. qm̄. de sen. exō. c. inter. & c. si verè. sicut ergo ibi necessitas vitæ, vel rerū cōseruādarū excusat: ita & hic cū metus infertur ad priuationem vitæ, vel rerum excusare debet: imò multò magis debet excusare necessitas vitę seruandæ contra gladium, q̄ contra famē, vel recuperandi debitū. Sol. dic, ꝙ illi sunt casus speciales, & ad consequentiam non trahendi propter maioritatem, vel similitudinē rationis, nisi ꝑ principem, vt l. si verò. §. de uiro. ff. solu. ma. & de priui. c. sanè. & de regu. iur. c. quæ à iure. lib. 6. Facit quod not. Cyn. in l. 1. C. quæ sit lon. consue. vbi omnino vide. & quod not. j. de tempo. ordi. c. eos. lib. 6. ¶ Quartò oppo. Hostien. de Decre. significauit. j. de senten. excōi. vbi metus excusat ab excōicationis

tionis pœna. dicit ipse, q licèt excuset à sententia, & à pœna, vt ibi, nō tñ à culpa, vt hic: vel aliter, vt hic in nouella. ¶ Venio ad qōnes, & primò quæro, † q̄ sit coacta absolutio, & q̄ coactio conditionalis, & ipsarum exempla. dicit Ioā. And. q absoluta coactio propriè cadit sub illa denominatione inde
6 cisa de antiquo edicto prætoris, & est maior rei impetus, cui resisti non potest. vnde habet in se attractionem, vt dicit tex. Et sic fit per manuum attractionem, vel detentionem. exemplum, cū inuitus trahor intra ecclesiā, vt audiam missam ex communicati, vel cum excommunicatis. Item pone in baptismo, cum iudeū, vel paganū exuo, & ad fontem porto, & baptizo. Item in professione, si inuito, & coacto induitur habitus professorum. ¶ Coactio conditionalis propriè cadit in mentem, quando propter instans, vel futurum periculum aliquid ago, quod sponte non agerem: vt si timens mortem, vel mēbrorum trūcationē, vel rerū amissionem, vel aliquid simile ago aliquid de suprascriptis, qa baptizor, vel vestē ꝓfessorū induo, ne alterum ex prædictis periculis incurram. & hoc casu ꝓcedit quod dicit can. coacta voluntas volūtas est. 15. q. 1. c. meritò. Primo igitur casu in vi absoluta non mereor, nec demereor: vnde nec recipio sacramētorū characterē, vt d. c. merito. vbi no. an conditionaliter coactus ad sacrum
7 ordinem continere cogatur. ¶ Secundò quæro, † an vbi cadit absoluta coactio, cadat conditionalis, vel econuerso. Sol. vbi cadit, vel cadere potest absoluta, & conditionalis: sed nō conuertitur. vnde in emissione verbi non potest cadere coactio absoluta, sed bene conditionalis. vnde in verbali desponsatione non posset interuenire absoluta coactio: sed in actuali (vt per annulum) bene posset. ¶ Tertiò quæro de quo metu intelligatur qđ hic dicitur. dicit Innocē. quòd quidam dicunt, q intelligitur de metu vano: alias omnino excusaretur participās. sed ipse cum Hostien. intelligit etiam de illo, qui potest cadere in constantem. pro quo facit tex. dum dicit [ꝓ nullo metu.] &c. metus ergo iustus attenuat culpā, sicut iustus dolor. ¶ Sed incidenter quæro. an vanus attenuet. dic, q sic, quò ad Deū. qui enim timore licèt vano ductus agit qđ sibi displicet, minus contemnit, quàm sponte agens: ergo minus peccat, iuxta no. 40. dist. c. homo Christianus. & j. de iureiur. c. cum quidam. ¶ Quartò quæro de qua coactione hic intelligatur: an de illa, quę inducit minorē tm̄, q̄ fit in oratione, conuiuio, & similibus. an de illa, quæ inducit maiorē, q. s. fit in crimine, vel cum excōmunicato cum participibus. Inn. & Hosti. tenent, quòd intelligitur de illa, quæ fit in communione, non in crimine. ¶ Quintò & vltimò quęrit Ioan An.
8 † an scienter communicare excommunicato in casibus non permissis sit mortale peccatum, disputat satis latè. & primò ad partem affirmatiuam videtur hic casus, quòd sic. ad idem 11. q. 3. c. rogo. vbi dicit, q talis cōio est contra animam excommunicantis. ad idem c. si celebrat. de cle. excom. min. in eo, quod ibi dicit, q grauiter peccat celebrādo. & sic in mortali. de cele. miss. c. de homine. Item ibi dicitur, q est inelegibilis: quod non induceret veniale. Tertiò quia excōmunicat maiori: sed maior non infligitur, nisi ꝓ mortali. 11. q. 3. c. nemo epōrū. Itē hæc cōio describit sub noīe criminis. 11. q. 3. c. q merito. sed crimē ē graue peccatū. 81. dist. cap. 1. Itē inducitur auctoritas Apostoli. 1. ad Corin. 5. Auferte malū ex vobis ipsis. sed illud. auferte est imperatiui. & quod imperat, necesse est fieri. 14. q. 1. c. quod pcipitur. In cōtrarium, quia certis psonis etiā nō astrictis permittit ista cōio. 11. q. 3. c. qm̄. sed si omnis cōio induceret mortale, frustra adhiberetur dicta distinctio. Sol. dicit Io. An. q diuersa reperit sup hoc scripta. Goff. in summa de senten. excom. §. vlti. ver. quæritur an peccat. tenet, q sic, per illam Decre. & alias rationes ibi not. idem Ray. in summa huius ti. ad fi. ver. qđ si aliquid. Sed Hostien. in summa eiusdem tit. §. vlt. ver. sed nūquid participās. distinguit inter prohibitionem canonis, & hominis specialē, vel generalem: vt primo casu peccet venialiter, nimis frequēter, vel in contemptum canonis. Secundo casu peccat mortaliter. Pe. in Decr. si celebrat. quem Abb. hic sequit, dicit meliorem esse opi. theologorum, qui tenent, q talis non peccet mortaliter. Non obst. ista Decr. secūdùm eos, quia loquitur de excommunicatis cum participibus. quod patet per Decr. sacris. de sent. excō. Arch. in c. rogo. 11. q. 3. recitat fratrem Thomam super 4. Sentēt. vbi tenet idem, quod Pet. & Abb. nisi cōicet in crimine, vel in contemptu. Ioā. An. tenet hic, q cōicare excōicato realiter sit veniale. fallit in sex casibus hic no. per eum, quos per te vide.

S V M M AE.

1 *Metum passo non subuenitur, si metus fuit, qui non debuit cadere in constantem.*

2 *Obligare se quis potest ad strictiorem religionem, ēt cum iuramento.*

3 *Fratres alicuius monasterij possunt impedire, ne ipsorum monasteriū mutet statum.*

4 *Seductio, siue circumuentio non censetur, si quis ad contrahendum sui fatuitate ducatur.*

5 *Contractus initus per iustum metum, vel dolū rescinditur, etiā si fuerit iuramento vallatus.*

6 *Dolus non excusat: nisi sit talis, qui caderet in prudentissimum.*

7 *Facultas quomodo cognoscatur.*

1 CVm dilectus. † Metū passo nō subuenitur, si metus fuit, qui non debuit cadere in constantem. h. d. Primò præmittit diffinitionis causam, soluit obstaculum, & diffinit. Secunda ibi [non obst.] Tertia ibi [super.] ¶ Not. primò, q quandoque ecclesia regularis mutat statum: quia subijcitur regulæ alterius religionis, similiter & personæ. de
2 quo. j. de elect. c. 1. in Cle. ¶ Secūdò no. † q potest quis obligare se ad strictiorem religionem, etiam cum iuramento.
3 ¶ Tertiò. not. † quòd fratres alicuius monasterij possunt impedire, ne ipsorum monasterium mutet statum, & ille, qui se obligat (si non impeditur) tenetur ad obseruantiā iuramēti. ¶ Quartò no. quis metus excuset. s. qui continet mortis periculum, vel corporis cruciatum. concor. C. de transact. l. in-
4 terpositas. ¶ Quintò not. † q seductio, siue circumuentio nō censetur, si quis ad contrahendum sui fatuitate ducatur. ff. de iur. & fac. igno. l. nec supina. & de ædi. edic. l. quæritur. §.
5 fi. ¶ Sextò not. innuit text. iste, quòd † contractus initus per iustum metum, vel dolum rescinditur, etiam si fuerit iuramēto vallatus. aduersus ergo dolum, vel metum datur restitutio, nō obstā. iuramento: quia ipsum iuramentum deberet superior remittere. Non obst. 22. q. 4. c. sed cum his. vbi Garonitæ deceperunt Iosue in facto alieno. & tamen cogitur iuramentum seruare. quia ad fatuitatem Iosue pertinuit ille dolus: quia Iosue, & sui de facili crediderunt, quod non debuerunt. Alij dicunt, quòd nunquàm remittendum est iuramentum, etiam si per dolum extortum sit, secundùm Innocē. de hoc no. s. eo. c. ad audientiā. & duobus cap. præceden. ¶ Se-
6 ptimò no. secūdùm Io. An. † q sicut nō excusat metus, nisi sit talis, q caderet in constantē: sic nec dolus, nisi qui caderet in prudentissimum. nam sicut dolus cum dolo: culpa cum culpa compensatur, vt l. si ambo. ff. de compensa. sic fatuitas latæ culpæ cum dolo est compensanda. nam & talis dolo comparatur. ff. deposi. l. quod Nerua. & de verb. sig. l. latæ. ¶ Sed
7 hic incidenter quæritur, † quomodo cognoscetur ista fatuitas. dicit Inno. quòd ad ipsam pertinet omnis promissio, inductio, & iuramentum, quæ sunt contra cursum instrumentorum causarum. puta si promittatur, q à iuuene amouebuntur stimuli carnis: vel quæ sunt contra ius naturale, vel positiuum: vel regulam secundùm constitutionem alicuius ordinis approbatam, vt patet hic. j. de conuer. coniug. c. dudum. & de relig. dom. c. fi. & quàmuis promissio per talem metum extorta aliquando posset infligi: iuramentum tamen super hoc præstitum semper tenet. si autem esset dolus, q etiā peritissi-

tissimos falleret: tunc iuramētum superior remittere debet, secundùm quosdā. Alij cōtra, vt dixi. s. facit quod no. Dy. in reg. scienti. de reg. iur. lib. 6. ¶ Opp. innuit iste tex. φ isti potuerunt ecclesiā istam subijcere ordini Cistercié. Sed cōtra. ͡j. de excess. præla. c. sicut in iure. So. vt in gl. non tñ. quæ dicit φ se poterunt subijcere, nón ecclesiam. Inno. dicit, φ isti bene poterunt profiteri ordinē arctiorem. de reg. c. licet. quod est verum, secundùm Host. quādo vt singuli volūt trāsire: sed remanētes in loco, non poterunt arctiorem regulam profiteri: nec se, & locum ad illam trāsferre sine consensu diœcesani. de eccl. ædi. c. ad audientiā. 2. de rebus eccl. nō alie. c. possessiones. da reli. do. c. intra quatuor. e. ti. c. 1. li. 6. Requirit ét tunc oím consensus. remittit Io. An. ad no. p eū. ͡j. de reg. iur. c. sup eo. in gl. quis. cum cōsensu ergo epi possent se ad locū, & aliā religionem trāsferre: & si episcopus cōsentire nollet in casu, quo sibi in nullo fieret præiudicium, posset cogi p superiorem. ͡j. de iurepat. c. nullus. 8. q. 3. c. Artaldus. 9. q. 3. c. cum verò. ¶ Quærit gl. quæ incipit. quæ fuit ista violentia. dicit glo. φ minabatur eis excommunicatio: sed talis timor nō excusat, secūdùm glo. quam sequitur Pe. Tan. Vin. & Phi. Sed contrarium ho. ͡j. de resti. spo. c. olim. 3. & hæc verior, secundùm Host. quia cōtinet nedū carnis, sed animæ detrimentū. 2. q. 1. c. de manifesta. Gof. tenet idē, quod ista glo. & pbat à diuis. s. aut excōicatio est iusta: & sibi imputet, q se talē reddidit. aut iniusta: & sic non timenda; quia nō ligat. & hoc tenet Arch. ͡j. de sen. excom. c. 1. lib. 6. Io. An. dicit, φ ista glo. est vera, quando sententia est iusta: tunc enim imputet sibi, q se talem reddidit. nā regulariter nō excusat metus, cū culpa pcedit. ff. qđ metus cau. l. si mulier. 2. rñ. Sed quādo snīa ē iniusta: tunc est vera gl. contraria. ad hoc facit. C. de aposta. l. hi qui sanctā. Ibi dicitur, φ grauis est pœna, esse inter homines, & hoīm carere commercio. sed hoc inducit excōicatio: ergo timor excōicationis est timor grauis pœnæ. ad idem. ͡j. de sen. excom. c. sacro. circa medium. Ibi [cū non leuis sit culpa tantam infligere pœnam insonti.] ¶ Secundò qro. dicit hic, φ metus tunc censetur iustus, cum timet mortis periculum, vel corporis cruciatum. quæro an alijs modis dicatur iustus. dicit glo. quòd sic. nam quandoque est iustus metus verborum, quandoque rerum &c. vt in glo. quæ subiungit, an in omnibus casibus, quibus metus est iustus, rescindetur actus per actionem quod met. causa. super quo articulo latius sic dicas post dominum meum. quòd quandoque quis vult rescīdere factum metu ex edicto prætoris quod metus. & tūc requiritur metus. de quo loquitur iste text. & l. interpositas. C. de transact. quandoque quis vult rescindere ex sententia edicti: & tunc sufficit, si est persona filij, vel coniuncti: licèt nō in persona sua, vt l. isti quidem. in fine. ff. eodem. quandoque quis vult rescindere per officium iudicis: & tunc sufficit metus verecundiæ: licèt metus non contineat corporis cruciatum, vt l. fi. § fi. ff. eo. aliquando infertur metus alicuius futuri euentus à natura, vt medicus, qui infirmitatem modicā facit magnam, & periculosam, & huius causa illicitè promissionem extorquet: & tūc rescindetur officio iudicis, vt l. medicus. ff. de va. & extraor. quandoq; infertur metus causa maioritatis, & obedientiæ. & hæc fit dupliciter. nam quædam ē maioritas absque publica potestate, vt maioritas, quę habetur à marito ad vxorem, & à patrono in libertum. & tunc rescinditur officio iudicis, vt l. 1. §. quæ onerandæ. ff. qua. re. ac. non da. & l. fi. de furt. quandoq; fit aliquid propter metū officialis. & tunc rescinditur, per l. pe. ff. quod metus ca. & adde, φ vbi timetur graue damnum in rebus proprijs, est legitimus metus; ita quòd officio iudicis consulitur, argu. de re. do. l. fi. Item φ idem operatur probabilis suspicio, quod ipsorum illatio, vt ff. quod tal. tu. auct. l. nouissimè. & l. 2. C. e. per
8 Cy. ¶ Tertiò quæro, † quomodo cognoscam, an verba, minæ, vel potentia hoīs sit iusta causa timoris. dicit hic notabiliter gl. φ hoc relinqtur arbitrio iudicis. Idem Inn. & Host. q tenent, φ si dubitetur, an sit iustus metus, arbitrio iudicis ponderantis circunstantias erit hoc dirimendum. & adde quod no. Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. ff. de ope. no. nūcia. vbi omnino vide. & de materia huius glo. vide etiam. 15. q. 6. c. 1. & per Host. in summa. eod. tit. §. qualiter metus. ver. inuenio tamen.

SVMMAE.

1 *Violentia probata per testes, res amissæ probantur per iuramentū.*
2 *Plures quando sunt, spoliantes vnum, an omnes teneantur ad istud interesse insolidum, vel pro parte.*
3 *Vecors est, qui audito, quòd armati veniunt, statim fugit.*
4 *Saccus signatus si fuit depositus, conuentus depositi reddit designatum, vel apertum &c. quid iuris.*
5 *Aduersarius si reputat se grauatum. an debeat appellare à iuramento, vel à taxatione, vel à sententia, quæ subsequitur.*
6 *Iudex si post iuramentum præstitum cognoscit se errasse: an poterit reuocare, & errorem suum corrigere.*

1 SVper eo. † Probata violētia pet testes, res amissæ probantur per iuramentum. h. d. Et in prima partis conquestio. In secunda Pa-
2 pæ responsio. secunda, ibi [verùm.] ¶ Nota primò, † φ ibi fuerunt plures spoliantes vnum. Vtrùm autem teneantur ad istud interesse insolidum, vel p parte, dic vt ͡j. de iureiur. c. sicut. & in l. qm̄ multa facinora. C. ad leg. Iul. de vi pu. facit. l. si plures. ff. de iniur. quid econtra si vnus spoliat, vel iniuriatur pluribus: an erunt tot iniuriæ, quot psonæ, qbus iniuria irrogatur. quidam, φ vna. ff. arb. fur. cæ. l. si plures. sed non facit, quia ibi delictum perpetratum fuit in vnum corpus: licèt fuisset plurium. sed in casu nostro in corpora singula. & ideò videtur, φ plures sint iniuriæ: licèt vno impetu. ad hoc. ff. de sepul. vio. l. prætor §. qui de sepulchri. in glo. quid ergo si vnus. facit l. si gemina. arbo. fur. cæ. Et aduerte, quia isti spoliatores sentiētes se grauatos habuerūt recursum ad Papam. qđ intellige, vt per app. vel petēdo restitutionem contra snīam, vt ff. de iudi. l. si prætor. §. Marcellus. ¶ Secundò no. φ oportet plenè probari violentiam, sed res probantur per iuramētum. & sic contra dolosum, & vim inferentem iuramentum est legitima probatio. concor. l. si quando. C. vnde vi. ¶ Tertiò no. φ iuramentum solum non sufficit, sed coniunctū cū taxatione iudicis. qđ ē rationabile nō passim cōmittere iuramēto aduersarij causæ decisionem, sed adhibito moderamine, de quo hic. similiter cum qs aduersarij misericordiæ, vel iudicio se submittit. nam talis submissio referenda ē ad arbitriū boni viri, vt no. in l. pe. ff. de arb. & c. sanè. s. de renū. & c. veniens. de iureiu. & c. Quintauallis. posset eīn ille, cui defertur iuramentū, in infinitū iurare: ideò per iudicē refrænandum, vt l. videamus. §. fi. cum l. se. ff. de in litē iurā. vbi de ista materia. ¶ Quartò no. quæ sint per iudicem consideranda in ista taxatione. debet enim considerare personarum, & negocij qualitatem, vt dicit tex. persona enim attenditur, an sit paup, an diues. si enim paupercula mulier spoliata de domo diceret se habuisse ciphos argenteos: vel vilis mercator preciosas margaritas: vel grammaticus libros iuris, & sacræ paginæ, non crederetur. negocij enim qualitas attenditur circa locum, an sit verisimile, φ in eo talia tenuisset. ¶ Oppo. dicitur, φ probatio interesse aduersarij fit per iuramentum. cōtra Insti. de verb. ob. §. non solū. So. dicit glo. ibi loquit, cum interesse descendit ex contractu: secus si ex maleficio, vt hic. & idem ibi no. & ͡j. de foro competē. c. dilecti. vbi plenè de hoc dixi, quòd istud est verum, cum agitur contra dolosum: quia tunc sufficit iuramentum. & aduerte, quia hic loquitur de spoliatore. idem dicas, si quis non spoliauit, sed fuit causa, vt ab alio spoliarer. puta rex, vel dñs terræ iniustè banniuit, vel diffidauit aliquē subditum, vel aliū: ppter qđ omnia eius

bona fuerunt ab eo, & ab alijs occupata, & alia damna fuit passus: nam tenebitur de oibus istis (qa metus eius fuit causa omniũ amissorum.) actione qđ metus cã tñ, vt ff. qđ metus cã. l. si cũ excep. §. in hac actione. & §. Pedius. & §. hæc autẽ actio. & ⁊. de iniur. c. olim. Non ob. ff. de vi & vi ar. l. 3. §.
5 si qs aũt. & ver. armatis quia ibi loquit de vano timore. † Ve cors eñ ẽ, q aud to, ꝙ armati veniũt, statim fugit. secus si hęc aliquo modo probabili suspicari posset, vt in casu prædicto. Si verò agatur ex maleficio, non contra delinquentem, sed tertium, qui tenetur ex delicto alterius, vt pupillus quando que ex delicto tutorum: vel villa, siue castrum ex delicto cõmisso in suo territorio: tunc interesse debet legitimè probari, non per iuramentum, vt not. Cyn. in l. si quando. C. vnde vi. & l. 2. ff. quando ex facto tu. & prædicta, cum obligatio ad interesse oritur ex maleficio. si autem ex contractu: tunc dicit gl. quòd per testes. qualiter autem testes debeãt super interesse deponere, vt concludant, dixi in d. ca. dilecti. de foro compe. Aduertendum tamen quia difficilis est probatio interesse, consulit Iurisconsultus, ꝙ semper certam pœnam cõtrahens stipuletur, vt l. fin. ff. de præto. stipu. vbi per Bart. plenè, an valeat pactum, ꝙ de toto interesse credatur, & stetur iuramento aduersarij. de quo etiam in spe. de fruct. & interesse. §. peñ. ver. penul. & facit quod no. Bar. in l. Theopompus. ff. de dote præleg. ¶ Secundò opp. dicitur hic, ꝙ stat iuramento spoliati tantùm sup interesse. sed cõtra, iuramentũ non sufficit ad cõdẽnationẽ, nisi in casu, quo est debitũ semi plenè probatum: & tunc quandoq; sufficit, sed nõ sẽper, iuxta no. in c. si. de iureiur. hic aũt dicitur, ꝙ sufficit. ergo malè. So. glo. magna soluit duobus modis. & primò, ꝙ ideò probatio per iuramentum sufficit propter difficultatem probandi singula vtensilia, & minuta, & in odium violenti. nam & vbi non est commissa violentia, sufficiunt probabilia argumẽta. de cleri. peregri. c. 2. & fit aliàs probatio solo iuramento. C. de ali. pu. præs. l. 2. & ff. vbi pu. edu. debe. l. officio. & C. de hæ re. l. quoniam. non enim secreta patrimonij cuilibet reuelantur. imò quandoq; creditur diues, qui pauper est, & econtra. Insti. qui ma. non pos. §. in fraudem. & in Auth. de nup. §. qa verò hactenus. sed dominus hoc non præsumitur ignorare. C. de rescin. ven. l. quisquis. faciat ergo homo quod potest. 22. q. 2. c. faciat. ad hoc. C. de iure deli. l. fina. §. in computatione. vbi de expen. statur iuramento facientis: quia alias esset impossibilis probatio. alia ratio gl. est, quare sufficiat iuramentũ: quia probatio violentiæ infert presumptionẽ circa interesse. vis eñ illata est optima præsumptio super rebus amissis, vt d. l. si quando. C. vnde vi. & pro tanto alibi dicit gl. ꝙ contra seruientem, qui fugitiuo modo recessit, præsumitur contra eum, ꝙ subtraxerit res domini in Auth. de exhi. & intro. reis. §. suscepto. coll. 5. ¶ Quæro. text. iste loquitur in violentia, qua probata, iuramentum habetur pro plena ꝓbatione. Sed quæro, an tex. iste locum habeat in quolibet genere violentiarum, scilicet in expulsiua, compulsiua, ablatiua, inquietatiua, & turbatiua. dicunt Doct. ꝙ sic. quia iste tex. generaliter loquitur. & d. l. si quando. ergo generaliter debet intelligi. ⁊. de testamẽ. c. relatũ. 2. rñ. cum suis concor. ad hoc l. semper. §. hæc intentio. ff. quod vi, aut clam. & idem est, vbi non deprehenditur violentia, sed dolus conuenti. ¶ De
4 quo format hic Inno. † quæst. de illo, penes quem depositus est saccus signatus. ipse verò conuentus actione depositi reddit designatum, & confitetur se aperuisse, & designasse: sed dicit, quòd plenus erat lapidibus, non pecunia: vel negat tantam pecuniã fuisse ibi, quanta petitur. probationes itaq; deficiũt, quid erit? dicunt quidam, quòd cum in actione depositi veniat dolus, & perfidia, vt not. ⁊. de depo. c. 1. probanda est veritas per iuramentum petẽtis, taxatione præhabita, vt hic, & 2. q. 1. c. in primis. vbi de materia huius. c. & ff. depositi. l. 1. §. si cista signata conueniret. arg. ff. de ædil. edict. l. ædiles. §. 2. & habet hoc locum, etiam si negauerit se soluisse saccum:

non enim ei creditur, nisi præsumptionibus verisimilibus, vel alijs probationibus probet se innocẽtem. vt ff. depositi. l. qđ, Nerua. ¶ In actionibus verò descendentibus ex contractu, an interesse probetur per iuramentum in litem, si conuentus arguitur de dolo, vel culpa. dic plenè, vt l. in act. onibus. & l. 2. & l. videamus. §. 2. ff. de in litem iur. eodem modo locum habebit delatio iuramenti, si quis non spoliauit, sed furtiuè subtraxit, secundùm Inno. cum subueniendum sit probationibus, & malicia punienda. ¶ Secundò quæro. hic ponuntur tria in text. s. iuramentum, taxatio, & cõdemnatio. † mo
5 dò quæro. si aduersarius reputat se grauatum, an debeat appellare à iuramento, vel à taxatione, vel à sententia, quæ sub sequitur. Dicunt quidam, ꝙ à taxatione, si in nul. o putat se teneri, vel ĩ minus teneri, q̃ taxatũ sit. si tñ nõ appellat à taxatione, vel à iuramẽto delato, poterit appellare à snia sequẽti. qua cassata ꝑditur omne ius q̃situm ex iureiu. qa ap. à sentẽtia deuoluit omnia grauamina illata in priori iudicio. & debent per iudicem appel. reuocari, vt no. in c. quò ad consultationem. ⁊. de re iudi. per Inno. & Host. & c. fina. de app. lib. 6. ¶ Alij dicunt, ꝙ licèt appelletur postea à sententia: tamen si à delatione iuramenti, & taxatione non fuit appellatum infra decẽ dies, non retractabitur, licèt sentẽtia retractetur. qa ex iuramento oritur actio in factum, vt C. de reb. credit. l. actori. ¶ Sed distingue. nam quandoq; quis petit rem aliquã tanquàm suam, vel sibi debitam, vel aliquid aliud: & tunc ex tali iuramento oritur actio, & exceptio, vt dicta l. actori. cũ simil. Quandoq; iurat se tantum expendisse, vel damnum aliquod datum esse: & istud iuramentum nõ comparatur sententiæ, sed succedit loco probationis. vnde nec ex eo solo oritur actio, vel exceptio. quare & in hoc casu sufficit, ꝙ à sententia appelletur: & de tali iuramento loquitur hic. & in Authen. de iudici. §. oportet. & hęc verba bene no. ¶ Tertiò q̃-
6 ro † si iudex post iuramentum præstitum cognoscit se errasse: nunquid poterit reuocare, & errorem suum corrigere? Videtur, ꝙ non. quia in eo, quod iuratum est, debet condẽnare, & non minus. vt in Auth. de iudi. §. oportet. & ita tenet hic glo. quę incipit veluti. Inno. tenet, ꝙ possit, vt in l. quod iussit. ff. de re iudi. & hoc verum ante condemnationem. si autem post iuramentum condemnatio est secuta: tunc non posset iudex reuocare sententiam. & sic intelligitur. §. oportet. & hoc verum in iuramentis, ex quibus non oritur actio, vel exceptio. de quibus dixi. s. proxi. q. In alijs autem, ex quibus oritur actio, & exceptio, sicut non liceret iudici reuocare sẽtentiam, ex quò ipsam tulit. de offi. delega. c. in literis. sic nec iuramentum iam præstitum, nisi in casibus. ff. de iureiu. l. admonendi. secundùm Inno. quod tene menti. & concor. quod no. in l. videamus. §. fi. ff. de in li. iuran. vbi tex. dicit, ꝙ sicut ẽ licitum iudici non deferre: ita delatum, & præstitum moderari, & refręnari. Loquitur tamen in iuramento affectionis, quod si iudex refrænat, non arguitur iurans de periurio: sed in iuramento veritatis maior est verecundia, & sigillatio famę iurantis, si post ipsum delatum non sequitur. dic vt s. dixi. & adde quod no. Inno. ⁊. de app. c. sæpe. vbi dixi, an taxatione secuta diu post sententiam, poterit appellari.

De In integrum restitutione.

VIso de quadam speciali restitutione, quę datur ratione metus: videndum est de materia restitutionis in integrum in genere, sub quo comprehendit de restitutione ecclesiarũ: & hoc vt plurimũ. Item minorũ. ⁊. e. c. cõstitutis. & c. penu. Itẽ & maiorũ. ⁊. eo. c. ex literis. de materia. 2. q. 3. in fi. 35. q. 9. per totum. repetitur

petitur hæc rub. i Sexto. & Cle. cui conuenit. de of. iudi. c. 2. de priuile. c. cum olim. in ver. nos igitur. de rescrip. c. quàmuis. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Ecclesia restituitur cōtra contractum aliàs legitimè celebratum, si enormiter ex illo sit læsa.* 4

2 *Duo requiruntur ad concedendum restitutionem.*

3 *Ecclesia habet priuilegium minoris super beneficio restitutionis.*
Et an eo beneficio fungatur quò ad omnia. 5

1 REquisiuit. † Ecclesia restituitur cō tra contractū aliàs legitimè celebratū, si enormiter ex illo sit læsa. h. d. communis diuisio. secūda ibi [noueris.] ¶ No. primò, q̄ possessiones ecclesiarum laicis conceduntur ad annuum censum. quomodo autem sint permissæ istæ concessiones, & infeudationes. dic vt j. de feudis. c. 1. & 2. & l. iubemus. C. de sacro-
2 san. ecclesijs. per totam l. ¶ Secundò no. † q̄ ad concedendū restitutionē requirūtur duo, scilicet grauis læsio, & ipsius probatio. non enim sequitur. contraxit ecclesia; ergo læsa. sicut non sequitur. minor; ergo læsus, vt l. nam & postea. §. si minor. ff. de iureiur. Item requiritur, q̄ sit grauis lęsio: quia p modico non daretur restitutio, vt l. scio. ff. de in integrum re
3 stitu. titu. generali. ¶ Tertiò not. † q̄ ecclesia habet priuilegium minoris super beneficio restitutionis. quod qualiter in
4 telligatur, dic, vt in glo. sic. j. eod. ¶ Quartò not. † q̄ probata læsione, ecclesia restituitur ad rem malè alienatam. & sic videtur, q̄ officium rescindens, & actio rescissoria possint intentari in eodem libello, hoc est petere rescissionem cōtractus tanquàm ex eo læsa: & rescissio. facta aduersariū condēnari ad rei restitu. de quo per Cy. plenè in l. quod tempore. ff. de restitu. mi. ¶ Quintò no. in ver. prouidendum. q̄ restituta ecclesia, debet & ille restitui, qui contraxit secum: & loquitur iste tex. de restitutione impensarum factarum in re distracta, & p restitutionē ad ecclesiā reuersa. quid autem in restitutione precij dati ratione venditionis rei ecclesiasticæ, an debeat restitui emptori, à quo res vendita vēdicatur. dic quòd sic, si est solutum pretium restitutionem petenti. vt C. de repu. quæ si. in iudi. l. 1. si autem esset solutum pretium creditori ipsius ecclesiæ contrahentis: an restituta ecclesia ad rem suam, restituetur emptor ad pretium contra ecclesiæ creditorem, cui soluit. Cy. distiguit in dicta l. 1. in minore. & sic aut ille erat creditor ex cā lucratiua: & cōpetit restitutio contra eum. aut ex cā onerosa, aut minor est soluendo: & non restituitur cōtra eum. quia suum recepit, vt l. repetitio. ff. de cond. indebi. & de exceptio. doli. l. purè. §. si eum. aut non est soluendo: & tunc habebit regressum contra creditorem, ex quo commodum recepit ex facto meo. arg. ff. de eo, per quem fac. erit. l. fi. nam etiam vbi ex causa onerosa aliqs sentit commodum, datur regressus contra eum. ff. de lega. 2. §. 1. secundùm Pet. in dicta l. 1. & ibi Cy. ¶ Sextò no. q̄ ille, à quo res auocatur per beneficium restitutionis, potest repetere omnes expensas factas in illa re. & sic debet intelligi de contrahente bona fide, seruatis solemnitatibus debitis, de qbus in c. fine excep. 10. q. 2. si autem sine solemnitate super re ecclesiæ contraxisset, non videretur bonæ fidei, vt in reg. qui contra iura mercatur. de regu. iur. lib 6. ideò non videret quòd deberet recuperare expensas factas in re, vt Insti. de re. diui. §. 1. & l. si vrbana. de condi. indebi. ¶ Septimò colligē in fi. q̄ restituto minore ex eodem iudicio, & sine alia instantia, videtur maior restitutus, qui secum contraxit. & hoc tenet Cyn. s. aduersarium restitui ipso iure, siue actio sit remissa, vt eadem actione agatur: siue sit res data, vt contra eum agatur per recōuentionē. & sic ad dominiū fit restitutio ipso iure, vt directò res vendicari possit: aliàs nō reponeret omnia restitutio in pristinū statū. qd esset cōtra eius naturā, & effectū, vt d. l. 1. C. si aduer. transac. vbi ista sunt verba Cy.
5 ¶ † Quæro. an quò ad omnia fungatr ecclesia iure minoris gl. magna dicit. q̄ differētia est in tempore indulgēdi restitutionē. quadriēnium enī, quod datr læsis ad restitutiōem ī integrum, incipit cursum suū in ecclesia à tempore cōtractus: sed in minore incipit currere post. 25. annū. Ista est vna opi. quā cōiter tenent oēs, scdùm gl. vt Lau. Io. Vin. Tan. Ia. Phi. Inno. & Hosti. fungitur ergo ecclesia iure minorū in vltimo instanti minoris ętatis. ad hoc. C. de sacrosan. eccle. Authen. quas actiões. & j. eo. c. auditis. in gl. ecclesia. n. & qđ dictū ē in ecclesia, locū habet in repub. & in ciuitate, secūdùm quosdam, q dicunt ciuitatē restitui, si lædatr. & de hoc per Cy. in l. ab hostibus. C. ex q. cau. ma. p Cy. ad fi. & hæc est vna differētia, q̄ est in principio inchoādi cursum quadriēnij inter minorē ex vna parte: ecclesiā, rempub. & ciuitatē ex altera parte. Est & alia differentia in p̄scriptiōe. pupillis enī, & minoribus p̄scriptio 10. vel 20. annorū, vel vsucapio non currit ipso iure. similiter pauperi non currit præscriptio, 30. annorum vt hic probatur in l. fin. C. in qui. cau. in integrum resti. non est necess. & l. sicut. de præscrip. 30. ann. sed ecclesiæ, ciuitati, & reipublicæ bene currit vsucapio quadriennij, præscriptio, & temporales pręscriptiones, vt in Authē. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. secundùm Inno. qui per p̄dicta sentit, q̄ contra ecclesiam currat hodie vsucapio, & aliæ temporales præscriptiones. Hostien. tenet contrarium, nec videt sibi præscriptiones temporales currere contra eccle. nec leges tanq̄ dānosæ ecclesijs essent in hoc recipiendæ. 10. disti. c. 1. & p totum. imò per vlti. Auth. de eccle. ti. §. pro temporalibus. videtur corrigi Authen. hæc constitutio. vt etiā temporalis 10. vel 20. anno. non currat ecclesijs: sed sola. 40. anno. vnde nec Gratianus 16. q. 4. in c. neque decennis; posuit partem. l. quæ cōtra ecclesias erat, ne illud ad priuatos restringatur. & hoc sibi placet, cum in iure canonico non inueniat, q̄ contra ecclesiā currat præscriptio triennij, vel quadriennij, saluo casu fauore fidei. j. de p̄scrip. c. 1. saluis p̄scriptōibus iudicialibus, & q̄ contumaciā puniunt. j. vt lit. non cōt. c. quoniā frequenter. §. in alijs. & in his, q̄ ad statū, & cōditionē p̄sonarū, & iudicialia p̄tinent. 5. q. 2. c. si qs incognitis. licèt ip̄e aliter no. in summa. de vsuca. §. q̄ non. ver. quidā ēt dicere voluerūt. & vide qđ no. Io. An. de reg. iu. c. possessor. li. 6. ¶ Scdò q̄ro post gl. an iste tex. loquatr de contractu licito, & inito secundùm formā iuris. an de illicito, & gl. intelligit de illicito: qa si esset illicitus, nō esset opus restitut. oē. Idē tenet Gof. sed Ho. dicit idē, etiā si casus non sit licitus: dum tamen seruet forma hic no. 12. q. 2. in fi. summę. & c. fine excep. facit per Bar. de cōst. c. q̄ in ecclesiarū. de re. ec. nō alie. c. vl. & hoc tenet Arch. de reb. ec. non alie. c. 2. li. 6. & ibi per Io. An.

SVMMAE.

1 *Ecclesia læsa propter negligentiam procuratoris, qui iura ecclesiæ nō producit, restituitur.*

2 *Legitimus contradictor quis censeatur.*

3 *Præceptū iudicis de his, quæ spectant ad officium, valet sine causæ cognitione.*

4 *Verbalis electio non sufficit ad priuandum aliquem possessione iuris eligendi.*

5 *Eligere an sit prohibitum, pendente lite.*

6 *Electores non tantùm oportet possidere ius eligendi ad hoc, vt electio valeat: sed requiritur quòd bona fide possideant.*

7 *Patronus nōn debet præsentare, pendente quæstione super iure patronatus.*

8 *Collegium in eligendo innititur iuri communi: patronus in præsentādo iuri gratiæ.*

9 *Gratia ex certa scientia potest fieri quandocunq;.*

10 *Episcopus, qui erat in quasi possessione eligendi abbatē in aliquo monasterio. quādo dicatur pdere ipsā quasi possessionem.*

11 *Electio habet tres partes.*

1 CVm venissent. †Restituitur ecclesia læsa propter negligentiam procura. qui iura ecclesiæ nō produxit.h.d.Et prima pars ponit comparationem partium,& decisionem auditoris.secunda ibi[coram] allegationem episcopi.tertia allegationē mona. ibi[ad hæc.] quartò interloquitur,ibi[nos igitur.]¶No.primò, ꝙ episcopus fundabat intentionem suam ex possessione subiectionis.ista tamē possessio modicum prodesset quò ad ius eligendi, quod nō spectat ad episcopū,sed Capitulum ecclesię collegiatę, vt in c.j. s.de ele.subaudi ergo ad tex.in possessione subiectionis, & iure eligēdi abbatem.quia posses.se asseruit à monachis spoliatum.vel dic,ꝙ episcopus de consuetudine in omnibus ecclesijs sibi subiectis habebat ius eligendi.vnde probata subiectione in prædicto monast. probabatur ius eligendi ad episcopum pertinere.quod placet Io.An.super ver. incōcussè.¶Secundò not.ꝙ iudices impetrati fuerunt propter electionem iam à monachis celebratam:& tamē tali electo renunciante,in causa processerunt, & nouam electionem attētatam contra eorum inhibitionem etiam cassauerunt.& sic deputatus super quæstione iuris eligendi potest cognoscere de quasi electione celebrata lite pendente:quia omnia, quæ emergunt lite pendente,pertinent ad iudicis officium, vt l. ædiles.§.item sciendum.ff.de ædi.edic.¶Tertiò no.ꝙ literæ fuerunt impetratę de communi consensu.& hoc semper honestum,vt no.in l.obseruandum.ff. de iudi. & etiam vtile.qa non poterit postea recusari,nisi ex noua causa. de offi. dele. c.insinuante.¶Quartò no.ꝙ duo ex tribus venerunt ad monasterium,& non dicit,ob quam causam, vel an de commissione à tertio eis facta:quod tamen est subaudiendum, secūdùm gl. aliàs non potuissent duo sine tertio procedere.s.de offi.deleg.c.prudentiam.¶Quintò no. ꝙ iste electus præsētiens aduētum iudicū renunciauit,& fugit.quod nō debuit, si erat innocens:quia veniebant vt iudices, quos innocēs timere non debet,vt 11.q.3.c.senti.secus si veniebant armati. quo casu sufficere posset ad excusationem terror armorum. ff.de vi,& vi arma.l.3.§.qui armati.Aduerte tamen, ꝙ fuga electi,& etiam instituti non videtur sufficere ad perdendum quasi posses.iuris eligendi,quæ non retinetur per institu. ciuiliter,vel naturaliter:sed est penes electorē habitu,sed non actu.possidentes autem nomine alieno res corporales, si aufugiunt:& sic deserunt posses.vel decedunt, produnt,vel alij tradunt,an priuent dominum posses.dic vt not.in l.fi. C. de acquir.pos.& l.si de eo.eo.ti.ff.¶Sextò no. ꝙ iste renunciauit electioni:an autem post consensum possit electus renunciare:vel,postquam institutus fuit, vt hic contingit, & in cuius manibus, dic,vt no.j.de ele.c.si electio.l b.6.& s.de trāsla.c.2.¶Septimò no.ꝙ iudices mandauerunt monachis,vt constituerent procuratorem,vel sindicum &c.quomodo autem hoc mādatū facere potuerint. dic propter causam,quæ coram eis vertebatur.nam sicut iudex non audit pupillum, vel minorem sine curatore.ita nec mona.sine defensore.imò inhabili constituit ex officio suo etiam delegatus.vt c. fin.j. de iud.potest enim iudex minoribus ecclesijs,& pupillis supplere de facto.& eius auctoritas idem, quod tutoris auctoritas,operatur in defectum,vt.C.qui admit.ad bo.pos.l.fi.& l.si infanti.de iure delibe.¶Octauò not.quòd iudex,coram quo de iure eligendi litigatur,inhibet,ne ad electionem pendente iudicio procedatur: & valeret præceptum, quando nullus esset in quasi possessione iuris eligēdi. aliàs quasi possessor posset eligere,non obstante tali præcepto, vt hic.& dicam.j.¶Nonò no.ꝙ iudices tulerunt sententiam pro episcopo,& cassauerunt electionem. & sic aliquo succumbente super iure eligendi,cassatur omnis electio celebrata ab eo. facit quod not.j.de re iudi.c.quamuis.& c.cōsultationibus. de iure patro.per Innocen.¶Decimò not.ꝙ procurator episcopi petiit confirmari sententiam, à qua non fuerat appellatum:& in isto iudicio petitæ confirmationis monachi audiuntur contra ipsam sententiam beneficio restitutionis. ergo de iure communi,cum petitur confirmari sententia, à qua non est appellatum, non potest pars aduersa sentētiam impugnare ex instrumentis antiquis, quæ in prima cā non produxit.quod an sit verum,dic,vt no.Inn.j.de confir. vtili, vel inuti.c.2.vbi etiam de effectu confirmationis sententiæ aliàs efficacis.¶Vndecimò not.ꝙ hęc restitutio postulatur coram alio iudice,quàm qui tulit sententiam:sed hic erat delegatus Papæ.ideò à Papa restitutio postulanda. vt l. minor autem magistratus.& l.in causæ.§.fi.cum l.sequen.ff.de mino.¶Duodecimò no.in ver.nos igitur.ꝙ antequam Papa restituerit istos ad audientiam, inspexit priuilegia. & sic probata fuit læsio.& an hoc fuerit de necessitate, vide in specu. 2.parte.eo.tit.§.2. ver.illud quoque.& aduerte,ꝙ licet ista priuilegia plenam faciant fidem de exceptione:tamen Papa super hoc non pronunciat,sed tantùm super audientia concedenda.& fuit ista restitutio necessaria,quia non erat à sētentia appellatum, & sic deerat ordinarium remedium. & aduerte,quia ista restitutio non fit ad rem deductam in iudicio,sed vt audiatur mona.super iure eligendi:ad quod erat sibi via præclusa per sententiam,à qua nō fuit appellatum. & dicit Inn.ꝙ in hac restitutione non erit libellus necessarius, nec litis contestatio.sed sufficit, ꝙ aliquem colorem habeat ad hoc petendum,vt d.l.minor autem magistratus. Ego de simili restitutione tetigi.s.de procura.c. querelam. vbi dixi, ꝙ quandoque restituitur quis ad totam causam:quandoque ad appellandum tantùm.de hoc autem an libellus sit necessarius in illo officio rescindente.dic vt nota.in l.si eo tempore.C.de resti.mi.¶Vltimò no.ꝙ pendente lite electio celebrata est in pendenti. & sic quandoque suspenditur confir-
2 matio,si appareat legitimus contradictor.† & censetur legitimus,qui prætendit se habere ius eligendi, & sic obijcit de iure suo.concor.j.de testibus.c. veniens.Alij autem,qui opponunt contra confirmationem crimina,vel defectus, qualiter,& quando sint audiendi.dic vt.j.de accu. cap.ad petitionem.& c.super his.per Inno.& c.1.de elec.lib.6.& eo. ti. c.constitutionem vt circa.in Cle. ¶Venio ad op.& Do.op. collegium vacante monasterio constituit procuratorem, & per eum litigauit.Sed contra.j.ne sede vacan.per totū.So.dicit glo.quæ incipit.sic videtur.&c. ꝙ cum est quæstio de iure eligendi inter mona.& alium(vt hic erat) possunt monachi cōstituere procuratorem;ideo quia hoc ius spectat principaliter ad Capitulū, & est discretum à prælato.ad hoc.s. de consue.c.cum dilectus.& facit quod plenè no.in Cle.procurator.de procurato.¶Secundò op.dicitur hic, ꝙ iudices inhibuerunt monachis,ne eligerent.Sed contra hoc opp. & videtur,ꝙ mandatum fuerit iniustum: quia monachi possidebant,& non debebant lite pen.iure eligendi priuari. 16. q.4.c.nolumus.So. in glo. quæ. incipit. non videtur. fatetur contra,& dicit, quòd iudices malè fecerunt. & ideò non irritatur per Papam electio monachorum,vt patet in fin. Sed istud nō videtur bene dictum.quia in istis spiritualibus possunt iudices inhibere lit.penden. vt patet. j. de ma.cont. c. vlt.& c.ad dissoluendum.de despon.impube. sicut ergo sua inhibitio est seruanda in matrimonio carnali:ita & hic videtur in matrimonio spirituali, & hoc idem in denunciatione noui operis,vbi inhibitioni est præcisè parendum,nec quæritur,sit iusta,vel iniusta.vt j.de noui ope.nū.c.1.So.dicit Inno.speciale est in matrimonio carnali, & nunciatione noui operis.sed in spirituali,cum duo contendunt de iure eligendi,vt erat hic,quilibet debet eligere: sed ille, ad quem spectat confirmatio, confirmabit electionem illius,qui probabit de quasi possessione,vt hic.& ff.vti pos.l. 1. §. huius.imò si episcopus, videns monachos elegisse,ipse non eligeret, & interdicto ageret,stultè facit. quia sic se possessionem amisisse confitetur,vt not.hic Ioan.And. post princi. ver. caueat tamen

tamen sibi.j. tamen dicam de ista amissione possess.iuris eligendi.¶Tertiò contra istam solu.oppo.& videtur,ꝙ quantuncunque mandatum iudicis fuerit iniustum. quia nõ fuit ab eo appellatum,transiuerit in rem iudicatam.de re iudi.c. cum inter nos.in fi.ex hoc enim,ꝙ tacuerunt,videtur ad hoc iurisdictio iudicum inhibentium tacitè prorogata.de offi.de le.c.cum olim abbas.So.dicit Inno.talia mandata, quæ fiũt ex abrupto,& sine causæ cognitione,nõ habent vim interlocutoriæ,vt.C. commin. epi. l. 3. & fina. & maximè cum ad hoc non agatur. 3.q.6.c. hoc quippe. quamuis solutum ꝑ tale præceptum non repetatur.ff.quod metus causa.l. fi.in fin.
3 Sed non placet prædicta solu.Inno. † nam præceptum iudicis de his,quæ spectant ad officium suum, valet sine causæ cognitione.7.q.1.c.quia.& no.de tempo.ord.c.ad aures. & pœna imposita sine ordine iudiciario ligat. ff. de pœnis.¦l. moris.& l.fi.dicit ergo,ꝙ non astrinxit hoc mandatum:quia non pertinebat ad ipsorum officium. quia non erat eis commissum.j.de re iu.c.qui fuit.li.6.& quia notoriè apparet iustum,quare nec per superiorem debet haberi ratum.j.de appel.c.solicitudinem.§.si vero.& hoc placet Host. ¶Quartò opp.innuit iste tex.ꝙ ex eo,ꝙ monachi elegerunt,videtur episcopum spoliasse iure eligendi. † sola enim verbalis electio
4 non videtur sufficere ad priuandum aliquem possess.iuris eligendi:sed tunc cum eiectus est extra Capitulum, vel veniẽs non est admissus,vel est sibi inhibitum, ne eligat, & petatur alios eligere.ad hoc.j.de causa pos.c. cum ecclesia Sutrina. qa ex solis verbis alicuius asserentis ad se electionem spectare competeret interdictum.Sol.dicit Inno.ꝙ verè contra electorem competit interdictum.ipse.n.est.qui cõtẽdit se possidere.non enim est simile de illo,qui dicit ad se electionem pertinere,& de illo,qui eligit. quia per sola verba extra iudicium prolata non turbabatur possessio : sed per electionem magnam potest turbatio prouenire. & idem dicam de excõmunica.:vt scilicet cõtra excõmunicatorem subditi alterius competat interdictum:contra confirmatorem autem,vel electum,vel contra excommunicatum, seu seruientes excommunica.non datur hoc interdictum vti possi.quia licèt tales turbent verum possessorem, non tamen super iure possessionis eligendi, vel excommunicandi,in qua nec se esse contendunt:quamuis,si maliciosè hoc faciant, sint canonicè puniẽdi.arg.j.de senten.excom.c.vt famæ.§.1. ista sunt dicta hic Inn.qui dicit,ꝙ si aliquis dicit ad se spectare ius eligendi,nõ competit contra eum interdictum.Bart.dicit hoc verum,qñ per talem diuulgationem non impediretur vsus meæ possessionis : aliàs contra talem diffamatorem bene competeret interdictum,puta per illa verba. non reperio laboratorẽ in possessione mea,quam asseris tuam esse:vel dicis,ꝙ non habeo iurisdictio.ideo homines,& subditi meas sententias vili pendunt. his enim casibus bene competeret interdictum. Item inquantum dicit Inno.ꝙ contra electum, & confirmatorem ipsius non competit interdictum : sed contra electorem tãtũm.Ber.limitat eo modo,vt no.in l.j.§.huius autẽ interdictum.ff.vti.po.vbi applicat quæstionem ad prædicta. si commune est in quasi possessione eligendi rectorem in vna ciuitate:quæ ciuitas turbat illud commune,vel rectorẽ, quẽ mittit non recipiendo,vel alium eligendo:an priuet illud cõmune quasi possessione.& quid iuris,dic vt ibi. Et ex prædictis apparet:& aduerte,quia proximè dicta inferunt,ꝙ iste episcopus contra istos monachos eligentes debuisset agere interdicto vti pos.in tex.aũt dicitur,ꝙ se asseruit spoliatũ,& hoc verũ,qñ ipse nõ elegit,& passus fuit monachos eligere, & non ipse,quo casu potuisset agere interdicto vti pos. & haberent locum proxi.dicta.¶Quintò opp.& videtur, ꝙ electio istorum monachorum debuerit irritari. quia rem litigiosam in alium transtulerunt, alium scilicet eligendo , lite pendente super iure eligendi:vnde videtur ob.l.2.& fi.C.de liti.& j. vt lit.pen.per totum. So. monachi non trãstulerunt in alium rem litigiosam,scilicet ius eligendi, de quo erat cõtrouersia: sed trãstulerunt abbatiam, ne episcopus se abbatẽ cõtẽdat:nec per electionẽ abbatis fuit ius eligẽdi in abbatem collatum.de isto vitio litigiosi dic,vt.s.de consti.c.cum
5 M:Ferrari.in fi.¶Sextò contra istam sol.opp.& videtur,†ꝙ etiam eligere sit prohibitum,pendente lite,vt.j.de arb.c.ex parte.& j.vt lit.pen.c.1.& 2.Sol.illa iura loquuntur, quando inter duos electos,vel alterum vendicantem,alterũ possidentem lis pendet.quod dic per Io.An.in dicto c.ex parte. ibi[in electione ius habet]in fi. facit etiam quod no. in Spe. de ap §.pe.ver. verum.¶Septimò opp.ecõtrario,& videtur, ꝙ lite pendente debuerit confirmari electio monachorum. petebãt enim ex confessione episcopi,ꝙ ipsi erant in possessione,cum se assereret spoliatum.ergo siue iustè, siue iniustè possiderent,non debuerunt interdum priuari possess.cõmodo.8.q.4.c.nonne.& 16.q.4.c.volumus. & j. de iurepa. c.consultationibus.& c.cum ecclesia Sutrina. de causa pos. & proprie.in quibus dicitur,ꝙ sola possessio,etiã titulo non probato,sufficit.vt quis eligere possit.ad idem s. de elect.c. querelam. So.illud contrarium format glo.fi.quæ videtur in hoc residere,ꝙ aut constat de pacifica possessione monachorum super iure eligendi:& lite pendente,debuisset confirmari electio celebrata per eos.ff.de aqua quoti.& æstiua.l. vlti. Sed hic erat quæstio de quasi possessione iuris eligendi,& ẽt de ipsius proprietate inter monachos,& episcopum:vnde dicta lite pendente, non debet electio celebrata confirmari, vel irritari. quia hæc sententia generaret præiudicium monachis,cum per eam videretur iudex pronunciare ipsos monachos non possidere.argumen.j.de re iudi.c.suborta. Alia solu.est Ioan.An.post Inno.super ver.à monachis.vbi dicit, quòd etiam quandocunque constet aliquem fuisse in possess. iuris eligendi,nunquam tamen est electio confirmanda ; ex quo ante confirmatio.obijcitur,ꝙ possessio sit violenta, vel vitiosa,nisi hoc primò discusso,& diffinito, vt hic : vbi verò nihil obijcitur,tenet facta confirmatio. & sic intellige contraria.& j.de iurepatro.c.ex literis.& est ratio,quia qui petit electionem confirmari,vel infirmari,videtur potius agere petitorio,quàm possessorio,nisi aliud exprimatur. vnde & vires electionis,& formæ, [& personæ veniunt in hoc iudicio,vt patet ex no.s.de elect.c.postquam.& c.nihil. hæc sol. videtur etiam confirmari per Inn.& Io. An. in glo.magna.
6 ver.sed notandum ꝙ ad hoc vt electio,&c.vbi dicit,ꝙ † non sufficit electores possidere ius eligendi, ad hoc vt electio cõfirmetur:sed requiritur,quòd bona fide possideant,vt nota. j.de iure patro.c.consultationibus. vnde si extraneus agat contra tit.dicens se esse in quasi possessione iuris eligẽdi, necesse habet probare,quòd bona fide possideat, vel ꝙ longo tempore fuerit in hac quasi possessione,iudicis arbitrio relinquendo.& ratio est,quia pro certo facit ius commune.s. de elect.c.1.ideò præsumitur mala fides, nisi probetur bona.& hoc tenet Archi.j.de præscrip.c.1.lib.6.& idem videtur in consimilibus.ea.dist.c. contra morem.vbi verò agitur interdicto vnde vi, vel vti pos.non requiritur probatio bonæ fidei,sed sufficit sola possessio.de restit.spo.c.in literis.& idẽ est dicendum in possessione iuris excõmunicandi, & in multis alijs,secundùm Inno. ¶Tertiò soluit super ver. à monachis.ꝙ ideò hic non sit confirmatio:quia controuersia erat, an teneret pro eo, ꝙ dicebatur facta ab excommunicatis ꝑ episcopum Venetia.auctoritate potestatis ordinariæ: sed econtra monachi propter exceptionem suam dicebant excõmunicationem nullam.quare quæstio exceptionis,& excommunicationis,vt præambula,primitus terminanda. ex qua pendebat quæstio confirmationis.j.de ordi. cog.c.tuam. & c.1.& secundùm hoc nec possessorium, nec petitorium intẽtabat episcopus super iure eligendi:sed tantùm super cessatione electionis implorabat iudicis officium. contra hoc de suis priuilegijs fuit pars monasterij protestata, per quæ pateba

tebat ipsos episcopum interdicere, vel excommunicare non posse, cum essent exempti, negantes episcopũ esse in possessione eligendi: vel ius eligendi habere: q̃ q̃a non exhibuit, læsum fuit. & quia non appellauit à sententia infirmatoria electionis celebratæ, ab ipsis necessaria fuit restitutio, de qua hic. pendente ergo quæstione præiudiciali exceptionis, non fuit electio confirmanda, vel infirmanda: sed prius de illa cognoscendum. istam solutionem per verba prædicta tangit, & repetit Io. An. ad fi. huius c. Et per illum intellectum respondet ipse ibi alij obiectioni: quòd hic non fuerit necessaria restitutio ad priuilegia exhibenda, cum ageretur tantùm possessorio. ergo de priuilegijs, quæ concernunt quæstionẽ proprietatis, non videtur debuisse deduci in isto iudicio, nec de hoc curandum, vt dicto. c. cum ecclesia. & c. consultationibus. prælleg. sol. vt dixi. s. quia hic non petebatur electio irritari propter quasi possess. eligendi, quam episcopus prætendebat. sed quia electio erat celebrata ab excommunicatis. respondet etiam alij obiectioni, inquantum hic dicitur, ꝙ poterat mona. præiudicium generari: ideò restituit. cũ. n. ageretur possessorio, non videtur, quòd sententia ferenda super possessorio præiudicet in petitorio, vt not. in c. cum dilectus. & cap. pastoralis. de causa posses. & proprie. solu. vt s. ꝙ hic præcedebat exceptionis quæstio. qua pendente, & quæstione excommunicationis, non fuit electio confirmanda, vel infirmanda. Ex his ergo conclude, ꝙ vbi de posses. fuisset quæstio mota, & constaret monachos in possessione fuisse, debuisset eorum electio confirmari. Non ob. litis pendentia, quia sufficit sola quasi possessio ad eligendum, nõ autem ad excommunicandum, nisi constet de proprietate: q̃a hoc competit ratione proprietatis, & nõ possessionis, vt no. j. de restitu. spoliato. c. olim. 3. & ibi per Ioan. An. in glo. petebat. in princ. & de reli. do. c. cum dilectus. ¶ Octauò contra istud oppo. & videtur, ꝙ mota lite super electione, non

7 fit electio confirmanda: † sicut nec præsentare debet patronus, pendente quæstione super iure patronatus. j. de iure patrona. c. ex literis. So. glo. fi. tangit, & non soluit. Ioan. An. dicit, ꝙ aliud in præsentatione, quàm in electione: ideò quia si mota quæstione super præsentatione, non fuerit terminata infra sex, vel quatuor menses, episcopus ordinabit ecclesiã: nisi ipse moueat quæstionem. tunc enim non ordinat de rectore, sed de œconomo, vt no. ipse. s. de of. ordi. c. cum inter vos. & ideò non multum præiudicatur patrono, si interim non præsentat. quando verò super iure eligendi refertur q̃stio, dicit Hostien. se non inuenire iura limitata quæstionis terminandæ: sed currit lis suo marte, donec fuerit terminata. de elect. c. dudum. & c. scriptum. & c. congregato. & ideò si non fieret electio, maius ex hoc præiudicium pararetur.

8 † Item collegium in eligendo innititur iuri communi. patronus in præsentando innititur gratiæ. de iurepatro. c. quoniã. vnde non mirum, si faciliùs impeditur patronus in præsentãdo, quàm collegium in eligendo, lit. penden. & no. istam differentiam, de qua hic per Io. And. super gl. fi. ¶ Nonò oppo. & videtur, ꝙ lit. penden. potuit Papa confirmare pro libito voluntatis: sicut pendente quæstione matrimonij legitimat prolem: cuius legitimatio depẽdebat à quæstione matrimonij, vt j. qui filij sint legiti. c. per venerab. §. 1. ver. de filijs. So. secundùm Hostien. circa litis accessorium potest fieri dispẽ-

9 satio, lite pendente † quia gratia ex certa scientia potest fieri quandocunque, vt ibi. confirmatio verò, cum non dependeat à gratia, sed à iustitia, non debet fieri, nisi causa cognita, & partibus præsentibus. j. de elec. c. fina. lib. 6. & ideò lit. penden. non debet interponi, vt hic. & arg. de eo, quod leg. & no. de procurato. c. ex insinuatione. vel dic, ꝙ lit. penden. potest fieri gratia, & dispensatio, per quam litigantibus præiudicetur, vt hic. de hoc per Ioan. An. de ele. in c. dudum. j. sup glo. ¶ Decimò oppo. hic Papa restituit, ne illa sententia noceat iuri suo: sed videtur dicta sententia non posse nocere, Papa, nõn citato, nec conuicto. vt. C. res inter alios acta. &c. de maior. & obed. c. intra quatuor. dicit Inno. ꝙ non credit restitutionẽ datam pro iure Papæ, cui fiebat præiudicium indirectè: sed procura. monasterij, cui fiebat præiudicium directè: & per hanc restitutionem propter connexitatem releuatur grauamen vtriusque, argumen. ff. quemadmodum ser. amit. l. si communem. ¶ Vndecimò, & vltimò oppo. & videtur, ꝙ si iste procurator fuit negligens in exhibendo priuilegia, non per hoc fit ecclesia restituenda. sed debet agere contra eum, vt in iuribus allega. in gl. hæc restitutio. Sol. vt in ea, quæ vltimò dicit, ꝙ est in electione ecclesiæ, contra quem agat, vel contra procuratorem, vel restitutionem petat. & hãc tenet Host. & remittit ad no. de rebus ec. non alienan. in c. ad audientiam. ¶ Ex omnibus hic sparsim, & confusè not. per Io. An. prædictas op. ordinatè collegi. Restat vltimò vna q̃-

10 stio, quæ est talis. † Episcopus erat in quasi possessione eligẽdi abbatem in isto monasterio. modò quæro, quando dicatur perdere ipsam quasi possessionem. Inno. hic diffusè prosequitur: de cuius dictis breuiter distinguit, ꝙ aut quæris, an episcopus, viuẽte abbate electo ab eo, possit posses. eligendi amittere: aut vtrùm tali monasterio vacante. Primo casu dicit, ꝙ viuente abbate per sola verba monachorum negantiũ ipsum esse in quasi posses. & etiam plus est: si institutus ab eo assereret se electum à monachis, intendens interuertere quasi posses. episcopi, non per hoc episcopus perderet suã quasi possessio. quia institutus ab eo non potest mutare sibi causã possessionis, vt C. de ac. pos. l. nemo. potest tamen viuente instituto, posses. amittere: puta si eam renunciet, vel in aliũ verbo transferat: vel per sententiam abdicetur ab eo, & alij adiudicetur, vt no. de conces. præben. c. cum nostris. Secundo casu, si monasterium vacat, & monachi elegerunt, an episcopus per talem electionem perdat suam quasi possessionem. ex diffusè hic dictis collige, ꝙ si talem electionem episcopus ignorauit, per hoc non perdit suam quasi posses. imò (quod plus est) etiam si eo ignorante fuit talis electio confirmata: talis enim possessio non amittitur sine animo, vel corporali expulsione, quæ in iuribus fieri non potest. ff. de acqui. pos. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. Aduerte tamẽ, ꝙ scientia ex postfacto operatur amissionem pos. nisi ipse episcopus eligat infra sua tempora, vt c. ne pro defectu. s. de ele. vel imploretur officium iudicis, quãcitò potest, vt remoueatur de ecclesia taliter electus: vel agat interdicto retinendæ contra electorem. si enim non facit alterum ex prædictis, posses. amittit. ff. si serui. ven. l. si fortè. §. 1. subdit etiam alios casus, quibus episcopus non amittit posses. per talem electionem monachorum. puta quando est infirmus, vel non habet copiam iudicis: vel quodcunque aliud impedimentum occurrit. quando ergo scit à principio: vel ex postfacto monachos eligere patitur, videtur suspicari se posse repelli: & posses. priuat. & per hoc dicit, quòd si ille, ad quem non spectabat electio, elegit, ignorante illo, qui est in quasi posses. deinde sciente illo, qui erat in quasi iure eligendi, fuit electio confirmata, valebit electio antedicta. & si dicas. quomodo valet electio facta à non possessore? dicit Io. And. quòd isto casu e-

11 tiam electionis tempore possidere incœpit. † Habet. n. electio tres partes. prima est ipsius electionis pronunciatio. secunda patientia illorum, quorum interest. tertia confirmatio. arg. s. de consue. c. dilectus. vbi de hoc. tunc ergo dicitur esse facta electio, quantùm ad effectum, quando hæc omnia interuenerunt, secundùm Io. An. quod verbum no. & adde quod no. Inno. s. de elect. in c. publicato. & habui de facto. In vno sacculo erant multi successiuè ad diuersa officia per tempora exercendi. deinde tractu temporis priuatus fuit aliquis omnibus officijs, ad quæ fuerat postmodum electus. post hoc fuit extractus de sacculo, & dicebat, ꝙ dictum officium non videbatur sibi prohibitum: quia verba sententiæ concernebant electiones in posterum faciendas: iste autem

ante

ante sententiam insacculatus erat: licèt postea sit extractus. ego dicebam, quod illa insacculatio non poterat dici perfecta electio: sed post extractionem, & comproba. vt patet ex prædictis, & ex no. per Inno. s. de elect. c. publicato. & c. cum in cunctis. §. hoc sanè. & sic obtinui, & quasi omnes Docto. de Bononia cõsuluerunt, & inter ceteros ille famosissimus Doctor dominus Io. de Lignano.

SVMMAE.

1 *Ecclesia restituitur cõtra ecclesiam si grauiter læsa fuit propter probationes omissas.*
Et aduersus omissam allegationem. 11.
2 *Abbas potest præscribere iura episcopalia in capellis.*
3 *Dubia probatio non releuat probantem.*
4 *Reges concedunt ecclesijs priuilegia libertatis.*
5 *Præscriptio probatur per testes.*
6 *Tempus vacationis non computatur in præscriptione.*
7 *Restitutio in integrum potest peti post conclusionem in causa.*
8 *Ecclesia fungitur vice reipublicæ.*
9 *Hospitale Senense an gaudeat priuilegijs ecclesiarum.*
10 *Res fraternitatum an gaudeant priuilegijs ecclesiarum.*
11 *Ecclesia an præscribat contra ecclesiam spatio 40. annorum, vel minori tempore.*

1 AVditis. †Etiam contra ecclesiam restituitur ecclesia, quæ grauiter læsa fuit propter probationes omissas. h. d. & primò recitat factum. secundò interloquitur, ibi [licèt autem.] ¶ No. primò, quod quando aliquis petit subiectionem in ecclesijs, conueniendus est ille, qui possidet ius subiectionis in prædictis ecclesijs. an autem illæ ecclesiæ. dic vt j. de præscrip. c. cui. quæ est pars istius. ¶ Secundò no. quod iste abbas nitebatur ex priuilegio, & ex præscriptione defendere libertatem, & exemptionem prædictarum ecclesiarum. quomodo autẽ hic concurrunt, dic vt. j. de præscrip. c. veniens. ¶ Tertiò no.
2 †quod abbas potest præscribere iura episcopalia in capellis. quod dic, vt d. c. auditis. In ista autem præscriptione vtrùm requiratur titulus, an sufficiat bona fides. dic vt. j. de præscri. c. 1.
3 li. 6. ¶ Quartò no. †quod dubia probatio non releuat probantem. probauit enim abbas exemptionem, & regum concessionem cuiusdam loci, in quo erant ecclesiæ situatæ: sed an vallis de Vestañ. esset ille locus, dubitabatur. debet ergo res deducta in iudicium ita declarari per vocabula, & confines, & alias demonstrationes, quod sit certa: aliàs nõ releuat probãtem. Idem in testibus dubiè deponentibus. j. de probatio. c. in præsentia. facit l. forma. ff. de cen. & l. 1. §. si hastam. ff. de po. & l. si in rem agat aliquis. ff. de rei ven. & vide quod dixi post Io. An. j. de præscrip. c. auditis. facit quod no. Bar. in l. non solum. § sed vt probari. ff. de operis noui nunc. ¶ Quintò no.
4 †quod reges concedunt ecclesijs priuilegia libertatis. dicit Inno. quod non tenuit illa libertas: sed libertas data per Papam, de illa faciens mentionem. vel secundùm Hostiẽ. tenuit quò ad temporalia, non quò ad spiritualia. j. de deci. c. tua. 1. dicit Goff. quod reges non donauerant has ecclesias: sed vallem, in qua poterãt remittere regalia, vel iuspatronatus remittere, vel donare j. de iure patro. c. 1. lib. 6. ¶ Sextò not. quod priuilegium Cel. referebat se ad priuilegia regum, aliàs nõ, exprimendo locum. oportet ergo illorum regum priuilegia exhiberi, vt dicit glo. in priuileg. & c. aliàs si deficit demõstratum, deficit demonstratio, vt l. in testamento. ff. de condi. & demon. si autem in priuilegijs se ad alia referentibus res certa demonstratur, an sit necessarium illa prima produci. dic, vt. j. de verbo. signi. c. abbatem. & 100. dist. c. morem. & facit quod no. & dixi. j. de testi. i c. Albericus. & c. significauit.
5 ¶ Septimò nota, †quod præscriptio probatur per testes, & cum quælibet præscriptio requirat tempus continuum, vt l. 1. §. hoc tantummodo. C. de vsuca. transf. quomodo probabũt testes tempus continuatum. 40. annorum. dic, vt ff. so. matri. l. 1. p Dy. & Bar. & quod dixi in cap. ex tenore. j. de test. & p
6 glo. in l. 1. ff. de itine. actuque pri. ¶ Octauò not. †quod tẽpus vacationis nõ computatur in præscriptione, & sic interim dormit præscriptio, similiter tempus pupillaris ætatis, vt l. sicut. C. de præscrip. 30. anno. iacenti verò hæreditati an currat præscriptio, & an ipsa præscribat. dic, vt l. nunquam. §. vacuum. ff. de vsuc. & l. 1. §. Scæuola. ff. si quis in te. li. esse iuf. fu. & no. bene hunc tex. dum dicit [subducto.] quòd illud tempus subducitur ipso iure, & sic non est necessaria restitutio. & facit ad no. per Inno. in c. ex transmissa. j. de præscrip. nõ solũ ergo si præscriptio sit completa tempore vacationis, sed ẽt post creationem prælati per longum tempus: nihilominus istud tempus medium vacationis contingentis quandocunque ante præscriptionẽ completam subducitur. an autẽ idẽ sit in absentibus causa reipub. si in medio præscriptio. cõtingit absentia, & postea dudum post in præsentia sit completa: ardua est quæstio, de qua in l. superuacuam. C. de temp. in
7 integrum resti. & l. quòd tempore. de rest. ¶ Nonò †not. quod post conclusionem in causa potest peti in integrum restitutio. & hoc ideo, quia posset etiam post sententiam: vnde melius est eius iura intacta seruare, quàm post causam vulneratam remedium quærere, vt l. fin. C. in quibus causis in integ. resti. non est necessa. ¶ Decimò no. quod ad solam assertionem partium asserentium se omisisse necessariam probationem vtranque restituit, & sic non probata læsione. quod quando sit faciendũ, plenè in Specu. 2. parte. eo. ti. §. 2. ver. illud quo-
8 que. ¶ Vndecimò no. †quod ecclesia fungitur vice minoris. dicit glo. quod fungitur etiam vice reipublicæ: cui etiam competit restitutio si lædatur. & an hoc intelligatur de re publica cuiuslibet ciuitatis. vide in spec. in d. §. 2. ver. idem quoq;. & ibi no. quid de villa, vel castro. & per Cy. plenè. in l. respublica. C. ex qbus cau. mai. Et aduerte, quod hic monasteriũ appellat ecclesiam. & sic quò ad beneficium restitutionis monasteria dicuntur ecclesiæ. Idem in hospitalibus fundatis au-
9 ctoritate episcopi. †quid de istis hospitalibus, quæ habẽt nobiles hic Señ. in quibus episcopi non habent institutionẽ. dicit Bal. quod non habent priuilegia piæ domus, postquàm non sunt episcopi auctoritate fundata, vt no. 18. q. 1. c. quidam. & in Cle. quia contingit. ad finem. de religi. do. & præsidentes talibus hospitalibus nõ gaudent priuilegio clericorum, vt no. in Spec. de statu mona. ver. 36. nomine ergo talis hospitalis non posset peti in integrum restitutio. Non ob. C. de episco. & cleri. l. orphanatrophos. quia debet intelligi de ho-
10 spitali legitimè constructo. ¶ †Quid de rebus fraternitatũ. istæ enim fraternitates sunt licitæ, & capaces, vt nota. 11. q. 1. c. si qui clericorum. dic, quod licet sit pium collegium: nõ tamen habet priuilegium. & ista no. Bald. in Authen. hoc ius porrectum. C. de sacrosan. eccle. ¶ Duodecimò no. quod vna ecclesia restituitur contra aliam. & sic priuilegiatus contra priuilegiatum vtitur priuilegio suo. de quo per. Cyn. in Authẽ. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. Et aduerte quia text. dicit, quod vna restituta, restituatur & alia. & hoc ideò, quia vtraque priuilegiata, vt dixi. Pars enim monachorũ omisit probare, quòd esset ille locus. pars episcopi vacationem ecclesiæ. Si autem minor litigat cum maiore: licèt minor contra confessionem suam restituatur: non tamen maior contra suam propriam: sed ad ea tantùm restituitur, quæ cohærent confessioni minoris. ff. de mino. l. si ex causa. & l. cum minor. & in his, quæ fiunt extra iudicium, sicut minor restituitur, ita & maior, vt l. 1. C. si aduer. transac. & tetigi. s. c. 1. & ad hoc vide l. no. ff. de mino. l. si minor circumuento. ¶ Tertiodecimò not. †quod aduersus o-
11 missam allegatiõem ecclesia restituitur. & sic omissio nõ est delictum. quia tunc non restitueretur ecclesia, sicut nec minor, vt l. auxilium. §. in delictis. ff. de mino. & hoc verum, quando

do tota ecclesia deliquisset. secus si prælatus: quia delictum prælati non noceret, vt ỹ. de excep. c. cum venera. quod verũ in delicto in faciendo: secus in omittendo. quia tunc præiudicat: sed tũc restitutionis beneficio ecclesiæ subuenitur, vt hic delictum ergo prælati in faciendo non præiudicat ecclesiæ ipso iure: sed delictum in omittendo sic: sed datur restitutio, secundùm Goff. quod not. & dixi. ỹ. vt lit. non contesta. c. 1. dicit tamen Io. An. ꝙ ecclesia exclusa per peremptoriũ datum ad proponẽdas exceptiones non restituat ad proponendũ crimina, vel defectus contra eum, cum quo litigat sui per beneficio, vt no. in Spec. 2. parte. eo. ti. §. 2. ver. sed pone ecclesia. & no. Compo. s̃. de elec. c. quod sicut. & ibi per Ioã. An. in glo. fi. ver. sed quid dices. ¶ Quæro. dicitur hic, ꝙ aduersus probationem omissam restituitur ecclesia. quæro de exceptio. dicit Inno. si est omissa exceptio, siue alius articulus, cuius probatio esset vtilis, semper fiet restitutio. vnde si ecclesia obtulit se ad probandam præscriptionem, & omisit probare titulum (cuius probatio opus est,) competit restitutio: quia in hoc deprehenditur læsa, de iure communi debuisset ad hoc admitti. dic per Ioan. An. ỹ. de testi. cap. fraternitatis. & facit de deci. c. dudum. ¶ Sed contra hoc oppo. Inno. & videtur, ꝙ aduersus probationem omissam nõ detur restitutio ecclesiæ. diligens enim paterfa. omittere potuisset. ergo non cõpetit restitu. mino. quia vsus est iure communi. præterea sequeretur, ꝙ post publicatas attestationes minor super articulis publicatis posset inducere nouos testes: sed hoc non videtur verum. quia hoc prohibetur propter timorem subornationis: sed aduersus dolum præsumptum minor non restituitur, vt d. l. auxiliũ. §. in delictis. ff. de mino. ergo nec ecclesia, quæ vtitur iure suo, vt hic. Sol. dicit Inn. ꝙ quandoque minor nullas probationes induxit. & tũc restitutio locũ hẽt, vt hic. & quod dicit. s̃. in probatione tituli. quandoque probatio. induxit, & publicatæ sunt. & tũc aut omnes testes sunt reprobati propter occultum delictum incognitum producenti. & tunc (quia in nulla culpa deprehenditur ecclesia, siue minor:) datur restitutio, secundùm eum. Ego credo, ꝙ etiam maiori subuenitur isto casu: sicut quando dicta suorum testiũ, publicato processu, contingeret reprobari per testes aduersarij: posset enim tunc alios producere ad confirmationem priorum, vt no. Inn. ỹ. de testi. in c. cum clamor. quandoque testes producti, & publicati non fuerũt reprobati, sed non probãt. & tunc an minor, vel ecclesia possit beneficio restitutionis alios producere in dubiũ nostrũ. & tenet hic Inno. ꝙ non restituitur: nisi forsan iudex præmissa diligenti examinatione, & inquisitione perpendat, ꝙ læsa est ecclesia facultate propria, vel prælati sui. tunc enim restituet æquitate pensata. Non ob. quod dictum est de præsumptione doli, & subornationis. quia ex qualitate personarum hæc præsumptio tolli potest, vt patet in eo, quod le. & no. s̃. de procura. c. in nostra. §. nos verò. Non obst. quod dixi, ꝙ diligenti patrifa. hoc contingere potuisset: quia istud nõ est verum. nam sibi non contigisset. ita dicit Inn. & Ioã. And. de quo etiam in Spe. 2. par. eo. ti. §. vlti. ver. sed quid si cã. Bart. istam quæstionem latius prosequitur in l. 1. §. 4. ff. de noui ope. nuncia. vbi subdit qõnem, quã ẽt hic tangit Io. An. vtrũ scilicet restituto minore ad producendos testes, maior aduersarius poterit producere? videtur, ꝙ sic, per iura allegata in 12. no. In contrarium facit, quia separata sunt capitula probationis actoris, & rei. nam actor probat se mutuasse, reus se soluisse. ergo &c. vt l. etiam. ff. de mino. distingue, vt in d. §. nunciatio. per Bar. & no. Spe. in tit. de dila. §. videndũ. ver. in summa. ¶ Secundò extra quæro. dicitur hic, ꝙ priuilegia
12 tus restituitur contra priuilegiatum: † vtrùm ergo ecclesia præscribat contra ecclesiam spacio 40. annorum. vel minori tempore, sicut præscribetur contra priuatum? & videtur, ꝙ minori tempore. quia quando priuilegiatus cum priuilegiato contendit, priuilegia confunduntur, & statur iuri communi, vt l. sed & milites. §. 1. ff. de excu. tuto. sed ita est hic, ergo &c. Contrarium determinat gl. in Auth. quas actiones. C. de epi. & cle. & potest assignari triplex ratio. Primã, quia quando vnus priuilegiatus tractat de lucro captando: alius de dãno vitando, iste alius præfertur, vt ff. qui. ex cau. ma. l. nec vtilẽ. sed præscribens tractat de lucro captando: dominus verò rei de damno vitando, vt d. l. nec vtilẽ. & l. fi. eo. titu. Secunda ratio est, quia licèt vtraque ecclesia sit priuilegiata in genere: tamen in specie (idest respectu istius causæ) non est priuilegiata ecclesia præscribẽs, sed illa, contra quàm præscribitur: meritò ergo priuilegium in specie derogat priuilegio in genere. Tertia ratio est, quia propriè loquendo, nõ sunt hic ambo priuilegiati, sed alter tantùm. nam per illam Authẽ. quas actiones, non datur ecclesiæ priuilegium in acquirendo, sed in cõseruatione iuris quæsiti. & ista est vera ratio. ita no. dominus Bal. in dicta Auth. quas actiones. vbi plenè per Cyn. an priuilegiatus contra priuilegiatum vtatur suo priuilegio.

SVMMAE.

1 *Delegatus in causa appellationis potest delegare.*
2 *Obreptio, & dolus tertij dat iustam causam restitutioni in integrũ.*
3 *Terminus prolongatur in longius tempus propter incompetentiam iudicis.*
4 *Papa potest restituere contra sententiam sui delegati.*
5 *Sententia super matrimonio transit in rem iudicatam.*
6 *Supplicatio, & appellatio, in quo differant.*

EX literis. Contra sententiam latam in causa matrimoniali beneficio supplicationis ex iusta causa restituitur etiam maior. & sic patet, ꝙ de restitutione maioris loquitur ista Dec. & prima pars ponit mulieris supplicationem, & iudicis relationem. secunda dat iudicem, ibi [licèt autẽ.] ¶ No. primò, ꝙ archipresbyteri cognouerunt de causa matrimoniali. & hoc ex delegatione. quia aliàs non potuissent, vt. ỹ. de con-
1 sang. & affi. c. 1. ¶ Secundò no. † ꝙ hic delegatus in causa appel. potest subdelegare. de quo in Decre. super quæstionum.
2 §. intentionis. s̃. de offi. dele. ¶ Tertiò † no. ꝙ obreptio, & dolus tertij præbet iustam causam restitutioni in integrum, cõcurrentibus quæ hic dicũtur: aliàs non videtur restitutio cõcedenda, vbi deceptus possit ab eo consequi interesse suum, de quo in glo. si autem obriperet aduersarius, sententia non valeret, vt l. si vt proponis. C. quomodo & quando iudex.
3 ¶ Quartò no. † ꝙ propter incompetẽtiam iudicis terminus prorogatur in longius tempus. facit. s̃. de offi. dele. c. consuluit. & l. arbiter. ff. de arb. & l. qualiter. ¶ Quitò no. ꝙ ista mulier appellauit, & supplicauit. & sic pluribus remedijs rescissorijs vsa fuit. concurrunt ergo appellatio, & supplicatio. an appellatio, & nullitas? dicam. ỹ. eo. c. constitutus. vtrùm autẽ hic fuerit mulier audita per supplicationem, vel appellationem. tex. dicit, ꝙ per supplicationem. quod est verum, nisi appellasset infra decem dies, quod potuisset; quia non erat contumax. facit ad no. in Cle. 1. de dolo. & contu. vel aliter vt hic in nouella. super verbo supplicauit. ¶ Sextò not. ꝙ iste pater pro filia supplicauit: tamen ipsa restituitur. & sic filius fa. etiam minor poterat esse in iudicio sine consensu patris. de resti. spo. c. ex parte. de iudi. c. fi. li. 6. ¶ Septimò no. ꝙ papa restituit hanc mulierem, probata læsione, & impedimento tantummodo per iuramentum. & hoc in fauorem matrimonij, & propter dolum tertij. & idem intelligas, secundùm quosdam, in qualibet alia causa fauorabili, vbi per verisimilem præsumptionem mouetur princeps ad supplicationem admittendam. ar. ỹ. de re iudi. c. cum Bertoldus. ver. postmodum. ista tamen debilis probatio censetur efficax, quandocunque tractatur de modico præiudicio, & sumus ante sen-

ten-

tentiam, vt no. s. de procu. c. ex insinuatione. & l. thesaurus. ad exhi. & quod no. in l. fi. ff. de ferijs. & in extrauag. ad reprimendam. per Bar. post sententiam ergo latam speciale fit in
4 istis causis fauorabilibus, vt dixi. ¶ Octauò no. † ꝙ Papa restituit contra sententiam sui delegati. concor. l. præfecti. & l. minor autem magistratus. ff. de mino. & dicit hic Inno. ꝙ cũ talis supplicatio fit contra ius, & in præiudiciũ alterius, nullus inferior à principe admittere potest. C. de prec. Impera. offe. Auth. quæ supplica. & fit gratia huic mulieri: quia auditur ex gratia, cum de iure tanquam cõtumax non fuisset audienda. nec per viam appel. nec restõnis, vel supplica. ¶ No
5 nò no. † ꝙ sententia super matrimonio transit in rem iudicatam. de quo per Host. in summa de test. §. sed vtrùm. Item quòd in causa matrimoniali est ordo iudiciarius obseruandus. de quo remittit Host. qui fi. sint legi. c. per venera. §. præ
6 terea. ¶ Quintò no. glo. † in quo differt supplicatio ab appellatione. dic, vt in ea, & Spec. de suppli. §. differt. & §. 1. & C. de preci. Impera. offe. Auth. quæ supplicatio. & hic tangit Innocen.

S V M M AE.

1 *Ecclesia potest restitui etiam contra sententiam Papæ.*
2 *Legato aliquando delegatur causa sub eius ordinaria iurisdictione inclusa.*
3 *Legatio an expiret per mortem concedentis: tenet, quòd non.*
4 *Mandatum viua voce factum extra iudicium, & sine causæ cognitione non habet vim sententiæ.*
5 *Restitutio in integrum postulatur iudicis officio.*
6 *Sententia non est præcipitanda.*
7 *Supplicatio fit contra sententiam Papæ, & principis.*
8 *Sententia retractatur, reprobata causa, per quam fuit lata.*
9 *Restitutio debet fieri infra quadriennium à tẽpore læsionis.*
10 *Rescissio sententiæ contractus, vel præscriptionis an vno iudicio, & libello possit peti.*

1 CVm ex literis. † Etiam contra sententiam Papæ restitui potest ecclesia. & causa restitutionis in integrum partibus præsentibus est tractanda. hoc dicit. Et prima pars ponit petitionem ecclesiæ Ylerd. Secundò examinationem, deliberationem, & interlocutionem papalẽ, ibi [nos igitur.] Tertiò citationem partis aduersæ cum continuatione processuum, ibi [quo circa.] ¶ No. primò, ꝙ acta corã Cœlestino fuerunt producta coram successore. s. Inn. & hoc ideò, quia mortuo iudice, transfertur in successorem instantiæ prosecutio, vt l. mortuo. ff. de iud. & pondera ver. olim. & tunc, &c. quasi innuat, ꝙ continuò est conquesta. & hoc iõ, quia non sufficit semel mouisse controuersiam, vt ex hoc intelligatur perpetuata actio, siue iudicis officium in perpetuum. quia regulariter litis motio non perpetuat, nisi in 40. vel 30. an. vt l. fi. & l. sicut. de præscrip. 30. vel 40. anno. & maximè in restitutione in integrum, quæ debet infra quadriennium incipi, & finiri, vt l. superuacuam. C. de tempo. in integrum resti. quæ lex huic. c. in hoc fortiter obstat, ꝙ hic durauerit lis postulata à tempore Augerij vsque ad tempus Innocentij, scilicet 40. annis. sed solue, vt in glo. per hoc. &c. vt dicam. j. ¶ Secundò not. ꝙ Cœlestinus legatus incœpit co-
2 gnoscere à delegatione Anastasij. † & sic legato quandoque delegatur causa sub eius ordinaria iurisdictione inclusa. qd autem tunc operetur, dic, vt in c. licèt. de offi. lega. hæc tamẽ causa non erat de iurisdictione legati: quia contra sentẽtiam Papæ non poterat restituere legatus, vt l. minor autem magistratus. ff. de minori. quia in generali mandato non venit potestas rescindendi, quæ dominus gessit, vt l. si hominem. ff. mandati. ¶ Tertiò not. in ver. cui etiam. dum dicit [legatus
3 officio denuo.] &c. † colligunt enim quidam ex hoc, ꝙ per mortem concedentis expirat legatio. sed hoc non est verũ, ꝙ legatus hẽat ordinariã, quæ per concedentis obitũ non expirat. de offi. leg. c. 2. lib. 6. & ibi no. de illo, qui nondum ingressus prouinciam, & de Collegio Cardinalium vacante sede, possit illum reuocare: sed quòd non possit, videtur casus in Cle. ne Romani. de elec. tene ergo, ꝙ non expirat legatio per mortem. An autem hoc sit verum, quando res erat integra; quia nondum legationis officium ingressus esset. tenet Io. An. ꝙ sic, in fratribus Cardinalibus, etiam si de legatione commissa non fuissent factæ literæ. arg. 97. disti. c. nobilissimus. & sic fuit quæstio de facto, quam vide plenius in Spe. ti. 2. §. finitur. ver. sed pone. de facto. ad hunc text. qui dicit [de nuo] debet intelligi, ꝙ legatione istius finita tempore Anastasij Alexan. denuo illum misit ad illas partes: & ideò iterum illius causæ sibi commissio facta fuit, vt dicit tex. quare autem tunc non cognouerit vigore veteris commissionis, cũ cõmissa fuerit causa dignitati, scilicet legato, fortè ideò, quia commissiones, & delegationes factæ legato specialiter, non transeunt in successorem, sed expirant finita legatione. ar. j. de offi. lega. l. præsenti. non firmo hoc. ¶ Quartò not. in ver. idem quoque. ꝙ sententia rescissa per beneficium restitutionis in integrum, omnia iura partium iteratò produci possunt: vtrùm autem debeat reiterari libellus, & denuo lis cõtestari: videtur hic dicere Io. An. circa finem glo. magnæ Inno. ꝙ receptis probationibus super principali, feretur super eo sententia sine noua libelli oblatione, & litis cõtestatione, & alia acta prioris iudicij, contra quæ non est data restitutio, debent in suo robore perdurare, secundùm Inno. arg. s. de testamen. l. sancimus. simile dicimus, cum sententia irritatur, non ratione restitutionis in integrum, sed nullitatis: vt quandoque debeant iterari acta, quandoque nõ, vt no. Bar. in l. cum quærebatur. ff. de re iudi. sed in causa restitutionis poterunt produci testes super articulis publicatis in priori instantia. argu. ꝙ non ad similitudinem causæ appellationis. j. de testi. c. fraternitatis. & l. per hanc. cum sua materia. C. de tempo. appel. ¶ Quintò no. formam commis. Cœlestini, qui commisit causam, non obstan. sententia. an autem per
4 hæc verba videatur ecclesiam restituisse, dicit Inn. ꝙ nõ: † ꝙ tales literæ, vel mandatũ viua voce factum extra iudicium, & sine causæ cognitione non habent vim sententiæ, vt C. cõmini. vel epi. l. 2. & 3. & per totum. & C. de sen. l. cum sententiam. & l. ex stipulatio. ¶ Sextò no. ver. verùm. ꝙ per legatũ, & alios, quibus causa commissa fuerat, stetit, ꝙ causa nõ fuit terminata: ex quo innuitur, ꝙ tẽpora petitæ restitutionis nõ currunt, cum stat per iudicem, sicut nec etiam cum stat per partem, vt C. de tempo. in integrum resti. l. petendę. & idem in instantia causæ principalis. j. de iudi. c. cum venerabi. & fortè non esset malè dictum, ꝙ sicut causa principalis nõ habet instantiam limitatam de iure canonico, vt ibi. ita nec cã restitutionis deducta in iudicium: ita ꝙ in hoc l. superuacuã. C. de tempo. in integrum resti. quæ dicit, ꝙ infra quadriennium debeat accipere principium, & finem, non vendicet sibi locum de iure canonico, sicut nec l. properandum. ad hoc facit iste tex. in quo durauit à tempore petitæ restituti. an-
5 nis 50. & vltra. ¶ Septimò not. ꝙ † restitutio in integrum postulatur iudicis officio. concor. ff. de mino. l. minor. §. restitutio. & ad hoc aduerte. quia restitutiones quædam à prætore mortuo conceduntur, & illæ petuntur per viam actio. vt patet in actio. qđ metus causa. de dolo, & similibus. quædã cõceduntur à prætore viuo, vt restitutio, quæ conceditur minoribus, & maioribus: & istæ petuntur iudicis officio, vt. ff. ex quibus cau. maio. l. si quis sit stipulatus. ¶ Octauò no. ꝙ restitutio in integrum postulatur contra sentẽtiam. sed dices, cum competat auxilium ordinarium appel. ergo cessat beneficium restitutionis extraordinarium, vt l. in causæ. § causa cognita. ff. de mino. Sed dic, ꝙ hic non competebat ordinarium: quia à sententia Papæ non appellatur, quia nõ est superior, vt in c. licèt. de elec. & si dicas, ꝙ possit supplicari, vt

hic.

hic.reſponde', ꝙ remedium ſupplicationis non tollit reme-
dium reſtitutionis. quia vtrunque eſt extraordinarium. fa-
cit quod de materia no.Bar.in l.in prouinciali.ff. de operis
noui nun.vel poteſt dici, ꝙ hic erat elapſum tempus appellã
di(quod eſt. 10.dierum.& tempus proſequẽdi,quod eſt an-
nus.) non per hoc tamen videtur quis excluſus à beneficio
reſtitutionis in integrum, quæ habet tempora de per ſe: pen
dente verò cauſa appellationis, an minor poſſit petere reſti-
tutionem,gl.eſt no.ꝙ ſic in l.fi.C.ſi aduer.rem iud.pinguius
eſt enim remedium reſtitutionis ad totam cauſam, quàm ſit
remedium appellationis,licèt ordinarium.ergo ordinarium
iſto caſu extraordinariũ non excludit,vt l.1.§.dixerit aliqs.
ff.de publi.& no.in dicta l.in prouinciali.per Bart. ¶Nonò
no.ꝙ iſte magiſter à canonico petijt ſentẽtiã reformari, &
cõtra eam reſtitui &c.& ſic habuit petitio duo capitula. pri
mum,quo petitur reſtitutio ad audientiã,& reformatio ſen-
tentiæ.Secundum quo petitur eccleſiarũ reſtitutio.Et aduer
te,quia iſta ſecũda petitio nõ eſt bona, cũ iſta eccleſia Yler
deñ.nunquã fuerit in poſſeſſione iſtarũ eccleſiarũ. ſed cũ ip
ſas peteret,fuit aduerſa pars per ſententiam Eugenij abſolu
ta.tunc enim rectè petitur reſtitutio aduerſus ſententiã : &
deinde adiudicatio eccleſiarũ.ſi autem Ylerdeñ.eccleſia poſ
ſidebat iſtas eccleſias,& per ſententiam Eugenij Papæ per-
didit,quia fuit executa ſententia contra eam. tunc reuocata
ſententia per reſtitutionis beneficium,reuocabuntur omnia
vigore ſententiæ attentata.arg.s̃.de procura.c.ex inſinuatio
ne.§.1.& 2.& c.in noſtra.& de ele.c.qualiter.ad fi.in illo er
go,in quo ſententia læſit,reſtitutio ſubuenit,& non vltra, vt
l.quod ſi minor.§.reſtitutio.ff.de mino.¶Decimò no.ĩ ver.
nos igitur.ꝙ Papa hic deliberauit cum fratribus.ex quo col
6 lige,†ꝙ ſententia non eſt præcipitanda.6.q.1.c.quæro. 11.
q.3.c.ſummopere.& c.graue. facit C.de ſentẽ. ex peri. re.l.
7 1.& 2.¶Vndecimò no.†ꝙ contra ſententiam Papæ,& prin
cipis ſupplicatur,& reſtitutio indulgetur,ſed nõ appellatur:
ideo reſt.imploratur coram eodem iudice:ſed appellatio co
ram ſuperiore,qui hic non reperitur. Item appellatio arguit
iudicem de iniquitate, reſtitutio facilitatem litigatoris. vt l.
præfecti.& l.minor autem magiſtratus.ff.de mino. ¶Duo-
decimò no.in ver.proſpeximus quoq;. &c.ꝙ data in ſenten
tia eſt ponenda,ſicut in reſcripto.de reſcrip.c.eam te.& in li
bello in Auth.de introdu.reis.§.ſancimus. ¶Decimotertiò
8 no.†ꝙ incautum eſt exprimere cauſam in ſententia. repro-
bata enim cauſa,retractatur ſententia.20.dierũ in tantũ.j̃.
de re iudi.c.ſicuti.ff.de his qui no.infa.l.quid ergo.§.vlti.& l.
qui teſtamento.de excu.tu.& no.in l.ſi is ad quem.ff.de ac-
qui.hære.& plenè dixi in d.c.ſicut. ¶Decimoquartò not.ꝙ
reſtitutio eſt danda, vel deneganda,partibus præſentibus,
vel per cõtumaciam abſentibus,vt l.in cauſæ.§.cauſa cogni
ta.ff.de mino.facit.s̃.de maio.& obedien.c.inter quatuor.&
c.humilis.¶Decimoquintò no.in ver.mandamus. formã ci
tationis[vſque ad talem feſtum]&c.de quo per Io.An.j̃. de
dolo & contu.c.cum dilecti.vbi concor.per eum,& de cita-
tione ad diem feriatam.j̃.de ferijs.c. fi. ¶Decimoſextò no.
ꝙ epiſcopus,& Capitulum Eſten.probare debet,quare ſen-
tentia non debeat retractari.dicit Io. And. ꝙ iſtud eſt verũ,
ſi volunt: quia reſtitutionem petentibus incumbit probatio
læſionis. Videtur autẽ qs lædi quinque modis.ff.de mino.l.ꝙ
ſi minor.§.non ſemper.& §.ſi quis iuueni. & l. non omnia.
¶Decimoſeptimò no.ꝙ Papa hic prima vice mittit perem-
ptionem,& non ſolum ad certum actum,ſed ſuper tota cau
ſa.hoc verum,quando ſubeſt iuſta cauſa,vt hic ſuberat, ſcili-
licet propter viarum diſcrimina. facit quod not.in l. 4.ff.de
dam.infec.per Bar.¶Decimooctauò not.ꝙ innuit iſte text.
ꝙ in cauſa reſtitutionis,& quę petitur,poſſit procedi lite nõ
conteſta.ad ſententiam ſuper ea.de quo in glo.fi. ſuper qua
dicam.¶Oppo.dicitur hic, ꝙ Cœleſtinus reſtituit eccleſiam
9 Ylerden.ſed videtur,ꝙ contra iura fecerit. reſtitutio †enim
debet dari infra quadriennium à tempore læſionis,vt l.ſup-
uacuam.C.de tempo.in integ.reſtit.ſed à tempore Eugenij,
qui tulit ſententiam,vſque ad tempora Cœleſtini fluxerunt
anni 40.ergo non debuit reſtitui.Sol. glo. quæ incipit ꝓ hoc
videtur. ſoluit illud contrarium. ſol.dicit glo.ꝙ Anaſtaſius,
qui ſucceſſit Eugenio,reſtitutionem conceſſit: ſed per iudi-
cem ſtetit,ꝙ cauſa terminata non fuit.ideo eccleſiæ non no-
cuit.vt.2.q.6.c.anteriorum.& j̃.de ap.c.ex ratione. Sed hãc
reprobat gl.quia Eugenius vixit 8. annis poſt illam ſenten-
tiam latam tempore quaſi ſuæ creationis, vt hic dicitur. &
ſic non potuiſſet Anaſta.reſtituere.dictũ ergo gl.ꝙ Cœleſti-
nus hoc fecit de gratia.vel dic,ꝙ de pſcriptione dẽt ſubduci
tp̃s Eugenij malè iudicantis. 16.q.3.c.ſi ſacerdotes. & hoc
fortè vult Decr.vltima.j̃.eo.li.6.vt ibi no. vel fortè ideo hic
reſtituit,quia patens fuit ſubreptio, de qua ſubreptione,vel
falſitate ſemper inquiri poteſt. s̃. de procurato. c.in noſtra.
vel aliter in caſu huius Cap. reſtituit eccleſia iuri maiori ex
clauſula generali.& in hac non ſufficit læſio.ſed neceſſe eſt,
ꝙ ſubſit alia iuſta cauſa,vt patet.in l. 1. ff. ex qui.cau.ma. &
iſta reſtitutio plus pendet à iudicis officio, quàm ad petẽtis
inſtãtiam.& non clauditur tempore, ſicut alia:nam purum,
& merum iudicis officiũ exercetur,quãdo ſibi videtur,cur-
ſu temporis non obſt.j̃.de iure patro.c.ad noſtrã.& iſtã ſol.
videtur hic Inno.ſequi,& Io. And. quæ mihi videtur contra
caſum in dicta l.ſuperuacuam.quæ claudit ita tempore reſti
tutionem maioribus indulgendam,ſicut minoribus.¶Secũ
dò oppo.Papa hic deficit poſt negocium reſtitutionis in in-
teg.quaſi procedatur in principali negocio:ſed contra quia
circuitus eſt vitandus.ff.de cond.inde.l.dominus.ſed hic vi-
detur ſufficere vnica probatio ad reſtitutionem in integrum
obtinendam,& rei reſtitutionem faciendam. ergo de vtro-
que ſimul agendum eſt.arg.ff.de mino.l.fin. & de his,quæ in
frau.cre.l.ait prætor.§.ſi creditor. pręterea curare debet iu-
dex ,vt lites citius decidantur,& laboribus partium occurra
tur.j̃.de dolo.& contu.c.finẽ.& de appellatio. c. vt debitus.
ſed illud cõtingit faciliùs per vnum iudicium, quàm per plu
ra.ergo pronunciatio Papæ mala.Sol.hic ſumpta occaſione
ponit hic Inn.longam gl.quam ordina ꝑ quæſtiones.Et pri-
10 mò quærò†de eo,quod dictum eſt.an vno iudicio,& libello
poſſit peti reſciſſio ſententiæ,vel contractus , vel præſcrip-
tionis per reſtitutionem in integrum:& res,de qua erat con
tentio inter partes. Reſpon. præmitte ad euidentiam huius
quæſtionis,ꝙ iſtud iudicium eſt duplex.vnum reſcindens:a-
liud reſciſſorium,vt no.in dicta l.ſuperuacuam. Ad propoſi
tum ergo dicunt Inno.& Io. An. ꝙ quandoque petitur reſciſ
ſio contractus:quandoque reſciſſio ſententiæ, vel præſcrip-
tionis. Primo caſu quandoque petit reſtitutionem poſt rem
traditam ex contractu:& tunc vno iudicio poterit agere, pe
tendo, ꝙ contractus reſtitutionis beneficio reſcindatur,&
eo reſciſſo ſibi poſſeſſio retradatur.& ſic reducatur in eum
ſtatum,in quo erat ante contractum,vt.ff.de mino.l. in cau-
ſæ.§.interdum.& §.ſeq.quandoque non tradidit, ſed vendi-
dit iura,quæ habebat in illa re : & tunc probatã læſione ,
non reſtituetur ſibi res illa,cuius traditione non deprehẽ-
ditur læſus,ſed reſtituetur ad priſtinum actum extinctũ per
venditionem talem:an autem poſſet repetere reſciſſionẽ cõ
tractus:& ſubiungitur,quo reſciſſo, peto ipſum condemna
ri ad reſtilutionem dictæ rei meæ.Ex dictis Inno. colligo,ꝙ
poſſint peti,& intentari in eodem libello officiũ reſcindẽs,
& officium reſciſſorium in prædictis caſibus.quandoq; non
petitur reſtitutio aduerſus contractum: ſed aduerſus ſenten
tiam,& præſcriptionem . & iſto caſu oportet, ꝙ prius reſti-
tuatur ad audientiam ex probatio.iuſta,& nota cauſã , quæ
moueat iudicem ad dictam reſtitutionem indulgẽdam: qua
conceſſa,procedatur in negocio principali. & ita loquit iſte
tex.quare autem in cõtractibus fit reſtitutio ad rem ipſam,
probata læſione,& non ita in ſententia,vel præſcriptione.di
cit

cit similiter Inn. quia quando restitutionem rei non impedit nisi contractus, vel ius traditum, rescisso ipso contractu, patet, ꝙ reus nullum ius habet in re. vnde actor, ex quo restitutus est aduersus contractum, per consequens restituenda est ei res, quæ ex ipso contractu pendebat: vnde fortè non expedit petere rem, cum sit accessoria ad contractum: quamuis sit tutius petere in libello vtrunque. vbi autem petitur restitutio contra sententiam super iuribus, vel alijs rebus latam contra agentem, vel cōtra præscriptionem: tunc licèt rescindatur sñia, vel præscriptio, per quem impediebatur agere, nō sequitur, ꝙ ipsa, vel res sit restituenda, cū sñia non dederit ei ius: sed detexerit tantū eū agere posse. ff. si serui. ven. l. si cuti. §. si quæratur. Et aduerte, quia licèt istis casibus duo iudicia fieri possint, scilicet super rescissione sententiæ, & præscriptione: tamen in vno libello poterunt deduci. quia vnum est præparatorium ad aliud: sicut actio ad exhibendum ad rei vendicationē, & querela inofficiosi ad petitionem hæreditatis, quę possunt in eodem libello intentari, vt l. qui de inofficioso. ff. de inoffi. test. & l. ordinarij. C. de rei ven. in 2. q. per Cy. erit ergo forma libelli. Cum talis à petitione vna sit per sententiam absolutus super tali re, quæ pertinet ad me iure dominij, vel quasi: peto, quatenus rescissa ipsa sententia per vestrū officium, quod imploro contra prædictā sñiam, ex qua læsus sum, rem mihi adiudicetis, & restitui faciatis. ꝓbatur in d. l. in causæ. §. interdum. & idē si tradidi rem ex trāsactione, in qua læsus fui. debet ergo sm̄ Inno. esse cautus aduocatus, vt in prędictis casibus, & similibus rescissoriā intentet. nam si tantùm iudicis officium imploret: licèt obtineat per sententiam iudicis, ꝙ sententia, translatio, vel præscriptio rescindatur: non tamen obtinebit, ꝙ res, quæ non est ab eo translata, sibi adiudicetur, vel restituatur: imò noua actione agendum est ad rem sibi restituendam. ¶ Secundò quæro. si ista duo iudicia intentantur simul, vel separatim: vtrùm sit necessaria litis contestatio. Respon. si simul intentantur, videtur tenere Inn. ꝙ sufficiat vna litis contestatio in vtraq;. si autem separatim: tunc in primo iudicio rescindente requiratur litis contestatio. videtur dicere Inno. ꝙ si petitur restitutio contra sententiam, non requiritur litis contestatio: sed bene requiritur causæ cognitio breuis, & summaria, præsente parte. allegata enim iusta causa, concedetur, vel denegabitur restitutio: quando ergo petitur restitutio in iudicijs, non est necessaria litis contestatio in officio rescindente. quando verò petitur cōtra contractū, vel præscriptionē: tunc debet primò lis contestari, & fertur sñia super restitutione: qua obtenta, & non ante, in causa principali procedetur. & sic intellige l. fi. C. ex qui. cau. maio. Cyn. dicit, ꝙ aut quis beneficio restitutionis petit se admitti ad aliquid dandum, vel faciendum: & tunc opus est litis conte. aut petitur aliquod obstaculum remoueri per restitutionem in integrū: & tūc non est necessaria litis contestatio. & ita dicit, ꝙ debent intelligi iura allegata ꝓ, & cōtra. s. de offi. iudi. c. fi. p Ber. Ita not. Cyn. in Aut. si omnes. C. si vt se ab hære. abstineat. ¶ Tertiò quæro. qn̄ non simul ista duo iudicia intentantur, an probationes factæ in iudicio rescindente, proderunt in iudicio rescissorio. dicas, ꝙ in iudicio rescindente, si agatur ad rescissionē sententiæ, ex qua secuta est traditio, & executio facta: tūc ꝓbata iniustitia, restituetur res, etiam si petita non fuerit. quandoque petitur rescissio per actorem in primo iudicio: vt eo nō obstāte iterum audiatur: vel non obstante præscriptione, audiatur similiter super ven. rei suæ. istis casibus sufficit in casu sententiæ probare ipsam iniustam. & hoc debet ꝓbari plenè. similiter & absentia causa rei publicæ. Istæ autē probationes non tangunt merita principalis causæ: & ideo etiam si in officio rescindente fuissent deducta iura, quæ tangunt rem, de qua agitur, non prodesset: quia non fuit ad hoc actum, nec debuerunt admitti: ita dicit Cyn. in d. l. si eo tempore. C. de resti. mino. in 5. & 6. quæstio. & ita sentit hic Io. And. ibi [sed aliæ probationes requirantur tam in hoc iudicio secundo, quàm in primo.] Aduerte tamen, ꝙ si sententia est rescissa. dicit Inn. ꝙ postea recipientur probationes super principali, & feretur super ea sententia sine noua libelli oblatione, & litis contestatione. nàm & litis contestatio, & alia acta prioris iudicij (contra quæ non est data restitutio) debent in suo robore perdurare, vt l. sancimus. C. de testa. & hoc intelligo verum, quando iniustitia, contra quam petita fuit restitutio, concernit sententiam, & non acta. si autem vtrumque concerneret: tunc secus. & no. hic dictum Inno. qui super omnia hic satis diffusè prosequitur. & idem Ioan. And.

SVMMAE.

1 *Restitutus in integrum si aliquis est contra sententiam, contra quem est præsumptio, sententia executioni mandabitur: recepta cautione de restituenda re, si prius condemnatus in hoc iudicio præualeat.*

2 *Executio sententiæ differtur, petita restitutione in integrum contra sententiam.*

3 *Rescissa sententia, retractatur executio inde facta, etiam si petita nō fuerit.*

4 *Constituo talem procuratorem ad talem causam, & petendam restitutionem in integrum: an sufficiat in procuratorio.*

5 *Supplicatio non inducit litis pendentiam.*

1 SVscitata. † Si restituatur quis in integrum contra sententiam, contra quem est præsumptio, sententia executioni mandabitur, recepta cautione de restituenda re, si prius condemnatus in hoc iudicio præualeat. hoc dicit. Et primò ponit decisam facti narrationem. Secundò ipsius diffinitionem, ib. [nos intellectis.] Tertiò petitio restitutionis contra illam, ibi [sententiam.] Quartus ipsius concessionem cum certa prouisione. ¶ Primò no. quòd monasterium fuit condemnatum, & petijt restitutionem. & sic quandoque reus condemnatus implorat restitutionem: quandoque actor, à cuius petitione reus fuit absolutus. & de hoc supra cap. proxi. datur ergo restitutio aduersus exceptionem præscriptionis omissam: & sic non incoloratè, sed iusta de causa, petebatur, vt l. minor autem. ff. de minori. ¶ Secundò no. quòd Papa concedit restitutionem, læsione aliter non probata. de quo in Spe. 2. par te. eod. tit. §. 2. ver. illud quoque. ¶ Tertiò no. ꝙ procurator impetrauit hic restitutionem: quod an potuerit sine speciali mandato, dic vt in glo. & j. dicā. ¶ Quartò no. ibi [ne verò.]
2 quòd † executio sententiæ non differtur, petita restitutione in integrum contra sententiam: & sic differt causa restitutionis à natura appella. qua pendente, debet supersederi executioni. quæ sit ratio, dicam. j. ¶ Quintò nota, quòd licèt executio non debeat impediri: tamen ille, qui executionem petit, dēt cauere idoneè, ꝙ rē, in qua facta est executio, restituet, si succumbat in causa restitutionis. similis cautio præstatur in l. is à quo. ff. de rei ven. ¶ † Sextò collige, quòd re-
3 scissa sententia, retractatur executio inde facta, etiam si petita non fuerit, vt no. Innocen. supra cap. proxi. ¶ Septimò nota, quòd traditio ista facta per sententiam, si rescindatur, restituit vniuersa, quæ habuit occasione sententiæ. ratio est, quia traditio fuit modificata, non simplex. si enim fuisset simplex, titulus sententiæ, videretur efficax ad lucrum fructuum perceptorum, vt l. iustè. ff. de acquiren. posses. ¶ Oppo. dicitur hic, quòd procurator monasterij postulauit restitutionem contra sententiam sine mandato. Sed contra: quia sine speciali mandato ad istam causam non debet procurator actoris admitti, vt. ff. de mino. l. illud. §. si talis. & j. cap. proxi. sed hic non dicitur, quòd habuit speciale mandatum, ergo repellendus. Solu. dicit glo. contrarium loquitur, quando restitutio principaliter postulatur: quia tunc exigit speciale mandatum ex parte petentis,

tētis,nō ex parte procuratoris rei defendentis: ſicut in actione populari dicitur, vt. ff. de mino. l. quod ſi de ſpeciali. & ꝭ. de accuſa. c. veniens. in prima gl. Sed in caſu huius c. petebatur incidenter, hoc eſt ſtatim poſt latam ſententiam: ad cuius petitionem admittitur procurator dominus primæ litis: ſic iudex incidenter cognoſcit de ipſa, qui principaliter non poſſet, vt ꝭ. eod. c. penulti. Si autem hic fuiſſet petita reſtitutio poſt decem dies: tunc diceretur principaliter peti, & exigeret ſpeciale mandatum, & ſic intelligatur. c. ꝭ. proxi. Sed iſta non videtur bona ſolu. quia infra decem dies potuit appellare. Et ſic debet ceſſare remedium extraordinarium reſtitutionis, vt l. in cauſæ. §. cauſa cognita. de mino. Sed dic, ꝙ hic non poterat appellare: quia ſententia Papæ. Item ſimiliter non poterat ſupplicari: quia lapſi erant dies. vel ſi non erant lapſi, vnum remedium aliud non excludit. Sed certè ex prædictis patet, quòd iſta non poteſt cenſeri petitio incidens ad cauſam principalem: quæ finita eſt ſine alio remedio, quàm reſtitutionis. Dicit ergo Innoc. ꝙ iſte text. debet intelligi, ꝙ habuit mandatum in cauſa principali: & quòd poſſet in integrum reſtitutionem petere, ſicut moris eſt petere. Concludit ergo, quòd ſine tali ſpeciali mandato non fuiſſet procurator admiſſus: ſecus in ſyndico, actore, & prælatis, qui vigore ſuæ adminiſtrationis legitimè poſſunt petere reſtitutionem, vt in Spec. 2. parte eod. ti. §. 2. ver. prælatus autem. coniunctæ verò perſonæ non admittuntur in cauſis, quæ requirunt ſpeciale mandatum, ſine ipſo, vt d. l. illud. cum duabus ſequen. de hoc per Cy. in l. 1. C. etiam per procurat. cauſam in integrum reſtitu. agi poſ. vbi de patre legitimo adminiſtratore, tutore, curatore, & ſyndico. vbi de ſyndico dicit, quòd poteſt, ſi eſt ſyndicus vniuerſitatis: ſed alicuius collegij non poteſt ſine ſpeciali mandato. ibi etiam tāgit de prædicto dubio, an procurator primæ cauſæ poſſit cōtra ſententiam petere reſtitutionem ſine ſpeciali mandato, & inclinat, quòd non poſſit: ſed in his, quæ incidunt in cauſa, bene poſſet, per l. ad rem mobilem. & l. ad legatum. de
4 procur. Sed ad prædicta aduerte: innuit enim Innoc. †quòd ſufficiat dicere in procuratorio. Conſtituo talem procuratorem ad talem cauſam, & petendam reſtitutionem in integrum. Pe. contra. dicit enim, ꝙ tūc ſpeciale mandatū dicitur eſſe conceſſum, cum datur ſibi mandatum, ꝙ aduerſus talem læſionem petat reſtitutionem, vel aduerſus talem ſententiam petat abſolutionem, & probatur. ff. de acquir. hære. l. ſi quis mihi bona. § iuſſum. 2. rñ. Et de hoc latius per Bart. ff. de dolo. l. filiusfa. vbi diſtinguit ſuper iſto articulo duo membra. ¶ Secundò oppo dicitur hic, ꝙ reſtitutione in integrū poſtulata, nō debet executio retardari. contra. ꝭ. de teſti. c. veniens. & de reſtitu. ſpolia. c. literas. Solu. aut obijcitur contra ſententiam, quæ habet altiorem indaginem: & non retardatur executio, vt hic. Aut vult incontinenti probare. & retardatur, vt in contrario. Sed contra iſtam ſolu. oppo. & videtur, ꝙ indiſtinctè impetrata reſtitutione, ſit ſuperſedēdū, vt C. in integ. reſtitu. po. l. 1. ad idem. ff. nil no. appel. pen. l. 1. So. hic petebatur reſtitutio aduerſus ſententiam principis, quæ non datur, niſi per ſupplicationem, & ſupplicatio non retardat executionem, ſi poſt decem dies petatur, vt not. ſ. eod. c. ex literis. vel dic ſpeciale in ſententijs principis: vt prę textu reſtitutionis in integrum ipſarum executio non debeat impediri. Hoſtien. dicit, quòd iſta eſt prouiſio continens ius commune, & hoc probat illud verbum [iure diximus prouidendum] &c. Illud ergo cap. limitat illam legem: vbi dicitur, quòd reſtitutione pen. nil eſt innouandum. nam illud eſt verum, niſi per malitiam videatur poſtulata, vt hic. ¶ Sed pro maiori intelligentia prædictorum quæro. nos habemus contra ſententiam plura remedia reſciſſoria, ſupplicationem, appellationem, in integrum reſtitutionem, & nullitatem. ſupplicatio non impedit executionem: appellatio impedit: reſtitutio habet viam mediam, impetretur maliticsè, vel non. ¶ Quæro quæ eſt ratio differentiæ prædicto
5 rum. Reſpondeo & dico, † quòd ſupplicatio non inducit litis pendentiam. nam non reſcindit iudicatum, quod erat terminus litis. & iſta eſt ratio, quare interim fit executio: ſecus in appellatione, quæ reſcindit iudicatum, vt l. 1. in fin. ff. ad Turp. & ideò interim non poteſt exequi ſententiam, quæ ſciſſa eſt: ſed in reſtitutione in integrum eligatur quædam media via inter appellationem, & ſupplicationem: quia habet ſimilitudinem in vtriſque. Inquantum enim miſericorditer imploratur, habet ſimilitudinem cum ſupplicatione. ſed quia tendit ad reponendum rem in veteri ſtatu, habet ſimilitudinem cum appellatione: & ideò in ea diſtinguitur, quòd aut imploratur reſtitutio bona fide, aut temere. ſi bona fide, interim omnia ſtant in ſuſpenſo. C. de tranſa. l. ſi cauſa cognita. Si temere, aut eſt temeritas euidens: & non ſuſpenditur executio, vt ff. de minori. l. minor autem magiſtratus. Aut eſt temeritas velata: & tunc præſumitur contra petentem; & ideò interim fit executio, ſatiſdatione tamen præſtita, vt in iſto. c. & hoc de reſtitutione. de nullitate verò, an ſcilicet quæſtio nullitatis pendens impediat executionem interim. dic, vt l. 4. §. condemnatum. ff. de re iudic. per Bar. & per Innocen. in cap. cum iure. de offi. delega. & cap. de cetero. de re iudi. & iſta tangit dominus Bald. in Authen. quæ ſupplicatio. C. de preci. Impe. offe. ¶ Vltimò teneas menti glo. quæ exigit cautionem ab eo, qui poſitus eſt in poſſeſſione cauſa cuſtodiæ de reſtituendis fructibus, ſi eſt ſuſpectus. quam nota.

SVMMAE.

1 *Eccleſia de iure communi non auditur poſt peremptorium.*
2 *Pars expectatur etiam poſt peremptorium.*
3 *Probatio facta in cauſa, non conceſſa dilatione, videtur valere.*
4 *Petens aliquid ineptè vna via, poteſt redire ad aliam viam magis aptam.*
5 *Quadriennium datum ad petēdum reſtitutionem in integrum à quo tempore incipiat.*

1 CORAM. †Poſt peremptorium de iure communi non auditur eccleſia: auditur tamen per beneficium reſtitutionis in integrū. h. d. In prima narrat. In ſecunda interloquitur. Secunda, ibi: [nos autem.] ¶ No. primò, ꝙ Papa, & etiam quilibet iudex præfigit terminum peremptorium partibus, vltra quē pars, cui terminus eſt ſtatutus, non auditur de iure communi, ſed tantùm reſtitutionis beneficio, vt hic. & plenè. ꝭ. de verbo. ſi
2 gnifica. cap. ſæpe. §. nos autem. ver. eo ſaluo. in Cle. ¶ † Secundò no. in ver. verùm. quòd expectatur pars, etiam poſt peremptorium: & hoc facere debet iudex; quia poteſt mora purgari in iudicijs, vt l. & ſi poſt tres. ff. ſi quis cau. ¶ Tertiò no. quòd iudex interloquitur ſuper dilatione, quæ petitur danda, vel deneganda. & ſic ſuper incidenti pronunciat.
3 De quo infra de ordi. cog. cap. 1. † Et collige etiam, quòd probatio facta in cauſa, non conceſſa dilatione, non videtur valere. quod an ſit verum, dic, vt. ff. de adul. l. in crimine. vbi tenet Barto. quòd valet alleg. quod not. in Specu. de
4 dila. §. nunc videndum. verſi. vtrum. ¶ Quartò no. † quòd ille, qui petit aliquid vna via ineptè, poteſt redire ad viam aliam magis aptam. concor. l. Bebius Marcellus. ff. de pac. do. Petijt enim iſte dilationem de iure communi, & fuit excluſus: deinde petijt reſtitutionis beneficium, & fuit admiſſus. ¶ Quintò no. ꝙ non auditur quis poſt terminum peremptorium, etiam volens producere inſtrumenta. vbi enim debet aliquis comparere inſtructus (quod eſt quandoque, vt dixi. ſ. de procu. c. dilectus.) debet ſecum ferre omnia inſtrumēta, & acta. de dolo, & contu. c. fina. de app. c. cordi. li. 6. & de elec. c. 1. eo. lib. ¶ Sextò not. ꝙ iſti procuratores ad reſtitutionem

tionem petendam produxerunt speciale mandatum: quod tamen non erat expediens; quia petitio petebatur incidenter super dilatione concedenda, vt dixi, s.c. proxi. Alias solu.ponit hic Io.An. sed ista plana, & vera. ¶ Septimò not. q̄ Papa per restitutionis beneficium concedit dilationem vsque ad octauam Pentecost. &c. quod intellige de proxi. vt l. eum qui Cal. ff. de verbo. obligatio. Et aduerte quia procuratores non expresserunt quātitatem termini dilationis, sed Papa moderatur: & hoc ideò, quia dilatio est per iudicem moderanda secundùm circunstan. s. de procura. c. dilectus. ¶ Oppo. isti procuratores venerunt ad causam pro parte Capituli. Sed contra hoc oppo. quia archiepiscopus contestatus fuit litem, vt patet in principio. & sic per contestationem fuit factus dominus litis: vnde ipse solus habuit procuratorem dare. C. de procur. l. neque. & l. nulla. hic autem dicitur, quòd Capitulum: quare malè. Solu. dicit Hostien. archiepiscopus de consensu Capituli, tanquam caput, contestatus fuerat litem. nunc verò procuratores dati à Capitulo, & etiam ab archiepiscopo prosequebantur illam: solus enim prælatus non poterat, quia causa erat ardua, iuxta no. sup. de rescrip. cap. edoceri. ¶ Quæro. dicitur hic, quòd iste restituitur aduersus lapsum peremptorij: quæro ergo,
5 † à quo tempore incipiat quadriēnium ad petendam istam restitutionem. quidam dicunt, quòd à fine termini peremptorij, non à die interlocutoriæ, qua repulsus fuit qui dilationem petijt post terminum lapsum. & ratio est: quia finito termino completa fuit læsio. quod patet ex eo; quia si nulla sequeretur sententia, contra talem læsionem daretur restitutio. s. eod. cap. 2. & 3. & hoc placet Innocen. ad hoc. Cle. 1. eod. titu. & ibi hoc no. in glo. in hoc. ¶ Sed hic incidenter quæro: an restituto archiepiscopo contra lapsum peremptorij, etiam aduersarius poterit vti commodo talis dilationis beneficio restitutionis indultæ alteri parti: cui fortè omnis dilatio est lapsa. Casus est, quòd sic in l. petendæ. C. de tempo. in integrum restitu. vbi etiam quid iuris, si ille, qui petijt, non vult vti beneficio concesso: an aduersarius poterit tunc producere, sicut dixi supra posse. dic, vt ibi per Cy. ¶ Secundò quęro. dicitur hic, quòd fuit ecclesia restituta ad attestationes testium producendas, & alia munimenta. & sic loquitur, quando omittitur probatio alicuius exceptionis: quæ concernit principalem causam. quid ergo, si ecclesia vult restitui ad probandam exceptionem declinatoriam fori: vel dilatoriam solutionis. vel vult restitui ad tales non oppositas opponendas. Videtur, quòd ad istas non detur restitutio. vnde si fuerit omissa exceptio spoliationis, suggestionis falsi, excommunicationis, vel similis, non dabitur restitutio: quia hæ exceptiones non sunt inductæ in fauorem petentis, sed in odium aduersarij: vnde imputet sibi ecclesia, si à talium repulsione infra. 10. dies non appellauit: nā si postea petat restitui in integrum, non audietur. argu. ff. de vsur. l. cum quidam. §. si pupillo. Præterea restitutio non datur pro modico, vt l. scio. ff. eod. Item oportet, quòd restitutionem petens petat restitui aduersus graue damnum, vel aduersus lucrum, vt. ff. de mino. l. non omnia. sed hi, quorum exceptiones repelluntur, ex hoc nihil amittunt: quia ita remanent debitores in istis exceptionibus, sicut si succumbant. & sic cum nullo prædictorum modorum læsi sint, restitutio non est dãnda. Non obstat, quòd si aliqua prædictarum excep. fuisset admissa, non fuisset coactus soluere: quia non debet ista occasione litis discrimen expectare, cū sciat se obligatum: vnde & si superuacuam lit. exerceat, sibi est imputandum. ff. de admini. tuto. l. quoties. §. sicut autem. & ista sunt vera, secundùm Innocen. quia dictæ excep. in modum declinatoriarum iudicij proponuntur: quod frequenter accidit in literis de simplici iustitia impetratis. si autem in modum peremptoriarum iudicij proponantur (vt patet in literis gratiosis ad obtinenda beneficia impetratis:) tunc omnino dāda est restitutio, cum apparet, quòd tali excep. probata aduersarij, perimitur intentio principalis, vt patet ex no. s. de æta. & qualita. c. accepimus. de offic. deleg. c. prudentiam. §. sexta. sed super declinatorijs fori de negatis non audietur per viā restitutionis: sed bene per viam appel. vt dictum est. Sed dices. si appellauit, & succubuit, vel quia non fuit app. prosecutus, immissionem passus fuit: ergo illa exceptio declinatoria attulit secum magnam læsionem, & per consequens restitutio concedenda. dicit Innoc. quòd dicta exceptio reiecta non attulit hoc grauamen, sed culpa subsequens, scilicet appellādo iniustè, vel ap. non prosequendo: vnde si non appellet à diffinitiua, quæ subsequitur, vel ab interlocutoria, mittendo, sibi imputet: quia propter talē euentum subsequētē non erit restitutio concedenda. ff. de mino. l. verum. aduersus ergo sententiam subsequētem, vel missam poterit implorare restitutionem. & ita tenet Innocen. etiam in dilatoria solutionis, vt non detur contra ipsam non oppositam in termino, vel oppositam, & reiectam. Hostien. dicit, quòd cum in iure non reperiat expressè cautum, quòd in prædictis casibus restitutio denegetur, non audet asserere hoc ideò esse verum. dicit ergo, quòd sibi videtur hoc iudicis arbitrio relinquendum. In amissione enim, vel repulsione dilatoriæ posset esse læsio enormis (puta in excep. solutionis non opposita infra terminū) si enim erit magna quantitas, & dilatio longa, negari non potest, quòd læsio non sit magna. quia tempore plus, & minus petitur. j. de plus peti. ponderata ergo tali læsione secūdùm substantiam veritatis, potius, quàm iuris subtilitatis, erit concedenda restitutio, vel neganda: & ideò distinguebat Goffre. inter excep. dilatoriam solutionis: & ad hāc restituitur. quia expedit multum non soluere ante tempus. vnde si fideiussor hanc omittit, non nocet principali, & inter exceptionem declinatoriam fori, de qua non multum curandum. vnde non præiudicatur fideiussori, si ipsam omittit. ff. mandati. l. si fideiussor. §. quædam. distingue ergo, quòd aut quæris, an restituatur ecclesia aduersus exceptionem peremptoriam: & restituitur. aut contra exceptionem dilatoriam: & tunc aut est mixta elidēs iurisdi. & esse principalem: & idem. aut est merè declinatoria: & tunc aut ex eius omissione, vel probatione omissa sequitur magna læsio: & restituitur. aut parua: & non datur restitutio, vt ex prædictis apparet. & vide quæ dixi. s. e. c. auditis. An restituatur ad testes producēdos post didicita testificata: & an restituatur ad opponendum crimina, vel defectus. dic vt ibi, & facit quod no. in l. minor. 25. annis omissam. ff. de minoribus.

SVMMAE.

1 *Minor restituitur in eo, quod contraxit, vel omisit, si probat se exinde læsum.*
2 *Pater non potest rem filij sui alienare. sed ea tantummodo frui.*
3 *Pater potest emancipare filios minores.*
4 *Restitutio datur minoribus ad lucrum perditum.*
5 *Minor, qui petit restitutionem, sufficit si dicat, se non modicè læsum.*
6 *Nullitas, & læsio quando deducuntur in iudicio, iudex debet attēdere ad formam pronunciationis.*
7 *Temporales præscriptiones inductæ à iure non currunt minoribus.*
8 *Heres non potest venire contra factum defuncti.*
9 *Solemnitas quæ requiratur in alienatione rerum minoris.*
10 *Minor curatorem habens an possit contrahere sine eius auctoritate.*

1 Constitutis. † Restituit minori eo, qđ cōtraxit, vel omisit, si probat se exinde læsum. & fit infra tpa restitutionis pe-

tendæ.h.d.Et in prima partis petitio, super qua. secũda dat
iudicẽ. ¶ No. primò,ꝙ iste.V.egit ꝓ se, & fratre suo canoni
co,& petebat in integrum restitutionẽ pro se, & fratre suo,
& fuit admissus ad istam restitutionem.& sic coniuncta per
sona admittitur pro coniuncta in casibus,qui requirunt spe
ciale mandatum.sed l.pater.ff.de minori. concedit hic patri
tantummodo,& non alijs coniunctis.potest dici, quòd hic
non præcisè iste frater suo,& fratris nomine agens intenta-
uit restitutionem:sed ipsam,& commune remedium nullita
tis subalternauit propter probabile dubium, vt ĩ.dicam.
& ideò tali casu sicut admittitur incerta petitio contra iura,
ita persona aliàs inhabilis admittitur.quod not. Et aduerte
qa non dicitur in tex.an isti,contra quos egerunt,essent lai-
ci,vel clerici.si enim fuerunt laici,quo iure tracti coram Pa-
pa super ista causa restitutionis,non video.& oportet dice-
re,ꝙ emptor.fuerint laici:nisi dicas,ꝙ etiam clerici ementes
bona teneantur obseruare consuetudinem laicorum super
rei emptæ relaxatione,& pretij recuperatione. hæc autem
an sint vera, cogita. ¶ Secundò nota, quòd maritus habe-
bat rem communem cum vxore: qualiter autem hoc possit
esse,dic,vt in glo.si pater.super qua dicit Ioan. An. ꝙ iste lo
quitur secundùm loci consuetudinem,secundùm quã quic-
quid alteri coniugum obueniebat,erat vtrique cõmune.cõ-
cor.quod no.Io.de doñ. inter vi.& vxo.in c.2.¶ Tertiò no.
ꝙ iste pater habebat rem communem cum filio. & vt ꝓ par
te filij contractus esset efficax,emancipauit,& fecit eum cõ
2 tractui consentire.ex quo collige† ꝙ pater non potest rem fi
lij sui alienare,sed ea tantummodo frui,vt l.1.& l.cum opor
tet.C.de bo.quæ lib.vbi de vsufructu patris quid iuris, si e-
mancipet filium. Aduertendum etiam,ꝙ pater vendidit pos
sessionem.& fecit filios emancipatos consentire contractui,
& erant isti minores. vtrũ n ergo pater vendiderit vt cura-
tor filiorum,vel iure patris, non declarat tex.& pro tanto in
fra dicit,si fuit solemnitas obseruata, vel non. potest enim
pater esse tutor filij impuberis emãcipati, & etiam curator,
si fuerint adulti:vt sic tam tutela eius,quàm cura,dicatur le
gitima,vt no.in l.amicissimos.§.Lucius.ff.de excu.tu.& tene
bitur istis casibus pater reddere rationem administrationis:
secus quando administrat bona filiorum iure patris ratione
vsusfru.vt l.si superstitem.C.de dolo.& coniuncta l. cum o-
portet.de bon. quæ lib.facit quod not.in l.si is.ff.de tu.& cu.
da.ab his.debet ergo pater,si vendit rem filij,vt curator ser-
uare solemnitatem,vt l.cum emancipatur.C. de prædis mi-
3 no.¶ † Quartò no.ꝙ pater potest emãcipare filios minores:
an autem possit cogi emancipare filios,vel ipsos inuitos pos
sit emancipare dic,vt no.Insti.qui.mo.ius pa.po. sol. §. fina.
& vide in Spec.de na.ex li.ven.ad fin.& ibi de forma eman-
cipat.facit C.de eman.li.in fi.¶ Quintò no.ꝙ in eodem libel
lo agebant isti ad eandem rem varijs action. & ex diuersis
causis.ad partem enim suam agebant de nullitate, & restitu
tione,tanquam contractus esset nullus,vel si aliquis, rescin-
dendus: ad partem verò obuentam à patre agebant, pretiũ
offerentes.facit l.non est nouũ.ff.de acti.emp.& l. si ex mul
tis.C.de an.excep.¶ Sextò not.quòd isti dicebant contra-
ctum nullum. & si aliquis appareret, rescindendum per re-
stitutionis beneficium. Contraria ergo remedia ad eundem
finem tendentia(scilicet ad rescissionem actus,)videntur pos
se cumulari in eodem libello.de quo hic per Inno.& ĩ.dicã.
facit l.contra maiorem.C.de inoffi.testam. & c. nullus pluri
bus.de reg.iur.lib.6.per Dyn.& in l.cum filius. §. varijs. de
leg. 2. ¶ Septimò not. quòd vnus istorum fratrum erat ca-
nonicus,& vsus fuit consuetudine laicorum. & sic consuetu
do ciuitatis videtur etiam ad clericos extendi. facit ad not.
per Barto.in l.omnes populi. ff. de iust.& iure. ad hoc cap.
cum venissent.infra de eo qui mit. in possess. vbi etiam in fo
ro ecclesiastico sunt seruanda,vt not.in l.ex ea.ff. de postu.
4 ¶ † Octauò etiam ex hoc no.quòd ad lucrum perditum da-
tur minoribus restitutio,vt ff.de mino.l.ait prætor.§.hodie.
quandoque enim confines fundos supra iustam æstimatio-
nem interest nostra acquirere.& istã erat ratio huius cõsue-
5 tudinis,vt l.si cui.ff.de leg.2. ¶ † Nonò no.ꝙ minor,qui pe
tit restitutionem, sufficit,si dicat se non modicum læsum:
qa ꝓ modico non daretur restõ,vt l.scio. ff.de resti.in integ.
læsio.ergo sufficit deducere generaliter in libello:sed in pro
secutione causæ debet specificè declarari. & hoc dicit Inno.
ĩ.de lib.ob.cap.fin.facit l.in actione.ff.de fur.& quod no.in
l.1.§.si quis argentum.ff. depositi. ¶ Decimò no.ꝙ consue-
tudo erat,quòd liceret infra annum,& diem soluere empto
ribus pretium:& tamen soluendo hæredi emptoris videtur
sufficere,vt hic patet.In personam ergo hæredis obligati po
test impleri conditio legalis.idem si conditionalis dispositio
oriatur ex vltima voluntate,vel contra&u. sed econuerso ex
parte debentis implere an facultas implendi transmittatur
ad heredem.in contractibus,& vltimis voluntatibus dic per
Bar.in l.si decem cum petiero.ff.de verbo.obligatio.& adde
bonam l.ad hunc tex.ff.de pac.inter empt.l.2.vbi not.an hæ
res sicut principalis possit ex pacto defuncti recuperare rẽ,
pretium offerendo.¶ Vndecimò no.quòd ille, qui agit, suf
ficit, si dicat in libello se paratum soluere pretium.& sic illa
l.Iulia.§.offerri.(quæ dicit, quòd emptor, qui agit ad rem,
debet offerre pretium) debet intelligi, quòd dicatur offer-
re, si offerat se paratũ:& etiam si non tradat, cum agit, suf-
ficiat hoc. ante tamen,quàm venditor condemnetur, debet
facere quod obtulit.ad hoc optimè l.si fundus. ff. de rescin.
ven.dixit tamen Barto. quòd iura, quæ dicunt, si paratus
est soluere,debent intelligi, quòd vadat cum pecunia in ma
nu,per l. seruus si hæredi. in fin. de statuli. & l.qui decem.§.
idem respondet. de solu. ita not.in l.prætor ait.§.si paratus.
de ope.noui nunc.facit quod no.Ioan. And. de elect. cap.vt
6 circa.in glo.super verbo.præstito. ¶ † Duodecimò not. in
versi.quo circa.quòd cum nullitas, & læsio deducantur in
iudicio, iudex debet attendere ad formam pronunciatio-
nis.si enim reperit contractum nullum, propter omissam so
lemnitatem, debet decernere ipsum nullum.si autem repe-
rit ipsum solemnem, sed minorem in modico læsum, debet
subuenire per restitutionis beneficium. Quid ergo si sit a-
ctum altera via tantùm; quia egit dicens nullum, sed depre-
hendit aliquis, sed enormiter læsus, vel ecõuerso. dic vt no.
Innocen.supra de offi.deleg.cap.cum contingat. & est ma-
gna differentia,an sit nullus,vel aliquis, sed rescindendus tã
propter longiorem viam vnius remedij. scilicet nullitatis:
quàm alterius,scilicet restitutionis,quadriennio finiendæ.fa
cit l.si quidem.C. de prædijs mino. ¶ Decimotertiò not. ꝙ
ex eodem iudicio consequitur quis rescis.contractus,& rem
traditam ex contractu. & aduerte: quia se obtulerunt solue-
re pretium portionis patris :non autem quæ obuenit eis ex
materna successione.Sed dic,quòd etiam illud restituere te-
nentur, si fuerit in eorum vtilitatem conuersum: aliàs non,
si contractus non tenuit. quod dic vt l.si prædium.& l.præ
diorum. ff. de prædijs minorum. ¶ Decimoquartò nota,
quòd debet offerre pretium. quid ergo si emptores no-
lint recipere.dic,quòd debet deponi in ædem sacram.quod
dic, vt C.de vsur. l. acceptam. Remittit Hostien. ad sum-
mam de solu. sub rubrica de obliga. ¶ Oppo. hic fuit ad-
missus libellus alternatiuus. Sed contra hoc oppo.& vide-
tur, quòd non debuerit admitti, vt. ff. de iniu. l. prætor.
§. quod autem. & l.vbi autem. §. qui illud. ff. de verbo.o-
bligatio.& l.ita fidei. ff.de iure fi. so. dicit Hostien.illi sub-
tilitati de simplicitate canonum non est locus. infra de iu-
di.cap.dilecti.Innocen.dicit,quòd vbicunque quis probabi
liter dubitat, non solum ratione alterius facti, sed etiam
proprij, potest in eodem libello plures proponere act. nec
cogitur eligere,etiam si se non compatiantur adinuicem,vt
hic, & l.1.§. quia autẽ.ff. quo. leg.vbi autem dubium non
est

est probabile:tunc cogitur eligere, vt l. quod in hæredem. §. eligere. ff. de tribu. & aduertendum, quod non solum deducere, sed et prosequi possum ambas, quando probabiliter potest dubitari, subiuncta protestatione, quod super quacunque actione probet intentionem suam, sibi sufficiat, vt d. § quia autem. & pro tanto recipitur ista. peto rem iure dñij, vel quasi, vt. ī. de re iud. c. abbate sane. lib. 6. Vel dico sententiam nullam, & si qua est, appello, vt plene. ī. de app. c. dilecto. In istis ergo fratribus, de quibus in isto cap. fuit probabile dubium: quia propter ætatis defectum tempore contractus non apprehenderunt, vel nunc non memoratur, an interuenerit debita iuris solemnitas, necne. facit. ī. qui ma. ac. pos. c. fin. & de sen. excō. c. cum illorum. ad fin. ad materiam facit l. 1. C. de fur. & quod no. Dyn. in d. cap. nullus pluribus. & ī. de elect. cap. vt quis duas. lib. 6. ¶ Secundò opp. dicitur hic, quod aduersus lapsum anni petijt, se admitti beneficio restitutionis. Sed contra oppo. & videtur, quod ipso iure seruetur illæsus. C. in quib. cau. in integrum restitu. non est ne. l. fin. So. dicit Goff. quod ita erat
7 consuetudo loci, quod curreret etiam minoribus. Inno. † dicit temporales præscriptiones inductas à iure non currere minoribus: quia illas l. potuit prohibere: consuetudinariæ verò currunt, quas lex non prohibuit, vt hic. & de consti. c. 1. lib. 6. Idem Gui. in Specu. eo. tit. §. 2. ver. hoc autem. vbi etiam tractat de biennio excep. non nu. pec. & quod dicit Inno. de consuetudinarijs, idem secundùm Ioan. And. in conuentionalibus, vt. ff. de mino. Tu post Cyn. latius sic distingue. cum quæritur, qualiter minor iuuetur contra cursum temporis: aut tempus cœpit contra maiorem prædecessorem suum: aut contra ipsum. Primo casu, aut quæritur de tempore præscrip. conuentionalis: & istud currit cum effectu, secundùm Iac. de Are. vbi currit ipso iure. & distinguit ita. aut est tempus, quod currit ad corroborationem contractus habiti cum defuncto: & tunc currit cum effectu, vt d. l. Aemilius. aut non procedit ad confirmationem contractus sic habiti cum defuncto (vt est præscriptio, quæ currit sine contractu defuncti.) & tunc currit: sed datur restitutio. Fallit in præscriptione 30. annorum, quæ dormit in pupillo, vt l. sicut. C. de præscrip. 30. anno. Secundo casu quando cœpit contra ipsum minorem. aut est talis præscriptio, quam ius vetus volebat currere cum effectu: & tunc illa currit etiam hodie cum effectu. aut est talis, quam volebat currere, sed nō cū effectu: & tūc illa regulariter non currit. Hodie fallit in casibus, vt l. properandum. §. fin. & in consuetudinaria, vt hic. & de hoc per Cyn. in d. l. fina. C. in quibus cau. in integrum restitu. non est neces. Etiam vide quod no. Bart. in l. cum filius. §. in hac. ff. de verbo. obligatio. de obligatione, quæ descendit à defuncto transfusa in minore, qualiter in ipsa obligatione vtatur priuilegio minoris ætatis: quæ quæstio adaptatur etiam ad ecclesiam succedentem priuato. facit l. si fiscus. de iure fisci. ¶ Tertiò oppo. de l. dudum. C. de contrahen. empt. vbi reprobat consuetudinem, quæ vetat quærere emptorem libero arbitrio. Solu. illa lex probat consuetudinem præcedentem ipsam legem, sed sequentem non videtur reprobare: ista est vna solu. Cyn. ibi. & concor. quod not. ī. de elect. c. statut. in Cle. vel aliter secundùm Hostien. illa lex permittit ad voluntatem emptoris quæri, nec hoc prohibetur: sed permittebat, quòd proximus infra annū, & diem haberet ius offerendi. quod nec ibi negatur: imò videtur permitti ibi, dum dicit [vbi lex aliquas personas.] &c. supple vel [aliquibus ius offerendi concedat] &c. Et circa interpretationem huius statuti loquentis tantummodo de contractu venditionis, an comprehendat contractum dationis in solutum. vide in Specu. de empt. & ven. §. nunc videndum. ver. sed pone statutum. Et an habeat locum in permuta. determinauit Odo. quòd non: quia hoc verbum emptio, sumitur strictè. sic ff. de pigno. l. in quorum. donatio. autem similiter non videtur includere: quod patet. quia emphiteuta donat meliorationes suas, licèt non vendat. facit quod not. Ioan. And. ī. de loca. cap. potuit. super 3. glo. ¶ Quartò opp. dicitur hic, quòd isti filij egerunt ad rescissionem cōtractus celebrati à patre: & tam pro portione patrem tangente,
8 quàm super propria, fuerunt auditi. Sed contra: † quia hæres non potest venire contra factum defuncti, vt l. quæ à patre. C. de resti. mi. & l. cum à matre. C. de rei vendi. Solu. si dicamus istos filios fuisse hæredes patris, etiam ipsorum partem malè alienatam non videretur posse vendicare, nec contractum rescindere: sed nihil dicitur in tex. quòd fuerint hæredes patris. vnde si fuissent hæredes patris, verè opi. est fortis, & recurre ad not. plenè in d. l. cum à matre. & l. fina. §. in computat. C. de iure deliberan. ¶ Quæro. dicitur hic, si iuris
9 solemnitas est omissa: quæro, † quæ solemnitas requiratur in alienatione rerum minoris. dicit glo. quòd auctoritas curatoris, vel tutoris, & decretum iudicis. Si enim minor curatorem habens contrahit sine eo, contractus est nullus. si curatorem non habet, valet contractus, sed restituitur. Ita dicit l. si curatorem habens. C. de in integrū restitu. mino. Et aduertendum, quia ibi minor curatorem habens æquiparatur prodigo: vnde sicut prodigus non potest ipso iure contrahere sine auctoritate curatoris: ita nec adultus, habens curatorem. Et istud est verum, quatenus se extendit officium curatoris: sed quatenus se non extendit, iste minor videtur carere curatore, & valet mero iure. Quod facit, vt l. 1. §. fuit quæsitum. ff. ad Trebel. vbi glo. magistra. Aequiparatur etiam pupillo minor curatorem habens: nisi quò ad quædam, vt in vltima voluntate. potest enim adultus testari, codicillari, & donare causa mortis sine curatoris aucto-
10 ritate, vt l. Aurelio. §. fina. ff. de libe. leg. ¶ † Sed hic incidenter quæritur, an minor curatorem habens possit contrahere sine eius auctoritate, sed iudicis. glo. tenet quòd non in l. fin. C. si propter pu. pen. Alij dicunt, quòd auctoritas decreti supplet defectum tutoris, & curatoris, vt. ff. de mino. l. ait prætor. §. permittit. & l. bonorū. C. qui admit. ad bono. posseß. pos. tutius est tenere, quòd non possit cū solo decreto, vt no. Bald. in d. l. si cura. habens. & ibi respondet ad contraria, vbi dicit, quòd etiam si minor careat cura. non poterit contrahere cum solo iudicis decreto. Non obst. l. bonorum. & l. si infanti. in fin. de iure deli. quia loquuntur in actu, qui ordinatur principaliter ad acquisitionem, non ad alienationem: & ideò ibi fortius operatur decretum, licèt illi acquisitioni quædam obligatio incidat, vt not. in d. l. si infanti. Non obst. §. permittitur. quia minor ibi auctoritate iudicis recepit debitum à debitore, quod ille soluere, & iste recipere tenebatur. In his ergo, quæ incumbunt ipsis minoribus, vel eis expediunt, si minor. carent tutore, vel curatore, auctoritas iudicis potest supplere: secus in præiudicialibus, & damnosis, ut in alienatione: quia tunc nulla l. cauetur, quòd auctoritas, & decretum iudicis suppleat curatoris defectum. Idem dicit ipse in dicta l. si curatorem habens.

SVMMAE.

1 *Ordinarij cognoscunt de causa restitutionis.*
2 *Causa restitutionis in integrum potest delegari.*
3 *Restitutio in integrum quandoque petitur principaliter, quandoque incidenter.*
4 *Ordinarij iudices sine administratione possunt causas delegare.*
5 *Compromitti non potest in arbitrum de causa restitutionis in integrum.*
6 *Arbitri non cognoscunt de causa matrimoniali, liberali, & criminali.*
7 *Delegatus si tulit sententiam: an poterit aduersus sententiam coram eo peti restitutio.*

CAusa. Se summat, docẽs, qui iudices possint restituere.& sumitur ex l.fin.C. vbi & apud quos. partes patent:nam prima pars loquitur de ordinarijs habentibus administrationem, vel de legatis ipsorum. Secunda pars de delegatis non habentibus administrationem,& de arbitris.Tertiam annectit, incidenter,& non facit ad ti.præmitte, quot sunt genera causarum, & iudicum iurisdictionem habentium cognoscendi causas
1 prædictas,vt no.in l.placet.1.C.de peda.iudi.¶†Nota primò,ꝙ ordinarij cognoscunt de causa restitutionis.& sic cũ ordinariorum aliqui habeant iurisdictionem simplicem:aliqui merum:aliqui mixtum imperium,vt d.l. placet.& plenè s̃.de offi.ordi.c.cum ab ecclesiarum.per Inno.& l.& quia.& l.more maiorum.de iuris.om.iud.de quolibet ordinario iuris.habente intelligit c.illud,cum generaliter loquatur, vt l. 1.§.& generaliter.de leg.præstan. Aduertendum tamen,vt credo,ꝙ ordinarius in causis simplicis iurisdictionis nõ cognoscet de causa restitutionis super causis mixti imperij: vt sic eiusdem naturæ sit causa restitutionis,cuius est causa príncipaliter intentata:sicut est eiusdem naturæ contractus,cuius est distractus,vt l. si vt proponis.C. de nupt.& in Authen. contra.C.de diuor.& l.nihil tam naturale.de reg.iur. dubiũ mihi remanet,an coram alio ordinario, quàm illo,qui tulit sententiam,possit peti restitutio contra sententiam alterius ordinarij,cum restõ postuletur regulariter coram eo,qui tulit sententiam,vt l.præfecti.ff. de mino.& præsuppono,ꝙ ille alius ordinarius esset principaliter iudex cõpetens,vt contingit in scholari,qui habet Potestatem,episcopum,&doctorem : an ergo contra sententiam per episcopum latam possit peti restitutio coram Potestate,arg.ꝙ sic : quia in eo non exigitur aliud , nisi ꝙ sit ordinarius administrationem habeus.illud autem est certum,ꝙ minor contra sententiã maioris non restituit:sed quilibet ordinarius contra suam,& inferioris sententiam restituit,vt ff.de mino.l.in causæ.§.pe.& l.præfecti.& l.seq.sicut ergo coram superiore potest peti rescissio sententiæ inferioris per viam appellationis,& nullitatis iuxta no.per Bar.in l.si expressim.de app.ita & per viam restitutionis in integrum,vt ex prædictis patet. ¶ Secundò
2 no.†ꝙ causa restitutionis in integrũ potest delegari. de quo in glo.& sic delegati.& quod no.in d.l.placet.de peda.iud.
3 ¶Tertiò no.†ꝙ restitutio in integrum quãdoq; petitur principaliter, quandoque incidenter.& in casu, quo principaliter,requiritur lit.cont.secus si incidenter.s̃.de offi.iud. c. 2. est & alia differentia, secundùm Host. quia cum principaliter petitur,non requiritur summaria iudicis cognitio , imò est omnino petitio admittẽda.vbi verò incidit,habet locum officium iudicis mercenarium.& est examinatio summaria facienda prius,quàm super læsione probationes aliquæ admittantur,vt s̃.eo.c.auditis.licèt aliter not.Inno.s̃.eo.c.cum ex literis.in fi.¶ Quartò no.ꝙ aliqui sunt iudices cum administratione:aliqui sine administratione.de vtrisque exemplificat glo.vt illi qui dantur &c.Io.An.exemplificat in doctore,qui potest audire causas scholarium,si se subiecerint sibi, vt in Auth.habita.C.ne filius pro patre.non placet istud exẽplum: quia iudicium doctoris quandoque redderetur inuitum , vbi eius forum contingeret declinari.ponit ipse aliud exemplum in episcopo,qui renunciauit episcopatui.de ord. ab episcopo.c.1.Ego exemplifico in iudicibus cartularijs.i. notarijs,qui dicunt in instrumentis.[Ego talis notarius, & iudex ordinarius]&c.dicuntur enim isti ordinarij:quia sunt creati ab Imperatore,vel habẽte ab eo auctoritatem,& possunt,vt dicit glo. dare tu.& cura.& facere præcepta in volẽtes,& habent executionem paratam,sicut sententię,postquã sponte aliqui se subijciunt tali iurisdictioni. & de istis iudicibus cartularijs no.glo.in l.1.ff.de iud.& Bar.in l.1. de tu. & cu.da.ab his.& l.fi.C.vbi,& apud quos.per Cy.Comites etiã palatini dici possent eiusdem naturæ.& vide quod no.C. vt dig.ord. ser.l.2.vbi ponuntur.5.ordines dignitatum. ¶Quin-
4 tò no.†ꝙ ordinarij iudices sine administratione possunt causas delegare,quorum delegati non cognoscẽt de causa restitutionis:qa nec ipsi ordinarij sine administratione hoc possent,vt no.in l.fi.C.vbi & apud quos.& idem hic Vin. Inno. Host.Pe.& Ab.& in Spe.2.parte.eo.ti.§.videndum. in prin. & videtur expressum in d.l.fi.ibi[has causas audire,qui certæ administrationi,cui iurisdictio adhæreat,præpositi sunt.]
5 ¶Sextò no.†ꝙ de causa restitutionis in integrum nõ potest in arbitros compromitti , nec similiter de quibusdam alijs, vt in tex.ver.fi.& intellige hic de arbitrio,siue cum pœna,siue sine,vt d.l.fi.Incidenter tamen de causa restitutionis cognoscit arbiter,vt hic.quod intelligit Inno.ꝙ arbiter cognoscit de restitutione,non vt ipsam concedat:quia est mixti imperij,vt.ff.ad muni.l.ea quæ.sed cognoscit ad hũc finem,vt si viderit personam,cui restitutio cõpetat,in aliquo læsam(puta quia infra terminum non produxit testes, vel instrumenta)iterum ei terminum assignabit.& allegat Ho. ll.quas glo. allegat,& no.j̃.de ord.cog.c.1.remittit ad summam eo. tit. §.à quo facienda.Cy.non tenet cum Inno.imò dicit, ꝙ si læsio contigerit incidenter,poterit arbiter restituere . ita dicit
6 in l.fi.C.vbi,& apud quos. ¶ †Septimò no.de causa matrimoniali,liberali,& criminali arbitri non cognoscunt. concor.de arb.l.non distinguemus.§.Iul.& §.de liberali.& quid iuris de causa monachationis, & conuersionis. & quid de causa alimentorum. & quid de causa tutelæ , quam petit mater contra tutores testamentarios,vide in Spec.de arbi. §.restat.ver.sed nunquid compromissum.& ver.quid si iuris. Idem in causa iniuriarum ciuiliter , sine criminaliter mota. quia de ipso non poterit compromitti , cum infamet. ff. de his qui no.infam.l. athletas.§.fina. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ causa restitutionis põt delegari.cõtra de l.nec quiq̃. §.vbi decretum ff.de offi.procon.& leg.sed nihil facit.quia restitutio non requirit decretum,licèt causæ cognitionem,quam requirit quælibet causa. magis obstat.l.ea quæ.ad muni.Solu.vt in glo.& sic delegati. similis glo. est in dicta l. fina. C. vbi,& apud quos.Ioan.And.dicit,quòd l. ea quæ. loquitur de alia restitutione, scilicet de illa, quæ fit famæ, & bonis omnibus , quam non facit nisi princeps,vel senatus.ff.de postu.l.1.§.de qua.2.quæst.3.cap. notandum. & per hoc dico, quòd cum restitutio competat cõtra contractus, & omnem læsionem enormem,illius naturæ erit censenda quò ad delegationem prohibitam , vel permissam , cuius naturæ est causa,super qua versatur , cum adaptetur ad quamlibet dispositionem , sicut transactio.¶Secundò oppo. dicitur hic, quòd arbiter incidenter cognoscit de restitutione. contra quia non est sibi commissa,ergo &c. vt.j̃.tit.2.cap. cum dilectus. Solu.vt in glo.principaliter enim. ad fin. non enim si incidenter occurrit, potest dici alia causa : sed cohærens primæ, & ex ea oritur, vt dicit tex.in l.per hanc C. de tempo.in integ.restitu. ¶ Tertiò oppo.& videtur,quòd de causa matrimoniali , & liberali possit compromittit. j̃. tit.2. c. ex parte.& cap.cum tempore. Solu. text. iste loquitur de matrimonio carnali, & libertate hominis : sed de matrimonio spirituali , & de statu ecclesiæ compromitti potest,vt in contrarijs : & hoc tenent Pe.& Abb.ratio est, quia quando agitur de causa ecclesiæ , non potest dici propriè liberalis causa:quia si non erit subiecta vni , erit subiecta alteri,cum non possit esse acetala.93.distin.cap. nulla. Sed cum quæritur de homine , an sit liber,vel seruus , illa propriè dicitur causa liberalis:& ista multò magis est præiudicialis , quàm prima.nam seruitus ferè morti æquiparatur,vt ff.de reg.iur. l.seruitu.in fi.titu.¶ Quartò oppo.& videtur, ꝙ coram arbitris non possit contingere læsio incidenter , propter quam possit peti restitutio . quia probationes, & alia acta coram arbitris:nec similiter ipsorum sententia affert præiudicium: cum ex ea non oriatur actio : sed pœna tantummodo com-

mittatur, vt l. 1.ff.de arbi.& l. 1.C.eod.tit.& sic sententię, vel acta non afferant præiudicium, nõ datur restitutio, vt l.scio. ff.de in inte.resti.fol. 10.An.fatetur opp.dicit eñ, q vbi p̃dicta non præiudicent, nõ datur restitutio: sed aduersus commissioné pœnæ:& ideo nõ rectè (secũdùm eum) petit restitutio cõtra ſniam arbitri:sed contra pœnã, quæ orit ex non obseruantia laudi. Idẽ no. Spe.4.parte.eod.ti.ver.hoc etiam scias.& hoc est verũ (vt dixi) qñ sententia arbitri, vel acta coram eo nõ afferũt præiudiciũ: secus si arbitrum obligant, vt contingit.ĩ.eo.c.p tuas.vel si testes recepti sunt mortui.nam qa tunc attestationes præiudicant.ĩ. de testi.c.p̃sentata.dicit Ho.q nõ videt, quare debeat denegari restitutio; ex quò cõstat de læsione.ff.de mino.l.nõ omnia. ¶ Quæro. aliqs corã arbitro petit restitui contra sententiã arbitri: qa absoluit inique eius aduersariũ à petitis.nunqd lit.cont.super restitutione admittat ad probandum de iure suo super principali ad hunc finem, vt adiudicent sibi petita. dicit Inn. q non, quia nec iudex, q cognoscit de restitutione, succedit arbitro in cognitione causę principalis, vt patet.C.de arbi.l.penu.§. fi.ad hoc.ff.de iureiur.l.si duo.§.ideò Iul.qd verum putat Ho.nisi ex forma petitiõis aliud sequat; vt qa petit in eodem libello non solùm restitui contra sententiam: imò & quæ petita fuerãt corã arbitro, sibi adiudicari, secũdùm ea, q no.Inn.s̃.e.in c.cum ex literis.in fin.¶ Secundò q̃ro.dicit hic, q causa restitutionis põt delegari.

7 † Sed pone, q delegatus tulit sententiam, añ poterit aduersus eius sniam peti restitutio corã eo. Pet.dicit, q siue sit delegatus principis, siue alterius, tam contra sententiã diffinitiuam, q interlocutoriam restituere poterit.quia principalis causa, & quæ ab ea dependent, videntur sibi commissa, vt in iur. alleg.in glo. penul. dicitur enim ista cã cohærere prĩnæ. ergo &c.vt C.vt causæ post pu.ad. tu.l. 1. Præterea mandatũ iurisdi. & procu.æquiparantur, vt l.& quia.de iurisd.omnium iudi.sed quia procura. committit causam, videtur sibi dare potestatẽ petendi restit. in integrum, vt l.qui proprio.ff.de procur. Alij dicunt, q delegatus principis, vel alterius non restituit contra suam sententiam diffinitiuam; quia functus est officio suo: sed contra interlocutoriam sic.C.de au.tu.l.fi. & hoc verũ, nisi esset talis incidens, q finire totam cãm: quia tunc habet naturã diffinitiuæ, vt cã fideicõm.l.2. ff.de fer. Ita dicit Cy.in l.aduersus.C.si aduer.rem iud.¶ Tertiò quæro. dicit hic, q arbiter potest cognoscere de causa restit.incidenter, non principaliter.pone ergo q. talem. minor habet mecũ causam de quadam conuentione.de causa compromittitur; ita q si apparebit minorẽ conuenisse, q restituet eũ arbiter læsione probata. nunquid arbiter isto casu cognoscere poterit: si intelligatur principaliter cõmissa, non poterit cognoscere.si incidenter, poterit. dicit Pe.q habuit de facto, & inclinat, q cognoscere possit: qa illud reputatur incidẽter, qd̃ de nouo emergit, vel qd̃ de nouo pponitur, vt C.si sæpius in inte.rest.po.l. 1.& l.p hãc.de tẽp. ap.Ita dicit Cy. in d.l.fi. C.vbi & apud quos. Et aduerte, qa p hoc sentit Cy. q aduersus contractũ possit peti restitutio incidenter, & p modũ excep. qd̃ tenet in l. superuacuam. C. de tempo.in inte.rest.in 9.q.vbi plenè. ¶ Vtrùm si per modum excep.in iudicio deducatur, possit excipi post quadriẽnium.& dicit, q non.qa quando ad idem cõpetit actio, & exceptio, eiusdem vitæ, cuius est actio, est ẽt exceptio, vt no.In no.in c.fi.ĩ.de ord. cogn. & c.cum dilectus. vnde si ecclesia, vel minor fuit læsus in vendi.fundi, & post quadrienniũ conueniatur ad ipsius traditionem, nõ poterit excipere de læsione, si tacuit infra quadriennium, secundùm Cy.in dicta l.superuacuam. quod not.

SVMMAE.

1 *Restitutio denegata ecclesiæ vltra sibi non conceditur.* 5
2 *Mutata causa petendi, res iudicata non nocet.*
3 *Decendium appellationis interponendæ currit ecclesiæ: sicut minori cursus instantiæ triennij.*
4 *Restitutio contra sententiam potest prosequi, & finiri infra quadriennium.*
6 *Nouæ defensiones quæ dicantur.*

1 Beneficio. Se summat, & hoc intendit. †Restitutio denegata ecclesiæ, vlterius sibi non conceditur, nisi ex noua causa: restituetur tamen ad appellandum à sententia denegationis. Et primò ponit regulare dictum, interserens alium casum, ibi [præterquã. [Secundò à principali dicto excipit, ibi [nisi nouis.] &c.¶ No.primò, q minori, vel ecclesiæ restitutionem petenti obstat res iudi.de hoc.ĩ.de excep. c.penult.

2 ¶ Secundò no.† q mutata causa petendi, res iudicata nõ nocet.facit l.cum quæritur.& l.si quis cum totũ.& l. & an eadẽ. ff.de excep.rei iudi.¶ Tertiò no.

3 † q decendium appel.interponendæ currit ecclesiæ, sicut minori cursus instantiæ triennij, vt l.properandum.§.fi.C.de iud.ibi tamen minor nõ restituitur aduersus instantiam peremptam, si tutor est soluendo.an aũt dicto casu restituitur ad appel.dic, vt ibi.¶ Quartò no.q sufficit semel fieri.C.de iure delib.l.fi.§.si verò post quam.ĩ.de elec.c.si compromissarius.§.1. & c. commissa. ¶ Oppo.dicitur hic, q restitutio semel concessa super eodẽ amplius non conceditur.contra de l.si fine.§.restitutus.ff.de mino.sol.vt hic in glo.& no.C.si sæpius in integ.rest.pe. l. fi. ¶ Secundò oppo.si appellaui, & succubui, possum appellare secundò.de appel.c.directæ.ergo & secundò restitu.petere. Solu.faciliùs perditur priuilegium, & remedium extraordi. quàm ius commune.facit.C.ad Velleia.l. antiquæ. et quod ibi not.& l.eius militis.§.militia.ff.de testa.mili.& in Authẽ. de non alie.§.quia verosimile.¶ Tertiò opp.licèt iudicatum sit contra ecclesiam, vel minorem, datur restitutio, vt.s̃.e. c.coram.Solu.aut sententia concernit causam principalem, vel eius incidentiam:& datur restitutio concedenda. Et ita loquitur hic.faciliùs ergo datur restitutio contra rem, etiam bis iudicatam, quàm contra restitutionem semel denegatã. ¶ Quartò opp. ad id quod dicitur nouis defensionibus ecclesiam admittendam restitutionis beneficio: imò videtur, quòd de iure communi, vt dicta l. cum quæritur.& infra de fide instru.c.cum Ioannes. ergo cessat extraordinarium remedium resti.vt l.in causæ.ff.de mino. so.aut quis primò egit via ordinaria, & succubuit:& tunc ex noua causa potest agere iterùm ad idem etiam via ordinaria, vt in contrarijs: aut primò egit via extraordinaria, (vt restitutionis:)& tunc ex noua cã eadẽ via extraordinaria sibi datur, vt hic. ¶ Quĩtò opp.præscriptio decẽ dierũ ad appel.non videtur currere ecclesiæ, vel minori, vt l.fi.C.in qui.cau.in inte.rest. nõ est ne.ergo cum de iure communi semper possit appellare, malè videtur tex iste concedere restitu.ad appellandum, vt l.in causæ.ff.de mino.dicit Hostien.q illa l.fin.non habet locum in præscriptionibus iudicialibus, qd̃ tetigi.s̃.e.c. aud.& quæ præscriptiones legales currunt contra ecclesiam, & contra quas restituatur, vel non, tangit hic Io. And. quæ vide quasi ad literam in Spec.2.parte.eo.tit.§ 2.ver.vt autem. ¶ Sextò oppo.hic negat restitutionem:sed cõcedit appel. & sic quod vna via prohibetur, alia permittitur, contra no.in c.tuæ.s̃.de procu.& in reg.cum quid vna.de reg.iur.lib.6.Solu.aliud est restituere ad app. aliud est restituere contra sententiam.nã si restitutio concedatur contra sententiam, perinde est, ac si sententia nunquam esset data:sed cum restituitur ad appel. sententia salua, & in suspenso, propter appel.ĩ.de iureiuran. c.veniẽs.magis ergo expedit restitutio, quàm appellatio. argu.ff.de admi.tuto.l. si minoris. Item si restituitur ad appel. debet appellare infra. 10.dies. & sic erit vna appellatio: sed restitutio contra sententiam non computatur in numero appel.

4 † Item restitutio contra sententiam potest prosequi, & finiri infra quadriennium:sed ap.infra annum, & biennium. Item in restitutione contra sententiam debet probari læsio.

sed ad appel. debet probari iniquitas, & hoc no. Ioan. And. hic in 7. q. & de hoc not. in l. 1. C. si sæpius in integ. rest. pe.

5 ¶ Quæro de ratione † huius c. quæ sit ratio, ꝙ restitutio semel denegata, amplius non conceditur. dicit Ioan And. ꝙ si concederetur restitutio superreo, super quo iudex alias denegauit, leges essent ludibrio. quod esse non debet, vt l. prætor. ff. de iudi. contra sententiam enim denegationis non debet restitui: quia secundùm hoc videretur restitui, vt restitueretur. quod esse non debet, arg. ff. de mino. l. interdum. sicut ergo non restituitur minor, vel ecclesia contra cursum quadriennij, ꝙ debuit contra læsionem restitui. ꝯ. eod. tit. 1. li. 6. ita nec restituitur contra restitutionis denegationem, vt hic. ¶ Secundò quæro. hic dicitur, ꝙ fuit petita restitutio, & denegata. quid si non fuit petita: vel fuit petita, & concessa: vel fuit petita, & non negata, nec concessa. dic vt in hac secunda q̃st. quia leuia sunt membra. ¶ Tertiò quæro. hic fuit petita restitutio contra sententiam, & negata. quid si contra contractũ. dicit Ioan. And. ꝙ siue contra sententiam, siue contra contractum petatur restitutio, & denegetur, habeat locum istud c. cum l. 2. C. si sæpius. quæ distinctè loquitur, & vtrobiq; subest eadem ratio. ¶ Quartò quærit Ioan. And. quæ petitio hic excludatur, an petitio restitutionis contra sententiã, vel cõtractum iam denegata: an petitio restitutionis contra sentẽtiam denegationis. dicit Inno. ꝙ vtrunq;, per hanc literam, quæ restituit solùm ad app. à sententia deneg. ergo non contra sententiã. ¶ Quintò q̃ro. si contra sententiã petijt minor, vel ecclesia restitui, & fuit denegata, nec appellauit, sed restituitur ad appel. an restituetur contra primam sententiam denegationis. glo. in dicta l. 1. C. si sæpius. intelligit de secunda sententia. s. denegationis. ¶ Sextò quæro. quis iudex concedet illam restitu. ad app. an iudex à quo, qui denegauit restitu. an iudex appel. videtur, ꝙ iudex app. vt l. preses. C. de appe. sed illa l. loquitur de restitutione illius, qui appellauerat, & propter impedimentum non fuerat prosecutus appel. vnde cum iam per app. esset causa deuoluta: igitur iudex à quo ad appellandum restituit in casu huius. c. ¶ Septimò quæro,

9 † quæ sint nouę defensiones, de quibus litera loquitur. glo. hic videtur velle, ꝙ intelligatur de nouis. i. nouiter propositis, tamen primò competentibus. & fortè eundem habuit intellectum Inno. exponens, nouis. i. de nouo propositis, nõ de nouo contingentibus. Azo in summa C. si sæpius. & Accur. & Odof. in l. 2. eod. tit. Vincẽ. Goff. Phi. Inno. Hostiẽ. Pe. Ab. & Egi. intelligunt de vtrisque, scilicet tam antiquis nouiter propositis, quàm de nouiter emergentibus. & ponunt quidã ex eis exẽplũ, quãdo denegata fuit restitutio: quia contra procuratorẽ suũ habebat regressum, qui est repertus postea nõ soluẽdo in pręteritũ vel factus est postea, & de nouo emersit. & hoc exẽplũ, & quædam alia vide in Spe. 2. parte. eod. ti. §. 2. vers. sed quẽ vocans. ista sunt quasi omnia, quæ hic ponit Io. An. ordinatè contra morem suum.

De Alienatione iudicij mutandi causa facta.

SVPRA. tit. proxi. est prouisum per beneficium restitutionis ecclesijs, vt in c. 1. minoribus, vt in c. constitutus. maioribus, vt in c. ex literis. nunc prouidetur his, in quorum damnum alienatur causa mutandi iudicij res, de qua timetur litigiũ, secundùm Goff. ad materiã facit. 11. q. 1. c. 1. & de priuileg. c. aucto. in fi. li. 6. vel continua ad sequentia. tractaturus de iudicijs: quia quandoque contingit, ꝙ metu futuri iudicij reus transfert possessionem in alium: ideò qualiter contra ipsum alienantem ꝓuideatur, subijcitur sub hac rub. &c.

SVMMAE.

1 *Alienatio si facta est in aliquem causa mutandi iudicij, conuenitur per rescriptum impetratum contra alienantem.*

2 *Index prouidere debet, ne mandata sua sint delusoria.*

3 *Papa prouidet contra triplicem maliciam.*

4 *Conueniri potest ille, in quem facta est alienatio, & ille, qui alienauit causa iudicij mutandi.*

1 EX quorundam. † Is, in quem facta est alienatio causa mutandi iudicij, conuenitur per rescriptum impetratum contra alienantem. h. d. Prima pars factum ponit, contra quod secunda prouidet, ibi [nos igitur.] ¶ Not. primò, ꝙ Papa prouidet, ne rescripta sua sint delusoria: simi-

2 liter † quilibet iudex debet prouidere, ne mandata sua sint delusoria, & Imperaror etiam, ne leges suæ sint ludibrio, vt ff. de iudi. l. prætor. & l. fi. §. vlti. C. de bo. quæ lib. ¶ Secundò not. effectũ impetrationis literarum, etiam quæ non sunt iudicibus præsentatæ: licèt ergo iudices ante ipsarum præsentationem non habeant iurisd. exercitiũ, iuxta no. in c. ex consquestione. ꝯ. de resti. spo. per Doct. tamẽ sola impetratio parit effectum: quia alienatio postea facta rescinditur, tanq̃ facta causa mutandi iudicij. & intelligo, ꝙ iste, qui transtulit, sciuerit impetrationem, quæ probari poterit per illos, q hoc ei significauerunt. ꝯ. de ap. c. suggestum. facit quod not. ff. ex qui. cau. ma. l. Fulcinius. §. quid sit latitare. ¶ Tertiò not. ꝙ appellatur à iudice, qui nondum incæpit cognoscere, nec citauit, & olim talis appellatio ante citationem admittebatur. & intelligatur iurisd. præuẽta: sed hodie non admittitur. ꝯ. de ap. c. vt debitus. loquitur ergo istud c. in hoc dicto, secũdùm

3 iura antiqua. ¶ Quartò not. † Papam prouidere contra triplicem maliciam, contra appellantes causa mutãdi iudicij, cõtra se absentãtes, & contra alienantes, siue rem in aliũ trãsferentes. Et aduerte: quia tex. non respondet clare, nisi contra eos, qui in possessionem se ingesserint. de quibus magis dubitabat, cũ rescripta sint stricti iuris, nec ad alios extendũtur, vt in c. P. & G. s. de offi. deleg. & intellige, ꝙ iste, in quem est facta translatio, conueniatur, si fuit in dolo, & in fraude. & tit. de alie. iudicij C. & ff. requirit dolum. & hoc patet ex verbis hic positis, pro euacuãdo. & verbo, eludãt. quæ sonãt in vitium: conuenitur ergo ille, in quem possessio est translata, coram iudice delegato: similiter & ille, qui possessionem transtulit. qa dolo desinens possidere habetur ꝓ possessore. ff. de reg. iur. l. parem. pronomen ergo [eos qui in possessionem] &c. facit relationem non solùm ad seq̃ntia: sed etiam ad pręmissa, quasi dicatur eos, qui sic appellauerint, & qui se maliciosè absentauerint, & non solum illos, qui sic se ingesserint &c. secũndùm Io. An. ¶ Opp. & videtur, ꝙ iste, qui post rescriptum impetratum incæpit possidere, non possit conueniri per ipsum rescriptum, cum de ipso non fiat mẽtio, & ad personas alias, quàm expressas, non extendatur, vt c. P. & G. de of. dele. so. vt in fi. glo. magnæ. & plenius de materia in c. quia. V. ꝯ. de iudi. ¶ Quæro. contra implorantes auxilium, & suffragium aliorum habemus plures tit. in iure ciuili. habemus enim ti. de liti. Item titulum, de quo. ꝯ. vt li. pen. c. 2. & 3. Item habemus tit. de aliena. iudicij mu. cau. fac. Item habemus tit. C. ne liceat poten. &c. Quæro ergo, quę est differentia inter prædictos ti. R̃ñ. ꝙ tit. de liti. loquitur, quando quis alienat rem litigiosam ratione iudicij, vt l. 2. C. de litig. ex voluntaria, & nõ necessaria causa. ff. ta. erc. l. alienationes. & licèt nõ teneat alienatio, non tamen propter hoc esse perdit. Sed tit. ne liceat poten. loquitur, vbi transfertur in potentiorem, ratione officij, & aduocans tale patrocinium ꝑdit act. & potentior aduocatus punitur, vt l. 1. & 2. C. ne li. po. Item differt alle. tit. ne lice. po. ab illo ti. de aliena. iudicij. quia iste habet locum, vbi fit alienatio in potentiorem, nõ ratione officij,

ficij, sed alia quacunque ratione: & habeat locum, si fuerit facta in fraudem, vt hic, & l. 1. & vlt. ff. eo. tit. secus si bona fide, vt not. Cy. in l. qui stipendia. C. de procura. Item per tit. ne lice. poté. perditur actio, & punitur accipiens, vt d. l. 2. sed per istum distinguitur. aut fit alienatio ex parte rei: & nō habet locum alia pœna, nisi quia tenetur ad interesse, vt ff. eo. l. 1. 2. & 3. sed si fiat ex parte actoris, tenetur ad interesse: & etiam nō potest agere ille, in quem facta est alienatio, vt l. pe. & fi. ff. eo. ¶ Quæro. dicit tex. † ꝙ ille, in quem est facta alienatio,
4 potest conueniri: similiter & ille, qui alienauit causa mutādi iudicij: quæro ergo, qua actione conueniatur alius. dic, ꝙ ille, qui dolo alienauit, actione in factum: ille verò, in quem facta est alienatio, rei vendicatio. qđ dic, vt in glo. ex qua habes, ꝙ quandoq; vnus tenetur ad æstimationem rei, vt ille, q dolo desijt possidere, & alius rei ven. vt ille qui possidet: cuius gratia hic quæro, vtrùm ille, qui agit contra illum, qui dolo desijt possidere, debeat sibi cedere actionem contra possidentem. videtur, ꝙ non. ff. de rei ven. l. is qui dolo. & l. nec quasi. econtra, ꝙ sic. ff. de re. iud. l. in depositi. distinguit Dy. ꝙ aut culpa desijt possidere: & debet sibi fieri cessio, vt in d. l. in depositi. aut dolo: & non debet fieri cessio, vt in contrarijs. quid ergo si penes illum, qui soluit lit. æstima. erat res ipsa, an debeat sibi q litis æstima. eius rei recepit, cedere act. Dy. ꝙ sic in c. pro possessore. de reg. iur. lib. 6. de quo etiā ꝑ Bar. in d. l. in depositi. ¶ Vlterius quærit Dy. in 4. q. vtrùm in casibus, in q̃bus ille, q soluit lit. æstima. habeat actionē sine alia cessiōe. dic, vt ibi ꝑ eū in 4. q. vbi distinguit, ꝙ aut res erat penes eum, qui soluit æstimat. lit. ratione doli. & non habet act. quia nec cessio fieri debet. aut ratione culpæ: & tunc cessio est fienda; & ideò sine cessione non agit. Azo tamen dicit, ꝙ habet vtilē sine cessione. quia ius actionis emisse videtur, vt C. de here. vel act. ven. l. emptor. & l. postq̃. & C. de lega. l. ex legato nominis. de hoc no. in l. eius rei. & l. hæc si res. ff. de rei ven. ¶ † Deinde quærit Dy. ecce, ꝙ aliquis soluit litis æstimationem actori, deinde res illa, pro qua solutio facta est, ad actorem redijt. is, qui æstimationem soluit, vult rem aduocare, actor vult æstima. reddere, & rem retinere. quare an hoc modo excludat illum, qui æstima. soluit, à petitione rei. Dy. distinguit. ꝙ aut tempore æstimationis solutæ possessio rei erat penes eum, qui æstimat. soluit: aut non. si erat penes eum, dñium cœpit pertinere ad eū, vt ff. de rei ven. l. eius rei. & per consequens desijt pertinere ad dñm, qui æstimat. recepit: quia non potest esse apud plures insolidum. ff. cōmo. l. si vt certo. §. si duobus. cogetur ergo æstimationē recipere: & sic desijt dominus posse rē præcisè tradere. aut possessio non erat penes soluentem tempore æstima. solutæ: & tunc aut apprehēdit possessionem, antequam rediret possessio ad dominum: aut non. si apprehendit ante: & tunc aut habebat causam à domino, vt cōmodatarius, fullo, & similes: & tunc dominium fuit nactus. ideò si ad illum, qui recepit æstimationem litis, redijt, tenetur ipsam restituere: aut ille, qui soluit lit. æstimat. nō habebat causam à domino: & tūc aut dominus cessit act. & tenetur rem restituere, vt ff. de rei vendi. l. si culpa. circa fi. si non cessit, est in electione sua restituere rem, vel æstimationem, vt l. in cōmodato. § fi. ff. cōmoda. & habet locum glo. ibi posita. & ꝑdicta no. Dy. satis diffusè in d. c. pro possessore. de reg. iur. lib. 6. Ego alibi tetigi plenè, vtrùm lite pendente in alium re translata, possit conuentus, qui desijt possidere, ex eadem instantia condemnari: vel etiam ille, in quem translata est res litigiosa. dic vt plenè dixi. j. de iudi. c. quia. V.

SVMMAE.

1 *Clericus causa iudicij mutandi non debet recipere cessionem actionis à laico.*

2 *Cessio actionis quandoq; fit dono: quandoq; pretio: & quæ sit inter eas differentia.*

3 *Præsumens aduocare patrocinium potentioris, perdit causam.*

2 *Clerici sunt potentiores laicis ratione officij.*

3 *Cessio, & alienatio rei litigiosæ in quibus casibus est permissa.*

4 *Cedens iura, quæ habebat contra Titium debitorem suum: an possit ab eo exigere.*

5 *Exceptio, quæ obstat cedenti, an obstet cessionario.*

1 EX parte. † Clericus causa mutādi iudicij, recipere nō debet cessionē actionis à laico. Et sunt duæ partes. Prima ponit querelā. Secunda prouidet, ibi [cum igitur.] ¶ No. primò, ꝙ isti Scabini erant consules, & rectores loci, & nunciabant Papæ vexationem illicitam subiectorum suorum. facit quod no. Inno. j. de appel. c. dilecti. ¶ † Secūdò no. quòd cessio actionis
2 quandoque fit dono, quandoque pretio. & inter istas cessiones est differentia. aliud enim statuitur circa quædam, si fit ex causa lucratiuā: aliud si ex causa onerosa, vt ff. de doli excep. l. apud Celsum. §. si cū legitima. cum simi. ¶ Tertiò no. ꝙ clericus, cui facta est cessio contra laicum, cōuenit ipsum in foro suo. s. ecclesiastico. quod est verum, secundùm glo. de consuetudine illius, secundùm quam clericus siue actor, siue reus agit, & conuenit in iudicio ecclesiastico, vt est consuetudo in Francia, & Acrecij. de quo in Spec. de ces. act. §. j. ver. si verò. & ti. ibi se. §. 1. in prin. facit. j. de foro compe. c. si clericus. & c. cum sit. & vide quod no. 11. q. 1. c. clericum nullus. ¶ Quartò no. ꝙ cessiones, & emptiones litium prohibēt legitimæ sanctiones. qualiter autem hoc intelligatur, dicam.
3 j. ¶ † Quintò no. ꝙ perdit causam, qui potentioris patrocinium aduocare præsumit. Et aduerte, quia iste tex. loquitur de duplici patrocinio potentioris, de patrocinio simplici, & de cessione actionum. de vtroque loquitur l. 1. & 2. C. ne li. po. non solùm ergo cessio, sed simplex aduocatio potentioris prohibetur. & intellige potentiorem auctoritate, & vtilitate, vt sunt magistratus, & potentiores auctoritate tātùm. vt sunt tutores. C. quod met. cau. l. si per impressionem. & C. qui da. tu. po. l. creditorē. & Auth. minor debitor. iste tamen non puniretur pœna illius ti. ne lic. po. sed ille tantùm tenetur ex illo ti. de his, qui potentiorum nomine ti. terrorem inferre. secus ergo in iudice communis, vel sit tabellio, qui est iudex cartularius. Isti enim ratione officij non habent ius terrendi. ergo pœn. illius titu. non tenentur. vtrùm autem si minor cederet in potentiorem, afficeretur ista pœna. Ab. & Gof. ꝙ sic. nec daretur restitutio ratione delicti, vt l. auxiliū. §. in delic. ff. de mino. & idem Spe. in ti. de ces. act. circa prin. & in §. 1. ver. in summa. vbi dicit quatuor edictis hanc literā
4 coaptari. ¶ † Sextò not. ꝙ clerici sunt potentiores laicis. qđ est verum ratione officij. & pro hoc dicit Goffre. ꝙ sit locus tit. de potentioribus. Inno. contra. dicit enim, ꝙ cedens clerico, vel eum aduocans, non incidit in edictum, nisi ille clericus potestatem haberet super laicos de iure, & de facto, vt eius voluntate erigatur, & deprimatur. 16. q. 2. c. 1. in illo ergo c. non reprobatur cessio, tanquā facta in potentiorem; sed quia simulatè fiebat, & in fraudem, sm̃ Inno. ¶ Oppo. iste tex. prohibet cessionem actio. contra de leg. 3. l. nomen. so. distingue, vt in glo. magna. & latius Cyn. sic. Aut fit cessio in vltima voluntate: aut inter viuos. si in vltima voluntate, aut fuit in iudicium deducta, aut non. Si inter viuos. hic refert aut actio erat litigiosa, aut non. Si non erat litigiosa, aut ceditur potentiori, aut pari. Si potentiori, aut ratione officij: & habet locum l. 1. C. ne li. po. aut ceditur potentiori, non ratione officij: & tunc aut bona fide, & hoc constat: & valet, vt l. qui stipendia. C. de procura. aut in fraudem, & hoc constat: & habet locum. l. penul. & vlti. ff. de alie. iud. mutandi causa facta. Aut est dubium, vtrùm bona fide, an in fraudem fuerit factus: & præsumitur bona fides, vt not. Dy. in dicta l. qui stipendia. ¶ Secundo casu quando ceditur pari, vel æquali. aut ceditur litigiosa: & non tenet regulariter.

lariter. fallit in casibus, vt l. 1. & fi. C. de litig. aut ceditur nō litigiosa: & tunc refert. aut constat cessionem veram: & tenet. aut simulatā: & non tenet. aut dubitatur: & tunc dicit glo. in l. 3. C. ne li. po. ꝙ ex tribus præsumitur vera, & ex tribus p̄sumit simulata. Primò enim p̄sumitur simulata, quādo actio ē pro parte vendita, & pro parte donata, vt l. ab Anastasio. C. mandati. quo casu quatenus prætenditur donatio, non valet cessio, & cedens ipso iure priuatur, vt ea. l. §. si quis autem. Item ꝙ actio est minori pretio vendita: nam quatenus plus est in actione, q̄ in pretio, præsumitur simulatio. hic tamen ē cōsiderandum, ꝙ debet haberi ratio expēsarū iudicij, vt no. in l. per diuersas. C. mandati. Item præsumitur simulatio, si titulus cessionis nō est in instrumento. dicit tamē Cy. ꝙ sufficit titulus p̄sumptiuus: vnde quādo fit cessio inter coiūctas personas, præsumitur donatio, & valet cessio, secūdùm Dy. Item secūdùm Bal. præsumitur simulata, si nō continetur in instrumento vera numeratio, sed confessio numerationis, vt no. in d. l. per diuersas. in glo. no. in hoc forte. & l. ab Anastasio. §. si quis. ibi [re ipsa persoluit] &c. & hoc tenet Iac. Bel. in Auth. de æqua. do. §. aliud. & hoc cōsuluit Bar. & multi alij: licet Bal. aliter distinguat in d. l. 2. C. ne li. pō. vbi videas: vbi dicit, ꝙ vbicunq; dicitur, ꝙ cessio præsumitur simulata, habet locum, quando ceditur principaliter: sed quando venditur, seu ceditur possessio à possessore, & in eius consequentia venit cessio actionū: tunc nō est dubiū, ꝙ valet vēditio, & cessio act. etiam si dicatur [& quod plus valet, donat.] sicut apponit cōmuniter in instrumentis. & idē quando fit cessio ad defensionem, non ad impugnationē. verbi gratia. possidebā quādam rem: conueniebar super ea publiciana. ad exclusionem istius publicianæ requisiui titulū à vero domino rei, aliquo sibi dato: certè licet fuerit pretium minus: valet tamē titulus, & ex hoc me tueor contra publicianam, vt l. p diuersas. §. excep. C. man. nec per vitiū litigiosi impeditur ista acquisitio tit. quia titu. de litigiosis impedit alienati. possidentis: sed non acq̄tionem ab eo fieri. quod est no. facit quod no. per Gui. de peti. here. l. cogi. multis etiam alijs modis potest impugnari cessio. quod prosequere per Doct. meum in
5 d. l. 2. C. ne lic. pot. vbi prædicta tāgit. ¶ † Quæro. in casibus, in quibus est permissa cessio, & alienatio rei litigiosæ, vt no. ⁊. vt lit. pen. c. ecclesia. j. in glo. 2. quis perficiet litē cæptam. dic, ꝙ ille, qui incæpit. ff. de aqua plu. arcen. l. quanq̄. §. 1. & l. post vendi. & ff. de rei ven. l. is à quo. vel etiam heres eius, vt C. de litig. Auth. nunc si heres. ¶ Vtrùm autem sententia cōtra istum lata præiudicabit illi, in quem possessio est translata. sentit hic Io. An. ꝙ non: sed mandabitur executioni contra illum, qui se obtulit liti, vt ff. de rei vend. l. siue autem. § 1. & posset hoc tolerari, quando bona fide, & iusto titulo acquisiuit talem rem, vt dixi. si autem mala fide, vtrùm contra eū possit fieri executio. dic vt dixi plenè. ⁊. de iudi. c. quia. V. & vide quod no. hic Inno. quando res litigiosæ vnius præbēdæ, vel administrationis transferantur in alium: tunc ille, q̄ incæpit litem, perficiet; quia dominus litis est. si autem vnus moriatur, & vnus succedit in præbenda, alius verò tenet rem litigiosam, contra quem instātia erit prosequenda. hic vide
6 per Inno. ¶ Secundò principaliter † quæro. aliquis cessit iura, quæ habebat contra Titium debitorem suum. quæro, an possit amodo ab eo exigere. dicit Io. An. quòd sic, nisi in tribus casibus. s. quando cessionarius fuit lit. cotest. cum debitore, vel aliquid de debito exegerit, vel id debitori denunciauerit, vt l. 3. C. de noua. & quomodo sit facienda denūciatio, & an sit necesse causam exprimi, & an faciēda sit etiam sciēti. vide in Spec. de procu. §. vlt. ad fin. & an agens ex iure cesso teneatur ante lit. cōte. edere cessionem, vide in Spe. de instru. edi. §. nūc dicemus. ver. sed quid. istæ sunt remissiones Ioā. An. Ego q̄ro de no. quæst. post factam cessionem cedēs agit cōtra debitorem, an debitor possit opponere istā excep. nō potes me cōuenire; quia alteri cessisti. & sic alius habet vtilem, quæ tuę directæ p̄fertur. distinguit Bar. post Ia. de Are. ꝙ aut cessio facta est ad cōmodū cessionarij, & eius periculo: & isto casu potes opponere excep. incōtinenti, ꝙ alius, q̄ habet vtilē, pōt preferri directā: habēti & ita intelligitur l. in causæ. in fi. & l. si procurator meus. & l. procuratore in rē dato. de procur. Si verò periculo cedētis: & non potest opponere, nisi alterum de tribus interuenerit. de quibus in p̄dicta l. 3. ita dicit Bar. in l. facta. §. si heres. ff. ad Treb. vbi quærit, vtrùm pactum, vel trāsactio cedentis noceat cessionario. glo. mouet in l. si cum emptore. ff. de pact. Item vtrùm cōfessio, de qua in l. seruum filij. §. 1. ff. de leg. 1. Item vtrùm solutio facta cedēti noceat cessionario. dic vt ibi p eum, & l. ex
7 asse. eod. tit. ¶ Vlterius quæro † an exceptio, q̄ obstat cedēti, obstet cessionario, vt exceptio banni, & non solutæ gabellæ. tāgit Doct. meus in l. qui stipendia. C. de procur. & disputauit vnam quæst. Paduæ me p̄sente. Cauetur statuto, ꝙ fænerator nō audiatur post quinquēnium super sorte, q̄ infra q̄nquennium alteri cessit iura: an iste, cui facta est cessio, poterit post quinquēnium agere: vel obstabit exceptio ex persona cedentis? dic, vt in dicta disputatione. & facit qđ no. ⁊. de iurepatro. c. 1. li. 6. Et qđ no. Bart. in illa disputatione. cōsilium Pisañ. &c. & habes q̄st. disputatam in fine quæstionū Iaco. de Are.

De Arbitris.

Expeditis p̄paratorijs iudiciorum, ad iudicia veniamus. & quia arbitria ad ipsorū instar sunt redacta. ff. eo. l. 1. Ideo prius de arbitris est videndum. idem ordo seruatur. C. & Digest. quia tit. de arbitris præcedit tit. de iudicijs. habetur de materia. 12. q. 6. c. à iudicibus. & §. sequenti. & de offi. deleg. c. pastoralis. c. suspitionis. & c. vno delegatorum. c. si contra vnum. de ap. c. 2. lib. 6. de resti. in integ. c. pen. de testi. c. p̄sentata. de p̄sump. c. literas. de p̄scrip. c. cum olim. de re iud. c. fi. in fi. de offi. deleg. c. ab arbitris. li. 6. & cle. q̄diu. de ap. de elect. c. sicut. li. 6.

SVMMAE.

1 *Arbitri sunt in dispari numero à partibus eligendi: & præualet sententia plurium.*

2 *Partes non coguntur compromittere.*

3 *Arbitrium in quo differat à iudicio.*

1 Sane. † Arbitri sunt in numero dispari a partibus eligendi: & p̄ualebit sentētia plurium. h. d. ¶ No. primò, ꝙ dicit tex. [ex communi pla-
2 cito] quasi ex hoc innuat, † ꝙ partes non cogūtur compromittere: sed spontè à principio hoc faciūt. similiter & arbitri non cogūtur arbitrium suscipere: sed bene, postq̄ suscepe-
3 rint, coguntur arbitrari, vt l. 3. §. 1. ff. eo. In his ergo † differt arbitrium à iudicio. quia iudicium redditur in inuitum, vt l. inter stip. §. si Stichum. ff. de verbo. obliga. & iudicare similiter ē munus necessarium, vt l. munerum. §. iudicādi. ff. de mune. & ho. In casu tamen arbitrium est necessarium, quādo inhæret sibi iurisdictio, vt in c. ab arbitris. de offi. deleg. lib. 6. ¶ Secūdò not. ꝙ compromitti debet in numero dispari. q̄a si duo discordarent, res esset sine exitu, & natura prona est ad dissentiendum. dicit glo. maximè, quia si arbitri cōmuniter eligūtur compatres, & amici, secūdùm Io. An. ¶ Tertiò no. ꝙ si sunt plures arbitri, omnium sentētia est sequēda, vel maioris partis. qđ ergo si vnus in q̄nque, alius in quatuor, alius in 15. cōdemnauit. videt, ꝙ valeat sentētia illius in q̄nque. q̄a in illa summa omnes cōcordāt. dic vt ⁊. eo. c. 1. lib. 6. vbi qđ iuris, si vnus arbitrorum, ne alij ferāt sentētiā, se absentat. dic vt ibi. facit qđ not. Bar. in l. si duo ex tribus. ff. e. ti.

SVM-

SVMMAE.

1 *Rescriptum simoniacum, & dolosum non valet.*
2 *Successio etiam immediata non prohibetur in nepotibus transuersalibus.*
3 *Compromissum extortum per dolum, & fraudem, non intantum iuramento firmatur: quin possit peti rescissio.*
4 *Arbitrium iniquum potest quis dicere: licèt iurauerit non contrauenire.*
5 *Clerici possunt esse arbitri.*
6 *Iniquo arbitrio nullus cogitur stare.*
7 *Iudex, aduocatus, assessor, vel assecutor non possunt esse testes.*
8 *Inductus licèt sit aliquis ad compromittendum: si laudum inde latũ non est iniquum, debet obseruari.*

1 NOn sine. † Non valet rescriptum simoniacum, & dolosum.h. d. Et sunt duæ partes. In prima facti narratio. In secunda causæ commissio, ibi [quo circa.] ¶ Not.primò, ꝙ iste archid.instituit illum.A.& non intelligas de institutione auctorizabili; quia illa spectat ad episcopum. fuit ergo institutus per episcopum ad pſentationem archidia.vel loquitur de inuestitura.ad hoc de offi.archid.c.ad hæc. ¶ Secũdò no. ꝙ iste erat archid. de Suell.& erat etiam persona istius ecclesiæ.quod intellige, vel ex dispensatione, vel vnione. aliàs cõtra de pben.c.de multa.& c.extirpandæ. ¶ Tertiò not.ꝙ ne-
2 pos successit in beneficio paterno. & † sic in nepotibus trãsuersalibus non prohibetur successio, etiam immediata: dum modo non iure successorio vẽdicetur.de alijs nepotibus dic,
3 vt s̃.de fil.psby.c.ad extirpandas. ¶ † Quartò no.ꝙ compromissum extortum per dolum, & fraudem non firmat adeo iuramento, ꝙ non possit peti rescissio. facit ĩ.de iureur.c.cũ contingat.s̃.quod metus causa.c.ad audientiam.& c.abbas.
4 ¶ † Quintò not. ꝙ potest quis dicere arbitrium iniquũ, licèt iurauerit nõ venire contra.de hoc plenè per Dy. in reg. sciẽti.de reg.iur.lib.6.& l.quidam cum filium.de verbo.obl.per
5 Bar. ¶ † Sextò no. ꝙ clerici possunt esse arbitri, & in plures compromittitur numero pari, vt hic.quia in duos, & dispari,
6 vt s̃.c.proxi. ¶ † Septimò not.ꝙ non cogitur qs stare iniquo arbitrio, sed potest peti rescissio, & petitur coram iudice, vt hic. & illud nõ hr̃et dubium, si isti fuissent arbitratores, p c. Quintavallis.& c.veniens.ĩ.de iureiur. sed si essent veri arbitri, dubitatur, per l.diẽ pferre.§.stari.de arb. ¶ Octauò not. ꝙ iudices hic vocãtur, vt ferant testimonium super his, quæ sunt acta corã eis.de quo.ĩ.dicã. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ hic fuit cõpromissum iuramẽto vallatum.Sed contra hoc oppo. de Auth.decreuit ius.C.eo.ti.vbi prohibet fieri aliquod cõpmissum cũ iuramẽto, siue sit iuramentum arbitri tñ, siue arbitri, & partiũ, siue partium tñ.& in hoc illa Auth. corrigit. l.C.Sol dicit Ho per istud.cap.l.C.resuscitatur.& illa Auth. corrigitur.quod potest Papa facere, cum Imperator dicat, ꝙ iuramẽtis, & alijs ecclesiasticis cẽsuris velit seruari canões, & non ll. in Auth.vt cle.apud pprios epõs §.si verò.& de eccle.ti.§.1.aduerte tamẽ, quia illa Auth. prohibet in compromiss. adiectionem iuramenti, non autem reprobat ipsum cõpromissum.& hoc probatur in illa Auth. vbi tractat de pœna soluenda: ex quo patet, ꝙ compromissum erat validum.nã ex inualido nõ cõmittitur pœna. tamẽ de iure canonico põt apponi iuramentũ, vt hic.& sic corrigit dicta Auth. vt dixi, & hoc tenet Cyn.ibi. ¶ Secũdò oppo. iste.A.erat spoliatus, ergo nec compromissum, nec iuramentum debuit impedire restitutionem.de rest.spol.c.2.de renũ.c.& super hoc.so. illud de rigore, istud de æquitate.vñ iste tex.non dicit.[iure; sed æqtate subnixũ.] forsã enim commiserat tale crimen, ꝙ parum duraret ei restitutio.de accu.c.ad petitionem.vel forte iste.A.non petebat se restitui, tãquàm spoliatus: sed petebat beneficium iure canonicæ institutionis, vel se vt capellanum benignè tractari, vel prouẽtus capellaniæ, cum abesset sine culpa, vel petebat restitutionem, tãquàm spoliatus, vt dixi. ¶ Tertiò oppo.hic Papa mãdat super nullitate, vel efficacia laudi arbitros interrogari. contra qa eis nõ debet cre-
7 di.† Iudex eñ, aduocatus, assessor, vel assecutor nõ possunt esse testes.C.de asses.l.nemo.& de testi.l.fi.2.q.6.c.statuẽdũ. Sol.dicũt quidam, ꝙ vbi agĩt de irritatione sentẽtiæ, & facti ipsius iudicis, alijs non fiat piudicium, & ex hoc testimonio possunt iudices esse testes, & suam turpitudinem confiteri: secus si alteri eorũ testimonium esset præiudiciale. ĩ.de test. c.sicut.Inno.dixit, ꝙ nec arbitri, nec supradicti sunt recipiẽdi in testes, vt in contrarijs. possunt tñ cõsuli de facto suo, vt hic.ĩ.de accu.c.cum dilecti.nec secũdùm ipsum retractaretur arbitrium, si eorum turpitudinem allegarẽt, vt d.c.sicut. Sed dices.si ipsis non esset credendum, quare Papa præcipit ipsos interrogari frustra? dic secundùm Inno. ꝙ hic non interrogãtur, vt turpitudinem suam fateãtur. sed vt dicãt, quo modo istam pecuniam fecerũt dari arbitri.ipsa eñ datio nõ infert necessariò simoniam. nõ eñ semper est simonia, quãdo renũciatur vnum ius spirituale, & aliud temporale datur: imò toleratur quãdoq; pro bono pacis, vel pietatis causa, vt patet in eo, quod legitur, & no.de præben.c.nisi essent.& de pact.c. cum pridem. In casu ergo huius. c.poterat dubitari, qualiter iudices dari mandauerunt illam pecuniam: ideò interrogãtur, non ad hoc vt semper fides adhibeat eorum dictis.quia sæpe suum factum tuentur.ff.de iudi.l. eum q.ex varijs autem circunstantijs colligẽt, qd credãt.ff.de custo.reo. l.diuus.Requirũtur ergo hic arbitri, vt causam dicant, quare hoc fecerunt, vt per hoc reprobetur arbitrium, vel approbetur, vt sequitur. & habet hoc locum in iudicibus, arbitris, & officialibus publicis: secus in electoribus, quorum testimonia admittuntur.s̃.de elect.c.cum dilecti. §. nos verò. Et ita dicit Io.An.in gl.sed contra.sed super glo. 1.confessi.soluit, secundùm Host. ꝙ hic in defectũ pbationum fuit recursum ad eos: si verò de corruptione quæretur, non est eis credẽdũ, cum per alios probari possit: de illo ergo laudo non fuit facta scriptura, nec fuit præsentia testium, per quos posset pbari.confidebant eñ in iuramẽto, vt sæpe accidit. de illa tamen materia, an credatur arbitris, vel iudicibus de gestis coram eis.dic, vt no.de testi.c.Romana.li.6.de accu.c.cum dilecti.§.1.& 2.de exces.præla.c.inter dilectos.§ pterea.D.Bal. ita distinguit ex dictis Iaco.But.ꝙ aut arbiter vult testificari ad suam iustificationem: & non potest, arg.l.eos.C.de appe.aut ad ordinis iudiciarij probationem, vel ad probationẽ principalis negocij.tunc aut coram se: & non potest. aut coram alio: & potest.aut vult testificari de sua intentione.& dicit se consuluisse, ꝙ possit coram iudice de hoc testificari, nõ ꝙ stetur dicto solius arbitri: sed quando sunt plures arbitri, & testificantur de intentione communi, quæ sub verbis laudi põt includi, & nõ includi secũdùm intentionem. valet eñ tale testimonium, per rationes ibi no. per eum in l. ne in arbitris.C.eo.tit. ¶ Quartò oppo. hic mandat Papa laud.refor mari.sed cõtra quia siue æquum, siue iniquum, est seruandũ, vt l.diem proferre.§.stari.ff.eo.Sol.vt in glo.supple. &c.in fi. q intelligit hunc tex.in arbitratore, nõ in arbitro. vel aliter hic loquitur, quando interuenit dolus, & fraus in compromisso. ideò ex laudo denegatur actio. quia dedit causam actui, iuxta no.plenè de empt.& vendi. c.cum dilecti.in vlt.gl.
8 Aduerte tamen, quia videtur velle iste tex. † ꝙ qñcumq; dolo, & fraude aliquis sit inductus ad compromittendũ: si laudum inde latum non est iniquum, debet obseruari: quãdo verò dolus intercessit in sententia laudi: tunc an sit nullũ ipso iure, vel actiõe in factũ. dic.vt no.in l.arbitrorũ.C e.p Cy.& Bal.Inno.respondetaliter ad §.stari. dicit eñ, ꝙ si euidenter liqueat, ꝙ arbitrium iniquitatis pacta contineat, ordinarius ex officio faciet illud emendari.& hoc no.mens horum verborum. & ĩ.c. proxi. & c. exposita. Si ergo euidenter patet

tet de læsione partis.& per consequens de peccato, non stabitur illi.l.diem proferre.§. stari. & hoc verum, quando infra.10.dies fuit contradictum, ne sit contra, ĵ.eod.c.ꝑtuas.

SVMMAE.

1 *Arbiter sua auctoritatte spiritualia laico adiudicare non potest.*
2 *Compromitti potest de causa dotis.*
3 *Clericus sine auctoritate diœcesani non potest facere compromissum, per quod sua ecclesia obligetur.*
4 *Prohibitus de iure dotem promittere: si dotem promisit (quamuis dotis constitutio rescindatur) non tamen est liberatus.*
5 *Promittens aliquid dare annuatim, quando teneatur soluere.*

1 PEruenit. † Arbiter sua auctoritate spiritualia laico adiudicare non potest.h.d Et ponit factum, quod secundò corrigendo committit.¶No.primò,ꝙ Papa dicit [peruenit ad nos]&c. nec dicit,qualiter.quocunq; ergo sciat,debet corrigere quę reperit malè gesta circa statum ecclesiarum.facit ĵ.de insti. c.cum venissent.& cócor.ĵ.de iureiur. c. ad nostram.2.& c. in electio.¶Secundò not.ꝙ frater dotabat sororem.an autē ad hoc teneatur de iure,dic vt no.in l.cum plur.§.1.ff.de administ.tuto.¶Tertiò no.ꝙ hic datur in dotem annua quantitas.q̃ aūt tunc sit substantia dotis, & qui erunt fructus,qui debent cedere lucro viri, difficile est videre.in vsufructu,cū datur in dotem,dic vt l.promittendo.& l. dot.fruct.§.2.ff.de
2 iure do.& l.vsusfru.solu.mat.¶Quartò no.† ꝙ de causa do. potest compromitti: sed cum detur dos pro alimentis,vt l. ꝓ oneribus.C.de iure.do.& ff.eo.ti.l.dot. fructus.sicut non potest transigi inconsulto prætore, vt l.cum hi.ff.de transac.ita videretur, ꝙ non posset cōpromitti, & procederet magis dubium,si isti arbitri,vt amici communes, essent electi.quia tale genus compromissi habet vim trāsact. vt in Auth.vt diffe. iudi.§.si verò cótigerit.In vero compromisso videtur hic loqui: vt sicut in iudicio deducitur quæstio de dote, ita etiam in compromisso.¶Quintò no.ꝙ hic quæstio dotis fuit compromissa inter maritū,& fratrem mulieris,qui ꝓmisit.ista aūt transactio,siue compromissum,an noceat mulieri,cui est ius quæsitum ex promissione fratris,vt l.vnica. §.accedit.de rei vxo.ac.non credo, si fuit ignorans:poterit ergo mulier soluto matrimonio agere contra heredes viri ad dotem constitutam primitus,non obstante compromisso sequenti.quid iuris,si maritus nō exegit,an teneatur mulieri.dic, vt ff.de iur. do.l.si extraneus.& l.Mæuia.sol.ma. ¶Sextò not.secundùm
3 Host.† ꝙ clericus sine auctoritate diœcesani non potest facere compromissum,per quod sua ecclesia obligetur. 10.q. 1.c.regenda.de transac.c.de ceteris.& in Specu.de arbi.§.restat.ver.sed nunquid quæritur.& §. finitur.ver. sed nunquid
4 prælatus. ¶ Septimò not.in ver.clericum. † ꝙ licèt do.constitutio rescindatur: tñ qa ille, qui de iure non potuit, promisit,non est liberatus.quod est mirum, cum maritus fuerit ita in culpa rem prohibitam accipiēdo,sicut frater promittēdo.ergo dolus cum dolo,culpa cum culpa,&c. vt.l. viro atq; vxo.ff.so.ma.& bene no.ꝙ si dot.constitutio est nulla ratione rei in constitutione deductæ, tenetur promissor ad nouā constitutionem do.nisi amicabiliter composuerit istā constitutio.quia rector ecclesię potest fructus,quos percipit,& ēt res locare,vt ĵ.ne prælati vices suas.c. querelam.& s̃.de trāsact.c.de cetero.Sol.dicit glo.in hoc &c. ꝙ Papa hic considerat vexat. facti, quæ posset ecclesiæ resultare ex tali datione decimarum.forte enim mulier viro mortuo, vel ab eo separato, illud vendicaret in dotem. ĵ. de don. inter vir.& vxo. c.1. secundùm Vin. aduerto si extraneus dat pro muliere in dotem annuū redditum certæ rei, marito mortuo, an mulieri debeat aliqd restitui. dic vt l.cum in fundo. & l.si vsusfru.
5 sol.ma.¶ Quærit Io.An.† ille, qui promittit dare aliquid annuatim, qñ teneatur soluere, an in principio anni,an in fine. dic vt Insti.de inuti.stip.§.pe. & hic ponit versus,

Annua si debes, tunc inspicies caput anni.
Anno si debes in fine teneberis anni.

& secundùm hoc procurationes, quę debentur ratione visitationis,cum sint annuæ,debentur in principio anni.& idem de alijs censibus,& redditibus.10.q.3.c. inter cetera.& q.1. c. episcoporū. Sed certè cum procur. habeat relationem ad visitationem,quia visitat,procur.debetur. facit ff.qñ dies le. ce.l.Firmio.§.pe.quid ergo, si annus est incæptus,& ante finem anni moritur cui annuum quid debetur. dic vt l.in singulos.de an.leg. & aduerte quia in illo.c. dictum fuit, ꝙ daret quinq;, sed annuatim. quid ergo si promissio concipit hoc modo. dabo tibi. 10.quò ad viuam: vtrùm intelligit de vnis 10.tm̃: an 10. annua.dic per Bar. in l.eum qui.§.q stip. ff.de verbo.oblig.

SVMMAE.

1 *Clerici de temporalibus compromittere possunt in mulierem,aliàs de consuetudine iudicantem.*
2 *Habens vsum nemoris,vtitur lignis ad vsum suum,& suæ familię.*
3 *Femina simplex non potest esse arbiter.*
4 *Feminæ illustres, vt reginæ, habent iurisdictionem à consuetudine, & etiam potestatem arbitrandi.*
5 *Pœna in compromisso apposita an possit peti.*
6 *Arbiter si stipulatus est pœnam,si suæ sententiæ nō pareatur: an possit peti per partem talis pœna.*
7 *Emologatio debet sequi sententiam: non præcedere.*

1 DIlecti. † Clerici de tēporalibus cōpromittere possunt in mulierē aliàs de consuetudine iudicantē.Prima pars narrat factum.Secūda dat iudices,ibi [quis autem.] ¶Not.primò,ꝙ hic erat quæstio de vsu nemoris,ꝓ cuius intelligentia tangit
2 hic Io.An.† ꝙ habēs vsum nemoris, vtit lignis ad vsum suū, & familiæ suæ.ff.de vsu,& ha.l.2.accipiet etiam flo. poma,& olera, & alia, quæ nascuntur in nemore, non solùm ad vsum suum,sed conuiuarum : largius,& strictius secundùm statū, & dignitatem vsuarij,non ad cōpendium, vt vēdat.illud. n. esset frui.ff.de vsu & ha.l.plenum.§.1.& qđ no.eo.ti.l. diuus. Dicit ēt,ꝙ si miles à tempore,quo non extat memoria,consueuit in alterius nemore ligna scindere, vel animalia pascere.dic,ꝙ tuenda est consuetudo.arg.de deci.c.cum sint.& c. ad apostolicæ.& si serui.vendi.l.si quis diuturno. & si pascua non sufficient vtrisq;, præferuntur domini illorum.de deci.c.suggestum.hoc tamē,secundùm Host.intellige de cōsuetudine pacifica,ēt præscripta:aliàs contra.de deci.c.sanctorum.& c.audi. ¶Secundò † not.ꝙ femina non potest esse ar-
3 biter.& ita in hoc est deterior conditio feminarum,quàm virorum.& circa hoc ponit Hostien.38.casus, in quibus est deterior conditio mulierum,& tres,in quibus est melior.quod prosequere,vt in Specu.de procura.§.1.& prohibet iste tex. feminas sententiare.quia arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum: vnde sicut iudices,ita arbitri esse non possunt.an autem possit amicabiliter componere. dic, vt in Spec.de arbi. §.2.in princ.vbi etiam not.quid si in mulierem compromit-
4 titur cum iuramento. ¶ Tertiò not.† ꝙ feminæ illustres, vt reginæ,habent iurisd.de consuetudine.& sic potestatem etiā arbitrandi.Innocen.dicit, ꝙ feminæ de iure possunt iudicare, si habent regnum,vel comitatum.Idem dicit Ho.de alijs, quæ in magna terra succedunt ex testamento, vel ab intestato.& pro horum dicto bene facit de priuileg.c.ex parte.s̃.de ma.& obe.c.dilecta.& l.fi.C.eo. ¶ Quartò not. qđ iuris sit, quando inhabilis est assumptus in arbitrum, & profert sententiam.dicit enim tex.ꝙ nulla pacti exceptio habeatur. facit ad not. s̃.de postu.c. 1. & fi.& c.in nostra.de procurat.
¶ Quintò not. ꝙ illud laudum roboratum fuit consilio episcoporum,

ſcoporum, & hoc facit præſump. pro iuſticia laudi. de procura. c. in noſtra. de præben. c. niſi. hoc tamen non ſufficeret ad valorem laudi, nec etiam ſuffeciſſet conſenſus epiſcopi. de quo. ȷ̃. eo. tit. c. contingit. ¶ Sextò no,
5 † quod de iure canonico poteſt peti pœna. quæro igitur, an hoc ſit verum. So. glo. magna plenè tangit. dicit enim, quòd aut pœna apponitur loco intereſſe. aut loco contumaciæ. aut apponitur in fraudem vſurarum, vt in ea habes: cuius materiam latè hic proſequitur Ioan. An. dicit enim, quòd quædam eſt pœna canonica, vel legalis: quædam conſuetudinaria; quædam puniens cõtumaciam: alia iudicialis, & grata: alia grata, & compromiſſaria: alia conuentionalis extra iudicia interpoſita. primam legalem poteſt eccleſia exigere, per iura, quæ allegat glo. & ff. de verbo. ſign. l. ſi qua pœna. 17. q. 4. c. ſi quis deinceps. Idem dicit de ſecunda, ſcilicet de conſuetudinaria. de offi. ordi. c. dilectus. Idem dicit de tertia puniente. ff. ſi quis ius di. non ob. l. vna. dummodo iudex, qui infligit, præſit tribunali. ff. de iudic. l. 2. in fi. vel ſit delegatus Papæ. de offi. deleg. c. de cauſ. vbi de hoc, nec excedat modum. de modo mult. l. eos. remittit autem in hoc ad ſummam de ſenten. ſub rub. de mulcta. pars autem à parte licèt ſuum intereſſe non exigat. de dolo & contu. c. 1. tamen leges permittant in totum petere. ff. de coll. bo. l. 1. §. ſi cum duobus. & de tab. exhi. l. locum. §. antepenul. ſatisfac. verò iniuriæ vir etiã eccleſiaſticus exigere poterit. de iniur. c. cum olim. quod dic, vt ibi. ¶ Eſt & quarta iudicialis, quam etiã infligit Eccleſia. de do. & contu. c. finem. & de elec. c. cum dilecti. §. præfatum. ¶ Itẽ eſt quinta, ſcilicet arbitraria ab illa parte exigenda, quæ nullo modo vult compromiſſum ſeruare, vt hic. & ȷ̃. eo. c. penul. & ſit ratio, vt contumacia non ſeruantis puniatur. ſi autem ſeruare vult, ſed non poteſt: tunc de benignitate canonica ſubuenitur ſibi, ſecundùm Hoſti. Ego dico, quòd etiam de rigore iuris: quia difficultas impedit commiſſionem pœnæ, licèt non obligationis principalis, vt l. continuus. §. illud. ff. de verbo. obli. ¶ Vltima, ſcilicet conuentionalis, an poſſit peti. Inno, ȷ̃. de pœnis. c. ſuam. dicit, quòd licitè petitur tota pœna, etiam ſi excedat intereſſe. & hoc eſt verum, niſi apponatur in fraudem vſurarum. quod præſumitur, ſecundùm quoſdam, quando adijcitur ſolutioni quantitatis: ſecus, ſi adijciatur facto, vt ſic vſurarij ſumant fraudem, qui non adijciunt pœnam ſolutioni, ſi in termino non ſoluatur quantitas: ſed dicunt in contractu, ꝙ adueniente termino, debitor teneatur deferre ad eum tot pignora, quæ æquiualeant ſorti ſub tanta pœna, vel veniant ad recipiendum ſponte præceptum de ſoluendo. quæ remedia, & cautela nõ ſunt bonæ, & contra ipſas vide quod no. Ioan. An. in Spe. de obli. §. 1. verſi. ad primum. & expreſsè hanc cautelam reprobat Cy. C. de vſur. in l. cum allegas. ¶ Quæro. † arbiter ſtipulatus eſt pœ-
6 nam, ſi ſuæ ſententiæ non pareatur: an poſſit peti partem talis pœna. glo. tenet, quòd ſic. de iudice non dubitatur, ꝙ per ipſum quæratur parti, vt no. in l. eum pro quo. ff. de in ius vo. cum ſi. Sed de arbitro tanquam de priuata perſona poterat dubitari. ſi autem arbiter ſtipulatus eſt ſtari ſententiæ ſuæ, nulla pœna promiſſa, nõ tenet compromiſſum, ſecundùm Guil. in Spec. eo. ti. ver. ſed quid ſi ſtipulatus. & §. fi. ver. quid ergo. & ver. quid ſi dictum. & ver. quid ſi in compromiſſo. ¶ Secundò quærit glo. pone, ꝙ eſt dictum in compromiſſo, ꝙ pars debeat ſtare laudo ſub pœna tali, rato manente laudo: modò quæro, ſi non paretur, an poſſit pœna peti, & quod deuenit in laudo per viam emologationis. glo. tenet ꝙ ſic. & hanc opi. glo. tenuit Azo. vt tale pactum rato manente laudo, pœna ſoluta aliquid operetur, vt l. ſi quando. de lega. 1. & de priuile. c. ſi Papa. li. 6. Ita no. Azo. in l. cum antea. C. eo. & ff. eo. l. 2. contentari enim debet iudex in eo, quòd partes conſenſerunt. ff. de re iudic. l. ſi conuenerint. hoc etiam Odo. tenet, & confirmat ratione videtur: enim duo cõpromiſſa, vnum ſub pœna: & hoc patet. ſecundum ſine pœna, per id, quod dictum fuit, quòd ratum maneret laudum, pœna ſoluta. Et ex hoc capite videtur emologatum, vt competat actio, & exceptio per dictam l. cũ antea. Iac. Bal. Mar. de Fano. & Iac. de Ra. reſiſtunt huic
7 dicto: † cum emologatio habeat ſequi ſententiam, non præcedere, vt in dicta l. cum antea. ibi [ſubſcripſerint, poſtq; definito] &c. Item cum l. illa ponat caſus ſpeciales, quibus datur actio, & exceptio, datur intelligi in alijs caſibus eſſe ius commune contrarium. ff. ad municip. l. 1. in fi. Item per ſolutionem pẹn. de iure à compromiſſo receditur. C. eo. l. 1. ergo &c. ad illud argumentum, quòd dicta clauſula debet aliquid operari, reſpondet, ꝙ operatur iterationem pœnæ, quæ aliàs non committeretur: ſed modò committitur, ſaltem bis. ff. de leg. 3. l. fideicommiſſaria. §. ſi quis. 10. Ad alia iura reſpõde, vt hic in nouella, cuius ſunt verba, quæ dixi ſuper iſta quæſtio. quæ quæſtio habet locum, quando pœna adijcitur cum prædicta clauſ. rato manente pacto. ¶ Quid ergo, ſi fuit in arbitrum compromiſſum ſub pœna ſiue dicta clauſ. rato manente, &c. nunquid poterit emologari? dicunt quidam, quòd ſic: quia eadem eſt ratio, ergo idem ius, vt l. illud. ad leg. Aquil. & hanc opi. videtur tenere glo. ff. de re iudi. l. ait prætor. in prin. Azo. dicit contrarium. ſ. quòd tunc quando eſt pœna adiecta in tali compromiſſo nudo pacto inito ex ſnia non datur actio, nec exceptio (licèt fuerit emologata) ſed pœnæ petitio, vt C. eod. li. 1. & hoc probatur in l. cum antea. C. eo. ibi [quos neq; pœn.] &c. à contrario ſenſu. per adiectionem enim pœnæ commiſſione ſecuta videtur quædam nouatio laudi. ff. de pac. l. reſcripto. §. ſi pacto. cum ſimil. Et prouiſio hominis tollit prouiſionẽ legis. C. de pact. conuentis. l. fin. & C. de preca. l. & habet. §. cum quis. & hæc eſt vera, niſi eſſet ſubiunctiua, ꝙ adiectio pœn. nihil immutaret, & procedit illa emologatio, quando compromittitur nudo pacto. Si autẽ per ſtipu. tũc agitur ad intereſſe, vt no. Cy. in dicta l. cum antea. per l. diem proferre. §. fi. ff. eod. & hoc caſu ceſſat emologatio, ſecundùm Cyn. ibi [ſi fuerit, vel non fuerit pœna promiſſa] & magnus eſt effectus emologationis. quia ex ſententia arbitri oritur tunc actio in factum. & habet paratam executionem, ſicut ſententia, vt l. cum antea. In caſibus ergo, in quibus ceſſat emologatio, per iam dicta ceſſat executio. Et alijs remedijs eſt agendum, non executio laudi petenda. quod no. ¶ Et diſtingue ex prædictis, ꝙ aut ſit compromiſſum nudo pacto. & habet locum emologatio. aut nudo pacto cum adiectione pœnæ: & non habet locum emologatio, per iam dicta. aut ſit compromiſſum ſtipu. ſolemni, & ſine pœna: & habet locum l. diem proferre. §. fina. aut ſtipulatione ſolemni, & pœnali. & tunc ſiue ſit dictum, rato manente pacto, ſiue non, habet locum emologatio. Ad vnum tamen aduerte, ꝙ ſi eſt adiecta pœna ſine clauſula rato manente, licèt non poſſit vtrũque peti. ſ. res, & pœna: tamen ſi pœna fuerit ſoluta, poterit peti res, non dico ex ſentẽtia arbitri, quæ eſt innouata per ſolutionẽ pœnę: ſed priſtina actio, quæ non eſt extincta, licèt ſit pęna ſoluta, quæ nõ ſuccedit loco rei: ſed loco contemptus. & ita ſentit Cyn. in dicta l. cum antea. per l. ſi quis rem. ff. eod. quod eſt menti tenendum. ¶ Circa iſtam commiſſionem pœnæ quæro de duobus, circa ſententiã arbitratoris, quia à ſententia arbitri non poteſt peti reductio de iure ciuili. pone ergo, ꝙ arbitrator tulit laudum, & petita eſt reductio ad arbitriũ boni viri, & pro parte laudum eſt confirmatum, & pro parte infirmatum. pone modò, quòd huic ſententiæ reformanti laudum non paretur, nunquid incurritur in pœnam compromiſſi? dicit Bart. ꝙ ſic. quia iſte iudex ſuccedit loco arbitratoris. hoc tenet Bart. in l. mulcta. ff. de condit. & demonſtra. ¶ Sed nunquid

quid iste, qui pro parte obtinet, & pro parte succumbit, incidat in pœnam compromissi? certum est enim, quòd si in totum succumberet, committeretur pœna, vt not. Dyn. in cõs. Tolomeus manentis &c. vel connexè non incidat: quia non potuit separatè, ar. ff. de dona. inter virum & vxo. l. cum spõsus §. generaliter. & de mino. l. etiam. §. 1. In contrarium videtur, quòd debuerit pet. suam ita iustificari, quòd non cõcluderet minus rectè. quod si secus fecerit, incidit in pœnã, arg. ff. de lega. 2. l. qui solidum. in princ. & ita not. Do. Bald. C. eo. l. vlti.

SVMMAE.

1 *Minor ecclesia in præiudicium Papæ non potest compromittere.*

2 *Ecclesia si est exempta, & Papæ immediatè subiecta, non potest compromittere, si oritur quæstio super eius libertate, sine licentia Papæ.*

3 *Vasallus non potest compromittere super feudo sine licentia domini.*

4 *Clericus non potest compromittere super ecclesia sine licentia episcopi.*

5 *Ordinarius potest cognoscere tanquàm arbiter inter subditos.*

1 CVm tempore. † Minor ecclesia in præiudicium Papæ compromittere non potest. h. d. communis diuisio. Secunda ibi [nos arbitrium.] ¶ Not. primò, quòd iste abbas habet quæstionem cum monachis suis, & cum episcopo. & fortè alia erat lis cum monachis, alia cum episcopo, vel erat eadem. quia monachi erant fortè rectores dictarum capellarum, & dicebant subesse episcopo; ita quòd ipsorum, & episcopi erat eadem causa defensionis, vel impugnationis. ¶ Secundò not. quòd Decre. ista dirigitur ab episcopo, & Capitulo: quia sic debet intelligi, quòd pro parte monasterij fuerit compromissum: aliàs factum abbatis monasterio non noceret, vt s. de rescrip. c. edoceri. ¶ Tertiò not. quòd hic fuit compromissum in archiepiscopum. & ex quo quidam colligunt, quòd ordinarius loci possit assumi in arbitrum, quod argumẽtum procederet, si episcopus hic fuisset reus. Si autem actor, non est tunc ordinarius archiepiscopus: sed tunc arbitri eligendi. de hoc, an possit in ordinariũ cõpromitti, dicã. j. ¶ Quartò no. ꝙ iste abbas defendebat libertatẽ nõ solum sui monasterij, sed illarũ capellarũ, q̃ fortè simul cũ monasterio erant exẽptæ. & ibi recipiebat Papa episcopalia, vel abbas nomine Papæ. Et sic in eis abbas nõ habebat aliq̃d ius: aliàs de iure suo cõpromittere potuisset. vel dic, quòd pertinebat ad ipsum pleno iure. intererat tamen eius, quòd non essent subiectæ nisi Papæ. & ideò defendebat. j. de relig. dom. c. constitut. & c. cum venera. secundùm Innocen. ¶ Quintò not. quòd Papa hic reformat, & corrigit laudum arbitrorum in eo, quòd continet iniquitatem. quo autem iure sit arbitri sententia per iudicem reformanda: cùm siue æqua, siue iniqua fuerit, sit parendum, vt l.
2 diem proferre. § stari. ff. eo. cogita. ¶ Sextò not. † quòd si ecclesia est exempta, & Papæ immediatè subiecta, non potest compromittere, si oritur quæstio super eius libertate sine licentia Papæ. sicut enim non potest alienare, Romano pontifice inconsulto, vt c. ego. N. de iureiuran. ita nec per consequens compromittere, ne occasione sententiæ contingat fieri alienat. vel ecclesiam grauari quò ad pœnam. s. c. pro-
3 xi. ad fin. & est argu. † quòd vasallus non potest compro-
4 mittere super feudo, nisi de licentia domini. † nec clericus super ecclesia sine licentia episcopi. Hostiẽ. remittit ad summã. eo. ti. §. sed quæritur. ver. sed nunquid vasallus. & se. & in Specu. de arbi. §. restat. ver. sed nunquid vasallus. ¶ Oppo. iste text. innuit, quòd ordinarius (sicut erat iste archiepiscopus) potest assumi in arbitrum in causis subditorum. Sed contra. ff. de arbi. l. sed si in seruum. §. 2. Solu. dicit glo. illa l. hoc non prohibet, sed tantummodo, quòd partes cogat in se compromittere. sentit ergo glo. † quòd possit ordinarius cognoscere, tanquàm arbiter inter subditos. hoc
5 tenent Ioã. Tan. Vin. Phi. & Goff. in c. fi. de pmu. Ho. tenet cõtrariũ. s. ꝙ non possint. Idem Accur. in dicta l. sed si in seruũ. §. 2. vbi de hoc. & 3. q. 7. c. tria. & §. si quis verò. hoc idem tenet Hug. & Lau. quæ autem sit ratio, quòd non possit, triplex ratio not. in dicto §. si quis verò. & tres alias hic assignat Hostien. Prima, quia iudex iurat pronunciare secundùm iura, & æquitatem seruare: sed si lex sibi concederet potestatem arbitrandi, posset recedere ab illa iustitia, & æquitate, & iniquè pronunciare, sicut arbitri possunt, vt l. diem proferre. §. stari. fi. eo. Secunda, quòd iure ordinario hoc potest facere, ergo extraordinarium remedium nõ debet posse concurrere in persona sua, vt l. in causæ. ff. de mino. Tertiò quia esset descendere, & retrogradare contra id, q̃d continetur. 93. dist. in c. legimus. s. de transac. c. 1. Non obst. §. si verò. in Authen. vt diffe. iudi. cum si. allega. in glo. quia loquuntur in arbitratore, ex cuius officio non permittitur æquitas: sed dilatatur, & negocium faciliùs terminatur. & de hoc plenius per Hostien. in summa. eod. titu. §. quis possit. versi. sed nunquid iudex. vsque ad §. fina. Ioan. And. hic arguit pro opi. Barto. & sequacium. & tandem remittit ad not. per eum. j. de ope. nou. nuncia. c. 2. ad fin. ¶ Secundò oppo. & videtur, quò iste abbas licèt nõ potuerit Papæ præiudicare: tamen videtur, quòd potuerit sibi renunciare priuilegio libertatis, vt j. de re iudica. c. suborta. & de dona. c. inter. & de cap. mo. c. 2. in fin. Solu. G. fatetur oppo. s. quòd possit renunciare. idem hic Goff. Phi. Innoc. & Host. priuilegio ergo libertatis Papæ renunciare non potuit abbas, nec de statu suo compromittere. Si verò duæ ecclesiæ litigarent super tertia, quam vtraque sibi vendicat in subiectam, licitè de statu tertiæ compromitti potest inter duas litigantes. j. eo. c. per tuas. alia super hoc dicit Io. An. vide super glo. fi.

SVMMAE.

1 *Reconuentio non fit coram arbitris.*

Habet tamen locum in iudicio ordinario, & etiam delegato. nume. 2.

3 *Arbiter assumptus super actione legis: an poterit negantem condemnare in duplum.*

4 *Arbitria, & iudicia in quibus conueniant, & in quibus differant.*

1 CVm dilectus. † Reconuentio non fit coram arbitris. hoc dicit. In prima quæstio. In secunda solutio. In tertia solutionis ratio. partes patent. ¶ No-
2 ta primò, † quòd reconuentio habet locum in iudicio. q̃d intellige ordinario, & etiam delegato. j. de mu. pet. c. 1. & 2. & de rescript. c. dispendia. §. reus quoque. Coram iudice ergo ordinario, & delegato habet locum reconuentio: sed nunquid coram iudice appellationis. dic vt in Specu. de reconuentione. §. 2. vers. sed nunquid coram. & j. de mu. pet. cap. 1 per Ioan. And. & quod dicit hic de arbitris, intellige etiam, si electi sunt ad cognoscendum de causa recusationis. de quo in Specu. de recusat. §. fin. vers. sed nunquid coram. Item intellige hunc text. quando est factũ compromissum de certa re: si autem de omnibus controuersijs vertẽtibus inter plures fuerit compromissum, bene fiat recõuẽtio: sed certè illa potiùs videt̃ conuẽtio ex virtute cõpromissi. ¶ Secũdò not. differentiam inter iudicia, &

arbitria, & glò.hic plenè prosequitur,& inferius reassumã. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ arbiter non cognoscit, nisi de his, q̃ sunt expressè in cõpromisso deducta. Sed cotra de l.quid tamen.§.solutioni.ff.eo.vbi statuit diem solutioni. So.dicit gl. magna,quòd arbiter non solùm de principali,sed de dependentibus,& connexis ab eo potest cognoscere. & per hoc videtur,quòd possit cognoscere de fructibus, & litium expensis: cum sint contigua: nec per ea dicitur fieri extra compromissum, sed circa, vel iuxta:sicut & partem in secessibus iubet esse.ff.de arbi.l.si cum dies.§. si arbiter. Talia enim dicũtur iuxta materiam.ff.iudi.sol.l.iam tamen. & de procura.l. ad rem.& l.ad legatum.& in Specu.eod.tit. §.fin.vers.sed cũ supra.& per hoc etiam videtur, quòd possit condemnare in interesse.vt l. non distinguemus. §. item non est cogendum. in fin. ff.e. Interesse enim videtur res ipsa in iudicium deducta: ideò re petita, in interesse fit condemnatio: nec ex hoc dici potest sententia non conformis libello, vt not.Bart.in l. stipula.non di.§.Celsus.de verbo.obliga. & l.si ita fideiussorem accepero.de fideiusso. ¶Sed circa hoc incidenter quærit glo.† nunquid arbiter assumptus super act.legis Aquiliæ poterit negãtem condemnare in duplum.videtur, quòd nõ. quia arbiter non cognoscit super pœna contumacis.vt ff.eo. l.quid tamen.§.vlt.contrarium sentit glo.& bene.Non obst. contrarium: quia aliud in pœna à partibus promissa, super qua compromissum nõ est,vt ibi, & aliud in pœna prouenientẽ iure actionis,de qua compromissum est,vt in casu,de quo quærit, facit l.1.ff.de in litem iurã.¶Secundò quærit gl.† in quibus est differentia inter arbitria, & iudicia, & in quibus conueniunt.& differunt in principio,medio, & fine. Conueniunt in principio: quia coram vtroque datur libellus: corã vtroque fit litis contestatio, & præscriptionis interruptio, & iuramenti calumniæ præstatio. Differunt in reconuentione; quia id solùm venit in compromisso, de quo actum est, & quia non citat arbiter extra locum compromissi, nec delegat arbitrium, nec præstatur coram eo satisdatio. In medio conueniunt, quia vtrobiq; examinatur negocium; vterq; de restitutione in integrum incidenter cognoscit: probationes coram vno, valent coram alio. Differunt, quia non punit contumaciam, nec cogit testes: non valet pactum de non recedendo ab arbitrio, nec extenditur ad heredes. In fine conueniunt: quia vterq; statuit diem solutioni faciendæ: non compellitur pronunciare diebus feriatis: vterq; fert sententiam in scriptis,& ex vtraq; datur actio. Differũt,quia arbiter nõ pronunciat altera parte absente. In arbitrio non purgat mora,& sententia arbitri nõ infamat. & de hac materia vide in Spe.de arbitrio.§.differt.vbi etiam no.an pereat instantia,lapso triennio.& prædictę similitudines,& differentiæ ꝓcedũt inter arbitria, & iudicia. In arbitratoribus autẽ nulla est similitudo inter iudices,& eos:quia arbitramẽta redacta sunt ad instar contractuum, non iudiciorum, vt not. Innocen.in c.Quintauallis.de iureiurã. Præterea coram arbitratore nõ requiritur libellus, nec aliqua iudicij figura, & valet laudũ, licèt non sedeat pro tribunali, & etiam si feratur die Dominico, vt C.de fer.l.dies festos.per Iac.But.hic.not. Bald.in l. 1.C.eo. ¶Tertiò quæro. certum est, quòd à sententia arbitri non appellatur, vt dicta l.1. modò pone, quòd partes cũuenerunt,quòd possit à sententia arbitri appellari.Hostien. qui de facto habuit istam quæstionem, ponit ipsam.j.de testamen. in c. Raynutius. circa princ. & arguit, quòd pactum valeat, vt.iurisgentium. §. ait.de pact. In contrarium facit, quia sententia arbitri non est propriè sententia.Et hãc partem tenet Cyn.in d.l.1.& refert Hostien.ita tenuisse magistrum suum.idem Fran.& Accur.& Gui. de Suz.licèt quidam, vt Iac.Bald.& Dyn. & Hu.teneant contrarium, vt hic plenius in nouella.¶Sed hic incidẽter q̃ritur. pone, ꝙ ex forma statuti oritur actio,et cõtradicente victo,& nõ emologãte; an tunc à sententia arbitri poterit appellari, sicut à sententia iudicis? Barto.tenet, quòd sic in vero arbitro:sed in arbitratore (quia hic est quidam contractus) recurrendum est ad materiam l.si societatẽ.§. arbitrorum.ff.pro socio. & ita not.& latius dominus Bald.in dicta l. prima.C. eod. vbi vide.

SVMMAE.

1 *Qui tenetur eligere cum consilio aliquorum,tenetur illud requirere: licèt non teneatur sequi.*

2 *Dubitatio si oriatur super verbis laudi, super eius interpretatione recurrendum est ad Papam.*

3 *Votum suum securius quis exprimit suffultus sociorum præsentia: quàm si solus esset.*

4 *Electio acceptata contra formam compromissi non tenet ipso iure.*

1 CVm olim. † Qui arbitrum eligere debet cum consilio aliquorũ, in tractatu electionis illorum consilium requirere debet: sed illud sequi non tenetur.hoc dicit. Primò ponitur consultatio. Secũda ibi[nos igitur.]ipsius declaratio.¶No. primò,ꝙ quando super electione rectoris,& fratrum in aliquo hospitali oritur quęstio:an ad ipsos,& Capitulum:an ad rectorem ecclesiæ eiusdem vocabuli. tamen de iure cõmuni fratres debent sibi eligere rectorem.supra de electio.cap.1. & cap.cum terra.sed huic iuri poterat derogari per arbitrũ pro contraria consuetudine, & per priuilegium supra tit.2. cap.2.& de consuetu.cap.cum dilectus.¶Secundò no.quòd hic fuit factũ cõpromissum in iudicio delegati, qui de causa cognoscebat:quod an possit, dic, vt s̃.eo.cap.cum tempore.

2 ¶Tertiò nota,† ꝙ cum oritur dubitatio super verbis laudi, pro ipsius interpretatione recurritur ad Papã.quia cum arbitri,siue bene,siue malè arbitri sint, functi sunt officio suo s̃.de offi.deleg. cap.in literis.non videtur,quòd ipsi amodo declarare possint.arg. contra.s̃ eodem.cap.2.Sed ibi non dubitatur de interpretatione vocabuli, sed de intentione arbitrorum. quæ secundùm iura poterat esse bona,& mala. Et de istis verbis dubijs appositis in iudicijs, contractibus, & vltimis voluntatibus,& priuilegijs. dic vt nota. Azo in summa de reb.dub.& l.ab executore.ff. de appel. per Barto.

¶ Quartò nota, quòd ad declarationem dubiæ voluntatis debet inspici diligenter totus tenor arbitrij: quia finis quandoque declarat principium,& econtra. & quandoque præfationes,& prooemia euidentiorem præstant intellectum, vt l.1.ff.de origi.iur.& l.si seruus plurium.§.fina. de lega. 1.

¶ Quintò no. quòd tenetur quis quandoque habere consilium alterius in electione,quam facit in ecclesia aliena. Et aduerte,quia familia ecclesiæ debebat impendere cõsilium. & intelligitur familia perpetua, & religiosa(puta si sunt conuersi.) & sic restringitur significatio huius verbi, familia: cum aliàs nomine familiæ non solùm seruos proprios, sed alienos,& libertos: qui in seruitio, & ministerio sunt,comprehendat. ff.de publica.l.1.§.familiæ. & ff.de vi & vi arma l.1.§.familiæ. Comprehendit etiam familiares, & domesticos, vt C.de his, qui ad eccle.confug.l.fina. §. sanè.vtrùm autem ista familia debeat consentire, vt collegium, an vt singuli, dic quòd vt collegium. Si enim vocaret singulariter, non de facili sciretur, an omnes requisiuisset. & aliud est familia,aliud singulař.12 q.2.C.qui manumittitur. Item melius poterit familia congregata consulere,& priorẽ ad se trahere,quàm separata.& firmius est consilium, q̃d est

3 plurimorum etc.de of.deleg.c.prudentiam. † Item securius quis exprimit votum suum suffultus sociorum præsentia, quàm si solus esset:sicut elector in scrutinio exprimit in secreto votum suum.Ad hoc facit de statu mona.c.cũ ad monasteriũ.ibi[nõ seorsum in cameris]&c.facit quod no.s̃.de

4 postu.c.bonæ.2. ¶ Sextò no.† quòd electio attentata contra formam compromissi non tenet ipso iure. idem si sit attentata contra formam datam ab homine in rescripto.de ele&c.c.cum terra.de rescrip.c.cum dilecta. Vbi verò sit contra formam iuris,non est irrita,nisi per ipsum ius irrita iudicetur.de elect.c.cũ in cũctis. & c.quia propter.& ratio est secundùm Hosti.quia mitius agitur cum l.&c.ff.e.l. Celsus. nõ videtur bona ratio: quia cum agitur de rescissione actus,durius agitur cum lege,quàm cum homine, vt l.si libertus.ff.de iurepatro.¶ Septimò no. ꝙ licèt quis teneatur requirere cõsilium:non tamen tenetur illud sequi. & hoc contingit ex ꝓpria significatione istius ver.consilium: quasi diuersis consilijs requisitis eligat, quod sibi videtur. Et sic habetur in reg. beati Benedicti,vbi dicitur. Conuocet abbas omnem cõgregationem,& audiens consilium fratrũ tractet apud se: & qđ vtilius iudicauerit,id faciet.& Sene.in lib. de quatuor virtutibus.Prudentis est proprium examinare consilium. An verò possit compromitti,ꝙ fiat pronunciatio de consilio alicuius sapientis.vide in Specu.de arbi.§.fi.vers. sed quid dicatur. & quod not.Io.An.post Inno.de offi.deleg.c. si pro debilitate. super verbo consulere.Et dixi plenius de materia. s.de elec. c.cum in veteri.facit quod no.Io.An.in reg.nullus ex consilio.vbi q̃rit an sit dr̃ia,siue dicatur de consilio, siue cum consilo.& hæc procedunt,cum aliquid fieri debet de cõsilio.q̃d si cum consensu.quid si cum præsentia. quid si cum auctoritate, vel parabola. & quid si alterum prædictorũ, in quo q̃s tenetur,accõmodare nõ potest,vel non vult. dic,vt dixi in d. c.cũ in veteri.facit c.1.j.ne se.vac.lib.6.& plenè per Bar.in l.1.§.si plures.ff.de excep. vbi plenè vide de ista materia. & vide quod not.in l.si autem.ff. de aqua plu. arcen.per Bar.

SVMMAE.

1 *Compromitti non potest in laicum super rebus spiritualibus.*
2 *Laicus in spiritualibus, vel ecclesiasticis excluditur quò ad multa.*
3 *Laicus potest esse assessor episcopi: & tabellio in ecclesiasticis.*

1 CONtingit. ¶ † Not.quòd super rebus spiritualibus non potest in laicum compromitti. idem in quasi spiritualibus. j.tit.proxi.c.2. Hoc etiam probatur de iure ciuili in Aut. vt cleri. ap. prop. epis. §. si verò ecclesiasticum. vbi dicitur, [ꝙ negocium ecclesiasticũ discernat episcopus,nihil cõicantibus clarissimis ꝓuinciæ iudicibus:nec.n.volumus talia ne-
2 gocia oĩno scire ciuiles iudices.] † In spiritualibus enim,vel ecclesiasticis excluditur laicus quò ad multa, quæ hic ponit Host. Et primò in compromisso, vt hic. Secundò & fortius à iudicio ordinario. j.eo.c.penul. vel delegato, vt dicit glo. Tertiò à statuto.de cõsti.c.ecclesia.46. di.c.bene quidem. Quartò ab electione.c.sacrosancta.& c. Massana.Quintò à confessione:quia nec obest confessio coram illo facta.j.t.t. r.c.at si clerici.Sextò à ꝑdicatione.de heret.c.cũ ex iniũcto. Septimò a cohabitatione thori c.inter dilectos.de vi.& ho. cle.c.1. Octauò à cõputatione intra numerũ canonicorũ. de insti.c.2.Nonò à decimarum concessione.qđ nec Imperator facere potest. de deci.c. tua.& ab ipsarũ perceptione. Et pone. j. de præscrip. c. causam. de deci. c. prohibemus. Decimò ab omni clericorũ coerctione,& exactione.de immu.ecc.c.nõ minus. & c.aduersus.Vndecimò ab omni spiritualium,& ecclesiasticorũ cõione, & administratione.vnde gubernatio ecclesiæ potest illi committi. de æta. & quali. c. 2. 89. di. c. iudicatum. nec potest episcopus illum instituere suum vicarium, vel œconomum quò ad hoc , vt super clericos , ecclesias, vel spiritualia habeat potestatem. 16.q.6. c.in noua actione. & de deci. c.quamuis. & quod no. de sin.
3 c.vno. Omnia ista enumerat hic Io.An.† an aũt laicus possit eẽ assessor epi.dicit Io.An.ꝓsic.ar.s.eo.c.dilecti.cũ hoc edictũ sit ꝓhibitoriũ,& eruditi libertini admittant.C.de postu. l.2. An verò possit esse tabellio in ecclesiasticis, remittit ad no.j.ne cler.vel mo.c.sicut te.facit c.1.j.de ꝓcu.li.6.¶ Quærit gl. an possit in laicũ cõpromitti de re spirituali. dicit glo. compromitti de re spirituali. dicit glo. non credo. & dixit sub ver. credo: quia so.Vin.& Inno.tenet contrarium: vide licet auctoritate episcopi in laicum cõpromitti posse de re spirituali. Hosti. tenet idem, quod hic glo.& dicit hic,quod dicunt Vin.Io.& Innoc. nullo iure caueri. Inno. tamen dicit suam opi. veram post lit. contesta. quasi ante episcopi auctoritas hoc non possit.

SVMMAE.

1 *Factum procuratoris minus legitimè instituti non præiudicat domino.*
2 *Dominus potest habere ratũ quod gestum est nomine suo per procuratorẽ minus legitimum,etiam super causa,quæ requirebat speciale mandatum, quando vult habere ratum in sui præiudicium.*
3 *Laudum, siue arbitrium roboratum partis consensu :debet mandari executioni.*
4 *Factum procuratoris quando non nocet domino, præiudicat sibi.*
5 *Laicus simul cum clerico potest de rebus spiritualibus arbitrari,siue cognoscere, tanquam arbiter auctoritate iudicis de causa cognoscentis.*
6 *Stipulatio principalis,& pœnalis quare aliter interpretetur in materia compromissi:quàm in alijs dispositionibus.*

PEr tuas, De causa spirituali auctoritate iudicis causæ etiam delegati potest in clericum, & laicum compromitti. & si arbitrium est à partibus receptum , executioni mandatur : licèt per generalem procuratorẽ factum fuerit compromissum. si non fuit receptum, & fuit pœna etiam apposita, agetur ad pœnam,vel ad interesse.h.d.& in prima parte iudicis consultatio. In secunda distinguens responsio. ibi [super quo.] ¶ Nota primò, quòd hic petebatur executio arbitrij: quod quando possit, & habeat executionem . dic vt dixi. s. eo. c. dilecti. & petebatur à Papa : quia arbitri non possunt suas sententias exequi. vt l. à diuo Pio. ff. de re iudi. ¶ Secundò no.quòd contra sententiæ arbitrorum executionem plebanus plures exceptiones opposuit. Prima , quòd mandatum procuratoris nõ fuit efficax ad hanc causam compromissi : & ista erat efficax.paria enim sunt,nullum mandatum habere: vel habere,& ad causam, de qua agitur, non extendi, vt dixi.s.de procura.c.in nostra. & l. si procura. ad vnam spe-
1 ciem.C.de procura. ¶ Tertiò not.† quòd factum procuratoris minus legitimè instituti non præiudicat domino.& potest dici exceptio opponi etiam post sententiam, etiam si iudex pronunciasset mandatum legitimum , vt dixi in d. c.in nostra. ¶ Quartò no.quòd iste plebanus cumulabat plures causas nullitatis contra arbitrium.& hoc videtur posse fieri. quia omnes tendunt ad eundem effectum.quod dic per Dy.
2 in c.nullus pluribus.de regu.iur.lib.6.¶ Quintò not.† quòd dominus potest habere ratum,quod suo nomine est gestum per procuratorem minus legitimum,etiam super causa,quæ requirebat speciale mandatum : & hoc verum, quando vult habere ratum in sui præiudicium,vt hic erat.s.lata sententia contra eum. Si autem pro eo an posset ratam habere.dic,vt not. in l.si mater.§.hoc iure.ff.de excep.rei iudi.& l.licet.ff.
3 de iudi.¶ Sextò not.† quòd laudum, siue arbitrium roboratum partis consensu debet executioni mandari. Et pondera ver. indistinctè debet totum haberi &c. quasi dicat siue pœna fuerit promissa, siue non : & sic approbatur Mar. opin. quæ sic intelligit C. eo. l. cum antea. nec in arbitris reprobatur opin. Bul. & Iac. Bald. secundùm Hostien. Ego aliter dixi. s.eo.c. dilecti.s. ꝙ pœnæ appositio impedit emologat. qđ tenet hic Innoc.quũ non est scriptum, dicendo [con-

[confirmo sententiam, vel non contradico.] si autem esset subscriptum, oriretur ex eo actio, & exceptio: licèt fuerit pœna adiecta, vt d. l. in arbitris. §. fi. & sic limito quod dixi in dicto c. dilecti. ¶ Septimò no. in ver. si verò recept. &c. ꝙ quandoque arbitramẽta fiunt cũ pœna: qñque sine pœna. Itẽ qñque cũ iuramento: quandoq; sine, vt s. c. 2. Item quandoque
4 per stipulationẽ: qñque ex simplici pacto, vt dixi in dicto c. dilecti. ¶ Octauò no. † ꝙ factum procuratoris qñ non nocet domino (quia fortè excedit fines mandati) præiudicat sibi. quod no. Ad idem facit quod legitur. C. de procur. l. licèt. & s. de procur. c. inuito. & oritur ista obligatio præter mentem litigatoris, & ipsius procuratoris, qui litem prosequebatur, vt præiudicaret domino, & nõ sibi, vt dicit gl. licet proc. &c. in fi. ¶ Nonò no. ꝙ vbi pœna nõ est apposita, agitur ad interesse, & loquitẽ quãdo approbatũ non fuit: & sic videretẽ exigi stipulatio, vt agi possit ad illud interesse de iure ciuili, vt l. diem proferre. §. fi. sed de iure canonico disponente, vt volũt Doct. ꝙ ex nudo pacto oritur actio, sufficeret simplex promissio de parendo laudo. super quo vide quod not. Io. And. super ver. indistinctè. vbi refert Hostien. velle, quòd de iure canonico ex nudo pacto oriatur actio in istis compromissis.
5 ¶ Decimò not. † quòd de re spirituali potest laicus simul cũ clerico arbitrari, siue cognoscere, tanquàm arbiter, auctoritate iudicis de causa cognoscentis: nec est curandum, quòd sit maior numerus laicorum. ad hoc de offi. deleg. lib. 6. c. si duo. Quare autem compromitti possit in laicum. dicit Ioã. And. quòd est ratio: quia licèt compromissum fiat super re spirituali, ipsum tamen arbitrari non est actus spiritualis: in actibus enim spiritualibus non habet locum. quod dic, vt not. Ioan. And. de iure pa. c. nobis. super glo. non videtur. & infert ista ratio, quòd in solum laicum compromitti possit auctoritate iudicis &c. quod negauit glo. s. c. proxi. & vide quod not. Ioan. And. in reg. vtile. de regu. iur. lib. 6. ¶ Vndecimò collige ex isto text. quòd consensus plebani potest validare, & confirmare arbitrium: quod in sui præiudicium erat nullum, quia latum contra procuratorem suum ad hoc mandatum non habentem. Et hoc inducit Cyn. in arg. ad quæst. si fertur sententia die feriata, & comprobetur, vel appelletur, & appellatio deseratur: an sententia confirmetur? videtur, quòd sic, arg. not. in l. 2. C. communia vtri. iudi. In contrarium videtur, quia quando peccat in alio, quàm in cõsensu, sequẽs consensus non firmat, quod præcessit: & ita hic ad hoc C. si aduer. rem iudi. l. cum & minores. & ff. de appel la. l. si expressim. Et dicit Do. Bald. hic cõsiderandum, quòd tẽpore feriato iudex nõ habebat exercitium iurisdictionis. sententia ergo nulla est, quia lata ab eo, qui carebat exercitio: nec potest consensus partium facere, quòd fingatur retro exercitiũ habuisse. ad hoc. ff. de offi. procõsul. l. obseruandum. §. finali. Et habet locum istud dictum & in ferijs pro vtilitate hominum introductis: in quibus consensus partis posset operari ante factum, sed non post factum. qđ not. & ita dicit in l. penul. C. eo. ¶ Oppo. iste text. dicit, ꝙ si est pœna apposita in compromisso, potest agi ad ipsam, si non seruatur: actio autem, vel exceptio non est danda, vt C. eodem. l. 1. Sed contra: imò videtur, quòd licèt non detur exceptio rei iudicatæ: tamen debet dari exceptio pacti. nam hoc ipso, ꝙ aliquis promisit stare sententiæ arbitri, pactum est seruandum: nec debet venire contra, vt ff. de pact. l. 1. & l. iurisgentium. §. prætor ait. Sed lex dicit, ꝙ ex sententia arbitri non datur exceptio, sed solius pœnæ petitio, vt l. 2. ff. eod. ergo. p̃ terea in potestate seruantis contractum videtur positum, velit pœnam, vel se per exceptionem tueri, iuxtà not. in l. qui fidem. ff. de transact. Sed secundùm prædicta erit in potestate illius, qui vult contractum non valere, soluere pœnam, & redire ad pristinam actionem. Sol. dicit Innocen. in alijs dispositionibus standum esse contrarijs: vt sit in potestate cõuenti, vel petere pœnam, vel se ex pacto tueri. facit l. rescriptum. §. si pacto. ff. de pac. & d. l. qui fidem. sed in compromissis non est ita: quia habent nouum consensum sibi à iure specialiter accommodatum: vt ex eo actio, vel exceptio non nascatur: sed pœna tantummodo committatur. & ista interpretatio adeo est firma, quòd etiam si iuramentum interueniat, non mutetur. quia semper intelligitur, ꝙ vel parebit sẽtẽtiæ, vel pœnam soluet. argu. j. de iureiuran. c. quemadmodum. Et idem si stipulatio interueniat de parendo sententiæ arbitri. soluendo enim pœnam non potest agi ex illa stipulatione. & hoc verum, quando illa stipulatio est interposita super obseruantia laudi: secus si concerneret rem deductam in compromisso: vt si dicatur. promittis per solemnem stipulationẽ dare quod per arbitros fuerit iudicatum: vel amplius non petere, si contigerit me absolui. imò plus, quòd si simplex stipulatio emissa super obseruantia laudi subsequatur pactum nudũ de dando, quod deuenerit in ipso laudo, vel de eo non petendo: si ipse reus absoluetur, oritur actio & exceptio, quasi vestita cohærentia stipulationis, vt l. pactis. C. de pac. & l. qui fidem. de transac. Item videtur renunciare prædicto intellectui, si adijciatur pœna cum clauf. rato manente contractu. tunc enim potest agi, & excipi ex laudo, cui quis parere per stipulationem promisit, & etiam peti pęnam. vt l. qui fidem. ff. de transactio. Considera ergo, stipulatio quid concernat, obseruantiam laudi, an satisfactionem eius, quod fuerit iudicatum. & si obseruantiam: aut cum clauf. rato manente pacto. aut sine, vt patet ex prædictis.
6 ¶ Sed dices, quare † stipulatio principalis, & pœnalis aliter interpretatur in ista materia compromissi, quàm in alijs dispositionibus, in quibus esset in potestate eius, cui contrauentum extitit, petere pœnam, vel id, quod in conuentione deuenit, vt d. l. qui fidem. in laudis verò secus. dicit notabiliter Innoc. quia cum arbiter sine timore retractationis possit ferre iniquam sententiam. vt ff. eo. l. diem proferre. §. 1. & quantùm ad hoc sit data ei potestas latissima, iustum fuit, vt in hoc restringeretur: ne vnquam per suam sententiã res pro sua præcisè aliter auferretur: sed sufficeret vel pœnam, vel interesse præstare: nec daretur ex sententia actio, vel exceptio. C. eo. l. 1. & ff. eo. l. 2. arg. tamen contra. C. de iude. l. iudei. secundùm Innoc. cuius sunt ista dicta subtilia. ¶ Vltimò circa istam materiam emologationis no. hic Hostien. quòd aut arbitrium ab vtraque parte sponte recipitur, idest emologatur: & tunc executioni mandatur. secundùm eum. quod an sit verum, siue fuerit pœna apposita, siue non, dixi. s. c. dilecti. aut non recipitur, sed contradicitur infra 10. dies: & tunc si certa pœna apposita est, vt s. si verò incerta pœna, vel nulla apposita fuit: sed simpliciter promiserunt partes ab initio, quòd starent euidenti iniquitati arbitrij, vt dixi. s. tit. 2. quòd si iuramentum interuenit, indistinctè mandatur executioni contra illum, qui se potuit obligare iuramento: dummodo sit æquum. s. eo. c. 2. quare autem magis præcisè cogitur qui iurauit, quàm ille, qui simpliciter obedire laudo promisit, est propter reuerentiam iuramenti. Remittit Hosti. ad no. s. de maio. & obe. c. ad audientiam.

SVMMAE.

1 *Compromissum finitur morte alterius compromittentium.*

2 *Partes pendente lite possunt compromittere in ipsum iudicem, de causa cognoscentem.*

3 *Electi in discordia possunt compromittere quæstionem, cuius ipsorum electio sit canonica.*

4 *Duos in eodem beneficio posse fouere iustitiam, est impossibile.*

5 *Possidens pacificè beneficium, si negligentia desinit possidere, an poterit occupare auctoritate propria.*

1 Ex parte. † Morte alterius compromittentium finitum est compromissum. hoc dicit. Et primò ponitur consultatio. Secũdò responsio, ibi [quapropter.] ¶ Not. primò, ꝙ cum duo in discordia eliguntur, quilibet admittitur ad probandum electionem suam canonicam: similiter elector. tacit. s̃. de elec. c. cũ
2 inter canonicos. ¶ Secundò no. † quòd lite pendente, possunt partes compromittere in ipsum iudicem de causa cognoscentem. & sic quandoque ordinarius non procedit in causa vt ordinarius, sed vt arbitrator. Qũo aũt hoc cognoscam. dic, vt. ĩ. de iureiuran. c. Quintauallis. per Inno. & l. 2.
3 ff. de iudi. ¶ Tertiò no. † ꝙ electi in discordia possunt compromittere quæstionem, cuius ipsorum electio canonica sit censenda. & est hoc verum in ipsum ordinarium, vt hic fuit: in alium, esset maior dubitatio. sed præsupposito, ꝙ possit, an præiudicabit confirmatoria sententia arbitratorum, quominus possit iterum cognoscere de iustitia, vel iniustitia electionis. vide c. quamuis. de ele. li. 6. ¶ Quartò no. quid iuris, cum alter litigatorum moritur post conclusionem in causa. expirat enim compromissum, vt hic: nec tenet sententia contra mortuum lata. ff. de re iud. l. in summa. §. fi. & quæ sen. si. appel. rescind. l. Paulus. & l. si decesserit. qui satisda. cog. licèt ergo conclusio sit magni effectus in causa, vt patet. s̃. de procu. c. auditis. non tamen tanti, ꝙ possit valere sententia contra mortuum. si autem non decessisset, sed non interesset in termino præfixo ad sententiã, fortè posset arbiter ferre sententiã. Nõ ob. l. diem proferre. §. si quis litigatorum. quia debet intelligi, nisi esset conclusum in causa: quia tunc sententia arbitri tenet absente parte per contumaciam, & hoc no. Cy. in l. si contra. C. eod. ¶ Sextò no. ꝙ iudex iste, cognoscẽs vt arbiter inter partes, inhibuit, ne procederent ad aliam electionem: an autem fuit iustum istud præceptum hodie, dic ꝙ non, vt ĩ. vt lit. penden. c. 1. lib. 6. vbi dicitur, ꝙ si vnus ex electis moriatur, electio attentata, donec superstes litem ꝓsequatur, est ipso iure nulla, vt ibi patet. ¶ Septimò no. in versi. quapropter. ꝙ licèt compromissum sit finitum ꝑ mortem vnius ex electis. tamen de iure superstitis est quærendũ. Et intellige, ꝙ debet quærere vt iudex, non vt arbiter, & cognoscet, & diffiniet per acta compromissi. C. eod. l. penul. &
4 de testi c. præsentata. ¶ Octauò no. fin. c. † quòd impossibile est duos posse fouere iustitiam in eodem beneficio: & ideo eoipso, ꝙ pronunciatur vnum ius habere, pronunciatur tacitè alium ius nõ habere, vt l. non solum. §. si is qui. ff. de procura. vbi in dominio habet locum similis illatio: quia non potest esse insolidum apud plures. vt l. si vt certo. §. si duobus. ff. commo. similiter est impossibile, vt in eodem beneficio possit quis habere diuersos titulos efficaces. & ideò cogitur eligere, vt c. vt quis duas. de elec. lib. 6. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ arbitrium per mortem alterius ex electis expirauit. Contra. imò videtur, quòd iste. B. nouiter electus debuerit istam causam prosequi, tanquam successor in dignitate. vt arg. supra. de of. deleg. c. quoniam abbas. Item hæres defuncti videtur, quòd debuerit eandem causam prosequi: sicut hæres prosequitur instantiam inchoatam cum defuncto, vt l. si cum hominem. ff. de fideiuss. Solu. illud in instantia iudicis, quæ bene transit ad hæredes. secus in instantia arbitri, quæ non transit, sed expirat morte. arg. ff. de arb. l. quid tamen. §. fina. & l. sed si interpellatur. §. vlt. vel dic, ꝙ quæstio, sit canonica electio, necne, concernit personam, non ius ecclesiæ: ideò extinguitur cum persona, etiam si coram iudice verteretur, sicut perit instantia suspecti tutoris, superueniente ætate adulta. vt l. vbi finita. de suspec. tuto. Item hæres non conuenitur, si rem sine dolo, quæ erat in litigio, desijt possidere, vt l. si au tem. ff. de rei vendi. sed hæres huius electi defuncti non deprehenditur possidere rem, quæ in litigio vertebatur. ergo mortuo illo electo, expirauit omne ius competens sibi ex electione. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, quòd iste prohibuit canonicos aliũ eligere [ne tua pen. sententia.] & c. videtur enim, quòd præceptum fuerit iniustum: tum quia prima electio, quæ dicitur esse nulla (vt hic dicebatur) non impedit secundam, vt supra de elec. c. auditis. tum quia expirauerat cõpromissum: ergo non poterat vltra mandare. Sol. Innocen. super verbo, inhibere, refert opi. quorũdam dicentium hoc mandatum fuisse iniustum. quia non poterat prohibere ab eligendo. s̃. de elect. c. dudum. & c. auditis. Et ista est ratio, quare in ista Decre. non diffinitur, quòd electio facta post mortem H. non tenuit: quamuis dicat, quòd ordinarium erat, vt primò de electione viui cognosceretur, quàm ad aliã electionem procederetur. Alij dicunt, quòd præceptum iudicis fuit iustum. quantuncunque enim electio superuenientis esset nulla, postquam erat deducta in iudicium, non poterant procedere ad secundam. Et ista approbatur. infra vt lit. penden. cap. 1. lib. 6. ad id, quod dixi, quòd malè prohibuit; quia erat finitum arbitrium. dic, quòd volebat ferre sententiam vt ordinarius: quia vt arbiter non potuisset, vt dixi. ¶ Tertiò oppo. & videtur, quòd ista electio secunda debuerat irritari: quia res litigiosa videtur translata in alium. quod non licèt. C. de litig. l. fina. quod habet locum secundùm quosdam non solùm in corporalibus, sed in incorporalibus. Dicit Innocen. quòd electores si elegerunt lite pendente, non inciderunt in vitium litigiosi: quia hic non petebatur dominium: sed tantùm agebatur, quis haberet ius in electione. prælatura enim non datur ab electoribus: sed magis à confirmatore, qui eis confert plenitudinem officij. de elec. c. nihil. & c. transmissa. licèt ius petendi omnia ista ortum habeat ab electione. Si autem aliquis possideret prælaturam, quam alius petit: tunc si alienaret in alium illam prælaturam, haberet locum pœna litigiosi. An isti electores inciderint in pœnam translatæ actionis, vel iuris, dubitatur: de quo sup. de alie. iudi. c. 2. Dicit Innocen. similiter, quòd non: quia licèt electores eligant: non tamen transferunt suum ius in alium: imò retinent habitu, sed non actu. ¶ Quartò oppo. de cap. cum venissent. supra de restitu. in integrum. Solu. vt ibi dixi. ¶ Quintò oppo. ibi enim electio facta contra præceptum iudicis pendet ex causa principaliter mota. & ideò non cassatur: hic verò non pendet, imò constat, quòd iniustè processum est ad secundam. & sunt casus diuersi, non contrarij. Aliam solutionem ponit hic Ioan. And. super verbo debuisti. ¶ Quæro. dicitur hic, ꝙ iste fuit citatus ad sententiam. pone ergo, quòd non decessit, sed venire noluit: an sit commissa pœna. Dicit Innocen. quòd tunc pœna committitur, quando propter partis absẽtiam fit, quominus ferat sententiam arbitrij: quia ad sententiam audiendam erat terminus peremptoriè assignatus. de offi. deleg. cap. consuluit. si autem super actu, non obstan. contumacia, potuisset procedi (puta ad receptionem testium, & ad similia, quæ possunt expediri contumacia non obst.) tunc pœna non committitur. Dic in expensis, quòd potest: licèt expressè in compromissum non venerit. est tamen ei contiguum, & cohærens. Et idem de fructibus, & solution. est dicendum, vt dixi supra eodem. cap. dilectus. Cy. tamen circa commisionem pœnæ in compromisso appositæ clarius loquitur. dicit enim, quòd aut est lis contestata, & liquidum de causa: aut non est liquidum, nec lis contesta. si est liquidum de causa, non potest ferri sententia in absentia partium: quia in arbitrio non contrahitur, sed pœna committitur, vt ff. eodem. l. si quis. quod verum, quando partes non fuerunt præsentes, quousque fuerit conclusum in causa. nam tunc si tanto tempore fuerunt præsentes, potest ferri sententia vna parte præsente, argu. C. de adul. l. quamuis indubitati. Secundo casu si non liquet de causa, vel lis nõ est cõtestata, nõ cõmittitur pena, sed mulctabitur cõtumax.

quia

quia si venisset coram arbitro, non potuisset ferri. Contrarium dicit Iaco.But.quia si venisset, & lis esset contest. esset aperta via ad diffiniendum.arg. ff. si quis cau.l. si eum.§.qui iniuriarum. Si autem non venit post lit.contest.& tunc eius contumacia non impedit, quominus in causa procedatur. (puta quia eo contumace possunt recipi testes, sicut in iudicijs,vt in c.in nomine Domini.de testi.)& non committitur pœna, secundùm quosdam. Et hac ratione idem videtur, si est dictum, ꝙ possit procedere in causa vsque ad sententiam, partis absentia non obst. Dicunt tamen quidam, & fortè nõ malè,secũdùm Inn. ꝙ arbitri debẽt absoluere p̃sentem ab instantia arbitrij propter contumaciam aduersarij.& extunc potest petere pœnam:quia id dicit, propter qđ à lite disceditur.ff.eo.l.qualiter. §. dicere.Item quia arbitria ad instar iudiciorum &c.ff.eo.l.1.secundùm eum. ¶ Secũdò quæro. iste electus superueniens vult litem incæptã cum defuncto,prosequi cũ nouiter electo:an possit,vel debeat libellũ de nouo ꝑducere contra ipsum.Rñ.vt s̃. dictũ est.iste subrogatus non succedit in litis prosecutione: sed oportet à capite inchoare. vnde ille,qui videt se succumbere, renunciet in manibus ordinarij, & conferat alij, cum quo nouo iudicio opus est: similiter faciat iste secundus, tertius, quartus, & vlterior. & sic non erit litium finis. ideò est prouisum per
5 dictum c.1.j̃. vt lit.penden.lib.6. ¶ † Tertiò quæro. si beneficium,quod pacificè possedi,deinde negligentia desii possidere, an potero occupare auctoritate mea. si enim haberem solummodo titulum, non videtur, quòd possim ipsum apprehendere propria auctoritate, iuxta not. in c. transmissam. de elect. & c. in literis. de resti.spol. In beneficio ergo semel possesso dicit Innocen. quòd aut in dicto beneficio post amissam possessionem non fuit aliquis institutus: aut fuit alij collatum. Primo casu potero apprehendere possessionem propria auctoritate.facit c.cum dilectus.de ord.cog. Non obst.l.quærebatur.C.vnde vi. quia illa l. habet locum, quando non dominus, vel quasi possessionem vacantem occupat. Sed quæstio nostra loquitur de prælato semel canonicè instituto.& sic de illo constat, ꝙ ius habet in prælatura.s̃. de elect.c.transmissa. Sed contra. quia non videtur bene dictũ:quia non est reperire possessionem vacuam beneficij.nã mortuo,vel cedente prælato, statim ipsius prælaturæ custodiam habet aliquis: puta archiepiscopus,vel archidiaconus, vel Capitulum, patronus, vel œconomus,iuxtà not.s̃.de of. ord.c.cum nos.& de appel.c.bonæ.1.de instit.c.cũ venissent. cum si. Sol. quamuis tales custodiant bona prælaturæ: non tamen p̃laturam possident.Et circa hoc vide,qđ not.in Cle. 1.de rescrip.Quandoq; beneficium, cuius possessionem institutus amisit,alij est collatũ.& tunc aut ipsum possidet: & non est licitum illi,qui possessionem amisit,ipsum expellere propria auctoritate, nec ius sibi dicere, vel violentiam inferre.ar.s̃.de elec.c.bonæ.2.& caueat Decr.eum qui.de præbẽ. lib.6.Aut iste nouiter institutus non possidet: & tunc aut prior institutus canonicè fuit amotus per sententiam, licèt iniustam: & non poterit ipsum vltra apprehendere.licet eñ post sententiam iniustam remaneat dominus,vt l.Iul.de cõdi.inde.tamen ex tali sententia oritur actio, & exceptio. j̃. de re iudi.c.cum inter vos.§.fi.Si autem non fuit priuatus per sententiam: sed reperit beneficium vacare, poterit propria auctoritate apprehendere, non obstante possessione illius medij: qui minus iustè beneficium detinebat. Et ista sunt dicta Innocen.quæ no. ad materiam d.l.cum q̃rebatur.in rebus ꝓphanis. in beneficialibus autem quomodo adaptentur, habes ex prædictis.

SVMMAE.

1 *Arbiter post rem iudicatam super discordijs assumptus, etiam si de componendo inter partes mandatum à Papa receperit, per suum arbitrium non potest sententiam immutare.*

2 *Communitas,& ciuitas possunt possidere bona, sicut collegia approbata.*

3 *Generale compromissum non extenditur ad decisa.*

4 *Obsides dari possunt pro obseruantia arbitri.*

5 *Rescisso arbitrio,rescindũtur omnia, quæ ab eo habent dependentiam.*

6 *Secunda sententia valet contra primam, si non opponitur de prima.*

7 *Actio ex arbitrio tollitur per primam restitutionem.*

8 *Arbitrium secutum ex compromisso facto generalibus verbis, non valet contra sententiam.*

1 EXposita. † Arbiter post rem iudicatam super discordijs assumptus, etiam si de componendo inter partes mandatũ à Papa receperit,per suum arbitrium sententiam immutare non potest.h.d.Secunda pars,ibi [licèt autem.] ¶ Not. primò, quòd hic erat electus duarum ecclesiarum.quod intellige ex dispensatione: aliàs secus, vt in c.de multa.de præben.& qđ dicit [electi.] subaudi, [& confirmati] alias non potuisset compromittere, tanquàm carens administratione. s̃. de electio.c. transmissam. ¶ Scđò not. quòd ista ecclesia habe-
2 bat quæstionem cum commune Treuisij,† & sic potest communitas, & ciuitas possidere bona: sicut & collegia approbata.& sunt capaces re[illegible]torum,vt l.ciuibus.de reb.dub.& l. ciuitatibus.de lega.1.& l.1.§.municipes.de acquirẽ. poss. & l.municipibus.de condi. & demon. ¶ Tertiò not. quòd persona ecclesiastica compromisit in laicum.quod dic,vt s̃. eo.
3 c.contingit. & hic in glo. ¶ Quartò no.† quòd generale cõpromissum non extenditur ad decisa: sicut nec leges nouæ ad facta præterita referuntur, etiam si de præteritis caueatur.intelligitur enim de casibus præteritis non decisis,& idẽ in dependentibus. Facit quod not.in c.licèt canon. de electio.li.6.nec mirũ in casu huius c. si nõ venit tacitè in comꝓmisso quod decisum est per sententiam: quia nec expressè posset, sicut nec transigi. Facit quod dixi s̃.de transact. c. 1. & quod not.in l.si diuersa.C.de transac.¶ Quintò no.quòd Papa mandauit duci, [vt ad componendum] &c. & tamen ex isto mandato non recipit nouam potestatem, sed excita-
4 tionem antiqui.s̃.de offi.ord.c.licèt.¶ Sextò not.†quòd Papa sententiam arbitri irritat,& annullat.& hoc ideo,quia ad hoc potestas arbitri non se extendebat. quod ergo dicitur [siue æqua,siue iniqua] &c.vt in §. stari. debet intelligi cum pronunciat super inclusis in compromisso: vel potest dici, quòd etiam in inclusis,si iniquè pronunciat,debet reduci ad arbitrium boni viri de iure canonico.s̃.eod.c.2. per Doct.
5 ¶ Septimò no.† quòd pro obseruantia arbitrij dantur obsides, & ipsi arbitri firmantur: ergo arbitrium non solùm pœnæ appositione,sed obsidis datione. Item iuramento,& pignoribus,etiam nudo pacto,secundùm Hostien. s̃.eo. c.per tuas.facit quod not.s̃.eod. c. dilectus. ¶ Octauò not. quòd hic ducis arbitrium fuit nullum,& prohibetur,quòd vltra ꝓcedat.& sic si arbiter ꝓnũciat,suũ arbitriũ ẽ nullũ: qa cõtra ius.- qa litigator absens:quia die feriato nõ poterit iterum ꝓnunciare: sed aliud in iudice ordinario.C.de accus. l.4. Arbiter ergo in hoc æquiparatur iudici delegato, qui siue bene, siue malè &c.vt c.in literis. s̃.de offic. deleg. quod dic vt not.Specu.eod.tit.§.fin.ver. sed secundùm præmissa. ¶ No-
6 nò no.†quòd rescisso arbitrio, rescindũtur omnia, q̃ ab eo habent dependentiam.ad hoc.s̃.de procur.c.auditis.& j̃.de excess.prælat.c.tanta.per Innocen. Et aduerte, quia hic Papa cogit ad istam restitutionem: nec est dubitandum,quòd illud spectet ad iudicium ecclesiæ. 12.q.2. c. apostolicos. & 24.q.c.si quis apostolicos. Et aduerte, quia super rescissione iniqui arbitrij aditur iudex illius, contra quem arbitrium latum erat:hic episcopus.si autem commune Treuisij dixisset arbitriũ,videt.ꝙ potuisset adire suum iudicem,ar.hu-

ius cap.& sic iudex illius, contra quem latum est arbitrium, videtur iudex competens: quod non firmo. vide istam quæstionem per Barto.in l.si societatem. §. arbitrorum. ff. pro soc. vbi ponit istam quæstio. & Do. Fede. de Sen. in consi. suis. ¶ Oppo.hic videtur fuisse compromissum,vel generale, vel super facto illius sententiæ legati. & quomodocunque fuerit, respondet, quòd arbitrium contra sententiam fuit nullum. sed contra, compromissum simile est iudicio. ff. eodem.l.1.sed iudicium potest esse super re semel decisa: & valebit sententia secunda contra primam propter diuersam instantiam,vt dixi supra de transac.cap.1.Item de re iud. fit
6 compromissum in Authen.de appel. colla.8.† Item si non opponitur de prima sententia, valet secunda sententia contra primam.vt in cap.inter moñ.infra de re iudi.ergo & valere debet arbitrium contra sententiam legati, de qua non fuit exceptum. Sol.dic, quòd hic fuit compromissum generale: quia restringitur ad ea, de qui bus est controuersia.& sic non extenditur ad controuersias iam sopitas. ff. de arbi. l.si cum dies.§.plenum,& de transac. l. cum Aquil. & l. qui cum tutoribus. & ideò hic nullum fuit arbitrium:cum vltra compromissum arbiter nihil facere possit, vt l.non distinguemus. §.de officio.ff.eodem.& supra eodem.cap.cum dilectus.¶Sed hic incidenter quæritur. pone, ꝙ legatus tulit sententiã pro ecclesia contra cõmune Treuisij super istis rebus,& facta fuit executio,& ecclesia dictas res possedit: sed postea cecidit à possessione,& apprehensa fuit per commune Treuisij, quam longissimo tempore possedit: deinde ecclesia vendicat vigore sententiæ primò latæ. Opponitur de præscriptione,& dicitur etiam, quòd sententia est nulla: & de hoc fuit compromissum, & tandem per arbitros electos fuit dicta sententia infirmata. quæro ergo an valeat dictum arbitrium: videtur, quòd non,vt est casus hic. Contrarium determinat Iac.de Are.in quadam disputatione, quæ incipit. Apostolicæ sedis legatus &c. nam secundùm eum dicta sententia iud. lata contra commune euanuit:quia solutione eius, quod debetur &c. Institu. quibus mod. tol. oblig. in princ.Per executionem enim sententiæ quæsiuit ecclesia in dictis rebus dominium, vel potius perijt actio in factum trãsfusa in secundam. ff. de noua.l.2. nam hic actio. ex sententia non agitur,sed rei vendicatione.ff. de pigno. l. si fundum.§.creditor.Item ex hac noua apprehensione facta per commune Teruisij potest se tueri; maximè cum dicat se præscripsisse. Posset enim episcopus perdidisse ius ex sententia sibi competens, nam multi sunt casus, per quos non possunt homines retinere quod suum est,vt l.fina.C.de præscriptio. 30. anno. ex tempore enim contrarietas euitatur: nec debet dici contra. quod aliqua via effugit contrarietatem.C.de nouo codi. compo.nam postquam actio iudi. extincta fuit per restitutionem secutam ex alia sententia: ideò non impedit nouum cõpromissum.& ita determinat Iac. de Are. & respondet ad illud cap. vt dixi supra in sol. contrarij. & prædicta faciunt ad quæstionem. præcepit arbiter rẽ restitui sub pœna in compromisso contenta:& sic restitutio facta est per condemnationem.Demum ipse condemnatus, qui restituit dictam possessionem apprehendit, & interpellatur restituere contradicit. quæro, an incidat in pœnam.
7 Prædicta faciunt, quòd non:† quia per primam restitutionem actio ex arbitrio est sublata. Dic vt not. Specu. in titu. de arbi.§.fina.ver.sed pone arbiter.& per Barto. in l.in nouationibus.de solu. & l.inter Castellian.ff. de eodem titu. & l.si fideiussor.de lega.1.per Bald. ¶ Secundò quæro: hic di-
8 citur, † quòd non valet arbitrium secutum ex compromisso facto generalibus verbis contra sententiam.sed nunquid secundum laudum, vel arbitramentum potest valere contra primum de partium consensu: qui non posset operari, vt valeret sententia contra sententiã. vt no.C.de transact.l.si diuersa.dicit Bald.quòd laudum arbitratoris secundum contra primum valet de consensu partium, quæ est species transactionis, à qua recedi potest de partium voluntate, vt dicta l.si diuersa. A sententia verò arbitri dicit, quòd aut habet vim rei iudicatæ, & non videtur tenere secundum,argu. l.1.C. quando prouo. non est neces. aut non habet vim rei iudicatæ, sed solùm sibi paretur metu pœnæ: tunc posterior consensus valet. quia derogat principali cõtractui, non sententiæ arbitri, quæ nulla est. C. de arbi.l.1. coniuncta.l. cum in plur.§.lege dicta.ff.loc. ¶Item opp.& videtur,ꝙ Papa debuerit corrigere sententiam arbitri: quia stari debet, siue æqua, siue iniqua, vt l.diem proferre.§.stari. ff. eodem. Solu.vt in glo.quæ incipit. sed videtur. quæ vult, quòd etiam si iuramentum interuenerit de obseruando, possit dici iniquum sine metu periurij. Et hoc tenet Dyn.in arbitratore in reg.scienti. de regu.iur.lib.6.vbi dicit,quòd si esset pœna, non incidit in pœnam.Et Spec.in spec.de arbi.§. fina.ver.item quid si compromis.ibi etiam no. vtrùm sit infamis,qui venit contra laudum,quod promittendo, iurauerit se seruaturum.ad hoc vide, quod dixi post Hu.supra eodem.cap.per tuas.¶Quærit Ioan.And.infra quantum tempus possit peti reductio ad arbitrium boni viri.Specu. multum dubitat in dicto §.fina. ver. infra quod tempus.& Barto.in l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. vbi videas.

SVMMAE.

1 *Compromissum factum in personam incertam non valet.2. & numero.4.*

3 *Compromissum si fiat in forma prohibita: si partes concordent in ferendo laudo,an valeat.*

5 *Excommunicatio lata post legitimam appellationem est nulla.*

6 *Iudex delegatus Papæ an possit sibi reseruare executionem arbitrij ferendi per electos à partibus.*

IN notuit. Quò ad casum principalem hoc dicit. Excommunicatio post appellationem legitimam lata non tenet. sed quia casus iste nõ facit ad titulũ.dic aliter.† Non valet compromissum
1 factum in personam incertam. vel aliter. Si ad sententiam arbitri indeterminatè electi iudex partem compellat,locus est appellationi. Prima pars factum narrat.Secunda dat iudices, ibi [ideoque.] ¶ Nota primò, quòd Papa hic delegat causam, quæ vertebatur inter duos laicos. & hoc fortè ideo, quia erant de sua temporali iurisdictione: vel erat causa, quæ spectabat ad ecclesiasticum forum. de quibus. infra de foro competen.cap.cum sit generale. aliàs non teneret delegatio.infra de appe.cap.si duobus.& de foro competen. cap. licèt. ¶ Secundò not.quòd lite mota coram iudice, possunt partes compromittere. per tale tamen compromissum non videtur expirare iurisdictio delegati.licèt iste tex.dum dicit[retenta] &c. innuat contrarium, videlicet quòd si expressè reseruatio non fuit facta,expiraret.Innocen.tamen, & Hostien.tenent, quòd si non retinuissent: nihilominus duraret; cum iurisdictio, & rescripta sint perpetua.C.de diuer.rescrip.l.2.in fin.de offic.delega.cap.significantibus. non enim iurisdictio iurisdictione videtur nouata per compromissum:sicut nec vna actio per stipulationem sequentem nouatur, vt C. de noua. l.fin. quid econtra,si de arbitro itur ad iudicem: an sit à compromisso recessum? dic, quòd sic, si ambo iuerint ad iudicem. Sed si alter tantùm, & litem sit contestatus,pœna committitur,vt l. sed si in seruum.§.fina. cum si. & sequen. ff. eodem.vbi expirat, etiam si itur ad alium arbitrum.ratio quare faciliùs expirat compromissum, si itur ad alium, quàm ad iudicẽ. dic quia compromissum est voluntarium: sed iudicium redditur in inuitum. ff. de verbo. obliga. l. inter stipul.§. si. Stichum

Item

Item iurisdictio datur à lege, vel à superiore. compromissi potestas dependet à partibus. & omnis res per quascunque causas &c. vt ff. de regu. iur. l. nihil tam naturale. & infra de re iudic. cap. 1. ¶ Tertiò nota, quòd iudex delegatus Papæ exequitur non solum sententiam suam, vt supra de offic. delega. cap. lanè. & cap. significasti. sed etiam exequitur arbitrium, & laudum arbitrorum: quando tempore facti cōpromissi sibi exequendi potestatem reseruauit. dicam infra.

2 ¶ Quartò not. † quòd non valet compromissum factum in duos cum pacto, si discordauerint iudices causæ, dent tertium. & idem si electio tertij reseruetur partibus. Ratio est. quia electionem tertij, si duo discordarent, iura noluerunt concedere partibus, nec electis ab eis: quia præsumitur, quòd vellent sequi voluntatem eorum, qui eos elegerunt: vnde sicut præsumit ius, quòd partes in electione tertij discordarent: ita & electi ab eis iudicibus: ergo istam potestatem electionis arbitrorum, vt tertium eligant, commiserunt iudicibus. quia iudices præsumūtur benè velle procedere: cum non vice partium, sed auctoritate iuris fungantur. quicunque enim est iudex, à iure præsumitur bonus vir. ff. de iniur. l. sed si vnus. §. ait prætor. & de verbo. obligatio. l. continuus. §. cum ita. Item & arbitri præsumuntur bene velle eligere: ex quo non vice partium, sed à iudice, vel à iure coacti hoc faciunt. facit l. item si vnus. §. principaliter. ff. eodem titu. Sed dices. si ad iudices istos spectat electio arbitrorum, si discordarent: quare non possunt tempore compromissi hoc sibi per pactum reseruare? Solu. iste text. non dicit, ꝙ reseruarent sibi coactionem arbitrorum ad tertium eligendum, quod fortè potuisset in pactum deduci, cum inesset tacitè: sed reseruauerunt potestatem eligendi tertium. & hic non inerat tacitè: quia non ad iudicem, sed ad arbitros spectat electio tertij. ¶ Quintò nota, quòd si non valet compromissum causa adiectionis tertij per iudices eligēdi propter præsumptam à iure discordiam in tertio eligendo: tamen non conualescit, licèt in eligen-
3 do tertio dicti iudices sint concordes. & est argu. † quòd si fiat compromissum in forma prohibita: vt scilicet si arbitri fuerint discordes, ipsi eligant tertium. quod est prohibitum per dictum. §. principaliter. si concordent in ferendo laudo: non tamen valebit propter formam à principio vitiosam. Ex dictis tamen legistarum argu. hic Ioan. And. quòd laudum teneat isto casu. ¶ Sextò nota, quòd tertius arbiter electus pronunciauit cum altero istorum arbitrorum: quo autem casu potuerit hoc facere, & de potestate istius tertij arbitri dicam infra cap. proxi. & no. in dicto. §. principaliter. ¶ Septimò no. generalem causam grauaminis. appello, quia cogis me ad obseruationem arbitrij. comprehendit enim omnes causas, quibus arbitrium poterat dici nullum, vel iniquum, secundùm Innocen. & Hostien.

4 ¶ Octauò no. † quòd de iure ciuili non valet compromissum in duos cum pacto, si discordauerint, quòd partes eligent tertium, vt est casus in dicta l. si vnus. §. principaliter. secus si de certo tertio à principio conuenerunt, vt ibi.

5 ¶ Nonò no. † quòd excommunicatio declaratur nulla: quia lata post legitimam appel. & idem, secundùm Hostien. si appellatio interposita non fuisset, vel non tenuisset, arg. de præben. cap. fina. ¶ Oppo. dicitur hic, quòd reseruatio incerti arbitri reddit compromissum, & laudum inde secutum nullum. Sed contra infra cap. proxi. vbi iudices reseruauerunt sibi potestatem eligēdi arbitros incertos, & tenuit laudum: cuius contrarium hic dicitur. Solu. dicit Ioan. And. post Innocen. ibi illi mediatores fuerunt iudices delegati, non arbitri: quia Papa confirmat eorum sententiam. quod non faceret, si fuissent arbitri, vt C. eodem l. 1. Sed contra istud oppo. & videtur, quòd imò illi mediatores fuerint arbitri propter appositionem pœnæ ibi appositæ: quæ in compromissis, non in iudicijs consueuit apponi, vt patet in d. l. 1. coniuncto tit. C. commi. vel epi. Solu. dicit Innocen. istud non est verum, quando compromittitur in ordinario, vel delegato partium. Nam isti iurisdictionem suam retinent. infra de præben. cap. nisi essent. Si autem compromitteretur sub pœna in extraneos priuatos, vel etiam iudices ordinarios, vel delegatos (in partes tamen iurisdictionem non habentes) tunc si præcessit tractatus de eligendo ipsum in arbitrum, præsumitur electus tanquam arbiter, non tanquam iudex. Et hoc verum, quando cum pœna fuit electus iste extraneus iudex. si autem sine pœna: tunc præsumitur electus vt iudex: vt sic potius res valeat, quàm pereat. ff. de reb. dub. l. quoties. Hostien. dicit, quòd melius sensisset Innocen. si dixisset eum tunc electum, tanquam arbitratorem, vt. infra cap. 1. Iudex enim nemo eligi præsumitur, nisi hoc expresè exprimatur. sed nec sufficit expressio, nisi & alia multa interueniant, vt patet in eo, quod legitur, & no. infra de foro competen. cap. significasti. & ista sunt bene no. quādo ordinarius partium, vel iudex extraneus electus cum pœna præsumatur processisse, an vt iudex, an vt arbiter. Et ad ista dicta Innocen. adde glo. magnam. ff. de iudic. l. 1. Collige ergo ex prædictis vnum intellectum cap. infra proxi. quòd illi arbitratores electi per legatum fuerunt iudices delegati: alios intellectus ibi recitabo. ¶ Secundò principaliter oppo. & videtur, quòd postquam secundùm conuentionem partium fuit tertius arbiter electus, & pronunciauit cum alio, sit parendum laudo ex vi pacti. quia pacta sunt seruanda. supra de pact. cap. 1. Solu. illud verum, nisi sit contra legem. sed hic erat contra legem: quia assumebatur incertus arbiter. quod lex vetat, vt d. §. principaliter. ¶ Quæro. dictum est supra, quando compromittitur in habente iurisdictionem, quo iure processisse præsumatur: sed pone, quòd partes elegerunt aliquem in arbitrum, arbitratorem, & amicabilem compositorem, qui postea laudauit: an postea valebit eius laudum, tanquam arbitri: an tanquam arbitratoris? & vtilis est ista inuestigatio propter multas differentias inter arbitrum, & arbitratorem, in ingressu, processu, & egressu litis. & maximè propter reductionem ad arbitrium boni viri: quæ peti potest, si pronunciauit vt arbitrator: secus si vt arbiter, vt l. si societa. §. arbitrorum. ff. pro soc. coniuncta l. 1. C. edem. Respon. Spec. arguit ad partes in Specu. de arbi. §. fina. versic. sed pone, quòd sic. dicit Bald. ꝙ ex præcedentibus, hoc est ex processu debet iudicari super isto dubio. Nam aut processit vt arbiter: & non fit reductio. aut vt arbitrator: & fiet: tamen de iure canonico, siue vt arbitrator, siue vt arbiter processerit, reductio peti potest. 3. quæstione. 3. cap. à iudicibus. & cap. 2. ¶ Vtrùm autem si incœpit procedere vna via, possit redire ad aliam. Dyn. tenet, quòd non. in l. 3. ff. de restitu. mino. & l. si dominium. de fur. & idem Specu. in titu. de arbi. §. fina. versi. quid si compromissum. Sed contra hoc facit quod not. Innocen. in cap. cum ex officij. infra de præscrip. vbi si id, quod fit, non valet ex vna potestate, valet ex altera. Præterea ex quo arbiter acceptauit compromissum vtroque modo factum, non est in potestate sua eligendo vnam viam renunciare alteri, inuitis partibus, vt l. 3. §. fina. ff. de arbi. Ad hoc optimè infra. de verbo. significatio. cap. sæpe. in Cle. in fin. est tamen de cautela, quòd vna via electa, possit redire ad aliam. & ita quotidie practicatur. & hic not. Bald. in l. 3. de restitu. mino. vbi subdit, quòd si arbitretur [ita laudo tanquam arbiter, & arbitrator] valebit eo modo, quo valere potest. & idem no. in l. si cui. de leg. 1. ¶ Secundò quæro. reuo-
6 co in dubium, † an iudex delegatus Papæ possit reseruare sibi executionem arbitrij ferendi per arbitros electos à partibus, apposito pacto, quòd delegatus iste dictum arbitriū exequetur: primò, quia non debet arbitrium executioni mandari, vt C. eodem l. 1. & pactum appositum contra legem non tenet. vt hic. Secundò, quia nullus exequi potest sen-

sententiam, nisi sit ordinarius, vel delegatus principis: qui potest exequi sententiam suam.s. de of. deleg.c.significasti. sed isti delegati erant causæ principales, & nō arbitri. Et his rationibus dicunt quidā, ꝙ nō solū rōne incertitudinis istud laudum non merebatur executionē:sed quia, quod non poterant, executioni mandabant.s.arbitriū. Alij dicunt, ꝙ partes poterunt in hoc consentire, & iurisdictionē delegatorum informare, prorogare, & pacta apponere, sm̄ quæ iudicetur. argu.ff.de ope.no.nun.l.1.§.& post operis.& hoc tenēt Ho. & Io.An.¶ Tertiò quæro circa istū tertiū arbitrū: qū duo arbitri non concordant, à quo sit assumendus. dic ꝙ ab ipsis arbitris, cogente iudice ipsos ad hoc. & est mirum, ꝙ cogi possunt ad eligendum tertium, vt d.§.principaliter.& tamen nō valet pactū à principio cōpromissi, vt si discordauerint, tertium eligere teneantur, vt d.§.principaliter. Idem ponit Ioā. An.sup.gl.2.per Inn.& Spe.in ti.de arbi.§.fi.ver. ei quod dixi.vbi de isto tertio, & eius potestate plura quærit. s. an iste tertius sic datus sit arbiter. Bar.in l.si dominium.ff.de fur.dicit, ꝙ si quidem assumitur ab ipsis partibus, vel à iudice: & non est nouum cōpromissum, nec ille tertius est arbiter: sed est quidam tertius assumptus ad concordandos eos: adeo ꝙ ipse nō dēt sniare: sed arbitri cogūtur sniare sm̄ consiliū suū, vt l.non distinguemus.§.pe.de arbi.& qđ ibi gl. & clarius in Spe.de arbi.§.fi.ver.sed nūqd iste tertius. Si verò iste tertius eligatur à partibus: tunc satis puto, ꝙ ille tertius sit arbiter, & nouū cōpromissum videatur, vt l.Pedius.in fi.ff.e.Per prædicta patet, ꝙ iste tertius ad suscipiendū istud onus non est cogendus, vt in d.ver.sed nunquid iste. ¶ Item quid si arbitri nolunt eligere tertiū: an iudex poterit ipsum eligere. Spe. non firmat in d.§.fi.ver.licèt dixerim.in quo.§.ver.sed nunquid.& ver.sequentibus.circa istum tertium quærit de pluribus quæstio. dic vt ibi.

SVMMAE.

1 *Assensus non est denegandus iustè deprecantibus.*
2 *Archiepiscopus iure metropolis potest exigere procurationem à monasterijs sitis in sua prouincia.*
3 *Procuratio non est spiritualis: licèt visitatio sit spiritualis.*
4 *Compromissum si fuit in duos eo pacto, quòd si discorēdart, Potestas daret tertium: an valeat datio talis tertij: tenet quòd non.*

CVm à nobis. Dicit Io.An. ꝙ quot sunt intellectus c.tot modis possunt poni casus summarij. Et sunt duæ partes. Prima narrat factum. Secunda confirmat.ibi[nos igitur.]¶ No.primò, ꝙ Io.An.supplet ad decisam. dicit.n. [cū à nobis petitur] sup.quod iustū est, exauditur illud. † quia iu-
1 stè deprecantibus non est denegandus assensus, vt Insti. qui sunt sui, vel alie.iu.post princ. sed cū à nobis petitur iniustū,
2 non audimus.de pac.c.cū pridē.vbi de hoc.¶ Secūdò no. † ꝙ archieps iure metropolis exigebat procurationē: quod poterat, postq̄ monasteriū in sua prouincia erat situ. j. de præscr.c.cū ex officij.de cēsi.c.sopitæ.& s.de of.arch.c.fi.¶ Tertiò no. ꝙ hic fuit cōpromissum super ꝓcuratione. Gof.multū in hoc instabat, qūo super procuratione, quæ annexa est, potuerit cōpromitti. Et primò dicit, ꝙ super mō exigendi
3 procurationē pōt cōpromitti: vel dic, † ꝙ procuratio nō est spiritualis: licèt visitatio sit spiritualis: sicut dicitur de fructu decimę. j. de deci.c.quāuis. finaliter fatetur super spiritualibus cōpromitti posse.s.e.c.2.& c.cū olim.licèt nō trāsigi. s. de transac.c.constitutus. ¶ Quartò no. nouā formā cōpromissi, ꝙ parebunt partes laudo arbitri, vel illorū, quos arbiter deputabit.& sic in incertū arbitrū cōpromittitur. ¶ Sed contra hoc fortiter oppo.Doc. de c. s.proxi.vbi pactū de incerto arbitro assumendo per iudicem causæ totaliter reprobatur. So.hic Io.An.quinq; modis. Et primò, ꝙ isti electi à legato fuerunt iudices delegati. quod patet, quia ipsorū sententia cōfirmatur, vt dixi.s.c.proxi.& pro hoc etiā facit qđ dixit tex.diffiniendo &c.propriè.n.pertinet ad iudicē diffinire.sic.s.e.c.ex parte.2.respon.in fi.Hostiē.dicit, ꝙ ista opi. Inn. ꝙ isti mediatores fuerint iudices delegati, miratur, cum in nulla parte Decr.dicatur, ꝙ iurisdictio fuerit eis compromissa: sed arbitriū tm̄, vel deriuatio.& si fuissent delegati, vbi dicit[ordinationi] diceret[iudicio] & vbi dicit[mediatorū] diceretur[delegatorum.] & sic intelligit, ꝙ isti fuerint arbitri. sed tunc stat contrarium.c.s.proxi.dicit ipse. non ob. q̄a ibi loquitur, qn̄ potestas eligēdi arbitrū incertū datur arbitris, vel delegatis. quod nō licet, vt ibi: sed ordinario dari potest dicta potestas tertiū eligendi, vt hic.& ratio est, quia ordinarius istā ptātē hēt à iure, quāuis ei nō detur à partibus. vt.ff.e.l.vnus.§.principaliter. Ergo nō mirū, si talis ptās pōt dari à partibus: quia nil noui datur. sed quod lex concesserat, approbatur.ad hoc.C.de noua.l.fi.& c.licèt.de offi.ord. & quod no.in c.1.de consti.lib.6. Itē iurisdictio ordinarij fauorabilis, delegati odiosa.no.j.de rescrip.c.1.li.6.& sm̄ istā sol.videtur, ꝙ valeat cōpromissum in duos cū pacto, si discordauerint, senator eligat tertiū.cuius contrariū.j.dicā. Tertio mō intelligit gl.istum tex. ꝙ isti mediatores assumpti per legatū non fuerint iudices, nec arbitri, sed amicabiles compositores: ex qua innuitur, ꝙ valet compromissum in duos cū pacto, si discordauerint, eligant amicabiles cōpositores. Et ista sol.gl.placet Host.& rōnē differentiæ, ꝙ magis arbitrator, quàm arbiter possit esse incertus in cōpromisso, reddit ipse. quia dictū arbitratoris sm̄ vtrunq; ius, & de sui natura reducitur ad arbitrium boni viri. dicto verò arbitri de sui natura stādū est, ēt si sit iniquū.ff.eo.l.diē.§.stari. Primū ergo admittitur. quia res per ipsum dirimitur. Sm̄ respuitur, ne lites ex litibus oriantur, vel ne iniquitas comprobetur. Quartò soluit gl. ꝙ hic nō fuit cōpromissum de persona incerta in arbitrum assumenda: sed dederunt partes ptātē legato, vt eligeret ipse arbitros. Et hanc solutionē vr̄ tenere Inno.s.c.proxi.in gl.magna, ibi: vel dic, ꝙ bene est licitum à principio alicui cōmittere, ꝙ super aliquo eligat arbitros, vt in isto.c.& s.de ele.c.in causis. sed ꝙ duobus ab initio à partibus electis per iudices, vel alios aliquis detur tertius, hoc nō licet: q̄a malū ē fundamētū cōpromissi. Qn̄ verò partes dant ptātē arbitris, vel alijs, vt aliquos arbitros eligant, non quia dissentiant ipsi arbitri: sed quia partes in ipsis, & de ipsis plenè confidunt: tunc valet electio. quia nec fundamentū, nec aliquod aliud malum habet. ista sunt verba sua.s.c.ꝓxi. Pro quorū pleniori declaratione subijcio quæst.disputatam
4 per Ia.de Are. † Cōpromissum fuit in duos eo pacto, ꝙ si discordarent, Potestas daret tertium: quæritur, an valeat datio huius tertij: & dato, ꝙ valeat, an possit procedere cū altero tm̄. ꝙ potuerit adijci, facit dictum Host.hic, qui dicit, ꝙ talis potestas pōt dari ordinario, non delegatis, vel arbitris. Item eoipso quòd eligitur à Ptāte, videtur electus à partibus. vt l. itē eorū.ff.quod cuiusque vniuer.nomi.& l.vnum ex familia. de lega.1. Persona.n. quæ postea eligitur, vr̄ electa tpe cōpromissi: & in ipso nominatim inserta.de cōdi. insti.c.institutio talis.& l.asse.de hære.insti. Itē vr̄ casus.ff.iudi.sol.l. cū apud. vbi dicitur, ꝙ si compromissum sit stari sententiæ eius, q sub stitueretur, cōmittitur stipulatio, si substitutus iudicauit. Ia. de Are. primò inclinat, ꝙ non valeat cōpromissum, nec suis uiribus, nec prætoris sui, propter naturalē facultatē hominū ad dissentiendum. Iuris.n. præsumptio est, ꝙ non debeāt cōcordare: iō prohibetur cōpromissum. quia res futura sine exitu, vt d.§.principaliter.& §. si in duos. prætoris ēt uiribus non nititur. quia iudex non pōt cōpellere arbitros, vt eligāt. cum per alium noluerit eligi tertium.& sic quod vni conceditur, alteri denegatur. C.de testa.l.consulta. & C. vbi cau.fi.l. si colonus. at ille, de quo dictū est, vt eligat, non potest cogi, vt l.si merces.in prin.ff. loca.& de contrahen.emp.l.fi. & sic cum nec suis naturalibus nitatur uiribus, nec prætoris auxilio

lio iuuari possit, cessat quod leg. & no. in. §. principaliter. ĩ so lutione cõtrarij. §. si in duos. vel aliter sm eũ. Aut concordãt primi: & eorũ snia valet, & cõpromissum in eos, nõ ex naturalibus iuribus cõpromissi: sed quia sic vsitatum est, vt dicitur in. §. principaliter. nec vitiabitur ex pacto quod non habuit locum. C. de leg. l. si legata. & de impube. & alijs subst. l. post aditionem. Aut non concordant: & tunc conditio habetur perinde, ac si purè in duos, & in eligendis à ptãte fuisset compromissum. & sic tanquã compromissum factũ in persona incertam in princ. est nullum, vt c. innotuit. s. eo. Nõ ob. istud. c. sm eum. & modò habebis intellectum huius. c. Nam multum refert, cõpromittatur in incertũ: vbi obtinet quod nunc dixi: aut cõpromittatur in certã personã: ita vt quod ipse dixerit, per se, vel alium obseruetur. & tũc valet, vt in isto c. & dictũ ab eo, quẽ deputauerit, dictũ arbitri intelligitur. C. vbi & apud quos. l. fi. & hæc potestas bene põt dari arbitro. vt. ff. e. l. non distinguemus. §. quæsitũ. & §. de officio. ¦ Nõ ob. l. cum apud. ff. iud. sol. quia aliud est promittere stari snię certi iudicis, & eius, qui substituetur, qui repręsentat locum eius, cui substitutus est. ff. de offi. procõ. & lega. l. meminisse. Aliud est promittere stare sententiæ eligendi per talẽ. nam hic tpe compromissi non est persona, in qua firmetur compromissum. arg. ff. de noua. l. quoties. de fideiuss. l. qui contra. ad ma. l. creditor. cõstat autẽ fundari, & firmari cõpromissum in tribus personis. s. cõpromittentiũ, & arbitri, in quem fit. meritò defectus personæ arbitri facit deficere cõpromissum. ff. de arbi. l. Pedius. §. in seruum. Non ob. si dicatur, ꝙ in qõne prædicta fuit electus solus Potestas, q in electione tertij non poterat dissentire. & sic diuersus casus à c. s. proxi. & à. §. principaliter. & à. §. si in duos. nam in c. s. proxi. assumitur pro cõi, ꝙ in incertam personam cõpromissum nõ valet. Sed ita est in quæst. nostra: tum quia non apparet, quæ sit. ff. de ver. obli. l. vbi autem. tum quia põt nominatus non eligere, vt d. l. si merces. & sic est incertitudo, vt de testa. tu. l. duo sunt Titij. Non ob. s. de elec. c. in causis. & §. si decurion. l. itẽ eos. quia in negocijs vniuersitatis potest ius vniuersitatis residere in vno per mortem, vel inhabilitatem aliorum. s. de postu. cap. gratum. & sic illi suo iure eligere dicuntur, cũ in eis resideat ius collegij. ¶ Ex his ergo cõcluditur, vt dixi, ꝙ non teneat tale compromissum: imò plus, quia si partes litigent coram istis arbitris, & tertio sic electo, nõ valet processus, vel laudum inde secutum. quia quod ipso iure, & omni iure est nullum, non põt fieri aliquod. ff. de ver. oblig. l. inter stipulã. §. sacram. de hoc optimè. s. c. proxi. ¦ ¶ Super alio dubio, quod facit, an tertius assumptus legitimè. s. ab arbitris mediante prætore, cum ab alio non possit (vt. s. dictum est) possit cum vno procedere. videtur ꝙ sic, vt in §. principaliter. ibi [cuius auctoritati pareat] & c. In contrarium facit, q in hunc tertium aliorũ duorum officium non cadit: sed ipse participat in officio: aliàs solus, & vnicus, & non tertius diceretur. Dicitur aũt tertius, vt d. §. principaliter. & §. si in duos. tenet Ia. de Are. ꝙ sic. si ab exordio electus esset, deberet ꝓcedere in præsentia coarbitratorum: ita & hic. & si aliter factum sit, nihil valeat. ff. eo. l. si vnus. §. fi. & de re iudi. l. duo ex tribus. Quid ergo si vnus citatus à iudice, vt veniat, nolit venire? nunquid hic tertius cum altero præsente procedet? tenet ipse, ꝙ non possit, & per omnia æquiparatur iste tertius post assumptionẽ, acsi a principio fuisset electus: nisi aliud esset expressum in forma cõpromissi. tex. tamen in c. s. proxi. dicit, ꝙ tertius processit cum altero tantùm. facit quod not. & dixi. s. in remissione ad l. si dominum. ff. de fur. vbi de isto tertio per Bar. vt dixi. s. c. proxi.

S V M M AE.

1 *Compromissum non extenditur ad hæredes.*

2 *Mors ciuilis, & naturalis æquiparantur quò ad resoluendum compromissum.*

3 *Hæredis appellatione quantùm ad compromissum, an comprehendãtur sui, & extranei. Et an successor in dignitate. 4.*

5 *Vniuersitas, in qua sunt viginti homines, si compromisit, & mortui sunt quasi omnes, & alij subrogati, arbitri poterunt sententiare.*

6 *Arbitrator potest ferre sententiam die feriato.*

1 COmpromissum. ¶ No. † primò, ꝙ compromissum non extenditur ad hæredes: secus in arbitro. quia illud bene extẽditur ad hæredes cõpromittẽtiũ, vt. ff. e. l. quãuis. similiter nec hæres arbitri succedit in cõpromisso: quia nec in iudicio succedit hæres iudicis: nec ista officia trãseũt ad hæredes, vt l. cuius bonis. ff. de cura. fu. & l. pen. ff. de tute. ¶ Sed quærit hic Io. An. quid de effectu actorũ, q gesta sunt corã arbitro, cũ cõpromitterẽ: an habeãt vires cõtra eius hæredẽ. Pet. & Abb. ꝙ sic. C. e. l. pe. & de testi. c. præsentata. ibi transierunt ad successorẽ. cõpromissum ergo nõ extenditur ad hæredes cõpromittẽtis, vt possit cũ eo vltra procedi: sed acta iã facta durãt. & est simile quod gl. dicit in societatẽ. & idẽ tenet Guli. in Spe. de arb. §. differt. in prin. Et aduerte quia hic loquitur de morte ciuili, & naturali. idẽ de
2 morte ciuili. † Et sic quò ad resoluendũ cõpromissum æquiparatur mors ciuilis, & naturalis. quia bona per mortẽ ciuilẽ transferunt in fiscum: ergo perit instãtia cõpromissi, sicut & iudicij. vt l. si constan. §. fi. ff. sol. ma. Idẽ ergo, & si cessit bonis. ff. e. l. itẽ si vnus. 1. respõ. Multos alios casus, quibus finĩt cõpromissum, vide in Spe. e. ti. §. fi. ¶ Opp. iudiciũ, & eius instantia trãsit ad heredes, vt plenè per Bar. in l. si cũ hominẽ. ff. de fideiussor. ergo & instantia arbitri. quia arbitria redacta sunt ad instar iudiciorũ, vt l. 2. ff. e. So. aliud in iudicijs: aliud in cõpromissis. plures alias differẽtias vide. s. e. c. cũ dilectus. & plenius in Spe. de arb. §. differt autẽ. ¶ Secũdò no. ꝙ illud, quod non est transitoriũ ad hæredes, qñq; transit de speciali partiũ conuentione, vt hic. & idem in vsufr. qui licèt morte extinguatur: ex speciali tñ pacto ad hæredes trãsit, vt l. an
3 tiquitas. C. de vsufr. ¶ † Vtrùm aũt isto casu, & alijs appellatio hæredis cõprehẽdat suos, & extraneos. dic vt no. in l. Gallus. ff. de libe. & posthu. per Doc. & vtrùm in infinitũ, dic vt, d. l. antiquitas. & l. in annalibus. C. de le. ¶ † Itẽ secundò quæ-
4 ritur, an appellatio hæredis cõprehẽdat successorẽ in dignitate. pone cõpromisit eps, & decessit, an arbitri poterunt cognoscere post mortẽ eius, alio substituto. Videtur, ꝙ possint: quia ecclesia vr compromittere, cuius nomine compromittitur. de resti. spo. c. cũ venissent. in fi. & ecclesia nunquã moritur. 12. q. 2. c. liberti. ad idẽ de an. lega. l. annua. §. 1. Cõtrariũ sentit Spe. in ti. de arbi. § finitur. ver. quid si prælatus. & tangit gl. in c. fi. de procu. in Cle. & hoc verũ, qñ prælatus cõ
5 promisit, & moritur. ¶ † Quid ergo, si vniuersitas, in qua sũt fortè viginti hoĩes, compromisit, & mortui sunt quasi oẽs. & alij subrogati: an arbitri poterunt sententiare. videtur, ꝙ dictũ cõpromissum sit extinctũ, vt in isto c. & l. sed si interpellatur. § fi. ff. eo. Contrariũ determinat Dy. ꝙ idẽ vnũ est collegiũ, & idem remanet. vt. ff. de iudic. l. proponebatur. & hic no. in l. quod in rerũ. §. fi. ff. de leg. 1. facit quod no. s. de procu. c. fi. ¶ Tertiò quæro. quid si abbas, qui cõpromisit: sed ille eps, vel alter in dignitate positus, in quẽ cõpromissum factũ est, decessit, & alius subrogatus: an iste substitutus poterit cognoscere? Videtur, ꝙ sic, postquam cõpromissum factũ fuit sub nomine dignitatis, vt in c. qm abbas. s. de offi. de leg. & l. tale pactum. §. fi. ff. de pact. Contrariũ tenet Bar. in l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vul. & pup. alleg. quod no. Inn. in c. fi. s. de offi. deleg. & in Spe. de testa. §. 1. ad fi. quare aũt magis transeat in successorem delegatio facta per Papã sub nomine dignitatis, quàm trãseat compromissum. Cogita, & vide quod no. in l. si per epistolam. ff. de acqui. hære. & c. statu. in prin. de rescrip. lib. 6. per Archi. De arbitro electo sub nomine dignitatis, qui trãslatus est ad aliam, vel depositus: an

an cognoſcere poterit.ad quod vide.c. præſentata.j̃.de teſt,
¶ Quartò quæro.dicitur hic,ꝙ compromiſſum nõ tranſmit
titur ad hæredes cõpromittentis.quid in arbitramento.Spe,
tenet,ꝙ non expirat:quia non eſt verum cõpromiſſum , ſeu
arbitriũ: ſed quoddam pactũ,vel trãſactio,in quo hæres ſuc
cedit;& ad eũ tranſit.ff.de proba.l.ſi pactum.in Auth.vt dif
fer.iudi.§.ſi verò contigerit.vbi videtur caſus.& per hoc vi-
6 detur verũ,quod alibi no.Spe.videlicet,† ꝙ arbitrator poſſit
pronunciare die feriato,vt no.in ti.de arbi.§.fi.ver.ſed nun-
quid amicabilis,& no.Iac.Bu.in l.fi.C. de fer. ſecus in arbi-
tro,vt l.ſi de meis.§.fi.& l.ſi feriatis.& l.diem. §. ſi quis liti-
gatorum.ff.eo.ti.poſſunt tamen partes ferijs renunciare in-
ductis ob quietem hominum,non in honorem Dei,vt d.§.fi.
ver.in forma autem.¶ Sed nunquid parte abſente, arbitra-
tor poterit arbitrari?De arbitro enim certum eſt,ꝙ nõ: ſed
de arbitratore dic, vt l.ſi quis arbitratu.de verb.obliga.per
Bart.¶ Item aduertendum quod dixi. s̃. c. eum ex literis. ꝙ
reductio debet peti vſque ad decem dies:ſicut in appellatio
ne,& ſupplicatione dicitur.C.de ſent.Auth.ſed hodie.& no.
Spec.in ti.de arbi.§.fi.verſi.ſed quo iure.ſed reductione peti
ta,an debeat terminari cauſa reductionis infra annum,ſicut
appellatio; adeo ꝙ non poſſit vltra proſequi.Spe.dicit,ꝙ a-
liud in appellatione,aliud in reductione,quam dicit nõ clau
di prædicto ſpatio.Ita no.in Spec. de arbi. §.1.ver.quid ſi à
tempore.& Bar.in d.§.arbitrorum.dicit , ꝙ ſi poſt arbitra-
mentum latum tacuit per annum:videtur ipſum approbare,
vt.C.de diſcuſ.l.qui ſe grauatum. ſi autem infra annum ap-
paret contradictio in iudicio,vel extra.tunc quanto tempo-
re duret.dic,vt ibi per eum,vbi no.plenè , quo iure petatur
iſta reductio.& etiam actio naſcatur ex ſententia arbitrato-
ris:& an poſſit renunciari ad arbitrium boni viri:& qualiter
iniquitas detegatur:& an ex nouis probationibus poſſit de-
tegi æquum,vel iniquum.Et plura vtilia ibi vide de iſtis ar-
bitratoribus.& in l.1.ff. de lega. 2. & l. ſi quis arbitratu.de
verb.oblig.vbi quid iuris , quando aſſumitur ſuper contra-
ctibus &c.

F I N I S.

Series Chartarum.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
AA BB CC DD EE FF GG HH II.

Omnes ſunt Terniones, præter † qui eſt Duernio.

ANCHARAN
Comment.
Sup. I Decret.
lium.

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm